Bundel van de Politieke Avond van 16 juni 2021

Agenda bijlagen

- Agenda PA 16 juni 2021
- Stemmingen 16 juni 2021
- Besluitenlijst 16 juni 2021

1 18.45 uur - 19.30 uur: Rondvraag en mededelingen
2 19.30 uur - 19.45 uur: Pauze
3 19.45 uur - 23.15 uur: Besluitvormende vergadering
3.1 Opening en mededelingen
3.2 Beëdiging van de heer Luc Groot als fractievolger voor de fractie van het CDA
3.3 Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling
3.4 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 12 mei 2021
- Getekend raadsbesluit
- Raadsvoorstel "Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 12 mei 2021"
- Besluitenlijst van 12 mei 2021

3.5 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad
- Getekend raadsbesluit
- Raadsvoorstel "Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 16 juni 2021"
- Lijst van Ingekomen stukken (25 mei 2021 tot en met 9 juni)

4 Hamerstukken
4.1 Aanwijzing Wet voorkeursrecht gemeenten Schuytgraaf Veld 1
- Dossier 2781 voorblad
- Getekend raadsbesluit
- Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021
- Raadsvoorstel "Aanwijzing Wvg Schuytgraaf Veld 1"
- Bijlage 1 - Grondplantekening behorend bij het raadsbesluit Wvg Schuytgraaf Veld 1
- Bijlage 2 - Lijst met onroerende zaken waarop het voorkeursrecht van toepassing is Wvg Schuytgraaf Veld 1, geanonimiseerd

5 Onderwerpen direct ter besluitvorming
5.1 Vaststellen: Zienswijze jaarverslag Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem- Nijmegen 2020
- Dossier 2758 voorblad
- Getekend raadsbesluit
- Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021
- Raadsvoorstel "Zienswijze jaarverslag Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem- Nijmegen 2020"
- Bijlage 1 - Zienswijzebrief jaarverslag 2020 GO Arnhem-Nijmegen
- Bijlage 2 - Aanbiedingsbrief bij Jaarverslag 2020 van het GO Arnhem-Nijmegen
- Bijlage 3 - Jaarverslag 2020 GO Arnhem-Nijmegen
- Bijlage 4 - Brief aan gemeenteraden i.v.m. jaarstukken TEB
- Bijlage 5 - The Economic Board Jaarrekening 2020
- Bijlage 6 - Aanbiedingsbrief van The Economic Board i.v.m. jaarstukken 2020

5.2 Vaststellen: ODRA begroting 2022 en jaarstukken 2020
- Dossier 2769 voorblad
- Getekend raadsbesluit
- Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021
- Raadsvoorstel "ODRA begroting 2022 en jaarstukken 2020"

Bijlage 1 - Begroting ODRA 2022

Bijlage 2 - Jaarstukken ODRA 2020

Bijlage 3 - Aanbiedingsbrief ODRA begroting

Bijlage 4 - Aanbiedingsbrief ODRA jaarstukken

Bijlage 5 - Zienswijze op de begroting

Memo van Wethouder Bouwkamp "Vraag bij behandeling begroting ODRA 2022", d.d. 21-06-2021

5.3 Vaststellen: Zienswijze Begroting 2022 van het Gelders Archief

Dossier 2776 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021

Raadsvoorstel "Zienswijze Begroting 2022 van het Gelders Archief"

Bijlage 1 - Aanbiedingsbrief Gelders Archief d.d. 14 april 2021

Bijlage 2 - Ontwerpbegroting 2022 incl. programmaplan Gelders Archief

Bijlage 3 - Concept Zienswijzebrief Begroting 2022 Gelders Archief

5.4 Vaststellen: Wijziging Gemeenschappelijke Regeling regio Arnhem- Nijmegen

Dossier 2762 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021

Raadsvoorstel "Wijziging Gemeenschappelijke Regeling regio Arnhem- Nijmegen"

Bijlage 1 - Aanbiedingsbrief AB

Bijlage 2 - Concept-wijzigingsbesluit

6 Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen

6.1 Bekrachtiging geheimhouding rechtmatigheidsonderzoek zorg

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Bekrachtiging geheimhouding rechtmatigheidsonderzoek zorg"

6.2 Voordracht lid Algemeen bestuur Recreatieschap Overbetuwe

Dossier 2801 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Voordracht lid Algemeen bestuur Recreatieschap Overbetuwe"

6.3 Vaststellen: Zienswijze concept-begroting Groene Metropoolregio en concepten regionale agenda en bestuursakkoord

Dossier 2759 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021

Verworpen motie "Niet groeien maar gedijen" (21M86) van de fracties Partij voor de Dieren en Arnhem Centraal

Raadsvoorstel "Zienswijze concept-begroting Groene Metropoolregio en concepten regionale agenda en bestuursakkoord"

Bijlage 1 - Zienswijzebrief aan de regio m.b.t. de concept begroting 2022, de regionale agenda 2022 en het concept bestuursakkoord

Bijlage 2 - Reactiebundel regionale agenda 2022

Bijlage 3 - Aanbiedingsbrief concept-regionale agenda 2022 (en actualisatie regionale agenda 2021) Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Bijlage 4 - Concept-regionale agenda 2022 (en actualisatie regionale agenda 2021) Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Bijlage 5 - Aanbiedingsbrief Conceptbegroting 2022 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Bijlage 6 - Conceptbegroting 2022 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Bijlage 7 - Aanbiedingsbrief concept bestuursakkoord Groene metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Bijlage 8 - Concept Bestuursakkoord

Bijlage 9 - Concept regionale investeringsagenda

Bijlage 10 - Motie 20M355 Regionale inzet, lokale verantwoording

6.4 Vaststellen: Ontwerp Meerjarenbegroting BVO DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021)

Dossier 2753 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021

Aangenomen motie "Analyse toename gebruik" (21M85) van de fractie D66

Raadsvoorstel "Ontwerp Meerjarenbegroting BVO DRAN 2022-2025" (inclusief gewijzigde begroting 2021)

Bijlage 1: Begeleidende brief Ontwerp MJPB 2022-2025 incl. gewijzigde begroting 2021

Bijlage 2: Ontwerp MJPB 2022-2025 incl. gewijzigde begroting 2021

Bijlage 3: Kaderbrief 2022

Bijlage 4: Jaarstukken 2019

Bijlage 5: Accountantsverslag 2019

Bijlage 6: Controle verklaring 2019

Bijlage 7: Memo financiële gegevens BVO DRAN 2020

Bijlage 8: Voorlopig resultaten gemeenten BVO DRAN 2020

Bijlage 10: Reactie raad op MJPB BVO DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021)

Bijlage 9: Balans financiële gegevens BVO DRAN 2020

Memo van wethouder van der Zee "Uitleg toename kosten doelgroepenvervoer 2022-2025", d.d. 10-06-2021

Bijlage 1 - Percentuele stijging kosten doelgroepenvervoer per vervoersdienst 2022-2025

Bijlage 2 - Toelichting voorgenomen wijzigingen per gemeente in MJPB BVO DRAN 2022-2025

6.5 Vaststellen: "Nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven" in samenhang met vaststellen: "Wijziging verordening beleid en beheer"

Getekend raadsbesluit "Vaststellen nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven"

Getekend raadsbesluit "Wijziging verordening financieel beleid en beheer"

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021

Aangenomen amendement "Bestedingsplannen bestemmingsreserves" (21A19) van de fractie D66

Aangenomen motie "Kappen en dunnen bomen in begroting" (21M56) van de fracties D66 en Partij voor de Dieren

Verworpen motie "Geen gemeentelijk hout voor de biomassacentrale" (21M89) van de fractie SP

Memo van wethouder Paping inzake "Aanvullende informatie raadsvoorstel", d.d. 09-04-2021

Raadsvoorstel "Vaststellen nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven"

Bijlage 1 - Nota reserves en voorzieningen gemeente Arnhem

Bijlage 2 - Nota investeren, waarderen en afschrijven gemeente Arnhem

Raadsvoorstel "Wijziging verordening financieel beleid en beheer"

Bijlage - Geconsolideerde versie van de verordening financieel beleid en beheer

6.6 Vaststelling bestemmingsplan Whemedreef

Dossier 2509 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021

Beantwoording technische vraag Arnhem Centraal over financiële haalbaarheid van motie 21M55 Whemedreef

Aangenomen amendement "Passende hoogte aan de Whemedreef" (21A25) van de fracties PvdA, SP, Arnhem Centraal en Arnhemse Ouderen Partij

Aangenomen amendement "Groencompensatie Whemedreef" (21A29) van de fractie GroenLinks

Verworpen motie "Nieuw plan Whemedreef" (21M55) van de fracties D66, Partij voor de Dieren, CDA en PVV

Schriftelijke bijdrage van Wijkplatform Malburgen Oost, Immerloo en 't Duifje

Schriftelijke bijdrage van Overleggroep Malburgen Oost-Zuid d.d. 26-05-2021

Schriftelijke bijdrage van Overleggroep Malburgen Oost-Zuid d.d. 15-06-2021

Raadsvoorstel "Vaststelling bestemmingsplan Whemedreef"

Bijlage 1a - Vast te stellen bestemmingsplan 'Whemedreef' - tekst

Bijlage 1b - Plankaart bestemmingsplan Whemedreef

Aanvullende Bijlage 1c - Bijlagen bestemmingsplan Whemedreef

Aanvullende Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek

Aanvullende Bijlage 3 - Onderzoek stikstofdepositie

Aanvullende Bijlage 4 - Onderzoek luchtkwaliteit

Aanvullende Bijlage 5 - Ontheffing flora en faunawet

Aanvullende Bijlage 6 - Flora en faunaonderzoek

Aanvullende Bijlage 7 - Archeologisch onderzoek bijlage

Aanvullende Bijlage 8 - Verkennend bodemonderzoek

Aanvullende Bijlage 9 - Duurzaamheid natuurinclusiviteit en klimaat

Bijlage 2 - Overzicht participatietraject

Bijlage 3 - Brief Volkshuisvesting financiële onderbouwing d.d. 14-9-2020

Bijlage 4a - Zienswijzenrapport geanonimiseerd

Bijlage 4b - Gebundelde zienswijzen geanonimiseerd

Schriftelijke bijdrage dhr. W. Hendriks

Schriftelijke bijdrage dhr. S. Hamer & dhr. W. Klein Nienhuis

Schriftelijke bijdrage Koopmans Projecten b.v.

Schriftelijke bijdrage Ter Heide van Volkshuisvesting

Schriftelijke bijdrage Gemis aan klimaatbestendige- en biodiverse randvoorwaarden vaststelling bestemmingsplan Whemedreef

Schriftelijke bijdrage van mw. F. Dekkers

Behandelresultaat 24 maart 2021, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

2e Schriftelijke bijdrage, dhr. W. Hendriks d.d. 02-04-2021

Aanvullende technische informatie: Notitie residuele berekening Malburg - De Wheme d.d. 06-04-2021

Bijlage 1 - Residuele berekening

Bijlage 2 - Parkeerexploitatie

Bijlage 3 - Quickscan prijzen en bk

Verslag overleg bewonersgroep Malburgen oost-zuid, Volkshuisvesting, Koopmans en bewoner dhr. Hendriks n.a.v. toezegging portefeuillehouder d.d. 14 april 2021

Schriftelijke bijdrage van dhr. Hendriks

6.7 Vaststellen: Gebiedsvisie Merwedeterrein

Dossier 2450 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021

Verworpen amendement "Belofte maakt schuld - Uitbreiding standplaatsen woonwagens" (21A21) van de fractie SP

Aangenomen amendement "Ook een visie op uitbreiding woonwagenpark Merwedeterrein" (21A28) van de fracties PvdA, ChristenUnie, Partij voor de Dieren, GroenLinks en D66

Verworpen motie "Perspectief voor Merwedeterrein" (21M62g) van de fracties D66, CDA en Partij voor de Dieren

Aangenomen motie "Uitbreiding Woonwagenpark" (21M84) van de fracties ChristenUnie, PvdA, GroenLinks, Partij voor de Dieren en Arnhem Centraal

Raadsvoorstel "Gebiedsvisie Merwedeterrein"

Bijlage 1 - Gebiedsvisie Merwedeterrein

Bijlage 2 - Reactiedocument met verzamelde reacties op concept visie inclusief beantwoording

Schriftelijke bijdrage van ProRail inzake "Vooraankondiging rondetafelgesprek Gebiedsvisie Merwedeterrein"

Schriftelijke bijdrage van dhr. H. Vos

Schriftelijke bijdrage Huurdersvereniging Woonwagenbewoners Arnhem

Schriftelijke bijdrage mw. R. Brandt

Schriftelijke bijdrage dhr. M. Jansen

Schriftelijke bijdrage dhr. G. Aydemir

Schriftelijke bijdrage dhr. R. Voerman

Lijst van deelnemers aan rondetafelgesprek

Behandelresultaat 21 april 2021, informatieve behandeling

Behandelresultaat 12 mei 2021, meningsvormende (1) behandeling

Memo beantwoording vragen rijksbudget woonwagenlocaties d.d. 7 juni 2021

6.8 Vaststellen: Regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0

Dossier 2662 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021

Verworpen motie "Kernenergie bespreek je niet lokaal, maar met de regio" (21M49) van de fracties CDA en VVD

Aangenomen motie "Behoud het groen in de energietransitie" (21M50) van de fracties GroenLinks, Arnhem Centraal, PvdA en Partij voor de Dieren

Verworpen motie "Geen kernenergie" (21M51) van de fractie GroenLinks

Aangenomen motie "Alleen regionaal afval verbranden" (21M83) van de fracties D66 en VVD

Raadsvoorstel "Regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0"

Bijlage 1 - Regionale energiestrategie (RES) 1.0 Arnhem Nijmegen

Bijlage 2 - Reactienota bij RES 1.0 Wensen en bedenkingen + antwoorden

Schriftelijke bijdrage mw. J. van de Geer - Rijn en IJssel Energie Coöperatie

Schriftelijke bijdrage mw. S. Vodovar - Jong-RES Arnhem-Nijmegen

Presentatie - RES

Behandelresultaat 7 april 2021, informatieve behandeling

Behandelresultaat 14 april 2021, meningsvormende (1) behandeling

Link naar Publieksversie RES 1.0

6.9 Vaststellen: Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024

Dit onderwerp is niet behandeld tijdens de Politieke Avond van 16 juni jl. en zal in een volgende vergadering aan de orde komen.

Dossier 2215 voorblad

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021

motie "Verbinden van vraag en aanbod" (21M70) van de fractie D66

motie "Ruimte voor cultuureducatie" (21M71) van de fractie D66

Raadsvoorstel "Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024"

Bijlage 1 - Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021-2024

Bijlage 2 - Onderzoek "Huisvesting Culturele en Creatieve sector Arnhem" Bureau Buiten (2019)

Bijlage 3 - Bijlagenrapport Bureau Buiten (2019)

Bijlage 4 - Motie Plan voor Creatieve Werkruimten (20M39)

Lijst met deelnemers rondetafelgesprek

Schriftelijke toelichting De Vloer, school voor podiumkunsten

Toekomstvisie Jacobiberg

Behandelresultaat 3 februari 2021, informatieve behandeling

Schriftelijke inbreng De Vormforensen "project plan Rijndistrict"

Pitch rondetafelgesprek gemeenteraad 3 februari 2021, SLAK ateliers

6.10 Vaststellen: Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024

Dossier 2638 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021

Aangenomen motie "Een complete monitor voor de breedte van de opgaven" (21M57) van de fracties GroenLinks en Partij voor de Dieren

Verworpen motie "Stop de verdozing van het landschap rondom Arnhem" (21M59) van de fracties SP en Partij voor de Dieren

Aangenomen motie "Intensief ruimtegebruik op werklocaties, een zaak van permanente aandacht" (21M68) van de fracties Partij voor de Dieren en CDA

Raadsvoorstel "Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024"

Bijlage 1 - RPW 2021-2024

Bijlage 2 - Advies Ecorys benutten ontwikkelruimte RPW Arnhem-Nijmegen

Bijlage 3 - Advies Ecorys invulling en beoordeling XXL-logistiek

Bijlage 4 - Reactienota concept Regionaal Programma Werklocaties inzake de totstandkoming RPW 2021-2024

Bijlage 5 - Eindrapport Ontwikkelkaart XXL logistiek Posad Maxwan

Aanvullende bijlage 1 bij rapport Posad Maxwan over DocksNLD

Behandelresultaat 21 april 2021, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Memo van wethouder van Dellen inzake "Toezeggingen 21 april", d.d. 22-04-2021

6.11 Vaststellen: Visie 'Circulaire Economie Arnhem'

Dit onderwerp is niet behandeld tijdens de Politieke Avond van 16 juni jl. en zal in een volgende vergadering aan de orde komen.

Dossier 2360 voorblad

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021

amendement "Circulaire economie kan niet zonder plantaardige eiwittransitie" (21A22) van de fractie Partij voor de Dieren

motie "Arnhem AWARD voor circulariteit & innovatie" (21M45) van de fracties DENK Verenigd Arnhem en CDA

motie "Duidelijke communicatie naar burgers over circulaire economie" (21M47) van de fracties D66 en Partij voor de Dieren

motie "Circulaire ECONOMIE = duurzaam" (21M48) van de fracties VVD, GroenLinks en PvdA

motie "Inzicht in de Arnhemse stromen, op naar een circulaire samenleving" (21M64) van de fractie GroenLinks

motie "Op weg naar een circulaire Arnhemse bouw" (21M65) van de fractie GroenLinks

motie "Circulaire en tijdelijke woningen op Arnhemse pachtgrond" (21M69) van de fractie Partij voor de Dieren

motie "Eten met raad en gemeente" (21M88) van de fractie GroenLinks

Raadsvoorstel "Visie Circulaire Economie Arnhem"

Bijlage 1 - Visie circulair Arnhem

Bijlage 2 - Op weg naar een circulair Arnhem (PvA)

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. W. Huntink

Schriftelijke inspraakbijdrage van VNO-NCW Arnhem

Schriftelijke inspraakbijdrage van StAB

Lijst van deelnemers aan rondetafelgesprek

Manifest circulaire economie Regio Arnhem Nijmegen

Behandelresultaat 24 maart 2021, informatieve behandeling

Behandelresultaat 7 april 2021, meningsvormende (1) behandeling

Regionale Agenda - Regio Arnhem Nijmegen

Voorbeelden van bedrijven op het gebied van circulair

Behandelresultaat 7 april 2021, meningsvormende (1) behandeling

Beantwoording technische vragen D66

Behandelresultaat 21 april 2021, meningsvormende (1/2) behandeling

6.12 Vaststellen: Ruimtelijke randvoorwaarden Bestuurskwartier

Dit onderwerp is niet behandeld tijdens de Politieke Avond van 16 juni jl. en zal in een volgende vergadering aan de orde komen.

Dossier 2432 voorblad

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 16-06-2021

Raadsvoorstel "Ruimtelijke randvoorwaarden Bestuurskwartier"

Bijlage - Ruimtelijke randvoorwaarden Bestuurskwartier december 2020

Schriftelijke bijdrage de heer Bleekman, VVE Eusebiusbinnensingel 14-26

Afbeeldingen behorend bij de inspraakreactie van de heer Bleekman

Agenda Politieke Avond
16 juni 2021

Raadzaal

18.45 uur - 19.30 uur

Rondvraag en Mededelingen

Pauze: 15 minuten

Raadzaal

19.45 uur - 23.15 uur

Besluitvormende vergadering

3	**Besluitvormende vergadering**
3.1	Opening en mededelingen
3.2	Beëdiging van de heer Luc Groot als fractievolger voor de fractie van het CDA
3.3	Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling
3.4	Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 12 mei 2021
3.5	Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad
4	**Hamerstukken**
4.1	Aanwijzing Wet voorkeursrecht gemeenten Schuytgraaf Veld 1
5	**Onderwerpen direct ter besluitvorming**
5.1	Vaststellen: Zienswijze jaarverslag Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem-Nijmegen 2020
5.2	Vaststellen: ODRA begroting 2022 en jaarstukken 2020
5.3	Vaststellen: Zienswijze Begroting 2022 van het Gelders Archief
5.4	Vaststellen: Wijziging Gemeenschappelijke Regeling regio Arnhem- Nijmegen
6	**Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen**
6.1	Bekrachtiging geheimhouding rechtmatigheidsonderzoek zorg
6.2	Voordracht lid Algemeen bestuur Recreatieschap Overbetuwe
6.3	Vaststellen: Zienswijze concept-begroting Groene Metropoolregio en concepten regionale agenda en bestuursakkoord
6.4	Vaststellen: Ontwerp Meerjarenbegroting BVO DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021)
6.5	Vaststellen: "Nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven" in samenhang met vaststellen: "Wijziging verordening beleid en beheer"
6.6	Vaststelling bestemmingsplan Whemedreef
6.7	Vaststellen: Gebiedsvisie Merwedeterrein
6.8	Vaststellen: Regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0
6.9	Vaststellen: Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024
6.10	Vaststellen: Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024
6.11	Vaststellen: Visie 'Circulaire Economie Arnhem'
6.12	Vaststellen: Ruimtelijke randvoorwaarden Bestuurskwartier

Voor	**34**
Tegen	**4**

Raadsvoorstel "Wijziging Gemeenschappelijke Regeling regio Arnhem- Nijmegen"

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	2
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal	**38**

Voor	**33**
Tegen	**6**

Raadsvoorstel "Bekrachtiging geheimhouding rechtmatigheidsonderzoek zorg"

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal	**39**

Voor 14

Tegen 25

Motie "Niet groeien maar gedijen" (21M86)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor	**31**
Tegen	**8**

Raadsvoorstel "Zienswijze concept-begroting Groene Metropoolregio en concepten regionale agenda en bestuursakkoord"

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke afdeling Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal	**39**

Voor 21

Tegen 18

Motie "Analyse toename gebruik" (21M85g)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor	**36**
Tegen	**3**

Raadsvoorstel "Ontwerp Meerjarenbegroting BVO DRAN 2022-2025"

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal	**39**

Voor 37

Tegen 2

Amendement "Bestedingsplannen bestemmingsreserves" (21A19)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor 35

Tegen 4

Motie "Kappen en dunnen bomen in begroting" (21M56)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	1	2
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor	**37**
Tegen	**2**

Raadsvoorstel "Vaststellen nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven"

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal	**39**

Voor 37

Tegen 2

Raadsvoorstel "Wijziging verordening financieel beleid en beheer"

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor 20

Tegen 19

Amendement "Passende hoogte aan de Whemedreef" (21A25)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor 22

Tegen 17

Amendement "Groencompensatie Whemedreef" (21A29)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor 19

Tegen 20

Motie "Nieuw plan Whemedreef" (21M55)

GROENLINKS	1	6
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	4	1
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor 22

Tegen 17

Raadsvoorstel "Vaststelling bestemmingsplan Whemedreef"

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor 6

Tegen 33

Amendement "Belofte maakt schuld - Uitbreiding standplaatsen woonwagens" (21A21)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor	**38**	*Amendement "Ook een visie op uitbreiding woonwagenpark Merwedeterrein" (21A28)*
Tegen	**1**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	1
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal	**39**

Voor 15

Tegen 24

Motie "Perspectief voor Merwedeterrein" (21M62g)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor 39 *Motie "Uitbreiding Woonwagenpark" (21M84)*

Tegen 0

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor 34

Tegen 5

Raadsvoorstel "Gebiedsvisie Merwedeterrein"

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor	**13**
Tegen	**26**

Motie "Kernenergie bespreek je niet lokaal, maar met de regio" (21M49)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal	**39**

Voor 31

Tegen 8

Motie "Behoud het groen in de energietransitie" (21M50)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor 18

Tegen 21

Motie "Geen kernenergie" (21M51)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor 34

Tegen 5

Motie "Alleen regionaal afval verbranden" (21M83)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor	**33**
Tegen	**6**

Raadsvoorstel "Regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0"

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal	**39**

Voor 26

Tegen 13

Motie "Een complete monitor voor de breedte van de opgaven" (21M57)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor	**15**
Tegen	**24**

Motie "Stop de verdozing van het landschap rondom Arnhem" (21M59)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal	**39**

Voor 28

Tegen 11

Motie "Intensief ruimtegebruik op werklocaties, een zaak van permanente aandacht" (21M68)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor 25 *Raadsvoorstel "Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024"*

Tegen 14

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor 18

Tegen 21

Motie "Geen gemeentelijk hout voor de biomassacentrale" (21M89)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 16 JUNI 2021

De voorzitter: de heer Marcouch

De raadsgriffier: de heer Kersten

Aanwezig de leden: mevrouw Andeweg (D66), de heer Aydemir (DENK Verenigd Arnhem), de heer Becker (ChristenUnie), de heer Bouma (PvdA), de heer Çetintaş (SP), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD), de heer Dayioğlu (GroenLinks), de heer Dilekçi (DENK Verenigd Arnhem), mevrouw van Dillen (CDA), mevrouw Dobbe (SP), de heer Elfrink (SP), de heer Eliëns (Partij voor de Dieren), mevrouw Eppich (VVD), mevrouw Gemici (GroenLinks), de heer Greving (PvdA), de heer De Groot (Partij voor de Dieren), de heer Henzen (PVV) , de heer Hutten (CDA), de heer Van Iperen (D66), mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), de heer Van der Loo (GroenLinks), de heer Loor (D66), de heer Loos (VVD), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Maref (VVD), mevrouw Navis (GroenLinks), mevrouw Nede (ChristenUnie), mevrouw Van Ommen (D66),mevrouw Pape (VVD), de heer Prinsen (GroenLinks), mevrouw Simonis (GroenLinks), de heer Venhoek (D66), de heer Verheij (PVV), de heer Visser (PvdA), mevrouw De Vries (PvdA), de heer Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij)

Afwezig: de heer Çetintaş (SP) (aanwezig vanaf 19.50 uur)

Begintijd vergadering : 19.40 uur
Eindtijd vergadering : 23.30 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

3.4 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 12 mei 2021	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.5 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.1 Aanwijzing Wet voorkeursrecht gemeenten Schuytgraaf Veld 1	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.1 Vaststellen: Zienswijze jaarverslag Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem- Nijmegen 2020	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.2 Vaststellen: ODRA begroting 2022 en jaarstukken 2020	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.3 Vaststellen: Zienswijze Begroting 2022 van het Gelders Archief	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.4 Vaststellen: Wijziging Gemeenschappelijke Regeling regio Arnhem- Nijmegen	Het voorstel is met 34 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen.
6.1 Bekrachtiging geheimhouding rechtmatigheidsonderzoek zorg	Het voorstel is met 33 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen.
6.2 Voordracht lid Algemeen bestuur Recreatieschap Overbetuwe	De heer Van Dellen is benoemd als lid Algemeen bestuur Recreatieschap Overbetuwe.
6.3 Vaststellen: Zienswijze concept-begroting Groene Metropoolregio en concepten regionale agenda en bestuursakkoord	De motie "Niet groeien maar gedijen" (21M86) van de fracties Partij voor de Dieren en Arnhem Centraal is met 14 stemmen voor en 25 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met 31 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen.
6.4 Vaststellen: Ontwerp Meerjarenbegroting BVO DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021)	De motie "Analyse toename gebruik" (21M85) van de fractie D66 is met 21 stemmen voor en 18 stemmen tegen aangenomen. Het voorstel is met 36 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen.

Zaaknummer: 579712

6.5 Vaststellen: "Nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven" in samenhang met vaststellen: "Wijziging verordening beleid en beheer"	Het amendement "Bestedingsplannen bestemmingsreserves" (21A19) van de fractie D66 is met 37 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen. De motie "Kappen en dunnen bomen in begroting" (21M56) van de fracties D66 en Partij voor de Dieren is met 35 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. De leden Çetintaş en Dobbe hebben zich bij het stemmen vergist en worden geacht 'voor' te hebben gestemd. De motie "Geen gemeentelijk hout voor de biomassacentrale" (21M89) van de fractie SP is met 18 stemmen voor en 21 stemmen tegen verworpen. Het voorstel "Nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven" is met 37 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen. Het voorstel "Wijziging verordening beleid en beheer" is met 37 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.
6.6 Vaststelling bestemmingsplan Whemedreef	Het amendement "Passende hoogte aan de Whemedreef" (21A25) van de fracties PvdA, SP, Arnhem Centraal en Arnhemse Ouderen Partij is met 20 stemmen voor en 19 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "Groencompensatie Whemedreef" (21A29) van de fractie GroenLinks is met 22 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen. De motie "Nieuw plan Whemedreef" (21M55) van de fracties D66, Partij voor de Dieren, CDA en PVV is met 19 stemmen voor en 20 stemmen tegen verworpen. Het lid Andeweg heeft zich bij het stemmen vergist en wordt geacht 'voor' te hebben gestemd. Het lid Van der Loo heeft zich bij het stemmen vergist en wordt geacht 'tegen' te hebben gestemd. Het voorstel is met 22 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen.
6.7 Vaststellen: Gebiedsvisie Merwedeterrein	Het amendement "Belofte maakt schuld - Uitbreiding standplaatsen woonwagens" (21A21) van de fractie SP is met 6 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Ook een visie op uitbreiding woonwagenpark Merwedeterrein" (21A28) van de fracties PvdA, ChristenUnie, Partij voor de Dieren, GroenLinks en D66 is met 38 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen. Het lid Manders heeft zich bij het stemmen vergist en wordt geacht 'voor' te hebben gestemd. De motie "Perspectief voor Merwedeterrein" (21M62g) van de fracties D66, CDA en Partij voor de Dieren is met 15 stemmen voor en 24 stemmen tegen verworpen. De motie "Uitbreiding Woonwagenpark" (21M84) van de fracties ChristenUnie, PvdA, GroenLinks, Partij voor de Dieren en Arnhem Centraal is met algemene stemmen aangenomen. Het voorstel is met 34 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen.
6.8 Vaststellen: Regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0	De motie "Kernenergie bespreek je niet lokaal, maar met de regio" (21M49) van de fracties CDA en VVD is met 13 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen. De motie "Behoud het groen in de energietransitie" (21M50) van de fracties GroenLinks, Arnhem Centraal, PvdA en Partij voor de Dieren is met 31 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen. De motie "Geen kernenergie" (21M51) van de fractie GroenLinks is met 18 stemmen voor en 21 stemmen tegen verworpen. De motie "Alleen regionaal afval verbranden" (21M83) van de fracties D66 en VVD is met 34 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen.

	Het voorstel is met 33 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen.
6.10 Vaststellen: Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024	De motie "Een complete monitor voor de breedte van de opgaven" (21M57) van de fracties GroenLinks en Partij voor de Dieren is met 26 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. De motie "Stop de verdozing van het landschap rondom Arnhem" (21M59) van de fracties SP en Partij voor de Dieren is met 15 stemmen voor en 24 stemmen tegen verworpen. De motie "Intensief ruimtegebruik op werklocaties, een zaak van permanente aandacht" (21M68) van de fracties Partij voor de Dieren en CDA is met 28 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen. Het voorstel is met 25 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen.

De raadsgriffier,

Jozef Kersten

De voorzitter,

Ahmed Marcouch

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**16 juni 2021**
Zaaknummer	**579712**

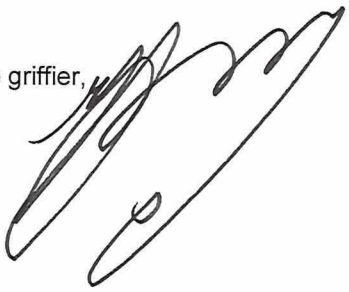
DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 10 juni 2021, Griffie nummer: 579712

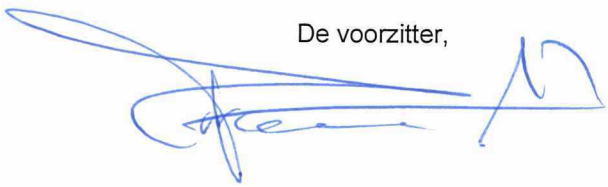
besluit:

De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 12 mei 2021 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **579712**

ONDERWERP: Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 26 mei 2021

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 12 mei 2021 vast te stellen.

Bijlage

- concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 12 mei 2021

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**16 juni 2021**
Zaaknummer	**579712**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 10 juni 2021, Griffie nummer: 579712

besluit:

De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 12 mei 2021 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 12 MEI 2021

De voorzitter: de heer Marcouch

De raadsgriffier: de heer Kersten

Aanwezig de leden: mevrouw Andeweg (D66), de heer Aydemir (DENK Verenigd Arnhem), de heer Becker (ChristenUnie), de heer Bouma (PvdA), de heer Çetintaş (SP), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD), de heer Dayioğlu (GroenLinks), de heer Dilekçi (DENK Verenigd Arnhem), mevrouw van Dillen (CDA), mevrouw Dobbe (SP), de heer Elfrink (SP), de heer Eliëns (Partij voor de Dieren), mevrouw Eppich (VVD), mevrouw Gemici (GroenLinks), de heer Greving (PvdA), de heer De Groot (Partij voor de Dieren), de heer Henzen (PVV) , de heer Hutten (CDA), de heer Van Iperen (D66), mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), de heer Van der Loo (GroenLinks), de heer Loor (D66), de heer Loos (VVD), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Maref (VVD), mevrouw Navis (GroenLinks), mevrouw Nede (ChristenUnie), mevrouw Van Ommen (D66),mevrouw Pape (VVD), de heer Prinsen (GroenLinks), mevrouw Simonis (GroenLinks), de heer Venhoek (D66), de heer Visser (PvdA), mevrouw De Vries (PvdA), de heer Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij)

Afwezig: de heer Verheij (PVV)

Begintijd vergadering : 21.00 uur
Eindtijd vergadering : 23.05 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

6.3 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 31 maart 2021	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.4 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
7.1 Bekrachtiging geheimhouding Financiële Jaarrapportage Projecten 2020	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
7.2 Bekrachtiging geheimhouding Reserveringsovereenkomst (moskee Fluvium-Zuid)	Het voorstel is met 31 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen.
7.3 Vaststellen: Wijziging Verordening Individuele Studietoeslag	Het voorstel is met 35 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen.
8.1 Vaststellen: Zienswijze begroting 2022 VGGM	Het amendement "Investeren in publieke gezondheid" (21A18) van de fracties ChristenUnie en D66 is met 27 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen. De motie "Investeren in preventie en publieke gezondheid loont" (21M52) van de fracties D66 en ChristenUnie is met 25 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
8.2 Debatverzoek "Moties over winsten en markt in de zorg niet uitgevoerd"	De motie "Van treurnis" van de fractie SP is met 14 stemmen voor en 24 stemmen tegen verworpen.

De raadsgriffier,

Jozef Kersten

De voorzitter,

Ahmed Marcouch

Zaaknummer: 567579

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	16 juni 2021
Zaaknummer	579712

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 10 juni 2021, zaaknummer: 579712

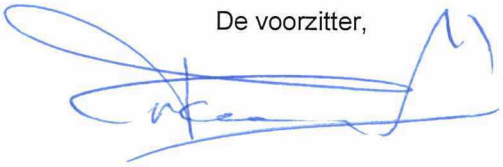
besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 25 mei 2021 tot en met 9 juni 2021 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **579712**

ONDERWERP: Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 16 juni 2021

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de "Lijst van Ingekomen Stukken" van 25 mei 2021 tot en met 9 juni 2021 vast te stellen.

Als raadslid kunt u de ingekomen stukken inzien via het Bestuurlijk Informatiesysteem (iBabs).

Bijlage

- Lijst van Ingekomen stukken (25 mei 2021 tot en met 9 juni 2021)

Arnhem GEMEENTE

Besluit van	16 juni 2021
Zaaknummer	579712

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 10 juni 2021, zaaknummer: 579712

besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 25 mei 2021 tot en met 9 juni 2021 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Lijst van Ingekomen stukken (25 mei 2021 tot en met 9 juni)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
25-05-2021	De Connectie	Directeur De Connectie kondigt vertrek aan	Voor kennisgeving aannemen
25-05-2021	-	Coffeeshop	In handen stellen van de burgemeester ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief aan raad
26-05-2021	Initiatiefgroep Groen van Prinstererstraat	Nieuwsbrief	Voor kennisgeving aannemen
31-05-2021	B. Budak	Nieuwbouw Moskee	Voor kennisgeving aannemen
31-05-2021	M. Lentjes	AZC en Arbeidsmigranten naar 'de Kop van Deelen'	Voor kennisgeving aannemen
31-05-2021	Gemeente Berg en Dal	Aangenomen motie over de Huisvestingsverordening	Voor kennisgeving aannemen
31-05-2021	BNK Arnhem	Brief aan het college inzake verkeersmaatregelen Bosweg	Kopie van aan college en/of burgemeester gerichte mail/brief, voor kennisgeving aannemen
01-06-2021	Bewonersoverleg Kronenburg en Appelgaard	Uitnodiging Kennismaking	Voor kennisgeving aannemen
03-06-2021	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Het Groene Groeiplan	Voor kennisgeving aannemen

Lijst van Ingekomen stukken (25 mei 2021 tot en met 9 juni)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
03-06-2021	N. Quibell	Daklozen Arnhem	Voor kennisgeving aannemen
04-06-2021	Gemeenteraad Maasgouw	Motie 'Voor 14'	Voor kennisgeving aannemen
08-06-2021	Bomenbond Arnhem en Omgeving	Verzoek om informatie m.b.t. de adviezen Boom Kwaliteitsteam Arnhem	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
08-06-2021	C. Bos-Cornelissen	Gemeentegids	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad

Politieke Avond

Dossiernummer	2781
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	4.1
Omschrijving	Aanwijzing Wet voorkeursrecht gemeenten Schuytgraaf Veld 1

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	9 juni 2021
Politieke Avond	**16 juni 2021**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	16 juni 2021
Zaaknummer	550760

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 25 mei 2021, nummer: 550760;

overwegende dat aan de gronden de bestemming 'Wonen – uit te werken' is toebedacht, waarbij sprake is van een ander gebruik dan het huidige gebruik;

er reeds een bestemmingsplan is vastgesteld voor de beoogde nieuwe ontwikkeling;

gelet op het feit dat de gemeente haar regiefunctie kan versterken met het aanwijzen van gronden op basis van de Wet voorkeursrecht gemeenten en daarmee haar uitgangspositie op de vastgoedmarkt versterkt;

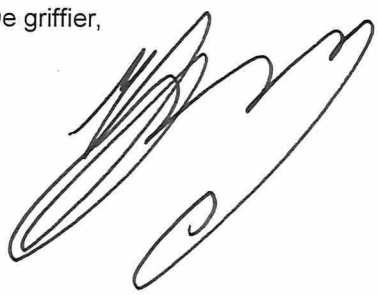
er gezien het bovenstaande een belangenafweging heeft plaatsgevonden tussen de publieke belangen van de gemeente en de belangen van de eigenaren en beperkt zakelijk gerechtigden, waarbij is geconcludeerd dat de belangen van de gemeente zwaarder wegen;

gelet op artikel 2 en 3 van de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) en de overige van toepassing zijnde bepalingen uit de Wvg en de Algemene wet bestuursrecht (Awb);

besluit:

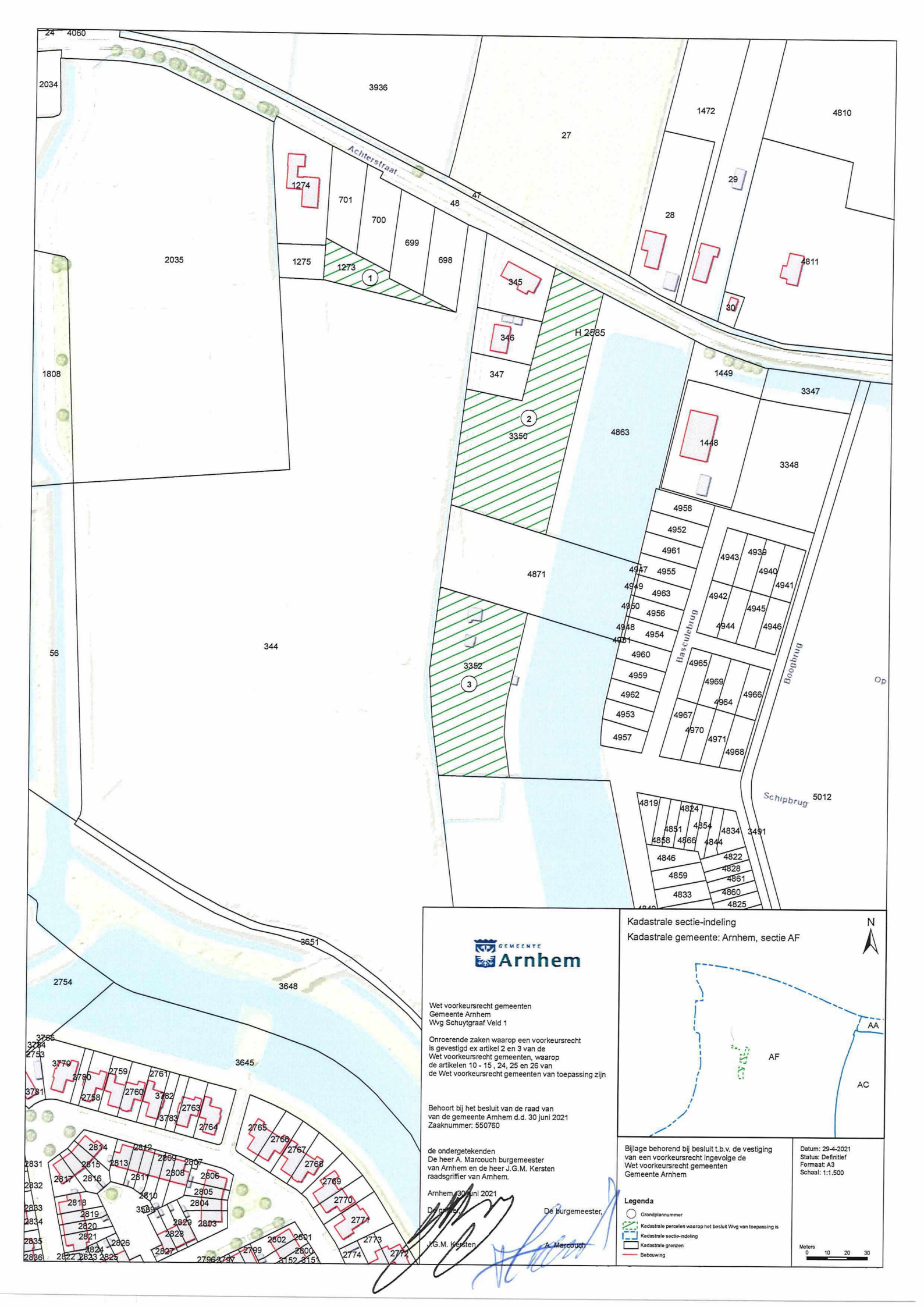
1. De percelen op de bij het besluit behorende lijst en tekening aan te wijzen als gronden waarop de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) van toepassing is, voor de duur van maximaal tien jaar na inwerkingtreding van het bestemmingsplan op basis van artikel 2 en 3 van de Wvg.
2. De uitvoering van dit besluit (waaronder het informeren van rechthebbenden) op te dragen aan het college van burgemeester en wethouders, met inachtneming van de voorschriften van de Wvg.

De griffier,

De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Wet voorkeursrecht gemeenten
Gemeente Arnhem
Wvg Schuytgraaf Veld 1

Onroerende zaken waarop een voorkeursrecht is gevestigd ex artikel 2 en 3 van de Wet voorkeursrecht gemeenten, waarop de artikelen 10 - 15 , 24, 25 en 26 van de Wet voorkeursrecht gemeenten van toepassing zijn

Behoort bij het besluit van de raad van van de gemeente Arnhem d.d. 30 juni 2021
Zaaknummer: 550760

de ondergetekenden
De heer A. Marcouch burgemeester van Arnhem en de heer J.G.M. Kersten raadsgriffier van Arnhem.

Arnhem 30 juni 2021

De griffier,

J.G.M. Kersten

De burgemeester,

A. Marcouch

Kadastrale sectie-indeling
Kadastrale gemeente: Arnhem, sectie AF

N

Bijlage behorend bij besluit t.b.v. de vestiging van een voorkeursrecht ingevolge de Wet voorkeursrecht gemeenten
Gemeente Arnhem

Legenda
- Grondplannummer
- Kadastrale percelen waarop het besluit Wvg van toepassing is
- Kadastrale sectie-indeling
- Kadastrale grenzen
- Bebouwing

Datum: 29-4-2021
Status: Definitief
Formaat: A3
Schaal: 1:1.500

Meters
0 10 20 30

GEMEENTE Arnhem

Aanwijzing Wet voorkeursrecht gemeenten Schuytgraaf Veld 1

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	16 juni 2021
Zaaknummer:	550760
Portefeuillehouders:	Paping

Resultaat van bespreking:

Aan de gemeenteraad, 9 juni 2021

Aanwezig:
de raadsleden/fractievolgers: Kraaijenbrink (AC), Loos (VVD), Van Ommen (D66), Prinsen (GL), Visser (PvdA), De Groot (Partij voor de Dieren), Van den Broek (CDA), Zijlstra (ChristenUnie), Henzen (PPV), Van Plateringen (AOP). De fracties van DENK/Verenigd Arnhem en SP waren niet aanwezig.

Verloop
De M1 behandeling is afgerond.
Er zijn geen moties of amendmenten aangekondigd. Het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase als hamerstuk (voorbehoud VVD fractie).

Toezegging
De wethouder zegt toe de raad te informeren over de stand van het overleg met de grondeigenaren op het moment dat het college het ruimtelijk raamwerk na de zomer aan de raad voorlegt.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat het voorstel naar de besluitvormende vergadering kan worden doorgeleid (als hamerstuk)

De griffier, De voorzitter,

J. Kersten C.J.M. Kalthoff

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 550760

Onderwerp: Aanwijzing Wvg Schuytgraaf Veld 1

Voorstel

1. De percelen op de bij het besluit behorende lijst en tekening aan te wijzen als gronden waarop de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) van toepassing is, voor de duur van maximaal tien jaar na inwerkingtreding van het bestemmingsplan op basis van artikel 2 en 3 van de Wvg.
2. De uitvoering van dit besluit (waaronder het informeren van rechthebbenden) op te dragen aan het college van burgemeester en wethouders, met inachtneming van de voorschriften van de Wvg.

Inleiding

De laatste jaren wordt er gestaag verder gewerkt aan het ontwikkelen van de velden in Schuytgraaf. Voor Schuytgraaf is in 2018 het bestemmingsplan ‘Schuytgraaf, veegplan 2017’ vastgesteld welke inmiddels onherroepelijk is. De ontwikkeling van veld 1 is nu gestart. Om de ontwikkeling van veld 1 voortvarend op te pakken, is het nodig om de gronden in eigendom te verkrijgen. Ter voorkoming van verkoop aan derden stellen wij voor het voorkeursrecht op grond van de Wet voorkeursrecht gemeenten te vestigen. De inzet van het gemeentelijke voorkeursrecht past binnen het gemeentelijke beleid om actief tot uitvoering van Schuytgraaf te komen.

Op 6 april 2021 hebben wij besloten tot voorlopige vestiging van een voorkeursrecht ten behoeve van de gebiedsontwikkeling van veld 1 in Schuytgraaf, voor de duur van drie maanden. Aan uw raad wordt gevraagd om het voorkeursrecht definitief te vestigen.

Beoogd effect

Het doel is te voorkomen dat de ontwikkeling van veld 1 in Schuytgraaf stagneert of op voorhand onmogelijk wordt gemaakt. Na vestiging van het voorkeursrecht, dienen de betreffende onroerende zaken en beperkte rechten bij voorgenomen verkoop eerst aan de gemeente te worden aangeboden.

Arnhem GEMEENTE

Argumenten

1.1 Doel: Beschermen van de voorgenomen ontwikkeling

Om te voorkomen dat de ontwikkeling van veld 1 in Schuytgraaf stagneert of op voorhand onmogelijk wordt gemaakt, wordt u verzocht om de gronden definitief aan te wijzen in het kader van de Wet voorkeursrecht gemeenten.

Het uitgangspunt bij de toekomstige ontwikkeling en realisatie van het gebied is dat de gemeente, voor zover mogelijk, de regie wenst te voeren bij de ontwikkeling van het plangebied. Door het van toepassing verklaren van het voorkeursrecht behoudt de gemeente de grip op de ontwikkeling. Het voorkeursrecht wordt daarbij als ondersteuning ingezet ten behoeve van het verwervingsproces.

Het voorkeursrecht is gedurende het proces van planontwikkeling een beschermingsinstrument waardoor ongewenste (prijs-)ontwikkelingen kunnen worden voorkomen dan wel beperkt. Verkopen aan derden, die de ontwikkeling van het gebied in de weg kunnen zitten, worden moeilijker gemaakt. We willen daarmee voorkomen dat de gronden worden verkocht aan derden die andere wensen/ eisen hebben, waardoor de kans om een kwalitatief hoogwaardig plan te ontwikkelen wordt beperkt. Door deze nieuwe eisen kunnen bijvoorbeeld onze stedenbouwkundige en ruimtelijke uitgangspunten onder druk komen te staan. Met de toepassing van het voorkeursrecht wordt in ieder geval voorkomen dat derden nu nog een grondpositie verwerven. En wordt de positie van de gemeente bij mogelijke grondverwerving versterkt.

Door het voorkeursrecht hebben we dus meer zekerheid dat we met de huidige eigenaren ons gesprek over aankoop kunnen voortzetten en we niet (telkens) worden geconfronteerd met een nieuwe eigenaar met nieuwe wensen. Hierdoor kunnen we vertraging van het grondverwervingsproces voorkomen, doordat we de reeds gestarte gesprekken kunnen voortzetten. Ook als er uiteindelijk voor een onteigening wordt gekozen (dit is overigens een apart besluit met een apart afwegingskader), worden we niet op het laatste moment geconfronteerd met nieuwe eigenaren, waardoor we vertraging oplopen in die eventuele onteigeningsprocedure.

1.2 Er wordt voldaan aan de wettelijke vereisten voor de vestiging van een voorkeursrecht

De gemeente is bevoegd gronden aan te wijzen waarop de artikelen 10 tot en met 15, 24 en 26 van toepassing worden verklaard. Er moet wel worden voldaan aan twee criteria:

a. aan de gronden moet een niet-agrarische bestemming worden toegedacht of gegeven en
b. het gebruik van de gronden moet afwijken van de toegedachte bestemming.

Of wordt voldaan aan de hierboven genoemde criteria kan blijken uit een bestemmingsplan (ingevolge artikel 3 Wvg) of een structuurvisie (ingevolge artikel 4 Wvg). Op grond van artikel 5 Wvg kan een besluit om het voorkeursrecht te vestigen ook vooruitlopend op een bestemmingsplan of structuurvisie worden genomen. In dat geval moet in het besluit tot aanwijzing aan de betrokken gronden een niet-agrarische bestemming worden toegedacht, waarbij het gebruik afwijkt van die bestemming.

Op 5 maart 2018 stelde de gemeenteraad het bestemmingsplan ‘Schuytgraaf, veegplan 2017’ vast. In dit bestemmingsplan is aan de gronden de bestemming ‘Wonen – Uit te werken’ toegedacht. Het

huidige gebruik is agrarisch. Nu er aan de gronden een niet-agrarische bestemming is toegedacht die afwijkt van het huidige gebruik wordt voldaan aan beide criteria. Daarom wordt voorgesteld om de gronden aan te wijzen op grond van artikel 3 Wvg.

1.3 Er heeft een belangenafweging plaatsgevonden

De gemeente krijgt met toepassing van het voorkeursrecht betere mogelijkheden om te komen tot een optimale inrichting van het middengebied, hetgeen een zwaarwegend algemeen belang is. Tegenover dit zwaarwegende belang van de gemeente staan de belangen van de eigenaren en beperkt zakelijk gerechtigden van de percelen in de locatie. Deze eigenaren worden verplicht om de gronden, indien en voor zover zij deze willen verkopen, aan te bieden aan de gemeente. De aanwijzing van de gronden heeft geen gevolgen voor bijvoorbeeld de bouwmogelijkheden op het eigen perceel.

De wetgever heeft in de Wvg een aantal beperkingen opgenomen alsmede heeft de wetgever bepalingen opgenomen ter bescherming van de eigenaren en zakelijk gerechtigden. Als bescherming van de eigenaren en beperkt zakelijk gerechtigden geldt dat de Wvg eigenaren en beperkt zakelijk gerechtigden niet verplicht om hun gronden te koop aan te bieden en ook bevat de Wvg een groot aantal waarborgen ter bescherming van de belangen van de eigenaren en zakelijk gerechtigden, waaronder prijsvaststelling via de rechtbank en mogelijke schadevergoeding in bepaalde gevallen.

Gelet op het voorstaande zijn wij van mening dat de belangen van de eigenaren en zakelijk gerechtigden minder zwaar wegen dan het algemeen belang dat de gemeente dient. In de jurisprudentie is reeds uitgemaakt dat de gemeenteraad het financiële belang van de eigenaren en beperkt zakelijk gerechtigden niet hoeft te wegen in haar besluitvorming, dit is al door de wetgever gedaan in het vaststellen van de Wvg.

1.4 Bestendiging van de voorlopige aanwijzing door de gemeenteraad

Het voorlopig voorkeursrecht geeft de gemeente de mogelijkheid om vooruitlopend op een besluit van de raad reeds gronden aan te wijzen waarop een gemeentelijk voorkeursrecht rust. Het besluit van het college op basis van artikel 6 Wvg heeft ingevolge artikel 6 lid 1 Wvg een geldingsduur van 3 maanden. Na deze 3 maanden vervalt het voorkeursrecht van rechtswege.

Om het voorkeursrecht te behouden moet de raad binnen deze termijn besluiten het voorkeursrecht van toepassing te verklaren op grond van artikel 3 Wvg. Door bestendiging door de raad op grond van artikel 3 Wvg, geldt het voorkeursrecht in beginsel tien jaar na inwerkingtreding van het bestemmingsplan. Gebeurt dit niet, dan vervalt het voorkeursrecht van rechtswege en is het niet mogelijk om binnen een termijn van twee jaar opnieuw een (voorlopig) voorkeursrecht te vestigen.

1.5 Voorafgaand aan uw besluit is aan de eigenaren en rechthebbenden gelegenheid geboden om zienswijzen in te dienen naar aanleiding van het ontwerpraadsvoorstel en -besluit

Op basis van het collegebesluit van 6 april 2021 waarin het voorkeursrecht reeds voorlopig is gevestigd, zijn alle relevante en openbare stukken ter inzage gelegd en zijn de eigenaren en beperkt zakelijk gerechtigden over het voorkeursrecht geïnformeerd. Tegelijkertijd zijn de eigenaren en beperkt zakelijk gerechtigden geïnformeerd over de mogelijkheid om hun zienswijze te geven op het

concept raadsvoorstel en te worden gehoord, alvorens het raadsbesluit wordt genomen. Naar aanleiding van de terinzagelegging zijn er geen zienswijzen ingediend.

2.1 Uitvoering van de aanwijzing op te dragen aan het college

Het college is op basis van de Wvg verplicht om het besluit tot aanwijzing van de Wvg te publiceren en te communiceren aan eigenaren van en rechthebbenden op beperkte rechten behorend bij de aangewezen percelen. Tevens dient het college zorg te dragen voor de inschrijving van het voorkeursrecht en doorhaling na het (van rechtswege) vervallen van het voorkeursrecht. Ten slotte vertegenwoordigt het college de gemeente in het geval van een aanbieding van gronden waarop het gemeentelijk voorkeursrecht is gevestigd.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Het besluit heeft gevolgen voor eigenaren

Het voorkeursrecht verplicht de betrokken eigenaren om bij een voorgenomen verkoop de betreffende percelen eerst aan het college aan te bieden. De notaris mag niet meewerken aan een transactie als een voorkeursrecht van toepassing is. De verkoper kan zijn perceel niet vrij verkopen aan een derde. Het voorkeursrecht heeft echter geen gevolgen voor het gebruik van de gronden. Pas als de eigenaar wil verkopen, zal hij zijn eigendom eerst aan de gemeente moeten aanbieden.

Er gelden een aantal uitzonderingssituaties op de aanbiedingsplicht. Te denken valt aan verkoop aan kinderen of uitvoering van een uiterste wilsbeschikking. Deze zijn in artikel 10 Wvg opgenomen.

1.2. Het voorkeursrecht biedt geen garantie

Het voorkeursrecht geeft niet de garantie dat de gemeente ook eigenaar wordt van de gronden. De eigenaren kunnen immers niet worden verplicht tot het verkopen aan de gemeente. Het gaat enkel om de verplichting dat de gronden eerst aan de gemeente worden aangeboden voordat deze aan derden kunnen worden verkocht.

Als een eigenaar niet tot verkoop over wenst te gaan, dan zullen andere publiekrechtelijke middelen moeten worden ingezet om de gronden te verkrijgen. Dit is mogelijk door onteigening. Dit besluit gaat uitsluitend over het voorkeursrecht en staat los van eventuele verdere procedures.

Indien er geen voorkeursrecht wordt gevestigd, bestaat het risico dat de gronden aan derden worden overgedragen die de gronden willen aanwenden voor andere doeleinden.

Participatie

Niet van toepassing

Financiën

Er zijn geen directe financiële gevolgen voor de gemeente als gevolg van het besluit tot het voorlopig aanwijzen in het kader van de Wvg c.q. vestiging van het voorkeursrecht op zich. Financiële gevolgen ontstaan pas als een partij zijn eigendom aanbiedt aan de gemeente. Zodra een dergelijke formele aanbieding wordt gedaan, dient door het college een besluit te worden genomen of al dan niet op deze aanbieding wordt ingegaan.

Eventuele aankopen en de kosten voor dit voorstel komen ten laste van de grondexploitatie, onderdeel van het Exploitatieplan Schuytgraaf 2011.

Uitvoering

In de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) wordt het wettelijk kader van de Wvg beschreven.

Met het voorliggende besluit wordt het voorkeursrecht gevestigd voor de duur van tien jaren na inwerkingtreding van het bestemmingsplan. Als de gemeenteraad positief besluit, ziet de planning er als volgt uit:

- Na vestiging volgt publicatie op 2 juli 2021, waarna het voorkeursrecht op 3 juli 2021 in werking treedt;
- We informeren de eigenaren en beperkt gerechtigden per aangetekende brief;
- Het voorkeursrecht wordt ingeschreven conform de regels van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen (Wkpb), waardoor het ook op een kadastraal uittreksel zichtbaar wordt als publiekrechtelijke beperking;
- Terinzagelegging raadsvoorstel en raadsbesluit met bijbehorende bijlagen gedurende 6 weken;
- Bezwaarschriftenperiode start op 3 juli 2021 en loopt tot en met 13 augustus 2021;
- 1e/2e kwartaal 2022 mogelijke raadsbehandeling naar aanleiding van eventueel ingediende bezwaren tegen de vestiging van het voorkeursrecht.

Rechtsbescherming; bezwaren
Tegen de (voorlopige) aanwijzing staat rechtsbescherming open voor belanghebbenden conform de reguliere regels van de Awb. Eigenaren hebben na de voorlopige vestiging door het college en de definitieve vestiging door de raad de mogelijkheid om een bezwaarschrift tegen het besluit in te dienen. Deze bezwaarschriften worden gebundeld behandeld. Artikel 6 lid 3 van de Wvg bepaalt dat in het geval er bezwaar of beroep aanhangig is tegen een besluit van het college tot voorlopige aanwijzing, dit bezwaar en beroep na bestendiging door de gemeenteraad tevens wordt geacht te zijn gericht tegen het besluit van de gemeenteraad.

Privacy
Gezien de privacygevoelige informatie worden bij de vestiging van het voorkeursrecht bij terinzagelegging en publicatie van het raadsbesluit, op de perceellijsten de namen van de eigenaren geanonimiseerd. Een niet geanonimiseerde lijst ligt voor de raadsleden ter inzage bij de griffie.

Communicatie

Daags na het besluit wordt het besluit gepubliceerd in de Staatscourant.

De betrokkenen (eigenaren en zakelijk gerechtigden) worden per (aangetekende) brief geïnformeerd over de aanwijzing en de gevolgen hiervan. Zij worden tevens geïnformeerd over de mogelijkheid bezwaar in te dienen en over de mogelijke rechtsbescherming.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Grondplantekening behorend bij het raadsbesluit Wvg Schuytgraaf Veld 1
- Lijst met onroerende zaken waarop het voorkeursrecht van toepassing is Wvg Schuytgraaf Veld 1, geanonimiseerd

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

- Lijst met onroerende zaken waarop het voorkeursrecht van toepassing is Wvg Schuytgraaf Veld 1, niet-openbaar

RAADSVOORSTEL

Besluit van	30 juni 2021
Zaaknummer	550760

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 25 mei 2021, nummer: 550760;

overwegende dat aan de gronden de bestemming ‘Wonen – uit te werken’ is toebedacht, waarbij sprake is van een ander gebruik dan het huidige gebruik;

er reeds een bestemmingsplan is vastgesteld voor de beoogde nieuwe ontwikkeling;

gelet op het feit dat de gemeente haar regiefunctie kan versterken met het aanwijzen van gronden op basis van de Wet voorkeursrecht gemeenten en daarmee haar uitgangspositie op de vastgoedmarkt versterkt;

er gezien het bovenstaande een belangenafweging heeft plaatsgevonden tussen de publieke belangen van de gemeente en de belangen van de eigenaren en beperkt zakelijk gerechtigden, waarbij is geconcludeerd dat de belangen van de gemeente zwaarder wegen;

gelet op artikel 2 en 3 van de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) en de overige van toepassing zijnde bepalingen uit de Wvg en de Algemene wet bestuursrecht (Awb);

besluit:

1. De percelen op de bij het besluit behorende lijst en tekening aan te wijzen als gronden waarop de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) van toepassing is, voor de duur van maximaal tien jaar na inwerkingtreding van het bestemmingsplan op basis van artikel 2 en 3 van de Wvg.
2. De uitvoering van dit besluit (waaronder het informeren van rechthebbenden) op te dragen aan het college van burgemeester en wethouders, met inachtneming van de voorschriften van de Wvg.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTE Arnhem

Wet voorkeursrecht gemeenten
Gemeente Arnhem
Wvg Schuytgraaf Veld 1

Onroerende zaken waarop een voorkeursrecht
is gevestigd ex artikel 2 en 3 van de
Wet voorkeursrecht gemeenten, waarop
de artikelen 10 - 15 , 24, 25 en 26 van
de Wet voorkeursrecht gemeenten van toepassing zijn

Behoort bij het besluit van de raad van
van de gemeente Arnhem d.d. 30 juni 2021
Zaaknummer: 550760

de ondergetekenden
De heer A. Marcouch burgemeester
van Arnhem en de heer J.G.M. Kersten
raadsgriffier van Arnhem.

Arnhem, 30 juni 2021

De griffier, J.G.M. Kersten

De burgemeester, A. Marcouch

Kadastrale sectie-indeling

Kadastrale gemeente: Arnhem, sectie AF

Bijlage behorend bij besluit t.b.v. de vestiging
van een voorkeursrecht ingevolge de
Wet voorkeursrecht gemeenten
Gemeente Arnhem

Legenda

- Grondplannummer
- Kadastrale percelen waarop het besluit Wvg van toepassing is
- Kadastrale sectie-indeling
- Kadastrale grenzen
- Bebouwing

Datum: 29-4-2021
Status: Definitief
Formaat: A3
Schaal: 1:1.500

Meters
0 10 20 30

Lijst met onroerende zaken waarop het voorkeursrecht van toepassing is Wvg Schuytgraaf Veld 1, geanonimiseerd (zaaknummer 550760)

Behorende bij het besluit van de gemeenteraad van de gemeente Arnhem van 30 juni 2021 tot het aanwijzen van gronden op grond van artikel 3 Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg). Eén en ander conform de kadastrale registers van 14 mei 2021.
De aanwijzing vervalt van rechtswege 10 jaar na inwerkingtreding van het bestemmingsplan.

Grondplan-nummer	Kadastrale gemeente	Sectie	Perceelnr	Kadastrale grootte	Opp. Wvg	Soort recht	Aandeel	Naam	Voorletters
1	Arnhem	AF	1273	723	723	Eigendom			
2	Arnhem	AF	3350	4940	4940	Eigendom			
3	Arnhem	AF	3352	3572	3572	Eigendom			

Politieke Avond

Dossiernummer	2758
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	5.1
Omschrijving	Vaststellen: Zienswijze jaarverslag Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem- Nijmegen 2020

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	16 juni 2021

Besluit van	16 juni 2021
Zaaknummer	564762

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 mei 2021, nummer: 564762;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet; gelezen de brief van het bestuur van het Gemeenschappelijk Orgaan d.d. 26 maart 2021 en gelet op artikel 35 van de Wgr, alsmede op artikel 9 van de regeling Gemeenschappelijk Orgaan, besluit:

besluit:

1. Akkoord te gaan met verzending van bijgevoegde zienswijze door het college van B&W aan het bestuur van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen.
2. Het terug te verwachten overschot van de laatste jaarrekening van het Gemeenschappelijk Orgaan en het terug te verwachten deel van het overschot zoals gepresenteerd in de jaarrekening van The Economic Board te laten terugvloeien naar het programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën/regionale samenwerking ten behoeve van eventueel te maken kosten, in verband met de regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

De griffier, De voorzitter,

Zienswijze Jaarverslag 2020 Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem-Nijmegen

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	16 juni 2021
Zaaknummer:	564762
Portefeuillehouders:	Van Dellen & A. Marcouch

Resultaat van bespreking:

Aan de gemeenteraad, 11 juni 2021

Het raadsvoorstel betreft de zienswijze van de gemeente Arnhem aan het bestuur van het Gemeenschappelijke Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen (GO) over de laatste jaarrekening van GO voor liquidatie. De verbonden partij wordt opgeheven vanwege de start van de Groene Metropoolregio per 1 januari 2021. Het resterende budget wordt conform eerdere afspraken ingezet en verdeeld over de deelnemende gemeenten. De zienswijze bevat tevens een reactie op het jaarverslag van The Economic Board. Het gerealiseerde overschot van The Economic Board wordt deels ingezet als financiële buffer en wordt deels evenredig verdeeld over de aangesloten gemeenten.

Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft daarom besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

W. Lammers C.J.M. Kalthoff

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 564762

Onderwerp: Zienswijze jaarverslag Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem-Nijmegen 2020

Voorstel

1. Akkoord te gaan met verzending van bijgevoegde zienswijze door het college van B&W aan het bestuur van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen.
2. Het terug te verwachten overschot van de laatste jaarrekening van het Gemeenschappelijk Orgaan en het terug te verwachten deel van het overschot zoals gepresenteerd in de jaarrekening van The Economic Board te laten terugvloeien naar het programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën/regionale samenwerking ten behoeve van eventueel te maken kosten, in verband met de regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Inleiding

Op 26 maart 2021 ontvingen wij van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen het jaarverslag over 2020, inclusief de jaarrekening. De 18 gemeenteraden in het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) Arnhem-Nijmegen worden verzocht om voor 11 juni 2021 hun zienswijze naar voren te brengen, alvorens de vaststelling van het jaarverslag op 23 juni 2021 zal plaatsvinden in het Algemeen Bestuur van het GO.

Ten aanzien van het jaarverslag is een zienswijzebrief opgesteld. Uw raad wordt voorgesteld om akkoord te gaan met deze zienswijze.

De voorlopige jaarrekening (tevens liquidatierekening van het GO Arnhem-Nijmegen) sluit met een overschot van €150.892,00. Het Algemeen Bestuur van het GO stelt voor van dit resultaat een bedrag van €62.365,- in te zetten voor:
- de tijdelijke voortzetting van de 4 PFO-secretarissen in het eerste kwartaal 2021 in verband met een goede overdracht naar de Groene Metropoolregio. De kosten hiervoor bedragen €42.000,-.
- reservering voor (eventuele) liquidatiekosten die door de gastheergemeente zijn gemaakt: €7.500,-.
- finale financiële afronding van 2 projecten PFO-economie. Het betreft de MKB-deal en het project kosten onderzoek "Bruisende binnensteden Krachtige kernen". Bedrag €12.865,-..
Het Algemeen Bestuur van het GO stelt voor het restant ad. €88.527,- terug te geven aan de deelnemende gemeenten. Dit gaat op basis van inwoneraantal op 1 januari 2019.
Wij kunnen ons vinden in dit voorstel.

Onderdeel van de jaarrekening is de verantwoording van de Stichting The Economic Board over de door de 18 gemeenten beschikbaar gestelde middelen (€1,00 per inwoner). Het digitale jaarverslag kunt u bereiken via deze link. Het Algemeen Bestuur stelt voor een bedrag van niet bestede gemeentelijke

GEMEENTE Arnhem

inwonersbijdragen à €70.908,00 terug te geven aan de 18 deelnemende gemeenten. Dit bedrag is het verschil tussen het verwachte overschot, zoals gemeld in de begroting 2021 die in september 2020 door The Economic Board is aangeboden en het werkelijk gerealiseerde overschot over 2020. Het bestuur is van mening dat een bedrag van €140.617,00 voldoende buffer vormt om de bedrijfscontinuïteit te waarborgen tussen de aflopende en nieuwe vijfjaarsperiode.

In totaliteit passen uw voorlopige Jaarrekening/Jaarrekening 2020 van het GO onzes inziens bij de afspraken die voor het begrotingsjaar 2020 gemaakt zijn. Ons voorstel is daarom - na instemming van uw raad - een positieve zienswijze in te dienen over deze stukken.

Een overzicht van de inhoud van het Jaarverslag 2020
Voor de regio Arnhem-Nijmegen stond het jaar 2020 en daarmee ook het jaarverslag in het teken van: het opleveren van het eindresultaat van het versterkingsproces regionale samenwerking in de vorm van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen; en het stevig doorwerken aan de agenda's en activiteiten van de PFO's economie, duurzaamheid, wonen en mobiliteit. Dit in de context van de Covid-crisis die invloed had op zowel de inhoud als de vorm van de samenwerking.

Het versterkingsproces liep mede door de Covid-19 crisis vertraging op. De Stuurgroep, bestaande uit de burgemeesters Van Riswijk, Marcouch, Bruls en de wethouders Witjes, Fleuren, Derks en Verstand, koos ervoor het interactieve proces toch heel zorgvuldig te doorlopen, in een combinatie van fysieke en digitale bijeenkomsten. Bestuurlijke besluitvorming over de gepresenteerde voorstellen vond daardoor pas in de tweede helft van het jaar plaats.

In november en december gingen 17 gemeenteraden akkoord met de visie Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, een ambitieuze regionale agenda en een nieuwe Gemeenschappelijke regeling. Tegelijkertijd werd het bestaande Gemeenschappelijk Orgaan opgeheven. De gemeenteraad van Beuningen stelde deze beslissing uit tot na de jaarwisseling, maar heeft dit besluit inmiddels ook genomen. Daarmee is dit jaarverslag 2020 het laatste van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen

Het jaarverslag staat stil bij het werk dat in 2020 door 4 PFO's is verzet en blikt terug op de activiteiten en resultaten van Bureau Brussel.

PFO duurzaamheid
Het PFO duurzaamheid richtte zich op de regionale routekaart, de gezamenlijke energie-inkoop en de Regionale energiestrategie.

In het kader van de Regionale Routekaart zijn verschillende regionale projecten uitgevoerd waaronder het stimuleren van bewustwording in de gebouwde omgeving, het verduurzamen van bedrijventerreinen, en duurzaam/circulair inkopen (in regionaal verband). Vijftien colleges van B&W hebben het regionaal ambitiedocument circulariteit in Grond, Weg en Waterbouw-sector vastgesteld.

Op het gebied van energie-inkoop is besloten om de huidige leveringscontracten voor elektriciteit en aardgas te verlengen tot 1 januari 2023. Om het vergroenen van aardgas te verbeteren werd een nieuwe aanbesteding voor aardgas in regionaal verband voorbereid.

In januari 2020 stelden 16 regiogemeenten de startnotitie Regionale Energiestrategie vast, in september gevolgd door het concept bod RES 1.0 ten behoeve van het Nationaal Programma RES. Daarna is gestart met de voorbereiding van een definitief bod.

Alle hierboven genoemde projecten zijn overgedragen naar de opgave Circulaire regio van de Groene Metropoolregio.

PFO Economie
In het PFO economie werden veel zorgen gedeeld over de gevolgen van de coronacrisis voor het lokale bedrijfsleven, en vooruitgekeken naar wat nodig is om de regionale economie in de herstelfase een impuls te geven. De versterkte regiosamenwerking werd daarbij gezien als belangrijke voorwaarde.

In opdracht van de regio Arnhem Nijmegen is een regionale uitvoeringagenda opgesteld voor het Toeristisch Perspectief 2030. Er is een businesscase opgesteld voor een zogenaamde 'Skillshub' gericht op behoud en versterking van het arbeidspotentieel in onze regio vanuit een skills-gerichte oriëntatie. In de regio is daarnaast goed aan de weg getimmerd op het gebied van circulaire economie. Alle regiogemeenten ondertekenden in december 2020 het manifest Circulaire Economie. Hierin wordt het bedrijfsleven aangespoord om het belang van een circulaire economie te onderkennen. Deze oproep kreeg gehoor getuige de medeondertekening door een aantal grote ondernemersorganisaties/-kringen in de regio.

In december kon een succes worden gevierd met de toekenning van de MKB-deal voor het project Sm@rtTogether aan de regio Arnhem Nijmegen. De regio krijgt de maximale bijdrage van €400.000 van het ministerie EZK.

In de tweede helft van dit jaar wordt een nieuw Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024 opgesteld en aan alle colleges aangeboden ter vaststelling in de gemeenteraden. In het nieuwe RPW staat dat na jaren van krimp er tot 2030 ruim 120 hectare ontwikkelruimte voor nieuwe bedrijfskavels wordt gezien. Gezien de geformuleerde ambities voor de Groene Metropoolregio is in het RPW aangegeven aan welke duurzaamheidaspecten nieuwe bedrijvenlocaties moeten voldoen.

De activiteiten van het PFO economie worden doorgezet naar de opgave Productieve regio van de Groene Metropoolregio.

PFO mobiliteit
In zijn laatste jaar richtte het PFO mobiliteit zich op de uitvoering van de verschillende speerpunten van de regionale mobiliteitsagenda en op een goede overdracht naar de Groene Metropoolregio.
Dit jaar is het Mobiliteitsfonds voor het eerst volledig gefinancierd door de regiogemeenten. De gemeentelijke bijdrage is €1,30 per inwoner/gemeente. De onderwerpen/studies die hierna genoemd worden zijn (grotendeels) gefinancierd vanuit het mobiliteitsfonds en overeenkomstig het bestedingsplan 2020.

Van 7-10 december was de regio Arnhem-Nijmegen gastregio voor de jaarlijkse internationale POLIS conferentie. Bureau Brussel heeft hier een enorme inspanning op geleverd. Met meer dan 900 deelnemers, veel Europese zichtbaarheid van de regio, en het aannemen van de Polis Pledge door 19 regio's, in aanwezigheid van de Europese Commissie, zijn veel van de doelstellingen behaald. De

Europese Polis conferentie 2020 over duurzame mobiliteit is afgerond met een topontmoeting tussen bestuurders verantwoordelijk voor mobiliteit en vertegenwoordigers van de Europese Unie. De conferentie was een groot succes met meer dan 900 digitale deelnemers uit 46 landen. In totaal zetten 16 regio's en steden hun handtekening onder de Urban Green-Deal-Makers Pledge. Daarin beloven ze zich volledig in te zetten om rond 2030 een emissiereductie van 55% te bereiken door de verschuiving naar duurzame stedelijke mobiliteit te versnellen.

De regio heeft gereageerd op de mobiliteitsvisie van de provincie en is via de landsdelige en landelijke spoortafels nauw betrokken bij de totstandkoming van het Toekomstbeeld OV 2040 van het Rijk. Hierin geeft het Rijk aan wat kansrijke spoorcorridors en verbindingen zijn op de langere termijn. Een van die kansrijke spoorcorridors is de zogenaamde A12 corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens. Het gaat hierbij om personenvervoer internationaal (ICE), nationaal, regionaal en om goederenvervoer. Langs deze A12-spoorcorridor liggen ook een aantal belangrijke Verstedelijkingslocaties uit de Woondeal/Verstedelijkingsstrategie regio Arnhem Nijmegen, waaronder Arnhem Oost (10.000 woningen). Arnhem en regio hebben hier grote belangen. De lobby richting het ministerie van I&W is door de regio in 2020 gestart en dit wordt in 2021 verder opgepakt, samen met andere belangrijke partners langs de A12 corridor.

Door corona moest een aantal projecten van Slim & Schoon Onderweg een andere invulling krijgen, of ze werden vertraagd. Toch is veel werk verzet. De mobiliteitsmakelaar heeft bij 38 werkgevers mobiliteitsonderzoek uitgevoerd, en organiseerde voor 53 werkgevers mobiliteitgerelateerde acties. Ruim 2.800 werknemers namen deel aan die mobiliteitsacties.

PFO Wonen
Veel activiteiten van het PFO Wonen hingen samen met de woningbouwopgave waar de regio voor staat. Op 4 maart 2020 werd de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen ondertekend met een steunverklaring van belangrijke private en maatschappelijke partners. De woningbouwopgave bestaat uit het terugdringen van het bestaande woningtekort tot 2% in 2030 met 35.000 woningen. Om deze opgave te realiseren is een uitvoeringsplan opgesteld en zijn gemeenten aan de slag gegaan met de uitbreiding van hun plancapaciteit naar 130% van de behoefte.

In de tweede helft van het jaar zijn de publieke private 'tempotafels' die uitvoering geven aan de Woondeal van start gegaan. Voor de versnellingsopgave zijn de meest kansrijke woningbouwprojecten in kaart gebracht. De regionale woningmarktmonitor brengt de woningmarktontwikkeling in beeld. Om de betaalbaarheid te waarborgen en tegelijkertijd in te zetten op versnelling en circulariteit, is de toepassing van innovaties als conceptueel bouwen en industrialisatie verkend. De aandacht voor de huisvesting van specifieke doelgroepen groeit op regionaal niveau. Ervaring en kennis zijn gedeeld en er wordt bekeken wat nodig is om tot realisatie van woonruimte voor de verschillende doelgroepen te komen.

De in de Woondeal opgenomen projecten hebben voorrang gekregen in de aanvragen voor stikstofdepositieruimte. Begin 2021 start een regisseur Stikstof die namens de regio met de provincie afspraken maakt over het pakket Gelderse Maatregelen Stikstof. Met de ontwikkeling van circulaire en natuurinclusieve woningbouw wordt bijgedragen aan het verminderen van stikstofdepositie (en vergemakkelijken vergunningverlening).

Om de groeiopgave (60.000 woningen tot 2040) goed en zorgvuldig vorm te geven, in samenhang met landbouw, natuur, water, bereikbaarheid, duurzame energie, energie & klimaat, wordt samen met de regio Foodvalley een verstedelijkingsstrategie opgesteld. In oktober 2020 hebben 26 gemeenten en 2 provincies ingestemd met de contourennotitie die de bouwstenen en uitgangspunten voor deze strategie beschrijft.

De Woondeal regio Arnhem-Nijmegen en de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley gaan onderdeel uitmaken van de Groene groeiregio.

Bureau Brussel
2020 was voor Bureau Brussel een uitdagend jaar in tijden van Covid-19 en aflopende EU fondsen. Ook in Brussel ging alles digitaal, wat flinke impact dreigde te hebben op samenwerkingskansen, partnerschappen en ontmoeting.

Toch was dit hét jaar waarin we ons alvast als Groene Metropoolregio hebben geprofileerd, met name ten aanzien van duurzame mobiliteit tijdens de hierboven genoemde Polis conferentie in december 2020 vanuit de regio. De Polis conferentie heeft tot een sterkere samenwerking met meer dan 80 Europese regio's en steden op mobiliteit geleid. Dit schept een goede basis voor meer activiteiten op 'verbonden regio', bijvoorbeeld door betere aansluiting op de Europese corridors (internationale treinen en binnenvaart). In de dit jaar digitale editie van de European Week of Regions and Cities heeft vooral NextGarden/Lingewaard zich sterk gepresenteerd.

Ook in een ander netwerkverband, ERRIN, is actief bijgedragen aan de inzet op de Europese TEN-T vervoercorridors: we verwachten nu dat Europese regelgeving en funding beter gaat aansluiten bij initiatieven van de regio als de A12 spoorcorridor, Energy Hubs en schone binnenvaart.

Ook is de samenwerking met andere Energy regio's verstevigd, vooral in het European Hydrogen Valleys Platform. Europese public affairs gebeurt ook steeds meer in Oost-Nederlands verband onder de noemer 'Think East Netherlands'. Begin 2021 leidt dit tot een Strategische Innovatie- en Investeringsagenda, waarmee we gezamenlijk voor EU fondsen kunnen gaan.

Voor de zomer zijn we als Bureau Brussel ook begonnen met de voorbereiding van de nieuwe Public Affairs Strategie in relatie tot de Groene Metropoolregio.

Beoogd effect

Na het indienen van een positieve zienswijze op het jaarverslag, indien alle gemeenten hun reactie kenbaar hebben gemaakt, kan het jaarverslag 2020 voor 1 juli 2021 door het Algemeen Bestuur van de regio worden vastgesteld.

Argumenten

1.1 Het jaarverslag en de jaarrekening 2020 van de regio Arnhem-Nijmegen passen bij de afspraken die voor het begrotingsjaar 2019 waren gemaakt.

Kanttekeningen en risico's

Er zijn geen kanttekeningen en risico's te benoemen.

Participatie

Het jaarverslag 2020 van GO Arnhem-Nijmegen is na vaststelling door het Algemeen Bestuur als concept gepubliceerd door de regio Arnhem-Nijmegen. Alle betrokken gemeenten kunnen hun zienswijze kenbaar maken.

Financiën

Deze jaarrekening is de laatste jaarrekening van het gemeenschappelijk orgaan Arnhem Nijmegen City Region. Immers, het GO is per 31 december 2020 opgehouden te bestaan waarmee deze jaarrekening tevens de liquidatierekening is.

Het Algemeen Bestuur van het GO stelt voor het restant ad. €88.527,- en het overschot van €70.000 zoals gepresenteerd in de jaarrekening van The Economic Board terug te geven aan de deelnemende gemeenten naar rato van inwonertal. Voor Arnhem zal dit uitkomen op een bedrag van circa €30.000.

Wij stellen de raad voor te besluiten om deze bedragen te laten terugvloeien naar het programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën/regionale samenwerking, ten behoeve van eventueel te maken kosten in verband met de regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Uitvoering

Na uw akkoord zal de zienswijze van de gemeente Arnhem via bijgaande brief door het college kenbaar worden gemaakt aan de regio Arnhem-Nijmegen.

Communicatie

Openbaar maken via reguliere publicatie.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Zienswijzebrief jaarverslag 2020 GO Arnhem-Nijmegen
- Aanbiedingsbrief bij Jaarverslag 2020 van het GO Arnhem-Nijmegen
- Jaarverslag 2020 GO Arnhem-Nijmegen
- Brief aan gemeenteraden i.v.m. jaarstukken TEB
- The Economic Board Jaarrekening 2020
- Aanbiedingsbrief van The Economic Board i.v.m. jaarstukken 2020

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	564762

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 mei 2021, nummer: 564762;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet; gelezen de brief van het bestuur van het Gemeenschappelijk Orgaan d.d. 26 maart 2021 en gelet op artikel 35 van de Wgr, alsmede op artikel 9 van de regeling Gemeenschappelijk Orgaan, besluit:

besluit:

1. Akkoord te gaan met verzending van bijgevoegde zienswijze door het college van B&W aan het bestuur van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen.
2. Het terug te verwachten overschot van de laatste jaarrekening van het Gemeenschappelijk Orgaan en het terug te verwachten deel van het overschot zoals gepresenteerd in de jaarrekening van The Economic Board te laten terugvloeien naar het programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën/regionale samenwerking ten behoeve van eventueel te maken kosten, in verband met de regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Datum : .. juni 2021
Contactpersoon : Margriet Snijders
Telefoonnummer : 026 3774812
Zaaknummer : 564762

Algemeen Bestuur Gemeenschappelijk
Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen

Onderwerp: Zienswijze Jaarverslag en Jaarrekening 2020 regio Arnhem-Nijmegen

Geachte voorzitter en leden,

Op 26 maart 2021 ontvingen wij van u het Jaarverslag 2020 van het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) Regio Arnhem Nijmegen. U heeft ons gevraagd over deze documenten een zienswijze uit te brengen. Met deze brief voldoen wij aan dit verzoek. Onze gemeenteraad heeft op .. juni 2021 met deze zienswijze ingestemd.

De voorlopige jaarrekening (tevens liquidatierekening van het GO Arnhem-Nijmegen) sluit met een overschot van €150.892,00. Uw bestuur stelt voor van dit resultaat een bedrag van €62.365,- in te zetten voor:
- de tijdelijke voortzetting van de 4 PFO-secretarissen in het eerste kwartaal 2021 in verband met een goede overdracht naar de Groene Metropoolregio. De kosten hiervoor bedragen €42.000,-.
- reservering voor (eventuele) liquidatiekosten die door de gastheergemeente zijn gemaakt: €7.500,-.
- finale financiële afronding van 2 projecten PFO-economie. Het betreft de MKB-deal en het project kosten onderzoek "Bruisende binnensteden Krachtige kernen". Bedrag €12.865,-..

Uw bestuur stelt voor het restant ad. €88.527,- terug te geven aan de deelnemende gemeenten. Dit gaat op basis van inwoneraantal op 1 januari 2019.

Met betrekking tot de bestemming van het overschot kunnen wij ons in uw voorstel vinden.

Onderdeel van uw jaarrekening is de verantwoording van de Stichting The Economic Board over de door de 18 gemeenten beschikbaar gestelde middelen (€1,00 per inwoner). Er is sprake van een overschot van €212.525,- als volgt te bestemmen:
- een bedrag van €140.617,00 als buffer bij The Economic Board te laten om de bedrijfscontinuïteit te waarborgen tussen de aflopende en nieuwe vijfjaarsperiode.
- een bedrag van €70.908,00 zijnde niet bestede gemeentelijke inwonersbijdragen terug te geven aan de 18 deelnemende gemeenten.

Wij kunnen ons vinden in deze redenering.

In totaliteit passen uw voorlopige Jaarrekening/Jaarrekening 2020 van het GO onzes inziens bij de afspraken die voor het begrotingsjaar 2020 gemaakt zijn. Wij dienen daarom - met instemming van onze gemeenteraad - een positieve zienswijze in over deze stukken.

Tot slot het volgende. We zouden het op prijs stellen als het nieuwe bestuur en de organisatie van de Groene Metropoolregio in de toekomst jaarlijks de jaarstukken van The Economic Board als bijlage toevoegt bij de Jaarstukken van de Groene Metropoolregio.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de loco-secretaris, de burgemeester,

De gemeenteraden van 18 deelnemende gemeenten in de Regio Arnhem Nijmegen.

Tevens aangeboden aan de leden van het Bestuurlijk Overleg

Datum	: 26 maart 2021
Uw kenmerk	: -
Ons kenmerk	: 545512
Contactpersoon	: Henk van den Berg
Telefoonnummer	: 06-46737374

Onderwerp: Voorlopige jaarrekening & jaarverslag 2020

Geachte leden van de raad,

Samenvatting

De gemeenteraden worden uitgenodigd een zienswijze over de (laatste) voorlopige jaarrekening 2020 van de Regio Arnhem Nijmegen naar voren te brengen voor 11 juni 2021. De jaarrekening is opgenomen in het laatste jaarverslag van het Gemeenschappelijk Orgaan.

Achtergrond

Op grond van artikel 10 van de regeling zendt het bestuur van het gemeenschappelijk orgaan voor 15 april de voorlopige jaarrekening aan de raden van de deelnemende gemeenten. De raden kunnen een zienswijze over de jaarrekening naar voren brengen alvorens deze wordt vastgesteld. Het bestuur is voornemens de jaarrekening op woensdag 23 juni 2020 vast te stellen. Graag ontvangen wij een eventuele zienswijze voor vrijdag 11 juni 2020.

Deze jaarrekening is de laatste jaarrekening van het gemeenschappelijk orgaan Arnhem Nijmegen City Region. Immers het GO is per 31 december 2020 opgehouden te bestaan waarmee deze jaarrekening tevens de liquidatierekening is.
Voor de liquidatie is door het bestuur een regeling opgesteld (liquidatieplan). Dit plan is aan de 18 colleges, na de besluitvorming op 2 december 2020, aangeboden aan uw college samen het verzoek de regionale samenwerking op te heffen.

Jaarrekening 2020

De voorlopige jaarrekening, zoals deze door het bestuur op 3 maart jl. is vastgesteld, sluit met een overschot van € 150.892,00. Het bestuur stelt voor van dit resultaat een bedrag van € 62.365,00 in te zetten voor:
- kosten voortzetting 4 PFO secretarissen eerste kwartaal 2021. Zoals door de Stuurgroep Versterking regionale samenwerking gemeld is het eerste kwartaal van 2021 een overgangsperiode. In die overgangsperiode is het werk van de 4 PFO's doorgegaan. Bedrag € 42.000,00.
- reservering voor (eventuele) liquidatiekosten die door de gastheergemeente worden gemaakt. Bedrag € 7.500,00.
- finale financiële afronding van 2 projecten PFO-Economie. Het betreft de MKB-deal en het project kosten onderzoek "Bruisende Binnensteden Krachtige Kernen". Bedrag € 12.865,00.

Het bestuur stelt voor het restant ad. € 88.527,00 terug te geven aan de deelnemende gemeenten. Dit gaat op basis van het inwoneraantal op 1 januari 2019.

The Economic Board

Onderdeel van de jaarrekening van het Gemeenschappelijk Orgaan is de verantwoording door de Stichting Economic Board van de door de 18 gemeenten beschikbaar gestelde inwonerbijdrage (€ 1,00). Het jaarverslag 2020, met de jaarrekening 2020, is digitaal beschikbaar via de website van The Economic Board.

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
info@regioAN.nl | 06-46737374

Het bestuur stelt voor een bedrag groot € 70.908,00 zijnde niet bestede gemeentelijke inwonerbijdragen terug te geven aan de 18 deelnemende gemeenten.
Dit bedrag is het verschil tussen het verwachte overschot, zoals vermeld in de in september 2020 door The Economic Board aangeboden begroting 2021 en het werkelijk gerealiseerde overschot over 2020.
Het bestuur is van mening dat een bedrag van € 140.617,00 voldoende buffer vormt om de bedrijfscontinuiteit te waarborgen tussen de aflopende en nieuwe vijf-jaarsperiode.

Slot

Mocht u naar aanleiding van deze brief nadere informatie of een toelichting wensen, dan kunt u zich wenden tot de secretaris (06-467373747 of info@regioan.nl).

Namens het Algemeen Bestuur van de Regio Arnhem Nijmegen,

Ahmed Marcouch
Voorzitter

Henk van den Berg
secretaris

Bijlagen: 1

i.a.a.: leden bestuur, netwerkdirectie, regiocoördinatoren (allen per mail).

Concept Jaarverslag 2020

Regio Arnhem Nijmegen

Bureau Brussel
&
The Economic Board

Vastgesteld op 3 maart 2021

Zaaknummer: 545512

Inhoudsopgave

Concept Jaarverslag 2020 1
Inhoudsopgave 2
Inleiding 3
Jaarrekening 2020 4
Een terugblik op 2020 6
Covid-19 6
Communicatie 6
Versterkingsproces 7
Bestuurlijke tafel 7
PFO Duurzaamheid 8
PFO Economie 10
PFO Mobiliteit 12
PFO Wonen 15
Bureau Brussel 17
Bijlage 1 Organogram 19
Bijlage 2 Het team 20

Andere foto's zijn uit eigen beheer. Bij stockfoto's staat fotograaf vermeld.

Inleiding

Dit jaarverslag is bedoeld om allen die betrokken zijn bij de regionale samenwerking, raadsleden, bestuurders en partners te informeren over de voortgang van de regionale samenwerking in de regio Arnhem Nijmegen. Een samenwerking die zich sinds 2016 richt op vier domeinen waarop 18 gemeenten zich gevonden hebben om lokale uitdagingen op de schaal van de regio Arnhem-Nijmegen aan te pakken.
Het jaarverslag bestaat uit de financiële verantwoording van het boekjaar en een verslag van de activiteiten. 2020 is het laatste jaar van het Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem Nijmegen City Region. Per 31 december is deze samenwerking opgeheven. Een versterkte samenwerking, de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, is per 1 januari 2021 gestart.

Jaarrekening 2020

De administratie van de regio wordt verzorgd door de gemeente Arnhem, die als sinds de start in 2016 fungeert als gastheergemeente. Hieronder treft u het overzicht aan zoals dat door de gemeente Arnhem beschikbaar is gesteld. De cijfers komen - uiteraard- overeen met de boekhouding van de gemeente Arnhem. Accountantscontrole wordt uitgevoerd conform de daartoe strekkende regels van de gemeente Arnhem.

Totale baten	**Begroot**	**Werkelijk**
Gemeenschappelijke bijdrage 18 gemeenten	1.470.656	1.470.656
Lasten		
Stichting Economic Board	782.259	782.259
Bureau Brussel	298.000	256.342
Bureau Regio	142.072	142.072
Regiodag/regioactiviteiten	12.000	12.331
Communicatie	7.500	
Overige kosten	4.450	
PFO-secretarissen	224.365	167.945
Totaal lasten	1.470.646	1.360.949

De inwonerbijdrage voor 2020, groot € 1,88 per inwoner, is van alle 18 gemeenten ontvangen, gebaseerd op het inwoneraantal per 1 januari 2019.

Het jaar sluit met een overschot van **€ 109.697,00.** De uitgaven komen nagenoeg overeen met de begroting. Meest opvallende afwijking zijn de kosten van de PFO-secretarissen. Deze zijn in de begroting te hoog ingeschat omdat bij het opstellen van de begroting een rekenmethodiek is toegepast die niet juist bleek te zijn. De kosten voor Bureau Brussel en de overige kosten (w.o. Regiodag en communicatie) zijn lager uitgevallen, wat mede te wijten is aan de pandemie.

Vanuit eerdere jaren was een bedrag van € 41.194,00 nog niet besteed. Dit maakt dat op 31 december 2020 een positief saldo resteert van **€ 150.892,00.** Over de besteding van dit bedrag wordt het Bestuurlijk Overleg een voorstel gedaan.

De financiële verantwoording ziet op de 'organisatie' van het Gemeenschappelijk Orgaan. De programmagelden die door de 4 PFO's, veelal via de collectezakmethode, worden binnengehaald bij de deelnemende gemeenten, danwel uit bijdrage van provincie Gelderland of Rijk, worden via he betreffende PFO verantwoord. Zoals gebruikelijk is een actueel overzicht van deze middelen niet opgenomen in dit jaarverslag.

The Economic Board

Van de inwonerbijdrage wordt € 1,00 in twee termijnen overgemaakt aan de Stichting The Economic Board als basisfinanciering. Het financieel jaarverslag over 2020 van The Economic Board vindt u op de website **Fout! De hyperlinkverwijzing is ongeldig..** The Economic Board heeft laten weten over het jaar 2020 een bedrag groot € 211.525,00 overgehouden te hebben van de ontvangen inwonerbijdrage van de 18 gemeenten.
Bij de aanbieding van de begroting 2021, eind september 2020, heeft zij al melding gemaakt van het voornemen om omwille van de bedrijfscontinuitiet een deel van de middelen 2020 mee te nemen naar 2021. Enerzijds als overbrugging naar de ontvangst van de 1e bijdrage 2021 medio februari/maart anderzijds vanwege de onduidelijkheid over voortzetting van de gemeentelijke bijdragen voor de 2e vijfjaarsperiode. Dit heeft er toe geleid dat zij zeer voorzichtig is geweest met het doen van uitgaven in de 2e helft van 2020.

Besluitvorming over het overschot dat resteert uit de gemeentelijke inwonerbijdrage vindt plaats in het Bestuurlijk Overleg.

Een terugblik op 2020

Alvorens uitgebreider stil te staan bij het werk dat in 2020 door 4 PFO's is verzet en terug te blikken op de activiteiten en resultaten van Bureau Brussel kort enige onderwerpen die speelden in de samenwerking binnen de regio Arnhem Nijmegen.

Covid-19

De Covid-19 crisis heeft ook de regionale samenwerking niet onberoerd gelaten. Na het 1e RegioOverleg(t) op 11 maart, waar de regio te gast was van het college van Heumen, zijn de daaropvolgende geplande samenkomsten van PFO's en Bestuurlijk Overleg voornamelijk online gehouden. Dit betekende dat één van de pijlers van regionale samenwerking, bestuurlijke ontmoeting, op een geheel nieuwe en andere wijze plaats heeft moeten vinden. Ook de geplande RegioReis in mei 2020, naar Groningen, kon geen doorgang vinden.

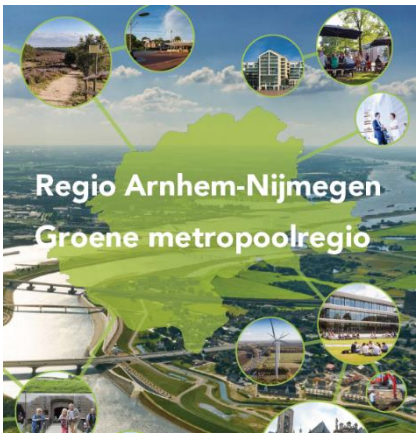
Communicatie

De uitvoering van de in 2018 door het bestuur aangenomen notitie *Verbetering informatievoorziening* is ook in 2020 weer stevig doorgezet. De maandelijkse nieuwbrief van de regio en de nieuwsbrief van Bureau Brussel ('Brussels Lof') hebben een groot bereik en worden goed gelezen.
Voor de interne medewerkers verschijnt sinds de herfst een aparte nieuwsbrief die het proces van versterken en bouwen aan een nieuwe regionale samenwerking toelicht. Deze tweewekelijkse nieuwsbrief voorziet in een behoefte. De abonneelijst blijft groeien met collega's die geïnteresseerd zijn in alle ontwikkelingen. Intentie is deze nieuwsbrief ook in 2021 door te zetten.

In 2019 is gestart om vlogs te maken waarin de voorzitter van een PFO of Bestuurlijk Overleg kort verslag doet van wat in de vergadering besproken is. Ook dit initiatief bleek door het noodzakelijk online-vergaderen niet goed uitvoerbaar tegen redelijk kosten zodat in het najaar gestopt is met het maken van de vlogs.

Daarnaast wordt door het regiobureau veel aandacht besteed aan het actueel houden van de website www.regioan.nl. Voornamelijk de pagina Versterkingsproces blijkt in een grote behoefte te voorzien en gaf een actueel beeld van de stappen die werden gezet in het Versterkingsproces onder aansturing van de Stuurgroep Versterking regionale samenwerking.
Daarnaast zijn er meerdere actuele pagina's gecreëerd: res-regioan.nl, regioan.nl/polis/, regioan.nl/woondeal/, regioan.nl/mkb-deal.

Versterkingsproces

Het Versterkingsproces, gestart in 2019, is in 2020 doorgezet.
Het proces heeft mede door de Covid-19 crisis vertraging opgelopen. Het bleek voor de Stuurgroep niet mogelijk voor de zomer alle eindproducten ter besluitvorming aan de 18 gemeenten voor te leggen. De Stuurgroep, bestaande uit de burgemeester Van Riswijk, Bruls, Marcouch en de wethouders Witjes, Fleuren, Derks en Verstand koos ervoor alle afgesproken stappen met belanghebbenden, ondanks de daardoor optredende vertraging, te doorlopen.
Daarmee stond het tweede half jaar in het teken van de gemeentelijke besluitvorming.
De Stuurgroep presenteerde de volgende voorstellen:

- Visie op de regio Arnhem-Nijmegen;
- Regionale agenda 2021-2025;
- Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen 2020.
- Bedrijfsplan.

De provincie Gelderland wilde graag met de regio samenwerken om zo een gezamenlijke gebiedsagenda voor de regio Arnhem-Nijmegen te laten ontstaan, waarin zowel de regiogemeenten als de provincie hun bestuurlijke, inhoudelijke en financiële bijdragen zullen samenbrengen. Zij is in het hele versterkingsproces actief geinformeerd en betrokken door de Stuurgroep. De keuze is gemaakt om de nieuwe samenwerking vast te leggen in een nieuw bestuursakkoord dat voortbouwt op het oude Bestuursakkoord (2017) maar dan met de hele regio en triple helix goed betrokken. De intentie is vastgelegd in een intentieovereenkomst die tegelijkertijd aan de colleges werd aangeboden.

Nadat op 6 oktober 2019 alle colleges instemde met de voorstellen, was het de beurt aan de gemeenteraden. Uiteindelijk besloten 17 gemeenteraden positief te adviseren waardoor de colleges over konden gaan tot het aangaan van de nieuwe versterkte samenwerking en tegelijkertijd besluiten tot opheffing van de huidige samenwerking. De gemeenteraad van Beuningen heeft de beslissing uitgesteld tot na de jaarwisseling.

Het hele versterkingsproces heeft de nodige inzet gevraagd van vele bestuurders en ambtenaren uit de regio. Ook voor het regiobureau vormde het secretariaatschap van de stuurgroep, deelname aan het ambtelijk kernteam en alle ondersteunde wertkzaamheden (communicatie, financien e.d.) forse extra inzet die deels is gecompenseerd door de inhuur van tijdelijk ondersteunende capaciteit (16 uur).

Bestuurlijke tafel

Het Bestuurlijk Overleg is in 2020 4 maal bijeen geweest. De eerste keer op de RegioOverleg(t) in Heumen. De volgende 3 geplande RegioOverrleg(t) op locatie konden geen doorgang vinden. De vergaderingen van de 4 PFO's, het Bestuurlijk Overleg en de kring van gemeentesecretarissen vonden nadien, overwegend, online plaats op de 3 geplande dagen. De agenda en stukken van het Bestuurlijk Overleg zijn te vinden op de www.regioan.nl. De in 2019 gestarte vrijdagochtendontmoetingen (RegioOntmoet) zijn in 2020 vooral gebruikt om de bestuurders te informeren en te betrekken bij het verstekingsproces.

PFO Duurzaamheid

Dit is het laatste jaarverslag van PFO Duurzaamheid. In dit jaar is het PFO naast de vier reguliere regiodagen, drie keer extra bij elkaar gekomen in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES) Arnhem Nijmegen.
Het voorbereidend regionaal ambtelijk overleg Klimaatberaad is acht keer bij elkaar gekomen.
Naast besluiten nemen heeft het PFO ook kennis onderling gedeeld zoals over brandpreventie bij zonnepanelen en elektrische auto's en de impact van de Wespendief op windenergie op en rond de Veluwe.

Regionale routekaart

In dit jaar heeft het PFO de voortgang gemonitord met betrekking tot de uitvoering van de Regionale Routekaart. Hiervoor zijn datagegevens uit 2018 en 2019 gebruikt. De bestuurlijke samenvatting hierover is vastgesteld. De conclusie was dat we goed bezig zijn op het gebied van hernieuwbare energie, maar dat we op gebied van energiebesparing en elektrisch vervoer meer moeten stimuleren. Deze boodschap is overgedragen aan de Groene Metropoolregio.
In het kader van de Regionale Routekaart zijn enkele regionale projecten uitgevoerd waaronder het stimuleren van bewustwording in de gebouwde omgeving (enquête uitgezet), het verduurzamen van bedrijventerreinen, en duurzaam/circulair inkopen (in regionaal verband).
Vijftien colleges van B&W hebben het door het door PFO vastgesteld regionaal ambitiedocument circulariteit in GWW sector vastgesteld. Daarna is het bijbehorend programma inclusief de begroting voor 2021 door het PFO vastgesteld.

Energie inkoop

Op het gebied van energie inkoop is besloten om de huidige leveringscontracten voor elektriciteit en aardgas te verlengen tot 1 januari 2023. Om het vergroenen van aardgas te verbeteren besloot het PFO om in 2021, een nieuwe aanbesteding voor aardgas in regionaal verband voor te bereiden.
Naar aanleiding van de boerenprotesten tegen de stikstofuitstoot heeft de provincie een Gelderse Maatregelen Stikstof aanpak georganiseerd. Hierover is in PFO regelmatig de stand van zaken gedeeld en input gevraagd voor gesprekken met de provincie.

RES

Tot slot stonden 3 extra PFO's in het teken van de Regionale Energie Strategie (RES) Arnhem Nijmegen. Deze RES is een verplichting in het kader van het nationaal Klimaatakkoord om 49% CO2 te reduceren in 2030. De werkorganisatie RES organiseerde deze PFO's en vele andere regionale bijeenkomsten (waaronder ruimte ateliers) voor de zestien deelnemende gemeenten (Montferland en Mook & Middelaar nemen deel in andere RESsen). Na vaststelling in het PFO Duurzaamheid is in januari 2020 de startnotitie RES door alle 16 gemeenteraden vastgesteld. In september 2020 hebben alle 16 colleges het concept bod RES 1.0 vastgesteld omdat deze uiterlijk 1 oktober 2020 moest zijn ingediend bij het Nationaal Programma RES. Ook alle reacties van gemeenteraden en andere stakeholders op het concept bod RES zijn meegestuurd. Vanaf oktober is de werkorganisatie gestart met de beantwoording van alle ontvangen reacties op het concept bod RES 1.0 en de verwerking daarvan in het definitief bod RES 1.0.
Het PFO heeft besloten om alle hierboven genoemde projecten voort te zetten via de opgave Circulaire regio van de Groene Metropoolregio.

PFO Economie

Coronacrisis

De regiogemeenten hebben onverwacht alle zeilen bij moeten zetten om de gevolgen van de coronacrisis te beteugelen. In het portefeuillehoudersoverleg economie deelden de wethouders hun zorgen over de gevolgen van de coronacrisis voor het lokale bedrijfsleven en hun ervaringen met de aanpak op lokaal niveau.
Maar tegelijkertijd keken zij ook vooruit en bespraken wat nodig is om de regionale economie in de herstelfase een impuls te geven. De geïntensiveerde samenwerking wordt gezien als een belangrijke voorwaarde om te zorgen dat de regio weer sterk uit deze economisch crisis komt.

Economische ambities

In 2020 zijn weer stappen gezet in de concretisering van de drie regionale ambities die de portefeuillehouders economie hebben geformuleerd *op het gebied van 1. profilering, vitale binnensteden en vrijetijdseconomie, 2. arbeidsmarkt en 3. circulaire economie.*
Ad 1: In opdracht van de regio Arnhem Nijmegen is een regionale uitvoeringagenda opgesteld voor het Toeristisch Perspectief 2030. Het proces dat samen is doorlopen heeft de samenwerking in de regio op het gebied van Recreatie en Toerisme versterkt. De komende periode wordt benut om met partners de geformuleerde projecten uit te voeren, een gezamenlijke opdrachtverlening aan TVAN overeen te komen en de regio nog sterker te profileren.
Ad 2: er is een businesscase opgesteld voor een Skillshub waarbij gebruik wordt gemaakt van lopende- en nieuwe initiatieven die aansluiten bij de behoefte van het bedrijfsleven. Behoud en versterking van het arbeidspotentieel in onze regio vanuit een skills-gerichte oriëntatie staat hierbij voorop. Daarbij richt men zich niet alleen op werkzoekenden maar juist ook op het werk-fit houden van werkenden.
Ad 3: in de regio wordt goed aan de weg getimmerd op het gebied van circulaire economie. Alle regiogemeenten ondertekenden in december 2020 het manifest Circulaire Economie. Hierin wordt het bedrijfsleven aangespoord om het belang van een circulaire economie te onderkennen. Deze oproep kreeg gehoor getuige de medeondertekening door een aantal grote ondernemersorganisaties/-kringen in de regio.
Als meest circulaire werklocatie van het jaar viel Synergiepark InnoFase in Duiven in de prijzen. Het synergiepark won de Circular Economy Award. Het zorgde ervoor dat de circulaire prijs, die jaarlijks door het vakblad BT wordt georganiseerd, in de regio blijft. Vorig jaar won het bedrijvenpark IPKW in Arnhem de award en in 2018 werd de regio Arnhem-Nijmegen als meest circulaire regio in Nederland uitgeroepen.

MKB-deal

In december kon een succes worden gevierd. Staatssecretaris Mona Keijzer kende de mkb-deal voor het project Sm@rtTogether aan de regio Arnhem Nijmegen toe. De regio krijgt de maximale bijdrage van €400.000 van het ministerie EZK. Daardoor kan de komende drie jaar een totale investering in het mkb van 1,6 miljoen worden gerealiseerd. De middelen worden ingezet om digitalisering bij enkele honderden midden- en kleinbedrijven te stimuleren.

The Economic Board (TEB)

Er wordt veel waarde gehecht aan de samenwerking in Triple Helix-verband die door de TEB wordt vormgegeven. De regio is door burgemeester Van Eert bestuurlijk in de Board vertegenwoordigd en draagt jaarlijks €1 per inwoner bij. Om te zorgen voor een goed verbinding met de regiogemeenten stond TEB in iedere PFO-vergadering op de agenda. In dit kader werd o.a. het Strategisch- en Tactisch Plan 2020-2025,

waarvan een investeringsagenda deel uitmaakt, besproken. De inhoudelijke focus ligt daarbij op de twee iconische clusters: Health, Hightech, Food én Energy. Ook de wijze waarop TEB in de Groene Metropoolregio vanaf 2021 wordt gepositioneerd kwam aan de orde.

Regionaal Programma werklocaties (RPW)

Om het aanbod aan bedrijvenlocaties in balans te brengen zijn er in 2018 afspraken gemaakt die vastgelegd zijn in het RPW. Eén van de afspraken betreft de monitoring van de terreinuitgifte om tijdig bij te kunnen sturen.

Begin 2020 kwam uit de cijfers naar voren dat als gevolg van positieve economische ontwikkelingen in de afgelopen paar jaar de uitgifte van grond op bedrijventerreinen was versneld. Daaruit is geconcludeerd dat de afgesproken schrapopgave kon worden gestopt.

Vervolgens is in de tweede helft van dit jaar een nieuw RPW 2021-2024 opgesteld. Na de bespreking in de laatste PFO-vergadering van 2020 is dit document met bijbehorende documenten aan alle colleges aangeboden ter vaststelling in de gemeenteraden.

In het nieuwe RPW staat dat na jaren van krimp er tot 2030 ruim 120 hectare ontwikkelruimte voor nieuwe bedrijfskavels wordt gezien. Daarvan is 40 hectare bestemd voor grote logistieke bedrijven (XXL-logistiek), waarvoor de regio een aantal voorwaarden heeft geformuleerd. Indachtig de geformuleerde ambities voor de Groene Metropoolregio is in het RPW aangegeven aan welke duurzaamheidaspecten nieuwe bedrijvenlocaties moeten voldoen.

PFO Mobiliteit

Dit is het laatste jaar van het reguliere portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit. Vanaf 2021 gaat het om de Regionale Opgave "Verbonden Regio" .
Naast een overgang van een GO Regio Arnhem Nijmegen naar een GR "de Groene Metropoolregio", hadden we dit jaar ook te maken met de COVID 19 pandemie. Dat betekende o.a. dat 11 maart 2020 voorlopig de laatste fysieke bijeenkomst was van het portefeuillehoudersoverleg, de digitale portefeuillehoudersoverleggen zijn daarna snel opgepakt.
Het portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit heeft ook dit jaar weer een aantal belangrijke onderwerpen besproken en besluiten genomen.

ALGEMEEN

- **Regionaal Mobiliteitsfonds en bestedingsplan**

Dit jaar is het Mobiliteitsfonds voor het eerst volledig gefinancierd door de Regiogemeenten. De gemeentelijke bijdrage is €1,30 per inwoner/gemeente.
De onderwerpen/studies die hierna genoemd worden zijn (grotendeels) gefinancieerd vanuit het mobiliteitsfonds en overeenkomstig het bestedingsplan 2020.

- **POLIS conferentie december 2020 Regio Arnhem Nijmegen**

Van 7-10 december heeft de jaarlijkse internationale POLIS conferentie plaatsgevonden in onze Regio. In verband met COVID 19, geheel digitaal. De conferentie was een groot succes met meer dan 900 digitale deelnemers uit 46 landen. De conferentie heeft ons ondanks de beperkingen van COVID 19, goed op de kaart gezet. De Regio Arnhem-Nijmegen presenteerde tijdens Polis 2020 het programma ‘Meet the Dutch’. Hierin werden vier actuele thema's behandeld: Mobility Hubs, Smart charging the city, Changing mobility behaviour en Creating a zero emission corridor. Aan de hand van praktijkvoorbeelden uit de regio konden deelnemers inspiratie opdoen over slimme en duurzame mobiliteitsoplossingen en het stimuleren van duurzaam mobiliteitsgedrag.

De Europese Polis conferentie 2020 over duurzame mobiliteit is afgerond met een topontmoeting tussen bestuurders verantwoordelijk voor mobiliteit en vertegenwoordigers van de Europese Unie. Ze gingen in dialoog om hun bijdrage aan de Green Deal te bespreken hoe de EU steden en regio's kan ondersteunen om nog beter te presteren. In totaal zetten 16 regio’s en steden hun handtekening onder de Urban Green-Deal-Makers Pledge, waaronder wethouders Timens namens de regio Arnhem Nijmegen. Daarin beloven ze zich volledig in te zetten om rond 2030 een emissiereductie van 55% te bereiken door de verschuiving naar duurzame stedelijke mobiliteit te versnellen. De Europese coronaherstelfondsen zijn daarbij cruciaal.

- **Mobiliteitsvisie provincie**

Als Regio hebben we gereageerd op de mobiliteitsvisie van de provincie. We hebben in deze reactie onze zorgen geuit over o.a. spoorontwikkelingen, het OV en de financierbaarheid van projecten (fiets, hubs, verkeersveiligheid e.d.).
Samen met ons eigen Mobiliteitsbeleid (o.a. het Ambitiedocument Duurzame Mobiliteit en Bereikbaarheid) zal de provincale Mobiliteitsvisie gebruikt worden als opmaat vanuit Mobiliteit voor het in 2021 af te sluiten Bestuursaccoord met de provincie.

- **Notitie Landbouwverkeer**

Door nieuwe wetgeving werden gemeenten geconfronteerd met landbouwverkeer op wegen, waar dat voorheen niet mogelijk was. De Regio heeft een coordinerende rol vervuld en geinventariseerd waar de betreffende gemeenten (de problemen spelen niet overal in onze regio) tegenaan zijn gelopen door deze nieuwe wetgeving. Op basis van deze inventarisatie wordt het gesprek met de provincie in 2021 aangegaan.

SPOOR

- Spooragenda/ OV Toekomstbeeld 2040.

De Regio is via de landsdelige en landelijke "spoortafels" nauw betrokken bij de totstandkoming van het Toekomstbeeld OV 2040. Hierin geeft het Rijk aan wat kansrijke spoorcorridors en verbindingen zijn op de wat langere termijn, dat wil zeggen na 2030. Een van die kansrijke spoorcorridors is de zogenaamde "A12 corridor" (Utrecht-Arnhem-Duitse grens). Het gaat hierbij om personenvervoer (internationale (ICE Frankfurt en ICE Berlijn), nationale (6-8 intercity's) en regionale treinen) en goederenvervoer (Noordtak Betuweroute mogelijk via Arnhem).
Langs deze "A12"spoorcorridor liggen ook een aantal belangrijke Verstedelijkingslocaties uit de Woondeal/Verstedelijkingsstrategie met de Regio Arnhem Nijmegen, waaronder Arnhem Oost (10.000 woningen). De lobby richting het ministerie van I&W is door onze Regio in 2020 gestart en we gaan dat in 2021 verder oppakken met andere belangrijke partners langs de A12 corridor (bijvoorbeeld de Vervoerregio Amsterdam, G4, provincies Gelderland, Utrecht, NS en NS Internationaal, Regio's Foodvalley en Achterhoek, The Economic Board).

De lobby richting I&W richt zich op

- Het geven van rijksprioriteit aan een integrale gebiedsontwikkeling A12 corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens
- Het verbeteren van de huidige ICE naar Frankfurt en op een nieuwe ICE verbinding (Berlijnlijn) via Arnhem (ook als duurzaam alternatief voor het vliegverkeer)
- Het realiseren van een ongelijkvloerse kruising bij spoorknoop Oost in combinatie met de ontwikkeling van de verstedelijkingslocatie Arnhem Oost
- Een Noordtak Betuweroute die niet via Arnhem loopt i.v.m. aantasting leefbaarheid in Arnhem (en omliggende kernen) en het belemmeren van de woningbouwlocatie Arnhem Oost.
- Mogelijke bijdragen aan de A12 vanuit het Groeifonds (of EU fondsen)

Daarnaast vinden belangrijke lobbywerkzaamheden ook plaats rondom de woondeal en verstedelijkingsstrategie (ministerie BZK en I&W, waarbinnen getracht wordt geld voor een goede bereikbaarheid van nieuwe woningbouwlocaties te ontvangen.
De regionale samenwerking voor "spoor" is geborgd in de *kopgroep spoor* (6 gemeenten) die een aantal keer per jaar samenkomt ter voorbereiding en advisering van het PFO, de spoortafels en het ambtelijk overleg.

HOOFDWEGENNET

- Studie Zuid- en Westflank Nijmegen

Deze studie, uitgevoerd in samenwerking met de provincie Gelderland is dit jaar afgerond.

- Studie A12 Arnhem Oost-Duitse grens

Deze studie "minder hinder A12" uitgevoerd in samenwerking met o.a. Rijkswaterstaat is inmiddels ook afgerond en wordt begin 2021 geaccordeerd door het BOM. Om de filedruk op de A12 te verminderen zijn aantal maatrregelen voorgesteld, waaronder gedragsmaatregelen, maar ook voorstellen die meer in ruimtelijk vlak etc (BOM jan)

OV

- OV Concessie 2023

De provincie heeft de OV concessie 2023 (nieuwe aanbesteding) voor 2 jaar stilgelegd in verband met COVID 19. Voorafgaand aan deze stillegging heeft de Regio in het kader van het programma van Eissen, wensen vanuit de regiogemeenten aangegeven t.a.v. het toekomstig OV.

- **Basismobiliteit**

De Regio heeft in een studie onderzocht hoe de basismobiliteit verbeterd zou kunnen worden."Dit heeft het rapport "Mobiliteit op Maat" opgeleverd. De provincie heeft helaas het voorstel van de Regio niet overgenomen en gekozen voor een halte taxisysteem (HUB taxi).

VERKEERSVEILIGHEID

- SPV 2030 (Strategisch Plan Verkeersveiligheid)

Subsidieregeling van het Rijk voor projecten die verkeersveiligheid verbeteren in gemeenten. De Regio heeft hierbij een coordinerende rol vervult. Veel Regiogemeenten hebben projecten ingediend voor cofinanciering. Bijna alles is gehonoreerd door het ministerie. Totaal is er voor 5 mln binnengehaald voor onze regio

- Verkeersveiligheidagenda

Eind 2020 is er in alle regiogemeenten in opdracht van de Regio een risicoscan uitgevoerd. Mede op basis hiervan zal in 2021 een verkeersveiligheidsagenda opgesteld worden voor 2021 e.v. Daarnaast hebben wij een tweetal studies uitgevoerd naar schoolroutes en 30 km/h binnen bebouwde kom.

FIETS

In 2020 is volop uitvoering gegeven aan de uitwerking van aantrekkelijk *regionaal (snel)fietsnetwerk*. Basis daarvoor is de *Samenwerkingsagenda Fiets Arnhem Nijmegen* en de werkagenda uit december 2019. In 2020 hebben we de plannen voor 4 kansrijke snelfietsroutes een stap verder weten te brengen. Dat is gelukt, onder andere voor de beoogde SFR Westflank, met als voorlopig hoogtepunt nieuwe bestuurlijk afspraken met betrokken gemeenten en provincie. In het vierde kwartaal is veel energie gestoken in de opzet van de nieuwe *meerjarige regionale werkagenda fiets*, waarbij we alle 18 gemeenten hebben geconsulteerd. De regionale samenwerking voor fiets is geborgd in de *kopgroep fiets* (6 gemeenten) die 6 keer per jaar samenkomt om het PFO en ambtelijk overleg van plannen en uitwerkingen te voorzien.

SLIM EN SCHOON ONDERWEG

Door corona moest een aantal projecten van Slim & Schoon Onderweg een andere invulling krijgen of ze werden vertraagd, toch is veel werk verzet. Vanuit communicatie is de website vernieuwd en de campagne Zo Werkt Het uitgevoerd. De mobiliteitsmakelaar heeft bij 38 werkgevers mobiliteitsonderzoek (postcodescans, enquêtes) uitgevoerd, en organiseerde voor 53 werkgevers mobiliteit gerelateerde acties (o.a. een beweegchallenge in Nijmegen en e-bike probeeracties). Ruim 2.800 werknemers namen deel aan die mobiliteitsacties. De logistiek makelaars hielpen ondernemers en overheden bij (het voorbereiden van) het slimmer en schoner maken van de logistiek. Zij hebben contact gehad met 120 bedrijven. Bij 30 bedrijven zijn activiteiten in uitvoering gebracht, zoals het inzetten van een EV-scan, gebruik van platformen, voorbereiding van een subsidie e.d. De campussen Arnhem en Nijmegen werden geholpen bij het corona-proof opstarten, de samenwerking wordt in 2021 uitgebouwd. Voor Anders Reizen A12 zijn vele acties uitgezet en maatregelen voorbereid die in 2021 worden uitgevoerd, als de samenleving na corona weer op gang komt. Het Slim Spitsen project Waalbrug heeft geleid tot structurele gedragsverandering en met de implementatie van 13 eHUBS in Arnhem en Nijmegen heeft de regio de eerste ervaringen opgedaan met elektrische deelmobiliteit. Ook is gewerkt aan een visie op logistieke hubs in de steden en regio. Voor de digitaliseringsopgave van mobiliteitsdata is een Plan van Aanpak goedgekeurd en een coördinator aangesteld die dit project vanaf januari 2021 gaat trekken.

PFO Wonen

2020: De regio als één woningmarkt

Wonen heeft met het sluiten van de Woondeal regionale prioriteit gekregen. De aankomende jaren moeten woningbouwprojecten versneld tot uitvoer worden gebracht. Er is veel voor nodig om dat te realiseren. 2020 heeft in het teken gestaan om daar als regio voorzieningen voor te treffen.

Woondeal en uitvoeringplan

Op 4 maart 2020 werd de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen ondertekend met een steunverklaring van belangrijke private en maatschappelijke partners. De woningbouwopgave bestaat uit het bestaande woningtekort terugdringen tot 2% in 2030 (35.000 woningen). Om deze opgave te realiseren is een uitvoeringsplan opgesteld en zijn gemeenten aan de slag gegaan met de uitbreiding van hun plancapaciteit naar 130% van de behoefte. Woningcorporaties hebben voor de bouw van ruim 4.000 woningen in de regio een beroep gedaan op de Regeling Vermindering Verhuurderheffing. Door binnen twee jaar te starten met de bouw van deze woningen ontvangen zij €25.000 korting per woning. De gemeente Nijmegen heeft twee aanvragen voor Woningbouwimpulsgelden gedaan: voor het stationsgebied en voor de Winkelsteeg (Kanaalzone). Daarnaast is er €5 miljoen aan de regio toegekend voor de (flexibele, tijdelijke) huisvesting van kwetsbare groepen. Deze middelen worden in ieder geval in de gemeenten Arnhem en Nijmegen ingezet. Om gemeenten te ondersteunen met extra ambtelijke capaciteit en kennis hebben het Rijk en de provincie middelen beschikbaar gesteld. De cofinancieringsregeling van de provincie is van kracht. De vliegende brigade / flexpool wordt uitgewerkt en is het eerste kwartaal van 2021 beschikbaar.

Animatiefilm Woondeal

De animatiefilm staat op regioan.nl/woondeal.

Publiek private Tempotafels

In de tweede helft van het jaar zijn de publieke private Tempotafels die uitvoering geven aan de Woondeal van start gegaan. Voor de versnellingsopgave zijn de meest kansrijke woningbouwprojecten in kaart gebracht. De regionale woningmarktmonitor brengt de woningmarktontwikkeling in beeld. Deze monitor kijkt terug en geeft daarmee inzicht in de voortgang. Daarnaast toont de monitor toekomstige ontwikkelingen.
Om de betaalbaarheid te waarborgen en tegelijkertijd in te zetten op versnelling en circulariteit, zijn de toepassing van innovaties als conceptueel bouwen en industrialisatie verkend.

Huisvesting specifieke doelgroepen

De aandacht voor de huisvesting van specifieke doelgroepen groeit op regionaal niveau. Ervaring en kennis zijn gedeeld en wordt bekeken wat er nodig is om tot realisatie van woonruimte voor de verschillende doelgroepen te komen. Voor de huisvesting van arbeidsmigranten zijn afspraken gemaakt over het opstellen van een regionaal beleidskader. Daarnaast is er regionaal afstemming over standplaatsenbeleid voor woonwagens.

Stikstof

De regio ligt dichtbij Natura 2000 gebieden, waar de kritische depositiewaarde voor stikstof van veel habitattypen wordt overschreden. De in de Woondeal opgenomen projecten hebben voorrang gekregen in de aanvragen voor stikstofdepositieruimte. Begin 2021 start een regisseur Stikstof die namens de regio met de provincie afspraken maakt over het pakket Gelderse Maatregelen Stikstof. Met de ontwikkeling van circulaire en natuur-inclusieve woningbouw wordt bijgedragen aan verminderen stikstofdepositie (en vergemakkelijken vergunningverlening).

Verstedelijkingsstrategie

Ruimte is schaars. Om de groeiopgave (60.000 woningen tot 2040) goed en zorgvuldig vorm te geven in samenhang met de met landbouw, natuur, water, bereikbaarheid, duurzame energie, energie & klimaat wordt samen met de regio Foodvalley een verstedelijkingsstrategie opgesteld. In oktober 2020 hebben 26 gemeenten en 2 provincies ingestemd de contourennotitie dat de bouwstenen en uitgangspunten voor deze strategie beschrijft. In een ontwerpend onderzoek zijn drie verschillende toekomstvarianten uitgewerkt. Om gezamenlijk de juiste keuzes te maken richting een volwaardige verstedelijkingsstrategie, worden in de komende periode de vier bouwstenen verder uitgewerkt en aangescherpt.

Training Woonbeleid

In 2020 hebben beleidsmedewerkers Wonen en enkele collega's in het Sociaal domein de driedaagse training Woonbeleid gevolgd. Een training op maat georganiseerd door de VNG Academie samen met Platform 31.

Subregionale Woonagenda's

De drie subregio's geven uitvoering aan de subregionale woonagenda's. Naar aanleiding van de Woondeal hebben de subregio's hun Woonagenda herijkt.

Het portefeuillehouders overleg Wonen en het ambtelijk platform Wonen zijn in 2020 viermaal bijeen geweest. Een afsluitend overleg voor beide gremia staat gepland voor het eerste kwartaal 2021. De Woondeal regio Arnhem-Nijmegen en de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley gaan onderdeel uitmaken van de Groene groeiregio.

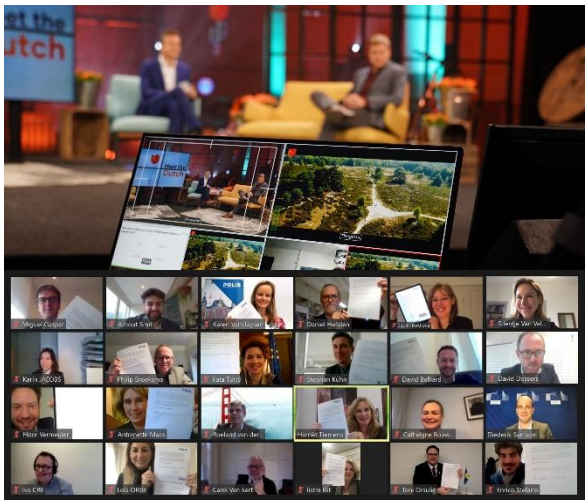
Bureau Brussel

Hoogtepunten en resultaten

Met het toewerken naar én een nieuwe regionale organisatie, én de nieuwe Europese periode 2021-2027, was 2020 een jaar van de winkel open houden tijdens de verbouwing en lockdown. In dit verslag geven we een inkijk in de resultaten die hierin geboekt zijn aan de hand van een aantal voorbeelden. 2020 was ook voor Bureau Brussel een uitdagend jaar in tijden van Covid-19 en aflopende EU fondsen. Ook in Brussel ging alles digitaal, wat toch flinke impact dreigde te hebben op samenwerkingskansen, partnerschappen en ontmoeting.

Profilering

Toch was dit hét jaar waarin we ons alvast als Groene Metropoolregio hebben geprofileerd, met name ten aanzien van duurzame mobiliteit tijdens de Polis conferentie in december 2020 vanuit de regio. Met meer dan 900 deelnemers, veel Europese zichtbaarheid van de regio, en het aannemen van de Polis Pledge door 19 regio's in aanwezigheid van de Europese Commissie zijn veel van de doelstellingen behaald. Zo is actief opgeroepen Europese herstelfondsen ook voor duurzame verbindingen in te zetten. Tijdens de conferentie zagen we veel betrokkenheid van de hele regio, iets wat ook in uiting kwam tijdens de **European Week of Regions and Cities**. In de digitale editie van dit jaar heeft met name **NextGarden** / Lingewaard zich sterk gepresenteerd, samenwerking andere Europese regio's opgezocht, en zo voorgesorteerd voor Europese projecten. We zijn dus dankbaar voor alle flexibiliteit in de regio, waardoor het ook 'vanuit huis' gelukt is ons Europees te profileren.

Partners

Profilering leidt tot samenwerking, zeker met Europese partners die de regio niet van nature vinden. De Polis conferentie heeft tot een sterkere samenwerking met meer dan 80 Europese regio's en steden op mobiliteit gelet. Dit schept een goede basis voor meer activiteiten op 'verbonden regio', bijvoorbeeld door betere aansluiting op de Europese corridors (internationale treinen en binnenvaart). In 2021 geven we hier een vervolg aan. Ook in een ander netwerkverband, ERRIN, is actief bijgedragen aan de inzet op de Europese TEN-T vervoercorridors: we verwachten nu dat Europese regelgeving en funding beter gaat aansluiten bij initiatieven van de regio als de A12 spoorcorridor, Energy Hubs en schone binnenvaart.
Ook is de samenwerking met andere Energy regio's verstevigd, met name in het European Hydrogen Valleys Platform. Dit heeft ook al geleid tot eerste projectresultaten.
Niet alleen Europese partners, maar ook regionale partners zijn verder aangehaakt, geadviseerd en geïnformeerd over Europese kansen. Niet alleen de clusters rondom the Economic Board, maar ook organisaties als Royal Eijkelkamp (advies en netwerk EU aanvraag), Foundation for Global Goals (Rheden), Radboud Universiteit, Rijnstate, Van Hall Larenstein en bedrijven als NedStack.

EUROPEAN HYDROGEN VALLEYS PARTNERSHIP

Europese public affairs gebeurt ook steeds meer in Oost Nederlands verband. Met 'Think East Netherlands' gaat ook Oost-Nederland met steun van de twee provincies en Oost NL actief in samenwerking met ons aan de slag op de Bureau Brussel thema's Energy, Health High Tech en Circular. Begin 2021 leidt dit tot een Strategische Innovatie en Investeringsagenda, waarmee we gezamenlijk voor EU fondsen kunnen gaan.
Desalniettemin bleek 2020 een lastig jaar voor Europese partnerschappen. Bureau Brussel is normaal gesproken bij uitstek in staat om vanuit Europese ontmoeting kansen voor de regio op het spoor te komen. We zijn dus blij dat we wel hebben kunnen voortbouwen op bestaande partnerschappen.

Projecten

Ook is de regio er in geslaagd regionale aanvragen bij de EU van de grond en goedgekeurd te krijgen. Het huidige portfolio van projecten gaat om minstens 5,8 mln baten, tegen 1,5 miljoen kosten (+ 10 miljoen baten voor regionale partners). Op schone scheepvaart (ET Transhipment Hub), zorginnovatie (dRural) en waterstof hebben we projecten goedgekeurd gekregen. In totaal is er ca. 80 miljoen euro in de regio geland afgelopen jaar (401,3 mln sinds 2014). Dit is geen direct 'Bureau Brussel resultaat' maar wel wat we faciliteren en waar we voor pleiten in Brussel en regio. Ook dit jaar was er in meer dan de helft van de gevallen niet alleen sprake van Europees geld, maar ook bijbehorende Europese samenwerking. Relaties met Europese regio's en andere stakeholders zijn hiervoor onontbeerlijk.

In 2020 is een effect dat we hebben gezien dat Europese projectontwikkeling heeft geïnspireerd en initiatieven in de regio van de grond heeft helpen krijgen. In minstens twee gevallen kon een Europese kans in eerste instantie niet opgepakt worden door gebruik aan ruimte en capaciteit in de regio. Ondertussen zien we zowel op voedselstrategie (feed the city) als op elektronica hub (repair economy) concrete projecten in de regio, waar helaas de EU samenwerking en subsidie nog te vroeg voor kwam.

Desalniettemin, deden zich zoals verwacht minder specifieke projectenkansen voor, met name door de aflopende EU fondsenperiode. Daarom hebben we in 2020 ons voornamelijk gefocust op lobby voor de nieuwe Europese fondsen, met het nieuw Meerjarig Financieel Kader dat in 2021 van start gaat.

Doorontwikkeling

Maar 2020 stond uiteraard ook voor een groot deel in het teken van het regionale versterkingsproces richting de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Vanaf de zomer zijn we als Bureau Brussel ook begonnen met de voorbereiding van de nieuwe Public Affairs Strategie. In de Regionale Agenda zijn specifiek activiteiten op lobby benoemd. Dit wordt gevat in een 'Public Affairs Strategie'; de Groene Metropoolregio wil een sterke samenwerking, lobby en positie met het Rijk, EU en Duitsland.

Voor 2021 worden nieuwe Bureau Brussel activiteiten meegenomen in de nieuwe Public Affairs Strategie van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Praktisch betekent dit dat de thema's Energy, Mobiliteit, Health High Tech, Circulaire Economie blijven staan uit het jaarplan 2020. De precieze inzet wordt nu bijgewerkt, op basis van de invulling van de regionale opgaven. Hier verwachten we veel Europese kansen en sterkere regionale voeding. Naar een Europese Groene Metropoolregio!

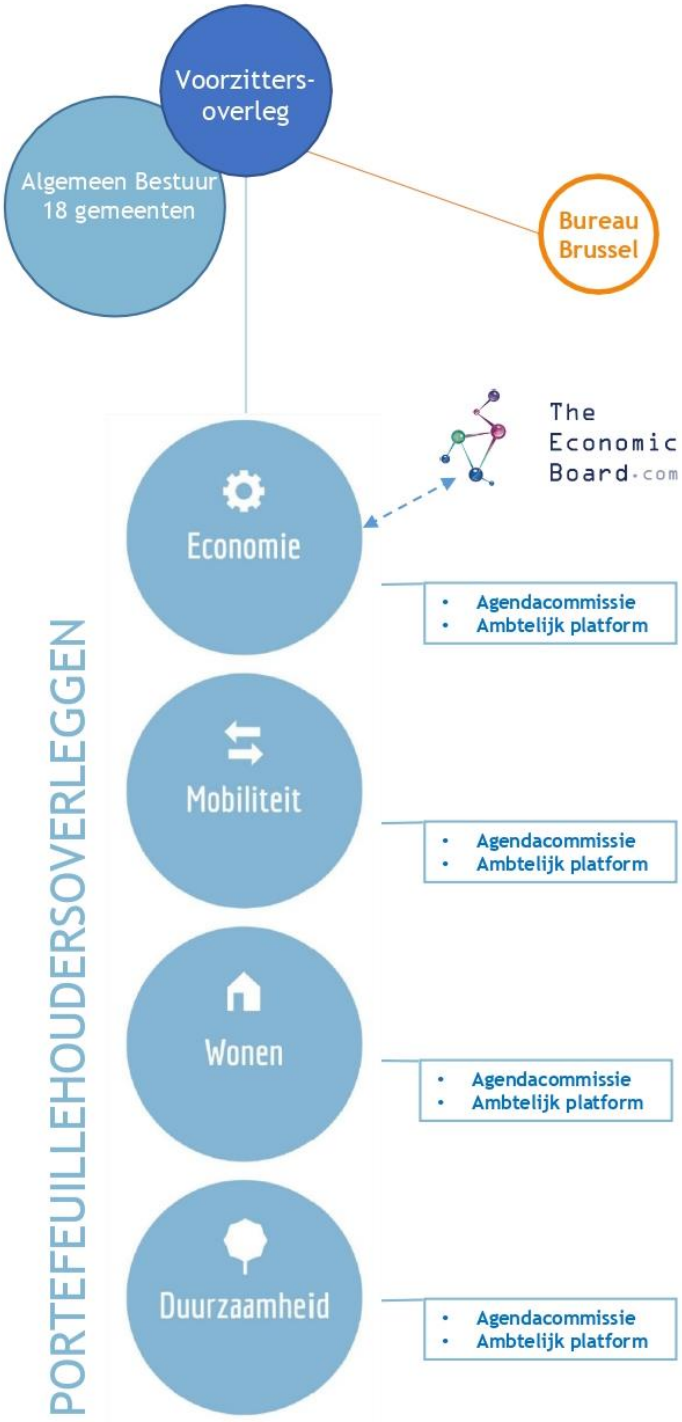
Bijlage 1 Organogram

Inrichting van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen

Provincie

Rijk

Europa

Bijlage 2 Het regioteam

Henk van den Berg
Secretaris

Rachel Drosterij
Managementassistent &
Communicatie

Arnout Smit
Bureau Brussel
Adviseur Europese Zaken

Geert Ritsema
Bureau Brussel
Adviseur Europese Zaken

Maaike Mulder
Ondersteuner
Versterkingsproces

Ferit Bahceci
Bureau Brussel
Trainee

PFO-secretarissen

Patrick Aelmans
PFO Duurzaamheid

Yvonne Hazelaar
PFO Economie

Suzanne Hesseling
PFO Mobiliteit

Elke Dreier
PFO Wonen

Regio Arnhem Nijmegen
T.a.v. Algemeen Bestuur
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Nijmegen, 03.05.2021

Betreft: jaarverslag en jaarrekening 2020 van The Economic Board

Geachte bestuurders,

Wij delen bij dezen met u de definitieve versies van het jaarverslag en de jaarrekening met accountantsverklaring. Wij richten ons met deze brief tot de (voormalige) Regio Arnhem Nijmegen en niet de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, omdat in 2020 het eerste orgaan actief was.

Jaarverslag
COVID-19 heeft een grote impact gehad op het verloop van het jaar 2020. In het jaarverslag besteden wij daar op verschillende plekken aandacht aan. Het jaarverslag 2020 kent dezelfde verschijningsvorm als het vorige jaarverslag. De lezer krijgt de informatie op een overzichtelijke manier gepresenteerd in een aantrekkelijk vormgegeven digitaal magazine. Voor de geïnteresseerde lezer zijn er doorklikmogelijkheden om meer informatie te verkrijgen.

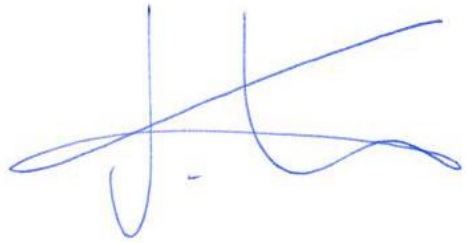
U komt via deze link bij het jaarverslag. Het is op die pagina ook mogelijk een eenvoudig opgemaakte pdf-versie van het jaarverslag te downloaden. Het jaarverslag is in april vastgesteld door de board.

Jaarrekening
De jaarrekening kent eenzelfde opzet als afgelopen jaren. De financiële auditcommissie van de board, onder voorzitterschap van burgemeester Carol van Eert, heeft de concept jaarcijfers en concept jaarrekening besproken op 15 maart en 15 april. De leden van The Economic Board hebben de jaarrekening vervolgens goedgekeurd in april. Wij kiezen ervoor een ongetekende versie van de jaarrekening te versturen en te publiceren op onze website, om onrechtmatig gebruik van de handtekeningen te voorkomen. De getekende versie van de jaarrekening is in te zien op het kantoor van het projectbureau.

Het algemeen bestuur van de Regio Arnhem Nijmegen heeft op 3 maart als onderdeel van haar liquidatie besloten de regiogemeenten voor te stellen de overgebleven gelden bij The Economic Board terug te vorderen. Wij betreuren dit besluit. In de jaarrekening hebben wij rekening gehouden met deze mogelijke terugvordering.

Tot slot
Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Wij zijn u zeer erkentelijk voor het beschikbaar stellen van de financiële middelen. Wij verzoeken u, met het indienen van deze verantwoordingsdocumenten, de door ons ontvangen basisfinanciering over 2020 definitief vast te stellen (de zogenaamde subsidievaststelling).

Met vriendelijke groet,

Sigrid Helbig
Directeur

JAARREKENING 2020

STICHTING ECONOMIC BOARD REGIO ARNHEM-NIJMEGEN

NIJMEGEN

I N H O U D S O P G A V E

RAPPORT

A.	Opdracht	pagina 3
B.	Samenstellingsverklaring	pagina 3
C.	Algemeen	pagina 4
D.	Resultaten	pagina 4

JAARREKENING

1.	Balans per 31 december 2020	pagina 5
2.	Staat van baten en lasten over 2020	pagina 7
3.	Kasstroomoverzicht 2020	pagina 8
4.	Grondslagen voor waardering en bepaling exploitatieresultaat	pagina 9
5.	Toelichting op de balans per 31 december 2020	pagina 11
6.	Toelichting op de staat van baten en lasten	pagina 13

Overige gegevens

1.	Ontbreken van de verklaring	pagina 17
2.	Statutaire regeling bestemming exploitatieresultaat	pagina 17

Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Toernooiveld 300
6525 EC Nijmegen

Nijmegen, 22 april 2021

Geacht bestuur,

A. Opdracht

Ingevolge uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2020 van Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen te Nijmegen samengesteld.

Het bestuur van de stichting is op grond van wettelijke bepalingen verantwoordelijk voor de jaarrekening.

B. Samenstellingsverklaring

De jaarrekening van Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen te Nijmegen is door ons opgesteld op basis van de van u gekregen informatie. De jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2020 en de staat van baten en lasten over 2020 met de daarbij horende toelichting. In deze toelichting is onder andere een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving opgenomen.

Bij deze jaarrekening wordt door de externe accountant Reith & Ten Böhmer, in de persoon van de heer N.H.M. Reith AA, een controleverklaring verstrekt. Voor deze controleverklaring verwijzen wij naar de overige gegevens.

C. Algemeen

Bedrijfsgegevens
De stichting heeft ten doel het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren Health, Energy en Food en de cross-overs daartussen om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en de regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.

Directie
Per balansdatum wordt de directie gevoerd door mevrouw S.M. Helbig.

D. Resultaten

Het exploitatieresultaat over 2020 bedraagt € 38.244.
De vergelijking van de staat van baten en lasten ten opzichte van de begroting ziet er als volgt uit:

	Gerealiseerd		Begroot		Verschil
	€	%	€	%	€
Baten	**889.737**	**100,0**	**828.000**	**100,0**	**61.737**
Personeels- en salariskosten	516.547	58,1	580.000	70,0	-63.453
Huisvestingskosten	38.560	4,3	40.000	4,8	-1.440
Reiskosten	2.771	0,3	17.000	2,1	-14.229
Projectondersteuning	132.351	14,9	60.000	7,2	72.351
Communicatie / Media	116.642	13,1	100.000	12,1	16.642
Advieskosten	5.285	0,6	22.000	2,7	-16.715
Administratiekosten	20.271	2,3	15.000	1,8	5.271
Afschrijvingskosten	8.043	0,9	8.000	1,0	43
Kantoorkosten	11.023	1,2	16.000	1,9	-4.977
Onvoorzien	0	0,0	20.000	2,4	-20.000
Totaal Lasten	**851.493**	**95,7**	**878.000**	**106,0**	**-26.507**
Exploitatieresultaat	**38.244**	**4,3**	**-50.000**	**-6,0**	**88.244**

Tot het verstrekken van nadere toelichting zijn wij gaarne bereid.

Hoogachtend,
De Administratiekamer B.V.

De heer A.W.N. Wijers

1. BALANS PER 31 DECEMBER 2020
(na verwerking exploitatieresultaat)

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Vaste activa		
Materiële vaste activa	**6.899**	**14.942**
Vlottende activa		
Overige vorderingen	20.495	40.210
	20.495	**40.210**
Liquide middelen	**249.437**	**109.951**
Totaal	**276.831**	**165.103**

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Stichtingskapitaal		
Continuïteitsreserve	50.000	50.000
Bestemmingsreserve	92.850	54.606
	142.850	**104.606**
Kortlopende schulden		
Crediteuren	32.322	16.763
Belastingen	13.682	14.008
Overige schulden	87.977	29.726
	133.981	**60.497**
Totaal	**276.831**	**165.103**

2. STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2020

	2020	2019
	€	€
Baten	**889.737**	**869.831**
Personeels- en salariskosten	516.547	537.812
Huisvestingskosten	38.560	32.217
Reiskosten	2.771	16.224
Projectondersteuning	132.351	100.046
Communicatie/Media	116.642	150.679
Advieskosten	5.285	31.323
Administratiekosten	20.271	19.947
Afschrijvingskosten	8.043	7.969
Kantoorkosten	11.023	15.688
Onvoorzien	0	0
Totaal Lasten	**851.493**	**911.905**
Exploitatieresultaat	**38.244**	**-42.074**

3. KASSTROOMOVERZICHT OVER 2020

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

	2020	
	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat	38.244	
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	8.043	
Veranderingen in het werkkapitaal:		
Mutatie vorderingen	19.715	
Mutatie kortlopende schulden	73.484	
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		139.486
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa		0
		139.486

Samenstelling geldmiddelen

	2020	
	€	€
Liquide middelen per 1 januari	109.951	
Mutatie liquide middelen boekjaar	139.486	
Geldmiddelen per 31 december		249.437

4. GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN BEPALING EXPLOITATIERESULTAAT

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen is feitelijk en statutair gevestigd op Korte Nieuwstraat 6, 6511 PP te Nijmegen en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 65371992.

De stichting heeft ten doel het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstelleingen en overheden op de groeisectoren Health, Energy en Food en de cross-overs daartussen om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en de regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.

De jaarrekening is opgesteld conform de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Terugbetaling Subsidie Gemeenten

De stichting heeft de afgelopen vijf jaar telkens een overschot op de ontvangen basisfinanciering gerealiseerd. Omdat de overboeking van middelen in maart van het lopende jaar plaatsvindt, werd er telkens een minimale buffer van twee maanden (circa 130.000 euro) aangehouden. In het kader van de subsidierelatie van TEB en de Regio Arnhem Nijmegen is elk jaar goedkeuring gevraagd om overgebleven bedragen over te mogen hevelen naar het volgende jaar; dit is telkens gehonoreerd. Dat was ook de intentie voor het boekjaar 2020. Het algemeen bestuur van de Regio Arnhem Nijmegen heeft in oktober 2020 goedkeuring gegeven aan de begroting 2021 van TEB. In deze begroting is uitgegaan van een gelijkblijvende basisfinanciering van circa 780.000 euro en werd er een overschot van 140.000 euro over het boekjaar 2020 geprognotiseerd. Omdat pas in december definitief duidelijk werd welke gemeenten een bijdrage zouden blijven geven en hoe groot de basisfinanciering uiteindelijk zou worden, is in de tweede helft van 2020 voorzichtiger geld uitgegeven. Hierdoor is er 70.000 euro minder uitgegeven dan was begroot. TEB heeft in februari bij de liquidatie van de Regio Arnhem Nijmegen gevraagd het totaal gerealiseerde overschot van nu 210.000 euro over te mogen hevelen naar 2021. Het algemeen bestuur van de Regio Arnhem Nijmegen heeft besloten niet in te stemmen met dit verzoek en heeft aan de gemeenten voorgesteld 70.000 euro terug te vorderen, onder andere omdat in haar ogen de toelichting van de bestemming van de gelden onvoldoende was. De schuld van 70.000 euro heeft hierop betrekking. Deze post is gereserveerd voor het geval de regiogemeenten definitief besluiten de gelden terug te vorderen.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling, Na balansdatum is bekend geworden dat veertien van de achttien regiogemeenten via de inwonersbijdrage zullen blijven bijdragen aan de basisfinanciering van The Economic Board. De bijdrage van de gemeenten zal in 2021 uit komen op € 697.000.

Subsidie Provincie Gelderland voor het project Triple Helix 3.0

In 2020 is door de provincie een subsidie voor het project “Triple Helix 3.0” toegekend van maximaal € 150.000. In 2020 is een voorschot van 80% ontvangen, derhalve € 120.000. Deze subsidie is toegekend voor het opstellen van een uitvoeringsplan om te komen tot een eerste nieuwe investeringsagenda van The Economic Board. De ontvangen bijdrage van € 120.000 is verwerkt onder de baten (zie blz. 13) en de kosten van dit project ad. € 123.108 is verwerkt onder de lasten onder het kopje projectondersteuning. (zie blz. 14). Per 31 december 2020 is het project nog niet afgerond.

Waarderingsgrondslagen voor de balans

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde of vervaardigingskosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waarde-verminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de aanschaffings- of vervaardigingskosten, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

De materiële vaste activa waarvan de stichting krachtens een financiële lease-overeenkomst de economische eigendom heeft, worden geactiveerd. De uit de financiële lease-overeenkomst voortkomende verplichting wordt als schuld verantwoord. De in de toekomstige leasetermijnen begrepen interest wordt gedurende de looptijd van de financiële lease-overeenkomst ten laste van het resultaat gebracht.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen. Voor zover niet anders is vermeld hebben de vorderingen een looptijd van korter dan 1 jaar.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeeerd tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Waarderingsgrondslagen voor de staat van baten en lasten

Baten

De baten bestaan uit subsidiebijdragen van €1 per inwoner van de deelnemende gemeenten.

Overige bedrijfskosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde, op basis van economische levensduur. Boekwinsten en - verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen, boekwinsten alleen voor zover deze niet in mindering zijn gebracht op vervangende investeringen.

Bestemming exploitatieresultaat 2020
Het exploitatieresultaat over 2020 bedraagt € 38.244.
De voorgestelde bestemming is opgenomen onder de toelichting op de balans.

5. TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2020

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Materiële vaste activa		
Stand 1 januari	14.942	22.062
Investeringen	0	849
Afschrijving	8.043	7.969
Stand 31 december	6.899	14.942

De materiële vaste activa betreft inventaris. Er wordt voor de inventaris geen restwaarde gehanteerd.

Overige vorderingen		
Vooruitbetaalde kosten	7.924	8.507
Doorbelastingen Provincie Gelderland/HAN/Gemeente Arnhem	497	26.973
Waarborg	225	225
Subsidie Ministerie van SZW project "Duurzaam Inzetbaar"	6.250	0
Overige vorderingen	5.599	4.505
	20.495	40.210

Liquide middelen		
Rabobank	119.425	59.945
Rabobank spaarrekening	130.012	50.006
	249.437	109.951

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Continuïteitsreserve		
Stand 1 januari	50.000	50.000
Dotatie boekjaar	0	0
Stand 31 december	50.000	50.000
Bestemmingsreserve		
Stand 1 januari	54.606	96.680
Resultaat boekjaar	38.244	-42.074
Stand 31 december	92.850	54.606

De bestemmingsreserve ultimo 2020 zal in 2021 worden aangewend voor diverse activiteiten, die aansluiten bij de strategische doelstellingen van de Stichting zoals vastgelegd in het strategisch plan. De activiteiten hebben betrekking op de onderwerpen Food, Health en Energy.

Crediteuren		
Crediteuren	32.322	16.763
	32.322	16.763
Belastingen		
Loonheffingen	13.682	14.008
	13.682	14.008
Overige schulden		
Voorziening vakantiegeld	17.977	17.580
Nettolonen	0	146
Terugbetaling subsidie gemeenten	70.000	0
Overige te betalen kosten	0	12.000
	87.977	29.726

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

De stichting heeft per 15 april 2019 een huurovereenkomst afgesloten voor de huur van een kantoor- en bedrijfsruimte. De huurverplichting bedraagt op jaarbasis € 36.587,64 exclusief btw. Er is sprake van onbelaste huur. De looptijd van de verplichting is van 1 mei 2019 tot en met 30 april 2020. Opzegging kan gebeuren met inachtneming van een termijn van drie maanden voorfgaande aan het verstrijken van de lopende periode. Anders wordt de huurovereenkomst verlengd tot en met 28 februari 2021.

De stichting is in 2020 een subsidie project gestart genaamd Triple Helix 3.0. De looptijd van het project was in eerste instantie van 19 februari 2020 tot en met 2 november 2020. Vanwege de uitbraak van het Corona virus is verzocht tot verlenging van het project. Dit verzoek is in januari 2021 goedgekeurd, hiermee is de projectduur verlengd tot 1 juli 2021. De totale subisidie voor het project is vastgesteld op € 150.000. 80% hiervan zijnde € 120.000 is als voorschot uitgekeerd in 2020. Het restant voorschot van 20% zijnde € 30.000 wordt uitgekeerd in januari 2021.

Voorstel exploitatiebestemming

De directie stelt voor om € 38.244 van het exploitatieresultaat over 2020 toe te voegen aan de bestemmingssreserve. Vooruitlopend op de vaststelling door de bestuursvergadering is dit voorstel reeds in de jaarrekening verwerkt.

6. TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2020

	2020	2019
	€	€
Baten		
Subsidie gemeenten	782.259	778.488
Terugbetaling subsidie gemeenten	-70.000	0
BTW teruggave gemeenten	51.104	71.343
Subsidie Provincie Gelderland project "Triple Helix 3.0"	120.000	0
Subsidie Ministerie van SZW project "Duurzaam Inzetbaar"	6.250	0
Overige baten	124	20.000
	889.737	869.831

Er zijn diverse in kind bijdragen. Deze zijn opgenomen in het bestuurlijk verslag.

	2020	2019
	€	€
Personeels- en salariskosten		
Loonkosten	421.565	443.668
Voorziening vakantiegeld	25.825	24.064
Sociale verzekeringen	50.934	47.615
Ziekengeldverzekering	12.578	9.725
Reiskostenvergoedingen	2.528	2.632
Werkkostenregeling vrije ruimte	1.581	1.337
Scholingskosten	1.566	7.147
Overige personeelskosten	-30	1.624
	516.547	537.812
Huisvestingskosten		
Huur	36.190	23.861
Parkeerkosten	1.595	2.435
Overige huisvestingskosten	775	5.921
	38.560	32.217
Reiskosten		
Declaratie zakelijke kilometers	2.287	7.186
Reis- en verblijfkosten	484	9.038
	2.771	16.224
Projectondersteuning		
Projectstimulering	6.439	35.713
Events	2.804	64.333
Kosten project "Triple Helix 3.0"	123.108	0
	132.351	100.046
Communicatie/Media		
Internet en automatiseringskosten	11.490	12.291
Telefoon	2.679	3.617
Content website	22.857	15.877
Marketing en regiobranding	35.525	55.805
Advertentie- en reclamekosten	44.091	63.089
	116.642	150.679

	2020	2019
	€	€
Advieskosten		
Advieskosten	5.285	31.323
Administratiekosten		
Administratiekosten	18.731	18.477
Salarisadministratie	1.540	1.470
	20.271	19.947
Afschrijvingskosten		
Afschrijvingskosten	8.043	7.969
Kantoorkosten		
Kantoorartikelen	1.404	2.097
Verzekeringen	2.297	2.268
Kleine aanschaffingen	554	1.850
Contributies en abonnementen	4.080	2.700
Representatiekosten	2.286	6.270
Rente en bankkosten	227	388
Overige kantoorkosten	175	115
	11.023	15.688
Onvoorzien		
Uitgaven onvoorzien	0	0

Binnen de Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen waren over het boekjaar 2020 5,45 fte werkzaam (2019: 5,39 fte). Deze fte is verdeeld over 7 medewerkers.
De salarissen binnen de Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen voldoen voor 2020 aan de vereisten van de Wet normering topinkomens (WNT)

ONDERTEKENING BESTUUR VOOR AKKOORD

Nijmegen, ……. 2021

Directeur:	Mevrouw S.M. Helbig
Voorzitter:	De heer A. Marcouch
Voorzitter financiële auditcommissie:	De heer C.F. van Eert
Bestuurder:	Mevrouw M. Esselbrugge

OVERIGE GEGEVENS

1. Ontbreken van de verklaring

Conform artikel 15.3 van de oprichtingsakte wordt de accountantsverklaring door de directie van de stichting aan deze jaarrekening toegevoegd.

2. Statutaire regeling bestemming exploitatieresultaat

In de statuten is geen vermelding over de bestemming van het exploitatieresultaat opgenomen. Echter in de vergadering is overeengekomen, dit resultaat mee te nemen naar een opvolgend jaar.

De gemeenteraden van de 18 deelnemende gemeenten in de Regio Arnhem Nijmegen
Tevens aangeboden aan de leden van het bestuurlijk overleg

Datum	: 6 mei 2021
Uw kenmerk	:
Ons kenmerk	:
Zaaknummer	: 545512
Contactpersoon	: Henk van den Berg
Telefoonnummer	: 026 3773410

Onderwerp: aanvullende informatie jaarrekening & jaarverslag 2020 | The Economic Board

Geachte leden van de raad,

Bij brief van 26 maart 2021 is aan u de jaarrekening en jaarverslag 2020 van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen (GO) aangeboden. U wordt uitgenodigd, desgewenst, een zienswijze naar voren te brengen voor 11 juni 2021.

In de aanbiedingsbrief is melding gemaakt van de omstandigheid dat op dat moment de jaarrekening en jaarverslag van The Economic Board, een vaste bijlage, nog niet beschikbaar was. Deze stukken zijn op 3 mei jl. aangeboden aan het GO. Hierbij treft u de aanbiedingsbrief en de jaarrekening 2020. Het digitale jaarverslag kunt u vinden op de website van The Economic Board.

Mocht u een nadere informatie wensen over de jaarstukken van The Economic Board dan kunt u zich wensen tot dhr. M. Kop Program manager (06 50 74 00 30).

Namens het Algemeen Bestuur van de Regio Arnhem Nijmegen,

Henk van den Berg
Secretaris

Bijlagen: 2

i.a.a.: leden bestuur (per mail)

Politieke Avond

Dossiernummer	2769
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	5.2
Omschrijving	Vaststellen: ODRA begroting 2022 en jaarstukken 2020

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	16 juni 2021

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	16 juni 2021
Zaaknummer	573907

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 mei 2021, Cluster SBR, nummer: 573907;
gelet op artikel 58 van de wet Gemeenschappelijke regelingen;

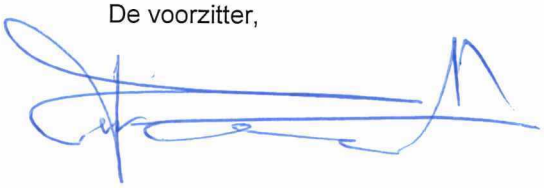
besluit:

1. Bijgevoegde zienswijze in te dienen op de begroting ODRA 2022
2. Kennis te nemen van de jaarstukken ODRA 2020

De griffier,

De voorzitter,

GEMEENTE
Arnhem

Aan het Dagelijks Bestuur ODRA

Datum	:	16 juni 2021
Uw kenmerk	:	20210415.01
Ons kenmerk	:	573907
Contactpersoon	:	Leo den Uil
Telefoonnummer	:	0800-1809

Onderwerp: zienswijze begroting 2022 ODRA

Geachte heer, mevrouw

De gemeente Arnhem ontving van u de jaarstukken 2020 en de begroting 2022. In deze tijden is het, nog meer dan anders, van belang om flexibel om te gaan met de uitdagingen in het dagelijks werk, zonder daarbij de kwaliteit van het eindresultaat uit het oog te verliezen. De raad van de gemeente Arnhem is dan ook verheugd om te lezen dat u daarin slaagt en in het afgelopen jaar de dienstverlening voor de Arnhemse bewoners en bedrijven op peil heeft weten te houden. Daarbij is het goed om te zien dat ODRA in staat is geweest om te ondersteunen bij de extra toezichttaken waarvoor de gemeente zich door COVID gesteld zag.

Ook in het jaar 2022 zal een groot beroep gedaan worden op onze gezamenlijke professionaliteit en flexibele instelling. In uw begroting geeft u al aan dat de invoering van met name de Omgevingswet en de wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen nog steeds met veel onzekerheden gepaard gaat. In de begroting benoemt u een aantal risico's dat gepaard gaat bij de genoemde wetswijzigingen. Wij vertrouwen er op dat ODRA tijdig zal anticiperen op deze risico's en de gemeente adequaat zal informeren en betrekken waar dat nodig is. Adequate vergunningverlening en toezicht zijn onmisbaar voor het goed functioneren van de stad. Wij willen ODRA dan ook oproepen om ondanks alle onzekerheden, de continuïteit in de dienstverlening aan Arnhemse bewoners en bedrijven voorop te blijven stellen.

Hoogachtend,
De griffier,

De voorzitter,

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

ODRA begroting 2022 en jaarstukken 2020

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	16 juni 2021
Zaaknummer:	573907
Portefeuillehouders:	C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aan de gemeenteraad, 11 juni 2021

Het voorliggende raadsvoorstel stelt voor dat de raad instemt met de zienswijze op de begroting van de ODRA 2022 en kennis te nemen van de jaarstukken ODRA 2020. De begroting 2022 is grotendeels gebaseerd op de begroting van 2021. De onzekerheden van toen (invoering omgevingswet en de wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen), zijn nog aanwezig omdat de invoering van die wetten zijn uitgesteld. Er worden geen grote veranderingen in activiteiten verwacht dan eerder begroot voor 2021 en het uurtarief blijft ongewijzigd. Wat betreft de jaarrekening; deze is goedgekeurd door de accountant. Het Algemeen Bestuur van de ODRA zal op 8 juli de begroting 2022 vaststellen en vraagt om een zienswijze voor 13 juni in te dienen.

Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft daarom besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

W. Lammers C.J.M. Kalthoff

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 573907

Onderwerp: ODRA begroting 2022 en jaarstukken 2020

Voorstel

1. Bijgevoegde zienswijze in te dienen op de begroting ODRA 2022
2. Kennis te nemen van de jaarstukken ODRA 2020

Inleiding

Arnhem is een belangrijke deelnemer aan de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (GR ODRA) en heeft veel vergunning- en toezichttaken op het gebied van bouwen, wonen en milieu ondergebracht bij de ODRA. Jaarlijks brengt ODRA een begroting en een jaarrekening uit. ODRA vraagt de deelnemende partners te reageren op de begroting 2022 en kennis te nemen van de jaarrekening 2020. Arnhem kan een zienswijze op de begroting indienen bij ODRA.

De begroting 2022 is grotendeels gebaseerd op de begroting 2021. De onzekerheden in de begroting 2021 hielden grotendeels verband met de invoering van de Omgevingswet en de wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen (WKB). Vorig jaar is de inwerkingtreding van deze wetten naar 2022 is verschoven, gekoppeld hieraan vinden we de bijbehorende onzekerheden ook weer terug in de begroting 2022. Met bijgevoegde zienswijze roept de gemeente ODRA op om goed te anticiperen op deze onzekerheden, de gemeente hierover te informeren en de continuïteit in de dienstverlening voorop te blijven stellen.

Beoogd effect

Alle deelnemers aan de GR kunnen een zienswijze op de begroting indienen, met het oog op een effectieve en efficiënte invulling van de aan ODRA gemandateerde taken in vergunningverlening en handhaving.

Argumenten

1.1 De begroting van 2022 is grotendeels gebaseerd op de begroting 2021

Buiten de genoemde ontwikkelingen op het gebied van Omgevingswet en de wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen (WKB) is de verwachting dat er geen grote veranderingen optreden ten opzichte van de activiteiten eerder begroot voor 2021. Het uurtarief stijgt niet ten opzichte van 2021, door een aantal besparingen heeft ODRA het uurtarief op €92 kunnen houden. De totale begrote lasten voor Arnhem stijgen van €5,563 mln. naar €5,634 mln.

Arnhem GEMEENTE

1.2 Effecten outputfinanciering nog niet voldoende in beeld

De invoering van outputfinanciering per 2020 is technisch goed verlopen; een groot deel van het werk dat ODRA levert wordt inmiddels afgerekend met vaste bedragen per product, gebaseerd op kentallen. Door het effect dat Corona had op de werkprocessen, is er echter nog onvoldoende representatief cijfermateriaal beschikbaar om goed te kunnen beoordelen of de gebruikte kengetallen kloppen. Deze evaluatie staat in de loop van 2021 op het programma. Mocht dit aanleiding zijn voor een substantiële aanpassing van de tarieven dan zal hieruit mogelijk een aanpassing van de begroting volgen. Deze zal dan voorgelegd worden aan de raden van de deelnemende gemeenten.

2.1 De jaarrekening is goedgekeurd door de accountant

De accountant van ODRA heeft een goedkeurende verklaring afgegeven. Uit de controle zijn geen onrechtmatigheden naar voren gekomen. ODRA heeft het boekjaar 2020 afgesloten met een positief exploitatieresultaat van €169.735. Dit betreft grotendeels niet besteed opleidingsbudget Omgevingswet, dat zal worden doorgeschoven naar 2021. Verder is er voor een bedrag van €94.100 aan geoormerkte middelen niet besteed. Het algemeen bestuur ODRA heeft voorgesteld deze middelen aan te wenden voor een innovatiefonds. Dit voorstel zal worden opgenomen in een later dit jaar op te stellen begrotingswijziging 2021, waarop de gemeenteraden desgewenst een zienswijze kunnen indienen.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Veel ontwikkelingen voor 2022 nog niet duidelijk

Zoals vermeld zijn de financiële effecten van een aantal ontwikkelingen voor 2022 nog niet bekend. Zelfs de invoeringsdatum van Omgevingswet en wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen is op dit moment nog niet zeker. Mocht in de loop van 2021 meer duidelijkheid komen over financiële consequenties en dit leidt tot substantiële veranderingen in de begroting 2022, dan zal ODRA een begrotingswijziging aanbieden. Met de zienswijze vraagt de gemeente ODRA om adequaat om te gaan met de risico's en onzekerheden en daarbij continuïteit in de dienstverlening voorop te stellen.

Financiën

De door ODRA begrote kosten voor 2022 van €5,634 miljoen voor uitvoering van taken voor Arnhem kunnen worden gedekt uit het in de begroting opgenomen structurele budget voor ODRA.

Uitvoering

Een zienswijze op de begroting kan tot uiterlijk 13 juni 2021 bij ODRA worden ingediend. Het Algemeen Bestuur ODRA zal op 8 juli 2021 de begroting 2022 vaststellen, zo nodig aangepast naar aanleiding van eventueel ingediende zienswijzen. ODRA biedt de begroting uiterlijk 1 augustus 2021 aan aan het ministerie van Binnenlandse zaken.

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Begroting ODRA 2022
- Jaarstukken ODRA 2020
- Aanbiedingsbrief ODRA begroting
- Aanbiedingsbrief ODRA jaarstukken
- Zienswijze op de begroting

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 573907

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 mei 2021, Cluster SBR, nummer: 573907;
gelet op artikel 58 van de wet Gemeenschappelijke regelingen;

besluit:

1. Bijgevoegde zienswijze in te dienen op de begroting ODRA 2022
2. Kennis te nemen van de jaarstukken ODRA 2020

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

SAMEN AAN DE SLAG VOOR EEN GEZONDE, VEILIGE EN DUURZAME LEEFOMGEVING

BEGROTING 2022
MEERJARENRAMING 2023-2025

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

INHOUD

Voorwoord De impact van ‘ja, mits’ 04

Dynamische jaren 06
. Ontwikkelingen in bedrijfsvoering

Taakvelden en programma’s 09
. Omgevingswet
. Wet kwaliteitsborging
. Bodemtaken
. Maatschappelijke opgaven
. Provinciale bedrijven
. Reguliere ontwikkelingen - raming 2023- 2025

Kaders voor begroting 2022 – 2025 013
. Werkprogramma’s
. Opzet projectsturing
. Meerjarenraming
. Begroting 2022 in hoofdlijnen
. Programma’s begroting en toelichting

Toelichting op begroting en balans 017
. Programma begroting
. Staat van baten en lasten
. Overhead
. Geprognotiseerde balans 2020
. Bedrijfsvoeringsprocessen

Meerjarenbegroting 030
. Bijlage 1 – Overzicht bijdragen per partner
. Bijlage 2 – Overzicht van kengetallen en kostprijzen
. Bijlage 3 - Overzicht van diensten

Colofon

De Begroting 2022 van de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) is een weerslag van onze collectieve prestaties en is geschreven door teamleiders, management, staf en communicatie (eindredactie).

De foto’s zijn van Karin Veenendaal (karinveenendaal.nl) en StudioBont (studio-bont.nl) heeft het jaarverslag vormgegeven.

We verspreiden ons jaarverslag naar onze partners, raadsleden en statenleden en publiceren dit verslag opodra.nl/overons Voor reacties of vragen communicatie@odra.nl.

VOORWOORD

DE IMPACT VAN ‘JA, MITS’
Ruben Vlaander

Als we beginnen aan 2022, beginnen we aan een periode van nieuwe wetgeving voor de fysieke leefomgeving. Wetgeving die ons en onze partners direct raakt. De Omgevingswet; van ‘nee, tenzij’ naar ‘ja, mits’. Sceptici beweren dat het niet veel uitmaakt. Om een typisch Hollands gezegde aan te halen; *of je door de kat gebeten wordt of door de hond, gebeten word je toch.* Deze cynische opvatting past mij niet. De verandering die de wetgever voor ogen heeft, gaat verder dan het geciteerde gezegde.

We kunnen de impact van de Omgevingswet niet afdoen met ‘het zal wel’ en ‘we zien wel’ of varianten van deze zes woorden. De bedoeling is minder verstikkende regelgeving en bureaucratie en meer vrijheid voor de initiatiefnemer van bijvoorbeeld een bouwproject. De initiatiefnemer zal minder last hebben van het ‘ambtelijk meedenken’, en meer ruimte voor zijn initiatief gaan ervaren. Maar meer vrijheid is niet hetzelfde als minder verantwoordelijkheid.

De Omgevingswet verlegt de verantwoordelijkheid van de overheid naar de initiatiefnemer. Je zou kunnen zeggen dat de emancipatie die in andere delen van het overheidsbeleid en de samenleving verder is, nu ook in het fysieke domein zijn intrede doet. Hoe dan ook. De Omgevingswet heeft impact op onze organisatie en de rol die medewerkers hebben in vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Enigszins populair en wat plat gezegd verandert de rol van ODRA-medewerkers van afvinken, via meedenken en adviseren, in vonken. Dat doet een beroep op een andere houding en andere vaardigheden van medewerkers. In opleiden en coachen hebben we afgelopen jaar veel energie gestoken. We zijn er klaar voor, al zullen we in de praktijk nog best diepe- en minder diepe valkuilen tegenkomen. Dat is niet erg, dat hoort bij de dynamiek van deze tijd, zolang de ladder maar binnen handbereik is, komen we uit de kuil.

Het gaat om de kwaliteit van de leefomgeving. Dat bedenken wij niet alleen, dat vinden we ook prominent terug in het rapport van de commissie Van Aartsen (Om de leefomgeving). Van Aartsen onderzocht de stand van zaken in milieutoezicht en handhaving. De staatssecretaris van Milieu, mevrouw Van Veldhoven wil verbeteringen en daarin hebben de omgevingsdiensten een cruciale rol in. De zorg voor een gezonde en veilige leefomgeving is de kern van onze activiteiten.

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Voor het milieu, voor de natuur, voor de stedelijke omgeving, maar vooral voor de volgende generatie, voor omwonenden, medewerkers van bedrijven, kamerbewoners en bezoekers van horeca en evenementen. Dat is onze primaire opdracht. Wij zullen ons inzetten om daar duurzaamheid, via bijvoorbeeld energie-advies en het project circulaire economie, aan toe te voegen.

We weten ons gesteund in deze ambitie door onze partners en opdrachtgevers. We werken met en voor hen aan een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. De verwachting is dat het nieuwe Kabinet de adviezen van Van Aartsen c.s. mee zal nemen in het beleid voor de komende jaren. Wij zullen actief meedenken over de toekomstbestendigheid van het Gelders Stelsel en de verbeteringen in milieutoezicht en handhaving.

Samenwerken zit in ons DNA en is, naast vertrouwen, verantwoordelijkheid en vakmanschap, een van onze vier kernwaarden. Samenwerken doen we met onze partners, maar zeker ook met andere stakeholders in het Gelders Stelsel, en met omwonenden via omgevingsdialogen en participatie, in de veiligheidsketen met Openbaar Ministerie, politie, inspecties en bij voorkeur ook met andere opsporings- en uitvoeringsdiensten. Wij denken in ketens als het om veiligheid en de aanpak van ondermijning gaat, wij denken in dialoog als het om de leefomgeving gaat. ODRA wil van maatschappelijke meerwaarde zijn. Hoe we dat doen, staat in de Begroting 2022 beschreven.

Daarom zullen we nog meer dan voorheen informatie willen en moeten delen. We investeren in ICT-systemen die dat mogelijk maken. Maar met systemen alleen zijn we er niet. Bellen, elkaar opzoeken, feedback geven en -vragen, sparren, disciplines en deskundigheid bij elkaar brengen is minstens zo belangrijk om de kwaliteit van onze diensten en producten naar een hoger niveau te tillen.

In deze processen is online vergaderen niet meer weg te denken, want we zullen niet langer vijf dagen per week van negen tot vijf op kantoor aan een ‘eigen bureau’ zitten. Die tijd is voorbij. Thuiswerken is niet meer weg te denken en levert ook veel op voor onze medewerkers.

Thuiswerken heeft bijvoorbeeld consequenties voor onze nieuwe huisvesting die we in 2023 hopen te betrekken. Het kantoor van de toekomst, de mobiliteit van onze medewerkers, de software en hardware, nieuwe manieren van werken in het kader van de Omgevingswet; het zijn veranderingen die we in 2022 invoeren.

De impact van ‘ja, mits’ vraagt om nieuw en persoonlijk leiderschap. Van onze organisatie, van onze medewerkers. We gaan voort op de doorontwikkeling die we in maart 2020 hebben ingezet. In 2022 komen we een paar stappen dichterbij ons einddoel: een betrouwbare partner met zichtbare toegevoegde maatschappelijke waarde en omgevingsbewuste professionals op wie omwonenden, ondernemers en partners kunnen bouwen en vertrouwen. We zijn altijd uit op verbinding en zetten ‘de bedoeling’ centraal - een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving -, van binnen naar buiten en van buiten naar binnen.

Ruben Vlaander
Directeur Omgevingsdienst Regio Arnhem

DE INITIATIEFNEMER ZAL MINDER LAST HEBBEN VAN HET ‘AMBTELIJK MEEDENKEN’, EN MEER RUIMTE VOOR ZIJN INITIATIEF GAAN ERVAREN.

BEGROTING 2022

DYNAMISCHE JAREN

We gaan een aantal dynamische jaren tegemoet. In de Begroting 2022 maken we dat zichtbaar. Het is voor ons soms nog moeilijk om exact in te schatten wat de structurele effecten zijn op de begroting van die ontwikkelingen. Neemt niet weg dat we een sluitende begroting presenteren. De Begroting 2022 is vooral gebaseerd op actualiseren van de Begroting 2021.

De dynamiek van het werkveld vraagt van ons nog meer dan normaal om flexibiliteit en wendbaarheid. Samen met onze partners staan we voor een aantal belangrijke veranderingen, zoals de implementatie en borging van de Omgevingswet, de Wet Kwaliteitsborging voor de bouw (Wkb), de aanpak van ondermijning en bijdragen leveren aan energietransitie en circulaire economie. Niet alleen een gezonde en veilige leefomgeving, maar liefst ook een duurzame, als het aan ons ligt.

Daarnaast hebben we de opgave om binnen de financiële kaders te blijven. Onze partners, de tien gemeenten, zijn daar duidelijk over. Zij voelen de gevolgen van de coronapandemie alle dagen.
Van ons wordt verwacht een bijdrage te leveren aan hun besparingsdoelstellingen door de kosten te reduceren en de tariefstelling. Met deze begroting laten wij zien hoe wij deze opgave invullen. Dit is zichtbaar in het tarief dat wij hanteren voor 2022; we verhogen ons tarief niet. We passen geen indexering toe en in de meerjarenbegroting zal de kostenreductie op de overhead zichtbaar worden.

De Begroting 2022 en de Meerjarenbegroting is opgesteld met de kennis van nu en in onzekerheid over de effecten van de coronapandemie en de geschetste ontwikkelingen (met name de Omgevingswet). In de hoofdstukken waar wij alle ontwikkelingen verder toelichten, is expliciet aandacht besteed aan de financiële risico's en onzekerheden die nog niet zijn uitgekristalliseerd.

Naast risico's die samenhangen met de ontwikkelingen in de wet- en regelgeving, staan we samen voor de uitdaging om de grote maatschappelijke opgaven en de transitie naar duurzame energie en circulaire economie mede vorm te geven. Maar ook klimaatadaptatie, woondeal, criminaliteit en ondermijning brengen dynamiek met zich mee. We werken deze taken en verantwoordelijkheden verder uit in de werkpakketten, maar veel van deze taken zijn vooraf moeilijk exact te plannen en te begroten. Dat betekent dat we met voortschrijdend inzicht in de projecten die we opstarten, te maken hebben met financiële onzekerheden.

Maar ook aan onze reguliere taken zijn risico's verbonden. De belangrijkste risico's zijn de volumefluctuaties bij de levering van producten en diensten. Vanwege de aanhoudende coronapandemie zijn deze moeilijker in te schatten dan in voorgaande jaren.
We verwachten dat corona voor de Begroting 2022 geringe effecten heeft en dat we teruggaan naar een productieniveau van vóór de pandemie. De Begroting

Omgevingsdienst Regio Arnhem

2022 is vooral gebaseerd op actualiseren van de Begroting 2021. We hebben de realisatie van de werkpakketten in 2020 zijdelings betrokken.

2020 was een bijzonder jaar. We hebben reguliere VTH-A activiteiten stop gezet. Dat is de impact van de lockdown. Denk aan evenementen toezicht, horecacontroles, vuurwerk. We hebben in 2020 echter een toename van het aantal aanvragen voor bouwvergunningen gezien. Dat is een positief effect van de BENG-norm (Bijna Energie Neutraal Gebouw).

We gaan in deze begroting uit van een economie die herstelt en opgang komt. Dat zullen we onder meer zien in (blijvend hoge) aantallen vergunningaanvragen (bouw) en een verwachte toename van het aantal meldingen (milieu) als gevolg van bedrijvigheid in de regio, zowel door burgers als bedrijven. We zullen het ook merken in het aantal meldingen van overlast en klachten, aantekenen van bezwaren en Wob-verzoeken.

Ontwikkelingen in bedrijfsvoering

In 2021 zijn we gestart met het vormgeven van nieuwe regelingen en zoeken naar nieuwe huisvesting. Op hoofdlijnen zijn deze ontwikkelingen in de begroting gekwantificeerd, maar zijn nog niet volledig uitgewerkt. Als deze ontwikkelingen in de loop van 2021 leiden tot meer duidelijkheid over de financiële consequenties én als dit leidt tot substantiële veranderingen in de begroting 2022, dan wel de bijdragen van partners, stellen wij voor om in het late najaar 2021 nog eens naar deze begroting te kijken, aan te passen of te wijzigen.

Organisatieontwikkeling

Wij borduren ook in 2022 voort op de in 2020 in gang gezette ontwikkeling naar oplossingsgerichte dienstverlener met maatschappelijke meerwaarde. We investeren continu in samenhang bij vraagstukken die zich in de praktijk voordoen en acteren zoveel mogelijk integraal. Dat doen we door intensivering van contacten met opdrachtgevers, instellingen en bedrijven, operationeel en bestuurlijk en in opleiding van onze medewerkers.

Kwaliteit VTH

Per 1 juli 2019 zijn nieuwe VTH-kwaliteitscriteria (VTH-KC) vastgesteld. We hebben tijd om deze criteria te internaliseren, van inzicht en overzicht in 2020, naar organisatierobuustheid in 2021. Dat houdt niet op. In 2022 blijven we investeren in de ontwikkeling van medewerkers en het eigen maken van de kwaliteitsnormen. Voldoen aan de VTH-KC heeft een directe relatie met in-, door-, en uitstroom van medewerkers. Mensen gaan en komen. Het wel of niet kunnen voldoen aan de gestelde normen is een flexibel gegeven.

Onze scholingsinspanningen en ons wervingsproces hebben effect. We zijn steeds beter in staat te voldoen aan zowel de robuustheids- als procesnormen van de VTH-kwaliteitscriteria.
Verder hebben we volop aandacht voor de kwaliteit van de gegevens in de systemen door digitalisering, toetsing en actualisatie van het inrichtingenbestand. Processen worden gestroomlijnd, zowel voor de uitvoering als voor de ondersteuning. We werken actief samen met de zes omgevingsdiensten in Gelderland.

Samen Sterk

De provincie Gelderland heeft in 2019 gevraagd om toezicht en handhaving op de provinciale complexe inrichtingen programmatisch te organiseren en bij ODRA te beleggen. In 2020 is op initiatief van de provincie samen met ODRA en ODRN, het totale provinciale takenpakket (VTH) onder de loep genomen en onder gebracht in het programma Samen Sterk voor verdere professionalisering van de VTH-taken. Wij maken in 2021 de start met het toezicht en handhaving op Aandachtsbedrijven (PAB). Vergunningverlening complexe bedrijven valt onder aansturing van ODRN.

Rijker verantwoorden

Met ingang van 2020 zijn wij overgegaan op een beheerste vorm van outputfinanciering. In de jaarrekening 2020, die tegelijk met deze

begroting wordt gepubliceerd, zijn de resultaten weergegeven. In februari 2021 is een onderzoek gestart naar de risico's van output-financiering. We willen weten welke van de vooraf onderkende risico's hebben zich voorgedaan en hoe zijn (en worden) deze gemitigeerd? Onderdeel van het onderzoek is een kwantitatieve analyse op kengetallen van producten. Circa twee-derde van de omzet is de levering van producten tegen een vast tarief. Op basis van een jaar ervaring, kan er aanleiding zijn om deze bij te stellen.

In de zomer 2021 stellen we een nieuwe PDC op, waarin zowel de uitkomsten van dit onderzoek, als de veranderingen voortkomende uit de Omgevingswet worden verwerkt. In principe is dit input voor de begroting 2023 - bij geringe wijzigingen - of voor een aangepaste begroting 2022 - bij majeure veranderingen.

Ook is in 2021 een studie opgestart naar de mogelijkheden om meer op de beoogde effecten - de bedoeling - van onze taken te kunnen sturen. Dit onderzoek draagt de titel 'Rijker verantwoorden', een verandertraject dat andere omgevingsdiensten in Gelderland ook oppakken. Als dit onderzoek en de pilots succesvol zijn, zal dit worden opgenomen in onze planning -en control cyclus.

Sluitende Begroting

Wij presenteren voor 2022 een sluitende begroting. In februari 2021 is samen met de partners de omvang van de werkprogramma's 2022 op hoofdlijnen vastgesteld. Dit hebben we gedaan door extrapolatie van de omvang werkpakketten 2021 en realisatie 2020, in combinatie met inhoudelijke trendanalyses en geschetste ontwikkelingen.

Wij hanteren in onze uitgangspunten een maximale indexering die gelijk is aan de CPB-index van gemiddeld 1,5%. Deze indexering passen we toe op de kostenontwikkeling in de begroting, maar niet op het tarief dat wordt berekend voor de producten. Dat is onze manier om bij te dragen aan de financiële positie van onze partners. Wij vinden hiervoor de ruimte in de exploitatie, door besparingen op huisvesting en ICT, maar ook door een evenwichtiger personeelsbeleid (andere verhouding interne medewerkers en externe inhuur).

Daarnaast hebben we een aantal trajecten in gang gezet die structureel de overheadkosten verlagen: project herhuisvesting, ICT en 'in the cloud' werken. Op termijn behoort een substantiële besparing tot de mogelijkheden.

We nemen aan dat de beschreven ontwikkelingen geen grote financiële gevolgen hebben, daarmee is het meerjarig beeld 2023 – 2025 dat ODRA een positief saldo (> 2%) op de begroting kan bereiken.

TAAKVELDEN EN PROGRAMMA'S

We hebben de zeven omgevingsdiensten in Gelderland afgesproken dat onze werkzaamheden onder verdelen in programma's en taakvelden. We kennen drie taakvelden (milieu, bouw en algemeen) en vijf programma's (vergunningverlening, toezicht en handhaving, advies, stelseltaken, projecten en programma's). De Omgevingswet confronteert ons met deze historisch vastgestelde indeling. En dat wringt soms, want deze indeling is steeds minder valide vanwege de integrale aanpak die wij voorstaan. Bij de uitwerking van de *Producten en Dienstencatalogus 2022*, die naar verwachting in de zomer 2021 af is, kan het zijn dat we met een aangepast voorstel komen. Vooralsnog is voor de begroting 'de matrix' van programma's en taakvelden gebruikt.

Omgevingswet

Aan de slag met Omgevingswet: het vergt van ons de nodige voorbereidingen en is de grootste uitdaging voor de komende jaren. Zowel voor onze partners, als voor onze eigen organisatie: het is een gezamenlijke opgave. Onze partners werken aan een omgevingsvisie en een omgevingsplan. Deze plannen zijn voor ons in de uitvoering belangrijke kaders. We leiden toezichthouders op voor risico- en informatie gestuurd toezicht en vergunningverleners voor integraal afhandelen van een aanvraag.
De samenwerking met de collega's binnen ODRA en met collega's van de gemeentelijke afdelingen Ruimtelijke Ordening en Economische zaken wordt intensiever.

Binnen ODRA loopt het *Programma Omgevingswet* met als doel dat we klaar zijn als de wet van kracht wordt en onze partners kunnen bedienen. Uitgaande van inwerkingtreding op 1 januari 2022, zetten we in 2022 in op:
- Evalueren van werkafspraken (extern en intern);
- Adviseren over omgevingsplan en adviseren over verplichte programma`s;
- Betrokken zijn bij toepasbare regels en vragenbomen t.b.v. dienstverlening.

Risico's voor begroting

Op het moment van schrijven van deze begroting is nog veel in ontwikkeling en onvoldoende concreet om de effecten voor onze partners volledig te kwantificeren. Denk aan de effecten van het DSO op de efficiency van de werkprocessen of de invloed van méér integraal werken.
Het financiële risico voor onze partners bestaat vooral uit 'verschuivingen'; producten en diensten (PDC) veranderen in aard en omvang.
We gaan er voorlopig vanuit dat we budgetneutraal de overstap maken. In de zomer van 2021 herzien wij onze PDC op de dan bekende inzichten in de effecten van de Omgevingswet. Die worden meegenomen in de werkpakketten voor 2022.
In 2020 is budget gereserveerd voor opleidingen Omgevingswet. Dit budget zal grotendeels worden aangewend in 2021. De opleidingen die in 2022 doorlopen bekostigen we uit bovengenoemde budget.

Wet kwaliteitsborging

De Wet kwaliteitsborging (Wkb) gaat naar verwachting vanaf 1 januari 2022 stapsgewijs in. De Wkb heeft gevolgen voor ons en onze partners. We bereiden ons samen met de vier omgevingsdiensten in Gelderland die ook bouwtaken hebben, voor op de Wkb. We kijken onder meer naar wat de invloed van privatisering is op capaciteit en taken van ODRA.

We hebben berekend dat onze capaciteit met 0,5 fte afneemt op de werkzaamheden in de privatisering voor gevolgklasse 1 - eenvoudige bouwwerken, woningbouw, industriebouw met maximaal twee woonlagen. We verwachten een toename van de capaciteit, omdat taken terugkomen. De omvang daarvan is op dit moment moeilijk in te schatten en moeilijk te kwantificeren.

Ook voor de betreffende gemeenten heeft de Wkb gevolgen en dan met name voor de leges. De leges voor vergunningen voor bouwactiviteit in gevolgklasse 1 vervalt naar verwachting deels. De taken die erbij komen voor de omgevingsdiensten kunnen niet direct door de leges worden gedekt.

Voor bouwwerken in deze gevolgklasse 1 moet vanaf de inwerkingtreding van de Wkb een private kwaliteitsborger worden ingeschakeld. Een mogelijk aandachtspunt is dat deze meer kost dan het tarief van ODRA.

De gemeenten blijven bevoegd gezag en blijven verantwoordelijk voor de handhaving, toezicht bestaande bouw, monumenten en omgevingsveiligheid. Dat zijn taken die wij in de regel uitvoeren.

Risico's voor begroting

De berekende capaciteitsafname hebben we, waar deze concreet te definiëren is, meegenomen in de begroting. Maar ook hier geldt dat uit de verdere voorbereiding en het onderzoek de concrete effecten duidelijk gaan worden, zoals omvang van de overheveling naar de private sector en de effecten van de andere werkwijze bij ODRA. De verwachte teruglopende legesinkomsten zijn voor partners van invloed op de financiering voor de uitvoering van bouwtaken door ODRA.

Bodemtaken

Met ingang van de Omgevingswet verschuift het bevoegd gezag bij gevallen van ernstige bodemverontreiniging van provincie naar gemeenten (dan wel OD's). Dit heeft impact op het Wbb-bodemtoezicht (Wet bodembescherming) en de beoordeling van saneringsevaluaties die wij voor de provincie uitvoeren.

De gemeenten in ons werkgebied krijgen in het kader van de Omgevingswet taken over van de provincie. ODRA zal in dit taakveld blijven opereren, maar dan met de gemeenten als opdrachtgever. Niet alles verandert, want de provincie blijft bevoegd gezag voor de gevallen van grondwaterverontreiniging en afhandeling van de spoedlocaties.

1 januari 2022 is nog sprake van overgangsrecht, waardoor de provincie bevoegd gezag blijft voor de op dat moment beschikte saneringsplannen/BUS-meldingen waarvan de sanering in uitvoering is. Daarnaast zal de transitie van de bodemtaken met name in het eerste jaar leiden tot een sterke stijging van informatie verzoeken (door het nieuwe bevoegd gezag). Wij verwachten in 2022 nog geen daling van de capaciteit aan bodemexpertise.

Risico's overgang

Voor uitvoeren van bodemadviestaken kunnen gemeenten kiezen dit in eigen beheer te doen of de taken over te dragen aan een omgevingsdienst. Bodemtoezichttaken zijn een basistaak en worden uitgevoerd door een omgevingsdienst. In 2021 wordt de 'warme' overdracht van taken verder voorbereid.

In de begroting (bijlage 'Bijdrage per klant') is de post voor de overdracht bodemtaken apart gelabeld bij de provincie en bij derden. Op dit moment is niet in te schatten welk deel waar terecht komt, evenals dat het onzeker is of het totaal van activiteiten voor ons afneemt.

Maatschappelijke opgaven

We hebben met elkaar een paar stevige maatschappelijke opgaven te verhapstukken. Dat is voor 2022 niet anders. Denk aan energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie, woondeal en ondermijning. Dat werken we uit in de werkpakketten en lichten we hierna toe.

Energietransitie

Vanuit het Rijk en binnen de provincie Gelderland (Gelders Energieakkoord – GEA) wordt richting gegeven aan de energietransitie.
In Gelderland wordt met het GEA ingezet op 'klimaatneutraal zijn' in 2050. Voor de doelgroep 'bedrijfsleven' is de doelstelling geformuleerd dat per jaar 1,5% energiebesparing met een totale energiebesparing van 7,5% in 2020 gerealiseerd moet zijn. Wij hebben de voorbije jaren met onze partners aan de uitvoering van het GEA gewerkt.

De EML-controles hebben we separaat in de werkprogramma's opgenomen. Binnen het project vallen ook de werkzaamheden voor de bedrijven die zich in het kader van de informatieplicht (van kracht per 1 juli 2019) na 2020 nog niet hebben gemeld. Over deze 'achterblijvers' hebben alle gemeenten medio februari een brief van het Rijk ontvangen. De oproep is om vooral toezicht te blijven houden.

Klimaatadaptatie

Ook de komende jaren blijven de implicaties van de klimaatopgave en de groei van de circulaire economie onze aandacht vragen. Vraagstukken zijn bijvoorbeeld de initiatieven die duurzame energie met behulp van biomassa installaties willen opwekken, de impulsen om te komen tot energie neutrale gebouwen, de ontwikkelingen rondom de duurzame recycling van elektrische apparaten (zogeheten "Wheelabex") en de mogelijkheden in de wet- en regelgeving om afvalstoffen als grondstof te gebruiken.

Circulaire economie

Naast energie zetten we in 2022 expliciet in op circulaire economie. Gekoppeld aan de (beleids)opgaven van onze partners. Het doel van dit project is gericht op de structurele inbedding van circulaire economie in onze dienstverlening. Het exacte doel gaan we in de loop van 2021 formuleren. Ook de precieze resultaten moeten we nog formuleren. Denk hierbij aan aanpassing van bestaande, of vormgeven van nieuwe producten en diensten.

Ondermijning en Theseus

Met het Project Theseus beogen de deelnemende partners ondermijning op bedrijventerreinen te ontdekken en/of te voorkomen, en/of tegen te gaan. Dit gebeurt door een flexteam in te zetten dat:

- gemeenten en ketenpartners actief ondersteunt met het uitvoeren van preventieve controleacties op bedrijventerreinen;
- gemeenten een beeld geeft van de bedrijventerreinen door de preventieve controles en data-analyses;
- gemeenten ondersteunt bij het integraal werken bij de aanpak en preventie van ondermijning op bedrijventerreinen;
- gemeenten helpt bij het vergroten van de weerbaarheid en bewust wording bij ondernemers.

Provinciale bedrijven

Per 1 januari 2020 is ODRA verantwoordelijk voor de uitvoering van het programmaplan *'Toezicht en handhaving provinciale complexe bedrijven'* met de provincie als bevoegd gezag. Begin 2021 hebben we ook het programma *'Aandachtsbedrijven'* onder onze hoede. Beide programma's leiden tot substantiële verandering in kosten en omzet bij ODRA, voornamelijk vanwege intensivering (op de kwaliteit) en omdat activiteiten die voorheen bij andere omgevingsdiensten waren begroot, nu via de begroting van ODRA lopen.

Complexe handhaving

Met ingang van 1 januari 2020 is Omgevingsdienst Regio Arnhem binnen het Gelders Stelsel volledig verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma *Toezicht en handhaving provinciale complexe bedrijven* (niet BRZO). Doelen van het programma zijn:

Programma **Complexe handhaving**

1. Kwaliteit van de uitvoering verbeteren
- Professionaliseren uitvoering
- Gelijk behandelen van bedrijven
- Toepassen Landelijke handhavingsstrategie (LHS)
- Rouleren toezichthouders

2. Kwaliteit van de informatie verbeteren
- Provinciale toezichtstaak scherp in beeld
- Prioriteren provinciale toezichtstaken
- Bijstellen Uitvoeringsprogramma en handhavingsbeleid op basis van ervaringen

3. Efficiency verbeteren
- Specialistische aanpak per branche
- Intensiever contact met vergunningverleners
- Intensiever contact opdrachtgever en uitvoerders

Complexe bedrijven
Bijvoorbeeld:
- Afvalbedrijf
- Vergister
- IJzergieterij
- Papierfabriek
- Kleinchemie

In het kort
- Provincie Gelderland
- 51 gemeenten
- 7 omgevingsdiensten
- ± 400 complexe bedrijven:
  bij 60% is de provincie bevoegd gezag
  bij 40% is de gemeente bevoegd gezag

- Verbeteren kwaliteit toezicht en handhaving;
- Verbeteren effectiviteit en efficiency;
- Uniformiteit /level-playing-field;

Deze zijn uitgebreid beschreven in een separaat programmaplan.

De programmamanager is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het programma. Binnen dit programma valt het toezicht en de handhaving op 170 provinciale bedrijven (niet BRZO).

De toezichthouders 'complex' van de Gelderse Omgevingsdiensten vormen de medewerkerspool. Zij staan aan de lat voor de daadwerkelijke uitvoering van de taken binnen het uitvoeringsprogramma. Een schil van specialisten binnen ODRA adviseert en ondersteunt hen bij de uitvoering van de taken.

Voor de begroting van 2022 is gekozen voor het extrapoleren van het programmaplan van 2021, waarbij wel rekening is gehouden met de autonome groei van het aantal bedrijven maar nog niet met de effecten van de Omgevingswet (omdat deze effecten op de bevoegdheid bij bedrijven, evenals de inwerkingtredingsdatum) nog niet zeker zijn.

Aandachtsbedrijven

Aandachtsbedrijven zijn bedrijven met complexe (meervoudige) problematiek, die niet binnen de reguliere uitvoering van VTH-taken kunnen worden opgelost. In 2020 heeft provincie Gelderland samen met ODRA en ODRN besloten om voor het provinciale takenpakket programmatisch samen te werken. Deelprogramma *Aandachtsbedrijven*

IN 2021 IS GESTART MET EEN NIEUW PROGRAMMA AANDACHTSBEDRIJVEN ONDER AANSTURING VAN ODRA.

is een van de pilotprogramma's. In 2021 is gestart met een nieuw programma *Aandachtsbedrijven* onder aansturing van ODRA. ODRA is verantwoordelijk en werkt voor uitvoering samen met ODRN.
In opdracht van provincie Gelderland.

Doelen van het programma zijn:
- Aandachtsbedrijven terug naar regulier proces (minder problematiek rondom aandachtsbedrijven);
- Geen voorkombare problematiek en bestuurlijke zorgen over aandachtsbedrijven.

Dit bereiken we met de volgende activiteiten(diensten):
- Omgevingsscans;
- Projectmatige aanpak aandachtsbedrijven;
- Professionaliseren met projectleiders: procesregie, integraliteit en bestuurlijke advisering.

Deelprogramma **Aandachtsbedrijven**

Doelen
- Aandachtsbedrijven terug naar regulier proces (minder problematiek rondom aandachtsbedrijven)
- Geen voorkombare problematiek en geen voorkombare bestuurlijke zorgen over aandachtsbedrijven

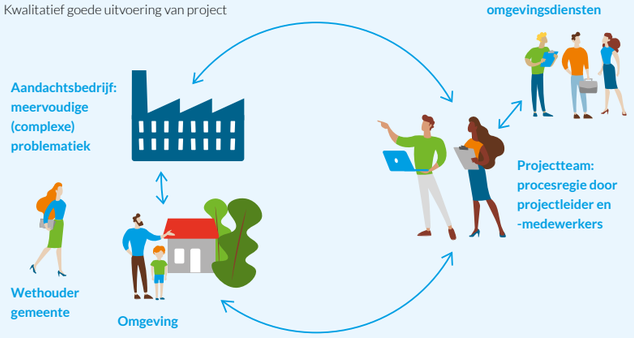
Aanpak
1. Omgevingsscans
2. Projectmatige aanpak aandachtsbedrijven
3. Professionaliseren met projectleiders: procesregie, integraliteit en bestuurlijke advisering

Deelprogramma Aandachtsbedrijven
Omgevingsdienst Regio Arnhem is verantwoordelijk en werkt voor uitvoering samen met Omgevingsdienst Regio Nijmegen. In opdracht van Provincie Gelderland.

1. Omgevingsscans
Signalen uit de reguliere uitvoering WABO VTH-taken kunnen aanleiding geven voor een integrale scan van de problematiek rondom een bedrijf. Hieruit volgt een advies aan de opdrachtgever om het bedrijf al dan niet als aandachtsbedrijf aan te pakken.

Doelstellingen
- Maandelijks overleg tussen programmamanagers en terugkoppeling naar opdrachtgever
- Omgevingsscans integraal en met (bestuurlijk) advies

2. Projectmatige aanpak aandachtsbedrijven
Doelstellingen
- Kwalitatief goed projectplan aanwezig
- Kwalitatief goede uitvoering van project

Gedeputeerde provincie Gelderland en opdrachtgeversteam omgevingsdiensten

Reguliere uitvoering WABO VTH-taken provinciale bedrijven
- Deelprogramma Vergunningverlening
- Programma Complexe handhaving
- Programma BRZO

3. Professionaliseren met projectleiders: procesregie, integraliteit en bestuurlijke advisering
Doelstellingen
- Uniforme werkwijze
- Projectleiders voldoen aan rolbeschrijving

Reguliere ontwikkelingen (raming 2023- 2025)

De afgelopen jaren hebben we een forse groei doorgemaakt in het aantal medewerkers en omzet. Naast de realisatie van de werkprogramma's is een groot aantal aanvullende opdrachten bij ons neergelegd. Zowel incidenteel (projecten) als structureel. We houden er rekening mee dat ook in 2022 aanvullend werk wordt gevraagd.

Een groot deel van de omzetgroei ten opzichte van 2020 wordt veroorzaakt door het programma *Aandachtsbedrijven*. Evenals bij het programma *Complexe handhaving*, zijn de geldstromen van de provincie Gelderland en de betrokken omgevingsdiensten omgebogen. De geldstromen voor beide programma's lopen via ODRA.

Voor de meerjarenbegroting gaan we ervan uit dat de groei in de reguliere activiteiten zich stabiliseert ten opzichte van 2021, rekening houdend met eerder geschetste onzekerheden.

Hieronder is aangeven welke impact, in kwantitatieve zin, bovenstaande ontwikkelingen hebben voor ons en onze meerjarenbegroting.
• Het aantal initiatieven (vergunningaanvragen, ruimtelijke initiatieven etc.) is sterk conjunctuur afhankelijk. Afgelopen jaren hebben we een groei gezien door het gunstige economische tij. Voor de periode 2022 – 2025 is dit onzeker;

• De aanvragen vragen om een multidisciplinaire aanpak (ook met het oog op de Omgevingswet). Dit leidt tot een andere aanpak, maar niet persé tot verhoging van de werkpakketten. We zien wel een trend waarbij sprake is van een groei van het aantal complexe/ maatschappelijke relevante dossiers. Deze vragen om een projectmatige- en integrale benadering;

• Ook brengt de Omgevingswet met zich mee dat meer nadruk gaat komen op onze kennis en expertise vooraan in de beleidscyclus. Denk aan signalen vanuit toezicht over wat zich in gebieden afspeelt. Of inbreng van adviseurs externe veiligheid, geluid of bodem;

• De verwachting is dat het aantal meldingen van overlast en milieuklachten groeit. Het is moeilijk om te voorspellen wat de groei is in 2022. Maar als de evenementenbranche weer open mag, is een inhaalslag met het aantal evenementen best reëel;

• Het aantal zienswijzen, bezwaar- en beroepzaken zal in lijn zijn met de ontwikkeling van de economie. We weten uit ervaring dat het aantal Wob-verzoeken stijgt.

KADERS VOOR BEGROTING 2022 - 2025

In de vorige hoofdstukken hebben we de uitgangspunten en ontwikkelingen voor de begroting 2022 geformuleerd. In dit hoofdstuk zijn deze uitgewerkt en vertaald in concrete kaders, normen en bedragen voor de (meerjaren)begroting en voor bedrijfsvoering.

Werkprogramma 2022

Sinds 2020 wordt het reguliere werkprogramma gefinancierd door een 'beheerste output financiering'. Beheerst, omdat niet al onze activiteiten worden gefinancierd op basis van productprijzen. Circa één derde van de begroting bestaat uit de levering van diensten op basis van uren (nacalculatie) en circa twee derde is gebaseerd op vaste productprijzen.

Binnen de reguliere werkprogramma's nemen de gezamenlijke diensten een bijzondere positie in. Hierover is afgesproken dat de kosten op vaste prijsbasis via een verdeelsleutel (in 2019 vastgesteld) worden doorbelast. De verdeelsleutel is voor 2022 ongewijzigd.

We hebben wel een aantal inhoudelijke wijzigingen ten opzichte van de realisatie 2020 en Begroting 2021 ingevoerd.

Naast de reguliere activiteiten zijn in de Begroting 2022 de twee provinciale programma's *Complexe handhaving en Aandachtsbedrijven* opgenomen.
Deze programma's vallen buiten het systeem van onze outputfinanciering. Deze twee programma's worden als dienst bij de provincie in rekening gebracht.

Daarnaast kennen wij inkomsten uit de doorbelasting van materiële kosten. Het gaat dan om kosten die veelal niet voortkomen uit ons eigen productieproces, maar uit de inkoop van goederen en diensten bij andere partijen. Dat zijn onder meer de kosten voor Wabo, voor Meten & advies, diensten van andere omgevingsdiensten voor toezicht en handhaving provinciale complexe bedrijven, complexe vergunningen en piketdiensten (opruimen – en schoonmaakkosten).

Opzet projectsturing

Eind 2020 en begin 2021 hebben wij in samenspraak met een werkgroep van partners samenwerkingsafspraken gemaakt over programma's, projecten en innovatie. 2 februari 2021 is met onze partners afgesproken dat zij periodiek (vier keer per jaar) in een themagericht overleg vergadert over de programma's en projecten. Tijdens deze overleggen adviseren de partners ons over programma's en projecten en volgen zij de voortgang.

We programmeren volgens een vaste cyclus, op basis (of als onderdeel) van de P&C-cyclus.
- Wij doen voorstellen voor programma's en projecten, inventariseren voorstellen van partners en stellen een totaalpakket voor;
- In februari van jaar 1 worden de contouren voor het volgende jaar gedeeld met het Algemeen Bestuur;
- In de zomermaanden volgt de detaillering:
  - uiterlijk half september jaar 1 worden begrotingen en projectplannen concreet voor jaar 2;
  - uiterlijk 1 november is de deadline voor werkplannen, waar programma's en projecten onderdeel van uitmaken;
  - vanaf 1 november organiseren wij de benodigde capaciteit.
- In de projectplannen staat het hoe, en hoe de partners betrokken zijn in een project.

Hiernaast werken wij vanaf 2022 met een innovatiebudget van 100K, waarmee wij flexibel kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen. Over de besteding van het budget leggen we tijdens het begrotingsjaar en achteraf verantwoording af.

Meerjarenraming

Onze ambitie is om elk jaar ook de meerjarige ontwikkelingen te kwantificeren. Zowel op programmaniveau als op taakveldniveau. Dit is een moeilijk proces en we zijn daar maar gedeeltelijk in geslaagd. Het blijft moeilijk om de ontwikkelingen in het kader van de Omgevingswet, Wet kwaliteitsborging en de overdracht van bodemtaken exact te kwantificeren voor 2022. Laat staan voor de jaren na 2022. De batenkant van onze begroting is daarom een extrapolatie van 2020-2021 op basis van de reguliere trends.

Aan de kostenkant is wel een gedeeltelijke kwantificering van het ingezette beleid op te stellen. Wij bedoelen:
- Voornemen rond herhuisvesting (eind 2022-medio 2023 een ander pand);
- ICT-transitie (systemen in 'the cloud' – en mobiele apparatuur);
- Duurzamer personeelsbeleid (onder meer reizen en thuiswerken);
- Structurele COVID19 effecten.

Tijdens het opstellen van deze begroting is het rapport *Om de leefomgeving – Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur* (commissie Van Aartsen) over het functioneren van de omgevingsdiensten uitgebracht. Indien aanbevelingen uit het rapport worden overgenomen en geïmplementeerd, kan dat effect hebben op hoe we nu werken en georganiseerd zijn. Misschien wel zodanig dat de gepresenteerde Meerjarenbegroting volledig moet worden herzien.

Tarief, kostprijs, indexering

Voor het vaststellen van de kostprijzen van de producten en het uurtarief voor diensten, hanteren wij consistent de methodiek op basis van outputfinanciering en vastgestelde kostprijsmethodiek.
Vanaf de begroting 2020 werken wij voor het bepalen van de kostprijs met een referentiemethodiek voor het uurtarief. Vanuit deze benchmark de 'handleiding overheidstarieven' ontstaat inzicht in de tariefsopbouw op onderdeelniveau, bijvoorbeeld de huisvesting- en ICT kosten en de kosten van het salarisgebouw. Wij richten ons beleid zo in dat we de komende jaren toegroeien naar deze benchmark.
In 2022 wordt dat bereikt door kostenbesparing in de overhead.

Toelichting op de tariefontwikkeling

- Personeelskosten: wij zitten gemiddeld boven de benchmark qua directe personeelskosten. Eén van de oorzaken is dat wij relatief meer specialisten in dienst hebben dan benchmark breed. Daarnaast geldt dat we meer 'vergrijst' zijn, waardoor de gemiddelde anciënniteit hoog is, veel medewerkers zitten aan het einde van hun schaal;
- Beleidsruimte: dit deel van de benchmark wordt door ons feitelijk ingevuld bij direct personeel. In de benchmark is dit geoormerkt voor specifiek organisatie-gebonden werk;

- Materieel: de effecten van het ingezette beleid om de overheadkosten - met name huisvesting en ICT - te reduceren worden hier zichtbaar. Vooral bij ICT ramen we een kostenreductie waardoor we op de benchmark norm uitkomen;

- Productieve uren: de landelijke benchmark gaat uit van 1.418 uur productie per fte. Wij gaan in de begroting uit van 1.400 uur declarabel voor internen en 1.600 uur declarabel voor externe inhuur.

Tarieven producten

De kostprijs van een product wordt bij ons bepaald door het zogenaamde kengetal (= verwachte gemiddelde tijdsbesteding voor de realisatie van een product) te vermenigvuldigen met het uurtarief. De vastgestelde productprijzen en de begrote aantallen producten zijn in de bijlage opgenomen. Onze kengetallen zijn voor de begroting 2022 ongewijzigd ten opzichte van 2020 en begroting 2021. Wij zijn gestart met een analyse op de gerealiseerde kengetallen 2020. De uitkomsten daarvan verwachten wij medio 2021 duidelijk te hebben. Indien dit leidt tot grote aanpassingen, zal dit in een aanvullende begroting worden aangeboden.

Wij passen in 2022 nog geen tariefdifferentiatie toe. De hierboven genoemde analyse biedt ook aanknopingspunten voor een extra onderzoek hiertoe. We verwachten dat dit een plaats kan krijgen in de begroting 2023.

Gezamenlijke diensten

Wij hebben drie groepen van activiteiten waarvoor een gezamenlijke financiering door de partners (en andere participanten) is afgesproken. Voor alle drie groepen geldt dat deze op basis van een vaste productprijs met de afgesproken verdeelsleutel in rekening wordt gebracht. De sleutel is in 2019 vastgesteld: 60% inwoneraantal en 40% stemverhouding zoals opgenomen in de Gemeenschappelijke Regeling. De stemverhouding hebben we niet aangepast. De inwoneraantallen zijn geactualiseerd (CBS-cijfers). Dat betekent dat een herverdeling is ingevoerd.

De groepen gezamenlijke activiteiten betreffen:
- Projecten: projecten en programma's die wij uitvoeren kennen veelal een individueel onderdeel en activiteiten die voor de betreffende deelnemers relevant zijn. Het individuele gedeelte is opgenomen in de werkpakketten (bijvoorbeeld EML-controles bij programma energie).

Het algemene gedeelte onder de noemer van het project;
- Gezamenlijke diensten: dit zijn onze structurele activiteiten met een gezamenlijk karakter, veelal al van oudsher een onderdeel van de begrotingen (ketentoezicht, strafrecht, piketdienst, enz.);

- Innovatie: voor 2022 hebben we afgesproken dat een innovatiebudget werkelijkheid wordt. Met dat budget kan onderzoek gedaan worden naar nieuwe ontwikkelingen en kunnen we eventuele pilots bekostigen. Deze pilots worden niet vooraf in kaart gebracht (in deze begroting of werkprogramma's), maar gedurende het begrotingsjaar voorgelegd en verantwoord aan het bestuur. Het gaat in 2022 om maximaal € 100.000.

Indeling begroting

In vervolg op bovenstaande, hanteren we voor de totstandkoming van de Begroting 2022 de volgende uitgangspunten en normeringen:
- Ons financieringssysteem (outputfinanciering) leidt tot drie standaard productgroepen in deze begroting: producten, diensten en gezamenlijke diensten (waaronder een apart budget voor innovatie). Outputfinanciering geldt voor de reguliere werkzaamheden, met als basis de concept werkpakketten van de partners;

- Twee programma's wijken af, die worden gefinancierd op basis van nacalculatie en gemaakte uren. Dat betreft het programma *Complexe Handhaving* (PCH) en programma *Aandachtsbedrijven* (PAB). Onze opdrachtgever heeft nog geen besluit genomen of en wanneer deze programma's worden omgezet in outputfinanciering;

- Programma-indeling van de Gelderse Omgevingsdiensten is nog steeds leidend. Daarnaast wordt per programma onderscheid gemaakt per taakveld. We zien wel een ontwikkeling (door de integraliteit van de Omgevingswet) dat dit minder goed past als indeling en dus als begrotings- en verantwoordingsprincipe;

- De BBV-Richtlijnen zijn toegepast. Dat wil zeggen:
  - personele- en materiële kosten worden direct toegerekend aan programma's en taakvelden op basis van verrichte activiteiten;
  - kosten voor overhead (kosten van het stafbureau en team bedrijfsvoering en management) worden separaat in de begroting vermeld en toegerekend aan de programma's op basis van de verhouding van de bestede tijd.

- We hanteren een normering voor de kosten:
  - loonkosten zijn gebaseerd op de gemiddelde loonkosten per functie, uitgaande van de gemiddelde werkelijke periodiciteit. Daarmee is een relatie aangebracht tussen het werkprogramma en benodigde capaciteit, kwaliteit, functieniveau en loonkosten;
  - opleidingskosten en algemene personeelskosten zijn begroot als percentage van de loonsom, respectievelijk 2% en 3,5%;
  - overheadkosten (huisvesting, facilitair en ICT) zijn begroot op basis van de werkelijke contractwaarde (voornamelijk met de gemeente Arnhem/De Connectie en ICT-leveranciers), met de verwachte indexering én de verwachte veranderingen in huisvesting -en ICT beleid.

Tarief opbouw	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Benchmark
Personeelskosten direct	€ 64	€ 63	€ 67	€ 56
Personeelskosten indirect	€ 14	€ 14	€ 14	€ 15
Materieel				
- huisvesting & facilitair	€ 4	€ 5	€ 4	€ 8
- ict	€ 6	€ 6	€ 4	€ 4
- overige kosten	€ 2	€ 4	€ 3	€ 4
Overhead	€13	€16	€11	€16
Beleidsruimte				€5
Totaal	**€ 90**	**€ 92**	**€ 92**	**€ 92**
- aantal productieve uren	1.401	1.395	1.400	1.418

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Begroting 2022 in hoofdlijnen

Hieronder werken we de initiële Begroting 2022 uit in productie-doelen, conform ons systeem van outputfinanciering. We geven vanaf paragraaf 3.3 een toelichting op de indeling van de programma's en taakvelden.

Begroting 2022 op hoofdlijnen x € 1.000	Aantallen	Realisatie 2020		Aantallen	Begroting 2021		Aantallen	Begroting 2022	
Baten									
- levering producten in aantallen	13.251	10.264	54%	13.905	10.762	59%	12.589	9.962	48%
- levering diensten in uren	70.055	6.375	33%	*52.810	4.918	27%	91.775	8.443	41%
- collectieve diensten		1.621	8%		1.600	9%		1.529	7%
- overige diensten		898	5%		1.066	6%		650	3%
Totaal baten		**19.158**			**18.347**			**20.584**	
Lasten	aantal fte			aantal fte			aantal fte		
- lasten programma's	126,6	13.653		130,7	12.749		152,8	15.400	
- lasten overhead	28,7	5.335	28%	31,8	5.598	31%	32,3	5.184	25%
Totaal lasten	**155,3**	**18.988**		**162,5**	**18.347**		**185,1**	**20.584**	
Saldo		**170**			**0**			**0**	

** excl. Uren PCH*

Toelichting: *De begrote cijfers 2022 zijn niet geheel vergelijkbaar met de begroting 2021 en realisatie 2020. In de begroting 2021 zijn de uren van de programma's PCH en PAB nog niet opgenomen. Het betreft namelijk de initiële begroting 2021, die begin 2020 is opgesteld, zonder zicht te hebben op deze programma's. Dit zal nog in een begrotingsactualisatie worden bijgesteld.*

Kerntabel productiedoelen

We hebben voor 2022 een sluitende begroting. We begroten een omzet (en kosten) van €20,6 miljoen.

- 48% van de omzet wordt gegenereerd met een levering van bijna 12.600 producten aan onze klanten. Hiervoor geldt een gemiddelde prijs van €791 per product (kengetal 8,6 gemiddeld). Dit is exclusief de geleverde producten binnen het programma complexe handhaving, daar zijn 3.036 producten begroot, maar worden op uur-basis afgerekend;

- 41% van de omzet is gekoppeld aan de levering van diensten. In de 91.775 uur zijn afgerond 38.000 uur voor het programma's *Complexe handhaving* (PCH) en 11.500 uur voor programma *Aandachtsbedrijven* (PAB) opgenomen.

Voor de realisatie van de (werk)programma's verwachten wij afgerond 220.000 uur nodig te hebben, dat wil zeggen 153 fte.

WE BEGROTEN EEN OMZET (EN KOSTEN) VAN €20,6 MILJOEN.

PROGRAMMA'S - BEGROTING EN TOELICHTING

In dit hoofdstuk werken we per programma verder uit wat we willen bereiken, wat we daar voor doen, welke indicatoren we hanteren en welke kosten dit alles met zich meebrengt.

We hebben in totaal vijf programma's: Vergunningverlening, Handhaving, Advies, Stelseltaken en Algemeen & projecten.

Toelichting:
Productiedoelen
De belangrijkste producten in dit programma zijn:
- *Omgevingsvergunningen (eenvoudig tot complex) - 46% van het totaal;*
- *Sloopmeldingen - 31% van het totaal;*
- *Beoordeling melding activiteiten besluit - 11% van het totaal;*

We verwachten dat de productie in het programma Vergunningen stabiel is ten opzichte van 2021. Iets lager dan de realisatie 2020. In 2020 waren er incidenteeel veel bouwaanvragen. Dat is een gevolg van de invoering van de BENG norm.

De belangrijkste diensten in het programma zijn:
- *Vooroverleg op vergunningen - 42% van het aantal uren: (bouw 28%, milieu 14%);*
- *Beoordeling Briks aspect - 25% van het totaal;*
- *Bezwaren en beroepen behandelen - 17% van het totaal;*

We verwachten een toename van het aantal te leveren diensten, mede gebaseerd op de realisatie 2020.

Vergunningverlening reguliere activiteiten

Voor alle partners van ODRA verzorgen we de vergunningverlening milieu. Het is een basistaak. Vergunningaanvragen en meldingen beoordelen we op juistheid en volledigheid. We zorgen ervoor dat ze binnen de wettelijke termijnen worden afgehandeld. Wabo-procedures behandelen we zoveel mogelijk integraal. Als schakel in de keten zoeken wij daarbij nadrukkelijk aansluiting op de 'loketten' van de partners.

In 2022 is – naar verwachting – de Omgevingswet van kracht. Onder de Omgevingswet worden minder activiteiten vergunning-plichtig. Het accent ligt derhalve niet op het 'toetsen', maar veelal op het 'adviseren'. Dit leidt tot verschuivingen tussen producten en diensten, niet tot substantiële veranderingen qua hoogte van de begroting.

Bouwtaken

Voor de gemeentes Arnhem, Lingewaard, Renkum en provincie Gelderland verzorgen wij de meldingen en vergunningverlening die te maken hebben met bouwen. Daarbij geven we ook adviezen op het gebied van constructietechniek, welstandstoets en monumentenzorg.
Bij planologische afwijkingen zoeken we afstemming met de partners. Voor de gemeenten Renkum en Lingewaard behandelen we ook de bezwaar- en beroepsprocedures.

Ons uitgangspunt is dat we de burger en ondernemer professioneel en effectief willen ondersteunen bij de voorbereiding van zijn (bouw)planontwikkeling. In de voorbereiding leveren we advies over de te zetten stappen. Hierbij zullen wij, mede door de implementatie van de Wet kwaliteitsborging (Wkb), nog nadrukkelijker de samenwerking zoeken met de initiatiefnemers en de kwaliteitsborger.
Ons doel is om de aanvraagfase zo kort en soepel mogelijk te laten verlopen.
De aanvragen worden vervolgens beoordeeld op juistheid en volledigheid. We zorgen ervoor dat deze aanvragen binnen de wettelijke termijnen afgehandeld zijn, meldingen beoordelen we op juistheid en volledigheid.

Vergunningen voor complexe bedrijven worden uitgevoerd door de ODRN.
Wij werken samen met ODRN om de vergunningen en toezicht op elkaar af te stemmen. De kosten voor de vergunningen complexe bedrijven belasten wij een op een door aan onze partners.

Programma Vergunningen	Beoogd resultaat	Realisatie 2020	Initiële begroting 2021	Doel 2022
Productie	95-105% van de werkprogramma's + aanvullende opdrachten gerealiseerd	prod. 4.254 uren 10.515	prod. 4.062 uren 8.102	prod. 4.083 uren 9.337
Tijdigheid	Verlenen vergunningen (Wabo) binnen de wettelijke termijn	86%	90%	90%
Kwaliteit	Medewerkers voldoen aan kwaliteitscriteria	95%	90%	90%
Klanttevredenheid	Klanten zijn (zeer) tevreden over de dienstverlening	85%	80%	80%
Financiële realisatie	Binnen budget - kosten (x € 1.000) - baten(x € 1.000)	Ja **Saldo € 300** € 4.273 € 4.573	Ja **Saldo € 131** € 4.131 € 4.263	Ja **Saldo € 117** € 4.450 € 4.567

** In de bijlage zijn ale begrote producten en diensten opgenomen*

Binnen het programma vergunningen valt 81% van de producten en 54% van de diensten in het taakveld bouw. Dus 19% respectievelijk 46% in de taakvelden milieu en algemeen.

Toezicht en Handhaving: reguliere activiteiten

Voor al onze partners voeren we milieutoezicht- en handhaving bij bedrijven uit en behandelen we klachten over bedrijven. Het toezicht-programma, zoals opgenomen in de werkprogramma's, is leidend. Naast het toezicht op bedrijven wordt door ons ook toezicht uitgeoefend op bodemactiviteiten. Hier gaat het om toezicht op de uitvoering van bodemsaneringen en het toepassen van grond.

Preventief toezicht op (bedrijfsmatige) activiteiten in de leefomgeving verkleint de kans op ongevallen, incidenten of zelfs rampen aanzienlijk. Onze toezichthouder is ook zichtbaar, daarmee ziet de omgeving dat wij verantwoordelijkheid nemen en dat draagt bij aan vertrouwen bij bedrijven en omgeving. Toezicht en handhaving is daarom ook een cruciale schakel in de reguleringsketen.

Onze inzet is erop gericht om het naleefgedrag van bedrijven te verbeteren en overtredingen ongedaan te maken. Veelal door controles op wettelijke voorschriften, maar ook steeds meer door informeren en adviseren. Wij zijn transparant, oplossingsgericht én autonoom. Bij een overtreding volgen we de vastgestelde sanctiestrategie (Landelijke handhavingsstrategie). Ook zullen we resultaten meer delen; het toezicht meer zichtbaar maken zodat daar een preventieve werking van uit kan gaan.

Behalve toezicht, leveren we ook juridische producten en diensten: het sluitstuk van de VTH-keten. Het gaat hier om juridische vraagstukken en de juridische component van handhavingsprocedures. Door in gesprek te blijven met de verzoekers (mediation) proberen we de best mogelijke oplossing te bewerkstelligen.

Te bereiken resultaten- output en kosten / baten

We werken in overeenstemming met de in 2020 vastgestelde risico-analyse voor toezicht, zo kunnen we efficiënt en effectief onze middelen inzetten. Daarnaast volgen we de strategie voor handhaving van onze partners (LHS). We staan voor het zoveel mogelijk bevorderen en realiseren van spontaan naleefgedrag bij bedrijven die onder toezicht staan. Door branche- en gebiedsgericht te werken zorgen we op een zo efficiënt mogelijke wijze voor uniformiteit, maar ook voor meer kwaliteit van toezicht.

We zorgen ervoor dat we zorgvuldig informatie registreren.
De informatie gebruiken we voor het maken van analyses voor het verder verbeteren van de veiligheid en leefbaarheid van de leefomgeving. We volgen trends en ontwikkelingen, zodat we voldoende geëquipeerd zijn om bedrijven aan te spreken en/of te adviseren.

Binnen het programma toezicht en handhaving valt 19% van de producten en 28% van de diensten in het taakveld bouw. Dus 81% respectievelijk 72% in de taakvelden milieu en algemeen.

Advies reguliere activiteiten

Wij beschikken over bijzondere expertises om partners en andere opdrachtgevers gericht en gedegen te adviseren. Wij leveren adviezen op basis van expertise op het gebied van geluid, trillingen, licht, emissies naar lucht, luchtkwaliteit, externe veiligheid, bodem en integrale omgevingsadvisering. Onze expertise is zowel bij concrete initiatieven, bij vergunningprocedures of handhavingstrajecten, als bij de start van de beleidscyclus van belang voor onze partners. Dat draagt bij aan integrale planvorming.
Naast advies op genoemde gebieden, voeren wij als het gaat om lucht, licht, geluid en trillingen, zowel binnen de provincie als daarbuiten, metingen uit en beoordelen wij op verzoek rapporten van derden.

Het programma advies valt geheel (100%) binnen het taakveld milieu.

Stelseltaken

Wij zijn de coördinerende omgevingsdienst als het gaat om de complexe handhaving binnen het Gelders Stelsel. Daarnaast participeren wij in werk- en expertgroepen binnen het Gelders Stelsel op het gebied van ketenhandhaving, ondermijning en BSBm.

Toelichting: *De doelen van de KPI's hebben ten opzichte van 2020 en 2021 een kleine aanpassing. Er waren nog geen kwaliteitsdoelen ten tijde van de begroting 2021 en enkele kpi's zijn vervallen.*

Productiedoelen
De belangrijkste producten in dit programma zijn:
- *Klachtafhandelingsrapporten - 24% van het aantal producten;*
- *Controle rapporten preventief milieutoezicht - 17% van het totaal;*
- *Controle rapporten Briks - 12% van het totaal;*
- *Bodem gerelateerde producten - 12% van het totaal;*
- *Juridische producten, handhavingsrapporten tot invordering besluiten - 8%;*

Van alle producten worden 2.940 producten binnen het programma PCH gerealiseerd in 2022. In de realisatie 2020 en begroting 2021 waren deze nog niet meegenomen.

De belangrijkste diensten in het programma zijn:
- *Controle Briks bestaande bouw - 28% van het aantal uren;*
- *Bezwaren en beroepen behandelen - 30% van het aantal uren;*
- *Inzet toezichthouders (PCH) - 18% van het aantal uren;*
- *Strafrecht complex - 9% van het aantal uren.*

Toelichting: *Binnen het programma advies is één kpi gedefinieerd, namelijk dat de medewerkers voldoen aan de kwaliteitseisen. Specifiek geldt dat onze medewerkers van de 'meetdienst' jaarlijks worden geaccrediteerd.*

Productiedoelen
Binnen het programma advies worden geen producten geleverd. De begroting van de diensten is substantieel hoger dan in 2020; oorzaak zijn de uren voor de programma's PCH en PAB.
De belangrijkste diensten bestaan uit:
- *Meetadviesrapport - 43% van de uren;*
- *Adviesrapport milieu-activiteit - 41% van de uren.*

Programma Toezicht &	Beoogd resultaat	Realisatie 2020	Initiële begroting 2021	Doel 2022
Productie	95-105% van de werkprogramma's + aanvullende opdrachten gerealiseerd	prod. 8.999 uren 5.357	prod. 9.773 uren 9.311	prod. 11.396 uren 14.715
Tijdigheid	% van de klachtmeldingen is binnen 2 weken afgehandeld	53%	80%	80%
Kwaliteit	- % medewerkers. voldoen aan VTH - % volledige naleving - % opgegeven overtredingen	95% 72% 91%	90% 60% 85%	90% 60% 85%
Klanttevredenheid	Klanten zijn (zeer) tevreden over de dienstverlening - controles - klachtafhandeling	77% 89% 60%	80% gemiddeld	80% gemiddeld
Financiële realisatie	Binnen budget - kosten (x € 1.000) - baten (x € 1.000)	Nee **Saldo € 956** € 6.888 € 7.844	Nee **Saldo € 0** € 8.313 € 4.263	Nee **Saldo € -272** € 10.029 € 9.757

Programma Advies	Beoogd resultaat	Realisatie 2020	Initiële begroting 2021	Doel 2022
Productie	90% uren is aangeleverd	uren 15.813	uren 19.616	uren 18.718
Kwaliteit	Medewerkers voldoen aan kwaliteitscriteria Jaarlijks wordt team meten & advies geaccrediteerd	100% geaccrediteerd	90% Accreditatie	90% Accreditatie
Financiële realisatie	Binnen budget - kosten (x € 1.000) - baten(x € 1.000)	Nee **Saldo € 227** € 1.228 € 1.455	Nee **Saldo € 16** € 1.753 € 1.769	Nee **Saldo - € 22** € 1.787 € 1.764

Programma Stelseltaken	Beoogd resultaat	Realisatie 2020	Initiële begroting 2021	Doel 2022
Productie	Programma PCH Programma PCH Coordinatie PCH Overig stelseltaken	prod. 2.833 uren 32.995 uren 61	De regulieren diensten PCH zijn ondergebracht in de reguliere programma's uren 4.100 688	PCH is ondergebracht in de reguliere programma's (t&h en advies) uren 3.300 597
Kwaliteit	Programma PCH of criteria in programmaplan	Doelen gehaald		
Financiële realisatie	Binnen budget - kosten (x € 1.000) - baten(x € 1.000)	Nee **Saldo- € 1.001** € 4.133 € 3.132	Ja **Saldo - € 109** € 289 € 179	Ja **Saldo - € 41** € 363 € 322

Toelichting: *De cijfers van 2020, Begroting 2021 en Begroting 2022 zijn niet geheel vergelijkbaar. In 2020 is de gehele realisatie van het programma opgenomen onder stelseltaken, dit is gedaan omdat ook de aanvullende begroting hierover in dat programma was opgenomen (zie jaarrekening ODRA 2020).*
Voor 2022 passen we de reguliere begrotingssystematiek toe. De coördinatie valt onder stelseltaken, de reguliere activiteiten onder de betreffende programma's.
De overige stelseltaken betreffen de uren voor de (door)ontwikkeling van DAT (diepgaand administratief toezicht) en LMA (landelijk meldpunt afval).

Algemeen en projecten

De in dit programma opgenomen projecten zijn toegelicht in paragraaf 2.2. De belangrijkste zijn: Energie, Circulaire economie, Ondermijning, Omgevingswet.

Programma Projecten	Beoogd resultaat	Realisatie 2020	Initiële begroting 2021	Doel 2022
Productie	90% van het aantal begrote producten én 90% uren is geleverd	prod. 0 uren 5.503	prod. 70 uren 14.993	prod. 146 uren 26.176
Kwaliteit	Medewerkers voldoen aan kwaliteitscriteria	90%	90%	90%
Financiële realisatie	Binnen budget - kosten (x € 1.000) - baten(x € 1.000)	Nee **Saldo - € 312** € 2.465 € 2.153	Nee **Saldo - € 38** € 3.860 € 3.823	Nee **Saldo € 218** € 3.956 € 4.174

Toelichting: *Binnen dit programma is één kpi gedefinieerd, nl. medewerkers voldoen aan de kwaliteitseisen.*

We hebben 146 producten begroot, bestaande uit vuurwerk – en EPRTR rapporten.
De belangrijkste diensten in dit programma zijn:
- *Programma- en Projectleiding - 44% van de begrote uren;*
- *Project-ondersteuning - 17% van de begrote uren;*
- *Kennisontwikkeling in programma aandachtsbedrijven;*
- *Beleidsondersteuning - 9% van de begrote uren.*

Het programma projecten valt geheel (100%) binnen het taakveld milieu en algemeen.

TOELICHTING OP BEGROTING EN BALANS

In dit hoofdstuk belichten we de Begroting 2022 vanuit een aantal invalshoeken. Achtereenvolgens is dat de invalshoek programma begroting, waarin we de opbrengsten per programma en project weergegeven in relatie tot de realisatie 2019 en de Begroting 2020. Het betreft een totaaloverzicht van de in hoofdstuk 3 vermelde productie en kosten per programma. Daarna gaan we in op de staat van baten en lasten en de toelichting op de categoriale begroting. Verder komen aan de orde overhead en de geprognosticeerde balans ultimo 2022 - en de toelichting op de reserves, andere balansposten en kengetallen.

Programma begroting

De in hoofdstuk 2 en 3 vermelde uitgangspunten en ontwikkelingen en beoogde productieresultaten hebben we op basis van de uitgangspunten van output-financiering vertaald in onderstaande tabellen. Ook geven we de taakvelden weer en maken we een vergelijking met de realisatie 2020 en initiële Begroting 2021.

Drie taakvelden
Wij hanteren in de begroting drie taakvelden: bouw en milieu en algemeen.
Het taakveld algemeen betreft producten en diensten die voor beide taakvelden gelden, zoals de juridische diensten (handhaving) en projectleiding. De bekostiging van de programma's vindt plaats door de partners en overige klanten.

Wij hanteren daarbij een aantal contracttypen:
• Reguliere werkprogramma: gesplitst in milieu, bouw en algemeen. Voor 2022 zijn met alle partners concept werkprogramma's 2022 op dit niveau (combinatie taakveld/ programma) opgesteld;

• Aanvullende opdrachten: gedurende het begrotingsjaar kunnen door onze partners in overleg met ons extra opdrachten worden ingepland die niet waren voorzien in het werkprogramma. Deze zijn niet meegenomen in de begroting;

• Programma's: *Complexe handhaving* en *Aandachtsbedrijven*. De afspraken zijn gemaakt op basis van extrapolatie van de projectplannen 2021.

Baten x € 1.000	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Specificatie taakveld Bouw	Milieu	Algemeen
1. Vergunningeverlening	4.573	4.263	4.567	3.105	1.250	212
2. Toezicht en Handhaving	7.843	8.313	9.756	2.501	4.836	2.419
3. Advies	1.455	1,769	1.764		1.764	
4. Stelseltaken	3.132	179	322		55	269
5. Algemeen en Projecten	2.155	3.823	4.174	368	1.215	2.591
Baten	**19.158**	**18.347**	**20.584**	**5.975**	**9.120**	**5.489**
- Verhouding				29%	44%	27%
Kosten x € 1.000	**Realisatie 2020**	**Begroting 2021**	**Begroting 2022**	**Specificatie taakveld Bouw**	**Milieu**	**Algemeen**
1. Vergunningeverlening	4.273	4.131	4.435	3.015	1.214	206
2. Toezicht en Handhaving	6.888	8.313	10.023	2.570	4.968	2.485
3. Advies	1.228	1.753	1.794		1.794	
4. Stelseltaken	4.133	289	363		62	301
5. Algemeen en Projecten	2.466	3.860	3.969	350	1.155	2.464
Kosten	**18.988**	**18.347**	**20.584**	**5.935**	**9.193**	**5.456**
- Verhouding				29%	45%	27%
Saldo	**170**	**0**	**0**	**40**	**- 73**	**33**

Baten x € 1.000	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022		Specificatie taakveld Bouw	Milieu	Algemeen
Partners	14.736	14.565	13.968	68%	5.540	6.098	2.805
Provinciale programma's	3.142	2.527	5.307	26%	232	2.624	2.451
Omgevingdiensten	510	568	408	2%	111	168	129
Derden	107	217	427	2%	92	230	104
overig/balans							
- doorberekende kosten	567	469	475	2%			
- overig	96						
Baten	**19.158**	**18.347**	**20.584**		**5.975**	**9.120**	**5.489**
- Verhouding					29%	44%	27%

Voor de omgevingsdiensten en enkele gemeenten (derden) geldt dat wij ook met hen een werkprogramma afspreken. Dat gebeurt in het najaar van 2021. Deze werkprogramma's bestaan op hoofdlijnen uit twee onderdelen: complexe toezicht en handhavingsactiviteiten voor gemeentelijke bedrijven (voor OVIJ- OddV – ODNV) en specifieke advisering en dienstverlening. De begroting is gebaseerd op extrapolatie van 2020.

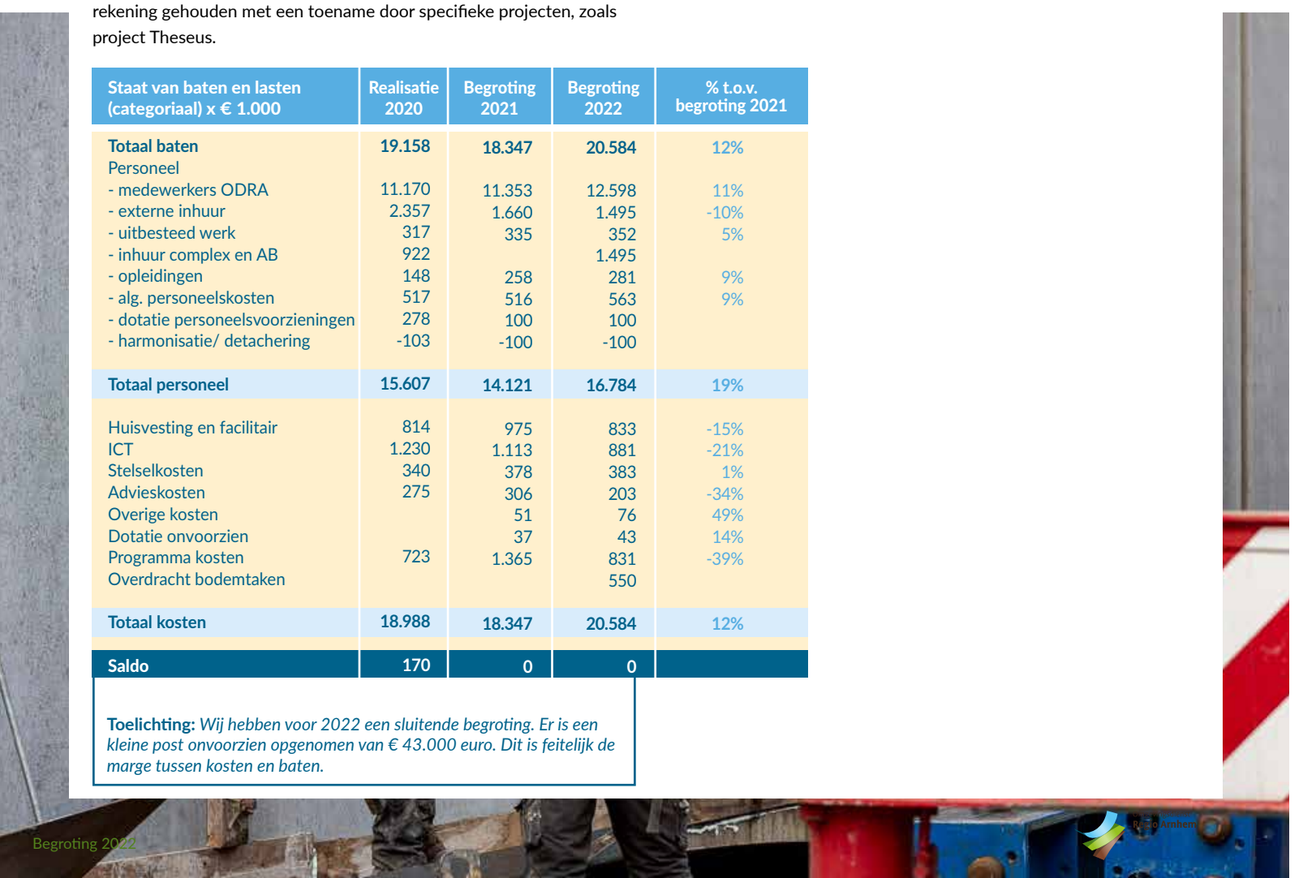
Staat van baten en lasten

Onze elf partners dragen voor 70% bij aan de omzet voor de reguliere dienstverlening. De provinciale programma's 26%. Hierin is rekening gehouden met de kosten die de omgevingsdiensten voor de medewerkerspool in rekening brengen bij ons. De dienstverlening aan derden kunnen we op dit moment moeilijk inschatten. Dit betreft veelal ad-hoc en incidentele opdrachten, zoals metingen. We hebben geen rekening gehouden met een toename door specifieke projecten, zoals project Theseus.

ONZE ELF PARTNERS DRAGEN VOOR 70% BIJ AAN DE OMZET VOOR DE REGULIERE DIENSTVERLENING.

Staat van baten en lasten (categoriaal) x € 1.000	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	% t.o.v. begroting 2021
Totaal baten	**19.158**	**18.347**	**20.584**	12%
Personeel				
- medewerkers ODRA	11.170	11.353	12.598	11%
- externe inhuur	2.357	1.660	1.495	-10%
- uitbesteed werk	317	335	352	5%
- inhuur complex en AB	922		1.495	
- opleidingen	148	258	281	9%
- alg. personeelskosten	517	516	563	9%
- dotatie personeelsvoorzieningen	278	100	100	
- harmonisatie/ detachering	-103	-100	-100	
Totaal personeel	**15.607**	**14.121**	**16.784**	19%
Huisvesting en facilitair	814	975	833	-15%
ICT	1.230	1.113	881	-21%
Stelselkosten	340	378	383	1%
Advieskosten	275	306	203	-34%
Overige kosten		51	76	49%
Dotatie onvoorzien		37	43	14%
Programma kosten	723	1.365	831	-39%
Overdracht bodemtaken			550	
Totaal kosten	**18.988**	**18.347**	**20.584**	12%
Saldo	**170**	**0**	**0**	

Toelichting: *Wij hebben voor 2022 een sluitende begroting. Er is een kleine post onvoorzien opgenomen van € 43.000 euro. Dit is feitelijk de marge tussen kosten en baten.*

Personeelskosten

De capaciteit van onze werkprogramma's bepaalt de personeelskosten. Voor elk product uit de PDC is bepaald welke functies dit product realiseert. Deze functies corresponderen met onze loonschalen.

Salariskosten

Op basis van onze concept werkprogramma's 2021 is geraamd dat wij circa 220.000 uur (declarabele) capaciteit nodig hebben. Dit is gesplitst naar internen 127 fte en een aandeel externe inhuur van omgerekend 15,6 fte (11%). Voor het programma *Complexe handhaving* en *Aandachtsbedrijven* wordt 10,2 fte ingeleend uit collega omgevingsdiensten.

Het aandeel externen is ingeschat op basis van de arbeidsmarkt en de vaste onderdelen in de werkpakketten. ODRA voert het beleid om zoveel mogelijk medewerkers intern aan te stellen, op te leiden, met uitzondering van de piekbelastingen en incidenteel werk. Helaas blijkt dat bij uitzondering een aantal specialistische expertises (milieu vergunningverleners en bodemspecialisten) alleen via inhuur binnen te halen is. Een deel van de externe capaciteit bestaat uit 'uitbesteed werk'. In deze 'contractvorm' wordt geen capaciteit ingehuurd, maar wordt de realisatie van producten aanbesteed.

Formatie bezetting en personele kengetallen	Realisatie 2020 intern	extern	totaal	Begroting 2021 intern	extern	uitbesteed	totaal		Begroting 2022 intern	extern	uitbesteed	compl./AB	totaal
Formatie bezetting													
- productief	112,0	19,4	131,4	113,4	13,8	3,5	130,7	80%	127,0	12,0	3,6	10,2	152,8
- niet productief	31,5	4,3	35,8	31,8			31,8	20%	32,3				32,3
Totaal bezetting en formatie	143,5	23,7	167,2	145,2	13,8	3,5	162,5		159,3	12,0	3,6	10,2	185,1
Loonkosten x €1.000	11.027	2.267	13.294	11.353	1.660	335	13.347		12.598	1.495	352	1.495	15.939
Gemiddelde kosten / fte (in €)	76.843	95.654	79.510	78.182	119.988	96.765	82.136		79.067	124.272	97.470	147.200	86.101
% van de loonsom	83%	17%		85%	12%	3%			79%	9%	2%	9%	
% stijging gemid. loonkosten t.o.v. realisatie 2020				2%	20%	18%	3%		3%	23%	18%		8%

Opleidingskosten

De opleidingskosten begroten wij als percentage van de loonsom. Sinds de oprichting van ODRA wordt een percentage van 2% aangehouden. Afgelopen jaren is gebleken dat dit voldoende is om de reguliere opleidingskosten te dekken. De reguliere kosten bestaan uit het op peil houden van de VTH-kwaliteitseisen (circa 45%) en kosten voor persoonlijke (of groep) ontwikkeling buiten de VHT-A vakgebieden om. In 2020 is een extra opleidingsinspanning begroot voor de Omgevingswet. Met het Algemeen Bestuur is afgesproken dat dit wordt overgeheveld naar 2021. Dit is niet in de tabellen zichtbaar gemaakt.

Algemene personeelskosten

Onze algemene personeelskosten bestaan uit een variabel gedeelte gekoppeld aan het aantal medewerkers (zoals vergoedingen, woon-werk reiskosten) en vaste componenten (Arbo-contracten, werving en selectie). Onze variabele loonkosten worden begroot als percentage van de loonsom, namelijk 3,5%. De vaste component wordt op verplichtingenbasis begroot.

Ontwikkelingen

Ten opzichte van 2020 en begroting 2021 zien wij de volgende ontwikkelingen:

- Formatie 2022 neemt toe in omvang. Vooral door de 'eigen' inzet in de provinciale programma's;

- Formatie voor 'niet productief' (staf/bedrijfsvoering/management) is nagenoeg gelijk aan begroting 2021;

- Gemiddelde loonkosten per fte stijgen ten opzichte van 2020 en 2021 met respectievelijk 2% en 3%. Dit is het verwachte effect van de nog af te sluiten CAO;

- Wij gaan uit bij de raming voor de externe inhuur van een kostenverhoging ten opzichte van 2021. Omdat de in te huren capaciteit zich meer richt op de 'échte specialisten' stijgt het gemiddelde tarief.

De loonkosten zijn inclusief de bedragen die wij uitbetalen aan medewerkers die recht hebben op een harmonisatietoelage. Deze toelagen worden conform afspraak of bij de in 2013 latende organisaties in rekening gebracht, dan wel onttrokken uit de daarvoor ingestelde voorziening. Deze kosten zijn separaat geraamd (€ 100.000 begroot in 2022).

Materiële kosten

Huisvesting en facilitaire kosten

Wij zijn gehuisvest in het Stadskantoor van de gemeente Arnhem. In de dienstverleningsovereenkomst geldt een bedrag per vierkante meter (met een standaard van 19,6 m2 per werkplek). De kosten voor huisvesting vallen in 2022 structureel lager uit dan in voorgaande jaren. Per 1 november 2020 zijn we teruggegaan naar 102 (i.p.v. 128) werkplekken. In 2021 ontwikkelen we een thuiswerk beleid vanuit de ervaringen die voortkomen uit de Covid19 crisis. Eventuele kostenverlaging door andere huisvesting is nog niet aan de orde in 2022.

Er is een huurcontract voor technische ruimtes op de Markt in Arnhem voor team meten & advies. De kosten hiervan worden doorbelast aan provincie Gelderland en zijn begroot onder de post 'projectkosten'.

De facilitaire diensten betrekken we van de Connectie. Dit betreft de inrichting van de werkplekken (meubilair), postafhandeling en gebouw faciliteiten (beveiliging, receptie ed.).

ICT
De kosten voor ICT, zoals de standaard werkplek, licentiekosten (MS-office), hardware en technisch applicatiebeheer worden op basis van een DVO met De Connectie bij ODRA in rekening gebracht. Daarnaast hebben we ook ‘eigen’ kosten ICT. Dit betreft afschrijfkosten en licenties voor onder meer het zaaksysteem OpenWave en het bedrijfsvoeringsysteem SAP/SAC. Ook maakt ODRA gebruik van ICT systemen (licenties) die het primaire proces ondersteunen, zoals Digitale Checklisten (vuurwerk, bodem, asbest), Cyclomedia (luchtfoto’s) en digitaal toezicht portaal.

In 2021 zetten we in op de facilitering van mobiele thuiswerkvoorzieningen in de vorm van laptops en telefoons en gelijktijdige hervorming van de kantoorwerkplekken. De vaste opstellingen op kantoor zullen plaatsmaken voor flexibele werkplekken met een dockingstation en scherm. Zo kan er optimaal hybride gewerkt worden; zowel op kantoor als thuis.

Stelselkosten
In het Gelders Stelsel is afgesproken dat iedere omgevingsdienst een stelseltaak uitvoert. Wij voeren het programma toezicht en handhaving provinciale complexe bedrijven uit. De andere omgevingsdiensten voeren veel taken uit die het (gezamenlijke) primaire proces (zoals ketentoezicht en BSBm) en bedrijfsvoering faciliteren.
De kosten van deze taken worden opgebracht (via een verdeelsleutel) door alle Gelderse Omgevingsdiensten. De bedrijfsvoeringactiviteiten betreffen: Portaal en communicatie, HRM Coördinatie stelsel, kwaliteit en I-GO.

Afgelopen jaren zijn de kosten van de stelseltaken toegenomen. Ook voor 2022 wordt wederom een kostenstijging verwacht, deels omdat er ook kosten voor landelijke activiteiten (via ODNL) bijkomen.

Overige kosten
Onder de overige kosten vallen:
• Advieskosten: hier vallen de structurele kosten voor de accountant onder € 35.000. Daarnaast wordt het budget besteed aan organisatie- en doorontwikkeling van de bedrijfsvoering. Bijvoorbeeld voor adviezen voor bijzondere juridische- HR en/of communicatiediensten, en het verder ontwikkelen (vooronderzoeken) voor de bedrijfsvoeringsystemen (SAP, Open Wave en BI). Het bedrag is in 2022 lager dan voorgaande jaren, omdat voorheen de organisatieontwikkeling en projectleiding voor de implementatie Open Wave hier begroot waren.

• Overige uitgaven: betreft alle reguliere kosten die niet direct onder bovenstaande categorieën valt.

• De programmakosten betreffen de materiële kosten die worden doorbelast. Begroot zijn de kosten voor de partners Arnhem en Lingewaard in het kader van de Wabo en voor de provincie voor het bureau milieumetingen (team meten & advies) en kosten voor het programma toezicht en handhaving provinciale complexe bedrijven (kosten van de OD’s).

Onvoorzien
Conform de richtlijnen (BBV) kunnen we een post onvoorzien opnemen in de begroting, ter dekking van kosten in de bedrijfsvoering of tegenvallers in het primaire proces.

Voor 2022 is 0,2% van de omzet marge beschikbaar.

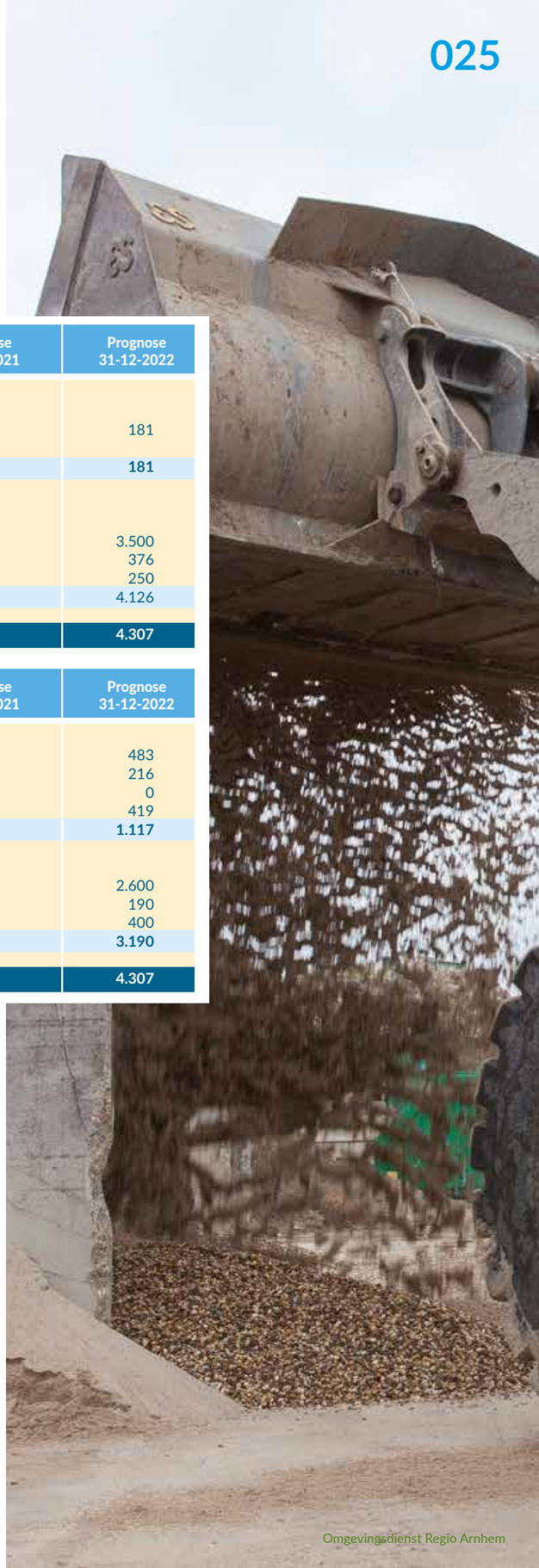
Overhead
In onderstaande tabel zijn de overheadkosten weergegeven. De overhead bestaat uit personele - en materiële overhead. De personele overhead bestaat uit de kosten voor de indirecte (niet of gedeeltelijk productieve afdelingen en teams, namelijk bedrijfsvoering, staf, ICT/ administratieve ondersteuning en management).

De materiële overhead bestaat uit kosten voor de huisvesting, ICT en overige uitgaven, voor zover deze geen 100% causaal verband hebben met de directe activiteiten.

De overhead daalt in absolute zin (van € 5,3 miljoen in 2020 naar € 5,2 miljoen in 2022). Omdat de omzet fors stijgt, wordt het percentage overhead 3% lager. Een deel van de omzet bestaat uit doorbelaste kosten (waar de overhead al in zit) vanuit de omgevingsdiensten naar de provincie Gelderland in verband met de provinciale programma’s. (NB: gecorrigeerd hiervoor is de overhead conform 2020, namelijk 28%)

Overhead specificatie (indirecte kosten) x € 1.000	Realisatie overhead 2020		Begroting overhead 2021		Begroting overhead 2022	Directe kosten 2022	Totaal kosten 2022
Personeel	2.791	13%	2.201	13%	2.878	13.905	16.784
Overige overhead							
- huisvesting & facilitair	814		975		833		833
- ict	1.230		1.113		881		881
- advieskosten	275		306		203		203
- stelselkosten	225		265		269	114	383
- onvoorzien			37		43		43
- overige kosten *)			51		76	1.381	1.457
Subtotaal overige overhead	**2.544**	13%	**2.748**	15%	**2.306**	1.495	3.800
Totaal	**5.335**		**4.949**		**5.184**	**15.400**	**20.584**
Totale kosten	18.988		18.347		20.584		
% van de totale kosten		28%		27%	25%	75%	

**) inclusief overdracht bodemtaken*

Geprognotiseerde balans 2020

De onderstaande balans (prognose ultimo 2022) is gebaseerd op de jaarrekening 2020, aangevuld met de verwachte balansmutaties boekjaar 2021 en met de in deze begroting opgenomen afschrijvingen en investeringen voor 2022.

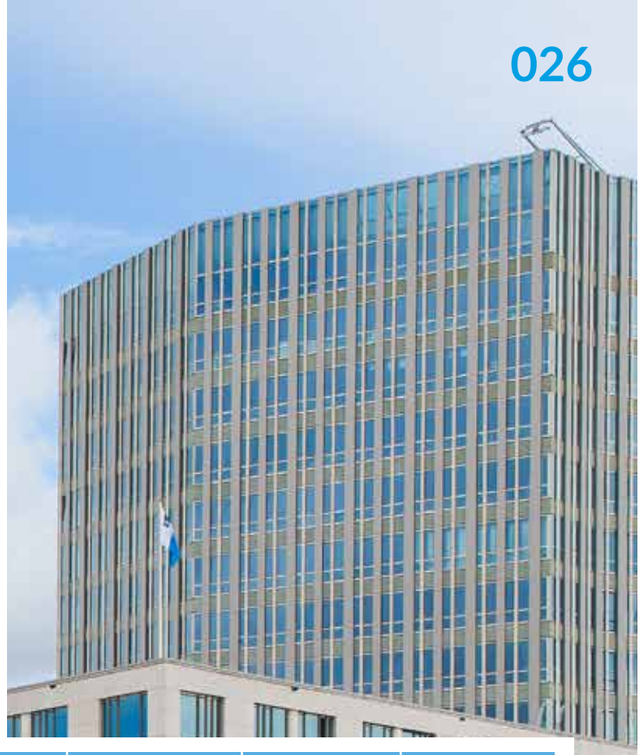
Activa x € 1.000	Realisatie 31-12-2020	Prognose 31-12-2021	Prognose 31-12-2022
Vaste activa			
- immateriële vaste activa			
- materiële vaaste activa	254	218	181
- financiële vaste activa			
Vaste activa	**254**	**218**	**181**
Vlottende activa			
- voorraden			
- uitzettingen met looptijd <1 jaar	5.270	3.500	3.500
- liquide middelen	247	556	376
- onderhanden werk		250	250
Vlottende activa	5.517	4.306	4.126
Totaal activa	**5.771**	**4.524**	**4.307**

Passiva x € 1.000	Realisatie 31-12-2020	Prognose 31-12-2021	Prognose 31-12-2022
Vaste passiva			
- algemene reserve	470	483	483
- bestemmingsreserves	293	293	216
- resultaat boekjaar	170	0	0
- voorzieningen	823	559	419
Vaste passiva	**1.756**	**1.334**	**1.117**
Vlottende activa			
- vlottende schulden <1 jaar	3.569	2.600	2.600
- overlopende passiva	-1	190	190
- overige schulden	447	400	400
Vlottende passiva	4.015	3.190	**3.190**
Totaal passiva	**5.771**	**4.524**	**4.307**

Vaste activa
De implementatiekosten van SAP en VTH-systeem zijn in 2020 geactiveerd. De afschrijfkosten zijn opgenomen bij de ICT-kosten. De kosten worden in 5 jaar afgeschreven.

De materiële vaste activa betreffen de bedrijfsauto’s. De bussen voor het team meten & advies worden in 5 en 10 jaar afgeschreven, de overige bedrijfsauto’s niet. We zijn in 2018 overgegaan op leasing van personenauto’s. We beschikken over 10 bedrijfsauto’s.

Categorie	Subcategorie	Afschrijftermijn
Vervoer	Personenauto’s	5 jaar
	Materieel voertuigen	10 jaar
Apparatuur	Hardware	4 jaar
	Meetapparatuur	5 tot 10 jaar
	Inventaris	5 jaar
Software	Immateriële activa	5 jaar

Vlottende activa
Eind 2020 was er een hoog debiteurensaldo (onderdeel van de uitzettingen < jaar) in verband met de afrekening met de partners. Dit hoge saldo aan het eind van het jaar is structureel; De bevoorschotting is gebaseerd op de afspraken in het werkpakket. Veel partners geven gedurende het jaar aanvullende opdrachten die (nog) geen bevoorschotting kennen.

Onderhanden werk
In de systematiek 'outputfinanciering' worden producten pas afgerekend nadat ze volledig zijn voltooid. De systematiek die wordt gehanteerd: van elk onderhanden product wordt de status bepaald (intake, voorbereiding, in onderzoek, enz.). Er is een norm bepaald per status van de gemiddelde tijdsbesteding op dat moment. Deze tijdsbesteding wordt gekwantificeerd via het uurtarief.

Vaste passiva
De Algemene Reserve zal door het positieve resultaat in 2020 (afgerond € 170) iets stijgen. We hebben voorgesteld aan het algemeen bestuur dit saldo aan een te vormen bestemmingsfonds voor de opleidingen omgevingswet te doteren. Eind 2021 zal dit besteed zijn.

Reserves x € 1.000	Realisatie 31-12-2020	Mutaties 2021	Prognose 31-12-2022	Mutaties 2022	Prognose 31-12-2022
Algemene reserve	470	12	483	0	483
- bestemming opleidingen omg. wet		158			
BR Provincietaken	92		92		92
BR Bureau milieumetingen	201		201	-77	124
Reserves	**763**	**170**	**775**	**-77**	**698**

In de bestemmingsreserve Bureau milieumetingen (team meten & advies) vinden mutaties plaats in verband met de afschrijvingskosten van de investeringen, gepland in 2021 en 2022.

De harmonisatievoorziening, die de toelagen van medewerkers die bij de oprichting in 2013 zijn overgekomen van de provincie Gelderland dekt, heeft een looptijd tot na 2030.

Voorzieningen x € 1.000	Realisatie 31-12-2020	Mutaties 2021	Prognose 31-12-2022	Mutaties 2022	Prognose 31-12-2022
Harmonisatietoelage Prov. Gelderland	443	-40	403	-40	363
Bovenmatig verlof	124	-124	0		0
Personele kosten	256	-100	156	-100	56
Reserves	**823**	**-264**	**559**	**-140**	**419**

Vooruit ontvangen middelen
Op de balans staat ultimo 2020 een bedrag van afgerond € 0,15 miljoen (onder de post 'vlottende schulden < jaar). Dit bedrag betreft niet gebruikte budgetten voor 'asbestdaken' en RvmK. Het bestuur zal nog bepalen op welke wijze deze middelen worden aangewend, dan wel worden gerestitueerd.
De resterende middelen betreffen vooral crediteuren en te betalen BTW. Dit is structureel elk jaar vrij hoog.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate we in staat zijn tegenvallers op te vangen. Hiervoor is een risico-inventarisatie

opgesteld. In de jaarstukken 2020 is een risico beschrijving in algemene zin opgenomen op basis van het type risico dat kan optreden. Hieronder een samenvatting.

Vier type risico's
Er is onderscheid te maken in vier type risico's:
• Risico's met betrekking tot de exploitatie: Dit betreft tegenvallers uit de normale bedrijfsvoering, door onvoorziene gebeurtenissen, prijsstijgingen die uitstijgen boven de toegepaste indexering in de begroting, dan wel tegenvallende inkomsten. De transitie naar outputfinanciering valt onder deze laatste categorie; minder afname van producten dan begroot en/of een te lage kostprijs. Medio 2021 ronden we een analyse af naar de risico's en kostenontwikkeling van outputfinanciering. De geschatte omvang van het risico is € 200.000;

• Risico's met betrekking tot de taakuitvoering: We kunnen aansprakelijk worden gesteld voor fouten in de reguliere taakuitvoering en bedrijfsvoering. Dit betreft vooral een bestuurlijk- en imago risico. ODRA is verzekerd voor maximaal 2 keer € 2,5 miljoen per jaar voor beroepsfouten;

• Het risico van frictiekosten ontstaat bij majeure aanpassingen in de organisatie (structuur), ingegeven door wetswijzigingen of majeure wijzigingen in de werkpakketten voor partners. De omvang van het financiële risico kan oplopen van € 0,1 tot € 0,5 miljoen. We hebben in deze begroting € 100.000 gereserveerd als dotatie aan personeelsvoorziening;

• Het risico om niet te voldoen aan algemene wet- en regelgeving, zoals belastingwetten, AVG en internationale verordeningen. Het risico is vooral bestuurlijk en imago, en niet zozeer kwantitatief.

We hebben op basis van bovenstaande een weerstandsvermogen nodig van € 0,4 tot € 0,8 miljoen. In onderstaande tabel is aangegeven dat de Algemene Reserve ultimo 2022 naar verwachting circa € 483.000 bedraagt. Samen met de bestemmingsreserves is het weerstandsvermogen genoeg voor de benoemde risico's. Door de stijgende omzet neemt het percentage vermogen wel af.

Kengetallen
Het doel van de financiële kengetallen is inzicht te geven in de balanspositie en/of de begroting structureel en duurzaam in evenwicht is.

De netto schuldquote geeft inzicht in de verhouding van het vrije vermogen (+ reserves minus vaste activa) ten opzichte van de omzet. Het vermogen en de bestemmingsreserves zijn ultimo 2022 € 0,7 miljoen. De investeringen in activa € 0,2 miljoen. De schuldquote afschrijvingen neemt verder af.

Kengetallen	Prognose 2021	Realisatie 2020	Prognose 2022
Netto schuldquote	1,3%	1,2%	0,9%
Netto schuldquote (verstrekte leningen)	1,3%	1,2%	0,9%
Solvabiliteit	16,2%	17,1%	16,2%
Structurele exploitatieruimte	0,0%	0,0%	0,0%
Liquiditeit (current ratio)	137,4%	135,0%	129,3%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn om aan de financiële verplichtingen te voldoen. Het percentage is relatief laag. Dit komt met name door een hoog bedrag aan kortlopende passiva. Voor de beoordeling van het structurele- en reële evenwicht van de begroting is het onderscheid gemaakt tussen structurele- en incidentele lasten. Door de outputfinanciering en het jaarlijks vaststellen van een werkpakket door de partners in de Gemeenschappelijke Regeling, is er geen meerjarige toezegging van omzet. Er is wel een verplicht wettelijk basispakket van activiteiten dat door de partners bij ons moet worden neergelegd.

HET FINANCIERINGSVRAAGSTUK WAS DE AFGELOPEN JAREN VAN ONDERGESCHIKT BELANG.

Weerstandsvermogen x € 1.000	Stand 31-12-2020	Stand 31-12-2021	Stand 31-12-2022
Algemene reserve	470	483	483
- onverdeeld resultaat	170	0	0
Bestemmingsreserves			
- provincietaken	92	92	92
- bureau milieumetingen	201	201	124
Totaal bestemmingsreserves	293	**293**	**216**
Onvoorzien	0	**0**	**0**
Totaal	**932**	**775**	**698**
Omzet	19.158	18.347	20.584
- percentage omzetReserves	4,9%	4,2%	3,4%

Financiering, liquiditeit

Het financieringsvraagstuk was de afgelopen jaren van ondergeschikt belang. Door de aanwezigheid van vermogen en voorzieningen, en door de voorschotrekeningen aan de partners aan het begin van het kwartaal, is er vrijwel altijd voldoende saldo om lopende verplichtingen te betalen.

Rente risicobeheer

De treasury functie is gebaseerd op de Wet Fido. Een belangrijk element daarbij is het meer zicht krijgen op de ontwikkeling van de financieringspositie, zowel op korte- als lange termijn. Dit betreft dan met name het in beeld brengen van de behoefte aan financierings-middelen, gerelateerd aan de investeringsplanning en de inzet van vrijvallende dan wel beschikbaar komende financieringsmiddelen.

Schatkistbankieren is eind 2013 in werking getreden. Decentrale overheden dienen vanaf december 2013 banktegoeden, die een vooraf bepaalde drempelwaarde te boven gaan, af te storten naar een rekeningcourant bij het ministerie van Financiën. Voor ons bedraagt de drempelwaarde in principe € 250.000, maar middels een specifieke afspraak met het ministerie van Financiën en de BNG is dit opgehoogd naar € 1,75 miljoen.
We gaan in 2022 geen leningen of deposito's uitzetten die de rente-risiconorm van de wet Fido zal overschrijden.

Kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de wet Fido een norm gesteld voor het maximumbedrag waarop de organisatie haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,2% van het begrotingstotaal. We komen niet boven deze norm uit.

Bedrijfsvoeringprocessen

Deze paragraaf gaat over de sturing en beheersing van onze primaire- en ondersteunende processen. Van belang zijn onder andere: organisatie-structuur, huisvesting, medewerkers, medezeggenschap en ICT.

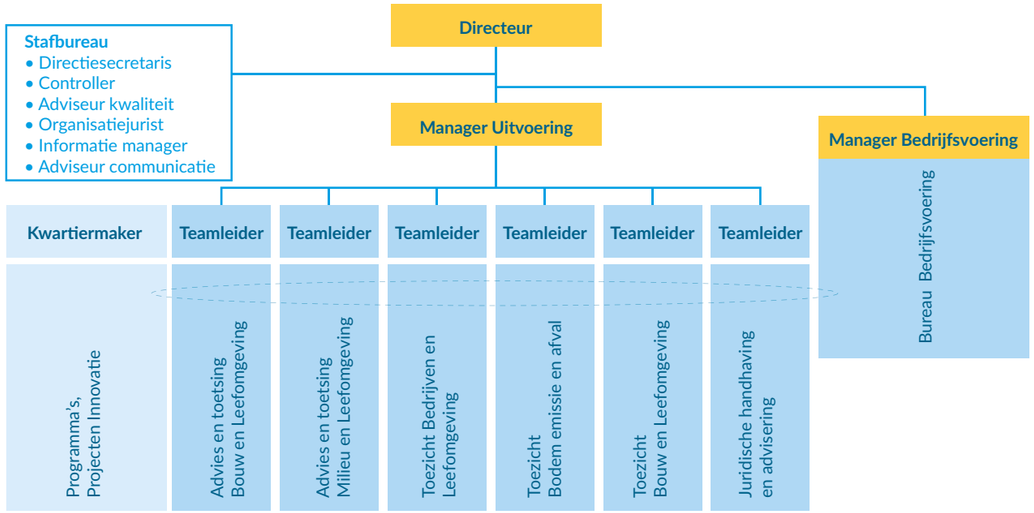
Organisatiestructuur per 1 maart 2020

We zijn sinds 1 maart 2020 georganiseerd in zes teams voor de reguliere VTH-taken, aangestuurd door 1 manager Uitvoering. Daar-naast opereert een team PPI: 'projecten, programma's en innovatie', een bureau Bedrijfsvoering en de Staf.

Het team PPI functioneert als een matrixorganisatie. Tot het team behoren projectleiders die de capaciteit (tijdelijk) uit de reguliere teams betrekken. Bedrijfsvoering ondersteunt het primaire proces middels administratie, HR, communicatie, control en ICT en post\archief. Ook intake-registratie en gegevensbeheer voor het primaire proces worden vanuit bedrijfsvoering vormgegeven. De staf ondersteunt de hele organisatie (inclusief management) en heeft ook een beleidsmatige- en kader-stellende functie.

Bestuurlijk

Er worden in 2022 op bestuurlijk vlak geen grote veranderingen ver-wacht. Wisselingen in het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur zijn het laatst in 2019 gerealiseerd na de gemeenteraad – en provinciale verkiezingen. M.u.v. de gemeente Rozendaal, daar is in 2021 sprake geweest van een wisseling binnen het Algemeen Bestuur ODRA.

Verbonden Partijen

We hebben geen bestuurlijke- en financiële belangen in privaatrechte-lijke of publiekrechtelijke organisaties. We zijn wel lid van ODNL.

Medezeggenschap

Voor de medezeggenschap is een Ondernemingsraad (OR) ingesteld met daarbij een gemandateerde WOR-bestuurder. Tussen de gemandateerde bestuurder en de OR vindt eens per drie weken over-leg plaats. De OR behartigt de personele belangen in de context van de (ontwikkelingen) binnen de organisatie. De OR is betrokken bij de organisatie. Er is sprake van constructief overleg.

Medewerkers

Onze medewerkers vormen de stuwende kracht van de organisatie. In hun dagelijkse werk worden ze in meer of mindere mate geconfronteerd met de complexiteit van de leefomgeving, waarbij het werk binnen een politiek-bestuurlijke omgeving voor een extra dimensie zorgt. Medewerkers zijn productverantwoordelijk. Vak-manschap, vertrouwen, verantwoordelijkheid en samen vormen de kernwaarden van onze organisatie.

Het is dan ook van belang dat de taken in een veilige- en professionele omgeving uitgevoerd kunnen worden. De kwaliteit van de mede-werkers vormt de basis voor het functioneren van de organisatie. Medewerkers moeten voldoen aan de kwaliteitscriteria.
In 2021 wordt een medewerkers onderzoek uitgevoerd. Eventuele verbeteracties worden lopende 2022 uitgezet.

In het jaarverslag 2020 is te lezen dat de opbouw van het personeels-bestand nog niet evenwichtig is. De gemiddelde leeftijd is ruim 46 jaar, waarbij veel uitstroom is te verwachten de komende jaren vanwege pensionering.
Ons beleid is gericht op verjonging van de organisatie, door school-verlaters, trainees of startende professionals aan zich te binden en zelf op te leiden. Hiermee wordt ook bereikt dat de druk die ontstaat doordat schaarse expertise die via inhuur moet worden aangetrokken, vermindert.

Kwaliteit

De scholingsinspanningen en het selectieve wervingsproces leiden ertoe dat we in toenemende mate voldoen aan zowel de robuustheids- als procescriteria van de kwaliteitscriteria. Eind 2020 is nagenoeg aan alle eisen voldaan. Verder is er volop aandacht voor de kwaliteit van de gegevens in de systemen door digitalisering, toetsing en actualisatie van het inrichtingenbestand. Op de kwaliteit verbeteracties wordt integraal regie gevoerd vanuit een Gelders kwaliteitsprogramma.

Het Nieuwe Werken

We zijn gehuisvest in het stadskantoor van de gemeente Arnhem. Een centrale locatie is belangrijk voor de herkenbaarheid en identiteit, voor zowel de medewerkers als voor de opdrachtgevers en externe partijen. Huisvesting moet daarbij een bijdrage leveren aan het werkproces en méér zijn dan een kostenpost. De ambitie is om tijd-, plaats- en apparaat-onafhankelijk werken (TPAW) zoveel mogelijk te stimuleren en mogelijk te maken.

Er is eind 2020 een huisvestingsprofiel aan het bestuur gepresenteerd voor herhuisvesting. Dit wordt in 2021 uitgewerkt, resulterende in een mogelijke verhuizing eind 2022 / begin 2023.

ICT en I-GO

ICT-architectuur is belangrijk voor een doelmatige bedrijfsvoering. Voor ons primaire proces maken we sinds 6 januari 2021 gebruik van het zaaksysteem Open Wave (van REM). Op moment van schrijven is de implementatie enkele maanden geleden succesvol afgerond. Zoals bij veel ICT-systemen zal het (eerste) gebruik veel wensen met zich mee-brengen. Die fine tuning en verbetering zal tot in 2022 doorlopen.
Voor de bedrijfsvoering wordt gebruik gemaakt van SAP-ByDesign (sinds medio 2019). Voor de BI (bedrijfsinformatie -> sturing en verantwoording) wordt SAP analytics gebruikt. Ook hiervoor geldt dat de komende jaren verbetering en doorontwikkeling belangrijk is.
In onze architectuur visie is opgenomen dat we migreren naar ict-applicaties die in 'the cloud' werken. Daarmee wordt plaats- en tijd-onafhankelijk werken beter mogelijk en kunnen we efficiënter, en met lagere kosten de bedrijfsvoering vormgeven.

Binnen het Gelders Stelsel wordt het centraal raadpleegbare bedrijvenbestand doorontwikkeld (kernregistratie I-GO). Deze Gelderse kernregistratie is de bron voor het aanleveren van bedrijfsgegevens aan Inspectieview Milieu (inclusief informatie over handhaving en vergunningverlening). De bijdrage van de Gelderse Omgevingsdiensten bestaat voor een deel uit het beschikbaar stellen van capaciteit en voor een deel uit het beschikbaar stellen van een financiële bijdrage.

MEERJARENBEGROTING

In de vorige hoofdstukken zijn zo goed mogelijk de meerjarige ontwikkelingen beschreven. In de onderstaande tabel zijn deze gekwantificeerd voor ODRA. Het is nog niet mogelijk de ontwikkelingen op partner-niveau uit te werken.

Berekening

Bij de berekening is uitgegaan van de volgende aannames (deels ontleend aan de kerncijfers CPB) en beleidslijnen:

• De volume-ontwikkelingen zijn als totaal nagenoeg neutraal ten opzichte van het concept werkpakket 2021. Op onderdelen verwachten we verschuivingen. Zo is er een toename te verwachten van werkzaamheden rond ondermijning en energie. In het kader van de Omgevingswet is er een toename te verwachten van advies-diensten. Ook is een daling van het aantal (kleine) vergunningen niet uitgesloten. Er wordt meer naar de omgeving als geheel gekeken en er is meer ruimte voor het ontwikkelen van initiatieven. Een toename aan vooroverleggen is te verwachten;

• Mogelijke effecten van de intensivering van de complexe handhaving (met name aandachtsbedrijven) zijn nog niet in de meerjarenbegroting opgenomen;

• Aan de kostenkant heeft ODRArekening gehouden met de mogelijke besparingen op huisvesting en ICT, door de overgang naar flexibelere, mobiele– en thuiswerkplekken;

• Eventuele nieuwe huisvesting is nog niet meerjarig meegenomen. De plannen zijn nog niet concreet genoeg om dit cijfermatig te duiden;

• De tarieven en de materiële kosten zijn geïndexeerd met de vastgestelde CPB-index.

Baten per programma	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Toelichting
1. Vergunningverlening	4.567	4.430	4.297	4.168	4.043	Invloed Omgevingswet
2. Toezicht en handhaving	9.756	10.147	10.553	10.975	11.414	Invloed Omgevingswet
3. Advies	1.764	1.835	1.908	1.985	2.064	Invloed Omgevingswet
4. Stelseltaken	322	322	322	322	322	
5. algemeen en projecten	4.174	4.174	4.174	4.174	4.174	
	20.584	**20.908**	**21.254**	**21.624**	**22.017**	
% verandering		1,6%	1,7%	1,7%	1,8%	Volume- en prijsindex

Kosten	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Toelichting
Personeelskosten	16.784	17.081	17.398	17.736	18.094	
- volume		-0,4%	-0,3%	-0,3%	-0,2%	Bezuinigingen partners
- prijspeil		2,2%	2,2%	2,2%	2,2%	Loonindex
Bedrijfsvoering	2.420	2.230	2.320	2.320	2.220	
- huisvesting & facilitair	883	783	783	783	733	o.b.v. marktverkenning
- ict	881	831	831	831	781	o.b.v. business case VTH
- overige kosten	705	705	705	705	705	
Programmakosten	831	831	831	831	831	
Overdracht bodemtaken	550	550	550	550	550	
	20.584	20.782	21.099	21.436	21.694	

Resultaat	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Toelichting
Baten ODRA						
- bijdragen partners	14.442	14.766	15.112	15.482	15.875	
- baten overige klanten	6.142	6.142	6.142	6.142	6.142	
Baten ODRA	20.584	20.908	21.254	21.624	22.017	
Kosten						
- personeelskosten	16.784	17.081	17.398	17.736	18.094	
- bedrijfsvoering	2.420	2.320	2.320	2.320	2.220	
- overig	1.381	1.381	1.381	1.381	1.381	
Kosten	20.584	20.782	21.099	21.436	21.694	
Saldo	**0**	**126**	**155**	**188**	**323**	
Fin. resultaat		0,6%	0,7%	0,9%	1,5%	

We ramen vanaf 2023 een positief saldo. Het is ter besluitvorming aan het bestuur, hoe dit kan worden aangewend.

Ondertekening

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van Omgevingsdienst Regio Arnhem van 15 april 2021.

De voorzitter
Joa Maouche

De secretaris,
Ruben Vlaander

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: OVERZICHT BIJDRAGEN PER PARTNER

Toelichting op bijlage 1: *De bijdragen van de partners zijn gebaseerd op de concept werkprogramma's per partner. Vanuit de realisatie 2020 blijkt dat gedurende het jaar er diverse opdrachten bovenop het werkpakket aan ons worden gevraagd. Er zijn echter geen stelposten opgenomen voor deze aanvullende opdrachten, omdat omvang lastig is in te schatten.*

De producten en diensten die we leveren, zijn verdeeld in viergroepen: producten, diensten en collectieve diensten.
- *De producten worden afgerekend op de kostprijs. Deze zijn in bijlage 2 opgenomen.*
- *Diensten worden op nacalculatie basis afgerekend, conform de bestede uren. Het tarief is vast en bedraagt € 92,- per uur.*
- *Onverdeeld; dit betreffen stelposten. De negatieve bedragen worden gezocht binnen het werkprogramma van de betreffende partner.*

Baten per klant x € 1.000	Bouw-producten x tarief	Milieu-producten x tarief	Algemeen producten x tarief	Totaal producten x tarief	Bouw uren x tarief	Milieu uren x tarief	Algemeen uren x tarief	Totaal uren x tarief		Gezamenlijke diensten: Alle partners *)	Deel partners **)	Algemeen ***)	Totaal	Baten ****)	Totaal	%	Aantal producten	Uren diensten	Begroting 2021	Verschil bg 22>21
Arnhem	2.511	994	695	4.201	376	277	154	807		162	277	154	593	35	5.634	29%	5.177	8.768	5.563	72
Doesburg	2	72	7	82	9	14	3	26		14	2	14	30	11	149	1%	116	287	135	14
Duiven	10	223	13	246	4	58	40	102		24	4	15	43		392	2%	310	1.113	310	82
Lingewaard	1.079	488	212	1.779	186	358	528	1.072		68	84	66	217	117	3.185	16%	2.190	11.657	3.182	2
Overbetuwe	19	562	61	641	41	124	51	216		51	9	49	109	26	992	5%	809	2.349	1.029	-37
Provincie regulier		317	3	320		309	385	694		65		21	85	214	1.313	7%	341	7.543	1.444	-131
Provincie Bodemtaken	182	368		550											550	3%	645		660	-110
Provincie Complexe Handhaving		1.299	443	1.742	48	676	932	1.655						107	3.504	18%	3.036	17.990	2.527	977
Provincie Aandachtsbedrijven						174	847	1.021						45	1.066	5%		11.095		1.066
Provincie Samen Sterk						35	153	187							187	1%		2.035		187
Renkum	659	188	129	976	50	52	168	270		48	57	47	152		1.398	7%	1.198	2.933	1.398	9
Rheden	51	254	40	344	10	45	25	80		48	8	46	103	-4	523	3%	760	864	483	39
Rozendaal	2	7	1	11	1	1	1	3		8	1	8	17		31	0%	20	35	28	2
Westervoort	2	52	6	60	1	16	2	19		17	3	10	20		110	1%	85	211	88	22
Zevenaar	17	375	37	428	29	145	28	202		48	8	30	86	-1	715	4%	534	2.197	722	-7
Subtotaal partners	4.533	5.199	1.647	11.379	755	2.283	3.316	6.355		553	454	459	1.466	549	19.748	100%	15.221	69.078	17.562	2.187
% van de omzet				58%				32%					7%	3%						
OD Achterhoek		0	3	3	110		6	117		9			9		129		9	1.270	154	-25
OD De Vallei		61	9	70		6	9	15		9			9		94		70	163	132	-38
OD Nijmegen	1			1		6	81	86		9			9		96		3	940	126	-30
OD Noord-Veluwe		11	5	15		9	3	12		9			9		36		15	126	54	-18
OD Rivierenland										9			9		9				32	-22
OD Veluwe IJssel		15	4	19		6	10	16		9			9		44		21	171	71	-27
Subtotaal Omgevingsdiensten	1	87	20	107	110	26	109	246		55			55		408		118	2.670	568	-160
Montferland													7		7				8	0
Nijmegen		50	2	52		1	1	2							54		36	17	59	-5
TMA						99		99							99			1.072	51	48
Staf	92	74		166										101	267		250		100	167
Subtotaal derden***	92	124	2	218		99		100					7	101	427		286	1.089	217	210
Totaal klanten	**4.625**	**5.409**	**1.670**	**11.704**	**866**	**2.409**	**3.425**	**6.701**		**608**	**454**	**459**	**1.529**	**650**	**20.583**		**15.625**	**72.837**	**18.347**	**2.237**
% van de omzet				57%				33%					7%	3%						

**) Betreft gegevensbeheer, ketentoezicht, ontwikkeling en afstemming strafrecht, klantadvies, milieu en piketdienst*
***) Betreft RIVMK en klantadvies BRIKS*
****) Betreft projectleiding/ondersteuning Omgevingswet, energie, GUOV, ondermijning, circulariteit en innovatiebudget*
*****) Specificatie tabel overige baten*
******) Inclusief 166 duizend euro continueren intensivering bodemtaken*

gemiddeld kengetal (inclusief PCH) 8,1
gemiddeld kengetal (exclusief PCH) 8,6

Baten per klant x € 1.000	Uitbesteed complexe VV en HH	Out of pocket	Wabo, meetdienst en piket **)	Onverdeeld ***)	Totaal overige baten
Arnhem	5		30		35
Doesburg				11	11
Duiven					
Lingewaard	21		96		117
Overbetuwe	14			12	26
Provincie Gelderland			214		214
Provincie Complexe Handhaving		107		0	107
Provincie Aandachtsbedrijven		45			45
Rheden	7			-10	-4
Westervoort					
Zevenaar	14			-15	-1
Subtotaal partners	60	152	340	-3	549
Subtotaal derden			101		101
Totaal klanten	**60**	**152**	**441**	**-3**	**650**

**) Betreft Wabo (Arnhem en Lingewaard), meetdienst (provincie), piket en overige baten (derden)
***) Betreft baten die niet kunnen worden gespecificeerd naar producten n diensten

Collectieve diensten

Voor de collectieve diensten/producten geldt een algemeen geldende verdeelsleutel. Dit betreft een mix van de verhouding tussen inwoneraantallen (60%) en stemverhouding (40%).

Voor de diensten waar niet alle partners aan meedoen (bv. klantenservice Bouw) geldt dat de kosten worden gedragen door de deelnemende partners op basis van de verhouding inwonersaantal.
De kosten worden als materiële kosten in rekening gebracht (in tegenstelling tot voorgaande jaren, waarin ze als uren zichtbaar waren).

Klant	Inwoners		Stemverhouding		Sleutel 60% inwoners - 40% stemverhouding	Sleutel briks
Arnhem	161.965	34%	22	22%	29%	67%
Doesburg	11.036	2%	3	3%	3%	
Duiven	25.075	5%	3	3%	4%	
Lingewaard	46.698	10%	16	16%	12%	19%
Overbetuwe	48.056	10%	8	8%	9%	
Provincie Gelderland	42.851*	9%	16	16%	12%	
Renkum	31.414	7%	12	12%	9%	13%
Rheden	43.603	9%	8	8%	9%	
Rozendaal	1.701	0%	3	3%	1%	
Westervoort	15.005	3%	3	3%	3%	
Zevenaar	43.954	9%	8	8%	9%	
Totaal	**471.358**	**100%**	**102**	**100%**	**100%**	**100%**

* Gemiddelde van 10 partners

Projecten & Gezamenlijke diensten	Begroting 2022	Begroting 2021
Projecten	**358.800**	**308.824**
- circulariteit	46.000	
- energie	138.000	108.646
- GUOV	23.000	28.124
- omgevingswet	128.800	149.054
- ondermijning	23.000	23.000
Gez. Diensten (alle partners)	**553.292**	**538.660**
- gegevensbeheer	81.420	133.676
- ketentoezicht	152.260	149.776
- klantadvies milieu	65.412	109.572
- ontwikkeling strafrecht	147.200	43.608
- piket	107.000	102.028
Gez. Diensten (voor een deel v/d partners)	**461.307**	**605.890**
	0	0
- klantadvies Briks	368.000	471.040
- ORM		36.876
- RVMK	93.307	97.974
Innovatie	**99.999**	
Totaal	**1.473.398**	**1.453.375**

Toelichting:

- *De kosten voor de projecten betreft het gezamenlijke gedeelte; individuele activiteiten zijn in de werkpakketen opgenomen. Inhoudelijk zijn de projecten in hoofdstuk 2 toegelicht.*
- *Nieuw is het project 'circulariteit' Dit wordt in 2021 opgestart. Voor de GUOV geldt dat er in tegenstelling tot voorgaande jaren geen subsidie meer is.*
- *De raming voor de gezamenlijke diensten is bijgesteld op basis van de realisatie van voorgaande jaren. Met name voor strafrecht is een ophoging nodig (zie ook adviescommissie Van Aartsen);*
- *Klantadvies (helpdesk bouw en milieu); i.h.k.v. van de omgevingswet zullen deze intergraler worden. Wat dit concreet betekent voor de raming zal in de loop van 2021 duidelijk worden*
- *ORM is geen onderdeel van de gezamenlijke diensten meer. ODRA voert nog wel de administratie hiervoor tbv de partners.*

BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN KENGETALLEN EN KOSTPRIJZEN

Productnaam	Taakveld	Kengetal 2022	Kostprijs 2022	Aantal producten 2022	Baten '22 per product x € 1.000	%	Aantal producten PCH
Programma 1. Vergunningverlening							
- actualisatierapport omgevingsvergunning milieu	Milieu	12	€ 1.104	21	€ 23	1%	-
- beoordeling melding Activiteitenbesluit en BLBI	Milieu	10	€ 920	452	€ 416	11%	-
- beoordeling melding brandveilig gebruik	Bouw	2	€ 184	133	€ 24	3%	-
- beoordeling melding slopenBouw	Bouw	1	€ 92	1.250	€ 115	31%	-
- beoordeling melding vuurwerk	Milieu	6	€ 552	100	€ 55	2%	-
- besluit m.e.r.-plicht	Milieu	28	€ 2.576	7	€ 18	0%	-
- besluit ontbrandingstoestemming	Milieu	19	€ 1.748	72	€ 126	2%	-
- intrekkingsbesluit omgevingsvergunning bouw	Bouw	4	€ 368	40	€ 15	1%	-
- intrekkingsbesluit omgevingsvergunning milieu	Milieu	13	€ 1.196	8	€ 10	0%	-
- maatwerkvoorschriften milieu	Milieu	14	€ 1.288	60	€ 77	1%	-
- omgevingsvergunning BRIKS regulier enkelvoudig	Bouw	9	€ 828	1.368	€ 1.133	34%	-
- omgevingsvergunning BRIKS regulier meervoudig en uitgebreid	Bouw	23	€ 2.116	484	€ 1.024	12%	-
- omgevingsvergunning BRIKS uitgebreid en ruimtelijke component	Bouw	80	€ 7.360	25	€ 184	1%	-
- omgevingsvergunning milieu regulier	Milieu	28	€ 2.576	27	€ 70	1%	-
- omgevingsvergunning milieu uitgebreid	Milieu	100	€ 9.200	25	€ 230	1%	-
- overige vergunningen BRIKS	Bouw	11	€ 1.012	11	€ 11-	0%	-
Totaal (+ gemiddelden)		**9,4**	**€ 865**	**4.083**	**€ 3.531**	**100%**	-
			Aandeel bouw	3.311	€ 2.506	71%	
			Aandeel milieu/alg	772	€ 1.025	29%	
Programma 2. Toezicht en Handhaving							
- beoordeling milieumelding bedrijf	Milieu	2	€ 184	838	€ 154	7%	798
- beoordelingsrapport saneringsevaluatie bodem	Bouw	5	€ 460	596	€ 274	5%	
- besluit handhavingsverzoek	Algemeen	15	€ 1.380	94	€ 130	1%	10
- controlerapport asbest	Bouw	9	€ 828	226	€ 187	2%	
- controlerapport bodemsanering	Milieu	16	€ 1.472	413	€ 608	4%	
- controlerapport BRIKS Cat. 1 bouwsom < € 100.000	Bouw	8	€ 736	1.036	€ 762	9%	
- controlerapport BRIKS Cat. 2 bouwsom > € 100.000 < € 1.000.000	Bouw	23	€ 2.116	29	€ 485	2%	
- controlerapport BRIKS Cat. 3 bouwsom > € 1.000.000	Bouw	48	€ 4.416	93	€ 411	1%	
- controlerapport grondstromen & bodem	Milieu	9	€ 828	291	€ 241	3%	
- controlerapport milieu complexe inrichting	Milieu	25	€ 2.300	404	€ 929	4%	351
- controlerapport preventief milieutoezicht	Milieu	9	€ 828	1.922	€ 1.591	17%	85
- controlerapport toezicht vuurwerkevenement	Milieu	12	€ 1.104	115	€ 127	1%	
- handhavingsbesluit	Algemeen	22	€ 2.024	340	€ 688	3%	57
- handhavingscontrolerapport	Algemeen	10	€ 920	158	€ 145	1%	60
- intrekkingsbesluit handhaving	Algemeen	3	€ 276	187	€ 52	2%	10
- invorderingsbesluit	Algemeen	7	€ 644	85	€ 55	1%	4
- klachtafhandelingsrapport	Algemeen	2	€ 184	2.781	€ 512	24%	894
- vervolgcontrolerapport milieu	Milieu	6	€ 552	763	€ 421	7%	151
Totaal (+ gemiddelden)		**7,7**	**€ 709**	**11.396**	**€ 8.076**	**100%**	**2.940**
			Aandeel bouw	2.180	€ 2.119	26%	
			Aandeel milieu/alg	9.216	€ 5.957	74%	
Programma 5. Algemeen en Projecten							
- rapportbeoordeling afsteeklijst vuurwerk	Milieu	2	€ 184	50	€ 9	34%	
- EPRTR	Algemeen	10	€ 920	96	€ 88	66%	96
Totaal (+ gemiddelden)		**7,3**	**€ 668**	**146**	**€ 98**	**100%**	**96**
Subtotaal producten		**8,2**	**€ 749**	**15.625**	**€ 11.704**		**3.036**
			Aandeel bouw	5.491	€ 4.625	40%	
			Aandeel milieu/alg	10.134	€ 7.079	60%	

Naam dienst	Taakveld	Aantal uren 2022	Baten '22 per dienst x € 1.000	%	Aanvullend PCH		
Programma 1. Vergunningverlening							
- advies vergunningen en meldingen milieu	Milieu	292	€ 27	3%	-		
- adviesrapport zienswijze vergunning	Algemeen	785	€ 72	8%	-		
- beoordeling BRIKS aspect	Bouw	2.290	€ 211	25%	-		
- beoordeling deelaspecten	Bouw	100	€ 9	1%	-		
- beroep vergunning	Algemeen	664	€ 61	7%	-		
- besluit op bezwaar vergunning	Algemeen	966	€ 89	10%	-		
- omgevingsvergunning milieu complex ODRA	Milieu	184	€ 17	2%	-		
- voorlopige voorziening vergunning	Algemeen	109	€ 10	1%	-		
- vooroverleg BRIKS	Bouw	2.633	€ 242	28%	-	5.023	54% aandeel bouw
- vooroverleg milieu	Milieu	1.315	€ 121	14%	-	4.315	46% aandeel milieu/alg
Totaal		**9.337**	**€ 859**	**100%**	**-**		
Programma 2. Toezicht en Handhaving							
- adviesrapport zienswijze handhaving	Algemeen	415	€ 38	3%	-		
- beoordeling milieumelding bedrijf	Milieu				1.596		
- beoordeling rapportageverplichting milieu	Milieu				2.080		
- beroep handhaving	Algemeen	1.076	€ 99	7%	-		
- besluit handhavingsverzoek	Algemeen				150		
- besluit op bezwaar handhaving	Algemeen	3.064	€ 282	21%	-		
- bestuursdwanguitvoering	Algemeen	250	€ 23	2%	-		
- controlerapport BRIKS bestaande bouw	Bouw	4.192	€ 386	28%	-		
- controlerapport milieu complexe inrichting	Milieu				8.775		
- controlerapport preventief milieutoezicht	Milieu				765		
- controlerapport specialistisch milieutoezicht	Milieu	204	€ 19	1%	-		
- handhavingsbesluit	Algemeen				1.254		
- handhavingscontrolerapport	Algemeen				600		
- inbreng en afstemming ODRA-expertises	Milieu	1.415	€ 130	10%	-		
- inning	Algemeen	65	€ 6	0%	-		
- intrekkingsbesluit handhaving	Algemeen				30		
- invorderingsbesluit	Algemeen				28		
- inzet toezichthouders	Algemeen	2.585	€ 238	18%	-		
- klachtafhandelingsrapport	Algemeen				1.788		
- strafrecht complex	Algemeen	1.350	€ 124	9%	-		
- vervolgcontrolerapport milieu	Milieu				906	4.192	28% aandeel bouw
- voorlopige voorziening handhaving	Algemeen	100	€ 9	1%	-	10.523	72% aandeel milieu/alg
Totaal		**14.715**	**€ 1.354**	**100%**	**17.972**		
Programma 3. Advies							
- adviesrapport milieu-activiteit	Milieu	7.442	€ 685	40%	-		
- beheer kaarten en zones milieuexpertise	Milieu	474	€ 44	3%	-		
- EPRTR	Algemeen				960		
- geluidssaneringen wegverkeer	Milieu	1.130	€ 104	6%	-		
- meetadviesrapport	Milieu	8.027	€ 738	43%	-		
- omgevingsadviesrapport	Milieu	1.645	€ 151	9%	-		
Totaal		**18.718**	**€ 1.722**	**100%**	**960**		
Programma 4. Stelseltaken							
- coördinatie complexe handhaving	Algemeen	3.300	€ 304	85%	-		
- ontwikkeling en afstemming DAT	Milieu	92	€ 8	2%	-		
- ontwikkeling en afstemming LMA	Milieu	505	€ 46	13%	-		
Totaal		**3.897**	**€ 359**	**100%**	**-**		
Programma 5. Algemeen en Projecten							
- beleids- en bestuursondersteuning	Algemeen	2.445	€ 225	9%	-		
- besluit WOB-verzoek	Algemeen	350	€ 32	1%	-		
- communicatie	Milieu	1.000	€ 92	4%	-		
- detachering	Algemeen	768	€ 71	3%	-		
- kennisontwikkeling	Algemeen	4.410	€ 406	17%	-		
- omgevingsscans	Milieu	200	€ 18	1%	-		
- partnerspecifieke werkafspraken	Algemeen	1.000	€ 92	4%	-		
- programmamanagement	Milieu	2.265	€ 208	9%	-		
- programma-ondersteuning	Algemeen	690	€ 63	3%	-		
- projectleiding en -ondersteuning	Algemeen	9.283	€ 854	35%	-		
- project-ondersteuning	Algemeen	3.765	€ 346	14%	-		
Totaal		**26.176**	**€ 2.408**	**100%**	**-**	9.215	13% aandeel bouw
Subtotaal uren		**72.843**	**€ 6.702**		**18.932**	63.628	87% aandeel milieu/alg

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

2020 IS EEN BIJZONDER JAAR, ONZE PRESTATIES OP EEN RIJ !

JAARREKENING 2020
OMGEVINGSDIENST
REGIO ARNHEM

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

1

INHOUD

KATERN 1

2020 een bijzonder jaar 04

Voorwoord Ruben Vlaander

Onze prestaties op een rij 06

. Klanten zijn tevreden
. Financieel resultaat
. Drie gemeenten en provincie
. Meer verbouwingen
. Milieuvergunningen
. Omgevingswet
. Resultaten programma Vergunningen

Naleefgedrag verbeteren 09

. Bouwtoezicht
. Niet gerealiseerd
. Terughoudend
. Ondersteuning BOA
. Vuurwerkverbod
. LHS als referentie
. 250 keer in actie
. 305 EML-controles
. Nieuw kamerverhuurbeleid
. Overlastpanden aangepakt
. Resultaten programma Toezicht

Adviseurs geluid, trillingen en emissies 012

. Meten en advies
. Meer juristen
. Minder verkeerslawaai
. Toezicht met drone
. Resultaten programma Advies

Focus op projecten en innovatie 014

. Omgevingswet
. Ondermijning
. Programma energie
. Collectieve diensten
. Resultaten programma Projecten

We werken samen in Gelderland 016

. Stelseltaken door de Gelderse Omgevingsdiensten
. Complexe handhaving door Omgevingsdienst Regio Arnhem
. Aandachtsbedrijven
. Samenwerken in ‘samen sterk’
. Resultaten en kosten van de Stelseltaken
.Complexe vergunningen

Werken aan een doelmatige bedrijfsvoering 019

. Grootste veranderingen
. Outputfinanciering
. Maandelijks rapporteren
. MT-dashboard
. Organisatieontwikkeling
. Sociaal beleid
. Lerende organisatie
. Bedrijfsgezondheid
. Duurzame inzetbaarheid
. Verzuim
. Ziekte en werkloosheid
. Overige HR cijfers. (inclusief arbo)
. Leeftijd medewerkers
. In-, door- en uitstroom
. VTH Kwaliteitscriteria
. Facilitaire diensten
. Governance
. Bestuur
. Managementteam
. Algemeen bestuur
. Regeling Besluit begroting verantwoording (BBV)

KATERN 2

Verantwoording en toelichting financiële cijfers 026

. Inleiding
. Grondslagen en uitgangspunten

Baten en lasten programma-indeling 028

. Drie klantcategorieën
. Toerekening kosten en baten in de programma begroting en realisatie
. Output (financiering) op hoofdlijnen
. Specificatie overhead
. Specificatie programma’s en projecten
. Financiering

Staat van baten en lasten categoriale indeling 033

. Begroting en Realisatie 2020 - categoriaal

Toelichting op de staat van baten en lasten 035

. Loonkosten intern en inhuur externe capaciteit
. Salariskosten
. Bijzonder inhuur
. Opleidingskosten
. Algemene personeelskosten + dotatie personeelsvoorziening
. Wet normering topinkomens (WNT)
. Huisvesting, ICT- en facilitaire kosten
. Thuiswerken
. ICT kosten
. Inhuur adviesdiensten
. Baten

Balans per 31 december 039

. Vaste activa
. Vlottende activa
. Vaste passiva
. Vlottende passiva

Financiële weerbaarheid en risico’s 045

. Weerstandsvermogen
. Risico’s
. Financiële kengetallen
. Financiering, treasury, bankieren

Bijlagen 048

Colofon

De Jaarrekening 2020 van de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) is een weerslag van onze collectieve prestaties en is geschreven door teamleiders, management, staf en communicatie (eindredactie).

De foto’s zijn van Karin Veenendaal (karinveenendaal.nl) en StudioBont (studio-bont.nl) heeft het jaarverslag vormgegeven.

We verspreiden ons jaarverslag naar onze partners, raadsleden en statenleden en publiceren dit verslag opodra.nl/overons Voor reacties of vragen communicatie@odra.nl.

1 VOORWOORD

2020 EEN BIJZONDER JAAR
Voorwoord Ruben Vlaander

Voor velen is 2020 een bijzonder jaar geweest. Een jaar met meerdere gezichten. In het eerste kwartaal overheersen het optimisme en de gunstige perspectieven voor het bedrijfsleven en de samenleving als geheel. Het tweede, derde en vierde kwartaal zijn totaal anders. In kwartaal één kan het niet op, zo lijkt het, in de daaropvolgende kwartalen steekt het Kabinet tientallen miljarden euro's in de economie. We leven het eerste kwartaal in een hoogconjunctuur, de rest van het jaar spreken we over crisis.

Tot medio maart is de dynamiek in economie en samenleving hoog. Dat merken wij bij ODRA bijvoorbeeld in het aantal vergunningaanvragen, in de regel een graadmeter voor de stand van de economie. De stikstofproblematiek tempert echter het bouwtempo. De uitspraak van de Raad van State dat we niet op de pof kunnen (PAS-regeling) leven, beïnvloedt het milieubeleid. De COVID-19 pandemie dringt de stikstofproblematiek enigszins naar achtergrond, maar de afdeling in het provinciehuis belast met dit dossier is drukker dan ooit. Stikstof vraagt om een oplossing, maar die oplossing is razend ingewikkeld en duur. Tijdens de eerste lockdown zien we nog een toename van klussen in en om het huis. Bij de milieustraten bijvoorbeeld, is het aanbod asbest uit de schuurtjes, kelders, tuinen en van de zolder groter. Met Omroep Gelderland geven we voorlichting over verantwoord omgaan met asbest. Ook het beroep dat op handhavers wordt gedaan is groot. De anderhalvemeter-maatregel handhaven in parken en openbare ruimtes is voor een aantal gemeenten bijna niet te doen. We springen bij en onze toezichthouders lopen samen met gemeentelijke Boa's in de parken en over de markt.

COVID-19 beheerst sinds maart niet alleen de economie en het openbare leven, maar ook achter de voordeur is de pandemie voelbaar. COVID-19 gooit het dagelijkse doen en laten van onze medewerkers zo goed als op slot: beperkt collegiaal contact, thuiswerken, de eigen kinderen les geven, minder fysieke controles en bij de jaarwisseling is er geen perspectief.

We hebben dit jaar met vallen en opstaan nieuwe manieren van werken uitgevonden. We beseffen hoe belangrijk goed functionerende ICT-systemen en hardware zijn om niet stil te vallen en onze taken 'gewoon' te kunnen uitvoeren. Uit de huisvestingsenquête wordt duidelijk dat ICT en thuiswerken extra aandacht vragen. We zullen, zo blijkt uit die enquête, in de toekomst minder kantoorruimte nodig hebben. Thuiswerken wordt normaal.

We erkennen de potentie van ICT voor onze reguliere taken, maar benutten nog onvoldoende de kansen van data-analyse voor de aanpak van ondermijning, ketensamenwerking en risicogericht toezicht en handhaving. We zien het belang van goede registratie en archivering en hebben geïnvesteerd in een nieuw zaaksysteem, OpenWave. Een systeem dat klantvriendelijker is, gegevens kan uitwisselen met andere diensten en op termijn kunnen onze klanten online meekijken. We zijn op weg om de informatiebehoefte van de ondernemer en burger beter te organiseren, en maken in 2020 de start van een nieuwe website.

Digitale ondersteuning (DSO) is onmisbaar als in 2022 de Omgevingswet van kracht wordt, maar kampt met kinderziektes en vertraging. COVID-19 stak een spaak in het wiel van de geplande voorbereiding en opleidingen van medewerkers. Dat de Omgevingswet een jaar is doorgeschoven geeft meer voorbereidingstijd. Het geeft ook politiek ruimte om nog eens na te denken over de Wet kwaliteitsborging en de bodemtaken die terug gaan naar de gemeenten. De impact van de wet voor onze organisatie is nog niet in zijn geheel te overzien. Hoe dan ook de voorbereidingen op de nieuwe wet en de nieuwe manier van werken, doet een beroep op onze professionele vaardigheden.

We hebben ondanks de beperkingen toch grote stappen gezet. De structuur van de organisatie is in maart 2020 aangepast, zodat meer tijd is voor 'ons menselijk kapitaal, de medewerkers'. Naast de aanpassingen in de structuur en indeling in nieuwe teams, hebben we aandacht gehad voor de internalisering van onze kernwaarden: samen, verantwoordelijk, vertrouwen, vakmanschap en 'het goede gesprek' geïntroduceerd met video en online bijeenkomsten. Thuiswerken, vergaderen en collega's ontmoeten via Teams en Zoom, trekt een zware wissel op de motivatie. Maar de spirit en de betrokkenheid van medewerkers bij de organisatie en de uitvoering onze taken hebben de wind in de rug. We hebben onze kijk op relatiebeheer geactualiseerd en in praktijk gebracht, de teamleiders zijn nu elk voor één van onze partners het aanspreekpunt.

Waar economie en samenleving een groot deel van het jaar op een laag pitje door draait, zien we dat de 'drugsindustrie' zich niet houdt aan het COVID-19 regime. Onze piketcollega's rukken bij nacht en ontij uit om steeds opnieuw geconfronteerd te worden met de brutaliteit van het dumpen van drugsafval. De kosten van opruimen en saneren komen voor rekening van de gemeenten. Geld dat gemeenten niet kunnen besteden aan andere nuttige zaken. We maken met onze partners werk van terugdringen van de invloed van de onderwereld in de bovenwereld. We werken samen met ketenpartners in projecten en starten de voorbereidingen voor het project Theseus (ondermijning op bedrijventerreinen).

'Samen Sterk' is de paraplu voor de intensivering van de samenwerking met ODRN (Nijmegen), provincie Gelderland en ODRA. We zijn uitgedaagd om in twee jaar tijd het toezicht en de handhaving voor provinciale bedrijven nog verder te verbeteren. De lat ligt hoog, het moet anders, het moet beter. In het programma 'Toezicht en Handhaving complexe provinciale bedrijven' werken van begin januari 2020 circa twintig toezichthouders van verschillende Omgevingsdiensten intensief samen en de beoogde resultaten zijn in dit eerste jaar gehaald. De projectmatige aanpak van de 'Aandachtsbedrijven' is eind 2020 gaan lopen.

Als uitvoeringsdienst worden we ook dagelijks geconfronteerd met de effecten van (Rijks)beleid, wet- en regelgeving en visie op handhaving. Onze mensen komen 'in het veld' de excessen tegen. We zitten aan tafel bij een ondernemer en zien daar enerzijds de onmogelijkheden van de wet- en regelgeving en anderzijds de mazen in de wet.
Wij komen in onze controles de soms dunne grenzen tegen tussen onder- en bovenwereld en dat is waardevolle informatie voor partners in de keten. Onze ervaring en deskundigheid kunnen we inzetten voor de ontwikkeling van beleid op lokaal, nationaal- en internationaal niveau. Met onze kennis kunnen beleidsmakers en wetgevers juist hun voordeel doen. En dat wordt gewaardeerd, blijkt uit het klanttevredenheidsonderzoek. Tachtig procent van onze klanten is tevreden.

We zijn nu nog vooral bekend van de 'klassieke' VTH-taken: vergunningverlening, toezicht en handhaving. En dat doen we goed en steeds beter. Het is onze ambitie om vooral op het punt van integrale aanpak van VTH beter te worden. Wat we concreet doen leggen we ieder jaar vast in werkprogramma's en prestatieafspraken met onze partners. De uitbraak van COVID-19 is niet te voorzien geweest. Dat betekent een aanzienlijk verschuiving in het overzicht van onze werkzaamheden.

In deze Jaarrekening nemen we u mee in de resultaten die we geboekt hebben en waar het nog beter kan.

WE HEBBEN ONDANKS DE BEPERKINGEN TOCH GROTE STAPPEN GEZET. DE STRUCTUUR VAN DE ORGANISATIE IS IN MAART AANGEPAST, ZODAT MEER TIJD IS VOOR 'ONS MENSELIJK KAPITAAL, DE MEDEWERKERS'.

Ruben Vlaander
Directeur Omgevingsdienst regio Arnhem

1 JAARVERSLAG 1

ONZE PRESTATIES OP EEN RIJ

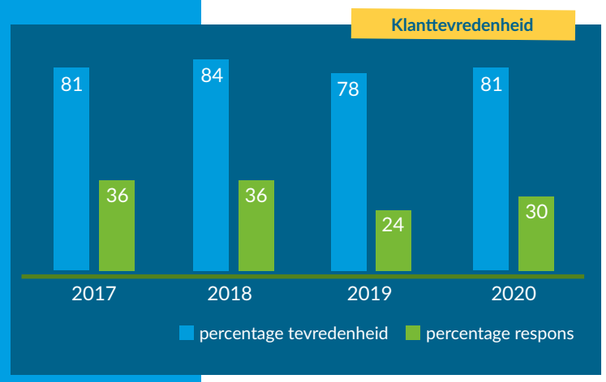
Met dit jaarverslag 2020 doen wij verslag over onze prestaties. We laten zien waar het goed ging, maar melden ook waar we de doelen niet gehaald hebben en wat op die punten onze ambities zijn. Ons jaarverslag is het sluitstuk van de Planning en Control-cyclus, die altijd start met een uitgangspuntennotitie (najaar 2018) en die we samen met onze partners vertalen naar het werkprogramma 2020.

Klanten zijn tevreden

We vinden het belangrijk om te weten hoe klanten ons werk waarderen. Om hier zicht op te krijgen voeren we maandelijks een online-onderzoek uit. Klanten kunnen aangeven hoe tevreden ze zijn over onze dienstverlening van vergunningverlening, controles en klachtbehandeling. In 2020 gaven gemiddeld meer dan 80% van alle ondervraagden aan tevreden of zelfs zeer tevreden te zijn over de dienstverlening van ODRA. De tevredenheid over de klachtbehandeling is een onderdeel hiervan, maar valt op door een lagere tevredenheidsscore. Positief hieraan is dat het percentage tevredenheid stijgt van 50% in 2019, naar 60% in 2020 (zie ook de prestaties van Toezicht). Sinds medio 2019 vragen we naast vergunningverlening de tevredenheid uit op de klachtbehandeling en controles. Dit verklaart de dip in 2019. Na diverse verbeteracties is de totale klant-tevredenheid weer op het gewenste niveau. Denk hierbij aan het intensiveren van contactmomenten, maar ook de (digitale)informatievoorziening.

Financieel resultaat

Een belangrijk doel voor ons en de partners betreft het financiële resultaat. ODRA heeft een begroting 2020 dat uitging van een negatief saldo van € 162.000. Dit betrof eenmalige kosten voor de opleidingen voor de omgevingswet.
Het resultaat is € 169.700 positief. Het begrote bedrag voor de omgevingswet opleidingen is nagenoeg niet gebruikt (door uitstel van de wet). Daarnaast hebben we met name op huisvesting en ICT kunnen besparen (deels door Corona), en minder uitgegeven dan begroot.

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Prestaties vergunningen

Drie gemeenten en provincie
Voor drie gemeenten (Arnhem, Lingewaard, Renkum) en de provincie Gelderland hebben we in 2020 ook de meldingen en vergunning-verlening afgehandeld die te maken hebben met de overige activiteiten van de Wabo. Denk aan adviezen op het gebied van constructie-techniek, welstandstoets en monumentenzorg. Bij planologische afwijkingen zoeken we altijd afstemming met de partner in kwestie.

We hebben voor Renkum, Lingewaard en provincie ook de bezwaar- en beroepsprocedures afgehandeld. Dat doen we volgens de geldende kwaliteitsstandaarden en binnen de wettelijke termijnen.

We ondersteunen inwoners en ondernemers professioneel en effectief bij de voorbereiding van (bouw)planontwikkeling, procedures en stappenplan en bij de beoordeling op juistheid en volledigheid.
We kijken ook mee als het gaat om een constructieve toets.

Meer verbouwingen

2020 is vanwege de COVID-19-maatregelen een bijzonder jaar en dat heeft een verrassend effect op vergunningverlening voor de bouw. We tellen een hoger aantal aanvragen voor verbouwingen door particulieren.

In december zien we, op de valreep en tegen de verwachting in, veel bouwaanvragen binnen komen. Dit is een effect van de invoering per 2021 van de *Bijna Energie Neutraal Gebouw-regeling*, de zogenoemde BENG-normen. De BENG-normen betekenen over het algemeen een verhoging van de kosten voor de aanvrager.

We hebben in 2020 alles bij elkaar circa 10% meer bouwvergunningen en sloopmeldingen afgehandeld dan andere jaren. Samen bijna 3.500. Het is ons nog niet gelukt om de afhandeling van bouwvergunningen af te handelen binnen de wettelijke termijn. Daarentegen is de klant-tevredenheid met 3% gestegen.

Milieuvergunningen

Wij beoordelen voor alle partners de milieuvergunningaanvragen en meldingen op juistheid en volledigheid en dat doen we binnen de wettelijke termijnen en zoveel mogelijk integraal door aansluiting te zoeken bij de disciplines van de partners. Het is een basistaak in het kader van de *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).*

Het is voor ons ieder jaar weer lastig om te sturen op milieu-gerelateerde activiteiten. Die zijn vraag-gestuurd en moeilijk te plannen. De COVID-19 pandemie heeft effect en dat zien we terug in ons werk. Minder bedrijfswijzigingen en minder nieuwe bedrijven betekent dat wij minder milieuvergunningen hebben afgehandeld. Dat geldt ook voor het aantal klachten. Vooral horeca gerelateerde klachten zijn fors minder vanwege de lockdown: minder controles en geluidsmetingen verricht.

Omgevingswet

De *Omgevingswet* mag dan een jaar zijn uitgesteld en waarschijnlijk 1 januari 2022 van kracht worden, we hebben in 2020 niet stil gezeten. We hebben geoefend met de wet door de pilot Viskwekerij Omgevingswet-proof uit te voeren. Met ondersteuning van het Rijk hebben we met veel verschillende partijen samengewerkt en de pilot succesvol afgerond.

Met de Omgevingswet wordt ook de *Wet kwaliteitsborging (Wkb)* van kracht. Deze wet heeft impact op ons werk. We zijn in samenwerking met Arnhem, Lingewaard en Renkum gestart met de voorbereidingen. We hebben over de gevolgen van de Wkb een opinieartikel geschreven voor Binnenlands Bestuur. In december hebben we een begin gemaakt met een officieel landelijk proefproject in samenwerking met private partijen (onder meer aannemers).

Resultaten programma vergunningen (regulier voor partners, OD's en derden (excl. PCH))

Programma vergunningen	Beoogd resultaat	Realisatie 2019	Doel 2020 (initiele begroting)	Realisatie 2020 aantal ↗ tov 2019
Productie	Tussen de 95%-105% van de werkprogramma's + aanvullende opdrachten is gerealiseerd (bouw en milieu samen)	110% product 108% diensten	3.997 producten 6.517 uren (diensten)	prod. 4.254 106% uren 10.515 161%
Actualiteit	Actualiteit omgevings-vergunningen milieu			
Kwaliteit	Medewerkers voldoen aan kwaliteitscriteria	92%	90%	95% ↗
Klant-tevredenheid	Klanten zijn (zeer) tevreden over de dienstverlening	82%	80%	85% ↗
Financiële realisatie	• kosten (x €1.000) • baten (x €1.000)	**Saldo € 172** € 4.488 € 4.659	**Saldo - € 53** € 4.076 € 4.129	**Saldo € 300** € 4.273 € 4.573

Toelichting op de resultaten van programma vergunningen

• **Productie:** De productie ligt gemiddeld 6% hoger dan begroot. Er is ten opzichte van 2019 vooral meer gerealiseerd op bouw-vergunningen (+9%) en sloopmeldingen (+15%). Ook de advisering en vooroverleg hierover is toegenomen met circa 60% meer uren aan diensten. Daarnaast is er een ruime verdubbeling van het aantal uren op de dienst 'besluit op bezwaar'.

• **Tijdigheid:** De tijdsdruk voor het realiseren van vergunningen was soms hoog. Er was vooral aan het einde van het jaar een enorme toename van aanvragen. We hebben de tijdigheid ten opzichte van vorig jaar niet kunnen verbeteren.

• **Kwaliteit:** De nieuwe VTH-kwaliteitscriteria (versie 2.2) zijn medio 2019 ingegaan. 95% van de vergunningverleners die getoetst zijn voldoen aan deze nieuwe norm.

• **Klanttevredenheid:** De klanttevredenheid op vergunningen is gestegen van 82% naar 85%, ruim boven de norm (norm wordt gehanteerd door het Gelders Stelsel). Klanten van de afdeling vergunningen zijn door ons actief benaderd om hun mening te geven over de dienstverlening. De tevreden klanten geven de snelheid, goede bereikbaarheid, prettige communicatie en deskundige informatieversteking als belangrijkste pluspunten weer. De respondenten die ontevreden zijn (15%) noemen hierbij als redenen de onduidelijke informatievoorziening (OLO) en onvrede over het niet verlenen van de aangevraagde vergunning.

• **Kosten en baten:** De kosten voor de programma's bestaan uit de personeelskosten verdeeld op basis van de verhouding geleverde producten/diensten én de toegerekende overhead. De baten betreffen de gerealiseerde werkprogramma's. De kosten en baten zijn in evenwicht en conform de begroting.

NALEEFGEDRAG VERBETEREN

Voor al onze partners voeren we het milieutoezicht bij bedrijven uit, houden we toezicht op asbestsaneringen en behandelen we overlastmeldingen van omwonenden. Toezicht en handhaving zijn in onze ogen cruciale schakels in de reguleringsketen. We vinden dat preventief toezicht op (bedrijfsmatige) activiteiten de kans verkleint op ongevallen, incidenten of zelfs rampen. Wij zetten ons in om het naleefgedrag van bedrijven te verbeteren. We toetsen de wettelijke voorschriften, zijn oplossings-gericht en bij een overtreding volgen we de sanctiestrategie. Het gaat ons om een gezonde en veilige leefomgeving.

Bouwtoezicht

Voor Arnhem, Lingewaard en Renkum voeren we het toezicht uit op bouwprojecten, monumenten en verbouwingen en behandelen we gerelateerde overlastmeldingen. In opdracht van de provincie Gelderland houden we toezicht op vuurwerkevenementen.

Niet gerealiseerd

De werkprogramma's toezicht en handhaving zijn in 2020 niet helemaal gerealiseerd. De COVID-19 pandemie is de belangrijkste verklaring voor dit achterblijven. Voor ons betekent afgelasten van evenementen, vuurwerkshows, optredens en gesloten horeca dat we minder op pad zijn geweest voor geluidsmetingen, controles op de vuurwerkevenementen en klachten over horeca.

Terughoudend

We zijn ook vanwege het risico op verspreiding van COVID-19 terughoudend geweest met het uitvoeren van fysieke inspecties. Fysieke controles hebben plaats gemaakt voor digitale controles. Wat het precies betekent voor de kwaliteit van ons werk, is niet één-twee-drie te zeggen. Zelfcontrole en telefonisch doornemen van checklisten en relevante documenten met bedrijven is anders dan rondlopen bij een bedrijf.

Ondersteuning BOA

In de eerste weken van de lockdown en verbod op samenscholing, hebben we Arnhem en Overbetuwe ondersteund door medewerkers toe te voegen aan de BOA-poule. Dat is zeer gewaardeerd. Onze medewerkers brengen senioriteit mee en kennen veel ondernemers. Verder hebben we tijdens 'de hamsterperiode' niet gehandhaafd op de laad- en lostijden bij supermarkten.

Vuurwerkverbod

Het vuurwerkverbod is door het Kabinet laat in het jaar ingesteld. Voor de uitwerking van een vergoeding voor handelaren, hebben wij informatie gedeeld met de landelijk Inspectie Leefomgeving en Transport over ons bekende vuurwerkhandelaren en –opslagen. We zijn proactief gaan controleren op carbidverkoop en hebben gespeurd op het internet en de illegale verkoop van carbid per direct stil gelegd.

LHS als referentie

De landelijke handhavingsstrategie (LHS) is voor ons een belangrijke referentie-document. De LHS verbindt het gedrag van de overtreder aan de impact van de overtreding. *'Ruimte geven waar dat kan, maar direct doorpakken als het nodig is'*, is het motto dat ons richting geeft in ons werk. Als overheid is gelijke monniken gelijke kappen vertrekpunt voor toezicht en handhaving. Dat wil zeggen dat de gelijke interpretatie van de LHS en samenwerking belangrijk zijn. We geven daar aandacht aan door periodiek casuïstiek te bespreken, ondersteuning van toezichthouders door bijzonder opsporingsambtenaren (boa's) en uitwisseling en training binnen het Gelders Stelsel.

In 2020 is extra aandacht besteed aan internaliseren van de LHS bij bouwtoezicht-houders. De investering heeft een positief effect gehad in de aanpak van niet-zichtbare overtredingen met schade voor het milieu. Bijvoorbeeld het ontdoen van afvalstoffen door dat aan te merken als bouwstof.

250 keer in actie

De ODRA piketdienst is 24 uur per dag, zeven dagen per week bereikbaar om direct actie te ondernemen bij situaties van acute overlast en calamiteiten. Dat doen we voor onze eigen regio en voor het werkgebied van de Omgevingsdienst Achterhoek (ODA). Bijna iedere dag in 2020 zijn medewerkers in actie geweest. In totaal 250 keer, onder meer na dumpen van drugsafval en asbestplaten, bij enkele grote branden en bij een plofkraak.

305 EML-controles

We zien toe op de verplichting (per 1 juli 2019) voor bedrijven om energiebesparende maatregelen te nemen. Bedrijven dienen zelf het initiatief te nemen om de digitale tool in te vullen. We constateren dat 309 bedrijven in de regio Arnhem een melding hebben ingediend. Dat is een matige score en dus blijft toezicht nodig. In 2020 zijn door onze toezichthouders in totaal 305 zogenoemde EML-controles uitgevoerd *(erkende maatregelen energiebesparing)*. Er is één handhavingsprocedure gestart.

Nieuw kamerverhuurbeleid

We werken intensief samen met de gemeente om het nieuwe kamerverhuurbeleid uit te voeren. De komende jaren (2021-2023) gaan wij alle kamerverhuurbedrijven met meer dan 4 wooneenheden controleren en het nieuwe klantenbeheer op orde brengen.
De COVID-19maatregelen hebben ons beperkt in het toezicht op kamerverhuur.

Overlastpanden aangepakt

Dit jaar zijn in samenwerking met Arnhem, brandweer en politie vanwege COVID-19 minder dan vorig jaar controles uitgevoerd op overlast gevende panden. Desondanks zijn toch een aantal panden gecontroleerd. Samenwerken als één overheid heeft meerwaarde. We delen actief de informatie die we tijdens controles tegenkomen met andere projecten, zoals Ondermijning en Kamerverhuur.

Resultaten programma Toezicht (regulier voor partners, OD's en derden (excl. PCH))

Programma toezicht & handhaving	Beoogd resultaat	Realisatie 2019	Doel 2020 (initiële begroting)	Realisatie 2020 aantal	Realisatie 2020 t.o.v. 2019
Productie	Tussen de 95%-105% van de werkprogramma's + aanvullende opdrachten gerealiseerd	119% product 104% diensten	9.253 producten 4.089 uren (diensten)	prod. 8.999 uren 5.357	97% 131%
Tijdigheid	% van de klachtmeldigen, die in behandeling genomen zijn binnen de gestelde normen <3 dagen	80%	80%	53%	↙
Kwaliteit	Mdw. voldoen aan VTH • % volledige naleving • % opgeheven overtredingen	90% 76% 80%	90% 60% 85%	95% 72% 81%	↗ ↙ ↗
Klant-tevredenheid	Klanten zijn (zeer) tevreden over de dienstverlening • controles • klachtafhandeling	77% 86% 51%	N.v.t.	77% 89% 60%	↗
Financiële realisatie	• kosten (x €1.000) • baten (x €1.000)	**Saldo € 823** € 7.254 € 8.077	**Nee** **Saldo - € 299** € 6.649 € 6.350	**Saldo € 956** € 6.888 € 7.844	

Toelichting op de resultaten van programma toezicht en handhaving

• **Productie:** In 2020 hebben we de begrote productie als totaal niet gerealiseerd. Ten opzichte van 2019 is het aantal klachten afgenomen. De spreiding van de klachten is niet gelijk verdeeld over de regio's bij een aantal specifieke (aandachts)bedrijven is het aantal onevenredig hoog. Het aantal controles is vanwege COVID-19 afgenomen. Het aantal diensten is minder geweest, met name 'specifieke expertise inbreng'. Daarnaast is een deel van de producten/dienst ondergebracht bij het programma complexe handhaving; dit is niet in de begroting verwerkt.

• **Tijdigheid:** Het percentage klachtmeldingen die in behandeling genomen zijn binnen de gestelde normen (<3 dagen) (uitgekomen op 53%) doet geen recht aan de werkelijkheid. Het zaaksysteem registreert de datum waarop de zaakbehandelaar de administratie verwerkt.
In de praktijk is het veelal zo dat er binnen de gestelde norm contact opgenomen wordt met de klager, de administratie wordt echter later gedaan. Dit is een aandachtspunt voor het proces. Tijdig contact leggen, maar ook tijdig administreren.

• **Kwaliteit:** De nieuwe VTH-kwaliteitscriteria (versie 2.2) zijn medio 2019 ingegaan. 95% van de toezichthouders die getoetst zijn voldoen aan deze nieuwe norm.

• **Klanttevredenheid:** 89% van de respondenten gaf aan (zeer) tevreden te zijn over de uitgevoerde controles. Ten opzichte van vorig jaar een stijging van 3%. De redenen die hiervoor gegeven worden zijn de professionaliteit van de controleur en het prettige persoonlijke contact. De respondenten die aangeven ontevreden te zijn (11%) noemen hierbij als redenen de afwezigheid van persoonlijk contact en het gemis van persoonlijke communicatie na een controle waarbij de toezichthouder 'op zicht' heeft gecontroleerd.

• **Tevredenheid klachtafhandeling:** 60% van de respondenten geeft aan tevreden of zeer tevreden te zijn over de dienstverlening van ODRA. De reden die hiervoor gegeven wordt is de snelheid waarmee de klacht is opgepakt en dat de klacht is opgelost. De respondenten die aangeven ontevreden te zijn (40%) noemen hierbij als voornaamste reden dat de klacht nog bestaat ondanks genomen acties om het op te lossen. Vergeleken met andere OD's in het stelsel die ook de klanttevredenheid meten rondom klachtmeldingen, scoort de ODRA niet afwijkend.

• **Klanttevredenheid op juridische producten:** Er wordt hiervoor geen uitvraag gedaan middels een enquête. In plaats daarvan vindt regelmatig afstemming met de diverse partners plaats.

• **Kosten en baten:** De kosten zijn iets lager en de baten iets hoger dan begroot. Samen grotendeels in evenwicht.

ADVISEURS GELUID, TRILLINGEN EN EMISSIES

ODRA beschikt over de expertise om partners en andere opdrachtgevers gericht en gedegen te adviseren over geluid, trillingen, licht, emissies (lucht), luchtkwaliteit, bodem, duurzaamheid en externe veiligheid.
We geven omgevingsadviezen en dat doen we veelal op basis van concrete vragen (vraag-gestuurd en maatwerk) van onze partners.
We adviseren ook op projectbasis, zoals emissiemetingen bij bedrijven met een zware milieubelasting.

Meten en advies

Meten is weten en dat geldt zeker wanneer de kwaliteit van de leefomgeving in het geding is. We hebben geaccrediteerde experts in dienst, die in een adviesrol betrokken zijn bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Zij werken voor de eigen ODRA-teams, voor derden en werken ook samen met andere omgevings-diensten. Zo heeft Milieudienst Rijnmond (DCMR) de ODRA lichtexperts ingezet voor de advisering over het Feyenoord stadion in Rotterdam.

De provincie Gelderland is vaak opdrachtgever en zet onze deskundigen in voor luchtkwaliteitsmetingen en voor objectiveren van geurhinder in Renkum bijvoorbeeld, door het plaatsen van 10 e-noses (electronische geurmeters).

Voor het meten van roet is nieuwe apparatuur aangeschaft die op twee plekken binnen Gelderland operationeel is. Ook hier zien we dat de COVID-19 maatregelen tot gevolg hebben dat de vraag naar adviezen kleiner is en dat minder controles zijn uitgevoerd. De ambitie om voor gemeentelijke complexe bedrijven metingen uit te gaan voeren is vanwege de kosten niet gerealiseerd.

Meer juristen

We geven leiding aan twee provinciale programma's, *Toezicht en handhaving complexe provinciale bedrijven* en *Aandachtsbedrijven*, waar afgelopen jaar extra juridische capaciteit voor is aangetrokken. De eerste stappen naar verbetering van de kwaliteit van onze juridische diensten zijn gezet door meer en betere afstemming, frequenter contact en korte communicatielijnen met onze partners. De feedback van onze partners is waardevol voor ons en leidt tot verbetering van ons werk.

Minder verkeerslawaai

In 2020 hebben we uitvoering gegeven aan een aantal geluidsaneringsprojecten in Arnhem: Velperweg, Huissensestraat, Apeldoornseweg en Trans. Met subsidie van Bureau Sanering Verkeerslawaai (BSV) is ook de geluidsoverlast van weg- en railverkeer verminderd. Denk aan bron-, gevel- en/of schermmaatregelen, saneringsprogramma's voor wijken in Arnhem, advies over EU- geluidskaarten, actieplannen van gemeente Arnhem en beoordeling van maatregelen uit het Meerjarenplan geluidsanering (MJPG) voor weg en rail.

Toezicht met drone

Sinds eind van het jaar kunnen we met een drone toezicht houden vanuit de lucht. Een aantal toezichthouders is opgeleid en mag vliegen met een drone, maar omdat wetgeving verandert (vanaf 31 december 2020 vervalt de Nederlandse wetgeving en is de Europese wetgeving van kracht geworden), kunnen we de drone pas in 2021 actief inzetten. Ondertussen is gewerkt aan een set privacy richtlijnen.

De drone is onder meer geschikt voor toezicht bij grondverzet, in kaart brengen van groene daken, volumebepalingen bij afvalverwerkende inrichtingen en het uitvoeren van milieu-emissiemetingen. We maken gebruik van de ervaringen van de Omgevings-dienst Groningen en de werkgroep 'Dronetoezicht door Omgevingsdiensten'.

Resultaten programma advies (regulier voor partners, OD's en derden (excl. PCH))

Programma advies	Beoogd resultaat	Realisatie 2019	Doel 2020 (initiële begroting)	Realisatie 2020 aantal t.o.v. 2019 ↗
Productie	90% uren is geleverd	95% uren ☺	18.714 uren ☺ (diensten)	uren 15.813 ☺😐 139%
Kwaliteit	Medewerkers voldoen aan kwaliteitscriteria	91% ☺ geaccrediteerd	90% Accreditatie	100% ☺ geaccrediteerd ↗
Klant-tevredenheid	Klanten zijn (zeer) tevreden over de dienstverlening	N.v.t.	80%	N.v.t.
Financiële realisatie	• kosten (x €1.000) • baten (x €1.000)	☺ **Saldo -€ 937** € 2.985 € 2.048	☹ **Nee** **Saldo -€ 101** € 1.804 € 1.703	☺ **Saldo € 226** € 1.228 € 1.455

Toelichting op de resultaten van programma advies

• **Productie:** Onze adviesproducten zijn (sterk) vraaggestuurd van aard én in de regel maatwerk, waarbij sprake is van grote(re) aantallen met een grote spreiding in de urenbesteding. Daardoor zijn deze moeilijk te begroten. De realisatie is lager, omdat een deel van de meetadviezen zijn ondergebracht in het programma complexe handhaving. Ze waren wel begroot onder advies.

• **Kwaliteit:** Wederom is de meetdienst volledig geaccrediteerd. 100% van de betreffende medewerkers die getoetst zijn voldoen aan de kwaliteitscriteria VTH 2.2

• **Klanttevredenheid:** Wordt niet specifiek gemeten.

• **Kosten en baten:** De kosten zijn lager dan begroot; heeft te maken met de overheveling naar programma complex, die niet in de begroting zijn verwerkt. Het saldo is in evenwicht.

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Omgevingsdienst Regio Arnhem

FOCUS OP PROJECTEN EN INNOVATIE

In maart hebben we de structuur van de werkorganisatie vernieuwd. We werken nu met zes teams van circa 20-25 medewerkers, een kleine staf en een bureau Bedrijfsvoering. Het zevende team is Programma's Projecten en Innovatie (PPI). De voor ons belangrijke strategische projecten zijn ondergebracht bij het team PPI.

Omgevingswet

We hebben afgelopen jaar het programmaplan Omgevingswet herzien. Daarvoor waren meerdere aanleidingen: uitstel van de invoeringsdatum, groeiend belang van uniforme afspraken met partners, de impact omgevingsdiensten, onderliggende projecten en beoogde resultaten moesten opnieuw worden geformuleerd na de vier pilots.

De invoering van de Omgevingswet, naar aller waarschijnlijkheid in 2022, heeft grote impact op het werk van gemeenten, provincie en omgevingsdiensten. We hebben ter voorbereiding op de invoering een projectorganisatie ingericht. De voorbereiding is eind 2018 gestart. Er zijn standaarddocumenten en formats ontwikkeld en een routering DSO (digitale ondersteuning Omgevingswet) voor partners en de werkprocessen voor partners is beschreven.

We leveren een bijdrage aan de Taskforce van de Gelderse Omgevingsdiensten met op verschillende onderdelen de inzet van medewerkers voor werk- en expertgroepen en een opleidingscoördinator voor het Gelderse samenwerking. We denken op tal van fronten mee, proberen in de regio op een en dezelfde manier te gaan werken en hebben in vier pilots (bruidsschat gemeente Arnhem, bruidsschat gemeente Zevenaar, Viskwekerij, handhaving provincie Gelderland) ervaring opgedaan.

De Omgevingswet vraagt van ons om na te denken over nieuwe functieprofielen. Daar zijn stappen ingezet.

Ondermijning

Ondermijning en de dunne grens tussen onder- en bovenwereld, is voor ons en onze partners en belangrijk onderwerp. We hebben het thema ondergebracht in een project en willen daarmee bereiken dat we aan de voorkant proactief mee gaan denken over hoe we adequaat kunnen inspelen op signalen uit de praktijk. Dat doen we onder meer door het maken van analyses, gerichte controles en intensiever samenwerken met ketenpartners. Verder heeft ODRA een grote rol in het project Stuwdam dat eind 2020 is gestart.

Programma energie

Samen met onze partners hebben we met behulp van toezicht en handhaving een grote bijdrage geleverd aan energiebesparing en de doelstellingen uit het Gelders Energieakkoord. 305 bedrijven zijn bezocht met energiecontroles en vanuit regulier toezicht zijn ongeveer 1100 en bedrijven geïnformeerd over energiebesparing. Ook via stimuleringstrajecten werden bedrijven bereikt en ondersteund bij het uitvoeren van maatregelen. De pilot heeft laten zien dat samenwerking met het betreffende bedrijf kan leiden tot meer energiebesparing dan het wettelijk minimum. De verbreding van het programma energiebesparing naar vergunning plichtige bedrijven is goed in gang gezet en zal het komende jaar verder worden ontwikkeld en opgeschaald. Belangrijkste aandachtspunt blijft om inzicht te krijgen in de energiegegevens van bedrijven en om bedrijven in kaart te brengen die nog niet in ons zaaksysteem staan.

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Collectieve diensten

Wij voeren voor alle partners en een aantal collega omgevingsdiensten collectieve diensten uit. Voorheen heette deze activiteiten 'abonnementen'. De collectieve diensten zijn piket, strafrecht, gegevensbeheer, ketensamenwerking en klantendesk (bouw en milieu). Deze diensten worden bekostigd door alle partners op basis van fixed price.

In de bijlage van katern 2 is een overzicht opgenomen van de kosten van de collectieve diensten.

Toelichting op de resultaten van programma Projecten

• **Productie:** De realisatie van diensten is fors achtergebleven op de begroting. Grotendeels gerelateerd aan COVID-19, maar ook bijvoorbeeld door het uitstel van de verlenging A15. Ook is een deel van de producten overgeheveld naar het programma complexe handhaving.

• **Kwaliteit:** De werkzaamheden van projectleiders en ondersteunende projectmedewerkers worden niet benoemd in de VTH kwaliteitscriteria 2.2, dus ze zijn niet getoetst. Medewerkers die participeren (vanuit bijvoorbeeld toezicht of advies) hebben hun eigen specifieke criteria geënt op de functie.

• **Klanttevredenheid:** Wordt niet specifiek gemeten op projecten

• **Kosten en baten:** De kosten in dit programma betreffen alleen de kosten van de projecten. Deze zijn in katern 2 nader gespecificeerd.

Programma projecten	Beoogd resultaat	Realisatie 2019	Doel 2020 (initiële begroting)	Realisatie 2020 aantal t.o.v. 2019 ↗
Productie	90% van het aantal begrote producten én 90% uren is geleverd	95% product 70% diensten	44 producten 13.225 uren (diensten)	producten 0 uren 5.503 ↙
Juridische kwaliteit	% bezwaren en beroepen die ongegrond zijn verklaard, danwel	was er niet in	90%	
Klant tevredenheid	Klanten zijn (zeer) tevreden over de dienstverlening		N.v.t.	N.v.t.
Financiële realisatie	• kosten (x € 1.000) • baten (x € 1.000)	**Saldo - € 109** € 2.749 € 2.640	**Saldo - € 23** € 3.026 € 3.003	**Saldo - € 312** € 2.465 € 2.153

WE WERKEN SAMEN IN GELDERLAND

In Gelderland zijn sinds 2013 zeven autonome omgevingsdiensten actief. We werken als ODRA met de zes collega omgevingsdiensten samen waar het nuttig, effectief en efficiënt is. Deze afspraken gaan door het leven als 'de stelseltaken'. Wij nemen de stelseltaak *handhaving en toezicht provinciale complexe bedrijven* voor onze rekening. Daarnaast voeren we als collectieve dienst het Diepgaand administratief toezicht (DAT) en het Landelijk meldpunt afval (LMA) uit.

WE WERKEN ALS ODRA MET DE ZES COLLEGA OMGEVINGSDIENSTEN SAMEN WAAR HET NUTTIG, EFFECTIEF EN EFFICIËNT IS.

STELSELTAKEN DOOR DE GELDERSE OMGEVINGSDIENSTEN

BOA en BSBm door Omgevingsdienst Noord-Veluwe (ODNV, Harderwijk)

- Door project 'de basis op orde' is brede impuls gegeven aan toepassing van de landelijke handhavingsstrategie en gewenste samenwerking en kennisdeling met ketenpartners;
- Voor boa's zijn profielen vastgesteld en uitrusting/faciliteiten bepaald;
- Toename van de inzet van het strafrechtinstrument 'de Bestuurlijke strafbeschikking'.

Stelseltaken	Saldo realisatie 2019	Realisatie 2020 Kosten	Baten	Begroot 2020
I-Go	43,5	63,1		37,8
Kennis en portaal	103,8	111,5		104,2
Ketenhandhaving	91,9	101,4		93,3
Kwaliteit en coördinatie	26,7	17,0		27,7
Personeel en organisatie	21,4	19,9		23,9
BSBm	10,5	13,2		10,8
Complexe vergunningen	2,4	15,4	15,4	
Overig	12,3	13,7		31,1
Kosten vanuit OD's	**312,5**	**355,2**	**15,4**	**328,9**
Stelseltaken ODRA				
Complexe handhaving	162,7	2.854,6	**3.141,9**	**3.072,5**
Progr. aandachtsbedrijven/ samen sterk	-	61,8	61,8	
Opbrengsten (kosten minus baten)		**3.271,6**	**3.219,2**	

Toelichting:
De stelseltaken worden door de betreffende verantwoordelijke omgevingsdienst bij ODRA in rekening gebracht.

Portaal, Kennis en Communicatie door Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ, Apeldoorn)

- Bouw interactieve websites voor de afzonderlijke OD's en GO. Dit faciliteert informatie- en kennisuitwisseling;
- Het GO! Magazine verbindt de omgevingsdiensten en wordt doorontwikkeld;
- Aanbesteding en organisatie opleidingen Omgevingswet;
- Vroege afstemming over werkwijzen rondom complexe bestuurs- en strafrechtelijke dossiers;
- GOO: Oprichten van bestuurlijk stuurgroep met daarin Gelderse Burgemeesters en wethouders; Bodemspecialisten wisselen kennis uit in themagroepen over onder andere bodemwet- en regelgeving, Omgevingswet en ondergrond;
- Uitvoeren visie Gelders stelsel: in netwerkstructuur werken we krachtig samen op de inhoud.

Ketentoezicht door Omgevingsdienst Rivierenland (ODR, Tiel)

- Ontwikkeling handelingskader met politie en omgevingsdiensten bij het aantreffen van een drugslab of drugsafval;
- Meewerken aan het landelijk Dreigingsbeeld Milieucriminaliteit 2021.
- Bestuurlijk & Juridisch door Omgevingsdienst Achterhoek (ODA, Hengelo)
- De mandaatregeling voor AB/DB/voorzitters aan directeuren geactualiseerd.
- Voorbereiding en omzetting mandaten onder de Omgevingswet.

Kwaliteit door Omgevingsdienst de Vallei (ODdV, Ede)

- Nieuwe visie op samenwerking op het gebied van kwaliteit ontwikkeld;
- Samenwerking gericht op kwaliteitsverbetering;
- Proces voor borging van de robuustheid in kaart gebracht;
- Inzicht in verbetermogelijkheden en kansen voor samenwerking.

I-GO door Omgevingsdienst de Vallei (ODdV, Ede)

- In 2020 een aantal slimme innovaties op het gebied van informatie gestuurd werken ondersteund;
- Bestaande voorzieningen beheerd en verbeterd;
- Realisatie nieuwe voorzieningen: nieuw gegevensmodel (Kern-registratie), technische aansluiting op het landelijke Register Externe Veiligheid, Informatie gestuurd Toezichtmodel veehouderijen;
- Voorbereiden aansluiting van de afdeling VVHH van de provincie Gelderland op I-GO.

Resultaten programma Stelseltaken en Complexe handhaving

Programma Complex Stelseltaken	Beoogd resultaat	Realisatie 2019	Doel 2020 (geactualiseerde begroting)	Realisatie 2020 aantal PCH t.o.v. 2019 ↗
Productie PCH	90% van het aantal begrote producten én 90% uren is geleverd	Voor PCH geldt geen output-financiering	2.805 producten 32.869 uren (diensten)	prod. 2.833 N.v.t. uren 32.995 N.v.t. 61 overige uren
Kwaliteit en tevredenheid	Afgesproken in projectplan met provincie			
Financiële realisatie	• kosten (x € 1.000) • baten (x € 1.000)	**Saldo € 44** € 83 € 127	Nee **Saldo - € 209** € 3.019 € 3.228	**Saldo - € 1.001** € 4.133 € 3.132

HRM door Omgevingsdienst Achterhoek (ODA, Hengelo)

- Corona maatregelen: Er is kennis gedeeld op het gebied van veilig en gezond thuiswerken;
- Op 1 januari 2021 treedt een nieuwe cao SGO in werking. Met alle thema's is ingestemd: (harmonisatie van Verlof en Vitaliteit, Bovenwettelijke sociale zekerheid, Toelagen, Salarisontwikkeling).

Complexe vergunningverlening door Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN, Nijmegen)

- Verbetering werkprocessen rond complexe bedrijven: meer uniformiteit. ODRN en ODRA hebben in 2020 eerste stappen gezet voor gezamenlijk gedragen programma;
- Landelijke samenwerking tussen de BRZO-diensten onderling en de BRZO teams verder geprofessionaliseerd.

Complexe handhaving door Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA, Arnhem)

In 2020 voerde ODRA als coördinerende OD complexe handhaving binnen het Gelders Stelsel uit. In 2020 voerde ODRA net als eerdere jaren toezicht uit bij complexe bedrijven bij drie omgevingsdiensten in De Vallei, Noord-Veluwe en de regio Veluwe IJssel. Per 1 januari 2020 is het programma complexe handhaving gestart. Hiermee is ODRA verantwoordelijk geworden voor het toezicht en handhaving bij alle complexe bedrijven in Gelderland, waarvoor de provincie het bevoegde gezag is. Enkele bedrijven zijn aangemerkt als aandachts-bedrijf en kennen een intensievere aanpak onder een projectleider.

Milieuvergunningverlening ODRN	Totaal	Aantal '20	Aantal '19
Arnhem	3,9	1	1
Lingewaard	2,9	1	3
Overbetuwe	7,3	1	4
Renkum	0,0		1
Zevenaar	1,2	1	2
	15,4	**4**	**10**

Toelichting:
ODRN heeft als taak de vergunningen voor de complexe bedrijven in Gelderland te verzorgen. Daaronder de complexe gemeentelijke bedrijven van de ODRA. In 2020 waren het er minder dan in 2019. De kosten voor de partners waren dan ook lager dan begroot.

Het programmatisch toezicht heeft betrekking op zowel milieu als op bouw/ruimtelijke ordening in de gebruiksfase. Het programma heeft tot doel om de kwaliteit van de uitvoering en de informatie te verbeteren. Dit is belangrijk met het oog op optimale bescherming van de leefomgeving en een effectieve inzet van het toezicht.
Deze aanpak heeft geresulteerd in:

- Het realiseren van het programmaplan toezicht en handhaving provinciale complexe bedrijven 2020;
- Een medewerkerspool met toezichthouders van de Gelderse Omgevingsdiensten;
- Aangepaste werkwijzen (uniform, gericht op creëren level-playing-field);
- Het structureel toepassen van de landelijke handhavingsstrategie;
- Het starten van een brancheaanpak voor alle provinciale complexe bedrijven;
- Door coördinatie en opvolging van diepgaand administratieve onderzoeken (DAT) en ketentoezicht bij afvalbedrijven beter zicht op opvolging constateringen;
- Een ingerichte 'governance', met kortere lijnen tussen opdrachtgever en uitvoerende omgevingsdiensten;
- Een programmaplan complexe handhaving 2021.

Aandachtsbedrijven

Een kleine 20 van de ruim 200 complexe bedrijven in Gelderland is aangemerkt als aandachtsbedrijf. We zijn sinds medio 2020 verantwoordelijk voor toezicht en handhaving op deze groep provinciale bedrijven. Deze bedrijven worden projectmatig aangepakt. Voor elk bedrijf is een projectleider benoemd en een projectteam samengesteld. Het programma heeft tot doel om de kwaliteit van de uitvoering en de informatie te verbeteren. Dat doen we met het oog op optimale bescherming van de leefomgeving en een effectieve inzet van het toezicht.

Samenwerking in 'samen sterk'

Daarnaast is in 2020 in opdracht van de provincie Gelderland gestart met een verbetertraject met ODRN. Door de samenwerking tussen vergunningverlening en toezicht en handhaving te versterken wordt de kwaliteit van de uitvoering verbeterd. De resultaten zijn bereikt door nauwe samenwerking tussen provincie Gelderland, de Gelderse Omgevingsdiensten en de betrokken.

WERKEN AAN EEN DOEL-MATIGE BEDRIJFSVOERING

Van de organisatie is in 2019 een analyse gemaakt. Die heeft onder meer aan het licht gebracht dat de bedrijfsvoering beter kan. Daar is aan gewerkt in 2020. Er zijn door ons flinke stappen gezet op weg naar een transparante, eenvoudige en doelmatige bedrijfsvoering, die het primaire VTH-proces optimaal ondersteunt. De bedrijfsvoering en inrichting van de administratieve organisatie zijn gebaseerd op de uitgangs-punten voor de bekostiging conform Gemeenschappelijke Regeling.

Grootste veranderingen

- OpenWave is een ICT pakket dat de registratie van vergunningen, toezicht en handhaving vastlegt. We werken daarin samen met meer omgevingsdiensten.
- Na een archiveringsscan is afgesproken dat wij voor onze partners DIV-taken (beheer van documenten) gaan uitvoeren. In 2021 rollen we dit uit.
- In 2020 hebben we een eigen ERP-systeem ingevoerd (SAP by design voor financiën, tijdschrijven, HRM, salarissen, inkoop). In 2021 pakken we business intelligence-tool op.
- Waar we diensten afnemen van De Connectie (servicebureau gemeente Arnhem, Rheden en Renkum), hebben we deze tegen het licht gehouden en hebben we de dienstverlening beter gestroomlijnd. Per saldo verwachten we dat de kosten van huisvesting en (facilitaire) ondersteuning kunnen worden verkleind.
- We hebben eind 2020 tien eigen bedrijfsauto's: vier personenauto's en vijf speciaal ingerichte bussen (meten en advies, piket) in gebruik.
- Met zeven omgevingsdiensten werken we samen aan arbeidsmarktcommunicatie.
- De laatste hier te noemen grote verandering is de start van de output-financiering. Dit heeft veel impact gehad op de administratieve inrichting. We evalueren dit medio 2021. Outputfinanciering en outputsturing horen bij elkaar. Wij sturen op output en outcome.

Outputfinanciering

Met ons bestuur hebben we in het voorjaar 2019 een nieuwe verdeelsleutel voor de collectieve diensten afgesproken. Een compromis waarbij zowel inwoneraantal van de deelnemende gemeenten als stemverhouding in de Gemeenschappelijke Regeling (GR) meetellen. Er is afgesproken dat deze sleutel de komende jaren geldt voor alle collectieve diensten. We zijn in lijn met deze afspraken aan het werk gegaan en per 1 januari 2020 hebben we een beheerste vorm van outputfinanciering ingevoerd.

We kennen nu drie stromen in de bekostiging:

- Producten - op basis van vaste kostprijs
- Diensten – op basis van nacalculatiebasis
- Collectieve diensten - op basis van fixed price (met verdeelsleutel)

Maandelijks rapporteren

We zijn in 2020 doorgegaan met in 2018 in gezette lijn van maandelijkse partner-rapportages. Deze rapportages worden met elke partner afzonderlijk doorgesproken. De maandrapportage is het belangrijkste instrument voor (bij)sturing. Ook voor de interne bedrijfsvoering, met name voor productiemonitoring en verbetering van tijdschrijven, werkt de maandelijkse monitoring adequaat.

MT-dashboard

Het managementteam stuurt de bedrijfsvoering aan de hand van een maandelijks dashboard. Het MT-dashboard is gebaseerd op de balanced score card en wordt eveneens gebruikt voor periodieke rapportages aan het Dagelijks bestuur en Algemeen bestuur. Met het dashboard wordt inzicht gegeven in de risico's waarmee er ook gestuurd kan worden op langere termijn. Daarnaast bevat het dashboard inzicht in de productie en urenbestedingen (voortgang op de werkprogramma's), financiën, bezetting, KPI's, verzuim en speerpunten.

Organisatieontwikkeling

De organisatieontwikkeling is voortvarend doorgezet en veel veranderingen zijn per 1 maart 2020 ingevoerd. Er zijn zes teams voor het primaire proces (VTH), een team Programma's projecten en innovatie (PPI), een staf en een bureau bedrijfsvoering.

Naast een nieuwe structuur is de focus gelegd op de zachte kanten van de organisatie: de vier kernwaarden (samen, verantwoordelijk, vertrouwen en vakmanschap), de cultuur en het people-management. Geplande fysieke bijeenkomsten met medewerkers over deze thema's, hebben we omgezet naar online sessies. Sinds de zomer van 2020 adviseert een klankbordgroep van medewerkers uit alle geledingen gevraagd en ongevraagd over de organisatieontwikkeling.

Sociaal beleid

We willen een goede werkgever zijn om medewerkers in staat te stellen zich optimaal te ontwikkelen en te ontplooien en dat is een continu proces van aanpassen aan de dynamiek op de arbeidsmarkt en de vraag van de partners naar expertises en kwaliteitsverbetering. Daar is in 2020 veel aandacht voor geweest. Professionaliseren en ontwikkelen, flexibiliteit en samenwerken zijn voor alle medewerkers, naast duurzame inzetbaarheid, vereiste competenties en randvoorwaarden.

Lerende organisatie

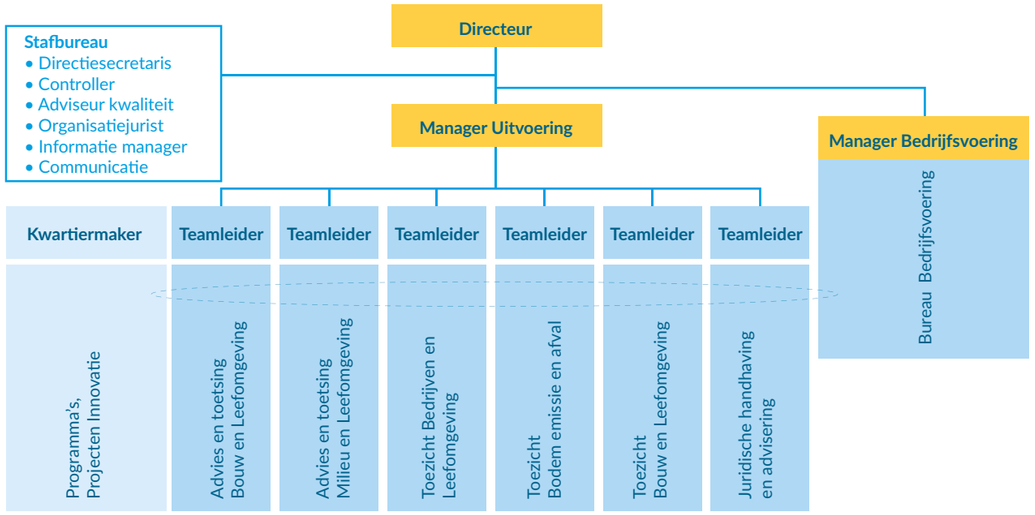
In 2020 zijn stappen gezet in de transitie naar een lerende organisatie. De vier kernwaarden (verantwoordelijkheid, vakmanschap, samen, vertrouwen) geven richting aan ons handelen. Wij stellen de klant staat centraal, leveren kwalitatief hoogwaardige producten en diensten, onze medewerkers zijn taakvolwassen (dé professional) en werken met plezier. Daar past een nieuwe gesprekscyclus bij. Het najaar 2020 is 'het goede gesprek' geïntroduceerd met de nadruk op ontwikkeling in plaats van beoordeling. Medewerkers nemen zelf regie over eigen ontwikkeling.

Bedrijfsgezondheid

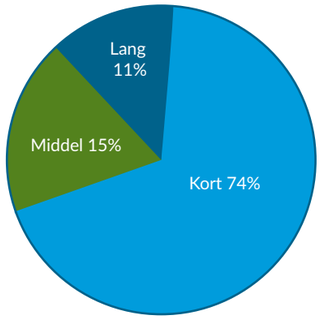
IZA-bedrijfszorg biedt in 2020 medewerkers en leidinggevenden tweedelijnszorg, zoals psycholoog en fysiotherapeut en sinds 2020 kunnen medewerkers bij de bedrijfsgezondheidsdienst onder meer terecht voor een vitaliteitsgesprek, kortdurende psychologische zorg of langdurende herstelbegeleiding (fysiek). We werken samen met een nieuwe bedrijfsgezondheidsdienst. We constateren dat de inzet op preventie en vitaliteit langzaamaan tot effect heeft.

Duurzame inzetbaarheid

Duurzame inzetbaarheid zien wij als een gedeelde verantwoordelijkheid. Het primaire belang van de medewerker is om een optimale 'fit' te hebben met het werk en om kansrijk te zijn op de arbeidsmarkt. Tegelijkertijd hebben we de uitdaging om goede, fitte en gemotiveerde medewerkers aan ons te binden. Zij dragen bij aan een flexibele en productieve organisatie.

Verzuim duur
t/m december
90 ziekmeldingen

Verzuim

Het verzuim is afgelopen jaar 4,5%. Dit is gelijk aan 2019.
De COVID-19 pandemie heeft geen zichtbaar effect gehad op het verzuim. Vanaf april is het verzuim stabiel rond de 4%. In 2020 viel 74% van de verzuimmelding in de categorie kort (< 1 week). Het percentage mensen die langdurig ziek is (> 6 weken) is gedaald naar 11%.

Ziekte en werkloosheid

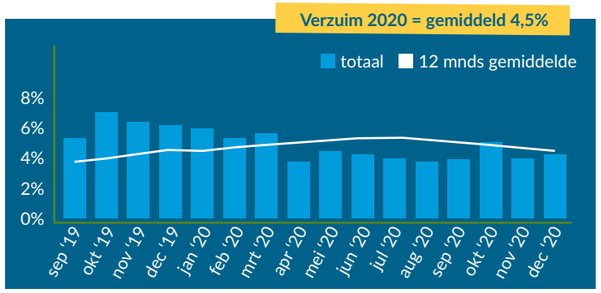
We zijn als organisatie verantwoordelijk voor de re-integratie van een zieke medewerker (eerste spoor binnen eigen organisatie). In het tweede jaar van ziekte moeten we het tweede spoor (passende functie buiten de organisatie) door ons ingezet worden.

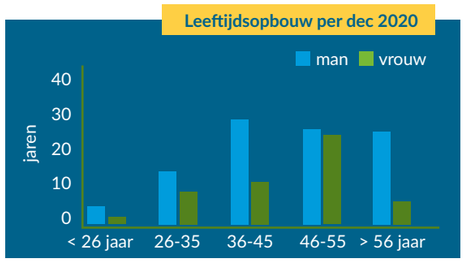
Overige HR cijfers. (inclusief Arbo)

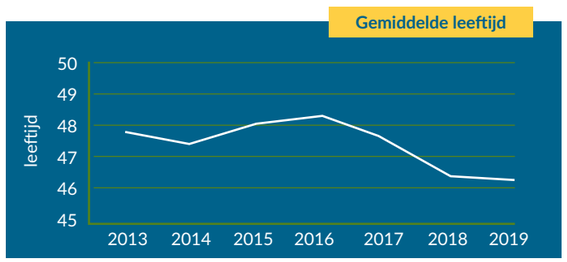
• Aantal stagiaires:	**6**	(in 2019 negen)
• WW-uitkeringen:	**3**	Eén loopt door in 2021
• Ouderschapsverlof:	**15**	Waarvan drie onbetaald
• Zorgverlof:	**5**	Waarvan 2 geboorteverlof
• Preventief spreekuur:		Werken met vrije inloop. Geen aantallen beschikbaar
• Spreekuur bedrijfsarts:	**17**	Door 8 medewerkers
• Consult vertrouwens persoon:	**1**	
• Bezwaar ingediend op besluit:	**1**	

Medewerkers met een (tijdelijke) aanstelling die ziek uit dienst gaan, ontvangen een ziektewetuitkering die door ons wordt betaald. We gaan nog een dienstverlener inschakelen die het medische gedeelte van de re-integratie gaat uitvoeren. In 2020 is één medewerker voor 80 – 100% WGA gekeurd.

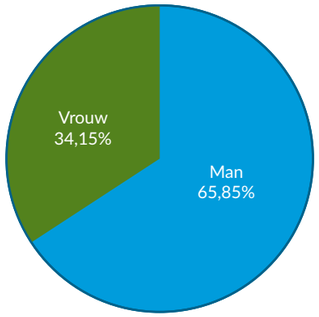
Eigenrisicodrager zijn we voor uitkeringen in het kader van de Werkloosheidswet (WW). Wanneer een ex-medewerker een WW-uitkering ontvangt, wordt deze uitkering betaald door ons. In totaal zijn in 2020 drie ex-medewerkers geweest die een WW-uitkering ontvangen.

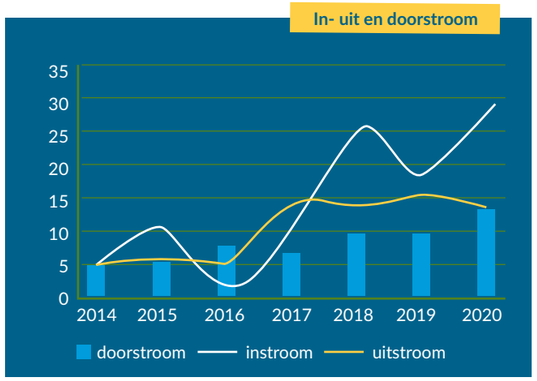

De gemiddelde leeftijd is gelijk gebleven naar iets boven de 46 jaar. Voor ons is de uitstroom vanwege pensionering van specialisten en borgen van hun kennis, een aandachtspunt. In de categorie 56-67 jaar (35 personen) hebben per 31 december 2020 tien medewerkers boven de 63 jaar in dienst. Met de zes omgevingsdiensten in Gelderland hebben we niet gekozen voor het Generatiepact. Dat betekent dat we individuele afspraken maken over geleidelijk minder werken.

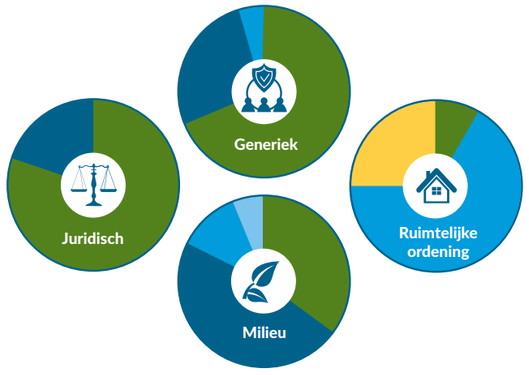

De verhouding man-vrouw (65%-35% per ultimo 2020) willen we graag anders zien. We zien vooral in bij handhaving en advies meer mannen dan vrouwen, bij bedrijfsvoering en staf is dat andersom.

MEDEWERKERS KUNNEN IN EEN DIGITAAL E-PORTFOLIO DE VOORTGANG OP DE VTH-KC BIJHOUDEN

We kennen sinds 2017 hoge instroom– en uitstroom cijfers. In 2020 zijn 15 mensen uitgestroomd, 29 ingestroomd en 14 doorgestroomd + 12 mensen hebben andere functies gekregen ikv de organisatie verandering. De netto instroom hangt samen met de groei van de organisatie en het beleid om het aandeel externe inhuur te verminderen. De tabel laat zien dat we beter onze maatschappelijke rol pakken. Het aantal stageplaatsen is toegenomen. Ook kende ODRA, vanuit het mobiliteitsbeleid, een toename van coaching- en loopbaantrajecten van individuele medewerkers in 2020.

- We voldoen aan de gestelde normen
- We voldoen nog niet aan de gestelde normen
- Taken behorende bij deze deskundigheidsgebieden voeren we niet uit
- Voor dit deskundigheidsgebied hebben we een samenwerking binnen het Gelders Stelsel
- Dit zijn nieuwe gebieden binnen de KC 2.2 normen t.o.v. van de KC 2.1 normen

In de bijlagen van katern 2 is een verdere verdieping van de VTH KC 2.2 Kritieke Massa opgenomen.

VTH Kwaliteitscriteria

ODRA wil voldoen aan de VTH Kwaliteitscriteria. In 2020 rapporteren we alleen over de kritieke massa. De stand van zaken met betrekking tot de procescriteria is namelijk niet veranderd ten opzichte van vorige jaar. Daarentegen zijn de normen voor de kritieke massa wel veranderd. Per 1 juli 2019 zijn er nieuwe kwaliteitscriteria vastgesteld. In de praktijk betekent dit niet dat we direct volledig moeten voldoen aan de nieuwe criteria, maar dat we daar wel naartoe werken. 2020 stond in het teken van inzicht en overzicht. 2021 gaat in het teken staan van organisatierobuustheid. Het voldoen aan de VTH KC is direct gekoppeld aan in-, door-, en uitstroom van medewerkers. Er gaan mensen weg, er komen mensen bij. Het wel/niet kunnen voldoen aan de gestelde normen is daarom ook een flexibel gegeven. In 2020 zijn er veel nieuwe collega's gestart die nog onvoldoende vlieguren en kennis hebben opgedaan om te voldoen aan de gestelde normen. Deze vlieguren en kennis zullen eerst opgebouwd moeten worden, voordat zij getoetst kunnen worden aan de VTH KC. ODRA is goed op weg om volledig robuust te zijn en blijven op de VTH KC 2.2.

Met de komst van de nieuwe normen is er ook een nieuwe werkwijze geïntroduceerd. Medewerkers kunnen in een digitaal E-portfolio de voortgang op de VTH-KC bijhouden. Door te werken met deze E-portfolio's is er informatie beschikbaar over individuele medewerkers en over de organisatie robuustheid. Deze wijze van inrichting van informatie is een verbetering ten opzichte van vorige jaren. Naast het verkrijgen van inzicht is geïnvesteerd in trainingen en opleidingen voor de medewerkers. In 2020 is 33% van de totale opleidingskosten (ad € 148.000,-) besteed ten behoeve van de VTH-criteria. Dit is 10% minder dan in 2019.

Facilitaire diensten

ODRA huurt kantoorruimte van de gemeente Arnhem, de facilitaire dienstverlening voor kantoor en ICT wordt geleverd door de Connectie. ODRA beschikte aan het begin van 2020 over 128 werkplekken. Door COVID-19 is het duidelijk geworden dat meer thuiswerken structureel de norm gaat worden. Er is derhalve besloten om per 1 november een deel van het gehuurde op te zeggen. Eind 2020 beschikte ODRA over 102 werkplekken.

Huisvesting	Per 1 jan 2020	Ultimo 2020	Verschil
Gehuurde ruimte in m²	2.371	1.992,2	-371,8
• aantal werkplekken	128	102	-26
Kosten huurkantoor 2019 (€)	481.730	387.600	-94.129
Kosten huur (alle-in) per m² (€)	203	194	-9
Aantal fte's (intern & extern)	158,7	174,8	16,1
• gem. aantal mdw (intern/extern/stage)	197,5	203,7	6,2
Beschikbare ruimte (m²) per fte	14,9	11,4	-3,5
Kosten per fte	**€ 3.036**	**€ 2.217**	**- € 819**

** Structurele kosten (excl. incidenteel)*

Qua facilitaire dienstverlening liep 2020 totaal anders dan gepland. Werkruimtes zijn door de Connectie vanaf maart COVID-19- geschikt gemaakt, en thuiswerken werd gefaciliteerd. Na maart (met een korte opleving in de zomer) waren er gemiddeld rond de 20 mensen op kantoor.

Een maatstaf voor de effectiviteit van de huisvesting is de verhouding tussen het aantal medewerkers en het aantal werkplekken. (rijksnorm 0,7). De totale bezetting is (intern en inhuur) in 2020 is 174,8 fte. Een stijging van 10% ten opzichte van 2019. De maatstaf is rekenkundig te bepalen (50%), maar geeft geen enkele inhoudelijke waarde vanwege het bijzondere jaar.

Governance

In onze Gemeenschappelijke Regeling (GR) is de bestuurlijke structuur beschreven en geborgd. In 2020 is gewerkt aan een wijziging van deze GR. Aanleiding is een evaluatie van het Gelders Stelsel van Omgevingsdiensten in 2016. Indertijd zijn aanbevelingen gedaan ten aanzien van de definitie 'complexe taken'. Door een tekstuele wijziging is de GR in overeenstemming gebracht met de operationele situatie.
De vergunningverlening voor bedrijven waar de provincie Gelderland bevoegd gezag is, wordt door ODRN (Nijmegen) gedaan. Toezicht en handhaving is onze taak.

Bestuur

Ons Algemeen Bestuur (AB) neemt besluiten op basis van de stemverhouding die is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling. De belangrijkste bevoegdheden zijn het vaststellen van de begroting en jaarrekening. Zij vervullen de opdrachtgeversrol voor ons. Elke partner beslist afzonderlijk over het mandaat dat zij verleent aan ODRA.

Het bestuur geeft gevraagd en ongevraagd alle informatie aan de gemeenteraden en Provinciale Staten die nodig is voor een juiste beoordeling van het door het bestuur te voeren en gevoerde beleid. Wij hebben geen audit comité. De toezichtrol ligt bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Managementteam

Aan het hoofd van de interne organisatie staat de directeur.
De directeur is bevoegd voor het nemen van operationele besluiten. De directeur wordt ondersteund door twee managers (uitvoering en bedrijfsvoering). Zij hebben mandaat voor het aangaan van verplichtingen tot € 100.000. Daarboven ligt het mandaat bij het dagelijks bestuur.

AB benoemt leden Dagelijks Bestuur (DB). DB komt zo vaak bijeen als nodig. In 2020 vijf keer: 1 schriftelijk, 1 fysiek en 3 online. DB is bevoegd en verantwoordelijk voor bedrijfsvoering en operationele besluitvorming en hebben de eigenaarsrol. De voorzitter is voorzitter van AB en DB. AB is vijf keer bij elkaar geweest: 1 schriftelijk, 2 fysiek en 2 online.

Regeling Besluit begroting verantwoording (BBV)

In het BBV is een aantal, voor het jaarverslag verplichte onderdelen benoemd, waarover een toelichting moet worden opgenomen.

Dit betreft:
- Verbonden partijen: bij ODRA zijn er geen verbonden partijen;
- Lidmaatschappen; ODRA is lid van de werkgeversvereniging WSGO en lid van ODNL;
- Grondbeleid: ODRA heeft geen grondbeleid, dit behoort niet tot het takenpakket;
- Vennootschapsbelasting: ODRA is vrijgesteld na afspraak met Belastingdienst;
- Lokale heffingen: ODRA heft geen leges of heeft geen andere inkomsten uit hoofde van vergunningverlening dan wel handhaving.

2020 IS EEN BIJZONDER JAAR, ONZE PRESTATIES OP EEN RIJ !

JAARREKENING 2020
OMGEVINGSDIENST
REGIO ARNHEM

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

2 JAARVERSLAG

VERANTWOORDING EN TOELICHTING FINANCIËLE CIJFERS

De grondslagen en uitgangspunten van de Jaarrekening 2020 worden in hoofdzaak bepaald door de richtlijnen uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Verder is de indeling gevolgd die we hebben afgesproken met de zeven omgevingsdiensten in Gelderland: vergunningen, toezicht en handhaving, advies, stelseltaken, projecten. Op verzoek van onze partners worden ook de taakvelden milieu en bouw onderscheiden.

De categoriale staat van baten en lasten is vormgegeven op basis van de hoofdindeling: personeel (intern en extern ingehuurd), huisvesting, ICT, algemene kosten en specifieke projectkosten. De analyse en de toelichtingen zijn in dit katern met name op de categoriale staat van baten en lasten toegespitst. De toelichting op de resultaten per programma zijn in katern 1 vermeld.

Grondslagen en uitgangspunten

Voor de jaarrekening 2020 gelden de volgende grondslagen en uitgangspunten:
• Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten;

• Financiële verordening Omgevingsdienst Regio Arnhem 2012;

• Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);

• Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben;

• Baten en lasten die betrekking hebben op het boekjaar zijn verwerkt;
- Baten betreffen de bijdragen van partners, omgevingsdiensten in het Gelders Stelsel, derden, Provincie Gelderland voor het programma complexe handhaving (PCH) en subsidies;
- Voor nog niet afgeronde producten (onderhanden-werk) wordt op basis van de fase waarin de realisatie zich verkeerd, een bedrag toegerekend aan de opbrengsten;
- Lasten - personeelskosten, kosten voor inhuur, adviezen, huisvesting, facilitair en materiële kosten voor projecten;

• De kosten worden onderscheiden in:
- Directe kosten: betreffen personeelskosten en kosten die volledig gerelateerd kunnen worden aan het primaire proces (de afdeling uitvoering en het team projecten). Deze kosten worden toegerekend aan de programma's op basis van de verhouding van de tijdsbesteding van de medewerkers;
- Overheadkosten: bestaan uit de loonkosten voor indirect personeel, huisvesting, ICT en facilitair voor zover deze niet worden gemaakt voor projecten en specifieke opdrachten en activiteiten in het primaire proces;

• Voorzieningen worden berekend op basis van het financiële risico, toekomstige kosten voor zover deze tijdens het opstellen van de jaarrekening (februari 2021) konden worden vastgesteld;

• Exploitatieresultaat: is het verschil van baten, lasten en dotatie/onttrekking aan voorzieningen. Het exploitatie resultaat wordt na afsluiten van het boekjaar gemuteerd op de Algemene reserve en Bestemmingsreserves. Het 'saldo-resultaat' is het resultaat na bestemmingen van het exploitatie resultaat;
• Algemene reserve: deze is maximaal 5% van de jaarlijkse exploitatie-lasten met een maximum van € 500.000. Het Algemeen Bestuur kan besluiten tot het instellen van Bestemmingsreserves. Mocht er na het verrekenen van het exploitatieresultaat 2020 met de Algemene Reserve en/of bestemmingsreserves nog een saldo resteren, dan kan dit op basis van stemverhouding afgerekend.

• Continuïteit: Er zijn geen meerjarige toezeggingen van klanten aan ODRA over de meerjarige bijdragen. Elk jaar wordt op basis van de begroting een werkprogramma afgesproken. De bijdragen zijn voor een deel van structurele aard, ODRA voert de wettelijke taken voor milieu vergunningen en toezicht uit.

• De gebeurtenissen rondom het coronavirus COVID-19 hebben geen nadelig effect op onze activiteiten en de financiële situatie. Op basis van de huidige omstandigheden en stand van zaken van de overheids-maatregelen zien wij op dit moment geen reden om aan de positieve continuïteitsveronderstelling te twijfelen. Wij zijn daarom van mening dat de in de jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gebaseerd dienen te worden op de veronderstelling van continuïteit van de onderneming.

Het boekjaar 2020 van ODRA is met een positief exploitatie resultaat van € 169.700 afgesloten.

ELK JAAR WORDT OP BASIS VAN DE BEGROTING EEN WERKPROGRAMMA AFGESPROKEN.

BATEN EN LASTEN VOOR PROGRAMMA-INDELING

Wij hanteren de met zeven Gelderse omgevingsdiensten afgesproken programma-indeling. Daarnaast maken we onderscheid in de taakvelden milieu en bouw. De kosten en baten die we niet specifiek hebben gelabeld of een algemeen karakter hebben, zijn ondergebracht in het taakveld 'algemeen' als subcategorie onder milieu.

Drie klantcategorieën

We maken in deze staat van baten en lasten onderscheid tussen drie klant-categorieën: partners, omgevingsdiensten in Gelderland en derden. We hebben enkel publiekrechtelijke organisaties als klant.

Het Algemeen Bestuur heeft de initiële begroting 2020 in april 2019 besproken en in december 2019 formeel vastgesteld. In oktober 2020 hebben we met het Algemeen Bestuur de begroting geactualiseerd. Deze actualisatie betrof voornamelijk de effecten van het programma *Toezicht en handhaving complexe bedrijven*. Deze financiële effecten waren bij de initiële begroting niet bekend. De totale omvang van de initiële begroting (kosten) bedroeg € 16,8 miljoen. De geactualiseerde begroting gaat uit van een omvang van € 18,6 miljoen.

Toerekening kosten en baten in de programma begroting en realisatie

ODRA werkt met een producten diensten catalogus (PDC) waarin elk van de circa 80 producten en diensten zijn gekoppeld aan een programma en taakveld. De realisatie van de baten komt geheel vanuit deze koppeling voort.
De realisatie van de programma/taakveld-kosten worden gebaseerd op de verhouding van de tijdsbesteding op de producten x gemiddeld loontarief.
De saldi van kosten en baten per programma vertonen relatief kleine verschillen, waar deze optreden betreft dit onder meer het verschil tussen urenrealisatie en de afrekende productprijzen (de zgn. kengetallen). Een diepgaande analyse van deze kengetal verschillen wordt in 2021 uitgevoerd.

Staat van baten en lasten Programma's x € 1.000	Realisatie 2019 bouw	milieu	kosten	totaal	Geactualiseerde begroting 2020 bouw*	milieu	kosten	totaal	Realisatie 2020 bouw*	milieu	kosten	totaal
Vergunningen												
• directe kosten			3.138	3.138			2.836	2.836			3.072	3.072
• toegerekende overhead			1.350	1.350			1.240	1.240			1.200	1.200
• baten partners	3.425	1.234		4.659	2.819	1.278		4.097	3.072	1.386		4.458
• baten OD's en derden				0	29	3		31	114	1		115
Saldo vergunningen	3.425	1.234	-4.488	171	2.848	1.281	-4.076	53	3.186	1.387	-4.273	300
Toezicht en handhaving												
• directe kosten			5.555	5.555			4.258	4.258			4.953	4.953
• toegerekende overhead			1.699	1.699			2.391	2.391			1.935	1.935
• baten partners	3.155	4.923		8.078	2.054	4.003		6.057	4.418	3.057		7.475
• baten OD's en derden				0	146	147		293	71	298		369
Saldo handhaving	3.155	4.923	-7.254	824	2.200	4.150	-6.649	-299	4.488	3.355	-6.888	956
Advies												
• directe kosten			1.500	1.500			1.277	1.277			883	883
• toegerekende overhead			1.485	1.485			527	527			345	345
• baten partners	0	2.047		2.047	0	1.428		1.428	0	1.311		1.311
• baten OD's en derden				0	0	275		275	0	144		144
Saldo advies	0	2.047	-2.985	-938	0	1.703	-1.804	-101	0	1.455	-1.228	226
Stelseltaken												
• directe kosten			366	366			2.899	2.899			2.972	2.972
• toegerekende overhead			43	43			120	120			1.161	1.161
• baten partners				0	0	63		63	0	6		6
• baten OD's en PCH		127		127	0	3.165		3.165	0	3.127		3.127
Saldo stelseltaken	0	127	-366	-239	0	3.228	-3.019	209	0	3.132	-4.133	-1.001
Algemeen & projecten												
• directe kosten			1.018	1.018			2.098	2.098			1.772	1.772
• toegerekende overhead			1.405	1.405			928	928			693	693
• baten partners	736	1.905		2.641	14	2.806		2.820	594	1.386		1.980
• baten OD's en derden				0	0	183		183	0	174		174
Saldo algemeen	736	1.905	-2.423	218	14	2.989	-3.026	-23	594	1.560	-2.465	-312
Totaal												
• kosten	0	0	17.560	17.560	0	0	18.574	18.574	0	0	18.988	18.988
• baten	7.316	10.235	0	17.551	5.061	13.350	0	18.412	8.269	10.889	0	19.158
Saldo	**7.316**	**10.235**	**-17.560**	**-9**	**5.061**	**13.350**	**-18.574**	**-162**	**8.269**	**10.889**	**-18.988**	**169,7**
Ontrekkking algemene reserve				9				162				
Mutatie reserve				-33								157,3
Reserveontrekking reserves	**-7.316**	**-10.235**	**17.560**	**-24**				**0**	**8.269**	**10.889**	**18.988**	**-12,4**
% baten per taakveld	41,7%	58,3%			27,5%	72,5%			43,2%	56,8%		

DEZE FINANCIËLE EFFECTEN WAREN BIJ DE INITIËLE BEGROTING NIET BEKEND. DE TOTALE OMVANG VAN DE INITIËLE BEGROTING (KOSTEN) BEDROEG € 16,8 MILJOEN.

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Output (financiering) op hoofdlijnen

2020 is het eerste jaar dat ODRA outputfinanciering toepast.
Er wordt daardoor naast de tijdsbesteding nadrukkelijker gestuurd op de productrealisatie qua proces, aantallen en kengetal. In de tabel is aangegeven welke producten en diensten er zijn gerealiseerd.

Realisatie omzet

Productcategoriën x € 1.000	*in euro's* milieu	bouw	algemeen	totaal	%	*aantallen* milieu	bouw	algemeen	totaal
Levering producten	€ 2.150	€ 7.615	€ 499	€ 10.264	54%	4.996	8.252	3	**13.251**
Levering diensten	€ 3.355	€ 549	€ 2.471	€ 6.375	33%	36.873	6.033	27.149	**70.055**
Collectieve diensten	€ 1.482		€ 139	€ 1.621	8%				
Overig proj. baten	€ 53	€ 179	€ 513	€ 745	4%				
- subsidie e.d.	€ 85		€ 11	€ 96	1%				
Vrijval vorig boekjaar	€ 57			€ 57	0%				
Totaal baten	**Totaal kosten**			**€ 19.158**	100%				

Begroot

Productcategoriën x € 1.000	*in euro's* milieu	bouw	algemeen	totaal	verschil real. '20	*aantallen* milieu	bouw	algemeen	totaal
Levering producten	€ 4.914	€ 4.594	€ 892	€ 10.400	€ 135	6.843	5.685	766	**13.294**
Levering diensten	€ 4.312	€ 371	€ 1.249	€ 5.931	- € 444	50.190	3.806	14.073	**68.069**
Collectieve diensten	€ 1.428			€ 1.428	- € 193				
Overig proj. baten	€ 535	€ 116		€ 651	- € 94				
- subsidie e.d.					- € 96				
Totaal baten	**Totaal kosten**			**€ 18.409**	- € 749				

Het aantal geleverde producten is 1% hoger dan begroot. Het aantal geleverde uren is circa 1,5% hoger dan begroot. De geringe hogere realisatie heeft te maken met aanvullende opdrachten die niet in de begroting zijn opgenomen. De gerealiseerde producten in het programma complexe handhaving (ruim 2800) zijn hierin niet meegenomen.

Specificatie overhead

Aan de programma's wordt over 2020 een bedrag van € 5,3 miljoen aan overheadkosten toegerekend. Hieronder is de opbouw van de overhead weergegeven. De totale overhead bedraagt 28% (initieel begroot was 30,5 %). Ten opzichte van 2019 is het overheadpercentage gelijk gebleven. In absolute zin is de overhead met € 391.600 gestegen, maar door toename van de totale kosten met 8% stijgt het overhead percentage niet.

Overhead specificatie (indirecte kosten) x € 1.000	Geact. begroot 2020		Overhead 2020		Directe kosten	Totaal real. 2020	Real. 2019
Personele overhead	**2.247,5**	**13%**	**2.791,4**	**15%**	**12.815,5**	**15.606,9**	**2.332,8**
Materiële overhead							
• huisvesting & facilitair	1.084,9		813,7		0,0	813,7	1.126,5
• ict	1.340,8		1.230,1			1.230,1	967,7
• stelselkosten	328,9		225,2		114,6	339,8	216,2
• advies - en overige kosten	204,3		274,7		0,0	274,7	300,3
• projecten			0,0		722,6	722,6	
Subtotaal mat. overhead	**2.958,9**	**17%**	**2.537,3**	**13%**	**837,2**	**3.380,9**	**2.610,7**
Totaal	**5.206,5**		**5.335,1**		**13.652,7**	**18.987,8**	**4.943,5**
Totale kosten	18.571,2					18.987,8	17.559,6
% van de totale kosten	28,0%		28,1%				28,2%

Specificatie programma's en projecten

Wij voerden in 2020 projecten en programma's uit voor onze partners.
In onderstaande tabel zijn deze gespecificeerd.

Materiële kosten programma's en projecten x € 1.000	Begroot 2020	In balans beschikbaar	Kosten (uren)	Saldo kosten (mat.)	In rekening gebracht	Saldo bekostiging verschil	
Partner specifiek							
• Wabo Arnhem	25,6			16,4	25,9	0,0	
• Wabo Lingewaard	95,1			108,9	108,9	0,0	
• milieumetingen provincie	211,4			195,5	195,3	-0,1	
* parenco				84,9	84,9	0,0	aanvullend budget
• aandachtsbedrijven				61,8	61,8	0,0	aanvullend budget
• piket (schoonmaakkosten)				74,4	74,4	0,0	
• geluidsanering		**40,4**	36,3			0,0	op balans
• overig				21,0		21,0	kosten ODRA
Partner specifiek	**332,1**	**40,4**	**36,3**	**572,4**	**551,3**	**21,1**	
Collectieve diensten (materieel)							
• beheer Milieukaart (RVMK)	99,1			56,1	99,1	43,0	restitutie
• implementatie omgevingswet		24,7	24,7			0,0	t.b.v. col. diensten
• meldplicht energie		46,7	46,7			0,0	vrijval in saldo
• asbesttaken	51,1				51,1	51,1	restitutie
	150,2	**71,4**	**71,4**	**56,1**	**150,2**	**94,1**	
Overig							
• ORM		29,5		34,5		-5,0	loopt via balans
• externe veiligheid (GUOV)	(subsidie was niet begroot)			98,4	13,0	-85,5	subsidie 87%; rest via WP
Totaal	**482,3**	**111,8**	**107,7**	**628,5**	**701,5**	**115,2**	

Toelichting op de tabel met materiele projectkosten

• Wabo: Geen bijzonderheden. Kleine budgetoverschrijding.
Is afgerekend via werkpakket.

• Milieu metingen (tbv provincie): Budget is nagenoeg besteed. Het saldo is gerestitueerd aan de provincie via het werkpakket. Er is in Renkum een speciale meting opgezet. Hiervoor was aanvullend budget.

• Aandachtsbedrijven (incl samen sterk met ODRN); Voor de opstart en inrichtingskosten van het programma aandachtsbedrijven dat in 2021 van start was aanvullend budget van de Provincie beschikbaar.

• Piket (schoonmaakkosten); Deze worden vanwege het onvoorspelbare karakter niet begroot. De kosten worden direct aan de betreffende partner doorbelast.

• Geluidsanering (zie ook balans -> vooruitbetaalde kosten). Voor de Trans en Apeldoornseweg zijn in 2020 kosten gemaakt die uit reservering op de balans worden bekostigd.

• Overig; een aantal projecten belast ODRA niet specifiek door, waaronder kosten voor de werkgroep autodemontage en andere werkgroepen.

• RVMK: ten behoeve van de Regionale Verkeer Milieu Kaart voert ODRA werkzaamheden uit bij alle partners exclusief provincie Gelderland en extra bij gemeente Montferland. Er is een positief saldo, dat beschikbaar is voor restitutie aan de partners.

• Implementatie Omgevingswet: Restant middelen uit 2019 zijn ingezet in 2020.

• Meldplicht energie; Er zijn in 2020 nagenoeg geen activiteiten en kosten meer geweest. Het restant is vrijgevallen en is onderdeel van het exploitatiesaldo.

• Asbestdaken; In de collectieve diensten is een materieel budget opgenomen. De begroting was opgesteld voordat over de 1e kamer de wetgeving heeft gestemd, met als uitkomst dat de wet niet doorgaat. De middelen zijn beschikbaar voor restitutie aan de partners.

• ORM: Hierdoor voert ODRA de administratie namens de partners. Wordt geheel via de balans afgewikkeld. Er is een negatief saldo van € 5.000 ontstaan.

• Externe veiligheid (GUOV): vanuit de provincie is er een subsidie beschikbaar gesteld van € 85.000. Er was begroot dat de projectgelden geheel door de partners zou worden bekostigd. De provincie heeft voor 87% de kosten gesubsidieerd in 2020. Dus een meevaller. In 2021 valt de subsidie geheel weg. Het verschil is via de afrekening werkpakketten in rekening gebracht.

Financiering

In onderstaande tabellen hebben we conform vereisten uit BBV respectievelijk aangegeven:
• **Overzicht van de dekkingsmiddelen** – We kennen drie financieringsstromen die gerekend worden tot de algemene dekkingsmiddelen: baten van partners, baten omgevingsdiensten in Gelders Stelsel, baten van derden. We hebben geen rente betaald voor leningen. We hebben wel een klein bedrag aan rente betaald, omdat we kortstondig rood hebben gestaan en die geboekt bij de bankkosten. We hebben geen beleggingen uitstaan en dus geen dividend uitgekeerd. We innen geen lokale heffingen en ontvangen geen uitkeringen uit algemene fondsen.

Algemene dekkingsmiddelen x € 1.000	Initiële begroting 2020 baten	lasten	saldo	Actuele begroting 2020 baten	lasten	saldo	Realisatie 2020 baten	lasten	saldo
Exploitatie	16.595,9	16.832,0	-236,1	18.409,2	18.571,2	-162,0	19.157,5	18.987,8	169,7
Overzicht van dekkingsmiddelen									
• lokale heffingen									
• algemene uitkeringen									
• dividend									
• saldo financiëringsfunctie									
• reserves			-236,1			-162,0			169,7
Saldo	**16.595,9**	**16.832,0**	**0,0**	**18.409,2**	**18.571,2**	**0,0**	**19.157,5**	**18.987,8**	**0,0**

• **Overzicht financiering uit reserves** - we hebben het nadelig saldo uit boekjaar 2019 in overleg met het Algemeen bestuur in mindering gebracht op de reserves. Het bestemmingsfonds 'RVMK' hebben we beëindigd en het saldo is overgeheveld naar de algemene reserve. ODRA stelt voor dat het positieve saldo 2020 ad €169.700 wordt bestemd in een nieuw bestemmingsfonds voor *Opleidingen omgevingswet*. Deze wordt € 157.283 (restant van toegekende budget). Het rest saldo komt ten laste van de algemene reserve. De overige bestemmingsfondsen muteren niet.

Mutatie reserves x € 1.000	Initiële begroting 2020 begin	toev./onttr.	saldo	Actuele begroting 2020 begin	toev./onttr.	saldo	Realisatie 2020 begin	toev./onttr.	saldo
Algemene reserve	442,2	208,2	234,0	442,2	134,1	308,1	442,2	27,9	470,1
BR Provincietaken	91,8		91,8	91,8		91,8	91,8	0,0	91,8
BR bur. mil. metingen	200,7		200,7	200,7		200,7	200,7	0,0	200,7
BR RVMK	3,5	3,5	0,0	3,5	3,5	0,0	3,5	-3,5	0,0
Resultaat	24,4	24,4	0,0	24,4	24,4	0,0	24,4	-24,4	0,0
• onverdeeld resultaat 2020								12,5	12,5
• bestemming opleiding omg. Wet								157,3	157,3
Saldo	**762,6**	**236,1**	**526,4**	**762,6**	**162,0**	**600,6**	**762,6**	**169,7**	**932,3**

• **Overzicht incidentele kosten en baten** - De afspraken die met onze partners hebben gemaakt over de milieutaken, zijn te beschouwen als structurele taken. Voor de meeste taken geldt dat deze (verplicht) zijn belegd bij ODRA. Voor onze bouwtaken geldt dat niet, maar zijn feitelijk toch te zien als structureel. Ook Wabo en Meten en advies zijn voor ons structurele activiteiten. Onze partners hebben de verantwoordelijkheid om de benodigde capaciteit en kwaliteit die wij moeten aanwenden in stand te houden, dan wel verantwoord af te bouwen bij majeure verandering van taken. Incidenteel zijn onze opdrachten voor derden en gesubsidieerde projecten (GUOV – EED – BSV). Een aantal doen we al lang.

Overzicht incidentele baten x € 1.000	Initiële begroting 2020 baten	lasten	saldo	Actuele begroting 2020 baten	lasten	saldo	Realisatie 2020 baten	lasten	saldo
Opdrachten derden*	156,3		156,3	156,3		156,3	106,7		106,7
Projecten en subsidie	15,9	389,9	-374,0	15,9	589,9	-574,0	95,5	722,6	-633,1

** Kosten zijn niet berekend in de begroting*

STAAT VAN BATEN EN LASTEN VOOR CATEGORIALE INDELING

De initiële begroting 2020 is door het Algemeen Bestuur besproken in mei 2019. De gemeenteraden en Provinciale Staten hebben zienswijzen ingebracht. De totale omvang van de initiële begroting is daarna vastgesteld op € 16,8 miljoen kosten en € 16,6 miljoen baten. Een negatief begrotingssaldo van € 236.000, vooral toe te rekenen aan de (dubbele) kosten van de implementatie van het zaaksysteem en de extrakosten voor de opleidingen omgevingswet.

In het Algemeen bestuur van oktober 2020 is een actualisatie vastgesteld. Deze betrof het programma complexe handhaving (PCH). Dit leidt tot een bijstelling van € 1,74 miljoen kosten en € 1,81 miljoen baten. Met de actualisatie is er begrotingstekort € 162.000.

De begroting 2020 (inclusief actualisatie) bevat een aantal uitgangspunten:
• Formatie: 167 fte, waarvan 136 productieve fte's en 32 fte (19%) staf en bedrijfsvoering.

• 144 fte interne medewerkers met een gemiddelde loonsom van € 76.850 per fte.

• 24 fte externe inhuur met een gemiddeld tarief van € 95.600 per fte.

• Het begrote aandeel inhuur externen: 17 % van de totale salarislasten.

• Uurtarief diensten voor de partners: € 91,-.

• Voor producten gelden diverse productprijzen gebaseerd op de vastgestelde kengetallen in de PDC. Het gemiddelde is 8,6 uur (€ 782,-) per product.

• De collectieve diensten zijn fixed-price vastgesteld op € 1,45 miljoen.

• Opleiding: 2% van de loonsom; aangevuld met een eenmalig budget van € 162.000 voor opleidingen omgevingswet.

• Huisvesting, facilitair en ICT: ingehuurd bij gemeente Arnhem; op basis van 128 werkplekken.

• Aantal productieve (= declarabele uren) per interne fte = 1.380. Voor externen 1.600 uur. Totaal beschikbare uren voor diensten en producten = afgerond 192.000 uur.

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Begroting en Realisatie 2020 - categoriaal

Staat van baten en lasten (categoriaal) x € 1.000	Initieel bg 2020	Geactualiseerde bg 2020	Realisatie 2020	% v/d begroting	Realisatie 2019
Baten dienstverlening					
Partners	15.332,2	14.273,1	14.736,2	103%	15.603,4
Omgevingsdiensten	760,5	560,5	510,4	91%	776,1
Derden	156,3	156,3	106,7	68%	100,7
Prog. Complexe HH		3.072,5	3.141,9	102%	
Baten dienstverlening	**16.249,0**	**18.062,3**	**18.495,2**	**102%**	**16.480,2**
Overige inkomsten	15,9	15,9			136,5
Doorbelaste kosten	331,0	331,0	566,9		934,3
Subsidies & overig			**95,5**		
Totaal baten	**16.595,9**	**18.409,2**	**19.157,5**	104%	**17.551,0**
Kosten	**Begroting 2020**	**Begroting na actualisatie**	**Realisatie 2020**	**% v/d begroting**	**Realisatie 2019**
Personeel					
• medewerkers ODRA	10.849,6	11.027,0	11.170,5	101%	10.187,7
• inhuur capaciteit	1.851,4	2.674,4	1.954,5	86%	2.235,3
• inhuur ondersteuning			402,4		
• loon- en ext. kosten	**12.701,1**	**13.294,5**	**13.527,5**	102%	**12.423,0**
• uitbesteed werk (excl. complex)			316,8		373,5
• inhuur complex (pool)		800,7	922,5	115%	
• aanvullende inhuur		800,7	1.239,2	155%	373,5
Loonkosten in- & extern	**12.701,1**	**14.095,2**	**14.766,7**	105%	**12.796,5**
• opleidingen	381,0	422,1	148,4	35%	213,8
• alg. personeelskosten	426,0	473,0	517,2	109%	774,8
• dotatie p-voorziening			277,6		216,0
• harmonisatie bijdrage	-76,4	-76,4	-103,1	135%	**-97,0**
Totaal personeel	**13.431,7**	14.913,9	15.606,9	105%	13.904,1
Huisvesting en facilitair	1.084,9	1.084,9	813,7	75%	1.126,4
ICT	1.340,8	1.372,8	1.230,1	90%	967,7
Stelselkosten	328,9	328,9	339,8	103%	326,3
Advieskosten	255,8	280,8	238,1	85%	246,6
Overige kosten			36,6		53,7
Onvoorzien			-		
Programma kosten	389,9	589,9	722,6	122%	934,7
Totaal kosten	**16.832,0**	**18.571,2**	**18.987,8**	**102%**	**17.559,5**
Saldo	**-236,1**	**-162,0**	**169,7**		**-8,5**
Naar bestemming opleidingen omgevingswet			-157,3		33
Saldo na bestemming		**-162,0**	**12,5**		**24,5**

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

We verstaan onder loonkosten de salariskosten van vaste medewerkers en inhuur van externe capaciteit. Vanwege het afwijkende karakter van de posten “uitbesteed werk” en “inhuur pool” worden deze hieronder apart toegelicht.

Loonkosten intern en inhuur externe capaciteit

De loonkosten van de capaciteit is € 0,2 miljoen hoger dan begroot.
In onderstaande tabel is de analyse op bezettings- en prijsverschillen weergegeven:
• De loonkosten van internen vallen gemiddeld € 876 euro per fte mee; dit heeft te maken met een relatief hoge (goedkopere instroom in 2020).

• Daarentegen zijn de gemiddelde kosten van de inhuur fors hoger dan begroot. Dit heeft meer te maken met omissies in de begroting, dan met de tarieven. ODRA heeft scherp ingezet op het inkoopbeleid van externen. Veel inhuurtarieven zijn lager dan in 2019.

• De interne bezetting is 3,5 fte hoger; dit zijn de eerste resultaten van ons beleid om minder externe inhuur te hebben. (zie katern 1)

Formatie bezetting en personele kengetallen	Begroting 2020 intern	extern	totaal	%	Realisatie 2020 intern	extern	totaal	%
Formatie bezetting								
• lijn afdelingen	112,0	19,4	131,3	79%	118,3	16,2	134,5	80%
• externen PCH		4,3	4,3					
• bedrijfsvoering/staf	31,5		31,5	19%	28,7	4,2	32,9	20%
Totaal bezetting en formatie	**143,5**	**23,7**	**167,2**		**147,0**	**20,4**	**167,4**	
Loonkosten								
• salarissen en premies (intern)	€ 11.027,0		€ 11.027,0		€ 11.170,5		€ 11.170,5	
• inhuur capaciteit		€ 2.267,4	€ 2.267,4			€ 1.954,5	€ 1.954,5	
• inhuur ondersteuning						€ 402,4	€ 402,4	
Loonkosten x € 1.000	€ 11.027,0	€ 2.267,4	€ 13.294,5		€ 11.170,5	€ 2.357,0	**€ 13.527,5**	
Gemiddelde kosten/fte (in €)	**€ 76.850**	**€ 95.653**	**€ 79.516**		**€ 75.974**	**€ 115.738**	**€ 80.812**	
= uurprijs	€ 55,69	€ 59,78			€ 55,05	€ 72,34		
% van de loonkosten	83%	17%			83%	17%		

Salariskosten

Vanaf 1 januari 2017 krijgen onze medewerkers naast het vaste salaris ook een vrij besteedbaar Individueel Keuze Budget (IKB). Deze zijn als vast element in onze salarislasten opgenomen. Medewerkers die met de oprichting van ODRA zijn overgekomen van provincie Gelderland, gemeenten Arnhem, Lingewaard en Renkum, krijgen van ons hun harmonisatietoelagen vergoed. Voor de oud-provinciemedewerkers worden deze kosten bekostigd uit de gevormde voorziening, die voor de gemeenten op basis van nacalculatie. We hebben de inkomsten opgenomen als dekking op de overige personeelskosten.

Bijzondere inhuur

Een deel van het werk, met name controles, wordt op productbasis uitbesteed. Daarnaast is voor het programma complexe handhaving capaciteit ingeleend (pool PCH) vanuit de andere omgevingsdiensten met het tarief van de omgevingsdiensten. Dit wordt 1 op 1 doorbelast aan de Provincie.

Opleidingskosten

Het totale budget voor opleidingskosten, na actualisatie, bedroeg in 2020 € 422.000. Hiervan is 2% regulier (ad € 260.000) en € 162.000 incidenteel voor de omgevingswet opleidingen. Er is (mede vanwege corona, een lage besteding, zowel van het regulier als aanvullende budget. Er wordt voorgesteld om het niet bestede deel voor de omgevingswet ad € 157.000 via een bestemmingsfonds voor 2021 beschikbaar te hebben. Er is € 148.000 aan opleidingskosten uitgegeven (1,0% van de realisatie loonsom). 33% had betrekking op opleidingen VTH-criteria.

Algemene personeelskosten + dotatie personeelsvoorziening

Het budget (€ 473.000) voor de algemene personeelskosten is overschreden. Er is € 43.000 meer uitgegeven. De belangrijkste oorzaak betreft uitkering voor ziektekostenvergoedingen, en een eenmalige bonus. Beide waren niet begroot.
Er is een voorziening getroffen ter dekking van toekomstige kosten in het kader van mobiliteit van medewerkers in totaal voor € 277.000.

ODRA heeft geen structurele ruimte in de begroting voor het opvangen van mobiliteitskosten en organisatieontwikkeling (en de daaruit ontstane frictiekosten). Dit bedrag wordt feitelijk gedekt uit de budgetruimte bij de ICT -en advieskosten.

Wet normering topinkomens (WNT)

Ons bestuur wordt gevormd door vertegenwoordigers van onze partners. Bestuurders krijgen geen vergoeding voor hun bestuurstaak. De kosten die onze bestuursleden maken, worden door de desbetreffende gemeenten of provincie vergoed. We hebben geen wisselingen in ons bestuur in 2020.

Het inkomen van de directeur van ODRA is getoetst aan de WNT. Ruben Vlaander is in oktober 2019 aangesteld als directeur. Het inkomen en vergoedingen in 2020 is onder de norm van de WNT gebleven. Het bezoldigingsmaximum in 2020 is € 201.000 op fulltime basis. Verder hebben we geen andere functionarissen met een dienstbetrekking die in 2020 een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag hebben ontvangen.

Bedragen x € 1	Dhr. R. Vlaander	
Functie gegevens	**Directeur**	
Aanvang en einde functievervuiling in 2020	01-01 t/m 31-12	
Omvang dienstverband (deeltijdfactor in fte)	1,0	
Gewezen topfunctionaris?	Nee	
Dienstbetrekking?	Ja	
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 98.902	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.496	
Subtotaal	***€ 116.398***	
Individueel toepasselijke bezoldingsmaximum	€ 201.000	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	
Totale bezoldiging 2020	**€ 116.398**	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	
Onverschudigde betaling	n.v.t.	
Gegevens 2019		**mw Smelik**
Aanvang en einde functievervulling in 2019	10-07 t/m 31-12	01-01 t/m 09-07
Omvang dienstverband (deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 46.545	€ 56.662
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 7.131	€ 9.683
Subtotaal	***€ 53.676***	***€ 66.345***
Individueel toepasselijke bezoldingsmaximum	€ 93.014	€ 100.986
Totale bezoldiging 2019	**€ 53.676**	**€ 66.345**

Naam topfunctionaris	Functie	Partner	Periode
Dhr. J. Maouche	Voorzitter (DB & AB)	Renkum	01-01-2020 t/m 31-12-2020
Mw. C. Bouwkamp	Bestuurslid (DB & AB)	Arnhem	01-01-2020 t/m 31-12-2020
Dhr. T. Spaargaren	Bestuurslid (DB & AB)	Duiven	01-01-2020 t/m 31-12-2020
Dhr. T. Janssen	Bestuurslid (DB & AB)	Lingewaard	01-01-2020 t/m 31-12-2020
Dhr. P. Kerris	Bestuurslid (DB & AB)	Prov. Gelderland	01-01-2020 t/m 31-12-2020
Dhr. P. Bollen	Bestuurslid (AB)	Doesburg	01-01-2020 t/m 31-12-2020
Dhr. D. Horsthuis - Tangelder	Bestuurslid (AB)	Overbetuwe	01-01-2020 t/m 31-12-2020
Dhr. D. Klomberg	Bestuurslid (AB)	Rheden	01-01-2020 t/m 31-12-2020
Mw. M. Albricht	Bestuurslid (AB)	Rozendaal	01-01-2020 t/m 31-12-2020
Dhr. H. Breunissen	Bestuurslid (AB)	Westervoort	01-01-2020 t/m 31-12-2020
Mw. C. Koers	Bestuurslid (AB)	Zevenaar	01-01-2020 t/m 31-12-2020

Huisvesting, ICT- en facilitaire kosten

De kosten voor onze huisvesting, inclusief facilitaire diensten door De Connectie, zijn in 2020 lager dan begroot. We hebben vanwege thuiswerken bespaart op het aantal werkplekken. In november zijn we teruggegaan van 128 naar 102 werkplekken. We printen ook beduidend minder, koffie en schoonmaakkosten zijn ook anders dan normaal vanwege de geringe aanwezigheid op kantoor.
Nadat we in juli 2019 de financiële administratie in eigen beheer hebben genomen, is ook per 1 januari 2020 de personeels- en salarisadministratie door ODRA opgepakt. De kosten van de eigen administratieve krachten zijn niet in de tabel opgenomen (staan bij personeelskosten), voorheen stonden deze bij de facilitaire kosten.

Huisvesting & facilitair x € 1.000	Real. 2019	Begroot 2020	Real. 2020	Verschil
Huisvesting in stadskantoor	502,2	563,9	525,4	38,5
Facilitair stadskantoor	55,8			0,0
Overige huurkosten (markt)	0,0	50,0	0,0	50,0
Kosten parkeren / fietsen / wagenpark	120,6	95,5	119,1	-23,6
Huisvestingskosten	**678,7**	**709,4**	**644,5**	**64,9**
Kosten personeels administratie	72,5			0,0
Kosten financiële adinistratie	23,1			0,0
Kosten facilitaire diensten	352,2	375,5	169,2	206,3
Facilitaire kosten	**447,9**	**375,5**	**169,2**	**206,3**
Totaal	**1.126,5**	**1.084,9**	**813,7**	**271,2**
Kengetallen in euro's				
• huisvestingskosten per fte	€ 4.277	€ 4.243	€ 3.850	
• fac. diensten per fte	€ 2.822,2	€ 2.245,9	€ 1.010,7	

Thuiswerken

We verwachten dat we ook na corona meer thuis zullen werken. Dat vraagt om een andere inrichting van het kantoorgebouw en faciliteren van thuiskantoor. In het vierde kwartaal 2020 hebben we in overleg met De Connectie een hervorming ingezet van de huisvesting en de benodigde faciliteiten.
De enquête onder medewerkers heeft ons een schat aan informatie opgeleverd over de wensen voor de toekomstige huisvesting.
We hebben de uitgangspunten op basis van een NEN normering, op papier gezet en gaan dat verder uitwerken tot een huisvestingsplan.

ICT-kosten

De kosten voor ICT als geheel zijn in 2020 € 1,2 miljoen. Ten opzichte van 2019 zijn de kosten gestegen. Dit is grotendeels het gevolg van de implementatie van ons zaaksysteem. Hierdoor zijn er dubbele (licentie) kosten ontstaan. Deze waren begroot.

ICT-kosten x € 1.000	Real. 2019	Begroot 2020	Real. 2020	Verschil
Werkplekken	403,1	426,5	444,6	- 0,4%
Licentiekosten	364,5	618,5	555,5	10%
Hardware	60,8	126,9	107,1	16%
Functioneel en applicatiebeheer	139,3	95,7	98,7	- 3%
Afschrijfkosten	0,0	73,1	24,1	
Totaal	**967,7**	**1.340,8**	**1230,1**	**8%**
Kengetallen in euro's				
• ICT kosten per fte	€ 6.098	€ 8.019	€ 7.349	- € 671

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Inhuur adviesdiensten

Naast de inhuur van derden hebben we voor enkele specialistische taken (optimaliseren SAP) en organisatieontwikkeling gebruik gemaakt van externe adviseurs. Afgerond is in 2020 € 238.000 uitgegeven aan inhuur van advies, € 281.000 begroot. De onderbesteding heeft onder meer te maken met 'in huis halen' van externe communicatie kennis (verantwoord bij externe inhuur). De kosten voor de implementatie en inrichting van VTH systeem is ook grotendeels door eigen medewerkers uitgevoerd, waardoor de kosten meevallen. De implementatiekosten van de leverancier van OpenWave zijn geactiveerd en worden in 5 jaar afgeschreven.

Baten

De baten hebben we toegelicht bij de staat van baten en lasten per programma. In de bijlagen hebben we de baten per klant gespecificeerd. De inkomsten van programma's en projecten zijn bij de toelichting op de staat van baten en lasten en bij de specificatie van de stelseltaken en projecten toegelicht.

Overige inkomsten

• Doorberekening projectkosten: de belangrijkste betreffen de kosten voor Wabo en team meten & advies. Deze zijn bij de projectkosten toegelicht.

• Overige inkomsten: betreft subsidies voor GUOV en AO fonds, voor corona maatregelen.

BALANS PER 31 DECEMBER 2020

Onze Jaarrekening 2020 is opgesteld met inachtneming van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Financiële verordening Omgevingsdienst Regio Arnhem 2016.

Vaste activa

• Immateriële vaste activa – bij ODRA niet aanwezig

• Materiële vaste activa - de materiële vaste activa met economisch nut zijn geactiveerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de ontvangen subsidies, die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat in aanmerking genomen. Deze worden lineair afgeschreven op basis van de economische levensduur. De investeringen in de inrichting van de ICT-systemen behoren tot de materiële activa.

• Financiële vaste activa - deze zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, verminderd met de ontvangen subsidies die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat in aanmerking genomen.

Vlottende activa

• Voorraden - niet van toepassing bij ODRA

• Uitzettingen met renteloopti jd korter dan een jaar - hieronder vallen onderhanden werk: de "onderhanden werken" zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. De vorderingen en overlopende activa: deze zijn gewaardeerd tegen nominale waarde

• Liquide middelen - worden gewaardeerd tegen de nominale waarde

Vaste passiva

• Eigen Vermogen - onder Eigen Vermogen zijn opgenomen de Algemene Reserve, de Bestemmingsreserves en het saldo van de rekening van baten en lasten (resultaat)

• Voorzieningen - ODRA kent twee type voorzieningen namelijk de harmonisatie- en personeelsvoorzieningen. De eerste is gevormd bij de oprichting van ODRA in 2013 ter dekking van toekomstige kosten van werknemers die door ODRA van de betreffende gemeenten en provincie zijn overgenomen. De tweede betreft voorzieningen voor kosten van voormalige medewerkers. Beiden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vlottende Passiva

• Hier vallen de passiva - met renteloopti jd korter dan een jaar onder, zoals de vooruit ontvangen betalingen, hebben betrekking op programma's /projecten die in het boekjaar nog niet volledig zijn afgerond. Deze zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde na aftrek van de gemaakte kosten. De overige schulden en de overlopende passiva; deze zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Balans

Activa x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2019
Vaste activa		
• (im)materiële vaste activa	254,0	191,3
• financiële vaste activa		
Vlottende activa		
• voorraden		
• liquide middelen	246,6	1.519,8
• uitzettingen met rente-typische looptijd <1 jaar	5.270,2	3.531,1
Totale activa	**5.770,9**	**5.242,2**

Passiva x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2019
Eigen vermogen		
• algemene reserve	470,2	442,2
• bestemmingsreserves	292,5	329,0
• geraliseerd resultaat	169,7	-8,5
Voorzieningen	823,2	729,4
Totaal vaste passiva	**1.755,6**	**1.492,1**
Vlottende passiva		
• netto vlottende schulden met looptijd < jaar	3.569,2	3.030,8
• overige schulden	446,9	570,9
• overlopende passiva	-0,9	148,4
Totaal vlottende passiva	**4.015,3**	**3.750,1**
Totale passiva	**5.770,9**	**5.242,2**

Vaste activa

(Im)Materiële vaste activa x € 1.000	Boekwaarde 1-1-2020	Investe-ringen	Desinveste-ringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaarde-ringen	Boekwaarde 31-12-2020
Investeringen in openbare ruimte met economisch nut							
Vervoermiddelen	37,9			14,3			23,6
Machines, apparaten, installaties	10,4	66,8		7,9			69,3
laptops e.d.		10,8		2,3			8,5
Immateriële activa (software)							
• implementatie SAP	91,6	10,6		21,9			80,3
• implementatie VTH	51,4	20,9					72,3
(Im)Materiële vaste activa	**191,3**	**109,1**	**0,0**	**46,3**	**0,0**	**0,0**	**254,0**

Vlottende activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2019	Voorziening oninbaarheid	Stand 31-12-2020
Uitzettingen in 's Rijks schatkist me	12,1		3.746,5
Vorderingen op openbare lichamen	3.020,9		970,3
Overige vorderingen	262,5		394,0
OHW	235,6		159,4
Uitzettingen met een rentetypische looptijd			
Korter dan één jaar	**3.531,1**	**-**	**5.270,2**

Toelichting op de materiele activa

Wagenpark: In 2020 zijn er geen nieuwe auto's gekocht. Er wordt geleased. Van de 10 auto's zijn er 5 geactiveerd. Dit betreffen drie Mercedes bussen (afschrijftermijn 5 jaar) en één Ford Transit (afschrijftermijn 10 jaar) en de gekochte personenauto's. De personen-auto's zijn in het verleden niet geactiveerd. Machines en apparatuur: geactiveerd is de apparatuur in de meet- en regel voertuigen.
Deze worden als volgt afgeschreven:
• Apparaten: 10 jaar
• Hardware: 4 jaar
• Inventaris: 5 jaar
• Software: 5 jaar

In juli 2019 is de 1e fase van de implementatie van het bedrijfsvoering-systeem (SAP-by Design) afgerond. Begin 2020 is ook de 2e fase (HRM) operationeel geworden. De projectkosten voor de implementatie (inrichting software) worden geactiveerd en in 5 jaar afgeschreven.

Het nieuwe VTH systeem ging op 6 januari 2021 live. Ook voor deze implementatie geldt dat de inrichtingskosten worden geactiveerd.
In de tabel is onderscheid gemaakt tussen de 'uitzettingen korter dan een jaar' en de vorderingen. De uitzettingen betreffen de middelen die zijn ondergebracht in de rijksschatkist; Er was een saldo van € 3,66 miljoen beschikbaar. De nog te betalen kosten zijn op balans datum eveneens hoog, zoals crediteuren en belastingen (btw).

Onderhanden werk (ohw)

Met ingang van 2020 is de bekostigingsmethode veranderd naar een 'beheerste' vorm van outputfinanciering. Dit houdt in dat de producten afgerekend gaan worden met een vaste productprijs nadat ze zijn afgerond. De producten die onderhanden zijn, worden op basis van de status in relatie tot de kostprijs op de balans opgenomen.
Door de overgang naar Open Wave waren het aantal niet afgeronde producten lager dan in 2020. De verschillen zijn in mindering gebracht op de afrekening werkpakketten bij de klanten.

Liquide middelen x € 1.000	Stand 1-1-2020	Stand 31-12-2020
BNG betaalrekening	1.519,8	246,6
Liquide middelen	**1.519,8**	**246,6**

ODRA maakt gebruik van twee bankrekeningen: BNG en een rekening-courant bij het Rijk (schatkistbankieren). De liquiditeitspositie ultimo 2020 was op de BNG rekening. De schatkist is opgenomen bij de 'uitzettingen'.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1.000)		Verslagjaar 2020			
(1)	Drempelbedrag	1.750			
		1e kw.	**2e kw.**	**3e kw.**	**4e kw.**
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	841	660	519	1.015
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	909	-660	-519	-1.015
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	841	660	519	1.015
(1) Berekening drempelbedrag		**Verslagjaar**			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	18.571			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan €500 miljoen	18.571			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de €500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	250			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen		**1e kw.**	**2e kw.**	**3e kw.**	**4e kw.**
(5a)	Som van per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	78.490	60.027	47.789	94.415
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	841	660	519	1.015

Toelichting op het drempelbedrag

Volgens de berekening is het drempelbedrag voor ODRA € 250.000. (zie regel 1 en 4d). Er is echter een specifieke afspraak (25-9-2013) gemaakt met het Ministerie van Financiën. Daarin is vastgelegd dat de limiet op € 1,75 miljoen is vastgesteld.

5.2.2 VASTE PASSIVA

Reserves

Het resultaat van 2019 (€ 24.400) is toegevoegd aan de algemene reserve. Het bestemmingsfonds Rvmk is opgeheven en het saldo

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Reserves x € 1.000	Saldo 1-1-2020	Resultaat bestemming 2019	Toevoegingen 2020	Rente toerekening 2020	Onttrekkingen 2020	Verminderingen afschrijvingen	Saldo 31-12-2020
Algemene reserve	442,2	28,0					470,2
BR Provincietaken	91,8						91,8
BR Bureau milieumetingen	200,7						200,7
RVMK	3,5	-3,5					0,0
Onderdeeld resultaat 2019	24,4	-24,4					0,0
Onderdeeld resultaat 2020			169,7		-157,3		12,4
• naar bestekking opl. Omg wet			157,3				157,3
Korter dan één jaar	**762,6**	**0,1**	**327,0**	**0,0**	**-157,3**	**0,0**	**932,4**

eveneens toegevoegd aan de algemene reserve. Het Algemeen Bestuur heeft in april 2020 daartoe besloten.

Het resultaat van 2020 (€ 169.735) is te splitsen in twee onderdelen. Het restant budget dat beschikbaar was voor de opleidingen omgevingswet (€ 157.263), daarover wordt voorgesteld dit toe te voegen aan een nieuw te vormen bestemmingsfonds, opdat dit in 2021 kan worden aangewend.
Het resterende saldo € 12.473 positief, er wordt voorgesteld dit toe te voegen aan de algemene reserve. Na accordering van dit voorstel zal dit na balansdatum worden verwerkt.

Bestemmingen van de fondsen

• Bestemmingsreserve Provincie taken: in 2013 is een aantal werkzaamheden voor provincie Gelderland niet uitgevoerd. Het Algemeen Bestuur heeft destijds besloten tot het instellen van deze bestemmingsreserve. In overleg met de provincie Gelderland was een besteding vastgesteld; tbv de inrichting 'samen sterk en aandachts-bedrijven', danwel de extra inspanning voor metingen bij Parenco. Uiteindelijk zijn deze kosten afgerekend met de provincie. Komend jaar zal een nadere invulling worden gegeven aan de besteding van deze reserve.

• Bestemmingsreserve Bureau milieumetingen: ten behoeve van dekking van toekomstige kosten van het Bureau milieumetingen (team meten & advies) heeft het Algemeen Bestuur in 2014 besloten om deze bestemmingsreserve in te stellen. De toekomstige kosten betreffen vooral de investeringen die moeten worden gedaan voor apparatuur ten behoeve van de metingen. Deze gaan vanaf 2021 plaatsvinden.

Voorzieningen x € 1.000	Saldo 1-1-2020	Vrijgevallen bedragen	Toevoegingen	Aanwendingen	Saldo 31-12-2020
Harmonisatietoelage Prov. Gelderland	479,4	36,7	-		442,7
Personele kosten	250,0	250,0	256,2		256,2
Reservering verlof uren			124,3		124,3
Voorzieningen	**729,4**	**286,7**	**380,5**	**0,0**	**823,3**

Voorzieningen

Uit de voorziening harmonisatietoelagen is € 36.700 vrijgevallen en aangewend. Er is nog een bedrag van afgerond € 443.000 nodig om de toekomstige kosten te dekken. Er is bij de berekening een index van 1,4% kostenstijging tot 2030 (laatste persoon, in deze voorziening met pensioen) gehanteerd.
Aan de voorziening personele kosten is zowel onttrokken en gedoteerd ter dekking van kosten van voormalige medewerkers waaruit mobiliteit en detacheringskosten worden betaald.
Er is in 2020 een reserve gevormd voor niet opgenomen verlofuren, vanwege corona. Deze uren zullen naar verwachting in 2021 extra worden opgenomen, hetgeen tot een capaciteitsvraag leidt. Die wordt dan uit deze reserve gedekt.

5.2.3 VLOTTENDE PASSIVA (MET LOOPTIJD KORTER DAN JAAR)

Vooruit ontvangen bedragen

De vooruit ontvangen middelen hebben met name betrekking op geluidssaneringsprojecten waarvan enkele al in 2015 en 2016 zijn gestart. Er zijn middelen in de exploitatie vrijgevallen ter dekking van kosten. De saldi van de diverse projecten worden in 2021 met elkaar verrekend, waarna € 4.000 overblijft.

Vooruitontvangen betalingen x € 1.000	Saldo 1-1-2020	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Terugbetalingen	Saldo 31-12-2020
Geluidsanering					
• Amst. straatweg Arnhem voorbereiding	0,0				0,0
• Amst. straatweg Arnhem uitvoering	-4,0				-4,0
• Saneringsproject Trans eo VBT	14,9		-8,2		6,7
• Project W. van Pontlaan Arnhem	0,0				0,0
• Apeldoornseweg Arnhem	29,4		-28,1		1,3
• Spijkerkwartier Arnhem	0,0				0,0
• ISV-geluid Gemeente Arnhem	0,0				0,0
Overig					
• ORM	29,5	14,4	-48,9		-5,0
• Meldplicht energie	46,7			-46,7	0,0
• Project omgevingsdienst	24,7			-24,7	0,0
• Diversen	7,1			-7,1	0,0
Vooruitontvangen betalingen	**148,4**	**14,4**	**-92,3**	**-71,4**	**-0.9**

ODRA heeft in eind 2019 begin 2020 de meldplicht energie uitgevoerd. De partners hebben hiervoor een éénmalige doeluitkering ontvangen uit het gemeentefonds en aan ODRA overgemaakt.
De resterende middelen zijn vrijgevallen.

ODRA is bezig met de voorbereiding van de Omgevingswet.
De middelen die beschikbaar waren vanuit 2019, zijn aangewend.

In het partneroverleg is afgesproken dat voor de ORM-gelden ODRA de administratie voert. Die loopt geheel via de balans.

Schulden x €1.000	Boekwaarde 01-01-2020	Boekwaarde 31-12-2020
Schulden looptijd < jaar		
• Belasting (btw/loonbelasting)	1.279,1	1.471,3
• Loonheffing		
• Premies IP/OP/NP/FPU	134,0	163,1
• Crediteuren	1.617,7	1.934,8
• Crediteuren privaat		
• Divers		
Overige schulden	**3.030,8**	**3.569,2**

Overlopende passiva x €1.000	Boekwaarde 01-01-2020	Boekwaarde 31-12-2020
Afrekening DVO Gemeente Arnhem		73,6
Afrekening DVO Connectie	- 84,5	145,6
Nog te betalen facturen 2020>2019	319,3	
BTW vereffening	336,1	
Nog te betalen facturen 2021>2020		227,8
Overige schulden	**570,9**	**446,9**

Overige schulden

De ultimo standen van de afdrachten aan BTW, loonheffing en premies zijn ten opzichte van vorig jaar gestegen, door hogere omzet in laatste kwartaal en afrekening IKB in december. De crediteurenstand kende ultimo 2020 een hoge stand. Normaal omdat veel rekeningen van leveranciers over december (soms laatste kwartaal 2020) medio januari binnenkomen.

Bedrijf	Wat?	Looptijd eindigt	Contractwaarde p/jaar - prijspeil 2020	Toelichting
Ambting car expert	3 maal Kia Picanto lease	01-04-2021	9,4	3-jarig contract
Ambting car expert	1 maal Kia Picanto lease	01-04-2021	3,1	3-jarig contract
Contract Centric	Onderhoud MVV/S40	01-01-2021	92,0	Max. looptijd ivm vervanging VTH
Care2Work	Verzuimbegeleiding en arbo	01-04-2020	12,1	Jaarlijks opzegbaar
T2en	Licenties SAP en SAC		75,2	Optie tot verlenging met 5 jaar
REM automatisering	Licenties Open Wave		56,0	Optie tot verlenging met 5 jaar
Provincie Gelderland	Huur pand Markt 23	01-01-2021	11,8	Optie tot 2 jaar verlenging
Provincie Gelderland	Service en onderhoud Markt 23	01-01-2021	2,8	Optie tot 2 jaar verlenging
Gemeente Arnhem	Huur Stadkantoor incl. service		455,5	Jaarlijks opzegbaar
Gemeente Arnhem	Telefoondiensten		6,6	Via rijksbrede aanbesteding
Gemeente Arnhem	ICT, fac. Diensten en werkplekken		901,0	Kaarlijks DVO
Stantec	Milieu controles			Gaat in per april 2021
Totaal			**1.670,1**	

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

ODRA heeft de volgende niet uit de balans blijkende verplichtingen, zijnde doorlopende contracten met een looptijd langer dan één jaar:

Diversen

• Opgebouwd vakantiegeld is niet gekapitaliseerd. Dit is geen verplichting in het BBV, vanuit de aanname dat deze jaarlijks gelijk zijn.

• Dit geldt ook voor reguliere verlofsaldi. Omdat 2020 een bijzonder jaar is vanwege corona, zijn de 'niet opgenomen verlof uren 2020' wel als verplichting opgenomen; de nog openstaande saldi van voor 2020 niet.

• Dit geldt ook voor afspraken rond het generatiepact.

Gebeurtenissen na balansdatum

• Er lopen geen juridische claims tegen ODRA. Eveneens geen garantstellingen en borgstellingen.

• Er zijn geen andere relevante gebeurtenissen na balansdatum.

FINANCIËLE WEERBAARHEID EN RISICO'S

Wij brengen ons bestuur een aantal keer per jaar op de hoogte van de stand van zaken in onze bedrijfsvoering en staan dan stil bij de operationele risico's, financiën en weerstands-vermogen. Onze huidige financiële positie geeft geen aanleiding om op korte termijn maatregelen voor te stellen aan ons bestuur.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate wij in staat zijn financiële tegenvallers in de toekomst op te vangen. In de Gemeenschappelijke Regeling (GR) is bepaald welke vermogensbestanddelen wij kunnen aanhouden. Deze bestaan uit een algemene reserve en bestemmingsreserves. De algemene reserve is gemaximeerd tot € 0,5 miljoen. (2,3% van de omzet). Daarnaast kunnen we bestemmingsreserves aanhouden voor kosten die we verwachten voor de toekomst. Inhoud en omvang bepaalt het Algemeen Bestuur.

Het weerstandsvermogen als percentage van de omzet is met 0,6% gestegen.

ODRA acht het weerstandsvermogen van € 932.000 voldoende om de huidige risico's en latente verplichtingen (ikv bestemmingsfondsen) af te dekken.

Weerstands vermogen	Stand 31-12-2019	Stand 31-12-2020	Na resultaat bestemming	% Omzet
Algemene Reserve	442,2	470,2	482,6	2,5%
• Resultaat boekjaar	-8,5	169,7		
Bestemmingsreserves				
• Opleidingen omg. Wet			157,3	
• Provincietaken	91,8	91,8	91,8	
• TMA	200,7	200,7	200,7	
• RVMK (nnar alg. reserve)	36,5	0,0	0,0	
Totaal bestemmingsreserves	**329,0**	**292,5**	**449,7**	
Onvoorzien	0,0	0,0	0,0	
Totaal	**762,6**	**932,4**	**932,4**	
Totale baten (omzet)	17.551,1	19.157,5	19.157,5	
• Percentage omzet	4,3%	4,9%	4,9%	

Risico's

In deze paragraaf is aangegeven welke risico's er zijn geïnventariseerd; de schatting komt uit op circa € 350.000.
We staan regelmatig stil bij de operationele risico's. Dan bespreken we met ons bestuur of en welke noodzakelijke mitigerende maatregelen nodig zijn. Daarnaast liggen generieke risico's permanent aanwezig op de loer. We hebben deze verdeeld in vijf categorieën:

1. Saldo exploitatie - Een saldo in de exploitatie kan ontstaan door niet realiseren van begrote inkomsten, tegenvallende kosten of kosten voor onvoorziene gebeurtenissen.

- De coronapandemie heeft in 2020 behoorlijk impact. We hebben maandelijks onze exploitatie gemonitord en bijgestuurd en zagen aan de omzetkant dat evenementen niet doorgaan, maar ook een toename in werkzaamheden (BOA-toezicht).
- Onvoorzien was een toename van vergunningen in december. We denken dat deze gerelateerd zijn aan de BENG norm (zie katern 1), waardoor veel particulieren de aanvraag nog voor 1 januari hebben ingediend. Daarentegen zijn controles anders uitgevoerd (meer digitaal) en is in verband met de subsidie voor partners geïntensiveerd op het aantal EML controles. In de rapportages naar klanten waren deze gedurende het jaar

onvoldoende zichtbaar, waardoor partners minder zicht hadden op deze effecten en risico's voor de uiteindelijke afrekening van de werkpakketten.

- Outputfinanciering; 2020 was het eerste jaar van output financiering. Vooraf zijn de risico's apart in kaart gebracht. Een van de belangrijkste risico's is een te hoge of te lage kostprijs van de geleverde producten (zgn. kengetal). Uit een eerste analyse over 2020 blijkt dat het gemiddelde kengetal is uitgekomen op 8,3 Begroot was 8,5 uur.
  In het voorjaar 2021 wordt een gedetailleerd onderzoek naar de kostprijzen gedaan.
- Aan de kostenkant zien we vanwege thuiswerken en beperkt gebruik van kantoorruimte een voordeel. Beide zijn gedurende het jaar in evenwicht met elkaar bekeken.

Structureel sluiten mitigerende maatregelen echter niet alle risico's uit. De marges in de exploitatie betreffen structureel circa 1% à 1,5% van de omzet (circa € 200.000).

2. Risico's van taakuitvoering - We kunnen aansprakelijk worden gesteld voor fouten in de taakuitvoering en bedrijfsvoering. Bijvoorbeeld als gedelegeerde bevoegdheden onduidelijk zijn en niet helder zijn vastgelegd. Dit betreft vooral een bestuurlijk en imagoprobleem. We zijn verzekerd voor schadeclaims tot een bedrag van maximaal twee keer € 2,5 miljoen per jaar.

3. Frictiekosten - We zijn gestart met verbeteren van de DVO's en mandaatregelingen, maar er is een risico van frictie (kosten). Dat betreft de risico's die ontstaan door noodzakelijke aanpassingen in de organisatie. Bijvoorbeeld naar aanleiding van taakstellingen, nieuwe inhoudelijke wetgeving, maatschappelijke veranderingen of het terughalen van taken door partners. De niet voorzienbare omvang van het risico is beperkt. Grote wijzigingen leggen we via de P&C-cyclus (wijziging van de begroting) aan de partners voor. In 2020 zijn frictiekosten ontstaan vanuit individuele mobiliteitstrajecten. Deze zijn opgevangen binnen de exploitatieruimte. ODRA heeft geen structurele ruimte in de begroting voor dit type risico (circa € 150.000 per jaar).

4. Niet voldoen aan wet- en regelgeving - Het risico dat wij niet voldoen aan algemene wet- en regelgeving, zoals belastingwetten, privacy, Europese -en nationale verordeningen, is een risico, maar dat is In 2020 beperkt gebleven, bijvoorbeeld geen wijzigingen in de belastingplicht (omgevingsdiensten zijn vrijgesteld van vennootschapsbelasting).

5. Liquiditeit – Ons werkkapitaal wordt gevormd door vermogen, beschikbare voorzieningen en voorschotten die partners betalen voor onze dienstverlening. Bij uitblijven van betalingen van de voorschotten lopen wij een risico dat we salarissen, loonheffing, premies, BTW en crediteuren niet kunnen betalen. We hebben maandelijks respectievelijk bij einde van elk kwartaal een saldo van minimaal één en twee miljoen euro nodig, omdat het weerstandsvermogen op zich onvoldoende is om de liquiditeitsbehoefte te dekken. We dekken een deel van de liquiditeitsbehoefte uit de voorschotten van onze partners.

Kengetallen	2019	Begroting 2020	2020
Netto schuldquote	-24,8%	-1,3%	-27,3%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-24,8%	-1,3%	-27,3%
Solvabiliteitsrisico	8,4%	27,8%	8,1%
Structurele exploitatieruimte	pm	0,0%	0,0%
Liquiditeit	135,2%	102,1%	137,4%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Financiële kengetallen

Met bovenstaande kengetallen geven we inzicht in de structurele evenwichtigheid en duurzaamheid van de begroting.

- De netto schuld quote en de netto schuld quote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (geen leningen in 2020) geven inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. In de toelichting op de balans zijn de schulden en eigen vermogen gespecificeerd. De schuldquote is negatief en lager dan in 2019. ODRA financierde haar lopende verplichtingen met kortlopende tegoeden.

- De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn aan de financiële verplichtingen te voldoen. Het betreft het eigen vermogen versus het balanstotaal. Het percentage licht gedaald 7,5%. De hoge vorderingen per 31 december maken dat de ratio lager uitvalt.

- Voor de beoordeling van het structurele- en reële evenwicht van de begroting maken wij het onderscheid tussen structurele- en incidentele lasten. Wij zijn in 2020 overgegaan op bekostiging via outputfinanciering. We hebben geen toezeggingen op een meerjarige omzet, ondanks het aanwezig zijn van wettelijke verplichte basismilieutaken.

- Grondexploitatie en belastingcapaciteit zijn bij ODRA niet van toepassing.

Financiering, treasury, bankieren

In het Treasury-statuut van ODRA (van eind 2016) hebben we de doelstellingen geformuleerd en geconcretiseerd naar de verschillende deelgebieden van treasury: rente risicobeheer, financiën en kasbeheer:

- **Ons financieringsvraagstuk is van beperkte omvang** - We hebben weinig eigen investeringen, we huren kantoorruimte van de gemeente Arnhem en de inventaris betrekken we via De Connectie. In 2020 is door ons geïnvesteerd in bedrijfsvoerings-systemen SAP en OpenWave en meetapparatuur die vangen we op in het reguliere werkkapitaal.

- **We zijn sinds eind 2013 verplicht deel te nemen aan schatkistbankieren** - Alle banktegoeden boven drempelwaarde van € 1,75 miljoen, die wij met het ministerie van Financiën hebben afgesproken, worden verplicht gestort op een rekening-courant bij het ministerie. De overige liquiditeit zijn onze rekening-courant tegoeden en die hebben we ondergebracht bij de BNG. In de financieringsovereenkomst (juni 2020) met de BNG is een kredietlimiet afgesproken van maximaal één miljoen euro.

- **Onze huidige financiële positie geeft geen aanleiding** om op korte termijn maatregelen voor te stellen aan ons bestuur. Eventuele leningen voor investeringen lopen eveneens via de Rijksschatkist. We hebben geen leningen gevraagd in 2020. We hebben in 2020 ook geen leningen of deposito's uitgezet, anders dan via schatkistbankieren. Er zijn geen renterisico's opgetreden.

- **In de wet Financiering decentrale overheden (Fido)** is een kasgeldlimiet gesteld aan het maximum bedrag waarop wij onze financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mogen financieren. Voor ons is de norm 8,2% van het begrotingstotaal. Wij komen hier niet boven.

Ondertekening

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van Omgevingsdienst Regio Arnhem van 15 april 2021.

De voorzitter,
Joa Maouche

De secretaris,
Ruben Vlaander

Omgevingsdienst Regio Arnhem

2

BIJ LAG EN

PRODUCTIE AANTALLEN

BIJLAGE 1: SPECIFICATIE BATEN PER PARTNER

Overzicht per partner

Hieronder is per partner aangegeven welke kosten (voor ODRA baten) zij hebben in relatie met de (initiële) begroting 2020 en realisatie 2019. In het overzicht zijn de kosten per programma én per taakveld gespecificeerd. 2020 is het eerste jaar van outputfinanciering. Om de effecten daarvan zichtbaar te maken zijn per partner tevens de cijfers in aantallen producten en uren (voor de geleverde diensten) opgenomen.

Bij een aantal partners zijn er significantie afwijkingen tussen begroot en realisatie. De verklaringen hiervoor zijn (op product en/of diensten niveau) inzichtelijk in de rapportages die alle partners maandelijks ontvangen. Ook zijn er verschillen tussen de begroting en de afgesproken (aanvullende) werkpakket(ten). Deze verschillen zijn niet in deze bijlage zichtbaar gemaakt, maar wel via de maandrapportage inzichtelijk.

Arnhem x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	toelichting	Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
• Vergunningen	297,3	1.568,2	68,3	1.933,8		292,29	1.389,6	17,7	1.699,5	371,4	1.927,9	6,8	2.306,1
• Toezicht & handhaving	823,2	2.374,8	6,0	3.204,0	incl. col. D.	1.038,9	1.272,6	498,7	2.810,3	1.069,5	2.001,7		3.071,2
• Advies			173,8	173,8		100,2	0,0	0,0	100,2	271,3			271,3
• Stelseltaken	2,7			2,7		3,2	0,0	0,0	3,2	2,3			2,3
• Projecten (en algemeen)	115,0	330,2	336,0	781,2		647,7	5,1	155,0	807,7	264,8	85,0		349,8
• GUOV	-8,5			-8,5	projecten				0,0				0,0
• Wabo		25,9		25,9	vergunning		25,6		25,6		16,4		16,4
• Overig complex verg.	3,9			3,9	vergunning	4,6		2,4	7,0	54,5		4,0	58,5
• ohw			0,2	0,2	proj & alg.				0,0				
Totaal	**1.233,7**	**4.299,1**	**584,3**	**6.117,0**		**2.086,8**	**2.692,9**	**673,8**	**5.453,4**	**2.033,8**	**4.031,0**	**10,8**	**6.075,6**

Productcategoriën Arnhem	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten	€ 510,6	€ 4.180,0	€ 191,4	1.725	4.283	3	1.270,4	2.558,2	445,4	2.051	2.905	397	
Levering diensten	€ 74,3	€ 119,1	€ 392,8	817	1.309	4.317	218,8	109,1	226,0	2.404	1.199	2.483	
Collectieve diensten	€ 618,9						€ 595,3						N.v.t.
Overig	€ 29,8				tot. prod.	tot. uren	€ 30,2				tot. prod.	tot. uren	
Totaal kosten			**€ 6.117,0**		**6.011**	**6.443**	**Totaal kosten**		**€ 5.453,4**	**Totaal**	**5.353**	**6.086**	

Doesburg x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	toelichting	Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
• Vergunningen	25,9	13,4		39,3		10,8	0,0	0,2	11,0	13,9	13,3		27,2
• Toezicht & handhaving	39,5	12,7		52,2	incl. col. D.	69,5	0,0	4,1	73,6	58,4	1,6		60,0
• Advies			40,0	40,0		14,1	0,0	0,0	14,1	15,1			15,1
• Stelseltaken	0,1			0,1		0,5	0,0	0,0	0,5	0,3			0,3
• Projecten (en algemeen)	10,7	2,2	15,5	28,4		25,9	0,0	3,6	29,5	17,0	2,2		19,2
• GUOV	-3,1			-3,1	projecten				0,0				0,0
• ohw			-1,8	-1,8	proj & alg.				0,0				
Totaal	**73,1**	**28,3**	**53,7**	**155,1**		**120,8**	**0,0**	**7,9**	**128,7**	**106,3**	**17,1**	**0,0**	**123,4**

Productcategoriën Doesburg	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten	€ 29,5	€ 18,9	€ 28,3	72	20		78,4		3,5	115	0	4	
Levering diensten	€ 15,5	€ 9,4	€ 25,4	170	103	279	16,6		4,4	182	0	48	
Collectieve diensten	€ 28,1						25,6						N.v.t.
Overig	€ -				tot. prod.	tot. uren			0,2		tot. prod.	tot. uren	
Totaal kosten			**€ 155,1**	**Totaal**	**92**	**552**	**Totaal kosten**		**€ 128,7**	**Totaal**	**119**	**230**	

Duiven x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	toelichting	Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
• Vergunningen	53,6			53,6		48,1	0,0	0,0	48,1	34,5	0,7		35,2
• Toezicht & handhaving	94,6	30,9		125,5	incl. col. D.	100,8	16,4	6,5	123,7	110,8	10,9		121,7
• Advies	13,7		26,5	40,2		37,3	0,0	0,0	37,3	53,7			53,7
• Stelseltaken	0,6			0,6		1,2	0,0	0,0	1,2	1,0			1,0
• Projecten (en algemeen)	18,0	9,0	25,7	52,7		45,5	0,0	6,6	52,1	32,5	2,3		34,8
• GUOV	-11,9			-11,9	projecten				0,0				0,0
• ohw			-2,2	-2,2	proj & alg.				0,0				
Totaal	**168,6**	**39,9**	**50,0**	**258,5**		**233,0**	**16,4**	**13,1**	**262,4**	**236,3**	**13,9**	**0,4**	**250,6**

Productcategoriën Duiven	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	alg. aantal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten (stuks)	€ 88,2	€ 34,5	€ 23,5	146	36		142,8	16,4	6,5	175	20	5	
Levering diensten (in uren)	€ 33,0	€ 5,4	€ 26,6	363	59	292	46,5		6,6	511	0	73	N.v.t.
Collectieve diensten	€ 47,3						43,8						
Overig	€ -				tot. prod.	tot. uren			-0,2		tot. prod.	tot. uren	
Totaal kosten			**€ 258,5**	**Totaal**	**182**	**714**	**Totaal kosten**		**€ 262,4**	**Totaal**	**200**	**584**	

Lingewaard x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	toelichting	Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
• Vergunningen	196,2	723,8	117,6	1.037,6		145,9	736,6	26,7	909,1	204,2	796,2	1,0	1.001,4
• Toezicht & handhaving	382,7	709,2	99,6	1.191,5	incl. col. D.	398,5	399,5	316,9	1.114,9	435,4	593,0		1.028,4
• Advies			336,3	336.3		262,7	0,0	0,0	262,7	310,6			310,6
• Stelseltaken	0,1			0,1		3,2	0,0	0,0	3,2	1,4			1,4
• Projecten (en algemeen)	33,3	154,3	123,9	311,5		358,6	0,0	247,0	605,6	134,0	184,1		318,1
• GUOV	-21,1			-21,1	projecten				0,0				0,0
• Wabo		104,2		104,2	vergunning		95,1		95,1				0,0
• Overig complex verg.	2,9		4,7	7,7	vergunning	20,5			20,5	7,0	84,3	14,3	105,6
• ohw			-42,8	-42,8	proj & alg.				0,0				
Totaal	**594,1**	**1.691,5**	**639,3**	**2.924,9**		**1.189,3**	**1.234,1**	**590,6**	**3.011,0**	**1.092,6**	**1.657,6**	**15,3**	**2.765,5**

Productcategoriën Lingewaard	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	alg. aantal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten (stuks)	€ 330,2	€ 1.405,8	€ 45,2	726	1.436		515,2	1.010,6	214,8	779	1.165	164	
Levering diensten (in uren)	€ 39,3	€ 181,5	€ 589,4	432	1.995	6.477	441,5	125,4	375,8	4.852	1.378	4.130	N.v.t.
Collectieve diensten	€ 224,6						210,8						
Overig		€ 104,2	€ 4,7		tot. prod.	tot. uren		115,6	1,3		tot. prod.	tot. uren	
Totaal kosten			**€ 2.924,9**	**Totaal**	**2.162**	**8.904**	**Totaal kosten**		**€ 3.011,0**	**Totaal**	**2.108**	**10.360**	

Overbetuwe x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	toelichting	Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
• Vergunningen	139,9	41,9	4,1	185,9		198,6	33,6	2,3	234,4	150,4	33,7	18,2	202,3
• Toezicht & handhaving	414,3	80,5	1,5	496,3	incl. col. D.	444,2	12,0	59,7	515,9	513,0	15,9		528.9
• Advies			93,4	93,4		123,8	0,0	0,0	123,8	100,2			100,2
• Stelseltaken	1,6			1,6		2,6	0,0	0,0	2,6	0,9			0,9
• Projecten (en algemeen)	37,2	9,5	106,1	152,8		90,7	0,0	30,1	120,8	80,1	6,9		87,0
• GUOV	-28,5			-28,5	projecten				0,0				0,0
• Overig complex verg.	7,3			7,3	vergunning	13,7			13,7	8,4			8,4
• ohw			3,5	3,5	proj & alg.				0,0				
Totaal	**571,8**	**131,9**	**208,6**	**912,3**		**873,5**	**45,6**	**92,1**	**1.011,2**	**853,0**	**56,5**	**18,2**	**927,7**

Productcategoriën Overbetuwe	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	alg. aantal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten (stuks)	€ 443,2	€ 88,1	€ 56,4	696	97		604,0	12,0	54,3	768	14	51	
Levering diensten (in uren)	€ 20,5	€ 43,8	€ 152,2	225	481	1.672	165,7	33,6	37,8	1.821	369	415	N.v.t.
Collectieve diensten	€ 100,8						90,8						
Overig	€ 7,3				tot. prod.	tot. uren	13,7		-0,7		tot. prod.	tot. uren	
Totaal kosten			**€ 912,3**	**Totaal**	**793**	**2.378**	**Totaal kosten**		**€ 1.011,2**	**Totaal**	**833**	**2.605**	

Renkum x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	toelichting	Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
• Vergunningen	45,6	457,6	138,0	641,2		50,1	469,3	18,8	538,3	54,6	488,1	0,2	542,9
• Toezicht & handhaving	150,2	473,3	63,7	687,2	incl. col. D.	135,3	304,7	96,4	536,4	131,8	429,7		561,5
• Advies			36,8	36,8		32,5	0,0	0,0	32.5	30,1			30,1
• Stelseltaken	0,1			0,1		1,5	0,0	0,0	1,5	1,2			1,2
• Projecten (en algemeen)	35,4	62,5	62,7	160,6		144,7	0,0	134,3	279,0	65,1	163,9		229,0
• GUOV	-1,9			-1,9	projecten				0,0				0,0
• ohw			-17,4	-17,4	proj & alg.				0,0				
Totaal	**229,4**	**993,4**	**283,8**	**1.506,6**		**364,1**	**774,0**	**249,5**	**1.387,6**	**288,9**	**1.081,7**	3,8	**1.374,4**

Productcategoriën Renkum	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	alg. aantal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten (stuks)	€ 66,8	€ 940,7	€ 33,0	349	1.074		173,5	732,1	68,9	232	945	47	
Levering diensten (in uren)	€ 14,2	€ 52,7	€ 246,9	156	579	2.713	51,8	41,9	180,6	570	460	1.985	N.v.t.
Collectieve diensten	€ 148,4						138,3						
Overig			€ 3,9		tot. prod.	tot. uren			0,5		tot. prod.	tot. uren	
Totaal kosten			**€ 1.506,6**	**Totaal**	**1.423**	**3.448**	**Totaal kosten**		**€ 1.387,6**	**Totaal**	**1.224**	**3.015**	

Rheden x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	toelichting	Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
• Vergunningen	48,9	27,8		76,7		63,8	32,8	0,3	96,8	62,4	24,6		87,0
• Toezicht & handhaving	281,5	30,3	7,5	319,3	incl. col. D.	234,9	18,6	33,2	286,7	260,9	51,7		312,6
• Advies			18,1	18,1		25,8	0,0	0,0	25,8	36,3			36,3
• Stelseltaken	0,1			0,1		2,2	0,0	0,0	2,2	0,5			0,5
• Projecten (en algemeen)	35,5	7,3	58,7	101,5		90,8	0,0	21,7	112,4	66,1	3,1		69,2
• GUOV	-3,8			-3,8	projecten				0,0				0,0
• ohw			0,4	0,4	proj & alg.				0,0				
Totaal	**362,2**	**65,4**	**84,7**	**512,3**		**424,2**	**51,3**	**55,1**	**530,7**	**432,9**	**79,4**	**32,8**	**545,1**

Productcategoriën Rheden	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	alg. aantal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten (stuks)	€ 239,7	€ 65,4	€ 51,1	423	346		291,7	51,3	28,0	360	382	31	
Levering diensten (in uren)	€ 29,0	€ -	€ 33,6	319	0	369	39,5		27,1	434	0	298	
Collectieve diensten	€ 93,5						86,1						N.v.t.
Overig materieel					tot. prod.	tot. uren	6,8		0,2		tot. prod.	tot. uren	
Totaal kosten			**€ 512,3**	**Totaal**	**769**	**688**	**Totaal kosten**		**€ 530,7**	**Totaal**	**773**	**732**	

Rozendaal x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	toelichting	Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
• Vergunningen	2,7			2,7		0,9	0,0	0,0	0,9	3,9			3,9
• Toezicht & handhaving	7,5	1,8		9,3	incl. col. D.	8,6	0,8	0,0	9,5	9,3	2,5		11,8
• Advies			4,0	4,0		1,3	0,0	0,0	1,3	4,7			4,7
• Stelseltaken				0,0					0,0				0,0
• Projecten (en algemeen)	3,5	3,2	8,0	14,7					14,9	9,3	0,9		10,2
• ohw			0,2	0,2	proj & alg.	13,5	0,0	1,5	0,0				
Totaal	**13,7**	**5,0**	**12,2**	**30,9**		**24,3**	**0,8**	**0**	**26,5**	**27,6**	**3,4**	**0,0**	**31,0**

Productcategoriën Rozendaal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	alg. aantal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten (stuks)	€ -1,0	€ 5,0	€ 8,2	14	3		9,6	0,8		14	1		
Levering diensten (in uren)	€ -	€ -	€ 4,0	0	0	44	1,3		1,4	14	0	15	
Collectieve diensten	€ 14,7						13,2						N.v.t.
Overig materieel					tot. prod.	tot. uren			0,2		tot. prod.	tot. uren	
Totaal kosten			**€ 30,9**	**Totaal**	**17**	**44**	**Totaal kosten**		**€ 26,5**	**Totaal**	**15**	**29**	

Westervoort x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	toelichting	Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
• Vergunningen	1,1			1,1		5,1	0,0	0,1	5,2	9,6	0,4		10,0
• Toezicht & handhaving	16,2	4,1		20,3	incl. col. D.	40,6	4,1	3,8	48,5	24,7	2,1		26,8
• Advies			9,7	9,7		8,7	0,0	0,0	8,7	21,7			21,7
• Stelseltaken	0,1			0,1		0,5	0,0	0,0	0,5	0,4			0,4
• Projecten (en algemeen)	12,6	2,6	18,0	33,2		31,4	0,0	1,9	33,3	17,7	2,2		19,9
• GUOV	-4,0			-4,0	projecten				0,0				0,0
• ohw			0,0	0,0	proj & alg.				0,0				
Totaal	**26,0**	**6,7**	**27,7**	**60,4**		**86,2**	**4,1**	**5,8**	**96,2**	**76,0**	**4,7**	**-1,3**	**79,4**

Productcategoriën Westervoort	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	alg. aantal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten (stuks)	€ -8,6	€ 6,7	€ 18,0	31	5		45,7	4,1	3,5	80	5	3	
Levering diensten (in uren)	€ 1,5	€ -	€ 9,7	16	0	107	10,0		2,3	25	0	110	N.v.t.
Collectieve diensten	€ 33,1						30,3						
Overig materieel					tot. prod.	tot. uren			0,3		tot. prod.	tot. uren	
Totaal kosten			**€ 60,4**	**Totaal**	**36**	**123**	**Totaal kosten**		**€ 96,2**	**Totaal**	**88**	**135**	

Zevenaar x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	toelichting	Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
• Vergunningen	135,7	22,5	0,5	158,7		135,6	36,4	1,5	173,5	157,3	26,0	3,2	186,5
• Toezicht & handhaving	328,6	82,5	5,7	416,8	incl. col. D.	328,2	11,2	12,1	351,5	410,3	27,3		437,6
• Advies			127,1	127,1		81,6	0,0	0,0	81,6	124,2			124,2
• Stelseltaken	0,1			0,1		3,5	0,0	0,0	3,5	0,9			0,9
• Projecten (en algemeen)	35,2	12,2	54,0	101,4		92,6	0,0	12,6	105,3	54,4	2,2		56,6
• GUOV	-2,6			-2,6	projecten				0,0				0,0
• Overig/ compl. Verg	1,2		1,3	2,4	vergunningen	13,7			13,7	6,3		0,2	6,5
• ohw			-3,5	-3,6	proj & alg.				0,0				
Totaal	**498,2**	**117,2**	**184,9**	**800,3**		**655,2**	**47,6**	**26,2**	**729,0**	**753,4**	**55,5**	**3,4**	**812,3**

Productcategoriën Zevenaar	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	alg. aantal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten (stuks)	€ 367,7	€ 92,3	€ 47,4	553	102		436,8	11,2	3,5	567	13	3	
Levering diensten (in uren)	€ 36,7	€ 24,9	€ 136,2	403	274	1.497	119,4	36,4	22,7	1.312	400	249	N.v.t.
Collectieve diensten	€ 92,6						85,1						
Overig materieel	€ 1,2		€ 1,3		tot. prod.	tot. uren	13,7		0,2		tot. prod.	tot. uren	
Totaal kosten			**€ 800,3**	**Totaal**	**655**	**2.174**	**Totaal kosten**		**€ 729**	**Totaal**	**583**	**1.961**	

Provincie (WP-regulier) x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	materieel	totaal		Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
• Vergunningen	1,3	86,9	93,7		181,9		179,1	0,0	21,5	200,6	142,2	1,3		143,5
• Toezicht & handhaving	105,6	617,5	33,9		757,0	incl. col. D.	930,0	13,7	90,1	1.033,8	1.250,1	9,7	170,8	1.430,6
• Advies			431,9		431,9		739,7	0,0	0,0	739,7	827,4		35,1	862,5
• Stelseltaken					0,0		44,2	0,0	0,0	44,2	27,2			27,2
• Projecten (en algemeen)	30,9	0,8	161,8		193,5		369,0	8,7	279,1	656,9	588,1	27,5		615,6
• Bur. mil. metingen			195,3		195,3	proj. & alg.	211,4			211,4	200,3			200,3
• samen sterk en PAB			61,8		61,8	proj. & alg.				0,0				0,0
• Overig (a.o. Parenco)			84,9		84,9	proj. & alg.				0,0			223,9	223,9
• ohw			-12,8		-12,8	proj. & alg.				0,0				
• bijstelling PCH							-1.059,2			-1.059,2				
Totaal	**137,8**	**705,2**	**1.050,5**	**0,0**	**1.893,5**		**1.414,4**	**22,4**	**390,8**	**1.827,5**	**3.035,3**	**38,5**	**429,8**	**3.503,6**

Productcategoriën Provincie regulier	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	alg. aantal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten	- € 12,5	€ 704,4	€ 18,3	141	801		1.084,1	22,4	30,7	1.429	22	35	
Levering diensten	€ 70,2	€ 0,8	€ 690,2	771	9	7.585	1.097,9		360,1	1.121	0	2.957	
Collectieve diensten	€ 80,1						80,1						N.v.t.
Overig	€ -		€ 342,0		tot. prod.	tot. uren	211,4				tot. prod.	tot. uren	
Overheveling naar PCH							-1.059,2						
Totaal kosten			**€ 1.893,5**	**Totaal**	**942**	**8.365**	**Totaal kosten**		**€ 1.827,5**	**Totaal**	**1.486**	**5.078**	

Totaal partners

Totaal partners x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal		Begroting 2020 Totaal partners milieu	bouw	algemeen	materieel	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
Vergunningen	984,2	2.942,1	422,2	4.312,5		1.130,2	2.698,2	89,1	-	3.917,5	1.204,4	3.312,2	29,4	4.546,0
Toezicht & handhaving	2.643,9	4.417,6	217,9	7.279,4	incl. col. D.	3.729,6	2.053,5	1.121,5	-	6.904,6	4.274,2	3.146,1	170,8	7.591,1
Advies	13,7	0,0	1.297,6	1.311,3		1.427,7	0,0	0,0	-	1.427,7	1.795,3	0,0	35,1	1.830,4
Stelseltaken	5,5	0,0	0,0	5,5		62,6	0,0	0,0	-	62,6	36,1	0,0	0,0	36,1
Projecten (en algemeen)	367,3	593,8	970,4	1.931,5		1.910,5	13,8	893,3	-	2.817,6	1.329,1	480,3	0,0	1.809,4
• GUOV	-85,5	0,0	0,0	-85,5	projecten	0,0	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
• Wabo / bur. mil. metin.	0,0	130,1	195,3	325,4	vergunning	211,4	120,7	0,0	-	332,1	200,3	16,4	0,0	216,7
• PAB / samen sterk	0,0	0,0	61,8	61,8	projecten	0,0	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
• Compl. vergunningen	15,4	0,0	90,9	106,3	vergunning E	59,2	0,0	2,4	-	61,6	96,7	84,3	277,8	458,8
• ohw	0,0	0,0	-76,3	-76,3	proj. & alg.	0,0	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
• Actualisatie bg	0,0	0,0	0,0	0,0		-1.059,2	0,0	0,0	-	-1.059,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	**3.908,6**	**8.083,6**	**3.179,7**	**15.171,8**		**8.531,2**	**4.886,1**	**2.106,3**	**-**	**15.523,6**	**8.936,1**	**7.039,3**	**513,1**	**16.488,5**

Productcategoriën Partners	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	alg. aantal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten	€ 2.054	€ 7.542	€ 521	4.876	8.203	3	€ 4.652	€ 4.419	€ 859	6.570	5.472	740	
Levering diensten	€ 334	€ 438	€ 2.307	3.672	4.809	25.352	€ 2.211	€ 346	€ 1.245	13.246	3.806	13.763	N.v.t.
Collectieve diensten	€ 1.482	€ -	€ -				€ 1.399	€ -	€ -				
Overig	€ 38	€ 104	€ 352		tot. prod.	tot. uren	€ 276	€ 116	€ -		tot. prod.	tot. uren	
Totaal kosten			**€ 15.171,8**	**Totaal**	**13.082**	**33.833**	**Totaal kosten**		**€ 15.523,6**	**Totaal**	**12.782**	**30.815**	

Omgevingsdiensten (totaal) x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal		Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
Vergunningen	0,9	114,1		115,0		0,0	28,9	2,5	31,5	0,4	112,7		113,1
Toezicht & handhaving	85,2	9,9	138,5	233,6	incl. col. D.	258,7	4,1	37,2	300,0	268,6	8,9		277,5
Advies	7,5		121,6	129,1		177,1	0,0	0,0	177,1	168,7			168,7
Stelseltaken				0,0		92,5	0,0	0,0	92,5	90,5			90,5
Projecten (en algemeen)	6,4		20,4	26,8		145,2	0,0	14,1	159,3		147,5		147,5
• overig			6,3	6,3	proj. & alg.				0,0				0,0
• ohw			-0,3	-0,3	proj. & alg.				0,0				
• bijstelling PCH						-200,0		bijstelling	-200,0				
Totaal	**100,0**	**124,0**	**286,4**	**510,4**		**473,6**	**33,0**	**53,9**	**560,5**	**528,2**	**269,1**	**0,0**	**797,3**

Productcategoriën Omgevingsdiensten	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten	€ 90,8	€ 12,6	- € 6,7	120	6		€ 217,7	€ 33,1	€ 29,7	243	18	23	
Levering diensten	€ 9,2	€ 111,4	€ 148,4	101	1.224	1.631	€ 427,8	€ 24,2		4.701	0	266	N.v.t.
Collectieve diensten	€ -	€ -	€ 138,5				€ 28,2						
Overig materieel	€ -	€ -	€ 6,3		tot. prod.	tot. uren					tot prod.	tot uren	
Overheveling naar PCH							- € 200						
Totaal kosten			**€ 510,4**	**Totaal**	**126**	**2.956**	**Totaal kosten**		**€ 560,5**	**Totaal**	**284**	**4.967**	

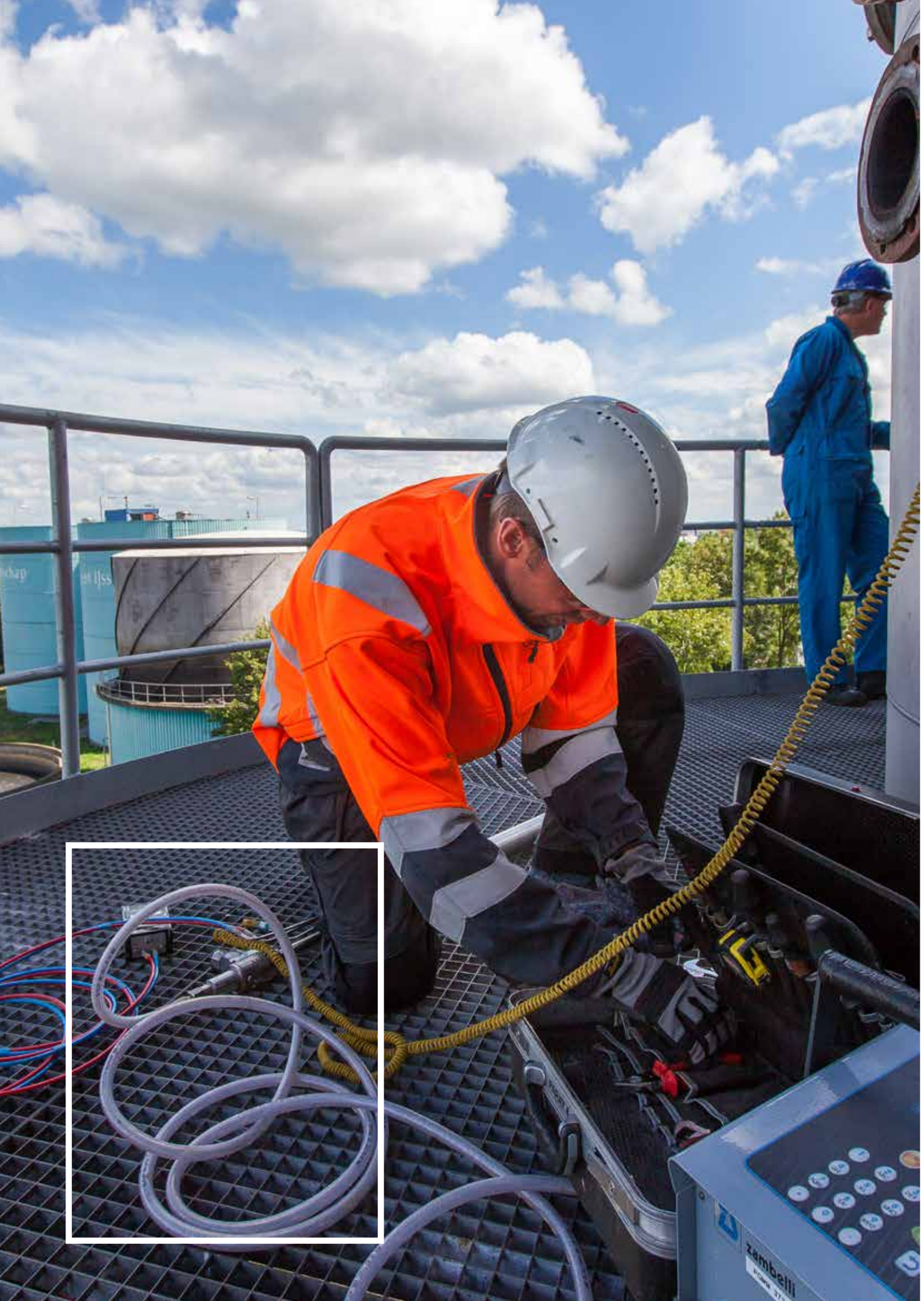
Derden (totaal) x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal		Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal	Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
Vergunningen				0,0					0,0				0,0
Toezicht & handhaving		60,9		60,9		43,7	142,0	6,9	192,6	37,2			37,2
Advies	14,5			14,5		98,2	0,0	0,0	98,2	48,2			48,2
Stelseltaken				0,0					0,0				0,0
Projecten (en algemeen)				0,0		23,4	0,0	0,0	23,4		7,3		7,3
• overig			30,1	30,1	proj. & alg.				0,0				0,0
• ohw			0,4	0,4	proj. & alg.				0,0				0,0
Totaal	**14,5**	**60,9**	**30,6**	**106,0**		**165,3**	**142,0**	**6,9**	**314,2**	**85,4**	**7,3**	**0,0**	**92,7**

Productcategoriën Derden	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	alg. aantal		milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten	€ 4,9	€ 60,9	- € 14,7	0	43			€ 43,7	€ 142,0	€ 2,9	30	195	3	
Levering diensten	€ 9,6	€ -	€ 15,1	105	0	166		€ 98,2		€ 4,0	1.079	0	44	N.v.t.
Collectieve diensten	€ -	€ -	€ 0,0											
Overig materieel	€ -	€ -	€ 30,1		tot. prod.	tot. uren		€ 23,0		€ 0,4		tot prod.	tot uren	
Totaal kosten			**€ 106,0**	**Totaal**	**43**	**271**		**Totaal kosten**		**€ 314,2**	**Totaal**	**228**	**1.123**	

Complexe handhaving x € 1.000	Realisatie 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal		Begroting 2020 milieu	bouw	algemeen	totaal		Realisatie 2019 milieu	bouw	materieel	totaal
Vergunningen				0,0					0,0					0,0
Toezicht & handhaving				0,0		2.835,9			2.835,9					0,0
Advies				0,0					0,0					0,0
Stelseltaken	3.126,9			3.126,9					0,0					0,0
Projecten (en algemeen)				0,0					0,0					0,0
• overig	15,0			15,0		236,6			236,6	t&h				0,0
Totaal	**3.141,9**	**0,0**	**0,0**	**3.141,9**		**3.072,5**	**0,0**	**0,0**	**3.072,5**		**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Productcategoriën PCH	milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal		milieu (€)	bouw (€)	algemeen (€)	milieu aantal	bouw aantal	algemeen aantal	
Levering producten	€ -	€ -	€ -	2833							2771			
Levering diensten	€ 3.002,5	€ -	€ -	32.995	0	0		€ 2.835,9			31.164			N.v.t.
Collectieve diensten	€ -	€ -	€ -											
Overig materieel	€ 15,0	€ -	€ 124,4		tot. prod.	tot. uren		€ 236,6		€ 0,0		tot prod.	tot uren	
Totaal kosten			**€ 3.141,9**	**Totaal**	**0**	**32.995**		**Totaal kosten**		**€ 3.072,5**	**Totaal**	**2771**	**31.164**	

uurbasis bekostiging

BIJLAGE 2: SPECIFICATIES PRODUCTIE / BESTEDINGEN

Collectieve diensten en EML-controles

Collectieve diensten 2020	Uren begroot	Materiële kosten begroot	Begroting 2020	Uren realisatie	Kostenrealisatie uren	Realisatie materiële kosten	Totaal kosten 2020
Omgevingswet	1.400		127.400	2.889	262.878	-24.742	238.136
Omgevingswet aanvullend	250		22.750	96	8.691		8.691
Project energie	343		31.213	1.804	164.141		210.800
Asbest additioneel		51.124	51.124	0	0	0	0
Col. algemeen deel vd projecten	1.993	51.124	232.487	4.788	435.710	-24.742	457.627
							0
Gegevensbeheer	1.453		132.223	31	2.779	129.448 *	132.223
Ketentoezichtspartners	1.628		148.148	1.230	111.953	***	111.953
Klantadvies milieu	1.191		108.381	482	43.844		43.844
Ontwikkeling en afstemming strafred	474		43.134	1.567	142.597		142.597
Piketdienst abonnement	1.109		100.919	397	36.133	66.998	103.131
Collectieve dienst voor alle partners	5.855	0	532.805	3.707	337.302	196.445	533.747
							0
Klantadvies BRIKS	5.220		475.020	4.855	441.782	5.608	447.391
ORM/RVMK	377	99.078	133.385 **	198	18.018	42.976 **	60.994
Projectleiding asbest	235		21.385	256	23.251		23.251
GUOV algemeen	306		27.818	93	8.463		8.463
Col. dienst voor deel van de partners	6.138	99.078	657.608	5.401	491.514	48.584	540.098
• DAT/LMA/Ketentoezicht OD's	1.522		138.502 ***	50	4.550		4.550
Ketentoezicht OD's	308	0	138.502	50	4.550	0	4.550
Totaal generaal (begroting 2020)	14.294	150.202	1.561.402	13.946	1.269.075	220.287	1.536.022
Meldplicht energie	(uit balans)	46.659	46.659				
						Teruggave:	
						• Asbest materieel	51.124
						• RvmK rest	56.102
							153.885

** Geen uren bijgehouden = fixed price*
*** ORM apart afgerekend (via balans) kosten is RvmK*
**** Abonnement fixed price voor OD's (uren in ketentoezicht -> niet apart bijgehouden)*

Uitgevoerde EML-controles 2020

Gemeente	Basis controles	Extra controles	Totaal	Gedaan	
Arnhem	90	20	110	110	☺
Doesburg	5	2	7	7	☺
Duiven	7	-	7	7	☺
Lingewaard	29	-	29	29	☺
Overbetuwe	42	12	54	53	☺
Renkum	13	3	16	16	☺
Rheden	22	40	62	52	😐
Rozendaal	1	-	1	1	☺
Westervoort	4	-	4	4	☺
Zevenaar	26	-	26	26	☺
Totaal	**239**	**77**	**316**	**305**	

BIJLAGE 4: VTH DASHBOARD

Generieke deskundigheidsgebieden

1	2	3	4	5	6	7
Casemanagen - eenvoudig Casemanagen - complex	Verg.verl. bouw & RO - eenv. Verg.verl. bouw & RO - compl.	Verg. verlening milieu- I en II Verg.verlening milieu - algemeen Verg. verlening milieu II Verg. verlening milieu - Proces Verg. verlening milieu - Agrarisch Verg. verlening milieu - Afval Verg. verlening milieu - 5-6	T & H Bouwen en RO - eenvoudig T & H Bouwen en RO - complex	T & H milieu I en II T & H milieu I, II en III T & H milieu proces-industrie T & H milieu - agrarisch T & H milieu - afval T & H milieu - Brzo	T & H bodem - 1-6 T & H bodem - 7 complex	T & H groene wetgeving

Juridische deskundigheidsgebieden

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Juridische asp. verg. verlening	Juridische asp. handhaving	Jur. asp. afwijkings-besluiten	Keten-toezicht 1-5 Keten-toezicht 6-10 Keten-toezicht 11-12	BOA	Bouwfysica - 1-5 eenvoudig Bouwfysica - 1-5 complex Bouwfysica - 6-10	Brand-veiligheid 1-7 Brand-veiligheid 8-11	Construc-tieve veiligheid	Bouw-akoestiek (onderdeel 21 geluid)	Sloop en asbest

Specialistische deskundigheidsgebieden accent milieu

18	19	20	21	22	23
Afvalwater (indirecte lozingen)	Bodem bouwstoffen-, water - 1 Bodem bouwstoffen-, water - 2-3 Bodem bouwstoffen-, water - 4	Externe veiligheid - 1 Externe veiligheid - 2 en 3 Externe veiligheid - 4 Externe veiligheid - 5 Externe veiligheid - 6	Geluid (milieu en bouw)	Groen en ecologie (Wabo) - 1 Groen en ecologie (Wabo) - 2-4 Groen en ecologie (Wnb) - 1 Groen en ecologie (Wnb - 2-3	Lucht-kwaliteit 1-2 Lucht-kwaliteit 3-5 Lucht-kwaliteit 6

Specialistische deskundigheidsgebieden accent ruimtelijke ordening

24	25	26	27
Stedenb. en inr. o.r. - 1 eenvoudig Stedenb. en inr. o.r. - 1 complex Stedenb. en inr. o.r. - 2 Stedenb. en inr. o.r. - 3-4 eenvoudig Stedenb. en inr. o.r. - 3-4 complex	Exploitatie en plan-economie	Cultuur-historie 1-5 Cultuur-historie 6-10 Cultuur-historie 11-15	Energie-besparing en duurzaam - 1 Energie-besparing en duurzaam - 2-3 Energie-besparing en duurzaam - 4

Legenda

GROEN:
We voldoen aan de gestelde normen
DONKER BLAUW:
We voldoen nog niet aan de gestelde normen
LICHT BLAUW:
Taken behorende bij deze deskundigheidsgebieden voeren we niet uit
DG 18:
Voor dit deskundigheidsgebied hebben we een samenwerkingsverband binnen het Gelder Stelsel
ORANJE:
Dit zijn nieuwe gebieden binnen de KC 2.2 normen t.o.v. van de KC 2.1 normen

BIJLAGE 5: CONTROLEVERKLARING VAN DE JONG EN LAAN ACCOUNTANTS

deJong&Laan

Accountants
Belastingadviseurs

adres Pascalweg 2
6662 NX Elst (Gld.)
telefoon 0481-463534
e-mail elst@jonglaan.nl
internet www.jonglaan.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel
Wij hebben de in de jaarstukken 2020, op pagina 26 tot en met 47 opgenomen jaarrekening 2020 van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2020 een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2020 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem per 31 december 2020 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2020 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen, in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, zoals opgenomen in het normenkader.

De jaarrekening bestaat uit*:*
1 de balans per 31 december 2020;
2 het overzicht van baten en lasten over 2020; en
3 de toelichtingen met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het door het algemeen bestuur vastgestelde Controleprotocol en het Controleprotocol WNT 2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

deJong&Laan

Materialiteit
De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves. Op basis van artikel 2, lid 7 Bado is deze goedkeuringstolerantie door het algemeen bestuur vastgesteld. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie
Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken het jaarverslag, bestaande uit de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:
- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten volgens de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV en de bepaling van en krachtens de WNT.

Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, zoals opgenomen in het normenkader.

Het dagelijks bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de Gemeenschappelijk Regeling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het dagelijks bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het dagelijks bestuur het voornemen heeft om de Gemeenschappelijk Regeling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Gemeenschappelijk Regeling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

deJong&Laan

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol vastgesteld door het algemeen bestuur, het controleprotocol WNT 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het dagelijks bestuur gemaakte schattingen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft.
- Tijdens onze controle hebben wij vanwege Covid-19 maatregelen noodgedwongen meer werkzaamheden op afstand uitgevoerd. Deze manier van werken heeft het moeilijker voor ons gemaakt om bepaalde waarnemingen te doen wat er toe kan leiden dat bepaalde signalen worden gemist. Bij het plannen van onze werkzaamheden hebben wij aandacht besteed aan de risico's hiervan en hebben waar nodig aanvullende werkzaamheden gepland en uitgevoerd. Wij zijn dan ook van mening dat de verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Elst, 2021

De Jong & Laan Accountants B.V.

Origineel getekend door N.C. van der Wolf MSc RA

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Aan de Raden en Staten van de deelnemende partners
van de Gemeenschappelijke Regeling ODRA

Datum : 15 april 2021
Uw kenmerk : -
Ons kenmerk : 20210415.01
Contactpersoon : Fred Mossink

Onderwerp : Begroting Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) 2022

Bijlagen: begroting 2022

Geachte dames en heren,

Met deze brief bieden wij u de begroting 2022 van ODRA aan.

De begroting 2022 is in de digitale vergadering van het Algemeen Bestuur ODRA van 15 april 2021 behandeld. Het algemeen bestuur heeft de begroting vastgesteld en besloten deze aan te bieden aan de Raden en Staten van de partners met het verzoek om hier kennis van te nemen en indien van toepassing, zienswijzen op in te dienen.

Totstandkoming begroting 2022
Er is veel in beweging in het werkveld van ODRA. De planning is dat vanaf 1 januari 2022 de omgevingswet geldt, en in het kielzog, de WKB en veranderingen in de bevoegdheid voor bodemtaken. Dit brengt een aantal financiële onzekerheden met zich mee, die op dit moment nog moeilijk zijn te kwantificeren. Daarnaast: er is nog geen zicht op het einde van de COVID-19 crisis. De structurele effecten op de begroting zijn door al die ontwikkelingen soms lastig in te schatten. In de begroting is bij de betreffende onderwerpen aangegeven hoe ODRA omgaat met deze onzekerheden en welke mitigerende maatregelen in gang zijn gezet.

De begroting is vormgegeven in lijn met de besparingsbrief die ODRA in het najaar 2020 aan de Raden en Staten heeft aangeboden. Van ons wordt verwacht een bijdrage te leveren aan de besparingsdoelstellingen van de partners via kostenreductie en tariefstelling.
Met deze begroting laten wij zien hoe wij deze opgave invullen. Dit is zichtbaar in het tarief dat wij hanteren voor 2022, namelijk op gelijk niveau als 2021 (€ 92,- per uur). We passen geen indexering op het tarief toe, en lossen de kostenstijging op de lonen (CAO-afspraken) en inflatie op binnen de begroting door besparingen op de overhead en efficiënter te werken.
In de meerjarenbegroting (2023- 2025) is zichtbaar dat de kostenreductie verder wordt vormgegeven, met name op het gebied van ICT en huisvesting.

Procedure
Uw Raad cq Staten kan/kunnen zienswijzen indienen op de begroting 2022.
Deze zienswijze stuurt u aan het Dagelijks Bestuur van ODRA, die de begroting 2022 met de ingediende zienswijzen agendeert voor het Algemeen bestuur op 8 juli 2021, die de (aangepaste) begroting vaststelt.

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA Arnhem
Telefoon 026 - 3771600 • info@odra.nl

ODRA moet de vastgestelde begroting voor 1 augustus 2021 aan het ministerie van BZK sturen. Met de regisseurs van de partners is het tijdspad verder afgestemd.

Met vriendelijke groet,

Ruben Vlaander
Directeur ODRA

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Aan de Raden en Staten van de deelnemende partners
van de Gemeenschappelijke Regeling ODRA

Datum	: 15 april 2021
Uw kenmerk	: -
Ons kenmerk	: 20210415.02
Contactpersoon	: Fred Mossink
Telefoonnummer	: 026-3771690

Onderwerp : Jaarstukken Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) 2020,

Bijlagen: Jaarstukken 2020

Geachte dames en heren,

Met deze brief bieden wij u de jaarstukken 2020 van ODRA aan.
ODRA legt hiermee verantwoording af over het gevoerde beleid, bedrijfsvoering en de financiële positie van ODRA. Conform artikel 29 van de Gemeenschappelijke Regeling moet de jaarrekening voor 1 juli 2020 worden vastgesteld.

Odra heeft het boekjaar 2020 afgesloten met een exploitatieresultaat van € 169.735 zijnde 0,9% van de omzet (€ 19,1 miljoen). De concept jaarrekening is in maart aangeboden aan de accountant van ODRA, De Jong en Laan. Er is een goedkeurende verklaring afgegeven. Uit de controle zijn geen onrechtmatigheden naar voren gekomen. De controle verklaring is als bijlage in de jaarstukken opgenomen.

De jaarstukken zijn 15 april 2021 via een digitale vergadering in het Algemeen Bestuur van ODRA behandeld.

Het algemeen bestuur heeft in deze vergadering de volgende besluiten genomen:

- Akkoord gegaan met de jaarverslag/jaarrekening van ODRA 2020;
- Akkoord gegaan met het doteren van € 157.262 aan een bestemmingsfonds ‘opleidingen omgevingswet’ vanuit het batig saldo; in 2020 was hiervoor een apart budget beschikbaar gesteld van € 162.000, dat door het uitstel van de omgevingswet voor het merendeel niet is aangewend. Het restant budget wordt via het bestemmingsfonds naar 2021 overgeheveld.
- Het principe besluit genomen dat het resterende batig saldo (ad € 12.473 (€ 169.735 – € 157.262) én de niet bestede geoormerkte middelen voor asbestdaken en ‘rvmk’ ad € 94.100 te doteren aan een nieuw te vormen fonds voor innovatie.

Het algemeen bestuur heeft tevens besloten dat dit principebesluit in de komende begrotingswijziging 2021 (deze wordt aangeboden in juli 2021) wordt opgenomen, opdat de raden en staten over het budget en aanwending hun zienswijze kunnen indienen.

Conform artikel 29 lid 2 van de gemeenschappelijke regeling ODRA stellen wij u in de gelegenheid kennis te nemen van de stukken en om desgewenst zienswijzen in te dienen.

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA Arnhem
Telefoon 026 - 3771600 • info@odra.nl

Eventuele zienswijzen op de jaarstukken stuurt u aan het ministerie van BZK in afschrift aan ODRA. De jaarstukken worden voor 15 juli 2021 verstuurd aan het ministerie van Binnenlandse zaken.

Met vriendelijke groet,

Ruben Vlaander
Directeur ODRA

Aan het Dagelijks Bestuur ODRA

Datum	:	
Uw kenmerk	:	20210415.01
Ons kenmerk	:	573907
Contactpersoon	:	Leo den Uil
Telefoonnummer	:	0800-1809

Onderwerp: zienswijze begroting 2022 ODRA

Geachte heer, mevrouw

De gemeente Arnhem ontving van u de jaarstukken 2020 en de begroting 2022. In deze tijden is het, nog meer dan anders, van belang om flexibel om te gaan met de uitdagingen in het dagelijks werk, zonder daarbij de kwaliteit van het eindresultaat uit het oog te verliezen. De raad van de gemeente Arnhem is dan ook verheugd om te lezen dat u daarin slaagt en in het afgelopen jaar de dienstverlening voor de Arnhemse bewoners en bedrijven op peil heeft weten te houden. Daarbij is het goed om te zien dat ODRA in staat is geweest om te ondersteunen bij de extra toezichttaken waarvoor de gemeente zich door COVID gesteld zag.

Ook in het jaar 2022 zal een groot beroep gedaan worden op onze gezamenlijke professionaliteit en flexibele instelling. In uw begroting geeft u al aan dat de invoering van met name de Omgevingswet en de wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen nog steeds met veel onzekerheden gepaard gaat. In de begroting benoemt u een aantal risico's dat gepaard gaat bij de genoemde wetswijzigingen. Wij vertrouwen er op dat ODRA tijdig zal anticiperen op deze risico's en de gemeente adequaat zal informeren en betrekken waar dat nodig is. Adequate vergunningverlening en toezicht zijn onmisbaar voor het goed functioneren van de stad. Wij willen ODRA dan ook oproepen om ondanks alle onzekerheden, de continuïteit in de dienstverlening aan Arnhemse bewoners en bedrijven voorop te blijven stellen.

Hoogachtend,
De griffier, De voorzitter,

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Memo

Datum : 21 juni 2021

Aan : Raadslid M. Loor D'66

Kopie aan : raad Arnhem

Van : Cathelijne Bouwkamp

Betreft : vraag bij behandeling begroting ODRA 2022

Vraag

Bij de behandeling van de begroting 2022 van Omgevingsdienst ODRA, in de raadsvergadering van 16 juni jl, stelde raadslid de heer M. Loor de volgende vraag.
Het raadsvoostel meldt dat de begroting ODRA past binnen de Arnhemse begroting. In het Arnhemse jaarverslag zien we echter dat er afgelopen jaar een tekort was op de leges in verhouding tot de kosten van ODRA. Is die kennis wel betrokken bij het opstellen van het raadsvoorstel? Zorgt het college er voor dat ook dit soort actualiteiten in een voorstel worden meegenomen?

Antwoord

De resultaten van het boekjaar 2020 zijn zeker meegenomen in de begroting 2022. De verwachting is echter niet dat de effecten van Corona zich zullen herhalen. Omdat de kosten van ODRA grotendeels vraagafhankelijk zijn, is er geen garantie te geven voor een positieve balans. Via regelmatige tussenrapportages monitort de gemeente gedurende het jaar de balans tussen kosten en opbrengsten. Zonodig en waar mogelijk kan dan ook bijgestuurd worden.

Overwegingen

1. Het raadsvoorstel behandelt de begroting van de ODRA, niet de opbrengsten van de bouwleges. Deze leges opbrengsten komen binnen bij Arnhem en maken geen deel uit van de stukken van ODRA die voorlagen.
2. In 2020 zagen we dat de opbrengst van de bouwleges ongeveer overeenkwam met de begroting, terwijl de kosten aan de kant van ODRA hoger waren dan begroot. Dit betekent dat 2020 een a-typisch jaar was. In het algemeen is het namelijk zo dat wanneer ODRA meer kosten maakt op het gebied van bouw, daar ook evenredig meer legesinkomsten tegenover staan. Over het al dan niet dekkend zijn van de leges voor de kosten van ODRA heeft D'66 recent een technische vraag gesteld bij de behandeling van het jaarverslag Arnhem. Het antwoord daarop luidde:
In het algemeen is het zo dat de leges bij veel kleinere bouwwerken, zoals een dakkapel, niet kostendekkend zijn. Dit wordt gecompenseerd door de bouwleges bij grotere bouwwerken. Hiervoor is gekozen om te voorkomen dat bij de kleinere bouwwerken een onevenredig groot bedrag aan leges betaald zou moeten worden in verhouding tot de bouwsom. In een jaar waarin relatief veel kleinere en weinig grotere bouwwerken worden vergund, zoals het afgelopen jaar, kan dat betekenen dat het totaal aan bouwleges niet kostendekkend is.
3. De begroting ODRA is een zo goed mogelijk onderbouwde voorspelling van de door ODRA te maken kosten in 2022. Een belangrijke factor bij een dergelijke onderbouwing is juist het resultaat van het

afgelopen boekjaar. Op dit moment zijn er echter geen duidelijke aanwijzingen dat met name de effecten van Corona op de bouw in 2020 zich zullen herhalen in 2022.
4. In de Arnhemse begroting wordt gestreefd naar een balans tussen de kosten voor ODRA en de opbrengsten die daar tegenover staan. Een groot deel van deze opbrengsten komt uit de bouwleges. De balans pakt over meerdere jaren gezien ongeveer neutraal uit. Onderling kunnen er echter verschillen zitten tussen de boekjaren. Afgelopen jaar zagen we vooral door Corona een negatieve balans. De verwachting is niet dat dit ook voor 2022 zo uitpakt.

Politieke Avond

Dossiernummer	2776
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	5.3
Omschrijving	Vaststellen: Zienswijze Begroting 2022 van het Gelders Archief

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	16 juni 2021

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	16 juni 2021
Zaaknummer	572753

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 25 mei 2021, nummer: 572753;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet;

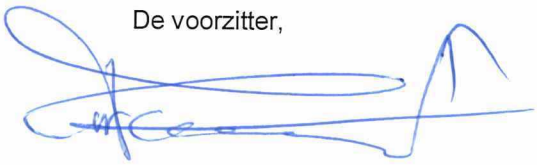
besluit:

1. Kennis te nemen van de Ontwerpbegroting 2022 van de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief.
2. Een zienswijze in te dienen bij het bestuur van het Gelders Archief, conform bijgevoegde (concept) zienswijzebrief.

De griffier,

De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Datum : 16 juni 2021
Zaaknummer : 572753
Contactpersoon : Hilbrand Harkema
Telefoonnummer : 026 3775307

Gelders Archief
T.a.v. Het bestuur
Westervoortsedijk 67-D
6827 AT ARNHEM

Onderwerp: zienswijze begroting incl. programmaplan 2022

Geacht bestuur,

In uw brief van 14 april 2021 biedt u de gemeente Arnhem de ontwerpbegroting 2022 van het Gelders Archief aan. U vraagt de gemeente omtrent deze ontwerpbegroting en programmaplan een zienswijze in te dienen vóór 23 juni 2021. Daarna wordt de begroting ter goedkeuring voorgelegd aan uw Algemeen Bestuur (AB). Via deze brief stellen wij u op de hoogte van de zienswijze van de raad op de Ontwerpbegroting 2022 van het Gelders Archief.

Wij constateren dat de ontwerpbegroting 2022 sluitend is en daarnaast een consistent meerjarenbeeld geeft. Het meerjarenperspectief staat echter onder druk door het voornemen van het Rijk om zich op termijn terug te trekken uit de Gemeenschappelijke Regelingen RHC's en de wens van het Rijk om de RHC's uit te sluiten van het gebruik van het e-depot van het Nationaal Archief. Vooral dit laatste zal, als dit zou betekenen dat de RHC's individueel dan wel gezamenlijk een eigen e-depot voorziening moeten oprichten, impact hebben op de begrotingen van de partners. Wij verzoeken u daarom zo snel mogelijk inzicht te geven in wat de (financiële en organisatorische) gevolgen van de voornemens van het Rijk zijn voor de partners in de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief. Wij zien een voorstel van uw kant met belangstelling tegemoet.

De positie van de Provincie Gelderland met betrekking tot het toetreden tot de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief is nog steeds onduidelijk. De bovengenoemde voornemens van het Rijk zijn hier van invloed op. Wij verzoeken u de gesprekken met de Provincie Gelderland actief gaande te houden, om de gewenste duidelijkheid over het al dan niet toetreden van de provincie zo snel mogelijk te ontvangen.

Hoogachtend,

De griffier, De voorzitter,

i.a.a.: H. Harkema

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 59 • 6800 LK Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Zienswijze Begroting 2022 van het Gelders Archief

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	16 juni 2021
Zaaknummer:	572753
Portefeuillehouders:	B. Roelofs

Resultaat van bespreking:

Aan de gemeenteraad, 11 juni 2021

Het raadsvoorstel stelt voor kennis te nemen van de ontwerpbegroting 2022 en een zienswijze te versturen conform door het college is opgesteld. De zienswijze beschrijft dat de begroting sluitend is en een consistent meerjarenbeeld geeft. Ook ziet de zienswijze toe op twee kwetsbaarheden: de ontwikkelingen rondom het e-depot (risico dat het Rijk zich terugtrekt uit de ontwikkeling van regionale e-depots) en onduidelijkheid over toetreding van Provincie Gelderland tot de gemeenschappelijke regeling. Het bestuur van het Gelders Archief vraagt of de zienswijze voor 23 juni ingediend kan worden.

Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft daarom besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

W. Lammers C.J.M. Kalthoff

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 572753

Onderwerp: Zienswijze Begroting 2022 van het Gelders Archief

Voorstel

1. Kennis te nemen van de Ontwerpbegroting 2022 van de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief.
2. Een zienswijze in te dienen bij het bestuur van het Gelders Archief, conform bijgevoegde (concept) zienswijzebrief.

Inleiding

Het Gelders Archief heeft op 14 april jl. de ontwerpbegroting 2022 inclusief programmaplan naar de deelnemers aan de Gemeenschappelijke Regeling gestuurd. Deze begroting is op 14 april jl. in concept opgesteld door het dagelijks bestuur van het Gelders Archief, dat het college verzoekt de begroting voor te leggen aan de gemeenteraad voor het naar voren brengen van een eventuele zienswijze.
Het formuleren en indienen van een zienswijze op de Ontwerpbegroting 2022 Gelders Archief vormt een wezenlijk onderdeel van de begrotingscyclus en geeft de deelnemers aan de Gemeenschappelijke Regeling de mogelijkheid invloed uit te oefenen op het opstellen van de begroting.
Deze zienswijze kan vóór 23 juni 2021 kenbaar worden gemaakt aan het dagelijks bestuur van het Gelders Archief.

Beoogd effect

Met bijgaande brief het bestuur van het Gelders Archief op de hoogte te brengen van de zienswijze van de raad op de Ontwerpbegroting 2022 van het Gelders Archief.

Argumenten

2.1 De ontwikkelingen rond het e-depot vragen om extra aandacht

Het Rijk heeft aangekondigd op termijn (voorzien op 1 januari 2024) uit te willen treden uit de Gemeenschappelijke Regelingen ten behoeve van de Regionale Historische Centra (RHC's), waaronder het Gelders Archief. Het Rijk wil wel de financiering op niveau houden voor het behoud en beheer van de fysieke rijksarchieven binnen de RHC's. De digitale rijksarchieven gaan volledig naar het e-depot van het Nationaal Archief. Daarnaast heeft het Ministerie van OCW eind 2020 aangegeven niet te willen dat de RHC's gebruik blijven maken van het e-depot van het Nationaal Archief, maar dat zij hiervoor een eigen voorziening dienen op te richten. Deze wens staat haaks op de ontwikkelingen van de afgelopen jaren, waarin het Nationaal Archief en de RHC's gezamenlijk

Arnhem GEMEENTE

optrokken in de ontwikkeling van het e-depot van het Nationaal Archief, waarvan ook de RHC's gebruik konden maken. Mocht dit voornemen van het ministerie realiteit worden, dan betekent dit voor de RHC's (afzonderlijk dan wel gezamenlijk) een investering voor het ontwikkelen van een eigen e-depot. Met deze investering is in de begrotingen van de partners in de RHC's geen rekening gehouden. In de Ontwerpbegroting 2022 wordt het standpunt van het ministerie niet gevolgd, omdat de RHC's en het ministerie hierover nog in onderhandeling zijn en de uitkomst nog onzeker is. Er wordt daarom enerzijds rekening gehouden met deelname aan het e-depot van het Nationaal Archief, anderzijds wordt ook voorzien in stappen die leiden tot de implementatie van een eigen e-depot. Het Gelders Archief geeft in zijn Ontwerpbegroting 2022 onder het kopje *Strategie* aan dat een van de doelen van 2022 is: Voorbereiding van de implementatie van een alternatief voor de e-depotvoorziening van het Nationaal Archief.

2.2 Toetreding Provincie Gelderland tot de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief is nog onduidelijk

De Provincie Gelderland laat haar toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief afhangen van de uitkomst van de onderhandelingen met het Ministerie van OCW en de RHC's over het terugtrekken van het Rijk uit de Gemeenschappelijke Regelingen RHC's en de deelname aan het e-depot van het Nationaal Archief. Vooralsnog is de samenwerking van de provincie vastgelegd in een Dienstverleningsovereenkomst (DVO). De hoogte van de financiële bijdrage van de provincie komt wel overeen met de bijdrage die zij zou betalen als zij toegetreden was als partner van de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief.

Kanttekeningen en risico's

2.1 De ontwikkelingen rond het e-depot vragen om extra aandacht

Het voornemen van het Ministerie van OCW om de RHC's uit te sluiten van het gebruik van het e-depot van het Nationaal Archief, betekent, onder voorbehoud van de uitkomst van de lopende onderhandelingen tussen het ministerie en de RHC's, dat de mogelijkheid bestaat dat de RHC's een eigen e-depot voorziening moeten inrichten. Hiervoor zijn verschillende scenario's denkbaar, bijvoorbeeld:
- de RHC's richten gezamenlijk een e-depot op;
- de RHC's richten ieder voor zich afzonderlijk een e-depot op;
- de RHC's huren een particuliere e-depot voorziening in;

Daarnaast zijn andere scenario's denkbaar. Elk scenario zal om een extra investering vragen van de partners in de RHC's. Met deze investeringen is geen rekening gehouden in de begrotingen van de partners. Het is van groot belang dat het Gelders Archief op zo kort mogelijke termijn inzichtelijk maakt welke scenario's er zijn, welke de voorkeur geniet(en) en welke kosten hiermee gemoeid zijn, zodat de partners een gewogen beslissing kunnen nemen.

2.2 Toetreding Provincie Gelderland tot de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief is nog onduidelijk

De onduidelijkheid over de beslissing van de Provincie Gelderland om al dan niet toe te treden tot de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief, leidt tot onzekerheid of de provincie in de toekomst financieel zal blijven bijdragen. Dit kan een negatief gevolg hebben voor toekomstige begrotingen van

het Gelders Archief. Voor 2022 is de bijdrage van de provincie zeker, maar het blijft van belang dat het Gelders Archief het gesprek met de provincie gaande houdt, om duidelijkheid over haar positie te krijgen.

Participatie

De conceptbegroting is opgesteld door het Dagelijks Bestuur van het Gelders Archief. Alle direct betrokkenen (i.e. partners in de Gemeenschappelijke Regeling) zijn hier bij betrokken.

Financiën

De voorgelegde conceptbegroting 2022 is sluitend en laat een consistent meerjarenbeeld zien. De coronacrisis heeft door de sterke afhankelijkheid van het Gelders Archief van de lumpsumbijdragen van de partners weinig tot geen invloed op de begroting. De lumpsumbijdrage van de gemeente Arnhem voor 2022 valt echter hoger uit dan waar rekening mee is gehouden in de begroting 2022 van de gemeente. Dit komt door het volgende. De bijdrage van het Rijk aan het Gelders Archief wordt jaarlijks aangepast met de prijscompensatie. De gemeenten in de gemeenschappelijke regeling volgen in deze het Rijk. Deze prijscompensatie wordt over het algemeen in de loop van het begrotingsjaar vastgesteld. Het Gelders Archief neemt in zijn begroting al een voorlopige raming (1%) op. In 2020 bedroeg de door het Rijk vastgestelde prijscompensatie echter 2,49%. De doorwerking hiervan naar 2021 en 2022 zorgt voor een tekort op de begroting 2022 van Arnhem (ca. € 15.000). Dit tekort kan nog oplopen als de prijscompensatie 2021 van het Rijk hoger uitvalt dan de geraamde 1%. Een oplossing voor het ontstane tekort zal gezocht worden binnen de cultuurbegroting. Bij het effectief terugtreden van het Rijk uit de gemeenschappelijke regeling Gelders Archief zal de afspraak van het volgen van de prijscompensatie van het Rijk herzien worden.

Uitvoering

De zienswijzebrief wordt naar het Dagelijks Bestuur van het Gelders Archief gestuurd.

Communicatie

Zie onder Uitvoering.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Aanbiedingsbrief Gelders Archief d.d. 14 april 2021
- Ontwerpbegroting 2022 incl. programmaplan Gelders Archief
- Concept Zienswijzebrief Begroting 2022 Gelders Archief

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	572753

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 25 mei 2021, nummer: 572753;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Kennis te nemen van de Ontwerpbegroting 2022 van de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief.
2. Een zienswijze in te dienen bij het bestuur van het Gelders Archief, conform bijgevoegde (concept) zienswijzebrief.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Aan de gemeenteraad van de gemeente Arnhem
door tussenkomst van het college van B&W

Ons nummer: DB2021/2

Geacht college,

Conform artikel 18 van de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief stelt het dagelijks bestuur jaarlijks vóór 15 april een ontwerpbegroting op voor het volgende kalenderjaar. Bijgevoegd vindt u de begroting 2022, met daarin opgenomen het programmaplan, zoals opgesteld door het dagelijks bestuur.

Ik verzoek u bijgevoegde begroting voor te leggen aan de gemeenteraad voor het naar voren brengen van eventuele zienswijzen.
Deze zienswijzen kunnen vóór 23 juni a.s. kenbaar worden gemaakt aan het dagelijks bestuur.

Mocht u hierover nog vragen hebben dan kunt u contact opnemen met de heer L.C.L. van Wijk (026-3521600).

Gelders Archief,
namens het dagelijks bestuur,

Dr. F.J.W. van Kan
Algemeen directeur

GELDERS
ARCHIEF

Westervoortsedijk 67-D, 6827 AT Arnhem | 026 35 21 600 | 06 53 95 85 23 | www.geldersarchief.nl

BEGROTING 2022

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief
Westervoortsedijk 67-D, 6827 AT Arnhem

INHOUDSOPGAVE

Beleidsbegroting

I Programmaplan

1. Programma Gelders Archief
2. Algemene dekkingsmiddelen
3. Kosten van overhead
4. Bedrag voor vennootschapsbelasting
5. Bedrag voor onvoorzien

II Paragrafen

1. Verslaglegging
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Rechtmatigheid
8. Organisatiegegevens

Financiële begroting

III Baten en lasten met toelichting

IV Balans met toelichting

V Meerjarenraming 2023-2025

I PROGRAMMAPLAN

1. Programma Gelders Archief

INLEIDING

In het strategisch plan zijn missie, visie, doelstellingen en strategie van het Gelders Archief voor de komende vier jaar neergelegd. Dit programmaplan is daarvan een uitwerking en concretisering voor 2022.
Najaar 2020 en opnieuw begin 2021 is ambtelijk door het ministerie van OCW meegedeeld dat de huidige intensieve samenwerking waarbij de Regionaalhistorische Centra (RHC's) gebruik maken van de e-Depotvoorziening van het Nationaal Archief afgebouwd zou moeten worden gezien het terugtreden van het Rijk uit de gemeenschappelijke regelingen. Een standpunt van de minister is daarop tot het moment van opstellen van deze begroting niet gevolgd. Enerzijds wordt in deze begroting daarom rekening gehouden met de deelname aan het e-Depot van het Rijk, anderzijds wordt ook voorzien in stappen die leiden tot de implementatie van een eigen e-Depot. De uiteindelijke route is nog onzeker.

MISSIE

Wij zijn een ondernemende en vernieuwende informatiebeheerder met een sterk accent op digitale dienstverlening en duurzame toegankelijkheid. We leveren een actieve bijdrage aan het informatiebeheer van onze Gelderse partners en beheren de aan ons toevertrouwde informatie integer en professioneel. Door deze op een laagdrempelige manier beschikbaar te stellen, dragen wij maximaal bij aan een ***transparante overheid*** *en zijn wij* ***historisch informatiecentrum*** *voor de geschiedenis van Gelderland en de regio Arnhem.*

VISIE

Wij zijn intermediair tussen onze collectie en het publiek (en onze partners), zo faciliteren we het (historisch) onderzoek. Wij leveren de ruwe data, zodat derden deze kunnen bewerken tot producten als boeken en tentoonstellingen.

DOELEN

Uit de missie en visie komen de volgende doelen voort:

Transparante overheid
Voor een goede relatie tussen burger en bestuur is transparantie levensvoorwaarde. Toegankelijke en duurzaam opgeslagen informatie draagt daar in het bijzonder aan bij. Nu ook het Gelders Archief steeds recenter gevormde archieven beheert, groeit onze bijdrage aan een transparante overheid. Met toezicht en advisering ondersteunt het Archief zijn partners bij een goed dynamisch informatiebeheer en denkt en helpt mee aan een open en transparante overheid.

Beschikbaar stellen van (historische) informatie
Voor het verspreiden van kennis over het verleden van Gelderland is onlinedienstverlening op hetzelfde niveau als dienstverlening in onze studiezaal noodzakelijk. Een optimale toegankelijkheid van de collectie vraagt om een zo groot mogelijke digitale beschikbaarheid van de collectie. De opname van digitale archiefbescheiden bevordert deze onlinedienstverlening, evenals het digitaliseren van bescheiden op verzoek. Onlineaanwezigheid op verschillende platforms en kanalen vergroot de zichtbaarheid van het Gelders Archief en heeft een positieve invloed op hoe burgers, partners en andere belanghebbenden het Gelders Archief beleven.

STRATEGIE

Om deze doelen te bereiken staan wij de volgende strategie voor:

Wij zijn aanwezig in de gehele informatiebeheerketen, van creatie tot en met presentatie

Concreet houdt dit voor 2022 onder meer in:

- Productie van ca. 2 miljoen scans op verzoek van het publiek. De te digitaliseren stukken worden gecontroleerd op de materiële staat, eventuele conserverende maatregelen worden genomen en na digitalisering worden de stukken online op de website gepubliceerd zodat iedereen gebruik kan maken van de afbeeldingen.

- Afhandeling van ca. 7000 inlichtingenverzoeken en voeren van ca. 1700 chatgesprekken. Een belangrijke categorie vragen betreft beperkt openbare archieven. Deze categorie neemt een steeds grotere plaats in de dienstverlening. Naar verwachting zal het studiezaalbezoek in 2022 wederom afnemen dankzij de verdere uitbreiding van de onlinedienstverlening. Alleen voor bescheiden die niet gedigitaliseerd kunnen worden zullen bezoekers onze fysieke studiezaal nog moeten bezoeken. In 2022 wordt verder onderzocht hoe op een klantgerichte en efficiënte manier de studiezaal op afspraak open kan worden gesteld voor bezoekers. De aanbevelingen naar aanleiding van het gebruikersonderzoek van 2021 zullen verder worden geïmplementeerd om de online toegankelijkheid te verbeteren en beter aan te laten sluiten bij de gebruikers. Daarbij wordt ook onderzoek gedaan in hoeverre het nodig is om de website van het Gelders Archief te vervangen.

- Inzet op social media van de contentstrategie (gereedgekomen in 2021) ter vergroting van de naamsbekendheid van het Archief, zodat meer publiek kennismaakt met de collectie van het archief en duidelijk wordt wat het archief voor de individuele geïnteresseerde kan betekenen.

- Overbrenging van overheidsarchieven, waarbij in toenemende mate rekening wordt gehouden met digitale bescheiden.

- Verwerving van particuliere archieven en collecties, van belang voor het goed documenteren van maatschappelijke ontwikkelingen, waarbij ook aandacht wordt gegeven aan de verwerving van digitale bestanden.

- Integrale bewerking van archieven en collecties die nog niet toegankelijk zijn voor het publiek op grond van de klantvraag, het belang van een archief of collectie en de beschikbare middelen.

- Voortzetting van de advisering van de aangesloten overheden op het gebied van duurzaamheid en toegankelijkheid van informatie.

- Afronding van het project tot digitalisering van ca. 3000 videobanden behorend tot het Audio Visueel Archief Gelderland (AVAG). In 2022 zal dit bewegend beeld beschikbaar komen voor het publiek.

- Verdere professionalisering van de informatiehuishouding van het Archief gericht op duurzaam en toegankelijk beheer conform archiefwet- en regelgeving.

- Voorbereiding van de implementatie van een alternatief voor de e-depotvoorziening van het Nationaal Archief. Hoewel een formeel standpunt van de minister ontbreekt, zal naar alle waarschijnlijkheid op termijn, bij uittreden van het Rijk uit de gemeenschappelijke regeling, geen gebruik meer gemaakt

kunnen worden van deze e-depotvoorziening door de overblijvende partners. Vooralsnog wordt de uittreding voorzien in 2024.

Helaas zorgde de corona-epidemie ervoor dat enkele projecten in 2020 en 2021 vertraging opliepen. De extra focus op digitalisering, de inzet voor (virtuele) bezoekers die anders hun onderzoeken niet konden voortzetten en de vele aanpassingen in communicatie verminderden de capaciteit voor geplande projecten. In 2022 zullen daarom naar verwachting enkele projecten uit 2021 nog doorlopen. Het betreft:

- Onderzoek naar de wijze waarop het uitleningenverkeer van archiefstukken aan de partners kan worden gedigitaliseerd, rekening houdend met de voorwaarden die de AVG en de BIO stellen. Digitale 'uitlening' is goed voor het fysieke behoud van de stukken (werkelijke uitlening is immers niet meer nodig) en helpt de medewerkers van onze partners bij hun zoekvraag.

- Uitbreiding van digitaliseren op verzoek naar overheidsarchieven jonger dan 110 jaar, rekening houdend met Archiefwet, AVG en Auteurswet. In dit kader zullen stukken die in materieel slechte staat verkeren worden geconserveerd en gedigitaliseerd zodat de betreffende informatie weer beschikbaar komt voor het publiek.

2. Algemene dekkingsmiddelen

Conform de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief, artikel 16, worden de ter beschikking te stellen middelen verschaft door de minister en de gemeenten, door het verstrekken van jaarlijkse bijdragen, op basis van de begroting. Deze zijn vermeld in de Financiële Begroting (onderdeel III) als "lumpsum".

3. Kosten van overhead

De kosten voor de overhead van het Gelders Archief worden bepaald door de directe personele kosten. Deze betreffen 8 personen, die deels ook worden ingezet in het primaire proces of bij derden. In 2022 bedragen deze kosten naar verwachting € 500.000,-, dat betekent een overhead van minder dan 20%.

4. Bedrag voor vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 zijn overheidsondernemingen belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Het Nationaal Archief heeft overleg gevoerd met de Belastingdienst en het ministerie van Financiën over de positie van onder meer de RHC's in deze context; hier is geen gemeenschappelijk standpunt uit gekomen. Het Gelders Archief heeft de standpunten ten aanzien van de vennootschapsbelasting met BDO-adviseurs opgesteld en voorgelegd aan de belastingdienst. In juni 2018 heeft de belastingdienst aangegeven het Gelders Archief vooralsnog niet uit te nodigen om aangifte te doen. Met BDO-adviseurs is nu een nadere onderbouwing opgesteld voor het geval om een aangifte wordt gevraagd. Vanwege de verwachting dat hier geen fiscale consequenties uit voortkomen, wordt hier in de begroting geen rekening mee gehouden.

5. Bedrag voor onvoorzien

In de begroting van het Gelders Archief is geen bedrag opgenomen voor onvoorzien.

II PARAGRAFEN

1. Verslaglegging

In de Regeling Gelders Archief (RGA, art 16-23) zijn bepalingen opgenomen ten aanzien van de begroting, de meerjarenraming en de jaarstukken. De Wet Gemeenschappelijke Regelingen (GR) en de Gemeentewet (GW) schrijven voor dat iedere gemeenschappelijke regeling begrotings- en verantwoordingsstukken opstelt conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Dit besluit is ook van toepassing op het Gelders Archief; de betreffende stukken zijn conform de BBV opgesteld.
Het Gelders Archief voert één programma uit; er is geen nadere onderverdeling in deelprogramma's.

2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin het Gelders Archief in staat is middelen vrij te maken om substantiële financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit aanpassing van het beleid vereist. Een risico is de kans op het optreden van een positieve dan wel negatieve gebeurtenis van materieel belang, die niet voorzien is in de begroting van enig jaar.

Het Gelders Archief heeft tot doel "de belangen van de minister en de colleges bij alle aangelegenheden betreffende de archiefbescheiden, collecties, individuele documenten en dergelijke die berusten in de rijksarchiefbewaarplaats in de provincie en de archiefbewaarplaatsen van de gemeenten, in gezamenlijkheid te behartigen". Voor de bekostiging van de uitvoering van deze taken is het Gelders Archief nagenoeg geheel afhankelijk van de deelnemers.

Het weerstandsvermogen betreft de algemene reserve en bedraagt per 1 januari 2021 € 368.453.
Dit betreft 8% van de deelnemersbijdragen in het GA. De mate waarin weerstandsvermogen wordt gevormd, wordt in belangrijke mate beïnvloed door de statuten (RGA art 22, lid 2), waarin is opgenomen dat de reserve in enig jaar niet meer dan 10% van de gezamenlijke bijdragen mag bedragen.

Risico's die van invloed kunnen zijn op de toekomstige cijfers zijn:
- Vertraging in de besluitvorming op bestuurlijk niveau;
- Sociaaleconomische ontwikkelingen die gevolgen hebben op subsidies;
- Wijziging in de hoogte van de bijdrage door de deelnemers;
- Wijzigingen in de gemeenschappelijke regeling;
- Calamiteiten ten aanzien van het gebouw;
- CAO aanpassingen en WW verplichtingen.

Deze risico's zijn vooraf niet kwantificeerbaar; de weerstandscapaciteit betreft het (maximale) eigen vermogen, toekomstige bezuinigingen of bijdragen door de deelnemers.

<u>EMU-saldo</u>
Het EMU-saldo geeft het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van de organisatie weer, berekend op transactiebasis. In het onderstaande zijn de verwachtingen voor het begrotingsjaar en de meerjarenraming opgenomen.

Kengetal	2020	2021	Begroting 2022	2023	2024	2025
EMU-saldo	332.443	491.047	450.000	450.000	450.000	450.000

Kengetallen
Het BBV kent een verplichte set van financiële kengetallen. Naast de kengetallen dient een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie te worden opgenomen.

Kengetal	2020	2021	Begroting 2022	2023	2024	2025
Netto schuldquote	355	366	350	350	350	350
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	355	366	350	350	350	350
Solvabiliteitsratio	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Structurele exploitatieruimte	2,9%	0%	0%	0%	0%	0%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Netto schuldquote
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeenschappelijke regeling ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) gaat uit van een norm van maximaal 130%. Hierbij geldt dus hoe lager hoe beter. Hierbij blijkt dat de huisvestingschuld van het Gelders Archief ten opzichte van de jaarlijkse inkomsten relatief hoog is en drukt op de langdurige vaste lasten van de organisatie.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeenschappelijke regeling in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) gaat uit van een norm van minimaal 20%. Hierbij geldt dus hoe hoger hoe beter. Bij de beoordeling van dit kengetal moet in ogenschouw worden genomen, dat het Gelders Archief een gemeenschappelijke regeling is en sinds de oprichting een maximale reserve van 10% mag hebben.

Structurele exploitatieruimte
De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves, te delen door de totale baten. Met behulp van dit kengetal kan worden beoordeeld in welke mate sprake is van een begrotingsevenwicht.

3. Onderhoud kapitaalgoederen

Het Gelders Archief beschikt over een gebouw en installaties waarvoor planmatig onderhoud nodig is. Het gebouw is eigendom en het volledige onderhoud van dit pand komt voor rekening van het Gelders Archief. Hiervoor is een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld. De afschrijvingen van het gebouw zijn gelijk aan de annuïtaire aflossingen van de lening.

4. Financiering

Door het Algemeen Bestuur is het normenkader voor rechtmatigheid vastgesteld in de Financiële Verordening. Hierbij dienen met name risico's bij financieringen beheersbaar te zijn en de kosten van geldleningen zo veel mogelijk beperkt.
Door de invoering van het schatkistbankieren zijn decentrale overheden verplicht hun (tijdelijk) overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Per 1 januari 2021 wordt een bedrag van € 4.671.632 aangehouden

bij het Ministerie van Financiën. Het drempelbedrag (het bedrag dat gemiddeld buiten de schatkist mag worden gehouden) bedraagt € 250.000.

5. Bedrijfsvoering

Aan het hoofd van het openbaar lichaam Gelders Archief staat het algemeen bestuur. De voorzitter en twee leden van het algemeen bestuur hebben zitting in het dagelijks bestuur. De ambtelijke leiding van het Gelders Archief is belegd bij een door het algemeen bestuur benoemde algemeen directeur.
Het Gelders Archief kent drie afdelingen (Publiek, Collectie en Bedrijfsvoering) die tezamen één programma verzorgen: de uitvoering van de archiefwet voor de deelnemers in de GR. De organisatie heeft één managementteam, dat direct leiding geeft aan alle medewerkers en vrijwilligers.
Er is geen budgetverdeling; enkele medewerkers kunnen bestellingen doen tot maximaal € 500,- en daarboven is vooraf toestemming vereist van de directeur bedrijfsvoering.

6. Rechtmatigheid

In de Regeling Gelders Archief (RGA artikel 21) is opgenomen dat jaarlijks een jaarrekening wordt opgesteld met een verklaring omtrent getrouwheid en rechtmatigheid, afgegeven door een accountant. Het algemeen bestuur heeft (conform RGA artikel 24) nadere regels vastgesteld met betrekking tot de organisatie van de financiële administratie, het kasbeheer en de boekhouding in een Financiële Verordening en met betrekking tot de controle op de financiële administratie en het kasbeheer in een Controle Verordening.
Het gaat hierbij om de rechtmatigheid in het kader van de accountantscontrole, waarbij moet worden vastgesteld dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit blijft beperkt tot handelingen waaruit financiële gevolgen voortkomen. Behalve een oordeel over de getrouwheid, wordt ook een expliciet oordeel gevraagd over rechtmatigheid. In het kort gezegd betekent dit dus dat de accountant een oordeel wordt gevraagd of gewerkt is volgens vastgestelde afspraken en regelgeving.

De afspraken zijn vastgelegd in de Administratieve Organisatie/Interne Beheersing (AO/IB), waarin de belangrijkste maatregelen zijn beschreven die gericht zijn op de informatieverstrekking voor de dagelijkse bedrijfsvoering, het kunnen beheersen van de organisatie en het hierover verantwoording af kunnen leggen. Er is vastgelegd hoe de processen verlopen, hoe de taakverdeling is en wie bevoegd is. Er zijn tegengestelde belangen gecreëerd, zodat de kans op fraude en misbruik beperkt worden (functiescheiding). De mate waarin dit kan is overigens afhankelijk van de grootte van de organisatie. Er zijn autorisatietabellen opgesteld en er wordt gebruik gemaakt van werkinstructies, werkprogramma's en standaardformulieren voor het goed laten functioneren van de AO/IB. Risico's op fraude in de crediteurenadministratie en/of betalingen worden jaarlijks gecontroleerd.

7. Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het Gelders Archief een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake bij het ter beschikking stellen van een bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang is aanwezig bij zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Het Gelders Archief heeft geen verbonden partij.
De directeur en medewerkers van het Gelders Archief zijn verbonden aan andere organisaties en met enkele daarvan vinden ook transacties plaats met het Gelders Archief. Deze worden altijd verricht op basis van contracten en vooraf afgesproken tarieven.

8. Organisatiegegevens

Statutaire naam : Gelders Archief
Vestigingsplaats : Arnhem
Rechtsvorm : Openbaar lichaam op basis van de wet gemeenschappelijke regelingen (WGR)
Locaties : Westervoortsedijk 67-D, 6827AT Arnhem

Doelstellingen
Het Gelders Archief heeft tot doel "de belangen van de minister en de colleges bij alle aangelegenheden betreffende de archiefbescheiden, collecties, individuele documenten en dergelijke die berusten in de rijksarchiefbewaarplaats in de provincie en de archiefbewaarplaatsen van de gemeenten, in gezamenlijkheid te behartigen".

Directie
De directie wordt gevoerd door de heer dr. F.J.W. van Kan. De directeur valt onder de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). De bezoldiging van de directeur ligt onder het van toepassing zijnde WNT-maximum.

Bestuur (op 1 januari 2021)

Naam	Namens	AB	DB
A.M.C.J. Ponsioen	Rijk	vz	Vz
E.G. Jansen	Rijk	lid	
M. Engelhard	Rijk	lid	
H.E. de Vroome	Arnhem	lid	lid
J. van Dellen	Arnhem	lid	
A.M.J. Schaap	RRR	lid	lid

De bestuursleden vallen onder de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). De bezoldiging van de bestuursleden ligt onder het van toepassing zijnde WNT-maximum.

III BATEN EN LASTEN MET TOELICHTING

	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Opbrengsten			
Lumpsum Rijk	2.356.773	2.380.323	2.439.493
DVO prv Gelderland	517.355	588.016	602.633
Lumpsum Arnhem	1.072.681	1.083.408	1.110.339
Lumpsum Rheden	234.515	236.859	242.747
Lumpsum Renkum	170.980	172.690	176.983
Lumpsum Rozendaal	11.381	11.494	11.780
Prijscompensatie 2019 (2,74%)	95.595	44.728	45.840
Bijdragen lumpsum	4.459.280	4.517.518	4.629.815
Programmageld e-Depot	273.390	266.190	115.000
Overige opbrengsten	164	5.000	5.000
Opbrengsten projecten	59.613	100.000	110.000
Opbrengsten diensten overheid	392.151	345.000	393.000
Opbrengsten diensten derden	98.455	110.000	102.000
Totaal opbrengsten	5.283.053	5.343.708	5.354.815
Kosten			
Personeelskosten	2.993.694	3.115.208	3.143.715
Huisvestingskosten	1.564.981	1.570.000	1.560.000
ICT kosten	266.542	245.000	290.000
E-Depot kosten	19.114	35.000	35.000
Organisatiekosten	248.940	250.000	230.000
Projecten	30.260	100.000	70.000
Zakelijke diensten overheid	5.830	25.000	25.000
Zakelijke diensten derden	1.018	3.000	1.000
Financiële baten & lasten	72	500	100
Totaal kosten	5.130.451	5.343.708	5.354.815
Resultaat	152.602	0	0

De begroting 2022 sluit dekkend af**.** In het onderstaande wordt een toelichting gegeven van de posten in de begroting. De vermelde bedragen zijn in € 1.000.

1) Bijdragen lumpsum
   De lumpsumfinanciering is opgesteld conform de Regeling Gelders Archief (bijgesteld vanaf 2020 vanwege de wijziging in de lumpsumfinanciering), inclusief een begroting van de prijscompensatie van 1%. De prijscompensatie wordt jaarlijks vastgesteld door de minister; de andere deelnemers volgen in deze de minister.

2) Bijdragen lumpsum e-Depot
3) De ingangsdatum voor de lumpsum voor het e-Depot wordt individueel door de partners in de Regeling vastgesteld; de inspanning en kosten daarbij ook. Vooralsnog is hier de opdracht van de Provincie Gelderland opgenomen.

4) Overige opbrengsten
   Dit betreft opbrengsten publiek, collecties en specifieke subsidies. Daarnaast worden hier de inkomsten opgenomen van de projecten, zakelijke diensten overheid en zakelijke diensten derden; de directe kosten hiervan worden apart zichtbaar opgenomen.

5) Personele kosten
   Dit bestaat uit de volgende onderdelen:
   a) personele kosten van de medewerkers met een arbeidsovereenkomst bij het Gelders Archief.
   b) inhuur tijdelijke krachten voor additionele of projectmatige werkzaamheden.
   c) de reis- en verblijfkosten van medewerkers, de kosten van stagiaires en vrijwilligers, de opleidingskosten en de overige personeelskosten.

   Hier zijn dus ook de personele kosten opgenomen van de projecten en zakelijke diensten.

6) Huisvestingskosten
   De huisvestingslasten betreffen de rente en afschrijvingskosten van het gebouw, alsmede de overige exploitatie en onderhoudskosten.

7) ICT-kosten
   Hieronder vallen alle licentiekosten, datacommunicatie, afschrijvingen en onderhoudskosten.

8) Organisatiekosten
   De post organisatiekosten betreft contributies, abonnementen en kantoorkosten.

9) Projecten
   Deze kosten betreffen met name digitaliseringsprojecten en de kosten voor het project AVAG.

10) Zakelijke diensten overheid
    Dit betreft opdrachten voor overheidsorganisaties in de uitvoering van wettelijke taken. In deze post is ook het project e-Depot opgenomen, waarin nu de kosten worden genomen ter voorbereiding van de nieuwe werkzaamheden voor het Gelders Archief.

11) Zakelijke diensten derden
    Dit betreft opdrachten bij bedrijfsarchieven, de detachering van personeel en de dienstverlening aan andere organisaties in het gebouw.

IV BALANS MET TOELICHTING

	31-12-2020	31-12-2021
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa		
Investeringen met een economisch nut	15.453.712	14.962.662
	15.453.712	14.962.662
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	0	0
Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar		
Overige vorderingen	3.148	10.000
Liquide middelen	4.950.485	4.800.000
Overlopende activa		
Overige transitoria die t.l.v. volgende jaren komen	102.068	100.000
	5.055.701	4.910.000
Totaal activa	20.509.413	19.872.662
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	215.850	368.453
Gerealiseerde resultaat lopend jaar	152.603	0
	368.453	368.453
Voorzieningen		
Voorziening groot onderhoud	983.024	1.000.000
	983.024	1.000.000
Vaste schulden rentetypische looptijd > 1 jaar		
Binnenlandse banken	18.123.107	17.729.456
	19.474.584	19.097.909
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar		
Overige schulden	318.099	300.000
Overlopende passiva	716.730	474.753
	1.034.829	774.753
Totaal passiva	20.509.413	19.872.662

Materiële vaste activa
Toelichting afschrijvingstermijnen:
- Grond (0 jaar), Gebouw (annuïtair 30 jaar)
- Inventaris (10 jaar), Apparatuur, ICT-server en Software (5 jaar) en ICT-Kantoor en ICT-Mobiel (3 jaar)

Overige vorderingen
Dit betreft het verwachte saldo debiteuren per 31 december.

Liquide middelen
Dit betreft het verwacht saldo van de liquide middelen per 31 december.
Bij schatkistbankieren OCW is een drempelbedrag afgesproken van € 250.000. Behoudens perioden waarin de bijdragen van de deelnemers worden ontvangen of grote uitgaven staan gepland, wordt het drempelbedrag niet overschreden.

Overlopende activa
Dit betreft de verwachte overlopende activa op basis van de ervaringen in het verleden.

Algemene reserve
In de begroting wordt een resultaat nihil verwacht, waardoor geen wijzigingen optreden in het eigen vermogen.

Voorziening groot onderhoud
De voorziening zal naar verwachting de komende jaren toenemen voor de dekking van de vervangingsinvesteringen op termijn.

Vaste schulden met rentetypische looptijd > 1 jaar
Er zijn twee leningen afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag. De totale hoofdsom van de lening BNG bedraagt 21.000.000. Van de resterende looptijd is € 15.974.717 langer dan vijf jaar. De gemiddelde rentevoet bedraagt 4,36%.

Lening	Rente	Ingangsdatum	Looptijd in jaren	Aflossing 2020	Aflossing 2021
€ 5.000.000 (aflossingsvrij)	4.35	01-10-2010	40	0	0
€ 16.000.000 (annuïtair)	4.38	01-07-2011	30	377.132	393.650

Overige schulden
Dit betreft de verwachte overige schulden op basis van de ervaringen in het verleden.

Overlopende passiva
Dit betreft de verwachte overlopende passiva op basis van de ervaringen in het verleden.

V MEERJARENRAMING 2023-2025

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Opbrengsten			
Lumpsum Rijk	2.463.888	2.488.527	2.513.412
DVO prv Gelderland	608.659	614.746	620.893
Lumpsum Arnhem	1.121.442	1.132.657	1.143.983
Lumpsum Rheden	245.174	247.626	250.102
Lumpsum Renkum	178.753	180.540	182.346
Lumpsum Rozendaal	11.898	12.017	12.137
Prijscompensatie (1%)	46.298	46.761	47.229
Bijdragen lumpsum	4.676.113	4.722.874	4.770.103
Programmageld e-Depot Rijkscollectie	115.000	115.000	115.000
Overige opbrengsten	5.000	5.000	5.000
Opbrengsten projecten	110.000	110.000	110.000
Opbrengsten diensten overheid	408.000	423.000	433.000
Opbrengsten diensten derden	102.000	102.000	102.000
Totaal opbrengsten	5.416.113	5.477.874	5.535.103
Kosten			
Personeelskosten	3.190.013	3.236.774	3.279.003
Huisvestingskosten	1.565.000	1.570.000	1.575.000
ICT kosten	295.000	300.000	305.000
E-Depot kosten	35.000	35.000	35.000
Organisatiekosten	235.000	240.000	245.000
Projecten	70.000	70.000	70.000
Zakelijke diensten overheid	25.000	25.000	25.000
Zakelijke diensten derden	1.000	1.000	1.000
Financiële baten & lasten	100	100	100
Totaal kosten	5.416.113	5.477.874	5.535.103
Resultaat	0	0	0

De meerjarenraming is een extrapolatie van de begroting 2022.

GEMEENTE Arnhem

Datum : 25 mei 2021
Zaaknummer : 572753
Contactpersoon : Hilbrand Harkema
Telefoonnummer : 026 3775307

Gelders Archief
T.a.v. Het bestuur
Westervoortsedijk 67-D
6827 AT ARNHEM

Onderwerp: zienswijze begroting incl. programmaplan 2022

Geacht bestuur,

In uw brief van 14 april 2021 biedt u de gemeente Arnhem de ontwerpbegroting 2022 van het Gelders Archief aan. U vraagt de gemeente omtrent deze ontwerpbegroting en programmaplan een zienswijze in te dienen vóór 23 juni 2021. Daarna wordt de begroting ter goedkeuring voorgelegd aan uw Algemeen Bestuur (AB). Via deze brief stellen wij u op de hoogte van de zienswijze van de raad op de Ontwerpbegroting 2022 van het Gelders Archief.

Wij constateren dat de ontwerpbegroting 2022 sluitend is en daarnaast een consistent meerjarenbeeld geeft. Het meerjarenperspectief staat echter onder druk door het voornemen van het Rijk om zich op termijn terug te trekken uit de Gemeenschappelijke Regelingen RHC's en de wens van het Rijk om de RHC's uit te sluiten van het gebruik van het e-depot van het Nationaal Archief. Vooral dit laatste zal, als dit zou betekenen dat de RHC's individueel dan wel gezamenlijk een eigen e-depot voorziening moeten oprichten, impact hebben op de begrotingen van de partners. Wij verzoeken u daarom zo snel mogelijk inzicht te geven in wat de (financiële en organisatorische) gevolgen van de voornemens van het Rijk zijn voor de partners in de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief. Wij zien een voorstel van uw kant met belangstelling tegemoet.

De positie van de Provincie Gelderland met betrekking tot het toetreden tot de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief is nog steeds onduidelijk. De bovengenoemde voornemens van het Rijk zijn hier van invloed op. Wij verzoeken u de gesprekken met de Provincie Gelderland actief gaande te houden, om de gewenste duidelijkheid over het al dan niet toetreden van de provincie zo snel mogelijk te ontvangen.

Hoogachtend,

De griffier, De voorzitter,

i.a.a.: H. Harkema

Politieke Avond

Dossiernummer	2762
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	5.4
Omschrijving	Vaststellen: Wijziging Gemeenschappelijke Regeling regio Arnhem- Nijmegen

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	16 juni 2021

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	16 juni 2021
Zaaknummer	568817

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

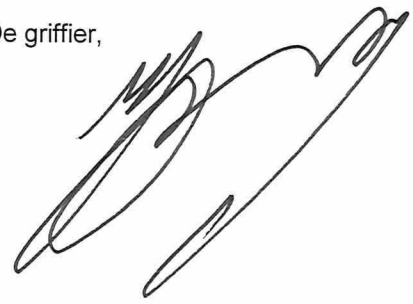
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 mei 2021, nummer: 568817;

gelet op artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regeling;

besluit:

1. Toestemming te verlenen voor het wijzigen van de Gemeenschappelijke Regeling regio Arnhem-Nijmegen conform voorstel.

De griffier,

De voorzitter,

Wijziging Gemeenschappelijke Regeling regio Arnhem-Nijmegen

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	16 juni 2021
Zaaknummer:	568817
Portefeuillehouders:	J. van Dellen & A. Marcouch

Resultaat van bespreking:

Aan de gemeenteraad, 11 juni 2021

Het voorliggende raadsvoorstel bevat een besluit om toestemming te verlenen tot het wijzigen van de Gemeenschappelijke Regeling regio Arnhem-Nijmegen. E wordt voorgesteld om de regeling op twee punten te wijzigen. Namelijk de toetreding van de gemeente Beuningen tot de regeling en de wijziging van de naam van de regeling naar Groene Metropoolregio. Voor deze wijziging is een positief besluit nodig van minimaal 2/3de van het aantal deelnemende colleges en gemeenteraden.

Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft daarom besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

W. Lammers C.J.M. Kalthoff

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 568817

Onderwerp: Wijziging Gemeenschappelijke Regeling regio Arnhem-Nijmegen

Voorstel

1. Toestemming te verlenen voor het wijzigen van de Gemeenschappelijke Regeling regio Arnhem-Nijmegen conform voorstel.

Inleiding

In december vorig jaar is door 17 gemeenteraden besloten tot het instellen van een nieuwe GR in de regio Arnhem – Nijmegen. Deze regeling is op 1 januari van dit jaar ingegaan.
De gemeenteraad van Beuningen heeft eind januari besloten om aan deze regeling deel te willen nemen.

Om deze reden is door het Algemeen Bestuur (AB) voorgesteld om Beuningen tot de regeling toe te laten treden. Hiervoor moet de regeling worden aangepast. Nu de regeling toch wordt gewijzigd wordt van de mogelijkheid gebruik gemaakt om de naam van de regeling te wijzigen naar Groene Metropoolregio. Dit werkt ook door in een aantal andere artikelen. Ook wordt nog een onjuiste verwijzing in de regeling gecorrigeerd.

Voor deze wijziging is een positief besluit van minimaal 2/3de van het aantal deelnemende colleges nodig, welke op hun beurt voor dit besluit toestemming van hun raden nodig hebben. Het AB heeft hiervoor een voorstel opgesteld dat welke als bijlage aan dit voorstel is toegevoegd.

Beoogd effect

- Beuningen toe te laten treden tot de regeling waarmee de regio weer compleet is.
- (Op juiste wijze) vastleggen van de naam van de regeling.
- Technische fout in de regeling herstellen.

GEMEENTE Arnhem

Argumenten

1.1 Met de toetreding van Beuningen is de regio weer compleet
Als belangrijk onderdeel van het Rijk van Nijmegen behoort Beuningen ook deel uit te maken van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Beuningen heeft het besluit over de versterkte regio later genomen dan de andere 17 gemeenten, namelijk pas in januari 2021 toen de Groene Metropoolregio al was gestart.

1.2 Het is belangrijk dat de regeling overal onder dezelfde naam bekend is
Bij het opstellen van de nieuwe regeling medio 2020 was er nog geen duidelijke afspraak over de te hanteren naam. Inmiddels wordt overal de naam Groene Metropoolregio gehanteerd. Met de term ‘groen’ sluiten we aan op het leidende principe van ‘gezonde groei’ zoals in de Visie op de Groene Metropoolregio en in de regionale agenda is vastgelegd. Met de term ‘metropoolregio’ sluiten we aan bij de naam die door andere verstedelijkte regio’s in Nederland (Eindhoven, Amsterdam, Den Haag – Rotterdam) wordt gehanteerd.

2.1 Voordat het college de regeling kan wijzigen is er toestemming van de raad nodig
Op grond van artikel 1, lid 2 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in combinatie met artikel 32, lid 1 van de GR is toestemming van de raad nodig voor het wijzigen van de regeling.

Kanttekeningen en risico's

Op grond van artikel 1, lid 2 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in combinatie met artikel 32, lid 1 van de GR is toestemming van de raad nodig voor het wijzigen van de regeling. Om praktische redenen heeft het college dit besluit al onder voorbehoud van het verkrijgen van uw toestemming al genomen bij het vaststellen van dit raadsbesluit. Er hoeft bij het verkrijgen van uw toestemming dan na het raadsbesluit niet opnieuw door het college naar de regeling gekeken te worden.

Participatie

Niet van toepassing

Financiën

Dit besluit heeft geen financiële gevolgen. Met Beuningen is afgesproken dat zij met terugwerkende kracht tot 1 januari (startdatum van de regeling) voldoen aan hun (financiële) verplichtingen.

Uitvoering

Verzending ondertekend besluit in de week na het raadsbesluit

Communicatie

Nadat uw raad heeft besloten wordt het AB in kennis gesteld van dit besluit.
Communicatie over de wijziging wordt vanuit het Regiobureau opgepakt. De publicatie van de gewijzigde regeling zal conform afspraak door de gemeente Overbetuwe worden verzorgd.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
Bijlage 1 Aanbiedingsbrief AB
Bijlage 2 Concept-wijzigingsbesluit

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	568817

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 mei 2021, nummer: 568817;

gelet op artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regeling;

besluit:

1. Toestemming te verlenen voor het wijzigen van de Gemeenschappelijke Regeling regio Arnhem-Nijmegen conform voorstel.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Colleges van B&W van de deelnemende gemeenten aan de
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum	: 28 april 2021
Uw kenmerk	:
Ons kenmerk	: 2021-GMDB-08a
Zaaknummer	:
Contactpersoon	: A. Joustra
Telefoonnummer	: a.joustra@regioan.nl

Onderwerp: aanbieden gewijzigde gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen

Geacht college,

De gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is compleet. Met de toetreding van de gemeente Beuningen nemen alle 18 gemeenten deel. En dat is goed nieuws! In de bijlage treft u de gewijzigde gemeenschappelijke regeling aan.

WAT IS ER GEWIJZIGD

Artikel 1

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Beuningen heeft op 9 februari 2021 besloten om toe te willen treden tot de regeling. Dit betekent dat het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Beuningen als deelnemer aan de regeling moet worden toegevoegd. Hiervoor moet de regeling worden gewijzigd.

Artikel 2

Bij het opstellen van de regeling medio 2020 was de formele naam van de rechtspersoon nog niet gekozen. Inmiddels wordt de naam Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen gebruikt.

Artikel 3

In verschillende artikelen van de regeling wordt verwezen naar de rechtspersoon. De naam moet dus ook in deze artikelen worden aangepast.

Artikel 4

In deze bepaling is per abuis een onjuiste verwijzing blijven staan. Verwezen werd naar artikel 29 lid 3 van de regeling. Dit moet zijn artikel 29, lid 4 van de regeling. Dit wordt nu gecorrigeerd.

WAT VRAGEN WIJ

Wij vragen uw college om de gewijzigde gemeenschappelijke regeling, na toestemming van uw gemeenteraad, vast te stellen. Graag ontvangen wij het ondertekende wijzigingsbesluit zo spoedig mogelijk van u retour.

TOT SLOT

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zien uw reactie graag tegemoet. Nadere informatie kunt u verkrijgen bij de directeur van Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, de heer A. Joustra.

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

de voorzitter	de secretaris
Drs. H.M.F. Bruls	Drs. A. Joustra

Bijlage:

- Wijzigingsbesluit gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Besluit tot wijziging van de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar;

overwegende dat:

- zij op 1 januari 2020 een Gemeenschappelijk regeling Regio Arnhem-Nijmegen zijn aangegaan waarmee het openbaar lichaam de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is opgericht;
- het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Beuningen wenst toe te treden tot deze regeling;

gelet op:
de Wet gemeenschappelijke regelingen;
de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen;
de toestemming van de respectievelijke gemeenteraden op grond van artikel 1, tweede lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

Besluiten

de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen als volgt te wijzigen:

Artikel 1

Aan de aanhef wordt Beuningen toegevoegd en komt te luiden:

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar;

Artikel 2

Artikel 2, eerste lid, komt te luiden:

Er is een openbaar lichaam zoals bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de wet, genaamd ‘Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen’.

Artikel 3

In artikel 3, lid 1, artikel 4, artikel 5, lid 1, artikel 6, lid 1 t/m 3, artikel 9, lid 3, artikel 14, lid 1, 4 en 5, artikel 26, lid 3, artikel 27, lid 1, artikel 30, lid 1 en 2, artikel 31, lid 1, artikel 33, lid 5, artikel 34, lid 4 en artikel 36, lid 2 wordt 'Regio Arnhem-Nijmegen' vervangen door 'Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen'.

Artikel 4

Artikel 31, lid 7 komt te luiden:

In de geconsolideerde jaarrekening wordt als bijlage de deelexploitaties van de opgaven opgenomen. Per deelexploitatie wordt het door elk van de deelnemende gemeenten over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bedrag opgenomen, berekend op de wijze zoals omschreven in artikel 29, lid 4, van deze regeling.

Artikel 5 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking na bekendmaking.

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem

R.J.M. van Wuijtswinkel	A. Marcouch
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Berg en Dal

E.W.J. van der Velde	mr. M. Slinkman
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Beuningen

D. Kocken	D. Bergman
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Doesburg

P. Werkman	drs. L.W.C.M. van der Meijs – van de Laar
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Druten

A.P.J.M. Litjens	C.A.A. van Rhee – Oud Ammerveld
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Duiven

ing. C.J. Papjes	mr. H.B. Hieltjes

secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Heumen

mr. D.C. van Eeten	drs. G.M. Mittendorff
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Lingewaard

drs. I.P. van der Valk	dr. P.T.A.M. Kalfs
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Montferland

drs. M.J.J. Wagener	mr. P. de Baat MPM
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Mook en Middelaar

J.M.G. Smits – de Kinkelder	mr. drs. W. Gradisen
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

mr. drs. A.H. van Hout	drs. H. Bruls
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Overbetuwe

P.J.E. Breukers	R.P. Hoytink – Roubos
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Renkum

drs. M.G.M. van de Geijn	A.M.J. Schaap
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Rheden

N. Renkema – Holstein	Carol van Eert
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Rozendaal

B. Boelens	drs. E. Weststeijn
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Westervoort

mr. J. Kersten	drs. A.J. van Hout
secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Wijchen

R. Boer	M. van Beek

secretaris	burgemeester

Ondertekend op …….te…..

Het college van burgemeester en wethouders van Zevenaar

mr. D. Jansen secretaris	drs. L.J.E.M. van Riswijk burgemeester

Toelichting bij het eerste wijzigingsbesluit van de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Beuningen heeft op 9 februari 2021 besloten om toe te willen treden tot de regeling. Dit betekent dat het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Beuningen als deelnemer aan de regeling moet worden toegevoegd. Hiervoor moet de regeling worden gewijzigd.

Artikel 2

Bij het opstellen van de regeling medio 2020 was de formele naam van de rechtspersoon nog niet gekozen. Inmiddels wordt de naam Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen gebruikt.

Artikel 3

In verschillende artikelen van de regeling wordt verwezen naar de rechtspersoon. De naam moet dus ook in deze artikelen worden aangepast.

Artikel 4

In deze bepaling is per abuis een onjuiste verwijzing blijven staan. Verwezen werd naar artikel 29 lid 3 van de regeling. Dit moet zijn artikel 29, lid 4 van de regeling. Dit wordt nu gecorrigeerd.

GEMEENTE Arnhem

Besluit van **16 juni 2021**

Zaaknummer **581797**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

Gelet op artikel 25, derde lid, van de Gemeentewet;

besluit:

de oplegging van de verplichting tot geheimhouding van het volgende document te bekrachtigen:

- Rapportage d.d. 14 januari 2019 (inclusief aanvullend Rapport van bevindingen d.d. 10 december 2020)

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **581797**

ONDERWERP: Bekrachtiging geheimhouding rechtmatigheidsonderzoek zorg

Voorstel

Door het college van burgemeester en wethouders is het afgeronde rechtmatigheidsonderzoek bij 1 zorgaanbieder onder geheimhouding overlegd aan de gemeenteraad op basis van artikel 25, lid 2, van de Gemeentewet.

Openbaarmaking van afgeronde rechtmatigheidsonderzoeken zou het belang van betrokken aanbieders kunnen schaden, omdat publicatie van deze informatie tot negatieve publiciteit kan leiden. Dit levert ook een risico op voor schadeclaims in verband met smaad richting de gemeente Arnhem. Dit kan spelen indien in een juridische procedure de inhoud van een rapport met succes bestreden wordt.
Om die reden worden op grond van artikel 25, tweede lid, van de Gemeentewet, in combinatie met artikel 10, tweede lid, onderdeel g, van de Wet openbaarheid van bestuur, deze documenten onder oplegging van geheimhouding aan de gemeenteraad ter inzage gelegd.

De geheimhouding geldt voor onbepaalde tijd, tenzij de inhoud van de rapportage in een civiele procedure onweerlegbaar is komen vast te staan en het risico van een schadeclaim is komen te vervallen. Mocht die situatie zich voordoen dan kan de geheimhouding worden opgeheven.

De verplichting tot geheimhouding vervalt indien uw raad deze niet in zijn vergadering van 16 juni 2021 bekrachtigt.

Aan u wordt voorgesteld tot bekrachtiging van de oplegging tot geheimhouding van deze documenten over te gaan.

Bijlagen

Geen

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**16 juni 2021**
Zaaknummer	**581797**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

Gelet op artikel 25, derde lid, van de Gemeentewet;

besluit:

de oplegging van de verplichting tot geheimhouding van het volgende document te bekrachtigen:

- Rapportage d.d. 14 januari 2019 (inclusief aanvullend Rapport van bevindingen d.d. 10 december 2020)

De griffier, De voorzitter,

Politieke Avond

Dossiernummer	2801
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	6.2
Omschrijving	Voordracht lid Algemeen bestuur Recreatieschap Overbetuwe

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	16 juni 2021

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	16 juni 2021
Zaaknummer	575726

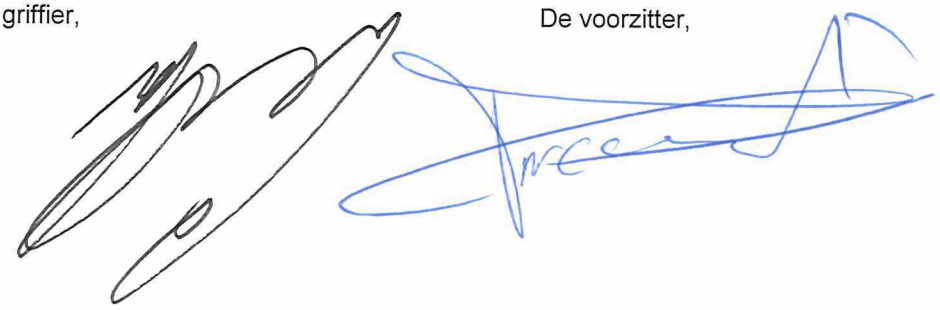
DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 8 juni 2021, nummer 575726;

besluit:

1. Wethouder Jan van Dellen te benoemen in het algemeen bestuur van het recreatieschap Overbetuwe.

De griffier, De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 575726

Onderwerp: Voordracht lid Algemeen bestuur Recreatieschap Overbetuwe

Voorstel

1. Wethouder Jan van Dellen te benoemen in het algemeen bestuur van het recreatieschap Overbetuwe.

Inleiding

Samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe heeft de gemeente Arnhem zitting in het bestuur van het Recreatieschap Overbetuwe.

Het Recreatieschap Overbetuwe heeft tot taak de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het rivierengebied. Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingegebied en het Recreatieschap Neder-Rijn, Lek en Waal wordt deelgenomen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied (handelsnaam Uiterwaarde).Uiterwaarde ontwikkelt de recreatiegebieden en land- en routegebonden voorzieningen in het rivierengebied en houdt ze in stand.

Beoogd effect

De vacante zetel voor de gemeente Arnhem in het algemeen bestuur van het recreatieschap Overbetuwe weer in te vervullen.

Argumenten

1.1 De raad benoemt leden vanuit zijn gemeente van het algemeen bestuur op grond van artikel 13, eerste lid van de WGR. Dit artikel schrijft voor dat de raad bestuursleden uit zijn midden en bestuursleden uit het college aanwijst.

1.2 Om de deelname vanuit de gemeente Arnhem weer voltallig te laten zijn, moet de vacante zetel ingevuld worden.

Arnhem GEMEENTE

Kanttekeningen en risico's

1.1 Aan dit besluit zijn geen risico's verbonden.

Financiën

Aan dit besluit zijn geen financiële risico's verbonden

Uitvoering

Niet van toepassing

Communicatie

Het recreatieschap is op de hoogte van de voorgenomen benoeming.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 575726

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 8 juni 2021, nummer 575726;

besluit:

1. Wethouder Jan van Dellen te benoemen in het algemeen bestuur van het recreatieschap Overbetuwe.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Politieke Avond

Dossiernummer	2759
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	6.3
Omschrijving	Vaststellen: Zienswijze concept-begroting Groene Metropoolregio en concepten regionale agenda en bestuursakkoord

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	9 juni 2021
Politieke Avond	**16 juni 2021**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	16 juni 2021
Zaaknummer	567720

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

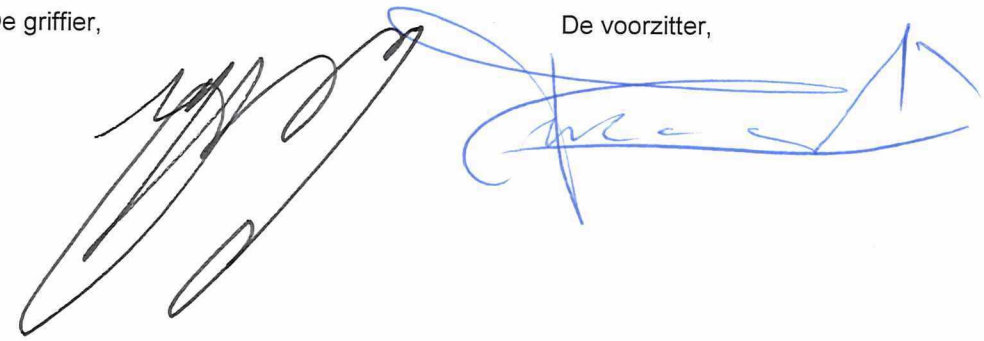
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 mei 2021, nummer: 567720;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet; gelezen de brief van het bestuur van het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio d.d. 15 april 2021 en gelet op artikel 35 van de Wgr, alsmede op artikel 20 en 27 de Gemeenschappelijke Regeling Arnhem-Nijmegen,

besluit:

1. Akkoord te gaan met de zienswijze op de conceptbegroting 2022 GMR, de concept-regionale agenda 2022 en het concept bestuursakkoord.

De griffier, De voorzitter,

Zienswijze concept-begroting Groene Metropoolregio en concepten regionale agenda en bestuursakkoord

Zaaknummer:	567720
Portefeuillehouder:	J. van Dellen en A. Marcouch

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Manders (AC), De Vries (PvdA), Combee (VVD), Witberg (PvdD), Dilekci (DENK/VA), Gemici (GL), Venhoek (D66), Hutten (CDA), Becker (ChristenUnie) en Verheij (VVD).
De fracties van SP en de Arnhemse Ouderen Partij waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Bespreking
De beraadslaging bestond uit een informatief deel, waarin de heer Barends heeft ingesproken, en een meningsvormend deel. Daarin zijn voorlopige meningen gegeven, vragen aan het college gesteld en beantwoord. Er zijn geen moties of amendementen aangekondigd.

Conclusie
Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter geconcludeerd dat de meningsvormende behandeling is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

J. van der Loo

Gemeenteraad Arnhem

VERWORPEN

Bijeen op	16 juni 2021
Ter bespreking van	Vaststellen Zienswijze concept-begroting Groene Metropoolregio en concepten regionale agenda en bestuursakkoord
Motie van	Leo de Groot – Partij voor de Dieren Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Niet groeien maar gedijen
Nummer Zaaknummer	**21M86** 567720

We moeten ons richten op een samenleving die gedijt zonder de aarde verder uit te putten. Economische groei als maatstaf moet worden losgelaten.

We weten dat:

- Het bestuursakkoord Groene Metropoolregio hoge ambities bevat op het gebied van circulariteit, duurzaamheid, een internationale voorbeeldfunctie op dit gebied, enz enz;
- Er voorts wordt ingezet op het concept “groene groei”, zonder concrete aanduiding wat die groei zou kunnen begrenzen of waar die grens al bereikt is;
- Oneindige groei op een eindige planeet onmogelijk is;
- Economische groei als maatstaf voor hoe goed het met ons gaat, eenzijdig, incompleet en potentieel schadelijk is.

We spreken uit:

- Dat politiek, bestuur en samenleving zich moeten richten op een goed leven voor mens en dier en zich daarbij geen doelen moet stellen die de draagkracht van leefomgeving, regio en planeet te boven zullen gaan,

En gaat over tot de orde van de dag.

Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Lea Manders - Arnhem Centraal

Voor 14

Tegen 25

Motie "Niet groeien maar gedijen" (21M86)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 567720

Onderwerp: Zienswijze concept-begroting Groene Metropoolregio en concepten regionale agenda en bestuursakkoord

Voorstel

1. Akkoord te gaan met de zienswijze op de conceptbegroting 2022 GMR, de concept regionale agenda en het concept bestuursakkoord

Inleiding

Op resp. 14 en 15 april 2021 hebben wij van het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio de volgende documenten ontvangen, met bijbehorende aanbiedingsbrieven:
- de conceptbegroting 2022 van de Groene Metropoolregio (GMR),
- de concept regionale agenda 2022 GMR
- het concept bestuursakkoord GMR, provincie Gelderland en The Economic Board.

Het Algemeen Bestuur verzoekt ons in de aanbiedingsbrieven op de begroting een zienswijze kenbaar te maken voor 30 juni 2021 of zoveel eerder als mogelijk en op de andere twee documenten een reactie te geven.

In bijgaande brief hebben wij - vanwege de samenhang tussen de documenten - een gecombineerde zienswijze opgesteld.

Wij bieden u hierbij deze zienswijze ter besluitvorming aan. Wij gaan onder Argumenten op de afzonderlijke documenten in en op de voorgestelde zienswijze.

Beoogd effect

Het tijdig indienen van een zienswijze op begroting 2022 en de regionale agenda 2022 van de Groene Metropoolregio, zodat de Algemeen bestuur van de regio in respectievelijk juli en september de begroting en regionale agenda kan vaststellen.

Argumenten

1.1 Om te komen tot deze zienswijze hebben we de opgaven zoals beschreven in de concept-regionale agenda heel goed bekeken vanuit de Arnhemse optiek. In hoeverre sluiten de speerpunten en activiteiten aan op de al bestaande regionale samenwerking? In hoeverre dragen ze bij aan onze ambities, in hoeverre zijn ze verplicht door andere overheden, etc. Deze analyse hebben wij gebruikt

Arnhem GEMEENTE

om de zienswijze op te stellen. We hebben de opmerkingen per opgave ook als bijlage bijgevoegd bij de aanbiedingsbrief.

Conceptbegroting 2022 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
De deelnemende gemeenteraden worden uitgenodigd om voor 30 juni 2021 een zienswijze in te dienen op de conceptbegroting van de Groene metropoolregio. De begroting 2022 vormt de financiële vertaling van de inhoudelijke ambities van de samenwerking in 2022 die in 2021 is gestart.

In de begroting 2022 wordt onderscheid gemaakt tussen de basisfinanciering van de Groene Metropoolregio en de opgavenfinanciering.

De basisfinanciering is €2,50 per inwoner en betreft de huidige set van afspraken waaronder de bijdrage voor het regiobureau. De hoogte van dit bedrag is vorig jaar door de 18 gemeenteraden vastgesteld. Net zoals in 2021 draagt de provincie voor 2022 nogmaals 6 ton bij waardoor de inwonerbijdrage ook in 2022 op 1,73 uitkomt.

In de aangeboden conceptbegroting zijn naast de middelen voor de 5 opgaven, die overgenomen zijn uit de concept-regionale agenda, ook de middelen voor het Regiobureau en de jaarlijkse bijdrage aan The Economic Board opgenomen à €1,00 per inwoner. De conceptbegroting 2022 geeft, naast de kosten voor het Regiobureau, inzicht in de bijdrage voor de 5 opgaven. De opgavenfinanciering betreft de financiële vertaling van de regionale agenda met de vijf inhoudelijke opgaven van de Groene Metropoolregio. De concept regionale agenda 2022 (zie verderop in dit raadsvoorstel) vormt de inhoudelijke onderbouwing voor de bijdrage per opgave. Het bedrag voor de opgaven bedraagt in totaal € 4,22 per inwoner.

Zienswijze op conceptbegroting GMR 2022
In onze zienswijze geven wij mee dat het algemeen bestuur de begroting 2022 alleen met een behoorlijk voorbehoud zal kunnen vaststellen. Er wordt immers nog een definitieve regionale agenda opgesteld naar aanleiding van de huidige consultatieronde. Dit kan gevolgen hebben voor de opgaven, speerpunten en benodigde middelen. Bovendien gaan de 18 regiogemeenten pas in het najaar intekenen op de regionale opgaven en dus bepalen welke middelen zij hiervoor beschikbaar stellen.

Daarnaast merken wij op dat we de opgavenbegroting lastig kunnen beoordelen, omdat de begroting tot op speerpuntniveau is uitgewerkt en niet tot op activiteitenniveau. We hebben daardoor geen informatie over de kosten per activiteit.

In de zienswijze geven wij tenslotte aan dat wij ons zorgen maken over wat het eventueel niet intekenen op de opgaven door regiogemeenten voor gevolgen kan hebben voor de bijdrage van de gemeenten die wél meedoen. Wij vragen het Algemeen Bestuur hier tevoren scenario's over uit te werken.

Concept regionale agenda 2022
In de concept regionale agenda 2022 zijn de vijf opgaven verder uitgewerkt ten opzichte van de versie die in het najaar van 2020 is vastgesteld in het kader van het versterkingsproces. De speerpunten zijn geconcretiseerd en voorzien van acties en benodigde middelen (menskracht en geld).

De concept regionale agenda 2022 is ook een actualisatie van de agenda 2021. In dit lopende jaar wordt gewerkt met de financiële middelen die daar reeds voor beschikbaar zijn of binnen de huidige

begrotingen beschikbaar zijn te stellen. Deze financiering is grotendeels gekoppeld aan de bestaande afspraken over bijdragen aan budgetten van al lopende programma's en activiteiten.

De regionale agenda wordt nu (in het voorjaar) ter consultatie aangeboden. Aan de colleges en raden wordt gevraagd of men zich herkent in de uitwerking van de ambities en bijbehorende acties en welke eventueel gemist worden. Deze manier van werken is een uitwerking van afspraken die gemaakt zijn bij de totstandkoming van de Groene Metropoolregio. De zogenaamde consultatieronde geeft de gemeenten ook de raden de gelegenheid om in hun voorjaars-, kader- of zomernota rekening te houden met de gevraagde (extra) middelen als men intekent op de opgaven uit de definitieve regionale agenda.

De opbrengst van de consultatie van de 18 gemeenten geeft het algemeen bestuur de gelegenheid om nog bij te sturen op ambities, acties of middelen voordat de definitieve versie wordt aangeboden na het zomerreces. Dit bijsturen gebeurt in afstemming met de 5 Bestuurlijke Opgaven Teams.

De bedoeling is dat de 18 gemeenten in het najaar besluiten over het al dan niet intekenen op de vijf opgaven van de definitieve regionale agenda voor het jaar 2022. Vanaf 2023 zullen de opgaven een meerjarig karakter krijgen.

<u>Zienswijze op de concept regionale agenda</u>
In onze zienswijze geven wij aan dat we in deze regionale agenda de ambitie weerspiegeld zien zoals we die met de visie en agenda van de Groene Metropoolregio samen hebben geformuleerd en die eind 2020 door de regiogemeenten is vastgesteld: een stevige ambitie, waarmee de 18 regiogemeenten aan de slag willen in het speelveld van metropoolregio's in Nederland als groene regio in balans.

In vier van de vijf opgaven hebben Arnhemse bestuurders meegedraaid in de bestuurlijke opgaveteams die dit resultaat hebben opgeleverd. Ook ambtelijk is binnen de verschillende opgave teams inzet geleverd. Dit betekent dat we het goed hebben kunnen meekijken en vanuit Arnhems perspectief hebben kunnen bijdragen aan de uitwerking van deze regionale agenda 2022. We hebben er dan ook veel herkenning op. We zien veel activiteiten en projecten doorlopen vanuit de 'oude' regionale samenwerking regio Arnhem-Nijmegen en vanuit andere bestaande samenwerkingsvormen, bijvoorbeeld rond de verstedelijkingsstrategie, de Regionale energiestrategie, het Regionaal programma Werklocaties, de regionale mobiliteitsagenda en cultuurregio 025.

Wij brengen in onze zienswijze echter ook een groot voorbehoud naar voren. We zien een uitgebreide agenda met bijna 100 speerpunten waarop een forse extra financiële inspanning en veel personele capaciteit wordt gevraagd. We geven daarom aan dat het onze intentie is om aan alle vijf de opgaven mee te doen, maar stellen daarbij wel een belangrijke voorwaarde, namelijk dat er een nadere prioritering plaatsvindt. Wij vinden de agenda nu op veel punten té omvangrijk.

Wij willen als een van de twee grote steden in de Groene Metropoolregio graag mede uitvoering geven aan een realistische en haalbare regionale agenda, samen met 18 gemeenten. Een slagvaardige, ambitieuze agenda waar we met elkaar resultaten kunnen boeken,
- gericht op het doorzetten van bestaande processen en activiteiten,
- met urgente nieuwe speerpunten waarvan op voorhand duidelijk is dat een bovenlokale aanpak ons meerwaarde en beter resultaat biedt;
- met projecten en activiteiten die van belang zijn voor onze samenwerking met andere partners en overheden.

Een agenda die aansluit bij onze ambities als grote stad in deze regio.

In dit proces van prioritering zullen we zelf ook nog nader bekijken hoe deze agenda aansluit op onze eigen ambities en opgaven en waar we deze vanuit bestaande budgetten kunnen financieren.

We koersen zo op een regionale agenda die een realistische balans laat zien tussen gezonde ambitie en datgene dat we - qua middelen en menskracht - met elkaar waar kunnen maken. In onze zienswijze geven wij daarvoor per opgave nog een aantal suggesties mee.

We vragen in onze zienswijze daarnaast om, waar mogelijk, meer duidelijkheid te geven in de rollen en bijdragen van samenwerkingspartners in de regio. Meer en concreet zicht hierop zou het besluiten over deze regionale agenda en intekenen op de opgaven een stuk eenvoudiger maken. Specifiek roepen we de Groene Metropoolregio op om bij de provincie te benadrukken dat zij een belangrijke partner zijn op een groot aantal van de speerpunten, zoals op gebied van verkeersveiligheid, circulair bouwen, energietransitie, bij de ontwikkeling van de internationale clusters, de binnensteden en het transformatievoorstel cultuurregio 025.

Motie Regionale inzet, lokale verantwoording (20M355)
Via dit raadsvoorstel over de concept-regionale agenda 2022 en bijbehorende zienswijze geven we u inzicht in de betrokkenheid en ambities van het college bij de regionale agenda. Wij zullen dit jaarlijks zo doen. Ook in de toekomstige jaarverslagen van de Groene Metropoolregio zullen wij op onze specifieke inzet en ambities ingaan, zodat u daar een helder beeld van krijgt.

Wij geven op deze wijze invulling aan de motie Regionale inzet, lokale verantwoording (20M355). In deze motie vraagt u om jaarlijks 'een overzicht op hoofdlijnen van de inbreng en ambities van het college in het kader van de regionale opgaven in het afgelopen jaar aan de raad aan te bieden'.

We beschouwen de motie hiermee als afgedaan.

Concept bestuursakkoord
We hebben op 14 april 2021 van het Algemeen Bestuur het conceptbestuursakkoord ontvangen met de uitnodiging hierop desgewenst te reageren.

Eind vorig jaar is door de 18 colleges, de provincie Gelderland en The Economic Board een intentieovereenkomst getekend om te komen tot een bestuursakkoord en investeringsagenda. Dit akkoord zal worden gesloten tussen de Groene Metropoolregio, de provincie Gelderland en The Economic Board te komen. In het bestuursakkoord wordt afgesproken dat de drie partijen langjarig willen samen werken aan de realisatie van de regionale agenda en daarmee aan de ambities van het bestuursakkoord.

De Investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen 2022 maakt als bijlage onderdeel uit van het bestuursakkoord. De investeringsagenda is nog ongevuld. De definitieve versie van deze agenda volgt later dit jaar. In die investeringsagenda staat concreet hoe de drie partijen gaan bijdragen aan de regionale agenda en de opgaven, financieel of anderszins.

In de zienswijze geven wij aan dat onze belangstelling vooral uit gaat naar de uitwerking van de afspraken en het gezamenlijk opladen van de investeringsagenda.

Kanttekeningen en risico's

1.1 In het najaar gaan alle gemeenten definitief intekenen op de opgaven. Als gemeenten niet intekenen op een opgave dan kan dit gevolgen hebben voor de uitvoering van de activiteiten binnen een opgave en/of voor de middelen per deelnemende gemeente. Het algemeen bestuur geeft aan dat het hier zo goed mogelijk op wil anticiperen op basis van de reacties op de concept agenda.

1.2 Onderdeel van de opgave Groene Groeiregio is de verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen/Foodvalley. Het proces verstedelijkingsstrategie liep al langer en is nu voortgezet in de context van de Groene Metropoolregio. In de maanden mei en juni de periode vindt een consulterende ronde plaats over de verstedelijkingsstrategie plaats langs de colleges en raden in de regio. Een vergelijkbaar traject vindt tegelijkertijd plaats in de regio Foodvalley.

1.3 In dit opstartjaar zien we dat er vanuit de verschillende gemeenten en ook vanuit Arnhem extra capaciteit wordt bijgezet om de Groene Metropoolregio en de opgaven als het ware aan de gang te krijgen. De verwachting is dat dit na verloop van tijd minder zal worden, omdat structurele inzet vanaf 2022 vanuit de Groene Metropoolregio vergoed zal worden en omdat de samenwerking zich ook in effectiviteit in de gezamenlijke aanpak van zaken zal gaan uitbetalen.

Participatie

De regionale agenda is een 'update' en verdere uitwerking van de regionale agenda 2021. Deze is vorig jaar in brede samenwerking met gemeenteraden, colleges, provincie Gelderland, Economic Board en maatschappelijke partners tot stand gekomen.
18 gemeenten hebben ook nu weer hun input geleverd aan de regionale agenda 2022. De activiteiten en projecten die vanuit deze agenda zullen worden uitgevoerd, zullen, afhankelijk van de inhoud ervan samen met relevante partners worden uitgevoerd.

Financiën

Er worden op dit moment nog geen financiële besluiten gevraagd. Wel geven wij u graag onder voorbehoud inzicht in de financiële consequenties van deze concept regionale agenda.

In de aangeboden conceptbegroting zijn naast de middelen voor de 5 opgaven, ook de middelen voor het Regiobureau en de jaarlijkse bijdrage aan The Economic Board opgenomen. Deze inwonerbijdrage (respectievelijk € 1,73 en € 1.00) is in de lijn met de besluitvorming over de versterkte regionale samenwerking.

Zoals bij het aangaan van de versterkte regionale samenwerking is afgesproken, beslissen de 18 gemeenteraden over deelname aan de opgaven, de gevraagde middelen en het mandaat dat ten aanzien van de uitvoering wordt meegegeven. Besluitvorming hierover vindt plaats in de 2e helft van 2021 nadat het algemeen bestuur op 15 september 2021 de definitieve regionale agenda 2022 heeft vastgesteld.

Ter informatie geven wij u hierbij het beeld van de financiële gevolgen bij de huidige omvang en opzet van de concept regionale agenda.

	Gevraagd		Begroot (structureel)		Verschil	
	Per inwoner*	Euro's	Per inwoner	Euro's	Per inwoner	Euro's
Opgave Verbonden Regio	€1,30	€211.206	€1,30	€211.206	-	-
Opgave Productieve Regio	€0,73	€118.606	€0,16 RPW	€25.995	€0.57	- €92.611
Opgave Circulaire Regio	€0,81	€131.606	-	-	€0,81	- €131.606
Opgave Ontspannen Regio	€0,57	€92.612	-	-	€0,57	- €92.612
Opgave Groene Groei	€0,82	€133.231	-	-	€0,82	- €133.231
Totaal opgaven	**€4,23**	**€687.262**	**€1,46**	**€237.201**	**€2,77**	**- € 450.060**

* Grondslag is het inwoneraantal van 162.466 inwoners d.d. 1 januari 2021

Wij gaan de komende maanden gebruiken om met voorstellen te komen voor de dekking van deze kosten, zodat wij in het najaar bij uw besluitvorming over de definitieve regionale agenda en het intekenen op de opgaven met een solide voorstel komen. Daarbij gaan we zoals aangegeven ook nog nader bekijken hoe deze agenda aansluit op onze eigen ambities en opgaven en waar we deze vanuit bestaande budgetten kunnen financieren. We gaan er daarbij van uit dat de nadere prioritering waar wij om vragen nog zal leiden tot lagere kosten per opgave.

Uitvoering

Als de raad positief over de zienswijze besluit, zal deze naar het Algemeen Bestuur van de regio worden toegestuurd. Eventuele opmerkingen of wensen vanuit de raad kunnen hier desgewenst in worden verwerkt in resp. een definitieve begroting, regionale agenda en bestuursakkoord.

Het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio zal op basis van de ingediende zienswijzen van de regiogemeenten een definitieve begroting, regionale agenda en bestuursakkoord opstellen.

Communicatie

Publicatie vindt plaats via de gebruikelijke weg.

De regionale agenda en de begroting zijn door de Groene Metropoolregio al openbaar gemaakt. Uitgebreide communicatie over de regionale agenda 2022 vindt later dit jaar plaats door het Regiobureau wanneer het algemeen bestuur op 15 september de regionale agenda 2022 definitief heeft vastgesteld.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Zienswijzebrief aan de regio m.b.t. de concept begroting 2022, de regionale agenda 2022 en het concept bestuursakkoord.
- Raadsvoorstel zienswijze concept-regionale agenda 2022 (en actualisatie regionale agenda 2021) Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
- Bijlage reactiebundel regionale agenda 2022
- Aanbiedingsbrief concept-regionale agenda 2022 (en actualisatie regionale agenda 2021) Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
- Concept-regionale agenda 2022 (en actualisatie regionale agenda 2021) Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
- Aanbiedingsbrief Conceptbegroting 2022 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Conceptbegroting 2022 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Aanbiedingsbrief concept bestuursakkoord Groene metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Concept Bestuursakkoord
- Concept regionale investeringsagenda
- Motie 20M355 Regionale inzet, lokale verantwoording

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	567720

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 mei 2021, nummer: 567720;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet; gelezen de brief van het bestuur van het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio d.d. 15 april 2021 en gelet op artikel 35 van de Wgr, alsmede op artikel 20 en 27 de Gemeenschappelijke Regeling Arnhem-Nijmegen,

besluit:

1. Akkoord te gaan met de zienswijze op de conceptbegroting 2022 GMR, de concept-regionale agenda 2022 en het concept bestuursakkoord.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Datum : .. juni 2021
Contactpersoon : Margriet Snijders
Telefoonnummer : 026 3774812
Zaaknummer : 566151

Algemeen Bestuur Groene Metropoolregio
Arnhem-Nijmegen
p/a Eusebiusbuitensingel 53
6811 DG Arnhem

Onderwerp: Zienswijze op concepten begroting 2022 Groene Metropoolregio, regionale agenda 2022 en concept bestuursakkoord

Geachte voorzitter en leden,

Op resp. 14 en 15 april ontvingen wij van u de volgende documenten:
- de concept begroting 2022 van de Groene Metropoolregio (GMR),
- de concept regionale agenda 2022 GMR
- het concept bestuursakkoord GMR, provincie Gelderland en The Economic Board.

U verzoekt ons in de aanbiedingsbrieven op de begroting een zienswijze kenbaar te maken voor 30 juni 2021 of zoveel eerder als mogelijk en op de andere twee documenten een reactie te geven.

Met deze brief voldoen wij aan deze verzoeken. Gezien de samenhang tussen de documenten en uit praktisch oogpunt kiezen wij er voor om dit te doen in een gecombineerde brief.

Onze gemeenteraad heeft op …. juni 2021 met deze zienswijze ingestemd.

ZIENSWIJZE CONCEPT BEGROTING 2022
In de begroting 2022 maakt u onderscheid tussen de basisfinanciering van de Groene Metropoolregio en de opgavenfinanciering.

De basisbegroting bevat de kosten van het regiobureau à €2,50 per inwoner en de jaarlijkse bijdrage aan de Stichting The Economic Board à €1,- per inwoner. De basiskosten betreffen de kosten voor de bemensing van het regiobureau, het financieren van algemene kosten voor ontmoetingen en voor communicatie- en lobbykosten. Dit budget komt als basis-financiering uit de bijdragen van alle deelnemende gemeenten. U geeft daarbij aan dat de bijdrage van €2,50 per inwoner in 2022 net als in

2021 wordt gedempt door een bijdrage van in totaal €600.000 van de provincie Gelderland. Dit zorgt ervoor dat de inwonersbijdrage voor 2022 bepaald is op €1,73.

De conceptbegroting 2022 geeft daarnaast inzicht in de bijdrage voor de 5 opgaven. De opgavenfinanciering betreft de financiële vertaling van de regionale agenda met de vijf inhoudelijke opgaven van de Groene Metropoolregio. De concept regionale agenda 2022 vormt de inhoudelijke onderbouwing voor de bijdrage per opgave. Het bedrag voor de opgaven bedraagt in totaal € 4,22 per inwoner.

De financiële uitwerking van de vijf opgaven betreft de financiële uitwerking van de regionale agenda 2022 in beeld gebracht. In de berekening van de bijdrage per inwoner heeft u als uitgangspunt genomen de situatie waarbij dat alle gemeenten intekenen op de vijf opgaven. U geeft daarbij in een disclaimer aan dat wanneer niet alle gemeenten intekenen op de opgaven, dit gevolgen kan hebben voor de inwonerbijdrage voor de gemeenten die wel intekenen. Het wordt ofwel duurder of het kan gevolgen hebben voor het ambitieniveau van de opgave.

Ten aanzien uw conceptbegroting 2022 merken wij het volgende op.

- De begroting 2022 is voor wat betreft de basiskosten in lijn met het besluit dat hierover door de 18 gemeenten eind december 2020 is genomen. Er zijn geen financiële wijzigingen ten opzichte van het lopende jaar 2021. Dit deel van de begroting kunt u zonder meer vaststellen.
- Anders ligt dat bij het opgavendeel van de begroting. U kunt dit alleen met een behoorlijk voorbehoud vaststellen. Er wordt immers nog een definitieve regionale agenda opgesteld naar aanleiding van de huidige consultatieronde. Dit kan gevolgen hebben voor de opgaven, speerpunten en benodigde middelen. Bovendien gaan de 18 regiogemeenten pas in het najaar intekenen op de regionale opgaven en dan dus definitief bepalen welke middelen zij hiervoor beschikbaar stellen.
- Daarnaast is de opgavenbegroting lastig te beoordelen. De begroting is tot op speerpuntniveau uitgewerkt en niet tot op activiteitenniveau. Hierdoor is niet zichtbaar waar het geld echt aan besteed zal worden. De bedragen per speerpunt zijn bovendien uitgedrukt in eindbedragen en niet in kosten per inwoner. Het vraagt nog veel omrekenwerk om de kosten voor onze gemeente in beeld te krijgen.
- We laten u daarnaast graag weten dat we ons zorgen maken over wat het eventueel niet intekenen op de opgaven door regiogemeenten voor gevolgen kan hebben voor de bijdrage van de gemeenten die wél meedoen. Wij verzoeken u hiervoor in relatie tot de definitieve regionale agenda scenario's uit te werken, bijvoorbeeld het kleiner maken van de opgave, het mogelijk maken per speerpunt in te tekenen of de kosten anders te verdelen.

ZIENSWIJZE CONCEPT REGIONALE AGENDA 2022 GROENE METROPOOLREGIO

We hebben van u een ambitieuze concept regionale agenda 2022 voor de Groene Metropoolregio ontvangen. We zien een update van de agenda 2021 en een uitwerking van de opgaven en speerpunten voor 2022, voorzien van activiteiten, een fasering en een begroting.

We zien in deze regionale agenda de ambitie weerspiegeld zoals we die met de visie en agenda van de Groene Metropoolregio in 2020 samen hebben geformuleerd. Een stevige ambitie, waarmee de 18 regiogemeenten aan de slag willen in het speelveld van metropoolregio's in Nederland als groene regio in balans.

In vier van de vijf opgaven hebben Arnhemse bestuurders meegedraaid in de bestuurlijke opgaveteams die dit resultaat hebben opgeleverd. Ook ambtelijk is binnen de verschillende opgave teams inzet geleverd. Dit betekent dat we redelijk goed hebben kunnen meekijken en vanuit Arnhems perspectief hebben kunnen bijdragen aan het wordingsproces van deze agenda. We hebben er dan ook veel herkenning op. We zien veel activiteiten en projecten doorlopen vanuit de 'oude' regionale samenwerking regio Arnhem-Nijmegen en vanuit andere bestaande samenwerkingsvormen, bijvoorbeeld rond de verstedelijkingsstrategie, de Regionale energiestrategie, het Regionaal programma Werklocaties, de regionale mobiliteitsagenda en cultuurregio 025.

Naast herkenning hebben wij een aantal kritische punten. We zien namelijk tegelijkertijd een agenda met een flinke reikwijdte waarop een forse extra financiële inspanning en veel personele capaciteit wordt gevraagd. Wij brengen met deze zienswijze daarom ook een groot voorbehoud in.

- We zien een uitgebreide agenda met bijna 100 activiteiten waarop een forse extra financiële inspanning en veel personele capaciteit wordt gevraagd**.** We geven daarom aan dat het onze intentie is om aan alle vijf de opgaven mee te doen, maar stellen daarbij wel een belangrijke voorwaarde, namelijk dat er een nadere prioritering plaatsvindt. Wij vinden de agenda nu op veel punten té omvangrijk.

- Wij willen als een van de twee grote steden in de Groene Metropoolregio graag mede uitvoering geven aan een realistische en haalbare regionale agenda, samen met 18 gemeenten. Een slagvaardige, ambitieuze agenda waar we met elkaar resultaten kunnen boeken,
  - gericht op het doorzetten van bestaande processen en activiteiten,
  - met urgente nieuwe speerpunten waarvan op voorhand duidelijk is dat een bovenlokale aanpak ons meerwaarde en beter resultaat biedt;
  - met projecten en activiteiten die van belang zijn voor onze samenwerking met andere partners en overheden.

  Een agenda die aansluit bij onze ambities als grote stad in deze regio.

- De agenda die we nu zien kent tegen de 100 activiteiten voor de komende anderhalf jaar, vaak ook nog tamelijk abstract. Wij vragen ons af of dit realistisch en haalbaar is. We willen samen resultaten behalen, zaken aanpakken die bovenlokaal toegevoegde waarde hebben en die we financieel en qua capaciteit samen aankunnen.

- Nadere prioritering is ook gewenst in verband met de financiële mogelijkheden van gemeenten.

In de reacties die we per opgave hebben geformuleerd komt dit het sterkst naar voren bij circulaire regio. In de bijlage onderaan deze brief vindt u een overzicht van specifieke opmerkingen per opgave met een aanzet tot prioritering. We bevelen u deze van harte aan.

- In het proces van prioritering is voor ons van groot belang hoe deze agenda aansluit op onze eigen ambities en waar we deze vanuit bestaande budgetten kunnen financieren.
  We worden dan ook graag in dit proces meegenomen.

- Er is ook een opgave/speerpunt waar we juist méér aandacht vragen. De opgave rondom leegstand in binnensteden en kernen (Ontspannen regio/Bruisende binnensteden, kleine kernen) vraagt om bijzondere aandacht. Zoals in de agenda beschreven is de problematiek rondom leegstand als gevolg van de coronacrisis groot en urgent. Als we zien welke acties er worden benoemd, voelt dit gezien de problematiek erg mager. We willen hier meer aandacht voor; laten we hier samen op anticiperen.

- We vinden het belangrijk om goede kwaliteit mensen te hebben op de goede plek, ook al in 2021. De moeilijkheid hierbij is dat er pas vanaf 2022 regionale middelen beschikbaar zijn om de inzet van ambtelijke capaciteit van gemeenten te vergoeden. Dit betekent dat de Groene Metropoolregio bij de opzet van de organisatie in 2021 afhankelijk is van goede wil van gemeenten en mensen en de regionale taken deels extra taken zijn. Dit staat dan weer haaks op de wens een goede start te maken en direct te investeren in de juiste bemensing.

- We vragen u de dwarsverbanden/cross-overs nader te concretiseren en een goede plek geven: bij welke opgave komt de (eind)verantwoordelijkheid te liggen voor de diverse acties, waartussen dwarsverbanden bestaan. Zie dwarsverbanden op pagina 74/75 van de concept regionale agenda.

- In de agenda worden per opgave veel samenwerkingspartners genoemd. In de begroting per speerpunt zien we dit soms heel duidelijk, maar vaak ook zien we het niet vertaald naar bijdragen van onze partners. Dit moet straks onder andere zijn beslag krijgen in de investeringsagenda die de Groene Metropoolregio gaat met de provincie Gelderland en The Economic Board. In uw inleiding geeft u aan dat deze regionale agenda en de financiële inzet die deze laat zien, het makkelijker zal maken om onze partners (rijk, provincie, Europa, bedrijfsleven en kennisinstellingen) te overtuigen om langjarig mee te investeren. Meer en concreet zicht hierop (bijvoorbeeld op bijdragen van de provincie) zou het besluiten over deze regionale agenda en intekenen op de opgaven een stuk eenvoudiger maken.

- We roepen de Groene Metropoolregio op om bij de provincie te benadrukken dat zij een belangrijke partner zijn op een groot aantal van de speerpunten, zoals op gebied van verkeersveiligheid, circulair bouwen, energietransitie, bij de ontwikkeling van de internationale clusters, de binnensteden en het transformatievoorstel cultuurregio025.

Met andere woorden, wij vragen u dan ook nog een keer kritisch te kijken naar de inhoud van deze concept regionale agenda, vanuit het oogpunt van urgentie, noodzaak van regionale (boven lokale) aanpak, prioriteit i.r.t. de maatschappelijke opgaven en kansen op samenwerking met andere partijen. Wij koersen graag met u op een regionale agenda die een realistische balans laat zien tussen gezonde ambitie en datgene dat we - qua middelen en menskracht - met elkaar waar kunnen maken.

ZIENSWIJZE CONCEPT BESTUURSAKKOORD

We hebben op 14 april 2021 van het Algemeen Bestuur het concept bestuursakkoord ontvangen met de uitnodiging hierop desgewenst te reageren.

Eind vorig jaar is door de 18 colleges, de provincie Gelderland en The Economic Board een intentieovereenkomst getekend om te komen tot een bestuursakkoord en investeringsagenda. Dit akkoord zal worden gesloten tussen de Groene Metropoolregio, de provincie Gelderland en The Economic Board. In het bestuursakkoord wordt afgesproken dat de drie partijen langjarig willen samen werken aan de realisatie van de regionale agenda en daarmee aan de ambities van het bestuursakkoord.

Ten aanzien van het concept bestuursakkoord hebben wij de volgende opmerkingen.

- Het zit op zich goed in elkaar. De afspraken zijn helder neergezet. Het bestuursakkoord maakt het commitment op de samenwerking goed zichtbaar.
- Onze belangstelling gaat vooral uit naar de uitwerking van de afspraken en het gezamenlijk opladen van de investeringsagenda. En naar ieders bijdrage hierin.
- De investeringsagenda maakt straks de bijdrage en het aandeel van de drie partners Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en The Economic Board helder. En zal voor de provincie grondslag zijn voor subsidie. De provincie relateert de investeringsagenda aan zijn gebiedsopgave Arnhem-Nijmegen. Mede vanuit dat oogpunt is het goed om na te denken over de reikwijdte van de investeringsagenda. Krijgen ook lopende zaken er een plek in, bijvoorbeeld projecten uit de investeringsagenda TEB? Met andere woorden, kunnen we als steden ook nog buiten de regionale investeringsagenda zaken doen met de provincie over projecten en investeringen die specifiek stedelijk zijn? Het zou goed zijn als het bestuursakkoord hier uitsluitsel over geeft. We zien dit nu niet terug.

Tot slot, wij vertrouwen erop u met deze zienswijze bij te dragen aan het nog te verrichten denk- en schrijfwerk in de richting van de definitieve regionale agenda, begroting voor 2022 en het bestuursakkoord. We zetten hier samen met u graag de schouders onder.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de loco-secretaris, de burgemeester,

Bijlage: opmerkingen per opgave

Verbonden regio

Opmerkingen over de gehele opgave

De ambities en speerpunten van de opgave verbonden regio zijn herkenbaar. Op het gebied van mobiliteit wordt al veel regionaal samengewerkt en opgepakt. Daarom zijn inzet van mensen en middelen voor deze opgave ook al deels geregeld.

Prioriteiten voor Arnhem

- Implementatie Actieplan HOV, Verkennen gebiedsaanpak Oostflank Arnhem en het uitwerken van het Toekomstbeeld OV2040.
- Verkennen van nieuwe snelle fietsroutes
- Regionale uitwerking Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) en het opstellen van de Investeringsagenda verkeersveiligheid

Dwarsverbanden cross-overs

Bij het speerpunt gebiedsgerichte corridoraanpak zijn sterke dwarsverbanden met de speerpunten uit de Groene Groeiregio.

Per speerpunt

Speerpunt 1: Gebiedsgerichte corridoraanpak

Dit speerpunt sluit goed aan op de bestaande activiteiten. Met name het uitwerken van het Toekomstbeeld OV2040, Implementatie Actieplan HOV, Provinciale aanbesteding OV, Verkennen en lobby A12 spoorcorridor en Verkennen gebiedsaanpak Oostflank Arnhem zijn al lopende activiteiten waar ook vanuit Arnhem een bijdrage aan wordt geleverd. Het opstellen en toepassen van het nieuwe Regionaal Multimaal Model Arnhem Nijmegen is een relatief nieuwe opgave. Gezien de druk op ons wegennet en de noodzaak om alle modaliteiten in te zetten om de stad en de regio bereikbaar te houden, ondersteunen wij ook deze opgave. De prioriteit van Arnhem zal liggen op Implementatie Actieplan HOV, Verkennen gebiedsaanpak Oostflank Arnhem en het uitwerken van het Toekomstbeeld OV2040. Hierbij zien wij sterke verbanden met de speerpunten uit de Groene Groeiregio.

Speerpunt 2: Regionaal (snel)fietspadennetwerk

Dit speerpunt sluit goed aan op de bestaande activiteiten. Met name het opstellen meerjaren Regioagenda Fiets (MRF), Nationaal Toekomstbeeld fiets en de verkenning van nieuwe snelle fietsroutes zijn al lopende activiteiten waar ook vanuit Arnhem een bijdrage aan wordt geleverd. Er zijn echter ook enkele nieuwe activiteiten. Deze sluiten echter ook goed aan op de Arnhemse ambities. Prioriteit ligt de komende jaren op het verkennen van nieuwe snelle fietsroutes.

Speerpunt 3: Hubs en knooppunten

Dit speerpunt sluit aan bij de Arnhemse ambitie. Het Arnhemse beleid dient echter nog te worden opgesteld. Het beleid en de onderzoeken van de provincie en de regio zullen hiervoor wel een deel van de basis vormen. Vanuit Arnhem dient er dus een inhaalslag te worden gemaakt, voordat vol kan worden meegegaan in de acties uit dit speerpunt.

Speerpunt 4: Gedragsaanpak en duurzame mobiliteit

Inzetten op duurzame mobiliteit, onder andere door gedragsbeïnvloeding van verkeersdeelnemers sluit ook aan de bestaande activiteiten van de gemeente Arnhem. Deze activiteiten komen deels voort uit het programma Ruimte voor Ontwikkeling en deels uit het programma Nemia. Inzet zit met name in de projecten vanuit Slim & Schoon onderweg. Ook de andere activiteiten sluiten goed aan op de Arnhemse ambities, maar daar wordt momenteel nog bijna niet aan gewerkt.

Speerpunt 5: Verkeersveiligheid

Dit speerpunt sluit goed aan op de bestaande activiteiten. Prioriteit ligt de Regionale uitwerking Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) en het opstellen van de Investeringsagenda verkeersveiligheid. De andere twee activiteiten (landbouwroutes en verkeersveiligheid pakketdiensten) zijn (nog) niet relevant voor Arnhem.

Productieve regio

Opmerkingen over de gehele opgave

De ambities en speerpunten van de opgave productieve regio zijn met innovatie, werkgelegenheid en Covid'19 herstel herkenbaar. Belangrijk is nog wel de verdere afstemming met The Economic Board, met name op de speerpunten inter(nationale) clusters en Human Capital wie welke rol heeft en wie leidend is in de verschillende acties die benoemd zijn.

Prioriteiten

De speerpunten Ondernemerschap in het MKB, Human Capital, doorontwikkeling internationale clusters en toekomstige werklocaties hebben in Arnhem prioriteit.

Dwarsverbanden andere opgaven

Er zijn dwarsverbanden te vinden tussen productieve regio en de andere opgaven.
Zo is er een dwarsverband met circulaire regio. In de acties van circulaire regio staat de actie: Werkplekken voor praktisch en technisch geschoolden. Dit hangt samen met het speerpunt Human Capital van de opgaven productieve regio. Bepalen waar deze actie komt te liggen.
Ook met de opgave Ontspannen regio is er een dwarsverband met speerpunt 1: ondernemerschap in het MKB. Detailhandel, horeca en recreatie & toerisme zijn veelal MKB-ondernemers. Ook voor ondernemers in deze sectoren zijn financiering en digitalisering. Afstemming tussen de opgavemanagers over welke ondernemers uit de sectoren van de ontspannen regio gebruik maken van de acties lijkt gewenst.
Ook tussen verbonden regio en productieve regio liggen dwarsverbanden door het speerpunt met betrekking tot versterking duurzame logistiek. Dit heeft te maken met mobiliteitshubs en corridoraanpak. Ook bereikbaarheid werklocaties kan een punt van aandacht zijn.

Per speerpunt

Speerpunt 1: Ondernemerschap in het MKB (prioriteit)

Dit speerpunt past bij wat Arnhem zelf ook wil doen en doet. Omdat zowel financiering als digitalisering als (elders) human capital en energy plus kennis/innovatie worden genoemd. We kunnen ons vinden in de uit te voeren acties programma toekomstgericht ondernemen, inzichtelijk maken financieringslandschap en Aanjagen ondernemersklimaat door kennisdeling en faciliteren ontmoeting Wel de vraag wat het in het leven roepen van een MKB award toevoegt naast andere prijzen die er al zijn en waarop een MKB dan moet uitblinken om die award te winnen.

Speerpunt 2: Human Capital; onderwijs en arbeidsmarkt (prioriteit)

Human Capital is een belangrijk speerpunt binnen de productieve regio, maar de meeste acties zijn nog niet heel concreet. Een actie is de verkenning bestaande instrumenten om te bepalen welke bestaande instrumenten het beste bijdragen aan het behalen van de genoemde resultaten. Bestaande instrumenten die genoemd worden zijn Skillshub, House of IT, Connectr Business School. Dit zijn nog geen bestaande instrumenten maar slechts potentiële instrumenten die nog verder moeten worden opgezet. Twee andere acties zijn Behoefte ophalen bij MKB en verbindingen leggen en Netwerken verbinden voor gezamenlijke oplossingen. Dit zijn weinig concrete acties waarvan de toegevoegde waarde nog onvoldoende duidelijk is. De laatste actie is het opstellen van een Human Capital Agenda en past naadloos bij onze ambitie geformuleerd in de (concept) economische agenda onder de groeibepalende randvoorwaarde Human Capital. Vanuit de arbeidsmarktregio komt hierop wel de reactie van weer een Human Capital Agenda, want die is er al voor onderkant van arbeidsmarkt. Concretisering van waarvoor de HCA dient is dus erg gewenst.

Speerpunt 3: Doorontwikkeling van (inter)nationale clusters (prioriteit)

Binnen de regio zijn Health & hightech, Energy en Food aangewezen als speerpuntclusters. In Arnhem is Energy het speerpuntcluster. Het regionaal doorontwikkelen van de (inter)nationale clusters past bij de ambities van Arnhem op het gebied van Energy zoals opgenomen in de (concept) economische agenda. Zeker in combinatie met de maatschappelijke opgaven waar we voor staan.
De genoemde acties dragen bij aan het verder ontwikkelen van het Energycluster (in Arnhem). Vooral het belang van het aantonen van de betekenis voor de clusters voor de regiogemeenten en het regionale bedrijfsleven binden aan Connectr zijn van toegevoegde waarde voor Arnhem.

Speerpunt 4: Versterking van duurzame logistiek (lage prioriteit)

Logistiek an sich is niet direct een speerpunt voor Arnhem, maar de kansen voor Arnhem liggen vooral in de verduurzaming van de logistiek. Dit is eigenlijk een crossover tussen het logistieke cluster in de regio en het energycluster in regio Arnhem. Vooral de actie met betrekking tot kennisdeling van kansen voor verduurzaming logistiek op bestaande initiatieven biedt aanknopingspunten voor Arnhem. Het gaat dan over initiatieven op gebied van waterstof en snellaadpunten voor accu's voor binnenvaart die (later) mogelijk ook toepasbaar kunnen zijn in Arnhem.

Speerpunt 5: Toekomstbestendige Werklocaties (prioriteit)

Onderdeel van het speerpunt toekomstbestendige werklocaties is het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) met bijbehorende monitoring. Dit is een verplicht onderdeel. Echter niet alle kwalitatieve aspecten worden geborgd in het RPW en deze worden nu aanvullend meegenomen in dit speerpunt. Dit vertaalt zich in acties als inzicht in de ruimtelijke ontwikkeling van de kansrijke clusters. Hier ligt dus een link met speerpunt 3

doorontwikkeling van de (inter)nationale clusters. Ook de actie om een impuls te geven aan duurzame energie en circulaire economie op werklocaties past in de ambities van Arnhem op het gebied van NemiA bedrijven & Industrie en de visie circulaire economie.

Circulaire regio

Opmerkingen over de gehele opgave:

- Belanrgijk om binnen deze opgave nader te prioriteren, zie hieronder de prioriteiten voor Arnhem.
- Het team van opgavemanagers de opdracht meegeven om de dwarsverbanden/cross-overs tussen de opgaven verder te concretiseren en een voorstel te maken in welke opgave de (eind)verantwoordelijkheid voor diverse acties, waartussen dwarsverbanden bestaan, komt te liggen. Zie dwarsverbanden hieronder en ook pagina 74/75 van de concept regionale agenda.
- Aandachtspunt: De regionale energiestrategie, een grote actie binnen deze opgave, valt buiten de begroting van deze opgave. De hoop en verwachting is dat de provincie voor de tweede helft van 2021 hier middelen voor beschikbaar stelt per regio. Vanaf 2022 verwachten we hiervoor een rijksbijdrage in het kader van het Klimaatakkoord, net als voor 2020/2021. Het is echter nog onbekend of, en zo ja, hoeveel middelen het rijk hiervoor beschikbaar gaat stellen.
- Aandachtspunt: bemensing van de regionale opgaven. De gewenste kwaliteiten op de juiste plek, hierop ook uitvragen en selecteren. Moeilijkheid hierbij is dat er bij deze opgave pas vanaf 2022 regionale middelen beschikbaar zijn om de inzet van ambtelijke capaciteit van gemeenten te vergoeden. Dit betekent dat de opgavemanager bij de opzet van de organisatie in 2021 afhankelijk is van goede wil van gemeenten en mensen en de regionale taken deels extra taken zijn. En dat er hierdoor niet te veel eisen gesteld kunnen worden aan en geïnvesteerd kan worden in de juiste bemensing.
- Dwarsverbanden/cross-overs met de andere opgaven zijn hieronder specifiek benoemd.

<u>Hoge prioriteiten voor Arnhem:</u>

- Circulaire inkoop GWW
- Circulair bouwen
- Versterken en verbreden van kennis over circulair bouwen, het stimuleren van houtbouw en proeftuinen
- Circulaire economie, grondstoffen en ketens
- Klimaatbestendig bouwen
- Living Lab Delta Oost (LLDO)
- Regionale energiestrategie (RES)
- Duurzame energie-inkoop

<u>Dwarsverbanden (zie ook pagina 74/75 'Samenhang tussen opgaven'):</u>

- Circulair bouwen: dwarsverbanden met Groene groeiregio en productieve regio: kennis moet worden ontwikkeld in Circulaire regio opgave - en toegepast worden in woondeal Groene groeiregio en Productieve regio
- Circulaire economie: grondstoffen en ketens: dwarsverband met Productieve regio.
- Park Lingezegen: dwarsverbanden met verstedelijkingsstrategie Groene Groeiregio en groen-blauw raamwerk Ontspannen regio

- Klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten: dwarsverbanden met groen-blauw raamwerk Ontspannen regio
- Klimaatbestendig bouwen: : dwarsverband met woondeal en verstedelijkingsstrategie Groene Groeiregio
- Regionale energiestrategie: dwarsverband met verstedelijkingsstrategie Groene Groeiregio.
- Werkplekken voor praktisch en technisch geschoolden: sterke dwarsverbanden met Human Capital agenda uit Productieve regio. Advies om het daar volledig onder brengen. Vanuit energietransitie alleen vraag bepalen naar werkplekken

Per speerpunt

Speerpunt 1: Circulaire bouw en infrastructuur

a) Circulair opdrachtgeverschap GWW sluit aan op bestaande activiteit/project uit PFO Duurzaamheid. Arnhem is mede trekker van dit project. Financiering vanuit Arnhem uit begroting Openbare ruimte. ***Hoge prioriteit***

b) Circulair bouwen nieuwe woningen sluit aan op ambities Woondeal - **dwarsverbanden Groene groeiregio.** ***Hoge prioriteit***

c) Het versterken en verbreden van kennis over circulair bouwen, het stimuleren van houtbouw en proeftuinen sluit aan op ambities Woondeal. **Dwarsverbanden met Groene Groeiregio.** ***Hoge prioriteit***

Speerpunt 2: Circulaire economie: grondstoffen en ketens

Aansluiting Acties op Arnhems beleid en programma en prioritering. Deze opgave en speerpunten sluiten op hoofdlijnen aan op de Arnhemse visie Circulaire economie. Er zijn geen middelen beschikbaar, alleen formatie. Er zijn vele **dwarsverbanden met Productieve regio.**

Speerpunt 3: Klimaatadaptatie en water

Aansluiting Acties op Arnhems beleid en programma en prioritering. Deze opgave en speerpunten sluiten op hoofdlijnen aan op ambities Strategie Klimaatadaptatie Arnhem 2020-2030 .

a) Regionale adaptatiestrategieën: kennis delen is nieuw - ***lage prioriteit***

b) Living Lab Delta Oost (LLDO): hier zijn we als Arnhem al bij betrokken (geld voor pilots vanuit Openbare Ruimte / voor vervolg = opschaling zijn nog geen middelen beschikbaar) - ***hoge prioriteit***

c) Klimaatbestendig bouwen: ***hoge prioriteit*** voor Arnhem dus goed om dat regionaal ook te doen, versterkt elkaar. ***Dwarsverband met Groene Groeiregio***

d) Klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten: nieuw. Niet voor Arnhem wel regionaal, **dwarsverband met ontspannen regio - *midden prioriteit***

e) Rivier Klimaatpark IJssel -Grote projecten landschapsontwikkeling: alleen uithangbord, niet meer en minder (zijn lopende projecten). ***Lopende projecten***

f) Park Lingezegen: sluit aan op Arnhemse ambities en beleid. **Dwarsverbanden met Opgave Groene Groeiregio en Ontspannen regio**. - ***Lopend project***

Speerpunt 4: Transitie naar duurzame energie

Aansluiting Acties op Arnhems beleid en programma en prioritering:

a) RES: ***hoge prioriteit*** voor Arnhem, sluit aan op onze ambities en op bestaande activiteiten. Geen middelen voor gereserveerd in begroting. Tot nu toe gefinancierd door Rijk en provincie, hopelijk wordt dit voortgezet voor het vervolg. **Dwarsverband met Verstedelijkingsstrategie Groene Groeiregio.**

b) Aanpak van bedrijventerreinen: we hebben een Arnhemse bedrijvenaanpak en willen graag meedoen aan onderzoek naar regionaal energieloket voor bedrijven. ***Midden prioriteit***

c) Energieloketten voor bewoners: hierin vaart Arnhem eigen koers, we zullen niet meedoen met gezamenlijk aanbesteden van regionaal energieloket. ***Geen prioriteit***

d) Inkoop energie: hierin doen we mee, voor gas en elektriciteit. Vergroening is erg belangrijk hierbij. ***Hoge prioriteit***

e) Kennisdeling projecten aardgasvrije wijken: goed om regionaal kennis te delen, maar hierbij waken voor overlap kennisdeling landelijk Programma Aardgasvrije wijken. ***Lage prioriteit***

f) Programma voor gedragsbeïnvloeding: hebben we zelf in de campagne Arnhem AAN. Heeft lokaal meeste effect, dus niet regionaal doen. ***Geen prioriteit***

g) Regionaal investeringsprogramma energie-opslag (waterstof e.d.): goede binding met ConnectR innovatieprogramma en Arnhemse voucherregeling innovaties (in de maak). ***Midden prioriteit***

h) Werkplekken voor praktisch en technisch geschoolden: sterke **dwarsverband met Human Capital agenda uit Opgave Productieve regio.** Advies om het daar volledig onder brengen. Vanuit energietransitie alleen vraag bepalen naar werkplekken.

i) Monitoring: dit gebeurt in kader van GEA en van RES, daarbij laten aansluiten

Ontspannen regio

Opmerkingen over de gehele opgave

Als opmerking toevoegen bij speerpunt 2 (BBKK): heb aandacht voor urgente opgave rondom leegstand in binnensteden en kernen!

- Let op het bestuurlijk proces i.r.t. Groen Blauw raamwerk vanwege het dwarsverband met Groene groeiregio.
- De provincie wordt gevraagd om een bijdrage. Mochten zij dit niet toezeggen, kunnen kosten hoger uitvallen en zullen we verder moeten prioriteren (dit is nu nog niet meegenomen).
- De meeste speerpunten zijn te klein om te prioriteren.

<u>Dwarsverbanden/cross-overs met andere opgaven</u>

Deze zjn per speerpunt benoemd.

Per speerpunt

<u>Duurzaam toerisme</u>

a) De samenwerking binnen deze regio rond toerisme is relatief nieuw en moet nog groeien. De visievormende trajecten zijn nodig om te bepalen hoe we willen samenwerken. De genoemde activiteiten sluiten aan bij de (Arnhemse) opgaven.

b) Arnhem vormt met de Veluwezoom het schakelpunt tussen de Veluwe en GMR. Dit heeft voor- en nadelen. We moeten scherp blijven op deze dubbeling en mogelijk lobbyen dat bepaalde uitvoering op subregionaal niveau plaatsvindt (bv. Aanleg wandelroutes. Wij hebben ze al, willen we niet nogmaals voor betalen).

c) De Veluwe is toeristisch al verder ontwikkeld. We tillen nu de toeristische kwaliteit van de GMR omhoog, richting dat niveau.

d) Cross-overs: Verbonden (routesystemen), Groen (recreatie vs. Natuur), Productief (human capital, vrijetijdseconomie).

e) Vanuit Arnhems perspectief. **Prioriteiten hoog:** gezamenlijke opdracht uitvoeringspartijen, strategische marketingvisie, opstellen toeristisch profiel. **Prioriteiten midden**: Stimuleren spreiding recreatiedruk. **Prioriteit laag**: opstellen p.v.a. routenetwerken (want; wij zijn aangesloten bij Veluwe. Actie wordt nu gefinancierd door provincie en Verbonden Regio.) en opstellen vitaliteitsaanpak (te weinig daadkrachtig nog).

Bruisende binnensteden krachtige kernen

a) We zien dat veel acties bij de gemeenten liggen. Dan is dus de vraag waar je met elkaar meerwaarde kan creëren in de samenwerking.
b) We ondersteunen de acties zoals benoemd. Wel willen aandacht vragen voor wat anders: Zoals in de agenda beschreven is de problematiek rondom leegstand als gevolg van de coronacrisis groot en urgent. Als we zien welke acties er worden benoemd, voelt dit gezien de problematiek erg mager. We willen hier meer aandacht voor; laten we hier samen op anticiperen! [meenemen als opmerking / zienswijze.]
c) Cross-overs vooral binnen deze opgave (toerisme, leisure, cultuur) maar ook data en monitoring.

Achtergrond:
Een van de speerpunten van Bruisende Binnensteden in relatie tot de Ontspannen Regio is de bestrijding van leegstand in binnensteden. Provincie biedt en vraagt om een programma voor bestrijden van leegstand in steden en kernen door ondersteuning te bieden om structurele leegstand anders in te vullen, voor transformatie en verduurzaming van panden, herbestemmen naar andere functies dan detailhandel of horeca. Hier zit ook de koppeling met het programma Steengoed benutten van de provincie. Een investeringsimpuls in economische structuurversterking van binnensteden door gebiedsontwikkeling en investeringen in strategische culturele locaties en infrastructuur is noodzakelijk.

Groen-blauw raamwerk

a) Het landschap in deze regio is de basis van onze identiteit. Met het verder ontwikkelen van deze gebieden staat het landschap aan de basis. Het raamwerk vormt input voor verschillende grote opgaven.
b) In deze opgave wat onderbelicht, een rare eend in de bijt. Heb voldoende aandacht voor de positie van het raamwerk binnen de opgaven in het bestuurlijk proces.
c) Er zijn cross-overs met de Groene groei opgave, de circulaire opgave en binnen deze opgave (recreatieve-toeristische). Voor al deze opgaven is een aantrekkelijk, vitaal en groeiend landschap voorwaardelijk om de groei van bewoners en gebruikers gezond op te kunnen vangen. Klimaat adaptieve maatregelen gaan een op een samen met het kwalitatief en kwantitatief verbeteren van het regionale groen blauwe raamwerk. In mindere mate ook productieve regio (groene omgeving i.r.t. vestigingsklimaat) en verbonden regio.

Sterke culturele infrastructuur

a) Het speerpunt sluit aan bij de doorontwikkeling van Cultuurregio 025: verbreding naar de regiogemeenten en instellingen. We steunen de gestelde prioriteiten.
b) Op verzoek van de provincie wordt het Transformatieplan opgesteld. Het ambitieniveau kan worden bijgesteld naar gelang de reactie van de provincie op het plan.

Groene Groeiregio

Advies over de gehele opgave:
Intekenen op deze opgave; Arnhem heeft in 2020 de woondeal ondertekend en is één van de partners in deze samenwerking waar de versnelling van de woningbouw, de tempotafels, flexpool en woningbouwmonitor deel van uit maken. De financiering van de uitvoering van de woondeal is ook voor 2022 binnen de regio geborgd. De verstedelijkingsstrategie Groene metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley volgt uit de woondeal. Resultaat is een verstedelijkingsstrategie en een verstedelijkingsakkoord met rijk en regio eind 2021. Tot en met 2021 is de bijdrage van Arnhem gedekt. De uitvoering van het verstedelijkingsakkoord in 2022 wordt met de opgave Groene Groei geborgd voor de regio, en daarmee ook voor Arnhem.

Om de haalbaarheid en realisatiekracht van de opgave groene groei te vergroten stellen we voor te focussen op een aantal prioritaire acties.

Hoge prioriteiten voor Arnhem:
Borgen van de afspraken woondeal en verstedelijkingsstrategie om tot investeringsafspraken te komen ten aanzien van versnelling woningbouw en binnenstedelijk bouwen.
1 (a, b, d) versnellen van de woningbouw (woondeal/tempotafels/monitor)
2 (a, b) borgen verstedelijkingsakkoord en investeringsagenda om tot realisatie te komen
3 (b, c) lobbykracht vergroten

Naast prioriteren van acties is er tussen de verschillende regionale opgaven ook synergie aan te brengen in zogenaamde cross-overs.

Enkele voorbeelden daarvan zijn: Versterken van het landschappelijk raamwerk (Ontspannen regio), de voorgestelde pilots klimaatadaptatie (Circulaire regio) en de verstedelijkingsopgave (Groene groei). Ook zijn er cross-overs te maken tussen Circulaire regio, de Productieve Regio en Groene groei (tempotafel circulair bouwen). We vragen de opgave managers deze cross-overs te benutten om te komen tot een compacter en integraler werkprogramma wat niet alleen kosteneffectief is maar ook meer impact voor de regio kan opleveren.

Per speerpunt
<u>Speerpunt 1: Woondeal</u>
Uitvoering en financiering t/m 2022 geborgd. Sluit aan bij het PvA Woningbouw Arnhem.

d) Continueren van tempotafels Woondeal
e) Evaluatie en continueren flexpool
f) Verkenning extra ambtelijke capaciteit
g) Continueren van tools zoals woningbouwmonitor

<u>Speerpunt 2:</u> Verstedelijkingsstrategie
De verstedelijkingsstrategie Groene metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley landt in een verstedelijkingsakkoord met regio en rijk eind 2021. Met onderstaande acties wordt de uitvoering, doorwerking en monitoring daarvan in de regio geborgd. Sluit aan bij Woondeal en Voorontwerp- Omgevingsvisie Arnhem 2040.

a) Borging Verstedelijkingsstrategie en akkoord
b) Regionale Investeringsagenda's

c) Future-lab ‘Groene metropool’ en Dashboard
d) Dashboard ‘De staat van de Regio’

Speerpunt 3: Lobby
Sluit aan bij de Arnhemse lobby-agenda.

g) Verkenning agglomeratiekracht
h) Uitvoering lobbyplan
i) Uitvoeren afspraken Verstedelijkingsakkoord
j) Platform Groene Groei

Reactiebundel 5 opgaven regionale agenda 2022 Groene Metropoolregio

Werkdocument ter voorbereiding op de zienswijze regionale agenda 2022

	Bedrag per inwoner/bedrag Arnhem	**Bestaand (regionaal) geld in begroting?**
Verbonden regio	€ 1,30/€211.220	De financiële bijdrage van €211.220 is voor 2021 geregeld vanuit de middelen van mobiliteit en voor 2022 vanuit de algemene middelen.
Speerpunt 1: Gebiedsgerichte corridoraanpak		Voor dit speerpunt zijn capaciteit en middelen voor (kleine) eigen onderzoeken beschikbaar.
Speerpunt 2: Regionaal (snel)fietspadennetwerk		Voor dit speerpunt zijn capaciteit en middelen voor (kleine) eigen onderzoeken beschikbaar.
Speerpunt 3: Hubs en knooppunten		Voor dit speerpunt is beperkt capaciteit beschikbaar. Er zijn middelen voor (kleine) eigen onderzoeken beschikbaar.
Speerpunt 4: Gedragsaanpak en duurzame mobiliteit		Voor dit speerpunt is geen capaciteit beschikbaar. Huidige inzet voor dit speerpunt (bijdrage S&SO) wordt ingehuurd
Speerpunt 5: Verkeersveiligheid		Voor dit speerpunt is beperkt capaciteit beschikbaar. Er zijn middelen voor (kleine) eigen onderzoeken beschikbaar.

Advies over de gehele opgave

De ambities en speerpunten van de opgave verbonden regio zijn herkenbaar en sluiten goed aan op het gemeentelijke beleid. Op het gebied van mobiliteit wordt al veel regionaal samengewerkt en opgepakt. Daarom zijn inzet van mensen en middelen voor deze opgave ook al deels geregeld.

<u>Prioriteiten voor Arnhem</u>

- Implementatie Actieplan HOV, Verkennen gebiedsaanpak Oostflank Arnhem en het uitwerken van het Toekomstbeeld OV2040.
- Verkennen van nieuwe snelle fietsroutes
- Regionale uitwerking Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) en het opstellen van de Investeringsagenda verkeersveiligheid

<u>Dwarsverbanden cross-overs</u>

Bij het speerpunt gebiedsgerichte corridoraanpak zijn sterke dwarsverbanden met de speerpunten uit de Groene Groeiregio.

<u>Speerpunt 1: Gebiedsgerichte corridoraanpak</u>

Dit speerpunt sluit goed aan op de bestaande activiteiten. Met name het uitwerken van het Toekomstbeeld OV2040, Implementatie Actieplan HOV, Provinciale aanbesteding OV, Verkennen en lobby A12 spoorcorridor en Verkennen gebiedsaanpak Oostflank Arnhem zijn al lopende activiteiten waar ook vanuit Arnhem een bijdrage aan wordt geleverd. Het opstellen en toepassen van het nieuwe Regionaal Multimaal Model Arnhem Nijmegen is een relatief nieuwe opgave. Gezien de druk op ons

wegennet en de noodzaak om alle modaliteiten in te zetten om de stad en de regio bereikbaar te houden, ondersteunen wij ook deze opgave. De prioriteit van Arnhem zal liggen op Implementatie Actieplan HOV, Verkennen gebiedsaanpak Oostflank Arnhem en het uitwerken van het Toekomstbeeld OV2040. Hierbij zien wij sterke verbanden met de speerpunten uit de Groene Groeiregio.

Speerpunt 2: Regionaal (snel)fietspadennetwerk

Dit speerpunt sluit goed aan op de bestaande activiteiten. Met name het opstellen meerjaren Regioagenda Fiets (MRF), Nationaal Toekomstbeeld fiets en de verkenning van nieuwe snelle fietsroutes zijn al lopende activiteiten waar ook vanuit Arnhem een bijdrage aan wordt geleverd. Er zijn echter ook enkele nieuwe activiteiten. Deze sluiten echter ook goed aan op de Arnhemse ambities. Prioriteit ligt de komende jaren op het verkennen van nieuwe snelle fietsroutes.

Speerpunt 3: Hubs en knooppunten

Dit speerpunt sluit aan bij de Arnhemse ambitie. Het Arnhemse beleid dient echter nog te worden opgesteld. Het beleid en de onderzoeken van de provincie en de regio zullen hiervoor wel een deel van de basis vormen. Vanuit Arnhem dient er dus een inhaalslag te worden gemaakt, voordat vol kan worden meegegaan in de acties uit dit speerpunt.

Speerpunt 4: Gedragsaanpak en duurzame mobiliteit

Inzetten op duurzame mobiliteit, onder andere door gedragsbeïnvloeding van verkeersdeelnemers sluit ook aan de bestaande activiteiten van de gemeente Arnhem. Deze activiteiten komen deels voort uit het programma Ruimte voor Ontwikkeling en deels uit het programma Nemia. Inzet zit met name in de projecten vanuit Slim & Schoon onderweg. Ook de andere activiteiten sluiten goed aan op de Arnhemse ambities, maar daar wordt momenteel nog bijna niet aan gewerkt.

Speerpunt 5: Verkeersveiligheid

Dit speerpunt sluit goed aan op de bestaande activiteiten. Prioriteit ligt de Regionale uitwerking Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) en het opstellen van de Investeringsagenda verkeersveiligheid. De andere twee activiteiten (landbouwroutes en verkeersveiligheid pakketdiensten) zijn (nog) niet relevant voor Arnhem.

	Bedrag per inwoner/bedrag Arnhem	Bestaand (regionaal) geld in begroting?
Productieve regio	€ 0,82 (incl. €0,16 RPW)/€118.608	
Speerpunt 1: Ondernemerschap in het MKB		Middelen voor MKB-deal in de begroting.
Speerpunt 2: Human Capital; onderwijs en arbeidsmarkt		Voor ondersteuning initiatief House of IT is een bedrag gereserveerd, maar geen specifieke middelen voor genoemde acties.
Speerpunt 3: Doorontwikkeling van (inter)nationale clusters		Bijdragen aan Connectr de komende jaren, maar geen specifieke middelen voor genoemde acties.
Speerpunt 4: Versterking van duurzame logistiek		Nee.
Speerpunt 5: Toekomstbestendige Werklocaties		De gemeentelijke bijdrage daalt t.o.v. 2021. Onduidelijk is echter in hoeverre de kwalitatieve verbeterslag al in deze kosten zijn opgenomen. Leidt dit tot meerkosten dan zal dit alsnog bij de gemeenten opgehaald moeten worden.

Advies over de gehele opgave

Algemeen

De ambities en speerpunten van de opgave productieve regio zijn met innovatie, werkgelegenheid en Covid'19 herstel herkenbaar. Belangrijk is nog wel de verdere afstemming met The Economic Board, met name op de speerpunten inter(nationale) clusters en Human Capital wie welke rol heeft en wie leidend is in de verschillende acties die benoemd zijn.

Prioriteiten

De speerpunten Ondernemerschap in het MKB, Human Capital, doorontwikkeling internationale clusters en tToekomstige werklocaties hebben in Arnhem prioriteit.

Dwarsverbanden andere opgaven

Er zijn dwarsverbanden te vinden tussen productieve regio en de andere opgaven.
Zo is er een dwarsverband met circulaire regio. In de acties van circulaire regio staat de actie: Werkplekken voor praktisch en technisch geschoolden. Dit hangt samen met het speerpunt Human Capital van de opgaven productieve regio. Bepalen waar deze actie komt te liggen.
Ook met de opgave Ontspannen regio is er een dwarsverband met speerpunt 1: ondernemerschap in het MKB. Detailhandel, horeca en recreatie & toerisme zijn veelal MKB-ondernemers. Ook voor ondernemers in deze sectoren zijn financiering en digitalisering. Afstemming tussen de opgavemanagers over welke ondernemers uit de sectoren van de ontspannen regio gebruik maken van de acties lijkt gewenst.
Ook tussen verbonden regio en productieve regio liggen dwarsverbanden door het speerpunt met betrekking tot versterking duurzame logistiek. Dit heeft temaken met mobiliteitshubs en corridoraanpak. Ook bereikbaarheid werklocaties kan een punt van aandacht zijn.

Speerpunt 1: Ondernemerschap in het MKB (prioriteit)

Dit speerpunt past bij wat Arnhem zelf ook wil doen en doet. Omdat zowel financiering als digitalisering als (elders) human capital en energy plus kennis/innovatie worden genoemd. We kunnen ons vinden in

de uit te voeren acties programma toekomstgericht ondernemen, inzichtelijk maken financieringslandschap en Aanjagen ondernemersklimaat door kennisdeling en faciliteren ontmoeting Wel de vraag wat het in het leven roepen van een MKB award toevoegt naast andere prijzen die er al zijn en waarop een MKB dan moet uitblinken om die award te winnen.

Speerpunt 2: Human Capital; onderwijs en arbeidsmarkt (prioriteit)
Human Capital is een belangrijk speerpunt binnen de productieve regio, maar de meeste acties zijn nog niet heel concreet. Een actie is de verkenning bestaande instrumenten om te bepalen welke bestaande instrumenten het beste bijdragen aan het behalen van de genoemde resultaten. Bestaande instrumente die genoemd worden zijn Skillshub, House of IT, Connectr Business School. Dit zijn nog geen bestaande instrumenten maar slechts potentiële instrumenten die nog verder moeten worden opgezet. Twee andere acties zijn Behoefte ophalen bij MKB en verbindingen leggen en Netwerken verbinden voor gezamenlijke oplossingen. Dit zijn weinig concrete acties waarvan de toegevoegde waarde nog onvoldoende duidelijk is. De laatste actie is het opstellen van een Human Capital Agenda en past naadloos bij onze ambitie geformuleerd in de (concept) economische agenda onder de groeibepalende randvoorwaarde Human Capital. Vanuit de arbeidsmarktregio komt hierop wel de reactie van weer een Human Capital Agenda, want die is er al voor onderkant van arbeidsmarkt. Concretisering van waarvoor de HCA dient is dus erg gewenst.

Speerpunt 3: Doorontwikkeling van (inter)nationale clusters (prioriteit)
Binnen de regio zijn Health & hightech, Energy en Food aangewezen als speerpuntclusters. In Arnhem is Energy het speerpuntcluster. Het regionaal doorontwikkelen van de (inter)nationale clusters past bij de ambities van Arnhem op het gebied van Energy zoals opgenomen in de (concept) economische agenda. Zeker in combinatie met de maatschappelijke opgaven waar we voor staan.
De genoemde acties dragen bij aan aan het verder ontwikkelen van het Energycluster (in Arnhem). Vooral het belang van het aantonen van de betekenis voor de clusters voor de regiogemeenten en het regionale bedrijfsleven binden aan Connectr zijn van toegevoegde waarde voor Arnhem.

Speerpunt 4: Versterking van duurzame logistiek (lage prioriteit)
Logistiek an sich is niet direct een speerpunt voor Arnhem, maar de kansen voor Arnhem liggen vooral in de verduurzaming van de logistiek. Dit is eigenlijk een crossover tussen het logistieke cluster in de regio en het energycluster in regio Arnhem. Vooral de actie met betrekking tot kennisdeling van kansen voor verduurzaming logistiek op bestaande initiatieven biedt aanknopingspunten voor Arnhem. Het gaat dan over initiatieven op gebied van waterstof en snellaadpunten voor accu's voor binnenvaart die (later) mogelijk ook toepasbaar kunnen zijn in Arnhem.

Speerpunt 5: Toekomstbestendige Werklocaties (prioriteit)
Onderdeel van het speerpunt toekomstbestendige werklocaties is het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) met bijbehorende monitoring. Dit is een verplicht onderdeel. Echter niet alle kwalitatieve aspecten worden geborgd in het RPW en deze worden nu aanvullend meergenomen in dit speerpunt. Dit vertaalt zich in acties als inzicht in de ruimtelijke ontwikkeling van de kansrijke clusters. Hier ligt dus een link met speerpunt 3 doorontwikkeling van de (inter)nationale clusters. Ook de actie om een impuls te geven aan duurzame energie en circulaire economie op werklocaties past in de ambities van Arnhem op het gebied van NemiA bedrijven & Industire en de visie cirulaire economie.

	Bedrag per inwoner/bedrag Arnhem	Bestaand (regionaal) geld in begroting?
Circulaire regio	€ 0,81/€133.606	
Speerpunt 1: Circulaire bouw en infrastructuur		Alleen middelen voor circulaire GWW geregeld in Arnhemse begroting OR, verder geen middelen beschikbaar.
Speerpunt 2: Circulaire economie; Grondstoffen en ketens		Geen middelen gereserveerd in Arnhemse begroting, want nog geen middelen beschikbaar voor circulaire economie. Wel formatie geregeld voor 2 jaar.
Speerpunt 3: Water en klimaatadaptatie		Alleen voor LLDO huidige pilotfase middelen geregeld (Arnhem neemt deel), voor alle andere activiteiten m.u.v. actie 5 niet.
Speerpunt 4: Transitie naar duurzame energie		Voor actie a) RES, zijn geen Arnhemse middelen beschikbaar. Tot nu toe is dit gefinancierd door Rijk en provincie, hopelijk wordt dit voortgezet voor het vervolg. Voor actie d), inkoop energie, is formatie beschikbaar bij Vastgoed. Voor vergroening gas en elektriciteit en contractbeheer zijn laatste jaren middelen uit NemiA budget gebruikt, maar dit moet verschoven worden naar middelen bedrijfsvoering, totaal € 51.000,- /jaar. Voor acties 2,3,5,6 heeft Arnhem NemiA middelen en formatie beschikbaar voor Arnhemse activiteiten, niet voor regionale activiteiten. Actie g) in Arnhem is voor ConnectR en voor voucherregeling resp. € 1 mio en € 150.000,- /jaar beschikbaar gesteld. Actie h): voor Human Capital agenda nog geen middelen beschikbaar in Arnhem. Actie i): Arnhem doet eigen monitoring programma NemiA, we hebben geen middelen voor regionale monitoring.

Advies over de gehele opgave:

- Intekenen op deze opgave, daarbinnen wél prioriteren, zie hieronder de prioriteiten voor Arnhem.
- Het team van opgavemanagers de opdracht meegeven om de dwarsverbanden/cross-overs tussen de opgaven verder te concretiseren en een voorstel te maken in welke opgave de (eind)verantwoordelijkheid voor diverse acties, waartussen dwarsverbanden bestaan, komt te liggen. Zie dwarsverbanden hieronder en ook pagina 74/75 van de concept regionale agenda.
- Aandachtspunt: De regionale energiestrategie, een grote actie binnen deze opgave, valt buiten de begroting van deze opgave. De hoop en verwachting is dat de provincie voor de tweede helft van 2021 hier middelen voor beschikbaar stelt per regio. Vanaf 2022 verwachten we hiervoor een rijksbijdrage in het kader van het Klimaatakkoord, net als voor 2020/2021. Het is echter nog onbekend of, en zo ja, hoeveel middelen het rijk hiervoor beschikbaar gaat stellen.

- Aandachtspunt: bemensing van de regionale opgaven. De gewenste kwaliteiten op de juiste plek, hierop ook uitvragen en selecteren. Moeilijkheid hierbij is dat er bij deze opgave pas vanaf 2022 regionale middelen beschikbaar zijn om de inzet van ambtelijke capaciteit van gemeenten te vergoeden. Dit betekent dat de opgavemanager bij de opzet van de organisatie in 2021 afhankelijk is van goede wil van gemeenten en mensen en de regionale taken deels extra taken zijn. En dat er hierdoor niet te veel eisen gesteld kunnen worden aan en geïnvesteerd kan worden in de juiste bemensing.
- Dwarsverbanden/cross-overs met de andere opgaven zijn hieronder specifiek benoemd.

<u>Hoge prioriteiten voor Arnhem:</u>
- Circulaire inkoop GWW
- Circulair bouwen
- Versterken en verbreden van kennis over circulair bouwen, het stimuleren van houtbouw en proeftuinen
- Circulaire economie, grondstoffen en ketens
- Klimaatbestendig bouwen
- Living Lab Delta Oost (LLDO)
- Regionale energiestrategie (RES)
- Duurzame energie-inkoop

<u>Dwarsverbanden (zie ook pagina 74/75 'Samenhang tussen opgaven'):</u>
- Circulair bouwen: dwarsverbanden met Groene groeiregio en productieve regio: kennis moet worden ontwikkeld in Circulaire regio opgave - en toegepast worden in woondeal Groene groeiregio en Productieve regio
- Circulaire economie: grondstoffen en ketens: dwarsverband met Productieve regio.
- Park Lingezegen: dwarsverbanden met verstedelijkingsstrategie Groene Groeiregio en groen-blauw raamwerk Ontspannen regio
- Klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten: dwarsverbanden met groen-blauw raamwerk Ontspannen regio
- Klimaatbestendig bouwen: : dwarsverband met woondeal en verstedelijkingsstrategie Groene Groeiregio
- Regionale energiestrategie: dwarsverband met verstedelijkingsstrategie Groene Groeiregio.
- Werkplekken voor praktisch en technisch geschoolden: sterke dwarsverbanden met Human Capital agenda uit Productieve regio. Advies om het daar volledig onder brengen. Vanuit energietransitie alleen vraag bepalen naar werkplekken

Opmerkingen/reactie per speerpunt:

<u>Speerpunt 1: Circulaire bouw en infrastructuur</u>

a) Circulair opdrachtgeverschap GWW sluit aan op bestaande activiteit/project uit PFO Duurzaamheid. Arnhem is mede trekker van dit project. Financiering vanuit Arnhem uit begroting Openbare ruimte. ***Hoge prioriteit***

b) Circulair bouwen nieuwe woningen sluit aan op ambities Woondeal - **dwarsverbanden Groene groeiregio.** ***Hoge prioriteit***

c) Het versterken en verbreden van kennis over circulair bouwen, het stimuleren van houtbouw en proeftuinen sluit aan op ambities Woondeal. **Dwarsverbanden met Groene Groeiregio.** ***Hoge prioriteit***

<u>Speerpunt 2: Circulaire economie: grondstoffen en ketens</u>

Aansluiting Acties op Arnhems beleid en programma en prioritering. Deze opgave en speerpunten sluiten op hoofdlijnen aan op de Arnhemse visie Circulaire economie. Er zijn geen middelen beschikbaar, alleen formatie. Er zijn vele **dwarsverbanden met Productieve regio.**

<u>Speerpunt 3: Klimaatadaptatie en water</u>

Aansluiting Acties op Arnhems beleid en programma en prioritering. Deze opgave en speerpunten sluiten op hoofdlijnen aan op ambities Strategie Klimaatadaptatie Arnhem 2020-2030 .

a) Regionale adaptatiestrategieën: kennis delen is nieuw - ***lage prioriteit***

b) Living Lab Delta Oost (LLDO): hier zijn we als Arnhem al bij betrokken (geld voor pilots vanuit Openbare Ruimte / voor vervolg = opschaling zijn nog geen middelen beschikbaar) - ***hoge prioriteit***

c) Klimaatbestendig bouwen: ***hoge prioriteit*** voor Arnhem dus goed om dat regionaal ook te doen, versterkt elkaar. ***Dwarsverband met Groene Groeiregio***

d) Klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten: nieuw. Niet voor Arnhem wel regionaal, **dwarsverband met ontspannen regio - *midden prioriteit***

e) Rivier Klimaatpark IJssel -Grote projecten landschapsontwikkeling: alleen uithangbord, niet meer en minder (zijn lopende projecten). ***Lopende projecten***

f) Park Lingezegen: sluit aan op Arnhemse ambities en beleid. **Dwarsverbanden met Opgave Groene Groeiregio en Ontspannen regio**. - ***Lopend project***

<u>Speerpunt 4: Transitie naar duurzame energie</u>

Aansluiting Acties op Arnhems beleid en programma en prioritering:

a) RES: ***hoge prioriteit*** voor Arnhem, sluit aan op onze ambities en op bestaande activiteiten. Geen middelen voor gereserveerd in begroting. Tot nu toe gefinancierd door Rijk en provincie, hopelijk wordt dit voortgezet voor het vervolg. **Dwarsverband met Verstedelijkingsstrategie Groene Groeiregio.**

b) Aanpak van bedrijventerreinen: we hebben een Arnhemse bedrijvenaanpak en willen graag meedoen aan onderzoek naar regionaal energieloket voor bedrijven. ***Midden prioriteit***

c) Energieloketten voor bewoners: hierin vaart Arnhem eigen koers, we zullen niet meedoen met gezamenlijk aanbesteden van regionaal energieloket. ***Geen prioriteit***

d) Inkoop energie: hierin doen we mee, voor gas en elektriciteit. Vergroening is erg belangrijk hierbij. ***Hoge prioriteit***

e) Kennisdeling projecten aardgasvrije wijken: goed om regionaal kennis te delen, maar hierbij waken voor overlap kennisdeling landelijk Programma Aardgasvrije wijken. ***Lage prioriteit***

f) Programma voor gedragsbeïnvloeding: hebben we zelf in de campagne Arnhem AAN. Heeft lokaal meeste effect, dus niet regionaal doen. ***Geen prioriteit***

g) Regionaal investeringsprogramma energie-opslag (waterstof e.d.): goede binding met ConnectR innovatieprogramma en Arnhemse voucherregeling innovaties (in de maak). ***Midden prioriteit***

h) Werkplekken voor praktisch en technisch geschoolden: sterke **dwarsverband met Human Capital agenda uit Opgave Productieve regio.** Advies om het daar volledig onder brengen. Vanuit energietransitie alleen vraag bepalen naar werkplekken.

i) Monitoring: dit gebeurt in kader van GEA en van RES, daarbij laten aansluiten

	Bedrag per inwoner/bedrag Arnhem	Bestaand (regionaal) geld in begroting?
Ontspannen regio	€ 0,57/ €92.612	Binnen deze opgave zit relatief weinig projectgeld; verhoudingsgewijs zitten de kosten in het personeel. Die staan niet bij ons op de begroting.
Speerpunt 1: Duurzaam toerisme		Op dit moment nog niet; we investeren op dit moment nog niet echt in deze regio (behalve TVAN). Wanneer er een regionale opdracht TVAN incl. gastheerschap komt, zal dit financiële voordelen opleveren. Maar dit ligt gevoelig en zal zeker niet voor 2023 van de grond komen. - wel: kleine reservering inventarisatie wandelnetwerk Arnhem-zuid (à 5k)
Speerpunt 2: Bruisende binnensteden en krachtige kernen		Nee
Speerpunt 3: Groen-blauw raamwerk		Nee, nieuwe actie
Speerpunt 4: Sterke culturele infrastructuur		NVT, wordt binnen dit speerpunt niet om projectgeld gevraagd.(?)

Advies over de gehele opgave

Positief advies, intekenen. Wel als opmerking toevoegen bij speerpunt 2 (BBKK): heb aandacht voor urgente opgave rondom leegstand in binnensteden en kernen!

- Let op het bestuurlijk proces i.r.t. Groen Blauw raamwerk vanwege het dwarsverband met Groene groeiregio.
- De provincie wordt gevraagd om een bijdrage. Mochten zij dit niet toezeggen, kunnen kosten hoger uitvallen en zullen we verder moeten prioriteren (dit is nu nog niet meegenomen).
- De meeste speerpunten zijn te klein om te prioriteren.

Dwarsverbanden/cross-overs met andere opgaven

Deze zjn per speerpunt benoemd.

Opmerkingen per speerpunt

<u>Duurzaam toerisme</u>

a) De samenwerking binnen deze regio rond toerisme is relatief nieuw en moet nog groeien. De visievormende trajecten zijn nodig om te bepalen hoe we willen samenwerken. De genoemde activiteiten sluiten aan bij de (Arnhemse) opgaven.
b) Arnhem vormt met de Veluwezoom het schakelpunt tussen de Veluwe en GMR. Dit heeft voor- en nadelen. We moeten scherp blijven op deze dubbeling en mogelijk lobbyen dat bepaalde uitvoering op subregionaal niveau plaatsvindt (bv. Aanleg wandelroutes. Wij hebben ze al, willen we niet nogmaals voor betalen).
c) De Veluwe is toeristisch al verder ontwikkeld. We tillen nu de toeristische kwaliteit van de GMR omhoog, richting dat niveau.
d) Cross-overs: Verbonden (routesystemen), Groen (recreatie vs. Natuur), Productief (human capital, vrijetijdseconomie).
e) Vanuit Arnhems perspectief. **Prioriteiten hoog:** gezamenlijke opdracht uitvoeringspartijen, strategische marketingvisie, opstellen toeristisch profiel. **Prioriteiten midden**: Stimuleren

spreiding recreatiedruk. **Prioriteit laag**: opstellen p.v.a. routenetwerken (want; wij zijn aangesloten bij Veluwe. Actie wordt nu gefinancierd door provincie en Verbonden Regio.) en opstellen vitaliteitsaanpak (te weinig daadkrachtig nog).

<u>Bruisende binnensteden krachtige kernen</u>

a) We zien dat veel acties bij de gemeenten liggen. Dan is dus de vraag waar je met elkaar meerwaarde kan creëren in de samenwerking.
b) We ondersteunen de acties zoals benoemd. Wel willen aandacht vragen voor wat anders: Zoals in de agenda beschreven is de problematiek rondom leegstand als gevolg van de coronacrisis groot en urgent. Als we zien welke acties er worden benoemd, voelt dit gezien de problematiek erg mager. We willen hier meer aandacht voor; laten we hier samen op anticiperen! [meenemen als opmerking / zienswijze.]
c) Cross-overs vooral binnen deze opgave (toerisme, leisure, cultuur) maar ook data en monitoring.

Achtergrond:
Een van de speerpunten van Bruisende Binnensteden in relatie tot de Ontspannen Regio is de bestrijding van leegstand in binnensteden. Provincie biedt en vraagt om een programma voor bestrijden van leegstand in steden en kernen door ondersteuning te bieden om structurele leegstand anders in te vullen, voor transformatie en verduurzaming van panden, herbestemmen naar andere functies dan detailhandel of horeca. Hier zit ook de koppeling met het programma Steengoed benutten van de provincie. Een investeringsimpuls in economische structuurversterking van binnensteden door gebiedsontwikkeling en investeringen in strategische culturele locaties en infrastructuur is noodzakelijk.

<u>Groen-blauw raamwerk</u>

a) Het landschap in deze regio is de basis van onze identiteit. Met het verder ontwikkelen van deze gebieden staat het landschap aan de basis. Het raamwerk vormt input voor verschillende grote opgaven.
b) In deze opgave wat onderbelicht, een rare eend in de bijt. Heb voldoende aandacht voor de positie van het raamwerk binnen de opgaven in het bestuurlijk proces.
c) Er zijn cross-overs met de Groene groei opgave, de circulaire opgave en binnen deze opgave (recreatieve- toeristische). Voor al deze opgaven is een aantrekkelijk, vitaal en groeiend landschap voorwaardelijk om de groei van bewoners en gebruikers gezond op te kunnen vangen. Klimaat adaptieve maatregelen gaan een op een samen met het kwalitatief en kwantitatief verbeteren van het regionale groen blauwe raamwerk. In mindere mate ook productieve regio (groene omgeving i.r.t. vestigingsklimaat) en verbonden regio.

<u>Sterke culturele infrastructuur</u>

Het speerpunt sluit aan bij de doorontwikkeling van Cultuurregio 025: verbreding naar de regiogemeenten en instellingen. We steunen de gestelde prioriteiten.

a) Op verzoek van de provincie wordt het Transformatieplan opgesteld. Het ambitieniveau kan worden bijgesteld naar gelang de reactie van de provincie op het plan.

	Bedrag per inwoner/bedrag Arnhem	Bestaand (regionaal) geld in begroting?
Groene Groei	€ 0,82/ 133.231,-	
Speerpunt 1: versnelling / wonen in balans		Budget Woondeal t/m 2022
Speerpunt 2: leefomgeving: verbinden van de ruimtelijke opgaven		Budget Verstedelijkingsstrategie groene metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley t/m 2021. >2021: PM
Speerpunt 3: agglomeratiekracht vertellen van de kracht van de groene groei-regio		Synergie met Lobby-agenda Arnhem.

Advies over de gehele opgave:
Intekenen op deze opgave; Arnhem heeft in 2020 de woondeal ondertekend en is één van de partners in deze samenwerking waar de versnelling van de woningbouw, de tempotafels, flexpool en woningbouwmonitor deel van uit maken. De financiering van de uitvoering van de woondeal is ook voor 2022 binnen de regio geborgd. De verstedelijkingsstrategie Groene metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley volgt uit de woondeal. Resultaat is een verstedelijkingsstrategie en een verstedelijkingsakkoord met rijk en regio eind 2021. Tot en met 2021 is de bijdrage van Arnhem gedekt. De uitvoering van het verstedelijkingsakkoord in 2022 wordt met de opgave Groene Groei geborgd voor de regio, en daarmee ook voor Arnhem.

Om de haalbaarheid en realisatiekracht van de opgave groene groei te vergroten stellen we voor te focussen op een aantal prioritaire acties.

Hoge prioriteiten voor Arnhem:
Borgen van de afspraken woondeal en verstedelijkingsstrategie om tot investeringsafspraken te komen ten aanzien van versnelling woningbouw en binnenstedelijk bouwen.
1 (a, b, d) versnellen van de woningbouw (woondeal/tempotafels/monitor)
2 (a, b) borgen verstedelijkingsakkoord en investeringsagenda om tot realisatie te komen
3 (b, c) lobbykracht vergroten

Cross-overs
Naast prioriteren van acties is er tussen de verschillende regionale opgaven ook synergie aan te brengen in zogenaamde cross-overs.

Enkele voorbeelden daarvan zijn: Versterken van het landschappelijk raamwerk (Ontspannen regio), de voorgestelde pilots klimaatadaptatie (Circulaire regio) en de verstedelijkingsopgave (Groene groei). Ook zijn er cross-overs te maken tussen Circulaire regio, de Productieve Regio en Groene groei (tempotafel circulair bouwen). We vragen de opgave managers deze cross-overs te benutten om te komen tot een compacter en integraler werkprogramma wat niet alleen kosteneffectief is maar ook meer impact voor de regio kan opleveren.

Opmerkingen/reactie per speerpunt:

Speerpunt 1 (Woondeal)

Uitvoering en financiering t/m 2022 geborgd. Sluit aan bij het PvA Woningbouw Arnhem.

d) Continueren van tempotafels Woondeal
e) Evaluatie en continueren flexpool
f) Verkenning extra ambtelijke capaciteit
g) Continueren van tools zoals woningbouwmonitor

Speerpunt 2: Verstedelijkingsstrategie

De verstedelijkingsstrategie Groene metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley landt in een verstedelijkingsakkoord met regio en rijk eind 2021. Met onderstaande acties wordt de uitvoering, doorwerking en monitoring daarvan in de regio geborgd. Sluit aan bij Woondeal en Voorontwerp-Omgevingsvisie Arnhem 2040.

a) Borging Verstedelijkingsstrategie en akkoord
b) Regionale Investeringsagenda's
c) Future-lab 'Groene metropool' en Dashboard
d) Dashboard 'De staat van de Regio'

Speerpunt 3: Lobby

Sluit aan bij de Arnhemse lobby-agenda.

g) Verkenning agglomeratiekracht
h) Uitvoering lobbyplan
i) Uitvoeren afspraken Verstedelijkingsakkoord
j) Platform Groene Groei

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Gemeenteraden van de deelnemende
gemeenten aan de Groene Metropoolregio
Arnhem-Nijmegen

Datum : 14 april 2021
Uw kenmerk :
Ons kenmerk : 2021-GMDB-07
Zaaknummer :
Contactpersoon : Dhr. A. Joustra
E-mailadres : a.joustra@regioan.nl

Onderwerp: aanbieding concept-regionale agenda 2022
(incl. actualisatie regionale agenda 2021) Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Geachte raad,

Met gepaste trots presenteren wij u de concept-regionale agenda 2022 (incl. actualisatie regionale agenda 2021) van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Deze agenda is ons inhoudelijk kompas om de ambities van onze regionale samenwerking in de komende jaren samen te bereiken. Hiertoe zijn de vijf centrale opgaven verder uitgewerkt, speerpunten concreter gemaakt en voorzien van acties en benodigde middelen.

Deze regionale agenda wordt u ter consultatie aangeboden. In de vergadering van het algemeen bestuur op 7 juli 2021 zullen we op basis van uw reacties richting geven aan de definitieve versie van de regionale agenda 2022. De definitieve regionale agenda wordt in de vergadering van het algemeen bestuur van 15 september vastgesteld. Daarna wordt deze aan u aangeboden. Op basis van deze definitieve agenda wordt u uitgenodigd om in te tekenen op de opgaven voor het jaar 2022. Vanaf 2023 zullen de opgaven een meerjarig karakter krijgen.

WAT VRAGEN WIJ

Zoals toegezegd bij het versterkingsproces, willen we de gemeenten (colleges en raden) al in het voorjaar om een reactie vragen op de concept regionale agenda voor het jaar (jaren) daarop. Dit geeft het algemeen bestuur de kans om nog bij te sturen in ambities, acties of middelen voordat de definitieve versie aan u aangeboden wordt. Ook geeft het gemeenten de kans om in hun voorjaars-, kader- of zomernota rekening te houden met de gevraagde middelen voor het intekenen op de opgaven uit de definitieve regionale agenda.

Aan u wordt gevraagd of uw college en uw raad zich herkent in de (uitwerking van de) ambities en bijbehorende acties in de concept regionale agenda 2022 en welke u eventueel mist. Nodigt deze concept agenda uit tot intekenen op de opgaven?

Het regiobureau is bereid om, daar waar nodig, tijdens de raadsbehandeling een toelichting te geven.

MOTIES

In een aantal deelnemende gemeenten zijn moties aangenomen die invloed hebben op de invulling van de opgaven. De motie over het klimaatakkoord van Parijs (gemeente Rheden) komt terug in de circulaire regio, de motie over biodiversiteit (gemeente Nijmegen) bij het groen blauwe raamwerk in de ontspannen regio. Op de moties over de monitor brede welvaart (gemeente Doesburg, Duiven en Rheden) wordt in de inleiding van de concept regionale agenda ingegaan. Het streven is om u voor de zomer apart te informeren over de verschillende moties en de beantwoording hiervan.

PROCEDURE

We vragen u voor 30 juni aanstaande te reageren. Deze termijn is langer dan de gangbare 8 weken voor bijvoorbeeld zienswijzen op een begroting. In dit opstartjaar willen we graag voldoen aan het verzoek dat door leden van het algemeen bestuur op 7 april jl. is gedaan om de termijn zo ruim mogelijk te maken. Consequentie hiervan is dat een deel van de informatie voor het algemeen bestuur wordt nagezonden aangezien de stukken, volgens het reglement van orde van het algemeen bestuur, op 30 juni beschikbaar gesteld moeten worden ten behoeve van de vergadering op 7 juli. Wij willen u dan ook dringend verzoeken om zo snel mogelijk na uw raadsvergadering, liefst binnen 2 werkdagen, ons uw reactie te doen toekomen. Definitieve vaststelling van de regionale agenda is voorzien in de vergadering van het algemeen bestuur op 15 september as.

CONSEQUENTIES VAN NIET INTEKENEN VAN EEN AANTAL GEMEENTEN

De concept regionale agenda bestaat uit vijf met elkaar verweven opgaven. Deze agenda is een uitdrukkelijke uitnodiging om in te tekenen op alle opgaven. Desondanks kan de situatie zich voordoen dat een (aantal) gemeente(n) besluit niet deel te nemen aan een specifieke opgave. Indien dit aan de orde is, wordt met de voor die opgave verantwoordelijke bestuurlijk opdrachtgever bekeken wat de consequenties zijn. Dit kan zijn dat de acties gefaseerd worden of dat bepaalde acties anders of met minder middelen uitgevoerd kunnen worden, omdat er minder gemeenten deelnemen. Het kan ook zijn dat de inwonerbijdrage per gemeente omhoog gaat. We hopen op basis van uw reacties op de concept regionale agenda grotendeels te weten welke gemeenten in zullen tekenen op de opgaven. In de definitieve agenda kunnen we hier dan op anticiperen.

VERSTEDELIJKINGSSTRATEGIE

In de komende 2 maanden zal een consultatieronde langs de gemeenten plaatsvinden over de Verstedelijkingsstrategie. Wij adviseren u om de bespreking van deze strategie waar mogelijk te combineren met die van de concept regionale agenda, gelet op de onderlinge samenhang.

BEGROTING 2022

Naast de regionale agenda 2022 ontvangen de gemeenten ook een separaat schrijven over de conceptbegroting 2022. De regionale agenda geeft de inhoudelijke oplading van de conceptbegroting 2022 weer en is door het algemeen bestuur eveneens op 7 april jl. vrijgegeven voor reactie. Conform de bepaling van de Wet gemeenschappelijke regeling (wgr) wordt uw gemeenteraad uitgenodigd een zienswijze in te dienen.

TOT SLOT

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zien uw reactie graag tegemoet. Nadere informatie kunt u verkrijgen bij de directeur/secretaris van Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, de heer A. Joustra.

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

de voorzitter	de secretaris
Drs. H.M.F. Bruls	Drs. A. Joustra

Bijlage:

- concept regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

CONCEPT-REGIONALE AGENDA 2022

en actualisatie regionale agenda 2021

groene metropoolregio
arnhem nijmegen

15 april 2021

Tussen groen, stad en ICE in Arnhem

Voorwoord

Met gepaste trots bied ik u de concept-regionale agenda 2022 aan. Een regionale agenda die in zeer korte periode tot stand is gekomen door de inzet van velen (ambtelijk en bestuurlijk) in de regio.

Nog geen half jaar geleden hebben de gemeenten zich uitgesproken om de regionale samenwerking te versterken en de gezamenlijk ambities onderschreven. Deze agenda geeft, na het tussenjaar 2021, inhoud en richting aan onze ambities in 2022.

Eén van de kernwaarden van de versterkte samenwerking is transparantie. Deze agenda maakt helder wat de 5 integrale opgaven zijn en wat we willen doen in 2022 om onze ambities te bereiken. Met het aanbieden van deze concept-agenda nodigen wij de gemeenten (colleges en gemeenteraden) uit de opgaven te beoordelen en waar nodig aan te scherpen. Dit passend binnen de P&C cyclus in uw eigen gemeente. Met de ontvangen reacties is het voor het Algemeen Bestuur mogelijk om kort na de zomer een gedragen regionale agenda 2022 vast te stellen. Die agenda omvat 5 integrale opgaven waar gemeenten op uitgenodigd worden om in te tekenen. Vooralsnog voor 1 jaar. De intentie is daarna afspraken te maken over meerdere jaren.

Werken aan een regionale agenda kost naast menskracht ook geld. Ik realiseer me daarbij dat veel gemeenten in financieel zwaar weer zitten. Elke nieuwe uitgave wordt gewogen. Het gevraagde bedrag per opgave is echter in vele gevallen geen nieuw geld. Veel zaken gebeuren nu al op regionale schaal met een bijdrage van uw gemeente; we starten immers niet op ‘nul’ met regionale samenwerking. Daarnaast omvat de regionale agenda taken die al binnen gemeenten gedaan worden en taken, die op de gemeente afkomen. Taken, die efficiënter en effectiever in gezamenlijkheid en op regionale schaal opgepakt kunnen worden.

Ik hoop dat alle gemeenten de ruimte weten te vinden om de schouders onder de gezamenlijk ambities te zetten. Met onze financiële inzet kunnen we er in slagen onze partners (Provincie, Rijk, Europa, bedrijfsleven en kennisinstellingen) te overtuigen om langjarig te investeren in de Groene Metropoolregio.

Mocht u hierbij vanuit het dagelijks bestuur of het regiobureau ondersteuning wensen, dan zijn wij daartoe natuurlijk graag bereid. Ik wens uw college en uw gemeenteraad een goede gedachtewisseling.

Vriendelijke groet,

Hubert Bruls
Voorzitter Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

In het kort

Onze gezamenlijke visie op de regio Arnhem Nijmegen

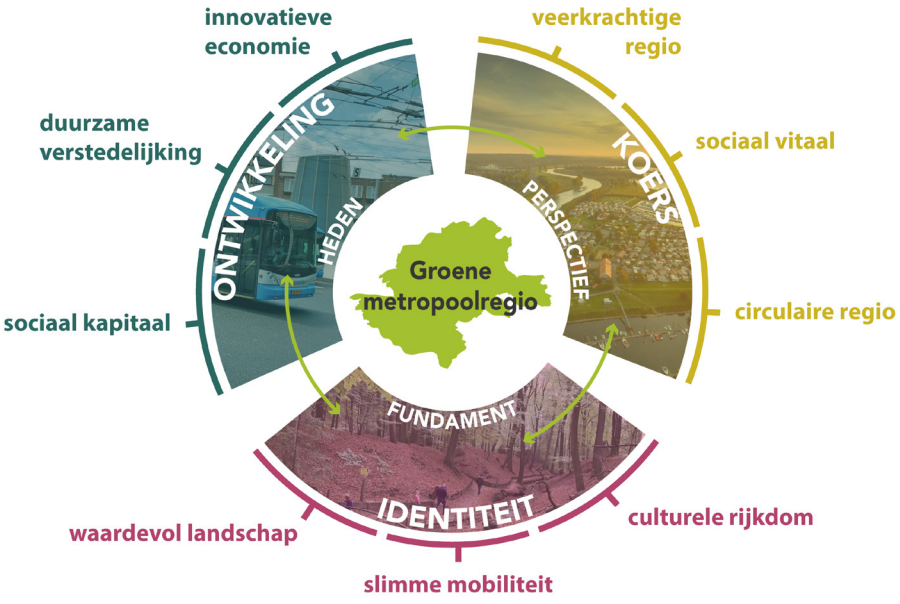
Horizon
Onze gezamenlijke ambitie:
- we positioneren ons als dé groene metropoolregio van Nederland
- we profileren ons als dé (inter)nationale circulaire topregio 2050
- we werken samen aan dé ontspannen groeiregio in balans

Hiervoor werken we als regio samen:

Fundament
We werken samen aan het behoud van de identiteit van de regio:
- we zetten ons in voor een gevarieerd cultuurlandschap
- we houden de regio strategisch bereikbaar
- we ontwikkelen de culturele netwerken in de regio

Heden
We werken samen aan de ontwikkeling van de regio:
- we ontwikkelen de regio als compleet stedelijk netwerk
- we ontwikkelen energy, food, health en hightech als topsectoren
- we benutten talent en het menselijk kapitaal in de regio

Perspectief
We werken samen aan de koers van de regio:
- we maken onze regio veerkrachtig voor klimaat en energie
- we zetten breed in op de circulariteit van onze economie
- we werken aan een vitale en ontspannen leefomgeving

Inhoud

Regionale Agenda Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen 2022

Verbonden regio

- *Ambitie, partners en 2021*
- Speerpunt 1: Gebiedsgerichte corridoraanpak
- Speerpunt 2: Regionaal (snel)fietspadennetwerk
- Speerpunt 3: Hubs en knooppunten
- Speerpunt 4: Gedragsaanpak duurzame mobiliteit
- Speerpunt 5: Verkeersveiligheid

Productieve regio

- *Ambitie, partners en 2021*
- Speerpunt 1: Stimuleren ondernemerschap in het MKB
- Speerpunt 2: Human Capital; onderwijs en arbeidsmarkt
- Speerpunt 3: Doorontwikkeling van (inter)nationale clusters
- Speerpunt 4: Versterking van duurzame logistiek
- Speerpunt 5: Toekomstbestendige werklocaties

Circulaire regio

- *Ambitie, partners en 2021*
- Speerpunt 1: Circulaire bouw en infrastructuur
- Speerpunt 2: Circulaire economie; grondstoffen en ketens
- Speerpunt 3: Water en klimaatadaptatie
- Speerpunt 4: Transitie naar duurzame energie

Ontspannen regio

- *Ambitie, partners en 2021*
- Speerpunt 1: Duurzaam toerisme
- Speerpunt 2: Bruisende binnensteden en krachtige kernen
- Speerpunt 3: Groen-blauw raamwerk
- Speerpunt 4: Sterke culturele infrastructuur

Groene groeiregio

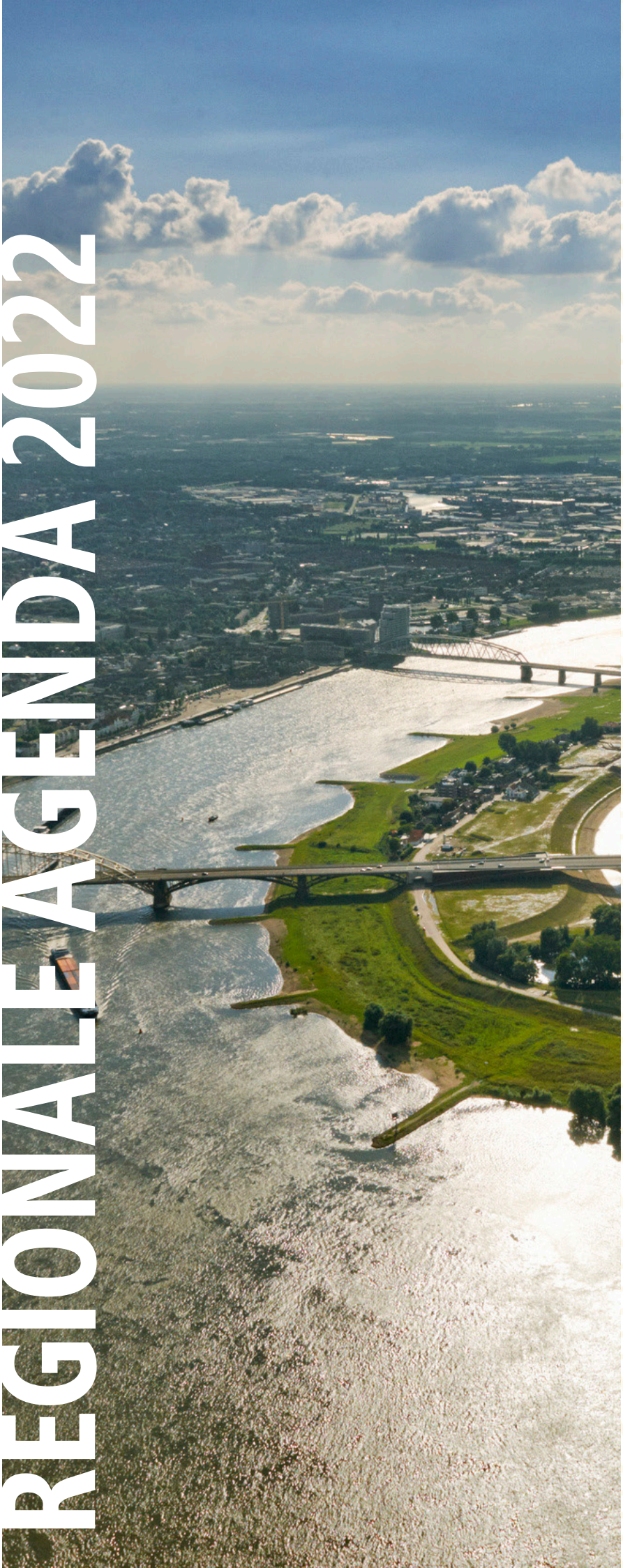
- *Ambitie, partners en 2021*
- Speerpunt 1: Wonen in balans: *Versnellen* van de woningbouw
- Speerpunt 2: Leefomgeving: *Verbinden* van de ruimtelijke opgaven
- Speerpunt 3: Agglomeratiekracht: *Vertellen* van de kracht van de Groene groeiregio

Samenhang opgaven

Financiële paragraaf

Bijlage: bestuurlijke opgaveteams

REGIONALE AGENDA 2022

Met deze Regionale agenda geven we richting aan de versterkte regionale samenwerking. We geven vorm en inhoud aan onze gedeelde ambitie voor kwalitatieve groene groei. Onze inzet: elkaar actief opzoeken, partijen verbinden en samen zoeken naar nieuwe kansen!

Nationaal park Veluwezoom

REGIONALE AGENDA GROENE METROPOOLREGIO ARNHEM-NIJMEGEN 2022

In het najaar van 2020 is de eerste regionale agenda voor de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen aangeboden aan de 18 gemeenten door de Stuurgroep Versterking Regionale samenwerking regio Arnhem-Nijmegen. Op basis van de visie en de regionale agenda hebben 18 gemeenten de stap gezet naar een versterkte regionale samenwerking.

Voor u ligt de concept-regionale agenda voor het jaar 2022. Hierin zijn de vijf centrale opgaven verder uitgewerkt, speerpunten concreter gemaakt en voorzien van acties en benodigde middelen. Omdat de regio zich in een opstartfase bevindt, is deze agenda de uitnodiging aan gemeenteraden om in te tekenen op de 5 opgaven voor het jaar 2022. De intentie is om volgend jaar met een meerjarige agenda te komen, waarna ook meerjarig op de opgaven ingetekend kan worden.

Het jaar 2022 kan niet los gezien worden van 2021. In deze regionale agenda lichten we toe welke resultaten en activiteiten we in 2021 al oppakken om in 2022 resultaten te kunnen boeken. Dit als actualisatie én concretisering van de versie die in het najaar van 2020 aangeboden is. Ook blikken we vooruit op het jaar 2023: welke acties lopen door of zijn een vervolg op wat we in 2022 in gang willen zetten?

Deze agenda geeft invulling aan de inhoudelijke samenwerking als regio: fris, innovatief, integraal en verbindend. Daarmee is het ons inhoudelijk kompas om de ambities van onze regionale samenwerking in de komende jaren samen te bereiken.

Ambitie: groene groei!

We zijn een bloeiend stedelijk netwerk, zonder de overdruk van de Randstad. Dat willen we zo houden. We verwachten dat onze regio nog verder zal groeien, in inwoners, in werkgelegenheid, in mobiliteit. We hebben een forse woningbehoefte van circa 35.000 extra woningen tot 2030. We zetten in op blijvend werk en huisvesting voor onze inwoners. We zien ook dat onze gekoesterde leefkwaliteit bedreigd wordt als we niet gezamenlijk sturen op de groei die op ons afkomt. Als gemeenten willen we daarom op regionaal niveau samenwerken, met elkaar en onze partners: hoe leiden we de groei gezamenlijk in goede banen, zodat de balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit in de regio behouden blijft? Daarom: groene groei!

Opgavegericht samenwerken
Deze centrale ambitie hebben we uitgewerkt en onderbouwd in de regionale visie 'Regio Arnhem-Nijmegen, de groene metropoolregio' (d.d. 23 september 2020). In deze visie hebben we negen uitdagingen geformuleerd vanuit urgentie, fundament, heden en perspectief. Dit zijn de uitdagingen die we in de opgaven van de regionale agenda bijeenbrengen. Op deze manier komen we los van de traditionele sectoren. Immers, resultaten voor onze maatschappelijke opgaven boeken we alleen met een meer integrale aanpak in samenwerking met diverse overheden én met onze private en maatschappelijke partners. Onze opgavegerichte samenwerking ondersteunt deze beweging naar samenwerking in allianties. De opgaven van de Groene Metropoolregio bieden focus op concrete speerpunten vanuit een integrale blik.

Vijf integrale opgaven
De vijf opgaven zoals ze beschreven zijn in de eerste regionale agenda, staan ook nu centraal. De opgaven bestrijken een logische 'deelverzameling' van het integraal werken. Deze agenda is richtinggevend en maakt integraliteit beheersbaar en handzaam.

Een opgave in de regionale agenda voldoet aan de volgende kenmerken:
- De opgave draagt positief bij aan ontwikkeling van de regionale ambities, aansluitend bij de ambities uit de lokale collegeprogramma's én de agenda's van hogere overheden.
- De opgave betreft een integraal maatschappelijk vraagstuk, die verbinding legt tussen meerdere sectoren en domeinen die vertaald worden in concrete acties en resultaten.
- De opgave vereist samenwerking in allianties met andere private en maatschappelijke partners op bovenlokaal niveau, alsmede met andere overheden op provinciaal, rijks- en Europees niveau.
- De opgave biedt toegevoegde waarde op regionaal niveau met lokale impact in meerdere gemeenten.

De Verbonden regio, de Productieve regio, de Circulaire regio en de Ontspannen regio combineren ieder een aantal beleidssectoren en domeinen met elkaar. De Groene groeiregio zet juist de integrale samenwerking en integrale afweging van ruimteclaims in de leefomgeving centraal, en adresseert zo de kernambitie van de visie. De Groene groeiregio is daarmee integrerend van karakter.

We pakken de opgaven in samenhang op. Dat is de kracht van onze werkwijze: vanuit verschillende invalshoeken werken we aan de maatschappelijke opgaven en versterken we elkaars acties. In de tabel op pagina 47 is de samenhang tussen opgaven inzichtelijk gemaakt.

Centrum Arnhem

Zevenheuvelenloop

Opgaven: speerpunten en activiteiten
Vanaf 1 januari 2021 zijn we officieel gestart met de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en de opgaven. De bestuurlijk opdrachtgever, haar/zijn bestuurlijk opgaveteam (bijlage 2), de andere betrokken wethouders, de opgavemanager en de betrokken inhoudelijke experts hebben in korte tijd deze concept-regionale agenda 2022 uitgewerkt én concrete acties opgestart in 2021. Bij het maken van de regionale agenda hebben we gemerkt dat het enthousiasme voor regionaal werken groot is en dat we met elkaar het belang hiervan zien. Het feit dat er een Groene Metropoolregio is met een 'gezicht' en mensen om zaken op te pakken, helpt om snel op tafel te krijgen waar we mee bezig zijn, waar we mee aan de slag willen en waar de prioriteiten liggen. De regionale agenda gaat uit van wat we met elkaar over vijf jaar willen bereiken en maakt dit concreet voor het komende jaar of jaren. Per opgave zijn resultaten, acties, een planning en een indicatie voor de benodigde middelen inzichtelijk gemaakt. De uitvoering van deze acties doen we natuurlijk niet alleen. Per opgave is beschreven met welke partners we samenwerken om onze ambities te realiseren.

In de regionale agenda staan per opgave verschillende acties. Acties gericht op de uitvoering van projecten en programma's, op lobby, het ontwikkelen van een visie of het verkennen van bepaalde onderwerpen. Deze acties zijn hard nodig om samenwerking vorm te geven, keuzes te maken en projecten en programma's concreet te maken en een stevige en uitnodigend verhaal te hebben bij onze regionale ambitie. Alleen zo kunnen we inspelen op kansen en (financierings) mogelijkheden die zich voordoen bij provincie, Rijk en Europa. Dit geldt zeker voor de opgaven waarop we in het verleden minder in regionaal verband hebben opgetrokken, zoals Ontspannen regio. De meeste van deze verkenningen/ visies zijn zo veel als mogelijk in het eerste kwartaal van 2022 gereed, zodat de uitkomsten vertaald kunnen worden in concrete acties met resultaten voor het jaar 2023.

Juist nu is onze gezamenlijke inzet hard nodig: de COVID-19 crisis raakt onze regio hard. Toerisme, binnensteden en centra van kernen, cultuur, de druk op natuur- en landschap om maar wat voorbeelden te noemen. Waar dat kan, maken we daarom direct een begin met activiteiten, waarvan we snel resultaat zien. We doen dit met middelen (capaciteit en geld) die al beschikbaar zijn vanuit Rijk, provincie of gemeenten zelf. Ook gaan we in 2021 aan de slag met het meetbaar maken van doelen en resultaten en het monitoren daarvan.

Monitor Brede Welvaart
Brede Welvaart gaat over de kwaliteit van het leven; het welzijn van de inwoners. In de regionale Monitor Brede Welvaart (CBS) wordt de brede welvaart van gemeentes, provincies en COROP-gebieden in kaart gebracht. Aan de hand van meer dan veertig indicatoren geeft de monitor een breed en divers beeld van de staat en ontwikkeling van de regionale samenleving. Door enkele gemeenten is in een motie gevraagd dit instrument in te zetten. Is de regionale inzet voldoende effectief en efficiënt is om de kansen te benutten of de knelpunten aan te pakken? De monitor draagt ook bij aan de legitimiteit van de gezamenlijk inzet op de regionale ambities. Het Algemeen Bestuur heeft inmiddels besloten in het 2e kwartaal van 2021 de mogelijkheden van toepassing van een Monitor Brede Welvaart Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen te onderzoeken.

Organisatie opgaven
Het bestuurlijk opgaveteam stuurt de uitvoering van de opgave aan, bewaakt voortgang en stelt zo nodig bij. Zij doet dit op advies van het opgaveteam, bestaande uit de opgavemanager en een coördinator per speerpunt. Deze speerpuntcoördinatoren zorgen voor de verbinding met de gemeenten door een werkgroep in te richten per speerpunt. Deze bestaat uit een vertegenwoordiging van de deelnemende gemeenten, waarbij gelet wordt op spreiding over de hele regio. Daarnaast worden alle relevante ambtenaren regelmatig op de hoogte gehouden en om input gevraagd.

Tijdens de regio-ochtenden en de regiodagen stelt het bestuurlijk opgaveteam de overige regiobestuurders op de hoogte van de voortgang van de uitvoering van de opgave. Tijdens deze regio ontmoetingen kunnen bestuurders gevraagd en ongevraagd advies geven over de uitvoering van de opgave. Daarnaast worden op raadsontmoetingen de raadsleden geïnformeerd over de ontwikkelingen van en in de opgaven.

Triple helix-samenwerking en bestuursakkoord
Werkelijke resultaten met toegevoegde waarde voor onze maatschappelijke opgaven boeken we alleen met een meer integrale aanpak en in een samenwerking met uiteenlopende partijen (overheid, bedrijfsleven, onderwijs en onderzoek). We werken dan ook met veel partners samen om de ambities binnen onze opgaven te verwezenlijken. Soms doen ze een groot deel van de uitvoering, soms zijn ze mede-initiatiefnemer, medefinancier of supporter. Belangrijk zijn de samenwerkingsrelaties met de provincie Gelderland en The Economic Board (TEB). Gezamenlijk zien wij het als onze verantwoordelijkheid om het voortouw te nemen in de regionale samenwerking. Voor een gezamenlijke uitvoering van de regionale agenda is een consistente, meerjarige samenwerking tussen deze drie partijen nodig. We bekrachtigen deze samenwerking in een bestuursakkoord en voorzien deze van een investeringsagenda, waarin partijen ieder hun commitment op het aandeel aan de opgaven bekrachtigen.

Samenwerking met het Rijk
Voor een aantal opgaven is er al een intensieve samenwerking met het Rijk. Denk aan het verstedelijkingsakkoord, de woondeal en de MKB-deal. We gebruiken 2021 om voor de opgaven te identificeren waar kansen voor (verdere) samenwerking met het Rijk.

Intekenen op opgaven door gemeenten
Zoals hierboven staat beschreven, hangen de vijf opgaven nauw met elkaar samen. Zij vormen elk een onmisbare schakel om onze ambitie te realiseren. Binnen de opgaven hebben de opgaveteams zich laten leiden door urgentie en betekenis van acties voor gemeenten. Alleen de acties die prioriteit hebben en die we kansrijker en succesvoller kunnen oppakken op regionaal niveau, zijn opgenomen in deze regionale agenda. We hopen daarmee dat alle gemeenten zich uitgenodigd voelen om in te tekenen op het geheel. Op basis van deze concept-regionale agenda kunnen

gemeenten zich een mening vormen of zij voornemens zijn in te tekenen op de opgaven voor één jaar (2022). In juni 2021 kunnen zij hun reactie op deze concept-regionale agenda kenbaar maken aan het AB. De opgaveteams verwerken deze reacties in een definitieve regionale agenda en leggen deze voor aan het AB. Op basis van deze definitieve regionale agenda, kunnen de raden besluiten om in te tekenen voor de opgaven, bij of na de begrotingsbehandeling 2022. De bijdrage per inwoner die genoemd zijn per opgave gaan over de acties voor 2022.

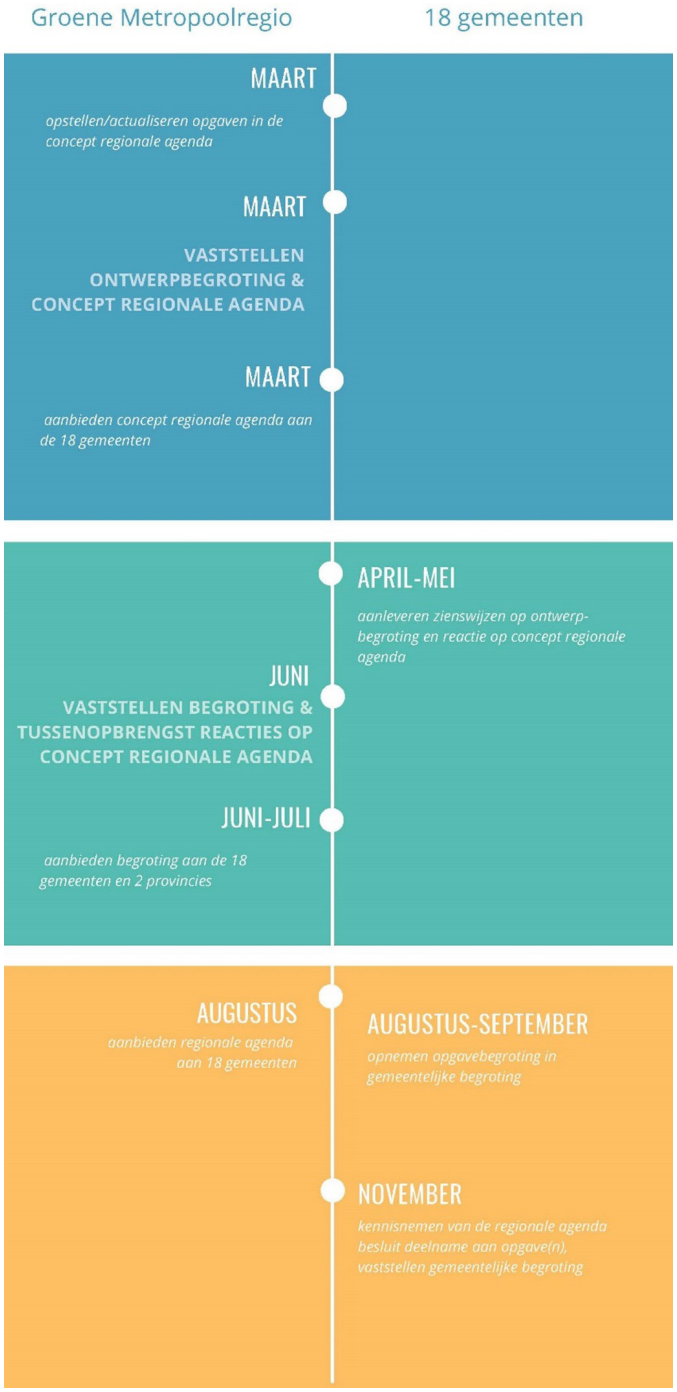
Als een gemeente besluit mee te doen aan een opgave, dan tekent het college, na het besluit van de gemeenteraad, hiertoe een opgaveovereenkomst. Hiermee zegt de gemeente toe de benodigde middelen ter beschikking te stellen. De basis voor deze overeenkomst ligt in artikel 27 van de Gemeenschappelijke Regeling. In de overeenkomst staan doel van de samenwerking, de resultaten en activiteiten van de opgave, de gemeentelijke bijdrage in financiën en de duur van de overeenkomst.

Overzicht proces

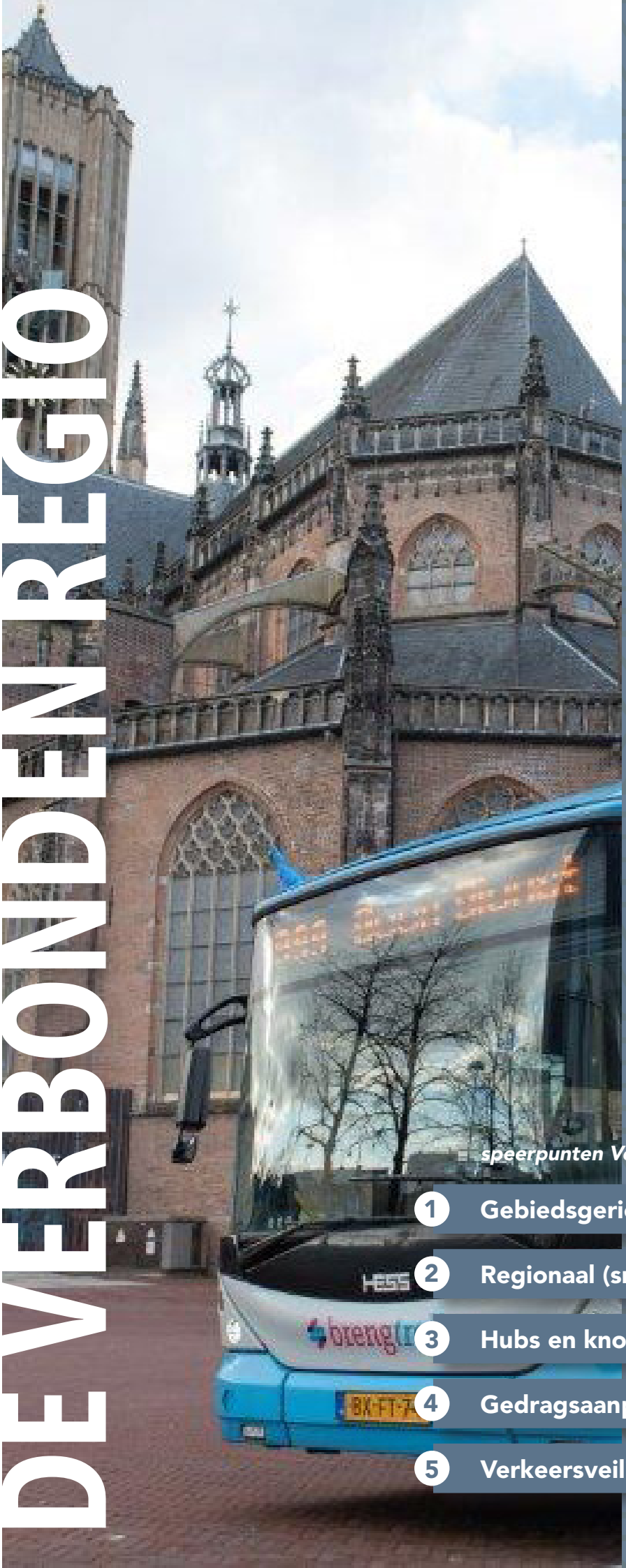
Met het proces van de regionale agenda en daarmee het intekenen op de vijf opgaven is aansluiting gezocht bij het proces rond de aanbieding van de concept-begroting van de Groene Metropoolregio voor het volgende jaar. Dit is een logische keuze omdat de gemeenten op een vroegtijdig moment een beeld krijgen welke middelen gevraagd gaan worden om de regionale agenda, dus de vijf opgaven, uit te voeren in het komende jaar (en jaren).

Het biedt gemeenten ook de mogelijkheid deze consultatiefase te gebruiken om opgaven aan te scherpen. De regionale agenda wordt elk jaar opnieuw voorgelegd aan de gemeenten.

In de visualisatie is dit proces vastgelegd.

DE VERBONDEN REGIO

Over vijf jaar:

Kunnen wij snel, comfortabel, veilig, schoon en betrouwbaar reizen. Dat is het devies. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk.

speerpunten Verbonden regio

1. **Gebiedsgerichte corridoraanpak**
2. **Regionaal (snel)fietspadennetwerk**
3. **Hubs en knooppunten**
4. **Gedragsaanpak en duurzame mobiliteit**
5. **Verkeersveiligheid**

Snelle (regionale) fietsroutes: Rijn Waalpad

AMBITIE EN SPEERPUNTEN

Wij willen de regionale en stedelijke bereikbaarheid (zeker in het kader van de grote woningbouwopgaven) waarborgen door een ombuiging naar meer gebruik van fiets en (H) OV op korte en langere afstand en een beter gebruik van bestaande infrastructuur. Behalve lucht op het regionale wegennet zorgt dit ook voor een duurzamere mobiliteit.

In de voorloper van deze regionale agenda, de Agenda Duurzame mobiliteit en bereikbaarheid uit 2019 zaten 6 sporen: Weg, Spoor, Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV), Fiets, Slim en Schoon Onderweg, Verkeersveiligheid. De doelen en projecten zoals hierin ondergebracht zijn nog steeds actueel. De vijf speerpunten zijn integraler opgezet en sluiten beter aan bij Gaaf Gelderland en de Gelderse Mobiliteitsvisie.

Logistiek is geen apart speerpunt binnen de Verbonden regio. Wel willen wij de logistiek binnen de Verbonden regio slimmer en duurzamer maken. In 2021 verkennen we hoe we in onze regio de economische kansen van de logistieke sector verder kunnen versterken. Daarnaast wordt een relatie gelegd met de logistieke corridor (samenwerking met de provincie Gelderland en TEB), het verduurzamen van de bouwlogistiek, digitalisering, binnenstadlogistiek, truckparking en het verduurzamen van de binnenvaart.

Wij stellen de reiziger centraal en verleiden de reiziger de slimste en schoonste keuzes te maken. We benutten mobiliteitsnetwerken beter en zetten in op actieve en schone mobiliteit. Groei in balans brengen met onze leefkwaliteit en aantrekkelijkheid van cultuur, recreatie en landschap.

Slim en schoon reizen door de vorming van mobiliteitshubs, het stimuleren van fiets/lopen op korte afstanden binnen het netwerk, het HOV-netwerk te vergroten en te versterken en door voor verbindingen op langere afstanden tussen stedelijke netwerken in te zetten op openbaar vervoer/spoor.

PARTNERS

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is één van de partners binnen het beleidsveld Mobiliteit. De acties uit deze regionale agenda voeren we samen met partners uit.

- de provincie Gelderland: de doelen zijn op al onze speerpunten sterk in lijn met elkaar. Veel van onze processen en projecten voeren wij samen uit. In nauw overleg wordt bepaald wie het voortouw heeft.
- Overige overheden (Rijk, andere regio's en de individuele gemeenten) en het Waterschap: Binnen de Verbonden regio ontplooien we activiteiten die onze inhoudelijke opgaven kunnen versterken. Hierbij moet gedacht worden aan het versterken van de relatie met andere regio's (o.a. kennisuitwisseling via het Gemeentelijk Netwerk Mobiliteit en Infrastructuur (GNMI)). Ook adviseren wij in voorkomende gevallen bij o.a. verschillende rijksprocessen. Daarnaast stemmen wij elkaars programma meer op elkaar af.
- TEB: hecht veel belang aan de mobiliteitsopgaven, omdat dit van wezenlijk belang is voor een goed vestigingsklimaat. Vanuit de regio maken wij graag gebruik van het netwerk van TEB om deze opgave verder te brengen. Rondom lobby en communicatie van strategische projecten kijken wij samen met TEB specifiek naar ieders rol en helpen en versterken we elkaar.
- Bedrijfsleven: Wij betrekken het bedrijfsleven actief bij onze initiatieven. Belangrijke partners, met wie we in het vervolgtraject afstemmen zijn: ondernemers, ondernemerscollectieven, koepelorganisaties en kennisinstellingen. Ook aanbieders zijn een belangrijke partij om samen te komen tot gerichte implementatie.
- Kennisinstellingen als Radboud Universiteit, Hogeschool Arnhem-Nijmegen, Van Hall Larenstein, ROC's dragen bij op verschillende niveaus bij aan de ontwikkeling van kennis op het gebied van de duurzame mobiliteit en bereikbaarheid. Daar waar mogelijk en wenselijk betrekken wij de onderwijssector in onze processen.
- Het Regionaal verkeersmanagementteam Arnhem Nijmegen (RVMT) is een samenwerking tussen wegbeheerders in onze regio (Rijk, Provincie en gemeenten). De opgavemanager stemt af met de voorzitter van het RVMT en vervult in voorkomende gevallen een actieve rol. Het RVMT wordt in 2021 geëvalueerd, waarbij ook gekeken wordt naar de governance.
- De Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen organiseert aanvullend vervoer voor mensen die gebruik maken van Wmo, Jeugdwet, leerlingenvervoer en kleinschalig OV in de regio. Hiervoor is de Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen opgericht. In de vervoersorganisatie sturen en beheersen de gemeenten samen de uitvoering en ondersteunende processen voor het aanvullend vervoer (Avan). De opgavemanager en de directeur van de Vervoersorganisatie stemmen frequent af.

Werken aan mobiliteitshubs en knooppunten

Trolley bussen - Arnhem

2021

In maart 2019 heeft het regionale Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit ingestemd om maximaal in te zetten op een structurele mobiliteitsaanpak, waarbij de regio een belangrijke speler binnen het publiek/private netwerk is. Hiervoor is naast een eenduidige inhoudelijke aanpak ook capaciteit en financiering essentieel. Sinds 2019 wordt ingezet op het versterken van de sturende kracht van de regionale mobiliteitsaanpak en is toegewerkt naar een regionaal mobiliteitsfonds. Dit mobiliteitsfonds wordt sinds 2020 gevoed door de 18 gemeenten. Ook is sinds 2020 gewerkt met gemeentelijke aanspreekpunten voor een zestal werksporen/beleidslijnen.

In december 2020 is het bestedingsplan Verbonden Regio 2021 besproken in het regionale Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit. De opgaven zoals die in 2019 met elkaar zijn overeengekomen zijn hierbij leidend. In totaal is voor 2021 een bijdrage nodig van iets meer dan € 1,2 miljoen. Een deel van de benodigde kosten worden gedekt vanuit de onderuitputting 2020 (€ 202.000). Resteert een bijdrage van € 1.022.541. Dit betekent dat aan de gemeenten gevraagd is om voor 2021 € 1,30 per inwoner per gemeente beschikbaar te stellen. Voor het deelprogramma Slim & Schoon Onderweg is in 2021 een cofinanciering vanuit het Ministerie van I&W, provincie Gelderland, gemeenten en werkgevers voorzien van € 1,15 miljoen, naast een bijdrage vanuit het regionaal mobiliteitsfonds van € 270.000.

De opgaven van de Verbonden regio komt voor het overgrote deel overeen met de koers die in 2019 is ingezet met het ambitiedocument duurzame mobiliteit en bereikbaarheid, waarbij nu ook is gekeken om strategische speerpunten en actualiteiten een plek te geven. Voor 2021 worden een aantal activiteiten ingezet die de opgave versterken. Een economische analyse ICE wordt opgeleverd en samen met de provincie Gelderland wordt o.a. een start gemaakt met het maken van een nieuwe regionaal multimodaal verkeersmodel en starten we de verkenningen rondom de gebiedsgerichte corridors. De regio zet in 2021 sterk in op een aantal majeure strategische processen/projecten als de A50, spoorcorridor Randstad-Arnhem-Ruhrgebied en het station Nijmegen. Daarnaast starten wij met investeringsagenda's (o.a. Hubs & knooppunten, fiets en verkeersveiligheid). Deze lijsten zijn een belangrijke input voor de Groene Metropoolregio als ook voor de provinciale Perspectievennota van medio 2021, waar mede wordt bepaald welke subsidiemiddelen beschikbaar komen. De afspraken die worden gemaakt in de Verstedelijkingsstrategie (2021) hebben eveneens gevolgen voor de potentiële mobiliteitsprojecten.

Speerpunt 1

Gebiedsgerichte corridoraanpak

Multimodale verbinding A15

OVER VIJF JAAR...

- **Realiseren we samen gebiedsgerichte projecten in corridors van weg, rail en water,**
- **met goede (OV-) verbindingen naar Utrecht, Eindhoven, Zwolle én Duitsland (ICE),**
- **waarmee we de capaciteit van het regionale infrastructuur-netwerk vergroten, en met projecten bijdragen aan verbetering van de leefomgeving.**

Gebiedsgerichte corridoraanpak

Dit speerpunt richt zich op de ontwikkeling van de (infrastructuur)corridors in de regio vanuit een gebiedsgerichte aanpak. Het gaat om het bevorderen van interne en externe verbindingen over weg, rail en water vanuit een integrale blik op de leefomgeving. We versterken verbindingen door het beter benutten van de multimodale infrastructuur. Het vergroten van de capaciteit op het netwerk koppelen we aan het verbeteren van de directe leefomgeving. Voor onze inwoners, werknemers, bezoekers en passanten. Dit vraagt onder meer een zorgvuldige afweging tussen het goederenvervoer (per spoor) en het toenemend reizigersvervoer, maar ook met de ontwikkeling van de verstedelijking en de leefbaarheid in de kernen langs de corridors, waaronder het hoogwaardige openbaar vervoer en het binnenstedelijk HOV. In dit speerpunt richten we ons ook op de versterking van verbindingen tussen economische kerngebieden. Hierbij gaat het om de verbindingen met drukbezochte (werk) locaties in de regio en externe verbindingen met onze buurregio's zoals Utrecht, Eindhoven en Zwolle. Op internationaal niveau staat de verbinding met Duitsland, de ICE en de verkenning van euregionale verbindingen met het Europese achterland op de agenda. Wij willen dat er prioriteit wordt gegeven aan investeringen in de spoorcorridor Randstad-Arnhem-RheinRuhr. Versterking van deze corridor is nodig voor de economische ontwikkeling van Nederland, draagt bij aan Europese klimaatdoelstellingen en is noodzakelijk voor verdere verstedelijking en leefbaarheid langs deze corridor. Deze schakel is ook onderdeel van Europese en Duitse spoorplannen.

ACTIES 2022

Uitwerken van het Toekomstbeeld OV 2040
Regionale vertaling van het Toekomstbeeld OV 2040 inclusief uitvoeringsagenda.

A12 spoorcorridor Randstad-Arnhem-Ruhrgebied
Verkenning en lobby van de A12 spoorcorridor incl. Arnhem-Oost.

Implementeren van het actieplan voor Hoogwaardig Openbaar Vervoer
De betrokken gemeenten ondersteunen bij het verkennen en de planvoorbereiding.

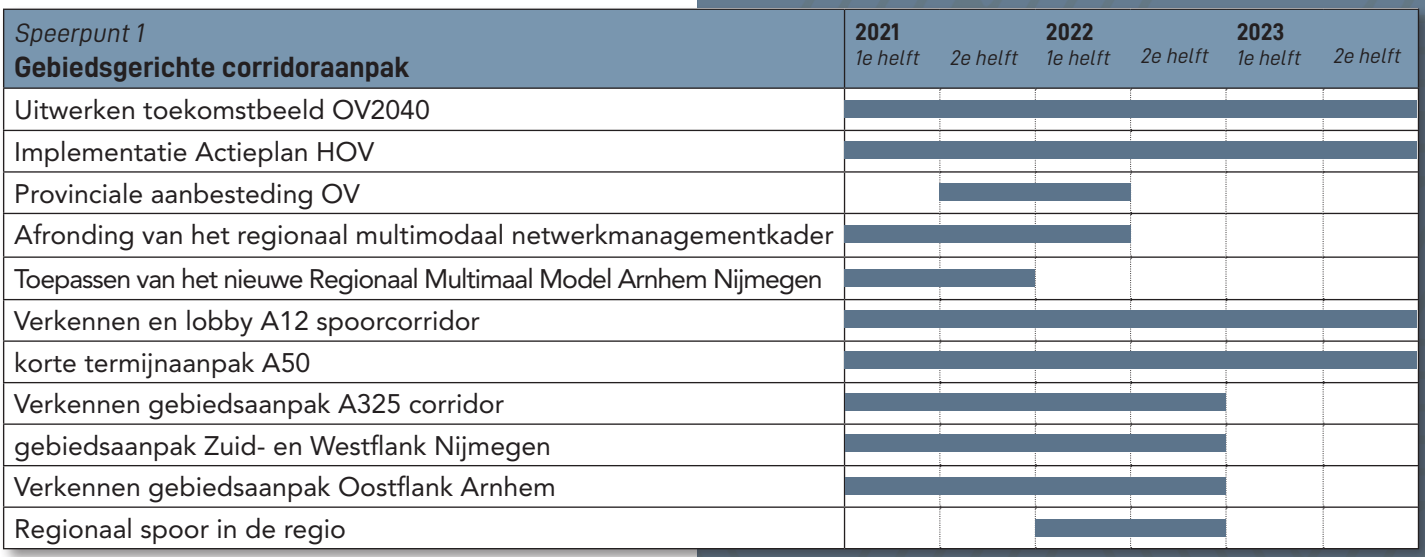
Provinciale aanbesteding OV
Het analyseren van de kansen en mogelijkheden rondom de provinciale OV aanbesteding.

Regionaal multimodaal netwerkmanagementkader en verkeersmodel (incl. monitoringssysteem)
Afronding van het regionaal multimodaal netwerkmanagementkader met een advies naar de wegbeheerders. Opstellen van een regionaal kader en ontwikkelen én toepassen van een multimodaal verkeersmodel, samen met de provincie Gelderland. Voor betere beheersing en benutten van verschillende verkeers- en vervoersstromen in en door de regio.

Aanpak A50
Adviseren binnen de projectorganisatie over korte termijnaanpak A50 en participeren van het Mirt-verkenning A50.

Gebiedsgerichte corridors
Afronding verkenning gebiedsaanpak A325 corridor (provincie is trekker), Zuid- en Westflank Nijmegen (provincie is trekker), en Oostflank Arnhem (RWS is trekker).

Regionaal spoor in de regio
Het verkennen van de kansen en mogelijkheden van de bestaande regionale spoorlijnen.

Speerpunt 2

Regionaal (snel)fietspadennetwerk

Regionale fietsverbindingen: fietsbrug 't Groentje bij station Nijmegen Lent

OVER VIJF JAAR...

- **Gebruiken inwoners, werknemers en bezoekers steeds vaker de fiets,**
- **fietsen zij gemiddeld langere afstanden op meer verkeersveilige routes in de regio door**
- **uitbreiding en betere aansluiting op het lokale fietsnetwerk (woon-werk en recreatief).**

Regionaal (snel)fietspadennetwerk

We zetten vol in op de fiets! De fiets, zeker met de komst van de e-bike, wordt steeds populairder. Wij stimuleren en faciliteren deze groeiende populariteit. Wij willen een sterke toename van het fietsgebruik in de regio met positieve gevolgen voor gezondheid, vitaliteit, luchtkwaliteit en leefomgeving. Het doel is het vergroten van fietsgebruik in en naar stad naar 35 %. Wij zien grote samenhang met de realisatie van hubs en verkeersveiligheid. Tevens is er een relatie met het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF), waarvoor wij al in 2021 werken naar een (geprioriteerde) lijst van potentiële projecten.

Begin 2019 heeft de regio een position paper 'aantrekkelijk fietsnetwerk' gemaakt. Deze vormt een leidraad voor onze inzet. Zo willen wij komen tot een werkagenda die het kader biedt voor maatregelen en prioriteiten. Het netwerk van snelle fietsroutes is nog niet af. Aan bestaande routes zijn verbeteringen noodzakelijk door toenemend gebruik en nieuwe inzichten. Bovendien zijn er nog kansen in de stedelijke regio om snelle fietsroutes te ontwikkelen. Het verbeteren van feeders is een regiobreed vraagstuk. Zowel rond de steden als verspreid in de regio moet het makkelijker worden om naar een snelle fietsroute te fietsen; of naar een hub of knooppunt, zoals een druk intercitystation. Om ketenmobiliteit te stimuleren is het van belang dat de overstap comfortabel en gemakkelijk is. De overstap tussen fiets en openbaar vervoer optimaliseren we verder. Met de ligging aan rivieren kent de regio veel bruggen. De bruggen vallen veelal samen met de tracés van de snelfietsroutes. De op- en afgangen van bruggen moeten beter (met ook aandacht voor maatvoering/breedte). Naast voorzieningen die de ruggengraat van het fietsnetwerk versterken, is aandacht nodig voor doorfietsroutes tussen kernen en binnen steden. Ook veilige schoolfietsroutes vallen hieronder. Hierbij maken wij zoveel mogelijk gebruik van bestaande subsidiemogelijkheden.

ACTIES 2022

Opstellen meerjaren Regioagenda Fiets (MRF)
Ontwikkelen van een meerjarige regionale investeringsagenda voor de fiets, gericht op een betere prioritering en programmering van (potentiële) fietsprojecten in de regio, en op een betere aansluiting tussen het regionale fietsnetwerk en stedelijke, lokale fietsnetwerken.

Nationaal Toekomstbeeld Fiets
Het benutten van de kansen en mogelijkheden van het Nationaal Toekomstbeeld Fiets.

Utilitaire fietsroutes in relatie tot het recreatief fietsnetwerk
Nadere verkenning naar een betere aansluiting en gebruik van utilitaire fietsroutes (voor woon-werkverkeer) op het recreatieve fietsnetwerk in de regio.

Verkenning van nieuwe snelle fietsroutes
Verkenning van potentieel te realiseren snelle fietsroutes en nader verkennen van knelpunten in de aansluiting op lokale netwerken.
- Nijmegen-Wijchen-Oss
- Arnhem-Huissen-Bemmel
- Om de Noord (Arnhem)
- Zevenaar-Doetinchem

Voorbereiden Planvorming Westflankroute Arnhem – Elst – Nijmegen
Nadere verkenning en planvoorbereiding voor een nieuwe snelle fietsroute tussen Arnhem en Nijmegen via Elst.

Analyseren stedelijk netwerk in relatie tot intelligente verkeerslichten (I-vri's)
Analyse van de aansluiting op het stedelijk fietsnetwerk in relatie tot intelligente vri's (datagedreven stoplichten).

Ondersteunen campagne 'Heel Gelderland fietst' en ondersteunen van de fietsburgemeester Arnhem-Nijmegen
Regionale uitwerking van de provinciale campagne 'Heel Gelderland fietst' met actieve gedragsstimulering om het gebruik van de fiets te vergroten door bijv. fietschallenges, in samenwerking met bedrijven, bewonersgroepen, kennisinstellingen en overheden.

Speerpunt 2 **Regionaal (snel)fietspadennetwerk**	**2021** *1e helft*	*2e helft*	**2022** *1e helft*	*2e helft*	**2023** *1e helft*	*2e helft*
Opstellen meerjaren Regioagenda Fiets	■		■		■	
Kansen benutten Nationaal Toekomstbeeld Fiets	■	■	■	■	■	■
Verkenning van utilitaire & recreatieve fietsroutes	■	■	■			
Verkenning snelle fietsroute Nijmegen-Wijchen-Oss		■	■	■		
Verkenning snelle fietsroute Arnhem-Huissen-Bemmel		■	■	■		
Verkenning snelle fietsroute Om de Noord Arnhem		■	■	■		
Verkenning snelle fietsroute Zevenaar Doetinchem		■	■	■		
Voorbereiden planvorming Westflankroute	■	■	■	■		
Analyse stedelijk netwerk i.r.t. I-vri's		■	■	■	■	
Ondersteunen Gelderland fietst en fietsburgemeester	■	■	■	■	■	■

Speerpunt 3

Hubs en knooppunten

Regionaal mobiliteitsnetwerk met ov-knooppunten: stationsomgeving Wijchen

OVER VIJF JAAR...

Realiseren we met partners (nieuwe) mobiliteitshubs en knooppunten in stad en regio waar we:

- **nieuwe vormen van duurzame mobiliteit aanbieden (deelvervoer, elektrisch, MaaS[1]).**
- **'mobiliteit op maat' bieden voor vraagafhankelijk vervoer in de regio en**
- **zo een betere koppeling maken tussen het regionale en stedelijke infrastructuurnetwerk.**

[1] *Mobility as a Service*

Hubs en knooppunten
Dit speerpunt richt zich op het zo efficiënt mogelijk verknopen van multimodaliteit op strategische locaties en het versterken van multimodale ketens in stad en regio. Met de ontwikkeling van knooppunten en mobiliteitshubs werken we samen met onze partners aan steeds beter bereikbare faciliteiten in de regio. Het gaat om het aanbieden van alternatieven op het gebruik van de auto en de verkeersdeelnemer te verleiden de overstap te maken op actieve en duurzame vormen van mobiliteit. Het kan hier gaan om fysieke ontwikkeling van knooppunten of de ontwikkeling van ehubs, deelvervoer, elektrisch vervoer en MaaS-constructies. Waarbij we inspelen op vraagafhankelijk vervoer in de kleinere kernen van de regio met mobiliteit op maatconstructies.

De focus ligt op het regionale netwerk. Wij richten ons op die hubs die van meerwaarde zijn voor het regionale mobiliteitssysteem. De doelstelling is tweeledig: Het verlichten van de druk op het verkeersnetwerk rond drukbezochte plekken in de regio en het stimuleren en faciliteren van duurzame vormen van mobiliteit. Hier zoeken we de aansluiting bij lopende ruimtelijke ontwikkelingen en de andere regionale opgaven. Dit vraagt om een integrale benadering. Wij hanteren hierbij het uitgangspunt om nieuwe woningen zoveel mogelijk te programmeren nabij (H)OV en/of in verbinding met nabij gelegen (regionale/snel-) fietspaden, waarbij in de eerste plaats de bestaande capaciteit wordt benut en knooppunt-vorming wordt gestimuleerd (o.a. bij station Nijmegen, Arnhem-Oost).

De samenhang en meerwaarde van hubs vanuit verschillende invalshoeken staat centraal. Denk hierbij aan de aansluiting op woon- en werklocaties, binnensteden, voorzieningen en recreatieve hotspots. Maar ook de ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit zoals de uitbreiding van het regionale (snel)fietsnetwerk en HOV-netwerk. We kijken op drie schaalniveaus naar het functioneren van hubs en knooppunten (overstaphubs, ontsluitingshubs en speciale hubs). Met oog voor bestaande en potentiële nieuwe hublocaties onderzoeken we waar de hubs complementair zijn en elkaar kunnen aanvullen vanuit een regionale optiek. Het gaat hierbij om de relaties tussen het stedelijke schaalniveau, de flanken en het regionale schaalniveau.

Een integrale benadering staat ook hier centraal waarbij we de leefomgeving van inwoners, werknemers en bezoekers verbeteren.

ACTIES 2022

Meerjarige investeringsagenda
Ontwikkelen en actualiseren van de meerjarige investeringsagenda regionale hubs en knooppunten.

Implementeren van kansrijke hubs
Verkenning, planvoorbereiding en verkenning van 1e fase investeringsimpuls in mobiliteitshubs.

Adviseren stationsgebied Nijmegen
De regio ondersteunt de gemeentelijke plannen voor realisatie van het stationsgebied Nijmegen, inclusief verbetering van de kwaliteit van de stationsomgeving met het oog op de realisatie van wonen en werken in de directe omgeving. In 2023 start een deel van de uitvoering aan de westkant van het station.

Mobiliteit op Maat/Hubtaxi
Uitwerken Mobiliteit op Maat in relatie tot het project haltetaxi van de provincie Gelderland.

Fietsparkeren/gratis stallen
Analyseren van de kansen en mogelijkheden voor fietsparkeren en gratis stallen.

Speerpunt 3 **Hubs en knooppunten**	**2021** *1e helft*	*2e helft*	**2022** *1e helft*	*2e helft*	**2023** *1e helft*	*2e helft*
Meerjarige investeringsagenda	■		■		■	
Verkennen en planvoorbereiding	■	■	■	■	■	■
Adviseren station Nijmegen	■	■	■	■	■	■
Uitwerken Mobiliteit op Maat	■	■	■	■	■	
Fietsparkeren en gratis stallen		■	■	■		

Speerpunt 4

Gedragsaanpak duurzame mobiliteit

Gedragsaanpakken mobiliteit: Slim Spitsen Waalbrug

OVER VIJF JAAR...

- **maken meer inwoners, werknemers en bezoekers gebruik van duurzame vormen van mobiliteit**
- **door een actieve beïnvloeding van mobiliteitsgedrag en vervoermiddelkeuze,**
- **met een goede samenwerking tussen werkgevers, mobiliteitsaanbieders en overheden,**
- **waardoor de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk beter wordt benut.**

Gedragsaanpak duurzame mobiliteit
Dit speerpunt richt zich op gedragsbeïnvloeding van verkeersdeelnemers. Doel is het beter benutten van de het mobiliteitsnetwerk door ons nadrukkelijk te richten op de beïnvloeding van mobiliteitsgedrag en vervoermiddelkeuzen. Een belangrijk programma binnen dit speerpunt is 'Slim & Schoon Onderweg'. De 18 regiogemeenten, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en VNO-NCW werken samen in het programma (Slim & Schoon Onderweg) om de bereikbaarheid van de regio te verbeteren, waarbij de activiteiten en maatregelen geordend zijn volgens drie programmalijnen:

- Programmalijn 1: Gezamenlijke aanpak mobiliteitsgedrag
- Programmalijn 2: Krachtenbundeling Slimme mobiliteit
- Programmalijn 3: Stimuleren Duurzame mobiliteit

Voor de looptijd van het totale programma (2019 – 2022) zijn de volgende doelen geformuleerd:

- Naar minimaal 20.000 extra slimme en duurzame reizigers.
- Minimaal 20.000 minder autoritten, met name gericht op opvang van de autonome groei aan automobiliteit in de regio.
- Regionale bijdrage aan reductie CO2 wegverkeer (75 kton in 2022).
- Reductie autoverkeer met 10% op kwetsbare corridors gericht op verbetering van de doorstroming en vergroting van de leefbaarheid.

Dit doen we door mensen te stimuleren om minder te reizen, op een ander tijdstip, met een ander vervoersmiddel of via een andere route. Ook zetten we in op smart mobility om de mobiliteit zo goed mogelijk te faciliteren.

ACTIES 2022

Communicatie en monitoring gedrag en verkeersdeelname in de regio
Ontwikkelen van regionale campagnes gericht op werknemers, werkgevers, bewoners en bezoekers voor verduurzaming van hun mobiliteitsgedrag, en digitale monitoring van de verkeersdeelname, en analyse van mobiliteitsdata.

Innovatieve en duurzame mobiliteitsprojecten
Verkenning en realisatie van innovatieve projecten, inclusief subsidies hiervoor, van duurzame pilots of experimenten in de regio voor vernieuwende vormen van duurzame mobiliteit.

Slim & Schoon Onderweg
Het realiseren van het uitvoeringsprogramma Slim& Schoon Onderweg.

Speerpunt 4 **Gedragsaanpak duurzame mobiliteit**	**2021** *1e helft*	*2e helft*	**2022** *1e helft*	*2e helft*	**2023** *1e helft*	*2e helft*
Monitoring en communicatie						
Innovatieve en duurzame mobiliteitsprojecten						
Uitvoeringsprogramma Slim & Schoon Onderweg						

Speerpunt 5

Verkeersveiligheid

Veilige fietsverbindingen: campus Heyendaal

OVER VIJF JAAR...

- **Is de verkeersveiligheid in de hele regio verbeterd door een meer gerichte, risicogestuurde en proactieve aanpak.**
- **Is er een dalende lijn in het aantal doden en gewonden in alle regionale gemeenten.**

Verkeersveiligheid
De regio wil extra aandacht voor het verbeteren van de verkeersveiligheid, waarvoor in 2019 het Startakkoord Strategisch Plan Verkeersveiligheid door VNG en IPO is getekend. De regio werkt samen met de provincie Gelderland en het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid aan onder meer een integraal en uniform verkeersveiligheidsbeleid. We doen al veel, maar er liggen belangrijke kansen om het meer regionaal te doen. Door van tevoren initiatief te nemen om risico's aan te pakken, in plaats van pas maatregelen treffen als er een ongeluk is gebeurd. Onze aanpak past binnen het landelijk kader van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030. Onze hoofdopgave is dat iedereen elke dag weer veilig thuiskomt. Dit is het uitgangspunt, waarin we ook onze verdere doelen mee concretiseren. Elk verkeersslachtoffer is er één te veel. Het in 2019 vastgestelde positionpaper Verkeersveiligheid vormt de leidraad voor onze aanpak.

ACTIES 2022

Regionale uitwerking Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV)
De regio initieert en coördineert regionale studies die bijdragen aan de kaders van het SPV.

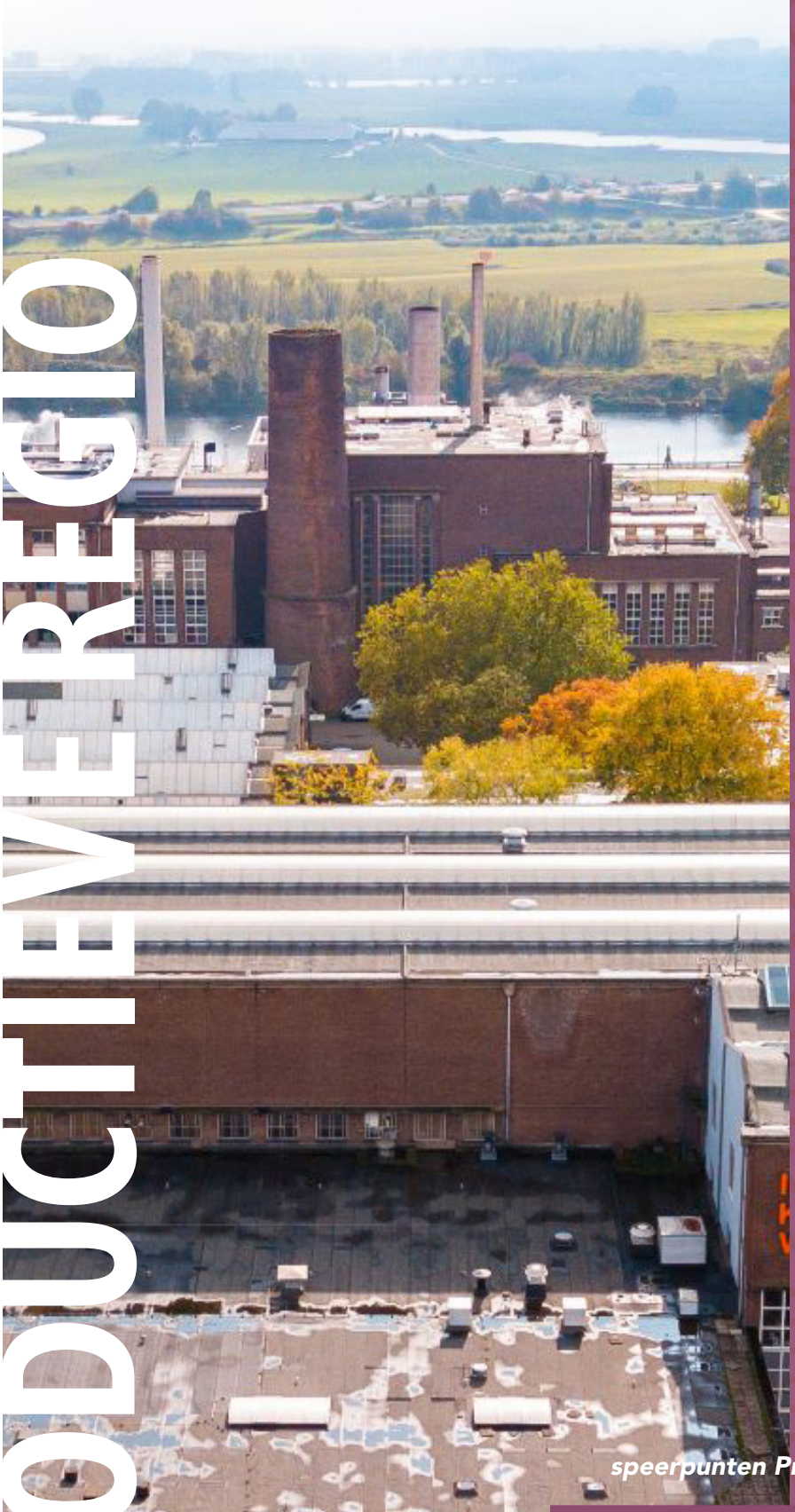
Investeringsagenda verkeersveiligheid
Het ontwikkelen van een meerjarige investeringsagenda verkeersveiligheid.

Landbouwroutes
Opstellen handreiking en uitwerking landbouwroutes.

Verkeersveiligheid pakketdiensten
Analyseren van de knelpunten en kansen/mogelijkheden om de verkeersveiligheid te verbeteren.

Speerpunt 5 **Verkeersveiligheid**	**2021** *1e helft*	*2e helft*	**2022** *1e helft*	*2e helft*	**2023** *1e helft*	*2e helft*
Regionale uitwerking SPV						
Meerjarige investeringsagenda						
Handreiking en uitwerking landbouwroutes						
Analyse pakketdiensten						
Implementatie gedragsaanpak						

DE PRODUCTIEVE REGIO

Over vijf jaar:

Is het MKB de crisis te boven. Innovatief vermogen, positie en productiviteit van ons bedrijfsleven zijn versterkt. De werkgelegenheid is gestegen, er is passend werk voor iedereen en we hebben externe gelden binnengehaald en geïnvesteerd in onze economie.

speerpunten Productieve regio

1. Stimuleren ondernemerschap in het MKB
2. Human Capital: onderwijs en arbeidsmarkt
3. Doorontwikkeling van (inter)nationale clusters
4. Versterking van duurzame logistiek
5. Toekomstbestendige werklocaties

Bedrijventerrein Schoenaker - Beuningen

AMBITIE EN SPEERPUNTEN

Innovatie en werkgelegenheid
Onze regio kent veel innovatiekracht en de vestigingskwaliteit van onze werklocaties scoort boven het landelijk gemiddelde. Tegelijkertijd zien we als opgave om de kwaliteiten van onze regio steviger te profileren en de economische potenties beter te benutten. We versterken onze inzet op innovatiekracht in de clusters Health, Hightech & Energy, de cross-over met Food en logistiek als onlosmakelijke voorwaarde. Dit legt de basis voor een sterke (inter)nationale positie en productiviteit van toonaangevende bedrijven. Dit sterke economische profiel maakt onze regio interessant voor talenten. De ambitie is economische groei te faciliteren en een forse banengroei in een goede balans met de leefkwaliteit in de regio. Dit doen we samen met o.a. TEB en de provincie Gelderland.

Voor de langere termijn zetten we in op behoud en aantrekken van (nieuwe) bedrijvigheid in de regio. Op verschillende niveaus: van zelfstandigen en startups tot het MKB en internationals. We versterken de kwaliteiten van de werklocaties, zodat nieuwe bedrijven zich vestigen en dat ondernemerschap en innovatie gestimuleerd worden. We verbinden lokale bedrijven, instellingen en activiteiten aan de topsectoren en bieden synergievoordelen en ondersteuning bij het uitwerken van ideeën tot concrete projecten. We zetten in op de kwaliteit van onze werklocaties en passend bij het dna van de regio. We versterken de samenwerking met partijen in het onderwijs, gericht op een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, passend bij de vraag van ondernemers en de skills van werknemers en werkzoekenden.

Herstel na COVID-19
Voor de kortere termijn zetten wij krachtig in op het ondersteunen van ons bedrijfsleven in het herstel na de COVID-19 crisis. COVID-19 heeft een enorme impact op de wereldeconomie en ons regionale bedrijfsleven. Van klein tot groot, elk bedrijf voelt in meer of mindere mate de effecten van de crisis.

Voor de langere termijn zetten we ons in voor een versterking van de economische basis, waarin bedrijven zich willen vestigen en kunnen groeien. Dit is belangrijk voor het verdienvermogen, de werkgelegenheid en de welvaart van onze inwoners. Vanuit de Groene Metropoolregio dragen we op een aantal thema's bij aan deze structuurversterking, het innovatieve vermogen van onze economie en de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

PARTNERS

Bij het uitvoeren van bovengenoemde acties is de samenwerking met onze partners van groot belang, waaronder de provincie en TEB. Met de provincie zijn ambities en acties al afgestemd, de ambities binnen de speerpunten sluiten goed aan bij de doelstellingen van de provincie.

Veel acties worden in samenwerking met TEB opgepakt, waarbij het accent ligt op de acties binnen de speerpunten 'doorontwikkeling van de clusters Health, Hightech en Energy' en 'Human Capital'. Bij de totstandkoming van de acties heeft ook afstemming plaatsgevonden met TEB. TEB heeft een groot triple helix netwerk via de boardleden en de helixgroepen. Met de helixgroepen Arbeidsmarkt, Health, Hightech & Energie en Food is er een samenwerking tussen bedrijfsleven, overheid en kennisinstellingen en deze kan o.a. een belangrijke rol vervullen in het aanjagen van innovaties, het verder brengen en uitvoeren van projecten, verbindingen leggen met het bedrijfsleven en de economische profilering van de regio. De civic entrepreneurs van TEB zijn de coördinatoren van deze helixgroepen. In de komende maanden gaan we met de provincie en TEB verder in gesprek om uit te werken op welke wijze we verdere samenwerking vormgeven.

Daarnaast is de samenwerking met andere partners van belang. De afstemming met deze partners pakken we vanaf april 2021 actief op. Met de arbeidsmarktregio's Arnhem en Nijmegen heeft wel afstemming plaatsgevonden over human capital. Onze partners zijn: de provincie Gelderland, TEB, Innovatiesupportorganisaties zoals KIEMT en Health Valley, Logistics Valley, Ministerie EZK, Euregio/INTERREG, Liemerse Ambassade, kennisinstellingen, ondernemers(verenigingen), Oost NL, VNO/NCW Midden, MKB Koepels, MKB Nederland, Next Garden, Stichting Clok, Arbeidsmarktregio's, Werkbedrijf-regio's, Techniekpact, Gelders Vakmanschap, UWV, Banken, Kamer van Koophandel, makelaars, beleggers, onderwijsinstellingen MBO/HBO/WO, ondernemerskringen en platformen, vakbonden.

Duurzame logisitek - Energy Corridor 2030

2021

Economische Monitor
In 2021 starten wij met een Economische Monitor waarin wij data verzamelen die van belang zijn voor de speerpunten binnen de Productieve regio. Wij maken daarbij slim gebruik van bestaande beschikbare data. De Economische Monitor wordt elke twee jaar geactualiseerd. Zo kunnen we resultaten monitoren en bijsturen waar nodig.

COVID-19 herstel MKB
Herstel van het MKB na de COVID-19 crisis is urgent. Wij starten in 2021 een programma gericht op heroriëntatie na COVID-19. We maken de toekomstmogelijkheden inzichtelijk voor 75 ondernemers en een plan van aanpak voor mogelijke vervolgroutes. Wij doen onderzoek naar de financiële mogelijkheden tot 1 miljoen voor het MKB en maken een plan van aanpak voor het vervolg. Wij jagen het ondernemersklimaat en innovatie aan door kennisdeling en faciliteren van ontmoeting. Ook houden wij vinger aan de pols bij Ministerie van EZK voor nieuwe kansen voor MKB ondersteuning.

Human Capital
Wij zetten krachtig in op het ondersteunen van ons bedrijfsleven na de COVID-19 crisis. Wij verkennen samen met bedrijfsleven en kennisinstellingen welke bestaande instrumenten het meest resultaatgericht zijn. We halen arbeidsmarktbehoeftes op bij MKB en verbinden deze met de werknemerskant. Deze signalen geven wij af aan de arbeidsmarkttafels. We verbinden netwerken aan elkaar, zoeken naar financieringsbronnen om tot gezamenlijke oplossingen te komen. Voor bundeling in samenwerking tussen overheden/ kennisinstellingen/bedrijven zetten wij in op een regiobrede Human Capital Agenda in 2022.

(Inter)nationale clusters
Met de Economische Monitor wordt de betekenis van Health, Hightech & Energy en Food voor regiogemeenten uitgewerkt. Wat gebeurt al, welke kansen liggen er, wat levert investeren in de clusters op voor de gehele regio, Nederland en Europa. Wij versterken het innovatief vermogen door ondersteuning van lopende projecten, met focus op Connectr voor nieuwe energieoplossingen. Naast Connectr supporten wij de programma's Briskr, Startlife en Orion voor ondersteuning van start-ups en scale-ups en zetten wij ons in voor innovatieve kennishubs en zoeken daarin de verbinding met lokaal en regionaal bedrijfsleven. Met een beter gestructureerde lobby en profilering van de (inter)nationale clusters zetten wij in op subsidie- en investeringsfondsen bij het Rijk, Duitsland en Europa.

Duurzame logistiek
Wij verkennen mogelijkheden voor een sluitende businesscase voor truckparking in de regio. Op lokaal niveau is dit lastig, maar voor goede plannen die bijdragen aan de (inter)nationale corridorontwikkeling zijn er financieringsmogelijkheden in Den Haag en Brussel. Zeker als hierbij de combinatie wordt gezocht met bijvoorbeeld clean energy hubs. Ook de handhavingsmogelijkheden nemen we daarbij mee. Wij gaan kennisdelen op bestaande initiatieven van vergroening van brandstoffen (zoals waterstof) en stadsdistributie.

Wij verzamelen de initiatieven in de regio om deze in 2022 te coördineren en te onderzoeken op kansrijkheid en daarmee de basis te leggen voor 1 of 2 INTERREG-aanvragen.

Werklocaties
De ontwikkelruimte binnen het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) wordt verdeeld en we zetten een eerste stap in de kwalitatieve verbetering van het RPW door de verbinding te leggen met de ruimtebehoefte van Health, Hightech & Energy, de economische kracht van de subregio's en de koppeling te leggen met andere opgaven.

Speerpunt 1

Stimuleren ondernemerschap in het MKB

Hotspot voor ondernemerschap - Modekwartier Arnhem

OVER VIJF JAAR...

- **Hebben we in de regio meer start-ups en nieuwe bedrijven in retail, horeca en andere MKB.**
- **Stimuleren we ondernemerschap via (lokale) broedplaatsen, training en opleidingen.**
- **Verbinden we ondernemers aan kennis- en investeringsnetwerken in regionaal en nationaal verband.**
- **Hebben veel MKB'ers een slag gemaakt in digitalisering en is de kennis, kunde en slagkracht van MKB'ers verbeterd ten opzichte van 2021.**

Stimuleren ondernemerschap in het MKB
Met de acties binnen dit speerpunt ondersteunen wij het MKB bij herstel na de COVID-19 crisis. Met het stimuleren van het ondernemerschap, het vergroten van kennis, kunde en slagkracht van MKB'ers kan worden ingespeeld op nieuwe technologieën en verdienmodellen. Daarmee versterken we het innovatievermogen, de positie en de productiviteit van de bedrijven.

ACTIES 2022

Programma Toekomstgericht Ondernemen
Continuering van het programma uit 2021 gericht op heroriëntatie van MKB'ers na de COVID-19 crisis, op basis van het in 2021 gemaakte plan van aanpak. We maken inzichtelijk wat de toekomstmogelijkheden zijn voor 75 ondernemingen. Afhankelijk van de toekomstmogelijkheden wordt een vervolgroute gekozen.

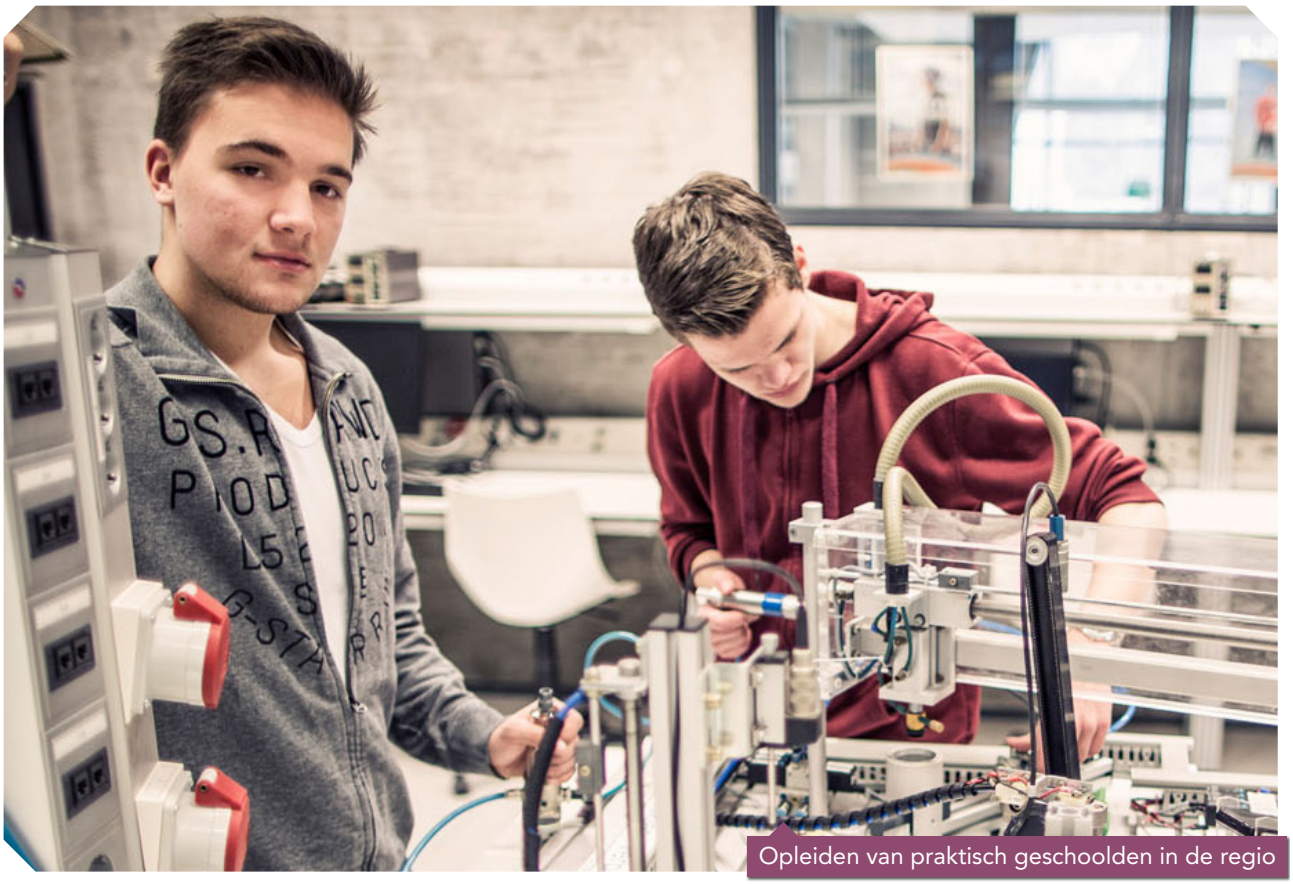
Inzichtelijk maken financiële landschap MKB
Uitvoeren van het in 2021 gemaakte plan van aanpak hoe we het MKB in de regio beter kunnen helpen om de financiële mogelijkheden tot 1 miljoen te benutten. Dit kan communicatie en marketing zijn van de mogelijkheden of activiteiten (lobby) om mogelijkheden hiervoor te creëren.

Aanjagen ondernemersklimaat door kennisdeling en faciliteren ontmoeting
- Innovaties stimuleren door het faciliteren van ontmoeting en kennisdeling op regionaal niveau. Met een jaarlijks MKB-event en een MKB-Award Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Doel: ontmoeting faciliteren, kennisuitwisseling en op een positieve manier aanjagen van innovaties. Continuering van actie uit 2021.
- Borging van de MKB-deal Sm@rt Together voor digitalisering: uitdragen van de regeling en waar nodig verbinden met het bedrijfsleven. Vinger aan de pols houden bij het Ministerie van EZK voor eventuele nieuwe kansen voor ondersteuning van MKB'ers in de regio.

Speerpunt 1 **Stimuleren ondernemerschap in het MKB**	**2021** *1e helft*	 *2e helft*	**2022** *1e helft*	 *2e helft*	**2023** *1e helft*	 *2e helft*
Programma Toekomstgericht Ondernemen						
Inzichtelijk maken financiële landschap MKB						
Aanjagen ondernemersklimaat door kennisdeling en faciliteren ontmoeting						

Speerpunt 2

Human Capital: onderwijs en arbeidsmarkt

Opleiden van praktisch geschoolden in de regio

OVER VIJF JAAR...

Hebben we de vraag van ondernemers en het aanbod van personeel dichter bij elkaar gebracht door de juiste netwerken met elkaar te verbinden.

Hebben we een wendbare arbeidsmarkt waardoor het aantal banen in de sectoren Health, Hightech & Energy en Food in de regio is gegroeid.

Realiseren bedrijfsleven en onderwijsinstellingen in de regio steeds meer samen in projecten die zorgen voor een betere aansluiting van MBO, HBO en WO op de arbeidsmarkt.

Human Capital: onderwijs en arbeidsmarkt
Ook bij het speerpunt Human Capital zetten wij voor de komende twee jaar krachtig in op het ondersteunen van ons bedrijfsleven in het herstel na de COVID-19 crisis. Ons MKB heeft het moeilijk en we helpen hen bij het aanpakken van de arbeidsmarktvraagstukken die op hen afkomen. Er zijn grote zorgen bij bedrijven over de beschikbaarheid van (passend) personeel wanneer de economie weer aantrekt. Daarnaast stellen we vast dat, net als voor de crisis, de schaarste aan passend en voldoende personeel bij de techniek, de zorg, de bouw en IT sectoren onverminderd is.

Samenwerking op regionaal niveau en commitment tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijven is cruciaal om urgente vraagstukken op de arbeidsmarkt te kunnen oplossen. Veel organisaties houden zich in netwerkverband actief bezig met de matching van vraag en aanbod van personeel. Vaak vanuit het oogpunt van de werknemer. Als regio bekijken we dit vraagstuk met name vanuit de werkgeverskant. Beiden zijn nodig voor een veerkrachtige arbeidsmarkt. Het verbinden van deze twee invalshoeken is een belangrijke rol voor de regio. Dit in goede en continue afstemming met de betrokken partijen. TEB speelt een belangrijke rol in de verbinding met het bedrijfsleven en het arbeidsmarktplatform. TEB focust zich op de sectoren Health, Hightech & Energie en Food en vooral op de MBO-plussers. De arbeidsmarktregio's richten zich vooral op de praktisch opgeleiden in de arbeidsmarkt. Beiden vullen elkaar daarin goed aan.

De informatie uit de Economische Monitor 2021 gebruiken we om komend jaar de beoogde resultaten concreet te maken.

ACTIES 2022

Verkenning inzet bestaande instrumenten
Voortzetten verkenning welke bestaande instrumenten het beste bijdragen aan het behalen van de genoemde resultaten, samen met bedrijfsleven en kennisinstellingen. Het gaat daarbij om instrumenten als Skillshub, House of IT, Connectr Business School en The Lifenet 3.0. Medio 2022 zetten wij actief in op de meest resultaatgerichte instrumenten.

Behoefte ophalen bij MKB en verbindingen leggen
Wij vragen het MKB (werkgeversorganisaties) waar zij behoefte aan hebben in relatie tot de arbeidsmarkt. Met die informatie leggen wij verbindingen tussen werkgeverskant en werknemerskant om mismatches op de arbeidsmarkt aan te pakken. Gebruikmakend van de informatie die er al ligt en vooral kijkend naar de benodigde aanvullende informatie.

Netwerken verbinden voor gezamenlijke oplossingen
Opgehaalde signalen neerleggen bij de bestaande human capital-tafels. Netwerken met elkaar verbinden om tot gezamenlijke oplossingen voor gesignaleerde knelpunten te komen. Actief zoeken naar mogelijkheden om bestaande financieringsbronnen hiervoor in te zetten.

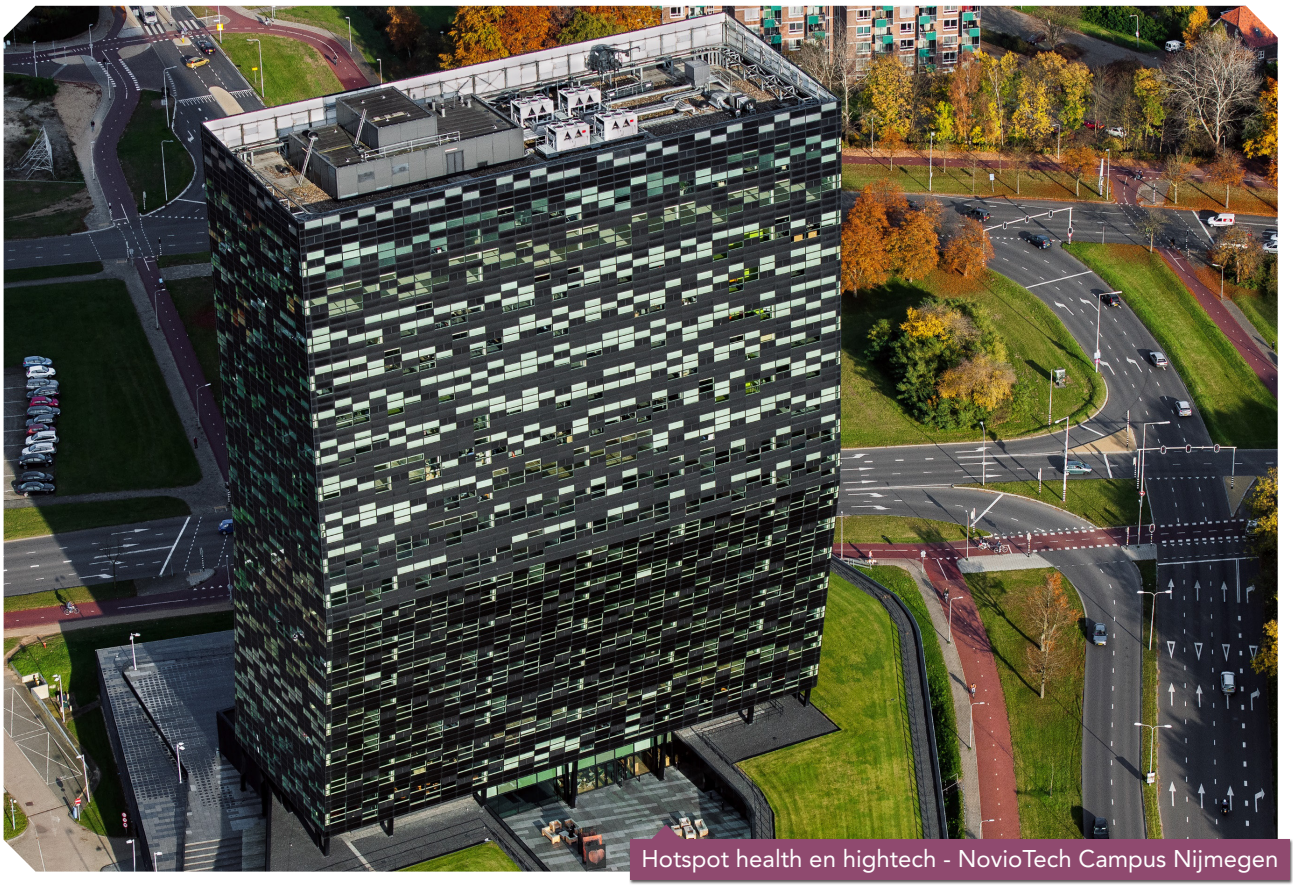
Ontwikkelen van een regiobrede Human Capital Agenda en een Human Capital Akkoord
Ontwikkelen van een regiobrede Human Capital Agenda voor overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven met de volgende hoofdthema's:
- Leven lang lerend
- Veerkrachtige arbeidsmarkt
- Aantrekken en behouden van nationaal en internationaal talent
- Ontwikkelen van talent voor kansrijke beroepen

Commitment tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijven en een gezamenlijke meerjarige strategie creëren doen we door het Human Capital Akkoord 2022-2025 af te sluiten.

Speerpunt 2 **Human Capital: onderwijs en arbeidsmarkt**	**2021** *1e helft*	 *2e helft*	**2022** *1e helft*	 *2e helft*	**2023** *1e helft*	 *2e helft*
Verkenning inzet bestaande instrumenten						
Behoefte ophalen bij MKB en verbindingen leggen						
Netwerken verbinden voor gezamenlijke oplossingen						
Ontwikkelen regiobrede Human Capital Agenda en Human Capital Akkoord						

Speerpunt 3

Doorontwikkeling van (inter)nationale clusters

Hotspot health en hightech - NovioTech Campus Nijmegen

OVER VIJF JAAR...

Is het innovatieve vermogen van bedrijven in Health, Hightech & Energy versterkt en betaalt zich dit uit in verdienvermogen (bruto regionaal product), in werkgelegenheid – uitgedrukt in arbeidsproductiviteit - en in de kennispositie van de regio in deze drie clusters.

Wordt het innovatief vermogen van de bedrijven ook ingezet voor onze andere maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, de woonopgave, de circulaire opgave en klimaatadaptief houden van de regio.

Zijn we zichtbaar in onze directe omgeving (Gelderland, Brabant, Utrecht) en daarbuiten als (inter)nationaal toonaangevende regio voor innovaties en sleuteltechnologieën op gebied van Health, Hightech & Energy.

Werken we met Foodvalley samen aan crossovers tussen health en food.

Doorontwikkeling van (inter)nationale clusters
Binnen dit speerpunt gaat het om de doorontwikkeling van de (inter)nationale clusters Health, Hightech & Energy. Wij willen deze topsectoren inzetten voor de maatschappelijke opgaven waarvoor de regio staat, zoals energietransitie en een gezonder klimaat, maar ook de groei van nieuwe banen op alle niveaus. Daarbij hoort ook de kennis en kunde binnen de regio over voedselproductie. De ambitie is om als Groene Metropoolregio voor bedrijven en instellingen 'the place to be' te worden in Nederland en Europa als het gaat om deze clusters. We willen onze innovatieve krachten in deze sectoren (inter) nationaal zichtbaar maken door innovaties en initiatieven goed te bundelen, onze lobby beter te structureren en de mogelijkheden te benutten voor de samenwerking met Foodvalley. Dit in lijn met de kansen voor de regio die ook in de Kracht van Oost – Nederland Slim Benutten worden benoemd.

Eén van de dragers van een goed vestigingsklimaat zijn gezonde bedrijven. Bedrijven blijven economisch succesvol als zij weten te reageren op ontwikkelingen in hun omgeving. Dat doen ze over het algemeen door te vernieuwen en/of te innoveren. Dit speerpunt spitst zich toe op het versterken van het innovatieve vermogen van de regionale bedrijven. Het innovatief vermogen wordt versterkt als partners inhoudelijk met elkaar samenwerken in een kennishub zoals Connectr, het Chip Integration Technology Centre CITC in Nijmegen, OnePlanetResearch Center of kennishub Circulaire economie. Plannen zijn er voor Artifical Intelligence, water- en droogteproblematiek, radiofrequentie technologie, digital health hub. Ook wordt gekeken naar de mogelijkheden voor clean energyhubs.

ACTIES 2022

Betekenis van Health, Hightech & Energy voor regiogemeenten uitwerken
Met de informatie uit de Economische Monitor uit 2021 zetten we actief in op de kansen die er liggen voor de doorontwikkeling van de clusters en verdere netwerk- en clustervorming. We gebruiken de informatie om projecten te ontwikkelen in de regio en gericht te lobbyen bij het Rijk en Brussel om gelden binnen te halen.

Connectr
Connectr is een triple helix clustering om nieuwe energieoplossingen (zoals waterstof, batterijopslag) te bedenken/onderzoeken/testen/toe te passen. Door gedeelde faciliteiten, een innovatielab, een innovatieprogramma. Locatie is IPKW Arnhem met verbindingen over de hele regio (en daarbuiten): ENGIE-terrein (Nijmegen), Park15 (Overbetuwe), InnoFase (Duiven), Next Garden (Lingewaard). Het regionaal bedrijfsleven kan aansluiten door het inzetten van stagairs, afstudeerders of onderzoeksopdrachten en gebruikmaken van testfaciliteiten en proefopstellingen. Het kenniscluster dat ontstaat kan lokale en regionale bedrijven helpen bij innovatie en transitie naar nieuwe energiebronnen. Connectr trekt nieuwe bedrijven, nevenvestigingen en start- en scale-ups aan. Dit creëert arbeidsplaatsen.

Versterken innovatievermogen met lopende projecten
Projecten die van belang zijn voor regiogemeenten, maar getrokken worden door andere partijen (o.a. TEB), worden ondersteund vanuit de regio. Gemeenten kunnen individueel aanhaken bij de projecten voor startuponderstеuning en / of lokale startersloketten hieraan verbinden: Briskr 20, (Nijmegen, Health/Hightech), Startlife (Wageningen, agrifood en voeding) en Orion (Arnhem, energy, creatief en zakelijke dienstverlening).

Ontwikkeling van technologie gedreven kennishubs
Inzet op innovatieve hubs en met name de verbinding met lokaal en regionaal bedrijfsleven, naast de inzet om een goede bedrijfsomgeving (Toekomstbestendige Werklocaties) te bewerkstelligen.

Beter gestructureerde lobby en profilering
Inspelen op kansen door economische kennis, innovaties en initiatieven in de regio beter te bundelen en extern uit te dragen door beter gestructureerde lobby bij het Rijk, Duitsland en Europa. In de economische profilering van de regio richten we ons op Health, Hightech & Energy en Food. Logistiek is een belangrijke voorwaarde voor de doorontwikkeling van de clusters. De brede profilering van de regio doen we als Groene Metropoolregio, waarbij Lifeport (TEB) ingezet kan worden rondom de economische profilering van de clusters.

Speerpunt 3 **Doorontwikkeling van (inter)nationale clusters**	**2021** *1e helft*	*2e helft*	**2022** *1e helft*	*2e helft*	**2023** *1e helft*	*2e helft*
Betekenis van Health, Hightech & Energy uitwerken						
Connectr						
Versterken innovatievermogen met lopende projecten						
Ontwikkeling van technologie gedreven kennishubs						
Beter gestructureerde lobby en profilering						

Speerpunt 4

Versterking van duurzame logistiek

Verduurzaming van stadsdistributie in binnensteden

OVER VIJF JAAR...

Hebben we onze kansrijke ligging aan weg, rail en water voor logistiek, handel en transport versterkt met een verminderde milieubelasting en slimmer en bewuster gebruik van de ruimte.

Is de samenwerking tussen logistieke bedrijven, transporteurs, kennisinstellingen en overheden verder geprofessionaliseerd.

Versterking van duurzame logistiek
Logistiek en distributie spelen als enabler een belangrijke rol in onze regionale economie, o.a. vanwege de centrale ligging van de regio op verschillende belangrijke transportassen. In lijn met het gedachtengoed van de Groene Metropoolregio willen wij deze sector verduurzamen. Daarmee dragen wij bij aan een aantal grote maatschappelijke opgaven van deze regio zoals de energietransitie, innovatiekracht en de groei van de werkgelegenheid. Met het vergroenen van de logistiek dragen we ook bij aan de leefkwaliteit van onze regio. En de vermindering van de stikstofuitstoot levert weer nieuwe ontwikkelruimte voor bijvoorbeeld woningen.

Ook stadsdistributie en de levering van webshopbestellingen in woonwijken bieden kansen voor vergroening van de logistiek. Het gaat dan om het clusteren van transportbewegingen, slimme verzamelplekken buiten de stad (hubs), het combineren van goederen etc. Vooral voor Arnhem en Nijmegen is vergroenen van de stadsdistributie van belang. Ook buiten de steden zijn er echter bedrijven die graag hierin willen meedenken. Binnen deze opgave ligt de focus in eerste instantie op kennisdeling over groene brandstoffen, in een latere fase ook op nieuwe vormen van stadsdistributie van goederen en bevoorradingen op stedelijk en regionaal niveau.

Er zijn al vele initiatieven binnen de regio voor het verduurzamen van de logistiek, zowel bij het bedrijfsleven als bij kennisinstellingen en (lokale) overheden. Met name de sector zelf is verantwoordelijk voor het nemen van initiatieven. Wij focussen ons op de projecten waar we als regio meerwaarde kunnen bieden. Bij alle activiteiten leggen wij slimme verbindingen met beschikbare samenwerkingsverbanden zoals die met de provincie en Logistics Valley.

ACTIES 2022

Verkennen mogelijkheden voor een sluitende businesscase voor truckparking in de regio
Op lokaal niveau is dit lastig, maar voor goede plannen die bijdragen aan de (inter)nationale corridorontwikkeling zijn er wel financieringsmogelijkheden in Den Haag en Brussel. Zeker als hierbij de combinatie wordt gezocht met bijvoorbeeld clean energy hubs. Ook de handhavingsmogelijkheden zullen we daarbij meenemen.

Kennisdeling van kansen voor verduurzaming logistiek op bestaande initiatieven
Door middel van kennisdeling, kijken we of we lokale initiatieven ook op regionaal niveau kunnen toepassen.
Mogelijke initiatieven die zich hiervoor lenen:

- Demonstratie klimaattechnologieën en -innovaties in transport (DKTI) op Park 15, een initiatief van meerdere bedrijven om te komen tot een publiek laadplein voor elektrische vrachtwagens.
- Energiehub Engie/BCTN Nijmegen waar een duurzame (snel)laadmogelijkheid komt voor accucontainers voor binnenvaartschepen.
- Gemeenten, HAN, bedrijfsleven en brandstofleveranciers om te komen tot een waterstoftankstation op Bijsterhuizen.
- Initiatieven om energie om te zetten in groene waterstof voor logistiek (bijv. in Montferland door realisatie van een Clean Energy Hub waar lokaal geproduceerde groene waterstof wordt aangeboden).
- Initiatief om met de AVR als waterstofproducent te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor verduurzaming van de logistiek in de Liemers.

Regionale analyse, coördinatie en uitrol van initiatieven in de regio
Vervolg op actie in 2021 (verzamelen initiatieven). Vergelijken van initiatieven op potentie. Oprichten van 1 of 2 INTERREG-projecten om hiermee nieuwe gelden naar de regio halen. Met een regionale insteek ontstaan financieel nieuwe mogelijkheden voor gemeenten en bedrijven die daar individueel geen kans op maken.

Speerpunt 4 **Versterking van duurzame logistiek**	**2021** *1e helft*	*2e helft*	**2022** *1e helft*	*2e helft*	**2023** *1e helft*	*2e helft*
Verkennen mogelijkheden businesscase truckparking						
Kennisdeling verduurzaming logistiek						
Regionale analyse, coördinatie en uitrol van initiatieven						

Speerpunt 5

Toekomstbestendige werklocaties

Campus Heyendaal - Nijmegen

OVER VIJF JAAR...

- **Zijn de werklocaties passend bij de toekomstige economische ontwikkelingen en biedt dit kansen om flexibel en innovatief te kunnen ondernemen.**
- **Is de kwalitatieve en kwantitatieve vraag en aanbod van werklocaties in evenwicht;**
- **Bieden we passende ruimte voor bedrijven die bijdragen aan onze economische groei en profiel.**
- **Dragen we met werklocaties bij aan de groene en duurzame ambitie van de Groene Metropoolregio.**
- **Hebben we een doorkijk welke ruimtebehoefte voor werklocaties er is tot 2040.**

Toekomstbestendige werklocaties
De basis voor de activiteiten van dit speerpunt ligt in het Regionaal Programma Werklocaties regio Arnhem Nijmegen (RPW). In het RPW vindt afstemming plaats tussen vraag en aanbod van werklocaties. Het RPW gaat voornamelijk over nieuwe ontwikkelingen op de juiste plek. Ook herstructureringsmogelijkheden en leegstandsopgave worden meegenomen. Als regio hebben wij de meeste impact op nieuwe locaties. Binnen het RPW kiezen we waar nieuwe regionale werklocaties (bedrijventerreinen, (perifere) detailhandel en kantoren) landen en hoe om te gaan met lokale ontwikkelingen. Op basis van het RPW worden initiatieven uit de regio voor nieuwe werklocaties beoordeeld.

Minimaal één keer in de vier jaar moet er een nieuw RPW komen, in de tussenjaren vindt monitoring plaats. Het RPW is verankerd in de omgevingsverordening van de provincie. De besluitvorming van het RPW ligt zoals voorheen bij de raden. Het RPW is een verplicht onderdeel voor alle gemeenten.

Er ligt een duidelijke koppeling tussen werklocaties en de Verstedelijkingsstrategie van de Groene groeiregio. Extra woningen in de regio bijvoorbeeld vragen ook meer werk en dus meer ruimte voor werklocaties en slimme oplossingen daarvoor. Een deel van de totale ruimtevraag uit de Verstedelijkingsstrategie zal dan ook landen op werklocaties. Dit betekent dat het RPW verder moet kijken dan de huidige horizon van 2030.

Een aantal ontwikkelingen en kwalitatieve keuzes zijn nu nog onvoldoende geborgd in het huidige RPW. Wij zetten in op het kwalitatief verbeteren van het RPW. We leggen een directe link tussen de groei en ruimtebehoefte van de kansrijke clusters (Health, Hightech & Energy), de economische kracht van de subregio's en de andere opgaven (zoals de ruimtevraag voor energietransitie vanuit de circulaire regio). De opgaven op het terrein van circulariteit, de energietransitie en duurzaamheid zijn van toepassing op nieuwe bedrijventerreinenwerklocaties. Deze aanpassingen zorgen voor een sterk en beter op de regio afgestemd RPW passend bij het dna van de regio.

ACTIES 2022

Inzicht in de ruimtelijke ontwikkeling van de kansrijke clusters
Wij spelen in op de ruimtelijke behoefte van de kansrijke clusters Health, Hightech en Energy, de speerpunten van de regio. Het scherp krijgen van de behoefte aan kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkelruimte voor de campussen en / of clusters en de spin-offs voor de regio en naar andere bedrijventerreinen nemen we mee in de Economische Monitor. Ook blijft er aandacht voor logistiek als ruimtevrager binnen het RPW.

Impuls voor duurzame energie en circulaire economie op werklocaties
Op werklocaties geven we een impuls aan duurzame energie en circulaire economie. De verkenning van kansen hiervoor vindt plaats bij de Circulaire Regio, waar de actie regionale aanpak voor verduurzaming bedrijventerreinen is opgenomen. Wij leveren bouwstenen hiervoor aan. De ruimtelijke vertaling en de eisen die dit met zich meebrengt nemen we op in het RPW. Ook zetten wij in op verduurzaming van bestaande werklocaties (zoals vergroening).

Inventariseren werkgelegenheid op de juiste werklocaties
Welke sectoren en bedrijventerreinen dragen het meeste bij aan de economische groei, werkgelegenheid en de banen van de toekomst. Juist voor deze ontwikkelingen willen wij ruimte bieden in het RPW. Dit wordt meegenomen in de tweejaarlijkse Economische Monitor.

Speerpunt 5 **Toekomstbestendige werklocaties**	**2021** *1e helft*	 *2e helft*	**2022** *1e helft*	 *2e helft*	**2023** *1e helft*	 *2e helft*
RPW						
Inzicht ruimtelijke ontwikkeling kansrijke clusters						
Impuls duurzame energie en circulaire economie werklocaties						
Inventariseren werkgelegenheid op juiste werklocaties						

DE CIRCULAIRE REGIO

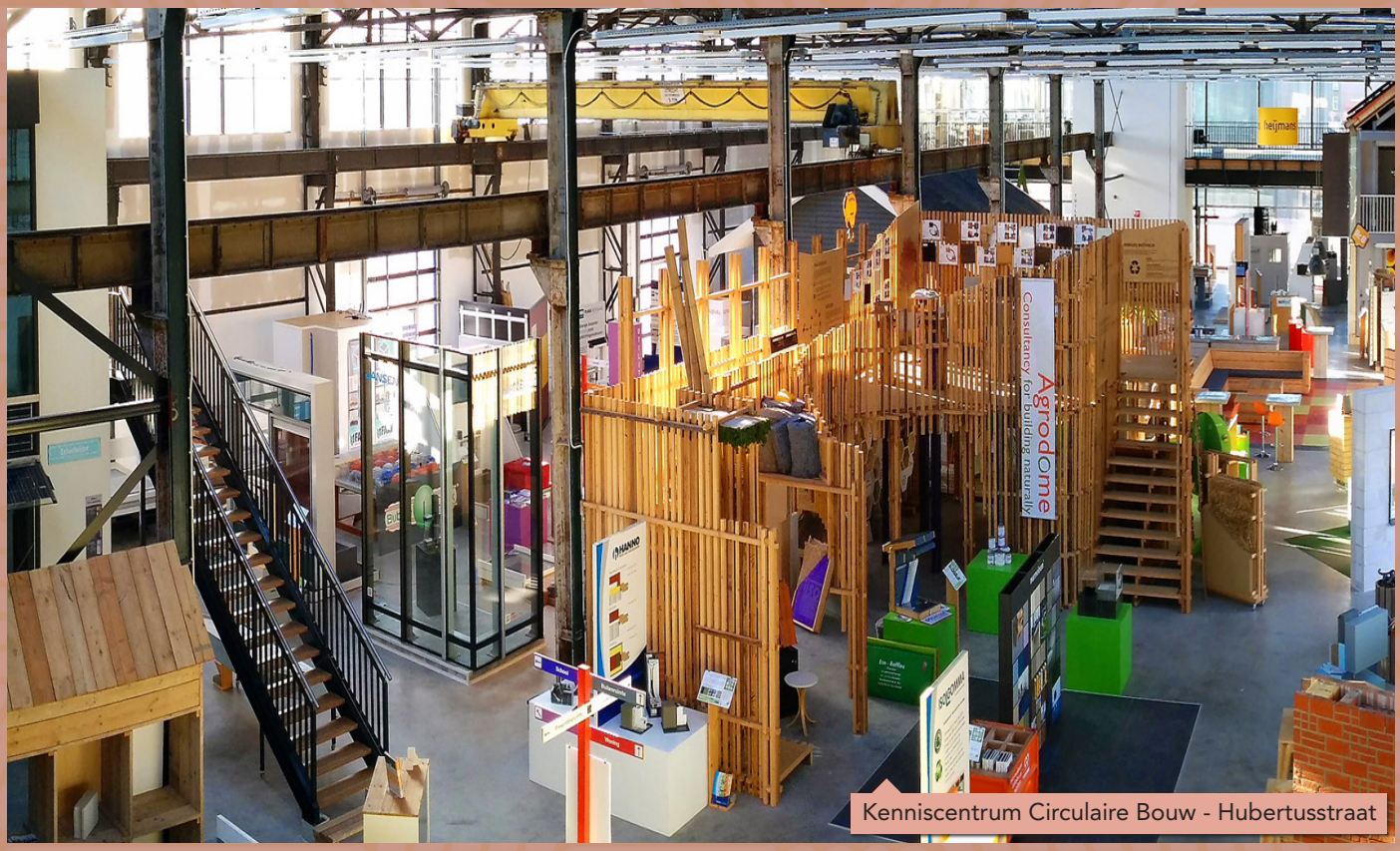

Over vijf jaar:

We ontwikkelen slagkracht om zuiniger en slimmer om te gaan met grondstoffen en producten. Daarmee maken we onze regio toekomst-bestendig en versterken we onze positie als circulaire topregio met internationale zichtbaarheid.

speerpunten Circulaire regio

1. Circulaire bouw en infra
2. Circulaire economie: grondstoffen en ketens
3. Water en klimaatadaptatie
4. Transitie naar duurzame energie

Kenniscentrum Circulaire Bouw - Hubertusstraat

AMBITIE EN SPEERPUNTEN

De Groene Metropoolregio wil toonaangevend worden in circulair denken en handelen, in Nederland én in Europa. Die ambitie vraagt om de inzet van bedrijven, maatschappelijke organisaties, de regiogemeenten, andere overheidspartners en onze inwoners. Circulariteit staat voor toekomstbestendig, duurzaam handelen met gesloten ketens zonder afwenteling naar andere groepen, andere tijden of andere gebieden.

We focussen op de domeinen waar we de meeste impact kunnen realiseren: op de bouw en infrastructuur, op grondstoffen en afvalketens, op klimaatbestendig groen en water, en op de energietransitie. Door in deze domeinen circulaire projecten op te schalen naar regionaal niveau, gezamenlijk onderzoek uit te voeren, kennis en ervaring uit te wisselen, onze gezamenlijke inkoopkracht te benutten en te investeren in de match met Europese, nationale en bovenregionale programma's realiseren we onze ambitie. Bovendien biedt circulariteit grote kansen voor nieuwe werkgelegenheid voor praktisch en technisch geschoolden. Een van de topprioriteiten om samen uit de COVID-19 crisis te komen.

We starten niet vanaf nul. In de regio draaien al veel succesvolle circulaire projecten waaraan veel gemeenten meedoen. We kopen gezamenlijk duurzame energie in, we hebben samen het eerste bod voor de Regionale Energiestrategie (RES) opgesteld en we voeren samen het Uitvoeringsprogramma Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw uit. Door deze projecten onder te brengen bij de Groene Metropoolregio kunnen we deze efficiënter uitvoeren, gemakkelijker van cofinanciering voorzien en een schaalniveau realiseren dat meer circulaire impact heeft.

PARTNERS

- De provincie Gelderland heeft ambitieuze doelen op het gebied van klimaat, circulariteit en energietransitie en kan diverse acties met kennis en expertise ondersteunen en versnellen. Ook kan de provincie in bepaalde gevallen zorgen voor cofinanciering of cofinancieringsverzoeken en subsidie-aanvragen ondersteunen.
- TEB staat met #Lifeport voor innovaties die bijdragen aan gezonder, beter en duurzamer leven. TEB zet door inzet van de civic entrepreneur de regio op de kaart als circulaire, duurzame en klimaatbestendige voorbeeldregio, zorgt voor structuurversterking en kennisontwikkeling met bedrijven, kennisinstellingen en overheid, en stimuleert nieuwe verdienmodellen en banen in de circulaire economie.
- De Rijksoverheid en Europa hebben eveneens hoge ambities op het gebied van circulariteit en klimaat en kunnen met beleid en calls voor projecten bijdragen aan de versnelling van de circulaire economie.
- De waterschappen vervullen een essentiële rol bij de ontwikkeling en uitvoering van de Regionale Adaptatiestrategieën en Energiestrategieën en projecten landschapsontwikkeling.
- Natuur en landschapsorganisaties, zoals Staatsbosbeheer, Geldersch Landschap en Kasteelen, Natuurmonumenten en IVN dragen bij aan een natuurinclusief en klimaatbestendig beheer en dragen bij aan een bewuste omgang van onze bedrijven en inwoners met ons groene landschap.
- Kennisinstellingen dragen op verschillende niveaus bij aan de ontwikkeling van kennis op het gebied van de circulaire economie, klimaat, circulair bouwen en de energietransitie.
- De ministeries van EZK, BZK, I&W en de Europese Commissie hebben hoge ambities op het gebied van circulariteit en energietransitie en kunnen met beleid en calls voor projecten bijdragen aan de versnelling van de circulaire economie.
- Uitvoerende partijen en hun koepel-organisaties (o.a. in de sectoren energie, afval en bouw zijn essentieel voor het bereiken van onze doelstellingen.
- Het Gelders Energie Akkoord (GEA) is een belangrijke partner vanwege hun directe relatie met allerlei bedrijven en instellingen die willen bijdragen aan de energietransitie. Ook verwachten we van het GEA een belangrijke rol bij het verkrijgen en behouden van draagvlak voor duurzame energieprojecten.
- Energiecoöperaties zorgen voor nieuwe initiatieven, versterken draagvlak en dragen er aan bij dat niet alleen de lasten in de regio blijven, maar ook de lusten met behulp van lokaal eigenaarschap.
- De inwoners van de regio dragen bij aan de doelstellingen door zuinig te zijn met grondstoffen en verpakkingsmaterialen en duurzame energie te gebruiken.

Circulaire infrastructuur - fietspad van 'Grasfalt' in Renkum

Leer- en werkplek Electronicahub

2021

We werken op regionale schaal al een aantal jaar samen op het gebied van duurzaamheid. De regio Arnhem-Nijmegen had in 2013 al een Routekaart Energietransitie die in 2018 is geactualiseerd. Uit deze samenwerking zijn diverse projecten voortgekomen waarvan een deel nu nog loopt. Hieronder worden deze toegelicht. Met de komst van de Groene Metropoolregio verwachten we in veel gevallen onnodige bureaucratie te voorkomen en daardoor sneller en daadkrachtiger stappen te zetten met projecten die de transitie naar een duurzame, circulaire regio versnellen.

Projecten 2021

- In 2020 hebben 15 gemeenten ingestemd met een meerjarig Uitvoeringsprogramma Circulaire Grond, Weg- en Waterbouw. Het project is gestart en loopt door tot en met 2022. De financiële verrekening van gemeenten wordt verdeeld over de jaren 2021 en 2022 (2 x € 62.500). De bijdrage voor 2022 is in de inwonerbijdrage versleuteld (Niet deelnemende gemeenten krijgen een evenredige korting). De provincie draagt eveneens bij in de kosten (€ 75.000).
- Op weg naar een circulaire bouwpraktijk laten we in 2021 al een advies uitbrengen in hoeverre een bouwproject circulair is. Daarnaast vragen we te adviseren welke instrumenten we als gemeenten kunnen inzetten om circulariteit bij bouwprojecten te stimuleren. In 2022 volgt daarop de implementatie binnen gemeenten. De kosten voor het advies worden gefinancierd vanuit de middelen die beschikbaar zijn in het kader van de Woondeal.
- De provincie is gevraagd om een aantal projecten te participeren en te voorzien van een versnellingsbijdrage. Indien deze bijdrage wordt toegekend kunnen een aantal projecten versneld in 2021 van start, zoals de verkenning grondstromen, implementatie circulair bouwen en kennisdeling vergroeningsprojecten.
- In het recente verleden hebben 17 regiogemeenten deel genomen aan het gezamenlijk inkopen van elektriciteit en aardgas en het verduurzamen daarvan. Onder voorwaarden kan het contract duurzame elektriciteit worden voorgezet. De inkoop van aardgas dient opnieuw opgestart te worden. In 2021 worden daarvoor de uitgangspunten op het gebied van duurzaamheid bepaald. Daarna volgt in 2022 het aanbestedingsproces zelf. De kosten voor de voorbereiding in 2021 zijn begroot op € 60.000. De kosten voor het aanbestedingsproces zijn in de inwonerbijdrage voor 2022 opgenomen (€ 45.000).
- Op welke wijze we de projectorganisatie RES kunnen continueren is nu nog niet in te schatten omdat het rijk nog geen helderheid heeft gegeven over de financiering van de vervolgfase. De provincie is gevraagd hierbij financieel te ondersteunen.

Speerpunt 1

Circulaire bouw en infrastructuur

Houten woningen - Nijmegen

OVER VIJF JAAR...

- **Besteden we projecten in de Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW)-sector circulair aan.**
- **Bouwen we nieuwe woningen voor minstens 25% circulair.**
- **Is het hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen in de regio substantieel toegenomen en is de bouwlogistiek verder verduurzaamd.**
- **Is de samenwerking in de bouw en GWW-keten geïntensiveerd.**

Circulaire bouw en infrastructuur

Besparen en hergebruik van grondstoffen en producten is in vele sectoren van onze samenleving van belang. Uit onderzoek van de provincie Gelderland in 2019 is gebleken dat de sector bouw en infrastructuur ongeveer 40% van de Gelderse grond- en afvalstoffenstromen voor zijn rekening neemt.

Daarnaast heeft de regio een forse ambitie ten aanzien van het realiseren van nieuwe woningen die door het rijk, de provincie en de regio is vastgelegd in de Woondeal Arnhem-Nijmegen. Hierin is het streven vastgelegd dat na verloop van tijd een steeds groter aandeel circulair gebouwd wordt: in bestaande plannen minimaal 10%, vanaf 2025 25%, vanaf 2030 50%, vanaf 2050 100%.

De Groene Metropoolregio zet stevig in op het besparen van grondstoffen en hergebruik van afvalstoffen in de bouw- en infrastructuur en vermijdt daarmee zoveel mogelijk CO2-emissies. Radboud Universiteit, Hogescholen en ROC's verrichten veel onderzoek en doen praktijkervaring op over circulair bouwen en bouwlogistiek die we goed kunnen benutten. Het Kenniscentrum Circulaire Bouw in Nijmegen is een mooi voorbeeld waar kennis en kunde over circulaire bouw wordt samengebracht. Ook willen we leren van proeftuinen en experimentlocaties, bijvoorbeeld in het Living Lab Delta Oost.

Het in 2020 gestarte Uitvoeringsprogramma Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw zetten we voort en wordt in 2022 afgerond. De aanpak bestaat uit het delen van kennis, het ontwikkelen van een aanpak waarbij circulaire principes worden meegenomen in onze overheidsrol als opdrachtgever en het ontwikkelen van een maatstaf voor de mate van circulariteit in de infrasector.

De hieronder geformuleerde acties hebben het meeste impact als ze in samenhang worden uitgevoerd. Op die manier zal in onze regio de sectoren bouw en infra het 'snelst en slimst' de overgang naar circulariteit realiseren.

ACTIES 2022

Circulair opdrachtgeverschap bij grond-, weg- en waterbouwprojecten
Voortzetting en afronding van het Uitvoeringsprogramma Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw bestaande uit een monitoringssystematiek, een nulmeting, een kennisplatform, diverse kennisevents, een regionaal trainingsprogramma, een gezamenlijk aanpak voor circulair inkopen in de GWW-sector, proeftuinen en vijf projecten waarin de opgedane kennis is toegepast.

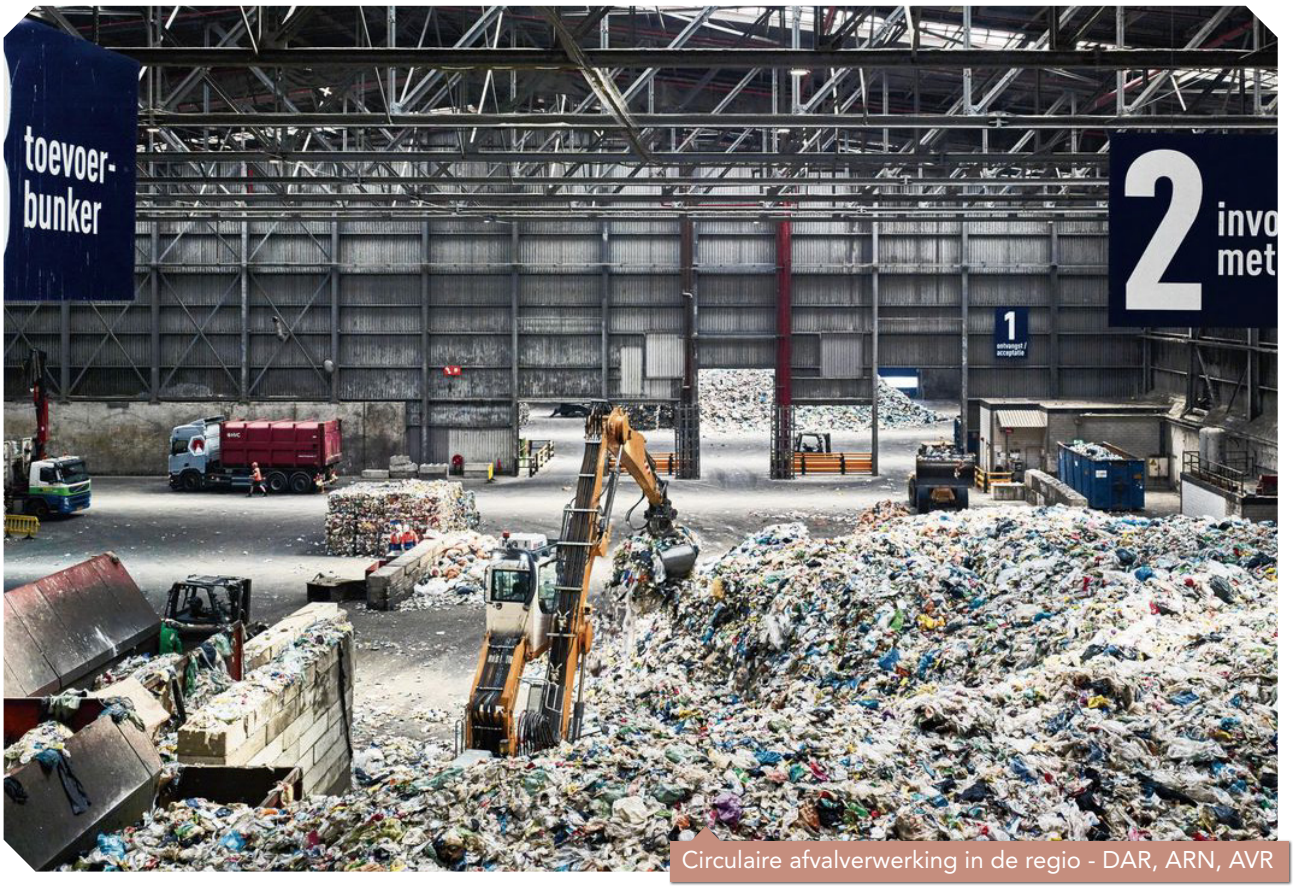
Circulair bouwen nieuwe woningen
De implementatie van de Circulaire Impactladder binnen gemeenten, afgestemd met de bouwsector. Ter ondersteuning hiervan de ontwikkeling van een gezamenlijk informatiepunt voor gemeenten voor uitwisseling van kennis en ervaring over circulair bouwen (Community of Practice).

Het versterken en verbreden van kennis over circulair bouwen, het stimuleren van houtbouw en proeftuinen
Met het programma Slimme duurzaamheid zorgt TEB voor de ontwikkeling van onderzoeksprogramma's en proeftuinen met betrekking tot circulair bouwen en houtbouw. De Groene Metropoolregio en de provincie Gelderland vullen deze rol aan door lobby en subsidietrajecten te ondersteunen (mogelijk in de vorm van een Regiodeal) en deel te nemen aan triple helix verbanden.

Speerpunt 1 **Circulaire bouw en infrastructuur**	**2021** *1e helft*	 *2e helft*	**2022** *1e helft*	 *2e helft*	**2023** *1e helft*	 *2e helft*
Circulair opdrachtgeverschap GWW-sector						
Circulair bouwen, implementatie Circulaire Impactladder						
Kennis circulair bouwen, houtbouw, proeftuinen						

Speerpunt 2

Circulaire economie: grondstoffen en ketens

Circulaire afvalverwerking in de regio - DAR, ARN, AVR

OVER VIJF JAAR...

- **Hebben we goed zicht op de afval- en grondstoffenstromen in de regio.**
- **Hebben we korte en efficiënte maak- en productieketens gerealiseerd.**
- **Hebben we juridische en organisatorische belemmeringen weggenomen.**
- **Weten gemeenten hoe ze circulair kunnen inkopen en hebben daar volop ervaring mee.**
- **Is het hergebruik van grondstoffen en materialen fors toegenomen.**

Circulaire economie: grondstoffen en ketens
In 2018 werd de regio Arnhem-Nijmegen al verkozen tot beste circulaire regio van Nederland. De jury constateerde dat in onze regio wordt doorgepakt, zowel van onderop, als in een coördinerende en verbindende rol van bovenaf o.a. via The Economic Board. Afvalscheidingspercentages zijn hoog en het bedrijfsleven levert belangrijke bijdragen met innovatieve initiatieven die eveneens landelijke erkenning kregen. Maar we zijn er nog lang niet. Met een gerichte aanpak denken we een belangrijke bijdrage te kunnen leveren aan de ontwikkeling van een circulaire economie in onze regio die kan rekenen op Europese belangstelling en daarmee aantrekkelijk wordt voor Europese partnerships met bijbehorende middelen.

We versterken ons inzicht in de regionale grondstoffen- en afvalstromen, de mogelijkheid van een grondstoffen hub verkennen, juridische belemmeringen wegnemen en de totstandkoming van nieuwe recyclingketens stimuleren. Daarnaast ondersteunen we gemeenten bij het circulair inkopen van producten en diensten en stimuleren we de totstandkoming van nieuwe banen voor praktisch en technisch geschoolden. Als we de acties in samenhang uitvoeren, dragen ze in de grootste mate bij aan het optimaliseren van de circulaire economie in onze regio.

ACTIES 2022

Verkenning naar regionale grondstoffenstromen
Inzicht verwerven in regionale stromen van grondstoffen, producten en materialen en de daarbij behorende logistieke keten verder verduurzamen. Onderzoek richt zich met name op (schaarse) stromen waarop we als overheden relatief veel invloed hebben.

Kansen voor regionale grondstoffenbank en grondstoffenhubs
Verkenning naar de (on)mogelijkheden van een regionale grondstoffenbank en grondstoffenhubs (fysiek, digitaal) om de uitwisseling tussen vragers en aanbieders van materialen en grondstoffen te verbeteren, met aanbevelingen voor een gerichte strategie en aanpak voor gemeenten.

Opzetten breed onderzoeksprogramma en portaal Circulaire Economie
Uitwerking van een viertal casussen, gekoppeld aan onderwijsprogramma's. Het voortouw bij deze actie ligt bij TEB. Portaal voor gemeentelijke onderzoeksvragen en delen uitkomsten. Ondersteuning opleiden van jonge vakmensen met stageplaatsen.

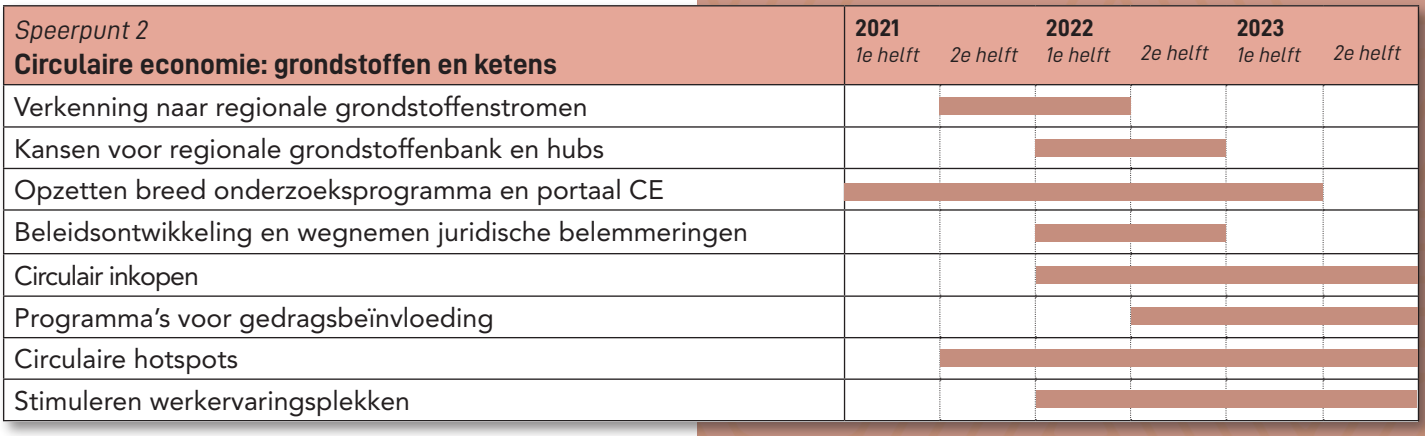
Beleidsontwikkeling en wegnemen belemmeringen op grondstoffenstromen en materiaalgebruik
Regionale helpdesk voor wegnemen van juridisch en/of organisatorische belemmeringen en zo nodig het gezamenlijk ontwikkelen van regelgeving of beleid. Aansluiten bij expertise provincie en omgevingsdiensten.

Circulair inkopen
Doorontwikkeling van dynamisch kennisplatform waarin circulaire inkoopvoorbeelden, best practices, trainingen, etc. door gemeenten en andere partijen worden gedeeld. Drempels voor circulair inkopen worden weggenomen. Zo mogelijk uitbreiden met deelname van nieuwe partners.

Programma's voor gedragsbeïnvloeding
Landelijke of projectgebonden programma's voor gedragsbeïnvloeding delen om verspilling bij consumenten en producenten tegen te gaan.

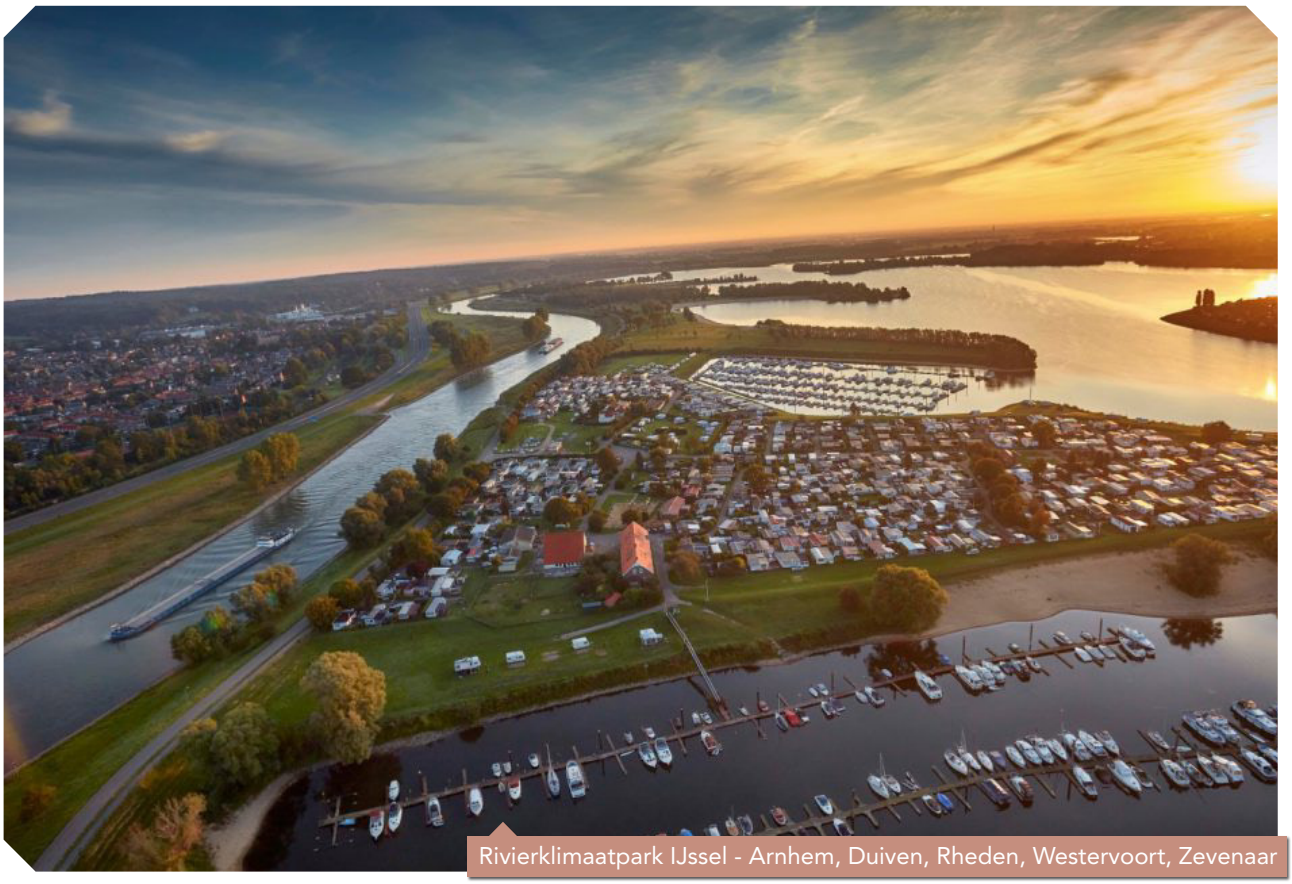
Circulaire hotspots
Het uitlichten van innovatieve circulaire hotstpots als Synergiepark InnoFase om (inter-)nationale erkenning en cofinanciering te verwerven voor de regio als broedplaats voor projecten in de circulaire economie. In samenspraak met onze partners (o.a. TEB en de provincie).

Stimuleren werkervaringsplekken
Het signaleren van kansen voor nieuwe leerwerkplekken en stageplaatsen voor praktisch en theoretisch geschoolden. Afstemming met de brede Human Capital Agenda in de opgave Productieve regio.

Speerpunt 3

Water en klimaatadaptatie

Rivierklimaatpark IJssel - Arnhem, Duiven, Rheden, Westervoort, Zevenaar

OVER VIJF JAAR...

- **Zijn we steeds beter geworden in het opvangen, vasthouden en hergebruiken van water.**
- **Hebben we maatregelen genomen om wateroverlast, droogte of hittestress fors te verminderen.**
- **Hebben we het bebouwd gebied in stad en dorp verder vergroend.**
- **Bouwen we klimaatbestendig.**

Water en klimaatadaptatie

Van oudsher heeft onze regio een bijzondere relatie met water vanwege onze de ontstaansgeschiedenis met grote rivieren en de voor Nederlandse begrippen grote reliëfverschillen binnen de regio. Het maakt onze regio bijzonder aantrekkelijk om te wonen. De rivieren en het reliëf stellen ons echter ook voor bijzondere uitdagingen. Projecten die meer ruimte voor de rivier creëren, hebben invloed op onze andere opgaven waarvoor we staan, bijvoorbeeld op het gebied van verstedelijking, mobiliteit en recreatie. Dit maakt water en klimaatadaptatie een belangrijk thema: in de regio willen we water beter opvangen, vasthouden en hergebruiken en willen overlast en onveilige situaties voorkomen.

Steden en dorpskernen kunnen we nog verder vergroenen, waarmee we beter zijn voorbereid op extreme regenval, hitte en droogte.
We bevorderen tegelijk de biodiversiteit. Bewonersgroepen, bedrijven en anderen nemen regelmatig het initiatief voor dergelijke vergroeningsprojecten die vaak ook bijdragen aan de sociale cohesie in stad of dorp.

De gemeenten in de regio zijn betrokken bij verschillende Regionale Adaptatiestrategieën (RAS) die samen met waterschappen en andere partijen worden ontwikkeld. Deze zijn deels gereed en deels in een afrondend stadium. Daarna volgt de uitwerkingsfase waarbij we kunnen leren van goede voorbeelden over hoe om te gaan met extreme wateroverlast, hitte en droogte. Ook living labs en klimaatproeftuinen dragen daaraan bij. Bovendien hebben we als regio een forse bouwopgave waarbij we de groene kwaliteiten van de regio willen versterken. Dat levert de uitdaging op om klimaatbestendig, natuurinclusief en biodivers te bouwen.

ACTIES 2022

Regionale Adaptatiestrategieën: kennis delen
Delen van kennis en ervaring bij de uitvoering van de klimaatadaptatiemaatregelen met extra focus op uitdagingen die in onze regio op meerdere plekken spelen, bijvoorbeeld verdroging van stuwwallen.

Innovatieplatform 'Living lab Delta Oost'
Living lab met diverse partijen die een belang hebben in het verstedelijkt rivierengebied Delta Oost. Opbouw kennisagenda. TEB verbindt met behulp van de civic entrepreneur en het programma 'Slimme duurzaamheid' vele partijen uit de triple helix. De Groene Metropoolregio ondersteunt het initiatief, zet het in de schijnwerpers en vergroot kansen op een Regiodeal.

Klimaatbestendig bouwen
Versterken kennis, kunde en profiel op het gebied van klimaatbestendig, natuurinclusief en biodivers bouwen. Ontwikkelen uniforme aanpak voor bouwprojecten. Verwerven Europese/nationale cofinanciering voor vooruitstrevende projecten.

Klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten
Ontwikkelen van een lerende en inspirerende omgeving waarin kennis en praktijkervaringen over klimaatproeftuinen en aanpak van grote en kleinere vergroeningsprojecten op regionale schaal worden gedeeld.

Grote projecten landschapsontwikkeling
Versterken profiel van de regio met behulp van grote landschapsontwikkelingsprojecten, die mede betrekking hebben op water, klimaat en biodiversiteit, o.a.:
- rivierklimaatpark IJssel: duurzame waterrijke landschapsontwikkeling.
- Park Lingezegen: water, vergroening, mobiliteit, landbouw, natuur en recreatie.
- Ooijpolder: living lab herstel biodiversiteit.

De regio wordt hiermee aantrekkelijker voor partnerships en cofinanciering van projecten en daarmee natuurlijk ook voor onze inwoners.

Speerpunt 3 **Water en klimaatadaptatie**	**2021** *1e helft*	*2e helft*	**2022** *1e helft*	*2e helft*	**2023** *1e helft*	*2e helft*
Regionale Adaptatiestrategieën: kennis delen			■	■	■	■
Innovatieplatform 'Living lab Delta Oost'			■	■	■	
Klimaatbestendig bouwen				■	■	■
Klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten		■	■	■	■	■
Grote projecten landschapsontwikkeling			■	■	■	

Speerpunt 4

Transitie naar duurzame energie

Energie Netwerkbedrijf Liander - duurzaam kantoor Duiven

OVER VIJF JAAR...

- **Hebben we stappen gezet naar een duurzame energie-efficiënte regio.**
- **Gebruiken bedrijven en inwoners minder energie.**
- **Is het aandeel schone energie dat we in de regio gebruiken groter dan landelijk gemiddeld.**
- **Hebben we innovaties tot stand gebracht in opwekking, opslag en transport van duurzame energie.**

Transitie naar duurzame energie

In het nationale Klimaatakkoord is afgesproken om in 2030 de helft minder broeikassen uit te stoten ten opzichte van 1990. Dit akkoord is de Nederlandse invulling van de afspraken die in het Klimaatverdrag van Parijs zijn vastgelegd om de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius, en zo mogelijk 1,5 graden Celsius.

In Regionale Energie Strategieën (RES) worden nationale afspraken uit het Klimaatakkoord in praktijk gebracht. In onze regio hebben we de ambitie vastgelegd om in 2030 55% minder CO2 uit te stoten dan in 1990. Onze activiteiten zijn een vervolg op 'Routekaart energieneutrale regio' van 2017. Samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en volksvertegenwoordigers zoeken we naar mogelijkheden om energie te besparen en duurzaam op te wekken. In de Groene Metropoolregio is het uitgangspunt om het opwekken van elektriciteit te combineren met andere thema's zoals biodiversiteit, mobiliteit en landbouw. We verkleinen door onze versterkte samenwerking op dit thema de kwetsbaarheid van individuele en vergroten onze slagkracht.

Solidariteit en een goede verdeling van lusten en lasten zijn belangrijke uitgangspunten voor het vervolg. Daarnaast geven we invulling aan de afspraken om de RES te borgen in omgevingsbeleid, het opstellen van een milieu-effectrapportage, bevorderen we de totstandkoming van een regionaal warmtesysteem en gemeentelijke transitievisies warmte en versterken we de ruimtelijk kwaliteit en de landschappelijke inpassing van projecten.

Flankerend aan onze inspanningen in RES verband werken we ook op andere manieren aan de energietransitie, bijvoorbeeld door het stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe duurzame energiedragers zoals waterstof, en door bijvoorbeeld te werken aan kansen voor praktisch en technisch geschoolden in de energiesector.

ACTIES 2022

Regionale Energiestrategie uitvoeren en voorbereiden RES 2.0
In samenwerking met vele partners uitvoering geven aan de afspraken in de RES 1.0 en voor 1 juli 2023 een nieuw bod opstellen voor RES 2.0. Door deelname van gemeenten aan het Klimaatakkoord hebben gemeenten zich verbonden aan het opstellen en uitvoeren van de Regionale Energiestrategie.

Aanpak van bedrijventerreinen: energie en duurzaamheid
Gezamenlijke aanpak verduurzaming bedrijfsterreinen met kennisdeling en onderzoek naar mogelijkheden voor gezamenlijke ontwikkeling van energieloketten en/of een Regionaal Expertisecentrum. Uitlichten bijzondere bedrijfsterreinen IPKW, Innofase, Next Garden, Engie, ARN.

Energieloketten voor bewoners
Onderzoek naar de meerwaarde van het gezamenlijk aanbesteden van de regionale energieloketten (advies en subsidie) voor bewoners en eigenaren van woningen en indien wenselijk de uitvoering daarvan.

Inkoop energie
Voortzetting faciliteren gezamenlijke inkoop (duurzame) energie door gemeenten per 1 januari 2023. Verwerken duurzame uitgangspunten in aanbesteding inkoop aardgas. Monitoring voortgang contract elektriciteit.

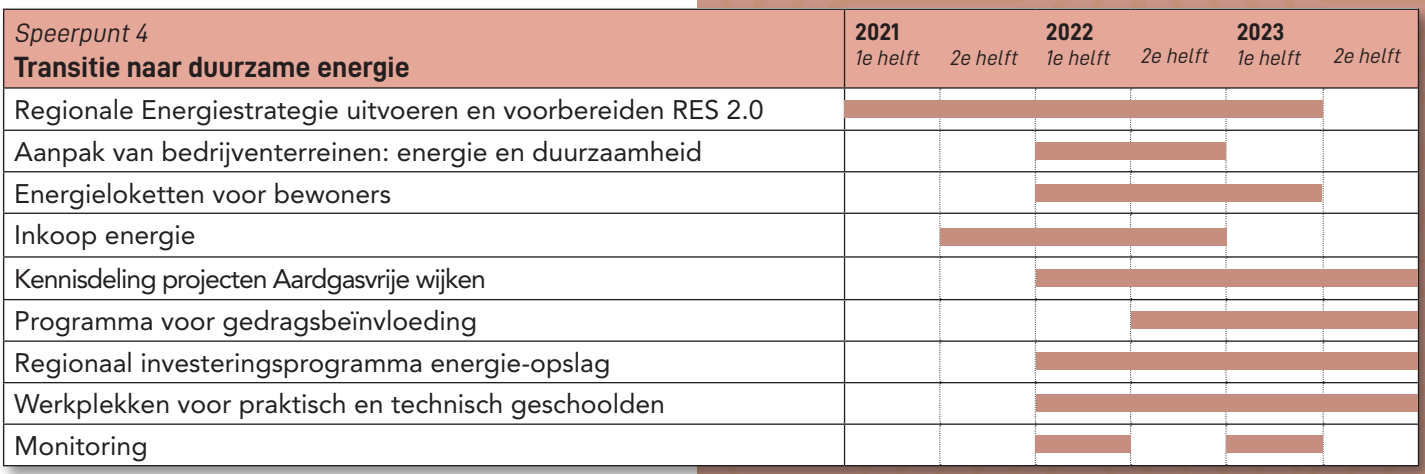
Kennisdeling projecten Aardgasvrije wijken
Delen van kennis en leerervaringen tussen gemeenten in de regio over projecten waarbij woningen voorzien worden van duurzame warmte ('Wijken van de Toekomst', 'Programma Aardgasvrije Wijken'). Versnellen van aanpak om woningen aardgasvrij te maken.

Programma voor gedragsbeïnvloeding
Landelijke of projectgebonden programma's voor gedrags-beïnvloeding delen die energiebesparing bij consumenten en producenten bevorderen.

Regionaal investeringsprogramma energie-opslag (waterstof e.d.)
Samen met de provincie en TEB onderzoek naar het aanjagen van investeringen het verwerven van externe middelen om energie-opslagmethoden (accu's, waterstof, etc.) te kunnen opschalen.

Werkplekken voor praktisch en technisch geschoolden
Het scherp in beeld brengen van de behoefte aan personeel in de energietransitie en het stimuleren nieuwe leerwerkplekken en stageplaatsen voor praktisch en theoretisch geschoolden, in samenwerking met TEB.

Monitoring
Monitoring van het effect op de uitstoot van CO2-emissies van de regionale activiteiten met betrekking tot de energietransitie. De actie is een voortzetting van de monitoring in het kader van de regionale routekaart. Zoveel mogelijk gebruik maken van bestaande data.

DE ONTSPANNEN REGIO

Over vijf jaar:

Hebben we een goede balans tussen groei en leefkwaliteit bereikt door onze inzet op duurzaam toerisme, complete voorzieningen in centra, een sterke culturele infrastructuur en versterking van natuur, landschap en cultureel erfgoed.

speerpunten Ontspannen regio

1. Duurzaam toerisme
2. Bruisende binnensteden en krachtige kernen
3. Groen-blauw raamwerk
4. Sterke culturele infrastructuur

Bruisende binnensteden: Focus, Arnhem

AMBITIE EN SPEERPUNTEN

Aantrekkelijke regio in balans
De ambitie van de opgave Ontspannen regio is om, in lijn met de visie van de Groene Metropoolregio, groei in balans te brengen met onze leefkwaliteit, een gezonde leefomgeving en aantrekkelijkheid van cultuur, recreatie, natuur en landschap.

De speerpunten binnen deze opgave zijn allemaal gericht op het creëren en versterken van een levendige en leefbare regio en hangen nauw met elkaar samen. Duurzame recreatie en toerisme, cultuur en erfgoed dragen bij aan bruisende en levendige binnensteden en kernen. Samen met de prachtige natuur en het landschap, maken zij de regio een fijne plek om te wonen, werken en te bezoeken. Dat genereert weer inkomsten en werkgelegenheid voor de regio. Cultuur heeft ook een belangrijke sociaal-maatschappelijke functie en is belangrijk voor het sociale klimaat en de leefbaarheid van de regio.

Soms schuurt het ook: al die functies leggen een claim op de beperkte ruimte die we hebben. Daarom werken we in deze opgave aan een groen-blauw raamwerk. Op basis daarvan kunnen we zoeken naar functie-combinaties en keuzes maken om natuur, landschap en cultuurhistorisch erfgoed te behouden en te versterken.

Juist nu is onze gezamenlijke inzet op deze speerpunten hard nodig. De COVID-19 crisis raakt de sectoren binnen deze opgave hard. Ook de druk op natuur en landschap is door de crisis nog groter geworden. Wat we over vijf jaar willen bereiken, hebben we dan ook aangepast. We willen niet per definitie meer, maar kwalitatief beter. Waar dat kan, maken we direct een begin met activiteiten, waarvan we snel resultaat zien. Tegelijkertijd is samenwerking op de onderwerpen in deze opgave relatief nieuw op regionaal niveau. We moeten daarom eerst scherp krijgen wat we met elkaar willen bereiken en wat we willen doen. Daarvoor is onderzoek, visie en planvorming nodig. Alleen zo kunnen we programma's en projecten concreet maken en mogelijkheden creëren voor (co)financiering van provincie, Rijk, Europa en de markt. Daar waar we dit soort verkennende activiteiten doen, maken we gebruik van wat er al ligt (en dat is veel), zodat we snelle slagen kunnen maken naar meer concreetheid.

PARTNERS

Provincie Gelderland: de doelen van provincie en Groene Metropoolregio vallen in deze regio sterk met elkaar samen. Veel acties gaan we dan ook samen met de provincie oppakken.

TEB hecht veel belang aan de Ontspannen regio, omdat deze van wezenlijk belang is voor een goed vestigingsklimaat. Vanuit Ontspannen regio maken wij graag gebruik van het netwerk van The Economic Board om deze opgave verder te brengen. Hoe we dat doen, werken we verder uit.

Veluwe-Alliantie: een aantal gemeenten binnen de regio Arnhem-Nijmegen maakt ook deel uit van de Veluwe-Alliantie. Met name bij het speerpunt Duurzaam toerisme zien wij belangrijke kansen om samen te werken. Denk hierbij aan activiteiten op het gebied van vitaliteit, spreiding van recreatiedruk en human capital.

Toerisme Veluwe Arnhem-Nijmegen (TVAN): TVAN is een belangrijke uitvoeringspartner op het gebied van Duurzaam toerisme. TVAN is mede-opsteller van het Toeristisch Toekomstperspectief regio Arnhem-Nijmegen "Toerisme: bestemming in balans" en de bijbehorende uitvoeringsagenda en trekt samen met ons op in de uitvoering hiervan. Het werken met een toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden en een strategische marketingvisie, zien wij als een belangrijke basis voor onze samenwerking.

Andere belangrijke partners, met wie we in het vervolgtraject gaan afstemmen zijn onder andere:

- Ondernemers, ondernemerscollectieven
- City marketing
- Koepelorganisaties (o.a. HISWA-RECRON, Koninklijke Horeca Nederland, Gastvrij Nederland),
- Kennisinstellingen (o.a. RU, HAN, VHL, ROC's)
- het Rijk (o.a. ministerie EZK, BZK, LNV en OCW)
- Waterschappen
- Routebureaus Arnhem-Nijmegen en Veluwe
- Euregio (ook INTERREG)
- Terreinbeheerders en natuurorganisaties (o.a. Staatsbosbeheer, Geldersch Landschap en Kasteelen, Vereniging Natuurmonumenten, Natuur en Milieu Gelderland (voorheen GNMF) ARK Natuurontwikkeling, Living Lab Ooijpolder, etc.)
- LTO
- RCE
- MKB Nederland
- Vastgoedeigenaren
- VNO/NCW
- Culturele instellingen
- Cultuur Oost
- Kunstvakonderwijs
- Erfgoed Gelderland
- Romeinennetwerk Gelderland
- Nederlandse Limes Stichting
- Cultuurpunten
- Het Gelders Kastelen netwerk (Macht & Pracht via TVAN)
- Pact van Loevestein
- Fort Pannerden
- Leisurelands

Sterk cultureel aanbod - Vierdaagsefeesten, Nijmegen

Waardevole natuur, landschap en cultureel erfgoed

2021

We maken in 2021 een begin met de acties uit deze agenda, om zo snel mogelijk resultaten te boeken en om in het tweede kwartaal van 2022 onze inzet voor 2023 en verder concreet te maken. We doen dit binnen bestaande middelen van gemeenten of partners. We hebben middelen beschikbaar uit een subsidie van de provincie voor het maken van een toeristisch profiel en een handelingskader waarmee gemeenten de consequenties van toeristische verhuur van particuliere woningen (bijvoorbeeld Airbnb) beter kunnen beheersen. Het maken van de eerste stap voor een plan van aanpak voor een fiets- en wandelroutenetwerk, wordt deels door de provincie en deels door de Verbonden regio (i.v.m. samenhang met het utilitaire fietsnetwerk) gefinancierd. Acties die alleen ambtelijke capaciteit vragen, pakken we op met de menskracht die beschikbaar is. Acties waarvoor procesgeld nodig is, bereiden we zoveel mogelijk voor. Zodra er zicht is op financiering van deze opgave door gemeenten, vragen we de provincie de gevraagde cofinanciering voor 2022 al in 2021 beschikbaar te stellen, om acties sneller uit te voeren.

Een aantal acties voeren we zowel in 2021 als in 2022 uit voor alle speerpunten. We blijven investeren in belangenbehartiging voor projecten en initiatieven van bovenregionaal belang, zoals het Valkhofkwartier, de Lauwersgrachtalliantie, de toekomstige verbouwing van de Stadsschouwburg Nijmegen, de Nieuw Hollandse Waterlinie met Fort Pannerden en de Romeinse Limes. We breiden deze belangenbehartiging in de komende tijd uit naar andere initiatieven van bovenregionaal belang, zoals verhaallijnen over bevrijding en de Romeinen, musea, grote evenementen, het (nog op te richten) regionale steunpunt voor amateurkunst en projecten om landschap, natuur en cultuur te versterken. Belangenbehartiging betekent: ervoor “gaan lopen”, lobbyen en zoeken naar financiering. De investering zelf wordt lokaal gedaan met cofinanciering van derden. De regiogemeenten hoeven deze initiatieven niet te financieren.

Daar waar we data nodig hebben, maken we optimaal gebruik van wat er is en verbinden we databronnen met elkaar. We helpen om informatie over bijvoorbeeld (voucher) regelingen goed toegankelijk te maken voor ondernemers, via bestaande en veelgebruikte kanalen. We brengen voor deze opgave relevante human capitalvraagstukken en -projecten in de Human Capital Agenda van de Productieve regio. We versterken de verbinding tussen de cultuursector en de toeristische sector, door deze sectoren bij elkaar te brengen, zodat er kennis gedeeld kan worden en samenwerking kan ontstaan op het gebied van bijvoorbeeld aanbodontwikkeling en gezamenlijke promotie.

Speerpunt 1

Duurzaam toerisme

Toeristische hotspot Fort Pannerden - Lingewaard

OVER VIJF JAAR...

Hebben we in de regio een duurzame en vitale sector voor recreatie, die aansluit bij de vraag en bijdraagt aan en in balans is met de (basis)voorzieningen en leefbaarheid in de kernen.

Kiezen bezoekers naast dagrecreatie ook voor een langduriger verblijf in de regio.

Is de toeristische drukte beter verspreid over de regio en over de seizoenen.

Duurzaam toerisme
Dit speerpunt richt zich op een vitale toeristische sector, die bijdraagt aan de levendigheid en leefbaarheid in de kernen. We zetten in op langdurige verblijfsrecreatie en spreiding van toeristische drukte. Dit is nu, in de COVID-19 crisis, meer dan ooit belangrijk en vraagt om een transitie van de sector. We gebruiken het Toeristisch Toekomstperspectief regio Arnhem-Nijmegen "Toerisme: bestemming in balans" en de bijbehorende uitvoeringsagenda als leidraad voor wat we met elkaar willen bereiken en gaan doen.

Door samen te werken, versterken we de kracht van de vier subregio's (Veluwezoom, de Liemers, Rijk van Nijmegen en de Betuwe). Dit doen we met een toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden: uitwerkingen van verschillende, elkaar versterkende, thematische en geografische verhaallijnen. Met dit profiel en een bijbehorende marketingvisie kunnen we samen met ondernemers aanbod ontwikkelen dat past bij de vraag en dit aanbod beter vermarkten. Dat werkt spreiding van bezoekers en meerdaags bezoek in de hand: je hebt meer aantrekkelijke plekken om te bezoeken. Het toeristische profiel helpt om het opdrachtgeverschap aan uitvoeringsorganisaties, zoals TVAN, af te stemmen en zo middelen effectiever in te zetten. Verder maken we een vitaliteitsaanpak en maatregelen om spreiding van toeristische druk te stimuleren. Met de provincie Gelderland, het routebureau Arnhem-Nijmegen en de Verbonden regio zetten we in op een beter recreatief wandel- en fietsroutenetwerk. We hebben aandacht voor aansluiting bij het netwerk van andere regio's, toeristische overstappunten, het utilitaire netwerk en andere recreatieve paden.

ACTIES 2022

Maken toeristisch profiel en marketingvisie
Maken van een regionaal toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden en een marketingvisie. Hierbij aangeven hoe we omgaan met gastheerschap (fysiek en digitaal) en op welk niveau (lokaal, subregionaal of regionaal) we dat organiseren. Gebruik maken van de profielen en marketingvisies die er al zijn.

Afstemmen opdrachtgeverschap uitvoeringsorganisaties
Afstemmen van opdrachten van gemeenten of subregio's aan uitvoeringsorganisaties, zoals TVAN. We bouwen voort op de ervaringen van Het Rijk van Nijmegen met de gezamenlijke opdracht aan TVAN. Op welk niveau we afspraken maken (lokaal, regionaal of sub regionaal), hangt af van wat het beste resultaat oplevert.

Maken vitaliteitsaanpak dag- en verblijfsrecreatie
Op basis van onderzoek een vitaliteitsaanpak met een strategie voor de regio en handreikingen voor ondernemers maken om de toeristische sector en de bedrijven daarbinnen vitaler te maken.

Stimuleren spreiding van recreatiedruk door inzicht en maatregelen
Verwerven van inzicht in recreatiedruk met bestaande data en door gemeenten de mogelijkheid te geven een onderzoek naar druk- en draagkracht te doen. Met het verkregen inzicht maatregelen opstellen en financieringsmogelijkheden voor die maatregelen zoeken.

Opstellen en uitvoeren plan van aanpak wandel- en fietsroutenetwerk
Opstellen plan van aanpak wandel- en fietsroutenetwerk. Gefaseerd uitvoeren van dit plan met beschikbare middelen van gemeenten en cofinanciering van provincie. In het speerpunt Groen-blauw raamwerk komen de ruimtelijke aspecten hiervan terug.

Speerpunt 1 **Duurzaam toerisme**	**2021** *1e helft*	 *2e helft*	**2022** *1e helft*	 *2e helft*	**2023** *1e helft*	 *2e helft*
Maken toeristisch profiel						
Afstemmen opdrachtgeverschap uitvoeringsorganisaties						
Maken vitaliteitsaanpak						
Stimuleren spreiding recreatiedruk						
Opstellen plan van aanpak wandel- en fietsroutenetwerk						
Uitvoeren plan van aanpak wandel- en fietsroutenetwerk						

Speerpunt 2

Bruisende binnensteden en krachtige kernen

Centrum van Hanzestad Doesburg

OVER VIJF JAAR...

- **Hebben we een sterk en compleet aanbod van voorzieningen in onze binnensteden en centra van kernen.**
- **Hebben we leegstand in onze binnensteden en centra van kernen daar waar nodig aangepakt en beperkt.**
- **Houden we de binnensteden en centra van kernen leefbaar voor bewoners.**

Bruisende binnensteden en krachtige kernen
In dit speerpunt gaat het om het versterken van onze binnensteden en centra van kernen (kortweg: centra) in de regio. De centra veranderen in snel tempo als gevolg van veranderingen in retail en consumentengedrag. Groeiende leegstand dreigt en wordt zichtbaar. De COVID-19 crisis versterkt dit. gemeenten doen veel om centra levendig te houden De vraagstukken en projecten van gemeenten, verschillen sterk van schaalniveau, aard en omvang. Er zijn wel gezamenlijke thema's: ondernemerschap, bereikbaarheid, leefbaarheid, waaronder voorkoming en bestrijding van leegstand, vergroening, transformatie naar place2be en herinrichten van de openbare ruimte.

De COVID-19 crisis en andere ontwikkelingen die op de centra afkomen, maken dat samenwerking, afstemming en kennis delen gewenst en noodzakelijk zijn. We ondersteunen en faciliteren de inspanningen van gemeenten op dit gebied. Door het maken van een analyse van het netwerk centra, helpen we gemeenten bij het maken van keuzes, het uitvoeren van plannen op lokaal niveau en de afstemming met andere regiogemeenten. We werken daarbij nauw samen met de provincie. We gebruiken wat er al ligt, zoals het RPW en het detailhandelsbeleid. We sluiten aan bij de economische monitor (zie opgave productieve regio) en vullen deze aan met voor centra relevante data. Zo nodig benoemen we, aanvullend op wat gemeenten doen, acties op regionaal niveau en zoeken we naar financieringsmogelijkheden hiervoor. Zo weten we wat we belangrijk vinden en kunnen we snel inspringen op nieuwe kansen en (financierings-) mogelijkheden die zich voordoen bij provincie, Rijk, Europa of andere partners.

ACTIES 2022

Kennis delen, o.a. over financieringsmogelijkheden voor projecten
Kennis delen over projecten voor de versterking van centra en op zoek gaan naar (financierings)mogelijkheden hiervoor. Nadruk op leegstand en ondersteunen van ondernemers (relevant i.h.k.v. het herstel van de COVID-19 crisis). Aansluiting zoeken bij andere initiatieven, o.a. stimuleren MKB in de Productieve regio en de samenwerking tussen centrummanagers in de regio.

Maken regionale analyse en benoemen acties ter versterking van centra
Analyse maken van de huidige profielen, voorzieningenniveaus en relaties tussen centra en de ontwikkelingen en veranderingen hierin (incl. effecten COVID-19). Indien nodig acties op regionaal niveau formuleren om dit netwerk te versterken.

Speerpunt 2 **Bruisende binnensteden en krachtige kernen**	**2021** *1e helft*	*2e helft*	**2022** *1e helft*	*2e helft*	**2023** *1e helft*	*2e helft*
Kennis delen o.a. over financieringsmogelijkheden voor projecten						
Maken regionale analyse en acties benoemen ter versterking centra						
Uitvoeren acties ter versterking centra						

Speerpunt 3

Groen-blauw raamwerk

Wandelroute Veluwe-Posbank - Arnhem, Rheden, Rozendaal

OVER VIJF JAAR...

- **Hebben we waardevolle natuur, landschap en cultureel erfgoed in de regio duurzaam behouden, versterkt en uitgebreid.**
- **Is de intrinsieke waarde van natuur, landschap en erfgoed (bijv. de kwalitatieve en kwantitatieve groei van flora en fauna) versterkt.**
- **Is de belevingswaarde van natuur, landschap en erfgoed bevorderd (hoe kunnen mensen hier optimaal van genieten?)**
- **en benutten we mogelijkheden voor functiecombinaties met woningbouw, landbouw, recreatie, klimaatadaptatie, waterberging en biodiversiteit beter.**

Groen-blauw raamwerk
Dit speerpunt vormt het groen-blauwe hart van de Groene Metropoolregio: hoe behouden én versterken we landschappen, natuurwaarden en cultuurhistorisch erfgoed in combinatie met andere ruimtevragers? Om daar antwoord op te geven, maken we een groen-blauw raamwerk: een kaart met de huidige natuurgebieden en landschapszones, het gebruik daarvan en de mogelijkheden voor versterking en uitbreiding. Omdat we in dit raamwerk de focus leggen op het versterken van landschappen, natuurwaarden en cultuurhistorisch erfgoed, is het raamwerk een belangrijke aanvulling op bijvoorbeeld de woondeal, de Verstedelijkingsstrategie en het Toeristisch Toekomstperspectief. We maken gebruik van de ruimtelijke plannen, projecten en kaarten die er al liggen: de streekgidsen die de provincie ontwikkelt, de recreatiezonering die voor de Veluwe(zoom) wordt uitgewerkt en projecten als het Living Lab Ooijpolder voor biodiversiteitsherstel. We leggen verbinding met het speerpunt Duurzaam toerisme, waarin spreiding van toeristische druk een belangrijk thema is en sluiten aan bij de belevingsgebieden die we binnen dit speerpunt bepalen. Het raamwerk is een uitwerking van de bouwsteen Leefomgeving van de Verstedelijkingsstrategie en vormt input voor het verstedelijkingsakkoord, het dashboard Groene groei, de regionale toekomstscenario's en de regionale investeringsagenda's, die binnen de Groene Groeiregio worden ontwikkeld. We werken dan ook nauw samen met deze opgave. Zo kan het raamwerk bijdragen aan het integraal afwegen van ruimteclaims en het uitlokken van investeringen in het 'groen' en 'blauw' van de Groene Metropoolregio.

ACTIES 2022

Maken groen-blauw raamwerk
Maken van een groen-blauw raamwerk: een kaart met de huidige natuurgebieden en landschapszones, het gebruik daarvan en de mogelijkheden voor versterking en uitbreiding. Daarbij op zoek gaan naar koppelkansen met bijvoorbeeld landbouw, energietransitie, woningbouw, klimaatadaptatie, waterberging en recreatie en toerisme. Aangeven waar keuzes nodig zijn.

Speerpunt 3 **Groen-blauw raamwerk**	**2021** *1e helft*	*2e helft*	**2022** *1e helft*	*2e helft*	**2023** *1e helft*	*2e helft*
Maken groen-blauw raamwerk						
Investeren in groen en blauw van de regio (in/samen met opgave Groene Groei en partners)						

Speerpunt 4

Sterke culturele infrastructuur

Duurzaam festival Framed - Arnhem

OVER VIJF JAAR...

- **Hebben we een passend, kwalitatief goed en divers cultuuraanbod dat past bij de vraag en bij het profiel van onze regio.**
- **Participeren inwoners en bezoekers van de regio actief en passief in cultuur en bereiken we steeds meer verschillende doelgroepen.**
- **Stimuleert cultuurparticipatie sociale cohesie en inclusie en draagt bij aan de leefbaarheid van de steden en dorpen.**
- **Hebben we een duurzame en robuuste culturele infrastructuur die het aanbod passend bij de vraag kan verzorgen.**

Sterke culturele infrastructuur
De 'regio 025' heeft een eigen culturele signatuur en kracht. Bijzonder is dat de complete keten in de regio aanwezig is: een brede basis van amateurkunst, cultuureducatie, een innovatief middensegment en een top van instellingen van bovenregionaal belang. Deze segmenten van de keten hangen samen en inspireren elkaar onderling. Deze unieke culturele keten draagt bij aan leefbaarheid en levendigheid van de regio, een gunstig vestigingsklimaat, aan sociale cohesie en inclusie en aan een vitale toeristische sector, omdat cultuur bezoekers naar de regio trekt. Wij versterken deze keten in zijn geheel en in samenhang.

Als startpunt voor dit speerpunt, gebruiken we het Transformatievoorstel Cultuurregio 025, aangevuld met het Groeidocument Cultuurregio 025. Het transformatievoorstel is gemaakt door 15[2] regiogemeenten, met ideeën uit de culturele sector, op uitnodiging van de provincie Gelderland in het kader van de COVID-19 crisis. Met het Transformatievoorstel ligt er een stevig en gedragen begin van brede regionale samenwerking, gericht op blijvende structuurversterking. Die basis gebruiken we om de regionale samenwerking verder uit te bouwen naar 18 regiogemeenten. We verbreden het voorstel waar gewenst naar niet betrokken gemeenten, zoeken financieringsmogelijkheden, voeren het uit en maken op basis hiervan een visie en investeringsplan voor 2022 en verder. Zo maken we onze inzet voor de regionale infrastructuur concreet, zodat we snel en flexibel kunnen inspringen op nieuwe kansen en (financierings)mogelijkheden die zich voordoen bij provincie, Rijk, Europa of andere partners.

[2] *De provincie heeft om praktische redenen Doesburg en Montferland bij een andere regio ingedeeld, ook Mook en Middelaar ligt in een andere provincie.*

ACTIES 2022

Maken regionale visie op de versterking van de regionale culturele infrastructuur (inclusief cultuureducatie)
Op basis van het Transformatievoorstel werken aan een door alle regiogemeenten en de culturele sector gedragen visie op de versterking van de regionale culturele infrastructuur, inclusief cultuureducatie (zowel op school als in de vrije tijd).

Realiseren transformatievoorstel
Maken van samenwerkingsafspraken over het Transformatievoorstel met de provincie en andere partners, het zoeken van financieringsmogelijkheden en het uitvoeren van de maatregelen en acties die daaruit voortvloeien. Mits de financiering rond komt, betekent dit werken aan activiteiten die top- en middensegment, cultuureducatie en amateurkunst versterken.

Maken investeringsplan culturele infrastructuur vanaf 2022
Maken van een investeringsplan voor de culturele infrastructuur vanaf 2022: hoe ziet onze toekomstige regionale infrastructuur eruit, welke investeringen zijn nodig en waar willen we als regio op in zetten voor de langere termijn? Gebruik maken van de inventarisatie van Cultuur Oost van de bestaande infrastructuur, die in kaartvorm gepresenteerd wordt in april 2021.

Stimuleren afstemming en promotie culturele agenda
Stimuleren van afstemming van culturele activiteiten en het promoten daarvan in één voor de regio gebundelde agenda. Daarbij een relatie leggen met het aanbod op het gebied van recreatie en toerisme en gebruik maken van kennis en mogelijkheden van partners (culturele instellingen, TVAN).

Speerpunt 4 **Sterke culturele infrastructuur**	**2021** *1e helft*	*2e helft*	**2022** *1e helft*	*2e helft*	**2023** *1e helft*	*2e helft*
Maken regionale visie culturele infrastructuur (incl. cultuureducatie)						
Realiseren transformatievoorstel						
Maken investeringsplan vanaf 2022						
Uitvoeren investeringsplan						
Stimuleren afstemming en promotie culturele agenda						

DE GROENE GROEIREGIO

Over vijf jaar:

Samen regisseren we de groei in de regio. Op zo'n manier dat we de typische balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit behouden. Hierdoor worden we herkenbaar als dé Groene Metropoolregio.

speerpunten Groene groeiregio

1. Wonen in balans: *Versnellen* van de woningbouw
2. Leefomgeving: *Verbinden* van de ruimtelijke opgaven
3. Agglomeratiekracht: *Vertellen* van de kracht van de Groene groeiregio

Groene groeiregio: balans tussen (ruimtelijke) opgaven

AMBITIE EN SPEERPUNTEN

De regio Arnhem-Nijmegen heeft te maken met een grote verstedelijkingopgave en een tekort aan woningen. Deze opgave zet in op het bieden van voldoende (betaalbare) woningen, voor specifieke doelgroepen en tegelijkertijd verantwoord omgaan met de schaarse ruimte, zodanig dat deze groei het landschap versterkt.

Er komen veel (ruimtelijke) opgaven op ons af. Door deze aan elkaar te 'koppelen' ontstaat wederzijdse versterking. De uitdaging is daarbij de unieke profielen van de verschillende gemeenten binnen onze regio te gebruiken. Sturen op en realisatie van dergelijke koppelkansen vraagt om regionale samenwerking en om samenwerking met partners. Deze integraliteit vraagt commitment van gemeenten om zich hier blijvend voor in te zetten. De Groene groeiregio ondersteunt gemeenten hierbij door de inzet van regelgeving, financiële middelen, investeringen, kennisdeling en netwerk van de provincie en het Rijk.

De Groene groeiregio heeft een coördinerende functie voor de vijf opgaven van de Groene Metropoolregio. Zij heeft tot taak het in beeld brengen van de ruimtelijke dimensie en het samenbrengen en verbinden van de ruimtelijke aspecten van alle opgaven van de Groene Metropoolregio. Behoud en versterking van de kwaliteit van de leefomgeving (inclusief natuur en landschap) staat centraal. De Groene groeiregio ontwikkelt hiervoor inspirerende toekomstscenario's en nieuwe beleidsinstrumenten. Deze regionale bouwstenen kunnen gemeenten overnemen in eigen Omgevingsbeleid.

Twee belangrijke instrumenten staan centraal; de uitvoering van de Woondeal om op korte termijn de woningbouw te versnellen (met bijvoorbeeld een flexpool die gemeenten ondersteunt met capaciteit) en de Verstedelijkingsstrategie die inzicht geeft in de bouwlocaties van 2030-2040, rekeninghoudend met de bouwstenen economie, leefomgeving en mobiliteit. Met het sluiten van een Verstedelijkingsakkoord met Rijk en de provincie zorgen we ervoor dat er ook investeringen naar de regio toe vloeien. Hiervoor ontwikkelen we samen met gemeenten investeringsagenda's om woningbouwlocaties voor de middellange termijn te faciliteren, waarbij de normale, publiekrechtelijke besluitvorming over plannen en projecten bij gemeenten en provincies onaangetast blijft.

Als derde speerpunt vergroten we onze agglomeratiekracht. Dit is de slagkracht die de regio Arnhem-Nijmegen heeft wanneer zij de handen in één slaat en als één partij optrekt richting partners als Rijk, Provincie, Eu etc.. Dit vraagt om een sterk samenspel in de regio. Hiervoor ontwikkelen wij een efficiënte structuur en zorgen we voor meer landelijke 'exposure'.

PARTNERS

Woondeal regio Arnhem-Nijmegen
In de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen bundelen de 18 gemeenten van de Groene Metropoolregio, de provincie en het Rijk hun krachten, in nauwe samenwerking met woningcorporaties en diverse private en maatschappelijke partners. De samenwerking vindt plaats via de zogenaamde publieke private Tempotafels. De NEPROM, Bouwend Nederland, IVBN, Woonkr8 en NS steunen de Woondeal.

Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley
Om in de Groene Metropoolregio de groei van landschap, wonen, economie en mobiliteit goed vorm te geven en de daarvoor benodigde investeringen te vinden, wordt in 2021 een Verstedelijkingsstrategie opgesteld. Partners die hierbij betrokken zijn, zijn het Rijk (ministeries van BZK en IW, LNV en EZK), de provincie Gelderland en de Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley en de 26 gemeenten in de beide regio's. Na het afsluiten van het verstedelijkingsakkoord geven wij gezamenlijk uitvoering aan dit akkoord.

Provincie Gelderland
De provincie is partner in de uitwerking en uitvoering van de Woondeal en de Verstedelijkingsstrategie. De Groene groeiregio en de provincie streven dezelfde doelen na. Met het Actieplan Wonen draagt de provincie hieraan bij. In de provinciale verordening is opgenomen dat er tussen provincie en regio's binnen de provincie zogenaamde Woonagenda's worden opgesteld. De woonpartners in de regio Arnhem-Nijmegen hebben hierover in drie subregio's (Nijmegen, Arnhem, Liemers) recent afspraken gemaakt met de provincie Gelderland. Op termijn worden deze afspraken geactualiseerd, hierover gaan de drie subregio's en provincie in 2021 in overleg.

TEB
De betrokkenheid van de TEB komt vooral bij de uitvoering van speerpunt 3 aan bod. Het versterken van deze agglomeratiekracht en het vergroten van de exposure vindt in nauwe samenwerking met TEB plaats. Op onderdelen is TEB bij de uitvoering van speerpunten 1 en 2 betrokken.

Tiny houses Droogsehof in Malden

2021

Uitvoering Woondeal

- (publiek-private) tempotafels: bespreekbaar maken en oppakken van specifieke blokkades bij woningbouwontwikkeling met als doel versnelling van de woningbouwontwikkeling, meer betaalbaar bouwen en natuur inclusief en klimaat adaptief bouwen.
- Regionale expertiseflexpool: gemeenten ondersteuning bieden met specifieke expertise zoals de inzet van een regisseur Stikstof, projectleider Arbeidsmigranten en een intermediair Versnellen Woningbouw of expertise op terreinen als ontwerp, planeconomie, gebiedsontwikkeling en juridisch. De flexpool start in 2021 en wordt bij succes gecontinueerd in 2022.
- Extra ambtelijke capaciteit: De regio zet zich in om meer structurele capaciteit bij gemeenten te organiseren, door bijvoorbeeld (financiële) middelen bij provincie en Rijk of een regionale pool van ambtenaren.
- Diverse tools: verder ontwikkelen van o.a. actualisatie van de Woningmarktmonitoring, het opzetten van een database van regelingen voor gemeenten op het gebied van woningbouw en het verder uitwerken van nieuwe maatregelen om innovatieve bouwontwikkeling te stimuleren in samenspraak met het Rijk.

Verstedelijkingsstrategie en -akkoord

- 2021 staat in het teken van het afronden van de Verstedelijkingstrategie en de bestuurlijke gesprekken hierover te faciliteren met de 18 gemeenten en het sluiten van een akkoord tussen de regio en het Rijk en de provincie, die gaat over de uitvoering van de ambities. Dit akkoord en de uitwerking vragen ook in 2022 acties.
- In 2021 verkennen we het instrument Regionale Investeringsagenda (RIA). Een RIA brengt bij grote samenhangende woningbouwlocaties (regiobreed) de benodigde (publieke en private) investeringen en investeerders bij elkaar om te komen tot een gezamenlijke investeringsstrategie (publiek en privaat). We inventariseren welke gebieden in de regio zich hiervoor lenen, daarna wordt deze RIA ingevuld. Voor de oplading van dit instrument werken we nauw samen met de provincie Gelderland. Deze actie loopt door in 2022.
- De Groene groeiregio is gesprekspartner met het Rijk in trajecten als de Woondeal en het Verstedelijkingsakkoord. Het Verstedelijkingsakkoord is een belangrijk instrument om middelen voor woningbouw en aanverwante zaken te agenderen. Dit is een terugkerend agendapunt voor het Bestuurlijk overleg (BO) Leefomgeving en BO Mirt-Oost. Met de regionale Investeringsagenda's heeft de Groene groeiregio een extra instrument in handen voor de gesprekken met de provincie en het Rijk. In 2021 (en 2022 en verder) zetten we ons in om voor gemeenten belangrijke zaken te agenderen.
- De huidige structuur rondom verstedelijking is ingewikkeld met veel (bestuurlijke en ambtelijke) overlegtafels. We richten een nieuw regionaal (ambtelijke en bestuurlijk) 'platform Groene Groei' in die opgavegericht is en efficiënt, waarbij de regio en de provincie Gelderland elkaar goed informeren, kennis en kunde uitwisselen en elkaar versterken.

Meer 'exposure' voor de Groene Metropoolregio

We stellen samen met het regiobureau een lobbyplan Groene Groei op. We zoeken daarbij de samenwerking met partners zoals TEB, provincie Gelderland, corporaties en marktpartijen. De eerste acties voeren we in 2021 uit en deze lopen door in 2022. Doel is om meer (inter) nationale bekendheid te geven aan de voorbeelden van integrale verstedelijking in deze regio en aanwezig te zijn bij nieuwe landelijke beleidstrajecten die in de nieuwe kabinetsperiode starten.

Speerpunt 1

Wonen in balans: *Versnellen* van de woningbouw

Aantrekkelijke woonmilieus in dorpen - Didam, Montferland

OVER VIJF JAAR...

- staan bij gebiedsontwikkeling natuur, landschap en de woonomgeving als geheel centraal.
- zijn er meer groene, sterke en gemengde/gedifferentieerde wijken met meer middenhuur, betaalbare koopwoningen en vrijesectorwoningen.
- zijn er meer woningen beschikbaar voor specifieke doelgroepen waaronder ouderen, arbeidsmigranten, jongeren.
- zijn er 20.000 woningen bijgebouwd en/of liggen hier uitgewerkte bouwplannen voor én zijn er meer (circa 1.000) tijdelijke woningen die voor langere tijd gebruikt kunnen worden.

Wonen in balans: *Versnellen van de woningbouw*
Dit speerpunt richt zich op het inlopen van het woningbouwtekort naar 2% door de realisatie van 35.000 woningen op de korte termijn (tot 2030) en het regionaal organiseren van een stabiele en continue woningbouwproductie. Hierbij wordt invulling en uitvoering gegeven aan de afspraken uit de Woondeal die de regio Arnhem-Nijmegen, de provincie Gelderland en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelatie (BZK) in 2020 gesloten hebben. Door de samenwerking hebben gemeenten (met voorrang) toegang tot nationale en provinciale regelingen, nieuwe instrumenten, een breed kennisnetwerk, financiële middelingen en investeringen. De afspraken zijn gericht op het versnellen van de woningbouwproductie, het toevoegen van betaalbare en duurzame woningen, het natuur inclusief en klimaat adaptief bouwen en het zorgen voor toekomstbestendige en gedifferentieerde wijken voor alle doelgroepen.

Voor het tot uitvoering brengen van alle afspraken in de Woondeal is een publiek-private samenwerking opgericht in de vorm van Tempotafels. Eind 2020 is een uitvoeringsplan Woondeal opgesteld. We geven uitvoering aan de acties in dit plan.

Omdat een aantal opgaven locatie- of gebiedsoverstijgend zijn, en op meerdere van die locaties vergelijkbare uitdagingen spelen, is ervoor gekozen de Tempotafels rond een viertal van die uitdagingen te organiseren. Deze zijn gericht op de volgende vraagstellingen:

- Hoe en waar realiseren we de benodigde continuïteit en versnelling in de woningbouw?
- Hoe en waar kan conceptueel bouwen bijdragen aan betaalbare huisvesting?
- Hoe en waar kan circulair bouwen bijdragen aan verduurzaming van de woningbouw?
- Hoe en waar kan flexwonen bijdragen aan de huisvesting voor bijzondere doelgroepen?

De Tempotafels hangen nauw met elkaar samen. Zij komen op gezette tijden samen in de vorm van Versnellingstafels en Tussensprints.

ACTIES 2022

Continueren van tempotafels Woondeal
We voeren een evaluatie uit van de vier Tempotafels van de Woondeal. Op basis daarvan voeren we eventueel aanpassingen door en continueren we vervolgens de Tempotafels.

Evaluatie en continueren flexpool
De flexpool is gestart in 2021 en wordt bij succes gecontinueerd in 2022. We evalueren dit instrument begin 2022. We treden in overleg met de provincie Gelderland voor eventuele aanvullende middelen bij succes voor de periode na 2022.

Verkenning extra ambtelijke capaciteit
We maken nadere afspraken over een regionale pool van ambtenaren voor de toevoeging van meer structurele capaciteit bij gemeenten in afstemming met o.a. 'Werken in Gelderland'.

Continueren van tools
Als woningmarktmonitoring, inzicht in regelingen bieden, ondersteuning bij specifieke doelgroepen en innovatieve bouwontwikkeling.

Speerpunt 1 ***Versnellen* van de woningbouw**	**2021** *1e helft*	*2e helft*	**2022** *1e helft*	*2e helft*	**2023** *1e helft*	*2e helft*
Tempotafels Woondeal						
Regionale expertise en flexpool						
Verkenning extra capaciteit						
Continueren tools						

Speerpunt 2

Leefomgeving: *Verbinden* van de ruimtelijke opgaven

Ruimteclaims in de leefomgeving: windturbines langs de A15

OVER VIJF JAAR...

- **Hebben we in beeld hoe we de kracht van regio kunnen versterken a.d.h.v. recente onderzoeken.**
- **Is de Groene Metropoolregio zichtbaar als (inter-)nationaal toonaangevende regio op het gebied van circulaire verstedelijking en landschap.**
- **Hebben we voor gemeenten meer middelen gegenereerd om de omslag van 'beheermodus naar ontwikkelen' mogelijk te maken.**
- **Hebben we een efficiënt regionaal 'platform Groene Groei' ontwikkeld.**

Leefomgeving: *Verbinden van de ruimtelijke opgaven*

De Groene groeiregio heeft een coördinerende functie voor de vijf opgaven van de Groene Metropoolregio in het samenbrengen en verbinden van de ruimtelijke opgaven zoals de ruimtelijke vertaling van de energieopgave, het ontwikkelen van een landschappelijk recreatief raamwerk en de additionele mobiliteitsbehoefte bij de toename van woningen. Behoud en versterking van de kwaliteit van de leefomgeving (inclusief natuur en landschap) staat centraal.

Om in de Groene Metropoolregio de groei van landschap, wonen, economie en mobiliteit goed vorm te geven en de daarvoor benodigde investeringen te vinden, wordt in 2021 een Verstedelijkingsstrategie opgesteld. Dit is een ontwerpend onderzoek dat samen met regio Foodvalley, de provincie en het Rijk wordt gemaakt. Hierin wordt beschreven waarom, wat, wanneer, hoe en onder welke voorwaarden de verstedelijking plaatsvindt. Het motto van is 'meer landschap en meer stad'. Er worden ontwerpprincipes en een afwegingskader aangereikt. Ook worden richtlijnen en spelregels beschreven. Samen met het Verstedelijkingsakkoord geeft dit voor de aankomende jaren een verdeling in rollen en verantwoordelijkheden van de overheidslagen weer inclusief de voorwaarden en de (financiële) rolverdeling van de partners.

De Verstedelijkingsstrategie biedt ons inzicht in potentiële bouwlocaties tot 2040. Voor de periode daarna ontwikkelt De Groene groeiregio inspirerende toekomstscenario's en nieuwe beleidsinstrumenten zodat we kunnen inspelen op toekomstige opgave en deze doorvertalen naar acties nu. Deze regionale bouwstenen kunnen gemeenten overnemen in eigen Omgevingsbeleid. De Verstedelijkingsstrategie gebruiken we als input.

We werken verder aan de uitvoering van de Regionale Investeringsagenda's.

ACTIES 2022

Borging Verstedelijkingsstrategie en akkoord
We assisteren de gemeenten bij de vertaling van de uitgangspunten van de Verstedelijkingsstrategie- en akkoord naar Omgevingsvisies of ander ruimtelijk beleid door hierover het gesprek te voeren en bij te dragen aan concreet beleid.

Regionale Investeringsagenda's
We continueren dit instrument in 2022 en overleggen in de regio welke gebieden en concrete projecten zich hiervoor aandienen. We brengen de resultaten hiervan in op landelijke tafels.

Future-lab 'Groene metropool' en Dashboard
Met het Future-lab maken we regionale ruimtelijke opgaven inzichtelijk. We ontwikkelen regionale toekomstscenario's waarin nieuwe trends en ontwikkelingen worden geagendeerd en vertaald naar keuzes en scenario's. Dit bespreken we in een experimenteer 'kamer'. Dit doen we samen met externe experts en met regionale debatcentra. Dit biedt bouwstenen voor de uitwerking van het gemeentelijk omgevingsbeleid.

Dashboard 'De staat van de Regio'
Ontwikkelen van een trendanalyse gericht op ontwikkelingen van de verschillende opgaven en het in beeld brengen van de ruimtelijke dimensies. Het doel is om hiervoor een interactief dashboard te ontwikkelen (GIS/website/dashboard etc.). Het vormt een basis voor regionale afweegprincipes die bijdragen aan een groene en gezonde verstedelijking en het (bestuurlijk) gesprek hierover. Ook dit biedt bouwstenen voor gemeenten.

Speerpunt 2 ***Verbinden* van de ruimtelijke opgaven**	**2021** *1e helft*	 *2e helft*	**2022** *1e helft*	 *2e helft*	**2023** *1e helft*	 *2e helft*
Borging Verstedelijkingsstrategie en akkoord						
Regionale investeringsagenda's						
Dashboard 'De staat van de Regio'						
Future-lab 'Groene metropool'						

Speerpunt 3

Agglomeratiekracht: Vertellen van de kracht van de Groene groeiregio

Een groene metropoolregio - stedelijk gebied Arnhem

OVER VIJF JAAR...

- **Hebben we in beeld wat de ruimtelijke dimensie is van de andere vier opgaven.**
- **Hebben we inspirerende (ruimtelijke) toekomstscenario's voor de lange termijn ontwikkeld, met antwoorden voor nieuwe keuzevraagstukken.**
- **Zijn nieuwe woningbouwlocaties voor de periode 2030-2040 in beeld, integraal onderzocht binnen de Verstedelijkingsstrategie, uitgewerkt in omgevingsbeleid van gemeenten en in Regionale investeringsagenda's.**
- **hebben we een Verstedelijkingsakkoord gesloten met het Rijk en provincie over de uitvoering van de Verstedelijkingstrategie en de benodigde investeringen.**

Agglomeratiekracht: *Vertellen van de kracht van de Groene groeiregio*

We koesteren een stevige ambitie: samen doorgroeien naar een metropoolregio! Een groene metropoolregio van internationale betekenis. Met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie.
Dit speerpunt richt zich op het versterken van de positionering van onze regio als 'groene metropoolregio' richting provincie, Rijk en Europa. Enerzijds gaat het om het versterken van de internationale concurrentiepositie, en anderzijds om een betere profilering, agendering en verankering van (investerings)afspraken met provincie, Rijk en Europa. Hiervoor is de samenwerking van de 18 gemeenten in de Groene Metropoolregio onontbeerlijk. Hierin zoeken we naar de complementariteit tussen de steden onderling en met de dorpen, kleine kernen en het landelijk gebied.

Met agglomeratiekracht wordt bedoeld de slagkracht die de regio heeft wanneer zij de handen in één slaat en als één partij optrekt richting deze partners. Dit vraagt om een sterk samenspel tussen de 18 gemeenten. Het afgelopen jaar zijn in de regio successen bereikt met het sluiten van onder meer de Woondeal. Het doel is om deze positie uit te bouwen door meer exposure en tegelijkertijd concrete afspraken te maken over investeringen. En te verkennen hoe we deze kracht van de regio verder kunnen versterken.

Een succesvolle profilering kent twee essentiële zaken: enerzijds het (nog beter) opbouwen van het verhaal van de Groene groeiregio dat gevormd wordt door de kracht van samenwerkende gemeenten (agglomeratiekracht) en anderzijds dit verhaal goed vertellen om daarmee de zichtbaarheid te vergroten.

ACTIES 2022

Verkenning agglomeratiekracht
In 2022 uitvoeren van verkenning naar agglomeratiekracht van de Groene groeiregio. Kernvraag: hoe kan de agglomeratiekracht van 18 gemeenten versterkt worden op het profiel als 'groene metropoolregio'. Het betreft hier de ruimtelijk-economische ontwikkeling en concurrentiepositie van de Groene Metropoolregio in (inter)nationaal verband. De verkenning doet de Groene groeiregio samen met de Productieve regio, TEB en de provincie.

Uitvoering lobbyplan
Uitvoeren van het in 2021 opgestelde lobbyplan, onder andere door het organiseren van landelijk aansprekende symposia, zichtbaar zijn bij landelijke evenementen en nieuwe beleidstrajecten, zoals de opvolging van de Nationale Omgevingsvisie (NOVEX). De uitkomsten van de verkenning Agglomeratiekracht gebruiken we bij de bijstelling van het lobbyplan.

Uitvoeren afspraken Verstedelijkingsakkoord
In 2021 is een Verstedelijkingsakkoord gesloten, op basis van de Verstedelijkingsstrategie. Dit akkoord zal naar verwachting in 2022 verder worden uitgewerkt in deeltrajecten (bijvoorbeeld de RIA's). De regio levert hiervoor capaciteit en brengt de resultaten hiervan in bij landelijke contacten. Middelen zijn niet alleen nodig om meer capaciteit te kunnen inhuren of aannemen, maar ook om bijvoorbeeld garant te staan bij investeringen of om onrendabele toppen af te dekken.

Platform Groene Groei
In 2022 evalueren we het in 2021 ingerichte platform en sturen zo nodig bij, in overleg met de regiopartners en de provincie.

Speerpunt 3 ***Vertellen* van de kracht van de Groene groeiregio**	**2021** *1e helft*	*2e helft*	**2022** *1e helft*	*2e helft*	**2023** *1e helft*	*2e helft*
Evaluatie en bijsturing regionale structuur			■	■		
Verkenning agglomeratiekracht			■	■		
Uitvoering/ lobbyplan			■	■	■	
Organiseren congres/symposia rondom thema groene verstedelijking				■	■	
Uitwerken afspraken Verstedelijkingsakkoord			■	■	■	

SAMENHANG OPGAVEN

In onderstaande tabel geven we een eerste beeld van de samenhang tussen opgaven. In de komende maanden werken we deze samenhang verder uit en maken we afspraken over wie wat oppakt en hoe we daarin samenwerken. Zo zorgen we dat we de opgaven integraal aanpakken, maar geen dingen dubbel doen. De opgave Groene Groei heeft een bijzondere functie als integrerende opgave. In de opgave Groene Groei regio wegen we de ruimteclaims die voortvloeien uit de Verbonden, Productieve, Circulaire en Ontspannen regio tegen elkaar af (zie ook speerpunt 2 van de opgave Groene Groeiregio).

	Verbonden regio	**Productieve regio**
Verbonden regio	-	Logistiek, economische kansen ICE
Productieve regio	Duurzame logistiek	-
Circulaire regio	Verduurzamen bouwlogistiek, Waterstoftechnologie	Energietransitie/RPW
Ontspannen regio	PvA dekkend recreatief fiets- en wandelnetwerk	Thema Ondernemerschap BBKK, inbreng human capital vraagstukken
Groene groeiregio	Mobiliteitshubs en knooppunt-ontwikkeling met woon- en werkfuncties, het in goede banen leiden van additionele mobiliteits-behoefte bij de toename van woningen	Ruimte zoeken voor ontwikkeling van bedrijfsterreinen, de ruimtelijke vertaling van de energieopgave; verkenning agglomeratiekracht (ruimtelijke economische ontwikkeling)

De horizontale as geeft weer welke opgave de lead heeft in de afstemming. Bijvoorbeeld: Ontspannen regio heeft de lead bij het plan van aanpak dekkend recreatief fiets- en wandelnetwerk en stemt daarbij af met de Verbonden regio. Dit vraagt in de komende periode nog nadere uitwerking.

Circulaire regio	Ontspannen regio	Groene groeiregio
Klimaatakkoord thematafel mobiliteit	Fietsburgemeester	Feitenrelaas,mobiliteitsscan, bouwsteen mobiliteit
Cluster Energy Verduurzamen werklocaties	Stimuleren MKB, RPW, Human Capital Agenda	Werklocaties, RPW
-	Ontwikkelen Landschapsparken	Circulair bouwen, klimaatadaptatie, Energietransitie. Uitwerken circulaire bouwopgave, circulaire strategie bouwen met natuur uitwerken, stimuleren klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten
Meenemen ontwikkeling landschapspark in groen-blauw raamwerk	-	Ontwikkelen van een groen-blauw raamwerk als uitwerking van de bouwsteen Leefomgeving van de Verstedelijkingsstrategie met als doel het behouden en versterken van landschappen, natuurwaarden en cultuurhistorisch erfgoed
Meenemen ruimteclaims, bijvoorbeeld m.b.t. energietransitie, klimaatadaptatie en circulair bouwen, als input voor de opgave Groene Groei	Gebruiken groen-blauw raamwerk als input voor de opgave	-

FINANCIËLE PARAGRAAF

Algemeen
In deze financiële paragraaf lichten we toe welke middelen nodig zijn om de opgaven uit te voeren in 2022 en welke bijdragen van derden al beschikbaar zijn of verwacht worden.

We presenteren een financieel beeld van de verwachte kosten 2022. De jaren daarna zijn nog onzeker en om die reden niet ingevuld. De tabellen corresponderen één op één met de concept-begroting van de Groene Metropoolregio. De toelichting in deze financiële paragraaf is wat uitgebreider dan in de concept-begroting.

Enkele algemene uitgangspunten die we gehanteerd hebben, zijn:

- Gemeenten krijgen een vergoeding voor capaciteit van mensen die een substantieel deel van hun tijd besteden aan de regionale opgave. Dit zijn bijvoorbeeld de speerpuntcoördinatoren.
- De capaciteit van de opgavemanager is in de begroting verdeeld over algemeen opgavemanagement en de speerpunten. Dit is omdat de opgavemanagers ook werk doen voor de verschillende speerpunten.
- Naast capaciteit is (proces)geld nodig om externe expertise in te huren of bepaalde specifieke activiteiten uit te voeren. Het gaat veelal om voorbereidend werk om de doelen van de opgaven in de jaren hierna te kunnen realiseren. Dit vraagt om onderzoek, verkenningen, lobby, een stevige basis leggen voor kennisuitwisseling en kennisverwerving als ook onderzoek naar de mogelijkheden van externe financiering. We gebruiken deze inzet dan ook nadrukkelijk om mogelijkheden voor financiering door andere partijen te creëren.

Verbonden regio

Kosten
De regio Arnhem-Nijmegen werkt sinds 2019 met een regionaal Mobiliteitsfonds. Dit fonds wordt gevoed door de 18 gemeenten en voor een deel door andere partners . Het huidige regionaal Mobiliteitsfonds gaat[3] per 1-1-2022 over van de gemeente Nijmegen naar de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Voor 2022 zien wij een vergelijkbare opgave en inzet vanuit de verbonden regio als in 2021. Om de opgaven te kunnen realiseren is een werkbudget nodig van € 1.022.000. Dit betekent dat wij uitgaan van een maximum van € 1,30 per inwoner per gemeente. 1/3 van dit bedrag is inzet op capaciteit. Voor 2022 is voor deze opgave aan capaciteit 1,0 fte voor de opgavemanager, 0,4 fte voor procesondersteuning (ondergebracht bij het regiobureau), 0,2 voor strategie en 1,9 fte voor de speerpuntcoördinatoren opgenomen in onderstaande begroting.
Daarbij is onder de speerpunten een post 'algemeen' opgenomen voor kosten die niet specifiek aan een speerpunt zijn te relateren maar ten dienste staan voor alle speerpunten. Het gaat daarbij om activiteiten zoals een opgavegerichte uitwerking van Europa, onze lobbyactiviteiten en middelen voor promotie en communicatie als ook verwachte kosten voor bredere beleidsvragen en monitoring.

(Potentiële) opbrengsten
Binnen de uitwerkingen van de speerpunten zien wij een sterke (financiële) samenwerking met vooral de provincie Gelderland. Een groot aantal processen wordt mede door de provincie Gelderland gefinancierd en mogelijk gemaakt, waarbij cofinanciering vanuit de regio wenselijk is (zo heeft de provincie Gelderland een financiële bijdrage toegezegd voor de economische analyse ICE, verkenning westflankroute Fiets, de meerjarige agenda Hubs & knooppunten). Ook in 2022 heeft de provincie toegezegd in voorkomende gevallen samen te willen optrekken, o.a. bij het uitwerken van de regionale agenda's (fiets, verkeersveiligheid, Hubs & knooppunten, Slim & Schoon Onderweg), maar ook het verder uitwerken (verkennen) van regionale projecten.

Ter toelichting de cofinanciering die voor 2021 voorzien is en de verwachting voor 2022:

- Voor het deelprogramma Slim & Schoon Onderweg is in 2021 cofinanciering vanuit het Ministerie van I&W, provincie Gelderland, gemeenten en werkgevers voorzien van € 1,15 miljoen, naast een bijdrage vanuit het regionaal mobiliteitsfonds van € 270.000. In de loop van dit jaar zal duidelijk worden in hoeverre de regio in 2022 weer subsidie voor dit programmaonderdeel kan krijgen. Vooralsnog wordt uitgegaan van een vergelijkbaar bedrag als in 2021.

- Voor de regionale agenda fiets is begin 2021 een uitvoeringsagenda 21-22 gemaakt. Voor het jaar 2021/2022 staat er in de regio voor € 12,7 miljoen aan fietsinvesteringen op stapel, waarvoor het plan uitvoeringsgereed is en de gemeentelijke bijdrage beschikbaar. De Groene Metropoolregio heeft een verzoek gedaan aan de provincie Gelderland om € 6 miljoen euro beschikbaar te stellen om deze projecten in 2021-2022 uit te kunnen voeren. De projecten bestaan uit aanleg en verbeteringen aan bestaande snelfietsroutes, het realiseren van doorfietsroutes, fietsparkeren en een aantal overige fietsroutes.
- In de loop van 2021 zullen ook uitvoeringsagenda's worden voorbereid die uiteindelijk leiden tot een investeringsagenda (hubs & knooppunten, verkeersveiligheid). Vooralsnog wordt ingeschat dat voor uitvoering 2022 een bedrag van € 4 miljoen kan worden verwacht vanuit de provincie Gelderland voor de implementatie Hubs & Knooppunten en € 2,5 miljoen voor projecten verkeersveiligheid. Voor het Hoogwaardig openbaar vervoer is reeds een uitvoeringsagenda beschikbaar, die afhankelijk van de beschikbare middelen kan leiden tot gerichte implementatie (voor 2022 wordt gesproken over een bedrag van € 7,5 miljoen (100% subsidie))[4]. De provincie Gelderland heeft aangegeven dat subsidie mogelijk is als het project onderdeel uitmaakt van de regionale geprioriteerde agenda.

Verbonden Regio	taakveld	2022	2023	2024	2025
Algemeen	2.1	150.000			
speerpunten					
Algemeen	2.1	107.000			
Gebiedsgerichte corridoraanpak	2.1	125.000			
Regionaal (snel)fietsnetwerk	2.1	95.000			
Mobiliteitshubs en knooppunten	2.1	180.000			
Gedragsaanpak duurzame mobiliteit	2.1	320.000			
Veiligheid	2.1	45.000			
lasten		1.022.000	-	-	-
Algemeen	2.1	-			
speerpunten					
Algemeen	2.1				
Gebiedsgerichte corridoraanpak	2.1				
Regionaal (snel)fietsnetwerk	2.1				
Mobiliteitshubs en knooppunten	2.1				
Gedragsaanpak duurzame mobiliteit	2.1				
Veiligheid					
baten		-	-	-	-
Saldo		1.022.000	-	-	-
Dekking extern (.....)		-			
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		1.022.000			
Bijdrage per inwoner in euro's		1,30	-		

[3] De provincie Gelderland heeft in 2020 een subsidie verleend voor de projecten binnen het speerpunt "Slim en Schoon Onderweg'. Ook in 2021 zal naar verwachting de provincie Gelderland subsidie verlenen.

[4] De Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen is nog in gesprek met de provincie Gelderland over de te hanteren subsidiebijdrage. Het gaat hierbij om fietsprojecten, de projecten verkeersveiligheid en Hubs & knooppunten. Voor HOV-projecten heeft de provincie Gelderland aangegeven dat het gaat om een 100%-subsidie.

FINANCIËLE PARAGRAAF

Productieve regio

Kosten

Voor 2022 is voor deze opgave aan capaciteit 1 fte voor de opgavemanager, 0,4 fte voor procesondersteuning (ondergebracht bij het regiobureau) en 1,4 fte voor de speerpuntcoördinatoren opgenomen in onderstaande begroting. Uitgaande van de in deze agenda benoemde acties en fasering, begroten wij voor 2022 een totaal van €190.000 voor proceskosten.

Ervan uitgaande dat alle gemeenten zich inschrijven voor de Productieve regio is voor 2022 de bijdrage per inwoner 73 cent, inclusief het RPW. Gemeenten die niet intekenen voor deze opgave zijn wel verplicht voor 2022 16 cent per inwoner voor het RPW bij te dragen. De jaarlijkse kosten voor het RPW gaan overigens omlaag van €175.000 per jaar (22 cent per inwoner) naar € 125.000 per jaar (16 cent per inwoner) omdat de ondersteuning van dit traject vanaf 1 juli 2021 door de Groene Metropoolregio wordt gedaan.

(Potentiële) opbrengsten

De benodigde capaciteit voor de uitvoering en ontwikkeling van plannen die voortkomen uit de lobby zijn erop gericht om externe gelden naar de regio te halen. Wij zetten ons actief in op het binnenhalen van externe gelden om te investeren in onze economie.

Capaciteit, procesgeld en projectgeld kunnen ook geleverd worden door onze samenwerkingspartners. Voor bestaande projecten gebeurt dit ook al. De provincie Gelderland heeft in diverse projecten al geïnvesteerd, waaronder € 4,6 miljoen in Connectr. De ambities binnen de speerpunten sluiten goed aan bij de doelstellingen van de provincie. Waar nodig sluit de provincie aan bij ambtelijke werkgroepen. Zo dragen zij in capaciteit, kennis en kunde bij aan de opgave. Hierover (en voor toekomstige projecten) maken we nog afspraken met de provincie. Dat geldt ook voor de andere samenwerkingspartners zoals TEB.

Circulaire regio

Kosten

In 2022 is 1,0 fte voor de opgavemanager en 0,8 fte voor de speerpuntcoördinatoren begroot. We verwachten dat ook onze partners, zoals de provincie, TEB en enkele andere partners een bijdrage in capaciteit leveren aan deze opgave. Hierover maken we nog nadere afspraken. Daarnaast komen uit een aantal activiteiten kosten voort voor onderzoeken, verkenningen, communicatie en ICT kosten die bij de speerpunten zijn begroot. Uitgaande van de in deze agenda benoemde acties en fasering, bedragen de totale kosten voor 2022 €637.000.

In 2020 hebben 15 gemeenten ingestemd met een meerjarig Uitvoeringsprogramma Grond, Weg- en Waterbouw. Het project is gestart en loopt door t/m 2022. De financiële verrekening van gemeenten wordt verdeeld over de jaren 2021 en 2022 (2 x € 62.500). De bijdrage voor 2022 is in de inwonerbijdrage versleuteld. Niet deelnemende gemeenten krijgen een evenredige korting. De provincie draagt eveneens bij in de kosten (€ 75.000).

In het recente verleden hebben 17 regiogemeenten deel genomen aan het gezamenlijk inkopen van elektriciteit en aardgas en het verduurzamen daarvan. Onder voorwaarden kan het contract duurzame elektriciteit worden voorgezet. De inkoop van aardgas dient opnieuw opgestart te worden. In 2021 moeten daarvoor de uitgangspunten op het gebied van duurzaamheid worden bepaald. Daarna volgt in 2022 het aanbestedingsproces zelf. De kosten voor de voorbereiding in 2021 zijn begroot op € 60.000. De kosten voor het aanbestedingsproces zelf zijn in de inwonerbijdrage voor 2022 opgenomen (€ 45.000).

(Potentiële) opbrengsten

Zoals hierboven genoemd, draagt de provincie bij aan het meerjarig Uitvoeringsprogramma Grond, Weg- en Waterbouw (€ 75.000).

Op welke wijze we de projectorganisatie RES kunnen continueren is nu nog niet in te schatten doordat het rijk nog geen helderheid heeft gegeven over de financiering van de vervolgfase. De provincie is gevraagd hierbij financieel te ondersteunen, zodat we de kern van de projectorganisatie kunnen behouden.

De provincie is gevraagd om in een aantal projecten te participeren en deze te voorzien van een versnellingsbijdrage. Indien deze bijdrage wordt toegekend kunnen een aantal projecten versneld in 2021 van start.

Productieve Regio	taakveld	2022	2023	2024	2025
Algemeen	3.1	60.000			
speerpunten					
Ondernemerschap in het MKB	3.1	99.500			
Human Capital - onderwijs en arbeidsmarkt	3.1	99.500			
Ontwikkeling van (inter)nationale clusters	3.1	99.500			
Versterking duurzame logistiek	3.1	91.500			
Toekomstbestendige werklocaties	3.1	125.000			
lasten		575.000	-	-	-
Algemeen	3.1				
speerpunten					
Ondernemerschap in het MKB	3.1				
Human Capital - onderwijs en arbeidsmarkt	3.1				
Ontwikkeling van (inter)nationale clusters	3.1				
Versterking duurzame logistiek	3.1				
Toekomstbestendige werklocaties	3.1				
baten		-	-	-	-
Saldo		575.000	-	-	-
Dekking extern (.....)		-			
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		575.000			
Bijdrage per inwoner in euro's		0,73	-		
waarvan verplicht (i.v.m. inzet fte en projecten RPW)		0,16			

Circulaire Regio	taakveld	2022	2023	2024	2025
Algemeen	3.1	60.000			
speerpunten					
Circulaire bouw en infrastructuur	3.1	147.500			
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	3.1	145.000			
Water en klimaatadaptatie	3.1	105.000			
Transitie naar duurzame energie	3.1	180.000			
lasten		637.500		-	-
Algemeen	3.1				
speerpunten					
Circulaire bouw en infrastructuur	3.1				
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	3.1				
Water en klimaatadaptatie	3.1				
Transitie naar duurzame energie	3.1				
baten		-		-	-
Saldo		637.500		-	-
Dekking extern (.....)		-			
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		637.500			
Bijdrage per inwoner in euro's		0,81			

FINANCIËLE PARAGRAAF

Ontspannen regio

Kosten
In 2022 hebben we 0,9 fte voor de opgavemanager, 0,4 fte (ondergebracht bij het regiobureau) voor procesondersteuning en 1,2 fte voor de speerpuntcoördinatoren begroot.

Daarnaast begroten we voor 2022 €365.500 aan proceskosten voor bijvoorbeeld de inhuur van externe expertise, voor analyse, onderzoek en planvorming. Hiermee maken we programma's en projecten concreet en creëren we mogelijkheden voor (co-) financiering van provincie Rijk, Europa en de markt.

(Potentiële) opbrengsten
We verwachten dat ook onze partners, zoals provincie, TEB en TVAN, een bijdrage in capaciteit zullen leveren aan deze opgave. Hierover maken we nog nadere afspraken.

Omdat de doelen van de provincie en deze opgave sterk met elkaar in lijn zijn en de provincie ook het belang van investeren in deze opgave lijkt te zien, vragen we de provincie om naast kennis, kunde en capaciteit in 2022 een bijdrage van €132.500 te doen in de proceskosten. Dit is de helft van de kosten, excl. de bijdrage die de provincie al in 2021 doet en excl. de proceskosten voor het speerpunt Sterke culturele infrastructuur. Over dit speerpunt en dan met name over het transformatievoorstel, moeten we nog nadere afspraken met de provincie maken. De kosten voor gemeenten voor het uitvoeren van het transformatievoorstel zijn dan ook nog niet opgenomen in deze begroting. We streven ernaar dit zoveel mogelijk binnen reeds beschikbare middelen van gemeenten en met cofinanciering van de provincie te financieren. Het uitvoeren van het plan van aanpak voor een recreatief wandel- en fietsroutenetwerk is evenmin opgenomen in deze begroting, omdat we deze kosten nog niet kennen. Ook hier kijken we naar beschikbare gemeentelijke middelen en cofinanciering van de provincie.

Ervan uitgaande dat de provincie de gevraagde bijdrage in de proceskosten wil geven en dat alle gemeenten deelnemen aan deze opgave, bedraagt de bijdrage van de gemeente voor deze opgave €0,57 per inwoner.

Mocht de provincie, tegen onze verwachting in, besluiten geen bijdrage te leveren aan het procesgeld binnen deze opgave, dan komen we bij de definitieve regionale agenda met een aangepast voorstel voor acties, fasering en kosten van deze opgave. Het kan zijn dat de provincie bereid is om, als er in het najaar zicht is op financiering van deze opgave door gemeenten, haar bijdrage al in 2021 te doen. Dan kunnen we acties van deze regionale agenda eerder uitvoeren, onze inzet voor 2023 sneller concreet maken en daarmee de kans om externe financieringsbronnen aan te boren, vergroten.

Groene groeiregio

Kosten
De te maken kosten voor deze opgave zijn gericht op het samenbrengen van de gemeenten, het bieden van een platform voor kennisuitwisseling (zoals dashboards, leveren van expertise en een vraagbaak), het doen van onderzoek en het organiseren van symposia of congressen.
De netto inzet is geraamd op € 642.500 voor 2022. Dit komt neer op een inwonerbijdrage van 82 cent.

(Potentiële) opbrengsten
De gevraagde financiële inzet creëert (meer) mogelijkheden voor financiering vanuit andere partijen naar onze regio Arnhem-Nijmegen. Actuele voorbeelden van dit 'multiplierеffect' zijn de korting op de verhuurdersheffing (vergroting investeringscapaciteit corporaties ten behoeve van de bouw van betaalbare huurwoningen), het komende Verstedelijkingsakkoord met het Rijk en recente toekenningen van Woningbouwimpulsgelden. Het opstellen van Regionale Investeringsagenda's zorgt er bovendien voor dat wij experimenteren met fondsvorming en verevening. Zo verbinden wij de samenwerkende gemeenten met medeoverheden, private en maatschappelijke partners die - vanuit hun eigen doelstellingen - meewerken en investeren aan de regio Arnhem-Nijmegen.

Binnen onze opgave zijn ook al vastgestelde bijdragen van andere partijen.
Vanuit het procesgeld dat door de provincie en het Rijk beschikbaar wordt gesteld voor uitvoering van de Woondeal zijn de kosten in speerpunt 1 (in totaal ca. € 650.000) voor een belangrijk deel gedekt. Voor 2021 (ca. € 300.000) en 2022 (€ 350.000).

De kosten van de flexpool voor 2021 (€ 250.000) zijn gedekt uit Rijksregeling 'Specifieke Uitkering Flexibele Inzet Ondersteuning Woningbouw' (FIOW). Er is een uitgebreide begroting beschikbaar voor de Woondeal als ook voor de uitwerking van de overige speerpunten. Voor het jaar 2022 spannen we ons in voor nog eens € 250.000 uit deze regeling voor de flexpool.

Ontspannen Regio	taakveld	2022	2023	2024	2025
Algemeen		60.000			
speerpunten					
Duurzaam toerisme	3.4	250.000			
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	3.1	80.000			
Groen-blauw raamwerk	5.5	95.000			
Sterke culturele infrastructuur	5.5	100.000			
lasten		585.000	-	-	-
Algemeen		-			
speerpunten					
Duurzaam toerisme	3.4	75.000			
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	3.1	32.500			
Groen-blauw raamwerk	5.5	25.000			
Sterke culturele infrastructuur	5.5				
baten		132.500	-	-	-
Saldo		452.500	-	-	-
Dekking extern (provincie)		132.500	-		
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		452.500	-		
Bijdrage per inwoner in euro's		0,57	-		

*Dit is inclusief het maken, maar exclusief de uitvoering van het plan van aanpak dekkend recreatief fiets- en wandelnetwerk en exclusief de uitvoering van het tansformatievoorstel

Groene groei regio	taakveld	2022	2023	2024	2025
Algemeen		60.000			
speerpunten					
Versnelling / wonen in balans	8.1	475.000			
Leefomgeving: integraal ruimteclaims afwegen	8.2	307.500			
Agglomeratiekracht – groene metropoolregio	3.1	150.000			
lasten		992.500	-	-	-
Algemeen					
speerpunten					
Versnelling / wonen in balans	8.1	350.000			
Leefomgeving: integraal ruimteclaims afwegen	8.2				
Agglomeratiekracht – groene metropoolregio	3.1				
baten		350.000	-	-	-
Saldo		642.500	-	-	-
Dekking extern (woondeal)		350.000			
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		642.500			
Bijdrage per inwoner in euro's		0,82	-		

BIJLAGE: BESTUURLIJKE OPGAVETEAMS

Groene groeiregio	Circulaire regio
Carol van Eert (burgemeester Rheden) **Remco Boer** (Wijchen) **Matthijs Lenis**	**Titus Burgers** (wethouder Wijchen) **Maurits van de Geijn** (Renkum) **Michiel Hustinx**
Wonen in balans/Uitvoering Woondeal - W. Hol (Overbetuwe) **Leefomgeving – Verstedelijkingsstrategie** - C. van Eert (Rheden) **Leefomgeving- integratie opgaven GMR** - G. Gerrits (Wijchen) **Agglomeratiekracht - Betrokkenheid G18** - H. Winters (Zevenaar) - P. de Klein (Beuningen) **Agglomeratiekracht - Lobbykracht als regio** - C. van Eert (Rheden) - C. Bouwkamp (Arnhem) - N. Vergunst (Nijmegen)	**Circulaire bouw en Infrastructuur** - A. Slob (Lingewaard) - C. Koers (Zevenaar) **Circulaire economie; grondstoffen en ketens** - M. Schoenaker (Heumen) - D. Klomberg (Rheden) **Water en Klimaatadaptie** - N. Verheul (Berg en Dal) - P. Bollen (Doesburg) **Transitie naar duurzame energie** - D. Horsthuis-Tangelder (Overbetuwe) - J. Maouche (Renkum)

Verbonden regio	Ontspannen regio
Harriët Tiemens (wethouder Nijmegen) **Igor van der Valk** (Lingewaard) **Johan Leferink**	**Agnes Schaap** (burgemeester Renkum) **Edwin van der Velde** (Berg en Dal) **Mariken Prüst**
Gebiedsgerichte corridoraanpak - R. van der Zee (Arnhem) - P. Loermans (Wijchen) - H. Tiemens (Nijmegen) **Hubs en knooppunten** - C. Koers (Zevenaar) - P. Loermans (Wijchen) - H. Tiemens (Nijmegen) **Regionaal (snel)fietspadennetwerk** - J. Sluiter (Lingewaard) **Gedragsaanpak duurzame mobiliteit** - P. Baneke (Mook en Middelaar) **Verkeersveiligheid** - R. Waas (Heumen)	**Duurzaam toerisme** - H. Witjes (Lingewaard) - B. Elfrink (Zevenaar) **Bruisende binnensteden en krachtige kernen** - B. van Veldhuizen (Doesburg) - M. Schoenaker (Heumen) - N. Vergunst (Nijmegen) **Groen-blauw raamwerk** - E. Weststeijn (Rozendaal) - M. Budel (Rheden) - A. Visser (Berg en Dal) - H. Sluiter (Westervoort) **Sterke culturele infrastructuur** - H. de Vroome (Arnhem) - K. Peters (Mook en Middelaar)

Productieve regio
Jan van Dellen (wethouder Arnhem) **Peter Werkman** (Doesburg) **Jolanda van Rensch**
Doorontwikkeling van (inter)nationale clusters - H. Witjes (Lingewaard) / B. Elfrink (Zevenaar) **Human Capital; onderwijs en arbeidsmarkt** - N. Derks (Wijchen) **Stimuleren ondernemerschap in het MKB** - M. Esselbrugge (Nijmegen) **Versterking van duurzame logistiek** - B. Faber (Overbetuwe) **Toekomstbestendige werklocaties** - H. Hieltjes (Duiven) *Algemeen lid:* - F. Eetgerink (Heumen) - M. Som (Montferland) - W. Brink (Druten)

Alle opgaveteams bestaan uit:
1 = Bestuurlijk opdrachtgever
2 = Ambtelijk opdrachtgever
3 = Opgavemanager

+ teamleden per speerpunt

groene
metropoolregio
arnhem nijmegen

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Gemeenteraden van de deelnemende
gemeenten aan de
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum : 14 april 2021
Uw kenmerk :
Ons kenmerk : 2021-GMDB-09
Zaaknummer :
Contactpersoon : Dhr. A. Joustra
E-mailadres : a.joustra@regioan.nl

Onderwerp: aanbieding conceptbegroting 2022

Geachte raad,

SAMENVATTING

1. de gemeenteraden worden uitgenodigd een zienswijze over de conceptbegroting 2022 naar voren te brengen voor 30 juni 2021;
2. Kennisnemen van de hoogte van de inwonerbijdrage 2022.

INLEIDING

Conform de bepalingen uit de Wet gemeenschappelijk regelingen (art. 34b Wgr) zendt een gemeenschappelijke regeling voor 15 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders aan de raden van de deelnemende gemeenten. Onder deze kaders worden verstaan de veranderingen op hoofdlijnen die afwijken van eerder gestelde beleids-, uitvoerings- of financiële kaders.

BEGROTING 2022

Bij de start van de Groene Metropoolregio Arnhem–Nijmegen lag direct de opdracht voor om de begroting 2022 te maken. Dit is de financiële vertaling van de inhoudelijke ambities van de samenwerking in 2022 die in de regio al in 2021 is gestart. Daarmee is dit document ons financieel kompas om de ambities van onze regionale samenwerking in 2022 samen te bereiken.

In de vergadering van het Algemeen Bestuur van 7 april 2021 is de concept-regionale agenda 2022 besproken die inhoudelijk input levert voor de concept begroting 2022. De concept begroting geeft, naast de kosten van het Regiobureau, inzicht in de netto inwonerbijdrage per inwoner voor de 5 opgaven. De concept-regionale agenda 2022 wordt u per afzonderlijke brief aangeboden.

INWONERBIJDRAGE 2022

De inwonerbijdrage is gebaseerd op de huidige set van afspraken waaronder de bijdrage voor het regiobureau (€ 2,50 bruto). Dit bedrag is in 2022 lager, omdat de Groene Metropoolregio (ook) voor 2022 een bijdrage van € 600.000,-- ontvangt van de provincie Gelderland. Daarmee is de nettobijdrage voor het Regiobureau € 1,73. In aanvulling op bovengenoemde bedragen zijn de vijf inhoudelijke opgaven van de Groene Metropoolregio (Verbonden regio, Ontspannen Regio, Productieve Regio, Circulaire Regio en Groene Groei regio) ook financieel vertaald in een bedrag van € 4,22 per inwoner voor 2022.

Daarmee komt de inwonerbijdrage voor 2022 uit op € 5,95 (gemeente Mook en Middelaar € 5,47 gelet op de vastgelegde 50% korting op de oorspronkelijke inwonerbijdrage).

Bij deze bijdrage gaan we er vooralsnog vanuit dat alle gemeenten intekenen op alle vijf opgaven. Mocht onverhoopt niet iedere gemeente kunnen of willen intekenen op één of meer van de opgaven dan heeft dat als consequentie dat de inwonerbijdrage van de andere gemeenten omhoog gaat, dan wel dat we onze ambities op de opgaven nogmaals tegen het licht moeten houden om de nu gepresenteerde inwonersbijdrage gelijk te houden.

Daarnaast is de subsidie voor The Economic Board (TEB) van € 1,00 opgenomen in de begroting 2022. Dit is alleen voor die gemeenten die besloten hebben bij te dragen aan TEB.

PROCEDURE

Met het aanbieden van de begroting wordt voldaan aan de verplichting zoals vastgelegd in de Wet op de Gemeenschappelijke Regeling (artikel 35 lid 1 Wgr) om de conceptbegroting, acht weken voordat zij aan het algemeen bestuur wordt aangeboden, aan de raden van de deelnemende gemeenten toe te sturen en hen uit te nodigen om een zienswijze naar voren te brengen. In het algemeen bestuur is op 7 april jongstleden besloten dat uw zienswijze uiterlijk 30 juni 2021 wordt verwacht. De zienswijzen worden verwerkt en behandeld in de (één week verschoven) vergadering van het algemeen bestuur van 7 juli 2021. Consequentie hiervan is wel dat een deel van de informatie voor het algemeen bestuur zal worden nagezonden aangezien de stukken op 30 juni beschikbaar gesteld moeten (conform reglement van orde). Wij willen u dan ook dringend verzoeken om zo snel mogelijk na uw raadsvergadering, liefst binnen 2 werkdagen, ons uw reactie te doen toekomen.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zien uw zienswijze graag tegemoet. Nadere informatie kunt u verkrijgen bij de business-controller van Groene Metropoolregio (via info@regioan.nl).

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

de voorzitter

Drs. H.M.F. Bruls

de secretaris

Drs. A. Joustra

Bijlage:
- conceptbegroting 2022

Begroting 2022
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
(concept)

Elst
12 april 2021

Inleiding
Voor u ligt de begroting 2022 van de Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen.
In de begroting vindt u de kosten van het regiobureau, de jaarlijkse bijdrage aan de Stichting The Economic Board en de financiële uitwerking van de vijf centrale opgaven. Hiermee wordt de financiële uitwerking van de regionale agenda 2022 in beeld gebracht.

Tezamen met de regionale agenda 2022 ligt er met deze begroting ook een financieel kompas om de ambities van onze regionale samenwerking in de komende jaren samen te bereiken.

Opbouw
De financiën van de nieuwe gemeenschappelijke regeling kent te onderscheiden elementen: kosten verbonden aan het faciliterend regiobureau en de bijdrage aan The Economic Board én middelen voor de vijf opgaven.

Het kosten voor het regiobureau zijn bedoeld voor de bemensing van het regiobureau, het financieren van algemene kosten voor ontmoetingen en voor communicatie- en lobbykosten. Dit budget komt als basis-financiering uit de bijdragen van alle deelnemende gemeenten. Om deze gemeentelijke bijdrage aan de proces- en bureaukosten te berekenen, hanteren we het inwoneraantal (per 1 januari 2021) als verdeelsleutel (zie hiervoor bijlage 2).

Naast deze basis-financiering brengen gemeenten een bijdrage in aan The Economic Board. Voor 2022 is begroot dat hier 14 gemeenten een bijdrage aan leveren. Ook voor deze bijdrage hanteren we het inwonertal om de hoogte van de bijdrage vast te stellen.

Dit betekent dat een deelnemende gemeente € 2,50 per inwoner[1] betaalt en € 1,00 per inwoner aan de Stichting The Economic Board. Het bedrag van € 2,50 aan is exclusief eventuele baten die de Groene Metropoolregio weet te realiseren.

Anderzijds is er budget nodig voor de opgaven. Deze budgetten worden gevormd door bijdragen van de gemeenten die intekenen op die opgaven, van andere partners (zoals koepelorganisaties, onderwijsinstellingen of bedrijven) en door subsidies van bijvoorbeeld het Rijk of Provincie. De opgaven zijn “verbonden regio”, “productieve regio”, “circulaire regio”, “ontspannen regio” en “groene groei regio”. Deze opgaven worden hierna in de kern uiteengezet. Belangrijk is te vermelden dat de volledige uitwerking van de opgaven in de concept regionale agenda 2022 is te lezen. In deze concept begroting is er voor gekozen om voor de inhoudelijke toelichting op de opgaven te verwijzen naar de concept regionale agenda 2022.

Aandachtspunten bij de begroting voor de opgaven

<u>Disclaimer op bijdrage per inwoner voor de opgaven</u>
De opgaven zijn inhoudelijk tot stand gekomen in een intensief samenspel van opgavemanagers, de gemeenten in de regio en bestuurlijk trekkers. De financiële vertaling van de opgave is uitgebreid beschreven in de concept regionale agenda 2022. De financiële vertaling is in deze begroting overgenomen waarbij ook in beeld is gebracht wat dit betekent voor de bijdrage van de gemeenten (in termen van de bijdrage per inwoner).

[1] Met uitzondering van de gemeente Mook en Middelaar die 50% korting krijgt op de inwonerbijdrage aan het procesgeld (artikel 29, lid 3 van de G.R.). Dit vanwege de unieke situatie dat het als enige gemeente gelegen is in de Provincie Limburg, waardoor het als enige niet-Gelderse gemeente o.a. niet altijd gebruik kan maken van investeringen in de regio vanuit de Provincie Gelderland.

Bij de berekening van de bijdrage per inwoner is uitgegaan van het aantal inwoners op 1 januari 2021 en is als uitgangspunt genomen dat alle gemeenten intekenen voor de opgaven (zie ook bijlage 3). Wanneer niet alle gemeenten intekenen op de opgaven dan kan dit gevolgen hebben voor de inwonerbijdrage voor de gemeenten die wel intekenen (wordt duurder). Het kan ook gevolgen hebben voor de inhoud van de opgave als de inwonerbijdrage ongemoeid moet blijven (inhoudelijke herbeoordeling).

Vliegwieleffect

Deze begroting is in een korte doorlooptijd tot stand gekomen waarbij de zekerheden voor wat betreft de baten in de begroting nog vaak onvoldoende zeker zijn om deze te begroting op te nemen. Niettemin wordt er de komende tijd (in 2021 en in 2022) nadrukkelijk aandacht besteed aan het verwerven van externe geldbronnen ter dekking van de kosten die nu gepresenteerd zijn dan wel dat de in de begroting opgenomen kosten vliegwiel kunnen zijn voor het realiseren van subsidies en/of cofinanciering.

Uitgangspunten begroting

Hierna volgt een aantal inhoudelijke uitgangspunten die aan de begroting 2022 ten grondslag liggen.

Algemeen

0) De focus op deze begroting is gericht op het jaar 2022, niet op de jaren daarna. Voor 2022 is de begroting materieel sluitend;
1) De inwoneraantallen per gemeente (peildatum 1/1/21) zijn leidend voor de bijdrage van de gemeenten;

Kosten regiobureau

2) Het bedrijfsplan “versterkte regio” van 15 september 2020 is uitgangspunt voor de begroting van het regiobureau;
3) De begroting 2022 voor de Groene Metropoolregio is niet geïndexeerd ten opzichte van 2021;
4) De bruto inwonerbijdrage van de gemeenten bedraagt 2,50 per inwoner;
5) Er zijn externe gelden (bijdragen van derden) opgenomen in de begroting van het regiobureau ter hoogte van € 600.000,-; Dit betreft een provinciale subsidie van € 600.000. Deze is, naast 2021, ook voor 2022 toegekend;
6) De gemeente Mook en Middelaar krijgt een korting van 50% op de inwonerbijdrage. Zij betaalt een bedrag van € 1,25 vanwege de unieke situatie dat zij als enige gemeente in deze G.R. is gelegen in de provincie Limburg;

Opgavegeld

7) De opgaven, en daarvan de financiële vertaling in deze begroting, hebben een looptijd van 1 jaar;
8) De financiële uitwerking van de opgaven zijn door de opgavemanagers aangereikt; deze zijn afgestemd met de betrokken bestuurlijk opdrachtgevers;
9) De benodigde middelen voor de opgaven worden in het najaar definitief aan de gemeenten gevraagd, nadat duidelijk is op welke opgaven de gemeenten op hebben ingetekend;
10) De investeringsagenda is nog niet in de begroting opgenomen. Dit proces loopt nog. Bijdragen van derden voor de opgaven zoals deze nu is opgenomen, kunnen later nog ter dekking worden opgevoerd;
11) Er zijn externe gelden (bijdragen van derden) opgenomen in de begroting. Bij de opgave “groene groei regio” is dit € 350.000,-; dit betreft gelden uit de Woondeal. Bij de opgave “ontspannen regio” gaat het om € 132.500,- (gevraagde bijdrage van de provincie);

12) In de begroting van de opgaven is één, voor alle gemeenten, verplicht onderdeel opgenomen (RPW). Deze is apart in beeld gebracht;

Kosten Regiobureau

Hieronder is de begroting van het regiobureau opgenomen. Rekening is gehouden met een bijdrage van de deelnemers van € 2,50 per inwoner.

Nu we voor 2022 nog een incidentele subsidie van de provincie hebben ontvangen van € 600.000, wordt voor het regiobureau een bijdrage van € 1,73 in rekening gebracht. Na 2022 vallen we terug op de oorspronkelijke afspraak van € 2,50 per inwoner.

Algemeen / regio bureau	taakveld		2022	2023	2024	2025
Personele kosten		n.t.b.	800.000			
overhead		n.t.b.	275.000			
transitie / bouwfase		n.t.b.	200.000			
Lobby, positionering en profilering (incl fte's)		n.t.b.	450.000			
Communicatie en ontmoeting		n.t.b.	200.000			
Onvoorzien		n.t.b.	31.167			
lasten			1.956.167			
Inwonerbijdrage gemeenten*	n.t.b.		1.356.167			
Subsidie provincie inwonersbijdrage	n.t.b.		600.000			
baten			1.956.167			
Saldo			-			
Dekking extern (provincie)			600.000			
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)			1.356.167			
Bijdrage per inwoner in euro's			1,73			

* De inwonerbijdrage per gemeente is apart in beeld gebracht in bijlage 3.

Subsidie The Economic Board

Binnen de regionale samenwerking hebben 14 gemeenten besloten een jaarlijkse bijdrage van € 1,00 te leveren aan de Stichting The Economic Board (TEB). Voor de deelnemers; zie bijlage 1. Deze subsidie wordt door de Groene Metropoolregio Arnhem–Nijmegen aan TEB verstrekt.

Bijdrage The Economic Board						
aantal deelnemende gemeenten				14	(zie bijlage 1)	
aantal inwoners per 1/1/21	3.1	3.1	698.937			
bijdrage per inwoner			1,-			

Opgaven

1 Verbonden regio

2 Productieve regio

3 Circulaire regio

4 Ontspannen regio

5 Groene groei regio

Enkele algemene uitgangspunten die we gehanteerd hebben:

1) Gemeenten krijgen een vergoeding voor capaciteit van mensen die een substantieel deel van hun tijd besteden aan de regionale opgave. Dit zijn bijvoorbeeld de speerpuntcoördinatoren.

2) De capaciteit van de opgavemanager is in de begroting verdeeld over algemeen opgavemanagement en de speerpunten. Dit is omdat de opgavemanagers ook werk doen voor de verschillende speerpunten.

3) Naast capaciteit is (proces)geld nodig om externe expertise in te huren of bepaalde specifieke activiteiten uit te voeren. Het gaat veelal om voorbereidend werk om de doelen van de opgaven in de jaren hierna te kunnen realiseren. Dit vraagt om onderzoek, verkenningen, lobby, een stevige basis leggen voor kennisuitwisseling en kennisverwerving als ook onderzoek naar de mogelijkheden van externe financiering. We gebruiken deze inzet dan ook nadrukkelijk om mogelijkheden voor financiering door andere partijen te creëren.

Opgave: De verbonden regio.

Wat willen we bereiken:
Over vijf jaar kunnen wij snel, comfortabel, veilig, schoon en betrouwbaar reizen. Dat is het devies. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk.

Wat gaan we ervoor doen:
Samen met de begroting wordt aan de gemeenten de concept-regionale agenda 2022 aangeboden. In deze concept-agenda geven de bestuurlijk opdrachtgevers aan wat er in 2022 wordt opgepakt. Per opgave worden per speerpunt de acties beschreven die in 2022 plaatsvinden. De financiële vertaling van deze acties is in de concept-regionale agenda opgenomen in de financiële paragraaf. De daar genoemde bedragen voor 2022 corresponderen met de bedragen die in deze begroting zijn opgenomen.

Wat mag het kosten:
De regio Arnhem-Nijmegen werkt sinds 2019 met een regionaal Mobiliteitsfonds. Dit fonds wordt gevoed door de 18 gemeenten en voor een deel door andere partners . Het huidige regionaal Mobiliteitsfonds gaat per 1-1-2022 over van de gemeente Nijmegen naar de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Voor 2022 zien wij een vergelijkbare opgave en inzet vanuit de verbonden regio als in 2021. Om de opgaven te kunnen realiseren is een werkbudget nodig van € 1.022.000. Dit betekent dat wij uitgaan van een maximum van € 1,30 per inwoner per gemeente. 1/3 van dit bedrag is inzet op capaciteit. Voor 2022 is voor deze opgave aan capaciteit 1,0 fte voor de opgavemanager, 0,4 fte voor procesondersteuning (ondergebracht bij het regiobureau), 0,2 voor strategie en 1,9 fte voor de speerpuntcoördinatoren opgenomen in onderstaande begroting.
Daarbij is onder de speerpunten een post ‘algemeen’ opgenomen voor kosten die niet specifiek aan een speerpunt zijn te relateren maar ten dienste staan voor alle speerpunten. Het gaat daarbij om activiteiten zoals een opgavegerichte uitwerking van Europa, onze lobbyactiviteiten en middelen voor promotie en communicatie als ook verwachte kosten voor bredere beleidsvragen en monitoring.

(Potentiële) opbrengsten
Binnen de uitwerkingen van de speerpunten zien wij een sterke (financiële) samenwerking met vooral de provincie Gelderland. Een groot aantal processen wordt mede door de provincie Gelderland gefinancierd en mogelijk gemaakt, waarbij cofinanciering vanuit de regio wenselijk is (zo heeft de provincie Gelderland een financiële bijdrage toegezegd voor de economische analyse ICE, verkenning westflankroute Fiets, de meerjarige agenda Hubs & knooppunten). Ook in 2022 heeft de provincie toegezegd in voorkomende gevallen samen te willen optrekken, o.a. bij het uitwerken van de regionale agenda’s (fiets, verkeersveiligheid, Hubs & knooppunten, Slim & Schoon Onderweg), maar ook het verder uitwerken (verkennen) van regionale projecten.

Ter toelichting de cofinanciering die voor 2021 voorzien is en de verwachting voor 2022:

- Voor het deelprogramma Slim & Schoon Onderweg is in 2021 cofinanciering vanuit het Ministerie van I&W, provincie Gelderland, gemeenten en werkgevers voorzien van € 1,15 miljoen, naast een bijdrage vanuit het regionaal mobiliteitsfonds van € 270.000. In de loop van dit jaar zal duidelijk worden in hoeverre de regio in 2022 weer subsidie voor dit programmaonderdeel kan krijgen. Vooralsnog wordt uitgegaan van een vergelijkbaar bedrag als in 2021.
- Voor de regionale agenda fiets is begin 2021 een uitvoeringsagenda 21-22 gemaakt. Voor het jaar 2021/2022 staat er in de regio voor € 12,7 miljoen aan fietsinvesteringen op stapel,

waarvoor het plan uitvoeringsgereed is en de gemeentelijke bijdrage beschikbaar. De Groene Metropoolregio heeft een verzoek gedaan aan de provincie Gelderland om € 6 miljoen euro beschikbaar te stellen om deze projecten in 2021-2022 uit te kunnen voeren. De projecten bestaan uit aanleg en verbeteringen aan bestaande snelfietsroutes, het realiseren van doorfietsroutes, fietsparkeren en een aantal overige fietsroutes.

- In de loop van 2021 zullen ook uitvoeringsagenda's worden voorbereid die uiteindelijk leiden tot een investeringsagenda (hubs & knooppunten, verkeersveiligheid). Vooralsnog wordt ingeschat dat voor uitvoering 2022 een bedrag van € 4 miljoen kan worden verwacht vanuit de provincie Gelderland voor de implementatie Hubs & Knooppunten en € 2,5 miljoen voor projecten verkeersveiligheid. Voor het Hoogwaardig openbaar vervoer is reeds een uitvoeringsagenda beschikbaar, die afhankelijk van de beschikbare middelen kunnen leiden tot gerichte implementatie (voor 2022 wordt gesproken over een bedrag van € 7,5 miljoen (100% subsidie))[2] . De provincie Gelderland heeft aangegeven dat subsidie mogelijk is als het project onderdeel uitmaakt van de regionale geprioriteerde agenda.

Verbonden Regio	taakveld		2022	2023	2024	2025
Algemeen		2.1	150.000			
speerpunten						
Algemeen		2.1	107.000			
Gebiedsgerichte corridoraanpak		2.1	125.000			
Regionaal (snel)fietsnetwerk		2.1	95.000			
Mobiliteitshubs en knooppunten		2.1	180.000			
Gedragsaanpak duurzame mobiliteit		2.1	320.000			
Veiligheid		2.1	45.000			
lasten			1.022.000	-	-	-
Algemeen	2.1		-			
speerpunten						
Algemeen	2.1					
Gebiedsgerichte corridoraanpak	2.1					
Regionaal (snel)fietsnetwerk	2.1					
Mobiliteitshubs en knooppunten	2.1					
Gedragsaanpak duurzame mobiliteit	2.1					
Veiligheid						
baten			-	-	-	-
Saldo			1.022.000	-	-	-
Dekking extern (.....)			-			
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)			1.022.000			
Bijdrage per inwoner in euro's			1,30	-		

[2] De Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen is nog in gesprek met de provincie Gelderland over de te hanteren subsidiebijdrage. Het gaat hierbij om fietsprojecten, de projecten verkeersveiligheid en Hubs & knooppunten. Voor HOV-projecten heeft de provincie Gelderland aangegeven dat het gaat om een 100%-subsidie.

Opgave: De productieve regio.

Wat willen we bereiken:
Over vijf jaar is het MKB de crisis te boven. Innovatief vermogen, positie en productiviteit van ons bedrijfsleven zijn versterkt. De werkgelegenheid is gestegen, er is passend werk voor iedereen en we hebben externe gelden binnengehaald en geïnvesteerd in onze economie.

Wat gaan we ervoor doen:
Samen met de begroting wordt aan de gemeenten de concept-regionale agenda 2022 aangeboden. In deze concept-agenda geven de bestuurlijk opdrachtgevers aan wat er in 2022 wordt opgepakt. Per opgave worden per speerpunt de acties beschreven die in 2022 plaatsvinden. De financiële vertaling van deze acties is in de concept-regionale agenda opgenomen in de financiële paragraaf. De daar genoemde bedragen voor 2022 corresponderen met de bedragen die in deze begroting zijn opgenomen.

Wat mag het kosten:
Voor 2022 is voor deze opgave aan capaciteit 1 fte voor de opgavemanager, 0,4 fte voor procesondersteuning (ondergebracht bij het regiobureau) en 1,4 fte voor de speerpuntcoördinatoren opgenomen in onderstaande begroting. Uitgaande van de in deze agenda benoemde acties en fasering, begroten wij voor 2022 een totaal van €190.000 voor proceskosten.

Ervan uitgaande dat alle gemeenten zich inschrijven voor de Productieve regio is voor 2022 de bijdrage per inwoner 73 cent, inclusief het RPW. Gemeenten die niet intekenen voor deze opgave zijn wel verplicht voor 2022 16 cent per inwoner voor het RPW bij te dragen. De jaarlijkse kosten voor het RPW gaan overigens omlaag van €175.000 per jaar (22 cent per inwoner) naar € 125.000 per jaar (16 cent per inwoner) omdat de ondersteuning van dit traject vanaf 1 juli 2021 door de Groene Metropoolregio wordt gedaan.

(Potentiële) opbrengsten
De benodigde capaciteit voor de uitvoering en ontwikkeling van plannen die voortkomen uit de lobby zijn erop gericht om externe gelden naar de regio te halen. Wij zetten ons actief in op het binnenhalen van externe gelden om te investeren in onze economie.

Capaciteit, procesgeld en projectgeld kunnen ook geleverd worden door onze samenwerkingspartners. Voor bestaande projecten gebeurt dit ook al. De provincie Gelderland heeft in diverse projecten al geïnvesteerd, waaronder € 4,6 miljoen in Connectr. De ambities binnen de speerpunten sluiten goed aan bij de doelstellingen van de provincie. Waar nodig sluit de provincie aan bij ambtelijke werkgroepen. Zo dragen zij in capaciteit, kennis en kunde bij aan de opgave. Hierover (en voor toekomstige projecten) maken we nog afspraken met de provincie. Dat geldt ook voor de andere samenwerkingspartners zoals TEB.

Productieve Regio	taakveld	2022	2023	2024	2025
Algemeen	3.1	60.000			
speerpunten					
Ondernemerschap in het MKB	3.1	99.500			
Human Capital - onderwijs en arbeidsmarkt	3.1	99.500			
Ontwikkeling van (inter)nationale clusters	3.1	99.500			
Versterking duurzame logistiek	3.1	91.500			
Toekomstbestendige werklocaties	3.1	125.000			
lasten		575.000	-	-	-
Algemeen	3.1				
speerpunten					
Ondernemerschap in het MKB	3.1				
Human Capital - onderwijs en arbeidsmarkt	3.1				
Ontwikkeling van (inter)nationale clusters	3.1				
Versterking duurzame logistiek	3.1				
Toekomstbestendige werklocaties	3.1				
baten		-	-	-	-
Saldo		575.000	-	-	-
Dekking extern (.....)		-			
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		575.000			
Bijdrage per inwoner in euro's		0,73	-		
waarvan verplicht (i.v.m. inzet fte en projecten RPW)		0,16			

Opgave: De circulaire regio.

Wat willen we bereiken:
Over vijf jaar ontwikkelen we slagkracht om zuiniger en slimmer om te gaan met grondstoffen en producten. Daarmee maken we onze regio toekomstbestendig en versterken we onze positie als circulaire topregio met internationale zichtbaarheid.

Wat gaan we ervoor doen:
Samen met de begroting wordt aan de gemeenten de concept-regionale agenda 2022 aangeboden. In deze concept-agenda geven de bestuurlijk opdrachtgevers aan wat er in 2022 wordt opgepakt. Per opgave worden per speerpunt de acties beschreven die in 2022 plaatsvinden. De financiële vertaling van deze acties is in de concept-regionale agenda opgenomen in de financiële paragraaf. De daar genoemde bedragen voor 2022 corresponderen met de bedragen die in deze begroting zijn opgenomen.

Wat mag het kosten:
In 2022 is 1,0 fte voor de opgavemanager en 0,8 fte voor de speerpuntcoördinatoren begroot. We verwachten dat ook onze partners, zoals de provincie, TEB en enkele andere partners een bijdrage in capaciteit leveren aan deze opgave. Hierover maken we nog nadere afspraken. Daarnaast komen uit een aantal activiteiten kosten voort voor onderzoeken, verkenningen, communicatie en ICT kosten die bij de speerpunten zijn begroot. Uitgaande van de in deze agenda benoemde acties en fasering, bedragen de totale kosten voor 2022 €637.500.

In 2020 hebben 15 gemeenten ingestemd met een meerjarig Uitvoeringsprogramma Grond, Weg- en Waterbouw. Het project is gestart en loopt door t/m 2022. De financiële verrekening van gemeenten wordt verdeeld over de jaren 2021 en 2022 (2 x € 62.500). De bijdrage voor 2022 is in de inwonerbijdrage versleuteld. Niet deelnemende gemeenten krijgen een evenredige korting. De provincie draagt eveneens bij in de kosten (€ 75.000).

In het recente verleden hebben 17 regiogemeenten deel genomen aan het gezamenlijk inkopen van elektriciteit en aardgas en het verduurzamen daarvan. Onder voorwaarden kan het contract duurzame elektriciteit worden voorgezet. De inkoop van aardgas dient opnieuw opgestart te worden. In 2021 moeten daarvoor de uitgangspunten op het gebied van duurzaamheid worden bepaald. Daarna volgt in 2022 het aanbestedingsproces zelf. De kosten voor de voorbereiding in 2021 zijn begroot op € 60.000. De kosten voor het aanbestedingsproces zelf zijn in de inwonerbijdrage voor 2022 opgenomen (€ 45.000).

(Potentiële) opbrengsten
Zoals hierboven al genoemd, draagt de provincie bij aan het meerjarig Uitvoeringsprogramma Grond, Weg- en Waterbouw (€ 75.000)

Op welke wijze we de projectorganisatie RES kunnen continueren is nu nog niet in te schatten doordat het rijk nog geen helderheid heeft gegeven over de financiering van de vervolgfase. De provincie is gevraagd hierbij financieel te ondersteunen, zodat we de kern van de projectorganisatie kunnen behouden.

De provincie is gevraagd om in een aantal projecten te participeren en deze te voorzien van een versnellingsbijdrage. Indien deze bijdrage wordt toegekend kunnen een aantal projecten versneld in 2021 van start

Circulaire Regio	taakveld		2022	2023	2024	2025
Algemeen		3.1	60.000			
speerpunten						
Circulaire bouw en infrastructuur		3.1	147.500			
Circulaire economie: grondstoffen en ketens		3.1	145.000			
Water en klimaatadaptatie		3.1	105.000			
Transitie naar duurzame energie		3.1	180.000			
lasten			637.500		-	-
Algemeen	3.1					
speerpunten						
Circulaire bouw en infrastructuur	3.1					
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	3.1					
Water en klimaatadaptatie	3.1					
Transitie naar duurzame energie	3.1					
baten			-		-	-
Saldo			637.500		-	-
Dekking extern (.....)			-			
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)			637.500			
Bijdrage per inwoner in euro's			0,81			

Opgave: De ontspannen regio.

Wat willen we bereiken:
Over vijf jaar hebben we een goede balans tussen groei en leefkwaliteit bereikt door onze inzet op duurzaam toerisme, complete voorzieningen in centra, een sterke culturele infrastructuur en versterking van natuur, landschap en cultureel erfgoed.

Wat gaan we ervoor doen:
Samen met de begroting wordt aan de gemeenten de concept-regionale agenda 2022 aangeboden. In deze concept-agenda geven de bestuurlijk opdrachtgevers aan wat er in 2022 wordt opgepakt. Per opgave worden per speerpunt de acties beschreven die in 2022 plaatsvinden. De financiële vertaling van deze acties is in de concept-regionale agenda opgenomen in de financiële paragraaf. De daar genoemde bedragen voor 2022 corresponderen met de bedragen die in deze begroting zijn opgenomen.

Wat mag het kosten:
In 2022 hebben we 0,9 fte voor de opgavemanager, 0,4 fte (ondergebracht bij het regiobureau) voor procesondersteuning en 1,2 fte voor de speerpuntcoördinatoren begroot.

Daarnaast begroten we voor 2022 €365.000 aan proceskosten voor bijvoorbeeld de inhuur van externe expertise, voor analyse, onderzoek en planvorming. Hiermee maken we programma's en projecten concreet en creëren we mogelijkheden voor (co-) financiering van provincie Rijk, Europa en de markt.

(Potentiële) opbrengsten
We verwachten dat ook onze partners, zoals provincie, TEB en TVAN, een bijdrage in capaciteit zullen leveren aan deze opgave. Hierover maken we nog nadere afspraken.

Omdat de doelen van de provincie en deze opgave sterk met elkaar in lijn zijn en de provincie ook het belang van investeren in deze opgave lijkt te zien, vragen we de provincie om naast kennis, kunde en capaciteit in 2022 een bijdrage van €132.500 te doen in de proceskosten. Dit is de helft van de kosten, excl. de bijdrage die de provincie al in 2021 doet en excl. de proceskosten voor het speerpunt Sterke culturele infrastructuur. Over dit speerpunt en dan met name over het transformatievoorstel, moeten we nog nadere afspraken met de provincie maken. De kosten voor gemeenten voor het uitvoeren van het transformatievoorstel zijn dan ook nog niet opgenomen in deze begroting. We streven ernaar dit zoveel mogelijk binnen reeds beschikbare middelen van gemeenten en met cofinanciering van de provincie te financieren. Het uitvoeren van het plan van aanpak voor een recreatief wandel- en fietsroutenetwerk is evenmin opgenomen in deze begroting, omdat we deze kosten nog niet kennen. Ook hier kijken we naar beschikbare gemeentelijke middelen en cofinanciering van de provincie.

Ervan uitgaande dat de provincie de gevraagde bijdrage in de proceskosten wil geven en dat alle gemeenten deelnemen aan deze opgave, bedraagt de bijdrage van de gemeente voor deze opgave €0,57 per inwoner.

Mocht de provincie, tegen onze verwachting in, besluiten geen bijdrage te leveren aan het procesgeld binnen deze opgave, dan komen we bij de definitieve regionale agenda met een aangepast voorstel voor acties, fasering en kosten van deze opgave. Het kan zijn dat de provincie bereid is om, als er in het najaar zicht is op financiering van deze opgave door gemeenten, haar bijdrage al in 2021 te doen. Dan kunnen we acties van deze regionale agenda eerder uitvoeren, onze inzet voor 2023 sneller concreet maken en daarmee de kans om externe financieringsbronnen aan te boren, vergroten.

Ontspannen Regio	taakveld		2022	2023	2024	2025
Algemeen			60.000			
speerpunten						
Duurzaam toerisme		3.4	250.000			
Bruisende binnensteden, krachtige kernen		3.1	80.000			
Groen-blauw raamwerk		5.5	95.000			
Sterke culturele infrastructuur		5.5	100.000			
lasten			585.000	-	-	-
Algemeen			-			
speerpunten						
Duurzaam toerisme	3.4		75.000			
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	3.1		32.500			
Groen-blauw raamwerk	5.5		25.000			
Sterke culturele infrastructuur	5.5					
baten			132.500	-	-	-
Saldo			452.500	-	-	-
Dekking extern (provincie)			132.500	-		
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)			452.500	-		
Bijdrage per inwoner in euro's			0,57	-		

Opgave: De Groene groeiregio.

Wat willen we bereiken:
Samen regisseren we de groei in de regio. Op zo'n manier dat we de typische balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit behouden. Hierdoor worden we herkenbaar als dé Groene Metropoolregio.

Wat gaan we ervoor doen:
Samen met de begroting wordt aan de gemeenten de concept-regionale agenda 2022 aangeboden. In deze concept-agenda geven de bestuurlijk opdrachtgevers aan wat er in 2022 wordt opgepakt. Per opgave worden per speerpunt de acties beschreven die in 2022 plaatsvinden. De financiële vertaling van deze acties is in de concept-regionale agenda opgenomen in de financiële paragraaf. De daar genoemde bedragen voor 2022 corresponderen met de bedragen die in deze begroting zijn opgenomen.

Wat mag het kosten:
De te maken kosten voor deze opgave zijn gericht op het samenbrengen van de gemeenten, het bieden van een platform voor kennisuitwisseling (zoals dashboards, leveren van expertise en een vraagbaak), het doen van onderzoek en het organiseren van symposia of congressen.
De netto inzet is geraamd op € 642.500 voor 2022. Dit komt neer op een inwonerbijdrage van 82 cent.

(Potentiële) opbrengsten
De gevraagde financiële inzet creëert (meer) mogelijkheden voor financiering vanuit andere partijen naar onze regio Arnhem-Nijmegen. Actuele voorbeelden van dit 'multipliereffect' zijn de korting op de verhuurdersheffing (vergroting investeringscapaciteit corporaties ten behoeve van de bouw van betaalbare huurwoningen), het komende Verstedelijkingsakkoord met het Rijk en recente toekenningen van Woningbouwimpulsgelden. Het opstellen van Regionale Investeringsagenda's zorgt er bovendien voor dat wij experimenteren met fondsvorming en verevening. Zo verbinden wij de samenwerkende gemeenten met medeoverheden, private en maatschappelijke partners die - vanuit hun eigen doelstellingen - meewerken en investeren aan de regio Arnhem-Nijmegen.

Binnen onze opgave zijn ook al vastgestelde bijdragen van andere partijen. Vanuit het procesgeld dat door de provincie en het Rijk beschikbaar wordt gesteld voor uitvoering van de Woondeal zijn de kosten in speerpunt 1 (in totaal ca. € 650.000) voor een belangrijk deel gedekt. Voor 2021 (ca. € 300.000) en 2022 (€ 350.000).

De kosten van de flexpool voor 2021 (€ 250.000) zijn gedekt uit Rijksregeling 'Specifieke Uitkering Flexibele Inzet Ondersteuning Woningbouw' (FIOW). Er is een uitgebreide begroting beschikbaar voor de Woondeal als ook voor de uitwerking van de overige speerpunten. Voor het jaar 2022 spannen we ons in voor nog eens € 250.000 uit deze regeling voor de flexpool.

Groene groei regio	taakveld		2022	2023	2024	2025
Algemeen			60.000			
speerpunten						
Versnelling / wonen in balans		8.1	475.000			
Leefomgeving: integraal ruimteclaims afwegen		8.2	307.500			
Agglomeratiekracht – groene metropoolregio		3.1	150.000			
lasten			992.500	-	-	-
Algemeen						
speerpunten						
Versnelling / wonen in balans	8.1		350.000			
Leefomgeving: integraal ruimteclaims afwegen	8.2					
Agglomeratiekracht – groene metropoolregio	3.1					
baten			350.000	-	-	-
Saldo			642.500	-	-	-
Dekking extern (woondeal)			350.000			
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)			642.500			
Bijdrage per inwoner in euro's			0,82	-		

Geconsolideerd beeld

Hierna is het geconsolideerd beeld opgenomen van de totale lasten en baten van de begroting 2022. De kosten van het regiobureau en de subsidie voor The Economic Board zijn niet nieuw. Het opgavegeld is wel nieuw en is nodig om de opgaven die in de concept-regionale agenda 2022 zijn opgenomen te kunnen oppakken. Dit betekent overigens niet dat dit ook allemaal nieuw geld hoeft te zijn. Op verschillende terreinen, zoals Verbonden regio, wordt al meerdere jaren samengewerkt. Gemeenten hebben wellicht binnen de bestaande begroting budgetten beschikbaar die ter dekking van deze kosten kunnen worden ingezet (bijvoorbeeld RPW) omdat deze activiteiten niet meer door de gemeenten zelf worden opgepakt.

LASTEN			**2022**
Algemeen / regiobureau			1.956.167
Subsidie The Economic Board			698.937
Opgaven			
Verbonden Regio			1.022.000
Productieve Regio			575.000
Circulaire Regio			637.500
Ontspannen Regio			585.000
Groene groei regio			992.500
			3.812.000
			6.467.104
BATEN			**2022**
Algemeen / regiobureau			1.956.167
Inwonerbijdrage The Economic Board			698.937
Opgaven			
Verbonden Regio			1.022.000
Productieve Regio			575.000
Circulaire Regio			637.500
Ontspannen Regio			585.000
Groene groei regio			992.500
			3.812.000
			6.467.104
Saldo			-

Uitwerking inwonerbijdrage

Hierna is in één oogopslag in beeld gebracht wat de inwonerbijdrage per begrotingsonderdeel is.

Kosten G.R. Groene Metropoolregio (netto)	1,73	inwonerbijdrage
In geval van deelname aan Stichting The Economic Board	1,00	inwonerbijdrage
Totale kosten van de opgaven per inwoner (netto)	4,22	inwonerbijdrage

Verplichte onderdelen in opgaven

Hierna is in één oogopslag in beeld gebracht wat de inwonerbijdrage is voor de verplichte onderdelen in de opgaven met de verwijzing naar de betreffende opgaven:

Verplichte onderdelen in de opgaven		
Regionaal programma werklocaties (productieve regio)	0,16	125.000
	0,16	125.000

Verplichte paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het doel van het weerstandsvermogen is het bepalen of tegenvallers die zich kunnen voordoen opgevangen kunnen worden zonder dat de normale bedrijfsvoering daardoor wordt verstoord. Hiervoor is het van belang dat er periodiek een inventarisatie plaatsvindt van risico's die zich kunnen voordoen. In de aanloop naar de vorming van de Groene Metropoolregio is een brede inventarisatie gemaakt van risico's. Periodiek houden wij het beeld van deze risico's actueel. Wij onderschrijven de principes van risicomanagement en risicobeheersing in ons werk. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. Risicomanagement moet nog verder worden ontwikkeld en zal een integraal onderdeel uitmaken van de planning- en controlcyclus. Daarmee wordt het risicobewustzijn in de organisatie (regiobureau en in de opgaven) verhoogd en is het zicht op de uitvoering van beheersmaatregelen cyclisch geborgd.

weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de Groene Metropoolregio zijn de middelen en mogelijkheden waarover beschikt kan worden om niet-voorziene uitgaven (tegenvallers) te dekken. Mogelijke onderdelen van de weerstandscapaciteit zijn de Algemene Reserve, specifiek aan risico's gelieerde bestemmingsreserves, het resultaat over het boekjaar en de post onvoorzien.
In het geval van deze nieuw opgerichte organisatie is enkel voorzien in een kleine post Onvoorzien (31k) bij het regiobureau die als zodanig gekwalificeerd kan worden.

Financiering

De begroting van de Groene Metropoolregio wordt op dit moment grotendeels door de deelnemende gemeenten gedragen. De in de gemeenschappelijke regeling overeengekomen afspraak v.w.b. de bijdrage van de gemeenten (artikel 29 lid 1) waarborgt dat de inkomende en uitgaande geldstromen gematched zijn. Financiering van de organisatie door het aantrekken van leningen is niet aan de orde.

Bedrijfsvoering

Voor deze paragraaf verwijzen wij u naar het Bedrijfsplan Versterkte Regio van 15 september 2020, specifiek de hoofstukken 2 (besturingsmodel), 3 (opgavegericht werken in de regionale agenda) en 4 (de organisatie).

Bijlage 1: Deelnemers in de G.R / aan TEB

Deelname in GR	Deelname in TEB
Arnhem	Arnhem
Berg en Dal	
Beuningen	Beuningen
Doesburg	Doesburg
Druten	Druten
Duiven	Duiven
Heumen	Heumen
Lingewaard	Lingewaard
Montferland	Montferland
Mook en Middelaar	
Nijmegen	Nijmegen
Overbetuwe	Overbetuwe
Renkum	
Rheden	Rheden
Rozendaal	Rozendaal
Westervoort	
Wijchen	Wijchen
Zevenaar	Zevenaar

Bijlage 2 Inwoneraantallen per 1/1/2021

	(bron: cbs)
Gemeente	inwoners per 1/1/21
Arnhem	162.477
Berg en Dal	35.008
Beuningen	26.165
Doesburg	11.064
Druten	18.407
Duiven	25.067
Heumen	16.569
Lingewaard	46.863
Montferland	36.038
Mook en Middelaar	7.910
Nijmegen	177.453
Overbetuwe	48.214
Renkum	31.412
Rheden	43.536
Rozendaal	1.726
Westervoort	15.011
Wijchen	41.259
Zevenaar	44.099
	788.278

Bijlage 3 bijdragen

Hierna volgt een overzicht van de bijdragen van de gemeenten voor het regiobureau, TEB en voor de opgaven*

Deelname in GR	Regiobureau	Bijdrage TEB	Verbonden regio	Productieve Regio	Circulaire regio	Ontspannen Regio	Groene groei regio	totaal
Arnhem	280.303	162.477	210.651	118.517	131.399	93.268	132.430	1.129.044
Berg en Dal	60.395	-	45.388	25.536	28.312	20.096	28.534	208.261
Beuningen	45.139	26.165	33.923	19.086	21.160	15.020	21.326	181.819
Doesburg	19.087	11.064	14.344	8.071	8.948	6.351	9.018	76.883
Druten	31.755	18.407	23.865	13.427	14.886	10.566	15.003	127.909
Duiven	43.245	25.067	32.499	18.285	20.272	14.389	20.431	174.189
Heumen	28.585	16.569	21.482	12.086	13.400	9.511	13.505	115.137
Lingewaard	80.847	46.863	60.758	34.184	37.899	26.901	38.197	325.649
Montferland	62.172	36.038	46.723	26.287	29.145	20.687	29.373	250.426
Mook en Middelaa	9.888	-	10.255	5.770	6.397	4.541	6.447	43.297
Nijmegen	306.139	177.453	230.067	129.441	143.511	101.864	144.636	1.233.112
Overbetuwe	83.178	48.214	62.509	35.169	38.992	27.677	39.298	335.037
Renkum	54.192	-	40.726	22.913	25.404	18.032	25.603	186.868
Rheden	75.108	43.536	56.444	31.757	35.209	24.991	35.485	302.529
Rozendaal	2.978	1.726	2.238	1.259	1.396	991	1.407	11.994
Westervoort	25.897	-	19.462	10.950	12.140	8.617	12.235	89.300
Wijchen	71.179	41.259	53.492	30.096	33.367	23.684	33.629	286.707
Zevenaar	76.079	44.099	57.174	32.167	35.664	25.314	35.944	306.442
	1.356.167	698.937	1.022.000	575.000	637.500	452.500	642.500	5.384.604
dekking extern	600.000					132.500	350.000	1.082.500
totale kosten G.R.								6.467.104

* Noot: voor de 5 opgaven is in bovenstaand schema een doorrekening gemaakt van de kosten als alle gemeenten voor alle opgaven intekenen!

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Colleges van B&W van de deelnemende
gemeenten aan de
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum	:	14 april 2021
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	2021-GMDB-10
Zaaknummer	:	
Contactpersoon	:	Dhr. A. Joustra
E-mailadres	:	a.joustra@regioan.nl

Onderwerp: aanbieding bestuursakkoord

Geacht college,

Bijgaand bieden wij u het bestuursakkoord aan voor het geven van een reactie. Het concept bestuursakkoord betreft de langjarige samenwerking in de regio tussen drie partijen: de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, de provincie Gelderland en The Economic Board. Het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft de bevoegdheid tot het aangaan van het bestuursakkoord. Gelet op het belang van het bestuursakkoord is het echter behandeld in de vergadering van het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen op 7 april jongstleden. Het algemeen bestuur heeft besloten om het bestuursakkoord vrij te geven voor het geven van reacties door de colleges van de 18 deelnemende gemeenten.

INVESTERINGSAGENDA

De Investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen 2022 maakt als bijlage onderdeel uit van het bestuursakkoord. De definitieve versie van deze agenda volgt later dit jaar. In die investeringsagenda staat concreet hoe de drie partijen gaan bijdragen aan de regionale agenda en de opgaven. De bijdrage van de Groene Metropoolregio bestaat uit de bijdragen die u als gemeenten levert en die zijn samengebracht in de opgaven. Er is als voorbeeld een concept investeringsagenda bijgevoegd.

WAT VRAGEN WIJ

Aan u wordt gevraagd of uw college zich kan herkennen in het bestuursakkoord. Daarnaast wordt u in de gelegenheid gesteld om het bestuursakkoord desgewenst voor te leggen aan uw gemeenteraad. Dit is geen verplichting, maar we kunnen ons voorstellen dat u dat wenst. Wij vernemen graag zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 30 juni of u zich kunt vinden in het bestuursakkoord zoals die nu voorligt.

PROCEDURE

We vragen u voor 30 juni aanstaande te reageren. Deze termijn is langer dan de gangbare 8 weken voor bijvoorbeeld zienswijzen op een begroting. In dit opstartjaar willen we graag voldoen aan het verzoek dat door leden van het algemeen bestuur op 7 april jl. is gedaan om de termijn zo ruim mogelijk te maken. De reacties worden verwerkt en behandeld in de vergadering van het algemeen bestuur d.d. 7 juli 2021. Gezien de korte periode tussen het aanleveren van reacties en de vergadering van het algemeen bestuur vragen wij u om zo spoedig mogelijk te reageren. Consequentie van deze korte periode is namelijk dat een deel van de informatie voor het algemeen bestuur zal worden nagezonden aangezien de stukken volgens het reglement van orde van het algemeen bestuur op 30 juni beschikbaar gesteld moeten worden. Vervolgens kan het dagelijks bestuur overgaan tot besluitvorming en kan de voorzitter het bestuursakkoord ondertekenen samen met de andere partijen.

TOT SLOT

Tegelijkertijd is het concept bestuursakkoord gezonden aan The Economic Board en de provincie Gelderland. Na 7 juli zal, met inachtneming van de reacties van de verschillende partijen, een definitief bestuursakkoord gesloten worden. Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zien uw reactie graag tegemoet. Nadere informatie kunt u verkrijgen bij de directeur/secretaris van Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, de heer A. Joustra.

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

de voorzitter	de secretaris
Drs. H.M.F. Bruls	Drs. A. Joustra

Bijlagen:

1. Bestuursakkoord Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, The Economic Board en provincie Gelderland
2. concept regionale investeringsagenda

In afschrift aan; The Economic Board, provincie Gelderland

Bestuursakkoord

Groene Metropoolregio – Provincie Gelderland – The Economic Board

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d…… verder te noemen de "Groene Metropoolregio",

De Provincie Gelderland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door P.G.J. Kerris, gebiedsgedeputeerde voor de regio Arnhem – Nijmegen, handelend ter uitvoering van een besluit van het college van Gedeputeerde Staten d.d. ….., verder te noemen de "Provincie",

en

Stichting The Economic Board Arnhem – Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar voorzitter A. Marcouch, verder te noemen The Economic Board,

Hierna gezamenlijk ook te noemen: "**partijen**";

partijen overwegen als volgt:

1. De Groene Metropoolregio, The Economic Board en de Provincie Gelderland (verder de Provincie) zien een gezamenlijk belang om de regio Arnhem–Nijmegen verder te versterken.
2. De drie partijen zien voor de regio Arnhem-Nijmegen de volgende ambities:
   - Doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis die:
     - economisch tot de best presterende regio's van Nederland behoort,
     - zichtbaar is als topregio in energy, health en high tech (en food in verbinding met Food Valley),
     - met zijn innovatiekracht op deze specifieke sectoren bijdraagt aan de grote maatschappelijke opgaven en tegelijkertijd aan productiviteit en werkgelegenheid van de regio,

- met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie.
    - Dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - Hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
3. De Groene Metropoolregio werkt vanaf 1 januari 2021 aan deze ambities vanuit de Regionale Agenda (hierna te noemen regionale agenda);
4. De Provincie Gelderland en The Economic Board dragen hier aan bij vanuit hun eigen ambities en doelen.
5. De Groene Metropoolregio, de Provincie en The Economic Board willen graag samen de potentie van de regio ten volle benutten en hun krachten bundelen om de ambities via de regionale agenda invulling en uitvoering te geven. Dit vanuit de overtuiging dat werkelijke resultaten met toegevoegde waarde voor de regio geboekt worden met een integrale aanpak en in een Triple Helix samenwerking met uiteenlopende partijen (overheid, bedrijfsleven, onderwijs & onderzoek).
6. Voor een gezamenlijke uitvoering van de regionale agenda is een consistente, meerjarige samenwerking tussen deze drie partijen nodig.
7. Partijen delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.
8. Partijen zullen daartoe aanvullend op dit bestuursakkoord, een investeringsagenda opstellen. De Provincie en The Economic Board dragen vanuit hun doelen en ambities bij aan deze investeringsagenda.
9. Partijen zijn bereid om ten behoeve van de realisatie van de opgaven hun bestuurlijke, inhoudelijke en financiële bijdragen samen te brengen en daarbij te kiezen voor het meest passende instrument.
10. Dit bestuursakkoord biedt de basis voor langdurig commitment aan het bereiken van de ambities van de Groene Metropoolregio voor de komende tien jaar.

partijen komen als volgt overeen:

1. Algemene bepalingen

In dit bestuursakkoord wordt verstaan onder:

a) Regionale agenda: de door de deelnemers van de Groene Metropoolregio vast te stellen verzameling van opgaven. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd. Per opgave staat omschreven wat de opgave inhoudt. De opgave bevat een uitwerking van de voorgenomen bijdragen (opgavebegroting) van partijen alsmede de verhouding van partijen ten opzichte van de opgave en hun rollen.
b) Groene Metropoolregio: het openbaar lichaam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, zetelend te Elst, opgericht bij de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen.

c) Investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen: de jaarlijks of zo vaak als wenselijk door de partijen vast te stellen verzameling van investeringen gebaseerd op de opgaven.
d) Opgave: een opgave in de Regionale Agenda voldoet aan de volgende kenmerken:
   - De opgave draagt positief bij aan realisatie van de regionale ambities, aansluitend bij de ambities uit de lokale collegeprogramma's en de agenda's van hogere overheden.
   - De opgave betreft een integraal maatschappelijk vraagstuk, legt verbinding tussen meerdere sectoren en domeinen en wordt vertaald in concrete acties en resultaten.
   - De opgave vereist samenwerking in allianties met andere private en maatschappelijke partners op bovenlokaal niveau, alsmede met andere overheden op provinciaal, rijks- en Europees niveau.
   - De opgave biedt toegevoegde waarde op regionaal niveau met lokale impact in meerdere gemeenten.
e) Adviesteam: een vertegenwoordiging van de drie partijen op 'ambtelijk' niveau.
f) Gebiedsbreed overleg: een bestuurder van het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio, de gedeputeerde van de Provincie Gelderland en een bestuurder vanuit de triplehelix The Economic Board. Dit overleg fungeert als gebiedsbreed overleg in de zin van artikel 2.9 van de Regels Ruimte voor Gelderland.
g) Opgaveovereenkomst: afspraken tussen gemeenten en de Groene Metropoolregio over de realisatie van een opgave;
h) Regio Arnhem-Nijmegen: het geografisch gebied van de 18 deelnemende gemeente aan de Groene Metropoolregio.

2. Doel van het bestuursakkoord

Het doel van het bestuursakkoord is het vastleggen van:

a) de verhoudingen tussen de partijen in relatie tot de opgaven van de regionale agenda;
b) het proces om te komen tot de investeringsagenda, de uitvoering daarvan en de actualisatie.

3. Reikwijdte van het bestuursakkoord

1. Het bestuursakkoord heeft betrekking op de visie en ambitie van de Groene Metropoolregio, zoals deze zijn beschreven in de regionale agenda. De regionale agenda bestaat uit opgaven. De opgaven dragen bij aan het bereiken van de geformuleerde ambitie.
2. De investeringsagenda is op de regionale agenda gebaseerd. De eerste regionale agenda is in het najaar van 2020 vastgesteld door de Groene Metropoolregio i.o.

3. Deze overeenkomst ziet alleen toe op het grondgebied van de Groene Metropoolregio.

4. Verhouding partijen

1. De partijen verhouden zich als volgt ten opzichte van elkaar.
   a. De Groene Metropoolregio stelt jaarlijks in afstemming met de Provincie en The Economic Board de regionale agenda op. De regionale agenda bestaat uit opgaven. Een gemeente doet mee aan een opgave na een besluit van de gemeenteraad. Deze afspraken worden vastgelegd in een opgaveovereenkomst.
   b. De Provincie draagt vanuit haar eigen inhoudelijke kaders bij aan de integrale totstandkoming van de opgaven ten behoeve van de regionale agenda. De wijze waarop de Provincie voornemens is bij te dragen aan de uitvoering van een opgave staat in de investeringsagenda. En komt ook terug als voorgenomen bijdrage in de opgave.
   c. The Economic Board draagt vanuit haar eigen inhoudelijke kaders bij aan de integrale totstandkoming van de opgaven ten behoeve van de regionale agenda. De wijze waarop The Economic Board met de aan haar verbonden triple helix-partners voornemens is bij te dragen aan de uitvoering van een opgave staat in de investeringsagenda. En komt ook terug als voorgenomen bijdrage in de opgave.
2. Partijen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de totstandkoming en uitvoering van de investeringsagenda vanuit ieders rol zoals per opgave omschreven in de regionale agenda.
3. Over de mogelijke bijdrage van de Rijksoverheid, Europa en andere instellingen aan de regionale agenda, stemmen partijen onderling af hoe partijen zich inzetten en welke bijdrage partijen daaraan leveren.

5. Rol adviesteam

1. Het adviesteam bestaat uit een vertegenwoordiging van de partijen op ‘ambtelijk’ niveau.
2. Het adviesteam komt regelmatig bijeen om de voortgang van de investeringsagenda te bewaken.

6. Totstandkoming en uitvoering van de investeringsagenda

1. Op initiatief van het adviesteam start het proces voor het opstellen of actualiseren van een investeringsagenda.
2. Het adviesteam maakt daarvoor een verdeling van werkzaamheden en een planning, waarbij de besluitvorming over de investeringsagenda de besluitvorming van de regionale agenda volgt.
3. Het adviesteam komt periodiek bij elkaar om de voortgang van de Investeringsagenda te bespreken.
4. De concept regionale agenda wordt door de Groene Metropoolregio, in dezelfde cyclus als de ontwerpbegroting en voorlopige jaarrekening, voorgelegd aan de raden van de deelnemende gemeenten om reacties op te halen. Tegelijkertijd wordt de concept regionale agenda ter informatie voorgelegd aan de Provincie en The Economic Board.

5. De investeringsagenda wordt jaarlijks, nadat gemeenten hebben besloten over deelname aan de opgaven, in december vastgesteld door het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio, het college van gedeputeerde staten van de Provincie en het bestuur van de The Economic Board.
6. Tussentijds toevoegen van activiteiten aan de investeringsagenda is na instemming van het gebiedsbreed overleg mogelijk.
7. Uitvoering van de investeringsagenda gebeurt conform de beschrijving per opgave in de regionale agenda.

7. Gebiedsbreed overleg Groene Metropoolregio

1. Zo vaak als nodig, maar minimaal vier keer per jaar, is er op initiatief van het adviesteam een gebiedsbreed overleg over de voortgang van de investeringsagenda.
2. Het adviesteam bereidt het overleg zoals bedoeld in het eerste lid voor zodat er adequate bestuurlijke monitoring van de voortgang van de realisatie van de investeringsagenda plaats kan vinden.
3. Hiernaast laat het gebiedsbreed overleg zich inspireren en voeden door ontwikkelingen, kansen en partners die samenhangen met de regionale agenda, om zo ideeën op te doen om de regionale ambities en agenda te actualiseren en te verrijken, en strategieën te ontwikkelen om te kunnen anticiperen op dergelijke ontwikkelingen.

8. Inwerkingtreding en looptijd

1. Dit bestuursakkoord treedt in werking met ingang van de dag van ondertekening door partijen, dan wel met ingang van de dag waarop de laatste ondertekening door een Partij heeft plaatsgevonden.
2. Deze overeenkomst wordt aangegaan onder het uitdrukkelijk opschortende voorbehoud, dat indien ?deze overeenkomst op grond van toepasselijke (wettelijke) voorschriften voor één of meer partijen nog goedkeuring behoeft, pas nadat de desbetreffende goedkeuring is verleend door de Partij in kwestie sprake is van rechtsgeldige binding aan deze overeenkomst.
3. Als bij een of meer partijen sprake is van een noodzakelijk te verkrijgen goedkeuring, als bedoeld in het eerste lid, dient/dienen deze Partij(en) het besluit tot goedkeuring met bekwame spoed, doch uiterlijk binnen drie maanden na ondertekening van deze overeenkomst te verkrijgen.
4. Dit bestuursakkoord is gesloten voor bepaalde tijd en eindigt tien jaar na inwerkingtreding.
5. Partijen gaan uiterlijk zes maanden voor de in het vorige lid genoemde einddatum in overleg over verlenging van de duur van dit bestuursakkoord.

9. Tussentijdse wijzigingen

1. Als zich gedurende dit bestuursakkoord omstandigheden voordoen die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van dit bestuursakkoord, zullen partijen met elkaar in overleg treden over de vraag of het noodzakelijk is dit bestuursakkoord te wijzigen.

10. Geschillen

1. Als geschillen optreden over de uitleg van dit bestuursakkoord of de investeringsagenda, treden partijen met elkaar in overleg. Partijen spannen zich maximaal in om tot een oplossing te komen en de samenwerking gestand te doen.
2. Als dit overleg niet tot een uitkomst leidt, beëindigen partijen op voorspraak van het gebiedsbreed overleg gezamenlijk de samenwerking.

Ondertekend op……., te…….

De Provincie,

P.G.J. Kerris
Gebiedsgedeputeerde voor de regio Arnhem – Nijmegen

De Regio Arnhem-Nijmegen,

De voorzitter
H.M.F. Bruls

Stichting The Economic Board,

De voorzitter
A. Marcouch

INVESTERINGSAGENDA regio Arnhem-Nijmegen 2022
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen – Provincie Gelderland – The Economic Board
conceptversie 07-04-2021

1. INLEIDING

De samenwerking in de regio Arnhem-Nijmegen tussen de gezamenlijke gemeenten, The Economic Board en de Provincie Gelderland kent een langjarige traditie. Met de start van de Groene Metropoolregio op 1 januari 2021, resultaat van een intensief versterkingsproces, kreeg deze samenwerking een nieuwe impuls en nieuw elan. Door hernieuwd met elkaar in overleg te treden over welke uitdagingen en kansen er liggen voor dit unieke gebied en wat ieders rol daarin is, aan de hand van ieders visie en plannen, ontstonden bij de partijen nieuwe energie en ideeën om, voortbordurend op de samenwerkingstraditie, deze regio verder te brengen. Om de samenwerking tussen de Groene Metropoolregio, The Economic Board en de Provincie Gelderland te verankeren en concreet vorm te geven, dienen een Bestuursakkoord en deze Investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen 2022.

Het doel van deze Investeringsagenda

Deze Investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen 2022 geeft een overzicht van de investeringen die de Groene Metropoolregio, de provincie Gelderland en The Economic Board doen in 2022 in de regio Arnhem-Nijmegen. Ook worden de investeringen van andere partijen in deze investeringsagenda inzichtelijk. Investeringen kunnen verschillende vormen hebben bijvoorbeeld menskracht, middelen, lobby of netwerk. De Investeringsagenda is een dynamisch document dat jaarlijks hernieuwd wordt vastgesteld.

Het Bestuursakkoord: langjarig commitment op samenwerking

In het Bestuursakkoord dat wordt gesloten tussen de Groene Metropoolregio, de Provincie Gelderland en The Economic Board staan afspraken over de samenwerking in zijn algemeenheid. Het Bestuursakkoord heeft een looptijd van tien jaar en met het ondertekenen van het akkoord committeren de drie partners zich aan samenwerking aan de opgaven in de regio Arnhem-Nijmegen.

De totstandkoming van deze Investeringsagenda
De Investeringsagenda is tot stand gekomen door gesprekken tussen de drie partijen. Hierbij zijn de opgaven in de Regionale Agenda van de Groene Metropoolregio leidend geweest. Ook die Regionale Agenda is in afstemming met de Provincie Gelderland en The Economic Board tot stand gekomen. Voor het verder verdiepen en concretiseren van ieders aandeel te behoeve van deze Investeringsagenda hebben de opgavemanagers van de Groene Metropoolregio met hun inhoudelijke counterparts bij de Provincie en The Economic Board gesprekken gevoerd. Ook is met andere partijen gesproken over hun mogelijke bijdrage aan de regio Arnhem-Nijmegen.

Het beheer van deze investeringsagenda
De Investeringsagenda is dynamisch. Dit betekent dat hij jaarlijks wordt vastgesteld. Viermaal per jaar is er een 'gebiedsbreed overleg' over de Investeringsagenda waarbij de drie samenwerkingspartners kijken naar de stand van zaken rondom de opgaven en waarin ook nieuwe kansen en ontwikkelingen worden besproken. De drie partijen hebben in het Bestuursakkoord de afspraken over het totstandkoming en uitvoering van de Investeringsagenda en over het gebiedsbreed overleg vastgelegd.

Gezamenlijke ambitie, eigen inhoudelijke kader
De Groene Metropoolregio, The Economic Board en de Provincie Gelderland zien een gezamenlijk belang om de regio Arnhem–Nijmegen verder te versterken. Ze delen de ambitie om in de regio Arnhem–Nijmegen kwalitatieve groei te realiseren met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit. Alle partijen dragen vanuit hun eigen inhoudelijke kaders bij. Voor de provincie is het belangrijkste kader de zeven opgaven uit de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland, met als doel: een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland. En voor The Economic Board vormt het belangrijkste kader het Strategisch Plan 2020 - 2025 en het Tactisch Plan. Hierin wordt voortgeborduurd op de missie van de The Economic Board: 'In 2025 is de regio Arnhem–Nijmegen, met Wageningen the place to be op het gebied van Food, Health en Energy'.

De rollen en bijdragen van de partijen
Een belangrijk speerpunt van de Groene Metropoolregio is het opgavegericht werken. De grote uitdagingen in de regio zijn in overkoepelende opgaven samengevat en die vormen samen de Regionale Agenda. Per opgave is in de Groene Metropoolregio een opgavemanager aangesteld. De opgavemanager is trekker van de opgave. De rol van The Economic Board en de Provincie Gelderland kunnen per opgave en per onderdeel daarvan verschillen. Ook de bijdrage en het aandeel kunnen per opgave verschillen. Onderstaand worden per opgave de rollen van de samenwerkingspartners toegelicht en in een tabel gekwantificeerd.

Bij de opgave Groene Groeiregio zijn als voorbeeld de rollen ingevuld. Dit wordt verder uitgewerkt en aangevuld. Dat geldt ook voor de tabellen en overige opgaven.

2. DE OPGAVEN

2.1

Groene groeiregio

Samen regisseren we de groei in de regio. Op zo'n manier dat we de typische balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit behouden. Hierdoor worden we herkenbaar als dé groene metropoolregio. Er zijn in deze opgave drie speerpunten geformuleerd:

- Wonen in balans: Versnellen van de woningbouw
- Leefomgeving: Verbinden van de ruimtelijke opgaven
- Agglomeratiekracht: Vertellen van de kracht van de Groene groeiregio

De rol van de Economic Board:
- Het verkennen van de agglomeratiekracht
- Het vergroten van de exposure
- Onderdelen van speerpunten 1 en 2 zoals bijvoorbeeld in het 'Future-lab'

De rol van de Provincie Gelderland:
- Inbreng expertise en advies door deelname aan de tempotafels versnelling woningbouw
- Gezamenlijk opstellen Verstedelijkingsstrategie
- Subsidie voor expertise en capaciteit via het Actieplan Wonen
- Kennisuitwisseling over agglomeratiekracht

Tabel 1. De bijdragen van alle samenwerkingspartners aan de Groene Groeiregio:

Groene Groeiregio	Groene Metropoolregio	Provincie Gelderland	The Economic Board	Derden	Totaal
Totaal Groene Groeiregio					

2.2
Verbonden regio

Snel, comfortabel, veilig, schoon en betrouwbaar reizen. Dat is het devies. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk. Er zijn in deze opgave vier speerpunten geformuleerd:

- gebiedsgerichte corridoraanpak,
- regionaal (snel)fietspadennetwerk,
- hubs en knooppunten,
- gedragsaanpak en duurzame mobiliteit.

De rol van de Economic Board:

De rol van de Provincie Gelderland:

Tabel 2. De bijdragen van alle samenwerkingspartners aan de Verbonden Regio:

Verbonden regio	**Groene Metropoolregio**	**Provincie Gelderland**	**The Economic Board**	**Derden**	**Totaal**
Totaal Verbonden regio					

2.3

Circulaire regio

We versterken onze positie als circulaire topregio met internationale zichtbaarheid. Door projecten op te schalen naar regionaal niveau waarbij we circulariteit zichtbaar maken in economische processen, leefomgeving en samenleving. Er zijn in deze opgave vier speerpunten geformuleerd:

- Circulaire bouw en infrastructuur
- Circulaire economie; Grondstoffen en ketens
- Water en klimaatadaptatie
- Transitie naar duurzame energie

De rol van de Economic Board:
De rol van de Provincie Gelderland:

Tabel 3. De bijdragen van alle samenwerkingspartners aan de Circulaire Regio:

Circulaire regio	**Groene Metropoolregio**	**Provincie Gelderland**	**The Economic Board**	**Derden**	**Totaal**
Totaal Circulaire regio					

2.4

Ontspannen regio

We willen leven in een ontspannen regio. Stedelijke ontwikkelingen van wonen, economie en mobiliteit groeien nog sterk. Dit brengen we in balans met onze goede leefkwaliteit en de aantrekkelijkheid van onze cultuur, recreatie, ons erfgoed en landschap. Er zijn in deze opgave vier speerpunten geformuleerd:

- Duurzaam toerisme
- Bruisende binnensteden en krachtige kernen
- Groen-blauw raamwerk
- Sterke culturele infrastructuur

De rol van de Economic Board:
De rol van de Provincie Gelderland:

Tabel 4. De bijdragen van alle samenwerkingspartners aan de Ontspannen Regio

Ontspannen regio	**Groene Metropoolregio**	**Provincie Gelderland**	**The Economic Board**	**Derden**	**Totaal**
Totaal Ontspannen regio					

2.5

Productieve regio

We investeren in de structuurversterking en innovatiekracht van onze economie. Vanuit een brede economische basis versterken we de positie en productiviteit van onze bedrijven, het innovatieve vermogen en de doorstroming naar beschikbaar werk voor iedereen. . Er zijn in deze opgave vijf speerpunten geformuleerd:

- Ondernemerschap in het MKB
- Human Capital; onderwijs en arbeidsmarkt
- Doorontwikkeling van (inter)nationale clusters
- Versterking van duurzame logistiek
- Toekomstbestendige Werklocaties

De rol van de Economic Board:
De rol van de Provincie Gelderland:

Tabel 5. De bijdragen van alle samenwerkingspartners aan de Productieve Regio:

Productieve regio	**Groene Metropoolregio**	**Provincie Gelderland**	**The Economic Board**	**Derden**	**Totaal**
Totaal Productieve regio					

3. Totaaloverzicht

Tabel 6: Totaaloverzicht van de bijdragen van de samenwerkingspartners aan alle opgaven

Opgave	Groene Metropoolregio	Provincie Gelderland	The Economic Board	Derden	Totaal
Groene Groeiregio					
Totaal Groene Groeiregio					
Verbonden Regio					
Totaal Verbonden Regio					
Circulaire Regio					
Totaal Circulaire Regio					
Ontspannen Regio					

Totaal Ontspannen Regio					
Productieve Regio					
Totaal Productieve Regio					
Totale investeringsopgave per partner					

Ondertekend op……., te……

De Provincie,

P.G.J. Kerris
Gebiedsgedeputeerde voor de regio Arnhem – Nijmegen

De Regio Arnhem-Nijmegen,

De voorzitter
H.M.F. Bruls

Stichting The Economic Board,

De voorzitter
A. Marcouch

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	16 december 2020
Bij de bespreking van	Versterking regionale samenwerking Arnhem-Nijmegen en Regionale Agenda Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Motie van	Giovanni Visser - PvdA
Titel van de motie	Regionale inzet, lokale verantwoording
Nummer Zaaknummer	**20M355** 507251

Onderstaande raadslid stellen de raad voor om in de vergadering van 16 december 2020 een besluit te nemen over versterking van de regionale samenwerking Arnhem-Nijmegen.

Omdat we weten dat;

- gemeenteraden niet direct zijn vertegenwoordigd in de regio
- een regioagendacommissie de positie van de raden versterkt binnen de regio
- Het college zelf ook op verschillende wijzen betrokken is binnen de regio: als lid van het algemeen bestuur (AB) en als deelnemer aan de portefeuillehoudersoverleggen (opgaveteams)
- de raden jaarlijks bij besluitvorming over Regionale Agenda kunnen bepalen aan welke opgaven de gemeenten deelnemen en welke kaders en prioriteiten voor het komende jaar van belang zijn

Omdat we vinden dat;

- de raden nu aan zet zijn om hun positie binnen de versterkte regio te verstevigen
- de raad het college ook binnen de regio moet kunnen controleren
- een jaarlijks overzicht de raad meer inzicht geeft in de gepleegde inbreng en lobby van het college binnen de regio
- dit overzicht bijvoorbeeld als paragraaf in het jaarverslag kan worden opgenomen

Daarom verzoekt de gemeenteraad het college om:

- jaarlijks een overzicht op hoofdlijnen van de inbreng en ambities van het college in het kader van de regionale opgaven in het afgelopen jaar aan de raad aan te bieden.

Giovanni Visser - PvdA

Voor 24

Tegen 12

Motie "Regionale inzet, lokale verantwoording" (20M355)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	4	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	2	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Henzen		

Totaal 36

Politieke Avond

Dossiernummer	2753
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	6.4
Omschrijving	Vaststellen: Ontwerp Meerjarenbegroting BVO DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	9 juni 2021
Politieke Avond	**16 juni 2021**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	16 juni 2021
Zaaknummer	572512

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 mei 2021, nummer: 572512;

gelet op artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen van de Gemeentewet;

besluit:

1. Kennis te nemen van de ontwerpbegroting BVO DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021), de jaarstukken 2019 en de concept jaarstukken 2021.
2. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerp meerjarenprogrammabegroting 2022-2025 (inclusief de gewijzigde begroting 2021) en het bestuur van de BVO DRAN hiervan, middels bijgevoegde brief, in kennis te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

Ontwerp Meerjarenbegroting BVO DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021)

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	16 juni 2021
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	R. van der Zee

.

Aan de gemeenteraad, 9 juni 2021

Aanwezig:
de raadsleden/fractievolgers: Manders (AC), Kalthoff (VVD), Venhoek (D66), Van der Loo(GL), De Vries (PvdA), Wildenberg (Partij voor de Dieren).

De fracties van de CDA, SP, ChristenUnie, PPV, AOP en Denk/Verenigd Arnhem waren niet vertegenwoordigd.

Verloop
De vergadering vond plaats in twee termijnen. De raadskamer wil het raadsvoorstel als debatstuk agenderen, zodat er eventueel naar aanleiding van de toezegging van de wethouder nog een inbreng geleverd kan worden.

Toezegging
De wethouder zegt toe uit te zoeken (een analyse te maken) waarom de begrote kosten in Arnhem zo veel harder stijgen dan in andere gemeenten en de raad hierover voor 16 juni a.s. te berichten.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering als debatstuk.

De raadsadviseur, De voorzitter,

E.J.S. Dirksen S. van den Broek

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Ontwerp Meerjarenbegroting BVO DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021)
Motie van	Maarten Venhoek - D66
Titel van de motie	Analyse toename gebruik
Nummer Zaaknummer	**21M85g** 572512

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 16 juni 2021 een besluit te nemen over een onderzoek naar de oorzaken van de grote stijging in het gebruik van het vraagafhankelijk vervoer.

De aanleiding is dat uit de MJPB van de DRAN blijkt dat in de komende 4 jaar alle gemeentes gezamenlijk 34% meer kosten voor vraagafhankelijk maken. De kosten voor Arnhem stijgen de komende jaren met 89%.

Omdat we weten:

- De kosten voor het vraagafhankelijk vervoer in de komende 4 jaar voor Arnhem met 89% zullen stijgen.
- Deze kosten voor de deelnemende gemeentes gezamenlijk 34% stijgen
- De gemeente al maatregelen genomen heeft om het gebruik van het vraagafhankelijk vervoer te beperken.

Omdat we vinden dat:

- De grote stijging tov de andere gemeentes vragen oproept over de beheersing van het vraagafhankelijk vervoer

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:
- Voor de MJPB 2022 – 2025 te komen met een analyse van de oorzaken van de stijging in het vraagafhankelijk vervoer voor de komende 4 jaar

Maarten Venhoek - D66

Voor 21

Tegen 18

Motie "Analyse toename gebruik" (21M85g)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 572512

Onderwerp: Ontwerp Meerjarenbegroting BVO DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021)

Voorstel

1. Kennis te nemen van de ontwerpbegroting BVO DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021), de jaarstukken 2019 en de concept jaarstukken 2020.
2. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerp meerjarenprogrammabegroting 2022-2025 (inclusief de gewijzigde begroting 2021) en het bestuur van de BVO DRAN hiervan, middels bijgevoegde brief, in kennis te stellen.

Inleiding

De BVO DRAN is verantwoordelijk voor de uitvoering van het doelgroepen- en maatwerkvervoer in de 18 gemeenten in deze regio, waaronder Arnhem. Dit vervoer wordt uitgevoerd onder de naam Avan. De nu voorliggende ontwerpbegroting is een begroting waarin de gewijzigde begroting 2021 is geïntegreerd in de meerjarenbegroting 2022-2025. De gewijzigde begroting 2021 is onder andere aangepast op de realisatiecijfers van 2019 en 2020 en de toe te passen indexcijfers.

De BVO-DRAN biedt op grond van artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen de raden van de deelnemende gemeenten de gelegenheid hun zienswijzen kenbaar te maken over de ontwerpbegroting. Arnhem is één van 18 deelnemende gemeenten. De zienswijze dient uiterlijk 18 juni 2021 verstuurd te worden aan het bestuur van de BVO DRAN.
Het bestuur van BVO DRAN stelt na het ontvangen van alle zienswijzen (uiterlijk 18 juni 2021) de begroting definitief vast indachtig de ingebrachte zienswijzen. De begroting zal voor vaststelling worden geagendeerd in de bestuursvergadering van BVO DRAN van 8 juli 2021.

Beoogd effect

Inzicht geven in de ontwerp meerjarenprogrammabegroting 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021) van BVO DRAN.

GEMEENTE Arnhem

Argumenten

1.1 Er ligt nu een ontwerpbegroting voor inclusief een begrotingswijziging 2021

In de gewijzigde begroting 2021 en de ontwerpbegroting 2022-2025 zijn de uitgangspunten uit de Kaderbrief meegenomen. Deze Kaderbrief heeft u bij de raadsbrief Stand van zaken doelgroepenvervoer van 9 februari 2021 ontvangen en is als bijlage toegevoegd. In de inleiding van de MJPB staan de uitgangspunten nog eens nader uitgewerkt.

1.2 Een zienswijze indienen is niet nodig

Op ambtelijk niveau is de ontwerpbegroting goed afgestemd middels diverse overleggen en de gemeenten hebben de gelegenheid gekregen om gemeentelijke aanpassingen door te voeren. Hiervan is voor Arnhem ook gebruik gemaakt. De begeleidingskosten voor vervoer naar begeleiding groep Wmo zijn niet meer opgenomen, aangezien we op dit moment geen begeleiding vanuit de vervoerder meer hebben in routes. Tevens is het door de BVO DRAN gehanteerde percentage van 15% als jaarlijks stijgingspercentage voor vervoer jeugdwet teruggebracht naar 5%, hierover bent u reeds geïnformeerd in de raadsbrief van 9 februari 2021. De portefeuillehouder zit namens de gemeente in het bestuur van BVO DRAN en is in die hoedanigheid ook betrokken bij de ontwerpbegroting.

Met alle gemeenten is afgestemd dat er in de MJPB 2022-2025 geen rekening gehouden wordt met de huidige maatregelen door corona, aangezien het op dit moment lastig is in te schatten hoe lang de effecten van invloed zijn op het vervoer. In de MJPB is voor de komende jaren rekening gehouden met een jaarlijkse toename in het vervoer (zowel vraagafhankelijk als routevervoer) aangezien dit uit ervaringscijfers uit het verleden is gebleken en de vergrijzing en de ontwikkelingen van de provincie (zie kanttekening 1.2) naar verwachting daaraan bij zullen dragen.

Ook dit jaar geeft de ontwerp begroting 2022 en verder weer een beter beeld van de verwachte kosten en de verwachte ontwikkelingen in de kosten de komende jaren. Ook het nu wederom opstellen van een gewijzigde begroting 2021, die gebaseerd is op de juiste indexatiecijfers en voor het routevervoer op de realisatiecijfers van laatste halfjaar 2020, draagt daar aan bij.

Het college is van mening dat de BVO DRAN, gelet op alle argumenten en kanttekeningen die in dit raadsvoorstel genoemd worden, zorgt voor een goede uitvoering van het doelgroepenvervoer met daarbij oog voor kostenontwikkelingen en waar mogelijk efficiency. Het steeds beter betrekken van gemeenten bij het opstellen van de begroting en het rekeninghouden met de verschillen tussen de gemeenten stelt het college ook op prijs. Het college wil benadrukken dat, zoals al vaker door de BVO DRAN aangegeven, de gemeenten zelf de grootste invloed hebben op de kostenontwikkeling in het vervoer. Dit omdat +/- 97% van de kosten gemaakt worden in het vervoer zelf, oftewel de inzet van voertuigen en chauffeurs en de planning ervan (en voor het vraagafhankelijk vervoer ook de ritaanname). Hierop heeft de BVO DRAN weinig invloed, aangezien de toewijzingen om gebruik te mogen maken van het vervoer en het beleid rondom doelgroepenvervoer aan de gemeenten is.
Dit alles in overweging genomen is het college van mening dat er dit jaar niet van de mogelijkheid gebruik gemaakt hoeft te worden om een zienswijze in te dienen. In de bijlage is een conceptbrief bijgevoegd waarmee de BVO DRAN in kennis wordt gesteld van het genomen besluit van uw raad.

1.3 Jaarstukken ter kennisname aanbieden.

In artikel 34b van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is opgenomen dat het bestuur van de BVO DRAN de voorlopige jaarrekening 2020 uiterlijk 14 april 2021 aan de raden van de deelnemende gemeenten verstrekt. Deze verplichting is ook in artikel 20 van de Regeling BVO DRAN opgenomen. In dat artikel staat tevens expliciet aangegeven dat de voorlopige jaarrekening op dat moment al voorzien moet zijn van een accountantsverslag.
De genoemde deadline van 14 april is, net zoals voorgaande jaren praktisch niet haalbaar. Redenen hiervoor zijn:

- Voor behandeling van de voorlopige jaarrekening in het AB van 25 maart 2021 zou deze uiterlijk 25 februari 2021 aangeboden moeten worden aan het voorbereidend ambtelijk overleg (VAO);
- Overeenkomstig bestekseisen dienen vervoerders uiterlijk 28 februari 2021 een verantwoording vervoerskosten 2020 en controleverklaring van een accountant aan de vervoersorganisatie aan te leveren;
- Grotendeels volgtijdelijk hierop de accountantswerkzaamheden ten behoeve van de BVO DRAN kunnen worden verricht.

In het AB van de BVO DRAN d.d. 4 februari jl. is besloten om u, in het kader van uw controlerende taak, uiterlijk met de MJPB BVO DRAN 2022-2025 alvast de financiële gegevens 2020 te verstrekken die als basis dienen voor de jaarrekening 2020 en de nog plaats te vinden accountantscontrole. Bespreking en besluitvorming van de jaarrekening 2020 staat gepland voor het AB van 8 juli 2021 waarna jaarrekening, accountantsverklaring en accountantsverslag aan de raden van de deelnemende gemeenten wordt toegezonden. Gelet op bovenstaande mag er vanuit gegaan worden dat dit de komende jaren niet zal veranderen.

Op 25 juni 2020 zijn de jaarstukken 2019 door het bestuur van de BVO DRAN vastgesteld en daarna verzonden aan de gemeenten. Het college heeft tot zijn spijt moeten constateren dat deze daarna niet aan uw raad ter kennisname zijn aangeboden. Hierbij wordt alsnog hieraan voldaan. Het college zal erop toezien dat de jaarstukken 2020 na ontvangst zo snel als mogelijk ter kennisname aan uw raad worden aangeboden.
In de zienswijze die u vorig jaar heeft ingediend verzocht u de BVO DRAN om bij de jaarstukken 2020 inzichtelijk te maken de kosten ten aanzien van de uitvoering van het vervoer en de kosten ten aanzien van de compensatieregeling. Dit heeft de BVO DRAN, zoals u in de voorlopige jaarcijfers 2020 kunt zien, overgenomen.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Open einde systematiek

De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een ‘open einde’ systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een gemeente meer vervoer inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit kan een financieel risico met zich meebrengen. Hierin is

door de BVO DRAN deels al voorzien door voor de jaren 2022 t/m 2025 ieder jaar de cijfers aan te passen uitgaande van de groei in het vervoer van de afgelopen jaren.

1.2 Ontwikkelingen provincie

De bijdrage vanuit de provincie Gelderland ten aanzien van het doelgroepenvervoer zal, zoals al eerder aan u medegedeeld, komen te vervallen. Per 1 januari 2022 eindigt ook de samenwerkingsovereenkomst met de provincie. De provincie gaat in eigen beheer het aanvullend openbaar organiseren, wat betekent dat het geen onderdeel meer zal zijn van Avan.

Ondanks het verzoek vanuit de regio Arnhem Nijmegen, de BVO DRAN en de andere vervoersregio's om samen te werken op het gebied van basismobiliteit heeft de provincie ervoor gekozen om een separate aanbesteding uit te voeren voor de inkoop van het kleinschalig openbaar vervoer onder de naam HaltetaxiRRReis. De provincie heeft de 6 vervoersregio’s binnen de grenzen van Gelderland uitgedaagd om gezamenlijk mee te doen aan de aanbesteding. Echter is dit een bijna onmogelijke uitdaging, aangezien gemeenten/regio’s geen winst/verlies mogen maken en dus alleen de daadwerkelijke kosten kunnen doorberekenen aan een opdrachtgever. Vervoerders kunnen scherp inschrijven, maar gemeenten/regio’s kunnen alleen aangeven wat ze verwachten aan kosten kwijt te zijn gebaseerd op de gegevens in de aanbesteding. Daarnaast zou het betekenen dat we met 6 vervoersregio's een overkoepelende samenwerking dienen aan te gaan. In algemene zin een bestuurstechnische en bestuursrechtelijk forse uitdaging. De regio’s zijn tot de conclusie gekomen dat dit een niet passende constructie is waarbij voorbij gegaan wordt aan de wens van de regio's om juist gezamenlijk hierin op te trekken met de provincie.
Daarnaast zien we een verschraling van het grootschalig Openbaar Vervoer en dit kan mogelijk leiden tot extra instroom in het doelgroepenvervoer. De daadwerkelijke effecten van beide ontwikkelingen zijn op dit moment nog niet duidelijk, maar worden uiteraard gevolgd. Ook door de BVO DRAN.

Participatie

Gelet op de inhoud van dit onderwerp is het toepassen van(burger) participatie hier niet van toepassing.

Financiën

De ontwerpbegroting 2021-2024 (inclusief wijzigingsbegroting 2021) BVO DRAN heeft financiële gevolgen voor de gemeente Arnhem.

Met de voorliggende ontwerpbegroting worden de cijfers voor gemeente Arnhem als volgt:

MJPB 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021 BVO DRAN							
Bijdrage Arnhem							
		Primaire begroting 2021	Gewijzigde begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Vraagafhankelijk vervoer		2.324.567	2.274.271	2.742.758	3.265.131	3.845.651	4.320.411
Routegebonden vervoer		4.558.974	3.558.412	3.810.763	4.081.009	4.370.423	4.680.371
Overhead		154.270	164.771	190.874	207.817	220.939	221.392
Totale bijdrage		**7.037.811**	**5.997.454**	**6.744.395**	**7.553.957**	**8.437.013**	**9.222.174**

Er is een aantal ontwikkelingen waardoor de gewijzigde begroting is verlaagd:

- Prijsindex die aansluit met de NEA van 1%. In de eerdere begrotingen van de BVO DRAN werd uitgegaan van 2% prijsindex.
- Invoering nieuwe Verordening Leerlingenvervoer en nieuwe beleidsregels voor het leerlingenvervoer, Wmo- en jeugdwet vervoer.

Voor de begroting 2022-2025 is weer een stijging van de kosten te zien, dit heeft onder andere te maken met de verwachte volumegroei op basis van onder andere de vergrijzing.

De kosten zoals nu opgenomen in de ontwerpbegroting van de BVO DRAN zijn niet overgenomen in de Arnhemse ontwerpbegroting. Arnhem houdt, zoals veel gemeenten, geen rekening met de volumegroei en prijsindex voor de komende jaren. Uitgangspunt is dat uit de algemeen beschikbaar gestelde gelden de volumegroei en prijsindex worden gedekt. Daarbij zullen de ingevoerde beleidswijzigingen naar verwachting de komende jaren bijdragen aan een beperking van de volumegroei.

In de perspectiefnota 2022-2025 en Turap 1 is rekening gehouden met de gegevens en informatie van de BVO DRAN, waaronder de concept cijfers van de MJPB 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021) en de voorlopige jaarcijfers 2020) die bekend waren op het moment van opstellen.

Uitvoering

18 juni 2021: Einde indieningstermijn zienswijzen (8 weken), gemeente Arnhem dient zienswijze ingediend te hebben bij BVO DRAN.

8 juli 2021: Behandeling begroting 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 20) ter vaststelling in het bestuurlijk overleg van de BVO DRAN.

Communicatie

Na behandeling in de raad wordt de bijgevoegde brief verstuurd aan BVO DRAN.
De vastgestelde begroting en de reactie/verwerking van de zienswijzen zal uw raad na 8 juli 2021 ter kennisgeving worden aangeboden.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel Ontwerp MJPB BVO DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021)
- Bijlage 1: Begeleidende brief Ontwerp MJPB 2022-2025 incl. gewijzigde begroting 2021
- Bijlage 2: Ontwerp MJPB 2022-2025 incl. gewijzigde begroting 2021
- Bijlage 3: Kaderbrief 2022
- Bijlage 4: Jaarstukken 2019
- Bijlage 5: Accountantsverslag 2019
- Bijlage 6: Controle verklaring 2019
- Bijlage 7: Memo financiële gegevens BVO DRAN 2020
- Bijlage 8: Voorlopig resultaten gemeenten BVO DRAN 2020
- Bijlage 9: Balans financiële gegevens BVO DRAN 2020
- Bijlage 10: Reactie raad op MJPB BVO DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021)

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	572512

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 mei 2021, nummer: 572512;

gelet op artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen van de Gemeentewet;

besluit:

1. Kennis te nemen van de ontwerpbegroting BVO DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021), de jaarstukken 2019 en de concept jaarstukken 2021.
2. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerp meerjarenprogrammabegroting 2022-2025 (inclusief de gewijzigde begroting 2021) en het bestuur van de BVO DRAN hiervan, middels bijgevoegde brief, in kennis te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Aan de gemeenteraden via de Colleges van B&W
van de deelnemende gemeenten Bedrijfsvoeringsorganisatie
Doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen

Datum:	26 maart 2021
Onderwerp:	Ontwerpbegroting BVO DRAN
Uw kenmerk:	n.v.t.
Ons kenmerk:	n.v.t.

Geachte heer/mevrouw,

Bijgaand treft u de Ontwerp Meerjaren Programmabegroting 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021) aan, zoals vastgesteld in de bestuursvergadering van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen (BVO DRAN) van 25 maart 2021.

De periode voor het indienen van zienswijze(n) start op 26 maart 2021 en loopt tot en met 18 juni 2021.

Vriendelijk verzoek om uw zienswijze(n) (ook) digitaal te versturen naar info@vervoersorganisatie.nl.

De begroting zal voor vaststelling worden geagendeerd in de bestuursvergadering van de gemeenschappelijke regeling BVO DRAN van 8 juli 2021.

Met vriendelijke groet,

Namens het bestuur van de BVO DRAN

M. van den Beucken
Secretaris BVO DRAN

Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem
www.vervoersorganisatie.nl
info@vervoersorganisatie.nl
026 3775204
KVK: 66191084
BTW: 856435065B01
IBAN: NL70 BNGH 0285 1694 91

Ontwerp MJPB 2022-2025 BVO DRAN

(inclusief gewijzigde begroting 2021)

Versie: AB 25 maart 2021

regio arnhem nijmegen VERVOERSORGANISATIE

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

1.1. Procedure begroting 4
1.2. Uitgangspunten MJPB 2022-2025 5
1.3. Uitgangspunten gewijzigde begroting 2021 8
1.4. Afwijkende uitgangspunten gemeenten 11

2. Beleidsbegroting 13

2.1. Programmaplan 13
2.1.1. Programma vraagafhankelijk vervoer 14
2.1.2. Programma routevervoer 15
2.1.3. Programma bestedingsplan 17
2.1.4. Overzicht overhead 18
2.2. Paragrafen 18
2.2.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 19
2.2.2. Financiering 20
2.2.3. Bedrijfsvoering 21

3. Financiële begroting 22

3.1. Overzicht baten en lasten 22
3.2. Toelichting baten en lasten 23
3.3. Reserves en voorzieningen 24

Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld 26

Bijlage 2: Overzicht gemeentelijke bijdragen 27

Bijlage 3: Geprognosticeerde balans 29

1. Inleiding

Hierbij treft u de ontwerp Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2022-2025, inclusief de gewijzigde begroting 2021, van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN) aan.

Het Algemeen Bestuur heeft met vaststelling van de Kaderbrief 2022 de algemene financiële uitgangspunten voor de opbouw van de meerjarige begroting bepaald. Deze uitgangspunten zijn door de BVO DRAN gehanteerd, tenzij een deelnemende gemeente het verzoek heeft ingediend hiervan af te wijken. In paragraaf 1.2 en 1.3 wordt ingegaan op de algemene financiële uitgangspunten van deze ontwerp MJPB. Door gemeenten gewenste afwijkingen worden in paragraaf 1.4 toegelicht.

Vanaf medio maart 2020 heeft de Coronacrisis forse impact op het feitelijk gebruik van het vervoer. Naar verwachting zullen deze effecten merkbaar blijven tot ver in 2021. Vanwege de onvoorspelbaarheid van deze effecten is het weinig zinvol om bij het opstellen van de begroting hiermee rekening te houden. Dit leidt ertoe dat voor de ontwerp MJPB 2022-2025 en de gewijzigde begroting 2021 Coronaeffecten buiten beschouwing worden gelaten.

Besluit Begroting en Verantwoording
Bij het opstellen van een meerjarige begroting voor Gemeenschappelijke Regelingen (GR) dient te worden geconformeerd aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Dit zorgt voor de volgende opzet van de ontwerp MJPB van de BVO DRAN.

In de basis bestaat de begroting uit 2 onderdelen (art. 7 lid 1 BBV):
- de beleidsbegroting (hoofdstuk 2)
- de financiële begroting (hoofdstuk 3)

De beleidsbegroting bestaat ook uit 2 onderdelen (art. 7 lid 2 BBV):
- het programmaplan (paragraaf 2.1)
- de paragrafen (paragraaf 2.2)

De financiële begroting bestaat uit 3 onderdelen (art. 7 lid 3 BBV):
- het overzicht baten en lasten (paragraaf 3.1)
- de financiële positie (paragraaf 3.2)
- de reserves en voorzieningen (paragraaf 3.3)

Taakvelden
Naast de indeling van de begroting naar programma's moet de begroting ook worden ingedeeld naar taakvelden. De voorgeschreven taakvelden zijn opgenomen in het Iv3 informatievoorschift Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast is in het BBV (art. 7 lid 3) voorgeschreven dat er een overzicht van lasten en baten per taakveld als bijlage in de begroting opgenomen moet worden (bijlage 1).

Beleidsindicatoren
De commissie BBV heeft aangegeven (vraag en antwoord BBV 2018.12.4) dat de opname van beleidsindicatoren in de begroting voor een GR op grond van het BBV verplicht is gesteld. Het ministerie van BZK heeft daarbij aangegeven dat een GR alleen die indicatoren hoeft op te nemen die behoren bij de taakvelden waarbinnen de GR haar activiteiten uitvoert. Beleidsindicatoren die buiten de taakvelden van de GR vallen, kunnen worden weggelaten. De BVO DRAN zijn geen door deelnemende gemeenten opgelegde beleidsindicatoren bekend.

Overhead
Op de programma's mogen alleen de direct toe te rekenen lasten worden verantwoord. Het is niet toegestaan om overheadkosten in een programma te verantwoorden. Overheadkosten moeten op aparte overzichten worden gepresenteerd. Dit heeft tot gevolg dat alle kosten van de BVO DRAN in de meerjarige begroting als "Overhead" moeten worden gelabeld. Het overzicht overhead is opgenomen in paragraaf 2.1.4 van deze ontwerpbegroting.

Ambtelijke voorbereiding
Samen met de financials en contactambtenaren van de deelnemende gemeenten is deze meerjaren begroting tot stand gekomen.

Btw routegebonden vervoer
De kosten die samenhangen met het vraagafhankelijk vervoer worden in de ontwerp MJPB exclusief Btw verantwoord. Deze Btw is voor de deelnemers aftrekbaar. Kosten die samenhangen met het routegebonden vervoer worden daarentegen inclusief Btw verantwoord. Deze Btw is namelijk compensabel noch aftrekbaar en daardoor kostenverhogend voor de gemeenten.

'open einde' systematiek
De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een deelnemer meer of aangepast gebruik inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee voor betreffende deelnemer. Door periodiek inzicht te geven in het volume van het aantal ritten en de bijbehorende kosten worden de gevolgen van verwachtte toenames van ritten en/of kosten door de BVO DRAN gecommuniceerd met de gemeenten en de provincie Gelderland.

Binnen de bedragen in deze ontwerp MJPB is zeer beperkt rekening gehouden met dergelijke onvoorziene wijzigingen in de kosten van vervoer of callcenter. De verantwoordelijkheid voor het vormen van een extra post onvoorzien volgend uit de risico's van een open einde systematiek, ligt daardoor bij de deelnemers. Deze extra post onvoorzien komt dan bovenop de in deze ontwerp MJPB meerjarig begrote bijdragen van de deelnemers.

1.1. Procedure begroting

Voor de aanbieding en vaststelling van de MJPB 2022-2025 (inclusief de gewijzigde begroting 2021) gelden de volgende processtappen. Om te komen tot tijdige vaststelling van de MJPB 2022-2025 en rekening te houden met de gemeentelijke raadsplanningen, wordt de volgende planning gehanteerd:

Processtap	Datum
1. Vaststelling ontwerp MJPB 2022-2025 door Algemeen Bestuur	25 maart 2021
2. Verzending ontwerp MJPB 2022-2025 aan gemeenten	26 maart 2021
3. Deadline indienen zienswijze door gemeenteraden	18 juni 2021
4. Vaststelling MJPB 2022-2025 door Algemeen Bestuur	8 juli 2021
5. Verzending MJPB 2022-2025 aan gemeenten	9 juli 2021

1.2. Uitgangspunten MJPB 2022-2025

Voor het opstellen van de MJPB 2022-2025 worden per begrotingspost uitgangspunten gekozen ten aanzien van prijs en hoeveelheid. Op basis van deze uitgangspunten worden per jaar de verwachte lasten en baten bepaald. Met behulp van de reeds vastgestelde verdeelsleutels worden vervolgens de meerjarige bijdragen per deelnemer bepaald. In onderstaande opsomming worden de uitgangspunten benoemd.

Vervoer vraagafhankelijk (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per beladen kilometer per perceel, jaarlijks rekening houdend met NEA indexatie (2022-2025: +2,0%)
- Hoeveelheid beladen kilometers in de periode augustus tot en met december 2019, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen vraagafhankelijk vervoer
- Jaarlijkse toename van de hoeveelheid vraagafhankelijk vervoer in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +10% ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar

Callcenter vraagafhankelijk (lasten)

- Contractueel overeengekomen vaste component te verhogen met een tarief per declarabele rit, jaarlijks rekening houdend met CPI indexatie (2022-2025: +1,2%)
- Hoeveelheid declarabele ritten in de periode augustus tot en met december 2019, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen callcenter vraagafhankelijk vervoer
- Jaarlijkse toename van de hoeveelheid declarabele ritten in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +10% ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar

Eigen bijdrage vraagafhankelijk (baten)

- Gemiddeld werkelijk maandbedrag eigen bijdrage per deelnemer in de periode september tot en met december 2019
- Bedragen zijn inclusief Btw, jaarlijks rekening houdend met OV indexatie (2022-2025: +1,0%)
- Jaarlijkse toename van de hoeveelheid vraagafhankelijk vervoer in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +10% ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar

Wmo subsidie provincie (baten)

- Geïndexeerde jaarbedragen overeenkomstig de beschikking 2021-2023
- Verdeling naar gemeenten op basis van de jaarlijks geprognosticeerde hoeveelheid ritten vraagafhankelijk vervoer

Vervoer routegebonden jeugdwet en leerlingenvervoer (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per beladen uur per perceel verhoogd met het starttarief per route, jaarlijks rekening houdend met NEA indexatie (2022-2025: +2,0%)
- Hoeveelheid beladen uren in de periode september tot en met december 2020, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen routegebonden vervoer
- Jaarlijkse toename van de hoeveelheid routegebonden vervoer in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +15% (jeugdwet) en +5% (leerlingenvervoer) ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar

Vervoer routegebonden dagbesteding (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per beladen uur per perceel verhoogd met het starttarief per route, jaarlijks rekening houdend met NEA indexatie (2022-2025: +2,0%)
- Hoeveelheid beladen uren in de periode september 2019, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen routegebonden vervoer
- Jaarlijkse toename van de hoeveelheid routegebonden vervoer in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +5% ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar

Begeleiding routegebonden (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per begeleider per beladen uur, jaarlijks rekening houdend met CPI indexatie (2022-2025: +1,2%)
- Hoeveelheid beladen uren in de periode september tot en met december 2020 (dagbesteding periode september 2019), overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen routegebonden vervoer
- Jaarlijkse toename van de hoeveelheid routegebonden vervoer in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +5% ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar

BVO (lasten)

- Structurele BVO lasten uit primitieve begroting 2021 samengevoegd, jaarlijks rekening houdend met CPI indexatie en Cao loonindexatie (2022-2025: +2,5%)
- Structurele BVO lasten jaarlijks rekening houdend met een taakstelling (2022: -2% en vanaf 2023: -3%)
- Incidentele BVO lasten uit primitieve begroting 2021 samengevoegd, geen rekening houdend met indexatie
- Verdeling naar gemeenten op basis van het aantal inwoners per 1-1-2020
- Verdeling naar vraagafhankelijk en routegebonden vervoer op basis van verhouding bruto vervoerskosten

Bijdrage beheerskosten provincie (baten)

- Geïndexeerde jaarbedragen overeenkomstig de beschikking 2021-2023

Overige opmerkingen

Coronaeffecten vervoer 2020

Doordat de effecten van de Coronacrisis gedurende het gehele jaar 2020 impact hadden op het feitelijk gebruik van het vraagafhankelijk vervoer, is de afgelopen september vastgestelde gewijzigde begroting 2020 het uitgangspunt voor het vraagafhankelijk vervoer bij het opstellen van de ontwerp MJPB 2022-2025 en de gewijzigde begroting 2021.

Voor het routevervoer is het feitelijk gebruik na de zomervakantie 2020 wel te gebruiken als uitgangspunt voor het opstellen van de ontwerp MJPB en gewijzigde begroting. In deze periode werd het vervoer, met uitzondering van het vervoer voor dagbestedingen, namelijk wel weer volledig uitgevoerd. Voor dagbesteding worden dezelfde uitgangspunten gehanteerd als het vraagafhankelijk vervoer.

NEA indexatie
Sinds 1 augustus 2020 zijn de nieuwe contracten met vervoerders ingegaan. De prijs (P) per perceel is contractueel vastgelegd en is daarmee een gegeven en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (NEA index). De NEA index wordt jaarlijks berekend door Panteia. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2021 is vastgesteld op +1,0%. Meerjarig bezien is een jaarlijkse NEA indexatie van +2,0% het structurele niveau. Voor de jaren vanaf 2022 wordt daardoor een NEA index van +2,0% als uitgangspunt gehanteerd.

Provinciale bijdrage OV-vangnet
De met de provincie Gelderland overeengekomen samenwerkingsovereenkomst Basismobiliteit 2017-2019 is met één jaar verlengd tot 31 december 2021. Vanaf 2022 wordt geen rekening meer gehouden met OV-vangnet vervoer.

CPI indexatie
Het contract met het callcenter is ingegaan op 1 augustus 2020. Ook hier is de prijs (P) contractueel vastgelegd en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (CPI index). De CPI index wordt periodiek bepaald door het CBS. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2021 is vastgesteld op +1,2%.

Eigen bijdrage
De Wmo-reiziger betaalt een eigen bijdrage die als baten in de begroting zijn opgenomen. Verrekening door de BVO DRAN van deze eigen bijdragen met vervoerders en deelnemers gebeurd inclusief Btw. In de ontwerp MJPB zijn daardoor alle eigen bedragen ook inclusief 9% Btw verantwoord.

OV indexatie
Jaarlijks worden de tarieven van het reguliere bus OV vastgesteld. De indexatie van de eigen bijdrage binnen Avan volgt deze OV indexatie. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2021 is vastgesteld op +0,9%.

BVO lasten (structureel)
In de MJPB 2021-2024 werden het jaarlijkse budget voor het herbeleggen van regietaken afzonderlijk binnen de BVO lasten verantwoord. In deze ontwerp MJPB zijn alle structurele budgetten binnen de BVO lasten met elkaar geïntegreerd en heeft een actualisatie van deze budgetten plaatsgevonden. Op basis van de huidige inzichten is het budget personeelskosten naar boven en het budget kantoorkosten, ICT naar beneden bijgesteld. Per saldo heeft de actualisatie van de structurele BVO lasten meerjarig geen begrotingseffect.

BVO lasten (indexatie)
De BVO lasten wordt jaarlijks geïndexeerd met de CPI index. Door het aanzienlijke deel aan personeelskosten binnen de begroting BVO lasten zorgt de Cao loonindexatie voor een aanpassing van de CPI index. De CPI index wordt periodiek bepaald door het CBS, deze is voor de indexering vanaf januari 2021 +1,3%. Omdat de voorlopige Cao loonindexatie vanaf januari 2021 op +3,0% is bepaald, is de indexering van de BVO lasten in de ontwerp MJPB bepaald op +2,5%.

1.3. Uitgangspunten gewijzigde begroting 2021

Voor het opstellen van de gewijzigde begroting 2021 worden per begrotingspost uitgangspunten gekozen ten aanzien van prijs en hoeveelheid. Op basis van deze uitgangspunten worden de verwachte lasten en baten bepaald. Met behulp van de reeds vastgestelde verdeelsleutels worden vervolgens de bijdragen per deelnemer bepaald. In onderstaande opsomming worden de uitgangspunten benoemd.

Vervoer vraagafhankelijk (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per beladen kilometer per perceel, rekening houdend met NEA indexatie +1,0%
- Hoeveelheid beladen kilometers in de periode augustus tot en met december 2019, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen vraagafhankelijk vervoer
- Toename van de hoeveelheid vraagafhankelijk vervoer in het tweede half jaar met +10% ten opzichte van het eerste half jaar van 2021

Callcenter vraagafhankelijk (lasten)

- Contractueel overeengekomen vaste component te verhogen met een tarief per declarabele rit, rekening houdend met CPI indexatie +1,2%
- Hoeveelheid declarabele ritten in de periode augustus tot en met december 2019, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen callcenter vraagafhankelijk vervoer
- Toename van de hoeveelheid declarabele ritten in het tweede half jaar met +10% ten opzichte van het eerste half jaar van 2021

Eigen bijdrage vraagafhankelijk (baten)

- Gemiddeld werkelijk maandbedrag eigen bijdrage per deelnemer in de periode september tot en met december 2019
- Bedragen zijn inclusief Btw, rekening houdend met OV indexatie 0,0%
- Toename van de hoeveelheid vraagafhankelijk vervoer in het tweede half jaar met +10% ten opzichte van het eerste half jaar van 2021

Wmo subsidie provincie (baten)

- Geïndexeerd jaarbedrag overeenkomstig de beschikking 2021-2023
- Verdeling naar gemeenten op basis van de geprognosticeerde hoeveelheid ritten vraagafhankelijk vervoer

Vervoer routegebonden jeugdwet en leerlingenvervoer (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per beladen uur per perceel verhoogd met het starttarief per route, rekening houdend met NEA indexatie +1,0%
- Hoeveelheid beladen uren in de periode september tot en met december 2020, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen routegebonden vervoer
- Toename van de hoeveelheid routegebonden vervoer in het tweede half jaar met +15% (jeugdwet) en +5% (leerlingenvervoer) ten opzichte van het eerste half jaar van 2021

Vervoer routegebonden dagbesteding (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per beladen uur per perceel verhoogd met het starttarief per route, rekening houdend met NEA indexatie +1,0%
- Hoeveelheid beladen uren in de periode september 2019, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen routegebonden vervoer
- Toename van de hoeveelheid routegebonden vervoer in het tweede half jaar met +5% ten opzichte van het eerste half jaar van 2021

Begeleiding routegebonden (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per begeleider per beladen uur, rekening houdend met CPI indexatie +1,2%
- Hoeveelheid beladen uren in de periode september tot en met december 2020 (dagbesteding periode september 2019), overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen routegebonden vervoer
- Toename van de hoeveelheid routegebonden vervoer in het tweede half jaar met +5% ten opzichte van het eerste half jaar van 2021

BVO (lasten)

- Structurele BVO lasten uit primitieve begroting 2021 samengevoegd, rekening houdend met CPI indexatie en Cao loonindexatie +2,5%
- Structurele BVO lasten rekening houdend met een taakstelling -1%
- Incidentele BVO lasten uit primitieve begroting 2021 samengevoegd en vermeerderd met doorgeschoven activiteiten uit 2020, geen rekening houdend met indexatie
- Verdeling naar gemeenten op basis van het aantal inwoners per 1-1-2020
- Verdeling naar vraagafhankelijk en routegebonden vervoer op basis van verhouding bruto vervoerskosten

Bijdrage beheerskosten provincie (baten)

- Geïndexeerd jaarbedrag overeenkomstig de beschikking 2021-2023
- Incidentele ophoging bijdrage beheerskosten naar 100% in 2021

Overige opmerkingen

Coronaeffecten vervoer 2020

Doordat de effecten van de Coronacrisis gedurende het gehele jaar 2020 impact hadden op het feitelijk gebruik van het vraagafhankelijk vervoer, is de afgelopen september vastgestelde gewijzigde begroting 2020 het uitgangspunt voor het vraagafhankelijk vervoer bij het opstellen van de ontwerp MJPB 2022-2025 en de gewijzigde begroting 2021.

Voor het routevervoer is het feitelijk gebruik na de zomervakantie 2020 wel te gebruiken als uitgangspunt voor het opstellen van de ontwerp MJPB en gewijzigde begroting. In deze periode werd het vervoer, met uitzondering van het vervoer voor dagbestedingen, namelijk wel weer volledig uitgevoerd. Voor dagbesteding worden dezelfde uitgangspunten gehanteerd als het vraagafhankelijk vervoer.

NEA indexatie
Sinds 1 augustus 2020 zijn de nieuwe contracten met vervoerders ingegaan. De prijs (P) per perceel is contractueel vastgelegd en is daarmee een gegeven en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (NEA index). De NEA index wordt jaarlijks berekend door Panteia. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2021 is vastgesteld op +1,0%.

CPI indexatie
Het contract met het callcenter is ingegaan op 1 augustus 2020. Ook hier is de prijs (P) contractueel vastgelegd en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (CPI index). De CPI index wordt periodiek bepaald door het CBS. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2021 is vastgesteld op +1,2%.

Eigen bijdrage
De Wmo-reiziger betaalt een eigen bijdrage die als baten in de begroting zijn opgenomen. Verrekening door de BVO DRAN van deze eigen bijdragen met vervoerders en deelnemers gebeurd inclusief Btw. In de ontwerp MJPB zijn daardoor alle eigen bedragen ook inclusief 9% Btw verantwoord.

OV indexatie
Jaarlijks worden de tarieven van het reguliere bus OV vastgesteld. De indexatie van de eigen bijdrage binnen Avan volgt deze OV indexatie. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2021 is vastgesteld op +0,9%.

BVO lasten (structureel)
In de MJPB 2021-2024 werden het jaarlijkse budget voor het herbeleggen van regietaken afzonderlijk binnen de BVO lasten verantwoord. In deze ontwerp MJPB zijn alle structurele budgetten binnen de BVO lasten met elkaar geïntegreerd en heeft een actualisatie van deze budgetten plaatsgevonden. Op basis van de huidige inzichten is het budget personeelskosten naar boven en het budget kantoorkosten, ICT naar beneden bijgesteld. Per saldo heeft de actualisatie van de structurele BVO lasten meerjarig geen begrotingseffect.

BVO lasten (indexatie)
De BVO lasten wordt jaarlijks geïndexeerd met de CPI index. Door het aanzienlijke deel aan personeelskosten binnen de begroting BVO lasten zorgt de Cao loonindexatie voor een aanpassing van de CPI index. De CPI index wordt periodiek bepaald door het CBS, deze is voor de indexering vanaf januari 2021 +1,3%. Omdat de voorlopige Cao loonindexatie vanaf januari 2021 op +3,0% is bepaald, is de indexering van de BVO lasten in de ontwerp MJPB bepaald op +2,5%.

BVO lasten (incidenteel)
De geplande systeemontwikkeling is getemporiseerd door alle onvoorziene Corona gerelateerde werkzaamheden die in 2020 veel tijd van de BVO DRAN hebben gevraagd èn in 2021 ook nog tijd zal vergen. De omvang van de functie data-analist is mede afhankelijk van de beoogde systeemontwikkeling. Door de temporisering is voorziene afbouw van deze functie (-0,5 fte) uitgesteld naar 2022. Tenslotte wordt in 2021 nog € 20.000 aan bestedingen verwacht voor werkzaamheden die in 2020 al waren begroot. Het betreft onder andere juridisch advies rondom de afwikkeling van het oude contracten met een vervoerder. Het beschikbare budget is in 2020 niet benut en wordt doorgeschoven naar 2021.

1.4. Afwijkende uitgangspunten gemeenten

Op verzoek van een gemeente kan worden afgeweken van de algemene uitgangspunten voor het opstellen van de meerjarige begroting. Dit verzoek gaat gepaard met een (financiële) onderbouwing ten behoeve van toekomstige analyses.

Ten behoeve van het opstellen van de MJPB 2021-2024 zijn door meerdere gemeenten afwijkende uitgangspunten aangegeven. Deze gewijzigde uitgangspunten zijn in deze ontwerp MJPB wederom verwerkt. Nieuw aangedragen afwijkende uitgangspunten voor het opstellen van de ontwerp MJPB 2022-2025 worden in deze paragraaf toegelicht.

Gemeente Arnhem
Op basis van een gemeentelijke analyse van het jeugdwet vervoer van de gemeente Arnhem is door de gemeente geconcludeerd dat een jaarlijkse toename met +15% een te hoge aanname is. Op basis van deze constatering heeft de gemeente Arnhem aangegeven een jaarlijkse toename van het jeugdwet vervoer van +5% op te nemen in de ontwerp MJPB.

Daarnaast heeft de gemeente Arnhem aangegeven dat begeleiding vanuit de vervoerder vanaf 2021 bij het vervoer dagbesteding niet meer plaats kan vinden. Dit is vanaf 2021 structureel in de ontwerp MJPB verwerkt.

Gemeente Duiven
De gemeente Duiven heeft aangegeven dat begeleiding vanuit de vervoerder vanaf 2021 bij het leerlingenvervoer structureel afgeschaald kan worden. Op verzoek van de gemeente is het budget begeleiding leerlingenvervoer vanaf 2021 structureel met circa 60% naar beneden bijgesteld.

Gemeente Lingewaard
De gemeente Lingewaard voert vanaf 2021 een kilometerbeperking in voor het vraagafhankelijk vervoer. De gemeente heeft berekend dat dit vanaf 2021 een structurele besparing oplevert van € 40.000 per jaar en dit als zodanig op te nemen in de ontwerp MJPB.

Gemeente Overbetuwe
Door een tweetal beleidsontwikkelingen rondom vervoer naar jeugdhulplocaties wordt vanaf 2021 geen groei verwacht van het aantal deelnemers jeugdwet vervoer in de gemeente Overbetuwe. De gemeente Overbetuwe heeft daardoor aangegeven vanaf 2021 de jaarlijkse toename van het jeugdwet vervoer in de ontwerp MJPB bij te stellen van 15% naar 5%.

De gemeente Overbetuwe verwacht in 2021 een verdere terugname te zien in het vraagafhankelijk vervoer door het versterken en benutten van vrijwilligersvervoersdiensten. De gemeente Overbetuwe heeft daardoor aangegeven vanaf 2022 de jaarlijkse toename van het vraagfafhankelijk vervoer in de ontwerp MJPB bij te stellen van 5% naar 0%.

Gemeente Rheden
Tot en met 2020 werden de kosten leerlingenvervoer van de gemeente Rozendaal toegerekend aan de gemeente Rheden. Dit is in het verleden met goedkeuring van beide gemeenten systeemtechnisch als zodanig ingericht. Onderlinge verrekening vond buiten het zicht van de BVO DRAN plaats.

Vanaf januari 2021 zijn deze reizigers binnen de BVO DRAN wel gekoppeld aan de gemeente Rozendaal zodat toerekening bij de BVO DRAN al plaats kan vinden aan de juiste gemeente. Door de BVO DRAN is bepaald dat de totale kosten in 2020 van deze reizigers circa € 25.000 betrof. Deze correctie is vanaf 2021 verwerkt in de begroting leerlingenvervoer van de gemeente Rheden.

Gemeente Rozendaal
Vanaf januari 2021 zijn de reizigers leerlingenvervoer uit de gemeente Rozendaal binnen de BVO DRAN systeemtechnisch gekoppeld aan betreffende gemeente. Tot en met 2020 werden de kosten leerlingenvervoer van de gemeente Rozendaal toegerekend aan de gemeente Rheden. Dit is in het verleden met goedkeuring van beide gemeenten systeemtechnisch als zodanig ingericht. Onderlinge verrekening vond buiten het zicht van de BVO DRAN plaats.

Door de BVO DRAN is bepaald dat de totale kosten in 2020 van deze reizigers (4 personen) circa € 25.000 betrof. Op verzoek van de gemeente Rozendaal is in 2021 € 25.000 budget leerlingenvervoer in de ontwerp MJPB verwerkt. Gezien het kleine aantal deelnemers kan de toevoeging van één deelnemer al zorgen voor een grote procentuele overschrijding. De gemeente Rozendaal is op deze constatering gewezen.

Gemeente Westervoort
De gemeente Westervoort heeft aangegeven dat begeleiding vanuit de vervoerder vanaf 2021 bij het leerlingenvervoer structureel afgeschaald kan worden. Op verzoek van de gemeente is het budget begeleiding leerlingenvervoer vanaf 2021 structureel met circa 60% naar beneden bijgesteld.

Gemeente Zevenaar
Op basis van een gemeentelijke analyse van het vraagafhankelijk en routegebonden vervoer van de gemeente Zevenaar is door de gemeente geconcludeerd dat de bedragen in de MJPB 2021-2024 voor het vraagafhankelijk vervoer en leerlingenvervoer naar beneden bijgesteld kunnen worden. Door maatregelen te treffen die zorgen voor betere kostenbeheersing wordt afname van kosten voorzien.

De gemeente Zevenaar heeft verzocht om het bedrag in 2021 vraagafhankelijk vervoer uit de MJPB 2021-2024 met € 116.000 naar beneden bij te stellen. Voor de jaren vanaf 2022 wordt een jaarlijkse correctie van € 230.000 gevraagd. Voor het leerlingenvervoer wordt in 2021 een bijstelling naar beneden gevraagd van € 57.000, voor de jaren vanaf 2022 is dit een jaarlijks bedrag van € 140.000. Alle verzoeken zijn in de ontwerp MJPB verwerkt.

2. Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit 2 onderdelen (art. 7 lid 2 BBV):

- het programmaplan
- de paragrafen

2.1. Programmaplan

Hierna wordt per programma aangegeven wat onze uitgangspunten zijn bij de uitvoering van onze taken.

Uit te voeren taken
Door de deelnemers is de sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer bij de BVO DRAN neergelegd. Voor het uitvoeren van de taak aanvullend vervoer is de BVO DRAN een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met de provincie Gelderland waarin is overeengekomen dat de BVO DRAN de taak van het aanvullend vervoer (basismobiliteit) uitvoert voor de provincie Gelderland.

De met de provincie Gelderland overeengekomen samenwerkingsovereenkomst Basismobiliteit 2017-2019 is verlengd tot en met 31 december 2021. Vanaf 2022 wordt geen rekening meer gehouden met aanvullend OV-vangnet vervoer.

Beleidskaders
Bij de uitvoering van de taken op het gebied van doelgroepenvervoer gelden, naast de wettelijke voorschiften, de beleids- en/of toetsingskaders die worden aangegeven door de deelnemende gemeenten voor wat betreft het doelgroepenvervoer en door de provincie Gelderland voor wat betreft het aanvullend vervoer.

Ontwikkelingen
Het is van belang om tijdig in te spelen op veranderingen voor onszelf maar ook voor de deelnemers en provincie. Het kan gaan om veranderende wet- en regelgeving voor gemeenten of provincie, maar ook voor de gecontracteerde marktpartijen. Het betreft ook beleidsaanpassingen bij gemeenten in het kader van bijvoorbeeld de kantelingsgedachte of krimpende budgetten. Daarnaast is de instroom van nieuw vervoer een belangrijke factor die invloed heeft op de omvang van de werkzaamheden van de BVO DRAN.

Indeling en opzet programma's
De programma's zijn, naast een algemene omschrijving, ingericht met de 3 W-vragen (art. 8 lid 3 BBV):

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

Onder "Wat willen we bereiken?" wordt bij het vervoer naast een algemene beschrijving over wat we willen bereiken ook ingegaan op specifieke prestatie indicatoren voor de uitvoering van Avan. Bij "Wat mag het kosten?" zijn naast de lasten ook de bijdragen van de deelnemers en provincie geraamd.

Het programmaplan bestaat uit de volgende programma's:

1. Vraagafhankelijk vervoer
2. Routevervoer
3. Bestedingsplan

En het overzicht:

4. Overhead

De indeling van de programma's in de begroting beoogt de financiële inzichtelijkheid van het totale takenpakket zo goed mogelijk in beeld te brengen, te kunnen budgetteren en later in de jaarrekening over te kunnen verantwoorden.

2.1.1. Programma vraagafhankelijk vervoer

Wat willen we bereiken?

- Een kwalitatief goede uitvoering van het vraagafhankelijk vervoer met Avan door het callcenter en de vervoerders. De BVO DRAN monitort de kwaliteit van de dienstverlening aan de hand van kritische prestatie indicatoren (KPI's). In het Programma van Eisen (PvE) vraagafhankelijk vervoer en het PvE callcenter staat weergegeven welke KPI's zijn bepaald en naar welke normen wordt gestreefd.
- Een goede sturing en (financiële) beheersing van de uitvoering van het vraagafhankelijk vervoer met Avan.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Afspraken omtrent het vraagafhankelijk vervoer zijn vastgelegd in de contracten met het callcenter en de vervoerders. Met behulp van systeemgerichte contractbeheersing wordt naleving van de contracten en daarmee de kwaliteit van de uitvoering gemonitord en geborgd.
- De vervoerders en het callcenter hebben de contractuele verplichting om jaarlijks een audit uit te laten voeren op hun (financiële) processen en (financiële) systemen.
- Analyseren van de (realtime) rittenbakken, managementinformatie en andere uitvoeringsinformatie en op basis daarvan (bij)sturen op de uitvoering van Avan. Hierbij zijn de KPI's zoals beschreven in de PvE's het uitgangspunt voor de monitoring en controles.
- Voorafgaand aan ieder bestuurlijk overleg is er minimaal één voorbereidend ambtelijk overleg om de onderwerpen van het bestuurlijk overleg voor te bespreken.
- Structureel (circa 4 keer per jaar) overleg en afstemming met gemeenten over vraagafhankelijk vervoer gerelateerde zaken via het overleg contactambtenaren Avan.
- Structurele aanwezigheid bij het overleg Regionale Adviesraad doelgroepenvervoer om ervaringen van gebruikers mee te nemen in de (bij)sturing van de uitvoering van Avan.
- Goede communicatie over de uitvoering van het vervoer met betrokken partijen en gebruikers Avan.

Wat mag het kosten?

Programma 1: Vraagafhankelijk vervoer	Primitieve begroting 2021	Gewijzigde begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten						
Vervoer vraagafhankelijk	11.644.427	11.384.187	11.410.304	12.606.068	13.941.598	15.361.609
Callcenter vraagafhankelijk	667.732	657.212	677.429	740.751	811.085	889.217
Totaal lasten	12.312.159	12.041.399	12.087.733	13.346.819	14.752.683	16.250.826
Baten						
Arnhem	2.324.567	2.274.271	2.742.758	3.265.131	3.845.651	4.320.411
Berg en Dal	331.615	328.083	397.451	474.780	560.684	629.626
Beuningen	192.609	191.268	231.841	277.065	327.299	367.366
Doesburg	74.901	75.291	88.005	102.198	122.755	137.334
Druten	307.720	307.845	365.619	430.108	501.886	563.496
Duiven	235.102	235.503	280.460	330.612	386.395	433.547
Heumen	140.158	139.930	168.457	200.257	235.589	264.206
Lingewaard	737.046	683.429	812.640	956.848	1.117.332	1.254.897
Montferland	428.322	427.291	506.343	594.583	692.808	777.853
Mook en Middelaar	79.755	82.119	99.076	117.966	138.938	155.560
Nijmegen	1.106.914	1.066.489	1.304.327	1.569.303	1.863.421	2.093.401
Overbetuwe	483.212	480.290	529.316	564.653	597.824	610.756
Renkum	492.697	501.054	554.909	606.909	658.040	657.878
Rheden	532.547	534.510	581.024	624.667	665.421	679.682
Rozendaal	7.808	12.209	13.761	15.484	17.398	18.967
Westervoort	160.539	163.044	195.711	232.126	272.590	305.699
Wijchen	252.168	253.829	304.236	360.466	422.996	474.916
Zevenaar	490.485	377.277	333.859	404.921	476.671	486.991
Provincie Gelderland bijdrage OV	617.739	611.337	-	-	-	-
Eigen bijdrage	1.824.530	1.804.603	1.558.597	1.696.327	1.848.985	2.018.240
Subsidie provincie Wmo	1.491.726	1.491.727	1.019.343	522.415	-	-
Totaal baten	12.312.159	12.041.399	12.087.733	13.346.819	14.752.683	16.250.826
Mutaties reserves						
Onttrekking bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Dotatie bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Saldo	0	0	0	0	0	0

2.1.2. Programma routevervoer

Wat willen we bereiken?

- Een kwalitatief goede uitvoering van het routevervoer met Avan door de vervoerders. De BVO DRAN monitort de kwaliteit van de dienstverlening aan de hand van kritische prestatie indicatoren (KPI's). In het Programma van Eisen (PvE) routegebonden vervoer staat weergegeven welke KPI's zijn bepaald en naar welke normen wordt gestreefd.
- Een goede sturing en (financiële) beheersing van de uitvoering van het routevervoer met Avan.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Afspraken omtrent het routevervoer zijn vastgelegd in de contracten met de vervoerders. Met behulp van systeemgerichte contractbeheersing wordt naleving van de contracten en daarmee de kwaliteit van de uitvoering geborgd.

- De vervoerders hebben de contractuele verplichting om jaarlijks een audit uit te laten voeren op hun (financiële) processen en (financiële) systemen.
- Analyseren van de (realtime) rittenbakken, managementinformatie en andere uitvoeringsinformatie en op basis daarvan (bij)sturen op de uitvoering van Avan. Hierbij zijn de KPI's zoals beschreven in het PvE het uitgangspunt voor de monitoring en controles.
- Voorafgaand aan ieder bestuurlijk overleg is er minimaal één voorbereidend ambtelijk overleg om de onderwerpen van het bestuurlijk overleg voor te bespreken.
- Structureel (circa 4 keer per jaar) overleg en afstemming met gemeenten over vraagafhankelijk vervoer gerelateerde zaken via het overleg contactambtenaren Avan.
- Structurele aanwezigheid bij het overleg Regionale Adviesraad doelgroepenvervoer om ervaringen van gebruikers mee te nemen in de (bij)sturing van de uitvoering van Avan.
- Goede communicatie over de uitvoering van het vervoer met betrokken partijen en gebruikers Avan.

Wat mag het kosten?

Programma 2: Routevervoer	Primitieve begroting 2021	Gewijzigde begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten						
Vervoer routevervoer	16.168.497	13.859.217	14.644.688	15.602.004	16.630.919	17.814.157
Begeleiding routevervoer	164.282	43.733	46.471	49.379	52.469	55.755
Totaal lasten	16.332.779	13.902.950	14.691.160	15.651.383	16.683.389	17.869.911
Baten						
Arnhem	4.558.974	3.558.412	3.810.764	4.081.009	4.370.423	4.680.371
Berg en Dal	608.570	458.016	491.120	526.675	564.876	605.926
Beuningen	445.961	417.028	434.730	453.295	472.783	493.262
Doesburg	499.665	449.463	486.063	526.069	569.867	617.890
Druten	315.725	267.434	286.701	307.385	329.595	353.448
Duiven	600.497	458.593	494.984	534.623	577.860	625.081
Heumen	218.171	186.005	200.140	215.440	232.015	249.987
Lingewaard	1.543.219	1.203.037	1.298.202	1.401.808	1.514.748	1.638.027
Montferland	-	-	-	-	-	-
Mook en Middelaar	112.064	102.695	109.986	117.795	126.159	135.116
Nijmegen	1.682.468	1.442.945	1.548.981	1.663.168	1.786.189	1.918.798
Overbetuwe	1.501.378	1.528.997	1.637.554	1.753.819	1.878.342	2.011.704
Renkum	365.150	365.150	379.320	394.580	409.840	409.840
Rheden	1.313.837	1.232.242	1.239.900	1.264.698	1.289.991	1.315.792
Rozendaal	-	27.250	31.578	33.821	36.222	38.793
Westervoort	580.561	499.090	540.195	585.202	634.561	688.780
Wijchen	662.132	553.610	593.470	636.252	682.188	731.515
Zevenaar	1.324.407	1.152.983	1.107.472	1.155.744	1.207.730	1.355.581
Totaal baten	16.332.779	13.902.950	14.691.160	15.651.383	16.683.389	17.869.911
Mutaties reserves						
Onttrekking bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Dotatie bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Saldo	0	0	0	0	0	0

2.1.3. Programma bestedingsplan

De provincie Gelderland heeft aangegeven dat het vanaf 2021 niet meer mogelijk is om bestedingsplannen in te dienen. In 2020 zijn voor de laatste maal bestedingsplannen ingediend.

Programma 3: Bestedingsplan	Primitieve begroting 2021	Gewijzigde begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten						
Projecten	125.000	-	-	-	-	-
Totaal lasten	125.000	0	0	0	0	0
Baten						
Provincie Gelderland bijdrage	125.000	-	-	-	-	-
Totaal baten	125.000	0	0	0	0	0
Mutaties reserves						
Onttrekking bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Dotatie bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Saldo	0	0	0	0	0	0

2.1.4. Overzicht overhead

Overzicht Overhead	Primitieve begroting 2021	Gewijzigde begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten						
BVO	1.098.772	1.142.098	1.135.913	1.151.819	1.149.042	1.151.250
Totaal lasten	1.098.772	1.142.098	1.135.913	1.151.819	1.149.042	1.151.250
Baten						
Arnhem	154.270	164.771	190.874	207.817	220.939	221.392
Berg en Dal	38.187	40.095	45.802	49.501	52.364	52.461
Beuningen	29.704	31.163	35.410	38.160	40.289	40.359
Doesburg	15.988	16.405	18.237	19.419	20.333	20.363
Druten	22.977	24.066	27.152	29.148	30.694	30.744
Duiven	29.362	30.613	34.769	37.461	39.544	39.613
Heumen	20.855	21.751	24.458	26.209	27.563	27.607
Lingewaard	49.204	51.791	59.412	64.353	68.179	68.310
Montferland	39.019	39.451	45.041	48.731	51.601	51.728
Mook en Middelaar	12.615	13.057	14.342	15.168	15.807	15.827
Nijmegen	172.018	182.266	211.232	230.032	244.594	245.096
Overbetuwe	50.255	52.860	60.657	65.712	69.625	69.759
Renkum	34.955	36.593	41.728	45.054	47.629	47.716
Rheden	46.507	48.951	56.108	60.747	64.340	64.462
Rozendaal	5.252	5.237	5.243	5.239	5.235	5.232
Westervoort	19.483	20.207	22.662	24.247	25.475	25.514
Wijchen	43.967	46.258	52.973	57.327	60.697	60.812
Zevenaar	46.390	48.799	55.931	60.553	64.134	64.255
Provincie Gelderland	267.764	267.764	133.882	66.941	-	-
Totaal baten	1.098.772	1.142.098	1.135.913	1.151.819	1.149.042	1.151.250
Mutaties reserves						
Onttrekking bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Dotatie bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Saldo	0	0	0	0	0	0

2.2. Paragrafen

In de begroting wordt in afzonderlijke paragrafen ingegaan op de beleidslijnen met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten van de organisatie. In de BBV (art. 9 lid 2) staat aangegeven dat in de begroting ten minste de volgende paragrafen opgenomen moeten zijn, tenzij het desbetreffende aspect niet aan de orde is:

- lokale heffingen
- weerstandsvermogen en risicobeheersing
- onderhoud kapitaalgoederen
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- grondbeleid

De paragrafen “lokale heffingen”, "onderhoud kapitaalgoederen", “verbonden partijen” en “grondbeleid” zijn niet op de BVO DRAN van toepassing. De overige paragrafen staan hieronder toegelicht.

2.2.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de BVO DRAN in staat is tegenvallers op te vangen. Bij het opstellen van de begroting en de jaarrekening dienen de voorzienbare en kwantificeerbare risico’s zo goed mogelijk in beeld gebracht te worden.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing dient ten minste te worden opgenomen:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- een inventarisatie van de risico's
- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en risico's
- financiële kengetallen

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen. Binnen de financiën van de BVO DRAN zijn een tweetal posten te duiden als weerstandscapaciteit: reserves en posten onvoorzien.

In de MJPB zijn geen reserves en geen expliciete posten onvoorzien opgenomen. Binnen het saldo van de BVO lasten ("Overhead") is een post onvoorzien opgenomen om niet begrote BVO gerelateerde kosten te kunnen dekken.

Inventarisatie van de risico's
Door invoering van beheersmaatregelen bestaat tijdens de contractperiode de mogelijkheid dat vervoersvolumes schommelen. Binnen het contract zijn afspraken gemaakt voor het geval dat vervoersvolumes structureel met meer dan 30% toe- of afnemen en dit leidt tot een onredelijke financiële situatie voor vervoerder of opdrachtgever. Beide partijen treden in dit geval tijdig in overleg.

Als enige vervoerder verzet Munckhof zich nog steeds tegen de aanvullende afspraken betreffende de 3 uurs regeling die gemaakt zijn bij de vorige contracten, de contracten met een looptijd tot en met juli 2020. De lagere vergoeding naar aanleiding van de 3 uurs regeling is in werkelijkheid wel toegepast. Het risico is dat na een eventueel juridisch proces Munckhof in het gelijk wordt gesteld en alsnog de kosten dienen te worden vergoed. Tot en met juli 2020 heeft Munckhof een totaalbedrag van circa € 70.000 geclaimd.

Beleid omtrent de weerstandscapaciteit en risico's
De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een ‘open einde’ systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een deelnemer meer of aangepast gebruik inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee voor betreffende deelnemer. Door periodiek inzicht te geven in het volume van het aantal ritten en de bijbehorende kosten worden de gevolgen van verwachtte toenames van ritten en/of kosten door de BVO DRAN gecommuniceerd met de gemeenten en de provincie Gelderland.

Binnen de bedragen in deze ontwerp MJPB is zeer beperkt rekening gehouden met dergelijke onvoorziene wijzigingen in de kosten van vervoer of callcenter. De verantwoordelijkheid voor het vormen van een extra post onvoorzien volgend uit de risico's van een open einde systematiek, ligt daardoor bij de deelnemers. Deze extra post onvoorzien komt dan bovenop de in deze ontwerp MJPB meerjarig begrote bijdragen van de deelnemers.

De gemeenten streven naar het versterken van de eigen kracht van de reiziger en een toename van het gebruik van algemene voorzieningen in combinatie met een afname van het doelgroepenvervoer. Bijvoorbeeld het gebruik van openbaar vervoer en vrijwilligers. Daarnaast sturen vervoerders bij het plannen op efficiency. Bijvoorbeeld het afstemmen van verschillende vervoersvormen en slim koppelen van deze vervoersstromen binnen de planning.

Financiële kengetallen
Doordat de BVO DRAN niet over eigen vermogen, vaste activa en vaste passiva beschikt, kan er geen netto schuldquote en solvabilteitsratio worden bepaald. Door de ‘open einde’ systematiek is de structurele exploitatieruimte gewaarborgd.

2.2.2. Financiering

De financieringsparagraaf in de begroting is, in samenhang met de financiële verordening, een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie.

Het financieringsvraagstuk van de BVO DRAN is van een beperkte omvang. Dit heeft vooral te maken met het feit dat de meeste bedrijfsvoeringsonderdelen worden afgenomen van de gemeente Arnhem en de Connectie. Daarnaast bestaat het grootste deel van de begroting BVO lasten uit personeelskosten of daaraan gerelateerde kosten. De financieringsrisico's zullen om die reden slechts beperkt zijn.

Renterisicobeheer
Algemene uitgangspunten met betrekking tot het renterisicobeheer zijn:
- Geen overschrijding van de renterisiconorm conform de Wet Fido.
- Nieuwe leningen/uitzettingen worden afgestemd op de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning.
- De rentetypische looptijd en het renteniveau van de betreffende lening/uitzetting wordt zo veel mogelijk afgestemd op de actuele rentestand en de rentevisie.

Kasgeldlimiet
De door het Rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. Met het kasgeldlimiet is in de Wet Fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de organisatie haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De huidige financiële positie geeft geen aanleiding om op de korte termijn maatregelen voor te stellen.

Renterisiconorm
De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijd van de kapitaalmarktleningen (looptijd > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moeten worden aangepast. Het Rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. De huidige financiële positie geeft geen aanleiding om op de korte termijn maatregelen voor te stellen.

Relatiebeheer
Het betalingsverkeer is belegd bij de Bank Nederlandse Gemeenten.

2.2.3. Bedrijfsvoering

Waar staat de BVO DRAN voor?
De BVO DRAN is ingesteld voor de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers met betrekking tot het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken doelgroepenvervoer. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van reizigers en hun sociale netwerk en wordt erop toegezien dat het aanvullend vervoer ook in het buitengebied en de kleine kernen voldoende gewaarborgd is. Tenslotte wordt een optimale aansluiting van het vervoer op het openbaar vervoer netwerk voorzien.

Doelen en taken
De BVO DRAN heeft tot doel de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers. De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer worden daardoor overgedragen aan de BVO DRAN.

Samenwerkingsovereenkomst provincie Gelderland
Voor het uitvoeren van de taak aanvullend vervoer is de BVO DRAN een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met de provincie Gelderland waarin is overeengekomen dat de BVO DRAN de taak van het aanvullend vervoer (basismobiliteit) uitvoert voor de provincie Gelderland.

Vervoersmodel
Vanaf augustus 2020 is het vraagafhankelijk vervoer ingericht volgens het "callcentermodel". Hierbij worden de ritaannames en de direct daarbij behorende activiteiten uitgevoerd door een callcenter. Alle overige taken, waaronder de planning en uitvoering, zijn belegd bij de vervoerders. Voor het routegebonden vervoer zijn ook de callcenter taken belegd bij de vervoerders.

Rapporteren
Aan de deelnemers wordt per programma gerapporteerd. Het is een overzicht van de geleverde prestaties. De rapportages (inclusief financiën) worden halfjaarlijks opgesteld.

Vennootschapsbelasting
Het kabinet heeft eind 2014 wetgeving vastgesteld, die erop is gericht dat overheidsbedrijven, die economische activiteiten uitoefenen, op dezelfde wijze als private bedrijven aan vennootschapsbelasting (Vpb) zullen worden onderworpen. Deze wetswijziging is per 1 januari 2016 in werking getreden. Aangezien de BVO DRAN geen winstoogmerk heeft en in de GR is bepaald dat positieve rekeningresultaten aan de deelnemers worden terugbetaald, hoeft de BVO DRAN geen rekening te houden met Vpb.

3. Financiële begroting

3.1. Overzicht baten en lasten

Onderstaand is de financiële meerjarenbegroting van de BVO DRAN weergegeven. Per onderdeel wordt in paragraaf 3.2 een toelichting gegeven.

	Primitieve begroting 2021	Gewijzigde begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten deelnemers (BVO, callcenter en vervoer)						
BVO						
Personeelskosten	685.148	718.821	741.492	761.275	781.004	801.437
Ondersteunende taken	36.913	41.371	41.628	44.321	44.405	44.379
Huisvesting	29.530	28.443	31.221	31.285	31.345	33.937
Accountant en fiscaal advies	31.639	25.857	26.017	26.071	26.121	26.105
Kantoorkosten, ICT	174.626	134.456	156.103	156.426	159.335	164.464
Consumenten, klachten	77.597	80.156	80.653	86.035	86.198	86.148
Onvoorzien	21.093	26.850	28.884	28.274	29.244	30.386
Taakstelling BVO	-7.775	-10.560	-22.120	-34.011	-34.730	-35.606
Incidentele kosten BVO	50.000	96.705	52.034	52.142	26.121	0
Callcenter						
Vraagafhankelijk WMO	629.687	619.922	677.429	740.751	811.085	889.217
Vraagafhankelijk OV	38.045	37.290	0	0	0	0
Routegebonden volume afhankelijk	0	0	0	0	0	0
Routegebonden vaste bijdrage gemeente	0	0	0	0	0	0
Vervoer						
Vraagafhankelijk WMO	10.688.504	10.437.636	11.410.304	12.606.068	13.941.598	15.361.609
Vraagafhankelijk OV	955.923	946.551	0	0	0	0
Routegebonden	16.168.497	13.859.217	14.644.688	15.602.004	16.630.919	17.814.157
Bestedingsplan						
Projecten besteding saldo OV bijdrage provincie	125.000	0	0	0	0	0
Onvoorzien						
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Overige						
Routegebonden begeleiding	164.282	43.733	46.471	49.379	52.469	55.755
Lasten	29.868.709	27.086.447	27.914.805	30.150.021	32.585.113	35.271.988
Baten deelnemers (BVO, callcenter en vervoer)						
BVO						
Vraagafhankelijk WMO en routegebonden	831.007	874.335	1.002.031	1.084.878	1.149.041	1.151.251
Vraagafhankelijk OV (subsidie provincie)	267.764	267.764	133.882	66.941	0	0
Callcenter						
Vraagafhankelijk WMO	629.687	619.922	677.429	740.751	811.085	889.217
Vraagafhankelijk OV (bijdrage provincie)	38.045	37.290	0	0	0	0
Routegebonden volume afhankelijk	0	0	0	0	0	0
Routegebonden vaste bijdrage gemeente	0	0	0	0	0	0
Vervoer						
Vraagafhankelijk WMO	7.748.477	7.513.810	8.832.364	10.387.326	12.092.613	13.343.369
Vraagafhankelijk WMO (subsidie prov.)	1.491.726	1.491.727	1.019.343	522.415	0	0
Vraagafhankelijk OV (bijdrage provincie)	704.694	574.047	0	0	0	0
Routegebonden	16.332.779	13.902.950	14.691.160	15.651.383	16.683.389	17.869.911
Reizigersbijdrage						
Reizigersbijdrage WMO (regie en vervoer)	1.448.301	1.432.099	1.558.597	1.696.327	1.848.985	2.018.240
Reizigersbijdrage OV (regie en vervoer)	376.229	372.504	0	0	0	0
Onvoorzien						
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Baten	29.868.709	27.086.447	27.914.805	30.150.021	32.585.113	35.271.988
Onttrekking bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	0
Dotatie bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat	0	0	0	0	0	0

3.2. Toelichting baten en lasten

Lasten deelnemers

BVO

Personeelskosten

Bij de personeelskosten wordt uitgegaan van de feitelijke personeelslasten voor functies die zijn bezet. Voor niet bezette functies wordt uitgegaan van gebruikelijke normbedragen. Daarnaast is binnen personeelskosten een bedrag voor de inhuur van derden opgenomen.

Ondersteunende taken

De kosten voor ondersteunende taken zijn gebaseerd op een dienstverleningsovereenkomst met de Connectie.

Huisvesting

De kosten voor huisvesting zijn gebaseerd op een huurovereenkomst met de gemeente Arnhem.

Accountant en fiscaal advies

Kosten zijn gebaseerd op ervaringen vanuit voorgaande jaren.

Kantoorkosten, ICT

Kosten zijn gebaseerd op ervaringen vanuit voorgaande jaren en rekening houdend met een verwachte toename van thuiswerken in combinatie met flexwerkplekken.

Consumenten, klachten

Kosten zijn gebaseerd op ervaringen vanuit voorgaande jaren.

Onvoorzien

De post onvoorzien bedraagt ongeveer 2,5% van de totale structurele BVO lasten.

Taakstelling

Het Algemeen Bestuur heeft besloten om voor de jaren 2021 tot en met 2023 een taakstelling te leggen op het budget voor de BVO lasten. De taakstelling bedraagt voor 2021 -1%, voor 2022 -2% en voor de jaren vanaf 2023 is de taakstelling structureel -3%.

Callcenter

Kosten zijn gebaseerd op contractueel overeen gekomen tarieven en verwachte hoeveelheden vervoer.

Vervoer

Kosten zijn gebaseerd op contractueel overeen gekomen tarieven en verwachte hoeveelheden vervoer.

Baten deelnemers

Algemeen

De baten zijn verdeeld over de onderdelen BVO, callcenter, vervoer, reizigersbijdrage, de Wmo subsidie en OV-vangnet vergoeding vanuit de provincie Gelderland. Binnen de meerjarige begroting is de subsidie van de provincie opgenomen onder BVO (beheerbijdrage) en het vraagafhankelijk vervoer. De vergoeding OV-vangnet is opgenomen bij vraagafhankelijk vervoer en callcenter.

Subsidie en beheerbijdrage provincie Gelderland

De Wmo subsidie van de provincie voor het vraagafhankelijk Wmo vervoer is voor de jaren 2021 tot en met 2023 opgenomen conform de ontvangen beschikking. Vanaf 2021 wordt de subsidie in drie jaren afgebouwd tot nul (75%, 50% en 25%, basisjaar 2020). Deze afbouw is met uitzondering van 2021 ook van toepassing op de vaste bijdrage van de provincie op de beheerkosten. In 2021 is de bijdrage incidenteel verhoogd naar 100%.

3.3. Reserves en voorzieningen

Doordat jaarlijks het geraamde saldo van baten en lasten wordt verrekend met de deelnemers, worden er geen onttrekking of dotaties aan een bestemmingsreserve voorzien.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen van 25 maart 2021,

de secretaris,

M. van den Beucken

de voorzitter,

R.W.M. Engels

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld

Overzicht lasten en baten per taakveld			Primitieve begroting 2021	Gewijzigde begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Programmaplan	**Taakveld**							
P1 Vraagafhankelijk vervoer	Taakveld 6.4 begeleide participatie (Wmo)	Lasten	10.688.504	10.437.636	11.410.304	12.606.068	13.941.598	15.361.609
		Baten	10.688.504	10.437.636	11.410.304	12.606.068	13.941.598	15.361.609
	Taakveld 6.1 collectief aanvullend vervoer (OV)	Lasten	955.923	946.551	-	-	-	-
		Baten	955.923	946.551	-	-	-	-
	Taakveld 6.2 toegang tot 1e en 2e lijnsvoorzieningen (Regie)	Lasten	667.732	657.212	677.429	740.751	811.085	889.217
		Baten	667.732	657.212	677.429	740.751	811.085	889.217
	Totaal	Lasten	12.312.159	12.041.399	12.087.733	13.346.819	14.752.683	16.250.826
		Baten	12.312.159	12.041.399	12.087.733	13.346.819	14.752.683	16.250.826
		Saldo	0	0	0	0	0	0
P2 Routevervoer	Taakveld 4.3 leerlingenvervoer	Lasten	12.142.662	10.432.207	10.973.240	11.662.782	12.398.995	13.276.818
		Baten	12.142.662	10.432.207	10.973.240	11.662.782	12.398.995	13.276.818
	Taakveld 6.4 begeleide participatie (Wmo)	Lasten	2.656.664	2.529.013	2.682.831	2.847.682	3.023.183	3.200.261
		Baten	2.656.664	2.529.013	2.682.831	2.847.682	3.023.183	3.200.261
	Taakveld 6.72 vervoer jeugdhulp 18-	Lasten	1.533.453	941.731	1.035.088	1.140.919	1.261.211	1.392.833
		Baten	1.533.453	941.731	1.035.088	1.140.919	1.261.211	1.392.833
	Taakveld 6.2 toegang tot 1e en 2e lijnsvoorzieningen (Regie)	Lasten	-	-	-	-	-	-
		Baten	-	-	-	-	-	-
	Totaal	Lasten	16.332.779	13.902.950	14.691.160	15.651.383	16.683.388	17.869.911
		Baten	16.332.779	13.902.950	14.691.160	15.651.383	16.683.388	17.869.911
		Saldo	0	0	0	0	0	0
P3 Bestedingsplan	Taakveld 0.8 Overige baten en lasten	Lasten	125.000	-	-	-	-	-
		Baten	125.000	-	-	-	-	-
		Saldo	0	0	0	0	0	0
Overzichten								
Overhead	Taakveld 0.4 Overhead ondersteuning organisatie	Lasten	1.098.772	1.142.098	1.135.913	1.151.819	1.149.042	1.151.250
		Baten	1.098.772	1.142.098	1.135.913	1.151.819	1.149.042	1.151.250
		Saldo	0	0	0	0	0	0
Bedrag onvoorzien	Taakveld 0.8 Overige baten en lasten	Lasten	-	-	-	-	-	-
		Baten	-	-	-	-	-	-
		Saldo	0	0	0	0	0	0
		Saldo	0	0	0	0	0	0
Geraamd saldo van baten en lasten			0	0	0	0	0	0

Bijlage 2: Overzicht gemeentelijke bijdragen

In onderstaande overzichten is per deelnemer te zien wat de totaal begrote bijdragen zijn voor de jaren 2021 (gewijzigde begroting) en 2022 (primitieve begroting).

Bijdragen deelnemers gewijzigde begroting 2021	Programma 1 2021	Programma 2 2021	Overhead 2021	Programma 3 2021	Totaal 2021
Lasten					
Vervoer	11.384.187	13.859.217	1.142.098		26.385.502
Callcenter vraagafhankelijk vervoer	657.212				657.212
Begeleiding routevervoer		43.733			43.733
Bestedingsplan				-	-
Totaal lasten	12.041.399	13.902.950	1.142.098	0	27.086.447
Baten					
Arnhem	2.274.271	3.558.412	164.771		5.997.454
Berg en Dal	328.083	458.016	40.095		826.194
Beuningen	191.268	417.028	31.163		639.459
Doesburg	75.291	449.463	16.405		541.159
Druten	307.845	267.434	24.066		599.345
Duiven	235.503	458.593	30.613		724.709
Heumen	139.930	186.005	21.751		347.686
Lingewaard	683.429	1.203.037	51.791		1.938.257
Montferland	427.291	-	39.451		466.742
Mook en Middelaar	82.119	102.695	13.057		197.871
Nijmegen	1.066.489	1.442.945	182.266		2.691.700
Overbetuwe	480.290	1.528.997	52.860		2.062.147
Renkum	501.054	365.150	36.593		902.797
Rheden	534.510	1.232.242	48.951		1.815.703
Rozendaal	12.209	27.250	5.237		44.696
Westervoort	163.044	499.090	20.207		682.341
Wijchen	253.829	553.610	46.258		853.697
Zevenaar	377.277	1.152.983	48.799		1.579.059
Provincie Gelderland bijdrage OV	611.337	-	267.764		879.101
Eigen bijdrage	1.804.603				1.804.603
Subsidie provincie Wmo	1.491.727				1.491.727
Bestedingsplan				-	-
Totaal baten	12.041.399	13.902.950	1.142.098	0	27.086.447
Mutaties reserves					
Ontrekking bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
Dotatie bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0

Bijdragen deelnemers begroting 2022	Programma 1 2022	Programma 2 2022	Overhead 2022	Programma 3 2022	Totaal 2022
Lasten					
Vervoer	11.410.304	14.644.688	1.135.913		27.190.905
Callcenter vraagafhankelijk vervoer	677.429				677.429
Begeleiding routevervoer		46.471			46.471
Bestedingsplan				-	-
Totaal lasten	12.087.733	14.691.160	1.135.913	0	27.914.805
Baten					
Arnhem	2.742.758	3.810.764	190.874		6.744.396
Berg en Dal	397.451	491.120	45.802		934.373
Beuningen	231.841	434.730	35.410		701.981
Doesburg	88.005	486.063	18.237		592.305
Druten	365.619	286.701	27.152		679.472
Duiven	280.460	494.984	34.769		810.213
Heumen	168.457	200.140	24.458		393.055
Lingewaard	812.640	1.298.202	59.412		2.170.254
Montferland	506.343	-	45.041		551.384
Mook en Middelaar	99.076	109.986	14.342		223.404
Nijmegen	1.304.327	1.548.981	211.232		3.064.540
Overbetuwe	529.316	1.637.554	60.657		2.227.527
Renkum	554.909	379.320	41.728		975.957
Rheden	581.024	1.239.900	56.108		1.877.032
Rozendaal	13.761	31.578	5.243		50.582
Westervoort	195.711	540.195	22.662		758.568
Wijchen	304.236	593.470	52.973		950.679
Zevenaar	333.859	1.107.472	55.931		1.497.262
Provincie Gelderland bijdrage OV	-		133.882		133.882
Eigen bijdrage	1.558.597				1.558.597
Subsidie provincie Wmo	1.019.343				1.019.343
Bestedingsplan				-	-
Totaal baten	12.087.733	14.691.160	1.135.913	0	27.914.806
Mutaties reserves					
Ontrekking bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
Dotatie bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0

Bijlage 3: Geprognosticeerde balans

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
ACTIVA							
Vaste activa							
Materiële vaste activa	0	0	150	100	50	0	0
Financiële vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
Totaal vaste activa	**0**	**0**	**150**	**100**	**50**	**0**	**0**
Vlottende activa							
Vorderingen met een looptijd < 1 jaar	1.893	3.000	3.000	3.250	3.500	3.750	4.000
Liquide middelen	5.618	9.000	7.850	6.650	6.200	6.500	6.750
Overlopende activa	1.158	500	500	500	750	750	750
Totaal vlottende activa	**8.669**	**12.500**	**11.350**	**10.400**	**10.450**	**11.000**	**11.500**
Totaal activa	**8.669**	**12.500**	**11.500**	**10.500**	**10.500**	**11.000**	**11.500**
PASSIVA							
Vaste passiva							
Eigen vermogen	0	0	0	0	0	0	0
Voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Schulden met een looptijd > 1 jaar	0	0	0	0	0	0	0
Totaal vaste passiva	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vlottende passiva							
Schulden met een looptijd < 1 jaar	167	750	750	750	750	750	750
Nog te betalen bedragen	1.655	4.500	2.500	2.500	2.500	3.000	3.000
Vooruitgefactureerde bijdrage gemeenten	4.335	6.500	6.000	6.000	6.500	6.500	7.000
Vooruitontvangen subsidie	1.797	0	1.500	500	0	0	0
Overige schulden	715	750	750	750	750	750	750
Totaal vlottende passiva	**8.669**	**12.500**	**11.500**	**10.500**	**10.500**	**11.000**	**11.500**
Totaal passiva	**8.669**	**12.500**	**11.500**	**10.500**	**10.500**	**11.000**	**11.500**
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Kaderbrief 2022

Versie 5 november 2020

regio arnhem nijmegen VERVOERSORGANISATIE

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

2. Algemene ontwikkelingen 3

3. Financiële uitgangspunten 5

1. Inleiding

In de Regeling BVO Regio Arnhem-Nijmegen is in artikel 19 opgenomen dat het bestuur voor 1 maart van elk lopend boekjaar inzicht geeft in de te verwachten ontwikkelingen alsmede de algemene financiële kaders voor het opvolgende jaar. Dit stelt de gemeenten in staat daarop in hun begrotingscyclus te anticiperen.

Met deze kaderbrief geeft het bestuur procesmatig dit inzicht ter voorbereiding op de Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2022-2025 en de gewijzigde begroting 2021.

Op basis van de door het bestuur vastgestelde kaderbrief 2022 zullen de MJPB 2022-2025 en de gewijzigde begroting 2021 in concept door de vervoersorganisatie worden opgesteld. Om te komen tot tijdige vaststelling van de MJPB 2022-2025 en rekening te houden met de gemeentelijke raadsplanningen, wordt de volgende planning gehanteerd:

PROCESSTAP MJPB 2022-2025	DATUM
Behandeling voorbereidend ambtelijk overleg	4 maart 2021
Vaststelling ontwerp MJPB 2022-2025 door algemeen bestuur	25 maart 2021
Verzending ontwerp MJPB 2022-2025 aan gemeenten	26 maart 2021
Behandeling voorbereidend ambtelijk overleg	17 juni 2021
Deadline indienen zienswijze door gemeenteraden	**18 juni 2021**
Vaststelling MJPB 2022-2025 door algemeen bestuur	8 juli 2021
Verzending MJPB 2022-2025 aan gemeenten	9 juli 2021

Hoofdstuk 2 behandelt de algemene ontwikkelingen die van invloed zijn op de (gewijzigde) begroting vanaf 2021. In hoofdstuk 3 worden de financiële uitgangspunten voor het opstellen van de MJPB 2022-2025 en de gewijzigde begroting 2021 per begrotingspost weergegeven.

2. Algemene ontwikkelingen

Ontwikkelingen zijn afhankelijk van de componenten prijs (P) per eenheid en hoeveelheid (Q).

Sinds 1 augustus 2020 zijn de nieuwe contracten ingegaan. De prijs (P) per perceel is contractueel vastgelegd en is daarmee een gegeven en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (NEA index). Ook het contract met het callcenter is ingegaan op 1 augustus 2020. Ook hier is de prijs (P) contractueel vastgelegd en enkel nog onderhevig aan jaarlijkse indexatie (CPI index).

De hoeveelheid (Q) is afhankelijk van het feitelijk gebruik. Analyses van dit gebruik laten vanaf de start van AVAN over de gehele linie een toename zien. Gemeentelijk beleid beïnvloedt in sterke mate het feitelijk gebruik van het vervoer.

Vanaf medio maart 2020 heeft de Coronacrisis forse impact op het feitelijk gebruik van het vervoer. Naar verwachting zullen deze effecten merkbaar blijven tot ver in 2021. Vanwege de onvoorspelbaarheid van deze effecten is het weinig zinvol om bij het opstellen van de begroting hiermee rekening te houden. Dit leidt ertoe dat voor de MJPB 2022-2025 en de gewijzigde begroting 2021 Coronaeffecten buiten beschouwing worden gelaten.

Door deze wijze van begroten kunnen eventuele extra kosten ten gevolge van de Coronacrisis vanaf 2021 gedekt worden uit budgetonderschrijding door lagere kosten ten gevolge van de afname van het feitelijke gebruik van het vervoer.

Doordat de effecten van de Coronacrisis gedurende het gehele jaar 2020 impact hadden op het feitelijk gebruik van het vraagafhankelijk vervoer, is de afgelopen september vastgestelde gewijzigde begroting 2020 het uitgangspunt voor het vraagafhankelijk vervoer bij het opstellen van de MJPB 2022-2025 en de gewijzigde begroting 2021.
Voor het routevervoer is het feitelijk gebruik na de zomervakantie 2020 wel te gebruiken als uitgangspunt voor het opstellen van de nieuwe meerjarige begroting (stand van zaken oktober 2020). In deze periode wordt het vervoer, met uitzondering van het vervoer voor dagbestedingen, namelijk wel weer volledig uitgevoerd. Voor dagbesteding worden dezelfde uitgangspunten gehanteerd als het vraagafhankelijk vervoer.

Voor de jaarlijks verwachte toename van het vervoer worden dezelfde uitgangspunten gehanteerd als in de MJPB 2021-2024. Dit betekent dat reeds door gemeenten aangegeven afwijkende uitgangspunten voor de meerjarige toename van vervoer gehandhaaft blijven bij het opstellen van de nieuwe meerjarige begroting. Het betreft hier afwijkingen ten opzichte van de algemene uitgangspunten voor de meerjarige toename van het vervoer.

In zijn algemeenheid wordt ter bepaling van de hoeveelheid als basis het gemiddelde genomen van de laatste 4 maanden van het voorgaande jaar. De ervaring leert dat dit gemiddelde een goede indicatie is voor de eerste 6 maanden van het nieuwe jaar. Vanaf de 7e maand van het nieuwe jaar wordt rekening gehouden met een verdere toename ten opzichte van het eerste half jaar van het gebruik van vervoer in het kader van Jeugdwet (+15%), Dagbesteding (+5%), Leerlingenvervoer (+5%) en Vraagafhankelijk vervoer (+10%).

Op verzoek van een gemeente kan worden afgeweken van de algemene uitgangspunten voor het opstellen van de meerjarige begroting. Dit verzoek gaat gepaard met een (financiële) onderbouwing ten behoeve van toekomstige analyses.

In de jaren 2021 tot en met 2023 vindt jaarlijkse afbouw plaats van de Wmo subsidie tot nihil in 2024. De over deze jaren te ontvangen subsidies bedragen respectievelijk € 1,7 mln, € 1,2 mln en € 0,6 mln. Binnen deze bedragen is ook een bijdrage beheerskosten opgenomen ter dekking van de BVO lasten. Deze afbouw van de Wmo subsidie leidt tot een kostentoename voor de gemeenten.

In 2020 is besloten om de samenwerkingsovereenkomst met de provincie betreffende het OV Vangnet met een jaar te verlengen. De samenwerking eindigt nu per 31 december 2021. Bestedingsplannen kunnen niet meer worden ingediend. Op dit moment is de provincie met de zes Gelderse regio's en de reizigersorganisaties in gesprek over een vernieuwd vervoersysteem ter vervanging van het OV Vangnet vanaf 2022. Aangezien het OV Vangnet en een mogelijk vervolg daarop een gemandateerde taak is die volledig wordt vergoed door de provincie, heeft dit naar verwachting geen effect op de gemeentelijke bijdragen.

3. Financiële uitgangspunten

3.1 Meerjarenprogrammabegroting 2022-2025

Voor het opstellen van de MJPB 2022-2025 worden per begrotingspost uitgangspunten gekozen ten aanzien van prijs en hoeveelheid. Op basis van deze uitgangspunten worden per jaar de verwachte lasten en baten bepaald. Met behulp van de reeds vastgestelde verdeelsleutels worden vervolgens de meerjarige bijdragen per deelnemer bepaald. In onderstaand schema worden de uitgangspunten benoemd.

	Begrotingspost	L/B	Prijs	Hoeveelheid
P1	Vervoer vraagafhankelijk	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Gewijzigde begroting 2020
P1	Callcenter vraagafhankelijk	Lasten	Tarief contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv CPI index)	Gewijzigde begroting 2020
P1	Eigen bijdragen vraagafhankelijk	Baten	Indexatie OV tarieven provincie	Gewijzigde begroting 2020
P1	Wmo subsidie provincie	Baten	Beschikking 2021-2023	Beschikking 2021-2023
P2	Vervoer routegebonden jeugdwet en LLV	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2020
P2	Vervoer routegebonden dagbesteding	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Gewijzigde begroting 2020
P2	Begeleiding routegebonden	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2020
O1	Bedrijfsvoerings-organisatie	Lasten	Indexatie obv CPI index	MJPB 2021-2024
O1	Bijdrage beheerskosten provincie	Baten	Beschikking 2021-2023	Beschikking 2021-2023

Tabel 1: uitgangspunten MJPB 2022-2025

3.2 Gewijzigde begroting 2021

Voor het opstellen van de gewijzigde begroting 2021 worden per begrotingspost uitgangspunten gekozen ten aanzien van prijs en hoeveelheid. Op basis van deze uitgangspunten worden de verwachte lasten en baten bepaald. Met behulp van de reeds vastgestelde verdeelsleutels worden vervolgens de bijdragen per deelnemer bepaald. In onderstaand schema worden de uitgangspunten benoemd.

	Begrotingspost	L/B	Prijs	Hoeveelheid
P1	Vervoer vraagafhankelijk	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Gewijzigde begroting 2020
P1	Callcenter vraagafhankelijk	Lasten	Tarief contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv CPI index)	Gewijzigde begroting 2020
P1	Eigen bijdragen vraagafhankelijk	Baten	Indexatie OV tarieven provincie	Gewijzigde begroting 2020
P1	Wmo subsidie provincie	Baten	Beschikking 2021-2023	Beschikking 2021-2023
P2	Vervoer routegebonden jeugdwet en LLV	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2020
P2	Vervoer routegebonden dagbesteding	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Gewijzigde begroting 2020
P2	Begeleiding routegebonden	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2020
O1	Bedrijfsvoerings-organisatie	Lasten	Indexatie obv CPI index	MJPB 2021-2024
O1	Bijdrage beheerskosten provincie	Baten	Beschikking 2021-2023	Beschikking 2021-2023

Tabel 2: uitgangspunten gewijzigde begroting 2021

Jaarstukken 2019

Versie 11 juni 2020

regio arnhem nijmegen
VERVOERSORGANISATIE

Inhoud

1 Inleiding....4
2 Jaarverslag....5
2.1 Inleiding....5
2.1.1 Financiële uitkomsten....6
2.2 Uitvoering programma's....6
2.2.1 Programma Vraagafhankelijk vervoer....6
2.2.2 Programma Routegebonden vervoer....9
2.2.3 Programma Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO)....11
2.2.4 Programma Bestedingsplan....13
2.3 Paragrafen....14
2.3.1 Inleiding....14
2.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing....14
2.3.2.1 Weerstandscapaciteit....14
2.3.2.2 Risico's....14
2.3.3 Financiering....15
2.3.4 Bedrijfsvoering....16
2.3.4.1 Dienstverleningsovereenkomsten....16
2.3.4.2 Rapporteren....16
2.3.4.3 ICT....16
3 Jaarrekening....17
3.1 Overzicht baten en lasten 2019....17
3.2 Toelichting op overzicht baten en lasten 2019....17
3.3 Specificatie programma BVO....17
3.4 Toelichting specificatie programma BVO....17
3.5 Balans per 31-12-2019....18
3.6 Toelichting op de balans en grondslagen....19
3.6.1 Toelichting op balans....19
3.6.2 Grondslagen algemeen....22
3.6.3 Liquide middelen....22
3.6.4 Vorderingen en overlopende activa....22
3.6.5 Eigen vermogen....22
3.6.6 Voorzieningen....22
3.6.7 Kortlopende schulden en overlopende passiva....22
3.7 Gebeurtenissen na balansdatum....22
3.8 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector....23
3.8.1 Bezoldiging topfunctionarissen....23
3.8.2 Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking....28
3.8.3 Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT....28
3.9 Overige financiële bijlagen....28

1 Inleiding

Hierbij bieden we u het jaarverslag en de jaarrekening 2019 aan van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (BVO DRAN). Dit document is opgesteld volgens het besluit begroting en verantwoording (BBV). In de BBV staan de voorschriften waaraan de jaarrekening moet voldoen.

Arnhem, 11 juni 2020

2 Jaarverslag

2.1 Inleiding

De BVO DRAN is opgericht op 14 april 2016, tijdens de eerste vergadering van het Algemeen Bestuur van de BVO DRAN. De BVO DRAN kent één bestuursorgaan: het Algemeen Bestuur. De voorzitter wordt uit het Algemeen Bestuur gekozen.

Op 31 december 2019 bestond het Algemeen Bestuur uit:

Gemeente	Lid	Plaatsvervanger
Arnhem	De heer R. van der Zee	Mevrouw C. Bouwkamp
Berg en Dal	Mevrouw S. Fleuren	Mevrouw I. van de Scheur
Beuningen	De heer H. Plaizier	De heer P. de Klein
Doesburg	De heer P. Bollen	Mevrouw B. van Veldhuizen
Druten	De heer A. Springveld	De heer S. van Elk
Duiven	Mevrouw I. Knuiman	De heer T. Spaargaren
Heumen	De heer R. Waas	De heer F. Eetgerink
Lingewaard	De heer A. Slob	Mevrouw H. Witjes
Montferland	De heer O. van Leeuwen	De heer W.G.H. Sinderdinck
Mook en Middelaar	Mevrouw S. Doorenbos	De heer G. Wienhoven
Nijmegen	Mevrouw H. Tiemens	Mevrouw G. Visser
Overbetuwe	De heer R. Engels	De heer D. Horsthuis-Tangelder
Renkum	Mevrouw L. Rolink	Mevrouw M. Mulder
Rheden	De heer D. Klomberg	De heer M.F.H. Budel
Rozendaal	De heer A. Logemann	Mevrouw M. Albricht
Westervoort	De heer T. Kampschreur	De heer H. Sluiter
Wijchen	De heer P. Loermans	De heer T. Burgers
Zevenaar	Mevrouw C. Koers	De heer H. Winters

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

2.1.1 Financiële uitkomsten

Het resultaat van 2019 wordt bepaald door de programma's vraagafhankelijk vervoer (Wet maatschappelijke ondersteuning en OV-vangnet), routegebonden vervoer (leerlingen, jeugdwet en dagbesteding) en de overhead (kosten bedrijfsvoeringsorganisatie).

In vergelijking met de gewijzigde begroting 2019 heeft de BVO DRAN in werkelijkheid € 454.413 minder besteed dan was voorzien. Ten opzichte van de in rekening gebrachte bijdragen is een positief resultaat van in totaal € 155.853 behaald. Het verschil in resultaten onstaat omdat niet alle bedragen uit de begroting in rekening worden gebracht. Daarnaast wordt in 2019 met de provincie achteraf afgerekend op basis van werkelijke kosten OV-vangnet.

In de volgende paragrafen wordt verder ingegaan op de uitvoering van de programma's en het onderdeel overhead.

2.2 Uitvoering programma's

Indeling en opzet programma's
De programma's zijn, naast een algemene omschrijving, ingericht met de 3 W's vragen:
- Wat hebben we bereikt?
- Wat hebben we hiervoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

Onder "wat willen we bereiken" wordt bij vervoer naast een algemene beschrijving van wat we willen bereiken ook ingegaan op specifieke prestatie indicatoren voor uitvoering van Avan. Onderstaand een overzicht van de programma's:

1. Vraagafhankelijk vervoer
2. Routegebonden vervoer
3. Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO)
4. Bestedingsplan

2.2.1 Programma Vraagafhankelijk vervoer

Wat wilden we bereiken?
1. Een kwalitatief goede uitvoering van het vraagafhankelijke vervoer met Avan door de regiecentrale en vervoerders.
   Hierbij streven wij bij de onderstaande prestatie indicatoren naar de aangegeven norm:
   a. stiptheidspercentage rituitvoering per maand > 95%;
   b. gemiddelde wachttijd ritreservering per maand < 30 seconden;
   c. aantal klachten per rit per maand < 0,2%;
   d. afhandelingstermijn klachten < 10 werkdagen.
2. Een goede sturing en (financiële) beheersing van uitvoering van het vraagafhankelijke vervoer met Avan.

Wat hebben we bereikt?
In onderstaande is aangegeven wat bereikt is betreffende de bovengenoemde prestatieindicatoren vraagafhankelijk vervoer.

Ad punt 1a: Stiptheidspercentage rituitvoering
Het gemiddelde stiptheidspercentage is in 2019 91%. Dit was in 2018 88% en in 2017 ook 91%. Doordat in 2019 door de regiecentrale weer meer op efficiency is gestuurd, is het percentage weer op het niveau van 2017 uitgekomen. Overigens met blijvende kwaliteit van het vraagafhankelijk vervoer, zoals uit het Klanttevredenheidsonderzoek (KTO) uit 2019 blijkt.

Ad punt 1b: gemiddelde wachttijd ritreservering
De gemiddelde wachttijd ritreservering is in 2019 32 seconden. Dit was in 2018 ook 32 seconden en in 2017 31 seconden. De gemiddelde wachttijd ligt daarmee in 2019 nog steeds net boven de gestelde norm van 30 seconden.

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Ad punt 1c: Percentage klachten
Het percentage klachten per rit per maand is in 2019 bepaald op 0,08%. Dit was in 2018 0,09% en in 2017 0,16%. Het percentage klachten ligt daarmee in 2019 nog steeds ruim onder de gestelde norm van 0,2%. De ingebruikname van "Smile" en de 100% monitoring door de vervoersorganisatie heeft ervoor gezorgd dat er beter inzicht is verkregen in de aard van de klachten, zodat snel geacteerd wordt om vergelijkbare klachten in de toekomst te voorkomen.

Ad punt 1d: Afhandelingstermijn klachten
De gemiddelde afhandelingstermijn van klachten is in 2019 8 werkdagen. Dit was in 2018 en 2017 9 werkdagen. De gemiddelde afhandelingstermijn van klachten blijft daarmee onder de streeftermijn van afhandeling, maximaal 10 werkdagen.

Wat hebben we hiervoor gedaan?
Analyseren ritten- en dienstenbakken / Management informatie
In 2018 zijn de ritten- en dienstenbakken verder doorontwikkeld om nog gemakkelijker gegevens te genereren voor de maandfacturatie, de vernieuwde managementrapportages en het kunnen uitvoeren van analyses door de regiecentrale en vervoersorganisatie. In 2019 hebben hierdoor op onderdelen analyses nog gedetailleerder plaats kunnen vinden.

Afstemming BVO en regiecentrale (DVG)
Tweewekelijks hebben er overleggen plaatsgevonden tussen de BVO en DVG om alle operationele aspecten van de samenwerking te bespreken. Hierdoor heeft een goede bewaking plaats kunnen vinden ten aanzien van het behalen van de normen zoals o.a. in bovengenoemde prestatieindicatoren zijn afgesproken.

Afstemming BVO en deelnemende gemeenten
In 2019 hebben vijf gestructureerde overleggen plaatsgevonden met de deelnemende gemeenten over afstemming over Wmo-vervoer gerelateerde zaken. Dit overleg heeft de naam 'contactambtenarenoverleg'.

Regionale Adviesraad
In 2019 is de Regionale Adviesraad Doelgroepenvervoer zeven keer bijeengekomen. Hierbij waren de volgende leden van de vervoersorganisatie uitgenodigd:

- de directeur BVO (programmamanager Doelgroepenvervoer)
- de contractmanager BVO

De BVO was op alle bijeenkomsten vertegenwoordigd.

Communicatie
In 2018 is de hernieuwde website www.avan-vervoer.nl in gebruik genomen. De website is door een onafhankelijk bureau getoetst op toegankelijkheid en heeft daarbij de hoogst mogelijke score behaald. Op basis van ervaringen en reacties van gebruikers wordt de website continue verder geoptimaliseerd en aangepast.

Op deze site worden door de vervoersorganisatie periodiek nieuwsbrieven gepubliceerd. Daarnaast is er door gebruikers o.a. de volgende informatie te vinden: klantenservice, de kosten voor vervoer, reserverings- en klachtentelefoonnummers, reistijden, procedures, regelementen en afspraken.

Klanttevredenheidsonderzoek
In 2019 is een onafhankelijk klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Reizigers beoordeelden de kwaliteit van het vervoer van Avan met een 7,8. De kwaliteit van het vervoer werd in 2017 nog gewaardeerd met een 7,5. Het streven is om op alle onderdelen van het onderzoek minimaal een 7,6 te scoren. Enkel op klachtafhandeling wordt onvoldoende gescoord. Om de score klachtafhandeling te verbeteren wordt o.a. de te volgen procedure voor het melden van klachten beoordeeld. Het blijkt dat klachten niet altijd op de juiste manier worden aangeboden en daarmee niet in behandeling worden genomen.

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Wat heeft het gekost?

Programma 1: Vraagafhankelijk vervoer *> bedragen excl. Btw muv klantbijdragen*	Vervoer (bruto)	Klant-bijdragen (incl. Btw)	Wmo subsidie	Vervoer (netto)
Arnhem	2.672.132	308.681	546.768	1.816.682
Berg en Dal	500.785	55.533	85.492	359.760
Beuningen	336.466	35.845	49.598	251.022
Doesburg	90.000	8.940	11.767	69.293
Druten	543.502	51.104	59.197	433.200
Duiven	293.272	29.795	46.856	216.621
Heumen	203.277	20.634	31.717	150.927
Lingewaard	924.897	92.737	130.402	701.758
Montferland	581.468	60.960	84.973	435.535
Mook en Middelaar	133.932	14.644	20.572	98.715
Nijmegen	1.434.867	152.807	287.365	994.694
Overbetuwe	683.697	80.067	88.364	515.266
Renkum	680.402	80.458	115.837	484.107
Rheden	751.766	84.984	128.760	538.022
Rozendaal	9.586	1.065	1.623	6.897
Westervoort	205.531	22.662	38.862	144.007
Wijchen	451.745	46.892	60.757	344.095
Zevenaar	629.697	64.917	95.027	469.753
Provincie Gelderland OV vangnet	788.578	361.475	-	427.102
TOTAAL	**11.915.598**	**1.574.201**	**1.883.938**	**8.457.460**

Programma 1: Vraagafhankelijk vervoer *> bedragen excl. Btw*	Regie	Pas-verstrekking (overig)	Chauffeurs-bijeenkomst (overig)	Totaal
Arnhem	202.844	6.615	237	209.697
Berg en Dal	36.655	2.423	38	39.116
Beuningen	25.052	1.099	7	26.159
Doesburg	6.789	312	18	7.119
Druten	28.236	974	18	29.228
Duiven	23.299	896	31	24.226
Heumen	17.869	951	15	18.835
Lingewaard	53.588	1.948	26	55.562
Montferland	36.929	1.558	13	38.500
Mook en Middelaar	13.097	156	6	13.259
Nijmegen	109.374	7.426	44	116.844
Overbetuwe	38.961	3.670	20	42.651
Renkum	48.149	1.761	25	49.935
Rheden	52.978	2.057	70	55.105
Rozendaal	6.593	23	0	6.617
Westervoort	20.519	701	25	21.245
Wijchen	28.508	1.590	9	30.107
Zevenaar	40.905	3.140	57	44.102
Provincie Gelderland OV vangnet	53.560	-	-	53.560
TOTAAL	**843.906**	**37.301**	**660**	**881.866**

Toelichting
In de gewijzigde begroting 2019 werd rekening gehouden met € 12,2 mln bruto vervoerskosten en € 835k aan regiekosten voor het vraagafhankelijk vervoer. Na aftrek van de Wmo subsidie en verwachte klantbijdragen (inclusief Btw) resulteerde een netto bijdrage voor gemeenten en de provincie Gelderland van € 9,8 mln.

In werkelijkheid is de netto bijdrage voor het vraagafhankelijk vervoer in totaal € 9,4 mln. De bruto vervoerskosten vallen in vergelijking met de gewijzigde begroting 2019 circa € 300k (-2,5%) lager uit. Daarnaast zijn de werkelijke klantbijdragen in 2019 ruim € 150k hoger dan begroot. Hiermee wordt het verschil in de netto bijdragen 2019 verklaard.

KSG
KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

2.2.2 Programma Routegebonden vervoer

Wat wilden we bereiken?

1. Een kwalitatief goede uitvoering van het routegebonden vervoer met Avan door de regiecentrale en vervoerders.
   Hierbij streven wij bij de onderstaande prestatie indicatoren naar de aangegeven norm:
   a. aantal routes met vaste chauffeur(s) > 99%;
   b. aantal ritten binnen maximale reisduur per maand > 95%;
   c. aantal klachten per rit per maand < 0,2%;
   d. afhandelingstermijn klachten < 10 werkdagen.
2. Een goede sturing en (financiële) beheersing van uitvoering van het routevervoer met Avan.

Wat hebben we bereikt?
In onderstaande is aangegeven wat bereikt is betreffende de bovengenoemde prestatieindicatoren vraagafhankelijk vervoer.

Ad punt 1a: Routes met vaste chauffeur
Het is ook in 2019 nog niet gelukt om deze gegevens te monitoren. Doordat de kwantiteit van het routegebonden vervoer steeds verder toeneemt en de vervoerders aangeven dat het krijgen van chauffeurs steeds lastiger is, is het in de praktijk niet mogelijk om de gewenste norm te realiseren. In 2019 zijn ook chauffeurs vanuit het vraagafhankelijk vervoer ingezet om het routegebonden vervoer te ondersteunen.

Ad punt 1b: Ritten binnen maximale reisduur
Het percentage ritten dat binnen de maximale reisduur wordt gereden is in 2019 bepaald op 96%. Dit was in 2018 97% en in 2017 96%. Het percentage ritten ligt daarmee in 2019 nog steeds boven de gestelde norm van 95%.

Ad punt 1c: Percentage klachten
Het percentage klachten per rit per maand is in 2019 bepaald op 0,01%. Dit was in 2018 0,02% en in 2017 0,14%. Het percentage klachten ligt daarmee in 2019 nog steeds ruim onder de gestelde norm van 0,2%. De ingebruikname van "Smile" en de 100% monitoring door de vervoersorganisatie heeft ervoor gezorgd dat er beter inzicht is verkregen in de aard van de klachten, zodat snel geacteerd wordt om vergelijkbare klachten in de toekomst te voorkomen.

Ad punt 1d: Afhandelingstermijn klachten
De gemiddelde afhandelingstermijn van klachten is in 2019 8 werkdagen. Dit was in 2018 en 2017 9 werkdagen. De gemiddelde afhandelingstermijn van klachten blijft daarmee onder de streeftermijn van afhandeling, maximaal 10 werkdagen.

Wat hebben we hiervoor gedaan?
Analyseren ritten- en dienstenbakken / Management informatie
In 2018 zijn de ritten- en dienstenbakken verder doorontwikkeld om nog gemakkelijker gegevens te genereren voor de maandfacturatie, de vernieuwde managementrapportages en het kunnen uitvoeren van analyses door de regiecentrale en vervoersorganisatie. In 2019 hebben hierdoor op onderdelen analyses nog gedetailleerder plaats kunnen vinden.

Afstemming BVO en regiecentrale (DVG)
Tweewekelijks hebben er overleggen plaatsgevonden tussen de BVO en DVG om alle operationele aspecten van de samenwerking te bespreken. Hierdoor heeft een goede bewaking plaats kunnen vinden ten aanzien van het behalen van de normen zoals o.a. in bovengenoemde prestatieindicatoren zijn afgesproken.

Afstemming BVO en deelnemende gemeenten
In 2019 hebben vijf gestructureerde overleggen plaatsgevonden met de deelnemende gemeenten over afstemming over routegebonden vervoer gerelateerde zaken. Dit overleg heeft de naam 'contactambtenarenoverleg'.

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Regionale Adviesraad
In 2019 is de Regionale Adviesraad Doelgroepenvervoer zeven keer bijeengekomen. Hierbij waren de volgende leden van de vervoersorganisatie uitgenodigd:

- de directeur BVO (programmamanager Doelgroepenvervoer)
- de contractmanager BVO

De BVO was op alle bijeenkomsten vertegenwoordigd.

Communicatie
In 2018 is de hernieuwde website www.avan-vervoer.nl in gebruik genomen. De website is door een onafhankelijk bureau getoetst op toegankelijkheid en heeft daarbij de hoogst mogelijke score behaald. Op basis van ervaringen en reacties van gebruikers wordt de website continue verder geoptimaliseerd en aangepast.

Op deze site worden door de vervoersorganisatie periodiek nieuwsbrieven gepubliceerd. Daarnaast is er door gebruikers o.a. de volgende informatie te vinden: klantenservice, de kosten voor vervoer, reserverings- en klachtentelefoonnummers, reistijden, procedures, regelementen en afspraken.

Klanttevredenheidsonderzoek
In 2019 is een onafhankelijk klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Reizigers beoordeelden de kwaliteit van het vervoer van Avan met een 7,8. De kwaliteit van het vervoer werd in 2017 nog gewaardeerd met een 7,5. Het streven is om op alle onderdelen van het onderzoek minimaal een 7,6 te scoren. Enkel op klachtafhandeling wordt onvoldoende gescoord. Om de score klachtafhandeling te verbeteren wordt o.a. de te volgen procedure voor het melden van klachten beoordeeld. Het blijkt dat klachten niet altijd op de juiste manier worden aangeboden en daarmee niet in behandeling worden genomen.

Wat heeft het gekost?

Programma 2: Routegebonden vervoer *> bedragen excl. Btw*	**Vervoer (bruto)**	**Begeleiding**	**Vervoer (netto)**
Arnhem	2.683.372	104.194	2.787.565
Berg en Dal	487.779	-	487.779
Beuningen	8.394	-	8.394
Doesburg	320.278	-	320.278
Druten	221.121	-	221.121
Duiven	424.704	7.370	432.074
Heumen	166.379	-	166.379
Lingewaard	179.876	-	179.876
Montferland	-	-	-
Mook en Middelaar	71.661	-	71.661
Nijmegen	15.415	-	15.415
Overbetuwe	172.154	-	172.154
Renkum	191.932	-	191.932
Rheden	919.022	-	919.022
Rozendaal	1.153	-	1.153
Westervoort	370.827	10.648	381.475
Wijchen	-	-	-
Zevenaar	1.004.448	6.759	1.011.207
TOTAAL	**7.238.515**	**128.971**	**7.367.486**

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Programma 2: Routegebonden vervoer *> bedragen excl. Btw*	Regie	Kennismaking (overig)	Vervoer (netto)
Arnhem	39.283	5.335	44.617
Berg en Dal	7.345	948	8.293
Beuningen	2.023	-	2.023
Doesburg	5.849	651	6.501
Druten	4.290	414	4.704
Duiven	8.138	925	9.063
Heumen	4.413	421	4.834
Lingewaard	4.875	-	4.875
Montferland	-	-	-
Mook en Middelaar	3.026	157	3.183
Nijmegen	2.507	-	2.507
Overbetuwe	4.721	-	4.721
Renkum	5.421	-	5.421
Rheden	14.877	1.666	16.542
Rozendaal	1.396	-	1.396
Westervoort	6.767	660	7.427
Wijchen	-	-	-
Zevenaar	11.785	1.459	13.244
TOTAAL	**126.715**	**12.635**	**139.350**

Toelichting
In de gewijzigde begroting 2019 werd rekening gehouden met € 7,3 mln bruto vervoerskosten en € 125k aan regiekosten voor het routegebonden vervoer. Beide bedragen zijn exclusief Btw. In de gewijzigde begroting 2019 is geen rekening gehouden met een bijdrage voor begeleidingskosten waardoor de totaal verwachte bijdrage van gemeenten circa € 7,4 mln bedraagt.

In werkelijkheid is de netto bijdrage voor het routegebonden vervoer in totaal € 7,5 mln. De hogere bijdrage is volledig toe te schrijven aan de niet begrote begeleidingskosten. De bruto vervoerskosten en regiekosten wijken in werkelijkheid nauwelijks af van de gewijzigde begroting 2019.

2.2.3 Programma Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO)

Wat hebben we bereikt?
Sturing en (financiële) beheersing van uitvoering van het vervoer met Avan.
Per 1 januari 2019 wordt de volledige financiële administratie van de BVO DRAN gevoerd in het financiële pakket Unit4. Hierdoor wordt er vanaf 2019 een Btw-administratie gevoerd waarop de kwartaalaangiften omzetbelasting worden gebaseerd. Vanaf het eerste kwartaal 2019 zijn aangiften omzetbelasting ingediend en telkens beschikt door de belastingdienst.

Vanaf het eerste kwartaal van 2019 zijn er financiële managementrapportages aan het bestuur verstrekt. In deze rapportage wordt de voortgang van de bestedingen per vervoerssoort en per gemeente inzichtelijk gemaakt.

In 2019 heeft verder definitieve afrekening plaatsgevonden met vervoerders en gemeenten over de jaren 2016, 2017 en 2018. Hierbij is door de BVO DRAN geconstateerd dat er suppleties omzetbelasting ingediend konden worden voor de jaren 2016, 2017 en 2018. Dit levert per saldo een terug te ontvangen bedrag van circa € 545k op voor de deelnemende gemeenten. Deze vordering op de belastingdienst is in de balans per 31-12-2019 verwerkt.

Een doorlopend proces blijft de gezamenlijke zoektocht van de BVO DRAN en gemeenten om de kosten van het vervoer zo veel mogelijk te beperken door het doorvoeren van optimalisaties en invoeren van beheersmaatregelen.

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Ondersteunen en faciliteren van het bestuur in haar taakuitvoering.
Om te komen tot gedegen besluitvorming worden alle onderwerpen die door de BVO DRAN zijn geagendeerd voorbesproken in het voorbereidend ambtelijk overleg (VAO). Op de momenten dat specifieke detail toelichting noodzakelijk werden geacht, zijn er door de BVO naast dit VAO nog extra (financiële) bijeenkomsten georganiseerd. De BVO is in de bestuurlijke overleggen aangesloten en geeft toelichting op de door hen geagendeerde onderwerpen. De BVO zorgt voor de verslaglegging van de bestuurlijk overleggen.

Wat hebben we er voor gedaan?
Operationele afstemming BVO en regiecentrale (DVG)
Tweewekelijks hebben er overleggen (OMT's) plaatsgevonden tussen de BVO en DVG om alle operationele aspecten van de samenwerking te bespreken. Hierdoor heeft een goede bewaking plaats kunnen vinden ten aanzien van het behalen van de normen.

Klanttevredenheidsonderzoek
In 2019 is een onafhankelijk klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Reizigers beoordeelden de kwaliteit van het vervoer van Avan met een 7,8. De kwaliteit van het vervoer werd in 2017 nog gewaardeerd met een 7,5. Het streven is om op alle onderdelen van het onderzoek minimaal een 7,6 te scoren. Enkel op klachtafhandeling wordt onvoldoende gescoord. Om de score klachtafhandeling te verbeteren wordt o.a. de te volgen procedure voor het melden van klachten beoordeeld. Het blijkt dat klachten niet altijd op de juiste manier worden aangeboden en daarmee niet in behandeling worden genomen.

Aanbesteding vervoer en regie
Vanaf 1 augustus 2020 moeten er nieuwe contracten worden gesloten voor vervoer en regie. In 2019 heeft de BVO de wijze van aanbesteden bepaald en voorbereid. Hiervoor heeft marktconsultatie plaatsgevonden en zijn expertsmeetings duurzaamheid georganiseerd. Op basis van alle bevindingen zijn de aanbestedingsdocumenten opgesteld, resulterend in voorlopige gunningen in december 2019.

Regionale afstemming
Om te komen tot meer grip op de gemeenschappelijke regelingen, heeft de griffierskring Rijk van Nijmegen een periodiek overleg geïnitieerd tussen de griffiers van de gemeenten uit deze regio en alle gemeenschappelijke regelingen waaraan deze gemeenten deelnemen. De BVO is sinds 2019 deelnemer van deze overleggen. Daarnaast neemt de BVO deel aan vergelijkbare provinciale bijeenkomsten.

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Wat heeft het gekost?

Overzichten: Overhead *> bedragen excl. Btw*	BVO (bruto)
Arnhem	102.657
Berg en Dal	26.951
Beuningen	21.056
Doesburg	12.197
Druten	16.686
Duiven	21.147
Heumen	15.387
Lingewaard	34.173
Montferland	27.331
Mook en Middelaar	9.924
Nijmegen	114.241
Overbetuwe	34.841
Renkum	24.843
Rheden	32.823
Rozendaal	5.000
Westervoort	14.524
Wijchen	30.912
Zevenaar	32.386
Provincie Gelderland	253.624
TOTAAL	**830.701**

2.2.4 Programma Bestedingsplan

Op basis van de samenwerkingsovereenkomst Basismobiliteit 2017-2019 wordt jaarlijks door de provincie Gelderland aan de vervoersorganisatie een bedrag beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het OV-vangnet vervoer.

In de samenwerkingsovereenkomst is afgesproken dat voor overgebleven gelden die bestemd waren voor het OV-vangnet vervoer in 2018, in 2019 door het bestuur van de vervoersorganisatie bestedingsplannen ingediend kunnen worden bij de provincie Gelderland. Voorwaarde is dat een bestedingsplan een project is voor innovatieve vormen van vervoer. Voor 2019 was er hierdoor € 134.899 beschikbaar voor bestedingsplannen.

In 2019 zijn twee bestedingsplannen goedgekeurd en restgelden beschikbaar gesteld. Voor het bestedingsplan "Inzet dorpsauto's in de gemeente Heumen" is € 28.382 subsidie toegekend. Voor het uitvoeren een marktonderzoek heeft de BVO DRAN € 44.146 subsidie toegekend gekregen. In 2018 zijn aan de gemeente Wijchen ("Op stap") en de gemeente Zevenaar ("Vrijwilligersinitiatief") ook bedragen beschikbaar gesteld.

In 2019 hebben nog geen uitgaven voor het marktonderzoek plaatsgevonden. Voor de overige bestedingsplannen zijn de gemeenten primair verantwoordelijk. De BVO is de aanvragende partij en enkel doorgeefluik als het de uitkeringen vanuit de provincie betreft. Hierdoor zijn zijn er geen lasten en baten in de exploitatie 2019 van de BVO DRAN verantwoord.

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

2.3 Paragrafen

2.3.1 Inleiding

In de paragrafen wordt ingegaan op het beleid met betrekking tot de beheersmatige aspecten van de organisatie. In het besluit Begroting en Verantwoording (art. 26 BBV) staat aangegeven dat in het jaarverslag ten minste de volgende paragrafen opgenomen moeten zijn, tenzij het desbetreffende aspect niet aan de orde is:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid

De paragrafen “Lokale heffingen”, "Onderhoud kapitaalgoederen", “Verbonden partijen” en “Grondbeleid” zijn niet op de BVO DRAN van toepassing. De overige paragrafen staan hieronder toegelicht.

2.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de vervoersorganisatie in staat is tegenvallers op te vangen. Bij het opstellen van de begroting en de jaarrekening dienen de voorzienbare en kwantificeerbare risico’s zo goed mogelijk in beeld te worden gebracht.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing dient ten minste te worden opgenomen:
- inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- inventarisatie van de risico’s
- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico’s

2.3.2.1 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen. Tot de aanwezige weerstandscapaciteit van de vervoersorganisatie kunnen slechts twee posten worden gerekend:
- Reserves
- Post onvoorzien

Ten aanzien van alle bestedingen door de BVO DRAN is de 'open einde' systematiek van toepassing waarbij bij een tekort de deelnemers bij moeten betalen en bij een overschot geld terug krijgen. Het risico hiervoor ligt dus bij de deelnemende gemeenten. De verantwoordelijkheid voor het vormen van een additionele post onvoorzien ligt daardoor bij de deelnemers. Omdat jaarlijks het resultaat wordt verrekend met de deelnemers, wordt er ook geen reserve opgebouwd.

2.3.2.2 Risico's

In januari 2020 is het probleem van het COVID-19 (Corona) virus pas echt bekend geworden en in de maanden daarna is de impact geleidelijk duidelijk geworden. De in maart 2020 in Nederland genomen maatregelen zijn ongekend. De gevolgen voor Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (BVO DRAN) zijn nog niet of zeer moeilijk in te schatten. We bewaken onze risico's en die van onze ketenpartners voortdurend. De vervoersorganisatie loopt geen risico voor de continuïteit, aangezien de aard van onze activiteiten toezien op vastliggende afspraken met gemeenten en Provincie Gelderland voor minimaal langer dan 1 jaar. We nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te laten uitvoeren.

De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een ‘open einde’ systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een deelnemer meer of aangepast gebruik inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee voor betreffende deelnemer. Zodoende moet er periodiek inzicht zijn in het volume van het aantal ritten en de hieruit volgende kosten en hier tijdig over worden gecommuniceerd met de deelnemers. Hiervoor worden door de vervoersorganisatie periodiek managementrapportages verstrekt.

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

De gemeenten streven naar het versterken van de eigen kracht van de reiziger en een toename van het gebruik van algemene voorzieningen in combinatie met een afname van het doelgroepenvervoer. Bijvoorbeeld het gebruik van openbaar vervoer en vrijwilligers. Daarnaast sturen de regiecentrale of vervoerders bij het plannen op efficiency. Bijvoorbeeld het afstemmen van verschillende vervoersvormen en slim koppelen van verschillende vervoersstromen binnen de planning.

Door invoering van beheersmaatregelen bestaat tijdens de exploitatieperiode de mogelijkheid dat schommelingen in het vervoervolume en/of veranderingen in de wijze van planning leiden tot structurele veranderingen in het aantal inzeturen van vervoerders. De regiecentrale monitort maandelijks de langere termijn ontwikkelingen in het vervoervolume. Indien zich hierin veranderingen voordoen die leiden tot structurele vermindering of vermeerdering van het aantal inzeturen treedt zij tijdig in overleg met de gecontracteerde vervoerders. Bij structurele afschaling van inzeturen kan de vervoerder een claim indienen. Op dit moment is het niet mogelijk aan dit risico een concreet bedrag te koppelen.

Claim Munckhof 3 uurs regeling
Als enige vervoerder verzet Munckhof zich tegen de aanvullende afspraken betreffende de 3 uurs regeling. Deze lagere vergoeding wordt wel toegepast. Het risico is dat na een eventueel juridisch proces Munckhof in het gelijk wordt gesteld en alsnog de kosten dienen te worden vergoed. Vanaf augustus 2018 worden de door Munckhof ingediende facturen door de BVO betwist en niet in behandeling genomen. Tot en met 31 december 2019 is door Munckhof een totaalbedrag van € 62.132 geclaimd.

2.3.3 Financiering

Het financieringsvraagstuk van de vervoersorganisatie is van een beperkte omvang. Dit heeft vooral te maken met het feit dat de meeste bedrijfsvoeringsonderdelen worden afgenomen van de gemeente Arnhem en het grootste deel van de bestedingen bestaat uit personeelslasten of daaraan gerelateerde kosten. De financieringsrisico's zijn om die reden slechts beperkt.

Renterisicobeheer
Algemene uitgangspunten met betrekking tot het renterisicobeheer zijn:
- geen overschrijding van de renterisiconorm conform de Wet Fido;
- nieuwe leningen/uitzettingen worden afgestemd op de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning;
- de rentetypische looptijd en het renteniveau van de betreffende lening/uitzetting wordt zo veel mogelijk afgestemd op de actuele rentestand en de rentevisie.

Kasgeldlimiet
Met de kasgeldlimiet is in de wet Fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de organisatie haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt in 2019 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten voor bestemming, in de gewijzigde begroting van 2019 is dit een bedrag van € 22.208.241. De kasgeldlimiet bedraagt dan € 1.887.700. Deze is in 2019 niet overschreden. De liquide middelen betreffen rekening-courant tegoeden.

Renterisiconorm
Het renterisico op de lange financiering wordt wettelijk begrensd door de renterisiconorm. Als lange financiering wordt volgens de Wet Fido aangemerkt: alle financieringsvormen met een rentetypische looptijd groter dan één jaar. Het renterisico wordt gedefinieerd als het minimum van de netto nieuw aangetrokken schuld en de betaalde aflossingen, vermeerderd met het saldo van de contractuele renteherzieningen op de opgenomen en uitgezette geldleningen.

Het renterisico op de lange termijn wordt beperkt tot de in de wet genoemde 20% van de restant hoofdsom van de rentetypische langlopende leningen. Achterliggende reden voor het gebruik van de renterisiconorm is de spreiding van het renterisico over de jaren. De BVO DRAN heeft geen financieringsvorm met een rentetypische looptijd groter dan één jaar.

Relatiebeheer
Het betalingsverkeer is belegd de Bank Nederlandse Gemeenten.

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

2.3.4 Bedrijfsvoering

Waar staat de Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen voor?
De vervoersorganisatie is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers met betrekking tot het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken doelgroepenvervoer. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van reizigers en hun sociale netwerk en wordt erop toegezien dat het aanvullend vervoer ook in het buitengebied en de kleine kernen voldoende gewaarborgd is en dat het vervoer een optimale aansluiting heeft op het openbaar-vervoer-netwerk.

Doelen en taken
De vervoersorganisatie heeft tot doel de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers. De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer worden overgedragen aan de vervoersorganisatie.

Samenwerkingsovereenkomst provincie Gelderland
Voor het uitvoeren van de taak aanvullend vervoer is de vervoersorganisatie (BVO DRAN) een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met de provincie Gelderland. In deze overeenkomst komen de provincie Gelderland en de vervoersorganisatie overeen dat de vervoersorganisatie de taak van het aanvullend vervoer (basismobiliteit) uitvoert voor de provincie Gelderland.

Regiemodel
Het vervoer is in 2019 ingericht volgens het "regiemodel". In een regiemodel worden de regie en het vervoer gescheiden in de markt gezet. De vergoeding voor de regiecentrale is een vaste vergoeding per maand en vervoerders krijgen een maandelijkse vergoeding voor de gereden kilometers en de tijd dat zij een auto met chauffeur beschikbaar stellen. De verdeling van kosten over de deelnemende gemeenten en de provincie heeft plaatsgevonden op basis van de door het bestuur vastgestelde verdeelsleutels.

2.3.4.1 Dienstverleningsovereenkomsten

Voor 2019 zijn met De Connectie en de gemeente Arnhem dienstverleningsovereenkomsten (DVO) gesloten. De Connectie levert ingerichte werkplekken, financiële applicaties, verwerking financiële mutaties, archivering en salarisverwerking. Als bijlage bij de DVO met De Connectie is ook een verwerkersovereenkomst opgenomen. De DVO met de gemeente Arnhem betreft afspraken over inzet van specialistische expertise.

2.3.4.2 Rapporteren

Aan de deelnemers wordt per programma gerapporteerd. Het is een overzicht van de geleverde prestaties. De rapportages (inclusief financiën) worden minimaal halfjaarlijks opgesteld.

2.3.4.3 ICT

De BVO DRAN heeft in 2019 gebruik gemaakt van de ICT omgeving (hardware en software) van de gemeente Arnhem. Beheertaken worden door De Connectie uitgevoerd.

KSG
KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

3 Jaarrekening

3.1 Overzicht baten en lasten 2019

Overzicht baten en lasten *> bedragen excl. Btw*	Gewijzigde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Programma Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO)			
Lasten	887.020	830.701	1.062.797
Baten	887.020	830.701	1.062.797
Saldo van baten en lasten	**0**	**0**	**0**

3.2 Toelichting op overzicht baten en lasten 2019

In 2019 zijn de bestedingen binnen de begroting gebleven. Voor verdere toelichting zie paragraaf 3.4.

3.3 Specificatie programma BVO

Overzichten: Overhead *> bedragen excl. Btw*	Gewijzigde begroting 2019	Realisatie 2019	Resultaat 2019
Lasten			
Personeelskosten	477.862	506.330	-28.468
Ondersteunende taken	48.805	31.931	16.874
Huisvesting	34.000	22.821	11.179
Accountant en fiscaal advies	20.000	31.714	-11.714
Kantoorkosten, ICT	54.000	42.083	11.917
Consumenten, klachten	46.000	56.370	-10.370
Onvoorzien	3.333	-1.998	5.331
Subtotaal	**684.000**	**689.251**	**-5.251**
Aanbesteding	203.020	141.450	61.570
TOTAAL	**887.020**	**830.701**	**56.319**

Overzichten: Overhead *> bedragen excl. Btw*	Gewijzigde begroting 2019	Realisatie 2019	Resultaat 2019
Baten			
Bijdrage gemeenten	633.396	577.077	56.319
Beheerbijdrage provincie	253.624	253.624	-
TOTAAL	**887.020**	**830.701**	**56.319**

3.4 Toelichting specificatie programma BVO

De werkelijke bestedingen in 2019 zijn binnen het beschikbare budget gebleven. De begroting voor de BVO lasten is op te splitsen in een deel structurele bedrijfsvoeringslasten (€ 684.000) en een incidenteel deel ten behoeve van de kosten die gepaard gaan met de aanbestedingstrajecten voor het vervoer en callcenter.

De structurele lasten zijn per saldo nagenoeg binnen budget gerealiseerd. De hogere realisatie van personeelkosten is het gevolg van de externe inhuur van een controller in het eerste half jaar van 2019. Daar tegenover staan enkele onderschrijdingen op andere posten.

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

De onderschrijding op het budget aanbesteding wordt veroorzaakt door de verschuiving van werkzaamheden naar 2020. Gedurende 2019 is enige vertraging in de planning opgelopen, waardoor bijvoorbeeld advocaatkosten naar aanleiding van de voorlopige gunningen niet meer in dit boekjaar plaatsvinden. Door deze constatering is in de gewijzigde begroting 2020 € 61.500 aan het budget aanbesteding toegevoegd.

3.5 Balans per 31-12-2019

Balans per 31-12-2019

ACTIVA		31-12-2019	31-12-2018
Vaste activa		0	0
Totaal vaste activa		**0**	**0**
Vlottende activa			
Vorderingen met een looptijd < 1 jaar			
Debiteuren openbare lichamen	(1)	1.890.945	1.209.517
Debiteuren overig		1.953	0
		1.892.898	1.209.517
Liquide middelen			
Rekening-courant BNG		5.617.612	4.051.576
Overlopende activa			
Nog te ontvangen bedragen			
Wmo subsidie provincie	(2)	427.512	597.108
OV-vangnet provincie	(3)	74.659	811.413
Bijdrage gemeenten 2016		0	680.982
Bijdrage gemeenten 2018		0	698.991
Overige kosten		3.117	50.805
Nog te verdelen bedragen			
Vervoerskosten 2016		0	45.431
Vervoerskosten 2017 (pijnpunten)		0	297.146
Overige vervoerskosten 2017		0	147.405
Overige vervoerskosten		9.141	180.759
Overige bedragen			
Vooruitbetaalde bedragen		0	10.334
Omzetbelasting suppletie 2016-2018	(4)	544.397	14.168
Omzetbelasting 2019	(5)	99.801	0
		1.158.627	3.534.542
Totaal vlottende activa		**8.669.137**	**8.795.635**
TOTAAL ACTIVA		**8.669.137**	**8.795.635**

PASSIVA		31-12-2019	31-12-2018
Vaste passiva		0	0
Totaal vaste passiva		**0**	**0**
Vlottende passiva			
Schulden met een looptijd < 1 jaar			
Crediteuren	(6)	166.830	669.108
Overlopende passiva			
Nog te betalen bedragen			
Wmo subsidie provincie 2016		0	38.772
OV-vangnet provincie		0	540.124
Bijdrage gemeenten 2017		0	511.466
Bijdrage gemeenten 2019	(7)	155.854	0
Vervoerskosten	(8)	1.469.459	926.195
Overige kosten	(9)	29.767	67.742
Nog te verdelen bedragen			
Omzetbelasting suppletie 2016-2018	(10)	544.397	0
Omzetbelasting 2018	(11)	170.861	0
Afrekening vervoerders 2018		0	47.444
Overige bedragen			
Vooruitgefactureerde bijdrage gemeenten	(12)	4.335.301	4.284.734
Vooruitontvangen Wmo subsidie provincie	(13)	1.761.351	1.710.050
Vooruitontvangen subsidie Marktonderzoek	(14)	35.317	0
		8.502.307	8.126.527
Totaal vlottende passiva		**8.669.137**	**8.795.635**
TOTAAL PASSIVA		**8.669.137**	**8.795.635**

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

3.6 Toelichting op de balans en grondslagen

3.6.1 Toelichting op balans

Debiteuren openbare lichamen	(1)	1.890.945
Berg en Dal Q1-2020		278.293
Beuningen Q1-2020		92.427
Doesburg Q1-2020		111.233
Heumen Q1-2020		110.693
Montferland Q1-2020		153.181
Renkum Q1-2020		161.973
Rheden Q1-2020		427.008
Wijchen Q1-2020		117.029
Zevenaar Q1-2020		439.108
		1.890.945
Wmo subsidie provincie	(2)	427.512
Subsidiebeschikking 2019		2.137.562
Ontvangen 80% voorschot		-1.710.050
		427.512
OV-vangnet provincie	(3)	74.659
Afrekening kosten OV-vangnet o.b.v. samenwerkingsovereenkomst		
Basismobiliteit 2017-2019		480.662
Gefactureerd januari t/m oktober 2019		-406.003
		74.659
Omzetbelasting suppletie 2016-2018	(4)	544.397
Suppletie omzetbelasting 2016		-8.817
Suppletie omzetbelasting 2017		449.739
Suppletie omzetbelasting 2018		103.475
		544.397
Omzetbelasting 2019	(5)	99.801
Aangifte omzetbelasting Q4-2019		99.801
		99.801
Crediteuren	(6)	166.830
Specificatie op factuurniveau		

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Bijdrage gemeenten 2019	(7)	155.854
Arnhem		-97.973
Berg en Dal		101.664
Beuningen		19.879
Doesburg		7.890
Druten		51.000
Duiven		39.335
Heumen		66.653
Lingewaard		-65.759
Montferland		34.948
Mook en Middelaar		26.905
Nijmegen		-72.329
Overbetuwe		-39.445
Renkum		18.939
Rheden		896
Rozendaal		5.483
Westervoort		12.761
Wijchen		280
Zevenaar		44.728
		155.854

Per saldo moet er een bedrag worden terugbetaald aan de gemeenten. Gemeenten met een negatief saldo moeten echter nog bijbetalen.

Nog te betalen vervoerskosten	(8)	1.469.459
Buiting vervoer december 2019		30.061
Citax vervoer december 2019		279.966
De Beijer vervoer december 2019		91.260
Linsen vervoer december 2019		131.808
Munckhof vervoer december 2019		688.865
Munckhof begeleiding december 2019		9.643
PMW vervoer december 2019		32.965
Van Dijk vervoer december 2019		118.784
Van Driel vervoer december 2019		76.965
Nog te verdelen rolstoeltoeslag 2018-2019		9.141
		1.469.459

Nog te betalen overige kosten	(9)	29.767
Kosten kennismaking 2019		12.549
Accountantskosten 2019		5.000
Afdrachten sociale lasten december 2019		6.168
Overige facturen met kosten 2019		6.050
		29.767

KSG
KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Nog te verdelen suppletie omzetbelasting	(10)	544.397
Suppletie omzetbelasting 2016		-8.817
Suppletie omzetbelasting 2017		449.739
Suppletie omzetbelasting 2018		103.475
		544.397
Nog te verdelen omzetbelasting 2018	(11)	170.861
Vooruitgefactureerd voorschot Q1-2019		285.495
Bijdragen gemeenten 2016-2018		-156.985
Nog te betalen vervoerskosten december 2018		63.842
Aangifte omzetbelasting 2017-2018		-22.430
Overige facturen met kosten 2018		938
		170.861

Op de balans per 31 december 2018 stonden meerdere bedragen inclusief Btw verantwoord. Doordat deze Btw in de aangiften 2019 of suppleties zijn opgenomen, kunnen betreffende bedragen vrijvallen en met de gemeenten verrekend worden.

Vooruitgefactureerde bijdrage gemeenten	(12)	4.335.301

De deelnemende gemeenten hebben op 2 december 2019 voorschotfacturen ontvangen voor het eerste kwartaal van 2020 ontvangen.

Vooruitontvangen Wmo subsidie provincie	(13)	1.761.351

Op 18 december 2019 is het voorschot van 80% van het subsidiebedrag 2020 door de BVO DRAN ontvangen.

Vooruitontvangen subsidie Marktonderzoek	(14)	35.317

Op 23 oktober 2019 is het voorschot van 80% van het subsidiebedrag door de BVO DRAN ontvangen. Besteding vindt in 2020 plaats.

Het verloop van de vooruit ontvangen bedragen kan als volgt worden gespecificeerd:

	Beginstand 1-1-2019	Ontvangen voorschot subsidie	Besteding	Eindstand 31-12-2019 subsidie
Provincie Gelderland	€ 1.710.050	€ 1.796.668	€ 1.710.050	€ 1.796.668

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

3.6.2 Grondslagen algemeen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

3.6.3 Liquide middelen

Deze worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

3.6.4 Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden, evenals de overlopende activa, gewaardeerd tegen de nominale waarde onder aftrek van voorzieningen wegens oninbaarheid.

3.6.5 Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen zijn opgenomen algemene- en bestemmingsreserves alsmede het saldo van de rekening van baten en lasten.

3.6.6 Voorzieningen

Onder de voorzieningen zijn opgenomen op het moment van opstellen van de jaarrekening voorzienbare verplichtingen, verliezen en/of risico's, voor zover de omvang hiervan redelijkerwijs is in te schatten. Voorts de kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt en die strekt tot gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren (kostenegalisatie). Tot slot worden tot de voorzieningen gerekend de van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

De voorzieningen zijn bepaald naar beste inschatting.

3.6.7 Kortlopende schulden en overlopende passiva

Deze worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

3.7 Gebeurtenissen na balansdatum

Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar naar alle waarschijnlijkheid wel een effect op de omvang van de bestedingen in 2020 en mogelijk voor de jaren erna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We bewaken onze risico's en die van onze ketenpartners voortdurend. De vervoersorganisatie loopt geen risico voor de continuïteit, aangezien de aard van onze activiteiten toezien op vastliggende afspraken met gemeenten en Provincie Gelderland voor minimaal langer dan 1 jaar. We nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te laten uitvoeren.

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

3.8 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

WNT-verantwoording 2019 BVO DRAN
Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Voor 2019 is het algemene bezoldigingsmaximum vastgesteld op € 194.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband in betreffend boekjaar.

3.8.1 Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

Gegevens 2019	
bedragen x € 1	**M. van den Beucken**
Functiegegevens	DIRECTEUR
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 80.706
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 13.208
Subtotaal	*€ 93.914*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 194.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	€ 93.914
Gegevens 2018	
bedragen x € 1	**M. van den Beucken**
Functiegegevens	DIRECTEUR
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/04 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 57.138
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 9.015
Subtotaal	*€ 66.153*

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 141.750
Bezoldiging	€ 66.153

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen:

Gegevens 2019 **bedragen x € 1**	**R. Engels**	**R. van der Zee**	**S. Fleuren**
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 29.100	€ 19.400	€ 19.400
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Gegevens 2018			
bedragen x € 1	**R. Engels**	**R. van der Zee**	**S. Fleuren**
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	28/06 - 31/12	28/06 - 31/12	28/06 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 14.175	€ 9.550	€ 9.550

Gegevens 2019 **bedragen x € 1**	**H. Plaizier**	**P. Bollen**	**A. Springveld**
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 19.400	€ 19.400	€ 19.400
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Gegevens 2018			
bedragen x € 1	**H. Plaizier**	**P. Bollen**	**A. Springveld**
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	28/06 - 31/12	01/01 - 31/12	28/06 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 9.550	€ 19.100	€ 9.550

Gegevens 2019			
bedragen x € 1	**I. Knuiman**	**R. Waas**	**A. Slob**
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 19.400	€ 19.400	€ 19.400
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0

Gegevens 2018			
bedragen x € 1	**I. Knuiman**	**R. Waas**	**A. Slob**
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12	28/06 - 31/12	28/06 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 19.100	€ 9.550	€ 9.550

Gegevens 2019			
bedragen x € 1	**O. van Leeuwen**	**S. Doorenbos**	**H. Tiemens**
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 19.400	€ 19.400	€ 19.400
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Gegevens 2018			
bedragen x € 1	**O. van Leeuwen**	**S. Doorenbos**	**H. Tiemens**
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	28/06 - 31/12	28/06 - 31/12	01/01 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 9.550	€ 9.550	€ 19.100

Gegevens 2019			
bedragen x € 1	**L. Rolink**	**D. Klomberg**	**A. Logemann**
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 19.400	€ 19.400	€ 19.400
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Gegevens 2018			
bedragen x € 1	**L. Rolink**	**D. Klomberg**	**A. Logemann**
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	28/06 - 31/12	28/06 - 31/12	28/06 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 9.550	€ 9.550	€ 9.550

Gegevens 2019			
bedragen x € 1	**T. Kampschreur**	**P. Loermans**	**C. Koers**
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 19.400	€ 19.400	€ 19.400
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Gegevens 2018			
bedragen x € 1	**T. Kampschreur**	**P. Loermans**	**C. Koers**
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	28/06 - 31/12	01/01 - 31/12	28/06 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 0	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 9.550	€ 19.100	€ 9.550

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

3.8.2 Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

Niet van toepassing.

3.8.3 Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

3.9 Overige financiële bijlagen

De volgende financiële bijlagen zijn opgenomen:

- totaaloverzicht vervoerskosten
- totaaloverzicht regiekosten
- afrekening 2019 deelnemers
- overzicht baten en lasten per taakveld
- overzicht baten en lasten AVAN

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Totale kosten vervoer *> bedragen excl. Btw muv klantbijdragen*	Vraagafhankelijk (bruto)	Klant-bijdragen (incl. Btw)	Wmo subsidie	Vraagafhankelijk (netto)	Routegebonden (bruto)	Begeleiding	Routegebonden (netto)	Totaal vervoer (netto)
Arnhem	2.672.132	308.681	546.768	1.816.682	2.683.372	104.194	2.787.565	4.604.248
Berg en Dal	500.785	55.533	85.492	359.760	487.779	-	487.779	847.540
Beuningen	336.466	35.845	49.598	251.022	8.394	-	8.394	259.415
Doesburg	90.000	8.940	11.767	69.293	320.278	-	320.278	389.572
Druten	543.502	51.104	59.197	433.200	221.121	-	221.121	654.321
Duiven	293.272	29.795	46.856	216.621	424.704	7.370	432.074	648.695
Heumen	203.277	20.634	31.717	150.927	166.379	-	166.379	317.306
Lingewaard	924.897	92.737	130.402	701.758	179.876	-	179.876	881.634
Montferland	581.468	60.960	84.973	435.535	-	-	-	435.535
Mook en Middelaar	133.932	14.644	20.572	98.715	71.661	-	71.661	170.376
Nijmegen	1.434.867	152.807	287.365	994.694	15.415	-	15.415	1.010.109
Overbetuwe	683.697	80.067	88.364	515.266	172.154	-	172.154	687.420
Renkum	680.402	80.458	115.837	484.107	191.932	-	191.932	676.039
Rheden	751.766	84.984	128.760	538.022	919.022	-	919.022	1.457.044
Rozendaal	9.586	1.065	1.623	6.897	1.153	-	1.153	8.050
Westervoort	205.531	22.662	38.862	144.007	370.827	10.648	381.475	525.483
Wijchen	451.745	46.892	60.757	344.095	-	-	-	344.095
Zevenaar	629.697	64.917	95.027	469.753	1.004.448	6.759	1.011.207	1.480.960
Provincie Gelderland OV vangnet	788.578	361.475	-	427.102	-	-	-	427.102
TOTAAL	**11.915.598**	**1.574.201**	**1.883.938**	**8.457.460**	**7.238.515**	**128.971**	**7.367.486**	**15.824.946**

KSG
KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Totale kosten regie *> bedragen excl. Btw*	**Vraagafhankelijk**	**Routegebonden**	**Totaal regie**
Arnhem	202.844	39.283	242.127
Berg en Dal	36.655	7.345	44.000
Beuningen	25.052	2.023	27.075
Doesburg	6.789	5.849	12.638
Druten	28.236	4.290	32.526
Duiven	23.299	8.138	31.438
Heumen	17.869	4.413	22.283
Lingewaard	53.588	4.875	58.462
Montferland	36.929	-	36.929
Mook en Middelaar	13.097	3.026	16.123
Nijmegen	109.374	2.507	111.880
Overbetuwe	38.961	4.721	43.682
Renkum	48.149	5.421	53.570
Rheden	52.978	14.877	67.854
Rozendaal	6.593	1.396	7.989
Westervoort	20.519	6.767	27.286
Wijchen	28.508	-	28.508
Zevenaar	40.905	11.785	52.690
Provincie Gelderland OV vangnet	53.560	-	53.560
TOTAAL	**843.906**	**126.715**	**970.621**

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Afrekening 2019

> alle bedragen zijn excl. Btw, behalve klantbijdragen incl. Btw

	Vervoer			BVO			Regie			Overig			Totaal			
	Voorschot	Realisatie	Resultaat	Voorschot	Realisatie	Resultaat	Voorschot	Realisatie	Resultaat	Voorschot	Realisatie	Resultaat	Voorschot	Realisatie	Solidariteit	Resultaat
Gemeenten																
Arnhem	4.545.274	4.604.248	-58.974	113.949	102.657	11.292	251.967	242.127	9.840	0	12.188	-12.188	4.911.190	4.961.219	47.944	-97.973
Berg en Dal	929.994	847.540	82.454	29.489	26.951	2.538	45.481	44.000	1.481	0	3.409	-3.409	1.004.963	921.899	-18.600	101.664
Beuningen	288.685	259.415	29.270	22.912	21.056	1.856	24.485	27.075	-2.590	0	1.106	-1.106	336.083	308.653	7.551	19.879
Doesburg	376.607	389.572	-12.965	13.029	12.197	832	12.176	12.638	-462	0	981	-981	401.812	415.388	-21.465	7.890
Druten	688.674	654.321	34.353	18.038	16.686	1.351	35.842	32.526	3.316	0	1.406	-1.406	742.554	704.940	-13.386	51.000
Duiven	681.931	648.695	33.237	23.014	21.147	1.867	31.284	31.438	-154	0	1.852	-1.852	736.229	703.131	-6.237	39.335
Heumen	373.085	317.306	55.779	16.588	15.387	1.201	11.164	22.283	-11.119	0	1.386	-1.386	400.836	356.361	-22.178	66.653
Lingewaard	827.774	881.634	-53.860	37.546	34.173	3.373	52.240	58.462	-6.223	0	1.974	-1.974	917.560	976.244	7.075	-65.759
Montferland	476.491	435.535	40.956	25.898	27.331	-1.433	44.056	36.929	7.127	0	1.571	-1.571	546.444	501.366	10.130	34.948
Mook en Middelaar	194.910	170.376	24.535	10.493	9.924	569	16.188	16.123	66	0	319	-319	221.592	196.741	-2.054	26.905
Nijmegen	1.028.282	1.010.109	18.173	107.841	114.241	-6.400	82.717	111.880	-29.163	0	7.470	-7.470	1.218.841	1.243.700	47.470	-72.329
Overbetuwe	654.390	687.420	-33.030	38.291	34.841	3.450	39.371	43.682	-4.311	0	3.690	-3.690	732.052	769.634	1.863	-39.445
Renkum	707.310	676.039	31.271	27.211	24.843	2.368	58.870	53.570	5.300	0	1.786	-1.786	793.391	756.237	18.215	18.939
Rheden	1.422.610	1.457.044	-34.434	36.040	32.823	3.217	73.635	67.854	5.780	0	3.793	-3.793	1.532.286	1.561.514	-30.125	896
Rozendaal	11.743	8.050	3.692	5.000	5.000	0	8.742	7.989	753	0	24	-24	25.484	21.063	-1.062	5.483
Westervoort	527.880	525.483	2.397	15.625	14.524	1.101	27.590	27.286	304	0	1.386	-1.386	571.095	568.679	-10.344	12.761
Wijchen	352.045	344.095	7.950	28.822	30.912	-2.090	36.775	28.508	8.267	0	1.599	-1.599	417.642	405.114	12.248	280
Zevenaar	1.507.241	1.480.960	26.281	35.552	32.386	3.167	45.582	52.690	-7.108	0	4.656	-4.656	1.588.375	1.570.692	-27.045	44.728
Subtotaal	**15.594.928**	**15.397.843**	**197.085**	**605.338**	**577.077**	**28.261**	**898.164**	**917.060**	**-18.896**	**0**	**50.596**	**-50.596**	**17.098.430**	**16.942.576**	**0**	**155.854**
Provincie Gelderland																
OV-vangnet	427.102	427.102	0	0	0	0	53.560	53.560	0	0	0	0	480.662	480.662	0	0
Wmo subsidie	1.883.937	1.883.938	-1	253.624	253.624	0	0	0	0	0	0	0	2.137.561	2.137.562	0	-1
Subtotaal	**2.311.039**	**2.311.040**	**-1**	**253.624**	**253.624**	**0**	**53.560**	**53.560**	**0**	**0**	**0**	**0**	**2.618.223**	**2.618.224**	**0**	**-1**
TOTAAL	**17.905.967**	**17.708.884**	**197.084**	**858.962**	**830.701**	**28.261**	**951.724**	**970.621**	**-18.896**	**0**	**50.596**	**-50.596**	**19.716.653**	**19.560.801**	**0**	**155.853**

Overzicht lasten en baten per taakveld *> bedragen excl. Btw muv klantbijdragen*			**Begroting gewijzigd 2019**	**Realisatie 2019**
Programmaplan	**Taakveld**			
P1 Vraagafhankelijk vervoer	Taakveld 6.4 begeleide participatie (Wmo)	Lasten	11.303.552	11.164.981
		Baten	11.303.552	11.421.709
	Taakveld 6.1 collectief aanvullend vervoer (OV)	Lasten	931.115	788.578
		Baten	931.115	788.578
	Taakveld 6.2 toegang tot 1e en 2e lijnsvoorzieningen (Regie)	Lasten	835.622	843.906
		Baten	835.622	825.751
	Totaal	Lasten	13.070.288	12.797.464
		Baten	13.070.288	13.036.037
		Saldo	-	238.573
P2 Routegebonden vervoer	Taakveld 4.3 leerlingenvervoer	Lasten	5.268.864	5.173.181
		Baten	5.268.864	5.268.864
	Taakveld 6.4 begeleide participatie (Wmo)	Lasten	1.270.268	1.312.425
		Baten	1.270.268	1.270.153
	Taakveld 6.72 vervoer jeugdhulp 18-	Lasten	750.865	894.516
		Baten	750.865	730.865
	Taakveld 6.2 toegang tot 1e en 2e lijnsvoorzieningen (Regie)	Lasten	128.283	126.715
		Baten	128.283	125.973
	Totaal	Lasten	7.418.280	7.506.837
		Baten	7.418.280	7.395.856
		Saldo	-	-110.981
P3 Bestedingsplan	Taakveld 0.8 Overige baten en lasten	Lasten	134.899	-
		Baten	134.899	-
		Saldo	-	-
Overzichten				
Overhead	Taakveld 0.4 Overhead ondersteuning organisatie	Lasten	887.020	830.701
		Baten	887.020	858.962
		Saldo	-	28.261
Bedrag onvoorzien	Taakveld 0.8 Overige baten en lasten	Lasten	17.740	-
		Baten	17.740	-
		Saldo	-	-
		Saldo	-	28.261
Saldo van baten en lasten			-	**155.854**

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

Overzicht baten en lasten AVAN 2019

> alle bedragen zijn excl. Btw

AVAN	Gewijzigde begroting 2019	Realisatie 2019	Resultaat 2019
Vervoer (bruto)	19.524.664	19.283.084	241.580
Klantbijdragen (incl. Btw)	-1.378.358	-1.574.201	195.842
Wmo subsidie	-1.883.937	-1.883.938	1
Vervoer (netto)	16.262.369	15.824.946	437.423
BVO (bruto)	887.020	830.701	56.319
Beheerbijdrage provincie	-253.624	-253.624	0
BVO (netto)	633.396	577.077	56.319
Regie	963.905	970.621	-6.716
Overig	17.983	50.596	-32.613
TOTAAL	**17.877.652**	**17.423.239**	**454.413**

Toelichting

In 2019 is er circa € 455k minder besteed dan in de gewijzigde begroting 2019 voorzien. Deze onderschrijding van de begroting is grotendeels toe te wijzen aan het vervoer. De kosten voor het vraagafhankelijk vervoer vielen € 300k lager uit, mede door het invoeren van kilometerplafonds door meerdere gemeenten. Daarentegen waren de kosten voor het routegebonden vervoer wat hoger dan begroot door de realisatie van niet-begrote begeleidingskosten.

De werkelijk hogere klantbijdragen wordt voornamelijk verklaard doordat in de loop van 2019 een eigen bijdrage van de sociaal begeleider wordt gevraagd. Daar is in de gewijzigde begroting 2019 nog geen rekening mee gehouden.

KSG registeraccountants B.V.
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
d.d. 12-6-2020

KSG
accountants & belastingadviseurs

ACCOUNTANTSVERSLAG

2019

regio arnhem nijmegen
VERVOERSORGANISATIE

KSG Registeraccountants B.V.
Stationstraat 4
5953 GX Reuver
Postbus 4785
5953 ZK Reuver
Tel. +31(0)77-4740000
KvK 12063939
www.ksg.nl

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer
Regio Arnhem-Nijmegen
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ ARNHEM
ter attentie van het Algemeen bestuur

Reuver, 12 juni 2020

Betreft: accountantsverslag 2019 Onze ref.: PBO/14723-80-2019

Geachte bestuursleden,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (hierna: BVO DRAN). We zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening van de BVO DRAN over het boekjaar 2019 te verstrekken.

Wij willen u over de volgende belangrijke onderwerpen informeren:
- Onderbouwing voor goedkeurende controleverklaring;
- Belangrijke controlebevindingen en aanbevelingen;
- Kwaliteit beheersorganisatie en interne beheersing;
- Overige formele aspecten en bevindingen.

Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan de directie van de BVO DRAN. In het verlengde van de bestuursvergadering op 25 juni 2020 hebben we het accountantsverslag definitief gemaakt.

We willen benadrukken dat dit accountantsverslag is opgesteld ten behoeve van het Algemeen bestuur van BVO DRAN en mag daarom niet zonder onze toestemming aan derden worden verstrekt. Deze toestemming is niet van toepassing aan publicatie aan deelnemende gemeenten en Provincie Gelderland.

Hoogachtend,

drs. P.J.D. Bosch RA

Extern accountant
KSG Registeraccountants B.V.

Inhoud

1 Conclusie jaarrekeningcontrole 3

2 Controlebevindingen en adviespunten 6

3 Analyse lasten en vermogen BVO DRAN 7

4 Samenvatting kwaliteit beheersorganisatie 8

Bijlage 1 Overige onderwerpen en formele aspecten 10

Bijlage 2a Foutenevaluatie afwijkingen getrouwheid BVO DRAN 12

Bijlage 2b Foutenevaluatie afwijkingen rechtmatigheid BVO DRAN 12

1 Conclusie jaarrekeningcontrole

Reikwijdte

Door middel van de opdrachtbevestiging inzake de accountantscontrole 2019 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2019. De reikwijdte van onze controle is opgenomen in de opdrachtbevestiging. Onze controle is mede ingericht op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).

Gehanteerde toleranties

Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) hebben wij de volgende toleranties gehanteerd:

Goedkeuringstoleranties
- Fouten: 1% van het totaal van de vervoerslasten: €177.000
- Onzekerheden: 3% van het totaal van de vervoerslasten: €531.000

Rapportagetoleranties
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij een rapportagetolerantie voor fouten en onzekerheden op €9.000 gehanteerd (= 5% van de goedkeuringstolerantie van 1%).

Controleverklaring

Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2019 van BVO DRAN afgerond en zullen een goedkeurende controleverklaring op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid verstrekken. De goedkeurende controleverklaring betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft en er rechtmatig gehandeld is. Afwijkingen en/of onzekerheden zijn binnen de gestelde toleranties gebleven. De begrotingsoverschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en worden voldoende gedekt door direct gerelateerde opbrengsten c.q. bijdragen. Deze zijn juist op programmaniveau toegelicht.

Niet gecorrigeerde afwijkingen

In onze controle hebben we geen afwijking groter dan de rapporteringstolerantie van €9.000 onderkend. Onze bevindingen zijn met een vertegenwoordiging van de bedrijfsvoeringsorganisatie besproken.

BBV

Wij hebben vastgesteld dat de jaarrekening over 2019 aan de verslaggevings-voorschriften van het BBV voldoet. De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming

met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Als onderdeel van onze controle en met betrekking tot de jaarrekening hebben wij:

- de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en schattingsposten beoordeeld;
- de juistheid en de volledigheid van de toelichtingen beoordeeld;
- de geschiktheid van het gebruikte normenkader voor rechtmatigheid beoordeeld.

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en het normenkader voor rechtmatigheid bij het opstellen van de jaarrekening 2019 en de totstandkoming van transacties zijn aanvaardbaar. Wij hebben geconstateerd dat de verplichte paragrafen en toelichtingen in de jaarrekening in overeenstemming zijn met de vereisten zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

WNT

Wij hebben geconcludeerd dat de bezoldigingen in de WNT -bijlage over 2019 niet strijdig zijn met de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). De jaarstukken voldoen aan de gestelde publicatie-eisen van de WNT.

Gebeurtenissen na balansdatum

Zowel onder Gebeurtenissen na balansdatum als het jaarverslag heeft BVO DRAN de gevolgen van het COVID-19 (Corona) virus adequaat toegelicht. De toelichting voldoet aan de minimumeisen van het BBV.

Jaarverslag

Als accountant dienen wij ingevolge artikel 213, lid 3 onder d van de Gemeentewet te vermelden of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening. Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden hebben wij geen materiële tegenstrijdigheden, tekortkomingen of inconsistenties te melden op dit gebied. Daarnaast hebben we vastgesteld dat het jaarverslag voldoende transparant naar alle belanghebbenden is. De verplichte paragraaf Bedrijfsvoering geeft voldoende inzicht in de doorgevoerde verbeteringen en externe c.q. interne ontwikkelingen van BVO DRAN. De paragrafen Financiering en Weerstandsvermogen & risicobeheersing geven de financiële positie van BVO DRAN weer.

Taakvelden

Artikel 66 van het BBV bepaalt onder meer dat het overzicht taakvelden dezelfde totaalbedragen moet bevatten als de jaarstukken en dat het verdelingsprincipe waarmee de taakvelden over de programma's zijn verdeeld moeten worden toegelicht.

Wij hebben de bijlage 2: Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld juist met de toelichting in de programmaverantwoording kunnen afstemmen. BVO DRAN heeft het verdelingsprincipe tussen taakvelden en programma's juist conform Regeling vaststelling taakvelden en verstrekking informatie voor derden (gepubliceerd in de Staatscourant op 18 april 2016) toegepast. De taakvelden zijn per programma logisch en naar aard in de programmaverantwoording toegelicht.

Wet Fido

Wij hebben vastgesteld dat BVO DRAN aan de gestelde eisen van toelichting van de Wet Fido (Wet Financiering Decentrale Overheden) voldoet.

2 Controlebevindingen en adviespunten

2.1 Naleving Europese Aanbestedingswet

Naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole hebben wij geen onrechtmatigheden van de Europese aanbestedingswet vastgesteld. Alle geconstateerde afwijkingen over 2018 zijn in 2019 opgeheven.

2.2 Begrotingsoverschrijdingen en -onderschrijdingen

In het kader van begrotingsrechtmatigheid hebben wij alle lastenoverschrijdingen (op taakveldniveau) groter dan €9.000 beoordeeld. Lastenoverschrijdingen zijn onrechtmatig volgens de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV (oktober 2019) en tellen *niet* mee in ons rechtmatigheidsoordeel als controlerend accountant wanneer:

a). de lastenoverschrijdingen binnen het bestaand beleid van het bestuur passen;
b). direct gerelateerde opbrengsten tegenover de lastenoverschrijdingen staan;
c). de lastenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen plaats hebben gevonden.

Wij hebben geen afwijkingen op het gebied van begrotingsrechtmatigheid vastgesteld.

3 Analyse lasten en vermogen BVO DRAN

3.1 Lasten BVO

De werkelijke BVO-lasten liggen voor een bedrag van €56.319 lager dan de begroting over 2019 (6%). De belangrijkste afwijking betreft de incidentele onderschrijding van €61.570 op de aanbestedingskosten voor vervoer en callcenter (nieuwe regiecentrale vanaf najaar 2020).

3.2 Resultaat vervoer

Het gerealiseerde resultaat van het vervoer en overhead bedraagt over 2019 €156.000 exclusief Btw positief (2018 €699.000 inclusief Btw negatief) (zie ook blz. 32: overzicht lasten en baten per taakveld).

Het positieve resultaat van €156.000 is voornamelijk veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- P1 vraagafhankelijk vervoer: €238.573. Het positief resultaat op programma P1 is voldoende verklaard door lagere vervoerslasten begeleide participatie WMO (€139.000) en hogere opbrengsten begeleide participatie WMO (€118.000). Doordat meerdere gemeenten kilometerplafonds hebben ingevoerd is het vervoersvolume vraagafhankelijk vervoer lager uitgevallen dan in de begroting was voorzien. Daarnaast zijn er hogere eigen bijdragen van reizigers ontvangen dan in de gewijzigde begroting 2019 rekening mee is gehouden.
- P2 Routegebonden vervoer: € -/-110.981. De hogere lasten routegebonden vervoer zijn het gevolg van een stijging van het vervoer jeugdhulp 18-. Er is €140.000 (19%) meer besteed dan oorspronkelijk begroot.
- Lagere overheadkosten: €28.000.

3.3 Weerstandsvermogen & financiële positie

Doordat binnen de GR is afgesproken om geen reserves op te bouwen, is de continuïteit afhankelijk van de bijdragen van de partners. De bijdragen zijn voor de komende jaren voldoende gedekt. Dit betekent dat de tekorten en overschotten in de bijdragen van de deelnemende gemeenten ten behoeve van het vervoer en de regie voortduren aangepast worden. Het continuïteitsrisico is dus naar de deelnemende gemeenten verlegd.

4 Samenvatting kwaliteit beheersorganisatie

4.1 Bevindingen interne beheersorganisatie

Mede door de beperkte omvang van de organisatie hebben we de opzet en bestaan van de interne beheersorganisatie van de BVO DRAN nauwelijks in onze jaarrekeningcontrole betrokken. De beheersorganisatie is in 2019 doorontwikkeld. In 2019 heeft de bedrijfsvoeringsorganisatie meerdere beleidsmatige aandachtspunten opgepakt, zoals het opstellen van een normenkader, het inkoop -en aanbestedingsbeleid en het controleprotocol accountantsdiensten.

In 2019 en voorjaar 2020 heeft de Commissie BBV enkele belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsrichtlijnen gepubliceerd. De meest in het oog springende ontwikkelingen zijn de Richtlijn inzake toelichting over de effecten van het COVID-19 (Corona) virus (zie hoofdstuk 1) en de intrede van de rechtmatigheidsverantwoording van gemeenten vanaf 2021.

Hierbij zijn een 2-tal varianten mogelijk:
a. rechtmatigheidsverklaring
b. internal control statement (ICS).

Het belangrijkste onderscheid tussen beide varianten is de verantwoording over de doeltreffendheid en doelmatigheid van processen bij de variant ICS. Tot op heden heeft de BVO DRAN nog geen formeel standpunt ingenomen welke soort rechtmatigheidsverantwoording de organisatie vanaf 2021 in de jaarrekening zal verantwoorden.

Op dit moment heeft de Commissie BBV slechts een voorbeeldtekst gepubliceerd. In de loop van 2020 zal de Kadernota Rechtmatigheid op dit onderdeel aangepast worden. Niettemin is het van belang de financiële beleidsgremia van de BVO DRAN tijdig op het ingenomen standpunt van het soort rechtmatigheidsverantwoording te laten aansluiten.

Gedurende onze controle hebben wij vastgesteld dat de BVO DRAN met haar interne controle en beheersing op de goede weg is, maar nog niet op het gewenste formele kwaliteitsniveau voor het verstrekken van de rechtmatigheidsverantwoording vanaf het jaar 2021 is. Wij bevelen de organisatie aan de interne controles te formaliseren.
De uit te voeren rechtmatigheidscontroles en inbedding in de planning & control-cyclus ervan zijn belangrijke pijlers voor optimalisatie van de controlefunctie van een bedrijfsvoeringsorganisatie.

4.2 Bevindingen automatiseringsomgeving

Vanuit wet- en regelgeving is het vereist dat wij over de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking rapporteren. Ten behoeve van de interne organisatie kunnen we berichten dat wij geen significante tekortkomingen op het gebied van betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking bij DVG en De Connectie hebben gerapporteerd.

Op het gebied van informatiebeveiliging is de BVO DRAN in belangrijke mate afhankelijk van de IT -dienstverlening van De Connectie. Uit navraag voldoet de organisatie van De Connectie aan de minimumeisen van de BIG -standaarden, maar vindt nog geen onafhankelijke toetsing hierop plaats met als output een ISAE type 1 of 2 rapport.

We bevelen de BVO DRAN aan te bewaken dat De Connectie periodiek over het functioneren van de IT-dienstverlening, waaronder informatiebeveiliging, rapporteert. De BVO DRAN en andere gebruikers hebben hierin een faciliterende rol.

Bijlage 1 Overige onderwerpen en formele aspecten

Geen indicaties van fraude

De verantwoordelijkheid voor de jaarrekening berust bij het Algemeen Bestuur. Uit dien hoofde is het Algemeen Bestuur verantwoordelijk voor het beschermen van het vermogen van de gemeente, het voeren van een afdoende financiële administratie en het in stand houden van een geschikt systeem van interne beheersing (waaronder procedures voor het waarborgen van de betrouwbaarheid en continuïteit van geautomatiseerde systemen en het voorkomen en opsporen van fraude, overige onregelmatigheden en fouten en niet-naleving van wet- of regelgeving). Wij hebben onze controle zodanig ingericht dat wij een redelijke mate van zekerheid verkrijgen dat de jaarrekening in haar geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat die het gevolg zijn van fraude of fouten.

Niet -financiële rechtmatigheid

Een belangrijk onderdeel van de controle op rechtmatigheid betreft onder andere het beoordelen van indicaties of signalen van een verhoogd risico op het gebied van juridische rechtmatigheid (niet -financiële rechtmatigheid: het niet voldoen van beheershandelingen aan gemeentelijke -, nationale en Europese wet- en regelgeving). Gedurende de jaarrekeningcontrole hebben we geen tekortkomingen geconstateerd. (*zie Bijlage 2b. Foutenevaluatie afwijkingen rechtmatigheid BVO DRAN*).

Onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) opgenomen in de 'Nadere voorschriften inzake onafhankelijkheid van de openbaar accountant'. Deze voorschriften vormen een belangrijk onderdeel van het normenkader waaraan accountants moeten voldoen. De naleving hiervan is binnen de organisatie van KSG ingebed. Op basis van dit normenkader concluderen wij dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de BVO DRAN in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke bepalingen en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat er geen schendingen van de onafhankelijkheidsvoorschriften hebben plaatsgevonden. Ons zijn geen relaties bekend tussen KSG en haar zuster- en/of moedermaatschappijen of haar aandeelhouders en/of werknemers en uw organisatie, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed op onze onafhankelijkheid kunnen zijn.

In dit verband merken wij op dat wij slechts assurance-diensten hebben uitgevoerd. Hierdoor is onze onafhankelijkheid voldoende gewaarborgd voor het uitvoeren van onze controlewerkzaamheden.

In het kader van verscherpte richtlijnen vanuit het programma 'In het publiek belang' van de NBA dienen wij de bestede uren van onze controlewerkzaamheden aan u te rapporteren. Voor uw inzicht verstrekken we onderstaand een opgave van de

tijdsbesteding van onze controlewerkzaamheden per fase van het controleproces (incl. een schatting van nog te besteden uren voor de afronding van de jaarrekeningcontrole):

Urenbesteding fase	**uren**	
Planning/ interim	30,00	21%
Balanscontrole	104,75	57%
Afronding	8,00	22%
Totaal:	**142,75**	**100%**

De bestede uren overschrijden niet onze planning die de basis heeft gevormd voor de met u gemaakte prijsafspraken.

Overige aandachtsgebieden

Hieromtrent berichten wij u als volgt:

- ✓ De BVO DRAN heeft gedurende het boekjaar 2019 geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke waarderingsgrondslagen en verslaggeving;
- ✓ Belangrijke ongebruikelijke transacties en controversiële of noodsituaties hebben zich in het boekjaar 2019 niet voorgedaan;
- ✓ We hebben geen gebeurtenissen na balansdatum onderkend die een materiële impact op de jaarrekening van 2019 hebben;
- ✓ Er zijn geen meningsverschillen met de organisatie of Algemeen Bestuur geweest. Bij de uitvoering van de opdracht heeft de ambtelijke organisatie ons volledige medewerking verleend en hebben wij toegang tot de benodigde informatie gehad;
- ✓ Er hebben zich geen omstandigheden voorgedaan die de uitvoering van onze controle in belangrijke mate hebben bemoeilijkt. De medewerkers van de BVO DRAN hebben volledige medewerking verleend;
- ✓ Sinds 1 januari 2019 gelden voor ons Nadere voorschriften NOCLAR (NOn-Compliance with Laws and Regulation), hierna NV NOCLAR. Hierin staat dat wij moeten handelen ingeval van niet-naleving van wet- en regelgeving door de BVO DRAN. In voorkomend geval moeten wij mogelijk een relevante niet-naleving onmiddellijk melden aan een bevoegde instantie. Voor meer informatie over de NV NOCLAR verwijzen we u graag naar de website van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (https://nba.nl). Gedurende de uitvoering van de controle hebben we geen relevante niet-naleving van wet- en regelgeving geconstateerd.

Bijlage 2a Foutenevaluatie afwijkingen getrouwheid BVO DRAN

Nr.	Toelichting afwijking	Fouten (in €)	Onzekerheden (in €)	Toelichting fout/onzekerheid
Totaal		-	-	

Bijlage 2b Foutenevaluatie afwijkingen rechtmatigheid BVO DRAN

Nr.	Toelichting afwijking	Fouten (in €)	Onzekerheden (in €)	Toelichting fout/onzekerheid
Totaal		-	-	

KSG Registeraccountants B.V.
Stationstraat 4
5953 GX Reuver
Postbus 4785
5953 ZK Reuver
Tel. +31(0)77-4740000
KvK 12063939
www.ksg.nl

Bedrijfsvoeringsorganisatie Regio
Arnhem-Nijmegen
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ ARNHEM
Ter attentie van het Algemeen bestuur

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het Algemeen bestuur van Bedrijfsvoeringsorganisatie Regio Arnhem-Nijmegen

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2019 van Bedrijfsvoeringsorganisatie Regio Arnhem-Nijmegen te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Regio Arnhem-Nijmegen op 31 december 2019 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving.

De jaarrekening bestaat uit:
- het overzicht van baten en lasten over 2019;
- de balans per 31 december 2019;
- de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen; en
- de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

INAA GROUP
KSG Registeraccountants B.V. te Reuver is onderdeel van Killaars Steeghs Groep, een associatie van besloten vennootschappen. Op alle transacties zijn, met uitsluiting van andere voorwaarden, toepasselijk de bij de Kamer van Koophandel te Utrecht onder nummer 40481496 gedeponeerde Algemene Voorwaarden (SRA-Accountantskantoren), waarvan u op verzoek kosteloos een exemplaar wordt toegezonden. Door ons wordt geen aansprakelijkheid aanvaard, behoudens voorzover de door ons verplicht afgesloten beroepsaansprakelijkheidsverzekering in voorkomend geval aanspraak op een uitkering geeft.

Wij zijn onafhankelijk van Bedrijfsvoeringsorganisatie Regio Arnhem-Nijmegen zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisatie (Wta) de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van de impact van COVID-19
Zoals vermeld in het onderdeel Gebeurtenissen na balansdatum en in de toelichting op pagina 14 van de jaarrekening, wordt de organisatie door COVID-19 geraakt hetgeen leidt tot bepaalde onzekerheden voor de toekomstige financiële positie en prestaties van de organisatie. Onzekerheden in verband met de mogelijke effecten van COVID-19 zijn relevant voor het begrip van onze controle van de jaarrekening. In alle controles worden de redelijkheid van de door organisaties gemaakte schattingen, de daarmee verband houdende toelichtingen en de geschiktheid van het hanteren van de continuïteitsveronderstelling in financiële overzichten geëvalueerd en kritisch bevraagd. De geschiktheid van het hanteren van de continuïteitsveronderstelling hangt af van de beoordeling van de toekomstige economische omgeving en de toekomstige vooruitzichten en prestaties van de organisatie. De COVID-19-pandemie stelt de mensheid en de economie wereldwijd voor een ongekende uitdaging. De gevolgen hiervan zijn op de datum van deze controleverklaring onderhevig aan een belangrijke mate van onzekerheid. Wij hebben de situatie en de onzekerheden zoals beschreven in de eerdergenoemde toelichting geëvalueerd en beschouwen de toelichting als toereikend. Echter, een controle kan niet de onbekende factoren, of alle mogelijke toekomstige implicaties voor een entiteit voorspellen en dit is in het bijzonder het geval met COVID-19. Deze situatie doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit
Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel voor fouten en onzekerheden gebaseerd op respectievelijk 1% van de lasten en 3% van de lasten. Dit geldt zowel voor getrouwheid als rechtmatigheid. De materialiteit voor fouten betreft derhalve €177.000 en voor onzekerheden €531.000.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2019. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag;
- paragrafen conform art. 26 het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV);
- programmaverantwoording 2019.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in titel IV van e Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Regio Arnhem-Nijmegen is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk

voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten en fraude.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een ontroleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en laste alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Reuver, 12 juni 2020

KSG Registeraccountants B.V.

drs. P.J.D. Bosch RA

MEMO

regio arnhem nijmegen VERVOERSORGANISATIE

Aan: Aan de gemeenteraden AVAN gemeenten via de Colleges van B&W

Onderwerp: Financiële gegevens BVO DRAN 2020

Datum: 16 maart 2021

Afzender: BVO DRAN

Hierbij ontvangt u de financiële gegevens over het boekjaar 2020 van de BVO DRAN.

In artikel 34b van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is opgenomen dat het bestuur van de BVO DRAN de voorlopige jaarrekening 2020 uiterlijk 14 april 2021 aan de raden van de deelnemende gemeenten verstrekt. Deze verplichting is ook in artikel 20 van de Regeling BVO DRAN opgenomen. In dat artikel staat tevens expliciet aangegeven dat de voorlopige jaarrekening op dat moment al voorzien moet zijn van een accountantsverslag.

De genoemde deadline van 14 april is, net zoals voorgaande jaren praktisch niet haalbaar. Redenen hiervoor zijn:

- Voor behandeling van de voorlopige jaarrekening in het AB van 25 maart 2021 zou deze uiterlijk 25 februari 2021 aangeboden moeten worden aan het voorbereidend ambtelijk overleg (VAO);
- Overeenkomstig bestekseisen dienen vervoerders uiterlijk 28 februari 2021 een verantwoording vervoerskosten 2020 en controleverklaring van een accountant aan de vervoersorganisatie aan te leveren;
- Grotendeels volgtijdelijk hierop de accountantswerkzaamheden ten behoeve van de BVO DRAN kunnen worden verricht.

In het AB van de BVO DRAN d.d. 4 februari jl. is besloten om u, in het kader van uw controlerende taak, uiterlijk 14 april 2021 alvast de financiële gegevens 2020 te verstrekken die als basis dienen voor de jaarrekening 2020 en de nog plaats te vinden accountantscontrole. Bespreking en besluitvorming van de jaarrekening 2020 staat gepland voor het AB van 8 juli 2021 waarna jaarrekening, accountantsverklaring en accountantsverslag aan de raden van de deelnemende gemeenten wordt toegezonden.

Afrekening 2020 (CONCEPT)

> alle bedragen zijn excl. Btw, m.u.v. klantbijdragen (incl. Btw)

	Vervoer				BVO				Regie/Callcenter			
	Voorschot	Realisatie	Covid-19	Resultaat	Voorschot	Realisatie	Covid-19	Resultaat	Voorschot	Realisatie	Covid-19	Resultaat
Gemeenten												
Arnhem	5.567.654	3.180.318	1.186.851	1.200.484	143.279	82.937	905	59.437	220.929	184.812	2.456	33.662
Berg en Dal	884.726	552.774	164.828	167.124	35.561	22.225	200	13.136	37.929	34.043	401	3.485
Beuningen	409.348	292.297	60.353	56.698	27.690	17.788	148	9.753	22.632	21.612	277	743
Doesburg	490.615	342.639	62.597	85.379	14.963	10.615	65	4.282	8.831	11.044	66	-2.279
Druten	637.603	401.804	155.708	80.091	21.449	14.270	108	7.071	27.050	22.562	193	4.295
Duiven	730.080	404.813	138.175	187.093	27.374	17.610	146	9.618	25.042	22.257	229	2.557
Heumen	340.368	210.799	65.183	64.385	19.479	13.160	95	6.224	17.707	15.616	161	1.930
Lingewaard	1.388.865	874.958	241.755	272.152	45.785	27.987	267	17.531	52.711	44.548	614	7.549
Montferland	403.634	273.077	90.428	40.130	36.334	22.661	205	13.468	32.692	29.696	408	2.588
Mook en Middelaar	179.813	107.242	56.187	16.384	11.832	4.955	45	6.832	12.812	10.464	61	2.286
Nijmegen	1.688.601	1.109.345	249.664	329.593	159.748	92.219	1.013	66.516	109.300	109.266	1.768	-1.735
Overbetuwe	1.164.329	890.799	172.239	101.291	46.760	28.537	273	17.950	37.342	34.902	482	1.957
Renkum	735.945	424.815	168.097	143.032	32.562	20.535	180	11.847	46.561	43.577	615	2.370
Rheden	1.640.897	1.052.296	333.409	255.192	43.282	26.577	250	16.455	56.735	47.422	553	8.761
Rozendaal	5.824	1.575	3.456	793	5.000	4.991	9	0	3.905	4.970	4	-1.069
Westervoort	619.023	374.962	95.595	148.466	18.206	12.443	86	5.677	21.607	19.678	194	1.736
Wijchen	527.627	364.267	83.668	79.692	40.925	25.248	235	15.442	24.526	21.341	264	2.921
Zevenaar	1.660.664	1.007.457	279.008	374.198	43.173	26.515	250	16.408	44.673	43.113	519	1.040
Subtotaal	**19.075.616**	**11.866.237**	**3.607.202**	**3.602.176**	**773.402**	**471.273**	**4.481**	**297.648**	**802.985**	**720.924**	**9.266**	**72.796**
Provincie Gelderland												
OV-vangnet	395.420	325.205	70.216	0	0	0	0	0	59.188	58.454	734	0
Wmo subsidie	1.940.456	1.940.456	0	0	261.233	261.233	0	0	0	0	0	0
Subtotaal	**2.335.876**	**2.265.661**	**70.216**	**0**	**261.233**	**261.233**	**0**	**0**	**59.188**	**58.454**	**734**	**0**
TOTAAL	**21.411.492**	**14.131.898**	**3.677.418**	**3.602.176**	**1.034.635**	**732.506**	**4.481**	**297.648**	**862.173**	**779.378**	**10.000**	**72.796**

	Overig				Totaal				Afrekening		
	Voorschot	Realisatie	Covid-19	Resultaat	Voorschot	Realisatie	Covid-19	Resultaat	Tussentijds	Btw	Eind
Gemeenten											
Arnhem	0	3.993	0	-3.993	5.931.862	3.452.060	1.190.212	1.289.589	433.346	-50.635	906.878
Berg en Dal	0	1.211	0	-1.211	958.215	610.252	165.429	182.534	82.063	-7.760	108.231
Beuningen	0	698	0	-698	459.670	332.396	60.779	66.495	22.926	-5.018	48.587
Doesburg	0	162	0	-162	514.409	364.461	62.728	87.221	42.010	-753	45.964
Druten	0	733	0	-733	686.103	439.369	156.009	90.724	46.050	-5.940	50.613
Duiven	0	494	0	-494	782.497	445.174	138.550	198.773	73.272	-4.186	129.688
Heumen	0	513	0	-513	377.554	240.089	65.440	72.025	35.182	-2.564	39.407
Lingewaard	0	1.510	0	-1.510	1.487.361	949.003	242.636	295.722	42.939	-10.766	263.550
Montferland	0	888	0	-888	472.660	326.322	91.041	55.298	3.114	-8.312	60.496
Mook en Middelaar	0	155	0	-155	204.457	122.816	56.293	25.348	12.713	-2.131	14.766
Nijmegen	0	5.295	0	-5.295	1.957.649	1.316.125	252.444	389.080	51.713	-23.735	361.102
Overbetuwe	0	860	0	-860	1.248.431	955.098	172.994	120.338	40.712	-7.844	87.470
Renkum	0	1.182	0	-1.182	815.069	490.109	168.892	156.067	23.821	-11.131	143.378
Rheden	0	1.111	0	-1.111	1.740.914	1.127.405	334.212	279.296	102.158	-11.427	188.566
Rozendaal	0	2	0	-2	14.729	11.538	3.470	-279	530	-77	-732
Westervoort	0	273	0	-273	658.837	407.356	95.875	155.605	52.968	-2.986	105.624
Wijchen	0	1.113	0	-1.113	593.078	411.970	84.167	96.942	16.856	-7.342	87.428
Zevenaar	0	1.155	0	-1.155	1.748.510	1.078.240	279.777	390.493	159.234	-8.266	239.525
Subtotaal	**0**	**21.348**	**0**	**-21.348**	**20.652.003**	**13.079.782**	**3.620.949**	**3.951.272**	**1.241.604**	**-170.872**	**2.880.540**
Provincie Gelderland											
OV-vangnet	0	0	0	0	454.609	383.659	70.950	0	0	0	0
Wmo subsidie	0	0	0	0	2.201.689	2.201.689	0	0	0	0	0
Subtotaal	**0**	**0**	**0**	**0**	**2.656.298**	**2.585.348**	**70.950**	**0**	**0**	**0**	**0**
TOTAAL	**0**	**21.348**	**0**	**-21.348**	**23.308.301**	**15.665.130**	**3.691.899**	**3.951.272**	**1.241.604**	**-170.872**	**2.880.540**

Aan het bestuur van de BVO
Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen
……..

Datum	: PM
Zaaknummer	: 572512
Contactpersoon	: Esther Vaessen
Telefoonnummer	: 026 3775150

Onderwerp: Reactie op begroting BVO-DRAN 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021)

Geacht bestuur,

Naar aanleiding van uw brief van 26 maart 2021 delen we u mee dat uw ontwerpbegroting 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 2021) is behandeld in de raadsvergadering van …… 2021.

De raad van de gemeente Arnhem heeft kennisgenomen van uw ontwerpbegroting 2022-2025 (inclusief gewijzigde begroting 202) en is positief gestemd over manier waarop de begroting is opgesteld en het steeds betere inzicht dat gegeven wordt ten aanzien van de ontwikkeling van de kosten, ondanks de moeilijke COVID-19 omstandigheden. Ten aanzien van de ontwerpbegroting heeft de raad van de gemeente Arnhem dan ook besloten geen zienswijze in te dienen.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de loco-secretaris, de burgemeester,

Bijlage: raadsbesluit van …….. 2021

Balans per 31-12-2020 (concept)

ACTIVA	31-12-2020	31-12-2019
Vaste activa	0	0
Totaal vaste activa	**0**	**0**
Vlottende activa		
Vorderingen met een looptijd < 1 jaar		
Debiteuren openbare lichamen	3.114.656	1.890.945
Debiteuren overig	3.155	1.953
	3.117.811	1.892.898
Liquide middelen		
Rekening-courant BNG	9.257.310	5.617.612
Overlopende activa		
Nog te ontvangen bedragen		
Wmo subsidie provincie	440.338	427.512
OV-vangnet provincie	119.341	74.659
Subsidie marktonderzoek	8.829	0
Vervoerskosten	20.052	0
Overige kosten	343	3.117
Nog te verdelen bedragen		
Overige vervoerskosten	34.524	9.141
Overige bedragen		
Vooruitbetaalde bedragen	2.319	0
Omzetbelasting suppletie 2016-2018	0	544.397
Omzetbelasting 2019	0	99.801
	625.746	1.158.627
Totaal vlottende activa	**13.000.867**	**8.669.137**
TOTAAL ACTIVA	**13.000.867**	**8.669.137**

PASSIVA	31-12-2020	31-12-2019
Vaste passiva	0	0
Totaal vaste passiva	**0**	**0**
Vlottende passiva		
Schulden met een looptijd < 1 jaar		
Crediteuren	582.546	166.830
Liquide middelen		
Betalingen onderweg	83.254	0
Overlopende passiva		
Nog te betalen bedragen		
Bijdrage gemeenten 2019	0	155.854
Bijdrage gemeenten 2020	2.880.540	0
Vervoerskosten	2.993.153	1.469.459
Overige kosten	22.191	29.767
Nog te verdelen bedragen		
Omzetbelasting suppletie 2016-2018	0	544.397
Omzetbelasting 2018	0	170.861
Omzetbelasting 2020	400.812	0
Overige bedragen		
Vooruitgefactureerde bijdrage gemeenten	6.038.371	4.335.301
Vooruitontvangen Wmo subsidie provincie	0	1.761.351
Vooruitontvangen subsidie Marktonderzoek	0	35.317
	12.335.067	8.502.307
Totaal vlottende passiva	**13.000.867**	**8.669.137**
TOTAAL PASSIVA	**13.000.867**	**8.669.137**

Memo

Datum : Donderdag 10 juni 2021

Aan : Raadsleden en fractievolgers gemeenteraad Arnhem

Van : Wethouder van der Zee

Betreft : Uitleg toename kosten doelgroepenvervoer 2022-2025

Op 9 juni 2021 heeft in uw raad de behandeling van de MJBP BVO DRAN 2022-2025 plaatsgevonden. Tijdens deze behandeling heeft de heer Venhoek van D66 gevraagd om een toelichting op de verschillen in percentuele stijging van de kosten doelgroepenvervoer tussen de diverse gemeenten in de regio. Er zou sprake zijn van een onevenredige groei in Arnhem ten opzichte van onze omringende gemeenten.

Middels deze memo geven wij uitleg over de stijging van de kosten afgezet tegen de stijging van de kosten in andere gemeenten. Tevens voegen we in bijlage 1 een overzicht toe waarin u van alle gemeenten in onze regio de stijging per vervoersdienst over de periode 2022-2025 in kunt zien. Hieruit blijkt dat er onderlinge verschillen zijn, echter over het algemeen zijn deze niet groot.

Percentuele verschillen in stijging kosten doelgroepenvervoer

De verschillen in de onderlinge percentages ontstaan doordat gemeenten de mogelijkheid hebben om, naar aanleiding van de kaderbrief of middels het indienen van zienswijze, af te wijken van de door de BVO DRAN voorgestelde volumestijgingen en voorgestelde bedragen. De wijzigingen die betrekking hebben op de vast te stellen MJPB, worden hierin opgenomen (zie bijlage 2).
De BVO DRAN respecteert deze wijzigingen en voert deze door in de definitieve MJPB. Deze ligt tevens ten grondslag aan de primitieve MJPB van het jaar daarop. Met andere woorden, elke eerder doorgevoerde wijziging heeft effect op de jaren erna. Hierdoor kan een exponentieel effect optreden in de begrote kosten tussen de gemeenten onderling.

Overigens, de gemeente Arnhem ligt procentueel in lijn met de gemeenten die dezelfde systematiek van volumepercentage gevolgd hebben. Gezien onder andere de vergrijzing is er reden om rekening te houden met het volumepercentage zoals BVO DRAN voorstelt. Op basis van realisatiecijfers zijn deze percentages vastgesteld en zijn er geen forse redenen om aan te nemen dat deze percentages fors zullen afwijken.

Bijlage:

1. Percentuele stijging kosten doelgroepenvervoer per vervoersdienst 2022-2025
2. Toelichting voorgenomen wijzigingen per gemeente in MJPB BVO DRAN 2022-2025

OVERZICHT PERCENTUELE STIJGING DOELGROEPENVERVOER 2022-2025

Stijging kosten Vraagafhankelijk Vervoer

	2022	2025	Stijgingspercentage
Arnhem	2.324.567	4.320.411	86
Berg en Dal	331.615	629.626	90
Beuningen	192.609	367.366	91
Doesburg	74.901	137.334	83
Druten	307.720	563.496	83
Duiven	235.102	433.547	84
Heumen	140.158	264.206	89
Lingewaard	737.046	1.254.897	70
Montferland	428.322	777.853	82
Mook en Middelaar	79.755	155.560	95
Nijmegen	1.106.914	2.093.401	89
Overbetuwe	483.212	610.756	26
Renkum	492.697	657.878	34
Rheden	532.547	679.682	28
Rozendaal	7.808	18.967	143
Westervoort	160.539	305.699	90
Wijchen	252.168	474.916	88
Zevenaar	490.485	486.991	-1

Stijging kosten Overhead

	2022	2025	Stijgingspercentage
Arnhem	190.874	221.392	16
Berg en Dal	45.802	52.461	15
Beuningen	35.410	40.359	14
Doesburg	18.237	20.363	12
Druten	27.152	30.744	13
Duiven	34.769	39.613	14
Heumen	24.458	27.607	13
Lingewaard	59.412	68.310	15
Montferland	45.041	51.728	15
Mook en Middelaar	14.342	15.827	10
Nijmegen	211.232	245.096	16
Overbetuwe	60.657	69.759	15
Renkum	41.728	47.716	14
Rheden	56.108	64.462	15
Rozendaal	5.243	5.232	0
Westervoort	22.662	25.514	13
Wijchen	52.973	60.812	15
Zevenaar	55.931	64.255	15

Stijging kosten Route Vervoer

	2022	2025	Stijgingspercentage
Arnhem	3.810.764	4.680.371	23
Berg en Dal	491.120	605.926	23
Beuningen	434.730	493.262	13
Doesburg	486.063	617.890	27
Druten	286.701	353.448	23
Duiven	494.984	625.081	26
Heumen	200.140	249.987	25
Lingewaard	1.298.202	1.638.027	26
Montferland	0	0	0
Mook en Middelaar	109.986	135.116	23
Nijmegen	1.548.981	1.918.798	24
Overbetuwe	1.637.554	2.011.704	23
Renkum	379.320	409.840	8
Rheden	1.239.900	1.315.792	6
Rozendaal	31.578	38.793	23
Westervoort	540.195	688.780	28
Wijchen	593.470	731.515	23
Zevenaar	1.107.472	1.355.581	22

Stijging totale kosten Doelgroepenvervoer

	2022	2025	Stijgingspercentage
Arnhem	6.326.205	9.222.174	46
Berg en Dal	868.537	1.288.013	48
Beuningen	662.749	900.987	36
Doesburg	579.201	775.587	34
Druten	621.573	947.688	52
Duiven	764.855	1.098.241	44
Heumen	364.756	541.800	49
Lingewaard	2.094.660	2.961.234	41
Montferland	473.363	829.581	75
Mook en Middelaar	204.083	306.503	50
Nijmegen	2.867.127	4.257.295	48
Overbetuwe	2.181.423	2.692.219	23
Renkum	913.745	1.115.434	22
Rheden	1.828.555	2.059.936	13
Rozendaal	44.629	62.992	41
Westervoort	723.396	1.019.993	41
Wijchen	898.611	1.267.243	41
Zevenaar	1.653.888	1.906.827	15

1.4. Afwijkende uitgangspunten gemeenten

Op verzoek van een gemeente kan worden afgeweken van de algemene uitgangspunten voor het opstellen van de meerjarige begroting. Dit verzoek gaat gepaard met een (financiële) onderbouwing ten behoeve van toekomstige analyses.

Ten behoeve van het opstellen van de MJPB 2021-2024 zijn door meerdere gemeenten afwijkende uitgangspunten aangegeven. Deze gewijzigde uitgangspunten zijn in deze ontwerp MJPB wederom verwerkt. Nieuw aangedragen afwijkende uitgangspunten voor het opstellen van de ontwerp MJPB 2022-2025 worden in deze paragraaf toegelicht.

Gemeente Arnhem
Op basis van een gemeentelijke analyse van het jeugdwet vervoer van de gemeente Arnhem is door de gemeente geconcludeerd dat een jaarlijkse toename met +15% een te hoge aanname is. Op basis van deze constatering heeft de gemeente Arnhem aangegeven een jaarlijkse toename van het jeugdwet vervoer van +5% op te nemen in de ontwerp MJPB.

Daarnaast heeft de gemeente Arnhem aangegeven dat begeleiding vanuit de vervoerder vanaf 2021 bij het vervoer dagbesteding niet meer plaats kan vinden. Dit is vanaf 2021 structureel in de ontwerp MJPB verwerkt.

Gemeente Duiven
De gemeente Duiven heeft aangegeven dat begeleiding vanuit de vervoerder vanaf 2021 bij het leerlingenvervoer structureel afgeschaald kan worden. Op verzoek van de gemeente is het budget begeleiding leerlingenvervoer vanaf 2021 structureel met circa 60% naar beneden bijgesteld.

Gemeente Lingewaard
De gemeente Lingewaard voert vanaf 2021 een kilometerbeperking in voor het vraagafhankelijk vervoer. De gemeente heeft berekend dat dit vanaf 2021 een structurele besparing oplevert van € 40.000 per jaar en dit als zodanig op te nemen in de ontwerp MJPB.

Gemeente Overbetuwe
Door een tweetal beleidsontwikkelingen rondom vervoer naar jeugdhulplocaties wordt vanaf 2021 geen groei verwacht van het aantal deelnemers jeugdwet vervoer in de gemeente Overbetuwe. De gemeente Overbetuwe heeft daardoor aangegeven vanaf 2021 de jaarlijkse toename van het jeugdwet vervoer in de ontwerp MJPB bij te stellen van 15% naar 5%.

De gemeente Overbetuwe verwacht in 2021 een verdere terugname te zien in het vraagafhankelijk vervoer door het versterken en benutten van vrijwilligersvervoersdiensten. De gemeente Overbetuwe heeft daardoor aangegeven vanaf 2022 de jaarlijkse toename van het vraagfafhankelijk vervoer in de ontwerp MJPB bij te stellen van 5% naar 0%.

Gemeente Rheden
Tot en met 2020 werden de kosten leerlingenvervoer van de gemeente Rozendaal toegerekend aan de gemeente Rheden. Dit is in het verleden met goedkeuring van beide gemeenten systeemtechnisch als zodanig ingericht. Onderlinge verrekening vond buiten het zicht van de BVO DRAN plaats.

Vanaf januari 2021 zijn deze reizigers binnen de BVO DRAN wel gekoppeld aan de gemeente Rozendaal zodat toerekening bij de BVO DRAN al plaats kan vinden aan de juiste gemeente. Door de BVO DRAN is bepaald dat de totale kosten in 2020 van deze reizigers circa € 25.000 betrof. Deze correctie is vanaf 2021 verwerkt in de begroting leerlingenvervoer van de gemeente Rheden.

Gemeente Rozendaal
Vanaf januari 2021 zijn de reizigers leerlingenvervoer uit de gemeente Rozendaal binnen de BVO DRAN systeemtechnisch gekoppeld aan betreffende gemeente. Tot en met 2020 werden de kosten leerlingenvervoer van de gemeente Rozendaal toegerekend aan de gemeente Rheden. Dit is in het verleden met goedkeuring van beide gemeenten systeemtechnisch als zodanig ingericht. Onderlinge verrekening vond buiten het zicht van de BVO DRAN plaats.

Door de BVO DRAN is bepaald dat de totale kosten in 2020 van deze reizigers (4 personen) circa € 25.000 betrof. Op verzoek van de gemeente Rozendaal is in 2021 € 25.000 budget leerlingenvervoer in de ontwerp MJPB verwerkt. Gezien het kleine aantal deelnemers kan de toevoeging van één deelnemer al zorgen voor een grote procentuele overschrijding. De gemeente Rozendaal is op deze constatering gewezen.

Gemeente Westervoort
De gemeente Westervoort heeft aangegeven dat begeleiding vanuit de vervoerder vanaf 2021 bij het leerlingenvervoer structureel afgeschaald kan worden. Op verzoek van de gemeente is het budget begeleiding leerlingenvervoer vanaf 2021 structureel met circa 60% naar beneden bijgesteld.

Gemeente Zevenaar
Op basis van een gemeentelijke analyse van het vraagafhankelijk en routegebonden vervoer van de gemeente Zevenaar is door de gemeente geconcludeerd dat de bedragen in de MJPB 2021-2024 voor het vraagafhankelijk vervoer en leerlingenvervoer naar beneden bijgesteld kunnen worden. Door maatregelen te treffen die zorgen voor betere kostenbeheersing wordt afname van kosten voorzien.

De gemeente Zevenaar heeft verzocht om het bedrag in 2021 vraagafhankelijk vervoer uit de MJPB 2021-2024 met € 116.000 naar beneden bij te stellen. Voor de jaren vanaf 2022 wordt een jaarlijkse correctie van € 230.000 gevraagd. Voor het leerlingenvervoer wordt in 2021 een bijstelling naar beneden gevraagd van € 57.000, voor de jaren vanaf 2022 is dit een jaarlijks bedrag van € 140.000. Alle verzoeken zijn in de ontwerp MJPB verwerkt.

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 16 juni 2021

Zaaknummer 552055

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 maart 2021, nummer: 552055;

B E S L U I T:

1. De nota reserves en voorzieningen gemeente Arnhem vast te stellen.
2. De nota investeren, waarderen en afschrijven gemeente Arnhem vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 16 juni 2021

Zaaknummer 552057

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

Overwegende dat
- wijziging van de verordening noodzakelijk is om de verordening aan te laten sluiten bij de geactualiseerde nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven;
- met de wijziging van de verordening deze tevens beter aansluit bij de terminologie zoals die in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gehanteerd wordt;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 maart 2021, nummer: 552057;

gelet op artikel 212 van de Gemeentewet;

gezien het amendement "Bestedingsplannen bestemmingsreserves" (21A19);

B E S L U I T:

I. **Wijzigingen**
De verordening financieel beleid en beheer als volgt te wijzigen:

Was (artikel 1, begrippen q en r):
q. gebonden reserve: een reserve ter dekking van structurele lasten in de begroting (bijvoorbeeld kapitaallasten) of ter dekking van een specifiek risico;
r. ongebonden reserve: een reserve die ingesteld is om als buffer te dienen voor schommelingen in budgetten of projecten en waaraan een specifiek beleidsdoel ten grondslag ligt.

Wordt (artikel 1, begrippen q en r):
q. algemene reserve: een permanente reserve die dient als buffer voor het opvangen van exploitatietekorten en onvoorziene risico's, of voor het uitvoeren van beleid.
r. bestemmingsreserve: een reserve met een tijdelijk karakter, waar de raad een specifiek doel aan heeft verbonden.

Was (artikel 12, lid 2 en 5):
2. Onder activa met een meerjarig maatschappelijk nut, zoals genoemd in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, worden verstaan:
- bruggen en viaducten
- verkeersinfrastructuur, -voorzieningen en - regelingen
- parkeermaatregelen
- openbare verlichting
- lage kade
- invalidetoiletten
- inrichting openbare ruimte

5. De materiële vaste activa met economisch nut en de investeringen in de openbare ruimte worden afgeschreven rekening houdend met actuele regelgeving en overigens overeenkomstig de normen gangbaar in het maatschappelijke verkeer.

Wordt (artikel 12, lid 2 en 5):
Lid 2 en 5 van artikel 12 komen te vervallen. Het onderscheid tussen activa met een economisch nut en activa een maatschappelijk nut in de openbare ruimte is conform het BBV enkel nog van belang voor de presentatie op de balans.
Voor het activerings- en afschrijvingsbeleid geldt dat beide categorieën activa hetzelfde dienen te worden behandeld.
Dit gebeurt in de Arnhemse praktijk ook al; het onderscheid benoemen in de verordening schept onduidelijkheid.
Bij het komen te vervallen van lid 2 en lid 5 wordt de nummering van artikel 12 gecorrigeerd.

Was (artikel 14, lid 1, 2 en 4):
1. Met inachtneming van de voorschriften in het Besluit verantwoording en begroting provincies en gemeenten worden reserves door de raad gedefinieerd.
2. Reserves worden ingesteld bij expliciet raadsbesluit. Lopend het jaar kunnen worden ingesteld:
a. bestemmingsreserves;
b. egalisatiereserves die dienen om tariefschommelingen op te vangen.
In de begroting en de jaarstukken dient te worden verwezen naar het desbetreffende raadsbesluit.
4. Het aantal reserves wordt zo veel mogelijk beperkt. Hiertoe dient voor reserves bij het instellingsvoorstel informatie te worden verstrekt over:
- doel van de reserve;
- motief voor de instelling;
- voeding ervan;
- maximale hoogte;
- maximale duur;
- bestedingsraming voor de komende jaren.

Wordt (artikel 14, lid 1, 2 en 4):
1. Bestemmingsreserves worden, met inachtneming van de voorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten en met inachtneming van het beoordelingskader voor het instellen van nieuwe bestemmingsreserves in de nota reserves en voorzieningen, bij expliciet raadsbesluit ingesteld.
2. Bestemmingsreserves kunnen lopende het jaar worden ingesteld. In de begroting en de jaarstukken dient te worden verwezen naar het desbetreffende raadsbesluit.
4. Het aantal bestemmingsreserves wordt zo veel mogelijk beperkt. Hiertoe dient voor bestemmingsreserves bij het instellingsvoorstel informatie te worden verstrekt over:
- doel van de reserve;
- motief voor de instelling;
- voeding ervan;
- maximale hoogte (alleen voor bestemmingsreserves met een egalisatiefunctie);
- maximale duur (alleen voor bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie);
- bestedingsraming voor de komende jaren (alleen voor bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie).

Indien onttrekkingen het gevolg zijn van nog door het college nader uit te werken projecten, kan de raad bij instelling van bestemmingsreserves besluiten dat voor onttrekkingen conform de vastgestelde bestedingsraming maar boven een bepaalde drempel, een expliciet raadsbesluit vereist is.Voor enkele bestemmingsreserves kan als gevolg van het doel van de reserve, een uitzonderingspositie gelden waar het gaat om de bestedingsraming, de maximale hoogte of de maximale duur. De raad dient in die gevallen bij instelling van die reserve expliciet te besluiten dat aan deze randvoorwaarden niet wordt voldaan.

Was (artikel 14a, lid 2, 5 en 6):

2. Om ongewenste schommelingen op te vangen in budgetten waarvan de uitputting overwegend door derden wordt beïnvloed kunnen egalisatiereserves worden gevormd. (Egalisatie)reserves kunnen nooit negatief zijn.
5. Het opheffen van een ongebonden reserve (egalisatie, projecten en overig) is alleen mogelijk als het achterliggende beleidsdoel komt te vervallen of is gerealiseerd. Opheffen van een gebonden reserves is alleen mogelijk als tegenover dit tekort structurele dekking wordt aangewezen.
6. Vrijval van een bestemmingsreserve (door vervallen achterliggend beleidsdoel) komt ten gunste aan de algemene reserve. Indien een nieuwe bestemmingsreserve gewenst is, kan het college aan de raad voorstellen deze in te stellen met inachtneming van het gestelde in artikel 14.

Wordt (artikel 14a, lid 2, 5 en 6):
Lid 2 van artikel 14a komt te vervallen. Een egalisatiefunctie is een van de functies die door de raad aan een bestemmingsreserve kan worden toegekend. In de eerdergenoemde nota reserves en voorzieningen wordt aan de functies van bestemmingsreserves verder invulling gegeven.

Bij het komen te vervallen van lid 2 wordt de nummering van artikel 14a gecorrigeerd, waardoor de aangepaste leden 5 en 6 worden:
4. Een bestemmingsreserve wordt opgeheven:
a. indien het achterliggende beleidsdoel is komen te vervallen of is gerealiseerd;
b. na het verstrijken van de bij het instellen van de reserve bepaalde maximale looptijd, tenzij de raad vóór het einde van het opheffingsjaar besluit om de looptijd te verlengen;
c. indien de omvang daalt onder het vastgestelde minimumbedrag.
5. Vrijval van een bestemmingsreserve komt ten gunste aan de algemene reserve. Indien een nieuwe bestemmingsreserve gewenst is, kan het college aan de raad voorstellen deze in te stellen met inachtneming van het gestelde in artikel 14.

II. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op de dag na die van bekendmaking en heeft terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2021. Voor bestemmingsreserves waarvan de raad nog geen besluit heeft genomen dat voldoet aan de eisen van het nieuwe lid 4 van artikel 14, wordt uiterlijk bij de begroting 2022 een voorstel voor een dergelijk besluit aan de raad aangeboden. Tot besluitvorming daarover heeft plaatsgevonden, zijn onttrekkingen uit deze reserves bij expliciet raadsbesluit of op basis van eerdere raadsbesluiten mogelijk.

Voor bestemmingsreserves waarvan de raad nog geen besluit heeft genomen dat voldoet aan de eisen van het nieuwe lid 4 van artikel 14, wordt uiterlijk bij de begroting 2022 een voorstel voor een dergelijk besluit aan de raad aangeboden. Tot besluitvorming daarover heeft plaatsgevonden, zijn onttrekkingen uit deze reserves bij expliciet raadsbesluit of op basis van eerdere raadsbesluiten mogelijk.

III. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Tweede wijzigingsbesluit verordening financieel beleid en beheer.

De griffier, De voorzitter,

Vaststellen: "Nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven" in samenhang met vaststellen: "Wijziging verordening beleid en beheer"

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	14 april 2021
Zaaknummer:	552055 / 552057
Portefeuillehouder:	R. Paping

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 31 maart 2021

Aanwezig: De raadsleden/fractievolgers Coenders (GL), Pape (VVD), Loor (D66), Bouma (PvdA), Spruijt (AC), De Groot (PvdD) en van Dillen (CDA).
Ambtenaren: van den Munckhof en Bouwman

Verloop: De geactualiseerde nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven zijn in samenhang met het raadsvoorstel "Wijziging verordening beleid en beheer" behandeld.
De fractie van D66 overweegt een motie in te dienen en een amendement m.b.t. Bestemmingsreserve klimaatfonds. De fractie van het CDA overweegt een motie in te dienen.

Toezeggingen:
- De wethouder zegt toe bij de M1 behandeling dat voordat besluitvorming over de nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven plaatsvindt, de raad geïnformeerd wordt over het effect (administratieve lasten) van de ophoging van de activeringsgrens van EUR 10K naar EUR 25K.
- De wethouder zegt toe bij de M1 behandeling dat voordat besluitvorming over de nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven plaatsvindt, de raad inzicht krijgt in de bestedingsplannen van de bestaande bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie. In voorkomende gevallen wordt ook toegelicht waarom er (nog) geen bestedingsplan voor een reserve is.
- De wethouder zegt toe bij de M1 behandeling van het onderwerp dat in / bij de begroting de bestedingsplannen van de bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie inzichtelijk worden gemaakt.

Conclusie:
De voorzitter concludeert de raadskamer de M1 behandeling is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering, met mogelijk 1 amendement en 2 moties.

De griffier, De voorzitter,

K. Vons R. Maref

Gemeenteraad Arnhem AANGENOMEN

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Vaststellen: "Nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven" in samenhang met vaststellen: "Wijziging verordening beleid en beheer"
Wijzigingsvoorstel van	Mattijs Loor - D66
Titel van het wijzigingsvoorstel	Bestedingsplannen bestemmingsreserves
Nummer Zaaknummer	**21A19** 552055

De volgende raadsleden stellen de volgende veranderingen voor:

I
Aan lid 4 van artikel 14 van de verordening betreft de te verlenen informatie bij het instellingsvoorstel voor een bestemmingsreserve

“4. Het aantal bestemmingsreserves wordt zo veel mogelijk beperkt. Hiertoe dient voor bestemmingsreserves bij het instellingsvoorstel informatie te worden verstrekt over:
- doel van de reserve;
- motief voor de instelling;
- voeding ervan;
- maximale hoogte (alleen voor bestemmingsreserves met een egalisatiefunctie);
- maximale duur (alleen voor bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie);
- bestedingsraming voor de komende jaren (alleen voor bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie).”

Toe te voegen:

“Indien onttrekkingen het gevolg zijn van nog door het college nader uit te werken projecten, kan de raad bij instelling van bestemmingsreserves besluiten dat voor onttrekkingen conform de vastgestelde bestedingsraming maar boven een bepaalde drempel, een expliciet raadsbesluit vereist is.
Voor enkele bestemmingsreserves kan als gevolg van het doel van de reserve, een uitzonderingspositie gelden waar het gaat om de bestedingsraming, de maximale hoogte of de maximale duur. De raad dient in die gevallen bij instelling van die reserve expliciet te besluiten dat aan deze randvoorwaarden niet wordt voldaan.”

II
Aan het raadsbesluit aan het slot van onderdeel II. Inwerkingtreding toe te voegen:

Voor bestemmingsreserves waarvan de raad nog geen besluit heeft genomen dat voldoet aan de eisen van het nieuwe lid 4 van artikel 14, wordt uiterlijk bij de begroting 2022 een voorstel voor een dergelijk besluit aan de raad aangeboden. Tot besluitvorming daarover heeft plaatsgevonden, zijn onttrekkingen uit deze reserves bij expliciet raadsbesluit of op basis van eerdere raadsbesluiten mogelijk.

Toelichting:

Met actualisatie van de nota's sluit het Arnhemse beleid aan bij de vigerende wetgeving en terminologie opgenomen in het BBV en wordt tegemoetgekomen aan gewijzigde bestuurlijke en ambtelijke wensen.

Met het in werking treden van de nota reserves en voorzieningen wordt voor bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie een actueel bestedingsplan verplicht. Voor het grootste deel van de 31 bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie zijn de meerjarige dotaties en onttrekkingen (voor zover van toepassing) in kaart gebracht en in de begroting opgenomen. Deze begrote dotaties en onttrekkingen vormen samen met het vastgestelde doel het bestedingsplan.

Voor 6 reserves is nog geen (volledig) bestedingsplan dat in de begroting verwerkt kan worden. Het gaat om de reserves voor onderzoek door de Rekenkamer, Raad, Fractie-ondersteuning, werkinvesteringsfonds, duurzaam Arnhem (Klimaatfonds) en omgevingslawaai. Bij de laatste drie reserves wordt volgens de memo van de wethouder (9 april 2021) gewerkt aan een bestedingsplan zodat ook voor deze reserves zo spoedig mogelijk bestedingsvoorstellen aan de raad kunnen worden voorgelegd. Wij zouden graag zien dat voor deze drie reserves een bestedingsplan wordt opgesteld zoals in deze verordening beoogd. Dat gaat dan bijvoorbeeld over de begrote dotaties en onttrekkingen en de uitgaven per doelstelling.

Het zou kunnen dat bepaalde bestemmingsreserves een uitzondering zijn op deze regel, bijvoorbeeld het klimaatfonds. Het is voor de raad in dat geval noodzakelijk om te weten dat het om een uitzonderingspositie gaat. Ook kan de informatie die verstrekt dient te worden ten behoeve van het instellingsvoorstel in dat geval afwijken van de in de verordening beschreven criteria. Door in de verordening expliciet te verwijzen naar deze uitzonderingspositie, weet de raad waarop zij moet sturen en is transparant dat deze mogelijkheid bestaat. Dat geldt ook voor de mogelijkheid van een maximum omvang van onttrekkingen zonder apart raadsbesluit.

Mattijs Loor - D66

AANGENOMEN

Voor 37

Tegen 2

Amendement "Bestedingsplannen bestemmingsreserves" (21A19)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Vaststellen: "Nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven" in samenhang met vaststellen: "Wijziging verordening beleid en beheer"
Motie van	Mattijs Loor - D66 Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel van de motie	Kappen en dunnen bomen in begroting
Nummer Zaaknummer	**21M56** 552055

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 12 mei 2021 het college op te roepen om vanaf de volgende begroting (2022) afboekingen als het gevolg van het kappen of dunnen van bomen expliciet en herkenbaar op te nemen in de begroting.

Sommige nieuwe bomen krijgen met het voorliggende raadsvoorstel een waarde als ‘investering met een maatschappelijk nut’ die 50 jaar mee zou gaan. Ze staan dus 50 jaar lang op de balans van de gemeente. Dat betekent dat het kappen van bomen ook begrotingstechnisch leidt tot vernietiging van een investering. Door dit voorstel aan te nemen, wordt een te verwachten vernietiging van kapitaal door het kappen van bomen ook zichtbaar in de gemeentebegroting.

Omdat we weten dat:

- Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stelt dat investeringen met een maatschappelijk nut geactiveerd dienen te worden.
- Groenvoorziening steeds vaker wordt gezien als een investering met maatschappelijk nut in plaats van een kostenpost.
- Het college in het Bomenplan Arnhem (maart 2020) stelt dat beheer en onderhoud van groen van belang is. Beheersmaatregelen daarbij zijn onder andere snoeien, opkronen, dunnen, het verbeteren van de groeiplaats en het geven van water. Het college stelt in datzelfde plan daarnaast dat het soms noodzakelijk om een boom te kappen.
- Met het vaststellen van de Nota investeren, waarderen en afschrijven, nieuwe investeringen in bomen worden geactiveerd. De bijbehorende afschrijftermijn is daarbij 50 jaar.

Omdat we vinden dat:

- Bomen van grote maatschappelijke waarde zijn en investeren daarin van belang is.
- Het activeren van bomen een goede ontwikkeling is vanwege de spreiding in kosten over meerdere jaren (activering) en de waarde van groen in onze stad.

- Het van belang is dat de raad volledig wordt geïnformeerd over de gevolgen deze nieuwe activering (van groen) voor toekomstige uitgaven.
- Met het zien van bomen als investering, het rapporteren daarover in de paragraaf ‘Onderhoud kapitaalgoederen’ gepast is.

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

1. Indien het kappen of dunnen van bomen of bosgebieden zal leiden tot vernietiging van op de balans opgenomen investeringen in bomen, dit expliciet te benoemen in de begroting of op te nemen in een raadsvoorstel[1].
2. De raad direct te informeren wanneer als gevolg van kappen of dunnen afboekingen noodzakelijk zijn, die niet in de begroting voor het betreffende jaar of een raadsvoorstel zijn opgenomen.
3. Jaarlijks in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen van de begroting toe te lichten wat geplande projecten (inclusief regulier beheer) zijn voor ontwikkeling van het kroonoppervlak in Arnhem en te verantwoorden over de resultaten van deze projecten in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen in het jaarverslag.

Mattijs Loor - D66
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

AANGENOMEN

[1] Bijvoorbeeld wanneer een ruimtelijk project leidt tot kappen van bomen die zijn geactiveerd op de balans. Dit kan bij de begroting uiteraard voor de totale omvang aan te kappen geactiveerde bomen in een jaar in één keer.

Voor 35

Tegen 4

Motie "Kappen en dunnen bomen in begroting" (21M56)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	1	2
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Motie

VERWORPEN

Geen gemeentelijk hout voor de biomassacentrale (21M89)

de raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 16 juni 2021, ter bespreking van het agendapunt "Nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven" in samenhang met vaststellen: "Wijziging verordening beleid en beheer" ".

overwegende dat de raad zich per motie heeft uitgesproken tegen hout gestookte biomassacentrales en voor de sluiting van biomassacentrale Kleefse Waard;

constaterende dat het college bij monde van de portefeuillehouder bomenbeleid heeft aangegeven dat (een deel van) het (rest)hout van gekapte bomen van de gemeente Arnhem in biomassacentrales terechtkomt;

van mening dat het onwenselijk is gemeentelijk hout te leveren aan een biomassacentrale die de gemeenteraad gesloten wil zien;

draagt het college op, alleen gemeentelijk hout te leveren aan partijen onder de garantie dat dit hout niet in de biomassacentrales terechtkomt, in het bijzonder de biomassacentrale Kleefse Waard;

verzoekt het college
om geen medewerking te verlenen aan de komst van xxl locaties en zich in te spannen de komst van die xxl lokaties te verhinderen en de raad daar halfjaarlijks over te rapporteren

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink Dobbe Cetintas - SP

Zaaknummer: 552055

Voor 18

Tegen 21

Motie "Geen gemeentelijk hout voor de biomassacentrale" (21M89)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Memo

Datum : 9 april 2021

Aan : De leden van de gemeenteraad

Van : Wethouder Ronald Paping

Betreft : Aanvullende informatie raadsvoorstel Vaststellen nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven

---

Tijdens de meningsvormende behandeling (M1) van het raadsvoorstel "Vaststellen nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven" op 24 maart jl. heb ik u toegezegd de raad aanvullend te informeren over:

1. Het effect (administratieve lasten) van de verhoging van de activeringsgrens

Met het in werking treden van de nota investeren, waarderen en afschrijven wordt het minimumbedrag voor activeren verhoogd van € 10.000,- naar € 25.000,-. Dit heeft een administratieve lastenverlichting tot gevolg. Voor activa met een relatief kleine waarde hoeft dan geen (uitgebreide, jarenlange) activaregistratie meer te worden bijgehouden. Met het verhogen van de activeringsgrens zullen er per jaar ongeveer 25 investeringen minder geactiveerd gaan worden. Dit aantal lijkt beperkt, echter over meerdere jaren gezien is de administratieve lastenverlichting zeker merkbaar.

Het hanteren van een hogere activeringsgrens heeft als gevolg dat de exploitatie van een specifiek boekjaar relatief zwaar kan worden belast, terwijl het nut (de baten) van de investering zich over meerdere jaren uitspreiden. Hoe hoger de activeringsgrens, des te zwaarder deze onevenwichtigheid kan zijn. Met het hanteren van een activeringsgrens van € 25.000,- wordt tegemoetgekomen aan beide aspecten (administratieve lastenverlichting en het toerekenen van de investeringslasten aan de jaren waarin de investering tot baten leidt).

Ter vergelijking zijn in onderstaande tabel de activeringsgrenzen van een aantal andere gemeenten opgenomen[1]. De gegevens in de tabel maken duidelijk dat er een diversiteit bestaat aan gehanteerde activeringsgrenzen. Er is geen wettelijk bepaalde norm (anders dan dat het niet zo mag zijn dat activa met een materiële omvang buiten de balans worden gehouden). Het bepalen van de activeringsgrens is voorbehouden aan de raad van de gemeente.

Gemeente	**Activeringsgrens**	**Omvang lasten 2019 (excl. mutaties reserves)** (Arnhem: € 730 mln.)
Nijmegen	€ 5.000,-	€ 810 mln.
Apeldoorn	€ 20.000,-	€ 580 mln.
Zaanstad	€ 35.000,-	€ 490 mln.
Haarlem	€ 100.000,-	€ 570 mln.
Rotterdam	€ 100.000,-	€ 3.520 mln.

[1] Gebaseerd op openbaar beschikbare informatie.

2. Bestedingsplannen bestaande bestemmingsreserves

Met het in werking treden van de nota reserves en voorzieningen wordt voor bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie een actueel bestedingsplan verplicht.

Voor het grootste deel van de 31 bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie zijn de meerjarige dotaties en onttrekkingen (voor zover van toepassing) in kaart gebracht en in de begroting opgenomen. Deze begrote dotaties en onttrekkingen vormen samen met het vastgestelde doel het bestedingsplan. Voor 6 reserves is nog geen (volledig) bestedingsplan dat in de begroting verwerkt kan worden. Het gaat om de volgende reserves:

- Onderzoek Rekenkamer
- Raad
- Fractie-ondersteuning
- Werk investeringsfonds
- Duurzaam Arnhem (Klimaatfonds)
- Omgevingslawaai

Bij de laatste drie reserves wordt gewerkt aan een bestedingsplan zodat ook voor deze reserves zo spoedig mogelijk bestedingsvoorstellen aan de raad kunnen worden voorgelegd.

3. Bestedingsplannen beschikbaar bij de begroting

Ik heb aan u toegezegd dat de doelen en bestedingsplannen (indien in lijn met de nota van toepassing) van de bestemmingsreserves bij de begroting inzichtelijk worden gemaakt. De exacte vorm wordt nog uitgewerkt. Concreet wordt de suggestie van het lid Bouma om dit met een internetbijlage inzichtelijk te maken onderzocht.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 552055

Onderwerp: Vaststellen nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven

Voorstel

1. De nota reserves en voorzieningen gemeente Arnhem vast te stellen.
2. De nota investeren, waarderen en afschrijven gemeente Arnhem vast te stellen.

Inleiding

In de vast te stellen nota's worden de gestelde kaders in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de financiële verordening verder uitgewerkt en Arnhem-specifiek gemaakt. De huidige, vigerende nota's dateren uit 2005 (nota reserves en voorzieningen) en 2011 (nota investeren, waarderen en afschrijven).

Met actualisatie van de nota's sluit het Arnhemse beleid aan bij de vigerende wetgeving en terminologie opgenomen in het BBV en wordt tegemoet gekomen aan gewijzigde bestuurlijke en ambtelijke wensen. Het in de voorliggende nota reserves en voorzieningen opgenomen beoordelings- en beheerkader voor bestemmingsreserves sluit aan bij de reeds ingezette 'doorlichting' van de bestemmingsreserves. De omvang van zowel het aantal bestemmingsreserves als van de bedragen in de bestemmingsreserves vragen om heldere spelregels. Met deze spelregels kan worden voorkomen dat bestemmingsreserves onterecht langdurig in stand gehouden worden, terwijl bestemmingsreserves in beginsel een tijdelijk karakter hebben (BBV).
Tevens is uitgangspunt geweest de nota's in een meer toegankelijke vorm op te stellen. Dit draagt bij aan de kwaliteit van onze financiële administratie.

De wijzigingen t.o.v. het huidige beleid betreffen:

<u>Nota investeren, waarderen en afschrijven</u>
- Het minimumbedrag voor activeren wordt verhoogd van EUR 10K naar EUR 25K (verlichting administratieve belasting).
- Investeringen in bomen worden geactiveerd in plaats van ten laste van de lopende exploitatie gebracht (conform het BBV dat stelt dat ook investeringen met een maatschappelijk nut geactiveerd dienen te worden).
- Voorbereidingskosten worden volledig geactiveerd en niet meer tot een maximum van 10% van het investeringsbudget (conform het BBV dat stelt dat voorbereidingskosten geactiveerd dienen te worden).
- Doorlopende investeringsbudgetten worden voortaan meegenomen in de nota budgetoverheveling en worden dus niet meer als vanzelfsprekend overgeheveld (dit geldt niet voor budgetten waarvoor specifieke afspraken gelden voor verrekening met bestemmingsreserves).

Arnhem GEMEENTE

Nota reserves en voorzieningen
We gaan toe naar twee 'soorten' bestemmingsreserves; een bestemmingsreserve heeft voortaan een egalisatie- of dekkingsfunctie. Voor beide soorten bestemmingsreserves gelden (deels) andere afspraken; deze afspraken zijn in de geactualiseerde nota vastgelegd.

Voor de overige spelregels die in de voorliggende nota's zijn opgenomen geldt dat deze geen wijzigingen in beleid betreffen.

Beoogd effect

Een geactualiseerd beleidskader voor de gemeente Arnhem vast te stellen met betrekking tot reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven.

Argumenten

1.1 Met actualisatie van de nota's sluit het Arnhemse beleid aan bij de vigerende wetgeving en terminologie, opgenomen in het BBV en wordt tegemoet gekomen aan gewijzigde bestuurlijke en ambtelijke wensen.

1.2 De omvang van zowel het aantal bestemmingsreserves als van de bedragen in de bestemmingsreserves vragen om heldere spelregels, die in de voorliggende nota reserves en voorzieningen zijn opgenomen.

1.3 De geactualiseerde nota's zijn in een meer toegankelijke vorm opgesteld. Dit draagt bij aan de kwaliteit van onze financiële administratie.

Kanttekeningen en risico's

Niet van toepassing

Financiën

Voor de nota reserves en voorzieningen geldt dat er aan de wijzigingen op zichzelf geen financiële gevolgen verbonden zijn.

Voor de wijzigingen in de nota investeren, waarderen en afschrijven geldt dat:
- Met het volledig activeren van voorbereidingskosten en het activeren van bomen (beide wijzigingen om te voldoen aan de vigerende wetgeving) de lasten in de exploitatie naar achteren schuiven; de als gevolg van de stijgende investeringsbudgetten toenemende kapitaallasten zijn pas in latere jaren zichtbaar.
- Met het verhogen van het minimumbedrag voor activeren (een 'Arnhemse keuze') de lasten in de exploitatie juist naar voren worden gehaald.

Het effect van de twee eerstgenoemde wijzigingen weegt zwaarder dan het verhogen van het minimumbedrag voor activeren, waardoor de wijzigingen op de kortere termijn per saldo financiële ruimte opleveren. Op de langere termijn is het financiële effect van de wijzigingen neutraal.
Bij actualisatie van het MIP (onderdeel perspectiefnota) worden de exacte effecten meegenomen.

Conform het BBV worden de voorgestelde wijzigingen prospectief verwerkt, wat inhoudt dat de wijzigingen gaan gelden voor alle nieuwe gevallen. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat bomen die de afgelopen jaren in de exploitatie terecht zijn gekomen, na het van kracht worden van de voorgestelde wijziging niet alsnog geactiveerd worden.

Uitvoering

Voorgesteld wordt om aan het besluit tot vaststellen van de nota's terugwerkende kracht te verbinden tot en met 1 januari 2021. De beleidswijzigingen lopen dan gelijk op met de begroting en jaarstukken. Voor het cluster gebiedsrealisatie & vastgoed geldt dat de verhoging van het minimumbedrag voor activeren gehanteerd zal worden per 1 januari 2022. Dit in verband met het doorvoeren van deze wijziging in het beheersysteem Planon (de gegevens voor 2021 zijn reeds ingevoerd en het is erg arbeidsintensief om deze gegevens te wijzigen).

Communicatie

Na vaststelling van de nota's zullen deze breed gedeeld worden binnen de ambtelijke organisatie en met de accountant op de daarvoor gebruikelijke wijze worden gedeeld, opdat naleving en toetsing van het gemeentelijke financiële beleid en beheer aan de nota's kan plaatsvinden.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsbesluit
- Nota reserves en voorzieningen gemeente Arnhem
- Nota investeren, waarderen en afschrijven gemeente Arnhem

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	552055

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 maart 2021, nummer: 552055;

B E S L U I T:

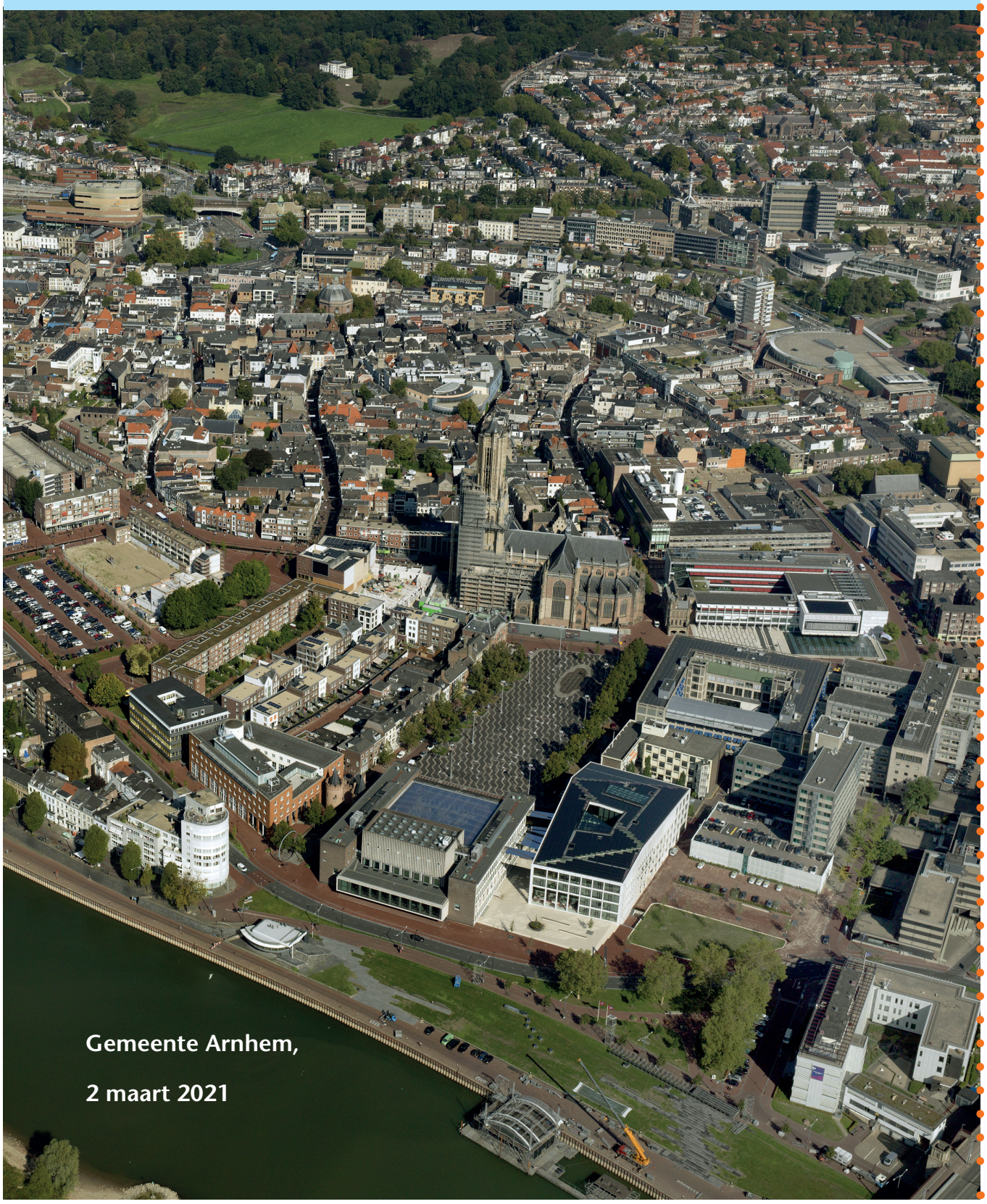
1. De nota reserves en voorzieningen gemeente Arnhem vast te stellen.
2. De nota investeren, waarderen en afschrijven gemeente Arnhem vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

NOTA reserves en voorzieningen

Gemeente Arnhem

Gemeente Arnhem,

2 maart 2021

GEMEENTE Arnhem

Inhoudsopgave

1. Inleiding **3**

2. Reserves **4**
2.1 Algemene reserve en weerstandscapaciteit 4
2.2 Soorten bestemmingsreserves 4
2.3 Minimumbedrag en looptijd 4
2.4 Beoordelingskader voor het instellen van nieuwe bestemmingsreserves 5
2.5 Beheerprocedure bestemmingsreserves 5

3. Voorzieningen **6**
3.1 Soorten voorzieningen 6
3.2 Voorziening voor (risico op) verplichtingen en verliezen 6
3.3 Kostenegalisatievoorziening 6

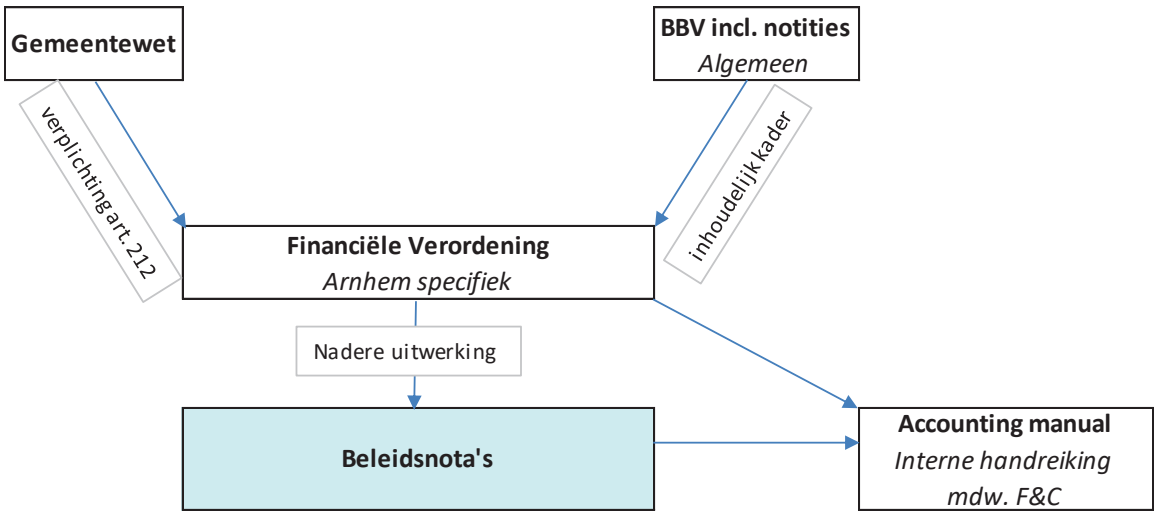
4. Ingangsdatum, geldigheidsduur en citeertitel **7**

Bijlage: Relevante artikelen uit het BBV 8

1. Inleiding

In deze nota worden de gestelde kaders in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Verordening Financieel beleid en beheer Gemeente Arnhem 2018 (hierna: financiële verordening) verder uitgewerkt. Waar het BBV algemene kaders stelt, betreffen de financiële verordening en deze nota de in Arnhem gemaakte keuzes.
Om te komen tot een eenduidige financiële verslaggeving is in het accounting manual vastgelegd wat de gemaakte keuzes concreet betekenen voor de inrichting en uitvoering van de financiële administratie. Het accounting manual wordt gebruikt door de medewerkers binnen de afdeling Financiën en Control; het betreft een 'levend document', waarin door het jaar heen (proces)afspraken worden vastgelegd.

In onderstaand schema zijn de genoemde verhoudingen weergegeven.

Voor het vormen van (bestemmings)reserves laat het BBV veel ruimte aan de gemeenten. Vastgelegd is dat door de raad aan een bestemmingsreserve een bepaalde bestemming gegeven moet worden (art. 43), maar verder is er een grote mate van beleidsvrijheid. Het BBV heeft met betrekking tot voorzieningen voornamelijk een verplichtend karakter (art. 44). Dit betekent dat er een voorziening gevormd moet worden als de genoemde reden zich voordoet. Enkel voor de kostenegalisatievoorziening is er de keuze om deze wel of niet op te nemen.

In deze nota zijn enkel Arnhem specifieke beleidskeuzes opgenomen. Voor aspecten waar het BBV een werkwijze verplicht voorschrijft wordt verwezen naar het BBV (inclusief notities van de commissie BBV). Voor punten die in deze nota niet benoemd worden betekent dit dat het BBV direct gevolgd wordt.

2. Reserves

2.1 Algemene reserve en weerstandscapaciteit

Dit hoofdstuk beschrijft het beleidskader voor de omgang met de bestemmingsreserves. Voor het beleid van de algemene reserve en een aantal andere (bestemmings-)reserves die onderdeel uitmaken van de buffers voor risico's/weerstandscapaciteit wordt verwezen naar de nota risicomanagement en weerstandsvermogen[1] .
De onderdelen van de risicobuffer hebben een ander karakter dan de bestemmingsreserves in de huidige nota en de daarvoor opgenomen spelregels in de onderdelen 2.2 t/m 2.5. Ditzelfde geldt voor de bestemmingsreserve Solvabiliteit waarvan de spelregels zijn vastgelegd in de financiële verordening.

2.2 Soorten bestemmingsreserves

Het is aan de raad om de instelling, looptijd en voorwaarden rondom de besteding van een bestemmingsreserve te bepalen. Het beleid inzake bestemmingsreserves, waaronder de gehanteerde functies, kan dan ook per gemeente verschillen.

Bij de gemeente Arnhem onderscheiden we bestemmingsreserves met onderstaande functies:

a. Dekkingsfunctie:	Voor het dekken van uitgaven met een specifiek doel of het dekken van kapitaallasten. Het saldo van een bestemmingsreserve met een dekkingsfunctie tendeert naar nul; de omvang van de reserve neemt gedurende de looptijd steeds verder af.
b. Egalisatiefunctie:	Voor het gelijkmatig verdelen van baten en lasten over de jaren heen. Overschotten en tekorten van bij het instellen van de reserve specifiek benoemde activiteiten worden ten gunste of ten laste van de reserve gebracht, zodat ongewenste schommelingen in het resultaat en in tarieven richting derden kunnen worden voorkomen. Voor een bestemmingsreserve met een egalisatiefunctie geldt dat er bij het instellen ervan een maximale omvang wordt bepaald.

2.3 Minimumbedrag en looptijd

1.	Voor bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie geldt dat er geen reserve wordt ingesteld met een omvang die kleiner is dan € 100.000,-. Indien de omvang van een bestaande dekkingsreserve daalt onder € 25.000,-, dan wordt de bestemmingsreserve opgeheven en wordt het saldo aan het einde van het boekjaar toegevoegd aan de algemene reserve.
2.	Lid 1 geldt niet voor bestemmingsreserves die zijn ingesteld om kapitaallasten te dekken.
3.	Na het verstrijken van de bij het instellen van de reserve bepaalde maximale looptijd wordt de bestemmingsreserve opgeheven en wordt het saldo aan het einde van het opheffingsjaar toegevoegd aan de algemene reserve. Indien de raad de looptijd wenst te verlengen, dan dient het besluit hiertoe vóór het einde van het opheffingsjaar genomen te zijn.

[1] Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen van 12 mei 2020, zaaknummer 466760 - vastgesteld in de raad van 16 september 2020

2.4 Beoordelingskader voor het instellen van nieuwe bestemmingsreserves

Een nieuwe bestemmingsreserve kan door de raad pas worden ingesteld als deze voldoet aan onderstaande kaders.

Een nieuwe bestemmingsreserve kan door de raad pas worden ingesteld als deze voldoet aan:

1. De bestemmingsreserve heeft één van onderstaande functies:
   a. Dekkingsfunctie
   b. Egalisatiefunctie
2. De bestemmingsreserve heeft een actuele doelstelling; én
3. De bestemmingsreserve is niet bedoeld om structurele lasten te dekken; én
4. De bestemmingsreserve kent geen samenloop met een risico dat wordt meegewogen bij het bepalen van het weerstandsvermogen.

Aanvullend op de leden 1 t/m 4 geldt voor bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie:

5. Bij het instellen van de bestemmingsreserve wordt een maximale looptijd bepaald; én
6. Er is een bestedingsplan, waarbij het saldo van de bestemmingsreserve tendeert naar nul.

Aanvullend op de leden 1 t/m 4 geldt voor bestemmingsreserves met een egalisatiefunctie:

7. Bij het instellen van de bestemmingsreserve wordt vastgesteld van welke specifieke activiteit overschotten en tekorten ten gunste of ten laste van de bestemmingsreserve komen; én
8. Bij het instellen van de bestemmingsreserve wordt bepaald wat de maximale omvang van de bestemmingsreserve mag zijn.
9. De maximale looptijd van een bestemmingsreserve met een egalisatiefunctie kan niet bij het instellen van de bestemmingsreserve worden bepaald. Jaarlijks zal bij het opmaken van de begroting worden bezien of de mate waarin fluctuaties in het uitgavenpatroon zich voordoen, het aanhouden van een egalisatiereserve rechtvaardigt.

2.5 Beheerprocedure bestemmingsreserves

De omvang van zowel het aantal bestemmingsreserves als van de bedragen in de bestemmingsreserves vragen om een specifieke beheerprocedure. Uitgangspunt hierbij is dat bestemmingsreserves in beginsel een tijdelijke aard hebben en dat structurele beleidskeuzes niet via bestemmingsreserves, maar via afwegingen bij de begroting en/of jaarrekening worden gemaakt.

1. Jaarlijks, ten behoeve van de begroting (jaar t+1), wordt het bestedingsplan van de bestemmingsreserve met een dekkingsfunctie geactualiseerd op basis van de voorlopige realisatie van toevoegingen en onttrekkingen in het lopende boekjaar (jaar t) en op basis van de uitkomsten van de jaarrekening van het voorgaande jaar (jaar t-1). Het overschot in de bestemmingsreserve ten opzichte van het bestedingsplan valt vrij ten gunste van de exploitatie;
2. Jaarlijks, ten behoeve van de begroting (jaar t+1), wordt getoetst of er bestemmingsreserves zijn die op grond van de maximale instellingsduur dienen vrij te vallen;
3. Jaarlijks, ten behoeve van de begroting (jaar t+1), worden doelstelling/beschrijving van de bestemmingsreserves gecontroleerd op actualiteit, opgenomen in de begroting en door de raad bevestigd door vaststelling van de begroting;
4. Gerealiseerde onttrekkingen en toevoegingen hoeven (in het kader van rechtmatigheid) niet meer ter besluitvorming aan de raad te worden voorgelegd indien:
   - deze in lijn zijn met het door de raad goedgekeurde bestedingsplan.
   - deze het gevolg zijn van de egalisatiefunctie van de bestemmingsreserve.
   - deze het gevolg zijn van een exploitatiesaldo waarvan uit de doelstelling/beschrijving van de reserve blijkt dat deze met de reserve verrekend moet worden (anders dan uit hoofde van een egalisatiefunctie).
5. Alle aanpassingen in onttrekkingen en toevoegingen niet bedoeld onder lid 4 worden bij de eerstvolgende begrotingswijziging aan de raad ter besluitvorming aangeboden (uiterlijk 31 december van het betreffende verslagjaar).

3. Voorzieningen

3.1 Soorten voorzieningen

Dit hoofdstuk heeft betrekking op voorzieningen die zijn opgenomen aan de passiefzijde van de balans en behoren tot het vreemd vermogen. Voorzieningen ter waardecorrectie op activa vallen hier niet onder, zoals voorzieningen wegens oninbaarheid en voorzieningen voor verliezen op grondexploitaties.

In de financiële verordening (art. 13) is vastgelegd dat voorzieningen voor oninbaarheid worden bepaald op basis van het historische percentage van oninbaarheid; in de accounting manual wordt aan deze werkwijze meer specifiek invulling gegeven. Voor het beleid inzake voorzieningen voor verliezen op grondexploitaties wordt verwezen naar het BBV[2]. Bij een voorzienbaar tekort dient er een voorziening getroffen te worden.

3.2 Voorziening voor (risico op) verplichtingen en verliezen

Het BBV (art. 44) vereist dat een voorziening wordt gevormd voor (het risico op) verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, maar wel redelijkerwijs te schatten. Er is ruimte om hierbij een (redelijk) minimumbedrag te hanteren.

Voor het instellen van een voorziening voor een (risico op) een verplichting of verlies geldt een ondergrens van € 25.000,-

3.3 Kostenegalisatievoorziening

Het BBV (art. 44) laat de keuze om een voorziening te vormen voor de egalisatie van kosten. Veelal wordt hiermee de egalisatievoorziening voor groot onderhoud bedoeld.
Op moment van het vaststellen van deze nota wordt er bij de gemeente Arnhem geen voorziening voor groot onderhoud gehanteerd. Indien er in de toekomst reden is om deze alsnog in te stellen, dan is dat toegestaan.

[2] Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) van de commissie BBV

4. Ingangsdatum, geldigheidsduur en citeertitel

Deze nota wordt aangehaald als de “nota reserves en voorzieningen gemeente Arnhem” en treedt in werking per 1 januari 2021.

Deze nota vervangt na vaststelling ervan de “nota Doorlichting reserves en voorzieningen” uit 2005.

Verder zal de nota ten minste eenmaal in de vier jaar op toepasbaarheid en actualiteit worden geëvalueerd en zo nodig aangepast (volgende actualisatie in 2024). Indien wet- en regelgeving of de omstandigheid dit vereist zal aanpassing uiteraard eerder plaatsvinden.

Bijlage

Relevante artikelen uit het BBV

Artikel 42 BBV

1. Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

2. Het in het eerste lid bedoelde resultaat wordt afzonderlijk opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen.

Artikel 43 BBV

1. In de balans worden de reserves onderscheiden naar:
   a. de algemene reserve;
   b. de bestemmingsreserves.

2. Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan provinciale staten respectievelijk de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Artikel 44

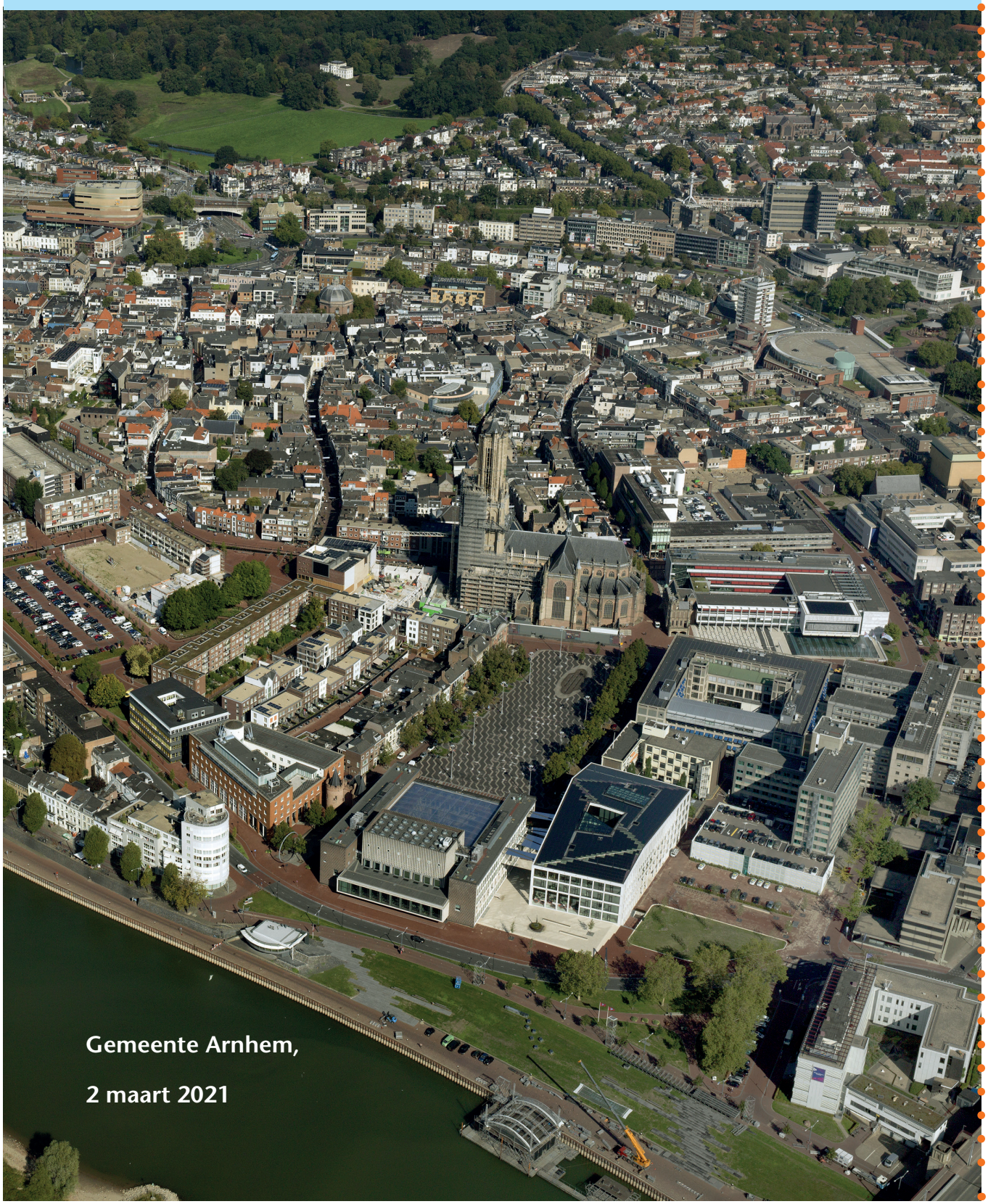
1. Voorzieningen worden gevormd wegens:
   a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
   b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
   c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
   d. de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.

2. Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b.

3. Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

NOTA investeren, waarderen en afschrijven

Gemeente Arnhem

Gemeente Arnhem,

2 maart 2021

GEMEENTE Arnhem

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

2. Investeren 4
2.1 Investeringsbudgetten 4
2.1.1 Toekennen investeringsbudgetten 4
2.1.2 Budgetoverheveling 4
2.2 Minimumbedrag voor activeren 5
2.3 Specifieke kosten 5
2.3.1 Onderzoeks- en voorbereidingskosten 5
2.3.2 Bijdragen aan activa in eigendom van derden 5
2.3.3 Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio 5
2.3.4 Overheadkosten 5
2.3.5 Kosten van groot onderhoud 6
2.4 Kapitaallasten 6

3. Waarderen 7
3.1 Bijkomende kosten 7
3.2 Indirecte kosten en rentekosten 7

4. Afschrijven 8
4.1 Componentenbenadering en afschrijvingstermijnen 8
4.2 Restwaarde 8
4.3 Moment van eerste afschrijving 8
4.4 Afschrijvingsmethodiek 8

5. Ingangsdatum, geldigheidsduur en citeertitel 9

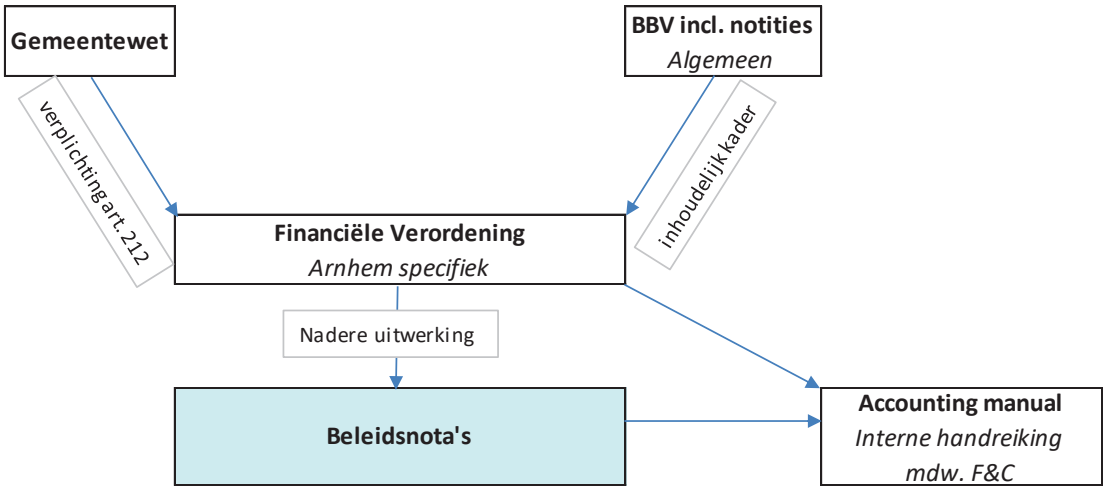
Bijlage 1: Afschrijvingstabel 10
Bijlage 2: Relevante artikelen uit het BBV 11

1. Inleiding

In deze nota worden de gestelde kaders in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Verordening Financieel beleid en beheer Gemeente Arnhem 2018 (hierna: financiële verordening) verder uitgewerkt. Waar het BBV algemene kaders stelt, betreffen de financiële verordening en deze nota de in Arnhem gemaakte keuzes.

Om te komen tot een eenduidige financiële verslaggeving is in het accounting manual vastgelegd wat de gemaakte keuzes concreet betekenen voor de inrichting en uitvoering van de financiële administratie. Het accounting manual wordt gebruikt door de medewerkers binnen de afdeling Financiën en Control; het betreft een 'levend document', waarin door het jaar heen (proces)afspraken worden vastgelegd.

In onderstaand schema zijn de genoemde verhoudingen weergegeven.

Investeringen binnen de grondexploitatie worden vanwege het specifieke karakter ervan in deze nota niet behandeld; hiervoor wordt verwezen naar de notitie grondbeleid van de commissie BBV [1] .

In deze nota zijn enkel Arnhem specifieke beleidskeuzes opgenomen. Voor aspecten waar het BBV een werkwijze verplicht voorschrijft wordt verwezen naar het BBV (inclusief notities van de commissie BBV). Voor punten die in deze nota niet benoemd worden betekent dit dat het BBV direct gevolgd wordt.

[1] Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) van de commissie BBV

2. Investeren

2.1 Investeringsbudgetten

2.1.1 Toekennen investeringsbudgetten

De raad autoriseert met het vaststellen van de begroting de investeringsbudgetten die zijn opgenomen in het Meerjaren InvesteringsPlan (MIP); een niet in de begroting opgenomen investeringsbudget moet met een afzonderlijk raadsvoorstel bij de raad worden aangevraagd (art. 5 financiële verordening). Het budget is het maximumbedrag, dat de raad voor een investering autoriseert en door het college daarvoor besteed mag worden.
De hoogte van een investeringsbudget is gebaseerd op het reële kostenniveau bij de aanvraag van het het budget.

2.1.2 Budgetoverheveling

- Bij doorschuiven van een investeringsbudget naar het volgende begrotingsjaar wordt geen indexering toegepast.
- Anders dan naar aanleiding van een expliciete beslissing van de raad worden restanten van investeringsbudgetten niet ondergebracht bij andere budgetten.
- Voor doorlopende investeringsbudgetten geldt:
  - Bij onderuitputting van een aan een jaar toegekend budget valt het niet bestede bedrag vrij ten gunste van de exploitatie, tenzij:
    - De raad hierover expliciet anders beslist.
    - Er specifieke afspraken gelden voor verrekening met bestemmingsreserves.
- Voor projectbudgetten geldt:
  - Tot het moment dat het project wordt afgerond (doorlooptijd) en binnen het totaal vastgestelde investeringsbudget worden niet bestede budgetten overgeheveld naar het volgende begrotingsjaar.
  - Wanneer er in de eerste twee jaar na toekenning van het investeringsbudget (t en t+1) nog geen enkele uitgave is gedaan, dan vallen de in de begroting opgenomen budgetten voor kapitaallasten vrij ten gunste van de algemene reserve. Voor overheveling van dit budget naar jaar t+2 en verder dient de raad expliciet te beslissen bij vaststellen van de nieuwe begroting.
  - Restantbudgetten na uitvoering van een investeringsproject vallen vrij ten gunste van de algemene middelen.

2.2 Minimumbedrag voor activeren

- Alleen investeringen met een levensduur van minimaal drie jaar en een omvang van minimaal € 25.000,- (na evt. aftrek van bijdragen van derden) worden geactiveerd. Uitzondering hierop vormen investeringen in gronden en terreinen, welke altijd worden geactiveerd.
- Indien door gebruik van de componentenbenadering (zie § 4.1) een zelfstandig component niet meer voldoet aan de activeringscriteria, dan dient de component niet te worden afgesplitst, maar onderdeel te blijven vormen van het hoofdcomponent en als zodanig te worden geactiveerd.
- Identieke activa met een verkrijgingsprijs lager dan € 25.000,- per stuk (bijvoorbeeld een vervangingsinvestering van een aantal laptops) worden geclusterd tot één investeringsbedrag en eveneens geactiveerd. Dit geldt ook indien deze activa binnen een boekjaar op verschillende momenten worden aangeschaft. Uitzondering op deze regel geldt voor identieke activa die per pand geregistreerd worden; deze activa worden niet geclusterd en hiermee niet geactiveerd indien de verkrijgingsprijs lager dan € 25.000,- is.

2.3 Specifieke kosten

2.3.1 Onderzoeks- en voorbereidingskosten

Kosten voor onderzoek en ontwikkeling worden niet geactiveerd (art. 12 financiële verordening). Onder kosten van onderzoek en ontwikkeling verstaan we onderzoekskosten die niet vallen binnen een projectopdracht. Voorbereidingskosten zijn rechtstreeks toe te rekenen aan het actief en worden als onderdeel van de vervaardigingsprijs geactiveerd.

- Kosten voor onderzoek en ontwikkeling worden niet geactiveerd, maar komen ten laste van de exploitatie.
- Voor grote, eenmalige investeringsprojecten stelt de raad een afzonderlijk budget vast voor de voorbereidingsfase; kosten gemaakt in de voorbereidingsfase worden geactiveerd.
- Bij annulering van een investeringsproject worden de reeds geactiveerde voorbereidingskosten alsnog direct ten laste van de exploitatie gebracht in de periode waarin het besluit tot annulering wordt genomen. De bijbehorende begrote kapitaallasten vallen vrij ten gunste van de exploitatie.

2.3.2 Bijdragen aan activa in eigendom van derden

- Aanvullend op de in het BBV (art. 61) gestelde voorwaarden, worden bijdragen van de Gemeente Arnhem in activa in eigendom van derden alleen geactiveerd indien de bijdrage minimaal € 250.000,- is.

2.3.3 Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio

- Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio worden niet geactiveerd en komen direct ten laste van de exploitatie.

2.3.4 Overheadkosten

- Kosten van overhead worden toegerekend aan het investeringsbedrag met behulp van een opslag overhead op de bestede uren (zie ook § 3.2).

2.3.5 Kosten van groot onderhoud

Materiële vaste activa worden geactiveerd volgens de componentenbenadering (zie ook § 4.1).
Er is bij het toepassen van deze methode geen sprake van groot onderhoud van het materieel vast actief als geheel, maar van vervangingsinvesteringen van de betreffende componenten. Gezien de mate van verfijning waarmee de componentenbenadering binnen de Gemeente Arnhem wordt toegepast wordt er geen voorziening voor groot onderhoud nodig geacht. Het vormen van een voorziening (voor groot onderhoud binnen de componenten) is wel toegestaan en besloten kan worden om deze in de toekomst alsnog in te stellen.

Groot onderhoud (niet zijnde levensduurverlengend onderhoud) van de afzonderlijke componenten (bijvoorbeeld schilderwerk van het pand) komt, indien er geen voorziening voor groot onderhoud wordt gehanteerd, ten laste van de exploitatie en wordt uit het budget voor groot onderhoud gedekt, dan wel via de resultaatbestemming uit de hiervoor aanwezige bestemmingsreserves.

- Er wordt op het moment van het vaststellen van deze nota geen voorziening voor groot onderhoud gehanteerd. Mocht er in de toekomst reden zijn om deze alsnog in te stellen, dan is dat toegestaan.
- Groot onderhoud (niet zijnde levensduurverlengend onderhoud) komt, indien er geen voorziening voor groot onderhoud is ingesteld, ten laste van de exploitatie. Voor groot onderhoud aan investeringen geldt dat deze lasten van groot onderhoud uit het budget voor groot onderhoud worden gedekt, dan wel via de resultaatbestemming worden gedekt uit hiervoor aanwezige bestemmingsreserves.

2.4 Kapitaallasten

- Als daartoe door de raad besloten wordt kunnen afschrijvings- en rentelasten gedekt worden via de bestemmingsreserve kapitaallasten.
  - Bij het toekennen van het investeringsbudget wordt aan deze reserve een dotatie gedaan gelijk aan het bedrag van de investeringsbijdrage;
  - Tevens wordt over de boekwaarde van de reserve per 1 januari jaarlijks omslagrente / rekenrente berekend, die aan de exploitatie wordt toegevoegd;
  - Het bedrag van de onttrekking aan deze reserve is evenredig aan het bedrag van de afschrijvingen van het activum waarvoor de reserve is ingesteld.
- Indien de kapitaallasten lager zijn dan begroot (onderuitputting) zal het bedrag van deze onderuitputting vrijvallen ten gunste van de exploitatie. Uitzondering hierop vormt onderuitputting van kapitaallasten voor investeringen in onderwijshuisvesting en parkeren; deze wordt toegevoegd aan de betreffende bestemmingsreserves.
- Indien de kapitaallasten hoger zijn dan begroot (overuitputting) zal het bedrag van deze overuitputting ten laste van de exploitatie worden gebracht. Uitzondering hierop vormt overuitputting van kapitaallasten voor investeringen in onderwijshuisvesting en parkeren; deze wordt aan de betreffende bestemmingsreserves onttrokken.

3. Waarderen

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs (art. 63.1 BBV).

3.1 Bijkomende kosten

Onderdeel van de verkrijgingsprijs betreffen de bijkomende kosten (art. 63.2 BBV). Dit zijn kosten die, naast de inkoopprijs, rechtstreeks aan de in gebruikname van het actief zijn toe te wijzen en voor deze ingebruikname ook noodzakelijk zijn.

- Bijkomende kosten worden toegerekend aan de actiefcomponent met het hoogste investeringsbedrag.

3.2 Indirecte kosten en rentekosten

Het BBV biedt de mogelijkheid om indirecte kosten en rente tot het tijdstip van ingebruikname op te nemen in de vervaardigingsprijs (art. 63.3). Bij de gemeente Arnhem passen we beide mogelijkheden toe.

- Indirecte kosten worden doorbelast naar het actief met behulp van een opslag overhead op de directe uren.
- Rentekosten tot aan de ingebruikname van het actief worden opgenomen in het investeringsbedrag.

4. Afschrijven

4.1 Componentenbenadering en afschrijvingstermijnen

Binnen de gemeente Arnhem zijn voor materiële vaste activa afschrijvingstermijnen vastgesteld die zijn gebaseerd op de economische levensduur. Voor activeren en afschrijven wordt de componentenbenadering gehanteerd, wat inhoudt dat verschillende samenstellende delen van het materieel vast actief afzonderlijk worden geactiveerd en de verschillende delen worden afgeschreven op basis van de bij die componenten horende afschrijvingstermijn. De onderscheiden componenten met bijbehorende afschrijvingstermijn zijn opgenomen in de bijlage bij deze nota.

- Voor activeren en afschrijven wordt de componentenbenadering toegepast.
- Voor de onder de immateriële vaste activa gepresenteerde bijdragen aan activa in eigendom van derden geldt dat deze worden afgeschreven op basis van de afschrijvingstermijn van het onderliggend materieel vast actief.
- Voor een aangekocht, reeds gebruikt materieel vast actief, wordt de afschrijvingstermijn gecorrigeerd voor de reeds verstreken gebruiksduur van het betreffende materieel vast actief.
- De afschrijvingstabel kan afzonderlijk aan de raad ter vaststelling aangeboden worden indien aanpassing nodig is.

4.2 Restwaarde

- De restwaarde van geactiveerde activa is nul. Geactiveerde investeringen worden volledig afgeschreven. Uitzondering hierop vormen investeringen in parkeergarages; hierbij wordt wel een restwaarde gehanteerd.

De mogelijkheid wordt opengehouden om in de toekomst voor specifieke activa wel met een restwaarde te werken; het BBV biedt hiervoor de ruimte.

4.3 Moment van eerste afschrijving

- Op een investering wordt afgeschreven met ingang van 1 januari van het boekjaar volgend op het jaar waarin het actief gereed komt / verworven wordt.

4.4 Afschrijvingsmethodiek

- Voor alle categorieën activa wordt de lineaire afschrijvingsmethode gehanteerd.

5. Ingangsdatum, geldigheidsduur en citeertitel

Deze nota wordt aangehaald als de “nota investeren, waarderen en afschrijven gemeente Arnhem” en treedt in werking per 1 januari 2021.

Deze nota vervangt na vaststelling ervan de “Nota waardering en afschrijving vaste activa Gemeente Arnhem” uit 2011.

Verder zal de nota ten minste eenmaal in de vier jaar op toepasbaarheid en actualiteit worden geëvalueerd en zo nodig aangepast (volgende actualisatie in 2024). Indien wet- en regelgeving of de omstandigheid dit vereist zal aanpassing uiteraard eerder plaatsvinden.

Bijlage 1 Afschrijvingstabel

De gehanteerde afschrijvingstermijnen in jaren zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Activacategorie	Afschrijvingstermijn in jaren
Gronden en terreinen	
Grond	0
Bedrijfsgebouwen en woonruimten	
Parkeergarages	50
Permanente gebouwen & Verbouwingen, renovaties en restauraties[2]	40
Installaties, leidingen en voorzieningen	20
Semi – permanente gebouwen	20
Dak en/of dakbedekking	15
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Bruggen en viaducten (verkeerstechnische kunstwerken)	75
Lage Kade	60
Bomen	50
Rioleringen	40
Verkeersinfrastructuur	30
Openbare verlichting: kabels	25
Bouwkundige voorzieningen	20
Herinrichting wijken (niet meer in gebruik vanaf 01.01.2011)	20
Kunstgrasvelden – onderlaag	20
Verkeersvoorzieningen & Verkeersregelingen	20
Openbare verlichting: masten & LED-armaturen	15
Sport grasvelden	15
Beschoeiingen & Voorzieningen in bossen en parken / hekwerk	10
Kunstgrasvelden – bovenlaag	10
Openbare verlichting: LED-behuizingen	10
Parkeermaatregelen	10
Vervoersmiddelen	
Tractoren - landbouwvoertuigen	10
Fietsen en scooters	5
Personenauto's	5
Vrachtauto's	5
Machines, apparaten en installaties	
Zonnepanelen	25
Machines en installaties (niet vast aan/in gebouwen)	10
Parkeerapparatuur	10
Telecommunicatie voorzieningen & Glasvezelbekabeling	10
Datacommunicatie voorzieningen & Hard- en software	5
Gereedschappen	5
Machines, apparaten en installaties	
Ondergronds afvaltransportsysteem	30
Inrichting van gebouwen en inventaris	15
(ondergrondse) Afvalcontainers	10
Invalidentoiletten	10
Speelvoorziening	10

[2] Voor een beperkte categorie oudere schoolgebouwen wordt een afwijkende (langere) afschrijvingstermijn gebruikt. Dit betreft schoolgebouwen die eind jaren '70 zijn overgegaan van het Rijk naar de gemeente; destijds zijn de afschrijvingstermijnen die het Rijk hanteerde overgenomen.

Bijlage 2 Relevante artikelen uit het BBV

Artikel 59 BBV
1. Alle investeringen worden geactiveerd.
2. In afwijking van het eerste lid worden kunstvoorwerpen met een cultuur-historische waarde niet geactiveerd.

Artikel 60 BBV
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief kunnen worden geactiveerd indien:
a. het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen;
b. de technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien vaststaat;
c. het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut zal genereren en;
d. de uitgaven die aan het actief zijn toe te rekenen betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Artikel 61 BBV
Bijdragen aan activa in eigendom van derden kunnen worden geactiveerd, indien:
a. er sprake is van een investering door een derde;
b. de investering bijdraagt aan de publieke taak;
c. de derde zich heeft verplicht tot het daadwerkelijk investeren, op een wijze zoals is overeengekomen en;
d. de bijdrage kan worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de provincie onderscheidenlijk gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Artikel 62 BBV
1. Alle vaste activa worden voor het bedrag van de investering geactiveerd.
2. In afwijking van het eerste lid worden de bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief op de waardering daarvan in mindering gebracht.
3. In afwijking van het eerste lid moeten de voorzieningen, bedoeld in artikel 44, eerste lid, onder d, in mindering gebracht worden op de investeringen, bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.

Artikel 63 BBV
1. Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.
2. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten.
3. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze rente is geactiveerd.
4. Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.
5. Van activa waarvan de bestemming verandert, wordt de actuele waarde van de nieuwe bestemming in de toelichting op de balans opgenomen.
6. In afwijking van het eerste lid is waardering tegen actuele waarde toegestaan voor de activa van de Nazorgfondsen bedoeld in artikel 15.47 van de Wet milieubeheer.
7. Passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, met uitzondering van voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd.
8. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden met de boekwaarde van leningen en vorderingen verrekend.

Artikel 64 BBV

1. De afschrijvingen geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar.
2. Slechts om gegronde redenen mogen de afschrijvingen geschieden op andere grondslagen dan die welke in het voorafgaande begrotingsjaar zijn toegepast. De reden van de verandering wordt in de toelichting op de balans uiteengezet. Tevens wordt inzicht gegeven in haar betekenis voor de financiële positie en voor de baten en de lasten aan de hand van aangepaste cijfers voor het begrotingsjaar of voor het voorafgaande begrotingsjaar.
3. Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur wordt jaarlijks afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur.
4. In afwijking van het derde lid is de afschrijvingsduur voor de immateriële vaste activa, bedoeld in artikel 34 onder a, maximaal gelijk aan de looptijd van de lening.
5. In afwijking van het derde lid is de afschrijvingsduur voor de immateriële vaste activa, bedoeld in artikel 34 onder b, ten hoogste vijf jaar.
6. Voor bijdragen aan de activa in eigendom van derden, bedoeld in artikel 34, onderdeel c, is de afschrijvingsduur maximaal gelijk aan die van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt.

Artikel 65 BBV

1. Naar verwachting duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.
2. Voorraden en deelnemingen worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.
3. Een actief dat buiten gebruik wordt gesteld wordt afgewaardeerd op het moment van buitengebruikstelling, indien de restwaarde lager is dan de boekwaarde.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 552057

Onderwerp: Wijziging verordening financieel beleid en beheer

Voorstel

1. De verordening financieel beleid en beheer conform bijgaand voorstel te wijzigen.

Inleiding

De verordening financieel beleid en beheer dateert van 2018. In maart 2020 heeft de raad ingestemd met een eerste wijziging van de verordening (zaaknummer 425489).
De huidige, tweede wijziging van de verordening is nodig om de verordening aan te laten sluiten bij de tegelijkertijd ter vaststelling voorliggende geactualiseerde nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven.
De verordening sluit door deze wijziging tevens beter aan bij de terminologie zoals die in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gehanteerd wordt.
Het merendeel van de voorgestelde wijzigingen in de verordening betreft technische wijzigingen. Uitzondering hierop vormt artikel 14a, lid 5 (na wijziging lid 4). Dit artikel ziet toe op het opheffen van bestemmingsreserves. Conform het uitgangspunt het aantal reserves zoveel mogelijk te beperken (artikel 14, lid 4 verordening) is in de tevens ter vaststelling voorliggende nota reserves en voorzieningen een geactualiseerd beoordelings- en beheerkader voor bestemmingsreserves opgenomen. Artikel 14a, lid 5 (na wijziging lid 4) uit de verordening dient met deze kaders in lijn te worden gebracht.

Beoogd effect

Het aanpassen van de verordening financieel beleid en beheer aan de geactualiseerde nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven. Daarnaast het laten aansluiten van de verordening bij de terminologie gebruikt in het BBV.

Argumenten

1.1 Wijziging van de verordening is noodzakelijk om de verordening aan te laten sluiten bij de geactualiseerde nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven.

1.2 Met de wijziging van de verordening sluit deze tevens beter aan bij de terminologie zoals die in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gehanteerd wordt.

Arnhem GEMEENTE

Kanttekeningen en risico's

Niet van toepassing

Financiën

Aan dit raadsvoorstel zijn op zichzelf geen financiële gevolgen verbonden.

Uitvoering

Voorgesteld wordt om aan de wijzigingen in de verordening terugwerkende kracht te verbinden tot en met 1 januari 2021, omdat ook voor het besluit tot vaststellen van de eerder genoemde geactualiseerde nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven geldt dat dit terugwerkende kracht heeft tot en met 1 januari 2021.

Communicatie

Na vaststelling van het wijzigingsbesluit zal dit worden bekendgemaakt binnen de ambtelijke organisatie en met de accountant op de daarvoor gebruikelijke wijze worden gedeeld, opdat naleving en toetsing van het gemeentelijke financiële beleid en beheer aan de verordening kan plaatsvinden.

Binnen twee weken na vaststelling door de raad wordt het wijzigingsbesluit (en de geconsolideerde versie van de verordening) door het college aan Gedeputeerde Staten verzonden. Tevens wordt het besluit bekendgemaakt in het digitale gemeenteblad en opgenomen in de wettenbank (beide op overheid.nl).

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsbesluit
- Geconsolideerde versie van de verordening financieel beleid en beheer

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	552057

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

Overwegende dat
- wijziging van de verordening noodzakelijk is om de verordening aan te laten sluiten bij de geactualiseerde nota's reserves en voorzieningen en investeren, waarderen en afschrijven;
- met de wijziging van de verordening deze tevens beter aansluit bij de terminologie zoals die in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gehanteerd wordt;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 maart 2021, nummer: 552057;

gelet op artikel 212 van de Gemeentewet;

B E S L U I T:

I. Wijzigingen

De verordening financieel beleid en beheer als volgt te wijzigen:

Was (artikel 1, begrippen q en r):
q. gebonden reserve: een reserve ter dekking van structurele lasten in de begroting (bijvoorbeeld kapitaallasten) of ter dekking van een specifiek risico;
r. ongebonden reserve: een reserve die ingesteld is om als buffer te dienen voor schommelingen in budgetten of projecten en waaraan een specifiek beleidsdoel ten grondslag ligt.

Wordt (artikel 1, begrippen q en r):
q. algemene reserve: een permanente reserve die dient als buffer voor het opvangen van exploitatietekorten en onvoorziene risico’s, of voor het uitvoeren van beleid.
r. bestemmingsreserve: een reserve met een tijdelijk karakter, waar de raad een specifiek doel aan heeft verbonden.

Was (artikel 12, lid 2 en 5):
2. Onder activa met een meerjarig maatschappelijk nut, zoals genoemd in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, worden verstaan:
- bruggen en viaducten
- verkeersinfrastructuur, -voorzieningen en - regelingen
- parkeermaatregelen
- openbare verlichting
- lage kade
- invalidetoiletten
- inrichting openbare ruimte

5. De materiële vaste activa met economisch nut en de investeringen in de openbare ruimte worden afgeschreven rekening houdend met actuele regelgeving en overigens overeenkomstig de normen gangbaar in het maatschappelijke verkeer.

Wordt (artikel 12, lid 2 en 5):
Lid 2 en 5 van artikel 12 komen te vervallen. Het onderscheid tussen activa met een economisch nut en activa een maatschappelijk nut in de openbare ruimte is conform het BBV enkel nog van belang voor de presentatie op de balans. Voor het activerings- en afschrijvingsbeleid geldt dat beide categorieën activa hetzelfde dienen te worden behandeld. Dit gebeurt in de Arnhemse praktijk ook al; het onderscheid benoemen in de verordening schept onduidelijkheid.
Bij het komen te vervallen van lid 2 en lid 5 wordt de nummering van artikel 12 gecorrigeerd.

Was (artikel 14, lid 1, 2 en 4):
1. Met inachtneming van de voorschriften in het Besluit verantwoording en begroting provincies en gemeenten worden reserves door de raad gedefinieerd.
2. Reserves worden ingesteld bij expliciet raadsbesluit. Lopend het jaar kunnen worden ingesteld:
a. bestemmingsreserves;
b. egalisatiereserves die dienen om tariefschommelingen op te vangen.
In de begroting en de jaarstukken dient te worden verwezen naar het desbetreffende raadsbesluit.
4. Het aantal reserves wordt zo veel mogelijk beperkt. Hiertoe dient voor reserves bij het instellingsvoorstel informatie te worden verstrekt over:
- doel van de reserve;
- motief voor de instelling;
- voeding ervan;
- maximale hoogte;
- maximale duur;
- bestedingsraming voor de komende jaren.

Wordt (artikel 14, lid 1, 2 en 4):
1. Bestemmingsreserves worden, met inachtneming van de voorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten en met inachtneming van het beoordelingskader voor het instellen van nieuwe bestemmingsreserves in de nota reserves en voorzieningen, bij expliciet raadsbesluit ingesteld.
2. Bestemmingsreserves kunnen lopende het jaar worden ingesteld. In de begroting en de jaarstukken dient te worden verwezen naar het desbetreffende raadsbesluit.
4. Het aantal bestemmingsreserves wordt zo veel mogelijk beperkt. Hiertoe dient voor bestemmingsreserves bij het instellingsvoorstel informatie te worden verstrekt over:
- doel van de reserve;
- motief voor de instelling;
- voeding ervan;
- maximale hoogte (alleen voor bestemmingsreserves met een egalisatiefunctie);
- maximale duur (alleen voor bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie);
- bestedingsraming voor de komende jaren (alleen voor bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie).

Was (artikel 14a, lid 2, 5 en 6):
2. Om ongewenste schommelingen op te vangen in budgetten waarvan de uitputting overwegend door derden wordt beïnvloed kunnen egalisatiereserves worden gevormd. (Egalisatie)reserves kunnen nooit negatief zijn.
5. Het opheffen van een ongebonden reserve (egalisatie, projecten en overig) is alleen mogelijk als het achterliggende beleidsdoel komt te vervallen of is gerealiseerd. Opheffen van een gebonden reserves is alleen mogelijk als tegenover dit tekort structurele dekking wordt aangewezen.
6. Vrijval van een bestemmingsreserve (door vervallen achterliggend beleidsdoel) komt ten gunste aan de algemene reserve. Indien een nieuwe bestemmingsreserve gewenst is, kan het college aan de raad voorstellen deze in te stellen met inachtneming van het gestelde in artikel 14.

Wordt (artikel 14a, lid 2, 5 en 6):
Lid 2 van artikel 14a komt te vervallen. Een egalisatiefunctie is een van de functies die door de raad aan een bestemmingsreserve kan worden toegekend. In de eerdergenoemde nota reserves en voorzieningen wordt aan de functies van bestemmingsreserves verder invulling gegeven.

Bij het komen te vervallen van lid 2 wordt de nummering van artikel 14a gecorrigeerd, waardoor de aangepaste leden 5 en 6 worden:
4. Een bestemmingsreserve wordt opgeheven:
a. indien het achterliggende beleidsdoel is komen te vervallen of is gerealiseerd;
b. na het verstrijken van de bij het instellen van de reserve bepaalde maximale looptijd, tenzij de raad vóór het einde van het opheffingsjaar besluit om de looptijd te verlengen;
c. indien de omvang daalt onder het vastgestelde minimumbedrag.
5. Vrijval van een bestemmingsreserve komt ten gunste aan de algemene reserve. Indien een nieuwe bestemmingsreserve gewenst is, kan het college aan de raad voorstellen deze in te stellen met inachtneming van het gestelde in artikel 14.

II. Inwerkingtreding
Dit besluit treedt in werking op de dag na die van bekendmaking en heeft terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2021.

III. Citeertitel
Dit besluit wordt aangehaald als: Tweede wijzigingsbesluit verordening financieel beleid en beheer.

De griffier, De voorzitter,

Geconsolideerde versie van de verordening financieel beleid en beheer

Bijlage bij raadsvoorstel wijziging verordening financieel beleid en beheer

Zaaknummer: 552057

Na wijziging van de verordening financieel beleid en beheer zijn de gewijzigde artikelen als volgt:

Artikel 1. Definities

In deze verordening wordt verstaan onder:
a. cluster: iedere organisatorische eenheid binnen de gemeentelijke organisatie die als zodanig een eigen rechtstreekse verantwoordelijkheid aan de directie heeft;

b. administratie: het systematisch verzamelen, vastleggen, verwerken en verstrekken van informatie ten behoeve van het besturen, het functioneren en het beheersen van (onderdelen van) de organisatie van de gemeente Arnhem en ten behoeve van de verantwoording die daarover moet worden afgelegd;

c. financiële administratie: het onderdeel van de administratie dat omvat het systematisch maken en verwerken van aantekeningen betreffende de financiële gegevens van (onderdelen van) de organisatie van de gemeente Arnhem, teneinde te komen tot een goed inzicht in:
• de financieel-economische positie;
• het financiële beheer;
• de uitvoering van de begroting;
• het afwikkelen van vorderingen en schulden;
• alsmede tot het afleggen van rekening en verantwoording daarover;

d. administratieve organisatie: het stelsel van organisatorische maatregelen gericht op het tot stand brengen en het in stand houden van de goede werking van de bestuurlijke en ambtelijke informatieverzorging ten behoeve van de verantwoordelijke leiding;

e. jaarcyclus: proces van financiële kaderstelling, (meerjaren)begroting, tussentijdse rapportage en jaarverslag en jaarrekening;

f. programma: samenhangend geheel van activiteiten;

g. financieel beheer: het uitoefenen van bestuur over en toezicht op het beheer van middelen en het uitoefenen van rechten van de gemeente Arnhem;

h. rechtmatigheid: het in overeenstemming zijn met geldende wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, raadsbesluiten en collegebesluiten;

i. doelmatigheid: het realiseren van bepaalde prestaties met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen;

j. doeltreffendheid: de mate waarin de beoogde maatschappelijke effecten van het beleid ook daadwerkelijk worden behaald;

k. inkomsten: totaal van de baten voor toevoegingen en onttrekkingen van reserves;

l. netto schuldquote: bruto schuld minus de omvang van de geldelijke bezittingen op 31 december van het begrotingsjaar maal 100%. Onder bruto schuld wordt verstaan het totaal van vaste schulden, netto vlottende schuld en overlopende passiva. Onder geldelijke bezittingen wordt verstaan het totaal van financiële activa, uitzettingen korter dan 1 jaar, liquide middelen en overlopende activa;

m. solvabiliteitsratio: het eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal (maal 100%);

n. weerstandsfactor:De beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de gewenste weerstandscapaciteit bij een zekerheidsperecentage van 90%

o. onbenutte belastingcapaciteit onroerende zaakbelasting: verschil tussen de opbrengst onroerende zaakbelasting bij de tarieven die minimaal nodig zijn voor toegang tot de procedure van artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet en de (geraamde) opbrengst onroerende zaakbelasting;

p. budgethouder: ambtelijk verantwoordelijke voor zowel de besteding van de middelen (budget) als het realiseren van de opdracht binnen het budget;

q. algemene reserve: een permanente reserve die dient als buffer voor het opvangen van exploitatietekorten en onvoorziene risico’s, of voor het uitvoeren van beleid;

r. bestemmingsreserve: een reserve met een tijdelijk karakter, waar de raad een specifiek doel aan heeft verbonden.

Artikel 12. Waardering & afschrijving vaste activa

1. Ten behoeve van een consistente gemeentebrede toepassing actualiseert het college periodiek het waarderings- en afschrijvingsbeleid en stelt richtlijnen op voor de duur van de afschrijving per categorie zoals terreinen, gebouwen, bedrijfsmiddelen, enzovoorts. De raad wordt over het actuele beleid geïnformeerd.

2. Kosten voor onderzoek en ontwikkeling worden niet geactiveerd, maar direct ten laste van het resultaat gebracht.

3. Kosten voor het afsluiten van geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Artikel 14. Reserves

1. Bestemmingsreserves worden, met inachtneming van de voorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten en met inachtneming van het beoordelingskader voor het instellen van nieuwe bestemmingsreserves in de nota reserves en voorzieningen, bij expliciet raadsbesluit ingesteld.

2. Bestemmingsreserves kunnen lopende het jaar worden ingesteld. In de begroting en de jaarstukken dient te worden verwezen naar het desbetreffende raadsbesluit.

3. Structurele uitgaven worden gedekt door middel van structurele dekkingsbronnen. Incidentele uitgaven worden gedekt door incidentele dekkingsbronnen (zoals reserves) of structurele dekkingsbronnen.

4. Het aantal bestemmingsreserves wordt zo veel mogelijk beperkt. Hiertoe dient voor bestemmingsreserves bij het instellingsvoorstel informatie te worden verstrekt over:
- doel van de reserve;
- motief voor de instelling;
- voeding ervan;
- maximale hoogte (alleen voor bestemmingsreserves met een egalisatiefunctie);
- maximale duur (alleen voor bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie);
- bestedingsraming voor de komende jaren (alleen voor bestemmingsreserves met een dekkingsfunctie).

5. Over reserves wordt in principe geen rente vergoed. Hierop kan een uitzondering worden gemaakt voor reserves, die gevoed zijn door bijdragen voor investeringen.
Aan investeringsbijdragen die de boekwaarde van de bijbehorende investeringen overstijgen wordt geen rente toegerekend.

6. Reserves worden jaarlijks geactualiseerd en getoetst door de raad.

7. Het college rapporteert zowel in de begroting als in de jaarstukken over de stand van zaken ten aanzien van de reserves.

Artikel 14a. Beleid reserves

1. Resultaten worden verrekend met de algemene reserve of met bestemmingsreserves.

2. Dotaties aan en onttrekkingen uit reserves (bestemmingsreserve en algemene reserve) worden vastgesteld door de raad.

3. De stand van de algemene reserve en de afzonderlijke bestemmingsreserves mag niet negatief zijn.

4. Een bestemmingsreserve wordt opgeheven:
a. indien het achterliggende beleidsdoel is komen te vervallen of is gerealiseerd;
b. na het verstrijken van de bij het instellen van de reserve bepaalde maximale looptijd, tenzij de raad vóór het einde van het opheffingsjaar besluit om de looptijd te verlengen;
c. indien de omvang daalt onder het vastgestelde minimumbedrag.

5. Vrijval van een bestemmingsreserve komt ten gunste aan de algemene reserve. Indien een nieuwe bestemmingsreserve gewenst is, kan het college aan de raad voorstellen deze in te stellen met inachtneming van het gestelde in artikel 14.

Politieke Avond

Dossiernummer	2509
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	6.6
Omschrijving	Vaststelling bestemmingsplan Whemedreef

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	24 maart 2021
Politieke Avond	7 april 2021
Politieke Avond	14 april 2021
Politieke Avond	26 mei 2021
Politieke Avond	**16 juni 2021**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 16 juni 2021

Zaaknummer 532961

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 januari 2021, nummer 532961 ;
overwegende dat:

a. het bestemmingsplan gewijzigd wordt vastgesteld anders dan naar aanleiding van een zienswijze van het Rijk of Gedeputeerde Staten, waardoor het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan op grond van Artikel 3.8, lid 4, van de Wet ruimtelijke ordening zes weken na de vaststelling bekendgemaakt moet worden;
b. het Rijk en Gedeputeerde Staten op voorhand instemmen met het eerder bekend maken van het besluit wanneer daarbij geen nationale of provinciale belangen aan de orde zijn;
c. het bestemmingsplan en de wijzigingen geen betrekking hebben op nationale of provinciale belangen;
d. het bestemmingsplan 'Whemedreef' bouwplannen toelaat zoals bedoeld in artikel 6.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening;
e. het kostenverhaal samenhangende met deze bouwplannen op basis van een overeenkomst over grondexploitatie ex afdeling 6.4 Wro anderszins verzekerd is;
f. het bepalen van tijdvak of fasering zoals bedoeld in artikel 6.13, lid 1, onder c.4e en c.5e niet noodzakelijk is;
g. het stellen van eisen, regels of een uitwerking van regels als bedoeld in artikel 6.13, lid 2, onder b, c of d niet noodzakelijk is.

Gelet op de artikelen 3.8 en 6.12, lid 2 van de Wet ruimtelijke ordening;

gezien het amendement "Passende hoogte aan de Whemedreef" (21A25);

gezien het amendement "Groencompensatie Whemedreef" (21A29);

besluit:

1. In de naar aanleiding van het ontwerpbestemmingsplan 'Whemedreef' ingediende zienswijzen geen redenen te vinden die leiden tot vaststelling van dit bestemmingsplan in gewijzigde vorm ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan, zoals dit op grond van artikel 3.8 Wet ruimtelijke ordening ter inzage heeft gelegen.
2. Het bestemmingsplan 'Whemedreef', zoals vervat in verbeelding NL.IMRO.0202.974-0301.gml met bijbehorende regels en toelichting gewijzigd vast te stellen waarbij de volgende wijzigingen zijn opgenomen ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan zoals dat ter inzage heeft gelegen:

   Verbeelding:
   Op de verbeelding wordt de gebiedsaanduiding "Milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied' geschrapt.

Regels:

- Artikel 8 'Algemene aanduidingsregels' wordt geschrapt.
- De artikelen 9 tot en met 15 worden vernummerd naar 8 tot en met 14.

Toelichting

- In de toelichting wordt verwezen naar 'Accentnota Fiets, Fietsambitie 2019-2024'.

3. Geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening.
4. Er zal bij dit plan een maximale groencompensatie plaatsvinden van de 8.550 m2 groen die zal verdwijnen.

De griffier,

De voorzitter,

Vaststelling bestemmingsplan Whemedreef

Zaaknummer:	532961
Portefeuillehouder:	R. Paping

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrinck (AC), Visser (PvdA), Maref (VVD), De Groot (PvdD), Henzen (PVV), Prinsen (GL), Van Ommen (D66), Van Dillen (CDA), Becker (ChristenUnie) en Van Plateringen (AOP).
De fractie van de SP was niet bij de beraadslaging aanwezig.

Bespreking
De beraadslaging bestond uit een deel informerend (waarin technische vragen zijn gesteld over de aangeleverde aanvullende informatie) en een meningsvormend.

Conclusie
Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter geconcludeerd dat de informatieve en meningsvormende behandeling zijn afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

N. Wiggers

Memo

Datum	:	14 juni 2021
Aan	:	Raadsleden
Van	:	Ronald Paping
Betreft	:	Vraag over plan Whemedreef

Naar aanleiding van motie 21M55 is door de heer Van der laak van Arnhem Centraal de volgende vraag gesteld:
Kunt u aangeven of op basis van de uitgangspunten uit motie21M55 een financieel haalbaar plan mogelijk is?

Financiële haalbaarheid plan op basis van uitgangspunten motie 21M55
In de overwegingen van motie 21M55 geeft u aan dat "Uit de onderbouwing blijkt dat een haalbaar plan (grotendeels) binnen de geldende regels van bestemmingsplan ‘Malburgen - De Wheme’ mogelijk is."

De residuele grondwaarde berekening van PAS geeft aan dat er voor de bouwer geen financieel haalbaar plan mogelijk is. Deze berekening bevat echter slechts een deel van de kostencomponenten van een grondexploitatie, namelijk alleen de kosten en opbrengsten van de bouwer. Voor een financieel haalbaar plan moeten alle kostencomponenten van een grondexploitatie worden meegenomen.

Een (grond)exploitatie voor de Whemedreef op basis van de uitgangspunten van motie 21M55 zal naar schatting de volgende kosten bevatten:

Kostenpost	Belangrijkste activiteiten	Bedrag (prijspeil 2021)	Kosten al gemaakt?
Bouwrijp maken fase 1 (rond 2011)	Dijkverlegging, landaanwinning, aanleg straat Whemedreef en tijdelijke inrichting met groen	€ 2,0 miljoen	ja
Bouwrijp maken fase 2 en woonrijp maken	Opstellen inrichtingsplan, aanleggen kabels en leidingen, OCE, inrichten openbare ruimte (parkeerplaatsen, groen, straatmeubilair), directievoering en toezicht	€1,0 miljoen	nee
Stichtingskosten	Bouwkosten, bijkomende kosten, winst en risico voor 7 torens (7 x € 2.826.600)	€19,8 miljoen	nee
Investeringskosten parkeerlaag	Gebouwde parkeervoorziening voor 5 torens op het niveau van het huidige maaiveld (5 x €582.000). De parkeerplaatsen voor bezoekers en voor de andere 2 torens (sociale huur) worden in de openbare ruimte aangelegd, deze kosten zijn opgenomen in bovenstaande post *woonrijp maken*.	€ 2,9 miljoen	nee
Plankosten gemeente	Opstellen stedenbouwkundig plan, wijziging bestemmingsplan (schatting)	€0,2 miljoen	nee
Groencompensatie	Compensatie parkeerplaatsen bezoekers en sociale huurwoningen, toegangspaden, etc. (schatting)	€0,1 miljoen	nee
Totaal		**€ 26 miljoen**	

Hiertegenover staan de door PAS geraamde opbrengsten à €3,3 miljoen per toren (= €2.826.600 + € 469.000), oftewel €23 miljoen voor 7 appartementencomplexen.

Omdat de totale opbrengsten van de woningen, inclusief de parkeerplaatsen ongeveer gelijk zijn aan de totale bouwkosten (beide ca. € 23 miljoen) blijft er dus géén residuele grondwaarde over om de overige kosten in de grondexploitatie te bekostigen. Een plan op basis van de uitgangspunten van motie 21M55 zal dus tot een negatieve grondexploitatie leiden van circa €3 miljoen. Twee miljoen euro van deze kosten zijn al gemaakt.

Kanttekeningen en risico's

- Het huidige bestemmingsplan biedt geen afwijkingsmogelijkheden voor aanleg van parkeerplaatsen buiten de bouwvlakken. Voor het ‘bezoekersdeel’ van de parkeerbehoefte en voor de parkeerplaatsen voor de bewoners van sociale huurwoningen zal waarschijnlijk een wijziging van het bestemmingsplan nodig zijn.
- Verschillende makelaars hebben aangegeven de door PAS in de berekening opgenomen opbrengsten positief ingeschat te vinden. Risico is daarmee dat het tekort op de grondexploitatie groter is dan €3 miljoen.
- Bovenstaande bedragen zijn naar huidig prijspeil, hierin is nog geen rekening gehouden met reguliere tijdsaspecten van een grondexploitatie, zoals doorlooptijd, rentekosten etc.

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bijeen op	16 juni 2021
Ter bespreking van	Bestemmingsplan Whemedreef
Amendement van	Giovanni Visser - PvdA Sarah Dobbe - SP Guus van der Laak - Arnhem Centraal Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Passende hoogte aan de Whemedreef
Nummer Zaaknummer	**21A25** 532961

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

1. De verbeelding NL.IMRO.0202.974-0301 te wijzigen door de maximum bouwhoogte in het woonblok aan te passen naar 10 meter, zoals verbeeld in de geamendeerde verbeelding in bijlage 1.
2. Waar relevant de toelichting en bijlagen overeenkomstig te wijzigen

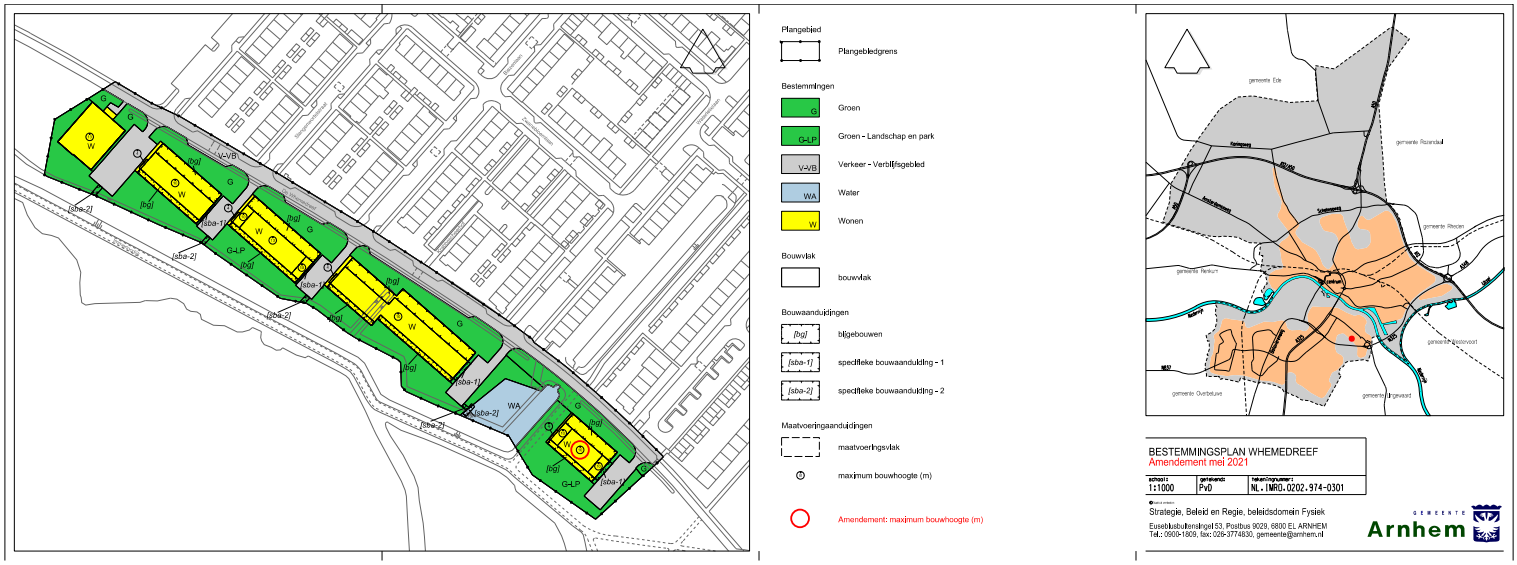
Toelichting

In NL.IMRO.0202.974-0301 bij het bestemmingsplan Whemedreef is voor een tweetal blokken met woningen een bouwhoogte van maximaal 13 meter vastgelegd, zodat bij deze blokken woningen met maximaal vier verdiepingen kunnen worden gerealiseerd. Naar aanleiding van gesprekken in de wijk en de wens van bewoners wordt de mogelijkheid voor een vierde bouwlaag geschrapt voor het meest zuidelijk gelegen blok met woningen. Een aantal bewoners had bezwaren ten aanzien van een vierde bouwlaag bij dit blok en door de bouwhoogte te wijzigen wordt het draagvlak in de wijk vergroot. Dit amendement regelt daarom voor dit blok een maximale bouwhoogte van 10 meter, zodat maximaal drie verdiepingen gerealiseerd kunnen worden. Uit navraag is gebleken dat ontwikkelende partijen Volkshuisvesting en Koopmans geen bezwaar hebben tegen deze wijziging.

Giovanni Visser - PvdA
Sarah Dobbe - SP
Guus van der Laak - Arnhem Centraal
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Bijlage 1

Geamendeerde verbeelding NL.IMRO.0202.974-0301

21A25/p.2

AANGENOMEN

Voor 20

Tegen 19

Amendement "Passende hoogte aan de Whemedreef" (21A25)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Vaststelling Bestemmingsplan Whemedreef
Wijzigingsvoorstel van	Cyriel Prinsen - GroenLinks
Titel van het wijzigingsvoorstel	Groencompensatie Whemedreef
Nummer Zaaknummer	**21A29** 532961

Het volgende raadslid stelt de volgende verandering voor:

Aan het raadsbesluit het volgende punt toe te voegen:

4. Er zal bij dit plan een maximale groencompensatie plaatsvinden van de 8.550 m2 groen die zal verdwijnen.

Toelichting:

In het bestemmingsplan Whemedreef staat dat er in totaal 8.550 m2 aan groen zal verdwijnen. Daar is nauwelijks compensatie voor en er is niet aangetoond dat het plaatsen van 36 bomen opweegt tegen het verdwijnen van 8.550 m2 aan bestemd groen. Bij verdere verstening van de wijk door de bouw van woningen, is dat niet wenselijk. Het groen moet dus gecompenseerd worden. Bij voorkeur in of rondom de Whemedreef.

Cyriel Prinsen - GroenLinks

Voor 22

Tegen 17

Amendement "Groencompensatie Whemedreef" (21A29)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Gemeenteraad Arnhem

VERWORPEN

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Vaststelling bestemmingsplan Whemedreef
Motie van	Susan van Ommen, D66 Leo de Groot, Partij voor de Dieren Klaartje van Dillen, CDA Peter Henzen, PVV
Titel van de motie	Nieuw plan Whemedreef
Nummer Zaaknummer	**21M55** 532961

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 26 mei 2021 een besluit te nemen over een nieuw plan voor woningbouw aan de Whemedreef.

De aanleiding is de onvrede in de raad over de voorgestelde bestemmingsplanwijziging voor de Whemedreef.

In deze motie geven we aan hoe we een haalbaar plan voor ons zien.
Door dit voorstel aan te nemen, geven we het college en de ontwikkelaars kaders mee voor een alternatief plan voor woningbouw aan de Whemedreef, dat wel genoeg draagvlak heeft.

We weten dat

- Een meerderheid van de raadskamer op 14 april 2021 uitgesproken heeft de voorgestelde bestemmingsplanwijziging voor de Whemedreef niet te steunen;
- Dit plan (de wijziging) 60 woningen minder mogelijk maakt dan het geldende bestemmingsplan;
- In dit plan (de wijziging) 8500 vierkante meter minder bestemming groen is opgenomen dan in het geldende bestemmingsplan;
- Dit plan (de wijziging) is voorgesteld omdat het geldende bestemmingsplan moeilijker uitvoerbaar is en minder verdienmogelijkheden voor ontwikkelaars biedt;
- Uit de onderbouwing blijkt dat een haalbaar plan (grotendeels) binnen de geldende regels van bestemmingsplan ‘Malburgen - De Wheme’ mogelijk is.

We vinden dat

- De voorgestelde bestemmingsplanwijziging teveel afwijkt van de oorspronkelijke plannen;
- Het halveren van de hoeveelheid woningen in de huidige wooncrisis niet acceptabel is;
- De aantasting van het groen in het nieuwe plan onwenselijk is;
- Het basisidee van verschillende torens in het groen een goed uitgangspunt is;
- Het geldende bestemmingsplan beter aansluit bij de gewenste ontwikkelingen op deze locatie.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om

1. In overleg met ontwikkelaars een alternatief plan te ontwikkelen voor de Whemedreef, dat voldoet aan de volgende uitgangspunten:

    a. Het basisidee van appartementengebouwen in het groen;
    b. Met doorlopende zichtlijnen vanuit aanliggende straten naar het water;
    c. Het bouwplan past binnen de kaders van het geldende bestemmingsplan ‘Malburgen - De Wheme’, eventueel in combinatie met al toegestane afwijkingsmogelijkheden;
    d. Het plan bevat zoveel mogelijk woningen (minimaal 77);
    e. Parkeerplaatsen bevinden zich in of onder bouwvolumes, eventueel met uitzondering van het ‘bezoekersdeel’ van de parkeerbehoefte, en van parkeerplaatsen voor de bewoners van sociale huurwoningen;
    f. Voor zover het parkeren niet in of onder de bouwvolumes wordt opgelost, worden parkeerplaatsen zorgvuldig ingepast in het terrein, met minimale aantasting van het geplande park en waarbij het parkeren de doorzichten vanuit de wijk naar het water niet blokkeert;
    g. Eventueel verlies van groen wordt gecompenseerd volgens de nu geldende groencompensatieregels;

2. Direct omwonenden actief bij de planvorming te betrekken;
3. De raad voor het zomerreces van 2021 te informeren over de hoofdlijnen van dit plan.

Susan van Ommen, D66
Leo de Groot, Partij voor de Dieren
Klaartje van Dillen, CDA
Peter Henzen, PVV

VERWORPEN

Voor 19

Tegen 20

Motie "Nieuw plan Whemedreef" (21M55)

GROENLINKS	1	6
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	4	1
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Wijkplatform Malburgen Oost, Immerloo en 't Duifje

Arnhem, 24 mei 2021

Geachte leden van de gemeenteraad van Arnhem,

Als bewonersleden van het Wijkplatform Malburgen Oost, Immerloo en Het Duifje zijn wij ronduit verbijsterd en verontrust over uw opstelling inzake het bestemmingsplan Whemedreef waarbij een aanzienlijk deel van de gemeenteraad een motie heeft opgesteld die het huidige voorstel van het college voor laagbouw teniet zal doen.

De planontwikkeling rond de Whemedreef is volgens de Malburgse Manier tot stand gekomen waarbij bewonersleden van de overleggroep Malburgen Oost-Zuid samen met vertegenwoordigers vanuit de corporatie Volkshuisvesting Arnhem en vertegenwoordigers namens het college van burgemeester en wethouders van Arnhem waaronder de projectleider en de stedenbouwkundige van de gemeente Arnhem in drie-eenheid samen gewerkt hebben aan de planvorming voor dit gebied.
In deze drie-eenheid is ook gekozen voor de huidige bouwcombinatie waaronder de projectontwikkelaar met architect en landschapsarchitectenbureau en hun bijbehorende plan en uitwerking.

Op aandringen vanuit de bewonersleden van de overleggroep is zelfs nog een verbeterslag op dit plan uitgevoerd door de bouwcombinatie met instemming vanuit Volkshuisvesting Arnhem en de gemeente om nog een extra bouwlaag aan de eengezinswoningen toe te voegen zodat hier koop in het hogere segment mogelijk wordt gemaakt en extra grote woningen worden gecreëerd die bijvoorbeeld gebruikt kunnen worden voor woonwerkwoningen met een praktijk aan huis die in dit deel van de wijk nog niet aanwezig zijn.
De ontwikkellocatie en situering aan de waterplas maakt het een unieke plek in dit wijkdeel dat bij uitstek geschikt is om koopwoningen in het hoge segment te realiseren.
Hiermee streven we naar een meer gemêleerde bewonerssamenstelling dat in dit wijkdeel met het op een na hoogste percentage sociale huurwoningen van Arnhem uitermate belangrijk is.

Als Wijkplatform Malburgen Oost, Immerloo en Het Duifje staan we dan ook achter de keuze van het plan dat gezamenlijk met ontwikkelaars, bewoners en gemeente in de Overleggroep Malburgen Oost-Zuid tot stand is gekomen en waar het college ook haar goedkeuring aan heeft gegeven.

Na de ontstane ophef over uw opstelling in de gemeenteraad, pers en vooral ook in dit wijkdeel van Malburgen zijn meerdere wijkbewoners in diverse delen van de wijk rondgegaan.
Er is onder meer langsgegaan bij bewoners wonend in de nieuwbouw Eimerseiland, het woonwagenkamp, delen van de Fluitekruidstraat, delen van zijstraten van de Whemedreef en de hoogbouw Gelderseplein om hun mening te horen over het voorgestelde plan voor laagbouw of het vigerende bestemmingsplan met woontorens. Dit zijn ettelijke honderden adressen die bezocht zijn.
Wat wij tot nu toe vernomen hebben is dat van de wijkbewoners die thuis waren verreweg het overgrote deel (meer dan 95%) voor het huidige plan is met laagbouwwoningen dat door het college van burgemeester en wethouders naar u zijnde de gemeenteraad van Arnhem is gestuurd.

Wij willen als wijkplatform benadrukken dat negatieve signalen over het huidige collegeplan ons nooit bereikt hebben en wij -bij ons weten- ook niet benaderd zijn over eventuele tegenstand van dit plan.

Wij willen u eraan herinneren dat wij als wijkplatform niet tegen hoogbouw zijn gelet op ons initiatief om hoogbouw mogelijk te maken op het Olympusterrein waar wij bij u over hebben ingesproken dat wij dit graag zouden zien uitgevoerd.

Bij dit plan worden reeds 200 extra woningen aan dit wijkdeel toegevoegd die nergens eerder in woningbouwafspraken vermeld waren, dus als Malburgen Oost-Zuid voldoen we reeds in ruime mate aan de woningbouwvraag voor de stad als zodanig. In dit plan komen al sociale huur, midden huur en betaalbare koop.

Wij willen daarom ook vasthouden aan het nieuwe bestemmingsplan voor de Whemedreef dat tot stand is gekomen door samenwerking met de bouwcombinatie, bewoners, gemeente en Volkshuisvesting. Een plan waar het overgrote deel van de omgeving achter staat.

Wij doen hierbij het zwaarwegende advies en verzoeken u met klem dat u ervoor zorgt dat deze motie 21M55 -deze werd ondersteund door zeer veel fracties in de commissievergadering van 14 april 2021 - in zijn geheel wordt ingetrokken en dat u voor het raadsvoorstel gaat stemmen, waarbij laagbouw voor het hoge koopsegment mogelijk wordt gemaakt.

Met hartelijke groet,

Bewonersleden wijkplatform Malburgen Oost, Immerloo en Het Duifje

Uitslag enquête plangebied Whemedreef (Arnhem, 26 mei 2021)

Geel zijn de bevraagde gezinnen (427 woningen)

Oranje is het gebied waar gebouwd gaat worden

Straat naam	Huis-nummers	Aantal woningen	Niet thuis of onbewoond	Wij willen hoogbouw (torentjes)	Wij willen laagbouw (de kijkers)	Geen Mening	Controle Controle totalen
Fluitekruidstraat	2 t/m 62	26	3	0	22	1	26
Lathyruspad	50 t/m 64	8	0	0	7	1	8
Immerlooplein	1 t/m 7	7	0	0	7	0	7
Orionsingel	73 t/m 137	27	3	1	23	0	27
Eimersland	1 t/m 97	67	6	1	60	0	67
Zwanebloemlaan	29 t/m 83	28	3	0	25	0	28
Zwanebloemlaan	48 t/m 92	20	3	0	17	0	20
Watermuntstraat	51 t/m 77	14	0	0	14	0	14
Slangenwortelstraat	52 t/m 78	14	0	0	11	3	14
Slangenwortelstraat	53 t/m 75	12	1	0	10	1	12
Biezenlaan	43 t/m 67	13	3	0	9	1	13
Biezenlaan	52 t/m74	12	2	0	8	2	12
Krabbescheerhof	11 t/m 19	5	1	0	3	1	5
Waterlelielaan	50 t/m 64	8	3	0	5	0	8
Waterlelielaan	75 t/m 109	18	4	0	14	0	18
Keurvorstlaan	34 t/m 72	20	5	0	15	0	20
Keurvorstlaan	65 t/m 103	20	3	0	17	0	20
Gelderseplein	241 t/m 455	108	19	0	88	1	108
	Totalen	**427**	**59**	**2**	**355**	**11**	**427**
	in %	**100,00**	**13,82**	**0,47**	**83,14**	**2,58**	**100,00**

Overzicht in %	%
Laagbouw	83,14
Torens	0,47
Geen mening	2,58
Afwezig	13,82
Totaal	100,00

Alle BEZWAREN die bij de gemeente zijn binnengekomen tegen het plan "De Kijkers" ZIJN INGETROKKEN.
Wethouder Paping is hiervan schriftelijk in kennis gesteld.
Malburgen is het onderling eens. Steun ons!!

Bewoners van Malburgen uit het betrokken wijkdeel zijn nu dus nagenoeg UNANIEM tegen het oude bestemmings-plan met hoogbouw. De bewoners willen het nieuwe plan "De Kijkers" met de daarbij behorende bestemmingsplanwijziging, uitgevoerd zien.
(zie ook de brief v/h wijkplatform aan de Raad/ College)

Arnhem, 26 mei 2021

Geachte leden van de gemeenteraad,

*Steun de bewoners van Malburgen.

*Wij zijn z.g.a. unaniem tegen het oude plan Whemedreef.

*Alle bezwaren uit de wijk zijn ingetrokken.
Consensus is bereikt!!

*De weg ligt open voor een nieuw bestemmingsplan.

*Zorg dat het bouwplan "De Kijkers" wordt uitgevoerd.

*Dit is de wens van heel veel bewoners uit Malburgen.

*Indien door u gewenst, bevragen we nog meer mensen.

*Indien nodig voeren we nog meer actie.

*De intekenlijsten liggen veilig opgeborgen en kunnen op verzoek aan de burgemeester worden overhandigd.

Met vriendelijke en strijdbare groet,

Overleggroep Malburgen Oost-Zuid

Van: W. Klein Nienhuis
Verzonden: maandag 14 juni 2021 23:11
Aan: Raadsleden Arnhem <raadsleden@arnhem.nl>; Fractievolgers Arnhem <fractievolgers@arnhem.nl>; griffie <griffie@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: Bestemmingsplan Whemedreef

Geachte leden van de gemeenteraad van Arnhem, beste fractievolgers en medewerkers van de griffie,

Op 25 mei heeft de Overleggroep Malburgen Oost-Zuid u onderstaande mail gestuurd. Daarin was als bijlage de uitslag van een door ons gehouden enquête gevoegd.
We hadden toen 427 woningen bezocht. Inmiddels zijn dat er 671. In de bijlage kunt u de nieuwste uitslagen lezen.

Ook is er door ons een brief aan deze mail toegevoegd. Ons bereikten signalen dat sommige raadsleden onze werkwijze in twijfel trokken.

In onze brief leggen wij de gang van zaken uit.

Mocht u naar aanleiding van onze enquête en/ of brief nog vragen hebben dan kunt u die per mail of telefoon aan ons stellen.

Met vriendelijke groet

Namens de overleggroep Ontwikkelingsplan Malburgen Oost-Zuid
W. Klein Nienhuis

Van: W. Klein Nienhuis
Verzonden: dinsdag 25 mei 2021 13:57
Aan: raadsleden@arnhem.nl; fractievolgers@arnhem.nl; griffie@arnhem.nl
Onderwerp: Bestemmingsplan Whemedreef

Geachte leden van de gemeenteraad van Arnhem, beste fractievolgers en medewerkers van de griffie,

Het wijkplatform Malburgen Oost, Immerloo en ’t Duifje heeft u inmiddels via e-mail een brief toegestuurd
over de problemen die zijn gerezen rondom de Whemedreef in Malburgen.

De overleggroep Malburgen Oost-Zuid houdt zich al jaren bezig met het ontwikkelingsplan in dit deel van onze wijk.
Deze overleggroep is onderdeel van het wijkplatform.

De inhoud van de brief van het wijkplatform wijst voor zich.
Als aanvulling daarop willen wij u mededelen dat leden van de overleggroep langs 427 woningen in het plangebied rondom de Whemedreef zijn geweest
om de mening van de buurtbewoners op te halen.
De uitslag van deze enquête is beknopt samengevat en als bijlage bij deze mail gevoegd.

Wij zijn erg verheugd u mede te kunnen delen dat alle mensen die een bezwaar hadden ingediend dit inmiddels hebben ingetrokken.
Wethouder Paping is hierover in kennis gesteld door de heer Wander Hendriks.

Dat betekent dat bewoners van Malburgen consensus hebben bereikt en dat zij kiezen voor het plan “de Kijkers”.

Wij vragen u beleefd dit plan voor Malburgen mogelijk te maken.

Voorafgaand aan de raadsvergadering van morgen zal een kleine delegatie uit Malburgen aan u de uitslagen van de enquête aanbieden.

Indien u nog vragen heeft kunt u zich tot mij wenden.

Met vriendelijke groet

W. Klein Nienhuis

Aan de gemeenteraad van Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Arnhem, 14 juni 2021

Van: overleggroep Ontwikkelingsplan Malburgen Oost-Zuid

Onderwerp: Noodrem Whemedreef (vrijstaat Malburgen?)

Geachte leden van de gemeenteraad Arnhem,

Het wijkplatform Malburgen-Oost schreef in haar brief aan u onthutst te zijn over de wijze waarop u met het plan Whemedreef omgaat.

De Overleggroep Malburgen Oost-Zuid gaat nu een stap verder: wij zijn onthutst en boos. Boos over de manier waarop sommige raadsleden ons verwijten een suggestieve enquête te hebben gehouden, onder inmiddels 671 woningen rondom het plangebied Whemedreef.

Zijn sommige raadsleden slechte verliezers? In de meeste verkiezingsprogramma's staat dat de partijen in de Arnhemse Raad de mening van bewoners hoog in het vaandel hebben staan. Nu laten bewoners een tegengestelde mening horen aan die van de Raad en opeens is de enquête suggestief. Op welke manier, dat wordt niet gezegd.

Ook houden sommige raadsleden halsstarrig vast aan de 150 handtekeningen die zouden zijn opgehaald door een in de wijk woonachtige stedenbouwkundige. Op het moment dat de Overleggroep, corporatie Volkshuisvesting en ambtenaren van uw gemeente geen weet hebben van deze handtekeningen, wordt die ene bewoner nog steeds geloofd. Zelfs als andere bewoners deur aan deur gaan, spreken met de 24 bezwaarmakers en als daaruit blijkt dat 22 van die bezwaarmakers in de veronderstellingen verkeerden bezwaar te hebben gemaakt tegen hoogbouw, dan nóg verstomt het geluid niet over de 150 handtekeningen die niemand heeft gezien. Onvoorstelbaar.

Het kan nog gekker: sommige raadsleden maken zich zorgen dat de bezwaarmakers onder druk hun bezwaar hebben ingetrokken. Gelukkig zijn de bezwaarmakers bereid u uit te leggen dat zij hun steun hadden gebaseerd op een onjuiste voorstelling van zaken. Ook deelden zij mee dat er zeer zeker geen sprake kon zijn van 150 handtekeningen, hooguit van 24. Bovendien waren ze erg blij met de uitleg van de overleggroep hoe de vork in de steel zat. Hun klomp brak toen zij de notitie lazen die de stedenbouwkundige, die hun bezwaar had opgesteld, daarna op persoonlijke titel nog schreef aan de raad. Daarin pleitte hij onder andere voor hoogbouw langs de Whemedreef. De overleggroep heeft toen zelfs nog bemiddeld tussen de stedenbouwkundige en de betrokken buurtbewoners.

Nog erger: als dan welwillende zestigplussers uit Malburgen bij 671 woningen deur aan deur gaan, in alle openheid en met alle goede bedoelingen, dan wordt hen door sommige raadsleden verweten dat ze suggestief zijn. Onbegrijpelijk en kwetsend.

De Overleggroep is er voor bewoners. Als was gebleken dat de meerderheid van de bewoners graag hoogbouw had gewild langs de Whemedreef, dan was dat gewoon genoteerd en hadden de cijfers er anders uitgezien. De mening van de overleggroep is daar namelijk ondergeschikt aan.

En nog steeds is de Overleggroep loyaal aan de Malburgse Manier. De manier waarop de gemeente Arnhem, corporatie Volkshuisvesting en bewoners samen het Ontwikkelingsplan Malburgen uitvoeren. Maar hoe lang nog?

De Arnhemse gemeenteraad heeft bewezen deze succesvolle manier van werken gewoon naast zich neer te leggen. Juist deze Malburgse Manier heeft er voor gezorgd dat er in Malburgen veel en snel gebouwd kon worden. Veel mensen vinden inmiddels té veel en té snel. 'Bouw maar op de Hoogkamp of op Schaarsbergen' is een veelgehoorde oproep in Malburgen.

En als de gemeenteraad ons zomaar kan passeren, moeten wij dan nog rekening houden met de Malburgse Manier van werken? En als dan een van onze ondervragers uit wanhoop, vanwege de boosheid en onrust onder bewoners, een nieuwe categorie aan de enquête moet toevoegen (namelijk die van 'Helemaal geen nieuwbouw') dan willen wij u waarschuwen.

De overgrote meerderheid van de ondervraagde bewoners wil namelijk GEEN nieuwbouw aan de Whemedreef. Zij willen dat het blijft zoals het nu is.

Als u als Raad komende woensdag ons plan van tafel veegt en opdracht geeft om te komen tot een nieuw plan, dan laat u ons én de Malburgse Manier van werken in de steek. Wij zullen dan nog meer gedreven dan hiervoor wederom alle 671 woningen bezoeken, maar dan met een extra optie in de enquête: geen woningbouw aan de Whemedreef.

Dat deze optie er nu nog niet in stond, heeft u volledig te danken aan de loyaliteit van de Overleggroep Malburgen Oost-Zuid aan de Malburgse manier van werken.

Het argument woningnood houdt voor ons geen steek. Malburgen is namelijk nog steeds loyaal, maar lijkt te zijn verworden tot vrijstaat voor de gemeenteraad van Arnhem.

Er gaat gebouwd worden op het Rijnhal terrein. De plek waar eerst Leisure moest komen. Iets wat u zelf heeft bepaald door aanname van een motie van Arnhem Centraal in 2017. En nu krijgen we ook daar flats. Wat waren we blij geweest met een bioscoop, restaurant en bowlingbaan.

Langs de hele Nijmeegseweg wordt er heel, heel veel gebouwd. In Malburgen West (plangebied WW3) komen ook nog heel veel woningen en een minstens 15 verdiepingen tellend appartementengebouw.

Als klap op de vuurpijl is de heer Hegeman bezig met de verkoop van zijn Shell benzinestation aan de Huissensestraat. Als het aan de gemeente Arnhem ligt, komt daar aanvullend direct naast de nieuwbouw aan de Nijmeegseweg nog eens een hele hoge toren met appartementen. Wanneer is het genoeg?

Voor ons is de maat vol. Als u aanstaande woensdag niet akkoord gaat met ons plan "de Kijkers" dat op de Malburgse Manier tot stand is gekomen, dan laat u ons geen keus: onze fantastische overleggroep wordt dan een actiegroep.

Er is heel, heel veel steun uit onze wijk voor helemaal geen nieuwbouw meer in Malburgen. En al helemaal niet langs de Whemedreef.

Met strijdbare groet,

Overleggroep Malburgen Oost-Zuid

Uitslag enquête plangebied Whemedreef (Arnhem, 13 juni 2021)

Geel zijn de bevraagde gezinnen (427 woningen)

Oranje is het gebied waar gebouwd gaat worden

Blauw zijn bevraagde gezinnen in de 2e ronde (244 woningen)

Straatnamen	Huis-nummers	Aantal woningen	Niet thuis of onbewoond	Wij willen hoogbouw (torentjes)	Wij willen laagbouw (de kijkers)	Geen Mening	Geen woning bouw	Controle Controle totalen
Fluitekruidstraat	2 t/m 62	26	3	0	22	1		26
Lathyruspad	50 t/m 64	8	0	0	7	1		8
Immerlooplein	1 t/m 7	7	0	0	7	0		7
Orionsingel	73 t/m 137	27	3	1	23	0		27
Orionsingel	314 t/m 368	28	3	1	24	0		28
Orionsingel	53 t/m 69	9	2	1	6	0		9
Siriusdreef	98 t/m 110	7	0	0	7	0		7
Siriusdreef	91 t/m 109	10	2	0	8	0		10
Eimersland	1 t/m 97	67	6	1	60	0		67
Eimersingel west	42 t/m 72	16	2	0	13	1		16
Bereklauwstraat	45 t/m 93	21	1	0	0	0	20	21
Genadekruidstraat	1 t/m 13	7	1	0	0	0	6	7
Zwanebloemlaan	29 t/m 83	28	3	0	25	0		28
Zwanebloemlaan	48 t/m 92	20	3	0	17	0		20
Watermuntstraat	51 t/m 77	14	0	0	14	0		14
Slangenwortelstraat	52 t/m 78	14	0	0	11	3		14
Slangenwortelstraat	53 t/m 75	12	1	0	10	1		12
Biezenlaan	43 t/m 67	13	3	0	9	1		13
Biezenlaan	52 t/m74	12	2	0	8	2		12
Krabbescheerhof	11 t/m 19	5	1	0	3	1		5
Waterlelielaan	50 t/m 64	8	3	0	5	0		8
Waterlelielaan	75 t/m 109	18	4	0	14	0		18
Waterlelielaan	55 t/m 73	10	1	0	9	0		10
Waterlelielaan	26 t/m 36	6	0	0	6	0		6
Keurvorstlaan	34 t/m 72	20	5	0	15	0		20
Keurvorstlaan	65 t/m 103	20	3	0	17	0		20
Keurvorstlaan	29 t/m 63	18	3	0	15	0		18
Wenercongresstraat	1 t/m 7	4	0	0	4	0		4
Gelderseplein	241 t/m 455	108	19	0	88	1		108
Brandenburgseplein	241 t/m 455	108	26	0	81	1		108
	Totalen	**671**	**100**	**4**	**528**	**13**	**26**	**671**
	in %	**100,00**	**14,90**	**0,60**	**78,69**	**1,94**	**3,87**	**100,00**
Straatnamen	**Huis-nummers**	**Aantal woningen**	**Niet thuis of onbewoond**	**Wij willen hoogbouw (torentjes)**	**Wij willen laagbouw (de kijkers)**	**Geen Mening**	**Geen woning bouw**	**Controle totalen**

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 532961

Onderwerp: Vaststelling bestemmingsplan Whemedreef

Voorstel

1. In de naar aanleiding van het ontwerpbestemmingsplan 'Whemedreef' ingediende zienswijzen geen redenen te vinden die leiden tot vaststelling van dit bestemmingsplan in gewijzigde vorm ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan zoals dit op grond van artikel 3.8 Wet ruimtelijke ordening ter inzage heeft gelegen.
2. Het bestemmingsplan 'Whemedreef', zoals vervat in verbeelding NL.IMRO.0202.974-0301.gml met bijbehorende regels en toelichting, gewijzigd vast te stellen met twee ambtshalve aanpassingen.
3. Geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening.

Inleiding

Woningbouwcorporatie Volkshuisvesting is voornemens om de herontwikkeling van het gebied De Wheme in Arnhem Zuid af te ronden met de realisatie van het woningbouwproject Whemedreef aan de noordelijke oever van de Whemeplas.

Deze ontwikkellocatie is gelegen in het plangebied van het geldende bestemmingsplan 'Malburgen - De Wheme'. Het huidige bestemmingsplan uit 2011 laat hier 7 appartementsgebouwen toe. Oorspronkelijk waren koopappartementen met een ondergrondse parkeergarage gepland. Op dit moment is een gebouwde parkeergarage op deze locatie exploitatietechnisch niet meer haalbaar. Parkeren zou in dat geval op het bestaande maaiveld plaats moeten vinden waardoor het beeld van het groen aangetast zou worden.
Volkshuisvesting heeft samen met gemeente en omwonenden een alternatief woonprogramma opgesteld op basis van de woningbouwbehoefte. De gewenste invulling past niet in het geldend bestemmingsplan. Daarom moet een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld.
Het nieuwe plan bestaat uit vijf blokken met grondgebonden woningen (totaal 39 woningen) en één gebouw van vier lagen met 21 sociale huurappartementen met parkeren op maaiveld.

Het bestemmingsplan 'Whemedreef' heeft in ontwerp ter inzage gelegen van 2 oktober tot en met 12 november 2020. Gedurende deze periode zijn 5 zienswijzen ingediend, waarvan één namens 24 anderen. In de als bijlage bijgevoegde zienswijzennota zijn de zienswijzen samengevat. Hierbij is gemotiveerd aangegeven waarom de zienswijzen geen aanleiding geven tot gewijzigde vaststelling van het bestemmingsplan.

Arnhem GEMEENTE

Afbeelding 1: Ligging van het plangebied.

Beoogd effect

Het planologisch mogelijk maken van de bouw van 21 sociale huurappartementen en 39 grondgebonden woningen langs de Whemedreef.

Argumenten

1.1 *De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding om het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen.*
In het zienswijzenrapport (bijlage 4a bij dit raadsvoorstel) zijn de zienswijzen samengevat en beantwoord. Wij zijn van mening dat er een goed afgewogen plan is ontwikkeld dat zoveel als mogelijk rekening houdt met de locatie en de belangen van de omgeving en omwonenden.
In de zienswijzen hebben wij dan ook geen aanleiding gevonden om uw raad voor te stellen het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen.

2.1 *Het plan draagt bij aan het op korte termijn voorzien in de woningbehoefte.*
Op basis van het door u vastgestelde Plan van Aanpak Woningbouw heeft Arnhem momenteel behoefte aan zowel grondgebonden koopwoningen als aan sociale huurappartementen. Deze laatste vormen 35% van het beoogde totale aantal woningen. De woningen dragen bij aan een gevarieerd woningaanbod in Malburgen. Naast de meerwaarde voor de wijkidentiteit van Malburgen, biedt de ontwikkeling tevens een aantrekkelijk en levendig woonmilieu voor midden- en hogere inkomens. Snelle woningbouw op deze locatie draagt bij aan het verkleinen van de woningnood in Arnhem.

2.2 De beoogde ontwikkeling is in lijn met Ontwikkelingsplan Malburgen

Het Ontwikkelingsplan Malburgen uit 1998 en de Nota Bouwstenen Malburgen uit 2002 merken het gebied Whemedreef aan als een "nader uit te werken" woongebied. Op basis van deze plannen zijn in 2002 in de Samenwerkingsovereenkomst tussen woningcorporatie Volkshuisvesting en gemeente afspraken gemaakt over grootschalige herontwikkeling van de wijk.
Vervolgens heeft de gemeenteraad in 2011 het bestemmingsplan Malburgen - De Wheme vastgesteld waarin het gebied rechtstreeks is bestemd ten behoeve van de bouw van 7 luxe appartementsgebouwen met ondergronds parkeren. Bij de uitwerking van de plannen heeft Volkshuisvesting geconstateerd dat deze ontwikkeling financieel niet haalbaar is (zie bijlage 3).
In 2016 is daarom het proces om tot nieuwe stedenbouwkundige uitgangspunten te komen opgestart, passend binnen het Ontwikkelingsplan Malburgen en de Nota Bouwstenen. Na consultatie van de buurt is door Volkshuisvesting in 2017 een tender uitgeschreven. De firma Koopmans heeft de tender gewonnen.

2.3 De in het plan opgenomen groene inrichting sluit aan op de omringende groenstructuren en krijgt een kwalitatieve verbetering.

Het nu voorliggende plan past binnen de Nota Bouwstenen en kent een openbare groenstructuur rondom de percelen, aansluitend op De Wheme en de groenstructuur langs de Zeegsingel. Door bebouwing van het gebied wordt de bestaande oppervlakte groen verkleind. Echter, door een groene omzoming op te nemen in het stedenbouwkundig plan, wordt gedeeltelijk kwantitatief en kwalitatief gecompenseerd. Er is gekozen voor een natuurlijke inrichting van kruidenrijk grasland met 36 bomen en een oeverzone met riet, elzen en wilgen. Zo sluit het groen in de woonbuurt zoveel mogelijk aan op het oeverlandschap. De bestaande natuurlijke biotopen worden op deze wijze vergroot. Dat verhoogt de biodiversiteit. De diverse boomsoorten zijn gekozen in overleg met bewoners. Als erfafscheidingen en langs de trottoirs aan de voorzijde van de beoogde woningen worden hagen aangeplant. Deze hebben een belangrijke functie voor vogels en kleine zoogdieren. Natuurinclusief bouwen wordt eveneens meegenomen in het ontwerp.
Het gebied is van groot belang voor amfibieën en voor vleermuizen. Er is een vliegroute van vleermuizen westelijk van het appartementenblok. Om het leefgebied voor vleermuizen en andere dieren te beschermen, worden de lichtmasten van de parkeerkoffers naar de waterzijde afgeschermd. Tevens worden nestkasten en vleermuiskasten in de bebouwing geïntegreerd.
Het plan draagt dan ook bij aan de toegankelijkheid van het landschap en versterking van de ecologische kwaliteit. Deze kwalitatieve herinrichting past zowel binnen het kader van de Nota Bouwstenen, als de groencompensatieregels 2017.

2.4 De beoogde ontwikkeling draagt bij aan de stedenbouwkundige afronding van Malburgen.

Uitgangspunt bij het plan is het versterken van de relatie van het bestaande woongebied met De Wheme. De gehele zone van de nieuwe ontwikkeling vormt een schakel tussen de bestaande buurt ten noorden van de Whemedreef en de landschappelijke, grootse ruimte van De Wheme. Bovendien is ze een schakel tussen de Zeegsingelzone en het oostelijke deel van Malburgen. De opgave is het verbeteren van die belangrijke relaties voor Malburgen en dat te combineren met een fraai, landschappelijk woonmilieu.

Afbeelding 2: Stedenbouwkundig plan Whemedreef (uit De Kijkers, landschappelijk wonen in De Wheme, Steden- bouwkundig Plan, 11 juni 2020.

Het programma bestaat uit 39 grondgebonden koopwoningen en 21 sociale huurappartementen. De grondgebonden woningen zijn eengezinswoningen met een groot vloeroppervlak. Realisering van deze woningen levert een bijdrage aan het versterken van de gemêleerdheid van de wijk.
De appartementen vormen ruimtelijk een beëindiging van de bebouwingsstrip. Op de begane grond zijn drie woningen geprojecteerd om de sociale veiligheid van de langzaamverkeersroute te verbeteren. Op verzoek van de overleggroep is het appartementengebouw zo gepositioneerd dat dit bijdraagt aan de sociale veiligheid van Jeugdplein De Hobbit.

2.5 *Er zijn langlopende afspraken met Volkshuisvesting.*
De gesprekken met Volkshuisvesting en de buurt over deze locatie met als resultaat dit nieuwe plan, lopen al sinds 2016. In 2017 is in de stuurgroep Malburgen bekrachtigd door te gaan met deze nieuwe ontwikkeling. Daardoor is er in dit geval sprake van bestaande contractuele verplichtingen en langlopende afspraken. Deze afspraken liggen vast in de Samenwerkingsovereenkomst tussen Volkshuisvesting en gemeente uit 2002. Inmiddels heeft Volkshuisvesting de Koop- en Realisatieovereenkomst getekend en is Volkshuisvesting het contract aangegaan met Koopmans, de ontwikkelaar/bouwer.

2.6 *Ambtshalve aanpassing van het bestemmingsplan is nodig omdat de grens van het grondwater-beschermingsgebied is gewijzigd.*
Gebleken is dat de grens van het grondwaterbeschermingsgebied door de provincie is gewijzigd. Uit de plankaart van de provinciale Omgevingsverordening blijkt dat de grens van dit gebied van de Whemedreef is teruggelegd naar de noordelijke rand van de Whemeplas. Daardoor valt het gehele plangebied buiten het grondwaterbeschermingsgebied. Aanvullende gemeentelijke beschermings-regelingen zijn daarom niet nodig.
Wij stellen voor om het bestemmingsplan op dit punt aan te passen.

2.7 *Ambtshalve aanpassing van de toelichting is nodig vanwege nieuw vastgesteld beleid Fiets*
De 'Accentnota Fiets, Fietsambitie 2019-2024' (vastgesteld in januari 2020) bevat de Arnhemse fietsambitie voor de periode 2019-2024, met een doorkijk naar 2030. In de toelichting van het bestemmingsplan werd nog verwezen naar het oude fietsbeleid.
Wij stellen voor de toelichting bij het bestemmingsplan op dit punt aan te passen.

3.1 *Exploitatieplan is niet noodzakelijk.`*
In het kader van de ontwikkeling heeft de gemeente met initiatiefnemer woningbouwcorporatie Volkshuisvesting een koop-/realisatieovereenkomst gesloten. Hierin is opgenomen dat de plankosten (voor de voorbereiding) van het bestemmingsplan voor rekening komen van de initiatiefnemer, evenals eventuele te verhalen planschade.
Met het sluiten van deze overeenkomst wordt voldaan aan de wettelijke verplichting voor het verhalen van de gemeentelijke kosten die gemoeid zijn met deze ontwikkeling.
Het kostenverhaal voor de gemeente is dan ook voldoende verzekerd. Dit brengt met zich mee dat vaststelling van een exploitatieplan achterwege kan blijven.

Het risico op planschade is gering aangezien het geldende bestemmingsplan ter plaatse reeds woonbebouwing toelaat. De bouw- en gebruiksmogelijkheden van het onderhavige plan zijn vergelijkbaar met het geldende bestemmingsplan.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Er is niet aan de zienswijzen tegemoet gekomen.*
De ingediende zienswijzen geven geen aanleiding om u voor te stellen het bestemmingsplan te wijzigen.
Dit kan in de vervolgprocedure leiden tot beroep tegen het vastgestelde bestemmingsplan.

2.1 *De gemeente heeft juridische verplichtingen aan Volkshuisvesting.*
De gemeente en Volkshuisvesting zijn in dit planproces in een dermate ver stadium dat Volkshuisvesting er gerechtvaardigd op mag vertrouwen dat deze samenwerking doorgaat en wij dit bestemmingsplan aan u voorleggen ter besluitvorming over vaststelling.

Financiën

Zie onder argument 3.1

Uitvoering

Na vaststelling wordt het vastgestelde bestemmingsplan zes weken ter inzage gelegd. Daarna kan eventueel een beroepsprocedure bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State volgen.

Participatie

Volkshuisvesting is sinds 2017 over deze ontwikkeling in gesprek met de buurt, vertegenwoordigd door de overleggroep Malburgen oost-zuid, zie hiervoor bijlage 2. Overige bewoners zijn door Volkshuisvesting via een inloopavond en de wijkkrant/wijk-website op de hoogte gehouden.
De overleggroep is enthousiast over dit plan. De wensen van de groep zijn zoveel mogelijk in het plan verwerkt. Zo is op verzoek van de overleggroep het westelijk gelegen appartementengebouw zo gepositioneerd dat dit bijdraagt aan de sociale veiligheid van Jeugdplein De Hobbit.

Communicatie

De indieners van een zienswijze worden door middel van een brief op de hoogte gesteld van het voornemen tot besluitvorming over vaststelling. De griffie zal hen hierbij informeren over de behandeling van het bestemmingsplan in de raadscommissie en hen uitnodigen deze behandeling bij te wonen. Na de vaststelling zullen de indieners van een zienswijze wederom een brief ontvangen om hen hierover te informeren.
De terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan heeft plaatsgevonden in de Staatscourant, in het digitaal gemeenteblad en in de Arnhemse Koerier.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- 1a: Vast te stellen bestemmingsplan 'Whemedreef' - tekst
- 1b: Plankaart bestemmingsplan Whemedreef
- 1c: Bijlagen bestemmingsplan Whemedreef
- Bijlage 2: Overzicht participatietraject
- Bijlage 3: Brief Volkshuisvesting financiële onderbouwing d.d. 14-9-2020
- Bijlage 4a: Zienswijzenrapport geanonimiseerd
- Bijlage 4b: Gebundelde zienswijzen geanonimiseerd

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

- Bijlage 5a: Zienswijzenrapport niet-geanonimiseerd **vertrouwelijk**
- Bijlage 5b: Gebundelde zienswijzen niet-geanonimiseerd **vertrouwelijk**

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	532961

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 januari 2021, nummer 532961 ;
overwegende dat:

a. het bestemmingsplan gewijzigd wordt vastgesteld anders dan naar aanleiding van een zienswijze van het Rijk of Gedeputeerde Staten, waardoor het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan op grond van Artikel 3.8, lid 4, van de Wet ruimtelijke ordening zes weken na de vaststelling bekendgemaakt moet worden;
b. het Rijk en Gedeputeerde Staten op voorhand instemmen met het eerder bekend maken van het besluit wanneer daarbij geen nationale of provinciale belangen aan de orde zijn;
c. het bestemmingsplan en de wijzigingen geen betrekking hebben op nationale of provinciale belangen;
d. het bestemmingsplan 'Whemedreef' bouwplannen toelaat zoals bedoeld in artikel 6.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening;
e. het kostenverhaal samenhangende met deze bouwplannen op basis van een overeenkomst over grondexploitatie ex afdeling 6.4 Wro anderszins verzekerd is;
f. het bepalen van tijdvak of fasering zoals bedoeld in artikel 6.13, lid 1, onder c.4e en c.5e niet noodzakelijk is;
g. het stellen van eisen, regels of een uitwerking van regels als bedoeld in artikel 6.13, lid 2, onder b, c of d niet noodzakelijk is.

Gelet op de artikelen 3.8 en 6.12, lid 2 van de Wet ruimtelijke ordening

besluit:

1. In de naar aanleiding van het ontwerpbestemmingsplan 'Whemedreef' ingediende zienswijzen geen redenen te vinden die leiden tot vaststelling van dit bestemmingsplan in gewijzigde vorm ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan, zoals dit op grond van artikel 3.8 Wet ruimtelijke ordening ter inzage heeft gelegen.
2. Het bestemmingsplan 'Whemedreef', zoals vervat in verbeelding NL.IMRO.0202.974-0301.gml met bijbehorende regels en toelichting gewijzigd vast te stellen waarbij de volgende wijzigingen zijn opgenomen ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan zoals dat ter inzage heeft gelegen:

   Verbeelding:
   Op de verbeelding wordt de gebiedsaanduiding "Milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied' geschrapt.

GEMEENTE Arnhem

Regels:
- Artikel 8 'Algemene aanduidingsregels' wordt geschrapt.
- De artikelen 9 tot en met 15 worden vernummerd naar 8 tot en met 14.

Toelichting
- In de toelichting wordt verwezen naar 'Accentnota Fiets, Fietsambitie 2019-2024'.

3. Geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening.

De griffier, De voorzitter,

Whemedreef

Cluster
Strategie, Beleid en Regie, Gemeente Arnhem

Bestemmingsplan

Vastgesteld Plan

GEMEENTE Arnhem

Colofon

Plan:	Whemedreef
Gemeente:	Arnhem
Plannummer:	974
IMRO-identificatie:	NL.IMRO.0202.974-0201
Huidige status:	vastgesteld
Plantype:	bestemmingsplan
Datum:	21-1-2021

Whemedreef

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding **5**
1.1 Aanleiding 5
1.2 Situering en begrenzing plangebied 5
1.3 Opzet bestemmingsplan 6
1.4 Geldende plannen 6
1.5 Leeswijzer 7

Hoofdstuk 2 Beschrijving bestaande situatie **9**
2.1 Inleiding 9
2.2 Ruimtelijke en functionele structuur 9
2.3 Verkeer en parkeren 9
2.4 Groenstructuur 10
2.5 Water 10

Hoofdstuk 3 Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen **11**
3.1 Inleiding 11
3.2 Ruimtelijke opzet en structuur 11
3.2.1 Beleidsuitgangspunten 11
3.2.2 Ruimtelijk plan 13
3.3 Programma 15
3.3.1 Beleidsuitgangspunten Wonen 15
3.4 Verkeers- en mobiliteitsaspecten 16
3.4.1 Beleidsuitgangspunten 16
3.4.2 Toetsing aan verkeers- en mobiliteitsbeleid 17
3.5 Welstandsaspecten 17
3.5.1 Welstandsnota 2015 17
3.6 Ladder voor duurzame verstedelijking 18

Hoofdstuk 4 Milieu- en omgevingsaspecten **21**
4.1 Inleiding 21
4.2 Geluid 21
4.2.1 Algemeen 21
4.2.2 Situatie plangebied 21
4.3 Luchtkwaliteit 22
4.3.1 Algemeen 22
4.3.2 Situatie plangebied 23
4.4 Hinder 23
4.4.1 Algemeen 23
4.4.2 Situatie plangebied 23
4.5 Externe veiligheid 24
4.5.1 Algemeen 24

4.5.2 Situatie plangebied 24
4.6 Groen en ecologie 24
4.6.1 Algemeen 24
4.6.2 Situatie plangebied 26
4.7 Water 28
4.7.1 Algemeen 28
4.7.2 Situatie plangebied 29
4.8 Bodem 30
4.8.1 Algemeen 30
4.8.2 Situatie plangebied 30
4.9 Cultuurhistorie & archeologie 30
4.9.1 Algemeen 30
4.9.2 Situatie plangebied 32
4.10 Energie en duurzaam bouwen 33
4.10.1 Algemeen 33
4.10.2 Duurzaamheidsaspecten Whemedreef 34
4.11 Stadsklimaat 35
4.11.1 Algemeen 35
4.11.2 Situatie plangebied 35
4.12 M.e.r.-besluit 35
4.12.1 Algemeen 35
4.12.2 Situatie plangebied 37

Hoofdstuk 5 Planbeschrijving en -verantwoording 39
5.1 Inleiding 39
5.2 Opzet van de regels 39
5.2.1 Inleidende regels 39
5.2.2 Bestemmingsregels 39
5.2.3 Algemene regels 40
5.2.4 Overgangs- en slotbepalingen 40
5.3 Verantwoording van de regels 40
5.3.1 Algemeen 40
5.3.2 Afzonderlijke bestemmingen 41
5.3.3 Groen 41
5.3.4 Groen - Landschap en Park 41
5.3.5 Verkeer-verblijfsgebied 41
5.3.6 Water 42
5.3.7 Wonen 42
5.4 Handhaving 42
5.5 Exploitatie 43

Hoofdstuk 6 Procedure 45
6.1 Vooroverleg 45
6.2 Terinzagelegging (ontwerp-bestemmingsplan) 45

Hoofdstuk 1 Inleidende regels 47
Artikel 1 Begrippen 47
Artikel 2 Wijze van meten 50

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels 51
Artikel 3 Groen 51
Artikel 4 Groen - Landschap en park 51
Artikel 5 Verkeer - Verblijfsgebied 52
Artikel 6 Water 53
Artikel 7 Wonen 53

Hoofdstuk 3 Algemene regels 55
Artikel 8 Algemene afwijkingsregels 55
Artikel 9 Algemene bouwregels 55
Artikel 10 Algemene gebruiksregels 56
Artikel 11 Anti-dubbeltelregel 56
Artikel 12 Overige regels 56

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels 59
Artikel 13 Overgangsrecht 59
Artikel 14 Slotregel 59

Bijlage 1 Stedenbouwkundig plan

Bijlage 2 Akoestisch onderzoek

Bijlage 3 Onderzoek stikstofdepositie

Bijlage 4 Onderzoek luchtkwaliteit

Bijlage 5 Ontheffing flora- en faunawet

Bijlage 6 Flora- en faunaonderzoek

Bijlage 7 Archeologisch onderzoek + bijlage

Bijlage 8 Verkennend bodemonderzoek

Bijlage 9 Duurzaamheid, natuurinclusiviteit en klimaat

Bijlage 10 Overzicht buuroverleg

Toelichting

bij het bestemmingsplan

'Whemedreef'

(plannummer: NL.IMRO.0202.974-0201)

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Woningbouwcorporatie Volkshuisvesting is voornemens om de herontwikkeling van het gebied De Wheme in Arnhem Zuid af te ronden met de realisatie van het woningbouwproject Whemedreef aan de noordelijke oever van de Whemeplas.
Deze ontwikkellocatie is gelegen in het plangebied van het geldende bestemmingsplan 'Malburgen - De Wheme'. Het bestemmingsplan laat hier 7 appartementsgebouwen toe. Oorspronkelijk waren koopappartementen met een ondergrondse parkeergarage gepland. Deze ontwikkeling is financieel niet haalbaar gebleken. Volkshuisvesting heeft een alternatief woonprogramma opgesteld op basis van de woningbouwbehoefte. De gewenste invulling past niet in het geldend bestemmingsplan. Daarom moet een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld.

De nu gekozen invulling past niet in het geldend bestemmingsplan. Daarom moet een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld.

Het plan bestaat nu uit vijf rijen met grondgebonden woningen (totaal 39 woningen) en één gebouw van vier lagen met 21 sociale huurappartementen.

1.2 Situering en begrenzing plangebied

Het plangebied ligt aan de noordzijde van de Whemeplas en wordt begrensd door De Whemedreef in het noorden en de Immerloodijk in het zuiden

De begrenzing is op de verbeelding (plankaart) weergegeven en indicatief aangegeven in figuur 1.

Afbeelding 1.1 Begrenzing plangebied

1.3 Opzet bestemmingsplan

Een bestemmingsplan bestaat uit een verbeelding (plankaart) en regels en gaat vergezeld van een toelichting. Op de kaart zijn de bestemmingen door middel van kleuren en tekens aangegeven. De regels bevatten de materiële inhoud van de bestemmingen. Deze bestemmingsplanonderdelen vormen tezamen het juridische toetsingskader voor ruimtelijke en functionele ontwikkelingen in het plangebied. De toelichting bevat met name de aan het plan ten grondslag liggende gedachten.

Dit plan is conform de Wro vormgegeven volgens de SVBP (Standaard voor vergelijkbare Bestemmingsplannen) 2012. De SVBP geeft voorschriften over inrichting van de kaart (kleuren en tekens, zowel digitaal als analoog) en de opbouw van de regels.

Diverse facetbelangen zijn door andere regelgeving gewaarborgd, bijvoorbeeld de Wabo, de Wet milieubeheer en de Huisvestingswet. Het is niet nodig dat het bestemmingsplan dezelfde waarborgen nogmaals schept.

1.4 Geldende plannen

Het bestemmingsplan Whemedreef is een algehele herziening van het bestemmingsplan De Wheme, vastgesteld op 30 mei 2011, voor zover van toepassing op dit plangebied.

Afbeelding 1.2 Geldend bestemmingsplan

1.5 Leeswijzer

Na deze inleiding wordt in hoofdstuk 2 de bestaande situatie in het plangebied beschreven. Hoofdstuk 3 omvat de ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen. In hoofdstuk 4 komen de relevante milieu- en omgevingsaspecten aan de orde.
In de hoofdstukken 5 en 6 wordt achtereenvolgens ingegaan op de juridische aspecten en de procedure.

Hoofdstuk 2 Beschrijving bestaande situatie

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de huidige ruimtelijke en functionele structuur in en om het plangebied. Vervolgens wordt ingegaan op de aspecten verkeer en parkeren, groenstructuur en tot slot water.

2.2 Ruimtelijke en functionele structuur

De ruimtelijke structuur in de omgeving van het plangebied wordt gevormd door de hier aanwezige Whemedreef, die aan de noordzijde wordt begrensd door de bebouwing van Malburgen Oost- zuid. Aan de zuidzijde bevindt zich de Whemeplas, die van het plangebied wordt afgescheiden door een dijklichaam.
De functionele structuur in het plangebied en de omgeving van het plangebied worden gekenmerkt door het wonen met de daarbijbehorende openbare groen- en watervoorzieningen en ontsluitingswegen.
Het plangebied kenmerkt zich door een oost-west gerichtheid.
Ten noorden van het plangebied ligt de bebouwing van Malburgen Noord Oost- zuid en ten zuiden ligt de Whemeplas.

Afbeelding 2.1 :Luchtfoto huidige situatie in plangebied

2.3 Verkeer en parkeren

Het plangebied wordt via noordzijde, via de wijk Immerloo, ontsloten op de hoofdstructuur, de Huissensestraat. Deze ontsluiting loopt via de bestaande woonstraten, de Waterleliestraat of de Lisdoddelaan naar de Huissensestraat. De Huissensestraat is een gebiedsontsluitingsweg (50 km/h), op deze route loopt een hoogwaardige openbaar-vervoerroute. De Huissensestraat vormt met de Koppelstraat, de Sint Laurentiuslaan, het Sint Gangulphusplein en de Zeegsingel de belangrijkste ontsluiting van Malburgen-Oost richting de Nijmeegseweg, de Burgemeester Matsersingel, de Ir. Molsweg, de Pleijroute (N325) en de rest van Arnhem.

De Whemedreef ligt tegen het watergebied De Wheme en ligt in een 30km/u zone. Richting het oosten en westen loopt de Whemedreef voor het autoverkeer dood, maar is wel toegankelijk per fiets en te voet

in de richting van de Zeegsingel en de Eimersingel-Oost.

Parkeren
De bewoners van het plangebied parkeren in de openbare parkeervoorzieningen. Deze parkeerplekken liggen in de woonstraat de Whemedreef of op aangrenzende parkeerterreinen. Bij de ruimtelijke ontwikkeling wordt gebruik gemaakt van de Arnhemse parkeernormen waarnaar wordt verwezen in de planregels

2.4 Groenstructuur

Het plangebied was en is onbebouwd en had van oorsprong een groene inrichting van kruiden en struiken. In de huidige situatie zijn er geen bomen en struiken aanwezig. Dit sluit aan op het groengebied De Wheme en de landschappelijke en ecologische zone langs de Zeegsingel.

2.5 Water

De ontwikkeling van het plan De Whemedreef vindt plaats in de voormalige uiterwaarden van de Rijn waar na de inpoldering van de Stadswaarden ruimte ontstond voor de bouw van o.a. Malburgen. De Rijn heeft in de eeuwen daarvoor veel verschillende materialen in de uiterwaarden afgezet; van zware klei en veen tot grof zand en grind. De bodemopbouw is dan ook zeer divers en heeft geen goede aaneengesloten bodemlagen.
De locatie Whemedreef ligt tegen een oude ontgronding aan. Na stopzetting van de ontgronding bleef onder meer de plas De Wheme over. Deze plas staat via het grondwater in verbinding met het watersysteem van de Rijn. Die relatie is goed te zien bij forse stijging of daling van de waterstanden op de rivier. De verandering in waterstanden is snel en goed terug te zien in de waterstanden van de plas. Maar ook het omliggend stedelijk gebied heeft daarmee te maken.
Het maaiveld loopt af vanaf de straat de Whemedreef (10,7 m.+N.A.P.) naar de watergang op 9,2 m.+N.A.P.

Oppervlaktewater
Langs de zuidwestelijke rand ligt een watergang van het waterschap Rivierenland dat onderdeel uitmaakt van het watersysteem van Arnhem-Zuid. Het waterschap hanteert een streefpeil van 9,2 m.+N.A.P.

Grondwater
De grondwaterstroming is op regionale schaal globaal zuid-zuidwestelijk gericht; dat wil zeggen van de Veluwe richting de Linge. Op het niveau van het plangebied zal de grondwaterstroming in grote lijnen hetzelfde zijn. De diepte van het freatisch grondwater ligt ongeveer tussen de 8,1 en 8,6 m. + N.A.P. met, als gevolg van de waterstanden op de rivier, uitschieters naar 7,7 en 9,2 m.+N.A.P. In de ondergrond van Malburgen ontbreken dikke aaneengesloten kleilagen die zorgen voor afscheiding van de verschillende watervoerende bodemlagen. Daardoor kunnen diepere grondwaterlagen soms zorgen voor een groter probleem dan de bovenste laag grondwater. Ook in dit geval. Het diepere grondwater, het 2^{e} watervoerende pakket, kan zelf een hoogte bereiken van 9,8 m.+N.A.P. Voor de ontwikkeling moet hier dan ook rekening gehouden worden. In extremis kan de grondwaterstand in Malburgen nog veel hoger worden. Bij de hoogwaters in de jaren 90 zijn waterstanden in Malburgen gemeten van 11 m.+N.A.P. Dit zijn echter extremen.
De woningbouwlocatie zelf ligt in de Boringsvrije zone en een Koude-Warmteopslagvrije zone. Dat betekent dat vanuit de Provinciale Omgevingsverordening voorwaarden worden gesteld aan ontwikkelingen.

Riolering
De ontwikkellocatie zelf is een nog niet eerder ontwikkeld en is daarmee ook niet aangesloten op een rioolsysteem. In de straat de Whemedreef ligt alleen een vuilwaterriool. Hemelwater vanuit de vorige ontwikkeling, ten noorden van deze staat, stroomt oppervlakkig af naar de groenstrook die straks ontwikkelt gaat worden. Daarnaast liggen er nog een paar doorsteken van het hemelwaterstelsel van de oude bebouwing. Deze moeten ingepast, dan wel aangepast worden.

Hoofdstuk 3 Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen

3.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is ingegaan op de bestaande situatie. Dit hoofdstuk beschrijft de ruimtelijke opzet voor de ontwikkeling en hoe deze programmatisch wordt vormgegeven.

3.2 Ruimtelijke opzet en structuur

3.2.1 Beleidsuitgangspunten

3.2.1.1 Provincie

De provinciale Omgevingsvisie Gaaf Gelderland 2018 gaat over het beleid van de provincie voor de fysieke leefomgeving en geeft richting op de strategische hoofdlijnen van het beleid op het vlak van ruimte, natuur, water, milieu en verkeer en vervoer.
De provincie Gelderland legt in de omgevingsvisie de focus op een duurzaam, verbonden en een economisch krachtig Gelderland. Daarin wordt geïnvesteerd, waardoor meerwaarde ontstaat. Dit gebeurt door zeven met elkaar samenhangende ambities na te streven voor een schoon, gezond, veilig en welvarend Gelderland.
Daarnaast wordt de provinciale Omgevingsverordening Gelderland als instrument ingezet om de doorwerking van het provinciaal beleid uit de Omgevingsvisie af te dwingen. De werking van de verordening beperkt zich tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen.

Toetsing van het initiatief aan de omgevingsvisie
De in dit bestemmingsplan besloten ontwikkeling voorziet in de bouw van 39 grondgebonden woningen en één woongebouw met 21 appartementen. Met deze ontwikkeling wordt aangesloten op de actuele vraag vanuit de markt en wordt bijgedragen aan het realiseren van voldoende woningen in Arnhem. Zoals in de volgende paragrafen wordt aangegeven, is de ontwikkeling passend in de regionale woningbouw afspraken. Hiermee wordt geconcludeerd dat het initiatief in overeenstemming is met de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland.

Toetsing van het initiatief aan de Omgevingsverordening
Dit bestemmingsplan voorziet in een binnenstedelijke ontwikkeling waarbij woningen worden gerealiseerd. Daarnaast is het plangebied gelegen in een grondwaterbeschermingsgebied en een intrekgebied (grondwaterwinning). Met name de artikelen 2.2 en 2.37 en 2.38 zijn in dit kader van belang. Hierna wordt het initiatief per artikel getoetst.

Artikel 2.2: Instructieregel bestemmingsplan doorwerking regionale woonagenda
Een bestemmingsplan maakt nieuwe woningen alleen mogelijk als die ontwikkeling past binnen een door Gedeputeerde Staten vastgestelde regionale woonagenda.

De ontwikkeling 'Whemedreef' voldoet aan meerdere van de kwalitatieve toetsingscriteria uit de subregionale Woonagenda Arnhem e.o. 2017-2027. Ook qua aantal woningen past de ontwikkeling binnen subregionale afspraken.

Toetsing aan de subregionale woonagenda
De behoefte
Het plan speelt in op geconstateerde mismatches. Woningen in het duurdere en middensegment vormen een aanvulling op het bestaande aanbod, dat veelal bestaat uit sociale huurwoningen. Er is een behoefte aan verschillende typologieën grondgebonden woningen die bijdragen aan een gevarieerd woningaanbod in Malburgen.

Versterken verzorgingsstructuur, bijdrage aan gevarieerde wijkopbouw
De ontwikkeling past binnen het ontwikkelingsplan Malburgen uit 1998. Eén van de doelen van de

ontwikkeling het bijdragen een gevarieerdere wijkopbouw.

Inbreiding gaat voor uitbreiding
Het betreft een ontwikkeling binnen het bestaand stedelijk gebied.

Artikel 2.37 Instructieregel bestemmingsplan Grondwaterbeschermingsgebied
Een bestemmingsplan maakt voor gronden binnen een Grondwaterbeschermingsgebied geen bestemming mogelijk die een groter risico kan vormen voor de kwaliteit van het grondwater dan de vigerende bestemming, tenzij in de toelichting bij het bestemmingsplan wordt aangetoond dat een groter risico niet kan worden voorkomen en compensatie van het mogelijk grotere risico wordt verankerd in hetzelfde of een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan.
In het geldende bestemmingsplan is voor de locatie in kwestie eveneens een woonbestemming voorzien, waarbij maximaal 120 woningen kunnen worden gerealiseerd. De onderhavige ontwikkeling maakt maximaal 60 woningen mogelijk. Gelet hierop vormt het onderhavig plan geen groter risico voor de kwaliteit van het grondwater dan de geldende bestemming.
Er wordt dus voldaan aan het bepaalde in artikel 2.37.

Artikel 2.38: Instructieregel bestemmingsplan Intrekgebied
Een bestemmingsplan voor gronden binnen een Intrekgebied maakt de winning van fossiele energie niet mogelijk.
Dit bestemmingsplan voorziet niet in de planologische kaders om binnen het plangebied fossiele energie te winnen. Voldaan wordt aan het bepaalde in artikel 2.38

3.2.1.2 Gemeente

De gemeentelijke Structuurvisie Arnhem 2020-2040 bevat de kaders voor het beoordelen en entameren van ruimtelijke initiatieven en plannen in de stad.
De structuurvisie benoemt de belangrijkste principes voor het ruimtelijk ontwikkelingsperspectief van de stad en geeft een uitwerking van dit perspectief zowel naar een aantal thema's als naar gebieden in de stad, de zogenaamde 'koersgebieden'.

Thema: Wonen
Nederland krijgt in de toekomst te maken met twee belangrijke demografische ontwikkelingen die met elkaar samenhangen: vergrijzing en bevolkingskrimp. De regionale verschillen in bevolkingsopbouw zullen binnen Nederland groter worden.
In Arnhem is voor de komende periode nog groei voorzien. De feitelijke realisatie van nieuwbouwwoningen in de komende jaren hangt af van de afzetkansen op de markt. Vanaf 2030 is de verwachting dat de groei zal afvlakken en mogelijk zal omslaan naar een daling van de bevolking in Arnhem. Nieuwbouwprogramma's zullen dan vooral bestaan uit vervangende nieuwbouw.

De woningbouwontwikkeling in het plangebied maakt onderdeel uit van het thema "Woonlandschappen - Malburgen Oost en West" en wordt expliciet genoemd als een te ontwikkelen woonbuurt. Dit bestemmingsplan voorziet in de stedenbouwkundige invulling van dit gebied.
De ontwikkeling is daarmee in overeenstemming met de structuurvisie

Koersgebied: Woonlandschappen
Het plangebied van dit bestemmingsplan maakt deel uit van het koersgebied "Woonlandschappen" en dan specifiek in het gebied "Malburgen Oost en West, de tuinstad opnieuw uitgevonden". In dit gebied staat het afmaken van de in gang gezette herstructurering voorop. Een overige belangrijke ontwikkeling is voltooien van woonbuurten rondom de Immerlooplas (project de Wheme) en het beter beleefbaar maken van de plas en (omringend) landschap. De locatie Whemedreef maakt hier onderdeel van uit.

3.2.1.3 Ontwikkelingsplan Malburgen

De basis voor de herontwikkeling van Malburgen zijn de door de gemeenteraad vastgestelde Ontwikkelingsplan Malburgen (uit 1998) en de Nota Bouwstenen (uit 2000). In het Ontwikkelingsplan Malburgen werd de toekomstvisie voor de wijk Malburgen geschetst en deze is verder uitgewerkt in de Nota Bouwstenen. Zij vormen nu nog de basis van de ontwikkeling van het gebied Whemedreef.
Het Ontwikkelingsplan Malburgen werd en wordt ingezet op het doorbreken van de destijds eenzijdig opgebouwde bevolkingssamenstelling. Het streven is gericht op een naar inkomen meer evenwichtige bevolkingssamenstelling. Woningbouwprogrammering wordt als middel ingezet om de aanvullende inkomensgroepen (midden en hogere inkomens) te verleiden om te komen wonen in de wijk Malburgen. Naast het toevoegen van koopwoningen kan ook het toevoegen van huurwoningen met een huurprijs (ruim) boven de huurliberalisatiegrens tot het gewenste resultaat leiden.

Toetsing van het initiatief aan het Ontwikkelingsplan Malburgen en de Nota Bouwstenen
Met de voorgenomen ontwikkeling, zoals verwoord en verbeeld in dir hoofdstuk is rekening gehouden met hetgeen is opgenomen in het ontwikkelingsplan en de nota. Geconcludeerd wordt dat dit bestemmingsplan in overeenstemming is met het Ontwikkelingsplan Malburgen en de Nota Bouwstenen.

3.2.2 Ruimtelijk plan

Uitgangspunt bij het plan is de het versterken van de relatie van het bestaande woongebied met de Wheme. De gehele zone tussen de bestaande weg, de Whemedreef, en de nieuwe ontwikkeling vormt een schakel tussen de bestaande buurt en de landschappelijke, grootse ruimte van De Wheme. Bovendien is ze een schakel tussen de Zeegsingelzone het oostelijke deel van Malburgen. De opgave is het verbeteren van die belangrijke relaties voor Malburgen en dat te combineren met een fraai, landschappelijk woonmilieu.

Landschap
De Whemedreef is een prachtige, traag buigende lijn die als structuurdager fungeert voor dit deel van Malburgen. De gehele nieuwbouwstrook vormt in de toekomst een onlosmakelijk onderdeel van De Wheme, met zijn ruige riet, spontane wilgen en elzen groei en zijn heerlijk weidse vergezichten over het water.
In de groenzone aan de Whemedreef bevindt zich een bodempassage. Het beeld is dat van een bermachtige begroeiing met hierin losse bomen. De Whemedreef krijgt geen laanbeplanting. De noord-zuid richting is een belangrijker element.

Die sfeer en die zichten wordt zover mogelijk de aangrenzende woonbuurt ingehaald, tot over de Whemedreef. De zichtlijnen die vanuit de straten haaks op de plas staan, blijven intact. Dit gebeurt door hier de straten van de buurt als het ware door te zetten. Ze worden beëindigd met een vlonder, een openbare plek waar het water te zien en te bereiken is. Zo is en blijft het water, de tussengelegen watergang en verderop De Wheme, zichtbaar en goed bereikbaar vanuit de bestaande buurt. Het doortrekken van de straat (met dezelfde verhardingsmaterialen) en de vlonder zijn samen een garantie dat het ook echt open blijft. Zonder deze middelen zou het waarschijnlijk snel dichtgroeien met riet, wilgen en elzen.
Het profiel is zo landschappelijk mogelijk ingericht onder andere door het symmetrisch te maken: aan de noordzijde van de weg liggen langsparkeervakken en driehoekige grasvelden tussen het orthogonale patroon van de straten en de Whemedreef. Dit herhaalt zich aan de zuidzijde. Samen geeft dit een rustig vanzelfsprekend profiel.

Op inrichtingsniveau zal het ruige oeverlandschap zover mogelijk naar de bestaande woonbuurt worden gehaald. Ingezet wordt op riet (waar mogelijk) en op een 'lookalike' ervan waar het minder drassig is: een relatief laagblijvende Miscanthus (olifantengras, sierriet). Beide zijn zodenvormend en ogen weelderig en landschappelijk. Verder worden elzen en wilgen toegepast als losgestrooide bomen en bij het parkeren aan de Whemedreef.
Aan de oostzijde van het plangebied blijft een gedeelte onbebouwd. Hier wordt de grond afgegraven waardoor het water de woonbuurt bereikt. De vrijkomende grond wordt gebruikt voor het ophogen van de kavels (aansluiting op straatniveau van de driehoekige ruimtes en extra goed zicht vanuit de woning).

Stedenbouwkundig plan

De grondgebonden woningen worden gerealiseerd in korte rijen, alsmede een appartementenblok, die in hetzelfde orthogonale patroon staan als de bestaande woningen. Daarmee zijn ze onderdeel van de bestaande wijk en zorgen ze ervoor dat de Whemedreef een gevarieerde, verspringende zuidwand krijgt, met extra aandacht voor de kopwoningen. De bestaande driehoekige restruimte bestaande uit grasveldjes aan de noordzijde van de Whemedreef krijgen door de verkavelingsopzet een contravorm aan de zuidzijde van de weg. Ook hiermee vindt verweving met de bestaande omgeving plaats. Deze repeterende driehoekige ruimtes aan weerszijden van de weg worden het best ingericht met kruidenrijk grasland. Zo komt de 'prettige ruigte' van De Wheme verder de buurt binnen, vindt aansluiting plaats met de heringerichte Singelzone in het westen en zijn de grasvelden ecologisch gezien veel waardevoller.
Geheel aan de westzijde van de nieuwbouwstrook komt een vierlaags, alzijdig appartementenblok. Dit is, afhankelijk van het standpunt, het begin of het einde van de nieuwbouwlocatie; de blikvanger van de nieuwbouw. Het staat relatief los, en vrij in de (vooral landschappelijke) ruimte.
De Immerloodijk is een prachtige, vrij in het water gelegen, dijk met een openbaar pad erop. Het zicht vanaf de Immerloodijk naar de woningen dient zo landschappelijk mogelijk te worden en blijven. Om verrommeling door particulieren te voorkomen zijn diverse middelen ingezet: er komt geen achterpad, er komen meeontworpen bergingskasten en korte schuttingen, er worden hagen geplant tussen de percelen, er komt een afscheiding (schapenhek) als erfafscheiding tussen de waterschapszone en de tuinen. En als laatste: een 2m zone van het Waterschap met een plasberm waar vanzelf riet zal groeien. Verder wordt deze zijde in het bestemmingsplan als 'Groen - Landschap en Park bestemd, waardoor er geen sprake is van erf en dus vergunningsvrije bouwwerken zoals schuttingen en stallingen niet zijn toegelaten.

Het stedenbouwkundig plan is opgenomen als Bijlage 1 bij deze toelichting.

Figuur 4.1
Stedenbouwkundig plan Whemedreef (uit De Kijkers, landschappelijk wonen in de Wheme, Stedenbouwkundig Plan, 11 juni 2020

3.3 Programma

Het programma bestaat uit 39 koopwoningen en 21 sociale huurappartementen De appartementen vormen ruimtelijk een beëindiging van de bebouwingsstrip. Op de begane grond zijn drie woningen geprojecteerd om de sociale veiligheid van de langzaamverkeersroute te verbeteren. Het betreft een alzijdig georiënteerd gebouw waardoor er op deze wijze geen blinde gevels ontstaan.
De eengezinsbebouwing bestaat uit riante woningen met een groot vloeroppervlak. Realisering van deze woningen levert een bijdrage aan het versterken van de gemêleerdheid van de wijk.
Binnen het gebied zijn naast de eengezinswoningen in drie lagen ook nog eens twee blokken in vier lagen geprojecteerd. De hoeken worden hier geaccentueerd door drielaagse bebouwing, waardoor een interessant en afwisselden gevelbeeld kan ontstaan
Indien nodig kunnen de vierlaagsblokken echter ook drielaags worden gerealiseerd.

3.3.1 Beleidsuitgangspunten Wonen

De Arnhemse Woonprincipes 2025 (de Arnhemse woonvisie, vastgesteld in 2015) zijn met brede participatie uit de stad tot stand gekomen. Deze Woonprincipes vormen tezamen de actualisering van de Woonvisie 2015 en de strategische koers die er voor moet zorgen dat Arnhem ook in de toekomst een woonstad blijft waar het voor iedereen aantrekkelijk is om te wonen, te leren, te werken en te leven. Bij het opstellen van de Woonprincipes is rekening gehouden met wet- en regelgeving en beleidskaders van andere overheden.

Met instrumenten als het Volkshuisvestelijk kader, de Uitvoeringsagenda en het Procesplan (langer) Zelfstandig wonen, stuurt de gemeente in het woonprogramma op een kwalitatieve en gedifferentieerde woningvoorraad dat nu en in de toekomst kan voldoen aan de vraag en behoefte van alle woningzoekenden. Het fundament voor het Wonen in Arnhem ligt in de bestaande woningvoorraad, de transformatiemogelijkheden van gebouwen, en een aanvullende nieuwbouwopgave. Hiermee kan meer aanbod gecreëerd worden aan levensloopgeschikte woningen en woonvormen in verschillende prijsklassen, in koop en huur. Daarbij streven we met een gezonde mix aan diverse bevolkings-en inkomensgroepen naar prettige, veilige en toegankelijke woon-en leefomgevingen in wijken en buurten.

De onderstaande vier pijlers vormen de hoofddoelen van de Woonprincipes:

1. Duurzaam betaalbaar; hierbij zorgen we dat er voor elk inkomen voldoende passende sociale en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Daarbij sturen we niet alleen op aantallen, maar streven we ook naar een goede prijskwaliteit en op de duurzaamheid van woningen in de nieuwbouw en in de bestaande woningvoorraad.
2. Levensloopgeschikt wonen; door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen aan te passen of op te plussen, kunnen we mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden in Arnhem.
3. Aantrekkelijke woonstad; Arnhem heeft door zijn centrale ligging een bijzondere ruimtelijke en groene kwaliteit. Met de binnenstad, de Rijn en stadsparken in combinatie met wonen, leren, werken en verblijven maakt het de stad vitaler. Arnhem wil een aantrekkelijke woonstad zijn en blijven voor haar huidige inwoners, maar ook meer studenten en midden en hoge inkomens aan zich binden door het bieden van aantrekkelijke, levendige of bijzondere woonmilieus.
4. Wijken met identiteit; Elke wijk heeft zijn eigen herkenbare identiteit die recht doet aan de beleving van haar inwoners. Met deze variëteit wil de stad inzetten op een duurzame woon- en leefomgeving waar bewoners trots zijn op hun wijk, waar ze zich thuis en ook zelf verantwoordelijk voor voelen. Dat palet van eigen identiteit en karakters van wijken draagt bij aan de aantrekkingskracht van Arnhem als woonstad.

Deze vier pijlers van de woonprincipes zijn onlosmakelijk verbonden aan het overkoepelde thema Duurzaamheid. Tezamen vormen ze de ruggengraat van de Arnhemse Woonprincipes 2025.

Toetsing van het initiatief aan de Arnhemse Woonprincipes 2025
De ontwikkeling raakt aan de vier pijlers van de Arnhemse Woonprincipes. Er is een behoefte aan zowel grondgebonden woningen als aan appartementen en de woningen dragen bij aan een gevarieerd woningaanbod in Malburgen. Naast de meerwaarde voor de wijkidentiteit van Malburgen, biedt de ontwikkeling een aantrekkelijk en levendig woonmilieu voor hogere midden en hogere inkomens.

3.4 Verkeers- en mobiliteitsaspecten

3.4.1 Beleidsuitgangspunten

Gemeentelijk beleid
De gemeente Arnhem heeft haar verkeersbeleid op hoofdlijnen verwoord in de Structuurvisie Arnhem 2020-2040. Voor mobiliteit biedt de structuurvisie een ruimtelijk ontwikkelingsperspectief. Arnhem streeft naar een duurzame bereikbaarheid in een aantrekkelijke en veilige stad. Vooral in de bestaande stad geldt daarbij het principe: eerst de bestaande verkeersruimte beter benutten en pas daarna zoeken naar mogelijkheden tot uitbreiding van de (auto)verkeersruimte. De inzet van slim ruimtegebruik, voor versterking van fiets en openbaar vervoer, aangevuld met spitsmijdende maatregelen moet Arnhem de komende jaren bereikbaar houden.

Fiets
De 'Accentnota Fiets, Fietsambitie 2019-2024' (vastgesteld in januari 2020) bevat de Arnhemse fietsambitie voor de periode 2019-2024, met een doorkijk naar 2030. De nota is de start van een nieuwe aanpak waarin fietsvriendelijkheid centraal staat en meer tempo wordt gemaakt met uitvoering. Op basis van hoe de stad zich ontwikkelt en de betekenis van de fiets in de stad van de toekomst, wordt bepaald wat er nodig is om bewoners en forenzen te overtuigen om meer met de fiets te gaan. Daarin is de substantiële verbetering van de Arnhemse fietsinfrastructuur belangrijk, door de aanleg van meer stedelijke doorfietsroutes. De Accentnota sluit aan bij de uitgangspunten van de nieuwe regionale fietsambitie 'Samenwerkingsagenda fiets, regio Arnhem Nijmegen'.

De doelen van deze fietsambitie zijn:

- meer fietsgebruik;
- betere ontsluiting van stedelijke bestemmingen voor alle inwoners van de stad;
- de binnenstad beter bereikbaar en aantrekkelijker maken voor fiets;
- schone lucht en verminderen van CO2 uitstoot;
- inspelen op de trend van toenemende stedelijke verdichting en urbanisatie;
- het verduurzamen en toekomstvast maken van het stedelijk vervoersnetwerk;
- het beïnvloeden van duurzaam stedelijk verplaatsingsgedrag.

Openbaar vervoer
De Arnhemse beleidsnota openbaar vervoer 'De reiziger centraal' (2014) heeft als doel het in stand houden van betaalbaar en kwalitatief goed openbaar vervoer en het doorgroeien naar emissieloos openbaar vervoer. Het openbaar vervoer wordt toekomstvast door een kwaliteitsslag met als maatregelen:

- een hoogwaardig openbaar vervoernetwerk;
- de reiziger centraal stellen;
- een mobiliteit bieden voor iedereen;
- een emissieloos openbaar vervoer.

Parkeren
Voor het onderdeel parkeren gelden de regels van dit bestemmingsplan en daaraan gekoppelde regels, opgenomen in de 'Beleidsregels voor toepassing van artikel 2.5.30 van de Bouwverordening gemeente Arnhem 2003'. Hieronder wordt getoetst aan het beleid en daarbij behorende parkeernormen.

3.4.2 Toetsing aan verkeers- en mobiliteitsbeleid

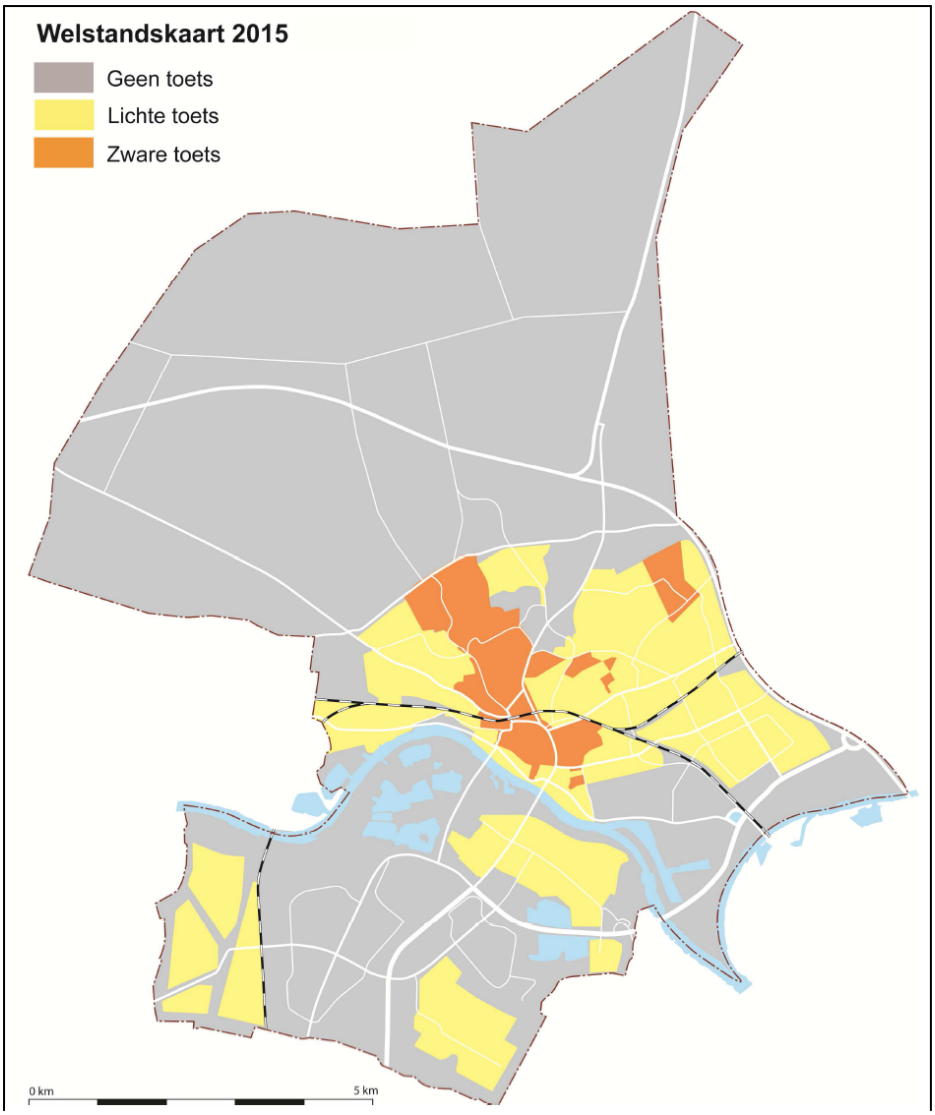
Verkeersontsluiting
De nieuwe woningen langs de Whemedreef, 21 appartementen en 39 woningen, worden voor de auto indirect ontsloten via de Waterlelielaan en de Lisdoddelaan op de Huissensestraat. De Whemedreef heeft in noordelijke, oostelijke en westelijke richting een goede ontsluiting voor de fiets. De Openbaar Vervoer haltes liggen binnen 350 meter van het plan langs de Huissensestraat. Door de ontwikkeling zal het aantal verkeersbewegingen in de woonwijk Immerloo in beperkte mate toenemen. De omliggende wegen zijn in voldoende mate ingericht om deze beperkte verkeerstoename eenvoudig en veilig af te kunnen wikkelen. Vanuit verkeerskundig oogpunt zijn er geen bezwaren tegen de in dit bestemmingsplan besloten ontwikkeling.

Parkeren
Voor de nieuw te bouwen 39 woningen wordt parkeergelegenheid binnen het plangebied gerealiseerd. Voor deze ontwikkeling geldt een parkeernorm van 1,5 parkeerplaats per woning (rijwoning). De 21 appartementen (tot 75 m^2) kennen een parkeernorm van 1,0 parkeerplaats per appartement. Ook deze parkeerplekken worden binnen het plangebied gerealiseerd. Het totale aantal parkeerplekken is conform het vigerend parkeerbeleid.

3.5 Welstandsaspecten

3.5.1 Welstandsnota 2015

De Arnhemse Welstandsnota is in 2015 vastgesteld. Arnhem is een aantrekkelijke stad om te wonen en te verblijven. Het uiterlijk van de stad draagt daar aan bij. De gemeente wil dat zo houden. Vanuit het oogpunt dat nieuwe bouwwerken in zijn algemeenheid moeten passen in hun omgeving vormt de bestaande stad het referentie- en inspiratiekader. Voor de meest voorkomende bouwwerken zijn in deze nota gebiedsgerichte criteria opgenomen. Deze criteria zijn per gebied ('géén toets', 'lichte toets' en 'zware toets') anders. Hierna is een kaart met de onderverdeling van de gebieden opgenomen en worden de gebieden nader toegelicht.

Afbeelding 3.2. Welstandskaart 2015; Bron: *Welstandsnota 2015*

Gebied met lichte welstandstoets
In gebieden die zich kenmerken door samenhang in het straatbeeld – bijvoorbeeld door een eenheid in dakvormen, architectuur of materiaalgebruik – is het van belang dat dit eigen karakter bewaard blijft. Welstandsregels voor dit niveau zijn beperkt en gaan alleen over het gevelbeeld en de daken die vanaf de straat zichtbaar zijn. Voor de achterkanten van gebouwen gelden geen regels, die zijn dus welstandsvrij. De regels zijn bedoeld om de kenmerken van het gevelbeeld in relatie tot het openbaar gebied op hoofdlijnen in stand te houden.

Gelet op de welstandskaart kent de locatie Whemedreef een lichte welstandstoets

3.6 Ladder voor duurzame verstedelijking

1. Algemeen
De Ladder voor Duurzame Verstedelijking is opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) van het Rijk en per 1 oktober 2012 als motiveringseis in het Bro in de artikelen 1.1.1 en 3.1.6, tweede lid, van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).

De tekst uit het Bro luidt als volgt:

"De toelichting bij een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, bevat een beschrijving van de behoefte aan die ontwikkeling, bevat een beschrijving van de behoefte aan die

ontwikkeling, en, indien het bestemmingsplan die ontwikkeling mogelijk maakt buiten het bestaand stedelijk gebied, een motivering waarom niet binnen het bestaand stedelijk gebied in die behoefte kan worden voorzien".

De 'Ladder voor duurzame verstedelijking' is van toepassing bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Ingevolge artikel 1.1.1, eerste lid, onder i van het Bro is een stedelijke ontwikkeling: *"ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen."*

De ruimtevraag moet bij voorkeur worden opgevangen in het bestaand stedelijk gebied. Op basis van gebiedsspecifieke situatie dient bepaald te worden wat wordt ervaren als stedelijk gebied. In het Bro is in artikel 1.1.1 een definitie opgenomen voor bestaand stedelijk gebied. De provincie Gelderland hanteert in haar Omgevingsverordening dezelfde definitie. De betreffende definitie luidt: 'bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur'.

2. Toetsing initiatief aan de Ladder voor duurzame verstedelijking
Het bestemmingsplan 'Whemedreef' voorziet in mogelijkheden voor woonfuncties.
Aan de hand van een aantal vragen wordt de laddertoets voor dit initiatief doorlopen.

1. Voorziet het bestemmingsplan in een stedelijke ontwikkeling?
De voorziene ontwikkeling moet voldoende substantieel zijn om als stedelijke ontwikkeling te kunnen gelden. Voor woningen geldt ingevolge vaste jurisprudentie dat het voor woningbouwlocaties moet gaan om meer dan 11 woningen. Het bestemmingsplan 'Whemedreef' maakt ongeveer 60 woningen mogelijk.

Gelet op het bovenstaande is er sprake van een stedelijke ontwikkeling.

2. Is er sprake van nieuwe stedelijke ontwikkeling?
Een initiatief wordt pas getoetst aan de Ladder voor duurzame verstedelijking als de stedelijke ontwikkeling nieuw is. Bij het beantwoorden van de vraag of een stedelijke ontwikkeling nieuw is, moet worden gekeken in hoeverre het plan, in vergelijking met het voorgaande bestemmingsplan, voorziet in functiewijziging of een groter planologisch beslag op de ruimte in vergelijking met het vorige plan (ECLI:NL:RVS:2017:1724). Onbenutte planologische mogelijkheden mogen ook worden betrokken bij deze afweging. Bij bestaande gebruiksmogelijkheden is er dus geen sprake van een nieuwe stedelijke ontwikkeling.

Voor het plangebied is huidig planologisch kader het bestemmingsplan 'Malburgen - De Wheme'. Op grond van dit bestemmingsplan geldt voor deze locatie voor wat betreft bebouwingsmogelijkheden de bestemming 'Wonen-2'. Deze bestemming maakt de bouw van maximaal 120 woningen in zeven appartementengebouwen mogelijk. De bouwvlakken voor deze bestemming komen overeen met de oppervlakte aan bebouwing die het huidige bestemmingsplan op deze locatie mogelijk maakt. Er wordt dus geen groter beslag op de ruimte gelegd.
Aangezien er ook geen wijziging in functioneel gebruik plaatsvindt én het bestemmingsplan slechts maximaal 60 woningen mogelijk maakt, luidt de conclusie dat er geen sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling.

3. Conclusie
Aangezien er geen sprake is van nieuwe stedelijke ontwikkeling behoeft er geen toets aan de ladder voor duurzame verstedelijking plaats te vinden.

Hoofdstuk 4 Milieu- en omgevingsaspecten

4.1 Inleiding

Op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening moet in de toelichting op het bestemmingsplan een beschrijving worden opgenomen van de wijze waarop de milieukwaliteitseisen bij het plan zijn betrokken. Daarbij moet rekening gehouden worden met de geldende wet- en regelgeving en met de vastgestelde (boven)gemeentelijke beleidskaders. In dit hoofdstuk worden de verschillende milieu- en omgevingsaspecten onderbouwd.

4.2 Geluid

4.2.1 Algemeen

De Wet geluidhinder heeft tot doel de mens te beschermen tegen geluidhinder. Dit is in de wet uitgewerkt in een normenstelsel voor de toelaatbare geluidbelasting in de woonomgeving. Alleen planologisch nieuwe situaties worden getoetst aan de wet. Daarbij moet er akoestisch onderzoek plaatsvinden naar de gevolgen daarvan voor geluidgevoelige objecten. Naast woningen zijn er nog een aantal andere geluidgevoelige objecten aangewezen zoals scholen en zorginstellingen.
In de wet staan regels voor weg- en railverkeerslawaai en voor gezoneerde industrieterreinen. De wet werkt verder met zones: dit zijn aandachtsgebieden rond geluidbronnen waarbinnen regels en normen gelden om de negatieve gevolgen van geluidhinder te beperken.

Het wettelijk normenstelsel kent voorts voorkeurswaarden en grenswaarden. Als de geluidbelasting beneden de voorkeurswaarde blijft dan zijn er wettelijk geen belemmeringen voor nieuwe geluidgevoelige situaties. Bij een geluidbelasting tussen de voorkeurswaarde en de grenswaarde moet er een gemotiveerd besluit genomen worden om nieuwe geluidgevoelige ontwikkelingen mogelijk te maken (hogere waarde).

Voor het verlenen van een hogere waarde is de nota “uitvoeringsbeleid hogere grenswaarde” van de gemeente Arnhem van toepassing.

Beleidsplan Geluid
Het beleidsplan Geluid heeft tot doel geluidsnormen voor nieuwe situaties af te stemmen op de aard en de functie van een gebied. Hierdoor kan beter rekening gehouden worden met ontwikkelingen en verwachting van de gebruikers van een gebied. In het centrum en dichtbij goed openbaar vervoer wil de gemeente Arnhem veel functies mogelijk maken. Als gebieden intensiever gebruikt worden neemt de kans op geluidhinder ook toe. Andere gebieden zoals de parken worden juist gewaardeerd om hun relatieve rust. Deze uitgangspunten hebben geleid tot een gebiedsgerichte invulling van geluidskwaliteiten binnen Arnhem. Naarmate de geluidbelasting hoger is neemt het belang van een zorgvuldige invulling van de totale leefomgevingskwaliteit toe.

4.2.2 Situatie plangebied

In opdracht van Volkshuisvesting Arnhem is door Tauw een akoestisch onderzoek uitgevoerd voor de ontwikkeling van een woningbouwplan langs de Whemedreef te Arnhem, zie Bijlage 2 bij deze toelichting. De ontwikkeling betreft 39 grondgebonden woningen en 21 appartementen.
Het doel van het akoestisch onderzoek is om de geluidbelasting ten gevolge van de omliggende geluidbronnen inzichtelijk te maken.

Akoestisch onderzoek wegverkeer
Uit het akoestisch onderzoek volgt dat de geluidbelastingen ten gevolge van het verkeer op de provinciale weg N325 hoger is dan de voorkeurswaarde van 48 dB, maar lager dan de maximale toelaatbare waarden van 53 dB. Om het oprichten van woningbouw mogelijk te maken zijn het verkrijgen van hogere grenswaarden noodzakelijk.

Bij de uitwerking van de hogere waarden zullen de volgende aspecten in acht genomen moeten worden:

- indien mogelijk bronmaatregelen (bijvoorbeeld stillere asfalttypen) treffen;

- indien mogelijk de afstand tussen de geluidsbron en de nieuwe woning(en) vergroten;
- het stedenbouwkundig ontwerp vorm geven waarbij zoveel mogelijk afscherming voor het achterliggende gebied ontstaat;
- indien mogelijk in het overdrachtsgebied een afscherming realiseren;
- geluidsaspecten worden vanaf eerste ontwerpstadium bij de ontwikkeling betrokken;
- bij woningen/appartementen wordt er minimaal 1 geluidsluwe buitenruimte gecreëerd (tuin of balkon).

Uit het akoestisch onderzoek blijkt dat bronmaatregelen, overdrachtsmaatregelen en maatregelen bij de ontvanger al benut zijn of geen significant effect hebben op het verminderen van de geluidbelasting.
In het kader van het Bouwbesluit zal vervolgens aangetoond moeten worden dat wordt voldaan aan de minimale vereiste gevelwering.
Om te voldoen aan het gemeentelijk akoestisch beleid zal een gemeenschappelijke geluidsluwe buitenruimte worden gerealiseerd.

Goede ruimtelijke ordening
In het kader van een goede ruimtelijke ordening zijn de relevante 30 km/uur wegen meegenomen in het akoestisch onderzoek. De geluidbelasting ten gevolge van het verkeer op de Fluitekruid en het Immerlooplein is met 25 dB lager dan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB. Gezien de lage geluidbelasting van beide wegen wordt hiermee voldaan aan een goede ruimtelijke ordening.

4.3 Luchtkwaliteit

4.3.1 Algemeen

De Europese richtlijnen voor luchtkwaliteit zijn geïmplementeerd in titel 5.2 van de Wet Milieubeheer. Het doel van deze wetgeving is het beschermen van mens en milieu tegen de negatieve effecten van luchtverontreiniging. De wet is primair gericht op het voorkomen van negatieve effecten op de gezondheid van de mens. Daarnaast zijn er voor de stoffen zwaveldioxide en stikstofoxiden ook normen opgenomen ter bescherming van ecosystemen.

Voor het toetsen van ruimtelijke plannen zijn de volgende grenswaarden het meest relevant:

- PM_{10} (fijnstof)
  1. de jaargemiddelde concentratie van 40 µg PM_{10}/m3 mag niet worden overschreden;
  2. de 24 uursgemiddelde concentratie van 50 µg PM_{10}/m^3 mag niet vaker dan 35 keer per jaar worden overschreden;
- NO_2 (stikstofdioxide)
  1. de jaargemiddelde concentratie van 40 µg NO_2/m^3 mag niet worden overschreden;
  2. de uurgemiddelde concentratie van 200 µg NO_2/m^3 mag niet vaker dan 18 keer per jaar worden overschreden.

Voor de overige stoffen worden in Nederland geen overschrijdingen gerapporteerd.

In de op de Wet milieubeheer gebaseerde algemene maatregel van bestuur 'Niet in betekenende mate' (Besluit NIBM) zijn regels vastgelegd waaronder projecten (inrichtingen, kantoor- en woningbouwlocaties) die niet in betekenende mate bijdragen aan verslechtering van de luchtkwaliteit, zonder toetsing aan de grenswaarden voor het aspect luchtkwaliteit, toch doorgang kunnen vinden. De grens ligt bij een toename van maximaal 3%. Om te voorkomen dat in gebieden waar (nog) grenswaarden worden overschreden of dreigen overschreden te worden, een verslechtering van de luchtkwaliteit plaatsvindt, kunnen bij ministeriële regeling bepaalde gebieden en bepaalde broncategorieën worden aangewezen waarbinnen geen gebruik kan worden gemaakt van de NIBM-regeling.

4.3.2 Situatie plangebied

Het effect voor het project draagt minder dan 1,2 ìg/m3 bij aan de jaargemiddelde concentratie NO2 en PM10. Het effect van de voorgenomen ontwikkeling op de luchtkwaliteit wordt daarmee beschouwd als niet 'niet in betekende mate' en vanuit het oogpunt van luchtkwaliteit wettelijk inpasbaar op basis van artikel 5.16 lid 1c van de Wet milieubeheer.
Op basis van de NSL-monitoringstool wordt tevens geconcludeerd dat aan de grenswaarden vanuit de Wet luchtkwaliteit wordt voldaan. Zie hiervoor ook Bijlage 4 bij deze toelichting.

4.4 Hinder

4.4.1 Algemeen

Hinder door bedrijven

In het kader van bedrijven en milieuzonering dienen de effecten van inrichtingen op hun omgeving (gevoelige bestemmingen, waaronder eventueel nieuw te ontwikkelen woningen) in beeld gebracht te worden. Voorbeelden van hinder zijn geluid, geur, stof of gevaar. In de

VNG-publicatie 'Bedrijven en milieuzonering 2009' is een lijst van inrichtingen opgenomen waarbij de inrichtingen op grond van de hinder die zij veroorzaken, zijn opgedeeld in 6 categorieën. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat een inrichting uit categorie 1 relatief weinig hinder veroorzaakt en een inrichting uit categorie 6 bijzonder veel hinder veroorzaakt.

Geur
Het beleidsplan Geur uit 2010 gaat in op geur afkomstig van industriële bedrijven waarvoor de gemeente Arnhem het bevoegde gezag is. Geur is een milieuaspect dat een belangrijke bijdrage levert aan de leefbaarheid. Het geurbeleid van de gemeente Arnhem sluit, voor zover dat mogelijk is, aan op het geurbeleid van de provincie Gelderland. Het doel van het geurbeleid is dat inwoners van Arnhem nu en in de toekomst niet worden blootgesteld aan geuroverlast door industriële bedrijven.

4.4.2 Situatie plangebied

Hinder
Op basis van de milieucategorie zoals genoemd in de VNG brochure bedrijven en milieuzonering geldt voor inrichtingen een richtafstand ten opzichte van woningen binnen het omgevingstype woongebied of gemengd gebied (gelegen aan de rand van een woonwijk/een drukke weg). Bij ontwikkelingen binnen de richtafstand kan gemotiveerd van deze richtafstand worden afgeweken.
Wanneer het gaat om een gemengd gebied, kan de richtafstand worden verkleind zonder dat dit ten koste gaat van het woon-en leefklimaat.
Binnen het plangebied is de bestemming naast groen en verkeer wonen.

In de directe omgeving van de locatie bevinden zich speelvelden van jeugdplein "De Hobbit".
In verband met mogelijk geluidsoverlast door spelende kinderen/jongeren is er in het kader van een goede ruimtelijke ordening een akoestisch onderzoek uitgevoerd. Uit het onderzoek "Akoestisch onderzoek ontwikkeling Whemedreef te Arnhem, TAUW, 20 februari 2020" volgt dat de geluidbelasting door spelende kinderen/jongeren bij de nieuw te bouwen woningen/appartementen beneden de 50 dB(A) etmaalwaarde ligt. Het maximale geluidniveau ligt ook beneden de 70 dB(A) etmaalwaarde.

Dit betekent dat er vanuit hinder geen belemmeringen voor dit bestemmingsplan zijn.

Geur
Binnen en in de directe omgeving van het plangebied zijn geen industriële bedrijven waarbij geur een rol speelt. Dit betekent dat er vanuit geur geen belemmeringen voor dit bestemmingsplan zijn.

4.5 Externe veiligheid

4.5.1 Algemeen

Externe veiligheid
Met externe veiligheid wordt bedoeld de kans op overlijden van mensen buiten de grenzen van een bedrijf of transportmedium, als rechtstreeks gevolg van een ongeval met (gevaarlijke) stoffen binnen de grenzen van het bedrijf dan wel het transportmedium. In de externe veiligheid worden twee risicobegrippen gehanteerd het PR (Plaatsgebonden Risico)[1] en het GR(Groepsrisico)[2].

Landelijk beleid
Voor bedrijven geldt het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi). In het Bevi wordt een onderscheid gemaakt in kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten. De 10^{-6} PR contour geldt ten opzichte van kwetsbare objecten als grenswaarde en ten opzichte van beperkt kwetsbare objecten als richtwaarde. Het beoordelingskader voor het groepsrisico is een oriënterende waarde.

Voor ondergrondse (aardgas)leidingen is er het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) en voor de transportroutes (weg, water, spoor) het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt). In het Bevi, Bevt en Bevb zijn de milieukwaliteitseisen vastgelegd die in de ruimtelijke planvorming moeten doorwerken.

Gemeentelijk beleid
Het beleidsplan externe veiligheid van de gemeente Arnhem beschrijft de mate van gewenste externe veiligheid in Arnhem. Uitgangspunt hierbij zijn de landelijke normen voor het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. In een groot gedeelte van de stad streven we naar het niet doen toenemen van de risico's. Op sommige plekken in de stad, op bedrijventerreinen voor zware industrie en de volgens het structuurplan stedelijke zone accepteren we een hoger risico dan op andere plaatsen. Wel moet daar extra aandacht zijn voor de beschikbare mogelijkheden voor rampenbestrijding, de zelfredzaamheid van mensen en de hulpverlening.

4.5.2 Situatie plangebied

De locatie ligt niet binnen het invloedsgebied van een risicovolle activiteit. Dit betekent dat er vanuit externe veiligheid geen belemmeringen voor dit bestemmingsplan zijn.

4.6 Groen en ecologie

4.6.1 Algemeen

Wet natuurbescherming (Regels ter bescherming van de natuur)
De Wet natuurbescherming (Wnb) vervangt sinds 2017 het wettelijke stelsel voor de natuurbescherming zoals dat was neergelegd in de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet, door één integraal en vereenvoudigd kader. De Wnb neemt de Europese regelgeving als uitgangspunt. Waar dat noodzakelijk is voor een adequate bescherming van natuurwaarden waarvoor geen specifieke bescherming is voorzien in Europese regelgeving worden aanvullende nationale beschermingsvoorschriften verankerd. De wet gaat over de bescherming van de kernnatuurwaarden en de houtopstanden, als onderdeel van een groter maatregelenpakket gericht op de bescherming van natuurwaarden en het tegengaan van biodiversiteitsverlies. De taken en verantwoordelijkheden worden zoveel mogelijk bij de provincies neergelegd.

Bescherming van gebieden
Voor de instandhouding van gebieden die zijn aangewezen ter uitvoering van de Vogelrichtlijn en de Habitat-richtlijn (Natura 2000-gebieden) stelt de Wnb specifieke kaders. De Natura 2000-gebieden in Arnhem zijn Veluwe en Rijntakken.

Het is verboden om zonder vergunning een project te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. Indien het project afzonderlijk

of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, dan moet een passende beoordeling worden gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen. Alleen indien daaruit met zekerheid blijkt dat het plan of project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast, wordt de vergunning verleend. Als de zekerheid niet kan worden verkregen, dan kan een vergunning alleen worden verleend als er geen alternatieve oplossingen zijn, er sprake is van een dwingende reden van groot openbaar belang en de nodige compenserende maatregelen worden getroffen (de zgn. “ADC-toets“)

Op het moment dat een passende beoordeling nodig is, moet voor het kaderstellend plan (zoals een bestemmingsplan) een plan-MER worden gemaakt.

De beheerplannen – waarin de uitwerking in omvang, ruimte en tijd van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden plaatsvindt en waarin de voor die gebieden te treffen maatregelen in samenhang worden beschreven – zijn kaderstellende instrumenten. Ingeval overeenkomstig het beheerplan wordt gehandeld is verzekerd dat de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen niet in het geding is.

Bescherming van soorten
De Wnb sluit aan bij het specifieke beschermingsregime uit de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn en de natuurbeschermingsverdragen. Er wordt voorzien in concrete verboden ten aanzien van onder meer het vangen en doden van in die bronnen genoemde diersoorten, de verstoring van deze soorten en aantasting van hun rust- en voortplantingsplaatsen, alsmede in een verbod op het plukken en vernielen van bepaalde planten. Voorts wordt voorzien in limitatief opgesomde gronden voor ontheffing van deze verboden. Alleen opzettelijk verrichte handelingen zijn strafbaar. Bij vogels zijn bovendien verstoringen niet strafbaar als de staat van instandhouding van die vogelsoorten niet in gevaar komt. Gedeputeerde staten kunnen onder voorwaarden ontheffing verlenen van de verboden.

Daarnaast geldt als beschermingsregime voor (nationale) soorten:

a. een zorgplicht die van toepassing is op alle natuurwaarden in Nederland;
b. een verbod op het opzettelijk doden van de in de bijlage van de wet genoemde dieren, met een ontheffingsregime dat ruimer is dan dat voor internationaal en Europees beschermde soorten (zoogdieren, reptielen, amfibieën en thans op een rode lijst staande vissen, dagvlinders, libellen en kevers) (82 soorten);
c. een verbod op het vangen van dieren genoemd in de bijlage en het opzettelijk beschadigen van hun vaste voortplantings-plaatsen of rustplaatsen (zoals de dassenburcht); en
d. een verbod op het plukken of opzettelijk vernielen van in de bijlage genoemde vaatplanten (63 soorten, waaronder orchideeën).

Er wordt voorzien in ruimere ontheffingsmogelijkheden dan voor de strikt beschermde soorten gelden (artikel 3.10 lid 2).
Voorts wordt het aantal bejaagbare soorten uitgebreid, worden door gedeputeerde staten goedgekeurde faunabeheerplannen sturend bij de schadebestrijding, populatiebeheer en jacht en is de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het stelsel van soortenbescherming, met inbegrip van de taken van het (op te heffen) Faunafonds, bij de provincies komen te liggen.

Groenvisie 2017-2035
De Groenvisie gaat over het Groen-blauw raamwerk, de stedelijke hoofdgroenstructuur, vertaald in doelen, ambities en ontwikkelopgaven. Dit Groen-blauw raamwerk van de stad bepaalt het gezicht van de stad en de aantrekkelijkheid van uiteenlopende woon- en recreatiemilieus. Het gaat daarbij om de waarden vanuit landschap, cultuurhistorie, ecologie, water en recreatief gebruik op gemeente en op particuliere terreinen.

Aan groen worden de laatste jaren steeds meer waarden en kwaliteiten toegekend. Zo ook aan het Arnhemse groen. Daarbij valt te denken aan gezondheid, klimaat (verminderen van hitte en van wateroverlast), milieu (verbeteren luchtkwaliteit), stadslandbouw, dierenwelzijn, toerisme en sport en bewegen. Het groen biedt ruimte voor een gezonde, leefbare, aantrekkelijke en daarmee ook toekomstbestendige woon- en werkomgeving.
De Groenvisie legt niet alleen het Groen-blauw raamwerk vast, dus de stedelijke hoofdgroenstructuur, maar geeft ook richting aan het belang van groen in de wijken, zodat initiatieven de waarden van het

groen (landschap, biodiversiteit, gezondheid, waterbuffering, koelte) niet aantasten maar juist versterken.
Zij vormt daarmee een basis voor de vertaling naar de (planologische) bescherming van waardevolle gebieden en waardevolle bomen in de bestemmingsplannen.

De visie zorgt voor een actualisatie van de Arnhemse regels met betrekking tot groencompensatie.
In de Groenvisie zijn nu de actuele Arnhemse regels groencompensatie 2017 opgenomen. Uitgangspunt blijft dat de totale groenbalans in de stad neutraal moet blijven of toeneemt. Moet er toch groen verdwijnen, dan wordt dat gecompenseerd. Eerst kwantitatief, dan kwalitatief en als laatste financieel. Bij financiële compensatie wordt de waarde van het groen en de boomopstanden gestort in het Groenfonds.

Het provinciale beleid met betrekking tot groencompensatie heeft betrekking op bos binnen het Gelderse Natuurnetwerk. Daar waar de provinciale compensatieregels gelden treden de gemeentelijke terug.

4.6.2 Situatie plangebied

Wet Natuurbescherming - soorten
Op 20 maart 2019 heeft de provincie Gelderland ontheffing verleend Herontwikkeling Malburgen-woningonderhoud, sloop en nieuwbouw te Arnhem (zaaknummer 2017-016864). Ook voor dit plangebied. Er is ontheffing verleend voor het opzettelijk verstoren van huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis en opzettelijk vernielen van verblijfsplaatsen (Artikel 3.1 lid 2 en 4 en Artikel 3.5 lid 2 en 4), zie (Bijlage 5 bij deze toelichting) . In de ontheffing zijn voor de herontwikkeling van Malburgen voorschriften opgenomen ten aanzien van de bescherming van de soorten waarvoor ontheffing is verkregen.
De Groene Ruimte heeft een flora en fauna onderzoek verricht, zie Bijlage 6 bij deze toelichting. De ontwikkeling in dit plangebied verstoort geen beschermde natuurwaarden. Bij de ontwikkeling zal de zorgplicht worden gevolgd en in dat kader is een ecologisch werkprotocol opgesteld. In het inrichtingsplan zullen voorzieningen voor stadsnatuur in de gevels van de woningen worden aangegeven. Dit geeft invulling aan de voorwaarden uit de ontheffing Malburgen en aan het natuurinclusief bouwen, één van de ambities uit de groenvisie 2017, zie Bijlage 9 bij deze toelichting.

Wet Natuurbescherming - gebieden
Om te bepalen of er als gevolg van het realiseren en het gebruik van de geplande woonbebouwing signifcante negatieve effecten kunnen optreden vanwege stikstofdepositie op relevante Natura 2000-gebieden in de omgeving is een onderzoek uitgevoerd, zie Bijlage 4 bij deze toelichting.

Hieruit blijkt dat er geen rekenresultaten hoger zijn dan 0,00 mol/ha/jaar. Dat betekent dat er als gevolg van stikstofdepositie zich geen significant negatieve effecten zullen voordoen op Natura 2000-gebieden en er daarom geen sprake is van een vergunningplichtige situatie in het kader van de Wet Natuurbescherming. Hiermee vormt het aspect stikstof geen belemmering voor dit bestemmingsplan.

Groenvisie: Groenstructuur en Groencompensatie
In de herontwikkeling van Malburgen is hier bebouwing in een groene zone beoogd. Het huidige plan voorziet daarin. Het plan kent een duurzame openbare groenstructuur rondom de percelen, aansluitend op de De Wheme en de groenstructuur langs de Zeegsingel. Er is gekozen voor een natuurlijke inrichting van kruidenrijk grasland met bomen en een oeverzone met riet, elzen en wilgen. Zo sluit het groen in de woonbuurt zoveel mogelijk aan op het oeverlandschap. De bestaande natuurlijke biotopen worden op deze wijze ook vergroot. Dat verhoogt de biodiversiteit. Uitzonderingen: enkele notenbomen (verzoek van bewoners), enkele platanen (in aansluiting op bestaande) en de miscanthus. Als erfafscheidingen en aan de trottoirs voorlangs, worden hagen aangeplant. Hagen hebben een belangrijke functie voor vogels en kleine zoogdieren.

Natuurinclusief bouwen wordt eveneens meegenomen in het ontwerp.
Het gebied is van groot belang voor amfibieën en voor vleermuizen. Er is een vliegroute van vleermuizen westelijk van het appartementenblok. Om het leefgebied voor vleermuizen en andere dieren te beschermen worden de lichtmasten van de parkeerkoffers naar waterzijde afgeschermd.

In de gebouwen worden nestkasten opgenomen:

De kopgevels aan de oostzijde (ochtend zon) zijn geschikt voor mussen en zwaluwen. Daarbij zijn de kasten voor de zwaluwen hoger gelegen (bij dakrand) en die voor de mussen wat lager.
De kopgevels aan de westzijde (avond zon) zijn meer geschikt voor vleermuizen. Deze kasten worden wat hoger aangebracht. De optimale hoogte is ook afhankelijk van het soort vleermuizen.
Zie ook Bijlage 9 Duurzaamheid, natuurinclusiviteit en klimaat.

Voor de totale herstructurering van Malburgen is gekozen voor duidelijke en robuuste groene structuren door de wijk, die aansluiten op de grote groene gebieden in de omgeving: De Whemeplas/Immerlooplas en de dijkzone en de uiterwaarden. De groenbalans moet dus worden bezien over geheel Malburgen. Dit houdt in dat in een deelgebied de groenbalans qua oppervlak groen negatief is en dat deze in andere deelgebieden positief is. Daarbij komt wel dat er gekozen wordt voor een zo groen mogelijke inrichting, bijvoorbeeld door te kiezen voor meer bomen.

In het deelgebied Whemedreef is de groenbalans qua groenoppervlak negatief en voor de boombalans positief. De gehele zone was namelijk onbebouwd en had van oorsprong een groene inrichting van kruiden en struiken.

De groenbalans

- Groenoppervlak, inclusief water(berging): Bestaand bedraagt 18.966 m^2. Het nieuwe plan bevat 10.416 m^2. Het saldo is -8.550m^2 groen.
- Aantal bomen: Er stonden en staan 0 bomen. Er worden geen bomen gekapt en er worden 36 bomen terug geplant. Het saldo is +36 bomen.

Conclusie
Er zijn geen belemmeringen voor de uitvoering van dit bestemmingsplan:

- Een ontheffing Wet natuurbescherming - bescherming soorten is reeds verkregen. Er worden voorzieningen voor vogels en vleermuizen ingepast.
- Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden vormt geen belemmering.
- Voor de herontwikkeling Malburgen is een groenstructuur bepaald. Het plangebied is conform deze afspraak en voorziet in woningen en woonpercelen die gelegen zijn in een natuurlijke groenstructuur met riet, kruidenrijk gras en bomen.
  Ook wordt invulling geveven aan natuurinclusief bouwen: inheemse bomen, struiken en kruiden, aangepaste verlichting, hagen als erfafscheiding en verblijven voor vogels en vleermuizen in gebouwen.

4.7 Water

4.7.1 Algemeen

Rijksbeleid
Het Rijksbeleid op het gebied van het waterbeheer is vastgelegd in het Nationaal Waterplan (NWP) 2016-2021 uit 2015. Het plan geeft op hoofdlijnen de ambities weer van het Rijk ten aanzien van het nationale waterbeleid en het daaraan gerelateerde ruimtelijke beleid. De belangrijkste ambities richten zich op waterveiligheid, zoetwater en waterkwaliteit. Maar ook de Deltabeslissingen en enkele waterafhankelijke thema's als natuur en duurzame energie hebben in het plan een plek gekregen.
Water is een onderwerp in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte uit 2012. Het gaat om de bescherming van de grondwaterkwaliteit en –kwantiteit, de bescherming en verbetering van de waterkwaliteit, een goede zoetwatervoorziening en voldoende ruimte voor waterveiligheid. Verder is klimaatbestendige (her)ontwikkelingen, met water als belangrijk aspect, een belangrijk onderwerp.
In april 2011 hebben Rijk, provincies, gemeente, waterschappen, en drinkwaterbedrijven afgesproken om gezamenlijk maatregelen te nemen voor een doelmatiger waterbeheer; het Bestuursakkoord Water. De inzet ligt bij mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van watersysteem en waterketen. De kwaliteit moet omhoog tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.
In de Waterwet uit 2009 zijn onder meer de gemeentelijke watertaken opgenomen: de zorgplicht voor hemelwater indien de eigenaar van het terrein het hemelwater in alle redelijkheid niet op eigen terrein kan verwerken en de regierol van gemeenten bij de grondwaterzorgplicht.
In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is door de overheden afgesproken om vanaf 2020 ruimtelijke adaptatie een integraal onderdeel uit te laten maken van het beleid. Om uiteindelijk in 2050 een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting te hebben. De urgentie om onze leefomgeving klimaatadaptief en waterrobuust te maken is in het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie (november 2018) nogmaals onderstreept.

Provinciaal en regionaal beleid
Op provinciaal niveau zijn alle beleidsplannen geïntegreerd in één plan: de Omgevingsvisie Gelderland uit 2014. Water is opgenomen in twee centrale doelstellingen, te weten het borgen van de kwaliteit en de veiligheid van de leefomgeving. Realisatie van deze doelstellingen betekent onder meer:

- ontwikkelen met kwaliteit met respect voor ruimtelijke, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten;
- een robuust en toekomstbestendig water- en bodemsysteem voor alle functies; bij droogte, hitte en wateroverlast;
- een gezonde en veilige leefomgeving;
- een gezonde vrijetijdseconomie en aandacht voor beleving, bereikbaarheid en toegankelijkheid van cultuur, natuur en landschap.

Verder is de provincie het aanspreekpunt voor drie watergerelateerde zaken:

- onttrekkingen voor drinkwaterwinning;
- onttrekkingen ten behoeve van bodemenergiesystemen zoals koude- en warmte opslag (KWO);
- industriële onttrekkingen meer dan 150.000 m³ per jaar.

Beleid waterschap
De verantwoordelijkheid voor het stedelijk waterbeheer in Arnhem-Zuid, inclusief het in stand houden van de waterkering, ligt bij het Waterschap Rivierenland. Relevant beleid voor de gemeente Arnhem is het Waterbeheerprogramma 2016-2021 "Koers houden, kansen benutten" en de keur en de legger van het waterschap.

Beleid gemeente
Het waterbeleid van de gemeente Arnhem is vastgelegd in de volgende beleidsplannen:

- Gemeentelijk RioleringsPlan (2014-2018) november 2015; dit plan richt zich op een verbetering van de kwaliteit van het rioleringsstelsel, op de vermindering van de vuiluitworp naar het oppervlaktewater, de bodem en het grondwater, op het voorkomen van overlast en op het vasthouden van schoon hemelwater in stedelijk gebied;
- Waterplan Arnhem (2009-2015). Door de gemeente Arnhem en haar waterpartners is dit Tweede

Waterplan Arnhem opgesteld. De gemeenteraad heeft in 2009 het waterplan vastgesteld. Het waterplan is gebaseerd op 4 hoofddoelstellingen:
1. Arnhem aantrekkelijke waterstad;
2. Klimaatbestendig watersysteem en waterketen;
3. Goede kwaliteit water en waterbodem;
4. Bewustwording.

- Aanpak wateroverlast Arnhem-Noord (2015). Het plan heeft tot doel om Arnhem en vooral Arnhem-Noord, beter bestendig te maken tegen zware regenbuien. Hiervoor worden tijdens werkzaamheden in de openbare ruimte maatregelen genomen die wateroverlast verminderen dan wel beperken. Over alle plannen in de openbare ruimte wordt een waterscan gelegd.

Resumé
Uitgangspunt in het huidige beleid van gemeente, waterschap en provincie is dat planontwikkeling moet aansluiten bij een duurzaam integraal waterbeheer. Dit betekent dat:

- negatieve verstoring van de grondwaterstanden en –stromingen niet toegestaan zijn om grondwateroverlast en/of verdroging op de locatie en het boven- en benedenstrooms gelegen gebied te voorkomen;
- maatregelen getroffen moeten worden ter voorkoming van (grond)watervervuiling;
- bij nieuwbouw het regenwater binnen het plangebied afgekoppeld moet worden van de riolering en worden verwerkt op eigen terrein;
- voldoende oppervlaktewater aanwezig is en op de goede locatie;
- het verhard oppervlak zoveel mogelijk beperkt wordt;
- het gebruik van uitloogbare materialen en chemische bestrijdingsmiddelen niet is toegestaan;
- ontwikkelingen moeten bijdragen aan het verminderen of beperken van wateroverlast;

4.7.2 Situatie plangebied

Oppervlaktewater
De Whemedreef is, met uitzondering van de gelijknamige straat, een nieuwe ontwikkeling. Dat betekent dat alle verharding nieuw is en dat die op één of andere manier gecompenseerd moet worden. Gezien de ligging nabij een grondwaterbeschermingsgebied en de zeer sterk fluctuerende grondwaterstanden is gekozen om de toename aan verharding te compenseren door extra water te realiseren. Hiervoor wordt een bestaande watergang verbreed.

Grondwater
Het is in het plangebied niet toegestaan om warmte of koude in de bodem op te slaan.

Omdat het grondwater sterk fluctueert is voldoende aandacht nodig voor de ontwatering. Door de directe relatie met de rivier is het te adviseren om rekening te houden met de klimaatverandering, in dit geval met de verwachting dat de waterstanden op de rivier in de toekomst ook hoger kunnen worden. Verwacht mag wel worden dat de nabijheid van de plas De Wheme iets aan demping van de grondwaterstanden zal doen.

Voor het bouwpeil wordt normaal geen rekening gehouden met de meest extreme voorkomende grondwaterstand, maar moet geanticipeerd worden op meer frequent voorkomende hoge grondwaterstanden. In het plan wordt uitgegaan van een maximale grondwaterstand van 9,75 m.+N.A.P. Dat betekent, in geval van een kruipruimte, dat een ontwateringsdiepte van minimaal 70 cm. nodig is en dus een minimaal bouwpeil van 10,45 m.+N.A.P. Met een bouwpeil van 10,50 m.+N.A.P. voldoet de ontwikkeling aan de minimale ontwateringseis van 70 cm. Geadviseerd wordt om kruipruimteloos te bouwen. Dan volstaat een ontwateringsdiepte van minimaal 30 cm.

Riolering
Voor de nieuwbouw geldt dat alleen afvalwater via het rioolstelsel mag worden afgevoerd. Hemelwater moet bovengronds afgevoerd worden naar het oppervlaktewater. Daarbij mag het hemelwater dat afkomstig is van daken en voet- en fietspaden direct op het oppervlaktewater worden afgevoerd. Hemelwater afkomstig van wegen en parkeerplaatsen moet via de bodempassage worden afgevoerd. De afvoeren van het bestaande hemelwaterriool worden aangepast zodat het bestaande stelsel blijft functioneren.

Conclusie:

Binnen bestemming 'Groen - Landschap en Park is de voorgenomen verbreding van de watergang mogelijk. Deze bestemming laat namelijk watergangen en andere voorzieningen ten behoeve van de waterhuishouding toe.

4.8 Bodem

4.8.1 Algemeen

Voor deze ontwikkellocatie is getoetst of de bodemkwaliteit (inclusief grondwater) de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen toelaat. Ook is getoetst of een eventuele bodemverontreiniging gevolgen heeft voor de financiële uitvoerbaarheid van de ontwikkeling.

Als toetskader wordt gebruik gemaakt van de volgende bodemregelgeving:

- Wet Bodembescherming;
- Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen, 1 december 2012;
- Besluit Bodemkwaliteit;
- Nota Bodembeheer, september 2011.

4.8.2 Situatie plangebied

Beschrijving bodemkwaliteit in het plangebied
Voor het bestemmingsplan Whemedreef is een inventarisatie uitgevoerd naar de bekende (mogelijke) gevallen van ernstige bodemverontreiniging in het betreffende plangebied. Daarnaast is een inventarisatie uitgevoerd naar alle beschikbare bodemkwaliteitgegevens en historische gegevens in het plangebied. Daarbij is gebruik gemaakt van het bodeminformatiesysteem van de gemeente Arnhem en zijn bodemrapporten/-documenten geraadpleegd. Zie Bijlage 8 bij deze toelichting.
Uit deze inventarisatie is gebleken dat in het bestemmingsplangebied geen gevallen van ernstige bodemverontreiniging aanwezig zijn. Evenmin liggen er grondwaterverontreinigingen in de directe omgeving die van invloed kunnen zijn op de planlocatie.

Voorts is op basis van bodemonderzoek en/of de bodemkwaliteitskaart licht tot matig verontreinigde grond (klasse wonen) te verwachten. Verdere informatie over de bodemkwaliteit in Arnhem is te vinden op www.arnhem.nl/bodem.

Bij functiewijziging of bij nieuwbouwplannen kan voor aanpassing van het bestemmingsplan aanvraag van een omgevingsvergunning om een recent bodemonderzoek worden gevraagd.

Conclusie
De geïnventariseerde en getoetste bodemgegevens geven voldoende inzicht in de bodemkwaliteit van het plangebied. Er zijn geen (mogelijke) gevallen van ernstige bodemverontreiniging aanwezig. Evenmin liggen er grondwaterverontreinigingen in de directe omgeving die van invloed kunnen zijn op de planlocatie. Voor de ontwikkeling van het terrein zijn geen sanerende maatregelen nodig.
De kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater) is geschikt voor de aanwezige bestemmingen/functies in het ontwikkelgebied. De kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater) vormt geen belemmering voor de planontwikkeling op de ontwikkellocatie en voor de financiële uitvoerbaarheid daarvan.

4.9 Cultuurhistorie & archeologie

4.9.1 Algemeen

Rijksbeleid

Erfgoedwet
Cultuurhistorische objecten die zeldzaam of schaars zijn en die voor mensen in hoge mate het beeld van Nederland bepalen, worden aangewezen als monumenten. In de Erfgoedwet (de opvolger van de Monumentenwet 1988) is vastgelegd hoe monumenten van bouwkunst en archeologie en stads- en dorpsgezichten moeten worden beschermd. Deze wet is het belangrijkste instrument voor de bescherming van het cultuurhistorisch erfgoed in Nederland.

Besluit ruimtelijke ordening
Cultuurhistorie moet op basis van de gewijzigde Bro (art 3.1.6) goed in bestemmingsplannen verankerd worden. Dit behelst niet alleen een beschrijving van de aanwezige en te verwachten cultuurhistorische waarden, maar ook een waardering ervan en een advies over toekomstige omgang ermee, gelet op de ruimtelijke opgave die in het bestemmingsplan aan de orde is. Aangegeven moet worden hoe met de cultuurhistorische waarden rekening is gehouden in het bestemmingsplan.

Verdrag van Valletta en de Wet op de archeologische monumentenzorg
De bescherming van het archeologische erfgoed in de bodem en de inbedding ervan in de ruimtelijke ontwikkeling is het onderwerp van het Europese Verdrag van Valletta (Malta). In 1992 ondertekenden twintig Europese staten, waaronder Nederland, dit verdrag. De belangrijkste uitgangspunten van het verdrag zijn:

- archeologische waarden dienen zoveel mogelijk (in situ) in de bodem bewaard te blijven en beheermaatregelen dienen genomen te worden om dit te bewerkstelligen;
- vroeg in de ruimtelijke ordening dient al rekening gehouden te worden met archeologie;
- bodemverstoorders betalen het archeologisch (voor)onderzoek wanneer behoud in situ niet mogelijk is.

De vertaling van het verdrag naar nationale wetgeving maakt thans deel uit van de Erfgoedwet.

Provinciaal beleid
'Beleef het mee!' (2017-2020)
In juli 2016 is het Beleidsprogramma Cultuur en Erfgoed 2017 - 2020 'Beleef het mee!' vastgesteld. In dit programma ligt het accent op de beleving van mensen. Daarnaast zoekt de provincie de balans tussen de maatschappelijke, economische en intrinsieke waarde van cultuur en erfgoed. Cultureel ondernemerschap blijft onverminderd van belang en komt terug in de economische waarde van cultuur en erfgoed. Voor wat betreft erfgoed krijgt vooral het functioneel gebruik ervan aandacht. Daarnaast zoekt de provincie nieuwe manieren van samenwerking waardoor de uitvoeringskwaliteit van restauraties en archeologie wordt vergroot

Gemeentelijk beleid
Erfgoednota 'Panorama Arnhem'
In de Erfgoednota 'Panorama Arnhem' wordt het accent verschoven van 'behoud door bescherming' naar 'behoud door ontwikkeling'. We gaan er vanuit dat de cultuurhistorie zo op een vroeg moment een actieve rol gaat spelen in veranderingsprocessen en ontwerpkeuzen. Het stadsbeeld van Arnhem verandert in hoog tempo. Het erfgoedbeleid wil de cultuurhistorische factor een zichtbare en samenhangende rol geven in deze stedelijke ontwikkelingen. Cultuurhistorie wordt ingezet als ontwikkelingskans en niet als belemmering.

Streven is om bij planontwikkelingen zo vroeg mogelijk onze kennis van de Arnhemse cultuurhistorie in te brengen. De kennis van het Arnhemse erfgoed moet goed toegankelijk zijn. Hiertoe worden nieuwe instrumenten ontwikkeld. De erfgoedkaart biedt een overzicht van alle cultuurhistorische elementen en structuren binnen de gemeente Arnhem. Daarnaast blijft het zichtbaar maken van de bouw- en ontwikkelgeschiedenis van onze stad uitgangspunt. De cultuurhistorische dimensie van de stad moet, waar mogelijk, worden versterkt en beleefbaar gemaakt.

Om de doelstellingen van het erfgoedbeleid te realiseren zetten we een aantal strategieën in:

- Behouden door ontwikkelen
- Behouden door beschermen
- Adviseren, stimuleren en verleiden
- Kennis verwerven en verspreiden

Archeologische verwachtingenkaart
Archeologie is een integraal onderdeel van het erfgoedbeleid en als zodanig opgenomen in de erfgoednota. In de nota wordt voortgeborduurd op de uitgangspunten van het Verdrag van Malta. Behoud van archeologische waarden is het uitgangspunt en als dat niet mogelijk is, volgt veiligstelling door archeologisch onderzoek. Om permanente aandacht voor deze vorm van erfgoed te krijgen, is ingezet op constante voorlichting en educatie. Sinds 2008 beschikt de gemeente over een archeologische verwachtingenkaart voor heel Arnhem. De verwachtingenkaart geeft al in een vroeg stadium van planvorming globaal inzicht in de mate waarin archeologische resten in een gebied aangetroffen kunnen

worden.

Conform de Erfgoedverordening geldt afhankelijk van de oppervlakte en diepte van grondroerende werkzaamheden archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden.
Gebieden die reeds onderzocht zijn en/of zijn vrijgegeven, zijn vrijgesteld van onderzoek. Aan het archeologische beleid dat in de verordening is verankerd, ligt de archeologische maatregelenkaart als basis.

Structuurvisie
De Structuurvisie Arnhem (2011) biedt een strategisch kader voor ruimtelijke planning op stedelijk niveau voor de lange termijn. Uitgangspunt is het voortbouwen op de karakteristieken van de historisch gegroeide stad. In de cultuurhistorische hoofdstructuur zijn de ruimtelijke, historische elementen weergegeven, die essentieel zijn voor Arnhem als geheel. Per landschappelijke karakteristiek zijn de ambities weergegeven. Vervolgens is een selectie gemaakt van die cultuurhistorische belangen en structuren die kansen bieden bij nieuwe gebiedsontwikkelingen in de stad: de 'Cultuurhistorische Kansenkaart'. De rijkdom van de Arnhemse cultuurhistorie is kader en inspiratiebron bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad.

4.9.2 Situatie plangebied

Cultuurhistorie
Vanuit cultuurhistorie gelden geen belemmeringen ten aanzien van de voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied.

Archeologie
Het plangebied ligt in het Oost-Nederlandse rivierengebied. Ter voorbereiding op planontwikkeling is in 2001 archeologisch onderzoek in de vorm van grondboringen uitgevoerd; de resultaten van dit onderzoek zijn in 2020 herijkt door middel van een archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek (Bosman, E. en E. van der Kuijl, 2020: Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek archeologie plangebied Whemedreef te Arnhem. Zelhem, projectnummer 202620), zie Bijlage 7 bij deze toelichting.
Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied ter hoogte van een stroomrug van de Neder-Rijn ligt, daterend van nog vóór de bedijkingen uit de volle middeleeuwen (circa 1100). Daarna kende het een functie als weidegebied, liggend tussen de bewoningskern Malburgen met een potentieel vroegmiddeleeuwse geschiedenis en de hoven De Koppel en Jermelo. Noordelijk van het plangebied lag tijdens de Tweede Wereldoorlog een FLAK-stelling met ten zuiden daarvan een loopgravenstelsel. Deze sporen zetten zich niet tot in het plangebied voort.

De grondboringen bevestigen de aanwezigheid van een stroomrug, afgedekt met komklei. Dit brengt een verwachting op archeologische resten vanaf de ijzertijd met zich mee, maar er is met betrekking tot het plangebied sprake van een nat en dynamisch milieu met bovendien vergravingen tot 320 cm-maaiveld. Ook gezien de afwezigheid van archeologische indicatoren zoals houtskool, dierlijk bot- en aardewerkfragmenten, is de kans de met de voorgenomen bodemingrepen archeologische waarden verloren gaan nihil.

Conclusie
Het plangebied is op grond van het bovengenoemde onderzoek rijgegeven voor verdere ontwikkeling. De plankaart behoeft vanwege deze situatie geen dubbelbestemming Waarde Archeologie te krijgen; in de regels van het bestemmingsplan hoeven ook geen verdere voorschriften met betrekking tot de archeologie opgenomen te worden.

4.10 Energie en duurzaam bouwen

4.10.1 Algemeen

Rijksbeleid

Het landelijk Klimaatakkoord is op 28 juni 2019 gepresenteerd door het kabinet. In het akkoord staan meer dan 600 afspraken om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. Voor de gebouwde omgeving betekent dit dat in 2050 7 miljoen bestaande woningen en 1 miljoen bestaande gebouwen van het aardgas af zijn. Als eerste stap moeten in 2030 de eerste 1,5 miljoen bestaande woningen verduurzaamd zijn.

Bij nieuwbouw zijn ten aanzien van energie de volgende eisen van belang:

- De wettelijke verplichting voor netbeheerders om nieuwbouw aan te sluiten op het aardgasnet is per 1 juli 2018 vervallen. Voor nieuwbouw van alle soort gebouwen geldt er nu een verbod voor het aansluiten op het aardgasnet.
- De energieprestatie waar een gebouw aan moet voldoen staat in het bouwbesluit. Deze wordt nu nog weergegeven met een EPC. Voor woningen is deze nu 0,4. De EPC wordt vervangen door zogenaamde BENG eisen.
- Bij oplevering van een gebouw moet een geldig energielabel overhandigd worden aan de koper of huurder. Voor utiliteitsbouw is dit een energielabel voor utiliteitsgebouwen.
- Bij een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen van een gebouw met een gebruiksoppervlak groter dan 100 m2 moet een milieuprestatieberekening worden bijgevoegd.

Gemeentelijk beleid

De gemeente Arnhem heeft hoge ambities op het gebied van energie en duurzaamheid. De ambities, koers en actieprogramma zijn vastgesteld in het programma 'New Energy made in Arnhem 2020-2030' (NemiA 2020-2030, vastgesteld op 29 januari 2020).

De opgave is een klimaatneutraal en duurzaam Arnhem in 2050. Een stad met een schone economie die niet meer draait op kolen, olie en gas, maar op schone energiebronnen als zon en wind, dus onafhankelijk is van fossiele brandstoffen. De doelstelling voor 2030 is 61% CO2-reductie ten opzichte van 2017, met als tussendoelstelling 25% in 2023. De gemeente Arnhem werkt in vier thema's aan de CO2-reductie: Gebouwde omgeving, Duurzame mobiliteit, Bedrijven en industrie en Grootschalige opwekking. In de gebouwde omgeving was in 2017 de uitstoot 342 kT/jaar. De doelstelling voor de gebouwde omgeving is een CO2-reductie in 2030 van 23% tot 77 kT/jaar.

De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie

Arnhem neemt een actieve regierol in bij de warmtetransitie in de wijken. De uitgangspunten en aanpak zijn vastgesteld in 'De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie' (vastgesteld op 17 april 2019).

Binnen de gebouwde omgeving werkt de gemeente Arnhem samen met bewoners, initiatieven en stakeholders met een wijkgerichte aanpak aan het transitie gereed maken van woningen en gebouwen. Een belangrijk onderdeel is het opstellen van een Transitievisie warmte in 2021 en betrekken van de Arnhemse inwoners daarbij. In de visie wordt aangeven welke wijken voor 2030 op een duurzame wijze aardgasvrij kunnen worden, waarbij de energiebron en infrastructuur per wijk wordt aangeven. Voor deze wijken wordt samen met bewoners en stakeholders een uitvoeringsplan gemaakt.

Bij de Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie zijn de volgende zeven uitgangspunten vastgesteld:

1. De Trias Energetica is leidend; eerst besparen.
2. De meest duurzame oplossing gaat voor. Minder duurzame bronnen zijn tijdelijk en decentrale bronnen hebben de voorkeur.
3. De aanpak is wijkgericht en samen met bewoners en overige gebruikers. Hierbij wordt aangesloten bij andere ontwikkelingen in de wijk.
4. Waar zelforganiserend vermogen onvoldoende ontstaat, neemt de gemeente samen met stedelijke

partners het voortouw, maar altijd in verbinding met de bewoners.
5. Ruimtelijke impact is niet te voorkomen. Ruimte wordt eerst gezocht in verhard stedelijk gebied.
6. Betaalbaarheid, betrouwbaarheid en zekerheid voor de eindgebruiker staan voorop.
7. De energietransitie mag niet leiden tot (verdere) energiearmoede en schuldenproblematiek en wordt bij voorkeur ingezet als instrument tegen energiearmoede.

Om inzicht te krijgen in de opgave en mogelijkheden voor duurzame warmte is in 2019 een warmteverkenning uitgevoerd en zijn energieverhalen voor alle Arnhemse wijken opgesteld. Deze zijn te vinden op www.arnhemaan.nl/voorbeelden.

Energie in ontwikkelingen in Arnhem
Arnhem verplicht ontwikkelaars tot het opstellen van een energievisie bij nieuwbouw van meer dan 50 woningequivalenten.

Er zijn vele opties voor duurzame energie. Vanwege de wetswijziging per 1 juli 2018 moeten al deze opties zonder aardgas worden gerealiseerd. In overleg met de ontwikkelende partij wil de gemeente Arnhem onderzoeken wat de meest aannemelijke energie oplossing is voor de betreffende ontwikkeling en de specifieke energievraag. De gemeente hanteert de volgende voorkeursvolgorde inzake de ambities voor nieuwbouw:

- Energieneutraal;
- Bijna energieneutraal (BENG).

De gemeente Arnhem vraagt de ontwikkelende partij om samen met andere eigenaren (bestaande en toekomstige) in het (aangrenzende) gebied te onderzoeken of een collectieve warmteoplossing tot de mogelijkheid behoort. Dit met als doel een deel van de omliggende bestaande gebouwen ook van het aardgas af te halen. Dit onderzoek gaat verder dan de eigen ontwikkellocatie, waarbij duurzame decentrale energiebronnen met restwarmte dienen te worden meegenomen. De ontwikkelende partij heeft de inspanningsverplichting om te komen tot een passende oplossing. De gemeente Arnhem zal waar nodig partijen faciliteren (procesmatig, onderzoeksmogelijkheden, subsidiemogelijkheden etc.).

De energietoepassing in een ontwikkeling kan een behoorlijke impact geven op het energienet. Bijvoorbeeld toepassing van warmtepompen en zonnepanelen, etc kan er voor zorgen dat verzwaring van het elektriciteitsnet nodig is. Ook kan het nodig zijn om extra (grote) trafo's te plaatsen waarvoor soms een flink ruimtebeslag nodig is. Deze trafo's dienen integraal opgenomen ingepast te worden in/aan de bebouwing en op het eigen terrein (niet in de openbare ruimte). De initiatiefnemer dient vroegtijdig af te stemmen met de netwerkbeheerder/energieleverancier om de impact op het energienet en het ruimtebeslag van de installaties, te bespreken en deze mee te nemen in de planvorming.

Arnhem circulair
In de meerjarenprogrammabegroting (hierna: MJPB) 2018-2021 is aangegeven dat Arnhem streeft naar efficiënt en maatschappelijk verantwoord omgaan met producten, materialen, hulpbronnen en het sluiten van kringlopen, binnen ecologische randvoorwaarden zodat ook toekomstige generaties toegang tot materiële welvaart behouden. Dat betekent ook: werken aan nieuwe innovatieve vormen van (lokale en regionale) duurzame voedselvoorziening gericht op gezonder leven.

4.10.2 Duurzaamheidsaspecten Whemedreef

De nieuwbouw in het plan Whemedreef moet aardgasvrij worden opgeleverd. De ontwikkelaar wordt gevraagd de kansen voor een collectief energiesysteem te onderzoeken in een gebied groter dan de eigen ontwikkellocatie.

Aangrenzend aan de Whemedreef bevinden zich woningen die vanaf 2005 gerealiseerd zijn in de wijk Malburgen-Oost. Het gebied waar deze woningen liggen wordt door de gemeente Arnhem als kansrijk gebied gezien die voor 2030 aardgasvrij kan worden. Bij het onderzoeken van deze kans kan gekeken worden naar samenhang met ontwikkelingen in het gebied, zoals in de Whemedreef.

Volgens de warmteverkenning en de energieverhalen is voor Malburgen-Oost, gezien het vastgoed in de wijk (dichtheid en ouderdom), een (lokaal) duurzaam warmtenet of een all electric energiesysteem de meest geschikte energieoplossing voor de wijk met de laagste maatschappelijke kosten.

Nabij de ontwikkellocatie Whemedreef loopt het stadswarmtenet van Vattenfall richting de flats in

Immerloo. Het voornemen is de ontwikkeling op de Whemedreef aan te sluiten op het stadswarmtenet.

Een duurzame wijk ontstaat niet alleen door het uitfaseren van aardgas. Andere thema's die daar een bijdrage aan kunnen leveren zijn onder andere: duurzame mobiliteit zoals elektrisch deelvervoer, groen, bomen en water in de wijk, schone lucht, klimaatbestendige oplossingen, zonnepanelen, afval recycling, circulair bouwen, circulaire oplossingen in de openbare ruimte, sociale cohesie in de wijk, duurzame wijkinitiatieven in de wijk, etc.

4.11 Stadsklimaat

4.11.1 Algemeen

In de Structuurvisie 2020-2040 is de gemeentelijke ambitie verwoord om Arnhem klimaatbestendig te maken onder alle weersomstandigheden. Voor nu en in de toekomst, onder invloed van de klimaatverandering, wordt tenminste gestreefd naar prettig toeven binnen- en buitenshuis en het vermijden van ongewenste gezondheidsrisico's. Voor hitte ligt de nadruk op de toename in de toekomst van het aantal zomerse en zelfs tropische dagen. In het realiseren van een prettig stadsklimaat wil de gemeente optimaal gebruik maken van de (huidige) gunstige uitgangssituatie van natuurlijke luchtstromen die van de hoger gelegen stadsranden en vanuit de rivierzone de stad in stromen en zorgen voor koeling en tevens een goede luchtkwaliteit. Ook het groene karakter van de stad draagt daaraan in grote mate bij.

De opwarming van de stad tijdens warme, tropische dagen doet zich voor in de dichtbebouwde stenige gebieden met veel gebouwvolume, verharding en weinig groen. In de Hittekaart van Arnhem is de gevoeligheid van de stad voor opwarming weergegeven. Bepaalde delen van de stad hebben een verhoogde kans op opwarming (stedelijke hitte-eilanden), wat ongewenste gevolgen voor het woon- en leefmilieu en het functioneren van deze gebieden kan hebben. De Arnhemse binnenstad en directe omgeving is zo'n gebied (zie klimaatkaart rode gebieden).

4.11.2 Situatie plangebied

De locatie ligt als behorend bij een woonwijk op de Hittekaart van Arnhem in deel van de stad nauwelijks opwarmt en 's nachts hitte gemakkelijk kwijtraakt (gele gebieden)

Dat komt:

- door de lage dichtheden en beperkte volumes aan gebouwen,
- door de aanwezigheid en nabijheid van (veel) groen en (grotere) waterpartijen; dus een goede verhouding tussen bebouwing en open gebieden,
- doordat verkoelende luchtstromen goed kunnen binnendringen.

Behoud van de bestaande situatie (voorkomen van verdere opwarming) is belangrijk.

4.12 M.e.r.-besluit

4.12.1 Algemeen

Het bestemmingsplan voorziet in het realiseren van vijf rijen met grondgebonden woningen (totaal 39 woningen) en één appartementengebouw van vier lagen met 21 appartementen. Een dergelijk bouwproject kan worden gezien als stedelijk ontwikkelingsproject zoals bedoeld in categorie D11.2 van het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r.). De omvang van het project ligt echter ver onder de drempelwaarde van een oppervlakte van 100 hectare, waarbij er sprake is van m.e.r.-beoordelingsplicht.

Deze drempelwaarde is echter indicatief. Dit houdt concreet in dat het bevoegd gezag op grond van artikel 2, lid 5 van het Besluit m.e.r. dient na te gaan of de beoogde activiteit daadwerkelijk geen belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben. Indien dit niet kan worden uitgesloten, is het alsnog nodig een milieuffectrapport op te stellen.

De toets of er, ondanks het feit dat de omvang onder de drempelwaarde uit het Besluit m.e.r. blijft, sprake kan zijn van belangrijke nadelige milieugevolgen wordt aangeduid als een 'm.e.r.-beoordeling' of

m.e.r.-toets.

Op basis van deze beoordeling dient het bevoegd gezag, het college van burgemeester en wethouders of de gemeenteraad expliciet te besluiten of er al dan niet een m.e.r.-procedure wordt gevolgd.

De voorliggende paragraaf betreft deze m.e.r.-beoordeling.

Bij de m.e.r.-beoordeling worden getoetst aan de criteria van Bijlage III van de Europese richtlijn milieueffectbeoordeling (richtlijn 85/337/EEG).
Deze criteria hebben, samengevat, betrekking op:

- de kenmerken van het voornemen (onder meer omvang, kans op hinder, mogelijke cumulatie met effecten van andere activiteiten);
- de plaats (onder meer ligging ten opzichte van gevoelige gebieden);
- de kenmerken van de effecten, mede gelet op de aard van het voornemen en de plaats.

Criteria
De criteria in Bijlage III bij de EEG-richtlijn milieueffectbeoordeling zijn als uitgangspunt genomen. De hoofdcriteria zijn reeds genoemd. Hieronder volgt een overzicht van de criteria.

1. Kenmerken van de projecten
Bij de kenmerken van de projecten moet in het bijzonder in overweging worden genomen:
de omvang van het project;

- de cumulatie met andere projecten;
- het gebruik van natuurlijke hulpbronnen;
- de productie van afvalstoffen;
- verontreiniging en hinder;
- risico van ongevallen, met name gelet op de gebruikte stoffen of technologieën.

2. Plaats van de projecten
Bij de mate van kwetsbaarheid van het milieu in de gebieden waarop de projecten van invloed kunnen zijn moet in het bijzonder in overweging worden genomen:

- het bestaande grondgebruik;
- de relatieve rijkdom aan en de kwaliteit en het regeneratievermogen van de natuurlijke hulpbronnen van het gebied;
- het opnamevermogen van het natuurlijke milieu, met in het bijzonder aandacht voor de volgende typen gebieden:
    1. wetlands,
    2. kustgebieden,
    3. berg- en bosgebieden,
    4. reservaten- en natuurparken,
    5. gebieden die in de wetgeving van lidstaten zijn aangeduid of door die wetgeving worden beschermd; speciale beschermingszonen door de lidstaten aangewezen op grond van de Vogel-en/of habitatrichtlijn,
    6. gebieden waarin de bij communautaire wetgeving vastgestelde normen inzake milieukwaliteit reeds worden overschreden,
    7. gebieden met een hoge bevolkingsdichtheid,
    8. landschappen van historisch, cultureel of archeologisch belang.

3. Kenmerken van het potentiële effect
Bij de potentiële aanzienlijke effecten van het project moeten in samenhang met de criteria van de punten 1 en 2 in het bijzonder in overweging worden genomen:

- het bereik van het effect (geografische zone en grootte van de getroffen bevolking);
- het grensoverschrijdende karakter van het effect;
- de orde van grootte en de complexiteit van het effect;
- de waarschijnlijkheid van het effect;
- de duur, de frequentie en de omkeerbaarheid van het effect.

4.12.2 Situatie plangebied

Beoordeling
De vormvrije m.e.r.-beoordeling is gebaseerd op de beschrijving van het plan en de ten behoeve van de ontwikkeling uitgevoerde onderzoeken.

1. Kenmerken van het project
De omvang van het project is niet van zodanige aard dat reeds daarom sprake is van een bijzondere effecten op de omgeving. Ook zal er, gelet op de aard van de ontwikkeling geen bijzonder beroep gedaan worden op natuurlijke hulpbronnen, noch is het de verwachting dat er, in vergelijking met de omgeving, een disproportionele hoeveelheid afvalstoffen of verontreiniging ontstaan. Een bijzonder risico op ongevallen is eveneens niet aanwezig. De locatie maakt onderdeel uit van de bestaande wijk Malburgen.

2. Plaats van het project
De plaats van het project betreft een stedelijke omgeving in Malburgen. Het beoogde gebruik als locatie voor woningbouw is passend in de omgeving. Er zijn geen bijzonder relaties met gevoelige gebieden.

3. Effecten van het project
De te realiseren functie is geluidgevoelig van aard, waarbij inkomend geluid van de omgeving zoals wegverkeerslawaai wel van invloed is. Voor de te realiseren woningen dient een ontheffing van de voorkeurswaarde voor geluid te worden aangevraagd. Voorts wordt op basis van de beoogde functie geen belangrijke negatieve effecten op de omgeving (overige woon- en groengebieden) verwacht.

4. Luchtkwaliteit
Uit de uitgevoerde onderzoeken blijkt dat de normen voor luchtkwaliteit niet worden overschreden. Wel heeft de beoogde ontwikkeling verkeersaantrekkende werking, die van invloed kan zijn op de luchtkwaliteit. Uit de 'niet in betekenende mate-toets' blijkt dat de bijdrage van het project aan verslechtering van de luchtkwaliteit niet in betekende mate en dus zeer gering is. Vanuit dit aspect zijn er dus geen bijzonder nadelige gevolgen voor de omgeving te verwachten.

5. Bodem
De geïnventariseerde en getoetste bodemgegevens geven voldoende inzicht in de bodemkwaliteit van het plangebied. Er zijn geen gevallen van ernstige bodemverontreiniging aanwezig. Direct aangrenzend aan het plangebied liggen geen grondwaterverontreinigingen. Voor de ontwikkeling van het terrein zijn geen sanerende maatregelen nodig. De kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater) vormt geen gevaar voor de volksgezondheid bij de aanwezige bestemmingen/functies in het ontwikkelgebied.

6. Water
Het plan voorziet in een toename van het verharde oppervlakte. Er wordt daartoe voorzien in uitbreiding van een bestaande watergang grenzend aan het plangebied.

7. Archeologie
Voor het plangebied gelden geen archeologische verwachtingen meer. Er wordt dan ook geen effect verwacht op eventuele archeologische waarden in de omgeving.

8. Natuur
Als gevolg van de ontwikkeling worden geen bijzondere gevolgen voor de omgeving verwacht.

Hoewel het plangebied op een afstand van minder dan twee kilometer van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied de Rijntakken ten oosten van het plangebied ligt, zijn er geen significante negatieve effecten op het Natura 2000-gebied vanwege stikstofdepositie te verwachten, gelet op de tussenliggende reeds verstorende elementen en omvang van de ingreep.

Conclusie
Op grond van het voorgaande kan worden geconcludeerd dat het plan op zich en in samenhang met andere plannen geen belangrijke negatieve gevolgen zal hebben voor de kenmerken van het gebied zelf, voor de directe omgeving en voor gevoelige gebieden in de omgeving. Het opstellen van een milieueffectrapport is niet noodzakelijk

Hoofdstuk 5 Planbeschrijving en -verantwoording

5.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is ingegaan op de bestaande situatie, het relevante beleid en de milieu- en omgevingsaspecten. De informatie uit deze hoofdstukken is gebruikt om keuzes te maken bij het opstellen van het bestemmingsplan: de verbeelding (plankaart) en de regels. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de opzet van dit bestemmingsplan. Daarnaast worden de gemaakte keuzes op de verbeelding en in de regels verantwoord. Dat betekent dat er wordt aangegeven waarom bepaalde bestemmingen zijn aangewezen en waarom bepaalde bebouwing acceptabel is.

5.2 Opzet van de regels

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de verplichting opgenomen om ruimtelijke plannen en besluiten digitaal vast te stellen. De Standaard voor vergelijkbare bestemmingsplannen 2012 (SVBP2012) is verplicht.

De Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen 2012 maakt het mogelijk bestemmingsplannen te maken die op vergelijkbare wijze zijn opgebouwd en op een zelfde manier worden verbeeld. Vergelijkbare bestemmingsplannen leiden tot een betere dienstverlening en tot een effectievere en efficiëntere overheid.

Het juridisch bindend gedeelte van het bestemmingsplan bestaat uit planregels en bijbehorende plankaart waarop de bestemmingen zijn aangegeven. Deze plankaart kan zowel digitaal als analoog worden verbeeld. De plankaart en de planregels dienen in samenhang te worden bekeken.

De regels zijn onderverdeeld in vier hoofdstukken:

1. Inleidende regels (begripsbepalingen en wijze van meten);
2. Bestemmingsregels;
3. Algemene regels (o.a. afwijkingen);
4. Overgangs- en slotregels.

5.2.1 Inleidende regels

Hoofdstuk 1 bevat de inleidende regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied en bevatten:

1. Artikel 1 Begrippen
   In dit artikel zijn definities van de in de regels gebruikte begrippen opgenomen, voor een eenduidige interpretatie van deze begrippen.
2. Artikel 2 Wijze van meten
   Dit artikel geeft onder meer bepalingen waar mag worden gebouwd en hoe voorkomende eisen betreffende de maatvoering begrepen moeten worden.

Op de plankaart zijn bouwhoogten en soms bebouwingspercentages aangegeven. Als er geen percentages zijn aangegeven, mag het hele bouwvlak worden bebouwd. De aangegeven bouwhoogte wordt gemeten vanaf peil tot het hoogste punt (exclusief elementen zoals een schoorsteen, liftopbouw en dergelijke). Uitgangspunt is dat alleen gebouwd mag worden binnen de bouwgrenzen.

5.2.2 Bestemmingsregels

Hoofdstuk 2 van de regels bevat de juridische vertaling van de verschillende bestemmingen die voorkomen in het plangebied. Voor ieder gebied op de plankaart is de bestemming aangegeven. Deze bestemmingen zijn in de regels onderverdeeld in o.a.:

1. Bestemmingsomschrijving: omschrijving van de activiteiten die zijn toegestaan (wonen, bedrijvigheid etc.);
2. Bouwregels: eisen waaraan de bebouwing moet voldoen (bebouwingshoogte, bebouwingspercentage etc.);

3. Afwijken van de gebruiks- en bouwregels: onder welke voorwaarde mag afgeweken worden van de aangegeven bestemmingen en bouwregels;
4. Verboden gebruik: welke vormen van gebruik zijn uitgesloten.

In paragraaf 5.3 worden de verschillende bestemmingen toegelicht en wordt ook per bestemming aangegeven waarom voor bepaalde gronden voor deze is gekozen. Daarnaast wordt, indien gekozen wordt af te wijken van de bestemming uit het geldende bestemmingsplan, aangeven waarom daarvoor is gekozen.

5.2.3 Algemene regels

Hoofdstuk 3 bevat de algemene regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied. Dit hoofdstuk is opgebouwd uit:

1. Artikel 8 Algemene afwijkingsregels
   In dit artikel worden de voorwaarden beschreven waaronder kan worden afgeweken van een bestemmingsregel. Deze afwijkingen kunnen worden toegepast op alle bestemmingen in het bestemmingsplan. De afwijkingen die uitsluitend gelden voor een bepaalde bestemming zijn in het betreffende artikel van die bestemming opgenomen.

2. Artikel 9 Algemene bouwregels
   Hierin zijn de algemene bouwregels opgenomen zoals de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak en de uitleg van het bebouwingspercentage.

3. Artikel 10 Algemene gebruiksregels
   In dit artikel zijn algemene regels met betrekking tot het gebruik van de gronden en opstallen in het plangebied opgenomen. Hierin is aangegeven welke functies in ieder geval in strijd zijn met het bestemmingsplan.

4. Artikel 11 Anti-dubbeltelregel
   Deze regel bepaalt dat er niet twee keer voor eenzelfde locatie een bouwplan kan worden ingediend.

5. Artikel 12 Overige regels
   In dit artikel zijn regels opgenomen betreffende het aspect parkeren en laden- en lossen. In de regels wordt een link gelegd met de Arnhemse beleidsregels voor parkeren waarin wordt getoetst.

5.2.4 Overgangs- en slotbepalingen

In hoofdstuk 4 staan de overgangs- en slotbepalingen. In de overgangsbepalingen is aangegeven wat de juridische consequenties zijn van bestaande situaties die in strijd zijn met dit bestemmingsplan.

5.3 Verantwoording van de regels

5.3.1 Algemeen

Kenmerk van de Nederlandse ruimtelijke ordeningsregelgeving is dat er uitgegaan wordt van toelatingsplanologie. Een bestemmingsplan geeft aan welke functies waar zijn toegestaan en welke bebouwing opgericht mag worden. Bij het opstellen van dit bestemmingsplan zijn keuzes gemaakt over welke functies waar mogelijk worden gemaakt en is gekeken welke bebouwing stedenbouwkundig toegestaan kan worden. De bestaande situatie is hierbij het uitgangspunt.

Het is noodzakelijk dat het bestemmingsplan een compleet inzicht biedt in de bouw- en gebruiksmogelijkheden binnen het betreffende plangebied. Het bestemmingsplan is het juridische toetsingskader dat bindend is voor de burger en overheid en geeft aan wat de gewenste planologische situatie voor het plangebied is. Deze situatie kan gaandeweg de planperiode wijzigen, bijvoorbeeld door veranderd stedenbouwkundig inzicht, functiewijziging veranderingen in gebruik. Ook ruimtelijke ontwikkelingen en vernieuwing van o.a. ruimtelijk, economisch, verkeerskundig en milieubeleid dragen

bij aan de veroudering van geldende bestemmingsplannen.

Om recht te doen aan een goede ruimtelijke ordening binnen het plangebied wordt daarom aangegeven in welke situaties de bestemming wordt gekozen gelijk aan de oude bestemming (na strijdige situatie te hebben gewraakt) en in welke situaties een nieuwe bestemming wordt gegeven (positief bestemmen), waarmee de strijdige situatie wordt gelegaliseerd. Daarnaast wordt, indien van toepassing, aangegeven wanneer een strijdige situatie onder het overgangsrecht wordt gebracht.

In deze paragraaf worden de keuzes die zijn gemaakt nader onderbouwd. Hierbij zullen de bestemmingen in dezelfde volgorde als in de regels worden behandeld.

5.3.2 Afzonderlijke bestemmingen

In de volgende subparagrafen worden de afzonderlijke bestemmingen die voorkomen in het bestemmingsplan besproken. Er kan worden gekozen om bepaalde bestemmingen in één subparagraaf te behandelen zoals Groen en Groen - Landschap en Park en de verkeersbestemmingen.

Per bestemming wordt ingegaan op:

- welke gronden zijn zo bestemd;
- wat houdt de bestemming in;
- eventuele aanduidingen of andere bijzonderheden;
- vergelijking vigerend bestemmingsplan zowel qua functie als qua bebouwing;

5.3.3 Groen

In het plangebied is een aantal gebieden specifiek aanwezig voor groenvoorzieningen. Deze zijn bestemd als 'Groen' (artikel 3). De groenstroken zijn structuurbepalend op buurtniveau. Binnen deze bestemming is het toegestaan om groen in de breedste zin (grasvelden, struiken, speelvelden) aan te leggen en in stand te houden. Het aanleggen van voet- en fietspaden zijn eveneens toegestaan. Bebouwing binnen de groenbestemming is uitsluitend toegestaan indien dit binnen de bestemming past zoals speeltoestellen en verlichting. De maximum bouwhoogte van deze bouwwerken mag maximaal 5 meter bedragen. In deze bestemming is het tevens mogelijk gemaakt om aan de oostelijke zijden van de grondgebonden woningen balkons te realiseren tot een breedte van maximaal 1 meter.

5.3.4 Groen - Landschap en Park

De groengebieden die een landschappelijke, ecologische of recreatieve functie hebben, zijn bestemd als 'Groen-park'. Dit is een zwaardere bestemming dan 'Groen' omdat hieraan een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden is gekoppeld. Dat betekent dat binnen de bestemming een omgevingsvergunning noodzakelijk is om bepaalde werkzaamheden uit te voeren zoals het aanleggen van verharding en het kappen van bomen. In verband met het behoud van de belangrijke landschappelijke waarden van dit gebied bepaalt de bestemming uitdrukkelijk dat, voor zover bestemming valt over perceelsdelen die bij een woning horen, het gebruik van deze delen voor erf bij de woning in strijd met de bestemming is. Vergunningsvrij bouwen zoals bedoeld in het Besluit omgevinsgrecht is hierdoor niet mogelijk en toegelaten.
Andere vormen van bebouwing zijn alleen toegestaan in de vorm van een drietal vlonders ter plaatse van de aanduidingen 'specfieke bouwaanduiding-vlonders'. Overige bebouwing is niet toegestaan.

5.3.5 Verkeer-verblijfsgebied

De woningen worden ontsloten door de 30 km/u-weg Whemedreef. Deze krijgt in dit bestemmingsplan de bestemming 'Verkeer - Verblijfsgebied'. Deze bestemming wordt gemeentebreed gehanteerd voor woonerven en woonstraten waar een snelheidsregime van 30 km/uur geldt, parkeerplaatsen, voet- en fietspaden, speelplaatsen en buurtgroen.

Bebouwing binnen deze bestemming is uitsluitend toegestaan in de vorm van binnen de bestemming passende bouwwerken als straatmeubilair en speeltoestellen. De maximumbouwhoogte van deze bouwwerken mag maximaal 5 meter bedragen.

5.3.6 Water

De bestemming 'Water' is bedoeld voor een in het oostelijk deel van het plangebied aan te leggen verbinding met de watergang ten zuiden het plangebied.

5.3.7 Wonen

De nieuw te bouwen woningen in het plangebied zijn bestemd als 'Wonen'. Deze bestemming is bedoeld voor het wonen en groen- en speelvoorzieningen.
Qua bebouwingsmogelijkheden zijn binnen deze bestemming, met uitzondering van het appartementengebouw aan de westzijde van het plangebied, twee zones te onderscheiden. Te weten het bouwvlak en de zone waarbinnen een bouwaanduiding 'bijgebouwen' geldt. De woongebouwen moeten worden opgericht binnen het bouwvlak, dat principe volledig mag worden bebouwd. De maximaal toegestane bouwhoogte van de hoofdbebouwing wordt weergegeven op de verbeelding.

Ter plaatse van de aanduiding 'bijgebouwen' mogen bijbehorende bouwwerken worden gebouwd. Onder bijbehorende bouwwerken worden onder andere garages, schuren en beperkte uitbreidingen aan het woonhuis verstaan. De maximale bouwhoogte voor uitbreidingen aan het woonhuis is gelijk aan de hoogte van de begane-grondbouwlaag. De bouwhoogte voor andere bijbehorende bouwwerken is gelijk aan de goothoogte van de hoofdbebouwing.
Binnen de bestemming 'Wonen' zijn in principe beroepsmatige activiteiten toegestaan. Om hinder voor de directe omgeving te voorkomen is hieraan wel een aantal voorwaarden verbonden. In de eerste plaats mag slechts een gedeelte van de woning, inclusief de bijgebouwen (maximaal 1/3 van de totale vloeroppervlakte van de woning) worden gebruikt als praktijkruimte door de bewoner. Is er meer dan 1/3 van de woning in gebruik voor het uitoefenen van een beroep, dan is er geen sprake meer van een 'beroep aan huis' en derhalve strijd met het bestemmingsplan. Voorts mag door dit gebruik geen onevenredige aantasting van het woon- en leefklimaat (bijvoorbeeld beperkte reclamemogelijkheden) noch een onevenredige parkeerdruk ontstaan. Tot slot zijn er vormen van beroepsuitoefening expliciet uitgezonderd, omdat ze te veel overlast voor de omgeving veroorzaken (detailhandel, prostitutie, horeca-activiteiten en beroepen die milieuoverlast veroorzaken).
In de bestemming 'Wonen' zijn woonwagens en woonschepen niet inbegrepen.

5.4 Handhaving

Bestemmingsplannen zijn bindend voor overheid en burger. Enerzijds kan de gemeentelijke overheid naleving van bestemmingsplannen afdwingen (optreden tegen strijdig gebruik en/of bebouwing). Anderzijds vormt het bestemmingsplan ook het juridisch kader voor de burger waar deze uit af kan leiden wat zijn eigen bouw- en gebruiksmogelijkheden zijn, maar ook wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn van zijn buren en directe omgeving. Het bestemmingsplan geeft immers de gewenste planologische situatie voor het betreffende gebied binnen de planperiode aan.

In de nota “beleidsuitgangspunten handhaving bestemmingsplannen” zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:

- stringent beleid: als uitgangspunt geldt dat in principe elke overtreding wordt aangepakt;
- géén stilzwijgend gedogen;
- gewenste maar illegale ontwikkelingen zo mogelijk vooraf maar in ieder geval zo snel mogelijk legaliseren;
- gedogen van illegale gevallen alleen in uitzonderlijke gevallen, bij voorkeur alleen tijdelijk en met redenen omkleed.

Deze beleidsuitgangspunten zijn geëvalueerd in de nota "Handhavingsplan Fysieke Leefomgeving 2011-2014". De destijds geformuleerde uitgangspunten pretenderen dat alle overtredingen worden opgespoord en aangepakt. Deze ambitie blijkt met de beschikbare menskracht te ambitieus en daarom is in de nieuwe nota een prioriteitsstelling opgenomen waarin wordt aangegeven aan welke handhavingsonderwerpen op het gebied van bouwregelgeving en de gebouwde omgeving de komende periode met name aandacht wordt besteed. Dit houdt in dat het uitgangspunt dat in principe elke

overtreding wordt aangepakt afhankelijk wordt van de prioriteitsstelling uit het Handhavingsplan. De prioriteitsstelling is onder meer afhankelijk van het type overtreding en het type gebied (beschermd stadsgezicht, buitengebied, industrieterrein enz.) waar de overtreding wordt geconstateerd en zal op basis van politieke realiteit per looptijd van het Handhavingsplan worden geactualiseerd.
De grondslag voor een goed werkend handhavingsbeleid wordt gevormd door een inventarisatie van het feitelijke gebruik en de bestaande bebouwing zo kort mogelijk voor respectievelijk het in ontwerp ter visie leggen van casu quo het in werking van een bestemmingsplan. Als vervolg op deze inventarisatie zullen de verleende omgevingsvergunning voor het bouwen en gevolgde afwijkingsprocedures worden geregistreerd.
Handhavend optreden tegen overtredingen van bestemmingsplannen kan niet alleen plaatsvinden via publiekrechtelijke, maar ook via de strafrechtelijke weg. In de regels is daartoe de zogenaamde strafbepaling opgenomen, waarin overtredingen van de regels worden aangemerkt als een strafbaar feit als bedoeld in artikel 1a, aanhef en lid 2 van de Wet op de Economische Delicten. De bijbehorende strafmaat is hechtenis van ten hoogste zes maanden of een geldboete van de vierde categorie (maximaal € 19.500). Bij ernstige overtredingen zal handhaving ook via de strafrechtelijke weg plaatsvinden. De opsporingsambtenaren van de gemeente of politie zullen in die gevallen proces-verbaal van de overtreding maken. Het (reguliere) bestuursrechtelijke traject zal gelijktijdig worden ingezet.

5.5 Exploitatie

Artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening bepaalt dat de gemeenteraad gelijktijdig met de vaststelling van het bestemmingsplan moet besluiten om al dan niet een exploitatieplan vast te stellen. Hoofdregel is dat een exploitatieplan moet worden vastgesteld bij elk bestemmingsplan dat een in de wet aangewezen bouwplan mogelijk maakt. Er zijn echter uitzonderingen. Het is mogelijk dat de raad verklaart dat met betrekking tot een bestemmingsplan geen exploitatieplan wordt vastgesteld indien het verhaal van kosten van de grondexploitatie anderszins is verzekerd en het stellen van nadere eisen en regels niet noodzakelijk is.

Met initiatiefnemer Volkshuisvesting is een koop-/realisatieovereenkomst gesloten. Hierin is geregeld dat plankosten (voor de voorbereiding) van het bestemmingsplan voor rekening komen van de initiatiefnemers, evenals eventuele te verhalen planschade ex. artikel 6.4a Wro. Met het sluiten van deze overeenkomst is het kostenverhaal voor de gemeente dan ook anderszins verzekerd. Dit brengt met zich mee dat vaststelling van een exploitatieplan achterwege kan blijven.

Hoofdstuk 6 Procedure

6.1 Vooroverleg

Bewonersoverleg

In het kader van het vooroverleg is het concept-bestemmingsplan besproken met bewonersgroepen Malburgen.

Artikel 3.1.1 Bro overleg

In het kader van artikel 3.1.1 Bro is het concept-bestemmingsplan opgestuurd naar het waterschap Rivierenland.

Publicatie voornemen ontwikkeling

Volgens artikel 1.3.1 lid 1 van het Besluit ruimtelijke ordening moet het voornemen tot een op ontwikkeling gericht bestemmingsplan worden gepubliceerd.

Dit is gebeurd op 29 juni 2020 in het elektronisch gemeenteblad.

6.2 Terinzagelegging (ontwerp-bestemmingsplan)

Het bestemmingsplan heeft gedurende een termijn van zes weken ter inzage gelegen vanaf 2 oktober 2020 tot en met 12 november 2020. Tijdens de terinzagelegging zijn 29 zienswijzen ingediend waarvan 5 uniek.

Regels

van het bestemmingsplan

Whemedreef
(plannummer: NL.IMRO.0202.974-0201)

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 plan

Het bestemmingsplan Whemedreef met identificatienummer NL.IMRO.0202.974-0201 van de gemeente Arnhem.

1.2 bestemmingsplan

De geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels.

1.3 aanduiding

Een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik of het bebouwen van deze gronden.

1.4 aanduidingsgrens

De grens van een aanduiding indien het een vlak betreft.

1.5 bebouwing

Eén of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde.

1.6 bebouwingspercentage

Een op de verbeelding of in de regels aangegeven percentage dat de grootte van een gedeelte van een bestemmingsvlak of gedeelte van een bouwvlak aangeeft dat ten hoogste mag worden bebouwd.

1.7 bed and breakfast

Overnachtingsaccomodatie gericht op het bieden van de mogelijkheid tot een kortdurend verblijf met het serveren van een ontbijt in een woning, gedreven door de bewoner van die woning.

1.8 bedrijf

Een onderneming of gedeelte van een onderneming, die een organisatorisch zelfstandige eenheid vormt en is gericht op de productie of de afzet van goederen of de verlening van diensten, hieronder begrepen ondernemingen of gedeelten van ondernemingen, die door of vanwege de overheid worden geleid.

1.9 beroep aan huis

Een (para)medisch, juridisch, administratief, therapeutisch, verzorgend, ontwerptechnisch, kunstzinnig of daarmee gelijk te stellen beroep of bedrijf dat in een woning wordt uitgeoefend.

1.10 bestemmingsvlak

Een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming.

1.11 bestemmingsgrens

De grens van een bestemmingsvlak.

1.12 bijbehorend bouwwerk

Uitbreiding van een hoofdgebouw dan wel functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegen aan gebouwd en met de aarde verbonden bouwwerk met een dak.

1.13 bijzondere woonvorm

Een woonvorm waar bewoners nagenoeg zelfstandig wonen met (voorzieningen voor) verzorging en begeleiding (ook 24-uurs begeleiding) en daar niet verblijven met het doel om therapeutisch behandeld te worden.

1.14 bouwen

Het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk.

1.15 bouwgrens

De grens van een bouwvlak.

1.16 bouwlaag

Een geheel van voor personen toegankelijke ruimten, waarbinnen de vloerhoogte niet meer dan 1,20 meter varieert, met uitsluiting van onderbouw en zolder of vliering casu quo kapruimte.

1.17 bouwvlak

Een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten.

1.18 bouwwerk

Een bouwkundige constructie van enige omvang die direct en duurzaam met de aarde is verbonden.

1.19 gebouw

Elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt.

1.20 hoofdgebouw

Eén of meer panden, of een gedeelte daarvan, dat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de geldende of toekomstige bestemming van een perceel en, indien meer panden of bouwwerken op het perceel aanwezig zijn, gelet op die bestemming het belangrijkst is.

1.21 normaal onderhoud, gebruik en beheer

Gebruik gericht op het in zodanige conditie houden van objecten of de terreingesteldheid dat het voortbestaan van deze objecten of de terreingesteldheid op ten minste het bestaande kwaliteitsniveau wordt gehouden. Onder normaal onderhoud, gebruik en beheer wordt ook dunning van beplanting begrepen.

1.22 nutsbedrijven

Bedrijven die uitsluitend of in hoofdzaak zijn gericht op

a. de levering van elektriciteit, gas, water en warmte;
b. de verzorging van telecommunicatie;
c. de afvoer en verwerking van afvalstoffen.

1.23 peil

1. Voor een gebouw , waarvan de hoofdtoegang onmiddellijk aan een weg of pad grenst: de hoogte van die weg of dat pad ter plaatse van de hoofdtoegang;
2. voor een gebouw, waarvan de hoofdtoegang niet direct aan de weg grenst: de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse van de hoofdtoegang bij voltooiing van de bouw;
3. voor een ander bouwwerk: de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse bij voltooiing van de bouw;
4. voor zover als zodanig aangegeven in de bestemmingsregels: Normaal Amsterdams Peil (N.A.P.).

1.24 overig bouwwerk

Een bouwkundige constructie van enige omvang, geen pand zijnde, die direct en duurzaam met de aarde is verbonden.

1.25 prostitutie

Het zich beschikbaar stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding.

1.26 prostitué(e)

Degene, die zich beschikbaar stelt tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding.

1.27 publiekgericht kantoor

Een ten behoeve van technische, administratieve of persoonlijke dienstverlening, (hieronder niet begrepen detailhandel of horeca-activiteiten), met een publiekaantrekkend karakter, dan wel met een baliefunctie.

1.28 raamprostitutie

Een vorm van prostitutie waarbij de werving van klanten geschiedt door een prostitué(e) die door houding, gebaren, kleding of anderszins, vanuit een vitrine de aandacht op zich vestigt en waarbij de seksuele handelingen in een voor het publiek besloten ruimte plaatsvinden.

1.29 seksinrichting

Een voor publiek toegankelijke, besloten ruimte (hieronder wordt mede begrepen een voer- of vaartuig) waarin bedrijfsmatig, of in omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van pornografische aard plaatsvinden.

Onder seksinrichtingen wordt in elk geval verstaan een (raam)prostitutiebedrijf, een seksclub, een privé-huis, een erotische massagesalon, een seksbioscoop, een seksautomatenhal, een sekstheater of parenclub, al dan niet in combinatie met elkaar.

1.30 standplaats

Een kavel, waarop nutsvoorzieningen aanwezig zijn, bestemd voor het plaatsen van een woonwagen.

1.31 straatmeubilair

Onverminderd het bepaalde in bijlage II van het Besluit omgevingsrecht wordt onder straatmeubilair voor de werking van dit bestemmingsplan mede verstaan: papier-, glas- en andere inzamelbakken, toegangsconstructies voor ondergrondse voorzieningen; kunstwerken, speeltoestellen en draagconstructies voor reclame, alsmede abri's en kleinschalige bouwwerken ten behoeve van (openbare) nutsvoorzieningen.

1.32 thuisprostitutie

Vorm van prostitutie waarbij de seksuele dienstverlening plaatsvindt op het woonadres van de prostituté(e) en waarbij ook alleen door deze prostitué(e) op dit adres gewerkt wordt als prostitué(e).

1.33 vestigingsbeleid

Het beleid neergelegd in de nota 'van Rood naar Groen' (vastgesteld 26 juni 2000).

1.34 werken, werkzaamheden van geringe omvang

Werken of werkzaamheden die geen wezenlijke verandering van de terreingesteldheid of van een inrichting tot gevolg hebben.

1.35 werkplek

Een plaats, waar één prostitué(e) zijn of haar werk verricht.

1.36 wijk

Wijk, zoals gehanteerd wordt in de indeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

1.37 wonen

Voor de werking van dit bestemmingsplan wordt onder wonen mede geval begrepen bijzondere woonvormen en bed and breakfast met ten hoogste vier slaapplaatsen;

1.38 woning

Een complex van ruimten, bedoeld voor de huisvesting van één huishouding, een bijzondere woonvorm of een kamerverhuurbedrijf.

1.39 woonwagen

Voor bewoning bestemd gebouw dat is geplaatst op een standplaats en in zijn geheel of in delen kan worden verplaatst.

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten

2.1 de bouwhoogte van een bouwwerk

Vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een overig bouwwerk met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, liftopbouwen en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen.

2.2 de oppervlakte van een bouwwerk

Tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Groen

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Groen aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. groenvoorzieningen;
b. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding;
c. fiets- en wandelpaden, straatmeubilair en speelvoorzieningen.

3.2 Bouwregels

a. Op deze gronden mogen uitsluitend in de gegeven bestemming passende bouwwerken worden gebouwd tot een hoogte van maximaal 5 meter.
b. Ter plaatse van de specifieke bouwaanduiding-1 (sba-1) mogen in afwijking van het bepaalde onder a. van dit lid uitbouwen, zoals balkons, aan de bebouwing van de aangrenzende bestemmingsvlakken met de bestemming "Wonen" worden gerealiseerd vanaf een hoogte van minimaal 2 meter boven peil en tot een breedte van maximaal 1 meter loodrecht op de gevel van deze bebouwing.

Artikel 4 Groen - Landschap en park

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Groen - Landschap en park aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. park- en groenvoorzieningen, waaronder recreatieve- en speel- en ontmoetingsvoorzieningen;
b. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding;
c. het behoud of herstel van de op deze gronden voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke-, cultuurhistorische, ecologische- en natuurwaarden.

4.2 Bouwregels

a. Op deze gronden mogen uitsluitend vlonders en vergelijkbare voorzieningen ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding-2' (sba-2) worden gebouwd.
b. Voor het overige mag niet worden gebouwd.

4.3 Specifieke gebruiksregels

a. Onder gebruik van de gronden in strijd met de bestemming, wordt in ieder geval begrepen gebruik van gronden:
    1. als standplaats voor onderkomens en stacaravans of voor enige andere vorm van kamperen;
    2. voor het aanbrengen van afbeeldingen of tekens voor commerciële doeleinden;
    3. voor het opstellen, opslaan, lozen c.q. storten, al dan niet ten verkoop, van onbruikbare dan wel aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, materialen, stoffen, producten, voer- of vaartuigen of machines.
    4. als erf behorende bij een woning.
b. De in dit lid onder a. genoemde gebruiksvormen zijn niet verboden, indien en voor zover deze onlosmakelijk verbonden zijn met werken en werkzaamheden, waarvoor een omgevingsvergunning is verleend.

4.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

Het is verboden om zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning) de volgende werken of werkzaamheden uit te voeren:

a. het vellen, rooien en beschadigen van houtgewassen;
b. het aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of andere apparatuur;
c. het aanleggen of aanbrengen van beschoeiingen en puinstortingen;
d. het graven, dichten, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
e. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden waarvoor geen ontgrondingsvergunning is vereist;
f. het ophogen van gronden;
g. het aanleggen, verbreden of verharden van voet- en rijwielpaden;
h. Het aanbrengen van oppervlakte verharding groter dan 25 $m^{2.}$

4.4.1 Uitzonderingen omgevingsvergunningsplicht

Het in lid 4.4 vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van:

a. werken of werkzaamheden ter realisering van de bestemming, zoals aangegeven in lid 4.1;
b. werken of werkzaamheden, welke op het tijdstip waarop het plan rechtskracht verkrijgt, in uitvoering zijn;
c. werken of werkzaamheden die van geringe omvang zijn, dan wel het normale onderhoud betreffen.

4.4.2 Toelaatbaarheid van werken en werkzaamheden

Werken of werkzaamheden als bedoeld in lid 4.4 zijn slechts toelaatbaar, indien:

a. deze verband houden met de doeleinden, die aan de desbetreffende bestemming zijn toegekend;
b. hierdoor dan wel door daarvan hetzij direct, hetzij indirect te verwachten gevolgen de landschappelijke-, cultuurhistorische- en natuurwaarden en kwaliteiten van de gronden niet onevenredig worden of kunnen worden aangetast.

Artikel 5 Verkeer - Verblijfsgebied

5.1 Bestemmingsomschrijving

De als Verkeer - Verblijfsgebied aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. (woon)straten, buurtwegen, pleinen en trottoirs met een inrichting hoofdzakelijk gericht op bestemmingsverkeer en verblijfsfuncties;
b. parkeervoorzieningen;
c. groen- en watervoorzieningen;
d. wandelgebieden en speelgelegenheden;
e. terrassen;
f. nutsvoorzieningen;
g. onderdoorgangen, alsmede toegangen tot ondergrondse voorzieningen ten behoeve van direct aangrenzende bestemmingen.

5.2 Bouwregels

a. Op deze gronden mogen uitsluitend bouwwerken ten dienste van de genoemde bestemmingen worden gebouwd.
b. De hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zoals entrees tot parkeergarages en straatmeubilair mag ten hoogste 5 meter bedragen.

Artikel 6 Water

6.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Water aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. waterlopen en waterpartijen;
b. waterberging;
c. bermen en beplanting;
d. oevers;

met daaraan ondergeschikt:

e. groenvoorzieningen;
f. nutsvoorzieningen;

6.2 Bouwregels

Op de in lid 6.1 genoemde gronden mogen uitsluitend in de bestemming passende bouwwerken, geen gebouw zijnde, worden gebouwd, zoals bruggen, dammen en duikers.

6.3 Afwijken van de bouwregels

Burgemeester en wethouders kunnen met een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 26.2 ten behoeve van bouwwerken van geringe omvang zoals steigers, mits de waterstaatkundige functie niet (onevenredig) wordt geschaad, gehoord de waterbeheerder.

6.4 specifieke gebruiksregels

Tot een gebruik, strijdig met deze bestemming, wordt in ieder geval gerekend het gebruik van de gronden als ligplaats voor (woon)schepen.

Artikel 7 Wonen

7.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Wonen aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. het wonen, hieronder niet begrepen bewoning van woonwagens of woonschepen;
   en daaraan ondergeschikt voor:
b. groen- en speelvoorzieningen;
c. buurtwegen, woonstraten en andere voorzieningen ten behoeve van het verkeer;
d. verblijfsgebieden.

7.2 Bouwregels

a. Op de in lid 1 van dit artikel bedoelde gronden mogen, met inachtneming van de op de verbeelding aangegeven maximumbouwhoogten en het bepaalde onder b., uitsluitend de in de gegeven bestemming passende hoofdbebouwing, bijbehorende bouwwerken en andere binnen de bestemming passende bouwwerken worden gebouwd.
b. Op de in lid 1 van dit artikel bedoelde gronden, ter plaatse van de bouwaanduiding 'bijgebouwen' (analoog: 'bg') mogen:
   1. bijbehorende bouwwerken worden gebouwd, voor zover het betreft:
      a. uitbreiding van de hoofdbebouwing, tot een maximumbouwhoogte gelijk aan de hoogte van de begane-grondbouwlaag van de hoofdbebouwing, vermeerderd met maximaal 40 centimeter ten behoeve van isolatie of afschot;
      b. andere bijbehorende bouwwerken, met een maximumbouwhoogte gelijk aan de goothoogte van het hoofdgebouw, waarbij de goothoogte van vrijstaande bouwwerken niet meer mag bedragen dan de hoogte van de begane-grondbouwlaag van de hoofdbebouwing.

2. bouwwerken geen gebouwen zijnde worden gebouwd, passend binnen de bestemming, met een maximumbouwhoogte van 3 meter;

waarbij de oppervlakte van het totaal van deze bebouwing per bouwperceel de in onderstaand schema opgenomen maten niet overschrijdt.

oppervlakte gebied met de aanduiding 'bijgebouwen' per bouwperceel	**maximale oppervlakte bouwwerken**
< 90 m^2	50% van de oppervlakte van het gebied met de aanduiding 'bijgebouwen' per bouwperceel met een minimum van 20 m^2
90-150 m^2	45 m^2
150-300 m^2	55 m^2
300-500 m^2	65 m^2
500-1000 m^2	75 m^2

7.3 Afwijken van de bouwregels

Burgemeester en wethouders kunnen met een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in het in lid onder b. opgenomen schema ten behoeve van een verhoging van de maximale grootte van bouwwerken voor percelen waarbij de bebouwbare zone groter is dan 1000 m^2 met maximaal 25 m^2 mits:

1. dit vanuit stedenbouwkundig en landschappelijk oogpunt niet op bezwaren stuit en
2. de belangen van omwonenden met betrekking tot privacy, uitzicht en bezonning niet worden geschaad.

7.4 Specifieke gebruiksregels

a. Onder gebruik van de gronden en opstallen in strijd met de bestemming wordt in elk geval begrepen gebruik als beroeps- of bedrijfsmatige werk- of opslagruimte.
b. Het bepaalde in lid 7.4 onder a.is niet van toepassing op het gedeelte van een woning in gebruik ten behoeve van beroep aan huis, hieronder mede begrepen bed and breakfast, door de bewoner, mits dit gedeelte niet meer bedraagt dan 1/3 van de vloeroppervlakte van de woning. Voorts mag door dit gebruik geen onevenredige aantasting van het woon- en leefklimaat ter plaatse, noch een onevenredige parkeerdruk ontstaan en mag het geen detailhandel, internetverkoop hiervan uitgezonderd , prostitutie of horeca betreffen.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 8 Algemene afwijkingsregels

Burgemeester en wethouders kunnen met een omgevingsvergunning afwijken van:

1. de in deze regels opgenomen bebouwingsregels, voor zover betreffende de maximum bouwhoogte, mits:
   a. de afwijking niet meer bedraagt dan 10% van de in de regels vastgelegde maten en;
   b. geen onevenredig afbreuk wordt gedaan aan het straat- en bebouwingsbeeld, de privacy van omwonenden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.
2. de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak, zoals bedoeld in lid 9.1 mits:
   a. de overschrijding van het bouwvlak niet meer bedraagt dan twee meter, de bestemmingsgrens niet wordt overschreden en het de bouw betreft van erkers, luifels, balkons, keldergaten (koekoeken) of galerijen;
   b. het de bouw van volledig beneden peil gelegen bouwwerken betreft, mits:
      - een diepte van 6 meter niet wordt overschreden;
      - het maaiveld wordt afgewerkt op een wijze die past binnen de bestemming;
      - geen onevenredige toename van de parkeerdruk plaatsvindt;
3. de bestemmingsbepalingen voor het oprichten van:
   a. kunstobjecten en niet voor bewoning bestemde bouwwerken van openbaar nut, zoals transformatorstations, rioolgemalen, schakelhuisjes, telefooncellen voorzover met een inhoud groter dan 3 m3 , en haltes van vervoersdiensten, alle met een inhoud van maximaal 75 m3;
   b. sirenemasten met een hoogte van maximaal 18 meter;
   c. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van (tele)communicatie:
      - voor zover vrijstaand, met een hoogte van maximaal 20 meter;
      - voor zover op of aan een ander bouwwerk te plaatsen, met een hoogte van maximaal 8 meter boven de aangegeven maximumbouwhoogte;
   d. geluidwerende voorzieningen voor zover deze noodzakelijk zijn ingevolge de bepalingen van de Wet geluidhinder.
4. de in deze regels opgenomen bepalingen omtrent de maximum bouwhoogte voor het oprichten van hekwerken ten behoeve van het gebruik van platte daken als dakterras tot een maximum van 1 meter boven de maximaal toegestane bouwhoogte mits:
   a. dit passend is in het bebouwingsbeeld van de omringende bebouwing en
   b. de belangen van omwonenden met betrekking tot privacy, uitzicht en bezonning niet onevenredig worden geschaad.
5. het bepaalde in artikel 10 voor de vestiging van maximaal één seksinrichting per wijk onder voorwaarde dat:
   a. het geen raamprostitutie betreft;
   b. de aanvraag past binnen de ruimtelijk relevante aspecten van het vestigingsbeleid prostitutie;
   c. het aantal seksinrichtingen, niet zijnde raamprostitutiebedrijven, op het grondgebied van de gemeente Arnhem na het afwijken van de regels niet meer dan acht zal bedragen;
   d. er in de wijk nog geen seksinrichting is;
   e. de seksinrichting niet in een appartementengebouw wordt gevestigd;
   f. het woon- en leefklimaat niet onevenredig wordt aangetast;
   g. er geen onevenredige vergroting van de parkeerdruk ontstaat;
   h. de afstand tot de dichtstbijzijnde seksinrichting hemelsbreed tenminste 250 meter bedraagt;
   i. de inrichting niet meer dan acht werkplekken bevat.

Artikel 9 Algemene bouwregels

9.1 Bouwen binnen bouwvlak

a. Indien binnen een bestemmingsvlak een bouwvlak is aangegeven mag, behoudens andersluidende bepalingen in deze regels, uitsluitend worden gebouwd binnen dit bouwvlak.

b. Indien in een bestemmingsvlak geen bouwvlak is aangegeven, mag uitsluitend worden gebouwd voor zover daartoe in de betreffende bestemmingsregel uitdrukkelijk mogelijkheden zijn opgenomen.

9.2 Bebouwingspercentage

a. Indien in een bouwvlak geen bebouwingspercentage is aangegeven, mag dit vlak geheel worden bebouwd.
b. Indien binnen een bestemmingsvlak een bouwvlak en een bebouwingspercentage zijn aangegeven is het bebouwingspercentage van toepassing op de gronden binnen het bouwvlak.
c. Indien in een bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak slechts één bebouwingspercentage is aangegeven geldt dit percentage voor het gehele bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak.
d. Indien in een bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak meerdere bebouwingspercentages zijn aangegeven, gelden deze percentages voor die delen van het bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak waarin ze zijn aangegeven.

Artikel 10 Algemene gebruiksregels

Onder gebruik van gronden in strijd met het bestemmingsplan wordt in ieder geval verstaan:

a. het gebruik van bijgebouwen als zelfstandige woning ;
b. het gebruik van de gronden ten behoeve van thuisprostitutie, raamprostitutie en seksinrichtingen.
c. het gebruik van gronden of bouwwerken waarbij niet wordt voorzien in voldoende parkeergelegenheid volgens de in de geldende Arnhemse beleidsregels voor parkeren opgenomen normen.

Artikel 11 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 12 Overige regels

12.1 Parkeren

a. Een omgevingsvergunning voor het bouwen van gebouwen wordt slechts verleend indien bij de aanvraag om een omgevingsvergunning wordt aangetoond dat gelet op de omvang of de bestemming van het gebouw in voldoende mate wordt voorzien in ruimte voor het parkeren of stallen van auto's in, op of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw behoort. Indien het wijzigen van het gebruik van gronden en/of bouwwerken - waarvoor een omgevingsvergunning is benodigd - daartoe aanleiding geeft, moet, voor wat betreft de toename in de parkeer- of stallingsbehoefte, in voldoende mate ruimte zijn aangebracht op die gronden of op de bij die bouwwerken behorende en daartoe bestemde gronden.
b. De onder a. bedoelde ruimte voor het parkeren van personenauto's moet afmetingen hebben die zijn afgestemd op gangbare personenauto's
c. Aan het bepaalde onder a. wordt geacht te zijn voldaan indien de ruimte voor parkeren of stallen voldoet aan de in de Beleidsregels Parkeren van de gemeente Arnhem daartoe opgenomen normen.

12.2 Laden of lossen

Indien de bestemming van een gebouw aanleiding geeft tot een te verwachten behoefte aan ruimte voor het laden en lossen van goederen, dient, onverminderd het bepaalde elders in de regels van dit plan, in deze behoefte in voldoende mate zijn voorzien aan, in, of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw behoort.

12.3 Specifieke gebruiksregels

Tot een strijdig gebruik van gronden en bouwwerken als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder c van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht wordt in elk geval gerekend het gebruiken of laten gebruiken van gronden of bouwwerken waarbij niet in voldoende mate ruimte is aangebracht en in stand wordt gehouden op eigen terrein voor het genoemde in lid 3.1 overeenkomstig de beleidsregels als bedoeld in lid 3.6.

12.4 Afwijkingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in de leden 12.1 en 12.2:

a. indien het voldoen aan die bepalingen door bijzondere omstandigheden op overwegende bezwaren stuit, of
b. voor zover op andere wijze in de benodigde parkeer- of stallingsruimte, dan wel laad- of losruimte wordt voorzien.

12.5 Voorwaarden voor afwijken

Afwijken van de regels, als bedoeld in de leden 12.1 en 12.2 is slechts mogelijk, indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

a. de parkeersituatie in de openbare ruimte;
b. de woon- en leefsituatie.

12.6 Beleidsregels

a. Burgemeester en wethouders passen deze bouwregels toe met inachtneming van de door hen vastgestelde beleidsregels met betrekking tot het parkeren, zoals die gelden op het tijdstip van indiening van de aanvraag om een omgevingsvergunning.
b. Indien deze beleidsregels gedurende de planperiode worden gewijzigd, wordt rekening gehouden met de wijziging.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 13 Overgangsrecht

13.1 Overgangsrecht bouwwerken

13.1.1 Overgangsbepaling

Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot,

a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
b. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

13.1.2 Afwijken

Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van sublid 13.1.1 een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in sublid 13.1.1 met maximaal 10%.

.

13.1.3 Uitzondering op het overgangsrecht bouwwerken

Het bepaalde in lid 13.1.1 is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor

geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

13.2 Overgangsrecht gebruik

13.2.1 Overgangsbepaling

Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

13.2.2 Strijdig gebruik

Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in lid 13.2.1 te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

13.2.3 Verbod hervatten strijdig gebruik

Indien het gebruik, bedoeld in lid 13.2.1 na de inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

13.2.4 Uitzondering op het overgangsrecht gebruik

Het bepaalde in lid 13.2.1 is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Artikel 14 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:

Regels van het bestemmingsplan Whemedreef.

Eindnoten

1. Het PR (Plaatsgebonden Risico) is het risico op een bepaalde plaats. Het PR is de kans dat een persoon, die zich permanent en onbeschermd op die plaats zou bevinden, overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval met (gevaarlijke) stoffen. De norm voor het PR is de 10-6/jr PR contour.

2. Het GR (GroepsRisico) is de kans dat in een keer een groep mensen van tenminste een bepaalde grootte komt te overlijden als rechtstreeksgevolg van een ongeval met (gevaarlijke) stoffen. De norm voor het GR is een oriënterende waarde.

Plangebied

Plangebiedgrens

Bestemmingen

- G — Groen
- G-LP — Groen - Landschap en park
- V-VB — Verkeer - Verblijfsgebied
- WA — Water
- W — Wonen

Bouwvlak

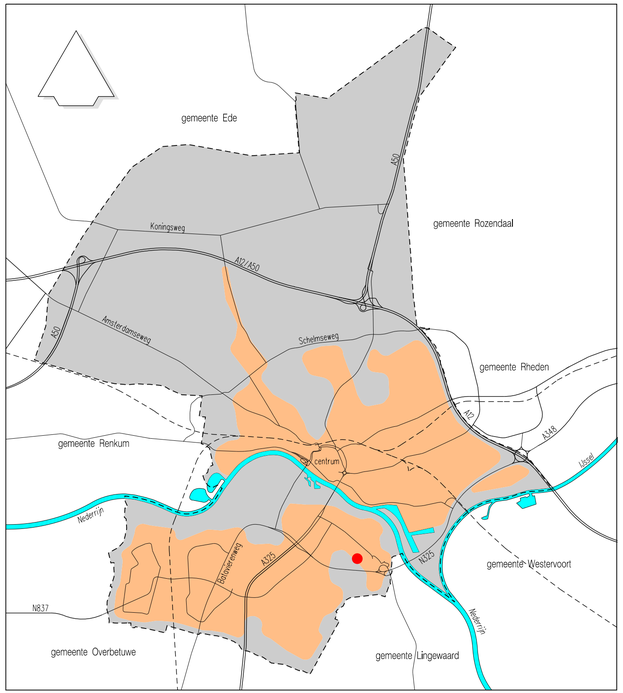
- bouwvlak

Bouwaanduidingen

- [bg] — bijgebouwen
- [sba-1] — specifieke bouwaanduiding - 1
- [sba-2] — specifieke bouwaanduiding - 2

Maatvoeringaanduidingen

- maatvoeringsvlak
- (8) — maximum bouwhoogte (m)

BESTEMMINGSPLAN WHEMEDREEF

planstatus	datum:	getekend:
● ontwerp	02-10-2020	JWe
● vast te stellen	jan 2021	PvO
○ vastgesteld		
○ in werking		
○ onherroepelijk		

schaal:	getekend:	tekeningnummer:
1:1000	JWe	NL.IMRO.0202.974-0301

© Nadruk verboden

Strategie, Beleid en Regie, beleidsdomein Fysiek

Eusebiusbuitensingel 53, Postbus 9029, 6800 EL ARNHEM
Tel.: 0900-1809, fax: 026-3774830, gemeente@arnhem.nl

GEMEENTE Arnhem

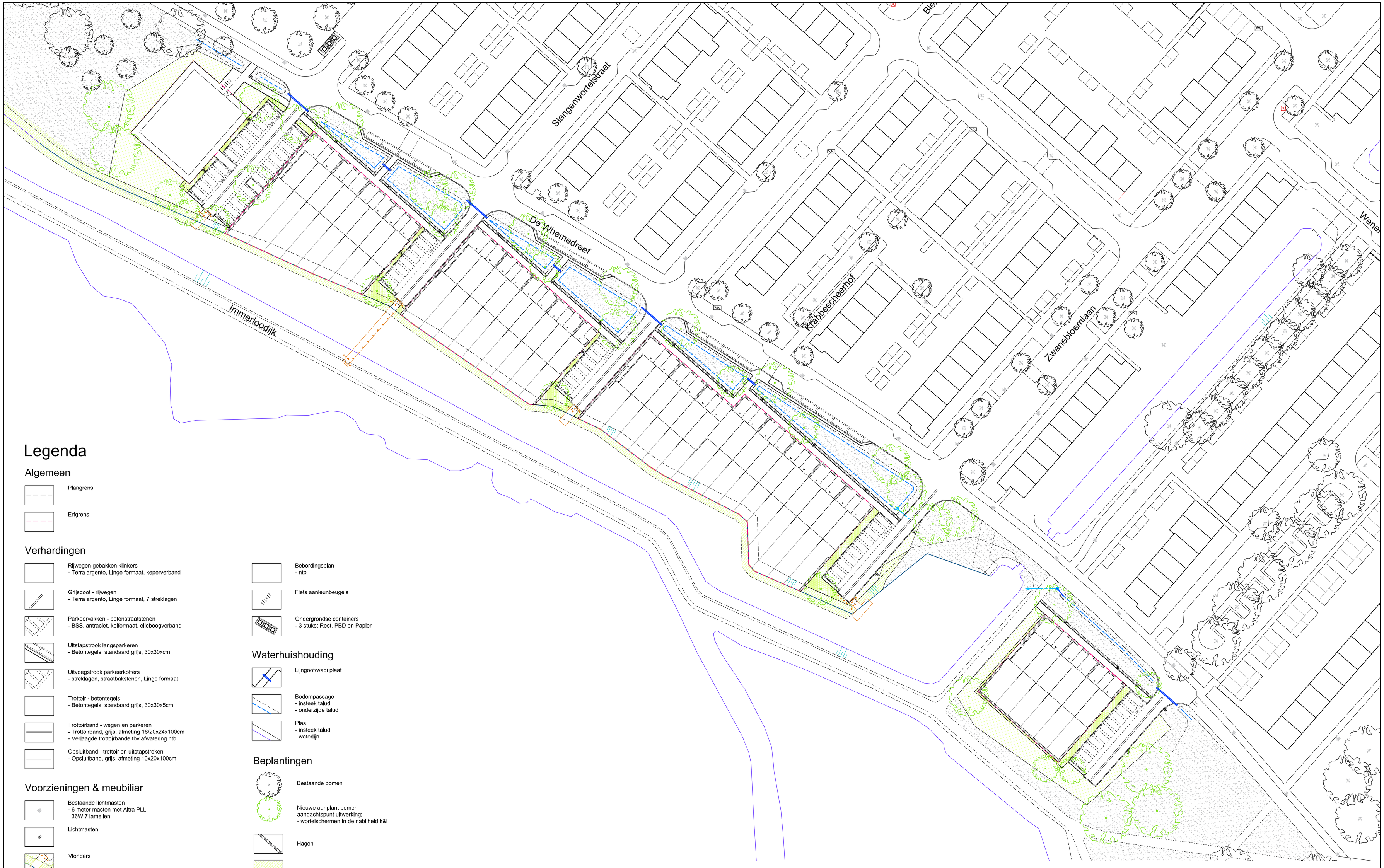
De Kijkers

Landschappelijk wonen in de Wheme

Stedenbouwkundig Plan, 20 maart 2020

Koopmans Bouwgroep
opZoom architecten
Rob Aben landschapsarchitectuur

koopmans | TBI

Legenda

Algemeen

- Plangrens
- Erfgrens

Verhardingen

- Rijwegen gebakken klinkers
  - Terra argento, Linge formaat, keperverband
- Grijsgoot - rijwegen
  - Terra argento, Linge formaat, 7 streklagen
- Parkeervakken - betonstraatstenen
  - BSS, antraciet, keiformaat, elleboogverband
- Uitstapstrook langsparkeren
  - Betontegels, standaard grijs, 30x30xcm
- Uitvoegstrook parkeerkoffers
  - streklagen, straatbakstenen, Linge formaat
- Trottoir - betontegels
  - Betontegels, standaard grijs, 30x30x5cm
- Trottoirband - wegen en parkeren
  - Trottoirband, grijs, afmeting 18/20x24x100cm
  - Verlaagde trottoirbande tbv afwatering ntb
- Opsluitband - trottoir en uitstapstroken
  - Opsluitband, grijs, afmeting 10x20x100cm

Voorzieningen & meubiliar

- Bestaande lichtmasten
  - 6 meter masten met Altra PLL 36W 7 lamellen
- Lichtmasten
- Vlonders
- Autowerende middelen
  - Houtenpaal, 25x25x120cm
- Erfscheidig: Schapen hekwerk
- Erfscheiding: Waterzijde
- Bebordingsplan
  - ntb
- Fiets aanleunbeugels
- Ondergrondse containers
  - 3 stuks: Rest, PBD en Papier

Waterhuishouding

- Lijngoot/wadi plaat
- Bodempassage
  - insteek talud
  - onderzijde talud
- Plas
  - insteek talud
  - waterlijn

Beplantingen

- Bestaande bomen
- Nieuwe aanplant bomen
  aandachtspunt uitwerking:
  - wortelschermen in de nabijheid k&l
- Hagen
- Rietoevers
- Siergrassen
- Bodembedekkende beplanting
  Carex morrowii
- Kruidenrijkgrasmengsels - bodempassage

Stedebouwkundig plan Whemedreef

Plankaart

Schaal: 1:500 | A1 | blad 1 van 3 | 20-03-2020

ROB ABEN landschapsarchitectuur

Rob Aben Landschapsarchitectuur
Bildersweg 20 6862 DB Oosterbeek
Bezoekadres: Amsterdamseweg 21, Arnhem (vlakbij Arnhem CS)
M 0646343444 www.robaben.com
i.s.m. Kim Kogelman Ruimtelijk Advies

Legenda

Algemeen

- Plangrens
- Erfgrens

Verhardingen

- Rijwegen gebakken klinkers
  - Terra argento, Linge formaat, keperverband
- Grijsgoot - rijwegen
  - Terra argento, Linge formaat, 7 streklagen
- Parkeervakken - betonstraatstenen
  - BSS, antraclet, kelformaat, elleboogverband
- Uitstapstrook langsparkeren
  - Betontegels, standaard grijs, 30x30xcm
- Uitvoegstrook parkeerkoffers
  - streklagen, straatbakstenen, Linge formaat
- Trottoir - betontegels
  - Betontegels, standaard grijs, 30x30x5cm
- Trottoirband - wegen en parkeren
  - Trottoirband, grijs, afmeting 18/20x24x100cm
  - Verlaagde trottoirbande tbv afwatering ntb
- Opsluitband - trottoir en uitstapstroken
  - Opsluitband, grijs, afmeting 10x20x100cm

Voorzieningen & meubiliar

- Bestaande lichtmasten
  - 6 meter masten met Altra PLL 36W 7 lamellen
- Lichtmasten
- Vlonders
- Autowerende middelen
  - Houtenpaal, 25x25x120cm
- Erfscheidig: Schapen hekwerk
- Erfscheiding: Waterzijde
- Bebordingsplan
  - ntb
- Fiets aanleunbeugels
- Ondergrondse contalners
  - 3 stuks: Rest, PBD en Papier

Waterhuishouding

- Lijngoot/wadi plaat
- Bodempassage
  - insteek talud
  - onderzijde talud
- Plas
  - insteek talud
  - waterlijn

Beplantingen

- Bestaande bomen
- Nieuwe aanplant bomen aandachtspunt uitwerking:
  - wortelschermen in de nabijheid k&l
- Hagen
- Rietoevers
- Siergrassen
- Bodembedekkende beplanting Carex morrowii
- Kruidenrijkgrasmengsels - bodempassage

Kabels en Leidingen

- Reservering kabel- en leidingenstrook huisaansluitingen nutsbedrijven, breedte 1.00m
- Data en telecom
- Data en telecom mantelbuizen
- Gas hoge druk
- Gas lage druk
- Warmte net
- Laagspanning
- Middenspanning
- Water

Riolering en afwatering

Bestaand systeem

- RWA leiding met stroomrichting (9.60)
- Locatie hwa woningen
- RWA ondergronds naar oppervlakte water
- RWA in goot bovengronds
- Uitstroomput
- Doorspultpunt met afvoerleiding naar greppel
- VWA met bob peilen en stroomrichting (9.06)

Nieuwe aanleg en aanpassingen

- RWA leiding met stroomrichting
- VWA leiding met stroomrichting

Stedebouwkundig plan Whemedreef

Plankaart inclusief riolering en kabels en leiding (klic)
Schaal: 1:500 | A1 | blad 2 van 3 | 20-03-2020

Rob Aben Landschapsarchitectuur
Bildersweg 20 6862 DB Oosterbeek
Bezoekadres: Amsterdamseweg 21, Arnhem (vlakbij Arnhem CS)
M 0646343444 www.robaben.com
i.s.m. Kim Kogelman Ruimtelijk Advies

Legenda

Algemeen

- Plangrens
- Erfgrens

Verhardingen

- Rijwegen gebakken klinkers
  - Terra argento, Linge formaat, keperverband
- Grijsgoot - rijwegen
  - Terra argento, Linge formaat, 7 streklagen
- Parkeervakken - betonstraatstenen
  - BSS, antraciet, kelformaat, elleboogverband
- Uitstapstrook langsparkeren
  - Betontegels, standaard grijs, 30x30xcm
- Uitvoegstrook parkeerkoffers
  - streklagen, straatbakstenen, Linge formaat
- Trottoir - betontegels
  - Betontegels, standaard grijs, 30x30x5cm
- Trottoirband - wegen en parkeren
  - Trottoirband, grijs, afmeting 18/20x24x100cm
  - Verlaagde trottoirbande tbv afwatering ntb
- Opsluitband - trottoir en uitstapstroken
  - Opsluitband, grijs, afmeting 10x20x100cm

Voorzieningen & meubiliar

- Bestaande lichtmasten
  - 6 meter masten met Altra PLL 36W 7 lamellen
- Lichtmasten
- Vlonders
- Autowerende middelen
  - Houtenpaal, 25x25x120cm
- Erfscheidig: Schapen hekwerk
- Erfscheiding: Waterzijde
- Bebordingsplan
  - ntb
- Fiets aanleunbeugels
- Ondergrondse containers
  - 3 stuks: Rest, PBD en Papier

Waterhuishouding

- Lijngoot/wadi plaat
- Bodempassage
  - insteek talud
  - onderzijde talud
- Plas
  - insteek talud
  - waterlijn

Beplantingen

- Bestaande bomen
- Nieuwe aanplant bomen aandachtspunt uitwerking:
  - wortelschermen in de nabijheid k&l
- Hagen
- Rietoevers
- Siergrassen
- Bodembedekkende beplanting Carex morrowii
- Kruidenrijkgrasmengsels - bodempassage

Kabels en Leidingen

Riolering en afwatering

Bestaand systeem

- RWA leiding met bob en stroomrichting, diameters en putnummers
- Locatie hwa woningen
- RWA ondergronds naar oppervlakte water
- RWA in goot bovengronds
- Uitstroomput
- Doorspuitpunt met afvoerleiding naar greppel
- VWA met bob pellen en stroomrichting, diameters en putnummers

Nieuwe aanleg en aanpassingen

- RWA leiding met stroomrichting
- VWA leiding met stroomrichting
- Reservering kabel- en leidingenstrook huisaansluitingen nutsbedrijven, breedte 1.00m

Stedebouwkundig plan Whemedreef

Plankaart inclusief riolering

Schaal: 1:500 | A1 | blad 3 van 3 | 20-03-2020

ROB ABEN Landschapsarchitectuur

Rob Aben Landschapsarchitectuur

Bildersweg 20 6862 DB Oosterbeek

Bezoekadres: Amsterdamseweg 21, Arnhem (vlakbij Arnhem CS)

M 0646343444 www.robaben.com

i.s.m. Kim Kogelman Ruimtelijk Advies

locatie

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING

2. STEDENBOUWKUNDIG PLAN
2.1 planconcept
2.2 plankaart
2.3 materialen
2.4 profielen
2.5 themakaarten:
- woningtypen
- erfafscheidingen
- parkeren
- ecologie
- groen
- langzaam verkeer routes
- riolering
- civiel
- afvalberging
- verlichting
- kabels en leidingen
- kunsttoepassing
- eigendommen

3. WATERPARAGRAAF

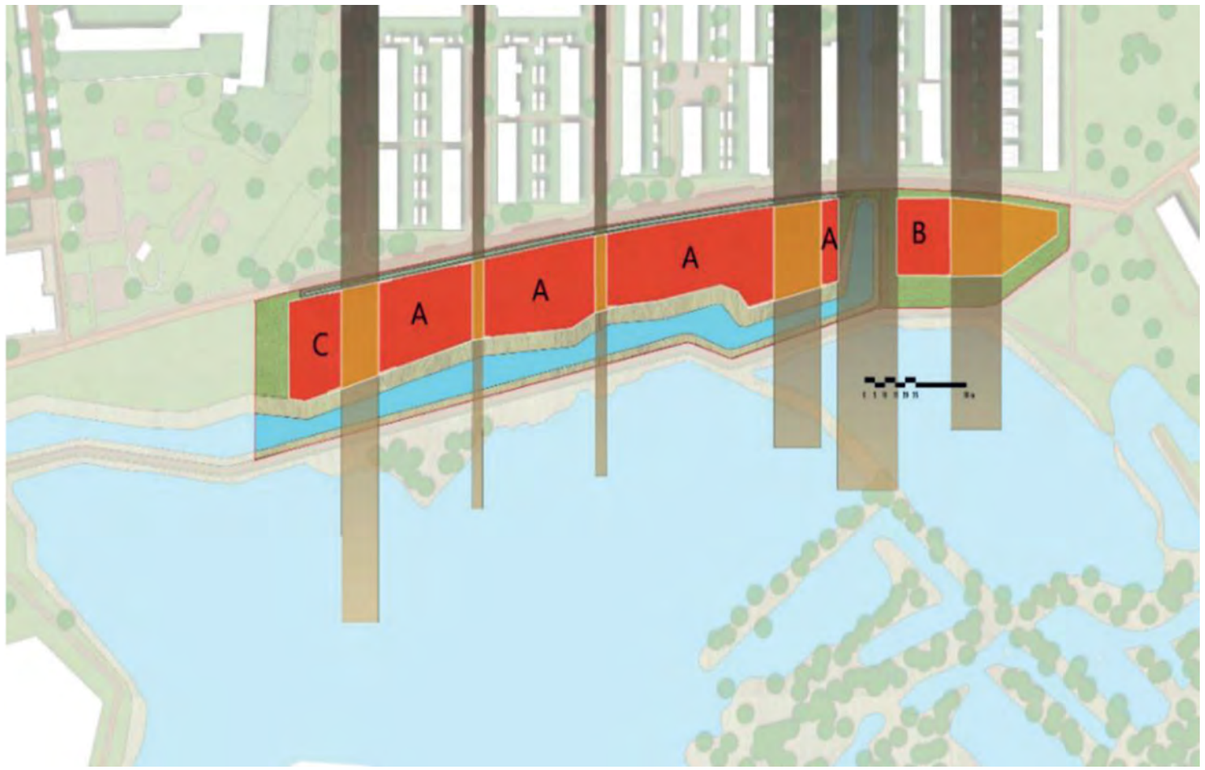
Colofon

Bijlagen
1. correspondentie met de Groene Ruimte
2. correspondentie over Verlichting
3. suggestievoorstel groter landschap

Bijlagen los
- plankaart (A0,dwg en pdf, los)
- plankaart met riolering (A0,dwg en pdf, los)
- plankaart met kabels en leidingen (A0,dwg en pdf, los)

< prachtig vergezicht op De Wheme vanaf de Immerloodijk.

1. INLEIDING

^ aangereikt stedenbouwkundig kader met bouwvelden (rood) en infra (oranje). De zichtlijnen (grijs) op De Wheme vanuit de straten structureren het plan.

< luchtfoto Google earth.

Dit Stedenbouwkundig Plan (SP) voor de Wheme is het vervolg op de door ons team gewonnen tenderinzending (12 september 2019), zoals uitgeschreven door Volkshuisvesting Arnhem.

Het concept SP is ambtelijk afgestemd in een workshop dd. 9 december 2019 en diverse bilaterale afstemmingen met gemeente en de Groene Ruimte. Er is nadere afstemming geweest met het Waterschap. Ons uitgangspunt wat betreft de Waterschapszone, is dat deze vier meter breed blijft. Waarvan twee meter plasdras (rietzone), waarbij het onderhoud ervan plaatsvindt vanuit het water. De andere twee meter wordt particulier/openbaar met een zogenaamed C-status (handhaving door het Waterschap). Zie ook pagina 28-29.

Dit plandocument is een toelichtend document op de AO plankaart voor de Wheme die als bijlage is toegevoegd evenals een AO plankaart met daarin de kabels en leidingen en een plankaart met de riolering

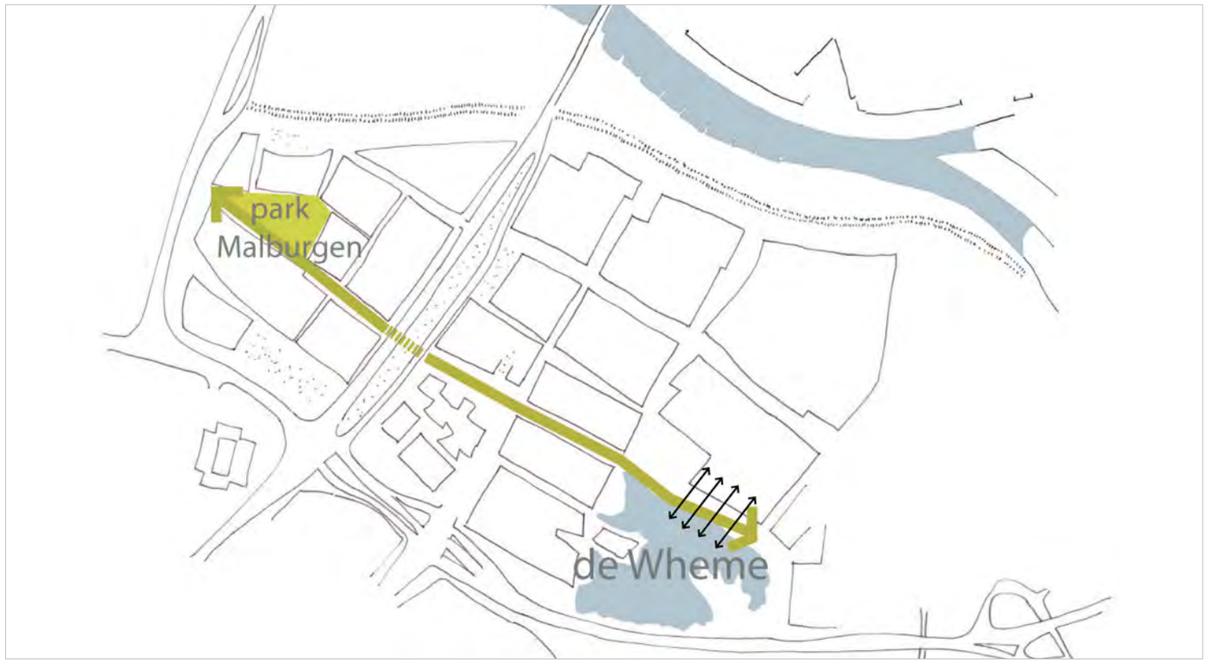
Nadat het Stedenbouwkundig Plan is goedgekeurd wordt het bestemmingsplan-wijzigingstraject gestart en het VO voor de woningen. De buitenruimte wordt door de gemeente uitgewerkt middels een VOIRP en DOIRP.

Arnhem, 20-03-2020

Kim Kogelman (K2 ruimtelijk advies) en Rob Aben (ROB ABEN LANDSCHAPSARCHITECTUUR)

locatie

2. STEDENBOUWKUNDIG PLAN

^ de locatie in Malburgen: onderdeel van de structuurdrager van de wijk en gelegen tussen een bestaande woonbuurt en De Wheme

^ plankaart uit de tenderinzending 12 sept

De tenderinzending (12 sept) was gebaseerd op een Schetsontwerp. Dit Stedenbouwkundig Plan is een uitwerking ervan. Het is slechts op enkele punten afwijkend. Op verzoek hebben we opnieuw gekeken naar verdiepingslagen en naar het parkeren aan de Whemedreef. Dit heeft voor twee rijwoningen blokjes geresulteerd in aangepaste bouwlagen (vier lagen). Het haaksparkeren uit de inzending is vervangen door langsparkeren. In de tenderfase speelde er de optie van een strandje aan de Wheme. Dit is in overleg vervallen.

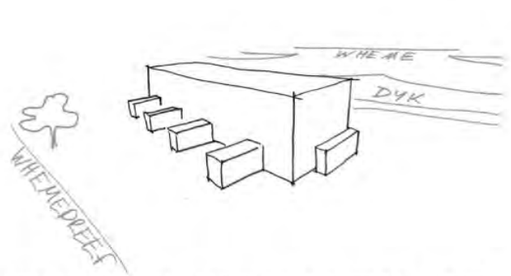
De afbeeldingen op de komende pagina's en de hiervolgende tekst zijn afkomstig uit de tenderfase.

'*Stedenbouw gaat hier vooral over landschapsbouw, over aansluiting op de bestaande buurt en ….zoals altijd over parkeren. We zien de gehele zone als schakel tussen de bestaande buurt en de landschappelijke, grootse ruimte van De Wheme. Bovendien als schakel tussen de Singelzone het oostelijke deel van Malburgen. De kunst is wat ons betreft het verbeteren van die belangrijke relaties voor Malburgen en dat te combineren met een fraai, landschappelijk woonmilieu.*

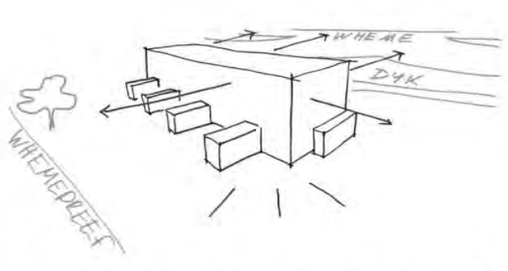
LANDSCHAPPELIJK: VERWEVING
We zien de gehele nieuwbouwstrook vooral als onlosmakelijk onderdeel van De Wheme, met zijn ruige riet, spontane wilgen en elzen groei en zijn heerlijk weidse vergezichten over het water. Die sfeer en die zichten willen we zover mogelijk de aangrenzende woonbuurt in halen, tot over de Whemedreef! De zichtlijnen vanuit de straten haaks op de plas, (die ook meegegeven zijn) hebben we uiteraard gehonoreerd. We doen dit door hier de straten van de buurt als het ware door te zetten, ze worden beëindigd met een vlonder, dus met een openbare plek waar het water te zien en te bereiken is. Zo is en blijft het water (de tussengelegen watergang en verderop De Wheme) zichtbaar en goed bereikbaar vanuit de bestaande buurt. Het doortrekken van de straat (met dezelfde verhardingsmaterialen) en de vlonder zijn samen een garantie dat het ook echt open blijft. Zonder deze middelen zou het waarschijnlijk snel dichtgroeien met riet, wilgen en elzen, zoals we nu al zien aan de oevers van De Wheme. Het lijkt ons overigens goed als de huidige spontane opgroei(bomen, heesters) aan de oevers van de plas ter plekke van de beoogde zichtlijnen wordt gesnoeid. Dan is er weer zicht vanuit de straten op de plas.

Op inrichtingsniveau willen we het ruige oeverlandschap zoals gezegd zover mogelijk naar de bestaande woonbuurt, dus zelfs over de Whemedreef halen. We zetten qua beplanting in op riet (waar mogelijk) en op een ‘lookalike’ervan (waar het minder plas dras is: een relatief laagblijvende Miscanthus (olifantengras, sierriet). Beiden zijn zodenvormend en ogen weelderig en landschappelijk. Verder willen we elzen (evt. meerstammig) en wilgen toepassen. Als losgestrooide bomen en bij het parkeren aan de Whemedreef. Op de plek aan de oostzijde van het plangebied waar een haaks blokje mogelijk was willen we niet bouwen. Hier willen we de grond afgraven en zo het water naar de woonbuurt halen. De vrijkomende grond wordt gebruikt voor

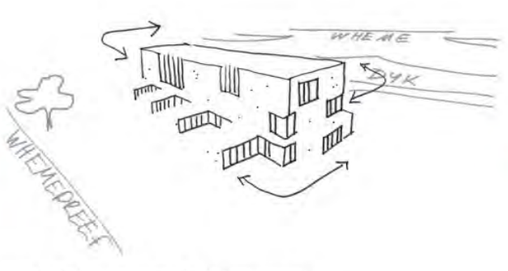

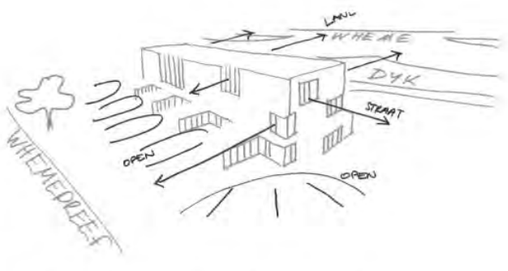
een rij van 8 woningen met berging aan de voorkant en erker aan de kopgevels

de woningen richten zich op de Wheme en de straat

materialen overhoeks laten gaan, en kijkers introduceren

woningen die reageren op hun omgeving

^ plankaart accenten uit de tenderinzending 12 sept

het ophogen van de kavels (aansluiting op straatniveau van de driehoekige ruimtes en extra goed zicht vanuit de woning).

De nieuwbouwlocatie wordt zo opgenomen in de landschappelijke sfeer van De Wheme en zet deze landschappelijke sfeer door tot aan de bestaande woonbuurt. Bovendien wordt het water beter bereikbaar gemaakt door de vlonders en de brug. De brug is feitelijk een lange houten vlonder.

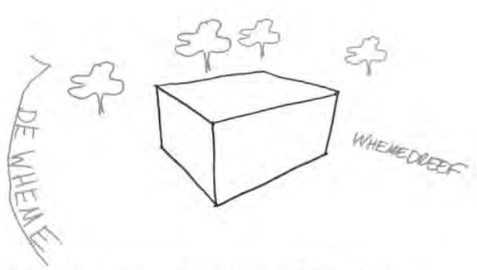
VERKAVELING
De nieuwbouw komt in korte rijen (en een appartementenblok) die in hetzelfde orthogonale patroon staan als de bestaande woningen. Daarmee zijn ze onderdeel van de bestaande wijk en zorgen ze ervoor dat de Whemedreef een gevarieerde, verspringende zuidwand krijgt. Met extra aandacht voor de kopwoningen. De bestaande driehoekige restruimte (grasveldjes) aan de noordzijde van de Whemedreef krijgen door onze verkavelingsopzet een contravorm aan de zuidzijde van de weg. Ook weer een middel om te verweven met het bestaande. Beide repeterende driehoekige ruimtes aan weerszijden van de weg worden wat ons betreft ingericht met kruidenrijk grasland. Zo wordt de ‘prettige ruigte’ van De Wheme verder de buurt in gehaald, wordt aansluiting gezocht met de heringerichte Singelzone in het westen en zijn de grasvelden ecologisch gezien veel waardevoller.

Geheel aan de westzijde van de nieuwbouwstrook, komt een vierlaags, alzijdig appartementenblok. Dit is het begin of het einde van de nieuwbouwlocatie; de blikvanger van de nieuwbouw. Het staat relatief los, en vrij in de (vooral landschappelijke) ruimte.'

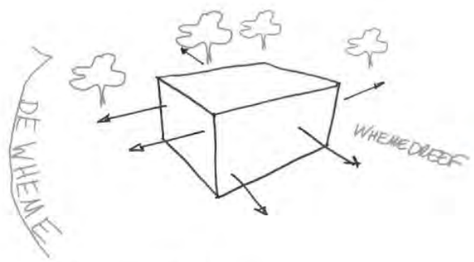
< impressie rijwoningen en
doorzicht naar plas(opZoom architecten, tenderinzending)

< toelichting op rijwoningen
(opZoom architecten, tenderinzending)

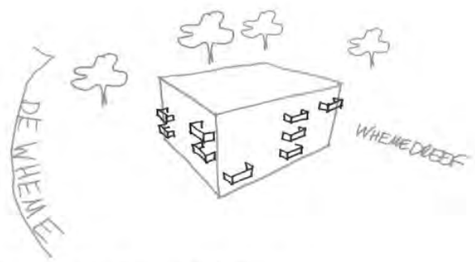
een compact woongebouw in een bijzondere landschappelijke setting: tussen water en groen

een alzijdig woongebouw

materialen overhoeks laten gaan, en kijkers introduceren

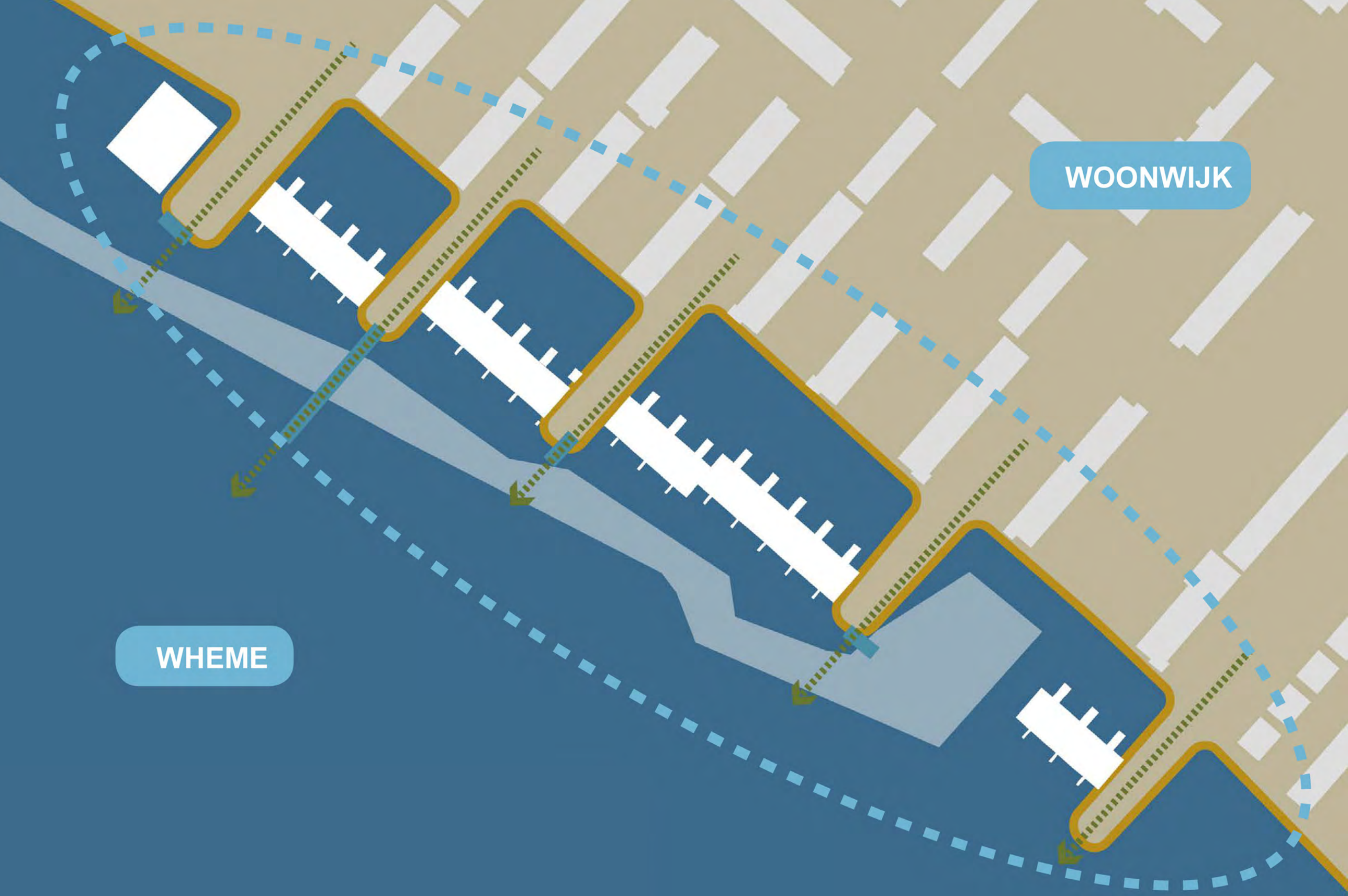
de speelse positie van de balkons

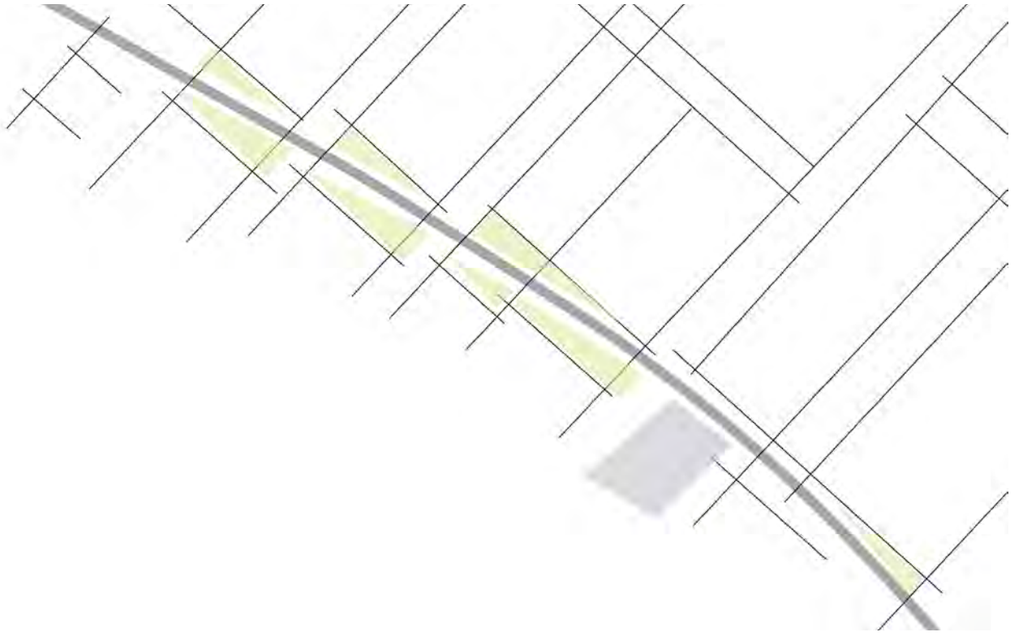
^ plankaart bouwlagen (aanvullend op tenderinzending)

< impressie alzijdig appartementenblok(opZoom architecten, tenderinzending)

< toelichting op appartementenblok (opZoom architecten, tenderinzending)

WOONWIJK
WHEME

2. 1 PLANCONCEPT

^de lange gebogen Whemedreef versus het orthogonale kavelpatroon

< concept: de wijk doortrekken naar De Wheme en vice versa: de landschappelijke kwalitieten van De Wheme lopen tot aan de gevels van de bestaande woningen.De straten lopen door tot tegen de plas waar ze eindigen in een uitzichtpunt (vlonder). De zichtlijnen lopen door.

^impressie 'plaszijde' rijwoningen en doorzicht naar straat (opZoom architecten, tenderinzending)

De huidige locatie is al bijzonder, we willen dat vooral behouden. Dat doen we door gebruik te maken van de beplantingen, verhardingen en vergezichten die er al zijn.

KIJKERS IN ARCHITECTUUR EN BUITENRUIMTE
De zichtlijnen uit de uitvraag zijn doorgezet tot aan de wateroevers. De haaks op De Wheme gelegen straten worden doorgezet tot tegen de 4m zone van het Waterschap. Aan het uiteinde van de straten komen vlonders (in de 4m zone) die daarmee voorkomen dat er opgaande beplanting in de zichtlijn gaat groeien. Dit worden zo openbare plekken aan het einde van de straten. Bij voorkeur wordt overigens de opgaande beplanting aan de Immerloodijk (plaszijde) op deze locaties gesnoeid (gemeente).

LANDSCHAPPELIJKE WHEMEDREEF
De Whemedreef is een prachtige, traag buigende lijn die als structuurdager fungeert voor dit deel van Malburgen. Het profiel is zo landschappelijk mogelijk ingericht onder andere door het symmetrisch te maken: aan de noordzijde van de weg liggen langsparkeervakken en driehoekige grasvelden tussen het orthogonale patroon van de straten en de Whemedreef. Dit herhalen we aan de zuidzijde. Samen geeft dit een rustig vanzelfsprekend profiel. Aan beide zijden willen we bovendien het gras inzaaien met een kruidenmengsel voor de biodiversiteit en om de relatief kleine grasvelden wat meer ruimtelijke impact te geven.

ZICHT VANAF IMMERLOODIJK
De Immerloodijk is een prachtige, vrij in het water gelegen, dijk met een openbaar pad erop. Het zicht vanaf de Immerloodijk naar de woningen dient zo landschappelijk mogelijk te worden en blijven. Ter voorkoming van verrommeling door particulieren zijn er al in de Tenderfase diverse middelen ingezet: er komt geen achterpad, er komen meeontworpen bergingskasten en korte schuttingen, er worden hagen geplant tussen de percelen, er komt een afscheiding (schapenhek) als erfafscheiding tussen de waterschapszone en de tuinen. En als laatste: de helft van de 4m zone van het Waterschap wordt een plasberm waar vanzelf riet zal groeien. De andere helft van de 4m zone wordt pariculiere grond met restricties die door het Waterschap gehandhaafd worden. Verder wordt deze zijde in het bestemmingsplan als geheel als 'Landschapszone' geduid (geen erf) en wordt het verbod op plaatsen van o.a. schuttingen en stallingen contractueel vastgelegd in de koopovereenkomst.

SIERRIET
0m de landschappelijke sfeer van De Wheme zoveel mogelijk de wijk in te halen kiezen we voor grote vakken sierriet (..... dat 1,5m hoog wordt). Dit geeft een landschappelijk beeld, een landschappelijke schaal, het zorgt voor een 'bufferzone tussen openbare delen en gebouwgevels.

2. 2 PLANKAART

Op de hiervolgende pagina's staat de 'ingekleurde' plattegrond van het geheel en van onderdelen. De lijnentekening (op A0) is separaat toegevoegd.

NOOT: de woningen worden nog verder uitgewerkt (hierna volgt een VO), kleine wijzigingen daarin kunnen leiden tot kleine aanpassingen van de buitenruimteinrichting. Ook speelt de mogelijkheid dat het appartementencomplex van 19 naar 21 woningen gaat. Met het aantal parkeerplaatsen spelen we daar al op in, nog niet met de terrassen op de begane grond omdat de positie ervan nog niet bekend is.

Slangenwortelstraat
De Whemedreef
Krabbescheephof
Zwanebloemlaan
Immerloodijk
Stedebouwkundig plan Whemedreef
Plankaart
Schaal: 1:500 | A1 | 20-03-2019
ROB ABEN
www.robaben.com

suggestie: profiel hier versmallen zoals westelijk deel (3.50m asfalt)

kruidenrijk grasland

3x ondergronds afvalberging

< deze pagina: zoom rond appartementenblok

<< pagina hiernaast: hoofdplankaart

bestaand grasland

verharde zone rondom: entrees en terrassen ntb

fietsnietjes

bodempassage

sierriet

lijngoot

fietsberging

private haag

bergingen

bodempassage

mogelijke erker

boom in Parkeerkoffer

riet

verlenging rijbaan ivm uitrijden

private hoge haag en hek

vlonder

lijngoot

De Whemedreef

middengoot

2.50

2.50

uitstapstrook

fietssluis

brug/vlonder

2.50

2.50

< deze pagina: zoom Wheme dreef met symmetrisch profiel
<< pagina hiernaast: parkeerkoffer tussen twee blokken met rijwoningen

doorgaande route

langsparkeren idem aan overzijde rijbaan

vuiltrek locatie (bestaand)
afgraving
steiger
bestaand pad
bestaande grasoevers
2.50
2.50

< deze pagina: zoom rond de meest oostelijke woningrij
<< pagina hiernaast: zoom rond afgraving (water aan Whemedreef!)

bodembedekker rand achterlangs ivm haagsnoei door bewoners

lage haag+ schapenhek

3x zoete kers

kruidenrijk gras

3x notenbomen

bestaand gras

materialen overeenkomstig woonwijk

^30x30 betontegels, rode gebakken klinkers lingeformaat, lichtmasten: alles zoals elders in de wijk

^middenmolgoot tbv afwatering straten

^schapenhek als (extra) afrastering) (onderhoud ligt geheel bij private eigenaren)

^parkeervakken in grijze bss

^ligusterhagen, op particuliere kavels door eigenaren te onderhouden

^lijngoot tpv kruisingen wadi's met verharding

2. 3 MATERIALEN

De materialenkeuzes en detailleringen zijn of afkomstig uit de bestaande woowijk of gebaseerd op de landschappelijke beplanting van De Wheme. De materialen zijn afgestemd op het 'gele boekje' en op de gids openbare ruimte (arnhem.nl/gidsopenbareruimte).

Voor de nadere uitwerking door de architecten geldt het treffen van voorzieningen aan de bebouwing, zoals de verblijfplaatsen van vleermuis, huismus en gierzwaluw die vanuit de eerdere ontheffingen Flora- en faunawet ook in deze zone zijn voorzien. Dit conform uitgangspunten natuurwetgeving.

VERHARDING
- betontegels donkergrijs 30 x 30 cm (trottoirs, entree appartementengebouw, uitstapstroken);
- BSS keiformaat, antraciet elleboogverband (parkeervakken);
- gebakken klinker Lingeformaat, kleur: Terra argento, keperverband (rijwegen) halfsteens (molgoot en tussen parkeervakken);
- lijngoot als verbinding tussen wadi's ter plekke van trottoirs en rijbanen)

BEPLANTING
- Ligustrum ovalifolium, ligusterhagen(60cm breed, aan voortuinen 1.20m hoog, achterzijdes 1.80m). het onderhoud op private kavels door pariculieren;
- kruidenrijk grasland (wadi's). Het mengsel dient afgestemd te worden op de waterbergende functie. Om een rijkbloeiend eindbeeld te verkrijgen zijn onderstaande punten van belang:
    - Welke bodemsoorten zijn er in de toplaag verwerkt: klei, zand of een mengsel?
    - Voedselrijkdom van de grond: schraal of voedselrijk?
    - Vochtigheid van de bodem: is de grond overwegend droog of nat?
    - Ligt de locatie in de zon, halfschaduw of schaduw?
    - Mee zaaien ten behoeve van kleureffect A6: akkerbloemmengsel (eerste jaarsbloeiers);

  Aandachtspunt bij de keuze van de toe te passen kruidenmengsels: deze dient pleksgewijs gezamenlijk met een heemspecialist/ leverancier bepaald te worden
- Sierriet (het cruciale detail..) . We stellen voor siergras toe te passen met een hoogte van 1,00-1,50m. Het moet lijken op riet. Dus grote, ruige, landschappelijke groepen. Zodevormend opdat er na circa twee jaar geen onkruid tussen groeit. Dus geen losse pollen en ook geen heesters, dat is geheel tegen het concept (aansluiten op landschap Wheme). Voor de grotere groepen willen we siergrassen die ca 1.50m hoog worden. Als soort suggereren we siergras Deschampsia cespitosa (eventueel in combinatie met: Calamagrostis x acutiflora 'Karl Foerster'). Voor de toepassing van deze plant is vereist dat de eerste twee jaar onderhoud door Koopmans en Volkshuisvesting is geborgd. Op smalle planstroken en daar waar het plantvak grenst aan een haag kiezen we voor bodembedekkers (voorstel: Zegge (Carex morrowi Variegata). Mede omdat deze ook een landschappelijke uitstraling heeft en zodevormend is.
- Riet (oevers Waterschap)
- Salix alba (schietwilg);
- Alnus glutinosa 'Laciniata'(fijnbladige els);
- Prunus avium (zoete kers);
- Juglans regia (notenboom, op verzoek van bewoners).

OVERIG
- vlonders, brug: eenvoudig, van duurzaam hout (duurzaamheidsklasse 1), steigers dienen ontworpen te worden op een levensduur van tenminste 40 jaar;
- schapenhekken (kastanjehout circa 1m hoogte, ingebonden met stalen draden) en een latafstand van 7/8cm. Het onderhoud ligt geheel bij private eigenaren;
- 6m lichtmasten (standaard volgens gids openbare ruimte en zoals ze al staan aan de Whemedreef, met mogelijkheid tot afschermen ivm ecologische wensen);

materialen overeenkomstig landschap

^ riet, wilgen, elzen...zoals aan de oevers van De Wheme

^eenvoudige houten steigers en dito brug

^kruidenrijk grasland ntb.

^schietwilg, els

^'sierriet': Als soort suggereren we Ruwe smele: Deschampsia cespitosa (eventueel in combinatie met: Calamagrostis x acutiflora 'Karl Foerster').

licht gemêleerd metselwerk

houten elementen

cementgrijs

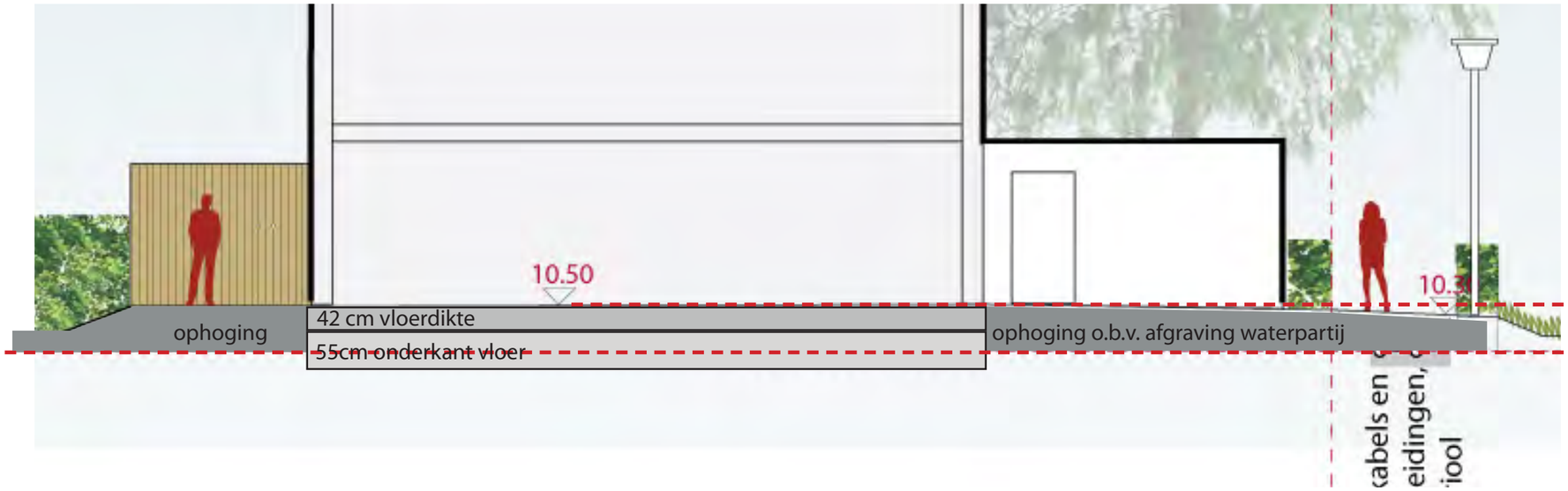

bruinbeige

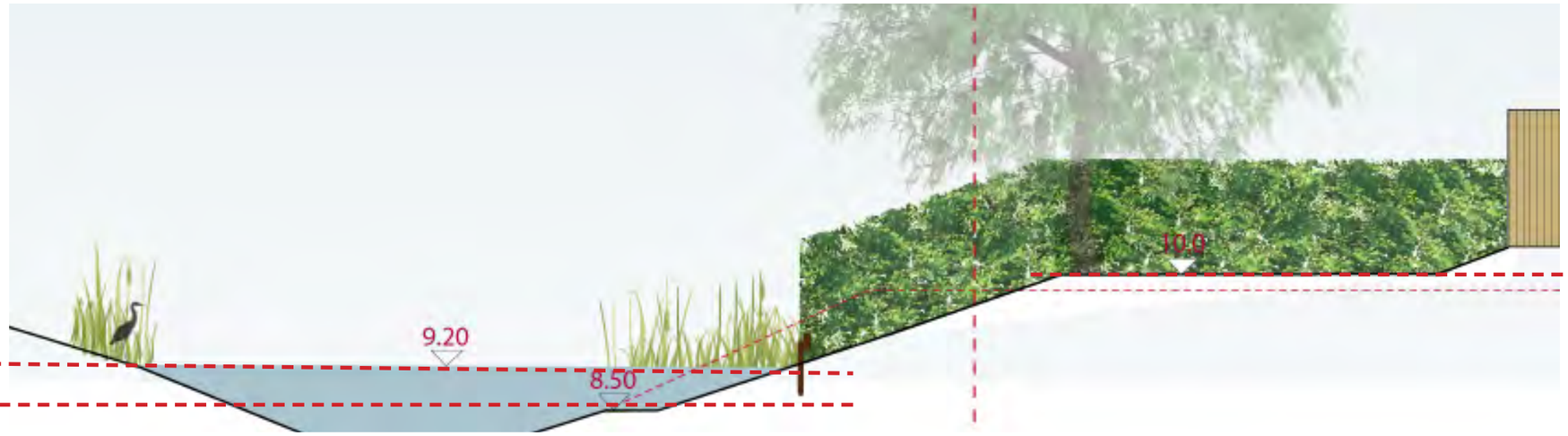

bleekgroen

beige grijs gemeleerd metselwerk, donkere voegen

principe peilen

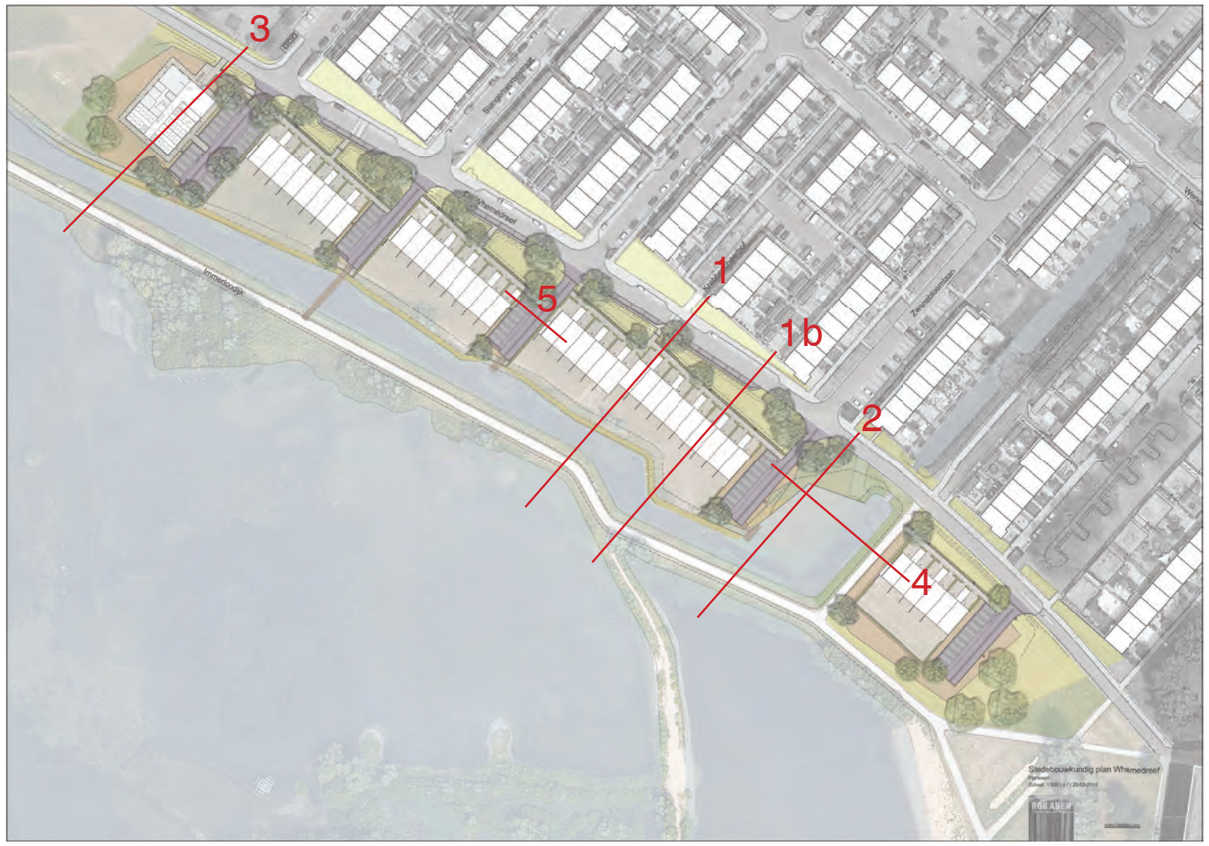

2.4 PROFIELEN

UITGANGSPUNTEN:
- Het streefpeil in de zomer ligt op 9.20m+NAP;
- In de winter ligt dat op 9,30m+NAP;
- Bij extreme buien T100 bui, wordt uitgegaan van een peilstijging van het zomerpeil met 1.00m à 10.20m+NAP

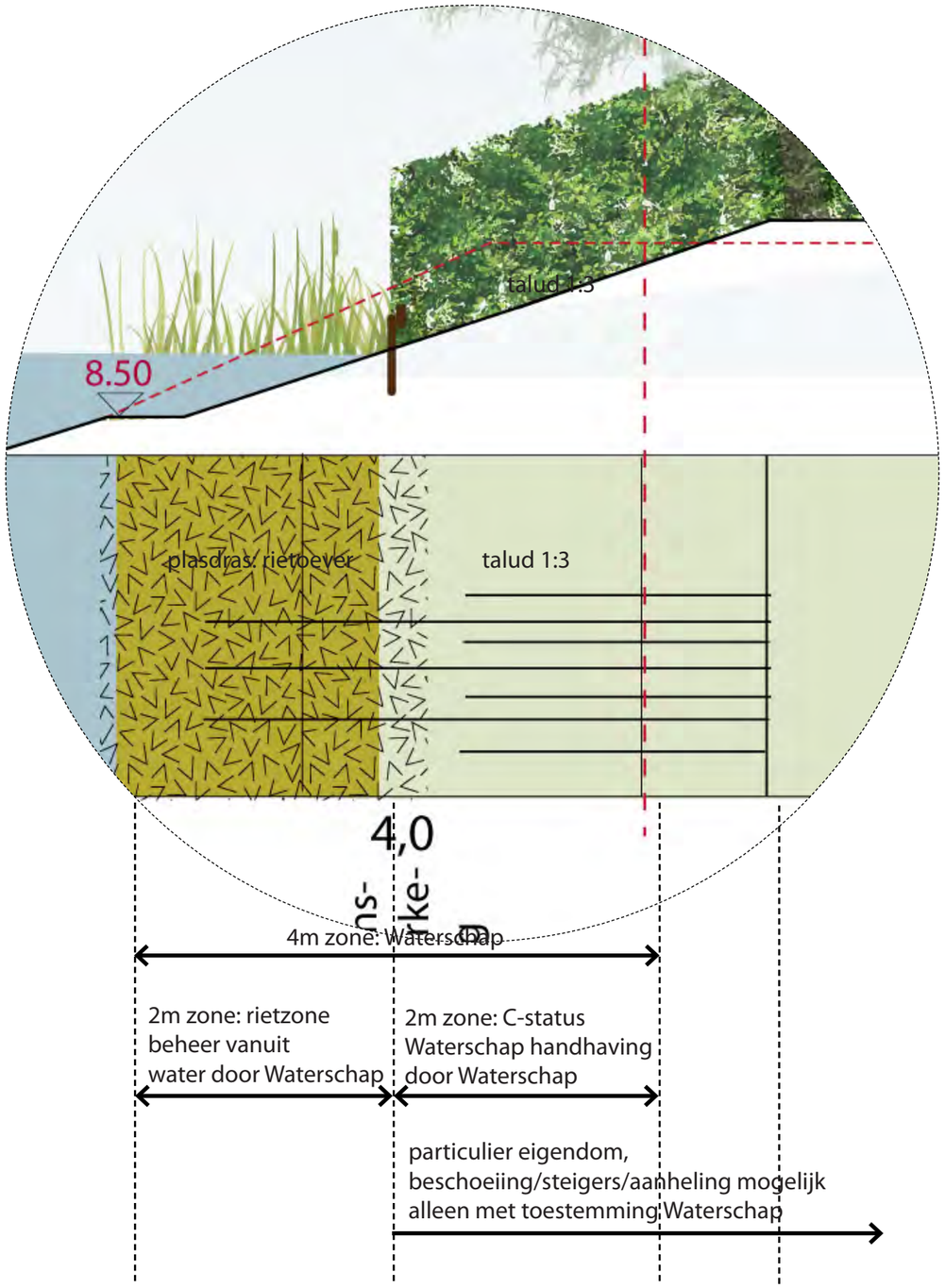
Voor de achtertuinen stellen we voor een peil van 10,0+ NAP. Dit biedt een veilige marge bij fluctuerend water en is gerelateerd aan extreme grondwaterschommelingen. NB. op pag. 52 en 53 staat aanvullende toelichting op de gekozen peilen.

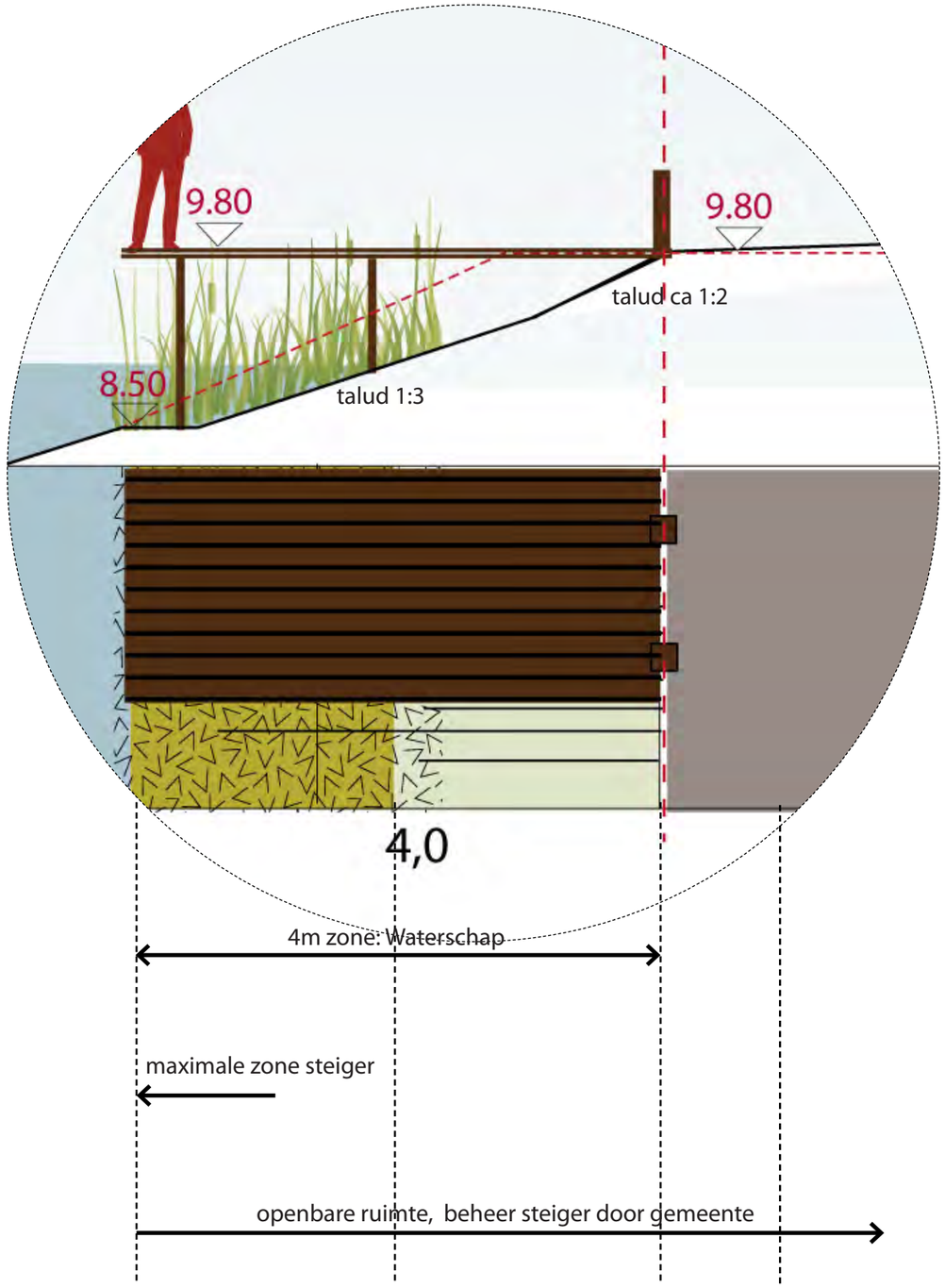
^ profiellocaties

De profielen zijn mede gebaseerd op de planhoogtekaart van TAUW (tekeningnummer 23, DI0SBP en D0-IRP van 0w1, 0w3, WHp1, WHw1 en WHw2, 23-6-2011). Uitgangspunt is een gesloten grondbalans. De vrijkomende grond uit de afgraving zal benut worrden voor het ophogen van de voortuinen, trottoirs en terrassen aan de achterzijdes van de woningen.

In de huidige situatie wordt de Whemedreef begeleid door een wadi. Deze is eerder aangelged vooruitlopend op woningen die niet gerealiseerd zijn. De wadi (bodempassage) wordt iets verlegd ten behoeve van langsparkeerplekken. Bovendien wordt de wadi (bodempassage) op diverse plekken vergroot tot waterbergingsvlakken.

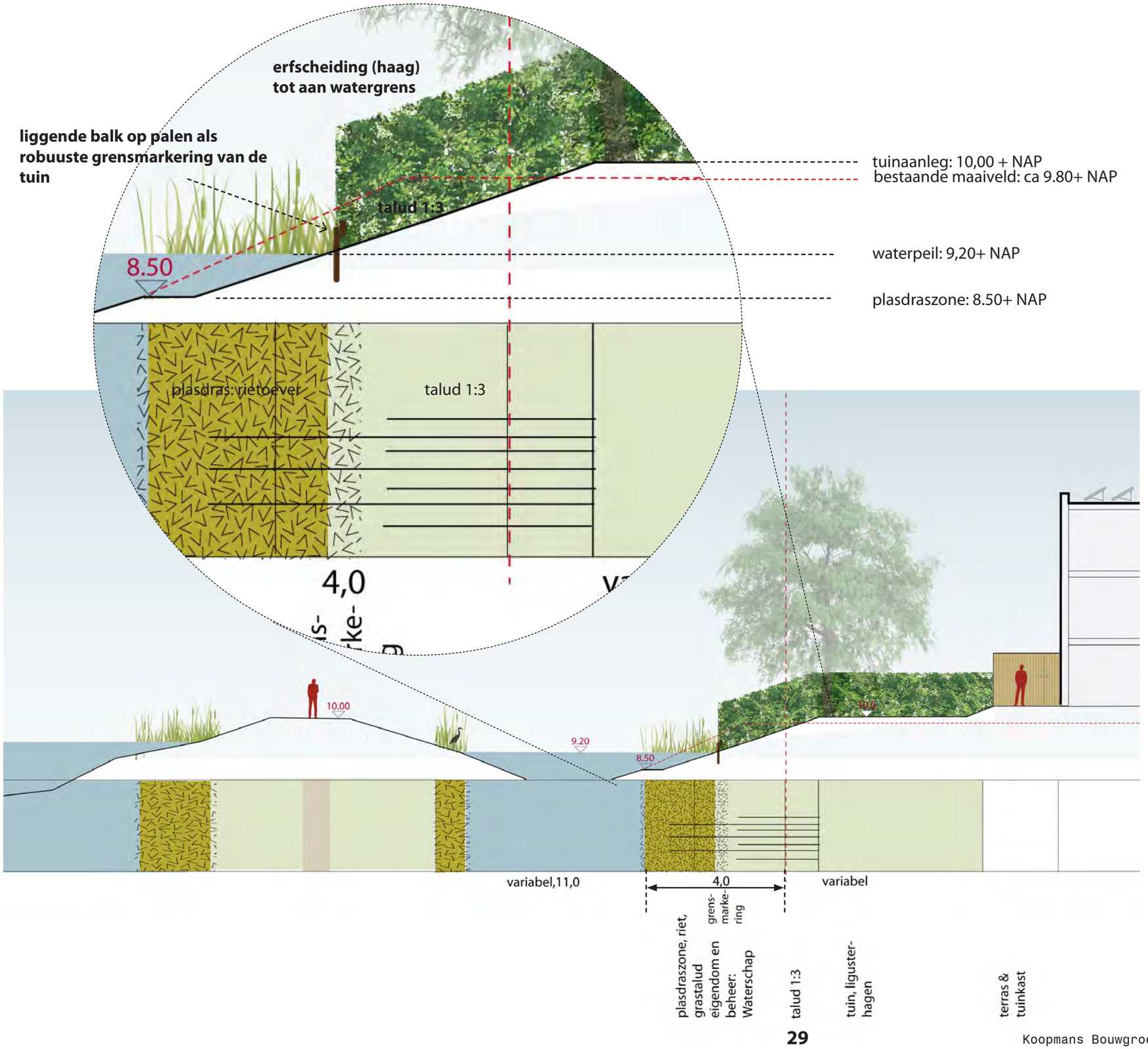

^ Principeprofiel waterschapszone grenzend aan particuliere tuinen; eigendom en beheer

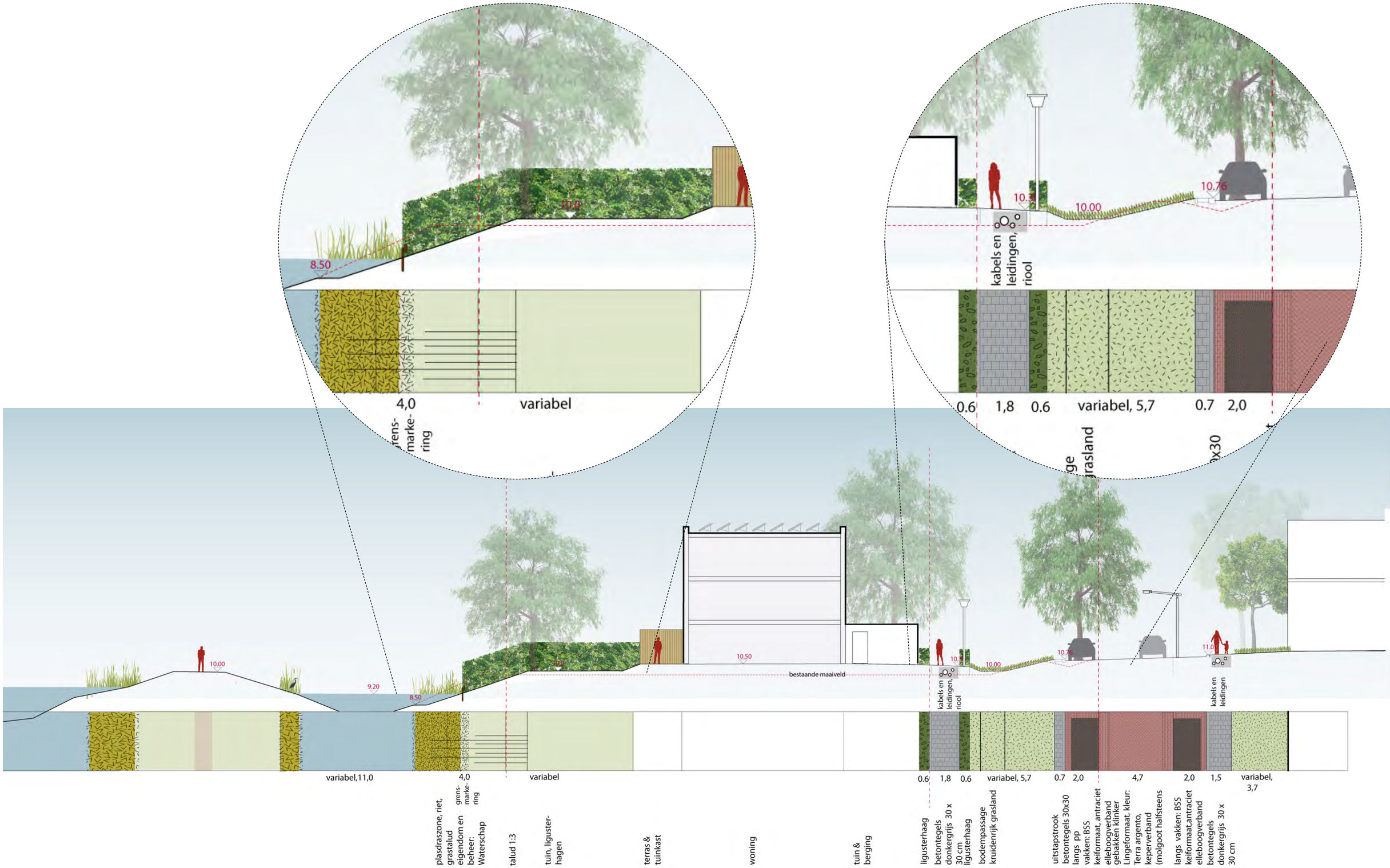

^ Principeprofiel waterschapszone bij steigers aan parkeerkoffers; eigendom en beheer

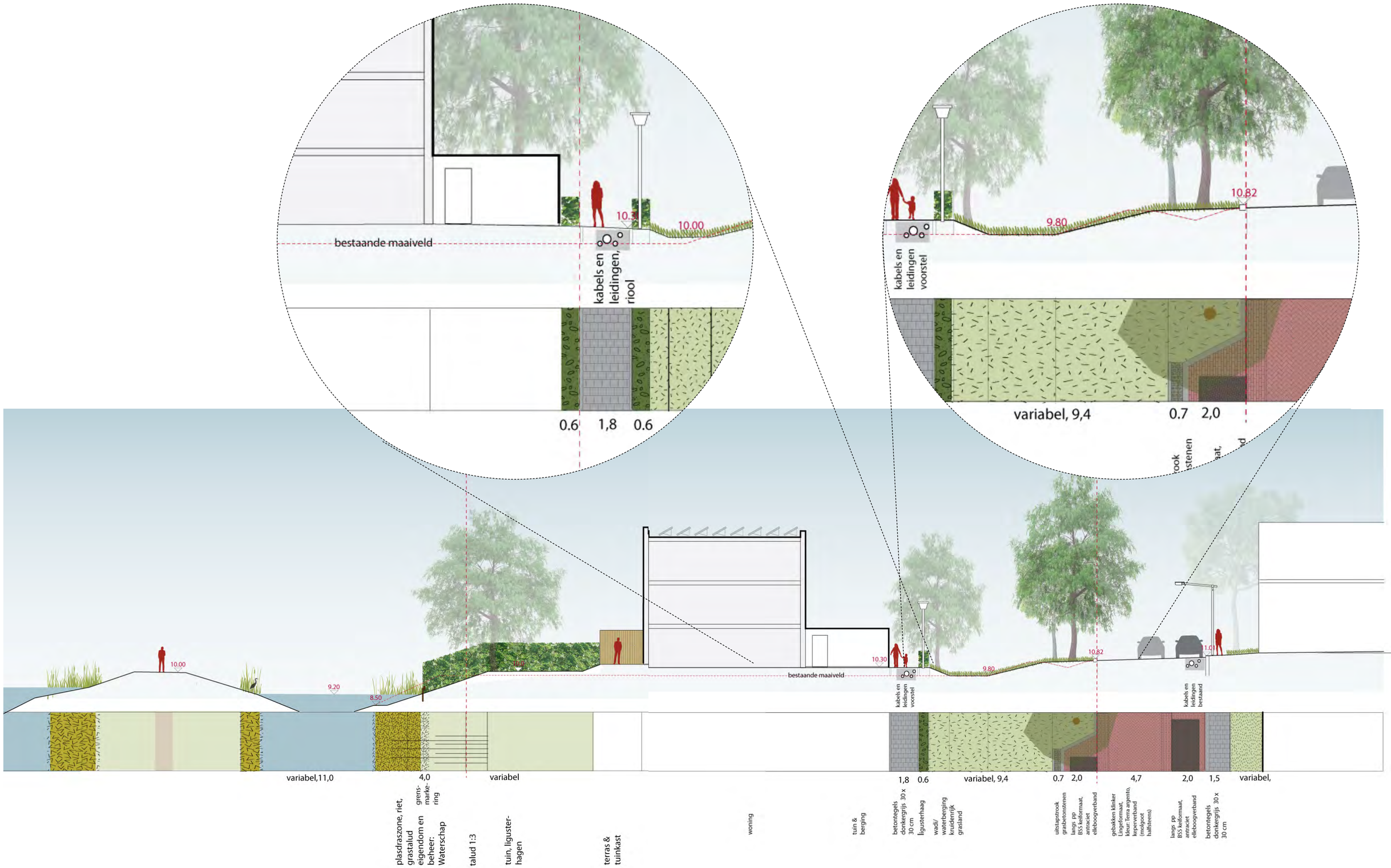
principeprofiel Waterschapszone

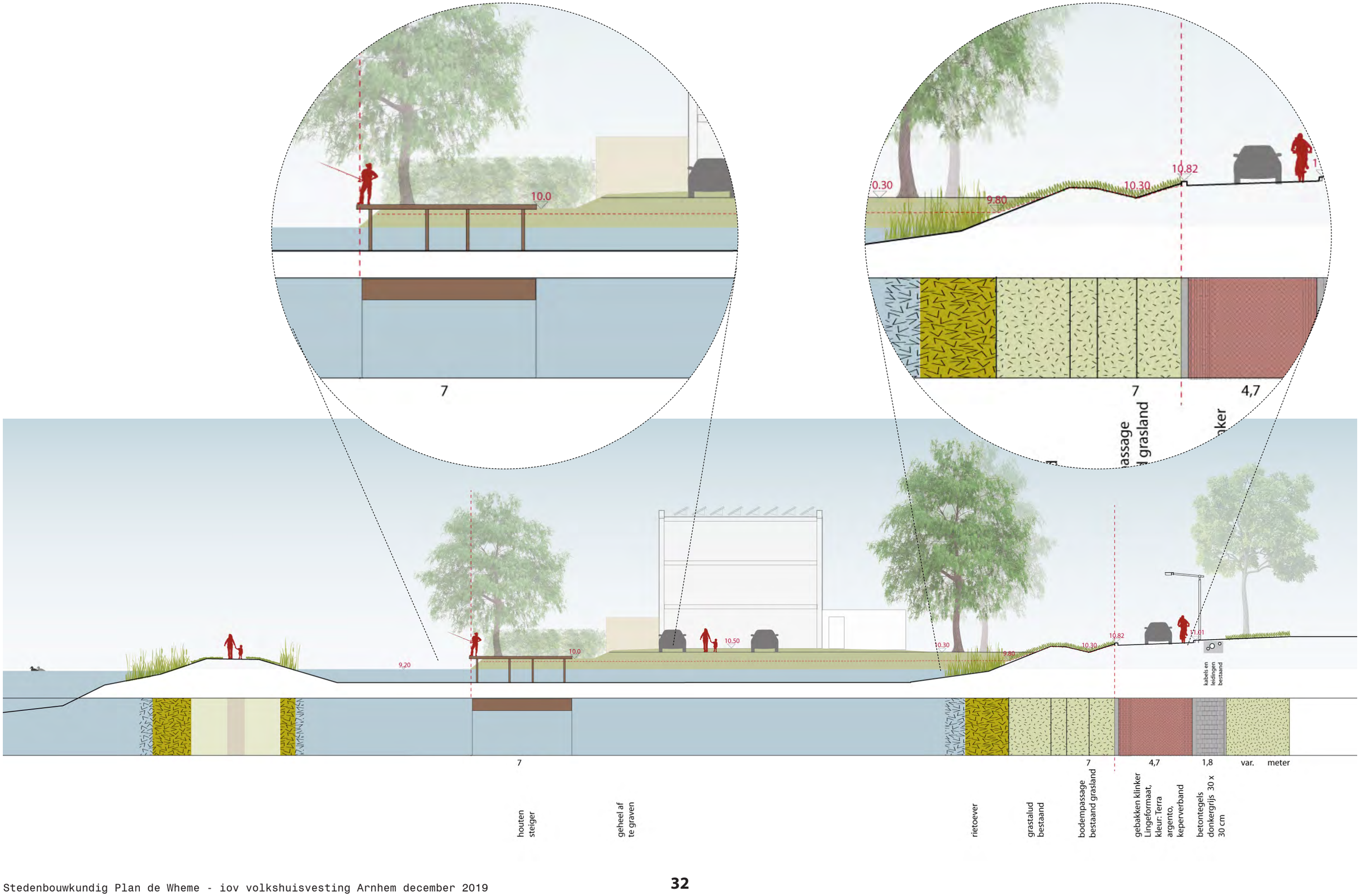
profiel 1, haaks op de Whemedreef

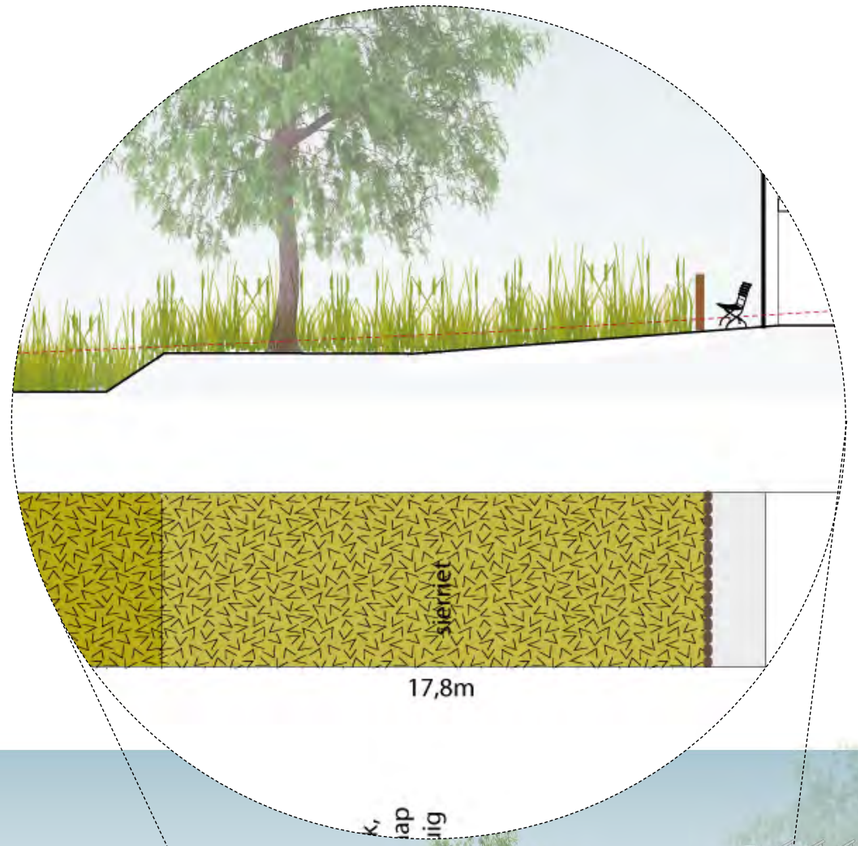
profiel 1b, haaks op de Whemedreef

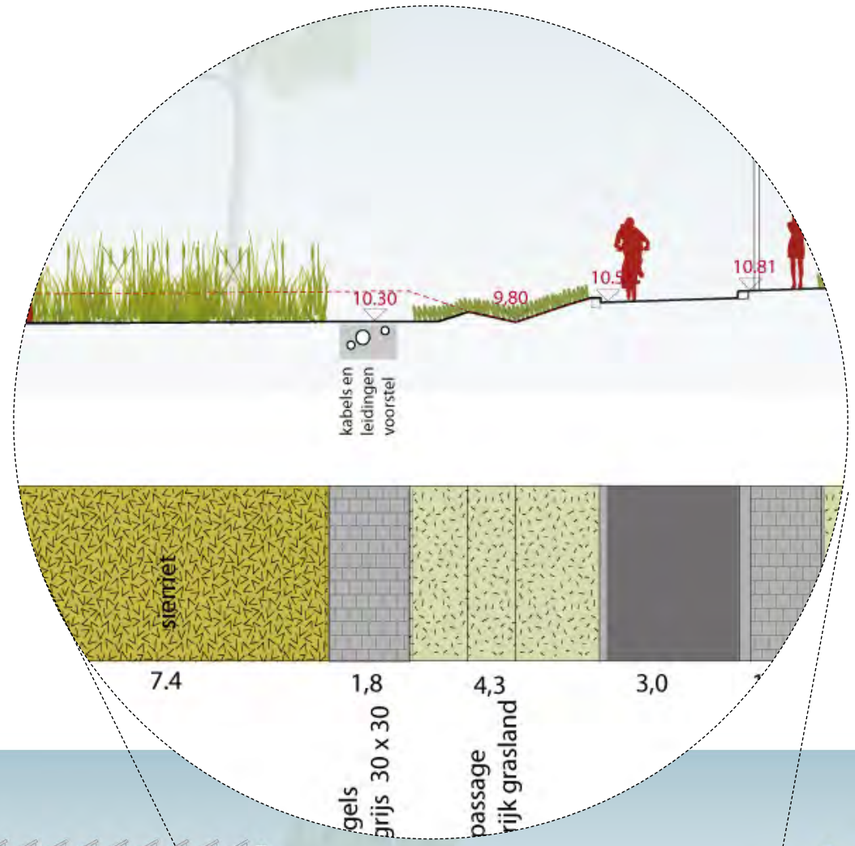

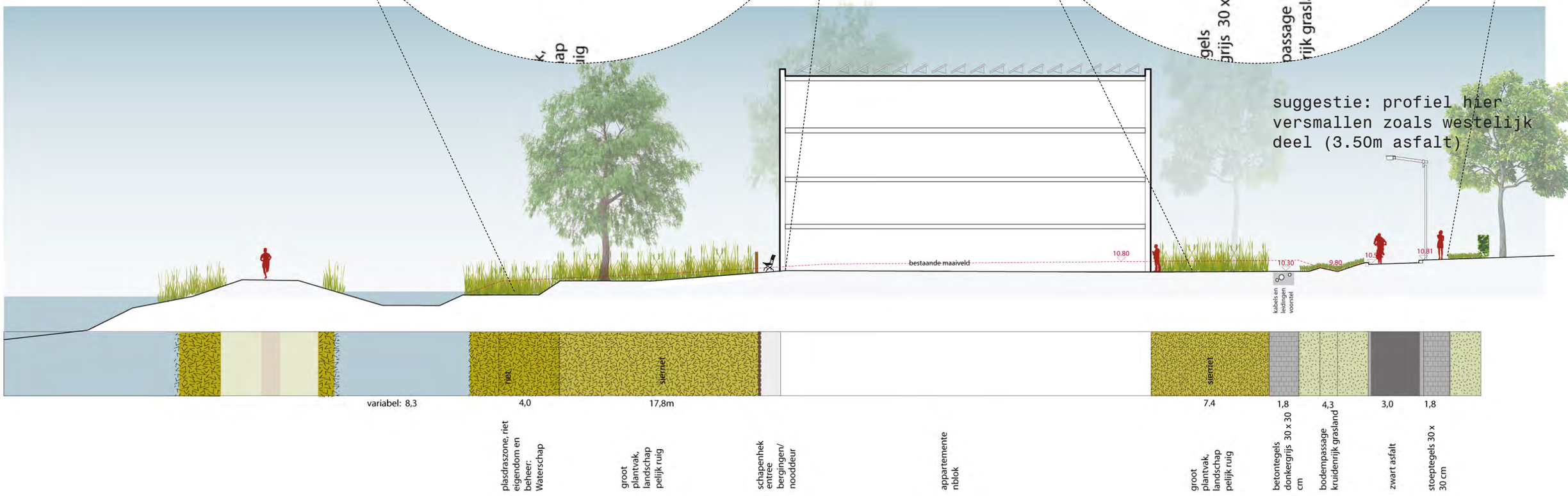
profiel 2, haaks op de Whemedreef tpv open water

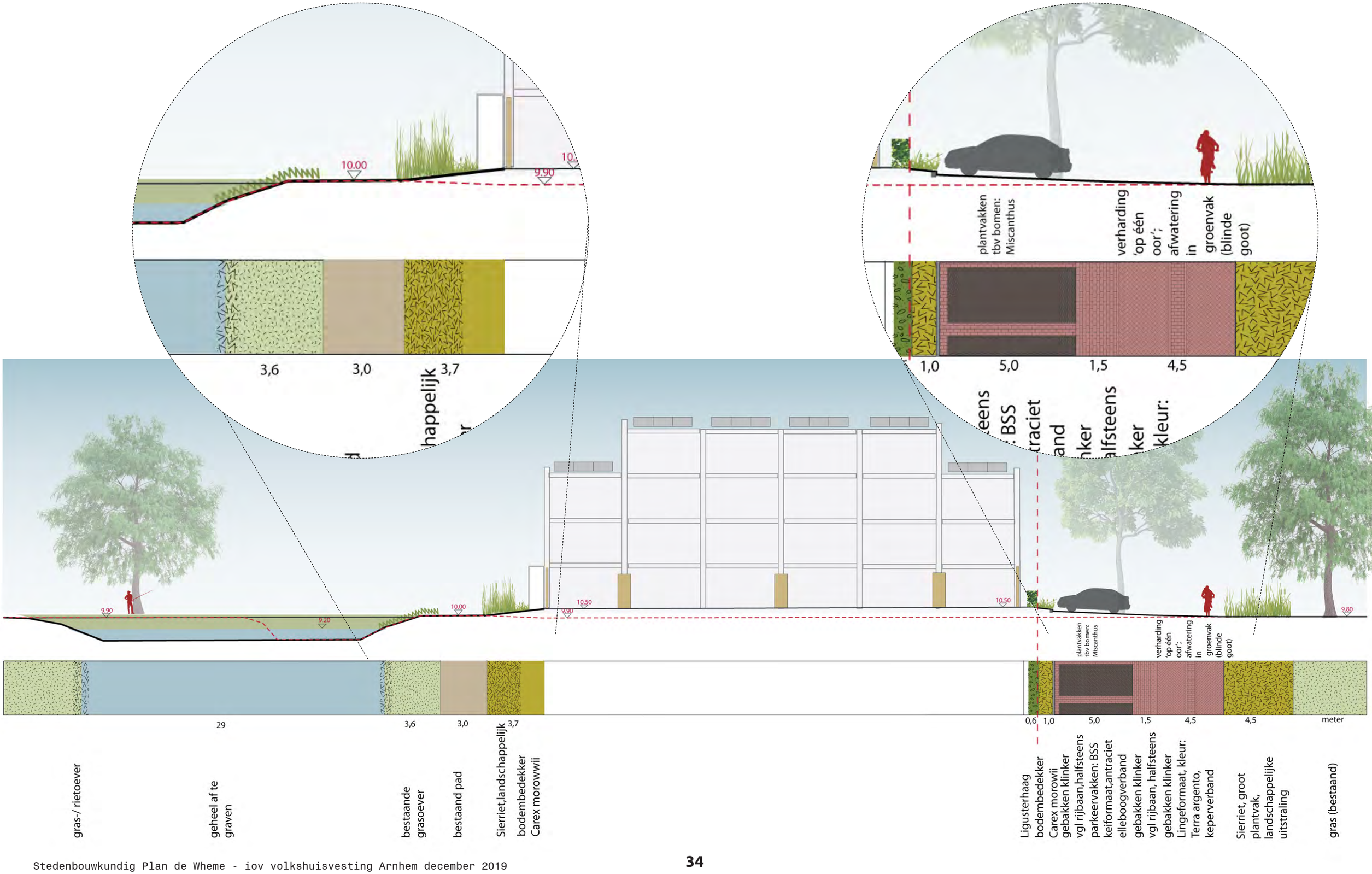
profiel 3, haaks op de Whemedreef tpv appartementenblok

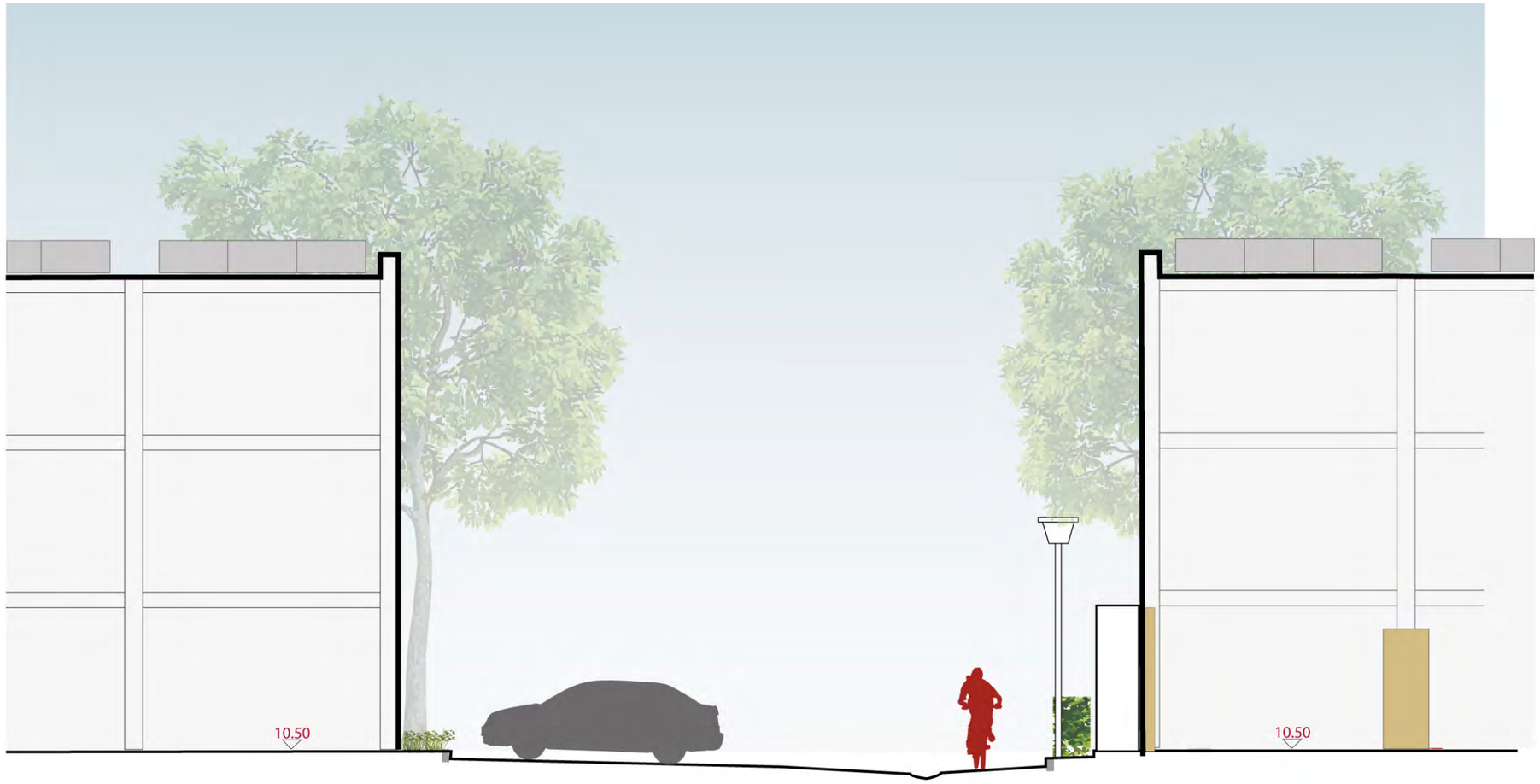

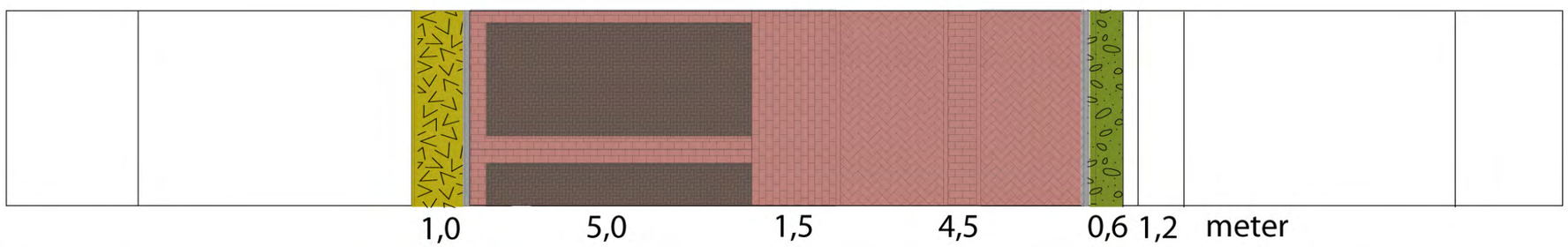

profiel 4, parallel aan Whemedreef tpv oostelijke woningrij

profiel 5, parkeerkoffers

1,0 5,0 1,5 4,5 0,6 1,2 meter

bodembedekker: Carex Morowii

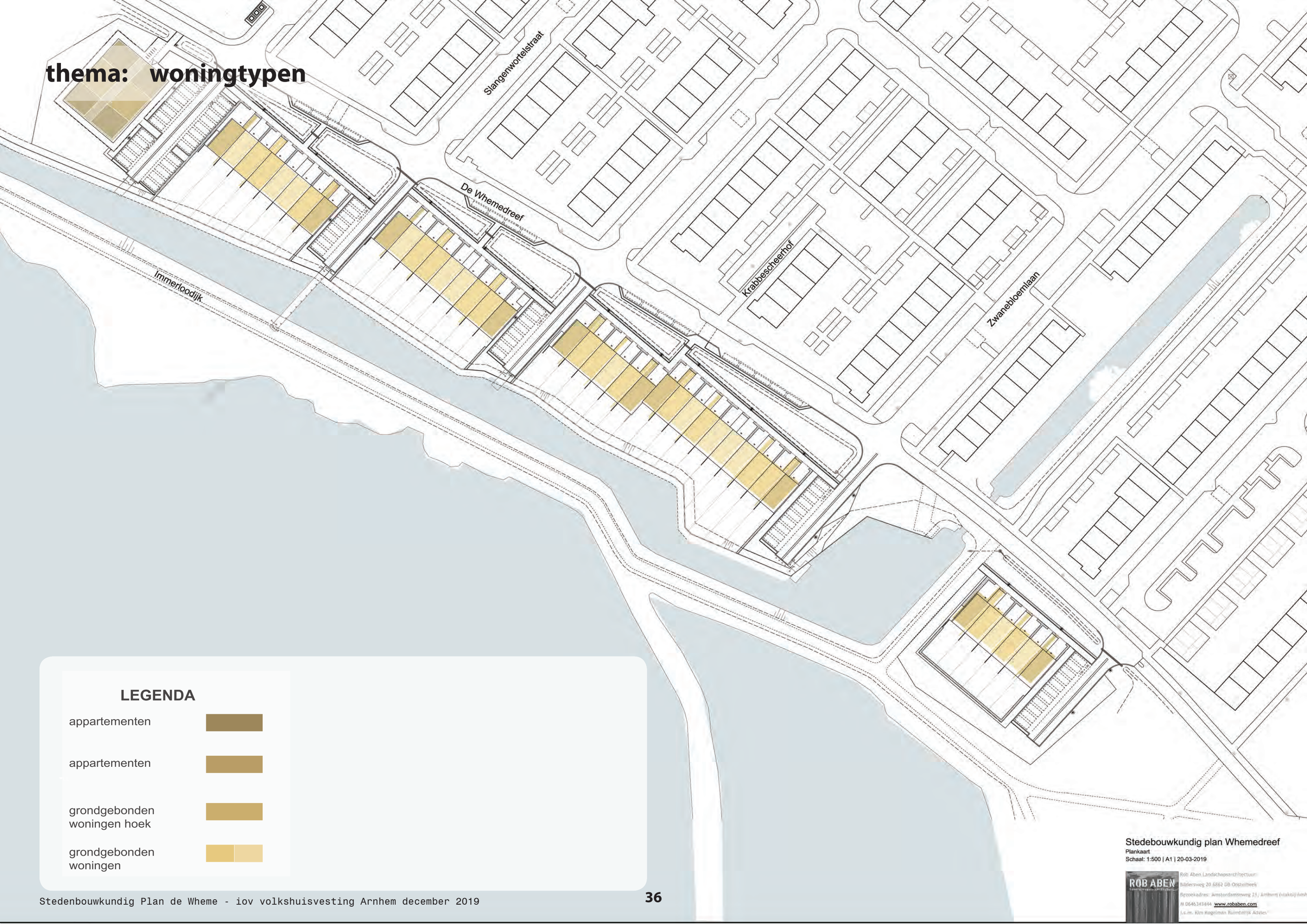
gebakken klinker vgl rijbaan, parkeervakken: BSS keiformaat, antraciet elleboogverband

gebakken klinker vgl rijbaan, halfsteens

gebakken klinker Lingeformaat, kleur: Terra argento, keperverband (molgoot halfsteens), randen: strekse lagen

ligusterhaag

thema: woningtypen

LEGENDA

- appartementen
- appartementen
- grondgebonden woningen hoek
- grondgebonden woningen

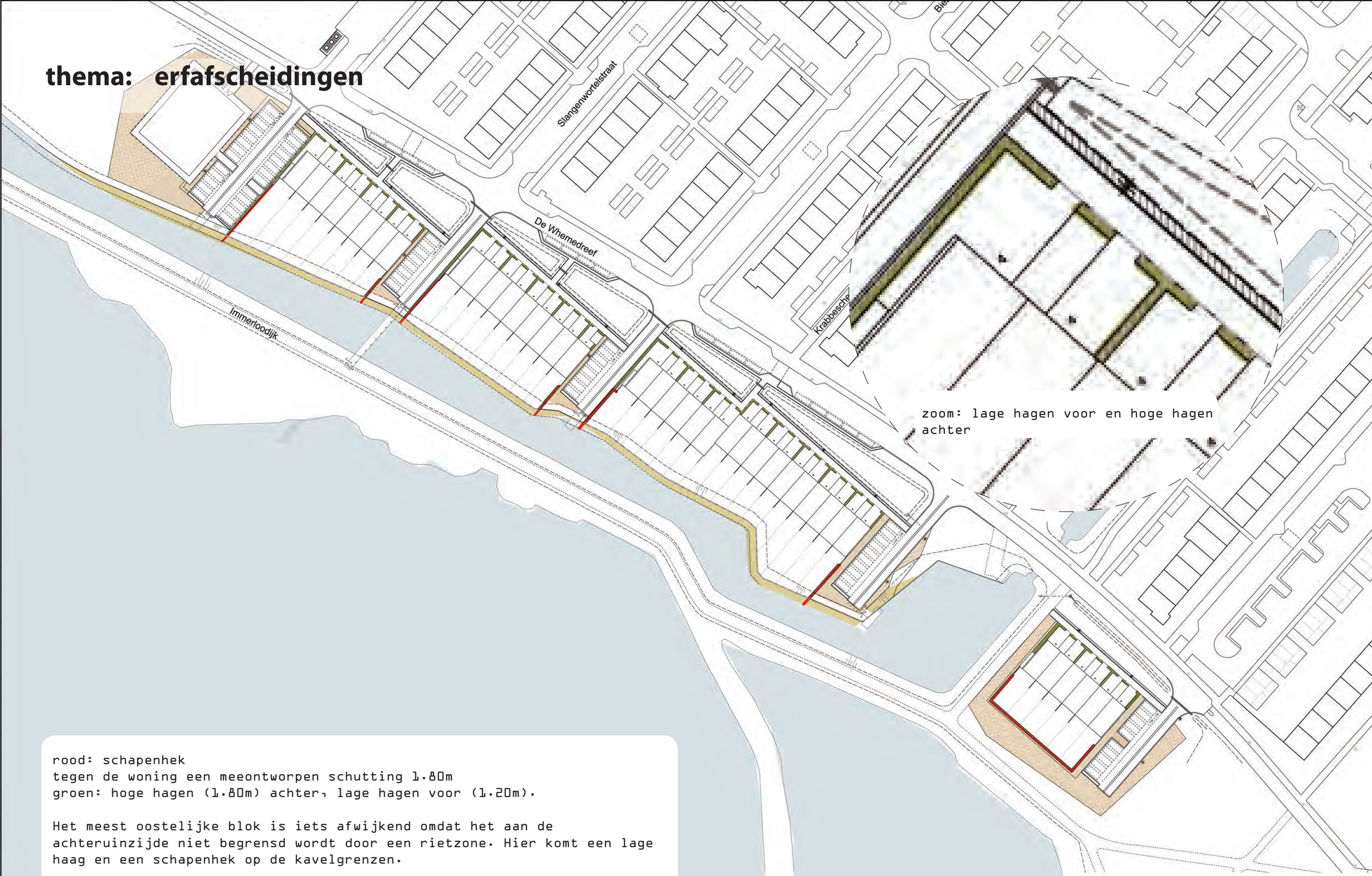
Stedebouwkundig plan Whemedreef
Plankaart
Schaal: 1:500 | A1 | 20-03-2019

ROB ABEN
Rob Aben Landschapsarchitectuur
Bilderswg 20 6862 DB Oosterbeek
Bezoekadres: Amsterdamseweg 21, Arnhem (viakkij) Arnh
M 0646343444 www.robaben.com
i.s.m. Kim Kogelman Ruimtelijk Advies

2. 5 THEMAKAARTEN

- woningtypen
- erfafscheidingen
- parkeren
- ecologie
- groen
- langzaam verkeer routes
- riolering
- civiel
- afvalberging
- verlichting
- kabels en leidingen
- kunsttoepassing
- eigendommen

thema: erfafscheidingen

zoom: lage hagen voor en hoge hagen achter

rood: schapenhek
tegen de woning een meeontworpen schutting 1.80m
groen: hoge hagen (1.80m) achter, lage hagen voor (1.20m).

Het meest oostelijke blok is iets afwijkend omdat het aan de achteruinzijde niet begrensd wordt door een rietzone. Hier komt een lage haag en een schapenhek op de kavelgrenzen.

verder fungeren de rietzone en de sierrietzones als overgang/buffer tussen openbaar en prive.

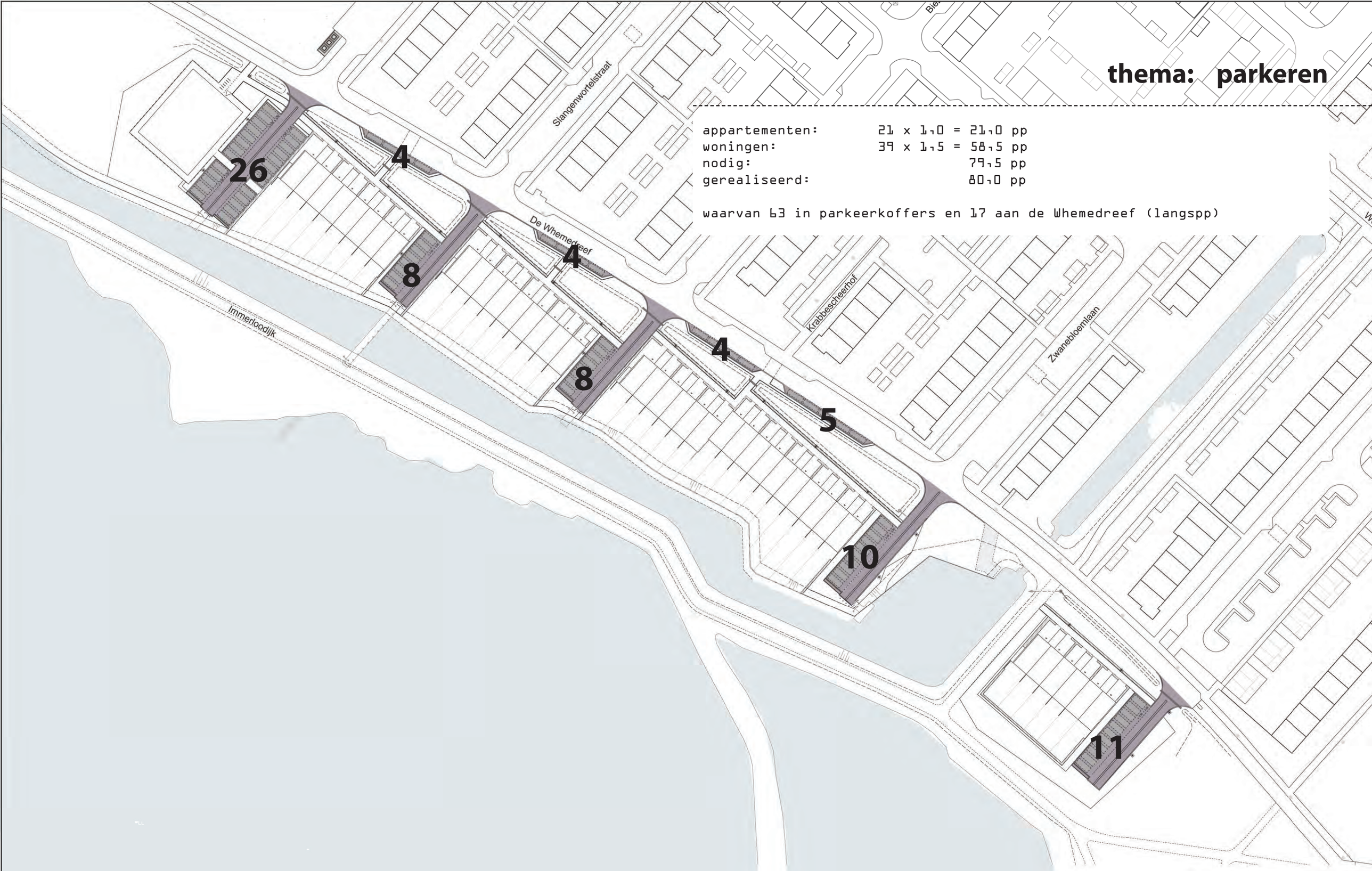
Stedebouwkundig plan Whemedreef
Plankaart
Schaal: 1:500 | A1 | 20-03-2019

ROB ABEN
Rob Aben Landschapsarchitectuur
Bilderswg 20 &62 DB Oosterbeek
Bezoekadres: Amsterdamseweg 71, Arnhem (via Kadijk)
M 0646143444 www.robaben.com
i.s.m. Kim Kogelman Ruimtelijk advies

thema: parkeren

appartementen: 21 x 1,0 = 21,0 pp
woningen: 39 x 1,5 = 58,5 pp
nodig: 79,5 pp
gerealiseerd: 80,0 pp

waarvan 63 in parkeerkoffers en 17 aan de Whemedreef (langspp)

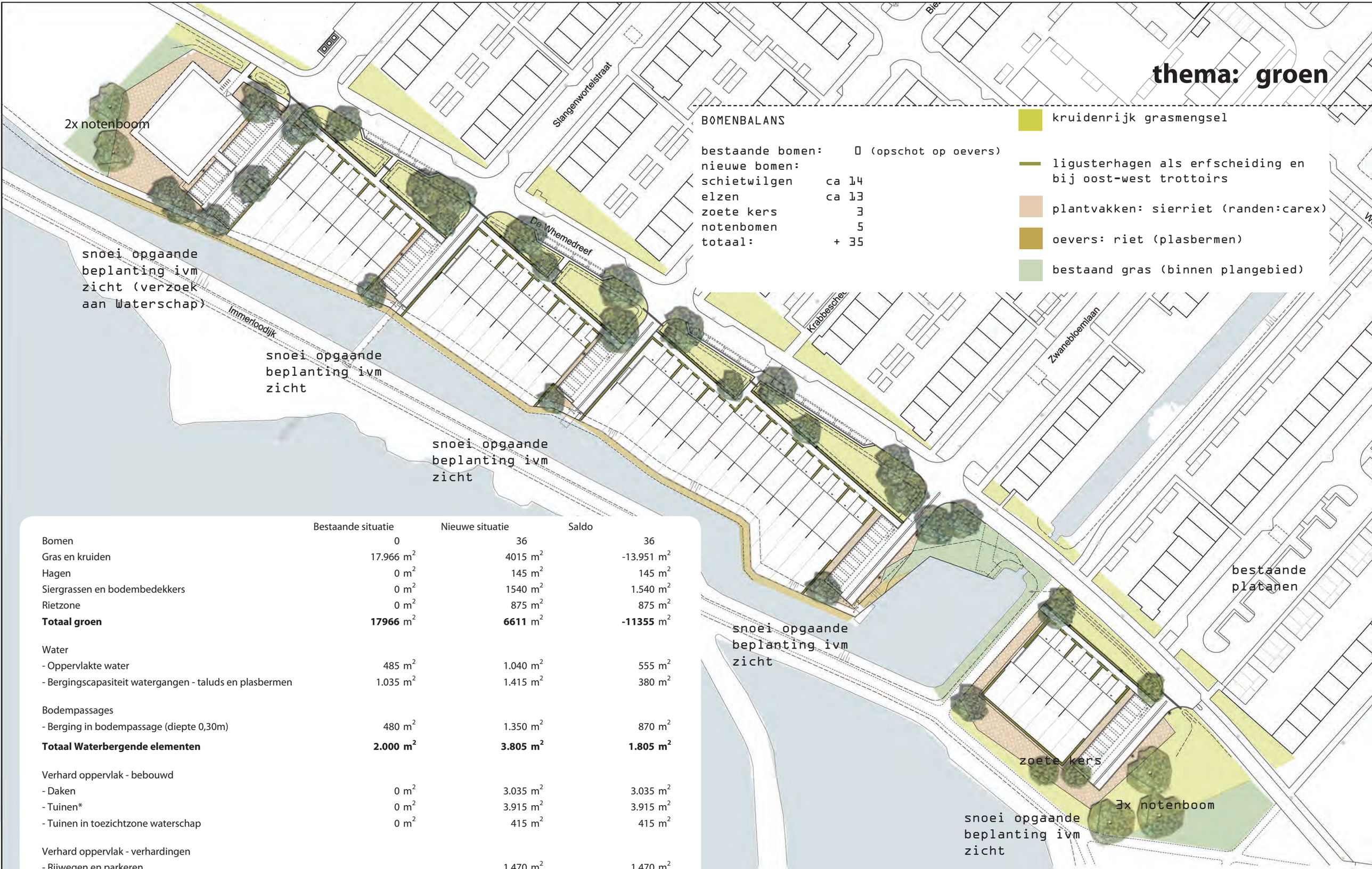
Stedebouwkundig plan Whemedreef
Plankaart
Schaal: 1:500 | A1 | 20-03-2019

thema: ecologie

De beplanting is geheel gebaseerd op de bestaande beplanting aan De Wheme. Uitzonderingen: notenbomen (verzoek bewoners) en het sierriet dat alleen qua beeld appaleert aan het bestaande. Volgens een ecologisch advies van De Groene Ruimte (zie bijlage). De Groene ruimte heeft een onderzoek uitgevoerd iov. Vhv (Natuurhistorische gegevens, ongedateerd) waaruit voor de gehele Wheme de Rietorchis als enige streng beschermde plantsoort naar voren komt. Het gebied is van groot belang voor amfibieen en voor vleermuizen. De hoofdroute van vleermuizen loopt westelijk van het appartementenblok (zie pijl met indicatie). Op lokaal niveau dienen de lichtmasten van de parkeerkoffers naar waterzijde te worden afgeschermd.

thema: groen

BOMENBALANS

bestaande bomen:	0 (opschot op oevers)
nieuwe bomen:	
schietwilgen	ca 14
elzen	ca 13
zoete kers	3
notenbomen	5
totaal:	+ 35

- kruidenrijk grasmengsel
- ligusterhagen als erfscheiding en bij oost-west trottoirs
- plantvakken: sierriet (randen:carex)
- oevers: riet (plasbermen)
- bestaand gras (binnen plangebied)

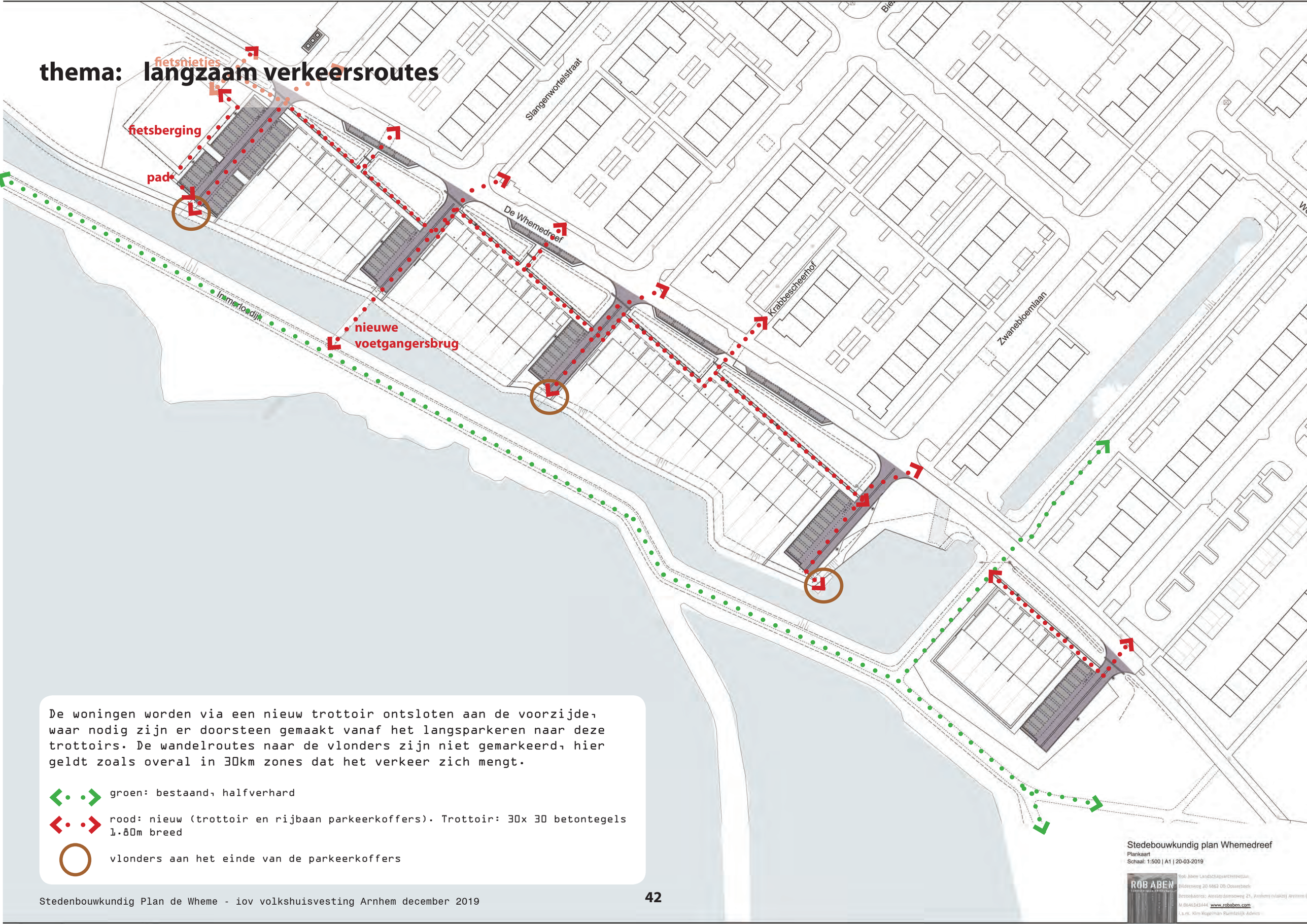
	Bestaande situatie	Nieuwe situatie	Saldo
Bomen	0	36	36
Gras en kruiden	17.966 m^2	4015 m^2	-13.951 m^2
Hagen	0 m^2	145 m^2	145 m^2
Siergrassen en bodembedekkers	0 m^2	1540 m^2	1.540 m^2
Rietzone	0 m^2	875 m^2	875 m^2
Totaal groen	**17966** m^2	**6611** m^2	**-11355** m^2
Water			
- Oppervlakte water	485 m^2	1.040 m^2	555 m^2
- Bergingscapasiteit watergangen - taluds en plasbermen	1.035 m^2	1.415 m^2	380 m^2
Bodempassages			
- Berging in bodempassage (diepte 0,30m)	480 m^2	1.350 m^2	870 m^2
Totaal Waterbergende elementen	**2.000 m^2**	**3.805 m^2**	**1.805 m^2**
Verhard oppervlak - bebouwd			
- Daken	0 m^2	3.035 m^2	3.035 m^2
- Tuinen*	0 m^2	3.915 m^2	3.915 m^2
- Tuinen in toezichtzone waterschap	0 m^2	415 m^2	415 m^2
Verhard oppervlak - verhardingen			
- Rijwegen en parkeren		1.470 m^2	1.470 m^2
- Voetpaden		715 m^2	715 m^2
Totaal verhard oppervlak	**0 m^2**	**9.550 m^2**	**9.550 m^2**

*N.b.: voor het oppervlak van de tuinen is gerekend met !00% verhardingsoppervlak.

Stedebouwkundig plan Whemedreef
Plankaart
Schaal: 1:500 | A1 | 20-03-2019

ROB ABEN
Rob Aben Landschapsarchitectuur
Bildersweg 20 6862 DB Oosterbeek
Bezoekadres: Amphiondomein 21, Arnhem (Vlakbij Arnhem)
www.robaben.com
i.s.m. Kim Kogelman Ruimtelijk Advies

thema: langzaam verkeersroutes

De woningen worden via een nieuw trottoir ontsloten aan de voorzijde, waar nodig zijn er doorsteen gemaakt vanaf het langsparkeren naar deze trottoirs. De wandelroutes naar de vlonders zijn niet gemarkeerd, hier geldt zoals overal in 30km zones dat het verkeer zich mengt.

groen: bestaand, halfverhard

rood: nieuw (trottoir en rijbaan parkeerkoffers). Trottoir: 30x 30 betontegels 1.80m breed

vlonders aan het einde van de parkeerkoffers

Stedebouwkundig plan Whemedreef
Plankaart
Schaal: 1:500 | A1 | 20-03-2019

ROB ABEN
Rob Aben Landschapsarchitectuur
Bilderswerg 20 6862 DB Oosterbeek
Bezoekadres: Amsterdamseweg 21, Arnhem (vlakbij) Arnhem C
M 0646343444 www.robaben.com
i.s.m. Kim Kogelman Ruimtelijk Advies

thema: riolering

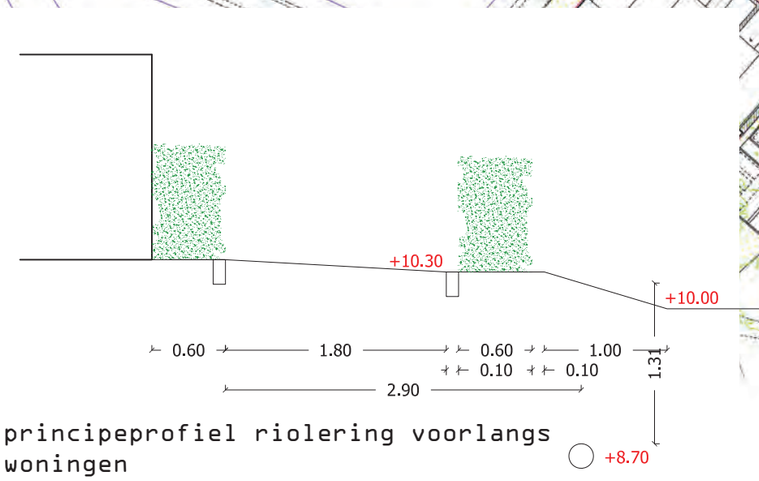
zie ook bijgeleverde grote plankaart

Al het regenwater wordt bovengronds afgekoppeld, de bestaande regenwaterrioolleidingen worden niet belast met het water dat afgevoerd dient te worden vanaf de nieuwe verhardingen en woningen.

Om het bestaande regenwaterriool deugdelijk te laten werken, dienen door de ontwikkeling, twee aanpassingen aan het stelsel uitgevoerd te worden. Het betreffen huidige uitstroomvoorzieningen:
- ter hoogte van de Krabbescheerhof, deze dient aangepast te worden omdat er op deze locatie woningen geprojecteerd zijn. Het regenwaterstelsel zal op dit punt aangesloten dienen te worden op het stelsel aan de Biezenlaan, om vervolgens af te kunnen voeren naar de watersingel langs de Immerloodijk.
- ter hoogte van de Zwanenbloemlaan, hier dient de uitstroomvoorziening aangepast te worden in verband met de realisatie van parkeervakken. Hier zal het stelsel verlengd dienen te worden.

Het bovengronds afkoppelen van het regenwater betekent voor het vuilwaterrioolstelsel dat er uitsluitend vuilwater naar de riolering afgevoerd mag worden. Het systeem wordt onder vrijverval aangelegd en sluit aan op de bestaande uitleggers. Het gedetailleerde peilenplan behorende bij het stelsel dient in de vervolgfases van het project uitgewerkt te worden.

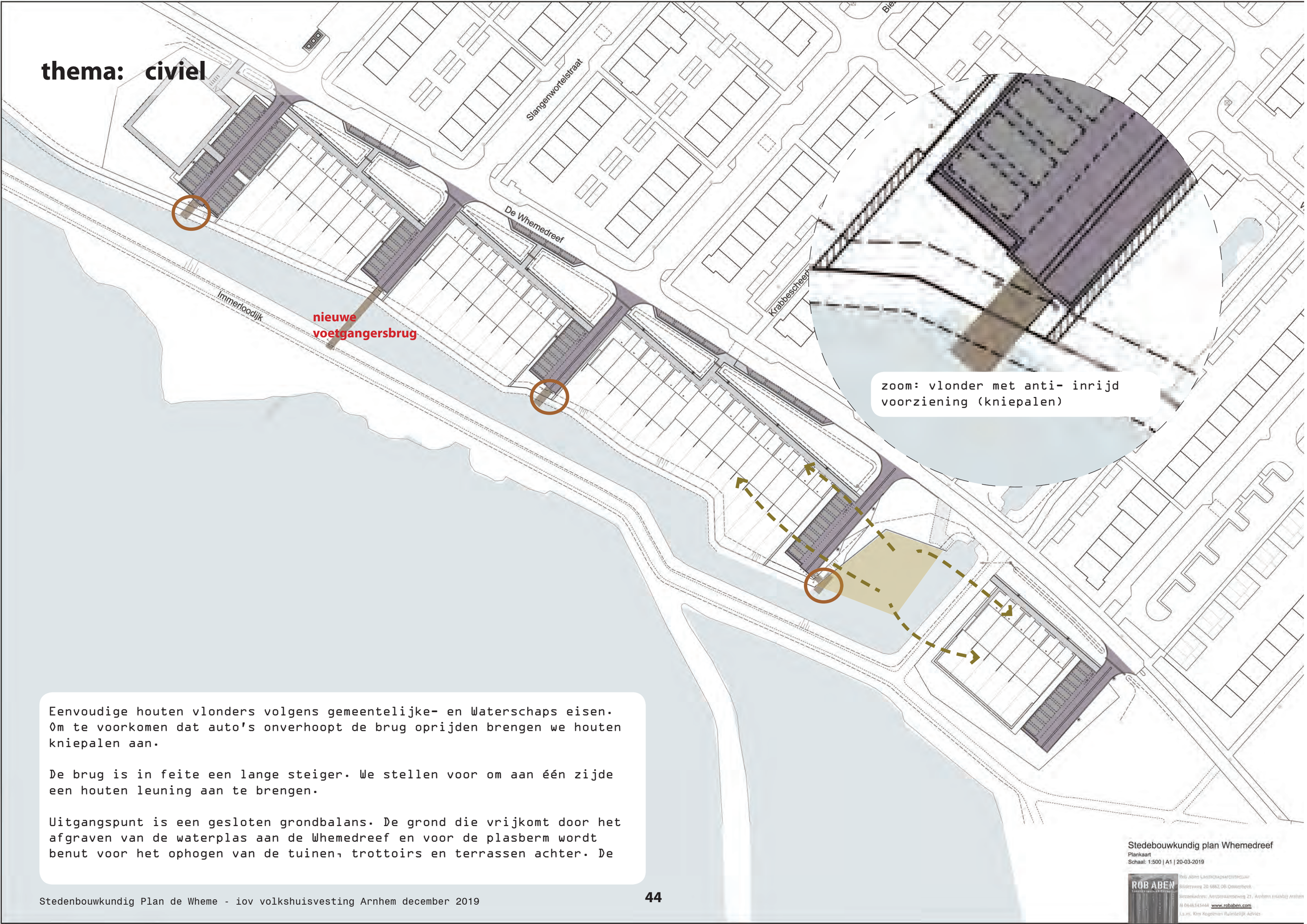
De riolering voor de rijwoningen komt onder het nieuwe trottoir 'voorlangs'te liggen, naast de kabels en leidingen.

principeprofiel riolering voorlangs woningen

Stedebouwkundig plan Whemedreef
Plankaart inclusief riolering
Schaal: 1:500 | A1 | 19-12-2019

thema: civiel

Eenvoudige houten vlonders volgens gemeentelijke- en Waterschaps eisen. Om te voorkomen dat auto's onverhoopt de brug oprijden brengen we houten kniepalen aan.

De brug is in feite een lange steiger. We stellen voor om aan één zijde een houten leuning aan te brengen.

Uitgangspunt is een gesloten grondbalans. De grond die vrijkomt door het afgraven van de waterplas aan de Whemedreef en voor de plasberm wordt benut voor het ophogen van de tuinen, trottoirs en terrassen achter. De

thema: afvalberging

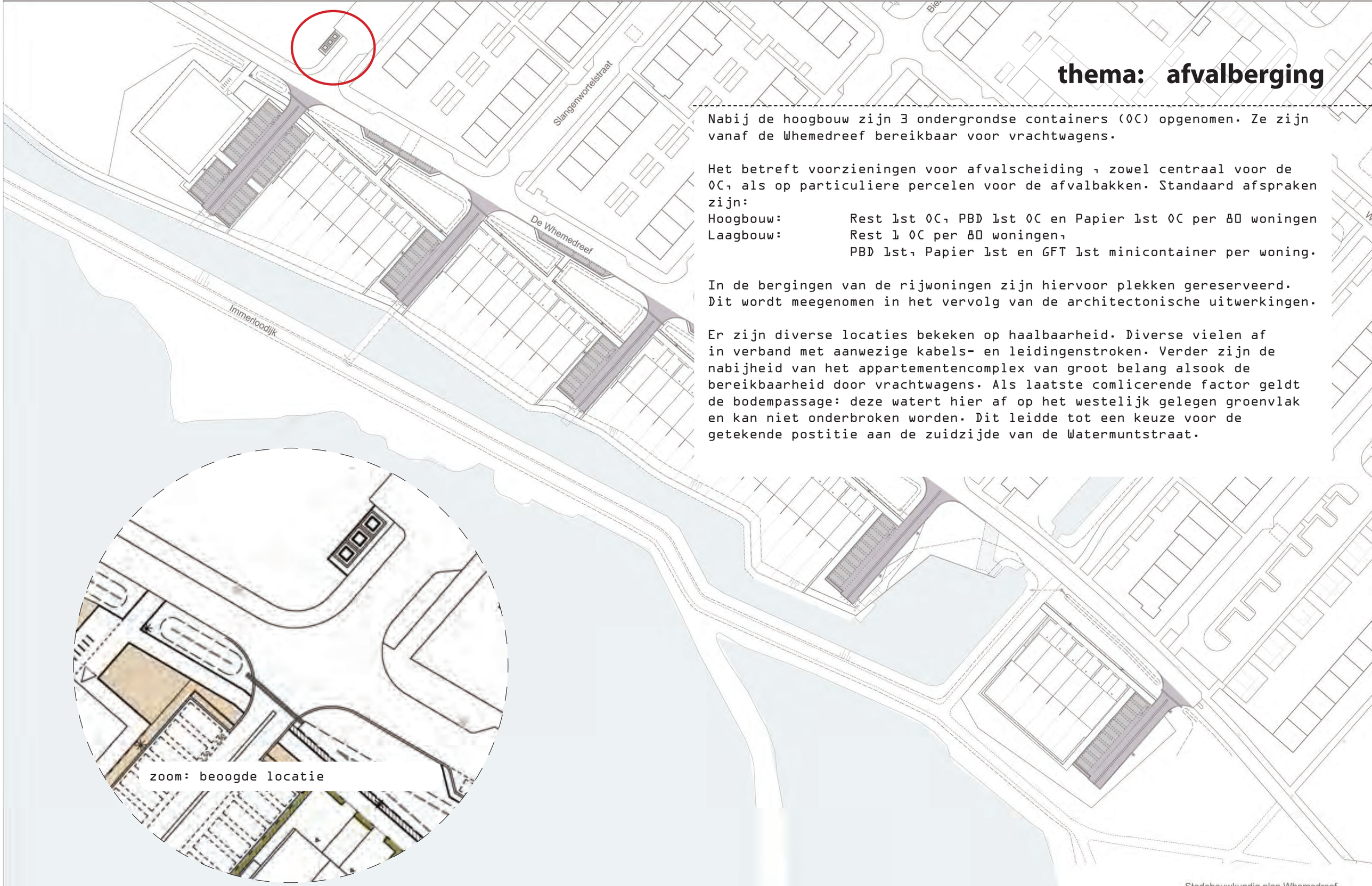
Nabij de hoogbouw zijn 3 ondergrondse containers (OC) opgenomen. Ze zijn vanaf de Whemedreef bereikbaar voor vrachtwagens.

Het betreft voorzieningen voor afvalscheiding , zowel centraal voor de OC, als op particuliere percelen voor de afvalbakken. Standaard afspraken zijn:

Hoogbouw:	Rest 1st OC, PBD 1st OC en Papier 1st OC per 80 woningen
Laagbouw:	Rest 1 OC per 80 woningen,
	PBD 1st, Papier 1st en GFT 1st minicontainer per woning.

In de bergingen van de rijwoningen zijn hiervoor plekken gereserveerd. Dit wordt meegenomen in het vervolg van de architectonische uitwerkingen.

Er zijn diverse locaties bekeken op haalbaarheid. Diverse vielen af in verband met aanwezige kabels- en leidingenstroken. Verder zijn de nabijheid van het appartementencomplex van groot belang alsook de bereikbaarheid door vrachtwagens. Als laatste comlicerende factor geldt de bodempassage: deze watert hier af op het westelijk gelegen groenvlak en kan niet onderbroken worden. Dit leidde tot een keuze voor de getekende postitie aan de zuidzijde van de Watermuntstraat.

zoom: beoogde locatie

Stedebouwkundig plan Whemedreef
Plankaart
Schaal: 1:500 | A1 | 20-03-2019

thema: verlichting

NB in de bijlage (1) staat een advies over verlichting

Whemedreef: bestaande lichtmasten (6m)

lichtmasten (4 of 6m) aan voorzijde woningen

parkeerkoffers: lichtmasten 6m (standaard). Aaan de waterzijde dienen deze armaturen om ecologische redenen afgeschermd te worden.

Stedebouwkundig plan Whemedreef
Plankaart
Schaal: 1:500 | A1 | 20-03-2019

thema: kabels en leidingen

zie ook bijgeleverde grote plankaart

Kabels en leidingen: bij de plaatsing van bomen en ondergrondse afvalinzamelcontainers is rekening gehouden met de bestaande kabels en leidingen stroken.
Het idee is verder om nieuwe kabels en leidingen stroken aan te leggen onder de nieuwe trottoirs (zie ook profielen). Ten aanzien van het rioleringssysteem wordt verwezen naar de thema kaart rioleringen.
Aandachtspunt: in de Whemedreef ligt een tracé van warmtenet. De woningen en het appartementen complex kunnen aangesloten worden op het netwerk. Door de beheerder van het netwerk wordt berekend welke voorzieningen benodigd zijn om de rijwoningen en het appartementencomplex aan te kunnen sluiten op het netwerk.

nb. Daar waar bomen relatief dicht bij kabels en leidingen worden geplant worden ze voorzien van een wortelscherm. De soortkeuze is afgestemd op de geringe afstand en op een levensduur van 40 jaar.

Slangenworfelstraat

De Whemedreef

Immerloodijk

Legenda

Algemeen
- Plangrens
- Erfgrens

Verhardingen
- Rijwegen gebakken klinkers - Terra argento, Linge formaat, keperverband
- Grijsgoot - rijwegen - Terra argento, Linge formaat, 7 streklagen
- Parkeervakken - betonstraatstenen - BSS, antraciet, keiformaat, elleboogverband
- Uitstapstrook langsparkeren - Betontegels, standaard grijs, 30x30xcm
- Uitvoegstrook parkeerkoffers - streklagen, straatbakstenen, Linge formaat
- Trottoir - betontegels - Betontegels, standaard grijs, 30x30x5cm
- Trottoirband - wegen en parkeren - Trottoirband, grijs, afmeting 18/20x24x100cm - Verlaagde trottoirbande tbv afwatering ntb
- Opsluitband - trottoir en uitstapstroken - Opsluitband, grijs, afmeting 10x20x100cm

Voorzieningen & meubiliar
- Bestaande lichtmasten - 6 meter masten met Altra PLL 36W 7 lamellen
- Lichtmasten
- Wandlichten
- Vlonders
- Autowerende middelen - Houtenpaal, 25x25x120cm
- Schapen hekwerk op erfgrens
- Bebordingsplan - ntb
- Fiets aanleunbeugels
- Ondergrondse containers - 3 stuks: Rest, PBD en Papier

Waterhuishouding
- Lijngoot/wadi plaat
- Bodempassage - insteek talud - onderzijde talud
- Plas - insteek talud - waterlijn

Beplantingen
- Bestaande bomen
- Nieuwe aanplant bomen
- Hagen
- Rietoevers
- Siergrassen
- Kruidenrijkgrasmengsels - bodempassage

Kabels en Leidingen
- Reservering kabel- en leidingenstrook huisaansluitingen nutsbedrijven, breedte 1.00m
- Data en telecom
- Data en telecom mantelbuizen
- Gas hoge druk
- Gas lage druk
- Warmte net
- Laagspanning
- Middenspanning
- Water

Riolering en afwatering
Bestaand systeem
- RWA leiding met stroomrichting
- Locatie hwa woningen
- RWA ondergronds naar oppervlakte water
- RWA in goot bovengronds
- Uitstroomput
- Doorspuitpunt met afvoerleiding naar greppel
- VWA met bob peilen en stroomrichting

Nieuwe aanleg en aanpassingen
- RWA leiding met stroomrichting
- VWA leiding met stroomrichting

Stedebouwkundig plan Whemedreef
Plankaart inclusief riolering en kabels en leiding (klic)
Schaal: 1:500 | A1 | 19-12-2019

thema: kunsttoepassing

Kunsttoepassing Locatie 10 De Wheme
volgens projectplan 'Kunstroute Malburgen', juni 2005

Voor het gebied zijn destijds twee richtinggevende thema's benoemd:
- natuur en ruimtebeleving van De Wheme maximaal uitbuiten
- een gevelopbouw waarbij transparantie, spiegeling, water en lucht het leitmotiv vormen

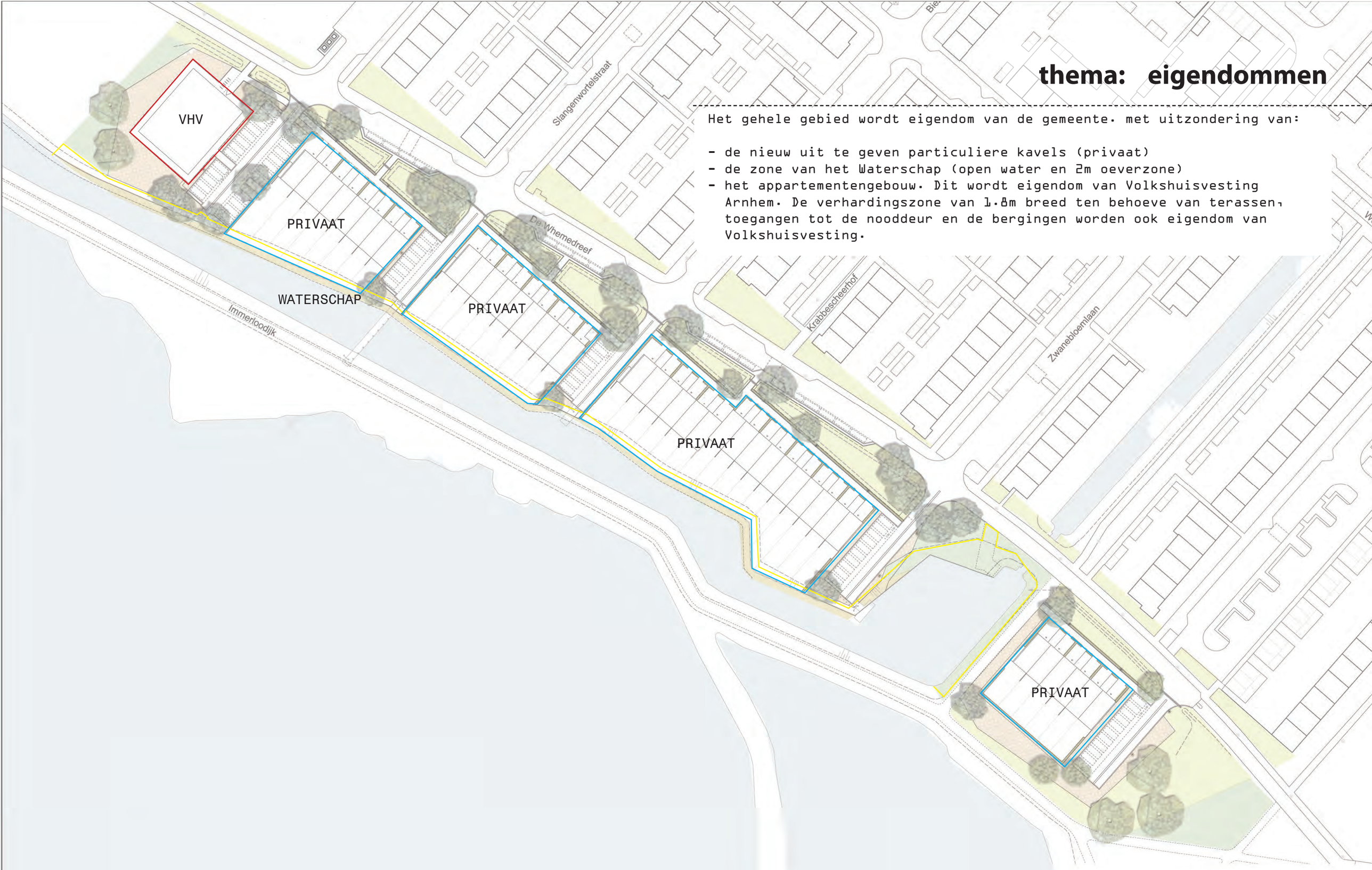
Voor beide thema's zien we diverse mogelijkheden in het huidige ontwerp. In overkleg met VHV is gekozen voor toepassen op de gevel van het appartenmenetngebouw. Hier zijn wat ons betreft volop aanleidingen om tot een nadere uitwerking van een hierboven genoemd thema te komen. Een vervolgstap zou zijn het gezamenlijk benoemen van randvoorwaarden. Het is daarna aan de kunstenaar om zijn of haar invulling te geven aan de opgaven.

Door zijn positie in het meeste oostelijke deel van het park van de locatie fungeert het appartementencomplex als landmark. De landmark zal van veraf, zoals de Zeesingel en de Orionsingel, in de zichtlijn staan. In de uitwerking van de architectuur is de landmark als blikvanger ontworpen.
De entree van het appartementencomplex is gesitueerd op een stedenbouwkundig belangrijke plek. In de gebouwgevel kunnen bovengenoemde thema's een verrijking vormen voor de verankering van het gebouw aan haar plek.

thema: eigendommen

Het gehele gebied wordt eigendom van de gemeente. met uitzondering van:

- de nieuw uit te geven particuliere kavels (privaat)
- de zone van het Waterschap (open water en 2m oeverzone)
- het appartementengebouw. Dit wordt eigendom van Volkshuisvesting Arnhem. De verhardingszone van 1.8m breed ten behoeve van terassen, toegangen tot de nooddeur en de bergingen worden ook eigendom van Volkshuisvesting.

Stedebouwkundig plan Whemedreef
Plankaart
Schaal: 1:500 | A1 | 20-03-2019

waterberging; het systeem

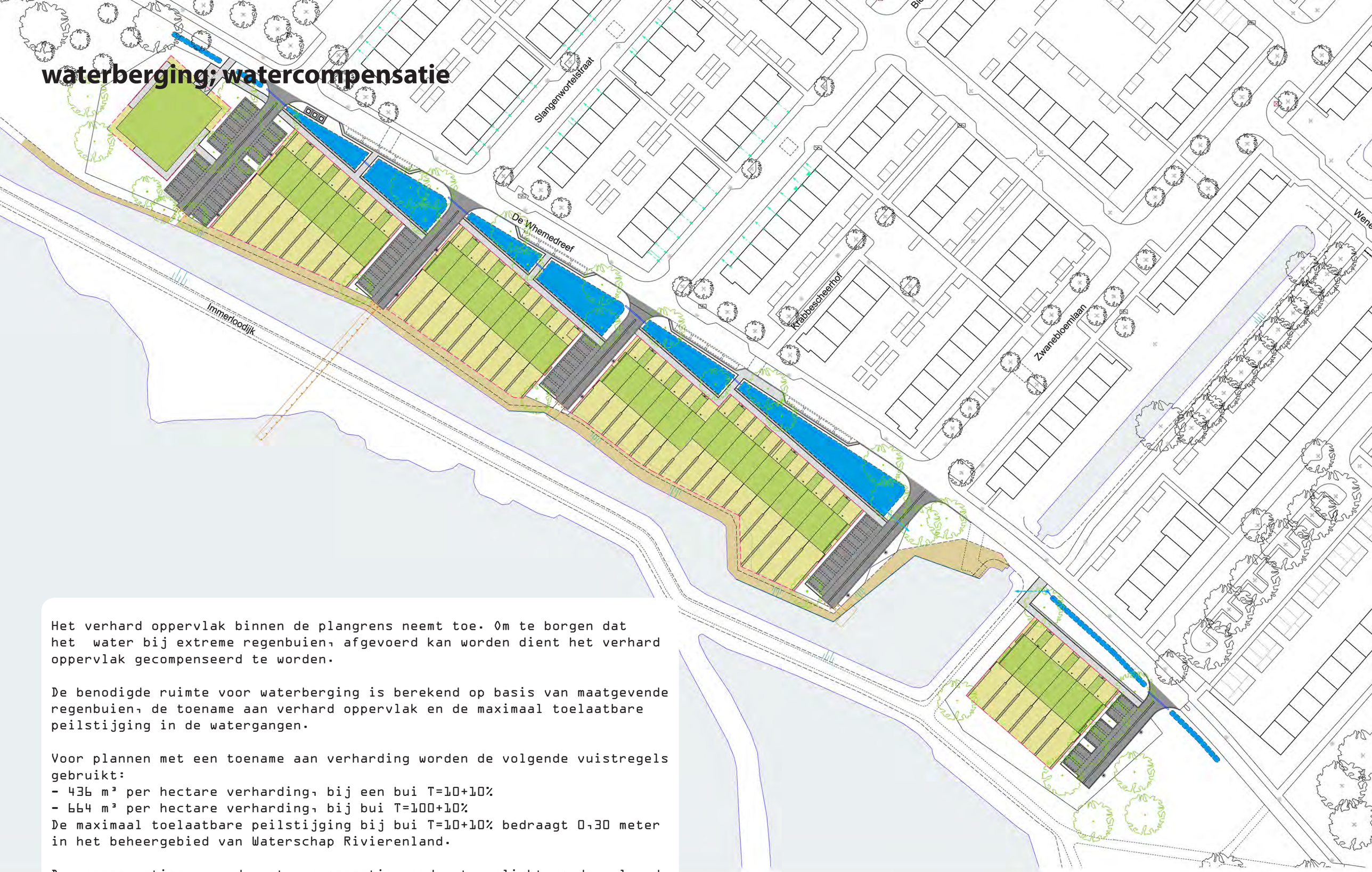

Uitgangspunt is dat het regenwater oppervlakkig afgevoerd wordt naar De Wheme. De bestaande bodempassages (wadi's) worden deels verlegd, deels gehandhaafd.
- In blauw op de tekening zijn extra waterbergingsvakken aan de Whemedreef weergegeven. De bodempassages worden onderling verbonden met lijngoten.
- De grijze pijlen geven het regenwater aan dat in de bestaande wijk via de grijsgoten afgekoppeld wordt op de bodempassages.
- De groene pijlen geven de doorkoppeling aan van de grijsgoten in het midden van de nieuwe rijbanen. Het water wordt indirect afgekoppeld via een 4m brede bodem-/ oeverpassage (rietkraag) op de watergang.

Aanvullend: de 4m waterschapszone worden ingericht als plasbermen (riet). Dit wordt vanuit het water onderhouden. De bestaande vuiltreklocatie blijft gehandhaafd. Het regenwater van de woningen wordt bovengronds afgekoppeld naar de tuinen en waterbergingsvlakken.

Stedebouwkundig plan Whemedreef
Plankaart
Schaal: 1:500 | A1

waterberging; watercompensatie

Het verhard oppervlak binnen de plangrens neemt toe. Om te borgen dat het water bij extreme regenbuien, afgevoerd kan worden dient het verhard oppervlak gecompenseerd te worden.

De benodigde ruimte voor waterberging is berekend op basis van maatgevende regenbuien, de toename aan verhard oppervlak en de maximaal toelaatbare peilstijging in de watergangen.

Voor plannen met een toename aan verharding worden de volgende vuistregels gebruikt:
- 436 m³ per hectare verharding, bij een bui T=10+10%
- 664 m³ per hectare verharding, bij bui T=100+10%

De maximaal toelaatbare peilstijging bij bui T=10+10% bedraagt 0,30 meter in het beheergebied van Waterschap Rivierenland.

De consequenties voor de watercompensatie worden toegelicht op de volgende pagina.

Stedebouwkundig plan Whemedreef
Plankaart
Schaal: 1:500 | A1

ROB ABEN
Rob Aben Landschapsarchitectuur
Bilderweg 20 6862 DB Oosterbeek
Bezoekadres: Amsterdamseweg 21, Arnhem (vlakbij) Arnhem CS
M 0646343444 www.robaben.com
i.s.m. Ellen Kogelman Ruimtelijk Advies

	Bestaande situatie	Nieuwe situatie	Saldo		TOTAAL OPPERVLAK
Water					
- Oppervlakte water	485 m^2	1.040 m^2	555 m^2	555 m^3	opp water
- Bergingscapasiteit watergangen - taluds en plasbermen	1.035 m^2	1.415 m^2	380 m^2	380 m^3	Berging
Bodempassages					
- Berging in bodempassage (diepte 0,30m)	480 m^2	1.350 m^2	870 m^2	261 m^3	Bodem
Totaal bergingscapaciteit	**2.000 m^2**	**3.805 m^2**	**1.805 m^2**	**1.196 m^3**	
Verhard oppervlak - bebouwd					
- Daken		3.035 m^2			Daken
- Tuinen*		3.915 m^2			Tuinen
- Tuinen in toezichtzone waterschap		415 m^2			
Verhard oppervlak - verhardingen					
- Rijwegen en parkeren		1.470 m^2			Rijwegen en P
- Voetpaden		715 m^2			Voetpaden
Totaal bergingscapaciteit	**0 m^2**	**9.550 m^2**	**9.550 m^2**		

Rekenfactor compensatie:
- T10+10%: bij een toename van 1 hectare verharding dient er 436m^3 water berging gecompenseerd te worden
- T100+10%: bij een toename van 1 hectare verharding dient er 664m^3 water berging gecompenseerd te worden

Bomen
gras
siergrassen en bodembedekk
Rietzone

Eisen maximaal toelaatbare peilstijging:
De maximaal toelaatbare peilstijging bij bui T=10+10% bedraagt **0,30** meter in het beheergebied van Waterschap Rivierenland.

Samenvattende toets bui T10+10%:

- Toename verhard oppervlak	0,955 ha
- Benodigde waterberging, 436m^3/ha	416 m^3
- Peilstijging in nieuw te realiseren bergingsoppervlak	0,11 m

Bij een T10+10% bui zal het peil in het systeem 10cm stijgen, het systeem voldoet hiermee aan de norm.

Samenvattende toets bui T100+10%:

- Toename verhard oppervlak	0,955 ha
- Benodigde waterberging, 664m^3/ha	634 m^3
- Peilstijging in nieuw te realiseren bergingsoppervlak	0,17 m

Bij een T100+10% bui zal het peil in het systeem 17cm stijgen, het systeem voldoet hiermee aan de norm.

grondwater in relatie tot te realiseren peilen

Het grondwater en de peilstijgingen in het gebied aan De Wheme en de omgeving van de Whemedreef staan onder invloed van de waterhoogtes in de rivier. Opmerkelijk is dat het tweede watervoerende pakket in sommige situaties boven het peil van het eerste watervoerende pakket uitstijgt.

De gegevens die de grondwaterstanden in het gebied inzichtelijk maken zijn verkregen vanaf de website van TNO: https://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens.

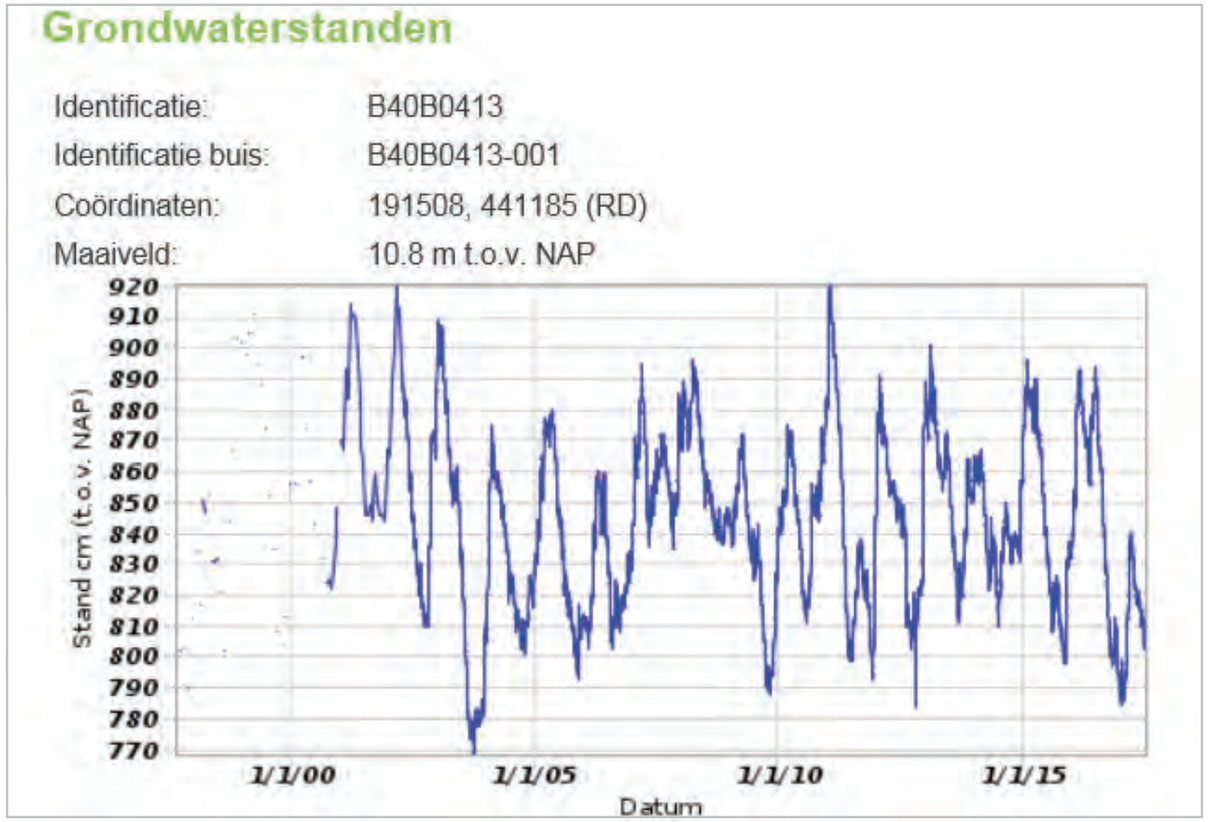
Ten behoeve van de drooglegging van de kruipruimtes en de drooglegging van het warmtenet dienen de grondwaterstanden inzichtelijk te worden gemaakt.

Regels zijn:
- Minimale afstand grondwater ten opzichte van vloerpeil: 70cm (met kruipruimte). Zonder kruipruimte is het 30 cm. Ook tuinen hebben een ontwateringsdiepte (50 cm).
In de nabijheid van het plan gebied staan twee peilbuizen. De gegevens en bevindingen staan hieronder omschreven.

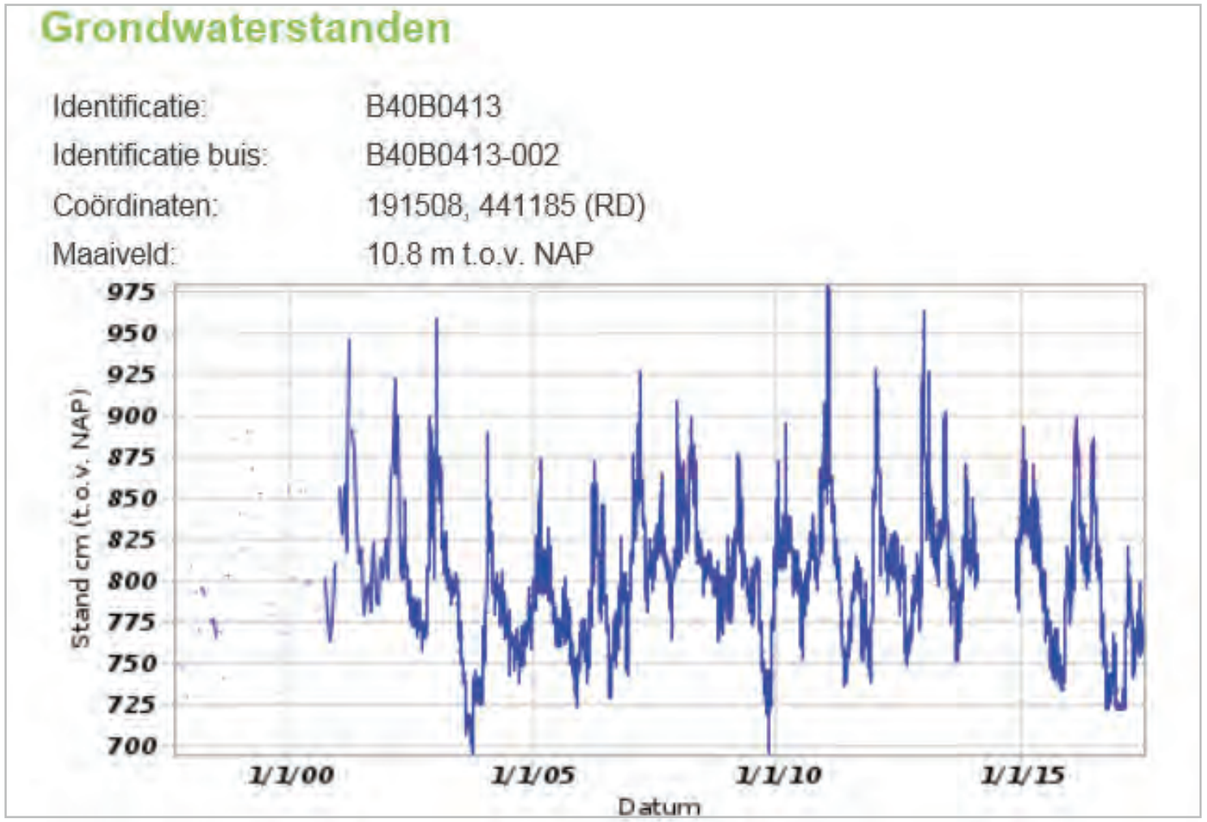

Bevindingen eerste watervoerende pakket:
- Hoogste peilstijging +9.20m N.A.P.
- Minimaal vloerpeil op basis van richtlijn gemeente bouwen met kruipruimte: +9.90m N.A.P.
- Minimaal vloerpeil bouwen met kruipruimte op basis van gegevens ontwikkelaar: +10.20m N.A.P.
  Opbouw pakket 55cm kruipruimte en 42cm constructie vloer, afgerond 1.00m boven extreemste
  grondwaterstand.
- Te realiseren vloerpeil conform plan +10.50m N.A.P.

Bevindingen tweede watervoerende pakket:
- Hoogste peilstijging +9.75m N.A.P.
- Minimaal vloerpeil op basis van richtlijn gemeente bouwen met kruipruimte: +10,45m N.A.P.
Het plan voldoet bij deze rekenmethode net. In het overleg met de gemeente zijn extremen stijgingen, die incidenteel voorkomen, acceptabel. Vanwege het incidentele karakter van de grondwaterstijgingen mag om deze reden ook gerekend worden met een meer regulier voorkomende stijgingen, peilhoogte +9.50m N.A.P. (+70cm is v.p. +10.20), dan voldoet het gekozen vloerpeil ruim voldoende.
- Te realiseren vloerpeil conform plan +10.50m N.A.P.
- Het vloerpeil bouwen met kruipruimte op basis van wens bouwer, voldoet ten aanzien van de regulier voorkomende stijghoogtes net

^ Bevindingen eerste watervoerende pakket

^ Bevindingen tweede watervoerende pakket

grondwater in relatie tot te realiseren peilen

Bevindingen eerste watervoerende pakket:
- Hoogste peilstijging +9.50m N.A.P.
- Minimaal vloerpeil op basis van richtlijn gemeente bouwen met kruipruimte: +10.20 m N.A.P.
- Minimaal vloerpeil bouwen met kruipruimte op basis van gegevens ontwikkelaar: +10.50m N.A.P.
  Opbouw pakket 55cm kruipruimte en 42cm constructie vloer, afgerond 1.00m boven extreemste
  grondwaterstand.
- Te realiseren vloerpeil conform plan +10.50m N.A.P.

Het plan voldoet bij deze rekenmethode net. In het overleg met de gemeente zijn extremen stijgingen, die incidenteel voorkomen, acceptabel. Vanwege het incidentele karakter van de grondwaterstijgingen mag om deze reden ook gerekend worden met een meer regulier voorkomende stijgingen, peilhoogte +9.40m N.A.P. (+100cm is v.p. +10.40), dan voldoet het gekozen vloerpeil.

Bevindingen tweede watervoerende pakket:
- geen meetgegevens bekend.

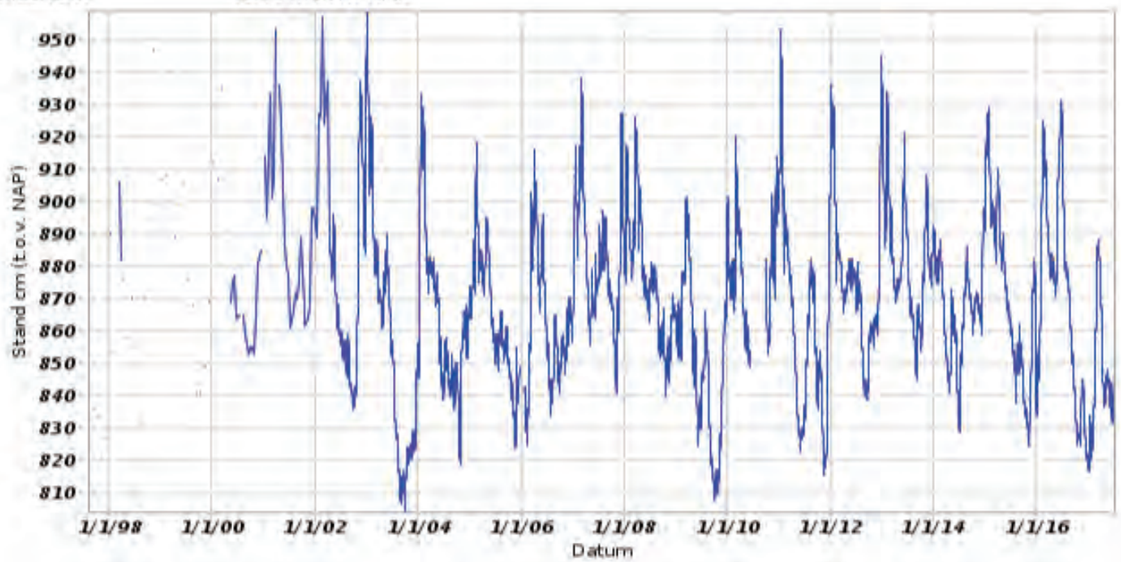
Put met onderzoeksgegevens DINO

Identificatie: B40B0422

Grondwaterstanden

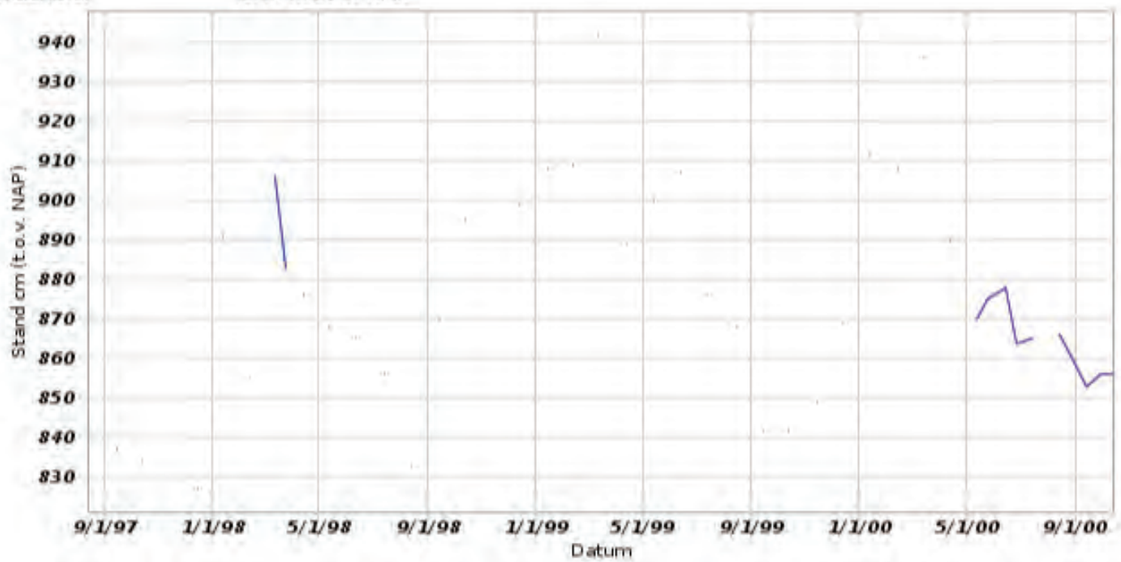
Identificatie: B40B0422
Identificatie buis: B40B0422-001
Coördinaten: 190419, 441993 (RD)
Maaiveld: 10.16 m t.o.v. NAP

^ Bevindingen eerste watervoerende pakket

Grondwaterstanden

Identificatie: B40B0422
Identificatie buis: B40B0422-002
Coördinaten: 190419, 441993 (RD)
Maaiveld: 10.16 m t.o.v. NAP

^ Bevindingen tweede watervoerende pakket

COLOFON

Het Stedenbouwkundig Plan is opgesteld door Rob Aben en Kim Kogelman i.s.m. Koopmans Bouwgroep BV en opZoom architecten.

FOTOVERANTWOORDING
Rob Aben Landschapsarchitectuur en opZoom architecten. Het plandocument is bedoeld voor intern (ambtelijk) gebruik: niet alle referentiebeelden zijn te verantwoorden.

BRONNEN:

Gids Openbare Ruimte gemeente Arnhem: http://geo1.arnhem.nl/gidsopenbareruimte/start/default.htm

Nota van Uitgangspunten en slectieWhemedreef versie 20 mei 2019. Inclusief alle bijlages.

Tenderinzending: Ontwerpboek De Kijkers, landschappelijk wonen aan de Wheme, 12 september 2019.

Natuurhistorische gegevens, ecologische rapportage, ongedateerd, de Groene Ruimte iov VhV

Website van TNO: https://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens

Kim Kogelman
ruimtelijk advies
K2

Kim Kogelman ruimtelijk advies
Christiaan de Wetstraat 4b
6861 DL Oosterbeek

E: mail@kimkogelman.nl
T: 06 55774596

Postadres:
Brouwerijweg 76
6814 EM Arnhem

ROB ABEN landschapsarchitectuur

postadres
Bildersweg 20
6862 DB Oosterbeek
bezoekadres
Amsterdamseweg 21
Arnhem
(vlakbij Arnhem CS)
e: rob@robaben.com
www.robaben.com

e-mail correspondentie met De Groene Ruimte dd. 12-12-19

Beste Rob Aben,
Ik heb de kaarten bekeken met het oog op ecologie en in het bijzonder met het oog op de lokaal aanwezige vleermuiswaarden.

- Vliegroutes vleermuizen: De plankaart conflicteert niet met de vliegroute van vleermuizen over het Wederikpad (-Wederikstraat en Lavendelstraat en verder). Ten westen van het appartementenblok staat geen verlichting en staan (grote) bomen geprojecteerd. Indien dit daadwerkelijk de inrichting wordt zijn beide gunstig voor de vliegroute. De vliegroute langs de Fluitekruidstraat valt buiten het gebied van jouw kaarten. Zoals telefonisch aangegeven is hier naar verwachting geen probleem indien het parkje ter plaatse (tussen Immerloodijk en woonwagenkampje) behouden blijft.
- Ik heb gekeken naar de verlichting op de plankaart en deze lijkt afgeschermd van het open water (mogelijk met uitzondering van de twee meest oostelijke straatlampen). Omdat de grote plassen essentieel jachtgebied voor vleermuizen uit de omgeving zijn mag dit gebied niet méér verlicht worden dan momenteel het geval is. Wanneer verlichting efficiënt wordt gericht op de te verlichten openbare ruimte en er zo min mogelijk uitstraling (naar boven) is wordt daar aan voldaan. De twee meest oostelijke straatlampen zouden aan de achterzijde afgeschermd kunnen worden zodat ze niet op de waterpartij erachter schijnen.
- Het ontwikkelen van natuurlijke vegetatie langs zuidzijde van de Immerloodijk met wilgen, broekbos en rietzomen is voor vleermuizen de meest wenselijke ontwikkeling. Het periodiek snoeien van bomen (bijvoorbeeld om de vijf jaar) is hierbij geen probleem, zolang de opgaande vegetatie aanwezig blijft. De bermen van de dijk zelf 2-3 x per jaar maaien en afvoeren.
- Langs de zuidzijde van de huizenrij lijkt een gemaaide rietzoom de meest voor de hand liggende vegetatie. Als dit maaisel wordt afgevoerd heb je kans dat deze zoom kruidenrijk wordt en dus ook insectendiversiteit oplevert. Hier en daar een wilg laten staan is gunstig voor algehele ecologie. Ik meen overigens dat we hierover en over de Immerloodijk al enige jaren geleden een advies hebben uitgebracht in het DIORP (2011?).
- Omdat het gebied zeer rijk is aan amfibieën het volgende: Opstaande stoepranden vormen een barrière voor amfibieën. De stoepranden daarom zoveel mogelijk met een hele flauwe helling aanbrengen waar mogelijk. Dit zou bijvoorbeeld rond de parkeerkoffers goed zijn. Straatkolken voorzien van kikkerstrips (zie Ravon.nl).
- Waterkwaliteit. De tuinen komen uit op de watergang. Waterkwaliteit verslechterd schrikbarend als mensen zeepwater, broden ed. in het water gooien. Dit is heel duidelijk aangetoond aan de Zeegsingel, toen daar de flats werden gesloopt en geen brood meer in het water kwam werd dit modderwater glashelder en nam de biodiversiteit enorm toe. Wellicht ligt dit buiten jullie focus, maar ik wilde het even noemen. Plaatsing van infobordjes is een optie.

Hopelijk kun je hier verder mee,

Met vriendelijke groet,
De Groene Ruimte bv,

Rienk Noordhuis.

Op vrijdagen ben ik afwezig.

De Groene Ruimte BV
Sportstraat 42, 6707 GH Wageningen
tel. : 0317-423969
website: www.dgr.nl

Memo

Datum : woensdag 8 januari 2020

Aan : Kim Kogelman

Van : Nico Roelofs

Betreft : Whemedreef advies openbare verlichting

Beste Kim,

Naar aanleiding van jullie vraag op 17 december 2019 m.b.t. de openbare verlichting voor het project Whemedreef heb ik een advies opgesteld.

Voor dit advies heb ik geen lichtberekeningen gemaakt. De aangegeven mastposities zijn op basis van ervaring. De lichtberekeningen zullen in de voorontwerpfase alsnog gemaakt moeten worden. Dan zal ook vastgesteld moeten worden welke lenzen en hoeveelheid lumen er toegepast moet worden.

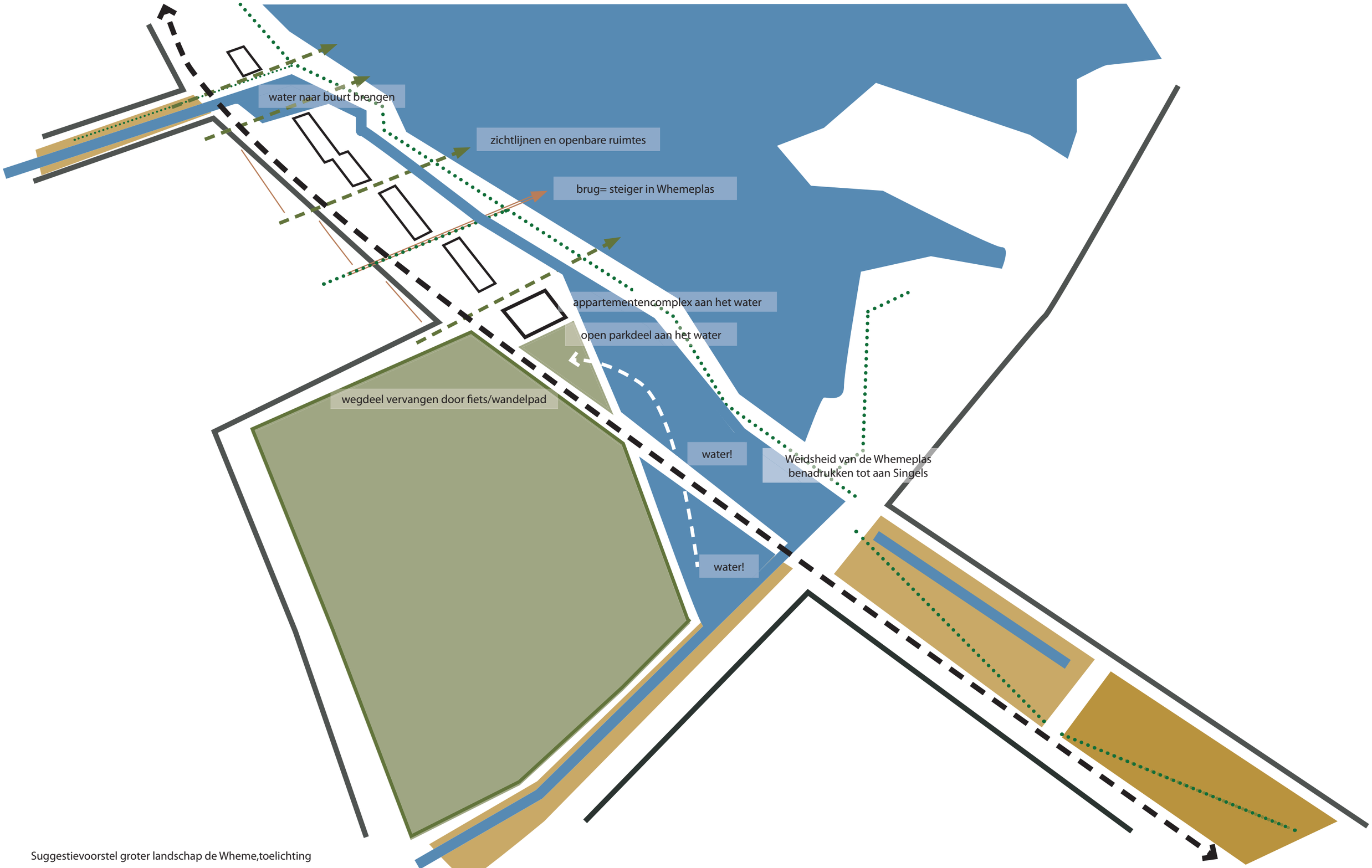
Voetpaden

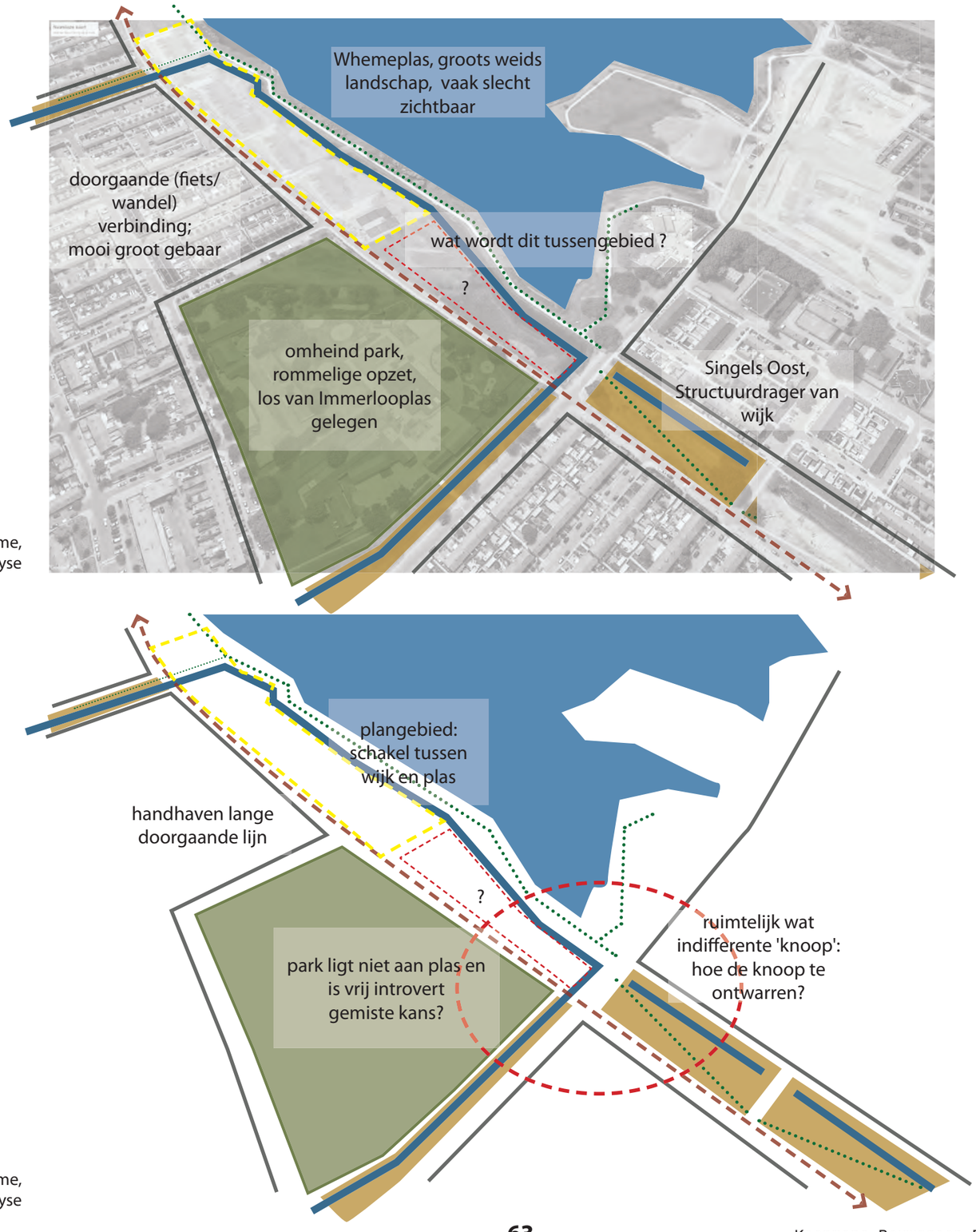
Vanuit beheer zijn er diverse bezwaren om wandarmaturen aan bergingen aan te brengen in woonwijken. De voornaamste is dat armaturen en de elektrische aansluitingen dan aan particuliere eigendommen zitten waar zij dan ook geen enkel zeggenschap over hebben.

Er zal daarom rekening gehouden moeten worden dat langs de voetpaden alsnog lagere lichtmasten geplaatst moeten worden. Een voorstel hiervoor heb ik uitgewerkt in de bijgevoegde bijlage. Het gaat dan om lichtmasten van circa 3,5 meter hoog met het Ariane armatuur van Innolumis. Waarbij de onderlinge mastafstand ongeveer 22 meter zal bedragen. In het voorstel ben ik er even vanuit gegaan dat de masten onder de boomkronen kunnen staan zonder dat ze in lichtspreiding worden gehinderd. Als boomkronen toch lager zijn dan 3,5 meter dan moeten de masten buiten de kronen worden geplaatst.

Mocht er toch draagvlak worden gevonden bij beheer voor wandarmaturen aan bergingen dan moet er wel rekening gehouden worden met de volgende punten:

- Armaturen moeten hoog genoeg kunnen hangen i.v.m. kwaliteit verlichting. Als deze te laag hangen zullen ze verblinden om aan de verlichtingseisen te voldoen. Kan dus betekenen dat er aan ieder paartje van twee schuren een armatuur moet komen. Bij schuurtjes met een plat dak zal hier zeker rekening mee gehouden moeten worden.
- Bij het woonblok tussen de Slangenwortelstraat en de Watermuntstraat zijn twee wandarmaturen onvoldoende ongeacht de hoogte.
- De hoogte is ook van belang om vandalisme tot een minimum te beperken. Ze zullen wel buiten handbereik moeten blijven.

water naar buurt brengen
zichtlijnen en openbare ruimtes
brug= steiger in Whemeplas
appartementencomplex aan het water
open parkdeel aan het water
wegdeel vervangen door fiets/wandelpad
water!
Weidsheid van de Whemeplas
benadrukken tot aan Singels
water!

Suggestievoorstel groter landschap de Wheme, ruimtelijke analyse

Suggestievoorstel groter landschap de Wheme, ruimtelijke analyse

Suggestievoorstel groter landschap

Als we uitzoomen en de opgave in een iets groter verband bekijken zien we nog enkele extra kansen. Dit item valt buiten de gevraagde opgave maar we zien dit als een toegift om eventueel met elkaar in gesprek te komen over het grotere geheel.

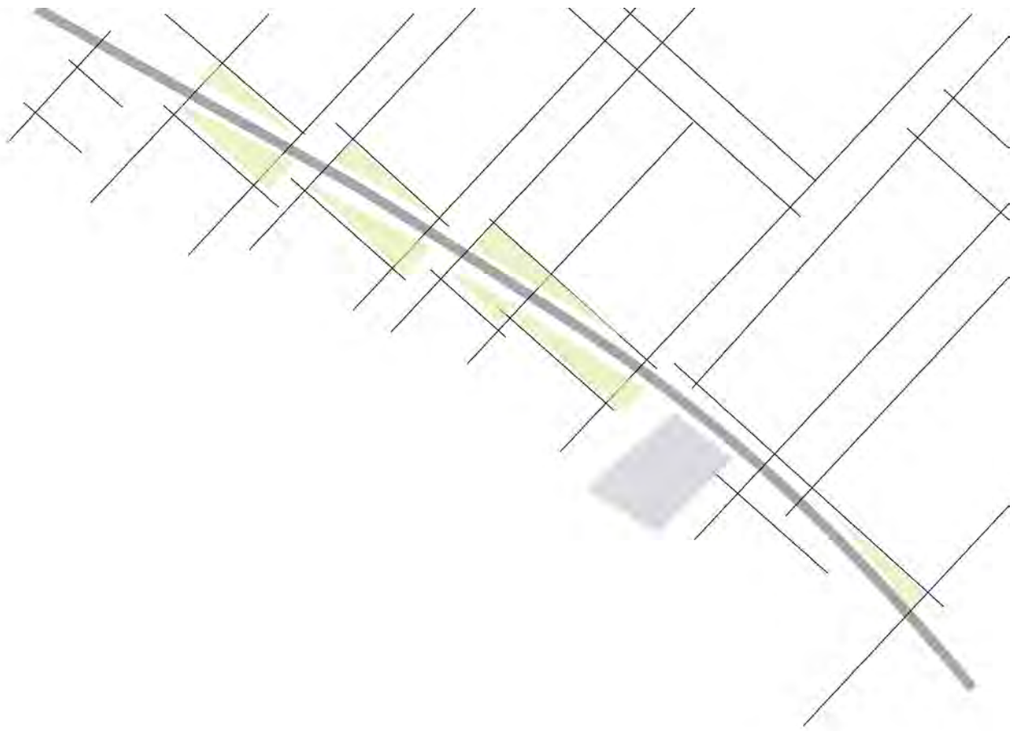
Huidige situatie: onbestemd terrein en ruimtelijke knoop
De aanleiding voor deze schetsen vormt het terrein dat westelijk naast bouwveld C (het appartementenblokje) is gelegen. Het is de vraag waar het nu (en straks) bijhoort? Het ligt tussen het parkje (de Hobbit) en de Immerlooplas. Maar ook tussen het plangebied en Singels Oost. Daarmee ligt het parkje (omsloten met een haag) niet aan de Immerlooplas maar is het wat in zichzelf gekeerd.

Zoomen we nog iets verder uit dan zien we dat in de huidige situatie de Zeegsingel via een fiets/voetpad doorloopt in de Whemedreef. Dit is een mooi lang ruimtelijk gebaar dat wat ons betreft prima functioneert. Het verbindt ruimtelijk en functioneel. We constateren ook dat de 'Singels Oost' wat abrupt eindigen, in ieder geval geen optimale aansluiting hebben met de Immerlooplas. Indirect lopen de paden wel door (over het dijkje) maar ruimtelijk is het wat ons betreft een wat onopgeloste knoop.

Suggestievoorstel: vergroten landschap Immerlooplas
Ons voorstel is om aan het westelijke einde van Singels Oost het terrein verder af te graven (naast de bestaande watergangen), opdat hier de weidsheid en ruigheid (rietbermen, wilgen, elsen) van de Immerlooplas raken met de Singels, als een van de hoofdstructuurdragers van de wijk. Naast dat het ruimtelijk goed kan werken heeft het ook voordelen voor waterberging en ecologie.

Het tussengelegen terrein (naast Veld C) wordt dan deels bij het ruige landschap van de Immerlooplas betrokken en kan deels een parkfunctie krijgen, het zou het wat meer openbaar toegankelijke (zonder hagen eromheen) deel van het Hobbit park kunnen worden, dat zo ook gekoppeld wordt aan de Immerlooplas en wat minder op zichzelf staat.

Het zijn zoal beschreven slechts suggesties om deze ontwikkellocatie verder te verknopen met Malburgen en om de Immerlooplas net zo stevig te verankeren in Malburgen als zijn parkachtige evenknie in Malburgen West: Park Malburgen West.

koopmans | TBI

Koopmans Bouwgroep
opZoom architecten
Rob Aben landschapsarchitectuur

Tauw

Akoestisch onderzoek ontwikkeling Whemedreef te Arnhem

20 februari 2020

Verantwoording

Titel	Akoestisch onderzoek ontwikkeling Whemedreef te Arnhem
Opdrachtgever	Stichting Volkshuisvesting Arnhem
Projectleider	Paul Lammers
Auteur(s)	Martijn Jongsma
Tweede lezer	Rob van Nijburg
Projectnummer	1274207
Aantal pagina's	24
Datum	20 februari 2020
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking.
	Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
T +31 57 06 99 91 1
E info.deventer@tauw.com

Inhoud

1 Inleiding 5
1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek 5
1.2 Omschrijving van de situatie 5
2 Uitgangspunten 7
2.1 Documenten en tekeningen 7
2.2 Rekenmethode 7
2.3 Beoordelingshoogten 7
2.4 Wegverkeerintensiteiten, wegdektype en snelheid 8
2.5 Gemeentelijk geluidbeleid 8
2.5.1 Gebiedstypen en ambitieniveaus voor de geluidkwaliteit 8
2.5.2 Hogere grenswaarde beleid 9
2.6 Grenswaarden en aftrek artikel 110g 10
2.7 Toetsing Geluidvoorschriften 10
3 Akoestisch representatieve bedrijfssituatie van Jeugdplein de Hobbit 11
3.1 Beschrijving en ligging terrein en activiteiten 11
3.2 Representatieve bedrijfssituatie 13
3.3 Verkeersaantrekkende werking activiteiten 13
3.4 Gehanteerde bronvermogens activiteiten 13
4 Resultaten en beschouwing 15
4.1 Fluitekruid (30 km/uur) 17
4.2 Immerlooplein (30 km/uur) 17
4.3 N325 17
4.4 Resultaten Jeugdplein de Hobbit 19
4.4.1 Langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus 19
4.4.2 Maximale geluidniveaus 20
4.4.3 Beschouwing resultaten Jeugdplein “De Hobbit” 20
4.5 Gecumuleerde geluidbelasting 20
4.6 Toetsing geluidbeleid gemeente Arnhem 21
4.7 Beschouwing maatregelen 22
4.7.1 Bronmaatregelen 22

4.7.2 Overdrachtsmaatregelen....22
4.7.3 Maatregelen bij de ontvanger....23
5 Conclusie....24

Bijlage 1 Wet geluidhinder
Bijlage 2 Invoergegevens en figuren rekenmodellen
Bijlage 3 Resultaten

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

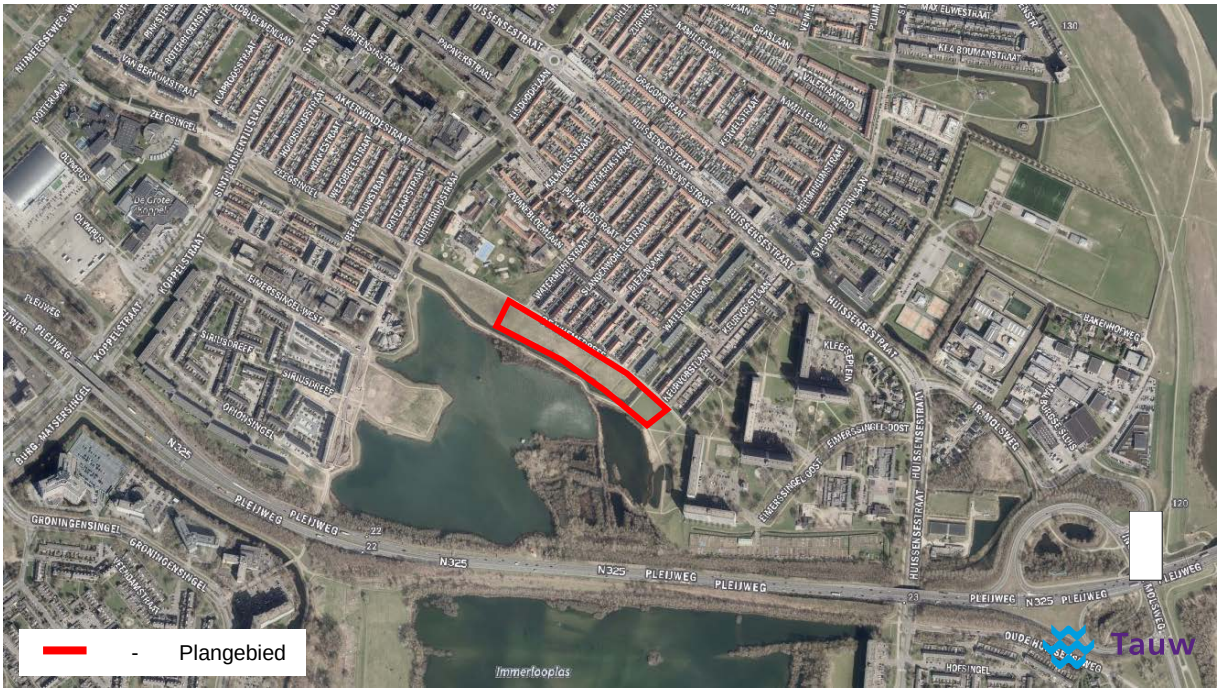
In opdracht van Volkshuisvesting Arnhem is door Tauw een akoestisch onderzoek uitgevoerd voor de ontwikkeling langs de Whemedreef te Arnhem. De ontwikkeling betreft 39 grondgebonden woningen en 21 appartementen.

Het doel van het akoestisch onderzoek is om de geluidbelasting ten gevolge van de omliggende geluidbronnen inzichtelijk te maken.

De uitgangspunten voor de berekeningen zijn opgenomen in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 is de akoestisch representatieve situatie van de activiteiten bij Jeugdplein “De Hobbit” beschreven. De resultaten en beschouwing van het onderzoek staan weergegeven in hoofdstuk 4. Ten slotte wordt in hoofdstuk 5 de conclusie weergegeven.

1.2 Omschrijving van de situatie

Het projectgebied ligt ten zuiden van de Whemedreef. In figuur 1.1 is de situatie rondom het plangebied weergegeven.

Figuur 1.1 Situatie plangebied (bron: Cyclomedia)

Het plangebied ligt binnen de geluidzone van de N325 Pleijweg. In het kader van de Wet geluidhinder wordt de geluidbelasting ten gevolge van deze geluidbronnen onderzocht. Een toelichting op de Wet geluidhinder is opgenomen in bijlage 1.

Daarnaast ligt het plan mogelijk binnen de invloedssfeer van een aantal 30 km/uur wegen. Deze wegen hebben in het kader van de Wet geluidhinder geen geluidzone maar worden wel bij het onderzoek betrokken in het kader van een goede ruimtelijke ordening. Het betreft de wegen:

- De Whemedreef
- Immerlooplein
- Fluitekruidstraat
- Watermuntstraat
- Slangenwortelstraat
- Biezenlaan
- Waterlelielaan

Naast bovenstaande geluidbronnen is het plangebied binnen de invloedsferen gesitueerd van een Jeugdplein “De Hobbit”. In het kader van een goede ruimtelijke ordening wordt de geluidbelasting ten gevolge van deze geluidbronnen onderzocht.

Het plan bestaat uit de ontwikkeling van 39 grondgebonden woningen en 21 appartementen. In figuur 1.2, is het betreffende woningbouwplan weergegeven. Er zijn bloknummers toegevoegd om goede verwijzingen te kunnen maken.

Figuur 1.2 Weergave bouwplan, bouwblokken toegevoegd voor verwijzing

2 Uitgangspunten

In dit hoofdstuk zijn de uitgangspunten omschreven voor het uitvoeren van het akoestisch onderzoek.

2.1 Documenten en tekeningen

Voor het onderzoek zijn de volgende gegevens toegepast:

- Verkeersgegevens van de provinciale weg N325 en de relevante lokale wegen voor zichtjaar 2028 verkregen van de omgevingsdienst regio Arnhem per mail op 20 januari 2020
- Ontwerpboek De Kijkers, Landschappelijk wonen aan de Wheme van 12 september 2019
- Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG) ten behoeve van gebouwen in de naaste omgeving
- TOP10NL Basisregistratie Topografie (BRT) ten behoeve van bodemgebieden in de naaste omgeving
- Nota uitvoeringsbeleid hogere grenswaarden gemeente Arnhem vastgesteld door het college van B&W op 27 maart 2007
- Beleidsplan geluid Arnhem deel I en II versie 2008

2.2 Rekenmethode

Bij de berekening van de geluidbelasting ten gevolge van weg- en railverkeer is gebruik gemaakt van Standaard Rekenmethode II (SRMII) conform de ministeriële Reken- en meetvoorschrift geluid 2012. Voor de berekening van de geluidbelasting is een akoestisch rekenmodel opgesteld in Geomilieu versie 5.21.

In het rekenmodel wegverkeerslawaai is uitgegaan van de volgende rekenparameters:

- Bodemfactor model (Bf): 0,5 (akoestisch half harde bodem)
- Bodemfactor wegen met wegdek 2 laags ZOAB (Bf): 0,5 (akoestisch half harde bodem)
- Bodemfactor overige bodemgebieden (Bf): 0 (akoestisch harde bodem)
- Zichthoek: 2 graden
- Maximaal aantal reflecties: 1
- Meteorologische correcties: standaard RMG2012 - SRM II
- Luchtdemping: standaard RMG2012 - SRM II

In het rekenmodel zijn alle gebouwen en bodemgebieden in de directe omgeving van het plangebied gemodelleerd. Invoergegevens en figuren van het rekenmodel zijn opgenomen in bijlage 2. Voor het rekenmodel voor het Jeugdplein “De Hobbit”, is uitgegaan van bodemfactor (Bf): 1,0 (akoestisch zachte bodem). Alle harde oppervlakten zijn toegevoegd als zijnde (Bf): 0 (akoestisch harde bodem).

2.3 Beoordelingshoogten

De geluidbelasting is bij bouwblokken berekend op 1½ meter hoogte ten behoeve van de begane grondverdieping en vervolgens is per verdieping een 3 meter hoger waarneempunt gemodelleerd.

2.4 Wegverkeerintensiteiten, wegdektype en snelheid

De verkeersintensiteiten van de omliggende stedelijke wegen zijn verkregen van de omgevingsdienst en zijn afkomstig uit het verkeersmodel RVMK april 2019. De verkregen verkeersintensiteiten zijn prognoses voor het jaar 2028. De verkeersintensiteiten zijn opgehoogd met 1 % autonome groei per jaar tot het zichtjaar 2030.

Van de 30 km/uur wegen in de directe nabijheid van het plangebied staan geen verkeersgegevens in het RVMK april 2019. Deze wegen zijn akoestisch gezien niet relevant. Het Immerlooplein en de Fluitekruidstraat zijn wel opgenomen in het verkeersmodel en zijn derhalve ook beschouwd.

2.5 Gemeentelijk geluidbeleid

In het document ‘Beleidsplan Geluid Arnhem’ is het geluidbeleid van de gemeente beschreven. In deze paragraaf worden de relevante onderdelen van het beleid kort belicht. Voor een uitgebreide toelichting het gemeentelijk geluidbeleid wordt verwezen naar het beleid zelf.

De doelstelling van het beleid is het behouden van de goede kwaliteit van de leefomgeving en het benutten van kansen om, daar waar het noodzakelijk is, de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Een belangrijke subdoelstelling is het realiseren van een passende geluidkwaliteit in elk gebied.

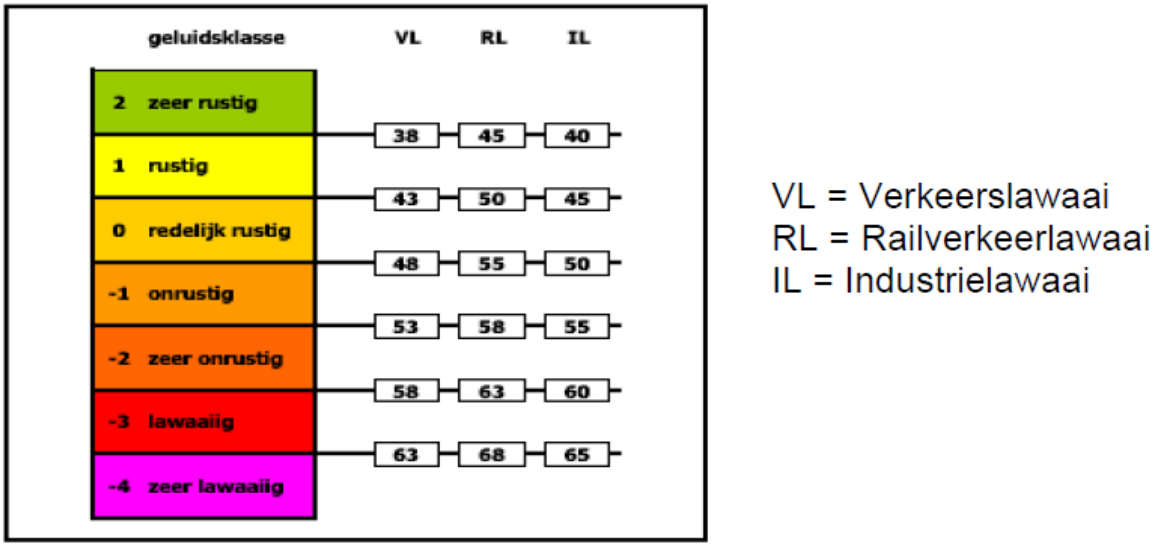
2.5.1 Gebiedstypen en ambitieniveaus voor de geluidkwaliteit

Voor verschillende gebieden binnen de gemeente is de geambieerde geluidkwaliteit vastgesteld. Hiervoor is de gemeente ingedeeld in gebieden. Het gebied behorende bij de ontwikkeling is ingedeeld als zijnde ‘Stadswijk’. In tabel 2.1 staande ambitiewaarden en bovengrenzen volgens het geluidbeleid behorende bij de gebiedstypering Stadswijk weergegeven.

Tabel 2.1 Deelgebieden, gebiedstypering en van toepassing zijnde geluidklasses

Deelgebied	Gebiedstypering	Geluidklasse (ambitie)	Geluidklasse (bovengrens)	Geluidklasse (ambitie)	Geluidklasse (bovengrens)
		Wegverkeer		Bedrijven	
Ontwikkeling langs Whemedreef	Stadswijk	Rustig < 43 dB	Redelijk rustig < 48 dB	Redelijk rustig < 50	Onrustig < 55 dB(A)

De binnen de gemeente Arnhem te onderscheiden gebiedstypen met de daaraan gekoppelde ambities zijn in figuur 2.1 weergegeven.

Figuur 2.1 Gemeentelijk geluidbeleid Arnhem: Geluidklasse (ambities)

2.5.2 Hogere grenswaarde beleid

In de Wet geluidhinder zijn voorwaarden gesteld voor het toekennen van hogere grenswaarden. Dit is nader toegelicht in bijlage 1 van dit rapport.

Naast deze ontheffingscriteria heeft de gemeente Arnhem een ontheffingenbeleid opgesteld in de “Nota uitvoeringsbeleid hogere grenswaarden gemeente Arnhem” van 16 februari 2007 die dit voor het Arnhemse grondgebied meer concreet ingevuld. In het gemeentelijk geluidbeleid zijn de volgende criteria voor het verlenen van hogere grenswaarden nader uitgewerkt:

- Locatie specifieke criteria
- Criteria op basis van de geluidklassen
  - Criteria voor het toekennen van een hogere waarde tot geluidklasse ‘onrustig’
  - Criteria voor het toekennen van een hogere waarde tot geluidklasse ‘zeer onrustig’ en lawaaiig
- Niet akoestische compensatie
- Overige criteria

Voor het toepassen van een dove gevel gelden aanvullende eisen in het gemeentelijke geluidbeleid. Bij het toepassen van een dove gevel moet de andere kant van de woning geluidluw zijn.

Indien het toekennen van hogere grenswaarden noodzakelijk blijkt te zijn om de woningbouw mogelijk te maken, dient rekening te worden gehouden met de ontheffingscriteria zoals gesteld in het gemeentelijk geluidbeleid. Hogere grenswaarden worden toegekend op woningniveau, dus voor individuele woningen binnen het plangebied.

2.6 Grenswaarden en aftrek artikel 110g

De normstelling in de Wet geluidhinder bestaat uit een voorkeursgrenswaarde en een maximale ontheffingswaarde. Als de berekende geluidbelasting lager is dan de voorkeursgrenswaarde dan vormt de bron geen belemmering voor het plangebied. Voor een berekende geluidbelasting die hoger is dan de voorkeursgrenswaarde maar lager dan de maximale ontheffingswaarde is nieuwbouw alleen mogelijk wanneer ontheffing wordt verleend door Burgemeesters en Wethouders van de gemeente. Hierbij dient rekening gehouden te worden met het geluidbeleid van de gemeente.

In het geval dat de maximale ontheffingswaarde wordt overschreden dient de betreffende gevel als een dove gevel te worden uitgevoerd. Een dergelijke gevel heeft geen te openen delen in geluidgevoelige ruimtes, waardoor toetsing aan de geluidnormen niet is vereist.

Op basis van artikel 110g Wet geluidhinder en artikel 3.4 van het Reken- en meetvoorschrift geluid 2012 mag er op de geluidbelasting vanwege een weg, op de gevel van woningen of andere geluidgevoelige bestemmingen, een aftrek worden toegepast in verband met het stiller worden van het verkeer in de toekomst.

Voor de verschillende geluidbronnen is de gehanteerde aftrek, voorkeursgrenswaarde en maximaal toelaatbare waarde per bron weergegeven in tabel 2.2. Voor het berekenen van de gecumuleerde geluidbelasting is de aftrek niet toegepast.

Tabel 2.2 Overzicht gehanteerde aftrek, voorkeursgrenswaarde en maximaal toelaatbare waarde per bron

Bron	Aftrek artikel 110g [dB]	Voorkeursgrenswaarde Wgh [dB]	Maximaal toelaatbare waarde Wgh [dB]
Fluitekruid	5	48	63
Immerlooplein	5	48	63
N325	2, 3, of 4	48	53

2.7 Toetsing Geluidvoorschriften

De geluidbelasting ten gevolge van de onderzochte wegen wordt in het kader van de Wet geluidhinder onderzocht en tevens getoetst aan het gemeentelijk beleid. Een korte samenvatting van de Wet geluidhinder is opgenomen in bijlage 1.

Voor het aspect industrielawaai heeft toetsing plaatsgevonden volgens het gemeentelijke geluidbeleid. De ambititewaarde voor industrielawaai volgens het gemeentelijke geluid voor een stadswijk betreft 50 dB(A), de grenswaarde bedraagt 55 dB(A). In het gemeentelijke geluidbeleid staan geen toetswaarden vermeld voor het maximale piekgeluid. Hiervoor is aansluiting gezocht bij de VNG publicatie bedrijven en milieuzonering. De ambitiewaarde voor een stadswijk is 65 dB(A) en de grenswaarde is 70 dB(A).

3 Akoestisch representatieve bedrijfssituatie van Jeugdplein de Hobbit

3.1 Beschrijving en ligging terrein en activiteiten

Ten noorden van de ontwikkeling zijn sportvelden en speelvoorzieningen gelegen welke deel uitmaken van Jeugdplein de Hobbit. Dit terrein is openbaar toegankelijk.

In figuur 2.1 staat een aanzicht van de voorzieningen in vogelvlucht. In figuur 2.2 staat een luchtfoto met daarin de locatie van de voorzieningen weergegeven.

Figuur 3.1 Weergave terrein van Jeugdplein de Hobbit

Figuur 3.2 Luchtfoto Jeugdplein de Hobbit met daarin de aanwezige voorzieningen

Jeugdplein de Hobbit organiseert van maandag t/m vrijdag elke middag van 13:00 tot 17:00 uur speluitleen activiteiten. Deze vinden hoofdzakelijk plaats op het omkooide sportveld (Krajicek Playground - sportplein) waar gemiddeld 30 á 50 jeugd en jongeren aan deel nemen.

Niet alle kinderen die het terrein bezoeken nemen deel aan de georganiseerde activiteiten maar spelen zelfstandig verspreid over het terrein.

De meeste kinderen spelen het liefst op het Krajicek Playground (het verharde en deels omkooide sportveld), waar het Jeugdplein “De Hobbit” ook de meeste activiteiten op organiseren en de uitleen containers staan.
Ook spelen de kinderen op een pannaveldje en in speelcirkel voor kleuters. Het gras voetbalveld wordt minder gebruikt.

Doordeweeks maken regelmatig ook de omliggende basisscholen gebruik van het terrein tussen 9:00 tot 14:00 uur, voor pauze sport & spel of voor gymles. Hierbij wordt af en toe gebruik gemaakt van een fluitje. De scholen komen meestal met 1 of 2 klassen tegelijkertijd met maximaal 60 kinderen. De kinderen van de Openbare Basisschool (OBS) Het Mozaïek spelen meestal op hun eigen schoolplein.

Het piekmoment van bezoek en/of gebruik doordeweeks, ligt tussen 14:30 tot 16:30 uur met bovengenoemd aantal kinderen.

In de zomerperiode (vanaf april) wordt het terrein drukker bezocht. Er kunnen dan circa 100 kinderen tegelijk spelen. Doordat het een groot speelterrein is spreid het bezoek zich wel uit over het terrein. Na 23:00 uur zijn er geen activiteiten meer.

3.2 Representatieve bedrijfssituatie

De representatieve bedrijfssituatie betreft de bedrijfssituatie die meer dan 12 keer per jaar voorkomt. Voor het aspect geluid zal de zomerperiode in de weekenden en de vakanties maatgevend zijn. Er spelen dan de meeste kinderen op het terrein en de langst mogelijke tijd. Op basis van de ontvangen informatie zijn de volgende aannamen gemaakt:

- Voor 8:30 zijn er geen kinderen aanwezig
- Tussen 08:30 en 17:00 uur spelen er maximaal 100 kinderen op het terrein. Circa 6 kinderen spelen op het onverharde voetbalveld, de overige 94 kinderen spelen op het overige terrein
- Tussen 17:00 en 21:00 uur spelen er maximaal 50 kinderen op het terrein. Circa 3 kinderen spelen op het onverharde voetbalveld, de overige 47 kinderen spelen op het overige terrein
- Tussen 21:00 en 23:00 uur spelen er maximaal 20 kinderen op het terrein. Er spelen geen kinderen op het onverharde voetbalveld
- Na 23:00 zijn er geen activiteiten meer op het terrein

3.3 Verkeersaantrekkende werking activiteiten

Het speelterrein heeft een sterk lokale functie. De bezoekers zijn grotendeels kinderen en komen lopend of met de fiets. Daarnaast blijkt uit het verkeersmodel dat er geen relevante hoeveelheid wegverkeer rijdt over de Whemedreef. Het aspect indirecte hinder ten gevolge van het wegverkeer afkomstig van de faciliteiten op de nieuwbouw is dan ook niet nader onderzocht.

3.4 Gehanteerde bronvermogens activiteiten

Voor de spelende kinderen op de speelplaats is het bronvermogen afgeleid uit de publicatie over het menselijke stemgeluid[1]. Het bronvermogen voor een spelend kind op een schoolplein bedraagt op basis hiervan 80 tot 87 dB(A). In dit onderzoek is een bronvermogen van 80 dB(A) gehanteerd omdat een schoolplein een kleiner oppervlak heeft en alle kinderen dicht op elkaar spelen. Voor een schreeuwend kind is uitgegaan van een maximaal bronvermogen van 105 dB(A). Het gebruik van een fluitje is incidenteel en vindt niet plaats in de nabijheid van het onverharde voetbalveldje. Het piekgeluid van schreeuwende kinderen in de nabijheid van de nieuwbouw zal maatgevend zijn. Het piekgeluid van een fluitje is derhalve niet meegenomen in de berekeningen.

In tabel 3.1 zijn de activiteiten die op het veld plaatsvinden, inclusief bedrijfsduren, samengevat.

[1] Publicatie 202 uit Journaal stemgeluid van 2009: Het menselijk stemgeluid, opgesteld door Martin Tennekes

Tabel 3.1 Bronvermogens oppervlaktebronnen

Bronnr.	Omschrijving	Bronvermogen (L_{wr}) [dB(A)] [2)]	Bedrijfsduur per etmaalperiode [uren]		
			Dagperiode (07.00-19.00)	Avondperiode (19.00-23.00)	Nachtperiode (23.00-07.00)
01a	94 kinderen hoofdterrein	100	8,5	-	-
01b	6 kinderen voetbalveld	88	8,5	-	-
02a	47 kinderen hoofdterrein	97	2,0	2,0	-
02b	3 kinderen voetbalveld	85	2,0	2,0	-
03a	20 kinderen hoofdterrein	93	-	2,0	-

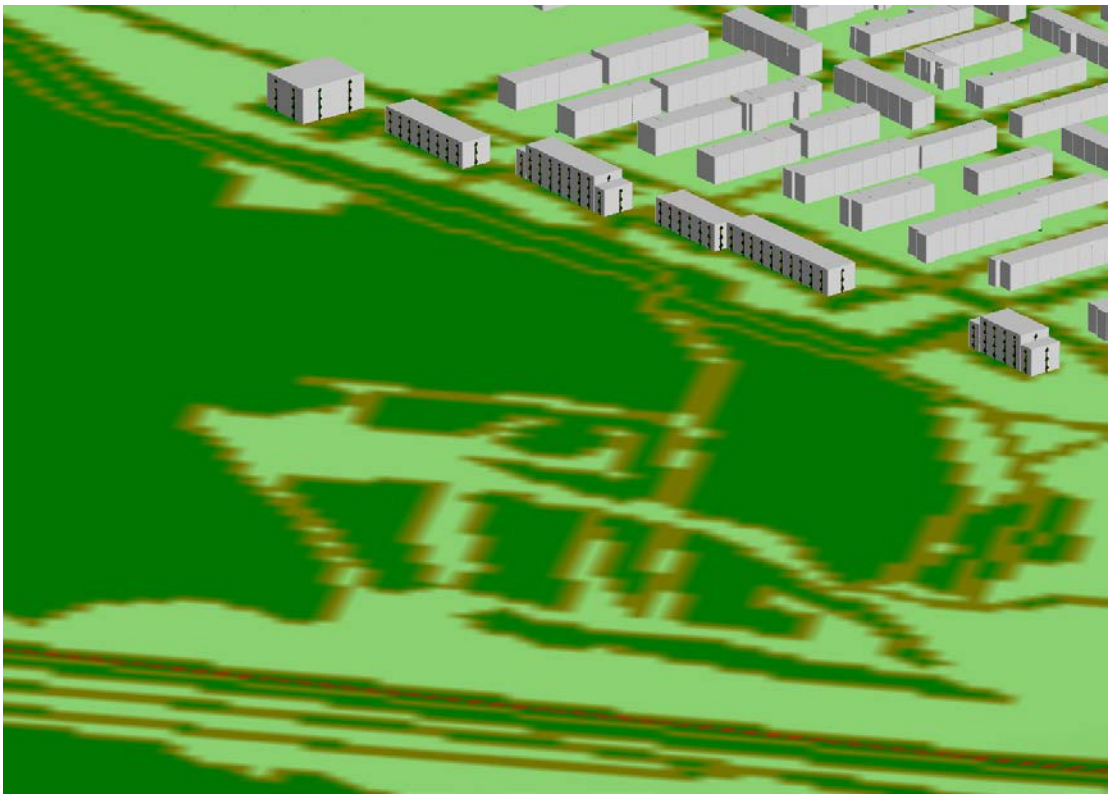
1) Tauw-expertise / ervaringscijfer

2) Publicatie 202 uit Journaal stemgeluid van 2009: Het menselijk stemgeluid, opgesteld door Martin Tennekes. Bronvermogen één spelend kind op het speelterrein 80 dB(A). Totaal bronvermogen is 80 dB(A) + 10 log (aantal spelende kinderen). Piekgeluid schreeuwend kind bedraagt gemiddeld 105 dB(A)

- Niet van toepassing

4 Resultaten en beschouwing

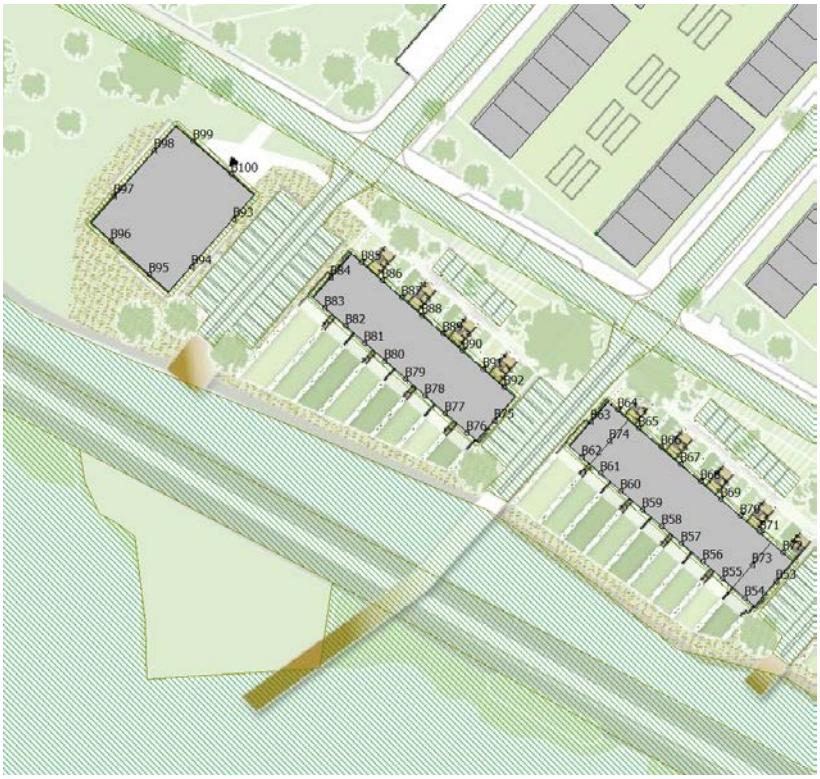
In de navolgende paragrafen is de geluidbelasting per bron beschouwd. De resultaten op de aangehouden toetspunten zijn opgenomen in bijlage 3. In figuur 4.1, staat een 3d weergave van het gehanteerde rekenmodel, in figuur 4.22 en figuur 4.3.3 zijn tevens de toetspunten weergegeven.

Figuur 4.1 3d knip uit het rekenmodel

Figuur 4.2 Toetspunten op blok A, blok B en blok C

Figuur 4.3 Toetspunten op blok D, blok E en blok F

4.1 Fluitekruid (30 km/uur)

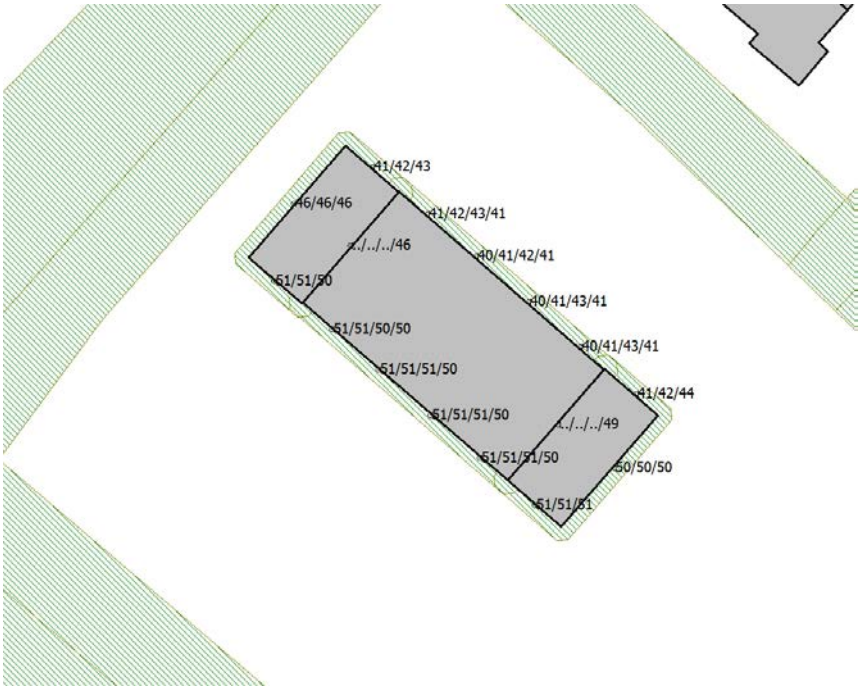
De geluidbelasting ten gevolge van het verkeer op de Fluitekruid is met 25 dB lager dan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB. De resultaten zijn opgenomen in bijlage 3.

4.2 Immerlooplein (30 km/uur)

De geluidbelasting ten gevolge van het verkeer op de Immerlooplein is met 25 dB lager dan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB. De resultaten zijn opgenomen in bijlage 3.

4.3 N325

De geluidbelasting ten gevolge van het verkeer op de Rijksweg A9 is met 51 dB hoger dan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB maar lager dan de maximale toelaatbare waarde van 53 dB. Als de voorkeursgrenswaarde wordt overschreden, moeten maatregelen onderzocht worden. In de figuren 4.3 tot 4.6 staan de rekenresultaten weergeven inclusief correctie artikel 110 g van de Wet geluidhinder. De resultaten zijn opgenomen in bijlage 3.

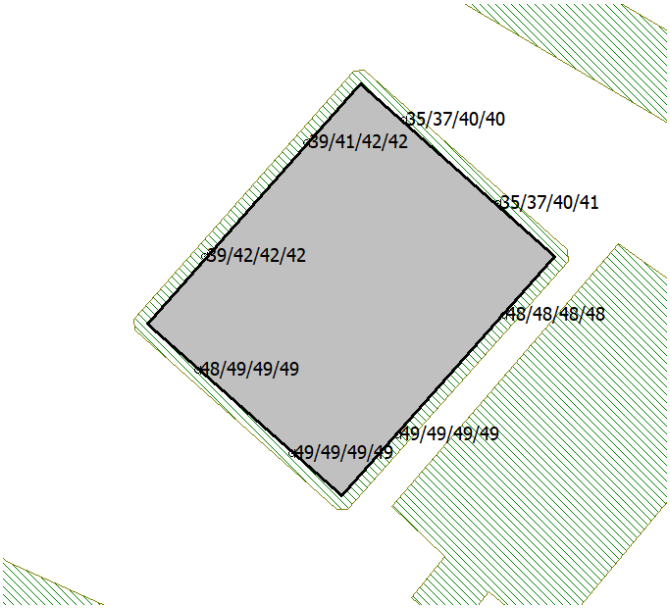
Figuur 4.4 Rekenresultaten blok A (N325 inclusief 2 dB correctie artikel 110g)

Figuur 4.5 Rekenresultaten blok B en C (N325 inclusief 2 dB correctie artikel 110g)

Figuur 4.6 Rekenresultaten blok D en E (N325 inclusief 2 dB correctie artikel 110g)

Figuur 4.7 Rekenresultaten blok F (N325 inclusief 2 dB correctie artikel 110g)

4.4 Resultaten Jeugdplein de Hobbit

4.4.1 Langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus

In tabel 4.1, zijn de hoogste berekende langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus ten gevolge van aangehouden activiteiten tijdens de representatieve bedrijfssituatie ter plaatse van de voorgenomen woningen samengevat. Een overzicht van de geluidbelasting op alle voorgenomen woningen is weergegeven in bijlage 3.

Tabel 4.1 Berekende langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus $L_{Ar,LT}$

		Berekende langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus ($L_{Ar,LT}$) [dB(A)]					
		Dagperiode (07.00-19.00 uur)		Avondperiode (19.00-23.00 uur)		Nachtperiode (23.00-07.00 uur)	
Beoordelingspunt	Omschrijving	Berekend	*Toetsing**	Berekend	*Toetsing**	Berekend	*Toetsing**
B97	Bouwblok F	47	*50/55*	43	*45/40*	-	*40/45*
B98	Bouwblok F	48	*50/55*	44	*45/40*	-	*40/45*
B99	Bouwblok F	49	*50/55*	45	*45/40*	-	*40/45*
B100	Bouwblok F	48	*50/55*	44	*45/40*	-	*40/45*

* Toetsing vind plaats aan de ambitie/grenswaarde stadswijk gemeentelijk geluidbeleid

Voor de representatieve bedrijfssituatie is de hoogste geluidbelasting 49 dB(A) in de dagperiode en 45 dB(A) in de avondperiode op bouwblok F (appartementen). Hiermee wordt voldaan aan de ambitiewaarde uit het gemeentelijke geluidbeleid.

4.4.2 Maximale geluidniveaus

In tabel 4.2 zijn de hoogste berekende piekgeluidniveaus ten gevolge van activiteiten tijdens de representatieve bedrijfssituatie ter plaatse van de voorgenomen woningen samengevat. Een overzicht van de geluidbelasting op alle woningen en appartementen is weergegeven in bijlage 3.

Tabel 4.2 Berekende maximale piekgeluidniveaus L_{Amax}

		Berekende maximale piekgeluidniveaus (L_{Amax}) [dB(A)]					
		Dagperiode (07.00-19.00 uur)		Avondperiode (19.00-23.00 uur)		Nachtperiode (23.00-07.00 uur)	
Beoordelingspunt	Omschrijving	Berekend	*Toetsing*	Berekend	*Toetsing*	Berekend	*Toetsing*
B98	Bouwblok F	65	*65/70*	65	*65/60*	-	*60/55*
B99	Bouwblok F	65	*65/70*	65	*65/60*	-	*60/55*
B100	Bouwblok F	65	*65/70*	65	*65/60*	-	*60/55*

* Toetsing vind plaats aan de ambitie/grenswaarde maximale geluidniveaus rustige woonwijk uit de VNG publicatie bedrijven en milieuzonering

De hoogst berekende piekgeluidbelasting is 65 dB(A) in de dag-, avondperiode, berekend op bouwblok F (appartementen). Overdag wordt voldaan aan de ambitiewaarde, in de avondperiode wordt er voldaan aan grenswaarde. Op bouwblok E bedraagt de hoogst berekende piekgeluidbelasting 63 dB(A) in de dag- en avondperiode. Vanaf bouwblok D wordt er ruimschoots voldaan aan de ambitiewaarden.

4.4.3 Beschouwing resultaten Jeugdplein “De Hobbit”

De speelvelden bij het Jeugdplein “De Hobbit” zijn openbaar terrein. Toetsing van de geluidniveaus heeft plaatsgevonden aan het gemeentelijke geluidbeleid.

Bij het rekenmodel is van een maximale bezetting tijdens de weekenden en vakanties in de zomerperiode uitgegaan bij de berekeningen. Het aantal kinderen dat in de herfst/winterperiode speelt en op doordeweekse dagen tijdens de schoolperiode, zal minder zijn.

Er wordt op alle appartementen en woningen voor zowel het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau en de piekgeluidniveaus voldaan aan de gestelde grenswaarden. Hieruit kan worden geconcludeerd dat er sprake is van een acceptabel woon- en leefklimaat.

4.5 Gecumuleerde geluidbelasting

Wanneer een geluidgevoelig gebouw een geluidbelasting ten gevolge van meerdere geluidbronnen ondervindt, worden bij het akoestisch onderzoek ook de effecten van de samenloop van de verschillende geluidbronnen onderzocht.

In de Wet geluidhinder is opgenomen dat de gecumuleerde geluidbelasting niet mag leiden tot een onaanvaardbare geluidbelasting.

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is het Jeugdplein “De Hobbit” meegenomen in de cumulatie, waarbij de activiteiten zijn opgeteld naar analogie van industrielawaai. De gecumuleerde geluidbelasting is maximaal 53 dB ten gevolge van de N325, Fluitekruid, Immerlooplein en de activiteiten bij het Jeugdplein “De Hobbit”.

Volgens het Bouwbesluit is de karakteristieke geluidwering van een gevel ten minste 20 dB. Met een gecumuleerd geluidniveau van 53 dB en een karakterieke geluidwering van ten minste 20 dB is het binnenniveau van 33 dB zoals gesteld in het Bouwbesluit gegarandeerd.

4.6 Toetsing geluidbeleid gemeente Arnhem

Het geluidbeleid van de gemeente Arnhem stelt eisen (zie paragraaf 2.7) bij een verzoek om een hogere grenswaarde.

De geluidbelasting ten gevolge van de provinciale weg N325 bedraagt 51 dB. Deze waarde overschrijdt de voorkeursgrenswaarde maar niet de maximaal te ontheffen grenswaarde van 53 dB. Om de woningen te realiseren zijn derhalve hogere grenswaarden noodzakelijk.

Bij toetsing aan de geluidklassen gedefinieerd in het gemeentelijke geluidbeleid blijkt dat er niet voldaan wordt aan de grenswaarde “redelijk rustig” van 48 dB voor een stadswijk. Met een berekende geluidbelasting ten gevolge van de N325 van 51 dB, valt het onderzochte plan in de geluidklasse “onrustig”. De reden hiervan is dat het betreffende plan aan de rand ligt van een stadswijk en zicht heeft over de plas naar de provinciale weg N325.

Voor het toekennen van hogere waarde tot de geluidklasse “onrustig” gelden de volgende aanvullende voorwaarden voor het verstrekken van een hogere grenswaarde.

- Onderzoek naar mogelijke bronmaatregelen
- Onderzoek naar de mogelijkheid om de afstand tot de bron te vergroten
- Het stedenbouwkundige plan een vorm geven dat deze zoveel mogelijk afscherming genereerd naar het achterliggende gebied
- Indien mogelijk in het overdrachtsgebied afscherming realiseren
- Bij een aanvraag voor een bouwvergunning voor een woning, scholen en kinderdagverblijven een akoestisch onderzoek voegen en toetsen of er voldaan wordt aan de binnenwaarde uit het Bouwbesluit

Wanneer voldoende duidelijk wordt dat de maatregel niet doeltreffend is of de uitvoering om redenen van stedenbouwkundige, landschappelijke of financiële aard niet aan de genoemde criteria kan worden voldaan, kan een hogere waarde worden toegekend.

De mogelijke maatregelen om te voldoen aan de voorkeursgrenswaarde uit de Wet geluidhinder en grenswaarde “redelijk rustig” voor een stadswijk uit het gemeentelijke geluidbeleid zijn beschouwd in paragraaf 4.7.

Het huidige stedenbouwkundige plan bestaat uit zes bouwblokken waarvan er 2 aan elkaar geschakeld zijn. Om zoveel mogelijk afscherming te genereren naar het achterliggende gebied zouden deze met elkaar verbonden moeten worden. Daarnaast en ten minste uit vier bouwlagen moeten bestaan. Gezien het type woningen en appartementen en de ligging langs de plas zal dit waarschijnlijk op stedenbouwkundige bezwaren leiden.

Voor het onderdeel industrielawaai wordt voldaan aan de ambitiewaarden uit het gemeentelijke geluidbeleid.

4.7 Beschouwing maatregelen

Om negatieve effecten te beperken is een onderscheid te maken in bron- en overdrachtsmaatregelen. Bij de keuze van akoestische maatregelen hebben bronmaatregelen de voorkeur. Dit zijn maatregelen om de geluiduitstraling bij de bron aan te pakken. Vervolgens kunnen overdrachtsmaatregelen worden overwogen. Hieronder zijn de eventuele bronmaatregelen en de overdrachtsmaatregelen apart behandeld.

4.7.1 Bronmaatregelen

Onder bronmaatregelen worden maatregelen verstaan die het geluid veroorzaakt door de bron zelf reduceren. Hierbij valt te denken aan het verminderen van de hoeveelheid verkeer, het verlagen van de rijsnelheid, het vergroten van de afstand tussen de bebouwing en de weg of het toepassen van geluid reducerend asfalt.

De N325 is reeds voorzien van een geluid reducerend wegdek, te weten 2-laags ZOAB. Een stiller wegdek is momenteel niet beschikbaar.

Om de N325 in te richten als 50 km/uur weg, zouden snelheidsbeperkende voorzieningen gerealiseerd moeten worden die de doorstroming van het verkeer juist zouden belemmeren. Het verlagen van de maximumsnelheid kan op bezwaar van verkeerskundige aard stuiten.

Het vergroten van de afstand tot de weg heeft gezien de huidige afstand tot de N325 geen relevante invloed.

4.7.2 Overdrachtsmaatregelen

Overdrachtsmaatregelen zijn maatregelen die voorkomen dat het geluid de ontvanger bereikt. Onder andere geluidwallen en -schermen zijn overdrachtsmaatregelen.

Geluidschermen

Het project ligt aan het water aan de rand van de bebouwde kom. De afstand tot de N325 is met 300 meter relatief groot waardoor een lang scherm noodzakelijk zal zijn om de benodigde geluidreductie te bewerkstellen. Uit indicatieve berekeningen blijkt dat een eventueel te plaatsen scherm met een lengte van circa 650 meter met een hoogte van circa 1,5 meter nodig zal zijn teneinde de minimaal benodigde reductie te realiseren. Nadere detaillering is nodig om de exacte lengte en hoogte van het benodigde scherm te bepalen. Het realiseren van het scherm kan tot stedenbouwkundige en financiële bezwaren leiden.

4.7.3 Maatregelen bij de ontvanger

Indien maatregelen aan de bron of in de overdracht redelijkerwijs niet mogelijk of onvoldoende doeltreffend zijn, kunnen in laatste instantie maatregelen aan de woningen worden getroffen. Uit de berekeningen blijk echter dat de binnenwaarde van 33 dB reeds gewaarborgd is.

5 Conclusie

In opdracht van Volkshuisvesting Arnhem is door Tauw een akoestisch onderzoek uitgevoerd voor de ontwikkeling van een woningbouwplan langs de Whemedreef te Arnhem. De ontwikkeling betreft 39 grondgebonden woningen en 21 appartementen.

Het doel van het akoestisch onderzoek is om de geluidbelasting ten gevolge van de omliggende geluidbronnen inzichtelijk te maken.

Wegverkeer
Hieruit volgt dat de geluidbelastingen ten gevolge van het verkeer op de provinciale weg N325 hoger is dan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB, maar lager dan de maximale toelaatbare waarden van 53 dB. Als de voorkeursgrenswaarde wordt overschreden zijn hogere waarden noodzakelijk.

Jeugdplein “De Hobbit”
Het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau op de geprojecteerde woongebouwen wordt voornamelijk bepaald door stemgeluid. Het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau is lager dan de voorkeursgrenswaarden uit het gemeentelijke geluidbeleid. Het maximale geluidniveau (piekgeluidniveau) op de geprojecteerde woongebouwen is in de dagperiode lager dan de voorkeursgrenswaarden en in de avondperiode lager dan de grenswaarden uit de VNG publicatie bedrijven en milieuzonering. Op basis van deze bevindingen kan geconcludeerd worden dat er sprake is van een acceptabel woon- en leefklimaat.

Cumulatie
In het kader van een goede ruimtelijke ordening is het Jeugdplein “De Hobbit” meegenomen in de cumulatie, waarbij de activiteiten zijn opgeteld naar analogie van industrielawaai. De gecumuleerde geluidbelasting is maximaal 53 dB ten gevolge van het wegverkeer en de activiteiten bij Jeugplein “De Hobbit”. Met een karakteristieke geluidwering van gevel van 20 dB is hiermee de binnenwaarde van 33 dB uit het Bouwbesluit gegarandeerd.

Gemeentelijk geluidbeleid
Bij toetsing aan de geluidklassen gedefinieerd in het gemeentelijke geluidbeleid voor het wegverkeerslawaai blijkt dat er niet voldaan wordt aan de grenswaarde “redelijk rustig” van 48 dB voor een stadswijk. Met een berekende geluidbelasting ten gevolge van de N325 van 51 dB dan valt deze in de geluidklasse “onrustig”. De reden hiervan is dat het plan aan de rand ligt van een stadswijk en zicht heeft over de plas naar de provinciale weg N325. Maatregelen om het geluid te reduceren zijn beschouwd. Het bevoegd gezag wordt verzocht af te wijken van het gemeentelijk geluidbeleid gezien de ligging van het plan en geluidklasse “onrustig” toe te staan. Voor het aspect industrielawaai wordt voldaan aan de voorkeurswaarde uit het gemeentelijk geluidbeleid.

Bijlage 1 Wet geluidhinder

In deze bijlage wordt een korte beschrijving gegeven van de Wet geluidhinder, de geluidzones, de geluidhindernormen en de ontheffingsmogelijkheden.

Wet geluidhinder
In de Wet geluidhinder zijn geluidhindernormen voor toelaatbare equivalente geluidniveaus opgenomen.

Daarin wordt onderscheid gemaakt in buitennormen (geluidbelasting op de gevel) en binnennormen (binnenwaarde). De geluidhindernormen gelden voor woningen en andere geluidgevoelige bestemmingen binnen de geluidzone van een (spoor)weg of gezoneerd industrieterrein. Een geluidzone is een aandachtsgebied aan weerszijden van een (spoor)weg en rondom een industrieterrein waarbinnen de geluidhindernormen van de Wet geluidhinder van toepassing zijn.

Geluidgevoelige bestemmingen
In de Wet geluidhinder zijn eisen en procedures beschreven ten aanzien van de maximaal toelaatbare geluidbelasting op de gevels van geluidgevoelige gebouwen. Onder geluidgevoelige gebouwen worden onder andere woningen, ziekenhuizen, scholen en standplaatsen voor woonwagens verstaan.

Geluidzone wegverkeerslawaai
De geluidhindernormen gelden voor woningen en andere geluidgevoelige bestemmingen binnen de geluidzone van een (spoor)weg of gezoneerd industrieterrein. Een geluidzone is een aandachtsgebied aan weerszijden van een (spoor)weg en rondom een industrieterrein waarbinnen de geluidhindernormen van de Wet geluidhinder van toepassing zijn.

De breedte van geluidzones langs wegen is afhankelijk van de aard van de weg en is vermeld in tabel b1.1.

Tabel b1.1 Breedte van geluidzones

Aantal rijstroken	Geluidzones buitenstedelijk gebied	Geluidzones stedelijk gebied
Weg met één of twee rijstroken	250 meter	200 meter
Weg met drie of vier rijstroken	400 meter	350 meter
Weg met vijf of meer rijstroken	600 meter	-

Bron: artikel 74 Wet geluidhinder

Wanneer een nieuw (of gewijzigd) bestemmingsplan het mogelijk maakt geluidgevoelige bestemmingen in de geluidzone van een weg te realiseren is een akoestisch onderzoek noodzakelijk. Bij de uitvoering van het akoestisch onderzoek wordt het ‘Reken- en meetvoorschrift geluid 2012’ gehanteerd.

Geluidzone spoorweglawaai

In het Besluit geluidhinder zijn de geluidzones langs spoorwegen opgenomen. In tabel b2.1 zijn de breedtes van de zones opgenomen.

Tabel b2.1 Geluidzone conform artikel 1.4a Besluit geluidhinder

Hoogte geluidproductieplafond [dB]	Breedte zone [m]
< 56	100
≥ 56; < 61	200
≥ 61; < 66	300
≥ 66; < 71	600
≥ 71; < 74	900
≥ 74	1200

Het geluidproductieplafond (GPP) van het spoor is te vinden op de website http://www.geluidregisterspoor.nl/geluidregisterspoor.html. Bij een akoestisch onderzoek naar de geluidbelasting ten gevolge van spoorweglawaai dienen tevens de gegevens van deze website te worden gehanteerd.

Geluidzone gezoneerd industrieterrein

De geluidzone van een gezoneerd industrieterrein is niet vastgelegd in de Wet geluidhinder, maar in een bestemmingsplan en is afhankelijk van het industrieterrein.

Dosismaat Lden

In de wet zijn grenswaarden gesteld aan de dosismaat L_{den}. Dit is een logaritmische optelling van de L_{day}, $L_{evening}$ en L_{night} waarbij de geluidniveaus in de avond- en de nachtperiode als hinderlijker ervaren dan het geluid in dagperiode. Daarom worden gemiddelde geluidniveaus in de avond- en nachtperiode bij de berekening van Lden verhoogd met een straffactor van respectievelijk 5 en 10 dB. De dosismaat Lden wordt berekend volgens de volgende formule:

$$L_{den} = 10 \cdot \log \frac{1}{24} \left(12 \cdot 10^{\frac{L_{day}}{10}} + 4 \cdot 10^{\frac{L_{evening}+5}{10}} + 8 \cdot 10^{\frac{L_{night}+10}{10}} \right) \text{[dB]}$$

Normstelling

De normstelling in de Wet geluidhinder bestaat uit een voorkeursgrenswaarde en een maximale ontheffingswaarde. Als de berekende geluidbelasting lager is dan de voorkeursgrenswaarde dan vormt de bron geen belemmering. Voor een berekende geluidbelasting die hoger is dan de voorkeursgrenswaarde maar lager dan de maximale ontheffingswaarde is nieuwbouw alleen mogelijk wanneer ontheffing wordt verleend door Burgemeesters en Wethouders van de gemeente. Hierbij dient rekening gehouden te worden met het geluidbeleid van de gemeente.

Voorwaarde voor de aanvraag van hogere grenswaarden is dat het toepassen van maatregelen gericht op het terugbrengen van de geluidbelasting onvoldoende doeltreffend is, of overwegende bezwaren van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard een rol spelen. Het onderzoeken en toepassen van maatregelen gebeurt in de volgende volgorde:

- Bronmaatregelen, zoals het toepassen van geluiddempers voor railverkeer, het reduceren van de hoeveelheid verkeer, het aanpassen van de rijsnelheid of het toepassen van geluidreducerend wegdek
- Overdrachtsmaatregelen, zoals geluidschermen of -wallen
- Ontvangermaatregelen, zoals het toepassen van gevelisolatie
- Het aanvragen van ontheffing

In het geval dat de maximale ontheffingswaarde wordt overschreden dient de betreffende gevel als een dove gevel te worden uitgevoerd. Een dergelijke gevel heeft geen te openen delen in geluidgevoelige ruimtes, waardoor toetsing aan de geluidnormen niet is vereist. In situaties, waarbij de maximale ontheffingswaarde wordt overschreden, kan een dove gevel worden toegepast om een geluidgevoelige bestemming toch mogelijk te maken.

In de wet zijn grenswaarden gesteld aan de dosismaat L_{den}. In tabel b1.3 is de grenswaarde voor weg- en spoorweglawaai opgenomen.

Tabel b1.3 Geluidnormen L_{den}

Geluidgevoelig gebouw	Voorkeursgrens-waarde [dB]	Maximale toelaatbare waarde [dB]	
		Buitenstedelijk gebied	Stedelijk
Woningen, bestaand en in aanbouw	48	58	63
Woningen, geprojecteerd (geplande nieuwbouw	48	53	63
Onderwijsgebouwen, ziekenhuizen, verpleeghuizen	48	53 / 58[2)]	63
Andere gezondheidszorggebowen[1)]	48	53	53
Geluidgevoelige terreinen; woonwagenstandplaatsen, ligplaatsen voor woonboten	48	53	53
Railverkeer	55	58	68

[1)] Verzorgingstehuizen, psychiatrische inrichtingen, medische centra, poliklinieken en kinderdagverblijven

[2)] Bij aanleg of wijziging van een weg

Aftrek

Op basis van artikel 110g Wet geluidhinder en artikel 3.4 van het Reken- en meetvoorschrift geluid 2012 mag er op de geluidbelasting vanwege een weg, op de gevel van woningen of andere geluidgevoelige bestemmingen, een aftrek worden toegepast in verband met het stiller worden van het verkeer in de toekomst.

Hierdoor bedraagt de aftrek voor wegen met een representatief te achten snelheid voor lichte motorvoertuigen van 70 km/h of meer:

Voor wegen met een representatief te achten rijsnelheid voor lichte motorvoertuigen van 70 km/uur of meer bedraagt de aftrek op de berekende geluidbelasting op een toetspunt:

- Bij een geluidbelasting van 56 dB bedraagt de aftrek 3 dB
- Bij een geluidbelasting van 57 dB bedraagt de aftrek 4 dB
- Bij een geluidbelasting anders dan 56 of 57 dB bedraagt de aftrek 2 dB

Voor wegen met een representatief te achten rijsnelheid voor lichte motorvoertuigen van minder dan 70 km/uur bedraagt de aftrek:

- 5 dB

De aftrek bedraagt 0 dB in het geval de geluidbelasting wordt gebruikt voor de bepaling van de gevelisolatie (Bouwbesluit) of het de binnenwaarde betreft.

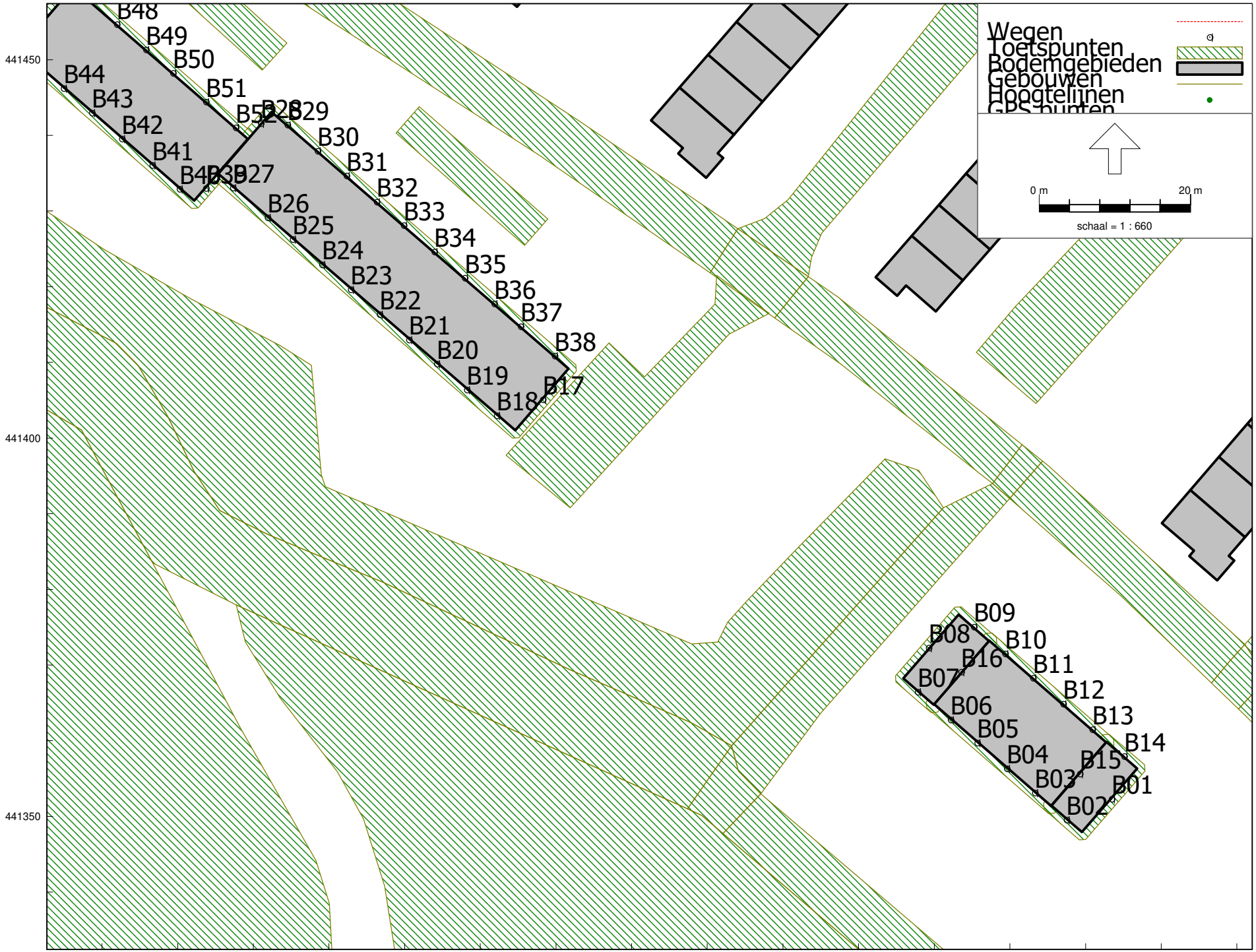
Voor de 30 km/h-wegen is de aftrek van 5 dB toegepast. Hierdoor is het mogelijk om de berekende geluidbelasting te vergelijken met de grenswaarde voor 50 km/uur wegen. Tevens is de verwachting dat het stiller worden van het verkeer voor 30 en 50 km/uur vergelijkbaar is.

Cumulatie artikel 110f van de Wgh.
Bij het vaststellen van een hogere waarde voor meerdere geluidbronnen met een situering binnen meerdere zones van weg-, rail- en/of industrielawaai is inzicht vereist in de geluidbelasting als gevolg van alle geluidbronnen samen. De gecumuleerde geluidbelasting mag daarbij niet leiden tot een onaanvaardbare geluidbelasting. De vaststelling van de gecumuleerde geluidbelasting voor wegverkeersbronnen moet worden vastgesteld volgens hoofdstuk 2 van Bijlage I van het Rmg 2012. Bij de bepaling van de gecumuleerde geluidbelasting voor wegverkeersbronnen wordt de aftrek artikel 110g Wgh niet toegepast.

Geluidbelasting binnen gebouwen
In het bouwbesluit 2012 zijn eisen opgenomen ten aanzien van het binnenniveau en de minimale karakteristieke geluidwering van de gevel. Voor een verblijfsruimte dient een binnenniveau van 33 dB te worden gewaarborgd en dient de karakteristieke geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie minimaal 20 dB bedragen. Op de posities waar de geluidbelasting exclusief aftrek artikel 110g Wgh meer dan 53 dB bedraagt, dient bij de aanvraag van de bouwvergunning te worden aangetoond dat het binnenniveau van 33 dB wordt gewaarborgd voor weg- en railverkeer en 35 dB(A) voor industrielawaai.

Bijlage 2 Invoergegevens en figuren rekenmodellen

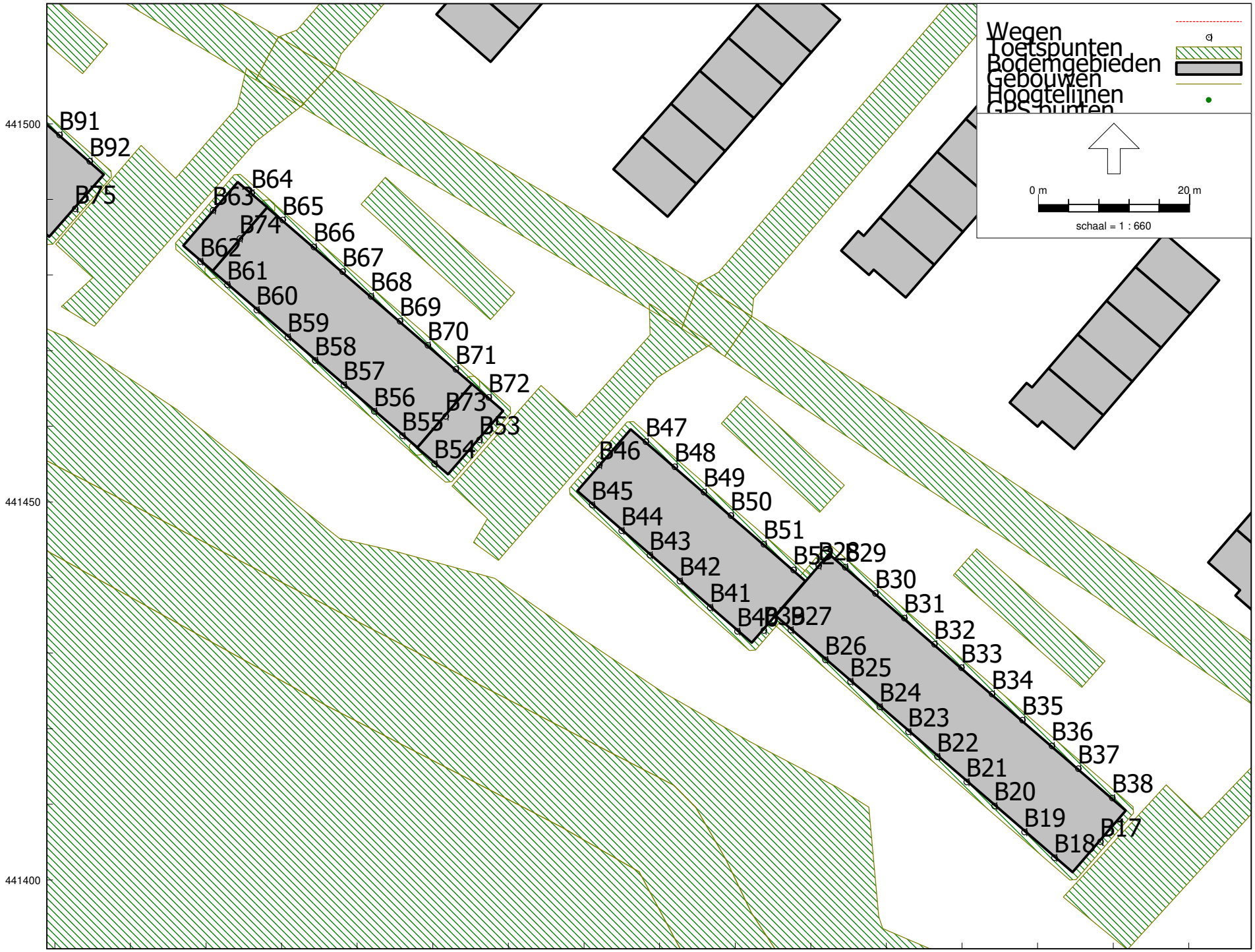

Wegen
Toetspunten
Bodemgebieden
Gebouwen
Afschermingen
dj
0 m
300 m
schaal = 1 : 8000
442000
441000
192000
191000
Wegverkeerslawaai - RMW-2012, [versie van Gebied - Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem] , Geomilieu V5.21

Whemedreef te Arnhem
Overzicht rekenmodel beoordelingspunten

Tauw BC
Bijlage

Wegverkeerslawaai - RMW-2012, [versie van Gebied - Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem] , Geomilieu V5.21

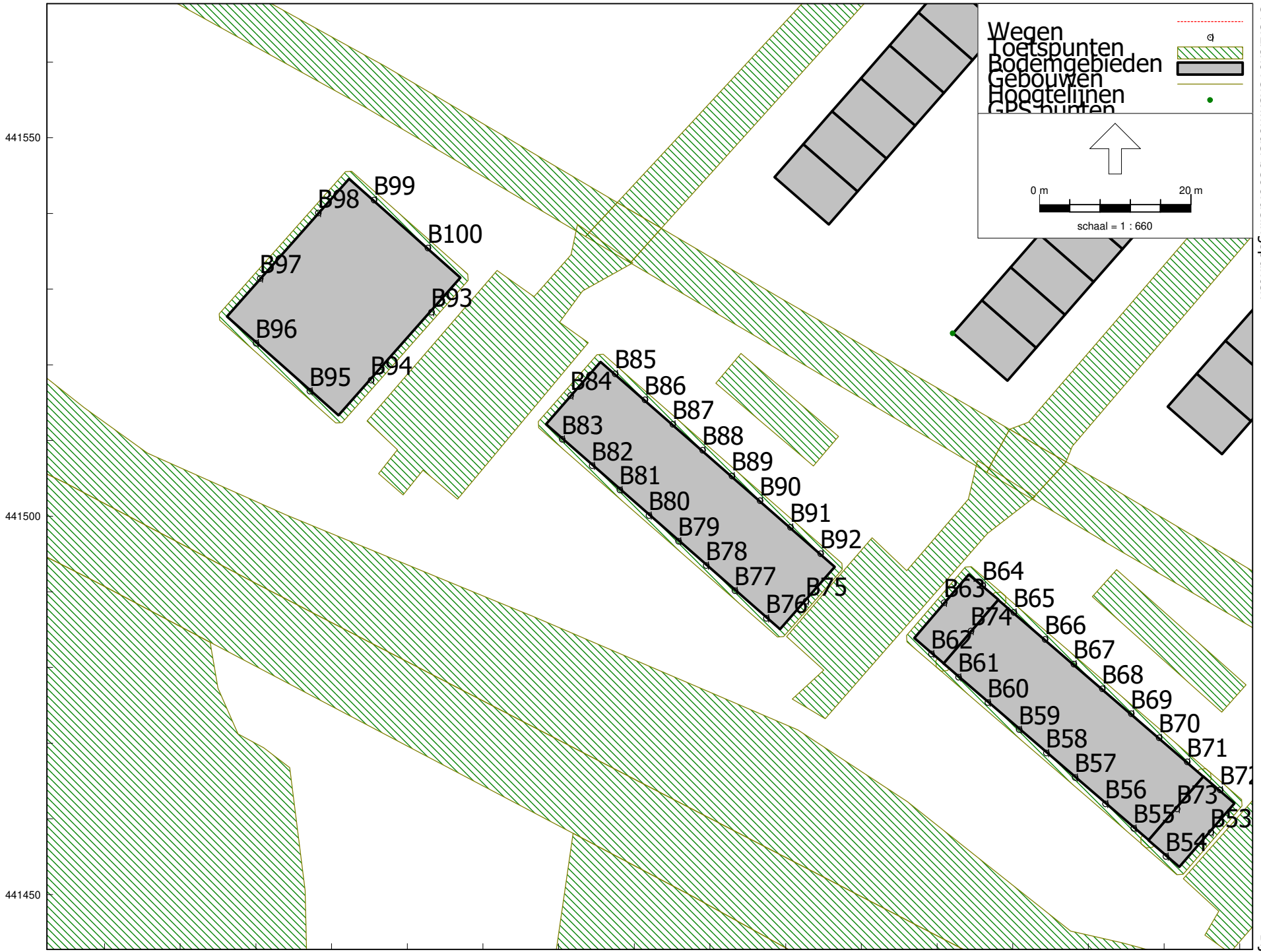
Whemedreef te Arnhem

Overzicht rekenmodel beoordelingspunten

Wegverkeerslawaai - RMW-2012, [versie van Gebied - Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem] , Geomilieu V5.21

Tauw BC

Bijlage

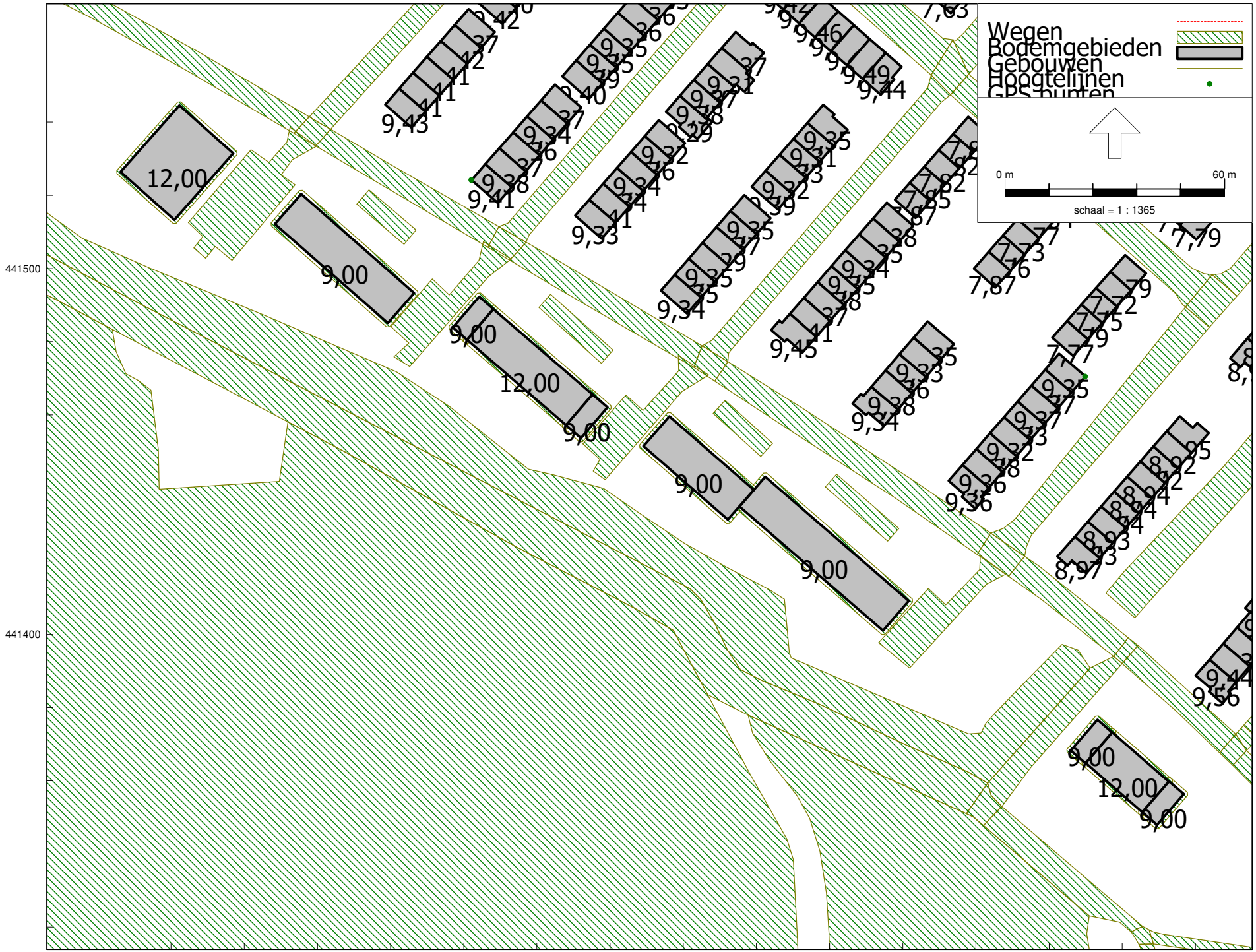
Whemedreef te Arnhem

Overzicht rekenmodel beoordelingspunten

Wegverkeerslawaai - RMW-2012, [versie van Gebied - Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem] , Geomilieu V5.21

Tauw BC

Bijlage

Wegverkeerslawaai - RMW-2012, [versie van Gebied - Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem] , Geomilieu V5.21

Whemedreef te Arnhem

Overzicht rekenmodel bodemfactor

Tauw BC

Bijlage

Wegverkeerslawaai - RMW-2012, [versie van Gebied - Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem] , Geomilieu V5.21

Whemedreef te Arnhem

Overzicht rekenmodel LAr,LT Jeugplein "de Hobbit"

Tauw bv

Bijlage

Oppervlaktebronnen
Toetspunten
Bodemgebieden
Gebouwen
GPS punten

0 m 40 m

schaal = 1 : 1000

02a

02b

B99
B98
B100
B97
B93
B96
B95
B94
B85
B84
B86
B87
B83
B88
B82
B89
B81

441600

191100

191200

Industrielawaai - IL, [versie van Gebied - LAr,LT] , Geomilieu V5.21

Whemedreef te Arnhem

Overzicht rekenmodel LAmax Jeugplein "de Hobbit"

Tauw bv

Bijlage

Industrielawaai - IL, [versie van Gebied - LAmax] , Geomilieu V5.21

Rapport: Lijst van model eigenschappen
Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem

Model eigenschap	
Omschrijving	Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
Verantwoordelijke	mjo
Rekenmethode	#2|Wegverkeerslawaai|RMW-2012|
Aangemaakt door	hcj op 21-7-2015
Laatst ingezien door	mjo op 11-2-2020
Model aangemaakt met	Geomilieu V3.00
Dagperiode	07:00 - 19:00
Avondperiode	19:00 - 23:00
Nachtperiode	23:00 - 07:00
Samengestelde periode	Lden
Waarde	Gem(Dag, Avond + 5, Nacht + 10)
Standaard maaiveldhoogte	0
Rekenhoogte contouren	4
Detailniveau toetspunt resultaten	Groepsresultaten
Detailniveau resultaten grids	Groepsresultaten
Rekenoptimalisatie aan	Ja
Zoekafstand [m]	1500
Zoekafstand [m]	1500
Max. reflectie afstand tot bron [m]	750,00
Max. reflectie afstand tot ontvanger [m]	750,00
Standaard bodemfactor	0,50
Zichthoek [grd]	2
Maximale reflectiediepte	1
Reflectie in woonwijkschermen	Ja
Geometrische uitbreiding	Volledige 3D analyse
Luchtdemping	Conform standaard
Luchtdemping [dB/km]	0,00; 0,00; 1,00; 2,00; 4,00; 10,00; 23,00; 58,00
Meteorologische correctie	Conform standaard
Waarde voor C0	3,50

Commentaar

Ontvangen verkeersgegevens zijn voor zichtjaar 2028, deze zijn opgehoogd met een autonome groei van 1% per jaar tot zichtjaar 2030

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	Naam	Omschr.	X	Y	Maaiveld	Hdef.	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E	Hoogte F	Gevel
--	B01	Bouwblok A	191453,47	441352,32	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B02	Bouwblok A	191447,49	441349,54	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B03	Bouwblok A	191443,32	441353,11	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B04	Bouwblok A	191439,61	441356,33	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B05	Bouwblok A	191435,70	441359,74	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B06	Bouwblok A	191432,19	441362,79	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B07	Bouwblok A	191427,83	441366,45	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B08	Bouwblok A	191429,28	441372,29	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B09	Bouwblok A	191435,24	441375,04	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B10	Bouwblok A	191439,39	441371,51	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B11	Bouwblok A	191443,07	441368,31	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B12	Bouwblok A	191447,04	441364,86	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B13	Bouwblok A	191450,90	441361,50	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B14	Bouwblok A	191455,12	441357,94	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B15	Bouwblok A	191449,25	441355,62	0,00	Relatief	--	--	--	10,50	--	--	Ja
--	B16	Bouwblok A	191433,57	441369,11	0,00	Relatief	--	--	--	10,50	--	--	Ja
--	B17	Bouwblok B	191378,27	441405,09	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B18	Bouwblok B	191372,20	441402,97	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B19	Bouwblok B	191368,24	441406,39	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B20	Bouwblok B	191364,27	441409,81	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B21	Bouwblok B	191360,58	441413,00	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B22	Bouwblok B	191356,72	441416,34	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B23	Bouwblok B	191352,90	441419,64	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B24	Bouwblok B	191349,10	441422,92	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B25	Bouwblok B	191345,21	441426,29	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B26	Bouwblok B	191341,91	441429,14	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B27	Bouwblok B	191337,33	441433,09	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B28	Bouwblok B	191341,00	441441,60	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B29	Bouwblok B	191344,52	441441,40	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B30	Bouwblok B	191348,52	441437,95	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B31	Bouwblok B	191352,32	441434,66	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B32	Bouwblok B	191356,32	441431,21	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B33	Bouwblok B	191359,89	441428,13	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B34	Bouwblok B	191363,93	441424,63	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B35	Bouwblok B	191367,96	441421,16	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B36	Bouwblok B	191371,88	441417,77	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B37	Bouwblok B	191375,36	441414,76	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B38	Bouwblok B	191379,85	441410,88	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B39	Bouwblok C	191333,76	441433,02	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	Naam	Omschr.	X	Y	Maaiveld	Hdef.	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E	Hoogte F	Gevel
--	B40	Bouwblok C	191330,27	441432,93	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B41	Bouwblok C	191326,66	441436,06	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B42	Bouwblok C	191322,64	441439,56	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B43	Bouwblok C	191318,68	441443,00	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B44	Bouwblok C	191314,96	441446,24	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B45	Bouwblok C	191311,05	441449,63	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B46	Bouwblok C	191312,00	441454,92	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B47	Bouwblok C	191318,16	441457,99	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B48	Bouwblok C	191321,99	441454,67	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B49	Bouwblok C	191325,83	441451,33	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B50	Bouwblok C	191329,40	441448,23	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B51	Bouwblok C	191333,76	441444,44	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B52	Bouwblok C	191337,68	441441,03	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B53	Bouwblok D	191296,14	441458,26	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B54	Bouwblok D	191290,20	441455,08	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B55	Bouwblok D	191285,97	441458,79	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B56	Bouwblok D	191282,21	441462,03	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B57	Bouwblok D	191278,19	441465,49	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B58	Bouwblok D	191274,42	441468,74	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B59	Bouwblok D	191270,82	441471,84	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B60	Bouwblok D	191266,69	441475,40	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B61	Bouwblok D	191262,80	441478,75	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B62	Bouwblok D	191259,24	441481,83	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B63	Bouwblok D	191260,90	441488,60	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B64	Bouwblok D	191266,01	441490,87	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B65	Bouwblok D	191270,10	441487,31	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B66	Bouwblok D	191274,23	441483,75	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B67	Bouwblok D	191278,02	441480,49	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B68	Bouwblok D	191281,80	441477,23	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B69	Bouwblok D	191285,64	441473,93	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B70	Bouwblok D	191289,32	441470,75	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B71	Bouwblok D	191293,03	441467,56	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B72	Bouwblok D	191297,36	441463,85	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B73	Bouwblok D	191291,67	441461,35	0,00	Relatief	--	--	--	10,50	--	--	Ja
--	B74	Bouwblok D	191264,45	441484,87	0,00	Relatief	--	--	--	10,50	--	--	Ja
--	B75	Bouwblok E	191242,67	441488,80	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B76	Bouwblok E	191237,42	441486,54	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B77	Bouwblok E	191233,26	441490,19	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B78	Bouwblok E	191229,47	441493,51	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	Naam	Omschr.	X	Y	Maaiveld	Hdef.	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E	Hoogte F	Gevel
--	B79	Bouwblok E	191225,81	441496,71	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B80	Bouwblok E	191221,90	441500,14	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B81	Bouwblok E	191218,06	441503,50	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B82	Bouwblok E	191214,40	441506,70	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B83	Bouwblok E	191210,43	441510,19	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B84	Bouwblok E	191211,56	441515,97	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B85	Bouwblok E	191217,43	441518,86	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B86	Bouwblok E	191221,36	441515,42	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B87	Bouwblok E	191225,05	441512,18	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B88	Bouwblok E	191228,99	441508,74	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B89	Bouwblok E	191232,86	441505,34	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B90	Bouwblok E	191236,58	441502,08	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B91	Bouwblok E	191240,59	441498,57	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B92	Bouwblok E	191244,57	441495,09	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
--	B93	Bouwblok F	191193,17	441527,00	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B94	Bouwblok F	191185,19	441518,00	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B95	Bouwblok F	191177,10	441516,57	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B96	Bouwblok F	191169,97	441522,89	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B97	Bouwblok F	191170,55	441531,46	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B98	Bouwblok F	191178,21	441540,10	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B99	Bouwblok F	191185,57	441541,80	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja
--	B100	Bouwblok F	191192,70	441535,47	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	10,50	--	--	Ja

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	Naam	Omschr.	X-1	Y-1	X-n	Y-n	H-1	H-n	M-1	M-n
Fluitekruid	Fluitekrui	Fluitekruidstraat	191091,16	441790,38	191036,91	441691,44	0,00	0,00	0,00	0,00
Fluitekruid	Fluitekrui	Fluitekruidstraat	191036,91	441691,44	191013,52	441647,91	0,00	0,00	0,00	0,00
Fluitekruid	Fluitekrui	Fluitekruidstraat	191091,16	441790,38	191184,53	441878,19	0,00	0,00	0,00	0,00
Immerlooplein	Immerloopl	Immerlooplein	191013,52	441647,91	191001,61	441621,09	0,00	0,00	0,00	0,00
Immerlooplein	Immerloopl	Immerlooplein	191001,61	441621,09	190967,11	441555,19	0,00	0,00	0,00	0,00
Immerlooplein	Immerloopl	Immerlooplein	190967,11	441555,19	190919,62	441474,94	0,00	0,00	0,00	0,00
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	192159,36	441006,38	192321,64	441032,25	0,00	0,00	5,00	6,80
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	192159,36	441006,38	192035,36	441004,16	0,00	0,00	5,00	4,98
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	192159,36	441006,38	192122,50	441048,19	0,00	0,00	5,00	5,00
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	192321,64	441032,25	192269,62	441006,69	0,00	0,00	6,80	5,31
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	192035,36	441004,16	192003,66	441006,06	0,00	0,00	4,98	4,94
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	192003,66	441006,06	191965,16	441008,69	0,00	0,00	4,94	4,90
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	191965,16	441008,69	191907,80	441013,28	0,00	0,00	4,90	4,83
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	191907,80	441013,28	191580,89	441038,91	0,00	0,00	4,83	1,11
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	191580,89	441038,91	191111,77	441075,57	0,00	0,00	1,11	0,00
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	192035,36	441004,16	192100,19	440982,12	0,00	0,00	4,98	5,00
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	192035,36	441004,16	192077,38	441021,31	0,00	0,00	4,98	5,00
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	192311,78	441123,00	192122,94	441113,72	0,00	0,00	1,50	3,54
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	192122,94	441113,72	192122,50	441048,19	0,00	0,00	3,54	5,00
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	192122,94	441113,72	192077,38	441021,31	0,00	0,00	3,54	5,00
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	190706,34	441204,59	190815,79	441152,02	0,00	0,00	3,95	3,07
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	190706,34	441204,59	190448,17	441393,52	0,00	0,00	3,95	5,29
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	190706,34	441204,59	190644,00	441252,06	0,00	0,00	3,95	4,17
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	190712,17	441175,19	190817,94	441129,19	0,00	0,00	3,85	3,02
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	190712,17	441175,19	190457,97	441360,06	0,00	0,00	3,85	5,23
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	190712,17	441175,19	190624,97	441212,31	0,00	0,00	3,85	3,66
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	190394,33	441374,94	190624,97	441212,31	0,00	0,00	0,00	3,66
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	190449,97	441438,19	190644,00	441252,06	0,00	0,00	0,00	4,17
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	191109,72	441079,31	190816,43	441152,02	0,00	0,00	0,00	3,07
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	191110,83	441069,49	190817,94	441129,19	0,00	0,00	0,00	3,02
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	190199,48	441578,44	190359,09	441403,06	0,00	0,00	0,02	0,00
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	190359,09	441403,06	190360,88	441401,38	0,00	0,00	0,00	0,00
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	190199,48	441578,44	190375,34	441431,99	0,00	0,00	0,02	5,26
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	190375,43	441431,99	190435,05	441379,86	5,26	5,30	0,00	0,00
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	192477,73	441084,19	192464,59	441079,15	0,00	0,00	10,97	10,61
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	192277,81	440909,22	192282,83	440909,00	0,00	0,00	4,58	4,51
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	192282,83	440909,00	192377,00	440933,12	0,00	0,00	4,51	2,94
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	192277,81	440909,22	192277,38	440909,58	0,00	0,00	4,58	4,59
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	192277,38	440909,58	192269,62	441006,69	0,00	0,00	4,59	5,31

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	Wegdek	V(MR(D))	V(MR(A))	V(MR(N))	V(MR(P4))	V(LV(P4))	V(MV(P4))	V(ZV(P4))	Crow965	%Int(D)	%Int(A)	%Int(N)
Fluitekruid	Elementenverharding in keperverband	30	30	30	--	--	--	--	True	7,00	2,60	0,70
Fluitekruid	Elementenverharding in keperverband	30	30	30	--	--	--	--	True	7,00	2,60	0,70
Fluitekruid	Elementenverharding in keperverband	30	30	30	--	--	--	--	True	7,00	2,59	0,70
Immerlooplein	Elementenverharding in keperverband	30	30	30	--	--	--	--	True	7,00	2,60	0,70
Immerlooplein	Elementenverharding in keperverband	30	30	30	--	--	--	--	True	7,00	2,60	0,70
Immerlooplein	Elementenverharding in keperverband	30	30	30	--	--	--	--	True	7,00	2,59	0,71
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,46	3,59	1,01
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,46	3,59	1,01
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,46	3,59	1,01
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,46	3,59	1,01
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,46	3,59	1,01
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,46	3,59	1,01
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,46	3,59	1,01
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,60	3,40	0,90
N325	Referentiewegdek	80	80	80	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91
N325	Referentiewegdek	80	80	80	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91
N325	Referentiewegdek	80	80	80	--	--	--	--	False	6,60	3,40	0,90
N325	2-laags ZOAB	70	70	70	--	--	--	--	False	6,47	3,58	1,01
N325	2-laags ZOAB	70	70	70	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91
N325	2-laags ZOAB	70	70	70	--	--	--	--	False	6,60	3,40	0,90
N325	2-laags ZOAB	70	70	70	--	--	--	--	False	6,46	3,59	1,02
N325	2-laags ZOAB	70	70	70	--	--	--	--	False	6,58	3,42	0,92
N325	2-laags ZOAB	70	70	70	--	--	--	--	False	6,60	3,40	0,90
N325	Referentiewegdek	70	70	70	--	--	--	--	False	6,60	3,40	0,90
N325	Referentiewegdek	70	70	70	--	--	--	--	False	6,60	3,40	0,90
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,47	3,58	1,01
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,46	3,59	1,02
N325	Referentiewegdek	70	70	70	--	--	--	--	False	6,53	3,84	0,78
N325	SMA-NL8	70	70	70	--	--	--	--	False	6,53	3,84	0,78
N325	Referentiewegdek	70	70	70	--	--	--	--	False	6,58	3,42	0,92
N325	2-laags ZOAB	70	70	70	--	--	--	--	False	6,58	3,42	0,92
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,46	3,59	1,01
N325	Referentiewegdek	80	80	80	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91
N325	Referentiewegdek	80	80	80	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91
N325	Referentiewegdek	80	80	80	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91
N325	Referentiewegdek	80	80	80	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	%Int(P4)	%MR(D)	%MR(A)	%MR(N)	%MR(P4)	%LV(D)	%LV(A)	%LV(N)	%LV(P4)	%MV(D)	%MV(A)	%MV(N)	%MV(P4)	%ZV(D)	%ZV(A)	%ZV(N)	%ZV(P4)	MR(D)
Fluitekruid	--	--	--	--	--	99,46	99,57	99,22	--	0,48	0,38	0,61	--	0,06	0,05	0,17	--	--
Fluitekruid	--	--	--	--	--	99,46	99,57	99,22	--	0,48	0,38	0,61	--	0,06	0,05	0,17	--	--
Fluitekruid	--	--	--	--	--	99,07	99,26	98,49	--	0,72	0,58	0,92	--	0,21	0,17	0,59	--	--
Immerlooplein	--	--	--	--	--	99,05	99,24	98,52	--	0,78	0,62	0,99	--	0,17	0,14	0,49	--	--
Immerlooplein	--	--	--	--	--	99,05	99,24	98,52	--	0,78	0,62	0,99	--	0,17	0,14	0,49	--	--
Immerlooplein	--	--	--	--	--	98,01	98,41	96,86	--	1,59	1,27	2,01	--	0,40	0,32	1,13	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,94	89,07	90,22	--	5,20	5,97	3,85	--	2,86	4,96	5,93	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,95	89,06	90,16	--	5,13	5,89	3,80	--	2,92	5,06	6,04	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,47	91,22	90,76	--	5,80	5,10	4,00	--	2,73	3,68	5,24	--	--
N325	--	--	--	--	--	89,96	89,58	88,92	--	6,63	5,83	4,56	--	3,41	4,59	6,51	--	--
N325	--	--	--	--	--	92,39	89,66	90,74	--	4,89	5,62	3,62	--	2,72	4,72	5,63	--	--
N325	--	--	--	--	--	92,39	89,66	90,74	--	4,89	5,62	3,62	--	2,72	4,72	5,63	--	--
N325	--	--	--	--	--	92,39	89,66	90,74	--	4,89	5,62	3,62	--	2,72	4,72	5,63	--	--
N325	--	--	--	--	--	92,39	89,66	90,74	--	4,89	5,62	3,62	--	2,72	4,72	5,63	--	--
N325	--	--	--	--	--	92,39	89,66	90,74	--	4,89	5,62	3,62	--	2,72	4,72	5,63	--	--
N325	--	--	--	--	--	93,38	93,17	92,79	--	4,47	3,94	3,09	--	2,15	2,89	4,12	--	--
N325	--	--	--	--	--	95,66	95,53	95,29	--	2,95	2,60	2,05	--	1,38	1,87	2,66	--	--
N325	--	--	--	--	--	92,83	92,61	92,22	--	4,88	4,29	3,37	--	2,29	3,09	4,41	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,47	91,22	90,76	--	5,80	5,10	4,00	--	2,73	3,68	5,24	--	--
N325	--	--	--	--	--	95,66	95,53	95,29	--	2,95	2,60	2,05	--	1,38	1,87	2,66	--	--
N325	--	--	--	--	--	92,97	90,52	91,65	--	4,70	5,42	3,49	--	2,33	4,06	4,85	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,90	91,51	90,83	--	5,15	4,52	3,53	--	2,95	3,97	5,64	--	--
N325	--	--	--	--	--	94,61	94,67	94,74	--	4,17	3,69	2,90	--	1,22	1,65	2,36	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,85	88,86	89,89	--	5,07	5,81	3,75	--	3,08	5,33	6,36	--	--
N325	--	--	--	--	--	90,08	89,42	88,31	--	5,85	5,13	3,98	--	4,07	5,46	7,71	--	--
N325	--	--	--	--	--	94,95	94,94	94,92	--	3,79	3,34	2,63	--	1,27	1,71	2,45	--	--
N325	--	--	--	--	--	94,95	94,94	94,92	--	3,79	3,34	2,63	--	1,27	1,71	2,45	--	--
N325	--	--	--	--	--	94,61	94,67	94,74	--	4,17	3,69	2,90	--	1,22	1,65	2,36	--	--
N325	--	--	--	--	--	92,97	90,52	91,65	--	4,70	5,42	3,49	--	2,33	4,06	4,85	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,85	88,86	89,89	--	5,07	5,81	3,75	--	3,08	5,33	6,36	--	--
N325	--	--	--	--	--	92,72	94,63	95,59	--	4,89	3,33	2,48	--	2,39	2,04	1,92	--	--
N325	--	--	--	--	--	92,72	94,63	95,59	--	4,89	3,33	2,48	--	2,39	2,04	1,92	--	--
N325	--	--	--	--	--	90,08	89,42	88,31	--	5,85	5,13	3,98	--	4,07	5,46	7,71	--	--
N325	--	--	--	--	--	90,08	89,42	88,31	--	5,85	5,13	3,98	--	4,07	5,46	7,71	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,73	88,82	90,01	--	5,36	6,15	3,97	--	2,91	5,03	6,02	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,22	90,91	90,35	--	5,83	5,13	4,02	--	2,94	3,96	5,63	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,22	90,91	90,35	--	5,83	5,13	4,02	--	2,94	3,96	5,63	--	--
N325	--	--	--	--	--	89,96	89,58	88,92	--	6,63	5,83	4,56	--	3,41	4,59	6,51	--	--
N325	--	--	--	--	--	89,96	89,58	88,92	--	6,63	5,83	4,56	--	3,41	4,59	6,51	--	--

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	MR(A)	MR(N)	MR(P4)	LV(P4)	MV(P4)	ZV(P4)	LE (D) 63	LE (D) 125	LE (D) 250	LE (D) 500	LE (D) 1k	LE (D) 2k	LE (D) 4k	LE (D) 8k	LE (D) Totaal
Fluitekruid	--	--	--	--	--	--	76,68	80,33	85,38	89,45	93,09	86,16	80,95	72,50	95,99
Fluitekruid	--	--	--	--	--	--	76,68	80,33	85,38	89,45	93,09	86,16	80,95	72,50	95,99
Fluitekruid	--	--	--	--	--	--	84,23	88,08	93,88	96,88	100,46	93,57	88,38	80,52	103,51
Immerlooplein	--	--	--	--	--	--	77,61	81,44	87,28	90,23	93,82	86,93	81,74	73,88	96,87
Immerlooplein	--	--	--	--	--	--	77,61	81,44	87,28	90,23	93,82	86,93	81,74	73,88	96,87
Immerlooplein	--	--	--	--	--	--	78,00	82,19	89,19	90,29	93,77	86,99	81,84	75,07	97,16
N325	--	--	--	--	--	--	91,34	102,09	105,68	109,04	115,19	109,55	104,20	95,63	117,67
N325	--	--	--	--	--	--	90,65	101,38	104,96	108,34	114,48	108,84	103,49	94,92	116,96
N325	--	--	--	--	--	--	83,24	94,05	97,65	100,93	107,06	101,44	96,09	87,52	109,56
N325	--	--	--	--	--	--	83,82	94,49	98,17	101,36	107,28	101,70	96,36	87,80	109,84
N325	--	--	--	--	--	--	91,30	102,07	105,63	109,04	115,24	109,59	104,24	95,67	117,71
N325	--	--	--	--	--	--	91,30	102,07	105,63	109,04	115,24	109,59	104,24	95,67	117,71
N325	--	--	--	--	--	--	91,30	102,07	105,63	109,04	115,24	109,59	104,24	95,67	117,71
N325	--	--	--	--	--	--	91,30	102,07	105,63	109,04	115,24	109,59	104,24	95,67	117,71
N325	--	--	--	--	--	--	91,30	102,07	105,63	109,04	115,24	109,59	104,24	95,67	117,71
N325	--	--	--	--	--	--	80,66	91,57	95,07	98,53	104,90	99,22	93,86	85,29	107,32
N325	--	--	--	--	--	--	78,96	90,06	93,40	97,11	103,81	98,06	92,69	84,10	106,13
N325	--	--	--	--	--	--	83,10	92,88	98,12	105,24	112,14	108,34	101,47	90,40	114,61
N325	--	--	--	--	--	--	81,71	91,52	96,76	103,82	110,49	106,70	99,83	88,81	113,00
N325	--	--	--	--	--	--	77,47	87,21	92,41	99,69	107,14	103,34	96,45	85,26	109,53
N325	--	--	--	--	--	--	88,03	98,15	101,95	104,98	111,05	105,49	100,17	91,88	113,60
N325	--	--	--	--	--	--	87,13	97,12	101,02	103,94	109,84	104,33	99,01	90,75	112,45
N325	--	--	--	--	--	--	81,68	92,06	95,68	98,89	105,24	99,62	94,29	85,97	107,70
N325	--	--	--	--	--	--	88,68	98,65	102,55	105,48	111,36	105,85	100,53	92,27	113,97
N325	--	--	--	--	--	--	87,83	97,64	101,68	104,44	110,08	104,63	99,32	91,10	112,78
N325	--	--	--	--	--	--	82,17	92,53	96,12	99,41	105,78	100,15	94,81	86,49	108,22
N325	--	--	--	--	--	--	80,66	89,76	95,21	101,93	108,99	105,30	98,45	87,62	111,48
N325	--	--	--	--	--	--	80,16	89,32	94,79	101,43	108,46	104,77	97,93	87,12	110,96
N325	--	--	--	--	--	--	87,94	98,82	102,34	105,77	112,08	106,41	101,05	92,48	114,52
N325	--	--	--	--	--	--	88,61	99,30	102,89	106,28	112,39	106,75	101,40	92,83	114,88
N325	--	--	--	--	--	--	76,61	85,66	91,23	97,79	104,36	100,67	93,83	83,18	106,93
N325	--	--	--	--	--	--	76,81	85,69	91,26	97,76	103,82	99,65	93,22	82,65	106,37
N325	--	--	--	--	--	--	86,35	95,28	100,97	107,44	113,49	109,79	102,96	92,49	116,15
N325	--	--	--	--	--	--	87,83	97,64	101,68	104,44	110,08	104,63	99,32	91,10	112,78
N325	--	--	--	--	--	--	92,02	102,77	106,36	109,70	115,83	110,20	104,85	96,28	118,32
N325	--	--	--	--	--	--	83,99	93,76	99,02	106,09	112,70	108,90	102,03	91,03	115,22
N325	--	--	--	--	--	--	83,99	93,76	99,02	106,09	112,70	108,90	102,03	91,03	115,22
N325	--	--	--	--	--	--	82,27	92,04	97,31	104,34	110,75	106,95	100,09	89,13	113,30
N325	--	--	--	--	--	--	82,27	92,04	97,31	104,34	110,75	106,95	100,09	89,13	113,30

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	LE (A) 63	LE (A) 125	LE (A) 250	LE (A) 500	LE (A) 1k	LE (A) 2k	LE (A) 4k	LE (A) 8k	LE (A) Totaal	LE (N) 63	LE (N) 125	LE (N) 250	LE (N) 500
Fluitekruid	72,31	75,91	80,69	85,12	88,77	81,83	76,62	68,00	91,63	66,84	70,63	76,17	79,54
Fluitekruid	72,31	75,91	80,69	85,12	88,77	81,83	76,62	68,00	91,63	66,84	70,63	76,17	79,54
Fluitekruid	79,80	83,58	89,06	92,51	96,11	89,21	84,01	75,90	99,09	74,60	78,77	85,25	87,15
Immerlooplein	73,19	76,95	82,46	85,88	89,49	82,59	77,39	69,28	92,47	67,94	72,06	78,54	80,46
Immerlooplein	73,19	76,95	82,46	85,88	89,49	82,59	77,39	69,28	92,47	67,94	72,06	78,54	80,46
Immerlooplein	73,47	77,53	84,18	85,88	89,39	82,58	77,41	70,28	92,66	68,67	73,29	80,86	80,83
N325	89,71	100,02	103,77	107,06	112,72	107,17	101,82	93,26	115,34	84,32	94,33	98,07	101,62
N325	89,03	99,31	103,06	106,37	112,01	106,46	101,11	92,55	114,63	83,65	93,62	97,38	100,93
N325	80,69	91,23	94,87	98,26	104,24	98,62	93,27	84,70	106,76	75,43	85,57	89,28	92,81
N325	81,32	91,69	95,42	98,72	104,46	98,89	93,55	84,98	107,06	76,12	86,06	89,86	93,32
N325	89,65	99,98	103,71	107,04	112,77	107,20	101,85	93,28	115,37	84,25	94,30	98,02	101,59
N325	89,65	99,98	103,71	107,04	112,77	107,20	101,85	93,28	115,37	84,25	94,30	98,02	101,59
N325	89,65	99,98	103,71	107,04	112,77	107,20	101,85	93,28	115,37	84,25	94,30	98,02	101,59
N325	89,65	99,98	103,71	107,04	112,77	107,20	101,85	93,28	115,37	84,25	94,30	98,02	101,59
N325	89,65	99,98	103,71	107,04	112,77	107,20	101,85	93,28	115,37	84,25	94,30	98,02	101,59
N325	78,07	88,75	92,28	95,83	102,07	96,40	91,03	82,46	104,51	72,76	83,08	86,68	90,34
N325	76,29	87,21	90,58	94,35	100,95	95,20	89,83	81,24	103,28	70,84	81,49	84,90	88,75
N325	80,51	90,08	95,34	102,60	109,33	105,52	98,64	87,58	111,82	75,20	84,44	89,75	97,21
N325	79,15	88,71	93,99	101,21	107,69	103,88	97,00	86,00	110,22	73,88	83,08	88,41	95,85
N325	74,80	84,37	89,59	96,97	104,29	100,48	93,59	82,41	106,69	69,33	78,67	83,93	91,45
N325	86,24	96,03	100,05	102,87	108,55	103,08	97,77	89,54	111,23	80,79	90,36	94,32	97,43
N325	84,58	94,34	98,29	101,27	107,03	101,52	96,20	87,95	109,67	79,31	88,75	92,78	95,85
N325	78,93	89,18	92,81	96,09	102,38	96,76	91,43	83,10	104,85	73,36	83,40	87,04	90,45
N325	87,02	96,62	100,75	103,48	108,90	103,49	98,19	89,99	111,67	81,66	91,00	95,11	98,11
N325	85,38	94,92	99,03	101,85	107,30	101,87	96,56	88,35	110,05	80,25	89,42	93,63	96,54
N325	79,43	89,66	93,26	96,62	102,92	97,29	91,95	83,62	105,37	73,89	83,90	87,53	90,99
N325	77,92	86,89	92,35	99,18	106,14	102,43	95,59	84,77	108,64	72,39	81,14	86,63	93,62
N325	77,42	86,44	91,91	98,67	105,61	101,91	95,06	84,26	108,12	71,85	80,66	86,15	93,09
N325	86,21	96,67	100,35	103,70	109,58	103,98	98,63	90,06	112,13	80,79	90,98	94,65	98,25
N325	87,02	97,24	101,01	104,32	109,92	104,38	99,03	90,47	112,56	81,69	91,61	95,38	98,94
N325	73,90	82,81	88,29	95,14	101,98	98,28	91,43	80,64	104,50	66,77	75,58	81,02	88,04
N325	74,12	82,84	88,32	95,11	101,42	97,20	90,79	80,07	103,90	67,01	75,62	81,05	88,01
N325	83,91	92,62	98,34	104,97	110,75	107,03	100,20	89,79	113,44	78,78	87,18	92,97	99,80
N325	85,38	94,92	99,03	101,85	107,30	101,87	96,56	88,35	110,05	80,25	89,42	93,63	96,54
N325	90,39	100,69	104,45	107,72	113,36	107,81	102,47	93,91	115,99	85,00	95,00	98,75	102,29
N325	81,46	90,97	96,26	103,49	109,91	106,09	99,21	88,23	112,44	76,20	85,36	90,71	98,17
N325	81,46	90,97	96,26	103,49	109,91	106,09	99,21	88,23	112,44	76,20	85,36	90,71	98,17
N325	79,76	89,26	94,57	101,77	107,97	104,14	97,27	86,34	110,54	74,55	83,66	89,03	96,48
N325	79,76	89,26	94,57	101,77	107,97	104,14	97,27	86,34	110,54	74,55	83,66	89,03	96,48

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	LE (N) 1k	LE (N) 2k	LE (N) 4k	LE (N) 8k	LE (N) Totaal	LE (P4) 63	LE (P4) 125	LE (P4) 250	LE (P4) 500	LE (P4) 1k	LE (P4) 2k	LE (P4) 4k
Fluitekruid	83,14	76,24	71,04	62,97	86,13	--	--	--	--	--	--	--
Fluitekruid	83,14	76,24	71,04	62,97	86,13	--	--	--	--	--	--	--
Fluitekruid	90,59	83,77	78,62	71,50	93,85	--	--	--	--	--	--	--
Immerlooplein	83,93	77,11	71,95	64,77	87,18	--	--	--	--	--	--	--
Immerlooplein	83,93	77,11	71,95	64,77	87,18	--	--	--	--	--	--	--
Immerlooplein	84,08	77,41	72,32	66,48	87,81	--	--	--	--	--	--	--
N325	107,25	101,66	96,30	87,73	109,85	--	--	--	--	--	--	--
N325	106,55	100,96	95,59	87,02	109,15	--	--	--	--	--	--	--
N325	98,56	92,96	87,59	79,03	101,13	--	--	--	--	--	--	--
N325	98,80	93,25	87,89	79,32	101,45	--	--	--	--	--	--	--
N325	107,30	101,69	96,33	87,76	109,87	--	--	--	--	--	--	--
N325	107,30	101,69	96,33	87,76	109,87	--	--	--	--	--	--	--
N325	107,30	101,69	96,33	87,76	109,87	--	--	--	--	--	--	--
N325	107,30	101,69	96,33	87,76	109,87	--	--	--	--	--	--	--
N325	107,30	101,69	96,33	87,76	109,87	--	--	--	--	--	--	--
N325	96,39	90,72	85,35	76,77	98,86	--	--	--	--	--	--	--
N325	95,21	89,47	84,09	75,51	97,56	--	--	--	--	--	--	--
N325	103,68	99,84	92,95	81,92	106,19	--	--	--	--	--	--	--
N325	102,06	98,21	91,32	80,35	104,61	--	--	--	--	--	--	--
N325	98,57	94,74	87,85	76,69	100,99	--	--	--	--	--	--	--
N325	103,09	97,58	92,25	84,00	105,74	--	--	--	--	--	--	--
N325	101,36	95,88	90,56	82,32	104,05	--	--	--	--	--	--	--
N325	96,64	91,02	85,68	77,36	99,12	--	--	--	--	--	--	--
N325	103,48	98,03	92,72	84,50	106,22	--	--	--	--	--	--	--
N325	101,69	96,29	90,98	82,79	104,51	--	--	--	--	--	--	--
N325	97,18	91,55	86,21	77,88	99,65	--	--	--	--	--	--	--
N325	100,42	96,70	89,84	79,04	102,93	--	--	--	--	--	--	--
N325	99,88	96,17	89,31	78,52	102,40	--	--	--	--	--	--	--
N325	104,11	98,48	93,11	84,54	106,64	--	--	--	--	--	--	--
N325	104,50	98,92	93,56	84,99	107,11	--	--	--	--	--	--	--
N325	95,03	91,31	84,46	73,60	97,51	--	--	--	--	--	--	--
N325	94,45	90,21	83,80	73,00	96,90	--	--	--	--	--	--	--
N325	105,22	101,46	94,63	84,30	107,96	--	--	--	--	--	--	--
N325	101,69	96,29	90,98	82,79	104,51	--	--	--	--	--	--	--
N325	107,89	102,31	96,95	88,38	110,50	--	--	--	--	--	--	--
N325	104,28	100,42	93,54	82,59	106,85	--	--	--	--	--	--	--
N325	104,28	100,42	93,54	82,59	106,85	--	--	--	--	--	--	--
N325	102,35	98,49	91,61	80,71	104,96	--	--	--	--	--	--	--
N325	102,35	98,49	91,61	80,71	104,96	--	--	--	--	--	--	--

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	LE (P4) 8k	LE (P4) Totaal	ISO_H	ISO M.	Hdef.	Type	Cpl	Cpl_W	Hbron	Helling	Wegdek	V(LV(D))	V(LV(A))
Fluitekruid	--	--	0,00	0,00	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W9a	30	30
Fluitekruid	--	--	0,00	0,00	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W9a	30	30
Fluitekruid	--	--	0,00	0,00	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W9a	30	30
Immerlooplein	--	--	0,00	0,00	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W9a	30	30
Immerlooplein	--	--	0,00	0,00	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W9a	30	30
Immerlooplein	--	--	0,00	0,00	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W9a	30	30
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	5,00	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	70	70
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	70	70
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	70	70
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	70	70
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	70	70
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	70	70
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	70	70
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	70	70
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	70	70
N325	--	--	0,00	0,00	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W4b	70	70
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	70	70
N325	--	--	--	0,00	Eigen waarde	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	70	70
N325	--	--	0,00	--	Relatief aan onderliggend item	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	80	80

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	V(LV(N))	V(MV(D))	V(MV(A))	V(MV(N))	V(ZV(D))	V(ZV(A))	V(ZV(N))	Totaal aantal	LV(D)	LV(A)	LV(N)	MV(D)	MV(A)	MV(N)
Fluitekruid	30	30	30	30	30	30	30	571,00	39,75	14,78	3,97	0,19	0,06	0,02
Fluitekruid	30	30	30	30	30	30	30	571,00	39,75	14,78	3,97	0,19	0,06	0,02
Fluitekruid	30	30	30	30	30	30	30	3064,00	212,49	78,77	21,12	1,54	0,46	0,20
Immerlooplein	30	30	30	30	30	30	30	665,00	46,11	17,16	4,59	0,36	0,11	0,05
Immerlooplein	30	30	30	30	30	30	30	665,00	46,11	17,16	4,59	0,36	0,11	0,05
Immerlooplein	30	30	30	30	30	30	30	635,00	43,57	16,19	4,37	0,71	0,21	0,09
N325	80	80	80	80	80	80	80	66299,00	3937,71	2119,99	604,13	222,71	142,09	25,78
N325	80	80	80	80	80	80	80	56286,00	3343,37	1799,61	512,55	186,53	119,02	21,60
N325	80	80	80	80	80	80	80	10011,00	603,45	311,40	82,68	38,26	17,41	3,64
N325	80	80	80	80	80	80	80	10460,00	620,11	319,52	84,64	45,70	20,79	4,34
N325	80	80	80	80	80	80	80	67196,00	4010,52	2162,90	615,83	212,27	135,57	24,57
N325	80	80	80	80	80	80	80	67196,00	4010,52	2162,90	615,83	212,27	135,57	24,57
N325	80	80	80	80	80	80	80	67196,00	4010,52	2162,90	615,83	212,27	135,57	24,57
N325	80	80	80	80	80	80	80	67196,00	4010,52	2162,90	615,83	212,27	135,57	24,57
N325	80	80	80	80	80	80	80	67196,00	4010,52	2162,90	615,83	212,27	135,57	24,57
N325	80	80	80	80	80	80	80	6123,00	376,79	194,53	51,70	18,04	8,23	1,72
N325	80	80	80	80	80	80	80	4787,00	302,23	155,48	41,05	9,32	4,23	0,88
N325	80	80	80	80	80	80	80	14800,00	905,39	467,38	124,20	47,60	21,65	4,54
N325	80	80	80	80	80	80	80	10011,00	603,45	311,40	82,68	38,26	17,41	3,64
N325	80	80	80	80	80	80	80	4787,00	302,23	155,48	41,05	9,32	4,23	0,88
N325	70	70	70	70	70	70	70	32481,00	1953,78	1052,58	300,67	98,77	63,02	11,45
N325	70	70	70	70	70	70	70	24025,00	1455,00	749,70	198,58	81,54	37,03	7,72
N325	70	70	70	70	70	70	70	8456,00	528,01	272,18	72,10	23,27	10,61	2,21
N325	70	70	70	70	70	70	70	34715,00	2059,82	1107,43	318,29	113,70	72,41	13,28
N325	70	70	70	70	70	70	70	25150,00	1490,71	769,13	204,33	96,81	44,12	9,21
N325	70	70	70	70	70	70	70	9565,00	599,41	308,75	81,71	23,93	10,86	2,26
N325	70	70	70	70	70	70	70	9565,00	599,41	308,75	81,71	23,93	10,86	2,26
N325	70	70	70	70	70	70	70	8456,00	528,01	272,18	72,10	23,27	10,61	2,21
N325	80	80	80	80	80	80	80	32481,00	1953,78	1052,58	300,67	98,77	63,02	11,45
N325	80	80	80	80	80	80	80	34715,00	2059,82	1107,43	318,29	113,70	72,41	13,28
N325	70	70	70	70	70	70	70	3231,00	195,62	117,41	24,09	10,32	4,13	0,63
N325	70	70	70	70	70	70	70	3231,00	195,62	117,41	24,09	10,32	4,13	0,63
N325	70	70	70	70	70	70	70	25150,00	1490,71	769,13	204,33	96,81	44,12	9,21
N325	70	70	70	70	70	70	70	25150,00	1490,71	769,13	204,33	96,81	44,12	9,21
N325	80	80	80	80	80	80	80	76763,00	4548,79	2447,69	697,85	265,80	169,48	30,78
N325	80	80	80	80	80	80	80	16583,00	996,87	514,08	136,34	63,71	29,01	6,07
N325	80	80	80	80	80	80	80	16583,00	996,87	514,08	136,34	63,71	29,01	6,07
N325	80	80	80	80	80	80	80	10460,00	620,11	319,52	84,64	45,70	20,79	4,34
N325	80	80	80	80	80	80	80	10460,00	620,11	319,52	84,64	45,70	20,79	4,34

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	ZV(D)	ZV(A)	ZV(N)
Fluitekruid	0,02	0,01	0,01
Fluitekruid	0,02	0,01	0,01
Fluitekruid	0,45	0,13	0,13
Immerlooplein	0,08	0,02	0,02
Immerlooplein	0,08	0,02	0,02
Immerlooplein	0,18	0,05	0,05
N325	122,49	118,05	39,71
N325	106,17	102,25	34,34
N325	18,01	12,56	4,77
N325	23,51	16,37	6,20
N325	118,07	113,86	38,21
N325	118,07	113,86	38,21
N325	118,07	113,86	38,21
N325	118,07	113,86	38,21
N325	118,07	113,86	38,21
N325	8,68	6,03	2,30
N325	4,36	3,04	1,15
N325	22,33	15,59	5,94
N325	18,01	12,56	4,77
N325	4,36	3,04	1,15
N325	48,97	47,21	15,91
N325	46,71	32,52	12,33
N325	6,81	4,74	1,80
N325	69,07	66,43	22,52
N325	67,35	46,96	17,84
N325	8,02	5,56	2,11
N325	8,02	5,56	2,11
N325	6,81	4,74	1,80
N325	48,97	47,21	15,91
N325	69,07	66,43	22,52
N325	5,04	2,53	0,48
N325	5,04	2,53	0,48
N325	67,35	46,96	17,84
N325	67,35	46,96	17,84
N325	144,30	138,62	46,67
N325	32,13	22,39	8,50
N325	32,13	22,39	8,50
N325	23,51	16,37	6,20
N325	23,51	16,37	6,20

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	Naam	Omschr.	X-1	Y-1	X-n	Y-n	H-1	H-n	M-1	M-n
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	192277,81	440909,22	192277,31	440909,22	0,00	0,00	4,58	4,59
N325	N325 - ARN	N325 - ARNHEM	192277,31	440909,22	192100,19	440982,12	0,00	0,00	4,59	5,00
N325	N325 - Ir.	N325 - Ir. Molsweg	192341,32	441069,82	192311,78	441123,00	0,00	0,00	1,50	1,50
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	192464,59	441079,15	192375,02	441047,86	0,00	0,00	10,61	8,17
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	192375,02	441047,86	192330,38	441034,59	0,00	0,00	8,17	7,00
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	192330,38	441034,59	192321,64	441032,25	0,00	0,00	7,00	6,80
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	190448,17	441393,52	190385,73	441447,33	5,29	5,21	0,00	0,00
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	190385,73	441447,33	190216,41	441593,26	0,00	0,00	5,21	0,01
N325	N325 - Ple	N325 - Pleijweg	190435,05	441379,86	190457,97	441360,06	0,00	0,00	5,30	5,23

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	Wegdek	V(MR(D))	V(MR(A))	V(MR(N))	V(MR(P4))	V(LV(P4))	V(MV(P4))	V(ZV(P4))	Crow965	%Int(D)	%Int(A)	%Int(N)
N325	Referentiewegdek	80	80	80	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91
N325	Referentiewegdek	80	80	80	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91
N325	Referentiewegdek	80	80	80	--	--	--	--	False	6,60	3,40	0,90
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,46	3,59	1,01
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,46	3,59	1,01
N325	2-laags ZOAB	80	80	80	--	--	--	--	False	6,46	3,59	1,01
N325	2-laags ZOAB	70	70	70	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91
N325	2-laags ZOAB	70	70	70	--	--	--	--	False	6,59	3,41	0,91
N325	2-laags ZOAB	70	70	70	--	--	--	--	False	6,58	3,42	0,92

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	%Int(P4)	%MR(D)	%MR(A)	%MR(N)	%MR(P4)	%LV(D)	%LV(A)	%LV(N)	%LV(P4)	%MV(D)	%MV(A)	%MV(N)	%MV(P4)	%ZV(D)	%ZV(A)	%ZV(N)	%ZV(P4)	MR(D)
N325	--	--	--	--	--	93,38	93,17	92,79	--	4,47	3,94	3,09	--	2,15	2,89	4,12	--	--
N325	--	--	--	--	--	93,38	93,17	92,79	--	4,47	3,94	3,09	--	2,15	2,89	4,12	--	--
N325	--	--	--	--	--	92,81	92,65	92,34	--	5,01	4,42	3,48	--	2,18	2,94	4,19	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,73	88,82	90,01	--	5,36	6,15	3,97	--	2,91	5,03	6,02	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,73	88,82	90,01	--	5,36	6,15	3,97	--	2,91	5,03	6,02	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,73	88,82	90,01	--	5,36	6,15	3,97	--	2,91	5,03	6,02	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,90	91,51	90,83	--	5,15	4,52	3,53	--	2,95	3,97	5,64	--	--
N325	--	--	--	--	--	91,90	91,51	90,83	--	5,15	4,52	3,53	--	2,95	3,97	5,64	--	--
N325	--	--	--	--	--	90,08	89,42	88,31	--	5,85	5,13	3,98	--	4,07	5,46	7,71	--	--

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	MR(A)	MR(N)	MR(P4)	LV(P4)	MV(P4)	ZV(P4)	LE (D) 63	LE (D) 125	LE (D) 250	LE (D) 500	LE (D) 1k	LE (D) 2k	LE (D) 4k	LE (D) 8k	LE (D) Totaal
N325	--	--	--	--	--	--	79,14	88,91	94,14	101,29	108,29	104,49	97,61	86,52	110,74
N325	--	--	--	--	--	--	79,14	88,91	94,14	101,29	108,29	104,49	97,61	86,52	110,74
N325	--	--	--	--	--	--	83,78	93,61	98,84	105,93	112,85	109,06	102,19	91,11	115,32
N325	--	--	--	--	--	--	92,02	102,77	106,36	109,70	115,83	110,20	104,85	96,28	118,32
N325	--	--	--	--	--	--	92,02	102,77	106,36	109,70	115,83	110,20	104,85	96,28	118,32
N325	--	--	--	--	--	--	92,02	102,77	106,36	109,70	115,83	110,20	104,85	96,28	118,32
N325	--	--	--	--	--	--	87,13	97,12	101,02	103,94	109,84	104,33	99,01	90,75	112,45
N325	--	--	--	--	--	--	87,13	97,12	101,02	103,94	109,84	104,33	99,01	90,75	112,45
N325	--	--	--	--	--	--	87,83	97,64	101,68	104,44	110,08	104,63	99,32	91,10	112,78

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	LE (A) 63	LE (A) 125	LE (A) 250	LE (A) 500	LE (A) 1k	LE (A) 2k	LE (A) 4k	LE (A) 8k	LE (A) Totaal	LE (N) 63	LE (N) 125	LE (N) 250	LE (N) 500
N325	76,55	86,10	91,36	98,65	105,48	101,66	94,78	83,70	107,95	71,22	80,46	85,77	93,25
N325	76,55	86,10	91,36	98,65	105,48	101,66	94,78	83,70	107,95	71,22	80,46	85,77	93,25
N325	81,16	90,77	96,03	103,26	110,02	106,21	99,33	88,27	112,50	75,79	85,07	90,38	97,81
N325	90,39	100,69	104,45	107,72	113,36	107,81	102,47	93,91	115,99	85,00	95,00	98,75	102,29
N325	90,39	100,69	104,45	107,72	113,36	107,81	102,47	93,91	115,99	85,00	95,00	98,75	102,29
N325	90,39	100,69	104,45	107,72	113,36	107,81	102,47	93,91	115,99	85,00	95,00	98,75	102,29
N325	84,58	94,34	98,29	101,27	107,03	101,52	96,20	87,95	109,67	79,31	88,75	92,78	95,85
N325	84,58	94,34	98,29	101,27	107,03	101,52	96,20	87,95	109,67	79,31	88,75	92,78	95,85
N325	85,38	94,92	99,03	101,85	107,30	101,87	96,56	88,35	110,05	80,25	89,42	93,63	96,54

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	LE (N) 1k	LE (N) 2k	LE (N) 4k	LE (N) 8k	LE (N) Totaal	LE (P4) 63	LE (P4) 125	LE (P4) 250	LE (P4) 500	LE (P4) 1k	LE (P4) 2k	LE (P4) 4k
N325	99,82	95,98	89,09	78,04	102,32	--	--	--	--	--	--	--
N325	99,82	95,98	89,09	78,04	102,32	--	--	--	--	--	--	--
N325	104,33	100,49	93,61	82,57	106,84	--	--	--	--	--	--	--
N325	107,89	102,31	96,95	88,38	110,50	--	--	--	--	--	--	--
N325	107,89	102,31	96,95	88,38	110,50	--	--	--	--	--	--	--
N325	107,89	102,31	96,95	88,38	110,50	--	--	--	--	--	--	--
N325	101,36	95,88	90,56	82,32	104,05	--	--	--	--	--	--	--
N325	101,36	95,88	90,56	82,32	104,05	--	--	--	--	--	--	--
N325	101,69	96,29	90,98	82,79	104,51	--	--	--	--	--	--	--

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	LE (P4) 8k	LE (P4) Totaal	ISO_H	ISO M.	Hdef.	Type	Cpl	Cpl_W	Hbron	Helling	Wegdek	V(LV(D))	V(LV(A))
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	80	80
N325	--	--	0,00	1,50	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W0	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief aan onderliggend item	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	80	80
N325	--	--	--	0,00	Eigen waarde	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	70	70
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	70	70
N325	--	--	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W2	70	70

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	V(LV(N))	V(MV(D))	V(MV(A))	V(MV(N))	V(ZV(D))	V(ZV(A))	V(ZV(N))	Totaal aantal	LV(D)	LV(A)	LV(N)	MV(D)	MV(A)	MV(N)
N325	80	80	80	80	80	80	80	6123,00	376,79	194,53	51,70	18,04	8,23	1,72
N325	80	80	80	80	80	80	80	6123,00	376,79	194,53	51,70	18,04	8,23	1,72
N325	80	80	80	80	80	80	80	17436,00	1068,04	549,25	144,90	57,65	26,20	5,46
N325	80	80	80	80	80	80	80	76763,00	4548,79	2447,69	697,85	265,80	169,48	30,78
N325	80	80	80	80	80	80	80	76763,00	4548,79	2447,69	697,85	265,80	169,48	30,78
N325	80	80	80	80	80	80	80	76763,00	4548,79	2447,69	697,85	265,80	169,48	30,78
N325	70	70	70	70	70	70	70	24025,00	1455,00	749,70	198,58	81,54	37,03	7,72
N325	70	70	70	70	70	70	70	24025,00	1455,00	749,70	198,58	81,54	37,03	7,72
N325	70	70	70	70	70	70	70	25150,00	1490,71	769,13	204,33	96,81	44,12	9,21

Model: Zichtjaar 2030 - Whemedreef Arnhem
versie van Gebied - Gebied
Groep: Netwerk 2028
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	ZV(D)	ZV(A)	ZV(N)
N325	8,68	6,03	2,30
N325	8,68	6,03	2,30
N325	25,09	17,43	6,58
N325	144,30	138,62	46,67
N325	144,30	138,62	46,67
N325	144,30	138,62	46,67
N325	46,71	32,52	12,33
N325	46,71	32,52	12,33
N325	67,35	46,96	17,84

Rapport: Lijst van model eigenschappen
Model: LAr,LT

Model eigenschap	
Omschrijving	LAr,LT
Verantwoordelijke	mjo
Rekenmethode	#2|Industrielawaai|IL|
Aangemaakt door	mjo op 30-1-2020
Laatst ingezien door	mjo op 11-2-2020
Model aangemaakt met	Geomilieu V5.21
Dagperiode	07:00 - 19:00
Avondperiode	19:00 - 23:00
Nachtperiode	23:00 - 07:00
Samengestelde periode	Etmaalwaarde
Waarde	Max(Dag, Avond + 5, Nacht + 10)
Standaard maaiveldhoogte	0
Rekenhoogte contouren	4
Detailniveau toetspunt resultaten	Bronresultaten
Detailniveau resultaten grids	Groepsresultaten
Meteorologische correctie	Toepassen standaard, 5,0
Standaard bodemfactor	1,0
Absorptiestandaarden	HMRI-II.8
Dynamische foutmarge	--
Clusteren gebouwen	Ja
Verwijderen binnenwanden	Ja

Commentaar

Model: LAr,LT
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Oppervlaktebronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - IL

Groep	Naam	Omschr.	X-1	Y-1	Hoogte	Rel.H	Maaiveld	Hdef.	TypeLw	Cb(u)(D)	Cb(u)(A)	Cb(u)(N)	DeltaL	DeltaH
--	01a	94 kinderen hoofdterrein	191123,19	441637,78	1,20	1,20	0,00	Relatief	True	8,495	--	--	10,0	10,0
--	01b	6 kinderen voetbalveld	191193,95	441567,65	1,20	1,20	0,00	Relatief	True	8,495	--	--	10,0	10,0
--	02a	47 kinderen hoofdterrein	191123,04	441637,81	1,20	1,20	0,00	Relatief	True	2,001	2,000	--	10,0	10,0
--	02b	3 kinderen voetbalveld	191193,80	441567,68	1,20	1,20	0,00	Relatief	True	2,001	2,000	--	10,0	10,0
--	03a	20 kinderen hoofdterrein	191123,01	441637,96	1,20	1,20	0,00	Relatief	True	2,001	2,000	--	10,0	10,0

Model: LAr,LT
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Oppervlaktebronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - IL

Groep	Negeer obj.	LwM2 Totaal	Lw Totaal	Red 1k	LwrM2 31	LwrM2 63	LwrM2 125	LwrM2 250	LwrM2 500	LwrM2 1k	LwrM2 2k	LwrM2 4k	LwrM2 8k	LwrM2 Totaal	Lwr 31
--	Ja	60,41	99,63	0,00	--	36,48	34,48	44,48	52,48	56,48	55,48	49,48	--	60,41	--
--	Ja	57,79	87,73	0,00	--	33,86	31,86	41,86	49,86	53,86	52,86	46,86	--	57,79	--
--	Ja	57,41	96,63	0,00	--	33,48	31,48	41,48	49,48	53,48	52,48	46,48	--	57,41	--
--	Ja	54,79	84,73	0,00	--	30,86	28,86	38,86	46,86	50,86	49,86	43,86	--	54,79	--
--	Ja	53,71	92,93	0,00	--	29,78	27,78	37,78	45,78	49,78	48,78	42,78	--	53,71	--

Model: LAr,LT
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Oppervlaktebronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - IL

Groep	Lwr 63	Lwr 125	Lwr 250	Lwr 500	Lwr 1k	Lwr 2k	Lwr 4k	Lwr 8k	Lwr Totaal
--	75,70	73,70	83,70	91,70	95,70	94,70	88,70	--	99,63
--	63,80	61,80	71,80	79,80	83,80	82,80	76,80	--	87,73
--	72,70	70,70	80,70	88,70	92,70	91,70	85,70	--	96,63
--	60,80	58,80	68,80	76,80	80,80	79,80	73,80	--	84,73
--	69,00	67,00	77,00	85,00	89,00	88,00	82,00	--	92,93

Model: LAmax
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - IL

Groep	Naam	Omschr.	X	Y	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Type	Richt.	Hoek	GeenDemping
--	01	Schreeuwende kinderen LAmax 105 dB(A)	191212,51	441554,91	1,20	0,00	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	Nee
--	02	Schreeuwende kinderen LAmax 105 dB(A)	191204,16	441561,02	1,20	0,00	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	Nee
--	03	Schreeuwende kinderen LAmax 105 dB(A)	191194,90	441567,88	1,20	0,00	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	Nee
--	04	Schreeuwende kinderen LAmax 105 dB(A)	191176,55	441601,71	1,20	0,00	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	Nee
--	05	Schreeuwende kinderen LAmax 105 dB(A)	191159,22	441597,54	1,20	0,00	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	Nee
--	06	Schreeuwende kinderen LAmax 105 dB(A)	191139,66	441592,81	1,20	0,00	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	Nee
--	07	Schreeuwende kinderen LAmax 105 dB(A)	191125,30	441600,13	1,20	0,00	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	Nee

Model: LAmax
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - IL

Groep	Cb(u)(D)	Cb(u)(A)	Cb(u)(N)	Cb(D)	Cb(A)	Cb(N)	GeenRefl.	Lw Totaal	Red 31	Red 63	Red 125	Red 250	Red 500	Red 1k	Red 2k	Red 4k	Red 8k
--	12,000	4,000	--	0,00	0,00	--	Nee	104,77	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
--	12,000	4,000	--	0,00	0,00	--	Nee	104,77	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
--	12,000	4,000	--	0,00	0,00	--	Nee	104,77	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
--	12,000	4,000	--	0,00	0,00	--	Nee	104,77	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
--	12,000	4,000	--	0,00	0,00	--	Nee	104,77	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
--	12,000	4,000	--	0,00	0,00	--	Nee	104,77	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
--	12,000	4,000	--	0,00	0,00	--	Nee	104,77	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Model: LAmax
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - IL

Groep	Lwr 63	Lwr 125	Lwr 250	Lwr 500	Lwr 1k	Lwr 2k	Lwr 4k	Lwr 8k	Lwr Totaal
--	71,00	81,00	86,00	93,00	100,00	102,00	92,00	--	104,77
--	71,00	81,00	86,00	93,00	100,00	102,00	92,00	--	104,77
--	71,00	81,00	86,00	93,00	100,00	102,00	92,00	--	104,77
--	71,00	81,00	86,00	93,00	100,00	102,00	92,00	--	104,77
--	71,00	81,00	86,00	93,00	100,00	102,00	92,00	--	104,77
--	71,00	81,00	86,00	93,00	100,00	102,00	92,00	--	104,77
--	71,00	81,00	86,00	93,00	100,00	102,00	92,00	--	104,77

Bijlage 3 Resultaten

Totaal overzicht geluidbelasting

Type bestemming			Nieuwbouw							
Type weg			Buitenstedelijk	Binnenstedelijk	Binnenstedelijk					
Voorkeurswaarde			48	48	48	50				
Maximale ontheffingswaarde			53	63	63	55				
			Geluidbelasting Lden inclusief aftrek artikel 110g [dB]			Geluidbelasting Lden exclusief aftrek artikel 110g [dB]				
Naam	Omschrijving	Hoogte [m]	N325	Fluitekruid	Immerlooplein	Jeugdplein "De Hobbit"	Gecumuleerde geluidbelasting	Hoogste geluidbelasting op het toetspunt	Geluidluw	Dove gevel
B01_A	Bouwblok A	1,5	49,71	0,21	0,00	13,04	51,71	49,71	Nee	Nee
B01_B	Bouwblok A	4,5	49,87	2,84	0,10	16,05	51,87	49,87	Nee	Nee
B01_C	Bouwblok A	7,5	49,81	3,97	5,50	20,87	51,81	49,81	Nee	Nee
B02_A	Bouwblok A	1,5	50,84	0,00	15,67	21,16	52,85	50,84	Nee	Nee
B02_B	Bouwblok A	4,5	50,89	0,00	15,92	22,84	52,90	50,89	Nee	Nee
B02_C	Bouwblok A	7,5	50,65	4,34	15,76	27,54	52,67	50,65	Nee	Nee
B03_A	Bouwblok A	1,5	50,75	0,00	15,60	21,63	52,76	50,75	Nee	Nee
B03_B	Bouwblok A	4,5	50,77	0,00	15,81	22,90	52,78	50,77	Nee	Nee
B03_C	Bouwblok A	7,5	50,53	4,01	15,64	27,62	52,55	50,53	Nee	Nee
B03_D	Bouwblok A	10,5	50,37	6,66	15,43	28,21	52,39	50,37	Nee	Nee
B04_A	Bouwblok A	1,5	50,75	0,00	15,30	22,05	52,76	50,75	Nee	Nee
B04_B	Bouwblok A	4,5	50,77	0,00	15,49	23,01	52,78	50,77	Nee	Nee
B04_C	Bouwblok A	7,5	50,53	3,56	15,33	27,87	52,55	50,53	Nee	Nee
B04_D	Bouwblok A	10,5	50,36	6,64	15,17	28,44	52,39	50,36	Nee	Nee
B05_A	Bouwblok A	1,5	50,81	0,00	15,30	22,11	52,82	50,81	Nee	Nee
B05_B	Bouwblok A	4,5	50,81	0,00	15,48	23,02	52,82	50,81	Nee	Nee
B05_C	Bouwblok A	7,5	50,57	2,60	15,32	28,05	52,59	50,57	Nee	Nee
B05_D	Bouwblok A	10,5	50,40	6,61	15,16	28,81	52,43	50,40	Nee	Nee
B06_A	Bouwblok A	1,5	50,73	0,00	15,33	22,02	52,74	50,73	Nee	Nee
B06_B	Bouwblok A	4,5	50,71	0,00	15,53	23,01	52,72	50,71	Nee	Nee
B06_C	Bouwblok A	7,5	50,48	2,19	15,38	28,06	52,50	50,48	Nee	Nee
B06_D	Bouwblok A	10,5	50,29	6,58	15,25	29,68	52,32	50,29	Nee	Nee
B07_A	Bouwblok A	1,5	50,72	0,00	15,76	23,43	52,73	50,72	Nee	Nee
B07_B	Bouwblok A	4,5	50,68	0,00	15,96	24,24	52,69	50,68	Nee	Nee
B07_C	Bouwblok A	7,5	50,45	2,12	15,79	29,47	52,48	50,45	Nee	Nee
B08_A	Bouwblok A	1,5	45,85	9,69	15,23	27,35	47,91	45,85	Ja	Nee
B08_B	Bouwblok A	4,5	45,91	11,31	15,56	28,31	47,98	45,91	Ja	Nee
B08_C	Bouwblok A	7,5	46,09	13,20	15,44	30,33	48,19	46,09	Ja	Nee
B09_A	Bouwblok A	1,5	41,31	8,33	0,00	27,95	43,47	41,31	Ja	Nee
B09_B	Bouwblok A	4,5	42,22	10,28	2,06	29,19	44,39	42,22	Ja	Nee
B09_C	Bouwblok A	7,5	43,18	13,30	6,62	29,97	45,35	43,18	Ja	Nee
B10_A	Bouwblok A	1,5	40,67	8,91	0,52	26,29	42,80	40,67	Ja	Nee
B10_B	Bouwblok A	4,5	41,77	10,61	3,04	27,83	43,91	41,77	Ja	Nee
B10_C	Bouwblok A	7,5	42,71	13,21	8,00	28,77	44,86	42,71	Ja	Nee
B10_D	Bouwblok A	10,5	41,00	15,94	6,30	30,19	43,31	41,00	Ja	Nee
B100_A	Bouwblok F	1,5	34,26	20,53	17,38	45,97	47,37	45,97	Ja	Nee
B100_B	Bouwblok F	4,5	36,47	21,99	18,82	47,57	49,02	47,57	Ja	Nee
B100_C	Bouwblok F	7,5	39,61	23,02	18,80	48,47	50,17	48,47	Ja	Nee
B100_D	Bouwblok F	10,5	40,93	24,09	8,95	48,92	50,74	48,92	Ja	Nee
B11_A	Bouwblok A	1,5	39,78	8,81	0,08	25,96	41,93	39,78	Ja	Nee
B11_B	Bouwblok A	4,5	40,84	10,62	2,79	27,53	43,01	40,84	Ja	Nee
B11_C	Bouwblok A	7,5	42,29	12,82	7,96	28,59	44,45	42,29	Ja	Nee
B11_D	Bouwblok A	10,5	40,85	15,87	7,11	29,44	43,12	40,85	Ja	Nee
B12_A	Bouwblok A	1,5	39,74	8,58	0,52	25,61	41,88	39,74	Ja	Nee
B12_B	Bouwblok A	4,5	40,76	10,46	3,10	27,22	42,92	40,76	Ja	Nee
B12_C	Bouwblok A	7,5	42,61	12,73	8,61	28,43	44,75	42,61	Ja	Nee
B12_D	Bouwblok A	10,5	40,73	15,66	6,93	29,08	42,99	40,73	Ja	Nee
B13_A	Bouwblok A	1,5	40,00	8,33	0,22	25,07	42,12	40,00	Ja	Nee
B13_B	Bouwblok A	4,5	41,12	10,28	2,89	26,76	43,25	41,12	Ja	Nee
B13_C	Bouwblok A	7,5	42,91	12,71	8,34	28,18	45,04	42,91	Ja	Nee
B13_D	Bouwblok A	10,5	40,76	15,39	7,00	28,79	43,00	40,76	Ja	Nee

Naam	Omschrijving	Hoogte [m]	Geluidbelasting Lden inclusief aftrek artikel 110g [dB]			Geluidbelasting Lden exclusief aftrek artikel 110g [dB]		Hoogste geluidbelasting op het toetspunt	Geluidluw	Dove gevel
			N325	Fluitekruid	Immerlooplein	Jeugdplein "De Hobbit"	Gecumuleerde geluidbelasting			
B14_A	Bouwblok A	1,5	41,44	8,10	0,00	24,34	43,51	41,44	Ja	Nee
B14_B	Bouwblok A	4,5	42,22	10,25	0,00	25,96	44,31	42,22	Ja	Nee
B14_C	Bouwblok A	7,5	43,82	12,87	5,59	27,77	45,91	43,82	Ja	Nee
B15_D	Bouwblok A	10,5	49,08	4,98	6,78	21,66	51,09	49,08	Nee	Nee
B16_D	Bouwblok A	10,5	45,51	15,58	15,06	30,91	47,64	45,51	Ja	Nee
B17_A	Bouwblok B	1,5	49,41	6,20	0,00	19,21	51,41	49,41	Nee	Nee
B17_B	Bouwblok B	4,5	49,31	8,02	0,00	20,46	51,32	49,31	Nee	Nee
B17_C	Bouwblok B	7,5	49,17	9,47	4,40	20,60	51,18	49,17	Nee	Nee
B18_A	Bouwblok B	1,5	50,54	0,00	16,99	20,24	52,55	50,54	Nee	Nee
B18_B	Bouwblok B	4,5	50,47	0,00	17,15	20,63	52,48	50,47	Nee	Nee
B18_C	Bouwblok B	7,5	50,24	0,38	16,95	26,35	52,26	50,24	Nee	Nee
B19_A	Bouwblok B	1,5	50,42	0,00	16,88	20,48	52,43	50,42	Nee	Nee
B19_B	Bouwblok B	4,5	50,37	0,00	17,09	20,82	52,38	50,37	Nee	Nee
B19_C	Bouwblok B	7,5	50,14	0,34	16,92	25,84	52,16	50,14	Nee	Nee
B20_A	Bouwblok B	1,5	50,41	0,00	16,85	20,78	52,42	50,41	Nee	Nee
B20_B	Bouwblok B	4,5	50,35	0,00	17,11	21,10	52,36	50,35	Nee	Nee
B20_C	Bouwblok B	7,5	50,12	0,31	17,01	25,35	52,14	50,12	Nee	Nee
B21_A	Bouwblok B	1,5	50,37	0,00	17,25	20,88	52,38	50,37	Nee	Nee
B21_B	Bouwblok B	4,5	50,30	0,00	17,50	21,23	52,31	50,30	Nee	Nee
B21_C	Bouwblok B	7,5	50,07	0,26	17,34	24,96	52,09	50,07	Nee	Nee
B22_A	Bouwblok B	1,5	50,32	0,00	17,59	21,00	52,33	50,32	Nee	Nee
B22_B	Bouwblok B	4,5	50,25	0,00	17,89	21,36	52,26	50,25	Nee	Nee
B22_C	Bouwblok B	7,5	50,03	0,22	17,73	24,49	52,04	50,03	Nee	Nee
B23_A	Bouwblok B	1,5	50,33	0,00	17,71	20,80	52,34	50,33	Nee	Nee
B23_B	Bouwblok B	4,5	50,26	0,00	18,00	21,22	52,27	50,26	Nee	Nee
B23_C	Bouwblok B	7,5	50,02	0,23	17,84	24,30	52,03	50,02	Nee	Nee
B24_A	Bouwblok B	1,5	50,25	0,00	17,07	20,28	52,26	50,25	Nee	Nee
B24_B	Bouwblok B	4,5	50,18	0,00	17,32	20,75	52,19	50,18	Nee	Nee
B24_C	Bouwblok B	7,5	49,94	0,10	17,18	24,10	51,95	49,94	Nee	Nee
B25_A	Bouwblok B	1,5	50,27	0,00	15,46	19,40	52,28	50,27	Nee	Nee
B25_B	Bouwblok B	4,5	50,19	0,00	15,75	19,88	52,20	50,19	Nee	Nee
B25_C	Bouwblok B	7,5	49,96	0,00	15,84	23,54	51,97	49,96	Nee	Nee
B26_A	Bouwblok B	1,5	50,47	0,00	12,41	18,47	52,47	50,47	Nee	Nee
B26_B	Bouwblok B	4,5	50,39	0,00	12,67	18,89	52,39	50,39	Nee	Nee
B26_C	Bouwblok B	7,5	50,16	0,00	13,24	22,59	52,17	50,16	Nee	Nee
B27_A	Bouwblok B	1,5	51,15	0,00	0,00	17,11	53,15	51,15	Nee	Nee
B27_B	Bouwblok B	4,5	51,05	0,00	0,19	17,16	53,05	51,05	Nee	Nee
B27_C	Bouwblok B	7,5	50,80	0,00	6,21	19,86	52,80	50,80	Nee	Nee
B28_A	Bouwblok B	1,5	31,79	14,23	1,88	32,82	36,89	32,82	Ja	Nee
B28_B	Bouwblok B	4,5	34,26	15,73	4,40	33,67	38,62	34,26	Ja	Nee
B28_C	Bouwblok B	7,5	38,01	17,20	8,48	34,18	41,31	38,01	Ja	Nee
B29_A	Bouwblok B	1,5	38,51	10,13	6,61	31,90	41,22	38,51	Ja	Nee
B29_B	Bouwblok B	4,5	39,84	12,16	7,45	32,49	42,45	39,84	Ja	Nee
B29_C	Bouwblok B	7,5	41,82	14,14	9,17	33,07	44,27	41,82	Ja	Nee
B30_A	Bouwblok B	1,5	38,61	10,48	5,75	31,14	41,20	38,61	Ja	Nee
B30_B	Bouwblok B	4,5	39,66	12,63	6,83	31,53	42,18	39,66	Ja	Nee
B30_C	Bouwblok B	7,5	41,75	14,73	8,62	32,15	44,13	41,75	Ja	Nee
B31_A	Bouwblok B	1,5	40,06	10,43	7,65	30,83	42,47	40,06	Ja	Nee
B31_B	Bouwblok B	4,5	41,16	13,16	8,39	31,20	43,51	41,16	Ja	Nee
B31_C	Bouwblok B	7,5	43,43	15,04	9,50	31,80	45,68	43,43	Ja	Nee
B32_A	Bouwblok B	1,5	40,24	10,72	9,38	30,72	42,62	40,24	Ja	Nee
B32_B	Bouwblok B	4,5	41,51	12,89	10,00	30,84	43,81	41,51	Ja	Nee
B32_C	Bouwblok B	7,5	43,84	14,48	10,73	31,44	46,05	43,84	Ja	Nee
B33_A	Bouwblok B	1,5	40,46	10,24	2,46	30,60	42,81	40,46	Ja	Nee
B33_B	Bouwblok B	4,5	41,75	12,36	4,75	30,60	44,02	41,75	Ja	Nee
B33_C	Bouwblok B	7,5	43,98	14,49	8,09	31,20	46,17	43,98	Ja	Nee
B34_A	Bouwblok B	1,5	40,43	10,34	0,00	30,49	42,77	40,43	Ja	Nee
B34_B	Bouwblok B	4,5	41,89	12,48	2,17	30,40	44,14	41,89	Ja	Nee
B34_C	Bouwblok B	7,5	43,85	14,46	5,59	30,98	46,04	43,85	Ja	Nee

Naam	Omschrijving	Hoogte [m]	Geluidbelasting Lden inclusief aftrek artikel 110g [dB]			Geluidbelasting Lden exclusief aftrek artikel 110g [dB]		Hoogtste geluidbelasting op het toetspunt	Geluidluw	Dove gevel
			N325	Fluitekruid	Immerlooplein	Jeugdplein "De Hobbit"	Gecumuleerde geluidbelasting			
B35_A	Bouwblok B	1,5	39,76	10,11	0,86	30,36	42,15	39,76	Ja	Nee
B35_B	Bouwblok B	4,5	41,34	12,00	3,11	30,17	43,61	41,34	Ja	Nee
B35_C	Bouwblok B	7,5	43,30	13,97	6,43	30,74	45,50	43,30	Ja	Nee
B36_A	Bouwblok B	1,5	38,79	10,51	0,00	30,22	41,26	38,79	Ja	Nee
B36_B	Bouwblok B	4,5	40,69	12,40	1,11	29,92	42,98	40,69	Ja	Nee
B36_C	Bouwblok B	7,5	42,79	14,60	3,56	30,53	45,00	42,79	Ja	Nee
B37_A	Bouwblok B	1,5	37,75	10,68	0,00	30,08	40,32	37,75	Ja	Nee
B37_B	Bouwblok B	4,5	40,02	12,64	1,89	30,73	42,42	40,02	Ja	Nee
B37_C	Bouwblok B	7,5	42,08	14,88	5,71	30,31	44,32	42,08	Ja	Nee
B38_A	Bouwblok B	1,5	37,70	10,10	0,20	29,95	40,26	37,70	Ja	Nee
B38_B	Bouwblok B	4,5	39,07	11,93	2,29	30,79	41,57	39,07	Ja	Nee
B38_C	Bouwblok B	7,5	41,80	14,29	6,11	31,24	44,11	41,80	Ja	Nee
B39_A	Bouwblok C	1,5	51,16	0,00	0,00	16,91	53,16	51,16	Nee	Nee
B39_B	Bouwblok C	4,5	51,05	0,00	0,00	16,76	53,05	51,05	Nee	Nee
B39_C	Bouwblok C	7,5	50,81	5,43	0,00	17,58	52,81	50,81	Nee	Nee
B40_A	Bouwblok C	1,5	50,34	0,00	18,07	24,96	52,36	50,34	Nee	Nee
B40_B	Bouwblok C	4,5	50,24	0,00	18,29	24,73	52,26	50,24	Nee	Nee
B40_C	Bouwblok C	7,5	50,01	0,00	18,10	25,28	52,03	50,01	Nee	Nee
B41_A	Bouwblok C	1,5	50,32	0,00	17,70	25,25	52,34	50,32	Nee	Nee
B41_B	Bouwblok C	4,5	50,22	0,00	17,93	25,12	52,24	50,22	Nee	Nee
B41_C	Bouwblok C	7,5	50,01	0,00	17,74	25,68	52,03	50,01	Nee	Nee
B42_A	Bouwblok C	1,5	50,20	0,00	17,59	25,74	52,22	50,20	Nee	Nee
B42_B	Bouwblok C	4,5	50,11	0,00	17,80	25,59	52,13	50,11	Nee	Nee
B42_C	Bouwblok C	7,5	49,90	0,00	17,64	26,15	51,92	49,90	Nee	Nee
B43_A	Bouwblok C	1,5	50,36	0,00	16,88	26,34	52,38	50,36	Nee	Nee
B43_B	Bouwblok C	4,5	50,28	0,00	17,07	26,29	52,30	50,28	Nee	Nee
B43_C	Bouwblok C	7,5	50,07	0,00	16,98	26,90	52,09	50,07	Nee	Nee
B44_A	Bouwblok C	1,5	50,37	0,00	16,00	26,89	52,39	50,37	Nee	Nee
B44_B	Bouwblok C	4,5	50,29	0,00	16,15	26,88	52,31	50,29	Nee	Nee
B44_C	Bouwblok C	7,5	50,08	0,00	16,15	27,69	52,10	50,08	Nee	Nee
B45_A	Bouwblok C	1,5	50,46	0,00	14,53	28,13	52,48	50,46	Nee	Nee
B45_B	Bouwblok C	4,5	50,36	0,00	14,70	28,20	52,38	50,36	Nee	Nee
B45_C	Bouwblok C	7,5	50,17	0,00	15,05	29,09	52,20	50,17	Nee	Nee
B46_A	Bouwblok C	1,5	46,62	13,07	9,04	34,97	48,85	46,62	Ja	Nee
B46_B	Bouwblok C	4,5	46,60	14,28	9,60	35,59	48,87	46,60	Ja	Nee
B46_C	Bouwblok C	7,5	46,69	15,45	10,82	36,15	48,99	46,69	Ja	Nee
B47_A	Bouwblok C	1,5	33,09	11,20	1,60	34,99	38,60	34,99	Ja	Nee
B47_B	Bouwblok C	4,5	36,28	13,19	3,98	35,36	40,46	36,28	Ja	Nee
B47_C	Bouwblok C	7,5	41,46	15,32	7,83	34,95	44,19	41,46	Ja	Nee
B48_A	Bouwblok C	1,5	33,20	11,51	3,08	34,42	38,35	34,42	Ja	Nee
B48_B	Bouwblok C	4,5	36,35	13,47	5,45	34,77	40,29	36,35	Ja	Nee
B48_C	Bouwblok C	7,5	41,86	15,53	9,07	35,41	44,60	41,86	Ja	Nee
B49_A	Bouwblok C	1,5	36,63	11,18	3,26	34,06	40,23	36,63	Ja	Nee
B49_B	Bouwblok C	4,5	38,57	13,10	5,55	34,41	41,75	38,57	Ja	Nee
B49_C	Bouwblok C	7,5	42,54	15,15	9,16	35,09	45,14	42,54	Ja	Nee
B50_A	Bouwblok C	1,5	36,57	11,48	3,77	33,88	40,14	36,57	Ja	Nee
B50_B	Bouwblok C	4,5	38,40	13,67	5,99	34,24	41,58	38,40	Ja	Nee
B50_C	Bouwblok C	7,5	41,89	15,45	9,19	34,90	44,55	41,89	Ja	Nee
B51_A	Bouwblok C	1,5	36,78	12,21	0,60	33,74	40,25	36,78	Ja	Nee
B51_B	Bouwblok C	4,5	38,81	14,37	2,66	34,08	41,86	38,81	Ja	Nee
B51_C	Bouwblok C	7,5	42,03	16,38	5,73	34,73	44,65	42,03	Ja	Nee
B52_A	Bouwblok C	1,5	34,01	11,95	0,00	33,58	38,40	34,01	Ja	Nee
B52_B	Bouwblok C	4,5	36,97	14,27	1,47	33,90	40,44	36,97	Ja	Nee
B52_C	Bouwblok C	7,5	40,54	16,43	4,29	34,55	43,36	40,54	Ja	Nee
B53_A	Bouwblok D	1,5	48,89	9,30	0,00	21,50	50,90	48,89	Nee	Nee
B53_B	Bouwblok D	4,5	48,81	11,23	0,00	21,80	50,82	48,81	Nee	Nee
B53_C	Bouwblok D	7,5	48,81	13,76	0,00	23,18	50,82	48,81	Nee	Nee
B54_A	Bouwblok D	1,5	50,22	0,00	19,39	25,41	52,24	50,22	Nee	Nee
B54_B	Bouwblok D	4,5	50,12	0,00	19,51	25,29	52,14	50,12	Nee	Nee

Naam	Omschrijving	Hoogte [m]	Geluidbelasting Lden inclusief aftrek artikel 110g [dB]			Geluidbelasting Lden exclusief aftrek artikel 110g [dB]		Hoogtste geluidbelasting op het toetspunt	Geluidluw	Dove gevel
			N325	Fluitekruid	Immerlooplein	Jeugdplein "De Hobbit"	Gecumuleerde geluidbelasting			
B54_C	Bouwblok D	7,5	49,92	1,34	19,29	26,89	51,94	49,92	Nee	Nee
B55_A	Bouwblok D	1,5	50,15	0,00	19,33	26,19	52,17	50,15	Nee	Nee
B55_B	Bouwblok D	4,5	50,08	0,00	19,43	26,03	52,10	50,08	Nee	Nee
B55_C	Bouwblok D	7,5	49,91	1,36	19,18	27,17	51,94	49,91	Nee	Nee
B55_D	Bouwblok D	10,5	49,68	6,30	18,89	28,94	51,72	49,68	Nee	Nee
B56_A	Bouwblok D	1,5	50,06	0,00	19,41	26,23	52,08	50,06	Nee	Nee
B56_B	Bouwblok D	4,5	50,01	0,00	19,51	26,07	52,03	50,01	Nee	Nee
B56_C	Bouwblok D	7,5	49,84	1,40	19,26	27,09	51,87	49,84	Nee	Nee
B56_D	Bouwblok D	10,5	49,61	6,35	19,00	29,36	51,65	49,61	Nee	Nee
B57_A	Bouwblok D	1,5	50,04	0,00	19,69	26,50	52,06	50,04	Nee	Nee
B57_B	Bouwblok D	4,5	50,00	0,00	19,80	26,39	52,02	50,00	Nee	Nee
B57_C	Bouwblok D	7,5	49,81	1,40	19,54	27,49	51,84	49,81	Nee	Nee
B57_D	Bouwblok D	10,5	49,57	6,40	19,33	29,82	51,61	49,57	Nee	Nee
B58_A	Bouwblok D	1,5	49,97	0,00	19,61	26,78	51,99	49,97	Nee	Nee
B58_B	Bouwblok D	4,5	49,95	0,00	19,72	26,71	51,97	49,95	Nee	Nee
B58_C	Bouwblok D	7,5	49,77	1,37	19,47	27,81	51,80	49,77	Nee	Nee
B58_D	Bouwblok D	10,5	49,51	6,47	19,28	30,30	51,56	49,51	Nee	Nee
B59_A	Bouwblok D	1,5	49,94	0,00	19,33	27,26	51,97	49,94	Nee	Nee
B59_B	Bouwblok D	4,5	49,93	0,00	19,44	27,23	51,96	49,93	Nee	Nee
B59_C	Bouwblok D	7,5	49,77	1,38	19,23	28,28	51,80	49,77	Nee	Nee
B59_D	Bouwblok D	10,5	49,44	6,57	19,27	30,99	51,50	49,44	Nee	Nee
B60_A	Bouwblok D	1,5	49,98	0,00	18,80	28,06	52,01	49,98	Nee	Nee
B60_B	Bouwblok D	4,5	49,98	0,00	18,93	28,07	52,01	49,98	Nee	Nee
B60_C	Bouwblok D	7,5	49,82	1,35	18,77	29,07	51,86	49,82	Nee	Nee
B60_D	Bouwblok D	10,5	49,46	6,76	19,05	31,98	51,53	49,46	Nee	Nee
B61_A	Bouwblok D	1,5	50,04	0,00	18,24	28,95	52,07	50,04	Nee	Nee
B61_B	Bouwblok D	4,5	50,06	0,00	18,37	29,05	52,09	50,06	Nee	Nee
B61_C	Bouwblok D	7,5	49,88	1,28	18,29	30,03	51,92	49,88	Nee	Nee
B61_D	Bouwblok D	10,5	49,39	7,02	19,14	34,28	51,50	49,39	Nee	Nee
B62_A	Bouwblok D	1,5	50,10	0,00	16,55	31,37	52,15	50,10	Nee	Nee
B62_B	Bouwblok D	4,5	50,14	0,00	16,70	31,56	52,19	50,14	Nee	Nee
B62_C	Bouwblok D	7,5	49,96	1,11	16,86	32,55	52,03	49,96	Nee	Nee
B63_A	Bouwblok D	1,5	45,28	17,01	13,11	40,37	48,29	45,28	Ja	Nee
B63_B	Bouwblok D	4,5	45,63	18,09	13,86	41,23	48,75	45,63	Ja	Nee
B63_C	Bouwblok D	7,5	45,93	19,14	15,13	41,78	49,11	45,93	Ja	Nee
B64_A	Bouwblok D	1,5	32,25	14,77	11,94	39,18	41,21	39,18	Ja	Nee
B64_B	Bouwblok D	4,5	35,83	16,15	12,53	39,95	42,72	39,95	Ja	Nee
B64_C	Bouwblok D	7,5	40,47	17,92	13,12	40,32	44,98	40,47	Ja	Nee
B65_A	Bouwblok D	1,5	32,55	14,32	10,46	38,47	40,73	38,47	Ja	Nee
B65_B	Bouwblok D	4,5	36,16	15,79	11,06	39,19	42,34	39,19	Ja	Nee
B65_C	Bouwblok D	7,5	40,96	17,61	12,02	39,43	44,92	40,96	Ja	Nee
B65_D	Bouwblok D	10,5	41,54	20,83	13,26	40,87	45,85	41,54	Ja	Nee
B66_A	Bouwblok D	1,5	34,85	13,82	9,80	38,09	41,16	38,09	Ja	Nee
B66_B	Bouwblok D	4,5	37,09	15,33	10,29	38,76	42,48	38,76	Ja	Nee
B66_C	Bouwblok D	7,5	41,19	17,22	10,92	38,87	44,88	41,19	Ja	Nee
B66_D	Bouwblok D	10,5	41,82	20,15	12,82	40,23	45,77	41,82	Ja	Nee
B67_A	Bouwblok D	1,5	36,78	13,69	6,04	37,75	41,80	37,75	Ja	Nee
B67_B	Bouwblok D	4,5	38,38	15,29	6,89	38,40	42,95	38,40	Ja	Nee
B67_C	Bouwblok D	7,5	41,73	16,92	8,36	38,38	45,11	41,73	Ja	Nee
B67_D	Bouwblok D	10,5	42,37	19,77	11,81	39,76	45,98	42,37	Ja	Nee
B68_A	Bouwblok D	1,5	37,27	13,46	8,65	37,51	41,94	37,51	Ja	Nee
B68_B	Bouwblok D	4,5	38,63	15,01	9,55	38,12	42,98	38,63	Ja	Nee
B68_C	Bouwblok D	7,5	41,84	16,69	10,71	37,95	45,08	41,84	Ja	Nee
B68_D	Bouwblok D	10,5	42,10	19,53	13,49	39,35	45,67	42,10	Ja	Nee
B69_A	Bouwblok D	1,5	39,02	13,48	6,24	37,28	42,89	39,02	Ja	Nee
B69_B	Bouwblok D	4,5	39,89	15,06	7,30	37,84	43,66	39,89	Ja	Nee
B69_C	Bouwblok D	7,5	42,13	16,81	9,06	37,50	45,20	42,13	Ja	Nee
B69_D	Bouwblok D	10,5	42,19	19,21	12,69	38,85	45,59	42,19	Ja	Nee
B70_A	Bouwblok D	1,5	38,46	13,77	9,89	37,14	42,49	38,46	Ja	Nee

Naam	Omschrijving	Hoogte [m]	Geluidbelasting Lden inclusief aftrek artikel 110g [dB]			Geluidbelasting Lden exclusief aftrek artikel 110g [dB]		Hoogtste geluidbelasting op het toetspunt	Geluidluw	Dove gevel
			N325	Fluitekruid	Immerlooplein	Jeugdplein "De Hobbit"	Gecumuleerde geluidbelasting			
B70_B	Bouwblok D	4,5	39,37	15,33	10,63	37,66	43,26	39,37	Ja	Nee
B70_C	Bouwblok D	7,5	42,10	16,94	11,43	37,16	45,11	42,10	Ja	Nee
B70_D	Bouwblok D	10,5	41,66	19,23	13,39	38,47	45,11	41,66	Ja	Nee
B71_A	Bouwblok D	1,5	38,02	13,95	9,98	36,98	42,16	38,02	Ja	Nee
B71_B	Bouwblok D	4,5	39,03	15,41	10,75	37,47	42,98	39,03	Ja	Nee
B71_C	Bouwblok D	7,5	41,91	17,15	11,59	38,10	45,18	41,91	Ja	Nee
B71_D	Bouwblok D	10,5	41,19	18,84	13,33	38,07	44,66	41,19	Ja	Nee
B72_A	Bouwblok D	1,5	36,17	14,44	10,36	36,95	41,11	36,95	Ja	Nee
B72_B	Bouwblok D	4,5	38,22	16,10	11,09	37,47	42,48	38,22	Ja	Nee
B72_C	Bouwblok D	7,5	41,32	18,08	12,22	38,07	44,74	41,32	Ja	Nee
B73_D	Bouwblok D	10,5	48,55	3,68	4,02	20,85	50,56	48,55	Nee	Nee
B74_D	Bouwblok D	10,5	44,41	20,75	19,10	41,46	47,92	44,41	Ja	Nee
B75_A	Bouwblok E	1,5	49,07	11,51	0,00	32,73	51,15	49,07	Nee	Nee
B75_B	Bouwblok E	4,5	48,98	13,28	0,00	33,46	51,08	48,98	Nee	Nee
B75_C	Bouwblok E	7,5	48,89	15,96	0,00	34,79	51,03	48,89	Nee	Nee
B76_A	Bouwblok E	1,5	49,68	0,00	21,10	23,40	51,70	49,68	Nee	Nee
B76_B	Bouwblok E	4,5	49,78	0,00	21,15	23,64	51,80	49,78	Nee	Nee
B76_C	Bouwblok E	7,5	49,59	0,00	20,82	24,96	51,61	49,59	Nee	Nee
B77_A	Bouwblok E	1,5	49,62	0,00	21,02	24,14	51,64	49,62	Nee	Nee
B77_B	Bouwblok E	4,5	49,80	0,00	21,05	24,35	51,82	49,80	Nee	Nee
B77_C	Bouwblok E	7,5	49,67	0,00	20,67	25,47	51,69	49,67	Nee	Nee
B78_A	Bouwblok E	1,5	49,46	0,00	21,08	24,47	51,48	49,46	Nee	Nee
B78_B	Bouwblok E	4,5	49,65	0,00	21,11	24,81	51,67	49,65	Nee	Nee
B78_C	Bouwblok E	7,5	49,48	0,00	20,72	25,98	51,51	49,48	Nee	Nee
B79_A	Bouwblok E	1,5	49,41	0,00	21,04	24,91	51,43	49,41	Nee	Nee
B79_B	Bouwblok E	4,5	49,65	0,00	21,06	25,30	51,67	49,65	Nee	Nee
B79_C	Bouwblok E	7,5	49,51	0,00	20,66	26,48	51,54	49,51	Nee	Nee
B80_A	Bouwblok E	1,5	49,44	0,00	20,63	25,21	51,46	49,44	Nee	Nee
B80_B	Bouwblok E	4,5	49,71	0,00	20,64	25,72	51,73	49,71	Nee	Nee
B80_C	Bouwblok E	7,5	49,60	0,00	20,26	26,94	51,63	49,60	Nee	Nee
B81_A	Bouwblok E	1,5	49,33	0,00	20,74	25,62	51,36	49,33	Nee	Nee
B81_B	Bouwblok E	4,5	49,66	0,00	20,71	26,21	51,69	49,66	Nee	Nee
B81_C	Bouwblok E	7,5	49,54	0,00	20,31	27,48	51,57	49,54	Nee	Nee
B82_A	Bouwblok E	1,5	49,43	0,00	20,09	26,20	51,46	49,43	Nee	Nee
B82_B	Bouwblok E	4,5	49,75	0,00	20,02	26,89	51,78	49,75	Nee	Nee
B82_C	Bouwblok E	7,5	49,62	0,00	19,64	28,36	51,65	49,62	Nee	Nee
B83_A	Bouwblok E	1,5	49,28	0,00	19,36	28,44	51,32	49,28	Nee	Nee
B83_B	Bouwblok E	4,5	49,66	0,00	19,26	29,26	51,70	49,66	Nee	Nee
B83_C	Bouwblok E	7,5	49,57	0,00	18,91	30,77	51,62	49,57	Nee	Nee
B84_A	Bouwblok E	1,5	44,09	18,63	17,23	43,00	48,21	44,09	Ja	Nee
B84_B	Bouwblok E	4,5	44,95	20,99	19,00	44,46	49,31	44,95	Ja	Nee
B84_C	Bouwblok E	7,5	44,91	22,43	19,60	45,48	49,75	45,48	Ja	Nee
B85_A	Bouwblok E	1,5	35,28	18,85	13,76	43,62	45,40	43,62	Ja	Nee
B85_B	Bouwblok E	4,5	36,86	20,10	16,95	45,14	46,93	45,14	Ja	Nee
B85_C	Bouwblok E	7,5	40,22	21,32	17,94	45,90	48,21	45,90	Ja	Nee
B86_A	Bouwblok E	1,5	36,39	19,25	14,10	43,15	45,22	43,15	Ja	Nee
B86_B	Bouwblok E	4,5	38,28	20,77	17,03	44,62	46,78	44,62	Ja	Nee
B86_C	Bouwblok E	7,5	41,09	22,13	17,79	45,33	48,06	45,33	Ja	Nee
B87_A	Bouwblok E	1,5	36,81	18,61	12,59	42,81	45,04	42,81	Ja	Nee
B87_B	Bouwblok E	4,5	39,10	19,73	15,98	44,21	46,67	44,21	Ja	Nee
B87_C	Bouwblok E	7,5	41,98	21,41	16,85	44,85	48,07	44,85	Ja	Nee
B88_A	Bouwblok E	1,5	37,94	19,06	9,57	42,50	45,12	42,50	Ja	Nee
B88_B	Bouwblok E	4,5	39,62	20,88	13,42	43,81	46,56	43,81	Ja	Nee
B88_C	Bouwblok E	7,5	42,03	22,42	14,83	44,38	47,81	44,38	Ja	Nee
B89_A	Bouwblok E	1,5	38,50	18,80	7,26	42,27	45,15	42,27	Ja	Nee
B89_B	Bouwblok E	4,5	40,04	20,45	11,14	43,48	46,48	43,48	Ja	Nee
B89_C	Bouwblok E	7,5	42,24	21,92	13,13	43,95	47,66	43,95	Ja	Nee
B90_A	Bouwblok E	1,5	38,55	18,89	7,34	42,11	45,06	42,11	Ja	Nee
B90_B	Bouwblok E	4,5	40,18	20,34	10,52	43,24	46,38	43,24	Ja	Nee

Naam	Omschrijving	Hoogte [m]	Geluidbelasting Lden inclusief aftrek artikel 110g [dB]			Geluidbelasting Lden exclusief aftrek artikel 110g [dB]		Hoogtste geluidbelasting op het toetspunt	Geluidluw	Dove gevel
			N325	Fluitekruid	Immerlooplein	Jeugdplein "De Hobbit"	Gecumuleerde geluidbelasting			
B90_C	Bouwblok E	7,5	42,19	21,75	12,11	43,56	47,43	43,56	Ja	Nee
B91_A	Bouwblok E	1,5	38,29	18,97	3,40	41,96	44,87	41,96	Ja	Nee
B91_B	Bouwblok E	4,5	39,86	20,04	5,42	43,00	46,11	43,00	Ja	Nee
B91_C	Bouwblok E	7,5	42,12	21,62	8,87	44,05	47,66	44,05	Ja	Nee
B92_A	Bouwblok E	1,5	35,61	18,70	2,18	41,79	43,98	41,79	Ja	Nee
B92_B	Bouwblok E	4,5	37,05	19,84	4,16	42,76	45,07	42,76	Ja	Nee
B92_C	Bouwblok E	7,5	40,78	21,55	7,53	43,84	46,98	43,84	Ja	Nee
B93_A	Bouwblok F	1,5	47,81	6,74	0,00	36,89	50,08	47,81	Ja	Nee
B93_B	Bouwblok F	4,5	48,00	8,06	0,00	37,87	50,32	48,00	Ja	Nee
B93_C	Bouwblok F	7,5	48,25	9,96	0,33	39,17	50,66	48,25	Ja	Nee
B93_D	Bouwblok F	10,5	48,47	7,19	1,35	37,48	50,74	48,47	Ja	Nee
B94_A	Bouwblok F	1,5	48,73	13,57	0,00	37,07	50,96	48,73	Nee	Nee
B94_B	Bouwblok F	4,5	48,88	14,91	0,00	38,22	51,17	48,88	Nee	Nee
B94_C	Bouwblok F	7,5	48,97	17,77	0,00	38,12	51,25	48,97	Nee	Nee
B94_D	Bouwblok F	10,5	48,74	10,86	0,00	39,14	51,10	48,74	Nee	Nee
B95_A	Bouwblok F	1,5	48,49	9,55	25,27	27,51	50,56	48,49	Ja	Nee
B95_B	Bouwblok F	4,5	48,91	9,86	25,13	28,34	50,98	48,91	Nee	Nee
B95_C	Bouwblok F	7,5	48,86	10,02	24,96	29,33	50,93	48,86	Nee	Nee
B95_D	Bouwblok F	10,5	48,68	10,53	25,41	30,49	50,77	48,68	Nee	Nee
B96_A	Bouwblok F	1,5	48,38	11,74	25,62	29,18	50,47	48,38	Ja	Nee
B96_B	Bouwblok F	4,5	48,91	11,98	25,48	30,19	51,00	48,91	Nee	Nee
B96_C	Bouwblok F	7,5	48,91	12,04	25,40	31,35	51,01	48,91	Nee	Nee
B96_D	Bouwblok F	10,5	48,75	12,35	25,88	32,63	50,88	48,75	Nee	Nee
B97_A	Bouwblok F	1,5	38,43	21,54	25,74	44,56	46,87	44,56	Ja	Nee
B97_B	Bouwblok F	4,5	41,46	22,94	25,83	46,43	49,00	46,43	Ja	Nee
B97_C	Bouwblok F	7,5	41,81	23,82	25,88	47,73	50,03	47,73	Ja	Nee
B97_D	Bouwblok F	10,5	42,07	24,95	25,64	48,29	50,52	48,29	Ja	Nee
B98_A	Bouwblok F	1,5	38,38	21,29	25,41	45,58	47,63	45,58	Ja	Nee
B98_B	Bouwblok F	4,5	41,14	22,69	25,66	47,52	49,71	47,52	Ja	Nee
B98_C	Bouwblok F	7,5	41,53	23,44	25,64	48,69	50,70	48,69	Ja	Nee
B98_D	Bouwblok F	10,5	41,89	24,77	25,42	49,12	51,12	49,12	Ja	Nee
B99_A	Bouwblok F	1,5	35,13	20,67	16,43	46,64	48,04	46,64	Ja	Nee
B99_B	Bouwblok F	4,5	37,04	22,20	17,96	48,37	49,79	48,37	Ja	Nee
B99_C	Bouwblok F	7,5	39,40	23,16	17,98	49,26	50,82	49,26	Ja	Nee
B99_D	Bouwblok F	10,5	40,04	24,74	7,85	49,61	51,21	49,61	Ja	Nee

Rapport: Resultatentabel
Model: LAmax
LAmax totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht
B01_A	Bouwblok A	191453,47	441352,32	1,50	18,86	18,86	--
B01_B	Bouwblok A	191453,47	441352,32	4,50	19,01	19,01	--
B01_C	Bouwblok A	191453,47	441352,32	7,50	21,85	21,85	--
B02_A	Bouwblok A	191447,49	441349,54	1,50	31,59	31,59	--
B02_B	Bouwblok A	191447,49	441349,54	4,50	31,80	31,80	--
B02_C	Bouwblok A	191447,49	441349,54	7,50	38,09	38,09	--
B03_A	Bouwblok A	191443,32	441353,11	1,50	32,02	32,02	--
B03_B	Bouwblok A	191443,32	441353,11	4,50	31,73	31,73	--
B03_C	Bouwblok A	191443,32	441353,11	7,50	38,27	38,27	--
B03_D	Bouwblok A	191443,32	441353,11	10,50	39,37	39,37	--
B04_A	Bouwblok A	191439,61	441356,33	1,50	32,22	32,22	--
B04_B	Bouwblok A	191439,61	441356,33	4,50	32,06	32,06	--
B04_C	Bouwblok A	191439,61	441356,33	7,50	38,41	38,41	--
B04_D	Bouwblok A	191439,61	441356,33	10,50	39,57	39,57	--
B05_A	Bouwblok A	191435,70	441359,74	1,50	32,47	32,47	--
B05_B	Bouwblok A	191435,70	441359,74	4,50	32,38	32,38	--
B05_C	Bouwblok A	191435,70	441359,74	7,50	38,56	38,56	--
B05_D	Bouwblok A	191435,70	441359,74	10,50	39,77	39,77	--
B06_A	Bouwblok A	191432,19	441362,79	1,50	32,79	32,79	--
B06_B	Bouwblok A	191432,19	441362,79	4,50	32,73	32,73	--
B06_C	Bouwblok A	191432,19	441362,79	7,50	38,69	38,69	--
B06_D	Bouwblok A	191432,19	441362,79	10,50	39,95	39,95	--
B07_A	Bouwblok A	191427,83	441366,45	1,50	33,60	33,60	--
B07_B	Bouwblok A	191427,83	441366,45	4,50	33,64	33,64	--
B07_C	Bouwblok A	191427,83	441366,45	7,50	39,30	39,30	--
B08_A	Bouwblok A	191429,28	441372,29	1,50	39,01	39,01	--
B08_B	Bouwblok A	191429,28	441372,29	4,50	39,43	39,43	--
B08_C	Bouwblok A	191429,28	441372,29	7,50	39,63	39,63	--
B09_A	Bouwblok A	191435,24	441375,04	1,50	40,21	40,21	--
B09_B	Bouwblok A	191435,24	441375,04	4,50	40,51	40,51	--
B09_C	Bouwblok A	191435,24	441375,04	7,50	40,23	40,23	--
B10_A	Bouwblok A	191439,39	441371,51	1,50	35,90	35,90	--
B10_B	Bouwblok A	191439,39	441371,51	4,50	35,95	35,95	--
B10_C	Bouwblok A	191439,39	441371,51	7,50	34,81	34,81	--
B10_D	Bouwblok A	191439,39	441371,51	10,50	39,80	39,80	--
B100_A	Bouwblok F	191192,70	441535,47	1,50	64,70	64,70	--
B100_B	Bouwblok F	191192,70	441535,47	4,50	64,91	64,91	--
B100_C	Bouwblok F	191192,70	441535,47	7,50	64,76	64,76	--
B100_D	Bouwblok F	191192,70	441535,47	10,50	64,51	64,51	--
B11_A	Bouwblok A	191443,07	441368,31	1,50	35,56	35,56	--
B11_B	Bouwblok A	191443,07	441368,31	4,50	35,57	35,57	--
B11_C	Bouwblok A	191443,07	441368,31	7,50	35,86	35,86	--
B11_D	Bouwblok A	191443,07	441368,31	10,50	34,74	34,74	--
B12_A	Bouwblok A	191447,04	441364,86	1,50	35,26	35,26	--
B12_B	Bouwblok A	191447,04	441364,86	4,50	35,22	35,22	--
B12_C	Bouwblok A	191447,04	441364,86	7,50	35,53	35,53	--
B12_D	Bouwblok A	191447,04	441364,86	10,50	34,06	34,06	--
B13_A	Bouwblok A	191450,90	441361,50	1,50	35,06	35,06	--
B13_B	Bouwblok A	191450,90	441361,50	4,50	34,99	34,99	--
B13_C	Bouwblok A	191450,90	441361,50	7,50	35,38	35,38	--
B13_D	Bouwblok A	191450,90	441361,50	10,50	33,46	33,46	--
B14_A	Bouwblok A	191455,12	441357,94	1,50	32,53	32,53	--
B14_B	Bouwblok A	191455,12	441357,94	4,50	32,42	32,42	--
B14_C	Bouwblok A	191455,12	441357,94	7,50	33,01	33,01	--
B15_D	Bouwblok A	191449,25	441355,62	10,50	24,06	24,06	--

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: LAmax
LAmax totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht
B16_D	Bouwblok A	191433,57	441369,11	10,50	39,83	39,83	--
B17_A	Bouwblok B	191378,27	441405,09	1,50	23,58	23,58	--
B17_B	Bouwblok B	191378,27	441405,09	4,50	23,14	23,14	--
B17_C	Bouwblok B	191378,27	441405,09	7,50	23,50	23,50	--
B18_A	Bouwblok B	191372,20	441402,97	1,50	26,75	26,75	--
B18_B	Bouwblok B	191372,20	441402,97	4,50	27,45	27,45	--
B18_C	Bouwblok B	191372,20	441402,97	7,50	35,25	35,25	--
B19_A	Bouwblok B	191368,24	441406,39	1,50	26,58	26,58	--
B19_B	Bouwblok B	191368,24	441406,39	4,50	27,18	27,18	--
B19_C	Bouwblok B	191368,24	441406,39	7,50	32,63	32,63	--
B20_A	Bouwblok B	191364,27	441409,81	1,50	26,41	26,41	--
B20_B	Bouwblok B	191364,27	441409,81	4,50	26,85	26,85	--
B20_C	Bouwblok B	191364,27	441409,81	7,50	33,05	33,05	--
B21_A	Bouwblok B	191360,58	441413,00	1,50	26,18	26,18	--
B21_B	Bouwblok B	191360,58	441413,00	4,50	26,51	26,51	--
B21_C	Bouwblok B	191360,58	441413,00	7,50	32,37	32,37	--
B22_A	Bouwblok B	191356,72	441416,34	1,50	25,81	25,81	--
B22_B	Bouwblok B	191356,72	441416,34	4,50	26,04	26,04	--
B22_C	Bouwblok B	191356,72	441416,34	7,50	30,73	30,73	--
B23_A	Bouwblok B	191352,90	441419,64	1,50	25,90	25,90	--
B23_B	Bouwblok B	191352,90	441419,64	4,50	26,56	26,56	--
B23_C	Bouwblok B	191352,90	441419,64	7,50	31,02	31,02	--
B24_A	Bouwblok B	191349,10	441422,92	1,50	25,85	25,85	--
B24_B	Bouwblok B	191349,10	441422,92	4,50	26,62	26,62	--
B24_C	Bouwblok B	191349,10	441422,92	7,50	30,76	30,76	--
B25_A	Bouwblok B	191345,21	441426,29	1,50	26,43	26,43	--
B25_B	Bouwblok B	191345,21	441426,29	4,50	27,32	27,32	--
B25_C	Bouwblok B	191345,21	441426,29	7,50	30,07	30,07	--
B26_A	Bouwblok B	191341,91	441429,14	1,50	26,40	26,40	--
B26_B	Bouwblok B	191341,91	441429,14	4,50	26,95	26,95	--
B26_C	Bouwblok B	191341,91	441429,14	7,50	31,38	31,38	--
B27_A	Bouwblok B	191337,33	441433,09	1,50	25,28	25,28	--
B27_B	Bouwblok B	191337,33	441433,09	4,50	25,26	25,26	--
B27_C	Bouwblok B	191337,33	441433,09	7,50	28,92	28,92	--
B28_A	Bouwblok B	191341,00	441441,60	1,50	44,34	44,34	--
B28_B	Bouwblok B	191341,00	441441,60	4,50	44,81	44,81	--
B28_C	Bouwblok B	191341,00	441441,60	7,50	45,63	45,63	--
B29_A	Bouwblok B	191344,52	441441,40	1,50	44,09	44,09	--
B29_B	Bouwblok B	191344,52	441441,40	4,50	44,57	44,57	--
B29_C	Bouwblok B	191344,52	441441,40	7,50	45,33	45,33	--
B30_A	Bouwblok B	191348,52	441437,95	1,50	43,94	43,94	--
B30_B	Bouwblok B	191348,52	441437,95	4,50	44,28	44,28	--
B30_C	Bouwblok B	191348,52	441437,95	7,50	44,97	44,97	--
B31_A	Bouwblok B	191352,32	441434,66	1,50	43,76	43,76	--
B31_B	Bouwblok B	191352,32	441434,66	4,50	44,03	44,03	--
B31_C	Bouwblok B	191352,32	441434,66	7,50	44,66	44,66	--
B32_A	Bouwblok B	191356,32	441431,21	1,50	43,91	43,91	--
B32_B	Bouwblok B	191356,32	441431,21	4,50	43,80	43,80	--
B32_C	Bouwblok B	191356,32	441431,21	7,50	44,34	44,34	--
B33_A	Bouwblok B	191359,89	441428,13	1,50	43,82	43,82	--
B33_B	Bouwblok B	191359,89	441428,13	4,50	43,62	43,62	--
B33_C	Bouwblok B	191359,89	441428,13	7,50	44,07	44,07	--
B34_A	Bouwblok B	191363,93	441424,63	1,50	43,63	43,63	--
B34_B	Bouwblok B	191363,93	441424,63	4,50	43,43	43,43	--
B34_C	Bouwblok B	191363,93	441424,63	7,50	43,76	43,76	--

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: LAmax
LAmax totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht
B35_A	Bouwblok B	191367,96	441421,16	1,50	43,54	43,54	--
B35_B	Bouwblok B	191367,96	441421,16	4,50	43,27	43,27	--
B35_C	Bouwblok B	191367,96	441421,16	7,50	43,46	43,46	--
B36_A	Bouwblok B	191371,88	441417,77	1,50	43,32	43,32	--
B36_B	Bouwblok B	191371,88	441417,77	4,50	42,95	42,95	--
B36_C	Bouwblok B	191371,88	441417,77	7,50	43,18	43,18	--
B37_A	Bouwblok B	191375,36	441414,76	1,50	43,23	43,23	--
B37_B	Bouwblok B	191375,36	441414,76	4,50	43,30	43,30	--
B37_C	Bouwblok B	191375,36	441414,76	7,50	42,92	42,92	--
B38_A	Bouwblok B	191379,85	441410,88	1,50	43,04	43,04	--
B38_B	Bouwblok B	191379,85	441410,88	4,50	43,09	43,09	--
B38_C	Bouwblok B	191379,85	441410,88	7,50	43,71	43,71	--
B39_A	Bouwblok C	191333,76	441433,02	1,50	25,21	25,21	--
B39_B	Bouwblok C	191333,76	441433,02	4,50	25,20	25,20	--
B39_C	Bouwblok C	191333,76	441433,02	7,50	26,55	26,55	--
B40_A	Bouwblok C	191330,27	441432,93	1,50	32,72	32,72	--
B40_B	Bouwblok C	191330,27	441432,93	4,50	32,77	32,77	--
B40_C	Bouwblok C	191330,27	441432,93	7,50	33,97	33,97	--
B41_A	Bouwblok C	191326,66	441436,06	1,50	33,43	33,43	--
B41_B	Bouwblok C	191326,66	441436,06	4,50	33,52	33,52	--
B41_C	Bouwblok C	191326,66	441436,06	7,50	34,79	34,79	--
B42_A	Bouwblok C	191322,64	441439,56	1,50	34,48	34,48	--
B42_B	Bouwblok C	191322,64	441439,56	4,50	34,63	34,63	--
B42_C	Bouwblok C	191322,64	441439,56	7,50	35,90	35,90	--
B43_A	Bouwblok C	191318,68	441443,00	1,50	35,76	35,76	--
B43_B	Bouwblok C	191318,68	441443,00	4,50	36,06	36,06	--
B43_C	Bouwblok C	191318,68	441443,00	7,50	37,29	37,29	--
B44_A	Bouwblok C	191314,96	441446,24	1,50	37,54	37,54	--
B44_B	Bouwblok C	191314,96	441446,24	4,50	37,96	37,96	--
B44_C	Bouwblok C	191314,96	441446,24	7,50	39,11	39,11	--
B45_A	Bouwblok C	191311,05	441449,63	1,50	40,67	40,67	--
B45_B	Bouwblok C	191311,05	441449,63	4,50	41,14	41,14	--
B45_C	Bouwblok C	191311,05	441449,63	7,50	42,23	42,23	--
B46_A	Bouwblok C	191312,00	441454,92	1,50	48,99	48,99	--
B46_B	Bouwblok C	191312,00	441454,92	4,50	49,66	49,66	--
B46_C	Bouwblok C	191312,00	441454,92	7,50	50,69	50,69	--
B47_A	Bouwblok C	191318,16	441457,99	1,50	48,61	48,61	--
B47_B	Bouwblok C	191318,16	441457,99	4,50	48,88	48,88	--
B47_C	Bouwblok C	191318,16	441457,99	7,50	48,56	48,56	--
B48_A	Bouwblok C	191321,99	441454,67	1,50	48,27	48,27	--
B48_B	Bouwblok C	191321,99	441454,67	4,50	48,43	48,43	--
B48_C	Bouwblok C	191321,99	441454,67	7,50	49,32	49,32	--
B49_A	Bouwblok C	191325,83	441451,33	1,50	48,01	48,01	--
B49_B	Bouwblok C	191325,83	441451,33	4,50	48,05	48,05	--
B49_C	Bouwblok C	191325,83	441451,33	7,50	48,90	48,90	--
B50_A	Bouwblok C	191329,40	441448,23	1,50	47,93	47,93	--
B50_B	Bouwblok C	191329,40	441448,23	4,50	47,90	47,90	--
B50_C	Bouwblok C	191329,40	441448,23	7,50	48,74	48,74	--
B51_A	Bouwblok C	191333,76	441444,44	1,50	47,88	47,88	--
B51_B	Bouwblok C	191333,76	441444,44	4,50	47,75	47,75	--
B51_C	Bouwblok C	191333,76	441444,44	7,50	48,56	48,56	--
B52_A	Bouwblok C	191337,68	441441,03	1,50	47,82	47,82	--
B52_B	Bouwblok C	191337,68	441441,03	4,50	47,64	47,64	--
B52_C	Bouwblok C	191337,68	441441,03	7,50	48,42	48,42	--
B53_A	Bouwblok D	191296,14	441458,26	1,50	28,68	28,68	--

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: LAmax
LAmax totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht
B53_B	Bouwblok D	191296,14	441458,26	4,50	29,14	29,14	--
B53_C	Bouwblok D	191296,14	441458,26	7,50	30,18	30,18	--
B54_A	Bouwblok D	191290,20	441455,08	1,50	38,58	38,58	--
B54_B	Bouwblok D	191290,20	441455,08	4,50	38,16	38,16	--
B54_C	Bouwblok D	191290,20	441455,08	7,50	38,86	38,86	--
B55_A	Bouwblok D	191285,97	441458,79	1,50	38,67	38,67	--
B55_B	Bouwblok D	191285,97	441458,79	4,50	38,55	38,55	--
B55_C	Bouwblok D	191285,97	441458,79	7,50	39,37	39,37	--
B55_D	Bouwblok D	191285,97	441458,79	10,50	39,47	39,47	--
B56_A	Bouwblok D	191282,21	441462,03	1,50	41,19	41,19	--
B56_B	Bouwblok D	191282,21	441462,03	4,50	40,81	40,81	--
B56_C	Bouwblok D	191282,21	441462,03	7,50	41,46	41,46	--
B56_D	Bouwblok D	191282,21	441462,03	10,50	39,81	39,81	--
B57_A	Bouwblok D	191278,19	441465,49	1,50	39,19	39,19	--
B57_B	Bouwblok D	191278,19	441465,49	4,50	38,86	38,86	--
B57_C	Bouwblok D	191278,19	441465,49	7,50	39,55	39,55	--
B57_D	Bouwblok D	191278,19	441465,49	10,50	40,16	40,16	--
B58_A	Bouwblok D	191274,42	441468,74	1,50	39,46	39,46	--
B58_B	Bouwblok D	191274,42	441468,74	4,50	39,16	39,16	--
B58_C	Bouwblok D	191274,42	441468,74	7,50	39,87	39,87	--
B58_D	Bouwblok D	191274,42	441468,74	10,50	40,50	40,50	--
B59_A	Bouwblok D	191270,82	441471,84	1,50	39,72	39,72	--
B59_B	Bouwblok D	191270,82	441471,84	4,50	39,46	39,46	--
B59_C	Bouwblok D	191270,82	441471,84	7,50	40,18	40,18	--
B59_D	Bouwblok D	191270,82	441471,84	10,50	40,84	40,84	--
B60_A	Bouwblok D	191266,69	441475,40	1,50	39,95	39,95	--
B60_B	Bouwblok D	191266,69	441475,40	4,50	39,70	39,70	--
B60_C	Bouwblok D	191266,69	441475,40	7,50	40,46	40,46	--
B60_D	Bouwblok D	191266,69	441475,40	10,50	45,48	45,48	--
B61_A	Bouwblok D	191262,80	441478,75	1,50	40,44	40,44	--
B61_B	Bouwblok D	191262,80	441478,75	4,50	40,19	40,19	--
B61_C	Bouwblok D	191262,80	441478,75	7,50	41,12	41,12	--
B61_D	Bouwblok D	191262,80	441478,75	10,50	46,92	46,92	--
B62_A	Bouwblok D	191259,24	441481,83	1,50	40,89	40,89	--
B62_B	Bouwblok D	191259,24	441481,83	4,50	42,44	42,44	--
B62_C	Bouwblok D	191259,24	441481,83	7,50	44,36	44,36	--
B63_A	Bouwblok D	191260,90	441488,60	1,50	54,48	54,48	--
B63_B	Bouwblok D	191260,90	441488,60	4,50	56,52	56,52	--
B63_C	Bouwblok D	191260,90	441488,60	7,50	58,03	58,03	--
B64_A	Bouwblok D	191266,01	441490,87	1,50	52,42	52,42	--
B64_B	Bouwblok D	191266,01	441490,87	4,50	54,35	54,35	--
B64_C	Bouwblok D	191266,01	441490,87	7,50	55,47	55,47	--
B65_A	Bouwblok D	191270,10	441487,31	1,50	51,85	51,85	--
B65_B	Bouwblok D	191270,10	441487,31	4,50	53,54	53,54	--
B65_C	Bouwblok D	191270,10	441487,31	7,50	54,67	54,67	--
B65_D	Bouwblok D	191270,10	441487,31	10,50	54,84	54,84	--
B66_A	Bouwblok D	191274,23	441483,75	1,50	53,24	53,24	--
B66_B	Bouwblok D	191274,23	441483,75	4,50	54,78	54,78	--
B66_C	Bouwblok D	191274,23	441483,75	7,50	55,94	55,94	--
B66_D	Bouwblok D	191274,23	441483,75	10,50	56,31	56,31	--
B67_A	Bouwblok D	191278,02	441480,49	1,50	52,77	52,77	--
B67_B	Bouwblok D	191278,02	441480,49	4,50	54,18	54,18	--
B67_C	Bouwblok D	191278,02	441480,49	7,50	55,19	55,19	--
B67_D	Bouwblok D	191278,02	441480,49	10,50	55,78	55,78	--
B68_A	Bouwblok D	191281,80	441477,23	1,50	50,53	50,53	--

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: LAmax
LAmax totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht
B68_B	Bouwblok D	191281,80	441477,23	4,50	51,79	51,79	--
B68_C	Bouwblok D	191281,80	441477,23	7,50	52,28	52,28	--
B68_D	Bouwblok D	191281,80	441477,23	10,50	53,09	53,09	--
B69_A	Bouwblok D	191285,64	441473,93	1,50	50,20	50,20	--
B69_B	Bouwblok D	191285,64	441473,93	4,50	51,33	51,33	--
B69_C	Bouwblok D	191285,64	441473,93	7,50	51,62	51,62	--
B69_D	Bouwblok D	191285,64	441473,93	10,50	52,61	52,61	--
B70_A	Bouwblok D	191289,32	441470,75	1,50	49,91	49,91	--
B70_B	Bouwblok D	191289,32	441470,75	4,50	50,94	50,94	--
B70_C	Bouwblok D	191289,32	441470,75	7,50	51,01	51,01	--
B70_D	Bouwblok D	191289,32	441470,75	10,50	52,17	52,17	--
B71_A	Bouwblok D	191293,03	441467,56	1,50	49,65	49,65	--
B71_B	Bouwblok D	191293,03	441467,56	4,50	50,63	50,63	--
B71_C	Bouwblok D	191293,03	441467,56	7,50	51,84	51,84	--
B71_D	Bouwblok D	191293,03	441467,56	10,50	51,67	51,67	--
B72_A	Bouwblok D	191297,36	441463,85	1,50	49,31	49,31	--
B72_B	Bouwblok D	191297,36	441463,85	4,50	50,25	50,25	--
B72_C	Bouwblok D	191297,36	441463,85	7,50	51,45	51,45	--
B73_D	Bouwblok D	191291,67	441461,35	10,50	31,69	31,69	--
B74_D	Bouwblok D	191264,45	441484,87	10,50	55,17	55,17	--
B75_A	Bouwblok E	191242,67	441488,80	1,50	33,86	33,86	--
B75_B	Bouwblok E	191242,67	441488,80	4,50	35,91	35,91	--
B75_C	Bouwblok E	191242,67	441488,80	7,50	37,25	37,25	--
B76_A	Bouwblok E	191237,42	441486,54	1,50	33,81	33,81	--
B76_B	Bouwblok E	191237,42	441486,54	4,50	35,72	35,72	--
B76_C	Bouwblok E	191237,42	441486,54	7,50	36,45	36,45	--
B77_A	Bouwblok E	191233,26	441490,19	1,50	34,53	34,53	--
B77_B	Bouwblok E	191233,26	441490,19	4,50	36,61	36,61	--
B77_C	Bouwblok E	191233,26	441490,19	7,50	37,09	37,09	--
B78_A	Bouwblok E	191229,47	441493,51	1,50	35,32	35,32	--
B78_B	Bouwblok E	191229,47	441493,51	4,50	37,53	37,53	--
B78_C	Bouwblok E	191229,47	441493,51	7,50	37,75	37,75	--
B79_A	Bouwblok E	191225,81	441496,71	1,50	36,98	36,98	--
B79_B	Bouwblok E	191225,81	441496,71	4,50	39,18	39,18	--
B79_C	Bouwblok E	191225,81	441496,71	7,50	39,13	39,13	--
B80_A	Bouwblok E	191221,90	441500,14	1,50	38,39	38,39	--
B80_B	Bouwblok E	191221,90	441500,14	4,50	40,61	40,61	--
B80_C	Bouwblok E	191221,90	441500,14	7,50	40,52	40,52	--
B81_A	Bouwblok E	191218,06	441503,50	1,50	39,05	39,05	--
B81_B	Bouwblok E	191218,06	441503,50	4,50	41,11	41,11	--
B81_C	Bouwblok E	191218,06	441503,50	7,50	40,89	40,89	--
B82_A	Bouwblok E	191214,40	441506,70	1,50	39,63	39,63	--
B82_B	Bouwblok E	191214,40	441506,70	4,50	41,56	41,56	--
B82_C	Bouwblok E	191214,40	441506,70	7,50	41,37	41,37	--
B83_A	Bouwblok E	191210,43	441510,19	1,50	40,78	40,78	--
B83_B	Bouwblok E	191210,43	441510,19	4,50	42,74	42,74	--
B83_C	Bouwblok E	191210,43	441510,19	7,50	43,30	43,30	--
B84_A	Bouwblok E	191211,56	441515,97	1,50	60,96	60,96	--
B84_B	Bouwblok E	191211,56	441515,97	4,50	62,57	62,57	--
B84_C	Bouwblok E	191211,56	441515,97	7,50	62,49	62,49	--
B85_A	Bouwblok E	191217,43	441518,86	1,50	61,61	61,61	--
B85_B	Bouwblok E	191217,43	441518,86	4,50	63,00	63,00	--
B85_C	Bouwblok E	191217,43	441518,86	7,50	62,92	62,92	--
B86_A	Bouwblok E	191221,36	441515,42	1,50	60,18	60,18	--
B86_B	Bouwblok E	191221,36	441515,42	4,50	61,95	61,95	--

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: LAmax
LAmax totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht
B86_C	Bouwblok E	191221,36	441515,42	7,50	61,89	61,89	--
B87_A	Bouwblok E	191225,05	441512,18	1,50	58,99	58,99	--
B87_B	Bouwblok E	191225,05	441512,18	4,50	61,09	61,09	--
B87_C	Bouwblok E	191225,05	441512,18	7,50	61,05	61,05	--
B88_A	Bouwblok E	191228,99	441508,74	1,50	57,95	57,95	--
B88_B	Bouwblok E	191228,99	441508,74	4,50	60,31	60,31	--
B88_C	Bouwblok E	191228,99	441508,74	7,50	60,28	60,28	--
B89_A	Bouwblok E	191232,86	441505,34	1,50	57,16	57,16	--
B89_B	Bouwblok E	191232,86	441505,34	4,50	59,72	59,72	--
B89_C	Bouwblok E	191232,86	441505,34	7,50	59,70	59,70	--
B90_A	Bouwblok E	191236,58	441502,08	1,50	56,53	56,53	--
B90_B	Bouwblok E	191236,58	441502,08	4,50	59,16	59,16	--
B90_C	Bouwblok E	191236,58	441502,08	7,50	59,24	59,24	--
B91_A	Bouwblok E	191240,59	441498,57	1,50	55,89	55,89	--
B91_B	Bouwblok E	191240,59	441498,57	4,50	58,38	58,38	--
B91_C	Bouwblok E	191240,59	441498,57	7,50	58,85	58,85	--
B92_A	Bouwblok E	191244,57	441495,09	1,50	55,43	55,43	--
B92_B	Bouwblok E	191244,57	441495,09	4,50	57,78	57,78	--
B92_C	Bouwblok E	191244,57	441495,09	7,50	58,60	58,60	--
B93_A	Bouwblok F	191193,17	441527,00	1,50	53,52	53,52	--
B93_B	Bouwblok F	191193,17	441527,00	4,50	54,48	54,48	--
B93_C	Bouwblok F	191193,17	441527,00	7,50	54,43	54,43	--
B93_D	Bouwblok F	191193,17	441527,00	10,50	55,38	55,38	--
B94_A	Bouwblok F	191185,19	441518,00	1,50	54,93	54,93	--
B94_B	Bouwblok F	191185,19	441518,00	4,50	57,03	57,03	--
B94_C	Bouwblok F	191185,19	441518,00	7,50	57,06	57,06	--
B94_D	Bouwblok F	191185,19	441518,00	10,50	57,58	57,58	--
B95_A	Bouwblok F	191177,10	441516,57	1,50	39,31	39,31	--
B95_B	Bouwblok F	191177,10	441516,57	4,50	41,60	41,60	--
B95_C	Bouwblok F	191177,10	441516,57	7,50	41,56	41,56	--
B95_D	Bouwblok F	191177,10	441516,57	10,50	41,54	41,54	--
B96_A	Bouwblok F	191169,97	441522,89	1,50	39,15	39,15	--
B96_B	Bouwblok F	191169,97	441522,89	4,50	41,35	41,35	--
B96_C	Bouwblok F	191169,97	441522,89	7,50	41,28	41,28	--
B96_D	Bouwblok F	191169,97	441522,89	10,50	40,96	40,96	--
B97_A	Bouwblok F	191170,55	441531,46	1,50	58,67	58,67	--
B97_B	Bouwblok F	191170,55	441531,46	4,50	60,71	60,71	--
B97_C	Bouwblok F	191170,55	441531,46	7,50	60,65	60,65	--
B97_D	Bouwblok F	191170,55	441531,46	10,50	60,55	60,55	--
B98_A	Bouwblok F	191178,21	441540,10	1,50	62,80	62,80	--
B98_B	Bouwblok F	191178,21	441540,10	4,50	63,72	63,72	--
B98_C	Bouwblok F	191178,21	441540,10	7,50	63,60	63,60	--
B98_D	Bouwblok F	191178,21	441540,10	10,50	63,42	63,42	--
B99_A	Bouwblok F	191185,57	441541,80	1,50	65,26	65,26	--
B99_B	Bouwblok F	191185,57	441541,80	4,50	65,32	65,32	--
B99_C	Bouwblok F	191185,57	441541,80	7,50	65,16	65,16	--
B99_D	Bouwblok F	191185,57	441541,80	10,50	64,91	64,91	--

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Tauw

Stikstofdepositie-onderzoek Whemedreef - Malburgen

18 februari 2020

Verantwoording

Titel	Stikstofdepositie-onderzoek Whemedreef - Malburgen
Opdrachtgever	Stichting Volkshuisvesting Arnhem
Projectleider	Paul Lammers
Auteur(s)	Nadine van Geersdaele
Tweede lezer	Albert Brouwer
Projectnummer	1274207
Aantal pagina's	11
Datum	18 februari 2020
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking.
	Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
T +31 57 06 99 91 1
E info.deventer@tauw.com

Inhoud

1 Inleiding 4
2 Wettelijk kader 5
3 Opzet onderzoek 6
4 Uitgangspunten aanlegfase 7
4.1 Mobiele werktuigen 7
4.2 Verkeersgeneratie 8
5 Uitgangspunten gebruiksfase 10
5.1 Beoogde situatie 10
5.1.1 Woningen 10
5.1.2 Verkeersgeneratie 10
6 Resultaten en conclusie 11

Bijlage 1 AERIUS berekening aanlegfase
Bijlage 2 AERIUS berekening gebruiksfase

1 Inleiding

Stichting Volkshuisvesting Arnhem heeft ingenieursbureau Tauw gevraagd het stikstofdepositie-onderzoek uit te voeren voor het bestemmingsplan Whemedreef. Het gaat hierbij om de ontwikkeling en realisatie van 39 grondgebonden koopwoningen en 21 sociale huurappartementen. Koopmans is de beoogde aannemer voor de realisatie van het bestemmingsplan.

Wanneer blijkt dat het plan meer dan 0,00 mol/ha/jaar bijdraagt aan de stikstofdepositie op overbelaste stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden is er sprake van een in potentie significant effect en kan het plan niet zonder passende beoordeling worden vastgesteld.

Onderstaande figuur toont de ligging van plangebied en de Natura 2000-gebieden in de directe omgeving. De meest nabije stikstofgevoelige habitats of leefgebieden van soorten zijn gelegen op 970 m van het plangebied in Natura 2000-gebied Rijntakken.

Figuur 1.1 Planlocatie en omliggende Natura 2000-gebieden (groen en blauw) en stikstofgevoelige habitats en leefgebieden (licht en donkerpaars)

Hoofdstukken 2 en 3 beschrijven kort het wettelijk kader en de onderzoeksopzet. In hoofdstuk 4 en 5 worden alle emissieberekeningen en uitgangspunten voor modellering gegeven, voor de aanlegfase en de gebruiksfase. Hoofdstuk 6 tot slot geeft de resultaten en de conclusie.

2 Wettelijk kader

In Nederland zijn ruim 160 Natura 2000-gebieden aangewezen, dit zijn gebieden met een Europese beschermingsstatus. Veel van die gebieden zijn gevoelig voor stikstofdepositie en overbelast door een teveel aan stikstof.

Een bestuursorgaan stelt een plan dat significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, uitsluitend vast na een passende beoordeling waaruit blijkt dat de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten.

Daarom dient voor nieuwe of gewijzigde plannen onderzocht te worden of er sprake kan zijn van een significante depositie van stikstof op relevante Natura 2000-gebieden. Een plan dat meer dan 0,00 mol/ha/jaar bijdraagt aan de stikstofdepositie op een overbelast stikstofgevoelig habitattype of leefgebied heeft in potentie een significant effect.

Een plan kan alleen worden vastgesteld als de stikstofdepositie op geen enkele relevante en voor stikstof gevoelige hexagonen toeneemt. Bij (wijziging van) plannen wordt het projecteffect bepaald ten opzichte van de referentiesituatie. De referentiesituatie bij plannen is de feitelijke bestaande planologisch legale situatie ten tijde van vaststelling van het plan.

Wanneer er sprake is van een toename in stikstofdepositie kan in een ecologische voortoets of passende beoordeling onderzocht worden of effecten daadwerkelijk op gaan treden als gevolg van het plan en of deze de natuurlijke kenmerken van het gebied aantasten.

3 Opzet onderzoek

Voor het berekenen van de stikstofdepositie is gebruik gemaakt van de vigerende versie van het rekenmodel AERIUS Calculator, versie 2019A.

In de berekeningen wordt onderscheid gemaakt tussen de aanlegfase en de gebruiksfase. In de berekeningen zijn de emissies van NO_x en NH_3 van de relevante bronnen meegenomen. Het gaat hierbij om:

- Vrachtwagens en mobiele werktuigen in de aanlegfase
- Verkeersbewegingen van en naar de locatie in de aanlegfase
- Verkeersbewegingen van en naar de locatie in de gebruiksfase

Zowel de woningen als de huurappartementen worden gasloos en zullen daarom geen rol spelen in de stikstofberekening.

Er zijn in dit onderzoek twee berekeningen uitgevoerd om de stikstofdepositiebijdrage van het plan op de Natura 2000-gebieden in kaart te brengen:

1. Berekening van de stikstofdepositie ten gevolge van de aanlegfase
2. Berekening van de stikstofdepositie ten gevolge van de gebruiksfase

4 Uitgangspunten aanlegfase

De werkzaamheden in de aanlegfase bestaan uit:

- Bouw van nieuwe woningen en appartementen. Het gaat hierbij om 39 grondgebonden woningen (5852 GBO[1]) en 21 sociale huurappartementen (1218 GBO)

De periode van aanlegfase van de woningen wordt geschat op 10 maanden. Voor de appartementen wordt uitgegaan van een periode van één jaar. De verwachting is dat eind 2021 zowel de woningen als de appartementen opgeleverd worden.

4.1 Mobiele werktuigen

Tabel 4.1 geeft de diesel-, benzine of lpg aangedreven (mobiele) werktuigen welke in de aanlegfase worden ingezet en de bijbehorende kentallen en emissie. De informatie over het type werktuigen, het vermogen en het aantal bedrijfsuren is aangeleverd door de opdrachtgever.
Er is uitgegaan van STAGE klasse IV (bouwjaar vanaf 2014) werktuigen.

Tabel 4.1 Inzet (mobiele) werktuigen en bijbehorende NOx emissies

Werktuig	Bedrijfstijd [uur/jaar]	Vermogen [kW]	Deellastfactor [%]	Emissiefactor [g NOx/kWh]	Emissie[2] [kg NOx/jaar]
Woningen					
Kraan	489	240	60	0	0,0
Heistelling	78	200	60	0,36	3,4
Dieplevel (grondwerk)	78	150	60	0,36	2,5
Appartementen					
Kraan	126	240	60	0,0	0,0
Heistelling	24	200	60	0,36	1,0
Dieplevel (grondwerk)	24	150	60	0,36	0,8
Totaal					**7,7**

De verantwoording van de rekenmethode die in tabel 4.1 wordt gevolgd is opgesteld door TNO[3].

De mobiele werktuigen zullen actief zijn op de bouwlocatie en daar rondrijden. Daarom zijn de emissies gemodelleerd als vlakbron gelijk aan de planlocatie. Daarbij is gekozen voor de sector ‘Mobiele werktuigen’, subsector ‘Bouw en Industrie’. De emissiehoogte is 4 meter, 4 meter spreiding en 0 MW warmte-inhoud. Dit zijn de default waarden in AERIUS voor mobiele werktuigen.

[1] Gebruiksoppervlakte
[2] De emissie wordt berekend als bedrijfsuren*vermogen*(deellastfactor/100)*(emissiefactor/1000)
[3] J.H.J. Hulskotte, R.P. Verbeek, Emissiemodel Mobiele Machines gebaseerd op machineverkopen in combinatie met brandstof afzet (EMMA), TNO, 2009

4.2 Verkeersgeneratie

Het aantal benodigde ritten met personenauto's, bestelbussen en vrachtwagens is opgegeven door de opdrachtgever. Dit is weergegeven in Tabel 4.2.

Tabel 4.2 overzicht verkeersbewegingen aanlegfase

Verkeergeneratie	Aantal verkeerbewegingen
Licht verkeer	
Aannemer	350
Personeel woningen	588
Personeel appartementen	216
Totaal	*1.154*
Zwaar verkeer	
Ten behoeve van woningen	814
Ten behoeve van appartementen	328
Totaal	*1.143*

Het totaal aantal voertuigbewegingen[4] bedraagt:

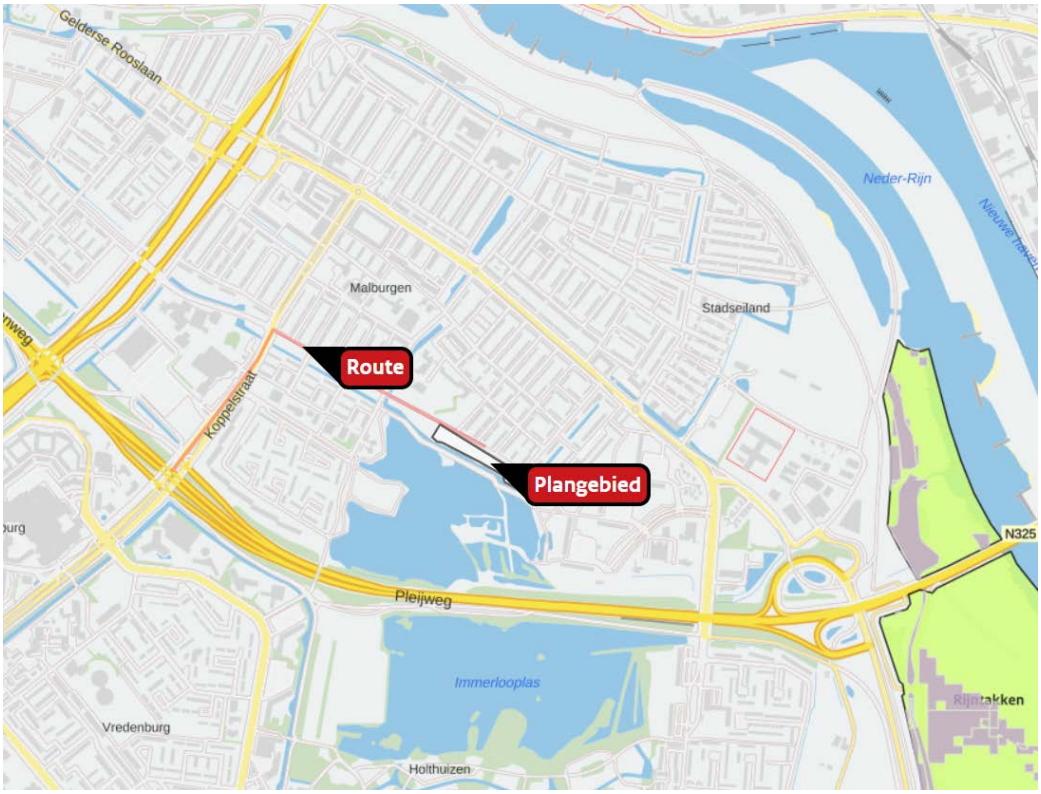
- Personenauto's en bestelbussen (personeel): 1.154 bewegingen
- Vrachtwagens voor aan en afvoer: 1.143 bewegingen

Modellering wegverkeer

De emissies afkomstig van verkeer worden door AERIUS zelf berekend. Deze emissie is afhankelijk van het voertuigtype (personenauto's, middelzwaar of zwaar vrachtverkeer), het aantal bewegingen per etmaal, het wegtype, de rijafstand en de mate van stagnatie. De vrachtwagenbewegingen in de aanlegfase zijn in AERIUS gemodelleerd als 'zwaar vrachtverkeer'. Vervoer van personeel van en naar de locatie vindt plaats met bestelbusjes en/of personenauto's. Deze bewegingen zijn in AERIUS gemodelleerd als 'licht verkeer'. Voor het wegtype is in de modellering aanhouden: 'binnen bebouwde kom'.

De instructie gegevensinvoer voor AERIUS Calculator (BIJ12, oktober 2019) geeft aan dat verkeer van en naar inrichtingen meegenomen dient te worden totdat het verkeer is opgenomen in het heersend verkeersbeeld. Dit is het geval op het moment dat het aan- en afvoerende verkeer zich door zijn snelheid en rij- en stopgedrag niet meer onderscheidt van het overige verkeer dat zich op de betrokken weg bevindt. Hierbij weegt ook mee hoe de verhouding is tussen de hoeveelheid verkeer dat door de voorgenomen ontwikkeling wordt aangetrokken en het reeds op de weg aanwezige verkeer. Hier van uit gaande is het verkeer vanaf de projectlocatie meegenomen tot aan Pleijweg. Dit is weergegeven in Figuur 4.1.

[4] Het aantal voertuigbewegingen is het aantal ritten maal twee; een voertuig rijdt heen en terug naar de locatie

Figuur 4.1 Rijroute aanlegfase

5 Uitgangspunten gebruiksfase

5.1 Beoogde situatie

De beoogde situatie is in AERIUS berekend voor het jaar 2022. Dit is het eerste volledige kalenderjaar na realisatie van het plan.

5.1.1 Woningen

De te realiseren nieuwbouw wordt niet op het gasnet aangesloten. Er is daarom geen sprake van NOx emissies door gasstook voor verwarming en warmwater voorziening.

5.1.2 Verkeersgeneratie

Op basis van publicatie 381 van het CROW (‘Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie, 2018) is de verkeersgeneratie bepaald. Hiervoor is woonmilieutype, de mate van stedelijkheid en type woning van belang; waarvoor de volgende keuzes zijn gemaakt:

- Woonmilieutype: rest bebouwde kom
- mate van stedelijkheid: sterk stedelijk
- type woning: koop, tussen/hoek
- type appartement: huurhuis, sociale huur

De bijbehorende verkeersgeneratie bedraagt gemiddeld 7,1 bewegingen van personenauto’s per gemiddeld etmaal per woning. De verkeersgeneratie voor een appartement is 4,95 bewegingen per personenauto per gemiddeld etmaal. Dit maakt in totaal 381 bewegingen per gemiddeld etmaal.

CROW-publicatie 381 geeft daarnaast 0,02 vrachtwagenbewegingen per woning of appartement per gemiddeld etmaal. Dit geeft voor de beoogde situatie in totaal 1,2 vrachtwagenbewegingen per gemiddeld etmaal.

Modellering wegverkeer

De emissies afkomstig van verkeer worden door AERIUS zelf berekend. Deze emissie is afhankelijk van het voertuigtype[5] (personenauto’s, middelzwaar of zwaar vrachtverkeer), het aantal bewegingen per etmaal, het wegtype, de rijafstand en de mate van stagnatie.
De vrachtwagenbewegingen in de beoogde situatie zijn in AERIUS gemodelleerd als ‘zwaar vrachtverkeer’. Voor het wegtype is in de modellering aanhouden: ‘binnen bebouwde kom’.
De instructie gegevensinvoer voor AERIUS Calculator (BIJ12, oktober 2019) geeft aan dat verkeer van en naar inrichtingen meegenomen dient te worden totdat het verkeer is opgenomen in het heersend verkeersbeeld. Dit is het geval op het moment dat het aan- en afvoerende verkeer zich door zijn snelheid en rij- en stopgedrag niet meer onderscheidt van het overige verkeer dat zich op de betrokken weg bevindt. Hierbij weegt ook mee hoe de verhouding is tussen de hoeveelheid verkeer dat door de voorgenomen ontwikkeling wordt aangetrokken en het reeds op de weg aanwezige verkeer. Hier van uit gaande is het verkeer vanaf de projectlocatie meegenomen voor 50 % tot aan de Huissensestraat en voor 50 % tot aan de Koppelsstraat.

[5] In AERIUS zijn steeds de meest recente emissiekentallen voor wegverkeer geïmplementeerd, voor de zichtjaren 2014 tot en met 2030

6 Resultaten en conclusie

De verspreiding van emissies en de bijdrage aan de stikstofdepositie ten gevolge van het plan Whemedreef is berekend met het rekenmodel AERIUS Calculator (versie 2019A). Bij deze rapportage worden de AERIUS pdf uitvoerfiles geleverd. Deze zijn als bijlage toegevoegd en zijn tevens als losse bestanden bij de rapportage bijgeleverd.

Met het rekenmodel AERIUS is de volgende maximale bijdrage aan de stikstofdepositie berekend:

- 0,00 mol/ha/jaar voor de aanlegfase bij gebruik van STAGE IV klasse werktuigen en een elektrische kraan op het nabijgelegen Natura 2000-gebied Rijntakken
- 0,00 mol/ha/jaar voor de gebruiksfase op het nabijgelegen Natura 2000-gebied Rijntakken

Voor de zowel de aanleg- als gebruiksfase is de maximale bijdrage minder dan 0,01 mo/ha/jaar (AERIUS uitvoer: ‘Er zijn geen rekenresultaten hoger dan 0,00 mol/ha/jaar’). Daarmee kan geconcludeerd worden dat er geen negatieve effecten te verwachten zijn op stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden ten gevolge van zowel de aanleg- als gebruiksfase van het plan. Het plan kan hiermee worden vastgesteld.

Bijlage 1 AERIUS berekening aanlegfase

AERIUS CALCULATOR

Dit document bevat rekenresultaten van AERIUS Calculator. Het betreft de hoogst berekende stikstofbijdragen per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied, op basis van rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en/of stikstofoxide (NOx).

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in Calculator. Voor meer toelichting verwijzen wij u naar de website www.aerius.nl.

Berekening Aanlegfase_Whemedreef

- Kenmerken
- Samenvatting emissies
- Depositieresultaten
- Gedetailleerde emissiegegevens

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: https://www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Volkshuisvesting	Whemedreef, . Arnhem

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk
Whemedreef	RhYB2YjSRhYj

Datum berekening	Rekenjaar	Rekenconfiguratie
18 februari 2020, 16:33	2020	Berekend voor natuurgebieden

Totale emissie

	Situatie 1
NOx	13,75 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Resultaten

Hectare met hoogste bijdrage (mol/ha/j)

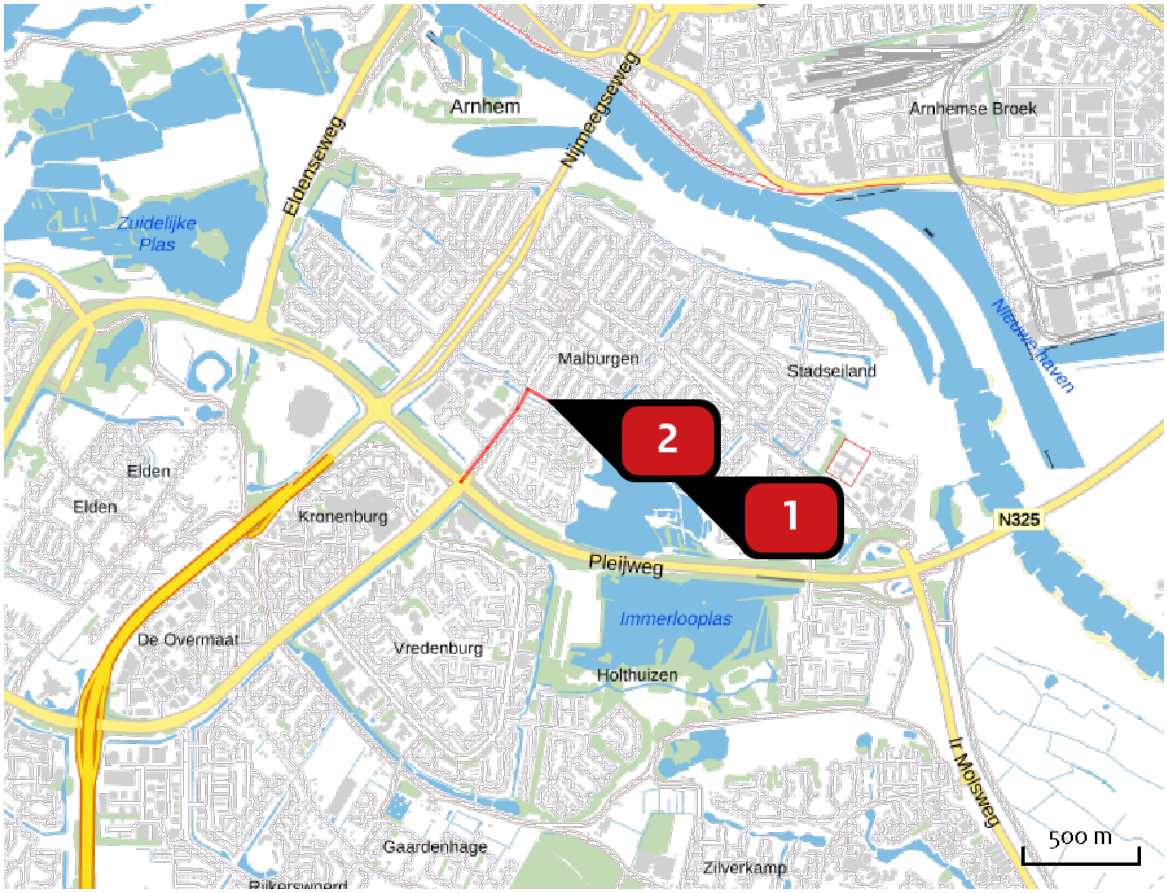
Natuurgebied
Uw berekening heeft geen depositieresultaten opgeleverd boven 0,00 mol/ha/jr.

Toelichting

Aanlegfase 2020 Whemedreef

Locatie

Aanlegfase_Whemedreef

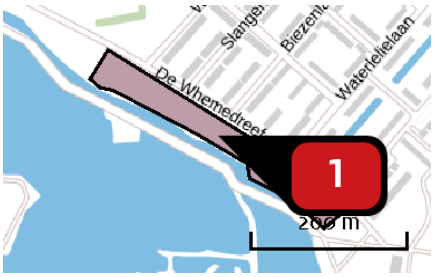
Emissie

Aanlegfase_Whemedreef

Bron Sector			Emissie NH3	Emissie NOx
1		Plangebied Mobiele werktuigen | Bouw en Industrie	-	7,70 kg/j
2		Rijroute Wegverkeer | Binnen bebouwde kom	< 1 kg/j	6,05 kg/j

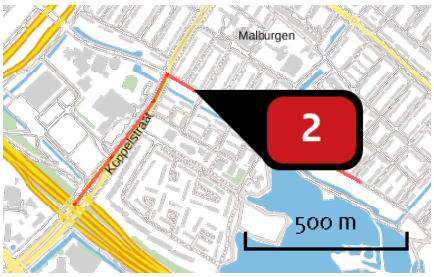
Emissie (per bron)

Aanlegfase_Whemedreef

Naam: Plangebied
Locatie (X,Y): 191311, 441449
NOx: 7,70 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Bouwfase		4,0	4,0	0,0	NOx	7,70 kg/j

Naam: Rijroute
Locatie (X,Y): 190779, 441781
NOx: 6,05 kg/j
NH3: < 1 kg/j

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	1.154,0 / jaar	NOx NH3	< 1 kg/j < 1 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	1.143,0 / jaar	NOx NH3	5,60 kg/j < 1 kg/j

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS	versie 2019A_20200211_3b24c29c22
Database	versie 2019A_20200212_3b24c29c22

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2019A

Bijlage 2 AERIUS berekening gebruiksfase

AERIUS CALCULATOR

Dit document bevat rekenresultaten van AERIUS Calculator. Het betreft de hoogst berekende stikstofbijdragen per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied, op basis van rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en/of stikstofoxide (NO_x).

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in Calculator. Voor meer toelichting verwijzen wij u naar de website www.aerius.nl.

Berekening Gebruiksfase_Whemedreef

- Kenmerken
- Samenvatting emissies
- Depositieresultaten
- Gedetailleerde emissiegegevens

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: https://www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Volkshuisvesting	Whemedreef, . Arnhem

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk
Whemedreef	S228D6KK8C60

Datum berekening	Rekenjaar	Rekenconfiguratie
15 februari 2020, 02:18	2022	Berekend voor natuurgebieden

Totale emissie

	Situatie 1
NOx	28,01 kg/j
NH3	1,60 kg/j

Resultaten

Hectare met hoogste bijdrage (mol/ha/j)

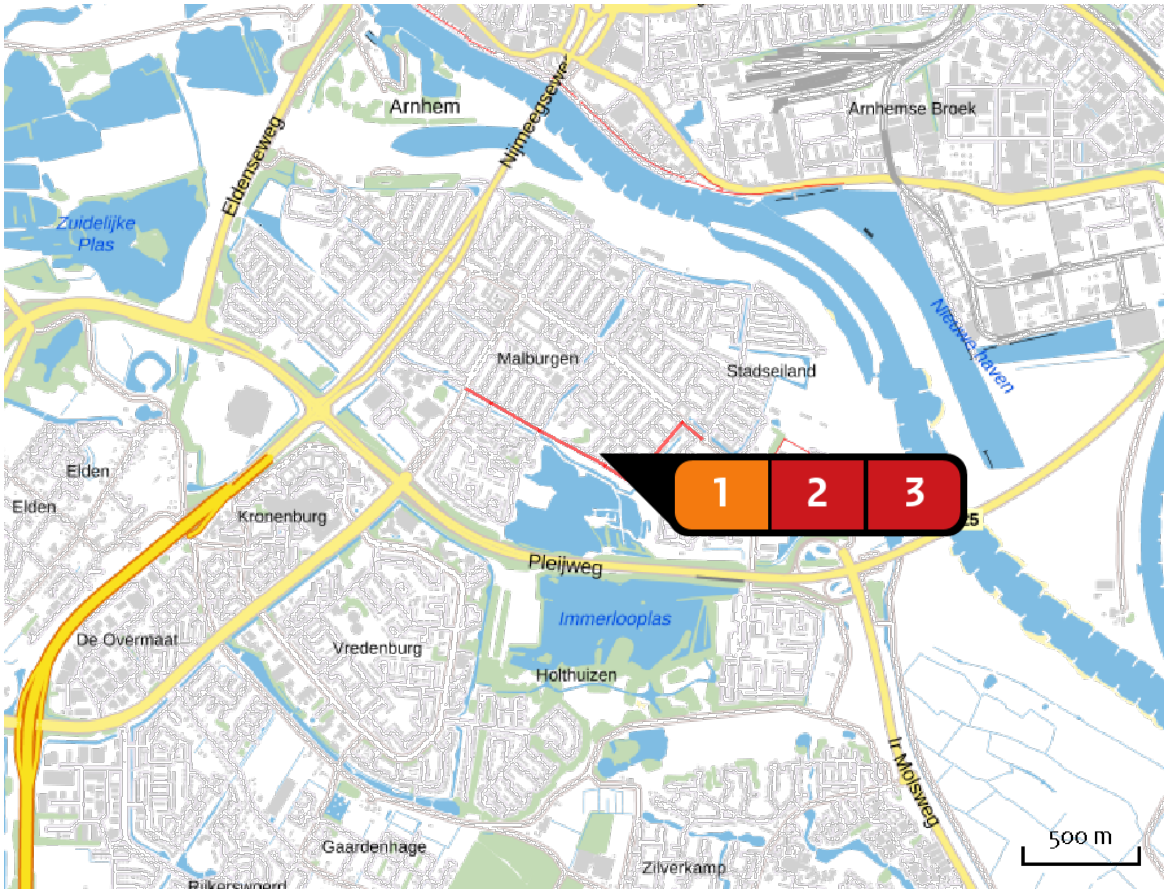
Natuurgebied
Uw berekening heeft geen depositieresultaten opgeleverd boven 0,00 mol/ha/jr.

Toelichting

Gebruiksfase 2023 Whemedreef

Locatie

Gebruiksfase_Whe medreef

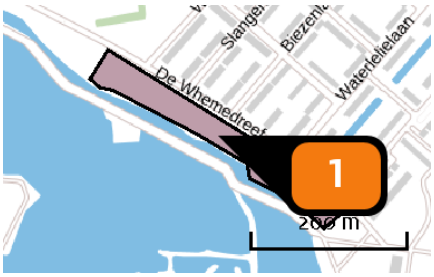
Emissie

Gebruiksfase_Whe medreef

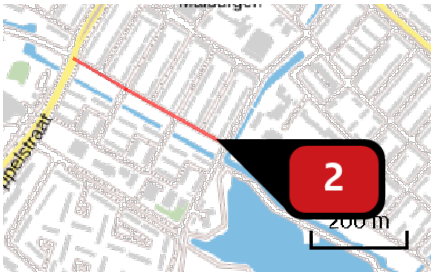
Bron Sector			Emissie NH3	Emissie NOx
1		Plangebied Wonen en Werken | Woningen	-	-
2		Route Koppelstraat Wegverkeer | Binnen bebouwde kom	< 1 kg/j	15,10 kg/j
3		Route Huissensestraat Wegverkeer | Binnen bebouwde kom	< 1 kg/j	12,90 kg/j

Emissie (per bron)

Gebruiksfase_Whemedreef

Naam	Plangebied
Locatie (X,Y)	191311, 441449
Uitstoothoogte	1,0 m
Oppervlakte	1,3 ha
Spreiding	0,5 m
Warmteinhoud	0,000 MW
Temporele variatie	Continue emissie

Naam	Route Koppelstraat
Locatie (X,Y)	190993, 441659
NOx	15,10 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	190,0 / etmaal	NOx	13,90 kg/j
			NH3	< 1 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	1,2 / etmaal	NOx	1,20 kg/j
			NH3	< 1 kg/j

Naam	Route Huissensestraat
Locatie (X,Y)	191512, 441545
NOx	12,90 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	190,0 / etmaal	NOx	11,87 kg/j
			NH3	< 1 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	1,2 / etmaal	NOx	1,03 kg/j
			NH3	< 1 kg/j

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS	versie 2019A_20200211_3b24c29c22
Database	versie 2019A_20200212_3b24c29c22

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2019A

Notitie

Contactpersoon	Suzanne Swenne
Datum	4 februari 2020
Kenmerk	N001-1274207EZM-V02-pws-NL

Luchtkwaliteit Whemedreef Arnhem

1 Aanleiding

Volkshuisvesting Arnhem is voornemens om circa 70 woningen te bouwen in de wijk Malburgen. Het plan gaat uit van 39 grondgebonden woningen en 21 appartementen. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken is een bestemmingsplanwijziging nodig.

De planlocatie voor de woningbouw ligt aan de Whemedreef in Arnhem Zuid / Malburgen. De locatie is circa twee hectare groot en wordt aan de zuidkant begrensd door de noordelijke Immerlooplas. In onderstaande afbeelding is de planlocatie geel omcirkeld weergegeven.

Figuur 1.1 Plangebied woningbouwontwikkeling Whemedreef

De voorgenomen ontwikkeling wordt in verschillende deelgebieden verdeeld:
A. Circa 39 grondgebonden woningen, rij of hoek, bedoeld voor vrije sector koop
B. Circa 21 appartementen voor sociale huur

Om te bepalen wat het effect is van de nieuwe woningen op de luchtkwaliteit is een ‘niet in betekende mate’ toets uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de Wet luchtkwaliteit. In bijlage 1 is het wettelijk kader opgenomen.

2 Werkwijze

De effecten op de luchtkwaliteit worden inzichtelijk gemaakt met de NIBM-tool (‘niet in betekenende mate’) en de NSL-monitoringstool. Met de NIBM-tool, versie maart 2019, wordt een ‘worstcase’ berekening gedaan van het extra effect van de verkeersaantrekkende werking op de concentraties NO2 en PM10 (voor luchtkwaliteit relevante componenten) door de beoogde ontwikkeling. Met de NSL-monitoringstool 2018 ontstaat inzicht in de luchtkwaliteit in de nabijheid van het plangebied voor verschillende referentiejaren. Daarbij wordt inzicht gegeven in de ‘achtergrondconcentraties’ en het effect van het bestaande verkeer. Voor NO2 en PM10 geldt een grenswaarde van 40 µg/m^3. Per 1 januari 2015 moet ook voldaan worden aan de PM2.5 grenswaarde van 25 µg/m^3 jaargemiddeld. Door deze werkwijze te hanteren kan worden vastgesteld of wordt voldaan aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit. Tevens wordt inzicht gegeven of er sprake is van een niet in betekende mate bijdrage door de ontwikkeling.

De verkeersaantrekkende werking is vastgesteld met behulp van de CROW publicatie 381: ‘Toekomstbestendig parkeren; van parkeerkencijfers naar parkeernormen’ (december 2018). De eerste stap is het bepalen van de stedelijkheidsgraad van de betreffende locatie.

Op grond van de omgevingsadressendichtheid kan aan een regio een stedelijkheidsgraad worden toegekend (CROW publicatie 381). De volgende klassenindeling is gehanteerd:
1. Zeer sterk stedelijk > 2.500 adressen per km²
2. Sterk stedelijk 1.500 – 2.500 adressen per km²
3. Matig stedelijk 1.000 – 1.500 adressen per km²
4. Weinig stedelijk 500 – 1.000 adressen per km²
5. Niet stedelijk < 500 adressen per km²

De omgevingsadressendichtheid van de gemeente Arnhem is 2.168 adressen per km^2 (bron: Statline, CBS, 2019). Dit betekent dat deze gemeente wordt ingedeeld in stedelijkheidsgraad 2. In de tweede stap van het vaststellen van de extra verkeersaantrekkende werking van het plan wordt aan het woonmilieutype een gemiddeld aantal motorvoertuigbewegingen per woning per weekdagetmaal gekoppeld. In het plangebied worden circa 39 grondgebonden koopwoningen en 21 sociale huurappartementen gerealiseerd. Om de verkeersbewegingen per type woning te bepalen is uitgegaan van het worst-case scenario. Hieruit zijn de volgende gegevens afgeleid:
- Grondgebonden woningen, koop, schil centrum, sterk stedelijk: 7,2 motorvoertuigbewegingen per woning per weekdagetmaal

- Appartementen, (sociale) huur, schil centrum, sterk stedelijk: 3,6 motorvoertuigbewegingen per woning per weekdagetmaal

Koop, huis, tussen/hoek									
	Parkeerkencijfers (per woning)								
	Centrum		Schil centrum		Rest bebouwde kom		Buitengebied		Aandeel oplaadpunten
	min.	max.	min.	max.	min.	max.	min.	max.	
Zeer sterk stedelijk	0,9	1,7	1,1	1,9	1,3	2,1	1,5	2,3	
Sterk stedelijk	1,0	1,8	1,2	2,0	1,4	2,2	1,6	2,4	
Matig stedelijk	1,1	1,9	1,3	2,1	1,5	2,3	1,6	2,4	
Weinig stedelijk	1,1	1,9	1,4	2,2	1,6	2,4	1,6	2,4	0,3 - 0,5% per woning
Niet stedelijk	1,1	1,9	1,4	2,2	1,6	2,4	1,6	2,4	
Opmerking Aandeel bezoekers: 0,3 pp per woning									
	Verkeersgeneratie (per woning)								
	Centrum		Schil centrum		Rest bebouwde kom		Buitengebied		
	min.	max.	min.	max.	min.	max.	min.	max.	
Zeer sterk stedelijk	4,5	5,3	5,4	6,2	6,4	7,2	7,0	7,8	
Sterk stedelijk	5,4	6,2	6,4	7,2	6,7	7,5	7,0	7,8	
Matig stedelijk	6,4	7,2	6,5	7,3	6,7	7,5	7,0	7,8	
Weinig stedelijk	6,8	7,6	6,9	7,7	7,0	7,8	7,0	7,8	
Niet stedelijk	6,8	7,6	6,9	7,7	7,0	7,8	7,0	7,8	

Huur, appartement, midden/goedkoop (incl. sociale huur)									
	Parkeerkencijfers (per woning)								
	Centrum		Schil centrum		Rest bebouwde kom		Buitengebied		Aandeel oplaadpunten
	min.	max.	min.	max.	min.	max.	min.	max.	
Zeer sterk stedelijk	0,5	1,3	0,6	1,4	0,7	1,5	0,9	1,7	
Sterk stedelijk	0,6	1,4	0,7	1,5	0,9	1,7	1,0	1,8	
Matig stedelijk	0,7	1,5	0,8	1,6	1,0	1,8	1,0	1,8	
Weinig stedelijk	0,7	1,5	0,8	1,6	1,0	1,8	1,0	1,8	0,3 - 0,5% per woning
Niet stedelijk	0,7	1,5	0,8	1,6	1,0	1,8	1,0	1,8	
Opmerking Aandeel bezoekers: 0,3 pp per woning									
	Verkeersgeneratie (per woning)								
	Centrum		Schil centrum		Rest bebouwde kom		Buitengebied		
	min.	max.	min.	max.	min.	max.	min.	max.	
Zeer sterk stedelijk	0,8	1,6	1,8	2,6	2,8	3,6	3,7	4,5	
Sterk stedelijk	1,8	2,6	2,8	3,6	3,2	4,0	3,7	4,5	
Matig stedelijk	2,8	3,6	3,0	3,8	3,2	4,0	3,7	4,5	
Weinig stedelijk	3,7	4,5	3,7	4,5	3,7	4,5	3,7	4,5	
Niet stedelijk	3,7	4,5	3,7	4,5	3,7	4,5	3,7	4,5	

In het plan worden diverse typen woningen gerealiseerd. Voor de invoer van de NIBM-tool wordt daarom het volgende aantal motorvoertuigbewegingen per weekdag aangehouden met een aandeel van 0 % vrachtwagens:

- Grondgebonden koopwoningen: (39*7,2)= 280,2
- (sociale) huurappartementen: (21*3,6)= 75,6

Dit betekent dat voor het gehele plan wordt uitgegaan van een verkeersaantrekkende werking van 356,4 motorvoertuigbewegingen per weekdag met een aandeel van 0 % vrachtwagens.

3 Resultaten

De bijdrage aan de luchtkwaliteit ten gevolge van het project zijn doorgerekend in de NIBM-tool versie maart 2019. De uitkomst is berekend voor jaartal 2020 met worstcase rekenparameters. Uit de tool is berekend dat de bijdrage aan de NO2 en PM10 concentraties niet in betekenende mate bijdragen (niet meer dan 1,2 µg/m3 voor NO2 en PM10) aan de luchtkwaliteit. De berekening laat zien dat het extra verkeer maximaal 0,29 µg/m^3 bijdraagt aan de jaargemiddelde concentratie NO2. Voor de concentratie PM10 zal het verkeer maximaal 0,05 µg/m^3 bijdragen.

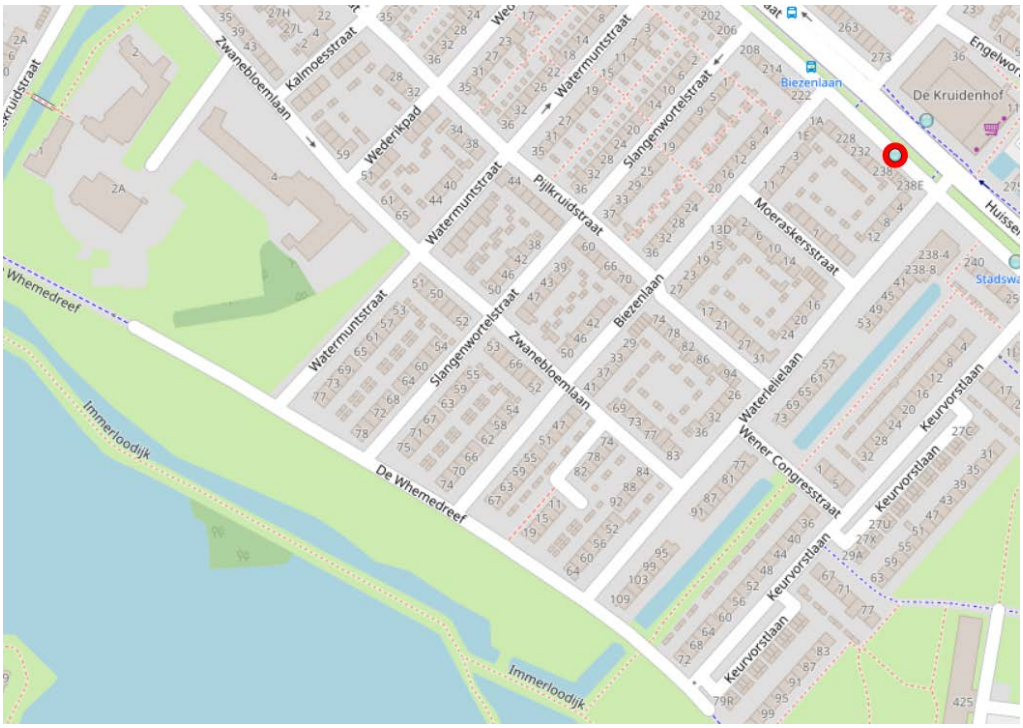
Worst-case berekening voor de bijdrage van het extra verkeer als gevolg van een plan op de luchtkwaliteit

	Jaar van planrealisatie	2020
Extra verkeer als gevolg van het plan		
	Extra voertuigbewegingen (weekdaggemiddelde)	356,4
	Aandeel vrachtverkeer	0,0%
Maximale bijdrage extra verkeer	NO_2 in µg/m^3	0,29
	PM_{10} in µg/m^3	0,05
Grens voor "Niet In Betekenende Mate" in µg/m^3		1,2
Conclusie		
De bijdrage van het extra verkeer is niet in betekenende mate; geen nader onderzoek nodig		

Figuur 3.1 Resultaat NIBM-tool 2019

Om te beschouwen of de gecumuleerde concentraties voldoen aan de grenswaarden uit de Wet luchtkwaliteit wordt het planeffect opgeteld bij de heersende concentraties. Dit is inzichtelijk gemaakt door middel van de NSL-monitoringstool 2019. Het beschouwde rekenpunt is 15468151 en geeft de totale concentraties in de nabije omgeving van het plangebied. In figuur 3.2 wordt de ligging van het rekenpunt in de NSL-monitoringstool weergegeven. Voor het jaartal 2018 bedraagt de totale concentratie NO2 27,3 µg/m^3 en voor PM10 20,5 µg/m^3. Wanneer het planeffect hier bovenop komt worden de totale concentraties voor NO2 en PM10 respectievelijk 27,6 µg/m^3 en 20,6 µg/m^3. De concentraties voldoen aan de grenswaarden van 40 µg/m^3 voor zowel NO2 als PM10.

De NIBM-tool rekent met de voor luchtkwaliteit relevante stoffen NO2 en PM10. Per 1 januari 2015 moet ook voldaan worden aan de PM2.5 grenswaarde van 25 µg/m^3 jaargemiddeld. De totale concentratie PM2.5 die is opgenomen in de NSL-monitoringstool is 12,8 µg/m^3. Gezien de PM10 bijdrage (waar de fractie PM2.5 in is opgenomen) ten gevolge van het plan 0,05 µg/m^3 bedraagt is te verwachten dat de PM2.5 niet hoger zal zijn dan 13,0 µg/m^3. De concentratie PM2.5 voldoet aan de grenswaarde van 25 µg/m^3.

Figuur 3.2 NSL-monitoringstool (rood omcirkeld betreft het beschouwde rekenpunt (15468151)

4 Conclusie

Het effect voor het project draagt minder dan 1,2 µg/m^3 bij aan de jaargemiddelde concentratie NO2 en PM10. Het effect van de voorgenomen ontwikkeling op de luchtkwaliteit wordt daarmee beschouwd als niet ‘niet in betekende mate’ en vanuit het oogpunt van luchtkwaliteit wettelijk inpasbaar op basis van artikel 5.16 lid 1c van de Wet milieubeheer. Op basis van de NSL-monitoringstool wordt tevens geconcludeerd dat aan de grenswaarden vanuit de Wet luchtkwaliteit wordt voldaan.

Bijlage 1 Wettelijk kader

Bestuursorganen nemen bij de uitoefening van bevoegdheden die gevolgen voor de luchtkwaliteit kunnen hebben, de regelgeving omtrent luchtkwaliteit in acht. Vanaf 15 november 2007 is de 'Wet van 11 oktober 2007 tot wijziging van de Wet milieubeheer (luchtkwaliteitseisen)' van kracht, in dit stuk verder de 'wet luchtkwaliteit' genoemd. Uit de wet luchtkwaliteit volgt dat een voorgenomen ontwikkeling vanuit het oogpunt van luchtkwaliteit inpasbaar is, indien in ieder geval aan één van de volgende voorwaarden wordt voldaan:

1. Er worden geen grenswaarden voor de luchtkwaliteit overschreden
2. Er treedt geen verslechtering van de luchtkwaliteit op, of er vindt per saldo een verbetering van de luchtkwaliteit plaats door compenserende maatregelen
3. De voorgenomen ontwikkeling draagt niet in betekenende mate bij aan de luchtverontreiniging
4. De voorgenomen ontwikkeling is onderdeel van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)

De ontwikkeling is niet opgenomen in het NSL, waardoor alleen de eerste drie voorwaarden gronden zijn waarop een bestuursorgaan kan besluiten dat de voorgenomen ontwikkeling inpasbaar is vanuit het oogpunt van luchtkwaliteit.

Ad 1. Geen overschrijding van grenswaarden

Een voornemen is inpasbaar vanuit het oogpunt van luchtkwaliteit indien in de situatie met planontwikkeling nu en in de toekomst geen grenswaarden voor de luchtkwaliteit worden overschreden. Daarbij wordt ook rekening gehouden met onlosmakelijk met het plan verbonden maatregelen.

Onderstaande tabel vat de meest relevante grenswaarden voor de luchtkwaliteit samen. Het betreft grenswaarden voor de concentraties van stikstofdioxide (NO2) en fijn stof (PM10 en PM2,5).

Stof	Criterium	Grenswaarde
NO_2	Jaargemiddelde concentratie	40 µg/m^3
	Aantal overschrijdingen van uurgemiddelde grenswaarde van 200 µg/m^3	18 keer per jaar
PM10	Jaargemiddelde concentratie	40 µg/m^3
	Aantal overschrijdingen van daggemiddelde grenswaarde van 50 µg/m^3	35 keer per jaar
PM2.5	Jaargemiddelde concentratie	25 µg/m^3

Tabel B1.1 Meest relevante grenswaarden uit de Wet van 11 oktober 2007 tot wijziging van de Wet milieubeheer

Ad 2. De luchtkwaliteit verslechtert niet

Indien de ontwikkeling van een project, inclusief de daarmee samenhangende maatregelen, nergens leidt tot een verslechtering van de luchtkwaliteit, of de luchtkwaliteit verbetert ten gevolge van de planontwikkeling, is de voorgenomen ontwikkeling inpasbaar vanuit het oogpunt van luchtkwaliteit. Dit geldt ook in gebieden waar grenswaarden worden overschreden.

Daarnaast is het toegestaan een geringe verslechtering van de luchtkwaliteit te compenseren met behulp van compenserende maatregelen (saldobenadering), zodat de luchtkwaliteit per saldo niet verslechtert. Ook in dat geval is de voorgenomen ontwikkeling inpasbaar vanuit het oogpunt van luchtkwaliteit. In de Regeling projectsaldering is vastgelegd op welke wijze saldering plaats dient te vinden.

Ad 3. Projecten die niet in betekenende mate bijdragen
Projecten die niet ‘in betekenende mate’ (NIBM) een bijdrage leveren aan de luchtverontreiniging, hoeven op grond van artikel 5.16 van de Wet milieubeheer niet individueel getoetst te worden aan de genoemde grenswaarden. Het is in dat geval voldoende om aan te tonen dat een voorgenomen ontwikkeling ‘niet in betekenende mate’ is.

provincie GELDERLAND

ONTWERPBESLUIT WET NATUURBESCHERMING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND

Wet natuurbescherming hoofdstuk 3, ontheffing soorten

Datum besluit	: 25 januari 2019
Onderwerp	: Wet natuurbescherming - 2017-016864 - gemeente Arnhem
Activiteit	: Herontwikkeling Malburgen- woningonderhoud, sloop en nieuwbouw te Arnhem
Verlenen/weigeren	: Verlenen ontheffing
Aanvrager	: Volkshuisvesting Arnhem te Arnhem
Zaaknummer	: 2017-016864

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Volkshuisvesting Arnhem, Postbus 5229, 6802EE te Arnhem, hierna te noemen de aanvrager, van 7 december 2017, om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming, hierna de Wnb.

De opbouw van deze beslissing is als volgt:
- Allereerst worden de ingediende *aanvraag en het procesverloop* toegelicht;
- Daarna volgt het *besluit* met inbegrip van de voorschriften;
- Onder het kopje '*beoordeling'* wordt de onderbouwing van het besluit gegeven;
- De beslissing wordt afgesloten met enkele algemene bepalingen en een toelichting op het verdere procesverloop ('*overige verplichtingen' en 'zienswijzen'*).

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 7 december 2017 ontvingen wij een aanvraag van Volkshuisvesting Arnhem te Arnhem voor een ontheffing in het kader van hoofdstuk 3 van de Wnb op grond van artikel 3.1 lid 2 en 4 en artikel 3.5 lid 2 en 4 voor resp. het storen van en vernielen en beschadigen van rustplaatsen of voortplantingsplaatsen van de huismus en de gierzwaluw en het verstoren van en het vernielen en beschadigen van rustplaatsen of voortplantingsplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

De ontheffing wordt aangevraagd in het kader van het in de wet genoemde belang: de volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

De aanvraag maakt deel uit van deze ontheffing. De genoemde documentnummers in de voetnoot op pagina 1, zijn gebruikt bij de beoordeling van de aanvraag.

Er zijn voor het projectgebied Malburgen, Arnhem-Zuid al eerder ontheffingen aangevraagd en verleend via RVO. Het gaat om de volgende ontheffingen:
- Ontheffing 1 FEF 27b/2002/063a periode 26-07-2002 tot en met 31-12-2007;
- Ontheffing 1-1 FF 75C/2006/0130 periode 01-09-2006 tot en met 30-04-2007. Aanvulling 31-08-2006 voor vleermuizen;
- Ontheffing 1-2 FF 75C/2007/0130A periode 18-09-2006 tot en met 31-12-2007. Aanvulling 18 september 2006: aanpassing geldigheid ontheffing tot 31-12-2007;
- Ontheffing 2 FF 75C/ 2007/ 0325 periode 08-01-2008 tot en met 31-12-2012;
- Ontheffing 2-1 FF 75C/ 2007/0325A periode 25-05-2009 tot en met 31-12-2012;
- Ontheffing 2-3 FF 75C/2009/0037B positieve afwijzing;
- Ontheffing 3 FF 75C/ 2012/ 0231 periode 23-04-2013 tot en met 31-12-2017;
- Ontheffing 3-1 FF 75C/2012/0231A periode 04-11-2014 tot en met 31-12-2017;
- Ontheffing 3-2 FF 75C/2012/0231B periode 06-01 2016 tot en met 31-12-2017.

Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op artikel 3.3 lid 1 en lid 4 (Vogelrichtlijnsoorten) en artikel 3.8 lid 1 en lid 5 (Habitatrichtlijnsoorten), van de Wet natuurbescherming

ONTHEFFING TE VERLENEN

aan Volkshuisvesting Arnhem te Arnhem,

voor de soorten, verbodsbepalingen en wettelijke belangen zoals weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Soorten, verboden en belangen

Soort	Verbod		Belang
huismus *(Passer domesticus)*	Artikel 3.1 lid 2 en 4	Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren of het wegnemen van nesten Het opzettelijk storen	A
gierzwaluw *(Apus apus)*	Artikel 3.1 lid 2 en 4	Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren of het wegnemen van nesten Het opzettelijk storen	A
gewone dwergvleermuis *(Pipistrellus pipistrellus)*	Artikel 3.5 lid 2 en 4	Het opzettelijk verstoren Het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	B
ruige dwergvleermuis *(Pipistrellus nathusii)*	Artikel 3.5 lid 2 en 4	Het opzettelijk verstoren Het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	B

Belang:
A. Artikel 3.3 lid 4b onder 1 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid.
B. Artikel 3.8 lid 5b onder 3 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten

Aan deze ontheffing zijn op grond van artikel 5.3 van de Wet natuurbescherming de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing geldt voor het projectgebied zoals aangegeven in figuur 1 en 2 van Bijlage 1.

2. De geldigheidsduur van de ontheffing eindigt op 31 december 2023.

3. De ontheffing geldt uitsluitend voor de soorten, verboden en de belangen, zoals weergegeven in tabel 1.

4. De ontheffinghouder dient contact op te nemen met de Provincie Gelderland, indien er verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor geen ontheffing is verleend. Dit kan het geval zijn als er negatieve effecten optreden op soorten waarvoor geen ontheffing is verleend of als er onverwachte negatieve effecten van de activiteiten optreden. Dit kan via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-016864.

5. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

6. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen beschikken op de plaats waar de activiteiten van de ontheffing worden uitgevoerd over een (digitale) kopie van deze ontheffing, en tonen deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.

7. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.

8. Indien de ontheffinghouder de ontheffing in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-016864.

9. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden moet melding worden gedaan van de datum van start van de werkzaamheden bij de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-016864.

10. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige[1] op het gebied van de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

11. De deskundige op het gebied van de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis houdt alle bevindingen bij in een logboek en heeft deze beschikbaar op het project. Daarnaast wordt het logboek uiterlijk twee weken na afronding van de werkzaamheden verstrekt aan de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-016864. In het logboek wordt vermeld op welke data de deskundige aanwezig was, welke werkzaamheden zijn uitgevoerd en (indien van toepassing) hoeveel exemplaren en verblijfplaatsen van welke soorten op welke locatie zijn waargenomen.

Soortspecifieke voorschriften

12. Alle mitigerende maatregelen, zoals samengevat in tabel 4 onder het kopje ‘In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen’, de toelichting op de mitigerende maatregelen per woning zoals uiteengezet in Bijlage 2 en opgenomen in het toelichtende rapport “Aanvulling ontheffing Malburgen - werkpakketten definitief van De Groene Ruimte te Wageningen, december 2018” dienen te worden uitgevoerd.

13. De deskundige begeleidt in elk geval het plaatsen of aanbrengen van mitigerende maatregelen en het ongeschikt maken van verblijfplaatsen. De volgende afspraken over ecologische begeleiding gelden:

[1] De provincie Gelderland verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie, habitats en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en ((soort)specifieke) ecologische kennis heeft. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:
- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Met betrekking tot soorten of specifieke soorten kan als deskundige ook iemand worden aangemerkt die:
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

- Er is overleg met de deskundige vooraf bij het bepalen van planning en uitvoering van de werkzaamheden;
- Het aanbrengen van permanente verblijfplaatsen en keuring van de voorzieningen gebeurt onder begeleiding van de deskundige;
- Het verwijderen van tijdelijke verblijfplaatsen gebeurt onder begeleiding van de deskundige;
- Bij verandering van de planning en bij calamiteiten wordt meteen contact opgenomen met de deskundige.

BEOORDELING VAN DE AANVRAAG

Project

Volkshuisvesting Arnhem is bezig met het renoveren en vernieuwen van haar woningbestand in de Arnhemse wijk Malburgen. De wijk Malburgen is na de Tweede Wereldoorlog ontstaan en veel woningen voldoen niet meer aan de eisen van deze tijd. Vandaar dat voor de hele wijk een herontwikkeling plaatsvindt, die varieert van sloop en nieuwbouw, dakvervanging en gevelisolatie tot verduurzamingsaanpassingen. De begrenzing van de wijk Malburgen wordt gevormd door de volgende wegen: Eldenseweg - Batavierenweg/Pleijweg - Malburgse Bandijk (zie bijgevoegde figuur 1 in Bijlage 1). In tabel 2 is een overzicht gegeven van de werkzaamheden die gepland zijn voor de delen van de wijk, waarvoor nu een ontheffing wordt aangevraagd. De ligging van het projectgebied met de delen van de woningen waarvoor nu een ontheffing wordt aangevraagd, is aangegeven in figuur 1 en 2 van Bijlage 1.

Met name het vervangen van bestaande daken, gevelisolatie en sloop gevolgd door nieuwbouw heeft een grote impact op de functie van nest- en verblijfslocaties van beschermde, gebouwbewonende soorten. Daardoor kunnen nestlocaties en verblijfplaatsen van de huismus, gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis verdwijnen.
De start van de werkzaamheden, waarvoor de voorliggende ontheffing betrekking op heeft, is gepland in de loop van 2019. De planning van de werkzaamheden zal zodanig worden ingericht, dat aanwezige (beschermde) flora en fauna hiervan zo min mogelijk schade ondervinden.

Tabel 2: Overzicht van de gebiedsdelen, waar sloop (sl), nieuwbouw (nb) of onderhoud (oh) aan de orde is in de fase 2018 tot en met 2022.

Projecten: fasering 2018-2022		**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
WHw1 - Wheme: Immerloo (nb)		X			
Whw2 - Wheme: Eimersweide (nb)		X			
Bw3 - Charley Bosveldhof (nb)		X			
WW4 - Bouwterrein (nb)		X			
WW11 - Gelderse Rooslaan (nb)			X	X	
WHw3 - Wheme: Eimerseiland (nb)		X			
Ov1	Hobbit (sl/nb)		X		
	gymzaal (sl/nb)		X		
TECH 1142 - Morgensterstr			X		
TECH 1144 - Ereprijslaan (oh)					X
TECH 1170 - Kamilleplein (oh)			X		
TECH 1184-02 - Keurvorstlaan (oh)			X		
TECH 1163 - Kamillehof (oh)			X		
TECH 1181 - Pijlkruidstraat e.o. (oh)			X		
TECH 1183-01 - Biezenlaan e.o. (oh)			X		

Projecten: fasering 2018-2022		2018	2019	2020	2021
MW3 - Veerpolderstraat-Barbeelstraat (nb)		X	X		
MW7 - Distellaan (nb)		X	X		
TECH1141 - Hazelaarstraat			(X)		
TECH 1167 - Kleefkruidstraat e.o. (oh)			X	X	
TECH 1145-01 - Heermoesstraat-01 (oh)			X		
TECH 1145-02 - Heermoesstraat-02 (oh)				X	
TECH 1147 - Madelievenstraat (oh)			X		
WW3 - bosperceel/ watergang /braak (nb)			X	X	
TECH 1199-01/04 - Flats Immerloo (oh)			X		
Dw1 - Gelderse Rooslaan / Vlierstraat (oh)			X	X	
Nijmeegseweg - midden- en zijbermen (nb)			X	X	X
Rijnhalcomplex	Kavel C (nb)		X	X	X
	Kavel B (nb)			X	X

Onderzoek

In de aanvraag beschreven wijze van uitvoering van het onderzoek

In 2016, 2017 en 2018 zijn de volgende soorten(groepen) geïnventariseerd:

- vleermuizen;
- jaarrond beschermde nesten: huismus, gierzwaluw en overige soorten;
- rugstreeppad;
- grote modderkruiper;
- beschermde planten.

Andere beschermde soorten zijn in de onderzochte deelgebieden uitgesloten op basis van het ontbreken van geschikt habitat en op basis van gegevens over het voorkomen van soorten, zoals de NDFF.

De inventarisaties hebben plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol van het Netwerk Groene Bureaus (2017) en volgens de methoden beschreven in de Kennisdocumenten huismus en gierzwaluw van BIJ12. Een uitgebreide omschrijving van de werkwijze en resultaten van de inventarisaties is opgenomen in "*Flora- en faunaonderzoek 2016-2017 Malburgen (Arnhem). De Groene Ruimte, Wageningen. Projectnummer 16723, eindrapport, november 2017*".

In de aanvraag beschreven ecologische waarden

Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied nestlocaties van de huismus en gierzwaluw en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis aangetroffen. Een overzicht van het aantal aanwezige nestlocaties of verblijfplaatsen, is te vinden in tabel 3.

Tabel 3: Overzicht van aangetroffen nestlocaties en verblijfplaatsen van resp. huismus, gierzwaluw en gewone en ruige dwergvleermuis.

Projecten: waargenomen aantallen		Aantal nesten	Aantal nesten	Aantal verblijfplaatsen (betreft zomer- en paarverblijven, die ook dienst kunnen doen als winterverblijf)		Overige aangetroffen te beschermen onderdelen
		huismus	gierzwaluw	gewone dwerg-vleermuis	ruige dwerg-vleermuis	
TECH 1142 - Morgensterstraat		4	2	2	0	
TECH 1144 - Ereprijslaan		11	0	7-9		
TECH 1145-01 - Heermoesstraat01		45	2	12		
TECH 1145-02 - Heermoesstraat02		0	0	4		
TECH 1147 - Madelievenstraat		10	0	7		
TECH 1170 - Kamilleplein		0	0	0		
TECH 1184-02 - Keurvorstlaan		32	0	3	0	
WW3 - bosperceel/ watergang /braak		0	0	0	0	watergangen van belang als foerageergebied
WW4 - Bouwterrein		0	0	0	0	
WW11-Dw1 - Gelderse Rooslaan / Vlierpad		0	0	0	0	directe omgeving van belang als foerageergebied
MW3 – Veerpolderstraat Barbeelstraat		0	0	0	0	in nabijheid: essentiële vliegroute (kwelsloot) en jachtgebieden (Dijkzone)
MW7 - Distellaan		0	0	0	0	
WHw1 - Wheme: Immerloo		0	0	0	0	aangrenzende plas van groot belang als vliegroute en foerageergebied
Whw2 - Wheme: Eimersweide		0	0	0	0	
WHw3 - Wheme: Eimerseiland		0	0	0	0	aangrenzende plas van groot belang als vliegroute en foerageergebied
Bw3 - Charley Bosveldhof		0	0	0	0	in uitvoering
Nijmeegseweg - midden- en zijbermen		0	0	0	0	Middenberm: boomvalk: nest; gewone dwergvleermuis: vliegroute/foerageergebied
Rijnhalcomplex	Kavel C	0	0	0	0	complex als geheel is foerageergebied muv Rijnhal
	Kavel B	0	0	0	0	
Ov1	Hobbit	0	0	0	0	
	gymzaal	0	0	0	0	vliegroute langs gymzaal
TECH 1141 - Hazelaarstraat		0	0	3	0	
TECH 1163 - Kamillehof		0	2	1	0	
TECH 1199-01/04 - Flats Immerloo		0	0	6	1	
TECH 1181 - Pijlkruidstraat e.o.		6	0	0	0	
TECH 1183-01 - Biezenlaan e.o.		15	6	8	2	
TECH 1167 - Kleefkruidstraat e.o.		39	9	8	1	

Resumerend komen we in de onderzochte deelgebieden tot de volgende aantallen nesten en verblijfplaatsen.

Gewone dwergvleermuis
- In de geïnventariseerde deelgebieden zijn in totaal 62 à 64 vaste verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aangetroffen. Dit zijn paarverblijfplaatsen en of zomerverblijfplaatsen die jaarrond in gebruik kunnen zijn. Deze verblijfplaatsen kunnen dus ook als winterverblijfplaats in gebruik zijn. In het plangebied zijn geen kolonie- of kraamverblijfplaatsen vastgesteld.
- Op basis van de 64 in de onderzochte deelgebieden vastgestelde verblijfplaatsen, wordt het totale aantal in Malburgen geschat op ca. 250.

Ruige dwergvleermuis
- In de onderzochte deelgebieden plangebied zijn vier vaste verblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis aangetroffen.
- Het aantal in Malburgen jagende ruige dwergvleermuizen varieert naar schatting van enkele tientallen tot meer dan honderd individuen.

Huismus
- In de onderzochte deelgebieden zijn in 2017/2018 in totaal 162 nestlocaties van huismus aangetroffen. Vrijwel alle nesten bevinden zich onder dakpannen met als uitzondering nestplaatsen in nissen tussen betonnen balken bij Tech-1199-01/04 (Keurvorstlaan).
- In Malburgen komt een omvangrijke populatie huismussen voor. Naar schatting zijn in Malburgen 450 à 500 nesten aanwezig.

Gierzwaluw
- In de onderzochte deelgebieden zijn in 2017/2018 21 nestlocaties van gierzwaluw aangetroffen. De populatie bestaat uit verschillende deelpopulaties nabij de deelgebieden.
- In Malburgen wordt het totaal aantal gierzwaluwnesten geschat op circa 90.

In de aanvraag beschreven effecten van het project op de ecologische waarden
In onderstaande tabel 4 zijn de aangetroffen beschermde soorten, met broedgelegenheden, danwel verblijfplaatsen aangegeven en de effecten van de werkzaamheden op de aangetroffen beschermde soorten.

Tabel 4: Overzicht van aangetroffen soorten in het plangebied en de effecten van de werkzaamheden op de aangetroffen soorten.

Beschermde soorten	Aangetroffen in plangebied	Verstorende werkzaamheden	Planning start werkzaamheden
Huismus	162 nesten	• dakwerkzaamheden; • gevelwerkzaamheden.	Vanaf voorjaar 2019
Gierzwaluw	21 nesten	• dakwerkzaamheden; • gevelwerkzaamheden.	Vanaf voorjaar 2019
Vleermuizen	In totaal 68 verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis	• dakwerkzaamheden; • gevelwerkzaamheden; • kozijnen vervangen.	Vanaf voorjaar 2019
Overig	Geen	Geen	N.v.t.

In de aanvraag beschreven effecten van het project op de ecologische waarden
Door de renovatiewerkzaamheden worden, als gevolg van het uitvoeren van dak- en gevelwerkzaamheden en het vervangen van kozijnen:
- 162 nesten van de huismus mogelijk vernietigd;
- 21 nestlocaties van de gierzwaluw mogelijk vernietigd;
- 64 verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vernietigd;
- 4 verblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis vernietigd.

In de aanvraag beschreven preventieve maatregelen om effecten te voorkomen

- Er zal voor de woningen met nesten en verblijfplaatsen, zoveel mogelijk gewerkt worden buiten de kwetsbare periode van de aanwezige beschermde soorten. Dat betekent dat er in het algemeen gewerkt kan worden vanaf begin november tot eind februari, mits vooraf de nestplaatsen en verblijfplaatsen ongeschikt zijn gemaakt en er voldoende vervangende nest- en verblijflocaties zijn aangeboden. De periode van begin november tot eind februari ligt buiten het broedseizoen, waardoor verstoring van broedende vogels (ook de soorten zonder jaarrond beschermde nesten) wordt voorkomen;
- Indien wel in het broedseizoen wordt gewerkt, dienen de nestlocaties en verblijfplaatsen van tevoren ongeschikt te worden gemaakt;
- Aantasting van foerageergebied of vliegroutes van vleermuizen wordt voorkomen door niet in schemer of 's nachts te werken of door met aangepaste (amberkleurige) verlichting te werken, die niet uitstraalt naar foerageerplekken.

In de aanvraag beschreven gedragscode

Uit de aanvraag blijkt dat geen gebruik gemaakt wordt van een gedragscode.
Nu preventieve maatregelen, ter voorkoming van overtreding van de in hoofdstuk 3 van de Wnb vermelde verboden, onvoldoende in deze aanvraag zijn opgenomen en er geen gedragscode van toepassing is, is voor het uitvoeren van de aangevraagde activiteit een ontheffing nodig.

In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen

Beschreven mitigerende maatregelen om negatieve effecten van de renovatiewerkzaamheden op de aanwezige nesten en verblijfplaatsen van de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis te voorkomen, kunnen worden onderverdeeld in:

1. Het nemen van tijdelijke mitigerende maatregelen;
2. Het ongeschikt maken van verblijfplaatsen of verjagen ruim vóór de ingreep;
3. Het vermijden van gevoelige perioden en verjagen tijdens ingreep;
4. Het creëren van permanente alternatieve nest- en verblijfplaatsen na de ingreep in te renoveren woningen.

De mitigerende maatregelen zijn opgenomen in de volgende tabel 5.

Tabel 5. Overzicht van de mitigerende maatregelen.

Aangevraagde soorten	Tijdelijke mitigatie	Ongeschikt maken of verjagen vóór de ingreep	Vermijden gevoelige perioden	Permanente mitigatie
Huismus	De maatregelen ten aanzien van tijdelijke nesten opgesomd in maatregelenpakketten D2, D4, D6 en D7, te vinden in Bijlage 2 en aantallen genoemd in tabel 6.	De maatregelen ten aanzien van het ongeschikt maken opgesomd in maatregelenpakketten D2, D4, D6 en D7, te vinden in Bijlage 2.	De maatregelen ten aanzien van vermijden gevoelige perioden opgesomd in maatregelenpakketten D2, D4, D6 en D7, te vinden in Bijlage 2.	De maatregelen ten aanzien van permanente nesten opgesomd in maatregelenpakketten D2, D4, D6 en D7, te vinden in Bijlage 2 en aantallen genoemd in tabel 6.
Gierzwaluw	De maatregelen ten aanzien van tijdelijke nesten opgesomd in maatregelenpakketten D3, D5, D6, D7, G2 en G3, te vinden in Bijlage 2 en aantallen genoemd in tabel 6.	De maatregelen ten aanzien van het ongeschikt maken opgesomd in maatregelenpakketten D3, D5, D6, D7, G2 en G3, te vinden in Bijlage 2.	De maatregelen ten aanzien van vermijden gevoelige perioden opgesomd in maatregelenpakketten D3, D5, D6, D7, G2 en G3, te vinden in Bijlage 2.	De maatregelen ten aanzien van permanente nesten opgesomd in maatregelenpakketten D3, D5, D6, D7, G2 en G3, te vinden in Bijlage 2 en aantallen genoemd in tabel 6..
Gewone dwergvleermuis	De maatregelen ten aanzien van tijdelijke verblijfplaatsen	De maatregelen ten aanzien van het ongeschikt maken van	De maatregelen ten aanzien van het vermijden van	De maatregelen ten aanzien van permanente

Aangevraagde soorten	Tijdelijke mitigatie	Ongeschikt maken of verjagen vóór de ingreep	Vermijden gevoelige perioden	Permanente mitigatie
en ruige dwergvleermuis	opgesomd in maatregelenpakketten D1, D4, D5, D7, G1, G3, G4 en K1, te vinden in Bijlage 2 en in tabel 6 en aantallen genoemd in tabel 6.	verblijfplaatsen opgesomd in maatregelenpakketten D1, D4, D5, D7, G1, G3, G4 en K1, te vinden in Bijlage 2.	gevoelige perioden opgesomd in maatregelenpakketten D1, D4, D5, D7, G1, G3, G4 en K1, te vinden in Bijlage 2.	verblijfplaatsen opgesomd in maatregelenpakketten D1, D4, D5, D7, G1, G3, G4 en K1, te vinden in Bijlage 2 en aantallen genoemd in tabel 6.

Voor de aantallen voorzieningen die moeten worden aangebracht is de volgende tabel van toepassing.

Tabel 6. Overzicht van de aantallen van te nemen mitigerende maatregelen in de vorm van tijdelijke en permanente voorzieningen.

Projecten: te compenseren aantallen nesten en verblijfplaatsen (compensatiefactoren: huismus x2; gierzwaluw x 5 en gewone en ruige dwergvleermuis x 4, t.o.v. aangetroffen aantallen)	Aantallen te compenseren nesten en verblijfplaatsen, zowel tijdelijke als permanente voorzieningen				Overige maatregelen
	huismus	gierzwaluw	gewone dwergvleermuis	ruige dwergvleermuis	
TECH 1142 - Morgensterstraat	8	10	8	0	
TECH 1144 - Ereprijslaan	22	0	36	0	
TECH 1145-01 - Heermoesstraat01	90	4	48	0	
TECH 1145-02 - Heermoesstraat02	0	0	16	0	
TECH 1147 - Madelievenstraat	20	0	28	0	
TECH 1170 - Kamilleplein	0	0	0	0	
TECH 1184-02 - Keurvorstlaan	64	0	12	0	
WW3 - bosperceel/ watergang /braak	0	0	0	0	watergangen van belang als foerageergebied => in stand houden
WW4 - bouwterrein	0	0	0	0	
WW11-Dw1 - Gelderse Rooslaan / Vlierpad	0	0	0	0	directe omgeving van belang als foerageergebied => in stand houden
MW3 - VeerpolderstraatBarbeelstraat	0	0	0	0	in nabijheid: essentiële vliegroute (kwelsloot) en jachtgebieden (Dijkzone) => in stand houden
MW7 - Distellaan	0	0	0	0	
WHw1 - Wheme: Immerloo	0	0	0	0	aangrenzende plas van groot belang als vliegroute en foerageergebied => in stand houden
Whw2 - Wheme: Eimersweide	0	0	0	0	
WHw3 - Wheme: Eimerseiland	0	0	0	0	aangrenzende plas van groot belang als vliegroute en foerageergebied => in stand houden
Bw3 - Charley Bosveldhof	0	0	0	0	in uitvoering
Nijmeegseweg - midden- en zijbermen	0	0	0	0	Middenberm: boomvalk: nest; gewone dwergvleermuis:

						vliegroute/foerageergebied => in stand houden
Rijnhalcomplex	Kavel C	0	0	0	0	complex als geheel is foerageergebied m.u.v. Rijnhal => in stand houden
	Kavel B	0	0	0	0	
Ov1	Hobbit	0	0	0	0	
	gymzaal	0	0	8	0	vliegroute langs gymzaal => in stand houden
TECH 1141 - Hazelaarstraat		0	0	4	0	
TECH 1163 - Kamillehof		0	10	4	0	
TECH 1199-01/04 - Flats Immerloo		0	0	24	4	
TECH 1181 - Pijlkruidstraat e.o.		12	0	0	0	
TECH 1183-01 - Biezenlaan e.o.		30	30	32	8	
TECH 1167 - Kleefkruidstraat e.o.		78	45	32	4	

In de aanvraag beschreven overtreding van verbodsbepalingen
Aan de hand van het voorgaande is in de aanvraag bepaald welke verbodsbepalingen worden overtreden. Dit is aangegeven in het aanvraagformulier. Er is ontheffing aangevraagd voor artikel 3.1 lid 2 en 4 en artikel 3.5 lid 2 en 4 voor resp. het opzettelijk storen van en vernielen en beschadigen van rustplaatsen of voortplantingsplaatsen van de huismus en gierzwaluw en het verstoren en het vernielen en beschadigen van rustplaatsen of voortplantingsplaatsen van de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Ontheffing wordt verleend voor de soorten, verboden en belangen, zoals opgenomen in tabel 1.

Beoordeling door het bevoegde gezag
Beoordeling van de resultaten van het ecologisch onderzoek en de mitigerende maatregelen
Wij hebben het ecologisch onderzoek beoordeeld en wij zijn van mening dat het onderzoek op de juiste wijze is uitgevoerd en compleet is. De voorgestelde mitigerende maatregelen zijn voldoende. Aanvullend dient er zorgvuldig gehandeld te worden door in de meest gunstige periode de nesten en verblijfplaatsen voor de huismus, gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis onbruikbaar te maken. De werkwijze is opgenomen in Bijlage 2 en wordt vastgesteld in overleg met de ecoloog.

Het is niet uit te sluiten, dat door de werkzaamheden aan de gevels en daken nestlocaties van de huismus en gierzwaluw en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis verloren gaan.
Na de renovatiewerkzaamheden zijn er extra permanente nesten en verblijfplaatsen voor de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis aangebracht. Tijdens de werkzaamheden zijn voldoende tijdelijke verblijven in de directe omgeving aangeboden, terwijl er ook nog alternatieven zijn in vergelijkbare woningen in de omgeving. Hoewel er pas 3 maanden voorafgaande aan de werkzaamheden tijdelijke nestkasten voor de huismus zijn aangebracht, blijven op deze manier voldoende nestlocaties beschikbaar. De functionaliteit van de verblijfplaatsen voor de populaties van de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis blijft tijdens en na de werkzaamheden gegarandeerd.

Op basis van het voorgaande hebben wij bepaald voor welke aangevraagde soorten welke verbodsbepalingen worden overtreden. Deze zijn weergegeven in tabel 1. Voor deze soorten en verboden wordt de ontheffing verleend.

Andere bevredigende oplossing
In de aanvraag beschreven andere bevredigende oplossingen

Het vernieuwen en renoveren van het woningbestand in Malburgen is een grootschalige operatie, gericht op het gewenste niveau brengen van het woongenot, wooncomfort en energielabeling. Deze operatie is locatiegebonden. Het renoveren is een werkwijze waarbij in plaats van sloop, de levensverwachting van de woningen wordt verlengd en gezondheidsrisico's worden verminderd. Door renovatie en het aanbieden van tijdelijke en permanente alternatieven, blijven met de huidige werkwijze de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis behouden in het plangebied. In veel woningen worden permanente alternatieven aangebracht.

Beoordeling van de andere bevredigende oplossingen
Nietsdoen zou op termijn ook tot het verdwijnen van de verblijfplaats(en) leiden, omdat het woningbestand gedateerd is en zonder maatregelen tot sociaal ongewenste situaties zal leiden.

Conclusie
Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.

Belang
In de aanvraag beschreven belang(en)
In de aanvraag is bepaald welk wettelijk belang op het project van toepassing is. Dit is aangegeven in tabel 1.

Er is aangevraagd op grond "Volksgezondheid en openbare veiligheid, met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten". De woningen zijn toe aan een grondige opknapbeurt of in sommige delen van Malburgen zelfs toe aan sloop en nieuwbouw.
Door de verouderde staat van de woningen bestaat het risico dat de woningen steeds minder gewild zijn bij huurders en dreigt er op den duur leegstand. Renovatie en sloop/nieuwbouw is gewenst om de wijk leefbaar te houden. Door de renovatie kan de levensduur van de woningen met enkele decennia verlengd worden. Naast verduurzaming en levensverlenging verbeteren de woningen ook van energielabel. Aanvrager geeft aan dat het een groot openbaar belang is om de doelen van het energieconvenant te behalen en daarmee bij te dragen aan het tegengaan van klimaatverandering. Het tegengaan van verdere klimaatverandering en het bijdragen aan het energieconvenant wordt niet alleen gezien als openbaar belang, maar ook als van belang voor de volksgezondheid en openbare veiligheid. Tevens werken de maatregelen in het voordeel van de volksgezondheid (tegengaan van bijvoorbeeld vochtproblemen en gevolgen van blootstelling aan asbest).

Beoordeling van belang(en)
Wij kunnen instemmen met het in de aanvraag beschreven belang. Het betreft het belang dat is weergegeven in tabel 1.

Gunstige staat van instandhouding
In de aanvraag beschreven effect op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten
Door het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen voor de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis aan kopgevels en onder dakoverstekken op vergelijkbare plekken als de huidige verblijfplaats(en) en door het aanwezig zijn én aanbieden van alternatieven tijdens de werkzaamheden, blijft de functionaliteit van het projectgebied voor de genoemde soorten als geheel vergelijkbaar met de uitgangssituatie.
Het uitvoeren van de maatregelen als bedoeld in de aanvraag leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de genoemde soorten.

Conclusie
Gelet op het voorgaande kan de gevraagde ontheffing worden verleend.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

Wij wijzen u erop dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

ZIENSWIJZEN

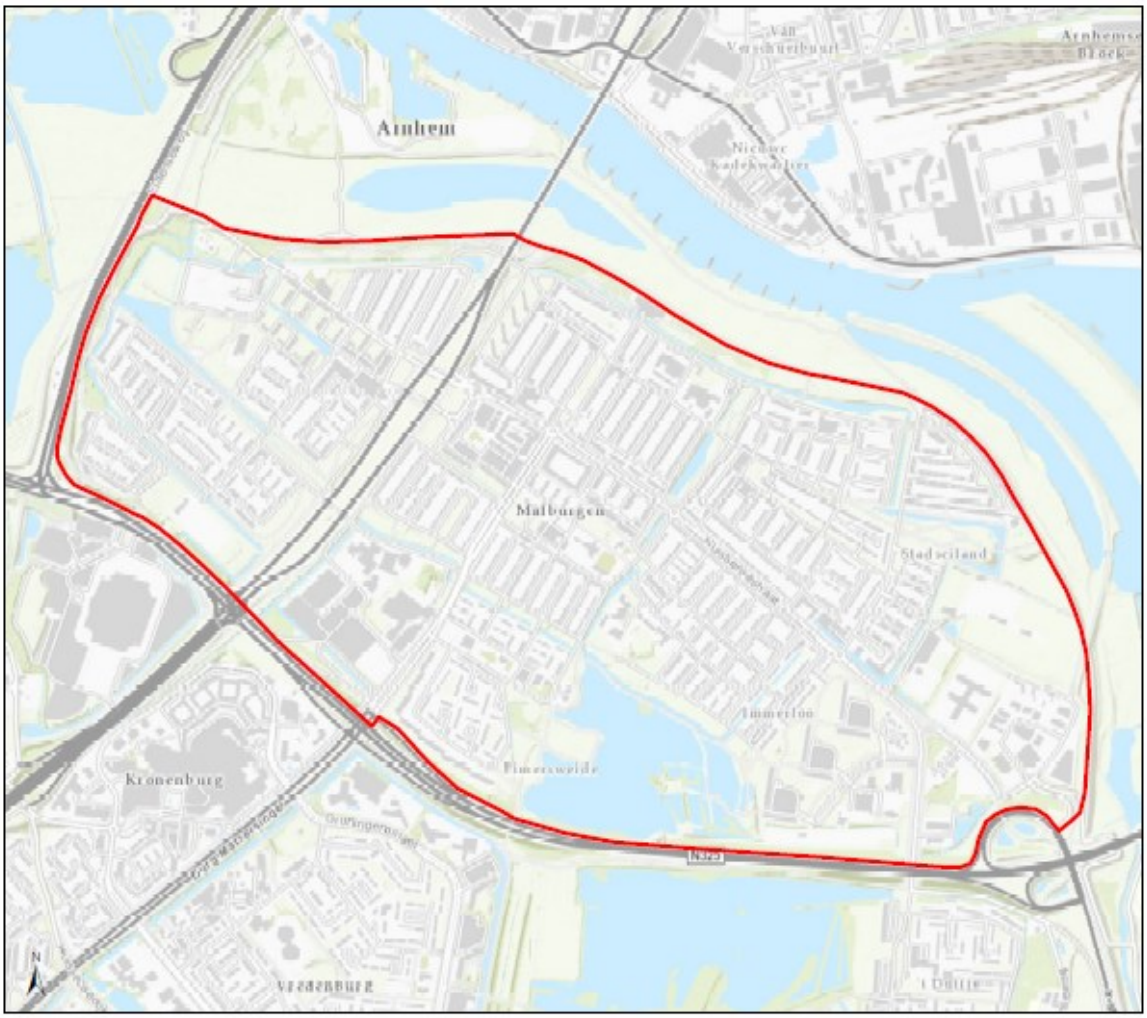
Gedurende de periode van terinzagelegging kan eenieder schriftelijk of mondeling zienswijzen over het ontwerpbesluit naar voren brengen. Ingediende zienswijzen worden met het uiteindelijke besluit en de bijbehorende stukken ter inzage gelegd.
Schriftelijke zienswijzen kunnen worden gericht aan Gedeputeerde Staten van Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem, of aan post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer dat op de eerste bladzijde van het ontwerpbesluit staat vermeld. Voor een mondelinge zienswijze of toelichting over het ontwerpbesluit kan contact worden opgenomen met het Provincieloket (telefoonnummer (026) 359 99 99).

Wij maken u erop attent dat alleen beroep tegen het uiteindelijke besluit kan worden ingediend als de indiener ook een zienswijze heeft ingebracht tegen het ontwerpbesluit en men belanghebbende is.

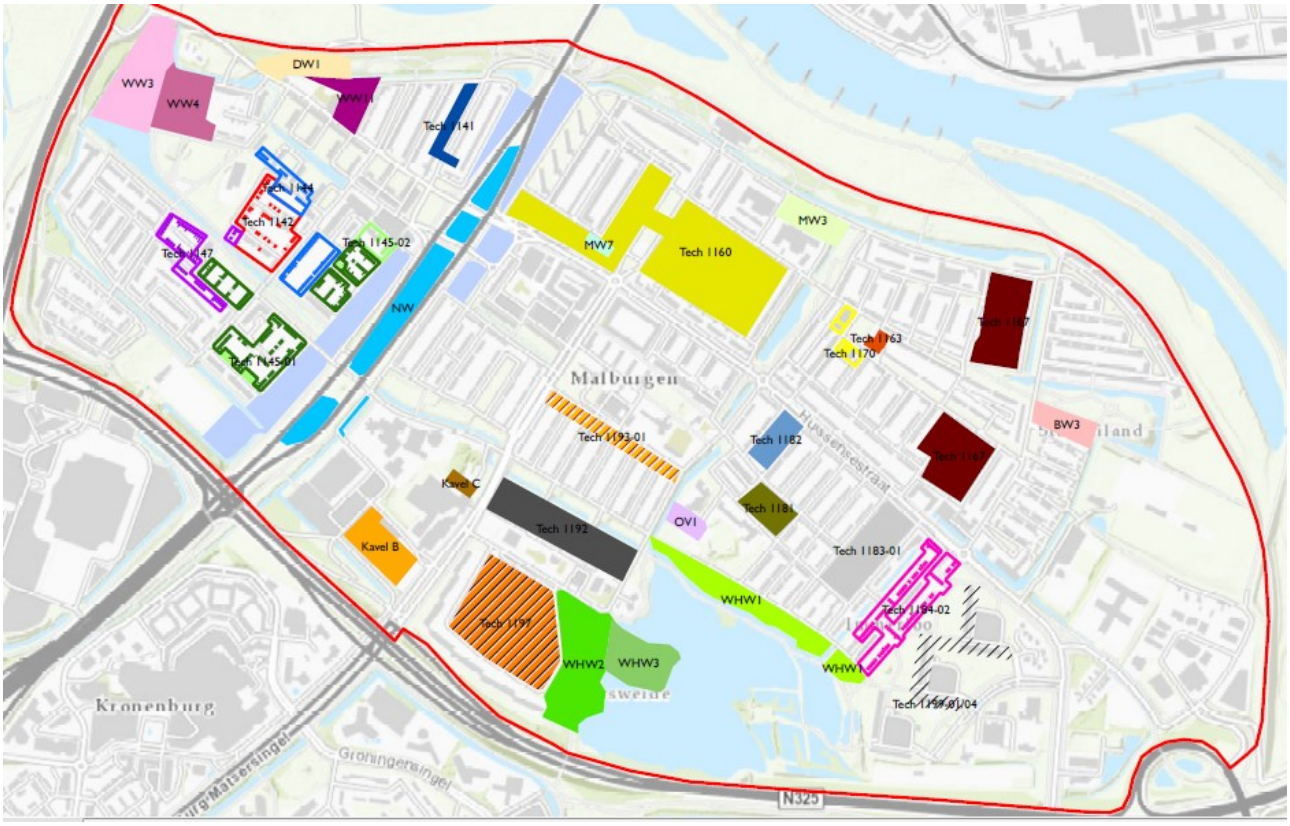
De periode van terinzagelegging is te vinden onder de technische informatie van de kennisgeving. Deze kennisgeving is in te zien op de website van Overheid.nl.

Bijlagen:
- Bijlage 1: Kaart ligging plangebied
- Bijlage 2: Overzicht van te nemen maatregelen in de vorm van maatregelenpakketten.

BIJLAGE 1: LIGGING PLANGEBIED MALBURGEN TE ARNHEM-ZUID.

Figuur 1: Ligging van het totale plangebied Malburgen in Arnhem-Zuid.

Legenda

- Bw3 - Charley Bosveldhof
- Dw1 - Gelderse Rooslaan / Vllerstraat
- Mw3 - Veerpolderstraat / Barbeelstraat
- Mw7 - Distellaan
- Nijmeegseweg - parkachtige herinrichting
- Nijmeegseweg - zijbermen
- Ov1 - Gymzaal en Hobbit
- Rijnhalcomplex - Kavel B
- Rijnhalcomplex - Kavel C
- WHw1 - Wheme: Immerloo
- WHw2 - Wheme: Elmerswelde
- WHw3 - Wheme: Elmerseiland
- WW3 - bosperceel / watergang / braak
- WW4 - bouwterrein
- WW11 - Gelderse Rooslaan (in uitvoering)
- Tech 1141 - Hazelaarstraat
- Tech 1142 - Morgensterstraat
- Tech 1144 - Ereprijslaan
- Tech 1145-01 - Heermoesstraat 01
- Tech 1145-02 - Heermoesstraat 02
- Tech 1147 - Madelievenstraat
- Tech 1160 - Vissenbuurt
- Tech 1163 - Kamillehof
- Tech 1167 - Kleefkruidstraat
- Tech 1170 - Kamilleplein
- Tech 1181 - Pijlkruidstraat
- Tech 1182 - Kroospad
- Tech 1183-01 - Biezenlaan e.o.
- Tech 1184-02 - Keurvorstlaan
- Tech 1192 - Wikkestraat e.o.
- Tech 1193-01 - Akkerwindestraat
- Tech 1197 - Siriusdreef e.o.
- Tech 1199-01/04 - Flats Immerloo

Figuur 2: Ligging van de deelgebieden in Malburgen te Arnhem-Zuid, waarvoor nu ontheffing wordt aangevraagd.

BIJLAGE 2 UITWERKING VAN WERKPAKKETTEN EN SCENARIO'S.

WERKPAKKETTEN EN SCENARIO'S: MOGELIJKE EFFECTEN

De te nemen tijdelijke en permanente maatregelen zijn naar aard en aantal afhankelijk van de aantallen vastgestelde vaste verblijfplaatsen/jaarrond beschermde nesten en afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden. Er worden drie mogelijke werkpakketten voorzien, met per werkpakket een aantal scenario's (dakwerkzaamheden: 7 scenario's; gevelwerkzaamheden: 4 scenario's; kozijnen vervangen: 1 scenario). Welk scenario van toepassing is, wordt per woonblok afgeleid uit de combinatie van werkpakket en veldonderzoek. Voor een aantal scenario's is verstoring op voorhand uitgesloten; dat is met '☞' aangegeven. Scenario's waar verstoring niet is uit te sluiten en dus mitigerende maatregelen zijn vereist, zijn met '☞' aangegeven.

- **Dakwerkzaamheden**, incl. hemelwaterafvoeren (geheel vervangen en/of vanaf buitenzijde isoleren):
  - ☞ effect op enkel vaste verblijfplaatsen van vleermuizen D1
  - ☞ effect op enkel jaarrond beschermde nesten van huismus..... D2
  - ☞ effect op enkel jaarrond beschermde nesten van gierzwaluw D3
  - ☞ effect op vaste verblijfplaatsen van vleermuizen enx op jaarrond beschermde nesten van huismus D4
  - ☞ effect op vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en op jaarrond beschermde nesten van gierzwaluw..... D5
  - ☞ effect op jaarrond beschermde nesten van gierzwaluw en op jaarrond beschermde nesten van huismus D6
  - ☞ effect op vaste verblijfplaatsen van vleermuizen, op jaarrond beschermde nesten van gierzwaluw en op jaarrond beschermde nesten van huismus……. D7

- **Gevelwerkzaamheden** (buitenschil plaatsen/spouwmuurisolatie):
  - Kopgevel:
    - ☞ effect op enkel vaste verblijfplaatsen van vleermuizen G1
    - ☞ effect op enkel jaarrond beschermde nesten gierzwaluw G2
    - ☞ effect op vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en op jaarrond beschermde nesten van gierzwaluw..... G3
    - ☞ geen effect op jaarrond beschermde nesten huismus.
  - Voor- en achtergevel:
    - ☞ enkel effect op enkel vaste verblijfplaatsen van vleermuizen G4
    - ☞ geen effect op jaarrond beschermde nesten huismus;
    - ☞ geen effect op jaarrond beschermde nesten gierzwaluw.

- **Kozijnen vervangen**:
  - Geen spouwlatten aanwezig maar wel kieren tussen kozijn-muur:
    - ☞ enkel effect op enkel vaste verblijfplaatsen van vleermuizen K1
    - ☞ geen effect op jaarrond beschermde nesten huismus;
    - ☞ geen effect op jaarrond beschermde nesten gierzwaluw.
  - Wel spouwlatten aanwezig:
    - ☞ geen effect op vaste verblijfplaatsen van vleermuizen;
    - ☞ geen effect op jaarrond beschermde nesten huismus;
    - ☞ geen effect op jaarrond beschermde nesten gierzwaluw.
  - Geen spouwlatten aanwezig maar ook geen kieren tussen kozijn-muur:
    - ☞ geen effect op vaste verblijfplaatsen van vleermuizen;
    - ☞ geen effect op jaarrond beschermde nesten huismus;

- ☞ geen effect op jaarrond beschermde nesten gierzwaluw.

MITIGATIE DOOR ECOLOGISCHE FASERING VAN WERKZAAMHEDEN.

Vleermuizen
In verschillende scenario's is sprake van 'actieve vleermuistijd'. Dat is van belang omdat vleermuizen een gewenningsperiode nodig hebben voor aangebrachte voorzieningen. De 'actieve vleermuistijd' loopt van 1 april t/m 31 oktober; de andere vijf maanden zijn vleermuizen over het algemeen niet actief; deze niet-actieve periode mag daarom niet worden geteld als gewenningsperiode. In de volgende tabel is aangegeven wanneer mitigerende voorzieningen aangebracht moeten worden bij start van de verstorende werkzaamheden in een bepaalde maand van 2019. Voor de volgende jaren geldt deze tabel ook, uiteraard met aanpassing van jaartallen.

Vleermuizen

Vleermuizen	Niet actief			Actieve periode vleermuizen							Niet actief	
start	jan '19	feb '19	mrt '19	apr '19	mei '19	juni '19	juli '19	aug '19	sep '19	okt '19	nov '19	dec '19
mitigatie	mei '18	mei '18	mei '18	mei '18	juni '18	juli '18	aug '18	sep '18	okt '18	apr '19	mei '19	mei '19

Gierzwaluw
In verschillende scenario's is sprake van 'ruim voor aanvang werkzaamheden'.
Daarbij worden twee situaties onderscheiden:
A. Werkzaamheden waarbij maximaal 10 nesten verloren gaan.
   De mitigerende maatregelen (voorzieningen en ongeschikt maken bestaande nestlocaties) moeten uiterlijk 1 april van het jaar waarin werkzaamheden starten uitgevoerd zijn.
B. Werkzaamheden waarbij een kolonie (> 10 paartjes) of > 10 nesten verloren gaan.
   De mitigerende voorzieningen zijn bij voorkeur één volledig broedseizoen voordat de werkzaamheden start van de werkzaamheden al aanwezig; ontoegankelijk maken van potentiële nestlocaties dient uiterlijk 1 april (direct voor het broedseizoen) gerealiseerd te zijn.

In de volgende tabellen is aangegeven wanneer mitigerende voorzieningen aangebracht moeten worden bij start van de verstorende werkzaamheden in een bepaalde maand van 2019. Voor de volgende jaren gelden deze tabel ook, uiteraard met aanpassing van jaartallen.

A. Werkzaamheden waarbij maximaal 10 nesten van de gierzwaluw verloren gaan.

A	Afwezig			Aanwezig							Afwezig	
start	jan '19	feb '19	mrt '19	apr '19	mei '19	juni '19	juli '19	aug '19	sep '19	okt '19	nov '19	dec '19
mitigatie	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '20	apr '20

B. Werkzaamheden waarbij kolonies of > 10 nesten van de gierzwaluw verloren gaan.

B	Afwezig			Aanwezig							Afwezig	
start	jan '19	feb '19	mrt '19	apr '19	mei '19	juni '19	juli '19	aug '19	sep '19	okt '19	nov '19	dec '19
voorzie-ningen	apr '18	apr '18	apr '18	apr '18	apr '18	apr '18	apr '18	apr '18	apr '18	apr '18	apr '19	apr '19
ongeschikt maken	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '19	apr '20	apr '20

Voor alle werkpakketten geldt dat de werkplanning in overleg met een ecoloog wordt opgesteld.

D1 – Uitsluitend vleermuizen: verblijfplaatsen (geen kraamkolonie)

Zie ook tabel bij mitigatie bij werkzaamheden.

Tijdelijke voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- een half jaar actieve vleermuistijd voor start werkzaamheden:
  - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type Beaumaris Maxi (Vivara) per verstoorde verblijfplaats **óf** 2 kasten type Beaumaris Maxi plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
  - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
  - aan (blinde) gevels van naburige woonblokken;
  - binnen een straal van 200m van de oorspronkelijke verblijfplaatsen;
  - buiten de invloedssfeer van de handeling;
  - geen verlichting op de kasten.

Ongeschikt maken:
- week vóór aanvang werkzaamheden: bij minimaal drie avonden met een avondtemperatuur > 10℃:
  - daken met vleermuisverblijfplaatsen overspannen met netten:
  - na drie dagen check op vleermuisactiviteit:
    - geen vleermuisactiviteit: werkzaamheden kunnen aanvangen;
    - nog wel vleermuisactiviteit: voorzieningen controleren, waar nodig aanpassen en na opnieuw drie dagen nogmaals controleren.

Permanente voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- vleermuizen: minimaal vier permanente geïntegreerde voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
  - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type IBVL01 (Vivara) per verstoorde verblijfplaats (tijdelijke voorziening) **óf** 2 kasten type IBVL01 plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
  - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
  - in plaats van het toepassen van bovengenoemde kant-en-klare voorzieningen kan ook tot inbouwmaatwerk worden besloten in overleg met de ecoloog.

D2: uitsluitend huismus.

Tijdelijke huismusvoorzieningen per verstoorde nestlocatie:
- uiterlijk drie maanden voor aanvang werkzaamheden:
  - 2 nestkasten (NK GZ 08 (Vivara-pro)) per verstoorde nestlocatie, binnen 200m;

- uiterlijk 1 week voorafgaand aan werkzaamheden, buiten de broedperiode van huismussen (half februari - half september):
  - ongeschikt maken voor huismus: onderste drie rijen pannen verwijderen én ruimte onder hoger gelegen pannen ontoegankelijk maken via tijdelijke (pan)latten. Weersomstandigheden: droog en temperatuur boven vriespunt.

Permanente huismusvoorzieningen per verstoorde nestlocatie:
- bij voorkeur:
  - geen vogelschroot toepassen zodat huismus onder de dakpannen kan komen **óf**
  - vogelschroot onder de 3e rij dakpannen plaatsen;
- alternatief:
  - minimaal 2 geïntegreerde voorzieningen (IB GZ03 of IB GZ 04, beide Vivara Pro).

D3: uitsluitend gierzwaluw.

Zie ook tabellen bij mitigatie bij werkzaamheden.

Tijdelijke gierzwaluwvoorzieningen per verstoorde nestlocatie:
- ruim voor aanvang van de werkzaamheden:
  - 5 nestkasten (NK GZ 08) per verstoorde nestlocatie gierzwaluw;
- (uiterlijk) april in jaar aanvang werkzaamheden:
  - (potentiële) nestlocaties gierzwaluw elk afzonderlijk ontoegankelijk maken door invliegopeningen af te dichten/timmeren en, bij openingen over langere lengtes onder bijv. dakranden, afdichten m.b.v. (vijver)folie.

Permanente gierzwaluwvoorzieningen per verstoorde nestlocatie:
- minimaal vijf permanente geïntegreerde voorzieningen: IB GZ03 of IB GZ 04, (beide Vivara Pro).

D4: zowel vleermuizen als huismus, geen gierzwaluw

Zie ook tabellen bij mitigatie bij werkzaamheden.

D4 - Vleermuizen: wel verblijfplaatsen, geen kraamkolonie; nestlocatie(s) huismus

Tijdelijke voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- een half jaar actieve vleermuistijd voor start werkzaamheden:
  - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type Beaumaris Maxi (Vivara) per verstoorde verblijfplaats **óf** 2 kasten type Beaumaris Maxi plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
  - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
  - aan (blinde) gevels van naburige woonblokken;
  - binnen een straal van 200m van de oorspronkelijke verblijfplaatsen;
  - buiten de invloedssfeer van de handeling;
  - geen verlichting op de kasten.
- uiterlijk drie maanden voor aanvang werkzaamheden:
  - tijdelijke voorzieningen t.b.v. huismus: binnen 200m, 2 voorzieningen per verstoorde verblijfplaats van het type NK GZ 08 (Vivara).

Ongeschikt maken:
- minimaal week voorafgaand aan werkzaamheden, waarvan drie avonden (avondtemperatuur > 10℃): **én** in de periode medio september tot uiterlijk medio februari (na afloop oude broedseizoen en voor aanvang nieuwe broedseizoen huismus) **én** met in achtneming voldoende gewenningstijd:

- ongeschikt maken voor huismus: onderste drie rijen pannen verwijderen én ruimte onder hoger gelegen pannen ontoegankelijk maken via tijdelijke (pan)latten.
- 3 dagen daarna: ongeschikt maken voor vleermuizen: daken overspannen met netten;
- na drie dagen (na ongeschikt maken voor vleermuizen): check op vleermuisactiviteit:
    - geen vleermuisactiviteit: werkzaamheden kunnen aanvangen;
    - nog wel vleermuisactiviteit: voorzieningen controleren, waar nodig aanpassen en na opnieuw drie dagen nogmaals controleren.

Permanente voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- vleermuizen: minimaal vier permanente geïntegreerde voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
    - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type IBVL01 (Vivara) per verstoorde verblijfplaats (tijdelijke voorziening) **óf** 2 kasten type IBVL01 plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
    - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
    - in plaats van het toepassen van bovengenoemde kant-en-klare voorzieningen kan ook tot inbouwmaatwerk worden besloten in overleg met de ecoloog.

Permanente huismusvoorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- bij voorkeur:
    - geen vogelschroot toepassen zodat huismus onder de dakpannen kan komen **óf**
    - vogelschroot onder de 3e rij dakpannen plaatsen;
- alternatief:
    - minimaal 2 geïntegreerde voorzieningen (IB GZ03 of IB GZ 04, beide Vivara Pro).

D5: zowel vleermuizen als gierzwaluw, geen huismus

Zie ook tabellen bij mitigatie bij werkzaamheden.

D5 - Vleermuizen: verblijfplaatsen, geen kraamkolonie; nestlocatie(s) gierzwaluw

Tijdelijke voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- een half jaar actieve vleermuistijd voor start werkzaamheden:
    - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type Beaumaris Maxi (Vivara) per verstoorde verblijfplaats **óf** 2 kasten type Beaumaris Maxi plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
    - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
    - aan (blinde) gevels van naburige woonblokken;
    - binnen een straal van 200m van de oorspronkelijke verblijfplaatsen;
    - buiten de invloedssfeer van de handeling;
    - geen verlichting op de kasten.

Tijdelijke gierzwaluwvoorzieningen per verstoorde nestlocatie gierzwaluw:
- ruim voor aanvang van de werkzaamheden per verstoorde nestlocatie gierzwaluw:
    - 5 nestkasten (NK GZ 08 Nestkast gierzwaluw) per verstoorde nestlocatie;
- minimaal week voorafgaand aan werkzaamheden, waarvan drie avonden (avondtemperatuur > 10℃): **én** in de periode medio augustus tot uiterlijk april februari (na afloop oude broedseizoen en voor aanvang nieuwe broedseizoen gierzwaluw) **én** met in achtneming voldoende gewenningstijd vleermuizen:
    - ongeschikt maken (vleermuizen, gierzwaluw): daken overspannen met gladde folie;
    - na drie dagen na ongeschikt maken: check op vleermuis- en gierzwaluwsactiviteit:
        - geen activiteit: werkzaamheden kunnen aanvangen;

- nog wel activiteit: voorzieningen controleren, waar nodig aanpassen en na opnieuw drie dagen nogmaals controleren.

Permanente voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- vleermuizen: minimaal vier permanente geïntegreerde voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
  - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type IBVL01 (Vivara) per verstoorde verblijfplaats (tijdelijke voorziening) **óf** 2 kasten type IBVL01 plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
  - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
  - in plaats van het toepassen van bovengenoemde kant-en-klare voorzieningen kan ook tot inbouwmaatwerk worden besloten in overleg met de ecoloog.

Permanente gierzwaluwvoorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- minimaal vijf permanente geïntegreerde voorzieningen: IB GZ03 of IB GZ 04, (beide Vivara Pro).

D6: zowel huismus als gierzwaluw, maar geen vleermuizen.

Zie ook tabellen bij mitigatie bij werkzaamheden.

Tijdelijke voorzieningen per verstoorde nestlocatie:
- ruim voor de aanvang van de werkzaamheden:
  - tijdelijke voorzieningen voor gierzwaluw: 5 nestkasten (NK GZ 08 Nestkast gierzwaluw) per verstoorde nestlocatie;
- uiterlijk drie maanden voor aanvang werkzaamheden (droog, temperatuur boven vriespunt);
  - tijdelijke voorzieningen t.b.v. huismus: binnen 200m, 2 voorzieningen per verstoorde nestlocatie, type NK GZ 08;
- minimaal 1 week voorafgaand aan werkzaamheden
  én in de periode medio september tot uiterlijk medio februari (na afloop oude broedseizoen en voor aanvang nieuwe broedseizoen huismus en gierzwaluw)
  én met in achtneming voldoende gewenningstijd:
  - ongeschikt maken voor huismus: onderste drie rijen pannen verwijderen én ruimte onder hoger gelegen pannen ontoegankelijk maken via tijdelijke (pan)latten.
  - 3 dagen daarna: ongeschikt maken (gierzwaluw) daken overspannen met gladde folie.

óf:
- (potentiële) nestlocaties huismus en gierzwaluw elk afzonderlijk ongeschikt maken.

Permanente voorzieningen per verstoorde nestlocatie:
- huismus: per verstoorde nestlocatie:
  - voorkeur:
    - geen vogelschroot toepassen zodat huismus onder de dakpannen kan komen **óf**
    - vogelschroot onder de 3e rij dakpannen plaatsen;
  - alternatief:
    - minimaal 2 geïntegreerde voorzieningen (IB GZ03 of IB GZ 04, beide Vivara Pro).
- gierzwaluw: per verstoorde nestlocatie
  - minimaal vijf permanente geïntegreerde voorzieningen: IB GZ03 of IB GZ 04, (beide Vivara Pro).

D7: zowel vleermuizen als huismus als gierzwaluw

Zie ook tabellen bij mitigatie bij werkzaamheden.

D7 - Vleermuizen: verblijfplaatsen, geen kraamkolonie; nestlocaties van huismus en gierzwaluw

Tijdelijke voorzieningen per verstoorde nestlocatie/verblijfplaats:
- ruim voor de aanvang van de werkzaamheden:
  - 5 nestkasten (NK GZ 08) per verstoorde nestlocatie van gierzwaluw;
- een half jaar actieve vleermuistijd voor start werkzaamheden per verstoorde verblijfplaats:
  - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type Beaumaris Maxi (Vivara) per verstoorde verblijfplaats **óf** 2 kasten type Beaumaris Maxi plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
  - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
  - aan (blinde) gevels van naburige woonblokken;
  - binnen een straal van 200m van de oorspronkelijke verblijfplaatsen;
  - buiten de invloedssfeer van de handeling;
  - geen verlichting op de kasten.

Ongeschikt maken:
- (uiterlijk) april in jaar aanvang werkzaamheden:
  - (potentiële) nestlocaties gierzwaluw elk afzonderlijk ontoegankelijk maken door invliegopeningen af te dichten/timmeren en, bij openingen over langere lengtes onder bijv. dakranden, afdichten m.b.v. (vijver)folie.
- uiterlijk drie maanden voor aanvang werkzaamheden;
  - tijdelijke voorzieningen t.b.v. huismus: binnen 200m, 2 voorzieningen per verstoorde nestlocatie, nestkasten van het type NK GZ 08;
- minimaal week voorafgaand aan werkzaamheden, waarvan drie avonden (avondtemperatuur > 10℃):
  én in de periode medio september tot uiterlijk medio februari (na afloop oude broedseizoen en voor aanvang nieuwe broedseizoen huismus en gierzwaluw)
  én met in achtneming voldoende gewenningstijd:
  - ongeschikt maken voor huismus: onderste drie rijen pannen verwijderen én ruimte onder hoger gelegen pannen ontoegankelijk maken via tijdelijke (pan)latten.
  - 3 dagen daarna: ongeschikt maken (vleermuizen, gierzwaluw): daken overspannen met gladde folie;
  - na drie dagen na ongeschikt maken voor vleermuizen: check op vleermuisactiviteit:
    - geen activiteit: werkzaamheden kunnen aanvangen;
    - nog wel activiteit: voorzieningen controleren, waar nodig aanpassen en na opnieuw drie dagen nogmaals controleren.

Permanente voorzieningen per verstoorde nestlocatie/verblijfplaats:
- vleermuizen: minimaal vier permanente geïntegreerde voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
  - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type IBVL01 (Vivara) per verstoorde verblijfplaats (tijdelijke voorziening) **óf** 2 kasten type IBVL01 plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
  - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
  - in plaats van het toepassen van bovengenoemde kant-en-klare voorzieningen kan ook tot inbouwmaatwerk worden besloten;
- huismus - per verstoorde nestlocatie:
  - voorkeur:
    - geen vogelschroot toepassen zodat huismus onder de dakpannen kan komen óf
    - vogelschroot onder de 3e rij dakpannen plaatsen;
  - alternatief:
    - minimaal 2 geïntegreerde voorzieningen (IB GZ03 of IB GZ 04, beide Vivara Pro).
- gierzwaluw:
  - minimaal vijf permanente geïntegreerde voorzieningen: IB GZ03 of IB GZ 04, (beide Vivara Pro).

GEVELWERKZAAMHEDEN (buitenschil of spouwmuurisolatie)

Voor werkzaamheden aan de kopgevel zijn drie scenario's (G1 t/m G3) mogelijk; voor werkzaamheden aan voor- of achtergevel is één scenario (G4) mogelijk.

G1 (kopgevel): uitsluitend vleermuizen

Zie ook tabellen bij mitigatie bij werkzaamheden.

G1 - Vleermuizen: geen kraamkolonie

Tijdelijke vleermuisvoorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- een half jaar actieve vleermuistijd voor start werkzaamheden:
  - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type Beaumaris Maxi (Vivara) per verstoorde verblijfplaats **óf** 2 kasten type Beaumaris Maxi plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
  - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
  - aan (blinde) gevels van naburige woonblokken;
  - binnen een straal van 200m van de oorspronkelijke verblijfplaatsen;
  - buiten de invloedssfeer van de handeling;
  - geen verlichting op de kasten.

Ongeschikt maken van verblijfplaatsen:
- minimaal drie avonden (avondtemperatuur > 10℃):
  - (potentiële) in/uitvliegopeningen vleermuizen afflappen.
  - drie dagen na afflappen: check op vleermuissactiviteit:
    - geen activiteit: werkzaamheden kunnen aanvangen;
    - nog wel activiteit: voorzieningen controleren, waar nodig aanpassen en na opnieuw drie dagen nogmaals controleren.

Permanente voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- vleermuizen: minimaal vier permanente geïntegreerde voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
  - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type IBVL01 (Vivara) per verstoorde verblijfplaats (tijdelijke voorziening) **óf** 2 kasten type IBVL01 plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
  - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
  - in plaats van het toepassen van bovengenoemde kant-en-klare voorzieningen kan ook tot inbouwmaatwerk worden besloten in samenwerking met ecoloog.

G2 (kopgevel): uitsluitend gierzwaluw.

Zie ook tabellen bij mitigatie bij werkzaamheden.

Tijdelijke voorzieningen per verstoorde nestlocatie:
- één seizoen voor de aanvang van de werkzaamheden:
  - 5 nestkasten (NK GZ 08) per verstoorde nestlocatie;
- (uiterlijk) april in jaar aanvang werkzaamheden:
  - (potentiële) nestlocaties gierzwaluw elk afzonderlijk ontoegankelijk maken door invliegopeningen af te dichten/timmeren en, bij openingen over langere lengtes onder bijv. dakranden, afdichten m.b.v. (vijver)folie.

Permanente voorzieningen per verstoorde nestlocatie:

- gierzwaluw:
  - minimaal vijf permanente geïntegreerde voorzieningen: IB GZ03 of IB GZ 04, (beide Vivara Pro).

G3 (kopgevel): zowel vleermuizen als gierzwaluw, geen huismus

Zie ook tabellen bij mitigatie bij werkzaamheden.

G3 - Vleermuizen: verblijfplaatsen, geen kraamkolonie; nestlocatie(s) gierzwaluw

Tijdelijke voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- een half jaar actieve vleermuistijd voor start werkzaamheden:
  - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type Beaumaris Maxi (Vivara) per verstoorde verblijfplaats **óf** 2 kasten type Beaumaris Maxi plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
  - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
  - aan (blinde) gevels van naburige woonblokken;
  - binnen een straal van 200m van de oorspronkelijke verblijfplaatsen;
  - buiten de invloedssfeer van de handeling;
  - geen verlichting op de kasten.

Tijdelijke gierzwaluwvoorzieningen per verstoorde nestlocatie:
- ruim voor aanvang van de werkzaamheden:
  - 5 nestkasten (NK GZ 08) per verstoorde nestlocatie gierzwaluw;
- (uiterlijk) april in jaar aanvang werkzaamheden:
  - (potentiële) nestlocaties gierzwaluw elk afzonderlijk ontoegankelijk maken door invliegopeningen af te dichten/timmeren en, bij openingen over langere lengtes onder bijv. dakranden, afdichten m.b.v. (vijver)folie.

Ongeschikt maken:
- minimaal drie avonden (avondtemperatuur > 10℃):
  - (potentiële) in/uitvliegopeningen vleermuizen afflappen.
  - drie dagen na afflappen: check op vleermuissactiviteit:
    - geen activiteit: werkzaamheden kunnen aanvangen;
    - nog wel activiteit: voorzieningen controleren, waar nodig aanpassen en na opnieuw drie dagen nogmaals controleren.

Permanente voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- vleermuizen: minimaal vier permanente geïntegreerde voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:

Permanente gierzwaluwvoorzieningen per verstoorde nestlocatie:
- minimaal vijf permanente geïntegreerde voorzieningen: IB GZ03 of IB GZ 04, (beide Vivara Pro).

G4 (voor/achtergevel): uitsluitend vleermuizen

Zie ook tabellen bij mitigatie bij werkzaamheden.

G4 - Vleermuizen: verblijfplaatsen, geen kraamkolonie

Tijdelijke voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- een half jaar actieve vleermuistijd voor start werkzaamheden:

- gewone dwergvleermuis: 4 kasten type Beaumaris Maxi (Vivara) per verstoorde verblijfplaats **óf** 2 kasten type Beaumaris Maxi plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
- ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
- aan (blinde) gevels van naburige woonblokken;
- binnen een straal van 200m van de oorspronkelijke verblijfplaatsen;
- buiten de invloedssfeer van de handeling;
- geen verlichting op de kasten.

Ongeschikt maken:
- week vóór aanvang werkzaamheden: bij minimaal drie avonden met een avondtemperatuur > 10℃:
  - daken met vleermuisverblijfplaatsen overspannen met netten:
  - na drie dagen check op vleermuisactiviteit:
    - geen vleermuisactiviteit: werkzaamheden kunnen aanvangen;
    - nog wel vleermuisactiviteit: voorzieningen controleren, waar nodig aanpassen en na opnieuw drie dagen nogmaals controleren.

Permanente voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- vleermuizen: minimaal vier permanente geïntegreerde voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
  - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type IBVL01 (Vivara) per verstoorde verblijfplaats (tijdelijke voorziening) **óf** 2 kasten type IBVL01 plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
  - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
  - in plaats van het toepassen van bovengenoemde kant-en-klare voorzieningen kan ook tot inbouwmaatwerk worden besloten in overleg met de ecoloog.

KOZIJNEN VERVANGEN (geen spouwlatten, maar wel kieren tussen kozijn-muur)

Het vervangen van kozijnen is alleen bij voor- en achtergevels aan de orde; alleen als er géén spouwlatten en wél kieren zijn, is er een mogelijk effect op vleermuizen.

K1: uitsluitend vleermuizen

K1 - Vleermuizen: verblijfplaatsen, geen kraamkolonie

Zie ook tabellen bij mitigatie bij werkzaamheden.

Tijdelijke voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
- een half jaar actieve vleermuistijd voor start werkzaamheden:
  - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type Beaumaris Maxi (Vivara) per verstoorde verblijfplaats **óf** 2 kasten type Beaumaris Maxi plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
  - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
  - aan (blinde) gevels van naburige woonblokken;
  - binnen een straal van 200m van de oorspronkelijke verblijfplaatsen;
  - buiten de invloedssfeer van de handeling;
  - geen verlichting op de kasten.

Ongeschikt maken:
- week vóór aanvang werkzaamheden: bij minimaal drie avonden met een avondtemperatuur > 10℃:
  - daken met vleermuisverblijfplaatsen overspannen met netten:
  - na drie dagen check op vleermuisactiviteit:

- geen vleermuisactiviteit: werkzaamheden kunnen aanvangen;
- nog wel vleermuisactiviteit: voorzieningen controleren, waar nodig aanpassen en na opnieuw drie dagen nogmaals controleren.

Permanente voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:

- vleermuizen: minimaal vier permanente geïntegreerde voorzieningen per verstoorde verblijfplaats:
  - gewone dwergvleermuis: 4 kasten type IBVL01 (Vivara) per verstoorde verblijfplaats (tijdelijke voorziening) **óf** 2 kasten type IBVL01 plus 2 keramische Tichelaar-kasten (ook geschikt voor ruige dwergvleermuis) per verstoorde verblijfplaats;
  - ruige dwergvleermuis: 4 keramische Tichelaar-kasten per verstoorde verblijfplaats;
  - in plaats van het toepassen van bovengenoemde kant-en-klare voorzieningen kan ook tot inbouwmaatwerk worden besloten in overleg met de ecoloog.

NATUURHISTORISCHE GEGEVENS VAN DE WHEME

Inleiding

Ten behoeve van de geplande herontwikkeling van het gebied de Wheme heeft De Groene Ruimte BV een overzicht gemaakt van de tot dusver verzamelde natuurgegevens van het gebied uit het recente verleden. De gegevens zijn afkomstig van de gemeente Arnhem. De verzamelde gegevens zijn afkomstig van RAVON; KNNV; VZZ; derden en (in 2005 en 2006) met name van De Groene Ruimte in opdracht van de gemeente. Het overzicht is niet volledig voor alle soortengroepen. Wel kan worden gesteld dat het op het gebied van beschermde soorten redelijk volledig is.
Doel van dit overzicht is om een indruk te krijgen met welke natuurwaarden bij toekomstige ontwikkelingen in de Wheme rekening gehouden moet worden.
Op basis van het overzicht kan voor 2007 een plan worden gemaakt waarmee de hiaten in kennis ten aanzien van de natuurwaarden kunnen worden aangevuld. Hierbij moet gericht worden gezocht naar kennis die behulpzaam kan zijn bij het beter beschermen van de aanwezige natuurwaarden.

De Wheme bestaat uit plassen die ontstaan zijn door kleiwinning. Aan het bodemoppervlak van het gebied ligt met name zand dat ooit door de Nederrijn is afgezet. Het gebied is in eigendom van de gemeente Arnhem. Er wordt al enige tijd geen beheer uitgevoerd. In warme zomers kan de helft van de kleinere plassen droogvallen.
In het bestemmingsplan is de Wheme aangewezen onderdeel van de EHS. Binnen de EHS heeft het de bestemming natuur.
In het Groenplan Arnhem is de Wheme aangewezen als deels natuurkern (in een strook van ongeveer 150 m langs de Pleijweg) en voor het overige als natuurzone. In de natuurzone sprake zijn van natuurvriendelijke oevers en moet het beheer zijn gericht op Grote karekiet en Kamsalamander. In de natuurkern moet volgens het Groenplan naast de natuurwaarden uit de natuurzone sprake zijn van open water overgaand in moeraszone. Hier moet soorten als Ringslang, Rietzanger en Watergentiaan een plek vinden. In het hele gebied moet de Kleine karekiet zich thuisvoelen.

Plangebied (foto Google-Earth)

Flora

In de Wheme (ook wel Immerloo-noord genoemd) zijn verschillende beschermde planten gevonden. Natuurloket meldt vier soorten van tabel 1 en één soort van tabel 2. Tijdens de flora-inventarisatie in 2006 zijn van deze vijf soorten er vier aangetroffen: Rietorchis, Grote kaardenbol, Zwanenbloem en Brede wespenorchis.
De Rietorchis is de enige streng beschermde soort (tabel 2) die in het gebied is gevonden. Van deze soort is slechts één exemplaar aangetroffen in het noordoosten van het gebied, langs de oever van een plas in het noordwesten.
De Grote kaardenbol, Zwanenbloem en Brede wespenorchis staan in tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt een automatische ontheffing.
De Grote kaardenbol is op een tweetal locaties in het westelijk deel van de Wheme aangetroffen. De Zwanenbloem komt op een aantal plaatsen voor langs de sloot die ten noorden van de Wheme ligt. De Brede wespenorchis is talrijk aangetroffen in de groenstrook langs de Pleijweg. Langs de Pleijweg is de vegetatie plaatselijk ondoordringbaar door een weelderige groei van Bosrank.

In de Wheme komen uiteenlopende types vegetaties voor maar nergens komt een zeldzaam vegetatietype voor. Tussen de kleinere meertjes is op een enkele plek een vochtige schrale graslandvegetatie aanwezig met Echte koekoeksbloem en de eerder genoemde Rietorchis. Mogelijk is deze vegetatie zich nog aan het ontwikkelen. Ook is op een locatie aan de noordoostzijde van et de grote plas een droge graslandvegetatie met Goudhaver en Kamgras aangetroffen. Langs de oevers van de watertjes komt voornamelijk een monotone rietvegetatie voor, maar ook hier ontwikkelen zicht plaatselijk meer gevarieerde vegetaties. In 2004 heeft de KNNV hier Slijkgroen en Klein vlooienkruid gevonden, deze zijn in 2006 niet teruggevonden. De waterplantenvegetatie is weinig bijzonder of gevarieerd. In enkele van de kleinere plassen komen kranswiervelden voor met onder andere Gewoon kransblad (*Chara vulgaris*). De grote plas heeft aanleg voor een sterke groei van blauwalgen.

Tussen de wateren in het oostelijk gedeelte nabij de Orionsingel zijn droge zandige stukken met een heel schrale vegetatie. Een bijzonder voorbeeld hiervan is een vetplantenvegetatie in het westen van het gebied op een strandje. Hier staan Wit vetkruid, Tripmadam en Muurpeper en tussen de vetplanten staat hier en daar ook Zeepkruid. In 2004 heeft de KNNV in een schrale droge vegetatie Goudhaver gevonden.

Van mossen, korstmossen en paddestoelen zijn geen gegevens bekend. Deze soortengroepen bevatten geen beschermde soorten, maar wellicht komen er Rode lijstsoorten uit deze groepen in de Wheme voor.

Zoogdieren

Vleermuizen

De Wheme vormt voor vleermuizen een belangrijk jachtgebied. De Gewone dwergvleermuis is hierbij de algemeenste soort. Er loopt een vliegroute van Gewone dwergvleermuis en mogelijk andere soorten als Laatvlieger vanaf het noorden van Malburgen (via Wederikstraat en Wederikpad over het schoolterrein) naar de Wheme. De dieren vliegen 's avonds aan en 's ochtends weer terug. Waarschijnlijk jaagt een deel van deze dieren ook ten zuiden van de Pleijweg.
In de flats aan de Orionsingel is in 2006 een kraamkolonie van de Gewone dwergvleermuis gevonden met ten minste 20 dieren. In de flats aan de Eimersingel-Oost (met name Brandenburgse plein) huizen ook Gewone dwergvleermuizen, mogelijk is hier ook een kraamkolonie van tientallen dieren.
Naast Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger zijn jagend waargenomen: Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis en Watervleermuis. Meervleermuizen worden hier ook jagend verwacht, maar zijn nog niet vastgesteld; de soort werd in 2006 wel regelmatig boven de Rijn waargenomen. Daarnaast zou in het gebied ook de Gewone grootoorvleermuis, Gewone baardvleermuis en de Franjestaart

voor kunnen komen, maar deze zijn (nog) niet vastgesteld. Gewone grootoorvleermuis en Franjestaart stellen weer enigszins andere eisen aan het jachtbiotoop dan de al waargenomen soorten en hun aanwezigheid kan dus van belang zijn bij de her-inrichting van het gebied.

In de Wheme zijn tot dusver weinig voor boombewonende vleermuizen geschikte holtes gevonden. De bomen zijn hiervoor over het algemeen te jong. In sommige wilgen zouden deze holtes wel aanwezig kunnen zijn. Langs het fietspad aan de noord-oostrand van de Wheme zijn enkele oude lindebomen mogelijk geschikt. Hier zijn tot dusver geen vleermuizen in aangetroffen. Aangezien wilgen het snelst door spechten worden gebruikt als nestplaats zijn wilgen en bomen met loshangende schors de meest voor de hand liggende kandidaten voor boombewonende vleermuizen. In 2007 zal nader worden gezocht naar verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen.

Overige streng beschermde zoogdieren

De Waterspitsmuis komt in de streek voor, maar wordt in Malburgen in principe niet verwacht. De plassen in de Wheme horen niet tot de optimum biotoopomstandigheden voor deze soort.

Overige minder beschermde zoogdieren.

In alle zandige gebieden rond de Wheme komen Konijnen voor. Er zijn tenminste 40 volwassen Konijnen in het gebied aanwezig.
De Haas komt mogelijk incidenteel in het gebied voor. Bij de Ir. Molsweg (nabij waterzuivering) is in 2006 de dichtbijzijnde Haas waargenomen.
De Egel komt in de omgeving voor en is in 2006 aan de noodwestzijde van de Wheme door de beheerder waargenomen (gegevens VZZ). De soort is in 2006 bij het tunneltje aan de Ir. Molsweg aangetroffen en een dood dier werd op de Pleijweg ter hoogte van de Wheme gezien in hetzelfde jaar.

De Bosmuis en Mol zijn in de Wheme waargenomen. De Veldmuis komt waarschijnlijk voor langs de Pleijweg, de Orionsingel en rond de volkstuinen. Langs de Pleijweg zou ook de Aardmuis voor kunnen komen; de ruige grasvegetaties zijn geschikt voor deze soort. De soort is van braakbalgegevens uit het Immerloopark bekend (Vlerk).
In de groenstrook zijn aanwijzingen gevonden dat hier Rosse woelmuis voorkomt. De Rosse woelmuis is inderdaad gevonden in braakballen van de Ransuil in het Immerloopark (Vlerk).
De Dwergmuis wordt ook in de Wheme verwacht; de soort is in Malburgen bij de Stadsblokken in 2006 aangetroffen en is uit het Immerloopark bekend (DGR, Vlerk). en nabij de grangen 3
De Gewone bosspitsmuis die in Malburgen voorkomt wordt ook in de Wheme verwacht. De Dwegspitsmuis wordt ook verwacht en de Huisspitsmuis komt voor in Malburgen en zeker ook in de Wheme.
De Woelrat wordt met name verwacht in de sloten rond de Wheme; de soort is bekend uit het Immerloopark (vlerk 1996). Ook de Bruine rat en de Muskusrat zullen zeker voorkomen (beiden niet beschermd).

De Vos komt in het oosten van Malburgen, met name in de uiterwaarden onregelmatig voor. Rond de Wheme worden zeker Wezel en Hermelijn verwacht. Bunzingen komen voor in het westen van Malburgen en worden ook in de Wheme verwacht.

Vogels

In de Wheme broeden tussen de dertig en veertig vogelsoorten.
In 2006 en waarschijnlijk ook in 2005 heeft in de Wheme de Buidelmees gebroed. Er zijn twee nesten gevonden waarvan er één niet afgemaakt is, in de tweede is gebroed.

De volgende Rode lijstsoorten maken in het broedseizoen van het gebied gebruik: Groene specht, Koekoek, Ransuil, Matkop. Het is niet zeker of de eerste drie soorten in het gebied broeden; mogelijk broeden ze in de buurt bijvoorbeeld ten zuiden van de Pleijweg. De Ransuil is bijvoorbeeld vooral bekend uit het Immerloopark ten zuiden van de Pleijweg (bron: VWG Arnhem). In dit park is ook een roestplaats van Ransuilen (Vlerk). De IJsvogel is in de Wheme waargenomen, maar er zijn hier geen broedgevallen bekend.

Opvallend is het grote aantal Grauwe ganzen en Kleine karekieten dat in het gebied broedt. Verder broedden er Rietgors, Grote lijster en mogelijk Fuut, Tafeleend en Kuifeend. Het broedsucces van de Fuut is waarschijnlijk matig op de plassen.
De Knobbelzwaan heeft er ook gebroed. De Sperwer jaagt veel in het gebied. De horsten bevinden zich verder van de Wheme af. Dat geldt ook voor Buizerd.
Gierzwaluwen uit de wijk komen boven de grote plas jagen. Ook is er een slaapplaats voor Spreeuwen.
Grote karekiet en Rietzanger zijn in de Wheme niet als broedvogel waargenomen. Wel is de Rietzanger in Meinerswijk als broedvogel bekend.

Er zijn tot dusver geen spechtenholtes in bomen in de Wheme ontdekt. Deze worden wel verwacht omdat er tenminste twee territoria van de Grote bonte specht aan weerszijden van de Wheme zijn gevonden in 2006. Een nadere inspectie van bomen met spechtenholtes is noodzakelijk.

Amfibieën en reptielen

De Wheme is een belangrijk voortplantingsgebied voor amfibieën. Er is een grote amfibieënpoel en ook de oevers van het grote meer en de kleinere meren en de sloot ten noorden van de Wheme zijn in trek bij amfibieën.
In de Wheme zijn zes soorten amfibieën aangetroffen te weten Gewone pad, Bruine kikker, Kleine watersalamander, Middelste groene kikker, Kamsalamander en Rugstreeppad. De Rugstreeppad is er in 1999 aangetroffen, maar de laatste jaren niet meer. Het gebied is momenteel mogelijk te weinig dynamisch voor de soort. De eerste drie soorten komen talrijk voor ook in de sloten rond het gebied. De Middelste groene kikker is vooral talrijk in de kleinere plassen, met name in een ondiepe poel in het midden van het plassengebied waarin ook de twee salamandersoorten paaien.
De Kleine watersalamander en Kamsalamander paaien beide veelvuldig in de genoemde ondiepe poel nabij de grote plas. Omdat volwassen Kamsalamanders nog niet zijn aangetroffen buiten deze poel is niet duidelijk waar het landbiotoop is. Naar verwachting zijn dit de groenstrook langs de Pleijweg of in vochtige wilgenstruwelen rond de plassen.
De Kamsalamander is een streng beschermde soort uit tabel 3 van de FF-wet. De Gemeente Arnhem heeft voor deze soort een ontheffing tot 2011. Het verwijderen van deze populatie zou het einde kunnen betekenen voor de Kamsalamder in de hele wijk Malburgen. De populatie in de Bakenhof is door de ruimtelijke ontwikkelingen waarschijnlijk volledig verloren gegaan.
De Gewone pad paait in de kleinere plassen en er werden in vijf van die plassen enorme aantallen kikkervisjes van de soort aangetroffen in 2005. De Bruine kikker paait in mindere mate in het gebied. De Middelste groene kikker of Bastaardkikker paait met name in de amfibieënpoel. In alle wateren leven groene kikkers, mogelijk zijn er in de grotere plassen ook zuivere Meerkikkers aanwezig.

In de Wheme zou naast de Middelste groene kikker komt waarschijnlijk ook de Meerkikker voor in de grotere plassen en in de sloten ten noorden van het gebied. Er zijn kikkers gezien die kenmerken van deze soort hadden.

Op ongeveer een kilometer afstand van de Wheme is tussen de woonwijken Vredenburg en Rijkerswoerd in 2005 de Vroedmeesterpad aangetroffen. Deze zeldzame soort is niet bekend uit het plangebied en er is hier mogelijk sprake van een enkel al dan niet opzettelijk geïntroduceerd dier. Op

dezelfde locatie komt ook de Kamsalamander voor (gegevens RAVON). De Vroedmeesterpad is op de genoemde locatie in 2006 niet meer aangetroffen.

Er zijn in Malburgen geen wilde reptielen aangetroffen. In één van de vijvers is een verwilderde Roodwangschildpad aangetroffen. De Ringslang wordt in de Wheme niet verwacht. De soort komt bij Arnhem niet ten zuiden van de Rijn voor.

Vissen

Volgens het natuurloket is het betreffende kilometerhok redelijk op vissoorten onderzocht. Er werden geen beschermde of Rode lijst soorten onder vissen aangetroffen.
In Malburgen -West zijn in de sloten bij het leegpompen de volgende soorten gevonden: Blankvoorn, Rietvoorn, Alver, Zeelt, Karper, Kroeskarper, Baars en Snoek. Brasems zijn nog niet aangetroffen bij deze sloten.
In de Wheme worden geen beschermde vissoorten verwacht, maar ze zijn niet geheel uit te sluiten. Voor modderkruipers lijkt het gebied ongeschikt. Ten zuiden van Malburgen komen Kleine en Grote modderkruiper wel voor. Dat geldt ook voor de Bittervoorn, maar ook deze soort wordt niet verwacht door het ontbreken van de mosselen Unionidae.
Veel van de kleinere plassen wekken de indruk erg arm aan vissoorten te zijn. Wel is hier Baars waargenomen. Ook de grote plas lijkt niet rijk aan vis.

Dagvlinders

In de Wheme zijn geen beschermde soorten aangetroffen. De volgende (algemene) soorten zijn aangetroffen:
Icarus blauwtje, Boomblauwtje, Atalanta, Dagpauwoog, Groot koolwitje, Kleine vos, Distelvlinder, Gehakkelde aurelia, Zwartsprietdikkopje, Landkaartje, Citroenvlinder, Oranjetipje. In de omgeving komt de Rode lijstsoort het Bruin blauwtje voor.

Nabij stadblokken is ook de Rode lijstsoort Sleedoornpage aangetroffen. Door het ontbreken van Sleedoorns in het plangebied wordt deze soort niet verwacht.
De Konninginnepage zou in het plangebied als passant voor kunnen komen, de soort wordt immers jaarlijks gezien in de omgeving. Van een zich voortplantende populatie is geen sprake. Hetzelfde geldt voor de Rouwmantel in jaren dat deze soort veel ons land binnentrekt.

Libellen

Het gebied is geschikt voor een aantal algemene libellensoorten. Het is redelijk onderzocht op libellen. Er is één Rode lijstsoort (kwetsbaar) aangetroffen, mogelijk de Glassnijder of Vroege glazenmaker.
De Gewone oeverlibel en Kleine glazenmaker zijn talrijk waargenomen. De Grote keizerlibel wordt in Malburgen veel waargenomen en plant er zich voort.
In de uiterwaarden van Malburgen is in 2006 de Vuurlibel waargenomen.
Er zijn geen beschermde libellensoorten aangetroffen en deze worden ook niet verwacht.

Waterkevers

Aangezien in Meinerswijk de Gestreepte waterroofkever is waargenomen bestaat er een kans dat deze soort ook in de Wheme voorkomt. Daartoe is nader onderzoek nodig.

Overige diersoorten

Er zijn geen gegevens bekend. Er worden geen Rode lijstsoorten van sprinkhanen en krekels verwacht. Wellicht komen er enkele Rode lijstsoorten uit de volgende groepen voor: kokerjuffers, bijen, haften, land- en zoetwaterweekdieren, platwormen.

Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

In het gebied komt de Rietorchis voor als enige streng beschermde plantensoort.

De Wheme is van groot belang als voedselgebied voor vleermuizen. Bij ontwikkelingen in het gebied moet erop worden toegezien dat deze functie in stand blijft.

De Wheme is van groot belang voor amfibieën. Ten minste vijf soorten planten er zich voort. De Kamsalamander plant zich voort in een belangrijke poel in het zuiden van het gebied. Dit is mogelijk de laatste populatie in de wijk Malburgen. Daarom moet deze populatie worden behouden. Dit kan alleen als bij de ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied de huidige poel wordt behouden en verbinding houdt met de groenstucturen in het gebied. Een eventuele nieuwe poel kan worden gevormd worden maar dit moet in langzame overgang met de bestaande poel gebeuren.
Het is een belangrijk paaigebied voor de Gewone pad, Middelste groene kikker, Kleine watersalamander en Bruine kikker.

Het gebied is een belangrijk broedgebied voor vogels. Een bijzondere soort is hierbij de Buidelmees, die wordt aangetrokken door het wilgenstruweel in een waterrijke omgeving.

De aquatische flora van met name de grote plas is weinig bijzonder.

Aanbevelingen

- Er moet nog specifiek worden onderzocht hoe de verspreiding van de Kamsalamander in het gebied is. Hierbij is het van belang te weten waar de salamanders zich buiten het voortplantingsseizoen zich ophouden.

- Ten aanzien van vleermuizen zijn ongeveer een vijftal bezoeken nodig (zo mogelijk met twee vleermuiswerkers) om vast te stellen waar de vliegroutes precies gelokaliseerd zijn. Daarnaast moeten bomen met geschikte holtes worden gecontroleerd op aanwezigheid van boombewomende soorten. Daartoe is een (holle)bomencheck nodig in de winter of het vroege voorjaar. Ook zal worden gezocht of Meervleermuis en andere niet eerder aangetroffen soorten in het gebied jagen.

- Vissoorten zijn onvoldoende onderzocht, daarom zullen enkele rondes worden besteed aan het zoeken naar beschermde vissoorten.

- In combinatie met vissen kan worden gezocht naar de beschermde Gestreepte waterroofkever.

- In mei/juni kan een ronde worden besteed aan het zoeken naar streng beschermde plantensoorten, als Rietorchis.

Literatuur

N. Kwint, J. Schoppers. 1995. Voedsel van de Ransuil op twee slaapplaatsen bij Arnhem in het voorjaar van 1995. Vlerk, Vogelwerkgroep Arnhem.

J. Schoppers 1996. Broedvogels van Malburgen en Immerloo in 1996. Vogelwerkgroep Arnhem rapport 96-1. VWG Arnhem en omstreken, Arnhem.

Bronnen

RAVON
gemeente Arnhem
VZZ
De Groene Ruimte BV
KNNV

Bijlage 1: broedvogels, zoogdieren, amfibieën, vissen. Gegevens uit de Wheme (plangebied zie boven).

Lijst broedvogels uit 2006:

Boomkruiper
Buizerd (broedde in nabijheid)
Buidelmees
Ekster
Heggenmus
Houtduif
Fazant
Fitis
Fuut
Grauwe gans
Grasmus
Groene specht (broedde in nabijheid)
Grote bonte specht
Grote lijster
Kleine karekiet
Knobbelzwaan
Koolmees
Koekoek
Meerkoet
Merel
Pimpelmees
Rietgors
Roodborst
Scholekster
Soepeend
Staartmees
Tjiftjaf
Tuinfluiter
Vlaamse gaai
Waterhoen
Wilde eend
Winterkoning
Zanglijster
Zwartkop
Zwarte kraai

Zoogdieren

Egel
Mol
Huisspitsmuis
Gewone dwergvleermuis
Ruige dwergvleermuis
Rosse vleermuis
Watervleermuis
Laatvlieger
Konijn
Haas
Rosse woelmuis

Woelrat
Veldmuis
Bosmuis

Amfibieën

Gewone pad
Bruine kikker
Middelste groene kikker
Kleine watersalamander
Kamsalamander

Vissen

Blankvoorn
Rietvoorn
Zeelt
Alver
Karper
Kroeskarper
Baars
Snoek

Bijlage 2.: Locatie amfibieënpoel waarin diverse soorten waaronder de Kamsalamander paaien.

Bureauonderzoek en Verkennend Booronderzoek Archeologie

Plangebied Whemedreef te Arnhem, gemeente Arnhem

Opdrachtgever
Volkshuisvesting Arnhem
T.a.v. dhr. G.J. Maas
Projectleider Vastgoedontwikkeling
Postbus 5229
6802 EE Arnhem

Projectnummer
202620

Kenmerk
EBM/ALG/HAMA/202620

Eindredactie/kwaliteitscontrole	Paraaf	Datum
Drs. E.E.A. van der Kuijl		06-02-2020

Hamaland Advies Vof, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

Colofon

Opdrachtgever	Volkshuisvesting Arnhem
Project	Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Archeologie Plangebied Whemedreef te Arnhem
Projectnummer	202620
Titel	Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Archeologie Plangebied Whemedreef te Arnhem, gemeente Arnhem
Datum en versie	06-02-2020, Versie 1.2 (concept)
Auteurs	Mw.. E. Bosman MA en drs. E.E.A. van der Kuijl
Eindredactie	Drs. E.E.A. van der Kuijl (senior KNA archeoloog / senior KNA prospector)
Afbeelding voorzijde:	*luchtfoto van het plangebied Bron: maps.google.nl*

Inhoud

0. Samenvatting 4
1. Inleiding 6
1.1 Inleiding en onderzoekskader 6
1.2 Doel en vraagstelling van het bureauonderzoek 7
1.3 Werkwijze Bureauonderzoek 8
1.4 Beleidskaders 8
1.5 Administratieve gegevens 11
2 Bureauonderzoek en verwachtingsmodel 12
2.1 Landschapsgenese 12
2.2 Historische ontwikkeling van Arnhem en het plangebied 18
2.3 Archeologische waarden 25
2.5 Archeologisch verwachtingsmodel 26
3. Booronderzoek 29
3.1 Werkwijze Booronderzoek 29
3.2 Resultaten 29
4 Conclusie en aanbeveling 33
4.1 Conclusie 33
4.2 Selectieadvies 34
4.3 Voorbehoud 34
Gebruikte literatuur 35
BIJLAGEN 37

0. Samenvatting

Inleiding
Hamaland Advies heeft in opdracht van Volkshuisvesting Arnhem een archeologisch bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek verricht voor het plangebied Whemedreef in Arnhem (zie Afbeelding 1). Aanleiding voor het onderzoek is de geplande bouw van 39 grondgebonden woningen en 21 appartementen. Het plangebied is langwerpig van vorm en ligt in de bebouwde kom van Arnhem. Het plangebied wordt ten noorden begrensd door De Whemedreef, ten zuiden door de Eimersweide, ten westen door het Immerlooplein en ten oosten door Immerloo II. De oppervlakte bedraagt na berekening ca. 2,8 ha.

Het plangebied heeft een middelhoge archeologische verwachtingswaarde op de archeologische maatregelenkaart van gemeente Arnhem. Archeologisch vooronderzoek is noodzakelijk bij een verstoringsoppervlakte groter dan 500 m^2 en dieper dan 40 cm-mv. Het uitgevoerde onderzoek bestaat uit een KNA conform bureauonderzoek (SIKB BRL protocol 4002) en een inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) middels boringen (verkennende fase, SIKB BRL protocol 4003) om de mate van intactheid van de bodem en de samenstelling van de bodem te toetsen.

Conclusie Bureauonderzoek
Op grond van de bestudeerde bronnen blijkt dat het plangebied is gelegen op een stroomrug van de Neder-Rijn van vóór de bedijking. Ten noorden van het plangebied is sprake van stroomgordelafzettingen van de Oude IJssel (overloop van de Rijn) In deze stroomrugafzettingen heeft zich vermoedelijk een kalkhoudende poldervaaggrond of een kalkhoudende ooivaaggrond ontwikkeld. Wel moet worden bestudeerd in hoeverre deze nog intact is, aangezien het plangebied bij de aanleg van de woonwijk door afgraven verlaagd is. Dit bleek ook uit de eerdere onderzoeken in de directe omgeving van het plangebied waar de bodem verstoord bleek te zijn tot minimaal 1.5 m-mv en tot maximaal 1.30 m-mv. Daarnaast bleek uit de onderzoeken dat de ondergrond in het plangebied gevormd is in een nat en dynamisch milieu, dat mogelijk te nat was voor bewoning. Indien in de ondergrond oever- en beddingafzettingen aanwezig zijn van de Neder-Rijnstroomgordel, dan zijn er archeologische resten van de IJzertijd tot Nieuw Tijd te verwachten. Indien sprake is van komafzettingen, dan geldt een lage archeologische verwachting voor deze periode. Er is een middelhoge verwachting voor archeologische waarden uit de middeleeuwen na de bedijking in de 13^e eeuw. Daarnaast bevind het plangebied zich in de zone waar tijdens de Tweede Wereldoorlog operatie Market Garden heeft plaatsgevonden. Hierdoor is de verwachting hoog dat er resten uit de Tweede Wereldoorlog aangetroffen kunnen worden. Hierbij moet worden vermeld dat voorafgaand aan gravend onderzoek een explosievenonderzoek conform de WSCS-OCE noodzakelijk is om het plangebied vrij te geven van explosieven, aangezien de CE-kaart van de gemeente Arnhem de zone aanmerkt als verhoogde kans op het aantreffen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog. Het uitvoeren van verkennend bodemonderzoek is echter wel mogelijk zonder aanvullend onderzoek naar CE.

In overleg met de gemeentelijk archeoloog is afgesproken om verspreid over het plangebied 5 verkennende controleboringen te zetten om de onderzoeksresultaten van het booronderzoek uit 2001 te kunnen verifiëren. De maximale boordiepte bedraagt 4 m-mv. Voorafgaand aan het booronderzoek is een Plan van Aanpak opgesteld, dat op 28 januari 2020 getoetst en akkoord bevonden is door dhr. M. Defilet (gemeentelijk archeoloog)[1].

1 Bosman en Van der Kuijl 2020.

Conclusie booronderzoek
Uit de resultaten van de verkennende boringen blijkt dat in alle boringen onder de graszode subrecent geroerde lagen met bouwpuin en plastic aanwezig zijn. Onder die lagen komen drie typen bodemprofielen voor, namelijk:

- Kom- op oeverafzettingen
- Oever- op bedding- op oeverafzettingen
- Oeverafzettingen op geulafzettingen

De minimale vastgestelde verstoringsdiepte bedraagt 90 cm-mv en de maximale verstoringsdiepte bedraagt 320 cm-mv. Deze verstoring is ontstaan bij de sloop van de voormalige bebouwing in het plangebied. In boring 2 en 3 zijn komafzettingen op oeverafzettingen aangetroffen op een minimale diepte van 235 cm-mv en de laagovergangen zijn geleidelijk. De komafzettingen bestaan uit ongerijpte en matig gerijpte klei met schelpresten welke behoren tot de Formatie van Echteld. De oeverafzettingen bestaan uit grijze matig gerijpte zandige klei met schelpresten. Deze behoren eveneens tot de Formatie van Echteld. In boring 1 en 4 zijn eveneens oeverafzettingen aangetroffen, maar de komafzettingen ontbreken hier.

In boring 1 zijn onder de oeverafzettingen op een diepte van 320 cm-mv beddingafzettingen aangetroffen. De beddingafzettingen worden gekenmerkt door een afwisseling van dunne laagjes ongerijpte klei en fijn siltig zand, in dikte variërend tussen 4 en 8 mm. Onder deze beddingafzettingen zijn weer oeverafzettingen aanwezig. In boring 4 bestaat de basis van het bodemprofiel uit grof rivierzand (zandmediaan 450 µm) met grind, die als geulafzettingen van de Formatie van Kreftenheye zijn geïnterpreteerd. Deze afzettingen ontbreken in de overige boringen.

Selectieadvies
Vervolgonderzoek wordt niet noodzakelijk geacht. Behalve dat er in het plangebied sprake is van een diepe bodemverstoring is onder deze verstoring sprake van een natuurlijk profielverloop met sedimenten die binnen een kronkelwaardsysteem zijn gevormd. Als gevolg van een nat en dynamisch milieu was het plangebied in het verleden daardoor waarschijnlijk niet erg aantrekkelijk voor permanente bewoning. De kans dat met de voorgenomen bodemingrepen archeologische vindplaatsen verloren gaan is nihil.

Voorbehoud
Wij wijzen erop dat het selectiebesluit van het bevoegd gezag af kan wijken van het selectieadvies.

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het aantreffen dan wel vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen.

Verder dient te allen tijde bij het afgeven van een omgevingsvergunning de wettelijke meldingsplicht (ex artikel 5.10 en 5.11 van de Erfgoedwet) kenbaar te worden gemaakt, om het documenteren van toevalsvondsten te garanderen: '*Degene die anders dan bij het doen van opgravingen een zaak vindt waarvan hij weet dan wel redelijkerwijs moet vermoeden dat het een monument is (in roerende of onroerende zin), meldt die zaak zo spoedig mogelijk bij onze minister*'. Deze aangifte dient te gebeuren bij de gemeentelijk archeoloog van Arnhem (e-mail: martijn.defilet@arnhem.nl).

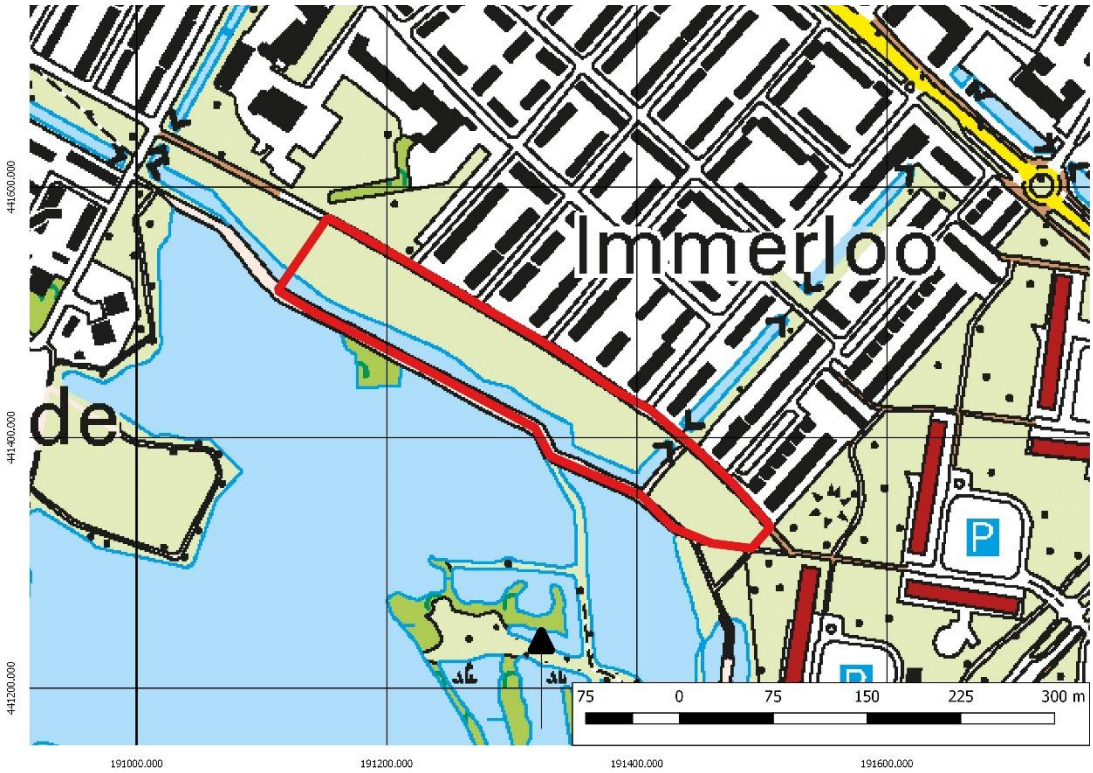
1. Inleiding

1.1 Inleiding en onderzoekskader

Hamaland Advies heeft in opdracht van Volkshuisvesting Arnhem een archeologisch bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek verricht voor het plangebied Whemedreef in Arnhem (afbeelding 1). Aanleiding voor het onderzoek is de geplande bouw van 39 grondgebonden woningen en 21 appartementen door Volkshuisvesting Arnhem. Het plangebied is langwerpig van vorm en ligt in de bebouwde kom van Arnhem. Het plangebied wordt ten noorden begrensd door De Whemedreef, ten zuiden door de Eimersweide, ten westen door Immerlooplein en ten oosten door Immerloo II. De oppervlakte bedraagt na berekening ca. 28.080 m^2.

Het plangebied heeft een middelhoge archeologische verwachtingswaarde op de archeologische maatregelenkaart van gemeente Arnhem. Archeologisch vooronderzoek is noodzakelijk bij een verstoringsoppervlakte groter dan 500 m^2 en dieper dan 40 cm-mv. Het uitgevoerde onderzoek bestaat uit een KNA conform bureauonderzoek (SIKB BRL protocol 4002) en een inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) middels boringen (verkennende fase) (SIKB BRL protocol 4003) om de mate van intactheid van de bodem en de samenstelling van de bodem te toetsen. Het onderzoek is tevens uitgevoerd conform het Handboek Archeologie voor de Regio Arnhem.

De resultaten en aanbevelingen uit deze rapportage zullen getoetst worden door het bevoegd gezag, gemeente Arnhem, en diens adviseur, dhr. M. Defilet (gemeentelijk archeoloog) getoetst.

Afbeelding 1: Uitsnede uit de topografische kaart met het plangebied in het rode kader (bron: Pdok)

1.2 Doel en vraagstelling van het bureauonderzoek

Het doel van het bureauonderzoek is het verkrijgen van inzicht in de bekende en te verwachten archeologische waarden in- en om het plangebied. Op basis van de verworven informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocatie opgesteld. Om deze doelstelling te realiseren, zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld[2]:

Bureauonderzoek
1. Wat is de aard (ontstaanswijze en classificatie), diepteligging, genese en gaafheid van natuurlijke bodemhorizonten en natuurlijke afzettingen in het omringende (binnen een afstand tot ca. 200 m van de onderzoekslocatie) gebied?
2. Wat is de aard (ontstaanswijze), diepteligging, genese, gaafheid, dikte, en omvang van eventueel in het omringende gebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggendek, stuifzandlaag, colluvium, kleidek, afvallaag, ophogingslaag)?
3. Wat is het historisch landgebruik van de onderzoekslocatie en het omringende gebied geweest.
4. Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen ('waarnemingen' inclusief uitkomsten historisch kaartonderzoek) zijn reeds binnen het onderzoeksgebied en/of binnen de landschappelijke eenheden rondom de onderzoekslocatie bekend? Vermeld per vondst- en/of spoorcomplex minimaal:
a) bronvermelding (onderzoeksrapportages, ARCHIS-gegevens)
b) de materiaalcategorie
c) ouderdom
d) ruimtelijke (geografische) verspreiding
e) stratigrafische verspreiding (diepteligging en/of dikte vondstlaag)
f) fragmentatie
5. Welke natuurlijke formatieprocessen (sedimentatie, erosie, laterale verplaatsing, bodemvorming, degradatie e.d.) hebben een rol gespeeld in het onderzoeksgebied?
6. Met welke culturele formatieprocessen (grondbewerking, bemesting, ophoging, betreding, percelering, [de-]constructie, materiaaltypen, materiaalgebruik en materiaaldepositie e.d.) hebben een rol gespeeld in het onderzoeksgebied?
7. Welke formatieprocessen kunnen een rol hebben gespeeld bij de totstandkoming van eventuele aanwezige vondstspreidingen, de vondstdichtheid, vondst- en spoorniveaus en de fysieke kwaliteit van eventueel aanwezige archeologische resten?
8. Wat is de aard (mobilia [materiaalsoorten, fragmentatie, dichtheden], immobilia, ruimtelijke en stratigrafische spreiding, etc.) van (mogelijk) aanwezige vondst- en/of spoorcomplexen?
9. Hoe manifesteren deze zich tijdens prospectieonderzoek (prospectiekenmerken, geografisch en stratigrafisch)?
10. Met de inzet van welke zoekmethoden (detectie- en waarnemingsvorm, monsterbehandeling en zoekstrategie) kunnen vondst- en/of spoorcomplexen systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.). Licht beargumenteerd toe met verwijzing naar de verschillende KNA-leidraden.

Het antwoord op deze vragen zal worden verwerkt in een archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied, wat zal worden getoetst en aangevuld door middel van verkennende boringen. Waarna zal worden aangegeven of vervolgonderzoek in de vorm van karterende boringen of gravend onderzoek nodig zal zijn.

Verkennend Booronderzoek
Het doel van het verkennend booronderzoek is het toetsen van het archeologisch verwachtingsmodel en het verkrijgen van inzicht in de bodemopbouw en intactheid van de bodem in het plangebied. Om deze doelstelling te realiseren, zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld[3]:

2 Habraken, 2014.
3 Habraken, 2014.

11. Wat is de aard (ontstaanswijze, textuur, kleur), diepteligging en ouderdom van de relevante natuurlijke afzettingen in de ondergrond ter plaatse van het onderzoeksgebied?
12. Wat is de aard (kleur, textuur, samenstelling), diepteligging, genese en gaafheid van natuurlijke en eventueel antropogene bodemhorizonten (akkerlagen en overige 'verstoringslagen', bemestingslagen e.d.), ter plaatse van het onderzoeksgebied?
13. Wat is de aard, dikte en omvang van eventueel ter plaatse van het onderzoeksgebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggendek, stuifzandlaag, kleidek, afvallaag, ophogingslaag)?
14. Indien er afdekkende lagen voorkomen; wat is de aard (ontstaanswijze, kleur, textuur, samenstelling), gaafheid en dikte van het onderliggende afgedekte bodemprofiel (natuurlijke en antropogene bodemhorizonten zoals oude akkerlagen) en/of afzettingen?
15. Wat is de diepte tot waarop artefacten van recente ouderdom ('modern' afvalmateriaal) in het bodemprofiel voorkomen
16. Tot welke diepte in het bodemprofiel is sprake van een 'recente' bodemverstoring en wat is de ouderdom van deze verstoring?

1.3 Werkwijze Bureauonderzoek

Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 4.0 SIKB BRL protocol 4002) en bestaat uit de volgende onderdelen:

1. beschrijving van de huidige situatie en de toekomstige situatie (KNA LSO2);
2. beschrijving van de historische situatie en de landschappelijke ontwikkeling (KNA LSO3);
3. beschrijving van de bekende archeologische waarden (KNA LSO4);
4. het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel (KNA LSO5).

Om tot een gefundeerd archeologisch verwachtingsmodel te komen is voor het onderzoek relevant bronnenmateriaal geraadpleegd. Door informatie uit verschillende invalshoeken samen te voegen ontstaat de mogelijkheid dwarsverbanden te leggen tussen de diverse brontypen en aan de hand hiervan een geïntegreerd archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. De gegevens voor het bureauonderzoek zijn conform uitvoeringsvoorwaarden voor een bureauonderzoek van de gemeente Arnhem ontleend aan:

- Archis, het geautomatiseerde archeologische informatiesysteem voor Nederland;
- geomorfologisch, geologische, bodemkundig, topografisch en historisch kaartmateriaal;
- Archeologische verwachtingskaart en beleidsadviezen gemeente Arnhem;
- Relevante archeologische rapporten en publicaties;
- Overleg met dhr. M. Defilet (gemeentelijk archeoloog) over de onderzoeksmethodiek.

1.4 Beleidskaders

Rijksbeleid

In 1992 werd in Valetta door de Ministers van Cultuur van de bij de Raad van Europa aangesloten landen het 'Europees Verdrag inzake de bescherming van het Archeologisch Erfgoed', beter bekend onder de naam 'Verdrag van Malta', ondertekend. De Wet op de Archeologische Monumentenzorg is op 1 september 2007 in werking getreden. De nieuwe wet heeft zijn beslag gekregen via een wijziging van de Monumentenwet 1988, aanpassingen in de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) en enkele andere wetten en met de invoering van de Wabo (2010). Met de nieuwe Wet op de Archeologische Monumentenzorg is het accent komen te liggen op het streven naar het behoud en beheer van archeologische waarden in de bodem (in situ) en het beperken van (de noodzaak van) archeologische opgravingen. Uitgangspunt van het nieuwe beleid is tevens het principe 'de verstoorder betaalt'. Bij het voorbereiden van werkzaamheden die het bodemarchief kunnen verstoren (zoals de aanleg van een weg, een nieuwe woonwijk, een bedrijventerrein), dient onderzocht te worden of daardoor archeologische resten verstoord kunnen worden. Als uit het onderzoek blijkt dat er archeologische waarden aanwezig zijn en deze niet ter plaatse behouden kunnen blijven, dan

dient de initiatiefnemer van het werk de kosten te dragen die gepaard gaan met het opgraven en conserveren van de plaats. Met de introductie van de nieuwe wet zijn de kerntaken en bestuurlijke verantwoordelijkheden van gemeenten veranderd. Eén van de belangrijkste consequenties is, dat gemeenten een centrale rol is toegekend in de bescherming van archeologisch erfgoed. In de wet is bepaald, dat gemeenten door inzet van een planologisch instrumentarium het archeologisch belang dienen te waarborgen.

Bescherming van het archeologisch erfgoed kan onder meer vorm krijgen door in bestemmingsplannen regels ter bescherming van bekende en te verwachten archeologische waarden op te nemen. In de regelgeving is vastgelegd dat in het kader van een omgevingsvergunning van de aanvrager geëist kan worden dat hij een rapport overlegt waarin de archeologische waarde van het te verstoren terrein voldoende is vastgesteld. Voor de toetsing van archeologische waarden is een archeologisch bestel ontwikkeld, waarmee de archeologische waarde van een terrein bepaald kan worden door middel van een getrapt systeem van onderzoek. In het kader van het vrijstellingsbesluit volstaat in eerste instantie een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO-O).

Per 1 juli 2016 is de Erfgoedwet van toepassing. De Erfgoedwet harmoniseert bestaande wet- en regelgeving, schrapt overbodige regels en legt de verantwoordelijkheid voor de bescherming van het cultureel erfgoed zoveel mogelijk bij het erfgoedveld zelf: musea, collectiebeheerders, archeologen, eigenaren en overheden. Bepaalde onderdelen van de wettelijke bescherming van het cultureel erfgoed verhuizen naar de nieuwe Omgevingswet. De vuistregel hierbij is: duiding van erfgoed in de Erfgoedwet, omgang met erfgoed in de fysieke leefomgeving in de Omgevingswet.

Provinciaal Beleid
Het provinciaal beleid van Gelderland t.a.v. cultuurhistorie en archeologische monumentenzorg is vastgelegd in het Cultuur- en erfgoedprogramma[4]. Zij wil bewerkstelligen:

- Versterken van de functionaliteit van erfgoed
- Verbeteren van de uitvoeringskwaliteit door samenwerking in het erfgoednetwerk
- Stimuleren van innovatie en nieuwe ontwikkelingen
- Verankeren van de geschiedenis van Gelderland in de identiteit van de Gelderse regio's
- Versterken van de maatschappelijke rol van musea
- Versterken van de presentatie van collecties beeldende kunst die verbonden zijn met onze provincie, de 'Gelderse school'
- Stimuleren van kwalitatief hoogwaardig cultuuronderwijs op basisscholen. Cultuureducatie heeft een vaste plek in het lesaanbod binnen het basisonderwijs
- Stimuleren van cultuur- en erfgoedparticipatie

In de programmaperiode 2017-2020 gaat de provincie aan de slag met:

- Klimaat en duurzaamheid met betrekking tot onderhoud van erfgoed in de provincie;
- Samenwerking met kennis- en onderwijsinstellingen zoals Universiteiten en Hogescholen over instandhoudingstechnologie (innovaties van materialen, methoden en technieken)
- Archeologische en cultuurhistorische Beleidsadvieskaarten van gemeenten toegankelijk maken voor een breder publiek;
- Actualisatie Kennisagenda Archeologie van Gelderland en samen met gemeenten implementatie van de Erfgoedwet;
- Het actief omgaan met nieuwe opgaven zoals het (laten) verrichten van onderzoek leegstand van monumentaal vastgoed;
- Inventarisaties groen, haalbaarheidsonderzoeken of strategische beheervisies, gemeentelijke visies;
- Bescherming erfgoedwaarden door inzet deskundigheid en maatwerk in de regelgeving. Voor de Limes voorbereiding van de aanwijzing als Werelderfgoed;

4 www.gelderland.nl

- Instandhouding en beleefbaar maken door afsprakenkaders met gemeenten, restauratie fysieke projecten, functieverandering en duurzaamheidsbevordering;
- Programmatische samenwerking door een netwerk van alle relevante partijen;
- De uitvoering van projecten als de Vliegende startprojecten, Kennisagenda archeologie, Landgoederen en buitenplaatsen, Landgoed Sevenaer.

Provinciale kennisagenda Rivierenland[5]
Deze agenda heeft de volgende thema's:

- De Romeinse Limes in Gelderland: Locatie van de limesweg en de bijbehorende castella met hun bewoners. Focus op het verdedigingsmechanisme van het Romeinse rijk en de rol van bruggen, wachttorens en vici6 hierin.
- Het militaire verleden vanaf de Middeleeuwen: In de Liemers en Beuningen en ommelanden lag tot 1813 het grensgebied tussen de Nederlanden en het Pruisische rijk. De burcht in Beuningen speelde een belangrijke rol in de strijd tussen Gelre en Kleef. De Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinie waren in gebruik in respectievelijk de 17e en 18e eeuw en van 1815 tot 1940.
- Het rituele landschap: Sporen van rituelen zijn gevonden in kommetjes, moerasbossen, restgeulen en rivierbeddingen. Het grafritueel in de vroege prehistorie, Romeinse tijd en vroege middeleeuwen is nog niet goed in beeld gebracht.
- Het rivierenlandschap als bron van economische ontwikkeling: Al vanaf de prehistorie worden goederen in het rivierengebied geïmporteerd en geëxporteerd, waarbij de rivieren als verbindingswegen een grote rol speelden. Om welke grondstoffen en producten gaat het? Waar bevonden zich de winlocaties en productiecentra?

Gemeentelijk beleid
Met de invoering van de Wet op de archeologische monumentenzorg in 2007 (thans Erfgoedwet) is de verantwoordelijkheid voor het bodemarchief gedelegeerd aan gemeenten. Gemeente Arnhem beschikt daarom over eigen archeologiebeleid, een gemeentelijk archeoloog en treedt op als bevoegd gezag. De gemeente heeft haar archeologiebeleid neergelegd in de Archeologische Verwachtingskaart. Deze verwachtingskaart geeft inzicht in de mate waarin archeologische resten in een gebied aangetroffen kunnen worden. In de erfgoedverordening is opgenomen waar en vanaf welke verstoringsoppervlakten en -diepten archeologisch onderzoek geldt. Dit is ook naar een kaartbeeld vertaald: de Maatregelenkaart[7]. Tevens zijn de archeologie richtlijnen opgenomen in de bestemmingsplannen.

5 zie hoofdstuk 3; Kennisagenda Archeologie Rivierengebied; Bruning L. 2012
6 Burgerlijke nederzetting bij een militair fort.
7 Archis3

1.5 Administratieve gegevens

Tabel 1: Gegevens projectgebied

Opdrachtgever			Volkshuisvesting Arnhem				
Projectnaam			Plangebied Whemedreef Arnhem				
Uitvoerder, Beheer en plaats documentatie			Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem				
Bevoegd gezag			Gemeente Arnhem				
Provincie, Gemeente, Plaats			Gelderland, Arnhem, Arnhem				
Adres en Toponiem			Whemedreef				
Kaartblad			40B				
x, y coördinaten[8]							
NW	191.150 / 441.574	NO	191.506 / 441.331	Z	191.485 / 441.305	W	191.103 / 441.515
Hoogte plangebied[6]			9.90 – 10.20 m+NAP				
CMA/AMK Status en nr.[6]			n.v.t.				
Kadastrale gegevens[6]			Gemeente Arnhem, Sectie W deel van perceel 4707				
Archis Onderzoekmeldingsnummer[6]			4769284100				
Oppervlakte plangebied			28.080 m^2				
Huidig grondgebruik[6]			Braakliggend				
Toekomstig grondgebruik[6]			Bebouwing				
Geomorfologie[6] extrapolatie			3N94 Laagte door afgraving				
Bodemtype[6] extrapolatie			Bebouwing				
Grondwatertrap[6] extrapolatie			Nader te bepalen tijdens het verkennend bodemonderzoek				
Geologie[9]			Formatie van Echteld en Formatie en de Formatie van Nieuwkoop				
Periode			IJzertijd t/m Nieuwe tijd				

8 Archis3
9 Geologische kaart 1:50.000

2 Bureauonderzoek en verwachtingsmodel

2.1 Landschapsgenese

Inleiding
Het plangebied ligt ten zuiden van de historische kom van Arnhem, in de Malburgse polder.[10] Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen in het rivierengebied, binnen de invloedssfeer van de Neder-Rijn.[11]

Geologie en Geomorfologie
Het rivierengebied wordt gekenmerkt door diverse stroomruggen waarvan vele geulen inmiddels behoren tot het fossiele rivierlandlandschap. Door de verplaatsing van geulen is sprake van een complexe landschappelijke situatie, waarbij eventuele archeologische vindplaatsen geërodeerd kunnen zijn of juist afgedekt kunnen zijn door de aanwezigheid van jongere rivierafzettingen. Van oorsprong bevinden zich afzettingen van de Rijn in de nabijheid van het plangebied. De afzettingen die zowel in het huidige Rijndal in het Weichselien zijn afgezet behoren tot de Formatie van Kreftenheye. De fluviatiele afzettingen in de bovengrond zijn tijdens het Laat-Weichselien en Holoceen afgezet en worden tot de Formatie van Echteld gerekend.[12]

Vanaf het Holoceen wordt het klimaat warmer en vochtiger, wat tot resultaat heeft dat rivieren een meanderende vorm aannemen. Meanderende rivieren bestaan uit stroomgordelafzettingen, waarbij een onderverdeling gemaakt kan worden tussen beddingafzettingen, waarbij doorgaans alleen de zwaarste (grofzandige) sedimenten worden afgezet; oeverafzettingen, waarbij de stroomsnelheid minder is en waardoor ook lichtere deeltjes, zoals fijn zand en zandige klei wordt afgezet; en komafzettingen, waarbij de lichtste (klei)deeltjes worden afgezet. In periodes van rust, waarbij geen sprake is van overstromingen, kan zich lokaal ook veen ontwikkelen. Wanneer dit proces gelijkmatig verloopt, als bijvoorbeeld een rivierbedding langzaam dichtslibt, wordt dit proces ook wel aangeduid als een *"fining upward sequence"*.

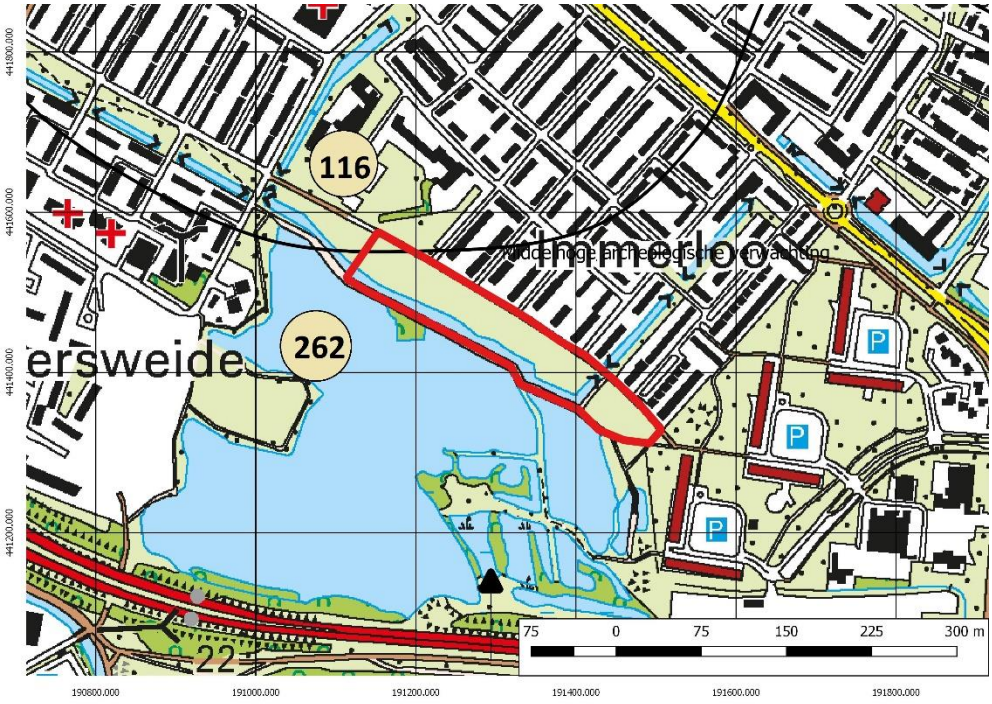
Volgens Mulder *et al.* (2004) is er sprake van vier stroomgordelsystemen in de Malburgse polder. Dit zijn: A) Bronstijd systeem, Afzettingen van Gendt 0; B) Pré-Romeins systeem, Afzettingen van Gendt I; C; thans Formatie van Echteld) Middeleeuws systeem, Afzettingen van Gendt II en III en D) Uiterwaard systeem, Afzettingen van Gendt III. Het Bronstijd systeem bevindt zich in het midden van de Malburgse polder en bestaat uit kalkrijk zeer fijn tot matig fijn zand. De top van de afzettingen begint op ca. 1,5m-mv tot 3m-mv. Deze stroomrugafzettingen zijn deels afgedekt door latere kom- en oeverafzettingen, en deels opgeruimd door jongere rivieren. Het Pré-Romeinse systeem komt voor in het zuiden van de Malburgse polder, langs de lijn Huissen, Holthuizen en Elden. Dit systeem is opgebouwd uit zandbanken, bestaande uit matig fijn tot matig grof zand, die zijn afgedekt met zavel en klei. Tijdens hoge waterstanden is door dit systeem zware klei over het Bronstijd systeem afgezet. De middeleeuwse Rijnloop heeft het noordelijke deel van de pré-Romeinse afzettingen opgeruimd, waardoor deze in het plangebied niet meer worden verwacht, dit geldt ook voor de oudere Bronstijd afzettingen. Het Middeleeuwse systeem (Afzetting van Gendt II) bestaat in hoofdzaak uit matig fijne tot grove zanden, afgedekt door een laag kalkrijke zavel- en klei. Over de oudere afzettingen zetten de rivieren binnen dit systeem aanvankelijk kalkrijke, lichte tot matig zware klei af, met daarin relatief veel schelpmateriaal en zoetwaterslakken. Tot aan de bedijking werd hierover ook een laag kalkrijke zavel afgezet. Jongere Rijnlopen (Neder-Rijn) hebben echter ook een aanzienlijk deel van dit systeem opgeruimd. De Afzettingen van Gendt (III) betreffen een uiterwaard systeem, met daarin overwegend kalkrijke, grove zanden

10 Mulder et al. 2004.
11 Cohen et al. 2009, 68-72; Berendsen 2005, 3, fig. 1.2.
12 Berendsen 1997, 87.

van de Formatie van Kreftenheye, afgedekt met een laag zavel. Deze uiterwaarden hadden als functie het afvoeren van overtollig kwel- en regenwater.[13]

Op de Geologische kaart[14] ligt het zuidoostelijke deel van het plangebied in een zone waar rivierklei op rivierzand van de Formatie van Echteld voorkomt (Ec1). De rest van het plangebied ligt in een zone waar ook rivierklei op rivierzand voorkomt, maar dan met inschakelingen van veen van de Formatie van Echteld en de Formatie van Nieuwkoop (Ec2).

Op de Paleogeografische kaart[15] ligt het plangebied in twee stroomgordels. Dit zijn de stroomgordels van de Malburgen (nr. 262) en de Neder-Rijn (nr. 116) (afbeelding 2). De Nederrijn-stroomgordel is rond 500 v. Chr. begonnen met sedimenteren. Door de aanleg van het Pannerdens kanaal in 1707 werd de Oude Rijn ingedamd, waarna diens loop overgaat in de Neder-Rijn. De Neder-Rijn is gestopt met sedimenteren rond 1100 n. Chr., wanneer de eerste dijken worden aangelegd. De oudste archeologische sporen in de stroomgordel van de Neder-Rijn dateren uit de Vroege Middeleeuwen[14]. De uiterwaarden langs de Neder-Rijn worden gekenmerkt door het voorkomen van kronkelwaardruggen en -geulen/strangen. De strangen langs de Neder-Rijn zijn gemiddeld 2-4 meter diep.[16] De stroomgordel van Malburgen is rond 100 v.Chr. begonnen met sedimenteren en in de loop van de 7e eeuw gestopt met sedimenteren.[14] Op de zanddieptekaart is het plangebied niet gekarteerd wegens aanwezige bebouwing. Interpolatie is in deze situatie niet zinvol, gezien de lokale dynamiek van het riviersysteem in de regio Arnhem.[17]

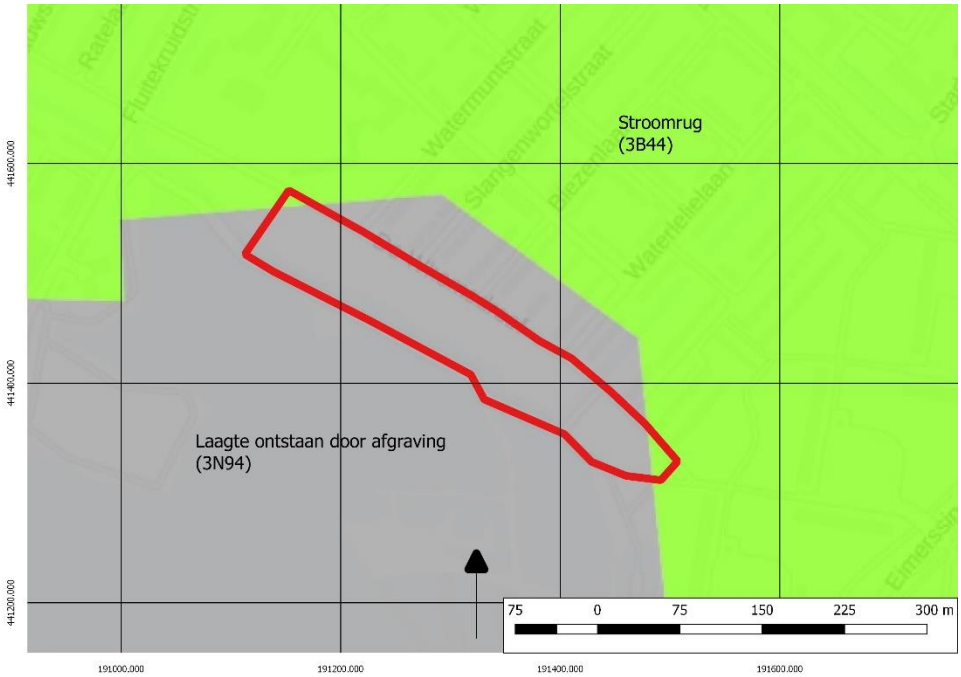

Afbeelding 2: Paleogeografische kaart van Cohen en Stouthamer met het plangebied binnen het rode kader. Nummer 116 ten noorden van de zwarte lijn is de Nederrijn-stroomgordel en nummer 262 ten zuiden van de zwarte lijn Is de Malburgenstroomgordel.

13 *Mulder et al. 2004, 21-27.*
14 https://www.grondwatertools.nl/
15 Cohen & Stouthamer, 2012
16 Cohen et al. 2009, 71-72.
17 http://kaarten.gelderland.nl/viewer/app/thema_zandbanen

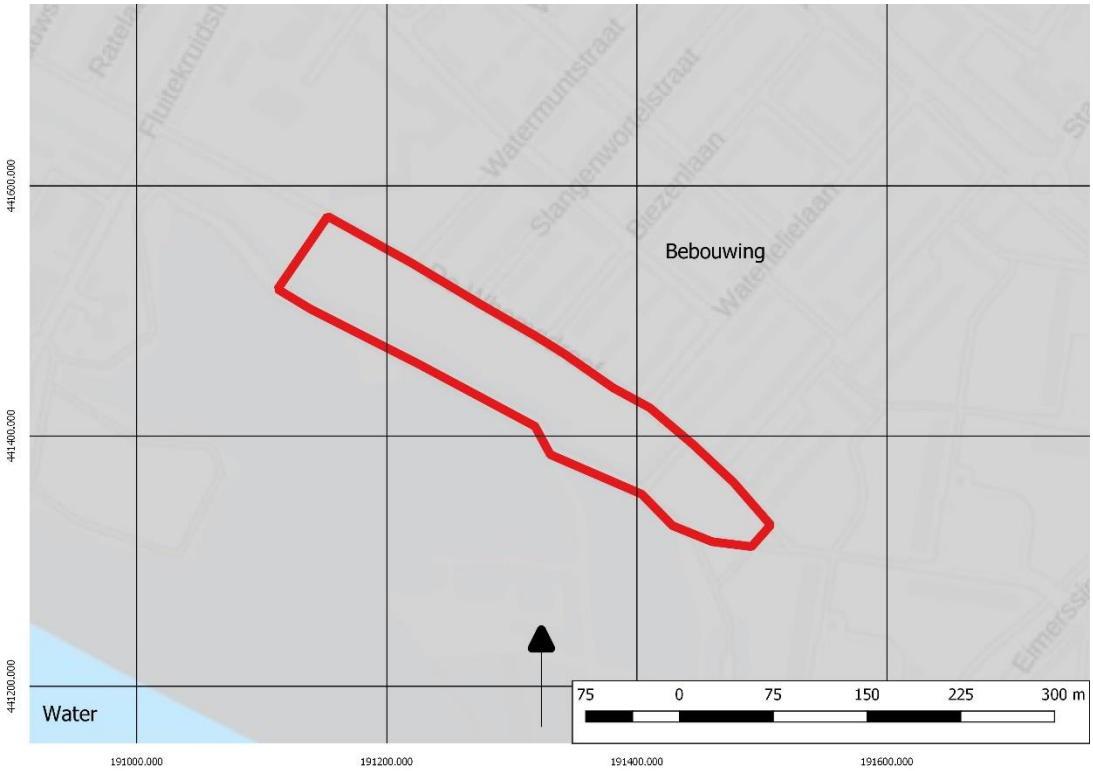
Geomorfologie

Het over grote deel van het plangebied is op de geomorfologische kaart (afbeelding 3) gekarteerd als een laagte ontstaan door afgraving (3N94). De uiterste noordwestelijke punt en de uiterste zuidoosterlijke punt zijn gekarteerd als stroomrug (3B44). Dit komt overeen met de ligging van het plangebied op een stroomgordel van de Nederrijn (zie hierboven).

Afbeelding 3: Geomorfologische kaart met de situering van het plangebied in het rode kader (bron: Archis3)

Bodem
De bodem is op de bodemkaart als gevolg van de ligging in de bebouwde kom niet gekarteerd (afbeelding 4). Extrapolatie van de gegevens grenzend aan de bebouwde kom geven aan dat in het onderzoeksgebied rivierkleigronden bestaande uit kalkhoudende ooivaaggronden; zware zavel en lichtklei aanwezig zijn (Rd90A) en kalkhoudende poldervaaggronden in lichte zavel (Rn15A)

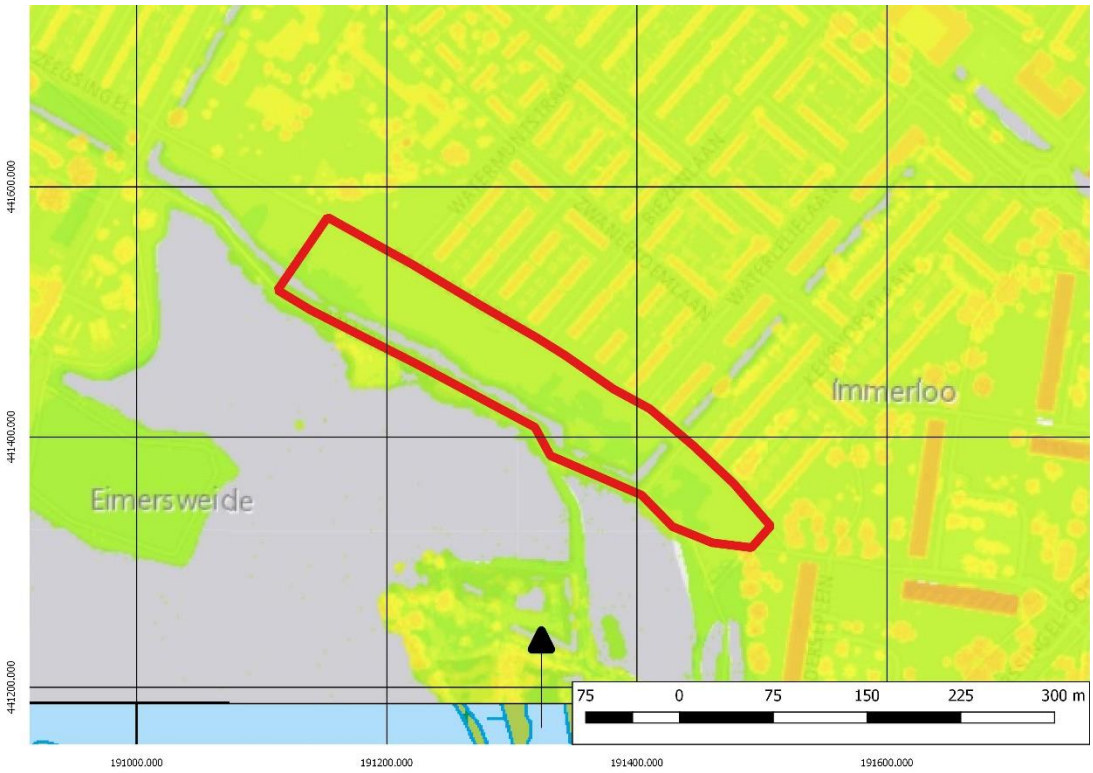

Afbeelding 4: Bodemkaart met de situering van het plangebied binnen het rode kader (bron: Archis3)

Grondwater
De grondwatertrap is vanwege de ligging in de bebouwde kom niet gekarteerd.[18]

18 http://maps.bodemdata.nl/bodemdatanl/index.jsp

Hoogte
De maaiveldhoogte[19] in het plangebied varieert rond 10.20 m+NAP in het overgrote deel van het plangebied en 9.90 m+NAP in het deel van het plangebied dat aan het water grenst (afbeelding 5). De hoogte van het plangebied komt overeen met die van het maaiveld in de directe omgeving.

Afbeelding 5: Uitsnede uit het Actueel Hoogtebestand Nederland met het plangebied binnen het rode kader (bron: AHN3).

Milieu- en Geotechnisch onderzoek
Omdat de geplande ontwikkeling nog in de aanvraagfase voor de omgevingsvergunning zit zijn nog geen actuele milieurapporten beschikbaar bij de opdrachtgever. Op de kaart Bodeminformatie van de gemeente Arnhem wordt wel aangegeven dat het plangebied onderdeel is van een stortplaats industrieel- en bedrijfsafval op land.

Er zijn bij het Dinoloket geen boringen bekend in het plangebied. Op basis van de geologische boringen bekend bij het Dinoloket (afbeelding 6) wordt een drietal boringen beschreven die representatief zijn voor de bodemopbouw van het plangebied.

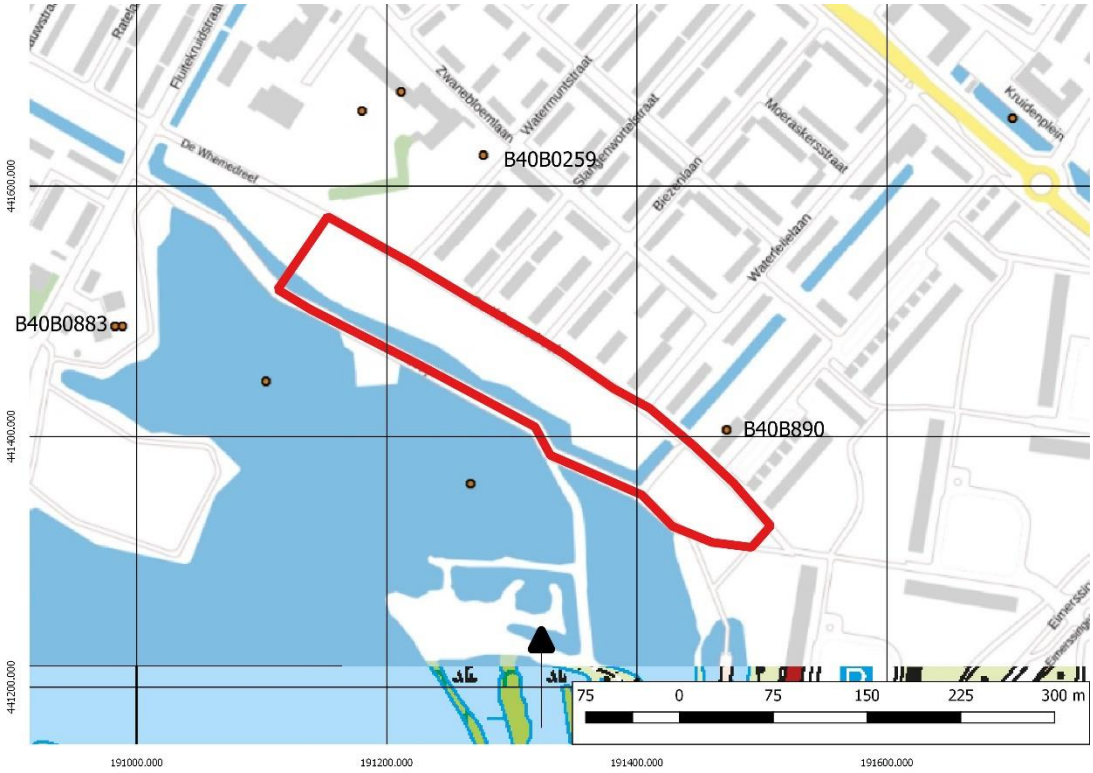
Boring B40B890 geeft een gedetailleerd beeld van de bodemopbouw tot een diepte van 3.60 m-mv. Vanaf maaiveld tot 0.60 m-mv bestaat de bodem uit zandige klei/leem of fijn zand die overgaat in klei tot 1.60 m-mv allemaal zwak siltig. Van 1.60 tot 2.20 m-mv bestaan de bodem uit matig grof zand en vanaf 2.20 tot einde boring bestaat de bodem uit grof zand wat bij 3 m-mv uiterst grond en grindig wordt. Alle lagen behoren tot de Formatie van Echteld, maar vanaf 1.60 tot einde boring tot geulafzettingen generatie C van deze formatie.

Boring B40B0883 geeft een gedetailleerd beeld van de bodemopbouw tot een diepte van 4,60 m-mv. Vanaf maaiveld tot 2,80 m-mv bestaat de bodem uit zwak siltige klei die vervolgens overgaat in matig humeuze klei tot 3,0 m-mv. Vanaf 3,0 tot 3,2 m-mv bestaat de bodem uit kleiig veen dat vervolgens overgaat in sterk humeuze klei tot 3,3 m-mv. Hieronder volgt tot 4,4

19 AHN3

m-mv zwak siltige klei die overgaat in zwak siltige, zandige klei tot einde boring. Alle kleilagen behoren tot de Formatie van Echteld en het veen behoort tot de Formatie van Nieuwkoop.

Boring B40B0259 geeft een gedetailleerd beeld van de bodemopbouw tot een diepte van 13 m-mv. Vanaf het maaiveld tot 0.25 m-mv bestaat de bodem uit fijn zand en van 0.25 tot 2.70 m-mv bestaat de bodem uit klei waarvan de eerste 25 cm zwak siltig is. Vervolgens bestaat de bodem van 2.70 tot 4.20 m-mv uit grof zand en van 4.20 tot 6 m-mv uit grindig zand. Daarna bestaat de bodem van 6 tot 10.8 m-mv uit grof, gindig zand en van 10.80 tot 11.70 m-mv uit zeer grof, zeer grindig zand. Daaronder bestaat de bodem uit klei van 11.70 tot 12.35 m-mv en van 12.35 tot 12.50 m-mv uit veen. Tot slot bestaat de bodem van 12.50 m-mv tot einde boring uit zandig veen. De lagen van maaiveld tot 11.70 m behoren tot de Formatie van Echteld, maar van 2.70 tot 11.70 m-mv tot geulafzettingen generatie C van deze formatie. De lagen vanaf 11.70 tot einde boring behoren tot de Formatie van Kreftenheye.

Afbeelding 6: Uitsnede uit de kaart met ondergrondse gegevens met het plangebied in het rode kader (bron: Dinoloket)

2.2 Historische ontwikkeling van Arnhem en het plangebied

Arnhem
De naam Arnhem, is afgeleid van '*Arneym*', en dat weer is afgeleid van Arn of Aro - van het Germaanse arnu (arend) - en heem (thuis). De naam Arneym wordt voor het eerst genoemd in 893 in een goederenregister van de abdij Prüm.

Arnhem is oorspronkelijk niet gebouwd op de oevers van de Rijn, maar op het hoger gelegen deel langs de Sint-Jansbeek. Arnhem ontstond op de plek waar de weg tussen Nijmegen en Utrecht/Zutphen zich splitste. Zeven sprengbeken voorzagen de stad van water en pas toen de loop van de Rijn in 1530 door de Arnhemmers verlegd werd, kwam Arnhem aan de rivier te liggen. De nederzetting kreeg op 13 juli 1233 stadsrechten van graaf Otto II van Gelre, de graaf van Zutphen. De stad werd in 1579 het eerst de Gelderse hoofdstad, toen het zich als hoofdstad van het Kwartier van Veluwe in het Hertogdom Gelre bij de Unie van Utrecht voegde. In 1585 voegde Arnhem zich, als hoofdstad van het gewest Gelre, bij de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en in 1817 werd Arnhem hoofdstad van de provincie Gelderland in het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Tijdens de 2e helft van de 19e en van de 20e eeuw is Arnhem sterk uitgebreid.

Malburgen[20]
Het plangebied ligt in de buurt Immerloo in wijk Malburgen-Oost (zuid), welke onderdeel uitmaakt van Malburgen. De geschiedenis van Malburgen gaat eeuwen terug. Malburgen wordt voor het eerst genoemd in de twaalfde eeuw. De naam is waarschijnlijk terug te voeren tot het Germaanse 'Mathla', wat volksvergadering of gerechtsplaats betekent, samengevoegd met 'berg' in de betekenis van 'hoogte, heuvel'. Oorspronkelijk is het dus de heuvel waar rechtspraak plaatsvond. De bewoning van Malburgen concentreerde zich op de stroomruggen van Rijn en IJssel van het Middeleeuwse systeem (zie paragraaf 2.1). Het verkavelingspatroon varieert van blok- tot strookvormig. Heggen en sloten vormden vrijwel zeker de perceelsscheidingen. De mensen woonden in boerderijen die veelal langs dode rivierarmen en langs de Rijn stonden. De boerderijen Jermelo en de Koppel in de Malburgse Polder ontwikkelden zich op de stroomrug van de Oude Rijn (nu Malburgse Wetering); de nederzetting Malburgen (met kerk en kasteel) en de latere boerderij de Bakenhof op die van de IJssel (de Gemeinte c.q. Malburgse Straat c.q. Huissense Straat). Beide stroomruggen behoorden tot het Middeleeuwse systeem.[21] Verder was sprake van een hof te Malburgen. In 1219 verpachtte het kapittel van Sint Marie de tol van Smithuizen samen met de hoven Slijk-Ewijk en Malburgen voor "42 pond en 200 malder tarwe". De locatie van de hof van Malburgen is niet bekend. Boerderij Groot-Holthuizen ligt buiten het gebied aan de overzijde van de Oude Rijn op de pré-Romeinse stroomrug van de Gelderse IJssel.

Na de vijftiende eeuw liep de bewoning van Malburgen terug. De kerk werd in de Tachtigjarige Oorlog verwoest en niet meer opgebouwd, het kasteel werd in de zestiende eeuw verlaten en verdween langzaam maar zeker in de Rijn door afslag van de Rijnoever. Een kaart uit 1586 toont een kerk en een kasteel (de Malenberg) met een paar huizen daar omheen. Vermoedelijk lag het oude kerkdorpje met kasteel in de buurt van de huidige Veerpolderstraat, ten oosten van het huidige plangebied. Uiteindelijk verlieten ook de laatste bewoners Malburgen.[22]

Jermelo[23]
De naam Jamerlo komt al vroeg voor. Al in 1326 wordt een zekere Otto de Jamerlo genoemd, die de erfgenaam was van Theodericus de Jamerlo. Uit de eerste eeuwen van Jamerlo (of Jermelo of Immerlo, zoals het later werd genoemd) is weinig bekend. In de eeuwen na het ontstaan wordt het landgoed opgesplitst in Groot en Klein Jermelo. De oorspronkelijke boerderij lag op een terp en fungeerde tevens als lichtbaken voor de schepen die hierlangs

20 http://www.malburgen.com/historie
21 Mulder et al., 2004, 29.
22 http://nl.wikipedia.org
23 http://www2.alterra.wur.nl/Webdocs/PDFFiles/Alterrarapporten/AlterraRapport405.pdf

voeren. In 1530 liet Karel van Gelre de Rijn verleggen, langs Arnhem, ten behoeve van de handel[24].

In 1632 was Groot Jermelo eigendom van een zekere J. Schrastein Zijn bezittingen lagen onder meer ten zuidwesten van het erf, ten zuiden van de oost-west lopende straat (zie afbeelding 7). Groot Jermelo was in 1735 eigendom van de erven Engelberts. Het bestond uit een T-boerderij met een kleinere, vrijstaande schuur. Het lijkt er wel op dat Groot Jermelo tussen 1632 en 1735 in grootte bijna is verdriedubbeld.

In 1632 was Klein Jermelo eigendom van J. Gadem. Klein Jermelo bestond in 1735 uit een boerderij met een rechthoekige plattegrond en een kleinere schuur die iets gedraaid stond ten opzichte van de boerderij.

De Koppel[25]
De Koppel was in 1632 eigendom van een zekere J. Rutenberg (zie afbeelding 7). In 1735 bestond De Koppel uit een huis, schuur en hof met landbouwgrond. De grootte is sinds 1632 niet wezenlijk veranderd. Eigenaresse in 1735 was Maria A.A.Th. van Wittenhorst, vrouwe van Horst, en weduwe van Anton Ulrik, graaf van Frezin en Arberg. De erven Von Wittenhorst-Sonsfeld bezaten het tot 1761. In dat jaar kocht Peter Walraven Engelbertz, eigenaar van Groot en Klein Jermelo, boerderij De Koppel met bijbehorende landerijen.

Jermelo en de Koppel verenigd[26]
In 1832 was de Gravinne van Wassenaar, rentenierster te Diepenheim, eigenaresse van de hoeven 'Groot en 'Klein Jermelo' en omliggende gronden. Ook bezat zij 'de Koppel' met bijbehorende gronden (zie afbeelding 7). Al in 1835 liet de Gravinne de boerderij Groot Jermelo slopen en de schuur staan.

Sara Agatha barones van Heeckeren (1801-1862), vrouwe van de Wiersse, werd kort na 1832 de nieuwe eigenaresse. Na de dood van Sara Agatha in 1862 vond er in 1868 een boedeldeling plaats. De boerderijen De Koppel en Klein Jermelo, alsmede de schuur van het afgebroken Groot Jermelo, gingen naar haar zus Jacoba Ch.J. van Heeckeren tot Kell. Zij liet zowel de schuur (het laatste restant van Groot Jermelo) als de complete boerderij Klein Jermelo in 1869 afbreken. De Koppel liet zij bestaan, en de oude landbouwgronden van de beide Jermelo's werden vermoedelijk bij het bedrijf van De Koppel gevoegd.

Na haar dood in 1882 verdeelden haar kinderen in 1883 de boedel. De broers hadden na de dood van hun moeder bijna 169 hectare grond in Huissen in eigendom, met daarbij slechts één huis: boerderij de Koppel.

In 1905 had er een boedelverdeling plaats. De bezittingen rond De Koppel kwamen terecht bij Carel M. baron Brantsen van Wielbergen, op dat moment wonend in De Steeg, gemeente Rheden. Hij bezat in 1906 een areaal van bijna 78 hectare. Daaronder hoorden boerderij De Koppel en ook de percelen "uiterwaard" waar voorheen de boerderijen Groot en Klein Jermelo stonden en waar het kolkje lag. In 1910 werden al zijn bezittingen te Huissen verkocht aan Willem Jiskoot, wonend te Baarn. In 1940 schonk hij al zijn bezittingen aan Gerrit H. Jiskoot en consorten, particulieren, wonend te Amsterdam. Na hem nam zijn weduwe Margaretha Jongejan de zaken waar. De bezittingen werden ondergebracht in de "Maatschap Grondbezit Jiskoot", gevestigd te Amsterdam. Daaronder vielen het huis en erf. In 1951 werd er een schuur bij gebouwd.

In 1959 werd boerderij De Koppel getroffen door een brand. De restanten werden gesloopt. Er bleven wel één of meerdere schuren staan en ten zuidwesten van het oude erf, bouwde de Maatschap in 1959 een houten noodwoning met pannen (zie afbeelding 7). Na 1967 zijn de

24 www.arnhem.nl/ommetjes.
25 http://www2.alterra.wur.nl/Webdocs/PDFFiles/Alterrarapporten/AlterraRapport405.pdf
26 http://www2.alterra.wur.nl/Webdocs/PDFFiles/Alterrarapporten/AlterraRapport405.pdf

schuren en de noodwoning van De Koppel gesloopt. Nu herinneren nog de naam van een zwembad en een industrieterrein aan de voormalige boerderij.

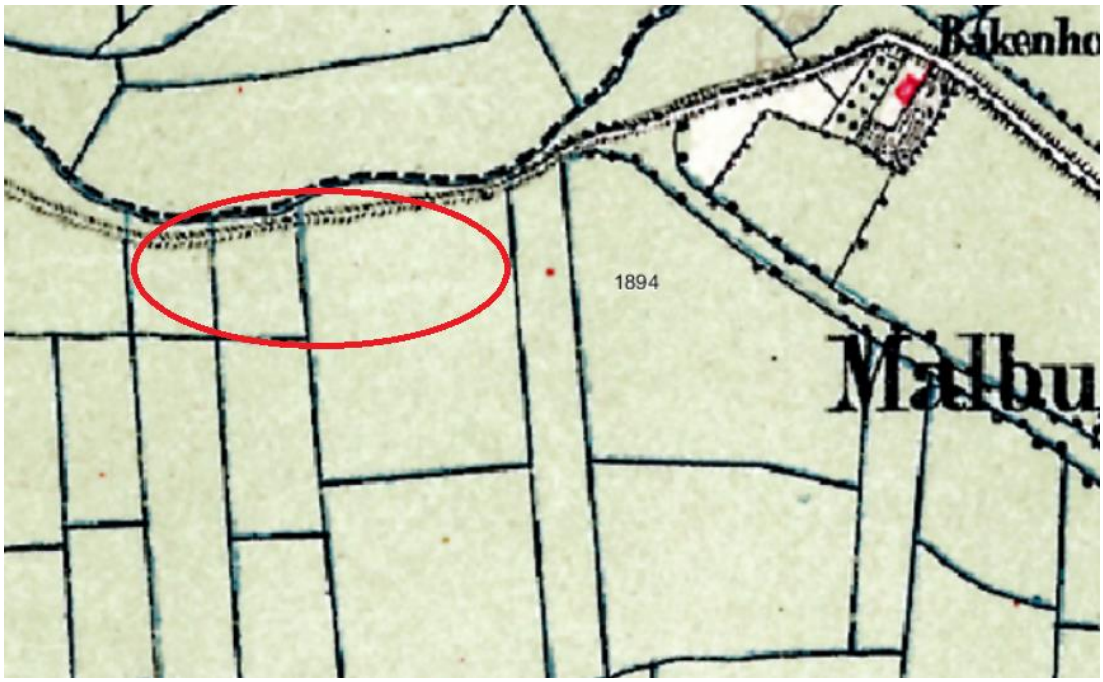
Historisch gebruik
Op historische kaarten met het plangebied is weinig variatie in gebruikt te constateren. Het gebied is consistent als weiland in gebruik geweest. Op de kadastrale kaart van 1811-1832 is het plangebied zichtbaar op blad 2 sectie a op de percelen 54 en 55 (afbeelding 7). De beschrijving geeft aan de deze percelen in gebruik zijn als weiland. Het plangebied loopt een stuk door op blad 1 als perceel 21, tevens in gebruik als weiland. Op de bonnenbladen uit 1894 blad 491 is te zien dat het gebied nog steeds in gebruik is als weiland (afbeelding 8) en dit is nog steeds het geval rond 1940 (afbeelding 9). De eerste bebouwing in de directe omgeving van het plangebied kwam alverwege de twintigste eeuw van de vorige eeuw bij de uitbreiding van de eerder genoemde wijk Malburgen (afbeelding 10).[27]

Op de provinciaal-cultuurhistorische atlas van de provincie Gelderland is op het moment niet beschikbaar. Uit eerder onderzoek in de directe omgeving van het plangebied is echter op te maken dat er geen objecten van cultuurhistorische waarde in de nabijheid van het plangebied bekend zijn.[28] Tot slot is het plangebied afgebeeld als inundatiegebied binnen de IJssellinie. De IJssellinie is in het begin van de jaren ’50 van de vorige eeuw opgezet, om een eventuele opmars van de vijand, destijds de Russische troepen, te hinderen. In 1957 is de linie opgeheven.[29]

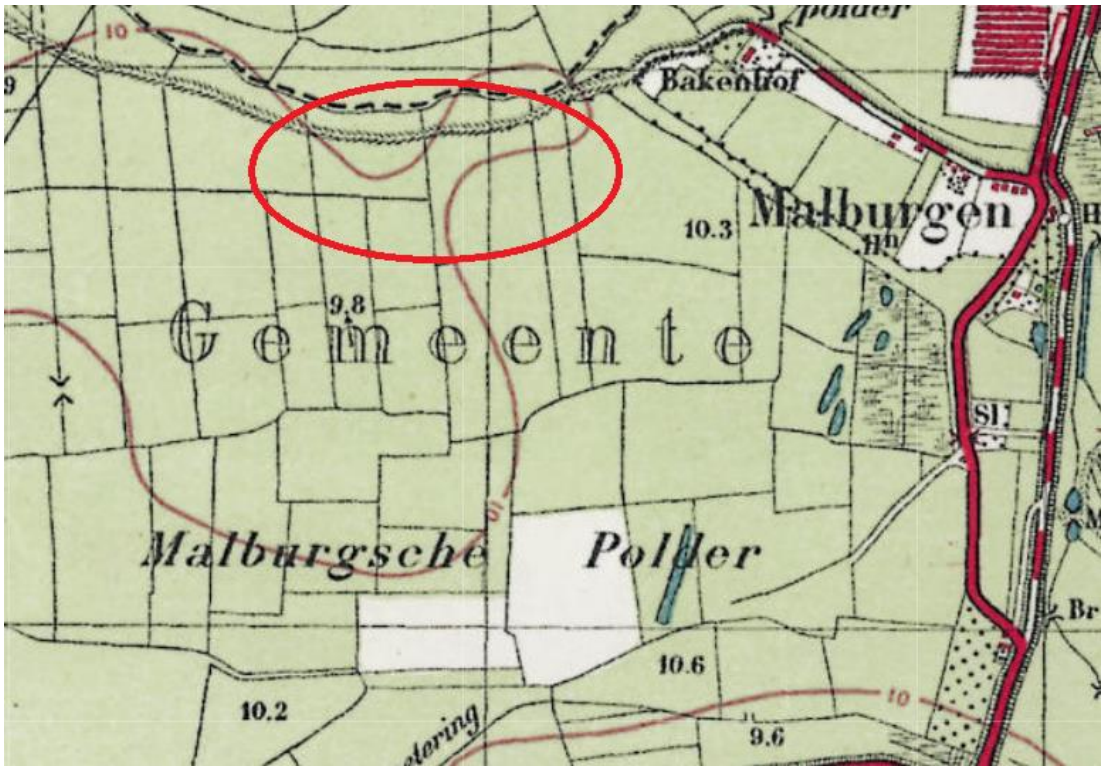

Afbeelding 7 Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Huissen, Gelderland, sectie A, blad 02 (MIN05092A02). Plangebied bevind zich in de rode cirkel (https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

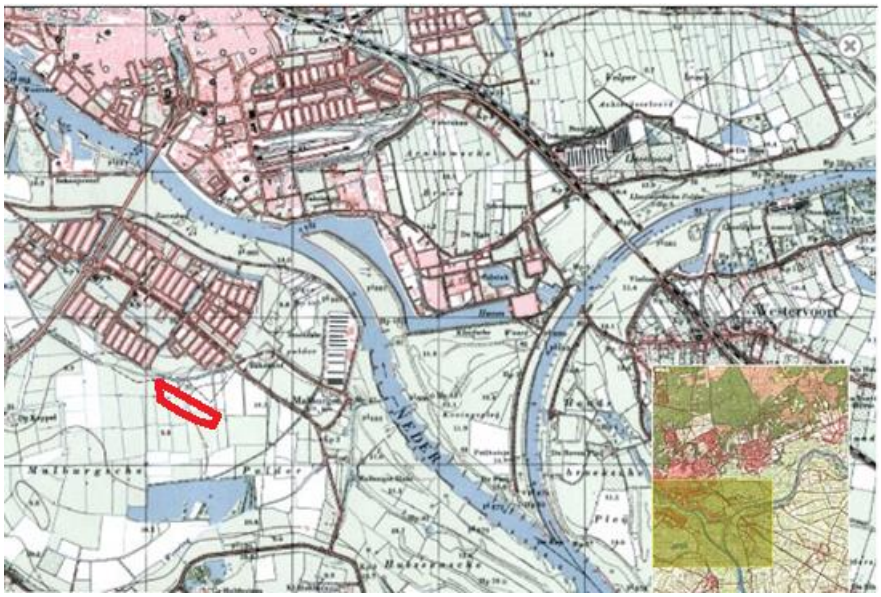
27 https://nl.wikipedia.org/wiki/Malburgen-Oost_(Zuid)
28 Anker en Van der Kuijl, 20 2018.
29 http://www.coehoorn.nl/om-te-lezen/artikelen/279-ijssellinie-plannen-c-en-d

Afbeelding 8 Bonnebladen 1894 blad 491. Het plangebied bevindt zich binnen de rode cirkel (https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Afbeelding 9 Topografische kaart Arnhem ca. 1940 (Topotijdreis.nl). Het plangebied bevindt zich binnen de rode cirkel.

Afbeelding 10 Uitsnede van de topografische kaart van 1958 met het plangebied in het rode kader (bron: Topografische kaart 40B, 1958).

Plangebied tijdens en na WOII[30]
Vanwege gebrek aan bouwlocaties in de overige delen van de stad, zocht Arnhem tijdens en na het einde van de Tweede Wereldoorlog ruimte voor woningbouw aan de zuidzijde van de Rijn. De wijk Malburgen is voor de Tweede Wereldoorlog als tuindorp ontworpen door architect Grandpré Moliére. Malburgen zou de eerste en enige uitbreidingswijk van Arnhem worden aan de zuidzijde van de Rijn. Een tuindorp met veel groen, eengezinshuizen en beneden- en bovenwoningen.

De oorspronkelijke plannen zijn niet uitgevoerd als gevolg van de Tweede Wereldoorlog en de grote woningnood daarna. Omdat alle vooroorlogse bebouwing tijdens de oorlog was verwoest, moesten in hoog tempo veel goedkope woningen worden gebouwd.

Tweede Wereldoorlog (1940-1945)
Tijdens Operatie Marketgarden lag het plangebied in de frontlinie vanwege de Rijnbrug, welke zich circa 550 meter ten noordoosten van het plangebied bevindt. De Rijnbrug werd gebouwd tussen 1932 en 1935 en verbond de Arnhemse binnenstad met de nieuwe uitbreiding van Arnhem, de wijk Malburgen in Arnhem-Zuid.

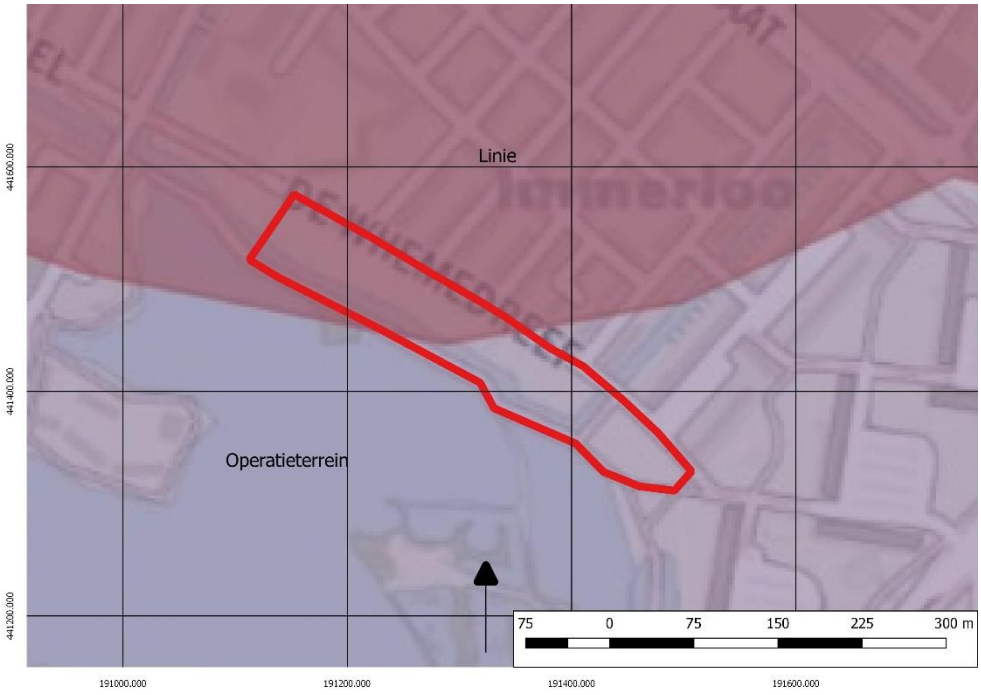
Tijdens Operatie Market Garden moesten de luchtlandingstroepen de brug vanuit het noorden bezetten, terwijl het geallieerde leger vanuit het zuiden optrok. Als enige eenheid van de gelande Britse troepen slaagde het bataljon van John Frost erin de noordzijde van de brug te veroveren. Hierna kwamen zij van twee kanten onder Duits vuur te liggen: van de Duitsers die de zuidzijde van de brug in handen hadden en van de Duitsers die vanaf het noorden het centrum van Arnhem heroverden.[31] De Nederlandse kapitein Jacobus Groenewoud sneuvelde op 18 september toen hij contact wilde maken met de rest van de divisie. Hij kreeg postuum de Militaire Willems-Orde. Een Poolse brigade onder leiding van Stanisław Sosabowski landde later bij Driel (ten zuiden van de Rijn) om verlichting te brengen. Uiteindelijk kwamen de geallieerden uit het zuiden te laat om de brug in handen te nemen. Om te voorkomen dat Duitsers hun posities in de Betuwe weer in zouden nemen, is de brug vernietigd door de RAF en de USAAF. Ook de in aanbouw zijnde wijk Malburgen met zo'n 400 woningen werd vernietigd tijdens de bombardementen. Malburgen was bezaaid met bomkraters die na de oorlog weer gedicht zijn. Uiteindelijk bleef Malburgen niet de enige wijk aan de overkant van de Rijn. Vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw verrezen nieuwe uitbreidingswijken: Het Duifje,

30 http://www.malburgen.com/historie
31 www.wikipedia.org

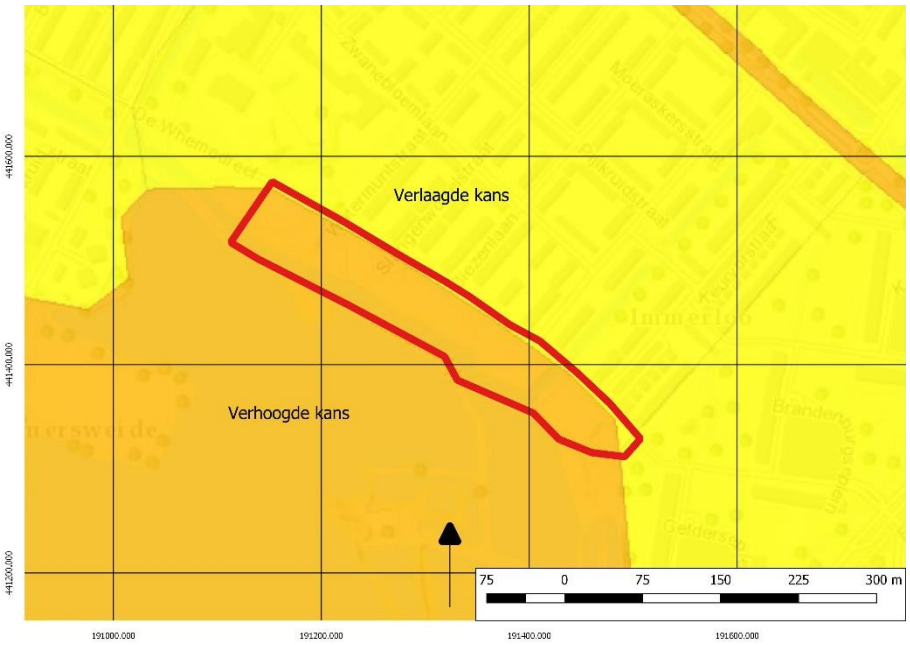
Eimersweide, Vredenburg, Kronenburg, Elderveld, De Laar, Immerloo (waar het plangebied zich bevind) en Rijkerswoerd.

Op de Indicatieve Kaart voor Militair Erfgoed (IKME) ligt het plangebied in twee zones (afbeelding 11). Dit betreft de Duitse linie uit de Tweede wereldoorlog, waarbij door de Duitsers aan de Rijn een verdedigingslinie is aangelegd om een eventuele vijand, oprukkend uit het zuiden, op te vangen. De tweede militaire zone betreft het operatieterrein Market-Garden.
Ten noorden van het plangebied is sprake van de Duitse verdediging Meinerswijk, dat een verdediging rondom bruggen betrof. De betreffende brug is de Rijnbrug (John Frostbrug).

In het plangebied zijn op voorhand nog geen directe aanwijzingen voor explosieve resten, maar kan dit ook niet uitgesloten worden. Op de CE-Kaart van de gemeente Arnhem ligt het plangebied in een zone met een verhoogde kans op het aantreffen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog (afbeelding 12). Daarom is voorafgaand aan gravend onderzoek een explosievenonderzoek conform de WSCS-OCE noodzakelijk om het plangebied vrij te geven van explosieven.

Afbeelding 11 Uitsnede IKME met daarop in het roodbruine vlak de Duitse verdedigingslinie en het blauwe vlak het operatieterrein van Market Garden (vlakken overlappen). Het plangebied ligt in het rode kader (bron: IKME.nl).

Afbeelding 12 CE-kaart van de Gemeente Arnhem, het plangebied ligt in het rode kader (arnhem.maps.arcgis.com).

2.3 Archeologische waarden

In het plangebied zelf heeft al eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden en er zijn geen vondstmeldingen gedaan in de omgeving. In de omgeving van de plangebied zijn ook een aantal onderzoeken uitgevoerd (afbeelding 13).[32] Van deze onderzoeken staan de resultaten hieronder beschreven.

Het onderzoek wat heeft plaats gevonden in het plangebied is uitgevoerd door Paul Beekhuysen in 2001. Tijdens dit onderzoek zijn 14 boringen gezet waarbij geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen. Tijdens het onderzoek is geconcludeerd dat het grondwater erg hoog staat en dan er komgrondafzettingen aanwezig zijn in het plangebied.[33]

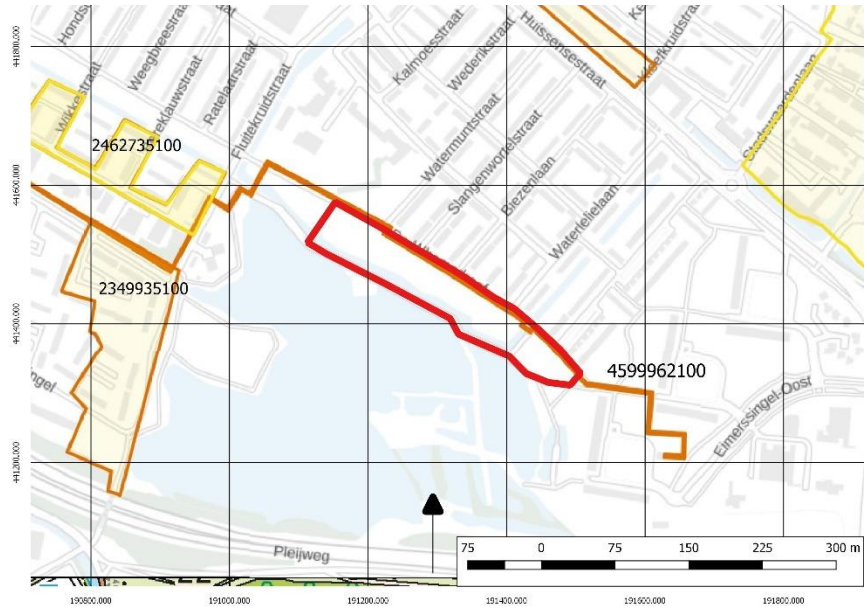
2349935100
Dit onderzoek betreft een bureauonderzoek en een verkennend veldonderzoek door RAAP uit 2012. Uit het onderzoek blijkt dat gebied altijd erg nat is geweest en er zijn geen aanwijzingen gevonden voor archeologische vindplaatsen. Op grond van deze informatie is besloten geen vervolgonderzoek aan te bevelen.[34]

2462735100
Dit onderzoek betreft een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek door Hamaland Advies uit 2014. Uit de resultaten blijkt dat de bodem verstoord is tot een diepte van minimaal 150 cm-mv. Daaronder bevinden zich natuurlijke rivierafzettingen die tot de Formatie van Echteld gerekend kunnen worden. Dit geldt ook voor de onbebouwde delen van het plangebied. Daarnaast zijn er ook geen niveaus, horizonten of bodemlagen aangetroffen die een indicatie geven voor menselijke bewoning in het verleden. Daarvoor was het gebied vermoedelijk te nat. Op grond van deze informatie is geadviseerd om het plangebied vrij te geven voor de geplande ontwikkeling.[35]

4599962100
Dit onderzoek betreft een bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek door Hamaland Advies uit 2018. Uit de resultaten blijkt dat de bodemopbouw verstoord is tot een diepte van maximaal 130 cm-mv en dat cultuurlagen en archeologische indicatoren afwezig zijn. Op grond van deze informatie is besloten geen vervolgonderzoek aan te bevelen.[36]

32 Archis3
33 Beekhuyzen 2001, 1.
34 Boshoven 2012, 9.
35 Van der Kuijl en Rohling 2014.
36 Anker en Van der Kuijl 2018.

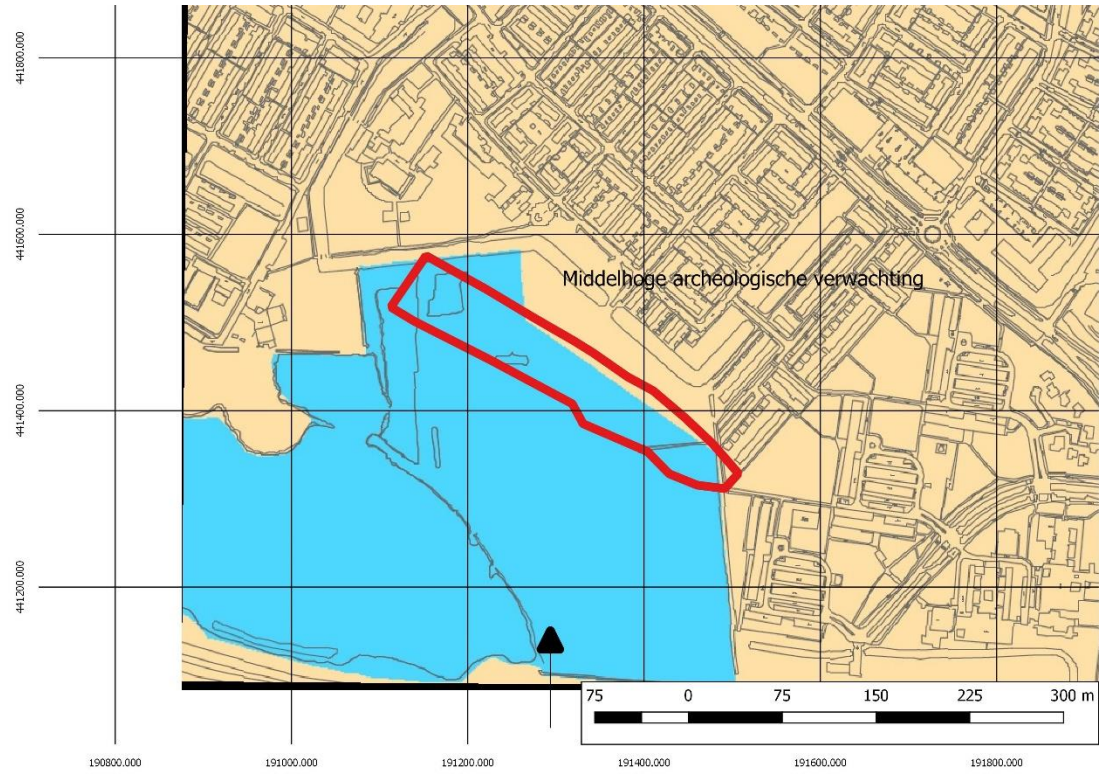
.

Afbeelding 13: Archismeldingen in de omgeving van het plangebied, met het plangebied in het rode kader (bron: Archis3).

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel

Op grond van de bekende geologische, landschappelijke, aardkundige, archeologische en historische gegevens in en rond het plangebied kan de archeologische verwachting worden bepaald. Op de maatregelenkaart van de gemeente Arnhem (zie Afbeelding 14) is het plangebied gelegen in water en voor een klein deel in een terrein met een middelhoge archeologische verwachting. Hierdoor is archeologisch onderzoek noodzakelijk vanaf een oppervlak groter dan 500m^2 en een diepte vanaf 40 cm-mv.

Afbeelding 14: Archeologische beleidskaart van gemeente Arnhem met het plangebied binnen het rode kader (bron: Boshoven et al. 2008

Tabel 2: Archeologische verwachting plangebied

Periode	**Verwachting**	**Vindplaatstypen**	**Verwachte grondlaag (diepte)**
Tweede Wereldoorlog (1940-1945)	Hoog	Dichtgeschoven bomkraters, veldgraven	Direct onder de bouwvoor
Nieuwe Tijd	Laag	Oude akkers, sloten, ontginningssporen	Direct onder de bouwvoor
Middeleeuwen	Middelhoog	Nederzettingsterreinen, begravingen	In de bedding- en kronkelwaardafzettingen van het stroomgordelsysteem
Bronstijd – IJzertijd-Romeinse Tijd	Laag	Nederzettingsterreinen, urnenvelden, resten van smeedhaarden, meilers	In de bedding- en kronkelwaardafzettingen van het stroomgordelsysteem
Paleolithicum – Mesolithicum - Neolithicum	Laag	Vuursteenstrooiingen, jachtkampjes, resten van haardvuren	In de top van de pleistocene afzettingen

Het plangebied ligt in het Nederlands rivierengebied. Op basis van de geomorfologische kaart is het plangebied gelegen op een stroomrug, waarin een kalkhoudende ooivaaggrond of een kalkhoudende poldervaaggrond ontwikkeld is. Uit de stroomgordelkaart blijkt dat in het plangebied sprake is van de stroomrug van de Neder-Rijn, met een oorsprong in de IJzertijd.

Op basis van de Paleogeografische kaart zijn de eerste archeologische vindplaatsen op de stroomrug van de Neder-Rijn te verwachten vanaf de Vroege Middeleeuwen. In deze perioden ontstaan ook de eerste dorpen in de omgeving van het plangebied, Arnhem, Jamerlo en Meinerswijk. Vanaf de Late Middeleeuwen wordt het plangebied echter pas actief ontgonnen en gecultiveerd. In de 11e eeuw n. Chr. wordt aangevangen met de bedijking van de rivieren,

een proces dat in de 13e eeuw n. Chr. vrijwel volledig is voltooid. In deze periode ontstaat ook het dorpje Malburgen, dat omstreeks de 16e eeuw wordt verlaten.

Op basis van de geraadpleegde bronnen is voor de Nieuwe Tijd een lage archeologische verwachting opgesteld. Op historische kaarten is tot 1958 geen bebouwing zichtbaar en is het gebied gebruikt voor agrarische doeleinden. Voor de periode Vroege- en Late Middeleeuwen wordt een middelhoge verwachting opgesteld, vanwege de actieve ontginning van het cultuurlandschap, wanneer de Neder-Rijn wordt ingedamd en het ontstaan van het dorp in de nabijheid van het plangebied.

De diepte (stratigrafische ligging) van eventuele vindplaatsen varieert en zal op basis van booronderzoek vastgesteld moeten worden. Vanwege bebouwing is het plangebied op de zanddieptekaart van Cohen (2009) niet gekarteerd. De geologische gegevens in de omgeving van het plangebied uit het DINO-loket tonen aan dat zand dat vermoedelijk door stroomgordelsystemen is afgezet tussen 1.60 en 2.70 m-mv aanwezig is. Wel moet worden opgemerkt dat de bodem door afgraven is verlaagd dus dat er moet worde gekeken in hoeverre de bodem nog intact is. Derhalve zijn vindplaatsen uit de IJzertijd-Romeinse Tijd te verwachten op een diepte tussen 1.60 tot 2.70 m-mv. Hierbij is waarschijnlijk stratigrafisch onderscheid te maken tussen de verschillende periodes. Bij vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd bevinden afzettingen zich in- of onder een oude akkerlaag, op beddingafzettingen van de Neder-Rijn. Vindplaatsen uit de Vroege Middeleeuwen zijn naar verwachting aanwezig direct onder oude akkerlagen, ook op de beddingafzettingen van de Neder-Rijn. Door de aanleg van de wijk Malburgen is de bodem in het plangebied mogelijk verstoord geraakt tot onbekende diepte. Op basis van het bureauonderzoek wordt een toetsend verkennend veldonderzoek (IVO-O) noodzakelijk geacht. Het belangrijkste argument hiervoor is dat er zich mogelijke archeologische vindplaatsen in het plangebied bevinden. Een tweede argument is dat de mate van intactheid van de bodemopbouw nog onvoldoende bekend is. Uit de gegevens van de eerdere booronderzoeken om het plangebied blijk dat de bodem in de omgeving van het plangebied verstoord is. Uit het onderzoek door P. Beekhuizen uit 2001 blijkt dat de ondergrond in het plangebied bestaat uit gronden die in een nat en dynamisch milieu zijn onstaan. De andere onderzoeken in de nabijheid van het plangebied bevestigen dit voor de omgeving van het plangebied.

Onderzoeksvoorstel
In overleg met de gemeentelijk archeoloog is afgesproken om verspreid over het plangebied 5 verkennende controleboringen te zetten om de onderzoeksresultaten van het booronderzoek uit 2001 te kunnen verifiëren. De maximale boordiepte bedraagt 4 m-mv. Voorafgaand aan het booronderzoek is een Plan van Aanpak opgesteld, dat op 28 januari 2020 getoetst en akkoord bevonden is door dhr. M. Defilet (gemeentelijk archeoloog)[37].

37 Bosman en Van der Kuijl 2020.

3. Booronderzoek

3.1 Werkwijze Booronderzoek

Op 31 januari 2020 zijn door E.E.A. van der Kuijl (senior KNA-archeoloog) en R. de Graaf (veldmedewerker) in het plangebied in totaal vijf (5) verkennende (controle)boringen gezet tot een maximale diepte van 400 cm-mv. Boring 5 is tot driemaal toe verplaatst binnen een straal van 5 meter en telkens voortijdig op beton gestuit. De geplande boordiepte kon daardoor ter plaatse van boring 5 niet worden bereikt. Het booronderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de KNA-versie 4.1, BRL protocol 4003 en het vooraf door het bevoegd gezag geaccordeerde Plan van Aanpak.

Het verkennende booronderzoek had als doel om de bodemopbouw en de mate van intactheid van de bodem in kaart te brengen en de resultaten van het eerder uitgevoerde booronderzoek uit 2001 te verifiëren. De boringen zijn tot een diepte van 2,0 m-mv gezet met een edelmanboor met een boordiameter van 7 cm. Vanaf 2,0 m-mv is gebruik gemaakt van een steekguts met een boordiameter van 3 cm. De boringen zijn, met uitzondering van boring 5, tot minimaal 25 centimeter in de natuurlijke bodem doorgezet en tot maximaal 4.00 meter onder maaiveld doorgezet. Ten tijde van het booronderzoek bevond de grondwaterspiegel zich op circa 2,5 m-mv. Boring 5 is op ca. 0.90 m-mv gestuit op beton. De vervangende boringen zijn tevens voortijdig op beton gestuit, waarna verdere pogingen gestaakt zijn. De boorpunten zijn uitgezet met een meetwiel en een meetlint en de exacte boorlocaties zijn ingemeten met een GPS. Van alle boringen is de maaiveldhoogte afgeleid van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3). Het opgeboorde sediment is door E. van der Kuijl in het veld bodemkundig beschreven conform de NEN 5104 en de bodemclassificatie volgens De Bakker en Schelling (1989). Alle afzonderlijke bodemlagen zijn door R. de Graaf (veldmedewerker) verbrokkeld en versneden geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals fragmenten vuursteen, aardewerk, houtskool, verbrande leem, bot etc. Het kalkgehalte van de afzonderlijke sedimenten is gemeten met behulp van HCl.

3.2 Resultaten

De resultaten van de boringen (de boorbeschrijvingen) zijn opgenomen in bijlage 4. Voor de ligging van de boorpunten wordt verwezen naar bijlage 3. De boorstaten zijn opgenomen in bijlage 4. De verstoringsdieptekaart en top-C kaart zijn opgenomen in bijlage 5. Een doorlopend bodemprofiel (noordwest-zuidoost georiënteerd) van de ondergrond van het plangebied is weergegeven in bijlage 6.

Op basis van de boringen kan de bodemopbouw in 3 hoofdtypen worden onderverdeeld, te weten: Oever- op beddingafzettingen, komafzettingen op oeverafzettingen en oeverafzettingen op geulafzettingen.

De hoofdlijn van de boringen met oever- op beddingafzettingen (boring 1) kan als volgt worden weergegeven:

Tabel 3 Algemene bodemopbouw t.p.v. Oever- op bedding- op oeverafzettingen (boring 1).

Diepte (cm-mv)	Samenstelling	Interpretatie
Vanaf maaiveld tot 10 cm	Graszode	
Vanaf 10 cm tot 45 cm	Bruingrijs gevlekt fijn siltig zand met matig puin en grind	Ap1 Geroerde laag
Vanaf 45 cm tot 290 cm	Geel matig fijn siltig zand, homogeen	Ap2 Geroerde laag
Vanaf 290 cm tot 320 cm	Grijze ongerijpte zandige klei met fijn schelpgruis	C1 Oeverafzettingen, Formatie van Echteld

Vanaf 320 cm tot 380 cm	Afwisselend fijn zand en siltige klei, laagjes 4-8 mm dik	C2 Beddingafzettingen, Formatie van Echteld
Vanaf 380 cm tot 400 cm	Grijze sterk zandige klei met schelpgruis	C3 Oeverafzettingen, Formatie van Echteld

De hoofdlijn van de boringen met komafzettingen op oeverafzettingen (boring 2) kan als volgt worden weergegeven:

Tabel 4 Algemene bodemopbouw t.p.v. komklei op oeverafzettingen (boring 2).

Diepte (cm-mv)	Samenstelling	Interpretatie
Vanaf maaiveld tot 10 cm	Graszode	
Vanaf 10 cm tot 50 cm	Bruingrijs grof zand met kleibrokken en matig puin	Ap1 Geroerde laag
Vanaf 50 cm tot 100 cm	Grijze gerijpte iets zandige klei met humeuze vlekken, puinbrokken en kiezels	Ap2 Geroerde laag
Vanaf 100 cm tot 235 cm	Geel matig fijn siltig zand	Ap3 Geroerde laag
Vanaf 235 cm tot 352 cm	Grijze matige gerijpte klei met schelpresten	C1 Komklei, Formatie van Echteld
Vanaf 352 cm tot 380 cm	Gijze sterk zandige klei met schelpgruis	C2 Oeverafzettingen, Formatie van Echteld

De hoofdlijn van de boringen met oeverafzettingen op geulafzettingen (boring 4) kan als volgt worden weergegeven:

Tabel 5 Algemene bodemopbouw t.p.v. oeverafzettingen (boring 4).

Diepte (cm-mv)	Samenstelling	Interpretatie
Vanaf maaiveld tot 10 cm	Graszode	
Vanaf 10 cm tot 70 cm	Bruingrijs gevlekte zandige klei met matig puin, plastic en grindjes	Ap1 Geroerde laag
Vanaf 70 cm tot 100 cm	Wit matig fijn zwak siltig zand	Ap 2 Geroerde laag
Vanaf 100 cm tot 190 cm	Geel grof, zwak siltig zand met grind	Ap 3 Geroerde laag
Vanaf 190 cm tot 260 cm	Grijze matig gerijpte zandige klei	C1 Oeverafzettingen. Formatie van Echteld.
Vanaf 260 cm tot 290 cm	Grijs grof, zwak siltig grindig zand (450 µm).	C2 Geulafzettingen, Formatie van Kreftenheye

Interpretatie

De verwachtte oeverafzettingen van de Nederrijnstroomgordel zijn in vier van de vijf boringen (boring 1, 2, 3 en 4) aangetroffen. In twee van de boringen zijn tevens komafzettingen aangetroffen (boring 2 en 3). Boring 5 is driemaal voortijdig gestuit op beton, minimaal op 90 cm-mv en maximaal op 140 cm-mv. De natuurlijke bodemhorizonten waren op deze diepte nog niet bereikt. Vermoedelijk zijn in dit deel van het plangebied in de diepere ondergrond nog de funderingen van de voormalige, inmiddels gesloopte, bebouwing aanwezig.

Beantwoording onderzoeksvragen

Op grond van de onderzoeksresultaten van het uitgevoerde booronderzoek kunnen de onderzoeksvragen uit het Plan van Aanpak als volgt beantwoord worden:

1. *Wat is de bodemopbouw binnen het plangebied?*

Binnen het plangebied zijn in alle boringen onder de graszode subrecent geroerde lagen met bouwpuin en plastic aangetroffen. Onder die lagen komen drie typen bodemprofielen voor, namelijk:

- Kom- op oeverafzettingen
- Oever- op bedding- op oeverafzettingen
- Oeverafzettingen of geulafzettingen

De minimale vastgestelde verstoringsdiepte bedraagt 90 cm-mv en de maximale verstoringsdiepte bedraagt 320 cm-mv. Deze verstoring is ontstaan bij de sloop van de voormalige bebouwing in het plangebied. In boring 2 en 3 zijn komafzettingen op oeverafzettingen aangetroffen op een minimale diepte van 235 cm-mv en de laagovergangen zijn geleidelijk. De komafzettingen bestaan uit ongerijpte en matig gerijpte klei met fijne schelpresten welke behoren tot de Formatie van Echteld. De oeverafzettingen bestaan uit grijze matig gerijpte zandige klei met fijne schelpresten. Deze behoren eveneens tot de Formatie van Echteld. In boring 1 en 4 zijn eveneens oeverafzettingen aangetroffen, maar de komafzettingen ontbreken hier.

In boring 1 zijn onder de oeverafzettingen op een diepte van 320 cm-mv beddingafzettingen aangetroffen. De beddingafzettingen worden gekenmerkt door een afwisseling van dunne laagjes ongerijpte klei en fijn siltig zand, in dikte variërend tussen 4 en 8 mm. Onder deze beddingafzettingen zijn weer oeverafzettingen aanwezig. In boring 4 bestaat de basis van het bodemprofiel uit grof rivierzand (zandmediaan 450 µm) met grind, die als geulafzettingen van de Formatie van Kreftenheye zijn geïnterpreteerd. Deze afzettingen ontbreken in de overige boringen.

2. *Wat is de intactheid van het bodemprofiel binnen het plangebied?*

De profielen bestaan tot maximaal 320 cm-mv uit subrecente geroerde opgebrachte grondlagen met bouwpuin en plastic. Boring 5 is driemaal gestuit op beton (op 90 cm-mv, 130 cm-mv en 140 cm-mv) en de aangetroffen lagen daarboven zijn recentelijk geroerd (zie bijlage 5). Onder de subrecent verstoorde bodemlagen is bij boring 1, 2, 3 en 4 sprake van een intact bodemprofiel met een natuurlijk profielverloop.

3. *Zijn, daar waar de bodem intact is, archeologische indicatoren aangetroffen die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het onderzoeksgebied? Zo ja, wat is de aard en diepteligging ervan?*

In geen van de boringen zijn cultuurlagen, vegetatiehorizonten of ontkalkte bodems aangetroffen die een indicatie vormen voor menselijke bewoning in het verleden. Het opsporen van archeologische indicatoren was overigens niet het primaire doel van het uitgevoerde verkennend bodemonderzoek. Deze zijn dan ook niet aangetroffen.

4. *Zijn er archeologische lagen aangetroffen (cultuur- en afvallagen c.q. ophogingslagen)? Zo ja, wat is de aard, diepteligging en minimale en maximale dikte ervan?*

Zie het antwoord op vraag 3.

5. *In welke mate stemmen de resultaten overeen met de verwachtingen?*

De verwachting uit het bureauonderzoek was dat de bodem mogelijk verstoord zou zijn door sloop van de bebouwing van de voormalige woonwijk. Dit is bevestigd met het verkennend booronderzoek. De bodem is tot minimaal 90 cm-mv en maximaal 320 cm-mv geroerd. Daaronder is sprake van een intact bodemprofiel met een natuurlijk profielverloop. In de ondergrond zijn komafzettingen, oeverafzettingen, beddingafzettingen en geulafzettingen aangetroffen van de Nederrijnstroomgordel. De afzettingen zijn gevormd in een overwegend nat en dynamisch milieu. De grote variatie in bodemprofielen of relatief korte afstand van elkaar wijst op de ligging in een voormalig kronkelwaardsysteem.

De resultaten van het booronderzoek komen deels overeen met de resultaten van het booronderzoek in 2001. Aan de noordzijde van het plangebied was volgens de onderzoeker in 2001 tot een diepte van 3 m-mv sprake van zware komklei, waarna de klei wat zandiger werd, overgaand in een pakket waarbij sprake is van een snelle afwisseling van zeer dunne klei en zandlaagjes[38]. De interpretatie van destijds dat het gaat om afzettingen ‘achter’ een overwal oftewel komafzettingen blijkt niet helemaal juist te zijn. Het afdekkend pakket bestaat weliswaar uit komafzettingen, maar het gaat hier verder om oeverafzettingen op beddingafzettingen die deel uitmaken van de stroomgordel van de Nederrijn. De oeverafzettingen zijn in alle 4 boringen (boring 1 t/m 4) uit 2020 aanwezig onder een dun pakket komafzettingen die al worden aangetroffen vanaf een diepte van 190 cm-mv (boring 2). Mogelijk waren de oeverafzettingen oorspronkelijk nog hoger gelegen, aangezien dit pakket in boring 2 afgetopt is door latere (subrecente) graafwerkzaamheden. Mogelijk zijn daarbij ook aanwezige archeologisch relevante cultuurlagen en sporen vergraven, hetgeen niet meer te controleren valt, aangezien de top van dit pakket verdwenen is. De top van de dieper gelegen oeverafzettingen worden afgedekt door komafzettingen en beddingafzettingen. De in boring 4 op 380 cm-mv aangetroffen geulafzettingen lijken in zijn geheel te ontbreken in de boringen die in 2001 gezet zijn of zijn destijds niet als dusdanig herkend.

6. *Is er vervolgonderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke methode is hiervoor het meest geschikt?*

Vervolgonderzoek wordt niet noodzakelijk geacht. Behalve dat in het plangebied sprake is van een grootschalige bodemverstoring met subrecent opgebrachte bodemlagen met puin en plastic is er in de diepere ondergrond sprake van een natuurlijk profielverloop met sedimenten die binnen een kronkelwaardsysteem zijn gevormd. Als gevolg van een nat en dynamisch milieu was het plangebied in het verleden daardoor waarschijnlijk niet erg aantrekkelijk voor permanente bewoning. De kans dat met de voorgenomen bodemingrepen archeologische vindplaatsen verloren gaan is derhalve nihil.

[38] Beekhuizen, 2001.

4 Conclusie en aanbeveling

4.1 Conclusie

Op grond van de bestudeerde bronnen blijkt dat het plangebied gelegen is op een stroomrug van de Neder-Rijn van vóór de bedijking. Ten noorden van het plangebied is sprake van stroomgordelafzettingen van de Oude IJssel (overloop van de Rijn) In deze stroomrugafzettingen heeft zich vermoedelijk een kalkhoudende poldervaaggrond of een kalkhoudende ooivaaggrond ontwikkeld. Wel moet worden gekeken hoeverre deze nog intact is aangezien het plangebied bij de aanleg van de woonwijk door afgraven verlaagd is. Dit bleek ook uit de eerdere onderzoeken in de directe omgeving van het plangebied waar de bodem verstoord bleek te zijn tot minimaal 1.5 m-mv en tot maximaal 1.30 m-mv. Daarnaast bleek uit de onderzoeken dat de ondergrond in het plangebied gevormd is in een nat en dynamisch milieu, dat mogelijk te nat was voor bewoning.

Indien in de ondergrond oever- en beddingafzettingen aanwezig zijn van de Neder-Rijnstroomgordel, dan zijn er archeologische resten van de IJzertijd tot Nieuw Tijd te verwachten. Indien sprake is van komafzettingen, dan geldt een lage archeologische verwachting voor deze periode. Er is een middelhoge verwachting voor archeologische waarden uit de middeleeuwen na de bedijking in de 13e eeuw. Daarnaast bevind het plangebied zich in de zone waar tijdens de Tweede Wereldoorlog operatie Market Garden heeft plaatsgevonden. Hierdoor is de verwachting hoog dat er resten uit de Tweede Wereldoorlog aangetroffen kunnen worden. Hierbij moet worden vermeld dat voorafgaand aan gravend onderzoek een explosievenonderzoek conform de WSCS-OCE noodzakelijk om het plangebied vrij te geven van explosieven, aangezien de CE-kaart van de gemeente Arnhem de zone aanmerkt als verhoogde kans op het aantreffen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog. Het uitvoeren van verkennend bodemonderzoek is echter wel mogelijk zonder aanvullend onderzoek naar CE.

In overleg met de gemeentelijk archeoloog is afgesproken om verspreid over het plangebied 5 verkennende controleboringen te zetten om de onderzoeksresultaten van het booronderzoek uit 2001 te kunnen verifiëren. De maximale boordiepte bedraagt 4 m-mv. Voorafgaand aan het booronderzoek is een Plan van Aanpak opgesteld, dat op 28 januari 2020 getoetst en akkoord bevonden is door dhr. M. Defilet (gemeentelijk archeoloog)[39].

Conclusie booronderzoek

Uit de resultaten van de verkennende boringen blijkt dat in alle boringen onder de graszode subrecent geroerde lagen met bouwpuin en plastic aanwezig zijn. Onder die lagen komen drie typen bodemprofielen voor, namelijk:

- Kom- op oeverafzettingen
- Oever- op bedding- op oeverafzettingen
- Oeverafzettingen of geulafzettingen

De minimale vastgestelde verstoringsdiepte bedraagt 90 cm-mv en de maximale verstoringsdiepte bedraagt 320 cm-mv. Deze verstoring is ontstaan bij de sloop van de voormalige bebouwing in het plangebied. In boring 2 en 3 zijn komafzettingen op oeverafzettingen aangetroffen op een minimale diepte van 235 cm-mv en de laagovergangen zijn geleidelijk. De komafzettingen bestaan uit ongerijpte en matig gerijpte klei met schelpresten welke behoren tot de Formatie van Echteld. De oeverafzettingen bestaan uit grijze matig gerijpte zandige klei met schelpresten. Deze behoren eveneens tot de Formatie van Echteld. In boring 1 en 4 zijn eveneens oeverafzettingen aangetroffen, maar de komafzettingen ontbreken hier.

39 Bosman en Van der Kuijl 2020.

In boring 1 zijn onder de oeverafzettingen op een diepte van 320 cm-mv beddingafzettingen aangetroffen. De beddingafzettingen worden gekenmerkt door een afwisseling van dunne laagjes ongerijpte klei en fijn siltig zand, in dikte variërend tussen 4 en 8 mm. Onder deze beddingafzettingen zijn weer oeverafzettingen aanwezig. In boring 4 bestaat de basis van het bodemprofiel uit grof rivierzand (zandmediaan 450 µm) met grind, die als geulafzettingen van de Formatie van Kreftenheye zijn geïnterpreteerd. Deze afzettingen ontbreken in de overige boringen.

4.2 Selectieadvies

Vervolgonderzoek wordt niet noodzakelijk geacht. Behalve dat er in het plangebied sprake is van een diepe bodemverstoring is onder deze verstoring sprake van een natuurlijk profielverloop met sedimenten die binnen een kronkelwaardsysteem zijn gevormd. Als gevolg van een nat en dynamisch milieu was het plangebied in het verleden daardoor waarschijnlijk niet erg aantrekkelijk voor permanente bewoning. De kans dat met de voorgenomen bodemingrepen archeologische vindplaatsen verloren gaan is nihil.

4.3 Voorbehoud

Wij wijzen erop dat het selectiebesluit van het bevoegd gezag af kan wijken van het selectieadvies. Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het aantreffen dan wel vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen.

Verder dient te allen tijde bij het afgeven van een omgevingsvergunning de wettelijke meldingsplicht (ex artikel 5.10 en 5.11 van de Erfgoedwet) kenbaar te worden gemaakt, om het documenteren van toevalsvondsten te garanderen: '*Degene die anders dan bij het doen van opgravingen een zaak vindt waarvan hij weet dan wel redelijkerwijs moet vermoeden dat het een monument is (in roerende of onroerende zin), meldt die zaak zo spoedig mogelijk bij onze minister*'. Deze aangifte dient te gebeuren bij gemeentelijk archeoloog van Arnhem (e-mail: martijn.defilet@arnhem.nl).

Gebruikte literatuur

Anker, E.F.A. en E.E.A. Van der Kuijl, 2019. *Bureauonderzoek en Verkennend Booronderzoek Archeologie Plangebied Warmwaterleiding NUON Immerloo Arnhem, gemeente Arnhem*. Hamaland Advies project 181845. Zelhem.

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland; de hogere niveaus*. Wageningen.

Beekhuyzen, P., 2001. *Archeologisch vooronderzoek Wheme, juli 2001.*

Berendsen, H.J.A., 2008; *De vorming van het land, inleiding in de geologie en de geomorfologie.* Assen (Fysische geografie van Nederland).

Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland*. De fysisch-geografische regio's. Assen.

Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland).

Borman, R., 1981. *Archeologie in Gelderland*. Zutphen.

Boshoven, ir. E.H. (RAAP Archeologisch Adviesbureau) (2012): *Plangebied Eimersweide, gemeente Arnhem; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek.* DANS. https://doi.org/10.17026/dans-xx2-yqr7

Bosman, E. en E.E.A Van der Kuijl, 2020. *Plan van Aanpak Inventariserend verkennend booronderzoek Plangebied Whemerdreef Arnhem*. Zelhem.

Busschers, F.S.; 2008: *Unravelling the Rhine - Response of a fluvial system to climate change, sea-level oscillation and glaciation*. Ph.D. dissertation, Department of Paleoclimatology and Geomorphology, Faculty of Earth and Life Sciences, Vrije Universiteit Amsterdam. Amsterdam

Cohen, K.M., E. Stouthamer, W.Z. Hoek, H.J.A. Berendsen & H.F.J. Kempen; 2009: *Zand in Banen*. Provincie Gelderland en Universiteit Utrecht. Arnhem/Utrecht.

Geudeke, P.W., K. Zandvliet & L. Balk, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000, 3 Oost-Nederland 1830–1855*. Groningen.

Groenewoudt, B.J. 1994. *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen:een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. NAR 17, ROB. Amersfoort.

Groenewoud, M. en D. Laning, 2007; *De IJssel levende rivier*. Zwolle.

Kuijl, E.E.A. van der en J.F.M. Rohling, 2014; *Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Archeologie Plangebied Singel Oost Malburgen, gemeente Arnhem*. Hamaland Advies 2014806. Zelhem.

Kuipers S.F., 1991; *Bodemkunde*, Culemborg.

Mulder, J.R., L.J. Keunen en A.J.M. Zwart, 2004; *In de ban van de Betuwse dijken. Deel 5. Malburgen. Een bodemkundig, archeologisch en historisch onderzoek naar de opbouw en ouderdom van de Rijndijk te Malburgen/Bakenhof, Arnhem*. Wageningen, Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte. Alterra - rapport 405.

Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

Putten, M.J. van, E.A.M. de Boer, J.M.J. Willems en N. Wamerdam, 2018. *Arnhem plangebied Stadsblokken-Meinerswijk. Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)*. BAAC Rapport V-17.0243.

Steegh, A., 1985; *Monumenten Atlas van Nederland*. Zutphen.

Thanos, C.S.I., 1998. *Malburgen-West, gemeente Arnhem; een archeologische kartering.* RAAP-rapport 376.

Tol, drs. A., 2006; *Leidraad inventariserend veldonderzoek Deel: verkennend booronderzoek*, 30 maart 2006 vastgesteld door het CCvD Archeologie, Gouda.

Verhagen J.G.M. et al, 2007; *Opgegraven verleden van Gelderland*. Utrecht.

Geraadpleegde websites:

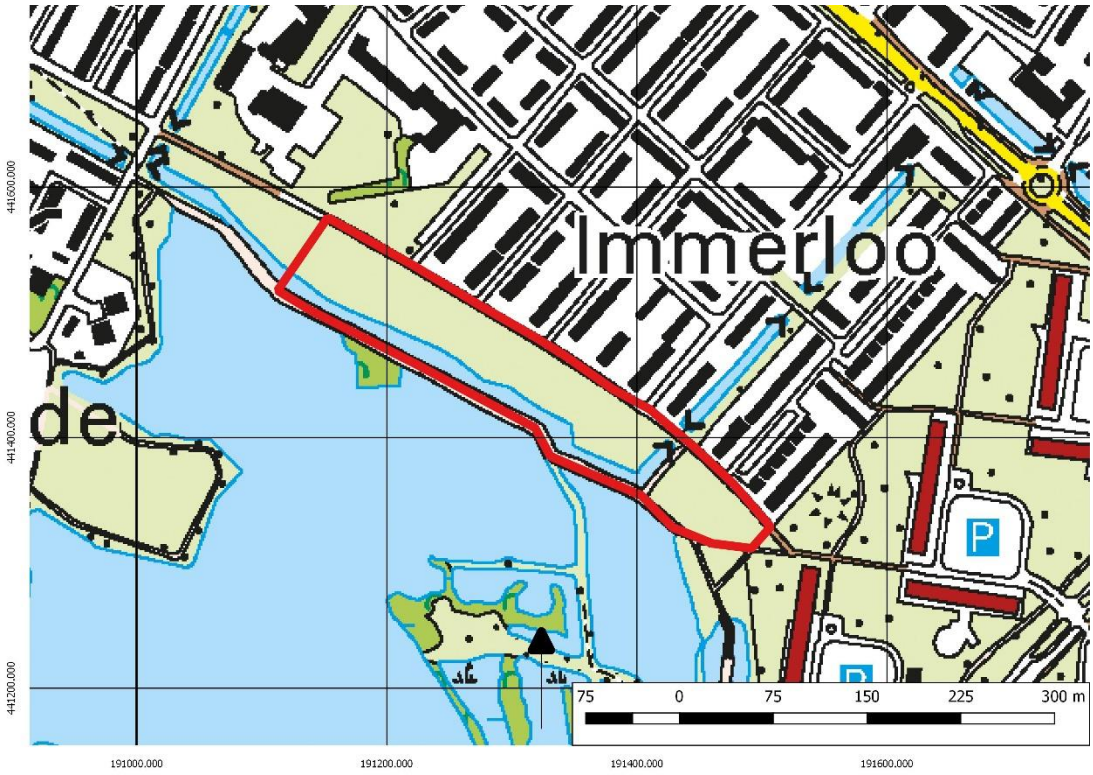
https://zoeken.cultureelerfgoed.nl/
Topotijdrieis.nl
www.dans.easy.nl
www.ikme.nl
www.arneym.nl
www.gemeentearnhem.nl
http://www.geo.arnhem.nl/gisviewer/
http://www2.alterra.wur.nl
http://www.malburgen.com/historie/
https://www.pdok.nl/
www.gelderland.nl
https://www.grondwatertools.nl/
http://kaarten.gelderland.nl/viewer/app/thema_zandbanen
http://maps.bodemdata.nl/bodemdatanl/index.jsp
http://nl.wikipedia.org
http://www2.alterra.wur.nl/Webdocs/PDFFiles/Alterrarapporten/AlterraRapport405.pdf
www.arnhem.nl/ommetjes.
http://www2.alterra.wur.nl/Webdocs/PDFFiles/Alterrarapporten/AlterraRapport405.pdf
http://www.coehoorn.nl/om-te-lezen/artikelen/279-ijssellinie-plannen-c-en-d
https://nl.wikipedia.org/wiki/Malburgen-Oost_(Zuid
https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl
arnhem.maps.arcgis.com

BIJLAGEN

Bijlage 1: Plangebied (rode kader)

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem

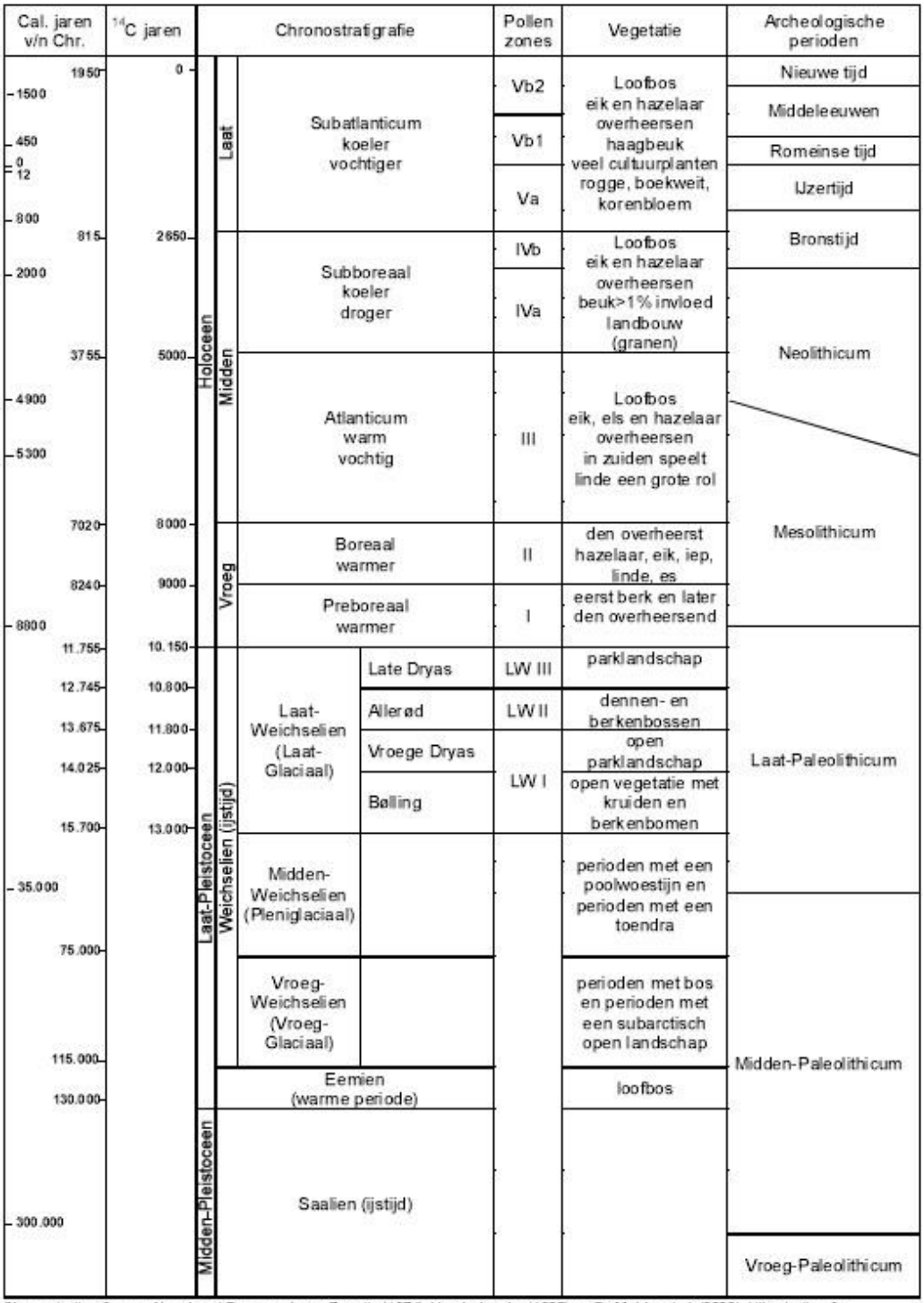
Project : BO en IVO Plangebied Whemedreef Arnhem
Kenmerk : EBM/ALG/HAMA/202620

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem

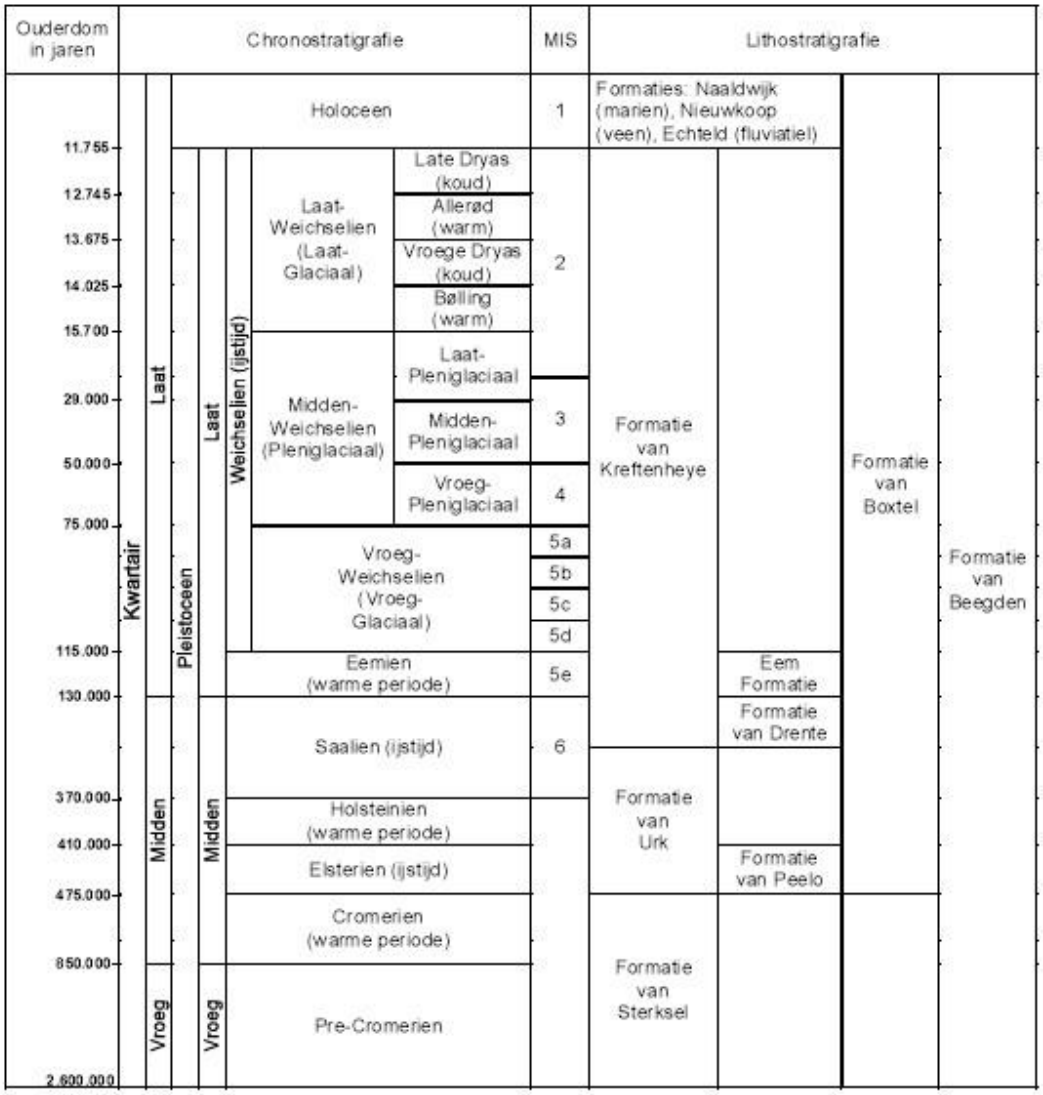
Bijlage 2: Overzicht van archeologische en geologische perioden

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem

Chronostratigrafie voor Noordwest-Europa volgens Zagwijn (1974), Vandenberghe (1985) en De Mulder *et al.* (2003). Lithostratigrafie volgens De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Stuiver *et al.* (1998). Zuurstofisotoop calibratie (OxCal) versie 3.9 Bronk Ramsey (2003), toegepast op het Laat-Weichselien en het Holoceen. Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2000). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

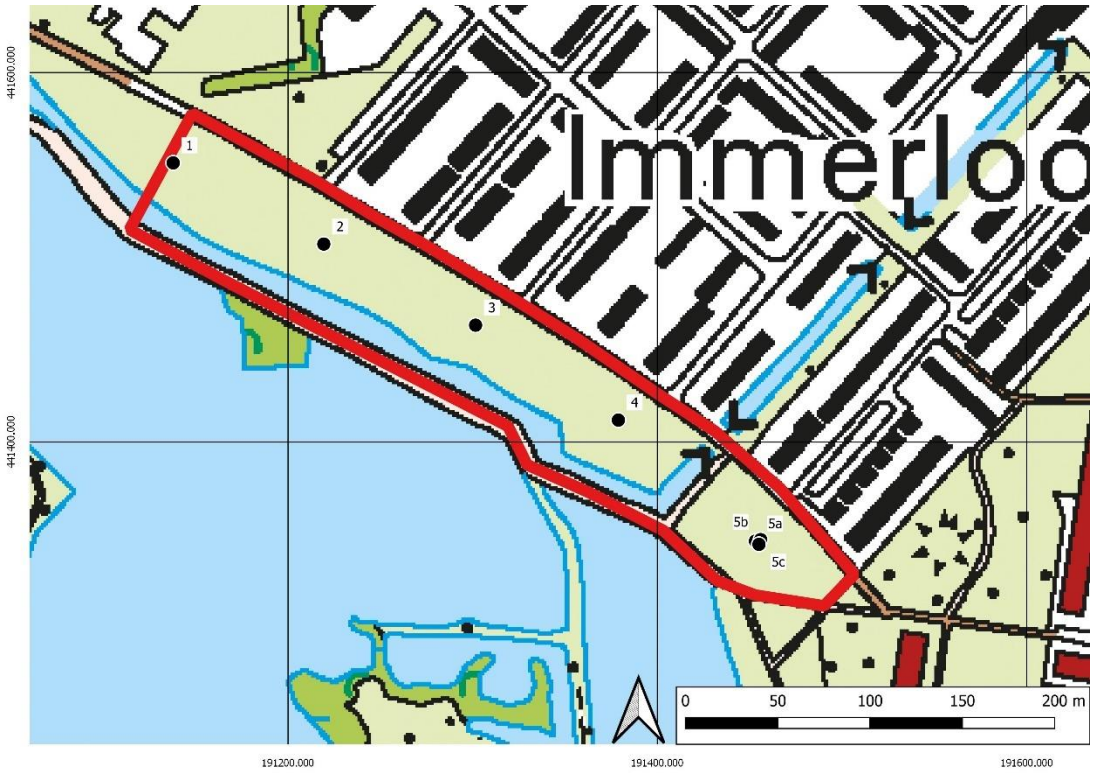
© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem

Bijlage 3: Boorpuntenkaart en tabel met x-, y- en z-waarden van de boorpunten

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem

Afbeelding 15; Boorpuntenkaart met het plangebied in het rode kader en de boorpunten als zwarte punten.

Boorpunt	RD-coördinaten	Z-coördinaat (hoogte m+NAP)
1	191.137 / 441.551	10,08
2	191.219 / 441.507	10,29
3	191.301 / 441.463	10,28
4	191.379 / 441.441	10,89
5a	191.453 / 441.346	9,96
5b	191.455 / 441.347	9,98
5c	191.455 / 441.344	10,04

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem

Bijlage 4: Boorlegenda en boorstaten (separaat bijgevoegd)

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem

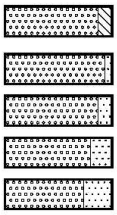
Project : BO en IVO Plangebied Whemedreef Arnhem
Kenmerk : EBM/ALG/HAMA/202620

SMART

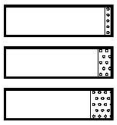
Boorstatenlegenda

Classificaties volgens de (Lutum+Silt)-Zand-Grind-driehoek

Grind

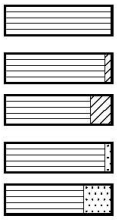

Grind als toevoeging

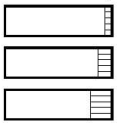

Classificaties volgens de OS-Lutum-(Silt+Zand)-driehoek

Veen

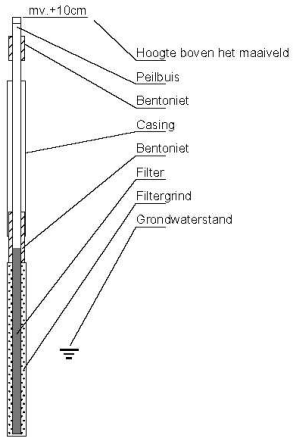
Veen als toevoeging

Laagaanduidingen

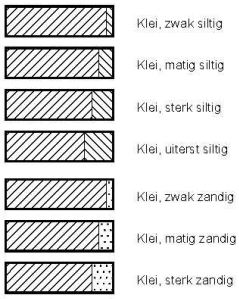

Peilbuizen

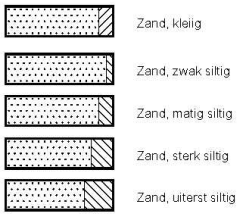

Classificaties volgens de Lutum-Silt-Zand-driehoek

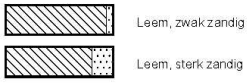
Klei

Zand

Leem

Bijzondere lagen

Monsters

Detectie

Olie/water-reactie

1 = zwak
2 = matig
3 = sterk
4 = uiterst

PID waarden

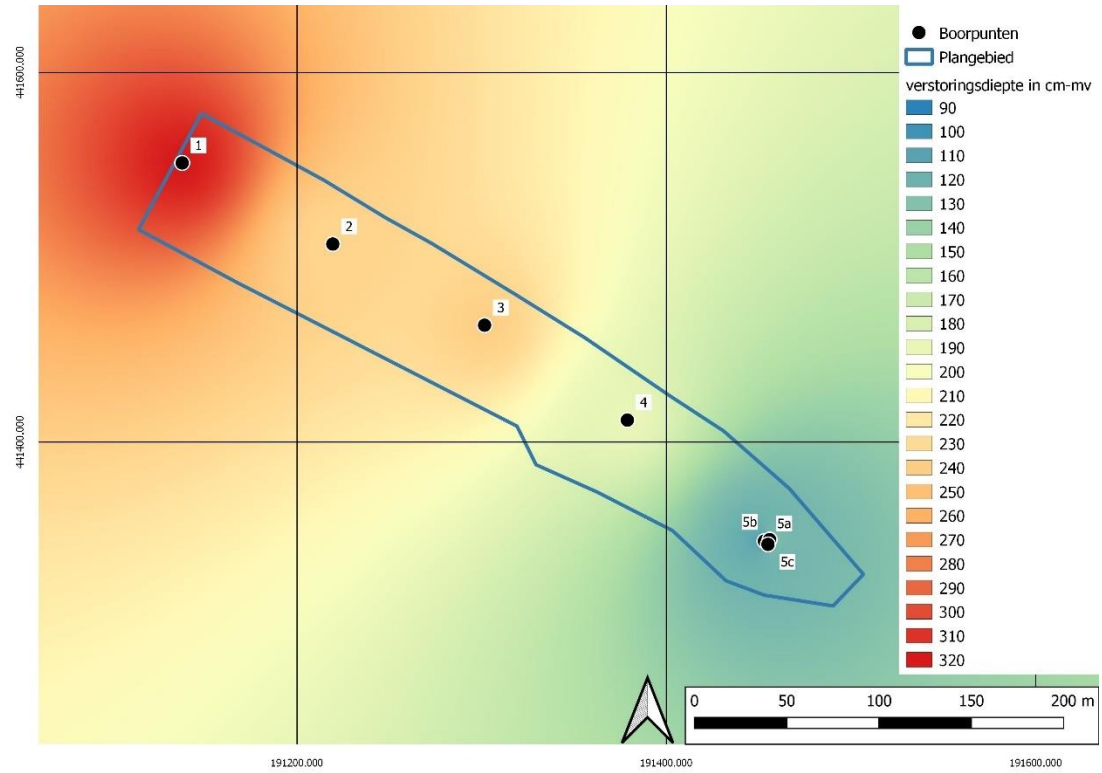
< 0,2 ppm
0,2 - 1,0 ppm
1,0 – 2,0 ppm
2,0 - 10 ppm
> 10 ppm

getekend volgens NEN 5104

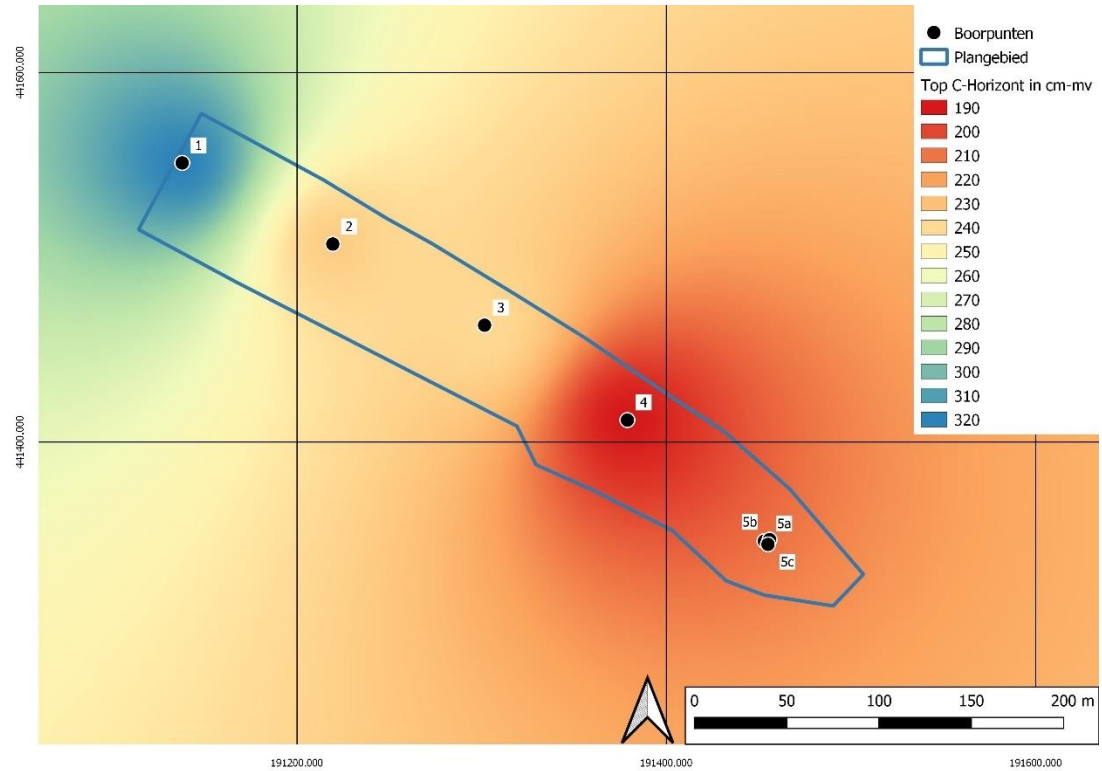
© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem

Bijlage 5: Verstoringsdieptekaart (in cm-mv) en top C-horizont kaart

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem

Afbeelding 16 Verstoringsdiepte kaart met het plangebied in het blauwe kader en de boorpunten als zwarte punten.

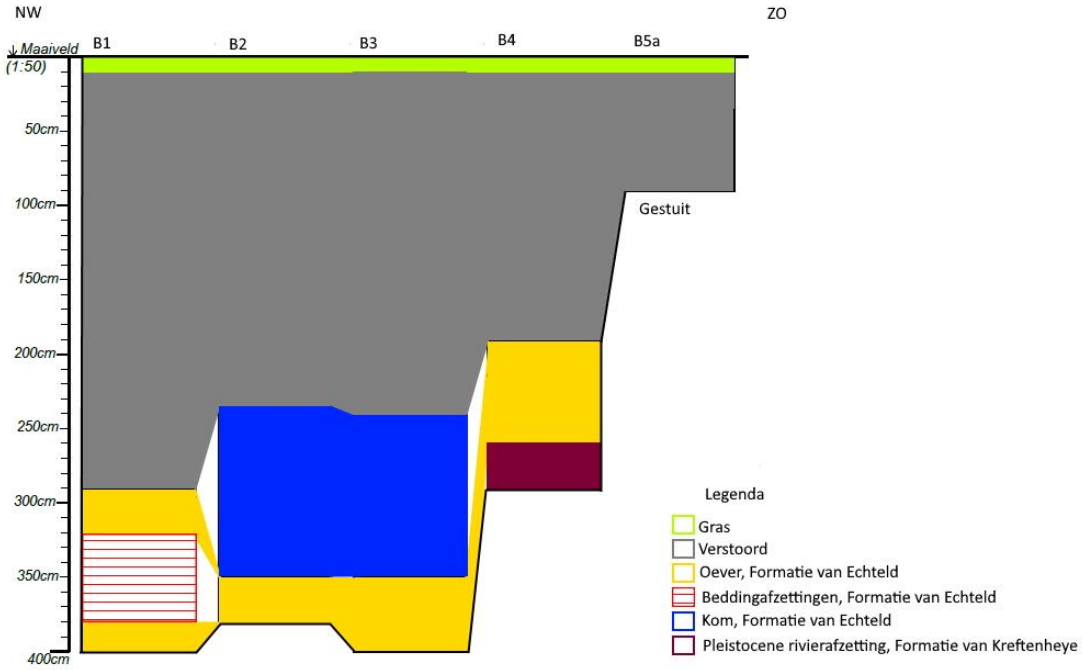

Afbeelding 17 Top C-horizont kaart met het plangebied in het blauwe kader en de boorpunten als zwarte punten.

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem

Bijlage 6: Doorsnede van de bodemopbouw in het plangebied

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem

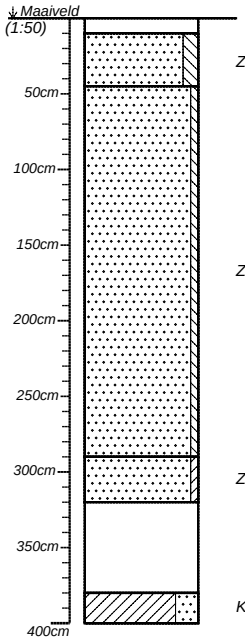

Afbeelding 18 Doorsnede van bodemopbouw in het plangebied (vanuit noordwestelijke richting in zuidoostelijke richting).

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem

Boring Boring 1 coördinaten 191137/441551 (400cm)

datum: 05-02-2020

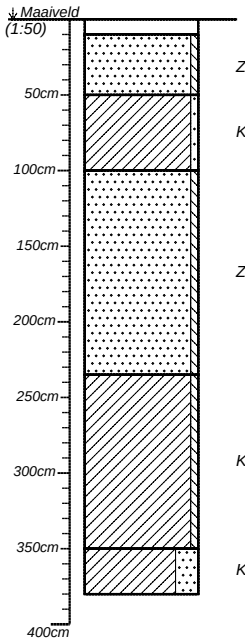

Zs2	Gras. Edelmanboor. Zand, matig siltig. Bruin-grijs. Gevlekt, grind Ap1-horizont. Laagovergang scherp. Edelmanboor.	-- Puin matig.
Zs1	Zand, zwak siltig. Geel. Homogeen Ap2-horizont. Laagovergang scherp. Edelmanboor.	--
Zk	Zand, kleiig. Grijs. Schelpen zwak. Kalkrijk C1-horizont. Ongerijpt Laagovergang geleidelijk. Guts.	--
	Afwisselend zand met schelpgruis en klei laagjes van 4-8 mm. C2-horizont. Laagovergang geleidelijk. Guts.	--
Kz3	Klei, sterk zandig. Grijs. Schelpgruis C3-horizont.. Guts.	--

Boormeester: Evelien

Boring Boring 2 coördinaten 191219/441507 (380cm)

datum: 05-02-2020

Zs1	Gras. Edelmanboor. Zand, zwak siltig. Bruin-grijs. Kleibrokken. Ap1-horizont Overgang: Scherp. Edelmanboor.	-- Puin matig.
Kz1	Klei, zwak zandig. Grijs. Gerijpt, humeuze stukken, puin stukken, kiezels Ap2-horizont Overgang: Scherp. Edelmanboor.	--
Zs1	Zand, zwak siltig. Geel. Ap3-horizont Overgang: Scherp. Edelmanboor.	--
Ks1	Klei, zwak siltig. Grijs. Schelpen zwak. matig gerijpt C1-horizont Overgang:geleidelijk. Guts.	--
Kz3	Klei, sterk zandig. Grijs. Schelpgruis C2-horizont . Guts.	--

Boormeester: Evelien

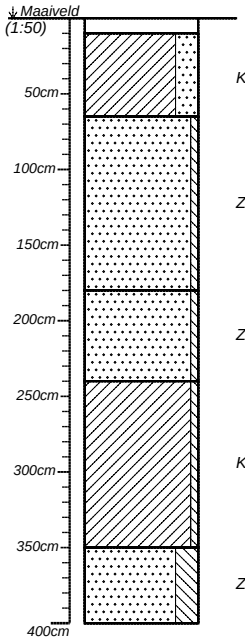
projectnummer *202620*	blad *1/3*	locatieadres *Whemedreef*	
locatie *Whemedreef*			
opdrachtgever *Volkshuisvesting Arnhem*		postcode / plaats *Arnhem*	
bureau *Hamaland Advies*		land *Nederland*	

Hamaland Advies
Adviezen op het gebied van Archeologie
Milieu & Ruimtelijke Ordening

getekend volgens NEN 5104

Boring Boring 3 coördinaten 191301/441463 (400cm)

datum: 05-02-2020

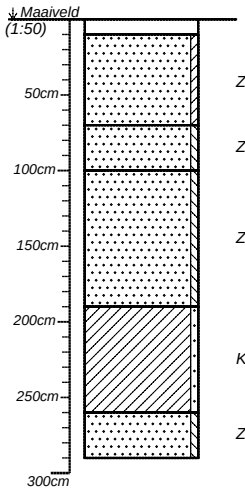

	Gras. Edelmanboor.	--
Kz3	Klei, sterk zandig. Bruin-grijs. Gevlekt, kiezels Ap-1 horizont Overgang: Scherp. Edelmanboor.	Puin matig.
Zs1	Zand, zwak siltig. Geel. Ap-2 horizont Overgang: Scherp Grondwater begint op 1,80 m. Edelmanboor.	--
Zs1	Zand, zwak siltig. Grijs. Iets schelpgruis Ap-3 horizont Overgang: Scherp. Edelmanboor.	--
Ks1	Klei, zwak siltig. Grijs. Matig gerijpt, schelpresten C-1 horizont Overgang: geleidelijk. Guts.	--
Zs3	Zand, sterk siltig. Grijs. Kleiig, fijn schelpgruis C-2 horizont Overgang: geleidelijk. Guts.	--

Boormeester: Evelien

Boring Boring 4 coördinaten 191379/441441 (290cm)

datum: 05-02-2020

	Gras. Edelmanboor.	--
Zk	Zand, kleiig. Bruin-grijs. Gevlekt Grindjes Ap-1 Horizont Overgang: Scherp. Edelmanboor.	Puin matig.
Zs1	Zand, zwak siltig. Wit. Ap-2 Horizont Overgang: Scherp. Edelmanboor.	--
Zs1	Zand, zwak siltig. Geel. Grind Ap-3 Horizont Overgang: Scherp Grondwaterstand 180 cm-mv.. Edelmanboor.	--
Kz1	Klei, zwak zandig. Grijs. Matig gerijpt C-1 Horizont Overgang: geleidelijk. Guts.	--
Zs1	Zand, zwak siltig. Grijs. Grindjes Geul C-2 Horizont Overgang: Geleidelijk. Guts.	--

Boormeester: Evelien

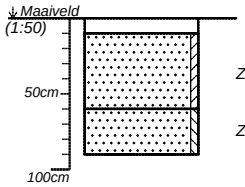
projectnummer *202620*	blad *2/3*	locatieadres *Whemedreef*	
locatie *Whemedreef*			
opdrachtgever *Volkshuisvesting Arnhem*		postcode / plaats *Arnhem*	
bureau *Hamaland Advies*		land *Nederland*	

Hamaland Advies
Adviezen op het gebied van Archeologie
Milieu & Ruimtelijke Ordening

getekend volgens NEN 5104

Boring Boring 5a coördinaten 191453/441346 (90cm)

datum: 05-02-2020

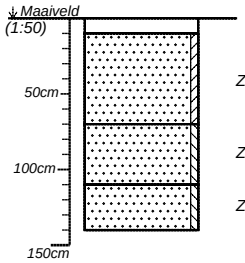

Gras. Edelmanboor.	--
Zand, kleiig. Grijs-bruin. Gevlekt	
Kiezels	
Ap-1 Horizont	Puin matig.
Overgang:	
Scherp. Edelmanboor.	
Zand, zwak siltig. Wit. Ap-2 Horizont	--
Overgang:	
Scherp	
Op 0,90 m-mv gestuit op beton. Edelmanboor.	

Boormeester: Evelien

Boring Boring 5b coördinaten 191455/441347 (140cm)

datum: 05-02-2020

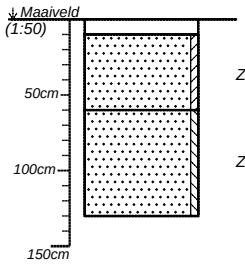

Gras. Edelmanboor.	--
Zand, kleiig. Grijs-bruin. Gevlekt	
Iets kiezels	
Ap-1 Horizont	Puin zwak.
Overgang:	
Scherp. Edelmanboor.	
Zand, zwak siltig. Geel. Kiezels	
Ap-2 Horizont	--
Overgang:	
Scherp. Edelmanboor.	
Zand, zwak siltig. Wit. Kiezels	--
Ap-3 Horizont	
Overgang:	
Scherp	
Bij 140 cm-mv gestuit op beton. Edelmanboor.	

Boormeester: Evelien

Boring Boring 5c coördinaten 191455/441344 (130cm)

datum: 05-02-2020

Gras. Edelmanboor.	--
Zand, kleiig. Bruin-grijs. Gevlekt	
Ap-1 Horizont	
Overgang:	Puin zwak.
Scherp. Edelmanboor.	
Zand, zwak siltig. Geel. Iets grindig	
Ap-2 Horizont	
Overgang:	--
Scherp	
Gestuit op beton op 1.30 m-mv. Edelmanboor.	

Boormeester: Evelien

projectnummer *202620*	blad *3/3*	locatieadres *Whemedreef*	
locatie *Whemedreef*			
opdrachtgever *Volkshuisvesting Arnhem*		postcode / plaats *Arnhem*	
bureau *Hamaland Advies*		land *Nederland*	

Hamaland Advies
Adviezen op het gebied van Archeologie
Milieu & Ruimtelijke Ordening

getekend volgens NEN 5104

Tauw

Verkennend bodem- en asbestonderzoek Whemedreef Malburgen te Arnhem

28 februari 2020

Verantwoording

Titel	Verkennend bodem- en asbestonderzoek Whemedreef Malburgen te Arnhem
Opdrachtgever	Stichting Volkshuisvesting Arnhem
Projectleider	Erik Vonkeman
Auteur(s)	Marloes Cruijsen
Uitvoering meet- en inspectiewerk	Sialtech: Bert (B.) Benjamins en Luc (L.) Alt (certificaat VB-059) Tauw: Henk (H.W.) Onstenk (certificaat K54913)
Projectnummer	1274726
Aantal pagina's	13
Datum	28 februari 2020
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
T +31 57 06 99 91 1
E info.deventer@tauw.com

Inhoud

1 Inleiding 4
2 Vooronderzoek 4
2.1 Algemeen 4
2.2 Regionale bodemopbouw en geohydrologie 5
2.3 Geraadpleegde informatiebronnen verdachte deellocaties 6
2.4 Overzicht verdachte deellocaties 6
2.5 Asbestverdachtheid van de bodem 6
2.6 PFAS-verdachtheid van de bodem 7
2.7 Uitgevoerde bodemonderzoeken en verontreinigingssituatie 7
2.8 Terreinverkenning 8
2.9 Conclusie vooronderzoek 8
3 Onderzoeksstrategie en uitgevoerde werkzaamheden 8
3.1 Onderzoeksstrategie 8
3.2 Uitgevoerde werkzaamheden 8
3.3 Veiligheid en kwaliteit 9
4 Resultaten 9
4.1 Zintuiglijke waarnemingen en veldmetingen 9
4.2 Resultaten grond en grondwater 10
5 Conclusies 12

Bijlage 1 Regionale ligging onderzoekslocatie
Bijlage 2 Kaart situering monsterpunten
Bijlage 3 Veiligheid en kwaliteit
Bijlage 4 Boorprofielen
Bijlage 5 Toetsingskader
Bijlage 6 Getoetste omgerekende analyseresultaten
Bijlage 7 Analysecertificaten
Bijlage 8 Veldverslag asbest
Bijlage 9 Foto’s veldwerk
Bijlage 10 Nulsituatie bodemonderzoek depotterrein

1 Inleiding

In opdracht van Stichting Volkshuisvesting Arnhem heeft Tauw een verkennend bodemonderzoek volgens NEN 5740[1], inclusief asbest volgens NEN 5707[2] uitgevoerd op een nieuwbouwlocatie aan De Whemedreef in Arnhem.

De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen herontwikkeling van het gebied. Hiervoor dient een bestemmingsplan te worden opgesteld. Het voornemen is om 39 grondgebonden woningen en 21 appartementen te bouwen. Hiervoor dient een Omgevingsvergunning (activiteit bouw) aangevraagd te worden.

Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van een beeld van de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem. Op basis hiervan kan uitspraak worden gedaan over de volgende onderwerpen:

- De te volgen procedure in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb)
- De te hanteren veiligheidsklasse conform de CROW 400

2 Vooronderzoek

2.1 Algemeen

Er is een vooronderzoek conform de NEN 5725[3] uitgevoerd. Gezien de aanleiding van het onderzoek is gekozen om de onderzoeksvragen te beantwoorden behorend bij aanleiding A uit de NEN 5725. De onderzoeksvragen uit de NEN 5725 zijn als uitgangspunt genomen en zijn beantwoord in dit hoofdstuk. Een kaart met de regionale ligging van de onderzoekslocatie en een kaart met de ligging van de monsternemingspunten zijn opgenomen in bijlage 1 en 2.

[1] NEN 5740:2009+A1:2016: Bodem – Onderzoeksstrategie bij verkennend onderzoek naar de milieuhygiënische kwaliteit van bodem en grond, januari 2009/A1:2016
[2] NEN 5707+C2:2017: Bodem – Inspectie en monsterneming van asbest in bodem en partijen grond, december 2017
[3] NEN 5725: Bodem – Strategie bij het uitvoeren van milieuhygiënisch vooronderzoek, oktober 2017

Tabel 2.1 Algemene gegevens onderzoekslocatie

Adres	Gelegen tussen De Whemedreef en Immerloodijk te Arnhem
Kadastrale gegevens (www.kadaster.nl)	Gemeente Arnhem, sectie E, perceel 4707, 4581, 4845 en 5477
Publiekrechtelijke beperking	Onbekend
RD-coördinaten (X/Y)	X: 191.236, Y: 441.499
Oppervlakte (m^2)	Circa 20.000
Verharding	Onverhard
Bebouwing	Onbebouwd
Voormalig gebruik	Landbouw/ natuur, deels wateropslag/-plas
Huidig gebruik	Braakliggend
Toekomstig gebruik	Wonen
Bodemfunctieklasse*	Wonen
Bodemkwaliteitsklasse*	Boven- en ondergrond: Wonen

(*) Bron: Toelichting actualisatie bodembeleid regio MRA, 109993/18-013.498, d.d. september 2018

2.2 Regionale bodemopbouw en geohydrologie

In tabel 2.2. zijn de regionale geohydrologische gegevens en bodemopbouw weergegeven. Lokale omstandigheden zoals waterlopen, drainagesystemen, (lekke) rioleringen en dergelijke kunnen de regionale stromingsrichting van het freatisch grondwater beïnvloeden.

Tabel 2.2 Regionale geohydrologische gegevens en bodemopbouw

Naam	Waarde
Fysisch Geografische Regio *1)	Rivierengebied
Woonplaats *2)	Arnhem
Bodemgebruik Hoofdgroep *3)	Semi-bebouwd
Bodemgebruik deeltype *3)	Bouwterrein
Maaiveld Hoogte *4)	10,37 m tov NAP
GHG (1998 - 2006) *5)	0,6 m tov MV
GLG (1998 - 2006) *6)	0,8 m tov MV
GVG (1998 - 2006) *7)	0,69 m tov MV

*1) Nationaal Geo Register *2) Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG).

*3) CBS Bestand Bodemgebruik 2012 *4) Esri Nederland Hoogtebestand AHN2

*5) Nederlands Hydrologisch Instrumentarium - GHG van de periode 1998 - 2006

*6) Nederlands Hydrologisch Instrumentarium - GLG van de periode 1998 - 2006

*7) Nederlands Hydrologisch Instrumentarium - GVG van de periode 1998 - 2006

2.3 Geraadpleegde informatiebronnen verdachte deellocaties

Voor het inventariseren van de verdachte deellocaties (voormalige of huidige bedrijfsactiviteiten, dempingen, tanks, incidenten et cetera) zijn de volgende informatiebronnen geraadpleegd:

- Provincie Gelderland, afdeling kaarten en cijfers
- Milieu atlas Arnhem
- Door de opdrachtgever aangeleverde informatie
- BAG-gegevens (kadaster)
- Historische topografische kaarten van Topotijdreis
- Luchtfoto's van Cyclomedia Streetsmart
- Straatfoto's van Cyclomedia Streetsmart
- Diverse GIS bronnen

2.4 Overzicht verdachte deellocaties

Op basis van historische kaarten van Topotijdreis tot omstreeks 1965 in gebruik geweest ten behoeve van landbouw/ natuur. Over de locatie liepen diverse (kavel)sloten. Omstreeks 1958 is de woonwijk ten noorden van de onderzoekslocatie zichtbaar op de locatie.

Vanaf 1966 is de woonwijk ten westen van de onderzoekslocatie ontwikkeld en is er een grotere watergang zichtbaar aan de westzijde van de locatie. De ontwikkeling van de omliggende woonwijk is sindsdien in verschillende jaartallen zichtbaar op topografische kaarten. Omstreeks 1995 is de Immerlooplas uitgebreid tot op de huidige onderzoekslocatie. In 2011 is de plas gedeeltelijk gedempt en sindsdien is het terrein braakliggend.

Aan de noordwestelijke zijde van de Immerlooplas ligt een voormalige stortplaats, dit deel is in de jaren 70, nadat klei is gewonnen, volgestort met afval. De voormalige stort ligt niet ter plaatse van de onderhavige onderzoekslocatie. Op de onderzoekslocatie is tot op heden nooit bebouwing aanwezig geweest. Voor zover bekend zijn er op of nabij de onderzoekslocatie geen potentiële bronnen van bodemverontreiniging aanwezig (geweest). Door de ontgraving en het grondverzet in het verleden wordt gesteld dat de voormalige watergangen (>1995) niet meer traceerbaar zijn in het veld.

2.5 Asbestverdachtheid van de bodem

Tijdens uitgevoerde bodemonderzoeken op de locatie is puin waargenomen in de grond (zie paragraaf 2.7). De aanwezigheid van puin maakt de locatie verdacht op de aanwezigheid van asbest in de grond. De puinhoudende grond nabij de Whemedreef is onderzocht op asbest, er is destijds geen asbest aangetoond in de grond. Echter is het overige terrein voor zover bekend niet onderzocht op asbest. Hoewel de kans op het voorkomen van asbest in de grond klein wordt geschat, kan de aanwezigheid van asbest niet worden uitgesloten op basis van de voorinformatie.

2.6 PFAS-verdachtheid van de bodem

In het handelingskader PFAS wordt aangegeven dat de gehele bovengrond in Nederland als gevolg van atmosferische depositie verdacht is op het voorkomen van PFAS[4]. Op/nabij de onderzoekslocatie zijn geen activiteiten of historische activiteiten bekend die de bodem verdacht maken voor PFAS verbindingen[5]. Op basis van het handelingskader PFAS wordt de kans op het vrijkomen van PFAS in het milieu beperkt geacht. De locatie ligt niet in een gebied met specifiek beleid voor PFAS.

2.7 Uitgevoerde bodemonderzoeken en verontreinigingssituatie

Op de onderzoekslocatie zijn een aantal onderzoeken uitgevoerd, deze zijn omschreven in tabel 2.3. In 2005 is er tevens een onderzoek uitgevoerd op de onderzoekslocatie. Het is niet bekend waar het onderzoek exact is uitgevoerd ten opzichte van de onderhavige onderzoekslocatie. Tijdens het onderzoek zijn maximaal lichte verontreinigingen gemeten in grond en grondwater.

Tabel 2.3 Uitgevoerde bodemonderzoeken en samenvatting

Naam onderzoek	Korte samenvatting	Kenmerk
Milieuhygiënisch onderzoek De Wheme te Arnhem	Tijdens het onderzoek zijn op een aantal deellocaties de waterbodem- en landbodemkwaliteit onderzocht. Een aantal deelgebieden vallen binnen de onderhavige onderzoekslocatie. Zintuiglijk is in één watergang een bijmenging aan puin waargenomen. In de grond op de onderzoekslocatie zijn geen verhoogde gehalten aangetoond ten opzichte van de achtergrondwaarde. In het grondwater zijn maximaal licht verhoogde concentraties gemeten. Het slib van de waterplas is beoordeeld als Vrij Toepasbaar. Voor één van de watergangen geldt klasse Industrie	Tauw, R001-4580561WDO-evp-V01-NL, d.d. oktober 2008
Diverse onderzoeken en adviezen tracé Immerloo in Arnhem	Het bodemonderzoek is uitgevoerd op een tracé nabij De Whemedreef. Zintuiglijk is puin waargenomen in de grond. Analytisch zijn maximaal licht verhoogde gehalten gemeten nabij de onderhavige onderzoekslocatie. In de puinhoudende grond is geen asbest aangetoond. Het grondwater is maximaal licht verontreinigd met barium en naftaleen. De waterbodem aan de zuidzijde van de onderzoekslocatie is beoordeeld als Altijd Toepasbaar.	Ortego, 208330-10, d.d. maart 2018
Nulsituatie bodemonderzoek Biezenlaan en	Het onderzoek is uitgevoerd op een deel van de onderhavige onderzoekslocatie. Deze deellocatie wordt tijdens de bouw van de woningen ingericht als depotterrein. Zintuiglijk zijn bijmengingen aangetroffen	Milon, projectnummer 20191949, d.d. september 2019

[4] Kamerbrief bij Handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 8 juli 2019
[5] Op basis van tabel 1 handelingskader PFAS, handelingskader PFAS, 25 juni 2018

Naam onderzoek	Korte samenvatting	Kenmerk
Waterlelielaan te Arnhem	aan baksteen en beton. De bijmengingen zijn als niet asbestverdacht beschouwd op basis van visuele waarnemingen. Volgens IL&T is bij het aantreffen van puin met onbekende herkomst, niet mogelijk de aanwezigheid van asbest uit te sluiten op basis van visuele waarnemingen. Analytisch is een licht verhoogd gehalte aan nikkel gemeten in de bovengrond. De ondergrond is niet verontreinigd.	

2.8 Terreinverkenning

De terreinverkenning is uitgevoerd voorafgaand aan de veldwerkzaamheden. Met de terreinverkenning is het vooronderzoek formeel afgerond. Voor de resultaten van de terreinverkenning wordt verwezen naar paragraaf 4.1.

2.9 Conclusie vooronderzoek

Op basis van het vooronderzoek is de bodem onverdacht op het voorkomen van (sterke) verontreinigingen. Tijdens bodemonderzoeken in het verleden zijn maximaal licht verhoogde gehalten aangetoond.
Op basis van het vooronderzoek wordt de kans op asbest in de grond klein geacht, echter kan op basis van het vooronderzoek niet worden uitgesloten dat er asbest voorkomt in de grond (in verband met aanwezigheid van puinbijmengingen).

3 Onderzoeksstrategie en uitgevoerde werkzaamheden

3.1 Onderzoeksstrategie

Op basis van de voorinformatie is de volgende onderzoeksstrategie uit de NEN 5740 en NEN 5707 gehanteerd: Strategie voor een onverdachte locatie (ONV).

3.2 Uitgevoerde werkzaamheden

De procesonderdelen(BRL 2000), uitvoering veldwerk, monstername en overdracht monsters aan een erkend laboratorium (of overdracht aan Tauw locatie/koerier) zijn uitbesteed aan bedrijf Sialtech bv en uitgevoerd op 10, 11 en 12 februari 2020. Het veldwerk is uitgevoerd door de heer B. Benjamins en L. Alt. De veldmedewerker(s) zijn erkend en geregistreerd bij Rijkswaterstaat Leefomgeving (certificaatnummer VB-059).

De procesonderdelen, opstellen monsternemingsplan, aansturing monsternemer, controle veldwerkverslag en rapportage zijn uitgevoerd door Tauw bv. Tauw bv is voor deze werkzaamheden gecertificeerd door KIWA (certificaatnummer K54913). Het grondwater is bemonsterd op 26 februari 2020 door H.W. Onstenk (Tauw). In tabel 3.1 is een overzicht weergegeven van de uitgevoerde veld- en analysewerkzaamheden.

Tabel 3.1 Overzicht uitgevoerde veld- en analysewerkzaamheden

	Bodemonderzoek	Asbestonderzoek
Omschrijving	NEN 5740	NEN 5707
Oppervlakte onderzoekslocatie in m^2	Circa 20.000	Circa 20.000
Veldwerk		
Boring tot 0,5 m -mv	21	-
Boring tot 2,0 m -mv	6	-
Boring met peilbuis tot circa 3,0 m -mv	3	-
Asbestgat 30 x 30 x 50 cm -mv	-	21
Boring tot 2,0 m -mv	-	9
Chemische analyses		
Standaardpakket grond [1)]	8	-
Standaardpakket grondwater [2)]	3	-
Asbestanalyse	-	6

[1)] Lutum en organische stof, metalen (barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel en zink), PCB's (7), PAK (10), minerale olie (GC) en droge stof

[2)] Metalen (barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel en zink), BTEXN, VOCl en minerale olie (GC)

3.3 Veiligheid en kwaliteit

Voor een overzicht van de veiligheids- en kwaliteitsaspecten wordt verwezen naar bijlage 3. Er is niet afgeweken van de vigerende protocollen.

4 Resultaten

4.1 Zintuiglijke waarnemingen en veldmetingen

Maaiveldinspectie

Er is gestart met een visuele inspectie van het maaiveld conform protocol 2018. Tijdens de maaiveldinspectie is op één plek asbestverdacht materiaal waargenomen. Het materiaal is wel verzameld maar in overleg met de opdrachtgever niet ingezet ter analyse. Het materiaal op het maaiveld behoort formeel niet tot de bodem. Wel kan het een aanduiding zijn voor een asbestverontreiniging in de grond.

Terreinverkenning

Tijdens de terreinverkenning bleek het depotterrein (zie nulsituatie bodemonderzoek paragraaf 2.7) niet toegankelijk voor veldwerk (bouwhekken en toegangsverbod onbevoegden). De asbestgaten zijn zo dicht mogelijk op de hekken geplaatst. Gesteld wordt dat het nulsituatie bodemonderzoek in combinatie met het onderhavige onderzoek, voldoende inzicht geeft in de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem.

Veldwerkzaamheden
De bodem is opgebouwd uit zandig klei en kleiig zand. Hoewel het aandeel zand/ klei per boorpunt verschilt, is de bovengrond door de veldwerker als de gelijke bodemlaag beoordeeld. Zintuigelijk is tijdens de veldwerkzaamheden in de bovengrond op het gehele terrein een bijmenging aan baksteen(achtig) en aardewerk(achtig) materiaal waargenomen. De bijmenging bevinden zich over het algemeen enkel in de bovengrond, de ondergrond (vanaf 0,5 m -mv) is visueel schoon. Een uitzondering hierop betreft monsternamepunt 29, hier is zowel in de boven- als ondergrond een lichte bijmenging aan puin waargenomen.

Op basis van de visuele waarnemingen van de veldwerker kon niet worden uitgesloten dat de bijmengingen asbestverdacht zijn, van de bovengrond zijn zes mengmonsters samengesteld ter analyse op asbest. Voor details wordt verwezen naar de boorprofielen in bijlage 4.

Veldmetingen
De veldmetingen zijn weergegeven in tabel 4.1.

Tabel 4.1 Veldmetingen

Peilbuis	Filterdiepte (m -mv)		Datum	GWS (m -mv)	pH (-)	EC (µS/cm)	Troebelheid (ntu)
3	2,00	3,00	26.02.2020	1,20	7,31	777	48
13	2,00	3,00	26.02.2020	1,21	7,42	1634	43
26	2,00	3,00	26.02.2020	0,78	7,66	945	47

De gemeten waarden voor pH en EC worden als normaal beschouwd. De gemeten waarde voor troebelheid is verhoogd (> 10 ntu). Dit kan een overschatting opleveren van (met name) de organische parameters. Uit de analyseresultaten blijkt dat enkel barium is verhoogd ten opzichte van de streefwaarde. De verhoogde troebelheid heeft derhalve geen invloed op de analyseresultaten.

4.2 Resultaten grond en grondwater

In de tabellen 4.2 en 4.3 is een samenvatting opgenomen van de onderzoeksresultaten. Het toetsingskader is opgenomen in bijlage 5. Voor een volledig naar standaardbodem omgerekend toetsingsoverzicht wordt verwezen naar bijlage 6 en de analysecertificaten zijn opgenomen in bijlage 7.

Tabel 4.2 Mengmonstersamenstelling en toetsingsresultaten grond

(Meng)-monster	Deelmonster	Diepte (m -mv)	Textuur en bijzonderheden ##	> AW	> T	> I	BBK#	Veiligheids-klasse
BG 1 t/m 10	1-1, 2-1, 3-1, 4-1, 5-1, 6-1, 8-1, 9-1, 10-1	0-0,5	Klei, baksteen 2, aardewerk 2	Ni, PAK	-	-	AT	Geen
BG (11 t/m 20)	11-1, 12-1, 13-1, 14-1, 16-1, 17-1, 19-1, 20-1	0-0,5	Klei, aardewerk 2, baksteen 2, baksteen 1, houtskool 1	-	-	-	AT	Geen
BG-1	22-1, 23-1, 24-2, 25-1, 27-1, 28-1, 30-1	0-0,5	Klei, baksteen 2, aardewerk 2	-	-	-	AT	Geen
BG 29	29-1	0-0,5	Klei, puin 2, aardewerk 2	Co, Cu, Pb, Ni, Zn	-	-	IND	Geen
BG zand	7-1, 15-1, 18-1, 24-1	0-0,5	Fijn zand, baksteen 2, aardewerk 2	PCB	-	-	AT	Geen
OG 1, 3, 6, 10, 13	1-2, 1-4, 3-2, 3-3, 6-2, 6-4, 10-2, 10-3, 13-4, 13-5	0,5-2	Fijn zand	-	-	-	AT	Geen
OG (13, 16, 21, 26)	13-3, 16-4, 21-2, 21-3, 26-2, 26-3, 26-4	0,5-2	Klei	Ni	-	-	AT	Geen
OG 29	29-2, 29-4	0,5-2	Klei, puin 2	Ni	-	-	AT	Geen

\# Indicatieve toetsing op het Besluit bodemkwaliteit, waarbij AT= Altijd Toepasbaar en IND= Klasse Industrie

De mate van bijmenging is als volgt weergegeven; zeer licht (1), licht (2)

\- Geen overschrijdingen van geanalyseerde parameters

Tabel 4.3 Toetsingsresultaten grondwater

Peilbuis	Filterstelling (cm-mv)	> S	> T	> I	Veiligheidsklasse
Pb 3	200-300	Ba	-	-	Geen Klasse
Pb 13	200-300	Ba	-	-	Geen Klasse
Pb 26	200-300	Ba	-	-	Geen Klasse

\- Geen overschrijdingen van geanalyseerde parameters

Voor het toetsen van het asbestgehalte in de bodem is het gehalte serpentijn asbest vermeerderd met 10 x het gehalte aan amfibool asbest. Het gehalte aan asbest is niet omgerekend, omdat er geen asbest is aangetoond in de mengmonsters.

De veldformulieren behorend bij de monstername voor asbest in grond zijn opgenomen in bijlage 8. Foto's van de onderzoekslocatie zijn opgenomen in bijlage 9.

In tabel 4.4 is een samenvatting opgenomen van de analyseresultaten van het asbestonderzoek.

Tabel 4.4 Overzicht resultaten asbest

Monstercode	Deelmonsters	Traject (m -mv)	Indicatief gehalte asbest (mg/kg d.s.)	Toetsing norm
MM1A	1 t/m 5	0,0-0,5	<0,4	-
MM2A	6 t/m 10	0,0-0,5	<0,7	-
MM3A	11 t/m 15	0,0-0,5	<0,7	-
MM4A	16 t/m 20	0,0-0,5	<0,9	-
MM5A	21 t/m 25	0,0-0,5	<0,8	-
MM6A	26 t/m 30	0,0-0,5	<0,5	-

*- 0,5 * Interventiewaarde wordt niet overschreden*

5 Conclusies

Met het onderzoek is de bodemkwaliteit ter plaatse van de onderzoekslocatie in voldoende mate vastgesteld. Op basis van het onderzoek wordt het volgende geconcludeerd:

- De bodem is opgebouwd uit zandig klei en kleiig zand. Zintuiglijk wordt in de bovengrond op het gehele terrein een bijmenging aan baksteen(achtig), aardewerk(achtig) materiaal en puin waargenomen
- Analytisch zijn slechts licht verhoogde gehalten gemeten in de grond. De grond is het kader van het Besluit bodemkwaliteit indicatief beoordeeld als Altijd Toepasbaar. Een uitzondering hierop vormt de grond ter plaatse van boring 29, hier is puin waargenomen in de grond, de grond is indicatief beoordeeld als klasse Industrie
- Analytisch is in de grond geen asbest gemeten boven de rapportagegrens
- In het grondwater zijn slechts licht verhoogde concentraties gemeten ten opzichte van de streefwaarde

De gemeten gehalten in de grond en de gemeten concentraties in het grondwater geven geen aanleiding tot het uitvoeren van een nader bodemonderzoek.

Op basis van de onderzoeksresultaten zijn er met oog op de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem geen belemmeringen voor de beoogde herontwikkeling en de aanvraag van de Omgevingsvergunning.

Werkzaamheden op de locatie kunnen conform de CROW 400 worden uitgevoerd onder basishygiëne[6]. Er zijn geen maatregelen noodzakelijk in het kader van de Wet bodembescherming.

Opmerking
Een deel van de onderzoekslocatie was ten tijde van het onderzoek ingericht als depotterrein en niet toegankelijk voor veldwerk (bouwhekken en toegangsverbod onbevoegden). De asbestgaten zijn zo dicht mogelijk op de hekken geplaatst.

Op de locatie van het depotterrein is recent een nulsituatie bodemonderzoek uitgevoerd. Gezien de gelijke bodemopbouw op de gehele onderzoekslocatie, het gelijke gebruik de afgelopen jaren en de vergelijkbare onderzoeksresultaten van de twee onderzoeken, wordt gesteld dat de twee bodemonderzoeken voldoende inzicht geeft in de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem.

[6] De veiligheidsklassen in dit rapport zijn gebaseerd op de CROW 400, tweede gewijzigde druk, 20 december 2017. De veiligheidsklassen zijn gebaseerd op de SRC-waarden zoals deze golden op donderdag 27 februari 2020.

Bijlage 1 Regionale ligging onderzoekslocatie

Regionale ligging van de onderzoekslocatie

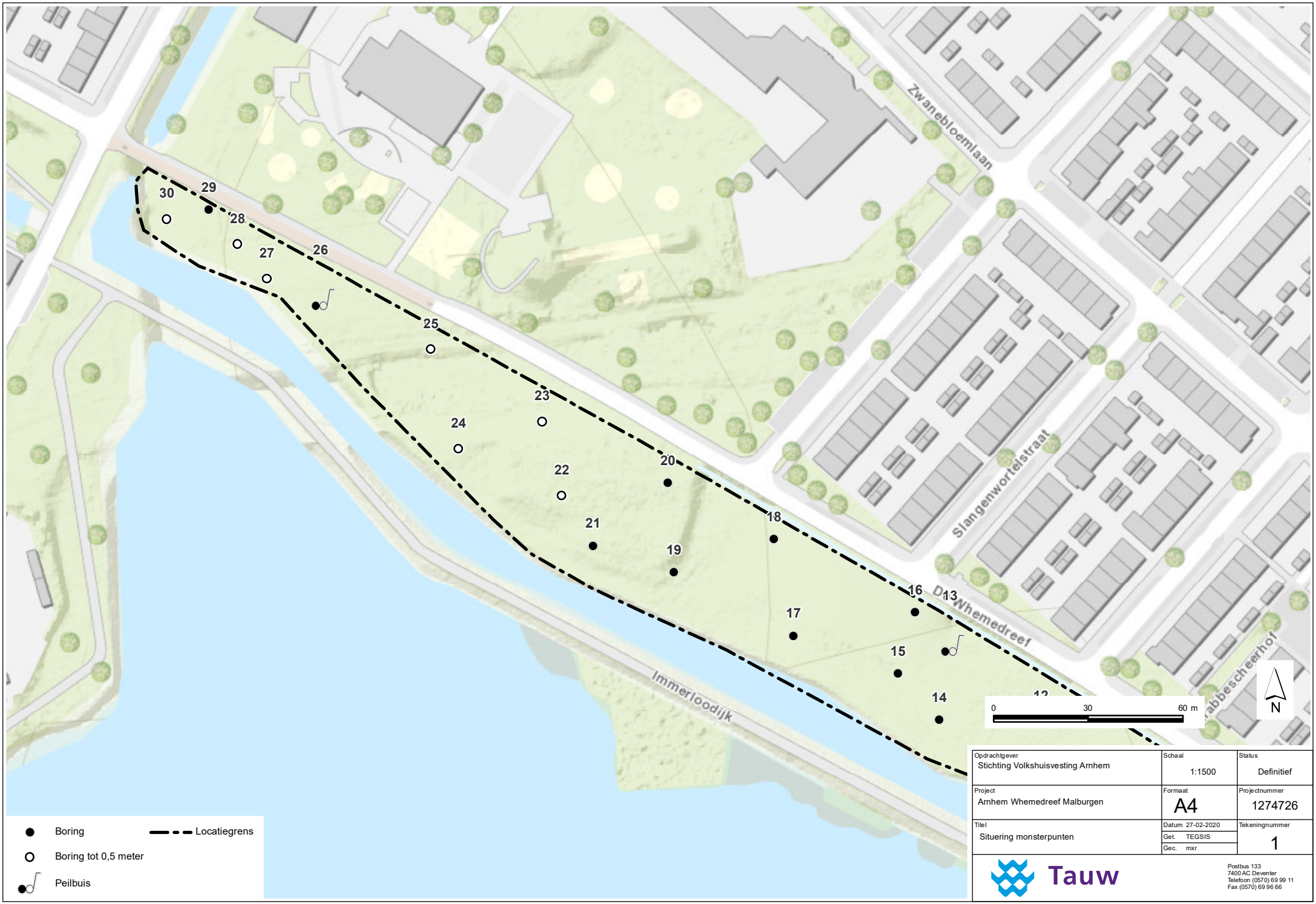
N

0 300 600 900 1.200 m

Opdrachtgever: Stichting Volkshuisvesting Arnhem	Schaal: 1:25000	Status: Definitief
Project: Arnhem Whemedreef Malburgen	Formaat: A4	Projectnummer: 1274726
Onderdeel: Regionale ligging van de onderzoekslocatie	Datum: 27-2-2020 Get.: TDA Gec. #	Tekeningnummer: 1

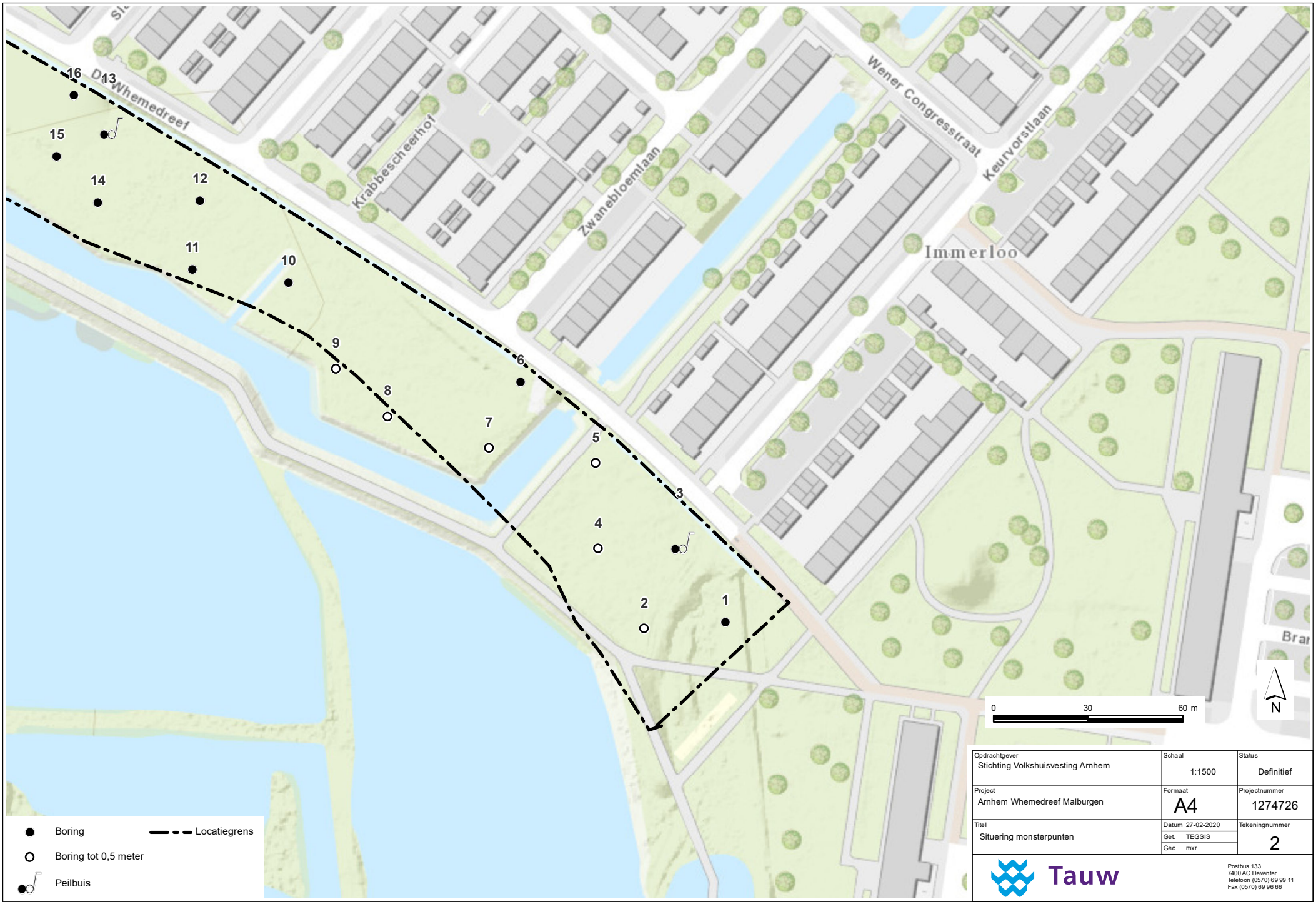
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Bijlage 2 Kaart situering monsterpunten

Opdrachtgever: Stichting Volkshuisvesting Arnhem	Schaal: 1:1500	Status: Definitief
Project: Arnhem Whemedreef Malburgen	Formaat: A4	Projectnummer: 1274726
Titel: Situering monsterpunten	Datum: 27-02-2020 Get.: TEGSIS Gec.: mxr	Tekeningnummer: 1

Tauw
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Opdrachtgever: Stichting Volkshuisvesting Arnhem	Schaal: 1:1500	Status: Definitief
Project: Arnhem Whemedreef Malburgen	Formaat: A4	Projectnummer: 1274726
Titel: Situering monsterpunten	Datum: 27-02-2020 Get.: TEGSIS Gec.: mxr	Tekeningnummer: 2

Tauw

Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Bijlage 3 Veiligheid en kwaliteit

Het keurmerk ‘kwaliteitswaarborg Bodembeheer’ geeft aan dat de activiteiten in het kader bodembeheer, waaronder veldwerk bij milieuhygiënisch bodem- en waterbodemonderzoek goed en betrouwbaar volgens door de overheid opgestelde protocollen en programma’s zijn uitgevoerd. Tauw bv is erkend voor het uitvoeren van veldwerk bij milieuhygiënisch bodem- en waterbodemonderzoek conform de protocollen 2001, 2002, 2003 en 2018. Tauw bv verklaart dat het veldwerk onafhankelijk van de opdrachtgever is uitgevoerd conform de eisen van BRL SIKB 2000. Bij interne opdrachtverlening is gebruik gemaakt van interne functiescheiding onder de voorwaarden die het Besluit bodemkwaliteit hieraan stelt.

De werkzaamheden zijn uitgevoerd conform BRL SIKB 2000: Beoordelingsrichtlijn voor het SIKB procescertificaat Veldwerk bij milieuhygiënisch bodem- en waterbodemonderzoek:

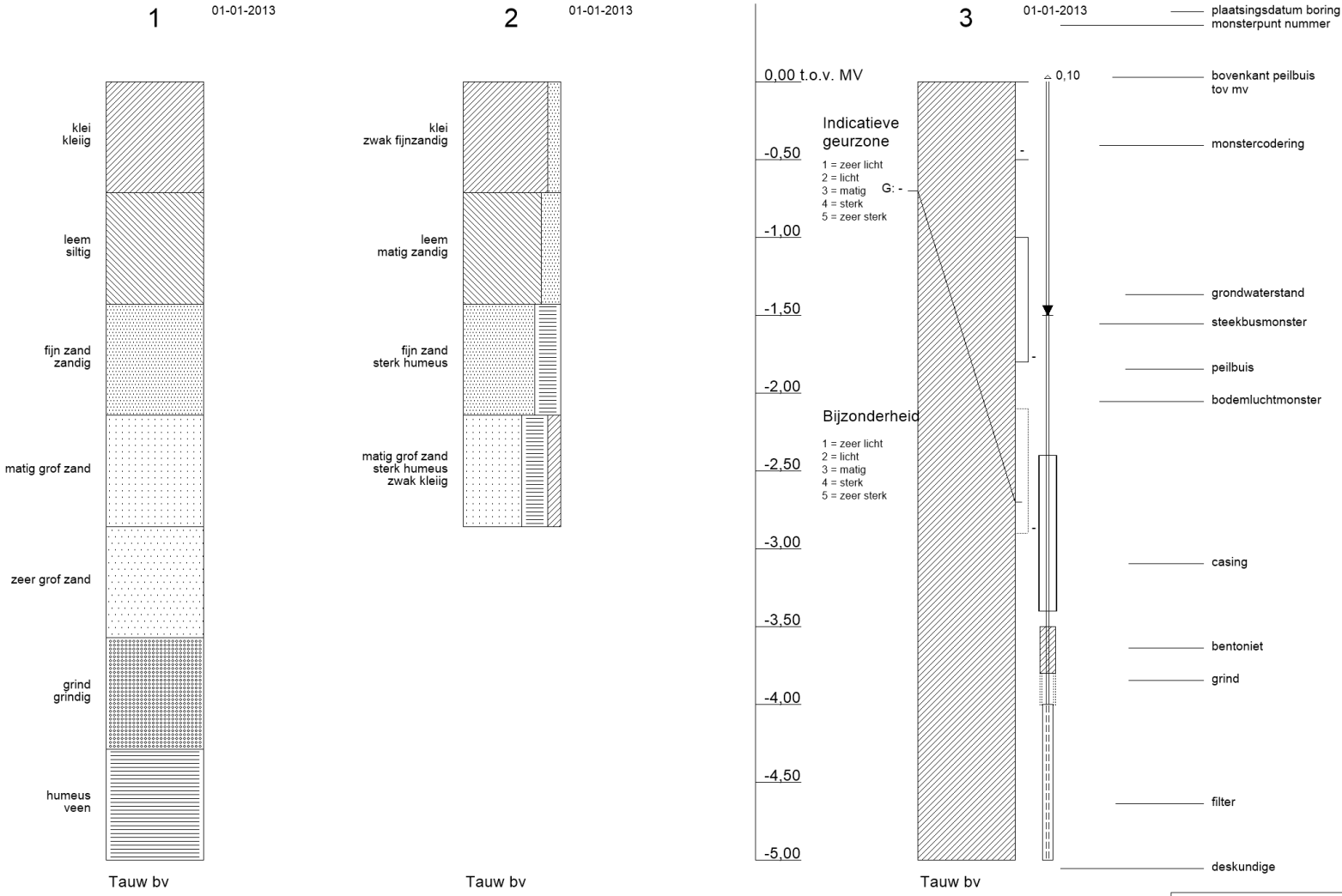
- Protocol 2001: Plaatsen van handboringen en peilbuizen, maken van boorbeschrijvingen, nemen van grondmonsters en waterpassen
- Protocol 2002: Het nemen van grondwatermonsters
- Protocol 2018: Maaiveldinspectie en monsterneming van asbest in bodem

Tauw verklaart hierbij dat het een onafhankelijke positie heeft (en kan behouden) ten opzichte van de opdrachtgever. Dat wil zeggen dat er geen organisatorische relatie bestaat met de opdrachtgever (zuster- of moederbedrijf) of diens eigenaar.

De analyses zijn uitgevoerd bij een geaccrediteerd milieulaboratorium. De aanwezigheid en ligging van kabels en leidingen is bepaald door het doen van een KLIC-melding.

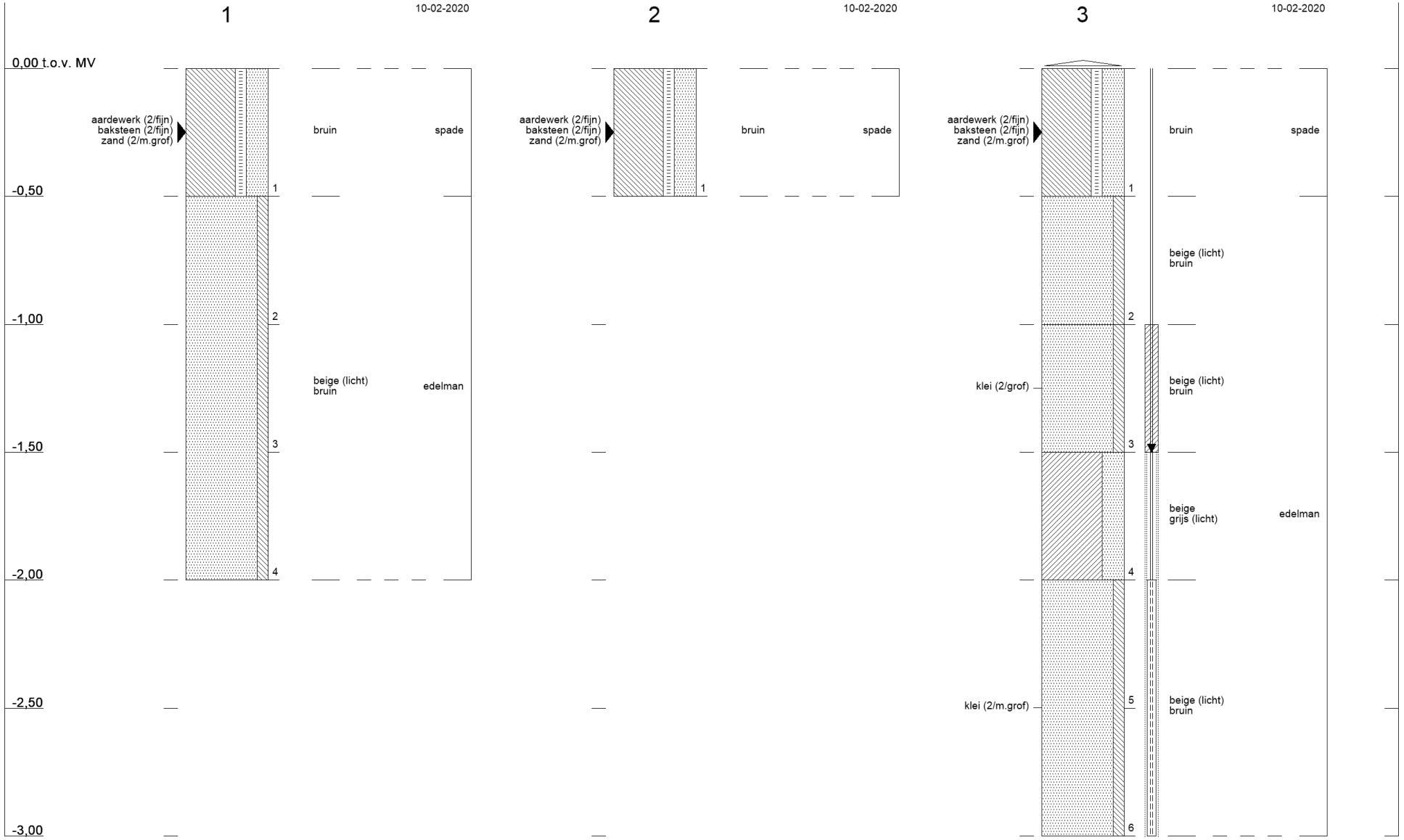
Bijlage 4 Boorprofielen

Legenda boorprofielen

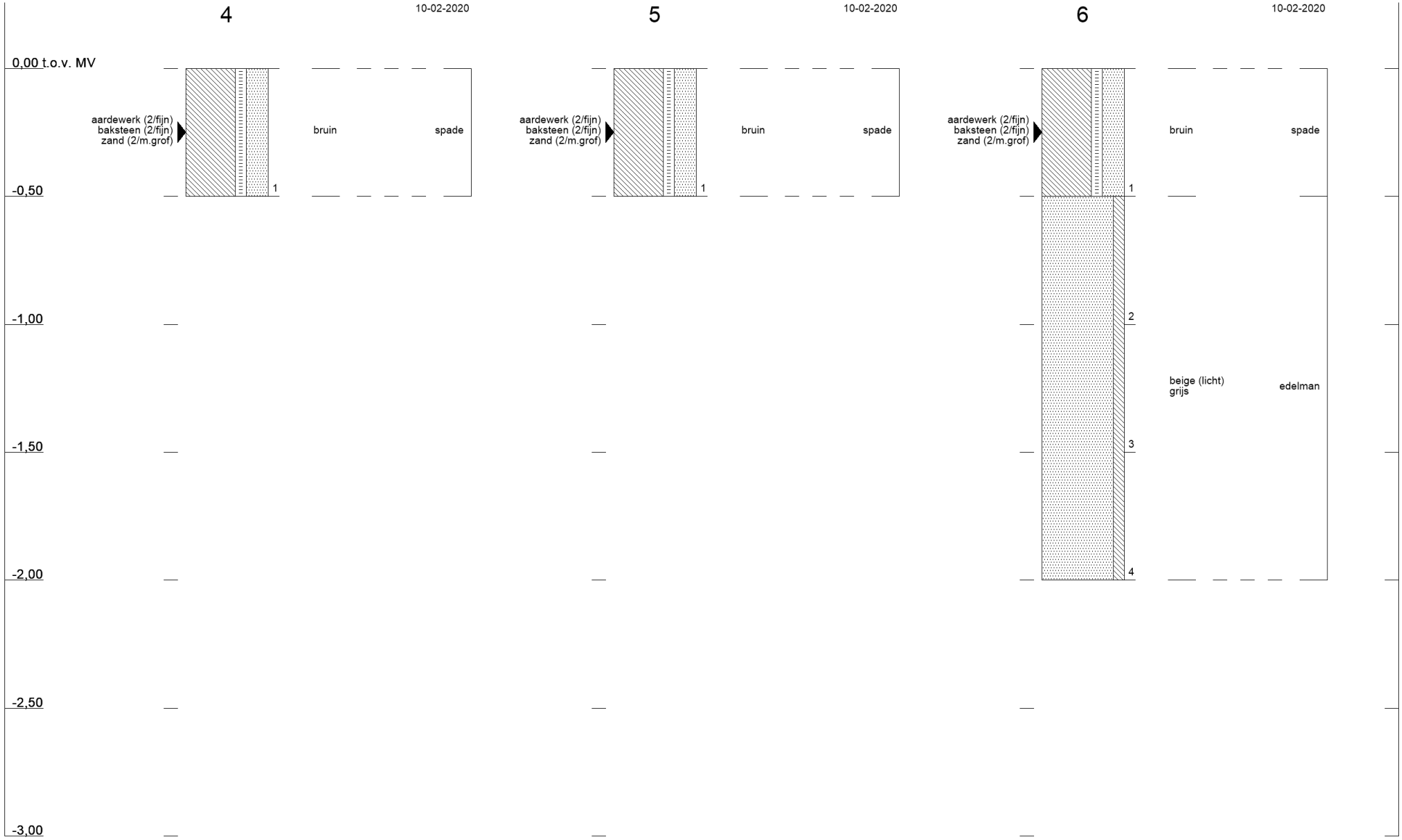

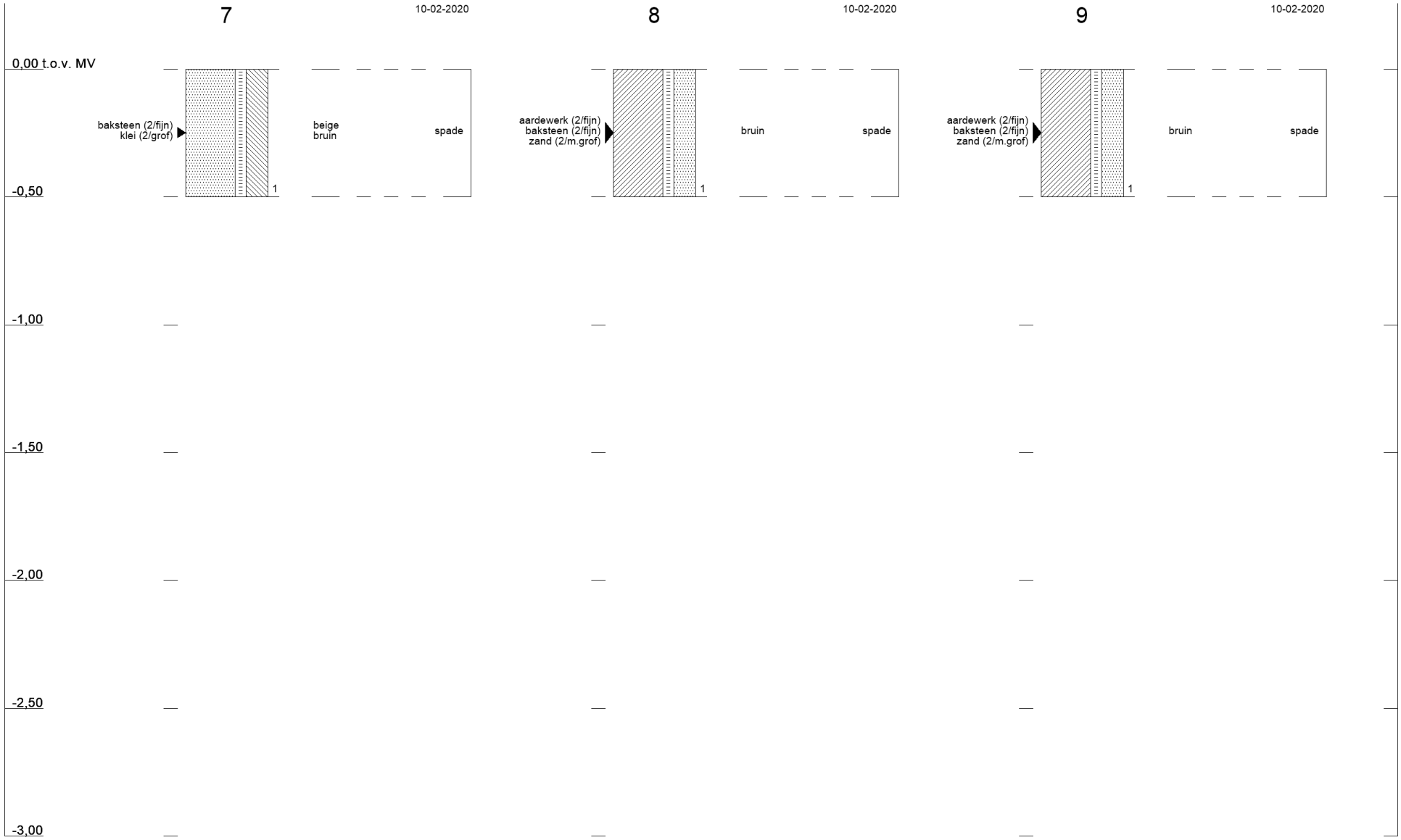
arcering conform NEN 5104

Tauw

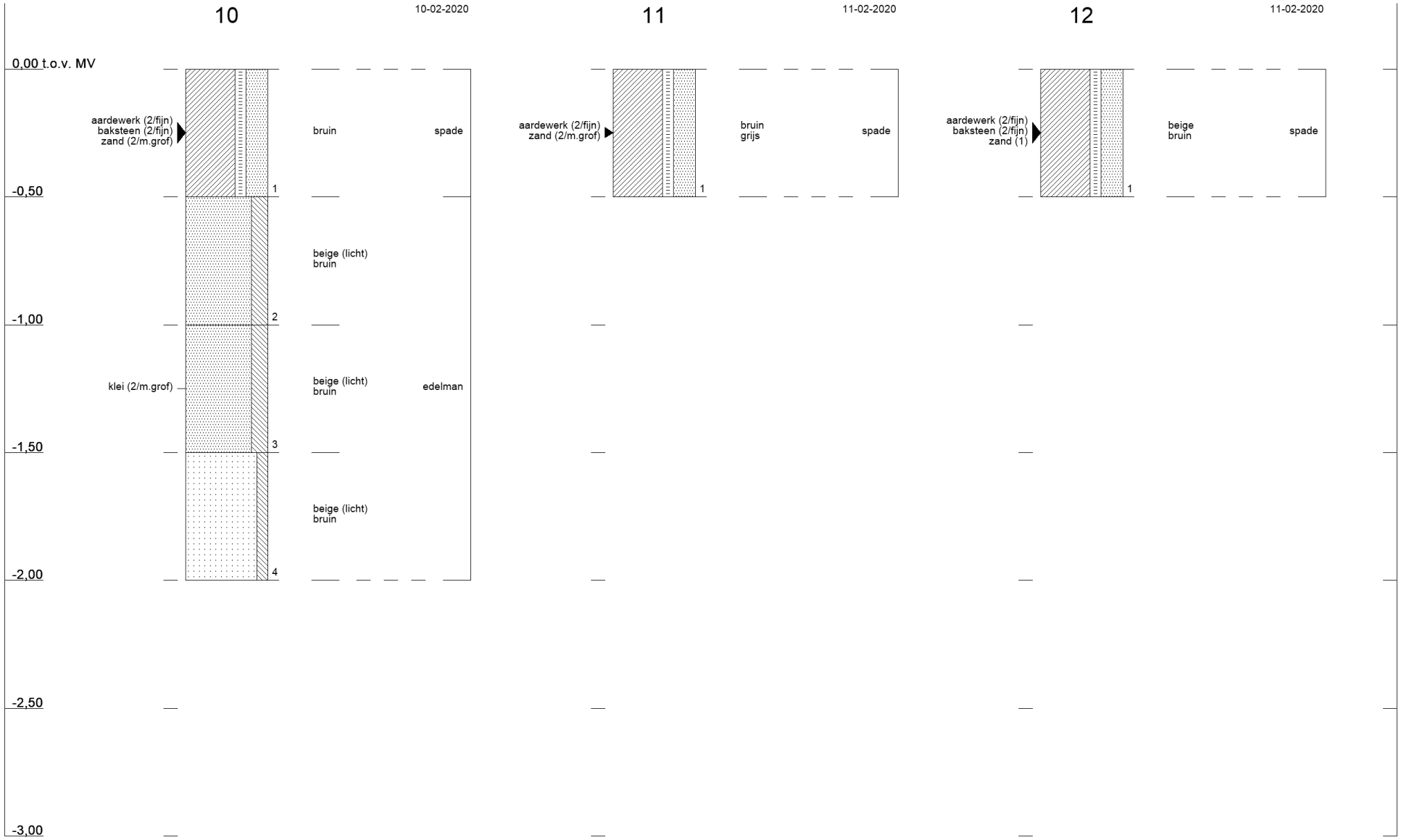

1
10-02-2020
0,00 t.o.v. MV
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
bruin
spade
-0,50
1
beige (licht)
bruin
edelman
-1,00
2
-1,50
3
-2,00
4
-2,50
-3,00
2
10-02-2020
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
bruin
spade
1
3
10-02-2020
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
bruin
spade
1
beige (licht)
bruin
2
klei (2/grof)
beige (licht)
bruin
3
beige
grijs (licht)
edelman
4
klei (2/m.grof)
5
beige (licht)
bruin
6

Tauw

4
10-02-2020
0,00 t.o.v. MV
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
1
bruin
spade
-0,50
-1,00
-1,50
-2,00
-2,50
-3,00
5
10-02-2020
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
1
bruin
spade
6
10-02-2020
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
1
bruin
spade
2
beige (licht)
grijs
edelman
3
4

7
10-02-2020
8
10-02-2020
9
10-02-2020
0,00 t.o.v. MV
baksteen (2/fijn)
klei (2/grof)
beige
bruin
spade
1
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
bruin
spade
1
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
bruin
spade
1
-0,50
-1,00
-1,50
-2,00
-2,50
-3,00

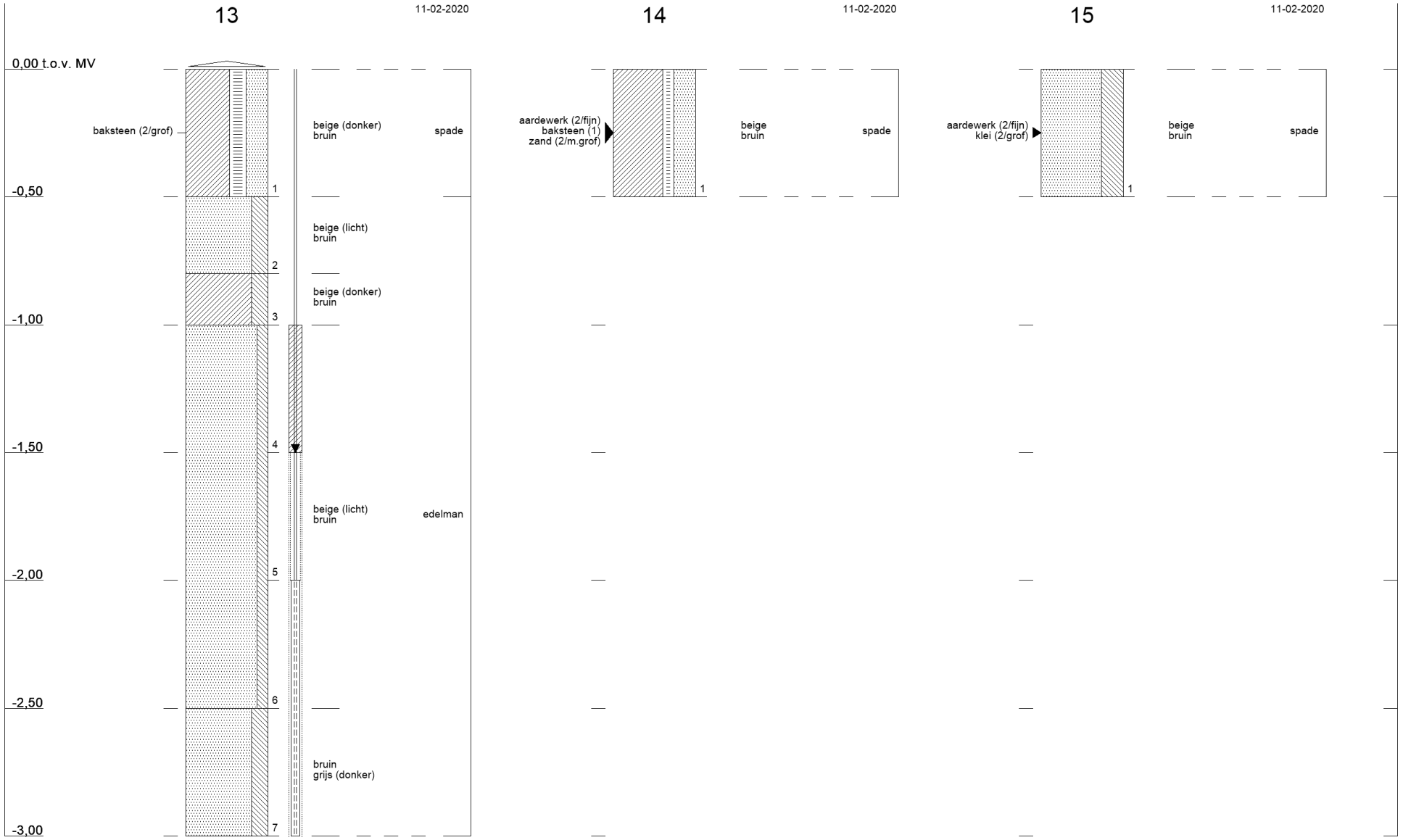
Tauw

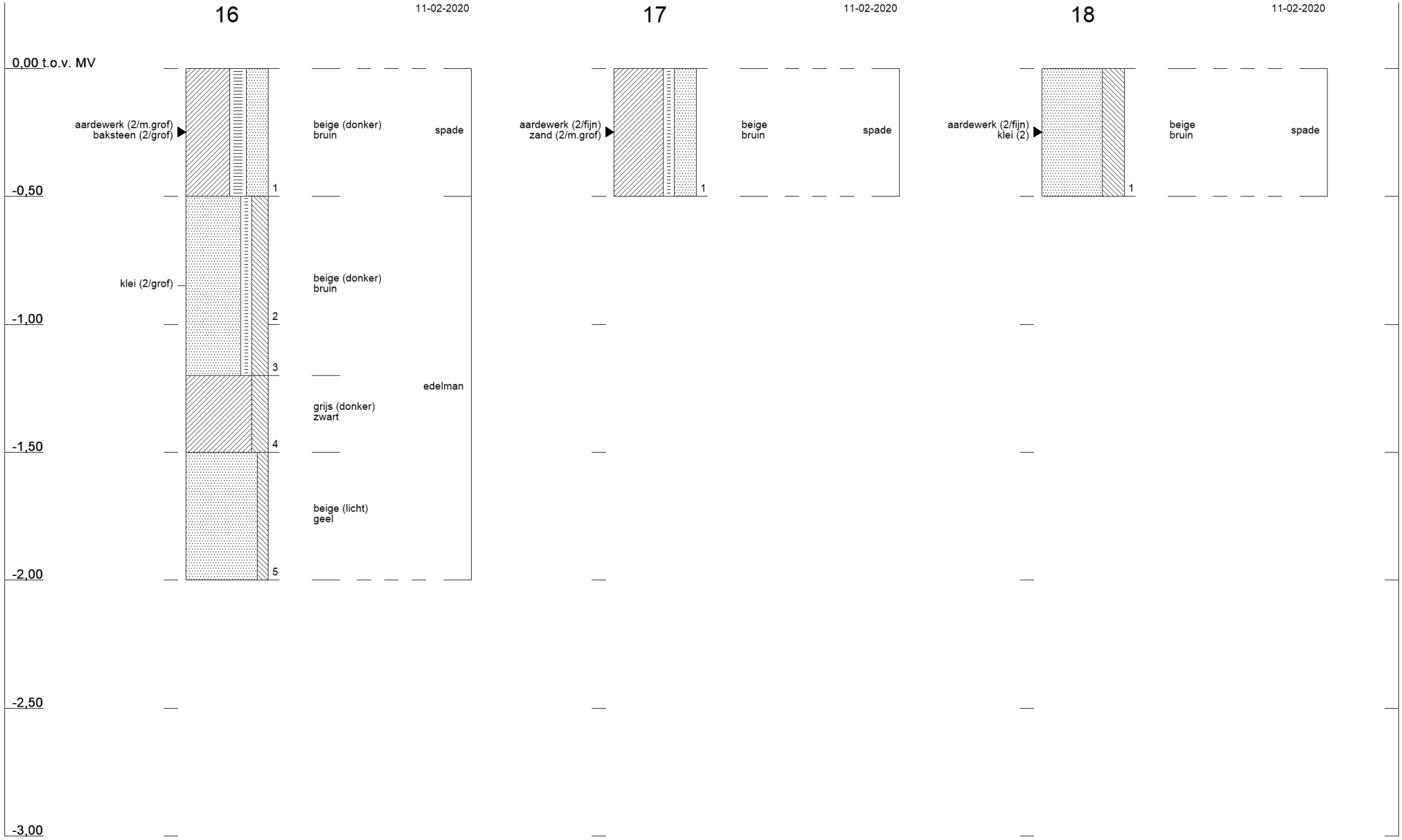
Profielen conform NEN 5104

1274726 : Arnhem Whemedreef Malburgen

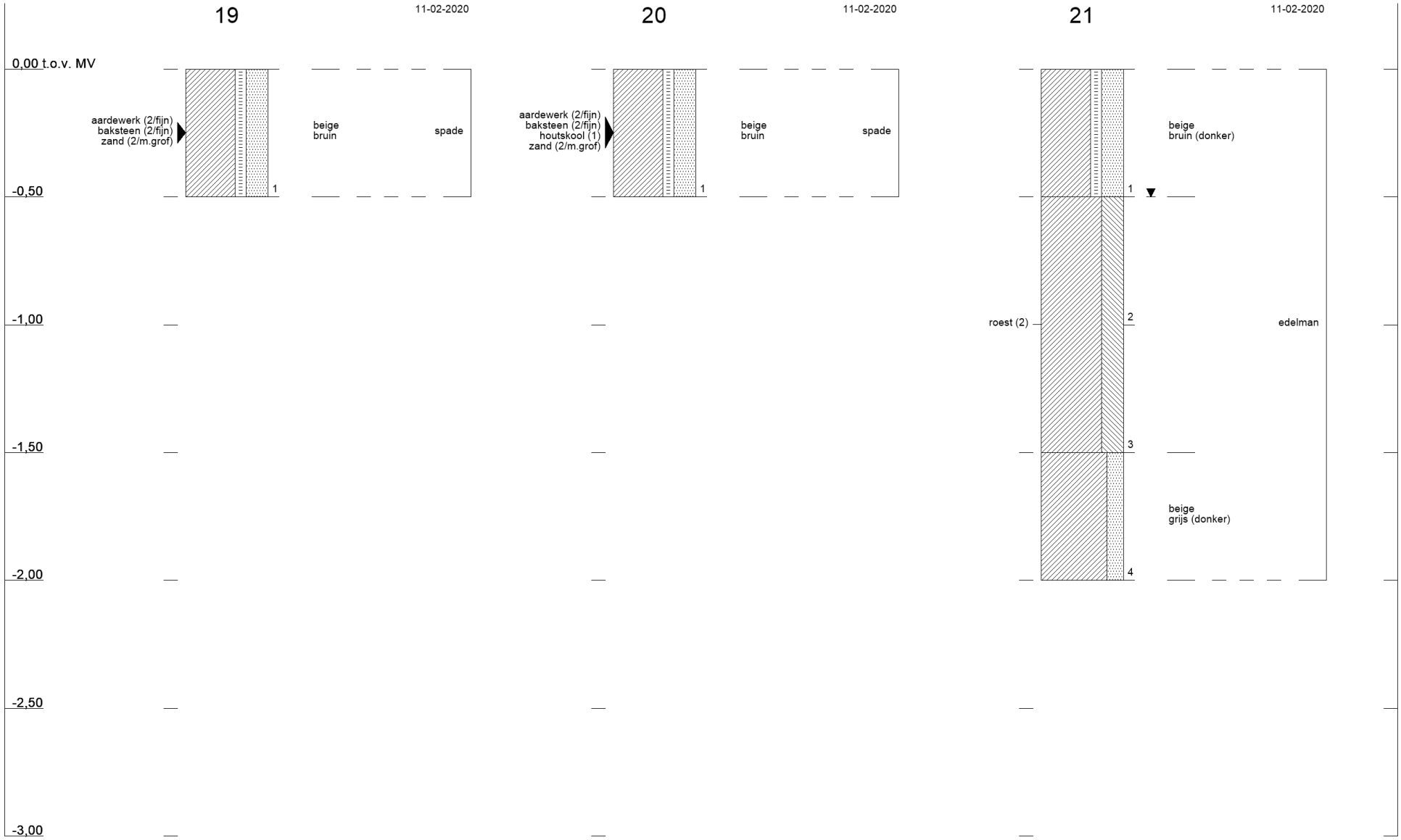
Tauw

13
11-02-2020
0,00 t.o.v. MV
baksteen (2/grof)
beige (donker)
bruin
spade
1
-0,50
beige (licht)
bruin
2
beige (donker)
bruin
3
-1,00
4
-1,50
beige (licht)
bruin
edelman
5
-2,00
6
-2,50
bruin
grijs (donker)
7
-3,00
14
11-02-2020
aardewerk (2/fijn)
baksteen (1)
zand (2/m.grof)
beige
bruin
spade
1
15
11-02-2020
aardewerk (2/fijn)
klei (2/grof)
beige
bruin
spade
1

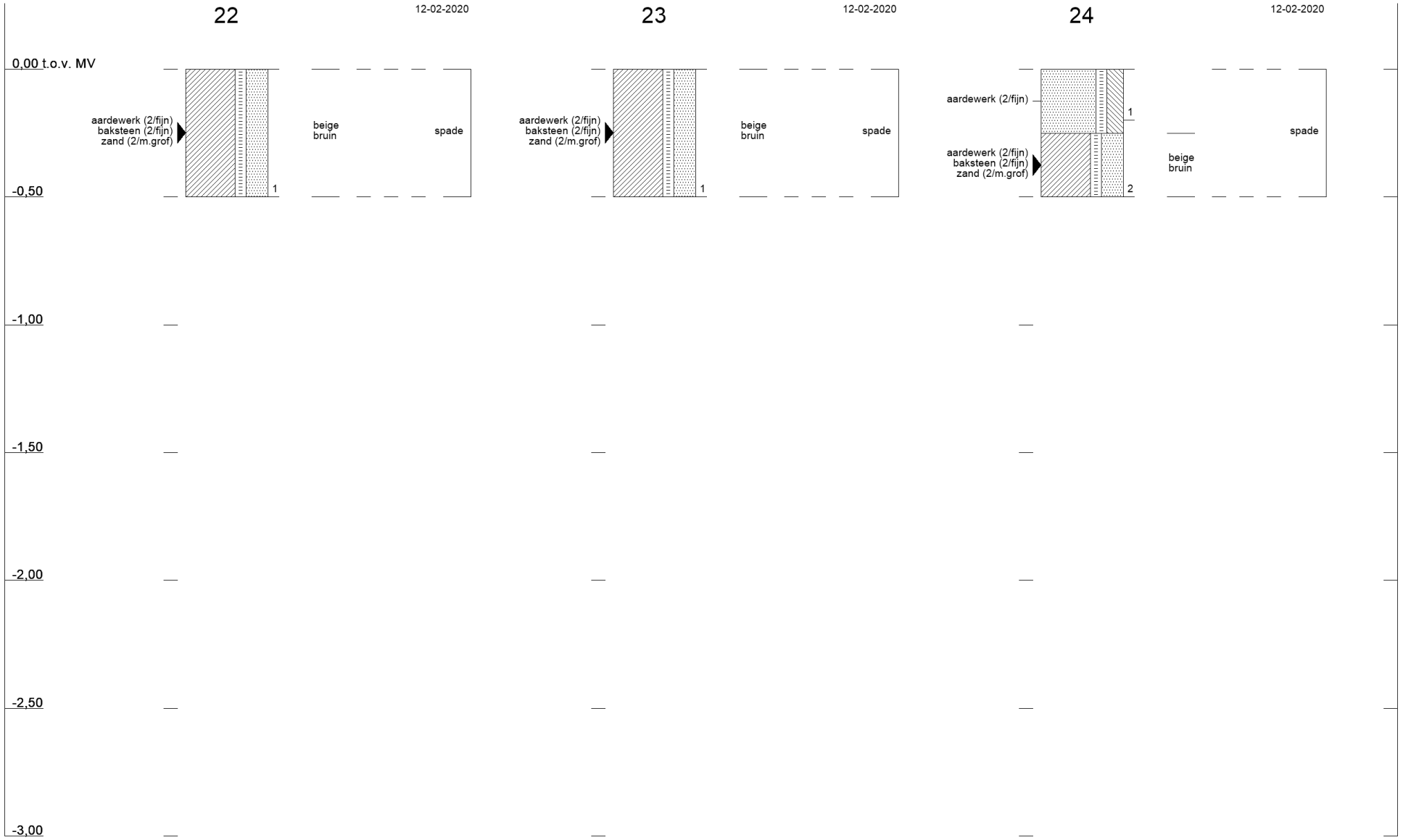
Tauw

16
11-02-2020
17
11-02-2020
18
11-02-2020
0,00 t.o.v. MV
aardewerk (2/m.grof)
baksteen (2/grof)
beige (donker)
bruin
spade
1
-0,50
klei (2/grof)
beige (donker)
bruin
2
-1,00
3
edelman
grijs (donker)
zwart
4
-1,50
beige (licht)
geel
5
-2,00
-2,50
-3,00
aardewerk (2/fijn)
zand (2/m.grof)
beige
bruin
spade
1
aardewerk (2/fijn)
klei (2)
beige
bruin
spade
1

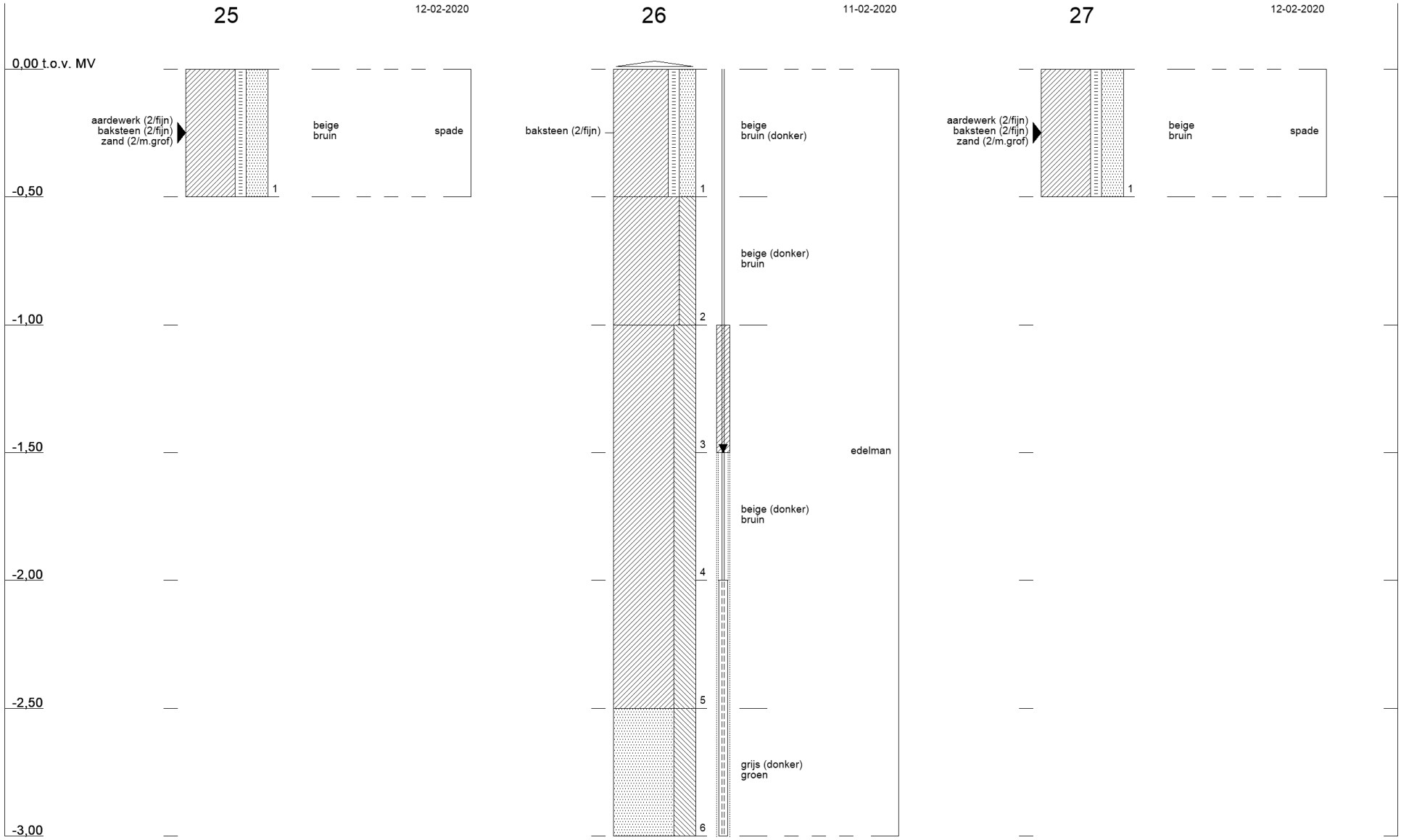
Tauw

19
11-02-2020
0,00 t.o.v. MV
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
beige
bruin
spade
1
-0,50
-1,00
-1,50
-2,00
-2,50
-3,00
20
11-02-2020
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
houtskool (1)
zand (2/m.grof)
beige
bruin
spade
1
21
11-02-2020
beige
bruin (donker)
1
roest (2)
2
edelman
3
beige
grijs (donker)
4

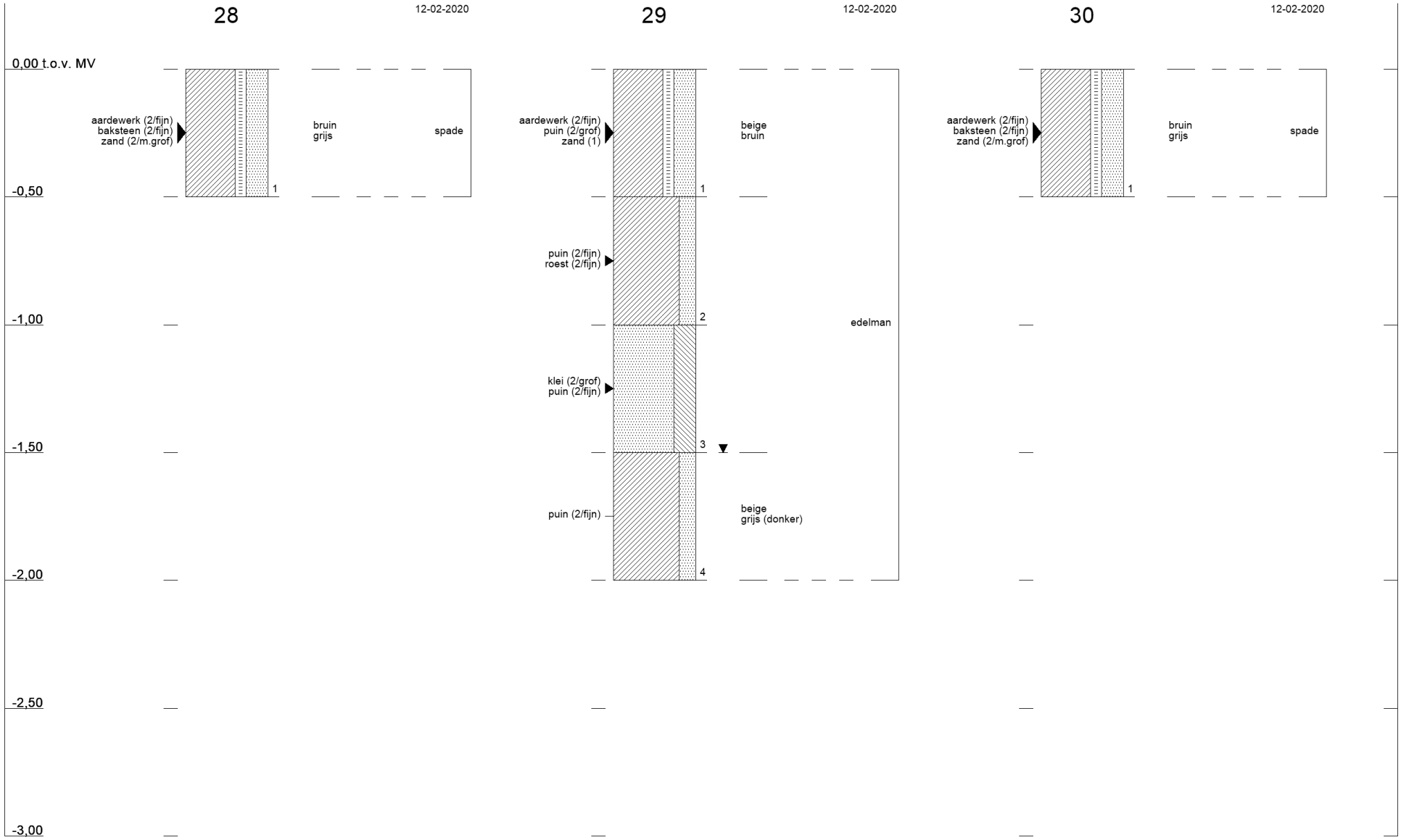
Tauw

22
12-02-2020
0,00 t.o.v. MV
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
1
beige
bruin
spade
23
12-02-2020
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
1
beige
bruin
spade
24
12-02-2020
aardewerk (2/fijn)
1
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
2
beige
bruin
spade
-0,50
-1,00
-1,50
-2,00
-2,50
-3,00

Tauw

25
12-02-2020
0,00 t.o.v. MV
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
beige
bruin
spade
1
-0,50
-1,00
-1,50
-2,00
-2,50
-3,00
26
11-02-2020
baksteen (2/fijn)
beige
bruin (donker)
beige (donker)
bruin
beige (donker)
bruin
grijs (donker)
groen
edelman
1
2
3
4
5
6
27
12-02-2020
aardewerk (2/fijn)
baksteen (2/fijn)
zand (2/m.grof)
beige
bruin
spade
1

Tauw

Profielen conform NEN 5104

1274726 : Arnhem Whemedreef Malburgen

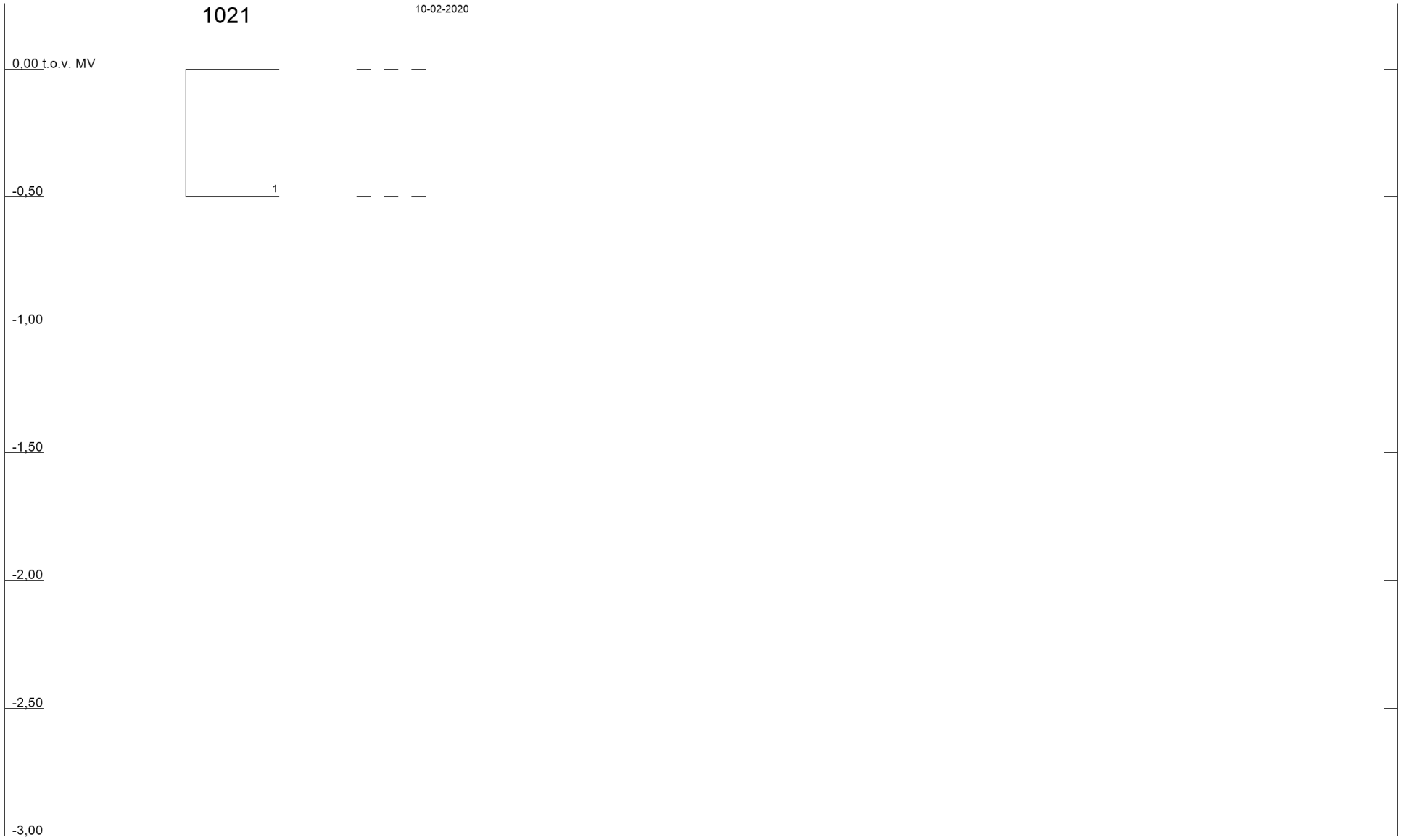
Tauw

50
10-02-2020
103
11-02-2020
104
12-02-2020
0,00 t.o.v. MV
asbest (5)
1
edelman
1
1
-0,50
-1,00
-1,50
-2,00
-2,50
-3,00

Tauw

105
12-02-2020
106
12-02-2020
1011
10-02-2020
0,00 t.o.v. MV
-0,50
-1,00
-1,50
-2,00
-2,50
-3,00
1
1
1

Tauw

Bijlage 5 Toetsingskader

B5.1 Toetsingskader circulaire bodemsanering 2013

De analyseresultaten zijn getoetst aan de volgende, in landelijk beleid opgenomen, toetsingswaarden (normen):

- De Streefwaarden (voor grondwater) en/of Interventiewaarden (voor grond en grondwater) uit de Circulaire Bodemsanering[7]
- De Achtergrondwaarden (voor grond) uit bijlage B van de Regeling bodemkwaliteit[8]

Daarnaast is voor grond en grondwater ook getoetst aan de **T**ussenwaarden. Deze waarde is niet opgenomen in de Circulaire Bodemsanering en/of Regeling Bodemkwaliteit maar wel in de Regeling Uniforme Saneringen (RUS). De Tussenwaarde is gedefinieerd als **T** = ½(**AW + I**) voor grond en **T** = ½(**S + I**) voor grondwater.

In tabel B5.1 is vermeld op welke wijze de toetsingsresultaten zijn weergegeven in toetsingstabellen en tekstueel aangeduid in de rapportage.

Tabel B5.1 Overzicht toetsingskader

Concentratieniveau voor een stof	Weergave in tabellen	Omschrijving in de tekst
≤ AW/S-waarde (of < rapportagegrens)	-	-
> AW/S-waarde ≤ T-waarde	+	Licht verhoogd/verontreinigd
> T-waarde ≤ I-waarde	++	Matig verhoogd/verontreinigd
> I-waarde	+++	Sterk verhoogd/verontreinigd

Bodemtypecorrectie voor grond

Op basis van de (gewijzigde) bijlage G[9] onderdeel III van de Regeling bodemkwaliteit wordt vanaf 1 november 2013 bij de beoordeling van de kwaliteit van de bodem het analyseresultaat omgerekend naar het gehalte voor standaardbodem en vervolgens getoetst aan de toetsingswaarde voor standaardbodem. Voor de omrekening naar standaardbodem wordt gebruik gemaakt van locatiespecifieke waarden voor organische stof en lutum.

Gevalideerde bodemtoetsing: BoToVa

De toetsing van analyseresultaten vindt plaats in een geautomatiseerde toetsingsmodule. Deze toetsingsmodule maakt gebruik van de landelijke BoToVa[10]-service voor de validatie van de toetsingsresultaten. Op deze wijze is de kwaliteit van de toetsing aan de geldende normen geborgd.

[7] (gewijzigde) Circulaire Bodemsanering die op 1 juli 2013 in werking is getreden (Staatscourant 16675, d.d. 27 juni 2013
[8] (gewijzigde) Regeling bodemkwaliteit die op 1 januari 2014 in werking is getreden (laatste wijzigingen zijn opgenomen in Staatscourant 31950, d.d. 15 november 2013)
[9] Deze gewijzigde bijlage van de Regeling bodemkwaliteit is voor het eerst gepubliceerd in Staatscourant 22335, d.d. 2 november 2012
[10] BoToVa: Bodem Toets- en Validatieservice. Voor meer informatie zie www.botova-service.nl

Toetsingskader asbest

De toetsing van asbest voor grond is beschreven in bijlage 3 van de circulaire bodemsanering per 1 juli 2013. Voor niet-vormgegeven bouwstof is de toepassingsnorm weergegeven in de Regeling bodemkwaliteit. Er is sprake van een bodemverontreiniging met asbest, indien asbest aanwezig is in een gehalte boven de interventiewaarde van 100 mg/kg d.s. gewogen (gehalte serpentijn asbest + 10x gehalte amfibool asbest). Indien deze norm op een plaats wordt overschreden, dan is sprake van een geval van ernstige asbestverontreiniging. In het verkennend onderzoek is het analyseresultaat indicatief. Wanneer het indicatieve gehalte lager is van 0,5 * de interventiewaarde (50 mg/kg d.s.) is het niet zinvol om een nader onderzoek naar asbest uit te voeren om het daadwerkelijke gehalte vast te stellen.

B5.2 Toetsingswaarden

Toetsingswaarden grond (mg/kg) Lutum: 25 % Organisch stof :10 %	SRC gr	gAW	T	I
Metalen				
Barium (Ba)	4050	-	463	920
Cadmium (Cd)	101	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	285	15	103	190
Koper (Cu)	28500	40	115	190
Kwik (Hg)	405	0,15	18,1	36
Lood (Pb)	735	50	290	530
Molybdeen (Mo)	2030	1,5	96	190
Nikkel (Ni)	10100	35	68	100
Zink (Zn)	101489	140	430	720
Polycyclische aromatische koolwaterstoffen				
PAK (10 van VROM)	-	1,5	20,8	40
Fenantreen	8030	-	-	-
Antraceen	8030	-	-	-
Fluorantheen	10000	-	-	-
Chryseen	10000	-	-	-
Benzo(a)antraceen	1000	-	-	-
Benzo(a)pyreen	100	-	-	-
Benzo(k)fluorantheen	1000	-	-	-
Indeno(1,2,3cd)pyreen	1000	-	-	-
Benzo(ghi)peryleen	6030	-	-	-
Gechloreerde koolwaterstoffen				
PCB (som 7)	-	0,02	1	1
PCB-28	2,3	-	-	-
PCB-52	2,3	-	-	-
PCB-101	2,3	-	-	-
PCB-118	2,3	-	-	-
PCB-138	2,3	-	-	-

Toetsingswaarden grond (mg/kg) Lutum: 25 % Organisch stof :10 %	SRC gr	gAW	T	I
PCB-153	2,3	-	-	-
PCB-180	2,3	-	-	-
Overige stoffen				
Minerale olie (C10-C40)	-	190	2595	5000

SRC gr Serious Risk Concentration voor grond
gAW: Achtergrondwaarden [mg/kg ds]
T: Tussenwaarden grond [mg/kg ds]
I: Interventiewaarden grond [mg/kg ds]

Toetsingswaarden grondwater (ug/l)	SRC gw	So	To	Io
Metalen				
Barium (Ba)	4050000	50	337,5	625
Cadmium (Cd)	101000	0,4	3,2	6
Kobalt (Co)	285000	20	60	100
Koper (Cu)	28500000	15	45	75
Kwik (Hg)	405000	0,05	0,18	0,3
Lood (Pb)	735000	15	45	75
Molybdeen (Mo)	2030000	5	153	300
Nikkel (Ni)	10100000	15	45	75
Zink (Zn)	101489000	65	432,5	800
Aromatische verbindingen				
Benzeen	-	0,2	15,1	30
Ethylbenzeen	-	4	77	150
Tolueen	-	7	504	1000
Xylenen (som)	-	0,2	35,1	70
Styreen (vinylbenzeen)	-	6	153	300
Polycyclische aromatische koolwaterstoffen				
Naftaleen	-	0,01	35,01	70
Fenantreen	8030000	0,003	2,502	5
Antraceen	8030000	0,0007	2,5004	5
Fluorantheen	10000000	0,003	0,501	1
Chryseen	10000000	0,003	0,102	0,2
Benzo(a)antraceen	1000000	0,0001	0,2501	0,5
Benzo(a)pyreen	100000	0,0005	0,0253	0,05
Benzo(k)fluorantheen	1000000	0,0004	0,0252	0,05
Indeno(1,2,3cd)pyreen	1000000	0,0004	0,0252	0,05
Benzo(ghi)peryleen	6030000	0,0003	0,0252	0,05
Gechloreerde koolwaterstoffen				
Vinylchloride	-	0,01	2,51	5

Toetsingswaarden grondwater (ug/l)	SRC gw	So	To	Io
Dichloormethaan	-	0,01	500,01	1000
1,1-dichloorethaan	-	7	454	900
1,2-dichloorethaan	-	7	204	400
1,1-dichlooretheen	-	0,01	5,01	10
Dichloorethenen (som)	-	0,01	10,01	20
Dichloorpropanen (som)	-	0,8	40,4	80
Trichloormethaan (chloroform)	-	6	203	400
1,1,1-trichloorethaan	-	0,01	150,01	300
1,1,2-trichloorethaan	-	0,01	65,01	130
Trichlooretheen (tri)	-	24	262	500
Tetrachloormethaan (tetra)	-	0,01	5,01	10
Tetrachlooretheen (per)	-	0,01	20,01	40
Overige stoffen				
Minerale olie (C10-C40)	-	50	325	600
Tribroommethaan (bromoform)	-	-	315	630

SRC gw: Serious Risk Concentration voor grondwater
So: Streefwaardenwaarden grondwater [ug/l]
To: Tussenwaarden grondwater [ug/l]
Io: Interventie grondwater [ug/l]

Streefwaarden grondwater en Interventiewaarden bodemsanering uit de Circulaire Bodemsanering per 1 juli 2013 (Staatscourant 27 juni 2013, 16675)
Achtergrondwaarden uit Toepassen van grond en baggerspecie in oppervlaktewater conform Staatscourant 2007, 247

Bijlage 6 Getoetste omgerekende analyseresultaten

B6.1 Grond

Monsteromschrijving	BG 1 t/m 10		BG		BG-1		BG 29		BG zand	
Diepte (m -mv)	**0-0,5**		**0-0,5**		**0-0,5**		**0-0,5**		**0-0,5**	
Lutum (%)	**25**		**25**		**25**		**25**		**25**	
Organisch stof (%)	**10**		**10**		**10**		**10**		**10**	
Eenheid	**mg/kg Ds**		**mg/kg Ds**		**mg/kg Ds**		**mg/kg Ds**		**mg/kg Ds**	
METALEN										
barium (Ba)	166		142		121		218		66,3	
cadmium (Cd)	< 0,199	-	< 0,204	-	< 0,202	-	0,453	-	< 0,215	-
kobalt (Co)	14,7	-	13,5	-	13,3	-	18,4	+	9,05	-
koper (Cu)	20	-	16,3	-	16,2	-	59,8	+	8,94	-
kwik (Hg)	< 0,0417	-	0,0606	-	< 0,0424	-	0,0714	-	< 0,0446	-
lood (Pb)	25,4	-	26	-	23,3	-	130	+	17,9	-
molybdeen (Mo)	< 1,05	-	< 1,05	-	< 1,05	-	< 1,05	-	< 1,05	-
nikkel (Ni)	40	+	34,4	-	33,2	-	37	+	19,3	-
zink (Zn)	83,6	-	78	-	73,5	-	295	+	44	-
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
PAK (10 van VROM)	2,83	+	0,561	-	0,373	-	1,05	-	0,53	-
GECHLOREERDE KOOLWATERSTOFFEN										
PCB (som 7)	<0,0204	-	<0,0233	-	< 0,0196	-	< 0,0245	-	0,0335	+
OVERIGE STOFFEN										
minerale olie (C10-C40)	< 102	-	< 117	-	< 98	-	< 123	-	< 123	-
Conclusie Bbk partijkeuring indicatief (BoToVa)	**Altijd toepasbaar**		**Altijd toepasbaar**		**Altijd toepasbaar**		**Toepasbaar als klasse Industrie**		**Altijd toepasbaar**	

Monsteromschrijving	OG 1, 3, 6, 10, 13		OG		OG 29	
Diepte (m -mv)	**0,5-2**		**0,5-2**		**0,5-2**	
Lutum (%)	**25**		**25**		**25**	
Organisch stof (%)	**10**		**10**		**10**	
Eenheid	**mg/kg Ds**		**mg/kg Ds**		**mg/kg Ds**	
METALEN						
barium (Ba)	88,1		151		135	
cadmium (Cd)	< 0,238	-	0,256	-	0,371	-
kobalt (Co)	12,6	-	12,3	-	13,5	-
koper (Cu)	< 7,05	-	22	-	23,7	-
kwik (Hg)	< 0,0496	-	< 0,0357	-	0,0921	-
lood (Pb)	< 10,9	-	25,7	-	40,9	-
molybdeen (Mo)	< 1,05	-	< 1,05	-	< 1,05	-
nikkel (Ni)	26	-	37,9	+	37,3	+
zink (Zn)	< 31,9	-	83,2	-	98,2	-
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN						
PAK (10 van VROM)	< 0,35	-	< 0,35	-	< 0,35	-
GECHLOREERDE KOOLWATERSTOFFEN						
PCB (som 7)	< 0,0245	-	< 0,0188	-	< 0,0104	-
OVERIGE STOFFEN						
minerale olie (C10-C40)	< 123	-	< 94,2	-	< 52,1	-
Conclusie Bbk partijkeuring indicatief (BoToVa)	**Altijd toepasbaar**		**Altijd toepasbaar**		**Altijd toepasbaar**	

B6.2 Grondwater

Peilbuis	Pb 3		Pb 13		Pb 26	
Filterdiepte (m -mv)	**2,0-3,0**		**2,0-3,0**		**2,0-3,0**	
Eenheid	**ug/l**		**ug/l**		**ug/l**	
METALEN						
barium (Ba)	67	+	160	+	89	+
cadmium (Cd)	< 0,2	-	< 0,2	-	< 0,2	-
kobalt (Co)	< 2	-	5,3	-	< 2	-
koper (Cu)	< 2	-	< 2	-	< 2	-
kwik (Hg)	< 0,05	-	< 0,05	-	< 0,05	-
lood (Pb)	< 2	-	< 2	-	< 2	-
molybdeen (Mo)	< 2	-	< 2	-	< 2	-
nikkel (Ni)	< 3	-	6,9	-	< 3	-
zink (Zn)	< 10	-	< 10	-	< 10	-
AROMATISCHE VERBINDINGEN						
benzeen	< 0,2	-	< 0,2	-	< 0,2	-
ethylbenzeen	< 0,2	-	< 0,2	-	< 0,2	-
tolueen	< 0,2	-	< 0,2	-	< 0,2	-
xylenen (som)	< 0,21	-	< 0,21	-	< 0,21	-
styreen (vinylbenzeen)	< 0,2	-	< 0,2	-	< 0,2	-
naftaleen	< 0,02	-	< 0,02	-	< 0,02	-
GECHLOREERDE KOOLWATERSTOFFEN						
vinylchloride	< 0,1	-	< 0,1	-	< 0,1	-
dichloormethaan	< 0,2	-	< 0,2	-	< 0,2	-
1,1-dichloorethaan	< 0,2	-	< 0,2	-	< 0,2	-
1,2-dichloorethaan	< 0,2	-	< 0,2	-	< 0,2	-
1,1-dichlooretheen	< 0,1	-	< 0,1	-	< 0,1	-
1,2-dichl.etheen (c+t)	< 0,14	-	< 0,14	-	< 0,14	-
dichloorpropanen (som)	0,42	-	0,42	-	0,42	-
trichloormethaan (chloroform)	< 0,2	-	< 0,2	-	< 0,2	-
1,1,1-trichloorethaan	< 0,1	-	< 0,1	-	< 0,1	-
1,1,2-trichloorethaan	< 0,1	-	< 0,1	-	< 0,1	-
trichlooretheen (tri)	< 0,2	-	< 0,2	-	< 0,2	-
tetrachloormethaan (tetra)	< 0,1	-	< 0,1	-	< 0,1	-
Tetrachlooretheen (per)	< 0,1	-	< 0,1	-	< 0,1	-
OVERIGE STOFFEN						
minerale olie (C10-C40)	< 50	-	< 50	-	< 50	-
tribroommethaan (bromoform)	< 0,2	(14)	< 0,2	(14)	< 0,2	(14)

(14): Streefwaarde ontbreekt

Bijlage 7 Analysecertificaten

TAUW B.V.
T.a.v. Marloes Cruijsen
Postbus 133
7400 AC DEVENTER

Analysecertificaat

Datum: 14-Feb-2020

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2020022014/1
Uw project/verslagnummer	1274726
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen
Uw ordernummer	423829
Monster(s) ontvangen	10-Feb-2020

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

eurofins | — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	1274726	Certificaatnummer/Versie	2020022014/1
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen	Startdatum	12-Feb-2020
Uw ordernummer	423829	Rapportagedatum	14-Feb-2020/15:40
		Bijlage	A,B,C
Monsternemer		Pagina	1/2
Monstermatrix	Grond (AS3000)		

	Analyse	Eenheid	1	2
	Voorbehandeling			
	Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd	Uitgevoerd
	Bodemkundige analyses			
S	Droge stof	% (m/m)	84.5	90.9
S	Organische stof	% (m/m) ds	2.4	<0.7
	Gloeirest	% (m/m) ds	96.5	99.3
S	Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	14.5	2.8
	Metalen			
S	Barium (Ba)	mg/kg ds	110	25
S	Cadmium (Cd)	mg/kg ds	<0.20	<0.20
S	Kobalt (Co)	mg/kg ds	9.9	3.9
S	Koper (Cu)	mg/kg ds	14	<5.0
S	Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S	Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1.5	<1.5
S	Nikkel (Ni)	mg/kg ds	28	9.5
S	Lood (Pb)	mg/kg ds	20	<10
S	Zink (Zn)	mg/kg ds	58	<20
	Minerale olie			
	Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3.0	<3.0
	Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5.0	<5.0
	Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5.0	<5.0
	Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	<11
	Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	7.4	<5.0
	Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6.0	<6.0
S	Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	<35
	Polychloorbifenylen, PCB			
S	PCB 28	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 52	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 101	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 118	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	BG 1 t/m 10	10-Feb-2020 00:00	11197366
2	OG 1, 3, 6, 10, 13	10-Feb-2020 00:00	11197367

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.
Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL
Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl
BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	1274726	Certificaatnummer/Versie	2020022014/1
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen	Startdatum	12-Feb-2020
Uw ordernummer	423829	Rapportagedatum	14-Feb-2020/15:40
		Bijlage	A,B,C
Monsternemer		Pagina	2/2
Monstermatrix	Grond (AS3000)		

	Analyse	Eenheid	1	2
S	PCB 138	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 153	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 180	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.0049 [1)]	0.0049 [1)]
	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
S	Naftaleen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S	Fenanthreen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S	Anthraceen	mg/kg ds	0.088	<0.050
S	Fluorantheen	mg/kg ds	0.80	<0.050
S	Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0.54	<0.050
S	Chryseen	mg/kg ds	0.49	<0.050
S	Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0.19	<0.050
S	Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0.30	<0.050
S	Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0.15	<0.050
S	Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0.20	<0.050
S	PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	2.8	0.35 [1)]

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	BG 1 t/m 10	10-Feb-2020 00:00	11197366
2	OG 1, 3, 6, 10, 13	10-Feb-2020 00:00	11197367

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Akkoord
Pr.coörd.
VA

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Bijlage (A) met deelmonsterinformatie behorende bij analysecertificaat 2020022014/1

Monster nr.	Boornr	Omschrijving	Van	Tot	Barcode	Monstername ID/Monsteromsch.
11197366	DM1 - 1	1 (0,0-0,5)	0	50	3058686AA	BG 1 t/m 10
11197366	DM2 - 2	2 (0,0-0,5)	0	50	3058676AA	BG 1 t/m 10
11197366	DM3 - 3	3 (0,0-0,5)	0	50	3058688AA	BG 1 t/m 10
11197366	DM4 - 4	4 (0,0-0,5)	0	50	3058687AA	BG 1 t/m 10
11197366	DM5 - 5	5 (0,0-0,5)	0	50	3058682AA	BG 1 t/m 10
11197366	DM6 - 6	6 (0,0-0,5)	0	50	3058684AA	BG 1 t/m 10
11197366	DM7 - 7	8 (0,0-0,5)	0	50	3058649AA	BG 1 t/m 10
11197366	DM8 - 8	9 (0,0-0,5)	0	50	3058648AA	BG 1 t/m 10
11197366	DM9 - 9	10 (0,0-0,5)	0	50	3058638AA	BG 1 t/m 10
11197367	DM1 - 1	1 (0,5-1,0)	50	100	0790064013	OG 1, 3, 6, 10, 13
11197367	DM10 - 10	13 (1,5-2,0)	150	200	0790064006	OG 1, 3, 6, 10, 13
11197367	DM2 - 2	1 (1,5-2,0)	150	200	0790063995	OG 1, 3, 6, 10, 13
11197367	DM3 - 3	3 (0,5-1,0)	50	100	3058685AA	OG 1, 3, 6, 10, 13
11197367	DM4 - 4	3 (1,0-1,5)	100	150	3058681AA	OG 1, 3, 6, 10, 13
11197367	DM5 - 5	6 (0,5-1,0)	50	100	3058670AA	OG 1, 3, 6, 10, 13
11197367	DM6 - 6	6 (1,5-2,0)	150	200	3058675AA	OG 1, 3, 6, 10, 13
11197367	DM7 - 7	10 (0,5-1,0)	50	100	3058640AA	OG 1, 3, 6, 10, 13
11197367	DM8 - 8	10 (1,0-1,5)	100	150	3058639AA	OG 1, 3, 6, 10, 13
11197367	DM9 - 9	13 (1,0-1,5)	100	150	0790064010	OG 1, 3, 6, 10, 13

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2020022014/1

Opmerking 1)

De toetswaarde van de som is gelijk aan de sommatie van 0,7*RG

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2020022014/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Voorbehandeling			
Cryogeen malen	W0106	Voorbehandeling	Cf. AS3000
Bodemkundige analyses			
Droge Stof	W0104	Gravimetrie	Cf. pb 3010-2 en gw. NEN-EN 15934
Organische stof (gloeiverlies)	W0109	Gravimetrie	Cf. pb 3010-3 en cf. NEN 5754
Korrelgrootte < 2 µm (lutum)	W0171	Sedimentatie	Cf. pb 3010-4 en gw. NEN 5753
Metalen			
Barium (Ba)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Cadmium (Cd)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Kobalt (Co)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Koper (Cu)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Kwik (Hg)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Molybdeen (Mo)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Nikkel (Ni)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Lood (Pb)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Zink (Zn)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Minerale olie			
Minerale Olie (C10-C40)	W0202	GC-FID	Cf. pb 3010-7 en gw. NEN-EN-ISO 16703
Polychloorbifenylen, PCB			
PCB (7)	W0271	GC-MS	Cf. pb 3010-8 en gw. NEN 6980
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
PAK (10) (VROM)	W0271	GC-MS	Cf. pb. 3010-6 en gw. NEN-ISO 18287
PAK som AS3000/AP04	W0271	GC-MS	Cf. pb. 3010-6 en gw. NEN-ISO 18287

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2019.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TAUW B.V.
T.a.v. Marloes Cruijsen
Postbus 133
7400 AC DEVENTER

Analysecertificaat

Datum: 17-Feb-2020

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2020022505/1
Uw project/verslagnummer	1274726
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen
Uw ordernummer	423890
Monster(s) ontvangen	11-Feb-2020

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

eurofins | — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	1274726	Certificaatnummer/Versie	2020022505/1
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen	Startdatum	12-Feb-2020
Uw ordernummer	423890	Rapportagedatum	17-Feb-2020/22:54
		Bijlage	A,B,C
Monsternemer		Pagina	1/2
Monstermatrix	Grond (AS3000)		

	Analyse	Eenheid	1	2
	Voorbehandeling			
	Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd	Uitgevoerd
	Bodemkundige analyses			
S	Droge stof	% (m/m)	86.3	74.6
S	Organische stof	% (m/m) ds	2.1	2.6
	Gloeirest	% (m/m) ds	96.9	95.5
S	Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	13.4	26.9
	Metalen			
S	Barium (Ba)	mg/kg ds	89	160
S	Cadmium (Cd)	mg/kg ds	<0.20	0.21
S	Kobalt (Co)	mg/kg ds	8.6	13
S	Koper (Cu)	mg/kg ds	11	20
S	Kwik (Hg)	mg/kg ds	0.050	<0.050
S	Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1.5	<1.5
S	Nikkel (Ni)	mg/kg ds	23	40
S	Lood (Pb)	mg/kg ds	20	24
S	Zink (Zn)	mg/kg ds	52	80
	Minerale olie			
	Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3.0	<3.0
	Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5.0	<5.0
	Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5.0	<5.0
	Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	<11
	Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5.0	<5.0
	Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6.0	<6.0
S	Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	<35
	Polychloorbifenylen, PCB			
S	PCB 28	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 52	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 101	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 118	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	BG (11 t/m 20)	11-Feb-2020 00:00	11198889
2	OG (13, 16, 21, 26)	11-Feb-2020 00:00	11198890

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.
Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL
Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl
BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	1274726	Certificaatnummer/Versie	2020022505/1
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen	Startdatum	12-Feb-2020
Uw ordernummer	423890	Rapportagedatum	17-Feb-2020/22:54
		Bijlage	A,B,C
Monsternemer		Pagina	2/2
Monstermatrix	Grond (AS3000)		

	Analyse	Eenheid	1	2
S	PCB 138	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 153	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 180	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.0049 [1)]	0.0049 [1)]
	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
S	Naftaleen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S	Fenanthreen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S	Anthraceen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S	Fluorantheen	mg/kg ds	0.083	<0.050
S	Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0.060	<0.050
S	Chryseen	mg/kg ds	0.075	<0.050
S	Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S	Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0.061	<0.050
S	Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0.070	<0.050
S	Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0.072	<0.050
S	PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.56	0.35 [1)]

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	BG (11 t/m 20)	11-Feb-2020 00:00	11198889
2	OG (13, 16, 21, 26)	11-Feb-2020 00:00	11198890

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Akkoord
Pr.coörd.
VA

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Bijlage (A) met deelmonsterinformatie behorende bij analysecertificaat 2020022505/1

Monster nr.	Boornr	Omschrijving	Van	Tot	Barcode	Monstername ID/Monsteromsch.
11198889	DM1 - 1	11 (0,0-0,5)	0	50	0790064003	BG (11 t/m 20)
11198889	DM2 - 2	12 (0,0-0,5)	0	50	3058642AA	BG (11 t/m 20)
11198889	DM3 - 3	13 (0,0-0,5)	0	50	3058644AA	BG (11 t/m 20)
11198889	DM4 - 4	14 (0,0-0,5)	0	50	0790064012	BG (11 t/m 20)
11198889	DM5 - 5	16 (0,0-0,5)	0	50	3058828AA	BG (11 t/m 20)
11198889					3058552AA	BG (11 t/m 20)
11198889					3058530AA	BG (11 t/m 20)
11198889					3058550AA	BG (11 t/m 20)
11198890	DM1 - 1	13 (0,8-1,0)	80	100	0790064014	OG (13, 16, 21, 26)
11198890	DM2 - 2	16 (1,2-1,5)	120	150	3058571AA	OG (13, 16, 21, 26)
11198890	DM3 - 3	21 (0,5-1,0)	50	100	3058579AA	OG (13, 16, 21, 26)
11198890	DM4 - 4	21 (1,0-1,5)	100	150	3058583AA	OG (13, 16, 21, 26)
11198890	DM5 - 5	26 (0,5-1,0)	50	100	3058760AA	OG (13, 16, 21, 26)
11198890	DM6 - 6	26 (1,0-1,5)	100	150	3058593AA	OG (13, 16, 21, 26)
11198890	DM7 - 7	26 (1,5-2,0)	150	200	3058574AA	OG (13, 16, 21, 26)

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2020022505/1

Opmerking 1)

De toetswaarde van de som is gelijk aan de sommatie van 0,7*RG

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2020022505/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Voorbehandeling			
Cryogeen malen	W0106	Voorbehandeling	Cf. AS3000
Bodemkundige analyses			
Droge Stof	W0104	Gravimetrie	Cf. pb 3010-2 en gw. NEN-EN 15934
Organische stof (gloeiverlies)	W0109	Gravimetrie	Cf. pb 3010-3 en cf. NEN 5754
Korrelgrootte < 2 µm (lutum)	W0171	Sedimentatie	Cf. pb 3010-4 en gw. NEN 5753
Metalen			
Barium (Ba)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Cadmium (Cd)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Kobalt (Co)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Koper (Cu)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Kwik (Hg)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Molybdeen (Mo)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Nikkel (Ni)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Lood (Pb)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Zink (Zn)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Minerale olie			
Minerale Olie (C10-C40)	W0202	GC-FID	Cf. pb 3010-7 en gw. NEN-EN-ISO 16703
Polychloorbifenylen, PCB			
PCB (7)	W0271	GC-MS	Cf. pb 3010-8 en gw. NEN 6980
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
PAK (10) (VROM)	W0271	GC-MS	Cf. pb. 3010-6 en gw. NEN-ISO 18287
PAK som AS3000/AP04	W0271	GC-MS	Cf. pb. 3010-6 en gw. NEN-ISO 18287

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2019.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

eurofins | — analytico®

TAUW B.V.
T.a.v. Marloes Cruijsen
Postbus 133
7400 AC DEVENTER

Analysecertificaat

Datum: 18-Feb-2020

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2020023405/1
Uw project/verslagnummer	1274726
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen
Uw ordernummer	423972
Monster(s) ontvangen	12-Feb-2020

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

eurofins | — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	1274726	Certificaatnummer/Versie	2020023405/1
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen	Startdatum	13-Feb-2020
Uw ordernummer	423972	Rapportagedatum	18-Feb-2020/15:03
		Bijlage	A,B,C,D
Monsternemer		Pagina	1/2
Monstermatrix	Grond (AS3000)		

	Analyse	Eenheid	1	2	3
	Voorbehandeling				
	Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd
	Bodemkundige analyses				
S	Droge stof	% (m/m)	84.9	86.7	77.1
S	Organische stof	% (m/m) ds	2.5	1.9	4.7
	Gloeirest	% (m/m) ds	96.5	97.7	93.3
S	Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	13.2	6.1	28.5
	Metalen				
S	Barium (Ba)	mg/kg ds	75	85	150
S	Cadmium (Cd)	mg/kg ds	<0.20	0.28	0.33
S	Kobalt (Co)	mg/kg ds	8.4	7.6	15
S	Koper (Cu)	mg/kg ds	11	33	23
S	Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0.050	0.053	0.093
S	Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1.5	<1.5	<1.5
S	Nikkel (Ni)	mg/kg ds	22	17	41
S	Lood (Pb)	mg/kg ds	18	89	40
S	Zink (Zn)	mg/kg ds	49	150	100
	Minerale olie				
	Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3.0	<3.0	<3.0
	Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5.0	<5.0	<5.0
	Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5.0	<5.0	<5.0
	Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	<11	<11
	Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5.0	6.5	<5.0
	Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6.0	<6.0	<6.0
S	Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	<35	<35
	Polychloorbifenylen, PCB				
S	PCB 28	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 52	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 101	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 118	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	BG-1	12-Feb-2020 00:00	11201819
2	BG 29	12-Feb-2020 00:00	11201820
3	OG 29	12-Feb-2020 00:00	11201821

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	1274726	Certificaatnummer/Versie	2020023405/1
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen	Startdatum	13-Feb-2020
Uw ordernummer	423972	Rapportagedatum	18-Feb-2020/15:03
		Bijlage	A,B,C,D
Monsternemer		Pagina	2/2
Monstermatrix	Grond (AS3000)		

	Analyse	Eenheid	1	2	3
S	PCB 138	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 153	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 180	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.0049 [1)]	0.0049 [1)]	0.0049 [1)]
	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK				
S	Naftaleen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050
S	Fenanthreen	mg/kg ds	<0.050	0.11	<0.050
S	Anthraceen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050
S	Fluorantheen	mg/kg ds	0.058	0.23	<0.050
S	Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0.050	0.15	<0.050
S	Chryseen	mg/kg ds	<0.050	0.16	<0.050
S	Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0.050	0.071	<0.050
S	Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0.050	0.095	<0.050
S	Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0.050	0.088	<0.050
S	Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0.050	0.073	<0.050
S	PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.37	1.0	0.35 [1)]

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	BG-1	12-Feb-2020 00:00	11201819
2	BG 29	12-Feb-2020 00:00	11201820
3	OG 29	12-Feb-2020 00:00	11201821

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Akkoord
Pr.coörd.
VA

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.
Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL
Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl
BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Bijlage (A) met deelmonsterinformatie behorende bij analysecertificaat 2020023405/1

Monster nr.	Boornr	Omschrijving	Van	Tot	Barcode	Monstername ID/Monsteromsch.
11201819	DM1 - 1	22 (0,0-0,5)	0	50	0537509765	BG-1
11201819	DM2 - 2	23 (0,0-0,5)	0	50	0537509772	BG-1
11201819	DM3 - 3	24 (0,2-0,5)	20	50	0537509761	BG-1
11201819	DM4 - 4	25 (0,0-0,5)	0	50	0537509763	BG-1
11201819	DM5 - 5	27 (0,0-0,5)	0	50	0537509774	BG-1
11201819	DM6 - 6	28 (0,0-0,5)	0	50	0537509730	BG-1
11201819	DM7 - 7	30 (0,0-0,5)	0	50	0537509771	BG-1
11201820	DM1		0	50	0537509767	BG 29
11201821	DM1 - 1	29 (0,5-1,0)	50	100	0537509734	OG 29
11201821	DM2 - 2	29 (1,5-2,0)	150	200	0537509756	OG 29

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2020023405/1

Opmerking 1)

De toetswaarde van de som is gelijk aan de sommatie van 0,7*RG

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2020023405/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Voorbehandeling			
Cryogeen malen	W0106	Voorbehandeling	Cf. AS3000
Bodemkundige analyses			
Droge Stof	W0104	Gravimetrie	Cf. pb 3010-2 en gw. NEN-EN 15934
Organische stof (gloeiverlies)	W0109	Gravimetrie	Cf. pb 3010-3 en cf. NEN 5754
Korrelgrootte < 2 µm (lutum)	W0171	Sedimentatie	Cf. pb 3010-4 en gw. NEN 5753
Metalen			
Barium (Ba)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Cadmium (Cd)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Kobalt (Co)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Koper (Cu)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Kwik (Hg)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Molybdeen (Mo)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Nikkel (Ni)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Lood (Pb)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Zink (Zn)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Minerale olie			
Minerale Olie (C10-C40)	W0202	GC-FID	Cf. pb 3010-7 en gw. NEN-EN-ISO 16703
Polychloorbifenylen, PCB			
PCB (7)	W0271	GC-MS	Cf. pb 3010-8 en gw. NEN 6980
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
PAK (10) (VROM)	W0271	GC-MS	Cf. pb. 3010-6 en gw. NEN-ISO 18287
PAK som AS3000/AP04	W0271	GC-MS	Cf. pb. 3010-6 en gw. NEN-ISO 18287

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2019.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (D) opmerkingen aangaande de monstername en conserveringstermijn 2020023405/1

Er zijn verschillen met de richtlijnen geconstateerd die de betrouwbaarheid van de resultaten van onderstaande monsters of analyses mogelijk hebben beinvloed.

Analyse	Monster nr.
Mengmonster samengesteld uit verschillende typen monstermateriaal.	
Mengmonster 7 monsters	11201819

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TAUW B.V.
T.a.v. Marloes Cruijsen
Postbus 133
7400 AC DEVENTER

Analysecertificaat

Datum: 18-Feb-2020

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2020023407/1
Uw project/verslagnummer	1274726
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen
Uw ordernummer	423973
Monster(s) ontvangen	12-Feb-2020

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

eurofins — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	1274726	Certificaatnummer/Versie	2020023407/1
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen	Startdatum	13-Feb-2020
Uw ordernummer	423973	Rapportagedatum	18-Feb-2020/13:45
		Bijlage	A,B,C
Monsternemer		Pagina	1/2
Monstermatrix	Grond (AS3000)		

	Analyse	Eenheid	1
	Voorbehandeling		
	Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd
	Bodemkundige analyses		
S	Droge stof	% (m/m)	91.3
S	Organische stof	% (m/m) ds	0.8
	Gloeirest	% (m/m) ds	98.5
S	Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	9.9
	Metalen		
S	Barium (Ba)	mg/kg ds	34
S	Cadmium (Cd)	mg/kg ds	<0.20
S	Kobalt (Co)	mg/kg ds	4.8
S	Koper (Cu)	mg/kg ds	5.5
S	Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0.050
S	Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1.5
S	Nikkel (Ni)	mg/kg ds	11
S	Lood (Pb)	mg/kg ds	13
S	Zink (Zn)	mg/kg ds	26
	Minerale olie		
	Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3.0
	Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5.0
	Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5.0
	Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11
	Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5.0
	Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6.0
S	Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35
	Polychloorbifenylen, PCB		
S	PCB 28	mg/kg ds	0.0010 [1)]
S	PCB 52	mg/kg ds	<0.0010
S	PCB 101	mg/kg ds	<0.0010
S	PCB 118	mg/kg ds	0.0010

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	BG zand	10-Feb-2020 00:00	11201822

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.
Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL
Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl
BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	1274726	Certificaatnummer/Versie	2020023407/1
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen	Startdatum	13-Feb-2020
Uw ordernummer	423973	Rapportagedatum	18-Feb-2020/13:45
		Bijlage	A,B,C
Monsternemer		Pagina	2/2
Monstermatrix	Grond (AS3000)		

	Analyse	Eenheid	1
S	PCB 138	mg/kg ds	0.0012 [2)]
S	PCB 153	mg/kg ds	0.0010
S	PCB 180	mg/kg ds	0.0011
S	PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.0067
	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK		
S	Naftaleen	mg/kg ds	<0.050
S	Fenanthreen	mg/kg ds	0.054
S	Anthraceen	mg/kg ds	<0.050
S	Fluorantheen	mg/kg ds	0.11
S	Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0.063
S	Chryseen	mg/kg ds	0.073
S	Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0.050
S	Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0.055
S	Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0.050
S	Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0.050
S	PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.53

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	BG zand	10-Feb-2020 00:00	11201822

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Akkoord
Pr.coörd.
VA

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Bijlage (A) met deelmonsterinformatie behorende bij analysecertificaat 2020023407/1

Monster nr.	Boornr	Omschrijving	Van	Tot	Barcode	Monstername ID/Monsteromsch.
11201822	DM1 - 1	15 (0,0-0,5)	0	50	0790064011	BG zand
11201822	DM4 - 4	24 (0,0-0,2)	0	20	0537509758	BG zand
11201822					3058661AA	BG zand
11201822					3058539AA	BG zand

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2020023407/1

Opmerking 1)

PCB 28 kan positief beïnvloed worden door PCB 31.

Opmerking 2)

PCB 138 kan positief beïnvloed worden door PCB 163.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2020023407/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Voorbehandeling			
Cryogeen malen	W0106	Voorbehandeling	Cf. AS3000
Bodemkundige analyses			
Droge Stof	W0104	Gravimetrie	Cf. pb 3010-2 en gw. NEN-EN 15934
Organische stof (gloeiverlies)	W0109	Gravimetrie	Cf. pb 3010-3 en cf. NEN 5754
Korrelgrootte < 2 µm (lutum)	W0171	Sedimentatie	Cf. pb 3010-4 en gw. NEN 5753
Metalen			
Barium (Ba)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Cadmium (Cd)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Kobalt (Co)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Koper (Cu)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Kwik (Hg)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Molybdeen (Mo)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Nikkel (Ni)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Lood (Pb)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Zink (Zn)	W0423	ICP-MS	Cf. pb 3010-5 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Minerale olie			
Minerale Olie (C10-C40)	W0202	GC-FID	Cf. pb 3010-7 en gw. NEN-EN-ISO 16703
Polychloorbifenylen, PCB			
PCB (7)	W0271	GC-MS	Cf. pb 3010-8 en gw. NEN 6980
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
PAK som AS3000/AP04	W0271	GC-MS	Cf. pb. 3010-6 en gw. NEN-ISO 18287
PAK (10) (VROM)	W0271	GC-MS	Cf. pb. 3010-6 en gw. NEN-ISO 18287

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2019.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

eurofins | — analytico®

TAUW BV
T.a.v. Marloes Cruijsen
Postbus 133
7400 AC DEVENTER
NETHERLANDS

Analysecertificaat

Datum: 25-Feb-2020

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2020023779/2
Uw project/verslagnummer	1274726
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen
Uw ordernummer	424003
Monster(s) ontvangen	12-Feb-2020

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	1274726	Certificaatnummer/Versie	2020023779/2
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen	Startdatum	21-Feb-2020
Uw ordernummer	424003	Rapportagedatum	25-Feb-2020/10:01
		Bijlage	A,B,C
Monsternemer		Pagina	1/2
Monstermatrix	Grond (AS3000)		

Analyse	Eenheid	1	2	3	4	5
Bodemkundige analyses						
Droge stof (Extern)	% (m/m)	91.8 1)	89.9 1)	90.5 1)	85.7 1)	87.7 1)
Extern / Overig onderzoek						
In behandeling genomen hoeveelheid	kg	13.2 2)	12.4 2)	13.9 2)	12.7 2)	13.5 2)
Asbest fractie 0,5-1mm	mg	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)
Asbest fractie 1-2mm	mg	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)
Asbest fractie 2-4mm	mg	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)
Asbest fractie 4-8mm	mg	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)
Asbest fractie 8-20mm	mg	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)
Asbest fractie >20mm	mg	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)
Asbest (som)	mg	<8.3 2)	<9.3 2)	<9.3 2)	<4.9 2)	<4.2 2)
Asbest in grond	mg/kg ds	<0.7 2)	<0.9 2)	<0.8 2)	<0.5 2)	<0.4 2)
Gemeten Asbestconcentratie	mg/kg ds	<0.7 2)	<0.9 2)	<0.8 2)	<0.5 2)	<0.4 2)
Gemeten concentratie Chrysotiel	mg/kg ds	<0.7 2)	<0.9 2)	<0.8 2)	<0.5 2)	<0.4 2)
Gemeten concentratie Amfibool	mg/kg ds	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)
Totaal asbest hechtgebonden	mg/kg ds	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)
Totaal asbest niet hechtgebonden	mg/kg ds	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)	0.0 2)

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	MM3A	11-Feb-2020 00:00	11203086
2	MM4A	11-Feb-2020 00:00	11203087
3	MM5A	12-Feb-2020 00:00	11203088
4	MM6A	12-Feb-2020 00:00	11203089
5	MM1A	10-Feb-2020 00:00	11203090

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	1274726	Certificaatnummer/Versie	2020023779/2
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen	Startdatum	21-Feb-2020
Uw ordernummer	424003	Rapportagedatum	25-Feb-2020/10:01
		Bijlage	A,B,C
Monsternemer		Pagina	2/2
Monstermatrix	Grond (AS3000)		

Analyse	Eenheid	6
Bodemkundige analyses		
Droge stof (Extern)	% (m/m)	82.5 1)
Extern / Overig onderzoek		
In behandeling genomen hoeveelheid	kg	13.6 2)
Asbest fractie 0,5-1mm	mg	0.0 2)
Asbest fractie 1-2mm	mg	0.0 2)
Asbest fractie 2-4mm	mg	0.0 2)
Asbest fractie 4-8mm	mg	0.0 2)
Asbest fractie 8-20mm	mg	0.0 2)
Asbest fractie >20mm	mg	0.0 2)
Asbest (som)	mg	<7.4 2)
Asbest in grond	mg/kg ds	<0.7 2)
Gemeten Asbestconcentratie	mg/kg ds	<0.7 2)
Gemeten concentratie Chrysotiel	mg/kg ds	<0.7 2)
Gemeten concentratie Amfibool	mg/kg ds	0.0 2)
Totaal asbest hechtgebonden	mg/kg ds	0.0 2)
Totaal asbest niet hechtgebonden	mg/kg ds	0.0 2)

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
6	MM2A	10-Feb-2020 00:00	11203091

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Akkoord
Pr.coörd.
DM

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (A) met deelmonsterinformatie behorende bij analysecertificaat 2020023779/2

Monster nr.	Boornr	Omschrijving	Van	Tot	Barcode	Monstername ID/Monsteromsch.
11203086	DM1		0	50	R009113798	MM3A
11203087	DM1		0	50	R009113799	MM4A
11203088	DM1		0	50	R009113800	MM5A
11203089	DM1		0	50	R009113801	MM6A
11203090	DM1		0	50	R009113796	MM1A
11203091	DM1		0	50	R009113797	MM2A

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2020023779/2

Algemene opmerking behorende bij analysecertificaat

Herziene versie i.v.m. correctie bemonsteringsdatum in monster 11203087. d.d. 25-02

Dit analysecertificaat vervangt eerder uitgegeven certifica(a)t(en) met een lager versienummer

Opmerking 1)

Deze bepaling is uitgevoerd bij Eurofins Omegam (L086).

Opmerking 2)

Deze bepaling is uitbesteed bij L086.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2020023779/2

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Bodemkundige analyses			
Droge stof (uitbesteed)	W0004	Extern	Uitbesteding
Extern / Overig onderzoek			
Asbest Grond NEN5898 2016	W0004	Microscopie	Cf pb. 3070-1 NEN 5898

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2019.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

ANALYSECERTIFICAAT

Project code : **1002420**
Project omschrijving : **2020023779-1274726**
Opdrachtgever : **Eurofins Analytico B.V.**

Monstercode : **6243756**
Uw referentie : **MM3A**
Opgegeven bemonsteringsdatum : **11/02/2020**

Asbestonderzoek

Initialen analist : B.M.
Datum geanalyseerd : 24-02-2020

Analyse is uitgevoerd conform NEN 5898 (**S**).

Massa aangeleverde monster : 13200 g
Droge massa aangeleverde monster : 12118 g
Percentage droogrest : **91,8** **m/m %**
Type zeving : nat

zeeffractie (mm)	massa zeeffractie (gram)	percentage zeeffractie (m/m %)	massa onderzocht (gram)	percentage onderzocht (m/m %)	aantal asbest (deeltjes)	massa asbest-houdend materiaal (mg)
<0,5 mm	7439,4	62,7	0,0	0,00	n.v.t.	n.v.t.
0,5-1 mm	453,6	3,8	59,2	13,05	0	0,0
1-2 mm	747,8	6,3	184,4	24,66	0	0,0
2-4 mm	521,0	4,4	521,0	100,00	0	0,0
4-8 mm	635,4	5,4	635,4	100,00	0	0,0
8-20 mm	1059,2	8,9	1059,2	100,00	0	0,0
>20 mm	1004,2	8,5	1004,2	100,00	0	0,0
Totaal	**11860,6**	**100,0**	**3463,4**		**0**	**0,0**

	asbest totaal			serpentijn asbest			amfibool asbest		
zeeffractie (mm)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)
<0,5 mm	-								
0,5-1 mm	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
1-2 mm	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0
2-4 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4-8 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8-20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	**<0,7**	**0,0**	**0,7**	**<0,7**	**0,0**	**0,7**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Aangetroffen type asbest : Geen
Bijzonderheden waargenomen : Geen

Serpentijn asbest is chrysotiel.
Amfibool asbest is amosiet, crocidoliet, actinoliet, anthophylliet en tremoliet.

De bepalingsgrens is bepaald voor de zeeffracties kleiner dan 4 mm. De totale bepalingsgrens is verkregen door de bepalingsgrenzen van de afzonderlijke zeeffracties te sommeren.
Het materiaal is middels polarisatiemicroscopie onderzocht, de analyse is uitgevoerd conform NEN 5896.

gebondenheid	serpentijn asbest	amfibool asbest	totaal afgerond
hecht	0,0	0,0	0,0
niet hecht	0,0	0,0	0,0
totaal afgerond	0,0	0,0	

Gewogen concentratie (serpentijnasbestconcentratie vermeerderd met 10 maal de amfiboolasbestconcentratie) is: **<0,7 mg/kg ds**

De gewogen asbestconcentratie wordt berekend uit de niet-afgeronde gehalten aan serpentijn en amfibool asbest. De weergegeven resultaten zijn afgerond.

Verklaring kwalitatief onderzoek zeeffractie <0,5 mm:
- : geen asbest waargenomen

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.
- De met een 'Q' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (registratienummer L086).
- De met een 'S' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (L086) en op basis van het schema AS 3000 erkend.

ANALYSECERTIFICAAT

Project code : **1002420**
Project omschrijving : **2020023779-1274726**
Opdrachtgever : **Eurofins Analytico B.V.**

Monstercode : **6243757**
Uw referentie : **MM4A**
Opgegeven bemonsteringsdatum : **12/02/2020**

Asbestonderzoek

Initialen analist : N.A.
Datum geanalyseerd : 24-02-2020

Analyse is uitgevoerd conform NEN 5898 (**S**).

Massa aangeleverde monster : 12390 g
Droge massa aangeleverde monster : 11139 g
Percentage droogrest : **89,9** **m/m %**
Type zeving : nat

zeeffractie (mm)	massa zeeffractie (gram)	percentage zeeffractie (m/m %)	massa onderzocht (gram)	percentage onderzocht (m/m %)	aantal asbest (deeltjes)	massa asbest-houdend materiaal (mg)
<0,5 mm	9858,7	90,4	12,6	0,13	n.v.t.	n.v.t.
0,5-1 mm	218,2	2,0	31,4	14,39	0	0,0
1-2 mm	335,9	3,1	70,5	20,99	0	0,0
2-4 mm	132,5	1,2	132,5	100,00	0	0,0
4-8 mm	193,7	1,8	193,7	100,00	0	0,0
8-20 mm	165,9	1,5	165,9	100,00	0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	100,00	0	0,0
Totaal	**10904,9**	**100,0**	**606,6**		**0**	**0,0**

	asbest totaal			serpentijn asbest			amfibool asbest		
zeeffractie (mm)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)
<0,5 mm	-								
0,5-1 mm	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
1-2 mm	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0
2-4 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4-8 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8-20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	**<0,9**	**0,0**	**0,9**	**<0,9**	**0,0**	**0,9**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Aangetroffen type asbest : Geen
Bijzonderheden waargenomen : Geen

Serpentijn asbest is chrysotiel.
Amfibool asbest is amosiet, crocidoliet, actinoliet, anthophylliet en tremoliet.

De bepalingsgrens is bepaald voor de zeeffracties kleiner dan 4 mm. De totale bepalingsgrens is verkregen door de bepalingsgrenzen van de afzonderlijke zeeffracties te sommeren.
Het materiaal is middels polarisatiemicroscopie onderzocht, de analyse is uitgevoerd conform NEN 5896.

gebondenheid	serpentijn asbest	amfibool asbest	totaal afgerond
hecht	0,0	0,0	0,0
niet hecht	0,0	0,0	0,0
totaal afgerond	0,0	0,0	

Gewogen concentratie (serpentijnasbestconcentratie vermeerderd met 10 maal de amfiboolasbestconcentratie) is: **<0,9 mg/kg ds**

De gewogen asbestconcentratie wordt berekend uit de niet-afgeronde gehalten aan serpentijn en amfibool asbest. De weergegeven resultaten zijn afgerond.

Verklaring kwalitatief onderzoek zeeffractie <0,5 mm:
- : geen asbest waargenomen

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.
- De met een 'Q' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (registratienummer L086).
- De met een 'S' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (L086) en op basis van het schema AS 3000 erkend.

ANALYSECERTIFICAAT

Project code : **1002420**
Project omschrijving : **2020023779-1274726**
Opdrachtgever : **Eurofins Analytico B.V.**

Monstercode : **6243758**
Uw referentie : **MM5A**
Opgegeven bemonsteringsdatum : **12/02/2020**

Asbestonderzoek

Initialen analist : J.T.M.D.S
Datum geanalyseerd : 24-02-2020

Analyse is uitgevoerd conform NEN 5898 (**S**).

Massa aangeleverde monster : 13920 g
Droge massa aangeleverde monster : 12598 g
Percentage droogrest : **90,5** **m/m %**
Type zeving : nat

zeeffractie (mm)	massa zeeffractie (gram)	percentage zeeffractie (m/m %)	massa onderzocht (gram)	percentage onderzocht (m/m %)	aantal asbest (deeltjes)	massa asbest-houdend materiaal (mg)
<0,5 mm	10542,4	85,7	13,4	0,13	n.v.t.	n.v.t.
0,5-1 mm	451,2	3,7	34,6	7,67	0	0,0
1-2 mm	404,8	3,3	115,2	28,46	0	0,0
2-4 mm	271,0	2,2	271,0	100,00	0	0,0
4-8 mm	297,8	2,4	297,8	100,00	0	0,0
8-20 mm	340,8	2,8	340,8	100,00	0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	100,00	0	0,0
Totaal	**12308,0**	**100,0**	**1072,8**		**0**	**0,0**

	asbest totaal			serpentijn asbest			amfibool asbest		
zeeffractie (mm)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)
<0,5 mm	-								
0,5-1 mm	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0
1-2 mm	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0
2-4 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4-8 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8-20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	**<0,8**	**0,0**	**0,7**	**<0,8**	**0,0**	**0,7**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Aangetroffen type asbest : Geen
Bijzonderheden waargenomen : Geen

Serpentijn asbest is chrysotiel.
Amfibool asbest is amosiet, crocidoliet, actinoliet, anthophylliet en tremoliet.

De bepalingsgrens is bepaald voor de zeeffracties kleiner dan 4 mm. De totale bepalingsgrens is verkregen door de bepalingsgrenzen van de afzonderlijke zeeffracties te sommeren.
Het materiaal is middels polarisatiemicroscopie onderzocht, de analyse is uitgevoerd conform NEN 5896.

gebondenheid	serpentijn asbest	amfibool asbest	totaal afgerond
hecht	0,0	0,0	0,0
niet hecht	0,0	0,0	0,0
totaal afgerond	0,0	0,0	

Gewogen concentratie (serpentijnasbestconcentratie vermeerderd met 10 maal de amfiboolasbestconcentratie) is: **<0,8 mg/kg ds**

De gewogen asbestconcentratie wordt berekend uit de niet-afgeronde gehalten aan serpentijn en amfibool asbest. De weergegeven resultaten zijn afgerond.

Verklaring kwalitatief onderzoek zeeffractie <0,5 mm:
- : geen asbest waargenomen

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.
- De met een 'Q' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (registratienummer L086).
- De met een 'S' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (L086) en op basis van het schema AS 3000 erkend.

ANALYSECERTIFICAAT

Project code : **1002420**
Project omschrijving : **2020023779-1274726**
Opdrachtgever : **Eurofins Analytico B.V.**

Monstercode : **6243759**
Uw referentie : **MM6A**
Opgegeven bemonsteringsdatum : **12/02/2020**

Asbestonderzoek

Initialen analist : J.T.M.D.S
Datum geanalyseerd : 24-02-2020

Analyse is uitgevoerd conform NEN 5898 (**S**).

Massa aangeleverde monster : 12710 g
Droge massa aangeleverde monster : 10892 g
Percentage droogrest : **85,7** **m/m %**
Type zeving : nat

zeeffractie (mm)	massa zeeffractie (gram)	percentage zeeffractie (m/m %)	massa onderzocht (gram)	percentage onderzocht (m/m %)	aantal asbest (deeltjes)	massa asbest-houdend materiaal (mg)
<0,5 mm	10320,5	97,0	13,4	0,13	n.v.t.	n.v.t.
0,5-1 mm	68,8	0,6	14,4	20,93	0	0,0
1-2 mm	70,8	0,7	25,2	35,59	0	0,0
2-4 mm	33,6	0,3	33,6	100,00	0	0,0
4-8 mm	55,6	0,5	55,6	100,00	0	0,0
8-20 mm	94,6	0,9	94,6	100,00	0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	100,00	0	0,0
Totaal	**10643,9**	**100,0**	**236,8**		**0**	**0,0**

	asbest totaal			serpentijn asbest			amfibool asbest		
zeeffractie (mm)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)
<0,5 mm	-								
0,5-1 mm	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
1-2 mm	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0
2-4 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4-8 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8-20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	**<0,5**	**0,0**	**0,5**	**<0,5**	**0,0**	**0,5**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Aangetroffen type asbest : Geen
Bijzonderheden waargenomen : Geen

Serpentijn asbest is chrysotiel.
Amfibool asbest is amosiet, crocidoliet, actinoliet, anthophylliet en tremoliet.

De bepalingsgrens is bepaald voor de zeeffracties kleiner dan 4 mm. De totale bepalingsgrens is verkregen door de bepalingsgrenzen van de afzonderlijke zeeffracties te sommeren.
Het materiaal is middels polarisatiemicroscopie onderzocht, de analyse is uitgevoerd conform NEN 5896.

gebondenheid	serpentijn asbest	amfibool asbest	totaal afgerond
hecht	0,0	0,0	0,0
niet hecht	0,0	0,0	0,0
totaal afgerond	0,0	0,0	

Gewogen concentratie (serpentijnasbestconcentratie vermeerderd met 10 maal de amfiboolasbestconcentratie) is: **<0,5 mg/kg ds**

De gewogen asbestconcentratie wordt berekend uit de niet-afgeronde gehalten aan serpentijn en amfibool asbest. De weergegeven resultaten zijn afgerond.

Verklaring kwalitatief onderzoek zeeffractie <0,5 mm:
- : geen asbest waargenomen

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.
- De met een 'Q' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (registratienummer L086).
- De met een 'S' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (L086) en op basis van het schema AS 3000 erkend.

ANALYSECERTIFICAAT

Project code : **1002420**
Project omschrijving : **2020023779-1274726**
Opdrachtgever : **Eurofins Analytico B.V.**

Monstercode : **6243760**
Uw referentie : **MM1A**
Opgegeven bemonsteringsdatum : **10/02/2020**

Asbestonderzoek

Initialen analist : N.A.
Datum geanalyseerd : 24-02-2020

Analyse is uitgevoerd conform NEN 5898 (**S**).

Massa aangeleverde monster : 13480 g
Droge massa aangeleverde monster : 11822 g
Percentage droogrest : **87,7** **m/m %**
Type zeving : nat

zeeffractie (mm)	massa zeeffractie (gram)	percentage zeeffractie (m/m %)	massa onderzocht (gram)	percentage onderzocht (m/m %)	aantal asbest (deeltjes)	massa asbest-houdend materiaal (mg)
<0,5 mm	8813,6	76,1	12,6	0,14	n.v.t.	n.v.t.
0,5-1 mm	763,4	6,6	190,8	24,99	0	0,0
1-2 mm	587,2	5,1	224,0	38,15	0	0,0
2-4 mm	290,6	2,5	290,6	100,00	0	0,0
4-8 mm	374,4	3,2	374,4	100,00	0	0,0
8-20 mm	510,4	4,4	510,4	100,00	0	0,0
>20 mm	245,6	2,1	245,6	100,00	0	0,0
Totaal	**11585,2**	**100,0**	**1848,4**		**0**	**0,0**

	asbest totaal			serpentijn asbest			amfibool asbest		
zeeffractie (mm)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)
<0,5 mm	-								
0,5-1 mm	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
1-2 mm	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0
2-4 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4-8 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8-20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	**<0,4**	**0,0**	**0,4**	**<0,4**	**0,0**	**0,4**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Aangetroffen type asbest : Geen
Bijzonderheden waargenomen : Geen

Serpentijn asbest is chrysotiel.
Amfibool asbest is amosiet, crocidoliet, actinoliet, anthophylliet en tremoliet.

De bepalingsgrens is bepaald voor de zeeffracties kleiner dan 4 mm. De totale bepalingsgrens is verkregen door de bepalingsgrenzen van de afzonderlijke zeeffracties te sommeren.
Het materiaal is middels polarisatiemicroscopie onderzocht, de analyse is uitgevoerd conform NEN 5896.

gebondenheid	serpentijn asbest	amfibool asbest	totaal afgerond
hecht	0,0	0,0	0,0
niet hecht	0,0	0,0	0,0
totaal afgerond	0,0	0,0	

Gewogen concentratie (serpentijnasbestconcentratie vermeerderd met 10 maal de amfiboolasbestconcentratie) is: **<0,4 mg/kg ds**

De gewogen asbestconcentratie wordt berekend uit de niet-afgeronde gehalten aan serpentijn en amfibool asbest. De weergegeven resultaten zijn afgerond.

Verklaring kwalitatief onderzoek zeeffractie <0,5 mm:
- : geen asbest waargenomen

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.
- De met een 'Q' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (registratienummer L086).
- De met een 'S' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (L086) en op basis van het schema AS 3000 erkend.

A N A L Y S E C E R T I F I C A A T

Project code	:	**1002420**
Project omschrijving	:	**2020023779-1274726**
Opdrachtgever	:	**Eurofins Analytico B.V.**

Monstercode	:	**6243761**
Uw referentie	:	**MM2A**
Opgegeven bemonsteringsdatum	:	**10/02/2020**

Asbestonderzoek

Initialen analist	:	A.M.
Datum geanalyseerd	:	24-02-2020

Analyse is uitgevoerd conform NEN 5898 (**S**).

Massa aangeleverde monster	:	13550	g
Droge massa aangeleverde monster	:	11179	g
Percentage droogrest	:	**82,5**	**m/m %**
Type zeving	:	nat	

zeeffractie (mm)	massa zeeffractie (gram)	percentage zeeffractie (m/m %)	massa onderzocht (gram)	percentage onderzocht (m/m %)	aantal asbest (deeltjes)	massa asbest-houdend materiaal (mg)
<0,5 mm	8911,6	81,1	13,0	0,15	n.v.t.	n.v.t.
0,5-1 mm	464,4	4,2	109,2	23,51	0	0,0
1-2 mm	695,0	6,3	162,2	23,34	0	0,0
2-4 mm	338,2	3,1	338,2	100,00	0	0,0
4-8 mm	341,8	3,1	341,8	100,00	0	0,0
8-20 mm	238,0	2,2	238,0	100,00	0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	100,00	0	0,0
Totaal	**10989,0**	**100,0**	**1202,4**		**0**	**0,0**

	asbest totaal			serpentijn asbest			amfibool asbest		
zeeffractie (mm)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)
<0,5 mm	-								
0,5-1 mm	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
1-2 mm	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0
2-4 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4-8 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8-20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	**<0,7**	**0,0**	**0,7**	**<0,7**	**0,0**	**0,7**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Aangetroffen type asbest	:	Geen
Bijzonderheden waargenomen	:	Geen

Serpentijn asbest is chrysotiel.
Amfibool asbest is amosiet, crocidoliet, actinoliet, anthophylliet en tremoliet.

De bepalingsgrens is bepaald voor de zeeffracties kleiner dan 4 mm. De totale bepalingsgrens is verkregen door de bepalingsgrenzen van de afzonderlijke zeeffracties te sommeren.
Het materiaal is middels polarisatiemicroscopie onderzocht, de analyse is uitgevoerd conform NEN 5896.

gebondenheid	serpentijn asbest	amfibool asbest	totaal afgerond
hecht	0,0	0,0	0,0
niet hecht	0,0	0,0	0,0
totaal afgerond	0,0	0,0	

Gewogen concentratie (serpentijnasbestconcentratie vermeerderd met 10 maal de amfiboolasbestconcentratie) is: **<0,7 mg/kg ds**

De gewogen asbestconcentratie wordt berekend uit de niet-afgeronde gehalten aan serpentijn en amfibool asbest. De weergegeven resultaten zijn afgerond.

Verklaring kwalitatief onderzoek zeeffractie <0,5 mm:
- : geen asbest waargenomen

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.
- De met een 'Q' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (registratienummer L086).
- De met een 'S' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (L086) en op basis van het schema AS 3000 erkend.

A N A L Y S E C E R T I F I C A A T

Project code	:	**1002420**
Project omschrijving	:	**2020023779-1274726**
Opdrachtgever	:	**Eurofins Analytico B.V.**

Opmerkingen m.b.t. analyses

Opmerking(en) algemeen

Asbest
Individuele monsters van dit project zijn als asbest verdacht gekwalificeerd. De analysedeelmonsters zijn met beschermende maatregelen in het laboratorium in behandeling genomen.

Opmerking bij project:	- Eurofins Omegam heeft het asbestonderzoek in dit/deze monster(s) uitgevoerd volgens de NEN 5898, en zoals beschreven in een aparte bijlage als onderdeel van dit analysecertificaat. Voor de analyseresultaten van het asbestonderzoek geldt dat Eurofins Omegam de analyse heeft uitgevoerd in de monsters die de opdrachtgever, zoals deze staan vermeld in de koptekst van dit analysecertificaat, zelf heeft genomen of laten nemen en aan Eurofins Omegam heeft aangeboden. Eurofins Omegam draagt geen verantwoordelijkheid inzake de herkomst en representativiteit alsmede de veiligheid tijdens de monsterneming.

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.

A N A L Y S E C E R T I F I C A A T

Project code	:	**1002420**
Project omschrijving	:	**2020023779-1274726**
Opdrachtgever	:	**Eurofins Analytico B.V.**

Barcodeschema's

Monstercode	*Uw referentie*	*monster*	*diepte*	*barcode*
6243756	MM3A	DM1	0-.5	R009113798
6243757	MM4A	DM1	0-.5	R009113799
6243758	MM5A	DM1	0-.5	R009113800
6243759	MM6A	DM1	0-.5	R009113801
6243760	MM1A	DM1	0-.5	R009113796
6243761	MM2A	DM1	0-.5	R009113797

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.

A N A L Y S E C E R T I F I C A A T

Project code	:	**1002420**
Project omschrijving	:	**2020023779-1274726**
Opdrachtgever	:	**Eurofins Analytico B.V.**

Analysemethoden in Grond (AS3000)

AS3000
In dit analysecertificaat zijn de met 'S' gemerkte analyses uitgevoerd volgens de analysemethoden beschreven in het "Accreditatieschema Laboratoriumanalyses voor grond-, waterbodem- en grondwateronderzoek (AS SIKB 3000)". Het laboratoriumonderzoek is uitgevoerd volgens de onderstaande analysemethoden. Deze analyses zijn vastgelegd in het geldende accreditatie-certificaat met bijbehorende verrichtingenlijst L086 van Eurofins Omegam BV.

Asbestonderzoek	:	Conform AS3070 prestatieblad 1 en NEN 5898

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.

TAUW B.V.
T.a.v. Cruijsen, Marloes
Postbus 133
7400 AC DEVENTER

Analysecertificaat

Datum: 27-Feb-2020

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2020030790/1
Uw project/verslagnummer	1274726
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen
Uw ordernummer	424437
Monster(s) ontvangen	26-Feb-2020

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

eurofins | — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	1274726	Certificaatnummer/Versie	2020030790/1
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen	Startdatum	26-Feb-2020
Uw ordernummer	424437	Rapportagedatum	27-Feb-2020/09:42
		Bijlage	A,B,C
Monsternemer		Pagina	1/2
Monstermatrix	Water (AS3000)		

	Analyse	Eenheid	1	2	3
	Metalen				
S	Barium (Ba)	µg/L	67	160	89
S	Cadmium (Cd)	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S	Kobalt (Co)	µg/L	<2.0	5.3	<2.0
S	Koper (Cu)	µg/L	<2.0	<2.0	<2.0
S	Kwik (Hg)	µg/L	<0.050	<0.050	<0.050
S	Molybdeen (Mo)	µg/L	<2.0	<2.0	<2.0
S	Nikkel (Ni)	µg/L	<3.0	6.9	<3.0
S	Lood (Pb)	µg/L	<2.0	<2.0	<2.0
S	Zink (Zn)	µg/L	<10	<10	<10
	Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen				
S	Benzeen	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S	Tolueen	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S	Ethylbenzeen	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S	o-Xyleen	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
S	m,p-Xyleen	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S	Xylenen (som) factor 0,7	µg/L	0.21 [1)]	0.21 [1)]	0.21 [1)]
	BTEX (som)	µg/L	<0.90	<0.90	<0.90
S	Naftaleen	µg/L	<0.020	<0.020	<0.020
S	Styreen	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
	Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen				
S	Dichloormethaan	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S	Trichloormethaan	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S	Tetrachloormethaan	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
S	Trichlooretheen	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S	Tetrachlooretheen	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
S	1,1-Dichloorethaan	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S	1,2-Dichloorethaan	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S	1,1,1-Trichloorethaan	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
S	1,1,2-Trichloorethaan	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
S	cis 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	Pb 3 F(2,0-3,0)	26-Feb-2020 00:00	11226359
2	Pb 13 F(2,0-3,0)	26-Feb-2020 00:00	11226360
3	Pb 26 F(2,0-3,0)	26-Feb-2020 00:00	11226361

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	1274726	Certificaatnummer/Versie	2020030790/1
Uw projectnaam	Arnhem Whemedreef Malburgen	Startdatum	26-Feb-2020
Uw ordernummer	424437	Rapportagedatum	27-Feb-2020/09:42
		Bijlage	A,B,C
Monsternemer		Pagina	2/2
Monstermatrix	Water (AS3000)		

	Analyse	Eenheid	1	2	3
S	trans 1,2-Dichlooretheen	µg/l	<0.10	<0.10	<0.10
	CKW (som)	µg/l	<1.6	<1.6	<1.6
S	Tribroommethaan	µg/l	<0.20	<0.20	<0.20
S	Vinylchloride	µg/l	<0.10	<0.10	<0.10
S	1,1-Dichlooretheen	µg/l	<0.10	<0.10	<0.10
S	1,2-Dichloorethenen (Som) factor 0,7	µg/l	0.14 1)	0.14 1)	0.14 1)
S	1,1-Dichloorpropaan	µg/l	<0.20	<0.20	<0.20
S	1,2-Dichloorpropaan	µg/l	<0.20	<0.20	<0.20
S	1,3-Dichloorpropaan	µg/l	<0.20	<0.20	<0.20
S	Dichloorpropanen som factor 0.7	µg/l	0.42	0.42	0.42
	Minerale olie				
	Minerale olie (C10-C12)	µg/l	<10	<10	<10
	Minerale olie (C12-C16)	µg/l	<10	<10	<10
	Minerale olie (C16-C21)	µg/l	<10	<10	<10
	Minerale olie (C21-C30)	µg/l	<15	<15	<15
	Minerale olie (C30-C35)	µg/l	<10	<10	<10
	Minerale olie (C35-C40)	µg/l	<10	<10	<10
S	Minerale olie totaal (C10-C40)	µg/l	<50	<50	<50

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	Pb 3 F(2,0-3,0)	26-Feb-2020 00:00	11226359
2	Pb 13 F(2,0-3,0)	26-Feb-2020 00:00	11226360
3	Pb 26 F(2,0-3,0)	26-Feb-2020 00:00	11226361

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Akkoord
Pr.coörd.
VA

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Bijlage (A) met deelmonsterinformatie behorende bij analysecertificaat 2020030790/1

Monster nr.	Boornr	Omschrijving	Van	Tot	Barcode	Monstername ID/Monsteromsch.
11226359	DM1		0	0	0800848262	Pb 3 F(2,0-3,0)
11226359	DM2		0	0	0670337289	Pb 3 F(2,0-3,0)
11226359	DM3		0	0	0680431565	Pb 3 F(2,0-3,0)
11226360	DM1		0	0	0680431572	Pb 13 F(2,0-3,0)
11226360	DM2		0	0	0670337286	Pb 13 F(2,0-3,0)
11226360	DM3		0	0	0800848225	Pb 13 F(2,0-3,0)
11226361	DM1		0	0	0670337288	Pb 26 F(2,0-3,0)
11226361	DM2		0	0	0800848034	Pb 26 F(2,0-3,0)
11226361	DM3		0	0	0680431571	Pb 26 F(2,0-3,0)

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2020030790/1

Opmerking 1)

De toetswaarde van de som is gelijk aan de sommatie van 0,7*RG

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2020030790/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Metalen			
Barium (Ba)	W0421	ICP-MS	Cf. pb 3110-3 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Cadmium (Cd)	W0421	ICP-MS	Cf. pb 3110-3 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Kobalt (Co)	W0421	ICP-MS	Cf. pb 3110-3 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Koper (Cu)	W0421	ICP-MS	Cf. pb 3110-3 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Kwik (Hg)	W0421	ICP-MS	Cf. pb 3110-3 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Molybdeen (Mo)	W0421	ICP-MS	Cf. pb 3110-3 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Nikkel (Ni)	W0421	ICP-MS	Cf. pb 3110-3 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Lood (Pb)	W0421	ICP-MS	Cf. pb 3110-3 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Zink (Zn)	W0421	ICP-MS	Cf. pb 3110-3 en cf. NEN-EN-ISO 17294-2
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen			
Aromaten (BTEXN)	W0254	HS-GC-MS	Cf. pb 3130-1
Xylenen som AS3000	W0254	HS-GC-MS	Cf. pb 3130-1
Styreen	W0254	HS-GC-MS	Cf. pb 3130-1
Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen			
VOCl (11)	W0254	HS-GC-MS	Cf. pb 3130-1
Tribroommethaan (Bromoform)	W0254	HS-GC-MS	Cf. pb 3130-1
Vinylchloride	W0254	HS-GC-MS	Cf. pb 3130-1
1,1-Dichlooretheen	W0254	HS-GC-MS	Cf. pb 3130-1
DiClEtheen som AS3000	W0254	HS-GC-MS	Cf. pb 3130-1
1,1-Dichloorpropaan	W0254	HS-GC-MS	Cf. pb 3130-1
1,2-Dichloorpropaan	W0254	HS-GC-MS	Cf. pb 3130-1
1,3-Dichloorpropaan	W0254	HS-GC-MS	Cf. pb 3130-1
DiChlprop. som AS3000	W0254	HS-GC-MS	Cf. pb 3130-1
Minerale olie			
Minerale olie (C10-C40)	W0215	GC-FID	Cf. pb 3110-5

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2019.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage 8 Veldverslag asbest

20.0176

Gat-/sleuvenstaat

Paraaf Projectleider Sialtech	
Paraaf Monsternemer Sialtech	

Projectnummer Sialtech:			Projectnr. Opdrachtgever: 1274726				Locatie: 0														
Gat/sleuf			Vochtgehalte	Grond/puinmonsters (<20mm)			Grond/puinmonsters (>20mm)			Asbest (>20mm) in bodem				Asbest (>20mm) op maaiveld						
nr.	Lengte x Breedte (m)	Traject (m-mv)		Monstercode	Massa (kg)	Barcode	Monstercode	Massa (kg)	Barcode	Monstercode	Massa (g)	Aantal stukjes	Barcode	Monstercode	Massa (g)	Aantal stukken	Omschrijving	Barcode			
01	0,3x0,3	0,5	19		12,4		0,64	kg		R009113796											
02	" "	"	19		12,7		0,2	kg		mm1A											
03	" "	"	"		12,4		1,13	kg						MM154		1	plat				
04	" "	"	20		12,3		0,91	kg													
05	" "	"	20		12,1		0,37	kg													
06	0,3x0,3	0,5	20		12,1		0,43	kg													
07	" "	"	19		12,7		0,19	kg		R009113797											
08	" "	"	19		12,2		0,2	kg		mm2A											
09	" "	"	20		12,7		0,31	kg													
10	" "	"	19		12,4		0,42	kg													
11	0,3x0,3	0,5	20		13,0		0,09	kg		R009113798											
12	" "	"	20		12,4		0,24	kg		mm3A											
13	" "	"	20		12,1		0,17	kg													
14	" "	"	20		12,7		1,13	kg													
15	" "	"	20		12,4		0,91	kg													
16	0,3x0,3	0,5	19		12,9		0,83	kg		R009113799											
17	" "	"	19		12,3		0,13	kg		mm4A											
18	" "	"	20		12,3		0,2	kg													
19	" "	"	19		12,7		0,21	kg													
20	" "	"	19		12,3		0,18	kg													
21	0,3x0,3	0,5	19		12,3		0,21	kg		R009113800											
22	0,3x0,3	"	18		12,4		0,19	kg		mm5A											
23	0,3x0,3	"	19		12,1		0,3	kg													
24	0,3x0,3	"	19		12,7		0,24	kg													
25	0,3x0,3	"	19		12,5		0,26	kg													
26	0,3x0,3	0,5	19		11,9		0,49	kg		R009113801											
27	" "	"	19		12,4		0,73	kg		mm6A											
28	" "	"	19		13,-		0,81	kg													
29	" "	"	19		12,4		0,41	kg													
30	" "	"	19		12,3		0,32	kg													

20.0176

ASBESTOPDRACHT

Projectnummer Sialtech: 0 | Projectnr. Opdrachtgever: 0 | Locatie: 0

VELDVERSLAG ASBEST

Datum visuele inspectie	10/11/12-02-2020
Tijdstip	gehele dag
Bodemvocht > 10%?	☒ Ja ☐ Nee
Neerslag	☐ geen ☒ regen ☒ hagel ☐ sneeuw ☒ <10 mm/uur ☐ >10 mm/uur
Zicht	☒ >50m ☐ <50m
Vrij zichtbaar maaiveldbedekking (verharding, water, vegetatie etc..)	☐ >25% ☒ <25%
Vegetatie verwijderen	☐ Ja ☒ Nee
Vrij zichtbaar maaiveldbedekking na verwijderen	☐ >25% ☐ <25% nvt
Inspectie efficiëntie	☐ 90-100% ☐ 70-90% ☐ 50-70% ☒ < 50%

Is het onderzoek volgens aangeven protocollen uitgevoerd? ☒ Ja ☐ Nee

Indien Nee:

Wat is aard van de afwijking	
Waarom is er afgeweken	
Wat zijn de condequenties van de afwijking	
Wat zijn risico's	

Datum overdracht monsters aan laboratorium	10/11/12-02-2020

Opmerkingen/bijzonderheden

Bijlage 9 Foto’s veldwerk

Foto’s terreinverkenning en veldwerk

Foto 1.

Foto 2.

Foto 3.

Foto 4.

Foto 5.

Foto 6.

Foto’s terreinverkenning en veldwerk

Foto 7.

Foto 8.

Foto 9.

Foto 10.

Foto 11.

Foto 12.

Foto’s terreinverkenning en veldwerk

Foto 13.

Foto 14.

Foto 15.

Foto 16.

Foto 17.

Foto 18.

Foto’s terreinverkenning en veldwerk

Foto 19.

Foto 20.

Foto 21.

Foto 22.

Foto 23.

Bijlage 10 Nulsituatie bodemonderzoek depotterrein

nulsituatie bodemonderzoek

Biezenlaan en Waterlelielaan te Arnhem

Kadastrale gegevens: Gemeente Arnhem, sectie W, nummer 4707

Projectnummer: 20191949
Datum: 9 september 2019

zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

nulsituatie bodemonderzoek

Biezenlaan en Waterlelielaan te Arnhem

Kadastrale gegevens: Gemeente Arnhem, sectie W nummer, 4707

Opdrachtgever

Hendriks Bouw en Ontwikkeling
de heer T. Bakker
Postbus 179
5340 AD Oss

Adviesbureau

MILON bv
Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
info@milon.nl / www.milon.nl
073 - 5477253

Status definitief

Versie 1

Datum
9 september 2019

Projectnummer
20191949

Normec
BRL SIKB 2000

Projectleider en kwaliteitscontrole
ing. Bregje van Lieshout

Auteur
Shana Coomans MSc

zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Inhoudsopgave

1 Inleiding 3
1.1 Algemeen 3
1.2 Aanleiding en doel 3
1.3 Opbouw van het rapport 3
1.4 Betrouwbaarheid en onafhankelijkheid 3
2 Milieuhygiënisch vooronderzoek 4
2.1 Algemeen 4
2.2 Afbakening en locatiegegevens 4
2.3 Gebruik, potentiële bronnen en uitgevoerde onderzoeken 6
2.4 Bodemkwaliteitskaart, bodemopbouw en geohydrologie 7
2.5 Hypothese 7
3 Uitvoering verkennend bodemonderzoek 8
3.1 Onderzoeksstrategie 8
3.2 Veldwerkzaamheden 8
3.3 Zintuiglijke waarnemingen 9
3.4 Laboratoriumwerkzaamheden 9
3.5 Analyseresultaten 10
3.6 Bespreking van de resultaten 11
4 Samenvatting en conclusies 11

Bijlagen

1. Topografische overzichtskaart
2. Situatietekening
3. Profielbeschrijvingen
4. Analysecertificaten
5. Toetsing analyseresultaten

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

1 Inleiding

1.1 Algemeen

MILON bv te Veghel heeft in opdracht van de heer T. Bakker namens Hendriks Bouw en Ontwikkeling te Oss een nulsituatie bodemonderzoek uitgevoerd ter plaatse van Biezenlaan en Waterlelielaan te Arnhem. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de Nederlandse Norm NEN 5740.

1.2 Aanleiding en doel

Het nulsituatie bodemonderzoek is uitgevoerd in verband met de voorgenomen gebruik van de locatie als gronddepot tijdens het bouwen van een aantal woningen. Het doel van het nulsituatie bodemonderzoek is het verkrijgen van inzicht in de bodemopbouw en de actuele milieuhygiënische kwaliteit van de grond. Met het onderzoek dient een toetsingsgrondslag te worden verkregen met het oog op mogelijk toekomstige bodemverontreiniging voortvloeiend uit de geplande activiteiten op de locatie.

1.3 Opbouw van het rapport

In onderhavige rapportage komen de volgende aspecten aan de orde:

- de resultaten van het nulsituatie bodemonderzoek (hoofdstuk 2);
- de conclusies en aanbevelingen (hoofdstuk 3).

De bijbehorende tekening(en), boorprofielen, analysecertificaten en toetsingstabellen zijn als bijlagen in deze rapportage opgenomen.

1.4 Betrouwbaarheid en onafhankelijkheid

De veldwerkzaamheden zijn uitgevoerd onder de BRL SIKB 2000 “Veldwerk bij milieuhygiënisch bodem- en waterbodemonderzoek”, protocol 2001 “Plaatsen van handboringen en peilbuizen, maken van boorbeschrijvingen, nemen van grondmonsters en waterpassen”. MILON bv is gecertificeerd volgens dit procescertificaat.

Het onderzoek is geheel onafhankelijk uitgevoerd. MILON bv is geen eigenaar van de onderzoekslocatie en is financieel niet gelieerd aan de opdrachtgever.

Het onderzoek is met de grootst mogelijke nauwkeurigheid en conform de daarvoor opgestelde normen en richtlijnen uitgevoerd. Hierbij wordt opgemerkt dat een bodemonderzoek slechts bestaat uit een steekproef waarbij een relatief gering aantal boringen en analyses worden uitgevoerd. Daarom kan niet geheel uitgesloten worden dat op de locatie een verontreiniging aanwezig is die bij dit onderzoek niet is aangetroffen. MILON bv acht zich niet aansprakelijk voor eventueel hieruit voortvloeiende (financiële) schade.

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

2 Milieuhygiënisch vooronderzoek

2.1 Algemeen

Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de NEN 5725:2017 nl Bodem - Landbodem – Strategie voor het uitvoeren van milieuhygiënisch vooronderzoek

Het doel van het vooronderzoek is inzicht krijgen in de mogelijke aanwezigheid van verontreinigingen ter plaatse van de onderzoekslocatie. Hierbij wordt een inschatting gemaakt van de aard, mate, oorzaak en ligging van mogelijke verontreinigingen. Ook kunnen de resultaten van het vooronderzoek worden gebruikt bij de interpretatie van de resultaten van het bodemonderzoek. Om dit doel te bereiken wordt relevante informatie over de onderzoekslocatie en eventueel de beïnvloeding vanuit de directe omgeving verzameld, geanalyseerd en geïnterpreteerd.

Uiteindelijk dienen in het vooronderzoek de onderzoeksvragen uit de NEN 5725 "Opstellen hypothese over de bodemkwaliteit ten behoeve van uit te voeren bodemonderzoek" beantwoord te worden. Ten behoeve van het vooronderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Informatie opdrachtgever en eigenaar;
- Informatie overheid inzake bodemonderzoeken, ophooglagen, vergunningen, (voormalige) brandstoftanks en andere mogelijke relevante informatie;
- Website Bodemloket;
- Historisch topografisch kaartmateriaal, website topotijdreis;
- Actuele luchtfoto's (Google Earth en Bing Kaarten);
- Grondwaterkaart van Nederland/DINOloket;
- Kadaster.

Voorafgaand aan de uitvoering van het veldwerk is een terreininspectie uitgevoerd. De resultaten van deze inspectie zijn opgenomen in onderhavig hoofdstuk.

2.2 Afbakening en locatiegegevens

Het onderzoeksgebied voor het vooronderzoek is geografisch afgebakend tot de onderzoekslocatie en de aangrenzende percelen tot 25 meter vanaf de grens van de onderzoekslocatie. In verticale richting is de locatie afgebakend tot 10 meter beneden maaiveld. Gezien de ligging en het gebruik van de locatie in relatie tot het doel van het onderzoek wordt deze afbakening voldoende geacht.

De onderzoekslocatie een braakliggend perceel ten zuiden van de Whemedreef tussen de Biezenlaan en Waterlelielaan. In tabel 1 zijn de locatiegegevens weergegeven.

zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Tabel 1: Overzicht locatiegegevens

Adres locatie	Biezenlaan en Waterlelielaan	
Kadastrale gegevens locatie	gemeente Arnhem, sectie W, perceelnummer(s) 4707 (ged.)	www.planviewer.nl/kaart
Coördinaten Rijksdriehoekstelsel	x: 191342 y: 441433	https://pdokviewer.pdok.nl
Oppervlakte locatie (in m^2)	circa 1.500	www.planviewer.nl/kaart
Oppervlakte bebouwd (in m^2)	niet bebouwd	www.planviewer.nl/kaart
Huidig gebruik	braakliggend	
Verhardingen	geen	

De regionale ligging van de onderzoekslocatie is weergegeven op de topografische overzichtskaart in bijlage 1 en de luchtfoto in figuur 1. De onderzoeklocatie ligt binnen de bebouwde kom. De directe omgeving bestaat hoofdzakelijk uit woonbebouwing en een waterplas. Voor een indruk van de onderzoekslocatie wordt verwezen naar figuur 2 en de situatietekening in bijlage 2.

Figuur 1: luchtfoto met globale ligging onderzoekslocatie (rood omrand) bron: Google Maps

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Figuur 2: huidige situatie (4 foto's) **bron: locatie-inspectie MILON bv**

2.3 Gebruik, potentiële bronnen en uitgevoerde onderzoeken

Gebruik en potentiële bronnen
Volgens historisch topografisch kaartmateriaal is de onderzoekslocatie in 1900 in gebruik als agrarisch gebied. Omstreeks 1950 is de woonwijk ten noorden van de onderzoekslocatie gerealiseerd. Op de onderzoekslocatie is tot op heden nooit bebouwing aanwezig geweest.

Voor zover bekend zijn op of nabij de onderzoekslocatie geen verdachte locaties aanwezig of aanwezig geweest en zijn geen potentieel bodembelastende activiteiten uitgevoerd. In de huidige situatie vinden binnen de onderzoekslocatie geen bodembedreigende (bedrijfs-) activiteiten plaats. Tijdens de inspectie van de locatie zijn er geen waarnemingen gedaan die wijzen op een mogelijke bodemverontreiniging. Het voornemen bestaat om de locatie te gebruiken als gronddepot tijdens de realisatie van een aantal woningen.

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Uitgevoerde bodemonderzoeken
Binnen de onderzoekslocatie en in de directe omgeving zijn tot op heden geen bodemonderzoeken uitgevoerd.

2.4 Bodemkwaliteitskaart, bodemopbouw en geohydrologie

De onderzoekslocatie heeft een globale hoogteligging van circa 9,9 m+NAP. De gegevens van de bodemopbouw tot 25 m-mv zijn verkregen van DINOloket (uitgifte portaal van TNO, Geologische Dienst Nederland).

Vanaf maaiveld tot circa 4,8 m-mv bestaat de bodem uit Holocene afzettingen (complexe eenheid, bestaande uit een afwisseling van zandige klei, midden en fijn zand, klei en veen en weinig grof zand). Hieronder is de formatie van Kreftenheye (zandige eenheid, hoofdzakelijke bestaande uit midden en grof zand, met weinig zandige klei, fijn zand en grind en een spoor klei en veen) aanwezig. Volgens opgave van de provincie Noord-Brabant ligt het onderzoeksgebied niet in een waterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied of boringvrije zone. Het aanwezig zijn van ongeregistreerde onttrekkingen in de directe omgeving is niet bekend en wordt derhalve niet uitgesloten. Voor zover bekend wordt binnen het onderzoeksgebied geen grondwater onttrokken.

Uit de bodemkwaliteitskaart van de Milieusamenwerking regio Arnhem blijkt dat de onderzoeklocatie is gelegen in een gebied waarin de bodemkwaliteit op onbelaste percelen naar verwachting voldoet aan de bodemkwaliteitsklasse ‘Wonen’. Op de onderzoeklocatie geldt de bodemfunctieklasse ‘Wonen’ als kwaliteitseis voor hergebruik van grond en bagger afkomstig uit de regio Arnhem zelf.

2.5 Hypothese

Op basis van de verkregen informatie uit het vooronderzoek is er voldoende inzicht verkregen in de mogelijke (geplande) bodembedreigende activiteiten op de locatie waar de milieuhygiënische bodemkwaliteit vastgesteld dient te worden.

Op basis van het vooronderzoek en het toekomstige gebruik is de hypothese ‘toekomstige bodembelasting’ opgesteld.

Binnen de onderzoekslocatie worden geen andere stoffen verwacht dan de parameters uit het standaardpakket grond. In overleg met de opdrachtgever is ook afgesproken vooralsnog geen onderzoek uit te voeren naar PFAS. Indien blijkt dat de opgeslagen grond verdacht is op PFAS, kan alsnog een onderzoek uitgevoerd worden, aangezien de monster voor PFAS onderzoek wel worden genomen.

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

3 Uitvoering nulsituatie bodemonderzoek

3.1 Onderzoeksstrategie

Het nulsituatie bodemonderzoek is uitgevoerd volgens de NEN 5740:2009+A1:2016 nl bodem - Landbodem - Strategie voor het uitvoeren van verkennend bodemonderzoek – Onderzoek naar de milieuhygiënische kwaliteit van bodem en grond.
Op basis van de verkregen informatie uit het vooronderzoek en gestelde hypothese wordt het bodemonderzoek uitgevoerd conform de onderzoeksstrategie voor een 'toekomstige bodembelasting' (NUL). Hierbij beperkt het onderzoek zich tot de boven en ondergrond. Gelet op de aard van de activiteiten (grondopslag) wordt geen grondwateronderzoek verricht. De veldwerkzaamheden en de te analyseren grondmonsters zijn vastgesteld op basis van de totale oppervlakte van de onderzoekslocatie en zijn weergegeven in tabel 2.

Tabel 2: Veldwerkzaamheden en analyses

Locatie	opp. (m^2)	Boringen en peilbuizen		Laboratorium (analyses)* grond
		tot 0,5 m-mv	tot 2,0 m-mv	
Gehele terrein	1.500 m^2	7	2	3x standaardpakket

*het standaardpakket voor grond bestaat uit barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel, zink, PAK, PCB, minerale olie, lutum en organisch stof.

3.2 Veldwerkzaamheden

De veldwerkzaamheden zijn onder certificaat uitgevoerd door MILON bv, conform de vigerende versie van de BRL SIKB 2000 en protocol 2001. MILON bv is voor deze werkzaamheden gecertificeerd door Normec Certification (nummer EC-SIK-20269) en is erkend door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Op 29 augustus 2019 zijn de veldwerkzaamheden uitgevoerd door de heer R.P.W.M. (Ruud) van Galen, erkend en ervaren veldwerker en medewerker van MILON bv. Veldwerkers van MILON bv zijn opgeleid voor het herkennen van asbesthoudende materialen. Tijdens de veldwerkzaamheden zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- het verrichten van handboringen conform tabel 2;
- het zintuiglijk beoordelen, beschrijven en het bemonsteren van de grond per 0,5 meter of gelijkwaardige laag.

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

3.3 Zintuiglijke waarnemingen

Ter plaatse van de onderzoekslocatie is geen verharding aanwezig De bovengrond bestaat overwegend uit kleiig, zwak grindig, matig grof zand. De ondergrond bestaat hoofdzakelijk zwak grindig, zwak siltig, matig grof zand. Zintuiglijk zijn bij diverse boringen in de boven- en/of ondergrond bijmengingen aangetroffen met bakstenen en beton. Voor het overige zijn geen bijmengingen waargenomen of waarnemingen gedaan die kunnen duiden op een bodemverontreiniging. Specifiek wordt vermeld dat geen asbestverdacht materiaal is aangetroffen.

Voor meer informatie betreffende de bodemopbouw en de zintuiglijke waarnemingen wordt verwezen naar de boorbeschrijvingen in bijlage 3. Voor de ligging van de boorpunten wordt verwezen naar de situatietekening in bijlage 2.

3.4 Laboratoriumwerkzaamheden

De grondmonsters zijn ter analyse aangeboden aan SYNLAB Analytics & Services B.V. te Rotterdam. SYNLAB Analytics & Services B.V. is door de Raad voor Accreditatie (RvA) geaccrediteerd conform NEN-EN-ISO/IEC 17025:2005 (onder nummer L028) en erkend door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor de 'Analyse milieuhygiënisch bodemonderzoek' (AS3000).

Van de in het veld genomen en separaat verpakte grondmonsters zijn, in opdracht van de projectleider van MILON bv, in het laboratorium mengmonsters samengesteld. In tabel 3 zijn per mengmonster de individuele grondmonsters en de zintuiglijke waarnemingen weergegeven. Het analysecertificaat is opgenomen in bijlage 4.

Tabel 3: Monstersamenstelling en zintuiglijke waarnemingen

Analyse-monster	Monstertraject (m -mv)	Deelmonsters	Zintuiglijke waarnemingen	Aangevraagde analyses
MB01	0,00 - 0,50	01 (0,00 - 0,50) 02 (0,00 - 0,50) 03 (0,00 - 0,50) 04 (0,00 - 0,50) 05 (0,00 - 0,50) 06 (0,00 - 0,50)	resten beton, resten baksteen, sporen beton, sporen baksteen	Standaardpakket
MB02	0,00 - 0,50	07 (0,00 - 0,50) 08 (0,00 - 0,50) 09 (0,00 - 0,50)	-	Standaardpakket
MO01	0,50 - 0,70	01 (0,50 - 0,70)	resten beton, resten baksteen	Standaardpakket

- : geen bijzonderheden waargenomen;
sporen/resten: <1% antropogene bijmenging;
zwak: 1%-5% antropogene bijmenging;
matig: 5%-15% antropogene bijmenging;
sterk: 15%-50% antropogene bijmenging.

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

3.5 Analyseresultaten

Toetsingskader Wet bodembescherming (Wbb)
Voor de bepaling of (en in welke mate) bodemverontreiniging aanwezig is, zijn toetsingswaarden opgenomen in de Regeling bodemkwaliteit en de Circulaire bodemsanering. In deze beleidstukken wordt onderscheid gemaakt in twee verschillende toetsingsniveaus:

- het toetsingsniveau waarbij sprake is van een duurzame en goede bodemkwaliteit waarbij geen noemenswaardige risico's bestaan voor het ecosysteem en er geen sprake is van belasting door lokale verontreinigingsbronnen. Getalsmatig wordt dit voor grond ingevuld door de achtergrondwaarde (AW);
- het toetsingsniveau dat aangeeft waarboven ernstige vermindering of dreigende vermindering optreedt van de functionele eigenschappen die de bodem heeft voor mens, dier en plant. Getalsmatig wordt dit voor grond ingevuld door de interventiewaarde (I).

Voor de toetsing van de analyseresultaten is gebruik gemaakt van BOTOVA-gevalideerde software. De analyseresultaten van de grond zijn getoetst aan testcode T12 (Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb). Voordat de meetwaarden van grond kunnen worden getoetst aan de achtergrond- en interventiewaarden dienen deze op basis van het lutum- en/of organisch stofgehalte van de bodem gecorrigeerd te worden naar gestandaardiseerde meetwaarden (GSSD). Om de mate van verontreiniging aan te geven wordt een indexwaarde berekend (Index grond = (GSSD - AW) / (I - AW). In tabel 4 is weergegeven wat deze indexwaarde betekend, welke termen worden gehanteerd en hoe overschrijdingen worden weergeven in de toetsingstabellen. In de tabel wordt de indexwaarde tussenhaakjes achter de verhoogde parameter weergegeven.

Tabel 4: Mate van bodemverontreiniging en weergave in tabellen

indexwaarde	betekenis	weergave in tabellen
<0	niet verontreinigd / niet verhoogd Een negatieve waarde voor de index houdt in dat de gestandaardiseerde waarde lager is dan achtergrond- of streefwaarde. Er is sprake van een goede bodemkwaliteit en geen sprake van een verontreiniging.	-
>0 <0,5	licht verontreinigd / licht verhoogd Een indexwaarde tussen de 0 en 0,5 betekend dat de gestandaardiseerde meetwaarde hoger is dan de achtergrond- of streefwaarde, maar (ver) onder de interventiewaarde ligt. Ondanks de lichte verhoging kan voor de parameter uitgegaan worden van verwaarloosbare risico's.	>AW
>0,5 <1,0	matig verontreinigd / matig verhoogd. Een indexwaarde tussen de 0,5 en 1,0 betekend dat de gestandaardiseerde meetwaarde (dicht) bij de interventiewaarde ligt. Mogelijk is sprake van een ernstige verontreiniging. Afhankelijk van de specifieke situatie geeft deze waarde aanleiding voor het uitsplitsen van een mengmonster en/of het uitvoeren van een aanvullend of nader onderzoek.	> index
>1,0	ernstig verontreinigd / sterk verhoogd. Bij een indexwaarde boven de 1 ligt de gestandaardiseerde meetwaarde boven de interventiewaarde. Voor de parameter is sprake van een ernstige vermindering of dreigende vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem heeft voor mens, plant of dier.	>I

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Toetsing van de analyseresultaten
De toetsing van de analyseresultaten voor de (boven- en onder)grond is weergegeven in bijlage 5. Een samenvatting van de toetsing is weergegeven in tabel 5. In deze tabellen zijn uitsluitend de verhoogde parameters en de bijbehorende indexwaarde weergegeven.

Tabel 5: Toetsing van de analyseresultaten

Analyse-monster	Monstertraject (m -mv)	Deelmonsters	Zintuiglijke waarnemingen	> AW en <= I	Index >0,5	> I
MB01	0,00 - 0,50	01 (0,00 - 0,50) 02 (0,00 - 0,50) 03 (0,00 - 0,50) 04 (0,00 - 0,50) 05 (0,00 - 0,50) 06 (0,00 - 0,50)	resten beton, resten baksteen, sporen beton, sporen baksteen	-	-	-
MB02	0,00 - 0,50	07 (0,00 - 0,50) 08 (0,00 - 0,50) 09 (0,00 - 0,50)	/	nikkel (0,05)	-	-
MO01	0,50 - 0,70	01 (0,50 - 0,70)	resten beton, resten baksteen	-	-	-

/: zintuiglijk geen bijmengingen waargenomen.
-: het gehalte is lager of gelijk aan de betreffende toetsingswaarde;
>AW: het gehalte is hoger dan de achtergrondwaarde, maar de indexwaarde is maximaal gelijk aan 0,5 (licht verontreinigd);
Index >0,5: het gehalte is hoger dan de achtergrondwaarde en de indexwaarde is hoger dan 0,5, maar maximaal gelijk aan 1 (matig verontreinigd);
>I: het gehalte is hoger dan de interventiewaarde (ernstig verontreinigd);

3.6 Bespreking van de resultaten

Grond
Tijdens de veldwerkzaamheden zijn in de boven- en ondergrond zintuiglijk bijmengingen waargenomen met bakstenen en beton. Voor het overige zijn geen bijzonderheden waargenomen die duiden op een mogelijke verontreiniging van de bodem. Asbestverdacht materiaal is zintuiglijk niet aangetroffen. Analytisch is in de bovengrond lokaal een licht verhoogd gehalte aan nikkel gemeten. Een oorzaak voor dit licht verhoogde nikkelgehalte is niet bekend. Het verhoogde gehalte aan nikkel is niet te relateren aan de aangetroffen bodemvreemde bijmengingen.

Toetsing hypothese
Op basis van de onderzoeksresultaten is de nulsituatie bij een toekomstige bodembelasting afdoende vastgesteld. Er zijn ten hoogste licht verhoogde waarden in de grond aangetroffen.

zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

4 Samenvatting en conclusies

Door MILON bv te Veghel is, in opdracht van de heer T. Bakker, namens Hendriks Bouw en Ontwikkeling te Oss, een nulsituatie bodemonderzoek verricht volgens de onderzoeksprotocollen NEN 5725 en NEN 5740. De onderzoekslocatie betreft het perceel Biezenlaan en Waterlelielaan te Arnhem. Het onderzoek is uitgevoerd in verband met de gebruik van de locatie als gronddepot tijdens het bouwen van een aantal woningen.

Vooronderzoek
Volgens historisch topografisch kaartmateriaal is de onderzoekslocatie in 1900 in gebruik als agrarisch gebied. Omstreeks 1950 is de woonwijk ten noorden van de onderzoekslocatie gerealiseerd. Op de onderzoekslocatie is tot op heden nooit bebouwing aanwezig geweest. Voor zover bekend zijn op of nabij de onderzoekslocatie geen verdachte locaties aanwezig of aanwezig geweest en zijn geen potentieel bodembelastende activiteiten uitgevoerd. In de huidige situatie vinden binnen de onderzoekslocatie geen bodembedreigende (bedrijfs-) activiteiten plaats. Tijdens de inspectie van de locatie zijn er geen waarnemingen gedaan die wijzen op een mogelijke bodemverontreiniging. Het voornemen bestaat om de locatie te gebruiken als gronddepot tijdens de realisatie van een aantal woningen.
Binnen de onderzoekslocatie en in de directe omgeving ervan zijn tot op heden geen bodemonderzoeken uitgevoerd.

Op basis van het vooronderzoek en het toekomstige gebruik wordt uitgegaan van een verdachte locatie en is de hypothese 'toekomstige bodembelasting' opgesteld.

Nulsituatie bodemonderzoek
Tijdens de veldwerkzaamheden zijn in de boven- en ondergrond bijmengingen waargenomen aan bakstenen en beton. Voor het overige zijn geen bijzonderheden waargenomen die duiden op een mogelijke verontreiniging van de bodem. Asbestverdacht materiaal is niet aangetroffen. In tabel 6 zijn de analyseresultaten samengevat.

Tabel 6: Onderzoeksresultaten grond

Bodemlaag	Parameter*	Toetsing
bovengrond	nikkel	licht verhoogd
ondergrond	-	niet verhoogd

*: uitsluitend de verhoogde parameters zijn weergeven

Conclusies en aanbevelingen
Het onderzoek heeft geleid tot een goed beeld van de actuele bodemkwaliteit ter plaatse van de onderzoekslocatie. Een noemenswaardige verontreiniging is niet aangetroffen. Ter plaatse zijn ten hoogste licht verhoogde gehaltes aangetoond. Vervolgonderzoek naar de licht verhoogde waarden wordt niet zinvol geacht. De nulsituatie is afdoende vastgesteld.

Algemeen wordt opgemerkt dat dit verkennend bodemonderzoek geen bewijsmiddel is zoals bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit. Afhankelijk van de bestemming en toepassing bij afvoer van de grond kan een partijkeuring (AP04) noodzakelijk zijn.

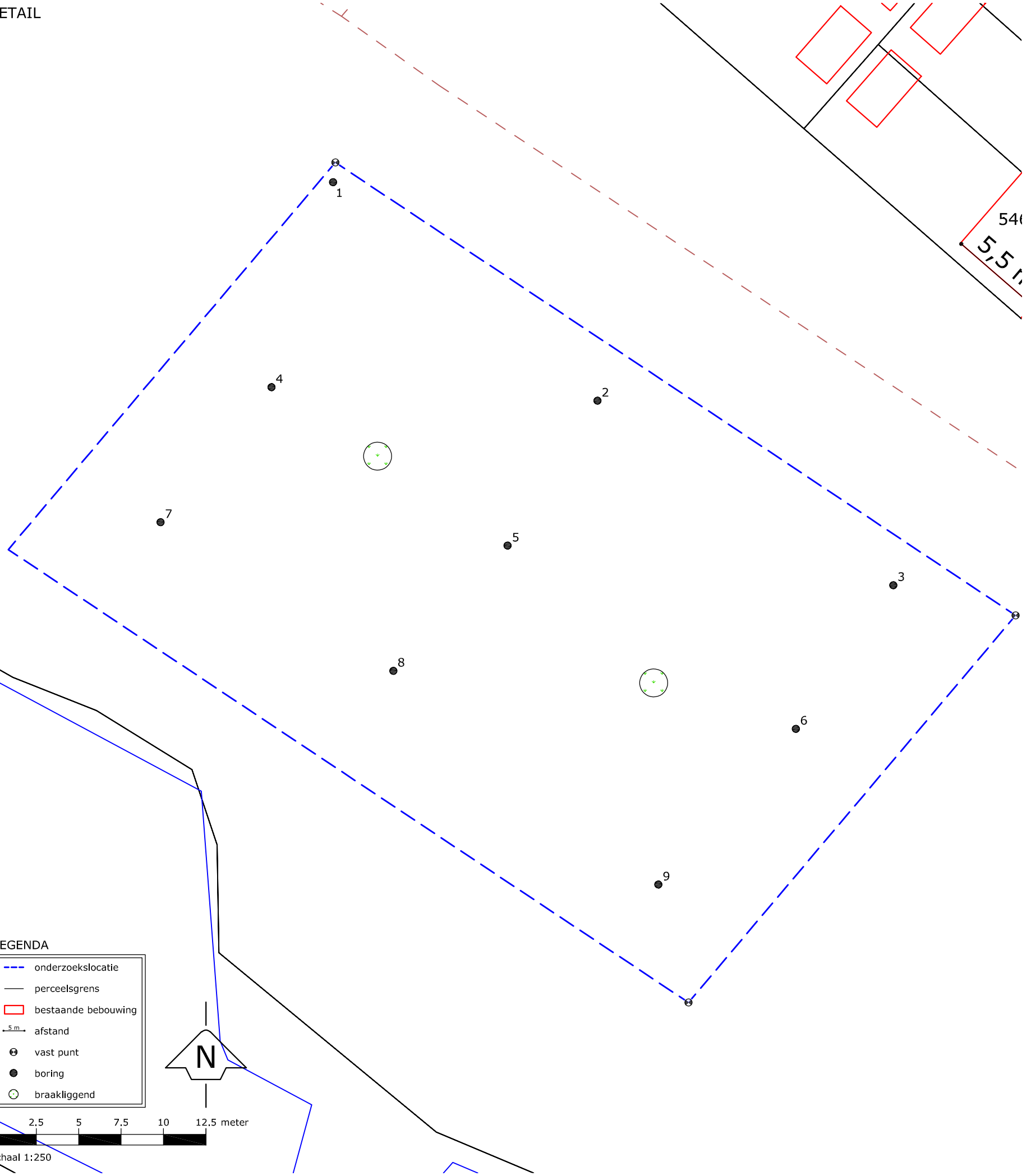
Bijlagen

Bijlage 1

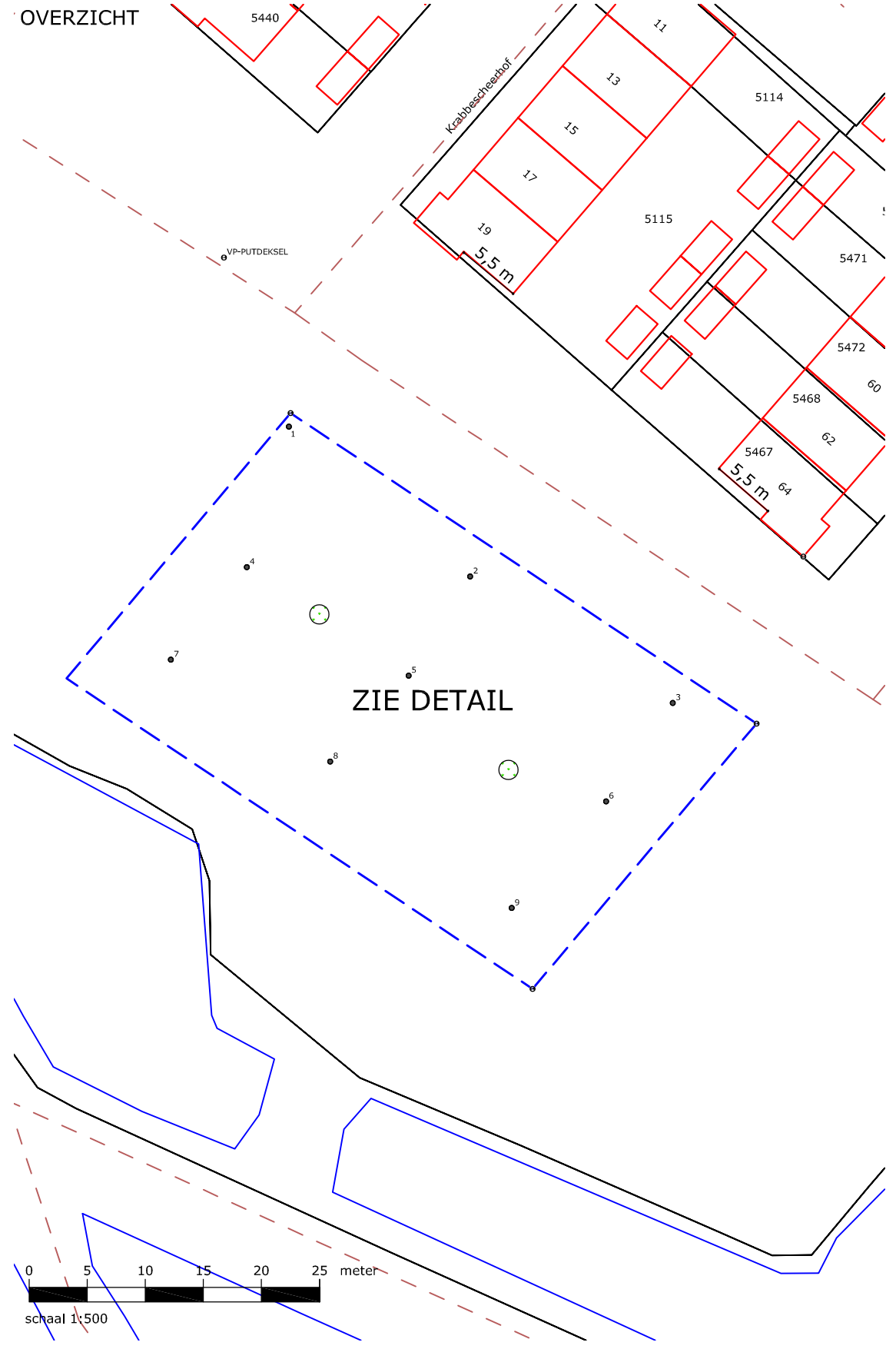

Sacrum
6828
Arnhemse Broek
Provinciehuis
Het Broek
WESTERVOORTSEDIJK
Bandijk
Immorij
Kleefsche Waard
De Bakenhof (Natuurres.)
6827
6833
Malburgen
Stadseiland
NIEUWE HAVENWEG
Rijnhal
6832
Immerloo
Eimersweide
PLEIJWEG
6834
Groote of
Malburgse Sluis
Het Duifje
HET LENDAAN
6835
Immerloopark
Holthuizen
Groot Holthuyzen
De Korenmaat
MELKWEG
Gem. L
Topografische overzichtskaart met ligging onderzoekslocatie
Deze kaart is noordgericht
Ligging onderzoekslocatie
MILON

Bijlage 2

DETAIL

OVERZICHT

Betreft	Verkennend bodemonderzoek
Locatie	Biezenlaan-Waterlelielaan
Plaats	Arnhem
Figuur	Ligging onderzoekslocatie met boorpunten
Bestand	P:\PROJECTEN\Arnhem\biezenlaan waterlelielaan\Biezenlaan-Waterlelielaan.dwg

Bijlage	2	Versie	1	Formaat	A3
Project	20191949	Datum	28-08-2019	Schaal	1:500
Getekend	TvE	Gewijzigd			1:250

MILON
zuiver in advies & onderzoek
Rembrandtlaan 4, 5462 CH Veghel
T 073-5477253 - E info@milon.nl
AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

Bijlage 3

Legenda (conform NEN 5104)

grind

- Grind, siltig
- Grind, zwak zandig
- Grind, matig zandig
- Grind, sterk zandig
- Grind, uiterst zandig

zand

- Zand, kleïig
- Zand, zwak siltig
- Zand, matig siltig
- Zand, sterk siltig
- Zand, uiterst siltig

veen

- Veen, mineraalarm
- Veen, zwak kleïig
- Veen, sterk kleïig
- Veen, zwak zandig
- Veen, sterk zandig

klei

- Klei, zwak siltig
- Klei, matig siltig
- Klei, sterk siltig
- Klei, uiterst siltig
- Klei, zwak zandig
- Klei, matig zandig
- Klei, sterk zandig

leem

- Leem, zwak zandig
- Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

- zwak humeus
- matig humeus
- sterk humeus
- zwak grindig
- matig grindig
- sterk grindig

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

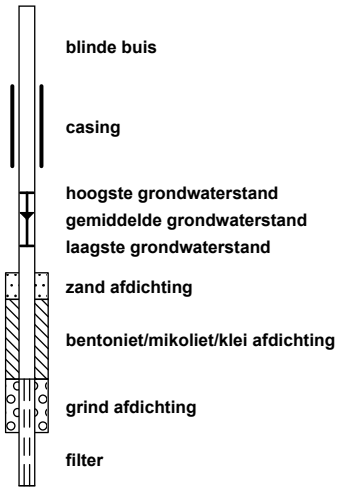
monsters

- geroerd monster
- ongeroerd monster
- volumering

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand
- slib
- water

peilbuis

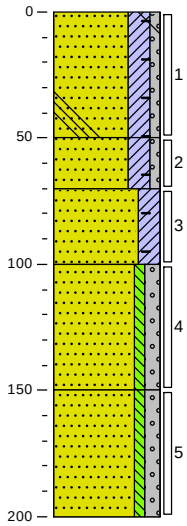

MILON
zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

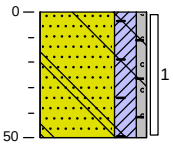
Projectnaam: Biezenlaan-Waterlelielan
Plaatsnaam: Arnhem
Projectcode: 20191949
Projectleider: Bregje van Lieshout

Boring 01
Datum: 29-8-2019
Veldwerker: Ruud van Galen

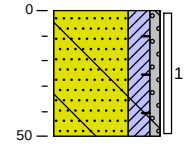
0 braak
Zand, matig grof, kleïg, zwak grindig, resten beton, resten baksteen, neutraal beigebruin, Edelmanboor
50
Zand, matig grof, kleïg, zwak grindig, resten beton, resten baksteen, neutraal beigebruin, Edelmanboor
70
Zand, matig grof, kleïg, sporen baksteen, donker beigegrijs, Edelmanboor
100
Zand, matig grof, zwak siltig, matig grindig, licht grijsbeige, Edelmanboor
150
Zand, matig grof, zwak siltig, matig grindig, licht grijsbeige, Edelmanboor
200

Boring 02
Datum: 29-8-2019
Veldwerker: Ruud van Galen

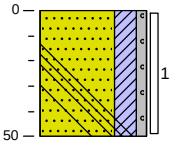
0 braak
Zand, matig fijn, kleïg, zwak grindig, sporen beton, sporen baksteen, neutraal beigebruin, Edelmanboor
50

Boring 03
Datum: 29-8-2019
Veldwerker: Ruud van Galen

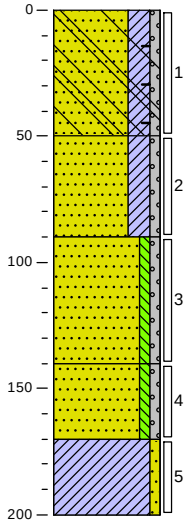
0 braak
Zand, matig fijn, kleïg, zwak grindig, sporen beton, sporen baksteen, neutraal beigebruin, Edelmanboor
50

Boring 04
Datum: 29-8-2019
Veldwerker: Ruud van Galen

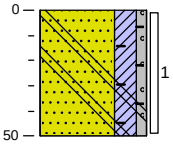
0 braak
Zand, matig fijn, kleïg, zwak grindig, sporen beton, neutraal beigebruin, Edelmanboor
50

Boring 05
Datum: 29-8-2019
Veldwerker: Ruud van Galen

0 braak
Zand, matig fijn, kleïg, zwak grindig, sporen beton, sporen baksteen, neutraal beigebruin, Edelmanboor
50
Zand, matig fijn, kleïg, zwak grindig, neutraal beigebruin, Edelmanboor
90
Zand, matig grof, zwak siltig, zwak grindig, licht grijsbeige, Edelmanboor
140
Zand, matig grof, zwak siltig, zwak grindig, licht grijsbeige, Edelmanboor
170
Klei, zwak zandig, neutraal bruingrijs, Edelmanboor
200

Boring 06
Datum: 29-8-2019
Veldwerker: Ruud van Galen

0 braak
Zand, matig fijn, kleïg, zwak grindig, sporen beton, resten baksteen, neutraal beigebruin, Edelmanboor
50

zuiver in advies & onderzoek

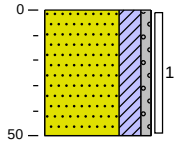
Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Projectnaam:	Biezenlaan-Waterlelielan
Plaatsnaam:	Arnhem
Projectcode:	20191949
Projectleider:	Bregje van Lieshout
Pagina:	2 van 2

Boring 07

Datum: 29-8-2019

Veldwerker: Ruud van Galen

0 braak

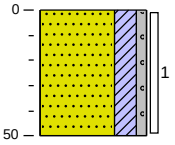
Zand, matig fijn, kleïg,
zwak grindig, neutraal
beigebruin, Edelmanboor

50

Boring 08

Datum: 29-8-2019

Veldwerker: Ruud van Galen

0 braak

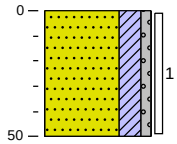
Zand, matig fijn, kleïg,
zwak grindig, neutraal
beigebruin, Edelmanboor

50

Boring 09

Datum: 29-8-2019

Veldwerker: Ruud van Galen

0 braak

Zand, matig fijn, kleïg,
zwak grindig, neutraal
beigebruin, Edelmanboor

50

Bijlage 4

SYNLAB Analytics & Services B.V.
Correspondentieadres
Steenhouwerstraat 15 · 3194 AG Rotterdam
Tel.: +31 (0)10 231 47 00 · Fax: +31 (0)10 416 30 34
www.synlab.nl

Analyserapport

MILON bv
Bregje van Lieshout
Rembrandtlaan 4
5462 CH VEGHEL

Uw projectnaam	: Biezenlaan-Waterlelielan
Uw projectnummer	: 20191949
SYNLAB rapportnummer	: 13097790, versienummer: 1
Rapport-verificatienummer	: 1Z343YR5

Rotterdam, 05-09-2019

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij ontvangt u de analyse resultaten van het laboratoriumonderzoek ten behoeve van uw project 20191949. Het onderzoek werd uitgevoerd conform uw opdracht. De gerapporteerde resultaten hebben uitsluitend betrekking op de geteste monsters. De door u aangegeven omschrijvingen voor de monsters en het project zijn overgenomen in dit analyserapport.

Het onderzoek is uitgevoerd door SYNLAB Analytics & Services B.V., gevestigd aan de Steenhouwerstraat 15 in Rotterdam (NL). Indien het onderzoek is uitgevoerd door derden of het SYNLAB laboratorium in Frankrijk (99-101 Avenue Louis Roche, Gennevilliers) is dit in het rapport aangegeven.

Dit analyserapport bestaat inclusief bijlagen uit 8 pagina's. In geval van een versienummer van '2' of hoger vervallen de voorgaande versies. Alle bijlagen maken onlosmakelijk onderdeel uit van het rapport. Alleen vermenigvuldiging van het hele rapport is toegestaan.

Mocht u vragen en/of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit rapport, bijvoorbeeld als u nadere informatie nodig heeft over de meetonzekerheid van de analyseresultaten in dit rapport, dan verzoeken wij u vriendelijk contact op te nemen met de afdeling Customer Support.

Wij vertrouwen er op u met deze informatie van dienst te zijn.

Hoogachtend,

Jaap-Willem Hutter
Technical Director

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

MILON bv
Bregje van Lieshout

Analyserapport

Projectnaam	Biezenlaan-Waterlelielan	Orderdatum	04-09-2019
Projectnummer	20191949	Startdatum	04-09-2019
Rapportnummer	13097790 - 1	Rapportagedatum	05-09-2019

Nummer	Monstersoort	Monsterspecificatie
001	Grond (AS3000)	MB01 01(1) 02(1) 03(1) 04(1) 05(1) 06(1)
002	Grond (AS3000)	MB02 07(1) 08(1) 09(1)
003	Grond (AS3000)	MO01 01(2)

Analyse	Eenheid	Q	001	002	003
droge stof	gew.-%	S	92.4	89.2	94.9
gewicht artefacten	g	S	<1	<1	<1
aard van de artefacten	-	S	geen	geen	geen
organische stof (gloeiverlies)	% vd DS	S	1.3	2.2	0.8
KORRELGROOTTEVERDELING					
lutum (bodem)	% vd DS	S	9.4	15	4.4
METALEN					
barium	mg/kgds	S	55	110	55
cadmium	mg/kgds	S	<0.2	<0.2	<0.2
kobalt	mg/kgds	S	5.0	8.3	4.5
koper	mg/kgds	S	7.8	13	<5
kwik	mg/kgds	S	<0.05	<0.05	<0.05
lood	mg/kgds	S	16	16	<10
molybdeen	mg/kgds	S	<0.5	<0.5	<0.5
nikkel	mg/kgds	S	15	27	14
zink	mg/kgds	S	39	52	24
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN					
naftaleen	mg/kgds	S	<0.01	<0.01	<0.01
fenantreen	mg/kgds	S	0.03	0.01	0.08
antraceen	mg/kgds	S	0.01	<0.01	0.02
fluoranteen	mg/kgds	S	0.10	0.03	0.15
benzo(a)antraceen	mg/kgds	S	0.05	0.01	0.07
chryseen	mg/kgds	S	0.05	0.01	0.06
benzo(k)fluoranteen	mg/kgds	S	0.03	0.01	0.04
benzo(a)pyreen	mg/kgds	S	0.05	0.02	0.06
benzo(ghi)peryleen	mg/kgds	S	0.03	0.01	0.04
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kgds	S	0.03	0.01	0.04
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kgds	S	0.387 [1)]	0.124 [1)]	0.567 [1)]
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)					
PCB 28	µg/kgds	S	<1	<1	<1
PCB 52	µg/kgds	S	<1	<1	<1
PCB 101	µg/kgds	S	<1	<1	<1
PCB 118	µg/kgds	S	<1	<1	<1
PCB 138	µg/kgds	S	<1	<1	<1
PCB 153	µg/kgds	S	<1	<1	<1
PCB 180	µg/kgds	S	<1	<1	<1
som PCB (7) (0.7 factor)	µg/kgds	S	4.9 [1)]	4.9 [1)]	4.9 [1)]

De met S gemerkte analyses zijn geaccrediteerd en vallen onder de AS3000-erkenning.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

MILON bv
Bregje van Lieshout

Analyserapport

Projectnaam	Biezenlaan-Waterlelielan	Orderdatum	04-09-2019
Projectnummer	20191949	Startdatum	04-09-2019
Rapportnummer	13097790 - 1	Rapportagedatum	05-09-2019

Nummer	Monstersoort	Monsterspecificatie
001	Grond (AS3000)	MB01 01(1) 02(1) 03(1) 04(1) 05(1) 06(1)
002	Grond (AS3000)	MB02 07(1) 08(1) 09(1)
003	Grond (AS3000)	MO01 01(2)

Analyse	Eenheid	Q	001	002	003
MINERALE OLIE					
fractie C10-C12	mg/kgds		<5	<5	<5
fractie C12-C22	mg/kgds		<5	<5	<5
fractie C22-C30	mg/kgds		6	6	<5
fractie C30-C40	mg/kgds		5	<5	<5
totaal olie C10 - C40	mg/kgds	S	<20	<20	<20

De met S gemerkte analyses zijn geaccrediteerd en vallen onder de AS3000-erkenning.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Biezenlaan-Waterlelielan	Orderdatum	04-09-2019
Projectnummer	20191949	Startdatum	04-09-2019
Rapportnummer	13097790 - 1	Rapportagedatum	05-09-2019

Monster beschrijvingen

001	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
002	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
003	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.

Voetnoten

1	De sommatie na verrekening van de 0.7 factor voor <-waarden volgens BoToVa.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Biezenlaan-Waterlelielan	Orderdatum	04-09-2019
Projectnummer	20191949	Startdatum	04-09-2019
Rapportnummer	13097790 - 1	Rapportagedatum	05-09-2019

Analyse	Monstersoort	Relatie tot norm
droge stof	Grond (AS3000)	Grond: Gelijkwaardig aan ISO 11465 en gelijkwaardig aan NEN-EN 15934 (monstervoorbehandeling conform NEN-EN 16179). Grond (AS3000): conform AS3010-2 en gelijkwaardig aan NEN-EN 15934
gewicht artefacten	Grond (AS3000)	Conform AS3000 en conform NEN-EN 16179
aard van de artefacten	Grond (AS3000)	Idem
organische stof (gloeiverlies)	Grond (AS3000)	Grond: gelijkwaardig aan NEN 5754. Grond (AS3000): conform AS3010-3
lutum (bodem)	Grond (AS3000)	Grond: eigen methode. Grond (AS3000): conform AS3010-4
barium	Grond (AS3000)	Conform AS3010-5 en conform NEN 6950 (ontsluiting conform NEN 6961, meting conform NEN-EN-ISO 17294-2)
cadmium	Grond (AS3000)	Idem
kobalt	Grond (AS3000)	Idem
koper	Grond (AS3000)	Idem
kwik	Grond (AS3000)	Idem
lood	Grond (AS3000)	Idem
molybdeen	Grond (AS3000)	Idem
nikkel	Grond (AS3000)	Idem
zink	Grond (AS3000)	Idem
naftaleen	Grond (AS3000)	Conform AS3010-6
fenantreen	Grond (AS3000)	Idem
antraceen	Grond (AS3000)	Idem
fluoranteen	Grond (AS3000)	Idem
benzo(a)antraceen	Grond (AS3000)	Idem
chryseen	Grond (AS3000)	Idem
benzo(k)fluoranteen	Grond (AS3000)	Idem
benzo(a)pyreen	Grond (AS3000)	Idem
benzo(ghi)peryleen	Grond (AS3000)	Idem
indeno(1,2,3-cd)pyreen	Grond (AS3000)	Idem
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	Grond (AS3000)	Idem
PCB 28	Grond (AS3000)	Conform AS3010-8
PCB 52	Grond (AS3000)	Idem
PCB 101	Grond (AS3000)	Idem
PCB 118	Grond (AS3000)	Idem
PCB 138	Grond (AS3000)	Idem
PCB 153	Grond (AS3000)	Idem
PCB 180	Grond (AS3000)	Idem
som PCB (7) (0.7 factor)	Grond (AS3000)	Idem
totaal olie C10 - C40	Grond (AS3000)	Conform AS3010-7 en conform NEN-EN-ISO 16703

Monster	Barcode	Aanlevering	Monstername	Verpakking
001	Y7879744	29-08-2019	29-08-2019	ALC201
001	Y7879771	29-08-2019	29-08-2019	ALC201
001	Y7879766	29-08-2019	29-08-2019	ALC201
001	Y7879763	29-08-2019	29-08-2019	ALC201
001	Y7879783	29-08-2019	29-08-2019	ALC201

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

MILON bv
Bregje van Lieshout

Analyserapport

Projectnaam	Biezenlaan-Waterlelielan	Orderdatum	04-09-2019
Projectnummer	20191949	Startdatum	04-09-2019
Rapportnummer	13097790 - 1	Rapportagedatum	05-09-2019

Monster	Barcode	Aanlevering	Monstername	Verpakking
001	Y7879772	29-08-2019	29-08-2019	ALC201
002	Y7879786	29-08-2019	29-08-2019	ALC201
002	Y7879775	29-08-2019	29-08-2019	ALC201
002	Y7879754	29-08-2019	29-08-2019	ALC201
003	Y7879773	29-08-2019	29-08-2019	ALC201

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

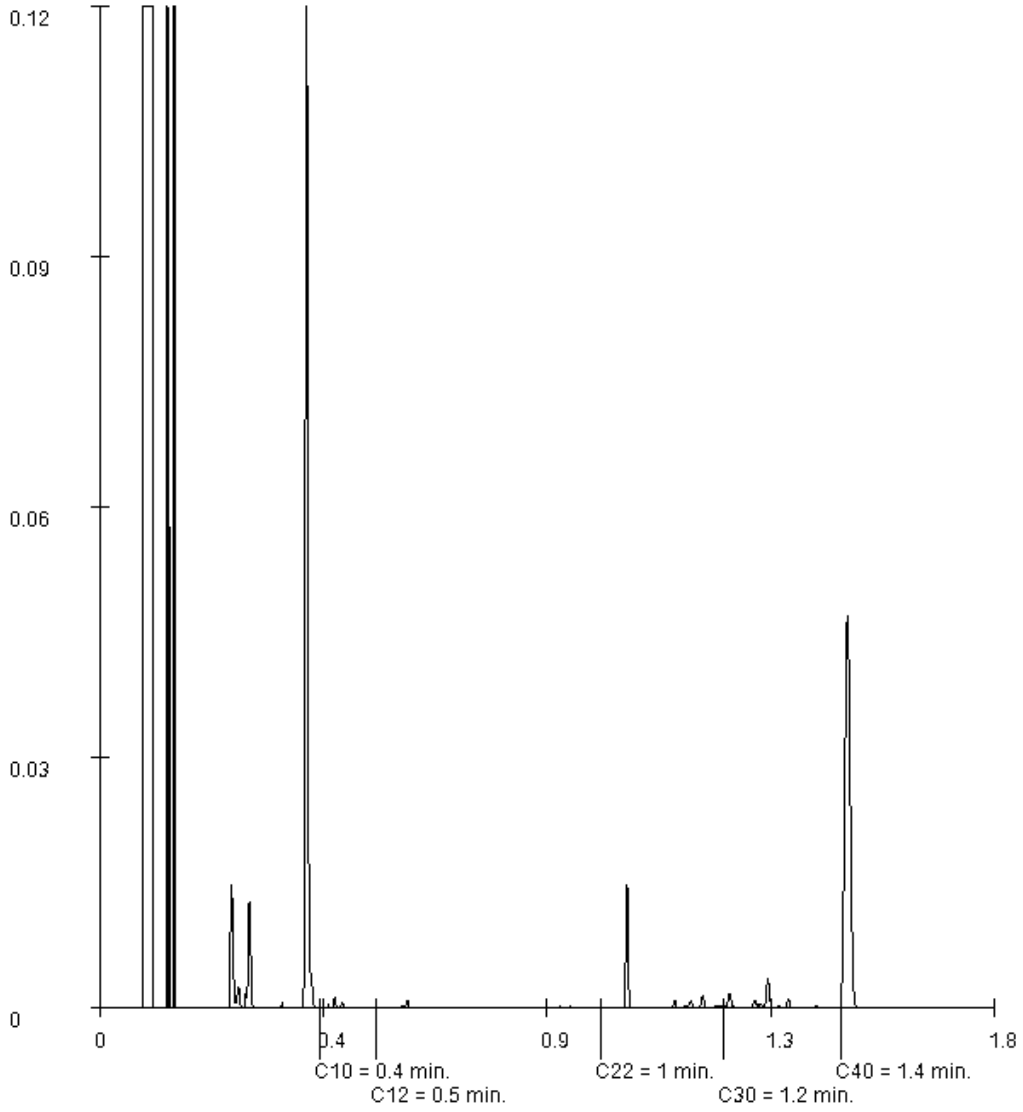
Projectnaam	Biezenlaan-Waterlelielan	Orderdatum	04-09-2019
Projectnummer	20191949	Startdatum	04-09-2019
Rapportnummer	13097790 - 1	Rapportagedatum	05-09-2019

Monsternummer:	001
Monster beschrijvingen	MB0101(1) 02(1) 03(1) 04(1) 05(1) 06(1)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

MILON bv
Bregje van Lieshout

Analyserapport

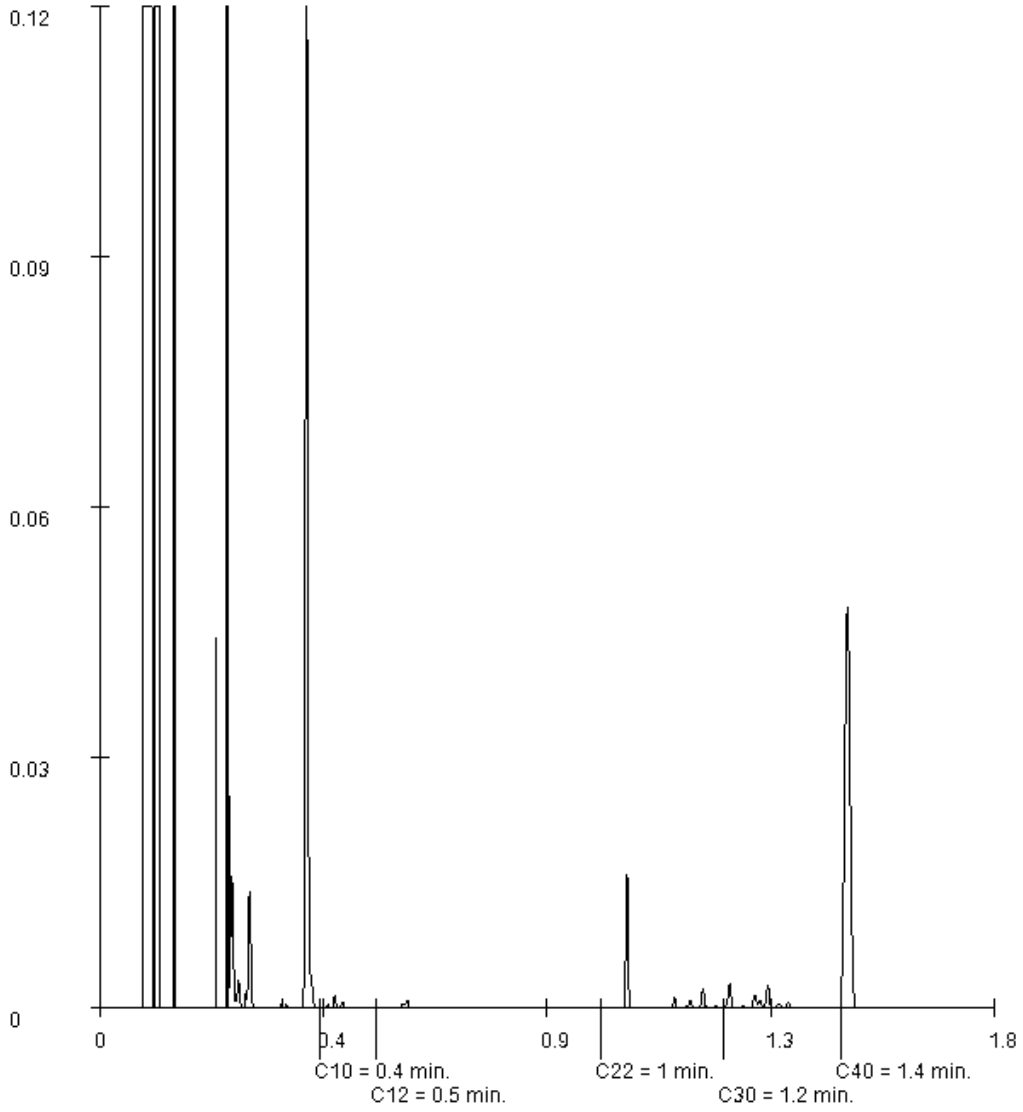
Projectnaam	Biezenlaan-Waterlelielan	Orderdatum	04-09-2019
Projectnummer	20191949	Startdatum	04-09-2019
Rapportnummer	13097790 - 1	Rapportagedatum	05-09-2019

Monsternummer:	002
Monster beschrijvingen	MB0207(1) 08(1) 09(1)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Bijlage 5

MILON
zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Tabel 1: Gemeten gehalten in grond met beoordeling conform de Wet Bodembescherming

Grondmonster		MB01			MB02			MO01		
Certificaatcode		13097790			13097790			13097790		
Deelmonsters		01, 02, 03, 04, 05, 06			07, 08, 09			01		
Monstertraject (m -mv)		0,00 - 0,50			0,00 - 0,50			0,50 - 0,70		
Humus	% ds	1,30			2,20			0,80		
Lutum	% ds	9,40			15,00			4,40		
Datum van toetsing		9-9-2019			9-9-2019			9-9-2019		
Monsterconclusie		Voldoet aan Achtergrondwaarde			Voldoet aan Achtergrondwaarde			Voldoet aan Achtergrondwaarde		
Monstermelding 1										
Monstermelding 2										
Monstermelding 3										
		Meetw =0,5	**GSSD**	**Index**	**Meetw =0,5**	**GSSD**	**Index**	**Meetw =0,5**	**GSSD**	**Index**
OVERIG										
Droge stof	% w/w	92,4	92,0 (6)		89,2	89,0 (6)		94,9	95,0 (6)	
Lutum	%	9,4			15			4,4		
Organische stof (humus)	%	1,3			2,2			0,8		
Artefacten	g	<1			<1			<1		
Aard artefacten	-	0			0			0		
METALEN										
barium	mg/kg ds	55	111 (6)		110	162 (6)		55	164 (6)	
cadmium	mg/kg ds	<0,2	<0,2	-0,03	<0,2	<0,2	-0,03	<0,2	<0,2	-0,03
kobalt	mg/kg ds	5,0	9,7	-0,03	8,3	12,0	-0,02	4,5	12,5	-0,01
koper	mg/kg ds	7,8	12,9	-0,18	13	18	-0,15	<5	<7	-0,22
kwik	mg/kg ds	<0,05	<0,04	-0	<0,05	<0,04	-0	<0,05	<0,05	-0
molybdeen	mg/kg ds	<0,5	<0,4	-0,01	<0,5	<0,4	-0,01	<0,5	<0,4	-0,01
nikkel	mg/kg ds	15	27	-0,12	*27*	*38*	*0,05*	14	34	-0,02
lood	mg/kg ds	16	22	-0,06	16	20	-0,06	<10	<11	-0,08
zink	mg/kg ds	39	67	-0,13	52	74	-0,11	24	51	-0,15
MINERALE OLIE										
Minerale olie C10 - C12	mg/kg ds	<5	18 (6)		<5	16 (6)		<5	18 (6)	
Minerale olie C30 - C40	mg/kg ds	5	25 (6)		<5	16 (6)		<5	18 (6)	
Minerale olie C22 - C30	mg/kg ds	6	30 (6)		6	27 (6)		<5	18 (6)	
Minerale olie C12 - C22	mg/kg ds	<5	18 (6)		<5	16 (6)		<5	18 (6)	
minerale olie	mg/kg ds	<20	<70	-0,02	<20	<64	-0,03	<20	<70	-0,02
PAK										
naftaleen	mg/kg ds	<0,01	<0,01		<0,01	<0,01		<0,01	<0,01	
fenanthreen	mg/kg ds	0,03	0,03		0,01	0,01		0,08	0,08	
anthraceen	mg/kg ds	0,01	0,01		<0,01	<0,01		0,02	0,02	
fluorantheen	mg/kg ds	0,10	0,10		0,03	0,03		0,15	0,15	
benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,05	0,05		0,01	0,01		0,07	0,07	
chryseen	mg/kg ds	0,05	0,05		0,01	0,01		0,06	0,06	
benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,03	0,03		0,01	0,01		0,04	0,04	
benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,05	0,05		0,02	0,02		0,06	0,06	
benzo(g,h,i)peryleen	mg/kg ds	0,03	0,03		0,01	0,01		0,04	0,04	
indeno-(1,2,3-c,d)pyreen	mg/kg ds	0,03	0,03		0,01	0,01		0,04	0,04	
PAK	mg/kg ds		0,39	-0,03		0,12	-0,04		0,57	-0,02
PCB`S										
PCB 28	µg/kg ds	<1	<4		<1	<3		<1	<4	
PCB 52	µg/kg ds	<1	<4		<1	<3		<1	<4	
PCB 101	µg/kg ds	<1	<4		<1	<3		<1	<4	

MILON
zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Grondmonster		MB01	MB02	MO01
Certificaatcode		13097790	13097790	13097790
Deelmonsters		01, 02, 03, 04, 05, 06	07, 08, 09	01
Monstertraject (m -mv)		0,00 - 0,50	0,00 - 0,50	0,50 - 0,70
Humus	% ds	1,30	2,20	0,80
Lutum	% ds	9,40	15,00	4,40
Datum van toetsing		9-9-2019	9-9-2019	9-9-2019
Monsterconclusie		Voldoet aan Achtergrondwaarde	Voldoet aan Achtergrondwaarde	Voldoet aan Achtergrondwaarde
PCB 118	µg/kg ds	<1 <4	<1 <3	<1 <4
PCB 138	µg/kg ds	<1 <4	<1 <3	<1 <4
PCB 153	µg/kg ds	<1 <4	<1 <3	<1 <4
PCB 180	µg/kg ds	<1 <4	<1 <3	<1 <4
PCB (som 7)	µg/kg ds	<25,0 0,01	<22,0 0	<25,0 0,01

-----	: Geen toetsnorm aanwezig
<	: kleiner dan de detectielimiet
8,88	: <= Achtergrondwaarde
<=T	: Kleiner of gelijk aan Tussenwaarde
8,88	: <= Interventiewaarde
8,88	: > Interventiewaarde
6	: Heeft geen normwaarde
#	: verhoogde rapportagegrens
GSSD	: Gestandaardiseerde meetwaarde
Index	: (GSSD - AW) / (I - AW)

- Getoetst via de BoToVa service, versie 3.0.0 -

Tabel 2: Normwaarden conform de Wet Bodembescherming

		AW	WO	IND	I
METALEN					
cadmium	mg/kg ds	0,6	1,2	4,3	13
kobalt	mg/kg ds	15	35	190	190
koper	mg/kg ds	40	54	190	190
kwik	mg/kg ds	0,15	0,83	4,8	36
molybdeen	mg/kg ds	1,5	88	190	190
nikkel	mg/kg ds	35	39	100	100
lood	mg/kg ds	50	210	530	530
zink	mg/kg ds	140	200	720	720
MINERALE OLIE					
minerale olie	mg/kg ds	190	190	500	5000
PAK					
PAK	mg/kg ds	1,5	6,8	40	40
PCB`S					
PCB (som 7)	mg/kg ds	0,02	0,04	0,5	1

14-02-2020

Toelichting bestemmingsplanonderzoek m.b.t. duurzaamheid, natuurinclusiviteit en klimaat.

In dit document wordt een toelichting gegeven op welke aspecten duurzaamheid, natuurinclusiviteit en klimaat zijn ingebed in de openbare ruimte en in het woningontwerp.

OPENBARE RUIMTE:

GROEN: Algemeen: inzetten van lokale middelen
We zien de gehele nieuwbouwstrook als onlosmakelijk onderdeel van de Whemeplas, met zijn grastaluds, ruige riet en spontane Wilgen- en Elsengroei. Op inrichtingsniveau willen we het ruige oeverlandschap zover mogelijk naar de bestaande woonbuurt, dus zelfs over de Whemedreef halen. We zetten qua beplanting in op riet (waar mogelijk) en op een 'lookalike' ervan (waar het niet plasdras is: een relatief laagblijvende miscanthus. Beiden zijn zodenvormend en ogen weelderig en landschappelijk. Verder willen we Elsen (Alnus glutinosa, evt. meerstammig) en Wilgen (Salix alba) toepassen. Als losgestrooide bomen en in kleine clusters aan de Whemedreef.

Bomen: zoveel mogelijk
Bomen helpen tegen hittestress, vangen regenwater op, zorgen voor biodiversiteit en schaduw. Waar mogelijk (rekening houdend met oa. ondergrondse kabels- en leidingen, zicht vanuit woningen en zonnepanelen op daken) komen er bomen te staan. In totaal voegen we 36 bomen toe.

ECOLOGIE:
Het inzetten van de lokale (beplantings-) middelen is ons inziens de beste wijze om ecologische meerwaarde te krijgen. De bestaande natuurlijke biotopen worden op deze wijze vergroot. Dat verhoogt de duurzaamheid en natuurinclusiviteit van het plan. Uitzonderingen: enkele notenbomen (verzoek bewoners), enkele platanen (in aansluiting op bestaande) en de miscanthus dat alleen qua beeld appelleert aan het bestaande.

De Groene Ruimte heeft een onderzoek uitgevoerd iov. Vhv (Natuurhistorische gegevens, ongedateerd) waaruit voor de gehele Wheme de Rietorchis als enige streng beschermde plantsoort naar voren komt. Het gebied is van groot belang voor amfibieën en voor vleermuizen. De hoofdroute van vleermuizen loopt westelijk van het appartementenblok. Op lokaal niveau worden de lichtmasten van de parkeerkoffers naar waterzijde afgeschermd.

WATER: vasthouden, bovengronds afkoppelen en extra waterberging
Op de plek aan de oostzijde van het plangebied waar een haaks blokje mogelijk was willen we niet bouwen. Hier willen we de grond afgraven en zo het water naar de woonbuurt halen en extra waterbergingsoppervlak creëren. De vrijkomende grond wordt lokaal gebruikt voor het ophogen van de kavels (aansluiting op straatniveau van de driehoekige ruimtes en extra goed zicht vanuit de woning).

Al het regenwater wordt bovengronds afgekoppeld, de bestaande regenwaterrioolleidingen worden niet belast met het water dat afgevoerd dient te worden vanaf de nieuwe verhardingen en woningen. Uitgangspunt is verder dat het regenwater oppervlakkig wordt afgevoerd. Regenwater van straten wordt afgevoerd naar de wadi's en regenwater van de daken wordt afgevoerd naar de watersingel langs de Immerloodijk. De bestaande bodempassages (wadi's) worden deels verlegd, deels gehandhaafd. Het oppervlak van de waterbergingsvakken wordt aanzienlijk vergroot t.o.v. de bestaande wadi's.

Watercompensatie

Het verhard oppervlak binnen de plangrens neemt toe. Om te borgen dat het water bij extreme regenbuien afgevoerd kan worden is het verhard oppervlak gecompenseerd. De berekeningen hiervoor zijn opgenomen in het concept Stedenbouwkundig Plan van dec 2019.
De benodigde ruimte voor waterberging is berekend op basis van maatgevende regenbuien, de toename aan verhard oppervlak en de maximaal toelaatbare peilstijging in de watergangen.

VERHARDING: zo min mogelijk

De verharding die we toepassen is puur functioneel en zo minimaal mogelijk. Minder is volgens CROW en gemeentelijke normen niet mogelijk. Zo eist de gemeente bijvoorbeeld een minimale trottoirbreedte van 1.80m, dit is ook ons uitgangspunt. Toepassen van halfverharding voor bijvoorbeeld parkeerplaatsen is onderzocht en hier vanwege de hoge parkeerdruk niet mogelijk, waterpasserende klinkers/bss zijn om onderhoudsredenen hier niet gewenst.

Inrichtingselementen: duurzaam

Alle terreininrichtingselementen zijn gebaseerd op duurzaamheid: in de zin van maximale houdbaarheid en in de zin van materiaalafkomst. Beplantingkeuzes zijn gebaseerd op lokale afkomst en op het optimaal verhogen van de biodiversiteit.

Siergras

Om de landschappelijke sfeer van de Whemeplas zoveel mogelijk de wijk in te halen kiezen we ervoor om de smallere vakken te vullen met stroken siergras met een hoogte van 1,00-1,50m. Het siergras wat toegepast gaat worden lijkt op riet. Dit betekent grote, ruige, landschappelijke groepen. Voor de grotere groepen willen we siergrassen die ca 1.50m hoog worden. Als mogelijke alternatieve soorten voor de Chinese Miscanthus stellen we voor: Molinia arundinacea of Calamagrostis caerulea.

Kruidenrijk grasland

De driehoekige ruimte aan weerszijden van de Whemedreef worden ingericht als kruidenrijk grasland. Ter referentie: het eerder toegepaste grasmengsel bij Eimersweide. Wel vindt er t.o.v. het toegepaste grasmengsel bij Eimersweide een verbeterslag plaats zodoende dat er in dit project een dichtere kruidendekking wordt bereikt dan bij het project Eimersweide.

Hagen
Als erfafscheidingen en aan de trottoirs voorlangs, hebben we gekozen voor Ligustrum ovalifolium (ligusterhagen) . Hagen hebben een belangrijke functie voor veel (kleine) dieren.

Vlonders, bruggen, steigers
Eenvoudig, van duurzaam hout (duurzaamheidsklasse 1) allen worden ontworpen op een levensduur van tenminste 40 jaar;

Hekken
Ten behoeve van tuinmarkering en veiligheid worden soms hekken toegepast. Dit zijn zogemaamde schapenhekken (kastanjehout circa 1m hoogte, ingebonden met stalendraden) en een latafstand van 7/8cm;

WONINGONTWERP

De volgende 3 zaken zijn meegenomen in het ontwerp van de woningen en de appartementen:

Nestkasten opgenomen in het plan.
- De kopgevels aan de oostzijde (ochtend zon) zijn geschikt voor mussen en zwaluwen. Waarbij de kasten voor de zwaluwen hoger zijn gelegen (bij dakrand) en die van de mussen wat lager.
- De kopgevels aan de westzijde (avond zon) zijn meer geschikt voor vleermuizen. Deze kasten worden wat hoger aangebracht. De optimale hoogte is ook afhankelijk van het soort vleermuizen.
  Later ondezoek moet dit uitwijzen, waarbij de uitkomsten in het voorontwerp worden meegenomen.

De woningen worden zeer energiezuinig en gasloos gerealiseerd.
Bij het ontwerp van de woningen en appartementen is rekening gehouden met de denkrichting van trias energetica: de energievraag wordt beperkt en de energie die gebruikt wordt, wordt duurzaam opgewekt.
De energievraag wordt beperkt door de grotere glasvlakken op het zuidwesten te orienteren. Op deze manier wordt de directe zonne-energie goed benut.
De gevels gelegen op het noord-oosten zijn meer gesloten waardoor er weinig verlies van warmte is.
De woningen en de appartementen in het project worden allen gasloos gerealiseerd, de woningen en appartementen worden aangesloten op stadsverwarming.
De gebruikte energie wordt grotendeel duurzaam opgewekt door het toepassen van PV-panelen. In de markt wordt gevraagd, middels een enquete, hoe duurzaam de geinterseerden in het project de woning opgeleverd willen hebben. Aan de hand van deze uitkomst wordt de EPC-eis opgesteld en het aantal PV-panelen bepaald.

Materialen
In het ontwerp wordt gebruik gemaakt van zeer duurzame materialen waaronder baksteen. Verder wordt in de vervolgfase, wanneer het SO wordt uitgewerkt tot een VO, rekening gehouden met materialen die weinig tot geen onderhoud nodig hebben. In de uitwerking naar een VO wordt hier nadere invulling aan gegeven.

Participatie- en communicatietraject project Whemedreef – Malburgen-Oost-zuid

Juli 2017	inloop voor buurtbewoners op uitnodiging van VHV: schetsontwerp plan Whemedreef (en eerste schets buurthuis/gymzaal). 5 buurtbewoners hebben een reactieformulier ingevuld.
28 september 2017	schriftelijke reactie van VHV naar 5 buurtbewoners
21 februari 2018	presentatie nieuw stedenbouwkundig schetsontwerp aan Overleggroep Malburgen-oost-zuid*, in aanwezigheid van enkele toehoorders uit de omgeving Waterlelielaan
26 september 2018	bijpraten Overleggroep Malburgen-Oost-zuid over 'het in de markt zetten' van het project Whemedreef
12 december 2018	idem stand van zaken
17 april 2019	Nota van uitgangspunten tbv marktpartijen met de Overleggroep besproken en verzoek aan Overleggroep om een afvaardiging te regelen tbv het selectietraject
14 mei 2019	Stand van zaken besproken met Overleggroep Malburgen-Oost-zuid.
11 juli 2019	Presentatie door marktpartijen aan bewonersafvaardiging, gemeente en VHV, gevolgd door gezamenlijke selectie.
27 september 2019	Brief van VHV aan alle buurtbewoners: op termijn bouwen, marktpartij zoeken, "Hoe het plan er precies uit komt te zien is nog niet bekend. De verwachting is dat er vooral koopeengezinswoningen worden gebouwd en ook een aantal appartementen. Een deel van de appartementen wordt via Volkshuisvesting verhuurd." "Zodra bekend is welke partij de plannen verder uitwerkt, wordt in samenspraak met de bewonersoverleggroep vastgesteld hoe het betrekken van de buurt wordt vormgegeven."
Oktober 2019	Artikel in wijkkrant/-website Malburger.nl met bovenstaande informatie.
11 december 2019	Presentatie van het concept stedenbouwkundig plan aan de Overleggroep. Voornemen van marktpartij om begin 2020 twee trajecten te starten: een bewonersoverleg (met een grotere groep) en workshops met potentiele kopers.
4 maart 2020	Stand van zaken besproken met Overleggroep: er wordt nog gewerkt aan het ontwerp-bestemmingsplan.
Vanaf maart 2020	de coronacrisis heeft alle (voorgenomen) buurtoverleg stilgelegd.
29 juni 2020	Digitale presentatie aan de Overleggroep middels een filmpje. Een fysieke vergadering is vanwege de Coronacrisis niet doorgegaan.
30 juni 2020	Brief van Koopmans aan alle buurtbewoners (ter vervanging van een inloop die vanwege Corona niet mogelijk is) over de plannen. Verwijzing naar digitale film. Vooraankondiging dat aan het ontwerp bestemmingsplan wordt gewerkt en een nieuw bestemmingsplan in juli ter inzage ligt.

*Ten behoeve van het Ontwikkelingsplan Malburgen is een overlegstructuur opgezet, die de hele wijk bestrijkt. Voor het gebied ten zuid-oosten van de Huissensestraat/Nijmeegseweg is er een Overleggroep van bewoners ingesteld, die gedurende de afgelopen jaren volgens de Malburgse Manier haar inbreng heeft gehad in de plannen. Per project zijn steeds afspraken gemaakt over de momenten en wijze waarop de buurtbewoners bij het project worden betrokken.

20200908
Rwe - Volkshuisvesting

Geachte heer Paping, beste Ronald

In het kader van de besluitvorming inzake het bestemmingsplan Whemedreef, en de aanstaande bestuurlijke behandeling daarvan, bereikte ons een schrijven van een bezorgde buurtbewoner.
In dit schrijven wordt een pleidooi gegeven voor bouwen conform het vigerende bestemmingsplan, en worden vraagtekens gezet bij de noodzaak om het bestemmingsplan te herzien.
Wij hebben behoefte om op dit nieuwe geluid in het planproces te reageren. Hierbij gaan wij niet in op de vermeende onzorgvuldige participatie, uit de stukken blijkt volgens ons voldoende dat hier een gezamenlijk traject is gelopen met gemeente, buurtvertegenwoordiging en volkshuisvesting, voorzien van alle ruimte voor inspraak en conform alle wettelijke normen en in lijn met de afgesproken werkwijze in de "Malburgse manier "

Wij richten ons in dit schrijven op de vraag waarom appartementen zoals die in het vigerende bestemmingsplan zijn opgenomen niet haalbaar zijn.

De hoofdreden waarom dit niet haalbaar is, is dat de realisatiekosten van de appartementen conform het vigerende plan hoger zijn dan de opbrengsten.

Dit wordt veroorzaakt door:

1. <u>Hoge bouwkosten.</u>
   De beperkte en dwingende ruimte van de bouwvlekken resulteert in een duur bouwplan.
   - Binnen de bestemmingsvlakken van 24 x 24 meter kunnen per laag 3 of 4 appartementen worden gemaakt. Voor deze appartementen moet een lift en trappenhuis worden gebouwd. Weinig appartementen per laag geeft zo een onvoordelige bruto/netto verhouding en relatief veel buitengevel. Met als resultaat dat de bouwkosten per appartement bovengemiddeld hoog zullen zijn. Los daarvan is de algemene trend dat bouwkosten van specifiek ontworpen appartementen de afgelopen jaren enorm zijn gestegen.

2. <u>Gebouwd parkeren</u>
   Bovenop de al hoge bouwkosten komt de verplichting tot gebouwd parkeren
   - het vigerende bestemmingsplan gaat uit van parkeren binnen het bouwblok. Buiten de bouwblokken is in de overige bestemmingen (groen/park) parkeren niet toegestaan. Dit houdt in dat onder de appartementen in een kelder, of op maaiveld onder het appartementen een gebouwde parkeervoorziening moet worden geplaatst.

3. <u>Lage opbrengsten</u>
   In dit deel van de stad Arnhem is de opbrengstcapaciteit van appartementen bescheiden
   - Niet op alle plekken in de stad maken hoge kosten direct een financieel onhaalbaar plan. Ten noorden van de rivier en in het centrum zijn de opbrengsten per vierkante meter woonruimte hoog. In Malburgen oost zuid is dit echter anders. Bij de aanbesteding die Volkshuisvesting in 2019 heeft gedaan voor de ontwikkeling

Whemedreef hebben twee van de betrokken marktpartijen een voorstel gedaan om commerciële appartementen te maken. De waarde per vierkante meter in deze aanbiedingen ligt beduidend onder het gemiddelde in de stad als geheel.

De financiële problematiek van het maken van appartementen op deze locatie slaat neer in de residuele grondwaarde die onder te realiseren appartementen te halen is.
Ook hier hebben de in de aanbesteding meedingende Marktpartijen hun visie op gegeven. Uit de aanbesteding is gebleken dat de residuele grondwaarde onder appartementen zo laag is, dat indien hier kosten van een gebouwde parkeervoorziening van worden afgetrokken, de grondwaarde negatief wordt. In de recent gerealiseerde appartemententoren op Eimerseiland waren de condities gunstiger om te komen tot een financieel haalbaar plan. De Eimerseiland toren is significant groter (efficiënter), het parkeren is aldaar opgelost op maaiveld, en het financiële draagvlak van het plan wordt grotendeels gegeven door de grondgebonden woningen uit dit project.

Rest dan de vraag of het haalbaar is om conform het vigerende bestemmingsplan te ontwikkelen en bouwen, of wat daar de consequenties van zijn.

- Het vigerende bestemmingsplan gaat uit van maximaal 120 appartementen (niet de door buurtbewoner genoemde 168);
- Het bestemmingsplan knelt, en maakt duur bouwen en gebouwd parkeren noodzakelijk;
- Ook zonder een knellend bestemmingsplan met gebouwd parkeren zijn commerciële appartementen alhier nauwelijks financieel rendabel te maken blijkt uit de aanbesteding van 2019;
- Als uitvloeisel uit de samenwerkingsovereenkomst Gemeente-Volkshuisvesting, heeft Volkshuisvesting inkomsten geraamd uit grondverkoop van de Whemedreef, deze inkomsten zijn noodzakelijk als vergoeding voor de gemaakte investering in het ontwikkelingsplan Malburgen (sloop/nieuwbouw).
- Het ontwikkelen en bouwen conform vigerend bestemmingsplan geeft een groot risico op een verliesgevende exploitatie en is daarom niet als uitgangspunt voor de aanbesteding / selectie van het nu voorliggende bestemmingsplan opgenomen.

Wij hopen met deze nadere toelichting inzicht te hebben gegeven in de keuze die is gemaakt om geen koop appartementen te realiseren binnen het plangebied Whemedreef. Om de zo gewenste koopwoningen in dit deel van de wijk Malburgen toe te voegen is naar mening van Volkshuisvesting, en blijkend uit de gevoerde aanbesteding met Marktpartijen, een grondgebonden programma noodzakelijk.

Vanzelfsprekend bereid tot een nadere toelichting
Met vriendelijke groet

Haiko ter Heide
Manager Vastgoed Ontwikkeling
Volkshuisvesting Arnhem

4a Zienswijzennota behorende bij het raadsvoorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan “Whemedreef"

Woningbouwcorporatie Volkshuisvesting is voornemens om de herontwikkeling van het gebied De Wheme in Arnhem Zuid af te ronden met de realisatie van het woningbouwproject Whemedreef aan de noordelijke oever van de Whemeplas.
Deze ontwikkellocatie is gelegen in het plangebied van het geldende bestemmingsplan 'Malburgen - De Wheme'. Dit bestemmingsplan uit 2011 laat hier 7 appartementsgebouwen toe. Oorspronkelijk waren koopappartementen met een ondergrondse parkeergarage gepland. Deze ontwikkeling is financieel niet haalbaar gebleken.
Volkshuisvesting heeft samen met gemeente en omwonenden een alternatief woonprogramma opgesteld op basis van de woningbouwbehoefte. De gewenste invulling past niet in het geldend bestemmingsplan. Daarom moet een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld.
Het nieuwe plan bestaat uit vijf blokken met grondgebonden woningen (totaal 39 woningen) en één gebouw van vier lagen met 21 sociale huurappartementen met parkeren op maaiveld.

Het bestemmingsplan 'Whemedreef' heeft in ontwerp ter inzage gelegen van 2 oktober 2020 tot en met 12 november 2020. Gedurende deze termijn zijn 5 zienswijzen op het ontwerpbestemmingsplan ingediend, waarvan één namens 24 anderen en één door twee personen.
In het onderstaand onderdeel A is een overzicht opgenomen met naam- en adresgegevens van de indieners van zienswijzen met daaraan gekoppeld een volgnummer.
In onderdeel B. worden de zienswijzen aan de hand van de volgnummers samengevat, waarna de gemeentelijke reactie op de zienswijze en een conclusie volgen.

A. Overzicht indieners zienswijzen

Nr.				
1	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
2	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
3	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
4	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
5	Vitens	[redacted]	[redacted]	[redacted]

B. Beantwoording zienswijzen

In dit onderdeel zijn de zienswijzen op het ontwerpbestemmingsplan samengevat en van een reactie voorzien. In die gevallen dat een zienswijze gegrond wordt verklaard en dit leidt tot aanpassing van het bestemmingsplan wordt dit expliciet aangegeven.
Dat deze zienswijzen samengevat zijn weergegeven, betekent niet dat bepaalde zienswijzen niet of niet volledig betrokken zijn in de (belangen)afweging. Alle ingediende zienswijzen inclusief eventuele bijlagen zijn in de (belangen)afweging betrokken

Nr.	Inhoud	Beantwoording
Zienswijze 1	1) Indieners zijn van mening dat het participatieproces onvoldoende is geweest. Nu ligt er 1.5 jaar na de laatste bewonersavond een totaal ander plan waarover geen enkele informatie heeft plaatsgevonden. Men is nooit voor participatiebijeenkomsten uitgenodigd. Daarom is er sprake van schijnparticipatie.	1) Ten behoeve van het Ontwikkelingsplan Malburgen heeft het wijkplatform een overlegstructuur opgezet van verschillende overleggroepen, die de hele wijk bestrijkt. Voor het gebied ten zuidoosten van de Huissensestraat/Nijmeegseweg is er een Overleggroep van bewoners ingesteld, die gedurende de afgelopen jaren volgens de Malburgse Manier haar inbreng heeft gehad in de plannen. Per project zijn steeds afspraken gemaakt over de momenten en wijze waarop de overige buurtbewoners bij het project worden betrokken. Volkshuisvesting is sinds 2017 over deze ontwikkeling in gesprek met de buurt, vertegenwoordigd door de overleggroep Malburgen oost-zuid Overige bewoners zijn door Volkshuisvesting via de wijkkrant/wijk-website op de hoogte gehouden. De overleggroep is enthousiast over dit plan, zie de zienswijze van de heren [redacted] . De wensen van de groep zijn zoveel mogelijk in het plan verwerkt. Zo is op verzoek van de overleggroep het westelijk gelegen appartementengebouw zo gepositioneerd dat dit bijdraagt aan de sociale veiligheid van Jeugdplein De Hobbit. Participatie- en communicatietraject project Whemedreef – Malburgen-Oost-zuid: • Juli 2017 inloop voor buurtbewoners op uitnodiging van VHV: schetsontwerp plan Whemedreef (en eerste schets buurthuis/gymzaal). • 5 buurtbewoners hebben een reactieformulier ingevuld. • 28 september 2017 schriftelijke reactie van VHV naar 5 buurtbewoners • 21 februari 2018 presentatie nieuw stedenbouwkundig schetsontwerp aan Overleggroep Malburgen-oost-zuid, in aanwezigheid van enkele toehoorders uit de omgeving Waterlelielaan • 26 september 2018 bijpraten Overleggroep Malburgen-Oost-zuid over ‘het in de markt zetten’ van het project Whemedreef • 12 december 2018 idem stand van zaken

		• 17 april 2019 Nota van uitgangspunten tbv marktpartijen met de Overleggroep besproken en verzoek aan Overleggroep om een afvaardiging te regelen tbv het selectietraject • 14 mei 2019 Stand van zaken besproken met Overleggroep Malburgen-Oost-zuid. • 11 juli 2019 Presentatie door marktpartijen aan bewonersafvaardiging, gemeente en VHV, gevolgd door gezamenlijke selectie. • 27 september 2019 Brief van VHV aan alle buurtbewoners: op termijn bouwen, marktpartij zoeken, “Hoe het plan er precies uit komt te zien is nog niet bekend. De verwachting is dat er vooral koop/eengezinswoningen worden gebouwd en ook een aantal appartementen. Een deel van de appartementen wordt via Volkshuisvesting verhuurd.” “Zodra bekend is welke partij de plannen verder uitwerkt, wordt in samenspraak met de bewonersoverleggroep vastgesteld hoe het betrekken van de buurt wordt vormgegeven.” • Oktober 2019 Artikel in wijkkrant/-website Malburger.nl met bovenstaande informatie. • 11 december 2019 Presentatie van het concept stedenbouwkundig plan aan de Overleggroep. Voornemen van marktpartij om begin 2020 twee trajecten te starten: een bewonersoverleg (met een grotere groep) en workshops met potentiele kopers. • 4 maart 2020 Stand van zaken besproken met Overleggroep: er wordt nog gewerkt aan het ontwerp-bestemmingsplan. Vanaf maart 2020 heeft vanwege COVID-19 alle (voorgenomen) buurtoverleg niet plaats kunnen vinden. In plaats daarvan: • 29 juni 2020 Digitale presentatie aan de Overleggroep middels een filmpje. Een fysieke vergadering is vanwege COVID-19 niet doorgegaan. • 30 juni 2020 Brief van Koopmans aan alle buurtbewoners (ter vervanging van een inloop die vanwege COVID-19 niet mogelijk is) over de plannen. Verwijzing naar digitale film. Vooraankondiging dat aan het ontwerp bestemmingsplan wordt gewerkt en een nieuw bestemmingsplan in juli ter inzage ligt.
	2) Indiener eist ter voorkoming van bedreiging van directe woonkwaliteit voor het gebied vanaf de Keurvorstlaan tot voorbij de Krabbescheerhof de volgende aanpassingen aan het stedenbouwkundig ontwerp:	2a) Uitgangspunten bij de planontwikkeling zijn o.a.

	a) Geen 4 laags bebouwing met rijwoningen, maar levensloopbestendige patiowoningen, twee-onder-een- kappers of urban villa's	• een gedifferentieerd woning aanbod in Malburgen • een sluitende exploitatie opzet • betaalbare woningen en woningen in het hogere segment waarvoor in Malburgen nog een markt is • segregatie tegengaan. • efficiënt ruimtegebruik • de woonkwaliteit van de bestaande bewoners niet aantasten In Arnhem is grote behoefte aan nieuwbouwwoningen. In Malburgen is meer behoefte aan rijwoningen dan aan patio- of half vrijstaande woningen. Ook kunnen binnen hetzelfde oppervlak voor woondoeleinden meer woningen worden gerealiseerd Patiowoningen en half vrijstaande woningen hebben meer gevellengte en zijn daardoor duurder dan rijwoningen. Urban villa's op deze locatie zijn ook geen alternatief. Ze zijn duurder om te bouwen en parkeren kan om financiële redenen alleen op maaiveld plaatsvinden, waardoor het oorspronkelijke beeld van torens in het groen teniet gaat. Dit was dan ook onder andere aanleiding om het oorspronkelijk stedenbouwkundige concept opnieuw tegen het licht te houden. Met de huidige markt is de financiële haalbaarheid en de exploitatieopzet bij alleen urban villa's minder dan de combinatie van een appartementengebouw met de rijwoningen zoals deze nu in het plan zijn opgenomen. Bij urban villa's zijn de bouwkosten per appartement bovengemiddeld hoog door het beperkte aantal appartementen dat ontworpen kan worden binnen de bouwvlakken van het bestemmingplan; zowel per bouwlaag als in hoogte. De bouwkosten van een parkeerplaats zijn tevens hoog omdat de parkeerplaatsen binnen de bouwvlakken van het bestemmingsplan gerealiseerd dienen te worden. Dat betekent bebouwd parkeren onder de appartementen waardoor de bouwkosten hoog zijn. Los daarvan is de algemene trend dat bouwkosten van specifiek ontworpen appartementen de afgelopen jaren enorm zijn gestegen. In relatie tot de opbrengst van een appartement op deze locatie betekent het dat de residuele grondwaarde zelfs negatief is. Met andere woorden de bouwkosten zijn hoger dan de marktwaarde, dus een negatieve grondopbrengst. Aan de westzijde van Malburgen zullen op niet al te lange termijn een aantal patiowoningen worden gerealiseerd. Voor deze doelgroep wordt daarmee voldoende gebouwd de komende tijd. Het plan en de woningtypologieën is in goed overleg met de bewonersvertegenwoordiging en de woningcorporatie tot stand gekomen. De keuze voor vier lagen was een uitdrukkelijke wens van onder andere de vertegenwoordigende bewoners in de tenderfase.

	b) Behoud van de bestaande zichtlijnen uit het geldende bestemmingsplan. c) Geen zicht op auto's vanuit de bestaande omgeving, maar een groen aanzicht gedurende het gehele jaar. 3) Geëist wordt ontwerpbestemmingsplan aan te passen op de volgende punten: a) Woonbestemming qua oppervlak maximaal gelijk aan huidig plan. b) Geen aaneengeschakelde woonbestemming, maar in breedtes van maximaal 16 meter	Het voordeel van 3 en 4 lagen is dat er een gedifferentieerde prijsklasse ontstaat waaruit toekomstige bewoners kunnen kiezen. Hierdoor komen er tevens nieuwe bewoners die meer te besteden hebben en die bij kunnen dragen aan het op diverse wijze ondersteunen van buurtactiviteiten en het mogelijk begeleid van buurtbewoners. Momenteel hebben zich al circa 200 gegadigden gemeld voor de rijtjeswoningen. Stedenbouwkundig zorgt een afwisseling van 3 en 4 lagen voor een afwisselend silhouet en een afwisselend ruimtelijk beeld. 2 b) Behoud van bestaande zichtlijnen levert minder woningen op. Dit is financieel en vanwege het grote tekort aan woningen niet verdedigbaar. De zichtlijnen van het huidige plan zijn zodanig geënsceneerd, dat ze gezien vanuit de woonstraten een doorzicht geven richting de plas. Aan de oostzijde van de locatie is aan de waterkant een groot gebied vrij gehouden van bebouwing. Hier wordt het water als het ware de wijk in gehaald, waardoor het contact met het water optimaal is en de beleving van de plas groot is. 2 c) Het landschap is de drager van het plan geweest. De inspiratie voor de landschappelijke inrichting komt uit het bestaande landschap. De seizoensbeleving die daarbij hoort is zeker niet treurig. In het plan komen grote vlakken sierriet, deze hebben ook in de winter een fraaie aanblik. Ten zuiden van de bestaande woningen is een robuuste groenstructuur geprojecteerd, waardoor de nieuwbouw op ruime afstand van bestaande woning komen te staan. Het parkeren is in parkeerkoffers geprojecteerd en in een beperkt deel in de groenzone, waarbij het groen het beeld bepaalt en niet het parkeren. De grote afstand van de woningen tot de bestaande woningen en de groene bufferzorgen zorgen ervoor dat het woongenot van de bestaande bewoners niet wordt aangetast. 3 a) en 3 b) Het voorstel genoemd in 3 a en b betekent een exploitatietekort. 3 a) Voor het voorstel van appellant, waarbij hij uitgaat van het behoud van de huidige woonvlek en de groenbestemmingen, betekent dit dat er minder woningen gerealiseerd kunnen worden. 3 b) Het realiseren van half vrijstaande en/of patiowoningen betekent dat er minder woningen gebouwd kunnen worden. Een maximale breedte van 16 meter resulteert in minder woningen en duurdere woningen omdat er meer kopgevels gerealiseerd moeten worden. Binnen een stramienmaat van 16 meter kunnen circa 3 rijwoningen en maximaal 2 patiowoningen danwel vrijstaande woningen worden gerealiseerd.

	c) Verkeersbestemming verdwijnt en parkeren in woningen of op eigen terrein d) Of anders geen bestemmingswijziging, maar uitvoering conform geldend bestemmingsplan. 4) Ruimtelijk plan Het voorstel om in plaats van urban villa's in het groen 39 rijwoningen met de achterkant naar de bestaande omgeving en sociale appartementen te realiseren heeft niet de kwaliteit van het huidige bestemmingsplan. Er wordt niet uit maar in het zicht geparkeerd. Er ontstaat een stedenbouwkundige muur in strijd met het eigen uitgangspunt van de gemeente Arnhem.	Beide voorstellen leveren minder woningen op. Gezien de woningbehoefte en in verband met de planexploitatie en de prijs van de woningen is dit niet verdedigbaar. Temeer daar het voorliggende plan stedenbouwkundig goed verdedigbaar is en het woongenot van de bestaande bewoners niet wordt aangetast 3 c)Parkeren op het eigen terrein zoals appellant voorstelt betekent dat uitgaande van het huidige stedenbouwkundige plan, er meer parkeerplaatsen gerealiseerd moeten worden per woning. Zodra parkeerplaatsen worden toegewezen per woning (zoals op eigen terrein), zijn de parkeerplaatsen niet meer tussen gebruikers uitwisselbaar, waardoor er meer parkeerplaatsen nodig zijn. In dit geval moeten er dan per woning 2 parkeerplaatsen worden gerealiseerd in plaats van 1,5. Voor het huidige plan betekent dit het vergroten van de woonbestemming en vermindering van het groen. Het straatbeeld wijzigt doordat 2 geparkeerde auto's op eigen erf voor de woningen het straatbeeld gaan overheersen De parkeerkoffers, gelegen tussen de woningen in dit plan, betekenen minder ruimtebeslag en er kan op die manier meer groen worden gerealiseerd De parkeerkoffers en de huidige parkeervoorzieningen zoals weergegeven in het plan zijn het meest efficiënt. 3 d) Het geldende bestemmingsplan gaat uit van appartementengebouwen van maximaal 20 meter hoog, met een inpandige parkeergarage bestemd voor zowel bewoners als bezoekers. Dit plan dateert nog van voor de economische crisis. Op dit moment is een gebouwde parkeergarage op deze locatie exploitatietechnisch niet meer haalbaar. Parkeren zou in dat geval op het bestaande maaiveld plaats moeten vinden waardoor het beeld van het groen aangetast zou worden. De gedachte die aan het ontwerp ten grondslag lag, namelijk appartementengebouwen in het groen, ruim uit elkaar gelegen is dan niet meer realistisch. Dit aspect, de gewijzigde woningmarkt en het exploitatietekort op het huidige bestemmingsplan zijn aanleiding geweest om een nieuw stedenbouwkundig ontwerp op te stellen waarbij er een balans is gezocht in woningtypologie, het groen en het aantal parkeerplaatsen. Randvoorwaarde was tevens dat de woonkwaliteit van de bestaande woningen niet zou wordt aangetast. Voor de visie achter het plan verwijzen we naar de toelichting in het bestemmingsplan 4) Bij de visie voor dit gebied wordt ingespeeld op de landschappelijke kwaliteiten. Het landschap vormt de drager voor dit ontwerp. De voorzijde vormt een groene buffer tussen bestaande- en nieuwbouwwoningen. De achtertuinen zijn vrij van bijgebouwen. De overgang tussen tuin en de waterplas is vormgegeven door een

	Hoewel het plan een afronding van de wijk moet vormen met groene verbindingen, is het een aftreksel daarvan met verharding, uitgeefbaar en bebouwbaar oppervlak. Uit illustraties blijkt een aanzienlijke verslechtering van de zichtlijnen. Uit de toelichting bij het plan blijkt dat de gemeente en ontwikkelaar alleen oog hebben voor een muur van woningen. Er is geen enkele relatie met reeds bestaande woningen. Het realiseren van 3- en 4-laagse bebouwing ziet men als vrijheidsberoving en onverkoopbaarheid van bestaande woningen. Men wil het bestaande uitzicht uit het geldend bestemmingsplan behouden. Er wordt duidelijk niet nagedacht over het realiseren van levensloopbestendige patiowoningen of twee- of driekappers. Als woning aantallen gehaald moeten worden zijn urban villa's meer voor de hand liggend.	rietzone. De woningen staan met hun voorzijde naar de Whemedreef, waardoor de sociale controle gewaarborgd wordt. De verharding is geminimaliseerd en alleen voor verkeersfuncties, er is overal waar mogelijk beplanting toegepast. Het plan is zeker geen 'muur aan de Whemedreef' maar biedt aan het uiteinde van elke straat volop zicht op de plas. De bestaande bebouwing grenst met haar zijtuinen en zijgevels aan de Whemedreef. Er komt aldus voor geen enkele bestaande woning een nieuwe woning te staan. Vanaf de zijgevels van de bestaande kopwoningen is er door de gekozen opzet steeds zicht op de grote open ruimtes door naar de plas. De bestaande kopwoningen aan de Keurvorstlaan (westelijke rij) en Waterlelielaan krijgen zelfs zicht op een uitbreiding van de plas. Ten zuiden van de bestaande woningen is een robuuste groenstructuur geprojecteerd, waardoor de nieuwbouw op ruime afstand van bestaande woningen komen te staan. De grote afstand zorgt ervoor dat woongenot niet wordt aangetast door de nieuwbouw. De nieuwe woningen zijn gezien vanuit de bestaande woningen overhoeks waarneembaar. Ook dit maakt dat het uitzicht vanuit de bestaande woningen niet essentieel wordt aangetast De groene voorruimte voor de woningen en het parkeren in parkeerkoffers zorgt ervoor dat het parkeren niet het ruimtelijk beeld domineert en niet de woonkwaliteit aantast. Ten aanzien het versterken van de relatie van het bestaande woongebied met de Wheme merken we het volgende op: Bij het oorspronkelijke stedenbouwkundige plan was sprake van een sterke relatie met de Whemedreef. Zoals eerder is aangegeven is dit plan om meerdere redenen niet meer opportuun. In het voorliggende plan zijn doorzichten vanuit de bestaande straat gecreëerd, is een brug naar de plas opgenomen; is het water aan de oostzijde vergroot en is hier een plek aan het water in de vorm van vlonders ontworpen. Aan de oostzijde is een grotere groenzone ontstaan doordat 1 woontoren die in het oorspronkelijke plan zat is vervallen. We onderkennen dat de relatie met de waterkant minder is, maar zijn van mening dat in het huidige plan voldoende aandacht is besteed aan de relatie. Het plan leidt in ieder geval niet tot een essentiële aantasting van de relatie van het bestaande woongebied met de Wheme. De zeer ruime grondgebonden woningen liggen aan de plas de Wheme en bestaan uit drie of vier bouwlagen. De vierde bouwlagen is tijdens de selectie procedure geïntroduceerd op verzoek van de buurtbewoners. De motivatie vanuit de bewoners om grote grondgebonden woningen te realiseren is tweeledig. Enerzijds om de doorstroom van woningen binnen de wijk mogelijk te maken en anderzijds om aan de vraag vanuit de wijk aan grote grondgebonden woningen te voldoen. Er zijn

		verschillende woningtypes mogelijk, bewoners kunnen zelf kiezen hoe ze willen wonen. Aan de hand van de gehouden workshops zijn gezamenlijk met geïnteresseerden de verschillende plattegrondtypen bedacht. Zij kunnen bijvoorbeeld kiezen voor een indeling met het woongedeelte (keuken en woonkamer) op de begane grond of een indeling waarbij de keuken op de begane grond is gevestigd en het woongedeelte op de eerste verdieping (keuken aan de tuin en woonkamer op de eerste verdieping). Daarnaast bestaat er een indeling voor werken op de begane grond en de keuken en woonkamer op de eerste verdieping. Bij dit laatste type ontstaat de ruimte om woonwerk woningen te realiseren voor mensen die bijvoorbeeld een praktijk aan huis hebben. Dit is tevens een sterke wens geweest van de buurtbewoners. Dit type komt momenteel nog niet voor in Malburgen. De entrees van de woningen liggen aan de straat. Op zorgvuldige en architectonisch verantwoorde wijze zijn de berging en containerruimte geïntegreerd in de fraaie hedendaagse architectuur. De achtertuinen van de woningen worden niet begrensd door schuttingen, zodat de plas als het ware je achtertuin is. Met aandacht is er een groene zone aan de plas ontworpen met een haag en riet tussen het water en de tuin. Dit zorgt voor voldoende privacy in de achtertuin. De woningen worden gerealiseerd in natuurlijke en duurzame materialen. In de baksteenarchitectuur is aandacht voor verfijning. Baksteen wordt gecombineerd met houten elementen. De kleuren gaan over in de kleuren van het landschap. De woonkwaliteit wordt niet essentieel aangetast. Zichtlijnen, groene inpassing en de groene buffer alsmede de ruime afstand van de nieuwbouw tot de bestaande woningen zorgen voor een andere, maar ook goede woonkwaliteit.
	5) Programma Het programma uit het bestemmingsplan biedt geen enkele maatschappelijke meerwaarde. Sociale appartementen kunnen ook in het huidige plan gerealiseerd worden. Eventueel zou daarvoor een aparte bestemmingsplanwijziging voor gestart kunnen worden. De overige duurdere woningen voegen maatschappelijk ook niets toe t.o.v. het huidige plan. Mocht de ontwikkelaar toch verder met het plan willen dan moet hij in gesprek gaan met indieners over een haalbaar plan. Er bestaat namelijk al een gemêleerde wijk ter plaatse. Het ontbreekt echter nog aan levensloopbestendige woningen. Meer van hetzelfde is dus vanuit maatschappelijk oogpunt niet nodig. De woningen met de achterkanten aan de straat zorgen voor een sociaal onveilige en onwenselijke omgeving.	5) Het programma speelt in op maatschappelijke trends en de Arnhemse woonbehoefte. Malburgen is een jonge wijk met zeer veel 65-minners. In dat licht bezien is er niet enkel vraag naar de in de zienswijze genoemde woontypologieën. Het voorgenomen woningbouwprogramma biedt veel maatschappelijke meerwaarde. In 2019 heeft onderzoeksbureau Companen voor de gemeente Arnhem een woonbehoefteonderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt dat er de komende 10 jaar nog duizenden woningen bijgebouwd dienen te worden. Qua grondgebonden koopwoningen bestaat de grootste behoefte uit woningen van boven de €300.000;

	Uit de toelichting blijkt dat er een maatschappelijke noodzaak is om veel passende woningen te bouwen. Het geldende bestemmingsplan speelt met middeldure en dure appartementen dus juist in op de noodzaak naar diversiteit in wooncategorieën. Grondgebonden middeldure en dure rijwoningen zijn er al.	berekend is dat er een groot tekort is aan woningen binnen dit segment. Ook op wijkniveau draagt de bouw van grondgebonden woningen met een groot vloeroppervlak juist bij aan de variatie in de wijk. Ook de appartementen in het sociale segment spelen juist in op maatschappelijke trends en woonbehoeften. Uit het bovengenoemde woonbehoefteonderzoek blijkt dat de doelgroep voor sociale huurwoningen steeds meer bestaat uit kleinere huishoudens met een behoefte aan appartementen. Omdat Arnhem met name grondgebonden sociale huurwoningen kent, speelt de bouw van appartementen juist in op demografische ontwikkelingen. Deze appartementen konden niet in het huidige bestemmingsplan worden gerealiseerd. De woningen zijn met hun voorkanten naar de straat gesitueerd hetgeen de sociale veiligheid bevordert. Ruim 270. Daarnaast hebben 100 geïnteresseerden al een voorkeur voor een bepaald bouwnummer doorgegeven. Hieruit blijkt dat er voldoende markt is voor dit type woningen op deze plek.
	6) Duurzaamheid De gemeente geeft hoog op met haar ambities om minder verharding te realiseren, maar doet met dit plan juist het tegenovergestelde. Het nieuwe plan voegt significant meer verharding (2% meer bebouwing, 5% meer bestrating 3% meer potentieel verharde tuinen) toe dan het geldend bestemmingsplan tegenover veel minder woningen. Ook wordt er geen duurzame parkeeroplossingen bedacht. Hoewel het wateroppervlak flink wordt vergroot wijzen studies uit dat water zonder schaduw juist meer hittestress met zicht meebrengt. Dus moet er meer groen komen en geen verharde parkeerkoffers.	6) Het plan voldoet aan de eisen om zo min mogelijk verharding toe te passen. Verharding is puur functioneel en zo min mogelijk. Het grote verschil zit in het (niet haalbare) ondergronds parkeren bij de appartementencomplexen in het oude bestemmingsplan en maaiveld parkeren bij het huidige plan. Er worden juist zeer duurzame verhardingen (gebakken klinkers) toegepast. Dit alles volgens de bestaande standaarden voor Malburgen. Halfverharding of open verhardingen zijn niet mogelijk vanwege te hoge parkeerdruk. Hittestress wordt o.a. bestreden door op elke mogelijke plek een boom te plaatsen. Het extra wateroppervlak geeft wel degelijk verkoeling (o.a. via wind).
	7) Samenhang bestaande architectuur en ruimtelijke kwaliteit. Het voorgestelde bestemmingsplan is een verslechtering van de ruimtelijke- en woonkwaliteit uit het bestaande plan. Daarnaast strookt niet met de (bestuurlijk) beloofde ambities. Indieners gaan niet akkoord met minder groene kwaliteit, minder uitzicht en minder sociale veiligheid. Dit plan is een grote stap terug in de door de gemeente beloofde ambities. Zij stellen voor om de door hen ingebrachte eisen te integreren in een duurzaam plan geënt op Arnhemse woonpijlers.	7) Het plan is gebaseerd op de bestaande landschappelijke kwaliteit. Mede door het vergroten van de waterplas en door het toevoegen van veel (inheemse) beplanting, een wandelbrug en vlonders wordt ruimtelijke kwaliteit aan de bestaande wijk toegevoegd. De huidige openheid wordt op de belangrijkste punten (bestaande straten) geborgd door ‘vensters’ op het water. Zichtlijnen zorgen voor doorzichten naar de omgeving. De sociale veiligheid wordt door de oriëntatie van de eengezinswoningen groter dan in het oorspronkelijke plan. Al deze aspecten zorgen ervoor dat de bestaande woonkwaliteit niet verslechtert en dat het plan goed aansluit op de omgeving.

Zienswijze 2	Indiener beschrijft de huidige ontsluitingssituatie van het plangebied. Hij verwijst daarbij naar de toelichting van het ontwerpbestemmingsplan. Hierin wordt beschreven dat de ontsluiting via de bestaande woonstraten loopt (waarbij de Pijlkruidstraat overigens niet wordt benoemd). Als gevolg van de ontwikkeling zullen de verkeersbewegingen in de wijk richting de Huissensestraat toenemen. Deze straat is echter al aan haar grenzen en heeft geen behoefte aan verdere toename van de verkeersdruk. Daarom pleit indiener er voor om de Whemedreef die aan beide uiteinden voor autoverkeer is gesloten, aan de westelijke kant richting het Immerlooplein/Fluitekruidstraat voor autoverkeer te openen. De verkeersafwikkeling kan dan Koppelstraat/Zeegsingel plaats vinden. Hierdoor wordt de Huissensestraat niet verder belast met ontsluitingsverkeer vanuit de wijk. Tevens zal dit ook voor de wijk zelf verlichting geven in verband met gevaar en geluid. Indiener wijst er verder op dat er recent regelmatig al autoverkeer via het fietspad heeft plaatsgevonden vanwege ruimte naast de afzetpaal. Deze route is goed geschikt te maken voor autoverkeer. Het is niet aanvaardbaar dat een wijk deels 'dichtgetimmerd' wordt en een aanpassing van het verkeersplan is daarom ook nodig ter voorkoming van verdere verkeersoverlast.	Het nieuwbouwplan aan de Whemedreef omvat 21 appartementen en 39 woningen. Deze ontwikkeling zal leiden tot een beperkte stijging van het aantal verkeersbewegingen in de wijk. De Pijlkruidstraat zal hiervoor ook deels worden gebruikt, maar ook andere aanwezige wijkstraten. De exacte route naar de Whemedreef is niet nader benoemd, aangezien de routekeuze afhankelijk is van het reisdoel. Ook kent de wijk een fijn verdeeld stratenraster, waarover het extra verkeer zich zal verdelen. Een deel van het wijkverkeer zal kiezen voor aansluiting van de nieuwe rotonde ter hoogte van de Lisdoddelaan. Deze rotonde is gerealiseerd in samenwerking met Volkshuisvesting ten behoeve van alle beoogde nieuwbouw in het plangebied de Wheme. De rotonde zorgt voor een vlotte doorstroming en een verkeersveilige aansluiting op de Huissensestraat. De Huissensestraat kent momenten op de dag dat de verkeersbelasting groot is. Hierin vormt de Huissensestraat geen uitzondering op andere routes in de stad. De drukte op de Huissensestraat treedt enkel op tijdens een korte periode in de reguliere ochtend- en/of avondspits. Het ontsluiten van de Whemedreef richting de Fluitekruidstraat is geen optie. De Whemedreef wordt veelvuldig gebruikt door fietsverkeer, waaronder veel scholieren vanuit de wijk en/of Huissen richting o.a. het Olympus. De Whemedreef is mede daarom ter hoogte van de Hobbit ingericht als verplicht fietspad. Het openstellen van de Whemedreef leidt tot een nieuwe route voor het autoverkeer, voor de Whemedreef en de wijk, richting de Zeegsingel. Dit is onwenselijk aangezien de Whemedreef en de Zeegsingel hierop niet ingericht zijn. De huidige wegen in de wijk hebben voldoende ruimte om het extra verkeer, die deze ontwikkeling veroorzaakt, te kunnen verwerken.
Zienswijze 3	1. Indiener is, op een belangrijk punt na, tevreden met het voorgestelde plan. Hij is van mening dat er al te veel sociale huurwoningen in Malburgen Oost zijn. Het zou daarom beter zijn om de 21 sociale huurappartementen om te zetten naar sociale of duurdere koopappartementen, waaraan nog veel behoefte is. De verdere uitvoering van het plan is akkoord, te meer omdat een duurder koopsegment aan de wijk wordt toegevoegd. 2. Hij kan zich ook vinden in de overwegingen over duurzaamheid, natuurinclusiviteit en klimaat, maar er zal wel naar de situering van de nieuwe bomen gekeken moeten worden en ook naar vogelaantrekkende boomsoorten, gelet op wat in bijlage 10	1) De appartementen in het sociale segment spelen juist in op maatschappelijke trends en woonbehoeften. Uit het woonbehoefteonderzoek blijkt dat de doelgroep voor sociale huurwoningen steeds meer bestaat uit kleinere huishoudens met een behoefte aan appartementen. Omdat Arnhem met name grondgebonden sociale huurwoningen kent, speelt de bouw van appartementen juist in op demografische ontwikkelingen. Deze appartementen konden niet in het huidige bestemmingsplan worden gerealiseerd. 2) Boomsoorten en de exacte locatie is niet iets wat we in een bestemmingsplan regelen, maar bij het opstellen van het inrichtingsplan houden we zeker rekening met biodiversiteit en vogel aantrekkende werking van de beplanting.

	(Buurtoverleg) van de toelichting bij 11-12-19 wordt vermeld. 3. Verder is hij van mening dat de gemeente het onderhoud van de groenzones in eigen beheer moet nemen om te voorkomen dat nieuwe aanplant door gebrek aan onderhoud van de ontwikkelaar in korte tijd al weer afsterft.	3) Het onderhoud en beheer komt inderdaad bij de gemeente te liggen.
Zienswijze 4	Indieners (bewoners betrokken bij de overleggroep Malburgen Oost-Zuid) beschrijven het proces van implementatie van het Ontwikkelingsplan Malburgen door de jaren heen vanaf eind jaren 90. Dit heeft geleid tot fantastische resultaten: Malburgen is in allerlei opzichten gegroeid, ook gelet op de leefbaarheidscijfers. Als kers op de taart beschouwen zij het voorliggende plan voor woningen aan de Whemedreef. Dit plan is volledig op de Malburgse Manier tot stand gekomen, waar zij trots op zijn. Het bouwen van woningen in het duurdere segment is van levensbelang voor de wijk gelet op de bevolkingssamenstelling van de wijk. Er is goed nagedacht over het behoud van groen en invulling daarvan in het plan. Wijkbewoners blijven de mogelijkheid houden om langs de plas te lopen en van de natuur te genieten. Het is verstandig dat is afgeweken van het oorspronkelijke plan met 7 appartementencomplexen, dat niet haalbaar is gebleken en lang niet zo'n goede afronding van de wijk vormt als de grondgebonden woningen en het appartementencomplex uit het voorliggende plan. Ook uit navraag bij bewoners blijkt dat er geen draagvlak bestaat voor bebouwing met 7 appartementencomplexen. Het bewonersoverleg bestaat uit een tiental bewoners die betrokken zijn bij het Ontwikkelingsplan. Zij bespreken de plannen ook met andere bewoners uit de buurt. Hierbij kunnen zij echter niet alle bewoners bereiken. Tot slot verzoeken zij de gemeenteraad om geld beschikbaar te stellen voor het plan voor een nieuwe gymzaal en buurtcentrum (terrein Hobbit en gymzaal Mozaïekschool). Het wijkdeel heeft deze impuls meer dan hard nodig.	Behoeft geen reactie.
Zienswijze 5	Het plangebied ligt in diverse zones met betrekking tot bescherming van de drinkwatervoorziening uit de provinciale Omgevingsverordening. Indiener verzoekt daarom kruipruimteloos bouwen zowel in de toelichting van het plan en in de regels als randvoorwaarde voor het bouwen in te stellen. In dit kader verzoeken zij tevens om de diverse zones: koude- en warmteopslag vrije zone, boringsvrije zone en intrekgebied, zowel op de verbeelding als in de regels op te nemen.	Het plangebied valt buiten het grondwater beschermingsgebied. De grens van de beschermingszone blijkt een keer verlegd te zijn naar de (noordelijke) insteek van de huidige watergang van het waterschap. Dus dat valt net buiten het plangebied. Bij de vaststelling van het bestemmingsplan wordt daarom voorgesteld om de gemeentelijke beschermingsregels met betrekking tot het grondwaterbeschermingsgebied te schrappen. Kruipruimteloos bouwen is nooit een verplichting maar een keus van de bouwer, ruimtelijk niet relevant en geen mogelijke bedreiging van het grondwaterbeschermingsgebied. Kruipruimteloos bouwen nemen we daarom niet op in de regels of de toelichting.

		Voor een boringsvrije zone en een kwo-vrije zone gelden geen instructieregels op het gebied van ruimtelijke ordening. Daarom hoeven ze niet op een bestemmingsplankaart opgenomen te worden. Overigens is het niet verplicht om waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden op te nemen op de kaart omdat die al in de Omgevingsverordening staan.

Voorstel college:

De zienswijzen geven geen aanleiding om het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen.

4b Gebundelde zienswijzen bestemmingsplan 'Whemedreef'

Geanonimiseerd

Zaaknummer: 532961

#1

06 NOV. 2020

Zienswijze Wheumedreef

RAAd ARnhem
Pb 9029
6800 EL ARnhem

Datum:
Arnhem 2 November 2020

Onderwerp:

Collectieve zienswijze wijziging tegen het ontwerpbestemmingsplan 'Whemedreef'

Geachte Heer/Mevrouw,

Bij deze ontvangt u een collectieve zienswijze, van de direct aangrenzende woonblokken van de Whemedreef ter hoogte van de Keurvorstlaan, Waterlelielaan en het Krabbescheerhof, tegen het ontwerpbestemmingsplan 'Whemedreef'.

Deze zienswijze omvat twee delen: 1. Zienswijzen omtrent zaken die onze directe woonkwaliteit bedreigen 2. Algehele reflectie en zienwijze/vragen omtrent gehele bestemmingplan.

1. Zienswijzen omtrent zaken die onze directe woonkwaliteit bedreigen

Wij willen laten weten dat wij als bewoners zeer verontwaardigt zijn dat wij 1,5 jaar na de laatste bewonersavond een totaal ander plan zien zonder dat wij in de tussentijd meegenomen noch geïnformeerd zijn. Het betreurt ons ten zeerste dat wij al die tijd zijn genegeerd door Volkshuisvesting, ontwikkelende partijen en de Gemeente Arnhem. Wij zijn ervan overtuigd dat er in overleg met ons een goed plan had (dit

kan nog steeds) kunnen liggen welk vruchtbaar is voor alle partijen. Helaas zijn wij nooit voor participatiebijeenkomsten uitgenodigd waardoor deze niks meer zijn dan een schijnparticipatie onder leiding van Volkshuisvesting.

Concreet eisen wij een tal van wijzigingen in het ontwerp bestemmingsplan die natuurlijk invloed hebben op het stedenbouwkundig ontwerp getekend door OpZoom Architecten.

- Geen 4 laags rijbebouwing vanaf de kop van de Keurvorstlaan, Waterlelielaan tot voorbij het Krabbescheerhof
- Geen rijwoningen maar levensloopbestendige patiowoningen, twee-onder-een- kappers of urban villa's aan de Whemedreef vanaf de kop van de Keurvorstlaan, Waterlelielaan tot voorbij het Krabbescheerhof
- Precies dezelfde zichtlijnen vanuit de bestaande bebouwing met behoud van uitzicht die het huidige bestemmingsplan waarborgt,
- Geen blik(auto's) in het uitzicht aan de Whemedreef vanaf de kop van de Keurvorstlaan, Waterlelielaan tot voorbij het Krabbescheerhof
- Een groen aanzicht door het jaar heen, dus geen treurig beeld zodra de herfst en winter intreden.
- Kortom een bestemmingsplan die rechtdoet aan de politieke eisen, woonpeilers en een gemêleerde buurt.

Voor het ontwerp bestemmingsplan betekend dat de volgende aanpassingen:

- De veerkeersbestemming verdwijnt, parkeren wordt opgelost in de woningen of op eigen terrein opgelost;
- Woonbestemming maximaal hetzelfde oppervlakte is als huidig bestemmingsplan;
- Woonbestemming niet aan-een-geschakeld meer verdeeld in breedtes van max 16 meter;
- Maximale bouwhoogtes en axcenten van 9 meter;
- Of geen bestemmingplan wijziging en een uitvoering van luxe urban villa appartementen binnen huidig bestemmingplan.

2. Algehele reflectie en zienwijze/vragen omtrent gehele bestemmingplan

Op 9 september 2020 is er een rapportage ingediend bij de raad en wethouders https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/Arnhem/a3900a67-0fd8-40d3-aac1-1c06928a09a4 . In deze rapportage is destijds al het ongenoegen geuit over het slechte participatoieproces, de slechte ontwerpkeuzes en het niet waarmaken van bestuurlijke beloftes. Onderstaand een verdere onderbouwing aan de hand van het ontwerp bestemmingplan.

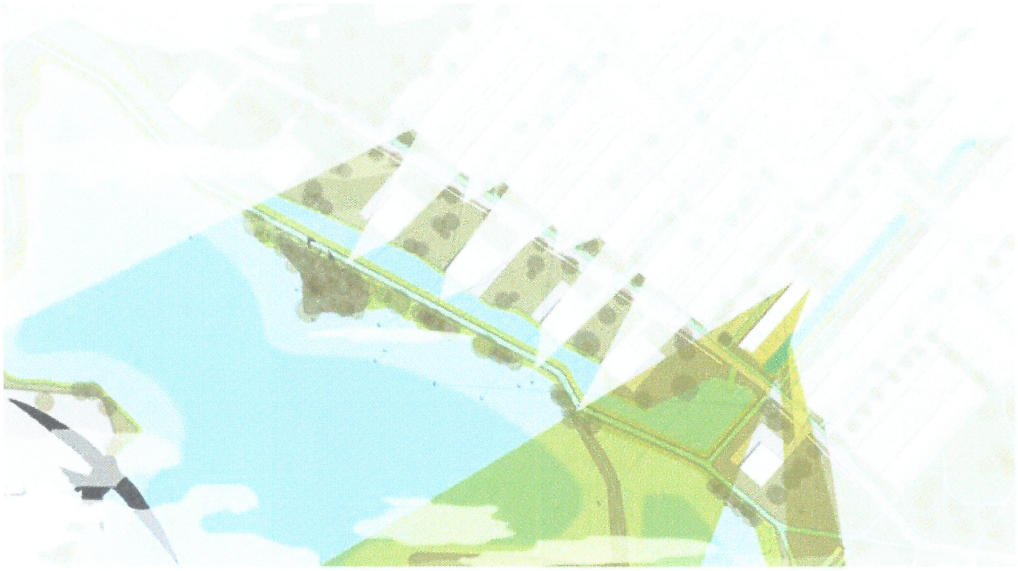
Ruimtelijk plan – geen oog voor de omgeving

In hoofdstuk 3.2.2 wordt gesproken over; *'Uitgangspunt bij het plan is de het versterken van de relatie van het bestaande woongebied met de Wheme'.*

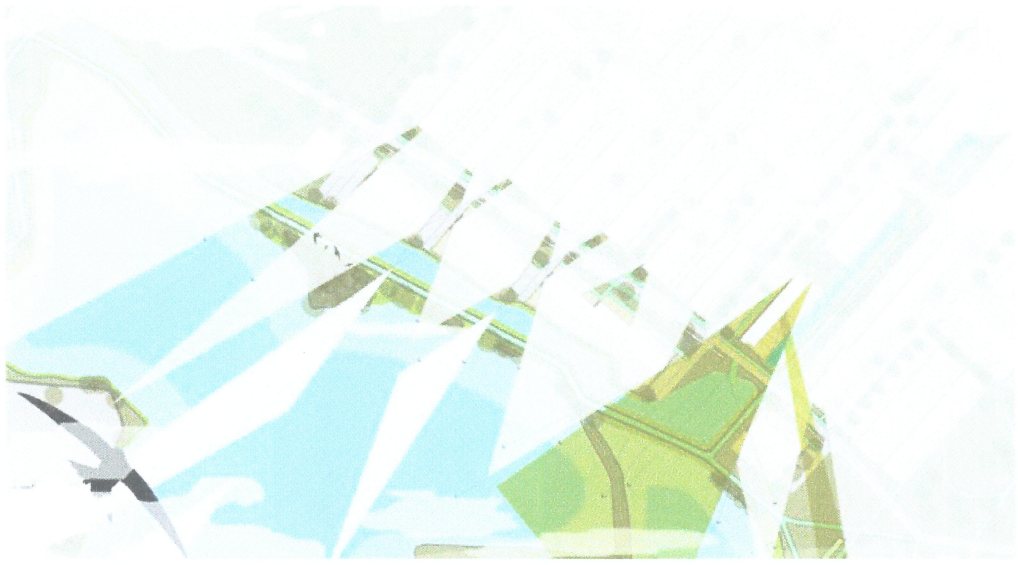
De gemeente Arnhem stelt voor om in plaats van urban villa's in het groen met parkeren uitzicht, 39 rijwoningen met hun achterkant met bergingen naar de bestaande woonwijk te bouwen met méér verharding, méér uitgeefbaargebied en parkeren in het zicht. Ook de voorgestelde socialeappartementen

hebben niet de kwaliteit die in het huidige bestemmingsplan is gewaarborgd, er wort niet meer uit maar in het zicht geparkeerd. Er wordt een stedenbouwkundige muur voorgesteld langs de Whemedreef in plaats van het leggen van fysieke en visuele verbindingen, de Gemeente Arnhem voldoet hier dus niet aan haar eigen uitgangspunt.

Het plan is gepresenteerd als een afronding van de wijk met ruimte voor fysieke groene verbindingen. Echter zijn de groene verbinding niet toegevoegd maar slechts een aftreksel van verharding, uitgeefbaar en bebouwd oppervlak. In figuur 1a / 1b is een analyse te zien tussen het contact met de bestaande wijk bij bestaand bestemmingsplan en voorgestelde bestemmingplanwijziging.

Figuur 1a. Zichtlijnen en contact met groen Bestaand bestemmingplan

Figuur 1a. Voorgestelde bestemmingsplan wijziging.

Duidelijk is te zien dat het aantal zichtlijnen uit bestaande woningen significant verslechterd.

In Hoofdstuk 3.3 wordt de verschijningsvorm van het project als volgt omschreven *'Binnen het gebied zijn naast de eengezinswoningen in drie lagen ook nog eens twee blokken in vier lagen geprojecteerd. De hoeken worden hier geaccentueerd door drielaagse bebouwing, waardoor een interessant en afwisselden gevelbeeld kan ontstaan'*. Uit deze omschrijving blijkt dat de Gemeente Arnhem en ontwikkelende partijen

enkel kijken naar de muur van woningen die zij langs de Whemedreef voorstellen. Het maken van 4-laags woningen heeft geen enkele relatie met de reeds bestaande woningen. Sterker nog het maken van 4-laags woningen stuwt de muurvorming van het plan. De bestaande bewoners aan de oneven zijde van de Waterlelielaan hebben opentuinen met vlonders aan het water. Contractueel is vastgelegd dat de tuinen open erfafscheidingen moeten hebben. De ontwikkelende partij van deze woningen was Volkshuisvesting, dezelfde partij die betrokken is bij de Whemedreef . Het situeren van 3- en 4-laags woningen wordt door ons beschouwd als beroving van onze vrijheid en het gevolg van onverkoopbare woningen. Naast de woningen aan de Waterlelielaan geld dit ook voor de kopwoningen van de overige straten waar juist architectonisch gekozen is voor openzichtlijnen naar het Malburgs landschap. Als bewoners willen wij ons uitzicht behouden zoals gewaarborgd is het bestaande bestemmingsplan. Het is overduidelijk dat de Gemeente Arnhem de gedachte van de ontwikkelende partijen kopieert en dat de ambtenaar in functie niet zelfkritisch nadenkt om levensloopbestendige patiowoningen te bouwen of twee-driekappers in dezelfde prijscategorie. Als woning aantallen gehaald moeten worden zijn urban villa's meer voor de hand liggend.

Programma i.r.t. noodzaak maatschappelijke meerwaarde

In de bestemmingplanwijziging wordt een totaal ander woning programma voorgesteld. Dit programma zorgt voor een ruimtelijk een onwenselijke situatie door de muurvorming van de grondgebonden woningen. Er is geen enkele maatschappelijke meerwaarde om de bestemmingsplanwijziging door te voeren. De sociale appartementen zouden prima in het bestaande bestemmingsplan kunnen. Als deze vanuit maatschappelijk oogpunt nodig zijn dat kan er ook een bestemmingplanwijziging worden aangevraagd voor enkel de sociale appartementen. De overige woningen zitten in de categorie dure koop en voegen maatschappelijk niks extra toe dan het programma in het huidige bestemmingsplan. Dat de ontwikkelaar liever veel geld met grondgebonden woningen verdiend is voor ons als bestaande bewoners geen argument. Wil de ontwikkelaar toch verder dan zou deze met ons in gesprek moeten over een vruchtbaar plan voor beide partijen.

Met de verkoop van de bestaande en reeds gebouwde grondgebonden woningen is er namelijk al een gemêleerde wijk ontstaan met sociale huur, middelde huur, goedkope-, middel- en dure grondgebonden koopwoningen in wij vorm. Het ontbreekt in de wijk aan levensloopbestendige woningen, zo zijn er nergens in de buurt patiowoningen te vinden. Er is maatschappelijk dus geen noodzaak om meer van dezelfde type woningen toe te voegen. Als bewoners zien wij geen noodzaak om akkoord te gaan met de bestemmingsplan wijziging. Ook zorgt de plaatsing van de woningen, achterkanten naar de straat met omzoming van bomen, voor een sociaal onveilige en onwenselijke omgeving.

In hoofdstuk 3.2.1.2 staat*; ' Nederland krijgt in de toekomst te maken met twee belangrijke demografische ontwikkelingen die met elkaar samenhangen: vergrijzing en bevolkingskrimp. De regionale verschillen in bevolkingsopbouw zullen binnen Nederland groter worden.*

In Arnhem is voor de komende periode nog groei voorzien. De feitelijke realisatie van nieuwbouwwoningen in de komende jaren hangt af van de afzetkansen op de markt. Vanaf 2030 is de verwachting dat de groei zal afvlakken en mogelijk zal omslaan naar een daling van de bevolking in Arnhem. Nieuwbouwprogramma's zullen dan vooral bestaan uit vervangende nieuwbouw.

De woningbouwontwikkeling in het plangebied maakt onderdeel uit van het thema "Woonlandschappen - Malburgen Oost en West" en wordt expliciet genoemd als een te ontwikkelen woonbuurt. Dit bestemmingsplan voorziet in de stedenbouwkundige invulling van dit gebied'.

De maatschappelijke noodzaak is dus om veel passende woningen te bouwen. In Malburgen-Oost zijn voornamelijk grondgebonden rijwoningen te vinden en sociale huur appartementen. Het bestaande bestemmingsplan speelt met middel dure- en dure appartementen dus juist in op de noodzaak naar diversiteit in wooncategoriën. Grondgebonden middel dure en duren rijwoningen zijn er al.

Daarnaast wordt in hoofdstuk 3.3.1 de vier woonpeilers van Arnhem aangehaald; '*De onderstaande vier pijlers vormen de hoofddoelen van de Woonprincipes:*

1. *Duurzaam betaalbaar; hierbij zorgen we dat er voor elk inkomen voldoende passende sociale en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Daarbij sturen we niet alleen op aantallen, maar streven we ook naar een goede prijskwaliteit en op de duurzaamheid van woningen in de nieuwbouw en in de bestaande woningvoorraad.*
2. *Levensloopgeschikt wonen; door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen aan te passen of op te plussen, kunnen we mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden in Arnhem.*
3. *Aantrekkelijke woonstad; Arnhem heeft door zijn centrale ligging een bijzondere ruimtelijke en groene kwaliteit. Met de binnenstad, de Rijn en stadsparken in combinatie met wonen, leren, werken en verblijven maakt het de stad vitaler. Arnhem wil een aantrekkelijke woonstad zijn en blijven voor haar huidige inwoners, maar ook meer studenten en midden en hoge inkomens aan zich binden door het bieden van aantrekkelijke, levendige of bijzondere woonmilieus.*
4. *Wijken met identiteit; Elke wijk heeft zijn eigen herkenbare identiteit die recht doet aan de beleving van haar inwoners. Met deze variëteit wil de stad inzetten op een duurzame woon- en leefomgeving waar bewoners trots zijn op hun wijk, waar ze zich thuis en ook zelf verantwoordelijk voor voelen. Dat palet van eigen identiteit en karakters van wijken draagt bij aan de aantrekkingskracht van Arnhem als woonstad.*

Deze vier pijlers van de woonprincipes zijn onlosmakelijk verbonden aan het overkoepelde thema Duurzaamheid. Tezamen vormen ze de ruggengraat van de Arnhemse Woonprincipes 2025.'

3-4 laags Woningen zijn niet levensloopbestendig, urban villa's en patiowoningen wel. De identiteit van Malburgen is een tuin-stad met wonen in het groen. De voorgestelde rijwoningen uit het bestemmingsplan schermen groen en blauw juist af. De reden van de bestemmingsplanwijziging wordt weggezet onder: De marktvraag van woningen is anders. Echter is de vaag naar levensloopbestendige woningen groter dan de vraag naar dure rijwoningen in Malburgen-Oost.

Gezien de processen van afgelopen jaren en de tegenstrijdigheden in het ontwerpbestemmingsplan is voor ons als bewoners één groot raadsel waarom de Gemeente Arnhem deze bestemmingsplan wijziging voorstelt. Zowel de ruimtelijke kwaliteit als de programmatische noodzaak zitten niet in het voorgestelde plan en bestemmingsplan wijziging. Wij vragen ons af of de Gemeente Arnhem zichzelf wel serieus neemt met alle tegenstrijdigheden die de ambtenaren voorstellen tegenover het vastgestelde bestuurlijke beleid.

Duurzaamheid

In bijlage /b_NL.IMRO.0202.974-0201_9.pdf staat: *VERHARDING: zo min mogelijk De verharding die we toepassen is puur functioneel en zo minimaal mogelijk. Minder is volgens CROW en gemeentelijke normen niet mogelijk. Zo eist de gemeente bijvoorbeeld een minimale trottoirbreedte van 1.80m, dit is ook ons*

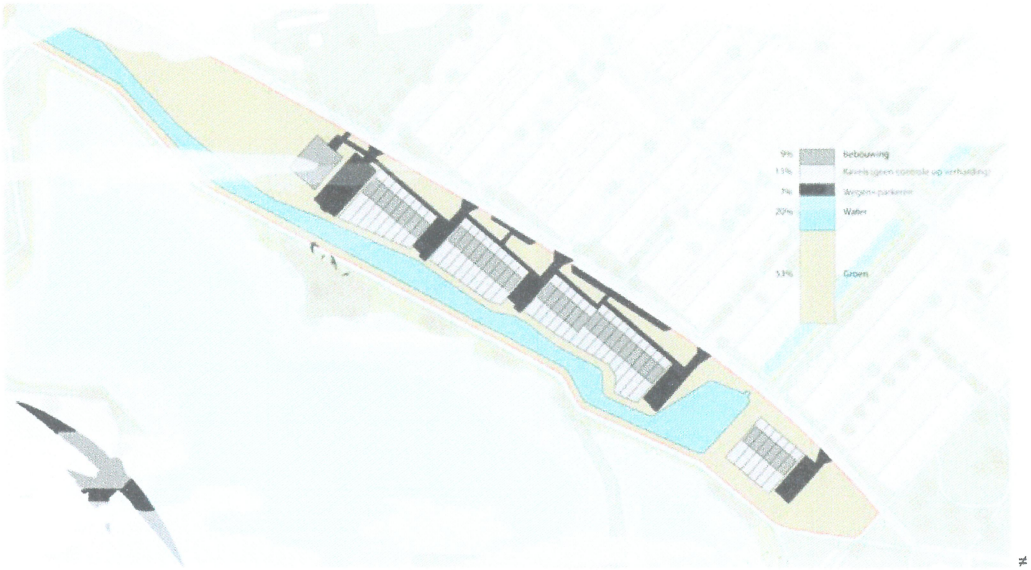
uitgangspunt. Naast de bijlage heeft Gemeente Arnhem aangegeven in haar Klimaatplan 2030 niet méér maar 10% minder verharding te willen. De Gemeente Arnhem pronkt nationaal en internationaal met haar ambities:

- https://www.nrc.nl/nieuws/2020/07/29/arnhem-minder-asfalt-meer-bomen-schaduwroutes-en-koelteplekken-a4007276
- https://www.stadindex.nl/arnhem/2565558-ondergelopen-straten-worden-definitief-verleden-tijd-in-arnhem
- https://www.theguardian.com/world/2020/jul/29/dutch-city-arnhem-redraws-layout-prepare-global-heating-effects
- https://globalshakers.com/cathelijne-bouwkamp-and-the-plan-to-protect-arnhem-from-global-heating/
-

Maar doet met dit plan het tegenovergestelde, we zijn benieuwd wat de pers en de wethouder daarvan vind. In onderstaande figuur 2a en 2b zijn de verschillen in verharding inzichtelijk gemaakt.

Figuur 2a. Verhard versus onverhard bestaand bestemmingplan

Figuur 2b. Voorgestelde bestemmingsplan wijziging.

Het nieuwe plan voegt significant meer verharding (2% meer bebouwing, 5% meer bestrating 3% meer potentieel verharde tuinen) toe dan bestaand bestemmingsplan tegenover veel minder woningen. Om beheer redenen worden duurzame bestatingsmaterialen niet toegepast. De verhouding verharding per ontwikkelbare woning gaat dus flink omhoog i.p.v. omlaag. Ook worden er geen duurzame parkeeroplossingen bedacht zoals in het bestaande bestemmingsplan wel gewaarborgd is. Daarnaast wordt het wateroppervlak flink vergroot, echter wijzen recente studies van onder andere TNO uit dat oppervlaktewater zonder schaduw meer hittestress met zich meebrengt. Meer water is dus best prima, als daarbij meer dan genoeg groen wordt toegevoegd en geen verharde parkeerkoffers, dat zou helemaal stroken met de Arnhemse beloftes.

Samenhang bestaande architectuur en ruimtelijke kwaliteit

Het bestaande vastgestelde bestemmingplan is als een contract met de Gemeente en haar bewoners over toekomstige planontwikkelingen. Het voorgestelde bestemmingsplan van de Gemeente Arnhem is in onze opzichten een verslechtering van de ruimtelijke- en woonkwaliteit. Daarnaast strookt, zoals boven genoemd, het plan niet met de (bestuurlijk) beloofde ambities van de Gemeente Arnhem. De Gemeente Arnhem vraagt met deze bestemmingplanwijziging de bewoners akkoord te gaan met minder groene kwaliteit, minder uitzicht en minder sociale veiligheid, wij als bewoners gaan hier logischerwijs niet mee akkoord. De voorgestelde bestemmingsplan wijziging is één grote stap achteruit in de Gemeentelijke (beloofde) ambities. Wij stelen voor dat de gemeente de voorgestelde punten aan het begin van de brief in het bestemmingsplan integreert voor een duurzaam plan geënt op Arnhemse woonpeilers.

Mocht de Gemeente toch verder willen gaan met het wijzigen van huidig bestemmingsplan op basis van het voorliggende stuk dan met het moet zich af vragen of het waard is om een proces aan te gaan voor 16 woningen (het aantal getekende woningen vanaf de kap van de Keurvorstlaan tot haar het Krabbescheerhof) gezinnen tegenover 24 ontevreden bestaande bewoners en gezinnen

Wij zien de opgenomen eisen en een constructief gesprek tegemoet.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

en alle ondergetekenden.

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam: [redacted]

Adres:

Datum: 2/11/2020

Handtekening: [redacted]

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam: [redacted]

Adres:

Datum: 2/11/220

Handtekening:

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijzigin[redacted]

Naam:

Adres:

Datum: 2-11-2020

Handtekening: [redacted]

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam:

Adres:

Datum: 2-11-20

Handtekening:

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam:

Adres:

Datum: 2-11-20

Handtekening:

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam:

Adres:

Datum: 2/11/2020

Handtekening:

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam:

Adres:

Datum:

Handtekening:

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam:

Adres:

Datum: 02-11-2020

Handtekening:

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam:

Adres:

Datum: 02-11-2020

Handtekening:

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam: [redacted]

Adres:

Datum: 2-11-2020

Handtekening: [redacted]

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam: [redacted]

Adres:

Datum: 2-11-2020

Handtekening: [redacted]

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam: [redacted]

Adres:

Datum: 2/11/2020

Handtekening: [redacted]

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam:

Adres:

Datum: 2-11-20

Handtekening:

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam:

Adres:

Datum: 02-11-'20

Handtekening:

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam:

Adres:

Datum: 2-11-20

Handtekenin

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam:

Adres:

Datum: 04 - 11 - 20

Handtekening:

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam:

Adres:

Datum: 2020.11.04

Handtekening:

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam:

Adres:

Datum: 4-11-2020

Handtekening:

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam [redacted]

Adres: [redacted]

Datum: 04-11-2020

Handtekening [redacted]

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam: [redacted]

Adres: [redacted]

Datum: 04-11-2020.

Handtekening: [redacted]

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam: [redacted]

Adres: [redacted]

Datum: 4-11-2020

Handtekening: [redacted]

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam: [redacted]

Adres:

Datum: 04 NOV 2020

Handtekening: [redacted]

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam: [redacted]

Adres:

Datum: 04 - 11 - 2020

Handtekening: [redacted]

Wij zijn tegen de voorgestelde nieuwbouw langs de Whemedreef en steunen de zienswijze tegen de bestemmingsplanwijziging.

Naam: [redacted]

Adres:

Datum: 4-11-20

Handtekening: [redacted]

2

2020-1019463E

Aan: Raad Gemeente Arnhem/ Zienswijze

Postbus 9029 Eusebiusbuitensingel 53

6800 EL Arnhem

Van: [redacted]

[redacted]

[redacted]

Arnhem, 11 november 2020

Onderwerp: Zienswijze bestemmingsplan 200201007

NL.IMRO.0202.974-0201 ontw. 22-9-2020

Goeden Dag,

Hiermee wil ik U mijn zienswijze aanreiken betreffende het hier boven genoemde bestemmingsplan.

Mijn zienswijze betreft de afwikkeling van het verkeer vanaf de nieuwe bouwlokatie De Whemedreef in het wijkgedeelte Malburgen-oost.

In het concept- ontwerp Hoofdstuk 2: Beschrijving van de bestaande situatie op bladzijde 9, wordt gesteld dat het plangebied via de wijk Immerloo, ontsloten wordt op de hoofdstructuur de Huissensestraat.

De ontsluiting loopt via de bestaande woonstraten, de Waterlelielaan (ook via de Pijlkruidstraat, niet genoemd in concept-ontwerp) of de Lisdoddelaan naar de Huissenstraat.

De Huissensestraat vormt met de Koppelstraat, de Sint Laurentiuslaan, het Sint Gangulpusplein en de Zeegsingel de belangrijkste ontsluiting van Malburgen- oost, richting de Nijmeegseweg (enz).

De verkeersbewegingen zullen in de Waterlelielaan en de Lisdoddelaan, zoals reeds is opgemerkt in het concept- ontwerp, toenemen. Over de Pijlkruidstraat wordt niets vermeld.

Verder is het verkeersaanbod op de Huissensestraat vaak een bron van ergenis omdat de afwikkeling naar de hoofdaders van b.v. de Nijmeegseweg te wensen overlaat.

De Huissensestraat is vaak duidelijk aan zijn grenzen en behoeft geen verdere toename van de verkeersdruk.

De Whemedreef.

De Whemedreef loopt vanaf de Eimersingel-oost naar het Immerlooplein/Fluitekruidstraat en wordt aan de beide einden van deze weg voor autoverkeer gesloten en gaat over in een fietspad.

Om de Huissenstraat niet verder te belasten met nog meer deelnemers met een motorvoertuig zou de Whemedreef geopend moeten worden aan de kant van het Immerlooplein/Fluitekruidstraat. Hiertoe zou het fietspad verbreed moeten worden naar de standaard wegbreedte van 4,20 meter en dat slechts met een lengte van ongeveer 67 meter.

Het voordeel is, dat de afwikkeling van gemotoriseerde verkeersdeelnemers in de Waterlelielaan en de Lisdoddelaan naar en vervolgens op de Huissensestraat niet gaat plaatsvinden of duidelijk een vermindering van het verkeersaanbod kan geven.

De bewoners aan de beide zijden van dit woongebied/straten zijn aldus gevrijwaard van gevaar en geluid.

Terugkomend naar het door mij voorgestelde aansluitpunt Immerlooplein/Fluitekruidstraat kan de verdere verkeersafwikkeling over de Zeegsingel plaatsvinden.

De Zeegsingel heeft aan een zijde een invulling met groen (plantsoen) en een waterpartij en aan de andere zijde is de zijgevel van de woningen van de Fluitekruidstraat tot aan de Sint Laurentiuslaan met vrijwel overal afsluiting van de achterliggende tuinen met heggen.

Volop openheid naar alle zijden en is niemand tot last.

In het jongste verleden heeft er geregeld autoverkeer op het punt Immerlooplein/Fluitekruidstraat plaatsgevonden, aangezien er voldoende ruimte over was naast de afsluitpaal.

Hiertoe was de noodzakelijkheid duidelijk aangetoond en ook in gesprekken met bewoners uit de direkte omgeving was te horen dat het fietspad vervangen zou moeten worden door een inrichting voor motorvoertuigen.

Verder biedt het verdere kruispunt Koppelstraat en Zeegsingel zich aan om in alle richtingen de geplande rijroute van verkeersdeelnemers af te wikkelen.

Ook in de nabijheid van het kruispunt Koppelstraat/Zeegsingel is een bushalte in beide rijrichtingen aanwezig. Buslijn 2 en 4 en 11.

In het concept heb ik niet kunnen vaststellen dat er andere mogelijkheden van de verkeersafwikkeling zijn genoemd noch onderzocht.

Naar mijn mening is het niet aanvaardbaar dat een wijkdeel deels "dichtgetimmerd" wordt en dit vraagt dan ook om een ombuiging van het verkeersplan, dat geen belasting mag

vormen voor overige bewoners.

Ik verzoek U om Uw beoordeling van mijn zienswijze en ben gaarne bereid om op de geschilderde lokatie een uitleg te geven.

Hoogachtend,

3

INGEKOMEN 12 NOV. 2020

[redacted]

2020-10195266

De Gemeenteraad van Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Arnhem, 11 november 2020

Betreft: zienswijze ontwerpbestemmingsplan 'Whemedreef' +m.e.r.-beoordelingsbesluit.

Geachte leden van de gemeenteraad van Arnhem,

Nadat het oorspronkelijke plan uit 2011 onuitvoerbaar bleek te zijn, zijn er diverse varianten aan de wijk voorgelegd waarbij ik met huidige plan wat nu voorligt -op een belangrijk punt na- het meest content mee ben.

Voor mij is het belangrijkste twistpunt dat er weer meer sociale huurappartementen aan de wijk Malburgen Oost worden toegevoegd terwijl in de onmiddellijke omgeving van dit bestemmingsplangebied er al een overmaat aan sociale huurwoningen en appartementen aanwezig is. Vandaar dat ik u wil verzoeken of u er voor wil gaan zorgen dat in dit bestemmingsplangebied de toevoeging van nog meer sociale huurappartementen onmogelijk wordt gemaakt.
Naar mijn mening zou het beter zijn dit blok van 21 sociale huur appartementen om te zetten naar (sociale en of nog wat duurdere) koop appartementen waar op dit moment veel behoefte aan is.

Over de verdere uitvoering van het stedenbouwkundig plan in bijlage 1 ben ik wel tevreden daar de planontwikkelaar geluisterd heeft naar de wens van bewoners van de wijk om er nog een extra bouwlaag mogelijk te maken (van 3 naar 4 bouwlagen) zodat een nog duurder koopsegment aan de wijk Malburgen Oost kan worden toegevoegd.

Ook is bij de planontwikkeling voldaan aan de wens van bewoners om van het groen gemeentegroen te maken en het niet te laten doorsnijden met parkeer opritten wat in eerdere planversies wel bedacht was.

In hetgeen staat in bijlage 9 Duurzaamheid, natuurinclusiviteit en klimaat kan ik mij wel redelijk in vinden al zal er nog nader naar de situering van de nieuwe bomen gekeken moeten worden en naar de toevoeging van andere en meer vogelaantrekkende boomsoorten gelet op hetgeen in bijlage 10 staat bij 11-12-19 1e vetgedrukte stukje tekst.

En als u het college ook zou willen opdragen bij de verdere planontwikkeling de nieuwe bomen aan te laten planten door/in opdracht van de gemeente Arnhem zelf en het beheer van de groenzones direct in beheer van de gemeente Arnhem zelf te nemen, zou het helemaal mooi zijn, want anders kan het weer -zoals elders in de wijk Malburgen Oost vele voorbeelden van te zien zijn- een jarenlange narigheid worden met ieder jaar steeds maar weer doodgaande jonge aanplant die ieder jaar door de projectontwikkelaar aan zijn lot wordt overgelaten inclusief andere onverzorgde begroeiing en zolang het niet in orde is wil de gemeente Arnhem deze groenzones dan niet overnemen en in eigen beheer nemen.

Hoogachtend,

[redacted]

12 NOV. 2020

De Gemeenteraad van Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Afgiftebewijs

Gemeente Arnhem

Naam: [redacted]

Adres:

Woonplaats:

Afgegeven documenten:

Datum van afgifte: 1/5, 46

Document/kenmerk: [redacted]

In ontvangst genomen door:

Handtekening baliemedewerker:

In ontvangst genomen door DIV/Naam en paraaf:

Datum en tijd in ontvangstname: 13/11/2020

Arnhem GEMEENTE

4

Aan de gemeenteraad van Arnhem

Postbus 9029

6800 EL ARNHEM

Van: bewoners uit de overleggroep Ontwikkelingsplan Malburgen Oost-Zuid

Onderwerp: zienswijze betreffende het ontwerpbestemmingsplan Whemedreef

Geachte leden van de gemeenteraad Arnhem,

Eind jaren 90 is gestart met het Ontwikkelingsplan Malburgen. Gedurende twee decennia is er op de Malburgse Manier, door de gemeente Arnhem, corporatie Volkshuisvesting en bewonersgroepen samengewerkt aan de ontwikkeling van Malburgen. Dit heeft tot fantastische resultaten geleid. Malburgen is in allerlei opzichten "gegroeid". Ook de leefbaarheidscijfers tonen dit aan.

Het Ontwikkelingsplan kende een bepaalde route. Er werd gestart in Malburgen-West, waarna er veel werd gedaan Malburgen Oost-Noord. De wijk Stadseiland is een prachtig voorbeeld. In Malburgen Oost-Zuid moesten nog relatief veel projecten worden gerealiseerd. Als kers op de taart komen er geweldige woningen langs de Whemedreef. Daarvoor moet nu het bestemmingsplan worden gewijzigd.

De bewoners van de overleggroep Malburgen Oost-Zuid vragen u de bouw van dit, voor de wijk geweldige plan, mogelijk te maken en het bestemmingsplan aan te passen. Het plan is volledig op de Malburgse Manier tot stand gekomen. Bewoners, corporatie en gemeente hebben samen om tafel gezeten. Bewoners hebben zelfs deel genomen aan de architectenselectie. We zijn trots op wat er tot stand is gekomen.

In Malburgen Oost-Zuid wonen relatief veel mensen met een uitkering. Een van de doelstellingen uit het Ontwikkelingsplan Malburgen is de wijk meer in balans te brengen door woningen te bouwen in het duurdere segment. Daar voldoet dit plan aan en daarom is het van levensbelang voor dit wijkdeel. De magische mix van verschillende bewonersgroepen heeft de afgelopen jaren zijn nut in Malburgen meer dan bewezen.

Ook is er in het voor liggende plan goed en voldoende nagedacht over het behoud van groen. Het plan voorziet, vooral aan de achterzijde van de woningen, voor een geweldig groen aangezicht en andere wijkbewoners blijven de mogelijkheid houden om langs de plas te lopen en van de natuur te genieten.

Daarnaast vinden de bewoners van de Overleggroep Malburgen Oost-Zuid het heel erg verstandig dat er is afgeweken van het oorspronkelijke plan met 7 appartementencomplexen. Dit plan was en is financieel niet haalbaar en sluit de wijk bij lange na niet zo mooi af als de grondgebonden woningen en het appartementencomplex waarvan nu het plan is dat ze gebouwd gaan worden.

Ook navraag bij een aanzienlijk aantal mensen dat in de buurt van het plangebied woont, leerde de bewoners van de Overleggroep Oost-Zuid dat er geen draagvlak is voor de bouw van de zeven appartementencomplexen. De bevraagde bewoners hebben unaniem de voorkeur voor het plan zoals dat nu voor u ligt.

De overleggroep Malburgen Oost-Zuid bestaat uit een tiental bewoners die samen met de medewerkers van de gemeente Arnhem en corporatie Volkshuisvesting vorm geven aan het Ontwikkelingsplan Malburgen. De bewoners uit deze groep wonen allemaal in dit wijkdeel en spreken hun buurtbewoners aan over de voorliggende plannen. Dat is ook in dit geval gebeurd. Zij kunnen veel bewoners bereiken maar uiteraard niet allemaal.

Natuurlijk willen wij graag onze zienswijze mondeling toelichten in uw gemeenteraad. Mocht deze zienswijze nog vragen bij u oproepen dan zijn wij altijd bereid deze te beantwoorden.

Tot slot willen wij u er beleefd op wijzen dat de Overleggroep Oost-Zuid al bijna 15 jaar bezig is met zich hard te maken voor een nieuwe gymzaal en buurtcentrum grenzend aan het plan Whemedreef. (Terrein Hobbit en gymzaal Mozaïekschool). We willen de gemeenteraad vragen om geld beschikbaar te stellen voor het prachtige plan dat hiervoor is ontworpen. Dit wijkdeel heeft deze impuls echt meer dan hard nodig.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Namens de bewoners uit de overleggroep Malburgen Oost-Zuid,

[redacted] (bewoners lid Overleggroep Oost-Zuid)

en

[redacted] (bewonersondersteuner Ontwikkelingsplan Malburgen)

5

INGEKOMEN 11 NOV. 2020

Vitens
LAAT WATER VOOR JE WERKEN

2020-10193888

Aan de Gemeenteraad van Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Behandeld door	[redacted]	Datum	9 november 2020
Doorkiesnummer	[redacted]	Email	[redacted]@vitens.nl
Ons kenmerk	2020/054 AM-OM/[redacted]	Uw kenmerk	
Onderwerp	Zienswijze ontwerpbestemmingsplan Whemedreef		

Geachte Gemeenteraad,

We hebben kennis genomen van het ontwerpbestemmingsplan Whemedreef. Graag willen we middels een zienswijze op het ontwerpplan reageren. Het plan voorziet in een gewijzigd woningbouwproject aan de noordelijke oever van de Whemeplas met 1 appartementen-gebouw met 21 woningen en 39 grondgebonden woningen.

De locatie is gelegen in grondwaterbeschermingsgebied en een koude- en warmteopslag vrije zone en een boringsvrije zone alsmede intrekgebied. In de toelichting van het plan stelt u dat het plan ten opzichte van het vigerend plan geen verslechtering betekent voor het onderdeel water. Daarbij wordt ook geadviseerd om kruipruimteloos te bouwen zodat de ontwateringsdiepte kan worden beperkt.

Wij vinden het belangrijk dat bij bestemmingsplannen de bescherming van drinkwater-belangen goed wordt geborgd. We willen u dan ook verzoeken om kruipruimteloos bouwen als randvoorwaarde te stellen in de toelichting en in de planregels. Daarnaast vragen wij u om naast de algemene aanduiding grondwaterbeschermingsgebied ook de koude- en warmteopslag vrije zone, de boringsvrije zone en het intrekgebied zowel op de verbeelding als in de planregels op te nemen met verwijzing daarbij naar de provinciale omgevings-verordening. In de bijlage vindt u een voorbeeld tekst hiertoe.

Wij hopen onze zienswijze hiermee helder te hebben toegelicht en wensen u succes met de verdere besluitvorming.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]
Omgevingsmanager

Oude Veerweg 1, 8019 BE Zwolle. Postbus 1205, 8001 BE Zwolle
T 088-884 88 88 **F** 088-884 67 99 **KvK** Zwolle 050.69.581

www.vitens.nl

BIJLAGE 1: Aanvullend tekstvoorstel milieuzone beschermingsgebied grondwater

Artikel xxx – milieuzone – beschermingsgebied grondwater

De gronden ter plaatse van de aanduiding 'milieuzone – beschermingsgebied grondwater' zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor de bescherming van de kwaliteit van het grondwater ten behoeve van de drinkwatervoorziening. Hier gelden vanwege het ter plaatse aanwezige grondwaterbeschermingsgebied, de boringsvrije zone, de koude- en warmteopslag vrije zone en het intrekgebied, naast de regels van dit plan, de regels die zijn opgenomen in de Omgevingsverordening Gelderland.

Vitens
LAAT WATER VOOR JE WERKEN

Postbus 1205, 8001 BE Zwolle

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas
postnl

[redacted]

INGEKOMEN 11 NOV. 2020

Z14CC #X900X0X#00#0000#

Datum:
Arnhem 18 maart 2021

Onderwerp:

Schriftelijk betoog tegen het raadsvoorstel 'Vaststelling bestemmingsplan Whemedreef' 24 maart 2021

Beste voorzitter, beste raadsleden.

Fijn om als bewoner eindelijk eens te mogen spreken over de langverwachte ontwikkelingen aan de Whemedreef. Een plek met een fungerend bestemmingsplan waarin de waarden en ambities van hedendaagse planontwikkelingen goed in behartigd worden. Woningen in het openbaar groen met duurzame parkeeroplossingen. De bouwobjecten beëindigen de wijk Immerloo I en betrekken met een ingenieus spel van massa en ruimte de bestaande rijwoningen bij de plas. Het ruimtelijke spel vertaalt zich in zichtlijnen en routes vanuit openbaar en privé gebied die langs torens en groene plekken van koelte de plas benaderen. Resultaat van een harmonieuze ontwikkeling die uw ambtenaren, woningbouwvereniging Volkshuisvesting en het zelf benoemde groepje 'Bewonersgroep groep Malburgen Oost' (lees 3 bewoners) teniet willen doen met een alom desastreuze ontwikkeling die enkel goed is voor het vullen van zakken door maximalisering van uitgeefbare grond en op geen enkele wijze aanhaakt bij de duurzame ambities van de gemeente Arnhem, de morfologie van de wijk en de intentie voor een inclusieve gezonde wijkaanpak.

U leest het goed, een ontwikkeling die in het geheel niet wordt gedragen door de direct aanwonenden, zij die grotendeels het gevolg van uw besluit zullen ondervinden! Uw ambtenaren en de woningbouwvereniging hebben ervoor gekozen om willens en wetens kritiek van direct omwonenden te negeren. Gedurende een periode van twee jaar, waar omwonenden meerdere malen geprobeerd hebben om in gesprek te komen, heeft Volkshuisvesting gekozen om enkel met de bewonersgroep Malburgen Oost te communiceren en een participatiefictie op te zetten om het voorliggende plan er doorheen te drukken. De eigen agenda en het negeren van zij die daadwerkelijk het gevolg van de besluiten mede ondervinden, heeft een plan opgeleverd dat grof afwijkt van het plan 'Het Nieuwe Zuid' en de leef kwaliteit van direct aanwonende bewoners fors beperkt. Als het de bedoeling is om bewoners te bevestigen in hun woede en achterdocht tav de gemeente dan is dat u volledig gelukt!

U zult zich afvragen waarom deze zaken niet in de zienswijzenota zijn vermeld? Dat heeft m.i. er mee te maken dat uw ambtenaren onder de hoede van de wethouder de participatie in Arnhem volledig aan hun laars lappen. Het heeft de schijn van een regentesk bewind waarin de democratische inbreng van bewoners zoveel mogelijk weggepoetst wordt om belangen van ontwikkelaars te behartigen. Ook in de zienswijzenota worden alle kritische geluiden weggelaten en enkel geluisterd naar de 'bewonersgroep Malburgen Oost' (bestaande uit 3 personen) die geen enkele binding met omwonenden van het project heeft. Want feit is dat

de 24 indieners van een reactie omwonenden zijn en zich niet vertegenwoordigd voelen! 4 laags woningen is niet op verzoek van deze bewoners! Ook vinden zij dat het woongenot wel degelijk wordt aangetast doordat in 'het groen' geparkeerd gaat worden. Verder verdwijnt het uitzicht volledig . De gemeente schetst een keuze van 'of/of', terwijl middenwegen mogelijk zijn. Doordat inbreng van omwonenden wordt weggepoetst lijkt dat de gemeente zijn eigen plan wil doordrukken. Blijkbaar is aan inspraak niet zo'n behoefte!

Wat willen wij als direct aanwonenden zien in de plannen: hoofdzakelijk een inclusieve woonwijk! Een plek voor dure maar ook goedkope koopwoningen, een plek voor levensloopbestendige woningen, woningtypes die er nog niet zijn in Immerloo I, bijv. patiowoningen, urban villa's, laagbouw appartementen, een plek voor iedereen waar tussen bebouwing nog ruimte is voor kinderen en jongeren om te spelen en rond te hangen en waar biodiversiteit haar bestaan behoud in de oorspronkelijke ondergrond. Dit betekent een gedifferentieerder woningaanbod met méér dan 60 woningen. Wilt u de woningopgaaf vervullen voor iedereen zoals het rijk eist, of enkel de rijken bedienen?

Voor ons als bewoners is het volgende belangrijk:

- Geen 4 laags rijbebouwing vanaf de kop van de Keurvorstlaan, Waterlelielaan tot voorbij het Krabbescheerhof.
- Geen rijtjeswoningen maar levensloopbestendige patiowoningen, twee-onder-een-kappers of urban villa's aan de Whemedreef vanaf de kop van de Keurvorstlaan, Waterlelielaan tot voorbij het Krabbescheerhof.
- Precies dezelfde zichtlijnen vanuit de bestaande bebouwing met behoud van uitzicht dat het huidige bestemmingsplan waarborgt.
- Geen blik(auto's) in het zicht op de Whemedreef vanaf de kop van de Keurvorstlaan, Waterlelielaan tot voorbij het Krabbescheerhof.
- Een groen aanzicht door het jaar heen, dus geen treurig beeld zodra de herfst en winter intreden.

Voor het ontwerp bestemmingsplan betekent dat de volgende aanpassingen:

- De verkeersbestemming verdwijnt: parkeren wordt opgelost in de woningen of op eigen terrein, volledig afgeschermd met groen en onder pergola's.
- Woonbestemming maximaal dezelfde oppervlakte als in het huidig bestemmingsplan. Niet meer woonbestemming en minder groen!
- Woonbestemming niet aan-een-geschakeld meer verdeeld in breedtes van max 16 meter.
- Maximale bouwhoogtes en accenten van 9 meter.

Alternatief is het bestemmingplan niet te wijzigen en betaalbare urban villa's en appartementen binnen huidig bestemmingplan te bouwen. Zodanig dat er nog groene ruime overblijft.

Het draagvlak tegen de plannen van hen die de gevolgen ondervinden is groter dan van hen die geen gevolgen ondervinden. De tot nu toe gedemonstreerde onkunde eindigt volgens de

bestemmingsplanwijziging in een 13m hoge muur, de muur van ‘Malburgen’, met enkel verharde gaten gevuld met auto’s waarmee de wijk afgesloten wordt van de omgeving en het uitzicht. Geen kers op de taart zoals de bewonersgroep Malburgen Oost stelt, maar een rotte appel voor de directe omgeving.

Naast dit betoog stuur ik u de volgende bijlagen toe:

Bijlage 1 - Werkelijke gang van burgerparticipatie,
Bijlage 2 - Ruimtelijke analyse tussen bestaand en voorgesteld bestemmingsplan
Bijlage 3 – Ingediende zienswijze.

Wij ontmoeten elkaar, en ik kijk er naar uit, op woensdag avond 24 maart.

Met vriendelijke groet,

Wander Hendriks

Bijlage 1 – Werkelijke gang van burgerparticipatie

Arnhem, 28 februari 2021

Acties die direct aanwonenden ondernomen hebben om aan te mogen haken bij de burgerparticipatie. Genegeerd door uw ambtenaren en woningbouwvereniging Volkshuisvesting .

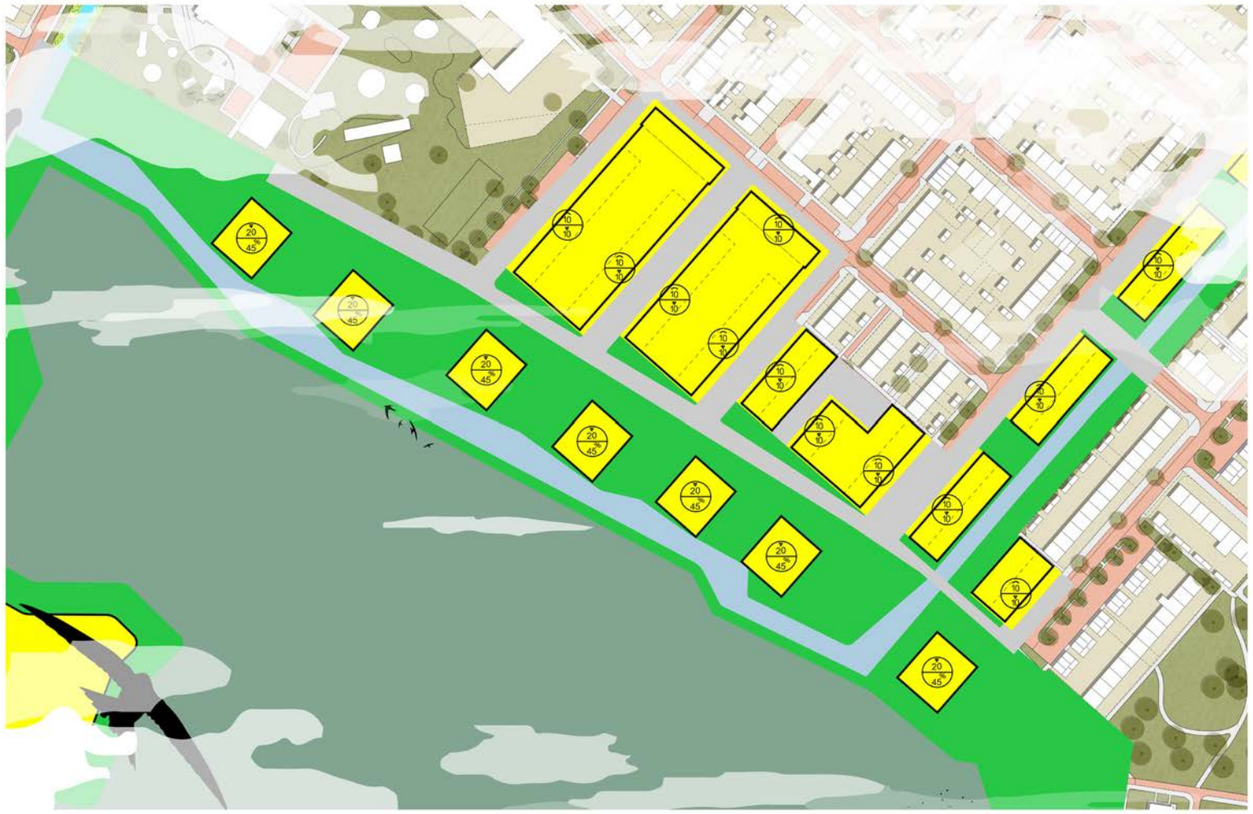
- Op 13 februari 2018 worden direct omwonenden uitgenodigd voor een werkgroep overleg op 21 februari. In dezelfde uitnodiging word aangegeven dat ' Zodra de bestemmingsplanprocedure start, heeft u, na publicatie, gelegenheid om een zienswijze in te dienen.'
- Op 21 februari 2018 zijn bewoners van de Waterlelielaan XXX en XXX bij de werkgroep. Met 150 handtekeningen hebben zij aan XXX laten weten tegen de plannen te zijn die destijds op tafel lagen. Er is mede feedback gegeven over hoe de woontorens ontwikkeld zouden moeten worden. Ook is aangegeven dat de direct omwonenden mee willen denken over de verdere planontwikkeling. Een uitnodiging voor verder overleg is tot op de dag van vandaag er niet geweest!
- Medio 2019 wordt er door Volkshuisvesting en de ontwikkelaars een nieuwe ontwerp uitvraag gedaan voor ontwerpbureaus om een nieuw plan te maken. Eind 2019 wordt Opzoom Architecten gekozen tot winnaar van de uitvraag. Dit volledig nieuwe plan is nooit onder aandacht gebracht bij de bewoners en er is nooit gepeild of dit een plan is waar direct aanwonenden zich grotendeels in konden vinden.
- Pas in juni 2020 wordt er door Koopmans BV. een brief naar bewoners gestuurd, met de informatie dat het plan rond is. Naar aanleiding van deze brief van Koopmans heb ik namens de bewoners een gesprek gevraagd dat op 28-08-2020 heeft plaatsgevonden met Koopmans BV. , Opzoom Architecten en mijzelf. Gedurende dit gesprek zijn er beloftes gedaan over het opschuiven van woningen en het toesturen van de contact gegevens van de bewonersgroep Malburgen Oost.
- Als 4 weken later geen bericht is ontvangen met de afspraken op papier en de stand van zaken stuur ik namens de omliggende bewoners als laatste wanhoopsschreeuw onze ergernis op naar de wethouder en de raad.
- Een dag later volgt een boze intimiderende mail van Koopmans BV. Dat wij als bewoners niet 'netjes' handelen. Telefonisch wordt vervolgens uitgelegd dat Koopmans geen contact meer wil met bewoners.
- Vervolgens wordt de zienswijze, waaronder wij als bewoners als enigen echte handtekeningen zetten, op alle vlakken genegeerd en een participatiefictie opgetuigd om deze te ontkrachten. Verder worden kritische vragen genegeerd en zijn alle antwoorden te herleiden naar beloften naar de ontwikkelaar omtrent exploitatie kosten.

Bijlage 2
Ruimtelijke analyse tussen bestaand en voorgesteld bestemmingsplan

Bestemmingsplannen

Volgens huidig bestemmingsplan

Plek voor iedereen met diversiteit aan woning prijzen en groen

In het huidige bestemmingplan worden torens /urban villa's in een landschap ontwikkeld. Het landschap werkt hier als een soort printplaat waar tussen de bebouwing meer dan voldoende ruimte is voor een diversiteit aan groen met ecologie die reeds aanwezig is.
Door voldoende groen tussen bouwvlakken te situeren is gevel begroeiing en retentie een natuurlijk gevolg van eventuele ontwikkeling.

Ontwikkelingsmogelijkheden:
7 gebouwen, 6 bouwlagen + halfverdiept parkeren = ca 168 appartementen
Sociaal, dure koop, tot goedkope koop

Voorstel de bestemmingsplan wijziging

Plek voor de Elite en Volkshuisvesting met minimale groenvoorziening

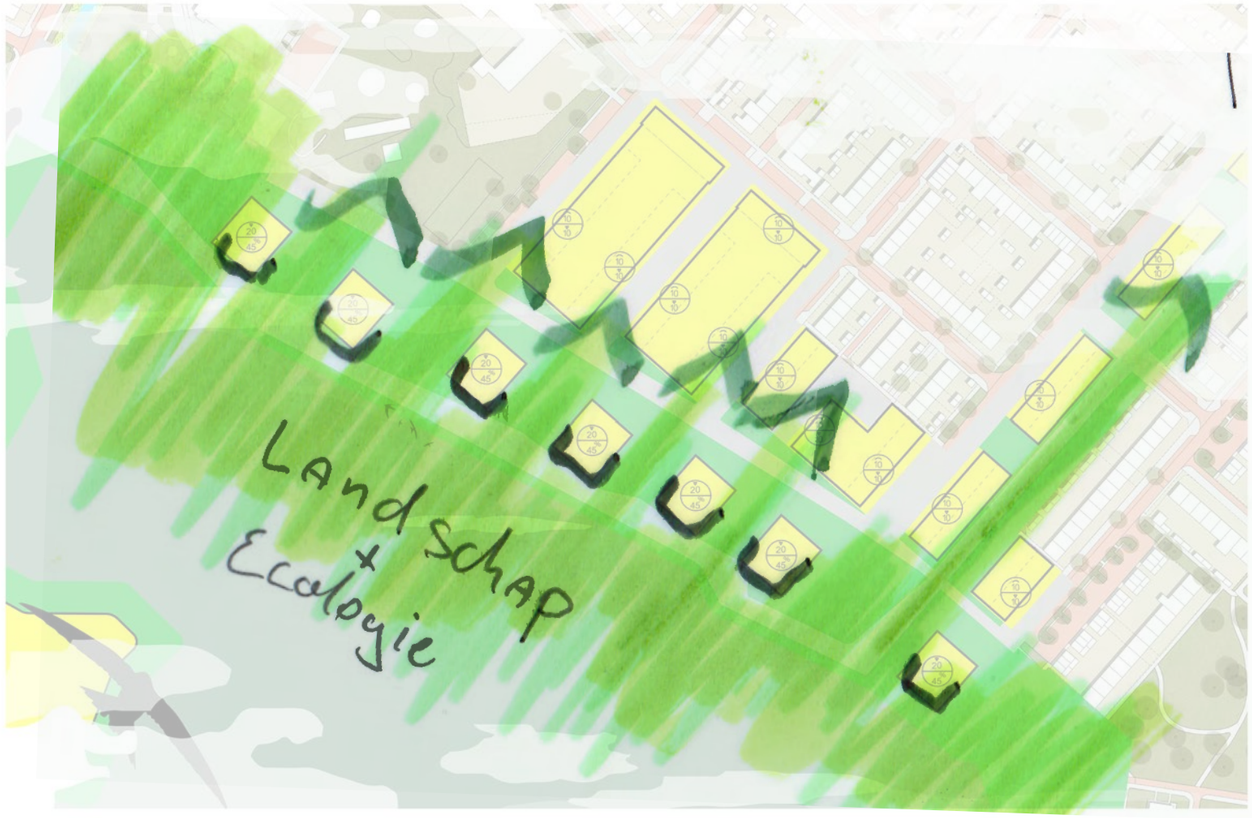

In de voorgestelde bestemmingsplan wijziging worden rijwoningen met privé tuinen, parkeren en benodigde in de groenzone ingepast. In het bestemmingplan is duidelijk zichtbaar dat de groene ondergrond verdwijnt. Hierdoor ontstaat ook meer verharding. Architectonisch worden gevels wel groen aangekleed, maar hiervoor wordt eerst alle groene en ecologische kwaliteit vernietigt.

Ontwikkeling:
21 appartementen en 39 grond gebonden woningen
Sociaal en dure koop

Landschappelijk en natuurinclusief ontwerp

Volgens huidig bestemmingsplan

Een landschappelijk ecologisch netwerk van hoogwaardig groen met biodiversiteit rijkt met haar groene vingers door het plangebied de wijk in. Bewoners profiteren van een groen aanzicht en een gezonde leefomgeving.

Voorstel de bestemmingsplan wijziging

Het waardevolle landschap wordt afgebroken door een langgerekte muur van baksteen en verharde parkeer koffers. Biodiversiteit sterft grotendeels af en een ongezondere leefomgeving ontstaat.

Woning diversiteit

Volgens huidig bestemmingsplan

Diverse bouwvelden met een uiteenlopende mogelijkheid van typologieën. Patiowoningen, laagbouw appartementen, grondgebonden woningen, torens en urban villa’s.

Voorstel de bestemmingsplan wijziging

Een enkel appartementenblok en een doorzetting van een eentonige typologie van rijwoningen waar veel van terug te vinden zijn in de omgeving.

Robuuste groenplekken voor ontmoeten, gezonheid en ecologie

Volgens huidig bestemmingsplan

Aaneenschakeling van groene ruimtes tussen een veelzijdigheid in woondifferentiatie creëert kansen voor sociaal veilige ontmoetingsplekken, veilige speelplekken voor kinderen en een broedplaats aan biodiversiteit.

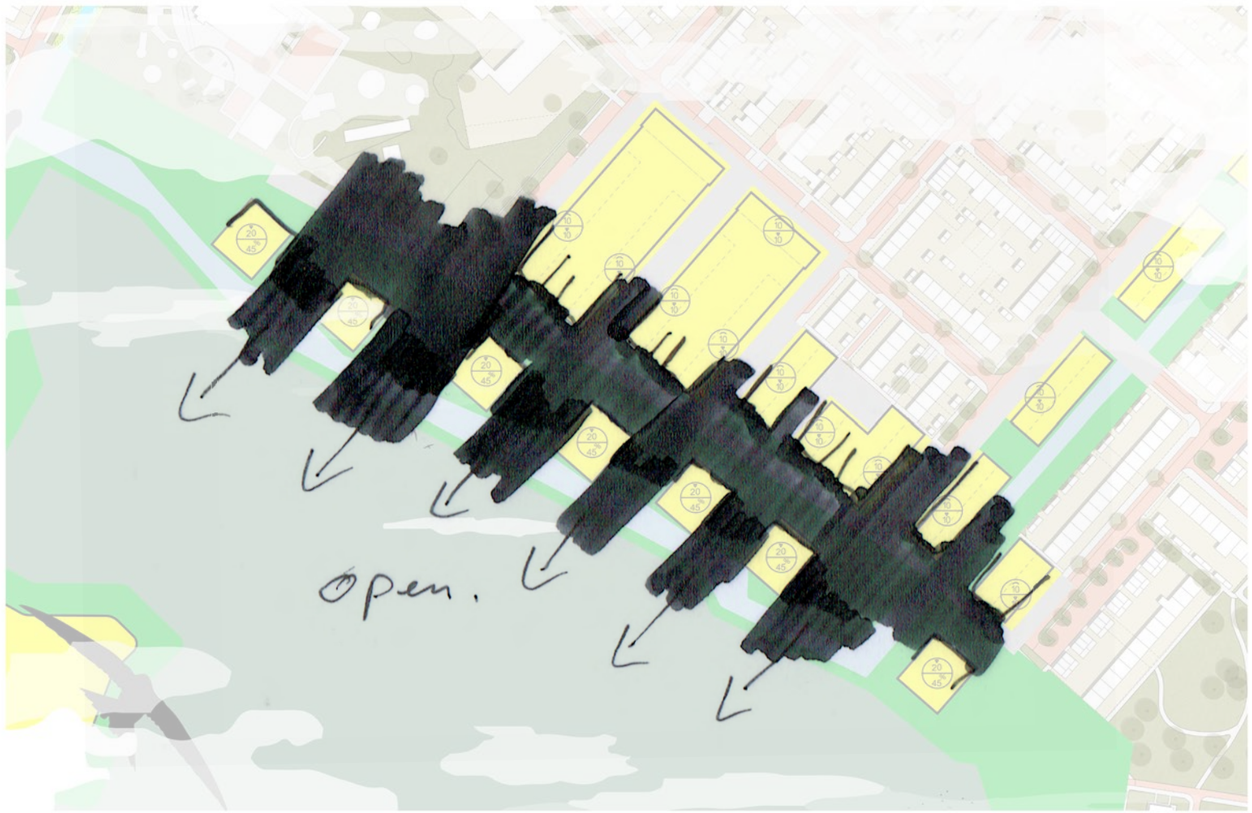
Voorstel de bestemmingsplan wijziging

Waardevol groen wordt ingewisseld voor verharding en gras met alleenstaande bomen. Een vernietiging van de waardevolle biodiverse ondergrond, een gat in het ecologisch systeem met geen ruimte voor sociale activiteiten. Een neergang van de fysieke en mentale gezondheid.

Morfologie van de openbare ruimte

Volgens huidig bestemmingsplan

Het open stedenbouwkundig massa- ruimtemodel creëert ruimte voor openbare plekken aan het water voor de hele wijk. De zichtlijnen zijn goed voor de geestelijke gesteldheid en het betrekt het ontwikkelgebied fysiek bij de wijk en het water.

Voorstel de bestemmingsplan wijziging

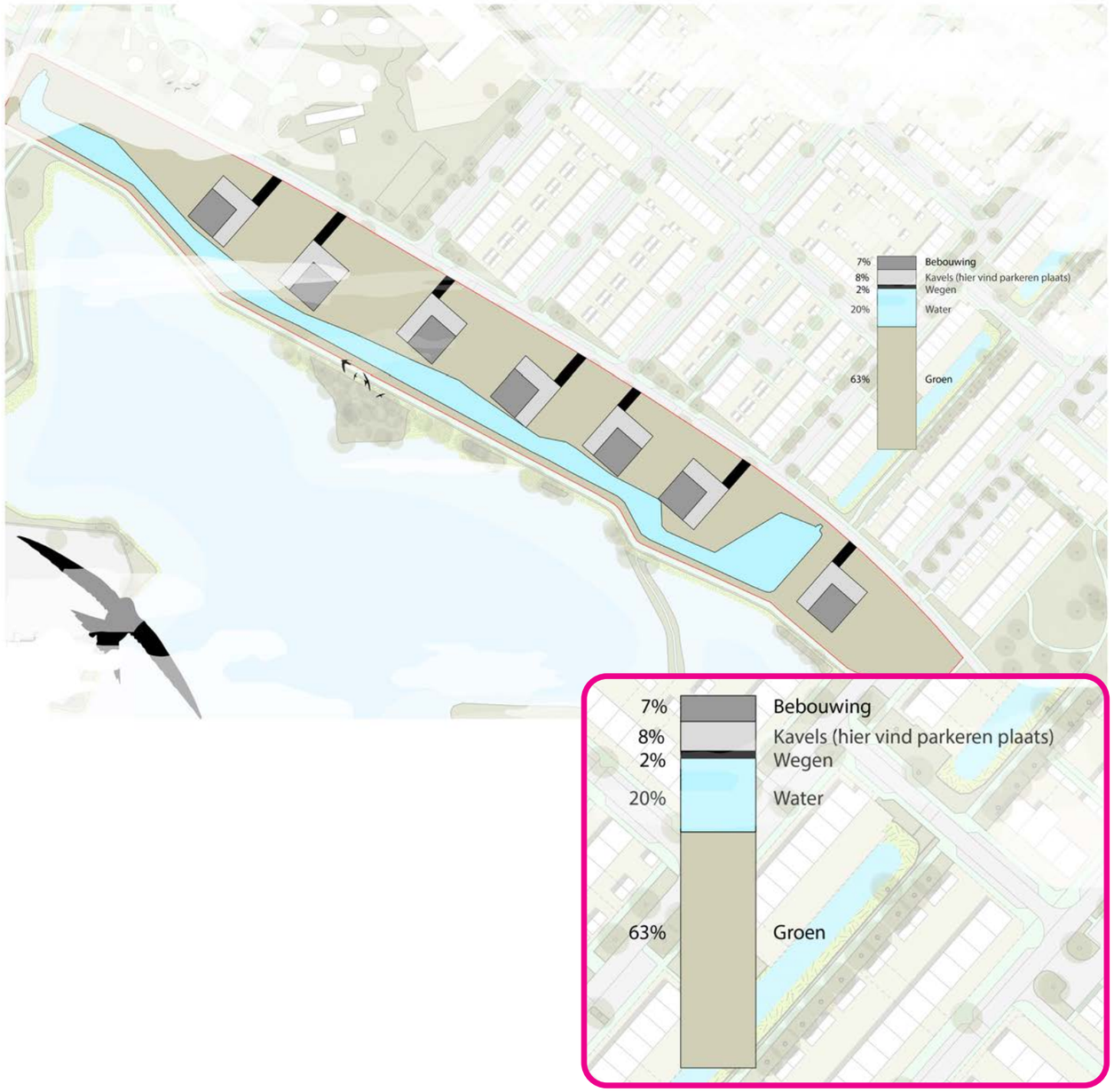

De muur van Malburgen scheidt het groen van de bestaande bewoners en breekt de wijk in tweeën. De elite klas aan het water de rest van het volk achter een muur van steen.

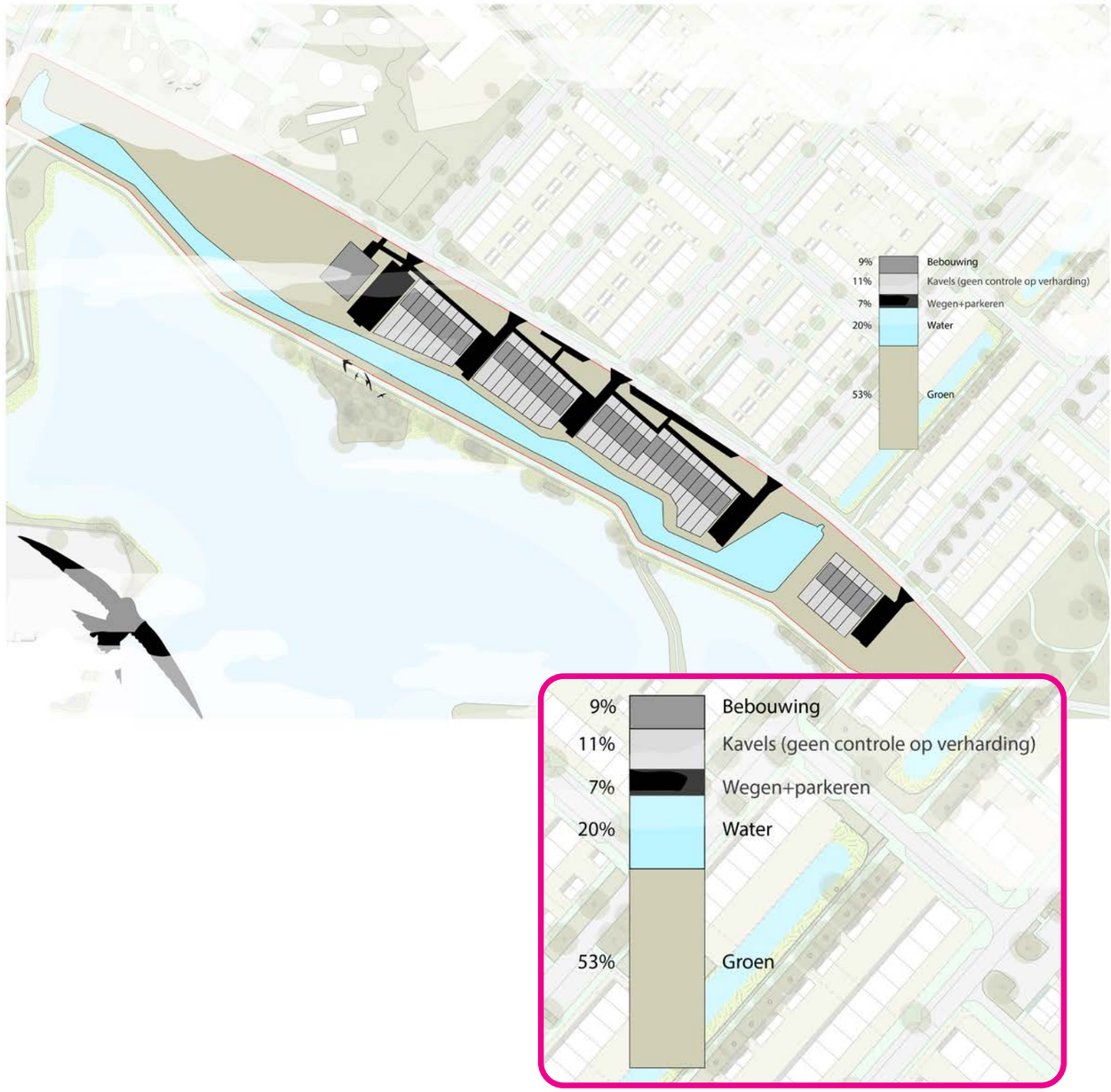
Verhard versus onverhard

De bestemmingsplan wijziging brengt een ontwikkeling met **minder woningen** dan oorspronkelijk beoogt, maar wel **meer** verharding.

Volgens huidig bestemmingsplan

Voorstel de bestemmingsplan wijziging

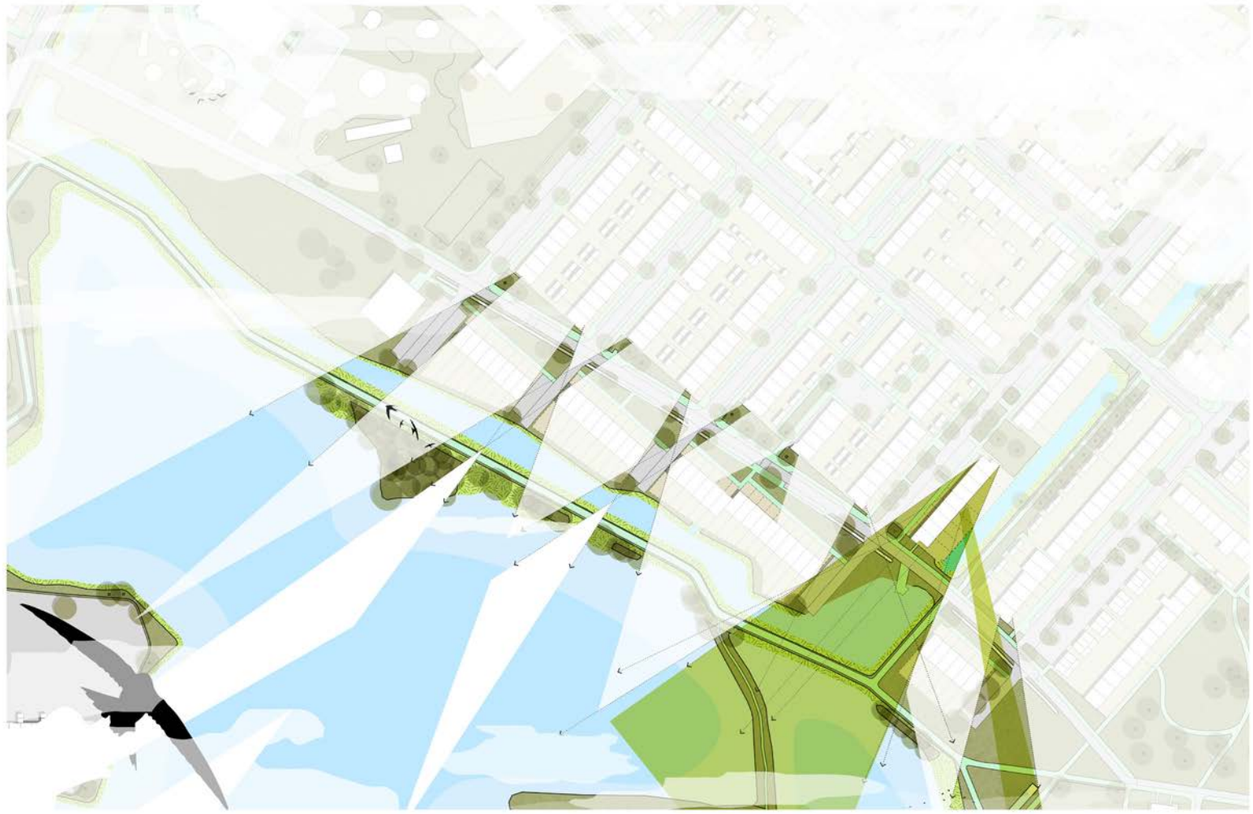
Zichtlijnen vanaf bestaande woningen

De bestemmingsplan wijziging zorgt duidelijk voor minder zichtlijnen vanuit bestaande woningen. De langgerekte rijwoningen zorgen met hun 3 tot 4 bouwlagen voor een muur effect. De Kijkers scheiden de bestaande wijk door een rug langs de Whemedreef te maken. Bestaande woning dalen helaas in woonwaarde. Met name voor de woningen langs de Waterlelielaan die geen erfafscheiding mogen maken en volop in de kijker staan. De torens uit het huidige bestemmingsplan creëren wel bouwmassa, maar zijn slank genoeg om langs te kijken.

Volgens huidig bestemmingsplan

Voorstel de bestemmingsplan wijziging

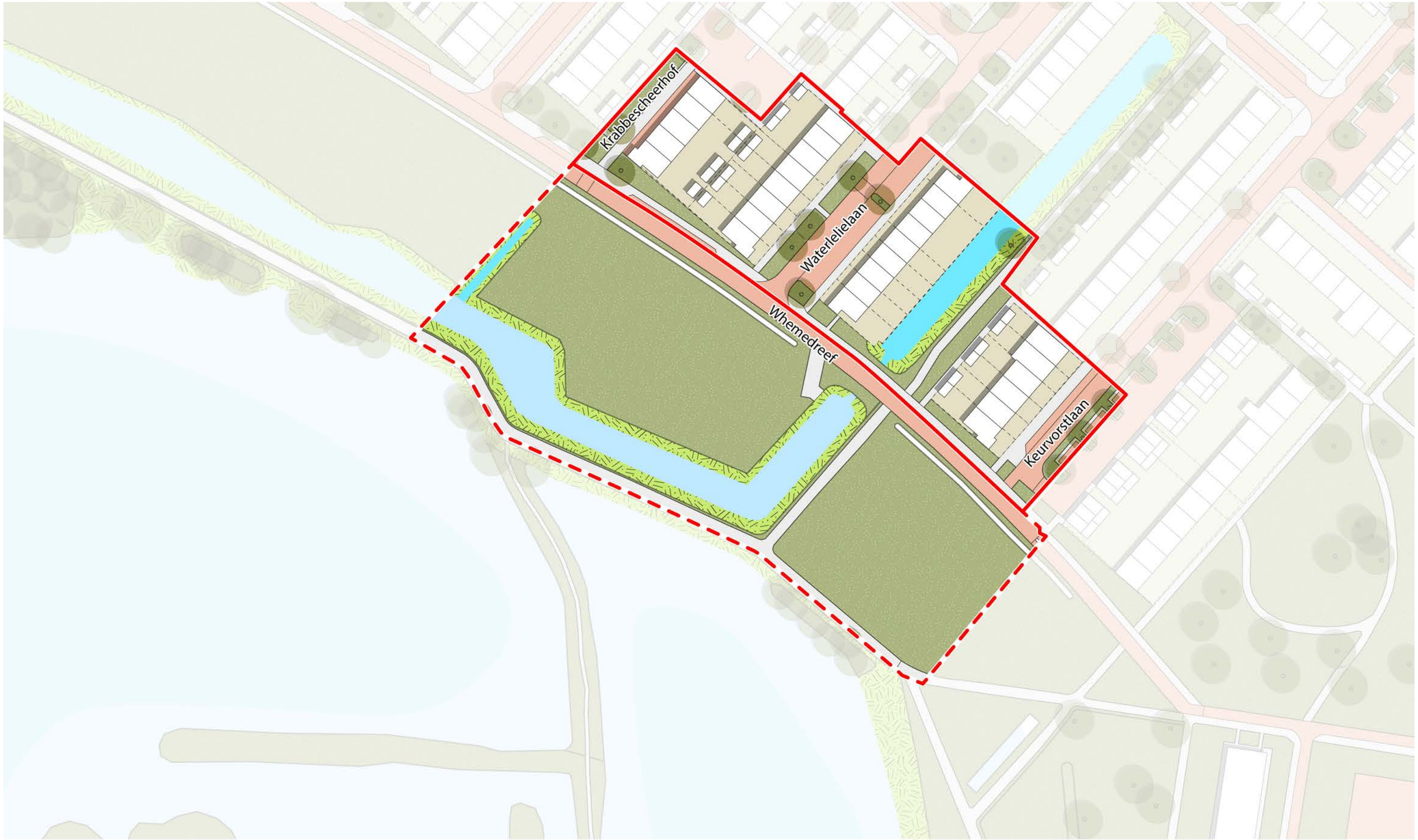

Zicht vanuit kopwoningen

Zicht vanuit open achtertuinen Waterlelielaan

Vewoners Krabbescheerhof, Waterlelielaan en Keurvorstlaan

Wij zijn allemaal tegen de muurvorming die de bestemmingsplan wijziging met zich mee brengt

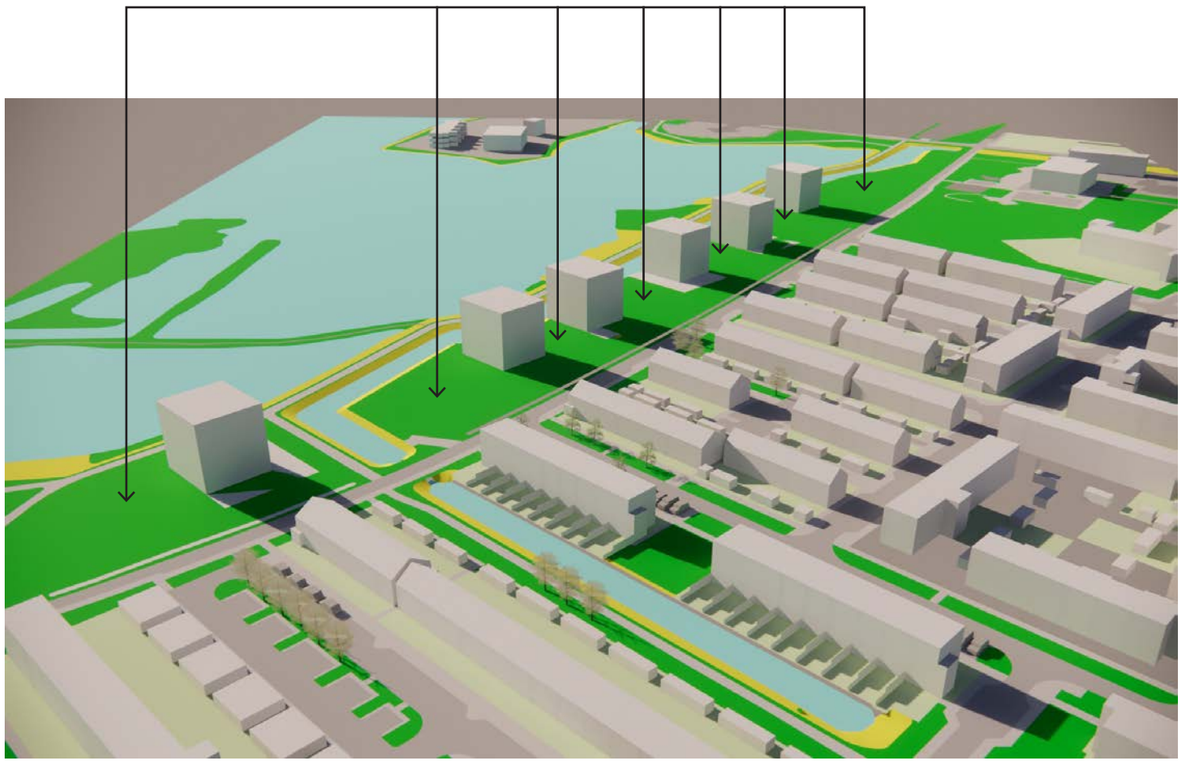

Minder groen, minder woningen en minder verbinding met de plas

Breng de leefkwaliteit van Immerloo I niet in het geding, géén muren van 4 laags rijwoningen maar een diversiteit aan wooncluster met groen voor de hele wijk!

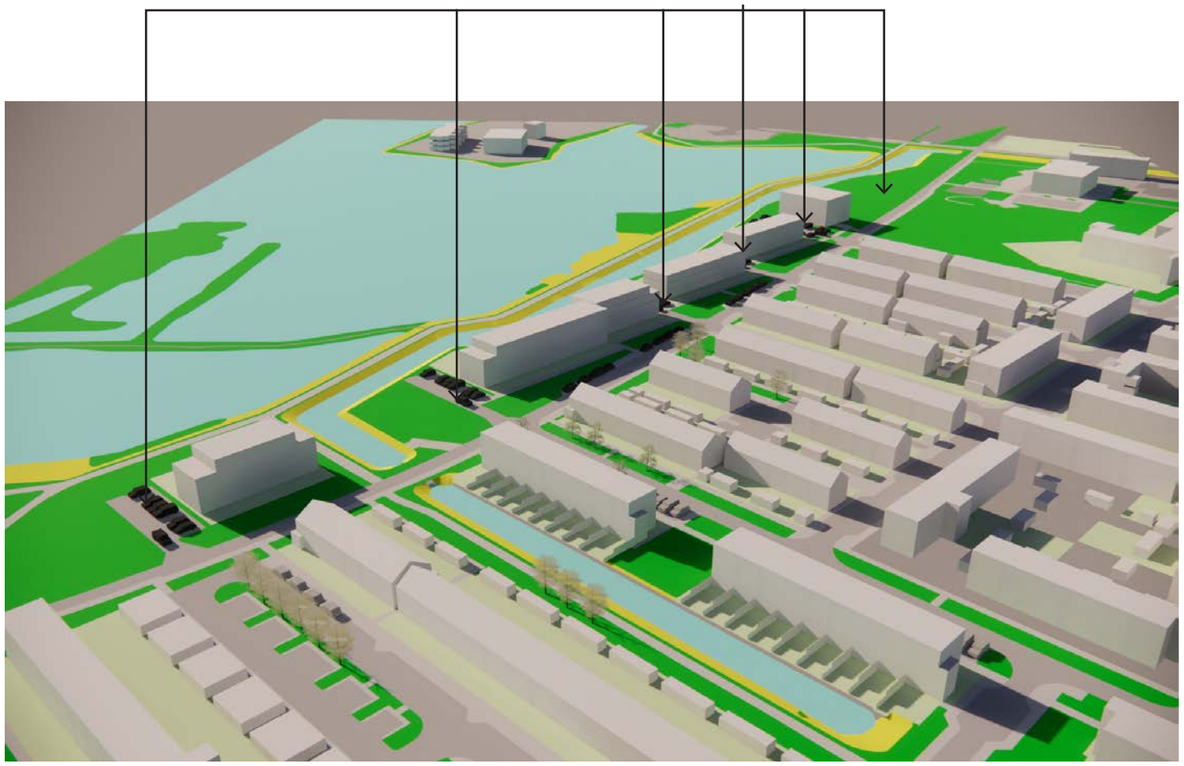
Volgens huidig bestemmingsplan

Openbare groene koelte plekken voor iedereen

Voorstel Bestemmingsplan wijziging

Openbare plekken staat vol met auto’s, goen is vergaan

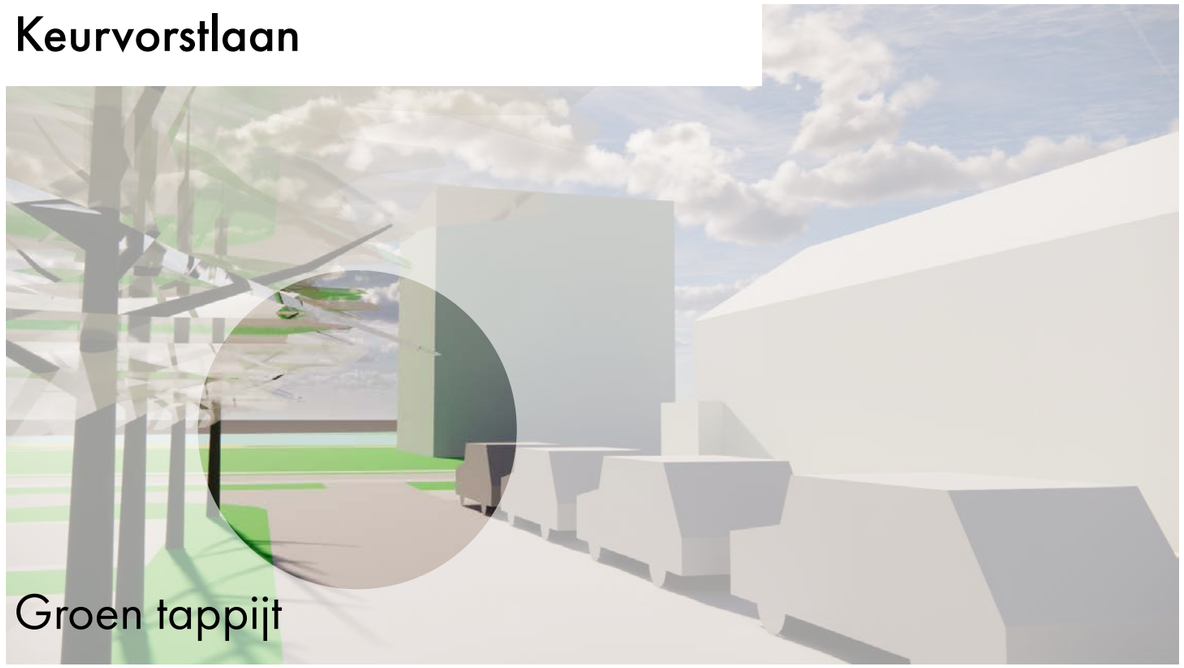
Een openstructuur of een Muur van Malburgen

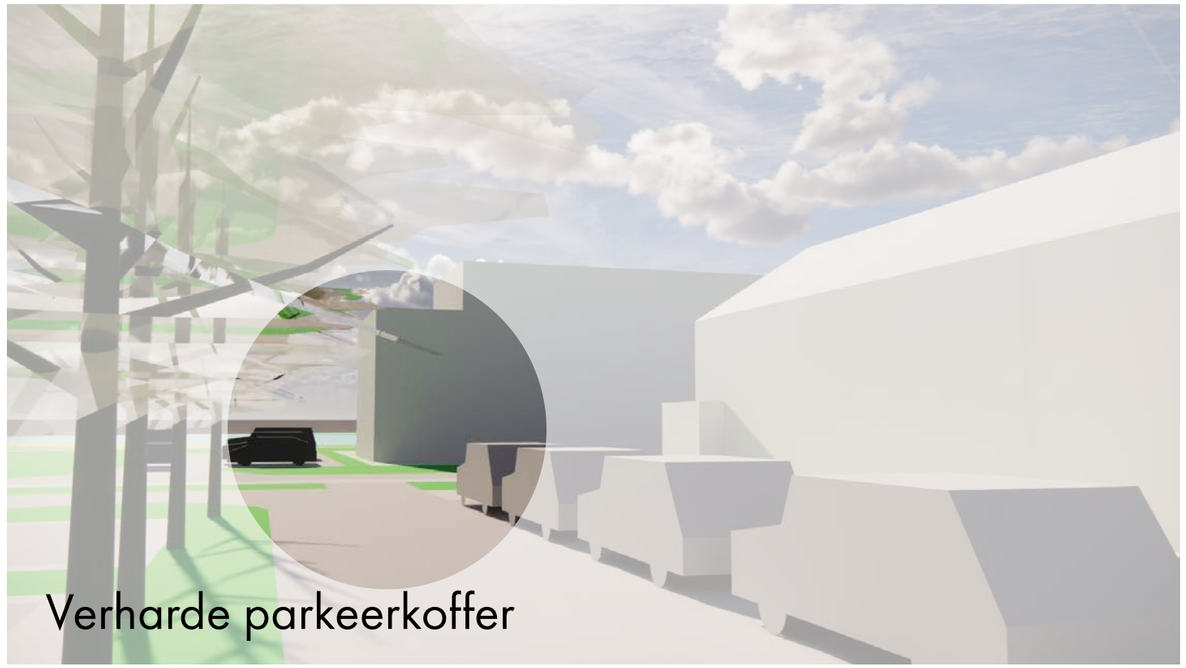
Volgens huidig bestemmingsplan

Voorstel bestemmingsplan wijziging

Krabbescheerhof

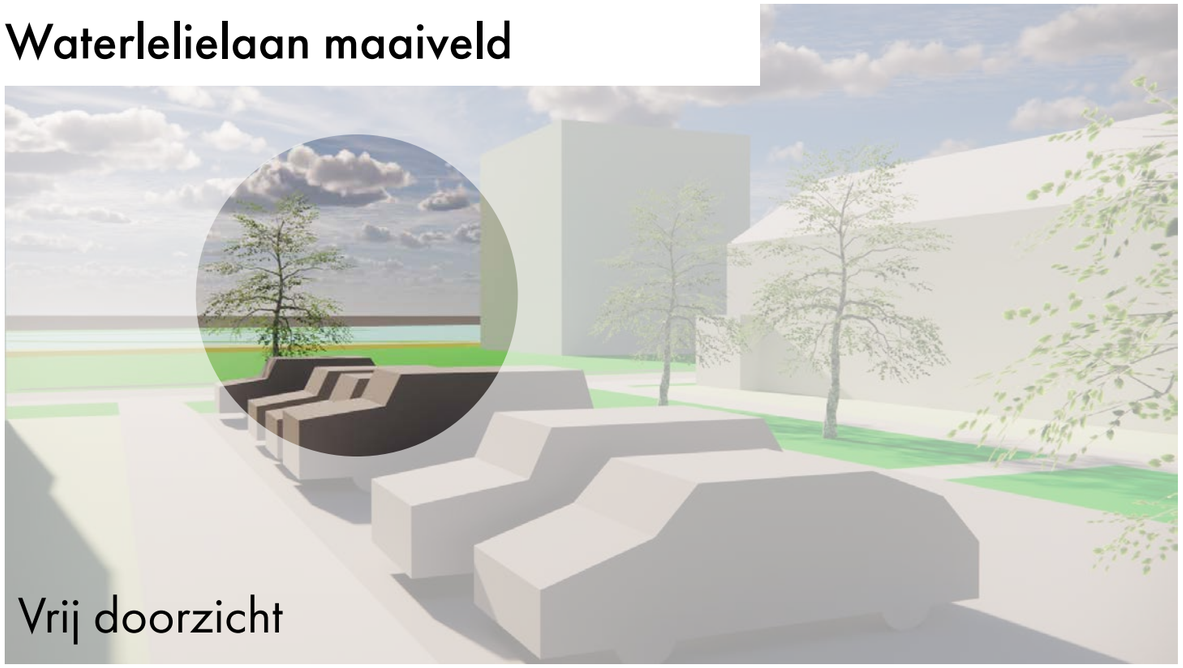
Keurvorstlaan

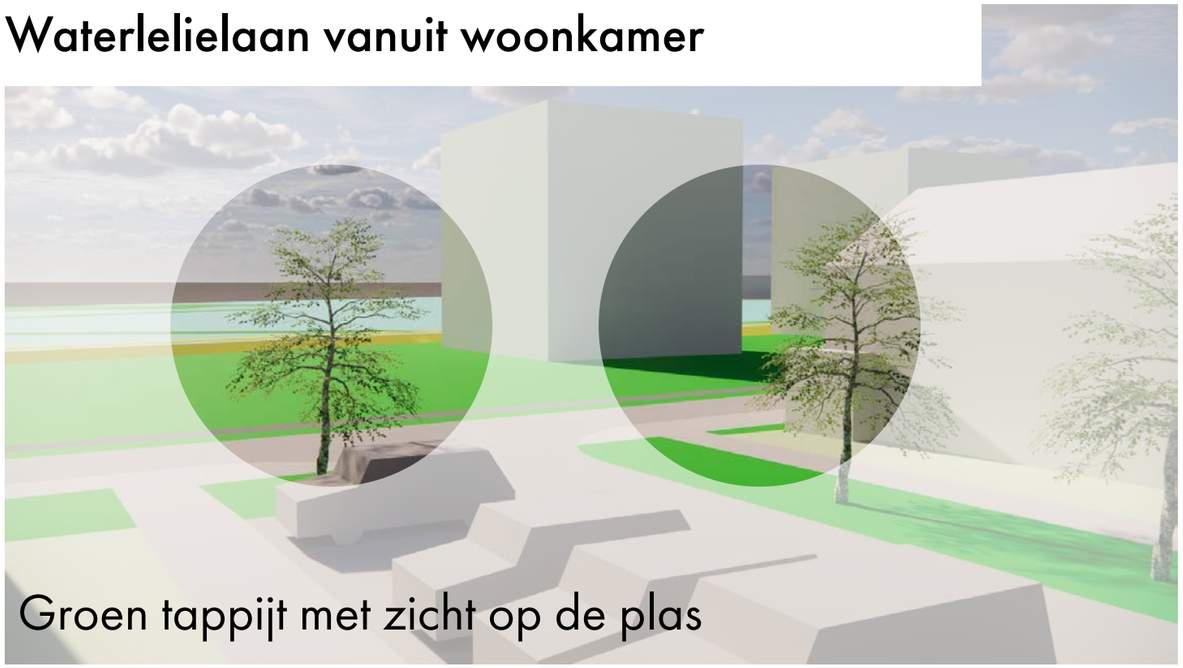
Volgens huidig bestemmingsplan

Waterlelielaan maaiveld

Vrij doorzicht

Waterlelielaan vanuit woonkamer

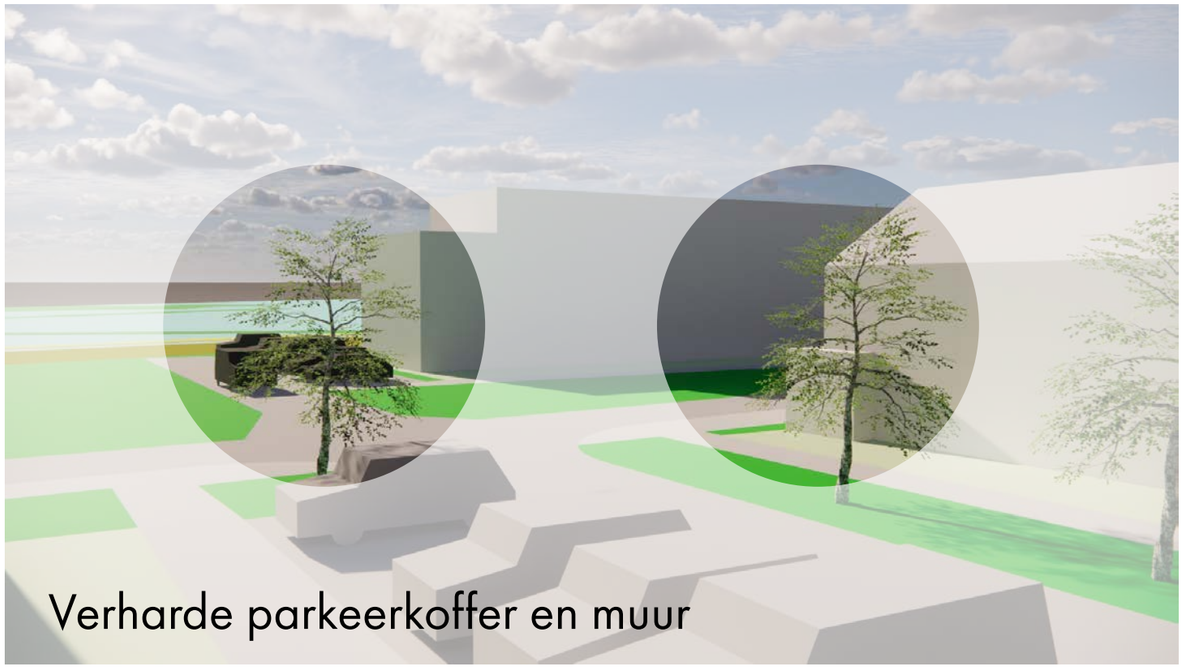

Groen tappijt met zicht op de plas

Voorstel Bestemmingsplan wijziging

Verharde parkeerkoffer en muur

Verharde parkeerkoffer en muur

Volgens huidig bestemmingsplan

Voorstel Bestemmingsplan wijziging

Waterlelielaan achtertuin maaiveld

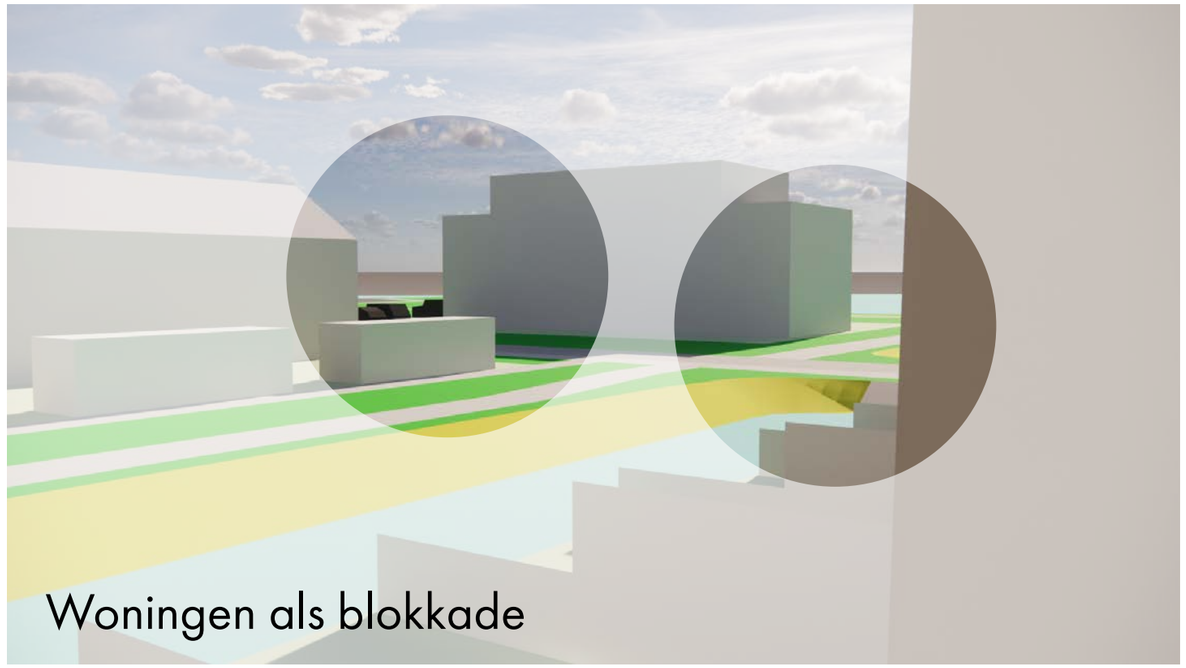
Toren als element

Woningen als blokkade

Waterlelielaan achtertuin vanuit woonkamer

Toren met zicht op de plas

Woningen als blokkade

Datum:
Arnhem 2 November 2020

Onderwerp:

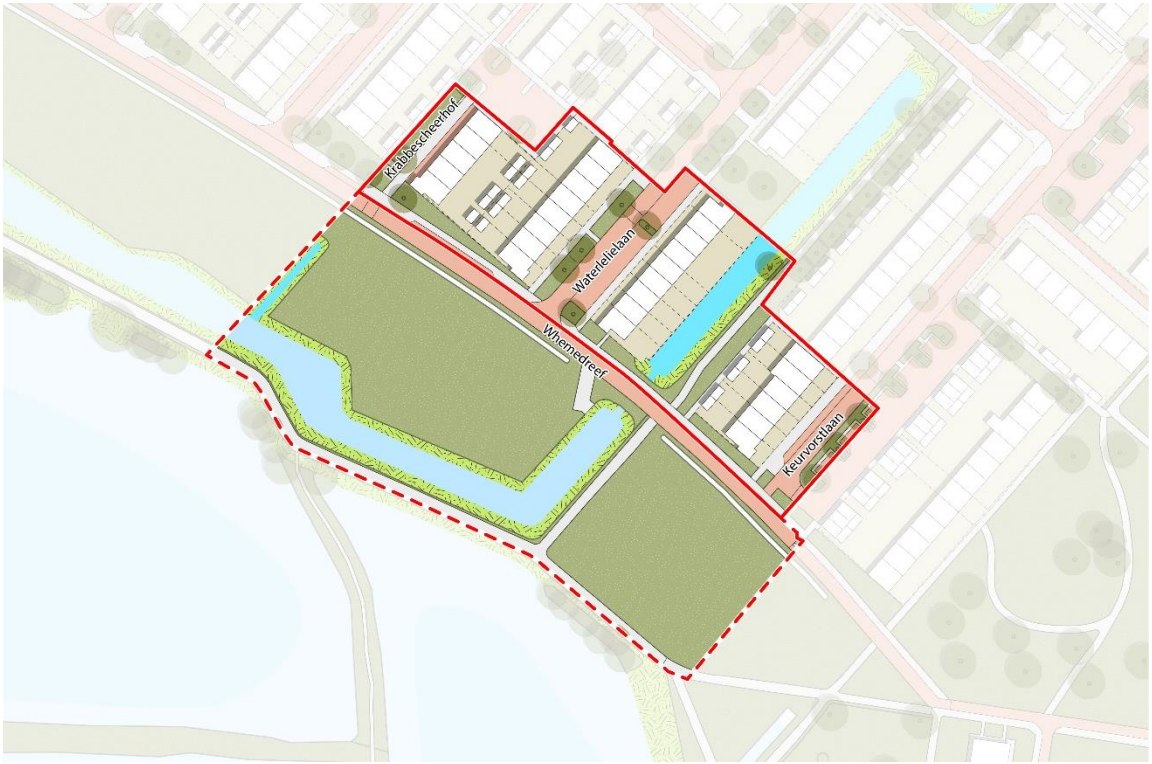
Collectieve zienswijze wijziging tegen het ontwerpbestemmingsplan 'Whemedreef'

Geachte Heer/Mevrouw,

Bij deze ontvangt u een collectieve zienswijze, van de direct aangrenzende bewoners van de Whemedreef ter hoogte van de Keurvorstlaan, Waterlelielaan en het Krabbescheerhof, tegen het ontwerpbestemmingsplan 'Whemedreef'.

Deze zienswijze omvat twee delen: 1. Zienswijze omtrent zaken die onze directe woonkwaliteit bedreigen 2. Algehele reflectie en zienwijze/vragen omtrent gehele bestemmingplan.

1. Zienswijze omtrent zaken die onze directe woonkwaliteit bedreigen

Wij willen laten weten dat wij als bewoners zeer verontwaardigt zijn dat wij 2 jaar na de laatste bewonersavond een totaal ander plan zien zonder dat wij in de tussentijd meegenomen noch geïnformeerd zijn. Het betreurt ons ten zeerste dat wij al die tijd zijn genegeerd door Volkshuisvesting, ontwikkelende partijen en de Gemeente Arnhem. Wij zijn ervan overtuigd dat er in overleg met ons een goed plan had (dit

kan nog steeds) kunnen liggen welk vruchtbaar is voor alle partijen. Helaas zijn wij nooit voor participatiebijeenkomsten uitgenodigd waardoor deze niks meer waard zijn dan een participatiefictie onder leiding van gemeentelijke ambtenaren en Volkshuisvesting.

Concreet eisen wij een tal van wijzigingen in het ontwerp bestemmingsplan die natuurlijk invloed hebben op het stedenbouwkundig ontwerp getekend door OpZoom Architecten.

- Geen 4 laags rijbebouwing vanaf de kop van de Keurvorstlaan, Waterlelielaan tot voorbij het Krabbescheerhof.
- Geen rijtjeswoningen maar levensloopbestendige patiowoningen, twee-onder-een- kappers of urban villa's aan de Whemedreef vanaf de kop van de Keurvorstlaan, Waterlelielaan tot voorbij het Krabbescheerhof.
- Precies dezelfde zichtlijnen vanuit de bestaande bebouwing met behoud van uitzicht dat het huidige bestemmingsplan waarborgt.
- Geen blik(auto's) in het zicht op de Whemedreef vanaf de kop van de Keurvorstlaan, Waterlelielaan tot voorbij het Krabbescheerhof.
- Een groen aanzicht door het jaar heen, dus geen treurig beeld zodra de herfst en winter intreden.

Voor het ontwerp bestemmingsplan betekent dat de volgende aanpassingen:

- De verkeersbestemming verdwijnt: parkeren wordt opgelost in de woningen of op eigen terrein, volledig afgeschermd met groen en onder pergola's.
- Woonbestemming maximaal dezelfde oppervlakte als in het huidig bestemmingsplan. Niet meer woonbestemming en minder groen!
- Woonbestemming niet aan-een-geschakeld meer verdeeld in breedtes van max 16 meter.
- Maximale bouwhoogtes en accenten van 9 meter.

Alternatief is het bestemmingplan niet te wijzigen en betaalbare urban villa's en appartementen binnen huidig bestemmingplan te bouwen. Zodanig dat er nog groene ruime overblijft.

2. Algehele reflectie en zienwijze/vragen omtrent gehele bestemmingplan

Op 9 september 2020 is er een rapportage ingediend bij de raad en wethouders https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/Arnhem/a3900a67-0fd8-40d3-aac1-1c06928a09a4 . In deze rapportage is destijds al het ongenoegen geuit over het slechte participatieproces, de slechte ontwerpkeuzes en het niet waarmaken van bestuurlijke beloftes. Onderstaand een verdere onderbouwing aan de hand van het ontwerp bestemmingplan.

Ruimtelijk plan – geen oog voor de omgeving

In hoofdstuk 3.2.2 wordt gesproken over; *'Uitgangspunt bij het plan is de het versterken van de relatie van het bestaande woongebied met de Wheme'.*

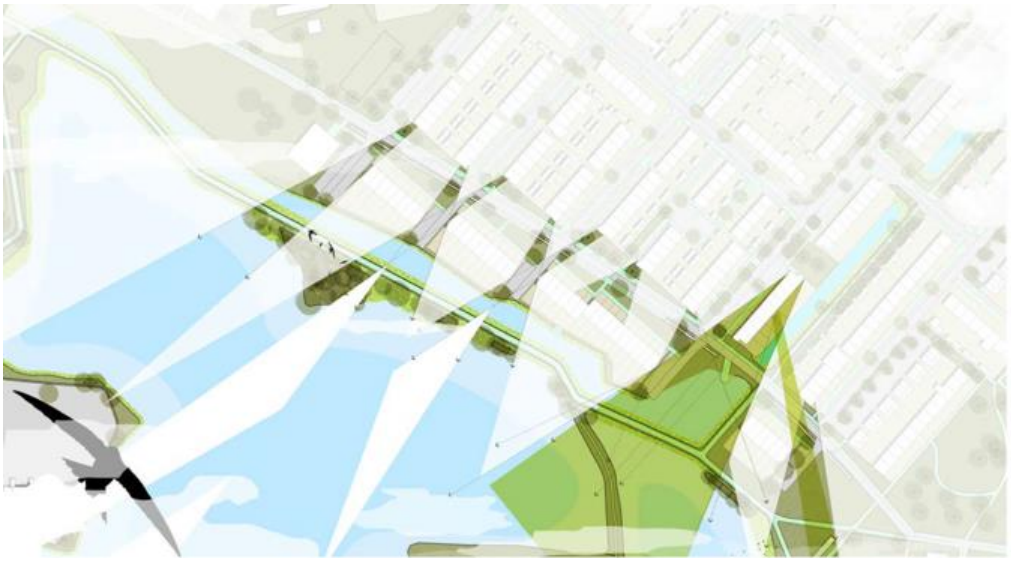
De gemeente Arnhem stelt voor om in plaats van urban villa's in het groen met parkeren uitzicht, 39 rijwoningen met hun achterkant met bergingen naar de bestaande woonwijk te bouwen met méér verharding, méér uitgeefbaar gebied en parkeren in het zicht. Ook de voorgestelde sociale

huurappartementen hebben niet de kwaliteit die in het huidige bestemmingsplan is gewaarborgd, er wort niet meer uit maar in het zicht geparkeerd. Er wordt een stedenbouwkundige muur voorgesteld langs de Whemedreef in plaats van het leggen van fysieke en visuele verbindingen, de Gemeente Arnhem voldoet hier dus niet aan haar eigen uitgangspunt.

Het plan is gepresenteerd als een afronding van de wijk met ruimte voor fysieke groene verbindingen. Echter zijn de groene verbinding niet toegevoegd maar slechts een aftreksel van verharding, uitgeefbaar en bebouwd oppervlak. In figuur 1a / 1b is een analyse te zien tussen het contact met de bestaande wijk bij bestaand bestemmingsplan en voorgestelde bestemmingplanwijziging.

Figuur 1a. Zichtlijnen en contact met groen Bestaand bestemmingplan

Figuur 1a. Voorgestelde bestemmingsplan wijziging.

Duidelijk is te zien dat het aantal zichtlijnen uit bestaande woningen significant verslechterd.

In Hoofdstuk 3.3 wordt de verschijningsvorm van het project als volgt omschreven *'Binnen het gebied zijn naast de eengezinswoningen in drie lagen ook nog eens twee blokken in vier lagen geprojecteerd. De hoeken worden hier geaccentueerd door drielaagse bebouwing, waardoor een interessant en afwisselden gevelbeeld kan ontstaan'*. Uit deze omschrijving blijkt dat de Gemeente Arnhem en ontwikkelende partijen

enkel kijken naar de muur van woningen die zij langs de Whemedreef voorstellen. Het maken van 4-laags woningen heeft geen enkele relatie met de reeds bestaande woningen. Sterker nog het maken van 4-laags woningen stuwt de muurvorming van het plan. De bestaande bewoners aan de oneven zijde van de Waterlelielaan hebben opentuinen met vlonders aan het water. Contractueel is vastgelegd dat de tuinen open erfafscheidingen moeten hebben. De ontwikkelende partij van deze woningen was Volkshuisvesting, dezelfde partij die betrokken is bij de Whemedreef . Het situeren van 3- en 4-laags woningen wordt door ons beschouwd als beroving van onze vrijheid en het gevolg van onverkoopbare woningen. Naast de woningen aan de Waterlelielaan geld dit ook voor de kopwoningen van de overige straten waar juist architectonisch gekozen is voor openzichtlijnen naar het Malburgs landschap. Als bewoners willen wij ons uitzicht behouden zoals gewaarborgd is het bestaande bestemmingsplan. Het is overduidelijk dat de Gemeente Arnhem de gedachte van de ontwikkelende partijen kopieert en dat de ambtenaar in functie niet zelfkritisch nadenkt om levensloopbestendige patiowoningen te bouwen of twee-driekappers in dezelfde prijscategorie. Als woning aantallen gehaald moeten worden zijn urban villa's meer voor de hand liggend.

Programma i.r.t. noodzaak maatschappelijke meerwaarde

In de bestemmingplanwijziging wordt een totaal ander woning programma voorgesteld. Dit programma zorgt voor een ruimtelijk een onwenselijke situatie door de muurvorming van de grondgebonden woningen. Er is geen enkele maatschappelijke meerwaarde om de bestemmingsplanwijziging door te voeren. De sociale appartementen zouden prima in het bestaande bestemmingsplan kunnen. Als deze vanuit maatschappelijk oogpunt nodig zijn dat kan er ook een bestemmingplanwijziging worden aangevraagd voor enkel de sociale appartementen. De overige woningen zitten in de categorie dure koop en voegen maatschappelijk niks extra toe dan het programma in het huidige bestemmingsplan. Dat de ontwikkelaar liever veel geld met grondgebonden woningen verdiend is voor ons als bestaande bewoners geen argument. Wil de ontwikkelaar toch verder dan zou deze met ons in gesprek moeten over een vruchtbaar plan voor beide partijen.

Met de verkoop van de bestaande en reeds gebouwde grondgebonden woningen is er namelijk al een gemêleerde wijk ontstaan met sociale huur, middelde huur, goedkope-, middel- en dure grondgebonden koopwoningen in wij vorm. Het ontbreekt in de wijk aan levensloopbestendige woningen, zo zijn er nergens in de buurt patiowoningen te vinden. Er is maatschappelijk dus geen noodzaak om meer van dezelfde type woningen toe te voegen. Als bewoners zien wij geen noodzaak om akkoord te gaan met de bestemmingsplan wijziging. Ook zorgt de plaatsing van de woningen, achterkanten naar de straat met omzoming van bomen, voor een sociaal onveilige en onwenselijke omgeving.

In hoofdstuk 3.2.1.2 staat; *' Nederland krijgt in de toekomst te maken met twee belangrijke demografische ontwikkelingen die met elkaar samenhangen: vergrijzing en bevolkingskrimp. De regionale verschillen in bevolkingsopbouw zullen binnen Nederland groter worden.*

In Arnhem is voor de komende periode nog groei voorzien. De feitelijke realisatie van nieuwbouwwoningen in de komende jaren hangt af van de afzetkansen op de markt. Vanaf 2030 is de verwachting dat de groei zal afvlakken en mogelijk zal omslaan naar een daling van de bevolking in Arnhem. Nieuwbouwprogramma's zullen dan vooral bestaan uit vervangende nieuwbouw.

De woningbouwontwikkeling in het plangebied maakt onderdeel uit van het thema "Woonlandschappen - Malburgen Oost en West" en wordt expliciet genoemd als een te ontwikkelen woonbuurt. Dit bestemmingsplan voorziet in de stedenbouwkundige invulling van dit gebied'.

De maatschappelijke noodzaak is dus om veel passende woningen te bouwen. In Malburgen-Oost zijn voornamelijk grondgebonden rijwoningen te vinden en sociale huur appartementen. Het bestaande bestemmingsplan speelt met middel dure- en dure appartementen dus juist in op de noodzaak naar diversiteit in wooncategoriën. Grondgebonden middel dure en duren rijwoningen zijn er al.

Daarnaast wordt in hoofdstuk 3.3.1 de vier woonpeilers van Arnhem aangehaald; '*De onderstaande vier pijlers vormen de hoofddoelen van de Woonprincipes:*

1. *Duurzaam betaalbaar; hierbij zorgen we dat er voor elk inkomen voldoende passende sociale en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Daarbij sturen we niet alleen op aantallen, maar streven we ook naar een goede prijskwaliteit en op de duurzaamheid van woningen in de nieuwbouw en in de bestaande woningvoorraad.*
2. *Levensloopgeschikt wonen; door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen aan te passen of op te plussen, kunnen we mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden in Arnhem.*
3. *Aantrekkelijke woonstad; Arnhem heeft door zijn centrale ligging een bijzondere ruimtelijke en groene kwaliteit. Met de binnenstad, de Rijn en stadsparken in combinatie met wonen, leren, werken en verblijven maakt het de stad vitaler. Arnhem wil een aantrekkelijke woonstad zijn en blijven voor haar huidige inwoners, maar ook meer studenten en midden en hoge inkomens aan zich binden door het bieden van aantrekkelijke, levendige of bijzondere woonmilieus.*
4. *Wijken met identiteit; Elke wijk heeft zijn eigen herkenbare identiteit die recht doet aan de beleving van haar inwoners. Met deze variëteit wil de stad inzetten op een duurzame woon- en leefomgeving waar bewoners trots zijn op hun wijk, waar ze zich thuis en ook zelf verantwoordelijk voor voelen. Dat palet van eigen identiteit en karakters van wijken draagt bij aan de aantrekkingskracht van Arnhem als woonstad.*

Deze vier pijlers van de woonprincipes zijn onlosmakelijk verbonden aan het overkoepelde thema Duurzaamheid. Tezamen vormen ze de ruggengraat van de Arnhemse Woonprincipes 2025.'

3-4 laags Woningen zijn niet levensloopbestendig, urban villa's en patiowoningen wel. De identiteit van Malburgen is een tuin-stad met wonen in het groen. De voorgestelde rijwoningen uit het bestemmingsplan schermen groen en blauw juist af. De reden van de bestemmingsplanwijziging wordt weggezet onder: De marktvraag van woningen is anders. Echter is de vaag naar levensloopbestendige woningen groter dan de vraag naar dure rijwoningen in Malburgen-Oost.

Gezien de processen van afgelopen jaren en de tegenstrijdigheden in het ontwerpbestemmingsplan is voor ons als bewoners één groot raadsel waarom de Gemeente Arnhem deze bestemmingsplan wijziging voorstelt. Zowel de ruimtelijke kwaliteit als de programmatische noodzaak zitten niet in het voorgestelde plan en bestemmingsplan wijziging. Wij vragen ons af of de Gemeente Arnhem zichzelf wel serieus neemt met alle tegenstrijdigheden die de ambtenaren voorstellen tegenover het vastgestelde bestuurlijke beleid.

Duurzaamheid

In bijlage /b_NL.IMRO.0202.974-0201_9.pdf staat: *VERHARDING: zo min mogelijk De verharding die we toepassen is puur functioneel en zo minimaal mogelijk. Minder is volgens CROW en gemeentelijke normen niet mogelijk. Zo eist de gemeente bijvoorbeeld een minimale trottoirbreedte van 1.80m, dit is ook ons*

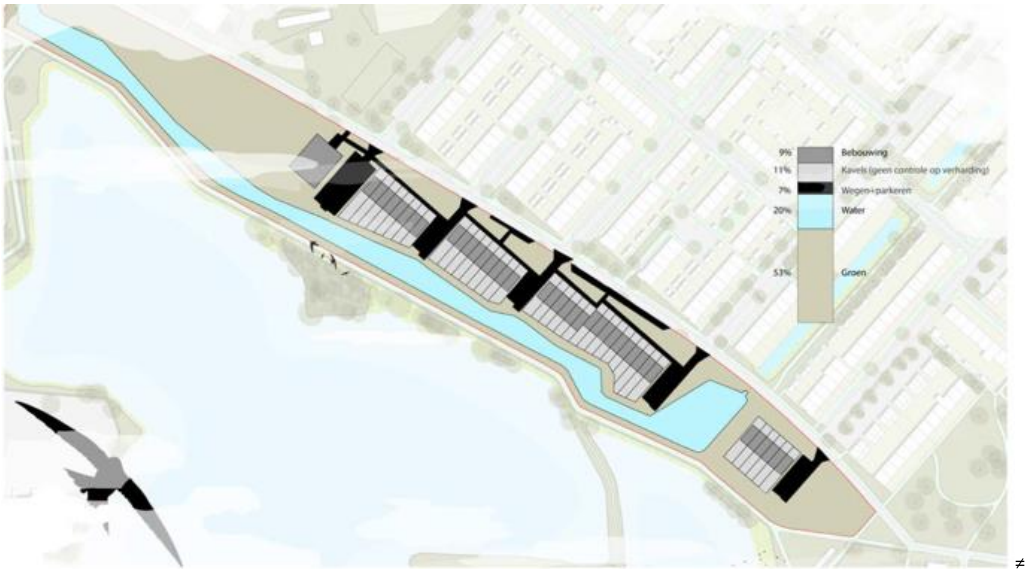
uitgangspunt. Naast de bijlage heeft Gemeente Arnhem aangegeven in haar Klimaatplan 2030 niet méér maar 10% minder verharding te willen. De Gemeente Arnhem pronkt nationaal en internationaal met haar ambities:

- https://www.nrc.nl/nieuws/2020/07/29/arnhem-minder-asfalt-meer-bomen-schaduwroutes-en-koelteplekken-a4007276
- https://www.stadindex.nl/arnhem/2565558-ondergelopen-straten-worden-definitief-verleden-tijd-in-arnhem
- https://www.theguardian.com/world/2020/jul/29/dutch-city-arnhem-redraws-layout-prepare-global-heating-effects
- https://globalshakers.com/cathelijne-bouwkamp-and-the-plan-to-protect-arnhem-from-global-heating/
-

Maar doet met dit plan het tegenovergestelde, we zijn benieuwd wat de pers en de wethouder daarvan vind. In onderstaande figuur 2a en 2b zijn de verschillen in verharding inzichtelijk gemaakt.

Figuur 2a. Verhard versus onverhard bestaand bestemmingplan

≠

Figuur 2b. Voorgestelde bestemmingsplan wijziging.

Het nieuwe plan voegt significant meer verharding (2% meer bebouwing, 5% meer bestrating 3% meer potentieel verharde tuinen) toe dan bestaand bestemmingsplan tegenover veel minder woningen. Om beheer redenen worden duurzame bestatingsmaterialen niet toegepast. De verhouding verharding per ontwikkelbare woning gaat dus flink omhoog i.p.v. omlaag. Ook worden er geen duurzame parkeeroplossingen bedacht zoals in het bestaande bestemmingsplan wel gewaarborgd is. Daarnaast wordt het wateroppervlak flink vergroot, echter wijzen recente studies van onder andere TNO uit dat oppervlaktewater zonder schaduw meer hittestress met zich meebrengt. Meer water is dus best prima, als daarbij meer dan genoeg groen wordt toegevoegd en geen verharde parkeerkoffers, dat zou helemaal stroken met de Arnhemse beloftes.

Samenhang bestaande architectuur en ruimtelijke kwaliteit

Het bestaande vastgestelde bestemmingplan is als een contract met de Gemeente en haar bewoners over toekomstige planontwikkelingen. Het voorgestelde bestemmingsplan van de Gemeente Arnhem is in onze opzichten een verslechtering van de ruimtelijke- en woonkwaliteit. Daarnaast strookt, zoals boven genoemd, het plan niet met de (bestuurlijk) beloofde ambities van de Gemeente Arnhem. De Gemeente Arnhem vraagt met deze bestemmingplanwijziging de bewoners akkoord te gaan met minder groene kwaliteit, minder uitzicht en minder sociale veiligheid, wij als bewoners gaan hier logischerwijs niet mee akkoord. De voorgestelde bestemmingsplan wijziging is één grote stap achteruit in de Gemeentelijke (beloofde) ambities. Wij stelen voor dat de gemeente de voorgestelde punten aan het begin van de brief in het bestemmingsplan integreert voor een duurzaam plan geënt op Arnhemse woonpeilers.

Mocht de Gemeente toch verder willen gaan met het wijzigen van huidig bestemmingsplan op basis van het voorliggende stuk dan met het moet zich af vragen of het waard is om een proces aan te gaan voor 16 woningen (het aantal getekende woningen vanaf de kap van de Keurvorstlaan tot haar het Krabbescheerhof) gezinnen tegenover 24 ontevreden bestaande bewoners en gezinnen

Wij zien de opgenomen eisen en een constructief gesprek tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Wander Hendriks en alle ondergetekenden.

Aan de gemeenteraad van Arnhem

Postbus 9029

6800 EL ARNHEM

Van: bewoners uit de overleggroep Ontwikkelingsplan Malburgen Oost-Zuid

Onderwerp: zienswijze betreffende het ontwerpbestemmingsplan Whemedreef

Geachte leden van de gemeenteraad Arnhem,

Eind jaren 90 is gestart met het Ontwikkelingsplan Malburgen. Gedurende twee decennia is er op de Malburgse Manier, door de gemeente Arnhem, corporatie Volkshuisvesting en bewonersgroepen samengewerkt aan de ontwikkeling van Malburgen. Dit heeft tot fantastische resultaten geleid. Malburgen is in allerlei opzichten “gegroeid”. Ook de leefbaarheidscijfers tonen dit aan.

Het Ontwikkelingsplan kende een bepaalde route. Er werd gestart in Malburgen-West, waarna er veel werd gedaan in Malburgen Oost-Noord. De wijk Stadseiland is een prachtig voorbeeld. In Malburgen Oost-Zuid moesten nog relatief veel projecten worden gerealiseerd. Als kers op de taart komen er geweldige woningen langs de Whemedreef. Daarvoor moet nu het bestemmingsplan worden gewijzigd. Dit deel van de wijk Malburgen is een van de kwetsbaarste delen van Arnhem. Er wonen veel mensen met een uitkering en deze nieuwbouw is juist daar heel erg nodig.

De bewoners van de overleggroep Malburgen Oost-Zuid vragen u de bouw van dit, voor de wijk geweldige plan, mogelijk te maken en het bestemmingsplan aan te passen. Het plan is volledig op de Malburgse Manier tot stand gekomen. Bewoners, corporatie en gemeente hebben samen om tafel gezeten. Bewoners hebben zelfs deel genomen aan de architectenselectie. We zijn trots op wat er tot stand is gekomen.

In Malburgen Oost-Zuid wonen relatief veel mensen met een uitkering. Een van de doelstellingen uit het Ontwikkelingsplan Malburgen is de wijk meer in balans te brengen door woningen te bouwen in het duurdere segment. Daar voldoet dit plan aan en daarom is het van levensbelang voor dit wijkdeel. De magische mix van verschillende bewonersgroepen heeft de afgelopen jaren zijn nut in Malburgen meer dan bewezen. Wij willen ook met klem benadrukken dat een optionele vierde laag op de woningen behouden moet blijven. Dat draagt bij aan de broodnodige balans in bewonerssamenstelling in dit deel van Malburgen.

Ook is er in het voorliggende plan goed en voldoende nagedacht over het behoud van groen. Het plan voorziet, vooral aan de achterzijde van de woningen, in een geweldig groen aangezicht en andere wijkbewoners blijven de mogelijkheid houden om langs de plas te lopen en van de natuur te genieten.

Daarnaast vinden de bewoners van de Overleggroep Malburgen Oost-Zuid het heel erg verstandig dat er is afgeweken van het oorspronkelijke plan met 7 appartementencomplexen. Dit plan was en is

financieel niet haalbaar en sluit de wijk bij lange na niet zo mooi af als de grondgebonden woningen en het appartementencomplex waarvan nu het plan is dat ze gebouwd gaan worden.

Ook navraag bij een aanzienlijk aantal mensen dat in de buurt van het plangebied woont, leerde de bewoners van de Overleggroep Oost-Zuid dat er geen draagvlak is voor de bouw van de zeven appartementencomplexen. De bevraagde bewoners hebben unaniem de voorkeur voor het plan zoals dat nu voor u ligt.

De overleggroep Malburgen Oost-Zuid bestaat uit een tiental bewoners die samen met de medewerkers van de gemeente Arnhem en corporatie Volkshuisvesting vorm geven aan het Ontwikkelingsplan Malburgen. De bewoners uit deze groep wonen allemaal in dit wijkdeel en spreken hun buurtbewoners aan over de voorliggende plannen. Dat is ook in dit geval gebeurd. Zij kunnen veel bewoners bereiken maar uiteraard niet allemaal. Maar ook daar is in voorzien; als de overleggroep klaar is worden standaard alle omwonenden uitgenodigd voor een informatieavond. Tijdens zo'n informatieavond zijn alle leden van de overleggroep aanwezig (bewoners, medewerkers van de gemeente, corporatie, architectenbureau en het aannemersbedrijf). De gemeente Arnhem heeft in dit geval 900 brieven aan omwonenden verstuurd. Vanwege corona is er geen inloopavond geweest maar konden burgers de plannen online bekijken.

Natuurlijk willen wij graag onze zienswijze mondeling toelichten in uw gemeenteraad. Mocht deze zienswijze nog vragen bij u oproepen dan zijn wij altijd bereid deze te beantwoorden.

Tot slot willen wij u er beleefd op wijzen dat de Overleggroep Oost-Zuid al bijna 15 jaar bezig is met zich hard te maken voor een nieuwe gymzaal en buurtcentrum grenzend aan het plan Whemedreef. (Terrein Hobbit en gymzaal Mozaïekschool). We willen de gemeenteraad vragen om geld beschikbaar te stellen voor het prachtige plan dat hiervoor is ontworpen. Dit wijkdeel heeft deze impuls echt meer dan hard nodig.

Met vriendelijke groet,

Namens de bewoners uit de overleggroep Malburgen Oost-Zuid,

Sjef Hamer (bewoners lid Overleggroep Oost-Zuid)

en

Walter Klein Nienhuis (bewonersondersteuner Ontwikkelingsplan Malburgen)

Koopmans Projecten b.v.

Marssteden 66
7547 TD Enschede
Postbus 461
7500 AL Enschede
Telefoon 053 - 460 06 00
Fax 053 - 460 06 22
info@koopmans.nl
www.koopmans.nl

IBAN NL61ABNA0468151532
BIC ABNANL2A

KvK 06051197
BTW NL006540703B01

Schriftelijk betoog Koopmans voor het raadsvoorstel 'vaststelling bestemmingsplan Whemedreef'

Beste voorzitter, beste raadsleden,

Wat fijn om te mogen inspreken bij deze raadsvergadering. Als ontwikkelaar zijn wij sinds de selectie al betrokken bij de ontwikkeling van dit mooie project.
De ontwikkeling conform het huidige bestemmingsplan blijkt voor Volkshuisvesting en de gemeente Arnhem financieel niet haalbaar. Onderstaand vindt u een uiteenzetting waarom het bestemmingsplan Whemedreef moet worden vastgesteld zodat de ontwikkeling op deze locatie doorgang vindt.

<u>Stedenbouwkundig plan:</u>
Voor deze ontwikkeling is een nieuw stedenbouwkundig plan gemaakt waarbij een samenwerking is gezocht met landschapsarchitectuurbureau Rob Aben en het architectenbureau opZoom, beiden gevestigd in Arnhem. In dit nieuwe stedenbouwkundige plan wordt de groene hoogwaardige landschappelijke structuur versterkt. Er wordt namelijk veel groen, tientallen inheemse boomsoorten en bloemrijke grasstroken geïntroduceerd. Ook wordt de nieuwbouw omgeven door een groene zoom van riet. De auto's worden 'verzameld' in landschappelijk ingerichte parkeerkoffers in de dwarsstraatjes. Het parkeren is landschappelijk ingepast.

We versterken de fysieke en visuele verbindingen tussen de wijk en de plas. Hiervoor herstellen we de zichtlijnen en richten we de nieuwe bouwblokken op het water. Er is een zitmogelijkheid bij het appartementencomplex gecreëerd. Er worden dwarsstraatjes aangelegd tussen de Whemedreef en de plas. In de plas worden steigers aangelegd en zelfs een brug naar de dijk. De wijk en het water worden met elkaar in verbinding gebracht.

Qua stedenbouwkundige structuur past het plan goed in de wijk. Dit ziet men terug in de bouwmassa (beperkte bouwhoogte, kleinschalige en menselijke schaal) en korrelgrootte (korte en lange rijen). Dit plan oogt minder massief dan het huidige bestemmingsplan waarin 7 appartementencomplexen van 7 bouwlagen/20 meter hoog zijn opgenomen.

<u>Woningtypes en doelgroep:</u>
Bij de selectie hebben wij een marktonderzoek gedaan naar de vraag en haalbaarheid van verschillende woningtypen. Het uitgangspunt van het huidige bestemmingsplan met duurdere appartementen met parkeren op eigen terrein (dus ondergronds) is niet haalbaar. Er is veel vraag naar huurwoningen en naar grotere eengezinswoningen die voor meerdere doelgroepen betaalbaar is. Daarom hebben wij hierop ingestoken. Dit is financieel wel haalbaar.

Op de locatie worden een drielaags appartementencomplex van 21 appartementen (sociale huur) en 39 betaalbare grondgebonden koopwoningen gerealiseerd. Het appartementencomplex is gelegen in de noord-oost hoek van de locatie en staat vrij in het landschap. De ruime twee- en driekamerappartementen zijn toegankelijk met rollator en rolstoel en zijn dus levensloopbestendig. Alle woonruimten zijn georiënteerd op de openbare ruimte. Hierbij worden de sociale veiligheid en leefbaarheid van de wijk versterkt.

De zeer ruime grondgebonden woningen liggen aan de plas de Wheme en bestaan uit drie (150m² woonoppervlak) of vier bouwlagen (200m²

Datum
23 maart 2021
Referentie
2103.007515
Versie
0.1
Behandeld door
K. Makkinga
Blad

Project
Arnhem, Ontwikkeling 'De Kijkers' Whemedreef, Malburgen (5199)

woonoppervlak). Het betreffen zeer ruime woningen, het woonoppervlak van 200m², komt normaliter alleen voor bij vrijstaande woningen en is nu bereikbaar voor bredere doelgroepen. De vierde bouwlaag is tijdens de selectieprocedure geïntroduceerd op nadrukkelijke wens tijdens het participatietraject vanuit omwonenden. De motivatie vanuit de bewoners om grote grondgebonden woningen te realiseren is tweeledig. Enerzijds om de doorstroom van starterswoningen naar volwaardige gezinswoningen mogelijk te maken en anderzijds om aan de vraag vanuit de wijk aan grote grondgebonden woningen te voldoen. Er zijn verschillende woningtypes mogelijk, zo kunnen bewoners zelf kiezen hoe ze willen wonen. Het is bijvoorbeeld mogelijk om wonen met goede thuiswerkplek te combineren. Daarnaast is het ook mogelijk om bij dit soort grote woningen (later) een kangoeroewoning of mantelzorgwoning op de begane grond te combineren met een gezinswoning op de verdieping.

Dat er veel vraag is naar deze woningtypes blijkt wel uit het aantal inschrijvingen wat momenteel is binnengekomen. Momenteel hebben meer dan (400!) geïnteresseerden (grotendeels uit de wijk Malburgen) zich gemeld voor deze woningen, zonder hier nog actieve marketingcampagnes aan te koppelen. Meerdere keren per week worden wij gebeld en gemaild wanneer de verkoop van deze woningen start en waar mensen zich kunnen inschrijven om in aanmerking te komen voor een sociaal huurappartement.

Gelet op de huidige woningnood vinden wij het onvoorstelbaar om zoveel mensen in de wacht te zetten. Er is behoefte aan 60 woningen, waarvan 21 sociale huurappartementen, hier moet naar onze mening gehoor aan gegeven worden ook in maatschappelijke en sociale context.

Kortom:

- De markt laat zien dat er veel behoefte is voor deze woningtypes;
- Woningtypes die voortkomen uit de behoefte vanuit de buurt;
- een goed stedenbouwkundigplan met oog voor natuur en respect voor de bestaande buurt;
- Een financieel haalbaar plan.

Wij vragen u dan ook om het bestemmingsplan vast te stellen zodat er weer 60 mensen blij gemaakt kunnen worden met een nieuwe woning waar zij al lange tijd op wachten.

Wij ontmoeten elkaar op woensdagavond 24 maart, tot dan.

Met vriendelijke groet,

Kristian Makkinga

Memo

Aan:	Gemeente Arnhem
Van:	Haiko ter Heide, Vastgoedontwikkelaar Volkshuisvesting Arnhem
CC:	
Datum:	23 maart 2021
Betreft:	Bestemmingsplan Whemedreef

Geachte leden van de raad, geachte voorzitter.

Graag maakt Volkshuisvesting Arnhem van de gelegenheid gebruik om kort haar zienswijze onder uw aandacht te brengen inzake de behandeling van het bestemmingsplan Whemedreef.

Wij richten ons daarbij op een tweetal punten die kennelijk in de behandeling een belangrijke rol spelen.

Ten eerste benadrukken wij hierbij dat uitvoering geven aan het vigerende bestemmingsplan geen realistische optie is. Op verzoek van Wethouder Paping hebben wij hem een uitgebreide toelichting doen toekomen die tevens aan uw stukken is toegevoegd. Kort en goed komt het er op neer dat appartementen zoals die in het vigerende plan zijn toegestaan economisch niet maakbaar zijn. Enerzijds komt dat door de inefficiënte vorm en het gebouwd parkeren. Anderzijds door de relatief beperkte opbrengstcapaciteit voor koopappartementen in dit deel van de stad. Het door ons doorlopen aanbestedingstraject ondersteunt deze stelling.

Ten tweede voelen wij de behoefte om te reageren op de vermeende onzorgvuldige participatie. Dit omdat wij hierop, net zoals het college, worden aangesproken.
In uw stukken is een lijst opgenomen van het door ons samen met de gemeente doorlopen participatie- en communicatietraject. Dit is gedaan volgens de op meerdere plekken toegepaste Malburgse Manier, met zowel een ingestelde Overleggroep als met brede informatieverschaffing naar alle belanghebbenden.
Naar onze overtuiging hebben alle buurtbewoners meermaals de gelegenheid gehad om kennis te nemen van de voorgenomen planwijzigingen, en daar hun mening over te geven.
In juli 2017 is door middel van een inloopavond aan de buurt het voornemen gepresenteerd om een alternatief stedenbouwkundig plan te maken. Na verdere uitwerking en het verwerken van reacties uit de buurt is in februari 2018 het nieuwe stedenbouwkundige kader gepresenteerd. Van een afwijzing door de buurt hiervan is ons niets bekend. In de (extern opgestelde) notulen van het overleg is een constructieve dialoog tussen gemeente, buurt en volkshuisvesting terug te lezen. Vanuit dat kader zijn de plannen verder uitgewerkt. Dat er in de jaren daarna nieuwe bewoners in de wijk zijn gaan wonen die niet aangesloten zijn geweest bij dit traject is helaas onvermijdelijk.

Wij hopen u hiermee voldoende informatie te hebben gegeven zodat een voorspoedige realisatie van dit plan kan plaatsvinden.

Vanzelfsprekend zijn wij bereid een verdere toelichting te verzorgen.

Van: J. Heijenga
Verzonden: dinsdag 25 mei 2021 11:32
Aan: Raadsleden Arnhem <raadsleden@arnhem.nl>; Fractievolgers Arnhem <fractievolgers@arnhem.nl>; griffie <griffie@arnhem.nl>
Onderwerp: URGENT gemis aan klimaatbestendige- en biodiverserandvoorwaarden vaststelling bestemmingsplan Whemedreef

Geachte leden van de gemeenteraad en raadsfracties,

Vanavond bent u, de gemeenteraad van Arnhem, voornemens het bestemmingsplan voor de op de Whemedreef in Malburgen-Oost geplande grondgebonden woningen en appartemententoren vast te leggen. Er wordt in dit plan natuurinclusief gebouwd door rekening te houden met de zwaluwen en vleermuizen in dit gebied. Dit krijgt o.a. vorm door het aanbrengen van nest- en vleermuiskasten. **Waar echter in de plannen geen rekening mee gehouden is, zijn de geplande verstening van de grote oppervlakten aan parkeerterreinen die nu gepland staan in het kruidenrijke maaiveld**. Op dit moment is het kruidenrijke maaiveld een ware snackbar voor vele insecten en vogels en een goede afwatering van de aansluitende straten op de Whemedreef. Natuurlijk snap ik de woningopgave maar al te goed, en is het voor de wijk van sociaal-economisch belang, dat er huizen van een hoger segment gerealiseerd worden.

Echter, blijven de plannen met betrekking tot de parkeerplaatsen versteend. En, is het gemis van wettelijke voorwaarden **ter voorkoming van de volledige verstening van de achtererven**, in de huidige plannen voor mij een doorn in het oog. Ook het kappen van de reeds bestaande schietwilgen aan de rietrijke waterrand vind ik zeer verontrustend voor de huidige diversiteit van vogels die er momenteel in grote getalen zijn (kleine karekiet, koekoeken, rietgorzen en de vele mezen).

Ik wil u als lid van de gemeenteraad dan ook dringend adviseren om vanuit de bovengenoemde zaken te kijken naar een toevoeging van randvoorwaarden die zich richten op:

1. Halfverharding of een alternatief op tegels voor de geplande parkeerterreinen op de maaivelden. (klimaatadaptief)
2. Wettelijke voorwaarden ter voorkoming van het volledig bestraten van de achtererven van de grondgebonden woningen.
3. Verkenning van het behoud van de schietwilgen in de rietrijke waterranden ter bevordering van de biodiversiteit en versterking van het bestaande natuurgebied.
4. Toevoeging van groenstrook rondom de geplande parkeerterreinen in de vorm van gemengde hagen bestaande uit bijvoorbeeld meidoorn, haagliguster, vogelkers en veldesdoorn. Ter bevordering van de biodiversiteit voor vogels en insecten.

In vertrouwen schrijf ik u.
Met vriendelijke groet,

J. Heijenga
bewoner Keurvorstlaan
en met mij veel bewoners die deze toevoegingen van wezenlijk belang vinden voor de biodiversiteit en de klimaatbestendigheid van het gebied.

Arnhem, 25 mei 2021

Blik op Malburgen

Sinds 1998 woon ik in Malburgen. Oorspronkelijk kom ik uit een Brabants dorp. Aan Malburgen heb ik mijn hart verpand. Het is een dorp in de stad. Natuurlijk is er rommel, rijdt de politie regelmatig af en aan en zijn er buren die elkaar het leven behoorlijk zuur maken. Maar het is er net zo goed gezellig, gemoedelijk, prachtig groen en divers. Mensen zijn rap van tong. Maar sluit een Malburger je eenmaal in zijn of haar hart, dan gaat ie voor je door het vuur.

'Over de brug' geldt Malburgen als een achterstandswijk. Daar wil je niet wonen. Op zijn gekst parkeer je je fiets óp de Frostbrug, daal je daar rechtstreeks de trap af en drink je een wijntje bij Strand Zuid. Het uiterwaardenpark inlijven om er hip te recreëren; dat kan nog wel. Maar verder schijnt Malburgen een plek te zijn die toch al gedoemd lijkt om in het slop te zitten of daarin terug te geraken. Een sociale huurflat meer of minder, ach, bij die hele kolonie van flats in Immerloo, wat zou het?

En daar gaat het mis. Zoveel geld, tijd, moeite en energie is er in de wijk gepompt. De wijkdelen waar mensen gemengd wonen, zijn fijne plekken. Een Somalische en een Turkse buurvrouw zamelen samen kleding in voor vluchtelingen, een vanwege kanker arbeidsongeschikte hoogopgeleide man mantelzorgt voor zijn bejaarde buurvrouw tijdens corona. In de duurdere koopwoningen komen mensen met hogere inkomens. Eenmaal gesetteld sturen ze hun kinderen in de wijk naar school, gaan boodschappen doen bij de plaatselijke toko's en komen samen in de buurtspeeltuin. Langzaam vloeien ogenschijnlijk verschillende huishoudens in elkaar over. Dat is de enige manier waarop een wijk stapje voor stapje verbetert. Elke huizenrij die wat luxer en duurder is, draagt bij aan verbetering van de leefomgeving. En elke flat die weer honderd huishoudens huisvest, zorgt voor meer druk op diezelfde leefomgeving. Veel mensen dicht op elkaar, veel auto's, parkeerellende, verkeersdrukte, meer verdwenen groen (echt waar, zeven torenflats zonder ondergronds parkeren slokken meer groen op dan het laagbouwplan 'De Kijkers').

Ik woon in de wijk en ik werk in de wijk. Al járen. Elke dag zie ik de knelpunten groeien en zie ik welke aanpak juist lucht geeft aan Malburgen. Ik begrijp raadsleden die '#wonenwonenwonen' hoog in het vaandel hebben. Er is woningnood. Maar er zijn heel, heel veel andere plekken in Arnhem waar gebouwd kan worden. De balans is minstens scheef of beter gezegd zoek. Blijf niet ongebreideld woonkolonies bouwen in Malburgen. Dan stikt de wijk. En dat kan niemands bedoeling zijn.

Dit is niet alleen mijn blik op Malburgen. Maar die van honderden ondervraagde bewoners. En nog veel meer mensen delen deze mening; de reacties op het plan Whemedreef komen massaal binnen. Ik snap #wonnenwonenwonen. Maar niet meer in deze wijk. Daarom: #Malburgen verdient beter. Kom op.

Vaststelling bestemmingsplan Whemedreef

Zaaknummer:	532961
Portefeuillehouder:	R. Paping

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrinck (AC), Visser (PvdA), Maref (VVD), De Groot (PvdD), Henzen (PVV), Prinsen (GL), Van Ommen (D66), Van Dillen (CDA) en Van Plateringen (AOP).
De fracties van de ChristenUnie en SP waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Bespreking
De beraadslaging bestond uit vier insprekers. De vier insperkers hebben na elkaar de gemeenteraad toegesproken, waar na iedere inspreker de raadskamer vragen heeft gesteld.

Toezegging
1. Wethouder Paping zegt toe in gesprek te gaan met inspreker de heer Hendriks, Overleggroep Malburgen en ontwikkelaar Koopmans.
2. Wethouder Paping zegt toe aan de raad technische informatie te doen toekomen over de niet-haalbaarheid van de oude plannen op deze locatie, inclusief de bijbehorende financiële gegevens.

Conclusie
Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter geconcludeerd dat de informatieve behandeling nog niet is afgerond. Een vervolgbehandeling zal worden ingepland. Die zal starten met het vervolg van de informatieve fase. Daarbij dient wel eerst de technische informatie te zijn geleverd.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

J. van der Loo

Arnhem, 2 April 2021

Onderwerp: technische bijlage kosten parkeervoorziening Whemedreef

Beste voorzitter, beste raadsladen,

In de raadsvergadering van 24 maart 2021 is geconcludeerd dat de technische informatie voor de financiële onhaalbaarheid van het huidige bestemmingsplan ontbreekt. De ontwikkelende partijen zullen hier meer inzicht in geven. Het blijft echter op deze manier voor de direct aanwonenden onduidelijk welke keuzes bij de berekening zijn gemaakt. Hoogstwaarschijnlijk worden kosten als groencompensatie, zorgkosten door het verdwijnen van groen, planschade, extra plankosten en andere factoren **niet** meegenomen. Wel meegenomen zullen worden zijn hogere bouwkosten die gestuwd worden door kosten voor het afdekken van risico's (kosten die niet altijd volledig gemaakt worden). Om de besluitvorming voor iedereen helder te houden heb ik onderstaand drie opties uitgewerkt op basis van het Fakton model dat gemeenten in de regel gebruiken voor hun GREX-kostenraming.

Optie 1 Huidig bestemmingplan uitvoeren en 120 wooneenheden realiseren
Het maken van 120 eenheden met een eigen parkeervoorziening zorgt dat een parkeerplaats half verdiept ca. 21.300 euro kost. Deze kosten kunnen in de VON (vrij op naam prijzen) tussen de 18.000 en de 23.000 meegenomen worden. De kans bestaat dus inderdaad dat hier een onrendabele top ontstaat. Echter zorgt deze variant er wel voor dat de gemeente voldoet aan de grote woningvraag, het niet toevoegen van verharding en het behouden van de groenstructuur. Ook zullen deze parkeerplaatsen privé toegekend worden. Hierdoor beland dus de last bij de nieuwe bewoners en niet bij de bestaande direct aanwonenden. Ook zullen hier geen groencompensatie en planschade kosten aan verbonden zijn, waardoor de onrendabele top verdwijnt. Voordeel voor de gebruikers is dat ze altijd over een parkeerplaats kunnen beschikken, en bestaande bewoners niet tegen blik aankijken.

Optie 2 Huidig bestemmingplan behouden en in dit plan 60-70 woningen realiseren
Om een eventuele onrendabele top te vermijden en de ontwikkelaars tegemoet te komen, kan overwogen worden om een andere parkeeroplossing te vinden door het aantal woningen te verkleinen. Het huidige bestemmingsplan staat namelijk meer dan alleen torens toe. Daarin zijn 7 woonvlakken bestemd waarvan in één vlak de 21 sociale appartementen van Volkshuisvesting kunnen worden gerealiseerd. In de overgebleven woonvlakken kunnen wooneenheden met parkeerplaatsen onder vlonders op het maaiveld ingepast worden. Deze parkeervoorziening kost ca. tussen de 5.000 en 7.500 euro maar kan door het dubbele grondgebruik, tuin op de vlonder, binnen de VON volledig terugverdient worden. Afhankelijk van de woning-groottes kunnen hier 8-10 grondgebonden woningen per vlak gerealiseerd worden. 8 Woningen van 150-200 m² BVO of 10 woningen 115-160 m² BVO. Dit resulteert in 6*8= 48 koopwoningen en 21 sociale woningen. De tuinen van deze woningen zijn kleiner maar het openbaar groen is groter, waardoor meer mensen hier gebruik en plezier van hebben. In de bijlage zijn enkele voorbeelden toegevoegd. Dit past helemaal binnen het streven naar inclusieve en levensloopbestendige woningen. Dit plan kan in het huidige bestemmingsplan ontwikkeld worden, tast de huidige bestemde groenstructuur niet aan en heeft geen gevolgen voor de direct aanwonenden en resulteert dus niet in eventuele planschade.

Optie 3 Bestemmingsplan wijzigen volgens aanvraag ontwikkelende partijen
In de voorgestelde bestemmingplanwijziging wordt het parkeren in de openbare ruimte gesitueerd. Dit betekent dat de maatschappij opdraait voor de kosten en de ontwikkelende partijen maximaal profiteren van de winstmarges. Het lijkt mij dat er dan ook tegemoet gekomen moet worden aan de eisen die de direct aanwonenden stellen over de te behouden leef en woonkwaliteit. Gezien de groene ambities en de kosten voor aanleg van de parkeerplekken (grondkosten, grondwerkzaamheden, nutsvoorziening, waterafvoer, verlichting, beheer, aankleding) komen de kosten tussen de 3.500 en 5.000 euro per parkeerplaats uit. De kavels én de verharde grond voor het parkeren neemt fors toe. Dit resulteert in hoge kosten voor groencompensatie waar de natuur en de

maatschappij de dupe van zijn. Volgens de TEEB Stadtool van de Rijksoverheid is ecologisch stadsgroen gewaardeerd op 213 euro de m²! De verschillen berekening tussen de bestemmingsplannen toon aan dat minimaal 3.500 m² aan groen verloren gaat met het voorstel tot wijzigen, twv 750.000€. Naast deze kosten komen sociale- en zorgkosten, door de goede impact van groen op sociaal verhouden en gezondheid. Kosten die juist voor de bewoners van Malburgen hoog zijn!
Deze conclusie komt bovenop de eerdere ingediende stukken waarin ik u namens de 24 indieners geïnformeerd heb over de gevolgen en grote ontevredenheid over de ontwikkeling. En de nadrukkelijke vraag om de bestemmingplan wijziging te heroverwegen, dan wel ons tegemoet te komen. Met name door het verlies aan uitzicht en groen verliezen wij leef kwaliteit en woonwaarde. Wat resulteert in planschade die gezien de huidige woningprijzen ook snel zal oplopen.

Conclusie matrix:

	Optie 1	**Optie 2**	**Optie 3**
Kosten parkeervoorziening	18.000 -23.000€	5.000 - 7.500€	3.500 – 5.000 €
Verantwoordelijke kosten	Ontwikkelaar / koper	Ontwikkelaar / koper	Maatschappij
Kosten groen compensatie	Nee	Nee	213€ m²
Planschade omwonenden	Nee	Nee	Ja
Maatschappelijke kosten impact planontwikkeling	Nee	Nee	Ja / Groot
Voldoen aan dure/middel dure koopwoningen	Goed	Goed	Matig
Voldoen aan de klimaat ambitie	Goed	Goed	Matig
Voldoen aan woningvraag	Goed	Voldoende	Matig

Gesprek met ambtenaar gemeente, Volkshuisvesting, Koopmans en Bewonersgroep Malburgen op aanvraag wethouder
Dit gesprek heeft plaatsgevonden en was zeer constructief. Constructief over de intenties van de bewonersgroep, die programmatisch stroken met de ambities van de bewoners. Een inclusieve wijk waar meer woningen en plek moet zijn voor kapitaalkrachtige bewoners. Een gezonde mix van sociaal en koop om een echte stadswijk te creëren. De ruimtelijke vertaling blijft echter het punt van discussie hierover is geen overeenstemming bereikt.
Geconcludeerd is dat wegens Corona een cruciale participatie bijeenkomst niet heeft plaats gevonden. Namelijk die waarin met de aanwonenden zou moeten worden gecommuniceerd dat de torens zijn ingewisseld voor een muur van grondgebonden woningen met 4 laags woonaccenten. De betrokken ambtenaar geeft aan dat door Corona de communicatieve middelen binnen de gemeente zeer beperkt waren/zijn en dat gehoopt werd dat in het huidige plan alle belangen behartigt zouden zijn. Een gok die je mogelijk in een casino zou verwachten, maar die door de inbreng van onze zienswijze geloochenstraft wordt. De 900 brieven zijn pas uitgedeeld nadat het plan bij het college lag.

Corona heeft ons het afgelopen jaar al van veel vrijheid beroofd, maar door de manier van handelen hebben de gemeente en de ontwikkelende partijen ons ook van onze democratische rechten beroofd!

Met vriendelijke groet,

W. Hendriks

Bijlage 1 – voorbeelden betaalbare parkeeroplossingen

Dekwoningen in Groningen; 2 en 3 laags grondgebonden woningen zowel koop als sociale huur. Parkeren op maaiveld on der een vlonder met tuin. https://onix.nl/project/dekwoningen/

Kazerneterrein Nijmegen; Parkeren onder een vlonder, voorkant in het groen.

Nieuw Terbregge Rotterdam; Parkeren onder een vlonder wonen aan water en groen.

Notitie

Opdrachtgever	:	**Volkshuisvesting Arnhem**
Project	:	Plan Malburg – De Wheme
Onderwerp	:	Residuele doorrekening woontorens
Projectnummer	:	N. xxx - xxx - xxx
Datum	:	**6 april 2021**

1 Inleiding

In opdracht van Volkshuisvesting Arnhem is het VO uit 2008 voor het project Malburg – De Wheme, onder gewijzigde uitgangspunten, residueel doorgerekend. Deze notitie dient als toelichting op de gehanteerde werkwijze, de berekening en de daarin gehanteerde uitgangspunten.

Vraagstelling

Het huidige bestemmingsplan Malburg- De Wheme uit 2008 voorziet in de bouw van 8 woontorens met in totaal 96 appartementen. Bij doorrekeningen bleek dat het voorziene plan niet haalbaar was. Hierop is een andere invulling van het plan uitgewerkt. Hierin is uitgegaan van een wooncomplex en grondgebonden woningen. Daarnaast wordt er ook gedacht aan een driespanner met kleinere woningen in plaats van een tweespanner. De gemeenteraad vraagt zich af waarom de bouwmogelijkheden conform het vigerende bestemmingsplan niet benut worden.

Aan PAS bv is gevraagd om het bouwplan op basis van het vigerende bestemmingsplan residueel door te rekenen.

2 Uitgangspunten

In het kader van de residuele doorrekening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De torens zijn allen identiek aan elkaar.
- Vanwege de geldende parkeernormen is het niet mogelijk om 5 woon lagen te realiseren.
- Qua woningdifferentiatie is er sprake van 2 woningtypes, namelijk één van 70 m² GO (middenduur) en één van 110 m² GO (duur).
- Elke toren bestaat uit 5 woonlagen (13 woningen) en een halfverdiepte parkeergarage met:
    - woonlagen met 3 middendure appartementen;

    - 2 woonlagen met 2 dure appartementen.
- De halfverdiepte parkeergarage biedt ruimte aan 18 parkeerplaatsen.
- De oppervlakte van de parkeergarage is bepaald aan de hand van pagina 6 van het VO uit 2008.
- De opbrengsten van de parkeerplaatsen zijn verdisconteerd in de V.O.N. prijzen van de woningen.

2.1 Gebruikte stukken

Voor de residuele berekening hebben wij ons gebaseerd op de volgende stukken:

- Het VO van het project Malburg- De Wheme d.d. 17-01-2008.
- Het bestemmingsplan Malburgen – De Wheme, vastgesteld op 30-05-2011.
- E-mail Rien Maters d.d. 31-03-2021.

2.2 Werkwijze

Aan de hand van een Quickscan hebben wij de marktwaarde per m² GO bepaald voor appartementen op de desbetreffende projectlocatie. Zowel de bouwkosten als de bijkomende kosten inclusief winst en risico zijn normatief ingeschat. Vervolgens is de residuele grondwaarde van de woningen (per toren) bepaald. Tot slot zijn de investeringskosten van de halfverdiepte parkeergarage hierop in mindering gebracht.

3 Marktwaarde

Op basis van een quickscan is een marktonderzoek gedaan naar nieuwbouw- appartementen in Arnhem en bestaande bouw in de omgeving Malburg (bijlage quickscan). Op basis van deze quickscan zijn de opbrengsten als volgt:

- de gemiddelde opbrengst per m² GO voor de middendure appartementen op ca. € 3.750,-- per m² GO.
- de gemiddelde opbrengst per m² GO voor de dure appartementen op ca. € 3.650,-- per m² GO.

Hierbij is het gemiddelde genomen van de nieuwbouw referenties en de referenties van de bestaande bouw in de omgeving van Malburgen. De reden hiervoor is dat het gros van de nieuwbouw referenties bestaat uit appartementen op (veel) aantrekkelijkere locaties. Daarnaast zijn de prijzen van bestaande bouw niet vergelijkbaar met de huidige nieuwbouw gezien de eisen met betrekking tot duurzaamheid (gasloos, BENG e.d.). Door het gemiddelde te nemen van nieuwbouw en bestaande bouw is er wel rekening gehouden met de meerwaarde van de nieuwbouw.

4 Bouwkosten

De bouwkosten zijn normatief ingeschat. Hiervoor is gebruik gemaakt van onder andere de bouwkostenkompas. Wat betreft het type nieuwbouw is aangesloten bij het type 'portiekwoning vanaf 4 bouwlagen'. Uitgaande van een basiskwaliteit en architectuur, en een gemiddelde verdiepingshoogte van 3,05m schatten wij de bouwkosten in op ca. € 475,-- per m³.

Voor de parkeergarage gaan we uit van een half verdiepte parkeergarage tot 750 m² bvo en eenzelfde basiskwaliteit. Dit resulteert in bouwkosten van ca. € 770,-- per m² bvo.

4.1 Bijkomende kosten

Onder bijkomende kosten wordt onder andere verstaan de honoraria van architect en adviseurs (bouwfysisch, constructeur, geluid etc.), ontwikkelkosten, makelaars- en representatiekosten, leges en aansluitkosten en notariskosten. Ook is hierin een percentage opgenomen voor onvoorziene kosten. De bijkomende kosten zijn voor dit project normatief ingeschat op 25,5% over de bouwkosten. Hierin is ook rekening gehouden met de algemene kosten (AK) van de ontwikkelaar. Voor de parkeer laag ligt dit percentage iets lager, namelijk 20%.

4.2 Winst en risico (W&R)

Het winst en risico marge is een vergoeding voor de ontwikkelaar inzake het gelopen risico plus een aanvaardbaar percentage winst. Op basis van ervaringscijfers binnen onze dagelijkse adviespraktijk gaan wij uit van een winst en risico marge van 7,5% over de bouwkosten. Voor de parkeer laag gaan we uit van een W&R marge van 4%. In feite hangt het percentage W&R nauw samen met de rendementseis van de ontwikkelaar.

5 Residuele grondwaarde

De uitkomst van de berekening is opgenomen in bijlage 1. Op basis van de gehanteerde uitgangspunten geldt een residuele grondwaarde voor de middendure en dure appartementen van respectievelijk € 33.000,-- en € 43.000,--.

Type	Middenduur	Duur	Totaal
m² GO	70	110	
Aantal	9	4	13
V.O.N. excl. btw	€ 218.200	€ 333.100	€ 3.296.200
Bouwkosten p. won.	€ 139.100	€ 218.300	€ 2.125.100
Bijkomende kosten (inc. ak) p. won.	€ 35.500	€ 55.700	€ 542.300
Winst en risico p. won.	€ 10.400	€ 16.400	€ 159.200
Stichtingskosten excl. Btw	**€ 185.000**	**€ 290.400**	**€ 2.826.600**
Grondopbrengst woningen	€ 33.000	€ 43.000	€ 469.000
Investeringskosten parkeerlaag			€ -582.000
Residuele grondwaarde per toren			**€ -113.000**

Per toren bedraagt de grondopbrengst over alle woningen ca. € 469.000,--. De investeringskosten van de halfverdiepte parkeergarage bedragen ca. € 582.000,--. De residuele grondwaarde na verrekening hiervan bedraagt € 113.000,-- negatief, per toren.

6 Conclusie

De residuele berekening laat een negatief resultaat per toren zien. Dit houdt in dat een plan welke voorziet in het maximaal toegestane bouwvolume conform bestemmingsplan niet haalbaar is onder genoemde woningdifferentiatie en uitgangspunten. Beperkende factoren hierin zijn in eerste instantie de parkeernorm. Daarnaast ligt de opbrengstpotentie in dit deel van Arnhem beduidend lager.

Verder geldt nog dat de bouwkosten hoger kunnen uitvallen afhankelijk van het beoogde kwaliteitsniveau en de architectuur. Er is uitgegaan van een degelijke kwaliteit. Gezien de referentiebeelden uit het VO van 2008, de ligging van het plangebied aan het water en het feit dat de woontorens een ‘landmark’ vormen is het niet ondenkbaar dat een hogere kwaliteit en architectuur wenselijk is. De bouwkosten kunnen hierdoor toenemen wat een verder nadelig effect heeft op het resultaat.

Bijlagen

1. Residuele grondwaardeberekening
2. Parkeerexploitatie
3. Quickscan opbrengsten appartementen

RESIDUELE GRONDWAARDEBEREKENING WONINGEN (1 toren)

Opdrachtgever	Woningstichting Volkshuisvesting	Bruto Aanvangs Rendement (BAR) huurwoningen	0,00%
Project	Malburgen - de Wheme	Percentage bouwrente per jaar	0,00%
Projectnummer	XXXX		
Prijspeildatum	1 januari 2021	**CONCEPT**	

woning	woningtype	MGW (70m2) middenduur	MGW (110m2) duur	**totaal**
	huur of koop	koop	koop	
	kaveloppervlak in m²	-	-	
bruto inhoud per woning	m² BVO per bouwlaag (exclusief toeslag)	96	151	200
	bruto hoogte in m¹	3,05	3,05	
		n.v.t.	n.v.t.	
	aantal woonlagen	1,0	1,0	
	totaal m² BVO (exclusief toeslag) (1)	96	151	
	NVO/BVO factor	0,73	0,73	
	totaal m² NVO (exclusief toeslag)	70	110	
	toeslag (hor./vert. verkeer, bergingen of garage) (2)	0,00%	0,00%	
	totaal m² BVO (evt. inclusief toeslag)	96	151	
	bruto inhoud in m³ (evt. inclusief toeslag) (3)	**293**	**460**	
investerings-kosten woning	bouwkosten per m³	€ 475	€ 475	
	bijkomende kosten	25,50%	25,50%	
	bouwrente (4)	0,00%	0,00%	
	winst en risico	7,50%	7,50%	
	investeringskosten woning excl. BTW	**184.976**	**290.345**	
totaal	**investeringskosten woning**	**184.976**	**290.345**	
waarde per woning	BAR	n.v.t.	n.v.t.	
	huur per maand	€ -	€ -	
	huur per jaar	€ -	€ -	
	v.o.n. incl. BTW	€ 264.000	€ 403.000	
	waarde per m² NVO	€ 3.767	€ 3.664	
	waarde per woning excl. BTW	**€ 218.182**	**€ 333.058**	
residuele grondwaarde excl. BTW	per woning	€ 33.000	€ 43.000	
	toevoegen grondkosten (alleen bij onrendabele top) (5)	€ -	€ -	
	totaal grondwaarde inclusief grondkosten	**€ 33.000**	**€ 43.000**	
	per m² NVO exclusief toeslag	**€ 470,89**	**€ 390,91**	
	per m² BVO inclusief toeslag	**€ 343,75**	**€ 285,36**	
	grondquote	**15,13%**	**12,91%**	
totaal	aantal woningen	9	4	13
	totale grondopbrengst	**297.000**	**172.000**	**469.000**
	onrendabele deel parkeren			**582.000-**
	resultaat			**113.000-**

Opmerkingen:

(1) BVO exclusief gemeenschappelijke ruimten en bergingen en conform NEN 2580.

(2) Toeslag voor gemeenschappelijke ruimten en bergingen (geldt alleen voor appartementen) of voor garage (geldt alleen voor ggb woningen).

(3) Bruto inhoud is bruto vloeroppervlak (BVO) maal de bruto hoogte.

(4) bij voldoende voorverkoop is er nauwelijks sprake van bouwrente.

(5) Indien de vastgoedontwikkeling een negatieve waarde laat zien, dan is sprake van een onrendabele top op de vastgoedontwikkeling. Hierbij moeten de grondkosten ook nog worden opgeteld.

RESIDUELE GRONDWAARDEBEREKENING Parkeergarage (1 toren)

Opdrachtgever	Woningstichting Volkshuisvesting
Project	Malburgen - de Wheme
Projectnummer	XXXX
Prijspeildatum	1 januari 2021

		half verdiept
investerings-kosten garage	oppervlakte in m2	610
	bouwkosten per m2 BVO	770
	bijkomende kosten	20,00%
	bouwrente (4)	0,00%
	winst en risico	4,00%
	investeringskosten garage excl. BTW	**582.428**
	investeringskosten garage per parkeerplaats	32.357

opbrengsten garage	opbrengsten per parkeerplaats incl. BTW	-
	opbrengsten garage totaal exl. BTW	**-**

saldo parkeergarage	582.428-

Nieuwbo **MGW**

adres	plaats	type	bouwjaar	locatie	go	bvo	perceel	kamers	Parkeerplaats incl.	bijz	v.o.n. ex btw	v.o.n. incl. btw	correctie	prijs kk	per m2 go excl. btw	Categorie
Nieuwe plein	Arnhem	Galerijflat/appartement	2023	centrum (stationsgebi	93	122		3	ja	inc. 25k voor	€ 318.182	€ 385.000	nvt	nvt	€ 3.421	*Middenduur*
Nieuwe plein	Arnhem	Galerijflat/appartement	2023	centrum (stationsgebi	125	164		3	ja	inc. 25k voor	€ 413.223	€ 500.000	nvt	nvt	€ 3.306	*Duur*
Lovinklaan	Arnhem	Portiekflat/Appartement	2020	Sonsbeek-Noord	115	151		3	ja		€ 392.562	€ 475.000	nvt	nvt	€ 3.414	*Duur*
Rijnkade	Arnhem	Portiekflat/Appartement	2021	Weverstraat	98	129		3	ja		€ 371.901	€ 450.000	nvt	nvt	€ 3.795	*Duur*
Rijnkade	Arnhem	Portiekflat/Appartement	2021	Weverstraat	92	121		3	ja		€ 363.636	€ 440.000	nvt	nvt	€ 3.953	*Middenduur*
Rijnkade	Arnhem	Portiekflat/Appartement	2021	Weverstraat	67	88		3	ja		€ 237.603	€ 287.500	nvt	nvt	€ 3.546	*Middenduur*
Rijnkade	Arnhem	Portiekflat/Appartement	2021	Weverstraat	62	82		3	ja		€ 239.669	€ 290.000	nvt	nvt	€ 3.866	*Middenduur*
Rijnkade	Arnhem	Portiekflat/Appartement	2021	Weverstraat	80	105		3	ja		€ 276.860	€ 335.000	nvt	nvt	€ 3.461	*Middenduur*
Velperweg 47 1006	Arnhem	Portiekflat/Appartement	2021	Velperweg-Noord	65	86		2	ja		€ 227.273	€ 275.000	nvt	€ 275.000	€ 3.497	*Middenduur*
6842 De tuin van Elden	Arnhem	Portiekflat/Appartement	2020	Elden	120	158		4	ja		€ 454.545	€ 550.000	nvt	nvt	€ 3.788	*Duur*
															€ 3.605	*excl btw.*
Bestaand															€ 4.361	*inc. Btw*
MGW																
Blaasjeskruidstraat 13	Arnhem	Portiekflat/Appartement	2010	Malburg-West	107	155		4	ja		€ 291.431	€ 352.632	1,0	€ 335.000	€ 2.724	*Duur*
Nachtschade 174	Arnhem	Portiekflat/Appartement	2008	Malburg-West	113	164		3	ja		€ 304.480	€ 368.421	1,0	€ 350.000	€ 2.695	*Duur*
Blaasjeskruidstraat 17	Arnhem	Portiekflat/Appartement	2010	Malburg-West	109	158		4	ja	*Prijs is bieden*	€ 230.535	€ 278.947	1,0	€ 265.000	€ 2.115	*Duur*
Nachtschade 130	Arnhem	Portiekflat/Appartement	2005	Malburg-West	70	101		2	ja		€ 188.778	€ 228.421	1,0	€ 217.000	€ 2.697	*Middenduur*
Nachtschade 164	Arnhem	Portiekflat/Appartement	2005	Malburg-West	115	167		3	ja		€ 287.081	€ 347.368	1,0	€ 330.000	€ 2.496	*Duur*
Veenwortelstraat 73	Arnhem	Galerijflat/Appartement	2004	Malburg-West	134	194		4	ja		€ 300.130	€ 363.158	1,0	€ 345.000	€ 2.240	*Duur*
Veenwortelstraat 133	Arnhem	Galerijflat/Appartement	2004	Malburg-West	101	146		4	ja		€ 239.234	€ 289.474	1,0	€ 275.000	€ 2.369	*Duur*
Rietgrachtstraat 41 15	Arnhem	Galerijflat/Appartement	2002	Boulevardwijk	96	139		3	ja	*loopafstand v*	€ 256.633	€ 310.526	1,0	€ 295.000	€ 2.673	*Duur*
Kruidenplein 14	Arnhem	Galerijflat/Appartement	2007	Kamillehof	73	106		2	ja		€ 217.486	€ 263.158	1,0	€ 250.000	€ 2.979	*Middenduur*
Bakenhof 126	Arnhem	Galerijflat/Appartement	2008	Bakenhof	113	164		3	ja		€ 347.977	€ 421.053	1,0	€ 400.000	€ 3.079	*Duur*
															€ 2.607	*excl btw.*
															€ 3.154	*incl. btw.*

overall gemiddelde excl btw.	€	3.114
overall gemiddelde incl btw.	€	3.768

Verslag

Notulen van	**:**	overleg bewonersgroep Malburgen oost-zuid, Volkshuisvesting, Koopmans en bewoner dhr. Hendriks.
Gehouden op	**:**	31 maart 2021
Plaats	**:**	Bruishuis, Akkerwindestraat
Voorzitter	**:**	Floor Riethorst
Genotuleerd door	**:**	Rien Maters
In afschrift aan	**:**	aanwezigen, M. Knaapen, R. Paping

Verder aanwezig	**Fractie/Afdeling**
Wander Hendriks	Bewoner
Sjoerd Hesselink	Koopmans
Joost Reijman	Bewoner, lid overleggroep
Sjef Hamer	Bewoner, lid overleggroep
Walter Klein Nienhuis	Bewonersondersteuning

Verslag tekst:	**Naam**

Onderwerp: Proces bewonersparticipatie Whemedreef naar aanleiding van zienswijze Wander Hendriks mede namens 24 bewoners. Dit overleg vindt plaats naar aanleiding van de toezegging aan de raad: Wethouder Paping zegt toe in gesprek te gaan met inspreker de heer Hendriks, Overleggroep Malburgen en ontwikkelaar Koopmans.

Na een korte voorstel ronde geeft Floor Riethorst het kader aan voor dit overleg. Het bestemmingsplan zoals het nu voorligt, zal niet gewijzigd kunnen worden door deze bespreking. Het is aan de gemeenteraad om het plan, al dan niet gewijzigd, vast te stellen, of niet.

Walter Klein Nienhuis geeft een toelichting op de wijze waarop de bewonersparticipatie in Malburgen is georganiseerd. Rondom de communicatie van het ontwikkelingsplan Malburgen is Walter betrokken als opbouwwerker, coördinator van de bewoners. Bewoners uit de wijk hadden deze behoefte.
De "Malburgse Manier" van samenwerken is om de bouwplannen gezamenlijk met bewoners, gemeente en Volkshuisvesting te beoordelen. Alle ruimtelijke plannen worden besproken in de verschillende overleggroepen. De leden van de overleggroep bespreken op hun beurt de plannen met hun achterban, de bewoners uit de wijk. Zo ook dit plan.
Het bouwplan van de Whemedreef is besproken in de bewonersoverleggroep Malburgen Oost-zuid. De andere twee overleggroepen zijn Malburgen West en Malburgen Oost-noord. Iedere bewonersoverleg- groep bestaat uit ca. 10 tot 12 bewoners uit de wijk.

In 2017 hebben al verschillende overleggen plaats gevonden over het nieuwe plan voor de Whemedreef, waarin duidelijk werd dat de meest oostelijke toren niet wenselijk was.
Uit de besprekingen met bewoners is ook naar voren gekomen dat laagbouw, zoals langs de gehele groene zone van Malburgen Oost naar West, het meest wenselijk is. De overleggroep wilde geen torens, zoals in het huidige bestemmingsplan staat. Laagbouw geeft veel meer balans tussen Malburgen west en oost. Mensen met hoge inkomens die

binnen de wijk willen doorstromen, hebben behoefte aan een grotere, grondgebonden woning. Als het even kan met een vierde bouwlaag.
Wander Hendriks geeft aan dat hij sinds 2,5 jaar in de wijk woont. Hij geeft aan dat hij het idee van een veranderende doelgroep en de strategie om meer kapitaal de wijk in te brengen, volledig begrijpt en ondersteunt. Hij vraagt zich echter wel af of deze ruimtelijke vertaling nu de beste optie is, daarom zitten we immers bij elkaar.
De eerste kennismaking met de bouwplannen van Wander Hendriks was een brief van Koopmans in juni 2020. In deze brief stond de uitnodiging om het bouwplan online te bekijken dat Koopmans heeft uitgewerkt na een selectietraject.
Hierop heeft Wander namens de mede-ondertekenaars van het bezwaar contact gehad met Koopmans.

Koopmans heeft een selectieprocedure voor een marktpartij gewonnen. Door het coronavirus is het bouwplan middels een video opname door de architect van het plan toegelicht.

Wander Hendriks geeft aan dat bij de aankoop van zijn huis, van Volkshuisvesting, kenbaar is gemaakt dat een bestemmingsplan van torens aan de Whemedreef vigerend is en er verder niet gebouwd zou worden.
Rien Maters zegt dat binnen Volkshuisvesting verschillende interne partijen betrokken zijn bij planontwikkeling, ook de afdeling verkoop. Helaas is niet iedereen binnen de afdeling bereikt over dit plan.

Floor Riethorst geeft aan dat door het coronavirus geen inloop voor het bestemmingsplan heeft kunnen plaatsvinden, zoals te doen gebruikelijk. In het begin van de eerste lockdown beschikte de gemeente overigens nog niet over de digitale instrumenten die er nu wel zijn. In onderlinge afstemming met Koopmans, de gemeente en Volkshuisvesting is gekozen om bewoners in de wijk middels de brief en de video op de hoogte te brengen van het nieuwe plan en de bestemmingsplanwijziging.
Wander geeft aan dat de brieven ontvangen zijn en vooral van informatieve aard waren. Hij heeft contact gehad met Koopmans om in overleg te gaan, maar inspraak was niet meer mogelijk, omdat het nieuwe bestemmingsplan al bij het college lag.

In het nieuwe bouwplan gaat volgens Wander te veel groen verloren. Walter Klein Nienhuis geeft aan dat in het nieuwe plan veel aandacht is voor kwalitatief groen tussen woningen en de plas. Aan het einde van de tuinen komt een rietzone. Walter geeft nogmaals aan dat de woontorens, vanuit de bewoners uit de overleggroep én vanuit de bewoners die zij hebben gesproken, niet wenselijk zijn. Het is jammer dat door coronavirus tijdelijk geen fysiek overleg heeft plaats kunnen vinden.

Sjoerd Hesselink geeft aan dat bij het rondbrengen van de brief over het bouwplan veel positieve geluiden te hebben ontvangen van bewoners.
Rien Maters geeft aan dat voorafgaand op de brief met uitleg van Koopmans over het bouwplan, een jaar eerder de discussie met de overleggroep over de uitgangspunten van het plan al heeft plaatsgevonden. Walter zegt dat na overleg met de achterban bleek dat heel veel bewoners (50+) de meest oostelijke toren niet zagen zitten.

Wander vraagt waarom het nieuwe plan wel met de bewonersgroep is besproken en niet

met direct omwonenden. Floor Riethorst vraagt zich af of in de toekomst het contact tussen de bewonersgroep en direct aanwonenden wellicht nog beter kan plaatsvinden. Walter geeft aan leden van de overleggroep wel degelijk met direct aanwonenden hebben gesproken en dat de bewonersoverleg groep altijd open staat voor nieuwe bewoners. Bijvoorbeeld bij de plannen van de Nijmeegseweg van de gemeente ook vooraf over de uitgangspunten van een nieuw te maken plan is gesproken. Deze plannen moeten nog verder worden uitgewerkt en daarvoor wordt een bewonersgroep geformeerd. Rien Maters geeft aan dat de planvorming van een nieuw buurthuis en een bestemmingsplan wijziging voor dit nieuwe buurthuis nog worden besproken in de overleggroep. Sjoerd Hesselink vraagt hoe het nu verder zal gaan met de zienswijze van de bewoners. Wander Hendriks wacht af hoe de gemeenteraad om gaat met zijn zienswijze. Wat hem betreft staan de opties van beroep en een gang naar de Raad van State nog open. Floor Riethorst geeft aan dat op korte termijn de informatieve ronde in de gemeenteraad nog een vervolg krijgt. Op dit moment is nog niet bekend wanneer dat zal zijn.	

Beste raadsleden,

Een week of drie-vier geleden is er, met enkelen raadsleden, contact geweest omtrent het onderwerp Whemedreef. Dat was mede omdat er een grootschalige handtekeningenactie op touw was gezet voor de raadsvergadering van 26 mei. Hier werden bewoners gevraagd naar een keuze tussen grotee flatgebouwen of laagbouw. Geconstateerd is dat die keuze discutabel is omdat bewoners niet duidelijk niet wordt gevraagd of ze daarmee ook akkoord gaan dat het overgrote deel van het groen verdwijnt met als gevolg parkeerkoffers voor de deur en in het zicht zonder uitzicht. Ook wordt naar bewoners niet benoemd dat het groen onderdeel is van een landschaps/park structuur op grotere schaal terwijl het voorgestelde plan 100% tuinverharding toe zal staan, waar komt al dit groen terug?

Als aanvulling op deze actie heeft de SP afgelopen weken diverse flyers in de brievenbussen gedaan waar ze hetzelfde contrast blijven vergroten. Er wordt gesproken over 'grote flatgebouwen' , (al la Immerloo II) terwijl ieder weet dat dit helemaal niet mogelijk is in het huidige bestemmingsplan. Er is enkel een slanke 4-5 spanner(4 of 5 woningen per bouwlaag) mogelijk. Ook worden de thema's; groen, parkeren en de werkelijke leefbaarheid niet genoemd in de uitvraag naar bewoners. Maar enkel hun mening of ze wel of geen flatgebouwen willen, met als kader 'grote flatgebouwen'. Als klap op de vuurpijl wordt geschreven dat men de plannen voor laagbouw wil vervangen voor hoogbouw. De werkelijkheid is; er zijn helemaal geen plannen zijn voor laagbouw zijn vastgesteld, het BSP staat hoogbouw gewoon toe. (de wereld op zijn kop!) Dit is dus voor niemand een verassing, flatgebouwen wel.

Kortom de buurt is naar mijn mening de afgelopen weken half dan wel verkeerd geïnformeerd om een blok te vormen tegen het huidig bestemmingsplan. Dit komt bovenop het al schimmige participatietraject. En zit qua leefbaarheid ook nog steeds veel meer potentie in het huidige bestemmingsplan zoals eerder in een analyse is doen toekomen.

In alle transparantie is het goed dat deze informatie ook u bereik om een meerderheid voor de motie te vormen.

Ter informatie de genoemde flyers op de volgende pagina's.

Met vriendelijke groet,

Dhr. Hendriks

Géén woontorens aan de Whemedreef!

SP steunt de wens van de buurt

De gemeenteraad beslist woensdag over het bouwplan aan de Whemedreef. In het plan waarover gestemd wordt worden er 21 appartementen en 39 rijwoningen gebouwd. Dit plan is vier jaar lang, samen met bewoners, de gemeente en de woningcorporatie gemaakt.

Maar nu wil bijna de gehele Arnhemse politiek dit plan van tafel vegen omdat ze méér wil bouwen en flink hóger wil bouwen op deze plek. Zij willen 7 woontorens bouwen met minimaal 77 woningen. Een forse uitbreiding. Dit voorstel komt van D66, PvdA, GroenLinks, VVD, CDA, ChristenUnie, Arnhem Centraal, Arnhemse Ouderenpartij, Partij voor de Dieren en de PVV! Zij willen hiermee de buurt volledig passeren en negeren.

Een enquête laat zien dat de buurt de woontorens in overgrote meerderheid niet wil. Het plan dat is gemaakt samen met de buurt is wél breed gedragen. Malburgen laat met haar plan zien dat ze verantwoordelijkheid neemt voor nog meer woningbouw op het weinige groen dat nog in de buurt is. Maar een plan voor grote flatgebouwen in deze al kwetsbare wijk is een slecht idee.

De SP eist van de overige partijen in de gemeenteraad dat ze de buurt serieus nemen. Extra woningen zijn nodig in Arnhem, maar het kan wat de SP betreft niet zo zijn dat telkens weer de wijken als Malburgen aan de beurt zijn, terwijl wijken als de Hoogkamp en Schaarsbergen steeds buiten schot gehouden worden door de politiek op het stadhuis. Wat de SP betreft wordt er aan de Whemedreef gebouwd naar wens van de buurt of anders wordt er helemaal niet gebouwd.

Wilt u ons laten weten wat u ervan vindt of heeft u vragen? Stuur een mail aar arnhem@sp.nl.

endelijke groet,

Arnhem

SP

Ben je nog geen lid van de SP? Lid worden kan via sp.nl/lidworden

Geen 7 flatgebouwen aan de Whemedreef

Partijen in de gemeenteraad (D66, GroenLinks, VVD, CDA, ChristenUnie, Partij voor de Dieren en de PVV) doen het voorstel om 7 flatgebouwen met minimaal 77 appartementen te gaan bouwen aan de Whemedreef. Deze partijen willen daarmee een door de buurt gemaakt plan met veel minder woningen van tafel vegen. De laagbouw wordt dan ingeruild voor het plan met hoogbouw.

De PvdA, ArnhemCentraal en de Arnhemse Ouderenpartij steunden het plan voor de 7 flatgebouwen ook, maar lijken daar door alle acties op terug te komen.

Nu de rest nog!

Aanstaande woensdag 16 juni bespreekt de gemeenteraad de bouw van de flatgebouwen aan de Whemedreef. De SP blijft de buurt steunen om het plan voor de flatgebouwen van tafel te halen.

Wat kunt u doen?

- Veel mensen hebben hun mening naar ons gestuurd. Heeft u dat nog niet gedaan? Doe dit dan alsnog, dan kunnen we met een dikke bundel meningen en verhalen laten zien dat deze buurt geen 7 woontorens wil. Stuur het voor aanstaande woensdag naar arnhem@sp.nl. Als u ons een mail stuurt zullen we u ook op de hoogte houden.
- Hang het postertje in uw raam en laat daarmee zien dat u het niet eens bent met de plannen! U mag een foto naar ons doormailen op arnhem@sp.nl dan maken we er een grote compilatie van.
- U kunt zelf op 16 juni ook online meekijken met de gemeenteraadsvergadering. Dat kan via *https://arnhem.raadsinformatie.nl/* De vergadering start rond 19.30 uur (en duurt meestal tot ongeveer 23 uur). Hoe laat precies op de avond het wordt besproken is nog niet bekend.

Samen staan we sterk!

SP Arnhem

Politieke Avond

Dossiernummer	2450
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	6.7
Omschrijving	Vaststellen: Gebiedsvisie Merwedeterrein

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	21 april 2021
Politieke Avond	12 mei 2021
Politieke Avond	19 mei 2021
Politieke Avond	**16 juni 2021**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 16 juni 2021

Zaaknummer 525220

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

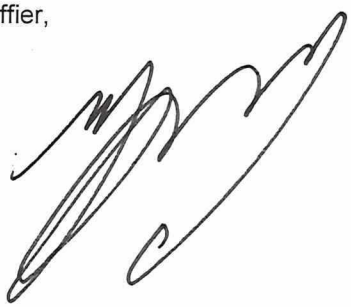
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 december 2020, nummer: 525220;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De gebiedsvisie Merwedeterrein Arnhem vast te stellen als ruimtelijke bouwsteen voor het ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost in het kader van de versnellingslocaties uit de woondeal.
2. De huidige grondexploitatie Merwedestraat (uitgifte bedrijventerrein) in te trekken en de gronden op te nemen als strategisch bezit.

De griffier,

De voorzitter,

Vaststellen: Gebiedsvisie Merwedeterrein

Zaaknummer:	525220
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrinck (AC), Greving (PvdA), Loos (VVD), Eliens (PvdD), Noordzij (SP), Prinsen (GL), Loor (D66), Van den Broek (CDA), Nede (ChristenUnie) en Van Plateringen (AOP).
De fractie van DENK/VA en de PVV waren niet bij de beraadslaging aanwezig.

Bespreking
De beraadslaging bestond uit de afronding van de meningsvormende 1 vergadering, waarna gestart werd met de meningsvormende 2 vergadering. Hierin zijn twee amendementen en één motie besproken. De fractie van de ChristenUnie dient mogelijk nog een motie in voor de besluitvormende vergadering.

1. Amendement (21A20) "Eerst gesprek over woonwagenlocaties" van de fracties PvdA (Greving), ChristenUnie en Partij voor de Dieren
2. Amendement (21A21) "Belofte maakt schuld - Uitbreiding standplaatsen woonwagens" van de fractie SP
3. Motie (21M62) "Perspectief voor Merwedeterrein" van de fractie D66 (Loor)

Toezegging
Wethouder Bouwkamp zegt toe het verzoek om voor de besluitvormende vergadering de raad schriftelijk te informeren of het college een aanvraag heeft gedaan bij de staatssecretaris inzake het beschikbare budget van 50 miljoen voor huisvesting woonwagenbewoners door te geleiden aan de portefeuillehouder Wonen.

Conclusie
Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter geconcludeerd dat de meningsvormende behandeling is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Simonis

Amendement

VERWORPEN

Belofte maakt schuld - Uitbreiding standplaatsen woonwagens (21A21)

de raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 16 juni 2021, ter bespreking van het agendapunt "Gebiedsvisie Merwedeterrein".

Ondergetekenden stellen het volgende amendement voor;

Het volgende beslispunt wordt toegevoegd;

Het raadsvoorstel Gebiedsvisie Merwedeterrein wordt vastgesteld met dien verstande dat het woonwagenkamp permanent wordt uitgebreid met acht standplaatsen

Toelichting:
Uitbreiding is door het stadsbestuur aan bewoners beloofd. Zonder deze wijziging dreigt deze belofte onmogelijk gemaakt te worden. Permanente uitbreiding op het terrein van pro-rail is uiterst onzeker en door de gemeente niet gewaarborgd.

Elfrink Dobbe Cetintas - SP

Zaaknummer: 525220

Voor 6

Tegen 33

Amendement "Belofte maakt schuld - Uitbreiding standplaatsen woonwagens" (21A21)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Gemeenteraad Arnhem AANGENOMEN

Bijeen op	16 juni 2021
Ter bespreking	Gebiedsvisie Merwedeterrein
Amendement van het lid	Eric Greving - PvdA Nathalie Nede - ChristenUnie Hans Eliëns - Partij voor de Dieren Cyriel Prinsen - GroenLinks Mattijs Loor - D66
Titel amendement	Ook een visie op uitbreiding woonwagenpark Merwedeterrein
Nummer Zaaknummer	**21A28** 525220

Onderstaande raadsleden stellen het volgende amendement voor:

In de gebiedsvisie op pagina 19 wordt in de tweede alinea aan het eind na de zin “In een stedenbouwkundige uitwerking is aandacht nodig voor markante posities in het gebied die een entree of gezichtspunt vormen vanaf de IJssellaan of het spoor gezien.” een zin toegevoegd:

“In de deze stedenbouwkundige uitwerking wordt ook een uitbreiding van het woonwagenpark aan de Merwedestraat meegenomen”.

Toelichting:

De Gebiedsvisie Merwedeterrein is nog zeer abstract gezien de onduidelijkheid over de ontwikkeling van een mogelijke ongelijkvloerse spoorkruising. In het plan van aanpak uitbreiding woningbouwlocaties is onder de middellange termijn de Merwedestraat als één van de locaties aangewezen voor mogelijke uitbreiding van de woonwagenlocatie. Hierbij is een kanttekening geplaatst wat betreft deze gebiedsvisie. In de gebiedsvisie is de uitbreiding wel als opgehaald idee genoemd (hoofdstuk 4) en het behoud van de woonwagenlocatie staat ook in de daadwerkelijke visie genoemd (hoofdstuk 7). Echter, de uitbreiding van de woonwagenlocatie is niet onderdeel van de visie. Daarin voorziet dit amendement. Hierbij gelden dezelfde voorwaarden en kanttekeningen als bij de rest van de visie.

Eric Greving - PvdA
Nathalie Nede - ChristenUnie
Hans Eliëns - Partij voor de Dieren
Cyriel Prinsen - GroenLinks
Mattijs Loor - D66

Voor	**38**	*Amendement "Ook een visie op uitbreiding woonwagenpark Merwedeterrein" (21A28)*
Tegen	**1**	

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	1
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal	**39**

Gemeenteraad Arnhem

VERWORPEN

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Gebiedsvisie Merwedeterrein
Motie van	Mattijs Loor - D66 Jan Hutten - CDA Hans Eliëns - Partij voor de Dieren
Titel van de motie	Perspectief voor Merwedeterrein
Nummer Zaaknummer	**21M62g** 525220

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van ... mei 2021 het college te verzoeken om door te gaan met het maken van plannen voor het Merwedeterrein. Daarbij kan het college rekening houden met de belangen van alle betrokkenen en met de onzekerheden en onduidelijkheden die er nu nog zijn.

Door dit voorstel aan te nemen, worden er volgende stappen gezet, waardoor als er meer duidelijkheid komt over de toekomst van het spoorwegknoppunt, er ook direct plannen in gang kunnen worden gezet.

Omdat we weten dat:

- Het voorstel slechts een zeer globale visie bevat, waaruit niet duidelijk wordt welke toekomst er concreet te verwachten is voor het Merwedeterrein;
- Dit met name het geval is omdat de (toekomstige) wensen en eisen van ProRail rondom het spoorknooppunt onduidelijk zijn;
- Met het 'Ontwikkelperspectief Spoorzone Arnhem-Oost, fase 1' helder is wat de basis is voor de ontwikkeling van het Merwedeterrein en de omgeving daarvan, en dit ontwikkelperspectief vraagt om nadere uitwerking van deelplannen waaronder het Merwedeterrein[1];

Omdat we vinden dat:

- Het ook voor het voeren van verdere gesprekken met ProRail noodzakelijk is te weten wat de gemeente op termijn concreet wil bereiken;

[1] pagina 43 van dat document: *De ambitie voor de Spoorzone Arnhem-Oost vergt uitwerking naar een vervolg aanpak en ontwikkelstrategie. In deze vervolgstap worden de verschillende deelgebieden verdiept en uitgewerkt om te komen tot een strategie die kwaliteit, fasering en financiering in beeld brengt.*

- Nu de gemeente definitief besluit dat er geen bedrijventerrein komt, betrokkenen in en rond het gebied recht hebben te weten welke kant de ontwikkeling wel op gaat;

Daarom verzoeken we het college:

1. Op de kortst mogelijke termijn een vervolgproces te starten dat ten minste leidt tot:
    a. Een toekomstperspectief hoe het gebied er ruimtelijk en functioneel uit kan gaan zien;
    b. Inzicht in de mogelijke fasering van de ontwikkeling voor doorontwikkeling spoorwegknooppunt enerzijds en overige gebiedsontwikkeling anderzijds;
    c. De verschillende realistische scenario's voor het concrete ruimtebeslag van het spoorwegknooppunt;
    d. Samenwerking met alle betrokkenen in en rond het gebied, waarbij vooraf realistisch en duidelijk wordt gecommuniceerd over onzekerheden;
    e. Een optimale stedelijke dichtheid passend bij de woningbehoefte en de centrale ligging van de locatie, naast de ruimtevraag voor infrastructuur, groen, sport en bewegen, ecologie, uitbreiding woonwagenlocatie en maatschappelijke functies.
2. In gesprek te blijven met ProRail en met andere overheden, teneinde maximale duidelijkheid te krijgen over toekomstige kansen en beperkingen.
3. In deze gesprekken zo snel als mogelijk ook het hierboven genoemde vervolgproces te betrekken.
4. Het genoemde toekomstperspectief uiterlijk 1 februari 2022 ter vaststelling aan de gemeenteraad aan te bieden.
5. Na vaststelling van het toekomstperspectief Merwedeterrein door de gemeenteraad, een zo groot mogelijk deel van het gebied dat niet afhankelijk is van de ontwikkeling van het spoorwegknooppunt definitief uit te werken op basis van het toekomstperspectief.

Mattijs Loor - D66
Jan Hutten - CDA
Hans Eliëns - Partij voor de Dieren

VERWORPEN

Voor 15

Tegen 24

Motie "Perspectief voor Merwedeterrein" (21M62g)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Gebiedsvisie Merwedeterrein
Motie van	Nathalie Nede – ChristenUnie Eric Greving - PvdA Cyriel Prinsen - GroenLinks Hans Eliëns - Partij voor de Dieren Rene Kraaijenbrink - Arnhem Centraal
Titel van de motie	Uitbreiding Woonwagenpark
Nummer Zaaknummer	**21M84** 525220

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 16 juni een besluit te nemen over:

We weten dat:

- Er een groot tekort is aan woonwagenstandplaatsen

We vinden dat:

- Woonwagenbewoners recht hebben op woonruimte die past binnen hun cultuur

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

- Een aanvraag in te dienen en een maximale inspanning te verrichten om gelden te ontvangen ten behoeve van woonwagenstandplaatsen naar aanleiding van de brief van de Minister Ollongren[1]
- Als deze middelen worden toegekend tenminste 6 extra standplaatsen te realiseren op het Merwedeterrein;
- Hierbij de volgorde van uit te breiden woonwagenparken uit het plan van aanpak woonwagenlocaties 2019 te respecteren

Nathalie Nede – ChristenUnie
Eric Greving - PvdA
Cyriel Prinsen - GroenLinks
Hans Eliëns - Partij voor de Dieren
Rene Kraaijenbrink - Arnhem Centraal

[1] Standplaatsen woonwagens: gemeenten ontwikkelen beleid, aantallen blijven nog gelijk | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl

Voor 39 *Motie "Uitbreiding Woonwagenpark" (21M84)*

Tegen 0

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 525220

Onderwerp: Gebiedsvisie Merwedeterrein

Voorstel

1. De gebiedsvisie Merwedeterrein Arnhem vast te stellen als ruimtelijke bouwsteen voor het ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost in het kader van de versnellingslocaties uit de woondeal.
2. De huidige grondexploitatie Merwedestraat (uitgifte bedrijventerrein) in te trekken en de gronden op te nemen als strategisch bezit.

Inleiding

Aanleiding
Het gebied Merwedeterrein is gelegen in de driehoek tussen de spoorlijnen Arnhem-Zutphen (Merwedestraat), Arnhem-Zevenaar en de Maaslaan en is deels in eigendom van de gemeente Arnhem. Mede door de vastgoedcrisis van na 2008 is een gronduitgifte van het gemeentelijke terrein als bedrijvenlocatie niet geslaagd. De gemeentelijke gronden op het Merwedeterrein kwamen daardoor weer beschikbaar voor een nieuwe functie. Een invulling van het terrein Merwedestraat moet zorgen voor een ontwikkeling van een gebied dat reeds jarenlang braak ligt en een ‘achterkantsituatie’ oplevert voor Presikhaaf 1 en de stad. Een visie op een concrete invulling die breed gedragen is, kan een bijdrage leveren aan de gebiedsgerichte benadering en het daarbij betrekken van de omgeving. Voor het Merwedeterrein is nu voorliggende visie opgesteld om een uitspraak te kunnen doen over mogelijke definitieve invulling van het terrein.

Proces
In 2019 en 2020 zijn meerdere gesprekken gevoerd met partijen binnen en buiten het Merwedeterrein en bewoners in Presikhaaf 1. Daarbij zijn ideeën, wensen en initiatieven opgehaald. Op basis hiervan is een functioneel-programmatische verkenning naar de mogelijkheden op het Merwedeterrein verricht. Ideeën zijn tevens getoetst aan afspraken en uitgangspunten die eerder door uw raad zijn vastgesteld, zoals financiële kaders, het Regionaal Programma Weklocaties (RPW 2017-2020) en woonbeleid. De uitkomsten zijn vertaald in een concept visie. Deze concept visie is rondom en na de zomer 2020 besproken met betrokken partijen en bewoners. Hun reacties zijn meegenomen in de voorliggende visie (bijlage 1) en van beantwoording voorzien in het reactiedocument (bijlage 2).

Visie: wachten met definitieve keuzes voor lange termijn en flexibele invulling op korte termijn
Een ruimtelijke ontwikkeling op het Merwedeterrein kan niet los worden gezien van ambities op het spoor en de capaciteitsstudies naar regionale en (inter)nationale treinverbindingen. Een ongelijkvloerse spoorkruising als maatregel voor het spoorknelpunt Arnhem-Oost heeft ruimtelijke impact op het

Merwedeterrein. Realisatie van een ongelijkvloerse spoorkruising is echter niet op korte termijn te voorzien en hangt daarmee als een belemmerende en onzekere factor boven het gebied. Gelet op het prevaleren van het mobiliteitsbelang van regionale en (inter)nationale spoorverbindingen zijn daarom nu geen definitieve keuzes te maken over integrale herontwikkeling van het Merwedeterrein. Daarom bevat de visie een streefbeeld voor de toekomstige structuur en functies in het gebied.

Tegelijk willen we wel verder gaan met het ontwikkelproces gelet op specifieke, lokale belangen uit het gebied en de buurt Presikhaaf 1 en de versnellingsopgave voor woningbouw die volgt uit de woondeal, die begin 2020 is gesloten met het Rijk. Daarom vormt de visie een ruimtelijke bouwsteen voor het op te stellen ontwikkelperspectief voor (het grotere gebied van) spoorzone Arnhem-Oost.

Daarnaast onderzoeken we of en hoe een flexibele invulling met tijdelijke woonconcepten op korte termijn mogelijk is en daarbij gecombineerd kan worden met de lokale belangen van o.a. het woonwagenkamp en de moskee. Het is belangrijk daarbij vast te houden aan het streefbeeld voor de langere termijn uit de visie. Het Merwedeterrein is immers al ruim 20 jaar onderwerp van planvorming en de dagelijkse leefbaarheid ondervindt daar negatief effect van. Bij uitwerking van het ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost en mogelijke tijdelijke maatregelen moet daarom de zorgvuldig geïnventariseerde belangen van de wijk volwaardig meegenomen blijven worden.

Tijdelijke huisvesting KW37
In samenhang met het opstellen van de visie voor het Merwedeterrein begeleiden wij KW37 in hun zoektocht naar definitieve huisvesting. Tijdens de visievorming heeft KW37 aangegeven geen voorkeur te hebben voor permanente huisvesting op het Merwedeterrein, gelet op de toekomstige onzekerheden van het spoorknelpunt en van een integrale herontwikkeling. Over de huisvestingsopties van KW37 hebben wij u apart per brief op 18 juni 2020 geïnformeerd (https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/Arnhem/9da06d38-0337-4bfa-8228-a9d13c78641c).

Beoogd effect

Inzicht bieden in de belangen in, wensen voor en ontwikkelmogelijkheden van het Merwedeterrein en in de mogelijke toekomstige ontwikkelrichting van het gebied.

Argumenten

1.1 *Op en rond het Merwedeterrein spelen veel belangen, wensen en mogelijke ontwikkelingen die om een integrale visie vragen.*

Gezien de positie en initiatieven van (ontwikkelende) grondeigenaren, het woonwagenkamp en de moskee (met haar wens voor nieuwbouw), is het plangebied voor de visie niet beperkt tot alleen het gemeentelijke eigendom. Voor het bewaken van de integrale samenhang in ideeën en initiatieven betreft het plangebied voor de visie de gehele driehoek tussen de sporen en de Maaslaan.

1.2 *Ontwikkelen van het Merwedeterrein kan bijdragen aan de gewenste verbinding met en de behoeften in Presikhaaf 1.*

Er is een duidelijke wens vanuit Presikhaaf 1 om te zorgen voor een (betere) verbinding en openheid tussen Presikhaaf 1 en het Merwedeterrein, een veiligere verkeersstructuur en meer groen. Ook is er behoefte aan het toevoegen van (maatschappelijke) functies die bijdragen aan de sociaal-maatschappelijke vraagstukken die er spelen, bijvoorbeeld (openbare) ruimte om te ontmoeten en te spelen.

Het Merwedeterrein kan een schakelfunctie krijgen in Arnhem-Oost mits het ontwikkeld kan worden in samenhang met de omgeving en met betere en/of nieuwe verbindingen naar de omgeving. Hierdoor ontstaat een samenhangend gebied waarin een programmatische mix ontwikkeld kan worden die verbonden is met Presikhaaf 1 en de omliggende wijken kan versterken.

1.3 *Een integrale herontwikkeling en concrete invulling is op korte termijn niet realistisch.*

Dit blijkt uit de ruimtelijk-programmatische analyse uit de visie. Dit heeft te maken met verschillende belangen van partijen in het gebied. De ruimtelijke claims en wensen zijn niet zonder meer passend op elkaar te maken, mede in relatie tot het financiële kader uit de grondexploitatie (de te behalen grondopbrengsten in het gebied). Verder spelen er mogelijke ontwikkelingen in het spoorknelpunt Arnhem-Oost, waarbij een toekomstige ongelijkvloerse spoorkruising tot de opties behoort. Daarom zijn nu geen definitieve keuzes mogelijk en is de visie opgesteld als een streefbeeld dat de mogelijke structuur en functies in het gebied op lange termijn bevat.

1.4 *Het Merwedeterrein biedt als versnellingslocatie in de woondeal kansen voor verstedelijking en voor toevoegen van woonvoorraad.*

Het Merwedeterrein is onderdeel van de spoorzone Arnhem-Oost waar kansen liggen voor verstedelijking en voor toevoegen van woonvoorraad als onderdeel van de woondeal die de gemeente met het Rijk heeft gesloten. Voor de spoorzone Arnhem-Oost stellen wij een ontwikkelperspectief op dat gericht is op de strategische ontwikkeling en versterking van Arnhem-Oost in haar geheel, zie ook onze brief van 27 oktober 2020 (https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/Arnhem/3bcf0811-6edd-4a39-ae7b-c50e77e99927). Hierdoor kan op termijn ook het Merwedeterrein tot een definitieve, integrale ontwikkeling komen. De voorliggende gebiedsvisie Merwedeterrein biedt een strategisch inzicht in de verschillende belangen en behoeften in en rondom het gebied en vormt een ruimtelijke bouwsteen voor het ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost.

1.5 *De gebiedsvisie voor het Merwedeterrein biedt inzicht in de samenhang met het AKZO-terrein.*

Een belangrijke opgave voor het Merwedeterrein is het verbeteren van de verbindingen naar de omgeving, waaronder Presikhaaf 1 en het AKZO-terrein. De gebiedsvisie voor het Merwedeterrein sluit daarop aan door rekening te houden met de functie en inrichting van de Vosdijk en een mogelijke doorgang voor langzaam verkeer door de spoordijk Arnhem - Zutphen. In de visie op het AKZO-terrein is voorgesteld om de snelheid op de Vosdijk te verlagen naar 30 km/u en de weg ook conform dit regime in te richten. Deze inrichting geldt dan ook voor de verbinding door het Merwedeterrein - vanaf de Vosdijk naar de IJssellaan - en draagt bij aan meer verkeersveiligheid.

2.1 Een uitgifte volgens programma en planning van de grondexploitatie is niet meer aan de orde.

Voor het gemeentelijk grondeigendom op het Merwedeterrein – waar thans KW37 tijdelijk is gehuisvest – is een grondexploitatie vastgesteld en opgenomen in de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP). De grondexploitatie is gebaseerd op geraamde grondopbrengsten voor uitgifte als bedrijventerrein en resterende kosten voor woonrijp maken. Samen met de reeds getroffen verliesvoorziening levert dit een financieel neutraal eindresultaat op.

In het Regionaal Programma Werklocaties (RPW 2017-2020), door provincie Gelderland en betrokken regiogemeenten opgesteld, is opgenomen dat het terrein aan de Merwedestraat niet meer in kwalitatieve en kwantitatieve zin geschikt wordt geacht als bedrijventerrein. Economisch gezien is het geen terrein dat zich kan ontwikkelen tot een toekomstbestendige werklocatie onder andere vanwege de ligging in de stad en de bereikbaarheid.

Gelet op de visie op een andere en integrale invulling van het gehele gebied, zijn de uitgangspunten onder de huidige grondexploitatie - een gronduitgifte op korte termijn van het gemeentelijk eigendom - niet meer opportuun. Op korte termijn is daarom geen realistische ontwikkeling mogelijk die past binnen het financiële kader van de grondexploitatie. Dit leidt tot het voorstel om de grond aan de Merwedestraat uit exploitatie te nemen totdat een concreet en uitvoerbaar programma is ontwikkeld.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Onderzoek is nodig naar flexibele, tijdelijke invulling en maatregelen gelet op de belangen uit het gebied en vanuit de versnellingsopgave voor woningbouw.

De onzekerheden vanuit vooral het spoorknelpunt Arnhem-Oost betekenen dat op korte termijn geen definitieve keuzes mogelijk zijn over herontwikkeling. Een uitbreiding van het woonwagenkamp is daarmee niet zomaar op korte termijn mogelijk, nog los gezien van het vraagstuk van de financiële haalbaarheid. Dit is beschreven in het plan van aanpak voor uitbreiding woonwagenlocaties waarover wij uw raad op 1 juli 2020 per brief hebben geïnformeerd (https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/Arnhem/5e04da5f-0b78-433e-bbcb-09f058f6cf6b). Voor de nieuwbouwwens van de moskee geldt dat het gesprek met het bestuur vervolgd moet worden over hun nieuwbouwplannen en de beste inpassing in het ruimtelijke streefbeeld uit de visie.

Tegelijk zijn er kansen vanuit de versnellingsopgave voor woningbouw vanuit de woondeal en het daarvoor op te stellen ontwikkelperspectief, zie *argument 1.4*. Dit kan een belangrijke impuls geven aan een slimme, strategische fasering waarin verkend wordt of en op welke wijze de lokale behoeften en de behoefte aan toevoegen van woningvoorraad hiermee gecombineerd kunnen worden. Onderdeel hiervan is dat het college onderzoekt of flexibele, tijdelijke woonconcepten op het Merwedeterrein haalbaar en wenselijk zijn.

Voor de geplande snelfietsroute langs de Merwedestraat geldt dat de gewenste realisatie op korte termijn niet mogelijk is als de integrale herontwikkeling nog onzeker is. Dit kan nog jaren duren zodat een nieuw tracé niet op korte termijn te bepalen is, zonder op voorhand de ontwikkelbaarheid van het gebied te belemmeren. Daarom onderzoekt het college of deze geplande snelfietsroute met tijdelijke maatregelen is in te richten. Dit kan mogelijk gecombineerd worden met verbeteringen aan de inrichting voor de veiligheid van de huidige wegen.

1.2 Voor KW37 blijft een alternatieve locatie nodig voor definitieve huisvesting.

Permanente huisvesting van KW37 op het Merwedeterrein is financieel onhaalbaar voor de kunstenaars gelet op de beoogde grondopbrengsten. Het huidige terrein is niet inpasbaar in het ruimtelijke streefbeeld. KW37 heeft aangegeven een andere locatie te willen voor permanente huisvesting gelet op de onzekerheden rondom een ongelijkvloerse spoorkruising (spoorknelpunt Arnhem-Oost) en de financiële haalbaarheid. Het tijdelijk gebruik van het terrein door KW37 is verlengd omdat een alternatieve, definitieve locatie nog niet voorhanden is.

Participatie

Voor het opstellen van de gebiedsvisie zijn ideeën en wensen geïnventariseerd via gesprekken met grondeigenaren, bewoners en omwonenden en in de buurt Presikhaaf 1. Gelet op het, voor bewoners, abstracte niveau van de visie is er voor gekozen om aan te sluiten op natuurlijke ontmoetings- en communicatiemomenten, bijvoorbeeld door in 2019 aan te schuiven bij een wijkdiner. Daarbij is input opgehaald over welke toekomst betrokkenen zien voor het Merwedeterrein. Deze inbreng is meegenomen bij het opstellen van de concept visie.

De concept visie is vervolgens voor reactie voorgelegd aan grondeigenaren en betrokken partijen in en buiten het gebied, waaronder ProRail en Vivare. Voor het bespreken van de concept visie met de wijk is in samenwerking met Team Leefomgeving maatwerk toegepast gelet op o.m. de corona-maatregelen. Op een bewonersavond is gesproken met direct betrokkenen zoals woonwagenbewoners, moskeebestuur en vertegenwoordigers uit de buurt. Daarnaast is de concept visie via mail verspreid binnen het bestaande netwerk in Presikhaaf 1 en via wijkgerichte berichten op Facebook, om zo veel mogelijk bewoners te bereiken. Van de potentiële doelgroep van 11.000 personen, hebben 5.540 mensen actief de advertentie op Facebook gezien. Dit heeft geleid tot meer bezoek aan de gemeentelijke webpagina waarop de concept visie staat. Ook in de wijkkrant is aandacht besteed aan de concept visie.

Hieruit zijn reacties ontvangen op de concept visie. Deze zijn beantwoord in bijgaand reactiedocument en, indien van toepassing, verwerkt in de visie die nu voorligt.

Financiën

Als de visie Merwedeterrein wordt vastgesteld, dient de huidige grondexploitatie Merwedestraat (uitgifte bedrijventerrein) te worden ingetrokken en moeten de gemeentelijke gronden als strategisch bezit (Materiële Vaste Activa) te worden 'geparkeerd'. Ter voorbereiding daarop is een taxatie (marktwaardetoets) uitgevoerd naar de waarde van de gemeentelijke gronden tegen de huidige bestemming (bedrijventerrein).

In de taxatie is de uitgifteprijs voor bedrijventerrein lager gewaardeerd dan de in de grondexploitatie ingerekende uitgifteprijs. Het noodzakelijk aanpassen naar de uitgifteprijs conform de taxatie betekent dat de reeds genomen verliesvoorziening in de grondexploitatie moet worden aangevuld met ongeveer € 250.000.

Uitgaande van een behandeling van het raadsvoorstel in (begin) 2021 zullen wij de gronden onder de grondexploitatie laten staan en in de actualisatie van de grondexploitatie rekening houden met de lagere grondprijs uit het taxatierapport. Dit nemen wij mee in de herziening van de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) per 1 januari 2021.

Als uw raad besluit om de visie vast te stellen (en de grondexploitatie in te trekken) zullen de gronden overgaan naar het strategisch bezit. De gevormde verliesvoorziening voor de grondexploitatie zal vrijvallen aangezien er geen sprake meer is van een verlieslatend project. Waardering zal in eerste instantie plaatsvinden tegen de vervaardigingskosten (boekwaarde die nu onder de grondexploitatie staat). Echter, omdat in de taxatie een lagere marktwaarde is bepaald, zal vervolgens afwaardering naar deze waarde plaatsvinden.

De vrij te komen verliesvoorziening is groter dan de nieuwe afwaardering van de gronden conform taxatie, zodat per saldo er een positief bedrag (naar verwachting ongeveer 3 ton euro) vrijvalt naar de reserve grondexploitatie.

Samengevat:

1. In de jaarrekening 2020 blijft Merwedestraat haar huidige rubricering als grondexploitatie behouden.
2. Op basis van de taxatie wordt per 31-12-2020 een hogere verliesvoorziening gevormd op deze grondexploitatie. Dit zal gedekt worden uit de reserve grondexploitatie.
3. Na vaststelling van voorliggend raadsvoorstel, vindt in 2021 herrubricering plaats van 'grondexploitatie' naar 'strategisch bezit'.
4. De in het verleden gevormde voorziening valt vrij, dit zal ten gunste komen van de reserve grondexploitatie. Deze vrijval is voldoende voor het dekken van de afwaardering van de gronden naar marktwaarde conform taxatie. Het exacte bedrag dat daarvan overblijft zal worden opgenomen in de 2e Turap van 2021.

Uitvoering

De gebiedsvisie vormt vanaf het moment van vaststelling een ruimtelijke bouwsteen voor het op te stellen ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost, in het kader van de verstedelijkingsopgave uit de woondeal. Daarnaast biedt het ruimtelijk streefbeeld een doorgaand gesprekskader met partijen in het gebied die initiatieven hebben, zoals het moskeebestuur.

Communicatie

De eigenaren, bewoners en direct betrokkenen in en rondom het gebied zijn via een mailbericht geïnformeerd over de door het college vastgestelde visie met een link naar de gemeentelijke webpagina www.arnhem.nl/merwedeterrein. Tevens wordt via de wijkkrant gecommuniceerd over de visie die aan de raad is voorgelegd.

De communicatie over de verdere uitwerking van de visie is onderdeel van de communicatie in het kader van het ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost. Met de direct betrokken eigenaren, bewoners en gebruikers wordt in dit kader bilateraal contact onderhouden.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Gebiedsvisie Merwedeterrein
- Reactiedocument met verzamelde reacties op concept visie inclusief beantwoording

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 525220

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 december 2020, nummer: 525220;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De gebiedsvisie Merwedeterrein Arnhem vast te stellen als ruimtelijke bouwsteen voor het ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost in het kader van de versnellingslocaties uit de woondeal.
2. De huidige grondexploitatie Merwedestraat (uitgifte bedrijventerrein) in te trekken en de gronden op te nemen als strategisch bezit.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Visie Merwedeterrein

Definitief | November 2020

Visie Merwedeterrein

Definitief | November 2020

Inhoudsopgave

1 Inleiding 1
1.1 Aanleiding 1
1.2 Opdracht 1
1.3 Leeswijzer 1
2 Huidige situatie 3
2.1 Achtergrond 3
2.2 Ruimtelijke context 3
2.3 Eigendommen en vigerend bestemmingsplan 5
3 Proces 8
3.1 Betrokken partijen 8
3.2 Raakvlakken 8
3.3 Aanpak 8
4 Opgehaalde ideeën 10
4.1 Huidige eigenaren en gebruikers 10
4.2 Omwonenden 10
4.3 Overige partijen 11
5 Beleidsinventarisatie 12
5.1 Beleid en ambities 12
5.2 Financiële Jaarrapportage Projecten 12
6 Ruimtelijke analyse 13
6.1 Functies 13
6.2 Barrières 13
6.3 Ruimtelijke opgave 13
7 Visie 18
7.1 Opgave 18
7.2 Streefbeeld 18
8 Conclusie en vervolg 21
8.1 Conclusie 21
8.2 Vervolg 21
Bijlage A Beleidsinventarisatie 24
Wonen en Wijken 24
Economie en Cultuur 24
Mobiliteit 25
Openbare Ruimte, Ecologie en Klimaat 26
Milieu 27
Bijlage B Kaartbeelden 29

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De locatie Merwedeterrein is gelegen tussen de spoorlijnen Arnhem - Zutphen (Merwedestraat), Arnhem-Zevenaar en de Maaslaan en is deels in eigendom van de gemeente Arnhem. Mede door de vastgoedcrisis van na 2008 is een gronduitgifte als bedrijfsterrein niet geslaagd. Daarnaast is in regionaal verband afgesproken om deze locatie niet meer als bedrijfsterrein te bestemmen. De gemeentelijke gronden van het Merwedeterrein kwamen daardoor weer beschikbaar voor ontwikkeling.

De kunstwerkplaats KW37 moest medio 2018 hun locatie in Schuytgraaf verlaten. De gemeenteraad heeft op 3 juli 2018 de motie "Kunstwerkplaats Arnhem" aangenomen waarin is uitgesproken dat het van groot belang is om KW37 voor Arnhem te behouden. Het college heeft toegezegd zich in te spannen voor een nieuwe locatie. Als tijdelijke oplossing is KW37 sinds september 2018 voor twee jaar gehuisvest op het gemeentelijk terrein aan de Merwedestraat.

Het faciliteren van KW37 bij hun zoektocht naar een permanente locatie hangt samen met een ontwikkeling van de locatie Merwedestraat. Om te komen tot een concrete invulling moet een visie op het terrein worden ontwikkeld.

1.2 Opdracht

Een invulling van het terrein Merwedestraat moet zorgen voor een ontwikkeling van een gebied dat reeds jarenlang braak ligt en een 'achterkantsituatie' oplevert voor Presikhaaf 1 en de stad. Een visie op een concrete invulling die breed gedragen is, kan dan een bijdrage leveren aan de gebiedsgerichte benadering en het daarbij betrekken van de omgeving, en daarnaast aan het programma Ruimte ("juiste functie op juiste plek").

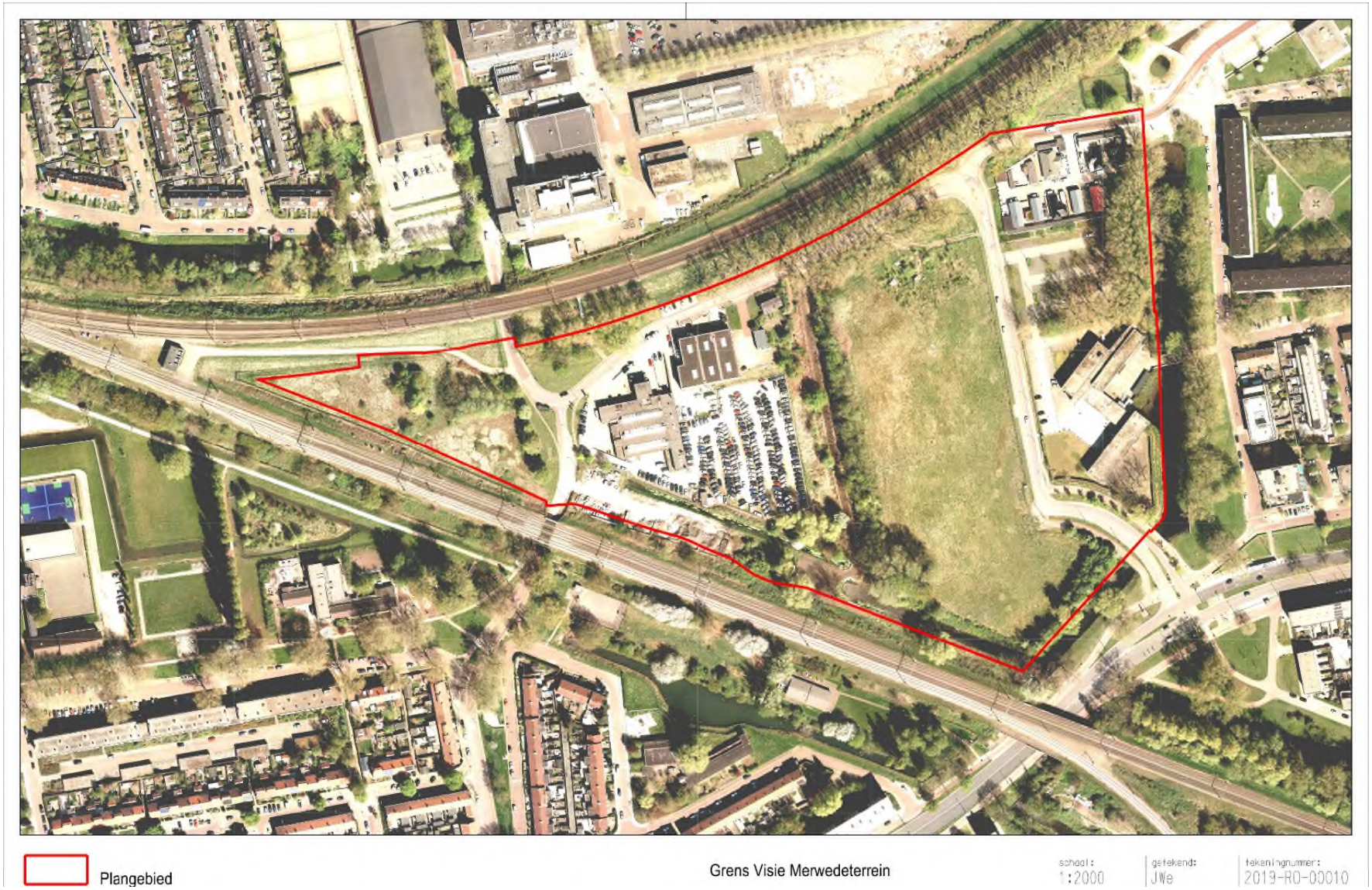
Het is van belang om deze visie te ontwikkelen in nauwe samenspraak met alle stakeholders, zodat er een breed gedragen visie voor het gebied kan worden vastgesteld. Het ligt voor de hand om dit in 2 stappen te doen. Eerst inventariseren van alle opties en daarna de politiek een afweging laten maken wat hier de doorslag gaat geven: opbrengsten voor de gemeente, het huisvesten van belangengroepen uit de stad, de mening van de omwonenden, et cetera.

Voor het gemeentelijk terrein aan de Merwedestraat is een grondexploitatie vastgesteld. Bij het ontwikkelen van de visie moet rekening worden gehouden met c.q. een weging plaatsvinden inzake de grondexploitatie Merwedestraat, zoals opgenomen in de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP).

Gezien de positie en initiatieven van (ontwikkelende) grondeigenaren, het woonwagenkamp en de moskee (met een nieuwbouwwens), is het plangebied voor de visie niet beperkt tot alleen het gemeentelijke eigendom. Voor de integrale samenhang van ideeën en initiatieven is het plangebied voor de visie de gehele 'driehoek' tussen de sporen en de Maaslaan, zie de kaart op pag. 2.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk (2) wordt de huidige situatie van het gebied beschreven. In hoofdstuk 3 wordt het gevoerde proces, om tot deze visie te komen, toegelicht. De opgehaalde ideeën en initiatieven zijn opgenomen in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 is een inventarisatie opgenomen van vigerende beleidskaders die gebruikt om mogelijke ontwikkelrichting te beoordelen of te duiden, of die als uitgangspunt gelden voor een planuitwerking na de visie. De ruimtelijke kansen en belemmeringen van het gebied zijn in hoofdstuk 5 geanalyseerd. Dit leidt tot een voorstel voor de visie in hoofdstuk 7. Het document wordt in hoofdstuk 8 afgesloten aandachtspunten voor een vervolg.

Plangebied
Grens Visie Merwedeterrein
schaal:
1:2000
getekend:
JWe
tekeningnummer:
2019-RO-00010

2 Huidige situatie

2.1 Achtergrond

Jaren geleden leek het er op dat de gemeentelijke gronden in het Merwedeterrein, op basis van contractuele afspraken, verkocht zouden worden aan een ontwikkelaar. De ontwikkelaar wilde op de locatie bedrijfsruimte ontwikkelen. Daartoe is de bestemming van de gronden gewijzigd naar bedrijventerrein. Mede door de vastgoedcrisis heeft de ontwikkelaar de gronden destijds niet afgenomen. De gemeentelijke gronden van het Merwedeterrein zijn daardoor weer beschikbaar voor ontwikkeling c.q. uitgifte. Verder is er een tweetal kleinschalige bedrijven gevestigd, heeft een ontwikkelaar grondpositie ingenomen in de uiterste hoek tussen de sporen, is er een moskee gevestigd in een voormalige school en is er een woonwagenkamp met 9 standplaatsen.

Op het gemeentelijk terrein aan de Merwedestraat is inmiddels KW37 tijdelijk gehuisvest na hun vertrek uit Schuytgraaf. Voor KW37 is het de opgave om een locatie te vinden voor definitieve huisvesting, maar waarbij op voorhand niet is uitgesloten dat het Merwedeterrein daarvoor een mogelijke optie was.

2.2 Ruimtelijke context

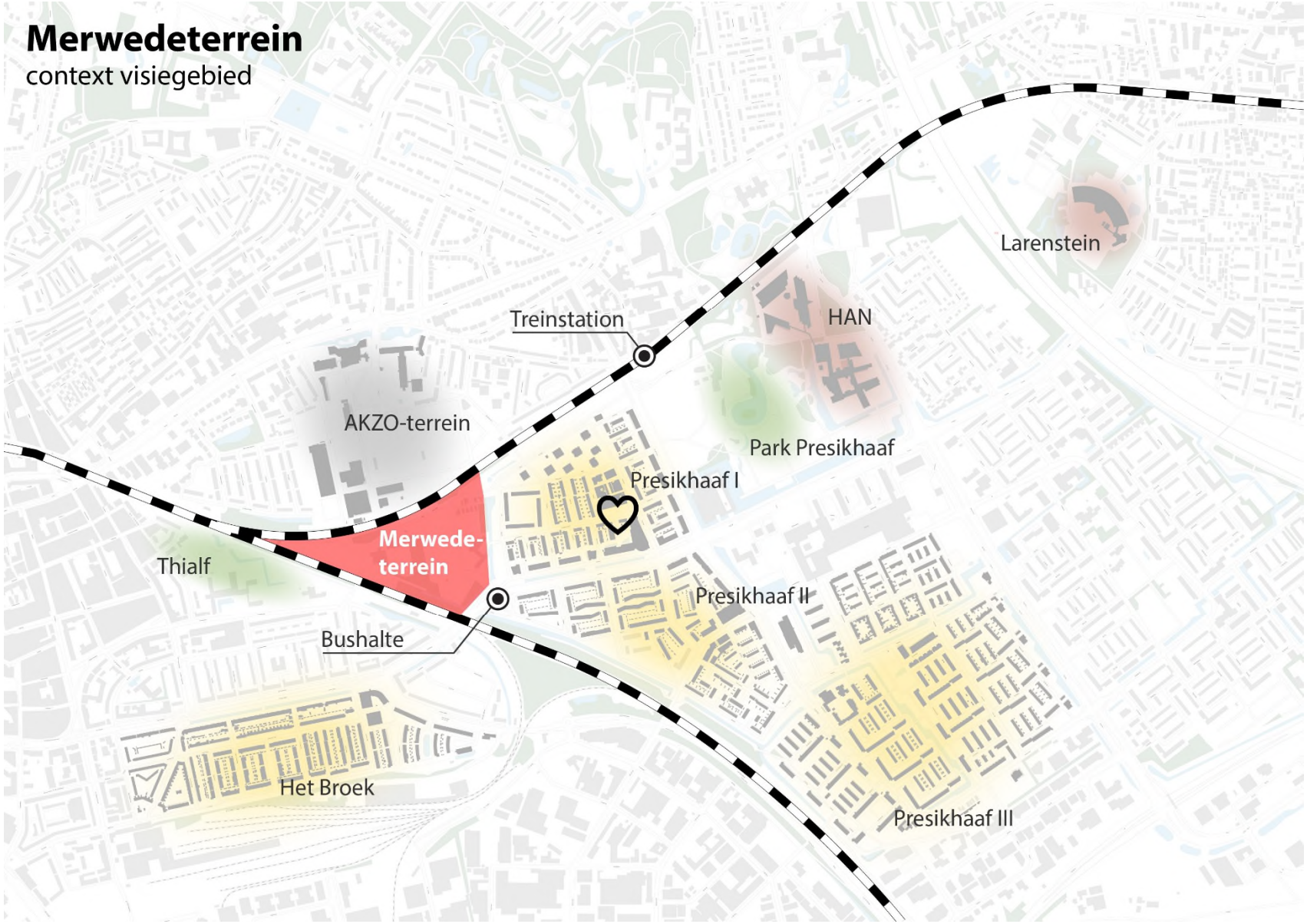
Het Merwedeterrein heeft, hoewel het als randgebied wordt ervaren, een centrale ligging in stad. In het omliggende stedelijk gebied zijn te onderscheiden:

- De woonbuurt Presikhaaf 1, waarvan het gebied rondom de Vrij Nederlandstraat als 'hart' van de buurt functioneert.
- De ruimtelijke ontwikkelingen aan de Velperweg en op het AKZO-terrein.
- Presikhaaf 2 en 3 zijn – naast Presikhaaf 1 – en samen met Het Broek genoemd als opgave in de Stadsvernieuwing 3.0 in de Woondeal die de regio Arnhem Nijmegen met het Rijk heeft gesloten.
- Winkelcentrum Presikhaaf.
- Het park Presikhaaf, dat via een drietal oversteekplaatsen over de Laan van Presikhaaf te bereiken is.
- De sport- en speelvoorzieningen van Thialf en overige voorzieningen in het Spijkerkwartier.
- Nabij gelegen bushalte en treinstation.
- Onderwijsinstellingen van Hogeschool Arnhem Nijmegen en Larenstein.
- Vanuit de bredere omgeving gezien, vormen station Velperpoort en het stadscentrum belangrijke functies.

Een ontwikkeling van het Merwedeterrein kan daarmee in bredere stadsoptiek gezien worden als een 'scharnierpunt' tussen verschillende 'werelden' in Arnhem-Oost.

De ruimtelijke context rondom het Merwedeterrein is weergegeven in het kaartbeeld op de volgende pagina.

Merwedeterrein
context visiegebied

2.3 Eigendommen en vigerend bestemmingsplan

De eigendommen en het vigerende bestemmingsplan zijn weergegeven in de kaartbeelden op de volgende pagina's.

De eigendommen in het plangebied betreffende de volgende betrokken partijen bij de visie:

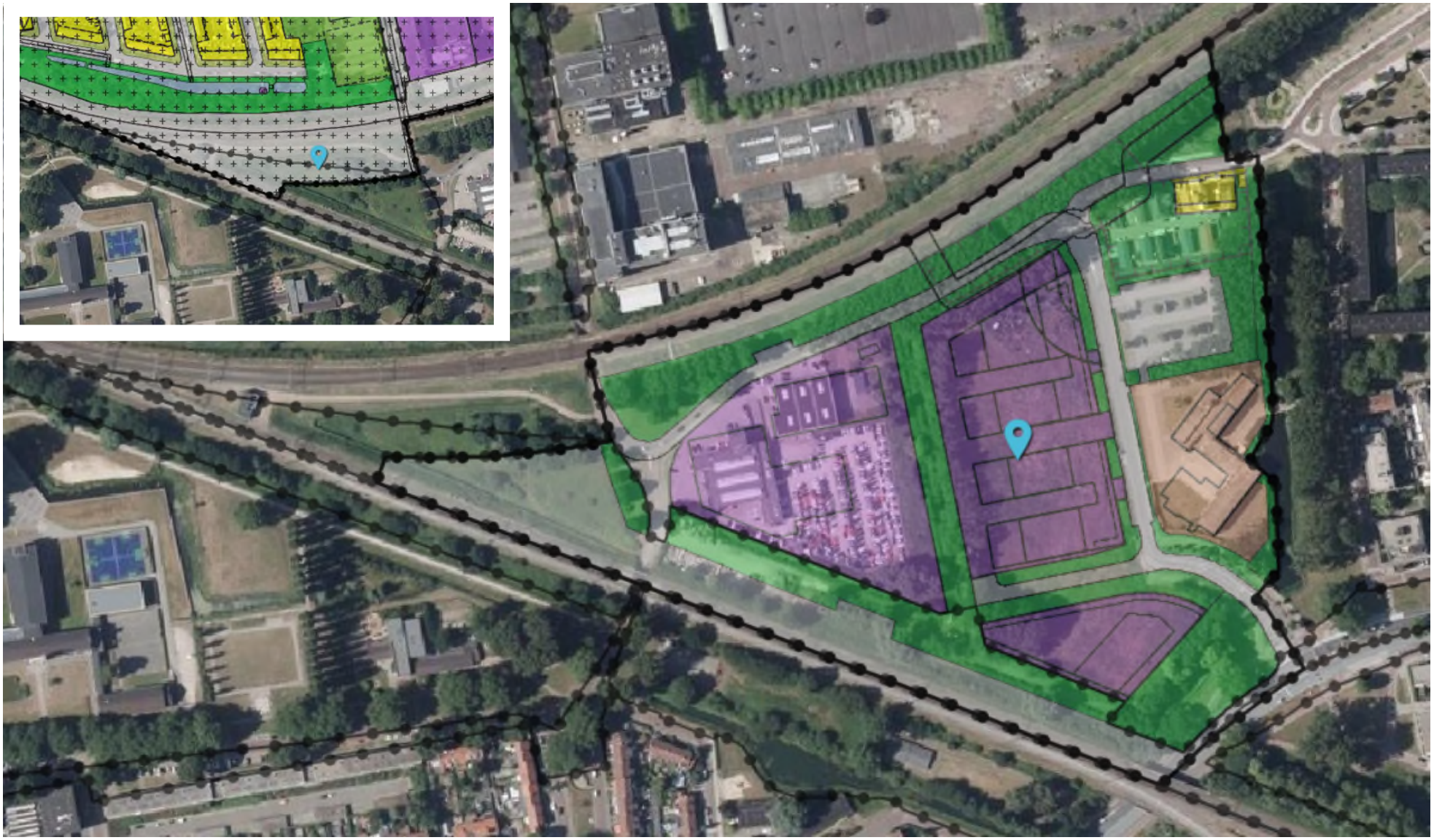
1. Vivare (verhuurder van woonwagenstandplaatsen)
2. Türkiyem Moskee
3. Handelsonderneming Arnhem
4. Henk Vos Vastgoed
5. Waterschap Rijn en IJssel
6. Liander
7. GaragePark
8. ProRail (Railinfratrust)
9. GaragePark

De eigendommen in blauw aangeduid, zijn van de gemeente Arnhem

Op de bestemmingsplankaarten is het volgende te zien:

- De percelen van Handelsonderneming Arnhem, Henk Vos Vastgoed en de gemeente (behoudens de openbare ruimte) hebben de bestemming Bedrijven.
- Het woonwagenkamp heeft de bestemming Wonen met aanduiding woonwagenstandplaatsen.
- De moskee kent de bestemming Maatschappelijk.
- Het uiterste 'hoekperceel' tussen de sporen en een strook langs het spoor naar Zevenaar hebben de bestemming Verkeer - Railverkeer.
- De overige gronden in de openbare ruimte hebben de bestemming Verkeer (- Wegverkeer) of Groen.

1
1
2
2
3
4
5
5
5
5
6
7
8
9
9

3 Proces

3.1 Betrokken partijen

De belangrijkste betrokken partijen bij de vorming van de visie zijn:

- Grondeigenaren; de huidige eigenaren in het gebied hebben de grond en/of de 'ontwikkelmacht' om een initiatief tot plan te laten uitwerken en realiseren. Ook de moskee valt hieronder.
- Woonwagenbewoners en Vivare; zij huren standplaatsen van de corporatie en hebben een behoefte aan extra standplaatsen.
- Omgeving; dit zijn individuele bewoners en organisatieverbanden uit Presikhaaf 1. Zij zijn gevraagd om ideeën in te brengen voor de visie.
- Overige geïnteresseerde partijen van buiten het visiegebied met initiatieven en plannen. Hun idee wordt meegenomen en -gewogen in de visievorming.
- Overheden (provincie, waterschap) voor afstemming over ruimtelijk beleid en waterbeleid.
- Overige initiatiefnemers van buiten het plangebied die een idee hebben voor concrete invulling.

3.2 Raakvlakken

Het Merwedeterrein kent een aantal raakvlakprojecten. Dit zijn beleidswensen, initiatieven, ontwikkelingen of plannen in uitvoering die het visiegebied 'raken'. Van belang is deze raakvlakken te kennen zodat de wederzijdse invloed bepaald en ermee rekening gehouden kan worden. Het gaat hierbij om:

- Ontwikkelingen op het AKZO-terrein, waaronder de functie en inrichting van de Vosdijk en een mogelijke doorgang voor langzaamverkeer door de spoordijk Arnhem - Zutphen.
- De spoorknoop Arnhem-Oost, waarbij op lange termijn een mogelijke inpassing van een ongelijkvloerse spoorkruising speelt.
- De realisatie van de snelfietsroute Arnhem-Dieren die over het Merwedeterrein gaat.
- De uitkomsten van het plan van aanpak voor uitbreiding van woonwagenstandplaatsen in Arnhem. De ruimtewens voor uitbreiding op de woonwagenlocatie Merwedeterrein wordt meengenomen in de visie.

3.3 Aanpak

Het gewenste resultaat is dat de visie een duidelijke uitspraak geeft over de concrete invulling c.q. ontwikkelrichting van het Merwedeterrein én dat deze breed gedragen is. Omdat de uitkomst hiervan en het garanderen van draagvlak onzeker is, is een proces ingericht.

In de eerste fase zijn ideeën en initiatieven bij betrokken partijen opgehaald en geïnventariseerd. Vervolgens is het vigerende beleidskader en uitgangspunten geïnventariseerd om de opgehaalde ideeën in samenhang te kunnen beoordelen op kansrijkheid. In de tweede fase zijn deze ideeën en beleidskaders 'getrechterd' in enkele mogelijke ontwikkelrichtingen die tevens financieel zijn verkend. Daarmee is het bestuur in staat gesteld om een afweging te maken over diverse belangen: plannen van grondeigenaren en derden, huisvesten van belangengroepen, ideeën uit de omgeving en geraamde grondopbrengsten.

De meest kansrijke ontwikkelrichting is uitgewerkt in een concept visie die met betrokken partijen is besproken. Daarna kan de visie ter vaststelling aan de gemeenteraad worden aangeboden.

Na vaststelling van de visie kunnen via de projectmatige stappen van gebiedsontwikkeling de voorbereidingen voor een invulling getroffen worden.

De gemeente heeft hierbij de regierol genomen door alle ideeën en wensen, bij interne en externe stakeholders, op te halen en daarover een belangenweging te maken.

De participatie van de omgeving sluit dan aan op het niveau van adviseren. Er is open ruimte voor inbreng van inhoud - door partijen van binnen en buiten het gebied te vragen naar ideeën - maar de gemeente bepaalt kaders en maakt keuzes.

Het ophalen van wensen en ideeën uit de omgeving en met name van bewoners, is gedaan in nauwe samenwerking met Team Leefomgeving. Hierbij is gericht de wijk ingegaan om vooral te luisteren. Daarvoor is aangesloten op natuurlijke samenkomsten van en in de buurt, zoals het maandelijkse wijkdiner dat georganiseerd wordt.

4 Opgehaalde ideeën

Voor het terrein Merwedestraat en het gebied eromheen is er geen gebrek aan ideeën. In het (recente) verleden hebben meerdere partijen, zowel van binnen als buiten het gebied, een idee of plan aangedragen.

4.1 Huidige eigenaren en gebruikers

Er spelen op dit moment meerdere (meer of minder) concrete ontwikkelingen:

- De grondeigenaar van de uiterste punt in het westen – in de hoek van de sporen – heeft plannen voor garageboxen. De initiatiefnemer is ermee bekend dat deze functie niet past binnen de vigerende bestemming Verkeer-Railverkeer en het gemeentelijk beleid om in het gebied geen nieuwe bedrijfsontwikkelingen toe te staan. Het voorstel van garageboxen is gewijzigd naar ideeën voor woningbouw en/of een maatschappelijke functie. Het perceel kent echter een railverkeer bestemming en is mogelijk benodigd voor de spoorknoop Arnhem-Oost.
- Henk Vos Vastgoed ziet als eigenaar in het middendeel een kwetsbaarheid naar de toekomst toe voor de verhuurbaarheid en kwaliteit van het aanwezige bedrijfsmatig vastgoed en van het gebied in geheel. Hij ziet kansen in het gebied voor toekomstige opwaardering waarbij meerwaarde kan ontstaan voor de huidige eigenaren in het gebied, beleidsdoelen van de gemeente en voor omwonenden in het beter bereikbaar en leefbaar maken van het gebied. Henk Vos Vastgoed wil graag met andere partijen in het gebied gaan samenwerken aan een integrale gebiedsontwikkeling waarbij woningbouw voor de hand lijkt te liggen.
- Door Handelsonderneming Arnhem is aangegeven dat men de huidige bedrijfsverhuur in principe wilt voortzetten.
- Nieuwbouwwens van Turkiyem moskee, met een voorkeur op hun eigen perceel.
- Uitbreidingswens woonwagenbewoners. Op de locatie zijn 9 standplaatsen in verhuur door Vivare. In het behoefteonderzoek van mei 2019 is een gewenste uitbreiding geïnventariseerd met 11 standplaatsen. In overleg met corporaties en vertegenwoordiging van woonwagenbewoners dient de behoefte nader bepaald en concreet onderbouwd te worden en (financieel) te passen op de mogelijkheden van het Merwedeterrein. Daarnaast is er de wens om de leefbaarheid op het woonwagenkamp te verbeteren. Voor een mogelijke uitbreiding wordt het vervolg in een (integraal) plan van aanpak voor uitbreiding woonwagenlocaties uitgewerkt.
- De kunstenaars van KW37 hebben hun visie kenbaar gemaakt, waarbij zij in eerste instantie een voorkeur hadden voor definitieve vestiging op het Merwedeterrein mits de beschikbaarheid zeker is en dat zij definitieve vestiging kunnen betalen.
  Gelet op de onzekerheden rondom mogelijke ontwikkelingen op het Merwedeterrein en de financiële kaders, heeft KW37 inmiddels de voorkeur gegeven aan een definitieve locatie elders. Hierover vindt separate besluitvorming plaats.

4.2 Omwonenden

Uit gesprekken in Presikhaaf 1 en met bewoners is het volgende beeld ontstaan:

- Wensen voor openbaar toegankelijk (sport)-groen.
- Verlengen/afmaken van de ecologische zone.
- Zorgen voor (betere) verbinding en openheid tussen Presikhaaf 1 en het Merwedeterrein.
- Het verbeteren en veiliger maken van de verkeersstructuur, met name voor fietsers en voetgangers op/langs de Merwedestraat.

- Een gemengde zienswijze op woningbouw op het Merwedeterrein - eens, niet eens of sceptisch t.a.v. spoorbelemmeringen - mits er niet zo dicht gebouwd wordt als in Presikhaaf 1.
- Er is vooral een pleidooi gehoord voor investeringen in het hart van de wijk, rondom de Vrij Nederlandstraat.

Bovenstaand beeld wordt ondersteund door Team Leefomgeving, die in aanvulling daarop de volgende belangen en behoeften van de wijk hebben gesignaleerd:

- Maatschappelijke functies toevoegen die in eerste instantie bijdragen aan de behoefte uit de omliggende buurt(en) en de sociaal maatschappelijke vraagstukken die daar spelen. Maatschappelijke functies gaan over gebruik van de openbare ruimte (bijv. ontmoeten en spelen) en een fysieke plek (bijv. een buurthuis).
- Dat het toevoegen van goedkoopste segment sociale huurwoningen niet automatisch goed is voor de buurt en de wijk – ook Presikhaaf 2, Presikhaaf 3 en in steeds meerdere mate Over 't Lange Water zijn zwakkere buurten van Arnhem – en daar dus ook zorgvuldig naar gekeken moet worden.
- Behoud van openbare ruimte en groen, waar bewoners laagdrempelig gebruik van kunnen maken.
- Bij het maken van plannen voor de openbare ruimte bewoners actief mee laten ontwerpen, zodat de inrichting ook in de dagelijkse praktijk aansluit bij hun behoeften.
- Aandacht voor verkeersstromen. Presikhaaf heeft veel ontsluitingswegen die de bereikbaarheid vergroten maar tevens obstakels vormen in de natuurlijke leefomgeving.
- Met het oog op vergrijzing lijkt de gedachte van zorgvriendelijke / generatiewoningen ook interessant om te bekijken. Volgens LTO zijn daar er relatief weinig van in Presikhaaf.
- Gezien de al slechte luchtkwaliteit in Presikhaaf zou dit aspect zeer zorgvuldig meegewogen moeten worden in de nieuwe ontwikkelingen.

4.3 Overige partijen

Door overige partijen buiten het visiegebied zijn de volgende ideeën en initiatieven aangebracht:

- Het bestuur van de Al Fath moskee heeft sinds enige tijd plannen gepresenteerd voor hun wens voor nieuwbouw van hun moskee op het gemeentelijk terrein aan de Merwedestraat. In een gesprek met het bestuur is aangegeven dat kansen beperkt zijn gelet op het ontbreken van grondeigendom en de (grond)positie van de Turkiyem moskee. Er is geen plan voor een samenwerking.
- Stichting SLAK heeft interesse in een vastgoedontwikkeling van werkateliers voor kunstenaars. Zij zien hiervoor voldoende marktbehoefte en kansen voor het Merwedeterrein. SLAK heeft aangegeven te willen samenwerken met grondeigenaren in het gebied.

5 Beleidsinventarisatie

In de beleidsinventarisatie zijn randvoorwaarden en uitgangspunten verkend op basis van bestaande beleidskaders, ambities en uitgangpunten.

5.1 Beleid en ambities

Het Merwedeterrein draagt bij aan de bredere gebiedsopgave 'Spoorknoop-Oost Arnhem' die als versnellingslocatie is opgenomen in de woondeal die de gemeente Arnhem met het Rijk in maart 2020 heeft gesloten.

De regio Arnhem Nijmegen groeit sterk; deze regio en vooral de steden Arnhem en Nijmegen zijn relatief sneller gegroeid dan andere steden in het land. Daarom hebben Rijk, provincie Gelderland en deze regio een woondeal gesloten. Met als primair doel het structureel verbeteren van de woningmarkt met oog voor circulariteit en duurzaamheid en de leefbaarheid te vergroten. Regio Arnhem Nijmegen en regio Foodvalley vormen samen de groenste metropoolregio van het land. Om naast de groei van deze regio ook het groene profiel te versterken zijn er met het Rijk en de provincie eveneens afspraken gemaakt om een verstedelijkingsstrategie op te stellen met als doel een integrale visie op de relatie tussen woningbouw, economische groei, ruimtelijke ontwikkeling, circulariteit, energietransitie, groene leefomgeving en mobiliteit.

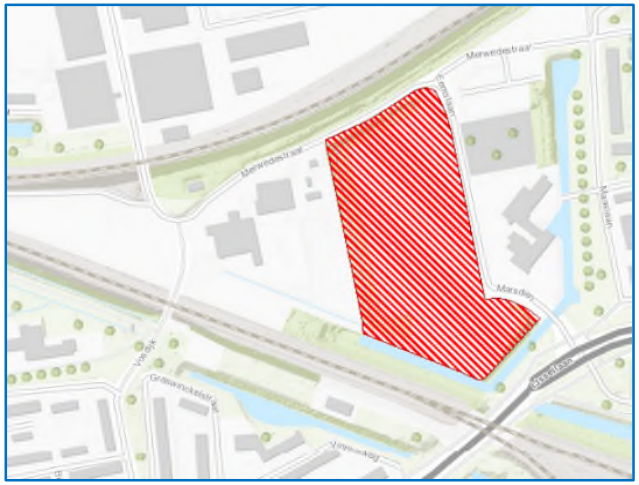
Algemene thema's op het gebied van buurtparticipatie, aantrekkelijk wonen, verstreken van economisch, creatief en cultureel klimaat, duurzaamheid, mobiliteit en verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving komen terug in de gemeentelijke Omgevingsvisie. Die zullen worden gebruikt bij de ambitienota's bij en uitwerking van ruimtelijke ontwikkelingen.

In aanvulling op bovenstaande, is voor het Merwedeterrein reeds een concrete beleidsinventarisatie uitgevoerd. Hieruit volgen gerichte uitspraken over wat toepassing van verschillende beleidsterreinen betekent voor het gebied. Deze beleidsinventarisatie is opgenomen als bijlage A. Diverse ondersteunende en toelichtende kaartbeelden zijn opgenomen in bijlage B.

5.2 Financiële Jaarrapportage Projecten

In de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) is het gemeentelijk eigendom aan de Merwedestraat – rode arcering in de tekening hieronder – opgenomen als een grondexploitatie met beoogde gronduitgifte en -opbrengsten. Samen met een reeds getroffen voorziening in het Grondbedrijf en nog te maken kosten sluit het financiële resultaat daarmee per saldo op ongeveer nul euro.

In het FJP is gemeld dat de gemeente een visie maakt voor de definitieve invulling van het terrein. Gelet op het RPW en de nieuwe visie, is de grondprijs in de grondexploitatie omgezet naar een uitgifte ten behoeve van een maatschappelijke functie. Vooralsnog heeft er geen aanpassing van het financiële kader plaatsgevonden in afwachting van de visie.

6 Ruimtelijke analyse

6.1 Functies

Het gebied kent in de huidige situatie een gemêleerde samenstelling aan functies, zie het kaartbeeld op pagina 15. Huidige functies in het plangebied zoals bedrijven, woonwagenstandplaatsen en de moskee hebben geen relatie met elkaar. Het totaal en de openbare ruimte heeft daarmee geen verblijfswaarde, behalve voor bezoekers die specifiek gericht zijn op de zelfstandige functies zoals bedrijven en de moskee.

De aanwezige infrastructuur in de vorm onder meer spoorlijnen, spoordijken, watergangen, primaire wegen (IJsellaan) en parkeerterreinen dragen niet bij aan een positieve beleving van het gebied. Voor omwonenden en bewoners van Presikhaaf 1 heeft het Merwedeterrein in de huidige situatie geen ruimtelijke meerwaarde.

6.2 Barrières

De spoor-, weg-, en waterwegen langs en door en het Merwedeterrein vormen barrières met aangrenzende woongebieden zoals de nieuwbouw op het AKZO-terrein , Presikhaaf 1 en Presikhaaf 2. Deze barrières zijn inzichtelijk gemaakt op het kaartbeeld op pagina 16.

Een mogelijke toekomstige uitbreiding van het spoor aan de noord of zuidkant van het gebied als gevolg van een ongelijkvloerse spoorkruising (spoorknoop Arnhem-Oost) is een onzekere factor voor de toekomstige planontwikkeling voor dit gebied.

Het plangebied is vrij geïsoleerd. De grootte van het plangebied is klein, de barrières zijn groot en de samenhang tussen het gebied en Presikhaaf 1 ontbreekt in de huidige structuur. De omvang en huidige vorm van het Merwedeterrein wordt als te klein gezien om als een volwaardige, zelfstandige woonbuurt te kunnen functioneren.

Als een transformatie naar een woon- of gemengd stedelijk gebied op middellange of lange termijn gewenst is, dan is het noodzakelijk om nu geen besluiten te nemen die onomkeerbaar zijn en die mogelijk (in de toekomst) de samenhang met het oostelijk gelegen woongebied Presikhaaf 1 frustreren.

In ruimtelijk opzicht is het daarmee de opgave om de barrièrewerking in de huidige verkaveling te doorbreken. Het plangebied wordt nu gevormd door telkens groter wordende percelen die noord-zuid gericht zijn en daarmee een directe relatie met Presikhaaf 1 belemmeren. Het is dan een streven om, samen met betrokken grondeigenaren en maatschappelijke partijen, een gebiedsontwikkeling te verkennen die ruimte geeft aan eigen initiatieven maar binnen een hoofdstructuur die oost-west georiënteerd is.

Van belang bij het opheffen van barrières en toewerken naar een streefbeeld is het zorgvuldig inrichten van een goede mobiliteitsstructuur voor het gebied. De mobiliteitsdoelen zijn weergegeven op het kaartbeeld op pagina 17.

6.3 Ruimtelijke opgave

Het Merwedeterrein heeft een ruimtelijk-programmatische potentie die een opgave kent ten aanzien van:

- Tegengaan van (ruimtelijke) versnippering
- Voorkomen van isolatie
- Verbeteren van verbindingen

Voor een kansrijke herontwikkeling naar een woon- of gemengd stedelijk gebied de verbindingen met het omliggende stedelijk weefsel – zoals

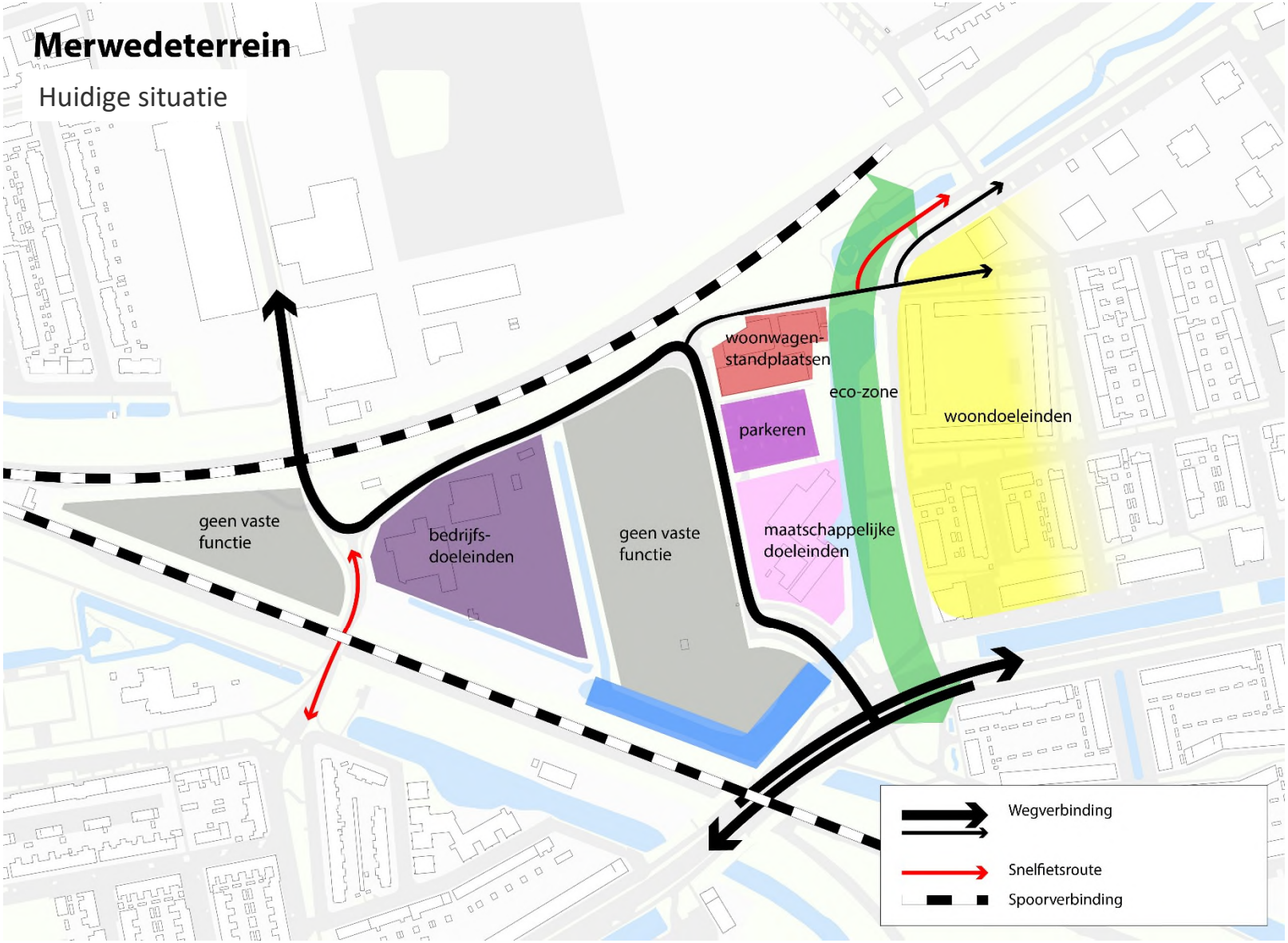
geschetst in paragraaf 2.2) van belang om het gebied aantrekkelijk te maken als vestigingslocatie.

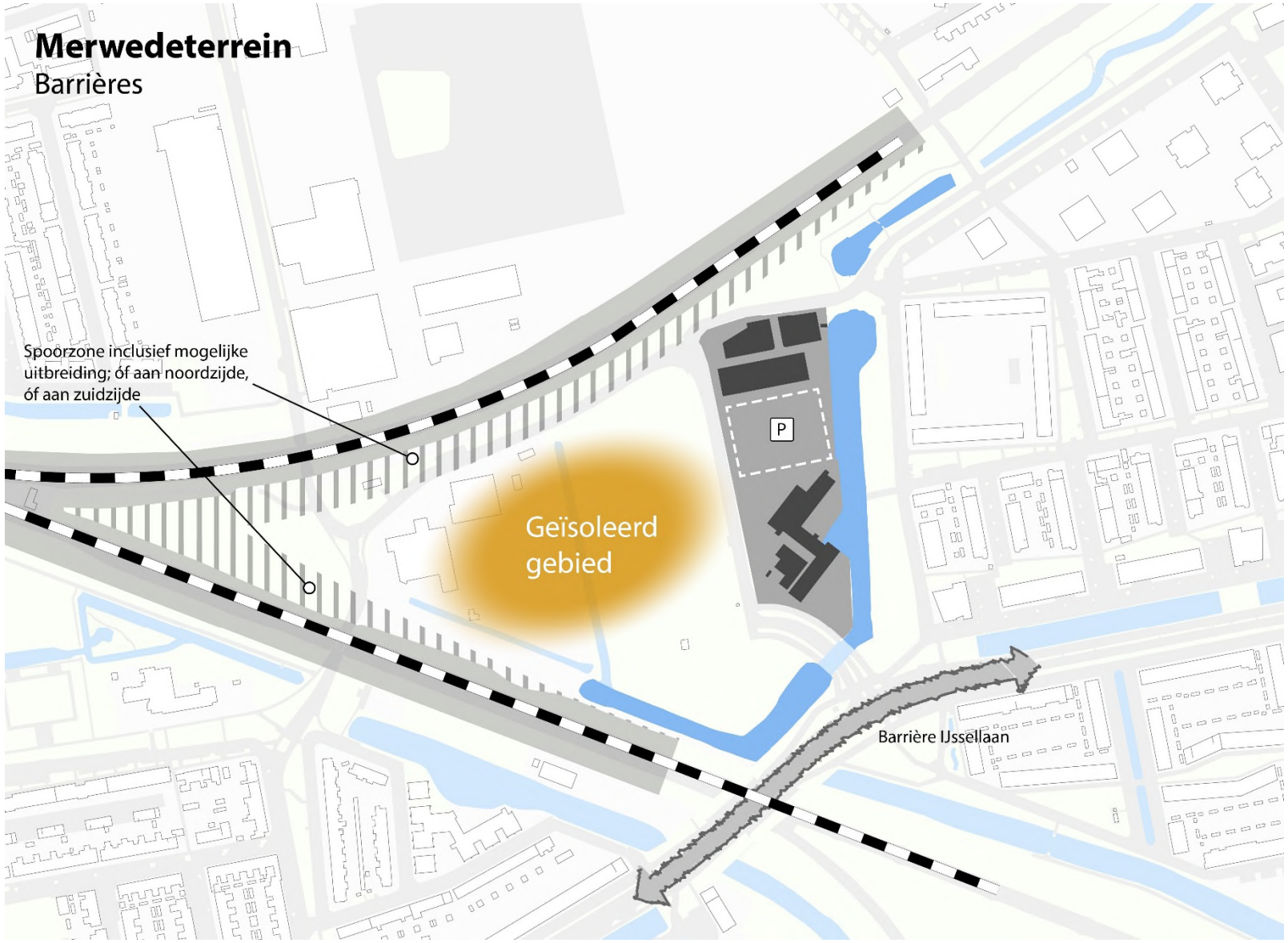
- Verbinding met Presikhaaf zorgt voor meer eenheid en betere bereikbaarheid naar de lokale voorzieningen en het stadspark.
- Verbinding met de binnenstad positioneert het gebied binnen de invloedssfeer van het Spijkerkwartier en geeft toegang tot voorzieningen zoals Thialf.
- Verbinding met de Velperweg en herontwikkelingen daaraan biedt toegang tot ROC-campus en voorzieningen aan Velperweg en het Modekwartier

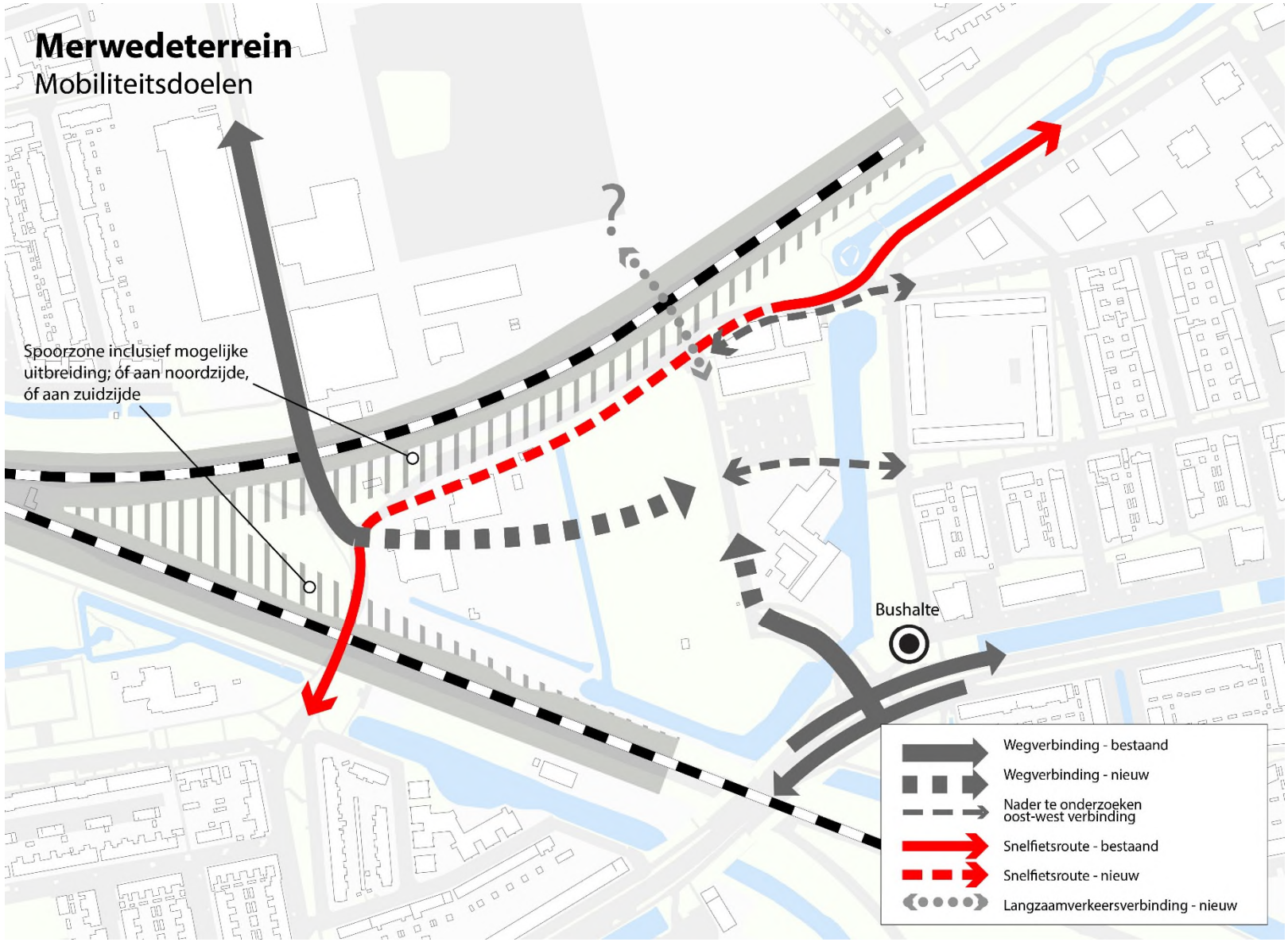
Dit betekent dat de doorwaadbaarheid van het Merwedeterrein een belangrijk aandachtspunt is en het aantal en de kwaliteit van de verbindingen van het gebied met haar omgeving versterkt moet worden. Bestaande onderdoorgangen moeten aantrekkelijker gemaakt worden, nieuwe verbindingen (naar Presikhaaf 1, AKZO-terrein en het Spijkerkwartier) erbij en in het gebied voldoende groen, openbare ruimte en rust om de woon- en leefkwaliteit te waarborgen.

Merwedeterrein

Huidige situatie

Merwedeterrein
Barrières
Spoorzone inclusief mogelijke uitbreiding; óf aan noordzijde, óf aan zuidzijde
Geïsoleerd gebied
P
Barrière IJssellaan

Merwedeterrein
Mobiliteitsdoelen
Spoorzone inclusief mogelijke uitbreiding; óf aan noordzijde, óf aan zuidzijde
Bushalte
Wegverbinding - bestaand
Wegverbinding - nieuw
Nader te onderzoeken oost-west verbinding
Snelfietsroute - bestaand
Snelfietsroute - nieuw
Langzaamverkeersverbinding - nieuw

7 Visie

7.1 Opgave

Uit de opgehaalde ideeën en de toetsing aan de grondexploitatie en overige beleidskaders komt een aantal ‘spanningsvelden’ naar voren. Kaders (eisen) en ideeën (wensen) zijn soms tegenstrijdig en kunnen daardoor leiden tot een minder draagvlak. Deze spanningsvelden bevinden zich op de kruising van korte termijn en lange termijn doelen en ambities en een financieel-programmatische invulling van het gebied:

- Een optimale programmering van wonen, werk en maatschappelijke en openbare functies die een meerwaarde leveren voor Presikhaaf 1 met ruimte voor ontmoeten.
- Een integraal (hoogstedelijk) woningbouwplan binnen huidige financiële kaders van het FJP.
- Een ruimtelijke reservering voor de infrastructurele maatregelen van een spoorknoop Arnhem-Oost (ongelijkvloerse spoorkruising).

Over deze spanningsvelden heen ligt het belangrijke aandachtspunt van ontwikkelbaarheid en faseerbaarheid. Dit is een kwalitatief argument om het gebied een zorgvuldige invulling te geven zodat functies passen bij de bijzondere 'randstedelijke' kenmerken van het gebied en Presikhaaf 1 én andersom.

Het is tevens belangrijk om te vermelden dat bovenstaande spanningsvelden niet eenvoudig oplosbaar zijn. Voor de visie op het Merwedeterrein moet beseft worden dat niet alle ambities, ideeën en beleidsdoelen realiseerbaar zijn. Een stapeling van eisen en wensen leidt tot een onhaalbaar en ongedragen plan. Dit betekent dat keuzes gemaakt moeten worden.

Een hoogstedelijke invulling van het gebied wordt als topzwaar voor het gebied gezien. De woningbouwdichtheid en schaalgrootte in een dergelijke ontwikkelrichting worden als zeer fors gezien voor het gebied dat resteert als de nieuwbouw moskee en de woonwagenlocatie ingepast worden.

Leidmotief is behoud van de huidige maatschappelijke functies (moskee) en woonwagenkamp en het zorgen voor verbinding met primair Presikhaaf 1 zodat het Merwedeterrein een onderdeel daarvan wordt met ruimte voor wonen, werken en ontmoeten.

Om de noodzakelijke kwaliteit te realiseren, zijn richtinggevende keuzes nodig. Het Merwedeterrein kan een schakelfunctie krijgen in Arnhem-Oost mits het ontwikkeld kan worden in samenhang met de omgeving met betere en/of nieuwe verbindingen naar de omgeving zodat een samenhangend gebied ontstaat waarin een programmatische mix ontwikkeld kan worden die de wijken versterken.

Uit de analyse is gebleken dat een visie voor een concrete invulling van het gebied (op korte termijn) niet realistisch is. Dit heeft te maken met belangen van partijen in het gebied die niet zonder meer eenvoudig te verenigen zijn en daarnaast de financiële kaders en mogelijke ontwikkelingen rondom de spoorknoop Arnhem-Oost die spelen. Daarom is de visie opgesteld als een streefbeeld die de gewenste structuur en functies in het gebied op lange termijn bevat.

7.2 Streefbeeld

Het streefbeeld geeft de stip op de horizon weer waar we naar toe willen . Het biedt de mogelijkheid om samen met betrokken partijen te kijken wat er op middellange termijn mogelijk is en hierover een dialoog te voeren nu er nog teveel onzekerheden zijn voor de korte termijn.

Het gebied is getransformeerd naar een woon(werk)gebied met maatschappelijk voorzieningen. Meerdere scenario's qua

woningbouwprogramma, typologieën en dichtheden, alsmede werk en maatschappelijke functies zijn nog denkbaar. Enerzijds zullen deze een positieve bijdrage moeten leveren aan het dan gewenste programma van de stad en anderzijds aan het planologische en sociaaleconomische gewenste programma van wijk Presikhaaf 1. Qua dichtheid is een hoogstedelijk milieu, gezien vanuit de geïnventariseerde behoeften vanuit Presikhaaf 1, niet gewenst.

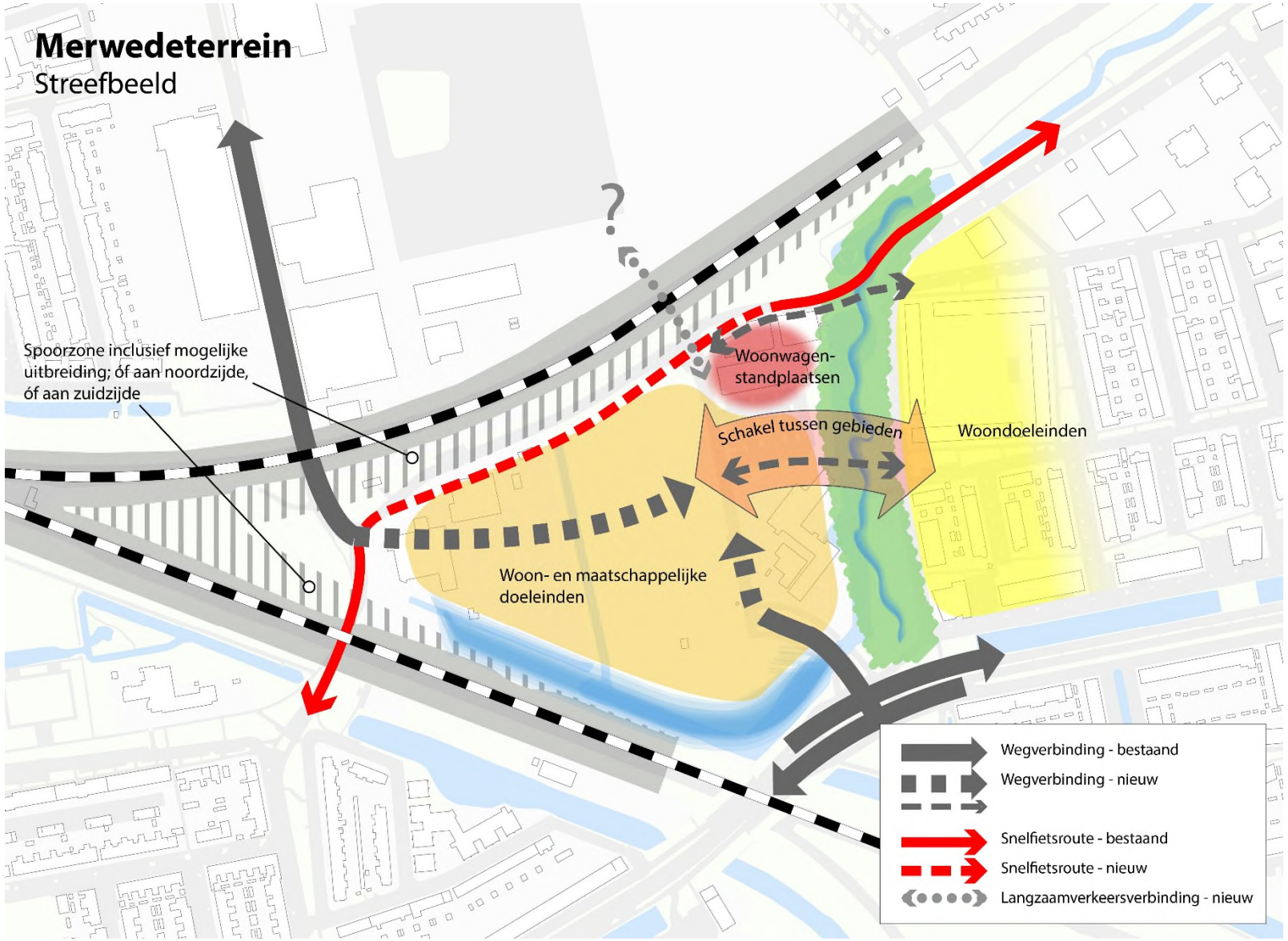
De zone tussen Presikhaaf 1 en het Merwedeterrein (120 meter lang) vormt de verbindingsfunctie als logistieke schakel met Presikhaaf 1. Deze zone heeft een zodanige maat dat hier woonbebouwing met andere functies (in de plint) de optimale verbinding vormen met Presikhaaf 1. Daarin kan gezocht worden naar een optimum van verstedelijking en leefbaarheid, met grote aandacht voor de publieke ruimte (en plinten). Op deze wijze ontstaat een hecht woongebied waarin het Merwedeterrein verbonden wordt met en onderdeel wordt van Presikhaaf 1. In een stedenbouwkundige uitwerking is aandacht nodig voor markante posities in het gebied die een entree of gezichtspunt vormen vanaf de IJssellaan of het spoor gezien.

Trefwoorden hierbij zijn ontmoeten, verbinden en sociale veiligheid. Dit kan bebouwd of in onbebouwde vorm gerealiseerd worden. Het groen en het water van de ecologische zone dragen bij aan een positieve beleving en bieden kansen voor ontmoeten op strategische punten. Ook de watersingel aan de zuidzijde levert een positieve bijdrage aan de beleving De watergang is verbreed en draagt bij aan het langer vasthouden van water in het gebied.

De zones direct langs het spoor zijn van een te beperkte breedtemaat, zeker toelopend naar de ‘hoekpunt’ en gelet op een goede inpassing van programma, om een volwaardige afronding van de ecologische zones mogelijk te maken. Waar mogelijk zijn groene aders voorzien.

De auto-ontsluiting van het gebied vindt aan de zuidzijde plaats. De Vosdijk en IJssellaan blijven met elkaar verbonden voor auto- en fietsverkeer. De bestaande snelfietsroute wordt in westelijke richting doorgetrokken. Een nieuwe woonstraat als wegverbinding in de centrale verbindende schakel draagt bij aan een fijnmazige verkeerstructuur op wijkniveau.

Aan de noordzijde moet de mogelijkheid open gehouden worden om een verbinding voor langzaam verkeer met het nieuwe woongebied op het voormalige AKZO-terrein te realiseren

Merwedeterrein
Streefbeeld
Spoorzone inclusief mogelijke uitbreiding; óf aan noordzijde, óf aan zuidzijde
Woonwagen-standplaatsen
Schakel tussen gebieden
Woondoeleinden
Woon- en maatschappelijke doeleinden
Wegverbinding - bestaand
Wegverbinding - nieuw
Snelfietsroute - bestaand
Snelfietsroute - nieuw
Langzaamverkeersverbinding - nieuw

8 Conclusie en vervolg

8.1 Conclusie

Het Merwedeterrein is een belangrijke locatie voor de stad met veel ontwikkelpotentie mits ruimtelijke barrières, verschillende eigendommen en het vraagstuk van de spoorknoop Arnhem-Oost opgelost worden. Alle randvoorwaarden en ambities voor het Merwedeterrein maken echter op de korte termijn een integrale, haalbare gebiedsontwikkeling niet realistisch. Daarom is onderscheid nodig tussen korte termijn ('no regret') maatregelen en de lange termijn wensen.

Gelet op het belang om via een integrale herontwikkeling en opheffen van barrières een meerwaarde te leveren voor Presikhaaf 1, is een streefbeeld voor de lange termijn opgesteld. Daarbij moet in een gemengd woon- en maatschappelijk milieu ruimte worden gegeven voor een positie en herontwikkeling van maatschappelijke functies waaronder nieuwbouw moskee, een leefbare inpassing van de woonwagenlocatie, inpassing snelfietsroute en openbaar spelen/groen dat verbonden is met Presikhaaf 1.

Een visie op het Merwedeterrein leidt dan niet tot een uitspraak over een concrete invulling op de korte termijn, maar tot een gewenst eindbeeld dat via een vervolgproces stap voor stap gewaarborgd moet blijven.

Het Merwedeterrein maakt deel uit van de opgaven voor Stadsvernieuwing 3.0 en Verstedelingsstrategie uit de Woondeal. Beide sporen zijn gericht op de strategische ontwikkeling en versterking van Arnhem-Oost zodat op termijn het Merwedeterrein tot een definitieve ontwikkeling kan komen. De verstedelijkingsopgave uit de Woondeal kan daarom een belangrijke impuls geven aan een vervolgontwikkeling op korte termijn. Dit maakt het noodzakelijk om een ontwikkelperspectief en een slimme, strategische fasering uit te werken in nauw overleg met betrokken grondeigenaren en initiatiefnemers. Het streefbeeld dient daarbij als belangrijk kader om de kwaliteiten van een toekomstige ontwikkeling naar het streefbeeld vast te houden.

Voor het gemeentelijk grondeigendom op het Merwedeterrein – waar thans KW37 tijdelijk is gehuisvest – is een grondexploitatie vastgesteld en opgenomen in het FJP. De uitgangspunten die onder de huidige grondexploitatie liggen, met name een gronduitgifte op korte termijn van het gemeentelijk eigendom, passen niet meer bij actuele inzichten in de wenselijkheid van een andere en integrale invulling van het Merwedeterrein. Op korte termijn is er geen realistische ontwikkeling mogelijk dat past binnen het financiële kader van de grondexploitatie.

8.2 Vervolg

Voor het vervolg zijn de volgende aandachtspunten mee te geven:

- Voor de geplande snelfietsroute geldt dat de gewenste realisatie op korte termijn niet mogelijk is in een lange termijn ontwikkeling naar het streefbeeld. Dit kan nog jaren duren zodat een nieuw tracé niet op korte termijn te bepalen is, zonder de ontwikkelbaarheid van het gebied te belemmeren. Het wordt daarbij een overweging om een fietsverbinding met tijdelijke maatregelen in te richten. Dit kan mogelijk gecombineerd worden met verbeteringen aan de inrichting en veiligheid van de huidige wegen.
- Voor de korte termijn kan de invulling met een tijdelijke functie, zoals flexwonen en/of maatschappelijk, verkend worden waarbij de leefbaarheid niet onder druk mag komen te staan en de kansen voor en kwaliteit van een integrale herontwikkeling niet belemmeren. Tegelijk moet onderzocht worden of en op welke wijze meer duidelijkheid kan komen over de onzekerheden op lange termijn.

Colofon

Uitgave	Gemeente Arnhem Afdeling Project- en Interimmanagement
Opgesteld door	J. van de Kamp N. Oliemans P. Hectors G. Blom R. den Boeft P. Elshof
In samenwerking met	Beleidsafdelingen gemeente Arnhem
Status	Definitief, versie 2.0
Datum	27 november 2020

Bijlagen

A. Beleidsinventarisatie

B. Kaartbeelden (bij beleidskaders en omgevingsaspecten)

Bijlage A Beleidsinventarisatie

Wonen en Wijken

Het Merwedeterrein grenst aan de buurt Presikhaaf I. Het gebied wordt fysiek gescheiden van de woonbuurt Presikhaaf I door het aanwezige woonwagenkamp, de Türkiyem Moskee en de ecozone Presikhaaf. Dit zorgt voor een fysieke barrière tussen Presikhaaf I en het Merwedeterrein.

Uitgangspunt in woonbeleid is 30% sociale huurwoningen over de te realiseren projecten, waarbij in een op te stellen plan van aanpak voor woningbouwontwikkeling aandacht is voor betaalbare koop en middenhuur.

De buurt rondom het Merwedeterrein is kwetsbaar. Bij ontwikkelingen van het gebied is differentiatie in het woningaanbod een aandachtspunt. In het oude gedeelte van Presikhaaf I is er sprake van veel één ouder gezinnen en alleenstaande huishoudens. In het nieuwe gedeelte van Presikhaaf I is de huishoudsamenstelling meer gemêleerd. 63% van de woningvoorraad bestaat uit appartementen (BAG/WOZ gemeente Arnhem 2019).

In maart 2020 is er een zogenaamde Woondeal gesloten tussen de Regio Arnhem Nijmegen en de Rijksoverheid. Een van de speerpunten uit de woondeal is Stadsvernieuwing 3.0. De wijk Presikhaaf-West is aangewezen als een van de wijken voor Stadsvernieuwing 3.0. Onderdeel van de Woondeal is dat partijen zich inzetten om de leefbaarheid te vergroten, door onder meer een gevarieerd woningaanbod in deze gebieden te realiseren.

De herontwikkeling van het Merwede-terrein draagt tevens bij aan de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Oost uit de Woondeal. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten voor deze locaties opgenomen: Bijdragen aan de robuuste plancapaciteit van de stad, 30% betaalbaar, minimaal 25% circulair, energieneutraal of producerend, klimaat- en natuurinclusief en (H)OV-bereikbaar. Daarbij wordt onderzocht of de ontwikkeling van het Merwedeterrein in aanmerking komt voor woningimpuls gelden van de Rijksoverheid.

Belangrijk uitgangspunt bij de ontwikkeling van het gebied is het creëren van maatschappelijke waarde voor de buurt. Voor de buurt Presikhaaf I is men vanaf eind jaren negentig gestart met plannen van grootschalige woningbouw vernieuwing. In 2009 is een opgeknapte en eigentijdse buurt opgeleverd. Een van de gevolgen van deze vernieuwing is dat na de sloop en nieuwbouw er minder openbare ruimte over is dan daarvoor. De buurt is versteend en heeft weinig openbare ruimte die zich leent voor ontmoeting, vrij spelen en gebruik van groen. De grote delen van het groen wat aanwezig is in de wijk is eigen terrein van VvE's of de ecologische zone. Dit uitgangspunt resulteert in het feit dat er vanuit de buurt een behoefte is om in de wijk om een centraal gelegen ontmoetingsplek te creëren. Ook het creëren van een verbinding tussen de bestaande bouw in Presikhaaf I en de nieuw aan te leggen wijk is belangrijk zodat ook bestaande bewoners profiteren van de hernieuwde openbare ruimte.

Vanuit deze context is het belangrijk om voor de ontwikkeling van het Merwedeterrein een aantal uitgangspunten mee te geven. Denk hierbij aan het de inrichting van de openbare ruimte en groen. Voor openbaar groen is het belangrijk dat bewoners daar laagdrempelig gebruik van kunnen maken. Ook de toevoeging van maatschappelijke functies die in eerste instantie bijdragen aan de behoefte uit de omliggende buurt(en) en de sociaal maatschappelijke vraagstukken die daar spelen is belangrijk.

Economie en Cultuur

De stad Arnhem als geheel kent op het gebied van Economie en Cultuur bepaalde behoefte. Deze behoefte zouden mogelijk een plek kunnen krijgen in de ontwikkeling van het Merwedeterrein. Op dit moment is het Merwedeterrein bestemd voor bedrijfsdoeleinden. Vanuit economisch perspectief is het ontwikkelen van deze locatie tot bedrijventerrein niet meer aan de orde. In kader van het Regionaal Werkprogramma Arnhem Nijmegen

zijn de beschikbare kavels beschouwd als niet uitgeefbaar gezien de kwaliteit van de locatie.

In het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) is geoordeeld dat het terrein aan de Merwedestraat niet meer in kwalitatieve en kwantitatieve zin geschikt wordt geacht als bedrijventerrein. In regionaal verband is in 2016 afgesproken dat op 1 januari 2021 de huidige bedrijfsbestemming op het terrein – met uitzondering van de twee bestaande bedrijven – geschrapt moet zijn. Gelet op het RPW is het uitgangspunt om het terrein niet als bedrijfslocatie uit te geven.

In 2020 wordt het RPW herzien op het onderdeel bedrijventerreinen. Dit omdat de uitgifte van kavels ten behoeve van bedrijventerreinen veel harder is verlopen dan in 2016 werd verwacht. Het overaanbod is fors teruggedrongen. Economisch gezien is het Merwedeterrein echter geen terrein dat zich kan ontpoppen tot een toekomstbestendige werklocatie onder andere vanwege de ligging in de stad en bereikbaarheid. Vanuit economisch perspectief kan een transformatie van dit bedrijventerrein dus voorgezet worden.

Voor de herontwikkeling van het Merwedeterrein en de mogelijkheid tot het ontwikkelen van economische en culture functies is een aantal uitgangspunten van belang.

Uit de Detailhandelsvisie Arnhem 2016 - 2021 blijkt dat binnen de bestaande detailhandelsstructuur van Presikhaaf er geen ruimte is voor het toevoegen van nieuwe detailhandel. Ditzelfde geldt vanuit regionale afspraken voor het toevoegen van solitaire kantoren. Ruimte is er eventueel wel voor functies in het kader van wijkeconomie. Denk hierbij aan wijkgebonden horeca, flexplekken, (zakelijke) dienstverlening, creatieve ondernemers (werkateliers e.d.) en/of maatschappelijke functies.

De gemeente Arnhem heeft onderzoek laten doen naar de huisvestingsituatie van de creatieve en culturele sector in Arnhem. Uit dit onderzoek (juni 2019) blijkt dat er de vraag naar huisvesting voor de creatieve en culturele sector in de nabije toekomst toe neemt. Dat komt doordat een deel van de huidige ondernemers te klein of ongewenst thuis is gehuisvest. Een andere factor die meespeelt is de sterke groei die de sector doormaakt. Dit zorgt naar verwachting ook in de toekomst voor meer vraag naar huisvesting. Vanuit economie en cultuur willen we daarom de huisvestiging van mensen werkzaam in de creatieve industrie en kunstenaars verbeteren, met name gericht op werkruimte. Mogelijk kan deze behoefte een plek krijgen in de herontwikkeling van het Merwedeterrein.

Mobiliteit

Mobiliteit is nodig om een gebied goed en functioneel in te kunnen richten en bereikbaar te maken. Het Merwedeterrein is omsloten door grote doorgaande verkeers- en mobiliteitsroutes. Het gebied wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van twee spoorlijn: de lijn Arnhem - Zutphen aan de noordzijde en de lijn Arnhem - Zevenaar aan de zuidzijde. Aan de zuidzijde wordt het gebied gescheiden van Presikhaaf II door de IJssellaan, een belangrijke ontsluitingsweg voor de wijk Presikhaaf. Door het gebied loopt een verbindingsweg tussen de Vosdijk en de IJssellaan (Marsdiep, Eemslaan, Merwedestraat). Door de aanwezige onderdoorgang onder het spoor met de Vosdijk vormt dit een verbinding tussen de buurt Molenbeke en het AKZO terrein aan de ene kant en het Merwedeterrein en Presikhaaf aan de andere kant. Deze verbinding wordt met name gebruikt voor langzaam verkeer en vormt een daarmee een belangrijk schoolroute.

Noordelijk van het spoor Arnhem - Zutphen ligt het voormalige AKZO terrein. Dit terrein wordt de komende jaren ontwikkelt tot een woon- en werkgebied. Naast een gedeelte van de bestaande bedrijven gaat ROC Rijn IJssel zich vestigingen in voormalige kantoor- en bedrijfspanden en er wordt gewerkt aan het realiseren van een woongebied. Deze ontwikkelingen moet in samenhang met de ontwikkelingen op het Merwedeterrein beschouwd worden, zie hierna. Door de beperkte breedte en doorgangshoogte in de Vospoort (de spooronderdoorgang in de Vosdijk) is het noodzakelijk anders met de vormgeving en inrichting van de Vosdijk om te gaan. Dit betekent dat op eenzelfde wijze de verbinding tussen Vosdijk en IJssellaan beschouwd

moet worden. Eventuele toekomstige veranderingen zullen doormiddel van een verkeersonderzoek moeten worden onderzocht en onderbouwd.

De verbinding Vosdijk-Merwedestraat-Eemslaan is een gebiedsontsluitingweg type 2. Het vormt de verbinding tussen de belangrijke radialen Velperweg en IJssellaan (naast de Laan van Presikhaaf en de Van Remagenlaan). Het is van belang dat deze verbinders goed doorstromen. In het kader van de visie op het AKZO terrein wordt gedacht om de snelheid op de Vosdijk te verlagen naar 30 km/u en de weg ook conform dit regime in te richten. Het doorgaande verkeer wordt op de Vosdijk echter niet actief geweerd. Hierdoor ontstaat een 'afwijkende' vorm van de gebiedsontsluitingweg waarbij de snelheid laag is, er een gecombineerd verkeersbeeld is en ook de verbinding Velperweg - IJssellaan gehandhaafd blijft.

Het Merwedeterrein kent ook een langzaam verkeer verbinding via een fietsonderdoorgang onder het spoor Arnhem - Zevenaar tussen Presikhaaf en het Statenkwartier. Deze fietsonderdoorgang is onderdeel van de snelfietsroute Arnhem - Dieren. Deze route loopt door het Merwedeterrein. Vanuit de fietstunnel spoor Arnhem - Zevenaar zal er een verbinding moeten zijn via de bestaande Merwedestraat overgaand in de Amerstraat. De Merwedestraat is ter hoogte van het woonwagenkamp ingericht als fietsstraat waarvan ook autoverkeer gebruik maakt.

Bij een ontwikkeling van het gebied zijn er een aantal uitgangspunten. In de basis zijn de parkeernormen leidend voor het benodigde aantal parkeerplaatsen. Parkeren op eigen terrein vormt het startpunt en besef dat parkeervoorzieningen ruimte kost.

In de mobiliteitsambitie van het Rijk, zoals momenteel wordt verkend in het Toekomstbeeld OV2040, speelt de spoorknoop Arnhem-Oost een rol in de capaciteitsstudies naar onder andere (inter)nationale en regionale verbindingen. Realisatie van de spoorknoop Arnhem-Oost is op korte termijn niet aan de orde, maar door alle spoorse ontwikkelingen mogelijk wel op middellange of lange termijn. Een toekomstige ongelijkvloerse spoorkruising ('dive-under' of 'fly-over') betekent een ruimtebeslag op het Merwedeterrein. Het moment waarop landelijke en regionale overheden tot besluitvorming komen over het al dan niet en op welke termijn doorgaan van de spoorknoop Arnhem Oost, is momenteel niet bekend.

Openbare Ruimte, Ecologie en Klimaat

Bij de herontwikkeling van Presikhaaf I in de jaren '90 en '00 werd ook ruim aandacht besteed aan herinrichting van de openbare ruimte. Park Presikhaaf is opgeknapt. En in Presikhaaf I is een zogenoemde ecozone aangelegd, de groen-blauwe hoofdstructuur van de wijk (conform "Ecozones Presikhaaf" uit 2004). Deze zone van minimaal 40 meter breed vormt een ecologische en landschappelijke verbinding tussen park Angerenstein, park Presikhaaf en de IJsseluiterwaard. De ecozone langs de Maaslaan vormt een fysieke barrière tussen het Merwedeterrein en Presikhaaf I. Deze zone verbindt de ecozone langs het spoor Arnhem - Zutphen met de ecozone langs het spoor Arnhem - Zevenaar. Deze zone bestaat uit een droog gedeelte met bomen en uit een nat gedeelte met water en een open structuur. In deze ecologische verbinding zijn ecologisch passeerbare duikers nodig bij de kruisingen van de ecozone met de diverse wegen. Zo kunnen amfibieën en kleine zoogdieren de wegen veilig passeren.

De totale ecozone vormt een verbindingszone tussen Park Presikhaaf en de uiterwaarden van de IJssel. De IJssellaan vormt een belemmering in de noodzakelijke verbinding van de ecozone. Ter hoogte van het Merwedeterrein vormt een tunnel voor het water de noodzakelijk verbinding tussen het oostelijke en westelijke deel van de ecozone.

Voor vleermuizen vormt de bomenstructuur van de ecozone gelegen langs de Maaslaan een belangrijke verbindingsroute. Bij ontwikkeling van het gebied is vanzelfsprekend een onderzoek Flora en Fauna noodzakelijk. Voor de ontwikkeling van het Merwedeterrein moet belangrijke aandacht zijn voor natuurinclusief en klimaatadaptief ontwerpen en bouwen, volgens de Groenvisie 2019, het Bomenplan 2020 en de Woondeal.

Vanuit het aspect water is het Merwedeterrein een interessant gebied. Presikhaaf is van nature een nat gebied wat ook te zien is aan de

aanwezigheid van veel water in de ecozone. Het gebied is kwetsbaar voor wateroverlast. Een gedeelte van het gebied (de huidige parkeerplaats van het bedrijf Zijm) is een natuurlijke laagte c.q. wateroverloop. Waterberging is belangrijk gelet op de verdere (langzame) afstroom richting Presikhaaf. Dit vraagt extra aandacht wanneer verharde ruimte toeneemt ten kosten van onverharde ruimte.

In het gebied liggen een paar hoofdriolen die kostbaar zijn bij een verplaatsing. Het gaat om een leiding van de Vosdijk naar de Hugo de Grootstraat en een leiding evenwijdig aan de spoorlijn Arnhem - Zutphen. Een hemelwaterafvoer van het AKZO terrein loopt via het Merwedeterrein richting de ecozone langs het spoor Arnhem - Zevenaar. Deze afwatering komt ter hoogte van de fietsonderdoorgang richting het Statenkwartier samen bij een riooloverstort welke loost op de ecozone. Daarnaast doorkruist een nog in gebruik zijnde proceswaterleiding vanaf het AKZO terrein de hoek in het Merwedeterrein.

Bij ontwikkeling van het gebied is het stadsklimaat een aandachtspunt. Het Merwedeterrein ligt ingeklemd tussen twee spoortaluds. Hierdoor kent het gebied weinig natuurlijk doorwaaien van de wind. Bij de ontwikkeling moet worden voorkomen dat er een hitte-eiland ontstaat.

Milieu

Bodem

In het gebied zijn verschillende bodemverontreinigingen aanwezig. De spoordijken, grofweg de gronden in de punt waar beide sporen samenkomen en een ruime strook langs de IJssellaan zijn verontreinigd. Voor de gronden die op dit moment in eigendom van de gemeente zijn, is in 2010 een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd. De bodem van het Merwedeterrein is geschikt te maken voor een bodem gevoelige functie zoals wonen.

Geluid

Het Merwedeterrein is qua geluid een bijzondere locatie in de stad Arnhem. Het gebied is ingeklemd tussen twee spoorlijnen wat zorgt voor een relatief hoge geluidsbelasting op het gebied. Bij een ontwikkeling van het gebied naar een geluidsgevoelige functie zoals wonen is een Hogere Waarde Procedure naar alle waarschijnlijkheid noodzakelijk. In deze procedure moet worden aangetoond welke maatregelen overwogen zijn om de geluidbelastingen terug te dringen. Hierbij moet onderbouwd worden of de volgende maatregelen (financieel) haalbaar zijn:

- bronmaatregelen (bijvoorbeeld raildempers, stillere bovenbouwconstructie of inzet stiller materieel);
- maatregelen in het overdrachtsgebied (bijvoorbeeld scherm, minscherm of wal);
- indien mogelijk de afstand tussen de geluidsbron en de nieuwe woning(en) vergroten;
- het stedenbouwkundig ontwerp dusdanig vorm geven waarbij zoveel mogelijk afscherming voor het achterliggende gebied ontstaat.

Een cruciaal aandachtspunt bij de functie wonen is het creëren van een geluidsluwe buitenruimte. Bij voorkeur aanpandig en bij uitzondering gezamenlijk. Het niet kunnen wegvluchten van geluid wat opgedrongen wordt door (verkeers)lawaai leidt tot ernstige gezondheidsschade. Daarom moet in de loop van het ontwikkelproces, bij een concrete invulling, continu de vraag worden gesteld of en op welke wijze het Merwedeterrein een gezonde leefomgeving te bieden heeft.

In het gebied is een woonwagenkamp aanwezig. Bij uitbreiding of nieuwbouw van het woonwagenkamp moet uiteraard wel worden voldaan aan de Wet Geluidhinder. Een woonwagen is over het algemeen minder geïsoleerd dan een normalere woning waardoor woonwagens extra beschermd zijn binnen de Wet Geluidhinder. In het kader van het plan van aanpak voor uitbreiding woonwagenlocaties is het aspect geluid al onderzocht. Daaruit bleek dat voor railverkeergeluid een procedure hogere waarde is vereist. Voor geluid van wegverkeer is een schermmaatregel of snelheidsverlaging nodig.

Bij ontwikkelingen binnen 100 meter van het spoor is in het kader van goede ruimtelijke ordening een onderzoek naar trillingen van het spoor noodzakelijk. Dit is nader te onderzoeken als er meer duidelijkheid komt over een programma en een verkaveling.

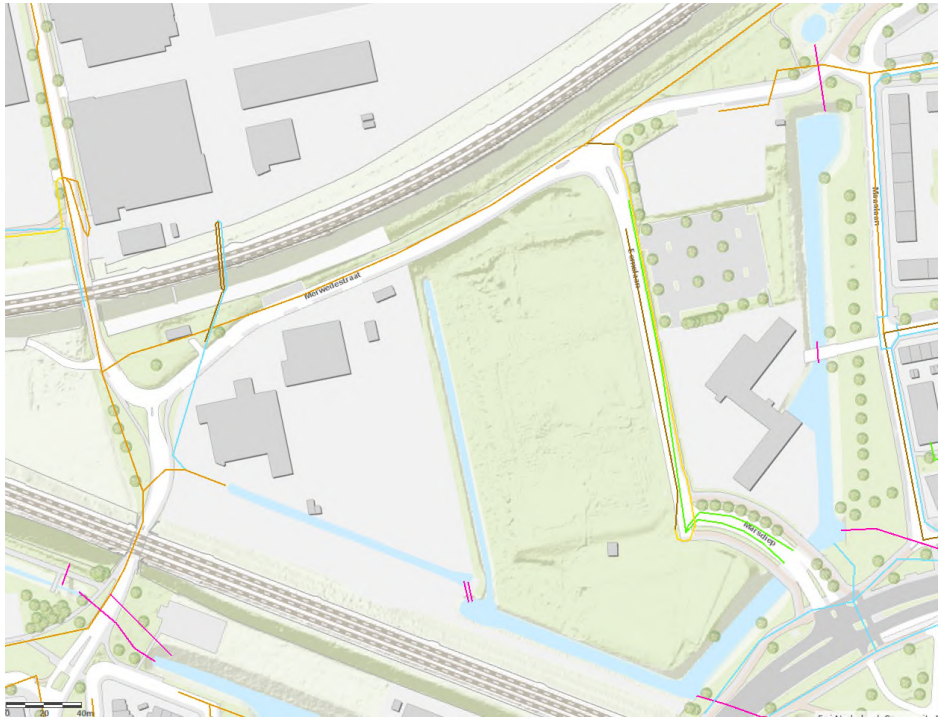
Externe veiligheid rondom het spoor is oplosbaar als in ieder geval sprake is van minimaal twee ontsluitende wegen die gebruikt kunnen worden als calamiteitenroute resp. vluchtroute. Daarnaast zijn geen functies mogelijk waarvan gebruikers slecht zelfredzaam zijn, zoals een ziekenhuis of verzorgingshuis.

Bijlage B Kaartbeelden

Ecozones Presikhaaf (2004)

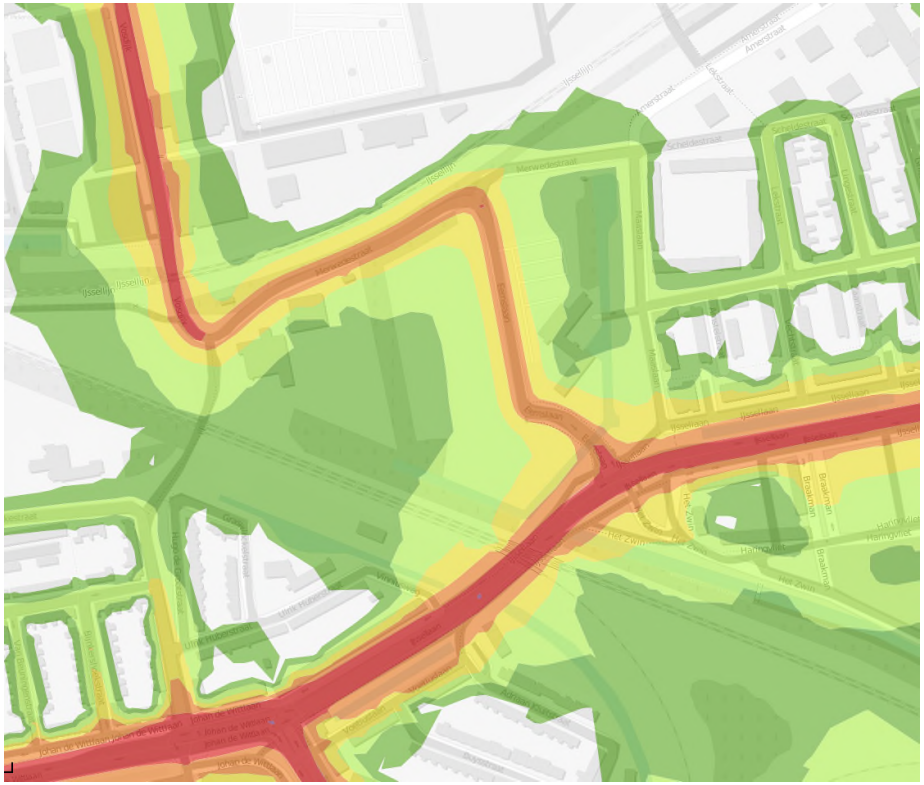

Hoofdriolering en wateroverstort

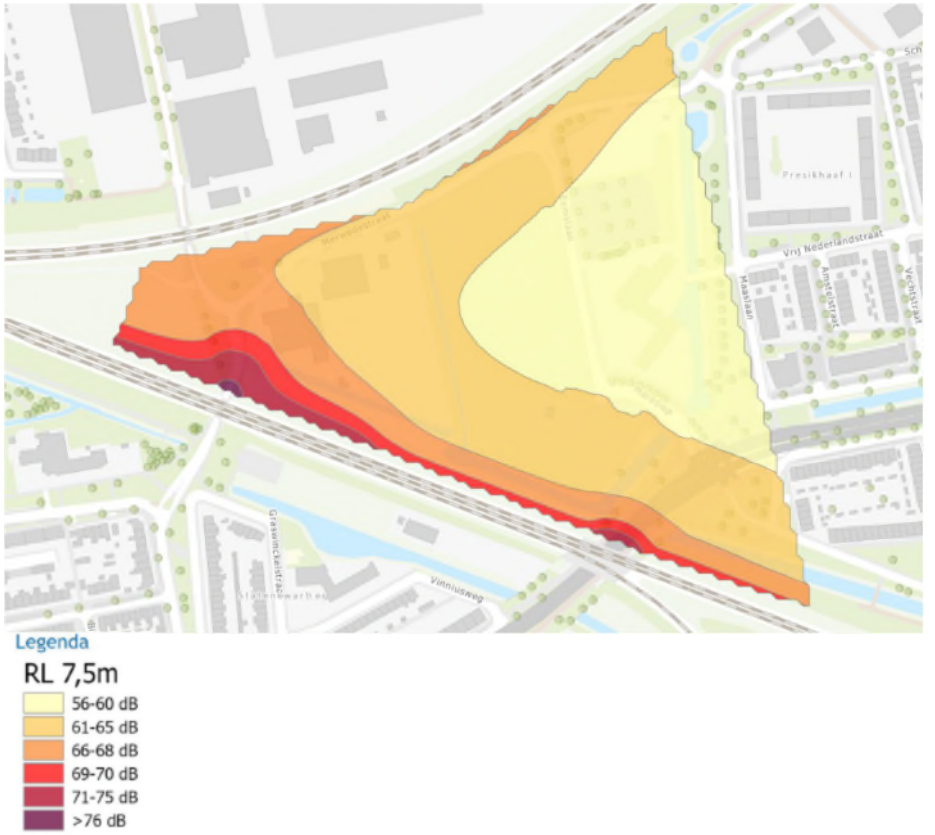
Geluid wegverkeer

De geluidbelasting door wegverkeer mag 48 dB bedragen met een maximum van 53 dB in het geval er een hogere grenswaarde procedure wordt gevolgd. Op onderstaande kaart is te zien dat de geluidbelasting maximaal 53 dB bedraagt in de groene gebieden (met hogere grenswaardeprocedure).

Geluid spoor

Voor verschillende bouwhoogtes zijn vrije veld contouren berekend, hieronder het voorbeeld van 7,5 meter boven maaiveld (derde bouwlaag, 2e verdieping). Op lagere hoogtes zijn de contouren kleine vanwege de ligging van het spoor op een dijk. Voor woningen en woonwagens geldt een voorkeursgrenswaarde van 55 dB en voor andere geluidsgevoelige gebouwen 55 dB. De hoogst toelaatbare geluidsbelasting is 68 dB voor woningen en 63 dB voor woonwagens.

REACTIEDOCUMENT

Reacties op concept visie Merwedeterrein

Versie 1.0

Indiener	Nummer	Reactie (opmerking/vraag)	Antwoord
1			
	1.1	Waarom kunnen de kunstenaars niet blijven? Voor het gevoel is er mijn omgeving weinig negativiteit rond KW37. Er zijn puntjes van aandacht. Als troep en het verbranden van olie. Dat is wat ik gehoord heb.	KW37 heeft aangeven een andere locatie te willen voor permanente huisvesting gelet op de onzekerheden rondom een ongelijkvloerse spoorkruising (spoorknelpunt Arnhem-Oost) en de financiele haalbaarheid. Daarnaast is het huidige terrein niet inpasbaar in het ruimtelijke streefbeeld.
	1.2	Teleurgesteld dat conclusie is dat op korte termijn geen concrete ontwikkeling uitgewerkt kan worden. Het terrein blijft zó lang braak liggen. We willen zo graag dat er eens iets gebeurt. Ziet al 22 jaar plannen langskomen.	De onzekerheden vanuit vooral het spoorknelpunt Arnhem-Oost betekenen dat op korte termijn geen definitieve keuzes mogelijk zijn voor herontwikkeling. Tegelijk willen we verder gaan met het ontwikkelproces, o.a. via de versnellingsopgave vanuit de woondeal en een onderzoek naar flexibele invulling met tijdelijke woonconcepten.
	1.3	Mist historie van het terrein en eerdere plannen van de gemeente.	De visie is opgesteld met huidige wensen en ideeën en een blik op de toekomst. Een historie van het gebied is daarom achterwege gelaten.
	1.4	Mist vervuiling van de grond.	De bodemverontreigingen in het gebied zijn bekend en kort beschreven in bijlage A.
	1.5	Oproep aan gemeenteraad om eens anders te kijken: ga eens op de stoel zitten van belanghebbenden in dit gebied zoals moskee, woonwagenbewoners en aanwonenden aan de Maaslaan. Werk voor hun behoefte een fasering uit waarin zij kunnen uitbreiden/ontwikkelen richting terrein van KW37.	Via dit reactiedocument geven wij uw oproep door aan de gemeenteraad.
2			
	2.1	Context visiegebied: Relevant als context lijken me ook Station Velperpoort, dat nog maar net buiten de kaart valt en toch ook het zeer nabijgelegen centrum, omdat dit voor de woonfunctie een belangrijke 'pre' vormt.	Station Velperpoort is toegevoegd aan de beschrijving.
	2.2	Woonprogramma: Naar het 'hogere' segment sociale huur is ook veel vraag en kan hier prima. Door ook goedkopere koop toe te passen kan het totale sociale deel hier best 40% bedragen, aangevuld met bijv. 40% middenhuur.	Een specifieke (woningbouw-)programmering is geen onderdeel van de visie en het streefbeeld. De visie vormt een ruimtelijke bouwsteen voor het op te stellen ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost.
	2.3	Het 'kan niet als een begrensd woongebied functioneren', terwijl er wel staat dat de barriers/grenzen groot zijn. Het 'kan niet als een zelfstandig woongebied functioneren'. Wat is dat en wat zijn criteria? Is het trouwens erg, als het zo is?	De omvang en huidige vorm van het Merwedeterrein wordt - rekening houdend met de barrières en milieubelemmeringen van het spoor en de beperkte verbinding met Presikhaaf 1 - als te klein gezien om als een volwaardig, zelfstandige woonbuurt te kunnen functioneren.
	2.4	Hoogstedelijk niveau betreft meer dan 60 woningen per ha, niveau daaronder (stedelijk) betreft 40-60 won/ha. Gerekend over het hele gebied is dat prima. Opmerking over marktpotentie wordt niet gedeeld door de markt, noch ontwikkelaars, corporaties, beleggers.	De visie vormt een ruimtelijke bouwsteen voor het op te stellen ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost, waarin input over marktkansen graag wordt meegenomen.
	2.5	Het zou juist mooi zijn als in het visiedocument de ambitie wordt uitgesproken om te zoeken naar een nieuw optimum van verstedelijking en leefbaarheid, met grotere aandacht voor de publieke ruimte (en plinten). Steden laten kansen liggen als ze te bang en/of te weinig innovatief zijn. Minder stedelijkheid kost meer groen elders.	De visie vormt een ruimtelijke bouwsteen voor het op te stellen ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost, waarin verstedelijking en leefbaarheid belangrijke thema's zijn. Dit is benoemd in de raadsbrief van 27 oktober 2020.
	2.6	De markante positie van (de kop van) het gebied met dagelijks veel passerend treinverkeer, biedt kans om een stedelijk visitekaartje voor Arnhem te maken.	De visie vormt een ruimtelijke bouwsteen voor het op te stellen ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost, waarin de stedenbouwkundige kansen verder onderzocht worden.
	2.7	Gezien de ligging en daarmee beperkte 'overlast' van nabijgelegen gebieden, is juist op het Merwedeterrein wel meer stedelijkheid mogelijk.	De visie vormt een ruimtelijke bouwsteen voor het op te stellen ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost, waarin verstedelijking en leefbaarheid belangrijke thema's zijn gelet op het toevoegen van woningvoorraad.
	2.8	Streefbeeld: als een schip met de boeg naar het westen kan op de kop een landmark/visitekaartje gemaakt worden in een flink stedelijke setting, waarbij het naar rechts toe verdunt en verlaagt tot aan een vloeiende en aantrekkelijke aansluiting met Presikhaaf 1.	Een vloeiende en aantrekkelijke aansluiting is een belangrijk onderdeel van het ruimtelijke streefbeeld uit de visie.
	2.9	Gebiedsontwikkeling vraagt altijd lange adem. In plaats van benadrukken dat korte-termijnontwikkeling 'onmogelijk' is (logisch) zou ik positiever stellen, dat de wensen en kansen op korte termijn in combinatie met de die op langere termijn vragen om een bijzondere verbinding van inhoud en proces.	De versnellingsopgave voor woningbouw vanuit de woondeal kan een belangrijke duw geven aan een slimme, strategische fasering waarin verkend wordt of en op welke wijze de lokale behoeften en de behoefte aan toevoegen van woningvoorraad gecombineerd kunnen worden.
	2.10	Toegevoegd zou kunnen worden wat de belangrijkste lange-termijn-onzekerheden zijn en dat onderzocht moet worden hoe daar sneller meer/voldoende duidelijkheid over kan komen.	Dit is toegevoegd aan de beschrijving.

3			
	3.1	We lezen veel onzekerheden m.b.t. tot de uiteindelijke richting wat maakt dat een duidelijke rol vanuit de corporaties op dit moment lastig te noemen is. We volgen echter wel met veel interesse de ontwikkelingen, omdat we enerzijds eigenaar zijn van het woonwagenkamp en daar een uitbreidingsvraagstuk ligt en anderzijds dat wij dit gebied ook kansrijk achten voor woningbouw(en dus kan voorzien in de uitbreidingsbehoefte/stadvernieuwing 3.0). Ook bezit Vivare woningen grenzend (aan de overkant in p1) aan het Merwedeterrein dus er is ook vanuit dat perspectief een belang. We worden dus graag op de hoogte gehouden en denken graag mee.	De gemeente blijft graag in gesprek met Vivare over de ontwikkelkansen in spoorzone Arnhem-Oost.
4			
	4.1	Mocht deze visie worden uitgewerkt in ruimtelijke plannen dan verzoekt ProRail om de onderstaande aspecten op te laten nemen c.q. te verwerken.	Akkoord.
	4.2	ProRail verzoekt u voor het aspect Externe Veiligheid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Basisnet).	Dit wordt meegenomen bij een concrete herontwikkeling en uitwerking in ruimtelijke plannen.
	4.3	ProRail verzoekt u voor het aspect Geluid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Geluidproductieplafonds).	Dit wordt meegenomen bij een concrete herontwikkeling en uitwerking in ruimtelijke plannen.
	4.4	ProRail beoogt niet alleen voor gemeenten die plannen maken in de spooromgeving, maar ook voor toekomstige bewoners rond het spoor een “goede buur” te zijn. Indien de ontwerpstructuurvisie bebouwing dichtbij het spoor mogelijk maakt, kan trillinghinder voor de toekomstige bewoners/gebruikers ontstaan als gevolg van treinverkeer. Hoewel er geen wettelijke normen bestaan voor trillinghinder in dit soort situaties acht ProRail het gewenst dat er in de planvorming wel aandacht voor is. ProRail raadt u aan om het aspect trillinghinder af te wegen, zoals door Kenniscentrum InfoMil wordt aanbevolen. Zie https://www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/milieuthema/tril/. ProRail raadt u dan ook aan om het aspect trillingen te betrekken bij de ontwerpstructuurvisie en alle in de toekomst daar op gebaseerde ruimtelijke plannen. In dit kader verwijst ProRail u naar de Handreiking Nieuwbouw en Spoortrillingen (https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/07/18/handreiking-nieuwbouw-en-spoortrillingen).	Dit wordt meegenomen bij een concrete herontwikkeling en uitwerking in ruimtelijke plannen.
	4.5	In verband met het borgen van de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen mag het waterpeil niet wijzigen. Tevens dient uw gemeente te borgen dat alle werkzaamheden geen invloed zullen hebben op de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen, alsmede op het ongehinderd gebruik van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen.	Dit wordt meegenomen bij een concrete herontwikkeling en uitwerking in ruimtelijke plannen.
	4.6	De binnen het plangebied aanwezige onderstations en relaiskasten mogen niet komen te vervallen. Tevens verzoekt ProRail u ervoor zorg te dragen dat de onderstations - net als in de huidige situatie - te allen tijde bereikbaar zullen zijn.	Dit wordt meegenomen bij een concrete herontwikkeling en uitwerking in ruimtelijke plannen.
5			
	5.1	Werkt zelf aan plan van aanpak voor hun nieuwbouw. Gaat daar ook nog omgeving bij betrekken want hechten in plan ook veel waarde aan maatschappelijke rol in de wijk.	De gemeente wil de nieuwbouwwens voor de moskee faciliteren en daarbij het gesprek voeren over een goede inpassing.
		Kunnen in principe zelf door met nieuwbouw want hebben eigen grond. Gaat graag met gemeente in gesprek. Staat voor alles open. Vindt wel dat het lang duurt voordat gemeente duidelijkheid heeft over invulling terrein. Dat beperkt hen ook.	De visie is niet bedoeld om de nieuwbouwwens te vertragen.
		Vindt visie te sturend op waar moskee een plek zou kunnen krijgen. Verwacht daar meer afstemming met moskee op.	De gemeente waardeert de inspanningen voor de nieuwbouwwens en de verbinding die met de buurt gemaakt worden. De gemeente wil in goed gesprek blijven over een goede inpassing.
6			

	6.1	Zijn het volstrekt niet eens met het plan en voelen zich niet serieus genomen. Zijn vooral boos dat uitbreiding bij hen op zich wel kan maar op langere baan wordt geschoven omdat hun woonwagenterrein onderdeel uitmaakt van een visiegebied met te veel onduidelijkheden om tot invulling over te gaan. Gemeente realiseert zich echt niet dat zo'n 'papieren besluit' heel groot effect heeft op psychische gezondheid en dagelijks leven van de bewoners van woonwagenkamp Merwedeterrein.	De gemeente begrijpt de frustatie van de woonwagenbewoners. Door de onzekerheden van m.n. het spoorknelpunt Arnhem-Oost kunnen nu geen definitieve keuzes gemaakt worden voor herinrichting van het gebied. Dit is ook onderzocht in het kader van het "plan van aanpak uitbreiding woonwagenlocaties" dat samen met corporaties en de Huurdersvereniging Woonwagenbewoners Arnhem is opgesteld. Daarnaast speelt er ook een belangenafweging rondom de in het verleden gekozen oplossing voor het parkeren van bezoekers van de moskee gelet op parkeerdruk in de wijk. Tegelijk zijn er kansen vanuit de versnellingsopgave voor woningbouw vanuit de woondeal. Dit kan een belangrijke duw geven aan een slimme, strategische fasering waarin verkend wordt of en op welke wijze de lokale behoefte vanuit het woonwagenkamp gecombineerd kan worden met deze versnellingsopgave voor toevoegen van woningvoorraad.
	6.2	Beste gemeente maak de ecologische zone af rondom het merwedestraat maak een rotonde een goed fietspad gebeuren hier veel ongelukken ja en die dat merwede terrein ziet er niet uit het stink doordat de kunstenaars verbleven al twee jaar dumpen alles daar.	De zones direct langs het spoor zijn te smal om een volwaardige ecologische zone te maken. Waar mogelijk zijn groene 'aders' voorzien.
	6.3	Ik zou graag willen dat er een woonwagen kamp komt wij jongere woonwagen bewoners wonen noodgedwongen in een huis omdat er geen plek is dus mij stem gaat uit voor een woonwagen kamp. Ik zou het heel fijn als er een woonwagen kamp van word gemaakt ik woon zelf al jaren noodgedwongen in huis samen met me zoon en wij zouden heel graag weer in woonwagen willen wonen.	Zie 6.1
	6.4	Goededag!!! Al zoveel jaren is de gemeente Arnhem een spel aan spelen met de woonwagen bewoners !!! Woonwagens die op elkaaar staaan niet brand veilig !!!! Schuren wat nergens opslaat !!! Parkeren van de auto's veelste small !!! Met 1 woord Waardeloos !!! Omvebouwd met betonbokkken wat er aan de binnenkant niet uitziet en aan de buitenkant ook niet is 1 rotzooi Zoo gaat de gemeente met ons om !!! Schandalig !!!! Puttenn wat niet goed door spoelt !!! Elke keer overstroomt!!! Denk dat de gemeente Arnhem daar eerst maar naar moet kijken !!!! Inplaats van nieuwe bouwplannen!!!! En te weinig plekken voor de woonwagens !!!! Geen plek word er elke keer gezegd !!! Maar well bouwplannen!!! Hoe dann!!! Hierr een hele boze woonwagen bewoner!!!	Zie 6.1
	6.5	Ik vind dat jullie aan de mensen van het woonwagenkampje moeten denken dat die n uitbrijding krijgen er is plek genoeg achter het kamp groot parkeerterrein is n optie. En als kw 37 naar n André plek gaan is dat ook n mooie plek voor n nieuw kampje er was n planning. Maar nu komen jullie met allemaal André planningen zo erg voor onze cultuur zo gaat t altijd bij ons .t lijkt wel of wij niet bestaan zo voelt dat . 2 jaar vergaderd en voor wat denk ik dan .	Zie 6.1
7			
	7.1	In deze visie is alles mogelijk. Er wordt geen richting aangegeven voor (her)ontwikkeling / verbetering van de situatie op de locatie.	De onzekerheden vanuit vooral het spoorknelpunt Arnhem-Oost betekenen dat op korte termijn geen definitieve keuzes mogelijk zijn voor herontwikkeling. In het streefbeeld zijn richtinggevende uitspraken gedaan voor functies en een structuur op hoofdlijnen voor het gebied, vooral om het verbinden van het Merwedeterrein met de rest van Presikhaaf 1. Dit is een belangrijke bouwsteen voor het op te stellen ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost.
	7.2	De verkeerssituatie op de Eemslaan en Merwedestraat is hopeloos ellendig. Het is een radiaal in de verbinding Velperweg – IJssellaan. De situatie is onduidelijk en onveilig. Er mag 50 km/u gereden worden. De Merwedestraat is een schoolroute van de Jozef Sartoschool naar Molenbeke. Doortrekken van het Marsdiep langs de spoorlijn naar Zevenaar aansluitend op de Vosdijk (zie Ruimtelijke onderbouwing ontsluiting moskee Merwedestraat, 10-4-2001) is dringend noodzakelijk. Tegen de tijd dat ProRail begint met de dive-under heeft de aanleg van deze weg zich, zeker in veiligheid, allang terug betaald! Het woongebied van Presikhaaf 1 kan daarmee ook weer een veilige toegangsweg krijgen via de Eemslaan en Merwedestraat.	De visie geeft een streefbeeld voor de lange termijn. Voor de korte termijn zijn er kansen voor verbeteren van de verkeersveiligheid bij een mogelijke tijdelijke aanleg van de snelfietsroute, vanuit het op stellen ontwikkelperspectief in het kader van de versnellingsopgave uit de woondeal en het onderzoek naar tijdelijke invulling met flexibele woonvormen.

	7.3	V.w.b. de suggestie voor een onderdoorgang vanaf het AKZO-terrein: daarmee wordt het terrein aan de Merwedestraat nog meer versnipperd en maakt de verkeerssituatie niet veiliger of overzichtelijker.	De eventuele mogelijkheid voor een onderdoorgang is alleen bedoeld voor langzaamverkeer. Overigens moet deze optie nog worden beschouwd op de technische (on)mogelijkheden vanuit het spoorknelpunt Arnhem-Oost.
	7.4	De snelfietsroute Arnhem - Dieren zou logischer en sneller vormkrijgen als die bij station Presikhaaf via de Laan van Presikhaaf, IJssellaan en Voetiuslaan aansluiting zou krijgen op de Stadhoudersstraat. Een andere mogelijkheid zou zijn via de Amerstraat, Merwedestraat, Kernheimpoort, langs de spoorlijn op het AKZO-terrein, Molenbeke, Sonsbeeksingel, Centraal Station. Aanpassing van de snelfietsroute zou versnippering van het terrein voorkomen.	De voorgenomen fietsverbinding loopt over het Merwedeterrein zodat deze aansluit op het reeds aanwezige tracé langs het spoor. Een realisatie op korte termijn - met een eventuele tijdelijke inrichting tot het moment van defintieve herontwikkeling van het gebied - biedt kansen voor aanpassen van de weginrichting en verbeteren van de verkeersveiligheid.
	7.5	Totdat ProRail begint met de bouw van een dive-under kan de Merwedestraat (het gebied langs de spoordijk) een groene invulling krijgen als uitloper van de ecozone aansluitend op het groengebied langs de Thorbeckestraat. Kan zonodig snel gewijzigd worden in een definitieve invulling.	Het doortrekken van 'groene aders' is onderdeel van de visie. Op korte termijn moet deze wens afgewogen worden tegen de inpassing van de snelfietsroute.
	7.6	Circa 20 jaar na de eerste veranderingen op het terrein wordt het tijd voor afronding van de plannen! Een idee voor de verdere invulling is het verplaatsen van de moskee en het woonwagenkamp naar de andere kant van de Eemslaan. Ruimte ontstaat voor (luxere) woningen (voor ouderen of generatiewoningen) aan het water en groen van de Maaslaan in aansluiting op het woongebied van Presikhaaf 1. De ecozone vormt zo geen fysieke barrière maar een verbindend element. De locatie is vanuit het woongebied goed toegankelijk via de Merwedestraat en het bruggetje in het verlengde van de Vrij Nederlandstraat. Het (gemeente)terrein aan de Merwedestraat was oorspronkelijk sportterrein en zou dat ook weer kunnen worden als logische plek voor een aanvullende voorziening in en voor Presikhaaf 1.	De ruimtelijke verbinding tussen het Merwedeterrein en Presikhaaf 1 is een belangrijke opgave in het streefbeeld van de visie. De versnellingsopgave voor woningbouw vanuit de woondeal en het daarvoor op te stellen ontwikkelperspectief bieden een kans op een slimme, strategische fasering waarin verkend wordt of en op welke wijze de lokale behoeften van woonwagenkamp en moskee en de behoefte aan toevoegen van woningvoorraad gecombineerd kunnen worden.
	7.7	Het terrein aan de Merwedestraat is niet de plek voor een buurthuis. Een betere locatie voor ontmoeting is het centrum van het woongebied. Ook voor een speelvoorziening of trapveld is de locatie te ver weg (vergelijk met de huidige situatie).	Voor Presikhaaf 1 en op Merwedeterrein is een algemene behoefte signaleerd aan ruimte voor ontmoeten en spelen, ook in het groen. Er is geen nieuw buurthuis voorzien. Aan speelvoorzieningen voor oudere jeugd is een behoefte gehoord.
	7.8	De gedoogperiode voor KW37 is per 1-10-2020 verlopen. Hoelang laat de gemeente deze situatie nog bestaan? Zijn de bewoners van KW37 bekend met de risicovolle en juridische consequenties daarvan?	KW37 mag langer gebruik maken van het Merwedeterrein omdat een alternatieve locatie voor permanente huisvesting nog niet voorhanden is. De kunstenaars zijn op de hoogte van de juridische situatie.
	7.9	Visie wordt gemist op de te verwachten verkeersbewegingen vanaf de campus op het AKZO-terrein via de Merwedestraat en Amerstraat richting station Presikhaaf. Graag een prognose, ook in relatie tot het idee van een ondergang vanaf het AKZO-terrein.	Dit is onderzocht in de visie AKZO-terrein. Daarin is de functie van de Vosdijk beschreven, die een rol speelt in de verbinding tussen Velperweg en IJssellaan, echter afgewaardeerd kan worden naar een inrichting voor 30 km/u.
	7.10	Wat wordt bedoeld met een schakelfunctie in de bredere context voor deze locatie? Verbindingen maken kost ruimte en betekent versnippering. Uitgangspunt bij herontwikkeling dient op de eerste plaats de behoefte te zijn van het woongebied Presikhaaf 1.	De verbinding met Presikhaaf 1 is een belangrijk onderdeel van het streefbeeld uit de visie. Tegelijk vormen de onderdoorgangen onder de sporen naar Het Broek, Spijkerkwartier, het centrum en naar omgeving Velperweg ervoor dat het Merwedeterrein een schakelfunctie heeft in deze verbindingen.
	7.11	Wat is het juiste geluidsniveau op gevels voor woningen, woonwagens en andere geluidsgevoelige gebouwen op de locatie? (Zie pag. 30)	Voor woningen en woonwagens geldt een voorkeursgrenswaarde geluid van 55 dB. De hoogst toelaatbare geluidsbelasting is 68 dB voor woningen en 63 dB voor woonwagens.
	7.12	Oproep om te investeren in Presikhaaf 1? Zorg voor totstandkoming en behoud van kwaliteit. Het terrein aan de Merwedestraat mag geen overloop zijn/worden van andere functies en/of omliggende gebieden.	Deze oproep is voor kennisgeving aangenomen.
	7.13	Vraag om de 'visie Merwedeterrein' te herbenoemen naar 'visie Presikhaaf 1, locatie aan de Merwedestraat. De locatie maakt immers deel uit van de wijk Presikhaaf 1 en dient in samenhang (her)ontwikkelt te worden.	Het Merwedeterrein is geen definitieve, geografische naam. Als werknaam is het als korte naam gebruikt voor het visiedocument. Herontwikkeling moet inderdaad in samenhang met Presikhaaf 1 gebeuren.
8			
	8.1	Nog meer treinen langs onze huizen door een verbeterd spoortraceé zitten wij echt niet op te wachten.	Een ongelijkvloerse spoorkruising biedt kansen voor verbeterde regionale en (inter)nationale spoorverbindingen, maar kan inderdaad tot negatieve milieu-effecten leiden. Die moeten bij concrete planvorming op haalbaarheid onderbouwd worden. Wooncomfort is daarbij voor de gemeente een belangrijk uitgangspunt.
	8.2	Ziet graag generatiewoningen in de nieuwe ontwikkeling zodat bewoners levenslang in hun eigen vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen.	Deze opmerking wordt meegenomen in het op te stellen ontwikkelperspectief spoorzone Anrhem.

	8.3	Ik ben betrokken vanuit een hart voor de ontwikkeling van het gebied en hoop dat de moeite die ik heb genomen om mijn visie toe te lichten wordt gezien en gehoord. Wat ik geconstateerd heb dat de woonwagenbewoners echt furieus waren over het uitblijven van een locatie. Ik heb de suggestie gedaan te bekijken of ze samen met de moskee in overleg geen toewijzing kunnen krijgen voor het KW37 terrein. Zodat op hun terrein een generatiewoonproject met ontmoetingsruimte en verlenging van de Vrij Nederlandstr kan plaatsvinden zodat het Merewedeterrein verbonden kan worden met Presikhaaf.	De versnellingsopgave voor woningbouw vanuit de woondeal en het daarvoor op te stellen ontwikkelperspectief bieden een kans op een slimme, strategische fasering waarin verkend wordt of en op welke wijze de lokale behoeften van woonwagenkamp en moskee en de behoefte aan toevoegen van woningvoorraad gecombineerd kunnen worden.
	8.4	Verder vind ik dat er zowel voor Plattenburg de mogelijkheid moet blijven het fietsverkeer direct onder het spoor door naar de Campus te kunnen leiden. Dit voor de veiligheid en rust op Plattenburg en efficient gebruik van het snelfietspaden ontlasting van Vosdijkviaduct. De opmerking van team Leefomgeving dat er geen plannen gemaakt kunnen worden snijdt m.i. geen hout. Want bij een dive under wordt de Vosdijk als radiaal verkeersader geblokkeerd. Bovendien als hier definitief voorkennis over is is dit kostenverslindende visie onderzoek totaal nutteloos. Want er kan niets want we zijn van Prorail afhankelijk heeft mij de vraag doen stellen wanneer wordt dit dan? Dit kan nog wel 10 jaar duren is volstrekt niet aanvaardbaar. Het is nodig hier een principe accoord te bespreken en reeel te zijn ten aanzien van de mogelijkheden.	De Vosdijk moet als radiaal behouden blijven, ook bij plannen voor het spoorknelpunt Arnhem-Oost.
	8.5	Ook heb ik een vraag gesteld ten aanzien van het nachtelijke goederen vervoer en de inhoud van wat er vervoert wordt? De treinen gaan om 1.30 s nachts en later vlak langs de huizen . Wat te doen bij een calamiteit? Wie heeft het overzicht. En maakt een gesplitste treinbaan het straks niet aantrekkelijker hier nog meer te laten rijden vlak langs een woonwijk? Hoe zit het met de Betuweroute en hoe voorlopig zijn de maatregelen?	ProRail is verantwoordelijk voor het beheer van het spoor. Het onderwerp externe veiligheid is besproken in bijlage A bij de visie. De Betuweroute en routering van goederenvervoer valt buiten de reikwijdte van deze gebiedsvisie. De gemeente is geen voorstander van meer goederenvervoer door de stad.
	8.6	Geld moet niet de enige maatstaf zijn de woonwagenbewoners zijn in staat wanhoopsdaden te verrichten daar ze naar het zich laat aanzien te weinig uitzicht hebben op een toekomst samen! Hier ben ik bezorgd over. Dit kan je niet afdoen met een simpel excuus. Ze hebben het nodig gezien en gehoord te worden.	De gemeente voelt de verplichting en verantwoordelijkheid om woonwagenbewoners te helpen. Dit is onderzocht in het plan van aanpak uitbreiding woonwagenlocaties dat in samenwerking met corportaties en de Huurdersvereniging Woonwagenbewoners Arnhem is opgesteld.
9			
	9.1	Het stuk waar nu de kunst ding zit aan de eemslaan Om daar een mooie grote speeltuin te maken voor de kinderen in de buurt zodat ze iets groter hebben om te spelen en dat de ook beschermd zijn achter hekkens Want er zijn 3 kleine speel dingen maar sommige zijn er te groot voor	In de visie is de behoefte aan speelgroen opgenomen.
10			
	10.1	Ik heb de stukken bekeken en vind de opzet van pagina 15 pdf een prima optie alle partijen komen aan bod. Ook wat woonwagens is rekening mee gehouden. Ik denk dat op deze manier het braak liggende stuk grond optimaal benut word.	Voor kennisgeving aangenomen.
11			
	11.1	Het is dus een concept toekomstbeeld en nog geen concrete plannen. Mogelijkheden en beperkingen zijn mij duidelijk geworden. De volgende opmerkingen:	Voor kennisgeving aangenomen.
	11.2	Ik vind de argumenten voor het niet doortrekken van de ecozone niet overtuigend. En vooral een gemiste kans, je zou dus wel moeten doortrekken en wat meer buiten de kaders moeten denken met de snel veranderde dynamiek van droogte en wateroverlast, biodiversiteit.	Een volwaardige ecologische zone vereist een breedtemaat die in de punt tussen de sporen niet beschikbaar is. Daarom is het doortrekken van 'groene aders' opgenomen.
	11.3	Ik zal met argusogen de plannen volgen als het gaat om de verkeersstromen, het plan en snelheden, met oog op het langzame verkeer (fietsers en wandelaars). Zeker met de stromen die van HAN en ROC op gang zullen komen.	Voor kennisgeving aangenomen.
	11.4	Verkeersstromen betekent niet alleen vervuiling maar ook zwerfvuil!!!	Voor kennisgeving aangenomen.
12			
	12.1	Ik heb kennisgenomen van de toekomstvisie Merwedeterrein. Graag zou ik een paar punten aandragen.	Voor kennisgeving aangenomen.

	12.2	Allereerst positief dat het terrein aangepakt gaat worden en een meer samenhangende visie wordt ontwikkeld. Het is nu inderdaad allemaal "net niks" omdat het een bonte verzameling functies heeft nu. Tegelijkertijd valt wel op dat de visie nog heel erg op hoofdlijnen is.	De visie betreft inderdaad een streefbeeld dat als ruimtelijke bouwsteen wordt opgenomen in het ontwikkelperspectief voor spoorzone Arnhem-Oost.
	12.3	Mijn grootste vrees is het verkeer. Het huidige gebied ligt ingesloten tussen spoor en smalle wegen. Het is ook een gebied dat nu, waarschijnlijk mede omdat het als "niemandsland" wordt gepercipieerd, als sluiproute voor van alles wordt gebruikt. Er wordt nu al niet echt veilig gereden daar. Als er meer bewoning in dat gebied komt, neemt de druk op het verkeer (fors) toe. En zonder maatregelen ga je dan vermoedelijk een waterbedeffect zien. Meer concreet vrees ik voor veel (extra) verkeer over achtereenvolgens de Merwedestraat, Amerstraat en de Zoomstraat richting de Laan van Presikhaaf. De Zoomstraat fungeert nu al een beetje als "racebaan" voor sommige automobilisten komende vanuit de wijk Presikhaaf I. Als straks het gebied verder bebouwd wordt, is dit de enige route naar uitvalswegen zonder onderweg verkeerslichten tegen te komen. De "psychologie van de koude grond" leert nu eenmaal dat mensen liever doorrijden dan verkeerslichten tegen te komen.	Het is de bedoeling dat de Vosdijk en de wegen op het Merwedeterrein naar de IJssellaan veiliger wordt ingericht, passend bij een snelheidsregime van 30 km/u.
	12.4	Verder vraag ik me af hoe reëel het is om in een uithoek te gaan bouwen indien het verkeersvraagstuk niet vooraf al helder is geadresseerd (uit de bijlagen volgt dat er nog nader onderzoek aar verkeer wordt gedaan, dus de vraag naar de toekomst wordt getild). Wie gaat daar dan immers in investeren? Ook de mogelijkheid dat in de toekomst het spoor daar uitbreidt zal denk ik velen afschrikken.	Er zijn op voorhand geen onoplosbare problemen voorzien t.a.v. verkeer. Het gebied heeft een goede ontsluiting op de IJssellaan.
	12.5	Wat verder omdenkend en uitzoomend vraag ik me af of het niet logischer is de ruimte aan te wenden voor sportfaciliteiten. Sporters kunnen veelal per fiets daar naar toe komen. Sporters zullen ook kunnen leven met een trein vlakbij. En sport brengt ook de sociale levendigheid en controle in de uithoek terug. Verplaats bijvoorbeeld de tennisvelden en -hallen van Molenbeke naar het gebied (maar dan wel als multifunctioneel sportcentrum) en bouw vervolgens in die wijk op de vrijgekomen ruimte woningen. Dan heb je opeens woningen op een bereikbare plaats en sport op een rustige plaats en een sportcentrum voor de bewoners boven en onder het spoort vlakbij. Dat kost misschien iets meer, maar lijkt me op lange termijn veel meer geven aan en voor de bewoners.	In de gebiedsvisie is de behoefte signaleerd naar extra ruimte voor sport- en speelgroen. Nieuwe sportaccommodaties zijn niet voorzien.
		Een tijdje terug meldde ik al via Fixi dat er in de Zoomstraat hard wordt gereden en dat de drempels niet het beoogde effect hebben. In de reactie door of namens de gemeente werd het probleem erkend. Er werd echter tevens aangegeven dat er geen budget voor een oplossing was. Zie https://www.fixi.nl/#/issue/details+map/486851+o3YgrJWjyRFM9prHsIECgQp0nZmjFrPskrZzOsA voor de melding en reactie. Het bevreemdt me dan dat de gemeente overigens alweer nieuwe plannen opstelt en daarin juist geen rekening houdt met verkeer, terwijl diezelfde gemeente reeds bekend is met (en onderschrijving geeft van) verkeersproblemen in de aangrenzende woonwijk. Dit moet toch slimmer/integraler bezien kunnen worden, niet?	Het is de bedoeling dat de Vosdijk en de wegen op het Merwedeterrein naar de IJssellaan veiliger wordt ingericht, passend bij een snelheidsregime van 30 km/u.
13			
	13.1	De moskee heeft echt zijn tijd gehad. Voldoet niet aan de eisen van nu. Het pand is koud, heeft een slechte isolatie en ik heb mijn twijfels over de veiligheid. Gezien hun maatschappelijke functie, verdienen zij echt een goede plek binnen de maatschappij.	Voor de moskee is een nieuwbouwwens bekend.
	13.2	Verder is een betaalbare woonwijk noodzakelijk incl een speelruimte voor de kinderen die er wonen. Maar niet in de buurt van een hoofdweg. De huidige situatie is dat er regelmatig te hard word gereden langs de moskee. Als fietser voel ik mij er niet veilig, laat staan dat ik mijn kinderen er laat fietsen/ spelen etc	Het is de bedoeling dat de Vosdijk en de wegen op het Merwedeterrein naar de IJssellaan veiliger wordt ingericht, passend bij een snelheidsregime van 30 km/u.

	13.3	Woonwagenkamp heeft al zijn plekje binnen de maatschappij. Ook voor hen geld, een veiligere doorgang naar de speeltuin. Door het plaatsen van een drempel, word verkeer enigszins vertraagd. Idealer zou zijn dat de speeltuin aan het kamp ligt en de weg wat word verplaatst richting het spoor. Met uitzondering van bestemmingsverkeer.	Het is de bedoeling dat de Vosdijk en de wegen op het Merwedeterrein naar de IJssellaan veiliger wordt ingericht, passend bij een snelheidsregime van 30 km/u.
14			
	14.1	maar die moskee maar hoe die is,zit niet te wachten op een halve maan voor me deur. en graag niet er zomaar doorheen drukken,zoals jullie bij bewoners aan de westervoortsedijk hebben gedaan.	Voor de moskee is een nieuwbouwwens bekend, die de gemeente volgens gebruikelijke procedures wil beoordelen en faciliteren.
15			
	15.1	Het zijn mooie plannen. Ik hoop dat er zeker geen sociale huurwoningen komen, zoals inderdaad al staat omschreven dat die wijk ernaast ookal zwakkere buurten zijn... En Presikhaaf heeft al geen geweldige reputatie, onze woningen zijn al flink in waarde gestegen. Dus nog wat koophuizen zouden zeker niet misstaan!	Voor kennisgeving aangenomen.
	15.2	Wij hopen niet dat er een "echte Moskee" komt te staan! Zoals ze in Turkije gebouwd worden... Wij vinden het al heel erg dat er op vrijdag luid en duidelijk een gebed te horen is... Wij vinden dit echt niet kunnen!!! En jammer dat hier totaal niet met omwonenden over is gesproken!! Ik heb veel moslim buren en het zijn de meest aardige mensen die ik ken, dus begrijp mij niet verkeerd!! Maar ik hoef niet lastiggevallen te worden met het geloof van een ander.	Voor de moskee is een nieuwbouwwens bekend, die de gemeente volgens gebruikelijke procedures wil beoordelen en faciliteren.
	15.3	Verder zou sportgelegenheid... Meer groen, super zijn!! Mooie plannen!! Hopelijk wordt de racebaan hier ook nog een aangepakt!	In de visie is de behoefte aan sport- en speelgroen opgenomen.
16			
	16.1	Mijn idee is om in ieder geval het woonwagenkamp uit te breiden met meer standplaatsen zodat mensen die nu gedwongen in een huis wonen weer een eigen standplaats krijgen. Het uitsterfbeleid mag niet. En als we dan toch bezig zijn, haal die muur er om heen weg. Het voelt nu echt alsof ze opgesloten zitten, gescheiden van de rest. Een nieuwe moskee is ook prima. Misschien speelruimte voor kinderen, alle leeftijden. Het speeltuintje wat er nu is, oog armoedig en vervallen. Misschien is er ook ruimte voor een multifunctionele ruimte waar de buurt samen kan komen. Al met al verdient het wel een opknapbeurt.	De versnellingsopgave voor woningbouw vanuit de woondeal en het daarvoor op te stellen ontwikkelperspectief bieden een kans op een slimme, strategische fasering waarin verkend wordt of en op welke wijze de lokale behoeften van woonwagenkamp en moskee en de behoefte aan toevoegen van woningvoorraad gecombineerd kunnen worden.
17			
	17.1	Heb totaal geen last van wat er nu staat, maar als er dan toch verandering plaats moet vinden, dan graag een verbetering. Ik mijn ogen is groen een verbetering voor een wijk en stad en zou ik het liefst het Merwedeterrein zo groen mogelijk zien, waar er plek is voor “natuurlijk”spelen, ontdekken en recreatie met een kleine horeca gelegenheid zoals het T-huis in park Presikaaf. Een plek waar een diversiteit aan mensen van verschillende leeftijden samen komen. Ik denk dat je zo de verbinding met het Park in de wijk legt en de wijk en de stad groen houdt. Ik ben dus zeker geen voorstander van bebouwing. Wellicht dat Arnhem, als stad aan de Veluwe, de titel “Groenste stad van Nederland” weer terug kan pakken.	In de visie is de behoefte gesignaleerd aan ruimte voor ontmoeten en om te sporten/spelen in het groen. De visie vormt de ruimtelijke bouwsteen voor het op te stellen ontwikkelperspectief Arnhem-Oost.
18			

	18.1	Graag wil ik een een reactie geven op de conceptplannen voor het Merwede-terrein. Ik ben beeldend kunstenaar en sinds 25 jaar woonachtig in Arnhem. Mijn werk is over de gehele wereld te zien geweest en maakt deel uit van collecties als het Museum of Modern Art in New York, Hammer Museum in Los Angeles, etc. 5 Jaar geleden ben ik met mijn atelier al de stad uitgejaagd vanwege het tekort aan betaalbare werkruimtes. En sindsdien werk ik nabij Zevenaar. Ik mis de stad qua werkplek, daar ik ook via mijn werk/atelier verbindingen kan maken met de stad via stage-lekken, open atelier, workshops, etc. Dit verhaal geldt voor zeer veel mensen werkzaam in de creatieve sector. Op basis van het rapport van Bureau Buiten verwacht men een tekort aan werkruimte voor de creatieve en culturele sector van maar liefst 15.000 m2. Juist nu er een toenemende vlucht is van mensen uit de Randstad naar deze regio, wordt zo het aanbod van cultuur steeds belangrijker, maar ook nijpender. Want het aanbod wordt niet gemaakt in de musea, theaters of concertzalen, die begint in de ateliers, werkplaatsen, oefenruimtes, etc. De gemeenteraad heeft 2 maanden geleden een motie aangenomen om dit tekort weg te gaan werken en verbindt zich daarmee aan de opdracht om dit mogelijk te maken. Juist in dit gebied liggen goede mogelijkheden om werkruimtes, atelierruimtes te integreren in een wijk als Presikhaaf. Een wijk met veel problemen, die juist hard cultuur, verbinding en ondernemende mensen in de wijk kan gebruiken. Juist de luidruchtige randen langs het spoor zijn hiervoor zeer	In de visie is ruimte gelaten voor maatschappelijke programmering op het Merwedeterrein, waaronder woon-werkataliers voor de creatieve sector.
19			
	19.1	Bedankt voor de mogelijkheid te reageren, al is het jammer dat buurtbewoners aan de overkant, op Presikhaaf twee, van Merwedeterrein niet, zoals met de komst van de kunstenaars, per brief geïnformeerd werden over de link met uw uitgebreide toekomstvisie. (Presikhaaf 2 gedeelte Deltakwartier) De genoemde ideeën op lange termijn en mijn kijk daarop:	Ter kennisgeving aangenomen.
	19.2	Dat snelfietspad doortrekken is een, mijns inziens, noodzakelijk briljant plan maar waarom wachten, geef die fietser nu al meer ruimte.	Het is inderdaad de bedoeling het snelfietspad door te trekken.
	19.3	Dat de woonwagenbewoners meer ruimte willen heb ik begrip voor, maar erg duurzaam is deze manier van wonen niet. Geen uitbreiding vanwege uw eigen argumenten.	De gemeente voelt de verplichting en verantwoordelijkheid om woonwagenbewoners te helpen. Dit is onderzocht in het plan van aanpak uitbreiding woonwagenlocaties dat in samenwerking met corportaties en de Huurdersvereniging Woonwagenbewoners Arnhem is opgesteld.
	19.4	Groen is altijd fijn, in de directe omgeving is gelukkig al ruimte tot spelen op Thialf en park Presikhaaf. Die ecologische zone, ingericht zoals nu, naast dat bestaande snelfietspad kan mooi doorgetrokken worden door het Merwedeterrein naar de overkant en integreren met het water in Deltakwartier. Natuurlijke begroeiing, meer bomen aan beide kanten van het water, plukbloemen, een "trekvlot" wat vlonders, meer bankjes en het 'rondje wandelen' en spelen is compleet.	Een volwaardige ecologische zone vereist een breedtemaat die in de punt tussen de sporen niet beschikbaar is. Daarom is het doortrekken van 'groene aders' opgenomen.
	19.5	Uw mobilieteitsdoelen, die zien er dus al goed uit. En als toevoeging suggereer ik graag om een extra fietspad langs de volledige ecologische zone door te trekken (afsplitsing vóór het water richting de bushalte IJssellaan maakt de toegankelijk en verbinding met de 'overkant' groter) rondje wandelen is dan ook rondje skaten.	Een concrete invulling van de wegen- en fietspadenstructuur is nu niet uitgewerkt in de visie. Uw suggestie nemen wij mee.

	19.6	Nieuwe woningen, ja maar dan wel ook voor alleenverdieners dus écht heel betaalbaar. Waarom, beste gemeente, is uw uitgangspunt in woonbeleid 30% sociale huurwoningen over de te realiseren projecten? Waarom handelt gemeente Arnhem niet vooruitstrevend en maakt deze woningen 100% betaalbaar waarvan 30% voor alleenverdieners met een lager inkomen én 50% circulair? Maw voor álle startende huurders en kopers, die nu kansloos zijn om in Arnhem Noord te wonen *). Juist wél die goedkoopste segment sociale huurwoningen. Er zijn héél veel starters die al jaren wachten en het worden er steeds meer. Arnhem loopt achter de feiten aan. Méér mensen kiezen voor een single bestaan. Hoogbouw (zoals u plan zegt is letterlijk een obstakel) of moskee (niet van of voor iedereen) is er allerminst gewenst, laat dit juist een plek van verbinding zijn, waar de wijken 'raken' Statenkwartier, Molenbeke, Presikhaaf 1 & 2 én Akzoterrein. De gemoedelijke sfeer ontstaan door de komst van huidige bewoners, mag wél vergroot. Het hek is niet altijd open. Toegankelijkheid voor iedereen zou mijn voorkeur hebben. Dit valt te combineren met (huur en koop)woningen voor starters in de vorm van Tiny houses die duurzaam, voornamelijk circulair zijn en gemakkelijk verplaatst kunnen worden wanneer de definitieve plannen bekend zijn, in een gezamenlijke groene eetbare volkstuin voor iedereen (buurthuis niet nodig, hooguit een schuur). Ik denk dat dat zelfs prima mixt met KW37 mochten ze toch willen blijven en werkateliers van SLAK. Dát lijkt me fantastisch!	De visie betreft een toekomstig streefbeeld dat als ruimtelijke bouwsteen wordt opgenomen in het ontwikkelperspectief voor spoorzone Arnhem-Oost. Concrete programmering is op dit moment niet bekend.
	Verkeersveiligheid		
Algemeen		Marsdiep is al jaren gevaarlijk. Gebeuren vaak (kleine) ongelukken. Het is wachten tot er iemand dood gaat. Gemeente ziet het probleem ook maar pakt niet aan omdat het gebied nog ontwikkeld gaat worden. Nu visie op lange baan wordt geschoven blijft dus ook verkeersonveilige situatie Marsdiep nog langer bestaan. Dat vinden aanwezigen onverantwoord.	Het is de bedoeling dat de Vosdijk en de wegen op het Merwedeterrein naar de IJssellaan veiliger wordt ingericht, passend bij een snelheidsregime van 30 km/u. Onderzocht wordt of de geplande snelfietsroute met tijdelijke maatregelen is in te richten. Dit kan mogelijk gecombineerd worden met verbeteringen aan de inrichting en van veiligheid van de huidige wegen.

Verzonden: donderdag 25 maart 2021
Onderwerp: Vooraankondiging rondetafelgesprek Gebiedsvisie Merwedeterrein

Geachte heer Lammers,

Dank voor uw uitnodiging voor het rondetafelgesprek. Wat fijn dat ook het spoor in uw gemeente een belangrijke rol heeft in de door u op te stellen Gebiedsvisie. ProRail zal op dit moment echter niet aansluiten bij dit gesprek. De onderwerpen die ProRail onder de aandacht van uw gemeente wilt brengen kunnen niet in een pitch van 1,5 à 2 minuten worden verwoord. Wij kiezen er daarom voor een schriftelijke reactie te geven en bieden u aan op een later moment met u in overleg te gaan over de specifieke spooronderwerpen.

ProRail heeft, als landelijk spoorbeheerder, een visie op de omgeving van het spoor. We delen deze graag met u, zodat u dit mee kunt nemen in uw Gebiedsvisie. Meer informatie vindt u hier: https://www.prorail.nl/siteassets/homepage/samenwerken/overheden/documenten/pr_document-prorail-en-de-omgevingsvisies.pdf

Daarnaast vragen wij graag uw aandacht voor een aantal specifieke onderwerpen. Uw gemeente is bezig met het opstellen van een Gebiedsvisie en daarom verzoekt ProRail u om de onderstaande aspecten in de procedure op te nemen c.q. te verwerken, met als uitgangspunt dat de bedrijfsvoering van ProRail niet wordt belemmerd.

Aspect Externe Veiligheid
ProRail verzoekt u voor het aspect Externe Veiligheid in relatie tot Railverkeer (mocht dit van toepassing zijn) gebruik te maken van de meest recente gegevens (Basisnet).

Aspect Geluid
ProRail verzoekt u voor het aspect Geluid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Geluidproductieplafonds). Meer informatie hierover vindt u op: https://www.infomil.nl/onderwerpen/geluid/regelgeving/wet-milieubeheer/rijkswegen-0/

Aspect Trillingen
ProRail beoogt niet alleen voor gemeenten die plannen maken in de spooromgeving, maar ook voor toekomstige bewoners rond het spoor een 'goede buur' te zijn. Indien de Gebiedsvisie bebouwing dichtbij het spoor mogelijk maakt, kan trillinghinder voor de toekomstige bewoners/gebruikers ontstaan als gevolg van treinverkeer. Hoewel er geen wettelijke normen bestaan voor trillinghinder in dit soort situaties acht ProRail het gewenst dat er in de planvorming wel aandacht voor is. ProRail raadt u aan om het aspect trillinghinder af te wegen, zoals door Kenniscentrum InfoMil wordt aanbevolen. Meer informatie hierover vindt u op: https://www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/milieuthema/tril/.

ProRail raadt u dan ook aan om het aspect trillingen te betrekken bij de Gebiedsvisie en alle in de toekomst daar op gebaseerde ruimtelijke plannen. In dit kader verwijst ProRail u naar de Handreiking Nieuwbouw en Spoortrillingen. Meer informatie vindt u hier: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/07/18/handreiking-nieuwbouw-en-spoortrillingen

Percelen ProRail
In de Gebiedsvisie zijn mogelijk percelen opgenomen die in eigendom zijn van Railinfratrust B.V./ProRail B.V. (verder te noemen "ProRail"). ProRail merkt in dit kader op dat deze percelen - zonder nadrukkelijke schriftelijke toestemming van ProRail - niet mogen worden gebruikt. Deze percelen zijn door ProRail benodigd ten behoeve van de uitvoering van haar taken en eventuele toekomstige plannen. De percelen van ProRail, alsmede de spoorbaan, dienen door ProRail, haar aannemers of hulpdiensten te allen tijde onbelemmerd toegankelijk te zijn en te blijven met het materieel dat ook momenteel wordt gebruikt voor het uitvoeren van werkzaamheden en in het geval van calamiteiten. ProRail verzoekt u tevens alle percelen van ProRail te voorzien van de bestemming "(Verkeer -) Railverkeer".

Ontwikkelingen
ProRail verzoekt uw gemeente om ons - vooruitlopend op de Omgevingswet - actief te betrekken bij het verder ontwikkelen van bouwplannen in de directe nabijheid van de spoorbaan, teneinde in

gezamenlijk overleg tot overeenstemming te komen c.q. afspraken te maken alvorens tot uitvoering zal worden overgegaan.

Overwegen
Overwegen vormen een gevaarpunt tussen weg- en spoorverkeer. ProRail verzoekt u gemeente daarom contact op te nemen met ProRail indien de door uw gemeente voorgestelde visie effect kan hebben op de bestaande overwegen in uw gemeente. U kunt hierbij bijvoorbeeld denken aan gewijzigd gebruik door het realiseren van een ontsluitingsroute voor een nieuwe woonwijk of bedrijventerrein of ontwikkelingen rondom geestelijke gezondheidzorg nabij het spoor. Ook verwijs ik u graag naar de Beleidsagenda Spoorveiligheid 2020 -2025 waarin het Ministerie van Infrastructuur en Veiligheid (hierna: I&W) haar visie op overwegveiligheid heeft beschreven. Het streven van IenW is om samen met ProRail, decentrale overheden, recreatieve belangenorganisaties en burgers te zorgen voor nul dodelijke slachtoffers en nul verstoringen op en rondom overwegen(trein- en wegverkeer) om een veilige, vlotte en duurzame mobiliteit te kunnen garanderen. Meer informatie hierover vindt u hier: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/02/05/beleidsagenda-spoorveiligheid-2020-2025

Waterpeil/Stabiliteit
In verband met het borgen van de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen mag het waterpeil niet wijzigen. Tevens dient uw gemeente te borgen dat alle uit te voeren werkzaamheden geen invloed zullen hebben op de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen, alsmede op het ongehinderd gebruik van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen.

Spoorwegwetgeving
Voor het uitvoeren van werkzaamheden in de nabijheid van de spoorbaan dient rekening gehouden te worden met het bepaalde in artikel 19 van de Spoorwegwet, waarnaar ProRail u kortheidshalve verwijst. Voor nadere informatie omtrent dit onderwerp kunt u contact opnemen met ProRail via het e-mailadres vergunningaanvraag@prorail.nl
ProRail merkt in dit kader nu reeds op dat onder de Omgevingswet - voor initiatieven binnen het beperkingengebied hoofdspoor - uw gemeente het bevoegde gezag is voor meervoudige aanvragen, waarbij vergunning alleen verleend kan worden nadat ProRail haar gemandateerde advies met instemming heeft gegeven.

Spoorwegdoeleinden
ProRail verzoekt u zorg te dragen dat gronden welke momenteel voorzien zijn van de bestemming Spoorwegdoeleinden, deze bestemming ook in de toekomst zullen behouden.

Onderstations
De binnen het plangebied aanwezige onderstations mogen niet komen te vervallen. Tevens verzoekt ProRail u ervoor zorg te dragen dat de onderstations - net als in de huidige situatie - te allen tijde bereikbaar zullen zijn.

ProRail neemt aan u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd en behoudt zich het recht voor in de verdere procedure aanvullende c.q. nieuwe opmerkingen/zienswijzen kenbaar te maken.

Vertrouwende u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Jeannette van Barreveld | Vakspecialist ruimtelijke inpassing
Leefomgeving, Juridische zaken en Vastgoed
088 231 1515 | www.prorail.nl
Tulpenburgh 1.63, Moreelsepark 2, 3511 EP Utrecht | Postbus 2038, 3500 GA Utrecht

Niet aanwezig op woensdag

ProRail

Verbindt. Verbetert. Verduurzaamt.

Verzonden: zondag 18 april 2021

Het Merwedeterrein biedt vele kansen, zoals het toevoegen van woonwagenstandplaatsen, het vernieuwen van de moskee en het realiseren van ruim 300 sociale en middeldure woningen, atelierwoningen, etc. Dit alles levert samen de grootste winst op: zorgen dat het Merwedeterrein weer waardevol wordt voor Arnhem (en je er ’s avonds weer veilig doorheen kan). De voordelen zijn zo groot, dat er alle reden is om goed door te pakken.
Met dit visiedocument is er duidelijkheid gekomen over de gewenste toekomst van het gebied. Daarmee wordt tegelijk een onzekerheid geïntroduceerd over het ‘wanneer’ en ‘hoe’. Het is voor de diverse partijen in het gebied niet gewenst dat die onzekerheid langer duurt dan noodzakelijk, vanwege negatieve invloed op de bedrijfsvoering ter plaatse en met name tussentijdse investeringsbeslissingen. Ook om deze reden is het dus gewenst om slagvaardig door te gaan.
Als derde de ontwikkeling zelf. Binnenstedelijke gebiedsontwikkeling is best ingewikkeld en vraagt alle focus en daadkracht. Vanuit onbekendheid en onzekerheid met gebiedsontwikkeling handelen (andere) gemeenten nog wel eens traag en volgt vraag na vraag, onderzoek na onderzoek, verbreding na verbreding. Met als gevolg dat het momentum van nú verloren gaat en de grote behoefte van nú niet wordt ingevuld. Vanuit mijn ervaring met gebiedsontwikkeling stel ik, dat de ontwikkeling van het Merwedeterrein ondanks de eigen uitdagingen relatief snel voorbereid en (gefaseerd) uitgevoerd kan worden, indien daar voldoende bestuurlijke prioriteit en ambtelijke tijd en intelligentie aan wordt toegekend. Graag draag ik daar mijn steentje aan bij.
Kortom: vooruit met de geit.

Met vriendelijke groet,

Drs. Ing. H.F. (Henk) Vos

Geachte voorzitter, college, raadsleden en bezoekers,
Dank u voor mijn spreektijd.

Mijn naam is Tonnie Bosvelt en spreek namens de Huurdersvereniging Woonwagenbewoners Arnhem.
Wij gaan het vanavond over het Merwedeterrein en mogelijke standplaatsen voor woonwagenbewoners hebben. Als HV hebben wij regelmatig een overleg met de drie wooncorporaties, de projectmanager en de desbetreffende wethouder, dhr. Paping. Tijdens het verdere gesprek zal ik kenbaar maken welke afspraken er inmiddels gemaakt zijn en hoe het verder gaat. Met name de afspraken over de uitbreiding standplaatsen op het Merwedeterrein en hoe we weer met lege handen staan. We verwijzen naar een plan van aanpak van de toenmalige projectmanager. Volgens dit plan, welke aan u werd gepresenteerd op 29 mei 2019, zouden we nu al over uitbreiding van veertig standplaatsen kunnen beschikken. Helaas….
Verder gaan we het met u het haalbaarheidsonderzoek geluid met betrekking tot het Merwedeterrein, PvA 2019 en PvA 2020 bespreken.

Dit was mijn pitch. Dank u voor uw aandacht.

Geachte voorzitter, college, raadsleden en bezoekers,

Dank u voor onze spreektijd.
Mijn naam is Ria Brandt en ben hier met twee andere(mogelijke) bewoners van het Merwedeterrein.
Wij zitten hier vanavond met ons drieeën hier. Één gelukkige bewoonster van een woonwagen aan de Merwedestraat, en twee 'woners'. Een uitleg hierbij is nodig : mensen die, vaak noodgedwongen, naar een huis uitwijken, worden volgens onze woonwagencultuur zo genoemd.
Rika en ik zouden zo graag terug willen gaan. Terug naar onze familie, waar onze geschiedenis ligt.

Een kleine terugblik op onze geschiedenis: tot 1995 stonden we met ruim 240 families op het kamp Schaapsdrift. En toen moesten we weg. Er was alleen nog maar plaats voor 128 families. Kunt u zich voorstellen hoe dat voelde?

Maar goed….we blijven positief. We blijven proberen om de uitbreiding standplaatsen als positief nieuws te zien. Maar is niet altijd even gemakkelijk.

We zijn er positief en blij om dat de EVRM, UNESCO en de Nationale Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed ons steunen. U ook?

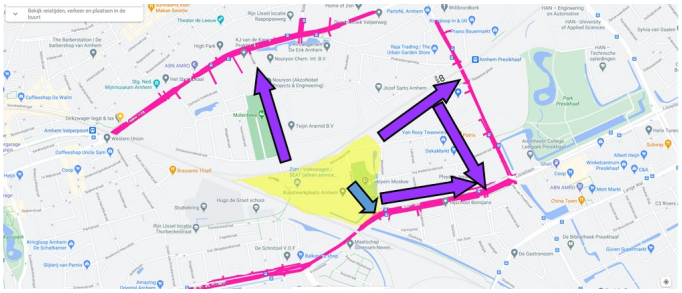
Voor vragen met betrekking tot wat mogelijk uitbreiding met ons doet…wij staan klaar om uw vragen te beantwoorden!

Dank u voor uw aandacht!

Geachte leden van de raad,

De visie op het Merwedeterrein is heel erg hoog-over Er mogen geen onomkeerbare besluiten worden genomen[1] en de visie kan niet concreet zijn[2]. Het gaat niet veel verder dan dat er misschien een keer gewoond gaat worden. Niettemin vallen er zaken op. Ik licht er drie uit.

1. Verkeer

Waar gewoond wordt, ontstaat verkeer dat naar uitvalswegen toe zal moeten. In paars heb ik de grotere wegen rondom het terrein aangeduid (Velpwerweg, Laan van Presikhaaf, IJssellaan).

Volgens de visie zullen auto's de blauwe pijl volgen, dus via de Vosdijk naar de IJssellaan.

Waarop die veronderstelling is gebaseerd is onduidelijk. Verkeer kiest in de regel toch de snelste en kortste routes. We kennen allemaal de term 'sluipverkeer'. Bovendien stelt de visie zelf dat er twee wegen als vluchtroute moeten zijn in de wijk.[3]

Waarschijnlijk zullen dus ook de paarse pijlen gevolgd gaan worden. Het wordt dus veel drukker, en daarmee onveiliger, in Presikhaaf I. Een gebied waar nu al regelmatig te hard worden gereden en waar de drempels die er liggen niet het gewenste effect hebben (erkend door de gemeente[4]).

2. Natuur

Op dit moment loopt er vanaf park Presikhaaf doorlopend een stuk groen parallel aan het spoor.

Het gros daarvan is ook formeel een ecozone, de rest is feitelijk net zo groen.

In de visie wordt deze groene ruimte opgegeven.[5] De spoorbuffer komt pal tegen de Merwedestraat aan te liggen en aan de andere zijde van die straat wordt gebouwd.

In feite zegt de gemeente met deze visie dus: we weten nog niet of en wanneer het spoor wordt uitgebreid, maar als het gebeurt geven we er natuur voor op. Terwijl uitbreiding van het spoor in deze regio met veel groei voor de hand ligt. ProRail heeft niet voor niets ook gereageerd op de visie.

De gemeente had er, in "*de groenste metropoolregio van het land*"[6], ook voor kunnen om naast de spoorbuffer de ecozone te leggen en zodoende die ecozone, met een kleine knik, door te trekken vanaf Park Presikhaaf.

3. Visie?

Dit brengt met bij het laatste punt en dat is in feite de combinatie van allerlei opvallende details in het rapport die samen de wenkbrauwen doen fronsen.

---

1 "*om nu geen besluiten te nemen die onomkeerbaar zijn*" (p. 13)
2 "*een visie voor een concrete invulling van het gebied (op korte termijn) niet realistisch is*" (p. 18).
3 "*Externe veiligheid rondom het spoor (…) minimaal twee ontsluitende wegen (…) als calamiteitenroute resp. vluchtroute*." (p. 28).
4 Vgl reactie op Fixi-melding 486851 d.d. 18 augustus 2020. Zie https://www.fixi.nl/#/issue/details+map/486851
5 "*De zones direct langs het spoor zijn van een te beperkte breedtemaat, zeker toelopend naar de 'hoekpunt' en gelet op een goede inpassing van programma, om een volwaardige afronding van de ecologische zones mogelijk te maken. Waar mogelijk zijn groene aders voorzien.*" (p. 19).
6 P. 12.

De visie is dat er moet worden gebouwd in een gebied waarvan de gemeente nu al weet dat het er te lawaaiig is[7], te warm is[8] en dat er vervuiling[9] is. De vervuiling zou op te lossen zijn, maar die conclusie is gebaseerd op een 11 jaar oud verkennend onderzoek naar ongeveer de helft van de grond. [10] Of de geluidsoverlast te verhelpen is moet nog onderzocht worden.[11]

De gemeente ziet bovendien uitbreiding van het spoor aankomen, sterker nog: heeft zich daar in het verleden hard voor gemaakt[12], maar doet hier in de visie kennelijk onvoldoende mee. ProRail waarschuwt er blijkens het reactiedocument immers voor dat onvoldoende rekening is gehouden met veiligheidseisen[13], met (actuele) geluidsnormen[14] en trillingshinder[15]. Ook wijst ProRail erop dat het waterpeil niet mag wijzigen[16], terwijl de visie juist signaleert dat bouw invloed op de waterberging heeft.[17]

Bovendien roept de visie veel vragen over verkeer op (zie hiervoor), terwijl de visie ook aangeeft dat er nader verkeersonderzoek vereist is.[18]

Is deze visie niet te prematuur? Zijn dit niet stuk voor stuk, althans in combinatie, zulke fundamentele vragen die beantwoord moeten worden voordat besloten wordt dat er gewoond gaat worden?

Wordt er hier niet te krampachtig naar woonruimte gezocht? En wie wil daar straks wonen? Welk type woningen en welk type bewoners gaat dit trekken? Het leidt vermoedelijk tot concentratie van sociaal-economisch kwetsbare mensen in een klein gebied. De sociale druk op de omliggende wijken neemt zodoende toe.

4. Resumé en hoe dan wel?

Ik rond af. Hoewel de visie weinig concreet is, wordt wel duidelijk dat het in de omgeving drukker, minder groen en minder leefbaar wordt.

Nu is mopperen makkelijk, dus laat ik er iets tegenover stellen. Ik zou menen dat, gegeven de huidige infrastructuur, het veel meer voor de hand ligt om dit “niemandsland” aan te wijzen voor natuur en recreatie/sport. Juist wanneer er in de nabije toekomst woningen gebouwd gaan worden op het Akzoterrein, zal de behoefte aan recreatieruimte in de omliggende wijk verder toenemen. Juist recreatieruimte is minder aan geluidsnormen en dergelijke gebonden. De locatie ligt bovendien op steenworp afstand van Tennispark Molenbeke en zou juist daar goed verbinding mee kunnen zoeken.

---

7 De sporen zorgen voor “*hoge geluidsbelasting op het gebied*”, terwijl een “*geluidsluwe buitenruimte*” cruciaal is bij de functie wonen (p. 27).

8 Juist vanwege het spoor waait het weinig in het gebied; “*moet worden voorkomen dat er een hitte-eiland ontstaat*” (p. 27).

9 “*In het gebied zijn verschillende bodemverontreinigingen aanwezig. De spoordijken, grofweg de gronden in de punt waar beide sporen samenkomen en een ruime strook langs de IJssellaan zijn verontreinigd. ”* (p. 27).

10 “*Voor de gronden die op dit moment in eigendom van de gemeente zijn, is in 2010 een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd. De bodem van het Merwedeterrein is geschikt te maken voor (…) wonen.”*. Ongeveer de helft van de grond is in eigendom van de gemeente (par. 2.3).

11 “*Bij een ontwikkeling van het gebied naar een geluidsgevoelige functie zoals wonen (…) moet worden aangetoond welke maatregelen overwogen zijn om de geluidbelastingen terug te dringen. Hierbij moet onderbouwd worden of de volgende maatregelen (financieel) haalbaar zijn: (…) Het niet kunnen wegvluchten van geluid wat opgedrongen wordt door (verkeers)lawaai leidt tot ernstige gezondheidsschade.*” (p. 27).

12 Zie o.m. het “Postition Paper Betrouwbaar Spoor” van de Regio Arnhem Nijmegen uit 2019 (https://www.regioan.nl/media/Position-paper-Spoor-regio-AN.pdf) en een eerder raadsbreed aangenomen motie waarover de Gelderlander in 2017 bericht (https://www.gelderlander.nl/arnhem-e-o/spoorkruising-oostboog-arnhem-moet-er-komen~a7a944bc/).

13 “*4.2 ProRail verzoekt u voor het aspect Externe Veiligheid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Basisnet).”*. Basisnet verwijst hier naar de Wet basisnet uit 2015, zie https://www.rijkswaterstaat.nl/water/wetten-regels-en-vergunningen/scheepvaart/wet-vervoer-gevaarlijke-stoffen/vervoer-gevaarlijke-stoffen/externe-veiligheid.

14 “*4.3 ProRail verzoekt u voor het aspect Geluid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Geluidproductieplafonds).”*. Er zijn kennelijk niet-actuele normen gebruikt.

15 “*4.4 (…) Indien de ontwerpstructuurvisie bebouwing dichtbij het spoor mogelijk maakt, kan trillinghinder voor de toekomstige bewoners/gebruikers ontstaan als gevolg van treinverkeer. (…) ProRail raadt u aan om het aspect trillinghinder af te wegen, zoals door Kenniscentrum InfoMil wordt aanbevolen. Zie https://www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/milieuthema/tril/.*”.

16 “*4.5 In verband met het borgen van de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen mag het waterpeil niet wijzigen.”*

17 “*Het gebied is kwetsbaar voor wateroverlast. Een gedeelte van het gebied (de huidige parkeerplaats van het bedrijf Zijm) is een natuurlijke laagte c.q. wateroverloop. Waterberging is belangrijk gelet op de verdere (langzame) afstroom richting Presikhaaf. Dit vraagt extra aandacht wanneer verharde ruimte toeneemt ten kosten van onverharde ruimte.*” (p. 27).

18 “*Door de beperkte breedte en doorgangshoogte in de Vospoort (…) is het noodzakelijk anders met de vormgeving en inrichting van de Vosdijk om te gaan. Dit betekent dat op eenzelfde wijze de verbinding tussen Vosdijk en IJssellaan beschouwd moet worden. Eventuele toekomstige veranderingen zullen doormiddel van een verkeersonderzoek moeten worden onderzocht en onderbouwd.*” (p. 25/26)

Het uitgangspunt van de Türkiyem Moskee is om een duurzame, energie neutrale en multifunctionele Nieuwbouwmoskee te realiseren waar Arnhem en de wijk zich mee kunnen identificeren en gebruik van kunnen maken. Daarom willen wij de omgeving erbij betrekken met als doel de maatschappelijke rol en de betrokkenheid in de wijk te behouden en verder uit te bouwen.

Uiteraard staan wij ook voor een positieve ontwikkeling op de Merwedeterrein en zijn wij bereid om ons aandeel daarin te leveren. De vele stakeholders zorgen er echter voor dat de ontwikkelingen niet willen vlotten, dat zouden wij graag anders zien. Daarom zal er een keer een punt komen waar wij zullen beslissen om verder te gaan met de plannen.

Als laatste zouden wij graag zien dat er bij de gebiedsvisie rekening gehouden wordt met het openbaar parkeerterrein dat naast ons terrein gelegen is. Wij maken hier geregeld gebruik van en zouden ook niet zonder kunnen.

Met vriendelijke groet,

Galip Aydemir
Voorzitter Türkiyem Moskee

Geachte aanwezigen,

Mijn naam is Rob Voerman.
Dit jaar ben ik 25 jaar actief als beeldend kunstenaar.
En in die 25 jaar heb ik over de hele wereld gewerkt van Tokyo tot London en van NewYork to Kinshasa in DR Congo. Werk bevindt zich in museum collecties als het Museum of Modern Art in New York, Stedelijk Museum, enz.
5 Jaar geleden heb ik mijn atelier noodgedwongen moeten verhuizen van Arnhem naar De Liemers.
Betaalbare werkruimte wordt schaarser en schaarser in Arnhem en meer en meer mensen, werkzaam in de cultuursector worden de stad uitgedrukt.

20 Jaar geleden heeft Arnhem de intentie geuit om als er vastgoed of grond verkocht wordt door de gemeente niet automatisch meer wordt verkocht aan de hoogste bieder.
Maar vanaf dan ook zou er ook nadrukkelijk gekeken worden naar het feit of partijen zijn die mee dingen en culturele- of sociale invulling nastreven.
En in dat soort gevallen zou het in sommige gevallen voor een lagere prijs aan zo'n partij gegund kunnen worden.
Dit is in al die 20 jaar nooit gebeurt. Altijd werd het aan projectontwikkelaars gegund voor de maximale prijs…
Projectontwikkelaars, die veelal niet naar de bank hoeven en het gelijk uit hun achterzak kunnen trekken.

Nu werkruimtes voor de cultuursector zo nijpend lijkt te gaan worden heeft de gemeente zich recentelijk gecommitteerd voor meer werkruimtes te gaan zorgen de komende jaren.

Ja, er moeten ook huizen gebouwd worden.
Maar het één sluit het ander niet uit.
Deze plek eigent zich prima voor een plan, die zowel
woningbouw als betaalbare werkruimte een plek biedt
Cultuur in de wijk kan in alle opzichten ook nog eens
meerwaarde geven aan het leefklimaat.
Gemeente… laat het dit keer niet blijven bij holle wo
nu eens écht een keer op een duurzame manier in voo
de cultuursector.

Rob Voerman

Voorlopige lijst met deelnemers aan het rondetafelgesprek Gebiedsvisie Merwedeterrein:

	Inspreker	**Namens**
1.	Johanna Hendrika Rika Brink	
2.	Rob Voerman	
3.	Ria Brandt	
4.	Tonnie Bosvelt	Huurdersvereniging Woonwagenbewoners Arnhem
5.	Diana Kummeling	Huurdersvereniging Woonwagenbewoners Arnhem
6.	Henk Vos	Henk Vos Vastgoed B.V.
7.	Angelique Hendriks	
8.	Mark Jansen	

BEHANDELRESULTAAT

Ronde tafelgesprek Gebiedsvisie Merwede terrein

Zaaknummer:	525220
Portefeuillehouder:	Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Prinsen(GL), Maref (VVD), Loor (D66), Greving (PvdA), Kraaijenbrink (AC), Elëns (PvdD), Van Plateringen (AOP), Verheij (PVV), Nede (CU) en Elfrink (SP).

De fracties van het CDA en DENK/VA waren niet bij de bijeenkomst aanwezig.

Insprekers:

	Inspreker	**Namens**
1.	Johanna Hendrika Rika Brink	Toehoorder
2.	Rob Voerman	Inspreektekst is bijgevoegd
3.	Ria Brandt	Inspreektekst is bijgevoegd
4.	Tonnie Bosvelt	Huurdersvereniging Woonwagenbewoners Arnhem; inspreektekst is bijgevoegd
5.	Diana Kummeling	Huurdersvereniging Woonwagenbewoners Arnhem; toehoorder
6.	Henk Vos	Henk Vos Vastgoed B.V. inspreektekst is bijgevoegd
7.	Angelique Hendriks	Toehoorder
8.	Mark Jansen	Inspreektekst is bijgevoegd

Conclusie
De voorzitter heeft de insprekers en toehoorders hartelijk bedankt voor hun inbreng en aanwezigheid. Vervolgens heeft de voorzitter geconcludeerd dat raadskamer voldoende is geïnformeerd en dat het voorstel door kan naar Meningsvorming 1.

De raadsadviseur,

K. Vons

De voorzitter,

N. Wiggers

BEHANDELRESULTAAT

Rondetafelgesprek - 12-05-2021

Raadsvoorstel "Gebiedsvisie Merwedeterrein"

Zaaknummer:	525220
Portefeuillehouder:	Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Prinsen (GL), Loos (VVD), Loor (D66), Greving (PvdA), Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Nede (ChristenUnie), Hutten (CDA), Van Plateringen (AOP) en Dilekci (Denk VA).
De fracties van de SP en de PVV waren niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
Tijdens de beraadslaging is de eerste termijn van de M1 behandeld. Hierin hebben fractievertegenwoordigers vragen aan de portefeuillehouder gesteld en zijn die beantwoord.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd een voortzetting van een M2 gewenst is. Daarbij is aan het begin ruimte om nog een aantal vragen aan het college te stellen indien dat gewenst is.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Simonis

MEMO

Aan: Griffie Arnhem
Aan: Dhr. Lammers
Van: B. Prins, projectmanager
Datum: Budget Woonwagenlocaties 03-06-2021

Tijdens de meningsvormende bijeenkomst van de Raadscommissie op 19 mei jongstleden inzake de visie Merwedeterrein is aan het college gevraagd of zij bekend is met de rijksregeling voor bijzondere doelgroepen met een extra budget van € 50 miljoen en of het college hier ook aanspraak op maakt.

Middels onderhavige mail doen wij u de beantwoording namens de portefeuillehouder wonen, de heer Paping, toekomen.

Vanuit het ministerie van BZK is bevestigd dat er sprake is van een extra budget van € 50 miljoen, naast de bestaande regeling voor huisvesting van bijzondere doelgroepen van november 2020, waarmee ook een budget van deze omvang is gemoeid. Uit de eerste tranche van de regeling heeft Arnhem een bedrag van € 1,8 miljoen ontvangen. De regeling rondom het extra budget wordt in de loop van dit jaar door het ministerie uitgewerkt. Vanzelfsprekend ondernemen wij actie om uit dit extra budget gelden te genereren ten behoeve van de uitbreiding van woonwagenlocaties.
Wij verzoeken u ons antwoord te delen met de Commissieleden en de Raad.
Waarvoor dank.
Hoogachtend,

R. Paping

Politieke Avond

Dossiernummer	2662
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	6.8
Omschrijving	Vaststellen: Regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	7 april 2021
Politieke Avond	14 april 2021
Politieke Avond	21 april 2021
Politieke Avond	**16 juni 2021**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 16 juni 2021

Zaaknummer 552475

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 maart 2021, nummer: 552475;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet, in relatie tot het Nationaal Klimaatakkoord;

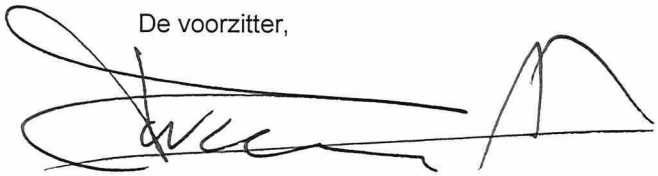
besluit:

1. De regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

VASTSTELLEN:
Regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0

Zaaknummer:	552475
Portefeuillehouder:	Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Simonis (GL), Pape (VVD), Venhoek (D66), Bouma (PvdA), Spruijt (AC), Hogenhout (PvdD), Zijlstra (CU), Tujeehut (AOP), Verheij (PVV), Dilekci (Denk/VA) en van den Broek (CDA).

Verder aanwezig: Wethouder Bouwkamp en Marion visser (Deelprogramma manager)

De fracties van de SP was niet bij de bijeenkomst aanwezig.

Verloop
De 4 wijzigingsvoorstellen zijn besproken.
Het betreft het amendement 21A17 "Alleen regionaal afval verbranden" (D66, VVD en AOP). Er wordt overwogen om deze te wijzigen in een motie. Verder de moties 21M49 "Kernenergie bespreek je niet lokaal, maar met de regio" (CDA en VVD); de motie 21M50 "Behoud het groen in de energietransitie" (GroenLinks en Arnhem Centraal), de motie 21M51 "Geen Kernenergie" (GroenLinks).

Toezegging van 14 april
De wethouder zegt toe om met technische bijeenkomsten te komen m.b.t. de warmtetransitie.
De warmtetransitievisie zal in het najaar naar de raad komen.

Conclusie
De voorzitter heeft geconcludeerd dat de raadskamer vindt dat de meningsvorming 2 is afgerond en dat het voorstel doorgeleid kan worden naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur,

K. Vons

De voorzitter,

C. Prinsen

Gemeenteraad Arnhem

VERWORPEN

Bijeen op	16 juni 2021
Ter bespreking van	Regionale energietransitie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0
Motie van	Jan Hutten - CDA Steffenie Pape - VVD
Titel motie	Kernenergie bespreek je niet lokaal, maar met de regio
Nummer Zaaknummer	**21M49** 552475

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- In de RES niet gesproken is over kernenergie want “dat thema wordt op landelijk niveau besproken”;
- De provincie Gelderland op verzoek van het rijk gemeenten aan het bevragen is naar potentiële locaties voor kerncentrales;
- Netbeheerders nu gaan voorsorteren op aanpassingen aan het netwerk op basis van wat er in de regio besloten wordt te gaan doen;

Overwegende dat:

- Vanwege de vraag uit de provincie naar gemeenten over kernenergie dit geen landelijk thema meer is, maar ook concreet aan de gemeenten is gesteld;
- Het voor de landelijke en regionale netbeheerders belangrijk is dat onze visie op kernenergie tijdig met elkaar besproken wordt, omdat kernenergie vraagt om duurzame aanpassingen aan het net;
- Kernenergie geen thema is dat beperkt binnen de gemeentegrenzen dient te worden besproken, maar ook binnen de deelnemende regiogemeenten;
- De inzet op verschillende vormen van energieopwekking (bijv. zon- en wind) niet hoeft te wijken door óók in te zetten op andere vormen van energieopwekking als bijvoorbeeld kernenergie;
- Vanwege de verschillende opvattingen van wetenschappers over kernenergie, zowel positief als negatief, en de rol daarvan in duurzame energieopwekking, het van belang is hier een weloverwogen beslissing in de regio over te maken.

Verzoekt het college:

- Het thema “kernenergie” nog op korte termijn te bespreken met de deelnemende regiogemeenten van de RES;
- Dit objectief te doen door zich samen met de regio goed te laten informeren door experts op het gebied van kernenergie;
- De raden van de verschillende gemeenten over dit/deze gesprek(ken) tijdig te informeren;
- Bij een positieve houding van de regio ten opzichte van kernenergie, de ruimte te laten dit thema onderdeel te laten worden van de “RES 2.0”.

en gaat over tot de orde van de dag

Jan Hutten - CDA
Steffenie Pape - VVD

VERWORPEN

Voor	**13**
Tegen	**26**

Motie "Kernenergie bespreek je niet lokaal, maar met de regio" (21M49)

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal	**39**

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0
Motie van	Muriël Simonis - GroenLinks Lea Manders - Arnhem Centraal Vincent Bouma - PvdA Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel van de motie	Behoud het groen in de energietransitie
Nummer Zaaknummer	**21M50** 552475

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van de RES 1.0 een besluit te nemen over ‘Behoud het groen in de energietransitie’.

Door dit voorstel aan te nemen beschermen we het geliefde en noodzakelijke groen in onze bebouwde omgeving en zorgen we ervoor dat deze niet verder versteend.

We weten dat:

- Het elektriciteitsnet verzwaard moet worden om de energietransitie te ondersteunen;
- dit tot allerlei ondergrondse aanpassingen zal leiden;
- dit tot bovengrondse voorzieningen zal leiden zoals transformatorhuisjes;
- we groen in de bebouwde kom hard nodig hebben voor welzijn en verkoeling;
- we als raad het belang van groen in de stad vaak hebben bevestigt;
- we als raad het belang van ontharding en vergroening in de Arnhemse aanpak klimaatadaptatie hebben onderstreept.

We vinden dat:

- We ons groen moeten beschermen;
- bebouwing voor het elektriciteitsnet ook op reeds versteende plek gebouwd kan worden;
- we ons kostbare groen moeten beschermen en we actief andere plekken moeten zoeken voor de noodzakelijke bebouwing voor het net;
- we veel verschillende opgaven integraal kunnen en willen aanpakken.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- De bebouwing die noodzakelijk is voor de verzwaring van het elektriciteitsnet niet in het groen te laten plaatsvinden, tenzij daarvan beargumenteerd afgeweken;
- bij bebouwing die noodzakelijk is voor het elektriciteitsnet, dit als een kans te gebruiken voor het integraal toepassen van opgaven zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit, vergroening, cultuur en kunst, ontmoetingsplekken enz.

Muriël Simonis - GroenLinks
Lea Manders - Arnhem Centraal
Vincent Bouma - PvdA
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

21M50/p.2

AANGENOMEN

Voor 31

Tegen 8

Motie "Behoud het groen in de energietransitie" (21M50)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Gemeenteraad Arnhem

VERWORPEN

Bijeen op	16 juni 2021
Ter bespreking van	Regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0
Motie van	Muriël Simonis - GroenLinks Mark Coenders - GroenLinks
Titel motie	Geen kernenergie
Nummer Zaaknummer	**21M51** 552475

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

We weten dat: - De provincie Gelderland uitzoekt of er ruimte is voor kernenergie in de regio; - De provincie hier navraag naar doet bij gemeenten.

We vinden dat: - Kernenergie duur en schadelijk is; - De discussie over kernenergie afleidt van de stappen die we moeten zetten in de energietransitie; - Er geen ruimte is voor een kerncentrale in de gemeente Arnhem

Daarom vragen we het college: - Kernenergie en extra kerncentrales nadrukkelijk af te wijzen als oplossing voor de klimaatcrisis, en hiervoor te pleiten bij de regiogemeenten; - De provincie Gelderland te laten weten dat Arnhem geen kerncentrale wilt op haar grondgebied.

en gaat over tot de orde van de dag

Muriël Simonis - GroenLinks
Mark Coenders - GroenLinks

Voor 18

Tegen 21

Motie "Geen kernenergie" (21M51)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Vaststellen: Regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0
Motie van	Maarten Venhoek - D66 Steffenie Pape - VVD
Titel van de motie	Alleen regionaal afval verbranden
Nummer Zaaknummer	**21M83** 552475

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 16 juni een besluit te nemen over het verbranden van restafval.

De aanleiding is dat de restwarmte van de AVR wordt gebruikt voor het verwarmen van de warmtenetten en daarmee de woningen in Arnhem en andere plaatsten in de regio. We verwachten dat door de energietransitie de komende jaren meer warmtevraag vanuit warmtenetten zal ontstaan. We willen ook in het opwekken van de warmte zoveel als mogelijk circulariteit: zoveel mogelijk “lokaal / regionaal” geproduceerd afval wordt hiervoor verbrand. We weten dat in de Tweede Kamer ook aandacht is voor de import en export van afval en willen met deze motie het signaal afgeven dat we de perverse prikkel met betrekking tot het over grote afstanden verslepen van afval absoluut onwenselijk vinden.

Omdat we weten dat:
- de restwarmte van de AVR wordt gebruikt voor het verwarmen van de warmtenetten en daarmee de woningen in Arnhem en andere plaatsten in de regio
- We verwachten dat door de energietransitie de komende jaren meer warmtevraag vanuit warmtenetten zal ontstaan

Omdat we vinden dat:
- ook in het opwekken van de warmte zoveel als mogelijk circulariteit moet zijn: vooral “lokaal / regionaal” geproduceerd afval wordt hiervoor verbrand.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:
- zowel in de regio en bij het rijk het ongewenste heen en weer slepen van afval op de agenda te zetten.

Maarten Venhoek - D66
Steffenie Pape - D66

Voor 34

Tegen 5

Motie "Alleen regionaal afval verbranden" (21M83)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke afdeling Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid	2	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 552475

Onderwerp: Regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0

Voorstel

1. De regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0 vast te stellen.

Inleiding

De Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) is een regionaal samenwerkingsverband tussen 16 gemeenten, provincie Gelderland en waterschappen Rijn en IJssel, Rivierenland en Vallei en Veluwe. De RES 1.0 is een strategische verkenning waarin regionale ambities, uitgangspunten en afspraken zijn opgenomen om invulling te geven aan de opgave uit het Klimaatakkoord. De RES gaat specifiek over elektriciteitsopwekking uit zon en wind evenals het bovengemeentelijk aanbod van warmte in relatie tot de vraag naar warmte. De verkenning richt zich op 2030 met een doorkijkje naar 2050. De afspraken in het Klimaatakkoord vormen daarvoor de basis.

RES Regio Arnhem Nijmegen
Eind 2019/begin 2020 hebben de volksvertegenwoordigers van de deelnemende partijen van de RES Regio Arnhem Nijmegen de startnotitie Regionale energiestrategie (RES) vastgesteld. Het Arnhemse raadsbesluit hierover was op 18 december 2019.
In vervolg hierop hebben in de zomer van 2020 alle colleges en DB-leden van de deelnemende partijen in de RES Regio Arnhem Nijmegen het concept-bod RES vastgesteld en ter informatie aan de raden en algemeen bestuur voorgelegd, met de mogelijkheid om wensen en bedenkingen mee te geven. Het Arnhemse college heeft in september 2020 ingestemd met het concept bod. De Arnhemse raad heeft geen wensen en bedenkingen geuit. De reacties uit de raden zijn verwerkt in een oplegnotitie.
Op 1 oktober 2020 is het concept-bod RES Regio Arnhem Nijmegen samen met de oplegnotitie aangeboden aan het Nationaal programma RES en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).
De reactienota Wensen en bedenkingen is als bijlage toegevoegd.

De nu voorliggende stap is het nemen van een raadsbesluit over de RES 1.0 op uiterlijk 15 juni a.s. en het opleveren van het RES bod op uiterlijk 1 juli 2021 aan het NPRES en PBL, conform afspraken met regio en het Rijk. In deze RES 1.0 doet de regio een bod waaruit blijkt hoe de deelnemende partijen uit de RES Regio Arnhem Nijmegen gezamenlijk tot keuzes zijn gekomen over het op grote schaal opwekken van duurzame elektriciteit en een mogelijke verdeling van regionale warmtebronnen.
De RES 1.0 en de link naar de storymap met alle achtergrondinformatie zijn als bijlage bijgevoegd.

Arnhem GEMEENTE

Beoogd effect

De RES draagt bij aan het realiseren van de doelstellingen uit het Nationaal Klimaatakkoord om in 2050 energieneutraal te zijn, aan de regionale doelstelling van 55% CO2-reductie in 2030 ten opzichte van 1990, en aan de CO2-reductiedoelstellingen van het programma New energy made in Arnhem 2020-2030.

Argumenten

1.1 Met dit bod levert de Regio Arnhem Nijmegen een bijdrage aan de klimaatafspraken uit het Interbestuurlijk Programma en het Klimaatakkoord.

Het voorliggend bod bestaat uit een bestuurlijke samenvatting (zie bijlage) en een Storymap met kaarten en achtergrondinformatie. De Storymap is digitaal en kunt u inzien via deze link.

We werken in Nederland op veel verschillende manieren aan de klimaatdoelen. De RES is er daar één van en richt zich specifiek op:

- de opwekking van duurzame elektriciteit via zon op grote daken (>15kWp), windturbines en zonnevelden
- de warmtetransitie in de gebouwde omgeving
- de benodigde opslag en energie infrastructuur

In de RES zijn dus niet alle initiatieven voor CO2-vermindering opgenomen. Via andere wegen wordt gewerkt aan bijvoorbeeld het besparen van energie, innovaties voor energiewinning, fossielvrij vervoer, wind op zee, verduurzamen zeevaart en maatregelen die bedrijven en industrie moeten nemen. Bij het bepalen van de ambities in de RES is wel rekening gehouden met een verwachte besparing van energie. Als nieuwe technieken succesvol blijken, dan krijgen die een plek in de volgende versie van de RES. De RES gaat alleen over de regionale afspraken. De gemeentelijke aanpak staat niet in dit plan. Ook kernenergie valt buiten de regionale aanpak, want dat thema wordt op landelijk niveau besproken.

Elektriciteit

In het bod biedt de Regio Arnhem Nijmegen aan om met 1,62 TWh aan opwek van elektriciteit bij te dragen aan de klimaatafspraken uit het Interbestuurlijk Programma en het Klimaatakkoord. Met het bod wordt ruimschoots voldaan aan de landelijke doelstelling (49% CO2-reductie), waarvoor we als regio, afhankelijk van de verdeelsleutel, tussen de 0,6 en 1,5 TWh aan duurzame elektriciteit moeten opwekken. Het bod is echter nog niet genoeg voor de regionale ambitie van 55% CO2-reductie in 2030. Daarvoor moet 3,5 TWh duurzame elektriciteit worden opgewekt in de regio.

Het bod is opgebouwd uit:

- 0,49 TWh zon op dak
- 0,93 TWh binnen regionale zoekgebieden, met daarin projecten die al in ontwikkeling zijn en extra ambitie (zie ook hieronder bij zoekgebieden zon en wind)
- 0,20 TWh buiten regionale zoekgebieden. Dit zijn vooral projecten die al zijn opgestart voor aanvang van de RES.

Per februari 2021 is 0,12 TWh gerealiseerd.

Uitgaande van windturbines van 5,6 MW en zonnepanelen van 480 Wattpiek in nieuwe projecten, en ermee rekening houdend dat een deel van de projecten wordt uitgevoerd met windturbines en panelen met lagere vermogens, komt het bod neer op 38 windturbines en 1065 hectare zonnepanelen.

Zoekgebieden zon en wind

De in het bod opgenomen zoekgebieden zijn een resultaat van een uitgebreid proces met belangenorganisaties waarin de volgende belangen zorgvuldig zijn afgewogen: natuur, landbouw, landschapsbeleving, etc. Alleen gebieden waarin zonnevelden en windmolens passen vanuit gemeentelijk en ander beleid zijn opgenomen.
De periode tussen het concept bod en de RES 1.0 is gebruikt om dit zorgvuldig te controleren. Daardoor komt dit nieuwe bod (1,62 TWh) iets lager uit dan het concept bod (1,68 TWh).

De regionale zoekgebieden komen niet vol te staan/liggen met windturbines en/of zonnevelden. Bij elk gebied is een aanname gedaan van het deel dat benut zou kunnen worden.

Wind boven Veluwe

In samenwerking met verschillende RES-regio's rondom de Veluwe en de provincie is onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van windturbines op en rond de Veluwe, vanwege het voorkomen van beschermde diersoorten. Er is gekeken naar twee zones. In de zone tot 1 kilometer rond de Veluwe zijn windturbines niet wenselijk. In de zone van 1 tot 8 kilometer rond de Veluwe zijn wel mogelijkheden. Hiervoor is verder onderzoek nodig, vooral naar de effecten voor de wespendief, een beschermde roofvogel.

Warmte

De Regionale Structuur Warmte (RSW) binnen de RES geeft inzicht in de warmtevraag van de gebouwde omgeving (woningen en overige gebouwen) in 2030 en inzicht in alle bovenlokale, niet-fossiele warmtebronnen in de regio. Ook is de warmte-infrastructuur in kaart gebracht. De RSW bevat verder een aanzet voor een mogelijke toedeling van de warmtebronnen. De RSW moet gezien worden als een eerste verkenning op basis waarvan de komende jaren verder overleg en aanvullend onderzoek zal worden uitgevoerd.

Uit de verkenning blijkt dat de regio voldoende potentie heeft om de bestaande warmtestructuur in en rond Arnhem en Nijmegen verder uit te breiden en te ontwikkelen. Ook verschillende dorpskernen zijn kansrijk voor de ontwikkeling van warmtenetten. Er lijken echter onvoldoende warmtebronnen te zijn om in de volledige warmtevraag te kunnen voorzien.

In en rond onze regio blijken 5 fabrieken, rioolwaterzuiveringsinstallaties en afvalverwerkers in staat om in 2030 warmte te leveren voor de verwarming van een deel van onze huizen en gebouwen.
Bij deze restwarmtebronnen kan schaarste ontstaan tussen verschillende warmtevragers uit de regio. Dit wordt echter pas duidelijk als alle gemeenten hun transitievisie warmte hebben opgeleverd. Op RES-niveau wordt het structurele gesprek met betrokken partijen rondom deze warmteclusters gevoerd. Dit heeft als doel om te zoeken naar de meest efficiënte inzet van deze bovenlokale warmtebronnen tegen de laagst maatschappelijke kosten en om tijdig kansen en knelpunten te signaleren. Arnhem neemt deel aan het gesprek over warmte in de cluster rond de afvalverbranding AVR en rioolwaterzuivering RWZI in Duiven om hier de komende jaren, richting RES 2.0, afspraken te maken over het verdelingsvraagstuk van warmte binnen dit cluster.

AVR en warmte-concessiehouder Vattenfall besteden aandacht aan de verdere verduurzaming van de bestaande warmtebron, het uitfaseren van afvalverbranding en het overschakelen op duurzame bronnen. Zo heeft Vattenfall de ambitie om binnen één generatie fossielvrij te worden en AVR om de grootste waterstofproducent van de regio te worden.

1.2 Dit bod ligt grotendeels in lijn met de doelen en inspanningen uit het programma New energy made in Arnhem 2020-2030 op het gebied van grootschalige elektriciteitsopwekking.

Zon op dak

In het programma New energy made in Arnhem 2020-2030 zijn doelstellingen voor zon op dak in de gebouwde omgeving (250.000 panelen) en op bedrijfsdaken (75.000) beschreven.
De ambitie voor zonnepanelen op grote daken (bedrijven, maar ook van bijvoorbeeld maatschappelijke instellingen en gemeentelijk vastgoed) vallen in het RES bod onder 'zon op dak'. Hier wordt uitgegaan van het benutten van 25% van alle geschikte grote daken (waarop meer dan 60 zonnepanelen passen) voor zonnepanelen.
Dit betekent voor Arnhem ruim 208.000 zonnepanelen op grote daken. In het programma NemiA is een doelstelling van 75.000 zonnepanelen op bedrijfsdaken vastgesteld. In dit doel zijn de grote daken van publieke gebouwen niet mee geteld, want die vallen onder de doelstelling 250.000 zonnepanelen in gebouwde omgeving van het NemiA programma.
Alsnog legt de RES een extra opgave van circa 60.000 zonnepanelen op grote daken bij Arnhem neer.

Opwek locaties wind en zon

In het RES bod is het grootste deel van de opweklocaties uit het programma NemiA overgenomen, waaronder 4 windturbines bij Koningspleij en een windturbine bij de Drielsedijk. Verder gaat het om zonneveldlocaties Koningspleij noord, Rioolwaterzuivering Drielsedijk, IJsseloord 2, Akzo haven, Gelredome, Openluchtmuseum en een zoekgebied met potentie voor zon rondom Deelen.

Het zonneveld bij de Rioolwaterzuivering Drielsedijk telt in het RES bod voor 100% mee, omdat het al gerealiseerd is. De overige Arnhemse projecten, locaties en zoekgebied zon Deelen tellen voor een bepaald percentage mee in het bod, afhankelijk van het stadium van ontwikkeling.

1.3 Het RES bod 1.0 laat een goede ontwikkeling zien in de balans tussen zon en wind

Het concept bod van oktober 2020 had een verdeling van 97% opgesteld vermogen zonnevelden en 3% opgesteld vermogen windturbines. Die scheve verhouding zorgt voor erg hoge kosten voor het aanleggen van de infrastructuur zoals kabels en elektriciteitsstations. Deze kosten worden uiteindelijk door de gebruikers betaald, de inwoners dus. Daarom was en blijft het belangrijk om te zoeken naar een betere verdeling van opbrengst uit zon en wind. Meerdere gemeenteraden wezen hierop toen zij in de zomer van 2020 reactie gaven op het voorlopig concept bod.
De ideale verhouding tussen zon en wind met zo min mogelijk impact op het netwerk en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten is 50%-50%.

Het RES 1.0 bod heeft al een betere verhouding tussen zon en wind (in vermogen 89% - 11%). Deze is echter nog verre van ideaal. Daarom wordt gezocht naar meer locaties voor windmolens, ook omdat windmolens veel minder ruimte innemen in het landschap (1 grote windmolen van 5,6 MWh

wekt evenveel elektriciteit op als 18 ha zonneveld) en de grond onder een windmolen beschikbaar blijft voor andere doeleinden zoals recreatie, natuur of landbouw.

In de RES zijn 6 nieuwe verkenningsgebieden voor wind in beeld gebracht. Deze tellen nog niet mee in het bod van 1,62 TWh, omdat ze nog onvoldoende zijn uitgewerkt en nog niet lokaal met de gemeenteraden en omgeving zijn besproken. Ze worden in de loop naar RES 2.0 verder onderzocht en uitgewerkt. Geen van deze verkenningsgebieden ligt binnen de gemeentegrenzen van Arnhem.

1.4 *In de RES 1.0 zijn 28 afspraken voor de toekomst gemaakt.*

In de RES 1.0 zijn 28 afspraken opgenomen over samenwerking, onderlinge solidariteit, doorwerking in omgevingsinstrumentarium, participatie, een optimaal warmtesysteem en ruimtelijke afspraken die richting geven aan locatiekeuzes voor zon- en windprojecten.
De afspraken vormen een aanvulling op de uitgangspunten van de Startnotitie. De afspraken zijn nu vaak nog geen onderdeel van het beleid van de gemeenten, waterschappen en provincie. In de periode tussen de RES 1.0 (2021) en de vaststelling van RES 2.0 (2023) zullen de afspraken in de praktijk worden toegepast en waar nodig bijgesteld of uitgebreid, en steviger juridisch worden verankerd.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Wanneer raden/staten/AB niet instemmen met de RES 1.0 zal dit worden gemeld bij indiening van het bod bij het Nationaal Programma RES (NPRES) en PBL.*

Het opstellen van de RES is een gezamenlijk regionaal proces. In de startnotitie, zoals door alle volksvertegenwoordigers is vastgesteld, zijn afspraken vastgelegd over de opgave, het proces, de op te leveren resultaten, de uitgangspunten en ‘spelregels’ die worden gehanteerd. Voor het besluit-vormingstraject is hierin opgenomen dat consensus uitgangspunt is. Wanneer een overheidspartner zich niet kan scharen achter het bod RES 1.0 zal hiervan - bij het aanbieden van de RES 1.0 aan het NPRES en PBL - aantekening worden gemaakt onder opgave van redenen.

1.2 *Amendementen en moties van de raad hebben alleen betrekking op het besluit van de eigen gemeente.*

Besluiten van de volksvertegenwoordigers (raden/staten/AB) hebben betrekking op hun eigen organisatie. Als het besluit over het bod RES 1.0 wordt geamendeerd, dan geldt dit dus alleen voor de organisatie die het besluit neemt. Wel wordt hiervan een aantekening gemaakt bij het indienen van het bod RES 1.0 bij het NPRES en PBL.

1.3 *De RES 1.0 heeft op zichzelf geen juridische status.*

De RES is een politiek-bestuurlijk document, niet juridisch bindend voor derden.
De ruimtelijke consequenties en afspraken uit de RES moeten worden verankerd in het omgevings-beleid (omgevingsvisie, omgevingsprogramma's, omgevingsplan en omgevingsvergunningen) van de deelnemende overheidsorganisaties om ook bindend te worden voor derden. Zo wordt stapsgewijs de juridische status verankerd.

1.4 Arnhem is voor het behalen van haar doelstellingen afhankelijk van de regio.

De realisatie van de opgave is binnen de regio niet gelijkwaardig over de gemeenten verdeeld. Niet alle gemeenten hebben evenveel mogelijkheden voor grootschalige opwek, waaronder Arnhem. In het programmaplan New energy made in Arnhem 2020-2030 is aangegeven dat naast alle benoemde acties nog 26% van de CO2-reductie (246 kT CO2) niet binnen onze eigen grenzen gerealiseerd kan worden. En dat we binnen de RES onderzoeken of dit deel binnen de regio gerealiseerd kan worden. Dit komt doordat we een gemeente zijn met een stedelijk karakter en een beperkte beschikbare ruimte in het buitengebied. Binnen de RES bekijken we de mogelijkheden om de niet evenredige lastenverdeling als gevolg van de duurzame energieproductie te compenseren.

Met het voorliggende RES bod kan het gewenste deel van de Arnhemse opgave nog niet worden gerealiseerd. Dit komt mede doordat het bod uitgaat van een lagere CO2-reductie (49%) dan het programmaplan NemiA (55%) in 2030 en doordat regiogemeenten vooralsnog in het bod sterk inzetten vanuit de eigen lokale mogelijkheden en draagvlak voor projecten.
Op basis van de voortgang van het programma NemiA, het vervolg van de RES en landelijke maatregelen, kan dit mogelijk leiden tot extra inspanningen binnen Arnhem.

Participatie

In hoofdstuk 5.2 van de bestuurlijke samenvatting RES (zie bijlage) is beschreven hoe inwoners en stakeholders zijn betrokken bij het RES proces, en welke verschuivingen plaatsvinden op de treden van de participatieladder richting RES 2.0. In dit hoofdstuk staan ook de afspraken benoemd over participatie.

Procesparticipatie
Het RES-proces is vanaf de start gestoeld op het principe ‘van, voor en door de regio’. Deze RES is van zestien gemeenten, drie waterschappen en provincie Gelderland. De plannen zijn ontwikkeld en ontworpen samen met ruim 450 stakeholders, waaronder energiecoöperaties, initiatiefnemers, natuur- en landbouworganisaties, jongerenorganisaties en inwonersorganisaties (o.a. wijkverenigingen) .

Onderzoeksbureau Kantar heeft een draagvlakonderzoek uitgevoerd onder de inwoners van de regio Arnhem Nijmegen, over de kennis en houding van de inwoners van de regio ten aanzien van eigen / lokale duurzaamheidsinitiatieven, hoe zij aankijken tegen grootschalige energieopwek-initiatieven in de regio en welke stappen er mogelijk zijn om draagvlak te creëren. De resultaten staan hier, onder enquêtes.

De zoekgebieden in de RES 1.0 komen voort uit lokale trajecten waarin verschillende gemeenten de afgelopen jaren hun inwoners hebben betrokken. Voor een aantal gemeenten geldt dat het lokale proces om te komen tot beleid voor wind en zon, en de daarbij horende projectparticipatie, nog loopt en besluitvorming nog moet plaatsvinden. Inwoners dachten mee over het duurzaamheidsbeleid van de gemeente in het algemeen of specifiek over het beleid rond wind- en zonprojecten. De gemeenten nodigden hen uit hun ideeën te delen over de randvoorwaarden, locaties en de wijze waarop projecten in het landschap in te passen zijn. Dit gebeurde onder andere via bijeenkomsten en burgerpanels.

Participatietafel
Voor het betrekken van inwoners en maatschappelijke organisaties is een ‘participatietafel’ opgezet. Deelnemers aan deze tafel zijn afkomstig van onder andere inwonersorganisaties, energiecoöperaties, GNMF, ontwikkelaars en natuur- en landbouworganisaties. Ook Jong RES Nederland neemt deel aan de participatietafel. Zij denken mee en adviseren over participatie in de brede zin van het woord en delen hun kennis en inzichten over de belangen en motieven. De participatietafel zal zich ontwikkelen en blijven adviseren zolang nodig.

Projectparticipatie, financiële participatie en lokaal eigendom
Vanaf nu verschuift de focus van de zoekgebieden naar de locaties en projecten. Bij zoekgebieden gaat het over gebieden waar projecten kunnen komen, in de uitvoering nu gaat het steeds vaker over specifieke locaties waar projecten ontwikkeld gaan worden. Daar worden inwoners natuurlijk opnieuw en nog veel intensiever dan voorheen bij betrokken. Gemeenten nodigen inwoners uit om mee te praten over de uitvoering van de plannen uit de RES. De gemeenten van Regio Arnhem Nijmegen streven daarbij naar financiële participatie en minimaal 50% lokaal eigendom.

Financiën

Aan dit besluit zijn geen directe financiële consequenties verbonden. Door het Rijk is een decentralisatie-uitkering toegekend, welke voldoende is tot moment van vaststelling.

Uitvoeringslasten
Het realiseren van de energietransitie binnen de gemeente Arnhem en hiermee ook de uitvoering van de RES ambities lopen via het programma New energy made in Arnhem 2020-2030 en de daarvoor gereserveerde formatie en middelen.
Voortvloeiend uit het Klimaatakkoord krijgen gemeenten, provincies en waterschappen er extra nieuwe taken bij, met bijhorende extra lasten in de bestuurlijke en ambtelijke uitvoering. Om beter inzicht te krijgen in de impact van de uitvoering van het akkoord, hebben het Rijk en decentrale overheden de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) om advies gevraagd.

In zijn onderzoek concludeert de ROB onder andere dat de uitvoeringslasten voor gemeenten in 2022 €450 miljoen bedragen en deze oplopen tot € 599 miljoen in 2024. Voor G40 gemeenten wordt hierbij rekening gehouden met 39 – 43 extra fte. Los hiervan worden er substantiële extra materiële kosten voorzien, vooral voor technisch onderzoek. De Raad adviseert de kosten voor gemeenten en provincies in de periode 2022-2024 te bekostigen via een brede doeluitkering. Daarbij hebben decentrale overheden de beleidsvrijheid om zelf te bepalen wat de meest kosteneffectieve maatregelen zijn voor hun inwoners en hoeven ze niet te gedetailleerd verantwoording af te leggen over de besteding van dit bedrag. Wat dit betekent en hoe de kosten worden opgevangen zal naar verwachting onderwerp zijn van de kabinetsformatie.

Overbruggingsfinanciering
Zoals hierboven beschreven is het nodig om voor de volgende stap in de RES financiering van het Rijk te krijgen. De verwachting is dat het Rijk voor 2022 en de jaren erna (opnieuw) middelen zal uitkeren voor de taken van het Klimaatakkoord, waaronder voor het RES proces. De hoogte hiervan en het tijdstip van uitkeren is echter nog niet bekend.

De werkorganisatie RES zal een begroting opstellen voor het traject naar RES 2.0 vanaf 1 juli 2021 tot 1 juli 2023. Het is nu nog niet duidelijk of, en zo ja hoeveel middelen het Rijk beschikbaar stelt aan gemeenten voor uitvoering van het Klimaatakkoord. Om de werkorganisatie RES op waakvlamniveau in stand te houden tot het moment dat meer duidelijkheid is over toekenning van rijksmiddelen, zullen mogelijk van de gemeenten (voorfinancierings)middelen gevraagd worden via de GR Groene Metropoolregio, opgave Circulaire regio. Deze zullen worden gedekt uit de structurele middelen New energy made in Arnhem. Als er geen structurele middelen van het Rijk komen, zal heroverweging plaatsvinden.

Uitvoering

Planning
Om de RES 1.0 op uiterlijk 1 juli 2021 in te kunnen dienen bij het NPRES en PBL dienen de volksvertegenwoordigers (raden, staten en AB leden) uiterlijk 15 juni 2021 een besluit te nemen over de RES 1.0. Dit besluit dient aan de werkorganisatie te worden teruggekoppeld, inclusief de eventuele reacties (moties en amendementen) op de RES 1.0. De werkorganisatie verzamelt de reacties van alle raden, staten en AB leden op het bod RES 1.0 in een oplegnotitie. Deze notitie wordt samen met het bod RES 1.0 ingediend bij het NPRES en PBL. Beantwoording en verwerking van de reacties vindt plaats in het proces richting RES 2.0.

Samenwerking in de Groene Metropoolregio
Het proces van de regionale energiestrategie houdt met de vaststelling van de RES 1.0 op 1 juli 2021 niet op en loopt direct door richting het ontwikkelen van RES 2.0. Daarom is het belangrijk dat de samenwerking na 1 juli wordt voortgezet. Dit gebeurt onder de GR Groene Metropoolregio, opgave Circulaire regio. Samen worden de volgende stappen gezet op weg naar de uitwerking van het RES bod 2.0, 3.0 en verder – en dus op weg naar een CO2 neutrale regio. Ook de verdeling van de realisatie van de opgave binnen de regio zal in het proces RES 2.0 verder worden uitgewerkt. Er zal hierbij naar mogelijkheden worden gezocht om de lusten en de lasten onderling te compenseren.

Monitoring New energy made in Arnhem
De uitvoering van de RES ambities binnen Arnhem verloopt via het programma New energy made in Arnhem 2020-2030. Het college zal de raad in 2021 informeren over de stand van zaken op de doelen en inspanningen van dit programma met een eerste monitoringsrapportage.

Relatie met transitievisie warmte (TVW)
De regionale structuur warmte (RSW) in de RES en de verdeling van de duurzame warmte van bovenlokale bronnen heeft een directe relatie met de (nog vast te stellen) transitievisies warmte per gemeente. Het college zal de Arnhemse transitievisie warmte eind 2021 ter besluitvorming aan de raad voorleggen.

Verankering in instrumentarium Omgevingswet
De ruimtelijke afspraken uit de RES zullen verder uitgewerkt worden richting RES 2.0 en per deelnemende overheidsorganisatie geborgd moeten gaan worden in het instrumentarium van de Omgevingswet. De eerste stap hierin is de Arnhemse omgevingsvisie, die eind 2021 in ontwerp aan de raad wordt voorgelegd. Daarnaast zal de RES doorwerking hebben op de nog op te stellen omgevingsprogramma's en het omgevingsplan.

In RES-verband wordt de strategie over de inzet van een milieueffectrapportage over de RES nog bepaald.

Communicatie

Op 8 maart 2021 is een persbericht uitgegaan bij het aanbieden van de RES 1.0 aan alle colleges. Daarna zijn enkele persgesprekken gevoerd. Alle informatie over het RES bod is sinds 8 maart hier beschikbaar.
Alle stakeholders en betrokkenen zijn op 10 maart geïnformeerd in een digitale bijeenkomst.
Naast de hierboven genoemde participatietafel verloopt de communicatie voorts via het door de raad vastgestelde NemiA 2020 – 2030 programma, in het bijzonder via de 'Arnhem Aan' communicatie- en campagnelijn en via de wijkgesprekken.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Regionale energiestrategie (RES) 1.0 Arnhem Nijmegen
- Reactienota bij RES 1.0 Wensen en bedenkingen + antwoorden
- Link naar Storymap RES Arnhem Nijmegen

Ter inzage stukken voor gemeenteraad
- Link naar Netimpactanalyse van Liander
- Link naar Feiten en argumentenboekje
- Link naar FAQ RES Regio Arnhem Nijmegen
- Link naar Videopresentaties

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	552475

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 maart 2021, nummer: 552475;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet, in relatie tot het Nationaal Klimaatakkoord;

besluit:

1. De regionale energiestrategie Arnhem Nijmegen (RES) 1.0 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

RES 1.0

Regionale Energiestrategie

Regio Arnhem Nijmegen

Arnhem Nijmegen
RES Regionale Energie Strategie

COLOFON

Opdrachtgever: Regiegroep RES Regio Arnhem Nijmegen onder voorzitterschap van Harriët Tiemens, wethouder duurzaamheid gemeente Nijmegen.

PROCES EN CONTACT

Eva de Ruiter, procesregisseur RES Regio Arnhem Nijmegen, res@regioan.nl

OPGESTELD DOOR

Team RES Regio Arnhem Nijmegen in samenwerking met de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar, de waterschappen Rijn en IJssel, Rivierenland en Vallei en Veluwe, provincie Gelderland, Liander en meer dan 450 stakeholders uit de RES Regio Arnhem Nijmegen.

Team RES Regio Arnhem Nijmegen bestond uit: Stef Aerts, Jan Buijs, Arjan van Dalen, Daniel Humbs Steinbeck, Dirk-Wim in 't Hof, Janet Holland, Carola Hoogland, Matthijs van der Jagt, Dagmar de Jong, Tjeerd Kooy, Martin Kugel, Jolanda van Rensch, Christian Scheres, Rob Sjerps, Willem Spies, Eva Oosterwegel, Pascale Palstra, Eva de Ruiter, Rijk van Voskuilen.

FOTOVERANTWOORDING

Walter Sietinga: cover, p18, p23, p32, p37, p40 rechts en onder, p58 | via GroenLeven: p17 | via Liander: Hans Peter van Velthoven p24, p45, p60 | via Liander: Jack Tillmanns p40 links | Overig: Gemeenten Duiven en Westervoort, Gemeente Nijmegen, Gemeente Lingewaard, Regio Arnhem Nijmegen.

VISUALISATIES

NP RES
Over Morgen (kaarten)
Communicatiebureau de Lynx

REDACTIE EN VORMGEVING

Communicatiebureau de Lynx

Meer informatie: www.res-regioan.nl

Arnhem, maart 2021

RES 1.0
Regionale Energiestrategie Regio Arnhem Nijmegen

VAN, VOOR EN DOOR DE REGIO

VOORWOORD

We gaan in Nederland over op duurzame energiebronnen voor het opwekken van elektriciteit en het verwarmen van onze huizen en gebouwen. De aanleiding voor deze grootschalige transitie is iedereen bekend. De aarde warmt op met alle negatieve gevolgen voor ons klimaat. Dat proces willen we stoppen, zodat we een gezonde aarde kunnen doorgeven aan de generaties na ons. Bovendien biedt de energietransitie kansen voor onze lokale economie en arbeidsmarkt.

Inwoners vinden duurzame energie belangrijk

De CO_2-uitstoot kan omlaag door duurzame energiebronnen te gebruiken. Dat nieuwe manieren van energievoorziening nodig zijn, vinden ook de meeste inwoners van Regio Arnhem Nijmegen. In april 2020 hielden we een enquête en daaruit bleek dat 84% van hen het belangrijk vindt om duurzamer gebruik te maken van energie. Van de deze zomer bevraagde jongeren uit onze regio vindt zelfs 93% het positief dat er steeds meer duurzame energie wordt gebruikt.

Onderzoek brede bevolking

Jongeren-onderzoek

Zorgen zijn er ook

Tegelijkertijd horen we van inwoners en belangenorganisaties ook zorgen als het gaat om zonnevelden en windturbines. Daarom maken we de RES samen met zo veel mogelijk partijen en zoeken we naar mogelijkheden om de energietransitie te koppelen aan andere doelstellingen in het landschap. Zo kunnen we tegelijkertijd werken aan versterking van de natuur, economie, biodiversiteit, cultuurhistorie en recreatie.

Meekoppel-kansen

Opbrengst voor natuur en omwonenden

We zien al mooie voorbeelden van 'koppelkansen' in onze regio. Afgelopen jaar werden 566 inwoners van Arnhem en omstreken mede-eigenaar van Windpark Koningspleij. Zij gaan meedelen in de winst en omwonenden profiteren van de opbrengsten via een omgevingsfonds. Een frambozenteler in Babberich gebruikt zonnepanelen in plaats van folie om zijn frambozen te beschermen tegen regen, storm en felle zon. En in Berg en Dal wordt onderzocht of een zonnepark ontwikkeld kan worden met veel meer aandacht voor mens en natuur.

Al volop bezig

In Regio Arnhem Nijmegen zijn we al volop bezig met de energietransitie. Er zijn windparken in Duiven en Nijmegen, zonneparken in Lingewaard, Arnhem, Duiven, Nijmegen en Beuningen en er is verspreid over de regio nog een negental projecten vergund en daarmee vergaand voorbereid voor realisatie. Sinds 2011 nam ook het aantal zonnepanelen op daken aanzienlijk toe. Op het gebied van energie en innovatie kunnen wij trots zijn op twee energiehubs in onze regio: Glastuinbouwgebied NEXTgarden bij Lingewaard en bedrijventerrein InnoFase rondom de AVR in Duiven dat onlangs is uitgeroepen tot het duurzaamste bedrijventerrein van Nederland.

Het toekomstperspectief: nieuwe momenten om mee te praten

In de periode maart-juni 2021 nemen de gemeenteraden, de algemene besturen van de waterschappen en de Provinciale Staten een besluit over de RES 1.0. Dat is zeker niet het enige moment waarop we nog iets van de energiestrategie kunnen vinden. Er volgt een RES 2.0, een RES 3.0, enzovoorts en in elke nieuwe RES worden de plannen concreter en gaat de zoektocht naar invulling geven aan de energietransitie verder; iedere nieuwe RES biedt ruimte voor nieuwe ontwikkelingen en inzichten.

De RES is geen toekomstmuziek, maar speelt nu al. Om het uiteindelijke doel van de CO_2-neutraal in 2050 te behalen, is het van belang dat het concreter maken van de plannen nu al gebeurt. Dat maakt participatie van inwoners en stakeholders nog belangrijker. In het hoofdstuk **'Draagvlak'** kunt u lezen hoe stakeholders en inwoners betrokken zijn geweest bij de plannen die in deze RES 1.0 zijn opgenomen. U leest ook hoe en op welke momenten inwoners vanaf nu betrokken worden. Want de RES Regio Arnhem Nijmegen maken we van, voor en door de regio.

Harriët Tiemens
Voorzitter
Regiegroep RES

Eva de Ruiter
Procesregisseur RES
Regio Arnhem Nijmegen

INHOUD

1. **INTRODUCTIE IN DE RES** 5

2. **ONS BOD** 7
   - 2.1 Afwegingskader 8
   - 2.2 Elektriciteit 8
   - 2.3 Ruimtelijke afspraken geven richting bij het zoeken van locaties 9
   - 2.4 Efficiënte uitbreiding elektriciteitsnetwerk 10
   - 2.5 Warmte 11
   - 2.6 Draagvlak 11
   - 2.7 Afspraken voor de toekomst 12

3. **INTEGRALE AANPAK** 17
   - 3.1 De leefomgeving verbindt ons 17
   - 3.2 Samenwerking op verschillende schaalniveaus 17
   - 3.3 Integraliteit in ons proces 20
   - 3.4 Toekomstperspectief samenwerking en integraal werken 23

4. **ELEKTRICITEIT, WARMTE & NETWERK** 24
   - 4.1 Elektriciteit 25
   - 4.2 Warmte 34
   - 4.3 Netwerk 41
   - 4.4 Toekomstperspectief elektriciteit, warmte en netwerk 45

5. **DRAAGVLAK** 48
   - 5.1 Bestuurlijk draagvlak 48
   - 5.2 Maatschappelijk draagvlak 51

6. **UITGELEIDE** 59

Lijst met afkortingen

Verklarende woordenlijst

WAAR BEGINNEN MET LEZEN?

- Nieuw in de RES? Begin dan met het hoofdstuk 'Introductie in de RES'.
- Voor een overzicht van het bod, ga naar 'Ons bod'.
- De diepte in, kaarten en getallen? Ga dan naar 'Elektriciteit, warmte en netwerk'.

LEESWIJZER

In dit document vindt u in de kantlijn dit icoon. Bij online gebruik linkt deze naar onze digitale omgeving. Hier vindt u verdiepende informatie, achtergrondinformatie en interessant kaartmateriaal dat u interactief kunt gebruiken: diverse kaarten bestaan uit lagen die u aan of uit kunt zetten en u kunt in- en uitzoomen.

1. INTRODUCTIE IN DE RES

Video “Wat is de RES?”

Dit is de RES 1.0: de Regionale Energie-strategie (RES) van Regio Arnhem Nijmegen. In de RES onderzoeken we in Regio Arnhem Nijmegen samen met maat schappelijke organisaties, bedrijven en inwoners de mogelijkheden voor het opwekken van duurzame elektriciteit op land en het gebruik van warmtebronnen. Dit is de 1.0 versie, deze volgt op het (voorlopig) concept bod van oktober 2020.

Klimaatakkoord

Video “Waarom een RES?

In Nederland hebben we afspraken gemaakt in het Klimaatakkoord (2019) hoe we de internationale klimaatafspraken van Parijs uit 2015 gaan uit-werken. In Gelderland hebben we ook het Gelders Energieakkoord (GEA) dat aangeeft hoe we met elkaar de CO_2-uitstoot verminderen: in 2030 met 55% ten opzichte van 1990. Gemeente Heumen heeft hier-over voor de eigen gemeente in latere fase besloten dit aan te passen naar 49%. In 2050 wil Nederland CO_2-neutraal zijn. 30 Energieregio’s in Nederland onderzoeken elk in een RES waar en hoe dit het beste kan. Regio Arnhem Nijmegen is een van die regio’s. De doelstellingen in de RES richten zich op 2030.

Waarover gaat de RES wel en waarover niet?

We werken in Nederland op veel verschillende manieren aan de klimaatdoelen. De RES is er daar één van en richt zich specifiek op:

- de opwekking van duurzame elektriciteit via windturbines, zonnevelden en zon op grote daken (>15 kWP)
- de warmtetransitie in de gebouwde omgeving
- de benodigde opslag en energie infrastructuur

In de RES zijn dus niet alle initiatieven voor CO_2-vermindering opgenomen. Via andere wegen wordt gewerkt aan bijvoorbeeld het besparen van energie, innovaties voor energiewinning, fossiel-vrij vervoer, wind op zee, verduurzamen zeevaart en maatregelen die bedrijven en industrie moeten nemen. Bij het bepalen van de ambities in de RES is wel rekening gehouden met een verwachte besparing van energie.

Als nieuwe technieken succesvol blijken, dan krijgen die een plek in de volgende versie van de RES. De RES gaat alleen over de regionale afspraken. De gemeen-telijke aanpak staat niet in dit plan. Ook kernenergie valt buiten de regionale aanpak, want dat thema wordt op landelijk niveau besproken. Het opmaken van de balans ten aanzien van alle plannen voor CO_2-vermindering in relatie tot de gestelde doelstellingen vanuit zowel het GEA als landelijk valt eveneens buiten de scope van de RES.

Stap voor Stap

De energietransitie is een enorme opgave. Daarom is de RES een meerjarig traject. Na de RES 1.0 volgt de RES 2.0, de RES 3.0, enzovoorts. De RES staat continu open voor nieuwe gesprekspartners, nieuwe technologie, nieuwe omstandigheden en voortschrijdend inzicht. Telkens wordt het een stap concreter. In de RES 1.0 staan alleen nog globale zoekgebieden op de kaarten. In het traject naar de RES 2.0 gaan we van zoekgebieden naar locaties en vervolgens naar projecten. Inwoners kunnen dan, en ook op andere momenten, verder meepraten over de energieplannen. Zie hiervoor het hoofdstuk 'Draagvlak'.

Nu starten voor resultaat in 2030

Ook al gaat de RES stap voor stap, er is een hoge urgentie om voort te maken. Om de doelstelling van 55% CO_2 reductie te halen, kunnen we niet wachten.

Het kost meerdere jaren om een wind- of zonnepark te realiseren en ook het aanleggen van een warmtenet vraagt veel tijd. Partijen die hun duurzame ambities willen verwezenlijken vinden elkaar in de RES.

Meepraten over zoekgebieden en locaties

Om zeker te zijn dat we alle kansen, mogelijkheden en onmogelijkheden meenemen, betrekken we zoveel mogelijk partijen en inwoners bij de RES. Dat is in de afgelopen periode het geval geweest en zal in de aankomende jaren nog intensiever gebeuren. Zo blijven we wendbaar, spelen we in op de realiteit en maken we een RES van, voor en door de regio.

Meer informatie

- Feiten & argumentenboekje
- FAQ's NPRES
- FAQ's RES Regio Arnhem Nijmegen
- Cijfers RES Regio Arnhem Nijmegen
- Woordenlijst RES Regio Arnhem Nijmegen

Startnotitie

Concept bod

Reactienota bij Startnotitie

Een **startnotitie** uit 2019 met daarin de uitgangspunten voor de RES vormde het startpunt van de RES Regio Arnhem Nijmegen. Reacties op de startnotitie zijn verwerkt in een **reactienota**. Op weg naar de RES 1.0 verscheen in oktober 2020 het **concept bod**. Deze werd unaniem goedgekeurd door de bestuurders van de betrokken gemeenten, waterschappen en provincie. Ook reacties op het concept bod zijn verwerkt in een **reactienota**.

2. ONS BOD

De RES 1.0 is de afsluiting van een waardevolle periode die veel resultaat heeft opgeleverd. Er zijn zoekgebieden in beeld voor toekomstige ontwikkeling van duurzame opweklocaties, waarmee een start wordt gemaakt met invulling geven aan de energiedoelstellingen die de regio heeft gesteld voor 2030. Deze zoekgebieden passen niet alleen binnen de kaders vanuit wet- en regelgeving, maar kunnen ook worden aangesloten op het elektriciteitsnet; zeker als we de uitvoeringsplanningen van de RES en Liander goed op elkaar blijven afstemmen.

Ook de (boven)regionale uitdaging op gebied van verdeling van de restwarmte van grote warmteclusters, zoals de afvalverwerkingscentrales in Weurt en Duiven en de papierfabrieken in Renkum en Eerbeek, krijgt steeds meer vorm. Net zoals de afstemming van het regionale warmtevraagstuk op de lokale Transitievisies Warmte en de bijbehorende wijkuitvoeringsplannen om stap voor stap onze woonwijken van het aardgas te halen.

Last but not least is er zowel maatschappelijk als bestuurlijk draagvlak voor RES 1.0. Natuurlijk moet de formele besluitvorming nog plaatsvinden in de maanden maart tot en met juni 2021, maar het RES-proces is vanaf de start gestoeld geweest op het principe 'van, voor en door de regio'. De plannen zijn ontwikkeld en ontworpen samen met vele maatschappelijke stakeholders waaronder inwoners, energiecoöperaties, initiatiefnemers, jongeren-, natuur en landbouworganisaties. Ook de gemeenten, waterschappen en provincie waren continu nauw betrokken en hebben een grote bijdrage geleverd aan het resultaat dat nu voorligt in de vorm van RES 1.0. Om de sterke samenwerkingsverbanden die er nu zijn te behouden en om het behaalde resultaat goed te borgen zijn er met elkaar afspraken voor de toekomst gemaakt. Die helpen om met vertrouwen naar de toekomst te kijken.

WAT IS EEN 'BOD'?

Alle 30 energieregio's doen een 'bod'. Zij komen met een voorstel hoeveel TWh zij denken te kunnen bijdragen aan de nationale ambitie van 35 TWh duurzaam opgewekte elektriciteit. Die doelstelling wordt door de optelsom van alle concept RES'en ruim gehaald. Een gelopen race is dat niet. Het vraagt om een grote inspanning en lastige, vaak politieke, keuzes in de regio's en op nationaal niveau.

BELANGRIJKSTE VERSCHILLEN MET HET CONCEPT BOD

Op welke hoofdpunten verschilt de RES 1.0 met de voorloper, het concept bod van september 2020?

- Het concept bod was 1,68 TWh. Het nieuwe bod is 1,62 TWh.
- De RES 1.0 bevat afspraken voor de toekomst om de samenwerking van partijen te verstevigen en het huidige bod te borgen. Deze afspraken bevatten ook ruimtelijke afspraken die richting geven aan locatiekeuzes voor zon- en windprojecten.
- De verhouding zon/wind was eerder 97%-3% (in vermogen) en is in de RES 1.0 89%-11%. Dit betekent dat de RES 1.0 efficiënter is als het gaat om de netinfrastructuur.
- In het concept bod waren 6 kansrijke warmteclusters in beeld. In de RES 1.0 zijn dat er 5: de Bio Energie Centrale Cuijk zal de warmte leveren aan de eigen regio, Noordoost Brabant.
- Tot aan de RES 1.0 zijn inwoners via de gemeenten bij de RES betrokken. De RES 1.0 bevat een visie hoe de regio de gemeenten hierop actiever kan gaan ondersteunen.

Concept bod

2.1 Afwegingskader

De keuzes die we maken in de RES hebben invloed op onze leefomgeving. We maken ze daarom zorgvuldig. Een afwegingskader hielp en helpt ons om de verschillende afwegingen naast elkaar te zetten: waar passen de ideeën voor zonne- en windenergie in de ruimte? Past het op het energienet? Zijn de plekken maatschappelijk gezien acceptabel en financieel haalbaar? Er is continu een zorgvuldige afweging van de zes criteria waaruit het afwegingskader bestaat (zie figuur).

De criteria binnen dit afwegingskader zijn **ruimtelijke kwaliteit** in relatie tot de opgave, het **maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak,** de **energieopbrengst** en **kostenefficiëntie** (systeemefficiëntie) van de maatregelen. Er is ook gekeken naar kansen om de energieopgave te combineren met andere geplande of gewenste ingrepen in het landschap, de zogenaamde **integraliteit (koppelkansen).** Tot slot is de kansrijkheid van grootschalige opwekking van zon- en windenergie getoetst aan **belemmerend beleid** rond bijvoorbeeld natuur, defensie, veiligheid, landschap en cultuurhistorie.

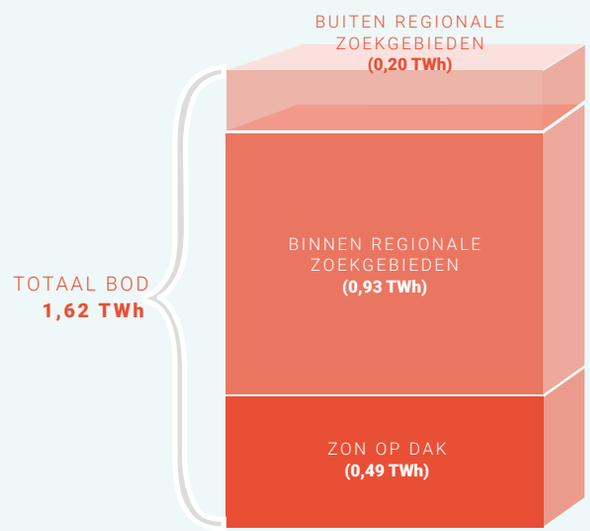
De eerste vier criteria zijn meegegeven vanuit het Rijk. Voor Regio Arnhem Nijmegen zijn de laatste twee toegevoegd omdat die cruciaal zijn voor het bereiken van de ambities van de Groene Metropoolregio. In het hele proces worden de criteria tegen elkaar afgewogen. Dat gebeurt steeds samen met de publieke partijen, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners van de regio.

De verkenningen rond de verschillende criteria uit het afwegingskader zijn beschreven in hoofdstuk 4 'Elektriciteit, ruimte en netwerk' en hoofdstuk 5 'Draagvlak'. Icoontjes in de tekst geven aan wanneer een tekstdeel betrekking heeft op één of meerdere van de criteria uit het afwegingskader. Dit maakt inzichtelijk welke afwegingen de regio heeft gemaakt op de route naar de RES 1.0.

2.2 Elektriciteit

We dragen vanuit Regio Arnhem Nijmegen met 1,62 TWh bij aan de landelijke ambitie van 35 TWh opwekking via zonnevelden, grootschalig zon op dak en windturbines. Het is een bod waar we trots op mogen zijn, hoewel het nog niet genoeg is voor de regionale ambitie van 55% CO_2-reductie in 2030.

Ons bod heeft de volgende opbouw. De basis is een stevige inzet op de mogelijkheden van zonnepanelen op grote daken. Daar is 0,49 TWh aan opbrengst voorzien. Binnen de regionale zoekgebieden gaan zonnevelden en windturbines 0,93 TWh opwekken en buiten regionale zoekgebieden nog eens 0,20 TWh. Op dit moment (februari 2021) is 0,12 TWh gerealiseerd.

DE RES 1.0 ALS STAP RICHTING 55% CO_2-REDUCTIE

Met de ambities in de RES 1.0 zetten we een belangrijke stap op weg naar de doelstelling van 55% CO_2-reductie in 2030. De landelijke Klimaatmonitor houdt het (verwachte) energieverbruik en de duurzame opwekking bij. Zo wordt inzichtelijk of de doelstelling gehaald gaat worden. Of de CO_2-uitstoot in 2030 inderdaad met 55% is afgenomen, hangt af van de maatregelen uit de RES, maar ook van andere factoren. Onder andere van de CO_2-reductie in de mobiliteitssector en de industrie, het toe- of afnemen van de vraag naar elektriciteit en warmte en het gebruik van nieuwe technieken. In het proces richting RES 2.0 wordt de balans opgemaakt: koersen we af op 55% reductie? Waar moet er worden er bijgestuurd en wat betekent dit voor de opgaven in de RES?

In de regionale zoekgebieden is ruimte voor zon- en windprojecten. Of en waar die precies gaan komen is nu nog niet bepaald. Dat hangt af van initiatieven van inwoners of projectontwikkelaars en van het maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak. Bij elke stap waarbij de plannen concreter worden, gaan de initiatiefnemers en gemeenten opnieuw in gesprek met inwoners en andere belanghebbenden.

> “De RES moet de gemeenten duidelijke richtlijnen meegeven voor realisatie – in elk geval wat betreft natuur, landschap, biodiversiteit, maar ook wat betreft participatie. Die realisatie mag je niet alleen aan de initiatiefnemers overlaten.”
>
> **Erik Spaink, inwoner**

Het gesprek gaat dan ook over hoe de omgeving mee kan profiteren in welke vorm dan ook en over de mogelijkheden en vormen voor financiële participatie van omwonenden.

Er is vanuit het afwegingskader gekeken naar de gebieden waar we zonnevelden of windturbines zouden kunnen inpassen: de regionale zoekgebieden. Uitgangspunt was om de ruimtelijke kwaliteit zoveel te behouden of zelfs versterken. De energietransitie biedt namelijk kansen om met de ontwikkeling van zonnevelden en windturbines ook bij te dragen aan andere opgaven in het gebied. Denk bijvoorbeeld aan versterken van de biodiversiteit, recreatie, economie, het verbeteren van mobiliteit en het tegengaan van droogte.

Lees verder over elektriciteit.

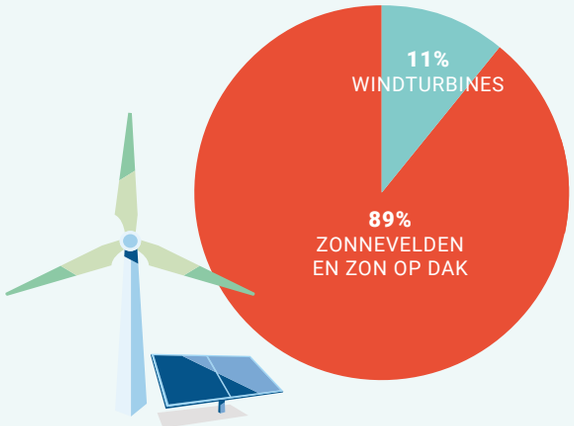
2.3 Ruimtelijke afspraken geven richting bij het zoeken van locaties

Om te voorkomen dat er op allerlei plekken in het landschap in Regio Arnhem Nijmegen zonnevelden en windturbines komen, is er zorgvuldig gekeken naar de inpassing van zonnevelden en windturbines in het landschap. Rekening houden met de gezondheid van omwonenden en de natuur is van groot belang. Daarom zijn samen met experts op het gebied van landschap en energie afspraken opgesteld voor het behoud van de ruimtelijke kwaliteit.

We zullen deze afspraken op weg naar de RES 2.0 verder toepassen in de praktijk en waar nodig bijstellen of uitbreiden. In de tussentijd geven ze gemeenten, waterschappen en provincie houvast bij het bepalen waar windturbines en zonnevelden wel goed passen en waar niet.

In dit kader hebben we in samenwerking met verschillende RES-regio’s rondom de Veluwe en de provincie onderzoek laten doen naar de haalbaarheid van windturbines op en rond de Veluwe, vanwege het voorkomen van beschermde diersoorten. Er is gekeken naar twee zones. In de zone tot 1 kilometer rond de Veluwe zijn windturbines niet wenselijk. In de zone van 1 tot 8 kilometer rond de Veluwe zijn wel mogelijkheden. Hiervoor is verder onderzoek nodig, vooral naar de effecten voor de wespendief, een beschermde roofvogel.

Lees verder over de ruimtelijke afspraken.

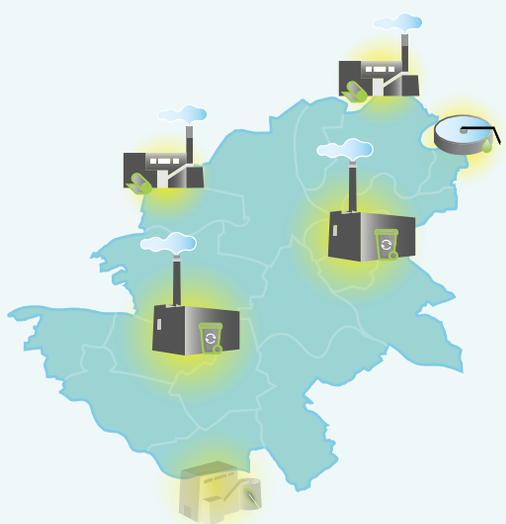
2.4 Efficiënte uitbreiding elektriciteitsnetwerk

We constateerden bij het voorlopig concept bod dat we in Regio Arnhem Nijmegen vooral voor zonnevelden kiezen en minder vaak voor windturbines. Dat is duurder dan de ideale combinatie van 50% zonnevelden en 50% windturbines (uitgedrukt in vermogen) omdat het meer investeringen vraagt in onder meer kabels en elektriciteitsstations. De gebruikers – de inwoners – betalen deze kosten uiteindelijk. Daarom was en blijft het belangrijk om te zoeken naar mogelijkheden om zon en wind beter in balans te brengen„ zo gaven meerdere gemeenteraden in 2020 aan in hun reactie op het voorlopig concept bod

Het bod in de RES 1.0 heeft een betere verhouding, uitgedrukt in vermogen: 89% zon en 11% wind, tegenover 97% zon en 3% wind in het concept bod. Deze verhouding is efficiënter en effectiever. In de afgelopen periode zijn ook nieuwe verkenningsgebieden voor windturbines in beeld gekomen. Deze worden in de aanloop naar de RES 2.0 verder onderzocht. Daarmee kan de verhouding zich potentieel verder ontwikkelen naar 82% zon en 18% wind.

Windturbines hebben overigens meer voordelen. Zo neemt een windturbine (van 5,6 MW en circa 243 meter tiphoogte) veel minder ruimte in dan een zonneveld; een grote windturbine wekt namelijk evenveel elektriciteit op als 18 ha zonneveld. De grond onder een windturbine blijft beschikbaar voor andere doelen zoals recreatie, natuur of landbouw. Ook is de aanleg van de benodigde infrastructuur voor een windturbine gemiddeld zeker driemaal goedkoper dan voor een zonneveld. Het rendement in een constructie met lokaal eigendom valt bij windturbines ook gunstiger uit.

Lees verder over het elektriciteitsnetwerk.

2.5 Warmte

Onze regio heeft voldoende mogelijkheden voor de ontwikkeling van een regionale warmte-infrastructuur. In Arnhem en Nijmegen is het mogelijk om de bestaande warmtenetten uit te breiden. Op verschillende andere plekken in de regio lijkt het mogelijk nieuwe warmtenetten te ontwikkelen. De haalbaarheid hiervan werken we in de komende jaren verder uit, ook in relatie tot de impact op de huidige gas- en elekticiteitsinfrastructuur.

In de RES is onderzocht welke bovenlokale restwarmtebronnen beschikbaar zijn, omdat deze bronnen in potentie interessant zijn voor de inzet van warmte binnen meerdere gemeenten. In Regio Arnhem Nijmegen blijken 5 fabrieken, rioolwaterzuiveringsinstallaties en afvalverwerkers in staat om in 2030 warmte te leveren voor de verwarming van een deel van onze huizen en gebouwen.

Een duurzame verwarming zal niet gaan zonder een verandering in hoe ons warmtesysteem in elkaar zit. En dat kost tijd, capaciteit en middelen. Daarnaast vereist het samenwerking tussen gemeenten én raakt het aan de samenwerking op (boven)regionaal niveau. Om tot een optimaal warmtesysteem binnen onze regio te komen is het nodig om hierover af te stemmen en dat te blijven doen binnen RES-verband. Hiervoor is een aantal afspraken gemaakt.

Lees verder over warmte.

2.6 Draagvlak

De zoekgebieden in de RES 1.0 komen voort uit lokale trajecten waarin verschillende gemeenten de afgelopen jaren hun inwoners hebben betrokken. Voor een aantal gemeenten geldt dat het lokale proces om te komen tot beleid voor wind en zon en de daarbij horende projectparticipatie nog loopt en besluitvorming nog moet plaatsvinden. Inwoners dachten mee over het duurzaamheidsbeleid van de gemeente in het algemeen of specifiek over het beleid rond wind- en zonprojecten. De gemeenten nodigden hen uit hun ideeën te delen over de randvoorwaarden, locaties en de wijze waarop projecten in het landschap in te passen zijn. Dit gebeurde onder andere via bijeenkomsten en burgerpanels. Gemeenten geven aan dat het betrekken van inwoners bij specifiek de RES weinig animo en interactie oplevert.

In de RES Regio Arnhem Nijmegen werken we vanuit het principe 'lokaal voorop'. Gemeenten staan het meest dicht bij hun inwoners en zijn daarom verantwoordelijk voor participatie met inwoners. De RES-werkorganisatie ondersteunt de gemeenten met communicatiemiddelen, kennis, inspiratie en advies.

Zoals aangegeven in de paragraaf 'Elektriciteit' krijgt inwonerparticipatie een grotere rol nu de plannen concreter gaan worden. Gemeenten gaan met inwoners in gesprek over de genoemde ruimtelijke afspraken. De RES-werkorganisatie zal de gemeenten hierbij actiever ondersteunen dan in de eerste fase, en zal waar nodig, als het regionale of bovenlokale vraagstukken betreft, zelf inwoners betrekken bij de vraagstukken rond de RES.

De gemeenten van Regio Arnhem Nijmegen streven naar minimaal 50% lokaal eigendom van de energieproductie. Dat betekent dat inwoners, bijvoorbeeld door aandelen te kopen in een wind- of zonnepark, mede-eigenaar kunnen worden en zeggenschap hebben over het project. Dat zorgt er onder andere voor dat de inkomsten niet wegvloeien naar een (buitenlandse) ontwikkelaar, maar terecht komen waar ze horen: bij de omwonenden. Ruim een derde van de gemeenten heeft dit streven al opgenomen in beleid. Een aantal gemeenten is hier nog mee bezig. Hierbij zal ook nauw worden samengewerkt met de plaatselijke energie coöperaties.

Jongeren uit Regio Arnhem Nijmegen hebben een speciale plek binnen het traject van de RES. Duurzame energievoorziening en de impact op het landschap is een thema dat nu speelt, maar het heeft alles te maken met de toekomst. Het is belangrijk goed te luisteren naar degenen die straks te maken hebben met de gevolgen van het klimaatprobleem. Een recente enquête wijst uit dat jongeren zeer positief zijn over de energietransitie. De gemeenten zullen zich in de aanloop naar de RES 2.0 extra inzetten om jongeren te betrekken. In het afgelopen jaar heeft een vertegenwoordiger van Jong RES zich aangesloten bij de participatietafel.

Lees verder over draagvlak.

2.7 Afspraken voor de toekomst

We zien het RES-traject als permanent 'werk in uitvoering'. Deze RES 1.0 is een plan dat steeds openstaat voor nieuwe gesprekspartners, spelers op de markt, nieuwe technologie, andere omstandigheden en voortschrijdend inzicht. Voor de totstandkoming van deze RES 1.0 is alle kennis van nu gebruikt en is de kunde en ervaring van de betrokken stakeholders meegenomen, om weloverwogen 'afspraken voor de toekomst' te maken. Het belang van het in standhouden van de samenwerking in het RES-netwerk met betrokken partijen is helder. Om onze energiedoelen te halen hebben we niet alleen een flexibele energiestrategie nodig, maar ook een stevig samenwerkingsfundament. Daarmee kunnen we aan de slag in de gebiedsprocessen, en om de projecten die in die gebieden voorzien zijn te realiseren.

We hebben samen met experts op het gebied van landschap en energieopwekking afspraken gemaakt om te zorgen dat de focus voor toekomstige projecten binnen de huidige zoekgebieden ligt. En dat hierbij steeds ruimte is voor lokaal maatwerk. De afspraken geven ook richting aan het behouden van ruimtelijke kwaliteit bij het inpassen van windturbines en zonnevelden.

Ook vanuit de sporen Warmte, Bestuurlijke besluitvorming en Participatie zijn 'afspraken voor de toekomst' gemaakt. Daarmee wordt het RES 1.0 bod en de weg daar naartoe geborgd. Ze vormen een aanvulling op de Startnotitie. De afspraken zijn nu nog geen onderdeel van het beleid van de gemeenten, waterschappen en provincie. In de periode tussen de RES 1.0 (2021) en de vaststelling van RES 2.0 (2023) zullen we de afspraken toepassen in de praktijk en waar nodig bijstellen of uitbreiden.

Hieronder staan de totaal 28 afspraken die zijn gemaakt. Waar relevant, is steeds een verwijzing gemaakt naar de inhoudelijke hoofdstukken voor meer informatie over de context en achtergrond. Bij de vaststelling van de RES 1.0 leggen betrokken RES-partners aan de voorkant deze afspraken voor de toekomst vast.

2.7.1 Samenwerkingsafspraken

1. De RES is en blijft gebaseerd op lokale regie in een regionaal proces van samenwerking.

2. Binnen de regio werken we intensief, interbestuurlijk samen. Om in regie te blijven, houden betrokken partijen actief vinger aan de pols via het structurele 'goede gesprek' en monitoring van de ontwikkelingen binnen de regio middels het **Ninox-systeem**. Indien nodig worden tussentijds nieuwe (bestuurlijke) afspraken gemaakt.

3. We werken met elkaar aan succesvol RES-partnerschap waarbij we rekening houden met elkaars belangen én het gezamenlijke belang van een succesvolle energie- en warmtetransitie.

4. Ook bij navolgende fasen in de besluitvorming maken we bestuurlijke procesafspraken. Voor het geval overheden het niet met elkaar eens kunnen worden, grijpen we terug op de vastgelegde samenwerkingsafspraken uit de Startnotitie.

5. We spreken elkaar aan op ieders bijdrage aan de uitvoering van de RES, waarin gezocht wordt naar een weging tussen lasten en lusten die recht doet aan de kwaliteiten van de gehele regio.

2.7.2 Afspraken over solidariteit tussen gemeenten onderling

6. De afspraken over solidariteit tussen gemeenten onderling en de verdere uitwerking hiervan worden, samen met de uitvoering van RES 1.0, overgedragen aan de (nieuwe) regionale samenwerking binnen de Groene Metropoolregio.

Deze afspraak staat ook in paragraaf 5.1.5 (Solidariteit onderling).

2.7.3 Afspraken doorwerking omgevingsinstrumentarium en MER

7. In het ontwikkeltraject RES 2.0 worden nadere afspraken gemaakt over borging van de RES. In een lokaal omgevingsplan of een regionale borging in de provinciale omgevingsverordening stellen we gezamenlijk een plan op om de MER-aspecten nader in beeld te krijgen.

8 De vastgestelde RES 1.0 vormt voor *alle* bestuurlijke partijen een van de uitgangspunten voor de nader uit te werken omgevingsvisies, de warmtevisies /TVW en de wijk- en omgevingsplannen. De energietransitie is complex en we moeten tempo (blijven) maken. Daarom accepteren we dat, doordat projecten en initiatieven soms vóórlopen op deze plannen of anders dan beoogd verlopen, gemeenten in de praktijk onderling verschillen in aanpak en tempo. Lees verder

Deze afspraken staan ook in paragraaf 5.1.5 (Doorwerking in omgevingsbeleid en vergunningen/MER).

2.7.4 Afspraken voor een optimaal warmtesysteem

9 Vanuit regionaal perspectief maakt het verschil welke bron wordt gebruikt op welke plek; we willen voorkomen dat een bron al door de ene gemeente is ingezet terwijl hij voor een andere gemeente van vitaal belang zou zijn geweest. In het belang van ons RES-partnerschap bepalen we gezamenlijk waar welke bovenlokale bron uiteindelijk wordt ingezet.

10 Binnen de relevante warmteclusters waar dit verdelingsvraagstuk aan de orde is, richten we een structureel overleg in om daarover in gesprek te zijn en te blijven.

11 Gemeenten zetten daarbij verschillende instrumenten in die binnen de kaders van de Warmtewet, de Omgevingswet en andere beleidsruimten passen om de bovenlokale warmte afspraken te borgen.

12 Als regio doen we een gezamenlijke oproep aan het Rijk om partijen in stelling te brengen om de benodigde regie te voeren op de warmtetransitie. Dat kan door te zorgen voor beter aansluitende wet- en regelgeving voor het uitrollen van warmtenetten, hogere en structurele financiële ondersteuning voor alternatieve warmtevarianten (waaronder warmtenetten) via subsidies of Rijksbijdragen en een structurele Rijksbijdrage voor het ambtenarenapparaat om de warmtetransitie ook daadwerkelijk in goede banen te leiden, te begeleiden en uit te voeren.

De afspraken voor een optimaal warmtesysteem staan ook in paragraaf 4.2.7.

2.7.5 Ruimtelijke afspraken

Invulling geven aan de RES is balanceren tussen enerzijds behouden van de gemeentelijke autonomie versus optimaal afstemmen en samen optrekken op regio niveau. Voor dat laatste hebben we gezamenlijk onderstaande afspraken gemaakt om de kracht van het landschap op regionaal niveau te behouden. Gemeenten zullen komende jaren doorgaan met het verder brengen van projecten die op dit moment nog verkeren in de ideefase, dan wel werken aan het opstarten van nieuwe initiatieven. Soms ook buiten de zoekgebieden of de 'verkenningsgebieden extra windturbines'. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat er altijd eerst overleg plaatsvindt aan de regionale tafel. Dit is het bestuurlijk overleg van de opgave-Circulaire Regio onder de Groene Metropoolregio. De exacte werkwijze wordt bij de start van de RES 2.0 verder uitgewerkt, waarbij twee uitgangspunten essentieel zijn:

1. 'Lokale autonomie waar dat kan en benutten van de kracht van de regio waar dat moet';
2. Zo min mogelijk frustratie van lopende processen. Dit houdt bijvoorbeeld in dat de regie blijft bij de partijen die initiatieven inbrengen. Maar ook dat het proces zo ingericht wordt dat een voortvarende aanpak geborgd blijft.

Op deze manier is er altijd ruimte voor lokale initiatieven en maatwerk en blijft de kracht van de gezamenlijke afspraken overeind. Het doel is om het onderlinge gesprek en het samen vinden van ruimte voor initiatieven laagdrempelig te houden.
De ruimtelijke afspraken zijn alleen van toepassing op grootschalige initiatieven, niet op kleinschalige initiatieven. Met kleinschalige initiatieven bedoelen we:

- Kleine individuele windturbines die kleiner zijn dan of gelijk aan 26 meter ashoogte;
- Kleine zon-initiatieven die een vermogen hebben die kleiner is dan of gelijk aan 2 megawatt (en daarmee op het lokale spanningsniveau past).

De ruimtelijke afspraken zijn:

13 Inspanningsverplichting
Voor het bod RES 1.0 spreken we een inspanningsverplichting af ten aanzien van de opbrengst van grootschalige windturbines, zonnevelden en grootschalig zon op dak die we in de RES 2.0 nader uitwerken op lokaal niveau. Deze verplichting betekent dat alle RES-partners zich gezamenlijk inspannen om het bod RES 1.0 te realiseren, dus niet alleen de gemeenten waarbinnen zoekgebieden vallen. Het betekent ook dat de gemeenten actief de verkenning starten – zo ver dat nog niet is gebeurd – en op zoek gaan naar mogelijkheden om zon- en windprojecten te ontwikkelen.

14 Ontwikkelingen buiten het bod
Voor de periode tot besluitvorming van de RES 2.0 zijn er zonder overleg aan de regionale tafel enkel grootschalige ontwikkelingen van zonnevelden en windturbines of combinaties zon-wind mogelijk:
- Binnen de regionale zoekgebieden;
- Binnen de huidige projecten pijplijn die hoort bij de RES 1.0 vanaf sub-fase 'Beleidscheck' tot en met 'Realisatie';
- Binnen de 'verkenningsgebieden extra windturbines'.

15 Groepering windturbines
Om visuele ruimtelijke versnippering ('confetti') door windturbines te voorkomen is groepering van windturbines nodig. Hiermee houden we andere gebieden vrij van windturbines en borgen we regionale ruimtelijke samenhang. Op basis van een ontworpen totaalcluster is gefaseerde uitvoering wel mogelijk. Voor het plaatsen van windturbines is daarom de afspraak dat grote windturbines:
- Niet solitair maar gegroepeerd worden geplaatst;
- De groepering in een lijnopstelling of in een clusteropstelling wordt uitgevoerd;
- De onderlinge afstand van deze opstelling zodanig is dat beeldinterferentie zoveel mogelijk wordt voorkomen (= ontwerponderzoek bij uitwerking zoekgebieden en toets bij projecten buiten de zoekgebieden);
- De inpassing van windlocaties in samenhang met de ontwikkeling in aangrenzende andere RES'en wordt beoordeeld.

16 Koppeling ruimtelijke kwaliteit
Combineer ontwikkeling van windturbines en zonnevelden altijd met de ruimtelijke kwaliteit en samenhang van het totale gebied. Houd rekening met het gebruik van de ruimte door lokale partijen, stakeholders en inwoners. We streven naar een integrale aanpak op drie niveaus:
- Koppeling met regionale opgaven;
- Koppeling met andere opgaven in de gebiedsprocessen, waarin de afweging wordt meegenomen van te maken investeringen in gebiedscompensaties en gebiedsversterkingen;
- Benutten van koppelkansen bij de lokale inpassing.

17 Voorkeursvolgorde zon
Grootschalige zonnevelden moeten mede worden beoordeeld op:
- De mate van aantasting van karakteristieke kenmerken van het landschap;
- De samenhang met andere functies in het gebied, (zoals landbouw, biodiversiteit, cultuurhistorie);
- De landschappelijke samenhang;
- Dubbel ruimtegebruik.

Hiervoor zetten we op regionale schaal in op een voorkeursvolgorde voor zonnevelden waarin zon op dak worden opgenomen. De regionale zoekgebieden van de RES 1.0 maken onderdeel uit van deze voorkeursvolgorde. Deze voorkeursvolgorde werken we in het traject naar RES 2.0 verder uit. Het betekent niet dat eerst alleen de daken benut worden. Er is inzet op alle vlakken tegelijkertijd nodig. Maar de afweging van de gronden die we daarvoor inzetten is cruciaal.

18 Combineer wind/zon
Combineer windturbines zoveel mogelijk met zonnevelden en vice versa. Dit zorgt voor lagere maatschappelijke kosten voor de elektriciteitsinfrastructuur. We streven naar een regionale en waar mogelijk lokale verhouding wind/zon van 50/50. Daarbij kijken we binnen de zoekgebieden en gebiedsprocessen naar lokale en optimale haalbaarheid en de optelling per onderstation.

De Ruimtelijke afspraken staan ook in paragraaf 4.1.2.

2.7.6 Participatieafspraken

19 Bij de RES 1.0 is helder wie waarvoor en wanneer aan zet is voor de participatie over de energietransitie in Regio Arnhem Nijmegen. We zorgen voor een transparant speelveld. Stakeholders en inwoners weten zo wanneer en binnen welke kaders ze mee kunnen praten.

20 We borgen met de participatiestrategie dat de energietransitie in Regio Arnhem Nijmegen zoveel mogelijk ten goede komt aan de inwoners van de regio. We streven naar minimaal 50% eigendom en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. We houden ook zoveel mogelijk rekening met gezondheidsaspecten, wegen milieu-effecten zorgvuldig af en zorgen dat natuurwaarden zoveel mogelijk behouden blijven.

21 We delen en faciliteren informatie in relatie tot de energietransitie zo zorgvuldig mogelijk met stakeholders, ambtenaren, volksvertegenwoordigers en inwoners, zoals over de effecten op de gezondheid van geluid van windturbines, financiële voordelen voor inwoners, en behoud van biodiversiteit.

22 Om gemeenten te ondersteunen voeren we (bovenlokale) duo-gesprekken over het verder uitwerken van gebiedsgerichte participatie en lokaal eigendom. Hierin denken we ook samen na over hoe de participatie voor jongeren ingericht kan worden.

23 We organiseren bijeenkomsten voor ambtenaren en volksvertegenwoordigers om kennis te blijven delen. We delen goede voorbeelden in onze regio.

24 We zorgen ervoor dat iedereen in de regio (financieel en/of maatschappelijk) voordeel kan halen uit de plannen. Dat doen we bijvoorbeeld door gemeenten te helpen met het opzetten van maatschappelijke tenders.

25 Voor het einde van 2021 hebben alle gemeenten een Transitievisie Warmte opgesteld. We onderzoeken de participatieaanpakken in deze visies en adviseren bestuurders over participatie in het warmtespoor.

26 Jongeren worden op lokaal en regionaal niveau betrokken bij het meedenken en uitvoeren van plannen.

27 We gaan de rol van de ‘participatietafel’ nog scherper invullen. Die kan dan nog meer in de rol groeien zoals in de doelstelling is omschreven.

28 Op weg naar de RES 2.0 streven we ernaar om het betrekken van raadsleden ook op regionaal niveau te organiseren.

De participatie-afspraken staan ook in paragraaf 5.2.8.

3. **INTEGRALE AANPAK**

3. INTEGRALE AANPAK

3.1 De leefomgeving verbindt ons

De RES gaat primair over grootschalige elektriciteitsopwekking en regionale warmteverdeling. Die hebben altijd gevolgen voor de leefomgeving. Windturbines en zonnevelden zijn grote installaties die een plek moeten krijgen in ruimte waar mensen aan het werk zijn, waar recreanten genieten van de omgeving, inwoners een boswandeling maken en van hun nachtrust willen genieten. Bij het opstellen van deze RES hebben we als vertrekpunt dat we trots zijn op de omgeving waar we in onze regio in werken, wonen, recreëren. Daarom is de ambitie rond duurzame energieopwekking afgesproken op regionaal niveau. Deze heeft als doel om te zorgen voor een goede mix van alle belangen en ook de leefbaarheid van de leefomgeving voor onze inwoners te borgen. Deze integrale benadering staat aan de basis van deze RES.

Bij de start van het proces is aan alle stakeholders, ambtenaren en bestuurders dezelfde 'integrale bril' aangeboden om naar de energietransitie te kijken. Met deze bril op durven we buiten onze eigen sectoren en belangen te kijken. We kijken naar kansen die de RES biedt om klimaatadaptief te worden, de natuur en biodiversiteit te versterken, cultuurhistorie te bewaren, recreatie te faciliteren, ruimte te geven voor verstedelijking, bij te dragen aan opgaven voor mobiliteit enzovoorts. Daarbij zien we in dat het een afweging is tussen verschillende belangen. Dat vraagt om maatwerk en keuzes ten aanzien van het veranderende landschap.

Deze integrale bril of blik is toepasbaar op drie verschillende schaalniveaus:

1. Op regionale schaal, waar het gaat over de afweging om de zoekgebieden te bepalen, te midden van alle andere regionale opgaven;
2. Op gebiedsniveau, waar integrale ontwikkeling een plek krijgt in de gebiedsprocessen die zullen volgen na RES 1.0, soms aangedreven door energietransitie, soms door andere opgaven;
3. Op locatieniveau, waar het gaat om lokale inpassing en koppelkansen met de directe omgeving.

De integrale bril is nieuw voor de RES, net als voor de nieuwe werkwijze die is ingezet in de Groene Metropoolregio waar de RES onderdeel van is.

Meekoppelen: frambozen groeien goed onder zonnepanelen

3.2 Samenwerking op verschillende schaalniveaus

De RES, maar ook andere opgaven zoals aanleg van het Natuurnetwerk Nederland en het spoor- en snelwegennetwerk of de woningbouwopgave leggen claims op de ruimte. Die moeten op elkaar worden afgestemd en daar zullen keuzes uit voortvloeien. Dit kunnen wij als regio niet alleen.

Daarom is in het ontwikkeltraject van RES 1.0 gewerkt aan samenwerking rond de andere grote opgaven die er zijn, zowel binnen de regio als daarbuiten.

Binnen de regio is een start gemaakt in de samenwerking met de Verstedelijkingsstrategie en de mobiliteitsagenda van de Groene Metropoolregio. Ook zijn we vanuit de RES betrokken geweest bij de totstandkoming van de agenda van de Groene Metropoolregio. De RES is ingebed in de opgave 'De Circulaire Regio'.

> Bij het zoeken naar geschikte locaties voor zonnevelden vragen we te zoeken naar een combinatie van dubbel ruimtegebruik. Bijvoorbeeld dichtbij natuurgebieden, waar agrarische gronden door diverse beperkingen minder rendabel zijn. Met landschappelijk goed ingepaste zonnevelden creeër je er een buffer voor natuur, wateropvang en energie-opwekking.
>
> **Natuur en Milieu Gelderland**

Visie op RES 1.0 NMG

Buiten de regio was er samenwerking met de buur-RES'en. Dit liep deels via de GEA-experttafel waarbij afstemming was over het gevolgde proces en de planning, over overkoepelende zaken zoals de verkenning op de participatievereisten en de wijze van inbedding van de RES in het omgevingsinstrumentarium. Het ging ook over inhoudelijke zaken zoals het onderzoek 'Wind op en rond Veluwe' en over de ontwikkeling van zoeklocaties op de grensgebieden van de RES-regio's. Ook was er afstemming met provincie en waterschappen (integreren van de RES in de regio-opgaven van het waterschap).

Op nationaal niveau was er samenwerking met rijkspartijen zoals het Nationaal Programma RES (NPRES) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), met het Rijksvastgoedbedrijf, en met Defensie, Prorail en Rijkswaterstaat in het kader van het OER-programma (Opwek Energie op Rijksgronden). De A15 energiecorridor wordt in samenwerking met RES-regio Rivierenland gezien als kansrijk en is opgenomen in het OER programma. Tevens werd er in het RES 1.0-traject gestart met een eerste kennismaking met de Euregio/Duitsland om mogelijke samenwerkingsvlakken te verkennen. Nederland en Duitsland (de regio Noordrijn-Westfalen) gaan heel verschillend met de energietransitie om. De meeste raakvlakken liggen op het vlak van innovatie. Er komt een vervolggesprek aan met de gemeenten Kranenburg, Kleve en Emmerich om de eventuele samenwerking verder te verkennen. Uiteraard worden de aan de grens liggende gemeenten Zevenaar en Berg en Dal hierin betrokken.

Bij de ARN Afvalverwerkingscentrale, Weurt

MEEKOPPELKANSEN

Vaak zijn plannen voor zonnevelden en windmolens prima te koppelen aan andere plannen. Dat maakt ze bijvoorbeeld:

- **nog duurzamer**
- **aanvaardbaarder vooromwonenden**
- **rendabeler**

Waar liggen die meekoppelkansen?

Meer Meekoppelkansen

ZON & NATUUR EN LANDSCHAP

- **kruidenrijk grasland onder panelen**
- **combi panelen met ecologische verbinding**
- **Landschapselementen als omranding**

VOORBEELD
Onderzoek naar biodiversiteit in Zonnepark Moerdijk

ZON & PARKEREN

- **zonnepanelen op carports**
- **auto's koel, droog en sneeuwvrij**

VOORBEELD
Carport Liander, Duiven:
overdekte parkeerplaats

ZON & RECREATIE EN DUCATIE

- **ruimte voor recreatieve routes**
- **park, speeltuin, educatie, uitkijktoren**
- **opladen auto en e-bike**

VOORBEELD
Solar Park de Kwekerij, samen
met de omwonenden in Bronckhorst

WIND & OPBRENGST VOOR INWONERS

- **inwoners kunnen aandelen kopen**
- **percentage inkomsten gaat naar omgevingsfonds**

VOORBEELD
566 inwoners zijn mede-eigenaar geworden
van Windpark Koningspleij in Arnhem

CABLE POOLING ZON & WIND

- **95% van de tijd is er OF opbrengst uit zon OF opbrengst uit wind**
- **opgewekte elektriciteit op zon en wind kan dus via dezelfde kabel vervoerd worden**

VOORBEELD
Onder windpark Nijmegen komen 17.000 zonnepanelen
van zonnepark De Grift

WIND & LANDSCHAPSVERSTERKING

- **maak een omgevingsplan met een plan om het landschap te versterken**
- **vanuit dat plan locaties bepalen voor windmolens**
- **opbrengst uit windmolens financiert de landschapsversterking**

ZON & ZACHTFRUIT

- **panelen in plaats van foliedaken voor kleinfruit**

VOORBEELD
Frambozenteelt onder halfdoorlatende
zonnepanelen in Babberich

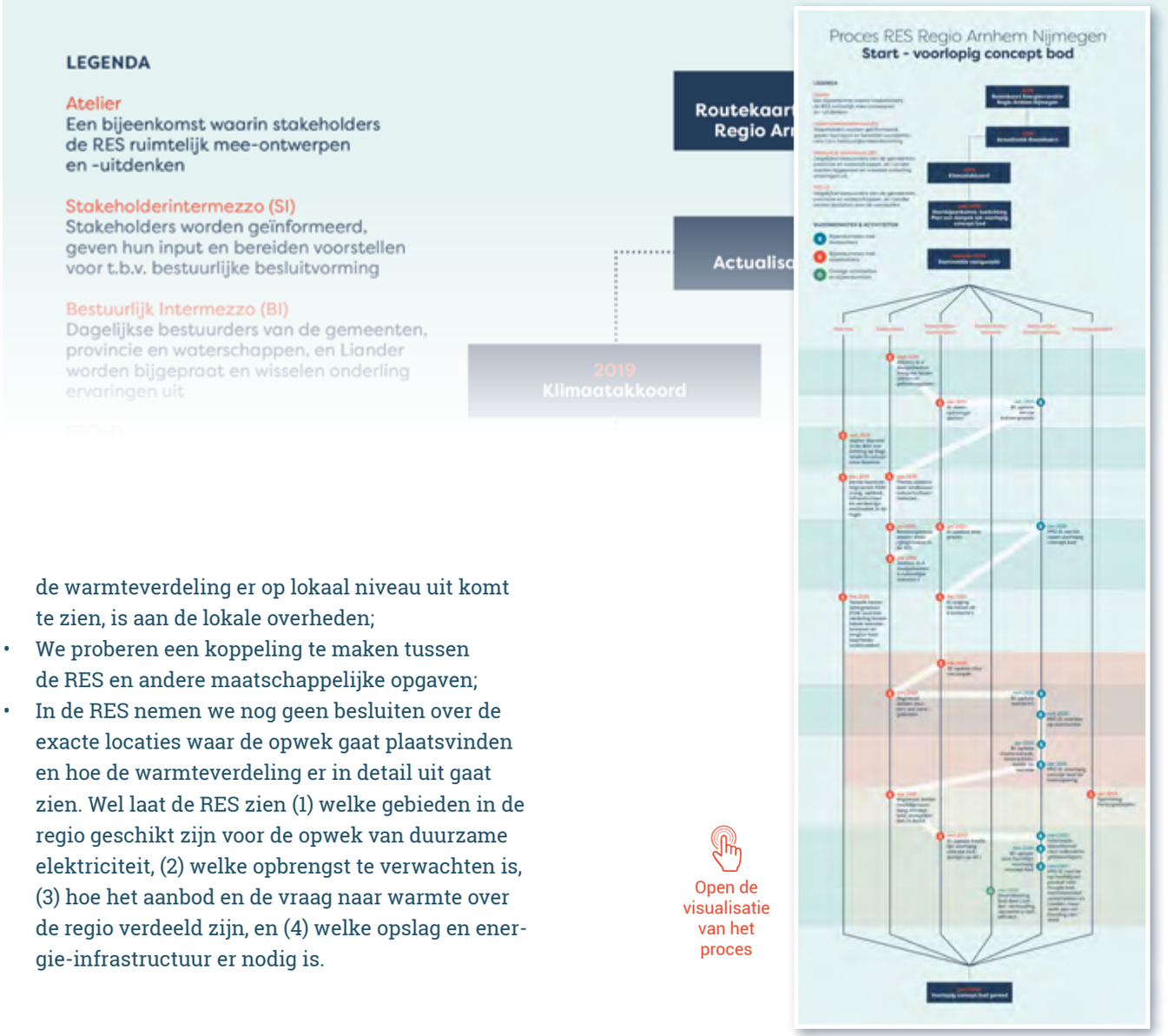
3.3 Integraliteit in ons proces

De afgelopen twee jaar liep een proces met inwoners, stakeholders, ambtenaren en bestuurders binnen de regio. Dat bestond uit drie fasen:

1. van de Startnotitie tot het voorlopig concept bod
2. van het voorlopig concept bod tot het concept bod
3. van het concept bod tot de RES 1.0.

Onderstaande afbeeldingen geven weer wat de belangrijkste activiteiten en nieuwe inzichten uit dit proces waren. Ook laten ze de besluitmomenten zien. Vaak waren dat bestuurlijke- en stakeholderintermezzo's, na een nieuwe totaaldoorrekening van het bod. Een gedetailleerde beschrijving van de ontwerpstappen uit de eerste fase van de RES staat in het voorlopig concept bod.

Voorlopig concept bod

Open de visualisatie van het proces

3.3.1 Uitgangspunten Startnotitie

Het eerste belangrijke ijkmoment is de unanieme vaststelling van de Startnotitie in de periode december 2019/januari 2020. Deze notitie legde de volgende uitgangspunten voor de RES vast:

- We streven naar 55% CO_2-reductie in 2030 en 95% CO_2-reductie in 2050 (als afgesproken in de Routekaart Energietransitie van Regio Arnhem Nijmegen, het GEA en in het Klimaatakkoord);
- We gaan voor een maximale inzet van duurzame bronnen voor elektriciteit en warmte;
- We stellen een RES op die past bij de regio, namelijk Van, voor en door de regio. Dat betekent dat de RES zich op het regionaal niveau richt. Hoe het opwekken van elektriciteit en de warmteverdeling er op lokaal niveau uit komt te zien, is aan de lokale overheden;
- We proberen een koppeling te maken tussen de RES en andere maatschappelijke opgaven;
- In de RES nemen we nog geen besluiten over de exacte locaties waar de opwek gaat plaatsvinden en hoe de warmteverdeling er in detail uit gaat zien. Wel laat de RES zien (1) welke gebieden in de regio geschikt zijn voor de opwek van duurzame elektriciteit, (2) welke opbrengst te verwachten is, (3) hoe het aanbod en de vraag naar warmte over de regio verdeeld zijn, en (4) welke opslag en energie-infrastructuur er nodig is.

3.3.2 De reis naar het (voorlopig) concept bod

In de periode naar het (voorlopig) concept bod was het huidige lokaal beleid leidend. Dat leverde een beeld op van alle mogelijkheden voor grootschalige opwek in de regio.

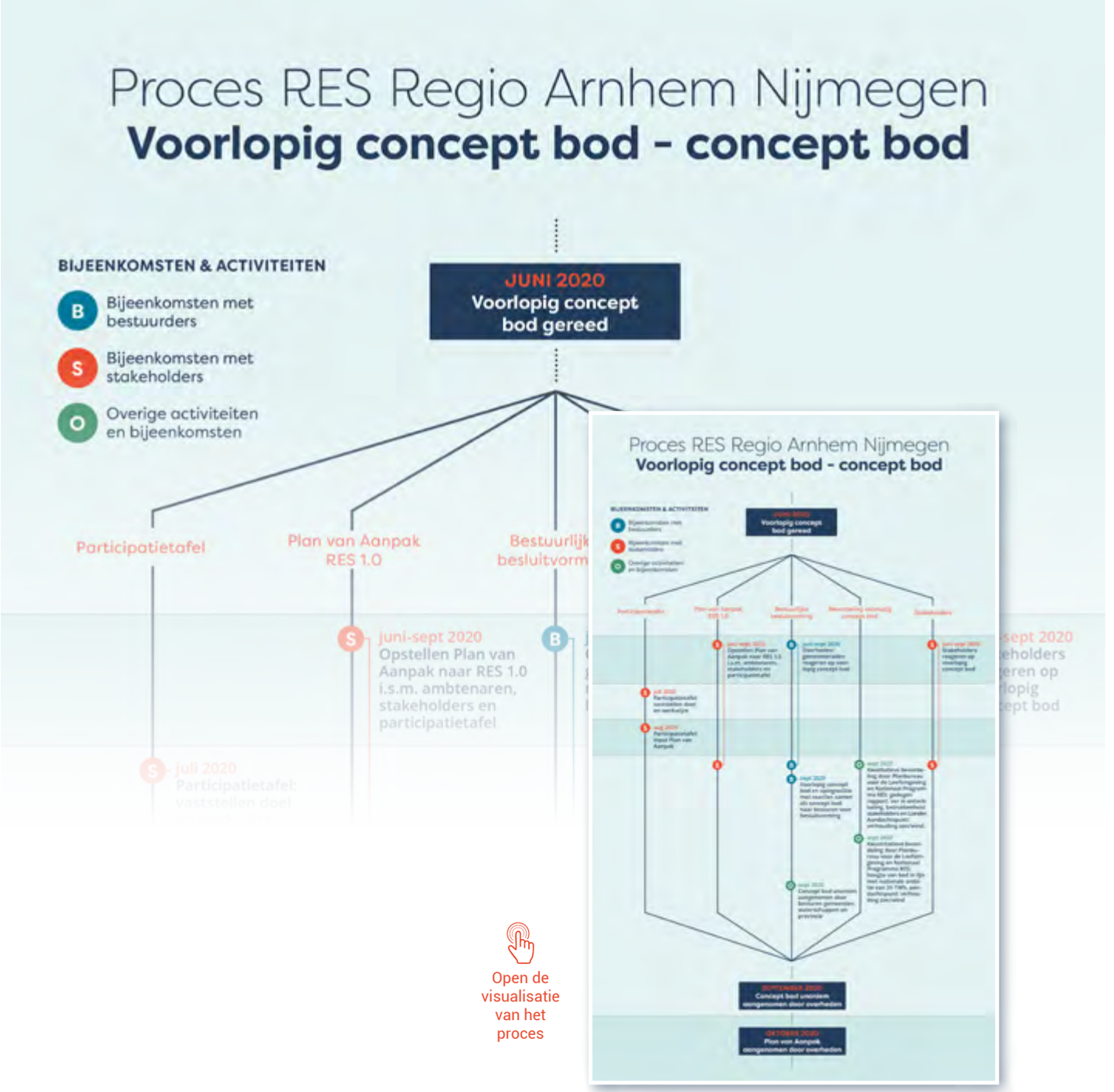
Op 1 juli 2020 is het concept bod bij PBL en NPRES ingediend voor de kwalitatieve toetsing, op 1 oktober 2020 voor de kwantitatieve toetsing.

De besturen van de betrokken overheidspartijen waren positief over het concept bod en stelden het unaniem vast. Ook PBL en NPRES waren overwegend positief.

Als pluspunten werden genoemd:

1. De hoogte van het bod (1,68 TWh) dat goed past bij de omvang van de regio;
2. Het ruime aantal betrokken stakeholders en de participatietafel die meeschreef;
3. De betrokkenheid van Liander in zowel werkorganisatie als op bestuurlijk niveau.

Een zorgpunt was er ook: de scheve verhouding wind/zon. Wanneer er vooral voor zonnevelden wordt gekozen en weinig voor windturbines leidt dat tot hogere kosten aan het netwerk.

3.3.3 De reis naar RES 1.0

Het zorgpunt uit het concept bod over de scheve verhouding wind/zon werd in het najaar en de winter van 2020 door gemeenten opgepakt. Lokaal werden de kansen onderzocht om de verhouding meer richting de gewenste 50/50 procent te brengen. Ook bekeken zij welke projecten, die in het concept bod nog benoemd waren als project in de ideefase, in RES 1.0 als concreet initiatief konden worden benoemd. Op die manier werd het bod realistischer. In het najaar van 2020 is ook gestart met ambtelijke duo-gesprekken voor afstemming tussen de gemeenten en de RES-werkorganisatie. Dit vond plaats op basis van een database met relevante gegevens (Ninox).

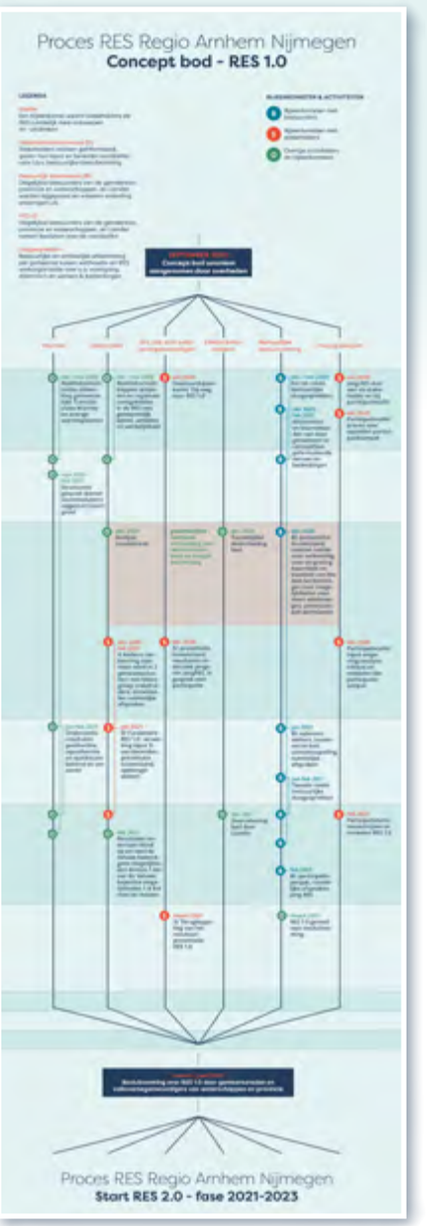
In december is alle informatie opgehaald bij de gemeenten en is de informatie over kansrijke projecten doorgerekend door Liander. Daaruit bleek dat het bod lager was geworden dan in het concept bod (+/- 1,30 TWh). Tevens bleek dat er hogere maatschappelijke kosten per TWh mee gemoeid waren en de wind/zon verhouding 3%-97% was geworden. Daarbij kwam het perspectief vanuit de provincie dat zij graag gezamenlijk in de regio ruimtelijke afspraken wilden opstellen. Die zijn nodig om de zoeklocaties uit de RES meer richtinggevend te laten zijn voor de uitvoering van de RES, en om provinciale inpassingsplannen (PIP) in de toekomst te voorkomen.

Deelnemers aan het Bestuurlijk intermezzo op 15 december 2020 concludeerden om opnieuw naar de feitelijke fysieke kansen voor windenergie te kijken. Afgesproken werd dat de kansen dit keer ook buiten het huidige gemeentelijk beleid gezocht gingen worden. Tot nog toe was het gemeentelijk beleid leidend geweest voor de locaties van de zoekgebieden. Een verkenning werd gestart in cluster-ateliers en er zijn ruimtelijke afspraken opgesteld. De clusteraanpak houdt in dat we tijdelijk inzoomden op twee bovengemeentelijke clusters. Daardoor kon goed rekening worden gehouden met de landschappelijke verschillen in de regio. De clusters waren:

- Cluster 1: Wijchen, Druten, Beuningen, Heumen.
- Cluster 2: Duiven, Westervoort, Zevenaar, Rheden en Doesburg.

Deze clusters zijn gekozen doordat alle relevante aspecten van de ruimtelijke afweging hierin aanwezig waren. Het doel was om de bevindingen uit de clusters voor de hele regio toe te passen. Binnen deze clusters was het doel om de regio met een aangescherpte ruimtelijke analyse te helpen, zodat zij samen tot afspraken konden komen om de regionale zoekgebieden te realiseren. Daarbij werd gestreefd naar een optimale ruimtelijke kwaliteit en optimale maatschappelijke kosten. In deze maatschappelijke kosten zit ook de wind-zonverhouding verwerkt. Het resultaat van deze verkenning is terug te zien in de opgestelde zoeklocaties en ruimtelijke afspraken in deze RES 1.0.

Open de visualisatie van het proces

3.4 Toekomstperspectief samenwerking en integraal werken

De RES 1.0 en de uitvoering daarvan in de RES 2.0 moeten worden geborgd in de regionale samenwerking. De 18 gemeenten in Regio Arnhem Nijmegen (waarvan er 16 in de RES samenwerken) zijn per 1 januari 2021 een nieuwe samenwerking gestart in de Groene Metropoolregio. De regio heeft vijf opgaven geformuleerd om in regionaal verband op de langere termijn aan te werken. Eén van deze opgaven is *De Circulaire Regio*; de RES maakt hier deel van uit. RES 1.0 en de uitvoering daarvan richting RES 2.0 zijn daarmee geborgd in de regionale afspraken en komen in dit samenwerkingsverband verder tot uitvoering.

De RES legt een ruimtelijke claim. Daarom is het relevant verbinding te leggen met speerpunten die ook een ruimtelijke claim kennen, zoals de verstedelijkingsopgave. Deze verbinding, zoals gezamenlijke gebiedsverkenningen, is inmiddels gelegd en biedt een basis om op voort te bouwen naar de RES 2.0, ongeacht in welke regio-opgave een speerpunt is belegd. Ook wordt binnen de Groene Metropoolregio de komende maanden gewerkt aan het optimaliseren van de organisatie van deze verbinding. Een goede borging garandeert continuïteit. Dat is van belang voor de uitvoering van de RES en het realiseren van een duurzame regio. Voor de organisatorische aansluiting op de Groene Metropoolregio staat in de periode maart-juli 2021 de overdracht van de RES-werkorganisatie naar de organisatie van de Groene Metropoolregio op de agenda.

Groene Metropool-regio

Naast het inbedden in de Groene Metropool is het belangrijk dat de aansluiting op de aanpalende processen en samenwerkingen met landelijke partners doorlopen. Denk aan partners als NPRES, Defensie, ProRail en Rijkswaterstaat. Dit geldt ook voor de samenwerking met de buur-RES-regio's en de RES-regio's rond de Veluwe, en met het Duitse Nordrhein-Westfalen.

groene metropoolregio arnhem nijmegen

Windmolens en AVR Afvalverwerkingscentrale, Duiven

4. ELEKTRICITEIT, WARMTE & NETWERK

4. ELEKTRICITEIT, WARMTE & NETWERK

4.1 Elektriciteit

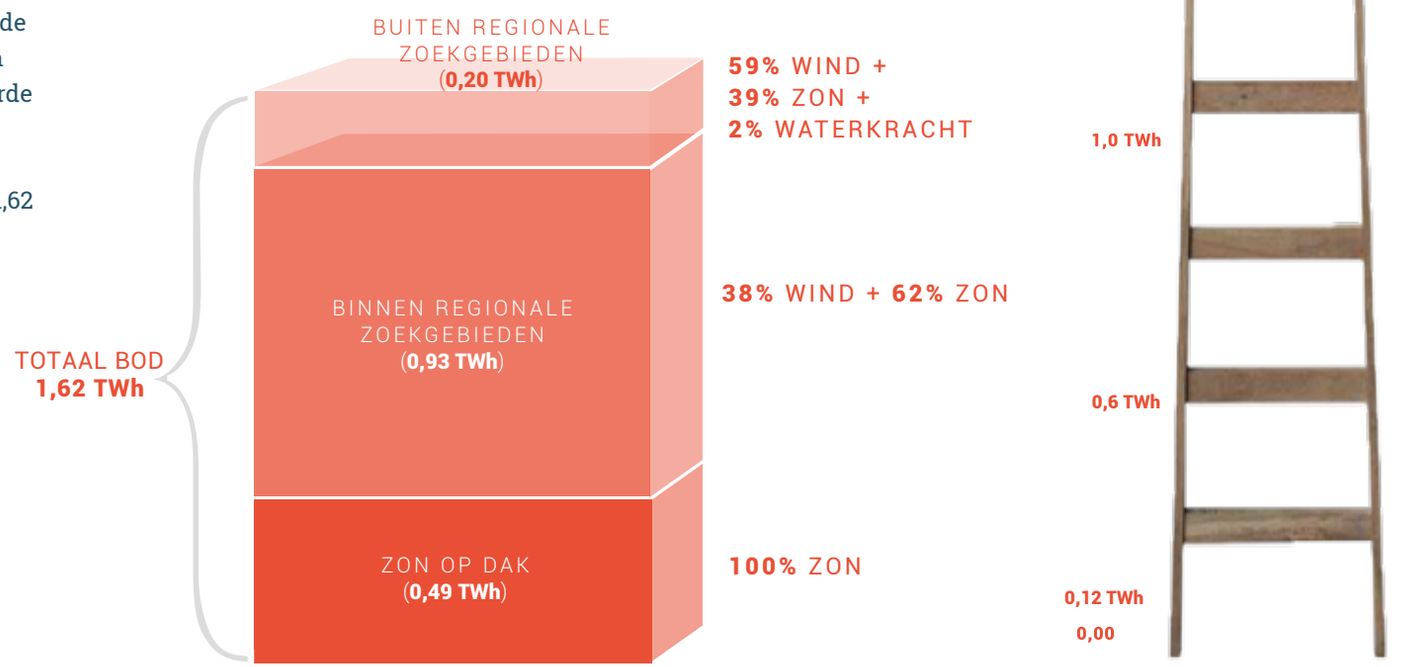
4.1.1 Hoe zit het bod in elkaar?

De afbeelding hiernaast toont de samenstelling van het bod, in totaal 1,62 TWh. We zetten stevig in op grootschalig zon op dak (0,49 TWh). Dat is ons fundament. Maar omdat we met alleen zon op dak onze ambitie niet kunnen halen, is meer nodig. Het tweede blok betreft de regionale zoekgebieden met daarin projecten die al in ontwikkeling zijn en extra ambitie (0,93 TWh). Het derde deel bestaat uit projecten buiten de regionale zoekgebieden (0,20 TWh), dit zijn vooral projecten die al zijn opgestart voor aanvang van de RES. 0,12 TWh van de 1,62 TWh is al gerealiseerd.

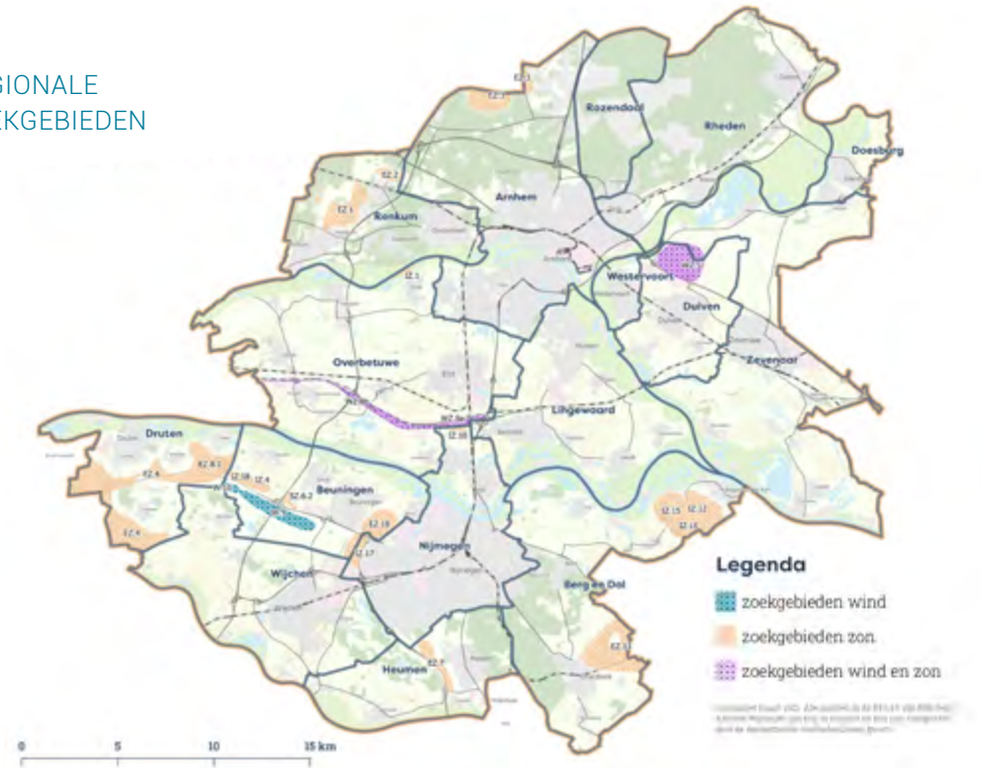
Uitsplitsing bod in fasen en bron

35 TWh nationaal ≈ 0,6 tot 1,5 TWh in Regio Arnhem Nijmegen

Het Klimaatakkoord heeft als ambitie om in Nederland 35 TWh duurzaam op te wekken. Er zijn verschillende manieren om te kijken welk deel hiervan in onze regio opgewekt zou moeten worden. Het is bijvoorbeeld te berekenen op basis van het aantal inwoners, de oppervlakte, de energievraag of de CO_2-uitstoot. Vandaar dat er een bandbreedte is: 0,6 tot 1,5 TWh. Met dit bod zetten we een eerste stap op weg naar de 3,5 TWh die nodig is voor de Gelderse doelstelling van 55% CO_2-reductie in 2030.

REGIONALE ZOEKGEBIEDEN

Interactieve kaart zoekgebieden en projecten

WAT IS EEN ZOEKGEBIED?

In de RES wordt veel gesproken over zoekgebieden voor zon en wind. Een zoekgebied is een bepaald gebied waar windturbines of zonnevelden **zouden kunnen** komen. Dit wil dus niet zeggen dat zomaar overal in het zoekgebied turbines of zonnevelden geplaatst gaan worden. Of er een project komt op een bepaalde plek, hangt er onder andere van af of er een initiatief is, of de wetgeving het toelaat, wat het draagvlak is en of er een goede aansluiting op het elektriciteitsnetwerk te maken is.

Voor alle zoekgebieden (op de kaart hierboven) is een ambitie opgenomen. De bestaande initiatieven en projecten in de gebieden vullen deze ambitie al deels in. Wat overblijft is de resterende opgave. In de kaart rechtsonder zijn de gerealiseerde en vergunde projecten opgenomen. Ga - via het icoon met het handje - naar de online omgeving om in te zoomen.

De regionale zoekgebieden komen natuurlijk niet vol te liggen met windturbines en/of zonnevelden. Bij elk gebied is een aanname gedaan van het deel wat we denken te kunnen benutten.

Op hoeveel hectare zonneveld en windturbines komt de 1,62 TWh neer?

Uitgaande van windturbines van 5,6MW en panelen van 480 Wattpiek, en ermee rekening houdend dat een deel van de projecten wordt uitgevoerd met windturbines en panelen met lagere vermogens, komt het bod neer op 38 windturbines en 1065 hectare zonnepanelen.

GEREALISEERDE EN VERGUNDE WIND- EN ZONPROJECTEN

Grootschalig zon op dak

Het aandeel grootschalig zon op dak bedraagt 0,49 TWh in het bod. Dit zijn alle zonnedaken groter dan 15 kWp. De basis van dit getal is er een vernieuwde provinciale analyse vanuit Zonatlas met daarin de laatste beschikbare data. De nieuwe studie laat zien dat er in theorie aanzienlijk meer mogelijk lijkt dan gedacht. Tegelijkertijd blijken er in de praktijk veel obstakels te zijn om deze potentie te benutten. Denk aan te zwakke dakconstructies, te hoge meerkosten vanwege het verzwaren van de aansluiting op het elektriciteitsnet, verdeeld eigendom van gebouwen en teruglopende subsidieregelingen. Daarom gaan we ervan uit dat in 2030 25% van de nieuwe theoretische potentie benut is. Op dit moment is circa 7% van dit aandeel al gerealiseerd of in voorbereiding (bron RVO).

Waarom leggen we niet eerst alle daken vol?

Via het dashboard 'zon op dak' is de theoretische potentie van RES-niveau tot op buurtniveau beschikbaar. In het dashboard kun je ook zien wat er mogelijk is tot 15 kWp, hoewel deze kleinschalige zonnedaken niet meetellen in de RES.

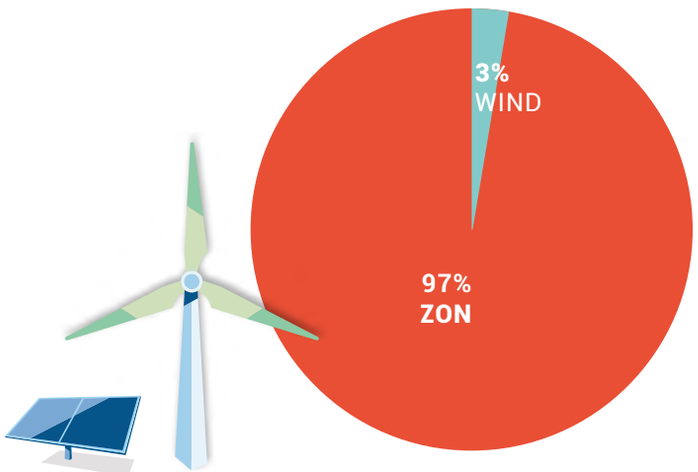
Dashboard zon op dak

Initiatieven en projecten

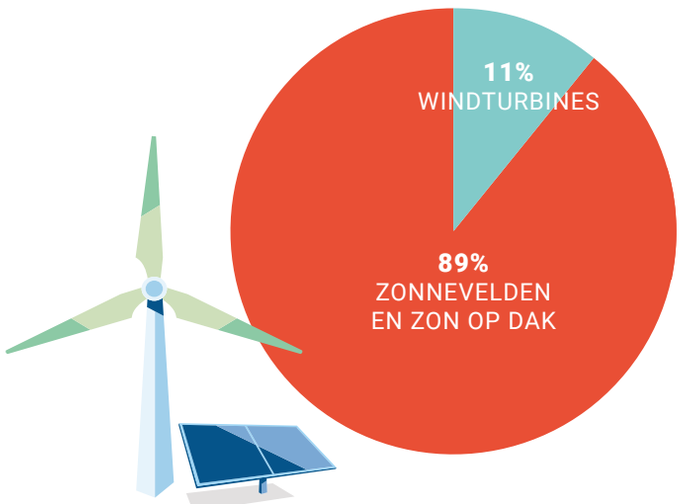
In totaal zijn er 88 initiatieven en projecten die meetellen in de RES. Dit aantal is gebaseerd op de stand van zaken van januari 2021. Daarna is de doorrekening gestart en zijn wijzigingen in het bronbestand niet meer verwerkt. Een nieuwe update volgt in de RES 2.0.

Dashboard zon op dak

VERHOUDING WIND/ZON IN MW (VERMOGEN) IN **CONCEPT BOD**

VERHOUDING WIND/ZON IN MW (VERMOGEN) IN **RES 1.0**

Verhouding wind/zon

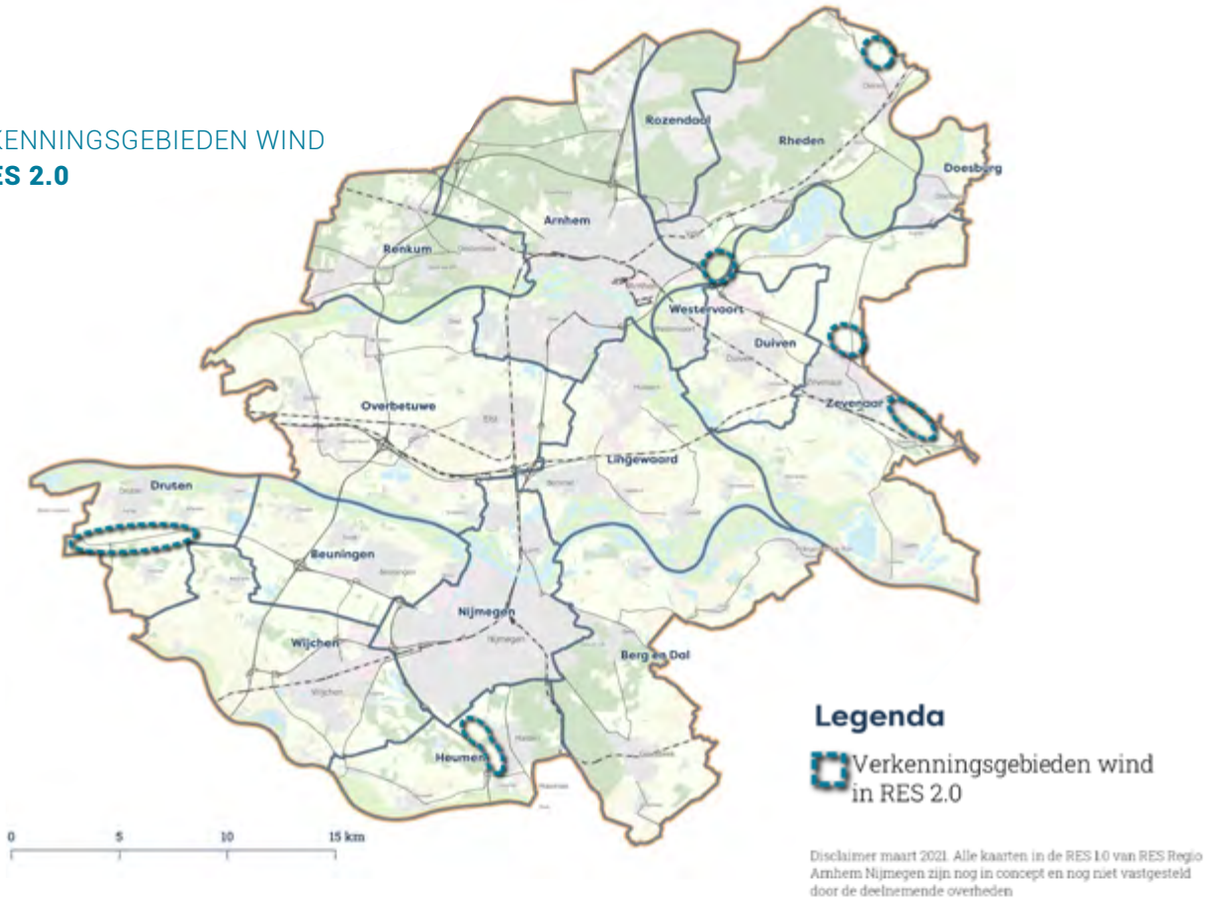
De verhouding tussen de opbrengst uit wind en zon was in het concept bod erg uit balans. Het huidige bod laat een goede ontwikkeling zien, maar het is nog niet de gewenste 50%-50% verhouding.
Zie paragraaf **'Netwerk'** voor meer informatie.

VEELGESTELDE VRAGEN

- Hoeveel elektriciteit wekt één windturbine op? En wat is de opbrengst van een hectare zonneveld?
- Kunnen er nu overal windturbines komen in de zoekgebieden?
- Waarom leggen we niet eerst de daken vol met zonnepanelen?

> “In de RES van Regio Arnhem Nijmegen wordt ingezet op clustering van windturbines en het voorkomen van versnippering. Vanuit Staatsbosbeheer ondersteunen wij die insteek. Daarvoor is bovenregionale afstemming en regie nodig.”
>
> **Marjolein Kloek, Staatsbosbeheer**

VERKENNINGSGEBIEDEN WIND IN **RES 2.0**

Extra verkenningsgebieden windturbines

Om de wind/zon-verhouding te verbeteren is een globale verkenning uitgevoerd naar kansrijke gebieden voor extra windturbines. Deze gebieden staan op de kaart rechtsboven weergegeven. Deze zijn geen onderdeel van het bod in deze RES 1.0 en worden nader onderzocht in het traject naar de RES 2.0. Ze zijn op dit moment nog onvoldoende uitgewerkt en nog niet lokaal met het bestuur, de gemeenteraad en de omgeving besproken. Deze gebieden hebben een technische potentie van 21 windturbines van 5,6 MW die gezamenlijk 0,40 TWh opleveren. De wind/zon-verhouding kan daarmee stijgen naar 18% wind en 82% zon uitgedrukt in vermogen (was 3% wind, 97% zon in concept bod). Voor deze gebieden geldt dat een combinatie met zonnevelden nader verkend kan worden. Dit kan ook leiden tot de conclusie dat alleen zonnevelden worden toegepast in deze gebieden.

4.1.2 Ruimtelijke afspraken

In de afgelopen maanden is een set richtinggevende ruimtelijke afspraken ontwikkeld. Daarmee kunnen we voorkomen dat windmolens en zonnevelden als confetti verspreid worden over het mooie, kostbare landschap in onze regio. De afspraken zijn ook bedoeld voor het behoud van natuur en het beperken van de overlast voor inwoners. Ten slotte helpen de afspraken om duidelijkheid te geven aan initiatiefnemers van nieuwe zon- en windprojecten. De afspraken zijn de uitkomst van een zorgvuldig traject met ambtenaren, bestuurders en een geselecteerde groep stakeholders.

Deze lijst met zes ruimtelijke afspraken is onderdeel van de RES 1.0. Ze worden verder uitgewerkt in de periode tot de vaststelling van de RES 2.0 in 2023. Ze worden in die periode ook onderdeel van beleid van alle overheden gemaakt. Er is een verdere ruimtelijke onderbouwing nodig van de gebieden buiten de huidige zoekgebieden, de zoekgebieden en 'verkenningsgebieden extra wind' voor alle Gelderse RES-regio's om deze afspraken uiteindelijk juridisch houvast te geven. Dit houvast is nodig om te voorkomen dat de provincie op gronden van goede ruimtelijke ordening vanuit de Elektriciteitswet gedwongen wordt om via een Provinciaal Inpassingsplan (PiP) windturbines alsnog mogelijk te maken buiten de huidige zoekgebieden en de 'verkenningsgebieden extra wind'.

We streven naar regionale samenhang met ruimtelijke kwaliteit waarbij zoveel mogelijk gekoppeld wordt aan gebiedsopgaven. Dit vraagt om regionale regie omdat het schaalniveau van een gemeente daarvoor te klein is.

Invulling geven aan de RES is balanceren tussen enerzijds behouden van de gemeentelijke autonomie versus optimaal afstemmen en samen optrekken op regio niveau. Voor dat laatste hebben we gezamenlijk onderstaande afspraken gemaakt om de kracht van het landschap op regionaal niveau te behouden. Gemeenten zullen komende jaren doorgaan met het verder brengen van projecten die op dit moment nog verkeren in de ideefase, dan wel werken aan het opstarten van nieuwe initiatieven. Soms ook buiten de zoekgebieden of de 'verkenningsgebieden extra windturbines'. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat er altijd eerst overleg plaatsvindt aan de regionale tafel. Dit is het bestuurlijk overleg van de Circulaire Regio onder de Groene Metropoolregio. De exacte werkwijze wordt bij de start van de RES 2.0 verder uitgewerkt, waarbij twee uitgangspunten essentieel zijn:

1. 'Lokale autonomie waar dat kan en benutten van de kracht van de regio waar dat moet';
2. Zo min mogelijk frustratie van lopende processen. Dit houdt bijvoorbeeld in dat de regie blijft bij de partijen die initiatieven inbrengen. Maar ook dat het proces zo ingericht wordt dat een voortvarende aanpak geborgd blijft.

Op deze manier is er altijd ruimte voor lokale initiatieven en maatwerk en blijft de kracht van de gezamenlijke afspraken overeind. Het doel is om het onderlinge gesprek en het samen vinden van ruimte voor initiatieven laagdrempelig te houden. De ruimtelijke afspraken zijn alleen van toepassing op grootschalige initiatieven, niet op kleinschalige initiatieven. Met kleinschalige initiatieven bedoelen we:

- Kleine individuele windturbines die kleiner zijn dan of gelijk aan 26 meter ashoogte;
- Kleine zon-initiatieven die een vermogen hebben die kleiner is dan of gelijk aan 2 megawatt (en daarmee op het lokale spanningsniveau past).

De ruimtelijke afspraken zijn:

13 Inspanningsverplichting

Voor het bod RES 1.0 spreken we een inspanningsverplichting af ten aanzien van de opbrengst van grootschalige windturbines, zonnevelden en grootschalig zon op dak die we in de RES 2.0 nader uitwerken op lokaal niveau. Deze verplichting betekent dat alle RES-partners zich gezamenlijk inspannen om het bod RES 1.0 te realiseren, dus niet alleen de gemeenten waarbinnen zoekgebieden vallen. Het betekent ook dat de gemeenten actief de verkenning starten – zo ver dat nog niet is gebeurd – en op zoek gaan naar mogelijkheden om zon- en windprojecten te ontwikkelen.

14 Ontwikkelingen buiten het bod

Voor de periode tot besluitvorming van de RES 2.0 zijn er zonder overleg aan de regionale tafel enkel grootschalige ontwikkelingen van zonnevelden en windturbines of combinaties zon-wind mogelijk:

- Binnen de regionale zoekgebieden;
- Binnen de huidige projecten pijplijn die hoort bij de RES 1.0 vanaf sub-fase 'Beleidscheck' tot en met 'Realisatie';
- Binnen de 'verkenningsgebieden extra windturbines'.

> "Ontzie de laatste natuurgebieden en waardevolle landschappen. In het overgrote deel van Nederland stelt de biodiversiteit technisch gesproken weinig voor. Er zijn dus voldoende alternatieven voorhanden om grootschalige energieopwekking niet ten koste te laten gaan van waardevolle natuur en/of landschap."
>
> **Jaap Dirkmaat, Vereniging Nederlands Cultuurlandschap**

Visie op RES 1.0 VNC

15 Groepering windturbines

Om visuele ruimtelijke versnippering ('confetti') door windturbines te voorkomen is groepering van windturbines nodig. Hiermee houden we andere gebieden vrij van windturbines en borgen we regionale ruimtelijke samenhang. Op basis van een ontworpen totaalcluster is gefaseerde uitvoering wel mogelijk. Voor het plaatsen van windturbines is daarom de afspraak dat grote windturbines:

- Niet solitair maar gegroepeerd worden geplaatst;
- De groepering in een lijnopstelling of in een clusteropstelling wordt uitgevoerd;
- De onderlinge afstand van deze opstelling zodanig is dat beeldinterferentie zoveel mogelijk wordt voorkomen (= ontwerponderzoek bij uitwerking zoekgebieden en toets bij projecten buiten de zoekgebieden);
- De inpassing van windlocaties in samenhang met de ontwikkeling in aangrenzende andere RES'en wordt beoordeeld.

16 Koppeling ruimtelijke kwaliteit

Combineer ontwikkeling van windturbines en zonnevelden altijd met de ruimtelijke kwaliteit en samenhang van het totale gebied. Houd rekening met het gebruik van de ruimte door lokale partijen, stakeholders en inwoners. We streven naar een integrale aanpak op drie niveaus:

- Koppeling met regionale opgaven;
- Koppeling met andere opgaven in de gebiedsprocessen, waarin de afweging wordt meegenomen van te maken investeringen in gebiedscompensaties en gebiedsversterkingen;
- Benutten van koppelkansen bij de lokale inpassing.

17 Voorkeursvolgorde zon

Grootschalige zonnevelden moeten mede worden beoordeeld op:

- De mate van aantasting van karakteristieke kenmerken van het landschap;
- De samenhang met andere functies in het gebied, (zoals landbouw, biodiversiteit, cultuurhistorie);
- De landschappelijke samenhang;
- Dubbel ruimtegebruik.

Hiervoor zetten we op regionale schaal in op een voorkeursvolgorde voor zonnevelden waarin zon op dak worden opgenomen. De regionale zoekgebieden van de RES 1.0 maken onderdeel uit van deze voorkeursvolgorde. Deze voorkeursvolgorde werken we in het traject naar RES 2.0 verder uit. Het betekent niet dat eerst alleen de daken benut worden. Er is inzet op alle vlakken tegelijkertijd nodig. Maar de afweging van de gronden die we daarvoor inzetten is cruciaal.

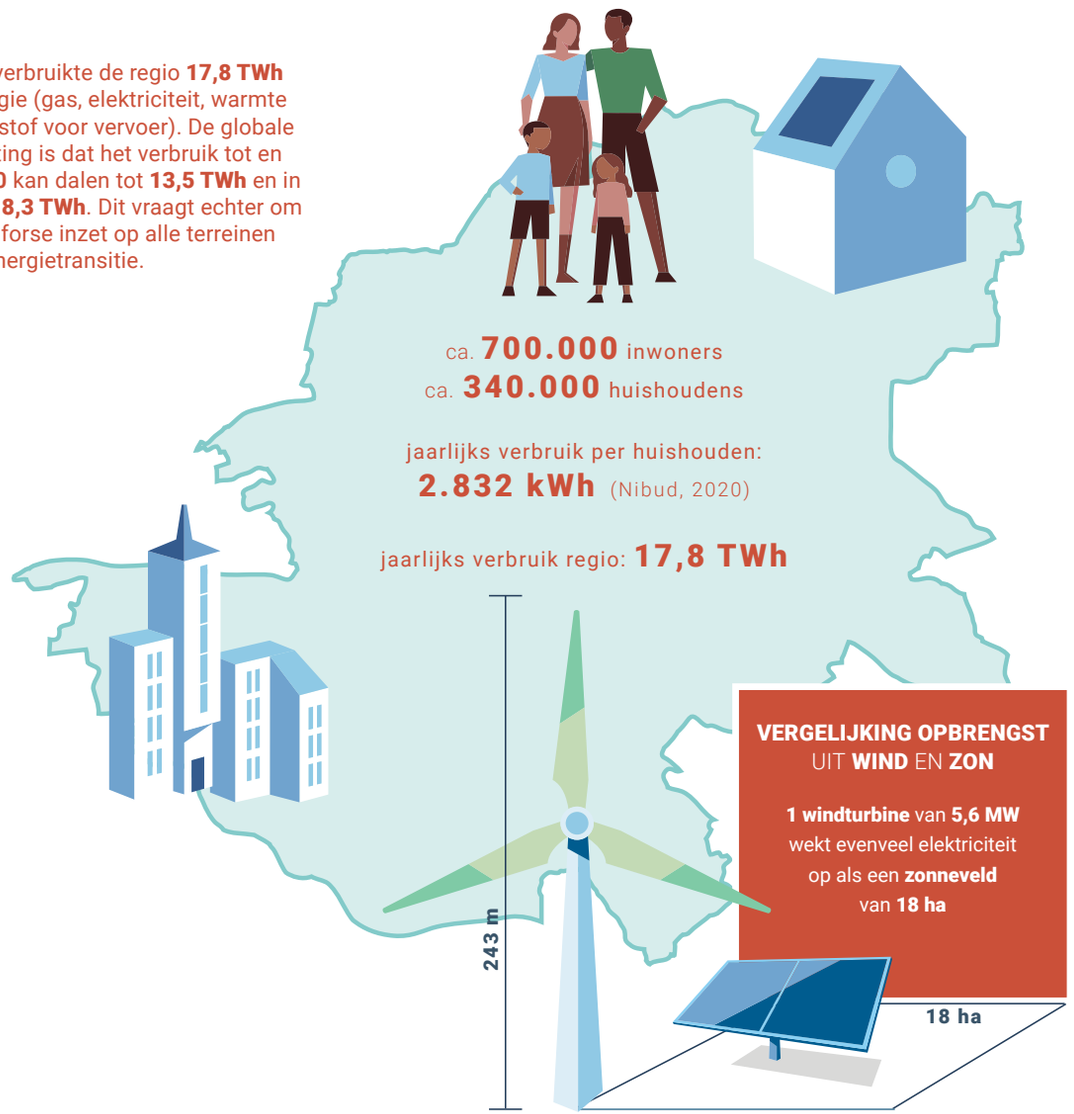
18 Combineer wind/zon

Combineer windturbines zoveel mogelijk met zonnevelden en vice versa. Dit zorgt voor lagere maatschappelijke kosten voor de elektriciteitsinfrastructuur. We streven naar een regionale en waar mogelijk lokale verhouding wind/zon van 50/50. Daarbij kijken we binnen de zoekgebieden en gebiedsprocessen naar lokale en optimale haalbaarheid en de optelling per onderstation.

De volledige lijst met afspraken staat in hoofdstuk **'Ons bod'**.

VERBRUIK IN RES REGIO ARNHEM NIJMEGEN

In **2016** verbruikte de regio **17,8 TWh** aan energie (gas, elektriciteit, warmte en brandstof voor vervoer). De globale verwachting is dat het verbruik tot en met **2030** kan dalen tot **13,5 TWh** en in **2050** tot **8,3 TWh**. Dit vraagt echter om een zeer forse inzet op alle terreinen van de energietransitie.

Een terawattuur (TWh), hoeveel is dat eigenlijk?

1 TWh = 1.000.000.000 kWh

Wattuur (Wh) is een eenheid waarin we **elektrische energie** uitdrukken. Watt is het vermogen en **wattuur** de **hoeveelheid vermogen in een uur**.

Dus: als een windturbine met een vermogen van **5,6 megawatt (MW)** een uur heeft gedraaid, dan heeft hij **5,6 megawattuur (MWh)** opgewekt.

OPBRENGST

WINDTURBINES

Een hoge windturbine met een vermogen van **5,6 MW** levert jaarlijks stroom aan **6.700 huishoudens.**

Een lagere windturbine met een vermogen van **3 MW** levert jaarlijks stroom aan **3.600 huishoudens.**

ZONNEVELDEN

Een voorbeeld: zonneveld Lage Woerd in Beuningen heeft **22.000 panelen** met een totaal vermogen van **6 MW** en levert jaarlijks stroom aan **1.950 huishoudens.**

4.1.3 Gebiedsopgaven

Kaarten gebieds-opgaven

Het hoofdstuk 'Integrale aanpak' beschrijft dat de windturbines en zonnevelden een onderdeel zijn en ruimte claimen binnen de brede leefomgeving. Nederland is een drukbezet land en daarom moeten we verschillende opgaven goed afwegen. In hetzelfde hoofdstuk staat beschreven dat de andere gebiedsopgaven in de regio expliciet zijn meegenomen vanaf de allereerste ontwerpstappen. Door vanuit de identiteit en opgaven van de regio te zoeken naar kansen voor windturbines en zonnevelden krijgen we een goede balans. Sommige opgaven staan loodrecht tegenover elkaar en andere opgaven kunnen elkaar juist versterken.

De volgende regionale opgaven zijn meegenomen in het ontwerpproces van de RES en uitgebreider beschreven in de online omgeving.

- **Landschappen en identiteit**
- **Natuur- en ecologienetwerk**
- **Cultuurhistorische identiteit**
- **Klimaatadaptatie**
- **Stedelijke ontwikkeling en mobiliteit**
- **Landbouw**
- **Recreatie**

4.1.4 Wet- en regelgeving

Kaarten (juridische) restricties zon en wind

Er mogen niet zomaar overal zonnevelden en windturbines komen. Er is wet- en regelgeving die de kwaliteit van de leefomgeving beschermt. Harde restricties geven een blokkade, bij zachte restricties is er meer mogelijk, bijvoorbeeld door extra maatregelen te nemen of na extra onderzoek. Over het algemeen zijn restricties voor windturbines dwingender dan die voor zonnevelden. Denk aan geluidsnormen voor windturbines voor de gebouwde omgeving, regelgeving in natuurgebieden, of hoogtebeperkingen door de activiteiten van Defensie. Het lijkt onwaarschijnlijk dat voor 2030 harde restricties worden aangepast, aangezien dit veel tijd kost. Voor 2030 is meer mogelijk binnen de zachte restricties. Uiteraard zijn de gebieden zonder restricties het meest aantrekkelijk, maar bijna overal geldt wel een vorm van restrictie. Als we de huidige beleidsregels strikt hanteren, is er nauwelijks tot geen plaats voor windturbines. Voor de klimaatopgave is het nodig om de belangen opnieuw af te wegen. Die afweging kan het beste vanuit een integrale visie worden gedaan, zodat er aandacht is voor alle verschillende doelstellingen die een impact hebben op het landschap. Op dit moment wordt het beleid nog sterk sectoraal gemaakt en dat komt de integrale klimaatdoelstellingen niet ten goede. Interactieve GIS kaart met daarin voor zowel wind als zon de harde en zachte restricties en voor wind de restrictievrije gebieden als clickable kaartlagen. Kaarten in de online omgeving tonen de harde en zachte restricties voor windturbines en zonnevelden.

> "Opwek uit wind is effectiever, sluit beter aan op het vraagpatroon en kost geen landbouwruimte. Samen met de overheden wil LTO Noord zich maximaal inspannen om de uitrol van zon op dak, erf en restgronden te benutten, in combinatie met opwek uit wind."
>
> **LTO Noord, regio Oost**

Visie op de RES 1.0 van LTO Noord

4.1.5 Gemeentelijk beleid

Kaart gemeentelijk beleid

Veel gemeenten werken actief aan de energietransitie. De realisatie van windturbines en zonnevelden is onderdeel van hun duurzaamheidsprogramma's en routekaarten. De meeste gemeenten in Regio Arnhem Nijmegen hebben momenteel lokaal beleid voor windturbines en zonnevelden. Het regionaal overzicht geeft een heel divers beeld.

Sommige gemeenten wijzen voorkeursgebieden aan, anderen wijzen uitsluitingsgebieden aan en weer anderen beide. Soms wordt hierbij benoemd hoeveel windturbines en/of zonnevelden worden toegestaan, en werken gemeenten met aanbestedingen om dit per tijdsperiode in te vullen. Sommige gemeenten laten op dit moment geen windenergie toe. Ook stellen gemeenten diverse voorwaarden rondom economische, ruimtelijke, technische of omgevingsgerichte aspecten. Bijvoorbeeld de voorwaarde dat een deel van het project door of in nauwe samenwerking met inwoners en maatschappelijke organisaties moet zijn ontwikkeld, of de voorwaarde dat er altijd sprake moet zijn van natuurversterking of landschapsherstel. Een deel van de gemeenten heeft de randvoorwaarde van (deels) lokaal eigendom opgenomen in beleid, anderen zijn daarmee bezig.

Het gemeentelijk beleid in de RES is een momentopname. Het verandert met regelmaat, wat logisch is in dit soort processen. De ruimtelijke afspraken van de RES 1.0 werpen een belangrijk vraagstuk op voor de RES 2.0: hoe verhouden 16 (op elkaar afgestemde) versies van lokaal beleid zich tot een duidelijke regionale regie? Is een samenhangend regionaal beleid met lokaal maatwerk niet effectiever? Dit vraagstuk gaat mee naar RES 2.0.

4.2 Warmte

4.2.1 De overstap naar duurzame warmte

Nederland gaat de komende jaren 7 miljoen woningen en 1,5 miljoen gebouwen aardgasvrij maken. Het streven is om in 2030 de eerste 1,5 miljoen aardgasvrije woningen en gebouwen gereed te hebben. Ook voor onze regio is deze warmtetransitie een grote opgave, waarbij voor iedere woonwijk of kleinere kern bekeken wordt wat het meest geschikte alternatief voor aardgas is, en op welke termijn deze overstap haalbaar en betaalbaar is.

Het onderdeel binnen de RES dat over het warmtevraagstuk gaat heet de RSW; Regionale Structuur Warmte. Hiermee wordt de regionale vraag, het aanbod en de infrastructuur in kaart gebracht. Ook een aanzet voor een mogelijke toedeling van warmtebronnen maakt hier onderdeel van uit. De RSW moet gezien worden als een eerste verkenning, een vertrekpunt, op basis waarvan de komende jaren verder overleg en aanvullend onderzoek zal worden uitgevoerd.

Regio Arnhem Nijmegen heeft voldoende potentie voor de ontwikkeling van een regionale warmte-infrastructuur. Die zal nodig zijn om een deel van de woningen en andere gebouwen aan te sluiten op een zogenaamd warmtenet. Dit is een collectieve warmteoplossing, waarbij in plaats van aardgas warmte wordt geleverd, afkomstig van warmtebronnen zoals papierfabrieken of andere industriële bedrijven, afvalverbranders, of van warmte uit de omgeving (denk aan warmte uit de bodem of uit oppervlaktewater).

Vijf alternatieven voor aardgas

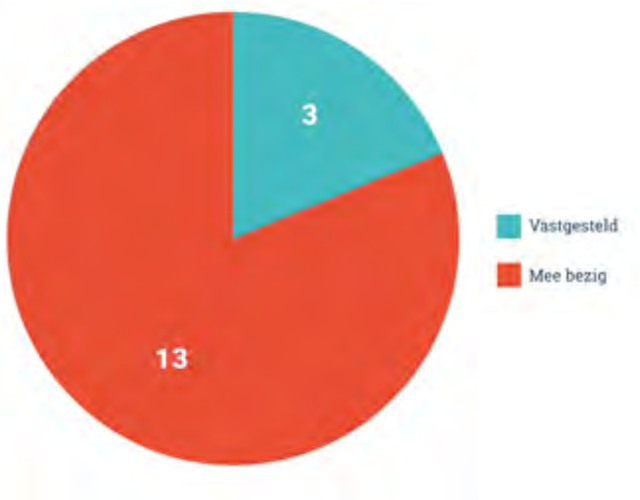

WELKE ALTERNATIEVEN VOOR AARDGAS ZIJN ER?

In 2050 willen we heel Nederland van het aardgas af hebben. Wat daarvoor in de plaats komt, is nog onzeker. Er wordt volop geëxperimenteerd met verschillende 'nieuwe' warmtebronnen zoals aardwarmte, warmte uit oppervlaktewater (aquathermie) en restwarmte. Ook wordt er gezocht naar duurzame manieren om zonnewarmte langer op te slaan.

STATUS TRANSITIEVISIE WARMTE

4.2.2 Wat doen we regionaal, en wat lokaal?

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten aan de lat staan voor de uitvoering van de warmtetransitie, de regie ligt dus op lokaal niveau. Maar om de uitvoering op lokaal niveau goed te laten verlopen is het nodig om op regionale schaal afspraken te maken over het verdelingsvraagstuk van warmte, en dan specifiek binnen gebieden waar meerdere partijen belang hebben bij de inzet van dezelfde warmtebron.

Op het niveau van de RES kijken we dus vooral naar díe gebieden in onze regio waar de ontwikkeling van grote warmtenetten kansrijk is, en nemen daarbij de warmtebronnen mee die op regionaal niveau inzetbaar zijn. Rond deze bovenlokale (of soms zelfs bovenregionale) warmtebronnen zal de komende jaren een structureel gesprek plaatsvinden met alle betrokken partijen, om af te stemmen op welke wijze deze bronnen zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet om de warmtetransitie te doen slagen.

4.2.3 Lokaal regie bij gemeente

De regie op de lokale warmtetransitie ligt bij de gemeenten. Ze hebben daartoe verschillende instrumenten binnen de kaders van de Warmtewet en de Omgevingswet, en andere beleidsruimte om de afspraken over warmte te borgen.

In de digitale omgeving is een uitgebreidere toelichting opgenomen over de verschillende instrumenten. Het is van belang om te begrijpen in welke mate gemeenten kunnen sturen op de warmte afspraken. In onze regio hebben inmiddels drie gemeenten een TVW vastgesteld, de andere gemeenten zijn nog bezig met de uitwerking daarvan. Alle TVWs moeten eind 2021 door de gemeenteraden zijn vastgesteld. De transitievisies geven per gemeente een beter beeld van de lokale alternatieven voor aardgas. Ook blijkt, uit een eerste inventarisatie, dat een aantal gemeenten gebruik denkt te gaan maken van een bovenlokale warmtebron. Hieruit valt op de maken dat ook gemeenten die nog geen TVW hebben vastgesteld, al wel nadenken over hun bronnenstrategie. Komende tijd zullen we de voortgang op de uitwerking van TVW's blijven volgen. In de RES 2.0 wordt scherp in beeld gebracht hoe deze TVW's zich verhouden tot de geschetste kansrijke regionale (infra)structuur warmte (RSW). De in het concept bod opgenomen warmtekansenkaart zal op basis van deze nieuwe inzichten in de RES 2.0 worden geactualiseerd.

WARMTE - LOKALE REGIE

INSTRUMENTEN UIT WARMTEWET 2.0	INSTRUMENTEN UIT OMGEVINGSWET	OVERIGE BELEIDSRUIMTE
Transitievisie Warmte + wijkuitvoeringsplannen	Warmteprogramma	Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur (AVOI)
Vaststellen warmtekavel		Privaatrechtelijke afspraken rond eigendom
Aanwijzen warmtebedrijf		
Uitwerken kavelplan		

Toelichting instrumenten

VEELGESTELDE VRAGEN

> Wat is een warmtenet?
> Is restwarmte uit de industrie wel een duurzame bron?
> Is er ook aandacht voor waterstof?

4.2.4 Vraag en aanbod van warmte in onze regio

De vraag, het aanbod en de al aanwezige en geplande warmte-infrastructuur zijn in beeld gebracht in de warmteatlas. Kortgezegd blijkt daaruit dat onze regio twee grote stedelijke gebieden heeft – rond de stadskernen van Arnhem en Nijmegen – met een relatief grote warmtevraag. In de kleinere kernen is de warmtevraag wel geconcentreerd, maar minder omvangrijk dan in stedelijk gebied. De dichtheid van de warmtevraag in het buitengebied is klein door de grote afstanden tussen bebouwing.

Daarnaast blijkt dat er verschillende warmtebronnen beschikbaar zijn binnen onze regio: omgevingswarmte, restwarmte en warmte uit biomassa. Voorbeelden van warmtebronnen uit de omgeving zijn ondiepe bodemenergiesystemen, (ondiepe) geothermie en thermische energie uit oppervlakte (TEO) en afvalwater (TEA)-bronnen. Restwarmte komt beschikbaar via industrie, datacentra, condensatiewarmte van bedrijven, rioolwaterzuiveringinstallaties (RWZI) en rioolgemalen. Het beschikbare aanbod van biomassa binnen onze regio is beperkt van omvang. Het betreft voornamelijk het aanbod van laagwaardige verbrandbare en vergistbare biomassa, waarbij alleen het jaarlijkse (groei)overschot in beeld is.

Om de beschikbare warmte vanuit de warmtebron te distribueren is ook een warmte-infrastructuur nodig. Op dit moment liggen er grootschalige warmtenetten in Nijmegen en Duiven-Westervoort-Arnhem. Beide warmtenetten worden gevoed vanuit restwarmtebronnen (afvalverbrandingsinstallaties ARN en AVR).

REGIONALE EN BOVENREGIONALE WARMTECLUSTERS

Gelderland Warmte Atlas

Daarnaast is er een warmtenet vanaf tuinbouwgebied NEXTgarden, Lingewaard, met een warmtebron die vanaf het voorjaar van 2021 ook een snoeihoutcentrale kent.

Deze al aanwezige warmte-infrastructuur biedt kansen voor uitbreiding en ontwikkeling van een Regionale Warmte (infra)Structuur binnen onze regio.

HOOFDCRITERIA MCA VOOR WARMTE

Papierfabriek Smurfit Kappa Parenco, Renkum

4.2.5 Structurele gesprek rond kansrijke regionale warmteclusters

Warmte-kaart

De warmtevraag en het warmteaanbod binnen onze regio zijn gekoppeld via een multicriteria-analyse (MCA). Die geeft voor elk warmtevraagcluster aan wat de meest logische warmtebronnen lijken. Bij deze MCA zijn drie criteria gebruikt: is de warmtebron duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar? In deze drie hoofdcriteria komen onder andere criteria als CO_2-emissie, afstanden, temperatuur en dekkingsgraad terug. De uitkomsten van de MCA vormen de basis voor een eerste beeld hoe vraag en aanbod aan elkaar gekoppeld kunnen worden, en dan met name voor het identificeren van de kansrijke warmteclusters waarvoor op RES-niveau het structurele gesprek met betrokken partijen zal worden gevoerd. Dit structurele gesprek heeft als doel om tijdig kansen en knelpunten te signaleren en te zoeken naar de meest efficiënte inzet van bovenlokale warmtebronnen tegen de laagst maatschappelijke kosten.

Op basis van deze afweging zien we bij grote restwarmtebronnen in onze regio competitie ontstaan tussen verschillende warmtevragers uit de regio. In die gevallen moet de regionale warmte-infrastructuur verder onderzocht worden. Dit geldt specifiek voor de nog niet maximaal benutte restwarmte van de afvalcentrales AVR (Duiven) en ARN (Weurt) en ook voor de grote naastliggende rioolwaterzuiveringsinstallaties. De vraag die binnen deze warmteclusters speelt is of deze alleen beschikbaar blijft voor gemeenten die nu al gebruik maken van dit warmtenet, of dat in de toekomst ook de kernen en wijken van Velp, Zevenaar, Didam, Wijchen, Heumen en Beuningen gebruik kunnen maken van deze warmtebronnen.

Ook is afstemming nodig tussen de verschillende RES-regio's, bijvoorbeeld als het gaat om de verdeling van restwarmte van papierfabriek Parenco uit Renkum. Het gebruik van die warmte is kansrijk in het stedelijk gebied van Ede-Wageningen (Regio Foodvalley), maar ook Renkum zal in de toekomst gebruik willen maken van een deel van de restwarmte. Andersom geldt dat beschikbare warmte vanuit andere regio's ook weer in onze regio kan worden benut: restwarmte van de RWZI Olburgen (mits niet gebruikt binnen Regio Achterhoek) is mogelijk in te zetten in de kern van Dieren of Doesburg en restwarmte van de papierfabriek in Eerbeek kan ook interessant zijn voor de kern van Dieren en Laag-Soeren. In het concept bod werd eerder gesproken over de inzet van warmte vanuit de bio-energiecentrale Cuijk naar Malden of Groesbeek, maar uit gesprekken met Regio Noordoost Brabant en gemeente Cuijck lijkt de kans daarop minimaal, gelet op te overbruggen afstand en voorzien gebruik van restwarmte binnen de eigen regio.

Naast het structurele gesprek over de warmteverdeling binnen deze kansrijke regionale warmteclusters zal in de verdere uitwerking van de regionale warmte(infra)structuur komende jaren worden afgewogen of de koppeling tussen de netten van Arnhem en Nijmegen meerwaarde heeft, waarbij het regionale kassengebied NEXTgarden in Lingewaard mogelijk als energieknooppunt kan dienen.

4.2.6 Nieuwe inzichten

De warmtetransitie is nog volop in ontwikkeling. Zo wordt voortdurend onderzoek uitgevoerd naar beschikbare, aanvullende warmtebronnen, worden nieuwe warmtetechnieken getest en vindt beleidsontwikkeling plaats om de mogelijkheden van warmtebronnen te vergroten. Hieronder volgt een overzicht van recente inzichten die relevant zijn voor de warmtetransitie binnen onze regio.

> Haalbaarheidsonderzoek collectieve warmtesystemen Gelderland

Royal HaskoningDHV is voor de provincie Gelderland in 2020 een onderzoek gestart naar de haalbaarheid van collectieve duurzame warmtesystemen. De resultaten geven een eerste beeld van de financiële en technische haalbaarheid van een nieuwe warmtevoorziening ('Quickscan').

Ondanks dat iedere warmteoplossing om maatwerk vraagt, kunnen de belangrijkste inzichten worden gebruikt door alle gemeenten binnen Gelderland die aan de slag gaan met collectieve warmteoplossingen. Tot februari 2021 zijn 41 scenario's onderzocht in 18 gebieden in Gelderland (met in totaal 16 betrokken gemeenten).

Op dit moment lopen nog onderzoeken in 9 andere gebieden. In de 18 onderzochte gebieden wordt voor in totaal 34.004 (88%) woningen en 4.490 (12%) andere gebouwen zoals scholen, ziekenhuizen en bedrijven een warmtesysteem op haalbaarheid getoetst. Belangrijke inzichten tot nog toe zijn:

1. Voor de aanleg van een collectief warmtenet in alle onderzochte gebieden, is bijna 650 strekkende kilometer leidingennetwerk nodig.

2. In slechts 7 scenario's wordt na 30 jaar de investering terugverdiend. De winst loopt uiteen van € 0 voor een warmtenet voor een aquathermie-systeem, tot € 50.000.000 voor een warmtenet op restwarmte.

3. Het meest verliesgevende scenario binnen het onderzoek betreft een warmtenet op geothermie (aardwarmte).

Succesfactoren

4. Voor een aantal scenario's worden aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek.

> 6 proeftuinen programma aardgasvrije wijken binnen de regio

In 2018 zijn de eerste twee proeftuinen in onze regio van start gegaan (Arnhem, Nijmegen), en afgelopen najaar (2020) zijn hier nog eens vier proeftuinen aan toegevoegd binnen het Programma Aardgasvrije Wijken (Arnhem, Doesburg, Lingewaard en Nijmegen). Hiermee wordt de komende jaren intensief ervaring opgedaan met de wijkgerichte aanpak richting 'aardgasvrij', zowel qua inrichting als opschaling. De ervaringen die zijn opgedaan in deze proeftuinen, kunnen de komende tijd helpen om in onze regio goed aan de slag te gaan met de warmtetransitie.

> Potentie aquathermie

De potentie voor aquathermie komt steeds beter in beeld. Uit landelijk onderzoek blijkt dat het als warmtebron (en koudebron) een belangrijke bijdrage kan leveren aan de warmtetransitie. Afhankelijk van het aanbod (beschikbaarheid van water) en de vraag (nabij gelegen afzetmogelijkheden) zijn er grote verschillen over de regio. Dit vraagt om maatwerk. De komende tijd wordt daarom ook in Regio Arnhem Nijmegen besproken hoe we een beter beeld krijgen van de potentie van aquathermie.

> Potentie geothermie

Recent onderzoek (studie WARM) laat zien dat geothermie ook veel potentie heeft als warmtebron en in een aanzienlijk deel van de totale warmtevraag kan voorzien in Regio Arnhem Nijmegen. Zie 'studie WARM' voor het volledige onderzoek. De ondergrond in deze regio is echter nog niet voldoende in beeld gebracht. De ondergrond wordt in beeld gebracht in het SCAN-programma: er vinden in het hele land boringen plaats om onderzoek te doen naar de potentie van aardwarmte. Zo ook in Regio Arnhem Nijmegen. De uitkomsten worden verwacht tegen het einde van eerste kwartaal in 2021.

> Potentie zonthermie

De potentie van zonthermie voor onze regio is nog niet in beeld gebracht. Bij zonthermie zetten zonnecollectoren de zonne-energie om in warmte (in plaats van elektriciteit uit zonnepanelen). Uit onderzoek van Berenschot blijkt dat zonnewarmte de meeste energie per vierkante meter levert.

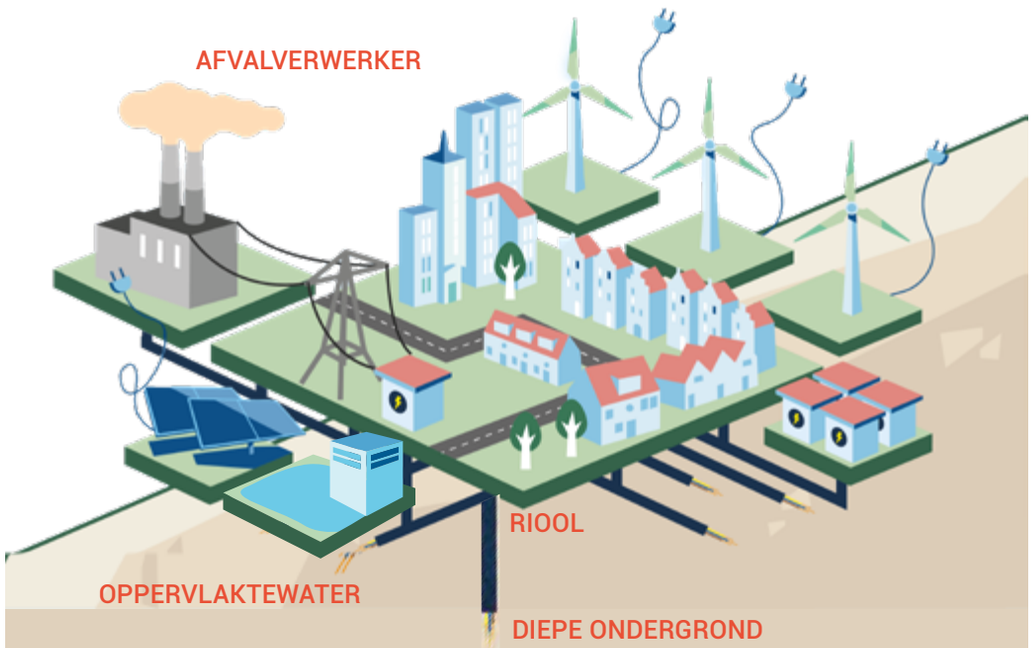
> "Wij adviseren om aquathermie voorrang te geven boven warmte uit de bodem. Aquathermie is een veelbelovende technologie en kent niet de nadelen van bodemwarmte via Warmte-Koude-Opslag. Waterschap Vallei en Veluwe en Vitens willen graag hun kennis van het (grond)watersysteem delen en beschikbaar stellen en worden bij voorkeur betrokken om een brede afweging van warmtebronnen mogelijk te maken in de gemeentelijke warmtevisies en de volgende RES-plannen."
>
> **Waterschap Vallei en Veluwe en Vitens**

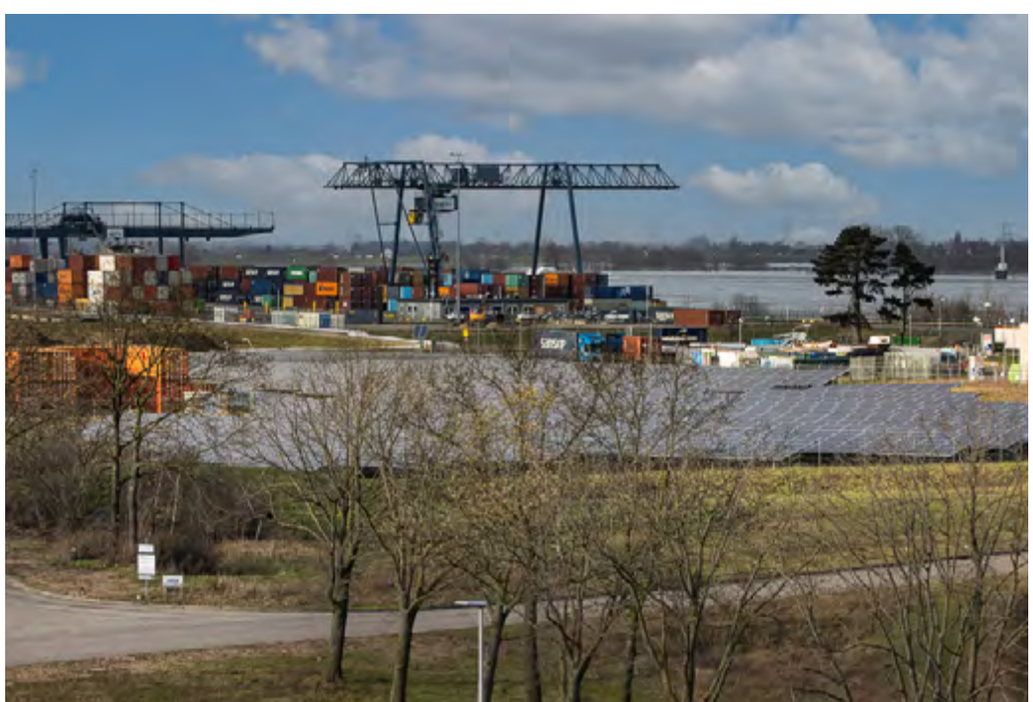
Boodschap van Waterschap Vallei en Veluwe en Vitens

Omdat de gewonnen warmte in de bodem kan worden opgeslagen, is zonnewarmte ook flexibel inzetbaar en goed toe te passen in woningen en voor warmtenetten. Bijkomend voordeel is dat bij het gebruik van warmtenetten, zonthermie een uitkomst kan zijn om levering van warmte door geothermie of restwarmte aan te vullen, als die bronnen niet toereikend zijn. Ook kunnen zonnecollectoren een rol vervullen bij het energetisch in balans brengen van een WKO-systeem. Verder kan thermische energie bijdragen aan de verlaging van het aantal pieken in het elektriciteitsnet, omdat de elektriciteitsvraag voor warmteopwekking via een warmtepomp sterk vermindert. De combinatie van zonnewarmte met andere duurzame bronnen resulteert ook in een grotere CO_2-besparing dan wanneer je alternatieve duurzame bronnen inzet zonder de combinatie met zonthermie. De jaarlijkse kosten van een grootschalig zonthermiesysteem (afschrijvings-, financierings- en energiekosten) liggen lager dan die van andere duurzame systemen met een vergelijkbaar opwekvermogen.

Binnen Regio Rivierenland is een haalbaarheids-onderzoek gestart naar de inzet van zonthermie ten behoeve van de warmtetransitie. Provincie Gelderland bekijkt in hoeverre alle Gelderse RES-regio's in dit onderzoek betrokken kunnen worden. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen worden meegenomen in de RES 2.0.

AFVALVERWERKER
RIOOL
OPPERVLAKTEWATER
DIEPE ONDERGROND

4.2.7 Afspraken voor een optimaal warmtesysteem

We weten dat de overstap naar een duurzame warmtevoorziening binnen onze regio technisch uitvoerbaar is, maar we weten ook dat deze transitie niet alleen vraagt om een technische oplossing. Ook de financiële en organisatorische haalbaarheid moeten ingevuld worden, waarbij kostenneutraliteit voor bewoners het uitgangspunt blijft. Vragen als: *wat kost het*, *wie gaat het betalen*, *wie gaat het doen*, *van wie is het straks* en *willen we het wel* moeten nog worden verwerkt. Duurzame verwarming zal niet gaan zonder ons verwarmingssysteem in de basis te veranderen. En dat kost tijd, capaciteit en middelen. Daarnaast vereist het onderlinge samenwerking tussen gemeenten én raakt het aan de samenwerking op (boven)regionaal niveau.

Veel taken kunnen gemeenten zelfstandig en zonder onderlinge afstemming uitvoeren. Voor het optimaal en eerlijk verdelen van de schaarse warmtebronnen binnen onze regio is een zekere mate van afstemming en samenwerking noodzakelijk.
Om als regio de komende jaren voldoende vooruitgang te blijven maken zetten we in op de volgende set afspraken:

9 Vanuit regionaal perspectief maakt het verschil welke bron wordt gebruikt op welke plek; we willen voorkomen dat een bron al door de ene gemeente is ingezet terwijl hij voor een andere gemeente van vitaal belang zou zijn geweest. In het belang van ons RES-partnerschap bepalen we gezamenlijk waar welke bovenlokale bron uiteindelijk wordt ingezet.

10 Binnen de relevante warmteclusters waar dit verdelingsvraagstuk aan de orde is, richten we een xstructureel overleg in om daarover in gesprek te zijn en te blijven.

11 Gemeenten zetten daarbij verschillende instrumenten in die binnen de kaders van de Warmtewet, de Omgevingswet en andere beleidsruimten passen om de bovenlokale warmte afspraken te borgen.

12 Als regio doen we een gezamenlijke oproep aan het Rijk om partijen in stelling te brengen om de benodigde regie te voeren op de warmtetransitie. Dat kan door te zorgen voor beter aansluitende wet- en regelgeving voor het uitrollen van warmtenetten, hogere en structurele financiële ondersteuning voor alternatieve warmtevarianten (waaronder warmtenetten) via subsidies of Rijksbijdragen en een structurele Rijksbijdrage voor het ambtenarenapparaat om de warmtetransitie ook daadwerkelijk in goede banen te leiden, te begeleiden en uit te voeren.

De volledige lijst met afspraken staat in hoofdstuk **'Ons bod'**.

4.2.8 Proces naar de RES 2.0

Met de RES 1.0 wordt een eerste basis gelegd voor de komende jaren, die we richting RES 2.0 gaan versterken en door ontwikkelen. Vanuit de RES blijven we daarom de komende tijd in gesprek met de gemeenten om te kijken hoe de TVW's zich ontwikkelen en hoe deze zich verhouden tot de Regionale Warmte(infra)Structuur.

In de RES 2.0 gaan we verder in op de match tussen vraag en aanbod: welke warmtebronnen zijn nu nog onbenut (of niet optimaal benut) en welke bronnen moeten opschalen om de warmtetransitie uit te kunnen voeren? Wat is ervoor nodig om een onbenutte bron te gebruiken, en hoe zou de opschaling van reeds bestaande warmtebronnen eruitzien? Wie pakt welke rol op binnen de uitvoering daarvan. Daarbij maken we gebruik van nieuwe inzichten uit lopend onderzoek en beschikbare nieuwe instrumenten zoals de Warmtewet 2.0.
Ook zullen we in de RES 2.0 de brug moeten slaan tussen warmte en elektriciteit. De inzet van bepaalde warmtebronnen, hoe duurzaam en overvloedig ook, zal leiden tot een stijging van de elektriciteitsvraag. Al het gasverbruik in onze regio dat níet wordt vervangen door duurzame warmte, zal namelijk een beroep doen op de all-electric optie voor aardgas. Dat brengt een flinke stijging van de elektriciteitsvraag en bijbehorende infrastructuur met zich mee. Ook bij warmtenet-oplossingen zal er een beperkte, maar zeker een groeiende vraag zijn naar elektriciteit.

4.3 Netwerk

Om de impact van de RES 1.0 op het elektriciteitsnetwerk te bepalen is een doorrekening gemaakt van het elektriciteitsnetwerk; een netimpactanalyse. Hiervoor zijn de door de regio aangeleverde cijfers voor grootschalige opwek van zon en wind gebruikt, en cijfers van Liander over bijvoorbeeld mobiliteit en de vraag vanuit gebouwen. Op basis van deze analyse is inzichtelijk geworden dat de kosten voor de netuitbreiding worden geschat op € 37 miljoen. Voor een deel gaat het dan om reeds geplande investeringen, maar er zijn ook nieuwe investeringen die een gevolg zijn van de RES-plannen.

Netimpact-analyse

4.3.1 Hoe werkt de netimpactanalyse?

Toelichting netimpact-analyse

Als invoer voor de netimpactanalyse is gebruik gemaakt van gegevens over projecten en zoekgebieden die door de regio in nauwe afstemming met de gemeenten zijn verzameld. Op basis van de omvang van de aansluitingen zijn de projecten op de juiste manier gekoppeld aan het net. Zodoende wordt inzichtelijk welke onderstations en kleinere regel- en schakelstations verzwaard en/of nieuw gebouwd moeten worden.

4.3.2 Uitkomsten en inzichten uit de netimpactanalyse

De netimpactanalyse geeft als gezegd aan dat er de komende jaren een investering van € 37 miljoen nodig is om alle plannen te kunnen aansluiten. Deze investeringen gaan uit van de huidige capaciteit van het elektriciteitsnet. Los van de RES is Liander al bezig met investeringen voor verbetering en uitbreiding in het elektriciteitsnet. Vanuit de RES komen daar de noodzakelijke investeringen bij op. Naast kosten, zijn in de netimpact analyse ook de ruimtelijke gevolgen van de netuitbreiding beschreven.

4.3.3 Ruimte en tijd voor uitbreiding van het netwerk

Energieopwekking is een nieuwe ruimtevrager. Ook is door de toenemende energie-opwek meer ruimte nodig voor de distributie ervan. Het gaat dan om nieuwe stations en ondergrondse kabels. Deze ontwikkelingen doen een beroep op de schaarse ruimte van Nederland, ruimte die ook voor andere belangrijke doeleinden kan worden ingezet.

In totaal zijn er op 5 stations uitbreidingen nodig en zijn er 3 nieuwe onderstations nodig. De investeringen en de benodigde ruimte zijn in de netimpactanalyse beschreven. Het inpassen van de nieuwe stations en stationsuitbreidingen vraagt om een zorgvuldige ruimtelijke inpassing. Hierbij moet zowel gekeken worden naar het directe ruimtegebruik, maar ook naar de ondergrondse verbindingsmogelijkheden van en naar het station.

Voor de netuitbreidingen is tijd nodig. Het is belangrijk om te beseffen dat uitbreiding van het energienet doorgaans langer duurt dan de realisatie van een wind- of zonnepark. Door de uitbreidingen van het energienet te koppelen aan ruimtelijke ontwikkelingen, kunnen we zorgen dat gewenste regionale ontwikkelingen tijdig worden aangesloten op de energie-infrastructuur. Door verder vooruit te kijken, is er meer tijd voor het zoeken van geschikte locaties voor kabels en elektriciteitsstations, het doorlopen van planprocedures en het inplannen van schaarse technici om al het werk te realiseren. Verder vooruitkijken, vergroot de kans dat we de regionale ambities samen op tijd realiseren.

4.3.4 Oplossingen zonder investeringen

Naast investeringen, zijn er ook slimme oplossingen mogelijk die niet vragen om een investering. Deze ‘slimme oplossingen’ zijn toepasbaar op 4 stations. Bij de meeste oplossingen is overeenstemming nodig tussen netbeheerder en de klant. De belangrijkste oplossing is het loslaten van de reservecapaciteit op het net. Deze reservecapaciteit kan onder bepaalde omstandigheden worden vrijgegeven, zodat meer duurzaam opgewekte elektriciteit kan worden aangesloten op het bestaande net. Het principe is vergelijkbaar met de spitsstrook op snelwegen: deze wordt afgesloten bij calamiteiten. Bij storing of onderhoud zal het vervoer van duurzame elektriciteit tijdelijk worden stopgezet.

VEELGESTELDE VRAGEN:

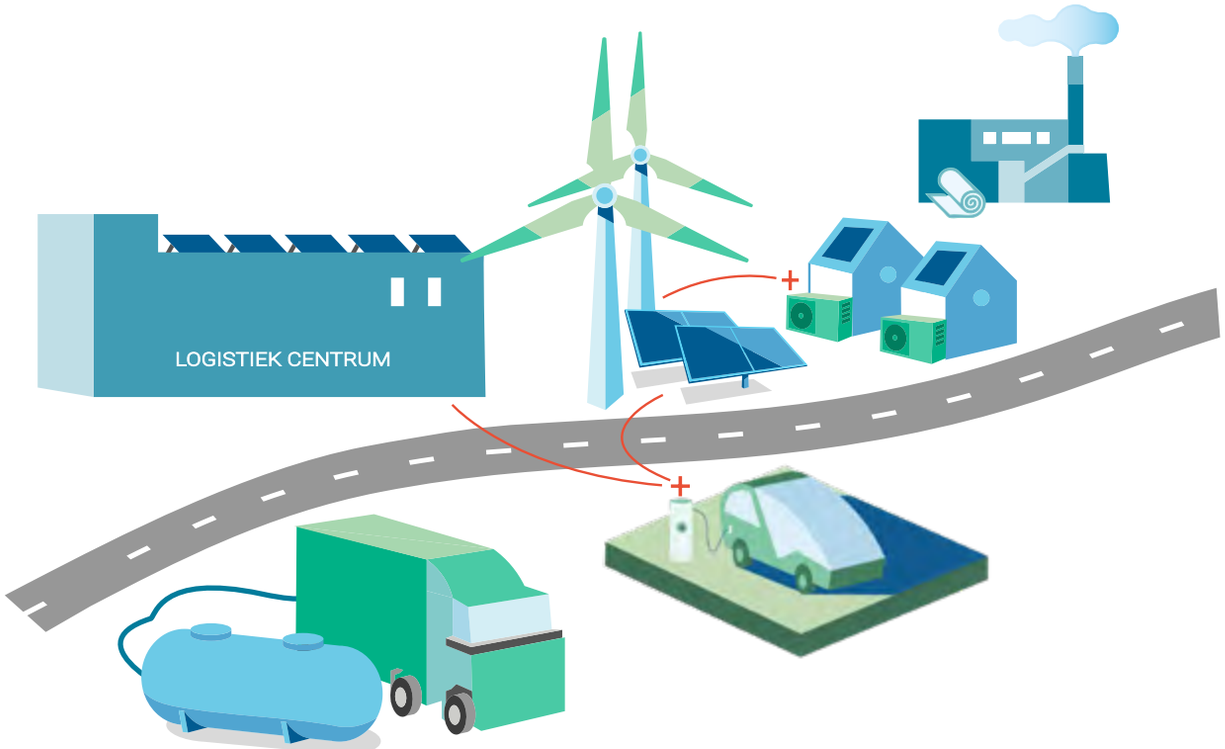
- Is er wel ruimte op ons elektriciteitsnetwerk voor al die duurzame elektriciteit?
- Waarom is een scheve verhouding tussen wind en zon een probleem?
- Wat zijn de voordelen van wind en zon, samen op één locatie?

Een andere mogelijkheid is om op nieuwe stations niet het maximale vermogen aan te sluiten, maar slechts een deel. Hierdoor blijft er ruimte op het net over voor nieuwe initiatieven.

Er is ook winst te halen uit slimme timing. Zo zijn er elektriciteitsstations die nog capaciteit vrij hebben, of kunnen die op relatief korte termijn (2023/2024) uitgebreid worden. Door samen eerst op deze gebieden te focussen, geven we onszelf tijd voor het realiseren van uitbreidingen in andere gebieden die meer tijd kosten.

4.3.5 Opslag en conversie

Met het toenemen van het aandeel duurzame opgewekte elektriciteit neemt ook het belang van opslag en conversie toe. Bij conversie gaat het om het omzetten van elektriciteit naar warmte of waterstof en andersom. Door opslag en conversie toe te passen, neemt de belasting van het netwerk af. Zowel door de netbeheerders als door marktpartijen wordt momenteel onderzoek verricht naar de toepasbaarheid van waterstof en batterijopslag. In Regio Arnhem Nijmegen zijn Innofase in Duiven, het terrein van de voormalige Gelderse Energiecentrale (Nijmegen) en bedrijventerrein Bijsterhuizen (Wijchen) belangrijke voorbeelden. De ontwikkeling van opslag van elektriciteit mag nooit los gezien worden van de overige onderdelen van het elektriciteitssysteem. Het is bijvoorbeeld slim om conversie dichtbij de locatie van opwekking uit te voeren en tegelijkertijd te bedenken waar die energie na opslag gebruikt gaat worden. Waterstof kan bijvoorbeeld getankt worden bij XXL-locaties of ingezet worden in de industrie. Overschotten van de opbrengst van windturbines kunnen bijvoorbeeld grote warmtepompen aandrijven die warmte opslaan waarmee op een later moment via een collectieve warmtevoorziening woningen worden verwarmd. Die overschotten passen op dat moment niet op het netwerk en zijn dus erg goedkoop. Er zijn diverse vormen van dag-, week- en seizoensopslag in ontwikkeling om dit mogelijk te maken. De kennis die nu in ontwikkeling is, zal in de vervolg RES'en een plek te krijgen.

4.3.6 Aansluiten vraag en aanbod

Om de belasting op het netwerk te verkleinen, is het van belang om vraag en aanbod op elkaar aan te laten sluiten. Dit is zowel op lokaal als op regionaal niveau van belang. Bij lokale optimalisatie kan er gedacht worden aan het combineren van opwek met vraag. Op regionaal niveau is het vooral van belang om aan te sluiten op de bestaande energie-infrastructuur, deze is vooral georiënteerd op de energievraag vanuit de gebouwde omgeving. Het is vanuit netefficiëntie wenselijk om de duurzame opwek in de buurt van de verdeelstations te plaatsen, dus in de gebouwde omgeving. In de praktijk is het zaak om de locatie van de opwek af te stemmen met de netbeheerder. Windparken en zonnevelden worden aangesloten op de beste plek in het netwerk. Dat is niet altijd direct in de omgeving van het project. De vermogens van windturbines en grote zonneparken passen bijvoorbeeld niet bij de energievraag van een kleinere kern. Hierdoor kan het voorkomen dat de opwek in een kleinere kern niet in eigen dorp of stad aangesloten wordt. Dit klinkt onwenselijk voor de duurzaamheidsambities in de eigen leefomgeving. Vanuit netperspectief is het echter noodzakelijk.

4.3.7 Verhouding wind/zon

In het verlengde van het aansluiten van vraag en aanbod is het ook van belang om de verhouding wind/zon te optimaliseren. Een gezonde verhouding tussen zon en wind is van belang omdat zon en wind zelden gelijktijdig pieken. Indien zon en wind slim aangesloten worden kunnen zij met aanzienlijk minder investeringen en dus lagere maatschappelijke kosten, meer duurzame opwek genereren. Als zon en wind gecombineerd worden op eenzelfde aansluiting (cable pooling) dan is de efficiënte inrichting van het netwerk impliciet geregeld.

De inpassing van zon op dak is nu gebaseerd op het potentieel van de daken, de bouwkundige geschiktheid en de inpassingsmogelijkheden op het net zijn nog niet onderzocht. Op basis van de netberekeningen werkt Liander aan praktische handreikingen voor het verbeteren van de afstemming tussen dakpotentieel en netinpassing.

Energiehub NEXTgarden

Het warmtenet binnen het glastuinbouwgebied NEXTgarden bij Lingewaard wordt uitgebreid naar omliggende bedrijventerreinen en woningen. Duurzame warmtebronnen die hiervoor worden toegepast zijn Biogas van Groen Gas Gelderland (ongeveer 8 miljoen m^3), een snoeihoutcentrale van tuinders (oplevering in voorjaar 2021) en grootschalige zonthermie (besluitvorming verwacht in 2021). Ook wordt ter plaatse gewerkt aan de ontwikkeling van Hoge Temparatuur Opslag als onderdeel van het Energy Storage Lab dat TNO in heel Nederland uitrolt.

Energiehub InnoFase

Bedrijventerrein InnoFase rondom de AVR in Duiven is één van de drie genoemde kansrijke innovatieve energiehubs. InnoFase is onlangs uitgeroepen tot het duurzaamste bedrijventerrein van Nederland. De bedrijven op InnoFase richten zich op hergebruik van grondstoffen en energie en hebben de ambitie om dit uit te bouwen. Vanuit de overheid en met medewerking van het bedrijfsleven is daarom het initiatief genomen om gezamenlijk onderzoek te doen naar koppelkansen voor waterstof, biogas, warmte en duurzame elektriciteit in de gehele keten van productie, conversie, opslag en afzet.

4.4 Toekomstperspectief elektriciteit, warmte en netwerk

Met de ontwikkeling van regionale zoekgebieden voor windturbines en zonnevelden en het benoemen van (boven)regionale warmteclusters spreekt uit deze RES 1.0 een duidelijke richting. Het vervolg is dat deze gebieden verder uitgewerkt gaan worden. We gaan zoeken naar exacte locaties voor windturbines en zonnevelden en maken afspraken over de benutting van de warmteclusters en de verdeling van die warmte. We zien twee belangrijke ontwikkelrichtingen voor het traject naar de RES 2.0:

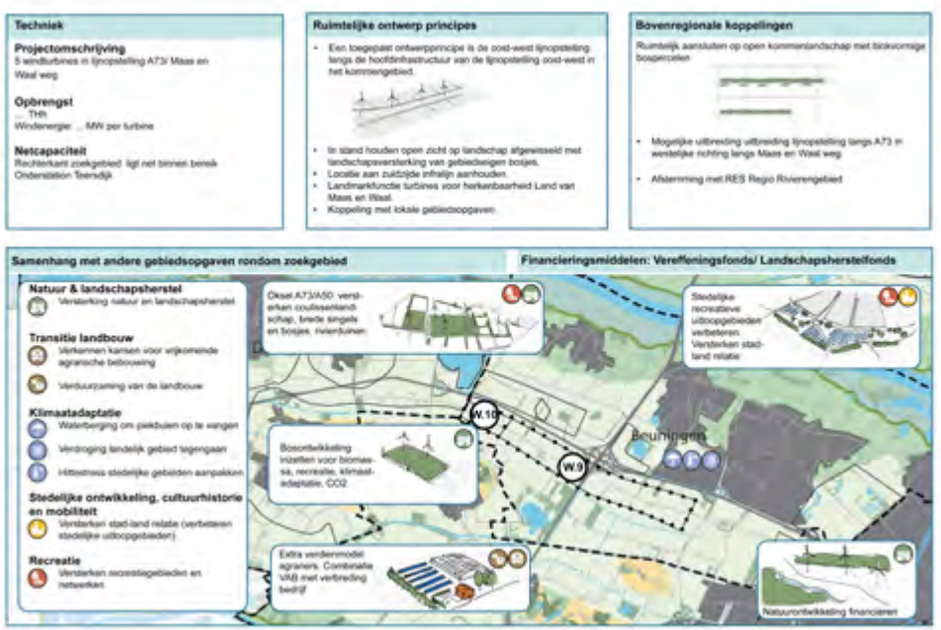
4.4.1 Het energiesysteem

De ontwikkeling van zoekgebieden elektriciteit en warmteclusters richting concrete projecten zal gebeuren door vanuit het bredere energiesysteem te kijken. Een goede match van de uitvoeringsplanning van de duurzame projecten en die van Liander is daarbij essentieel. We zien nu al dat de onbalans op het elektriciteitsnetwerk en op een deel van het toekomstige warmtenetwerk, een grote uitdaging wordt. Opslag met behulp van diverse energiedragers (zoals accu's, geothermie of waterstof) is nodig om deze onbalans op te lossen. Dit gaat alleen slagen als we de opslag volledig integreren met de vraag vanuit de verschillende sectoren. Daarom is het van belang om bij de uitwerking van de zoekgebieden en clusters nu al na te denken over toekomstige oplossingen van opslag, zodat de systemen niet als losse delen worden ontwikkeld terwijl ze elkaar hard nodig gaan hebben.

4.4.2 Het gebied

In het hoofdstuk 'Integrale aanpak' staat onze visie om de energietransitie zoveel mogelijk te koppelen aan andere opgaven in de regio. Binnen de RES 1.0 zijn diverse andere opgaven beschreven en waar mogelijk opgenomen. In de RES 2.0 start de grote uitdaging om de sectorale benadering om te buigen naar een gebiedsbenadering. Daarbij staat de ontwikkeling en versterking van een gebied centraal waarbinnen ruimte wordt gezocht voor windturbines, zonnevelden en regionale warmteoplossingen. De identiteit en mogelijkheden van het gebied zijn daarbij het uitgangspunt en niet de opgave van de energietransitie. We adviseren alle overheden in de regio om de RES 2.0 het startpunt te laten worden van deze integrale gebiedsprocessen. Betrek de inwoners en lokale stakeholders actief vanaf het eerste uur en stel aan de voorkant samen spelregels op waar alle betrokkenen zich in kunnen vinden. Op die manier ontstaat er kwalitatief en kwantitatief profijt voor de woon- en leefomgeving.

Als hulpmiddel bij het opstarten van gebiedsprocessen komen er vanuit de RES 'gebiedspaspoorten' beschikbaar waarin per zoekgebied alle RES-informatie is opgenomen. Deze paspoorten zijn bedoeld als levende documenten waarin nieuwe inzichten continu verwerkt worden. De bedoeling is om dit onder te brengen bij de Groene Metropoolregio en niet te beperken tot de RES alleen. In de paspoorten wordt de koppeling met andere opgaven benoemd maar ook andere relevante aspecten van de ontwikkeling. De eerste opzet van deze gebiedspaspoorten wordt in de periode maart tot en met juli 2021 opgesteld en zal niet direct compleet zijn.

VOORBEELD
MOGELIJK GEBIEDSPASPOORT
ZOEKGEBIED W9

5. **DRAAGVLAK**

5. DRAAGVLAK

Oplegnotitie

Reactienota

Iedereen in Regio Arnhem Nijmegen krijgt met de RES te maken. Daarom is het belangrijk dat alle partijen betrokken worden. Bestuurders, volksvertegenwoordigers en ambtenaren, maar zeker ook maatschappelijke en natuurorganisaties, het bedrijfsleven, agrariërs en landeigenaren, energiecoöperaties, inwoners en specifiek jongeren. Het uitgangspunt uit de RES-Startnotitie *'Van, voor en door de regio'* is op de volgende wijze doorvertaald in het proces.

5.1 Bestuurlijk draagvlak

5.1.1 Vastgesteld concept bod en wensen & bedenkingen

Voorlopig concept bod

Voor de RES 1.0 verschenen eerst het voorlopig concept bod (juni 2020) en het concept bod (september 2020). In het najaar van 2020 hebben de gemeenten, waterschappen en de provincie de het concept bod met bijbehorende reactienota unaniem vastgesteld. De reactienota kwam als volgt tot stand. Voorafgaand aan het concept bod is op 5 juni 2020 het *voorlopig* concept bod aangeboden aan de diverse deelnemende partijen binnen Regio Arnhem Nijmegen. De reacties zijn samengevat in een oplegnotitie.
Deze oplegnotitie maakt onderdeel uit van het concept bod dat op 1 oktober 2020 is ingediend bij NPRES.

In het proces naar het opstellen van de RES 1.0 is door de werkorganisatie – in overleg met betrokkenen – een reactienota opgesteld, daarin wordt antwoord gegeven op alle in de oplegnotitie geuite wensen en bedenkingen. De reactienota maakt onderdeel uit van deze RES 1.0 die wordt vastgesteld door de volksvertegenwoordigers.

5.1.2 Interactief samenspel

Deze RES is van zestien gemeenten, drie waterschappen en de provincie Gelderland. In de werkorganisatie zijn medewerkers vanuit de betrokken partners gedetacheerd. Zij hebben als taak het proces te organiseren. De Regiegroep (een afvaardiging van de gemeenten, provincie, waterschappen en Liander) is opdrachtgever van de RES en legt besluiten voor aan alle betrokken bestuurders in het Portefeuillehouders overleg Duurzaamheid (PFO-D). De leden van het PFO-D keuren documenten goed om voor te leggen aan de volksvertegenwoordigers (de colleges, de gemeenteraden, Gedeputeerde Staten en de algemene besturen van de waterschappen) voor besluitvorming. Naast de samenwerkende overheidspartijen is een grote, diverse groep van 500 stakeholders intensief betrokken bij het opstellen van RES 1.0 via een intensief participatie- en communicatietraject.

5.1.3 Gezamenlijk regionaal proces

Het opstellen van de RES is een gezamenlijk regionaal proces dat alle betrokken partijen met elkaar aangaan. In het najaar van 2019 is de Startnotitie RES Regio Arnhem Nijmegen door alle gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemene besturen van de waterschappen vastgesteld. In deze startnotitie zijn de uitgangspunten en afspraken vastgelegd voor het gezamenlijke proces. Tevens zijn hierin afspraken gemaakt over de opgave, het proces, de op te leveren resultaten, de uitgangspunten en 'spelregels' die we hanteren en de planning en besluitvorming.
In de paragraaf **'Integraliteit in ons proces'**, is goed te zien welke stappen zijn gezet op het gebied van bestuurlijke besluitvorming, vanaf de Startnotitie tot een bestuurlijk gedragen RES 1.0. Daarnaast hebben tijdens dit proces individuele maatwerkgesprekken op ambtelijk- en bestuurlijk niveau plaatsgevonden met alle gemeenten, waterschappen en de provincie. Bij het opstellen van de RES 1.0 hanteren we als uitgangspunt consensus.

Mocht volledige consensus (unanimiteit) onverhoopt niet lukken, dan vraagt de regio de provincie – in lijn met de beginselen van het 'Huis van Thorbecke' – om het voortouw te nemen via het goede gesprek de partners in de regio alsnog te bewegen om samen tot een RES en een daarbij behorend definitief bod te komen. Dit betekent dat de provincie haar rol richting haar partners zal pakken.

5.1.4 Bestuurlijk proces vaststelling RES 1.0

De RES 1.0 is begin maart 2021 via het PFO Duurzaamheid aangeboden aan de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten, Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland en het dagelijks bestuur van de waterschappen met het verzoek deze ter besluitvorming voor te leggen aan de volksvertegenwoordigers. De volksvertegenwoordigers nemen uiterlijk 15 juni 2021 een besluit over de RES 1.0. Alle reacties hierop zullen worden verzameld en worden meegezonden bij het indienen van de RES 1.0 bij NPRES. Deze reacties worden verwerkt in het proces naar de RES 2.0.

5.1.5 Toekomstperspectief bestuurlijk draagvlak

Nieuwe bestuurlijke samenwerking: Groene Metropool Regio

De regio werkt aan een nieuwe versterkte samenwerking. 1 januari 2021 is een Gemeenschappelijke Regeling voor de nieuwe Groene Metropoolregio van kracht gegaan. Daarin werken 18 gemeenten samen; het draagvlak is groot. De visie van de regio en bijbehorende regionale investeringsagenda worden in 2021 uitgewerkt. De RES maakt daar onderdeel van uit, namelijk in de opgave Circulaire Regio. Samen met de provincie en The Economic Board wordt toegewerkt naar een bestuursakkoord waarin de afspraken en ambities worden vastgelegd. Op 7 april 2021 wordt hierover een besluit genomen. De gemeenteraden kiezen ieder voor zich aan welke opgave van de Groene Metropool zij deelnemen. Mochten gemeenteraden niet voor de opgave Circulaire Regio kiezen, dan zullen er additief afspraken gemaakt moeten worden over regionale besluitvorming ten aanzien van de RES gemaakt aangezien de RES een Rijksopdracht is voor alle gemeenten.

Solidariteit onderling

De realisatie van de opgave is binnen de regio niet gelijkwaardig over de gemeenten verdeeld. Niet alle gemeenten hebben evenveel mogelijkheden voor grootschalige opwek. In het geval van een niet evenredige lastenverdeling als gevolg van de duurzame energieproductie in het kader van de RES, zoeken we naar mogelijkheden om de lusten en de lasten onderling te compenseren.

In het traject naar de RES 1.0 is gestart met een eerste verkenningsronde langs gemeenten. De regiogemeenten zijn het erover eens dat er afspraken gemaakt moeten worden over de lusten- en lastenverdeling in de RES. Dit moet echter zorgvuldig gebeuren. De afgelopen maanden was daar niet voldoende tijd en ruimte voor. In het traject naar de RES 2.0 zet de regio het gesprek hierover voort. Daarbij kiest de regio een positieve insteek: hoe kunnen gemeenten elkaar helpen bij deze complexe opgave? Bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van capaciteit en/of kennis door de gemeenten Arnhem en Nijmegen voor gemeenten die qua capaciteit en/of expertise in de knel komen met de uitvoering van de RES. Ook is een (regionaal) omgevingsfonds een mogelijkheid.

De ongelijke verdeling van realisatie van plannen zal de komende jaren in de regio ook vanuit andere disciplines komen. De uitvoering van de verstedelijkingsstrategie zal straks, bijvoorbeeld ruimteclaims brengen die van invloed zijn op het landschap en de natuur. Daarmee ontstaat een compleet integraal platje van ruimteclaims en kan een meer complete afweging gemaakt worden welke gemeente op welke wijze het best geholpen kan worden. Wij vragen de Groene Metropoolregio om vanuit deze integrale benadering te werken om tot samenwerkingsafspraken te komen. Deze nadere uitwerking behelst naast de inhoudelijke verkenning tevens het maken van de afweging voor de wijze van besluitvorming via de GR van de Groene Metropool danwel via alle gemeenteraden afzonderlijk.

Voorgaande leidt tot de volgende afspraak voor de toekomst:

6 De afspraken over solidariteit tussen gemeenten onderling en de verdere uitwerking hiervan worden, samen met de uitvoering van RES 1.0, overgedragen aan de (nieuwe) regionale samenwerking binnen de Groene Metropoolregio.

De volledige lijst met afspraken staat in hoofdstuk **'Ons bod'**.

Op nationaal niveau vindt er ook een verkenning plaats naar de verdeling van lusten en lasten. Deze kan goede voorbeelden en creatieve oplossingen opleveren die de regio kunnen helpen.

Doorwerking RES in omgevingsbeleid en vergunningen

De Handreiking RES en de Routeplanner RES gaan ervan uit dat de RES op enig moment wordt geborgd in het Omgevingswet-instrumentarium. Regio's zijn

Handreiking RES

RES en Omgevingswet

vrij om zelf keuzes te maken over de wijze van borging. Het proces en de besluitvorming van de RES is de eerste stap van de beleidsvoorbereiding. Dat moet daarom in ieder geval passen in de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Welke keuze maken we vanuit Regio Arnhem Nijmegen over de borging van keuze locaties en concrete projecten vanuit de RES 1.0 naar een RES 2.0? Deze keuze is bepalend voor de voorbereiding, de inhoudelijke vereisten (bijvoorbeeld op het gebied van participatie en inspraak) en het proces van totstandkoming van RES 2.0. Uiteindelijke doel

Stakeholders, bestuurders en ambtenaren kijken ombeurten naar de RES-opgaven.

is vergunningverlening voor de energieprojecten uiterlijk op 1 januari 2025 om realisatie voor 2030 mogelijk te maken. Daarom zal over deze keuze in de periode van RES 1.0 naar RES 2.0 door de deelnemende overheden een besluit genomen moeten worden.

MER

Een breed gedeeld uitgangspunt is dat de RES 1.0 een strategisch document is en formeel geen omgevingsrechtelijk besluit, zoals een regionale structuurvisie of een regionaal omgevingsprogramma dat wel zijn. De MER-verplichting is er bij de RES wettelijk gezien dus ook niet. Daarom heeft onderzoeksbureau Berenschot onderzocht of het noodzakelijk is om een strategie te bepalen over de inzet van MER voor RES 1.0 en RES 2.0. Berenschot heeft voor vier Gelderse RES-regio's een voortoets uitgevoerd op de voorliggende concept-RES'en.

- Beleidsbeperkingen en landschap vormen een belangrijke basis onder het analyse- en ontwerpproces van het concept bod;
- Het concept bod heeft beperkt aandacht voor milieueffecten;
- Transparantie en navolgbaarheid is een belangrijk aandachtspunt en behoeft verbetering.

Aanbevelingen voor het vervolgproces:

- Bepaal een strategie over inzet MER-instrumentarium;
- Organiseer een transparant proces;
- Bepaal welke gebiedsafbakening het best werkt en hoe met regio-overstijgende effecten om te gaan.

In de RES 2.0 worden nadere afspraken gemaakt over borging in lokale omgevingsplannen of regionale omgevingsverordeningen en volgt daaruit de in te zetten strategie voor de m.e.r.

Bovenstaande leidt tot de volgende afspraken voor de toekomst:

7 In het ontwikkeltraject RES 2.0 worden nadere afspraken gemaakt over borging van de RES. In een lokaal omgevingsplan of een regionale borging in de provinciale omgevingsverordening stellen we gezamenlijk een plan op om de MER-aspecten nader in beeld te krijgen.

8 De vastgestelde RES 1.0 vormt voor *alle* bestuurlijke partijen een van de uitgangspunten voor de nader uit te werken omgevingsvisies, de warmtevisies /TVW en de wijk- en omgevingsplannen. De energietransitie is complex en we moeten tempo (blijven) maken. Daarom accepteren we dat, doordat projecten en initiatieven soms vóórlopen op deze plannen of anders dan beoogd verlopen, gemeenten in de praktijk onderling verschillen in aanpak en tempo.

De volledige lijst met afspraken staat in hoofdstuk **'Ons bod'**.

RES op weg
naar 2030 & 2050
Lokale ambities en initiatieven
2013
Energieakkoord Nederland
2015
Klimaatakkoord Parijs
2018
Start RES
Regio's starten en bereiden de RES voor.
30 Regio's van de RES gevormd.
2019
Klimaatakkoord
Definitief Klimaatakkoord getekend.
De RES is één van de maatregelen
uit het Klimaatakkoord.
2020
1 oktober 2020
Concept RES
Aanleveren van bestuurlijk
vastgestelde concept-RES.
1 juli 2021
Opleveren RES 1.0 per regio
Stapsgewijs toewerken naar
realisatie van RES.
Dit verschilt per regio.
2021
Tweede Kamer verkiezingen
Gemeenteraadsverkiezingen
2022
Provinciale staten verkiezingen &
Waterschapsverkiezingen
2023
1 juli 2025
RES 3.0
Tusssentijds ijkmoment.
1 juli 2023
RES 2.0
Tusssentijds ijkmoment.
Europese verkiezingen
2024
2025
1 januari 2025
Omgevingsvergunningen
De omgevingsvergunningen voor
zon- en windprojecten in 2030 zijn
verleend.
35TWh Duurzame Energie
1 januari 2030
In 2030 is de doelstelling
van 35TWh duurzame
energie op land
gerealiseerd.
2030
1 januari 2050
100% Hernieuwbare Energie
We stoten geen CO2 meer uit.
2050
Intensivering dialoog met de samenleving
Uitbreiding van het net
Verankering in instrumenten omgevingswet

5.2 Maatschappelijk draagvlak

5.2.1 Het participatieveld voor RES 1.0 en verder

Deze paragraaf maakt helder wie voor wat, wanneer aan zet is op het gebied van de participatie over de energietransitie voor Regio Arnhem Nijmegen. Het maakt het speelveld inzichtelijk: wanneer en binnen welke kaders praten stakeholders en inwoners mee? Een helder speelveld zorgt voor vertrouwen in een zinvolle bijdrage aan het participatietraject.
In samenwerking met de participatietafel, welke in de volgende paragraaf toegelicht wordt, is aan de hand van een omgevingsanalyse het speelveld voor participatie in de RES 1.0 in kaart gebracht. Dit speelveld geeft aan welke partijen betrokken zijn, in welke 'Ring van invloed' zij nu zitten en wat de ideale ring is voor een succesvol participatietraject. Zie afbeelding op pagina 53.

Binnen dit speelveld is een aantal verschuivingen nodig ten opzichte van de manier waarop partijen tot nu toe betrokken waren. Dit wordt ook aangegeven door de pijlen in de illustratie:

- Inwoners gaan van 'meeweten' naar 'meedenken'. Dit betekent dat ze richting RES 2.0 betrokken gaan worden met passende participatievormen zoals een burgerpanel, burgerberaad en op maat gemaakte gebiedsgerichte participatieprocessen.
- Verschillende partijen binnen de groep van 500 maatschappelijke organisaties en bedrijven hebben aangegeven actiever mee te willen werken aan het participatieproces binnen de RES. Ze verschuiven dus van adviseren naar meewerken. De Participatietafel is hiervoor de plek.

- Jongeren gaan van meedenken naar meewerken. Jong RES is inmiddels als partner van de participatietafel aangeschoven. Via Jong RES wordt de stem, mening en houding van jongeren ingebracht, want deze is anders dan die van de brede groep inwoners van de regio. Jong RES denkt en werkt nu mee vanaf de eerste rij en praat mee in de regionale bijeenkomsten.

5.2.2 Participatietafel

Het betrekken van inwoners en maatschappelijke organisaties is complex. Daarom is een 'Participatietafel' opgezet. Deelnemers aan deze tafel zijn afkomstig van onder andere energiecooperaties, initiatiefnemers, gemeenten en inwoner- natuur en landbouworganisaties. Ook Jong RES neemt deel. De participatietafel denkt mee en adviseert over participatie in de brede zin van het woord en deelt kennis en inzichten over belangen en motieven. De participatietafel zal zich ontwikkelen en blijft adviseren zolang nodig.

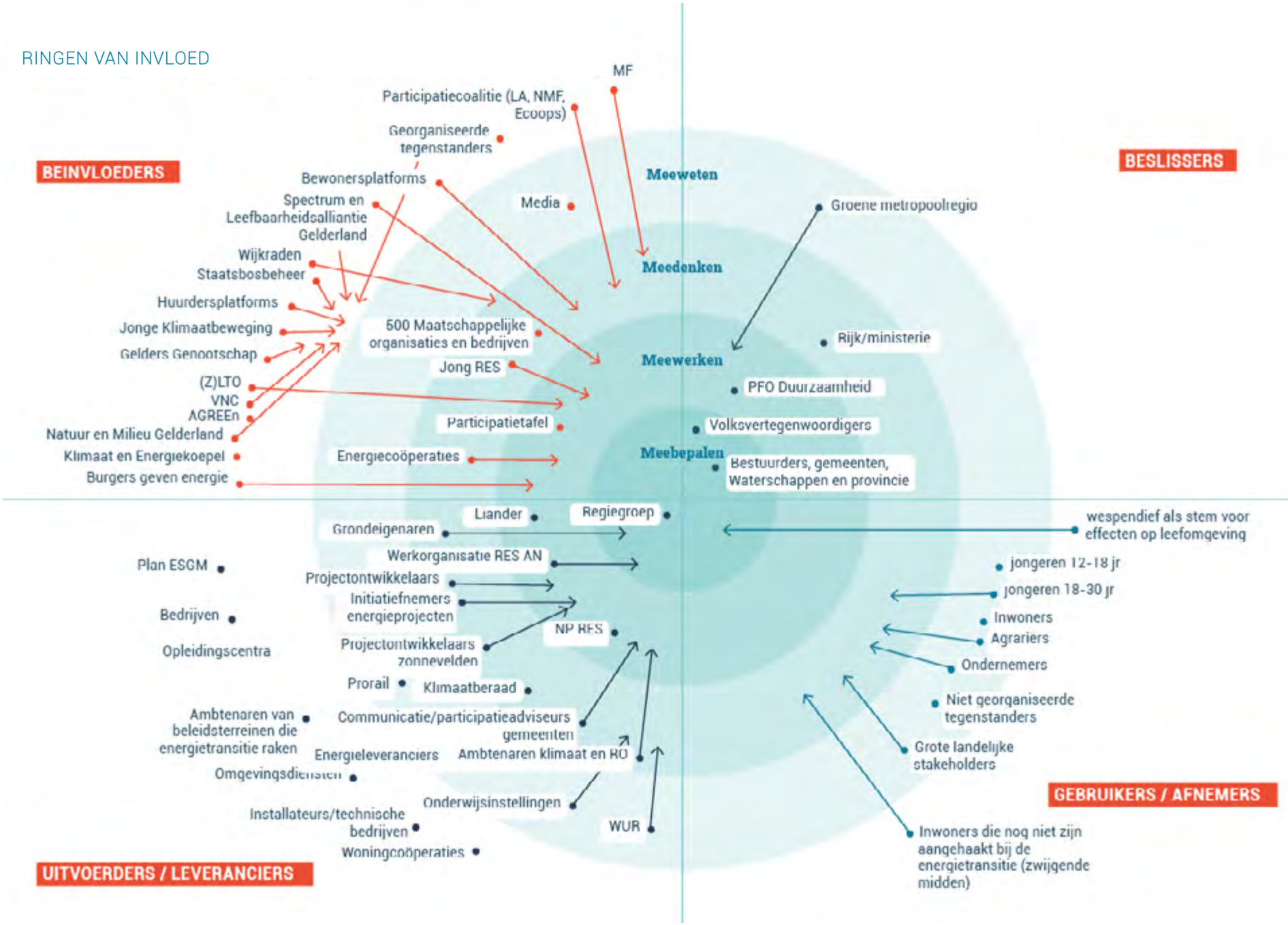
Meer over de participatietafel

5.2.3 Lokale participatie met inwoners

Participatie bij concrete gebieden en locaties vraagt om lokaal maatwerk. Elke gemeente pakt participatie op vanuit het eigen beleid en 'spelregels'. De zoekgebieden in de RES 1.0 komen grotendeels voort uit een lokaal traject waar inwoners bij betrokken zijn geweest. In de meeste gemeenten waren inwoners ook betrokken bij de totstandkoming van het lokale beleid voor zon en wind. Gemeenten hebben hiervoor in de afgelopen jaren onder andere bijeenkomsten en burgerpanels georganiseerd om de mening van inwoners te horen. Dit is in lijn met het advies van de participatietafel naar aanleiding van het concept bod: borg participatie in lokaal beleid en biedt de mogelijkheid tot maatwerk.

Voorbeelden

RINGEN VAN INVLOED

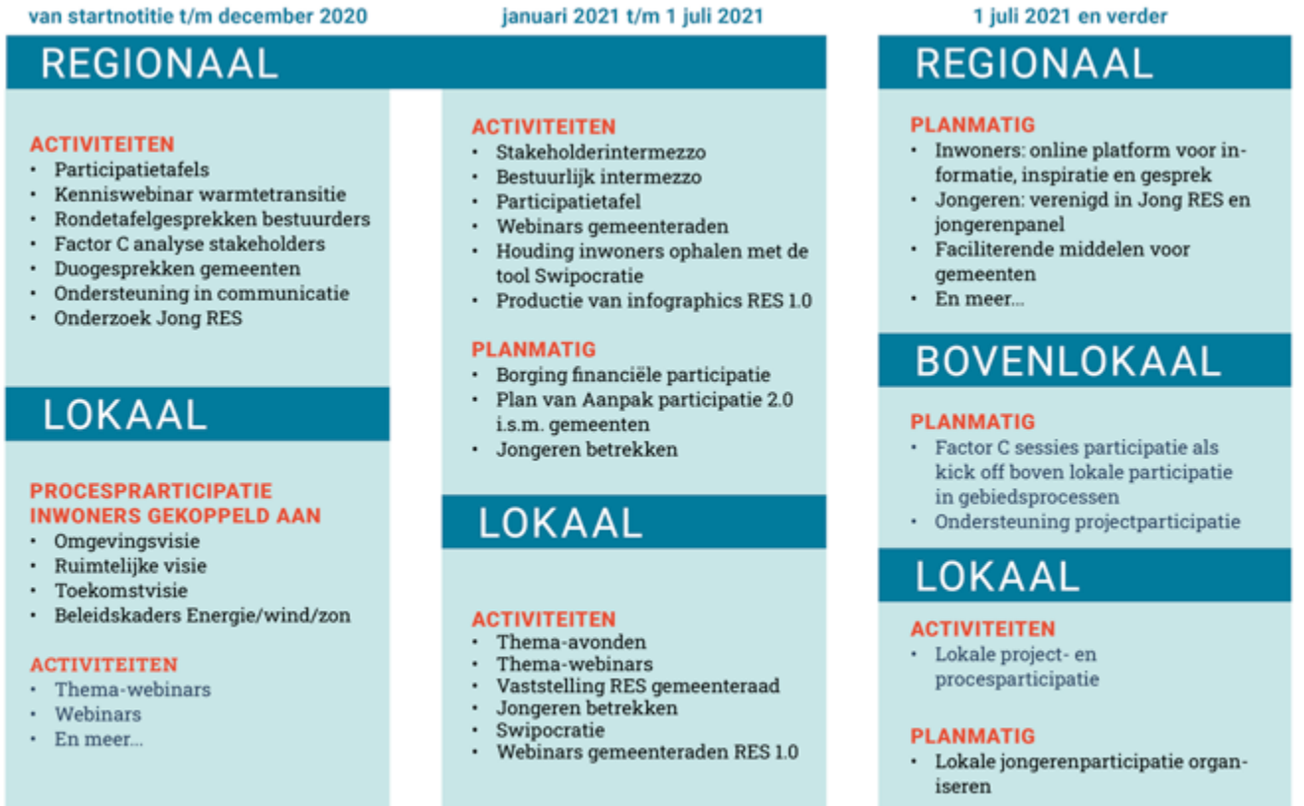

5.2.4 Regionale participatie met stakeholders en gemeenten

Bij de ontwikkeling en het ruimtelijke ontwerptraject om tot de zoekgebieden voor zon en windprojecten te komen, heeft participatie een belangrijke rol gespeeld. Zoals beschreven zijn alle harde- en zachte restricties goed meegenomen en waren experts op gebied van ruimtelijke kwaliteit nauw betrokken. Tijdens de regionale ontwerpateliers sloten vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, energiecoöperaties, bedrijven en gemeenten aan om als regio samen de inhoud van RES 1.0 vorm te geven. Stakeholderintermezzo's zorgden voor geïnformeerde, aangehaakte partijen (inmiddels meer dan 500) en inspiratie om mee verder te gaan. De participatietafel vervulde haar rol door vanuit verschillende hoeken visies over participatie te delen. Ten slotte is ook dit document ter review voorgelegd aan verschillende partijen. Hun feedback is in de tekst verwerkt en in de digitale omgeving vindt u een aantal bespiegelingen van deze partijen op de RES 1.0. Op deze wijze blijft het stuk van, voor en door de regio!

In het schema rechts staat een overzicht van de participatieactiviteiten op lokaal en regionaal niveau. Vanaf de Startnotitie voor RES tot aan het 1 juli 2021, het moment waarop de RES 1.0 bij het Rijk wordt ingediend.

MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK, SPEELVELD REGIONAAL/LOKAAL

5.2.5 Financiële participatie en minimaal 50% lokaal eigendom

Toelichting participatievormen

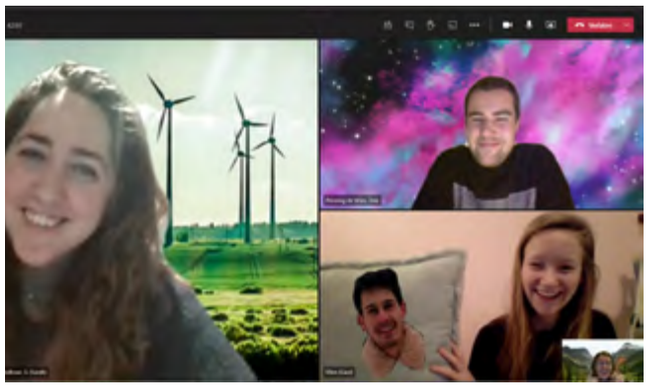
Gedurende het traject is er onderscheid gemaakt tussen *proces*participatie (het betrekken van inwoners en andere belanghebbenden bij het maken van *plannen* en creëren van *urgentie* voor de energietransitie) en *project*participatie (het betrekken van inwoners en andere belanghebbenden bij energie*projecten*). In het laatste geval spelen financiële participatie en het teruggeven van waarde aan de directe omgeving een belangrijke rol. In het klimaatakkoord is afgesproken dat voor windturbines en zonnevelden gestreefd wordt naar 50% medeeigenaarschap van inwoners. Dat onderstrepen we in Regio Arnhem Nijmegen.

VEELGESTELDE VRAGEN:

> Wie maken de RES?
> Wanneer kan ik nog meepraten?
> Wat heb ik aan die windmolens en zonnevelden? Krijg ik er ook iets voor terug?

Visie op de RES 1.0 van de energie-coöperaties

> “In alle 16 gemeenten in de RES Regio Arnhem Nijmegen zijn energiecoöperaties actief. Hierin komen enthousiaste bewoners bijeen om samen zon- en/of windprojecten te ontwikkelen en realiseren. Voor zo’n 0,252 TWh opbrengst per jaar zijn er al projecten gerealiseerd of zitten die in de pijplijn. Voor 0,174 TWh zijn er ideeën in voorbereiding. Dit is bij elkaar een kwart van de 1,62 TWh ambitie van de RES.”
>
> **Energiecoöperaties RES Regio Arnhem Nijmegen**

Mede-eigenaarschap is een van de mogelijke uitkomsten van een zorgvuldig participatieproces met de omgeving. Financiële participatie, een omgevingsfonds en een omwonendenregeling zijn andere mogelijke vormen. In de participatiewaaier van de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) www.nvde.nl staan deze vormen verder toegelicht.
Energiecoöperaties spelen een belangrijke rol in het realiseren van lokaal eigendom. In Regio Arnhem Nijmegen zijn coöperaties inmiddels goed voor de invulling van een kwart van de regionale energieambitie. Zij hebben hiermee uitgebreide ervaring die waardevol is voor de RES, nu en in de toekomst.

Om dit lokaal eigendom mogelijk te maken is het nodig dat gemeenten zorgvuldig omgaan met het maken van afspraken met initiatiefnemers van zonnevelden en windparken. Hiervoor zijn meerdere instrumenten beschikbaar, waaronder het instrument ‘maatschappelijke tender’. Deze wordt op verschillende plekken al ingezet in de regio. Energie Samen werkt vanuit het GEA (ondersteund door NPRES en provincie) aan richtlijnen voor gemeenten voor het uitzetten van zo’n tender. Deze manier van aanbesteden zorgt ervoor dat inwoners voldoende mee kunnen profiteren van de winst die gemaakt wordt. In de RES 1.0 spreken we af dat we investeren in gebiedscompensaties en gebiedsversterking (ruimtelijke afspraak 16). Samen met de Participatiecoalitie en energiecoöperaties helpt de RES-werkorganisatie gemeenten om dit, voor zover dit nog niet gebeurd is, goed in hun beleid vast te leggen en uit te voeren.

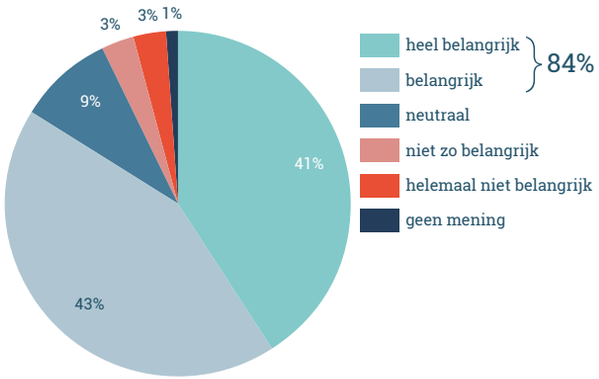
5.2.6 Jongeren & de RES

In de RES nemen we beslissingen die van grote invloed zijn op de toekomst van jongeren in onze regio. Zij zullen het meeste merken van de veranderingen in het landschap en de leefomgevingen en tevens van de toekomstige maatschappelijke kosten die voornamelijk op die generatie worden verhaald. Andersom: ook als wij nu geen beslissingen nemen ten behoeve van de energietransitie, heeft dat grote impact op de wereld waarin zij straks leven. Daarom zijn zij een belangrijke stakeholder. Hun stem is cruciaal bij het ontwerpen en aanscherpen van de plannen en de uitvoering in de komende jaren.

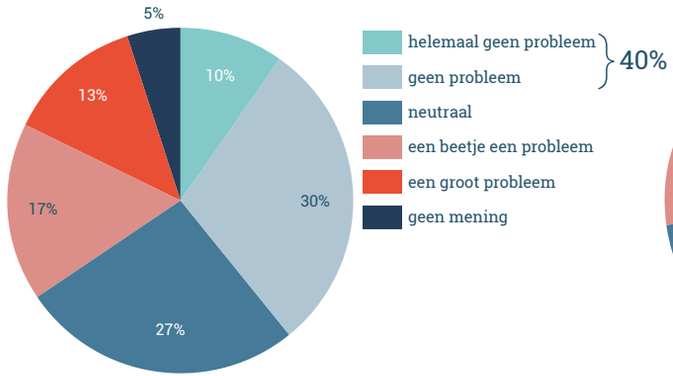
Jongeren zijn aangehaakt bij de RES via Jong RES. Jong RES is vertegenwoordigd aan de participatietafel en is aanwezig bij stakeholderintermezzo’s. Richting RES 2.0 zal de stem van Jong RES goed gehoord blijven worden. Tevens zal jongerenparticipatie een grotere rol gaan spelen op zowel lokaal als regionaal niveau.

Eind 2020 werd in samenwerking tussen NPRES en Jong RES de jongeren enquête over de houding en belangen van jongeren in Nederland en de regio gepresenteerd. Hieruit bleek dat de stem van jongeren overtuigend een positieve houding hebben tegenover het opwekken van meer duurzame energie. 93% van de jongeren uit Regio Arnhem Nijmegen vindt het positief dat er steeds meer duurzame energie wordt gebruikt in Nederland. Bijna 70% van de jongvolwassenen is dan ook (heel erg) geïnteresseerd in duurzame energie en 58% voelt zichzelf (deels) verantwoordelijk om mee te denken over toekomstig energieverbruik. Ook over de technieken, windturbines en zonnevelden, zijn ze positief gestemd: het aanleggen van zonnevelden én windturbines in de eigen woonplaats vindt ruim 70% een (heel erg) goed idee. Dit steekt hoog uit boven de resultaten van de enquête onder de brede bevolking van de regio. Daar vond 40% het (helemaal) geen probleem om windturbines in de buurt te hebben.

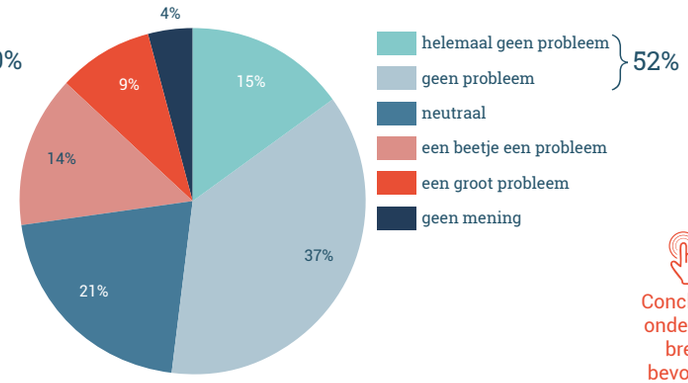
INWONERS (18+) OVER DUURZAME ENERGIE

84% van de inwoners van Regio Arnhem Nijmegen vindt het **belangrijk** om duurzamer gebruik te maken van energie.

40% van de inwoners van Regio Arnhem Nijmegen heeft **geen probleem met windmolens** bij hun in de buurt.

52% van de inwoners van Regio Arnhem Nijmegen vindt een **zonnepark** aan de rand van de eigen woonwijk **geen probleem**

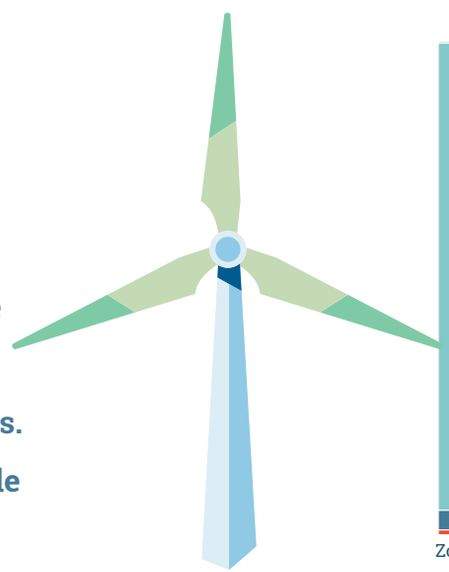
Conclusies onderzoek brede bevolking

JONGEREN (12-30 JAAR) OVER DUURZAME ENERGIE

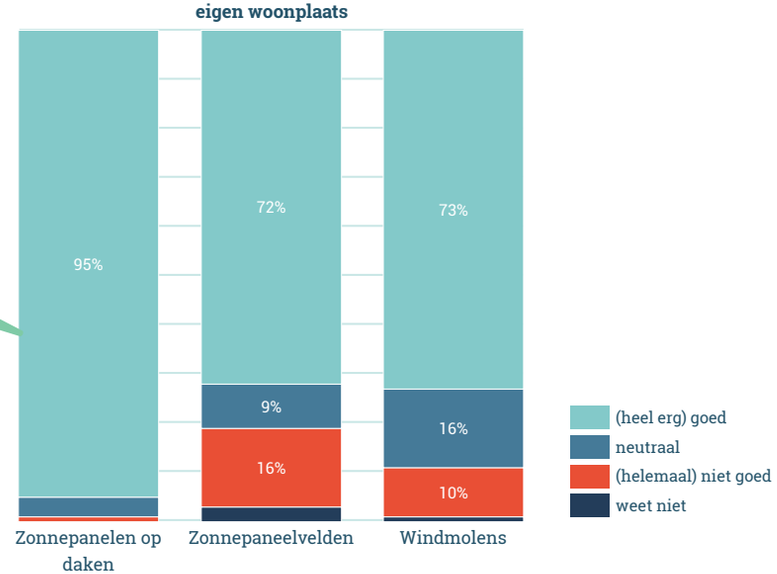

van de jongeren vindt het positief dat er steeds meer duurzame energie wordt gebruikt in Nederland. In heel Nederland geldt dit voor 89%.

In Regio Arnhem Nijmegen vindt 55% van de jongeren het (heel erg) goed als er wind-molens worden bijgeplaatst in hun woonplaats. Dit geldt voor 49% van de tieners en 59% van de jongvolwassenen in de regio.

Mening over duurzame energiebronnen in eigen woonplaats

Conclusies jongeren-onderzoek

5.2.7 Betrekken van raadsleden

Raadsleden zijn via meerdere wegen bij de RES betrokken. Heel direct via hun aanwezigheid in de stakeholderintermezzo's en natuurlijk hun doorslaggevende rol in de besluitvorming. Tevens is er, om raadsleden goed aangehaakt te houden, regelmatig contact met de griffierskringen Noord en Zuid. Zo kunnen de griffiers input leveren voor bijvoorbeeld plannen, het scherp houden van de raden, welke behoeftes zij hebben en welke onderwerpen van belang zijn voor stakeholderintermezzo's. Ook worden raadsleden voorzien van informatie via toelichtingen van vertegenwoordigers van de werkorganisatie tijdens raadsvergaderingen, webinars en nieuwsbrieven.

5.2.8 Toekomstperspectief participatie en maatschappelijk draagvlak

In de RES 1.0 is de verhouding tussen zonne-energie en windenergie verbeterd en zijn er voorstellen voor verkenningsgebieden extra windturbines bijgekomen. Daarnaast liggen er regionale richtinggevende afspraken voor het ruimtelijk inpassen van hernieuwbare energie. Met name ruimtelijke afspraak 16 is voor participatie van belang: "*Combineer ontwikkeling van windturbines en zonnevelden altijd met de ruimtelijke kwaliteit en samenhang van het totale gebied. Houd rekening met het gebruik door lokale partijen, stakeholders en inwoners.*" Dit betekent dat participatie met inwoners de komende tijd nog belangrijker wordt.

Er moet samen goed afgesproken worden welke ruimte inwoners hebben om te participeren. Hoe eerder afspraken worden gemaakt, hoe beter het is voor het maatschappelijk draagvlak. Vanaf nu verschuift de focus van de zoekgebieden naar de locaties en projecten. Het wordt steeds concreter. Bij zoekgebieden hadden we het nog over gebieden waar projecten **kunnen** komen, vanaf nu gaat het steeds vaker over specifieke locaties waar projecten ontwikkeld gaan worden. Het is nu zaak om naast de direct omwonenden in de omgeving ook de zwijgende middengroep zich te laten uitspreken. Hier staan opnieuw de gemeenten aan de lat maar nu dus ook vanuit een bovenlokaal of regionaal perspectief.

Bij de start van de volgende fase zal het gesprek gevoerd worden met de gemeenten binnen de regio. Het doel is om scherp te krijgen welke rol er vanuit de RES gespeeld gaat worden in de participatietrajecten rondom de projecten. Afhankelijk van de rol en de specifieke situatie zal vervolgens bekeken worden welke middelen het best ingezet kunnen worden bij het concreet vormgeven van het participatietraject. Zo zou het kunnen gebeuren dat de Factor-C methodiek met de ringen van invloed ook op projectniveau gaat worden ingezet. Of dat gekozen wordt om Swipocratie of een ander middel in te zetten. Tevens zal nagedacht worden hoe waardevolle ervaring van elders (in de regio) meegenomen kan worden, zodat het wiel niet steeds opnieuw hoeft te worden uitgevonden.

We maken voor participatie de volgende afspraken voor de toekomst:

19 Bij de RES 1.0 is helder wie waarvoor en wanneer aan zet is voor de participatie over de energietransitie in Regio Arnhem Nijmegen. We zorgen voor een transparant speelveld. Stakeholders en inwoners weten zo wanneer en binnen welke kaders ze mee kunnen praten.

20. We borgen met de participatiestrategie dat de energietransitie in Regio Arnhem Nijmegen zoveel mogelijk ten goede komt aan de inwoners van de regio. We streven naar minimaal 50% eigendom en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. We houden ook zoveel mogelijk rekening met gezondheidsaspecten, wegen milieu-effecten zorgvuldig af en zorgen dat natuurwaarden zoveel mogelijk behouden blijven.

21 We delen en faciliteren informatie in relatie tot de energietransitie zo zorgvuldig mogelijk met stakeholders, ambtenaren, volksvertegenwoordigers en inwoners, zoals over de effecten op de gezondheid van geluid van windturbines, financiële voordelen voor inwoners, en behoud van biodiversiteit.

22 Om gemeenten te ondersteunen voeren we (bovenlokale) duo-gesprekken over het verder uitwerken van gebiedsgerichte participatie en lokaal eigendom. Hierin denken we ook samen na over hoe de participatie voor jongeren ingericht kan worden.

23 We organiseren bijeenkomsten voor ambtenaren en volksvertegenwoordigers om kennis te blijven delen. We delen goede voorbeelden in onze regio.

24 We zorgen ervoor dat iedereen in de regio (financieel en/of maatschappelijk) voordeel kan halen uit de plannen. Dat doen we bijvoorbeeld door gemeenten te helpen met het opzetten van maatschappelijke tenders.

25 Voor het einde van 2021 hebben alle gemeenten een Transitievisie Warmte opgesteld. We onderzoeken de participatieaanpakken in deze visies en adviseren bestuurders over participatie in het warmtespoor.

26 Jongeren worden op lokaal en regionaal niveau betrokken bij het meedenken en uitvoeren van plannen.

27 We gaan de rol van de 'participatietafel' nog scherper invullen. Die kan dan nog meer in de rol groeien zoals in de doelstelling is omschreven.

28 Op weg naar de RES 2.0 streven we ernaar om het betrekken van raadsleden ook op regionaal niveau te organiseren.

De volledige lijst met afspraken staat in hoofdstuk **'Ons bod'**.

> "Het is goed dat de ambitie van 50% lokaal eigenaarschap in de RES 1.0 is opgenomen. We vragen aandacht voor een geschikt model met de mogelijkheid voor jongeren om hieraan mee te doen.
>
> **Jong RES**

Visie op RES 1.0 van Jong RES

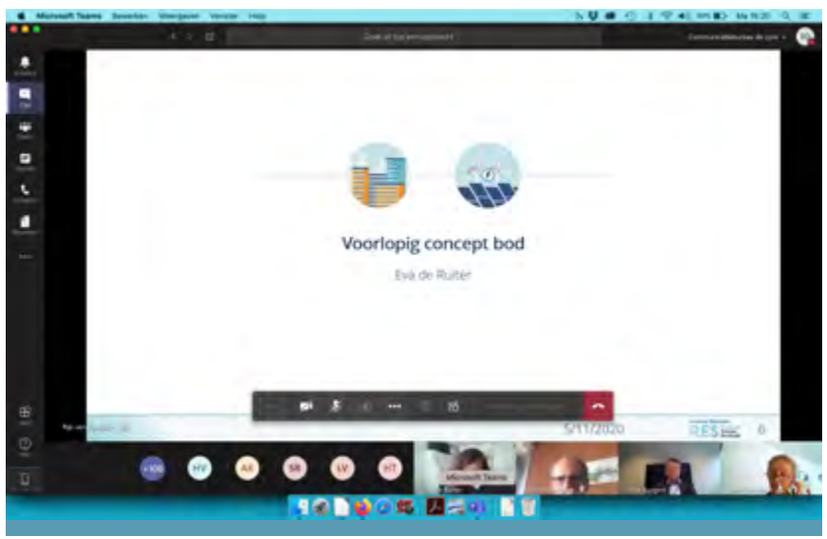

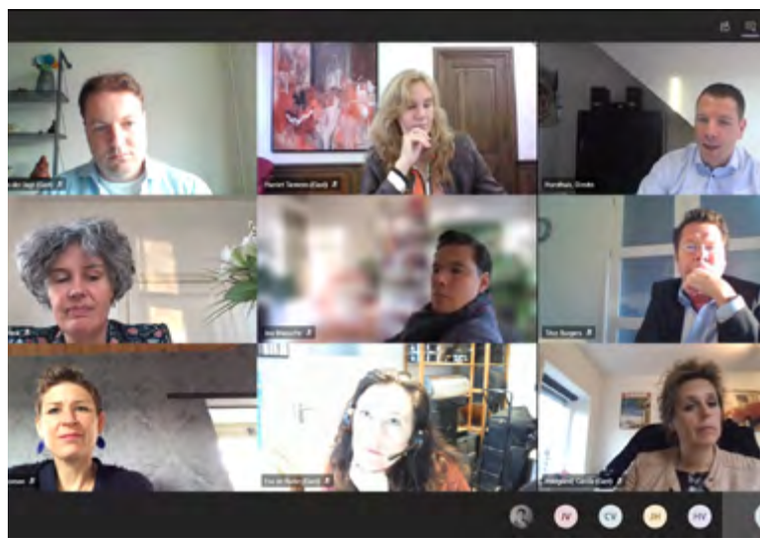

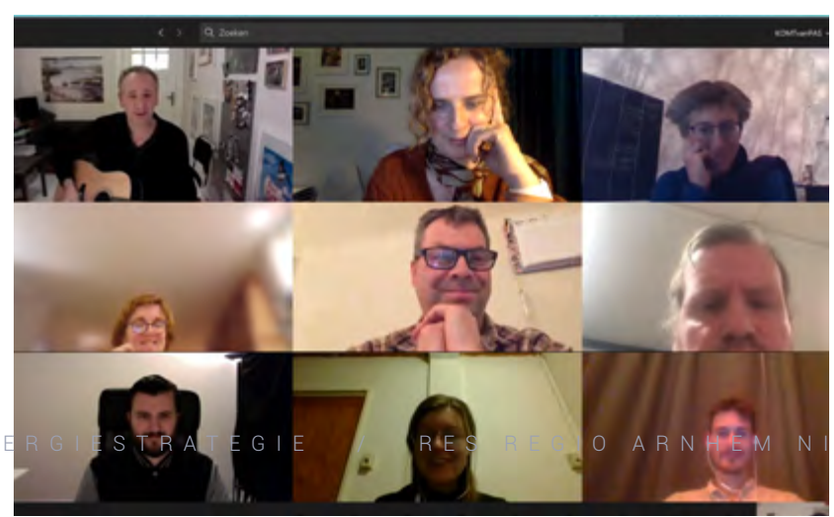

Voorlopig concept bod
Eva de Ruiter

6. UITGELEIDE

Met de RES 1.0 ligt er een duidelijke koers voor de energie-transitie in Regio Arnhem Nijmegen, als het gaat om grootschalige opwek van elektriciteit uit zon en wind, het gebruik van regionale warmtebronnen en het bij-behorende participatietraject. Deze RES werd gemaakt in een intensief traject met stakeholders en bestuurders. Dat geeft vertrouwen in de stappen die hierna gaan volgen. De plannen worden voortdurend aangescherpt en we worden steeds concreter. Dat is nodig, want al in 2030 willen we de CO_2-uitstoot met 55% hebben teruggebracht.

Zoals telkens aangegeven: de RES is een doorlopend proces. Bij elke nieuwe versie nemen we inzichten en feedback mee. Reacties zijn altijd welkom via res@regioan.nl

Reacties

In de online omgeving vindt u diverse reacties op de eerdere versie van de RES en op deze RES 1.0.

Arnhem Nijmegen

RES Regionale Energie Strategie

Arnhem Nijmegen
RES Regionale Energie Strategie

Reactienota bij RES 1.0: Wensen & bedenkingen + antwoorden

regio arnhem nijmegen

Reactienota behorende bij bod 1.0 RES Regio Arnhem Nijmegen

dd. 3 maart 2021

Inhoudsopgave

1. Doel, aanleiding en proces..... 4

1.1 Gezamenlijk regionaal proces 4

1.2 Uitgangspunt consensus 4

1.3 Aanleiding..... 4

1.4 Vervolg..... 4

1.5 Proces wensen en bedenkingen..... 5

2. Reactie per thema..... 7

2.1 Elektriciteit 7

2.2 Warmte 12

2.3 Participatie 15

2.4 Bestuurlijke besluitvorming 18

2.5 Algemeen 21

3. Ontvangen reacties 24

3.1 Gemeente Arnhem 24

3.2 Gemeente Berg en Dal 24

3.3 Gemeente Beuningen 25

3.4 Gemeente Doesburg 25

3.5 Gemeente Druten 26

3.6 Gemeente Duiven 26

3.7 Gemeente Heumen 27

3.8 Gemeente Lingewaard 27

3.9 Gemeente Nijmegen 28

3.10 Gemeente Overbetuwe 30

3.11 Gemeente Renkum 31

3.12 Gemeente Rheden 31

3.13 Gemeente Rozendaal 32

3.14 Gemeente Westervoort 32

3.15 Gemeente Wijchen 33

3.16 Gemeente Zevenaar 34

3.17 Provincie Gelderland 34

1. Doel, aanleiding en proces

In maart 2020 is het conceptbod RES Regio Arnhem Nijmegen aangeboden aan de diverse deelnemende partijen binnen de RES Regio Arnhem Nijmegen. Dit concept bod is unaniem vastgesteld. Hierbij is afgesproken om de diverse reacties van onder meer de colleges, raden en stakeholders voor te leggen aan de leden van het PFO Duurzaamheid en onderdeel te laten zijn van het regionale bod in RES 1.0. De reacties zijn samengevat in de oplegnotitie van september 2020.

Deze reactienota geeft de reactie weer van de Werkorganisatie Regio Arnhem Nijmegen op alle wensen en bedenkingen op het voorlopig concept bod RES Regio Arnhem Nijmegen, zoals in de oplegnotitie behorende bij het concept bod zijn gebundeld.

1.1 Gezamenlijk regionaal proces

In de in 2019 vastgestelde startnotitie zijn de uitgangspunten en afspraken vastgelegd voor het gezamenlijke proces richting RES 1.0. Tevens zijn hierin afspraken gemaakt over de opgave, het proces, de op te leveren resultaten, de uitgangspunten en 'spelregels' die we hanteren, de planning en besluitvorming. In juni 2020 is ook het vervolg, het voorlopig concept bod, unaniem vastgesteld. Het RES 1.0 bod en deze reactienota samen vormen het bod waarover alle deelnemende overheden uiterlijk 15 juni 2021 een besluit nemen. Deze oplegnotitie met het 1.0 bod worden uiterlijk 1 juli 2021 bij het NPRES ingediend als bod van de RES Regio Arnhem Nijmegen.

1.2 Uitgangspunt consensus

Voor het besluitvormingstraject over het RES bod is in de startnotitie opgenomen dat we consensus als uitgangspunt hanteren. Wanneer een overheidspartner zich niet kan scharen achter het bod zal hiervan bij het aanbieden van het bod aan het Nationaal Programma RES aantekening worden gemaakt onder opgave van redenen.

1.3 Vervolg

Bespreking en verwerken van de reacties die betrekking hebben op de vaststelling van het bod RES 1.0 zullen wederom in overleg met betrokkenen plaatsvinden in de vervolgfase naar het opstellen van de RES 2.0 die op 1 juli 2023 moet worden ingediend en voor die tijd moet worden vastgesteld door de gemeenteraden en Provinciale Staten en de algemene besturen van de waterschappen.

1.4 Proces wensen en bedenkingen

In het proces van wensen en bedenkingen doorlopen we op weg naar RES 1.0 van de regio Arnhem Nijmegen een aantal stappen:

Stap 1. Ophalen van wensen en bedenkingen

Deze fase is in de zomer van 2020 afgerond. Het in de gelegenheid stellen om wensen en bedenkingen mee te geven is een belangrijke stap in de route naar de RES 1.0. Het gaat hier met name om het definiëren van kaders en het inbrengen van lokale of regionale assets en aandachtspunten. Een overzicht van alle wensen en bedenkingen is als pdf te vinden op onze website www.regioan.nl/res-regionale-energiestrategie > documenten.

Stap 2: Afwegen wensen en bedenkingen, lokaal of regionale actiehouders

Afgesproken is dat de wensen en bedenkingen worden meegenomen in RES 1.0. Ze leiden tot acties, en afhankelijk van de inhoud kan hiervoor een actiehouder benoemd worden. Bijvoorbeeld de wens om iets aan de verhouding zon-wind te doen zal regionaal moeten worden opgepakt, maar gemeenten kunnen hier lokaal ook mee aan de slag binnen het uitwerken van de zoekgebieden.

Stap 3. DUO-gesprekken en afstemming wensen en bedenkingen

Gedurende de periode tot RES 1.0 vinden online duo-gesprekken plaats tussen vertegenwoordigers van de RES en ambtenaren/bestuurders van deelnemende gemeenten. Hierin worden o.a. de algemene wensen en bedenkingen van de regio en de specifieke wensen en bedenkingen van de gemeenten procesmatig besproken.

Stap 4: Beantwoording reacties, lokaal en regionaal

Gemeenten dragen lokaal zorg voor beantwoording van de vragen richting de werkorganisatie. De werkorganisatie koppelt de regionale beantwoording terug naar de gemeenten. De werkorganisatie voert de regie op het beantwoorden van de reacties.

Stap 5: het opstellen van een reactienota

Met alle ontvangen informatie is begin 2021 deze reactienota opgesteld. Alle reacties van deelnemers, alternatieve plannen en visies, de wensen en bedenkingen van de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen bestuur van het waterschap worden integraal tegen elkaar afgewogen.

De reactienota maakt als bijlage onderdeel uit van de RES 1.0.

2. Samenvatting per thema

In dit hoofdstuk leest u een korte samenvatting per thema en een reactie op de onderwerpen en wensen en bedenkingen die binnen elk thema naar voren zijn gekomen. Deze thema's zijn:

- Elektriciteit
- Warmte
- Participatie
- Bestuurlijke besluitvorming
- Algemeen en overig

Per thema komen eerst de vaker genoemde reacties aan bod, gevolgd door de overige belangrijke aandachtspunten. Voor een snel overzicht leest u de inleiding met de reactie per thema.

2.1 Elektriciteit

Ten aanzien van elektriciteit ontvingen we actualisaties van energieprojecten en vragen over energieprojecten binnen gemeentelijke zoeklocaties. Andere reacties hebben betrekking op de verhouding tussen zonne- en windprojecten. Vanuit agrarische stakeholders wordt aangegeven dat windturbines de voorkeur hebben boven zonnevelden, omdat agrarische werkzaamheden in de nabijheid van windturbines gewoon mogelijk blijven. Bij zonnevelden is dat niet het geval. Landschaps- en natuurorganisaties pleiten ervoor belangrijkste natuurgebieden en landschappen te ontzien in de zoektocht naar gebieden voor windturbines en/of zonnevelden. Op locaties waar zij wel mogelijkheden zien is de wens om het zoveel mogelijk te combineren met natuurontwikkeling en landschapsherstel. Een specifieke reactie betreft het type windturbine waarmee in het bod is gerekend. Het betreft hier de nieuwe generatie windturbines met meer vermogen (5,6 MW), een grotere omvang en een grotere tiphoogte (circa 240 meter). Hierdoor wordt door sommige stakeholders gevreesd dat de impact van deze windturbines niet goed wordt ingeschat.

Wel meegenomen in RES (t.a.v. elektriciteit):

Volgnummer	Onderwerp	Reactie
2.1.A	**Wind op land**	Windenergie op land is op dit moment een van de goedkoopste en meest efficiënte bronnen van duurzame energie en daarmee onmisbaar in de energietransitie. In het Klimaatakkoord is de landelijke doelstelling van 35 TWh grootschalige energieopwek op land geformuleerd, verdeeld over wind en zon. Onder grootschalig wordt hierbij verstaan een aansluitwaarde groter dan 15 kWp.

2.1.B	**Wind op oppervlaktewater**	Ook in onze regio zijn diverse initiatieven voor de ontwikkeling van zonne- en windenergie op waterbergingen en oppervlaktewateren. Hierbij is het behoud of de versterking van de taakuitvoering voor het waterschap van belang, maar ook de ecologie, de biodiversiteit en de cultuur- en landschappelijke waarden. Het waterschap heeft expertise over de effecten op het gebied van waterkwaliteit en biodiversiteit van zon op water. Die kennis zal worden benut bij de verdere concretisering van zoekgebieden. De relatie tussen de energietransitie en het watersysteem vraagt echter om nadere uitwerking en onderzoek. Installaties met een aansluitwaarde boven 15 kWp tellen mee in de RES.
2.1.C	**Zon op oppervlaktewater**	
2.1.D	**Zon op land**	Installaties met een aansluitwaarde boven 15 kWp tellen mee in de RES.
2.1.E	**Zon op dak**	Zon op dak heeft bij alle betrokkenen in het proces de voorkeur. Om zonnepanelen op daken mee te kunnen rekenen in het bod van de RES, moet er een aansluitwaarde minimaal 15 kWp worden gerealiseerd. Met de huidige stand der techniek komt dat neer op circa zestig zonnepanelen. Kleinschaligere projecten (particulier of kleine bedrijfsdaken) vallen buiten de RES. In de concept-RES is uitgegaan van 25 tot 50 procent benutting van het potentieel van zon op grootschalige daken. Het ophogen van deze ambitie lijkt eenvoudig, maar de ervaring leert dat dat niet zo is. Er zijn meerdere knelpunten: • niet alle grootschalige daken hebben een geschikte dakconstructie, door installaties op daken (denk aan liftschacht, airconditioning, valbeveiliging) is het niet mogelijk om de daken 100 procent vol te leggen, • soms is er beperkte ‘ruimte’ op het energienet beschikbaar • er is een afhankelijkheid van de (investerings)bereidheid van de dakeigenaren*. Als bij de verdere uitwerking van de zoekgebieden blijkt dat de benutting van zon op dak verhoogd kan worden, dan zal dit worden opgenomen in de RES 2.0 en verder. *Het concept Besluit tot wijziging van het Besluit bouwwerken leefomgeving in verband met duurzaam gebruik van daken introduceert de bevoegdheid voor gemeenten om bij maatwerk te bepalen dat de daken van industriefuncties gebruikt worden voor de opwek van hernieuwbare energie of maatregelen ten behoeve van klimaatadaptatie, zoals groendaken. De verwachting is dat de gemeente, indien nodig en evenredig, gebruik zal maken van de nieuwe bevoegdheid om het duurzaam gebruiken van daken op industriegebouwen te stimuleren.

2.1.F	**Waterkracht**	De RES gaat wel over waterkracht. De waterkrachtcentrales die kansrijk zijn in Regio Arnhem Nijmegen tellen mee in het bod. Het gaat om een klein percentage.

Niet meegenomen in RES (t.a.v. elektriciteit):

2.1.G	**Wind op zee**	De RES gaat niet over wind op zee. Dat wil niet zeggen dat er geen plannen voor windparken op zee worden gemaakt. Het klimaatakkoord stelt als doel om 49 TWh op zee op te wekken. Ter vergelijking: voor de 30 RES'en samen is de ambitie 35 Twh wind en zon op land.
2.1.H	**Kleinschalig windturbines**	Kleinschalige windturbines komen voor op bijvoorbeeld agrarische grond en zijn vaak voor lokaal (eigen) gebruik. Deze tellen niet mee in de RES. Lokaal is altijd ruimte voor windturbines tot 25 meter hoogte volgens de ruimtelijke afspraken. Om kleine windturbines mogelijk te maken, heeft provincie Gelderland in haar Omgevingsverordening een aantal regels opgenomen. Deze regels maken het mogelijk één windturbine te realiseren op een agrarisch bouwperceel of op een bouwperceel van ten minste 1 hectare waar een stedelijke functie is toegestaan. Belangrijk daarbij is dat de windturbine zorgvuldig ruimtelijk wordt ingepast. Kleinschalige windturbines staan qua opbrengst niet in verhouding tot grote windturbines. Ter vergelijking: 1 turbine van 5,6 MW staat gelijk aan ongeveer 500 kleine windturbines.
2.1.i	**Kernenergie**	De RES gaat niet over kernenergie. Of we in Nederland een nieuwe kerncentrale willen bouwen is een vraag die op landelijk niveau wordt bediscussieerd en beantwoord, niet op het niveau van de regio. Ook kijken we in de RES alleen naar maatregelen die klaar kunnen zijn in 2030.
2.1.J	**Industrie**	De RES gaat ook niet over maatregelen die bedrijven en de industrie moeten nemen. Voor hen staan er in het Klimaatakkoord eigen doelstellingen en afspraken die lopen via de Klimaattafel Industrie.
2.1.K	**Besparing**	Energiebesparing geeft ook invulling aan het Klimaatakkoord, maar is niet de focus in RES 1.0.

Wensen en bedenkingen (t.a.v. elektriciteit)

Volgnummer	Onderwerp	Wensen en bedenkingen	Reactie of verwijzing
2.1.L	**Verhouding tussen zonne- en windprojecten**	De verhouding tussen de bijdrage van zonne- en windenergie aan de ambities van de RES Arnhem Nijmegen liggen zeer uit balans en op deze wijze niet passend in het streven naar laagst mogelijke maatschappelijke kosten. Dit punt wordt door diverse overheidsorganisaties en stakeholders benoemd. Die gemeenten zijn: • Beuningen • Lingewaard • Nijmegen • Renkum • Rheden • Wijchen Daarnaast ook aangegeven door: • Provincie Gelderland • Liander • Natuurorganisatie • Landbouworganisaties	Regionaal wordt gestreefd naar 50/50 balans, terwijl in het bod 1.0 sprake is van 89% zon versus 11% wind. Dit ligt nog steeds uit balans en is niet wenselijk om meerdere redenen. Op regionaal niveau voorziet het RES bod 1.0 in clustering van projecten in zoekgebieden om meer systeem efficiency te realiseren. Er zijn vier ruimtelijke ateliers georganiseerd om concreet aan de slag te gaan met de onbalans wind versus zon. Hierbij zijn ruimtelijke experts vanuit overheden en stakeholders betrokken. Er is gewerkt met twee clusters voor een verdieping: • Druten, Wijchen, Beuningen en Heumen • Duiven, Zevenaar, Rheden Doesburg. In deze ateliers is onderzocht: • welke zoekgebieden voor zon kunnen worden gecombineerd met windturbines • wat andere kansrijke gebieden zijn voor windturbines. Er zijn zes nieuwe gebieden geïnventariseerd en daarin is ruimte voor een stevige verhoging van het aandeel wind in de RES. Deze cluster ateliers gingen naast de wind/zon verhouding ook over ruimtelijke afspraken, die in de RES 1.0 zijn uitgewerkt. De bevindingen uit de twee clusters leidt tot regionale conclusies die we opnemen in de RES 1.0.

2.1.M	**No-regret maatregelen**	Verschillende gemeenten hebben wensen en bedenkingen met betrekking tot No-regret maatregelen die in hun gemeente van toepassing zijn	De 'no-regret' maatregelen en de reactie van de werkorganisatie hierop zijn terug te vinden bij de betreffende gemeenten in hoofdstuk 3.
2.1.N	**Capaciteit energienetwerk**	De gemeenten Wijchen en Berg en Dal hebben bedenkingen geuit met betrekking tot de capaciteit van het energienetwerk. Berg en Dal geeft aan dat het elektriciteitsnet in onze regio nog niet is ingericht op grootschalig opwekken van duurzame energie en dat ook in haar de netwerkcapaciteit ontoereikend is. Wijchen geeft aan dat in het vervolgtraject goed rekening moet worden gehouden met elektrificatie (van vervoer en verwarming van gebouwen) en de impact daarvan op de energienetten.	Liander is zeer nauw betrokken bij de RES in onze regio en bij innovaties op het terrein van energietransitie. Door deze betrokkenheid borgen wij dat er aansluitcapaciteit is voor de projecten die op stapel staan. Liander heeft een analyse gemaakt van de (benodigde) systeem capaciteit en de impact die de RES heeft op het systeem en benodigde investeringen. Door in RES 2.0 de uitvoeringsplanning van de projecten vanuit de RES te matchen met de uitvoeringsplanning van verzwaringen aan het netwerk, blijft de realiseerbaarheid van de projecten op dit punt geborgd. Bij lokale initiatieven dient uiteraard rekening gehouden te worden met netwerkcapaciteit. *Zie het RES bod 1.0 Hoofdstuk 2, paragraaf 2.4 Efficiënte uitbreiding elektriciteitsnetwerk*
2.1.O	**Type windturbines in rekenmodel**	Een specifieke reactie betreft het type windturbine waarmee in het voorlopig concept bod is gerekend. Het betreft hier de nieuwe generatie windturbines met meer vermogen, een grotere omvang en een grotere as- en tiphoogte. Hierdoor wordt door sommige stakeholders gevreesd dat de impact van deze windturbines niet goed wordt ingeschat.	De technische ontwikkelingen op het gebied van windturbines worden nauwlettend in de gaten gehouden binnen de RES. Bij berekeningen gaan we uit van de nu relevante generatie turbines. We hanteren turbines van 5,6 MW, met een algemene tiphoogte van ca. 240 meter. De specificaties kunnen ietwat afwijken, afhankelijk van de fabrikant. Wij onderzoeken de ruimtelijke impact en de invloed van locaties onderling in de Windplanner.
2.1.P	**Voorkeur wind boven zon**	Agrarische stakeholders geven aan dat windturbines de voorkeur hebben boven zonnevelden, omdat agrarische werkzaamheden in de nabijheid van	De voorkeur van agrarische stakeholders sluit aan bij het meer in balans brengen van de verhouding zon/wind. We passen een voorkeursvolgorde zon toe in de ruimtelijke afspraken van de RES *(zie hoofdstuk 2, paragraaf 2.7.5 Ruimtelijke afspraken)*

		windturbines gewoon mogelijk blijven. Bij zonnevelden is dat niet het geval.	
2.1.Q	**Impact op natuur**	Landschaps- en natuurorganisaties uiten hun bezorgdheid over de impact van energieprojecten op natuurgebieden en het landschap. Provincie Gelderland ziet in het concept bod zoekgebied in, of in de invloedsfeer van Natura 2000 gebieden. De vraag is of zoekgebieden op deze wijze volledig realiseerbaar zijn.	Flora en fauna wetgeving ter bescherming van Natuurwaarden worden vanzelfsprekend gevolgd. De provincie kijkt in de totstandkoming van RES 1.0 en latere versies mee naar mogelijkheden en landschappelijke inpassing. In het bod 1.0 zijn in consensus ruimtelijke afspraken uitgewerkt. Buiten Natura2000 gebieden worden belangen en impact op omgeving zorgvuldig afgewogen. Naarmate projecten concreter worden, wordt er ook gezocht naar koppelkansen o.g.v. natuurontwikkeling om de directe omgeving ook waarde 'terug te geven'.

2.2 Warmte

In de concept-RES is inzicht gegeven in de warmtevraag, het warmteaanbod en de reeds aanwezige warmte-infrastructuur binnen de regio. In de Regio Arnhem Nijmegen is een beperkt aantal regionale warmtebronnen aanwezig. In de RES 1.0 heeft een verdieping plaatsgevonden ten opzichte van de concept-RES. Voor warmte betekent dit dat in kaart is gebracht hoe de gemeentelijke Transitievisies Warmte (TVW's) zich verhouden tot de in het concept RES opgenomen regionale structuur warmte (RSW). Zo ontstaat een beeld van zogenaamde warmteclusters, waarbinnen gemeenten in samenwerking gebruik willen maken van warmte vanuit een regionale warmtebron. Binnen deze warmteclusters is voor afstemming een structureel overleg opgestart met betrokken partijen. Daarnaast is een nadere verkenning gedaan naar de potentie van warmtebronnen als geothermie, aquathermie, biogas en waterstof. Ook worden nut en noodzaak verkend van gemeenten om samen te werken op het gebied van kennisdeling en expertise.

Wel meegenomen in RES (t.a.v. warmte):

Volgnummer	Onderwerp	Reactie
2.2.A	**Omgevingswarmte (warmte uit ondergrond, warmte uit water)**	In de Gelderse Warmteatlas is het potentieel aan omgevingswarmte opgenomen, zowel warmte uit de ondergrond als warmte uit water (geothermie en aquathermie). De volgende warmtebronnen uit de omgeving zijn in de atlas opgenomen: Ondiepe bodemenergiesystemen, (ondiepe) geothermie en TEO/TEA-bronnen (waterzuiveringsinstallaties zijn echter opgenomen in de atlas onder de *restwarmtebronnen*).

		Op dit moment lopen nog diverse onderzoeken naar de haalbaarheid om deze potentie van omgevingswarmte ook daadwerkelijk te kunnen benutten. Een deel van de onderzoeksresultaten komt beschikbaar na het eerste kwartaal van 2021, en zal daarom nader verwerkt worden (kwantitatief) in de RES 2.0.
2.2.B	**Restwarmte bedrijven**	In de Gelderse Warmteatlas zijn alle bekende restwarmtebronnen binnen de regio opgenomen (industrie, datacentra, condenswarmte, RWZI/AWZI en rioolgemalen). Kansrijke regionale clusters ten aanzien van warmte zijn: • Rond de AVR in Duiven • Rond de ARN in Weurt Daarnaast zijn kansrijke clusters geïdentificeerd gelegen op de grens of in de nabijheid van de regio: • Rond de papierfabriek in Renkum • Rond de papierfabrieken van Eerbeek/Loenen (regio Cleantech) • Rond de RWZI van Olburgen (regio Achterhoek) • Rond de biocentrale in Cuijck (regio NoordOost Brabant) *Zie het RES bod 1.0, hoofdstuk 4, par 4.2.5 Kansrijke regionale warmteclusters*
2.2.C	**Warmte uit biomassa**	In de Gelderse Warmteatlas is het potentieel aan warmte uit biomassa meegenomen: het aanbod laagwaardige verbrandbare en vergistbare biomassa. Het gaat hierbij enkel om het jaarlijkse (groei)overschot binnen de regio.
2.2.D	**Biogas /groen gas**	In de Gelderse Warmteatlas is het potentieel aan warmte uit vergistbare biomassa meegenomen.

Niet meegenomen in RES (t.a.v. warmte):

Volgnummer	Onderwerp	Reactie
2.2.E	**Waterstof en groengas**	Duurzame gassen als waterstof en groengas hebben een belangrijke rol in het energiesysteem omdat ze goed opgeslagen kunnen worden, over lange afstand getransporteerd kunnen worden en een hoge energiedichtheid hebben. Ze zijn echter schaars.

		Waterstof is geen energiebron, maar enkel een energiedrager. De productie van groene waterstof telt niet mee in de opgave voor 35 TWh grootschalige opwek (zon/wind) van de RES. Groene waterstof (elektrolyse vanuit hernieuwbare energiebronnen) kan een belangrijke rol spelen in de energietransitie, maar de productie ervan is nog duur en het aanbod zeer beperkt. Onderzoek naar en productie van (groene) waterstof maakt geen deel uit van de RES 1.0. In de RES 2.0 zullen wij de kansen voor de regio Arnhem Nijmegen verder in beeld brengen. Groengas is biogas dat opgewerkt is tot aardgaskwaliteit en kan worden ingevoed op het openbare gasnet. Voor alle sectoren die nu gebruikmaken van aardgas is groengas een aantrekkelijk alternatief. Echter, de potentiële groengasproductie in de regio, maar ook de (inter)nationale potentie, blijft ver onder de huidige aardgasvraag.

Wensen en bedenkingen (t.a.v. warmte)

Een aantal partijen spreekt de wens uit om in het proces naar de RES 1.0 en ook daarna onderzoek te blijven doen naar alternatieve warmtebronnen om te kunnen voldoen aan de warmtevraag en daarbij de vraagstukken ‘warmtebesparing' en ‘warmteopslag' mee te nemen. De benodigde structurele afstemming tussen betrokken partijen op regionale schaal wordt daarbij als randvoorwaardelijk gezien. Daarnaast wordt aandacht gevraagd voor samenhang in de sporen warmte en elektriciteit (systeem efficiëntie) en daarbij een afgewogen inzet van warmte en/of elektriciteit.

Volgnummer	Onderwerp	Wensen en bedenkingen	Reactie of verwijzing
2.2.F	**Biomassa**	In enkele reacties wijzen gemeenten op eerdere afspraken om in de RES 1.0 niet in te zetten op houtige biomassa. • De gemeente Renkum geeft aan dat zij wil vasthouden aan de binnen de RES-regio Arnhem Nijmegen gemaakte afspraak om niet op houtige biomassa in te zetten. • Gemeente Wijchen vindt dat afvalverbrandingscentrales, biomassacentrales en papierfabrieken geen structurele warmtebronnen zijn naar de toekomst toe en zij geeft aan	In de RES 1.0 wordt gekeken naar duurzaam opgewekte zonne- of windenergie en het efficiënt gebruik maken van regionale warmtebronnen binnen een regionale warmte structuur. Houtige biomassa maakt hier nauwelijks tot geen onderdeel van uit, alleen voor de bepaling van het warmteaanbod is het aandeel van biomassa meegenomen. De Provincie houdt deze (tijdelijke) optie open, met name om in te zetten als overbruggingsperiode tot nieuwe innovaties en voor nuttige toepassingen.

		dat er in Wijchen geen plaats is voor een biomassacentrale.	
2.2.G	**Bovenregionale warmtebronnen**	Enkele reacties van gemeenten verwijzen naar de mogelijkheid om gebruik te maken van bovenregionale warmtebronnen. • De gemeente Berg en Dal geeft aan dat het concept bod nog geen uitspraken doet over de verdeling van bovenregionale warmtebronnen. • De gemeente Renkum geeft specifiek aan dat nadere afstemming over de verdeling van de bovenregionale warmtebron Parenco nodig is (met regio Foodvalley).	Warmtebronnen houden zich niet aan gemeente- of regiogrenzen. Daarom vindt op provinciaal en landelijk niveau afstemming plaats over hoe om te gaan met bovenregionale warmtebronnen. Voor alle bij 2.2.B beschreven bovenregionale warmtebronnen is het gesprek opgestart tussen de regio's om te komen tot nadere afspraken rond het warmteverdelingsvraagstuk. *Zie ook RES bod 1.0, hoofdstuk 4, paragraaf 4.2.5 Bovenregionale warmteclusters*

2.3 Participatie

Vanuit de partijen komen veel reacties die pleiten voor een zorgvuldig participatieproces dat zorgt voor maatschappelijk draagvlak. Er ligt ook een zeer duidelijke wens om in te zetten op het betrekken van inwoners (zo breed mogelijk en permanente betrokkenheid) en specifiek voor het aanspreken van jongeren. 50% Lokaal eigendom wordt gezien als een goede manier om draagvlak op te bouwen, onder andere omdat de omwonenden dan ook financieel profiteren van de energietransitie. Diverse partijen benadrukken dat energiecoöperaties gesprekspartner moeten zijn. Ten slotte is er een wens dat de raden tijdig worden meegenomen in het proces naar de RES 1.0.

Het hoofdstuk 'Draagvlak' in het RES bod 1.0 maakt helder wie voor wat, wanneer aan zet is op het gebied van de participatie over de energietransitie voor Regio Arnhem Nijmegen. Het maakt het speelveld inzichtelijk: wanneer en binnen welke kaders praten stakeholders en inwoners mee? Een helder speelveld zorgt voor vertrouwen in een zinvolle bijdrage aan het participatietraject. Er moet samen goed afgesproken worden welke ruimte inwoners hebben om te participeren. Hoe eerder afspraken worden gemaakt, hoe beter het is voor het maatschappelijk draagvlak. Bij de start van de volgende fase zal het gesprek gevoerd worden met de gemeenten binnen de regio. Het doel is om scherp te krijgen welke rol er vanuit de RES gespeeld gaat worden in de participatietrajecten rondom de projecten. Afhankelijk van de rol en de specifieke situatie zal vervolgens bekeken worden welke middelen het best ingezet kunnen worden bij het concreet vormgeven van het participatietraject.

Wensen en bedenkingen (t.a.v. participatie):

Volgnummer	Onderwerp	Wensen en bedenkingen	Reactie of verwijzing
2.3.A	**Participatieproces**	Vanuit de provincie en de gemeenten Doesburg, Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe en Wijchen zijn reacties gekomen die pleiten voor een zorgvuldig participatieproces dat zorgt voor maatschappelijk draagvlak. Er ligt ook een zeer duidelijke wens om in te zetten op het betrekken van inwoners; zo breed mogelijk, permanent en met speciale aandacht voor jongeren.	In de RES 1.0 is een hoofdstuk gewijd aan draagvlak (hoofdstuk 5). In hoofdstuk 2, paragraaf 2.7.6 Participatie afspraken zijn 10 onderlinge afspraken omtrent participatie opgesteld. De RES zorgt voor bovengemeentelijke participatie van gemeenteraden, belangenorganisaties, jongerenvertegenwoordiging en andere stakeholders. Het betrekken van lokale stakeholders is een taak van gemeenten, waarbij de RES graag meedenkt en waar mogelijk ondersteunt. Vanaf maart 2021 worden speciale duo-gesprekken gevoerd met gemeenten over participatie. De Participatietafel is een voorbeeld van het actief betrekken van partijen bij de RES. JongRES is aangeschoven bij deze participatietafel. Samen met JongRES gaan we via de inzet van Swipocratie jongeren en bredere groepen van inwoners betrekken bij de RES. We onderzoeken de inzet van diverse middelen om inwoners actiever en meer gebiedsgericht te betrekken, zoals bijvoorbeeld burgerpanels, burgerberaad, right to challenge en serious gaming.
2.3.B	**Lokaal eigendom**	50% Lokaal eigendom wordt gezien als een goede manier om draagvlak op te bouwen, onder andere omdat de omwonenden dan ook financieel profiteren van de energietransitie. De gemeenten Nijmegen en Overbetuwe willen graag dat de betrokken gemeentes zich conformeren aan deze afspraak uit het Klimaatakkoord.	Lokaal eigendom is een kansrijk perspectief richting de RES 2.0. Voor het verzilveren van de kansen die in RES 1.0 naar voren zijn gekomen dienen gebiedsprocessen te worden gestart, waarin samen met de omgeving, betrokken gemeenten en eventueel ontwikkelaars van duurzame opweklocaties, de concrete planvorming richting realisatie gestart wordt. Bij de uitwerking van toekomstige projecten binnen de zoekgebieden

			hanteren we de in bod 1.0 nader uitgewerkte ruimtelijke afspraken over o.a: - draagvlak - koppelkansen - het niet-in-de-wielen rijden van lopende trajecten/volgtijdelijkheid versus PIP - laten terugvloeien van lusten naar de omgeving en mogelijkheden voor financiële participatie vanuit de omgeving. - omgaan met grondposities en grondspeculatie. Veel gemeenten hebben het streven va 50% lokaal eigendom al opgenomen in lokaal beleid, andere zijn hier mee bezig of willen dit in de nabije toekomst opnemen. *Zie ook RES bod 1.0, paragraaf 5.2.6 Financiële participatie en lokaal eigendom*
2.3.C	**Taskforce energie coöperaties**	De gemeenten Nijmegen en Overbetuwe benadrukken dat energiecoöperaties gesprekspartner moeten zijn en zijn voor de oprichting van een taskforce energiecoöperaties.	Energie coöperaties worden zowel door overheden als netbeheerders gezien als een belangrijke schakel tussen duurzaamheidambities en de bewoners. Veel duurzame projecten faalden in het verleden doordat het draagvlak bij bewoners ontbrak, door de samenwerking met lokaal eigendom en in energiecoöperaties wordt dit voorkomen. Het Gelders Energieakkoord heeft in 2017 een verkenning uitgevoerd naar Gelders Energiedienstenbedrijf. Mogelijk kan deze verkenning een basis zijn voor een taskforce Energie coöperaties als een coördinerend orgaan dat zorgt voor een goede opzet en start en ondersteunt bij een succesvolle uitvoering van energie coöperaties.

2.4 Bestuurlijke besluitvorming

Vanuit enkele gemeenten zijn reacties ontvangen dat de kaarten met zoekgebieden zoals opgenomen in het voorlopig concept bod onjuist waren en niet in overeenstemming met het lokale beleid. Voor het vergaren van alle juiste en actuele informatie op gebied van beleid en projecten in de individuele gemeenten binnen de regio is bij het bod 1.0 het systeem NINOX gebruikt. Lokale input is hierin de bron van data, waardoor het kaartmateriaal nu goed aansluit.

Een aantal raadsleden heeft gevraagd om inzicht te krijgen in alle reacties, wensen en bedenkingen die door alle partijen werden ingediend bij het concept bod en op welke wijze deze reacties verwerkt gaan worden in de RES 1.0. Alle reacties, wensen en bedenkingen zijn gebundeld in de oplegnotitie behorende bij concept bod RES Regio Arnhem Nijmegen. De reactienota die u nu leest is het vervolg op deze oplegnotitie.

Het tijdig betrekken van raadsleden is bepleit om te zorgen voor democratische legitimiteit. Raadsleden worden door de RES op diverse manieren geïnformeerd en betrokken bij het RES proces en uitkomsten, met name via online bijeenkomsten. Ook is met de griffierskringen afgestemd wat lokaal en regionaal de juiste procesafspraken zijn om de raden juist en tijdig te blijven informeren in de aanloop naar de RES 1.0, zodat alle raden uiterlijk 1 juli 2021 een besluit kunnen nemen.

Vragen over de integraliteit van regionale opgaven zijn al ingehaald door de actualiteit. Per 1 januari 2021 is de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen van start gegaan. Een samenwerking tussen 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen op basis van een vastgestelde visie en aan de hand van 5 grote opgaven:

- Groene groeiregio (waaronder Woonopgave)
- Verbonden regio
- Circulaire regio (waaronder de RES)
- Ontspannen regio
- Verbonden regio (waaronder Mobiliteit)

Door de regionale opgaven in één vorm van samenwerken te organiseren, wordt met name de integraliteit en verbinding verbeterd.

Wensen en bedenkingen t.a.v. bestuurlijke besluitvorming

Volgnummer	Onderwerp	Wensen en bedenkingen	Reactie of verwijzing
2.4.A	**Democratische legitimiteit**	Het tijdig betrekken van raadsleden is door de gemeenten Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe en Wijchen bepleit om te zorgen voor democratische legitimiteit in aanloop naar RES 1.0 in juli 2021.	De Werkorganisatie RES Arnhem Nijmegen onderschrijft de wens om raadsleden tijdig te betrekken. Hierin is zowel een rol weggelegd voor de RES als voor lokale bestuurders. Raadsleden worden door de RES op diverse manieren geïnformeerd en betrokken bij het RES proces en uitkomsten. Het stakeholdersoverleg is met name voor raadsleden de plek om betrokken te zijn bij het proces naar RES 1.0. Hier worden raadsleden en andere stakeholders gelijktijdig geïnformeerd over de voortgang en kunnen zij meepraten over onderwerpen die op dat moment spelen. In de periode van concept bod naar RES 1.0 zijn op 4 momenten stakeholders overleggen geweest: Op 15 oktober, 16 december, 17 januari en 10 maart. Tijdens deze online bijeenkomsten waren telkens 100 tot 130 bezoekers, waaronder vele raadsleden. Iedere bestuurder in de RES werkt in een eigen omgeving met de daarbij behorende gevoeligheden en structuren. Het is dan ook aan de bestuurder (wethouder, gedeputeerde, heemraad) om te bepalen op welke wijze de RES wordt besproken in de Raad, Provinciale Staten of Algemeen Bestuur en om te bepalen hoe en wanneer inwoners worden betrokken. Met de voorzitters van de griffierskringen heeft afstemming plaatsgevonden wat lokaal en regionaal de juiste procesafspraken zijn om de raden juist en tijdig te blijven informeren in de aanloop naar de RES 1.0, zodat alle raden uiterlijk 1 juli 2021 een besluit kunnen nemen.

2.4.B	**Inzicht in alle wensen en bedenkingen**	Een aantal raadsleden heeft gevraagd om inzicht te krijgen in alle reacties, wensen en bedenkingen die door alle partijen worden ingediend bij het concept bod en op welke wijze deze reacties verwerkt gaan worden in de RES 1.0.	Alle reacties, wensen en bedenkingen zijn gebundeld in de oplegnotitie behorende bij concept bod RES Regio Arnhem Nijmegen. Dit concept bod is unaniem vastgesteld door alle betrokken partijen. De reactienota die u nu leest is het vervolg op deze oplegnotitie. Over het proces kunt u alles lezen in hoofdstuk 1.5: *Proces wensen en bedenkingen voor Regio Arnhem Nijmegen* van deze reactienota.
2.4.C	**Niet alle potentiële zoekgebieden zijn goed weergegeven in het concept bod**	• Vanuit de gemeente Heumen zijn er reacties ontvangen dat de kaarten met zoekgebieden zoals opgenomen in het voorlopig concept bod onjuist zijn en niet in overeenstemming met het lokale beleid. De raad van de gemeente Heumen heeft nadrukkelijk het verzoek gedaan deze zoeklocaties aan te passen in het proces naar de RES 1.0. • Gemeente Lingewaard zet verschillende vraagtekens bij de twee zoekgebieden in het concept bod binnen haar gemeente (financiële en draagvlak argumenten). Daarbij geeft ze aan beleidsmatig wel een andere locatie voor een zonneveld te hebben aangewezen.	In het RES bod 1.0 zijn de zoekgebieden aangepast ten opzichte van het concept bod. De situaties in Heumen en Lingewaard staan goed op het netvlies van de werkorganisatie. Vanuit de werkorganisatie is begin 2019 een toelichting verzorgd op het voorlopig concept bod tijdens de raadsvergadering van Heumen. De uitkomst van deze bijeenkomst is dat de nadere uitwerking en aanpassing van de zoeklocaties wordt meegenomen in het traject tot RES 1.0. Voor het vergaren van alle juiste en actuele informatie op gebied van beleid en projecten in de individuele gemeenten binnen de regio is het systeem NINOX gebruikt. Lokale input is hierin de bron van data, waardoor het kaartmateriaal nu goed aansluit.
2.4.D	**Niet alle reacties zijn meegenomen in het concept bod**	De gemeente Druten geeft aan dat niet alle gegeven reacties van de gemeenteraden en lokale stakeholders zijn weergegeven in het concept bod van de RES Arnhem Nijmegen.	Enkele reacties van partijen zijn na de deadlines van NP RES door ons ontvangen en daardoor niet meegenomen in het concept bod. Deze reacties zijn wel verwerkt in RES 1.0.

2.5 Algemeen en overig

In veel van de reacties zijn vragen gesteld of opmerkingen gemaakt over alternatieve energiebronnen of energiedragers. De kaders van de RES (grootschalige zonne- en windenergie op land en water en koppeling van regionale warmtevraag en -aanbod) worden in de ontvangen reacties regelmatig ter discussie gesteld.

Wensen en bedenkingen

Volgnummer	Onderwerp	Wensen en bedenkingen	Reactie of verwijzing
2.5.A	**Opslag en innovaties**	De gemeenten Druten, Heumen, Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe en Wijchen roepen op om ook in te zetten op opslag van energie en innovaties zoals smart grids, geothermie, aquathermie en waterstof. Gemeente Rheden pleit nog voor het meenemen van opslag van CO2 in planten en bomen in de regio.	In Gelderland zijn veel partijen actief bezig met innovaties op het gebied van duurzame energie. In het RES-proces wordt met innovaties rekening gehouden, doordat de RES iedere twee jaar wordt geactualiseerd. Zo kunnen nieuwe technologische ontwikkelingen worden meegenomen. In het bod 1.0 is een nadere verkenning gedaan naar de potentie van warmtebronnen als geothermie, aquathermie, biogas en waterstof. Smart grids zijn hierin nog niet meegenomen. Ook worden nut en noodzaak verkend van gemeenten om samen te werken op het gebied van kennisdeling en expertise. *Zie ook RES bod 1.0, hoofdstuk 4, par. 4.2.6 Nieuwe inzichten*
2.5.B	**Energiebesparing**	De gemeenten Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe en Wijchen pleiten ervoor ook in te zetten op energiebesparing, bijvoorbeeld middels isolatiemaatregelen. Gemeente Lingewaard doet de suggestie om een doelstelling op te nemen van 1,5% energiebesparing per jaar.	Naast inzetten op duurzaam opgewekte zonne- en windenergie moet ook gekeken worden naar natuurlijke CO2-reductie (bijv. opname van CO2 door bomen) en energiebesparing (zoals isolatie en aardgasvrije woningen). Deze maatregelen geven immers ook invulling aan het Klimaatakkoord. Het is echter niet de focus in RES 1.0. Gemeenten geven zowel lokaal als in gezamenlijkheid en in samenwerking met de provincie invulling aan het thema energiebesparing.

			Energiebesparing maakt feitelijk onderdeel uit van modelberekeningen; we gaan al uit van een minimale besparingspercentage in de gebouwde omgeving. Ook voor de berekening van de warmtevraag in 2030!
2.5.C	**Lokaal beleid en lokale plannen zijn leidend**	De gemeenten Beuningen en Renkum geven aan bij te dragen met zoeklocaties in de RES die voortkomen uit haar eigen beleid dat zorgvuldig en in lokale samenspraak tot stand is gekomen. Ongeacht het advies van de NP RES geeft zij aan dat lokale plannen leidend zullen blijven voor wat betreft de inbreng in de RES. Gemeente Rheden onderschrijft dit en ziet de inhoud van het concept bod als praatstuk voor de dialoog tussen initiatiefnemer, inwoners, gemeente en andere belanghebbenden.	In de startnotitie is consensus als uitgangspunt gehanteerd. Hierbij is opgenomen dat partners bereid zijn huidige beleidskaders te heroverwegen en zo nodig en waar mogelijk bij te stellen, wanneer deze te beperkend voor de realisatie vanuit de integrale benadering. Er is tevens opgenomen dat de afweging van lokale ruimtelijke en maatschappelijke inpassing wordt overgelaten aan lokale overheden. In regionaal verband zijn er echter ook uitdagingen die lokaal niet kunnen worden opgelost, waar regionale of geclusterde aanpak wel tot een oplossing leidt. De RES zal steeds blijven draaien om het zoeken naar balans tussen de mondiale opgave, de regionale gedachte en het behouden van ruimte voor lokaal maatwerk.
2.5.D	**Woonkostenneutraliteit**	De gemeenten Doesburg, Nijmegen en Overbetuwe geven aan dat ‘woonkostenneutraliteit’ het uitgangspunt moet zijn. Zij willen dat deze afspraak uit het klimaatakkoord wordt meegenomen in de RES 1.0.	Het is aan gemeenten in samenwerking met marktpartijen om op projectniveau te kijken naar de haalbaarheid/realisatie van woonkostenneutraliteit. De RES heeft hier geen rol in.
2.5.E	**Evenwichtige bijdrage door gemeenten en evenwichtige verdeling zoekgebieden**	Gemeente Wijchen pleit voor een evenwichtige verdeling van opwek over de gemeenten binnen de regio en een fonds dat gemeenten compenseert die meer bijdragen dan hun lokale ambitie vereist. Gemeente Beuningen vindt dat in de totale opgave voor de regio, het aandeel van andere gemeenten beperkt is en pleit in dit kader voor een meer evenwichtige	Tijdens RES 1.0 is gestart met een eerste verkenningsronde langs gemeenten om met het solidariteitsprincipe aan de slag te gaan. De regiogemeenten zijn het erover eens dat er afspraken gemaakt moeten worden over de lusten- en lastenverdeling in de RES. Dit moet echter zorgvuldig gebeuren en binnen RES 1.0 is daar niet voldoende tijd en ruimte voor. De regio gaat hierover met elkaar in gesprek in RES 2.0. Daarbij kiest de regio een positieve insteek; hoe kunnen gemeenten elkaar helpen bij deze

		ruimtelijke verdeling van de zoekgebieden. De gemeente Renkum geeft in dit kader juist aan dat haar bijdrage aan de totale opgave relatief klein is, maar dat zij haar verantwoordelijkheid om bij te dragen zal blijven nemen en dat zij zich solidair en constructief zal blijven opstellen naar de andere regiogemeenten.	complexe opgave? Bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van capaciteit en/of kennis door Arnhem en Nijmegen voor gemeenten die qua capaciteit en/of expertise in de knel komen met de uitvoering van de RES. Ook wordt een (regionaal) omgevingsfonds genoemd als mogelijkheid. Gemeenten hebben uitgesproken dat er positieve bereidheid is dit regionaal op te pakken. De verdere uitwerking hiervan wordt, samen met de uitvoering van RES 1.0, overgedragen aan de nieuwe regionale samenwerking binnen de Groene Metropoolregio.
2.5.F	**Ruimtelijke inpassing**	Gemeente Beuningen ziet dat een groot deel van de RES zich afspeelt in het landelijk gebied. Het ruimtebeslag van Energietransitie projecten staat op gespannen voet met de aanstaande extensivering van de landbouw, die ook extra ruimte vraagt. Een goede ruimtelijke inpassing die recht doet aan beide doelen is een belangrijk aandachtspunt. Nog los van de impact op de natuur- en landbouwstructuur. Ook gemeente Lingewaard benadrukt de gezamenlijke verantwoordelijkheid en dat benodigde kaders worden vastgesteld.	In de afgelopen maanden is een set richtinggevende ruimtelijke afspraken ontwikkeld. Daarmee kunnen we voorkomen dat windmolens en zonnevelden als confetti verspreid worden over het mooie, kostbare landschap in onze regio. De afspraken zijn ook bedoeld voor het behoud van natuur en het beperken van de overlast voor inwoners. Ten slotte helpen de afspraken om duidelijkheid te geven aan initiatiefnemers van nieuwe zon- en windprojecten. De afspraken zijn de uitkomst van een zorgvuldig traject met ambtenaren, bestuurders en een geselecteerde groep stakeholders. *Zie het bod 1.0 hoofdstuk 4, paragraaf 4.1.2 Ruimtelijke afspraken*
2.5.G	**CO2-reductie 49% ipv 55%**	Gemeente Heumen wil dat vastgehouden wordt aan de doelstelling 49% CO2-reductie in 2030, i.p.v. 55% CO2-reductie waar het concept bod vanuit gaat.	In 2030 willen we 55% minder CO2 uitstoten dan in 1990, zo is afgesproken in het Gelders Energie Akkoord. Hiermee hebben we in Gelderland een hogere ambitie dan de 49% in het klimaatakkoord.
2.5.H	**Financiering**	Gemeente Lingewaard geeft aan dat in de uitwerking van de RES duidelijk moet worden wat de investeringen zijn en bij wie de kosten terecht komen.	Voor RES 1.0 gelden nog geen financiële consequenties. In het proces naar 2.0 zal dit duidelijker worden.

3. Reacties op ontvangen wensen en bedenkingen

In dit hoofdstuk treft u een overzicht van de betrokken partijen, gevolgd door een overzicht van alle ontvangen reacties. In het concept bod zijn deze reacties integraal overgenomen, inclusief evt. inleidend betoog of verwijzing naar andere documenten, hieronder staan per gemeente in een tabel de kern van de wensen en bedenkingen weergeven. Deze wordt gevolgd door het antwoord van de Werkorganisatie RES Arnhem Nijmegen.

3.1 Gemeente Arnhem

De raad van de gemeente Arnhem heeft geen formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt.

3.2 Gemeente Berg en Dal

De raad van de gemeente Berg en Dal heeft formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt in een raadsbrief.

Wensen en bedenkingen:

Bron	**Reactie**	**Verwerkt in RES 1.0**
Raadsbrief	Elektriciteitsnet in onze regio is nog niet ingesteld op grootschalig opwekken van duurzame energie	Zie 2.1.N
	Het Warmtespoor in de RES doet nog geen uitspraak over de verdeling van bovenregionale warmtebronnen	Zie 2.1.G
	Regionale ‘No-regret’- locaties dwingen ons niet om ons beleid aan te passen, wij kunnen zelf onze locaties bepalen.	Zie 2.5.C
	In uitvoering inwoners uitvoering betrekken	Zie 2.3.A
No-regret maatregel	Voormalige stortplaats De Dukenburg is geschikt als locatie voor grootschalige opwek van zonne-energie	Stortplaats De Dukenburg is in 1.0 niet opgenomen als zoekgebied. Wel is de stortplaats aangemerkt als kansrijke locatie.

3.3 Gemeente Beuningen

De raad van de gemeente Beuningen heeft formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt in een raadsbrief.

Wensen en bedenkingen:

Bron	Reactie	Verwerkt in RES 1.0
Raadsbrief	De verhouding tussen zon en wind in het concept bod is niet in verhouding.	Zie 2.1.L
	Inbreng andere gemeenten soms beperkt: pleit voor gesprek over verdeling zoet/zuur	Zie 2.5.E
	Ongeacht advies NPRES blijven lokale plannen leidend in RES	Zie 2.5.C

3.4 Gemeente Doesburg

De raad van de gemeente Doesburg heeft formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt in een raadsbrief.

Wensen en bedenkingen:

Bron	Reactie	Verwerkt in RES 1.0
Raadsbrief	Woonlastenneutraliteit moet het streven zijn	Zie 2.5.D
	Doesburg sluit niet aan op regionale warmte infrastructuur	Gezien de geografie en ligging in de RES-regio is het niet onlogisch dat Doesburg aansluit bij lokale en regionale initiatieven.
	Doesburg gaat door met lokale projecten voor lokale duurzame warmtebronnen, zoals in de wijk De Ooi.	De RES mag voor geen enkele gemeente een rem zijn om lopende projecten zoals in De Ooi te vertragen. De RES neemt graag leerpunten mee in het traject naar 2.0.

3.5 Gemeente Druten

De raad van de gemeente Druten heeft formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt in een raadsbrief.

Wensen en bedenkingen:

Bron	Reactie	Verwerkt in RES 1.0
Raadsbrief	Vereveningsfonds moet verdeling van lusten en lasten regelen	Zie 2.5.E
	De reacties zijn niet goed meegenomen van gemeenteraden en lokale stakeholders	Zie 2.4.D
	In concept bod weinig tot geen aandacht voor opslag van energie	Zie 2.5.A
	Meer communicatie nodig voor betrokkenheid	Zie 2.3.A
	Meer actie nodig om van urgentie te overtuigen	Zie 2.4.A Lokaal is het aan de bestuurders en volksvertegenwoordigers om urgentie te benadrukken.

3.6 Gemeente Duiven

De raad van de gemeente Duiven heeft geen formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt. Wel heeft B&W een kanttekening gemaakt.

Kanttekening:

Bron	Reactie	Verwerkt in RES 1.0
	College stelt vraagtekens bij realiteitswaarden van zonnevelden in zandwinplassen	Zie 2.1.C Zon op oppervlaktewater in Duiven maakt geen onderdeel uit van het RES bod 1.0. Op landelijk en regionaal niveau worden business cases van vergelijkbare projecten op oppervlaktewater gemonitord. In de regio speelt dit o.a. in Druten (Uivermeertjes)

3.7 Gemeente Heumen

De raad van de gemeente Heumen heeft formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt in een raadsbrief.

Wensen en bedenkingen

Bron	Reactie	Verwerkt in RES 1.0
Raadsbrief	Zoekgebieden niet goed weergegeven, lokale zoekgebieden in Heumen zijn aangeduid als Regionale zoekgebieden.	Zie 2.4.C
	Doorrekening geprojecteerde opgave in bod RES is als gevolg daarvan te hoog.	Is wel correct verwerkt in RES 1.0
	Oproep te investeren in alternatieven voor duurzame energieopwekking via windmolens en zonnepanelen.	Zie 2.1 en 2.5.A
	Heumen wil vasthouden aan 49% CO2 reductie in 2030	Zie 2.5.G

3.8 Gemeente Lingewaard

De raad van de gemeente Lingewaard heeft formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt in het collegebesluit van 8 september 2020.

Wensen en bedenkingen:

Bron	Reactie	Verwerkt in RES 1.0
Collegebesluit 8 sept. 2020	Verhouding zon en wind niet in balans	Zie 2.1.L
	Ambitieniveau: Uitgesproken ambities is relatief ambitieus, maar nog steeds te laag om de doelstelling van 2030 te halen. De doelstelling om minimaal 1,5% energie te besparen per jaar, zou opgenomen moeten worden in het definitieve bod. Ook op het gebied van warmte dient er meer ambitie te komen.	Zie 2.1. Met de in RES 1.0 aangegeven verwachte grootschalige opwek wordt de doelstelling van 2030 gehaald. Zie 2.1.K Zie 2.2
	Samen verantwoordelijk:	De RES 1.0 heeft nog geen financiële consequenties. In het traject naar 2.0 dient

	Rijk dient gemeenten goed uit te rusten met benodigde middelen. Welke investeringen zijn te verwachten en bij wie komen deze kosten te liggen Gemeenten dienen kaders vast te stellen Aandacht voor ontwikkelingen en innovaties	inzicht verkregen te worden over financiële onderbouwing. Zie 2.5.F Zie 2.5.A
	Zorgen over democratisch proces; veel gericht op professionals en experts, participatie met inwoners ontbreekt	Zie 2.3.A
	Vraagtekens bij zoekgebieden binnen Lingewaard; beter in kaart brengen potentie, kosten en draagvlak	Zie 2.4.C
	Informatievoorziening naar raad is voor verbetering vatbaar, zoals de beschikbaarheid van alle achterliggende onderzoeken en data.	Zie 2.4.A Qua data Voor het vergaren van alle juiste en actuele informatie op gebied van beleid en projecten in de individuele gemeenten binnen de regio is bij het bod 1.0 het systeem NINOX gebruikt. Lokale input is hierin de bron van data. Alle door de RES (of betrokken partijen zoals Liander) geïnitieerde onderzoeken zijn terug te vinden op de website van RES AN.

3.9 Gemeente Nijmegen

De raad van de gemeente Nijmegen heeft formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt in een raadsbrief.

Wensen en bedenkingen:

Bron	**Reactie**	**Verwerkt in RES 1.0**
Raadsbrief 8 juli 2020	Hoog abstractieniveau zorgt voor weinig betrokkenheid, graag inwoners betrekken bij vervolg.	Zie 2.3.A
	Onderzoek naar opslag in waterstof	Zie 2.2.E en 2.5.A

	Graag intensiever inzetten op verminderen van verbruik door isolatie	Zie 2.5.B
	Raad tijdig meenemen in proces naar RES 1.0	Zie 2.4.A
	Verdeling zon en wind, meer focus op windenergie	Zie 2.1.L
	Graag meer focus op woningen aardgasvrij te maken	Zie 2.5.B
	Graag uitgebreide beschouwing over opslag van energie en warmte	Zie 2.1 en 2.2
	Rol van Smart Grid's inzichtelijk maken	Zie 2.5.A
	Streven naar 50/50 verhouding zon/wind	Zie 2.1.L
	Elke gemeente dient zich te conformeren aan de afspraken uit het klimaatakkoord	Zie 2.5.G
	Woonkostenneutraliteit opnemen in RES 1.0	Zie 2.5.D
	Ontwikkel lesmateriaal over regionale RES	In het traject naar 2.0 wordt met een communicatie toolkit meer invulling gegeven aan middelen om participatie te bevorderen.
	Pleidooi voor actieve taskforce energie coöperaties	Zie 2.3.C
	Bedenking over realiteitsgehalte getallen, bijv. zon op dak	Ten opzichte van het concept bod is het bod 1.0 realistischer. Alle data is afkomstig van gemeenten zelf.
No-regret maatregel	Realiteitswaarde van 300.000 zonnepanelen op bedrijfsdaken	Zie 2.1.E

3.10 Gemeente Overbetuwe

De raad van de gemeente Overbetuwe heeft formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt in een raadsbrief van 22 september 2020.

Wensen en bedenkingen:

Bron	**Reactie**	**Verwerkt in RES 1.0**
Raadsbrief 22 september 2020	Duidelijkheid over (on)evenredige verdeling (zoet/zuur) en compensatie voor gemeenten	Zie 2.5.E
	Oproep om duidelijker te maken wat potentie voor warmte(netten) tussen Arnhem en Nijmegen is.	Zie 2.2
	RES heeft nu smalle focus, op termijn verbinding met andere duurzaamheidsthema's zoals mobiliteit	Zie 2.4
	Raad tijdig meenemen in proces naar eindbod, Hoe worden W&B in eindbod meegenomen	Zie 2.4.D
	Meer focus op isolatie en energiebesparing en aardgasvrije woningen	Zie 2.5.B
	Kijk ook naar alternatieve voor bijv. opslag en naar innovaties	Zie 2.2 en 2.5.A
	Permanente participatie van stakeholders	Zie 2.3.A
	Betrek jongeren in participatie en in onderwijs	Zie 2.3.A
	Woonlastenneutraliteit als uitgangspunt in de RES	Zie 2.5.D
	Balans in lokaal en niet lokaal eigendom van energie initiatieven; geef lokale economie een kans	Zie 2.3.B
No-regret maatregel	Stimulering zon op dak	Zie 2.1.E

3.11 Gemeente Renkum

De raad van de gemeente Renkum heeft formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt in het collegebesluit van 15 september 2020.

Wensen en bedenkingen:

Bron	Reactie	Verwerkt in RES 1.0
Collegebesluit	Verhouding zon en wind is uit balans	Zie 2.1.L
	De inbreng vanuit enkele andere gemeenten is fors	Zie 2.5.E
	Renkum werkt aan haar eigen proces voor zon en wind	Zie 2.5.C
	Verdere afstemming nodig rond kansrijk (bovenregionaal) warmtecluster bij Parenco	Zie 2.2.G
	Het gebruik van biomassa uitgesloten in het concept bod	Zie 2.2.C en 2.2.F

3.12 Gemeente Rheden

De raad van de gemeente Rheden heeft formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt in een raadsmemo van 9 september.

Wensen en bedenkingen:

Bron	Reactie	Verwerkt in RES 1.0
Raadsmemo 9 september	Ruimte voor lokale invulling: Rheden ziet de zoekgebieden in concept RES (‘Spankeren’ en ‘de Beemd-Velperwaarden’) als praatstuk en vraagt ruimte voor lokale invulling van de opgave in type energiebron, landschapelijkje inpassing en lokale koppelkansen.	De RES is bij uitstek een gezamenlijk proces en product waarbij ruimte is voor lokale invulling. Zie ook de ruimtelijke afspraken in het RES bod 1.0.
	Flexibele inzet van zoekgebieden: Graag meer samenhang in sporen warmte en elektriciteit	Zie 2.1 en 2.2

	Balans opwek en uitdagingen elektriciteitsnetwerk: Meer balans aanbrengen in opwek; meer wind en minder zon.	Zie 2.1.L en 2.1.N
	Nadere toelichting van het concept bod nodig op de gemaakte keuzes.	Toelichting op het concept bod is gegeven tijdens raadsinformatiebijeenkomst in het voorjaar van 2019. In maart 2021 zijn op schrift keuzes en onderbouwing betreffende RES 1.0 voor Rheden toegelicht. Ook voor het bod 1.0 geldt, dat de RES graag in de raad een nadere toelichting geeft van het bod m.b.t. de bestaande regionale ruimtelijke hoofdstructuren en doelstellingen.
	CO2 uitstoot verminderen: Kijk ook naar oplossingsrichtingen zoals meer bomen planten (verlaging CO2 in de lucht)	Zie 2.5.B

3.13 Gemeente Rozendaal

De raad van de gemeente Rozendaal heeft geen formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt.

3.14 Gemeente Westervoort

De raad van de gemeente Westervoort heeft geen formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt.

3.15 Gemeente Wijchen

De raad van de gemeente Wijchen heeft formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt in het collegebesluit van 15 september 2020.

Wensen en bedenkingen:

Bron	Reactie	Verwerkt in RES 1.0
Collegebesluit 15 sept 2020	Inwoners dienen beter betrokken te worden	Zie 2.3.A
	Creëer Level Playing Field (zelfde regels afspreken) over participatie	Zie 2.3.A
	Raadsleden tijdig betrekken en informeren	Zie 2.4.A
	Regionaal fonds nodig die gemeenten compenseert die meer bijdragen (zoet/zuur)	Zie 2.5.E
	Andere RES regio's dienen evenredig bij te dragen	Iedere RES regio heeft zijn eigen uitdagingen en opgave. Samen gaan we invulling geven aan het klimaatakkoord.
	Energietransitie meer bevorderen door energiebesparing	Zie 2.5.B
	Wens voor regionale visie op warmtebronnen	Zie 2.2
	Maak meer gebruik van innovatieve technieken zoals geothermie, aquathermie	Zie 2.2
	Pilotproject voor waterstof gewenst in de regio, Wijchen biedt zich aan	Zie 2.2.E, het aanbod staat genoteerd
	Vergroten netcapaciteit en landschappelijke inpassing onderstations	Zie 2.1.N

3.16 Gemeente Zevenaar

De raad van de gemeente Zevenaar heeft geen formele wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt. Wensen en bedenkingen worden door portefeuillehouder via overleg duurzaamheid meegenomen naar de RES.

3.17 Provincie Gelderland

De Provincie Gelderland heeft gereageerd op het concept bod van RES Regio Arnhem Nijmegen in een vaststellingsbrief dd. 30 juni 2020.

Bron	Reactie	Verwerkt in RES 1.0
Vaststellingsbrief	Aandacht voor kwantiteit; naast andere maatregelen is maximale inzet op grootschalige opwek nodig.	Zie 2.1 en 2.2
	Aandacht voor Landschappelijke kwaliteit in relatie tot provinciale visie op landschap en natuur	Zie 2.5.F
	Aandacht voor integraliteit; brede integrale insteek en afstemming met de maatschappelijke opgaven van de regio (bijv. woningbouwopgave)	Zie 2.4
	Aandacht voor Systeem efficiëntie; verhouding wind / zon	Zie 2.1.L en 2.1.N
	Aandacht voor Regionale structuur warmte (RWS), uitwerking in fase naar 1.0.	Zie 2.2

Oude Kraan 72, 6811 LL, Arnhem
085 401 17 62
service@rijnenijsselenergie.nl

Arnhem, 28 maart 2021

Betreft: Bespreking Regionale Energiestrategie (RES) 1.0. voor de regio Arnhem-Nijmegen

Geachte leden van de gemeenteraad,

Binnenkort gaat U de Regionale Energiestrategie 1.0. voor de regio Arnhem-Nijmegen (RES 1.0. AN) bespreken. Samen met 15 andere gemeenten, twee waterschappen en de provincie is u gevraagd deze RES 1.0. AN goed te keuren zodat hiermee de regionale bijdrage aan de uitvoering van het in 2019 gesloten nationale Klimaatakkoord wordt vastgesteld.

Het bestuur van Rijn en IJssel Energie coöperatie roept U hierbij op om RES 1.0. AN goed te keuren. Het plan dat nu voorligt is tot stand gekomen via een uitgebreid proces met veel stakeholders en is een goed uitgangspunt om als regio ons steentje bij te dragen aan de vermindering van de opwarming van de aarde. En, meer concreet, is het een bijdrage aan de uitvoering van het Klimaatakkoord dat in 2019 is afgesproken tussen, enerzijds bedrijven en maatschappelijke organisaties, en anderzijds de rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen.

We roepen U ook op om de besluitvorming over de RES 1.0 niet op zichzelf te laten staan. Wij zijn blij te vernemen dat de gemeente parallel aan de RES 1.0 ook werkt aan lokaal beleid, in het door u vorig jaar vastgestelde programma New energy made in Arnhem. Dit is het juiste moment om te bekijken hoe het lokale beleid bijdraagt aan RES 1.0., wat de knelpunten en kansen zijn, en hoe in het algemeen de uitvoering verloopt, met name op het gebied van het opwekken van elektriciteit met zon en/of wind in onze gemeente.

We realiseren ons dat met name over windturbines en zonnevelden maatschappelijke onrust is ontstaan. De opgave voor grootschalig zon op dak, op dit moment een belangrijk onderdeel is van RES 1.0, is echter onvoldoende

om de RES doelstelling te realiseren. Zonder windturbines en zonnevelden (met waar mogelijk via meervoudig ruimtegebruik) is het niet mogelijk om in Nederland echt vooruitgang te maken als het gaat om duurzame elektriciteitsopwekking en de doelstellingen van het Klimaatakkoord te halen.

Samen met u willen we de inwoners van onze gemeente op een positieve manier bij de energietransitie betrekken, o.a. door het realiseren van coöperatieve energieprojecten waarbij de lokale bevolking mede-eigenaar wordt en de besluitvorming ook lokaal blijft. Op deze wijze kan de inspanningsverplichting die onderdeel uitmaakt van RES 1.0. AN werkelijkheid worden, zodanig dat de lusten de lasten meer gelijkelijk worden gedeeld.

We vragen U met name om de volgende zaken te bespreken en beslissen:

1. In het gemeentelijk beleid de doelstelling van 50% lokaal eigendom vast te leggen en tot uitvoering te brengen. Het wordt steeds duidelijker dat deze vorm van lokale betrokkenheid essentieel is in het slagen van de energietransitie. Lokaal eigendom betrekt inwoners bij projecten, en geeft invloed op het ontwerp en de uitvoering van de projecten. Lokaal eigendom betekent ook dat de opbrengsten van de projecten in de lokale gemeenschap blijven. Door in realisatie en beheer lokale partijen te betrekken dragen deze projecten ook bij aan de locale economie.

2. Het maatschappelijk debat te zoeken over een integrale aanpak waarbij de plaatsing van opwekprojecten gepaard gaat met, waar relevant en mogelijk, verbeteringen in de natuurlijke en sociale omgeving.

3. Wanneer de gemeente het initiatief neemt voor het zoeken van project-uitvoerders, het concept van maatschappelijke aanbesteding toe te passen. “Maatschappelijk tenderen” is een procedure hiervoor die momenteel wordt uitgewerkt. Hiermee wordt het lokaal eigenaarschap versterkt[1].

Wij denken graag met u mee,

Judith van de Geer, voorzitter Rijn en IJssel Energie Coöperatie

[1] Zie pagina 55 RES 1.0. AN

Maak van duurzame energie een streekproduct

RIJN EN IJSSEL ENERGIE COÖPERATIE

Ik sta hier namens Jong-RES Arnhem-Nijmegen. Jong-RES Nederland is een gezamenlijk, landelijk, initiatief van de Jonge Klimaatbeweging en de Klimaat en Energie Koepel. De missie van Jong-RES is om jongerenparticipatie in de RES'en te bevorderen en te organiseren voor jongeren en young professionals. Als kernteam Arnhem-Nijmegen doen wij dat voor deze regio.

Vanuit Jong-RES Arnhem-Nijmegen zien we de RES 1.0 als een belangrijke stap in de ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energie en de inventarisatie en verdeling van warmtebronnen. Wij willen in algemene zin benadrukken dat de consequenties van de RES het grootst zijn voor toekomstige generaties. Zowel in positieve zin: een duurzamere wereld, als negatieve: de kosten om deze transitie te betalen. Want de keuzes die nu gemaakt worden hebben een grote impact op onze toekomst. Denk bijvoorbeeld aan keuzes in de verhouding tussen wind en zon, maar ook wat deze keuzes betekenen voor andere opgaven zoals woningbouw.

Wij zijn dan ook van mening dat alle gevolgen van de RES getoetst moeten zijn aan de mening en houding van 'toekomstige' generaties. Om te bewaken dat dit daadwerkelijk gebeurd zien wij een rol voor onszelf, maar ook voor volksvertegenwoordigers. Hierover duidelijk communiceren helpt jongeren om een goede mening te vormen over de energietransitie en de RES.
Daarop aansluitend moeten jongeren, bij de verdere ontwikkeling en uitvoering van de RES, nog actiever worden betrokken dan nu al is gebeurd. Jongeren denken anders (vaak positiever) over de energietransitie dan andere generaties. Zo is de acceptatiegraad voor windmolens onder jongeren een stuk hoger dan onder de gemiddelde bevolking. Wij vinden het belangrijk dat ook deze positievere geluiden bekend zijn en gehoord worden.

Als Jong-RES denken wij graag mee over hoe jongeren actiever betrokken kunnen worden bij de RES. We staan altijd open voor een gesprek over hoe jongeren tegen de RES (of de energietransitie) aankijken of over hoe jongerenparticipatie kan worden vormgegeven.

Arnhem Nijmegen
RES Regionale Energie Strategie

Technisch informatieve raadsbijeenkomst

Regionale Energie Strategie Arnhem Nijmegen

7 april 2021

Programma

1. **Waarom een Regionale energiestrategie** (Marion Visser)
2. **Proces en planning** (Marion Visser)

   vragenrondje
3. **Het speelveld voor participatie** (Dagmar de Wilde)

   vragenrondje en insprekers
4. **Warmte** (Monique van Merrebach)

   vragenrondje
5. **Elektriciteit, Systeemefficientie en Wind boven Veluwe** (Jan Buijs)

   inspreker en vragenrondje
6. **Eventuele insprekers RES totaal**
7. **Overige vragen**

Arnhem Nijmegen
RES Regionale Energie Strategie

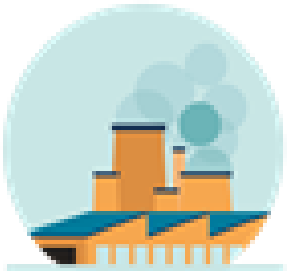
1. Waarom een Regionale energiestrategie?

Marion Visser

1.1 Waarom een Regionale energiestrategie?

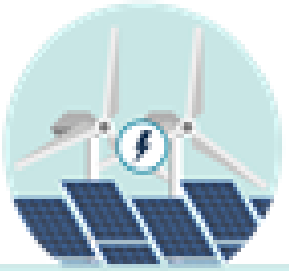
1.2 Waarom een Regionale energiestrategie?

Industrie

Mobiliteit

Landbouw & Landgebruik

Gebouwde omgeving

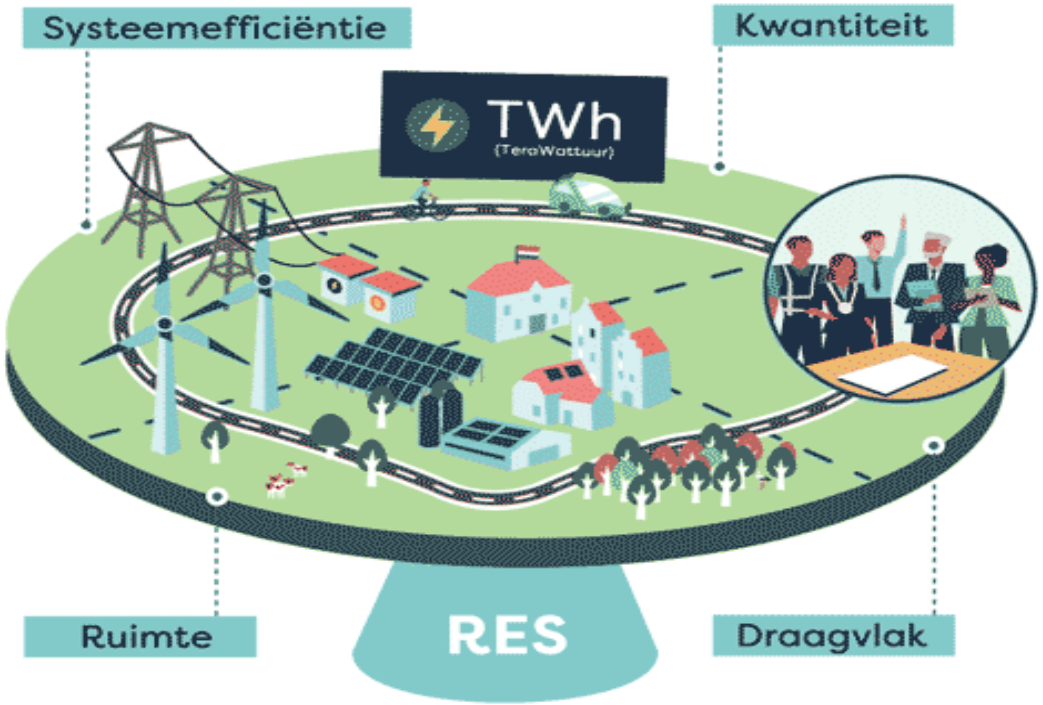

Elektriciteit

RES = **Regionale structuur warmte** + **35 TWh opwek wind- en zonne-energie op land in 30 RES-regio's**

1.3 Wat is een regionale energiestrategie?

RES 1.0 bod: ambitie per regio

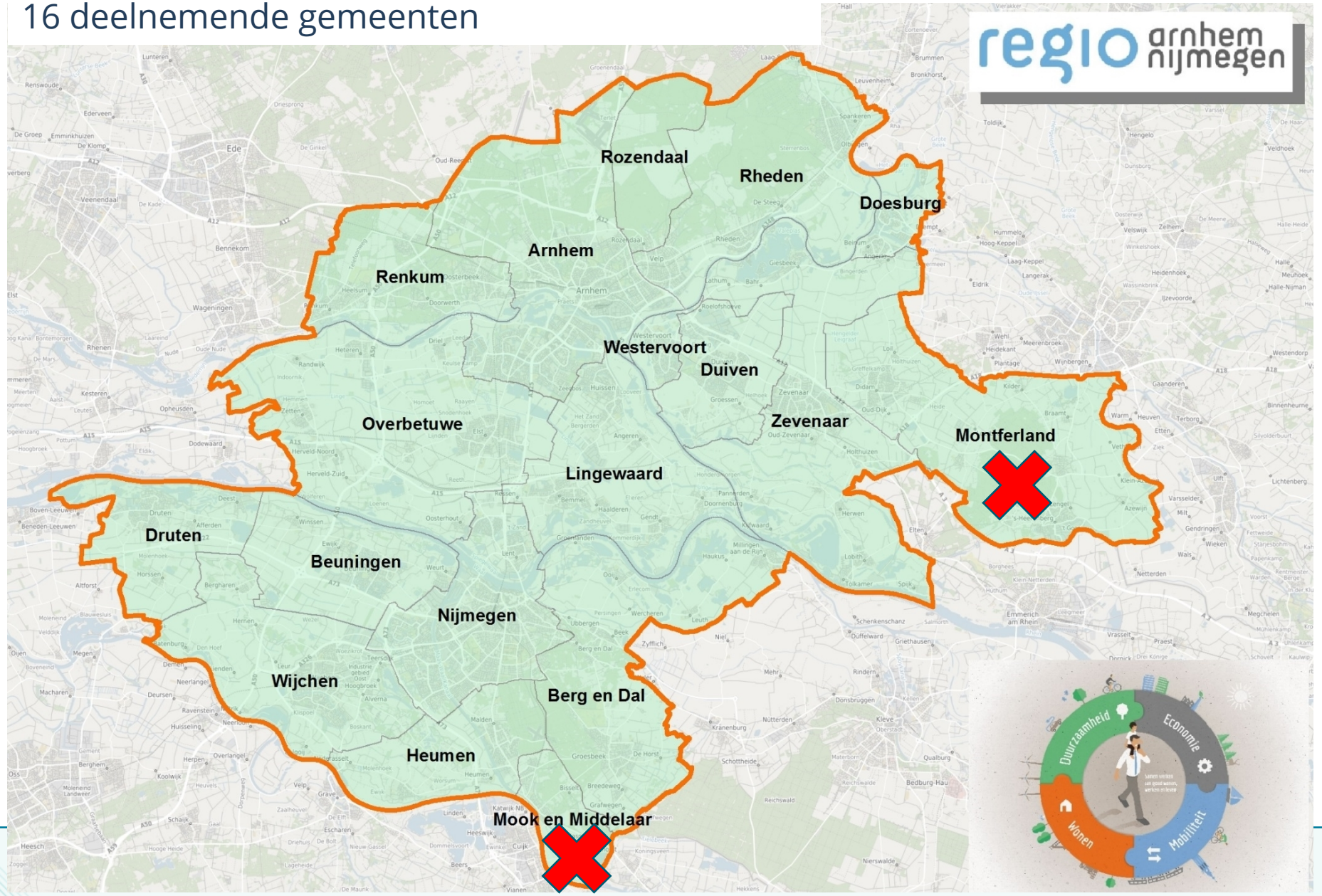
- Hoeveelheid opwek zon en wind
- Ruimtelijke mogelijkheden en koppelkansen
- Afstemming over warmtebronnen
- Gevolgen voor de energie-infrastructuur en systeemefficiëntie
- Draagvlak en participatie
- Al gerealiseerde projecten en plannen

Doel: totaal **35 TWh** duurzame opwek van elektriciteit in 30 regio's

1.4 RES Regio Arnhem Nijmegen

16 deelnemende gemeenten

Arnhem Nijmegen
RES Regionale Energie Strategie

2. Proces en planning

Marion Visser

2.1 Proces en planning

RES

2019

Landelijk Klimaatakkoord ondertekend

Oktober 2019

Startnotitie RES vastgesteld door raden

September 2020

Concept bod RES en reactienota vastgesteld door colleges en aangeboden aan PBL en NPRES

Maart 2021

RES 1.0 naar besluitvorming colleges en raden

15 juni 2021

Raden hebben besloten over RES 1.0

1 juli 2021

Aanbieden **RES 1.0** aan PBL en NPRES

New Energy made in Arnhem

2017 / 2019

Windpark en zonneveld Koningspleij vergund

Januari 2020

NemiA programma vastgesteld

April 2020

RvS uitspraak windpark en zonneveld

Voorbereiding projecten
Realisatie zon op dak

2.2 Proces en planning

RES

juli 2021

- Voorbereiden en uitvoeren projecten RES 1.0
- Uitwerken afspraken uit RES 1.0
- Uitwerken verkenningsgebieden

juli 2023

RES 2.0

januari 2025

Vergunningen voor zon- en windprojecten 2030 verleend

juli 2025

RES 3.0

Verankeren RES in omgevingsbeleid

New Energy made in Arnhem

Q3 2021

Voorbereiding projecten

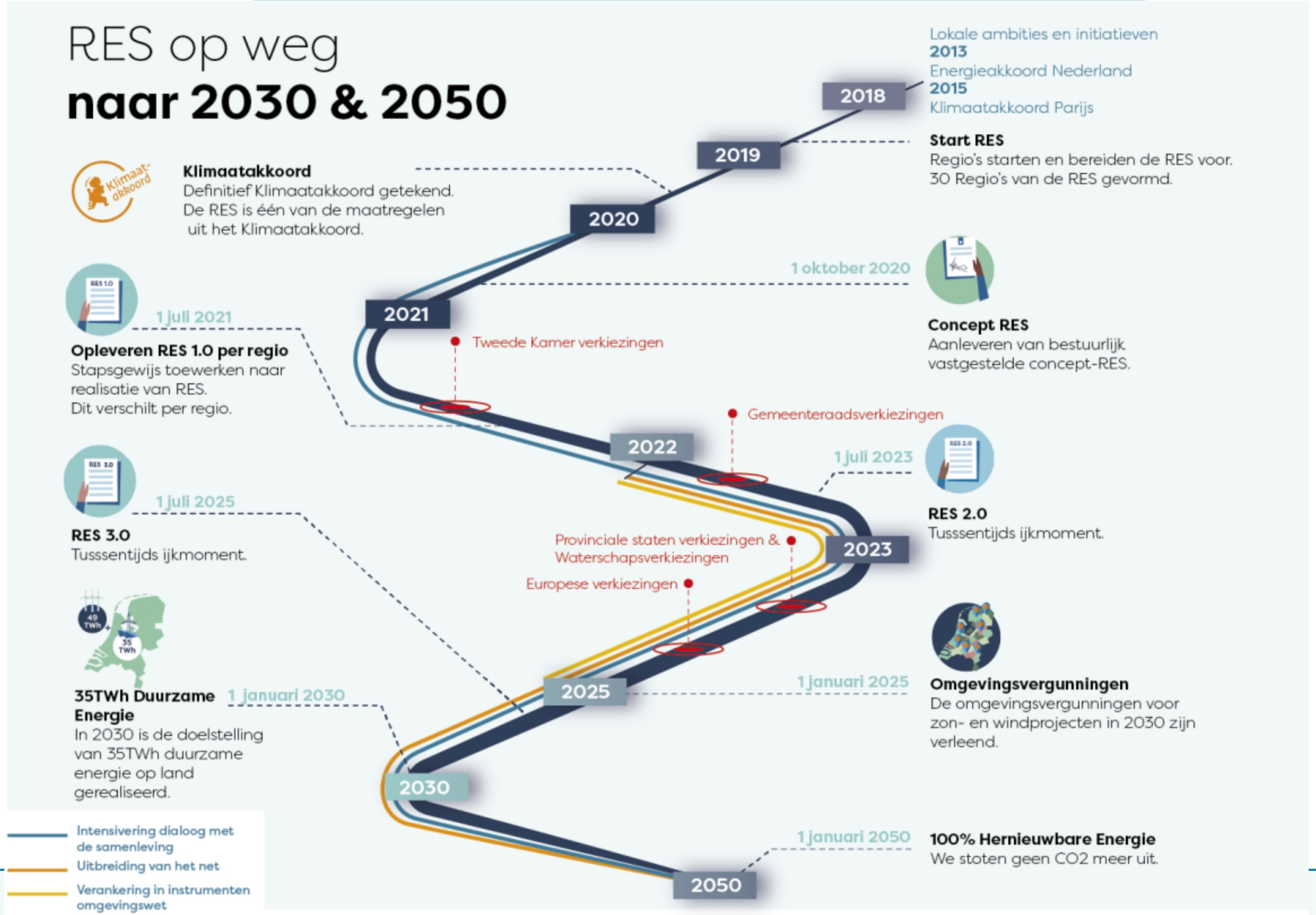
Q4 2021

Zonneveld gereed

Windpark gereed

Voorbereiding en uitvoering projecten
Realisatie zon op dak

2.3 Proces en planning

Vragenrondje

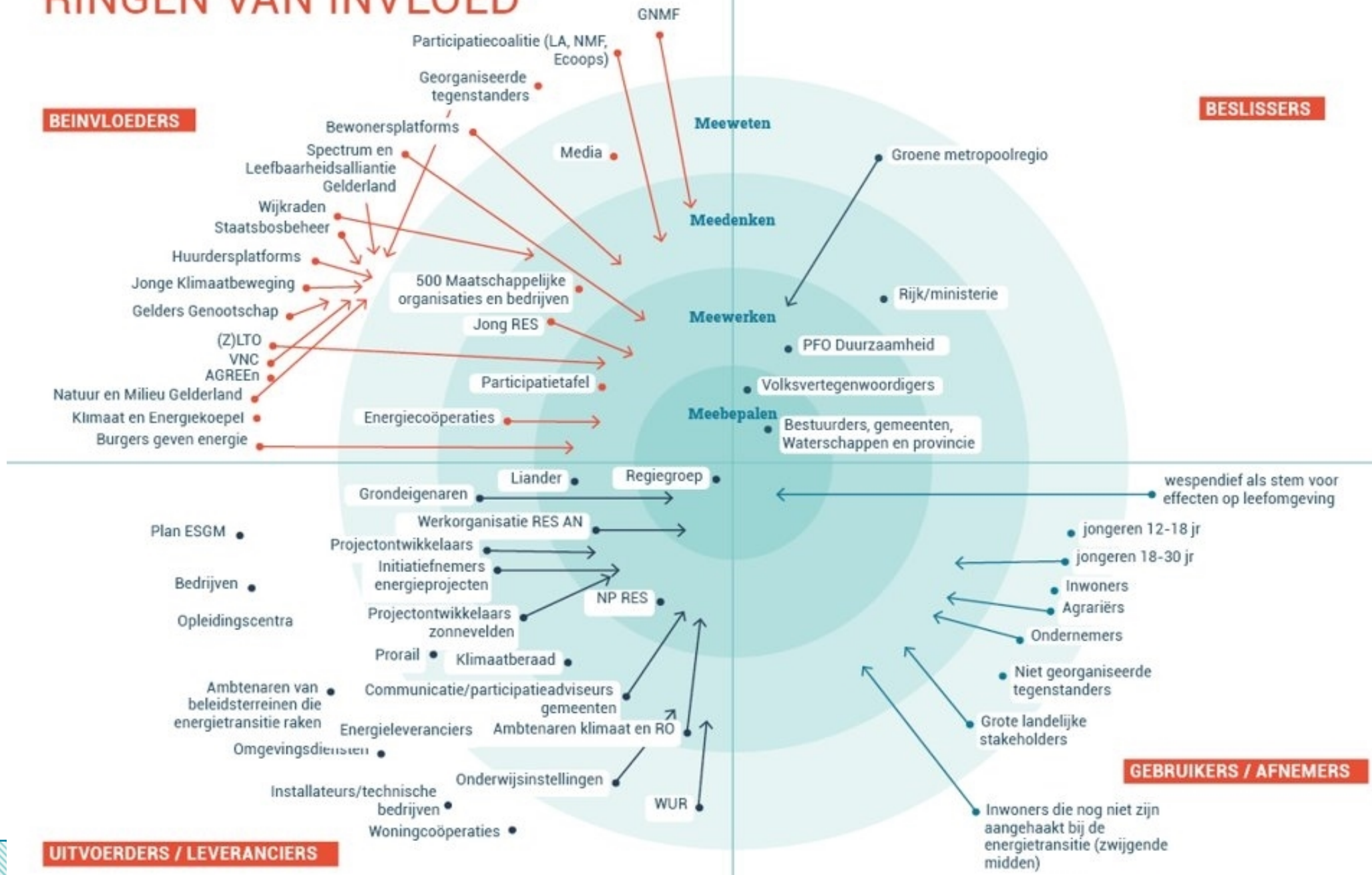
Arnhem Nijmegen
RES Regionale Energie Strategie

3. Het speelveld voor participatie

Dagmar de Wilde

RINGEN VAN INVLOED

MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK
SPEELVELD REGIONAAL / LOKAAL

van startnotitie t/m december 2020

REGIONAAL

ACTIVITEITEN
- Participatietafels
- Kenniswebinar warmtetransitie
- Rondetafelgesprekken bestuurders
- Factor C analyse stakeholders
- Duogesprekken gemeenten
- Ondersteuning in communicatie
- Onderzoek JongRES

LOKAAL

PROCESPRARTICIPATIE INWONERS GEKOPPELD AAN
- Omgevingsvisie
- Ruimtelijke visie
- Toekomstvisie
- Beleidskaders Energie/wind/zon

ACTIVITEITEN
- Thema-avonden
- Webinars
- En meer...

januari 2021 t/m 1 juli 2021

REGIONAAL

ACTIVITEITEN
- Stakeholderintermezzo
- Bestuurlijk intermezzo
- Participatietafel
- Webinars gemeenteraden
- Houding inwoners ophalen met de tool Swipocratie
- Productie van infographics RES 1.0

PLANMATIG
- Borging financiële participatie
- Plan van Aanpak participatie 2.0 i.s.m. gemeenten
- Jongeren betrekken

LOKAAL

ACTIVITEITEN
- Thema-avonden
- Thema-webinars
- Vaststelling RES gemeenteraad
- Jongeren betrekken
- Swipocratie
- Webinars gemeenteraden RES 1.0

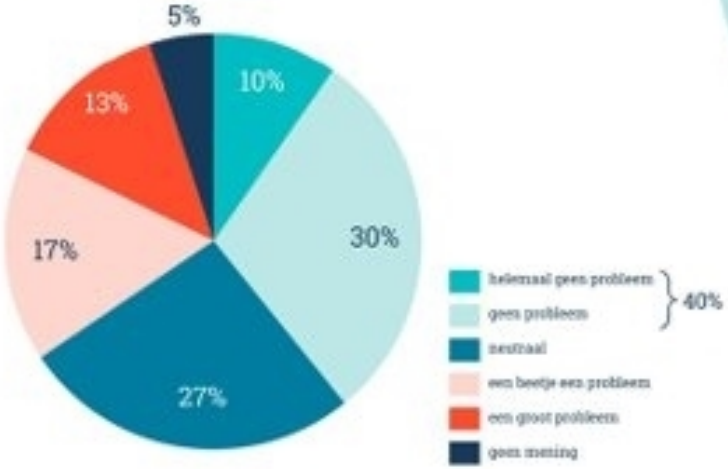
INWONERS (18+) OVER DUURZAME ENERGIE

De **3** belangrijkste conclusies

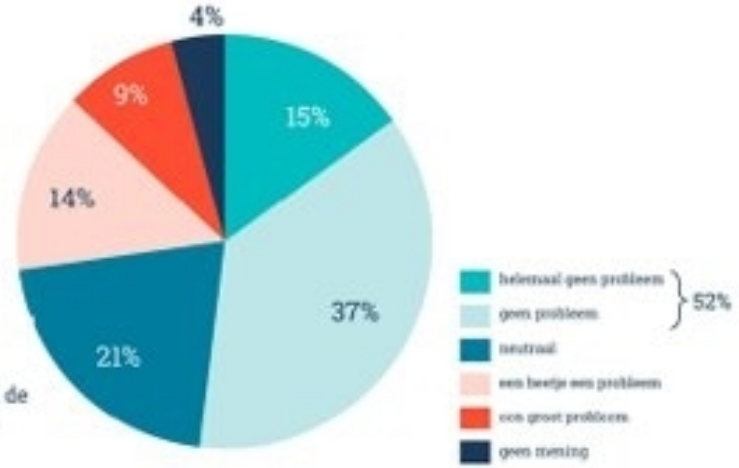
84% van de inwoners van energieregio Arnhem Nijmegen vindt het belangrijk om duurzamer gebruik te maken van energie.

40% van de inwoners van energieregio Arnhem Nijmegen heeft geen probleem met windmolens bij hun in de buurt.

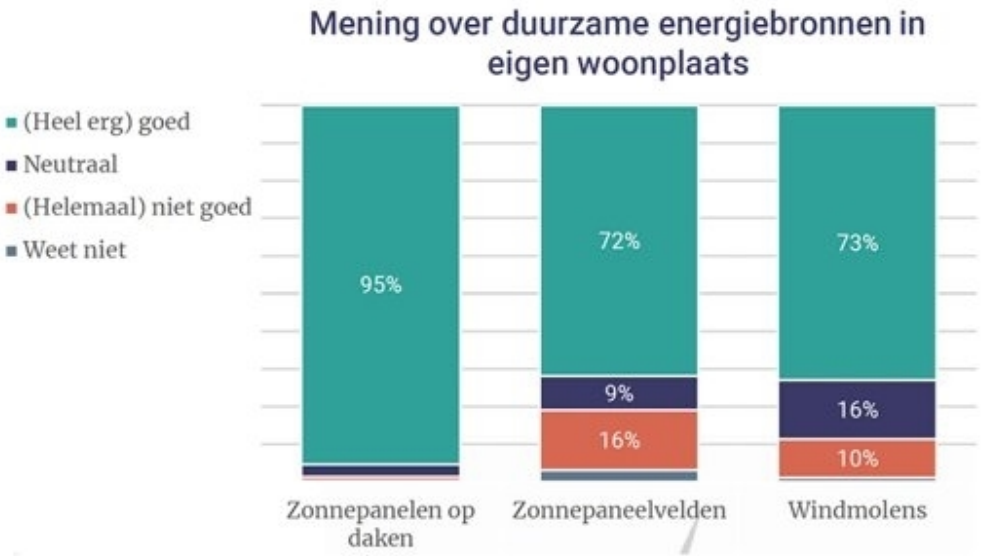
52% van de inwoners van energieregio Arnhem Nijmegen vindt een zonnepark aan de rand van de eigen woonwijk geen probleem.

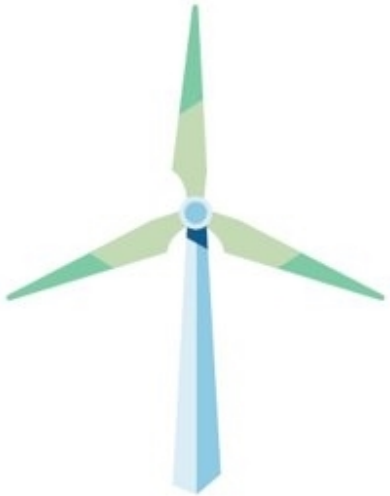

INWONERS (12-30 JAAR) OVER DUURZAME ENERGIE

De **3** belangrijkste conclusies

93% van de jongeren vindt het positief dat er steeds meer duurzame energie wordt gebruikt in Nederland. In heel Nederland geldt dit voor 89%.

In de regio Arnhem Nijmegen vindt 55% van de jongeren het (heel erg) goed als er windmolens worden bijgeplaatst in hun woonplaats.
Dit geldt voor 49% van de tieners en 59% van de jongvolwassenen in de regio.

MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK
SPEELVELD REGIONAAL / LOKAAL

van startnotitie t/m december 2020

REGIONAAL

ACTIVITEITEN
- Participatietafels
- Kenniswebinar warmtetransitie
- Rondetafelgesprekken bestuurders
- Factor C analyse stakeholders
- Duogesprekken gemeenten
- Ondersteuning in communicatie
- Onderzoek JongRES

LOKAAL

PROCESPRARTICIPATIE INWONERS GEKOPPELD AAN
- Omgevingsvisie
- Ruimtelijke visie
- Toekomstvisie
- Beleidskaders Energie/wind/zon

ACTIVITEITEN
- Thema-avonden
- Webinars
- En meer...

januari 2021 t/m 1 juli 2021

REGIONAAL

ACTIVITEITEN
- Stakeholderintermezzo
- Bestuurlijk intermezzo
- Participatietafel
- Webinars gemeenteraden
- Houding inwoners ophalen met de tool Swipocratie
- Productie van infographics RES 1.0

PLANMATIG
- Borging financiële participatie
- Plan van Aanpak participatie 2.0 i.s.m. gemeenten
- Jongeren betrekken

LOKAAL

ACTIVITEITEN
- Thema-avonden
- Thema-webinars
- Vaststelling RES gemeenteraad
- Jongeren betrekken
- Swipocratie
- Webinars gemeenteraden RES 1.0

1 juli 2021 en verder

REGIONAAL

PLANMATIG
- Inwoners: online platform voor informatie, inspiratie en gesprek
- Jongeren: verenigd in Jong RES en jongerenpanel
- Faciliterende middelen voor gemeenten
- En meer...

BOVENLOKAAL

PLANMATIG
- Factor C sessies participatie als kick off boven lokale participatie in gebiedsprocessen
- Ondersteuning projectparticipatie

LOKAAL

ACTIVITEITEN
- Lokale project- en procesparticipatie

PLANMATIG
- Lokale jongerenparticipatie organiseren

Adviezen Participatietafel

- Leg de voordelen van een goede verhouding tussen zon en windenergie goed uit
- Betrek inwoners bij het vaststellen van ruimtelijke inpassingsprincipes
- Zorg dat inwoners weten wat de voordelen van financiële participatie zijn
- Zorg dat inwoners en jongeren toegang hebben tot de basisinformatie over de RES
- Laat inwoners mogelijkheden zien om zelf mee te doen aan de energietransitie en mede-eigenaar te zijn
- Kies voor een bottum up benadering

Participatiewaaier

Opties voor projectparticipatie bij zon- en windprojecten op land

November 2019

Procesparticipatie in het project

De initiatiefnemer doorloopt samen met de omgeving een proces om te komen tot een wenselijke en haalbare vormgeving van participatie. Hieruit volgen afspraken over het ontwerp van het energieproject, over de ruimtelijke inpassing en/of over financiële participatie en opbrengsten voor de omgeving.

Mede-eigenaarschap

Omwonenden profiteren mee als mede-eigenaar van een wind- of zonneproject, via een vereniging of coöperatie

Financiële deelneming

Omwonenden nemen risicodragend deel aan een project, bijvoorbeeld door aandelen, certificaten of obligaties

Omgevingsfonds

Een deel van de opbrengsten komt ten goede aan maatschappelijke doelen in de buurt, zoals een sportclub of wijkvereniging

Omwonendenregeling

Direct omwonenden ontvangen voordeel, bijvoorbeeld in de vorm van verduurzaming van hun woning of korting op groene stroom

Vragenrondje en insprekers Participatie

Arnhem Nijmegen
RES Regionale Energie Strategie

4. Warmte

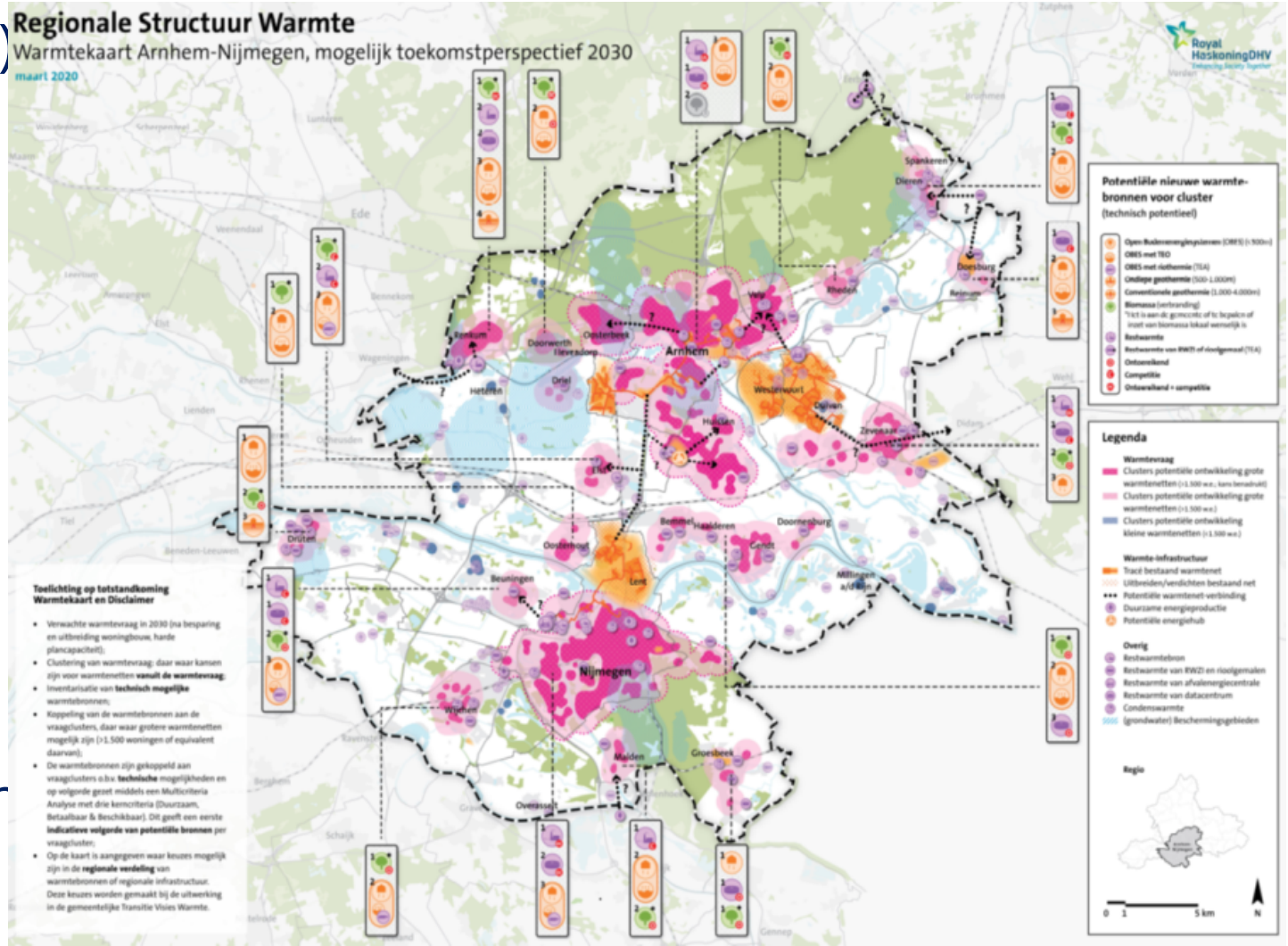
Monique van Merrebach

4.1 Warmte

Regionale Structuur Warmte (RSW) geeft inzicht in

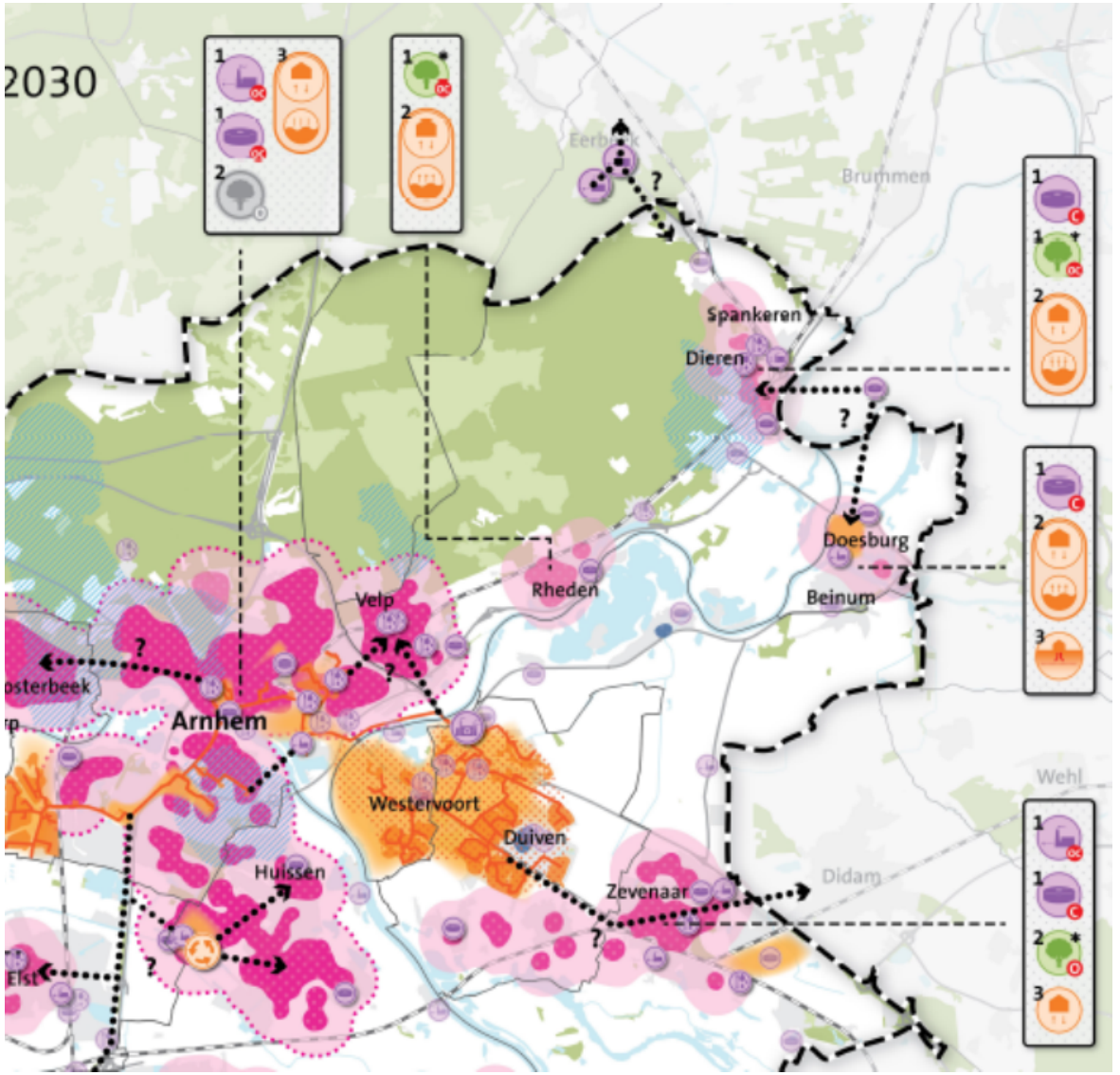
- de regionale warmtevraag
- aanbod van bovenlokale warmtebronnen en infrastructuur
- mogelijke toewijzing van de bronnen aan warmtevragers

Focus op de gebieden waar grote warmtenetten kansrijk zijn in combinatie met regionale bronnen (**warmteclusters**)

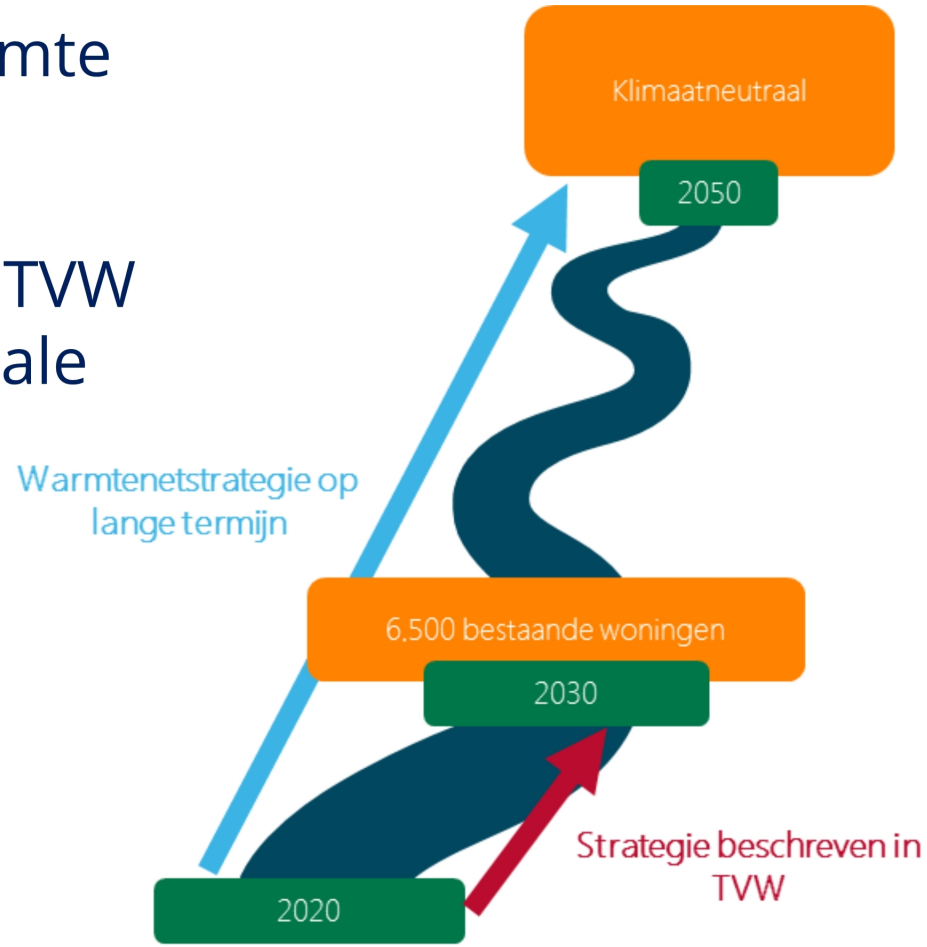
4.2 Warmte

- Arnhem ligt in **Warmtecluster AVR**
- 2 bovenlokale warmtebronnen: de AVR en RWZI Duiven
- De warmte van beide bronnen is niet voldoende voor alle omliggende vraagclusters
- In het warmtecluster houden we elkaar op de hoogte en signaleren we kansen en knelpunten
- Doel: zo efficiënt mogelijke inzet van bovenlokale warmtebronnen tegen de laagst maatschappelijke kosten

4.3 Warmte

- Alle gemeenten maken een Transitievisie Warmte (TVW)
- Arnhemse bronnen- en warmtenetstrategie + TVW geven inzicht in ‘Arnhemse claim’ op bovenlokale warmtebronnen
- Verdere uitwerking en concretisering warmtevraagstuk in RES 2.0
- In RES 1.0 enkel inzicht in vraag & aanbod en procesafspraken

Vragenrondje Warmte

Arnhem Nijmegen
RES Regionale Energie Strategie

5. Elektriciteit, Systeem efficiëntie en Wind boven Veluwe

Jan Buijs

5. Elektriciteit

Opwek in RES 1.0

1. Bod TWh opwek zon- en windenergie
2. Ruimtelijke afspraken

Arnhems aandeel RES

3. Arnhems aandeel binnen de RES
4. Hoe ver zijn we, en resterende opgave Arnhem

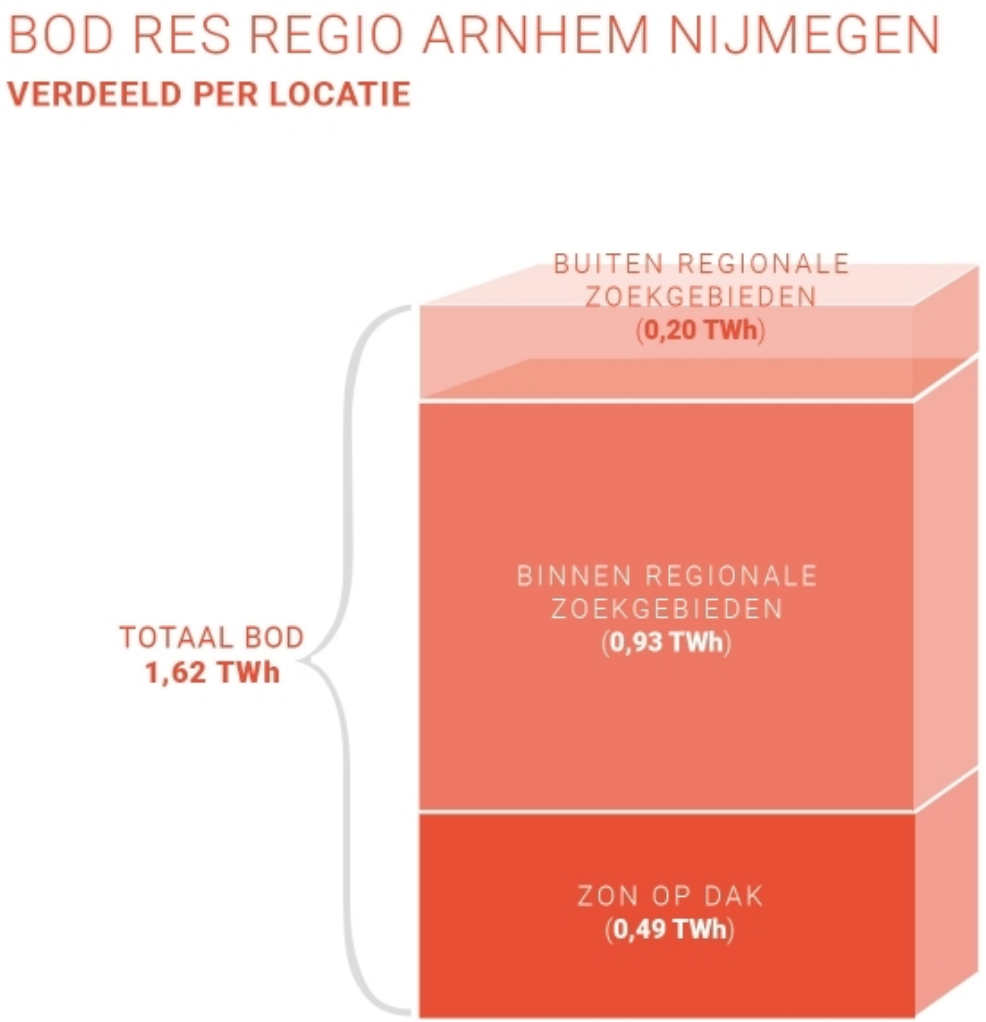
Systeem efficiëntie

5. Balans zon-wind en netinfrastructuur
6. Verkenningsgebieden extra wind

Wind boven Veluwe

7. Onderzoeksresultaat en gevolgen

5.1 Bod totaal opwek

III. **Buiten zoekgebieden** **(0,204 TWh)**

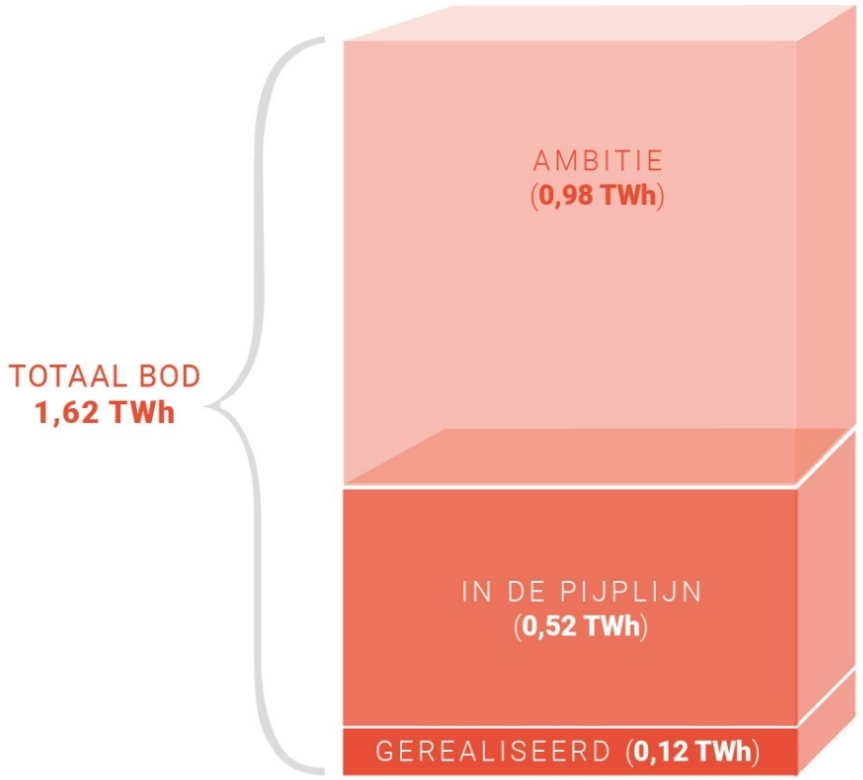
II. **Binnen zoekgebieden** **(0,933 TWh)**

I. **Grootschalig Zon op Dak** **(0,486 TWh)**

5.1 Bod resterende ambitie

BOD RES REGIO ARNHEM NIJMEGEN

VERDEELD PER FASE

III. Ambitie (0,981 TWh)

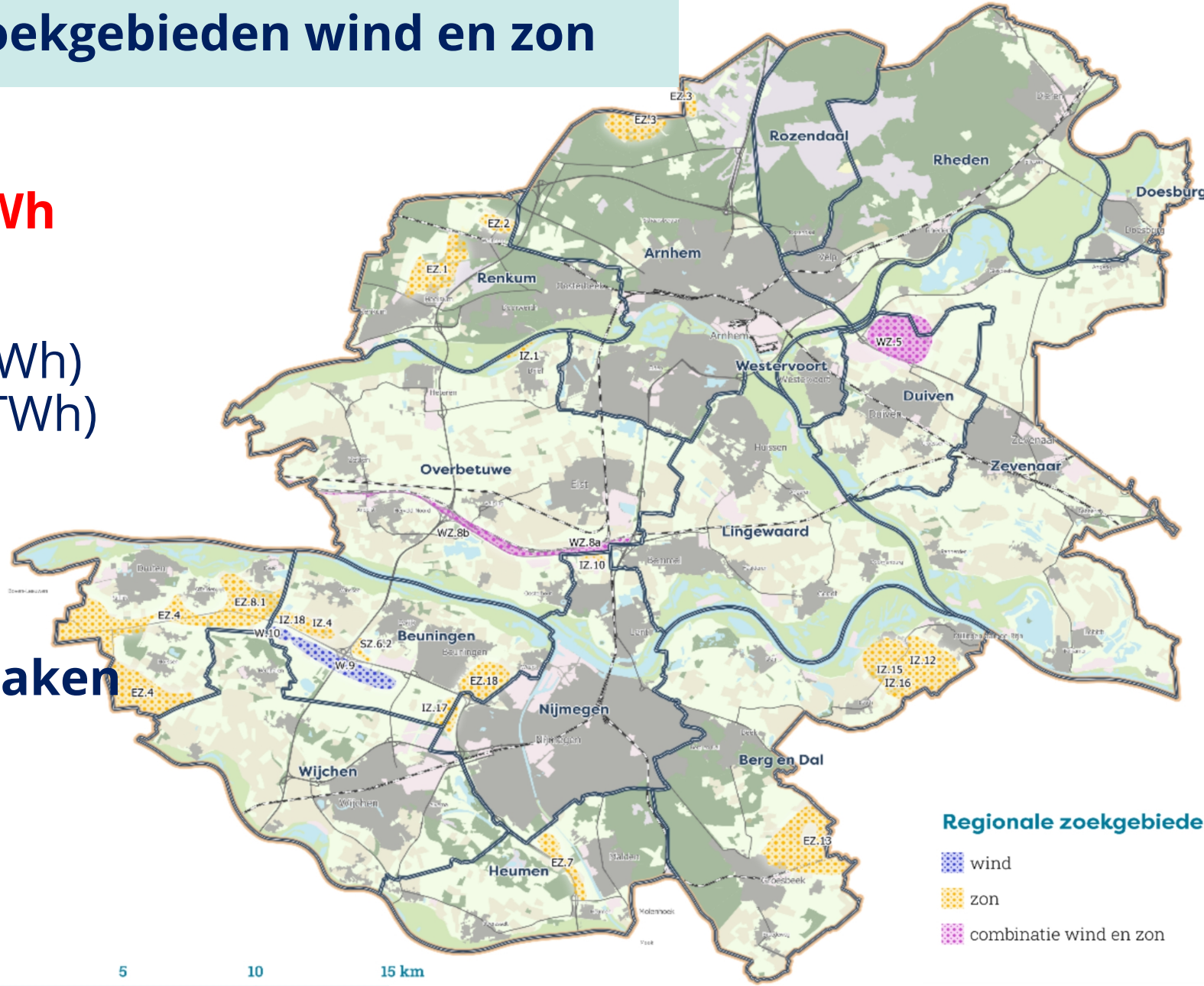
II. In de pijplijn (0,519 TWh)

I. Gerealiseerd (0,122 TWh)

5.1 Zoekgebieden wind en zon

Binnen zoekgebieden: 0,93 TWh

- 28 projecten gerealiseerd en in de ‘pijplijn’ (0,21 TWh)
  Resterende ambitie (0,72 TWh)
- **Gebiedsgerichte aanpak** koppelkansen
- Regionale **Ruimtelijke afspraken**

5.2 RES afspraken

De RES bevat 28 afspraken

Afspraken voor de grootschalige opwek:

- De RES geldt als belangrijke regionale afspraak en focus
- Bewaken regionale samenhang en ruimtelijke kwaliteit
- Voorkomen ruimtelijke confetti en wildgroei
- Meenemen koppelkansen andere gebiedsopgaven
- Beperken overlast bewoners en behouden natuur

Daarnaast afspraken over warmte, samenwerking, solidariteit en participatie

5.3 Arnhems aandeel in RES 1.0

Arnhem levert 8% van de RES 1.0 ambitie

	RES bod			Arnhems aandeel	aandeel binnen totaal RES1.0
	TWh			*TWh*	
Grootschalig Zon op dak	**0,490**	*30%*		**0,066**	*4%*
Binnen zoekgebieden	**0,930**	*57%*		**0,015**	*1%*
Buiten zoekgebieden	**0,200**	*12%*		**0,046**	*3%*
Totaal	**1,620**	***100%***		**0,127**	***8%***

5.3 Arnhems aandeel in RES 1.0

Zon op grote daken

RES 2030
Aanname 25% Gelderse analyse realiseerbaar in bod:
Opgave Arnhem: 0,066 TWh: 208.000 panelen

NemiA 2030 zon op dak
Opgave bedrijven: 75.000 panelen
Opgave publieke gebouwen: 73.000 panelen
148.000 panelen

Stand van zaken 2020
Gerealiseerd: 44.000 panelen
Openstaande SDE+ subsidie: 96.000 panelen

→ Aanvullende RES 1.0 opgave is haalbaar
→ Versnelling en intensivering is noodzakelijk

Aanvullende RES opgave voor Arnhem
(208.000-148.000) 60.000 panelen

5.3 Arnhems aandeel in RES 1.0

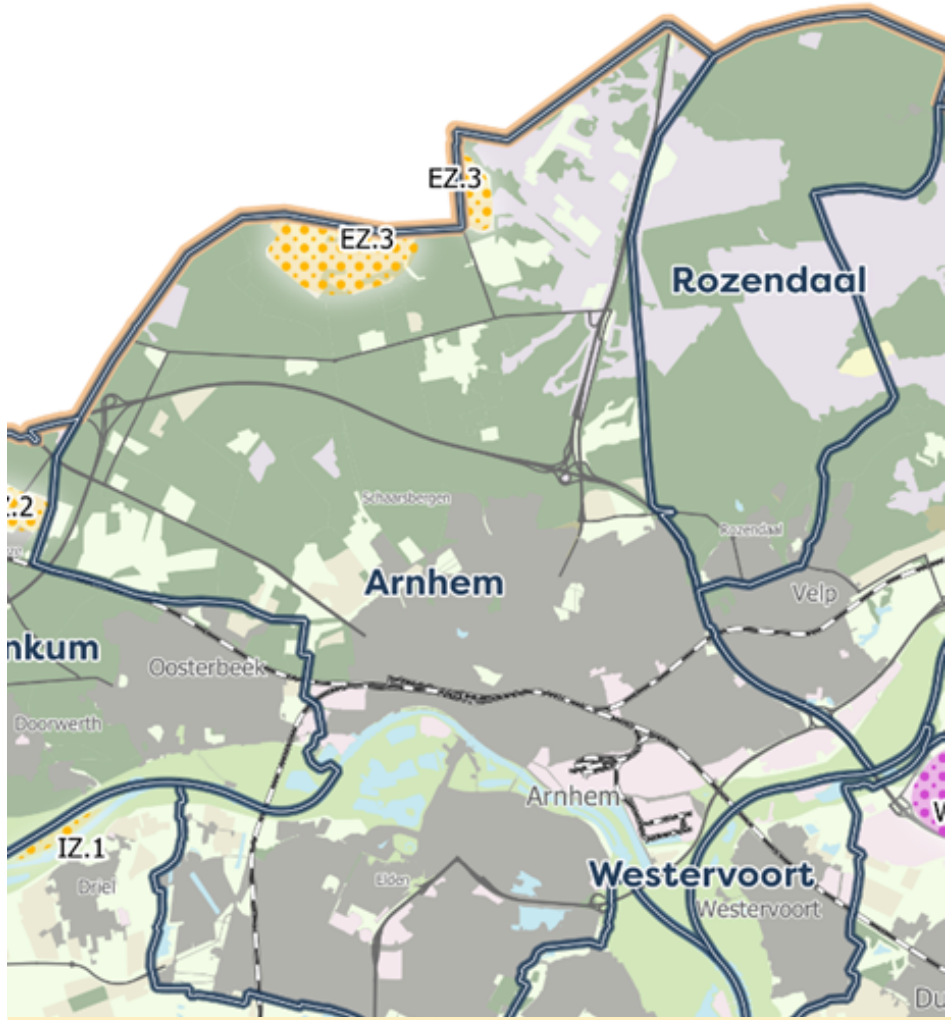
Zoekgebieden

RES

Zoekgebied EZ.3 Deelen: 15 hectare

NemiA

- Vastgestelde locatie Rolbaan in zoekgebied: 4 hectare
- Nog in te vullen in zoekgebied: 11 hectare

→ NemiA = RES

5.3 Arnhems aandeel in RES 1.0

Projecten buiten zoekgebieden

RES
Gerealiseerde en pijplijnprojecten Arnhem: 0,046 TWh

NemiA
Opgave 2030 wind en zon: 0,046 TWh

Stand van zaken 2020:

Gerealiseerd:	1 zonneveld RWZI	0,0018 TWh
Vergund:	4 wind Koningspleij	0,0302 TWh
Vergund:	zonneveld Koningspleij:	0,0094 TWh
Pijplijn:	6 zon-projecten	0,0051 TWh
	1 wind-project RWZI	0,0000 TWh

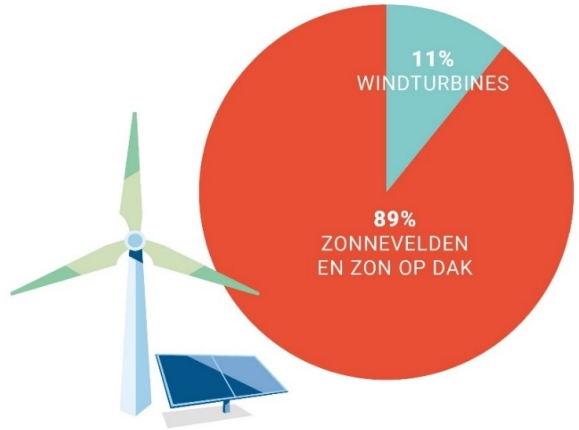
Aanvullende RES opgave
Geen aanvullende inspanning vanuit RES 1.0 nodig

→ NemiA = RES
→ RES1.0 doelstelling is haalbaar

5.4 RES Balans Zon-Wind

Systeem efficiëntie

‘Onmaatschappelijke’ verhouding zon-wind
Bestuurders en Raden vroegen nadere verkenning

- Netwerk moet gedimensioneerd worden op aangesloten vermogen
- Zonne-energie en windenergie zijn aanvullend op elkaar
- Door onevenwichtige verhouding zon-wind nu dimensionering op zon opbrengst
- Deze infrastructuur wordt slechts beperkte tijd gebruikt.
- Hoge maatschappelijke kosten

5.6 RES Verkenningsgebieden extra wind

Verkenning extra wind

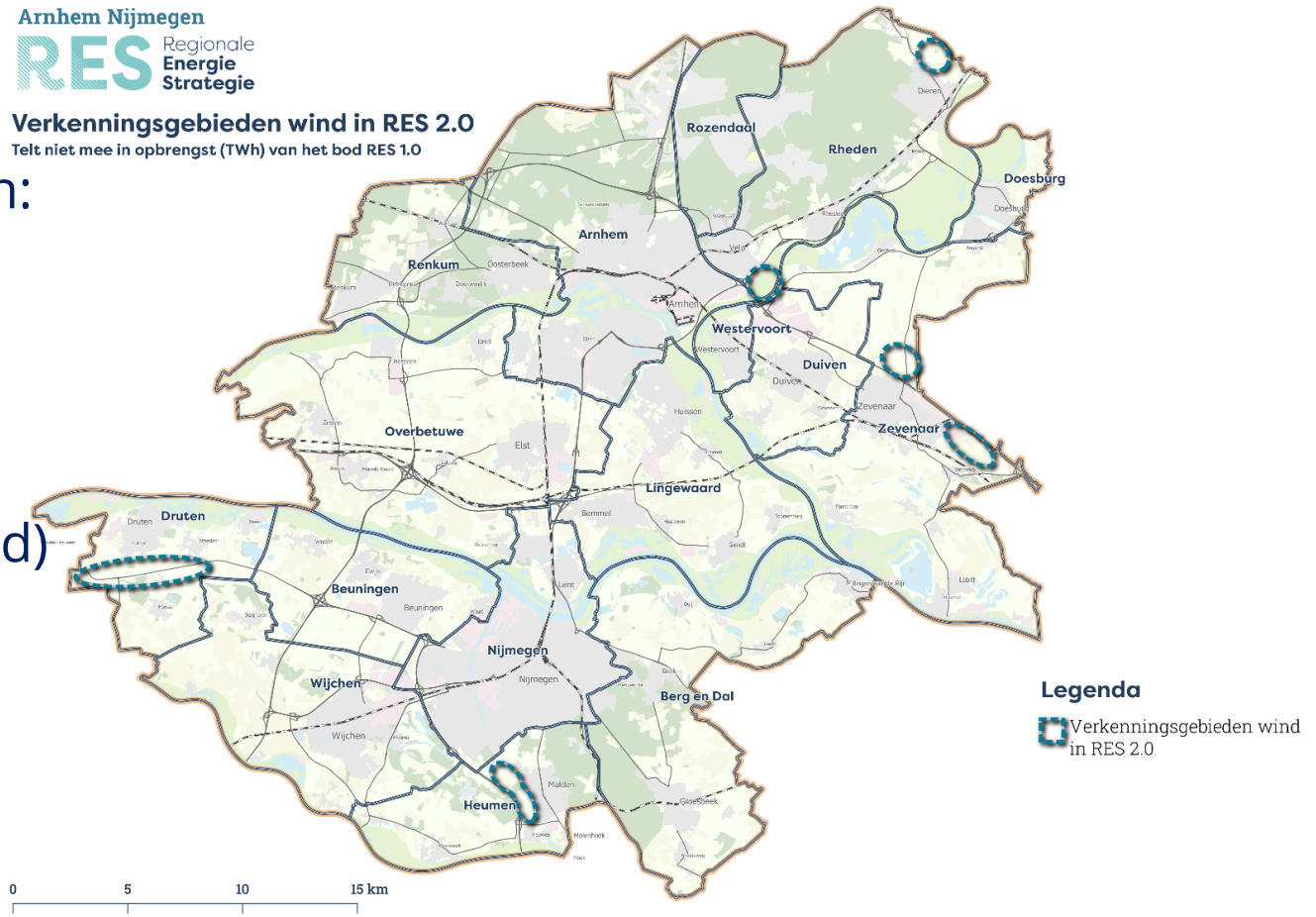
- Niet meegerekend in bod RES 1.0
- Onderzoeksopgave voor RES 2.0
- Verkenningsgebieden Wind bieden kansen:
  (21 windturbines →balans → 45-55%)

Voor Arnhem

- Geen extra wind in Arnhem
- Misschien extra wind Rheden (Velperwaard)

Onderzoek Wind Veluwe

- Nog niet meegenomen

5.7 RES Onderzoek Wind boven Veluwe

Wespendief: instandhouding doelsoort Natura 2000

Wespendief belemmering voor windturbines: consequenties RES

- Kerngebied Veluwe: geen windturbines mogelijk
- In zone 1-8 km: vooralsnog beperkte mogelijkheden; verder onderzoek is nodig.

- In aanbouw zijnde en vergunde locaties gaan door.
  Op andere locaties is zonder mitigerende maatregelen nog ruimte voor ca. 4 tot 11 nieuwe windturbines (4 RES'en)

- Zoekgebieden/plannen in invloedzone op 1-8 km afstand van de Veluwe die nu in de RES'en staan, blijven staan.
  Deze worden uitgewerkt in de RES 1.0 of RES 2.0

- Per zoekgebied specifiek onderzoek nodig naar daadwerkelijk voorkomen wespendief

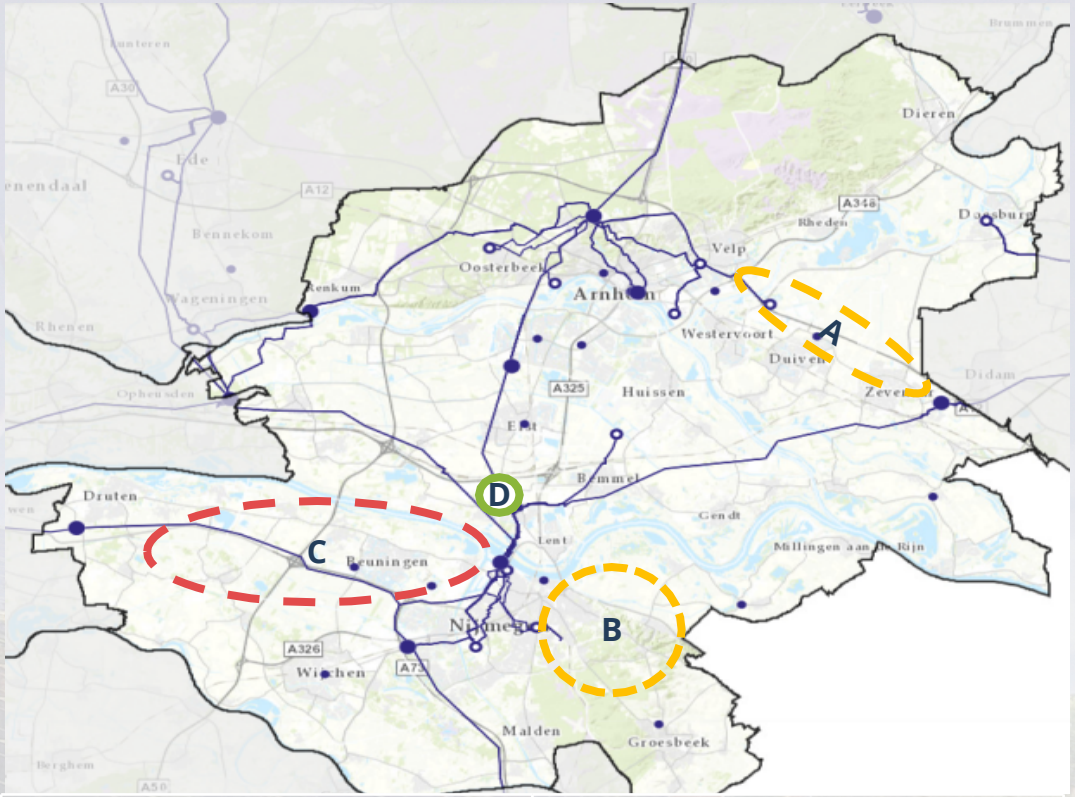
Arnhem:

- Windpark Koningspleij noord: kan doorgaan
- Windmolen Drielsedijk: onderzoek nodig naar daadwerkelijk voorkomen wespendief

Inspreker Elektriciteit

Impact van RES1.0 op de netinfrastructuur | Elektriciteit

Zoekgebied nieuw station	Inschatting haalbaarheid voor 2030
A Zevenaar/Duiven	Waarschijnlijk gereed voor 2030
B Nijmegen-Oost/Berg en Dal	Waarschijnlijk gereed voor 2030
C Beuningen/Druten/Wijchen	Waarschijnlijk niet gereed voor 2030
D Oosterhout	Gereed in 2023

Volgende stappen

- **Verbreden**
  - Mobiliteit
  - Warmtetransitie gebouwde omgeving
  - Nieuwbouw
  - Industrie en landbouw
- **Verdiepen**
  - Concretiseren van grootschalige opwekplannen
  - Detailleren zon op dak plannen
  - Afstemmen timing van plannen op de ontwikkeling van netcapaciteit

Arnhem Nijmegen RES Regionale Energie Strategie

Vragenrondje Elektriciteit, Systeem efficiëntie en Wind boven Veluwe

Overige vragen en insprekers

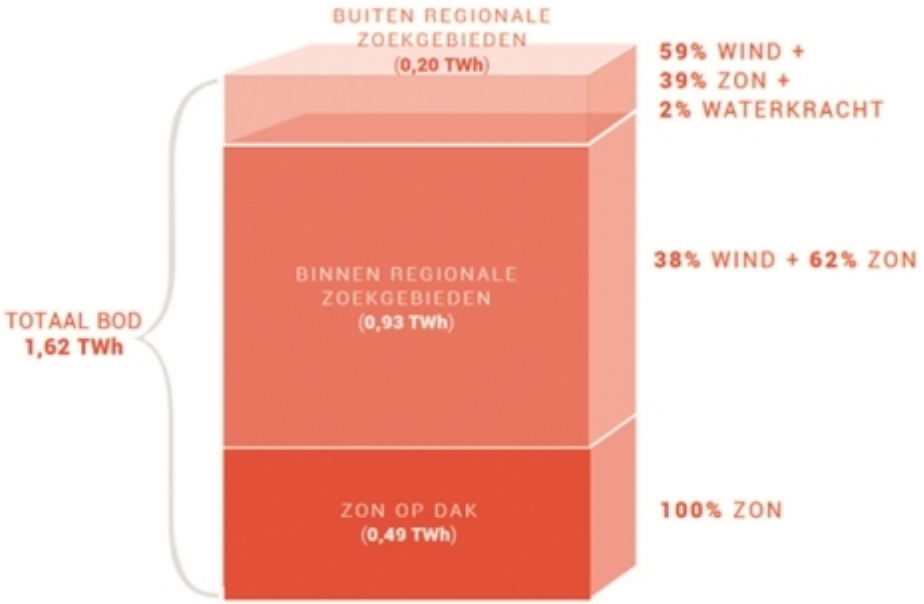
Bijlage/Achtergrondinfo dia’s

Elektriciteit: 1 TWh

NB: bandbreedte hangt o.a. af van aanname aantal vollasturen per jaar

Elektriciteit
Bod t.o.v. ambitie 49% en 55% CO_2 reductie

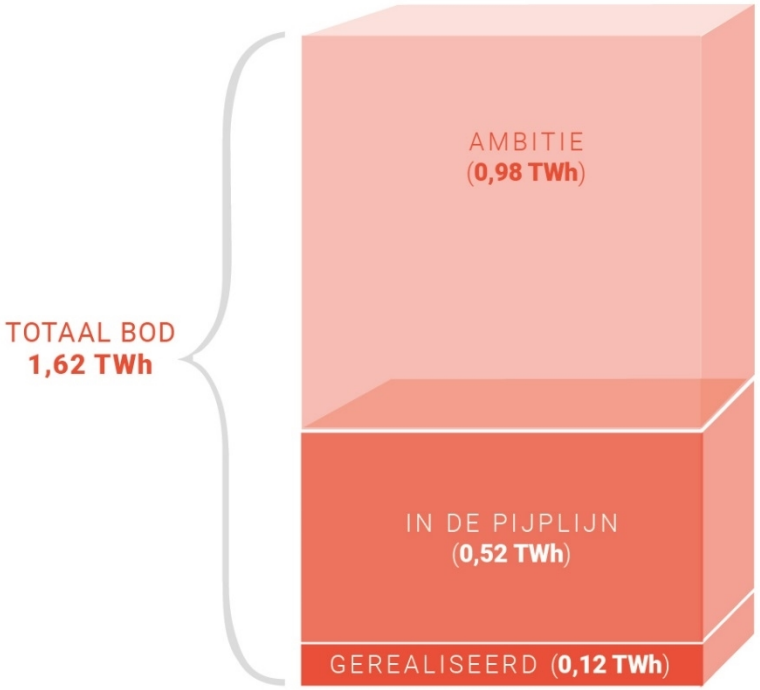
35 TWh nationaal ≈ 0,6 tot 1,5 TWh in Regio Arnhem Nijmegen

Het Klimaatakkoord heeft als ambitie om in Nederland 35 TWh duurzaam op te wekken. Er zijn verschillende manieren om te kijken welk deel hiervan in onze regio opgewekt zou moeten worden. Het is bijvoorbeeld te berekenen op basis van het aantal inwoners, de oppervlakte, de energievraag of de CO_2-uitstoot. Vandaar dat er een bandbreedte is: 0,6 tot 1,5 TWh. Met dit bod zetten we een eerste stap op weg naar de 3,5 TWh die nodig is voor de Gelderse doelstelling van 55% CO_2-reductie in 2030.

Elektriciteit
Bod resterende ambitie opwek uitgesplitst

BOD RES REGIO ARNHEM NIJMEGEN

VERDEELD PER FASE

UITSPLITSING BOD IN FASEN EN BRON Getallen zijn in TWh

	Zon	%	Wind	%	Water	%	Totaal	%
Grootschalig zon op dak								
Gerealiseerd/vergund	0,066		--		--		0,066	
Pijplijn	0,165		--		--		0,165	
Resterende ambitie	0,255		--		--		0,255	
Totaal	0,486	100%	0,000	0%	0,000	0%	0,486	30%
Projecten buiten regionale zoekgebieden								
Gerealiseerd/vergund	0,022		0,020		0,000		0,042	
Pijplijn	0,057		0,100		0,004		0,161	
Resterende Ambitie	0,000		0,000		0,000		0,000	
Totaal	0,080	39%	0,120	59%	0,004	2%	0,204	13%
Regionale zoekgebieden								
Gerealiseerd/vergund	0,002		0,013		--		0,014	
Pijplijn	0,123		0,070		--		0,193	
Resterende ambitie	0,456		0,270		--		0,726	
Totaal	0,580	62%	0,353	38%	0,000	0%	0,933	57%
Totaal bod	1,145	71%	0,473	29%	0,004	0%	1,622	100%

Elektriciteit
Grootschalig zon op dak

Grootschalig zon op dak (> 15 kWp): 0,49 TWh

- Aandeel iets hoger dan concept bod
- **Nieuwe Gelderse analyse**:
  Hogere technische potentie zon op dak
- In **RES 1.0**:
  25% benutten over 10 jaar 0,486 TWh
  Gerealiseerd en in 'pijplijn' 0,23 TWh
  Resterende ambitie 0,26 TWh
- Sociale, financiële en technische aannames

Gemeente	Aantal panelen	Vermogen (MWp)	Opbrengst (TWh)
Nijmegen	243.440	85,2	0,078
Arnhem	208.315	72,9	0,066
Overbetuwe	183.848	64,3	0,056
Zevenaar	147.718	51,7	0,045
Wijchen	147.491	51,6	0,046
Lingewaard	125.135	43,8	0,038
Duiven	89.841	31,4	0,029
Berg en Dal	79.405	27,8	0,024
Rheden	72.877	25,5	0,022
Druten	72.832	25,5	0,022
Beuningen	67.775	23,7	0,021
Heumen	49.069	17,2	0,015
Renkum	41.165	14,4	0,012
Doesburg	22.648	7,9	0,007
Westervoort	15.034	5,3	0,005
Rozendaal	2.114	0,7	0,001
TOTAAL	1.568.707	549	0,486

Elektriciteit
Projecten buiten zoekgebieden

- Buiten zoekgebieden 0,200 TWh opwek
- Dit zijn projecten die al gaande waren ten tijde van RES-proces
- De resterende opgave is nul, categorie met projecten ‘ingevuld’.
- Omdat in principe bovenop deze projecten geen nieuwe projecten wenselijk zijn. (‘ruimtelijke confetti’)
- Indien toch extra projectinitiatieven: bespreken via ‘regionale tafel’.

PROJECTEN IN DE PIJPLIJN, PER FASE

Type	Fase initiatief	Aantal initiatieven	Meerekenfactor o.b.v. fase	Opbrengst in het bod (TWh)
Waterkracht		**3**		**0,004**
	Idee: Concreet Initiatief	1	100%	0,001
	Idee: In Bespreking	1	100%	0,001
	Project	1	100%	0,001
Wind		**22**		**0,203**
	Idee: Concreet Initiatief	5	0%	0
	Idee: In Bespreking	5	0%	0
	Beleidscheck: Longlist	1	0%	0
	Beleidscheck: Quickscan Beleidstoets Gemeentelijk	1	20%	0,006
	Project: Projectgroep actief	2	30%	0,02
	Project: Haalbaarheid en Planologische procedure	3	50%	0,068
	Project: Bestemmingsplan en vergunning onherroepelijk.	1	75%	0,017
	Project: Financieel definitief	1	80%	0,03
	Gerealiseerd: Bouwfase	1	90%	0,029
	Gerealiseerd: In bedrijf	2	100%	0,033
Zon		**63**		**0,204**
	Idee: Concreet Initiatief	6	0%	0
	Idee: In Bespreking	8	0%	0
	Beleidscheck: Quickscan Beleidstoets Gemeentelijk	8	20%	0,01
	Beleidcheck: Gemeentelijk akkoord projectopstart of aanbesteding	4	30%	0,015
	Project: Projectgroep actief	16	30%	0,061
	Project: Haalbaarheid en Planologische procedure	7	50%	0,007
	Project: Bestemmingsplan en vergunning onherroepelijk.	4	75%	0,052
	Project: Financieel definitief	3	80%	0,034
	Gerealiseerd: In bedrijf	7	100%	0,024
Totaal		**88**		**0,411**

* de meerekenfactor bij waterkracht wijkt af omdat waterkracht een eigen dynamiek kent en de opbrengst al conservatief is meegerekend

Elektriciteit: Arnhem
In RES 1.0 bod

		RES bod			Arnhems aandeel	aandeel binnen deel-categorie	aandeel binnen totaal RES1.0
Grootschalig Zon op dak		**0,490**	*30%*		**0,066**	*13%*	*4%*
Resterende ambitie RES 1.0 bod					0,066		
Binnen zoekgebieden		**0,930**	*57%*		**0,015**	*2%*	*1%*
Pijplijn (%)	zon Rolbaan				0,0007		
Resterende ambitie RES 1.0 bod					0,0008		
Buiten zoekgebieden		**0,200**	*12%*		**0,0464**	*23%*	*3%*
Gerealiseerd	zon RWZI				0,0018		
Pijplijn (%)	zon AKZO drijvend				0,0007		
	zon knppnt Velperbroek				0,0004		
	zon Nieuwe Haven				0,0002		
	zon Gelredome ppl				0,0008		
	zon IJsseloord 2				0,0026		
	zon NOM ppl				0,0004		
	zon Koningspleij -N				0,0094		
	wind Koningspleij-N				0,0302		
	wind RWZI				0,0000		
Resterende ambitie RES 1.0 bod					0,0000		
Totaal		**1,620**	***100%***		**0,127**		***8%***

BEHANDELRESULTAAT

Technische bijeenkomst en inspreken RES 1.0 07-04-2021

Zaaknummer:	552475
Portefeuillehouder:	Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Simonis en Dayoglu (GL), Pape (VVD), Venhoek (D66), Bouma (PvdA), Spruijt (AC), Hogenhout (PvdD), Zijlstra (CU), Van Plateringen (AOP) en van den Broek (CDA).

De fracties van de PVV, SP en DENK waren niet bij de bijeenkomst aanwezig.

Marion visser (Deelprogramma manager)
Jan Buijs (Werkorganisatie RES/Arnhem)
Erik van Cuijk (Sr. Communicatie adviseur)
Dagmar de Wilde (werkorganisatie RES)
Monique van Merrebach (bestuursadviseur)
Wethouder Bouwkamp was als toehoorder aanwezig

Casper Vogelaar en Stef Aerts (Alliander)

Insprekers:
Judith Van de Geer (Rijn en IJssel Energie coöperatie)
Sarah Vodovar (jonge RES)
Ramon Barends (kennisnetwerk Arnhem Nijmegen)

De inspreekteksten indien ontvangen zijn bijgevoegd bij de stukken in Ibabs.

Bijeenkomst
Er is een technische bijeenkomst gehouden m.b.t. RES 1.0 in twee blokken
De volgende punten zijn aanbod gekomen
1. Waarom een Regionale energiestrategie
2. Proces en planning
3. Participatie en betrekken jongeren
4. Warmte
5. Elektriciteit, Systeemefficiëntie en Wind boven Veluwe en Energievervoerder Liander

Conclusie
De voorzitter heeft de ambtenaren, stakeholders en insprekers hartelijk bedankt voor de goede organisatie en de waardevolle presentaties en inbreng. Vervolgens heeft de voorzitter geconcludeerd dat raadskamer voldoende is geïnformeerd en dat het voorstel door kan naar Meningsvorming 1.

De raadsadviseur,

K. Vons

De voorzitter,

V. Bouma

BEHANDELRESULTAAT

Technische bijeenkomst en inspreken RES 1.0 07-04-2021

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvorming 1 RES 1.0 14-04-2021

Zaaknummer:	552475
Portefeuillehouder:	Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Simonis (GL), Pape (VVD), Venhoek (D66), Bouma (PvdA), Spruijt (AC), Hogenhout (PvdD), Zijlstra (CU), Tujeehut (AOP) en van den Broek (CDA).

Verder aanwezig: Wethouder Bouwkamp en Marion visser (Deelprogramma manager)

De fracties van de PVV, SP en DENK waren niet bij de bijeenkomst aanwezig.

Verloop
De meningen zijn gedeeld en er zijn drie fracties (CDA, VVD en D66) die overwegen een motie in te dienen, apart of gezamenlijk.

Toezegging
De wethouder zegt toe om met technische bijeenkomsten te komen m.b.t. de warmtetransitie.
De warmtetransitievisie zal in het najaar naar de raad komen.

Conclusie
De voorzitter heeft geconcludeerd dat de raadskamer vindt dat de meningsvorming 1 is afgerond en dat het voorstel doorgeleid kan worden naar de meningsvorming 2 volgende week, waarbij de raadskamer graag ruim de tijd wil voor de behandeling.

De raadsadviseur,

K. Vons

De voorzitter,

L. Manders

Link naar Publieksversie RES 1.0

Publieksversie RES 1.0 | Regioan

Politieke Avond

Dossiernummer	2215
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	6.9
Omschrijving	Vaststellen: Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	3 februari 2021
Politieke Avond	21 april 2021
Politieke Avond	**16 juni 2021**

Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021-2024

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	26 mei 2021
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp

.

Aan de gemeenteraad, 21 april 2021

Aanwezig:
de raadsleden/fractievolgers: Kraaijenbrink (AC), Combee (VVD), Loor (D66), Coenders (GL), De Vries (PvdA), Eliëns (Partij voor de Dieren), Van den Broeck (CDA). De fracties van de SP, ChristenUnie, PPV, AOP en Denk/Verenigd Arnhem waren niet vertegenwoordigd.

Verloop
De vergadering vond plaats in twee termijnen. De fractie van D66 overweegt een tweetal moties inzake cultuureducatie en het dubbelgebruik van schoolgebouwen en het subsidiabel maken van initiatieven uit de sector zelf.

Toezegging
De wethouder zegt toe de raad regelmatig te informeren over de vorderingen van het plan van aanpak, te beginnen in de 2de helft van 2021, waarbij aandacht zal worden besteed aan de aanjaagfunctie van de gemeente. In dit eerste bericht wordt tevens aangegeven wanneer er gemonitord zal worden.

Conclusie
De voorzitter concludeert, na consultatie van de raadskamer, dat een aparte M2-vergadering niet nodig is en het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

E.J.S. Dirksen R. Maref

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021-2024
Motie van	Mattijs Loor - D66
Titel van de motie	Verbinden van vraag en aanbod
Nummer Zaaknummer	**21M70** 499771

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 16 juni 2021 het college op te roepen om de subsidieregeling voor creatieve bedrijfsverzamelgebouwen dusdanig in te richten dat ook initiatieven die vraag en aanbod bij elkaar brengen om te komen tot creatieve bedrijfsverzamelgebouwen in bestaand commercieel vastgoed voor ondersteuning in aanmerking komen, ook op het moment dat hiervoor nog geen concreet pand gevonden is.

Door dit voorstel aan te nemen, wordt ook op die manier meer werkruimte gestimuleerd voor de creatieve sector.

Omdat we weten dat:

- Er vanuit de creatieve sector een initiatief bestaat om beschikbare ruimte van marktpartijen op bedrijventerreinen te verbinden met de vraag vanuit de creatieve sector, met als uiteindelijk doel te komen tot één of meer creatieve bedrijfsverzamelgebouwen;
- Een dergelijk initiatief niet valt binnen door het college voorgestelde randvoorwaarden van de Subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen omdat er nog geen concrete locatie in beeld is;

Omdat we vinden dat:

- Het opstarten en ontwikkelen van dergelijke initiatieven bijdraagt aan het bieden van meer ruimte aan de creatieve sector en daarom bijdraagt aan de doelen van de voorgestelde subsidieregeling;

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

1. De Subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen dusdanig in te richten dat projecten die de vraag vanuit de creatieve sector verbinden met aanbod aan werkruimtes van marktpartijen, met als doel te komen tot creatieve bedrijfsverzamelgebouwen, voor een subsidie in aanmerking kunnen komen voordat

een concreet pand gevonden is, onder vergelijkbare voorwaarden als de reeds in de bijlage bij het voorstel genoemde categorieën initiatieven;
2. Bij uitvoering van deze regeling uitdrukkelijk ook de koppeling te maken met de mogelijkheden tot garantstelling bij de aankoop van vastgoed.

Mattijs Loor - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021-2024
Motie van	Mattijs Loor - D66
Titel van de motie	Ruimte voor cultuureducatie
Nummer Zaaknummer	**21M71** 499771

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 16 juni 2021 het college op te roepen om voor cultuureducatie en –participatie altijd de laagst mogelijke huren in rekening te brengen en scholen te stimuleren waar mogelijk hun gebouwen hiervoor te benutten.

Door dit voorstel aan te nemen, komt er meer betaalbare ruimte beschikbaar voor cultuureducatie en –participatie, waaraan met name in Arnhem-Zuid een tekort blijkt te zijn.

Omdat we weten dat:

- Er - in het bijzonder in Arnhem-Zuid, maar ook elders - een tekort bestaat aan geschikte ruimtes voor cultuureducatie en –participatie;
- Het college heeft toegezegd nader te kijken naar ruimte voor cultuureducatie in combinatie met andere maatschappelijke functies;

Omdat we vinden dat:

- Cultuureducatie en -participatie, ook indien aangeboden door commerciële aanbieders, een belangrijk maatschappelijk doel dienen;

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

1. Te zorgen dat bij huren in gemeentelijk vastgoed initiatieven voor cultuureducatie en -participatie altijd in aanmerking komen voor de laagst mogelijke huurprijs;
2. Scholen te stimuleren om ruimte te bieden aan aanbieders van cultuureducatie op momenten dat zij ruimtes niet nodig hebben;
3. De raad in september 2021 te informeren over de voortgang op deze punten.

Mattijs Loor - D66

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 499771

Onderwerp: Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024

Voorstel

1. Het Plan van aanpak "Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024" vast te stellen.

Preambule

Daar waar het gaat om huisvestingsvraagstukken heeft Arnhem te maken met de verdeling van schaarste. Prioriteit geven aan de creatieve en culturele sector betekent automatisch dat andere doelgroepen minder of niet bediend kunnen worden. Telkens moet er een integrale afweging gemaakt worden welke groep prioriteit krijgt. Het is daarom van belang dat er gemeentebreed een afwegingskader komt voor prioritering van alle doelgroepen van beleid. Dit plan van aanpak richt zich op de huisvesting van de creatieve en culturele sector, maar neemt notie dat het hier om een groter vraagstuk gaat, namelijk hoe ga je om met de schaarste aan ruimte in de stad.

Inleiding

Het college van B&W heeft het onderzoek 'Huisvesting Creatieve en Culturele sector Arnhem', uitgevoerd door Bureau Buiten, op 9 juli 2019 vastgesteld. Doel van het onderzoek is om inzichtelijk te maken hoe de huisvesting van deze sector ervoor staat in Arnhem en om inzicht te geven in de behoeften aan werkruimten in de toekomst. Het rapport geeft aanbevelingen om, met gemeentelijke afdelingen en partijen in de stad, te werken aan het terugdringen van het te verwachten tekort aan werkruimte voor de sector van 15.500 m2.

In juli 2020 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen 'Plan voor Creatieve Werkruimten', naar aanleiding van het bovengenoemde onderzoek.

De creatieve en culturele sector wordt hard geraakt door de coronacrisis. Opdrachten worden uit- of afgesteld, evenementen en voorstellingen moeten op een andere manier georganiseerd worden en de toekomst is zeer onzeker. Aandacht vanuit de gemeente voor de creatieve en culturele sector is hierdoor extra belangrijk, zowel voor de werkgelegenheid, als voor de huisvesting (randvoorwaardelijk).

De aanbevelingen uit het onderzoek van Bureau Buiten en de aangenomen motie zijn de aanleiding geweest om het Plan van aanpak "Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024" op te stellen. Dit is tot stand gekomen in afstemming met belangrijke partijen in de stad en de relevante afdelingen binnen de gemeente.

Arnhem GEMEENTE

Het Plan van aanpak biedt een naar verwachting haalbaar perspectief om het tekort aan woon- en werkruimte voor de creatieve en culturele sector de komende jaren te verlagen.

Beoogd effect

Een nog beter functionerend klimaat voor de creatieve en culturele sector in Arnhem te realiseren door het tekort aan woon- en werkruimte voor de sector terug te dringen.

Argumenten

1.1 Het Plan van aanpak geeft invulling aan de motie van de raad.

De gemeenteraad roept het college met haar motie "Plan voor Creatieve Werkruimten" (20M39) op om een Plan van aanpak aan de raad voor te leggen. Met dit voorstel wordt daar invulling aan gegeven.

1.2 De aanbevelingen in het onderzoek van Bureau Buiten zijn opgenomen in het Plan van aanpak.

Bureau Buiten heeft onderzoek gedaan naar de huisvesting van de creatieve en culturele sector en heeft aanbevelingen gegeven. De aanbevelingen in het onderzoek, welke tot stand zijn gekomen in samenwerking met de creatieve en culturele sector, zijn overgenomen in het Plan van aanpak.

*1.3 Het Plan van aanpak geeft invulling aan het Cultuurbeleid Stroom*versnelling*.*

In het cultuurbeleid (*Stroom*versnelling, actualisatie in 2020) is opgenomen dat het college ervoor zorgdraagt dat Arnhem een gunstig woon- en werkklimaat voor kunstenaars en creatieve ondernemers heeft.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Andere prioritering

Indien voor de invulling van leegstaand vastgoed binnen de gemeentelijke organisatie andere keuzes worden gemaakt dan voor 'creatieven', dan zal de realisatie van gemiddeld 3.000 m2 per jaar aan nieuwe creatieve bedrijfsverzamelgebouwen, waarmee het te verwachten tekort van 15.500 m2 per 2024 wordt tegengegaan, niet worden gehaald.

Participatie

Bij de totstandkoming van het onderzoek "Huisvesting Culturele en Creatieve sector Arnhem" uitgevoerd door Bureau Buiten in 2019, is afstemming geweest met belangrijke partijen in de stad. Onder andere is gesproken met creatieven en kunstenaars zelf en met vertegenwoordigers van hen, vanuit de Stichting Atelierbeheer (SLAK), die werk- en woonruimten beheert en aan kunstenaars en culturele instanties verhuurt.
Ook is afstemming geweest met de eigenaren van vastgoed, met woningbouwcorporaties en met particuliere eigenaren.

Een uitgebreide lijst van bevraagde personen is als bijlage toegevoegd.

Voor de uitwerking van het Plan van aanpak zal structureel overleg tussen de gemeente (Cultuur/ Economie), SLAK, woningbouwcorporaties en creatieven worden gevoerd.

Financiën

Voor de periode 2021 - 2024 is €400.000,- aanjaaggeld nodig om het plan uit te voeren (naast eventueel middelen voor investeringen of leningen).

Het aanjaaggeld betreft gemiddeld €100.000,- per jaar (periode 2021-2024). Voor uitvoering van het Plan van aanpak is dekking binnen de bestaande cultuurbegroting, onder voorbehoud dat de raad besluit om accres toe te kennen voor 2021.

Het college heeft op 28 april 2020 besloten, bij het aannemen van de actualisatie van het cultuurbeleid (*Stroom*versnelling), dat zij voornemens is om twee achtereenvolgende jaren (2021 en 2022) 0,5% minder accres (indexatie) door te rekenen in de subsidies van de culturele basisvoorzieningen ten gunste van makers.

Dit levert voor 2021 een verschuiving op in de cultuurbegroting van ongeveer €100.000,-. Dit zal de komende jaren structureel ingezet worden voor de huisvesting van de culturele en creatieve sector. Voor de jaren 2021-2024 is dit de dekking van de €400.000,- aanjaaggeld voor uitvoering van het Plan van aanpak "Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024".

Doorwerking minder accres in tabelvorm:

2021	2022	2023	2024
€100.000,-	€100.000,-	€100.000,-	€100.000,-
	€100.000,-	€100.000,-	€100.000,-

Vanaf 2022 levert deze verschuiving wederom €100.000,- structureel op. Ook deze middelen zijn beschikbaar voor de culturele sector.

Uitvoering

De regie voor de uitvoering van het Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024 ligt bij het Sociaal en Economisch Domein (Cultuur & Economie) van het cluster Strategie, Beleid en Regie.
Zij stemmen de uitvoering van het plan zowel intern binnen de gemeente als met belanghebbende partijen in de stad af. Deze partijen zijn in het Plan van aanpak benoemd.
Met het voorgaande beschouwen wij de motie 20M39 als afgedaan.

Communicatie

Er wordt een persbericht opgesteld.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel "Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024
- Onderzoek "Huisvesting Culturele en Creatieve sector Arnhem" Bureau Buiten (2019)
- Bijlagenrapport Bureau Buiten (2019)
- Motie Plan voor Creatieve Werkruimten (20M39)

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	499771

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 1 september 2020, nummer: 499771;

gelet op artikel 147, lid 2, in samenhang met artikel 108, lid 1, van de Gemeentewet;

besluit:

1. Het Plan van aanpak "Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024" vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021-2024

Preambule

Daar waar het gaat om huisvestingsvraagstukken heeft Arnhem te maken met schaarste omtrent vastgoed, ruimte en grond. Prioriteit geven aan de creatieve en culturele sector betekent automatisch dat andere doelgroepen dan minder bediend kunnen worden. Telkens moet er een integrale afweging gemaakt worden welke doelgroep prioriteit krijgt. Het is daarom van belang dat er gemeentebreed een afwegingskader komt voor prioritering van alle doelgroepen van beleid. Dit plan van aanpak richt zich op de huisvesting van de creatieve en culturele sector, maar neemt notie dat het hier om een groter vraagstuk gaat, namelijk hoe ga je om met beleidswensen in relatie tot de schaarste aan ruimte in de stad.

Aanleiding

De creatieve en culturele sector is belangrijk voor Arnhem. Onze stad staat bekend als plek waar mode en vormgeving floreert en huisvest ook andere disciplines van deze heterogene sector. Arnhem is door de aanwezigheid van hogeschool ArtEZ en door het belang en de omvang van de sector één van de landelijke G9 cultuursteden. Het optimaal faciliteren van de culturele en creatieve sector is daarom een belangrijk speerpunt voor de stad. Hierbij gaat het zowel om kunstenaars als mensen werkzaam in de creatieve industrie. De creatieve sector heeft gelet op de werkgelegenheid een belangrijke economische impact voor de stad. In 2019 heeft Bureau Buiten in opdracht van de gemeente Arnhem onderzoek gedaan naar de huisvesting van de creatieve en culturele sector. Hieruit is gebleken dat de beschikbaarheid van huisvesting voor de sector in Arnhem, net als in veel andere steden, onder druk staat: de werkgelegenheid in de sector groeit, de wachtlijsten voor huisvesting lopen op. Het tijdelijke aanbod voor deze sector neemt af en de groei van nieuw aanbod vlakt af. In 2024 is er een verwacht tekort aan werkruimten voor de creatieve en culturele sector van 15.500 m2.

Uit het onderzoek van Bureau Buiten blijkt verder het volgende:

- In 2018 bestond 3,6% van de werkgelegenheid in Arnhem uit banen in de creatieve en culturele sector. De werkgelegenheid in de creatieve industrie groeide in de afgelopen 10 jaar (2009-2018) met 28%. De groei van de werkgelegenheid in de totale economie van Arnhem was met 2% aanzienlijk minder sterk.
- Een groot deel (59%) van de sector werkt, noodgedwongen of niet, vanuit huis of heeft geen vaste werkplek. Het overige deel maakt gebruik van diverse andere vormen van huisvesting: commerciële bedrijfsruimten, kantoren en winkelruimtes, verzamelkantoren, broedplaatsen, zelfstandige ateliers of werkruimten, atelierwoningen of leegstandsbeheer in verschillende vormen. Anderen werken vooral op locatie: bij de opdrachtgever, in de koffiezaak of op een flexwerkplek. Bedrijfsverzamelgebouwen zijn ook in trek, 30% is gehuisvest in een bedrijfsverzamelgebouw. Bijna driekwart van de thuiswerkers die willen verhuizen, wil zich graag in een bedrijfsverzamelgebouw vestigen.
- Slechts een klein deel van de beschikbare panden in Arnhem is permanent of exclusief beschikbaar voor de creatieve en culturele sector. Tijdelijke panden hebben een belangrijke functie in de huisvesting van de sector. De tijdelijke panden voorzien kwantitatief in een grote behoefte, ook zijn tijdelijke panden relatief betaalbaar. De tijdelijkheid van huisvesting is echter ook een probleem voor creatieven. Het veroorzaakt onderbreking(en) in de bedrijfsvoering en beperkt de investeringen van ondernemers in de panden. Tijdelijkheid zorgt dus voor veel onzekerheden voor de ondernemers.
- Belangrijke oorzaken van afname van de beschikbaarheid van huisvesting zijn de populariteit van de stad, de woningbouwopgave en de grote druk op ruimten vanuit andere beleidsvelden.

De creatieve en culturele sector wordt hard geraakt door de coronacrisis. Opdrachten worden uit- of afgesteld, evenementen en voorstellingen moeten op een andere manier georganiseerd worden en de toekomst is zeer onzeker. Waar vóór corona de werkgelegenheid in de creatieve industrie harder groeide dan in overige sectoren (zie bijlage), is nog onzeker hoe de toekomst er uit ziet. Aandacht vanuit de gemeente voor de creatieve en culturele sector is hierdoor extra belangrijk, zowel voor de werkgelegenheid, als voor de huisvesting (randvoorwaardelijk).

Voorstel

Met dit kaderstellend Plan van aanpak willen we het te verwachten tekort van 15.500 m2 aan werkruimten tegengaan. De ambitie is om de komende jaren (2021-2024) gemiddeld 3.000 m2 per jaar aan nieuwe creatieve bedrijfsverzamelgebouwen te realiseren, in samenwerking met de culturele en creatieve partijen in de stad. Deze bedrijfsverzamelgebouwen kunnen onder meer gerealiseerd worden door te werken met huurdifferentiatie en combinaties te maken met kunstenaars en makers met meer en minder verdienvermogen. Zo zien we in de praktijk dat beeldende kunstenaars relatief weinig verdienvermogen hebben en dat filmmakers, vormgevers en architecten vaak meer verdienvermogen hebben. Door ze gecombineerd te huisvesten en met huurdifferentiatie te werken zijn er haalbare businesscases te maken. Door dergelijke locaties te combineren met wijkgerichte voorzieningen zijn op maatschappelijk vlak nog meer kansrijke samenwerkingen te realiseren.
Naast de onderbouwing over het te verwachten tekort aan m2 huisvesting, worden er in het rapport van Bureau Buiten ook meerdere aanbevelingen gegeven. In dit plan zijn de aanbevelingen verwerkt.

Huisvesting als fundament voor een gezonde creatieve en culturele sector

De realisatie van betaalbare woon- en werkruimte voor de creatieve en culturele sector is onderdeel van het gemeentelijk (cultuur)beleid. Het gaat hier om tal van locaties zoals ateliers, werkplaatsen, kantoorruimte, en woon-werkpanden. Daar waar er een bundeling is van creatieven op een locatie en waar er ontmoeting en uitwisseling plaatsvindt, spreken we van een creatief bedrijfsverzamelgebouw. Daar ontmoeten ideeën, maatschappelijke initiatieven en mensen elkaar. Er vindt innovatie plaats maar ook de productie van kunst en cultuur en programmering voor de wijk. Deze plekken vormen een meerwaarde en hebben betekenis voor de betrokken creatieven zelf, de wijk en Arnhem als creatieve stad. Creatieven die samen gehuisvest zijn in een bedrijfsverzamelgebouw kunnen gezien worden als een maatschappelijke voorziening, die met hun aanwezigheid en activiteiten positief bijdragen en waarde toevoegen, mits er voldoende wisselwerking is met de lokale omgeving. Daarom vinden we het van belang dat er betaalbare huren voor hen zijn en benaderen we hen niet puur als (commerciële) ondernemers.

Huisvesting van creatieven is niet alleen de verantwoordelijkheid van de gemeente, maar ook van onze samenwerkingspartners in de stad waaronder de sector zelf, private gebieds- en vastgoedontwikkelaars en woningbouwcorporaties. Bij gebiedsontwikkelingen vinden we het van belang dat er serieus gekeken wordt naar de mogelijkheden om creatieven te huisvesten en hen daarin ook actief mee te laten denken. Kunst & cultuur en de aanwezigheid van creatieven geven identiteit aan een leefomgeving en zorgen ervoor dat mensen er graag willen wonen. Het is die toegevoegde waarde waar zowel de creatieven, de gebiedsontwikkelaars als de bewoners gezamenlijk van zullen profiteren. Dat gezamenlijk belang en de meerwaarde voor iedere doelgroep vindt de gemeente van betekenis om te benadrukken en om het gesprek daarover te voeren met onze samenwerkingspartners.

Om het creatief potentieel van Arnhem te behouden, te laten groeien en uit te dragen, is het van belang om meer creatieve bedrijfsverzamelgebouwen te ontwikkelen en zo een gastvrije stad te zijn

voor (creatieve) makers en kunstenaars. En daarmee één van onze belangrijke kernwaarden, Arnhem als creatieve stad, te verzilveren.
Voor een toekomstbestendige stedelijke economie is het ook van belang dat innovaties en vernieuwende bedrijvigheid een plek vinden in onze stad. In de huidige economische situatie, door de coronacrisis, staan de ontwikkelingen van vernieuwende (lokale) bedrijvigheid en jong ondernemerschap onder druk. In Arnhem houden deze "starters" (vaak jonge net afgestudeerden die voor zichzelf beginnen) onze stad dynamisch. Het onlangs opgerichte Startersplatform en de creatieve sector vinden elkaar in de behoeften naar huisvesting.
Onderstaand voorstel is gericht op het creëren van extra huisvesting voor de creatieve en culturele sector. Tegelijkertijd weten we dat huisvesting van vele doelgroepen actueel is. De beschikbaarheid van (betaalbare) gebouwen voor alle doelgroepen is schaars. Wij richten ons in dit plan op de creatieve en culturele sector, met een continue integrale blik. Uiteindelijk is het van belang dat er gemeentebreed een afwegingskader komt voor prioritering van alle doelgroepen van beleid.

In het huidige cultuurbeleid (*STROOM*versnelling, actualisatie in 2020) wordt het volgende geschreven over de huisvesting van de culturele sector: "Het beschikken over (betaalbare) ruimte is veelal een voorwaarde om bij te kunnen dragen aan kunst en cultuur in de stad. Gezien de grote vraag naar ruimte en de schaarste aan maatschappelijk vastgoed is een actieve rol van de gemeente gewenst om de culturele en creatieve sector in Arnhem te kunnen (blijven) huisvesten. Als gemeentelijk vastgoed vrijkomt en we achten een culturele/maatschappelijke invulling kansrijk en financieel haalbaar, dan zullen wij deze invulling trachten te realiseren."

In dit kaderstellend plan van aanpak gaan we verder in op:

- de instrumenten die ingezet (kunnen) worden om te komen tot een gunstig woon- en werkklimaat voor kunstenaars en creatieve ondernemers;
- de (gewenste) financiële kaders voor de periode 2021-2024;
- contouren voor de Subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen (zie bijlage 1);
- de verschillende belanghebbenden/spelers en de rol die zij hebben (zie bijlage 2).

Actiepunten Plan van aanpak

Dit zijn de belangrijkste punten van het plan van aanpak, waar we op korte termijn het snelst resultaat verwachten te realiseren:

- Het aanjagen van nieuwe initiatieven voor permanente creatieve bedrijfsverzamelgebouwen door een proactieve houding van de gemeente. Dit realiseren we door integraal en nog beter intern af te stemmen, te zorgen voor rolduidelijkheid en door een hogere gezamenlijke prioritering van het huisvesten van o.a. de creatieven.
- Focussen op vrijkomend gemeentelijke vastgoed (met name schoolgebouwen) omdat we daar zelf de regie hebben over de toekomstige invulling en we daar een inhaalslag kunnen maken met betrekking tot permanente werkruimten.
- De instrumenten die we hebben (beter) inzetten en meer kenbaar maken.
- De instrumenten uitbreiden onder meer door een subsidieregeling ‘Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen’, waarmee derden gestimuleerd worden om initiatieven te nemen om creatieve bedrijfsverzamelgebouwen te realiseren.
- Monitoring van de aanpak, vraag (behoefte aan m2's werkruimte) en aanbod in de gaten houden, mede in relatie tot de gevolgen van corona en inzet van instrumenten waar nodig bijstellen.

Op de middellange en lange termijn verwachten we op deze punten resultaat te boeken:

- Belang van huisvesting van de creatieve en culturele sector meenemen binnen omgevingsvisie, gebiedsvisies en het bestemmingsplan (straks omgevingsplan). Hierdoor stimuleren we een gunstig voorwaardenscheppend klimaat voor creatieve huisvesting.
- Binnen voorwaarden voor tenders bij gebiedsontwikkeling meenemen van een aantal vierkante meters maatschappelijk vastgoed (per situatie afhankelijk), waar ook creatieven gehuisvest kunnen worden. Wanneer we eenmaal de grote inhaalslag gerealiseerd hebben, kunnen we door deze voorwaarden bij gebiedsontwikkeling te stellen voldoen aan de stijgende vraag.
- Gesprekken met woningbouwcorporaties en gebiedsontwikkelaars structureel voeren waarbij we telkens het gezamenlijk belang bespreken en daar waar mogelijkheden ontstaan gezamenlijke afspraken maken over de huisvesting van creatieven. Ook hierdoor kunnen we, wanneer we eenmaal de inhaalslag gerealiseerd hebben, voldoen aan de stijgende vraag.

Mogelijke instrumenten

Om de huisvesting van creatieven te verbeteren kunnen we onderstaande instrumenten inzetten, welke aansluiten bij de aanbevelingen van Bureau Buiten. Het inzetten van de juiste instrumenten in combinatie met een actieve houding van zowel de gemeente als andere belanghebbenden, zal er voor zorgen dat het tekort aan werkruimte afneemt.

- Menselijk kapitaal binnen de creatieve en culturele sector

Het zelforganiserend en creërend vermogen van de creatieve en culturele sector is groot. Creatieven zijn gewend om creatieve (en betaalbare) oplossingen te bedenken en met minimale middelen een maximaal resultaat te realiseren. Daar waar een businesscase voor een creatief bedrijfsverzamelgebouw in eerste instantie niet haalbaar lijkt te zijn, kan het wel haalbaar zijn door gebruik te maken van en ruimte te geven aan het onderscheidende vermogen van de sector. De sector bestaat bijvoorbeeld uit bovengemiddeld handige mensen die veel zelf kunnen doen. Door eigen uren in te zetten bij een verbouwing kunnen kosten lager uitvallen en plannen eerder financieel haalbaar zijn. Het gaat hierbij niet om constructieve ingrepen en gebouwgebonden installaties, maar wel bijvoorbeeld om het inbouwen van oefenruimtes.

- Voorkeurspositie voor doelgroep van beleid

Concreet weten we dat de komende jaren vele scholen een nieuwbouwlocatie krijgen, waardoor de oude locatie een nieuwe bestemming moet krijgen. Het gaat hier om meer vierkante meters dan er een tekort is aan ruimte voor de culturele en creatieve sector. Het betreft gemeentelijk vastgoed waar de gemeente bepaalt wat de toekomstige invulling gaat worden. Het is daarom dat, wanneer we naar de oplossing kijken van het huisvestingsvraagstuk voor creatieven, we al snel het vizier richten op schoolgebouwen. Tegelijkertijd kent Arnhem een grote woonopgave. De ene keer is een voormalig schoolgebouw beter geschikt voor wonen, de andere keer voor huisvesting van maatschappelijke doelgroepen van beleid, waaronder creatieven.

Wanneer gemeentelijk vastgoed vrijkomt wordt eerst aan de wijk via de Team Leefomgeving kenbaar gemaakt dat het vastgoed vrijkomt. Vervolgens wordt er gekeken of er ‘doelgroep van beleid’ is. Het vastgoed kan zo ingezet of verkocht worden voor maatschappelijke doeleinden, waaronder creatieven of bijvoorbeeld voor initiatieven van bewoners. Als er 'doelgroep van beleid' is, heeft zij het eerste recht om een gebouw te huren en/of te kopen. Het bestemmingsplan kan hierin ook een rol spelen. Zijn er meerdere doelgroepen van beleid en zijn deze niet te combineren, dan volgt er een voorstel / inventarisatie voor het college waarin hen gevraagd wordt prioriteit aan te geven. Vervolgens wordt met de doelgroep(en) van beleid gekeken of er een sluitende businesscase te maken is.

- Initiatievenberaad/ Nulfases/ Team Ruimtelijke Strategie (TRS)

Binnen Strategie, Beleid en Regie zijn het initiatievenberaad, de nulfases én TRS ontwikkeld. Dit zijn frequente overleggen, waar integraal en door meerdere disciplines gekeken wordt naar vraagstukken en de toekomstbestendigheid rondom de ontwikkeling / transformatie van gebouwen. Hier worden de afwegingen op strategisch niveau gemaakt, welke ontwikkeling het beste past in welk (vrijstaand) pand/ gebied. Denk aan functies als wonen, kantoren, zorg, maatschappelijke en ook creatieve huisvesting. Er is een positieve grondhouding om te kijken hoe een gebouw benut kan worden voor verscheidene beleidsdoelen, waaronder de huisvesting van de creatieve en culturele sector.

- Leegstandbeheer

Bij het vrijkomen van gemeentelijk vastgoed en indien leegstandbeheer van toepassing is, wordt er

gekeken of een pand geschikt is voor de tijdelijke huisvesting van doelgroepen van beleid, veelal met prioriteit voor de creatieve en de culturele sector.

- Omgevingsvisie

In de toekomstige omgevingsvisie wordt het belang vermeld van huisvesting van de creatieve en culturele sector. Bij stedelijke ontwikkelingen kan er daardoor meer rekening gehouden worden met dit vraagstuk. In het proces van de omgevingsvisie bepalen we als stad wat de belangrijkste opgaven zijn en wat de gewenste ruimtelijke koers is voor Arnhem. In dit proces wordt ook duidelijk welke delen van de stad zich de komende jaren gaan ontwikkelen/verkleuren en welke rol de creatieve sector bij deze veranderingen kan spelen.

- Bestemmingsplannen (straks omgevingsplan)

Als gemeente hebben we een positieve basishouding daar waar het gaat om bestemmingsplan-wijzigingen voor de huisvesting van de creatieve en culturele sector. In toekomstige omgevingsplannen kunnen we de invulling van culturele/creatieve functies bij minder courante locaties op voorhand vastleggen, zodat er geen bestemmingsplanwijziging doorlopen hoeft te worden.

- Aanbestedingen / tenders

Bij het uitgeven van tenders willen we, daar waar het een meerwaarde vormt voor de gebiedsontwikkeling, een 'maatschappelijke plint' meenemen in het programma van eisen. Zo'n plint kan ingevuld worden met maatschappelijke functies als een buurthuis en ook voor de creatieve/ culturele sector. Een aanbesteding biedt een basis voor de gemeente om afspraken te maken met ontwikkelaars om woningen of werkruimte voor creatieven te realiseren. De gemeente zal hier de komende jaren meer sturend in zijn. Door meer mogelijk te maken of te eisen binnen tenders, gebiedsvisies en bestemmingsplannen ontstaat er een stimulerende werking qua huisvesting van de creatieve en culturele sector. Een neveneffect kan zijn dat (afhankelijk van het aantal vierkante meters) het lastiger wordt om een positief resultaat te realiseren op de grondexploitatie. Daarnaast spelen andere factoren zoals 30% sociale huur als kader hier een rol. Door een afwegingsmatrix te maken, kunnen we beter bepalen wanneer we waarom welke keuzes maken.

- Woningbouwcorporaties

Het voorstel is om samen met woningbouwcorporaties en SLAK structureel overleg te voeren over de huisvesting van (bestaande) creatieven in de wijken. Zo willen we kansen creëren en onderzoeken voor extra huisvesting van creatieven in de wijken. Daarbij bekijken we ook hoe creatieven bij kunnen dragen aan de gestelde wijkdoelen. Uit onderzoek blijkt dat creatieven zorgen voor een aantrekkelijke woonomgeving, hiermee verbetert het woon- en leefgenot van alle bewoners. Dit is een meerwaarde voor de bewoners van alle Arnhemse wijken.

- Gebruik maken van gemeentelijk voorkeursrecht op aankoop van grond

Wanneer de rijksoverheid of de provincie grond en/of vastgoed wil verkopen, krijgt de gemeente vaak als eerste de kans. Dit is echter geen recht. Door aankoop kan de gemeente soms publieke doelen en ruimtelijke plannen realiseren. Wanneer vastgoed van andere overheden vrijkomt en de mogelijkheid bestaat om het aan te kopen kijken we of dit geschikt is voor o.a. de creatieve en culturele sector. Mocht dat zo zijn en er is een sluitende businesscase met een initiatiefnemer te maken dan kan de gemeente besluiten om het vastgoed aan te kopen en daarna te verhuren tegen een

kostprijsdekkende huur of het gebouw via een ABC-constructie[1] te verkopen aan de creatieve en culturele sector. Dit komt in de praktijk niet vaak voor en is niet geheel risicovrij en zal altijd verlopen via een raadsvoorstel, zodat er een afgewogen besluit genomen kan worden. Bij een dergelijke constructie kan er een periode zijn tussen aankoop en doorverkoop of tussen aankoop en daadwerkelijke verhuring. Die tijd is soms nodig om zaken inhoudelijk en financieel te regelen. Voor die tussenliggende periode moeten er middelen zijn om de kapitaallasten (lening + rente voor aankoop) te dekken.

- Voorkeursrechtafspraken maken met derden

Wanneer woningbouwcorporaties vastgoed verkopen heeft de gemeente niet standaard een voorkeursrecht van aankoop. We willen nader bekijken welke mogelijkheden er zijn om met derden afspraken te maken over voorkeursrecht. Het kan leiden tot strategisch aankopen van vastgoed en/of doorverhuren - doorverkopen ervan ten bate van de huisvesting van de creatieve en culturele sector. Ook hier geldt dat het in de praktijk niet vaak voorkomt, dat het niet geheel risicovrij is en dat het altijd zal verlopen via een raadsvoorstel, zodat er een afgewogen besluit genomen kan worden.

- Structureel overleg met belanghebbenden

De gemeente heeft overleg met vele partijen als SLAK, de Jacobiberg, Innovate, OPA, Fashion & Design Festival, Startersplatform, individuele creatieven, makers en kunstenaars over de huisvesting van de creatieve en culturele sector. Er ontbreekt echter een gezamenlijk overleg en een gezamenlijke agenda om tot concreet resultaat te komen. Het voorstel is om een dergelijk overleg 4x per jaar te organiseren. SLAK zal vanuit haar rol deze overleggen initiëren.

[1] De ABC-akte is een akte waarbij een onroerende zaak, een gebouw of woning tweemaal wordt verkocht, eerst door A aan B en dan door B aan C. De zaak wordt echter maar éénmaal geleverd, namelijk van A aan C. Het eigendom gaat dan ook rechtstreeks over van A op C. Als een koper binnen 6 maanden het pand doorverkoopt aan een ander, betaalt de opvolgende koper alleen overdrachtsbelasting over de meerwaarde van het pand. Dit wordt ook wel een ABC-constructie genoemd.

Financieringsinstrumenten

Binnen de gemeente hebben we de beschikking over verschillende reeds bestaande financieringsinstrumenten die onderstaand worden opgesomd. Sommige worden al ingezet, andere kunnen beter benut worden voor de financiering van de huisvesting van de creatieve en culturele sector. We doen hierbij ook het voorstel om een nieuwe Subsidieregeling "Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen" toe te voegen.

Bestaande financieringsinstrumenten:

- Kostprijsdekkende huur

Voor een 'doelgroep van beleid' rekenen we de kostprijsdekkende huur.

- Subsidie

Subsidie is een bekend financieringsinstrument. Subsidie kan verstrekt worden via een specifieke subsidieregeling (zie kopje Subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen), via een begrotingssubsidie waarbij de gemeente een vaste relatie heeft met een organisatie om bij te dragen aan beleidsdoelen (zie rol SLAK) en via incidentele subsidie. Wanneer een kostprijsdekkende huur te hoog is om vanuit huurinkomsten te betalen, en er sprake is van een creatief bedrijfsverzamelgebouw dat aangemerkt kan worden als een maatschappelijke voorziening, kan het gerechtvaardigd zijn om hen te subsidiëren vanwege de maatschappelijke functie die zij vervullen. In de regel ontvangen organisaties dan subsidie voor de activiteiten die zij doen en de maatschappelijke functie die zij hebben. Met de subsidie mogen zij dan ook vaste lasten waaronder huur betalen.

- Aankopen en investeringen mogelijk maken door borgstellingsfonds creatieve industrie

De gemeente heeft het Fonds borgstelling creatieve industrie voor leningen vanaf €50.000. De lening is bedoeld voor duurzame investeringen die beroepsmatig of bedrijfsmatig worden ingezet. Denk bijvoorbeeld aan instrumenten, apparatuur, materiaal, computers, camera's, software maar ook de aankoop of investeringen in een gebouw of werkruimte. Aankoop van vastgoed door de culturele instelling zelf valt hier ook onder. Voor kleinere leningen kan men terecht bij Cultuur+Ondernemen en/of de provincie Gelderland. Een lening bij een bank is niet altijd mogelijk voor ondernemers in de creatieve industrie en de kunst- en cultuursector, omdat de bank het risico te groot acht dat de lening niet wordt terugbetaald. De gemeente Arnhem kan onder bepaalde voorwaarden garant staan voor deze ondernemers, zodat financiering voor hen haalbaar wordt. Hiervoor werkt de gemeente samen met de Triodos bank. Het gaat hier altijd om een lening waarvan de verwachting is dat het geld dat geleend wordt terugverdiend kan worden. De financiële toetsing van de lening wordt gedaan door de Triodos bank, de inhoudelijke toetsing door de gemeente. In de praktijk zien we dat leningen keurig terugbetaald worden.

- Leningen

De gemeente kan voor maatschappelijke doelen besluiten om een lening te verstrekken. Dit is een bevoegdheid van het college. Zij is hier terughoudend in. Bij het borgstellingsfonds is het doel van de lening altijd concreet gekoppeld aan een terugverdienopgaven. Bij andere leningen hoeft het doel van de lening niet altijd direct verbonden te zijn aan een terugverdienopgaven. Denk bijvoorbeeld aan een lening ten aanschaf van een brandmeldinstallatie, zodat een locatie brandveilig wordt. Er wordt getoetst of de lening binnen de exploitatiebegroting van de leningnemer terugbetaald kan worden.

- Investeringen

De gemeente kan besluiten om zelf te investeren in de ontwikkeling van een creatief bedrijfsverzamelgebouw. Dat kan bijvoorbeeld door bestaand vastgoed van de gemeente hiertoe geschikt te maken. Het kan ook zijn dat de gemeente besluit om een nieuw creatief bedrijfsverzamelgebouw te ontwikkelen. In het geval van investeringen zal dit via een raadsvoorstel verlopen of passen binnen de kaders van de door de raad vastgestelde meerjarenprogrammabegroting. De investeringskosten (kapitaallasten) bij bestaand gemeentelijk vastgoed zullen in de meeste situaties verrekend worden met de kostprijsdekkende huur. Het betekent dat de kostprijsdekkende huur stijgt.

Nieuw financieringsinstrument:

- Subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen

Als onderdeel van dit plan is een nieuw voorstel; een "Subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen". Zie hiervoor bijlage 1.
Deze subsidieregeling stimuleert het realiseren van creatieve bedrijfsverzamelgebouwen en is bedoeld voor onder andere haalbaarheidsonderzoek en/of planvorming. Denk hierbij aan het inschakelen van specialistische kennis van derden (m.b.t. brandveiligheid, verduurzamen gebouwen, toekomstig beheer van het bedrijfsverzamelgebouw, alarminstallatie, asbestinventarisatierapport, financiën, constructieberekeningen, bouwtekeningen, architect, bodemonderzoek, bouwtechnisch onderzoek, het maken van een meerjarenonderhoudsplan etc).

Financieel kader

Voor de periode 2021 tot en met 2024 is er in totaal € 400.000,- aanjaaggeld nodig om het "Plan van aanpak Huisvesting culturele en creatieve sector 2021 - 2024" uit te voeren (naast eventueel middelen voor investeringen of leningen).

Het aanjaaggeld betreft gemiddeld €100.000 per jaar (periode 2021-2024). Voor uitvoering van het Plan van aanpak is dekking binnen de bestaande cultuurbegroting.

Hiermee wordt de doelstelling dat er gemiddeld 3.000m2 per jaar aan nieuwe creatieve bedrijfsverzamelgebouwen gerealiseerd wordt, en daarmee het te verwachten tekort per 2024 aan ruimte van 15.500 m2 vermindert, naar verwachting gerealiseerd.

De kans is groot dat er, naast het aanjaaggeld, ook financiële middelen nodig zijn voor investeringen in of aan gebouwen. Dat moet per situatie, per businesscase bekeken worden.

Subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen (zie contouren subsidieregeling bijlage 1)

Voor de Subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen willen we voor de looptijd van de subsidieregeling een bedrag van in totaal € 150.000 beschikbaar stellen. Dit bedrag is onderdeel van de bovengenoemde € 400.000,- aanjaaggeld.

De overige middelen (€ 250.000,-) kunnen ingezet worden voor de volgende maatregelen:

Aanloopsubsidie creatieve bedrijfsverzamelgebouwen

Tijdelijke subsidie voor een creatief bedrijfsverzamelgebouw voor een aanloopperiode van maximaal drie jaar. Wanneer het nodig is om tot een sluitende businesscase te komen van een creatief bedrijfsverzamelgebouw kan er een tijdelijke subsidie verstrekt worden. Die subsidie is voor een maximale periode van drie jaar, daarna wordt verwacht dat het creatieve bedrijfsverzamelgebouw het zonder subsidie gaat redden.

Tijdelijke dekking van de kapitaallasten

Om een ABC-constructie mogelijk te maken kan het zijn dat de gemeente tijdelijk vastgoed aankoopt om het binnen 6 maanden door te verkopen voor de huisvesting van de creatieve en culturele sector. Gedurende die tussenperiode moeten de kapitaallasten van aankoop gedekt worden. Wanneer een dergelijke, niet geheel risicovrije constructie wordt toegepast, verloopt dit altijd via een raadsvoorstel, zodat er een weloverwogen keuze gemaakt kan worden.

Monitoring

Door de coronacrisis wordt de creatieve en culturele sector hard geraakt. Opdrachten worden uit- of afgesteld, evenementen en voorstellingen moeten op een andere manier georganiseerd worden en de toekomst is zeer onzeker. Vanwege de onzekerheid in deze crisistijd is het lastig op de lange termijn van vier jaar vooruit kijken.
We gaan per jaar actief monitoren of het in het onderzoek van Bureau Buiten aangegeven tekort aan m2 huisvesting, nog actueel is. En de behoefte van de creatieve en culturele sector aan ruimtevraag, zal indien nodig worden bijgesteld. Bij de monitoring achterhalen we eveneens of we de juiste instrumenten nog inzetten.

Bijlage 1: Contouren Subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen

De subsidieregeling is voor haalbaarheidsonderzoek en/of planvorming:
Denk hierbij aan het inschakelen van specialistische kennis van derden met betrekking tot de brandveiligheid, verduurzamen gebouwen, toekomstig beheer van het bedrijfsverzamelgebouw, alarminstallatie, asbestinventarisatierapport, financiën, constructieberekeningen, bouwtekeningen, architect, bodemonderzoek, bouwtechnisch onderzoek en/of maken van een meerjarenonderhoudsplan.

We maken onderscheid tussen twee categorieën aanvragers:

Categorie a) Voor initiatieven die een locatie op het oog hebben die beschikbaar is, maar hun plan nog verder moeten uitwerken op haalbaarheid. Er is een kans dat het gerealiseerd kan worden.

Voorwaarden
Kosten voor planvorming worden alleen gehonoreerd indien er een collectief belang is, wanneer het om vastgoed gaat waar minimaal 250m2 (bruto vloeroppervlak) werkruimte voor de creatieve en culturele sector gerealiseerd kan gaan worden én wanneer er vooraf beoordeeld wordt dat er een slagingskans is dat er permanente (minimaal 5 jaar) woon- of werkruimte voor de sector gerealiseerd kan worden. Daarnaast moet het helder zijn op welke doelgroep(en) binnen de creatieve en culturele sector men zich richt en wat globaal de verwachte huur is, met een onderbouwing of die passend is bij de doelgroep. Dit zal beoordeeld worden door de gemeente. Het subsidiebedrag bedraagt hier €10 per m2, tot een maximum van €5.000 per locatie.

Categorie b) Voor initiatieven die al een locatie hebben, al een plan op papier hebben inclusief begroting en waarbij de kans dat het gerealiseerd gaat worden groot is.

Voorwaarden
Kosten voor planvorming worden alleen gehonoreerd indien er een collectief belang is, wanneer het om vastgoed gaat waar minimaal 250 m2 (bruto vloeroppervlak) werkruimte voor de creatieve en culturele sector gerealiseerd wordt én wanneer er vooraf door de gemeente beoordeeld wordt dat de slagingskans dat er permanente (minimaal 5 jaar) woon- of werkruimte voor de sector gerealiseerd kan worden groot is. Daarnaast moet het helder zijn op welke doelgroep(en) binnen de creatieve en culturele sector men zich richt en wat de verwachte huur is, met een onderbouwing of die passend is bij de doelgroep. Dit zal beoordeeld worden door de gemeente. Het subsidiebedrag bedraagt hier €10 per m2, tot een maximum van €20.000 per locatie.

Bijlage 2: Rolverdeling

Als gemeente zijn wij ons ervan bewust dat zowel intern als extern er belanghebbenden of spelers zijn die een rol hebben in de realisatie van woon- en werkruimte voor de creatieve en culturele sector. Om succesvol te zorgen voor meer woon- en werkruimte voor de creatieve en culturele sector is het van belang om zowel de rollen te erkennen, te beschrijven (inclusief wie welke verantwoordelijkheid heeft) en de wisselwerking tussen de belanghebbenden te beschrijven. De meest voorkomende spelers staan hieronder beschreven.

De initiatiefnemer van een creatief bedrijfsverzamelgebouw

De initiatiefnemer kan een bundeling zijn van bedrijven, creatieven, makers en/of kunstenaars die een bedrijfsverzamelgebouw willen realiseren. Zij dienen een collectief belang. Belangrijk is dat de regie bij de initiatiefnemer blijft. Zij kunnen in eerste instantie met hun vraag of idee bij de gemeente terecht en kunnen in de verschillende stadia ondersteuning krijgen. Dan wel via advies, ondersteuning in de planvorming of in een later stadium via een van de financieringsinstrumenten van de gemeente.

Stichting Atelierbeheer SLAK

Stichting Atelierbeheer SLAK ontwikkelt, beheert en verhuurt werk- en woonruimten voor kunstenaars en culturele organisaties. In Arnhem is SLAK de specialist op dit gebied en gesprekspartner voor de gemeente. SLAK ontvangt een structurele subsidie om bij te dragen aan een goed woon- en werkklimaat voor de creatieve en culturele sector. Van SLAK verwachten wij zowel een adviserende rol richting de gemeente als naar initiatiefnemers van een creatief bedrijfsverzamelgebouw. Daarnaast verwachten wij van hen een proactieve rol in het realiseren van woon- en werkruimte voor deze sector. Zo heeft SLAK geregeld overleg met tal van belanghebbenden waaronder de creatieven, woningbouwcorporaties en private investeerders. De inzet van SLAK richt zich vooral op de realisatie van permanente woon- en werkruimte voor de creatieve en culturele sector. Ook werkt SLAK aan een onderbouwing voor het inzichtelijk maken van de (financiële) meerwaarde van creatieve huisvesting in wijken.

Initiatiefnemers van creatieve bedrijfsverzamelgebouwen worden met SLAK in contact gebracht en SLAK adviseert de gemeente wanneer derden een aanvraag indienen bij de "Subsidieregeling creatieve bedrijfsverzamelgebouwen". Doel: we willen vermijden dat initiatiefnemers zelf het wiel opnieuw gaan uitvinden, we vinden het van belang dat initiatiefnemers weten dat zij bij SLAK terecht kunnen voor expertise, het belang dat SLAK op de hoogte is van ontwikkelingen van derden om daar waar mogelijk dwarsverbanden te leggen en/of haar netwerk te verbinden. Daarbij denken we aan de rol van SLAK als adviseur van de gemeente bij aanvragen voor deze subsidieregeling. Dit zal nader worden uitgewerkt.

Woningbouwcorporaties

De woningbouwcorporaties zijn belangrijke maatschappelijke gesprekspartners van de gemeente. Corporaties hebben ateliers en atelierwoningen in bezit. In een aantal gevallen verhuren corporaties vastgoed aan een creatieve ondernemers, soms in de vorm van een bedrijfsverzamelgebouw. Met hen willen we in gesprek blijven en kansen onderzoeken voor de huisvesting van maatschappelijke doelgroepen van beleid in de wijken, waaronder creatieven, daar waar zij bij kunnen dragen aan de wijkdoelen. Daarmee verwachten we meerdere beleidsdoelen te kunnen realiseren. Het gesprek met de woningbouwcorporaties wordt zowel gevoerd vanuit het fysieke domein (Wonen) als beleidsmatig (Cultuur en Economie) en wijkgericht (TLO).

Private investeerders
Gebieden worden regelmatig ontwikkeld door private investeerders. We zien dat er een gezamenlijk belang is om creatieven te huisvesten in wijken. Van private investeerders verwachten wij dat zij ook hun rol nemen in het zorgen voor huisvesting van de creatieve en culturele sector. Via de omgevingsvisie, gebiedsvisie en met voorwaarden bij aanbestedingen stuurt de gemeente daarop.

Sociaal en Economisch Domein (Cultuur & Economie) - gemeente
Sociaal en Economisch Domein/ Cultuur & Economie is gezamenlijk het eerste aanspreekpunt voor de realisatie van creatieve bedrijfsverzamelgebouwen, vanuit de verantwoordelijkheid voor huisvesting van kunstenaars en creatieve economie. Zij helpen initiatiefnemers verder door proactief mee te denken, hen in contact te brengen met SLAK of andere partijen en hen te wijzen op financieringsmogelijkheden, zoals fonds borgstelling creatieve industrie of een provinciale of gemeentelijke subsidie. Zij werken nauw samen en hebben structureel overleg over de huisvesting, samen met gemeentelijk vastgoed, grond en ontwikkeling, wonen, Teams Leefomgeving, woningbouwcorporaties, SLAK en uiteraard de initiatiefnemers.

Team Leefomgeving (TLO) - gemeente
De meest gedegen en actuele kennis van de lokale situatie in de wijken is aanwezig bij de Teams Leefomgeving. De samenwerking tussen wijkmanagers, bestuursadviseurs (kunst en cultuur, economie en o.a. welzijn), de initiatiefnemer en/of SLAK leidt, na interne afstemming bij de gemeente, tot voorstellen aan het college. Over de gewenste kansen en ontwikkelingen in een wijk, opties voor de huisvesting van de creatieve en culturele sector, gecombineerd met het huisvesten van maatschappelijke organisaties, met inachtneming van de leefomgeving van bewoners.

Vastgoedmanagement - gemeente
Vastgoedmanagement beheert de gemeentelijke vastgoedportefeuille en geeft aan beleid (onder andere cultuur & economie) en aan TLO op een proactieve manier inzicht in de mogelijkheden om gebouwen te verhuren als creatief bedrijfsverzamelgebouw. Bij de afweging om een gebouw te verkopen wordt de mogelijkheid om dit gebouw te transformeren tot creatief bedrijfsverzamelgebouw en/of individuele ateliers in de overweging meegenomen. Vastgoed verhuurt ruimtes aan 'doelgroepen van beleid' tegen een kostprijsdekkende huur. De afstemming en afspraken met de potentiële huurder verlopen via cultuur & economie als het gaat om de creatieven. Het uiteindelijk huurcontract waarin de gemaakte afspraken staan gaat via Vastgoedmanagement.

Gebieds- en Vastgoedrealisatie - gemeente
Gebieds- en Vastgoedrealisatie is onder andere verantwoordelijk voor gebiedsontwikkelingen en gronduitgifte in Arnhem.

Fysiek Domein (Ruimtelijke ontwikkeling) - gemeente
Fysiek domein/ Ruimtelijke ontwikkeling maakt kaders voor onder meer gebiedsontwikkeling waaronder de omgevingsvisie, gebiedsvisies en het bestemmingsplan (straks omgevingsplan). Bij het uitgeven van tenders voor gebiedsontwikkeling willen we vaker het ontwikkelen van een maatschappelijke plint meenemen in het programma van eisen. Naast tenders is het van belang dat ook de huisvesting van de creatieve en culturele sector meegenomen wordt in andere ruimtelijke kaders vanuit ruimtelijke ontwikkeling.

Fysiek Domein (Wonen) - gemeente
Fysiek Domein/ Wonen voert binnen de gemeente de regie over de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties. Daar waar zij mogelijkheden ziet zal zij het belang van huisvesting van maatschappelijke doelgroepen van beleid in het algemeen, en die van de creatieve en culturele sector in het bijzonder, benadrukken.

HUISVESTING CULTURELE EN CREATIEVE SECTOR ARNHEM

Onderzoek vraag en aanbod huisvesting

BUREAUBUITEN
economie & omgeving

Bureau BUITEN
Economie en Omgeving

Achter Sint Pieter 160
NL-3512 HT Utrecht

info@bureaubuiten.nl
+31 (0)30 - 231 89 45

www.bureaubuiten.nl

Huisvesting Culturele en creatieve sector Arnhem

Onderzoek vraag en aanbod huisvesting

Auteur(s):
Bart Versteegh
Jaap Meijs
Wouter Maat

Projectnummer 1334

Aangeboden aan:
Gemeente Arnhem
25 juni 2019

Inhoudsopgave

Aanbevelingen ***5***

Aanleiding onderzoek ***10***

1 De creatieve en culturele sector in Arnhem groeit en is fijnmazig over de stad verspreid ***11***

2 Het aanbod is divers, veelal tijdelijk en lastig in beeld te brengen ***15***

3 De sector is tevreden met de huisvesting, maar toch wil een groot deel verhuizen ***20***

4 Met name de beeldende kunsten is een lastig te huisvesten doelgroep ***22***

5 Mismatch tussen vraag en aanbod: prijs, omvang en tijdelijkheid ***24***

5.1 Toekomstig aanbod huisvesting: afname verwacht 24
5.2 Toekomstige vraag naar huisvesting: vraag neemt toe 25
5.3 Vraag en aanbod: opgaven voor de toekomst 27

6 Conclusies ***30***

6.1 Conclusies over het functioneren van de sector in Arnhem 30
6.2 Conclusies over de huidige huisvesting van de sector 30
6.3 Conclusies over de toekomstige huisvesting van de sector 31

Aanbevelingen

Op basis van de enquête onder de gehele creatieve en culturele sector in Arnhem, interviews met aanbieders van huisvesting en twee panelgesprekken met ondernemers komen we tot vier actiegerichte aanbevelingen voor de huisvesting van de creatieve en culturele sector.

A. Jaag de ontwikkeling van ruimtes voor de creatieve en culturele sector aan en zorg dat deze beter benut worden

Het onderzoek laat zien dat er een kwalitatieve en kwantitatieve mismatch is tussen vraag naar en aanbod van huisvesting voor de creatieve en culturele sector in Arnhem, en dat deze mismatch in de toekomst groter wordt. Dit is het gevolg van de uitbreidingsbehoefte (op korte en langere termijn) van de huidige ondernemers, de gestage groei van de sector in Arnhem (meer bedrijven) en het onttrekken van aanbod uit de huidige (tijdelijke) voorraad.

Om dit kwantitatieve tekort aan te pakken, is de aanbeveling de ontwikkeling van meer betaalbare ruimtes voor de creatieve en culturele sector aan te jagen en tegelijkertijd de doorstroming binnen het huidige aanbod te bevorderen. Hier liggen rollen voor zowel aanbieders als de gemeente.

Aanbieders van huisvesting kunnen maatregelen treffen om het gebruik van hun ruimtes (en daarmee in feite het aanbod) te optimaliseren. Dat kan door doorstroming te bevorderen, bijvoorbeeld door periodiek de selectiecriteria te beoordelen die worden gebruikt bij het aangaan van het huurcontract. Mogelijk kan ook een minimale gebruikstijd aan de eisen worden toegevoegd: het beeld bestaat namelijk dat bepaalde ruimten slechts enkele uren per week actief worden gebruikt, terwijl tegelijkertijd andere creatieven staan te springen om die ruimte te gebruiken. Deelgebruik van ruimtes is dan een kansrijke optie om het aanbod te vergroten.

De **gemeente** kan haar rol kan op twee manieren invullen. In de eerste plaats in de vorm van actief vastgoedbeleid door inzet van gemeentelijk vastgoed en/ of aankoop c.q. financiering van vastgoed ten behoeve van bestaande aanbieders van huisvesting. In de tweede plaats indirect door eigenaren van mogelijk geschikte panden te benaderen hun vastgoed in te zetten voor (tijdelijke) huisvesting van de sector. Het gaat dan bijvoorbeeld om eigenaren van leegstaande bedrijfspanden op bedrijventerreinen, waar mogelijk sprake is van een laagdrempelig verdienmodel (een lage huurprijs levert meer op dan leegstand).

In het onderzoek naar de meerwaarde en huisvesting van de creatieve sector voor de stad Utrecht is een aantal instrumenten benoemd om de beschikbaarheid en betaalbaarheid van huisvesting en de doorstroming van ondernemers te bevorderen.[1] Het grootste deel van dergelijke instrumenten is naar verwachting ook toepasbaar in Arnhem, een deel wordt reeds ingezet. Gebruik kan gemaakt worden van:

- De omgevingsvisie en het omgevingsplan;
- Sectoraal beleid voor de creatieve industrie
- Stedenbouwkundige Programma's van Eisen voor bepaalde, te (her)ontwikkelen gebieden;
- MVO- of andere eisen in aanbestedingen;
- Het aanwenden van gemeentelijk vastgoed;
- Subsidiëring, zoals een realisatiesubsidie;
- Borgstellingsfonds;
- Instellen van een broedplaatsenloods (een platform waarop alle vraag en aanbod van dit soort ruimtes in Arnhem samen komt).

[1] In bijlage 8 bij deze rapportage is een globale omschrijving opgenomen van de werking van deze instrumenten.

- Het vestigen van voorkeursrecht
- Aankoop van panden

B. Zorg voor vaste concepten met een community factor, maar blijf ook tijdelijke huisvesting faciliteren

De sector heeft kwalitatief gezien behoefte aan zekerheid over de huurtermijn en aanwezigheid van andere creatieven in de directe omgeving.

De onzekerheid over hoe lang een ruimte kan worden gebruikt zorgt voor discontinuïteit in de bedrijfsvoering, mentale druk bij de huurder en het uitblijven van investeringen in het pand en de omgeving. Gevolg is dat de gebruikers niet optimaal kunnen functioneren. De uitdaging is een groter deel van het aanbod aan huisvesting voor een langere termijn en waar mogelijk voor vast aan te bieden.

Dit staat op gespannen voet met het feit dat een flink deel van de ruimtes juist beschikbaar is vanwege dat tijdelijke gebruik, waarbij de creatieve sector wordt gehuisvest als overbrugging tussen een oude en nieuwe situatie. Wat daarin tot nog toe buiten beeld blijft, is de meerwaarde die de vestiging van de sector in een gebied creëert. Van dit verdienmodel kan meer gebruik gemaakt worden. In veel gevallen blijkt de aanwezigheid van de creatieve en culturele sector een waardevermeerderend effect te hebben op het gebied. Deze waardevermeerdering kan verdisconteerd worden in de exploitatie van het gebouw en het gebied, en hiermee de huisvesting voor de sector een vaster karakter te geven. Door meer vastigheid verbetert voor creatieven de continuïteit in de bedrijfsvoering en raken ze meer verbonden met de plek waar ze zijn gevestigd. Meer vastigheid vergroot ook de mogelijkheden voor interactie met andere ondernemers en de omliggende bewoners en gebruikers, om gezamenlijke initiatieven te ontplooien en de bereidheid om (gezamenlijk) te investeren in beheer en onderhoud van het pand.

Naast meer zekerheid over de huurtermijn, is de community-omgeving waarin uitwisseling met andere culturele en creatieve bedrijven kan plaatsvinden, belangrijk voor de sector. Vaste of langdurig beschikbare plekken zijn daar een voorwaarde voor, net als een plek waar meerdere ondernemers dicht bij elkaar, liefst in hetzelfde gebouw, gevestigd zijn. Als aan deze voorwaarden wordt voldaan, is de sector ook bereid andere eisen (zoals locatie) deels te laten varen, zo blijkt uit ons onderzoek.

Aanbieders van huisvesting en ontwikkelaars kunnen elkaar hierin vinden; ze hebben immers een gezamenlijk belang bij langdurige beschikbaarheid van huisvesting c.q. aanwezigheid van creatieven in een gebied.

Naast vaste concepten blijft het belangrijk tijdelijke huisvesting te faciliteren en zo goed mogelijk te benutten (zie ook aanbeveling A). Tijdelijkheid is voor creatieven niet altijd ideaal, maar in de praktijk wel cruciaal voor de sector. Het zorgt voor veel massa (een groot deel van de sector is in tijdelijke panden gehuisvest), voor een betaalbare prijs.

Coehoorn Centraal is een voorbeeld van een aantal verzamelpanden waarin de sector zelf ook investeert en een community-effect ontstaat

C. Maak onderscheid in doelgroepen, maar zorg tegelijkertijd voor integratie

De creatieve en culturele sector is veelzijdig: van architect tot beeldhouwer, van schrijver tot ontwerper, van reclamebureau tot fotograaf. In elke beroepsgroep zijn er starters, start-ups en grown-ups, succesvolle en minder succesvolle ondernemers. Een deel van de beroepsgroepen heeft zeer specifieke huisvestingswensen, een deel van de beroepsgroepen heeft voldoende aan een bureau en goede internetverbinding.

Het onderzoek laat zien dat een aantal beroepsgroepen met voldoende verdienvermogen en weinig specifieke huisvestingseisen, vrij gemakkelijk en kort na oprichting, terecht kan in de reguliere markt voor bedrijfshuisvesting. Denk aan reclame- en communicatiebureaus, architecten en PR-bureaus. Beroepsgroepen aan de andere kant van het spectrum (weinig verdienvermogen, specifieke huisvestingseisen) zijn beeldhouwers en andere beeldend kunstenaars, podiumkunstenaars, muzikanten en sommige productontwerpers.

Het is relevant om in de toegankelijkheid en exploitatie van huisvesting, waar mogelijk onderscheid te maken naar doelgroep: de huurlasten zouden gekoppeld kunnen worden aan het verdienvermogen van de gebruiker. Een voorbeeld hiervan is het systeem van omzetgerelateerde huren. Dergelijke constructies worden op een aantal plekken in het land toegepast bij bijvoorbeeld de verhuur van maatschappelijk vastgoed, pop-upshops in leegstaande winkelpanden en bepaalde bedrijfsverzamelpanden[2].

Er zijn verschillende redenen om dit systeem toe te passen. In de eerste plaats omdat hiermee min of meer oneigenlijke situaties worden voorkomen. Namelijk, dat zowel een goed verdienend bedrijf als een bedrijf dat met moeite het hoofd boven water kan houden, dezelfde (gesubsidieerde) huurkosten betalen. In de tweede plaats omdat zodoende een beter verdienmodel voor de huisvesting ontstaat, doordat van goed verdienende bedrijven marktconforme huren worden gevraagd en zij zodoende indirect de huisvesting van minder goed verdienende bedrijven financieren. En in de derde plaats omdat verschillende typen bedrijven op deze wijze in één pand kunnen worden geplaatst en tot interactie kunnen komen. Dit biedt weer kansen voor toelevering en ontplooiing van bedrijven, wat vooral voor bedrijven interessant is die moeite hebben om hun talent naar de markt te brengen. Differentiatie naar draagkracht zorgt voor integratie en economische meerwaarde.

Omzetgerelateerde huren zorgen voor een beter verdienmodel voor aanbieders van huisvesting, in het geval de hogere administratieve lasten worden gecompenseerd door extra inkomsten. Voor ontwikkelaars kunnen omzetgerelateerde huren ervoor zorgen dat de meerwaarde van de aanwezigheid van de creatieve sector in een gebied (zie ook aanbeveling A), verder wordt vergroot. De kosten-batenverhoudingen worden immers gunstiger als de gemiddelde huur hoger ligt.

[2] Voorbeelden: Klokgebouw in Eindhoven (bedrijfsverzamelpand en incubator), Scheltemacomplex in Leiden (cultureel centrum met horeca), en diverse pop-upstores, onder andere in Groningen met het JOP (Jonge Ondernemers Plan).

Klarendal

D. Faciliteer de sector vanuit de gedachte van ecosystemen

Creatieven en aanbieders van huisvesting waarderen de actieve rol van de gemeente in het stimuleren van de creatieve en culturele sector. Het beeld is echter dat de gemeentelijke inzet is versnipperd. Er kan meer worden bereikt als de incidentele subsidies en stimuleringsgelden van de gemeente maar ook van andere partijen worden gebundeld, consistenter en gerichter wordt ingezet.

Kunstenaars en culturele instellingen gaan steeds meer en vaker nieuwe verbindingen aan: over de grenzen van disciplines heen, met andere sectoren of dwars door de traditionele productie- en afnameketen heen. In de evaluatie van het cultuurbeleid[3] komt naar voren dat het gemeentelijk subsidiebeleid hier niet op voorbereid is: de beoordeling van subsidies is nog verkokerd en niet berekend op cross-overs. Ook uit ons onderzoek blijkt dit. Zo kwam in de panelgesprekken naar voren dat het voor creatieven moeilijk in te schatten of te verklaren is waarom het ene initiatief wél op financiële ondersteuning kan rekenen en andere initiatieven niet.

Of het nou gaat om initiatieven op gebied van huisvesting of een productie, voor creatieven draagt dit allemaal bij aan één doel: versterking van (het vestigingsklimaat van) de sector. Goede, betaalbare, beschikbare huisvesting is belangrijk voor het vestigingsklimaat, maar is niet het enige. Gelukkig kan de sector in Arnhem ook veel andere initiatieven ontplooien, zodat een creatief ecosysteem ontstaat.
Het beeld is echter dat dit ecosysteem nóg beter kan functioneren als verschillende ondersteuningsvormen (subsidie, maar ook inzet in natura) meer als één samenhangend geheel worden gebracht.

[3] Zie ook de tweede impuls die wordt voorgesteld in de evaluatie van het Arnhems cultuurbeleid - Arnhem Stroomt Door, Tussenevaluatie cultuurbeleid 2012-2016, Gemeente Arnhem, 2016

Er zijn verschillende ecosystemen te onderscheiden binnen de creatieve sector. Er is een ecosysteem podiumkunsten te onderscheiden, een ecosysteem voor innovatieve productontwikkeling (waarbij verschillende disciplines samenkomen, ook buiten de creatieve en culturele sector, zoals productontwerp, communicatie, maar ook R&D van bijvoorbeeld Akzo). De aanbeveling is enkele ecosystemen te kiezen en deze integraal te ondersteunen en uit te dragen.[4]

Ondersteuning van een ecosysteem hoeft niet te gaan om grote bedragen, maar het voorziet wel in helderheld richting de sector en sluit beter aan bij de moderne creatieve sector waar die cross-overs veelal worden gezocht. Zo kan de sector ook beter zichtbaar worden in de stad en dat leidt weer tot meer draagvlak voor de inzet van de gemeente op deze sector. Een win-winsituatie. Bovendien is de verwachting dat de propositie van Arnhem als creatieve stad verbetert door gericht in te zetten op het ontwikkelen van coherente ecosystemen. Dit vergroot de kansen om aanspraak te maken op geld- en subsidiestromen van andere derden. Deze kunnen vervolgens weer ingezet worden voor versterking van het ecosysteem.

[4] Dat kan, naast huisvesting, door *innovatie en interactie* te bevorderen door bijvoorbeeld actief creatieve ondernemers met ander bedrijfsleven te verbinden; het versterken van het *netwerk* in het ecosysteem (van creatieven en anderen) en dit ook uit te dragen; en waar nodig de verbinding met het onderwijs te zoeken. Voorbeelden van succesvolle ecosystemen zijn vooral te vinden buiten de creatieve sector: bijvoorbeeld High Tech in Eindhoven.

Aanleiding onderzoek

De creatieve en culturele sector is belangrijk voor Arnhem. De stad staat bekend als plek waar mode en vormgeving floreert, maar huisvest ook andere disciplines van deze heterogene sector. De sector is zo groot, dat Arnhem een plek heeft in de G9 van cultuursteden.

Het optimaal faciliteren van de culturele en creatieve sector is daarom een belangrijk speerpunt voor de stad. Er zijn signalen dat de beschikbaarheid van huisvesting voor de sector in Arnhem, net als in veel andere steden, onder druk staat: de werkgelegenheid in de sector groeit, de wachtlijsten voor huisvesting lopen op, het tijdelijke aanbod neemt af en de groei van nieuw aanbod vlakt af. Tegelijkertijd is er nog weinig zicht op wat precies de huisvestingswensen van de sector zijn, wat het aanbod is en hoe deze zich kwantitatief en kwalitatief tot elkaar verhouden.

De gemeente Arnhem heeft Bureau BUITEN gevraagd onderzoek te doen naar de huisvestingsituatie van de creatieve en culturele sector in Arnhem. Vragen voor het onderzoek zijn:

- Past de aard en omvang van het huidige huisvestingsaanbod bij de grootte, kenmerken en behoeften van de culturele en creatieve sector in Arnhem?
- Hoe verhoudt het totale aanbod in Arnhem zich tot andere (G9) steden?
- Kunnen we het aanbod 'duiden' naar relevante kenmerken?
- Welke aanbod kenmerken zijn relevant om op te segmenteren?
- Is er een segment waarop Arnhem achterloopt, en zo ja, in welke mate?
- Welk aanbod wordt door de markt opgepakt, en voor welke is een gemeentelijke rol weggelegd?

Onderzoeksaanpak: enquête, gesprekken en data-analyse
Om deze vragen te kunnen beantwoorden, hebben we in samenwerking met de afdeling informatie van de gemeente een enquête opgesteld, getest en uitgezet onder alle ondernemers in de sector. Alle 2.642 ondernemers die in de gehanteerde definitie van de culturele en creatieve sector vallen[5] zijn benaderd. Dit heeft tot een respons geleid van 639, oftewel 25% netto respons[6]. De hoge respons kan gezien worden als een indicatie van hoe het onderwerp leeft in Arnhem. Om tot reflectie op en duiding van de resultaten te komen zijn de tussenresultaten besproken in twee panelgesprekken, met in totaal 21 deelnemende ondernemers in de sector.

Daarnaast zijn er gesprekken gevoerd met enkele sleutelfiguren: aanbieders van huisvesting (SLAK, Volkshuisvesting, IPKW, Coehoorn Centraal en een makelaar) en ARTeZ. Tot slot hebben we als onderdeel van het onderzoek een data-analyse uitgevoerd van de culturele en creatieve sector in Arnhem en het aanbod aan huisvesting voor de sector.

Een uitgebreide onderzoeksverantwoording is opgenomen in het bijlagenrapport, net als een integrale weergave van de enquête en de resultaten daarvan en de aanwezigen bij de panelgesprekken.

Leeswijzer
In deze beknopte weergave van het onderzoek komen de belangrijkste conclusies uit het onderzoek aan bod, in vijf uitspraken en vier aanbevelingen. We vatten de conclusies kort samen in hoofdstuk 6.

Separaat is een bijlagenrapport opgesteld met onderzoeks-verantwoording: enquête, uitslag van de enquête, gehanteerde definitie, bronvermelding en gesprekspartners (in interviews en panelgesprekken).

[5] Definitie gebaseerd op de definitie van TNO. Voor de gehanteerde definitie, zie bijlage 6
[6] In onze praktijk is een respons van 15% gangbaar

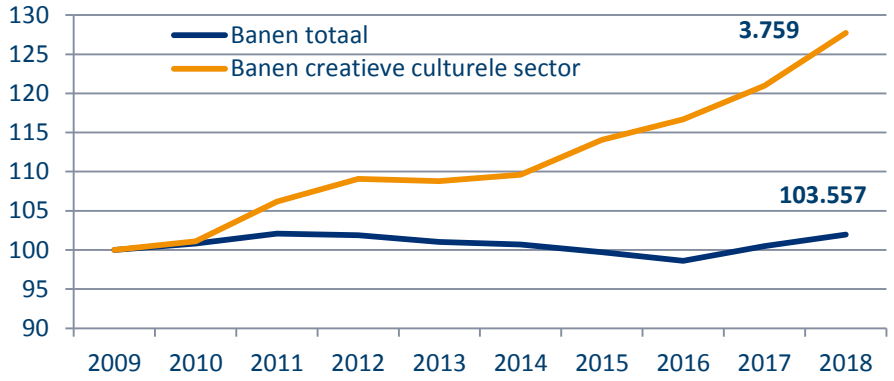
1 De creatieve en culturele sector in Arnhem groeit en is fijnmazig over de stad verspreid

Het belang van de creatieve sector neemt toe

De creatieve en culturele sector doet het goed in Arnhem en zelfs beter dan andere sectoren. Dat is zichtbaar in een aantal ontwikkelingen:

- In 2018 bestond 3,6% van de werkgelegenheid in Arnhem uit banen in de creatieve en culturele sector. Het belang van de sector neemt sterk toe. De werkgelegenheid in de creatieve industrie groeide in de afgelopen 10 jaar (2009-2018) met 28%. De groei van de werkgelegenheid in de totale economie van Arnhem was met 2% aanzienlijk minder sterk.
- De groei van de creatieve sector zwakte vanaf 2012 wat af en maakt sinds 2014 weer een forse groei door. De totale economie van Arnhem groeit pas weer vanaf 2016 (figuur 1.1).

Figuur 1.1: Ontwikkeling werkgelegenheid (indexcijfers) in Arnhem (2009 = 100)

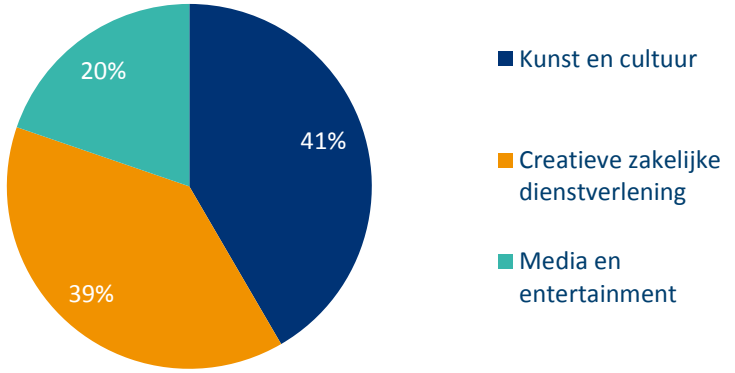

Ontwikkeling deelsectoren onstuimig, sinds 2016 in alle deelsectoren groei

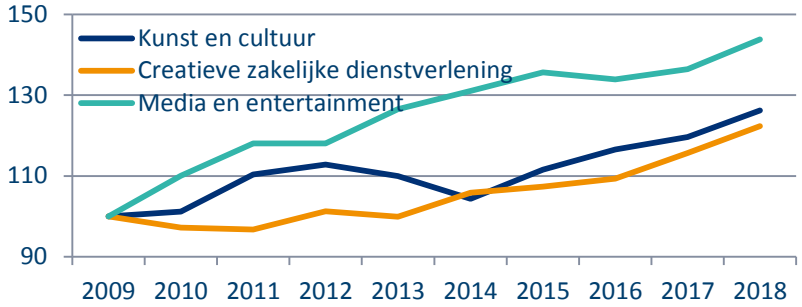
Binnen de sector zijn verschillen zichtbaar tussen de deelsectoren:

- Met 41% van de werkgelegenheid is de deelsector Kunst en cultuur het meest omvangrijk, gevolgd door Creatieve zakelijke dienstverlening (39%) en Media en entertainment (20%; figuur 1.2).
- In de periode 2009-2018 ontwikkelde de deelsector Media en entertainment zich qua werkgelegenheid het sterkst met 44%, gevolgd door Kunst en cultuur (26%) en Creatieve zakelijke dienstverlening (22%; figuur 1.3).
- De deelsector Media en Entertainment is het meest constant gegroeid. De ontwikkeling van de Kunst en cultuur is grilliger: deze deelsector zag een sterke stijging in 2010 en een forse daling in 2012, de sector is vanaf 2014 weer aan het groeien. De creatieve zakelijke dienstverlening kende tot 2016 een redelijk vlakke ontwikkeling, de sector groeit inmiddels steeds harder.

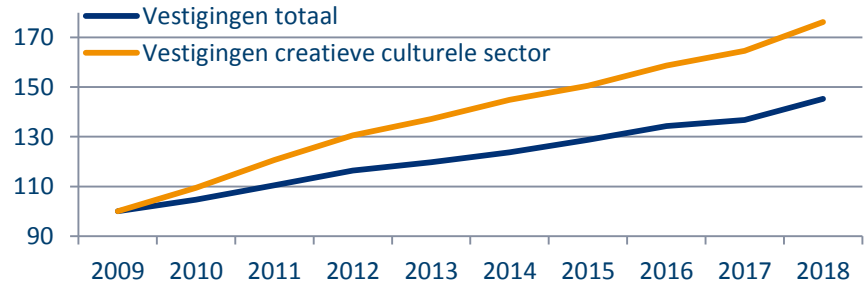
Figuur 1.2 Opbouw werkgelegenheid creatieve sector Arnhem (2018)

Figuur 1.3 Ontwikkeling werkgelegenheid (indexcijfers) creatieve deelsectoren Arnhem (2009 = 100)

Figuur 1.4: Ontwikkeling aantal vestigingen (indexcijfers) van ondernemingen in Arnhem (2009 = 100)

Sterke groei van het aantal creatieve ondernemingen, grote groep met zzp'ers

Niet alleen de werkgelegenheid nam flink toe, vooral ook het aantal bedrijven in de creatieve en culturele sector groeide:

- Het aantal vestigingen in de creatieve en culturele sector in Arnhem groeide tussen 2009 en 2018 met 76%. In de volle breedte van de economie is deze stijging slechts 45%. In 2019 is 80% van de ondernemers in de creatieve en culturele sector zzp'er.
- De stijging van het aantal bedrijven is aanzienlijk sterker dan de stijging van het aantal banen. Een trend die we ook (in mindere mate) in de rest van de economie zien.

Creatieve en culturele sector in de G9

De monitor Creatieve Industrie Nederland (Immovator, 2017) laat zien dat er binnen de G9 – de top 9 van de steden met een sterke aanwezigheid van creatieve industrie - verschillende specialisaties zijn. In Eindhoven en Rotterdam is de creatieve zakelijke dienstverlening (respectievelijk design, architectuur) relatief oververtegenwoordigd; terwijl in Groningen kunst en cultureel erfgoed en uitgeverijen relatief groot zijn. Media en entertainment komt veel voor buiten de traditionele G9 steden: Hilversum, Haarlemmermeer (m.n. persmedia) en Amersfoort. In Amsterdam is de creatieve sector in zijn geheel relatief gezien erg groot. Opvallend cluster is verder de fashion-logistiek in de regio Amsterdam.

De monitor laat ook zien dat in de persmedia, onder andere door digitalisering, een sterk dalende trend is. Ook traditionele media als tv heeft het relatief zwaar: in Hilversum, waar dit vrijwel de enige vertegenwoordiging is van de creatieve sector, daalde de werkgelegenheid de afgelopen 10 jaar.

Toch groeide de creatieve sector landelijk over de gehele, meest recent gemeten periode (2005-2015), met zo'n 2,3% per jaar.

Absoluut is Amsterdam de grootste werkgever voor de creatieve industrie, met 90.00 banen in de regio. Dat is zo'n 18,5% van het totaal aantal banen in de sector in Nederland: 486.000.

G9 en Arnhem

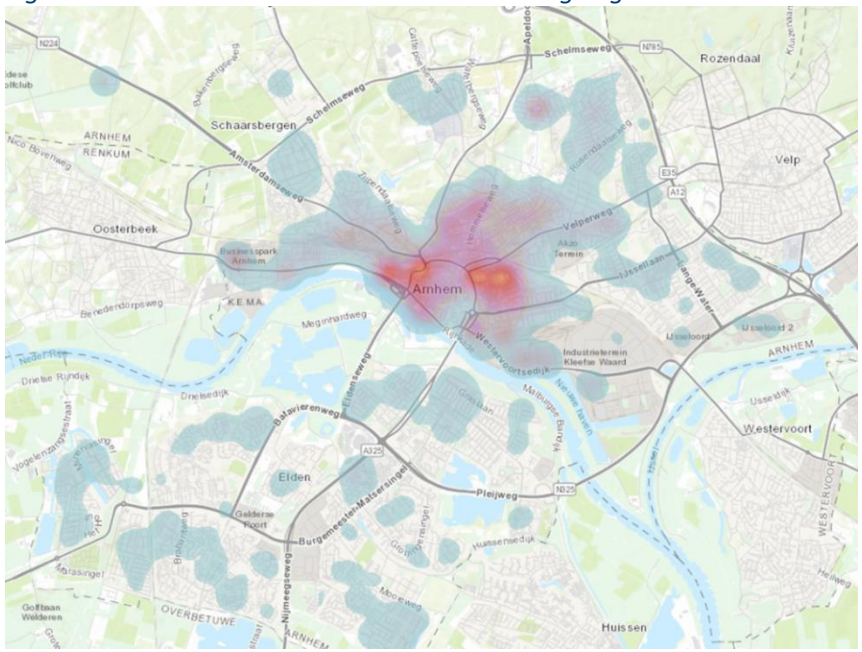
- De creatieve en culturele sector groeit in Arnhem sterker dan gemiddeld in de G9.
- Arnhem heeft, in vergelijking met bijvoorbeeld Eindhoven en Rotterdam, geen duidelijke 'specialisatie' in de sector. De sector in Arnhem is dus over de volle breedte sterk.

De sector is met name gevestigd in het centrum en in woonwijken

Opvallend is dat de creatieve en culturele sector fijnmazig is verspreid:

- De creatieven zijn verspreid gevestigd over de stad: in het centrum, in woonwijken en op enkele bedrijventerreinen (figuur 1.5).
- De grootste concentraties van werkgelegenheid zijn te vinden in het Spijkerkwartier en het Coehoorngebied nabij Arnhem Centraal.
- Veruit de meeste werkgelegenheid in de creatieve en culturele is gesitueerd in Arnhem-Noord.

Figuur 1.5 Hittekaart van de concentratie werkgelegenheid in de sector

Het merendeel van de sector is gevestigd in of aan huis

- In Arnhem is 46% van de sector gevestigd aan huis. De Creatieve Zakelijke dienstverlening is met 49% het vaakst in of aan huis gevestigd. Gevolgd door bedrijven in de deelsector Media en entertainment (48%) en Kunst en cultuur (39%). ZZP'ers zijn relatief iets vaker aan huis gevestigd (49%).
- Bedrijfsverzamelgebouwen zijn ook in trek, 30% is gehuisvest in een bedrijfsverzamelgebouw.

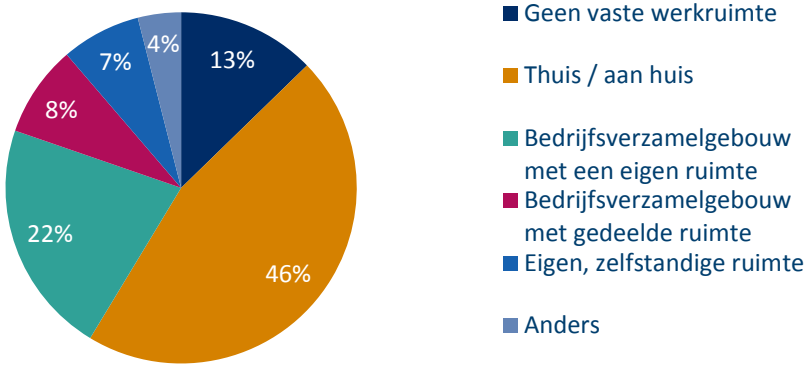

Coehoorn Centraal

Omvang, kosten en tevredenheid per deelsector is diffuus

- De gemiddelde vierkante meterprijs die wordt betaald ligt per deelsector dicht bij elkaar. Respondenten uit de deelsector Kunst en cultuur betalen gemiddeld minder per meter dan in de andere twee deelsectoren.
- De gemiddelde omvang van de ruimtes loopt per deelsector erg uiteen. De meeste respondenten beschikken over een ruimte niet groter dan 50 m².

Figuur 1.6 Huidige huisvesting (n=629)

Kwalitatieve belang van de creatieve en culturele sector

Kwantitatieve studies hebben laten zien dat de creatieve industrie doorgaans harder groeit dan de economie als geheel. Dat is ook in Arnhem het geval. De groei van het aantal banen en vestigingen zijn echter lang niet altijd de belangrijkste factor om de meerwaarde van een sector te duiden. De creatieve en culturele sector heeft bijvoorbeeld het onderscheidend vermogen om wijken en buurten op de kaart te zetten en een proces van meerwaardecreatie op gang te brengen. Uit het onderzoek van Bureau BUITEN over de creatieve industrie in Utrecht, worden een aantal voorbeelden in Nederland beschreven waarbij de creatieve industrie met succes wordt ingezet als aanjager van gebiedstransformaties of revitalisering.

Volgens het topsectorenbeleid is de creatieve industrie bovendien een onmisbare schakel in het geven van antwoorden op grote maatschappelijke vraagstukken en het bieden van een zinvolle betekenis aan nieuwe technologische mogelijkheden.

2 Het aanbod is divers, veelal tijdelijk en lastig in beeld te brengen

De creatieve en culturele sector is heel divers en dat is ook terug te zien in de huisvesting. Een groot deel (59%) van de sector werkt, noodgedwongen of niet, vanuit huis of heeft geen vaste werkplek[7]. Het overige deel maakt gebruik van diverse andere vormen van huisvesting: commerciële bedrijfsruimten, kantoren en winkelruimtes, verzamelkantoren, broedplaatsen en incubators, zelfstandige ateliers of werkruimten, atelierwoningen of leegstandsbeheer in verschillende vormen. Anderen werken vooral op locatie: bij de opdrachtgever, in de koffiezaak of flexwerkplek.

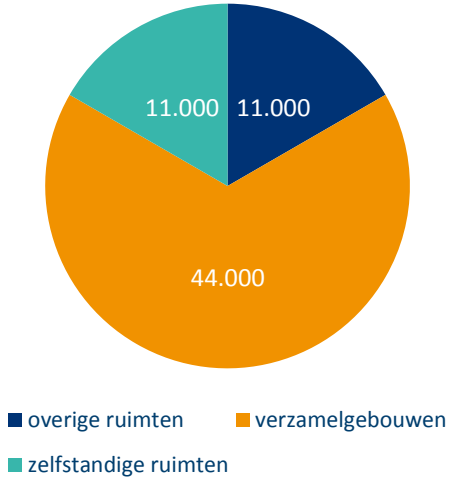
Divers aanbod van huisvesting…

Een klein deel van de ondernemers is gehuisvest in panden die specifiek voor de creatieve sector zijn bedoeld[8]. Er zijn naast grotere aanbieders zoals SLAK en Volkshuisvesting, ook talrijke andere, kleinere initiatieven specifiek gericht op de creatieve en culturele sector. Ondernemingen in de culturele en creatieve sector zijn daarnaast ook gevestigd in gebouwen die niet specifiek voor de sector huisvesting aanbieden. Het aanbod aan huisvesting voor de sector laat zich dus niet zo makkelijk typeren en in beeld brengen. Op basis van een inventarisatie van de gemeente m.m.v. SLAK en Volkshuisvesting is een lijst opgesteld, waarin grofweg onderscheid is gemaakt in drie typen huisvesting:

- Bedrijfsverzamelgebouwen
- Eigen, zelfstandige ruimten
- Overige ruimten, zoals combinaties van woningen en ateliers en winkels.

We schatten in dat de voorraad bedrijfshuisvesting voor de creatieve en culturele sector in Arnhem op dit moment ongeveer 66.000 m^2 bedraagt. Tweederde daarvan bevindt zich in verzamelpanden. In totaal gaat het om 173 panden, zowel grote als kleine panden. In bijlage 6 is een volledig overzicht van het in dit onderzoek gehanteerde aanbod opgenomen.

Figuur 2.1: Aanbod huisvesting zoals meegenomen in dit onderzoek, in m^2 en aantallen panden.

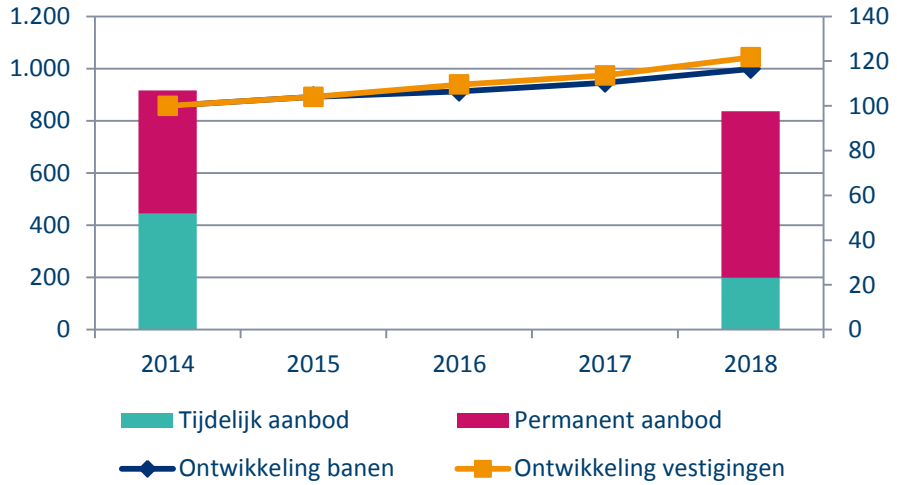
	aantal panden
overige ruimten	70
verzamelgebouwen	71
zelfstandige ruimten	32
totaal	**173**

Bron: Gemeente Arnhem, Volkshuisvesting, bewerking Bureau BUITEN

[7] Vergelijkbaar met de situatie in Utrecht: 52% van de creatieve ondernemers werkt daar vanuit huis.
[8] Hoe groot dat deel is, weten we niet exact. Zie ook de onderzoeksverantwoording (bijlage 1)

Figuur 2.2.[9] geeft een indicatief beeld van de ontwikkeling van het aanbod versus de ontwikkeling van het aantal vestigingen in de creatieve en culturele sector. Het laat zien dat het aanbod ten opzichte van 2014 is afgenomen, terwijl de sector groeit.

Figuur 2.2 Ontwikkeling van het aanbod in aantal ruimtes uitgesplitst naar permanent en tijdelijk, t.o.v. de relatieve ontwikkeling van het aantal banen en vestigingen in de creatieve en culturele sector (indices, 2014=100)[9]

Bron: Gemeente Arnhem, Provincie Gelderland, bewerking Bureau BUITEN

[9] Er zijn belangrijke kanttekeningen bij het figuur te plaatsen: 1) het aanbod is in *verhuurbare eenheden* weergegeven, terwijl in de rest van het onderzoek vierkante meters worden gehanteerd. 2) Het figuur is gebaseerd op één historisch vergelijkbaar bestand (2014-2018); een bestand dat voor dit onderzoek voor het jaar 2018 is aangevuld om een reëler beeld van de situatie te geven. Voor 2014 is die aanvulling niet meer te maken. Voor 2018 geeft het slechts een deel van het aanbod weer; het bevat niet de aanvulling die in dit onderzoek is gedaan, bestaande uit o.a. flexibele kantoorconcepten en enkele panden van Volkshuisvesting (zie ook bijlage 6).

Huisvesting in Spijkerkwartier (boven) en de Transformatier (onder)

…van veel verschillende aanbieders, die mogelijk niet allemaal in beeld zijn

De twee grootste aanbieders van huisvesting zijn Volkshuisvesting (woningcorporatie) en SLAK (stichting Atelierbeheer). Woningcorporaties Portaal en Vivare hebben beiden ook enkele panden voor de creatieve en culturele sector. Gezamenlijk zijn deze partijen verantwoordelijk voor 122 van de 173 panden. De andere 51 panden zijn commerciële panden of in handen van stichtingen of collectieven zoals Coehoorn Centraal, IPKW of Arnhems Buiten[10]. Uit de panelgesprekken kwam naar voren dat er ook ondernemers zijn die zelf een initiatief zoals een broedplaats hebben opgezet. Alle ruimten van SLAK worden gevuld door de creatieve en culturele sector; datzelfde geldt voor de panden van Volkshuisvesting die zijn opgenomen in de lijst (o.a. de Transformatie) en initiatieven als Coehoorn Centraal. Van de commerciële verzamelpanden is minder goed bekend of deze geschikt zijn voor de creatieve sector. Voor deze panden is een inschatting gemaakt van het gebruik door creatieve en culturele ondernemers. SLAK en Volkshuisvesting zijn gefocust op specifieke delen van de sector: SLAK verhuurt voor het grootste deel (50-60%) aan de subsector Kunst en cultuur; Volkshuisvesting heeft juist een groot aandeel in het modekwartier. In figuur 2.4 is de spreiding van de panden in Arnhem weergegeven.

Tijdelijkheid is de norm

Slechts een klein deel van de beschikbare panden is permanent of exclusief beschikbaar voor de creatieve en culturele sector. Aanbieder SLAK geeft aan dat 70% van de panden die zij aanbiedt, tijdelijk is. Dat kunnen huurcontracten zijn variërend van een half tot 5 jaar. Dit laat zien dat de tijdelijke panden een belangrijke functie hebben in de huisvesting van de sector. De tijdelijke panden voorzien kwantitatief in een grote behoefte. Ook zijn tijdelijke panden relatief betaalbaar.

[10] SLAK heeft ook panden in beheer van woningcorporaties, stichtingen en collectieven.

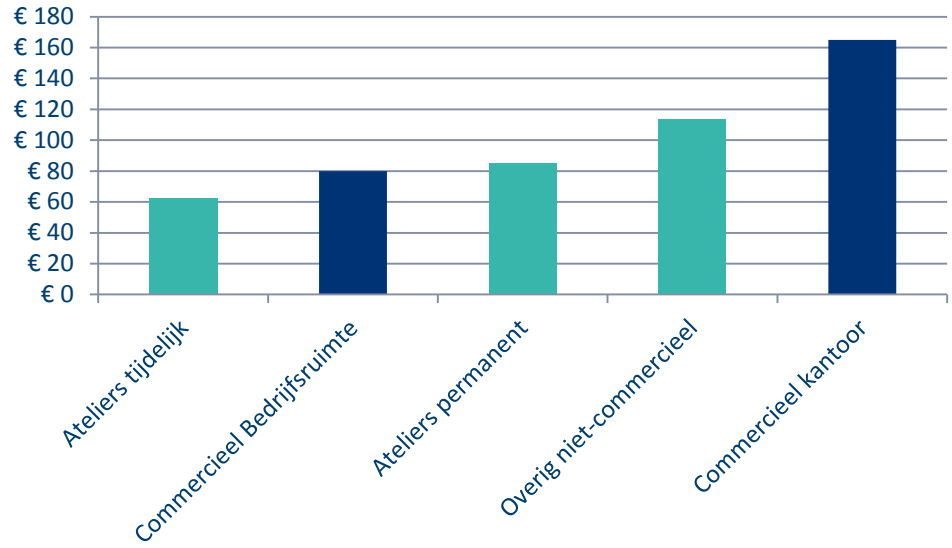

Huisvesting van Volkshuisvesting in Klarendal

Er is concurrentie met andere bedrijfstakken
Een groot deel van de commerciële bedrijfsruimten en flexibele kantoorconcepten, waarvan bekend is dat ook de creatieve en culturele sector er is gehuisvest, staan ook op reguliere makelaarssites. De ruimten zijn dus beschikbaar voor verhuur aan ondernemers uit andere bedrijfstakken.

Commerciële en niet-commerciële ruimten verschillen niet altijd sterk in prijs
De huurprijzen variëren van 25 tot 165 euro per m^2 per jaar (inclusief). Prijsverschillen zijn dus groot. Tijdelijke ateliers van SLAK liggen qua prijsniveau het laagst, gevolgd door bedrijfsruimten op bedrijventerreinen en permanente ateliers van SLAK. Commerciële kantoorruimte is met 165 euro per m^2 verreweg de duurste optie. Opvallend is dat permanente ateliers qua prijs nauwelijks verschillen van de bedrijfsruimten op bedrijventerreinen en dat andere niet-commerciële ruimten gemiddeld zelfs duurder zijn. Uit de panelgesprekken maken we echter op dat creatieven nauwelijks gebruik maken van deze commerciële bedrijfsruimten. Mogelijk dat commerciële bedrijfsruimten op bedrijventerreinen minder aantrekkelijk zijn voor de sector vanwege secundaire voorwaarden, zoals huurvoorwaarden (borgsom, looptijd contract), servicekosten, beschikbaarheid, afwezigheid van andere creatieven en grootte van de ruimten. Een overzicht van de prijzen is opgenomen in figuur 2.3.[11]

Figuur 2.3: Inschatting huisvestingslasten per type huisvesting, in euro's per m^2 per jaar

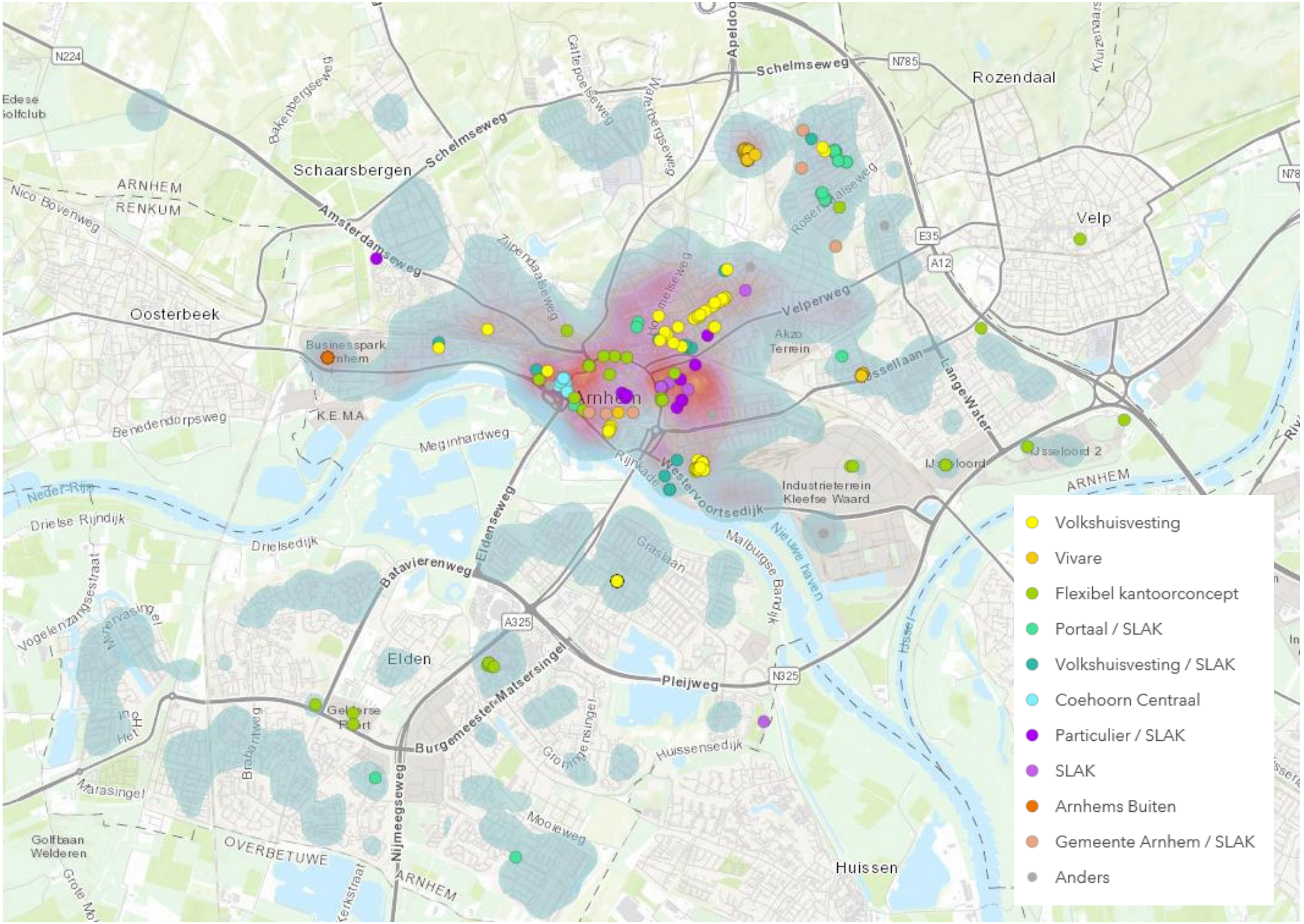

Bron: gesprekken met aanbieders en globale bureau-analyse fundainbusiness (momentopname april 2019).

Bezetting van de huisvesting is goed, maar niet volledig in beeld te brengen
Het beeld is dat de specifiek voor de creatieve en culturele sector bedoelde huisvesting, ook wordt gebruikt door de sector. SLAK, Coehoorn, IPKW en Volkshuisvesting hanteren een selectiecriterium waardoor naar schatting 95% van hun huisvesting wordt gevuld door ondernemers in de creatieve en culturele sector. Een deel van de sector huisvest zich in commerciële kantoor- of bedrijfspanden, panden van antikraak- of leegstandsbeheer. Er is geen volledig beeld van welke panden daarvan aan de vraag van de creatieve en culturele sector voldoen. Over de verhouding aanbod / bezetting van deze panden, is daarom niets te zeggen.

[11] De situatie verschilt per pand en hebben we niet voor elk pand in beeld. Bovendien zijn situaties soms lastig vergelijkbaar omdat voor niet-commerciële ruimten vaak met all-inclusive prijzen wordt gerekend en de kwaliteit lager is dan bij commerciële ruimten. Tot slot speelt bij commerciële ruimten mee dat kleinere ruimten / units per m2 duurder zijn dan grotere ruimten. Tabel bevat geschatte) prijzen per m^2 per jaar, opgesteld op basis van gesprekken en bureau-onderzoek (funda in business).

Figuur 2.4: verspreiding huisvesting over Arnhem (stippen), en concentratie ondernemers in de sector (vlekken, rood is hoge dichtheid)

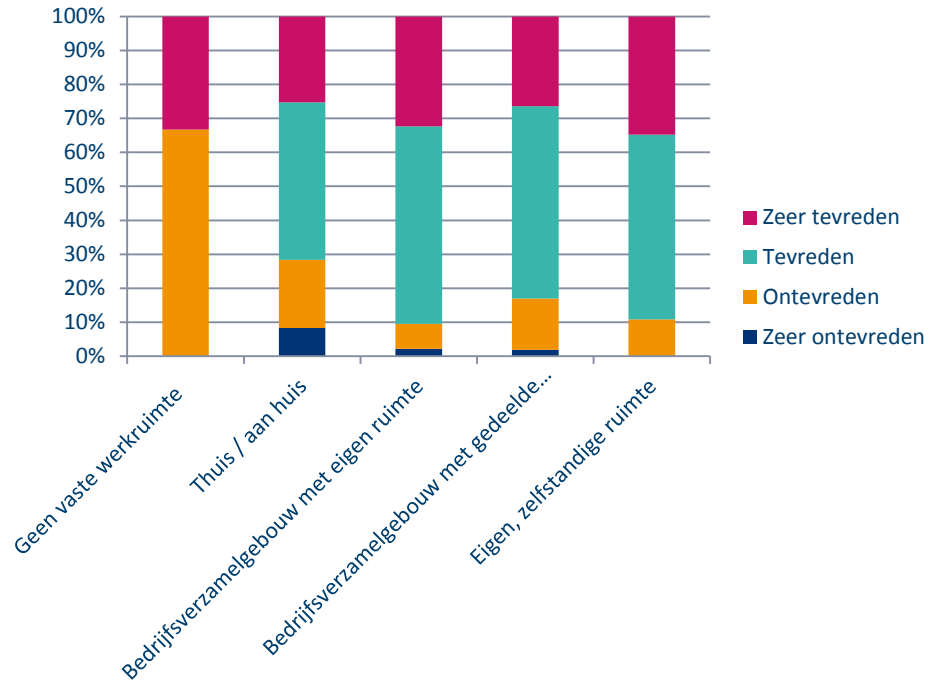
3 De sector is tevreden met de huisvesting, maar toch wil een groot deel verhuizen

Tevredenheid hoog, zeker bij gebruikers van verzamelpanden
De creatieve en culturele sector is voor het overgrote deel tevreden met de huisvesting waarin zij nu gevestigd is. 78% van de respondenten is tevreden of zeer tevreden. We zien dat de sector kunst en cultuur gemiddeld iets minder vaak tevreden is met de huisvesting dan de andere delen van de creatieve en culturele sector. Dat geldt ook voor de creatieven die thuis werken en geen eigen huisvesting hebben. Opvallend is verder dat de ondernemers die een eigen ruimte hebben in een verzamelpand in maar liefst 90% van de gevallen tevreden of zeer tevreden zijn met hun huisvesting (zie figuur 3.1).

De creatieven die ontevreden zijn over hun huisvesting, noemen met name de omvang van de ruimte als zwak punt. Ook worden kwaliteit en faciliteiten van het pand regelmatig genoemd.

De helft van de creatieven wil verhuizen, een groot deel al snel
Opvallend is dat van alle respondenten, 37% aangeeft dat zij binnen nu en twee jaar voornemens zijn te verhuizen. Ruim de helft van de creatieven die aan huis is gevestigd wil graag verhuizen. Dat doet vermoeden dat een groot deel van de thuiswerkers dat noodgedwongen doet, uit financiële redenen of omdat ze geen andere huisvesting kunnen vinden. Bijna driekwart van de thuiswerkers die willen verhuizen, wil zich graag in een bedrijfsverzamelgebouw vestigen.

Figuur 3.1: Tevredenheid over de huisvesting, naar hoe de respondenten zijn gehuisvest

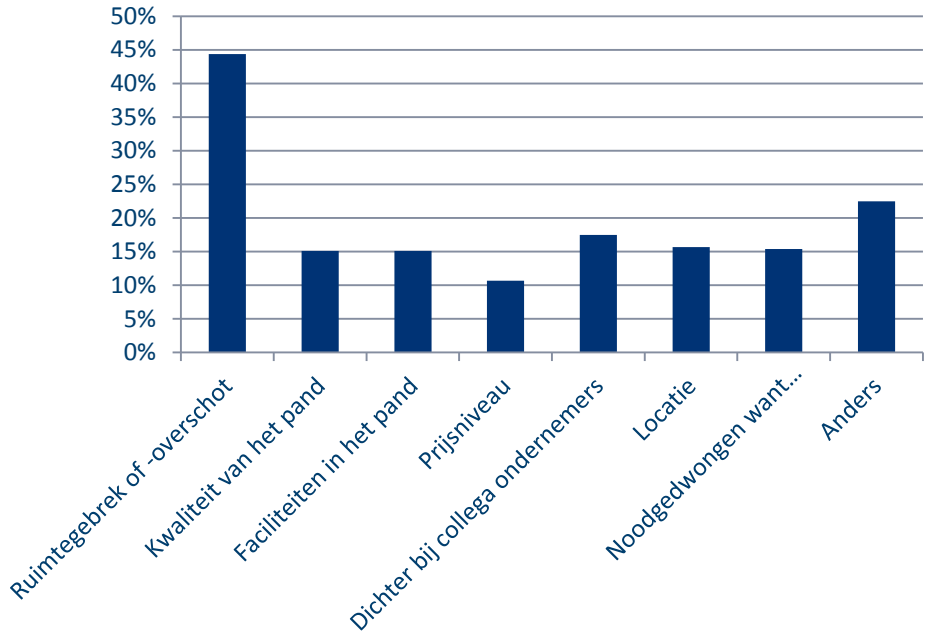

Ruim 16% van de respondenten is wel voornemens te verhuizen, maar dan tussen 2 en 5 jaar vanaf nu (2019). Ook in dat geval gaat het voor bijna de helft om aan huis gevestigden. We zien dat ruimtegebrek of –overschot de meest genoemde verhuisreden is (figuur 3.2). Verder worden diverse andere redenen genoemd, waaronder een aantal meerdere keren:

- scheiding van wonen en werken (of juist het combineren daarvan, of beperken van de reisafstand);
- het culturele klimaat van Arnhem in vergelijking tot andere steden (in deze gevallen gaat het om een verhuizing naar elders dan Arnhem);

- beperkingen in geluid / gebruikstijden van het pand
- diverse persoonlijke motieven.

Figuur 3.2: Verhuisredenen (percentage van de verhuizers dat deze verhuisredenen heeft ingevuld)

De verklaring voor de opvallende combinatie van hoge tevredenheid en hoge verhuiswens, moet gezocht worden in de combinatie geringe financiële middelen en een lage prijs voor huisvesting. Een groot deel van de creatieven heeft weinig te besteden en is blij dat het toch mogelijk is huisvesting te huren voor een laag bedrag. De verwachtingen van de huisvesting zijn daardoor laag. Maar als het even kan, willen ze wel iets beters.

Verhuiswensen: grotere ruimte, liefst in verzamelpand, binnen Arnhem

De wensen voor toekomstige huisvesting zijn als volgt samen te vatten:

- Twee typen ruimten kunnen op veel belangstelling rekenen: bedrijfsverzamelpanden en volledig zelfstandige bedrijfsruimten. Vooral ondernemers die nu aan huis zijn gevestigd, of geen vaste ruimte hebben, willen naar deze panden. De ondernemers die nu al in de verzamelpanden zitten dit type zijn gehuisvest, willen ook relatief minder vaak verhuizen;
- Verhuizers willen vrijwel altijd vanwege een grotere ruimte verhuizen;
- Tweederde van de verhuizers wil binnen Arnhem verhuizen; maar klein deel daarvan kijkt ook elders in de regio. Slechts 7% zoekt alleen buiten de regio Arnhem;
- Verhuizers willen het liefst in een gemengde stadswijk zitten (1/3^{e} van de verhuizers), gevolgd door de binnenstad.

Met name ondernemers die aan huis zijn gevestigd, willen vaker verhuizen. Bewoners van atelier- of kunstenaarswoningen, zijn echter vaak wel tevreden. Foto: atelierwoningen in de Druckerstraat.

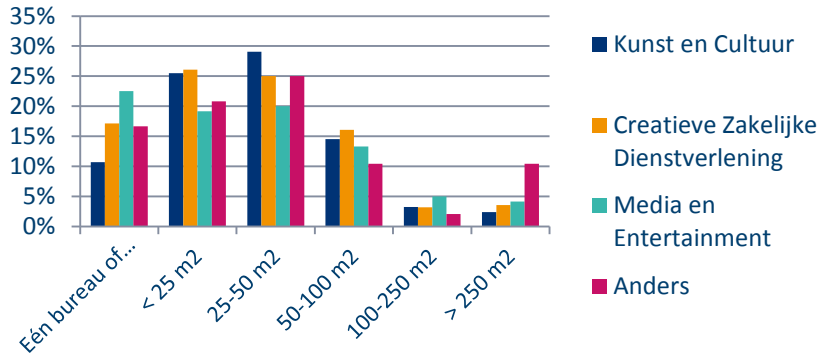
4 Met name de beeldende kunsten is een lastig te huisvesten doelgroep

Creatieven in de deelsector kunst en cultuur hebben relatief meer moeite geschikte huisvesting te vinden. Daar is een aantal redenen voor.

- **Het zijn kleine ondernemingen, met relatief veel ruimte per persoon**

De deelsector kunst en cultuur is nu gemiddeld iets groter gehuisvest dan de andere deelsectoren: absoluut gezien, maar zeker per arbeidsplaats bekeken. In figuur 4.1 is zichtbaar dat een relatief groot deel van de deelsector is gehuisvest in een ruimte groter dan 25 m^2. Bovendien zien we dat ondernemingen in kunst en cultuur gemiddeld vaker kleiner zijn: 92% van deze sector is ZZP'er tegenover ongeveer 83% in de andere deelsectoren.

Figuur 4.1: omvang huisvesting per sector

- **Hun activiteiten vragen om specifieke eisen qua huisvesting**

De kunst en cultuursector is divers van samenstelling: beoefening en productie van podiumkunsten, scheppende kunsten kunstgalerieën en expositieruimten en dienstverlening voor uitvoerende kunst. Zeker creatieven actief in de scheppende kunsten (49%, zo'n 560 ondernemers) stellen specifieke eisen aan de huisvesting. Beeldhouwers zoeken bijvoorbeeld huisvesting met relatief veel ruimte, op de begane grond en met stevige vloeren (want zware spullen) en waar lawaai geen overlast oplevert. Daarbij zijn de respondenten wel realistisch: door deze specifieke eisen op pandniveau geven weinig van hen aan voorkeur te hebben voor een specifieke plek binnen Arnhem; het belangrijkste is dat het pand voldoet. Uit soortgelijk onderzoek in Amersfoort (zie kader) blijkt daarnaast dat plafondhoogte en daglicht nog aanvullende eisen zijn die beeldend kunstenaars stellen aan hun huisvesting.

- **Ze zijn relatief vaker voornemens te verhuizen en willen daarbij vooral meer ruimte**

Ondernemers in de kunst en cultuur hebben relatief vaker het voornemen te verhuizen: 59% van de respondenten wil binnen nu en vijf jaar verhuizen; 40% binnen nu en twee jaar. Voor de rest van de creatieve en culturele sector is dat respectievelijk 52 en 26%. Gemiddeld is de sector kunst en cultuur nu gehuisvest op ongeveer 51 m^2 per ondernemer. De verhuizers hebben behoefte aan meer ruimte: gemiddeld zo'n 62 m^2. Ruimtegebrek is over de gehele sector een veelgenoemde verhuisreden, dit is in de kunst en cultuur niet anders.

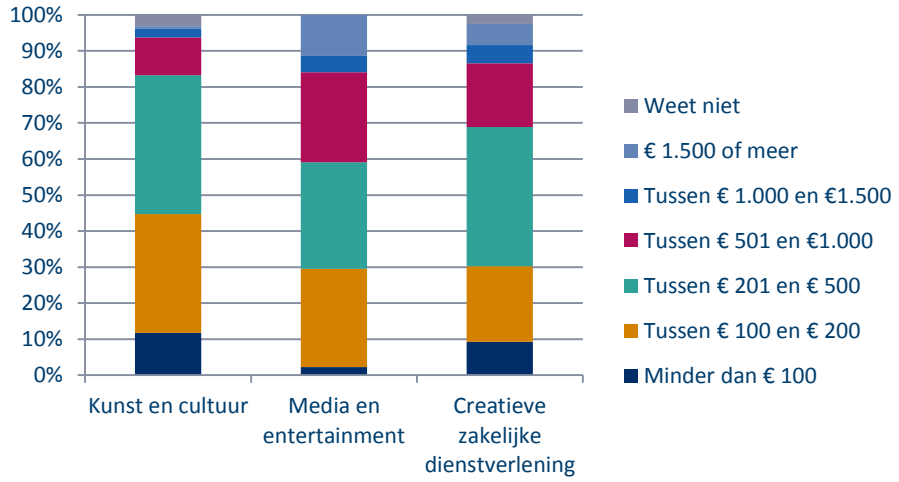
- **Ze hebben vaak relatief weinig inkomsten**

In de interviews en panelgesprekken is aangegeven dat ondernemers in de kunst en cultuursector relatief weinig verdienen. Volgens het CBS ligt het persoonlijk bruto jaarinkomen van 73 % van de beeldend kunstenaars,

onder de 20.000 euro[12]. Slechts 5% van de beeldende kunstenaars in Nederland zit boven de armoedegrens.. Het is voor te stellen dat bij dergelijke lage inkomsten weinig geld over blijft voor het huren of kopen van bedrijfshuisvesting. We zien dan ook dat in de kunst en cultuur zo'n 45% van de ondernemers minder dan 200 euro betaalt voor hun huidige huisvesting, tegenover zo'n 30% voor de andere deelsectoren. Figuur 4.2 maakt dat inzichtelijk.

Net als voor de andere deelsectoren is een groot gedeelte van de ondernemers in de kunst en cultuur aan huis of niet in een vaste werkruimte gehuisvest. Dat strookt niet altijd met de specifieke eisen die dit type ondernemers stellen aan hun huisvesting.

Figuur 4.2: Huisvestingslasten per maand per sector, relatief per prijscategorie

[12] Dit is inclusief nevenactiviteiten zoals lesgeven, cursusleider en baantjes in de horeca of elders meegenomen

Hoewel het voor kunst en cultuur met deze combinatie van redenen lastig is geschikte huisvesting te vinden, komt uit de enquête en gesprekken ook naar voren dat muzikanten lastig geschikte ruimten kunnen vinden, net zoals grote(re) gezelschappen die vaak op zoek zijn naar tijdelijke repetitieruimten.

Er is echter ook een aantal beroepsgroepen binnen de creatieve en culturele sector, die voldoende verdienvermogen hebben (en soms ook weinig specifieke huisvestingseisen), waardoor deze groepen vrij gemakkelijk en kort na oprichting, terecht kan in de reguliere markt voor bedrijfshuisvesting; en daar ook tevreden over zijn. Denk aan reclame- en communicatiebureaus, architecten en PR-bureaus.

Wensen en mogelijkheden kunst en cultuur in andere steden

De gemeente Amersfoort heeft onlangs onderzoek gedaan naar de huisvestingswensen van de 'creatieve makers' in de stad (gemeente Amersfoort, 2018), met een digitale enquête onder 280 professionele en amateurcultuurmakers (beeldende kunst, muziek, podiumkunsten, schrijven/dichten). Daaruit kwam naar voren dat:

- 50% van de cultuurmakers niet tevreden is over de ruimte die ze gebruiken. Dat geldt voor 55% van de beeldend kunstenaars.
- 24% van de beeldend kunstenaars geeft aan te kunnen leven van hun activiteiten. Alleen voor muzikanten ligt dat percentage nog lager.
- 25% van de makers zou graag een andere ruimte gebruiken, dat geldt ook voor beeldend kunstenaars
- De helft van de ondernemers is op zoek naar een plek waar meer creatieven zijn gevestigd, beeldend kunstenaars focussen zich ook op de binnenstad

Uit het onderzoek van de gemeente Utrecht (Bureau BUITEN, 2017) komt naar voren dat 65% van de ondernemers in de kunst en cultuur vindt dat er onvoldoende aanbod is naar hun wens: met name betaalbaarheid en geschiktheid zijn struikelblokken. Ook hier is geconstateerd dat deze deelsector relatief lage inkomsten heeft en dat dit op gespannen voet staat met het vinden huisvesting die voldoet aan de eisen, maar past binnen de financiële mogelijkheden.

5 Mismatch tussen vraag en aanbod: prijs, omvang en tijdelijkheid

5.1 *Toekomstig aanbod huisvesting: afname verwacht*

De verwachting is dat het toekomstig aanbod aan huisvesting eerder kleiner dan groter zal worden, met name door de populariteit van de stad, de woningbouwopgave en de grote druk op de ruimte. Voor de panden van woningcorporaties speelt de kerntakendiscussie ook een rol hierbij. Uit de gesprekken met aanbieders zijn geen concrete of levensvatbare plannen voor toevoeging of het uit de markt nemen van huisvesting naar voren gekomen. De gemeente heeft op moment van schrijven ook geen plannen voor toevoeging van ruimten.

De enige echt grote ontwikkeling waar mogelijk rekening mee gehouden moet worden, is de herontwikkeling van Arnhems Buiten[13]. Vindt deze ontwikkeling doorgang, dan neemt het aanbod af met bijna 11.500 m^2, zo'n 17% van de totale voorraad en 26% van de voorraad verzamelgebouwen.

Er is verder een, lastig te becijferen, afname van het aanbod te verwachten omdat een groot deel van het aanbod tijdelijk is. Hoe groot dit percentage precies is, is op basis van onze gegevens niet te zeggen. Datzelfde geldt voor eventuele nieuwe tijdelijke panden die aan het aanbod toegevoegd kunnen worden. Van de respondenten geeft 15% van de creatieven die willen verhuizen, aan dat dit komt doordat hun contract voor huisvesting af loopt. De ontwikkeling van het aanbod is weergeven in tabel 5.1.

Tabel 5.1: Ontwikkeling aanbod huisvesting voor de creatieve en culturele sector, in m^2

	huidige situatie 2019	toekomstig 2024	ontwikkeling 2019-2024
Zelfstandige ruimten	11.000	11.000	0
Verzamelgebouwen	44.000	32.500	-11.500
Overige ruimten	11.000	11.000	0
totaal	**66.000**	**54.500**	**-11.500**

Eén van de panden van SLAK op Arnhems Buiten

[13] https://www.gelderlander.nl/arnhem/honderden-huizen-op-arnhems-buiten-in-arnhem-en-oosterbeek~a255ccaf/

5.2 *Toekomstige vraag naar huisvesting: vraag neemt toe*

Kwantitatief
Om de toekomstige kwantitatieve vraag naar huisvesting vanuit de creatieve en culturele sector te bepalen, zijn twee zaken van belang.

1. *Ontwikkeling van de ruimtevraag van de huidige Arnhemse ondernemers in de sector*

Een groot deel van de ondernemers die nu geen werkruimte huren (ze hebben geen vaste werkruimte of werken aan huis), wil verhuizen naar een ruimte in een verzamelpand of eigen bedrijfsruimte. Ook de vraag naar eigen, zelfstandige ruimten neemt toe, met zo'n 6 procentpunt. In tabel 5.2 is de verschuiving zichtbaar tussen de huidige situatie en de wensen voor de toekomst. Een deel van die wensen gelden al op de korte termijn: dat zijn ondernemers die hebben aangegeven voornemens te zijn binnen nu en 2 jaar te verhuizen.

Uit de enquête blijkt daarnaast dat een deel van de ondernemingen die nu een ruimte huren in een verzamelpand of eigen bedrijfsruimte, graag naar een grotere ruimte zouden willen. Ruimtegebrek is dan ook de belangrijkste reden om te willen verhuizen (44% van de verhuizers geeft dat aan). De respondenten die willen verhuizen hebben nu gemiddeld 56 m^2 tot hun beschikking. De groep wenst gemiddeld een ruim 20% grotere ruimte, van bijna 70 m^2.

Een groot deel van de extra ruimtevraag komt daarmee uit bestaande ondernemers in de sector. De totale ruimtebehoefte van de huidige ondernemers neemt over 5 jaar met zo'n 24% toe ten opzichte van de huidige situatie, waarbij een groot deel al op korte termijn (16,5%punt). Daarbij is rekening gehouden met het feit dat de huidige huurders bij een verhuizing ook een ruimte achter laten.

Tabel 5.2: Verdeling ondernemers over typen huisvesting, 2019 en 2024

	huidige situatie 2019	toekomstig (wens) 2024
Geen vaste werkruimte	13%	5%
Aan huis gehuisvest	46%	37%
Eigen ruimte in verzamelpand	22%	30%
Gedeelde ruimte in verzamelpand	8%	9%
Eigen bedrijfsruimte (niet aan huis)	7%	13%
Andere ruimte	4%	7%

2. *Ruimtevraag van buitenaf en door nieuwe ondernemers*

Vraag naar huisvesting komt natuurlijk niet alleen uit de ondernemers die nu in Arnhem zijn gevestigd. Ook starters uit Arnhem en nieuwe ondernemers van buitenaf zorgen voor ruimtevraag. Als we er van uit gaan dat de sector net zo hard blijft groeien als de afgelopen 10 jaar, dan betekent dit ook een (relatief kleinere) extra vraag naar huisvesting.[14]

In tabel 5.3 is de totale ruimtebehoefte op dit moment en voor de toekomst (2024) weergegeven. Daarbij zijn de ondernemers die met een korte termijn verhuisbehoefte, gerekend tot de huidige vraag.

[14] De afgelopen 10 jaar is het aantal banen in de creatieve en culturele sector in Arnhem met 30 procent gegroeid. Het aantal vestigingen groeide met ruim 75%. Als deze ontwikkeling zich doorzet is het aantal ondernemingen in 2024 gegroeid naar 3.860 en het aantal werknemers tot ca 4.430. Er vanuit gaande dat die ondernemers dezelfde huisvestingswensen hebben als de respondenten (en gecorrigeerd voor nog altijd toenemende aantal ZZP'ers, die vaker aan huis zich vestigen of geen vaste werkruimte hebben), gaan we uit van zo'n 70.000 m^2 totale ruimtebehoefte.

Tabel 5.3: Huidige en toekomstige kwantitatieve ruimtebehoefte creatieve en culturele sector

	huidig (2019-2020)	toekomst (2024)	ontwikkeling vraag
Eigen ruimte in verzamelpand	32.900	36.100	+3.200
Gedeelde ruimte in verzamelpand	10.400	10.200	-200
Eigen bedrijfsruimte (niet aan huis)	12.900	15.000	+2.100
Andere ruimte	7.300	8.700	+1.400
totaal	63.500	70.000	6.500

Uiteraard is deze raming een inschatting en in de toekomst afhankelijk van veel verschillende factoren: de ontwikkeling van de economische conjunctuur, sectorale ontwikkelingen, ontwikkelingen in de vraag-aanbod verhoudingen in andere steden in Nederland, de uitstroom uit opleidingen, etc. Ook geldt dat kwalitatieve aspecten van het betreffende pand van invloed zijn op de daadwerkelijke vraag, zoals bijvoorbeeld het prijsniveau.

Kwalitatief: men wil een grotere ruimte voor (iets) minder geld

We constateerden eerder al dat de verhuizers graag meer ruimte tot hun beschikking willen hebben. Opvallend is dat de verhuizers gemiddeld gezien wel goedkoper gehuisvest willen zijn: 74% van die groep betaalt nu minder dan 500 euro per maand aan huisvestingslasten. In de toekomst is die groep – wanneer aan hun wensen tegenmoet wordt gekomen - gegroeid tot 80%.

Andere kwalitatieve aspecten

Naast omvang van de ruimtes en prijs, is uit het onderzoek (enquête, interviews en panelgesprekken) nog een aantal kwalitatieve aspecten op te maken die meespelen bij de vraag naar huisvesting voor de creatieve en culturele sector in Arnhem:

- Een groot deel van de ondernemers is aan huis gevestigd. Voor een deel van de ondernemers is dat in theorie ideaal omdat dit zorgt voor een bepaalde mate van vrijheid. In de praktijk blijkt dat een reguliere woning hier lang niet altijd voor voldoet. Atelierwoningen of woningen met praktijkruimte aan huis voldoen wel, maar het aanbod daarvan is te beperkt, zo blijkt uit de enquêtes.
- Uit enquêtes en panelgesprekken kwam naar voren dat het aanbod aan atelierwoningen ontoereikend is voor de vraag.
- Ondernemers in de creatieve en culturele sector geven aan dat tijdelijkheid voor hen een veelbepalende factor is. Zijn ruimtes niet tijdelijk, dan zijn ze bereid meer te betalen en vooral ook meer te investeren in de ruimtes en omgeving.
- Waar ondernemers in veel andere sectoren liefst hun ruimte 'turn-key' huren (zo compleet mogelijk en goed afgewerkt), is dat voor de creatieve en culturele sector veel minder belangrijk. Sterker nog: plekken waar creatieven de vrijheid krijgen samen met andere ondernemers iets van de ruimte te maken, lijkt een ideaal voor veel creatieve en culturele ondernemers. Het maakt creatieven in dat geval ook minder uit op welke plek dit pand staat.
- De tijdelijkheid van huisvesting is een probleem voor creatieven. Het veroorzaakt onderbreking(en) in de bedrijfsvoering en beperkt de investeringen van ondernemers in de panden. Uit het onderzoek blijkt namelijk dat ondernemers vaak bereid zijn te investeren in het pand of de omgeving, maar dat de tijdelijkheid hen daarin belemmert. Tot slot zorgt tijdelijkheid voor veel onzekerheden voor de ondernemers.
- Qua aanwezige voorzieningen in het pand zijn met name ateliers, opslag, ontmoetingsruimte en productieruimten in trek bij creatieven. Ook geeft een vrij groot aandeel aan behoefte te hebben aan een kantoorruimte bij de huisvesting.

5.3 *Vraag en aanbod: opgaven voor de toekomst*

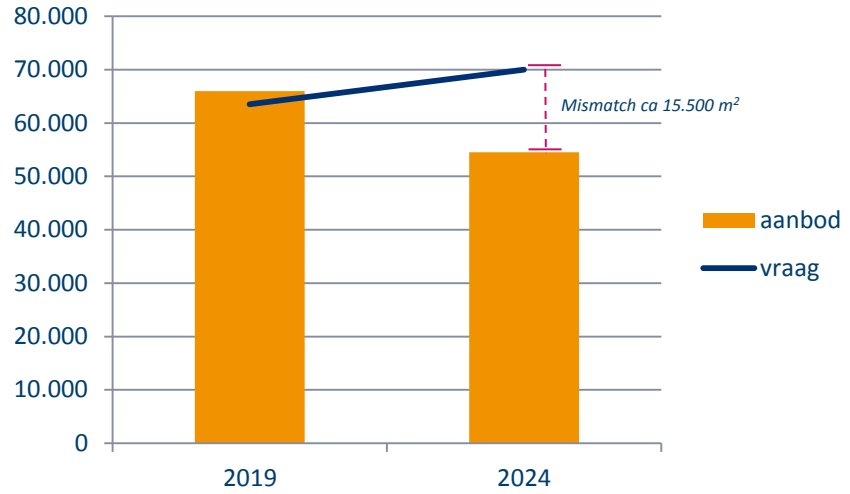
Kwantitatief voldoende aanbod om de vraag te faciliteren, maar kwalitatief niet; in de toekomst lopen de tekorten verder op

Als we de vraag naar en het aanbod van huisvesting voor de creatieve en culturele sector tegen elkaar afzetten, is de conclusie dat de voorraad huisvesting op dit moment in potentie groot genoeg is om de gehele sector te huisvesten[15]. Dat beeld houdt echter niet volledig stand als de uitsplitsing wordt gemaakt in typen huisvesting. Er is op dit moment met name een tekort aan eigen bedrijfsruimten. Alternatieve ruimten zijn er voldoende. In de toekomst (2024) is er naar verwachting vooral een tekort aan bedrijfsverzamelpanden voor de creatieve en culturele sector, van zo'n 14.000 m^2. Daarbij is er vanuit gegaan dat Arnhems Buiten binnen nu en 5 jaar niet meer beschikbaar is. Echter, ook als dit beschikbaar blijft, ontstaat er een kwantitatief tekort, van zo'n 2.300 m^2. Daarnaast is er meer vraag naar dan aanbod van eigen, zelfstandige bedrijfsruimten voor creatieven. Tabel 5.4 en figuur 5.5 geven een overzicht.

Tabel 5.4: Vraag en aanbod huisvesting creatieve en culturele sector, in m²

	2019			2024		
	vraag	aanbod	saldo	vraag	aanbod	saldo
Eigen ruimte in verzamelpand	32.900	44.000	700	36.100	32.500	-13.800
Gedeelde ruimte in verzamelpand	10.400			10.200		
Eigen bedrijfsruimte (niet aan huis)	12.900	11.000	-1.900	15.000	11.000	-4.000
Andere ruimte	7.300	11.000	3.700	8.700	11.000	2.300
totaal	**63.500**	**66.000**	**2.500**	**70.000**	**54.500**	**-15.500**

Figuur 5.5: Visualisatie vraag-aanbodconfrontatie 2019 en 2024 aanbod en vraag huisvesting creatieve en culturele sector, in m^2.

In figuur 5.5 is de ontwikkeling gevisualiseerd.

Belangrijke kanttekeningen bij de prognoses van vraag en aanbod

- Een belangrijke kanttekening voor de genoemde aanbodcijfers heeft te maken met het 'grijze gebied' van het aanbod. Daarbij gaat om bedrijfshuisvesting waarvan in principe elke onderneming gebruik kan maken: commerciële kantoren en bedrijfspanden. Dit aanbod is deels meegenomen in de cijfers op basis van internetonderzoek naar het type panden, locatie, prijs en huidige gebruikers. Of en in welke mate de panden terecht zijn opgenomen in het aanbod, is daarbij per definitie onderwerp van discussie. Dat komt door de afbakening van de onderzoeksvraag, maar ook door de pluriformiteit van de creatieve en culturele sector in vergelijking tot andere economische sectoren. Voor dat laatste geldt dat er, ook vanuit de enquête, geen algemene stelregel is op te stellen voor in hoeverre creatieven gebruik (kunnen / willen) maken van dit type huisvesting. Bovendien kunnen factoren

[15] Zie hiervoor ook de beperkingen in de aanbodinventarisatie, zoals benoemd in hoofdstuk 2

die meespelen in de toekomst veranderen: bijvoorbeeld door prijsveranderingen op de vastgoedmarkt, of verandering van inkomsten van creatieven. Zie ook in paragraaf 5.2. [16]

- Het onderzoek focust zich op vraag en aanbod van werkruimten voor creatieven. In sommige gevallen zijn deze werkruimten onderdeel van een woning, zoals bij atelierwoningen. In de panelgesprekken en open vragen van de enquête kwam naar voren dat er meer vraag dan aanbod is naar deze specifieke combinatie van wonen en werken.
- Uitgangspunt van de prognose is dat de ruimtebehoefte van creatieven over vijf jaar, relatief gezien, gelijk is aan de ruimtebehoefte van de creatieven op dit moment. Het kan zijn dat door technologische ontwikkelingen zoals verdere digitalisering of 3D printing, de ruimtebehoefte van creatieve activiteiten (deels) verandert.
- Voor de verwachte groei van de creatieve en culturele sector is uitgegaan van de groeiontwikkeling in de afgelopen 10 jaar. Er kunnen diverse redenen zijn waarom de groei zwakker of sterker is de komende periode – zie ook paragraaf 5.2.
- Zoals vrijwel alle prognoses van werkgelegenheid en bedrijfsruimten gaat ook deze prognose uit van een lineaire ontwikkeling van de sector. Dit doet geen recht aan de grilligheid waarmee de economie zich ontwikkelt, waarbij een daling in het ene jaar kan worden gecompenseerd door een stijging in het jaar erop.
- De respons van de enquête is hoog, en naar verwachting ook de representativiteit ervan. Toch kan niet worden uitgesloten dat het geen volledig kloppende afspiegeling is van de totale populatie.
- Tot slot is de invloed van kwalitatieve aspecten van huisvesting (prijs, vorm, locatie, etc.)op deze kwantitatieve vraag zo groot, dat deze absoluut niet los van elkaar gezien kunnen worden.

[16] Voor een volledig overzicht van het aanbod en andere kanttekeningen rond het gebruikte overzicht ervan, zie bijlage 6.

Kwalitatieve aspecten geven een veel genuanceerder beeld: prijs speelt mee…

De panelgesprekken en de veelvuldig ingevulde toelichting op de enquête door respondenten, laten zien dat er op dit moment een (kwalitatieve) mismatch is. Respondenten willen relatief vaak verhuizen, maar kunnen niet altijd een ruimte naar wens vinden. De belangrijkste reden hiervoor is de prijs. Een deel van het aanbod is te duur ten opzichte van de financiële draagkracht van een groot deel van de sector. Prijzen van huisvesting variëren van gemiddeld tussen de € 5,20 en € 13,75 per m^2 per maand inclusief servicekosten. Uit de enquête blijkt dat de sector nu gemiddeld € 5,56 per m^2 per maand betaalt. De betaalde huurprijzen zitten hiermee dus onderaan de bandbreedte. Bovendien is bekend dat de ondernemers die willen verhuizen, gemiddeld nog iets goedkoper gehuisvest willen zijn dan op dit moment: € 5,50 per m^2 per maand. De vraag naar huisvesting is kennelijk afhankelijk van het prijsniveau. Beschikbaarheid van goedkope huisvesting heeft een aanzuigende werking vanuit in elk geval de aan huis gevestigde ondernemers. Hoewel een exacte vraag-aanbodconfrontatie naar prijs niet is te maken, zien we wel dat de afname van het aanbod aan huisvesting zit in de lagere prijscategorieën (Arnhems Buiten).

…en mogelijk ook andere factoren

Andere kwalitatieve factoren die meespelen bij de interpretatie van de mismatch, zitten bijvoorbeeld in locatie, omvang, voorzieningen en ‘huisregels’ in bepaalde panden. Ook speelt tijdelijkheid mee: vaak moeten verhuizen betekent steeds weer zoeken naar nieuwe huisvesting. In de panelgesprekken kwam naar voren dat de mismatch voor bepaalde typen huisvesting onnodig groot is doordat ruimten bezet worden gehouden door creatieven die er maar incidenteel gebruik van maken van de ruimte of die meer ruimte bezet houden dan noodzakelijk.

Opgave: balans vinden in kwantiteit en kwaliteit

Conclusie is dat er in de nabije toekomst een kwantitatief tekort aan huisvesting is voor zelfstandige bedrijfsruimten voor creatieven. Het

kwantitatief tekort neemt naar verwachting toe, en zal ook gaan gelden voor bedrijfsverzamelpanden. Deze mismatch hangt echter sterk samen met kwalitatieve aspecten, waarvan prijs en tijdelijkheid de belangrijkste zijn. Dit maakt de opgave complex. Enerzijds omdat in het aanbod prijs en tijdelijkheid samenhangen (tijdelijke huisvesting is vaak goedkoop). Anderzijds omdat de kwantitatieve vraag alleen bestaat onder de voorwaarde dat het aanbod moet passen binnen de beperkte financiële mogelijkheden van de sector. Tot slot speelt mee dat tijdelijke huisvesting ook een functie vervult, omdat het een substantieel deel van de sector huisvest.

De belangrijkste opgave is in de eventuele realisatie van nieuwe huisvesting die balans in de gaten te houden. Hiervoor kan deels inspiratie gehaald worden uit de situatie en aanpak in andere gemeenten in Nederland (zie kader).

Vraag en aanbod creatieve en culturele sector elders in Nederland

Onderzoek heeft uitgewezen dat in **Amsterdam** elk jaar 1.000 tot 1.500 ondernemers een ruimte zoeken in creatieve broedplaatsen. De stad Amsterdam heeft als ambitie gesteld elk jaar 10.000 m^2 aan nieuwe creatieve incubators te realiseren. De MRA voert een actief broedplaatsenbeleid: de afgelopen 15 jaar is er 170.000 m^2 broedplaatsen bij gekomen. De meeste van deze locaties zijn 3 tot 20 jaar vastgelegd. Een deel van de incubators hanteert eigen beleid in zaken als toekenning en duur van de huurcontracten; de gemeente heeft als streven dat elke incubator een maximum van 5 + 5 jaar huurperiode aanhoudt.

Rotterdam heeft zich tot doel gesteld meer panden betaalbaar beschikbaar te stellen voor de creatieve sector, met focus op beeldend kunstenaars, podiumkunstenaars, filmers, fotografen, ontwerpers en architecten. Men zoekt daarbij naar een huurniveau van €50 per m^2 per jaar kale huur. Doel is elk jaar het aanbod uit te breiden met 3.000 m^2 per jaar. Belangrijke aanbieder in Rotterdam is SKAR: Stichting Kunstaccommodatie Rotterdam. Deze stichting heeft 25 panden in beheer, in totaal zo'n 20.000 m^2.

In **Groningen** is de verwachting dat het huisvestingsaanbod de komende jaren zal afnemen door druk uit de woningmarkt. Met name tijdelijke, goedkope locaties zullen wegvallen: verwachting is dat er een tekort ontstaat van 5.000 – 15.000 m^2 de komende jaren. Er is nu zo'n 105.000 m^2 aan broedplaatsen in de stad. Daarom is een quickscan broedplaatsen-beleid in uitvoering om te verkennen of een broedplaatsenbeleid zinvol kan zijn.

In 2017 is in Utrecht geschat dat de acute ruimtebehoefte voor de creatieve sector in bedrijfsverzamelgebouwen circa 15.000 m^2 is in de komende 2 jaar. Ook de vraag naar atelierwoningen en zelfstandige units is daar substantieel. De stad is nu met andere gemeenten in de regio bezig te verkennen in hoeverre aandeel leegstaand erfgoed in deze vraag kan voorzien.

6 Conclusies

Uit het onderzoek trekken we op drie thema's de volgende conclusies.

6.1 *Conclusies over het functioneren van de sector in Arnhem*

De creatieve en culturele sector in Arnhem is succesvol, Arnhem wordt dan ook terecht tot de G9 gerekend. Het percentage banen in de sector is relatief hoog en de sector groeit ook harder dan gemiddeld in Nederland. Verder valt op dat de sector over de volle breedte sterk is in Arnhem; de keerzijde daarvan is dat er – ten opzichte van andere G9 steden - geen duidelijke specialisatie is binnen de sector.

De creatieve en culturele sector is veelzijdig en veelkleurig. De activiteiten van creatieven verschillen sterk en dat beïnvloedt direct hun huisvestingsvoorkeuren: van vrij algemeen (kantoorachtige functies) tot zeer specifiek (bijvoorbeeld bij beeldend kunstenaars). Daarnaast loopt het verdienvermogen binnen de sector sterk uiteen. Dat beïnvloedt de inkomsten van de sector en indirect hun mogelijkheden om huisvesting te financieren. Dit zorgt ervoor dat een deel wél en een deel géén marktconforme huren kan betalen.

6.2 *Conclusies over de huidige huisvesting van de sector*

Het merendeel van de creatieven huurt / gebruikt geen specifieke huisvesting voor hun onderneming. Zij werken vanuit huis of bij hun klanten, in koffietentjes of huren af en toe een flexplek.

De sector is geconcentreerd in het centrum en de gemengde wijken daaromheen in Arnhem-Noord. Arnhem-Zuid huisvest veel minder creatieven. Dat geldt zowel voor de aan huis gevestigde ondernemers als voor creatieven die huisvesting huren.

Een groot deel van de ondernemers heeft tijdelijke huisvesting. Het onderzoek laat zien dat dat een grote, ongewenste, onzekerheid oplevert voor veel creatieven. Een nuancering is daarbij wel op z'n plaats: tijdelijke huisvesting voorziet tegelijkertijd in een substantieel deel van de vraag, voor een vaak lagere prijs dan huisvesting met vaste of langjarige contracten. De sector kan dus niet zonder tijdelijke huisvesting.

Creatieven zijn over het algemeen tevreden over hun eigen huisvesting, maar toch is een groot deel van de ondernemers voornemens te verhuizen. Men wil daarbij groter en relatief goedkoper gehuisvest zijn. De vraag is of dat in alle gevallen realistisch is.

We zien wel dat de in verzamelpanden of broedplaatsen gevestigde creatieven vaker tevreden zijn en minder vaak willen verhuizen dan anderen. Voor ondernemers die aan huis zijn gevestigd of geen vaste werkplek hebben, is dat juist andersom. Een deel van de sector is dus ongewenst aan huis gehuisvest. Onder de creatieven met een verhuiswens, zijn verzamelpanden of broedplaatsen populair. De aantrekkingskracht van deze panden zit in de interactie met andere creatieven. Interactie creëert bovendien onderlinge begrip voor elkaars activiteiten en de mogelijke overlast die daarmee gepaard gaat. Dat is, naast het geringe verdienvermogen en de specifieke huisvestingswensen van een deel van de sector, ook de reden dat weinig creatieven gebruik maken van reguliere bedrijfshuisvesting d.w.z. huisvesting die niet specifiek op de creatieve en culturele sector is gericht. Al laat het onderzoek ook zien dat reguliere bedrijfshuisvesting qua prijs soms prima kan concurreren met specifiek voor de creatieve en culturele sector beschikbare huisvesting.

6.3 *Conclusies over de toekomstige huisvesting van de sector*

De vraag naar huisvesting voor de creatieve en culturele sector neemt toe in de nabije toekomst. Dat komt doordat een deel van de huidige ondernemers te klein of ongewenst thuis is gehuisvest. Een andere factor die meespeelt is de sterke groei die de sector doormaakt. Dit zorgt naar verwachting ook in de toekomst voor meer vraag naar huisvesting.

Tegelijkertijd staat door de populariteit van de stad het aanbod onder druk: er zijn minder (tijdelijk) leegstaande panden en de opbrengsten voor woningen of andere bedrijfsruimte liggen hoog. De komende jaren wordt daarom een afname van het huisvestingsaanbod voor de creatieve sector verwacht. Bovendien zijn er geen concrete plannen voor grote toevoegingen die dit kunnen opvangen.

Dit zorgt voor een mismatch tussen vraag naar en aanbod van huisvesting voor de creatieve en culturele sector in Arnhem. De mismatch komt tussen nu en 5 jaar naar verwachting uit op ongeveer 15.500 $m^{2.}$, De precieze omvang is afhankelijk van zowel kwalitatieve aspecten als prijs en type huisvesting en in hoeverre deze aansluiten op de behoefte. Daarnaast zijn er algemene onzekerheden als de ontwikkeling van de conjunctuur, sectorale ontwikkeling en de ontwikkeling van de vraag-aanbod verhoudingen elders. De geraamde omvang van de mismatch is daarom een indicatie. Wanneer specifieke behoeften van de sector als prijs en kwaliteit niet als maatstaf worden gehanteerd, biedt reguliere bedrijfshuisvesting ook mogelijkheden. Maar deze sluit in de meeste gevallen qua aard, ligging en prijsniveau niet aan op de behoefte van de sector.

BUREAUBUITEN
economie & omgeving

BIJLAGENRAPPORT

Onderzoek huisvesting creatieve en culturele sector Arnhem

BUREAUBUITEN
economie & omgeving

Bureau BUITEN
Economie en Omgeving

Achter Sint Pieter 160
NL-3512 HT Utrecht

info@bureaubuiten.nl
+31 (0)30 - 231 89 45

www.bureaubuiten.nl

Bijlagenrapport

Onderzoek huisvesting creatieve en culturele sector Arnhem

Auteur(s):
Bart Versteegh
Jaap Meijs
Wouter Maat

Projectnummer 1334

Aangeboden aan:
Gemeente Arnhem
2 juli 2019

Bijlage 1 Onderzoeks-verantwoording

1.1 *Methodiek vraagraming*

Huidige situatie

Vanuit enquête weten we:
- hoe de sector is gehuisvest (in bedrijfsverzamelgebouw, in eigen zelfstandige ruimte, etc)
- hoe veel werknemers de respondenten hebben
- hoe groot hun huidig ruimtegebruik is bij dit aantal werknemers
- zo weten we het ruimtegebruik per werknemer per sector; en in welk type huisvesting dat neer komt

Dit vertalen we naar de volledige populatie door:
- te bepalen hoe representatief de respons is voor de gehele populatie en naar aanleiding hiervan eventuele correcties te doen
- het ruimtegebruik per werknemer per sector vanuit de enquête door te trekken voor de gehele populatie

Nu hebben we een schatting van het huidige ruimtegebruik per subsector en per type huisvesting voor de gehele creatieve en culturele sector.

Toekomstige situatie

Vanuit de enquête weten we:
- Welk deel van de verschillende subsectoren wil verhuizen
- Hoe groot de ruimtebehoefte is en of deze toe- of afneemt
- Naar welk typen huisvesting zij willen verhuizen.

Dit vertalen we naar de hele populatie door:
- De totale ruimtebehoefte te laten toenemen met hetzelfde percentage (per sector) als bij de respondenten
- De verschuiving van het type huisvesting door te rekenen in de gehele populatie.

Nu hebben we een schatting van de totale ruimtebehoefte en waar die neer komt, in de toekomst, vanuit de huidige populatie ondernemers.

Tot slot kijken we naar de groei per sector:
- Uitgangspunt is dat de komende 5 jaar de sector zich jaarlijks ontwikkelt conform het jaarlijkse groeipercentage van de afgelopen 10 jaar
- Vanuit de voorgaande exercitie weten we de ruimtebehoefte per baan. Dit gebruiken we om de ruimtebehoefte over 5 jaar te bepalen.
- We brengen heir een correctie op aan voor de groei van het aantal ZZP'ers, die gemiddeld gezien iets vaker aan huis of niet in een vaste ruimte werken.

Hierbij hanteren we de volgende uitgangspunten:
- Dat het niet-verhuisbehoevende deel in de huidige huisvesting blijft
- Dat het verhuizende deel van de populatie ook ruimte achter ;aat. Per type huisvesting is daarom gekeken welk deel van de behoefte (o.b.v. de verhuiswensen in de enquête) *extra* vestigers zijn.

1.2 *Confrontatie met het aanbod*

Huidige situatie

Het aanbod is bepaald als volgt:
- Aangeleverde lijst van de gemeente met creatieve ruimten
- Aangeleverde lijst van Volkhuisvesting met creatieve ruimten

- Combinatie van de lijst
- Correctie op de lijst ivm dubbelingen
- Correctie op de lijst ivm voorkeurswoningen die in de lijst van Volkshuisvesting stonden
- Aanvulling van de lijst met BAG-gegevens t.b.v. de vloeroppervlakten

Bijlage 2: Enquête

1. In welke deelsector is uw onderneming actief?
[meerdere antwoorden mogelijk]
- Kunst en cultuur (bijvoorbeeld makers en producenten van podiumkunsten (muzikant, toneelregisseur of –acteur, kleinkunst, dans) kunstenaar (video-artist, schilder, beeldhouwer), galerieën en expositieruimten, e.d.);
- Media en entertainment (bijvoorbeeld radio- en tv, uitgeverij, fotografie, e.d.);
- Creatieve zakelijke dienstverlening (bijvoorbeeld mode-ontwerper, vormgever, (interieur)architect, communicatie-adviseur, e.d.)
- Anders, namelijk….*[invulveld]*

2. Waar in Arnhem is uw bedrijf gevestigd?
- Schaarsbergen, Burgemeesterswijk, Hoogkamp, St.Marten, Sonsbeek, Klarendal, Klingelbeek e.o., Heijenoord, Lombok
- Alteveer, Craneveld, Monnikenhuizen, Geitenkamp, Velperweg e.o.
- Presikhaaf
- Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek
- Malburgen, Eimersweide, 't Duifje
- Vredenburg, Kronenburg, Rijkerswoerd
- Elden, De Laar
- Elderveld, Schuytgraaf
- Weet ik niet, of mijn wijk / gebied staat hier niet bij. De vier cijfers van mijn postcode zijn … *[invulveld]*

3. Hoeveel mensen werken er bij uw onderneming, inclusief u zelf?
- ik ben zzp-er / freelancer en heb geen personeel in dienst
- 2-4
- 5-10
- 11-24
- 25-49
- 50 of meer

4. In welk jaar is uw onderneming opgericht (bij benadering)?
- … *[invulveld]*

5. Hoe is uw onderneming nu gehuisvest?
- Ik heb geen vaste werkruimte *->naar vraag 11*
- Ik werk thuis / heb een bedrijfsruimte aan huis *-> naar vraag 6, slaan vraag 9 over*
- Ik ben gevestigd in een bedrijfsverzamelgebouw of ateliergebouw met daarbinnen een eigen ruimte *-> naar 5.1*
- Ik ben gevestigd in een bedrijfsverzamelgebouw of ateliergebouw waarin ik gebruik maak van een werkplek in een met anderen gedeelde ruimte *-> naar 5.1*
- Ik heb een eigen, zelfstandige ruimte (eigen voordeur, dus niet in een verzamelpand) *-> naar vraag 6*
- Anders, namelijk … *[invulveld]* -> gaan naar vraag 6

5.1 Zijn er andere creatieve / culturele ondernemers en organisaties in uw gebouw gevestigd?
- Ja, voornamelijk ondernemers / organisaties uit de creatieve en culturele sector (i: zie de sectoren en beroepen uit vraag 1)
- Ja, een aantal ondernemers / organisaties uit deze sector, maar vooral uit andere sectoren.
- Nee

- Weet ik niet

6. Hoe groot is de ruimte waarin uw onderneming is gehuisvest ongeveer?
- Eén bureau of werkplek
- < 25 m^2
- 25-50 m^2
- 50-100 m^2
- 100-250 m^2
- > 250 m^2

7. Welke functies zijn er in het pand waarin uw onderneming gehuisvest is aanwezig?
[meerdere antwoorden mogelijk]
- Kantoor (bureauwerkplek(ken)
- Atelier
- Oefen- / repetitieruimte
- Opnamestudio
- Expositieruimte
- Productieruimte /werkplaats
- Opslagruimte
- Verkoopruimte
- Overleg- en/of ontmoetingsruimte
- Anders, namelijk…[invulveld]

8. Hoe zou u de locatie van het pand waar uw onderneming is gehuisvest typeren?
- Het pand staat in de binnenstad
- Het pand staat op een bedrijventerrein of kantorenpark
- Het pand staat in een gemengde stadswijk (wonen, werken, voorzieningen)
- Het pand staat in een woonwijk
- Het pand staat in het buitengebied (buiten de bebouwde kom)
- Het pand staat ergens anders, namelijk …*[invulveld]*

9. Wat zijn de huidige huisvestingslasten van uw onderneming ongeveer op deze locatie (inclusief gas, water, licht), per maand, voor uw totale ruimte?
- minder dan € 100
- Tussen € 100 en € 200
- Tussen € 201 en € 500
- Tussen € 501 en € 1.000
- Tussen € 1.000 en €1.500
- € 1.500 of meer
- Weet niet

10. In hoeverre bent u tevreden met de huisvesting van uw onderneming?
- Zeer tevreden -> *naar 11*
- Tevreden -> *naar 11*
- Ontevreden -> *naar 10.1*
- Zeer ontevreden -> *naar 10.1*

10.1 Waar bent u het meest ontevreden over
[maximaal 2 antwoorden mogelijk]
- Omvang
- Kwaliteit van het pand
- Faciliteiten in het pand
- Prijsniveau
- Medegebruikers
- Locatie
- Anders, namelijk…. *[invulveld]*

11. Hoe belangrijk vindt u het om (na)bij andere ondernemers in de creatieve en culturele sector gehuisvest te zijn?

- Zeer belangrijk
- Belangrijk
- Neutraal
- Onbelangrijk
- Zeer onbelangrijk

12. Heeft uw onderneming de wens of het voornemen om te verhuizen?

- Ja, binnen nu en twee jaar *-> naar vraag 13*
- Ja, over twee tot vijf jaar *-> naar vraag 13*
- Nee *-> naar vraag 12.1*

12.1 Wat is de belangrijkste reden dat u in uw huidige pand gevestigd wil blijven?

- … *[invulveld] -> naar vraag 21*

13. Waar zou uw onderneming heen willen verhuizen?
[meerdere antwoorden mogelijk]

- Binnen de stad Arnhem
- In de regio Arnhem-Nijmegen
- Buiten de regio Arnhem-Nijmegen, namelijk…. *[invulveld] -> naar vraag 13.1*

13.1 U heeft aangegeven te willen verhuizen, (onder andere) buiten de regio Arnhem-Nijmegen. Wat is daar de reden achter?

- persoonlijke motieven (bv. familie, vrienden, partner e.d.)
- zakelijke motieven (zoals bv. aanwezigheid netwerk / toeleveranciers / afnemers / partners co-creatie, vestigingsklimaat, faciliteiten, nevenactiviteiten e.d.)
- combinatie van beiden
- ik houd alle opties open
- anders, nl. …. *[invulveld]*

14. Wat is de belangrijkste reden dat uw onderneming wil verhuizen?
[maximaal 2 antwoorden mogelijk]

- Ruimtegebrek of - overschot
- Kwaliteit van pand
- Faciliteiten in het pand
- Prijsniveau
- Ik wil dichter bij collega ondernemers zitten
- Locatie
- Noodgedwongen, mijn huurcontract loopt af
- Anders, namelijk…. *[invulveld]*

15. Wat voor type huisvesting zoekt uw onderneming?

- Vergelijkbaar met mijn huidige situatie
- Een bedrijfsruimte aan huis
- Een bedrijfsverzamelgebouw, ateliergebouw of broedplaats waarin ik een eigen ruimte kan huren
- Een bedrijfsverzamelgebouw, ateliergebouw of broedplaats waarin ik gebruik maak van een werkplek in een met anderen gedeelde ruimte (i: onder broedplaats verstaan we een verzamelgebouw voor de creatieve en culturele sector)
- Een eigen, zelfstandige ruimte (met een eigen voordeur, dus niet in een verzamelpand)
- Anders, namelijk… *[invulveld]*]

16. Hoe groot moet de ruimte ongeveer zijn waar uw onderneming naar toe wilt verhuizen?

- Hetzelfde als mijn huidige situatie
- Één bureau of werkplek
- < 25 m^2
- 25-50 m^2
- 50-100 m^2
- 100-250 m^2
- > 250 m^2

17. Welke functie(s) moet(en) er in uw toekomstige huisvesting aanwezig zijn?

[meerdere antwoorden mogelijk]

- Dezelfde functies als in mijn huidige situatie
- Kantoor (bureauwerkplek(ken)
- Atelier
- Oefen- / repetitieruimte
- Opnamestudio
- Expositieruimte
- Productieruimte / werkplaats
- Opslagruimte
- Verkoopruimte
- Overleg- en / of ontmoetingsruimte
- Anders, namelijk…*[invulveld]*

18. Op wat voor locatie wilt u in de toekomst met uw onderneming gehuisvest zijn?

- Op eenzelfde type locatie als mijn huidige huisvesting
- In de binnenstad
- Op een bedrijventerrein of kantorenpark
- In een gemengde stadswijk (wonen, werken, voorzieningen)
- In een woonwijk
- In het buitengebied
- Anders, namelijk…. *[invulveld]*

19. Wat bent u bereid voor uw toekomstige ondernemingshuisvesting te betalen?

- Hetzelfde bedrag als voor mijn huidige huisvesting
- minder dan € 100
- Tussen € 100 en € 200
- Tussen € 201 en € 500
- Tussen € 500 of €1000
- Tussen € 1.000 en €1.500
- € 1.500 of meer
- Weet niet

20. Wat vindt u nog meer belangrijk aan uw toekomstige huisvesting?
[meerdere antwoorden mogelijk]

- Dat ik dichtbij andere ondernemers in mijn sector gevestigd ben
- Dichtbij goed Openbaar Vervoer
- Dichtbij mijn klantenkring/ netwerk
- Goede autobereikbaarheid
- Dichtbij horeca (lunch-, koffie-, eetgelegenheden)
- De uitstraling van het pand
- Anders, namelijk…. *[invulveld]*

21. Heeft u nog opmerkingen die u kwijt wilt, over de enquête of als aanvullingen op uw antwoorden?

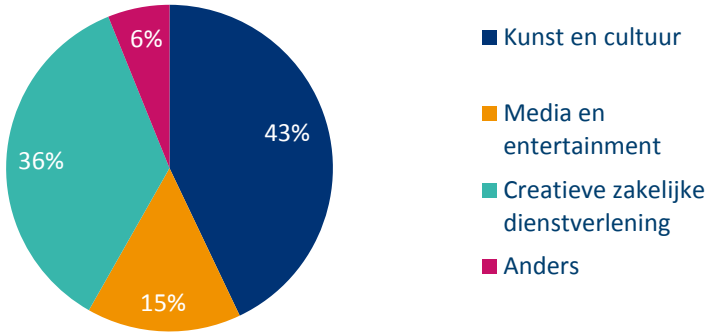
- … *[invulveld]*

22. Heeft u interesse in het eindrapport? Vult u dan a.u.b. uw e-mailadres in.

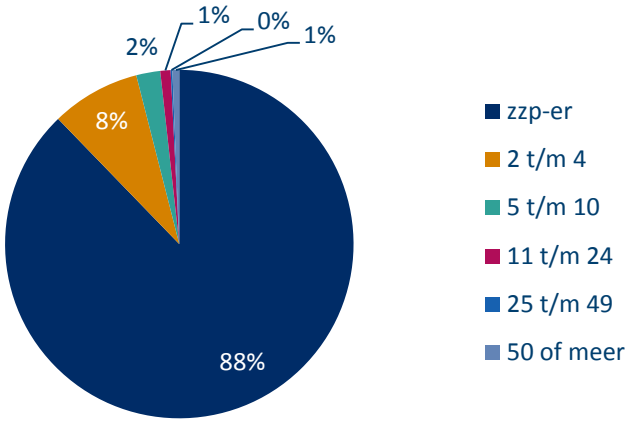
- … *[invulveld]*

Bijlage 3: Uitslag enquête

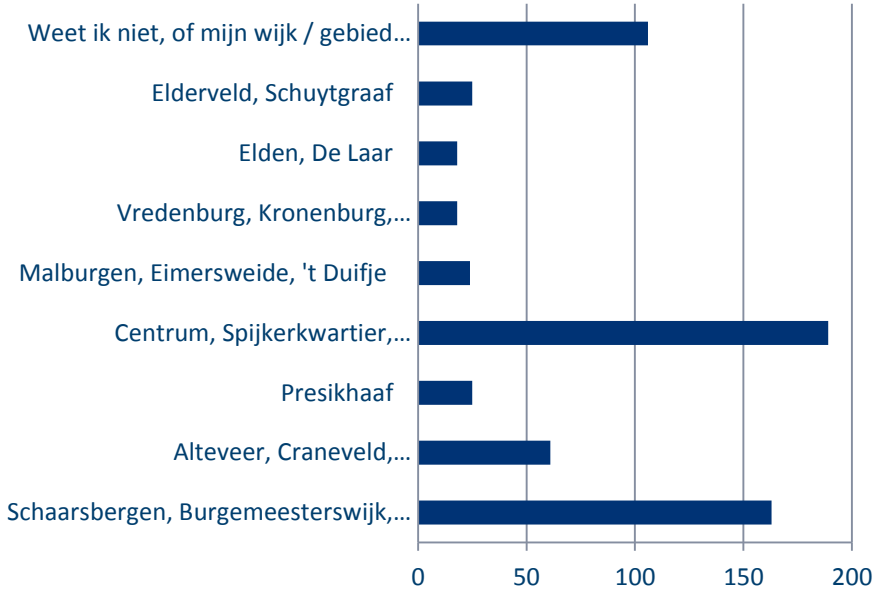
In welke deelsector is uw onderneming actief?

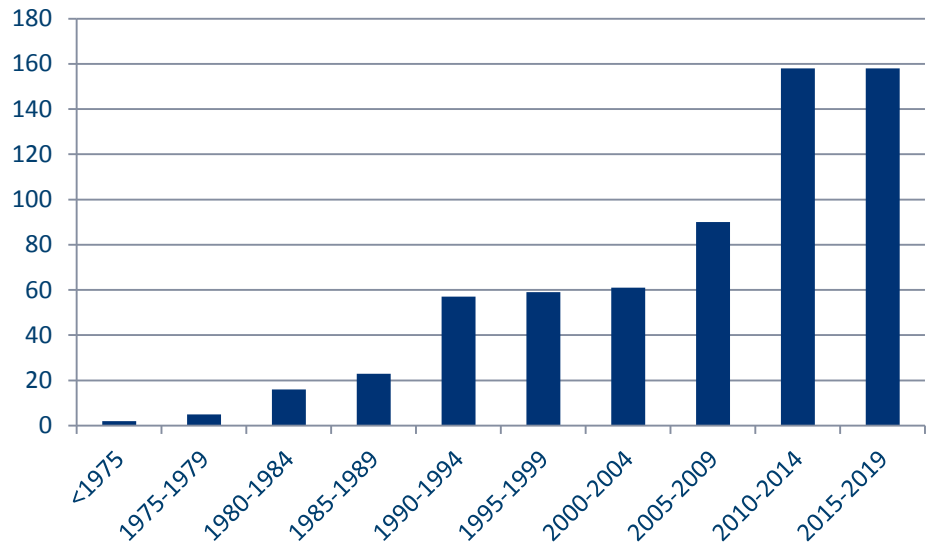
Hoeveel mensen werken er bij uw onderneming, inclusief u zelf?

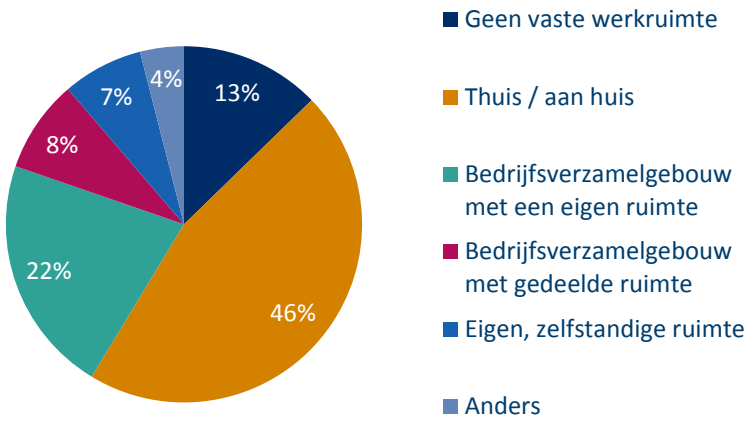
Waar in Arnhem is uw bedrijf gevestigd?

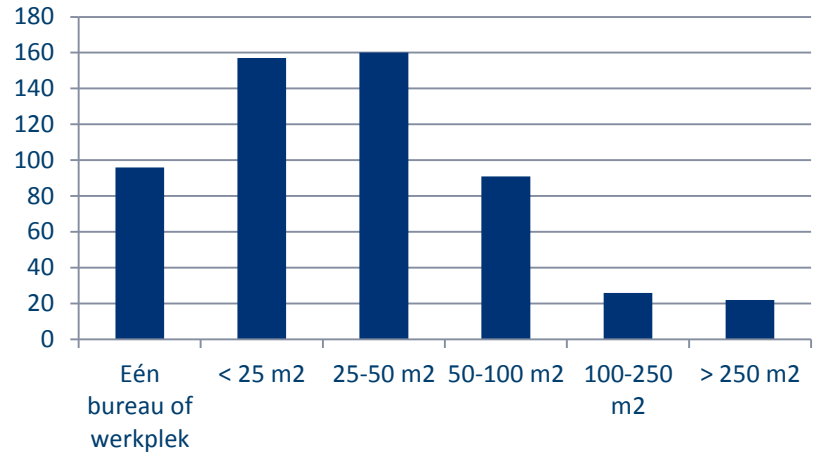
In welk jaar is uw onderneming opgericht (bij benadering)?

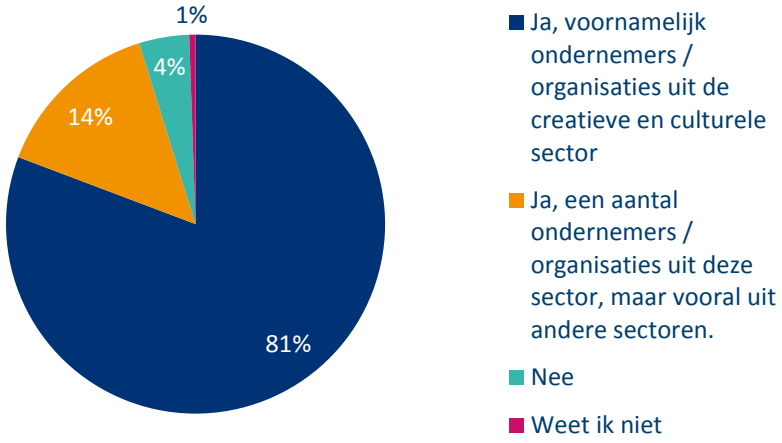
Hoe is uw onderneming nu gehuisvest?

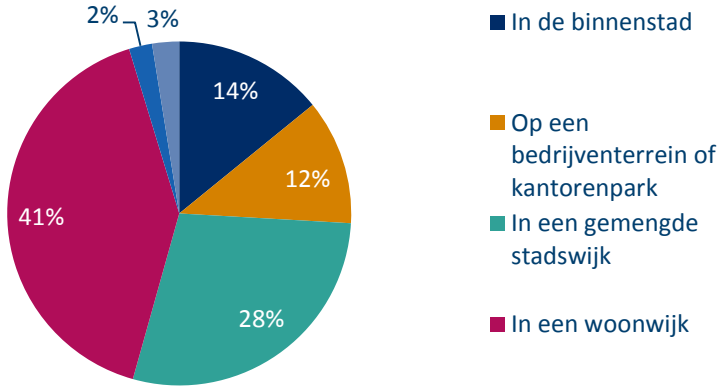
Hoe groot is de ruimte waarin uw onderneming is gehuisvest ongeveer?

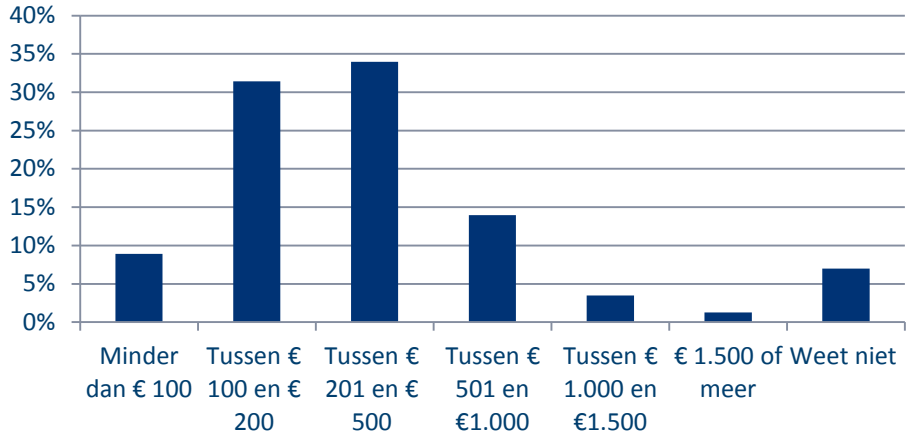
Zijn er andere creatieve / culturele ondernemers en organisaties in uw gebouw gevestigd?

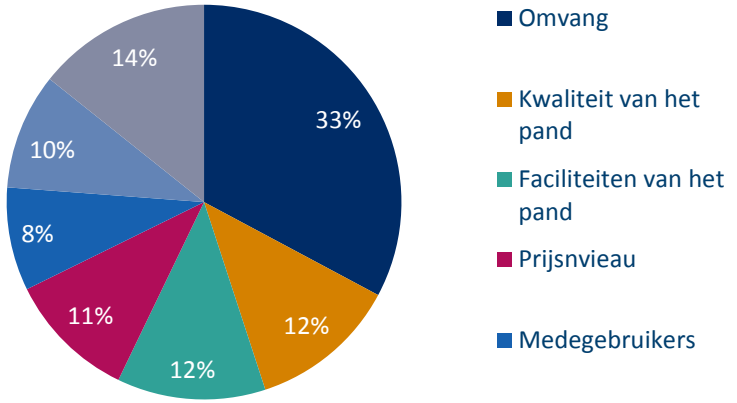
Hoe zou u de locatie van het pand waar uw onderneming is gehuisvest typeren? (waar gehuisvest)

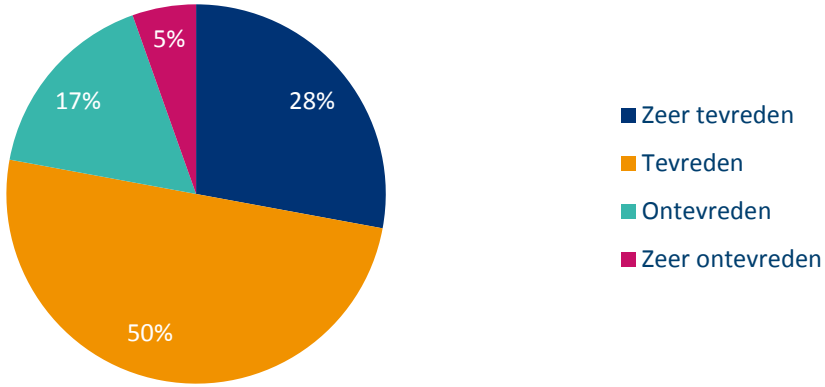
Wat zijn de huidige huisvestingslasten van uw onderneming ongeveer op deze locatie (inclusief gas, water, licht), per maand, voor uw totale ruimte?

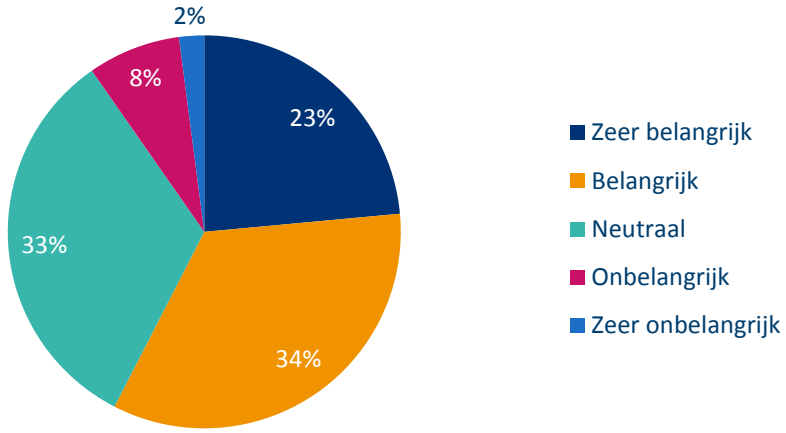
Waar bent u het meest ontevreden over

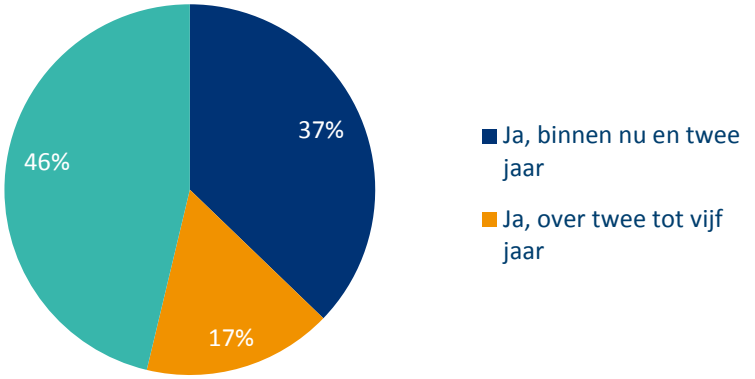
In hoeverre bent u tevreden met de huisvesting van uw onderneming?

Hoe belangrijk vindt u het om (na)bij andere ondernemers in de creatieve en culturele sector gehuisvest te zijn?

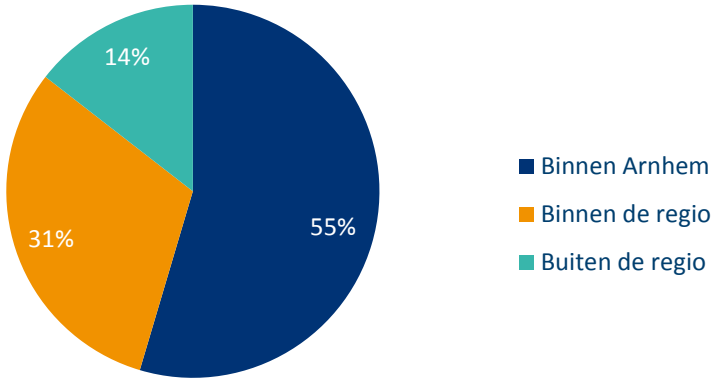
Heeft uw onderneming de wens of het voornemen om te verhuizen?

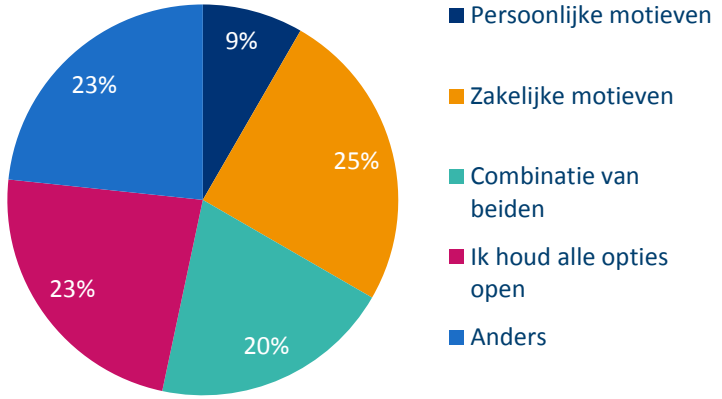
Wat is de belangrijkste reden dat u in uw huidige pand gevestigd wil blijven?

Kosten (op enkele uitzonderingen na)

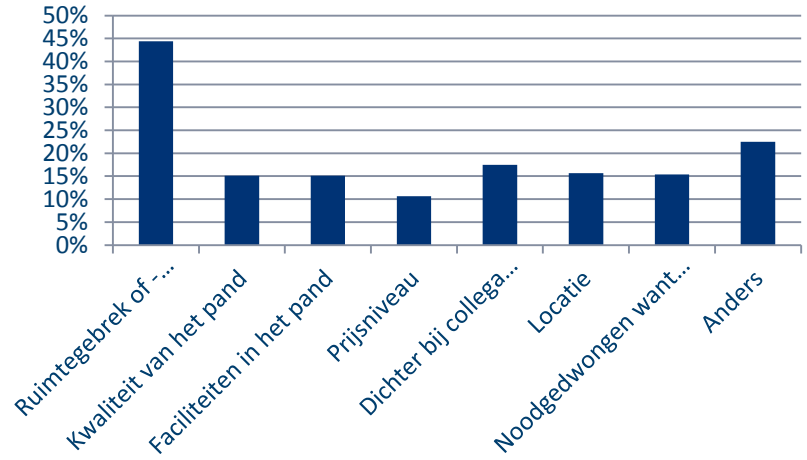
Waar zou uw onderneming heen willen verhuizen?

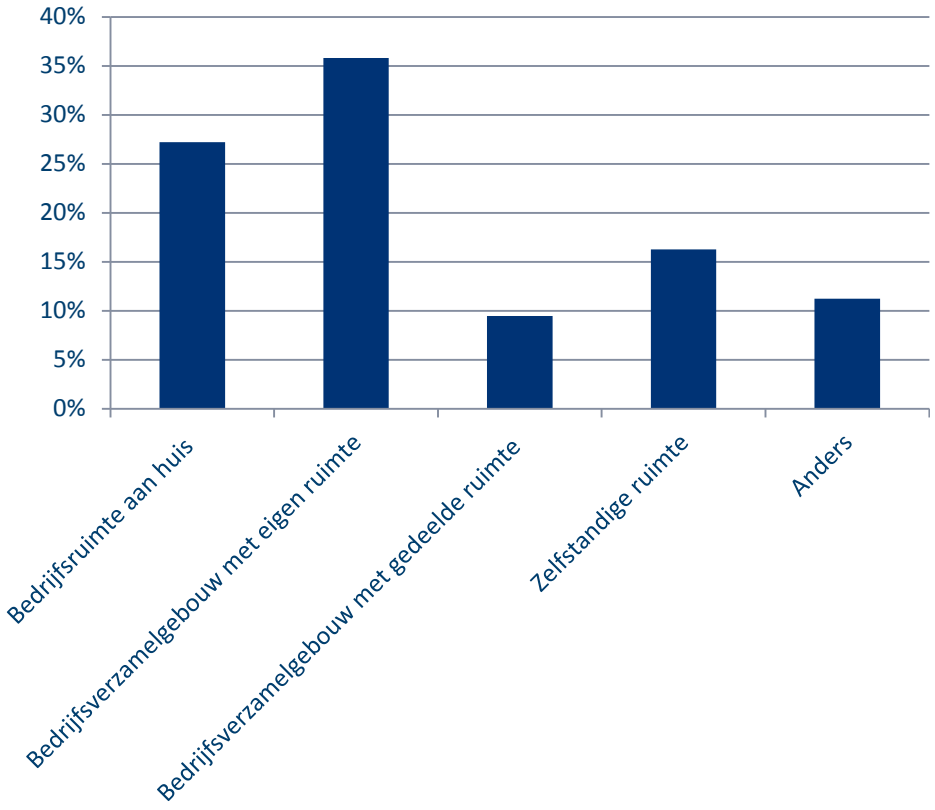
U heeft aangegeven te willen verhuizen, (onder andere) buiten de regio Arnhem-Nijmegen. Wat is daar de reden achter?

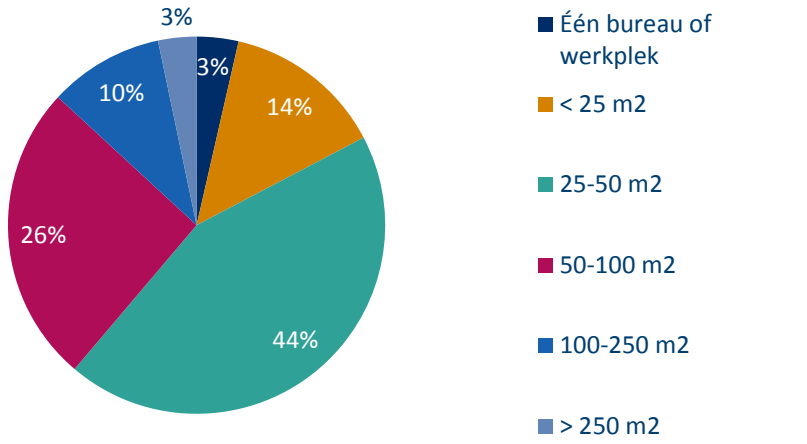
Wat is de belangrijkste reden dat uw onderneming wil verhuizen?

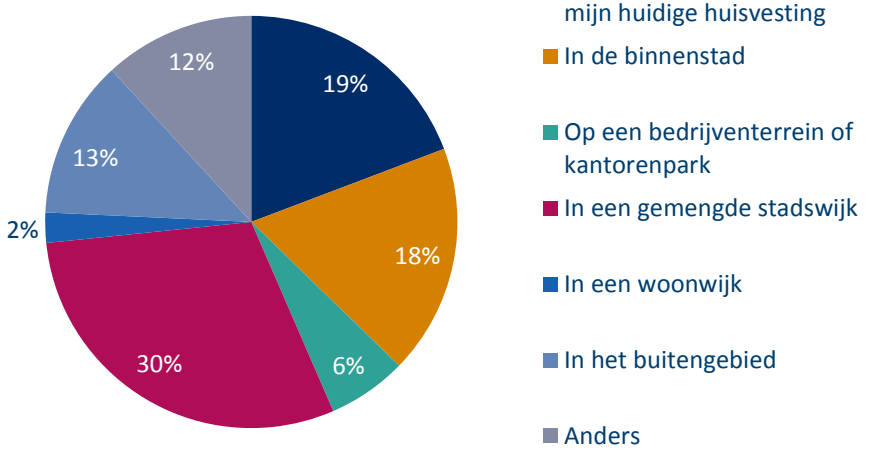
Wat voor type huisvesting zoekt uw onderneming?

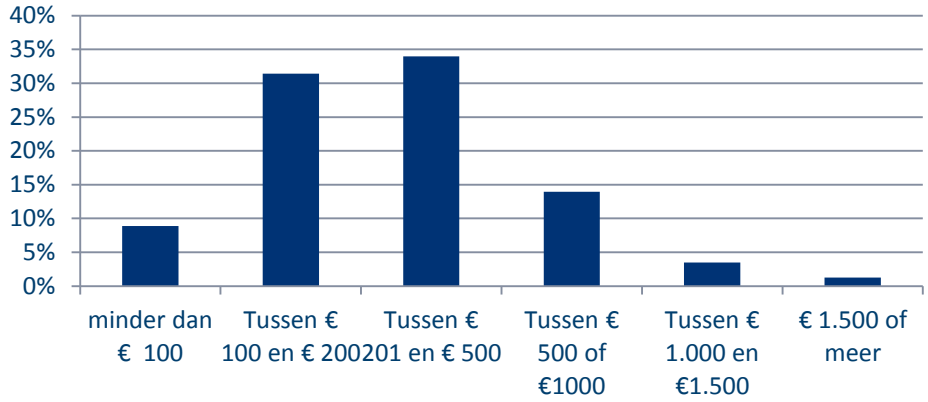
Hoe groot moet de ruimte ongeveer zijn waar uw onderneming naar toe wilt verhuizen?

Op wat voor locatie wilt u in de toekomst met uw onderneming gehuisvest zijn?

Wat bent u bereid voor uw toekomstige ondernemingshuisvesting te betalen?

Bijlage 4: Bronvermelding

- Amsterdam Economic Board (2014). Clusterstrategie Creatieve Industrie 2014-2020
- Bureau BUITEN (2017). Een bloeiende creatieve industrie in een levendige stad: De meerwaarde van creativiteit in gebiedsontwikkelingen in Utrecht
- Erasmus University Rotterdam (2018). Inspiratie voor innovatie: Eindrapport van het CICI-onderzoeksproject
- iMMovator (2017). Monitor creatieve industrie 2016
- Raad voor Cultuur (2018). 'Ontwerp voor de toekomst. Pleidooi voor creatieve reflectie op maatschappelijke vraagstukken'
- Gemeente Arnhem (2016). Arnhem Stroomt door: Tussenevaluatie cultuurbeleid 2012-2016
- Gemeente Arnhem (2017). Trendrapportage economie.
- Gemeente Amsterdam (2016). Revised Studio and Creative Incubator Policy for Amsterdam 2015 – 2018
- SKAR (2017). Beleidsplan en vastgoedstrategie 2017-2023
- Kenniscentrum Creating 010 (2018). Rotterdam Monitor Creatieve Industrie 2018

Bijlage 5: Respondenten

Interviews

- Bart Huydts - Art Business Centre Artez
- Paul de Bruin - Coehoorn Centraal
- Hans van der Doe - DK Makelaars
- Kevin Rijke - IPKW
- Arno de Blank, Pim Coenen - SLAK
- Annette de Bie - Volkshuisvesting

Deelnemers panelgesprek 20 maart

- Rob Voerman
- Arno Geesink
- Rick Tegelaar
- Louise te Poele
- Anneke van der Eerden
- Brieke Drost
- Jeroen Glas
- Marie Reintjes
- Caroline Evers
- Sebastiaan Kramer

Deelnemers panelgesprek 21 maart

- Annelou van Griensven
- Mirka Farabegoli
- Gijs verhoofstad
- Ide André
- Erik Stehmann
- Heleen van der Meer
- Julius Thissen
- Robert Velthorst
- Tom Kortbeek
- Mirka Farabegoli
- Gijs verhoofstad
- Ide André
- Klaas Kuiken
- René Tijssen

Bijlage 6: Aanbod

Adres	Opp. m^2	Eigenaar	Verhuurder / Verhuur via	Hoofdcategorie
Akkerwindestraat 1	7.672	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Akkerwindestraat 1 tot 25	240	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Badhuisstraat 17	192	Volkshuisvesting	SLAK	verzamelgebouwen
Beekstraat 98	690	Hulshof	SLAK	verzamelgebouwen
Bergstraat 33	505	Gemeente Arnhem	Coehoorn Centraal	verzamelgebouwen
Broerenstraat 53	3.271	Gemeente Arnhem	SLAK	zelfstandige ruimten
Bruningweg 21	496	Flexas	Makelaar	verzamelgebouwen
Coehoornstraat 15	393	Gemeente Arnhem	Coehoorn Centraal	verzamelgebouwen
Coehoornstraat 17	1.518	Gemeente Arnhem	Coehoorn Centraal	verzamelgebouwen
Coehoornstraat 19	85	Gemeente Arnhem	Coehoorn Centraal	verzamelgebouwen
Coehoornstraat 33	117	Gemeente Arnhem	Coehoorn Centraal	verzamelgebouwen
Coehoornstraat 35	242	Gemeente Arnhem	Coehoorn Centraal	verzamelgebouwen
Coehoornstraat 60	760	Gemeente Arnhem	Coehoorn Centraal	verzamelgebouwen
Dijkstraat 39	35	ANWS	SLAK	verzamelgebouwen
Dijkstraat 40	50	ANWS	SLAK	verzamelgebouwen
Dijkstraat 97	55	ANWS	SLAK	verzamelgebouwen
Dr. Schaepmanlaan 1	38	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Dr. Schaepmanlaan 13	38	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Dr. Schaepmanlaan 15	35	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Dr. Schaepmanlaan 5	35	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Driekoningenstraat 16	336	Berendsen v Gemert	SLAK	verzamelgebouwen
Druckerstraat 15	57	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Druckerstraat 19	57	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Druckerstraat 21	57	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Druckerstraat 29	57	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Druckerstraat 35	57	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Ds. Bechtlaan 1	1.172	Gemeente Arnhem	SLAK	verzamelgebouwen
Geitenkamp 16	197	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Geitenkamp 16	57	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Geitenkamp 62	166	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Geitenkamp 62	166	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Heijenoordseweg 9	4.861	Klimmendaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Het Nieuwe Land 8	398	De Eigen Zaak	Makelaar	verzamelgebouwen
Ijsselburcht 3	271	Color Business Center	Makelaar	verzamelgebouwen
Jansbuitensingel 7	553	We haveany space	Makelaar	verzamelgebouwen
Julianalaan 17	104	Gemeente Arnhem	SLAK	zelfstandige ruimten
Kastanjelaan 31	321	SLAK	SLAK	verzamelgebouwen
Klarendalseweg 109	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 114	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 119	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 123	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 137	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten

Adres	Opp. m²	Eigenaar	Verhuurder / Verhuur via	Hoofdcategorie
Klarendalseweg 151	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 180	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 32	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 362	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 363	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 371	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 376	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 378	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 381	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 394	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 401	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 440	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 442	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarendalseweg 75	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Klarestraat 27	31	Hulshof	SLAK	zelfstandige ruimten
Kloosterstraat 1	142	Mimi Studio's	Makelaar	verzamelgebouwen
Koningstraat 12	601	VastNed	SLAK	verzamelgebouwen
Koningsweg 19	417	Gemeente Arnhem	SLAK	zelfstandige ruimten
Koolstraat 21	47	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Langstraat 20	490	Gemeente Arnhem / Showroom Arnhem	Showroom Arnhem	overige ruimten
Lombardstraat 35	129	Vebe van Steijn	SLAK	verzamelgebouwen
Marten van Rossemstraat 42	70	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Mauritsstraat 13	53	Volkshuisvesting	SLAK	zelfstandige ruimten
Meander 251	381	Color Business	Makelaar	verzamelgebouwen
		Center		
Muntsteeg 11	50	Gemeente Arnhem	SLAK	zelfstandige ruimten
Nieuwe Kade 10	115	Volkshuisvesting	SLAK	zelfstandige ruimten
Nieuwe Kade 10	79	Volkshuisvesting	SLAK	zelfstandige ruimten
Nieuwe Plein 1	2.870	Gemeente Arnhem	Coehoorn Centraal	verzamelgebouwen
Nieuwe Plein 3	613	Gemeente Arnhem	Coehoorn Centraal	verzamelgebouwen
Nijhoffstraat 85	55	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Oost-Peterstraat 23	1.064	SLAK	SLAK	verzamelgebouwen
Oude Huissenseweg 4	187	SLAK	SLAK	verzamelgebouwen
Oude Kraan 20	407	Steijgerwalt Oosterbeek en Didam	BOKA - broedplaats oude kraan	verzamelgebouwen
Oude Kraan 72	3.431	CODUM Arnhem B.V.	BOKA - broedplaats oude kraan	verzamelgebouwen
Oude Oeverstraat 120	817	HSA B.V. Amsterdam	Makelaar	verzamelgebouwen
Paulstraat 104	63	Volkshuisvesting	SLAK	verzamelgebouwen
Rietgrachtstraat 115	116	Volkshuisvesting	SLAK	zelfstandige ruimten
Rosendaalsestraat 68	138	Nieuwenhuis	SLAK	zelfstandige ruimten
Scheldestraat 24	905	Portaal	SLAK	verzamelgebouwen
Sonsbeeksingel 147	624	Volkshuisvesting	Arnhems Modeincubator	verzamelgebouwen
Sonsbeeksingel 151	30	Volkshuisvesting	SLAK	verzamelgebouwen
Sonsbeeksingel 162	100	Volkshuisvesting	SLAK	zelfstandige ruimten
Sperwerstraat 97	1.033	Gemeente Arnhem	SLAK	overige ruimten

Adres	Opp. m^2	Eigenaar	Verhuurder / Verhuur via	Hoofdcategorie
Spijkerstraat 11	29	SLAK	SLAK	zelfstandige ruimten
Spijkerstraat 13	61	SLAK	SLAK	overige ruimten
Spijkerstraat 15	38	SLAK	SLAK	overige ruimten
Spijkerstraat 17	46	SLAK	SLAK	overige ruimten
Spijkerstraat 19	70	SLAK	SLAK	overige ruimten
St. Janskerkstraat 86	729	SLAK	SLAK	verzamelgebouwen
Statenlaan 8	3.278	Schipper Bosch	De Kleine Campus	verzamelgebouwen
Theaterplein 1	75	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Tiendweg 40	77	Volkshuisvesting	SLAK	zelfstandige ruimten
Transformatorplein 12	66	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Transformatorplein 14	52	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Transformatorplein 16	52	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Transformatorplein 18	52	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Transformatorplein 20	52	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Transformatorplein 22	31	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Transformatorplein 30	53	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Transformatorplein 32	48	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Transformatorplein 4	27	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Transformatorplein 6	26	Volkshuisvesting	Volkshuisvesting	overige ruimten
Utrechtsestraat 49	272	Volkshuisvesting	SLAK	verzamelgebouwen
Utrechtseweg 310	7.908	SLAK	SLAK	verzamelgebouwen
Utrechtseweg 310	1.981	SLAK	SLAK	verzamelgebouwen
Utrechtseweg 310	1.059	SLAK	SLAK	verzamelgebouwen
Utrechtseweg 310	546	SLAK	SLAK	verzamelgebouwen
Van Oldenbarneveldt-straat 90	4.455	Volkshuisvesting	De Transformatie	verzamelgebouwen
Venlosingel 90	125	Portaal	SLAK	zelfstandige ruimten
Vijverlaan 100	50	Volkshuisvesting	SLAK	verzamelgebouwen
Vossenstraat 6	1.000	Rozet	Makelaar	verzamelgebouwen
Wassenaarweg 40	323	Zuidpoort	Makelaar	verzamelgebouwen
Weerdjesstraat 8	318	Portaal	SLAK	verzamelgebouwen
West Peterstraat 9	167	Volkshuisvesting	SLAK	zelfstandige ruimten
Westervoortsedijk 73-HE	1.161	IPKW	IPKW	verzamelgebouwen
Willemsplein 4	307	We have any space	Makelaar	verzamelgebouwen
Zijpendaalseweg 8	122	Topmeet	Makelaar	verzamelgebouwen

Kanttekeningen bij het aanbodoverzicht

- Een belangrijke kanttekening voor de genoemde aanbodcijfers heeft te maken met het ‘grijze gebied’ van het aanbod. Daarbij gaat om bedrijfshuisvesting waarvan in principe elke onderneming gebruik kan maken: commerciële kantoren en bedrijfspanden. Dit aanbod is deels meegenomen in de cijfers op basis van kort internetonderzoek naar het type panden, locatie, prijs en huidige gebruikers. Of en in welke mate de panden terecht zijn opgenomen in het aanbod, is daarbij per definitie discutabel. Dat komt door de afbakening van de onderzoeksvraag, maar ook door de pluriformiteit van de creatieve en culturele sector in vergelijking tot andere economische sectoren. Voor dat laatste geldt dat er, ook vanuit de enquête, geen algemene stelregel is op te stellen voor in hoeverre creatieven gebruik (kunnen / willen) maken van dit type huisvesting. Bovendien kunnen factoren die meespelen in de toekomst veranderen: bijvoorbeeld door prijsveranderingen op de vastgoedmarkt, of verandering van inkomsten van creatieven.
- De in het onderzoek gehanteerde definitie van de creatieve en culturele sector sluit mogelijk niet volledig aan bij de door aanbieders

gehanteerde definitie. Zo wordt mogelijk een deel van het aanbod van Volkshuisvesting in het modekwartier gevuld door bedrijven in de detailhandel; die buiten de in het onderzoek gehanteerde definitie vallen.

- Uit de panelgesprekken blijkt dat een deel van de creatieven gebruik maakt van tijdelijke huisvesting in het kader van leegstandsbeheer, dat wordt aangeboden door commerciële partijen zoals AD Hoc. Vanwege deze tijdelijkheid, de veelheid van aanbieders en gebruikers ervan, zijn dit type panden niet meegenomen in het aanbodoverzicht.
- De gegevens over vloeroppervlakken van de panden zijn voor een deel afkomstig uit de aan de onderzoekers aangeleverde informatie van de gemeente Arnhem en Volkshuisvesting. Voor een deel is dit bestand aangevuld met gegevens uit de basisadministratie gebouwen van de gemeente Arnhem (BAG). De BAG bevat gegevens over de totale oppervlakte van het pand (BVO); terwijl in de praktijk door ondernemers (en dus ook voor creatieven), het verhuurbaar vloeroppervlak (VVO) wordt gebruikt. Afwijkingen hiertussen worden gemiddeld gezien geschat op 15% (waarbij VVO < BVO).

Bijlage 7: Definitie culturele en creatieve sector gemeente Arnhem

Voor dit onderzoek is de onderstaande definitie van de creatieve en culturele sector gehanteerd. Basis hiervoor is de TNO-definitie van de creatieve industrie (zie o.a. CBS 2011 - Onderzoeksrapportage creatieve industrie), waar in overleg met de gemeente Arnhem enkele SBI-codes uit zijn gelaten. Deze zijn doorgehaald in onderstaand overzicht.

- Kunsten en cultureel erfgoed:
  - Beoefening van podiumkunst (SBI 90011)
  - Podiumkunsten – producenten van podiumkunst (SBI 90012)
  - Scheppende kunsten – schrijven en overige scheppende kunst (SBI 9003)
  - Kunstgalerieën en –expositieruimten (SBI 91022)
  - Overige kunst en erfgoed:
    - ~~Informatieverstrekking op het gebied van toerisme (SBI 7990)~~
    - Dienstverlening voor uitvoerende kunst (SBI 9002)
    - ~~Steunfondsen (niet op het gebied van welzijnszorg (SBI 94993)~~
    - ~~Vriendenkringen op het gebied van cultuur, fanclubs (SBI 94994)~~
- Media en entertainmentindustrie:
  - Radio en televisie:
    - Productie van televisieprogramma's (SBI 59112)
    - Facilitaire diensten voor film, tv (SBI 5912)
    - Radio-omroepen (SBI 6010)
    - Televisie-omroepen (SBI 6020)
  - Persmedia:
    - ~~Uitgeverijen van kranten (SBI 5813)~~
    - ~~Uitgeverijen van tijdschriften (SBI 5814)~~
    - ~~Persagentschappen (SBI 6321)~~
    - ~~Overige dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie n.e.g. (SBI 6329)~~
    - Fotografie (SBI 74201)
  - Film:
    - Productie van films (geen televisiefilms) (SBI 59111)
    - Distributie van films en televisieproducties (SBI 5913)
  - Muziekindustrie:
    - Maken en uitgeven van geluidsopnamen (SBI 5920)
  - Boekenindustrie:
    - Uitgeverijen van boeken (SBI 5811)
  - Overige uitgeverijen:
    - ~~Overige uitgeverijen (niet van software) (SBI 5819)~~
    - ~~Uitgeverijen van computerspellen (SBI 5821)~~
    - ~~Overige uitgeverijen van software (SBI 5829)~~
  - Creatieve zakelijke dienstverlening:
    - Vormgeving en ontwerp
    - Architecten (geen interieurarchitecten) (SBI 71111)
    - Interieurarchitecten (SBI 71112)
    - Communicatie- en grafisch ontwerp (SBI 74101)
    - Industrieel en productontwerp (SBI 74102)
    - Interieur- en ruimtelijk ontwerp (SBI 74103)
  - Communiceren en informatie:
    - Public relationsbureaus (SBI 7021)
    - Reclamebureaus (SBI 7311)
    - Handel in advertentieruimte en -tijd (SBI 7312)
- ~~Organiseren van congressen en beurzen (SBI 8230)~~

Bijlage 8: instrumentarium

Publiekrechtelijk instrumentarium	Sturen op[1]				Voorbeelden van mogelijkheden
	M	B	€	D	
Sectoraal beleid creatieve industrie, cultuur en economie	X	X	X	X	Benoemen van kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen en een samenhangend pakket aan instrumenten die richtingen geven aan en transparantie bieden over het handelen van de gemeente ten aanzien van de culturele en creatieve sector. O.a. ten aanzien van creativiteit in gebiedsontwikkeling. Een voorbeeld van sectoraal beleid op het gebied van de creatieve industrie is het Atelier- en broedplaatsenbeleid van de gemeente Amsterdam.
Structuurvisie/ omgevingsvisie*	X	X			Benoemen van het belang van de creatieve industrie voor de stad en de kwalitatieve en kwantitatieve opgave als kader voor het bestemmingsplan dan wel het omgevingsplan. Het verdient de aanbeveling om voor (belangrijke) gebiedsontwikkelingen tevens gebiedsspecifieke opgaven en doelstellingen te formuleren. Immers, wanneer een bestemmingswijziging nodig is voor een ontwikkeling biedt de structuurvisie/de omgevingsvisie het afwegingskader.
Stedenbouwkundig Programma van Eisen (SPvE)	X	X			In een SPvE kunnen de realisatie van ruimte voor en meerwaarden van de creatieve industrie als basis dienen voor de programmatische uitgangspunten, ruimtelijke uitgangspunten en omgevingsaspecten van een gebiedsontwikkeling.
Bestemmingsplan / omgevingsplan**		X	X		• Ruime versus gedetailleerde bestemmingsregels: – Ruime regels bieden mogelijkheden voor het realiseren van een optimale combinatie van functies en activiteiten en voor een sluitende businesscase door het combineren van meer en minder rendabele functies. Bijv. het combineren van creatieve bedrijvigheid, horeca, detailhandel en maatschappelijke functies zoals een bibliotheek in een bestemming “Gemengd”. Bijv. Klokgebouw Eindhoven. – Wat willen we niet, in plaats van wat willen we wel: Door bepaalde functies uit te sluiten of te maximaliseren kunnen respectievelijk ongewenste functies worden voorkomen of de balans tussen functies worden bewaakt. Bijv. Havenkwartier Deventer en Volkshotel Amsterdam. – Ook een combinatie is mogelijk: aangeven wat gewenste functies zijn, wat ongewenste functies zijn en het bestuur op basis van criteria laten besluiten welke functies in het “grijze gebied” zijn toegestaan. – Het vastleggen van een bestemming “maatschappelijke doeleinden” voor voorzieningen in aansluiting bij de te realiseren maatschappelijke meerwaarden (die van belang worden geacht en

[1] M= Meerwaarden, B= beschikbaarheid, = betaalbaarheid, D = Doorstroming

					zijn vastgelegd in de omgevingsvisie) of het koppelen van een bestemming “bedrijven” aan een specifieke bedrijfstak van de creatieve industrie borgt deze functie en de bijbehorende grondwaarde voor de toekomst. • Een minimum pakket aan randvoorwaarden (bijv. ten aanzien van parkeren of milieubelasting), passend bij de gewenste maatschappelijke meerwaarden van de creatieve industrie, zorgt voor maximale ontwikkelruimte om deze meerwaarden te realiseren tegen minimale investeringskosten. • Bieden van experimenteerruimte door tijdelijke functies mogelijk te maken.

Privaatrechtelijk instrumentarium	Sturen op				Toelichting mogelijkheden
	M	B	€	D	
Anterieure (exploitatie)overeenkomst					Op basis van een exploitatieovereenkomst kunnen afspraken worden vastgelegd die verder reiken dan de mogelijkheden in het exploitatieplan. Zo heeft de gemeente Utrecht afspraken vastgelegd over betere energieprestaties dan volgens het bouwbesluit noodzakelijk. Eenzelfde aanpak kan gehanteerd worden voor de realisatie van maatschappelijke meerwaarden van de creatieve industrie. Ondanks de hoge mate van contractvrijheid, is enige terughoudendheid echter raadzaam. Volgens de heersende opinie dient de gemeente zich te beperken tot de publiekrechtelijke bevoegdheden. Indien zij afspraken wil maken die boven publiekrechtelijke bevoegdheden uitstijgen kan geconcludeerd worden dat sprake is van een overheidsopdracht die aanbesteed moet worden.
Aanbesteding	X	X	X		• Aanbestedingscriteria die sturen op de realisatie van maatschappelijke waarden en de betrokkenheid en integratie van bestaande initiatieven i.p.v. op maximale financiële waarde (bijv. een vaste prijs). • Creëren gelijk speelveld voor lokale / kleine initiatieven dmv aanpassen schaalgrootte + randvoorwaarden. • Mogelijkheden verkennen voor “right to bid” (voorbeeld Locality Act in Engeland) om bij verkoop voorrang te kunnen geven aan voor een buurtorganisatie bij verkoop van maatschappelijk vastgoed.
Concessie, bouwclaim, joint venture	X	X	X	X	• Verankeren van de meerwaarden van de creatieve industrie in een sterke gemeenschappelijke visie op het DNA van het gebied als basis voor de gebiedsontwikkeling en samenwerking. • verschillende vormen van PPS bieden in meerdere of mindere mate invloed: in het concessiemodel via het programma van eisen aan de voorkant van het project, in de bouwclaim tevens via invloed op de planvorming en in een joint venture via gezamenlijke planvorming en realisatie.
(Strategisch) grondbeleid	X	X	X		• Aankopen van grond en gebouwen op strategische locaties in de stad/ toekomstige gebiedsontwikkelingen zorgen naast publiekrechtelijke ook voor privaatrechtelijke sturingsmogelijkheden. • Het meewegen van maatschappelijke meerwaarden in de businesscases en grondexploitatie (bijv. doormiddel van een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) kan zorgen voor meer permanente en meer betaalbare huisvesting.
Aanwending gemeentelijk vastgoed	X	X	X	X	• Kostendekkende en / of gesubsidieerde huur voor broedplaatsinitiatieven in gemeentelijk vastgoed zorgen voor betaalbare huisvesting. • Doorstroming kan gerealiseerd worden door een toets op professionaliteit en inkomen te hanteren, in combinatie met een max. aantal jaren huur. • Bij het afstoten van gemeentelijk vastgoed kan geïnventariseerd worden of transformatie tot een broedplaats een mogelijkheid is. Tevens kan een verplichting tot lage huur opgenomen worden in uitgiftecontracten. Uiteraard wordt daarmee de opbrengst van het gemeentelijk vastgoed veel lager.

Financieel instrumentarium	Sturen op				Toelichting mogelijkheden
	M	B	€	D	
Investeringsfonds/ kredietborgstelling	X	X	X	X	Een laagrentende lening voor de realisatie broedplaatsen draagt bij aan broedplaatsontwikkeling. Daarbij kan onderzocht worden welke voorwaarden gesteld kunnen worden aan de realisatie van meerwaarden, huurprijzen en doorstroming. Arnhem heeft reeds een borgstellingsfonds.
Realisatiesubsidie	X	X	X	X	Ter aanvulling op de banklening kan een subsidie ingezet worden ter dekking van het verschil tussen wat men kan lenen en het benodigd verbouwingsbudget. Hiermee kan gestuurd worden op de realisatie van werkruimtes en meerwaarden, maximale huurprijs en doorstroming. Daarnaast kan gestuurd worden op een mix van verschillende (openbare) functies. Zie kader Atelier- en broedplaatsenbeleid Amsterdam.

Samenwerking	Sturen op				Toelichting mogelijkheden
	M	B	€	D	
Ondernemende groep	X	X	X		Door samen te werken met gebiedspartijen (grondeigenaren, bewoners, initiatiefnemers, maatschappelijke organisaties) kan een sterke gemeenschappelijke visie en ambitie voor een gebied worden gerealiseerd die vervolgens leidend is voor de planvorming, realisatie en het beheer. Een voorbeeld zijn de woningbouwcorporatie Trudo en ontwikkelaars van Strijp S die besluiten om het skatepark in Strijp S te behouden en te renoveren vanwege de betekenis van de plek voor het gebied als geheel.
Coördinatie (gebiedsmanager / -makelaar)	X	X	X		Bij elkaar brengen van gebiedspartijen (ondernemende groep) en sturen op gezamenlijke planvorming, het identificeren van kansen en knelpunten en procesmanagement.
Prestatieafspraken woningbouwcorporaties					Hierin kunnen afspraken over de nieuwbouw van sociale huurwoningen, de betaalbaarheid van woningen, de huisvesting van bepaalde doelgroepen en de kwaliteit en duurzaamheid van de woningen worden gemaakt. Dit biedt mogelijk kansen voor de realisatie van atelierwoningen.
Broedplaatsenloods		X			Een gemeentelijk aanspreekpunt voor initiatiefnemers van broedplaatsen die op zoek zijn naar informatie o.a. over locaties, vergunningen en financieringsmogelijkheden draagt bij aan de realisatie van nieuwe broedplaatsen. Daarnaast koppelt de broedplaatsenloods actuele vragen uit de markt aan beleidsdoelstellingen om, in lijn met beleid, proactief mee te denken en te werken aan de realisatie van nieuwe creatieve bedrijfsverzamelgebouwen.

BUREAUBUITEN
economie & omgeving

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	8 juli 2020
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Mark Coenders, Tülay Gemici - GroenLinks Guus van der Laak - Arnhem Centraal
Titel motie	Plan voor creatieve werkruimten
Nummer Zaaknummer	**20M39** 487333

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Er op dit moment een kwalitatieve en kwantitatieve mismatch is tussen vraag naar en aanbod van huisvesting voor de creatieve en culturele sector in Arnhem, en dat deze mismatch in de toekomst groter wordt;
- In de culturele en creatieve sector 37% van de mensen een verhuiswens heeft, waarbij ruimtegebrek of ruimteoverschot de meest genoemde verhuisreden is;
- De aanwezigheid van de culturele en creatieve sector in een gebied een waardevermeerderend effect heeft op dat gebied;
- Bureau BUITEN de volgende vier concrete aanbevelingen deed in het onderzoek 'Huisvesting Culturele en Creatieve sector Arnhem':
    a. Jaag de ontwikkeling van ruimtes voor de creatieve en culturele sector aan en zorg dat deze beter benut worden;
    b. Zorg voor vaste concepten met een community factor, maar blijf ook tijdelijke huisvesting faciliteren;
    c. Maak onderscheid in doelgroepen, maar zorg tegelijkertijd voor integratie;
    d. Faciliteer de sector vanuit de gedachte van ecosystemen.
- De gemeente haar rol kan nemen in een breed spectrum; van faciliteren/aanjagen tot en met zelf exploiteren/ aankopen.

Overwegende dat:
- Er ruimte moet komen en blijven voor makers, lege plekken waar nieuwe cultuur kan groeien;
- Een actieve rol van de gemeente op het gebied van atelierruimte wenselijk is zodat talentvolle en succesvolle creatieve Arnhemmers een bijdrage kunnen blijven leveren aan het kunst- en culturele klimaat van de stad;
- Er meer bereikt kan worden als de gemeentelijke inzet niet versnipperd is.

AANGENOMEN

20 m 39 / P. 2

Verzoekt het college: - Een plan huisvesting creatieve en culturele sector op te stellen, met daarin een actieve rol van de gemeente; - Het plan op te stellen op basis van de aanbevelingen van het rapport van Bureau BUITEN en in overleg met de creatieve en culturele sector; - Het plan ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad voor de behandeling van de MJPB 2021-2024.
en gaat over tot de orde van de dag Mark Coenders en Tülay Gemici - GroenLinks Guus van der Laak - Arnhem Centraal AANGENOMEN

Voor 28

Tegen 9

Motie vreemd aan de agenda "Plan voor creatieve werkruimten" (20M39)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	2	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Sanders		

Totaal 37

Lijst met deelnemers rondetafelgesprek
Plan van aanpak huisvesting creatieve en culturele sector 2021-2024

Overzicht insprekers

	Naam	Namens
1	Pim Coenen	SLAK
2	Stefan Rebergen	Jacobiberg
3	Laurien Timmermans	ArtEZ conservatorium
4	Elke Makowski	De Vloer
5	Annelou van Griensven	vormgever
6	Anook Cléonne	kunstenaar
7	Rob Voerman	kunstenaar

Beste Raadsleden, Arnhem, 02-02-21

Mijn naam is Elke Makowski en ik ben cultureel ondernemer in Arnhem. Ik geef samen met mijn collega Sofie Noij – Twaalfhoven leiding aan De Vloer school voor podiumkunsten.
Een Arnhemse amateurschool voor dans, theater en musical met 1000 deelnemers die wekelijks hun lessen komen volgen. Daarnaast bieden we veel kunst en culturele projecten en voorstellingen voor het basis en voortgezet onderwijs.

Samenvattend:

Wij, aanbieders van amateurkunsteducatie en participatie, worden in ons culturele ondernemerschap momenteel beperkt door het tekort aan fysieke, kwalitatieve en betaalbare ruimte en kunnen hierdoor niet geheel voldoen aan de vraag die er in de samenleving bestaat.

Na uitvoerig het plan “Arnhems buiten” en de gemeentelijke beleidsnotities te hebben gelezen is mij het volgende opgevallen:

Er wordt uitsluitend gesproken over huisvesting voor makers van kunst en cultuur, mensen die werk maken in kantoren, atelierruimten en werkplaatsen. Die producten ter plekke creëren.

Er zijn in Arnhem echter rond de 65.000 amateurkunstenaars die wekelijks in de vrije tijd hun lessen of cursussen volgen bij een van de vele culturele ondernemers van deze stad. Ondernemers die gebruik maken van werkruimten ten behoeve van bewoners. Zij maken vaak gebruik van particuliere ruimten, eigen (bedrijfs-)woning, sportacomodaties of multifunctionele ruimten in gemeentelijke (wijk)gebouwen.

De werkruimten die nodig zijn voor het faciliteren van deze kunstenaars zijn in het rapport buiten beschouwing gelaten en juist hier ligt een fors tekort aan geschikte werkruimte.

Omdat dit (en andere onderwerpen) al langere tijd speel in de amateurkunstsector heb ik sinds de maart 2020 (start van de coronacrisis) samen met collega’s van Rozet, Huis van Puck, de Muziekmakerij en de Kunstmakerij een platform opgericht genaamd Amateurkunst Aanbieders Arnhem (AAA). Dit platform is er voor alle aanbieders van kunsteducatie en kunstparticipatie. Oftewel voor alle cultureel ondernemers die de stad/wijken leuker, aantrekkelijker en aangenamer maken, die zorgen voor reuring en samenwerking.
Een van de doelstellingen van het platform is het onderzoeken en ondersteunen van de leden bij uiteenlopende kwesties, zoals het tekort aan huisvesting ten behoeve van amateurkunst. Deze enorme groep ondernemers (vaak zzp-ers) hebben steeds vaker te maken met ruimtetekorten.

Onder andere in overleg met Henk Dassen van het Huis van Puck bleek dat er momenteel alleen al hier 30 tot 40 groepen op de wachtlijst staan om ruimte te huren voor hun activiteiten. Het gaat vaak niet om ruimte die fulltime nodig is, maar per aanvrager meestal om een aantal uren per week. Uit de wachtlijst kunnen we opmaken dat er een groot gebrek is aan (goed gefaciliteerde) ruimten en dat de vraag het aanbod sterk overstijgt.
Komende maanden gaan we met de AAA verder uitzoeken welke noden er nog meer zijn in het amateurveld en zullen we de resultaten hiervan zeker delen met de gemeente.

Net als andere leden van de Arnhemse Amateurkunst Aanbieders loop ik in mijn eigen bedrijf ook regelmatig tegen de grenzen van beschikbare ruimte. Bijvoorbeeld in Schuytgraaf, een wijk in ontwikkeling, is de vraag al jaren groter dan we kunnen leveren. Niet omdat we niet willen, maar omdat er gewoonweg geen ruimte meer is. We bieden al jarenlang lessen aan op iedere locatie die er

voorhanden is in de wijk (MFC Salamander, MFC Omnibus, International School en Lorentz Lyceum), maar de vraag is groter en de ruimte in die wijk is op. Er is geen oude bebouwing waarvan gebruik kan worden gemaakt en nieuwbouw lijkt geen optie (meer) te zijn.

Ook in andere wijken en het centrum zit alles “vol” en dus wijken wij en collega’s steeds vaker uit naar andere, soms tijdelijke locaties (De Vloer start binnenkort bijvoorbeeld in het Rembrandt theater), waar we vervolgens tijdelijk of slechts een paar uur per week kunnen huren. Dit zorgt voor veel bijkomende problemen, zoals extra kosten voor inrichting van de verschillende (tijdelijke) locaties, maar vooral ook het probleem van het verplaatsen van activiteiten als een locatie op een gegeven moment moet sluiten. Dit betekent dat cursisten niet meer dichtbij in hun eigen buurt van hun activiteiten kunnen gebruikmaken. Bestendigheid in de huisvesting is dan ook voor ons een zeer belangrijk punt in de beleidsplannen.

De ruimten die voor ons vakgebied (podiumkunsten) geschikt zijn, zijn schaars. Simpelweg omdat we een grote oppervlakte nodig hebben en een hoog plafond en goede vloeren. De ruimte moet minimaal 120-150m2 zijn en vrij van obstakels (zoals zuilen) om er op een veilige manier met een groep mensen te kunnen werken. Vaak is het wenselijk om meerdere van dit soort ruimten op dezelfde locatie te gebruiken. Opbergruimte (voor spiegels en geluidsinstallaties) is ook van groot belang. De kosten van dergelijke ruimten zijn vaak echter behoorlijk prijzig, wat de bedrijfsvoering bemoeilijkt.
Daarnaast is het ook prettig om mensen te kunnen ontvangen/ontmoeten in een aparte ruimte voor of na de lessen, om het sociale aspect van ons werk en de interactie en ontmoeting te stimuleren.

We maken ook gebruik van sporthallen vanwege de ruimte, maar daar worden we als (cultureel) ondernemer gezien en daar gelden hogere tarieven voor. Anders dus, dan de sportverenigingen die tegen een sociaal tarief gebruik kunnen maken van de locatie.

Bedrijfsverzamelgebouwen of verhuurder van faciliteiten:

Het Huis van Puck en Rozet zijn voorbeelden van gebouwen waar ruimten aan meerdere gebruikers worden verhuurd en waar meerdere initiatieven/ondernemingen gehuisvest zijn. Als een ruimte door meerdere gebruikers wordt gebruikt, moet deze uiteraard multifunctioneel worden ingericht. Een koor van 60 deelnemers heeft namelijk iets anders nodig, dan een dansgroep met 12 deelnemers. Toch is het goed mogelijk dit soort ruimten in te richten voor alle (in dit geval podiumkunsten-) gebruikers. Er is op meerdere plekken in de stad een grote behoefte aan deze vorm van huur. Met name in Arnhem Zuid is er geen voorziening op dit gebied, terwijl hier inmiddels meer inwoners wonen dan in Arnhem Noord. (Rozet, de Jacobiberg en Huis van Puck staan allen in Arnhem Noord.)

Er zijn uiteraard nog meer invalshoeken om naar de behoefte aan huisvesting te kijken. Graag geef ik een verdere toelichting tijdens de raadsvergadering.

Met vriendelijke groet,

Elke Makowski
De Vloer school voor Podiumkunsten

TOEKOMST VISIE 10-2020

Stefan Rebergen
Rene Tijssen
i.s.m. Christiaan Holland

INLEIDING

Zou er in deze stad iets in het water zitten? Het wemelt in Arnhem namelijk van de muzikanten, bandjes, DJ's en creatieve professionals. Wanneer we die bloedgroepen bij elkaar brengen, ontstaat er iets bijzonders. Dat is te zien en te ervaren bij Jacobiberg, maar ook bijvoorbeeld bij allerlei festivals en evenementen in de stad. Arnhem is een muziekstad.

Jacobiberg heeft enkele jaren geleden een moeilijke periode doorgemaakt, maar heeft zich sinds de verhuizing naar de HES op Arnhems Buiten in rap tempo ontwikkeld tot de grootste muzikale broedplaats van Nederland. Dat is een prestatie van formaat. De huidige beschikbare ruimte wordt grotendeels gebruikt en er staan inmiddels zelfs allerlei belangstellenden op de wachtlijst. Het gaat goed. Er is een betrokken groep *residents* (huurders) en een al even enthousiaste groep vrijwilligers, er is een goede samenwerking met Luxor Live tot stand gebracht en er is een positieve exploitatie gerealiseerd. Zelfs in lastige tijden als de huidige Coronacrisis worden nieuwe activiteiten ontplooid zoals het nieuwe kanaal en de studio van Arnhem Live. Jacobiberg is *alive & kicking* – zogezegd. Het heeft zich ontwikkeld tot een ecosysteem waar allerlei mensen die zich met muziek bezighouden kunnen groeien en verbeteren.

Echter, het huidige succes van Jacobiberg biedt geen garantie voor de toekomst. De huidige locatie is eigendom van Amvest. Amvest heeft aangegeven dat er op de HES binnen afzienbare termijn een nieuwe wijk voor wonen en werken zal worden gerealiseerd. Hoewel de aanwezigheid van een popcentrum als een pluspunt voor de toekomstige ontwikkeling wordt gezien, is het allerminst zeker of we in de huidige omvang (en vooral: onder gelijkblijvend gunstige condities) kunnen blijven.

De toekomstvisie is dus vooral gericht op twee zaken: het consolideren van het succes en het ontwikkelen van een Plan B voor een alternatieve locatie – mocht dit nodig zijn.

Input voor deze toekomstvisie is opgehaald bij een groot aantal partijen. Bij muzikanten (gebruikers) uiteraard, maar ook bij popmakelaars, Luxor Live, De Basis, SLAK, ArtEZ, Amvest en de gemeente Arnhem. Zie pagina 11 voor een overzicht met gesprekspartners.

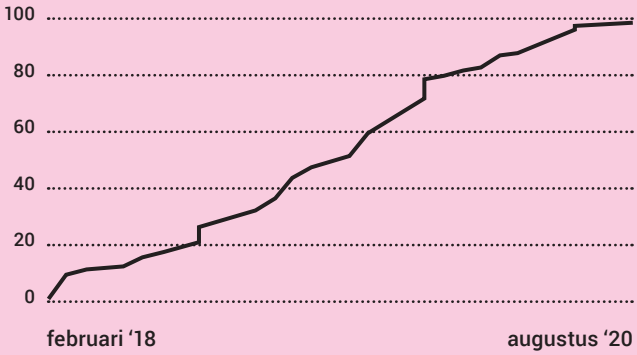
STAND VAN ZAKEN

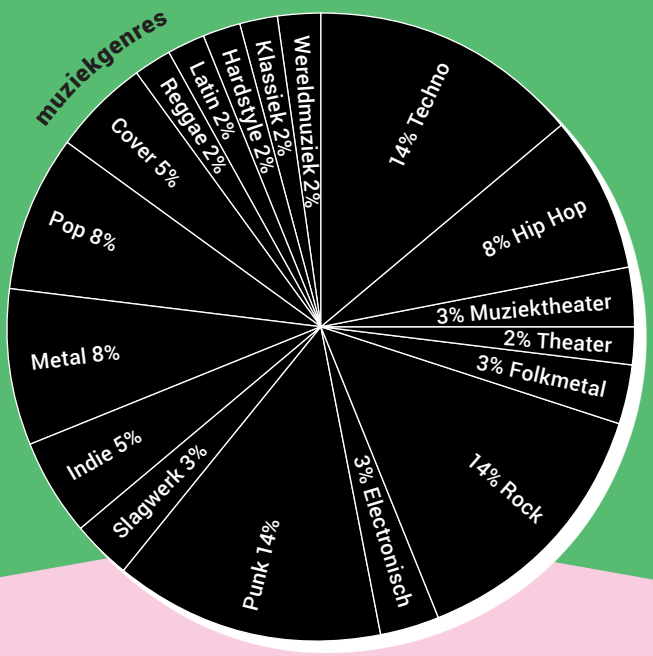
Als startpunt is het handig om een toekomstvisie te beginnen met een feitelijke stand van zaken. Het equivalent van: 'U bevindt zich hier'. Kijken we naar de huidige invulling en bezetting van het pand, dan ziet het beeld van facts & figures er als volgt uit:

* 98 huurders/residents (incl. docenten)
* 80 bands die regelmatig gebruik maken van oefenruimtes
* 6 gedeelde oefenruimtes
* 170 leerlingen op de Popschool
* 30 studio's
* DJ Studio de Berg
* Producer studio De Berg
* Jacobus (om mee te nemen naar festivals en evenementen)
* 15 ateliers in samenwerking met Artez
* Creatieve professionals: 30 Producers, 3 Fotografen, 2 Video-bedrijven
* Arnhem Live studio (dagelijkse uitzendingen)
* Events (o.a. Open Dag)

De capaciteit van het huidige pand wordt hiermee grotendeels benut. Op de wachtlijst staan inmiddels 7 bands en 15 individuen.

Wat opvalt, is het tempo waarmee de groei in de afgelopen 2,5 jaar tot stand is gebracht:

De aantrekkelijkheid van Jacobiberg wordt door de gesprekspartners als volgt omschreven:

* **Betaalbaar**
* **Laagdrempelig**
* **Coole plek**
* **Diversiteit** (muzieksoorten, jong & oud, bedrijfjes, etc.)
* **Katalysator** voor de muziekscene;
* **'Oase-gevoel'** (b.v. kunnen wandelen in de groene omgeving)
* **Parkeren en bereikbaarheid** (ook met OV)

Kijken we naar de muziekgenres die vertegenwoordigd zijn op de Jacobiberg, dan zien we een grote mate van diversiteit.Deze diversiteit zien we als een kracht, wat ook onderstreept wordt door het oordeel van de gebruikers die we hebben gesproken. Wat verder opvallend is, is dat Jacobiberg op dit moment ook verschillende bands uit Nijmegen (waaronder De Staat) onderdak biedt. De huidige verbouwing van De Basis in het oude Doornroosje pand is hier een belangrijke verklaring voor. Dit onderstreept de samenwerking in 025.

Jacobiberg wil de huidige positie van grootste muzikale broedplaats van Nederland consolideren en in kwalitatieve zin uitbouwen. De diverse functies in de muzikale waardeketen (van oefenruimtes/talentontwikkeling naar bijvoorbeeld scouting, opnamemogelijkheden, promotie en vermarkting) zijn namelijk erg versnipperd. Ook de zakelijke kant van muziek maken en in bandjes spelen, is voor veel partijen een onderbelicht aspect. Het blijkt dat beginnende en zich ontwikkelende muzikanten behoefte hebben aan een netwerk om kennis, expertise en ervaring te kunnen delen. We willen hierop inspelen door muzikaal talent in een incubator-achtige omgeving te ondersteunen met coaching en advies. Professionalisering dus. Daarnaast willen we in de sociale agenda en onderlinge ontmoetingen extra zaken gaan organiseren. Meer interactie en meer community dus. Opgeteld betekent dit: broedplaats, netwerk met ondersteuning en ontmoetingen (kruisbestuiving) als creatieve drie-eenheid.

Jacobiberg is de plek in Arnhem en omgeving waar je als muzikant, band, DJ of creatieve professional terecht kan om beter te worden (zowel muzikaal als professioneel) en verder te komen. We bieden dus niet alleen oefenruimtes maar vooral ook een relevant netwerk. De lijnen in dit netwerk zijn kort en informeel. Allerlei diensten en voorzieningen zitten onder hetzelfde dak: de popmakelaar die je aan nieuwe contacten (en mogelijke optredens) kan helpen, via Arnhem Live kom je aan exposure, er zijn opnamestudio's en producers in het pand en er is professionele ondersteuning op zakelijk vlak en op het gebied van techniek, communicatie, *social media*, etc.

We willen niet alleen de katalysator voor de muziekscene zijn, maar ook een meerwaarde hebben voor de stad. Op dit moment is Jacobiberg (ook door haar ligging) niet erg zichtbaar. Daar willen we wat aan gaan doen. Er is meer te halen uit de verbindende potentie van muziek. Muziek is niet alleen een cultuurdrager die mensen kan mobiliseren en verbinden, muziek is ook een product met een economische betekenis. Niet alleen in directe zin omdat veel mensen er hun boterham mee verdienen, maar ook indirect als belangrijke factor in de aantrekkelijkheid van het vestigen in een stad.
Arnhem profileert zich nadrukkelijk als cultuurhoofdstad van het Oosten. Zoals bekend is een dynamisch cultuurklimaat een wezenlijke voorwaarde voor bedrijven en instellingen om zich te vestigen c.q. te blijven. Dat cultuurklimaat is enerzijds een interessant, breed en divers cultuuraanbod en anderzijds gaat het om ruime mogelijkheden voor talent en makers om zich te ontwikkelen, om door te groeien en te professionaliseren. Jacobiberg is en blijft een wezenlijk onderdeel van die culturele infrastructuur.

MEERWAARDE

De huidige functies van de Jacobiberg zijn:
* **Talentontwikkeling** (oefenruimtes, popschool en DJ Studio)
* **Interactie** organiseren via de broedplaats, de sociale agenda en diverse events.
* **Exposure** voor muzikanten: Arnhem Live, Jacobus, social media
* **Ondersteuning** via popmakelaars (o.a. muzikantenbank), producenten etc.
* **Ruimte** voor (opdrachten van) opleidingen van het ROC & ArtEZ
* **Zakelijk** (Muziekgerelateerde ondernemers)
* **Archief**

Met deze kernfuncties richt Jacobiberg zich op de volgende doelgroepen:
* **Muzikanten**
* **Muziekdocenten**
* **Leerlingen**
* **Culturele ondernemers** (Muziekgerelateerde bedrijven & professionals: producers, video-makers, boekers etc.)
* **Vrijwilligers**
* **Onderwijs**

We willen graag invulling geven aan Jacobiberg 2.0 met de volgende (te ontwikkelen) functies:
* Muziekcafe met podium
* Werkplekken voor professionals – uiteraard passend bij de broedplaats
* Startersondersteuning en het aanjagen van cultureel ondernemerschap
* Ruimte (indien voorhanden) voor andere creatieve disciplines: dans, theater, beeldende kunst

Deze combinatie van functies leidt tot een meerwaarde voor de stad en tot een creatieve broedplaats waar je als muzikant verbindingen kan leggen, geïnspireerd kan raken en beter kan worden. We willen zoveel mogelijk mensen in en rond Arnhem bereiken die muziek willen maken of horen en we willen muziekliefhebbers actief betrekken bij onze activiteiten, onder meer door een podium en met een muziekcafe. Door werkplekken en ruimtes beschikbaar te maken voor andere creatieve disciplines ontstaat er een verbreding van de huidige muzikale broedplaats naar een creatieve broedplaats. Juist uit de cross-overs tussen verschillende disciplines kunnen mooie nieuwe dingen ontstaan.

Jacobiberg 2.0 heeft dus een bredere scope. Niet alleen in functies maar ook in doelgroepen. Muziekliefhebbers, omwonenden, bedrijven en instellingen kunnen muziek beleven op een inspirerende plek die meer opengesteld zal zijn voor het publiek.

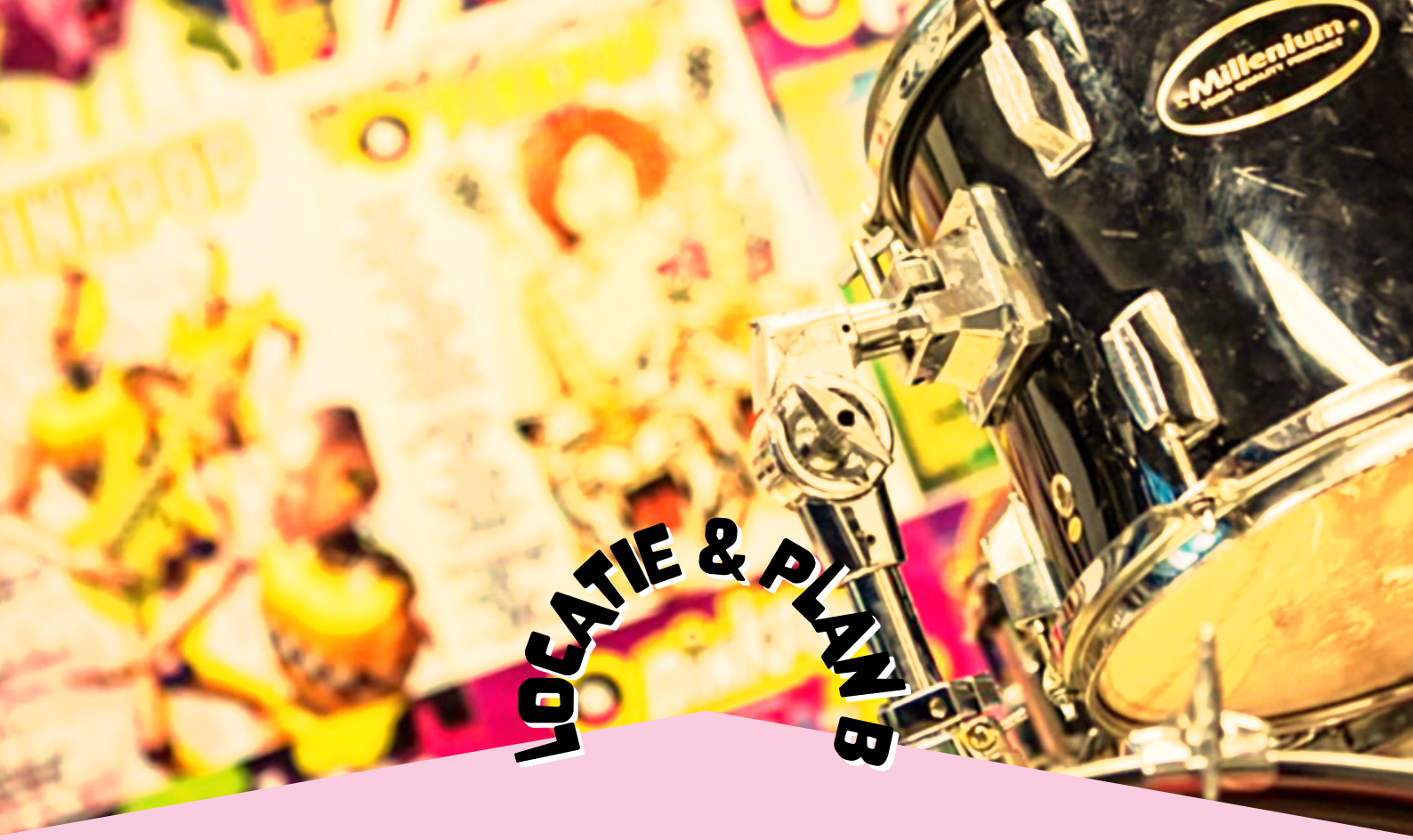

PROJECTEN

Een toekomstvisie moet uiteindelijk worden vertaald naar concrete projecten. Dat is in dit geval niet eenvoudig, vanwege de onzekerheid over de culturele sector als geheel vanwege de Coronacrisis en door de onduidelijkheid over de vraag of we straks in de plannen van Amvest voor de HES een plaats kunnen krijgen. Toch zijn er in de gespreksronde verschillende suggesties gedaan die we graag in dit document willen vastleggen. Niet per se met de intentie of de verplichting om alles uit te voeren, maar wel om nog eens te onderstrepen welke dynamiek en ambitie er in de groep gebruikers zit en welke verbetermogelijkheden voor Jacobiberg er zoal zijn.

* **Inwerk-/introductie programma** voor nieuwe huurders (kennismaking met andere residents en aanbieden exposure-mogelijkheden, zoals Arnhem Live).
* **Shared services:** een bandbus voor bands/act die op tour gaan.
* **Online overzicht** (agenda) met ALLE muziek-activiteiten in de stad.
* **Promotie Jacobiberg** door succesverhalen (succesvolle acts) te laten zien.
* **Summerschool** (mag ook in de winter) met coaching voor getalenteerde muzikanten (i.s.m. bestaande programma's van ArtEZ en/of de Basis).
* **Scouting functie** stroomlijnen i.s.m. met Plank en Poppunt Gelderland.
* **Plaat maken met residents** en evt. top-producer naar Arnhem halen.
* **Samenwerking met RTV Arnhem**, o.a. het doorzetten van Arnhem Live.

We denken in dit verband ook aan mogelijkheden als een *artist in residence* programma of een *producer in residence* concept. Met dit laatste wordt bedoeld dat we een internationaal aansprekende producer naar de Jacobiberg halen om met plaatselijk talent te werken.

LOCATIE & PLAN B

Zoals in de inleiding aangegeven is het huidige succes van Jacobiberg geen garantie voor de toekomst vanwege de onduidelijkheid over de locatie op Arnhems Buiten. De verwachting die Amvest heeft uitgesproken, is dat er binnen twee jaar gestart wordt met de realisatie van een nieuwe wijk voor wonen en werken. We moeten dus nu al beginnen met het maken van een Plan B voor een alternatieve locatie.

Buiten de locatie van de HES (waar we onder de huidige condities graag langer willen blijven) zijn er verschillende alternatieve opties aangedragen in de gespreksronde:

* **Arnhems Buiten**, het gedeelte van Propertize
* **Arnhem Zuid**, b.v. Lorentz school, Kronenburg kantoren (vml Alliander kantoor)
* **Westervoortsedijk**, b.v. Loods Corus of Melkfabriek (BPD)
* **Oude Kraan**/creatieve corridor
* **Stadsblokken** (Kondor Wessels)

Om deze mogelijkheden verder te verkennen, starten we in de komende periode met enkele gesprekken met onder meer bedrijfsmakelaars en vastgoedeigenaren.

Om die gesprekken niet blanco in te gaan, hebben we het volgende programma van eisen en wensen opgesteld:

1. minimaal 3500 m^2 ruimte – liefst meer – niet noodzakelijkerwijs op 1 locatie
2. Geluidwerende voorzieningen (isolatie)
3. Omgeving die deze bestemming ziet zitten
4. Betaalbaar
5. Goed bereikbaar, zowel met auto (parkeren!) als met openbaar vervoer
6. 24 uur p.d. toegankelijk
7. Mogelijkheid voor muziekcafe met podium
8. Gezamenlijke ruimtes die ontmoetingen & interactie mogelijk maken
9. Flexibele werkplekken
10. Geschikte ruimtes voor onderwijsdoeleinden
11. Duurzaam (nice to have) – heeft ook relatie met 2 (isolatie)
12. Periode van 5-7 jaar. Ofwel een termijn die bepaalde investeringen (in de inrichting en aankleding) rechtvaardigt.

TOT SLOT

Wat Papendal is voor de Nederlandse top-sport, wordt Jacobiberg 2.0 voor de regionale muziekscene. De grond in de regio Arnhem is in muzikaal opzicht erg vruchtbaar gebleken. Er is sprake van een stevige 'humuslaag' van muzikaal talent. Wel is er winst te behalen in termen van het verder helpen van talent: oefenruimtes MET community & interactie MET scouting-functie MET exposure (Arnhem Live) MET relatie met podia (Luxor Live o.a.) MET coaching (zie hiervoor de suggesties van artists in residence en een summer/winterschool).

Een community van 100+ bands, muzikanten, DJ's en (muziekgerelateerde) professionals levert ook mogelijkheden op voor alternatieve inkomstenstromen. Verdiensten uit huur van oefenruimtes kunnen worden aangevuld met onder meer betaalde diensten voor muzikanten, zaalverhuur, organiseren van bedrijfsuitjes en verder uiteraard inkomsten uit een klein podium en ondersteunende horeca. Jacobiberg ontvangt subsidie van de gemeente vanuit de meerjaren-voorziening voor cultuur, maar wil daarnaast meer eigen, nieuwe inkomstenbronnen aan-boren. Op die manier komen we steviger op onze eigen benen te staan.

De grootste muzikale broedplaats van NL is niet alleen interessant voor de gemeente (in termen van city marketing en het vasthouden van crea-tief talent) maar ook voor wijken en (vastgoed) partijen die bezig zijn met gebiedsontwikkeling. De creatieve vibe van een Jacobiberg-achtige voorziening kan relevant zijn voor placemaking in een specifiek gebied. Die kans (voor een nieuwe locatie) willen we in de komende periode verkennen met zowel de gemeente (die wellicht een bepaalde wijk een impuls wil geven) en met ontwikkelaars die in Arnhem actief zijn.

M.M.V.

Met medewerking van:

Marijn de Valk	Luxor Live
Wout Kemkes	Donnerwetter
Gijs Frencken	gemeente Arnhem
Simon Mamahit	Poppunt GLD
Pieter Kwant	Plank
Doeko Pinxt	gemeente Arnhem
Winand v/d Velde	Jacobiberg
Imke Loeffen	Poppunt GLD
Angela Verkuijlen & Maike Fleuren	de Basis
Stefan Grond	gemeente Nijmegen
Karst Hagedoorn	Amvest
Allard Koers	ArtEZ
Tamar Oosterlaar	SLAK

NOTHING BEATS ‘DE BERG’

POPCENTRUM JACOBIBERG
Utrechtseweg 310, Arnhem * gebouw H02
0264422106 * info@jacobiberg.nl

BEHANDELRESULTAAT

RONDETAFELGESPREK 3 FEBRUARI 2021

GEMEENTE Arnhem

Plan van Aanpak huisvesting creatieve en culturele sector 2021-2024

Documentnummer:	
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Dhr. De Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Combée (VVD), Van Dillen (CDA), Loor (D66), Gemici (GL), Greving (PvdA), Zijlstra (ChristenUnie), Eliëns (Partij voor de Dieren) en Hobbelen (AOP). De fracties van de PPV, Denk/VA en de SP waren niet vertegenwoordigd.

Verloop
Na een korte pitch door alle deelnemers, vond aan de hand van vragen van de woordvoerders een gesprek plaats waarbij de amateurkunst, de invulling van leegstaand vastgoed (al dan niet binnen de gemeentelijke organisatie), de vraag wat Arnhem als stad wil zijn, het belang van kunst en cultuur voor de stad, de financiën etc. aan bod kwam.

Deelnemers aan het rondetafelgesprek:

	Naam	Namens
	Pim Coenen	SLAK
	Stefan Rebergen	Jacobiberg
	Laurien Timmermans	ArtEZ conservatorium
	Elke Makowski	De Vloer
	Annelou van Griensven	Vormgever / De Vormforensen
	Anook Cleonne	Kunstenaar
	Rob Voerman	Kunstenaar

Vier deelnemers hebben inmiddels een schriftelijke inbreng geleverd:
De Vloer, school voor podiumkunsten; Toekomstvisie Jacobiberg, De Vormforensen "project plan Rijndistrict", de pitch van het SLAK. Alle bijdragen zijn aan de vergaderstukken toegevoegd.

Conclusie
De voorzitter bedankt alle aanwezigen voor hun waardevolle inbreng en geeft aan dat het voorstel wordt doorgeleid naar de Meningsvorming-1 behandeling op een van de volgende Politieke Avonden.

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

K. K. Kalthoff

Inleiding

Arnhem
Arnhem is de hoofdstad van de provincie Gelderland en ligt aan de rivier de Rijn waardoor het in de geschiedenis een strategische plek is geweest. Voor handelslieden tijdens de 13e eeuw, maar ook in tijden van WO2 speelde de stad een belangrijke rol.

Industriële veranderingen
Wij geloven dat de creatieve sector vanuit Arnhem op diverse manieren een bijdrage levert aan het welzijn van ten eerste dit gebied (Rijndistrict bevindt zich tussen Johan de Wittlaan, Oude Zevenaarseweg en Westervoortsedijk) en de stad. Het industrieel erfgoed wat zich hier jaren gehuisvest heeft is aan het veranderen. Het centrum van Arnhem zal deze richting op gaan rollen. Dit heeft te maken met natuurlijke grenzen, de Rijn, natuurgebied de Veluwe, voorsteden en dorpen als Velp en Oosterbeek zorgen ervoor dat de stad natuurlijk richting dit industriegebied gaat groeien. Echter is de grond vervuild en trekt de zware industrie langzaam weg uit het gebied. Er komt ruimte voor nieuwe invulling. Door de grote loodsen en ruimtes die vrij komen ontstaat er een uitgesproken open ruimte voor creatieve invulling, experiment, innovatieve ambities en ondernemerschap.

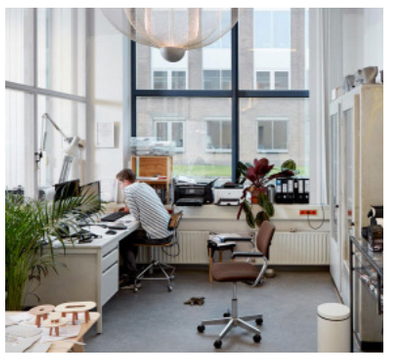
ArtEZ & het DNA van Arnhem maakstad
In het verlengde van de Rijn richting Oosterbeek ligt ArtEZ Hogeschool voor de kunsten. Een academie die studenten over de hele wereld trekt vanwege de ontwerp-

ArtEZ, Collectie Arnhem

Frank Kolkman, interaction designer

Studio Rick Tegelaar

Cobercofabriek

Arnhem na WO2

Coberco terrein met rechtsonder het oude van Ginkel

top-opleidingen die worden aangeboden. De culturele sector in Nederland/Arnhem wordt hiermee internationaal op de kaart gezet. De mensen die hier studeren kunnen zich in Arnhem vestigingen en (tijdelijk)werkzaam zijn. De ontwerpers die in Arnhem gevestigd zijn werken op nationaal en internationaal niveau.

Randstad en Nijmegen
We zien steeds meer aanwas uit de randstad richting Arnhem komen. Amsterdam en Rotterdam worden te duur om in te werken en wonen. Arnhem leidt aan het ‘second city syndroom’(A.J. Liebling 1952). We vechten al eeuwen voor bestaansrecht, maar het is bekend dat steden die dit ervaren een enorme veerkracht hebben (kijk naar hoe Arnhem na de WO zich ontwikkeld heeft). Dit gaat ook gepaard met onze profilering ten opzichte van Nijmegen. Met het cultureel stedelijk profiel: 025 Arnhem Nijmegen, hebben de grote culturele instellingen (CNA&CNN), gemeente en provincie hun krachten gebundeld.

Het ontwerpveld
Wonen, werken, leven in Arnhem in een maak-omgeving is niet voldoende. Elke ontwerper die in Arnhem woont heeft wel eens de vraag gekregen ‘waarom woon/werk je niet in de randstad?” De suggestie in deze vraag is wat heeft Arnhem eigenlijk te bieden? Een negatieve benaderingswijze voor een stad waar veel potentie is, maar waarin de kleinschaligheid en het provenciale als een nadeel worden gezien. Wij denken dat er inmiddels steeds meer ruimte komt om de potentie te laten zien. Onze drijfveer en doorzettingsvermogen zijn hierdoor gestimuleert, we moeten harder werken om te laten zien dat we er zijn, dat wat we maken mee gaat op niveau en dat we een eigen omgeving

kunnen creeren. Met ArtEZ als fundering waarin mensen worden opgeleid die binnen Nationale en Internationale grenzen te werken. En de gevestigde Arnhemse ontwerper is gewend te reizen en focus te creeren in haar/zijn doelen. We gaan erop uit waardoor we flexibel zijn en Arnhem is onze thuisbasis waar we kunnen terugtrekken om ons te ontwikkelen en experimenteren. Wij vinden wel dat er dan deze ruimte moet komen om ons te voeden en al deze kwaliteit te bundelen. Maar ook te laten zien wat we te bieden hebben.

De Kerk, Museum Arnhem

wie

<u>Draagvlak en start van de creative sector</u>
Om een goed draagvlak te creeeren is er een werkgroep van ±20 mensen uit het ontwerp veld samengesteld. Deze ambassdeurs zijn vertegenwoordigen hun eigen sector. De sectoren die gerepresenteerd worden zijn: Fashion design, Graphic Design, Interaction Design, Spoken Work/Creative Writing, Music, Urban, Product Design, Music en film. De mensen die deze sectoren vertegenwoordigen kunnen wisselen waardoor diverse netwerken worden aangesneden. Tevens zal de groep ongeveer 1 x per twee maanden samen komen om te kennis en ervaringen te delen. De groep is vertegenwoordiging van het ontwerpveld in Arnhem en voor ons een pijler van de behoeftes en evaringen.

Samen met Gemeente Arnhem onderzoeken we de mogelijkheden met betrekking tot bestemmingsplannen en vergunningen. Zodat we in een vroeg stadium inschatten wat wel en niet mogelijk is.

Klaas Kuiken

Konijnenvoer

werkgroep bedrijf	naam	sector
Studio Mockingbird	Rielle	cultureel organisator
Mensen zeggen dingen	Tim	spokenword
Bureau Ruimtekoers	Yosser	urbanplanning
Risowiso	Corine	print
Studio Dana Dijkgraaf	Dana	grafisch ontwerp
Studio Klaas Kuiken	Klaas	product ontwerp
Buro Bois	Suzanne	architectuur
Bart van den hoven		architectuur
Rozet	Kaboul vermijs	urban
Cultuur oost	Simon	urban
Visser&Meijenwaard	Vera&Steven	product design
Luxor	Robin	poppodium
Lavalu	Marielle	muziek
Syntax	Sjef&Oscar	muziek
Cafe Vrijdag	Ronald&Kimon	food&drinks
Konijnenvoer	Imane&Damian	vegan food
Luxor	Niels	food&drinks
Museum Arnhem	Saskia	beeldende kunst
Frank&Michiel	Frank&MIchiel	fine art
Machinery of Me	Rieke&Maarten	fine art
Overige partijen		
Gemeente Arnhem	Eline	
Michiel Broekhuizen advies	Michiel	horeca advies
SLAK	Pim	beheer
Schakel025	Esther	culturele kennis
Walter books	Krista	boekenwinkel en lezingen
Werkplaats Typografie	Anniek	
ArtEZ	Matthijs, Hendrik-jan, Martijn	

** De ideeen en namen uit dit plan mogen op een enkele manier gebruikt/gepubliceert worden door een derde partij zonder overleg met Sebastiaan Kramer of Annelou van Griensven.*

Initiators

Sebastiaan Kramer
Ervaren professional in business development met een focus op mode en de creatieve industrie. Met een persoonlijke interesse in strategische zaken en branding. Managing director bij Arnheim Fashion Group:
een bedrijf gespecialiseerd in creatief management, productie en ontwerp in de mode-industrie. Sebastiaan studeerde fashion aan ArtEZ en werkte afgelopen jaren samen met diverse opleidingen en organisaties. Hij is tevens docent en begeeft zich in diverse bestuurs omgevingen.

Annelou van Griensven
Een van de twee grafisch antropologen van het duo De Vormforensen. Een grafisch ontwerpstudio waarin Annelou beweegt tussen ideeen/inhoud en vormen. Ze initieeerde in 2011 het concept Dynamic Food, werkt graag hands-on en naast werk voor opdrachtgevers werkt ze aan eigen projecten waarin grafische tools en haar ideeen samen komen. Ze studeerde grafisch ontwerp aan ArtEZ en haar master design aan het Sandberg Instituut.

Beide initiators van het Rijndistrict geloven in het ontwerpen van een omgeving waarin deze je beinvloed en inspireerd om te ontwikkelen en je nieuwsgierigheid te stimuleren op een duurzame manier.

Sebastiaan Kramer

Annelou van Griensven

State of Fashion 2018

Machinery of me 2019

state of fashion

mensen zeggen dingen

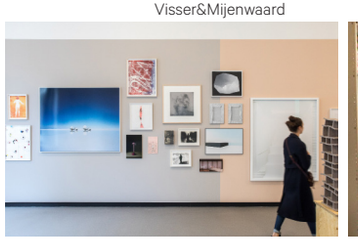
Werkplaats typografie

Visser&Mijenwaard

Luxor

pick me museum arnhem

Risowieso

Rijndistrict

wat

ruimte voor de makers-industrie
De tijd lijkt aangebroken om de stad duidelijker te gaan profileren als stad vol creativiteit, groen en vrije ontwikkel-ruimte. De Arnhemse creatieve maakindustrie heeft behoefte aan een geclusterde plek. Er zijn nog veel ondernemers uit het creatieve ecosysteem die versnipperd over de stad te vinden zijn. Arnhem mist een gebied waarin creatieve ondernemers van allerhande pluimage zich concentreren, een plek waar een continue energie van creativiteit en ideeën in de straten hangt van ‘s ochtends vroeg tot ‘s avonds laat.

een gebied die Arnhem maakstad vertegenwoordigen
Een gebied waar de ambitie, het plezier, ondernemerschap en vrijheid van creativiteit duidelijk zichtbaar is, waar ruimte is voor experiment, innovatie en maatschappelijke ontwikkeling.

‘t pé
Om een start te maken en te onderzoeken of we invulling kunnen geven aan een geclusterde ruimte willen we beginnen aan de rand van de binnenstad. Het oude van Ginkel pand is een mooi historisch gebouw, gelegen aan de Rijn en geeft ruimte en potentie voor een culturele invulling.Msbehoeftes liggen vanuit het publiek en de makers in de stad. Tevens zorgt een specifieke ruimte voor focus en zichtbaarheid.

waarom

de randstad naar Arnhem
Wij zien een verschuiving plaats vinden in

Richard Vijgen

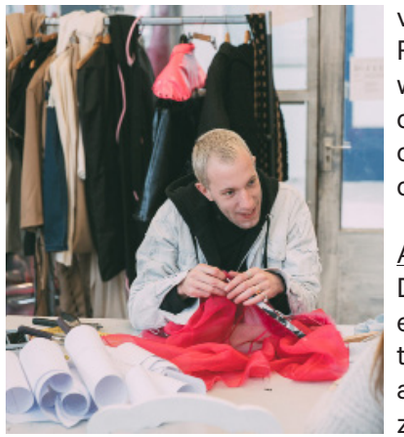
Solar shirt Pauline van Dongen

Sjaak Hullekes

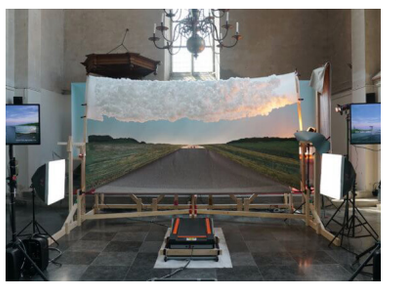
product design Arnhem

maison the faux

Collectie Arnhem

Frank&Michiel

vooral wonen, van mensen die vanuit de Randstad naar Arnhem verhuizen. De Randstad wordt voller en duurder waardoor er voor creatieven en start-ups minder mogelijkheden ontstaan om zich te kunnen vestigen en ontwikkelen.

ArtEZ als basis van ontwerp-DNA
Dankzij ArtEZ kan Arnhem zich ontwikkelen als een creatief dynamische stad. Centraal gelegen tussen Amsterdam en Dusseldorf en met veel afstudeerdend talent wat een positionering zoekt in het ontwerp veld.
Veel studenten en toekomstige ontwerpers komen naar Arnhem vanwege de kwaliteit van de opleidingen die Artez te bieden heeft. Echter denken wij (Sebastiaan Kramer en Annelou van Griensven) dat Arnhem nog veel potentie laat liggen in de profilering van Arnhem als maakstad. Op dit moment gebeurt er vooral veel naast elkaar dan met elkaar en wij denken dat dit te maken heeft met de verspreiding van de ontwerpers die zich wel vestigen in de stad.
Wij geloven in het bundelen van krachten en fysiek draagvlak creeren met doorstettingsvermogen en ambities.

Wij geloven dat de creatieve sector vanuit Arnhem op diverse manieren een bijdrage levert aan het welzijn van ten eerste dit gebied en de stad.

** De ideeen en namen uit dit plan mogen op een enkele manier gebruikt/gepubliceert worden door een derde partij zonder overleg met Sebastiaan Kramer of Annelou van Griensven.*

Drijfveren en motivatie:
- Ruimte geven om te ontwikkelen
- Potentieel te laten groeien.
- Zichtbaar maken wat Arnhem ‘maakstad’ is en te verbinden internationaal.
- Versterken van bestaande verbindingen en nieuwe leggen binnen de sector, binnen de omgeving van het gebied, nationaal en internationaal
- Het zichtbaar maken van deze verbindingen.
- Leegstand van grote industriële panden waar potentie is (buiten vergunningen en bestemmingsplannen) voor nieuwe werkplaatsen en horeca
- Arnhem breed op de kaart zetten. Door o.a. ArtEZ zijn er steeds meer internationale inwoners in Arnhem. Tevens zorgen de vastgoedprijzen in andere steden dat mensen van buiten Arnhem naar Arnhem verhuizen.
- relatief weinig bewoners, dus ruimte voor geluid, experiment en reuring

Rangeerterrein

Broekstraat

Veilingstraat

Rangeerterrein

<u>Ruimte voor ontwikkeling</u>

Eindhoven werkt al jaren aan een duidelijke profilering als designstad van Nederland. Zowel Arnhem als Eindhoven kennen internationaal goed aangeschreven kunstopleidingen (ArtEZ en de Design Academy) en zijn middelgrote provinciesteden (Arnhem telt 157.660 inwoners en Eindhoven telt 229.637 inwoners (Wikipedia, z.d.). Ze hebben daardoor een enorm voordeel op opleidingsinstituten in de grote wereldsteden aldus Lidewij Edelkoort (2004) “Minder seks, drugs en rock-’n-roll, maar meer concentratie op en meer compassie met het onderwerp van studie. Wat minder informatie ook waardoor de ideeën uit de student zelf moeten komen”. In hetzelfde artikel benadrukt Edelkoort dat “Deze regionale nesten van creativiteit hebben ons kleine land de laatste decennia geprofileerd en zullen in de toekomst nog grote bijdragen kunnen leveren aan de creatieve economie. Ik geloof dan ook in creativiteit als levensverzekering van individu en maatschappij”. Om de ‘levensverzekering’ goed af te kunnen sluiten kent Eindhoven het voormalige Phillips terrein Strijp S als een belangrijke thuishaven voor start-ups, creatieve entrepreneurs en, eens per jaar, de Dutch Design Week. Een industrieterrein als Strijp S heeft het voordeel van grote werkplaatsen tegen relatief lagere huurprijzen, zeer interessant voor (startende) ontwerpers en gerelateerde creatieve bedrijven. Arnhem kent vergelijkbare gebieden waaronder het Arnhemse Broek (Figuur 3.1). In België is Antwerpen de modestad bij uitstek. Die stad weet zich sinds de jaren 90 middels duidelijke branding zich internationaal op die manier te profileren. De stad heeft de compactheid en status als middelgrote stad op ‘C locatie’ weten om te zetten tot een onderscheidend karakter. Net als in Eindhoven, Arnhem maar zelfs ook Berlijn speelt in Antwerpen de lage vastgoed-/ huurprijs een belangrijke rol in het verwerven van start-ups in de mode(ontwerp)branche (Arnoldus, Van den Eijnden, De Groot & Nauta, 2009; Copercini, 2014).

waar

De binnenstad van Arnhem wordt omringt door verschillende creatieve gebieden. De creatieve corridor als slagader langs de Rijn en de zuidelijke binnenstad vol culturele centra als ArtEZ, Museum Arnhem, Rozet, Focus Filmtheater, het Stadstheater en Musis. Coehoorn centraal als ontwikkelgebied voor creatieve ondernemers, het modekwartier vol

ateliers en winkels van modeontwerpers en het creatieve bolwerk in het Spijkerkwartier dat daar al sinds jaar en dag te vinden is.
In het verlengde van deze creatieve corridor ligt het Rijn District. Vanuit de geschiedenis is dit een industriegebied en uitermate geschikt voor de maakindustrie van de creatieve sector. Dit gebied leent zich om Arnhem maakstad meer zichtbaar te maken op nationaal en internationaal niveau. De geschiednis van deze locatie en de nieuwe betekenis zijn verbonden met elkaar. Het gebied bevindt zich tussen de Coberco-fabriek, Kleefse Waard, De kleine Campus en Transformatorplein. Het zou dus een perfecte verbinder zijn om in de toekomst aansluiting te vinden.
Langzaam komt de stad op dit gebied af. Oosterbeek, Velp, De Veluwe en de Rijn (Arnhem Zuid) zijn de natuuurlijke grenzen waardoor in de toekomst de stad alleen nog richting dit industrie gebied kan groeien.
Waar op dit moment zwaar vervuilde grond, bestemmingsplannen en bestaande industrie een woonlocatie nog tegenhouden is er wel ruimte om te werken en te vertoeven aan de Rijn.
Het distrit leent zich uitermate voor verduurzaming van een groener gebied. Middels diverse mode intitatieven willen we hier op een innovatieve manier weer groen terug brengen en dit koppelen aan een eco-systeem waarin de maak (mode) industrie het groen gebruikt voor nieuwe collecties. Tevens samenwerkingen met bedrijven zoals Suez en/of S...., 2 switch zorgen dat hergebruik en bestaande afval stromen middels sociale arbeid nieuwe invulling geven aan het gebied, werkgelegenheid en de koppeling naar ontwerp.

Veilingstraat, Kledingbank

Het is tijd om te laten zien wat we in pacht hebben:
- groen en innovatie zijn speerpunten van gemeente en ontwerpers die in deze stad werken.
- duurzaamheid van de creatieve stad behouden door een plek te creëren waar bestaansrecht bevestigd wordt.
- leegstaande panden krijgen weer invulling en een nieuwe betekenis
- maatschappelijke betrokkenheid met de buurt en bestaande ondernemingen

Veilingstraat

Een culturele wederopbouw waarin we kunnen laten zien wat we in huis hebben.
We zijn niet een stad met één groot export-product, een zuid-as of multi-national als Philips, maar hebben enorm draagvlak op experiment, innovatie en duurzaamheid in de ontwerpsector.
Hierbij denken we aan ontwerpers (die experiment in hun praktijk gebruiken om nieuw werk te ontwikkelen) als: Richard Vijgen, Frank Kolkman, Spijkers en Spijkers, Sjaak Hullekes, Pauline van Dongen, Roos Meerman, RIck Tegelaar, Klaas Kuiken, Catalogtree, Frank&Michiel, Ineke Hans, Florentijn Hofman, Donna Verheijden, Floris Schoonerbeek, Humanoid, Elsien Ginghuis, Mieke Lucia van Hout, Arnout Visser, Bram de Groot, Syntax, Julius Thiessen, Visser&Meijwaard, Erik Stehmann,

Rijnkade

** De ideeen en namen uit dit plan mogen op een enkele manier gebruikt/gepubliceert worden door een derde partij zonder overleg met Sebastiaan Kramer of Annelou van Griensven.*

Pitch rondetafelgesprek gemeenteraad 3 februari 2021

Allereest wil ik mijn directeur-bestuurder Tamar Oosterlaar excuseren voor haar afwezigheid. Tamar is vanavond aanwezig bij een politieke avond over het Nijmeegse atelierbeleid maar sluit een volgende keer graag weer aan. Als adviseur beleid val ik vanavond in voor haar.

SLAK ateliers faciliteert al bijna 60 jaar creatieve makers, initiatieven en organisaties in Gelderland door het ontwikkelen, beheren en verhuren van (woon-)werkruimten, ruimten voor experiment, presentatieruimten en ontmoetingsruimten. Daarmee zijn wij de grootste en oudste atelierstichting van Nederland en een essentiële schakel in de keten van de creatieve industrie van Arnhem. Wij beheren in totaal circa 100 panden in Gelderland, waarvan 60 procent in Arnhem.

De actiepunten uit het rapport van Bureau BUITEN sluiten aan op onze ambities. Het tekort en de mismatch is een zaak waar wij sinds jaar en dag aan werken, dus het is goed dat deze nu ook formeel door de gemeente wordt gesignaleerd. We zijn daarom blij met de ambities van de gemeente om met extra middelen te zorgen voor een nog beter functionerend klimaat voor de culturele sector in Arnhem. Zoals bij ieder bekend staat dit klimaat op dit moment nog eens extra onder druk vanwege de coronacrisis. Tegelijkertijd neemt de druk op het vastgoed in de stad nog steeds toe.

Opdrachten, evenementen, tentoonstellingen en voorstellingen worden uit- of afgesteld. Met name de groep makers van podiumkunsten, zoals dans, theater en muziek, heeft het zwaar. En dat terwijl de inkomsten van makers voor de crisis al heel laag waren. Tegelijkertijd is er sprake van weinig leegstand in de panden die wij beheren. We zien dat makers hun werkruimtes koste wat kost willen behouden; het atelier is een van de weinige plekken waar nog ruimte is voor creativiteit. Daarnaast staat de creatieve werkruimte symbool voor het behoud van een professionele beroepspraktijk. Meer dan voorheen is de werkplek is dus een belangrijke strohalm voor makers.

In het plan van aanpak 'Huisvesting creatieve en culturele sector' wordt voorgesteld om jaarlijks 3.000 m2 beschikbaar te stellen en tevens 4 jaar lang een ton per jaar vrij te maken. Als deze middelen daadwerkelijk ingezet gaan worden dan zou dit een goede eerste basis zijn voor een bloeiend huisvestingsklimaat, hoewel het ten opzichte van het broedplaatsbeleid in Amsterdam maar een schijntje is. Wij vinden namelijk dat het beheer van gebouwen in de basis uit de exploitatie komen en dat daarmee een aanjagende rol voor zowel gemeente als haar partners in combinatie met projectmatige subsidies op dit moment voldoende zal zijn. We zijn wel benieuwd naar de manier waarop deze middelen dan vervolgens concreet worden ingezet. De instrumenten die de gemeente voorstelt zijn daarin een voorzet, maar wij hebben hier natuurlijk aanvullende ideeën over.*

Deze ideeën sluiten aan bij de ambities van SLAK. Dit voorjaar presenteren wij onze nieuwe meerjarenvisie. Wij maken op dit moment een professionaliseringsslag door, waarbij we de focus verleggen naar meer kwaliteit en regie. We willen dat onze ruimtes actief gebruikt worden en zichtbaar zijn. Ons toewijzingssysteem gaat op de schop en we sluiten nieuwe allianties met woningbouwcorporaties, beleggers en projectontwikkelaars. We zullen nog meer projecten aangaan zoals de Vlindertuin op de Geitenkamp, de atelierwoningen aan de Kleine Oord, CPO-projecten zoals op Saksen Weimar en placemakings-projecten zoals aan de Koningsweg. Op dit moment zijn wij bijvoorbeeld onder andere bezig met een plan voor het voormalige Van Ginkel-pand aan de Nieuwe Kade in samenwerking met projectontwikkelaar BPD, een groot pand aan de Koningstraat in samenwerking met en een particuliere eigenaar en de realisatie van atelierwoningen op het Roermondsplein in samenwerking met Portaal. Dit zijn allemaal projecten met een lange adem, maar met veel perspectief.

Kortom, wij blijven dus graag in gesprek met de gemeente, want als belangrijkste partner op het gebied van huisvesting van creatieven zitten wij heel dicht bij de praktijk. Wij kunnen daarbij optreden als onafhankelijk adviseur.

SLAK ateliers, februari 2021

Politieke Avond

Dossiernummer	2638
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	6.10
Omschrijving	Vaststellen: Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	14 april 2021
Politieke Avond	21 april 2021
Politieke Avond	12 mei 2021
Politieke Avond	**16 juni 2021**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	16 juni 2021
Zaaknummer	554061

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 maart 2021, nummer: 554061;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet;

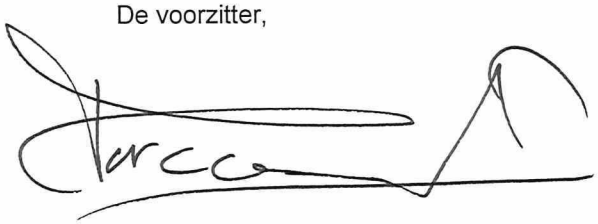
besluit:

1. In te stemmen met het Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024.

De griffier,

De voorzitter,

Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	26 mei 2021
Zaaknummer:	554061
Portefeuillehouder:	Van Dellen

Aan de gemeenteraad, 12 mei 2021

Aanwezig de raadsleden/fractievolgers Gemici (GroenLinks), Van Ommen (D66), Zijlstra (ChristenUnie), Visser (PvdA), Eppich (VVD), Witberg (PvdD).
De fracties van de PVV, Arnhemse Ouderenpartij, SP, Arnhem Centraal, CDA en DENK/VA waren niet bij de bijeenkomst aanwezig.

Verder aanwezig: Wethouder Van der Zee vervangt portefeuillehouder Van Dellen.

Verloop
De volgende concept moties zijn besproken:

1. Motie "Een complete monitor voor de breedte van de opgaven" (21M57) van de fractie GroenLinks.In reactie op de motie laat de wethouder weten dat de Groene Metropool Regio (GMR) ontwikkeld momenteel een monitoringsinstrument waarmee de resultaten van alle regionale opgaven te monitoren en hoe de Monitor Brede Welvaart daarin betrokken kan worden. Op de inhoud eens maar de monitor niet specifiek en alleen toepassen op de RPW maar als onderdeel van de monitor van de brede regionale agenda.

2. Motie "Kom met een innovatieve visie op transformatie van werklocaties" (21M58) van de fractie Partij voor de Dieren. In reactie op de motie laat de wethouder weten dat er aan het eind van dit jaar als onderdeel van de omgevingsvisie/plan ook een visie op de werklocaties in Arnhem aan de raad wordt aangeboden. In deze visie wordt gekeken naar toekomstbestendigheid, werkgelegenheid, duurzaamheid, ruimte gebruik, voorzieningenniveau, bereikbaarheid, etc.
   De gemeente is niet de eigenaar van de grond/terreinen en het is niet de bedoeling van het college om de van de visie om de bedrijventerreinen in te perken en/of alle terreinen te transformeren.

3. Motie "Stop de verdozing van het landschap rondom Arnhem" (21M59) van de fractie SP.
   In reactie op de motie laat de wethouder weten dat hij niet positief kan adviseren op deze motie. Er is behoefte en vraag aan dergelijke logistieke bedrijven waarbij wordt gelet op de (groene) ruimtelijke inpassing en toegankelijkheid. In Arnhem is er geen mogelijkheid om op deze schaal logistieke bedrijven te huisvesten maar diverse gemeenteraden in de Liemers hebben de wens uitgesproken om deze bedrijven te huisvesten en hier specifiek om verzocht, de RPW maakt mogelijk dat dit regionaal afgestemd kan worden.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de meningsvormende (2) bespreking is afgerond.

De raadsadviseur, De voorzitter,

P. Wielaard J. van der Loo

GEMEENTE Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Vaststellen: Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024
Motie van	Tulay Gemici - GroenLinks Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel van de motie	Een complete monitor voor de breedte van de opgaven
Nummer Zaaknummer	**21M57** 554061

We weten dat:

- In de visie van de gemeenschappelijke regeling (GR) Regio Arnhem-Nijmegen de nadruk ligt op een groene, circulaire en ontspannen groeiregio;
- De regio zich wil profileren als de Groene Metropool;
- Hiertoe een brede regionale agenda is opgesteld;
- De afspraken in de regio zoals vastgelegd in het RPW belangrijk zijn om ontwikkelingen in de regio af te stemmen;
- In het raadsvoorstel wordt voorgesteld om het RPW 2021-2024 medio 2022 te monitoren;
- De Ladder van Duurzame Verstedelijking als toetsingskader en het tweejaarlijkse monitoronderzoek door Ecorys niet ingaat op de sustainable development goals en de lange termijneffecten van groei in de regio door o.a. XXL-locaties in de regio;
- De “Monitor Brede Welvaart” wat ontwikkeld is door het Centraal Bureau van de statistiek (CBS) als aanvulling op het BBP, niet alleen naar het niveau van de brede welvaart ‘hier en nu’ kijkt, maar ook in kaart brengt in hoeverre dit welvaartsstreven een druk legt op volgende generaties in Nederland (brede welvaart ‘later’) en op andere landen (brede welvaart ‘elders’). Daarnaast onderzoekt de monitor hoe brede welvaart verdeeld is onder bepaalde groepen in de samenleving;
- De gemeenteraad van Rheden zich middels een motie heeft uitgesproken over de toepassing van deze Monitor Brede welvaart;
- De Monitor Brede Welvaart in de metropoolregio Eindhoven is doorvertaald in een regionale monitor en als voorbeeld dient voor andere regio’s die dit instrument willen inzetten;

We vinden dat:

- De breedte van de opgaven waar de regio voor staat, vraagt om een monitoringsinstrument dat past bij deze opgaven;

- De gemeente Arnhem zich ook moet uitspreken over het belang van een bredere benadering die niet alleen kijkt naar de economische welvaart maar ook naar de brede sociaal-maatschappelijke welvaart in onze regio;
- De evaluatie in 2022 van het RPW met o.a. de ‘ontwikkelruimte voor XXL-logistiek’ een eerste gelegenheid biedt om ervaring op te doen met de toepassing van het instrument ’Monitor Brede Welvaart’;

Daarom verzoekt de gemeenteraad het college om:

- De Monitor Brede Welvaart als instrument in te zetten om de effecten van de regionale agenda te evalueren;
- De resultaten uit dit onderzoek te delen met de gemeenteraad

en gaat over tot de orde van de dag.

Raadsleden

Tulay Gemici - GroenLinks
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

AANGENOMEN

Voor 26

Tegen 13

Motie "Een complete monitor voor de breedte van de opgaven" (21M57)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Motie

VERWORPEN

Stop de verdozing van het landschap rondom Arnhem (21M59)

de raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 16 juni 2021, ter bespreking van het agendapunt "Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024".

overwegende dat de komst van xxl dozen ten koste gaat van het algemeen belang en het belang van onze inwoners in het bijzonder en slechts ten goede komt aan de winsthonger van multinationale, kapitalistische, private investeerders,

overwegende dat de ondemocratische stadsregio nog meer en nog grotere xxl-distributiedozen in ons landschap wil zetten,

overwegende dat deze xxl dozen het landschap en uitzicht vernielen en de schaarse ruimte innemen en daarmee ook ten koste gaat van de bestrijding van de woningnood, de extensieve landbouw en de natuur,

overwegende dat onderzoek aantoont dat deze xxl dozen nauwelijks lokale werkgelegenheid opleveren en nauwelijks bijdragen aan de lokale economie,

overwegende dat in deze xxl dozen overwegend arbeidsmigranten te werk gesteld worden, die daarbij dikwijls slachtoffer worden van uitbuiting,

overwegende dat de huisvesting van deze arbeidsmigranten dusdanig slecht geregeld is, dat woonhuizen in onze Arnhemse wijken worden volgestouwd en tegen schandalige prijzen worden verhuur met alle kwalijke gevolgen van dien voor de buren en de arbeidsmigranten zelf,

overwegende dat deze xxl dozen gericht zijn op west-europese distributie en wij deze absoluut niet nodig hebben voor onze eigen logistieke behoefte

verzoekt het college
om geen medewerking te verlenen aan de komst van xxl locaties en zich in te spannen de komst van die xxl lokaties te verhinderen en de raad daar halfjaarlijks over te rapporteren

en gaat over tot de orde van de dag

Elfrink Dobbe Cetintas - SP
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

Zaaknummer: 554061

Voor	**15**
Tegen	**24**

Motie "Stop de verdozing van het landschap rondom Arnhem" (21M59)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Aydemir		
Dilekçi		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal	**39**

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bijeen op	16 juni 2021
Ter bespreking van	Vaststellen: Regionaal Programma Werklocaties
Motie van	Leo de Groot – Partij voor de Dieren Jan Hutten - CDA
Titel motie	Intensief ruimtegebruik op werklocaties, een zaak van permanente aandacht
Nummer Zaaknummer	**21M68** 554061

Er is een grote vraag naar ruimte voor wonen, werken, voedselvoorziening, natuur en energieopwekking. Die kan niet worden opgelost zonder de beschikbare ruimte intensiever te gebruiken. Ook bedrijventerreinen moeten daarin een bijdrage leveren. Deze motie roept het college op daarin een regierol te nemen.

We weten dat:

- Het college een visie voor twee werklocaties voorbereidt en in het V.O. van de Omgevingsvisie Arnhem 2040 intensief en efficiënt ruimtegebruik in Het Broek noemt;
- Herstructureringen van bedrijventerreinen complexe en langdurige processen zijn door het versnipperde eigendom, de financiële belangen en vele milieuaspecten;
- Er voor werklocaties allerlei mogelijkheden en maatstaven voor intensief ruimtegebruik zijn, zoals functiemenging, stapeling, floorspace index en arbeidsplaatsen per hectare, die in concrete doelstellingen kunnen worden vertaald.

We vinden dat:

- De grote ruimtevraag voor natuur, wonen, werken, recreatie, voedsel- en energieproductie niet louter kan worden opgelost door hectares te claimen, maar dat intensiever ruimtegebruik nodig is, ook op werklocaties.
- De gemeente bij initiatieven van ondernemers altijd alert moet zijn op (innoverende) mogelijkheden voor intensivering, waar dan ook in Arnhem, en dit moet bevorderen.
- Dit een permanente regierol vraagt.

We roepen het college op:

- Naast de aangekondigde visies voor enkele werkgebieden, te komen met een innovatief en ambitieus beleidskader voor werklocaties in Arnhem. Dit moet in elk geval bevatten:
    - een brede kijk op werkgelegenheid en werklocaties in de toekomst
    - een koers voor de lange termijn
    - meetbare doelstellingen op het gebied van zuinig en intensief ruimtegebruik
    - een invulling van de permanente regierol van de gemeente

  en draagvlak bij ondernemers hebben.

En gaan over tot de orde van de dag.

Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Jan Hutten - CDA

Voor 28

Tegen 11

Motie "Intensief ruimtegebruik op werklocaties, een zaak van permanente aandacht" (21M68)

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dayioğlu		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	2	0
Aydemir		
Dilekçi		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 554061

Onderwerp: Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024

Voorstel

1. In te stemmen met het Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024.

Inleiding

In het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) maakt de regio Arnhem Nijmegen afspraken over de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel. Het RPW, dat sinds 2017 de kaders vormt voor het regionaal beleid, is toe aan een actualisatie.
Voor de onderdelen Bedrijventerreinen, Kantoren en Perifere Detailhandelsbedrijven is de afgelopen periode een uitvoerige analyse gemaakt van vraag en aanbod. Deze rapportages zijn inclusief het advies over de Monitoring Regionaal Programma Werklocaties op 17 juni 2020 (zaaknummer 46451) aan uw raad voorgelegd. U heeft ingestemd met de beleidsaanpassingen in het RPW door de toetsingskaders voor bedrijfskavels voor XXL-logistiek (inclusief de randvoorwaarden voor de vestiging van de zgn. witte raaf) vast te stellen, te stoppen met de schrapopgave voor bedrijventerreinen en het RPW te herzien in 2020. Alle raden hebben hiermee ingestemd en de besluitvorming is nu verwerkt in het voorliggende document.

Beoogd effect

Met het RPW wordt een goede balans nagestreefd tussen vraag en aanbod van bedrijvenlocaties in de regio Arnhem Nijmegen. Het RPW 2021-2024 biedt maximale ontwikkelingsruimte voor de komende periode. Door regionale afspraken te maken wordt voorkomen dat een overaanbod ontstaat en het bevordert dat bedrijven zich kunnen vestigen op de meest passende locatie.

Argumenten

1.1 De marktsituatie voor het onderdeel bedrijventerreinen is veranderd waardoor nieuwe afspraken nodig zijn over de ontwikkelruimte in de regio.

Aanzienlijke uitgifte op bedrijventerreinen in de periode 2016 tot en met 2019 heeft ertoe geleid dat het overaanbod is teruggedrongen en er zicht is op nieuwe ontwikkelruimte in de periode tot 2030. Vooral de nieuwe ontwikkelruimte bij bedrijventerreinen, met bijbehorende verdeling per werkmilieu is hierbij van grote betekenis. Er is met name ontwikkelruimte voor XXL-logistiek.

Arnhem GEMEENTE

Voor de omvang en de verdeling van de ontwikkelruimte bedrijventerreinen is aangesloten bij de eerder door de regio gemaakte keuze voor het midden-scenario economische groei, waarop ook de vraag- en aanbodcijfers zijn gebaseerd.
Flexibiliteit is belangrijk bij de verdeling van de ontwikkelruimte door bijvoorbeeld te voorkomen dat alle ontwikkelruimte in één keer op de markt wordt gebracht of door bij geschiktheid van plannen maatwerk toe te passen. In het voorliggend plan zijn over de kwalitatieve beoordeling van de plannen voor regionale bedrijvigheid en de ontwikkelruimte voor XXL-logistiek daarom afspraken vastgelegd. Zo wordt van de in totaal 42 hectare (peildatum 1 mei 2020) ontwikkelruimte voor XXL- logistiek 32,5 hectare toegewezen aan de logistieke XXL-knooppunten in de gemeenten Nijmegen (de Grift deelgebied Noord) en Montferland (DocksNld). Over de resterende 10 hectare XXL-logistiek worden op basis van de monitoring in 2022 nadere afspraken gemaakt.

1.2 Het regionaal kantorenbeleid wordt gecontinueerd om overaanbod te voorkomen.

Voor kantoren is het overaanbod weliswaar teruggedrongen, maar het is nog steeds aanwezig. Op de centraal stationslocaties wordt echter, net als in het RPW 2017, nog steeds een (kwalitatief) tekort geconstateerd. Dit betekent dat het regionale beleid voor kantoren gecontinueerd wordt. Kantoorontwikkelingen op potentiële (her)ontwikkelingslocaties rondom het centraal station in Arnhem en Nijmegen worden gestimuleerd. Daarnaast worden de stations Arnhem Velperpoort, Arnhem Zuid, Elst Centraal, Heijendaal en Nijmegen Lent als potentiële overlooplocaties aangewezen indien rondom Nijmegen Centraal en Arnhem Centraal onvoldoende kantoorruimte gerealiseerd kan worden.
Met betrekking tot het onbebouwd aanbod op IJsseloord II is afgesproken dat deze wordt teruggebracht tot 10.000m2. Daarmee voldoet Arnhem aan de regionale afspraken in het RPW 2017-2021. Arnhems Buiten, Gelderse Poort en de kantoorlocatie Velperweg zijn in het RPW aangemerkt als meest toekomstbestendige kantoorparken waar concentratie van kantoorvolumes mogelijk is.

1.3 De regionale PDV-afspraken worden voortgezet omdat er in de gehele regio sprake is van overprogrammering van PDV-locaties.

Ook voor het onderdeel perifere detailhandelsvestigingen (PDV) blijven de kwantitatieve conclusies uit het RPW 2017 overeind. Dit betekent dat de regionale PDV-afspraken worden gecontinueerd. Daarnaast is in het RPW 2021-2024 het regionaal beleid voor de reguliere detailhandel (voorheen het Regionaal Programma Detailhandel; RPD 2013) met perifere detailhandel geïntegreerd in het hoofdstuk Detailhandel.

1.4 Een uitgebalanceerde economische ontwikkeling van werklocaties is van belang met aandacht voor landschap, duurzaamheid en leefkwaliteit.

Met de regionale visie “Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio” is het speelveld veranderd. Van belang is een uitgebalanceerde economische ontwikkeling, met daarin ruimte voor landschap, duurzaamheid en een ontspannen leefkwaliteit. In het nieuwe RPW wordt hierop aangesloten. Vanuit deze visie wordt gewerkt aan een duurzame ruimtelijke invulling van de regio, waarin verschillende functies op de daarvoor meest geschikte locatie ingevuld worden. In dit RPW zijn per onderdeel, te weten bedrijventerreinen, kantoorlocaties en detailhandelsgebieden, afspraken gemaakt om te komen tot een duurzame ruimtelijke invulling van de regio Arnhem-Nijmegen. Zie hiervoor pagina 10 en volgende van het RPW 2021-2024.

1.5 Monitoring van het RPW medio 2022 maakt het mogelijk tijdig bij te sturen.

Tijdige monitoring maakt het mogelijk om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen in de markt zodat bijgestuurd kan worden wanneer de economische situatie verandert. Dan kan ook beoordeeld worden of de ontwikkelruimte voor de 2e tranche regionale bedrijventerreinen en de resterende 10 ha XXL-logistiek kan worden vrijgegeven. Per 1 juli 2022 zal de eerste monitoring starten.

1.6 De input vanuit de gemeente Arnhem op het concept-RPW is verwerkt.

Het concept-RPW is diverse keren zowel ambtelijk als bestuurlijk op regionale schaal besproken. Aan alle gemeenten is gevraagd om schriftelijk te reageren op het concept-RPW. Vanuit Arnhem zijn dan ook de op 17 juni 2020 aangenomen moties ingebracht. In de reactienota staat opgenomen hoe de inbreng vanuit de gemeente Arnhem is verwerkt.

Kanttekeningen en risico's

1.1 De economische ontwikkeling kent conjunctuurschommelingen.

Voor het nieuwe RPW is een meerjarige vraagraming tot 2030 gebruikt . Deze geeft aan dat er in de regio meer behoefte is aan nieuwe bedrijfskavels ten opzichte van het RPW 2018-2020. Omdat in de gehanteerde vraagprognose ook periodes van laagconjunctuur zijn meegenomen geeft de huidige economische situatie nu geen aanleiding om aan de onderliggende berekeningen te tornen. Op basis van de evaluatie en monitoring die medio 2022 plaatsvinden zal blijken of bijstelling wel noodzakelijk is naar aanleiding van de mogelijke effecten die de coronacrisis teweeg brengt.

1.2 De verdeling van de ontwikkelruimte voor bedrijventerreinen is maatwerk.

In zijn algemeenheid kan worden opgemerkt, dat de toe te kennen ontwikkelruimte in de praktijk vaak onderdeel wordt van een integraal ruimtelijk plan (totaal plangebied, aanvullend programma/functie, infra, openbare ruimte, integrale financiële uitvoerbaarheid, etc.). Dit betekent dat bij de definitieve invulling er steeds ruimte (flexibiliteit) moet zijn om de specifieke situatie in deze context te kunnen beoordelen.

1.3 Er is beperkte ruimte voor ontwikkeling van nieuwe regionale bedrijventerreinen.

Er is circa 120 hectare ontwikkelruimte voor de uitbreiding van regionale bedrijventerreinen. In totaal zijn er 235 hectare aan zachte plannen in de regio Arnhem Nijmegen tot 2030. In Arnhem zijn op dit moment geen zachte plannen voor uitbreiding van regionale bedrijventerreinen. Dit betekent dat er tot 2025 hier geen/beperkte mogelijkheden voor uitbreiding voor regionale bedrijventerreinen zijn.
Op dit moment zijn er in Arnhem regionale bedrijfskavels beschikbaar op Rijnpark, Kleefse Waard Westervoortsedijk (onderdeel ontwikkeling Nieuwe Haven), IPKW en IJsseloord II. Het Merwedeterrein is nog opgenomen als locatie waar bedrijfskavels beschikbaar zijn, maar in 2016 is in het huidige RPW de afspraak gemaakt dat er geen nieuwe bedrijfskavels meer op dit terrein uitgegeven worden. De Visie Merwedeterrein (november 2020) is nu leidend voor de ontwikkeling van deze locatie.

Het RPW biedt de mogelijkheid voor de ontwikkeling van lokale bedrijventerreinen om te zorgen dat er voldoende bedrijfskavels voor lokale bedrijven zijn. In voorkomende gevallen proberen wij bedrijven te accommoderen op bestaande Arnhemse vestigingslocaties en anders wordt gekeken of bedrijven op andere wijze in de regio gevestigd kunnen worden.

Participatie

Participatie vindt plaats wanneer gemeenten op lokale schaal ruimtelijke of beleidsplannen ontwikkelen met betrekking tot nieuwe bedrijvenlocaties. Bij het RPW als zodanig is participatie niet aan de orde.

Financiën

In de regio zijn afspraken gemaakt over de financiering van de kosten voor het uitvoeren en monitoren van het RPW, namelijk dat deze op basis van inwonertal onderling worden verdeeld. In Arnhem worden deze kosten vanuit het programma Vitale Economie gedekt.

Uitvoering

Uw besluit zal schriftelijk aan de voorzitter van het Portefeuillehoudersoverleg Economie kenbaar worden gemaakt. Hij zal op zijn beurt de uitkomst van de raadsbesluitvorming in alle regiogemeenten doorgeleiden naar de Provincie Gelderland voor definitieve vaststelling.
Het RPW is onderdeel van de regionale opgave Productieve Regio van de Groene Metropoolregio. Vanuit deze opgave zal medio 2022 de eerste monitoring worden opgestart.

Communicatie

Communicatie over het RPW wordt verzorgd door de Groene Metropoolregio.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- RPW 2021-2024
- Advies Ecorys benutten ontwikkelruimte RPW Arnhem-Nijmegen
- Advies Ecorys invulling en beoordeling XXL-logistiek
- Reactienota concept Regionaal Programma Werklocaties inzake de totstandkoming RPW 2021-2024
- Eindrapport Ontwikkelkaart XXL logistiek Posad Maxwan
- Bijlage 1 bij rapport Posad Maxwan over DocksNLD

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 554061

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 maart 2021, nummer: 554061;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet;

besluit:

1. In te stemmen met het Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Concept Regionaal Programma Werklocaties regio Arnhem-Nijmegen

Periode 2021 t/m 2024

Opdrachtgever: PFO Economie Regio Arnhem-Nijmegen

2 december 2020

Concept Regionaal Programma Werklocati em-Nijmegen

Periode 2021 t/m 202

Opdrachtgever: PFO Economie Regio Arnhem-Nijmegen

2 december 2020

DRAFT

regio arnhem nijmegen

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 5

Samenvatting 9
De invloed van corona op het RPW 9
Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio 9
Bedrijventerreinen 10
Verduurzaming van bedrijventerrein 10
Lokale en regionale bedrijventerreinen 10
Kantoren 13
Detailhandel 15
Perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen 15

1 Inleiding 17
1.1 Aanleiding en achtergrond 17
1.1.1 Nieuwe ontwikkelruimte op bedrijventerreinen in de periode tot 2030 17
1.1.2 Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio 17
1.1.3 Arnhem en Nijmegen zijn de motoren van de regionale en Gelderse economie, met sterke regionale bedrijventerreinen nabij de snelwegen. 18
1.1.4 De invloed van corona op het RPW 18
1.1.5 Geografische afbakening 19
1.2 Doelstellingen Regionaal Programma Werklocaties 19
De doelstellingen van het RPW zijn: 19
1.3 Benutten nieuwe ontwikkelruimte en realisatie evenwicht tussen vraag en aanbod 19
1.4 Leeswijzer 20

2 Uitgangspunten Regionaal Programma Werklocaties 21
2.1 Ruimte voor regionale initiatieven 21
2.2 Ruimte voor lokale initiatieven 21
2.3 Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio 21
Balans tussen groei en leefkwaliteit 21
Regionale agenda 22
2.4 Gebiedsopgave Logistics Valley 22
Railterminal Gelderland (RTG) 23
Doortrekken A15 en aanpak A12 23
2.5 Eerdere programma's werklocaties 23
Regionaal Programma Detailhandel 2013 (RPD) 23
Regionaal Programma Werklocaties 2017 (RPW) 23

3 Uitvoering Regionaal Programma Werklocaties 25
3.1 Regionale afstemming en monitoring 25

Regionale afstemming 25
Regionale monitoring 25
Herziening RPW 25
3.2 Voorzienbaarheid werklocaties 25

4 Bedrijventerreinen 27
4.1 Uitdagingen op bedrijventerreinen 27
4.2 Toekomstbestendige Gelderse bedrijventerreinen 27
4.2.1 Toekomstbestendige bedrijventerreinen 27
4.2.2 Verduurzaming van bedrijventerreinen 28
4.3 Regionale bedrijventerreinen 28
4.3.1 Ruimte voor regionale initiatieven 28
4.3.2 Vraag en aanbod 30
4.3.3 Schrapopgave op bedrijventerreinen is komen te vervallen 30
4.3.4 De herstructureringsbehoefte is beperkt 31
4.3.5 Afspraken ten aanzien van regionale bedrijvigheid 31
4.4 XXL-logistiek 32
4.4.1 Marktoriëntatie is bepalend voor regionale binding 32
4.4.2 Beleidskaart XXL-logistiek 32
4.4.3 Vraag en aanbod XXL-logistiek 33
4.4.4 Conclusies XXL-logistiek 34
4.4.5 Afspraken ten aanzien van XXL-logistiek 35
4.5 Watergebonden bedrijventerreinen 35
4.5.1 Beleidskaart watergebonden bedrijventerreinen 35
4.5.2 Watergebonden bedrijventerreinen 35
4.5.3 Afspraken ten aanzien van watergebonden bedrijvigheid 36
4.6 Bijzondere werklocaties 36
4.6.1 Afspraken ten aanzien van de bijzondere werklocaties 37
4.7 Zachte plannen 37
4.8 Lokale bedrijventerreinen 41
4.9 Solitaire bedrijven 42

5 Kantoren 43
5.1 Uitdagingen op kantoorlocaties 43
5.1.1 Kwalitatieve en kwantitatieve mismatch 43
5.1.2 Centraal stationslocaties meer in trek door corona 43
5.2 Voorstel tot (her)programmering van de kantorenmarkt 43
5.2.1 Vraag en aanbod 43
5.2.2 Centraal stationslocaties 44
5.2.3 Kantoren op kantorenparken 45
5.2.4 Kantoren op bedrijventerreinen 45

6 Detailhandel 47
6.1 Regionale beleidsdoelstellingen detailhandel 47
6.2 Regionaal beleid voor reguliere detailhandel 48
6.2.1 Onderdelen reguliere detailhandel 48
6.2.2 Toetsingscriteria reguliere detailhandel 48

6.3 Perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen 48
6.3.1 Vraag en aanbod 48
6.3.2 Concentratiegebieden 49
6.3.3 Overige winkellocaties 50
6.3.4 Stappenplan 51
6.3.5 Afspraken voor herprogrammering 51

Bijlage I 55
Definitielijst 55

Bijlage II 59
Regionale afspraken ten aanzien van reguliere detailhandel 59
Regionale hoofdstructuur reguliere detailhandel 59
Impact doorgroei internetretail 59
Schaalvergroting van supermarkten 60
Branchevervaging 61
Specifieke vormen van detailhandel 62

Bijlage III 65
Werkmilieus 65
Klassiek-gemengd werkmilieu 65
Werkmilieu (maak)industrie 66
Logistiek 67
Agrifood68
Werkmilieu hoogwaardig/kantoren 69

DRAFT

Samenvatting

Het Regionaal Programma Werklocaties regio Arnhem-Nijmegen (vanaf nu: RPW) dat sinds 2017 de kaders vormt voor het regionaal bedrijventerreinenbeleid is toe aan een actualisatie voor de periode 2021 tot en met 2024. Aanzienlijke uitgifte op bedrijventerreinen in de periode 2016 tot en met 2019 heeft ertoe geleid dat het overaanbod is teruggedrongen en er zicht is op nieuwe ontwikkelruimte in de periode tot 2030.

In het licht van de tijdsduur van ontwikkelprocedures (3 tot 5 jaar) is het, om als regio aantrekkelijk te blijven voor vestiging van nieuwe bedrijven en uitbreiding en verplaatsing van bestaande bedrijven, zaak op korte termijn te starten met nieuwe ontwikkelingen. Op die manier blijft de aantrekkingskracht van de regio Arnhem-Nijmegen op bedrijven en werknemers gewaarborgd. De Ladder van Duurzame Verstedelijking blijft hierbij het toetsingskader voor zowel lokale als regionale ontwikkelingen, waarbij bij die laatste regionale afstemming noodzakelijk blijft.

Op kantoorlocaties is het overaanbod weliswaar teruggedrongen, maar nog steeds aanwezig. Op de centraal stationslocaties is, net als in het RPW 2017, echter juist een tekort geconstateerd. Ook voor het onderdeel perifere detailhandel blijven de kwantitatieve conclusies uit het RPW 2017 overeind. Bovendien wordt reguliere detailhandel toegevoegd aan het RPW 2021 tot en met 2024 en met perifere detailhandel gebundeld in het hoofdstuk detailhandel.

De invloed van corona op het RPW

De maatregelen als gevolg van de uitbraak van het coronavirus begin 2020 hebben geleid tot een economische krimp. Welke impact corona gaat krijgen op de economie en hoe lang het herstel hierna duurt zijn op het moment van schrijven nog onzekerheden. Een vraag die daarmee samenhangt is: I*n welke mate is de coronacrisis van invloed op (de herziening van) het RPW*?

Het antwoord op die vraag luidt dat de prognose van de ruimtevraag op werklocaties is gebaseerd op een lange termijn perspectief op de economische ontwikkeling van Nederland en in het bijzonder de regio Arnhem-Nijmegen. In het lange termijn perspectief zijn ook periodes van laagconjunctuur meegenomen. De economische krimp als gevolg van de coronacrisis geeft daarom geen aanleiding om aan de onderliggende berekeningen en daarmee de afspraken in het RPW te tornen.

Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio

Uitgangspunt van het RPW is de regionale visie *Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio*, waarin wordt gestreefd naar een gebalanceerde economische ontwikkeling, met daarin ruimte voor landschap, duurzaamheid en een ontspannen leefkwaliteit. In de visie zijn vijf uitdagingen benoemd. Werklocaties spelen hierin een belangrijke rol en kunnen dan ook een belangrijke bijdrage leveren bij het aangaan daarvan, waarbij het RPW met name aansluit op de opgave Productieve regio.

Vanuit dit uitgangspunt wordt gewerkt aan een duurzame ruimtelijke invulling van de regio, waarin verschillende functies op de daarvoor meest geschikte locatie ingevuld worden. In het RPW zijn daarom per onderdeel, te weten bedrijventerreinen, kantoorlocaties en detailhandelsgebieden,

afspraken opgesteld om te komen tot een duurzame ruimtelijke invulling van de regio Arnhem-Nijmegen.

Bedrijventerreinen

Verduurzaming van bedrijventerrein

In het kader van de verduurzaming van bedrijventerreinen worden bij de ontwikkeling van nieuwe werklocaties maatregelen getroffen in het kader van klimaatadaptatie, de energietransitie en circulaire grondstoffenstromen. Bovendien worden ontwikkelplannen in een vroeg stadium besproken met de Provincie Gelderland om op grond daarvan tot een regionaal afgestemde invulling van de duurzaamheidsdoelstellingen te komen.

Op bestaande terreinen werkt de regio samen met ondernemers aan de verduurzaming van gebieden, gebouwen en bedrijfsprocessen. De provincie ondersteunt de partijen bij deze opgave en helpt om projecten verder te brengen.

Lokale en regionale bedrijventerreinen

Bij de afspraken binnen het onderdeel bedrijventerreinen wordt onderscheid gemaakt tussen lokale en regionale bedrijventerrein. De verantwoordelijkheid voor de (door)ontwikkeling van lokale bedrijventerreinen ligt, onder voorwaarden die in dit RPW worden beschreven, bij de gemeenten. Voor de (door)ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen, met daarbinnen specifiek aandacht voor watergebonden bedrijvigheid, XXL-logistiek en enkele bijzondere werklocaties, is regionale afstemming nodig.

Afspraken ten aanzien van regionale bedrijvigheid

- Nieuwe initiatieven moeten voldoen aan de indicatieve ruimtelijk-economische beleidskaart voor regionale bedrijvigheid;
- De locaties voor uitbreiding moeten zoveel als mogelijk aansluiten op de huidige structuur van een bestaand regionaal bedrijventerrein.
- Voor de uitbreiding van regionale bedrijven met een kaveloppervlakte <0,5 ha volstaat een melding in het IOW;
- Voor de uitbreiding van regionale bedrijven met een kaveloppervlakte > 0,5 ha is regionale afstemming vereist;
- Voor nieuwe ontwikkeling en uitbreiding van regionale bedrijventerreinen is regionale afstemming vereist;
- Voor nieuwe ontwikkeling en uitbreiding van regionale bedrijventerreinen moet Stappenplan voor de ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen doorlopen worden;
- Voor inbreiding en transformatie van regionale bedrijventerreinen die geen regionale vervangings- en/of verplaatsingsvraag tot gevolg hebben volstaat een melding in het IOW;
- Voor inbreiding en transformatie van regionale bedrijventerreinen die wel regionale vervangings- en/of verplaatsingsvraag tot gevolg hebben is regionale afstemming vereist;

Afspraken ten aanzien van XXL-logistiek

- Er is behoefte aan uitbreiding ten behoeve van XXL-logistiek. Nieuwe ontwikkelingen moeten passen binnen de ruimtelijk-economische logistieke beleidskaart;
- Nieuwe ontwikkelingen ten behoeve van XXL-logistiek moeten voldoen aan de gestelde kaders in de notitie *Randvoorwaarden voor XXL-logistiek*.

Afspraken ten aanzien van watergebonden bedrijvigheid

- Voor nieuwe ontwikkelingen of uitbreiding van watergebonden bedrijvigheid met een kaveloppervlakte > 0,5 ha is regionale afstemming vereist;
- Initiatieven ten behoeve van watergebonden bedrijvigheid op daarvoor aangewezen watergebonden bedrijventerreinen volstaan met een melding in het IOW;
- Bij vestiging van een bedrijf op een daartoe geprofileerd waterverbonden bedrijventerrein moet de binding met het water aangetoond worden. Hierover vindt regionale afstemming plaats.

Afspraken ten aanzien van de bijzondere werklocaties

- Herbevestiging van de status van de daarvoor in het RPW 2017 aangewezen bedrijventerreinen als bijzondere werklocatie, te weten het Engie-terrein, Innofase, IPKW en Novio Tech Campus;
- Ook voor de bijzondere werklocaties geldt dat bij uitbreiding van bestaande bedrijvigheid en/of uitbreiding van het bedrijventerrein met een kaveloppervlakte > 0,5 ha regionale afstemming moet plaatsvinden.
- Dit betekent dat:
  - Deze locaties losstaan van de vraagraming die ten grondslag ligt aan het RPW en als bijzondere werklocaties worden meegenomen in de vraag-aanbodconfrontatie;
  - Uitgifte op deze terreinen een connectie moet hebben met de specifieke thematische profilering. Dit kan worden afgedwongen op het moment dat regionale afstemming vereist is.
  - Ondanks dat deze terreinen zijn uitgezonderd van de vraag-aanbodconfrontatie, moet ook voor uitbreiding van de bijzondere werklocaties een integrale ruimtelijk afweging gemaakt worden en is regionale afstemming vereist onder dezelfde voorwaarde als reguliere regionale bedrijventerreinen.

Afspraken ten aanzien van zachte plannen

Om er zorg voor te dragen dat ontwikkelingen plaatsvinden op de meest optimale locatie is een integrale ruimtelijke afweging noodzakelijk. Voor zachte plannen geldt het volgende:

- Regionale afstemming over het in ontwikkeling nemen van zachte plannen vindt plaats aan de hand van onderstaand stappenplan.
- Indien dit niet mogelijk is, en de nieuwe ontwikkeling vanuit de regionale beleidsmatige opgaven toch wenselijk geacht wordt, moet een integrale ruimtelijke afweging plaatsvinden. Hierover is regionale afstemming vereist. Bij de integrale ruimtelijk afweging wordt onder meer gekeken naar:
  - De nabijheid van woningen en/of andere (toekomstige) conflicterende functies en ruimteclaims;
  - De nabijheid van en bereikbaarheid voor geschikt personeel;
  - Zoveel mogelijk aansluiten op bestaande infrastructuur, zowel fysiek als digitaal.
  - Kansen en bedreigingen in relatie tot klimaatadaptatie en de energietransitie.

Stappenplan voor de ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen

Regionale afstemming over het in ontwikkeling nemen van zachte plannen geschiedt aan de hand van het volgende stappenplan (voor verdere uitwerking, zie paragraaf 4.7):

Stap 1 - Plannen die niet binnen de indicatieve ruimtelijke economische beleidskaart passen vallen af;

Stap 2 - Plannen die niet (fysiek) aansluiten op bestaande terreinen vallen af;

Stap 3 - Ordening van plannen per werkmilieu;

Stap 4 - Kwalitatieve beoordeling plannen (op basis van: duurzaamheid, bereikbaarheid, financiële haalbaarheid, bijdrage aan regionaal DNA);

Stap 5 - Ruimtevraag per werkmilieu;

Stap 6 - Match vraag en planaanbod;
Stap 7 - Bij overvraging mogen alleen de beste plannen doorgang vinden (o.b.v. ranglijst).

Verdeling ontwikkelruimte regionale bedrijventerreinen

In het RPW wordt afgesproken dat de ontwikkelruimte wordt vrijgeven op basis van tranches. Hiermee wordt een gestuurde fasering beoogd. Het uitgangspunt voor de reguliere regionale bedrijventerreinen is om in eerste instantie 50% van de ontwikkelruimte open te stellen. Van dit uitgangspunt kan, wanneer bij beoordelen blijkt dat er meerdere geschikte plannen zijn die de regio wil faciliteren en om maatwerk te leveren, tot een maximum van 70% worden afgeweken. Op basis van de tweejaarlijkse monitoring, die medio 2022 plaatsvindt, wordt bepaald hoe met de resterende ontwikkelruimte wordt omgegaan en of bijstelling nodig is..

Het proces voor de kwalitatieve beoordeling van de eerste tranche van zachte plannen voor regionale bedrijvigheid is als volgt:

- Tot 1 maart 2021: indienen zachte plannen met onderbouwing aan de hand van het stappenplan en de criteria voor kwalitatieve beoordeling. De stukken worden ingediend bij het huidig IOW.
- 1 maart t/m 30 april 2021: kwalitatieve beoordeling ingediende zachte plannen. Beoordeling wordt uitgevoerd door het IOW, aangevuld met een externe adviseur.
- 1 mei t/m 30 mei 2021: uitkomsten kwalitatieve beoordeling ter besluitvorming voorleggen aan het bevoegd bestuurlijk overleg.
- Vanaf 1 juni 2021 kunnen plannen in ontwikkeling genomen worden.
- Voor de tweede tranche wordt hetzelfde proces doorlopen. Planning en uitgangspunten worden bepaald op basis van de monitoring die medio 2022 plaatsvindt.

Verdeling ontwikkelruimte XXL-logistiek

Specifiek voor XXL-logistiek wordt afgesproken dat in eerste instantie 32,5 ha ontwikkelruimte verdeeld wordt over Knooppunt Nijmegen en omgeving en Knooppunt EMZ. Deze verdeling is tot stand gekomen op basis van de ruimtelijke mogelijkheden die beide aangewezen locaties bieden en is als volgt:

- Knooppunt EMZ: DocksNLD 2, locatie C[1], gemaximeerd tot 20 hectare netto ontwikkelruimte;
- Knooppunt Nijmegen en omgeving: De Grift, deelgebied Noord, gemaximeerd tot 12,5 hectare netto ontwikkelruimte.

Ook hier geldt een afwijkingsmogelijkheid naar boven. In dit geval maximaal. 20% in verband met omvang kavels, uitgiftemogelijkheden en maatwerk.

Dit betreft een eerste tranche van in totaal 42 hectare ontwikkelruimte voor XXL-logistiek. Het is aan de gemeenten Nijmegen en Montferland zelf om binnen deze kaders een bestemmingsplan vorm te geven.

Op basis van de tweejaarlijkse monitoring, die medio 2022 plaatsvindt, wordt bepaald hoe met het resterende deel van de in totaal 42 ha ontwikkelruimte wordt omgegaan. Beoordeling van nieuwe uitbreidingsplannen ten behoeve van XXL-logistiek geschiedt aan de hand van het beoordelingskader, zoals beschreven in de notitie advies en invulling XXL-logistiek, die als bijlage aan het RPW is toegevoegd. Het proces voor beoordeling van nieuwe ontwikkelingen ten behoeve van XXL-logistiek is kort als volgt te beschrijven:

- Plannen worden ter beoordeling ingediend bij het regionaal ambtelijk overlegorgaan, aangevuld met een externe adviseur;

[1] PosadMaxwan (oktober 2020) Ontwikkelkaart XXL-logistiek Arnhem-Nijmegen, p. 40.

- Uitkomsten van de beoordeling worden ter advies voorgelegd aan het regionaal bestuurlijk overlegorgaan;
- Na regionaal bestuurlijk akkoord vindt besluitvorming plaats door GS van de Provincie Gelderland;
- Besluitvorming over het faciliteren van een *witte raaf* vindt primair plaats door de Provincie op het moment dat er een aanvraag ingediend wordt.

Afspraken ten aanzien van lokale bedrijventerreinen

Voor lokale bedrijventerreinen geldt dat deze ontwikkeling de toets van de ladder voor duurzame verstedelijking moet kunnen doorstaan. Daarbij zijn de volgende voorwaarden van toepassing:

- Bij ontwikkelingen van een nieuw lokaal bedrijventerrein met kavels met een oppervlakte < 0,5 hectare volstaat een melding in het IOW;
- Bij uitbreiding van een bestaand lokaal bedrijventerrein met kavels <0,5 hectare volstaat een melding in het IOW;
- Bij uitbreiding van een bestaand bedrijf met een kaveloppervlakte <0,5 hectare volstaat een melding in het IOW;

Bij uitbreiding van een bestaand bedrijf zijn de volgende voorwaarden van toepassing:

- Uitbreiding moet leiden tot een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit
- Uitbreiding moet vraaggericht zijn
- Bij uitbreiding gaat het om bedrijventerrein ten behoeve van een eindgebruiker en niet om kavels die als uitgeefbaar aanbod op de markt komen.

- Bij uitbreiding en ontwikkeling van lokale bedrijventerreinen met kavels > 0,5 hectare of uitbreiding van (lokale en regionale) bedrijven met een kaveloppervlakte > 0,5 hectare is regionale afstemming vereist.

Afspraken ten aanzien van solitaire bedrijven

Nieuwe solitaire vestigingen mogen zich niet buiten bedrijventerreinen vestigen. Hierop is een uitzondering mogelijk, wanneer de lokale situatie hier om vraagt. Hiervoor is regionale afstemming vereist.

Uitbreiding van bestaande solitaire vestigingen is niet gewenst. Indien aangetoond kan worden dat verplaatsing van dit solitaire bedrijf naar een bedrijventerrein onmogelijk is, kan een kleine uitbreiding van maximaal 10% van de kaveloppervlakte plaatsvinden met een maximum van 0,5 ha. Hiervoor volstaat een melding in het IOW.

Indien de oppervlakte van de uitbreiding groter is dan 0,5 hectare is regionale afstemming vereist.

Kantoren

Bij de spelregels ten aanzien van kantoorlocaties wordt onderscheid gemaakt tussen kantoren op centraal stationslocaties, kantorenparken en kantoren op bedrijventerreinen. De centraal stationslocaties zijn en blijven ook in tijden van corona de meest gewilde locaties voor zowel wonen als werken. De afweging tussen wonen en werken op en rondom centraal stationslocaties is daarom een bestuurlijke prioriteit.

Centraal stationslocaties meer in trek door corona

De corona-uitbraak lijkt een definitieve omschakeling teweeggebracht te hebben naar meer thuis werken dan op kantoor. Kantoren worden daarom nog meer een plek om elkaar gedurende een of enkele dagen per week kortstondig te ontmoeten. Bedrijven kiezen daarbij vaker voor spreiding over enkele kleinere, goed bereikbare locaties met spreiding over het land. Centraal stations bieden op dat vlak vanwege de centrale ligging en de toegankelijkheid van het openbaar vervoer, zeker wanneer de coronamaatregelen voorbij zijn, de beste mogelijkheden.

Bestuurlijke prioritering: afweging tussen wonen en werken

Hoewel de (her)ontwikkelingspotentie om additionele kantoorruimte te realiseren in Nijmegen en in mindere mate in Arnhem aanwezig is, wordt door de markt de laatste jaren vooral ingezet op woningbouw. Dit is zelfs het geval wanneer er ruimte voor kantoren wordt opgenomen in het bestemmingsplan. Met het oog op het versterken van de regionale economische structuur ligt hier een bestuurlijke taak om naast woningbouw rondom de centraal stations ook van ruimte voor werken een prioriteit te maken.

Afspraken ten aanzien van kantoren op centraal stationslocaties

- Stimuleren van kantoorontwikkelingen op potentiele (her)ontwikkelingslocaties rondom het centraal station in Arnhem en Nijmegen;
- Aanwijzen van geschikte (of geschikt te maken) locaties met ruimte[2] die kunnen dienen als overlooplocatie indien rondom Nijmegen Centraal en Arnhem Centraal onvoldoende kantoorruimte gerealiseerd kan worden.
- Naast de twee centraal stations worden de stations Arnhem Velperpoort, Arnhem Zuid, Elst Centraal, Heijendaal en Nijmegen Lent aangewezen als HOV-locaties, die kunnen dienen als overlooplocatie indien rondom Nijmegen Centraal en Arnhem Centraal onvoldoende kantoorruimte gerealiseerd kan worden.

Afspraken ten aanzien van kantoren op kantorenparken

- Concentratie van kantoorvolumes op de meest toekomstbestendige kantorenparken: Velperweg, Arnhems Buiten, Gelderse Poort[3], Brabantse Poort en Heijendaal;
- Onderzoek de geschiktheid van kantorenparken als overloop voor CS-locaties, voorwaarden hierbij zijn:
  - Een goede ov-verbinding;
  - Toekomstbestendigheid van de locatie;
  - Multifunctionaliteit – aandacht voor voldoende voorzieningen en groen;
- Ruimte bieden aan het overig plan Lent tot maximaal 5.000 m² bvo:
  - ter versterking lokaal vestigingsklimaat Waalsprong; en
  - als overlooplocatie indien rondom Nijmegen Centraal en Arnhem Centraal onvoldoende ruimte gerealiseerd kan worden).
- Herstructurering en/of transformatie van incourant aanbod;

Afspraken ten aanzien kantoren op bedrijventerreinen

- Het onbebouwd aanbod op IJsseloord II wordt teruggebracht tot 10.000m². Daarmee voldoet de gemeente Arnhem aan de regionale afspraken in het RPW 2017-2021;
- De Hes West in Renkum is in het RPW verder niet meer meegenomen als toekomstige kantoorlocatie. Deze locatie wordt herontwikkeld naar een woonomgeving met een gedeeltelijke

---

2 Onbebouwd, courant of geschikt te maken incourant.

3 Gelderse Poort is toegevoegd aan de toekomstbestendige kantoorparken vanwege de plannen van de gemeente Arnhem om de aansluiting met station Arnhem-Zuid te verbeteren.

woon-werkfunctie. Hiermee heeft de gemeente Renkum voldaan aan de regionale afspraken in het RPW 2017-2021.

- Voor de nog te ontwikkelen kavels op Mercurion Zevenaar wordt de bestemming gewijzigd naar lokaal bedrijventerrein. Voor bestaand vastgoed wijzigt er niets. Hiermee voldoet de gemeente Zevenaar aan de regionale afspraken in het RPW 2017-2021.
- Inzetten op functieverandering van locaties met overaanbod naar gelang de behoefte op de locatie. Dit kan bijvoorbeeld de functie bedrijventerrein (Mercurion) of campus-gerelateerde kantoorfunctie zijn. Met de functieverandering naar een kantoorfunctie gerelateerd aan de campus wordt specifiek gedoeld op de Novio Tech Campus op Winkelsteeg.

Detailhandel

Bij de spelregels ten aanzien van detailhandelsgebieden wordt in het RPW onderscheid gemaakt tussen reguliere detailhandel enerzijds en perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen (PDV/GDV) anderzijds.

Afspraken ten aanzien van reguliere detailhandel

Bij nieuwe initiatieven in reguliere detailhandelsgebieden is onder bepaalde omstandigheden regionale afstemming d.m.v. toetsing van het initiatief vereist. Toetsing op regionaal niveau vindt plaats bij detailhandelsinitiatieven die mogelijk negatieve effecten hebben op de bestaande of beoogde structuur van de reguliere detailhandel. Initiatieven kunnen voorgedragen worden door zowel gemeenten als andere partijen. Er is geen regionale afstemming nodig indien het detailhandelsinitiatief kleiner is dan 1.500 m².

Initiatieven voor winkelvestiging of –uitbreiding in de reguliere detailhandel worden, *voor regionale toetsing* voorgedragen indien:

- groter dan 1.500 m² bvo in de **niet-dagelijkse detailhandel** in de **lokaal verzorgende** reguliere winkelcentra;
- groter dan 1.500 m² bvo in de **dagelijkse detailhandel buiten stads-, dorps- wijk en buurtcentra**, met een bovengemeentelijk effect op de verzorgingsstructuur (bijvoorbeeld door de grensligging van een initiatief).
- Voor initiatieven groter dan 1.500 m2 bvo in de bovenregionaal en regionaal verzorgende reguliere winkelcentra volstaat een melding in het IOW.

Deze afspraken zijn van toepassing op alle initiatieven in de reguliere detailhandel. Voor bepaalde vormen van reguliere detailhandel is een verbijzondering vereist. Deze zijn uitgewerkt in hoofdstuk 6.

Perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen

Algemene afspraken ten aanzien van PDV/GDV

- Lokaal verzorgende perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen buiten concentratiegebieden < 1.500 m² bvo blijven mogelijk. Gemeenten maken zelf de afweging voor dergelijke kleine ontwikkelingen met een vooral lokale functie. Indien (na vaststelling van het RPW) door uitbreiding een bestaande detailhandelsvoorziening groter wordt dan 1.500 m² bvo is regionale afstemming vereist;
- Nieuwe initiatieven voor perifere detailhandel met een oppervlakte > 1.500 m² worden, na regionale afstemming, bij voorkeur in concentratiegebieden gevestigd. Daarbij is maatwerk

belangrijk. Per geval wordt bekeken of de ontwikkeling wenselijk is vanuit de doelen van het RPW en/of het past binnen de gestelde beleidskaders.

- Binnen de perifere detailhandelsvestigingen is het toegestaan om niet aan het kernassortiment gerelateerde artikelen te voeren tot maximaal 10% van de winkelverkoopoppervlakte met een maximum van 100 m2 wvo.
- Uitbreiding van bestaande perifere detailhandel is mogelijk tot 1.500 m². Als de vestiging na uitbreiding groter is dan 1.500 m² bvo is regionale afstemming vereist;
- Dit geldt ook voor verplaatsingen, waarbij de som van de winkeloppervlakte van het nieuwe pand en het vrijkomende pand hoger is dan 1.500m². In dat geval wordt bekeken wat publiekrechtelijke en/of privaatrechtelijke is vastgelegd over de detailhandelsbestemming van het pand dat na de verplaatsing vrij komt. Dit vraagt om een zorgvuldige onderbouwing, (o.a. toetsing aan de ladder voor duurzame verstedelijking). Aangetoond moet worden dat de uitbreiding bedrijfseconomisch nodig is en verplaatsing niet nodig/mogelijk is.
- Na bedrijfsbeëindiging op solitaire locaties wordt het gebruik ‘bevroren’: bestaande vestiging en gebruik wordt gehandhaafd, maar er kunnen geen vierkante meters detailhandel toegevoegd worden. Bedrijfsopvolging is dus toegestaan, zolang de locatie in gebruik blijft voor dezelfde functie. Het gaat om voortgezet identiek gebruik (zelfde soort perifere detailhandel).
- Bij bedrijfsbeëindiging op solitaire (en/of overige perifere) winkellocaties zet de gemeente na een periode van langdurige leegstand in op het wegnemen van de detailhandelsbestemming en/of transformatie.
- In dit RPW is geïnventariseerd hoe groot het aanbod verborgen plan- en restcapaciteit voor pdv is. We gaan ervan uit dat het overgrote deel van deze plan- en restcapaciteit nu bekend is. Wanneer in de toekomst blijkt dat er toch nog verborgen capaciteit is binnen een gemeente, dan zal de betreffende gemeente zich inspannen om deze ruimte zo spoedig mogelijk uit de markt te nemen en de planologische maatregelen nemen die daarvoor nodig zijn.

Op basis daarvan zijn voor de concentratiegebieden en de overige winkellocaties per deelregio specifieke afspraken gemaakt. Deze zijn uitgewerkt in hoofdstuk 6.

DRAFT

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en achtergrond

Het Regionaal Programma Werklocaties regio Arnhem-Nijmegen (vanaf nu: RPW) dat sinds 2017 de kaders vormt voor het regionaal bedrijventerreinenbeleid is toe aan een actualisatie. Deze herziening van het RPW is opgesteld voor de periode 2021 tot en met 2024. In dit hoofdstuk worden de aanleiding tot de herziening en de context waarbinnen dat plaatsvindt uiteengezet.

1.1.1 Nieuwe ontwikkelruimte op bedrijventerreinen in de periode tot 2030

Uitgifte op bedrijventerreinen gaat hard, waardoor het aanbod in 2023-2025 uitgegeven is
Dankzij de aanzienlijke uitgifte op bedrijventerreinen in de periode medio 2016 t/m medio 2020 is het overaanbod in de regio Arnhem-Nijmegen teruggedrongen en ontstaat in de periode tot 2030 nieuwe ontwikkelruimte op bedrijventerreinen. Binnen meerdere werkmilieus is over 3 tot 5 jaar reeds behoefte aan nieuw aanbod. De meest urgente behoefte aan uitbreiding op regionale bedrijventerreinen komt vanuit het werkmilieu logistiek en watergebonden bedrijvigheid[4]. Voor de (maak)industrie speelt de behoefte aan nieuwe ruimte vooral in de periode vanaf 2025. Daarnaast is in enkele gebieden binnen de regio op korte termijn behoefte aan klassiek-gemengd aanbod, juist vanwege het vaak sterk lokale karakter van deze ruimtevraag.

In het licht van de tijdsduur van ontwikkelprocedures is het, om als regio aantrekkelijk te blijven voor vestiging van nieuwe bedrijven en uitbreiding en verplaatsing van bestaande bedrijven, zaak op korte termijn te starten met nieuwe ontwikkelingen. Op die manier blijft de aantrekkingskracht van de regio Arnhem-Nijmegen op bedrijven en werknemers gewaarborgd.

De Ladder van Duurzame Verstedelijking blijft hierbij het toetsingskader voor zowel lokale als regionale ontwikkelingen, waarbij bij die laatste regionale afstemming noodzakelijk blijft. Dit houdt in dat:

1. De ruimtevraag per beoogd werkmilieu moet worden aangetoond;
2. In kaart gebracht moet worden in hoeverre deze ruimtevraag binnen bestaand stedelijk gebied ingepast kan worden. Dat betekent dat onderzocht moet worden in hoeverre bestaand bedrijventerrein geschikt is en/of gemaakt kan worden door middel van herstructurering en/of transformatie.
3. Indien dit niet mogelijk is nieuwe ontwikkelingen in aanmerking komen.

Kantoor- en detailhandelslocaties
Op kantoorlocaties is het overaanbod weliswaar teruggedrongen, maar nog steeds aanwezig. Op de centraal stationslocaties is, net als in het RPW 2017, echter juist een tekort geconstateerd. Ook voor het onderdeel perifere detailhandel blijven de kwantitatieve conclusies uit het RPW 2017 overeind. Bovendien wordt reguliere detailhandel toegevoegd aan het RPW 2021-2024 en met perifere detailhandel gebundeld in het hoofdstuk detailhandel.

1.1.2 Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio

Het RPW is ingebed in de regionale visie *Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio*, waarin wordt gestreefd naar een gebalanceerde economische ontwikkeling, met daarin ruimte voor landschap,

[4] Watergebonden bedrijvigheid komt voor binnen meerdere werkmilieus en is derhalve niet als apart werkmilieu benoemd.

duurzaamheid en een ontspannen leefkwaliteit. Om de balans tussen die waarden en groei te waarborgen werkt de regio vanuit drie uitdagingen, waarin

- behoud van de identiteit van de regio,
- de ontwikkeling van het stedelijk netwerk met daarin een belangrijke rol voor de topsectoren energy, food en health & hightech, en
- de koers naar een veerkrachtige regio voor energie en klimaat, met een brede inzet op circulariteit, centraal staan.

Vanuit die drie uitdagingen wordt vanuit een opgavegerichte samenwerking gewerkt aan een vijftal opgaven die gericht zijn op kwalitatieve groei, circulaire duurzaamheid en een goede balans met behoud en versterking van de bijzondere leefomgeving die de regio typeert. Het RPW sluit aan op de opgave Productieve regio. In paragraaf 2.3 wordt de aansluiting van het RPW op de regionale visie *Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio*, nader toegelicht.

1.1.3 Arnhem en Nijmegen zijn de motoren van de regionale en Gelderse economie, met sterke regionale bedrijventerreinen nabij de snelwegen.

Arnhem en Nijmegen zijn de motoren van de regionale en Gelderse Economie. Ze bepalen voor een belangrijk deel de aantrekkelijkheid en het succes van onze regio op nationale en internationale schaal. Sterke steden kunnen echter niet zonder sterke regio en andersom. Om de concurrentiekracht van de regio optimaal te benutten en te versterken ligt de focus op het bieden van ruimte op de meest optimale locatie voor ieder type bedrijvigheid. Ontwikkellocaties voor de uitbreiding van regionale bedrijventerrein worden daarom vooral nabij de snelwegen rond het stedelijk gebied gezocht. Daarnaast zijn er enkele werklocaties die vanwege hun specifieke profilering een bijzondere status hebben. De ruimtelijk-economische beleidskaarten in hoofdstuk 4 bieden hier meer inzicht in.

1.1.4 De invloed van corona op het RPW

Na de hoogconjunctuur vanaf 2016 t/m 2019 lijkt (onder andere) de coronacrisis de Nederlandse (en de wereldwijde) economie in ander vaarwater gebracht te hebben. Welke impact Corona gaat krijgen op de economie en hoe lang het herstel hierna duurt zijn op dit moment nog onzekerheden. Een vraag die daarmee samenhangt is: *in welke mate is de coronacrisis van invloed op (de herziening van) het RPW*?

De coronacrisis is qua aanleiding niet vergelijkbaar met andere crises die wij in het recente verleden hebben meegemaakt, zoals de kredietcrisis in 2008. Feit blijft dat we te maken hebben met een sterke krimp van de economie en het consumentenvertrouwen op de korte termijn. Op de lange termijn zijn de consequenties hiervan nog onzeker en vooral afhankelijk van hoelang de crisis voortduurt.

Het is eveneens een feit dat de WLO-scenario's, waarop de vraagraming voor bedrijventerreinen en kantoren voor de Provincie Gelderland zijn gebaseerd, inzicht geven in de economische ontwikkeling op de lange termijn (tot 2050). De scenario's zijn voor de vraagraming vertaald naar de periode t/m 2030. Hierin is bovendien gekozen voor een middenscenario. In het lange termijn perspectief zijn daarmee ook periodes van laagconjunctuur meegenomen. Wat dat betreft is er geen reden om aan de vraagraming, die ten grondslag ligt aan het RPW, te tornen.

Het is wel van belang om goed te monitoren wat de (korte termijn) effecten zijn op ondernemers en hun uitbreidingsplannen (worden opties nog gelicht of worden deze geannuleerd? is er nog sprake van uitbreidings- en/of verplaatsingsbehoefte bij ondernemers?) en in hoeverre er sprake is van een verandering van de vestigingseisen. Zo weten de gemeenten en de regio wat er op korte

termijn speelt bij ondernemers en kan het beleid op de langere (RPW-)termijn voortgezet worden op basis van de uitgangspunten die in dit RPW worden opgesteld.

1.1.5 Geografische afbakening

De regio Arnhem-Nijmegen omvat de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.

1.2 Doelstellingen Regionaal Programma Werklocaties

De doelstellingen van het RPW zijn:

- Zorgen voor nieuwe economische ontwikkeling op de juiste locatie in de regio met maximaal rendement voor de werkgelegenheid. Dit geldt zowel voor bedrijventerreinen, kantoren als detailhandel.
- Ruimte geven aan uitbreiding van lokale en regionale bedrijvigheid.
- Zorgen voor voldoende ontwikkelmogelijkheden op de middellange en lange termijn, met in achtneming van het belang van een economisch evenwicht tussen vraag en aanbod.
- De economische marktontwikkelingen nauwlettend volgen en optimaal benutten. In het licht van internationale ontwikkelingen en nationale groeiverwachtingen voor de komende periode gaat de regio Arnhem-Nijmegen uit van een lichte groei. Daarmee is de regio voorzichtig positief en wordt niet gerekend op het meest positieve scenario, wat aansluit bij de kwalitatieve groei die wordt nagestreefd in de visie *Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio*.
- Aansluiten bij de duurzame en circulaire ambities in de regionale toekomstvisie *Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio*.

1.3 Benutten nieuwe ontwikkelruimte en realisatie evenwicht tussen vraag en aanbod

Doel van het RPW is de regionale aantrekkingskracht voor bedrijven en werknemers te versterken. Een van de randvoorwaarden is dat er voldoende geschikte ruimte is om te ondernemen. Met het oog op een evenwicht tussen vraag en aanbod, is de behoefte ontstaan om tussen 2023 en 2025 nieuwe ontwikkelingen gereed te hebben. Om de nieuwe ontwikkelruimte optimaal te benutten wordt gewerkt volgens twee parallelle sporen:

Spoor 1: Ruimte voor marktwerking

De ruimte voor marktwerking in het RPW 2017 heeft ervoor gezorgd dat er op bedrijventerreinen nieuwe ontwikkelruimte in zicht is voor enkele werkmilieus. Om de ontwikkelruimte te benutten is afgesproken dat eerst bestaande bedrijventerreinen benut en, indien noodzakelijk en mogelijk, geschikt gemaakt worden alvorens nieuwe ontwikkelingen in gang gezet kunnen worden.

Spoor 2: De juridische procedure

Naar aanleiding van het RPW 2017 is de voorzienbaarheidsprocedure ingezet om vanaf 2021 aan de slag te kunnen met de ruimtelijke uitwerking van de schrapopgave. De voorzienbaarheidsprocedure loopt af per 31-12-2020. Hierna zou de ruimtelijke uitwerking in gang gezet worden. Voor bedrijventerreinen is met instemming van de Provincie besloten dat de schrapopgave komt te vervallen. De Provincie onthoudt zich daarom van verdere juridische procedures. Uitvoering van de schrapopgave voor kantoren en PDV wordt voorgezet in overleg tussen de betreffende gemeente, de regio Arnhem-Nijmegen en de Provincie Gelderland.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 is een toelichting gegeven op achtergrond en aanleiding, de doelstellingen en functies van het RPW, het benutten van de ontwikkelruimte en de realisatie van het evenwicht in vraag en aanbod.

Hoofdstuk 2 gaat over de uitgangspunten van het RPW. Het programma is gebaseerd op het bestaande regionaal economisch beleid. De kern van dit RPW is het optimaal benutten van de ontwikkelruimte die ontstaat in de periode tot 2030 en, indien geen ontwikkelruimte ontstaat, voortzetting van de afspraken in het RPW 2017. Uitgangspunt is dat het RPW aansluit op de ambities in de visie *Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio* en nieuwe ontwikkelingen op de meest optimale locatie moeten 'landen', dus daar waar dat logisch en passend is. In hoofdstuk 3 komt de uitvoering van het RPW aan de orde. Hierin wordt onder meer beschreven hoe zowel ambtelijk als bestuurlijk omgegaan wordt met nieuwe ontwikkelingen in de regio op het gebied van werklocaties.

In hoofdstuk 4 t/m 6 worden de afspraken voor respectievelijk het onderdeel bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel, waar nodig, geactualiseerd aan de hand van de nieuwste inzichten.

DRAFT

2 Uitgangspunten Regionaal Programma Werklocaties

2.1 Ruimte voor regionale initiatieven

Om de concurrentiekracht van de regio optimaal te benutten en te versterken ligt de focus op het bieden van ruimte op de meest optimale locatie voor ieder type bedrijvigheid. Ontwikkellocaties voor regionale bedrijventerrein, waar ruimte wordt geboden aan regionale bedrijvigheid, worden daarom vooral nabij de snelwegen rond het stedelijk gebied gezocht. Daarnaast zijn er enkele bedrijventerreinen die vanwege hun specifieke profilering een bijzondere status hebben.

2.2 Ruimte voor lokale initiatieven

Gemeenten behouden de ruimte om lokale bedrijven te faciliteren op de eigen lokale werklocaties voor zover die beschikbaar zijn in de vorm van een onherroepelijk bestemmingsplan. Wanneer er een tekort wordt voorzien, dan mag de gemeente onder voorwaarden nieuwe lokaal initiatieven in ontwikkeling nemen.

2.3 Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio

Balans tussen groei en leefkwaliteit

Het RPW Arnhem-Nijmegen is ingebed in de ambities die in de visie *Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio* zijn gepresenteerd. De regio Arnhem-Nijmegen zoekt naar balans in de opgaven waar de regio voor staat. Het doel daarvan is een meer onderscheidend profiel, dat voortbouwt op de eigen identiteit van onze regio en de ontwikkelingslijnen die zijn ingezet.

De regio manifesteert zich enerzijds door het bijzondere karakter van haar landschap en anderzijds zit duurzaamheid de regio in het DNA. Die mooie combinatie van landschap, duurzaamheid en ontspannen leefkwaliteit kan echter op gespannen voet komen te staan met de regionale groeiambities in economie en wonen. Zo heeft zich de grote uitdaging gevormd waar de regio met elkaar voor staat, namelijk: kwalitatieve groei.

De regio Arnhem-Nijmegen wil daarmee staan voor kwalitatieve groei, voor stedelijke ontwikkeling in balans met groene en ontspannen leefkwaliteit. Het doel daarvan is behoud en versterking van de voor de regio typische landschappelijke en culturele waarden, vanuit de volgende uitdagingen:

- Samenwerken aan het behoud van de identiteit van de regio: zich inzetten voor een gevarieerd cultuurlandschap; we houden de regio strategisch bereikbaar; we ontwikkelen de culturele netwerken in de regio.
- Samenwerken aan de ontwikkeling van de regio: de regio ontwikkelen als compleet stedelijk netwerk; met energy, food, health & hightech als topsectoren; benutten van talent en het menselijk kapitaal in de regio.
- Samenwerken aan de koers van de regio: Een veerkrachtige regio voor klimaat en energie; een brede inzet op de circulariteit van de economie; en werken aan een gezonde, vitale en ontspannen leefomgeving.

Regionale agenda

Om slagkracht en legitimatie te kunnen verenigen is gekozen voor een opgavegerichte samenwerking, via een jaarlijks voortschrijdende regionale agenda met een beperkt aantal maatschappelijke opgaven.

De nieuwe visie op de regio Arnhem-Nijmegen beschrijft de uitdagingen waar de gemeenten afzonderlijk en de regio voor staat. Vanuit de ambitie van kwalitatieve groei onderscheidt de regio een vijftal opgaven, die zijn gevat in een agenda voor de periode 2020-2025. De agenda is opgesteld in de geest van de visie op de Regio Arnhem-Nijmegen en vloeit voort uit de ambities die in de visie worden beschreven. De opgaven die samen de agenda vormen zijn gericht op kwalitatieve groei, circulaire duurzaamheid en een goede balans met behoud en versterking van de bijzondere leefomgeving die de regio typeert. Het RPW sluit met name aan op de opgave **Productieve regio**:

In de regionale opgave Productieve regio staan ontwikkeling van de regionale clusters rondom health, hightech en energy en crossovers met food centraal. Bovendien is er aandacht voor de verbetering van de kwaliteit van werklocaties, verbeterde samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven, versterking van ondernemerschap in de regio en de versterking van de positie van de regio in logistiek, handel en transport. De regio zet met een verminderde milieubelasting en slimmer en bewuster gebruik van de ruimte en door samenwerking tussen logistieke bedrijven, transporteurs, kennisinstellingen en overheden in op versterking van duurzame logistiek.

2.4 Gebiedsopgave Logistics Valley

De regionale identiteit, die centraal staat in de regionale visie, kan ook vanuit een ruimtelijk-economische perceptie worden gezien: de strategische ligging van de regio in combinatie met de goede aansluiting op regionale en (inter)nationale infrastructuurnetwerken. De ligging op de corridor tussen Randstad en het Rhein-Ruhrgebied heeft altijd gezorgd voor een goede basis voor diverse economische activiteiten.

De Gelderse Corridor is dan ook een van de centrale opgaven van het huidige provinciale coalitieakkoord. Het doel daarbij is het zorgen voor een betrouwbare doorstroming van goederen op de corridor. En daarnaast zorgen voor economische spin-off en werkgelegenheid en het garanderen van een goed werk- en leefklimaat. Het gaat om activiteiten die meerwaarde bieden bovenop de inzet die de provincie levert vanuit de kerntaken: doorstroming van goederenvervoer verbeteren en daarbij primair inzetten op de drie regio's binnen de provincie Gelderland. De drie regio's en de deelnemende gemeenten daarbinnen zijn te vinden in Tabel 2.1.

Tabel 2.1 Actieve gemeenten per regio in Logistics Valley

Regio Rivierenland	Regio Nijmegen en omstreken	Regio Achterhoek Liemers
Culemborg	Druten/ Wijchen (Samenwerking)	Duiven
West Betuwe	Overbetuwe	Zevenaar
Zaltbommel	Beuningen	Montferland
Buren	Heumen	Westervoort
Tiel	Nijmegen	Oude IJsel streek
Maasdriel	Berg en Dal	Doetinchem
West Maas en Waal	Lingewaard	Doesburg
Neder Betuwe		Bronckhorst

Binnen deze regio's zijn gebieden aangewezen voor knooppuntontwikkeling, waarbinnen ruimte is voor ontwikkelingen ten behoeve van XXL-logistiek. Een belangrijke voorwaarde voor het mogelijk maken van nieuwe ontwikkelingen is clustering en aansluiting op bestaande bedrijventerreinen die specifiek zijn ingericht op XXL-logistiek. Binnen de regio Arnhem-Nijmegen zijn dit de volgende knooppunten:

- Knooppunt Nijmegen en omgeving: de gemeenten Nijmegen en Overbetuwe, aansluitend aan bedrijventerreinen Park15 en De Grift.
- Knooppunt EMZ: de gemeenten Emmerich (D), Montferland en Zevenaar, in Nederland aansluitend aan de bedrijventerreinen DocksNLD en 7Poort.

Railterminal Gelderland (RTG)

Binnen knooppunt Nijmegen en omgeving is sprake van een project met de naam Knoop 38 (naar afrit 38 van de A15). Ter versterking van de multimodaliteit van Knooppunt Nijmegen en omgeving zet de Provincie Gelderland in op de ontwikkeling van de Railterminal Gelderland (RTG). Door toevoeging van een modaliteit (namelijk overslag per spoor) rondom Knoop 38 wordt de kwaliteit van het knooppunt verbeterd en neemt de aantrekkelijkheid van de bedrijventerreinen in de regio toe. De ontwikkeling van RTG draagt niet alleen bij aan de economische structuurversterking van Knooppunt Nijmegen en omgeving, maar ook aan de verkeersdoorstroming, doordat goederen minder over de weg en meer over het spoor aan- en afgevoerd kunnen worden.

In maart 2020 is de marktconsultatie ter voorbereiding op de openbare aanbestedingsprocedure voor de aanleg en exploitatie van de Railterminal Gelderland afgerond. Via deze marktconsultatie heeft Provincie Gelderland marktpartijen geïnformeerd over de plannen om een railterminal te realiseren, de wijze waarop zij straks een exploitant zoeken en welke kaders hiervoor worden vastgelegd in het inpassingsplan, waarvan de vaststelling in 2021 gepland staat.

Doortrekken A15 en aanpak A12

Het doortrekken van de A15, verbreding van de A12 en de aansluiting van beide Rijkswegen zorgt voor een sterke verbetering van de doorstromingen in de regio Arnhem-Nijmegen. Plannen voor deze ingreep bestaan al geruime tijd en na een aantal keer vertraging te hebben opgelopen, zijn in 2018 zijn de voorbereidende werkzaamheid van start gegaan. Met inachtneming van de vertraging die PAS mogelijk met zich meebrengt is de planning anno juni 2020 dat medio 2020 een definitief besluit genomen wordt over het tracé. In 2020 nog gaat de realisatie van start. De geplande openstelling vindt plaats in 2022 t/m 2024.

2.5 Eerdere programma's werklocaties

Regionaal Programma Detailhandel 2013 (RPD)

Het RPD 2013 vormt de basis voor het detailhandelsbeleid in dit nieuwe RPW. In het vorige RPW werd het deel van het beleid in het RPD 2013 over perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen opgenomen en geactualiseerd. In dit nieuwe RPW wordt ook het deel van het beleid over reguliere detailhandel opgenomen en geactualiseerd. In hoofdstuk 6 zijn de beleidskeuzes (bijvoorbeeld ten aanzien van de vraag: wat moet op regionaal niveau worden geregeld, aanvullend op hetgeen op lokaal niveau wordt geregeld?) overgenomen. Het RPD 2013 is vanaf de datum van vaststelling van dit RPW niet meer geldig.

Regionaal Programma Werklocaties 2017 (RPW)

Het RPW 2017 vormt de basis voor de afspraken die in deze herziening van het RPW, geldig voor de periode 2021 t/m 2024, worden vastgesteld. In vergelijking met het RPW 2017 is het aantal gemeenten afgenomen van 19 naar 17. De gemeente Rijnwaarden is gefuseerd met de gemeente

Zevenaar. De gemeente Mook en Middelaar heeft besloten zich qua werklocatiebeleid weer op de provincie Limburg te richten.

Het RPW 2017 is aangepast op de onderdelen waarvoor dat noodzakelijk is als gevolg van de veranderde match tussen vraag en aanbod.

DRAFT

3 Uitvoering Regionaal Programma Werklocaties

3.1 Regionale afstemming en monitoring

Regionale afstemming

Regionale afstemming over nieuwe initiatieven vindt bij voorkeur plaats door een ambtelijke werkgroep, die een vertegenwoordiging vormt van de regio. Het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties (IOW) heeft gedurende de eerste RPW-periode haar nut bewezen. Het is wenselijk om het IOW in een vergelijkbare vorm te laten voortbestaan. Dat wil zeggen, een ambtelijke werkgroep om de advisering in het kader van het RPW ook in de toekomst te continueren. Het is belangrijk dat een vertegenwoordiging van gemeenten in de regio zitting heeft in de werkgroep. Dat wil zeggen dat deelregio Noord, Midden en Zuid evenredig vertegenwoordigd zijn.

Voorstel is om, met het oog op de continuïteit, het huidig IOW tot 1 juli 2021 te laten voortbestaan. Voor 1 juli moet er een voorstel liggen voor de invulling van dit overlegorgaan gerelateerd aan de vernieuwde regionale samenwerkingsstructuur, die vanaf 2021 gelanceerd wordt. Dit ambtelijk overleg brengt advies uit aan de verantwoordelijke regionale bestuurders over ingediende nieuwe ontwikkelingen in de regio op het gebied van werklocaties. De behandeling van het initiatief door regionale bestuurders is voor GS van belang bij de beoordeling van nieuwe ruimtelijke plannen.

Regionale monitoring

Monitoring van de afspraken en marktontwikkelingen heeft in de eerste RPW periode haar waarde bewezen. Voor uitvoering van het RPW is het van groot belang dat regionale afspraken gebaseerd zijn op juiste en actuele gegevens over vraag en aanbod voor zowel bedrijventerreinen, kantoren als detailhandel. Alleen op die manier wordt goede uitvoering van het beleid en afstemming op de marktsituatie gewaarborgd.

De monitoring vindt tweejaarlijks plaats, tenzij vaker noodzakelijk geacht wordt als gevolg van onvoorziene economische ontwikkelingen. De uitkomsten hiervan worden tweejaarlijks in het najaar aan regionale bestuurders voorgelegd met ambtelijk advies over de te volgen koers. De monitoringsgegevens kunnen aanleiding zijn om het RPW op onderdelen te wijzigen. De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten kunnen daarover samen met Gedeputeerde Staten besluiten nemen.

Herziening RPW

Het RPW wordt vierjaarlijks herzien en ter vaststelling worden aangeboden aan de gemeenteraden voor besluitvorming. Het voorstel voor herziening wordt in principe uitgewerkt in het najaar van 2024.

3.2 Voorzienbaarheid werklocaties

Op 14 juli heeft GS Provincie Gelderland per brief aan de regio medegedeeld dat zij instemt met de herziening van het RPW. Dit houdt in dat de Provincie zich onthoudt van de procedure voor een inpassingsplan en dan de Ruimtelijke Uitwerking van de schrapopgave voor het onderdeel bedrijventerreinen wordt ingetrokken. Voor de in de RPW genoemde onderdelen perifere detailhandel en kantoren blijft op grond van de uitkomsten uit de monitoring de Ruimtelijke

Uitwerking nog wel van kracht. De randvoorwaarden voor XXL-logistiek krijgen een plek in het nieuw op te stellen RPW en worden meegenomen in dat besluitvormingsproces.

Daarnaast worden de afspraken voor perifere detailhandel in het hoofdstuk detailhandel samengevoegd met afspraken met betrekking tot reguliere detailhandel.

DRAFT

4 Bedrijventerreinen

4.1 Uitdagingen op bedrijventerreinen

De regio Arnhem-Nijmegen staat in de periode tot 2030 op de bedrijventerreinen voor twee grote, samenhangende, uitdagingen:

1. Behoud en versterken van de regionale aantrekkingskracht op nieuwe en bestaande lokale en regionale ondernemers. Daarbij is een duurzaam evenwicht tussen vraag en aanbod essentieel.
2. Aansluiten bij de ambities en kaderstellende opgaven uit de visie *Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio.*

Om voldoende en kwalitatief goede ruimte te bieden aan lokale en regionale ondernemers, en daarmee de werkgelegenheid die zij bieden, is het noodzakelijk in deze herziening van het RPW de invulling van de ontwikkelruimte die voor de periode tot 2030 is geconstateerd, in te kaderen. Daarom is een inventarisatie uitgevoerd van:

a. De geschiktheid en toekomstbestendigheid van bestaand aanbod; en
b. De kwaliteit van de zachte plannen voor regionale bedrijventerreinen.

Deze inventarisatie vormt de basis voor de afspraken over bedrijventerreinen.

4.2 Toekomstbestendige Gelderse bedrijventerreinen

4.2.1 Toekomstbestendige bedrijventerreinen

In het rapport ‘Gelderse bedrijventerreinen: klaar voor de toekomst’ heeft de provincie Gelderland met de regio’s het begrip toekomstbestendigheid nader uitgewerkt. De volgende definitie van toekomstbestendige bedrijventerreinen is gehanteerd: ‘*Toekomstbestendige Gelderse bedrijventerreinen zijn terreinen waar bedrijven, overheden en beheerders samenwerken aan toekomstige kansen en aanpak van knelpunten op het gebied van economie, duurzame energie, klimaat, gezondheid en ecologie, waarmee een aantrekkelijker vestigingsklimaat wordt gecreëerd en wordt toegewerkt naar energieneutrale en klimaatbestendige bedrijventerreinen in 2050*’. Dit geldt ook in de regio Arnhem-Nijmegen. Een belangrijke pijler in de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen is de factor duurzaamheid. Duurzaamheid wordt onderverdeeld in de volgende onderdelen:

- Energietransitie: het streven om het energieverbruik te verminderen en te vergroenen (aardgasvrij) en daarnaast het benutten van het potentieel van bedrijventerreinen voor het opwekken van groene energie;
- Klimaatadaptatie: maatregelen om de werkomgeving klimaatbestendig te maken en de leefbaarheid te vergroten door meer (openbaar) groen en water(opvang). In de brochure ‘’vergroenen van bedrijventerreinen’’ van de Provincie worden deze maatregelen verder uiteengezet.
- Circulaire economie: in het kader van de transitie van een lineaire naar een circulaire economie worden afvalstromen van het ene bedrijf de grondstoffen van het andere bedrijf. Op die manier zijn minder primaire grondstoffen nodig en wordt er minder afval geproduceerd. Het is tegelijkertijd een verdienmodel waar steeds meer bedrijven(terreinen) zich op richten. In relatie tot de energietransitie bestaat de mogelijkheid panden te voorzien van een circulaire energievoorziening.

4.2.2 *Verduurzaming van bedrijventerreinen*

Duurzaamheid en de transitie naar een circulaire leefomgeving zijn de kernpunten van de regionale visie *Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio* en de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland. De opgaven in de regionale visie die samen de agenda vormen zijn gericht op kwalitatieve groei, circulaire duurzaamheid en een goede balans met behoud en versterking van de leefomgeving. In dit kader zijn randvoorwaarden voor XXL-logistiek opgesteld. Voor nieuwe ontwikkelingen ten behoeve van XXL-logistiek is in de randvoorwaarden een BREEAM Excellent-certificering op zowel pand- als gebiedsniveau als minimumeis vastgelegd

De opgaven op het terrein van circulariteit, de energietransitie en duurzaamheid zijn eveneens van toepassing op reguliere lokale en regionale bedrijventerreinen (incl. watergebonden en bijzondere werklocaties). Zowel bij de ontwikkeling van nieuwe terreinen als met het oog op bestaande terreinen, worden de duurzaamheidsdoelstellingen toegepast, waarbij rekening gehouden wordt met de locatie-specifieke situatie. Voor de uitbreiding of aanleg van nieuwe bedrijventerreinen betekent dit concreet het volgende:

- Het benutten van daken voor zonnepanelen
- Gasloos bouwen (tenzij noodzakelijk voor het productieproces);
- Uitwisseling restwarmte, elektriciteit en grondstoffen binnen het terrein en de directe omgeving
- Het reserveren van ruimte voor bijvoorbeeld (elektrische) oplaadpunten, waterstof tanken, batterij/voorzieningen t.b.v. opslaan elektriciteit;
- het opstellen van een materialenpaspoort voor gebouwen;
- voldoende waterberging, natuurinclusief bouwen en het vergroenen van de openbare ruimte waardoor samen een goede groene structuur en aantrekkelijkere omgeving ontstaat;
- parkmanagement of een andere vorm van organisatiegraad.

Ontwikkelplannen worden (onder andere) op deze onderwerpen vroegtijdig afgestemd met de Provincie Gelderland, om op grond daarvan tot een goede invulling komen.

De ambities voor verduurzaming hebben eveneens betrekking op bestaande bedrijventerreinen. Op bestaande bedrijventerreinen is, tenzij het een uitbreiding betreft, in principe geen regionale afstemming van toepassing. Verduurzaming is echter per definitie een regionale opgave, waardoor een regionaal afgestemde aanpak bij de verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen op bepaalde vlakken wenselijk is.

Een regionaal afgestemde aanpak heeft bijvoorbeeld betrekking op klimaatadaptie, met meer ruimte voor groen en de als gevolg daarvan veranderende verhouding tussen netto en bruto oppervlakte. De grootste opgave is echter het aardgasvrij maken van de bebouwde omgeving in het kader van de warmtetransitie, waarbinnen bedrijventerreinen een aanzienlijke potentie bieden. Bedrijventerreinen bieden vanwege het grote energieverbruik zowel kansen om grote stappen te zetten bij de vermindering van energieverbruik als in de transitie naar andere energiebronnen dan aardgas. Daarnaast bieden bedrijventerreinen ook kansen voor het opwekken van energie en het gebruik van restwarmte. Op dit vlak is een regionaal gecoördineerde aanpak daarom noodzakelijk, waarbij per locatie in kaart gebracht moet worden wat de energiebehoefte is en welke kansen benut kunnen worden richting aardgasvrije bedrijventerreinen.

4.3 Regionale bedrijventerreinen

4.3.1 *Ruimte voor regionale initiatieven*

Uitgangspunt is dat nieuwe ontwikkelingen moeten ‘landen’ op de meest optimale locatie voor dat type bedrijvigheid, dus daar waar dat logisch en passend is. Om die reden zijn in het kader van de

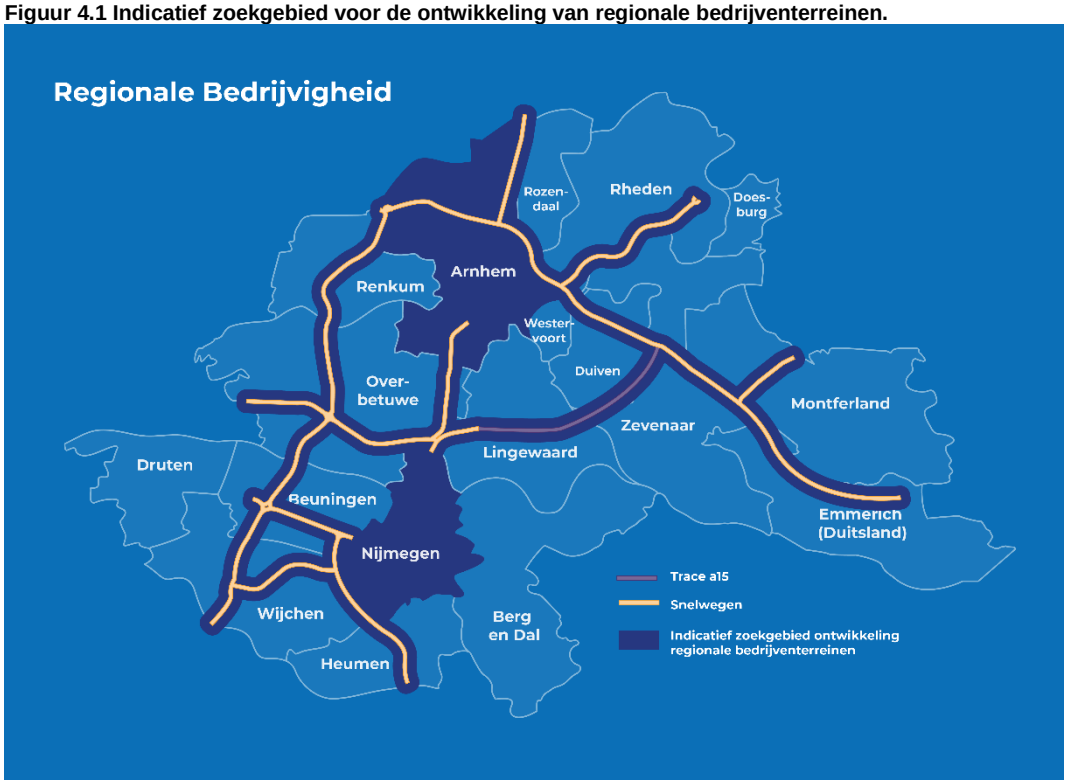
herziening van het RPW drie ruimtelijk economische-beleidskaarten opgesteld. De kaarten maken in een oogopslag duidelijk welke ontwikkelingen waar gewenst zijn.

Beoordeling van nieuwe initiatieven die van regionale betekenis zijn, vindt plaats aan de hand van deze kaarten. Hierin wordt op hoofdlijnen immers duidelijk waar ontwikkelingen gewenst zijn. Lokale initiatieven worden niet beoordeeld aan de hand van deze kaarten. Hiervoor zijn andere afspraken vastgelegd (zie paragraaf 4.6).

In Figuur 4.1 wordt met een kaartbeeld duidelijk gemaakt waar ruimtevraag vanuit regionale bedrijvigheid bij voorkeur moet landen. In de volgende paragrafen zijn tevens kaartbeelden opgenomen die specifiek gericht zijn op 1. XXL-logistiek en 2. de bijzondere werklocaties, te weten energie en circulaire economie, watergebonden bedrijvigheid en hightech. In de drie kaarten is het beoogde tracé van de doortrekking van de A15 reeds ingetekend.

In Figuur 4.1 is afgebeeld dat Arnhem en Nijmegen de regionale motoren zijn en daarmee de aangewezen locaties voor regionale bedrijvigheid. Echter, Arnhem en in mindere mate Nijmegen hebben weinig tot geen ruimte beschikbaar voor bedrijvigheid. Dit betekent dat voor uitbreidingsruimte gekeken wordt naar de omliggende gemeente en specifiek daar waar dit geclusterd nabij de snelwegen kan. Dit kaartje toont het indicatief zoekgebied voor de ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen en is de basis voor integrale afstemming over op welke locaties uitbreiding van regionale bedrijventerreinen wenselijk is.

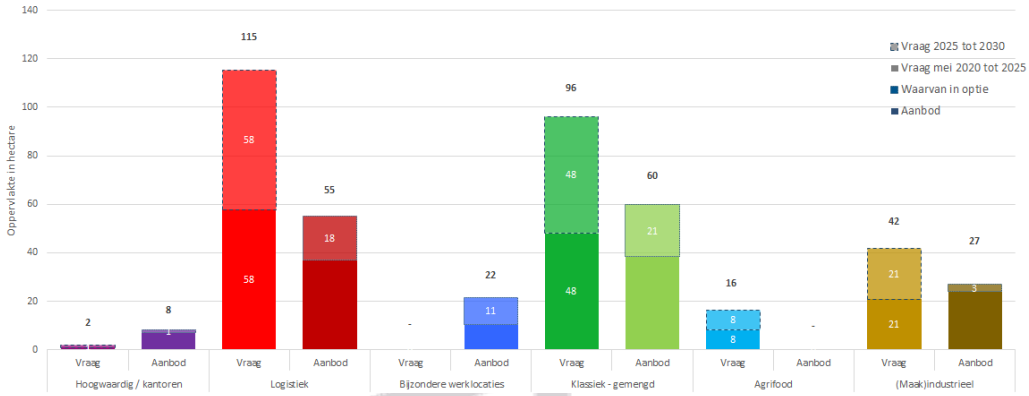
Figuur 4.1 Indicatief zoekgebied voor de ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen.

4.3.2 *Vraag en aanbod*

De ontwikkelruimte waaraan invulling gegeven kan worden in de periode tot 2030 is bepaald aan de hand van een match tussen vraag en aanbod. De ruimtevraag op bedrijventerreinen in de periode 2020 tot 2025 bedraagt 136 hectare, terwijl er in totaal 171,5 hectare aanbod is. Dat is inclusief 21,5 hectare aanbod op bedrijventerreinen die een status aparte toegewezen hebben gekregen (bijzondere werklocaties) vanwege het toekomstgerichte thema waarop deze gericht zijn (hightech en health, energie en circulaire economie) en waarvoor geen ruimtevraag geraamd is. Indien de bijzondere werklocaties afzonderlijk gezien worden van het reguliere aanbod, dan bedraagt het aanbod nog 150 hectare. Dat betekent dat een evenwicht tussen vraag en aanbod binnen handbereik is en dat de regio zich moet voorbereiden op het invullen van de ontwikkelruimte die ontstaat in de periode tot 2030.

Figuur 4.2 Vraag (2020-2025 en 2025-2030) en aanbod (peildatum 1 mei 2020) per werkmilieu.

Voor de gehele periode 2020-2030 bedraagt de ruimtevraag in totaal 271 hectare. Dat wil dus zeggen dat in de periode tot 2030 121,5 hectare ontwikkelruimte ontstaat. Deze ontwikkelruimte is in Tabel 4.1 uitgesplitst per werkmilieu.

Tabel 4.1 Ontwikkelruimte tot 2030 per werkmilieu.

Werkmilieu	Ruimtebehoefte 2020 – 2030	Uitgeefbaar aanbod	Ontwikkelruimte
Klassiek – gemengd[5]	96 ha	60 ha	36 ha
Logistiek[6]	115,5 ha	55 ha	60,5 ha
Waarvan regulier	*46,5 ha*	*28 ha*	*18,5 ha*
Waarvan XXL[7]	*69 ha*	*27 ha*	*42 ha*
(Maak)industrie	42 ha	27 ha	15 ha
Agrifood	16 ha	0 ha	16 ha
Hoogwaardig/kantoren	2 ha	8 ha	-6 ha
Totaal	**271 ha**	**150 ha**	**121,5 ha**

4.3.3 *Schrapopgave op bedrijventerreinen is komen te vervallen*

Met het besluit tot herziening van het RPW, is ervoor gekozen af te zien van de schrapopgave op bedrijventerreinen. De toewijzing van de schrapopgave was mede gebaseerd op de kwalitatieve beoordeling van de regionale bedrijventerreinen.

5 Betreft ruimtevraag van zowel lokale als regionale bedrijvigheid.

6 Ruimtebehoefte vanuit bovenregionale distributiecentra en/of *witte raven* maakt geen onderdeel uit van de vraag-aanbodconfrontatie. De ontwikkelruimte kan in de praktijk dus groter zijn. Het ontbreken van regionale binding moet daarvoor wel aangetoond worden volgens de spelregels die zijn vastgelegd in de randvoorwaarden voor XXL-logistiek.

Teneinde ook op termijn de markt optimaal te kunnen blijven bedienen is in het kader van dit RPW onderzocht in hoeverre deze bedrijventerreinen geschikt zijn of te maken zijn voor de doelgroep. Hieruit is geconcludeerd dat het aanbod op bedrijventerreinen in de regio van voldoende kwaliteit is en de leegstand beperkt. Daarnaast zijn plannen voor nieuwe ontwikkelingen (zachte plannen) geïnventariseerd. Met het doel de markt optimaal te bedienen en met het oog op de duur van een ontwikkelprocedure van een bedrijventerrein is het immers nodig de ontwikkelruimte die is ontstaan optimaal te benutten en ontwikkelingen te laten landen op de meest logische en passende locatie.

4.3.4 De herstructureringsbehoefte is beperkt

De kwaliteit en profilering van het bestaande aanbod in de regio Arnhem-Nijmegen is over het algemeen van goede kwaliteit. Dat betekent dat de herstructureringsbehoefte op bedrijventerreinen in de regio Arnhem-Nijmegen beperkt is. Dit stemt overeen met de constatering in het onderzoek naar de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen in de provincie Gelderland dat de bedrijventerreinen in de regio Arnhem-Nijmegen er relatief goed voorstaan[8]. Niettemin is er in de regio spraken van plannen voor revitalisering van (met name lokale) bedrijventerreinen, herprofilering ten behoeve van een ruimtelijke kwaliteitsverbetering en enkele transformatieplannen.

Transformatie levert echter geen regionale vervangingsvraag op. Plannen voor herprofilering leveren in enkele gevallen wel additionele ruimte op. Dit geldt voor herontwikkelingsplannen van het Engie-terrein, Drutensche Waarden buitendijks en het Veilingterrein in Bemmel. Een overzicht van deze plannen is te vinden in het rapport ‘Monitoring RPW Arnhem-Nijmegen 2020’ dat als bijlage aan dit RPW is toegevoegd.

De beperkte herstructureringsbehoefte leidt ertoe dat de nog beschikbare kavels op bedrijventerreinen naar verwachting door de markt worden opgenomen. Hiervoor is in de meeste gevallen geen ingreep nodig of volstaat een beperkte ingreep. Daarmee is antwoord gegeven op de eerste vraag wat betreft het invullen van de ontwikkelruimte die ontstaat in de periode tot 2030, namelijk het benutten van bestaand aanbod. Dit maakt de weg vrij voor ontwikkeling van zachte plannen. Dit neemt niet weg dat, waar mogelijk bestaande bedrijventerreinen zo goed mogelijk benut moeten worden. De afspraken ten aanzien van de zachte plannen worden in paragraaf 4.7 nader uitgewerkt.

4.3.5 Afspraken ten aanzien van regionale bedrijvigheid

Gewenste ontwikkelingen

Vanuit het perspectief van de *Groene metropoolregio*, namelijk duurzame en groene groei, vinden de regiogemeenten de volgende ontwikkelingen gewenst:

1. Uitbreiding bestaande bedrijven op bestaande bedrijventerreinen, (incl. watergebonden bedrijven). Als deze uitbreidingen kunnen aantonen dat zij niet kunnen verplaatsen - niet geheel en niet gedeeltelijk - naar een andere locatie dan kunnen zij in principe uitbreiden op de huidige locatie als daar geen ruimtelijk-planologische bezwaren tegen zijn Detailhandel is hierbij uitgesloten. Voorwaarde is dat het bedrijf gebonden is aan de locatie waar ze gevestigd zijn en verplaatsen bedrijfseconomisch geen optie is. In geval van watergebonden bedrijvigheid is de gebonden aan ligging aan een kade aantoonbaar bewijs dat verplaatsing niet mogelijk is. Bij een uitbreiding met een kaveloppervlakte >0,5 ha en indien uitbreiding ruimte oplevert voor andere (watergebonden) bedrijven is regionale afstemming vereist. In andere gevallen volstaat een melding in het IOW.

[8] Bureau Buiten (2019) Toekomstbestendige Gelderse bedrijventerreinen.

2. Inbreiding en transformatie: ontwikkeling van een bedrijventerrein dat bijdraagt aan een ruimtelijk gewenste situatie in de zin van inbreiding en transformatie. Het terrein wordt vervolgens op de markt gebracht. Een succesvol voorbeeld is het Veilingterrein in Huissen. Herinrichting ten behoeve van verduurzaming, klimaatadaptatie en biodiversiteit valt hier ook onder.
3. Nieuwe ontwikkelingen. Indien bestaande bedrijventerreinen niet kunnen voorzien in de ruimtebehoefte dan kunnen plannen voor nieuwe bedrijventerreinen in ontwikkeling genomen worden.

Voorwaarden gewenste ontwikkelingen

De hierboven genoemde ontwikkelingen zijn gebonden aan de volgende voorwaarden:

- Nieuwe initiatieven moeten voldoen aan de indicatieve ruimtelijk-economische beleidskaart voor regionale bedrijvigheid;
- De locaties voor uitbreiding moeten zoveel als mogelijk aansluiten op de huidige structuur van een bestaand regionaal bedrijventerrein.
- Voor de uitbreiding van regionale bedrijven met <0,5 ha volstaat een melding in het IOW;
- Voor de uitbreiding van regionale bedrijven met > 0,5 ha is regionale afstemming vereist;
- Voor ontwikkeling en uitbreiding van regionale bedrijventerreinen is regionale afstemming vereist;
- Voor nieuwe ontwikkeling en uitbreiding van regionale bedrijventerreinen moet Stappenplan voor de ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen doorlopen worden;
- Voor inbreiding en transformatie van regionale bedrijventerreinen die geen regionale vervangings- en/of verplaatsingsvraag tot gevolg hebben volstaat een melding in het IOW;
- Voor inbreiding en transformatie van regionale bedrijventerreinen die wel regionale vervangings- en/of verplaatsingsvraag tot gevolg hebben is regionale afstemming vereist;

4.4 XXL-logistiek

4.4.1 Marktoriëntatie is bepalend voor regionale binding

Binnen XXL-logistiek is onderscheid naar Europese, nationale en regionale distributiecentra (EDC's, NDC's en RDC's). Binnen de regio Arnhem-Nijmegen biedt knooppunt Nijmegen en omgeving vooral ruimte aan NDC's en RDC's, maar ook enkele EDC's. Knooppunt EMZ huisvest voor Europees georiënteerde dc's.

EDC-activiteiten zijn over het algemeen flexibeler qua vestigingslocatie dan activiteiten die gebonden zijn aan het landsdeel of de regio. De binding van NDC's en RDC's is door hun hogere plaats in de distributieketen over het algemeen sterker dan bij EDC's, waarbij meestal alleen zekerheid bestaat over de contractduur van 3-5 jaar. Hierbij is het van belang aan te tekenen dat de historische binding van sommige EDC's (bijvoorbeeld Mainfreigth, 's Heerenberg) kan bijdragen aan de regionale en lokale geworteldheid van een bedrijf.

4.4.2 Beleidskaart XXL-logistiek

In Figuur 4.3 is aangegeven binnen welke gemeenten uitbreiding van bedrijventerreinen ten behoeve van XXL-logistiek mogelijk gemaakt kan worden. De (potentiële) ontwikkellocaties zijn beperkt tot Knooppunt Nijmegen en omgeving, te weten Park15 en De Grift, en Knooppunt EMZ, te weten DocksNLD en 7Poort. Knooppunt EMZ is tevens de aangewezen locatie om de zogenaamde *witte raven* te faciliteren.

Figuur 4.3 Locaties voor XXL-logistiek.

4.4.3 Vraag en aanbod XXL-logistiek

Per 1 mei 2020 bedraagt het uitgeefbaar aanbod voor XXL-logistiek nog 27 hectare:

- Op Park15 zijn nog twee geschikte kavels beschikbaar voor XXL-logistiek: een kavel van 4,3 hectare en een kavel van 19,1 hectare. In totaal bedraagt het aanbod voor XXL-logistiek op Park15 nog 23,4 hectare. Daarnaast zijn 2 kavels met een gezamenlijke oppervlakte van 24,2 hectare verkocht aan een ontwikkelaar. Voor 10 hectare hiervan is een eindgebruiker gecontracteerd. Daarmee resteert nog 14 hectare bebouwd aanbod (zie Tabel 4.2).

- Op 7Poort is de situatie danig veranderd ten opzichte van 1 juni 2019. Voor de kavel met een oppervlakte van 19 hectare is een bouwvergunning afgegeven voor een pand van 130.000 m². Op dit moment is reeds 52.000 m² gebouwd. Er zijn eindgebruikers in beeld, echter vanwege vertraging in de aanleg van het netwerk voor stroomvoorziening zijn er nog geen contracten getekend. Voorlopig zijn deze 130.000 m² dus nog beschikbaar voor de markt.

  De kavel van 6 hectare is opgesplitst in drie kavels, waarvan een kavel met een oppervlakte van 2,15 ha inmiddels verkocht en bebouwd is. Het tweede deel van 1 ha is verkocht maar nog niet uitgegeven. De overgebleven 2,8 hectare is beschikbaar voor de markt. De kavels van 3,2 hectare en 3,7 hectare zijn nog beschikbaar. Deze zijn niet samen te voegen tot een groter perceel. Op de kavel van 3,2 hectare is een optie genomen.

- DocksNLD is, op een kavel van 3,9 hectare na, uitgegeven. Op deze kavel is een optie genomen.

De ruimtebehoefte van XXL-logistiek voor de periode tot 2030 bedraagt 69 hectare, excl. witte raven en EDC's zonder regionale binding. In de XXL-logistiek draait het vaak om nieuwe partijen die van buiten de regio komen en zich vestigen op kavels van meer dan 4 hectare en vaak nog groter. De geraamde ruimtevraag naar XXL Logistiek betreft de (uitbreidings)vraag van al in de regio gevestigde bedrijvigheid. Daarom valt de ruimtebehoefte van witte raven (groter dan 10 ha en zonder binding met de regio) en EDC's zonder regionale binding buiten de prognoses. Dit betekent

dat andere, ruimtelijke en landschappelijke afwegingen primair ten grondslag liggen aan de afbakening van potentiële ontwikkellocaties. De afweging over het faciliteren van een witte raaf ligt primair bij de Provincie Gelderland en wordt gemaakt indien zich een ruimtevraag aandient. Bovendien bekijkt de regio in de tweejaarlijkse monitoring in hoeverre zij nog XXL-logistiek wil faciliteren.

Uit Tabel 4.2 blijkt dat er ten behoeve van XXL-logistiek in totaal nog circa 64 hectare beschikbaar is (totaal aanbod + verkocht zonder eindgebruiker). Daarvan is reeds 33 hectare verkocht aan een ontwikkelaar zonder eindgebruiker. voor deze percelen zijn op zowel 7Poort als Park15 zijn reeds eindgebruikers in beeld. Daarnaast is 3,9 hectare in optie uitgegeven. In het best case scenario, dus wanneer de opties en verkochte gronden zonder eindgebruiker ingevuld worden, bedraagt het direct beschikbare aanbod nog 27,3 hectare.

Tabel 4.2 Vraag en aanbod t.b.v. XXL-logistiek per 1 mei 2020

Bedrijventerrein	Totaal aanbod XXL	Verkocht zonder eindgebruiker	Opties	Doorkijk best case	Ruimtevraag XXL-logistiek 2020 - 2030
Knooppunt Nijmegen e.o.					
Park15	23,4 ha	14 ha	-	23,4 ha	
Knooppunt EMZ					
7Poort	3,7 ha	19 ha		*3,7 ha*[9]	
DocksNLD	3,9 ha	-	3,9 ha	3,9 ha	
Totaal	**31 ha**	**33 ha**	**3,9 ha**	**27,3 ha**	**69 ha**[10]

4.4.4 *Conclusies XXL-logistiek*

- De ruimtevraag naar XXL-logistiek bedraagt minimaal 69 hectare in de periode 2020-2030. In de huidige ruimtevraag is XXL-logistiek meegenomen. Dit geldt echter niet voor witte raven en EDC's die aantoonbaar van buiten de regio komen (zie Randvoorwaarden XXL-logistiek, 31 maart 2020). Het maximum aan ruimtebehoefte dat wordt gefaciliteerd in de regio is primair een ruimtelijke afweging.
- Uit de vraag-aanbodconfrontatie in het kader van de herziening van het RPW blijkt dat het aanbod voor XXL-logistiek bijna volledig uitgegeven is. Enkel op Park15 is nog 23,4 hectare beschikbaar. Voor het merendeel van de kavels die door ontwikkelaars zijn gekocht, zijn contracten getekend met eindgebruikers of zijn eindgebruikers in beeld. Deze ruimte is nog slechts beperkt voor de markt beschikbaar.
- Omdat met 23 hectare het grootste gedeelte van het aanbod op Park15 te vinden is, komt met name in de knoop EMZ de status volledig uitgegeven snel in zicht. Knooppunt EMZ komt daarmee cijfermatig gezien als eerst in aanmerking om nieuwe ontwikkelprocedures van start te laten gaan.
- De beoogde doortrekking van de A15 en aanpak van de A12 zorgt voor een verbetering van de bereikbaarheid van en doorstroming in de regio Arnhem-Nijmegen, wat de aantrekkingskracht op bedrijvigheid vergroot. Volgens de huidige planning (juni 2020) worden de doortrekking van de A15 en aanpak van de A12 uiterlijk in 2024 afgerond.
- Aanleg van de Rail Terminal Gelderland (RTG) zorgt voor een verbreding van de multimodaliteit van Knoop38, hetgeen het knooppunt eveneens aantrekkelijker maakt voor logistieke partijen. In 2020 is gestart met de aanbesteding voor dit project.

[9] Is meegenomen onder het klassiek-gemengd aanbod. Was voorheen XXL, maar valt net buiten de ondergrens voor XXL-logistiek.

[10] Exclusief ruimtebehoefte vanuit bovenregionale partijen en/of witte raven.

- Knooppunt Nijmegen en omgeving en knooppunt EMZ blijven de aangewezen locaties voor ontwikkeling van XXL-logistiek. Deze clusters zijn in het kader van deze herziening voorzien van een nadere ruimtelijke inkadering.

4.4.5 *Afspraken ten aanzien van XXL-logistiek*

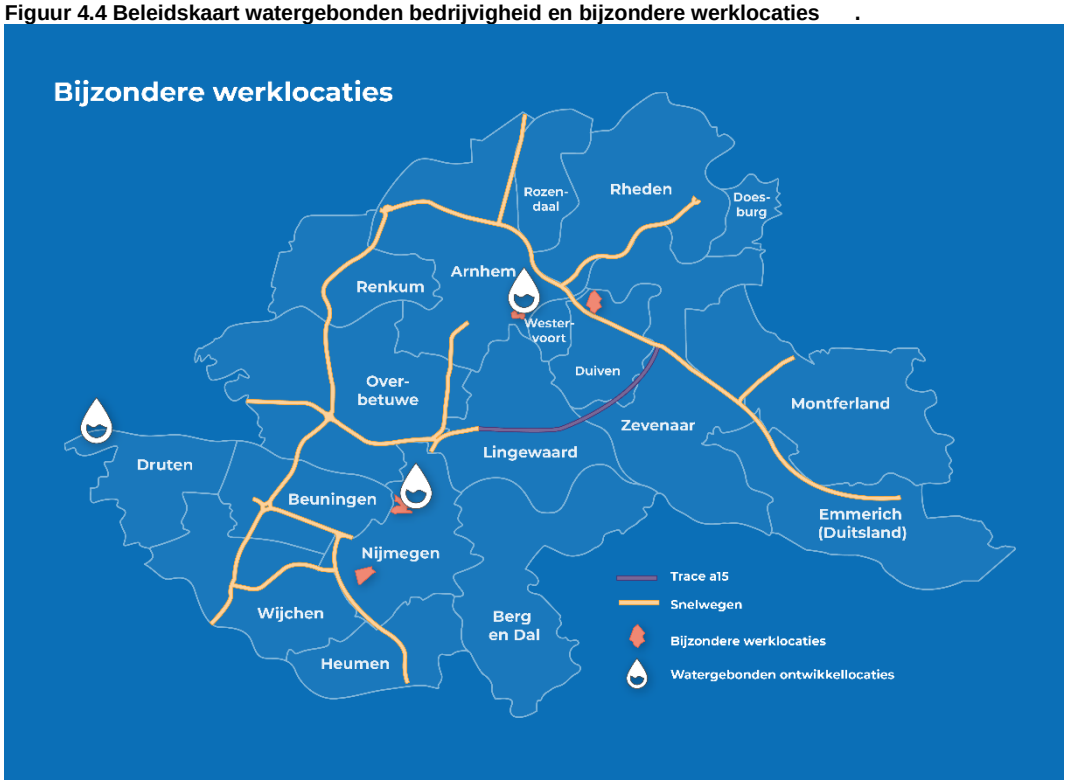
- Er is op korte termijn behoefte aan beschikbare uitbreidingsruimte ten behoeve van XXL-logistiek. Nieuwe ontwikkelingen moeten passen binnen de ruimtelijk-economische beleidskaart;
- De ontwikkelruimte voor XXL-logistiek wordt verdeeld over beide knooppunten. Hiervoor wordt verwezen naar de afspraken in paragraaf 4.7.Nieuwe ontwikkelingen ten behoeve van XXL-logistiek moeten voldoen aan de gestelde kaders in de notitie *Randvoorwaarden voor XXL-logistiek*.

4.5 Watergebonden bedrijventerreinen

4.5.1 *Beleidskaart watergebonden bedrijventerreinen*

Watergebonden bedrijventerreinen zijn van groot belang voor zowel logistiek als industrie in de Provincie Gelderland. In Figuur 4.4 zijn de kansrijke watergebonden ontwikkellocaties en de locatie van de bijzondere werklocaties (zie volgende paragraaf) aangegeven.

Figuur 4.4 Beleidskaart watergebonden bedrijvigheid en bijzondere werklocaties .

4.5.2 *Watergebonden bedrijventerreinen*

Uit de monitoring van het RPW is gebleken dat er in de regio Arnhem-Nijmegen geen uitgeefbaar watergebonden kavels beschikbaar zijn op watergebonden bedrijventerreinen[11]. Dit leidt ertoe dat ondernemers die een kade nodig hebben voor hun bedrijfsproces nu moeten uitwijken naar andere regio's. De Provincie stimuleert bovendien watergebonden bedrijvigheid die in het kader van duurzaamheid en circulariteit aansluit bij de *Groene metropoolregio*.

[11] Ecorys (2018) Monitoring RPW Arnhem-Nijmegen. Ontwikkelingen april 2016 - juli 2018 in beeld gebracht

In kwantitatief opzicht is in 2014 voor de periode 2014 – 2020 een ruimtebehoefte geraamd van 11 hectare voor watergebonden[12] en -verbonden bedrijvigheid[13]. Vanwege het toenemende belang van duurzaamheid, circulariteit en multimodaliteit wordt aangenomen dat deze ruimtevraag voor de periode tot 2030 toeneemt.

Naar aanleiding daarvan zijn in aanvullend onderzoek kansrijke potentiële ontwikkellocaties voor watergebonden bedrijvigheid geïdentificeerd[14]. Met betrekking tot watergebonden bedrijvigheid worden de volgende afspraken vastgesteld:

- Uitbreiding van bestaande watergebonden bedrijven is toegestaan, mits aan de voorwaarden voor uitbreiding van regionale bedrijvigheid in paragraaf 4.3.5 voldaan wordt;
- Ruimte voor watergebonden bedrijvigheid is een prioriteit. De mogelijkheden tot ontwikkeling nemen van kansrijke ontwikkellocaties worden daarom nader onderzocht. In het onderzoek naar kansrijke locaties voor watergebonden bedrijvigheid zijn de volgende (her)ontwikkelings-locaties als meest kansrijk geïdentificeerd:
  - Engie-terrein
  - Koningspleij-Noord
  - Druten (Drutensche Waarden buitendijks & een potentiële nieuwe ontwikkellocatie)

Het is nu aan gemeenten en ontwikkelaars om procedures te starten voor de ontwikkeling van deze kansrijke locaties

4.5.3 Afspraken ten aanzien van watergebonden bedrijvigheid

- Voor nieuwe ontwikkelingen of uitbreiding van watergebonden bedrijvigheid met een kaveloppervlakte > 0,5 ha is regionale afstemming vereist;
- Initiatieven ten behoeve van watergebonden bedrijvigheid op daarvoor aangewezen watergebonden bedrijventerreinen volstaan met een melding in het IOW;
- Bij vestiging van een bedrijf op een daartoe geprofileerd waterverbonden bedrijventerrein moet de binding met het water aangetoond worden. Hiervoor is regionale afstemming vereist.

4.6 Bijzondere werklocaties

De terreinen die in het RPW 2017 als campus en groene hubs zijn aangewezen, behouden hun aparte status. Deze locaties ontlenen hun status aan een specifieke thematische profilering (hightech en een positie als koploper in duurzaamheid, energie en circulaire economie). De invulling daarvan is weergegeven in de ruimtelijk-economische beleidskaart (Figuur 4.4). Omdat de ruimtevraag voor deze terrein door alle werkmilieus heenloopt, is voor de bijzondere werklocaties geen specifieke ruimtevraag geraamd, omdat. Vanwege het beleidsmatige belang van doorontwikkeling van deze terreinen, worden deze losgetrokken van andere bedrijventerreinen in de regio. De volgende terreinen zijn als special benoemd:

- Engie-terrein (koploper in duurzaamheid, energie en circulaire economie; watergebonden);
- Novio Tech Campus (hightech);
- IPKW (koploper in duurzaamheid, energie en circulaire economie); en
- Innofase (koploper in duurzaamheid, energie en circulaire economie; hmc).

[12] Watergebonden bedrijven: bedrijven die direct aan het vaarwater liggen met vaak een eigen kade of gebruikmaken van een direct naastliggende openbare kade of het water zelf gebruiken in het productieproces en/of voor koeling. Vaak bulkbedrijven, zoals betonbedrijven, zand- en grindbedrijven, etc.

[13] Waterverbonden bedrijven: bedrijven die voor hun bedrijfsproces gebruikmaken van een kade maar goed op enige afstand van het water gelegen kunnen zijn. Bijvoorbeeld bij containerterminals.

[14] Ecorys (2019) Watergebonden bedrijvigheid in de regio Arnhem-Nijmegen.

4.6.1 *Afspraken ten aanzien van de bijzondere werklocaties*

- Herbevestiging van de status van de daarvoor in het RPW 2017 aangewezen bedrijventerreinen als bijzondere werklocatie, te weten het Engie-terrein, Innofase, IPKW en Novio Tech Campus;
- Ook voor de bijzondere werklocaties geldt dat bij uitbreiding van bestaande bedrijvigheid en/of uitbreiding van het bedrijventerrein met een kaveloppervlakte > 0,5 ha regionale afstemming moet plaatsvinden.
- Dit betekent dat:
  - Deze locaties losstaan van de vraagraming die ten grondslag ligt aan het RPW en als bijzondere werklocaties worden meegenomen in de vraag-aanbodconfrontatie;
  - Uitgifte op deze terreinen een connectie moet hebben met de specifieke thematische profilering. Dit kan worden afgedwongen op het moment dat regionale afstemming vereist is. Hiervoor gelden dezelfde voorwaarden als reguliere regionale bedrijvigheid.
  - Ondanks dat deze terreinen zijn uitgezonderd van de vraag-aanbodconfrontatie, moet ook voor uitbreiding van de bijzondere werklocaties een integrale ruimtelijk afweging gemaakt worden en een ladderonderbouwing doorlopen worden. Bovendien is regionale afstemming vereist onder dezelfde voorwaarde als reguliere regionale bedrijventerreinen

4.7 Zachte plannen

Om invulling te geven aan de ontwikkelruimte die ontstaat in de periode tot 2030 is het zaak zachte plannen in ontwikkeling te brengen. Een overzicht van de zachte plannen per werkmilieu in de regio Arnhem-Nijmegen is opgenomen in Tabel 4.3.

Tabel 4.3 Zachte plannen en ontwikkelruimte per werkmilieu

	Netto opp. zachte plannen	Potentieel Aanbod	Voor 2025	Na 2025
Klassiek - gemengd	24,3	23,5	15,0	8,5
Logistiek	120,1	120,1	45,0	75,1
(Maak)industrieel	74,5	52,0	47,0	5,0
Overig gemengd/ nnb	39,5	39,5	23,0	16,5
Totaal	**258,4**	**235,1**	**130,1**	**105,0**
Watergebonden	42,6	22,0	17,0	5,0

In totaal tellen de zachte plannen op tot 235 hectare potentieel aanbod in de periode tot 2030. Daarvan kan circa 130 hectare in de RPW-periode in ontwikkeling genomen worden en/of gerealiseerd zijn. De zachte plannen zijn verdeeld over de werkmilieus klassiek-gemengd, logistiek en (maak)industrieel. Daarnaast zijn er nog zachte plannen waarvan de invulling nog minder concreet is (overig gemengd/ nnb). Ruim 42 hectare van de zachte plannen heeft betrekking op watergebonden bedrijvigheid. Deels is dit ter uitbreiding van bestaande bedrijven. Dat betekent dat in potentie 22 hectare additionele ruimte kan worden toegevoegd, waarvan 17 hectare voor 2025.

Uit de match tussen vraag en aanbod op de lange termijn is geconcludeerd dat in de periode tot 2030 121,5 hectare ontwikkelruimte ontstaat[15]. In kwantitatieve zin bestaat er daarmee een overschot aan zachte plannen. In Tabel 4.4 zijn de ontwikkelruimte en het zacht planaanbod per werkmilieu weergegeven. Hierbij zijn twee kanttekeningen van belang:

- De ruimtebehoefte vanuit bovenregionale XXL-distributiecentra en/of witte raven maakt geen onderdeel uit van de vraag-aanbodconfrontatie. De ontwikkelruimte kan in de praktijk dus groter zijn. Het ontbreken van regionale binding moet daarvoor wel aangetoond worden volgens de

15 Het aanbod op de terreinen die als bijzondere werklocatie zijn aangemerkt zijn niet opgenomen in deze kwantitatieve match, omdat deze terreinen vanwege de specifieke profilering slechts beperkt concurreren met andere locaties in de regio.

spelregels die zijn vastgelegd in de randvoorwaarden voor XXL-logistiek. De ontwikkelruimte voor logistiek bedraagt daarmee minimaal 60 hectare.

- De klassiek-gemengde zachte plannen hebben grotendeels betrekking op lokaal bedrijventerrein. Hiervoor gelden de regels die in paragraaf 4.8 zijn opgenomen. Het totaal aan zachte plannen specifiek voor het klassiek-gemengd werkmilieu ligt lager dan de ontwikkelruimte tot 2030. Om lokale bedrijvigheid te huisvesten moet daarom bekeken worden op de categorie overig gemengd geschikt is voor lokale bedrijvigheid.

Desondanks noopt dit tot het opstellen van spelregels voor het in ontwikkeling brengen van regionale bedrijventerreinen

Tabel 4.4 Ontwikkelruimte en zacht planaanbod tot 2030 per werkmilieu.

	Ontwikkelruimte		Zacht planaanbod	
	2020 - 2030	Totaal	voor 2024	Na 2024
Klassiek - gemengd	36 ha	23,5	15,0	8,5
Logistiek[16]	60,5 ha	120,1	45,0	75,1
(Maak)industrieel	15 ha	52,0	47,0	5,0
Overig gemengd/ nnb[17]	10 ha	39,5	23,0	16,5
Totaal	**121,5 ha**	**235,1 ha**	**130,1**	**105,0**

4.7.1 Afspraken ten aanzien van zachte plannen

Om er zorg voor te dragen dat ontwikkelingen plaatsvinden op de meest optimale locatie is een integrale ruimtelijke afweging noodzakelijk. Voor zachte plannen geldt het volgende:

- Regionale afstemming over het in ontwikkeling nemen van zachte plannen vindt plaats aan de hand van onderstaand stappenplan. Indien dit niet mogelijk is, en de nieuwe ontwikkeling vanuit de regionale beleidsmatige opgaven toch wenselijk geacht wordt, moet een integrale ruimtelijke afweging plaatsvinden. Hierover is regionale afstemming vereist. Bij de integrale ruimtelijk afweging wordt onder meer gekeken naar:
  - De nabijheid van woningen en/of andere (toekomstige) conflicterende functies en ruimteclaims;
  - De nabijheid van en bereikbaarheid voor geschikt personeel;
  - Zoveel mogelijk aansluiten op bestaande infrastructuur, zowel fysiek als digitaal.
  - Kansen en bedreigingen in relatie tot klimaatadaptatie en de energietransitie.

Stappenplan voor de ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen

Om te beoordelen welke zachte plannen in aanmerking komen om in ontwikkeling genomen te worden wordt een stappenplan gehanteerd. Dit stappenplan bestaat uit zeven stappen, die als het ware een trechter vormen om ervoor te zorgen dat enkel de meest kansrijke zachte plannen ontwikkeld worden. De meest kansrijke zachte plannen zijn de plannen met de juiste locatie(kwaliteiten) voor het juiste werkmilieu:

Stap 1 - Plannen die niet binnen de indicatieve ruimtelijk economische beleidskaart passen vallen af;

In de ruimtelijke economische beleidskaarten die in dit RPW zijn opgenomen wordt indicatief aangegeven welke locaties in aanmerking komen voor de ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen. Daarbij zijn specifieke kaarten opgenomen voor XXL-logistiek, watergebonden bedrijvigheid en bijzondere werklocaties. Indien een zacht plan

[16] Minimaal 60 hectare. Bovenregionale ruimtevraag voor XXL en/of witte raven zijn hierin niet meegenomen.

[17] incl. ontwikkelruimte agrifood en negatieve ontwikkelruimte werkmilieu hoogwaardig/kantoren

niet binnen de locaties, die in de ruimtelijke economische beleidskaart aangewezen zijn, komt dit plan niet in aanmerking voor ontwikkeling[18].

Stap 2 - Plannen die niet (fysiek) aansluiten op bestaande terreinen vallen af;

Een volgende randvoorwaarde die gesteld wordt aan de ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen is clustering. Clustering wil zeggen dat een nieuwe ontwikkeling aansluitend aan bestaand bedrijventerrein plaatsvindt. Hiervan kan enkel vanuit regionale beleidsmatige opgaven worden afgeweken. Hiervoor dient een integrale ruimtelijke afweging gemaakt te worden, die in dat geval eveneens beoordeeld wordt in stap 4.

Stap 3 - Ordening van plannen per werkmilieu;

In de uitwerking van het plan dient te worden opgenomen wat de beoogde doelgroep is van het bedrijventerrein. De beoogde doelgroep wordt bepaald aan de hand van een of enkele werkmilieus.

Stap 4 - Kwalitatieve beoordeling plannen;

De werkmilieus kennen elk specifieke locatie-eisen. Na vaststelling van de doelgroep wordt het plan op basis van de aanwezige locatiekwaliteiten en de locatiekwaliteiten die in het plan beoogd worden beoordeeld op geschiktheid. In de beoordeling wordt onderbouwd welke afwegingen leiden tot een positief of negatief oordeel en in hoeverre het zinvol is het plan te richten op een andere doelgroep. Indien het plan niet geschikt bevonden wordt komt het niet in aanmerking voor ontwikkeling. Plannen worden beoordeeld op:

- Bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen die in dit RPW zijn vastgelegd;
- Fysieke en digitale bereikbaarheid. De bereikbaarheid per weg, water en spoor, de bereikbaarheid voor werknemers en digitale bereikbaarheid.
- Financiële haalbaarheid. Dat wil zeggen dat een financiële haalbaarheidsanalyse onderdeel is van het ingediende plan.
- Bijdrage aan en aansluiting op het regionale DNA. Dat wil zeggen gericht op of ondersteunend aan de topsectoren of passend binnen de opgaven in de *Groene metropoolregio*.
- Stap 5 en stap 6.

Stap 5 - Ruimtevraag per werkmilieu

In het RPW is per werkmilieu bepaald wat de te verwachten ruimtevraag is voor de periode tot 2030. Op basis van de ruimtevraag per werkmilieu en het marktgebied waarop de ontwikkeling zich richt wordt de ruimtevraag voor de beoogde doelgroep vastgesteld. Eventuele vervangings- en/of verplaatsingsvraag kan hierin worden meegenomen.

Stap 6 - Match vraag en planaanbod

De te verwachten ruimtevraag wordt vervolgens geconfronteerd met het bestaande aanbod binnen de regio dat zich richt op de beoogde werkmilieus.

Stap 7 –Bij overvraging mogen alleen de beste plannen doorgang vinden (o.b.v. ranglijst);

Indien de match van vraag en aanbod uitwijst dat het aanbod de vraag overstijgt, dan komen de kwalitatief meest geschikt plannen als eerst in aanmerking voor ontwikkeling. Dit houdt in dat per werkmilieu een ranglijst wordt opgesteld aan de hand van de kwalitatieve beoordeling van de plannen. Indien er sprake is van meer (plan)aanbod dan vraag en zachte plannen met elkaar concurreren wordt op basis van deze ranglijst de keuze voor het best beoordeelde plan gemaakt.

[18] Uitzondering op deze regel is mogelijk indien er sprake is van een regionale gewenste ontwikkeling. Hierover dient regionale afstemming plaats te vinden.

Verdeling ontwikkelruimte

Bij de verdeling van de ontwikkelruimte zijn enkele zaken waarmee rekening gehouden dient te worden:

- De tijdsduur van ontwikkelprocedures van 3 tot 5 jaar;
- De urgentie voor nieuw aanbod verschilt per werkmilieu. Voor het ene werkmilieu is het aanbod sneller uitgegeven dan voor het andere;
- Het zoekgebied van bedrijvigheid verschilt per werkmilieu. Er is een verschil tussen lokale en regionale ondernemers en nieuwe bedrijven ten aanzien van het gebied waarbinnen ondernemers een locatie zoeken. Dit betekent dat in een bepaald gebied al behoefte is aan nieuwe ontwikkelingen, terwijl elders in de regio nog wel ruimte is;
- De ontwikkelruimte is geraamd voor de periode tot 2030. Vestigingseisen en -wensen zijn gedurende die periode aan verandering onderhevig. Bovendien staat een gezond evenwicht tussen vraag en aanbod steeds centraal.

De ontwikkeling van zachte plannen moet dus passen binnen de kaders van de ontwikkelruimte die ontstaat in de periode tot 2030. De regio wenst daarom sturing te geven aan het benutten van de ontwikkelruimte. Met het oog op gestuurde fasering van de zachte plannen, wordt in het RPW afgesproken dat de ontwikkelruimte wordt vrijgeven op basis van tranches.

In zijn algemeenheid kan worden opgemerkt, dat de toe te kennen ontwikkelruimte in de praktijk vaak onderdeel wordt van een integraal ruimtelijk plan (totaal plangebied, aanvullend programma/functie, infra, openbare ruimte, integrale financiële uitvoerbaarheid, etc) Dit betekent dat bij de definitieve invulling er steeds ruimte (flexibiliteit) moet zijn om de specifieke situatie in deze context te kunnen beoordelen.

Verdeling ontwikkelruimte regionale bedrijventerreinen

Het uitgangspunt voor de reguliere regionale bedrijventerreinen is om in eerste instantie 50% van de ontwikkelruimte open te stellen. Van dit uitgangspunt kan, wanneer bij beoordelen blijkt dat er meerdere geschikte plannen zijn die de regio wil faciliteren en om maatwerk te leveren, tot een maximum van 70% worden afgeweken. Op basis van de tweejaarlijkse monitoring, die medio 2022 plaatsvindt, wordt bepaald hoe met de resterende ontwikkelruimte wordt omgegaan en of bijstelling nodig is.

Het proces voor de kwalitatieve beoordeling van de eerste tranche van zachte plannen voor regionale bedrijvigheid is als volgt:

- Tot 1 maart 2021: indienen zachte plannen met onderbouwing aan de hand van het stappenplan en de criteria voor kwalitatieve beoordeling. De stukken worden ingediend bij het huidig IOW.
- 1 maart t/m 30 april 2021: kwalitatieve beoordeling ingediende zachte plannen. Beoordeling wordt uitgevoerd door het IOW, aangevuld met een externe adviseur.
- 1 mei t/m 30 mei 2021: uitkomsten kwalitatieve beoordeling ter besluitvorming voorleggen aan het bevoegd bestuurlijk overleg.
- Vanaf 1 juni 2021 kunnen plannen in ontwikkeling genomen worden.
- Voor de tweede tranche wordt hetzelfde proces doorlopen. Planning en uitgangspunten worden bepaald op basis van de monitoring die medio 2022 plaatsvindt.

Dit proces is niet van toepassing op de verdeling van de ontwikkelruimte voor XXL-logistiek.

Het uitgangspunt bij de beoordeling van de plannen per 1 maart 2021 is dat per werkmilieu, m.u.v. XXL-logistiek, 50% van de ontwikkelruimte wordt ingevuld. Per werkmilieu betekent dit indicatief het volgende:

- Klassiek-gemengd: 18 hectare
- Reguliere logistiek: 9 hectare
- (Maak)industrie 7,5 hectare
- Agrifood: 8 hectare

Indien bij de beoordeling blijkt dat er meerdere plannen geschikt zijn, dan kan hier tot een maximum van 70% van de totale ontwikkelruimte per werkmilieu worden afgeweken.

Verdeling ontwikkelruimte XXL-logistiek

Specifiek voor XXL-logistiek wordt afgesproken dat in eerste instantie 32,5 ha ontwikkelruimte verdeeld wordt over Knooppunt Nijmegen en omgeving en Knooppunt EMZ. Deze verdeling is tot stand gekomen op basis van de ruimtelijke mogelijkheden die beide aangewezen locaties bieden en wordt als volgt toegekend:

- Knooppunt EMZ: DocksNLD 2, locatie C[19], gemaximeerd tot 20 hectare netto ontwikkelruimte;
- Knooppunt Nijmegen en omgeving: De Grift, deelgebied Noord, gemaximeerd tot 12,5 hectare netto ontwikkelruimte.

Hier geldt een afwijkingsmogelijkheid naar boven. In dit geval maximaal 20% in verband met omvang kavels, uitgiftemogelijkheden en maatwerk. De toekenning aan Nijmegen en Montferland betreft een eerste tranche van in totaal 42 hectare ontwikkelruimte voor XXL-logistiek. Het is aan de gemeenten Nijmegen en Montferland zelf om met deze kaders een bestemmingsplan vorm te geven en in procedure te brengen.

Op basis van de tweejaarlijkse monitoring, die medio 2022 plaatsvindt, wordt bepaald hoe met het resterende deel van de in totaal 42 ha ontwikkelruimte wordt omgegaan.

.

Beoordeling van nieuwe uitbreidingsplannen ten behoeve van XXL-logistiek geschiedt aan de hand van het beoordelingskader, zoals beschreven in de notitie advies en invulling XXL-logistiek, die als bijlage aan het RPW is toegevoegd. Het proces voor beoordeling van nieuwe ontwikkelingen ten behoeve van XXL-logistiek is kort als volgt te beschrijven:

- Plannen worden ter beoordeling ingediend bij het regionaal ambtelijk overlegorgaan, aangevuld met een externe adviseur;
- Uitkomsten van de beoordeling worden ter advies voorgelegd aan het regionaal bestuurlijk overlegorgaan;
- Na regionaal bestuurlijk akkoord vindt besluitvorming plaats door GS van de Provincie Gelderland;
- Besluitvorming over het faciliteren van een *witte raaf* vindt primair plaats door de Provincie op het moment dat er een aanvraag ingediend wordt.

4.8 Lokale bedrijventerreinen

Voor lokale bedrijventerreinen is het uitgangspunt dat alle gemeenten de mogelijkheid hebben nieuwe ontwikkelingen te starten voor lokale ondernemers, mits de kavels een oppervlakte hebben van maximaal 0,5 hectare en de ladder van duurzame verstedelijking succesvol doorlopen wordt. Het is immers belangrijk dat lokaal gebonden bedrijvigheid een plek kan hebben en houden binnen

[19] PosadMaxwan (oktober 2020) Ontwikkelkaart XXL-logistiek Arnhem-Nijmegen, p. 40.

de gemeente. Voor ontwikkelingen met een kaveloppervlakte > 0,5 ha en/of regionale bedrijventerreinen is regionale afstemming vereist.

Indien een ontwikkeling voldoet aan bovenstaande omschrijving van een lokaal initiatief, incl. het succesvol doorlopen van de ladder van duurzame verstedelijking, volstaat een melding in het IOW.

Afspraken ten aanzien van lokale bedrijventerreinen

Voor lokale bedrijventerreinen geldt dat deze ontwikkeling de toets van de ladder voor duurzame verstedelijking moet kunnen doorstaan. Daarbij zijn de volgende voorwaarden van toepassing:

- Bij ontwikkelingen van een nieuw bedrijventerrein met kavels met een oppervlakte < 0,5 hectare volstaat een melding in het IOW;
- Bij uitbreiding van een bestaand lokaal bedrijventerrein met kavels <0,5 hectare volstaat een melding in het IOW;
- Bij uitbreiding van een bestaand bedrijf met een kaveloppervlakte <0,5 hectare volstaat een melding in het IOW;

Bij uitbreiding van een bestaand bedrijf zijn de volgende voorwaarden van toepassing:

- Uitbreiding moet leiden tot een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit
- Uitbreiding moet een lokaal probleem oplossen
- Bij uitbreiding gaat het om bedrijventerrein ten behoeve van een eindgebruiker en niet om kavels die als uitgeefbaar aanbod op de markt komen.

- Bij uitbreiding en ontwikkeling van lokale bedrijventerreinen met kavels > 0,5 hectare of uitbreiding van (lokale en regionale) bedrijven met een kaveloppervlakte > 0,5 hectare is regionale afstemming vereist.

4.9 Solitaire bedrijven

Nieuwe solitaire vestigingen mogen zich niet buiten bedrijventerreinen vestigen. Hierop is een uitzondering mogelijk, wanneer de lokale situatie hier om vraagt, zowel ruimtelijk, economisch, functioneel en het gaat om een kleinschalig lokaal initiatief. Dit is het zgn. maatwerk, waarvoor regionale afstemming vereist is.

Uitbreiding van bestaande solitaire vestigingen is niet gewenst, tenzij aangetoond kan worden dat verplaatsing van dit solitaire bedrijf naar een bedrijventerrein onmogelijk is. Dan kan een kleine uitbreiding plaatsvinden van 10% van de oppervlakte van de bestemming bedrijventerrein van die solitaire vestiging, tot een maximum van 0,5 hectare. Hiervoor volstaat een melding in het IOW.

Indien de oppervlakte van de uitbreiding groter is dan 0,5 hectare is regionale afstemming vereist.

DRAFT

5 Kantoren

5.1 Uitdagingen op kantoorlocaties

5.1.1 Kwalitatieve en kwantitatieve mismatch

Op kantoorlocaties in de regio Arnhem-Nijmegen is sprake van een kwantitatieve (tekort en/of overaanbod) en een kwalitatieve (voldoet niet aan de vestigingseisen) mismatch. Het overaanbod en de kwalitatieve mismatch manifesteert zich voornamelijk op bedrijventerreinen en kantorenparken, omdat op basis van de trends en ontwikkelingen op de kantorenmarkt wordt verwacht dat de ruimtevraag naar kantoren zich voor een groot deel concentreert op de centrum- & stationsgebieden in Arnhem en Nijmegen. Op deze locaties is het aanbod echter beperkt[20].

Vanuit het perspectief van de ladder voor duurzame verstedelijking is het wenselijk om de kwantitatieve mismatch te verkleinen en de kwalitatieve mismatch op te lossen, zodat er voldoende aanbod en/of ontwikkelruimte beschikbaar blijft op die locaties waar de marktvraag zich voordoet. Om te komen tot een kwantitatief en bovenal kwalitatief evenwicht op de kantorenmarkt wordt ingezet op:

a. Aanwijzen van Arnhem en Nijmegen als dé locaties voor kantoorontwikkeling.
b. Het reduceren van het overaanbod op alle overige locaties.
c. Een nee, tenzij beleid voor kleinschalige initiatieven met een duidelijk lokaal karakter.

5.1.2 Centraal stationslocaties meer in trek door corona

De corona-uitbraak lijkt een definitieve omschakeling teweeggebracht te hebben naar meer thuis werken dan op kantoor. Hoewel het kantoorgebruik en het gebruik van het openbaar vervoer gedurende de eerste maanden van de corona-uitbraak drastisch afnam, is de verwachting toch dat de populariteit van stationslocaties voor kantoren blijvend is. Op de langere termijn worden kantoren immers nog meer een plek om elkaar gedurende een of enkele dagen per week (kortstondig) te kunnen ontmoeten. Oftewel, het kantoor als middel om te werken in plaats van als standaard werkplek. Bedrijven kiezen daarbij vaker voor spreiding over enkele kleinere locaties met spreiding over het land. Dergelijke locaties moeten goed bereikbaar zijn en de stations bieden op dat vlak vanwege de centrale ligging en de toegankelijkheid van het openbaar vervoer, zeker wanneer de coronamaatregelen voorbij zijn, de beste mogelijkheden.

5.2 Voorstel tot (her)programmering van de kantorenmarkt

5.2.1 Vraag en aanbod

Het doel van het RPW is het bieden van voldoende kwalitatief goede ruimte aan lokale en regionale bedrijvigheid ter versterking van de regionale economische structuur. Voor de kantorenmarkt worden daarbij de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Centrum en stationslocaties zijn het meest toekomstbestendig en gewild, vooral door de veelheid aan voorzieningen in een hoogwaardige stedelijke omgeving met een multimodale ontsluiting. Het belang van deze kwaliteiten neemt, evenals de centrale ligging in relatie tot de behoefte aan spreiding over het land, toe door de veranderde manier van werken als gevolg van de corona-uitbraak.
- Het courante aanbod ligt niet op de juiste plek. Er is namelijk een tekort op centrumlocaties en toekomstbestendige kantorenparken en overschot op andere locaties.
- Ingrijpen op de kantorenparken en bedrijventerreinen lijkt noodzakelijk, want:

[20] Ecorys (2019), *De kantorenmarkt op centraal stationslocaties in de regio Arnhem-Nijmegen*

- het courante beschikbare aanbod overtreft de vraag ruimschoots;
- daarnaast is er nog een groot volume incourant aanbod, met name op overige kantorenparken;
- en moet een deel van de afspraken met betrekking tot het schrappen van onbebouwd aanbod op bedrijventerreinen nog uitgevoerd worden.

In Tabel 5.1 wordt het courante, incourante en onbebouwde aanbod op de drie locatietypen uiteengezet. De hierboven geconstateerde mismatch wordt hierin ook cijfermatig duidelijk. In de volgende paragrafen wordt per locatietype een korte beschrijving van de vraag-aanbodsituatie en de daaruit resulterende afspraken gegeven.

Tabel 5.1 Kwalitatieve confrontatie vraag en aanbod.

	Centraal stationslocaties	Kantorenparken toekomstbestendig	Kantorenparken overig	Bedrijventerreinen
Ruimtevraag RPW	32.000 – 52.000 m²	24.000 – 36.000 m²		4.800 - 7.200m²
Courant aanbod	10.235 m²	26.950 m²	1.400 m²	20.750 m²
Onbebouwd aanbod	17.000 m²	-	5.000 m²	14.250 m²
Aanbod-	Tekort 5.000 – 25.000 m²	Evenwicht		Overschot 27.800 - 30.200 m²
Incourant aanbod	1.700 m²	27.750 m²	15.800 m²	3.425

5.2.2 *Centraal stationslocaties*

De centraal stationsgebieden van Arnhem en Nijmegen zijn de aangewezen locaties voor nieuwe en herontwikkelingen ten behoeve van kantoorruimte. In potentie bieden (her)ontwikkelingslocaties rondom Nijmegen Centraal voldoende potentie om in de ruimtevraag aldaar te voldoen. In Arnhem is wat dat betreft niet voldoende potentie.

Onder meer vanwege woningbouwontwikkelingen worden niet alle potentiele (her)ontwikkelings-locaties per definitie benut worden voor kantoorruimte. Dit leidt tot de noodzaak om buiten de centraal stationsgebieden op zoek te gaan naar geschikte overlooplocaties. Daarnaast ligt er een bestuurlijke taak in de prioritering van de afweging tussen wonen en werken.

Bestuurlijke prioritering: afweging tussen wonen en werken

Hoewel de (her)ontwikkelingspotentie om additionele kantoorruimte te realiseren in Nijmegen en in mindere mate in Arnhem aanwezig is, wordt door de markt de laatste jaren vooral ingezet op woningbouw. Dit is zelfs het geval wanneer er ruimte voor kantoren wordt opgenomen in het bestemmingsplan. Met het oog op het versterken van de regionale economische structuur ligt hier een bestuurlijke taak om naast woningbouw rondom de centraal stations ook van ruimte voor werken een prioriteit te maken.

Afspraken ten aanzien van kantoren op centraal stationslocaties

- Stimuleren van kantoorontwikkelingen op potentiele (her)ontwikkelingslocaties rondom het centraal station in Arnhem en Nijmegen;
- Naast de twee centraal stations worden de stations Arnhem Velperpoort, Arnhem Zuid, Elst Centraal, Heijendaal en Nijmegen Lent aangewezen als HOV-locaties, die kunnen dienen als

overlooplocatie indien rondom Nijmegen Centraal en Arnhem Centraal onvoldoende kantoorruimte gerealiseerd kan worden.
  - Nabij station Arnhem-Zuid zet de gemeente in op verbetering van kantorenpark Gelderse Poort;
  - Op Elst Centraal is een kantoorontwikkeling tot maximaal 5000 m² bvo voor lokale (en regionale) kantoorgebruikers passend.
  - Nabij station Lent wordt ruimte geboden aan maximaal 5.000 m² bvo, ter versterking van het lokale vestigingsklimaat in de Waalsprong.

5.2.3 Kantoren op kantorenparken

Op kantorenparken is sprake van een evenwicht tussen vraag en aanbod als gekeken wordt naar het courant en onbebouwde aanbod. Daarnaast is er echter nog een aanzienlijke oppervlakte aan incourant aanbod. Bovendien is nog de tweedeling tussen toekomstbestendige[21] en overige[22] kantorenparken van belang:

- Op de toekomstbestendige kantorenparken is sprake van een evenwicht;
- Inclusief het courante en onbebouwde aanbod op overige kantorenparken is over het geheel gezien nog steeds sprake een evenwicht tussen vraag en aanbod;
- Daarnaast is er op toekomstbestendige (m.n. Gelderse Poort) en overige kantorenparken een aanzienlijke oppervlakte aan incourant aanbod. Na afronding van de transformatie van in totaal 26.000 m² incourant aanbod op Kronenburg, zal het resterende overaanbod op de overige kantorenparken voor uit courant aanbod bestaan.

Afspraken ten aanzien van kantoren op kantorenparken

- Concentratie van kantoorvolumes op de meest toekomstbestendige kantorenparken: Velperweg, Arnhems Buiten, Gelderse Poort[23], Brabantse Poort en Heijendaal;
- Benutten van geschikte kantorenparken als overloop voor CS-locaties, voorwaarden hierbij zijn:
  - Een goede ov-verbinding;
  - Toekomstbestendigheid van de locatie;
  - Multifunctionaliteit – aandacht voor voldoende voorzieningen en groen;
- Ruimte bieden aan het overig plan Lent tot maximaal 5.000 m² bvo (ter versterking lokaal vestigingsklimaat Waalsprong).
- Herstructurering en/of transformatie van incourant aanbod;

5.2.4 Kantoren op bedrijventerreinen

Er is sprake van een overschot aan kantoren op bedrijventerreinen. Dit overschot is met name terug te voeren op de aanzienlijke hoeveelheid courant en onbebouwd aanbod.

Afspraken ten aanzien kantoren op bedrijventerreinen

- Het onbebouwd aanbod op IJsseloord II wordt teruggebracht tot 10.000m². Daarmee voldoet de gemeente Arnhem aan de regionale afspraken in het RPW 2017-2021;
- De Hes West in Renkum is in het RPW verder niet meer meegenomen als toekomstige kantoorlocatie. Deze locatie wordt herontwikkeld naar een woonomgeving met een gedeeltelijke woon-werkfunctie. Hiermee heeft de gemeente Renkum voldaan aan de regionale afspraken in het RPW 2017-2021.
- Voor de nog te ontwikkelen kavels op Mercurion Zevenaar wordt de bestemming gewijzigd naar lokaal bedrijventerrein. Voor bestaand vastgoed wijzigt er niets. Mercurion krijgt de status van

---

21 Velperweg, Arnhems Buiten, Gelderse Poort, Arnhem; en Brabantse Poort en Heijendaal, Nijmegen

22 Kronenburg/Vredenburg/Kroonpark, Arnhem

23 Gelderse Poort is toegevoegd aan de toekomstbestendige kantoorparken vanwege de plannen van de gemeente Arnhem om de aansluiting met station Arnhem-Zuid te verbeteren.

lokaal bedrijventerrein en valt dus onder de afspraken ten aanzien van lokale bedrijventerreinen. Hiermee voldoet de gemeente Zevenaar aan de regionale afspraken in het RPW 2017-2021.

- Inzetten op functieverandering van locaties met overaanbod naar gelang de behoefte op de locatie. Dit kan bijvoorbeeld de functie bedrijventerrein (Mercurion) of campus-gerelateerde kantoorfunctie zijn. Met de functieverandering naar een kantoorfunctie gerelateerd aan de campus wordt specifiek gedoeld op de Novio Tech Campus op Winkelsteeg.

DRAFT

6 Detailhandel

6.1 Regionale beleidsdoelstellingen detailhandel

Het hoofddoel van het regionale beleid voor de detailhandel is het in onderlinge samenwerking tussen de tot de regio behorende gemeenten creëren en in stand houden van een evenwichtige en duurzame regionale structuur voor de detailhandel en perspectief voor ondernemers/ marktpartijen, zodat zij kunnen en willen investeren in vernieuwing.

In feite gaat het er om dat de (groeiende) regiobevolking voorzien wordt van een zo compleet en gevarieerd mogelijk pakket aan winkels en aanverwante publieksgerichte voorzieningen passend bij het beoogde verzorgingsniveau, zo veel mogelijk geclusterd op goed bereikbare locaties en in voor de consument herkenbare centra, die ieder een eigen taak en functie hebben binnen de gehele detailhandelsstructuur.

Het regionale detailhandelsbeleid streeft naar de volgende doelstellingen.

- Het in stand houden en versterken van een evenwichtige en duurzame regionale detailhandelsstructuur met een zo compleet mogelijk voorzieningenpakket voor de consument én perspectief voor ondernemers/marktpartijen, zodat zij kunnen en willen investeren in vernieuwing;
- Het beschermen van de vitaliteit van binnensteden, dorpen en wijkcentra: perifere ontwikkelingen mogen niet concurreren met de reguliere detailhandel. Uitgangspunt is dat detailhandelsontwikkelingen in de centra een plek dienen te krijgen als ze ruimtelijk (qua volume en veiligheid) inpasbaar zijn.
- Het bereiken van een kwantitatief en kwalitatief evenwicht tot het jaar 2025. Overaanbod moet worden teruggedrongen, waarbij keuzen nodig zijn met betrekking tot de zachte en harde planvoorraad en onbenutte bestemmingsplancapaciteit.
- Gezien de beperkte uitbreidingsbehoefte focus op versterking van bestaande concentraties en het voorkomen van versnippering van het aanbod.

Om dit te bereiken, zullen de randvoorwaarden voor een goed functioneren van dergelijk aanbod geschapen moeten worden. Het gaat daarbij om:

- een goede bereikbaarheid en voldoende en goede parkeermogelijkheden;
- passende combinaties met andere winkels en voorzieningen;
- het zorgen voor aantrekkelijke verblijfsmilieus met een bijzonder karakter;
- inspelen op de vragen die de opkomst van internet aan ons stelt.

Het bovenstaande past in het streven om zodanige omstandigheden voor de detailhandel te creëren, dat een rendabele exploitatie van de ondernemingen mogelijk wordt gemaakt en perspectief voor de langere termijn wordt geboden.

Deze beleidsdoelstellingen gelden voor zowel de reguliere detailhandel als voor de perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen (PDV/GDV). Onder reguliere detailhandel wordt verstaan: detailhandel die in de bebouwde kom en in de gangbare winkelcentra gevestigd is.

6.2 Regionaal beleid voor reguliere detailhandel

6.2.1 Onderdelen reguliere detailhandel

In het RPW 2017 werd het deel van het RPD dat betrekking heeft op het beleid voor de perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen (= PDV/GDV) reeds opgenomen, maar niet dat voor de reguliere detailhandel. Dit hoofdstuk 6 vervangt volledige RPD 2013. Daarbij komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Regionale structuur van de reguliere detailhandel;
- Impact trends reguliere detailhandel;
  - Doorgroei internetretail
  - Schaalvergroting supermarkten
  - Branchevervaging
- Specifieke vormen van detailhandel.

Voor ieder van deze onderdelen zijn in dit RPW spelregels vastgelegd die bijdragen aan de (door)ontwikkeling van de reguliere detailhandel op regionaal niveau. Voor de afspraken ten aanzien van deze onderdelen wordt verwezen naar bijlage II.

6.2.2 Toetsingscriteria reguliere detailhandel

Bij nieuwe initiatieven in reguliere detailhandelsgebieden is onder bepaalde omstandigheden regionale afstemming d.m.v. toetsing van het initiatief vereist. Toetsing op regionaal niveau vindt plaats bij detailhandelsinitiatieven die mogelijk negatieve effecten hebben op de bestaande of beoogde structuur van de reguliere detailhandel. Initiatieven kunnen voorgedragen worden door zowel gemeenten als andere partijen. Er is geen regionale afstemming nodig indien het detailhandelsinitiatief kleiner is dan 1.500 m² bvo.

Initiatieven voor winkelvestiging of –uitbreiding in de reguliere detailhandel worden, *voor regionale toetsing* voorgedragen indien:

- groter dan 1.500 m² bvo in de **niet-dagelijkse detailhandel** in de **lokaal verzorgende** reguliere winkelcentra;
- groter dan 1.500 m² bvo in de **dagelijkse detailhandel buiten stads-, dorps- wijk en buurtcentra**, met een bovengemeentelijk effect op de verzorgingsstructuur (bijvoorbeeld door de grensligging van een initiatief).
- Voor initiatieven groter dan 1.500 m2 bvo in de bovenregionaal en regionaal verzorgende reguliere winkelcentra volstaat een melding in het IOW.

6.3 Perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen

Er zijn twee redenen om detailhandel buiten centrumgebieden en buurt, wijk- en stadsdeelcentra te vestigen: volume of veiligheid. Op alle perifere winkellocaties (d.w.z. winkellocaties buiten de reguliere detailhandelsgebieden) is detailhandel in de PDV/GDV-branches enkel toegestaan indien die ruimtelijk niet inpasbaar is in de reguliere detailhandel.

Tot de perifere detailhandelsbranches (PDV) worden gerekend detailhandel in wonen, detailhandel in doe-het-zelf en de tuincentra. Grootschalige detailhandelsvestigingen (GDV) wordt alleen in enkele concentratiegebieden (zie: paragraaf 6.3.2) toegestaan en dienen ten minste 1.500 m² bvo groot te zijn. Tot de GDV-branches wordt gerekend: detailhandel in sport; detailhandel in hobby, spel & media en detailhandel in elektro.

6.3.1 Vraag en aanbod

Uit de marktruimteberekeningen voor PDV/GDV wordt geconcludeerd dat:

- Er over de regio gezien sprake is van overprogrammering, waarvan het zwaartepunt in deelregio Noord ligt. In deelregio Midden is sprake van een evenwicht, terwijl in deelregio Zuid enige ontwikkelruimte bestaat. Voor overige winkellocaties is overal sprake van een overschot, wederom met het zwaartepunt in deelregio Noord (zie Tabel 6.1 en Tabel 6.2).
- De kwaliteit van het aanbod van een aantal locaties onvoldoende is en niet aansluit bij de kwaliteiten die de markt vraagt;
- Vigerende bestemmingsplannen in een aantal gevallen ruimte bieden voor nieuwe detailhandelsontwikkelingen die strijdig zijn met het RPW. Hierbij gaat het om ontwikkelingen die leiden tot een toename van reeds bestaand overaanbod, of concurrentie met centrumgebieden, stadsdeelcentra en wijken buurtcentra. Het betreft zowel onbenutte planvoorraad in bestemmingsplannen voor nieuwe detailhandel (bijvoorbeeld op bedrijventerreinen) maar ook ruimte die kan vrijkomen na de beëindiging van de bestaande detailhandelsactiviteit.

Tabel 6.1 Marktruimte en planaanbod in concentratiegebieden

Concentratiegebieden	Noord	Midden	Zuid	Totaal regio
Netto-marktruimte	-123	-3.332	12.333	8.878
Harde planvoorraad	59.050	6.000	20.000	85.050
Zachte planvoorraad	0	0	0	0
Totaal planvoorraad	**59.050**	**6.000**	**20.000**	**85.050**
Strategische reserve	*0*	*0*	*8.000*	*8.000*
Verschil	-59.173	-9.332	-333	-68.172

Bron: Ecorys (2019) Bouwstenenrapport PDV/GDV Herijking Regionaal Programma Werklocaties.

Tabel 6.2 Marktruimte en planaanbod op overige winkellocaties[24]

Overige winkellocaties	Noord	Midden	Zuid	Totaal regio
Netto-marktruimte	718	-3.442	13.895	9.719
Harde planvoorraad	32.770	0	27.250	60.020
Zachte planvoorraad	0	0	0	0
Totaal planvoorraad	**32.770**	**0**	**27.250**	**60.020**
Strategische reserve	5.000	0	0	5.000
Verschil	-27.052	-3.442	-13.355	-43.849

Bron: Ecorys (2019) Bouwstenenrapport PDV/GDV Herijking Regionaal Programma Werklocaties.

6.3.2 *Concentratiegebieden*

In het RPW is een aantal locaties benoemd als concentratiegebied voor perifere detailhandel met een bovenlokale verzorgingsfunctie. Het gaat om de onderstaande 13 concentratiegebieden:

- Arnhem-Zuid, meubelplein Elden;
- Arnhem-Zuid, Olympus Park;
- Beuningen, de Heuve (Hadrianussingel, Claudiuslaan);
- Duiven, Nieuwgraaf (IKEA, Makro, Praxis);
- Duiven, Graafstaete (Gamma, Intratuin);
- Huissen, 't Pannenhuis (Janssen);
- Nijmegen, woonboulevard Novium;
- Elst, Intratuin
- Wijchen, Woondrome;
- Zevenaar, Hengelder;
- Zevenaar, Tatelaar.

[24] Dit is exclusief de onbenutte bestemmingsplanruimte voor PDV op de bedrijventerreinen in de gemeente Druten en Hengelder, Zevenaar. Hierover worden afspraken gemaakt met de gemeente, regio en de Provincie.

Ook de twee toekomstige locaties Ressen in Nijmegen-Noord en Spoorallee Zevenaar zijn als concentratiegebied aangewezen, zij het onder voorwaarden. Voor de locatie Nijmegen Ressen is inmiddels een bestemmingsplan vastgesteld. De locatie Zevenaar Spoorallee (Factory Outlet) heeft een status aparte.

De locaties Duiven, Nieuwgraaf en Graafstaete beschouwen wij in dit RPW als één locatie. Voor de locaties Zevenaar Hengelder en Tatelaar is de gemeente Zevenaar van plan om in verband met aanpassingen aan de infrastructuur de bestaande PDV op Tatelaar te herstructureren en die te concentreren op Hengelder. De planologische mogelijkheden voor uitbreiding of versterking van de bovengenoemde concentratieplekken is beperkt. Toch is het wenselijk om dynamiek (vernieuwing, verplaatsing, uitbreiding) juist op deze plekken mogelijk te maken. Om dit te faciliteren moeten de mogelijkheden voor herstructurering, herinvulling en herontwikkeling verkend worden.

Voor concentratiegebieden Duiven Graafstaete, Zevenaar Spoorallee (FOC), Zevenaar Hengelder, Zevenaar Tatelaar, Huissen Pannenhuis, Elst Aamsepoort, Nijmegen Ressen, Nijmegen woonboulevard Novium worden geen detailhandelsvestigingen in de GDV-branches[25] toegestaan. Met betrekking tot de toelaatbaarheid van GDV-branches in de overige concentratiegebieden zijn en worden specifieke afspraken gemaakt door provincie en gemeente[26].

FOC Spoorallee Zevenaar (status aparte)

Op deze locatie zal een factory outlet center (FOC) worden gerealiseerd met een assortiment met hoofdzakelijk detailhandel in kleding, sport en luxe en daarnaast een supermarkt. Alleen de component detailhandel in sport en vrije tijd overlapt met de marktruimte voor PDV/GDV-branches. Inmiddels bestaat er een onherroepelijk bestemmingsplan met mogelijkheden voor maximaal 12.000 m² (in de benoemde branches). Voor eventuele uitbreiding in de toekomst zal opnieuw (onderzoek) en besluitvorming nodig zijn.

6.3.3 Overige winkellocaties

Op de winkellocaties op bedrijventerreinen die in het RPW niet als concentratiegebied voor PDV/GDV- zijn aangewezen (zowel cluster als solitair), kan in principe geen nieuw pdv/gdv aanbod toegevoegd worden. Er geldt een “nee, tenzij” beleid in de regio. Er wordt verschil gemaakt tussen locaties waar nu al meer dan 1.500 m² wvo aan PDV/GDV aanwezig is en locaties waar nu nog minder dan 1.500 m² wvo PDV/GDV aanwezig is (maar waar wel harde of zachte planvoorraad voor nieuwe PDV/GDV bestaat om 1.500 m² te overstijgen).

Nieuwe detailhandel is op de bedrijventerreinen niet toegestaan, tenzij de ontwikkeling qua omvang en verkeersaantrekkende werking past bij de functie van het verzorgingsgebied. Bij ‘tenzij’-ontwikkelingen moet worden aangetoond dat er:

- Geen ruimte is in concentratiegebieden;
- Sprake is van lokale uitbreiding/verplaatsing; en/of
- Elders in de gemeente/subregio planologische ruimte voor PDV/GDV wordt wegbestemd.

In het kader van dit RPW wordt voorgesteld om marktinitiatieven onder voorwaarden te concentreren op de overige winkellocaties (> 1.500 m² bvo). Het betreft circa 34 kleinere concentraties van perifere detailhandelslocaties en een aanzienlijk aantal solitaire winkels (veelal lokaal verzorgend) met meer dan 1.500 m² wvo aan pdv/gdv-aanbod.

---

25 Detailhandelsvestigingen in de GDV-branches in de concentratiegebieden dienen ten minste 1.500 m² BVO groot te zijn. Tot de GDV-branches worden de volgende branches gerekend: detailhandel in sport, detailhandel in hobby, spel & media en detailhandel in elektro.

26 De provinciale verordening staat GDV op perifere locaties in principe niet toe. Voor eventuele uitzonderingen is regionale afstemming vereist.

6.3.4 *Stappenplan*

Ter uitwerking van deze afspraken is per deelgebied een duidelijk voorstel gemaakt hoe te komen tot herprogrammering en evenwicht (rekening houdend met marktruimte etc.). Dit voorstel is uitgewerkt in drie stappen:

- Stap 1 - Zachte plancapaciteit laten vervallen (bij onvoldoende marktruimte). In deze eerste stap besluiten de regiogemeenten om te stoppen met alle zachte plannen, tenzij er juist sprake is van niet-bediende marktruimte. In die gevallen kunnen zachte plannen worden uitgewerkt.
- Stap 2: Regionale afspraak om geen gebruik te maken van afwijkingsmogelijkheden in bestemmingsplannen. In deze tweede stap besluiten alle regiogemeenten om geen gebruik te maken van bestaande afwijkingsmogelijkheden. Die planologische mogelijkheid valt dan weg. Dit geldt voor alle 13 concentratiegebieden en 35 overige winkellocaties.
- Stap 3: Voorzienbaarheid creëren voor (delen van) harde plancapaciteit om vervolgens vanaf 1 januari 2021 capaciteit definitief weg te nemen. In deze laatste stap wordt eerst gekeken naar de kwaliteiten van de locaties met harde plancapaciteit. Vervolgens wordt de volgorde in (deels) te schrappen harde plancapaciteit aangegeven. Hierbij spelen ook overwegingen als centrale ligging in de regio, grootschaligheid van de locatie/cluster, gericht op lokaal voorzieningenniveau en tegengaan van versnipperd aanbod, een rol. Bij overige winkellocaties zonder harde plancapaciteit kan marktruimte worden overgeheveld naar groene concentratiegebieden.

De gemeenten met een schrapopgave ten aanzien van PDV (o.a. Beuningen, Druten en Zevenaar) maken hierover in het eerste half jaar van 2021 nadere afspraken met de regio en de Provincie. Hierbij geeft de gemeente in overleg met de regio en de Provincie uitsluitsel over de uitvoering hiervan om te komen tot een gedragen en economische acceptabele oplossing voor de regio.

In de volgende paragrafen wordt aangegeven welke delen van de planvoorraad per deelregio op basis van deze drie selectiestappen dienen te worden geschrapt. Daarbij wordt verschil gemaakt tussen de planvoorraad in de concentratiegebieden en de planvoorraad van de overige perifere winkellocaties.

6.3.5 *Afspraken voor herprogrammering*

Algemene afspraken ten aanzien van PDV/GDV

- Lokaal verzorgende perifere detailhandel buiten concentratiegebieden < 1.500 m² bvo blijft mogelijk. Gemeenten maken zelf de afweging voor dergelijke kleine ontwikkelingen met een vooral lokale functie. Indien (na vaststelling van het RPW) door uitbreiding een bestaande detailhandelsvoorziening groter wordt dan 1.500 m² bvo, is regionale afstemming vereist;
- Nieuwe initiatieven voor perifere detailhandel met een oppervlakte > 1.500 m² worden, na regionale afstemming bij voorkeur in concentratiegebieden gevestigd. Daarbij is maatwerk belangrijk. Per geval wordt bekeken of de ontwikkeling wenselijk is vanuit de doelen van het RPW en/of het past binnen de gestelde beleidskaders.
- Binnen de perifere detailhandelsvestigingen is het toegestaan om niet aan het kernassortiment gerelateerde artikelen te voeren tot maximaal 10% van de winkelverkoopoppervlakte met een maximum van 100 m2 wvo.
- Uitbreiding van bestaande perifere detailhandel is mogelijk tot 1.500 m². Als de vestiging na uitbreiding groter is dan 1.500 m² bvo is regionale afstemming vereist.
- Dit geldt ook voor verplaatsingen, waarbij de som van de winkeloppervlakte van het nieuwe pand en het vrijkomende pand hoger is dan 1.500m². In dat geval wordt bekeken wat

publiekrechtelijke en/of privaatrechtelijke is vastgelegd over de detailhandelsbestemming van het pand dat na de verplaatsing vrij komt. Dit vraagt om een zorgvuldige onderbouwing, (o.a. toetsing aan de ladder voor duurzame verstedelijking). Aangetoond moet worden dat de uitbreiding bedrijfseconomisch nodig is en verplaatsing niet nodig/mogelijk is.

- Na bedrijfsbeëindiging op solitaire locaties wordt het gebruik 'bevroren': bestaande vestiging en gebruik wordt gehandhaafd, maar er kunnen geen vierkante meters detailhandel toegevoegd worden. Bedrijfsopvolging is dus toegestaan, zolang de locatie in gebruik blijft voor dezelfde functie. Het gaat om voortgezet identiek gebruik (zelfde soort perifere detailhandel).
- Bij bedrijfsbeëindiging op solitaire (en/of overige perifere) winkellocaties zet de gemeente na een periode van langdurige leegstand in op het wegnemen van de detailhandelsbestemming en/of transformatie.
- In dit RPW is geïnventariseerd hoe groot het aanbod verborgen plan- en restcapaciteit voor pdv is. We gaan ervan uit dat het overgrote deel van deze plan- en restcapaciteit nu bekend is. Wanneer in de toekomst blijkt dat er toch nog verborgen capaciteit is binnen een gemeente, dan zal de betreffende gemeente zich inspannen om deze ruimte zo spoedig mogelijk uit de markt te nemen en de planologische maatregelen nemen die daarvoor nodig zijn.

Meer specifiek betekent dat het volgende voor de concentratiegebieden en de overige winkellocaties:

Afspraken ten aanzien van PDV/GDV in concentratiegebieden

Deelregio Noord

Er is voor deelregio Noord gekozen voor concentratiegebied Duiven Centerpoort hier is nog ruimte voor 32.000 m² PDV met bovenregionale aantrekkingskracht. Hieraan zijn enkele restricties verbonden[27].

Voorstel voor vermindering om plannen in balans met marktruimte te krijgen:

1. Geen zachte plannen;
2. Geen afwijkingsmogelijkheden;
3. Schrappen harde plannen (voorzienbaarheid opleggen):
    a. Zevenaar Hengelder vanwege de beperkte kwaliteit van de locatie[28].
    b. Duiven Centerpoort/Nieuwgraaf (18.000 m²), reserveren voor pdv in-en-om-het-huis met bovenregionale aantrekkingskracht.
4. Behoud van de mogelijkheden Duiven Centerpoort met omvang 14.000 m² bvo voor reguliere PDV en reservering van 18.000 m² voor PDV met bovenregionale aantrekkingskracht aansluitend op de aanwijzing als themacentrum op het gebied van wonen/ in-en-om-het-huis[29]

[27] Het IOW kan een positief advies afgeven voor deze ontwikkelingen als wordt voldaan aan de randvoorwaarden: voorziet in een bovenregionale behoefte, een grootschaligheid van > 5.000 m² WVO, uitsluitend in de branches wonen/in-en-om-het-huis (nader te preciseren), beperkingen op het nevenassortiment (nader te preciseren) en geen detailhandelsstructuur-verstorende werking voor omliggende gemeenten. Daarnaast moet het bestaande bestemmingsplan worden aangepast/aangescherpt op de branchering en nevenassortiment.

[28] Uitwerking van de schrapopgave vindt in de eerste helft van 2021 plaats door de gemeente, regio en Provincie Gelderland.

[29] Het IOW kan een positief advies afgeven voor deze ontwikkelingen als wordt voldaan aan de randvoorwaarden: voorziet in een bovenregionale behoefte, een grootschaligheid van > 5.000 m2 WVO, uitsluitend in de branches wonen/in-en-om-het-huis (nader te preciseren), beperkingen op het nevenassortiment (nader te preciseren) en geen detailhandelsstructuur-verstorende werking voor omliggende gemeenten. Daarnaast moet het bestaande bestemmingsplan worden aangepast/aangescherpt op de branchering en nevenassortiment.

Deelregio Midden

Ondanks beperkte marktruimte blijven er mogelijkheden (tot 2.000 m² bvo) op de Aamsepoort Zuid (concentratiegebied).

Voorstel voor vermindering om plannen in balans met marktruimte:

1. Geen zachte plannen;
2. Wegnemen harde plancapaciteit voor Elst Aamsepoort Noord;
3. Schrappen harde plannen (voorzienbaarheid opleggen):
    a. Niet van toepassing.
4. De afwijkingsmogelijkheden van Elst Aamsepoort Zuid overeind houden ondanks kleine overschrijding marktruimte.

Deelregio Zuid

De marktruimte in concentratiegebieden in regio Zuid is ingevuld met de ontwikkeling van max. 20.000 m² bvo marktruimte in Ressen voor een solitaire bouw- en tuinmarkt. Daarmee is ook de strategische reserve van 8.000 m² benut.

De plannen en marktruimte in concentratiegebieden in deelregio Zuid zijn, met de invulling van Nijmegen Ressen, in evenwicht.

Afspraken ten aanzien van PDV/GDV op overige winkellocaties

Deelregio Noord

Voorstel voor vermindering om plannen in balans met marktruimte te krijgen:

1. Geen zachte plannen.
2. Wegnemen afwijkingsmogelijkheden, Arnhem-IJsseloord I, Arnhem-Rijkerswoerd, Arnhem-Overmaat, Lobith-Halve Maan, Herwen-Nijverheidsstraat en Pannerden-Industrieweg.
3. Schrappen harde plannen (voorzienbaarheid opleggen): IJsseloord II (26.000 m2), vanwege beperkte kwaliteit locatie.
4. Strategisch reserveren van de marktruimte (5.000 m2 bvo) en op termijn invullen op een overige winkellocatie van voldoende kwaliteit.

Deelregio Midden

Voor de regio Midden bestaan geen geschikte overige winkellocaties. Er is tevens geen marktruimte.

Deelregio Zuid

De marktruimte voor regio Zuid (overige winkellocaties) wordt ingevuld door benutting van de mogelijkheden Nijmegen Mercuriuspark (tot 10.000 m² bvo), Wijchen Nieuweweg (tot 2.500 m² bvo) en Druten-Westerhout (tot 4.000 m² bvo).

Voorstel voor vermindering om plannen in balans met marktruimte te krijgen:

1. Geen zachte plannen, stoppen met Nijmegen-Wolfkuilseweg.
2. Aanpassen afwijkingsmogelijkheden Berg en Dal De Mies conform regels RPW.
3. Schrappen harde plannen (voorzienbaarheid opleggen):
    a. Beuningen-Van Heemstraweg[30].
    b. Druten-Westerhout en Klepperheide, bestaande pdv kan blijven. De rest van de plancapaciteit schrappen met uitzondering van de overeengekomen 4.000 m2.

[30] Uitwerking van de schrapopgave vindt in de eerste helft van 2021 plaats door de gemeente, regio en Provincie Gelderland.

4. Behoud van de mogelijkheden Nijmegen-Mercuriuspark (max. 10.000 m2 bvo), Wijchen-Nieuweweg (max. 3.000 m2 bvo) en clusteren mogelijkheden in Druten op Westerhout (max. 4.000 m2 bvo).

DRAFT

Bijlage I

Definitielijst

- **Regionaal bedrijventerrein**: Een bedrijventerrein met een overwegende kavelgrootte >0,5 ha en/of een aantoonbaar regionale werkgelegenheidsfunctie.
- **Lokaal bedrijventerrein:** Een bedrijventerrein met een overwegende kavelgrootte <0,5 ha en een lokale werkgelegenheidsfunctie.
- **XXL-logistiek**: kavels > 4ha, opstal >25.000m²
- **Europees distributiecentrum (EDC)**: magazijnen van waaruit een bedrijf klanten in heel Europa of een groot deel van Europa beleverd met het volledige assortiment of een substantieel deel van zijn assortiment.
- **Nationaal distributiecentrum (NDC):** Deze distributiecentra hebben feitelijk dezelfde functies als een EDC, maar bedienen hoofdzakelijk klanten in een kleinere regio bijvoorbeeld Benelux, Nederland of Oost-Nederland.
- **Regionaal distributiecentrum (RDC)**: Deze distributiecentra hebben feitelijk dezelfde functies als een EDC, maar bedienen hoofdzakelijk klanten in een kleinere regio bijvoorbeeld Benelux, Nederland of Oost-Nederland.
- **Witte raaf**: De zogenaamde witte raaf is, vanwege de (kavel)omvang en de reikwijdte van het zoekgebied, een bijzondere vorm van XXL-logistiek. Deze witte raven worden gedefinieerd als logistieke partijen die veelal zoeken naar kavels met een omvang van meer dan 10 hectare en geen binding hebben met de regio. Dit wil zeggen dat het zoekgebied regio- en zelfs landgrensoverschrijdend is (bijvoorbeeld de Benelux en Duitsland). De witte raaf vormt daarmee een uitzondering binnen de XXL-logistiek. Besluitvorming over het faciliteren van deze uitzonderlijke vorm van XXL-logistiek valt buiten de prognoses van de ruimtebehoefte. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt daarom primair bij de Provincie Gelderland.
- **BREEAM**: Het keurmerk BREAAM (Building Research Establishment Environmental Assessment Method) is een meet instrument voor de beoordeling van de duurzaamheid van projecten. De Dutch Green Building Council (DGBC) is een stichting die het BREAAM-NL duurzaamheidskeurmerk heeft ontwikkeld voor Nederlandse gebouwen (renovatie en nieuwbouw), gebieden en infrastructuur.
- **Watergebonden bedrijvigheid**: bedrijven die direct aan het vaarwater liggen met vaak een eigen kade of gebruikmaken van een direct naastliggende openbare kade. Vaak bulkbedrijven, zoals betonbedrijven, zand- en grindbedrijven, etc.
- **Waterverbonden bedrijvigheid**: bedrijven die gebruik maken van het water of een kade maar goed op enige afstand van het water gelegen kunnen zijn. Bijvoorbeeld bij containerterminals of gebruik van het water in het productieproces.
- **Detailhandel** - Verkoopkanaal voor goederen rechtstreeks aan de eindgebruiker
- **Detailhandel (als activiteit)** - Het bedrijfsmatig te koop aanbieden, alsmede de uitstalling ten verkoop, het verkopen en/of leveren van goederen aan de uiteindelijke gebruiker of verbruiker
- **Reguliere detailhandel** - De detailhandel die in de bebouwde kom en in de gangbare winkelcentra gevestigd is. Reguliere detailhandel wordt aangeduid om het verschil aan te geven met GDV- en PDV/GDV-aanbod op perifere locaties.
- **Vloerproductiviteit** - Gemiddelde omzet in gevestigde winkels per m² winkelvloeroppervlak (wvo)
- **Winkelvloeroppervlakte (wvo)** - De voor publiek toegankelijke, zichtbare, overdekte en ommuurde winkelruimte (dus excl. magazijn, kantoor, etalage, etc.)
- **Bruto vloeroppervlakte (bvo)** - Ook wel bebouwd oppervlak van een ruimte of een groep van ruimten, is de oppervlakte, gemeten op vloerniveau langs de buitenomtrek van de opgaande

scheidingsconstructies, die de desbetreffende ruimte of groep van ruimten omhullen. Meten vindt plaats op basis van NEN 2580.

- **Koopstromenonderzoek** Onderzoek middels een enquête gehouden onder de bevolking van een bepaald gebied (zoals kern, gemeente, regio of provincie) om te bepalen waar (in welke winkels, concentraties) hun detailhandelsbestedingen terecht komen. Hiermee is het koopgedrag vast te stellen voor een bepaalde aankoopplaats
- **Haalbare omzet** - De vermenigvuldiging van aantal inwoners 2020, voor inkomenselasticiteit gecorrigeerd bestedingsbedrag en haalbare regionale binding, verhoogd voor omzettoevloeiing
- **Haalbaar aantal m2 wvo** - De uitkomst van de deling van haalbare omzet door normatieve vloerproductiviteit per PDV/GDV-branche, dit is het totaal aantal m2 wvo dat in de regio of de deelregio beschikbaar zou kunnen zijn per PDV/GDV-branche in het jaar 2020.
- **Bruto-marktruimte (= distributieve ruimte)** - De vermindering van het haalbaar aantal m2 wvo en het aanwezig aantal m2 wvo, met andere woorden het aantal m2 winkelvloeroppervlakte dat toegevoegd kan worden**.**
- **Netto-marktruimte** - De vermindering van bruto-marktruimte met het verwachte toekomstige hergebruik van leegstaande winkelpanden voor detailhandel.
- **Overcapaciteit** - Indien de vermindering van het haalbaar aantal m2 wvo en het aanwezig aantal m2 wvo leidt tot een negatieve uitkomst. Er is relatief te veel winkelvloeroppervlakte aanwezig.
- **Harde planvoorraad (bij recht)** - Het aantal m2 bvo dat volgens het geldende bestemmingsplan kan worden gerealiseerd.
- **Harde planvoorraad (via ontheffing)** - Het aantal m2 bvo dat volgens het geldende bestemmingsplan pas na een ontheffing en/of de toepassing van een wijzigingsbevoegdheid door het bevoegd gezag kan worden toegelaten.
- **Zachte planvoorraad** - De plannen die wel circuleren, maar die volgens het geldende bestemmingsplan niet kunnen worden gerealiseerd Verborgen planvoorraad De bestemming van een locatie volgens het geldende bestemmingsplan laat ander functioneel gebruik dan het bestaande functioneel gebruik toe
- **Overprogrammering** - De totale planvoorraad is groter dan de netto-marktruimte
- **Onderprogrammering** - De totale planvoorraad is kleiner dan de netto-marktruimte
- **ABC-goederen** - Groothandel, tussenhandel en detailhandel in auto's, boten, caravans, motoren en landbouwwerktuigen, alsmede reparatie van en handel in onderdelen voor deze vervoersmiddelen. De ABC-goederen worden in bestemmingsplannen vaak geschaard onder 'volumineuze detailhandel'.
- **Volumineuze detailhandel** - Meestal: detailhandel (als activiteit) in PDV, in brand- en explosiegevaarlijke goederen en in volumineuze goederen zoals ABC-goederen en grove bouwmaterialen en daarmee rechtstreeks samenhangende artikelen zoals accessoires, onderhoudsmaterialen, onderdelen en/of materialen. De definitie kan per bestemmingsplan verschillen.
- **PDV** - Tot de perifere detailhandelsbranches (= PDV) worden gerekend detailhandel in wonen, detailhandel in doe-het-zelf en de tuincentra.
- **GDV** - (= grootschalige detailhandelsvestigingen) Winkels die ten minste 1.500 m² bvo groot zijn in andere branches dan de PDV-branches. Grootschalige detailhandel heeft oppervlakte als criterium, niet de branchering (zoals PDV). Tot de GDV-branches wordt gerekend detailhandel in sport, detailhandel in elektro en detailhandel in hobby, spel en media.
- **PDV/GDV-locatie** - Plaats waar detailhandel gevestigd is buiten het reguliere winkelaanbod en waar detailhandel in de PDV-branches en (voorwaardelijk) van detailhandelsvestigingen met meer dan 1.500 m2 bvo in de GDV-branches wordt toegelaten.
- **Centraal stationslocatie** - Kantoorlocatie rondom centraal stations. De locatie is afgebakend op basis van een loopafstand van 12 minuten, oftewel circa 1.000 meter, gemeten vanaf alle in- of uitgangen.
- **Kantorenpark** - Formele werklocatie met enkelbestemming kantoor.

- **Kantoren op bedrijventerreinen** – Formele werklocatie met een bedrijfsbestemming, inclusief de kantoren.

DRAFT

Bijlage II

Regionale afspraken ten aanzien van reguliere detailhandel

Regionale hoofdstructuur reguliere detailhandel

Het beleid van de regio is in eerste instantie gericht op het in stand houden en versterken van een evenwichtige en duurzame regionale detailhandelsstructuur, met een zo compleet mogelijk voorzieningenpakket voor de consument. Tot de regionale hoofdstructuur voor reguliere detailhandel worden de volgende winkelgebieden gerekend:

- de bovenregionaal verzorgende kernwinkelgebieden van Arnhem en Nijmegen,
- de regionaal verzorgende centra, te weten de hoofdwinkelcentra van Elst, Wijchen en Zevenaar en de grote stadsdeelcentra Kronenburg en Dukenburg en
- de lokaal verzorgende dorps-, wijk- en buurtcentra, alsmede stadsdeelcentrum Presikhaaf.

Uit het regionaal koopstromenonderzoek blijkt dat de regionale hoofdstructuur (zoals deze voor het eerst werd omschreven in het RPD 2013) geen wijziging behoeft.

Met betrekking tot de omvang en samenstelling van de regionale hoofdstructuur van de reguliere detailhandel wordt geconcludeerd dat:

- vraag en aanbod voor de dagelijkse detailhandel op regionaal niveau (nagenoeg) in evenwicht zijn;
- er op regionaal niveau enige uitbreidingscapaciteit is voor niet-dagelijkse detailhandel;
- hoewel de winkelleegstand in de laatste jaren is afgenomen, de winkelleegstand op regionaal niveau nog boven frictieniveau ligt.

Op lokaal niveau of op het niveau van de deelgebieden van de regio kan er echter sprake zijn van een andere situatie: overcapaciteit, uitbreidingscapaciteit of hoge winkelleegstand. Het blijft de ambitie om de concurrentiekracht van de totale reguliere detailhandel te versterken. Eventuele toename van winkelruimte in de regionale hoofdstructuur voor reguliere detailhandel blijft allereerst een kwestie van lokaal beleid. Daar waar sprake is van bovenlokale implicaties (> 1.500 m2) worden de spelregels voor het regionale beleid voor de reguliere detailhandel toegepast.

Afspraken ten aanzien van de regionale structuur van de reguliere detailhandel

- De regionale hoofdstructuur voor de reguliere detailhandel blijft ongewijzigd;
- Op nieuwe initiatieven zijn de spelregels voor de reguliere detailhandel reguliere detailhandel, zoals beschreven in paragraaf 6.2.6, van toepassing.

Impact doorgroei internetretail

Door de toenemende verkoop via internet neemt de omzetpotentie voor fysieke winkels af. Veel winkels spelen hierop in door zelf ook via internet te verkopen. Daarnaast komt het voor dat webshops fysieke winkels openen. De omzet van internet-retail zal naar verwachting blijven groeien in de komende jaren. Omdat niet alle producten zich even goed lenen voor online verkoop, verschilt het effect van internet-retail op de omzetpotentie voor fysieke detailhandel sterk per branche. De komende vijf tot tien jaren moet in de regio Arnhem-Nijmegen rekening gehouden worden met een (nieuwe) uitval van 5 tot 7,5% van het aantal winkels. De uitval van winkelvloeroppervlakte zal relatief minder zijn, omdat de winkels in de risicobranches over relatief minder wvo beschikken.

In zoverre gemeenten controle kunnen en willen uitoefenen op de uitval van winkels (en uitgaande van de lokale omzetmogelijkheden) kan er bijvoorbeeld naar worden gestreefd om het aantal winkels in de branches die het nu al moeilijk hebben in de gemeente te saneren via geleidelijke weg en de leegkomende panden anders in te vullen, bijvoorbeeld als kantoorruimte, woning of in de detailhandelsbranches met een positieve groeiverwachting.

Daarnaast is specifiek beleid gewenst voor het planologisch mogelijk maken van de benutting van bedrijfsruimte ten behoeve van internet-retail.

Afspraken ten aanzien van internetretail

De spelregels voor reguliere detailhandel, die zijn beschreven in paragraaf 6.2.6, zijn ook voor internetretail de leidraad. Meer specifiek worden met betrekking tot het ruimtelijk beleid voor internetretail vier vormen onderscheiden:

1. internet-retail waarbij goederen worden getoond aan de consument (detailhandel);
2. internet-retail met een afhaallocatie voor de consument, zonder tonen van goederen;
3. internet-retail met een afhaallocatie als nevenactiviteit;
4. Internet-retail zonder consument ter plaatse.

Voor deze vormen van internetretail gelden de volgende specifieke afspraken. De beoordeling van lokale initiatieven (d.w.z. initiatieven < 1.500m²) geschiedt op gemeentelijk niveau. In het RPD 2013 werden reeds enkele afspraken over internet-retail opgenomen. In verband met de ontwikkeling van internet-retail in de laatste jaren, worden nu de volgende vier afspraken onderscheiden.

1. *Internet-retail waarbij goederen worden getoond aan de consument (detailhandel)*
   - Internet-retail waarbij goederen worden getoond aan de consument moet worden gevestigd binnen de winkelcentra die tot de reguliere detailhandel worden gerekend.
   - Internet-retail waarbij goederen worden getoond aan de consument wordt buiten de reguliere detailhandelsgebieden in principe niet toegestaan.
   - Voor vestiging van internet-retail met een oppervlakte van meer dan 1.500 m² buiten de reguliere detailhandelsgebieden wordt verwezen naar het onderdeel PDV/GDV.

2. *Internet-retail met een afhaallocatie voor de consument, zonder tonen van goederen*
   - Er zijn geen ruimtelijke bezwaren voor afhaalpunten op bedrijventerreinen, hierop zijn de spelregels voor PDV/GDV van toepassing;
   - Indien het afhaalpunt wordt gecombineerd met een ruimte waarin goederen worden getoond aan consumenten, gelden de regels onder 1.

3. *Internet-retail met een afhaallocatie voor de consument, als nevenactiviteit*
   - Voor de afhaallocatie-ruimte gelden (ook in geval van grootschalige detailhandel) de regels voor detailhandel als nevenactiviteit (zie: p. 60).

4. *Internet-retail zonder consument ter plaatse*
   - Het gaat hier om het online kopen van goederen (waarbij de goederen zijn opgeslagen in een bedrijfsruimte, kantoor of woning in de regio), die direct bij de consument worden afgeleverd. Voor deze internet-retail gelden de regels in het bestemmingsplan, bijvoorbeeld die voor de uitoefening van aan huis verbonden beroep of een bedrijventerrein.

Schaalvergroting van supermarkten

In de Nederlandse supermarktbranche is de trend naar winkels van 1.700-2.000 m² bvo dominant. Daarnaast investeert de branche in twee specifieke marktsegmenten: in stadswinkels in de binnensteden (circa 250 m² wvo) en in megasupermarkten (> 2.500 m² wvo). Hoewel de

marktruimteberekening voor dagelijkse detailhandel op lichte overcapaciteit (gezond evenwicht) uitkomt, laat de marktruimteberekening voor de supermarktbranche in zijn geheel toch een ontwikkelingsruimte zien. Dit wordt veroorzaakt door de relatief lage omzet per m² in het andere deel van de dagelijkse detailhandel, versspeciaalzaken en drogisterijen. Daarnaast wordt verondersteld dat het supermarktaandeel doorgroeit ten koste van het aandeel van de versspeciaalzaken en drogisterijen en dat het marktsegment van de discounters een bepaalde niet-dagelijkse omzet realiseert.

De uitbreidingscapaciteit voor de supermarkten is in principe voldoende om in de komende tien jaren een of meer nieuwe megasupermarkten te accommoderen c.q. om de vergroting van een of meer supermarkten tot megaformaat mogelijk te gaan maken. Het is echter niet mogelijk om precies aan te geven welk deel van de winkelvloeroppervlakte van de supermarktbranche zou moeten worden ingevuld met megasupermarkten (> 2.500 m² wvo) om te zorgen voor een zo optimaal mogelijke bezetting van de supermarktbranche in de regio in totaliteit. Bovendien is de regio Arnhem-Nijmegen in verhouding met Nederland al relatief sterk bezet qua (mega)supermarkten.

Het is niet zonder meer zo dat de kwaliteit van de dagelijkse detailhandel met een verdere versterking van het marktsegment van de megasupermarkten vanzelfsprekend stijgt. Het is zelfs denkbaar dat het een averechts effect heeft, doordat de bestedingen in een megasupermarkt ten koste gaan van bestedingen elders. Het is daarom belangrijk per geval een afweging te maken aan de hand van de spelregels in dit RPW.

Afspraken ten aanzien van de schaalvergroting van supermarkten

- Solitaire vestiging, vestiging op PDV/GDV-locaties, bedrijventerreinen en/of vestiging in het buitengebied van supermarkten (waaronder megasupermarkten) wordt niet toegestaan[31];
- Indien er overwogen wordt om een nieuwe megasupermarkt in de regio te openen of om een bestaande supermarkt te laten doorgroeien tot megaformaat, dient zo'n initiatief te worden getoetst aan de spelregels die zijn beschreven in paragraaf 6.2.6.

Branchevervaging

Branchevervaging betekent dat een detailhandelsbedrijf gaat verbreden door goederen te gaan verkopen en diensten te gaan leveren die niet tot de hoofdactiviteit worden gerekend, oftewel: er worden nevenactiviteiten toegevoegd. Een specifieke vorm van branchevervaging is een shop-in-the-shop, waarbij een onderdeel van een winkel dat zodanig is afgescheiden van de rest van de winkel dat dit zelfstandig kan worden bezocht. Soms worden kleine delen van een winkelpand verhuurd aan een concessionair of in consignatie gegeven, om bepaalde collecties te verkopen. Daarnaast is het schenken van alcohol een belangrijk vraagstuk bij branchevervaging. Hiervoor volstaat het gemeentelijke drank- en horecabeleid.

Om te voorkomen dat nevenactiviteiten zo omvangrijk worden dat het tot een onaanvaardbaar leegstandrisico elders leidt, moeten op regionaal niveau enkele afspraken worden vastgelegd om de risico's van branchevervaging voor de regionale structuur van de reguliere detailhandel zo klein mogelijk te maken.

Afspraken ten aanzien van branchevervaging

- De bruto-vloeroppervlakte voor nevenactiviteit moet ondergeschikt blijven aan dat van de hoofdactiviteit, waarbij een maximum van 20% van het bvo voor alle nevenactiviteiten samen gebruikelijk is, eventueel beperkt tot een maximum aan m² bvo.

[31] Afspraken ten aanzien van reguliere supermarkten vallen onder reguliere detailhandel.

- Shops-in-the-shops zijn toegestaan voor zover er geen strijdigheid ontstaat (qua omvang en branchering) met het geldende beleid en het geldende bestemmingsplan.

Specifieke vormen van detailhandel

Er worden vanuit distributieplanologisch oogpunt enkele specifieke vormen van detailhandel onderscheiden Deze specifieke vormen van detailhandel werden reeds als zodanig benoemd in het RPD 2013:

- Verkoop aan huis;
- Detailhandel als nevenactiviteit;
- Detailhandel bij trafficlocaties[32];
- Detailhandel in het buitengebied;
- Vliegende winkels[33] en rommelmarkten;
- Kringloopwinkels.

In de meeste gevallen bepaalt de gemeente of dergelijke initiatieven toegestaan zijn. De regionale afspraken ten aanzien de specifieke vormen van detailhandel geven de gemeenten een richting of een maximum waarop de besluitvorming over deze initiatieven wordt gebaseerd. Hiervoor is geen melding in het IOW noodzakelijk. Indien initiatieven hiervan afwijken is regionale afstemming vereist.

Afspraken ten aanzien van specifieke vormen van detailhandel

- Detailhandel in de vorm van verkoop van goederen vanuit een woning is ongewenst, tenzij er aantoonbaar geen sprake is van verstoring van de voorzieningenstructuur. Dit kan verband met een bedrijfsmatige activiteit bij een woning in het kader van de regelingen aan thuisgebonden beroepen/bedrijvigheid, bijvoorbeeld als internet-retail.

- Detailhandel als nevenactiviteit naast een andere functie (bijvoorbeeld agrarisch en productie of assemblage):
  - De detailhandel dient ondergeschikt te blijven in termen van vloeroppervlakte. De verkoopruimte van de detailhandel mag maximaal 10% van de totale vloeroppervlakte zijn en tot een maximaal van 100 m² wvo.
  - Ondergeschikte detailhandel bij groothandel is niet toegestaan.

- Voor detailhandel op trafficlocaties[34] gelden de volgende beleidsrichtlijnen. De gemeente toetst de gemeente de wenselijkheid. Indien het om meer dan 1.500 m2 bvo gaat, zijn de spelregels voor het regionaal beleid voor de reguliere detailhandel van toepassing. Verder gelden de volgende regels.
  - Detailhandel in en direct aansluitend op traffic-locaties dient hoofdzakelijk gericht te zijn op de klanten/reizigers en werknemers en toeristisch-recreatieve bezoekers. Deze detailhandel mag niet concurreren met de reguliere detailhandel, in bestaande of beoogde winkelcentra. In specifieke gevallen kan de detailhandel van de traffic-locatie tevens een functie vervullen voor andere consumentengroepen, bijvoorbeeld voor omwonenden.
  - De detailhandelsoppervlakte dient ondergeschikt te zijn aan de totale oppervlakte.
  - Ter voorkoming van een versnippering van het detailhandelsaanbod wordt geen detailhandel toegestaan bij traffic-locaties op bedrijventerreinen. Hiervan kan worden afgeweken indien de detailhandel gericht is op de bedrijven en hun medewerkers en mag maximaal 250 m² bvo omvatten, met units van maximaal 100 m² bvo.

---

32 Locaties waar veel potentiële consumenten voor hun dagelijkse bezigheden samenkomen, zoals luchthavens, treinstations, ziekenhuizen en universiteiten

33 Een vliegende winkel is een winkel die op een tijdelijke locatie producten tegen spotprijzen verkoopt.

34 Locaties waar veel potentiële consumenten voor hun dagelijkse bezigheden samenkomen, zoals luchthavens, treinstations, ziekenhuizen en universiteiten

- Voor tankstations geldt een maximale omvang van 100 m² bvo. Er kan voor tankstations langs de snelwegen gemotiveerd afgeweken worden van deze richtlijn tot een maximum van 150 m² bvo.

- Detailhandel in het buitengebied, ondersteunend aan agrarische bestemming:
  - Mag geen verstorend effect hebben op de regionale structuur van reguliere detailhandel.
  - Voorwaarde is verder dat er zoveel mogelijk eigen producten verkocht worden, aangevuld met andere lokale en streekproducten.
  - Daarbij wordt ervan uitgegaan dat de detailhandel in oppervlakte ondergeschikt is aan de reguliere agrarische activiteiten.
  - Tot een maximum van 50 tot 100 m² wvo

- Vliegende winkels[35] en rommelmarkten:
  - Initiatieven worden lokaal getoetst op basis van het bestemmingsplan.

- Kringloopwinkels:
  - De regio wil de optie van kringloopwinkels op bedrijventerreinen open houden. Daartoe kunnen flexibiliteitsregelingen worden opgenomen in bestemmingsplannen, met inachtneming van het streven naar beperking van vestigingsmogelijkheden voor en ruimtelijke clustering van detailhandel op perifere locaties.

DRAFT

[35] Een vliegende winkel is een winkel die op een tijdelijke locatie producten tegen spotprijzen verkoopt.

Bijlage III

Werkmilieus

Regionale afspraken over het bedrijventerreinenbeleid leiden veelal tot een discussie over hectaren (in kwantitatieve zin). Bedrijventerreinen zijn echter dikwijls niet met elkaar te vergelijken. Het is daarom belangrijk zowel vraag als aanbod ook te analyseren op basis van kwaliteiten. Om dit te bewerkstelligen heeft Ecorys een methodiek ontwikkeld die vraag en aanbod indeelt in werkmilieus. De toedeling naar werkmilieus levert inzicht op in het type ruimtevraag en de bijbehorende vestigingseisen van de ruimtevrager. Door vraag en aanbod op werkmilieu met elkaar te confronteren, heeft een vraag-aanbodconfrontatie daadwerkelijk waarde. Hiermee wordt immers zichtbaar voor welke doelgroep en in welk marktgebied vraag en aanbod al dan niet in evenwicht zijn.

In de regio Arnhem Nijmegen zijn een vijftal werkmilieus geïdentificeerd. We onderscheiden de volgende werkmilieus:

- Klassiek-gemengd;
- Agrifood;
- Logistiek;
- (Maak)industrieel;
- Hoogwaardig/ kantoren;

De werkmilieus worden in het vervolg van dit hoofdstuk nader toegelicht.

Klassiek-gemengd werkmilieu

Een traditioneel werkmilieu, ook wel “functioneel gemengd” genoemd. De term klassiek duidt niet op de leeftijd van het terrein of de (werkzaamheden van) de gevestigde bedrijvigheid, maar op het feit dat dit type bedrijventerrein van oudsher in zo goed als iedere gemeente te vinden is: Een monofunctioneel werkmilieu met een diversiteit aan bedrijven op overwegend kleine(re) kavels.

Bedrijventerreinen met een klassiek, gemengd werkmilieu zijn ook geschikt om kleinschalige activiteiten uit andere werkmilieus te huisvesten. Bijvoorbeeld kleinschalige logistiek of (maak)industrie met een lage milieu-/hindercategorie. Dit sluit niet uit dat er enkele bedrijven uit de hogere milieu/hinder-categorie zijn gehuisvest of grotere kavels aanwezig zijn, vaak mogelijk gemaakt door zonering. Met een lagere milieucategorie wordt gedoeld op bedrijvigheid tot en met categorie 3.1. Vanaf categorie 3.2 wordt aangeduid als hogere milieucategorie.

Dit type terreinen is belangrijk voor de werkgelegenheid en dynamiek in stedelijke gebieden en kernen.

Belangrijkste vestigingsfactoren van het klassiek-gemengd werkmilieu (Tabel 3).

DRAFT

Tabel 3 Belangrijkste vestigingsfactoren van het klassiek-gemengd werkmilieu.

Vestigingsfactoren	Toelichting
Bereikbaarheid en nabijheid personeel	Het personeel op dit type locaties is over het algemeen minder bereid tot een lange reistijd. De belangrijkste vervoerswijze is vaak de fiets of lokaal ov, zeker binnenstedelijk.
Nabijheid voorzieningen	De nabijheid van bijvoorbeeld een supermarkt of eetgelegenheid wordt gewaardeerd.
Kwaliteit openbare ruimte	Een veilige, nette omgeving om in te werken met voldoende ruimte voor groen en water.
Lokale gebondenheid	Ondernemers op dit type bedrijventerreinen komen veelal uit de directe omgeving en hebben een sterke voorkeur ook bij uitbreiding nabij hun woonplaats gevestigd te blijven.
Prijs	Voor bepaalde segmenten waarvoor de uitstraling van de vestigingslocatie minder belangrijk is (bijvoorbeeld autosloperijen) is een lage prijs een belangrijke vestigingsfactor. Voor andere segmenten die zich binnen dit werkmilieu vestigen zijn kwaliteit en bereikbaarheid belangrijkere factoren.

Werkmilieu (maak)industrie

Een werkmilieu met een industrieel karakter waarbinnen bedrijven produceren en verwerken. Dit vindt vaak plaats op grote(re) kavels, veelal met een milieucategorie van 3.2 of meer.

Industriële terreinen bieden in de regel ruimte aan bedrijvigheid met een hoge milieucategorie (hmc-bedrijvigheid). Grootschalige bouwbedrijven vestigen zich eveneens in dit werkmilieu. Bedrijventerreinen binnen het werkmilieu (maak)industrie zijn zodoende vaak eveneens gemengde bedrijventerreinen met ruimte voor verschillende typen bedrijvigheid, waarbij productie en verwerking de hoofdmoot is.

De productiefaciliteiten voor Smart Industry vestigen zich bij voorkeur ook binnen dit werkmilieu.

Het verschil met het klassiek-gemengd werkmilieu is de schaalgrootte van de gevestigde bedrijven en kavels, alsmede een overwegend hogere milieucategorie (3.2 en hoger). Net als bij het klassiek-gemengde werkmilieu is vestiging van een kleinschaliger bedrijf met een lagere milieucategorie niet per definitie uitgesloten. Dit kan enkel in het bestemmingsplan geregeld worden.

Belangrijkste vestigingsfactoren van het werkmilieu (maak)industrie (Tabel 4).

Tabel 4 Belangrijkste vestigingsfactoren van het werkmilieu (maak)industrie

Vestigingsfactoren	Toelichting
Bereikbaarheid	Bereikbaarheid voor aan- en afvoer is van groot belang, in ieder geval via de weg. Over water is in een aantal gevallen een pré.
Nabijheid klanten/ ketenpartners	Hierdoor kunnen bedrijven elkaar aanvullen waar nodig en een netwerk vormen.
Arbeidspotentieel	Praktisch en middelbaar opgeleid personeel hecht er over het algemeen waarde aan dat zij niet te lang hoeven te reizen naar hun werk.
Hogere milieucategorie	(Maak)industrie brengt in veel gevallen hinder met zich mee. Een hogere milieucategorie, vanaf categorie 3.2 is daarom wenselijk.
Kavelgrootte	Grote(re) kavels met een praktische inrichting en bij voorkeur ook uitbreidingsmogelijkheden.
Digitale infrastructuur	Voor de Smart Industry is een goede internetverbinding onmisbaar.

Logistiek

Reguliere logistiek en stadsdistributie

Een netwerk van bedrijven in de logistiek, handel en opslag. Dit zijn vaak grootschalig opgezette terreinen met veel ruimte voor vrachtverkeer en bij voorkeur parkeren. Reguliere logistiek vestigt zich doorgaans op kavels met een oppervlakte tussen de 5.000m2 en 2 hectare. De tussencategorie daarboven, met oppervlaktes van 2 tot 4 hectare wordt XL-logistiek genoemd.

Het werkmilieu reguliere logistiek is dus gevarieerd en omvat lokale vervoersbedrijven die zich bezighouden met cross-docking tot relatief grote distributiecentra die net niet in de categorie XXL-logistiek vallen. Hiermee kan door middel van een flexibele kavelgrootte rekening gehouden worden. Dat vraagt tegelijkertijd om goede planning om restkavels zoveel mogelijk te voorkomen.

Een specifieke vorm van logistiek is stadsdistributie. Het belang van dit type logistiek neemt door de groei van e-commerce nog steeds toe. Stadsdistributie is gericht op het verzorgen van de last mile naar de klant. Vanuit deze locaties worden vervoersstromen van verschillende leveranciers gebundeld voor efficiënter transport binnen de stad. Stadsdistributie vindt vooral plaats vanuit een *local spoke* met een veelal geringe kavelgrootte van 0,5 tot 1 hectare, soms zelfs kleiner.

Belangrijkste vestigingsfactoren van de reguliere logistiek en stadsdistributie (Tabel 5)

Tabel 5 Belangrijkste vestigingsfactoren van de reguliere logistiek en stadsdistributie

Vestigingsfactoren	Toelichting
Bereikbaarheid	De ligging ten opzichte van de transportassen en de multimodale verbinding met het achterland.
Nabijheid klanten/ ketenpartners	Aanwezigheid van andere logistieke bedrijven en toeleveranciers, zodat voorzieningen gedeeld kunnen worden.
Parkeeraanbod	Het is van belang dat voldoende parkeeraanbod gerealiseerd kan worden voor het stallen van de (vracht)wagens. Voor stadsdistributie is de mogelijkheid elektrische laadpalen te realiseren belangrijk, aangezien deze stadsdistributie idealiter plaatsvindt met elektrisch transport.
Arbeidspotentieel	Praktisch en middelbaar opgeleid personeel hecht er over het algemeen waarde aan dat zij niet te lang hoeven te reizen naar hun werk. Nabijheid van arbeid is dus een vereiste.
Kavelgrootte	Kavels met een praktische inrichting vanaf 5.000m2 tot 4 hectare.
Prijs	De grondprijs speelt een rol, maar is niet de meest belangrijke vestigingsfactor. Bereikbaarheid en de beschikbaarheid van personeel zijn van groter belang.

XXL-Logistiek

Een netwerk van bedrijven in de logistiek, handel en opslag. Dit zijn vaak grootschalig opgezette terreinen met veel ruimte voor vrachtwagens. De echt grootschalige logistiek (>4ha) vestigt zich binnen Nederland met name langs de grenzen in de zuid- en zuidoostelijke provincies, waaronder zuidoost Gelderland

Binnen de XXL-logistiek wordt onderscheid gemaakt tussen regionale, nationale en europese distributiecentra (respectievelijk RDC, NDC en EDC). E-commerce en supermarkt-gerelateerde distributiecentra maken het meest gebruik van XXL-locaties.

Ontwikkeling van XXL-distributiecentra gebeurt deels door eindgebruikers, maar vaak is er sprake van een ontwikkelaar/belegger die al dan niet op risico ontwikkelt ten behoeve van verhuur van (delen) van het pand.

De regio Arnhem-Nijmegen heeft in samenspraak met de provincie Gelderland randvoorwaarden opgesteld voor de verdere ontwikkeling van bedrijventerreinen ten behoeve van XXL-ogistiek. De

inhoud van deze notitie is toegelicht in het tweede hoofdstuk met de beschrijving van het plangebied.

Belangrijkste vestigingsfactoren van de XXL-logistiek (Tabel 6).

Tabel 6 Belangrijkste vestigingsfactoren van de XXL-logistiek.

Vestigingsfactoren	Toelichting
Bereikbaarheid	De ligging ten opzichte van de transportassen en de multimodale verbinding met het achterland.
Kavelgrootte	Grotere kavels (>4 ha) met een praktische inrichting. Bij voorkeur is de oppervlakte flexibel.
Aanvullende faciliteiten	Nabijheid van parkeervoorzieningen (voor vrachtwagens) is voor deze sector van belang, aangezien vrachtwagenchauffeurs behoefte hebben aan overnachtingsruimte. Clean Energy Hubs zijn in opkomst.
Bereikbaarheid personeel	Praktisch en middelbaar opgeleid personeel hecht er over het algemeen waarde aan dat zij niet te lang hoeven te reizen naar hun werk.
Complementaire bedrijvigheid	Aanwezigheid van andere logistieke bedrijven en toeleveranciers, zodat voorzieningen gedeeld kunnen worden.
Digitale infrastructuur	Snel en betrouwbaar internet wordt door digitalisering en robotisering steeds belangrijker.

Agrifood

Een netwerk van bedrijven met aan de basis productiebedrijven gericht op teelt en veredeling van landbouwproducten. Verderop in de keten vinden we agrologistieke bedrijven zoals importeurs, exporteurs, verpakkingsbedrijven en logistiek dienstverleners. Agrifood is daarmee een mix van productie en logistiek gerelateerd aan de agrarische sector. De link met voedsel en de agrarische sector onderscheidt het werkmilieu agrifood dan ook van logistiek en (maak)industrie. Het werkmilieu kent grotendeels een combinatie van vestigingseisen van logistiek en (maak)industrie, waarbij bijvoorbeeld voedselverwerkende industrie in veel gevallen vraagt om specifieke milieucontouren.

Belangrijkste vestigingsfactoren van het werkmilieu agrifood (**Error! Not a valid bookmark self-reference.**).

Tabel 7 Belangrijkste vestigingsfactoren van het werkmilieu agrifood.

Vestigingsfactoren	Toelichting
Bereikbaarheid	Voor agrologistiek is de ligging ten opzichte van de transportassen en de multimodale verbinding met het achterland van groot belang.
Agro-gelieerde bedrijvigheid	Clustervorming een factor van belang voor agrifood. De connectie met de agrarische sector is nog sterk aanwezig, zowel in de zin van logistiek als in de ontwikkeling van (landbouw)machines en hulpmiddelen.
Bereikbaarheid personeel	Lager en middelbaar opgeleid personeel hecht er over het algemeen waarde aan dat zij niet te lang hoeven te reizen naar hun werk.
Kavelgrootte	Grotere kavels met een praktische inrichting.
Digitale infrastructuur	Snel en betrouwbaar internet wordt door digitalisering en robotisering steeds belangrijker
Specifieke milieucontouren	Voedselverwerking vraagt in veel gevallen om specifieke maatregelen, die gewaarborgd worden door strengere milieucontouren.

Werkmilieu hoogwaardig/kantoren

Een werkmilieu hoogwaardig/kantoren kenmerkt zich door de aanwezigheid van m.n. kantoor-gerelateerde bedrijfsfuncties op een vaak nog monofunctioneel bedrijventerrein. Het betreft veelal bedrijfsverzamelgebouwen, waar bedrijven uit bijvoorbeeld de zakelijke dienstverlening zich vestigen. Een hoogwaardig werkmilieu kan tevens productiefaciliteiten voor hoogwaardigere sectoren, zoals de medische sector, huisvesten.

Belangrijkste vestigingsfactoren van het werkmilieu hoogwaardige/kantoren (Tabel 8).

Tabel 8 Belangrijkste vestigingsfactoren van het werkmilieu hoogwaardige/kantoren.

Vestigingsfactoren	Toelichting
Bereikbaarheid per ov	De bereikbaarheid per ov is van groot belang. Bij voorkeur per intercitytrein
Nabijheid voorzieningen	Van belang zijn met name voorzieningen gedurende de werkuren, zoals een eetgelegenheid
Stedenbouwkundige uitstraling	Een nette, moderne uitstraling van de bedrijfspanden en de openbare ruimte
Bereikbaarheid per auto	Voor bedrijvigheid dat zich op dit type locaties vestigt en haar werknemers is en blijft de auto nog steeds het belangrijkste vervoersmiddel
Zichtlocatie	Met name grotere bedrijven willen zichtbaar zijn voor de buitenwereld

DRAFT

Sound analysis, inspiring ideas

Advies benutten ontwikkelruimte RPW Arnhem-Nijmegen

In de visie Groene metropool staat de opgave groene groeiregio centraal, met daaraan gekoppeld de voor bedrijventerreinen met name relevante opgave Productieve regio. Daarin stelt de regio zich duurzame economische groei en het (door)ontwikkelen van regionale clusters op kwalitatief goede werklocaties tot doel. Dit betekent dat waar mogelijk zoveel mogelijk bestaande bedrijventerreinen worden benut voordat nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt worden. Omdat het ene marktsegment eenvoudiger in te passen is in bestaand terrein en de ruimtebehoefte urgenter is dan in het andere, is een onderscheid naar marktsegmenten essentieel bij het benutten van de ontwikkelruimte in het RPW. De Productieve regio is het gremium waar het RPW vanaf 2021 en de verdeling van de ontwikkelruimte wordt behandeld.

Ontwikkelruimte

Het RPW Arnhem-Nijmegen biedt voor de periode 2020 tot 2030 regionaal 121,5 hectare ontwikkelruimte. De ontwikkelruimte is het resultaat van de confrontatie tussen 150 hectare hard aanbod en een ruimtevraag van 271 hectare. Dat wil zeggen dat er in de periode tot 2030 behoefte is aan 121,5 hectare additionele ruimte op bedrijventerreinen in de regio Arnhem-Nijmegen.

Tabel 1 laat de ontwikkelruimte per werkmilieu zien. De ontwikkelruimte per werkmilieu is het resultaat van de vergelijking tussen vraag en aanbod per werkmilieu. Een positief getal betekent dus meer vraag dan aanbod in de periode tot 2030 en daarmee behoefte aan additionele ruimte.

De totale ontwikkelruimte voor XXL-logistiek bedraagt 42 hectare (peildatum 1 mei 2020). Om flexibiliteit en maatwerk te bieden bij de ontwikkelingen voor XXL-logistiek binnen de daarvoor aangewezen gebieden, wordt de ontwikkelruimte op basis van een logische ruimtelijke invulling van beide ontwikkellocaties verdeeld over uitbreiding van DocksNLD en de Grift. Hiervoor geldt met het oog flexibiliteit en maatwerk bij de planvorming een afwijking naar boven met maximaal 20%.

Bij de monitoring medio 2022 wordt geadviseerd hoe verder te gaan met de resterende ontwikkelruimte voor zowel XXL-logistiek als andere werkmilieus.

Tabel 1 Ontwikkelruimte 2020-2030 per werkmilieu.

Werkmilieu	Ontwikkelruimte
Klassiek-gemengd	36 ha
Reguliere logistiek	18,5 ha
XXL-logistiek	42 ha
(Maak)industrie	15 ha
Agrifood	16 ha
Hoogwaardig/kantoren	-6 ha
Totaal	**121,5 ha**

Spelregels benutten ontwikkelruimte

Voor het benutten van de ontwikkelruimte zijn regionaal de volgende spelregels afgesproken[1]:

- Voor nieuwe ontwikkeling gelden de regels van de Ladder van Duurzame Verstedelijking. Dit betekent dat eerst onderzocht moet worden in hoeverre bestaand bedrijventerreinen kwalitatief geschikt (ook voor maakindustrie en het klassiek-gemengd werkmilieu) gemaakt kan worden, voordat nieuwe ontwikkellocaties in aanmerking komen;
- Inventariseren mogelijk nieuwe ontwikkellocaties. In het kader van duurzaam ruimtegebruik zijn enkel uitbreidingen aansluitend aan bestaande bedrijventerreinen toegestaan.

Oftewel, nieuwe ontwikkelingen komen pas in aanmerking indien aangetoond wordt dat een ruimtevraag niet in bestaand stedelijk gebied, dat wil zeggen bestaand aanbod, leegstaande panden of door middel van herstructurering, gehuisvest kan worden. Nieuwe ontwikkeling vinden uitsluitend plaats in aansluiting op bestaande bedrijventerreinen.

Inventarisatie (plan)aanbod

Bij de inventarisatie van het harde en zachte (plan)aanbod is het volgende geconstateerd:

- Het uitgeefbaar aanbod bedraagt per 1 mei 2020 150 hectare[2];
- Het totaal aan zachte plannen bedraagt 235 hectare: 130 ha voor 2025; en 105 ha na 2025.

Het uitgeefbaar aanbod is verdeeld naar werkmilieus. Ook van de zachte plannen is op basis van de beschikbare informatie en onderverdeling gemaakt**.** De peildatum is steeds 1 mei 2020**.** Deze onderverdeling is zichtbaar in onderstaande tabellen.

Tabel 2 Uitgeefbaar aanbod per 1 mei 2020[3].

Werkmilieu	Aanbod
Klassiek-gemengd	60 ha
Reguliere logistiek	28 ha
XXL-logistiek	27 ha
(Maak)industrie	27 ha
Agrifood	0 ha
Hoogwaardig/kantoren	8 ha
Totaal	**150 ha**

Tabel 3 Zachte plannen vs. ontwikkelruimte per werkmilieu[4].

	Zacht planaanbod	Ontwikkelruimte
Klassiek - gemengd	23,5 ha	36 ha
Reguliere logistiek	55 ha	28 ha
XXL-logistiek	65 ha	42 ha
(Maak)industrieel	52,0 ha	15 ha
Agrifood	-	16 ha
Hoogwaardig/kantoren	-	-6 ha
Overig gemengd/ nnb	39,5 ha	-
Totaal	**235,1 ha**	**121,5 ha**
Waarvan watergebonden	22,0	prioriteit

1 PFO Economie, 11 maart 2020.

2 Bijzondere werklocaties zijn buiten beschouwing gelaten in de vraag-aanbodconfrontatie. Het aanbod op deze locaties bedraagt in totaal 21,5 hectare.

3 Aanbod 7Poort is verdeeld over klassiek-gemengd en XXL-logistiek. Daarmee wijkt deze tabel af van het concept RPW.

4 Zachte plannen voor watergebonden bedrijvigheid komen voor in meerdere werkmilieus en zijn daarom apart weergegeven. Van het totaal van 235 hectare is 42,5 hectare watergebonden. Een deel van de zachte plannen is ter uitbreiding van bestaande bedrijven. Er is in potentie 22 hectare additionele ruimte, waarvan 17 hectare voor 2025 in ontwikkeling genomen kan worden.

Er is daarmee 150 + 235 = 385 hectare planaanbod in de regio Arnhem-Nijmegen. Voor de periode 2020-2030 overstijgt dit de ruimtevraag van 271 hectare met 114 hectare. Het totale planaanbod bedraagt dus 142% van de ruimtevraag.

Benutten ontwikkelruimte

Een van de doelstellingen in het RPW is gezond evenwicht tussen vraag en aanbod. Dit betekent dat er in de regio voldoende ruimte beschikbaar is om de ruimtebehoefte van ondernemers te faciliteren, zonder daarmee de regio op slot te zetten. Oftewel, zonder ervoor te zorgen dat elders in de regio niet ingespeeld kan worden op marktontwikkelingen doordat de Ladder van Duurzame Verstedelijking niet meer doorlopen kan worden.

De regio staat nu voor de keuze hoe de ontwikkelruimte van 121,5 hectare de komende 10 jaar in te vullen. Daarvoor presenteren we hier vier opties:

1. Gestuurde fasering door tranchering;
2. Volledig vrijgeven ontwikkelruimte (wie het eerst komt, …);
3. Stoplichtmodel;
4. Bewuste overprogrammering (130% van de ruimtebehoefte).

1. Gestuurde fasering door tranchering

Voorstel:

- De ontwikkelruimte wordt in twee tranches van 50% procent opengesteld voor inschrijving.
  - De eerste 50% per 01-03-2021,
  - de resterende 50% na tweejaarlijkse monitoring per 01-01-2023.

- Uitgangspunt is de ontwikkelruimte per werkmilieu.

- De monitoring dient ter beoordeling van het aantal en de oppervlakte van inschrijvingen en kan leiden tot overheveling van ontwikkelruimte tussen werkmilieus. Dit is het geval indien er in werkmilieu A meer vraag is dan de ontwikkelruimte toelaat, terwijl er in werkmilieu B juist minder vraag is.

- Kwalitatieve beoordeling van een zacht plan vindt plaats op het moment van indienen voor regionale afstemming.

- Kwalitatieve beoordeling vindt ambtelijk plaats en wordt voorzien van een advies ter besluitvorming voorgelegd aan het bestuurlijk overleg.

- Bij overvraging voorkeur voor het kwalitatief best beoordeelde plan. De indicatoren voor kwalitatieve beoordeling worden in het RPW vastgelegd.

Voordelen:

- Gestuurde fasering, waardoor in regionaal overleg meer grip gehouden wordt op nieuwe ontwikkelingen;
- Nieuwe locaties bij bestaande regionale bedrijventerreinen komen gespreid beschikbaar. Daarmee is de kans op regionale concurrentie op grondprijs kleiner.
- Inspelen op marktontwikkelingen is eenvoudiger op het moment dat een bestemmingsplan nog niet vastgesteld is.
- Er is meer sturing op kwaliteit mogelijk. Door gestuurde fasering blijft de noodzaak om bestaand en mogelijk verouderd bedrijventerrein eerst aan te pakken voordat er nieuw ontwikkeld wordt.

- Plannen die nu nog minder concreet zijn en daarmee minder kans maken op een goede kwalitatieve beoordeling sluiten over enkele jaren mogelijk beter aan bij de marktbehoefte.

Nadelen:

- Kans op versnipperd aanbod, doordat kleinere oppervlaktes kunnen worden gerealiseerd. Uitbreiding vindt echter uitsluitend plaats in aansluiting op bestaande bedrijventerrein, waardoor deze kans minimaal is.
- Het is lastiger een business case rond te krijgen indien kleinere oppervlaktes kunnen worden gerealiseerd.
- Bepaalde werkmilieus / marktsegmenten vragen om direct beschikbaarheid van grote oppervlaktes

Overzicht voor- en nadelen:

Voordelen	Nadelen
Gestuurde fasering	Kleinere oppervlaktes
Inspelen op marktontwikkelingen	Lastigere business case
Gespreide beschikbaarheid	Inspelen op behoefte aan directe beschikbaarheid grote oppervlaktes
Meer sturing op kwaliteit	
Nu minder concrete plannen mogelijk over enkele jaar geschikter	

2. Volledig vrijgeven ontwikkelruimte (wie het eerst komt, …);

Voorstel:

- De ontwikkelruimte wordt per 01-01-2021 volledig vrijgegeven.
- Uitgangspunt is de ontwikkelruimte per werkmilieu.
- De Ladder van Duurzame Verstedelijking is het primaire toetsingsinstrument.
- De monitoring van het RPW wordt gebruikt om de inschrijvingen per werkmilieu in kaart te brengen. Daarmee kan de monitoring leiden tot overheveling van ontwikkelruimte tussen werkmilieus. Dit is het geval indien er in werkmilieu A meer vraag is dan de ontwikkelruimte toelaat, terwijl er in werkmilieu B juist minder vraag is.
- Kwalitatieve beoordeling van een zacht plan vindt plaats op het moment van indienen voor regionale afstemming.
- Kwalitatieve beoordeling vindt ambtelijk plaats en wordt voorzien van een advies ter besluitvorming voorgelegd aan het bestuurlijk overleg.
- Bij overvraging voorkeur voor het kwalitatief best beoordeelde plan.

Voordelen:

- Er ontstaat op korte termijn zekerheid over de te ontwikkelen locaties de komende tien jaar.
- Door de in potentie grotere oppervlaktes die in ontwikkeling genomen kunnen is de business case gemakkelijker rond te krijgen.

- Flexibiliteit om in te spelen op veranderende marktbehoefte kan binnen bestemmingsplannen geregeld worden.

Nadelen:

- Op dit moment minder concrete plannen, die over enkele jaren mogelijk beter aansluiten bij de marktbehoefte, hebben minder kans om in aanmerking te komen voor ontwikkeling. Alleen nu concrete plannen komen in aanmerking.
- Door de ontwikkelruimte nu volledig in te vullen biedt de regio zichzelf minder flexibiliteit om in te spelen op een veranderende markt.
- Er is in potentie sprake van een snelle toename van het aanbod, waardoor grondprijzen mogelijk onder druk komen te staan.
- Er is minder sprake van sturing op kwaliteit. Bij ruime beschikbaarheid van nieuw aanbod is de stimulans om bestaande terreinen te benutten kleiner.

Overzicht voor- en nadelen:

Voordelen	Nadelen
Zekerheid over regionale ontwikkellocaties	Alleen nu concrete plannen komen in aanmerking
Eenvoudigere business case	Minder flexibel bij veranderende markt
Flexibiliteit bieden binnen bestemmingsplan	In potentie een snelle toename van het aanbod
	Minder sturing op kwaliteit

3. Stoplichtmodel;

Voorstel:

- De ontwikkelruimte wordt per 01-03-2021 volledig vrijgegeven.
- Uitgangspunt is de ontwikkelruimte per werkmilieu.
- De kwalitatieve beoordeling van zachte plannen vindt vooraf plaats en wordt vastgelegd in het RPW. Beoordeling vindt plaats aan de hand van het stappenplan in het RPW.
- De beste plannen per werkmilieu komen in aanmerking voor ontwikkeling.
- De monitoring dient ter beoordeling van inschrijvingen en kan leiden tot overheveling van ontwikkelruimte tussen werkmilieus. Dit is het geval indien er in werkmilieu A meer vraag is dan de ontwikkelruimte toelaat, terwijl er in werkmilieu B juist minder vraag is.
- De beoordeling van zachte plannen kan bij monitoring en RPW worden herzien, waardoor een plan kan opklimmen in status.

Voordelen:

- Er is vooraf duidelijkheid en transparantie over de beoordeling van zachte plannen. Zo is per werkmilieu bekend waaraan een plan moet voldoen om in aanmerking te komen voor ontwikkeling.
- Enkel de beste plannen per werkmilieu komen in aanmerking.
- Er kan per plan een fasering worden vastgelegd dat past bij de fasering van andere plannen en de dynamiek van het werkmilieu waarop het plan zich richt.
- Plannen kunnen bij monitoring en een nieuw RPW opklimmen in status.

Nadelen:

- Net als bij het volledig vrijgeven van de ontwikkelruimte komen de plannen die nu het meest concreet zijn als eerst in aanmerking voor ontwikkeling.
- Niet alle zachte plannen kunnen nu openbaar worden gemaakt.

Overzicht voor- en nadelen:

Voordelen	Nadelen
Transparantie	Nu concrete plannen komen het eerst in aanmerking
Beste plannen komen in aanmerking	
Mogelijkheid tot fasering	

4. Bewuste overprogrammering (130% van de ruimtebehoefte).

Voorstel:

- Net als bij woningbouw programmeren op 130% van de regionale ruimtebehoefte

- Op die manier wordt rekening gehouden met 30% uitval van (harde en zachte) plannen.

Voordelen:

- Door te plannen op 130% van de geraamde ruimtebehoefte garandeert de regio voldoende aanbod voor de periode tot 2030.
- Gemeenten kunnen eenvoudiger inspelen op de behoefte aan beschikbare grootschalige kavels voor XXL-logistiek.
- Er is in principe al sprake van een programmering op (ruim) 130% van de ruimtebehoefte. Het totale aanbod (incl. zachte plannen) bedraagt namelijk 142% van de geraamde ruimtebehoefte.

Nadelen:

- Door in te zetten op planontwikkeling voor 130% van de regionale ruimtebehoefte ontstaat het risico op regionaal overaanbod. Binnen de Ladder van Duurzame Verstedelijking is geen ruimte voor 130%. Dit gaat bovendien in tegen de regionale keuze voor het middenscenario.
- Inzetten op 130% draagt niet bij aan een keuze over de prioritering van zachte plannen.
- Er is minder sprake van sturing op kwaliteit. Bij ruime beschikbaarheid van nieuw aanbod is de stimulans om bestaande terreinen te benutten kleiner.
- De vergelijking met de woningmarkt gaat niet een-op-een op. Op de woningmarkt is sprake van structurele tekorten. Op regionaal niveau is op bedrijventerreinen nog 150 hectare aanbod beschikbaar. Bovendien bedraagt het harde en zachte planaanbod 142% van de geraamde ruimtebehoefte voor de periode tot 2030, waardoor in wezen al rekening gehouden wordt met planuitval.

Overzicht voor- en nadelen:

Voordelen	Nadelen
Garantie op voldoende aanbod	Kans op regionaal overaanbod
Inspelen op behoefte aan grote beschikbare kavels	Draagt niet bij aan prioritering
Planaanbod bedraagt nu 142% van de ruimtevraag	Vergelijking met de woningmarkt gaat niet op
	Minder sturing op kwaliteit

Advies

Na afweging van de voor- en nadelen van de verschillende opties komen we tot de conclusie dat er niet 1 model is die voor alle type bedrijvigheid toegepast kan worden. In de verdeling van de ontwikkelruimte is maatwerk per werkmilieu wenselijk. Op die manier kan ingespeeld worden op de

lokale ruimtebehoefte, die in een aantal gebieden urgent is, en de dynamiek in met name XXL-logistiek.

We stellen daarom een maatwerkalternatief voor, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen verschillende werkmilieus/ marktsegmenten. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar lokale en regionale bedrijvigheid en XXL-logistiek.
Het alternatief voorstel, opgesteld door Ecorys, luidt dan als volgt:

- *Lokale bedrijventerreinen* (d.w.z. het lokale deel van het klassiek-gemengd werkmilieu) is de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Lokale ontwikkelruimte wordt bij de verdeling van de ontwikkelruimte cijfermatig buiten beschouwing gelaten. Invulling geven aan lokale terreinen, door de betreffende gemeente, geschiedt volgens de regels in het RPW (Ladder van Duurzame Verstedelijking);
- *Regionale bedrijventerreinen*, te weten het regionale deel van het klassiek-gemengd werkmilieu, reguliere logistiek, (maak)industrie en agrifood wordt middels Optie 1: Gestuurde fasering door tranchering ingevuld. Het uitgangspunt is om in eerste instantie 50% van de ontwikkelruimte open te stellen. Van dit uitgangspunt kan, wanneer bij beoordelen blijkt dat er meerdere geschikte plannen zijn die de regio wil faciliteren en om maatwerk te leveren, tot een maximum van 70% worden afgeweken.

  Op basis van de tweejaarlijkse monitoring, die medio 2022 plaatsvindt, wordt bepaald hoe met het resterende deel van de ontwikkelruimte wordt omgegaan.

- *XXL-Logistiek*: Specifiek voor XXL-logistiek wordt afgesproken dat een deel (van de totale ontwikkelruimte van XXL logistiek van 42 hectare) verdeeld wordt over Knooppunt Nijmegen en omgeving en Knooppunt EMZ. Deze verdeling is tot stand gekomen op basis van de ruimtelijke mogelijkheden die beide aangewezen locaties bieden en wordt als volgt toegekend:
  - Knooppunt EMZ: DocksNLD 2, locatie C[5], gemaximeerd tot 20 hectare netto ontwikkelruimte;
  - Knooppunt Nijmegen en omgeving: De Grift, deelgebied Noord, gemaximeerd tot 12,5 hectare netto ontwikkelruimte.

  Hier geldt een afwijkingsmogelijkheid naar boven. In dit geval maximaal 20% in verband met omvang kavels, uitgiftemogelijkheden en maatwerk. De toekenning aan Nijmegen en Montferland betreft een eerste tranche van in totaal 42 hectare ontwikkelruimte voor XXL-logistiek. Het is aan de gemeenten Nijmegen en Montferland om deze ontwikkeling in de kaders van een bestemmingsplan vorm te geven en in procedure te brengen.

  Op basis van de tweejaarlijkse monitoring, die medio 2022 plaatsvindt, wordt bepaald hoe met het resterende deel van de 42 ha ontwikkelruimte wordt omgegaan.

Indien de opengestelde ontwikkelruimte op korte termijn uitgegeven is, dan biedt het RPW en de monitoring daarvan de mogelijkheid om bij te sturen. Gemeenten hebben de mogelijkheid snel te schakelen middels een uitwerkingsbevoegdheid in het bestemmingsplan. Daarmee is tegelijkertijd garantie op fasering van het beschikbaar komen van aanbod.

Tenslotte is het hanteren van een stoplichtmodel ter bevordering van de transparante een overweging die meegenomen kan worden in de besluitvorming.

[5] PosadMaxwan (oktober 2020) Ontwikkelkaart XXL-logistiek Arnhem-Nijmegen, p. 40.

Bijlage I Aanbod per werkmilieu

Tabel 4 Aanbod klassiek-gemengd werkmilieu.

Werkmilieu	Gemeente	Bedrijventerrein	Aanbod (incl. optie)	In optie
Klassiek-gemengd	Arnhem	Rijnpark	3,4	0,6
	Arnhem	Het Broek	0,5	0,5
	Arnhem	Merwedeterrein	1,9	0,0
	Berg en Dal	Lieskes Wengs	0,2	0,0
	Berg en Dal	Hulsbeek fase 1	1,8	1,8
	Berg en Dal	Mies	1,1	0,0
	Druten	Industrie terrein Westerhout	0,6	0,3
	Druten	Klepperheide	0,4	0,0
	Druten	Westerhout Zuid	4,6	0,0
	Duiven	De Nieuweling	2,7	0,0
	Heumen	Werklandschap Overasselt	0,9	0,9
	Lingewaard	Agropark 2e fase	6,3	6,3
	Lingewaard	Houtakker 2	3,0	1,0
	Montferland	Matjeskolk uitbreiding	1,7	0,9
	Nijmegen	Winkelsteeg Compaq	4,0	0,0
	Overbetuwe	De Aam (Luxanterrein)	3,0	0,5
	Overbetuwe	De Aam (Spoorallee)	0,6	0,1
	Overbetuwe	Stationsomgeving Zetten-Andelst	0,0	0,0
	Rheden	Dieren Oost	2,4	0,0
	Westervoort	Het Ambacht	1,0	1,0
	Zevenaar	7Poort	17,5	7,5
	Zevenaar	Tatelaar	0,0	0,0
	Zevenaar	Hengelder	0,0	0,0
	Zevenaar	De Koppeling	2,0	0,0
Totaal			**60 ha**	**21,4 ha**
Reguliere logistiek	Duiven	Seingraaf	8,7	8,7
	Montferland	DocksNLD	-	-
	Montferland	't Goor - de Immenhorst	0,5	0,5
	Montferland	EBT I	0,1	0,0
	Overbetuwe	Park15	6,5	1,4
	Wijchen	Bijsterhuizen (Nijmegen/Wijchen)	12,1	3,7
	Zevenaar	7Poort	-	-
Totaal			**28 ha**	**14,3 ha**
XXL-logistiek	Duiven	Seingraaf	-	-
	Montferland	DocksNLD	3,9	3,9
	Montferland	't Goor - de Immenhorst	-	-
	Montferland	EBT I	-	-
	Overbetuwe	Park15	23,4	0,0
	Wijchen	Bijsterhuizen (Nijmegen/Wijchen)	-	-
	Zevenaar	7Poort	0,0	0,0
Totaal			**27 ha**	**3,9 ha**

Werkmilieu	Gemeente	Bedrijventerrein	Aanbod (incl. optie)	In optie
Agrifood	Nvt	-	-	-
Totaal			**60 ha**	**21,4 ha**
(Maak) industrie	Arnhem	Kleefse Waard Westervoortsedijk	0,5	0,0
	Arnhem	Industriepark Kleefse Waard[6]	5,6	0,0
	Arnhem	Kleefse Waard BASF	0,5	0,0
	Beuningen	Schoenaker	5,6	0,0
	Duiven	Graafstaete	1,9	1,9
	Lingewaard	Pannenhuis 2	1,5	0,2
	Nijmegen	Noord-Kanaalhaven	0,8	0,0
	Nijmegen	Oost-Kanaalhaven	3,1	0,8
	Overbetuwe	Poort van Midden-Gelderland Zuid	0,0	0,0
	Overbetuwe	Merm Oost	2,4	0,0
	Rheden	Beemd	0,9	0,0
	Rheden	Kanaal II - uitbreiding	4,1	0,0
	Zevenaar	Spijksedijk	0,0	0,0
Totaal			**27 ha**	**2,9 ha**
Hoogwaardig/ kantoren	Arnhem	IJsseloord II	7,4	1,2
	Zevenaar	Technopark Mercurion	0,9	0,0
Totaal			**8 ha**	**1,2 ha**
Bijzondere werklocaties	Duiven	Innofase uitbreiding	15,5	11,4
	Nijmegen	Winkelsteeg NXP	6,2	0,0
Totaal			**21,5 ha**	**11,4 ha**

[6] IPKW is eveneens een bijzondere werklocatie. Het aanbod is onderdeel van het werkmilieu (maak)industrie.

20 november 2020

Advies invulling en beoordeling XXL-logistiek

De ligging aan de Gelderse corridor maakt de regio Arnhem-Nijmegen aantrekkelijk voor XXL-logistiek. Vanuit de Groen metropoolregio bestaat dan ook de ambitie om XXL-logistiek in de regio te faciliteren. Duurzaamheid, de koppeling met onderwijs en overheid en slim en bewust ruimtegebruik staan hierin centraal. Vanuit die gedachte is de behoefte ontstaan locaties aan te wijzen waarbinnen XXL-logistiek gefaciliteerd wordt.

In de afweging is aandacht voor de volgende inzichten over XXL-logistiek:
Overzicht van de inzichten over de XXL-logistiek, met aandacht voor:

- Statenbrief XXL-logistiek (zaaknummer: 2019-012873)
- De ontwikkelruimte XXL-logistiek voor de periode 2020-2030
- Advies Ecorys over de mogelijkheden voor XXL-logistiek
- Randvoorwaarden voor XXL-logistiek
- Locatieadvies (clustering) XXL logistiek (advies Posad Maxwan)
- Economisch belang XXL-logistiek (Stec Groep)
- Redenen voor multinationals om zich in Nederland te vestigen

De notitie wordt afgesloten met een beoordelingskader, met daarin de overwegingen uit deze deelonderzoeken en -adviezen.

Statenbrief XXL-logistiek (zaaknummer: 2019-012873)

In de Statenbrief dd. 13 november 2019 stelt Gedeputeerde Staten het volgende:
Ten aanzien van XXL logistiek zijn wij van mening dat de vraag naar XXL geclusterd moet worden op de corridors (Rhine-Alpine (A15/A12) en Northsea-Baltic (A1)) in de logistieke knooppunten (Tiel, Nijmegen en Emmerich/Montferland/Zevenaar) met als doel het beperken van de ruimtelijke impact op het landschap.

Wij vragen gemeenten en regio's om erop aan te sturen dat de XXL logistiek bijdraagt aan de regionale werkgelegenheid en aan bedrijven om zich hiervoor in te spannen. Op korte termijn zullen wij dit standpunt inbrengen in de gesprekken met onze partners en in de RPW's van Rivierenland en Arnhem-Nijmegen, waar de discussie rond XXL logistiek zich concentreert.

Bij de verdere inkleuring van de Omgevingsvisie in onder andere de Omgevingsverordening en economische visie zullen wij dit standpunt verder uitwerken waarbij wij integraal naar de totale opgave zullen kijken. Hierbij zullen wij de aanbevelingen meenemen uit het rapport dat in opdracht van ons is opgesteld (Rapport 'Toegevoegde waarde logistiek in Gelderland') en het advies van het College van Rijksadviseurs over (X)XL logistiek.

In het proces van de economische visie zullen wij met u in gesprek gaan om te discussiëren over het verder focussen van onze inzet op sterke clusters in onze provincie (agrofood, health, sustainability en de high tech-maakindustrie) en maatschappelijk relevante bedrijven zoals op het gebied van gezondheidszorg, voeding en schonere en duurzame technologieën. Dit kan mogelijk leiden tot prioritering.

Ontwikkelruimte[1]

De geraamde ruimtebehoefte voor de periode 2020-2030 voor XXL-logistiek bedraagt minimaal **69 hectare**. Dit is exclusief ruimtebehoefte van witte raven en EDC's zonder binding met de regio.

De cijfers voor XXL:-logistiek zijn vanwege de dynamiek op bestaande locaties, met name de percelen die verkocht zijn aan ontwikkelaars, zoveel mogelijk geactualiseerd. Hiervoor is peildatum 1 mei 2020 gehanteerd (zoals ook voor de overige bedrijventerreinen is toegepast). Hieruit blijkt dat er in totaal 31 hectare aanbod is, dat geschikt is voor XXL-logistiek. Daarvan is 27 hectare direct beschikbaar.[2] Het direct beschikbare aanbod bedraagt daarmee **27 hectare**.

Daaruit blijkt dat in totaal **42 hectare** ontwikkelruimte voor XXL-logistiek beschikbaar is. Om ruimte te houden voor flexibiliteit in de planvorming, komt de ontwikkelruimte in tranches beschikbaar.

Afgesproken wordt dat een deel (van de totale ontwikkelruimte van XXL logistiek van 42 hectare) verdeeld wordt over Knooppunt Nijmegen en omgeving en Knooppunt EMZ. Deze verdeling is tot stand gekomen op basis van de ruimtelijke mogelijkheden die beide aangewezen locaties bieden en wordt als volgt toegekend:

- Knooppunt EMZ: DocksNLD 2, locatie C), gemaximeerd tot 20 hectare netto ontwikkelruimte;
- Knooppunt Nijmegen en omgeving: De Grift, deelgebied Noord, gemaximeerd tot 12,5 hectare netto ontwikkelruimte.

Voor beide locaties geldt een afwijkingsmogelijkheid naar boven tot 20%. De verdeling is gemaakt vanuit de ruimtelijke mogelijkheden die beide locaties bieden. De resterende hectaren ontwikkelruimte worden aangehouden om maatwerk en flexibiliteit te kunnen bieden naar de toekomst. Hoe om te gaan met het resterende deel van de ontwikkelruimte is onderdeel van de monitoring in 2022.

Advies Ecorys over de mogelijkheden voor XXL-logistiek[3]

Belangrijkste vestigingseisen XXL-logistiek

- Multi-/synchromodaliteit – efficiënte koppeling verschillende vervoerswijzen, zoals (vracht)auto, trein, schip of vliegtuig, op een locatie. Digitale infrastructuur is eveneens van groot belang.
- Vertakking van de XXL-logistiek – De ontwikkeling van grootschalige distributiecentra zet zich naar verwachting ook op de middellange termijn, terwijl er tegelijkertijd een beweging te zien is richting kleinere hubs nabij stedelijk gebied ten behoeve van stadsdistributie. Beide zijn in de meeste gevallen onderdeel van dezelfde keten, waarbij de kleinere hubs in stedelijk gebied bevoorraad worden vanuit grootschalige distributiecentra in het zuiden en oosten van het land. De logistieke keten ziet er dan, van groot naar klein, als volgt uit:
  - XXL-logistiek: vanaf 4 hectare tot groter dan 10 hectare.
  - XL-logistiek: kleinere distributiecentra aan de rand van stedelijk gebied met een oppervlakte van 1 à 2 tot 4 hectare.
  - In zogeheten city hubs, met een oppervlakte van 0,5 tot max. 2 ha worden vervoersstromen van verschillende leveranciers gebundeld voor efficiënter transport binnen de stad.
- Maatvoering – oppervlakte en vorm is van belang, de gangbare maatvoering binnen de XXL-logistiek is gelijk gebleven aan die van 2017. Door automatisering kan de (verticale) ruimte steeds efficiënter worden benut.

---

1 Ecorys (2020) Monitoring RPW medio 2019 - medio 2020.

2 Daarnaast is er nog 33 hectare verkocht zonder eindgebruiker. Voor het merendeel van de kavels die door ontwikkelaars zijn gekocht, zijn contracten getekend met eindgebruikers of zijn eindgebruikers in beeld. Deze ruimte is daarmee nog slechts beperkt voor de markt beschikbaar.

3 Ecorys (16 april 2019) XXL-logistiek Regio Arnhem-Nijmegen

- Snel beslissen – Door schaarste aan ruimte wordt er steeds vaker gekozen voor herontwikkeling verouderde locaties of ontwikkeling op niet toegewezen locaties.
- Ligging nabij Duitsland – De nabijheid van de Duitse grens en met name de middelgrote steden Emmerich en Kleve geeft de regio toegang tot een extra afzetmarkt en potentiële arbeidsmarkt.
- Nabijheid en kwaliteit arbeidsmarkt – De vraag naar personeel veranderd door ontwikkelingen op het gebied van robotisering en automatisering. Veel praktisch geschoolde arbeid verdwijnt hierdoor ten koste van technisch en hooggeschoold personeel. Verder kan vergrijzing leiden tot een toekomstig arbeidstekort.

Verschillende typen ontwikkelaars, verschillende effecten op het aanbod

We onderscheiden vier verschillende typen beleggers en/of ontwikkelaars van XXL-logistiek vastgoed. Daaruit dat de logistieke markt divers is. Grondverkoop betekent niet automatisch dat een kavel uitgegeven en daarmee van de markt is:

1. Kopen grondpositie ten behoeve van beleggers/investeerders.

Dit betekent dat de grond van de vorige eigenaar, bijvoorbeeld de gemeente of een agrariër, eigendom wordt van een beleggingsfonds. Dit heeft geen effect op het uitgeefbaar aanbod.

2. Ontwikkelen logistiek bedrijventerrein voor belegging(sfonds): bouwer/ ontwikkelaar

Dit type ontwikkelaar ontwikkelt een bedrijventerrein als investering. De bestemming van de aangekochte gronden wordt gewijzigd naar een bedrijfsbestemming en er komt aanbod op de markt.

3. Ontwikkelen voor verhuur/verkoop aan een eindgebruiker.

Een ontwikkelaar van vastgoedgoed voor verhuur of verkoop aan een eindgebruiker neemt grond af van de grondeigenaar. Vervolgens zijn er twee scenario's:

- de ontwikkelaar ontwikkelt voor een (on)bekende eindgebruiker, die het vastgoed direct in gebruik neemt. Dit betekent een afname van het aanbod, of
- de ontwikkelaar ontwikkelt op risico. Oftewel, er moet nog een eindgebruiker gevonden worden. Wanneer op risico ontwikkeld wordt en er nog geen eindgebruiker gevonden is, betekent dit leegstand. Voor de Ladder van duurzame verstedelijking geldt dit als bestaand stedelijk gebied en daarmee aanbod.

4. Ontwikkelen voor eigen gebruik

De vierde optie is een eindgebruiker die een distributiecentrum laat ontwikkelen voor eigen gebruik. Dit betekent bij definitieve verkoop van de grond een directe afname van het aanbod.

Bijzondere positie XXL-logistiek in de ruimtevraag

Ook aan de vraagkant is XXL-logistiek bijzonder. In de XXL-logistiek draait het vaak om nieuwe partijen die van buiten de regio komen en zich vestigen op kavels van meer dan 4 hectare en vaak nog groter. Dergelijke bovenregionale partijen zijn lastig te vatten in een vraagraming, omdat de raming in essentie gebaseerd is op autonome groei van reeds in de regio gevestigde bedrijvigheid. Daarom valt de ruimtebehoefte van witte raven (d.w.z. incidentele ruimtevragers met een oppervlakte van meer dan 10 ha) en EDC's zonder regionale binding buiten de prognoses. Dit betekent dat andere, ruimtelijke en landschappelijke overwegingen primair ten grondslag liggen aan de afbakening van potentiële ontwikkellocaties.

Randvoorwaarden voor XXL-logistiek[4]

In samenspraak met de provincie Gelderland zijn vooruitlopend op de herziening van het RPW Arnhem-Nijmegen Randvoorwaarden voor XXL logistiek opgesteld. Sturing van de ontwikkelingen voor XXL-logistiek is hiervan het gemeenschappelijk doel. Om nieuwe ontwikkelingen ten behoeve van XXL-logistiek mogelijk te maken moeten gemeenten, ontwikkelaars en eindgebruikers voldoen aan die randvoorwaarden.

Deze randvoorwaarden zijn op te delen in vijf thema's: clustering, landschappelijke inpassing, duurzaamheid, toegevoegde waarde voor de regio en organisatiegraad. Daarnaast is als overkoepelende randvoorwaarde opgenomen dat een gezond evenwicht tussen vraag en aanbod centraal staat en dat door middel van de Ladder van duurzame verstedelijking aangetoond moet worden dat er voldoende marktvraag is voor de ontwikkeling.

Locatieadvies (clustering) XXL logistiek (advies Posad Maxwan)

Naar aanleiding van de randvoorwaarden voor XXL-logistiek heeft de regio het adviesbureau PosadMaxwan gevraagd om advies over de meest geschikte locatie voor uitbreiding ten behoeve van XXL-logistiek. Vanuit het perspectief van clustering en landschappelijk inpassing komt PosadMaxwan tot een prioritering van ontwikkellocaties binnen knooppunt Nijmegen e.o. en knooppunt EMZ. Zij adviseren de potentiële ontwikkellocaties in overweging te nemen, met op volgorde een voorkeur voor:

- Park15 (locatie A en B);
- De Grift (D t/m H)
- 7Poort (D)
- DocksNLD (D) – Duits grondgebied

Zij beoordelen deze locaties als meest geschikt, omdat uitbreiding geen (of slechts zeer beperkt) negatieve gevolgen heeft voor bestaand aantrekkelijk en open landschap. Dit is met nadruk een prioritering vanuit landschappelijk oogpunt. Daarnaast zijn ook andere, economische overwegingen en de visie en besluitvorming van lokale en regionale overheden in Nederland en Duitsland van belang.

Na deze locaties volgen in de prioritering:

- DocksNLD (C)
- 7 Poort (B, C, E en F) en DocksNLD (A en B): pas nadat de andere locaties in overweging zijn genomen.

PosadMaxwan heeft een voorkeur voor kavel D op Duits grondgebied. Deze locatie is door het Regierungsbezirk Düsseldorf aangewezen als reservelocatie. De locatie kan in de toekomst worden ontwikkeld ten behoeve van XXL logistiek. Het initiatief daarvoor moet vanuit externe investeerders dit oppakken. Gemeinde Emmerich heeft zelf vooralsnog voldoende ha in portefeuille. Op dit moment is ontwikkeling op deze locatie daarom niet aan de orde.

Bij de afweging tussen locatie AB en locatie C in Montferland concludeert PosadMaxwan dat uitbreiding van DocksNLD in beide ontwikkelrichtingen, oost én noord, een impact heeft op de beleving van het landschap en de omgeving. Omdat kavel C een meer compacte keuze is dan de uitbreiding op kavels AB, geeft PosadMaxwan een voorkeur aan ontwikkeling op kavel C.

[4] Notitie: Randvoorwaarden XXL-logistiek. 31 maart 2020.

Economisch belang XXL-logistiek[5]

Logistiek levert een bijdrage van 6% van het bruto regionaal product en direct circa 5% van de banen in de regio Arnhem-Nijmegen. De logistiek is daarnaast een enabler voor andere sectoren; ze zorgt ervoor dat producten uit de industrie of retail bij de klant terecht komen. Daarnaast zijn er in de regio veel aan de logistiek verwante ondernemers, zoals truckservice, catering, beveiliging en schoonmaakbedrijven.

Binnen XXL-logistiek is onderscheid naar Europese, nationale en regionale distributiecentra (EDC's, NDC's en RDC's). Binnen de regio Arnhem-Nijmegen biedt knooppunt Nijmegen en omgeving vooral ruimte aan NDC's en RDC's, maar ook enkele EDC's. Knooppunt EMZ huisvest voor Europees georiënteerde dc's. EDC-activiteiten zijn over het algemeen flexibeler qua vestigingslocatie dan activiteiten die gebonden zijn aan het landsdeel of de regio. De binding van NDC's en RDC's is door hun hogere plaats in de distributieketen over het algemeen sterker dan bij EDC's, waarbij meestal alleen zekerheid bestaat over de contractduur van 3-5 jaar. Hierbij is het van belang aan te tekenen dat de historische binding van sommige EDC's (bijvoorbeeld Mainfreigth, 's Heerenberg) kan bijdragen aan de regionale en lokale geworteldheid van een bedrijf.

Stec concludeert dat XXL-logistiek belangrijk is voor de regionale economie en vindt het daarom wenselijk om het marktsegment economisch te blijven faciliteren, vanwege:

1. XXL-logistiek levert een substantiële bijdrage aan de werkgelegenheid in de regio Arnhem-Nijmegen (5.000-5.500 banen in 2019, circa 25% van de totale logistiek). Gemiddeld gezien kent de sector een multiplier van 1,5. Grofweg resulteert dit in een halve arbeidsplaats aan indirect gecreëerde werkgelegenheid (hierboven genoemde activiteiten) per logistieke baan.
2. Logistiek draagt voor 6% bij aan het regionaal product van Arnhem-Nijmegen. De bijdrage van EDC-vestigingen aan de regionale economie van Arnhem-Nijmegen is over het algemeen iets beperkter. Bij een RDC / NDC worden met name klanten in Nederland bediend en zal dit volume aan Nederlandse netwerken worden overgedragen of met eigen chauffeurs worden beleverd. In het geval van een EDC zal een groot deel van het uitgaande volume door buitenlandse chauffeurs worden afgehaald. De werkgelegenheid bij EDC's komt wel ten goede aan de regionale economie. Er is geen verschil tussen EDC's en RDC's/NDC's wat betreft de inzet van arbeidsmigranten. De hoogste regionaal economische waarde hebben die activiteiten die vanwege aard, oriëntatie en activiteit verbonden zijn met de regio.
3. Investeringsdynamiek de XXL-logistiek is en blijft hoog.
4. De logistieke sector (en XXL-logistiek) is sterk verbonden met lokale MKB en de Gelderse topsectoren. De Gelderse topsectoren zijn grotendeels afhankelijk van logistieke activiteiten en diensten. Een goed functionerende logistieke sector is van cruciaal belang voor deze topsectoren. Minstens zo belangrijk; de Gelderse topsectoren zorgen voor een ladingbasis die weer aantrekkelijk is voor logistiek dienstverleners om op- of over te slaan of te vervoeren.
5. De regio heeft een sterke logistieke infrastructuur.

Redenen voor multinationals om zich in Nederland te vestigen

EDC's vestigen zich binnen Nederland vaak langs de grens. Hiervoor zijn verschillende redenen:

- Nabijheid grote consumenten concentraties / hoog bestedingsniveau
- Regeldruk / flexibiliteit overheid (gemeentes/provincies, maar ook douane)
- Beschikbaarheid van arbeid: zowel nabijheid als kosten van arbeid. Bevolking langs de grenzen is relatief laag opgeleid en is minder bereid tot reizen.
- Infrastructuur voor goederenvervoer: beschikbaarheid van multimodaliteit (spoor, weg, water en data)
- Beschikbaarheid van geschikte XXL-locaties; met de juiste marktoriëntatie (EDC's vs. NDC's en RDC's)

[5] Stec Groep (9 september 2019) Economische analyse XXL-logistiek Regio Arnhem-Nijmegen.

- Rijtijdenbesluit, waarin de rij- en verplichte rusttijden van chauffeurs zijn vastgelegd
- Verschillen in fiscaal klimaat: Körperschaftssteuer en Gewerbesteuer in Duitsland ten opzichte van Vennootschapsbelasting en OZB in Nederland.

Met name de combinatie van de laatste twee beslispunten maakt dat het aantrekkelijk een EDC in Nederland aan de grens met Duitsland te vestigen. Indien een bedrijf met een (overwegend) Duitse afzetmarkt zich vanwege het fiscale klimaat in Nederland vestigt, doet zij dit vanwege het rijtijdenbesluit bij voorkeur zo dicht mogelijk bij Duitsland. Op die manier wordt de rijtijd zo efficiënt mogelijk benut.

Beoordelingskader

Op basis van bovenstaande deelonderzoeken en -adviezen komen we tot het volgende beoordelingskader:

1. Ruimtebehoefte
   a. Voorziet het plan in een onderbouwde ruimtebehoefte? Ja/nee
   b. Zijn er meerdere plannen die aanspraak maken op de ruimtebehoefte? Ja/nee
   c. Kan de ruimtebehoefte in bestaand stedelijk gebied (aanbod, leegstand, herstructurering) gehuisvest worden? Ja/Nee

2. Clustering en landschappelijke inpassing
   a. Is het plan een aansluiting op of uitbreiding van een bestaand bedrijventerrein? Ja/nee
   b. Wordt de aantasting van het landschap in het plan zoveel mogelijk beperkt? (of zijn er betere alternatieven in de nabijheid/binnen het knooppunt/ binnen de regio?) Ja/nee
   c. Sluit het plan aan op bestaande infrastructuur? Ja/Nee
   d. Voldoet het plan aan minimaal BREEAM gebied Excellent? Ja/nee

3. Vestigingseisen
   a. Voldoet het plan aan de volgende vestigingseisen? Ja/nee
      - Multimodaliteit
      - Goede fysieke en digitale infrastructuur
      - Nabijheid en kwaliteit arbeidsmarkt
      - Maatvoering
      - Snel beslissen
      - Nabijheid Duitsland
      - Aansluiting op positie in de logistieke keten
      - Past het bedrijf in de DNA van de regio

4. Marktoriëntatie en toegevoegde waarde voor de regio
   a. Heeft het plan de juiste marktoriëntatie (EDC vs. NDC en RDC)? Ja/nee
   b. Voorziet het plan in werkgelegenheid die past bij het regionale arbeidsaanbod? Ja/nee
   c. Draagt het plan bij aan de samenwerking in de triple helix? Ja/nee
   d. Heeft het plan een aantoonbare spin-off voor de regio (minimaal 0,5 fte per fte logistiek)? Ja/nee

5. Duurzaamheid
   a. Voldoet het plan aan minimaal BREEAM Nieuwbouw en renovatie Excellent? Ja/nee
   b. Is er voldoende aandacht voor klimaatadaptatie en de energietransitie? Ja/nee
   c. Is er sprake van meervoudig ruimtegebruik (bijv. zonnepanelen op de daken)? Ja/nee
   d. Is er sprake van circulair bouwen? Ja/nee

6. Voorzieningen en huisvesting van arbeidsmigranten
   a. Voldoet het plan aan de inspanningsverplichting voor het verzorgen van huisvesting aan arbeidsmigranten van goede kwaliteit? Ja/nee
   b. Is er in het plan/in de nabijheid ruimte voor de benodigde voorzieningen, zoals een clean energy hub (truckparking, laadpunt voor duurzame brandstof, eet- en slaapgelegenheid, etc.)? Ja/nee

7. Organisatiegraad
   a. Voorziet het plan in een verplichting om te komen tot een bepaalde organisatiestructuur?

Datum: 2 dec. 2020

Reactienota stukken concept RPW

Inhoudsopgave

Reactienota stukken concept RPW 1
- Samenvatting 2
- Inleiding 3
- Uitgangspunten RPW 4
- Uitvoering RPW 5
- Bedrijventerreinen 6
  - Uitdagingen op bedrijventerreinen 6
  - Toekomstbestendige bedrijventerreinen 6
  - Regionale bedrijventerreinen 7
  - XXL-logistiek 11
  - Bijzondere werklocaties en watergebonden bedrijvigheid 13
  - Zachte plannen 14
  - Stappenplan 17
  - Verdeling Ontwikkelruimte 19
  - Einde hoofdstuk 4 23
- Kantoren 24
- Detailhandel 27
  - Reguliere detailhandel 27
  - PDV/GDV 32
- Bestuurlijke gesprekken 38
- Moties 44
- Notitie XXL-logistiek 46
- Notitie advies benutten ontwikkelruimte 46

Samenvatting

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Zevenaar	**p.9** zoeklocaties XXLlogistiek moeten nog bepaald worden in de nog nader uit te werken ruimtelijk-economisch logistieke beleidskaart	De bedrijventerreinen zijn in de definitieve versie expliciet benoemd.	Ja
Arnhem	**p.10** in randvoorwaarden XXL staat dat we aansluiten bij ambitie groene metropool regio, en duurzaamheidsdoelstellingen van de provincie. Dan staat er letterlijk; Deze doelstellingen zijn nog niet concreet uitgewerkt, dus input van de regio hierin is van groot belang. Raad van Arnhem heeft hier vragen over gesteld, wanneer deze dan concreet worden en hoe we daarmee omgaan in de XXL-randvoorwaarden. Zij hebben hiertoe ook enkele moties aangenomen. (Zie brief Arnhem aan PFO EZ). Passen we hierop de Randvoorwaarden XXL nog aan bij het herzien van het totale RPW of laten we dit voor wat het is?	Dit gaat niet over het RPW. Notitie XXL-logistiek is geschreven toen de visie nog beperkt uitgewerkt was. Een verwijzing naar de uitgewerkt versie moet voldoende zijn.	Nee
IOW	**p.10, p.11** Op pagina 10 staan ‘Afspraken ten aanzien van regionale bedrijvigheid’ en op pagina 11 staan ‘Afspraken ten aanzien van zachte plannen’. Nu lijkt het dat ontwikkelingen voor nieuwe ontwikkelingen op regionale bedrijventerreinen niet het stappenplan moeten doorlopen. Benoem bij het kopje ‘Afspraken ten aanzien van regionale bedrijvigheid’ dat het stappenplan moet worden doorlopen.	Toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja
IOW	**p.12** *Beoordeling van de plannen voor de eerste tranche (de regionale bedrijventerreinen) vindt plaats per 1 maart 2021*. Moet het niet zijn: plannen voor de eerste tranche kunnen worden ingediend tot 1 maart 2021. De beoordeling vindt plaats in maart 2021, keuzes voor 1 april???? Belangrijk om heel duidelijk over het proces te zijn.	Aangepast in de definitieve versie van het RPW: • Indienen zachte plannen tot 1 maart 2021 • Beoordeling ingediende plannen 1 maart – 1 mei 2021 • Advies nav beoordeling ter instemming voorleggen aan de regio 1 mei - 1 juni 2021	Ja

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Duiven/ Westervoort	**p.12** Er wordt op blz 12 staat aangegeven dat gemeenten tot 1 maart 2021 voor de 1e tranche plannen kunnen indienen, dat de beoordeling plaats vindt tot en met 31 maart 2021 en dat de uitkomsten van deze beoordeling door het huidige IOW per 1 april 2021 ter instemming worden voorgelegd aan de regio. Dit strookt niet met de opmerking van Wout van Hees tijdens platform economie overleg van 10/11/2020, dat hij aangaf dat er voor de zomer een besluit moet zijn genomen. Welke variant wordt het nu?	Zie voorgaande reactie	Ja
Zevenaar	**p.12, p.30** Verdeling ontwikkelruimte regionale bedrijventerreinen	Zie de reactie op opmerking Regionale bedrijventerreinen, p.7	Nee
IOW	Samenvatting van detailhandel is veel te uitgebreid. Deze opmerking is ook in het IOW gemaakt.	Dit is in de definitieve versie aangepast.	Ja

Inleiding

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
IOW	**p.18 en verder** Er staat nu langs snelwegen, is nabij snelwegen niet een betere omschrijving (hiermee kom je ook Montferland en Lingewaard tegemoet). Op pagina 18 van versie 4 RPW staat in de kop van de subparagraaf wel nabij de snelwegen.	*Langs* aangepast in *nabij* in de definitieve versie van het RPW	Ja
Montferland	**p.21** Waarom is er behoefte om een ontwikkeling pas gereed te hebben in 2023-2025 en niet al eerder? Er is toch helemaal niets op tegen als je al eerder voorraad in gereedheid hebt. Breng anders op zijn minst een nuancering aan voor het werkmilieu XXL-Logistiek. Op pagina 37 wordt immers omschreven dat de status volledig uitgegeven snel in zicht komt in knoop EMZ? Zoals het nu omschreven is doet vermoeden alsof	Hiermee pogen we juist aan te geven dat er nu gestart moet worden met procedures, zodat nieuwe ontwikkelingen tijdig (er is nog 150 ha aanbod, weliswaar niet geschikt voor ieder marktsegment) gerealiseerd zijn.	Ja

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
	binnen alle werkmilieus nog volop voorraad aanwezig is, terwijl er vanwege de mismatch in vraag/aanbod er in enkele werkmilieus al wel degelijk eerder behoefte is aan ontwikkelruimte.	Vanuit de ruimtebehoefte eens met de nuancering. Is aangepast.	

Uitgangspunten RPW

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Zevenaar	**p.21** ruimte voor lokale initiatieven: wanneer is er sprake van een tekort: bij 0 of een 'frictie' voorraad?	Meer vraag dan aanbod, volgens de regels van de Ladder voor duurzame verstedelijking. Dit staat in de voorwaarden waarnaar verwezen wordt.	Nee
Overbetuwe	**p.23** Ter versterking van de multimodaliteit van Knooppunt Nijmegen en omgeving is de ontwikkeling van de Railterminal Gelderland (RTG) door de provincie Gelderland voorzien. Overbetuwe heeft tekstuele wijziging voor gesteld. De rode tekst is niet overgenomen. Graag nog aanpassen (zo is er geen twijfel over mogelijk).	Is het alleen de Provincie Gelderland? Of speelt het Rijk en/of het bedrijfsleven hierin ook nog een rol? Aangepast in de definitieve versie van het RPW.	Ja
Lingewaard	**p.25** Onder de tabel. Wordt gesproken over knooppunt Nijmegen en omgeving bestaande uit Nijmegen, Overbetuwe en Wijchen. Knoop 38 wordt niet langer genoemd, cluster A15/A73 wordt niet langer genoemd. In een STEC rapportage wordt tot knoop 38 gerekend: Bijsterhuizen, Oost en Noord Kanaalhaven, Westkanaaldijk en Park A15. Daarmee veranderen de definities van RPW 1.	De bedrijventerreinen zijn in de definitieve versie expliciet benoemd.	Ja
Lingewaard	De raad van de gemeente Lingewaard heeft een motie aangenomen. Wij verwachten een reactie op deze motie. Duidelijk is dat het streven in het RPW niet is om een economisch cluster en samenwerking te realiseren maar om alle logistieke bedrijven XXL aaneengesloten te vestigen op aansluitende bedrijventerrein. Een gemiste kans voor een programma: economisch gaat het om schaalvoordelen, etc	Zie onderdeel moties.	Nee

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Zevenaar	**p.25** Wijchen is onderdeel van Regio Nijmegen en omstreken, maar is Wijchen al eerder als XXL locatie in beeld geweest? Ook niet de gehele regio Achterhoek Liemers is in beeld als XXL-logistiek zoeklocatie.	De bedrijventerreinen zijn in de definitieve versie expliciet benoemd.	Ja

Uitvoering RPW

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Overbetuwe	**p.27** Benoem welke gemeenten in het IOW zitten en welk deelgebied ze vertegenwoordigen.	Het lijkt logisch om het IOW in een vergelijkbare vorm te laten voortbestaan. Dat wil zeggen, een ambtelijke werkgroep om de advisering in het kader van het RPW ook in de toekomst te continueren. Het is belangrijk dat een vertegenwoordiging van gemeenten in de regio zitting heeft in de werkgroep. Dat wil zeggen dat deelregio Noord, Midden en Zuid evenredig vertegenwoordigd zijn. Voorstel is om, met het oog op de continuïteit, het huidig IOW tot 1 juli 2021 te laten voortbestaan. Voor 1 juli moet er een voorstel liggen voor de invulling van dit overlegorgaan gerelateerd aan het nieuwe regionale samenwerkingsverband.	Ja
Lingewaard	**p.27** Het is verstandig om duidelijk vast te leggen wie zitting krijgt in het IOW en hoe lang leden zitting nemen in het IOW.	Zie voorgaande reactie.	Ja

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Duiven/ Westervoort	**p.27** Het huidige PFO Economie overleg komt per 1 jan 2021 te vervallen. Het is niet duidelijk of het IOW eenzelfde beslissende rol krijgt in de nieuwe regionale overlegstructuur?	Tot juli is er sprake van een overgangssituatie. Tussentijds wordt ruimte gezocht om voorstellen te doen hoe het regionale overleg na 1 juli vormgegeven wordt in een adviesorgaan/werkgroep.	Nee

Bedrijventerreinen

Uitdagingen op bedrijventerreinen

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
IOW	**p.29** b. … voor *uitbreiding van bestaande* regionale bedrijventerreinen	Er is een inventarisatie uitgevoerd van alle zachte plannen. Een van de voorwaarden in de kwalitatieve beoordeling is dat het een uitbreiding van bestaand betreft.	Nee

Toekomstbestendige bedrijventerreinen

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Lingewaard	**p.30** Dat op bedrijventerreinen een kwaliteitsslag moet worden gemaakt is duidelijk. Daar zit ook een prijskaartje aan. Bedrijfsgronden zullen duurder worden. Uit recente rapportages o.a. van Overmorgen dat tussen beleidswensen en realiteit nog een kloof zit.	Dat hier een prijskaartje aanhangt ontkent niemand. Dat wil niet zeggen dat er regionaal geen ambitie uitgesproken mag worden. Bovendien zijn er subsidies waar aanspraak op gemaakt kan worden, die zullen niet verdwijnen naarmate verduurzaming belangrijker wordt.	Nee

Regionale bedrijventerreinen

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Lingewaard	**p.30** De ontwikkel ruimte is 121 ha. Dit is incl. ontwikkelruimte klassiek gemengd lokaal. Lokaal mogen gemeenten buiten het RPW ontwikkelen. Dan is het toch niet logisch dat de lokale ontwikkeling ook in de 121 ha. zit?	De ontwikkelruimte is het resultaat van de match tussen de ruimtevraag en het aanbod op alle bedrijventerreinen in de regio Arnhem-Nijmegen. Het resultaat van die match is 271 (vraag) – 150 (aanbod) = 121,5 (ontwikkelruimte). Bij ontwikkeling van lokale bedrijventerreinen volstaat een melding in het IOW. Op basis van die melding kan heel eenvoudig bijgehouden worden hoeveel ha lokaal bedrijventerrein er ontwikkeld is en hoeveel ontwikkelruimte voor het klassiek-gemengd werkmilieu resteert.	Nee
Lingewaard	**p.21 en p.31** Ontwikkellocaties voor regionale bedrijventerreinen worden vooral langs snelwegen nabij stedelijk gebied gezocht. Initiatieven moeten voldoen aan de ruimtelijke economische beleidskaart (figuur 4.1). Veel gronden langs de A15, maar ook aan de A325 in Lingewaard behoren tot park Lingezegen, een regionaal park. De blauwe gebieden vallen hiermee samen. Op blz. 11 staat in de paragraaf zachte plannen, dat nieuwe ontwikkelingen plaats moeten vinden in de daarvoor aangeduide gebieden in de ruimtelijk economische kaart. In onze gemeente is dat Park Lingezegen? Regionale terreinen ontwikkelen in dit park lijkt ons niet wenselijk en niet realistisch. De zachte plannen zijn in onze beleving ook aan de snelweg, in stedelijk gebied en goed bereikbaar vanaf de snelweg. Wij verzoeken u de beleidskaart aan te passen (= maatwerk).	Deze locaties zijn de primaire zoeklocaties, tenzij een andere bestemming de ontwikkeling van een bedrijventerrein niet toelaat. Dit staat ook in de begeleidende tekst. De kaart kan vanuit dat oogpunt dus ongewijzigd blijven. De boodschap is dat eerst naar Arnhem en Nijmegen gekeken wordt als regionale economische motoren. Is daar geen ruimte, dan zijn gebieden nabij de snelwegen de volgende zoeklocatie, waar	Nee

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
	Het is opmerkelijk dat zowel Arnhem als Nijmegen volledig blauw gekleurd zijn, terwijl het evident is dat hier grote gebieden bij zitten waar wij planologisch vooral geen regionale bedrijven willen zoals in de binnensteden en parken. Wij zien het belang van de 2 steden voor de regionale economie, maar door het op deze wijze te benadrukken doet geen eer aan de overige regio.	vervolgens een integrale afweging gemaakt moet worden of een bedrijventerrein wenselijk is.	
Lingewaard	Kunt u aangeven of de vlakken […] volgens u binnen het blauw gekleurde deel van figuur 4.1 vallen?	De zachte plannen vallen daarbinnen.	Nee
Lingewaard	**p.31** Op de beleidskaart zijn snelwegen ingetekend en een Tracé A15. Lingewaard heeft zachte plannen in de nabijheid van dit tracé. Wij nemen aan, dat dit ook als snelweg wordt gezien? De kaart wekt de suggestie dat er nieuwe bedrijventerreinen kunnen komen in de uiterwaarden langs de Pleyroute en aan de A325.	Ook het beoogde tracé van de A15 is aangewezen als zoekgebied voor regionale bedrijventerreinen. Uit het RPW: "*Dit kaartje is de basis voor integrale afstemming over op welke locaties uitbreiding van regionale bedrijventerrein wenselijk is*".	Nee
Montferland	**p. 31** Nieuwe ontwikkelingen van regionale bedrijventerreinen vinden plaats in de daarvoor aangeduide gebieden in de ruimtelijk economische beleidskaart. De arcering waarbinnen een regionaal terrein moet vallen is met een straal van circa 1000 meter krap bemeten. In veel gevallen ligt een deel van het regionaal bedrijventerrein binnen deze 1000 meter, maar ook voor een deel erbuiten. In mijn optiek moet je het zo omschrijven dat indien een deel van het regionale bedrijventerrein in deze zone valt en je vervolgens direct aansluitend een zacht plan in ontwikkeling wenst te brengen, maar buiten deze zone ligt dit gewoon mogelijk gewoon zijn. Concreet is de situatie in Montferland dat het oudere deel van het bedrijventerrein binnen deze 1000 meter ligt, maar het beoogde nieuwe deel net buiten deze 1000 meter valt. Als deze criteria overeind zou blijven zet je Montferland op slot.	De harde grens van 1km wordt in het RPW nergens genoemd.	Nee
Nijmegen	**Kaartjes** Over de kaartjes is al veel gezegd. Ik hoop dat de nieuwe kaartjes een beter beeld geven. Ik vind het kaartje met de bijzondere werklocaties ook erg onduidelijk. Staat bijvoorbeeld het ENGIE terrein er op? Ik zie alleen een symbool voor circulair en watergebonden maar dat lijkt "ergens boven Nijmegen" te liggen. Ik vind de aanduiding High Tech ook geen recht doen aan de Novio Tech Campus, kunnen niet gewoon de campuslocatie er op?	De kaarten zijn in de definitieve versie van het RPW inhoudelijk aangepast op basis van de opmerkingen. Indien noodzakelijk kunnen we ook de vormgeving verbeteren.	Ja, vernieuwde kaartjes ingevoegd.

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
		De bijzondere werklocaties zijn in de kaart nu aangeduid als 'bijzondere werklocatie'.	
IOW	**p.31** • Ook hier benoemen dat het om uitbreiding gaat en niet om nieuwe bedrijventerreinen. • Figuur 4.1: Laat hier de regionale bedrijventerreinen zien waar liggen ze en waar kan je uitbreiding dus verwachten.	• Is toegevoegd. • Deze kaart is niet zo gedetailleerd bedoeld. Deze kaart laat zien in welke gebieden regionale bedrijventerreinen kunnen uitbreiden indien dit mogelijk is na een integrale afweging.	Nee
Zevenaar	**p.31** hoe strak is de grens van de aangewezen gebieden in de ruimtelijk economische beleidskaart?	Dit staat in de tekst: "Arnhem en in mindere mate Nijmegen hebben weinig tot geen ruimte beschikbaar voor bedrijvigheid. Dit betekent dat voor **uitbreidingsruimte** gekeken wordt naar de omliggende gemeente en **specifiek daar waar dit geclusterd nabij de snelwegen kan**."	Nee
Lingewaard	**p.31** Op blz. 5 geeft u aan dat de beleidskaart aangepast is en er sprake is van zoeklocaties. U geeft in figuur 4.1. van het RPW aan dat sprake van een indicatieve zoekgebieden. Wij verzoeken u dit indicatieve karakter ook in de teksten van zowel de reactienota als het RPW (o.a. pagina's 32,38) op te nemen.	De beleidskaart voor regionale bedrijventerreinen toont indicatieve zoekgebieden voor ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen. Dit is in de definitieve versie van het RPW in voldoende mate aangegeven. Dit is van toepassing op alle reacties ten aanzien van Figuur 4.1 Indicatief zoekgebied voor de ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen.	
IOW	**p.32** • Klassiek-gemengd: regionale ontwikkelruimte		Ja

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
	• dit komt niet overeen met het advies wat begin 2020 is gedeeld. Ik denk dat hierin ook de lokale vraag in zit.	• Dit is zoals het er nu staat de totale ontwikkelruimte, lokaal en regionaal. Voetnoot toegevoegd in tabel 4.1. • Dat klopt. Bovendien zijn de cijfers veranderd na de monitoring.	
Lingewaard	**p.33** wordt het stoplichtmodel genoemd voor de beoordeling van terreinen. Wij hebben destijds aangegeven, dat Agropark en Pannenhuis ten onrechte op rood stonden. De verkoopcijfers voor Pannenhuis tonen dit ons inziens aan. Het beoordelen van bedrijventerreinen kan aan de hand criteria en scores maar blijft fitness for use. Bedrijven bepalen uiteindelijk de geschiktheid. Er wordt gesproken over zachte plannen. Een lijst met plannen ontbreekt in de bijlagen.	Waarvan akte. Er is bewust geen lijst met zachte plannen opgenomen vanwege vertrouwelijkheid.	Nee
Beuningen	**p.35** “Daarmee kan geconcludeerd worden dat de herstructureringsbehoefte op bedrijventerreinen in de regio Arnhem-Nijmegen beperkt is” Zoals het er nu staat (als 1e zin) komt deze conclusie uit de lucht vallen.	De alinea is aangepast.	Ja

XXL-logistiek

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Montferland	**p.32** in tabel 4.1 is opgenomen dat er een totaal van 115,5 hectare ruimtebehoefte is aan logistiek. De 69 hectare ruimtevraag XXL logistiek in tabel 4.3 maakt hier toch onderdeel vanuit? Als dit zo is dan is er dus een ruimtebehoefte van 115,5 - 69 = 46,5 aan reguliere logistiek. Voor de volledigheid/duidelijkheid zou ik deze cijfers opnemen in tabel 4.1.	De cijfers zijn in de definitieve versie definitief gemaakt. De rekensom is als volgt: • 115,5 ha ruimtevraag voor logistiek; • 69 ha daarvan voor XXL-logistiek • 27 ha aanbod voor XXL-logistiek (peildatum 01-05-2020) • 42 ha ontwikkelruimte. Dit wordt als volgt verdeeld: • DocksNLD 2, locatie C (EMZ): 20 ha netto • De Grift (Nijmegen e.o.): 12,5 ha netto Ook hiervoor geldt voor beide locaties een afwijkingsmogelijkheid naar boven tot 20%. De verdeling is gemaakt vanuit de ruimtelijke mogelijkheden die beide locaties bieden. De resterende hectaren ontwikkelruimte worden aangehouden om maatwerk en flexibiliteit te kunnen bieden bij de planontwikkeling van beide locaties.	Ja
Lingewaard	Voor logistiek XXL zijn op grond van een actualisatie het aantal hectares omhoog gegaan. Wij hebben u verzocht ook de overige vraagsegmenten te actualiseren. Of om voor alle hectares uit te gaan van informatie uit mei 2020. Dit betekent dat de verdeling weer wordt aangepast (o.a. pagina 40)	Peildatum voor alle werkmilieus is 1 mei 2020.	

Lingewaard	**p.35** Wijchen (Bijsterhuizen) wordt hier weer marktgebied XXL genoemd net als de Grift.	De bedrijventerreinen zijn in de definitieve versie expliciet benoemd.	
Beuningen	**p.36** Ook deze kaart zegt weinig. De grondgebieden van de betreffende gemeenten zijn geheel ingekleurd. Niet enkele de zones waar het om gaat. Ik snap dat je met een kaart grondspeculatie niet in de hand wil werken. Maar je kunt ook met globale vlekken gebieden aanduiden	In de aangepaste kaart zijn in de definitieve versie enkel de bedrijventerreinen weergegeven.	
Montferland	**P.37** Als we ons houden aan de definitie reguliere- en XXL logistiek dan is er geen aanbod meer in knoop EMZ. DocksNLD omvat 1 perceel van 3,9 ha en de beide percelen op 7Poort zijn beide ruim 3 hectare en voldoen daardoor ook niet aan de definitie XXL Logistiek. Samenvoegen van beide percelen op 7Poort is een theoretisch verhaal omdat de weg die tussen beide percelen ligt het achterliggende net nieuw gebouwde pand ontsluit, tevens kun je op deze weg rondrijden (eis brandveiligheid). Met inachtneming van de constatering bij 10a en 10b. zou tabel 4.3 deels moeten worden aangepast waarbij een nuancering moet komen bij de kolom 'verkocht zonder eindgebruiker', immers er zijn al wel degelijk eindgebruikers. Tevens dien je kolom 'totaal aanbod' bij te stellen zodanig dat binnen knoop EMZ geen aanbod meer resteert.	3,9 ha valt nog binnen de marge. Het is bovendien een kavel met de juiste maatvoering. Cijfers zijn in de definitieve versie definitief gemaakt. Dit geldt ook voor de situatie m.b.t. verkopen aan ontwikkelaars.	Ja
Lingewaard	**p.37** • Citaat: De beoogde doortrekking van de A15 en aanpak van de A12 zorgt voor een verbetering van de bereikbaarheid van en doorstroming in de regio Arnhem Nijmegen wat een stimulans is voor de aantrekkingskracht op met name de logistieke bedrijvigheid. ‘’ Wij delen deze observatie en zijn van mening dat hetzelfde geldt voor andere bedrijvigheid. • Logistiek XXL. Veel van de ‘’logistieke’’ bedrijventerrein laten planologisch naast logistieke bedrijvigheid ook ander bedrijvigheid toe en zijn de facto gemengde terreinen. Hoe gaan wij daar mee om?	• ‘op met name de logistiek’ verwijderd; • Dit is geregeld in het bestemmingsplan. Bij bestaande bedrijventerreinen kan dus niet afgedwongen worden dat zich hier enkel logistieke bedrijvigheid vestigt. Voor nieuwe bestemmingsplannen is die mogelijkheid er wel. In de praktijk past de ‘andere’ bedrijvigheid wel binnen een logistiek profiel, denk aan de voorzieningen op Park15.	Ja Nee

		Bovendien wordt daar in de monitoring rekening mee gehouden.	
Lingewaard	XXL locaties zoals Park 15 en de Grift (oude bestemmingsplan) laten naast logistieke bedrijven ook niet logistieke bedrijvigheid toe. M.a.w. kavels worden uitgegeven als regulier. Hoe wordt hier mee omgegaan?	Op Park15 wordt daar in de monitoring rekening mee gehouden. Bovendien gaat het om een klein percentage, vaak passend binnen een logistiek profiel (o.a. voorzieningen). De Grift (bestaand bestemmingsplan) heeft geen uitgeefbaar aanbod, dus daarvoor gaat dit niet op.	Nee

Bijzondere werklocaties en watergebonden bedrijvigheid

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Lingewaard	**p.38** Figuur 4.5 Er worden bijzondere werklocaties aangeduid. NEXTgarden is eveneens een dergelijke werklocatie met specialisatie energie. Weliswaar binnen een werklocatie met tuinbouw maar wel waar een proeftuin voor de energietransitie is gerealiseerd: (drijvende) zonneparken, HTO, aquathermie, etc.. Provinciaal wordt het belang van NEXTgarden als bijzondere werklocatie op het gebied van duurzaamheid en energie erkend.	De status bijzondere werklocatie is toegekend aan bedrijventerreinen met aanbod. Op die manier garandeert de regio dat er voldoende aanbod beschikbaar is en blijft voor deze specifieke clusters, terwijl er in de vraag-aanbodconfrontatie geen concurrentie is met reguliere bedrijventerreinen en XXL-logistiek.	Nee
Lingewaard	**p.38** Wij missen het Looveer op de kaart	Looveer is een uitbreiding van bestaand watergebonden bedrijventerrein. Dit wordt toegestaan onder bepaalde voorwaarden die in het RPW benoemd zijn. Dit kaartje betreft zoeklocaties voor nieuwe bedrijventerreinen voor watergebonden bedrijvigheid.	Nee

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
	Moet er in deze paragraaf niet iets gezegd worden over GroeneWaarden in Renkum, dat weliswaar over een kadevergunning van RWS beschikt, maar een nieuwe haven wil graven? Of gaat dat via afstemming in het IOW en/of het pfo?	Dit is een solitair bedrijf, hiervoor gelden dezelfde regels als voor bijvoorbeeld Looveer.	Nee
Nijmegen	**p.39** Waarom wordt hier enkel Novio Tech Campus aangewezen als bijzonder werkgebied. Zou hier niet ook de rest van de Nijmeegse campus (Heijendaal) meegenomen moeten worden? Ook op Pagina 39 graag Heijendaal toevoegen als bijzondere werklocatie.	Deze locaties ontlenen hun status aan een specifieke thematische profilering (hightech en een positie als koploper in duurzaamheid, energie en circulaire economie). Heijendaal valt hier niet onder.	Nee
Nijmegen	**p. 39** Voor nieuwe ontwikkelingen of uitbreiding van watergebonden bedrijvigheid met een kaveloppervlakte > 0,5 ha is regionale afstemming vereist; Waarom moet dit zo streng zijn? Uitbreiding van watergebonden bedrijvigheid is toch juist wenselijk?	Vanwege het regionale belang van watergebonden bedrijvigheid. Regionale afstemming betekent niet per definitie regionale afkeuring. Zie het als een controlestap in het doorlopen van de Ladder.	Nee
Nijmegen	**P.39** Ook voor de bijzondere werklocaties geldt dat bij uitbreiding van bestaande bedrijvigheid en/of uitbreiding van het bedrijventerrein met een kaveloppervlakte > 0,5 ha regionale afstemming moet plaatsvinden Lijkt me erg streng voor deze bijzondere werklocaties. Die 0,5 hectare komt overeen met wat overal lokaal mag. Lijkt me logisch om hier iets meer toe te staan voordat regionaal overleg noodzakelijk.	Zie reactie hierboven. Bovendien is het overzichtelijker als een lijn getrokken wordt.	Nee

Zachte plannen

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Lingewaard	Een onderscheid in werkmilieus wordt gemaakt. Veel regionale terreinen vertonen een mix van klassiek gemengd, logistiek en maakindustrie/overig gemengd. Hoe wordt hier mee omgegaan?	Het bestemmings-/omgevingsplan is hierin altijd leidend. De onderverdeling naar werkmilieus is gemaakt, zodat de Ladder van Duurzame Verstedelijking gemakkelijker doorlopen kan worden. De ruimtevraag is immers	Nee

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
		duidelijk gesegmenteerd, zodat nieuwe ontwikkelingen daarop afgestemd kunnen worden.	
Lingewaard	**P.10, p. 11, p.31 en p.38** Uitbreiding van het watergebonden terrein Looveer wordt niet genoemd in de teksten en is niet opgenomen op kaart 4.5. In het vastgestelde RPW 1 staat: ‘’Uitbreiding bestaande bedrijven op bestaande bedrijventerreinen, (incl. watergebonden bedrijven) is onder voorwaarden mogelijk. Hierbij wordt gedacht aan de voorstellen voor uitbreiding van Lingewaard, Looveer; Druten, Excluton; Doesburg, Rotra’’ . Dit is staand beleid waarvan wij aannemen, dat dit ongewijzigd is? De uitbreiding van het Looveer is bedoeld voor 2 majeure bedrijven in Lingewaard, beiden uit de circulaire economie. Bovendien is er al een laad-en loskade.	Het plan is bekend, het beleid ten aanzien van watergebonden bedrijven is ongewijzigd. De uitbreiding valt onder de definitie van uitbreiding watergebonden bedrijven.	Nee
Lingewaard	**p.40** Tabel 4.4 worden zachte plannen genoemd. Als plannen afvallen onstaat meer ontwikkelruimte. Hoe weten wij of onze zachte plannen meegenomen zijn?	1. Zachte plannen tellen niet mee in het aanbod en het afvallen daarvan zorgt dus niet voor meer ontwikkelruimte; 2. Alle plannen die bij de uitvraag zijn aangeleverd zijn hierin meegenomen	Nee
Montferland	**P.40** tabel 4.4 wat wordt weergegeven in de kolom netto opp.? Kan dit niet plaatsen.	Netto oppervlakte, omdat enkele zachte plannen uitbreiding betreffen t.b.v. bestaande bedrijvigheid (bijv. Looveer in Lingewaard). Toelichting toegevoegd in de tabel.	Ja
IOW	**p.40** Vallen bovenregionale XXL bedrijven niet in de vraag raming. Het ging toch alleen over Witte Raven, die als zoekgebied West-Europa (bijvoorbeeld) hebben?	Zie advies notitie XXL-logistiek: EDC’s zonder regionale binding en Witte raven. Bovenregionaal is aangepast naar EDC’s.	Ja
Zevenaar	**p.11, p.41** nieuwe ontwikkelingen aansluiten op regionale of geldt dit ook voor lokale bedrijventerreinen?	Dit geldt ook voor lokale bedrijventerreinen.	Nee

Stappenplan

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Zevenaar	**p.11, p.41** • stap 4: wat zijn de toetsingscriteria? En door wie vindt de beoordeling plaats? graag nader duiden • stap 6: welke datum registratie geldt?	Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja
Duiven/ Westervoort	Stap 4 en stap 6 van het stappenplan willen wij nader geobjectiveerd hebben. Wat zijn de wegingsfactoren en wat is kwaliteit? Hoe wordt de ruimtevraag geconfronteerd met het beschikbare aanbod binnen de regio? Volgens ons moet dat op subregionaal niveau plaatsvinden.	Zie voorgaande reactie	Ja
Lingewaard	**p.11** De beleidskaarten voldoen niet: te vaag of onduidelijk en voor allerlei uitleg mogelijk. Hier kan en moet een kwaliteitsslag gemaakt worden. De kaarten vormen immers straks een toetssteen voor bestemmingsplannen.	De beleidskaarten zijn in de definitieve versie aangepast op de reacties daarover.	Ja
Montferland	op pagina 41 derde bullet staat dat er een integrale ruimtelijke afweging moet plaats vinden onder het kopje 'afspraken ten aanzien van zachte plannen'. Welke relatie is er met de 7 stappen die eronder zijn uitgeschreven? Ziet dit enkel toe op stap 2 - als je dus een nieuw bedrijventerrein wenst te ontwikkelen dat niet grenst aan een al bestaand terrein dan moet deze integrale ruimtelijke afweging plaats vinden? Of dient een zacht plan sowieso te worden voorzien van een integrale ruimtelijke afweging - dit betreft toch ook stap 4?	Nieuwe ontwikkelingen die niet grenzen aan een bestaand bedrijventerrein worden in principe niet toegestaan, tenzij hier vanuit regionale beleidsmatige opgaven behoefte aan is (bijvoorbeeld een nieuw watergebonden bedrijventerrein of nog onbekende toekomstige ontwikkelingen). Als van de uitzondering gebruik gemaakt wordt moet, net als bij alle zachte plannen, een integrale ruimtelijk afweging gemaakt worden. Dit is verduidelijkt in de definitieve versie van het RPW	Ja
Montferland	Erg nieuwsgierig hoe stap 4, de kwalitatieve beoordeling, enigszins objectief wordt uitgevoerd. Wat zijn belangrijke wegingscriteria, betreft dit bijvoorbeeld economische meerwaarde/banen, landschappelijke inpassing, de mate van circulariteit of de bijdrage aan de energietransitie. Hoe bepaald het IOW wat kwaliteit is? Ook stap 6 het confronteren van de ruimtevraag met het aanbod is nu aan de eigen	Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja

	interpretatie overgelaten. Staat bijvoorbeeld aanbod in de aangrenzende gemeente een ontwikkeling van een zacht plan in de weg of wordt dit op subregionaal of regionaal niveau bepaald? Aanvullend hoorde ik de term stoplichtmodel voorbij komen, maar met stap 4 heb je als het ware al een soort stoplicht. Een slecht plan zal nooit groen worden lijkt mij.	In de notitie ten behoeve van advies XXL-logistiek is daarnaast een beoordelingskader voor XXL-logistiek opgesteld.	
Zevenaar	**p.11, p.39** Stappenplan stap 4: toetsingscriteria zouden toch in een bijlage worden opgenomen? Dit is wel erg dun.	De vestigingseisen per werkmilieu zijn toegevoegd in bijlage 3.	Ja
Zevenaar	**p. 39** Stap 4: toevoegen bovenlokale DNA. Niet de gehele regio zet in op Food, Health&High-Tech en Energy. In de Liemers wordt ingezet op Maakindustrie en logistiek, omdat dit het DNA van de Liemers is.	Vandaar de toevoeging: of passend binnen de opgaven in de *Groene metropoolregio*.	Nee
Duiven/ Westervoort	Het IOW zal de zachte plannen gaan beoordelen per 1/3/2021. Wij willen graag dat de alle gemeenten die regionale bedrijventerreinen willen gaan ontwikkelen (circa 10 gemeenten) straks worden vertegenwoordigd in het IOW, zodat er een evenredige stem is bij de beoordeling.	Het IOW heeft een evenredige vertegenwoordiging van gemeenten in de regio. Dit is vanaf het begin belangrijk gevonden. Daarnaast wordt een extern adviseur betrokken bij de beoordeling. Vanwege de evenredige vertegenwoordigingen en betrokkenheid extern adviseur is er geen aanleiding om hier nu op aan te passen.	Nee

Verdeling Ontwikkelruimte

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Duiven/ Westervoort	De verdeling van ontwikkelruimte zal op basis van werkmilieus gebeuren. Dit uitgangspunt gaat wel heel erg uit van een maakbaarheidsgedachte en dat wij als gemeenten kunnen sturen welk bedrijf zich waar wil vestigen. Vooral ook omdat regionale bedrijventerreinen meerdere type bedrijven uit verschillende werkmilieus kunnen bedienen. Voor ons is klassiek-gemengd, regulier logistiek en (maak)industrie uitwisselbaar. Kan dit niet praktischer worden ingericht?	Die sturing kan bij een nieuwe ontwikkeling in een nieuw bestemmings-/omgevingsplan. Het is mogelijk om meerdere typen bedrijvigheid toe te laten op een bedrijventerrein. De indeling in werkmilieus is juist gemaakt om de ruimtevraag inzichtelijker te maken en te helpen bij het doorlopen van de Ladder.	Nee
Duiven/ Westervoort Zevenaar	Wij lezen ook nergens in het RPW aan welke voorwaarden regionale bedrijventerreinen voor deze specifieke doelgroepen moeten voldoen en vragen ons af of daar voor deze type milieus ook wezenlijke verschillen zijn? >> Waar is de bijlage?	Er zijn zowel generieke vestigingseisen als verschillen in de vestigingseisen per werkmilieu. Die voegen we in een bijlage toe. >> Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja
Duiven/ Westervoort	De voorgestelde optie om te werken in 2 tranches (in 2021 en 2023) is niet werkbaar, want: • In praktijk zullen dan relatief kleine bedrijventerreinen toegewezen worden als er maar 60 hectare per tranche valt te verdelen, waardoor er geen haalbare business case mogelijk is. Dit geldt in grote mate voor XXL-logistiek. • Er is geen gemeente die het exploitatierisico wil nemen als niet zeker is als ook de 2e tranche van hun bedrijventerrein toegewezen wordt. In praktijk zal dan pas een gemeente gaan starten met de ontwikkeling in 2023 als ook de 2e tranche toegewezen is en dus verspeel je 2 kostbare jaren. • Na een ontwikkeltijd van 3-5 jaar om te komen tot een onherroepelijk plan resteert te weinig tijd om voor 2030 de kavels nog te kunnen uitgeven.	Ecorys heeft o.b.v. voor- en nadelen van de opties een advies opgesteld. Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja

Montferland	De voorgestelde optie om te werken in 2 tranches (in 2021 en 2023) is niet werkbaar, want: • In praktijk zullen dan relatief kleine bedrijventerreinen toegewezen worden als er maar 60 hectare per tranche valt te verdelen, waardoor er geen haalbare business case mogelijk is. • Er is geen gemeente die het exploitatierisico wil nemen als niet zeker is als ook de 2e tranche van hun bedrijventerrein toegewezen wordt. In praktijk zal dan pas een gemeente gaan starten met de ontwikkeling in 2023 als ook de 2e tranche toegewezen is en dus verspeel je 2 kostbare jaren. • Na een ontwikkeltijd van 3-5 jaar om te komen tot een onherroepelijk plan resteert te weinig tijd om voor 2030 de kavels nog uit te kunnen uitgeven. • Er vallen gaande weg een aantal bedrijventerreinen af vanwege stikstofdiscussies, waardoor je snel zonder voorraad komt te zitten. • Een XXL Logistiek bedrijventerrein is per definitie omvangrijk. Met een minimum omvang van 32,5 hectare (meer is beter) kun je de markt iets bieden, met de helft ervan ben je niet interessant/betreft het geen XXL. Als je op 130% programmering gaat zitten dan kom je voornoemde problemen iets tegemoet.	• Dat betekent enkel dat er keuzes gemaakt moeten worden waar regionale bedrijventerreinen kunnen uitbreiden. • Er is op dit moment nog 150 hectare aanbod verspreid over de regio. Dit is in 2023 niet allemaal uitgegeven. Voor XXL-logistiek en lokale bedrijven (in sommige gebieden) is de ruimtebehoefte urgenter. • Harde en zachte plannen bedragen op nu 142% van de ruimtebehoefte tot 2030. • Zie voorstel Ecorys over verdeling ontwikkelruimte.	Nee
Montferland	In de Monitoring 2019 is omschreven dat de omschakeling naar een circulaire economie tijdelijk fors meer ruimte vraagt. Deze constatering en er invulling aan geven komt nu als zodanig niet terug in het RPW terwijl het wel een heel logisch verhaal is. Het tijdelijk naast elkaar bestaan van de lineaire en circulaire economie - anders is er geen ruimte om om te schakelen. Hieronder volgt de letterlijke passage zoals weergegeven in Monitoring 2019 onder het kopje 3.2 "trends en ontwikkelingen": Tot slot is er steeds meer aandacht voor de circulaire economie. Er wordt ook steeds meer duidelijk over het mogelijke ruimtebeslag hiervan. De verwachting is dat er in de transitieperiode van lineair naar circulair tijdelijk fors meer ruimtebehoefte ontstaat. Het ruimtebeslag na de transitieperiode hangt af van het type circulaire economie. Voor de bouw wordt opslagruimte belangrijker, bij het gebruik van restwarmte of CO2 moet infrastructuur aangelegd worden. De circulaire economie zal zich ook uiten in toenemende en veranderende goederenstromen.	Terecht punt al wordt die tijdelijke ruimte wel op specifieke bedrijventerreinen gezocht, met name industriële terreinen.	Nee
Duiven/ Westervoort	Er vallen gaande weg een aantal bedrijventerreinen af vanwege stikstofdiscussies, waardoor je snel zonder voorraad komt te zitten. Overprogrammeer daarom op 130% (net zoals bij woningbouw gedaan wordt),	De programmering (harde en zachte plannen) bedraagt nu 142% van de ruimtebehoefte.	Ja

	waardoor je niet 121 ha maar 157 hectare aan ontwikkelruimte gaat verdelen. Als blijkt dat er in 2030 nog enig aanbod over is dan is dat geen probleem, want na 2030 is er ook nog ontwikkelruimte geprognotiseerd tot 2040. Ook na 2030 zal er nog volop vraag worden voorzien voor onze regio conform de vraagraming tot 2050. Ook leek er 5-6 jaar geleden met de oversprogrammering een enorm probleem te zijn. Achteraf heeft dit probleem zich in enkele jaren opgelost. Kortom hoe erg is het nu daadwerkelijk als je iets wat royaler gaat zitten met je programmering. Het lijkt mij kwalijker dat je op een gegeven moment een aantal jaren 'nee' moet verkopen en je ontwikkelingen van toegevoegde waarde niet kunt accommoderen. Uiteraard, en dat is een groot verschil met het verleden, dien je nu weloverwogen de beschikbare hectare ontwikkelruimte toe te kennen. Een goede aanzet hiertoe met de 7 stappen zit nu ook in het dit concept RPW.	Ecorys heeft o.b.v. voor- en nadelen van de opties een advies opgesteld. Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	
Zevenaar	zet in op 130% ontwikkelruimte verdeling ontwikkelruimte in 1 tranche ipv in 2 tranches	Zie voorgaande reactie	Ja
Duiven/ Westervoort	De ontwikkelruimte moet in een keer (begin 2021) helemaal worden toegekend, waarbij rekening moet worden gehouden met het markmechanisme. Hiervoor moet een nieuwe optie worden toegevoegd. **Voorstel toevoeging optie Marktmechanisme:** Om recht te doen aan het marktmechanisme (waar willen bedrijven zich daadwerkelijk vestigen) willen wij voorstellen dat bij de verdeling van de ontwikkelruimte: • Gemeenten die regionale of XXL logistieke bedrijventerreinen willen ontwikkelen (zachte plannen) moeten op basis van een gedegen analyse (vraag/aanbod confrontatie) aantonen dat er een ruimtevraag is en dat er een marktbehoefte is voor de doelgroepen, dat er geen mogelijkheden meer zijn op bestaande bedrijventerreinen en dat het beschikbare aanbod onvoldoende is om de ruimtebehoefte te accommoderen. • Ingediende plannen dienen kwalitatief beoordeeld te worden door alle gemeenten die zachte plannen hebben ingediend voor nieuwe regionale of XXL logistieke bedrijventerreinen (dus niet alleen door IOW leden). • Wijs de ontwikkelruimte dan in 1 keer toe.	Dit komt grotendeels overeen met beoordeling via de Ladder van Duurzame verstedelijking. Bullet 2 is een toevoeging. Het is belangrijk dat het IOW gesteund door een externe adviseur advies uitbrengt en dat dit vervolgens regionaal besproken wordt. Zo is de huidige werkwijze en zo willen we dat continueren.	Nee

Duiven/ Westervoort	• Conform de Contourennota Verstedelingsstrategie volgt de Liemers de lijn “Werken volgt Wonen”. Met het doortrekken van de A15 (uitspraak RvS verwacht voor eind dit jaar) zijn de woonconcentratie gebieden tussen Arnhem en Nijmegen namelijk binnen 10 minuten bereikbaar. Hiermee wordt niet alleen de oostflank van de regio Arnhem-Nijmegen bediend, maar ook nadrukkelijk de zuidkant. • Gezien de historisch hoge kaveluitgifte van de afgelopen jaren, de goede ligging langs de A12/A15 en het bedienen van de marktvraag van Arnhem (NB: Arnhem heeft nagenoeg geen ruimte meer voor ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen) wenst de subregio De Liemers 50% van de ontwikkelruimte toegewezen te krijgen.	De ontwikkelruimte wordt verdeeld over verschillende typen locaties (werkmilieus), met daarbij een onderscheid tussen regionale en lokale bedrijventerreinen. De kwalitatieve beoordeling van de plannen is daarbij leidend. Er wordt geen onderverdeling naar subregio’s gemaakt.	Nee
Duiven/ Westervoort	De Liemers zal in onderling overleg komen met een gezamenlijk voorstel hoe de ontwikkelruimte van 78 hectare binnen de Liemers verdeeld gaat worden in hectares, locaties en milieucategorieën. De insteek zal zijn dat iedere gemeente wel afzonderlijk zijn plan indient, maar wel met instemming van de overige Liemerse gemeenten.	Zie voorgaande reactie	Nee
Duiven/ Westervoort	Er wordt aangegeven dat gemeenten per 1 januari 2021 plannen kunnen indienen, maar er wordt daarbij geen sluitingsdatum, beoordelingsperiode en beslissingsdatum aangegeven? Deze duidelijkheid is wel gewenst.	Beoordeling vindt plaats vanaf 1 maart 2021. Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja
Duiven/ Westervoort	Is het mogelijk om een tranche open te stellen voordat het RPW is vastgesteld door de raden en PS? In dat geval zou de inschrijftijd voor de 1e tranche namelijk op moeten schuiven of lopen tot een periode na vaststelling.	Nieuwe ontwikkelingen kunnen starten op basis van de kwalitatieve beoordeling. Gemeenten kunnen dus aan de slag met planvorming.	Nee
Lingewaard	p.42 . De verdeling kan leiden tot versnippering en de ontwikkeling van te kleine regionale terreinen. Bij de verdeling van ontwikkelruimte moet voorkomen worden, dat willekeur en lobbyisme de norm worden.	Uitbreiding kan uitsluitend in aansluiting op bestaand aanbod. Versnippering zal in de praktijk beperkt zijn.	Nee
Nijmegen	**p. 43** Zijn de gegevens over de behoefteraming voor XXL logistiek nog de meest actuele? Ik begrijp van collega’s dat bijvoorbeeld Park 15 zo goed als volledig uitgegeven is. Is dat al meegenomen in de berekeningen?	1. De behoefteraming is opgesteld voor de periode tot 2030; 2. De behoefteraming en uitgifte is niet hetzelfde; 3. De 16,5 hectare die hier benoemd wordt is de helft van de totale ontwikkelruimte 4. Het aanbod voor XXL-logistiek op Park15 is actueel tot medio september 2020. Dat geldt dus	Nee

		voor zowel uitgeefbaar aanbod als ‘verkocht aan ontwikkelaar zonder eindgebruiker’. In de cijfers zijn de verkopen van VGP aan eindgebruikers in 2020 meegenomen, zie RPW, p.34.	

Einde hoofdstuk 4

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Overbetuwe	**p.44** misschien goed om een conclusie te geven: • Nieuw aanbod is nodig • Bij uitbreiding regionale bt, geen nieuwe locaties • Gemeenten hebben de mogelijkheid lokale bedrijventerreinen te ontwikkelen. • Schema met te ontwikkelen tot 2025. na 2024 afspraken maken over vervolg.	Stroomschema toevoegen is nuttig. Dit is een volgende stap, nadat de inhoud vaststaat.	Ja

Kantoren

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Arnhem	**p.12, p.46** voor Arnhem geldt dat we het belang om behoefte aan kantoren in het centrum niet willen beperken tot gebied rondom station, maar de gehele binnenstad. Denk bijvoorbeeld aan bestuurskwartier met alle overheidsinstanties. de gehele binnenstad is makkelijk te bereiken vanaf station met 12 minuten lopen. Dit in tegenstelling tot de tekening die eerder is gemaakt in het rapport over Centraal stations Arnhem en Nijmegen. (zie ook bestuurlijke reactie) >> Waarom is de grens van 12 minuten lopen vanaf station zo strak. Kantorencluster justitie/provincie (waar ontwikkelingen gaan spelen) valt hier dan bijna buiten (of je moet heel hard lopen, dat kan ook). Ben toch bang dat we ons teveel beperken hier.	De 12 minuten lopen is leidend. >> 12 minuten is gebaseerd op meerdere onderzoeken. Gemiddeld genomen zijn mensen bereid 10 tot 15 minuten te lopen vanaf/naar een treinstation en 1.000 meter naar hun werk (500 vanaf een P). 1.000 meter is 12 minuten bij 5km/h. (Zie hiervoor de notitie: Slimme inzet van voetgangerskennis maakt meer mogelijk, Bijdrage aan het Colloquium Vervoersplanologisch Speurwerk 24 en 25 november 2016, Zwolle). De opmerking 12 minuten lopen is leidend is een directe reactie op de opmerking over het kaartje uit het rapport kantoren op CS locaties Arnhem en Nijmegen. (Dit kaartje kan worden herzien obv 12 minuten lopen vanaf de hoofdingang van Arnhem CS. Dit lijkt nu de oostelijke ingang te zijn.)	Nee
Arnhem	**p.13, p.47**		Nee

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
	Is dit niet tegenstrijdig: Lent ruimte bieden ter versterking van lokaal vestigingsklimaat, als overlooplocaties voor Arnhem en Nijmegen centraal. Dan zou het toch voor regionaal georienteerde partijen moeten gelden? Volgens mij is de conclusie dat Arnhem en Nijmegen CS onvoldoende ruimte hebben voor vraag en dan Lent oa. als overlooplocatie kan dienen. moet dat hier dan niet de nadruk krijgen?	Versterking lokaal vestigingsklimaat is overgenomen uit het RPW 2017. Het toelaten van regionale bedrijvigheid hoeft evenwel geen verzwakking van het lokale vestigingsklimaat op te leveren.	
IOW	**p.13, p. 47** Lent is geen kantorenpark. Benoem dat ook zo. Misschien met een voetnoot bij Nijmegen Lent als HOV-locatie. >> Het klopt dat Lent in het huidige RPW als kantorenpark (en ook bij station) is benoemd, staat dus op 2 plekken. Is dat de juiste keuze? Het is een gebied (nog) zonder solitaire kantoren?, bij een station, 5.000 m2 lokale ontwikkelruimte. Je kunt niet spreken van een kantorenpark, wel als een zeer kansrijke locatie vanwege de ligging aan het station (nu is het een kantorenpark en locatie bij station) en lokaal verzorgend tot 5.000 m2.	Lent is in het RPW 2017 wel aangewezen als kantorenpark. Willen we dit beleid voortzetten of hiervan afwijken omdat er in deze periode nog geen ontwikkeling als zodanig van de grond is gekomen? >> Lent is daarmee nu aangewezen als 1. Kantorenpark, ter versterking van het lokale vestigingsklimaat (voorstel: beleid doorzetten) en één van de mogelijke overlooplocaties van Arnhem CS en Nijmegen CS. Daarmee kan kantoorvestiging rondom station Lent bijdragen aan het lokale vestigingsklimaat én de regionale economie. Het is daarmee niet per se een dubbele status, eerder een aanvullende.	Nee Nee
Arnhem/IOW	**p.13, p.47** Stations Heyendaal en Velperpoort (beiden toekomstbestendig) toevoegen?	Dit sluit aan bij de verstedelijkingsstrategie en groene metropoolregio (bereikbaarheid ov). Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja Nee

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
	>> Is het slim om te verwijzen naar de verstedelijkingsstrategie? Deze is nog niet vastgesteld of in concept klaar.	>> Hieraan wordt gerefereerd n.a.v. de bestuurlijke reactie van Arnhem over dit onderwerp, zie p.29. In het RPW wordt deze verwijzing niet gemaakt.	

Detailhandel

Reguliere detailhandel

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Overbetuwe	**p.14,p.54** Initiatieven groter dan 1.500 m² in (boven)regionaal verzorgende centra zijn mogelijk zonder afstemming. Dus daar is alles vrij?	Indien passend binnen het bestemmingsplan, ja. Bij deze initiatieven volstaat melding vooraf in het IOW.	Nee
Beuningen	**Paragraaf 6.2.1 en 6.2.6, p.50 en p.54** Met een korte verwijzing naar het Koopstromenonderzoek van 2016 wordt geconcludeerd dat de regionale hoofdstructuur geen wijziging behoeft. Dit betekent echter niet dat de deze structuur onaangetast blijft! In diverse onderzoeken en artikelen worden sombere scenario's geschetst voor de centra, als gevolg van diverse factoren (o.a. internetshoppen) die worden versterkt door corona. De winkelleegstand in grote steden neemt toe en met name de middelgrote centra functioneren minder goed. De centra waar boodschappen doen/dagelijkse artikelen de belangrijkste functie doen het relatief goed. Wat ons betreft is de hoofdstructuur uit het RPD 2013 niet bepalend voor de toetsingscriteria. Gelet op de onzekere en weinig positieve scenario's in de retail, moeten regiobreed initiatieven in centra goed afgewogen worden. Dus een toetsing van initiatieven in alle centra, en niet alleen de lokaal verzorgende centra. Het is daarnaast achterhaald om bij nieuwe initiatieven alleen nog maar te kijken naar m2 uitbreiding. Ook andere punten zijn van belang: wat is de ruimtelijke kwaliteit, worden elders in het centrum vierkante meters retail herbestemd/getransformeerd?, gaat het om uitbreiding van bestaande winkels, of gehele nieuwe?, etc. Deze tekst onder aan paragraaf 6.2.1 dus schrappen/aanpassen:	In het nieuwe RPW worden afspraken en procedures herbevestigd en vastgesteld, die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van het regionaal detailhandelsbeleid (paragraaf 6.1). Deze afspraken en procedures maken het mogelijk (onder meer rekening houdend met de drie hiernaast genoemde omstandigheden) om tot een samenhangende en zo sterk en vitaal mogelijke totale regionale detailhandelsstructuur te komen. In het RPD 2013 is regionaal vastgesteld dat enkel in lokaal verzorgende toetsing plaatsvindt bij nieuwe initiatieven. In het nieuwe RPW wordt dit overgenomen. De 1.500 m² is opgenomen als grenswaarde om te bepalen wanneer toetsing plaatsvindt. Bij de toetsing zijn de kwalitatieve aspecten ook van belang.	Nee

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
	Afspraken ten aanzien van de regionale structuur van de reguliere detailhandel • De regionale hoofdstructuur voor de reguliere detailhandel blijft ongewijzigd; • Op nieuwe initiatieven zijn de spelregels voor de reguliere detailhandel, zoals beschreven in paragraaf 6.2.6, van toepassing.		
Arnhem	**p.50** Voor Arnhem geldt vanuit onze detailhandelsvisie 2016-2020 dat Winkelcentrum Presikhaaf ook een stadsdeelcentra is met regionale aantrekkingskracht. (zie ook bestuurlijke reactie)	De status stadsdeelcentrum van Winkelcentrum Presikhaaf is niet in het geding, noch een bepaalde regionale aantrekkingskracht van specifiek dit winkelcentrum. In het RPD 2013 werd dit winkelcentrum niet tot de regionaal verzorgende winkelcentra (zoals de stadsdeelcentra Kronenburg en Dukenburg) gerekend, maar tot de lokaal verzorgende winkelcentra. Dit heeft te maken met het relatieve verschil in omzethoogte en -herkomst van de diverse winkelgebieden. In het regionaal koopstromenonderzoek zijn deze verschillen bevestigd.[1] Presikhaaf blijft aangemerkt als lokaal verzorgend winkelcentrum. Dit heeft enkel invloed op wanneer regionale toetsing plaatsvindt.	Nee
Arnhem	**p.51** Dit betreffen ook de kleine zelfstandige zaken in de binnensteden, die je juist niet wilt verliezen om een aantrekkelijke binnenstad te behouden met beleving. de volgende alinea is daarmee ook iets te kort door		Nee

[1] Zie figuur 4.3 van hoofdrapport KSO 2016, alsmede deelrapporten gemeenten Arnhem en Nijmegen. Welk KSO? 2016

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
	de bocht en behoeft een toelichting. zeker omdat het RPD in het RPW komt en het in het RPD ook gaat over krachtige binnensteden.	Hierop doelt de zinsnede: ‘of in de detailhandelsbranches met een positieve groeiverwachting’.	
Zevenaar	Is er een onderscheid tussen nevenactiviteit en ondergeschikte detailhandel?	De termen liggen in elkaars verlengde. Ondergeschikt is strikt genomen: minder dan 50%. In jurisprudentie en bestemmingsplannen wordt dit nader ingevuld met maximaal 10-12% van de omzet of (veelal) 10% of 20% van het bvo, voor alle nevenactiviteiten samen	Nee
Zevenaar	**p.14, p.54** Hoe zit dat dan met de verderop in het RPW uitgewerkte specifieke vormen van reguliere detailhandel, zoals branchevervaging, detailhandel in buitengebied of ondergeschikt?	Hier wordt van dezelfde definities uitgegaan. Bij detailhandel in het buitengebied ondersteunend aan agrarische bestemming wordt over een omzetdeelmaximum gesproken (ondergeschikt aan reguliere agrarische activiteiten), overigens zonder dat een maximum wordt genoemd. ‘naar omzet’, geschrapt bij detailhandel in buitengebied.	Ja, ‘
Overbetuwe	**p.14, p.54** *Voor initiatieven groter dan 1.500 m2 bvo in de bovenregionaal en regionaal verzorgende reguliere winkelcentra volstaat een melding in het IOW.* Dit geldt dan voor binnensteden Arnhem en Nijmegen, centra Zevenaar, Wijchen en Elst, Dukenburg en Kronenburg?	Ja	Nee
Overbetuwe	**p.15, p.55** ‘’De bruto-vloeroppervlakte voor nevenactiviteit moet ondergeschikt blijven aan dat van de hoofdactiviteit, waarbij een maximum van 20% van het bvo voor de nevenactiviteit gebruikelijk is, eventueel beperkt tot een maximum aan bvo. ‘’	Deze afspraak heeft betrekking op reguliere detailhandel.	Ja

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
	In het huidige RPD staat het volgende over nevenactiviteit: Binnen de perifere detailhandelsvestigingen is het toegestaan om niet aan het kernassortiment gerelateerde artikelen te voeren tot maximaal 10% van de winkelverkoopoppervlakte met een maximum van 100 m2 wvo. Er staat niet toegevoegd waarom dit veranderd is in het nieuwe RPW. Voorstel: Niet aanpassen en laten zoals in het vorige RPD 2013	Deze afspraak heeft betrekking op PDV/GDV-locaties. Aandachtspunt met afspraak maximum nevenactiviteiten PDV toegevoegd aan eerste deel paragraaf 6.3.5	
Overbetuwe	**p. 15, p.55** Alcohol: mag dit?	Het gemeentelijk drank- en horecabeleid volstaat. Aandachtspunt is geschrapt in de definitieve versie van het RPW.	Ja
Zevenaar	**p.15, p.53** Waarom is ondergeschikte detailhandel bij groothandel niet toegestaan? Ik zie het verschil met productie of assemblage niet.	In het RPD 2013 werd ondergeschikte detailhandel bij groothandel nog toegestaan. De meeste gemeenten staan dit echter niet toe, omdat de reguliere detailhandel daar snel door kan worden geschaad, omdat de grens tussen detailhandel en groothandel dun is. De bedrijfsactiviteit van een groothandel heeft veel raakvlakken met detailhandel. Groothandel, die zich hoort te richten op bedrijfsmatige afnemers, kan	Nee

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
		zich vrij eenvoudig richten tot particulieren. Doordat een bedrijf zich profileert als groothandel kan het bedrijf zich veelal op een bedrijventerrein vestigen. Daar zijn de huur/koopprijzen lager dan in de reguliere detailhandel. Hierdoor kan een groothandel voordeligere prijzen voor een product bieden dan reguliere detailhandel. Mede daarom heeft de Raad van State zeer strenge beperkende voorwaarden gesteld aan ondergeschikte detailhandel in groothandel.[2] Hier bestaat een parallel met ondergeschikte detailhandel van 'internet retail' (p. 51).	
IOW	**p. 53** Ik mis afspraken over de fietsbranche.	Fietsenwinkels die groter zijn dan 1.500 m² vallen onder de branche hobby, spel & media. De branche hobby, spel & media wordt (net zoals de branche sport) tot de GDV-branches gerekend. Die zijn alleen toelaatbaar op de PDV/GDV-locaties waar GDV-branches worden toegelaten, onder de voorwaarden die daarvoor zijn vastgesteld. Op alle overige PDV-locaties zijn de GDV-branches niet toegelaten.	Nee

[2] De Raad van State heeft bepaald dat bij een bedrijfsbestemming die groothandel toelaat incidenteel en in beperkte mate, voortvloeiend uit en ondergeschikt aan de groothandelsactiviteiten verkoop aan particulieren niet verboden is. Als richtlijn wordt hierbij in de praktijk zo nu en dan aangehouden dat, voor zover er detailhandel (= levering aan particulieren) plaatsvindt deze minder dan 10 tot 12% van de totale omzet van de groothandel mag bedragen. Daarnaast moet de detailhandel als incidenteel, ondergeschikt aan en voortvloeiend uit de groothandelsactiviteiten kunnen worden aangemerkt. Bij deze beoordeling moeten de aard, indeling en inrichting van het pand in aanmerking worden genomen en voorts, hoe geregeld het bedrijf door particulieren wordt bezocht en hoeveel detailhandelstransacties ter plaatse hebben plaatsgevonden. Vier keer per jaar een magazijnverkoop voor particulieren voldoet bijvoorbeeld volgens de Raad van State al niet meer aan het criterium dat de detailhandel incidenteel, voortvloeiend uit en ondergeschikt is aan de groothandelsactiviteiten.

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
	>> Fietsenbranche groter dan 1.500 m2 mag nu op GDV locaties. Moeten we dit niet aanpassen (kijkend naar de huidige ontwikkelingen), we zien veel ontwikkelingen buiten de toegewezen GDV locaties.	Fietsenwinkel <1.500m² vallen onder de reguliere detailhandel. >> Vooralsnog volstaat vigerend beleid.	Nee

PDV/GDV

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Lingewaard	Het beleid m.b.t. PDV/GDV is weinig vernieuwend. Er zijn veel PDV locaties met weinig ruimtelijke uitstraling en bedrijven die omvallen. Er moet meer rekening worden gehouden met internetontwikkelingen en binnensteden/leefbaarheid. Vernieuwing is nodig en niet voortborduren op een negatieve spiraal. Onze verwachting is dat deze markt problemen gaat krijgen.	De PDV/GDV-locaties die 'groen' zijn beoordeeld, hebben zich in het algemeen bij het herstel op de recessies 2008-2009 en 2011-2013 en tijdens de coronacrisis 2020 als relatief stabiel en veerkrachtig bewezen. Vernieuwing is altijd nodig. Uitval bij de zwakkere PDV-locaties is niet uitgesloten. Verwezen wordt naar de doelstellingen van het regionaal detailhandelsbeleid, zie: paragraaf 6.1.	Nee
Duiven/ Westervoort	In paragraaf 6.3.2 staat onterecht de Makro genoemd, omdat Makro geen PDV is.	De afspraken hebben betrekking op PDV- en GDV-locaties	Nee
Zevenaar	**p.55** overcapaciteit in Noord in concentratiegebieden is 39.000. Volstaat de schrapopgave op Hengelder daar dan mee?	Dit moet zijn: 59.000, ipv 39.000.	Ja

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
		Voorstel: Uitgaan van bestaande PDV op Hengelder en onbenutte plancapaciteit schrappen.	
Overbetuwe	**p.55** Welke 9.000 m2 is dit? Zijn volgens mij geen zachte plannen voor PDV!	Overgenomen uit RPW 2017. In het bouwstenenrapport PDV 2019 is geen zachte planvoorraad voor PDV in deelregio Midden vastgesteld. Dit is aangepast in de definitieve versie van het RPW.	Ja
Beuningen	**Paragraaf 6.3.4, p.57** <u>Stappenplan herprogrammering</u>: Voor gemeente Beuningen is het onacceptabel om per 1 januari 2021 de uitbreidingscapaciteit (9.000 m2) van de locatie Van Heemstraweg weg te nemen. Wij gaan niet akkoord met de tekst in deze paragraaf. Medio 2020 besloten Gedeputeerde Staten om de regio op de schrapopgave PDV/GDV uit handen te geven en over te laten aan de gemeenten in de regio. Zie ook blz. 22 van het RPW: “Uitvoering van de schrapopgave voor kantoren en PDV wordt voorgezet in overleg tussen de betreffende gemeente, de regio Arnhem-Nijmegen en de Provincie Gelderland.” In deze casus heeft gemeente Beuningen de regie en bepaalt zij in overleg met regio en provincie het moment waarop de uitbreidingscapaciteit van deze locatie definitief geschrapt wordt. Dat zal niet eerder zijn dan het moment waarop de raad van Beuningen een besluit neemt over de toekomst van dit gebied (met het vaststellen van de Omgevingsvisie Beuningen). Dat is zeker niet voor 1 januari 2021 het geval. Overigens hebben wij dit eerder dit jaar al ambtelijk besproken met de provincie en met de regionale coördinator RPW.	Hoewel de schrapopgave formeel nog steeds overeind staat, is afgesproken dat de uitvoering van de schrapopgave voor kantoren en PDV wordt voorgezet in overleg tussen de betreffende gemeente, de regio Arnhem-Nijmegen en de Provincie Gelderland. Om de voortgang van de herziening van het RPW niet te vertragen is het wenselijk om het eerste half jaar van 2021 nadere afspraken te maken voor de schrapopgaven die er ligt voor Beuningen, Druten en Zevenaar waar het gaat om PDV en kantoren. Hierbij geeft de gemeente in overleg met de regio en de Provincie uitsluitsel over hoe hiermee verder te gaan om te komen tot een gedragen en economische acceptabele oplossing voor de regio.	Ja

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Berg en Dal	Bij ‘’ Afspraken ten aanzien van PDV/GDV op overige winkellocaties’’ is het volgende opgenomen: Wegnemen afwijkingsmogelijkheden Berg en Dal De Mies. Op bedrijventerrein De Mies hebben wij inderdaad een afwijkingsmogelijkheid voor volumineuze detailhandel. Maar volumineuze detailhandel is hier niet bij recht toegestaan. Een partij moet eerst aan ons aantonen (met een onderzoek) dat o.a. de bestaande detailhandel sector niet wordt verstoord. Wij willen voorstellen om een aanvullende beleidsregel uit te werken waarin wij opnemen dat hierbij ook voldaan moet worden aan de regels uit het RPW. Dus maximaal 1.500 m2 bvo. Als het plan meer dan 1.500 m2 bvo bevat, dan is regionale instemming vereist. Dus dan wordt het bijvoorbeeld: ‘’Aanpassen afwijkingsmogelijkheden Berg en Dal De Mies naar regels RPW’’	In de definitieve versie van het RPW aangepast naar: “Aanpassen afwijkingsmogelijkheden Berg en Dal De Mies conform regels RPW.	Ja
Overbetuwe	**p.17, p.60** Wegnemen afwijkingsmogelijkheden voor Elst Aamsepoort Noord. In het huidige RPW staat: Voor het concentratiegebied Overbetuwe Elst Aamsepoort geldt dat in het deel Aamsepoort Noord de gemeente in de vorige planperiode de inspanningsverplichting heeft aanvaard om circa 6.100 m 2 weg te bestemmen. Er is geen afwijkingsmogelijkheid voor Aamsepoort Noord maar harde plancapaciteit detailhandel tuincentrum. Het wegnemen van de bestemming detailhandel tuincentrum op Aamsepoort Noord is onderdeel van een transformatie naar bedrijventerrein. Mogelijk staat het ook niet goed in het huidige RPW. Voor Aamsepoort Zuid geldt dat er een afwijkingsmogelijkheid is (die blijft in stand).	Het tekstfragment is aangepast voor wegnemen bestemming Elst Aamsepoort Noord	Ja

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Zevenaar	**p.18, p.61** wegnemen afwijkingsmogelijkheden: We nemen aan dat dit gaat over meer dan 1.500 m2? >> Waarom moeten detailhandelsvestigingen in de PDV/GDV branches minimaal 1.500 m2 bvo zijn?	Detailhandelsvestigingen op PDV/GDV-locaties moeten ten minste 1.500 m2 bvo zijn (p. 55 bovenaan en voetnoot 34). Detailhandelsvestigingen kleiner dan 1.500 m2 bvo zijn op de PDV-locaties niet toegelaten. Het gaat daarom over het wegnemen van afwijkingsmogelijkheden bij zowel meer als minder dan 1.500 m2 per detailhandelsvestiging. >> Zin is overgenomen uit het RPW 2017, maar stond daar ten onrechte in. Het minimum van 1.500m² geldt enkel voor GDV. Zie ook de definitielijst in het RPW. Zin is verwijderd in de definitieve versie van het RPW.	Nee Ja
Zevenaar	**p.48** In dit RPW geldt een andere definitie van PDV als in de Ruimtelijke Uitwerking. Hier zijn ABC goederen en brand- en milieugevaarlijke stoffen weer opgenomen.	Was overgenomen uit het RPW 2017. Dit is geactualiseerd in de definitieve versie van het RPW.	Ja
Zevenaar	**p.53** Wat zijn overige winkellocaties (in relatie tot perifere detailhandel)? Zijn dit de winkellocaties buiten de reguliere detailhandelsgebieden? Waarom zijn Lobith-Halve Maan, Herwen Nijverheidsstraat en Pannerden-Industrieweg aangemerkt als overige winkellocatie? Dit zijn lokale bedrijventerreinen.	Zie paragraaf 6.3.3, p.50: *“6.3.3 Overige winkellocaties* *Op de winkellocaties op bedrijventerreinen die in het RPW niet als concentratiegebied voor PDV/GDV- zijn aangewezen (zowel cluster als solitair), kan in principe geen nieuw pdv/gdv aanbod toegevoegd worden. Er geldt een “nee, tenzij” beleid in de regio.*”	Nee

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
		Dit is overgenomen uit het RPW 2017.	
Zevenaar	We zien een voorstel in het concept RPW staan om 6.500 m2 onbenutte plancapaciteit PVD op Hengelder te schrappen. Onze gemeenteraad is het hier – op basis van het vorige RPW – niet mee eens. Echter als de provincie en de regio hiermee akkoord kunnen gaan, dan lijkt een oplossing gevonden te zijn. De provincie gaat in haar Ruimtelijke Uitwerking nog uit van 265.000 m2. Als de provincie/regio niet akkoord gaat, kunnen wij ons voorstellen dat wij in plaats van te kijken naar de schrapopgave, kijken naar het aantal PDV-meters wat behouden moet worden: 1. Bestaande PDV op Hengelder 2. Bestaande PDV op Tatelaar (schuifruimte zoals is opgenomen in RPW) 3. Ontwikkelruimte voor kop van Hengelder (als gevolg van opwaardering in gebied met verplaatsing van op- en afrit A12) 4. Ruimte voor planvorming van pandeigenaren die zienswijze hebben ingediend en plannen hebben.	1. Behoud bestaande PDV op Hengelder is akkoord. Dit gaat om ca. 24.000 m². 2. Verplaatsing van Tatelaar naar Hengelder (afspraak RPW 2017) is akkoord. Dit gaat om ca. 23.000 m² 3. Voor opwaardering van de Kop van Hengelder (nieuwe entree Zevenaar als gevolg van verplaatsing afrit A12) komen er geen extra meters PDV bij. Hier is geen ruimte voor in de regionale markt. De Kop van Hengelder kan wel worden ingevuld met: a. Verplaatsing van PDV vanaf Tatelaar naar Hengelder, dit valt binnen de 23.000 m². b. Verplaatsing op PDV binnen Hengelder, dit valt binnen de 24.000m²; c. Het totaal mag bij deze verplaatsingen niet uitkomen boven de optelsom van de huidige PDV invulling op Hengelder en Tatelaar (ca. 47.000m²). d. Lokaal of regionaal bedrijventerreinen. Hierop zijn de	Nee

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
		regels in het onderdeel bedrijventerreinen van toepassing. Ten aanzien van de zienswijzen op de schrapopgave van dubbelbestemming PDV stellen we voor om hierover het komend half jaar daar in samenwerking met provincie, gemeente en regio uitvoeringsafspraken te maken. Formeel bestaat deze opgave er nog steeds.	

Bestuurlijke gesprekken

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Arnhem (schriftelijk)	Belang kantoren in het centrum van Arnhem niet beperken tot Centraal Station, maar gehele binnenstad. De gehele binnenstad is makkelijk te bereiken vanaf het station binnen 15 minuten lopen danwel fietsen of ov. (denk aan kansen voor bestuurskwartier!)	12 minuten loopafstand is leidend. Indien noodzakelijk wordt hiervoor een nieuw kaartje opgemaakt.	Nee
Arnhem (schriftelijk)	vanuit regionale opgaven, omgevingsvisie en verstedelijkingstrategie wordt ingezet op hubs rond stationslocaties qua wonen en werken. In RPW ligt nu accent op Centraal Stations Arnhem en Nijmegen en overlooplocaties als Gelderse poort (station Schuytgraaf, ligt nog een kavel die potentie heeft voor kantoor), Lent en Overbetuwe. Voor Arnhem is ook Velperweg (station Velperpoort) een belangrijke hub.	Dit sluit aan bij de verstedelijkingsstrategie en groene metropoolregio (bereikbaarheid ov). Is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja
Arnhem (schriftelijk)	Presikhaaf winkelcentrum staat nu in RPW als lokaal verzorgende wijkcentra, maar heeft is winkelcentrum voor Bovenlokaal. Zo staat het ook in onze detailhandelsvisie - Stadsdeelcentra met regionale aantrekkingskracht. (idem als Kronenburg).	De status stadsdeelcentrum van Winkelcentrum Presikhaaf is niet in het geding, noch een bepaalde regionale aantrekkingskracht van specifiek dit winkelcentrum. In het RPD 2013 werd dit winkelcentrum niet tot de regionaal verzorgende winkelcentra (zoals de stadsdeelcentra Kronenburg en Dukenburg) gerekend, maar tot de lokaal verzorgende winkelcentra. Dit heeft te maken met het relatieve verschil in omzethoogte en -herkomst van de diverse winkelgebieden. In het regionaal koopstromenonderzoek zijn deze verschillen bevestigd.[3]	Nee

[3] Zie figuur 4.3 van hoofdrapport KSO 2016, alsmede deelrapporten gemeenten Arnhem en Nijmegen.

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
		Presikhaaf blijft aangemerkt als lokaal verzorgend winkelcentrum. Dit heeft enkel invloed op wanneer regionale toetsing plaatsvindt.	

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Lingewaard	Zoals al besproken lijkt het me zinvol om aan te bieden dat jij met de regio-afvaardiging van het IOW een gesprek aangaat met de betreffende bestuurders. Ik denk nl dat veel bestuurders vragen/opmerkingen hebben. Deze moeten bilateriaal (of met een paar gemeenten tegelijk) plaatsvinden.	Gesprekken hebben plaatsgevonden.	Nee
Lingewaard	Daarnaast kan je ook overwegen om, net als bij programma wonen, om te kiezen voor 130% (dus een stuk overprogrammering). Na 1 of 2 jaar kan je dan bekijken of plannen ook echt van de grond komen. Niet alle plannen halen nl de eindstreep. Daarnaast zijn de criteria voor meerdere uitleggen vatbaar. Ik snap ook dat dat lastig is, maar wellicht dat we daar nog wel een verdieping in moeten maken.	Feitelijk is hier met 142% harde en zachte plannen ten opzichte van de ruimtebehoefte al sprake van. Ecorys heeft o.b.v. voor- en nadelen van de opties een advies opgesteld. Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja
Lingewaard	Ontwikkelruimte verdelen. Wellicht naar 75%?	Ecorys heeft o.b.v. voor- en nadelen van de opties een advies opgesteld. Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja
Lingewaard	-Nieuwe bedrijventerreinen aan de snelweg. Als je de lijn dun tekent dan zouden we als Lingewaard eerder in Park Lingezegen moeten bouwen, dan net daarbuiten. Dat is natuurlijk uiterst ongewenst. De strekking van deze regel is uiteraard dichtbij bestaande terreinen en dicht bij ontsluiting/snelweg. Onze nieuwe plannen voorzien oi daarin. En ons beeld is ook dat onze huidige terreinen ook dichtbij de snelweg liggen. Dat laat de uitgifte van de laatste jaren wel zien waaruit blijkt dat we heel interessant zijn voor grotere logistieke bedrijven (i.v.m. doortrekking A15) die kavels bij ons hebben gekocht.	De zachte plannen van Lingewaard voldoen aan de ligging nabij de snelweg	Nee

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Lingewaard	Lingewaard wil nieuwe bedrijventerrein aansluitend aan bestaande bedrijven (clustering) langs A15 met goed inpassing en groen.	Zachte plannen worden vanaf 1 maart 2021 beoordeeld.	Nee
Lingewaard	Afbakening van knoop 38 in combinatie met de motie van onze raad. Graag overleg over.	Overleg heeft plaatsgevonden. De motie wordt in deze notitie beantwoord.	Nee
Lingewaard	Onduidelijkheid over terreinen die in het eerste rpw stonden (bijv watergebonden terrein Looveer) en nu weg zijn. Terwijl daar ook afspraken over zijn gemaakt.	De afspraken blijven behouden. Zie ook het antwoord onder bijzondere werklocaties en watergebonden bedrijvigheid.	Nee

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Zevenaar	**PDV** We zien een voorstel in het concept RPW staan om 6.500 m2 onbenutte plancapaciteit PVD op Hengelder te schrappen. Onze gemeenteraad is het hier – op basis van het vorige RPW – niet mee eens. Echter als de provincie en de regio hiermee akkoord kunnen gaan, dan lijkt een oplossing gevonden te zijn. De provincie gaat in haar Ruimtelijke Uitwerking nog uit van 265.000 m2. Als de provincie/regio niet akkoord gaat, kunnen wij ons voorstellen dat wij in plaats van te kijken naar de schrapopgave, kijken naar het aantal PDV-meters wat behouden moet worden: 1. Bestaande PDV op Hengelder 2. Bestaande PDV op Tatelaar (schuifruimte zoals is opgenomen in RPW) 3. Ontwikkelruimte voor kop van Hengelder (als gevolg van opwaardering in gebied met verplaatsing van op- en afrit A12)	Gemeente, regio en Provincie werken dit nader uit.	Nee

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
	4. Ruimte voor planvorming van pandeigenaren die zienswijze hebben ingediend en plannen hebben.		
Zevenaar	**Ontwikkelruimte** Regio staat op slot, Zevenaar moet nee verkopen. Zorg ervoor dat er voldoende terreinen beschikbaar komen (met name voor logistiek en maak-industrie). Hierin trekt Zevenaar samen op met de Liemers	Ecorys heeft o.b.v. voor- en nadelen van de opties een advies opgesteld. Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW. Bovendien mogen lokale bedrijventerreinen ontwikkeld worden als voldaan wordt aan de ladder van duurzame verstedelijking.	Ja

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Nijmegen (schriftelijk)	In het concept RPW van nu is niet verder verduidelijkt wat XXL logistiek en reguliere logistiek is en wordt ook het onderscheid in EDC, NDC en RDC niet meer gemaakt. Dit onderscheid en de uitleg maakte eerder wel onderdeel uit van de stukken die voor de zomer naar colleges/raden zijn gegaan. En dat staat er nu niet meer in. Waarschijnlijk ontstaat er een soort bedrijfsblindheid als je stukken tig keer leest. Maar aangezien juist de discussie rond logistiek zeer lastig is, is het misschien toch handig om hier nog een stuk tekst over op te nemen. Nu wordt alleen verwezen naar randvoorwaarden XXL logistiek.	Is	Ja

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Duiven	Geef markt de ruimte en zet alle ontwikkelingsruimte op de markt. Snel duidelijkheid, goede criteria en beoordelen. Wanneer er toch wordt gekozen voor tranchering, kies van voor een hard aantal ha uit te geven en het resterende deel voorwaardelijk toewijzen. Voorkom dat gemeenten straks eigendommen hebben aangekocht en dan niet door kunnen.	Ecorys heeft o.b.v. voor- en nadelen van de opties een advies opgesteld. Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW. Ook zijn beoordelingscriteria toegevoegd.	Ja

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Overbetuwe	Bij het verdelen van de ontwikkelruimte: duidelijke criteria: werkgelegenheid, huisvesting en toevoeging regio. Tranchering: Ja. En harde voorwaarden dat men ook echt gaat ontwikkelen. Bijv. aanvraag moet voldoen aan: Financiële uitvoerbaarheid, RPW beleidseisen, ladder voor duurzame verstedelijking, etc.	Ecorys heeft o.b.v. voor- en nadelen van de opties een advies opgesteld. Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Montferland	XXL moet snel verder kunnen. XXL in 1 tranche. Men zou geholpen zijn met 20 ha voor locatie A.	Ecorys heeft o.b.v. voor- en nadelen van de opties voor verdeling van de ontwikkelruimte een advies opgesteld. Hierin is voor de uitbreiding van DocksNLD 2, locatie C 20 ha ontwikkelruimte voor XXL-logistiek toebedeeld. Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja
Montferland	Kwalitatieve beoordeling 7.b in de mail concreet maken.	Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja

Gemeente	Opmerking	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Druten	Voorstel ontwikkelruimte: flexibiliteit behouden om op toekomstige economische ontwikkelingen goed te kunnen inspelen.	Ecorys heeft o.b.v. voor- en nadelen van de opties voor verdeling van de ontwikkelruimte een advies opgesteld. Dit is toegevoegd in de definitieve versie van het RPW.	Ja
Druten	Men is zich bewust van de claim die er nog ligt ten aanzien van PDV. Dubbelbestemming op bedrijventerrein. Hier moet de gemeente zelf actief worden om dit op te heffen. Op dit moment geen enkele prioriteit.	Gemeente, regio en Provincie werken dit nader uit.	Nee
Druten	Hoort Bijsterhuizen Wijchen nu wel bij Knoop Nijmegen/Park 15 of niet? Zien wel perspectief. Beleidskaart hoe staat Wijchen hier nu precies op?	Bijsterhuizen behoort niet tot de aangewezen locaties voor XXL-logistiek. In de Gelderse omgevingsverordening is hier de A12/A15 corridor voor aangewezen. De bedrijventerreinen zijn in de definitieve versie expliciet benoemd.	Nee

Moties

Gemeente	Motie	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Lingewaard	**Motie Lingewaard 11 juni 2020:** Daarenboven heeft de gemeenteraad zich bij motie expliciet uitgesproken over de begrenzing en definitie van knoop 38. De raad vraagt het volgende in overweging te nemen. Gezien de grote vraag naar ruimte voor logistiek, kunnen zich in Lingewaard bij voorkeur uitsluitend XL en kleinere bedrijven vestigen. Echter, wanneer zich incidenteel een bedrijf meldt met een omvang net boven de grens van vier hectare willen wij vestiging niet op voorhand uitsluiten. Wij willen bij voorkeur een kwalitatief geschikt aanbod bieden voor de doelgroepen logistiek XL (+) en gemengd klassiek. De doortrekking van de A15 kan extra ruimte genereren, waardoor Lingewaard zich bij uitstek leent onderdeel te zijn van knoop 38 voor waar het gaat om dit type bedrijvigheid.	In het nieuwe RPW wordt niet meer gesproken over knoop 38. Uitbreiding van XXL logistiek (vanaf 4 ha.) wordt toegestaan op alleen de bedrijventerreinen Park15 en de Grift (en op 7Poort en DocsNLD). Dit komt overeen met de keuze die gemaakt is door de provincie Gelderland. Uit de ruimtevraag blijkt dat er behoefte is aan nieuwe logistieke kavels zoals ook benoemd wordt in de motie. Voor reguliere logistiek en XL logistiek tot 4 ha. betekent dat deze kan landen in de regio en dat dit het meest passend is binnen het logistieke cluster Logistics Valley waarvan Lingewaard onderdeel van is. Dit betekent dat naar aanleiding van de motie vanuit Lingewaard er geen verder aanpassing wordt gedaan aan het RPW. Het RPW is niet de plek om de samenwerking binnen knooppunten te regelen. Dat kunnen gemeenten in het kader van Logistics Valley het beste oppakken via organisaties als het Logistiek Expertise Centrum Nijmegen. De regionale afspraken in het RPW bieden hiervoor de kaders.	Nee

Gemeente	Motie	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
Arnhem	**Motie Arnhem 17 juni 2020** • Te pleiten voor het slim benutten van de platte daken van XXL-locaties om deze te voorzien (of in de bouw voor te bereiden op het plaatsen) van zonnepanelen. • Om in het vervolg bij het herijken van regionale vraagstukken, het energie vraagstuk integraal mee te nemen zodat dergelijk potentieel niet verloren gaat voor de regio. • bij de provincie en het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties ter advisering van het Portefeuillehoudersoverleg Economie ook te pleiten voor biodiversiteit als subthema onder de randvoorwaarde duurzaamheid voor XXL-logistiek • Binnen het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties ter advisering van het Portefeuillehoudersoverleg Economie te pleiten voor het opnemen van een visie op verantwoord maatschappelijk ondernemen op basis van de OESO-richtlijnen als randvoorwaarde voor XXL-locaties. • Met voortvarendheid te werken aan concepten en innovaties die leiden tot extra zuinig ruimtegebruik voor alle soorten bedrijvigheid, zowel in nieuwe als te herstructureren werklocaties; • Hierbij ruimtelijk ontwerpers, bedrijfsleven en regiopartners actief te betrekken. • Onze Raad periodiek te informeren over de voortgang, mogelijke programma's en resultaten;	De moties van Arnhem leiden niet tot aanpassing van het RPW, maar het RPW is wel aangepast door de ambitie Groene Metropool regio en de regionale versterkingsstrategie met de 5 opgaven. Duurzaamheid, XXL logistieke en bedrijfsleven breed is geborgd (ook in de uitgangspunten voor het nieuwe RPW). Duurzaamheid en de transitie naar een circulaire leefomgeving zijn de kernpunten van de regionale visie Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio en de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland. Dit is ook verwerkt in het nieuwe RPW. <u>Bedrijventerreinen</u> In het kader van de verduurzaming van bedrijventerreinen worden bij de ontwikkeling van nieuwe werklocaties maatregelen getroffen in het kader van klimaatadaptatie, de energietransitie en circulaire grondstoffenstromen. Bovendien worden ontwikkelplannen in een vroeg stadium besproken met de Provincie Gelderland om op grond daarvan tot een regionaal afgestemde invulling van de duurzaamheidsdoelstellingen in het RPW te komen.	Nee

Gemeente	Motie	Reactie IOW	Aanpassing RPW?
		<u>Specifiek voor XXL logistiek</u> Voor nieuwe ontwikkelingen ten behoeve van XXL-logistiek is in de randvoorwaarden een BREEAM Excellent-certificering op zowel pand- als gebiedsniveau als minimumeis vastgelegd. In het RPW is opgenomen dat er tweejaarlijks wordt gemonitord.	

Notitie XXL-logistiek

Nvt

Notitie advies benutten ontwikkelruimte

Gemeente	Motie	Reactie IOW
Zevenaar	• Pagina 1 de optelling in de tabel klopt niet, ik kom op 121,5 ha • Pagina 1 de 42 ha XXL-logistiek komt hier uit de lucht vallen. • Pagina 2 Tabel 3 hier staan nog de oude ha m.b.t. logistiek • Pagina 2 Dit planaanbod is het totaal aan ideeën, boterzachte en zachte plannen, waarvan maar de vraag is in hoeverre deze hard gemaakt kunnen worden. Volgens mij kan je dus nooit zeggen dat dit het planaanbod is. • Pagina 3 onder Voorstel 3e bullit: Onduidelijk voor mij. De monitoring na 2 jaar kan toch nooit de inschrijvingen in 2021 beoordelen? • Pagina 6 onder Voorstel 2e bullit: Uitval betekent in deze context dat 30% van de plannen niet wordt gerealiseerd, of gerealiseerd kan worden.	• Aangepast, ook in de definitieve versie van het RPW • Toelichting toegevoegd. • Aangepast, ook in de definitieve versie van het RPW • Woningbouw is als voorbeeld genomen bij het voorstel voor programmering op 130%. Ook bij woningbouw zijn zachte plannen inbegrepen in de 130%.

Gemeente	Motie	Reactie IOW
	• Pagina 6 onder Voordelen 3e bullit én onder Nadelen 4e bullit: Je kan nooit deze 142% als overprogrammering zien, omdat je nooit 142% ontwikkelruimte vrijgeeft. Deze stelling is onjuist. • Pagina 7 uitzonderingen: raar woord hier • Pagina 7 XXL-logistiek: Is hier al een besluit over genomen? Of is dit een voorstel, gebaseerd op het advies t.b.v. XXL-logistiek? Hoe, wanneer en door wie zijn de ruimtelijke mogelijkheden van deze locaties afgewogen? Graag uitleggen/motiveren. Kan Zevenaar, als onderdeel van EMZ hier ook nog een beroep op doen?	• Aangepast naar: *het aantal en de oppervlakte van de* inschrijvingen. • Klopt. • Het idee van programmeren op 130% bij woningbouw is dat uiteindelijk 100% van de behoefte ingevuld kan worden. Zo zien we de 142% van de ontwikkelruimte ook. Indien plan X geen doorgang vindt, biedt dat mogelijkheden voor plan Y. • Aangepast naar *Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar* • Dit is het definitieve voorstel, waarover in het PFO een besluit genomen dient te worden. In dit voorstel wordt om verschillende redenen binnen EMZ een voorkeur gegeven aan DocksNLD. Er is te weinig ontwikkelruimte voor uitbreiding van XXL-logistiek op beide locaties.
Nijmegen	• 42 ha versus 32,5 ha XXL Logistiek Er is 42 ha ontwikkelruimte maar omdat we 32,5 gehanteerd hebben, blijven we 32,5 hanteren? Dat is een vreemd argument. Als de cijfers achterhaald/verouderd zijn, is het beter om de actuele cijfers te hanteren. Als hectares uit de markt zijn (verkocht aan eindgebruiker) dan uitgaan van deze actuele marktsituatie. Hou hierbij ook voor ogen dat op het moment dat het RPW in colleges/raden komt (1e kwartaal 2021) de cijfers bijna 1 jaar oud zijn (1 mei 2020). • In het vorige IOW heeft Nijmegen aangegeven positief te zijn over het bieden van duidelijkheid over de ontwikkelruimte XXL logistiek, maar ongelukkig te zijn met de verdeelsleutel 1:2. Er is nu een kleine aanpassing gedaan wat betekent	De redenering is anders. De ontwikkelruimte voor XXL-bedraagt op peildatum 1 mei 2020 42 hectare. De ontwikkelruimte wordt verdeeld over uitbreiding van de Grift en DocksNLD, waarbij in de verdeling van de ontwikkelruimte rekening gehouden is met de beschikbare ruimte voor XXL-logistiek op

Gemeente	Motie	Reactie IOW
	12,5 ha de Grift en 20 ha DocksNLD, met een afwijkmogelijkheid van maximaal 20 % als dit voor de verkaveling handiger is. Toch wil ik nog een keer herhalen dat een 50/50 verdeling in onze ogen “eerlijker” is, juist ook vanuit een regionale gedachte. Dit doet meer recht aan de status van de bovengemiddelde logistieke Knoop Nijmegen in het Goederenvervoersprogramma van Rijk en Provincie: er ligt een opgave om de bovengemiddelde knoop Nijmegen e.o. ruimtelijk economisch af te ronden aan de A15 (Knoop 38), dit hangt samen met investeringen in de verbetering van de (ontsluitende) infrastructuur (viaduct A 15) waarover afspraken zijn gemaakt met Overbetuwe en de provincie Gelderland en waarvoor een MIRT bijdrage beschikbaar is gesteld. De logistieke dienstverlening is een van de kansrijke sectoren in de economische visie van Nijmegen en biedt m.n. werkgelegenheidskansen aan praktisch opgeleiden. Nijmegen heeft nu geen logistieke kavels meer beschikbaar. De Grift voorziet hierin. Het plan voor de Grift zal naast XXL logistiek ook ruimte bieden aan regionaal klassiek gemengd en kleinschalig.	respectievelijk De Grift Noord en DocksNLD 2, locatie C. Daarbij kan tot maximaal 20% naar boven afgeweken worden ten behoeve van ruimtelijke afronding van het de ontwikkeling. Bovendien is er op dit moment binnen knooppunt Nijmegen en omgeving op Park15 nog ruimte. Dit is binnen EMZ niet het geval. Het plan voor de Grift biedt daarnaast inderdaad nog ruimte aan reguliere regionale en lokale bedrijvigheid, waarvoor eveneens een (integraal) plan ingediend kan worden.

Ontwikkelkaart XXL logistiek Arnhem-Nijmegen

EINDRAPPORT

Oktober 2020

POSAD MAXWAN
strategy x design

Inhoudsopgave

1	**Inleiding**	Opgave	04
		Basisprincipes	06
		Beoordeling toekomstige locaties	14
		Geraadpleegde Bronnen	15
2	**Knooppunt Nijmegen: Knoop 38 (Park15 en de Grift)**	Ruimtelijke ontwikkelkaart	16
		Zoeklocaties XXL	22
3	**Knooppunt EMZ: 7Poort**	Ruimtelijke ontwikkelkaart	32
		Zoeklocaties XXL	38
4	**Knooppunt EMZ: DocksNLD**	Ruimtelijke ontwikkelkaart	40
		Zoeklocaties XXL	46
5	**Conclusies**	Prioritering locaties	50
		Colophon	51

Bijlage 1: Landschappelijke analyse mogelijke uitbreidingslocaties DocksNLD

01

Inleiding

1.1 Opgave

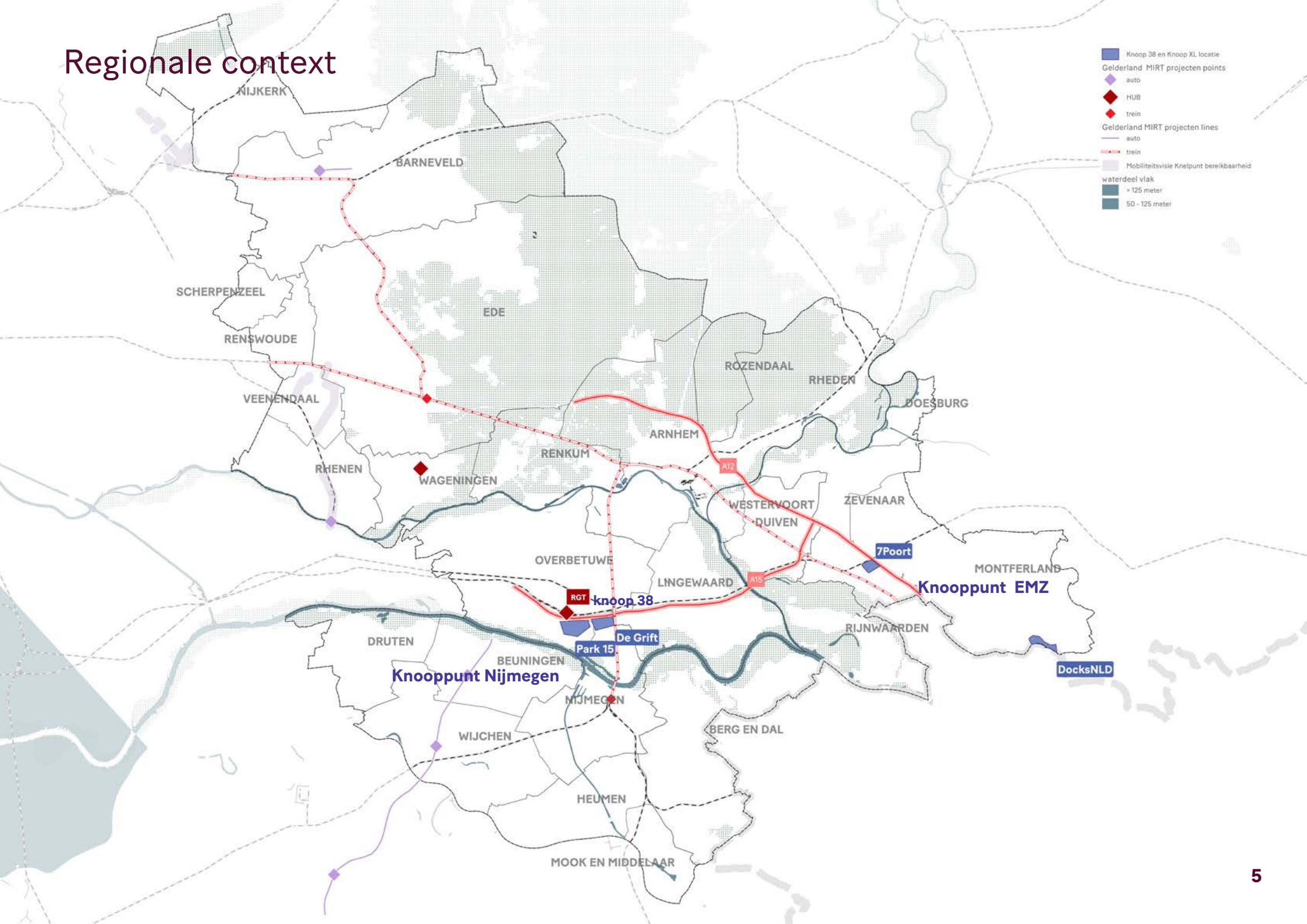
De regio Arnhem-Nijmegen (bestaande uit de 17 gemeenten) en de provincie Gelderland hebben een regionaal programma Werklocaties opgesteld. Hierin zijn alle regionale afspraken voor de onderdelen bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel vastgelegd. Waar bij het vaststellen van het RPW 2017-2021 op alle fronten een overaanbod werd geconstateerd, is anno 2020 een genuanceerder beeld ontstaan. Met name op bedrijventerreinen is het overaanbod sindsdien teruggedrongen en is er zicht op nieuwe ontwikkelruimte.

Ten behoeve van het nieuwe RPW 2021-2024 is er de behoefte aan een nadere duiding van de XXL Logistieke opgave binnen de regio. Hiervoor zijn de nodige kaders beschikbaar. Het document "Randvoorwaarden XXL-logistiek" beschrijft de context (Ecorys, mrt'20). De Randvoorwaarden notitie geeft, op hoofdlijnen, de meest relevante info.

Deze rapportage toont de vertaling van de Randvoorwaarden XXL-logistiek in een reeks van ruimtelijke ontwikkelkaarten, waarbij er duiding gegeven wordt aan de vraag waar XXL Logistiek een plek zou moeten krijgen in de regio Arnhem-Nijmegen en hoe deze landschappelijk-ruimtelijk ingepast kan worden (welke gronden hiervoor het meest geschikt zijn).

Er wordt gefocust op de locaties: knooppunt EMZ (7Poort en DocksNLD) en knooppunt Nijmegen en omgeving (Knoop38(Park 15 en De Grift). Hier heeft de provincie aangegeven dat XXL locaties mogelijk zijn.

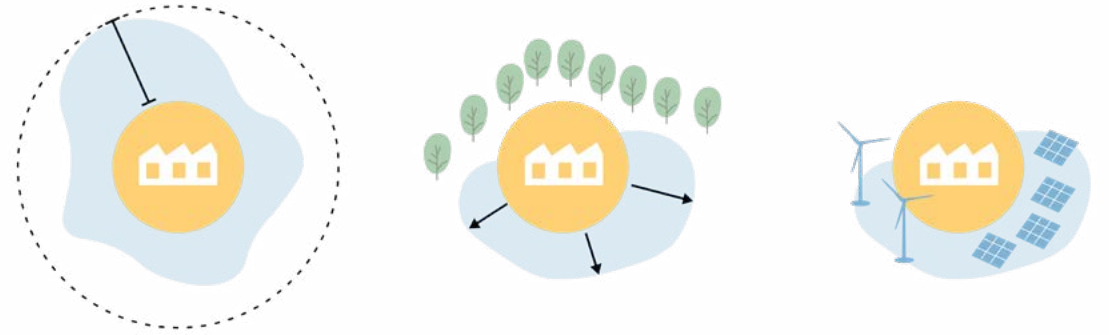
Regionale context

1.2 Basisprincipes

'De randvoorwaarden die de regio Arnhem-Nijmegen wil stellen aan nieuwe ontwikkelingen voor XXL-logistiek zijn op te delen in vijf thema's: clustering, landschappelijke inpassing, duurzaamheid, toegevoegde waarde voor de regio en organisatiegraad.'
(uit: Randvoorwaarden XXL-logistiek Ecorys mrt'20)

Voor waardering van locaties in het licht van zorgvuldig ruimtelijk handelen, de aanleiding voor deze rapportage, zijn de thema's clustering, landschappelijke inpassing en duurzaamheid van belang. We geven een korte toelichting.

A. Clustering **B. Landschappelijke Inpassing** **C. Duurzaamheid**

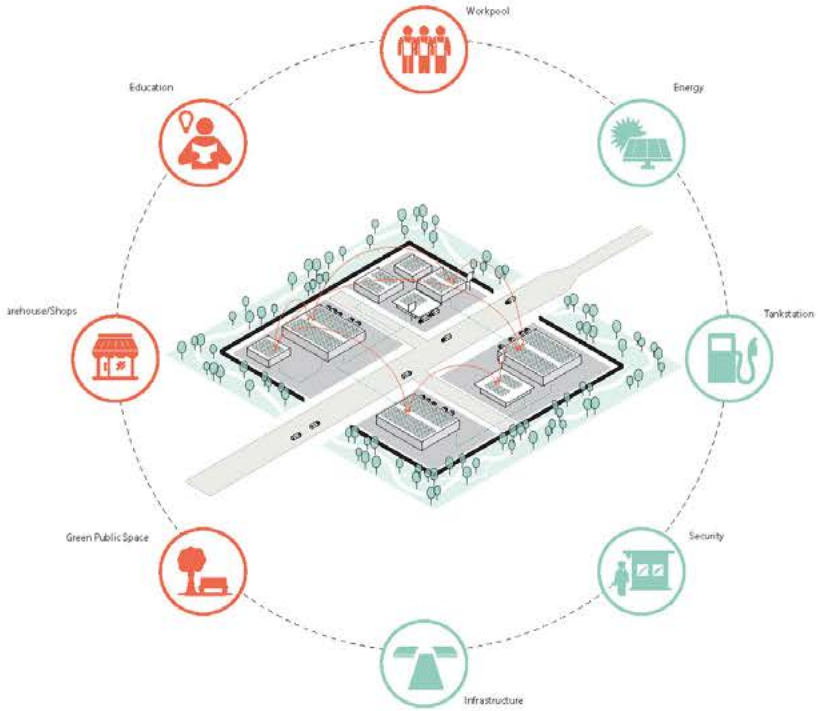
4.4 Creëer cluster effecten

Ruimtelijk clusteren beperkt de impact op het landschap, maar er zijn meer voordelen voor zowel het bedrijfsleven als de omgeving. Binnen clusters kunnen synergieën worden gecreëerd door zaken als energie, arbeid, veiligheid en andere gedeelde voorzieningen op gebiedsniveau te organiseren. Integraal parkmanagement is hierbij cruciaal.

Bedrijventerreinen met verschillende bedrijfshallen ieder omringd door een groot veld asfalt en zijn eigen ondersteunende voorzieningen is de norm. Inventariserend zie je snel dat vele bedrijven allemaal onderling hun voorzieningen hebben die ze slechts een beperkt deel van de dag gebruiken. In een goed ontworpen en georganiseerd cluster kunnen bedrijven op verschillende manieren profiteren van gedeelde investeringen.

Parkmanagement gebeurt al op de betere bedrijventerreinen en levert grote winsten op. Vaak moet het wel van tevoren geregeld zijn tijdens de opzet van een gebiedsontwikkeling. Als terreinen reeds zijn verkaveld en investeringen al zijn gedaan is het moeilijk de gedeelde noemer te vinden bij verschillende bedrijven.

Investeerders van bedrijfshallen pleiten om andere reden voor clustering. Voor hen is het interessant om meerdere hallen in hetzelfde gebied te bezitten zodat bij het wegvallen van huurders of bij de wens tot uitbreiding geschoven kan worden binnen het terrein. Dit maakt risico's kleiner, maar bied dus ook een marktprikkel die clustering stimuleert.

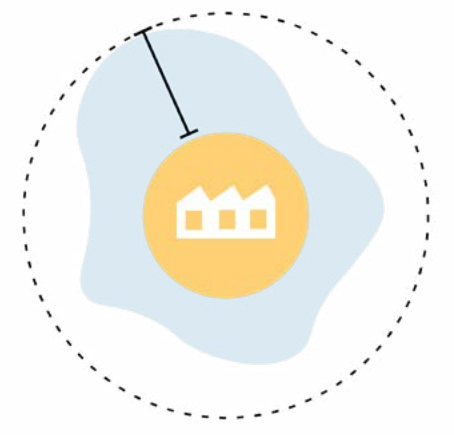

Bron: (X)XL-verdozing, College van Rijksadviseurs, oktober 2019

1.3 A. Clustering

CLUSTERING

Clustering gaat over het ruimtelijk compact organiseren van de inpassing van XXL kavels. Hierbij worden de volgende 'spelregels' gehanteerd. Spelregels zijn niet absoluut, maar worden in redelijkheid toegepast. Niet ruimtelijke overwegingen kunnen ertoe leiden dat een enkele spelregel niet gebruikt wordt of kan worden.

- Breid bestaande locaties uit in plaats van nieuwe locaties te starten;
- Kies voor een compacte totaalvorm van de resulterende XXL-locatie: de lengte breedte verhouding wordt waar mogelijk richting de 1:1 gestuurd en smalle (lintvormige) ontwikkeling wordt waar mogelijk vermeden (dit uiteraard in functie van wat ruimtelijk mogelijk is);
- Benut allereerst het al aangetaste landschap. Dit betekent dat:
  - kleinere ruimtes tussen bestaande stedelijke ontwikkelingen, tussen al bebouwd gebied en infrastructuur of tussen dicht op elkaar liggende infrastructuur zoveel mogelijk benut worden (mits >4ha). Dit zijn de zogenaamde snipperlocaties;
  - (relatief) ongerept, open landschap niet in aanmerking zou moeten komen als XXL-locatie (of locatieuitbreiding).

4.5 Maak fysieke grenzen

Wanneer is een cluster te groot? En wanneer worden meerdere clusters ervaren als een oneindig lint of een alomvattende mega-cluster? Clusters die inpasbaar zijn vergen grenzen. Deze grenzen moeten we kunstmatig maken. De randen kunnen vervolgens ook functies vervullen waar de directe omgeving baat bij heeft.

Bij het clusteren en consolideren van bedrijventerreinen op regionale schaal hoort op gebiedsniveau een omsluitende rand. Deze randen kunnen het middel zijn waarmee Nederland zich onderscheidt in de wijze waarmee we omgaan met een ruimtelijke problematiek die wereldwijd gevoeld wordt. De randen passen in de Nederlandse traditie van dijken, windsingels en polders en zorgen dat de impact van verdozing op het landschap wordt geminimaliseerd.

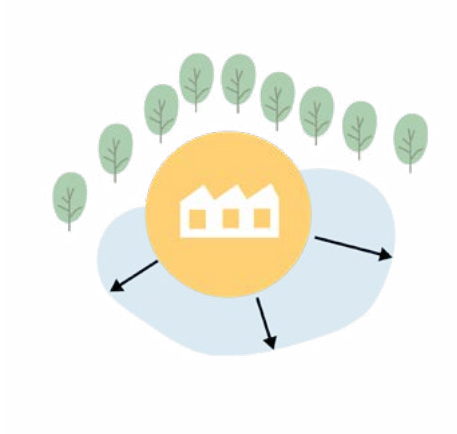

Bron: (X)XL-verdozing, College van Rijksadviseurs, oktober 2019

1.4 B. Landschappelijke Inpassing

Landschappelijke Inpassing gaat over de zorg voor een inpassing die de verstoring van het omringende landschap zoveel mogelijk beperkt of deze verstoring camoufleert. Ingrepen die hierbij overwogen kunnen worden zijn, bijvoorbeeld:

- Een goed ontwerp van de groen-blauwe structuur binnen het cluster, mogelijk aansluitend bij het ontwerp van de rand van het cluster (zie hieronder);
- De omzoming van het cluster met landschappelijk passende elementen. Deze zoom kan intensief beplant worden (hagen, heggen, struiken, dichte bomenrijen) om het zicht op de logistieke gebouwen vanuit de omgeving weg te nemen;
- De aanleg van groene daken en de uitvoering van verharding rondom het XXL-gebouw in de vorm van half-open verharding (opnieuw: voor zover dit het functioneren van de logistiek niet in de weg staat).

Bedrijventerreinen passend in het Drentse landschap

Drie voorbeeldprojecten in Gasselternijveen, Schoonoord en Peize

provincie Drenthe

natuur en milieu federatie drenthe

bonr: Bedrijventerreinen passend in het Drentse landschap, provincie Drenthe en de Natuur en Milieufederatie Drenthe, juni 2013

1.5 C. Duurzaamheid

Duurzaamheid kan een grote overlap met landschappelijke inpassing hebben en wordt daarom in deze rapportage benoemd. De overlap bestaat met name op het gebied van waterbeheer, hittestress en biodiversiteit / ecologie. Daarom:

- Besteed aandacht aan een groen-blauwe inrichting die bijdraagt aan het verminderen van hittestress;
- Besteed aandacht aan een groen-blauwe inrichting die bijdraagt aan goed waterbeheer;
- Besteed aandacht aan een groen-blauwe inrichting een bijdrage levert aan biodiversiteit;
- Doe dit in samenhang met andere duurzaamheidsdoelstellingen (bv energie: een dak met zonnecellen zal niet samengaan met een rijk groen dak, maar is op energetisch gebied duurzaam en kan daarom de voorkeur krijgen.)

Nieuws

23 jul 2018

Grootste zonnedak van Nederland op XXL-dc in Venlo

Warehousing

Met 28.000 zonnepanelen is het dak van een mega-distributiecentrum in Greenport Venlo het grootste zogeheten single roof zonnestroomproject van Nederland. Het dak van het dc waar de zonnepanelen op liggen heeft een afmeting van 80.000 vierkante meter. De panelen leveren op jaarbasis circa 7.000 MWh (MegaWattuur) aan duurzame energie op.

Begin april werd gestart met de realisatie van het omvangrijke zonnestroomproject. Deze maand is het project afgerond en in bedrijf gesteld. Het energie ontwikkelingsbedrijf voor Greenport Venlo, Etriplus, ontwikkelde het plan en legde de basis voor het mega-zonnedak dat ligt op het XXL-distributiecentrum van het Amerikaanse modemerk Michael Kors in Venlo.

KiesZon exploiteert het zonnepanelen project

Etriplus sloot voor de totstandkoming een samenwerkingsovereenkomst met KiesZon. Deze zonnepanelen specialist – tevens een dochteronderneming van Etriplus-

Marktnieuws

Het krachtigste XXL-zonnedak van Europa met 13,1 megawatt

25 november 2019 Gijs Freriks

Nunner Logistics krijgt in Venlo het krachtigste zonnedak van Europa. Het XXL-warehouse waarin de logistiek dienstverlener de logistiek verzorgt voor supermarktketen Lidl, wordt volledig volgelegd met zonnepanelen.

Elektriciteit voor 4500 huishoudens

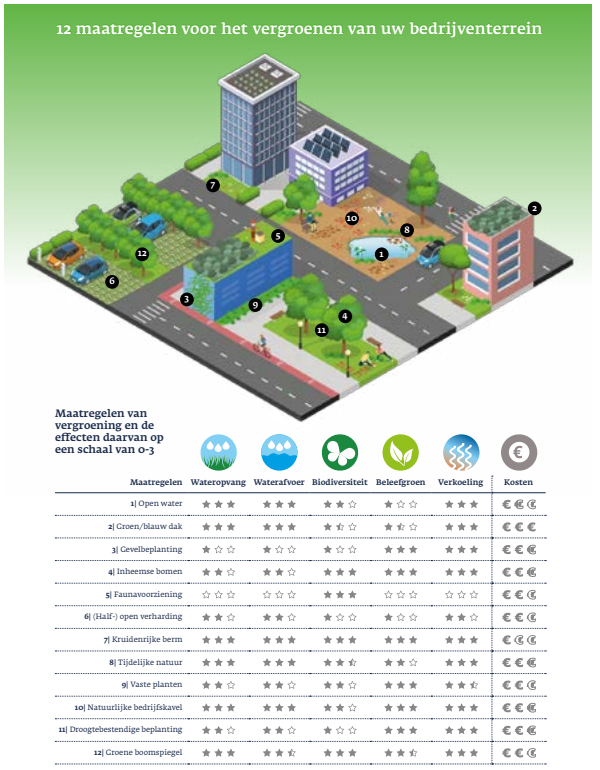
Met een oppervlakte van 110.000 vierkante meter levert het dak straks een vermogen van 13,1 megawatt: het hoogste vermogen dat in Europa door één dak wordt geleverd, voldoende om 4500 huishoudens van elektriciteit te voorzien.

'Nieuwe mijlpaal'

Het pand van 110.000 vierkante meter bi
webshop van de Duitse retailketen Lidl. "
Nunner. Voor ons is duurzaamheid onlos

bron: www.logistiek.nl
Hoe vergroenen we bedrijventerreinen?, provincie Gelderland

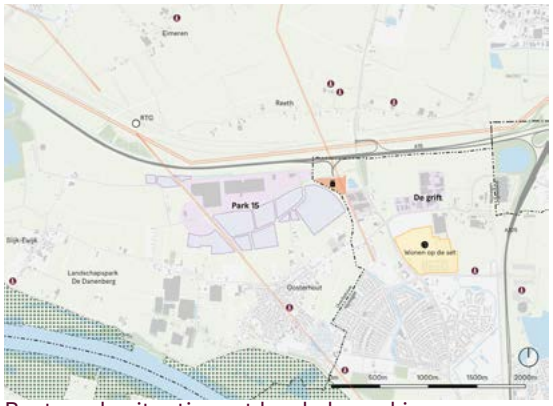
1.6 Beoordeling toekomstige locaties

Bij de beoordeling van XXL-locaties voor het onderbrengen van toekomstige vraag is het uitbreiden van bestaande bedrijfslocaties het uitgangspunt. Daarom worden de locaties Knoop38, 7Poort en DocksNLD onder de loep genomen. De beoordeling geschiedt op basis van de hierboven genoemde criteria, die allen voortkomen uit de randvoorwaarden die door de regio aan uitbreiding van het aanbod gesteld worden.

De selectie van de locaties verloopt volgens een vaste methodiek. Er is voor elke locatie een kaart samengesteld van de bestaande situatie, waarop harde en zachte beperkingen zijn ingetekend. Harde beperkingen zijn plannen, visies en kaders met formele status, die beperkingen opleggen aan het gebruik van kavels (hieronder vallen o.a. Natura 2000 en ontwikkelplannen met goedkeuring). Zachte beperkingen zijn o.a. zoekgebieden, wensbeelden, ambities.

Vervolgens wordt voor elke locatie een overzicht gegeven van kavels die in aanmerking kunnen komen voor toekomstige uitbreiding van het aanbod aan kavels voor XXL logistiek. De kaart is voorzien van de argumentatie voor de aanwijzing van kavels voor de toekomstige vraag.

In de overzichtskaart met XXL-zoeklocaties zijn twee soorten kavels te onderscheiden. De eerste laat de meest geschikte kavel zien (aangegeven met solide lijn). De tweede (aangegeven met een stippellijn) laat mogelijke uitbreiding van XXL-bedrijven en andere kavels in de toekomst zien. Deze zijn op dit moment niet gekozen als meest geschikte plek voor potentiële logistiek XXL. Dit is omdat ze (voorlopig) ontzien dienen te worden van XXL logistiek, of omdat ze zijn hier te voor klein zijn.

Bestaande situatie met harde beperkingen

Bestaande situatie met zachte beperkingen

Overzicht Zoeklocaties XXL

1.7 Geraadpleegde Bronnen

Algemeen
. Randvoorwaarden XXL-logistiek (Ecorys, maart '20) Hierin zijn de randvoorwaarden die de regio stelt aan nieuwe ontwikkelingen voor XXL-logistiek opgeschreven;

. Vraag en aanbod XXL-logistiek (Ecorys),
De meest actuele cijfers van vraag en aanbod voor XXL-logistiek in de regio Arnhem-Nijmegen;

. Factsheet gebiedsopgave de Gelderse Corridor, provincie Gelderland.
Een korte toelichting bij de doortrekking A15 en ontwikkeling van de Railterminal Gelderland;

. Economische analyse XXL-logistiek (Stec), september 2019.
Hierin wordt het onderscheid gemaakt tussen regionale en nationale dc's (RDC/NDC) enerzijds en Europese dc's (EDC) anderzijds. Dit is van belang voor de profilering van de verschillende knooppunten

. Visie Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio, regio Arhnem Nijmegen, april 2020.
Hierin worden de belangrijkste opgaven voor de regio Arnhem-Nijmegen samengebracht tot een lange termijnvisie, waarbij de circulaire economie een belangrijke rol speelt.

Windenergie
. Omgevingsvisie- Windenergie mogelijk, provincie Gelderland

Knooppunt Nijmegen: Knoop38 (Park15 en de Grift)
. Gebiedsvisie knoop 38, Concept Gebiedsprogramma, maart 2017
. Ontwerp Omgevingsvisie Nijmegen 2020-2040, februari 2020
. Gemeente Overbetuwe recente ontwikkeling Danenberg, maart 2019
. Omgevingsvisie Overbetuwe 2040
. Gebiedsvisie de Grift, april 2020

Knooppunt EMZ: 7Poort
. Bestemmingsplan Groot Holthuizen & Hengelder II, 2007
. Structuurvisie gemeente Zevenaar 2030, 2013
. Exploitatie plan 7Poort, gemeente Zevenaar, 2013

Knooppunt EMZ: DocksNLD
. Landubergreifende Regionalanalyse EMZ, SCI Verkehr GmbH; Buck Consultants International Keulen/Nijmegen, januari 2020.
Hierin wordt het grensoverschrijdende aspect van knooppunt EMZ benadrukt. Rapport is in het Nederlands.
. Structuurvisie DocksNLD, Gemeente Montferland, 2019
. Bestemmingsplan Buitengebied Montferland datum toevoegen
. Kaart "Sondierungen für eine zukünftige Siedlungsentwicklung ", Regionalplan Düsseldorf auteur? datum
. Presentatie 'Onderbouwing integrale ontwikkeling DocksNLD-2', RPW Arnhem-Nijmegen, 27 augustus 2020
. Landschappelijke beoordeling DocksNLD fase2, RoyalHaskoningDHV, 2016

02

Knooppunt Nijmegen: Knoop 38 (Park 15 en de Grift)

Bestaande locatie

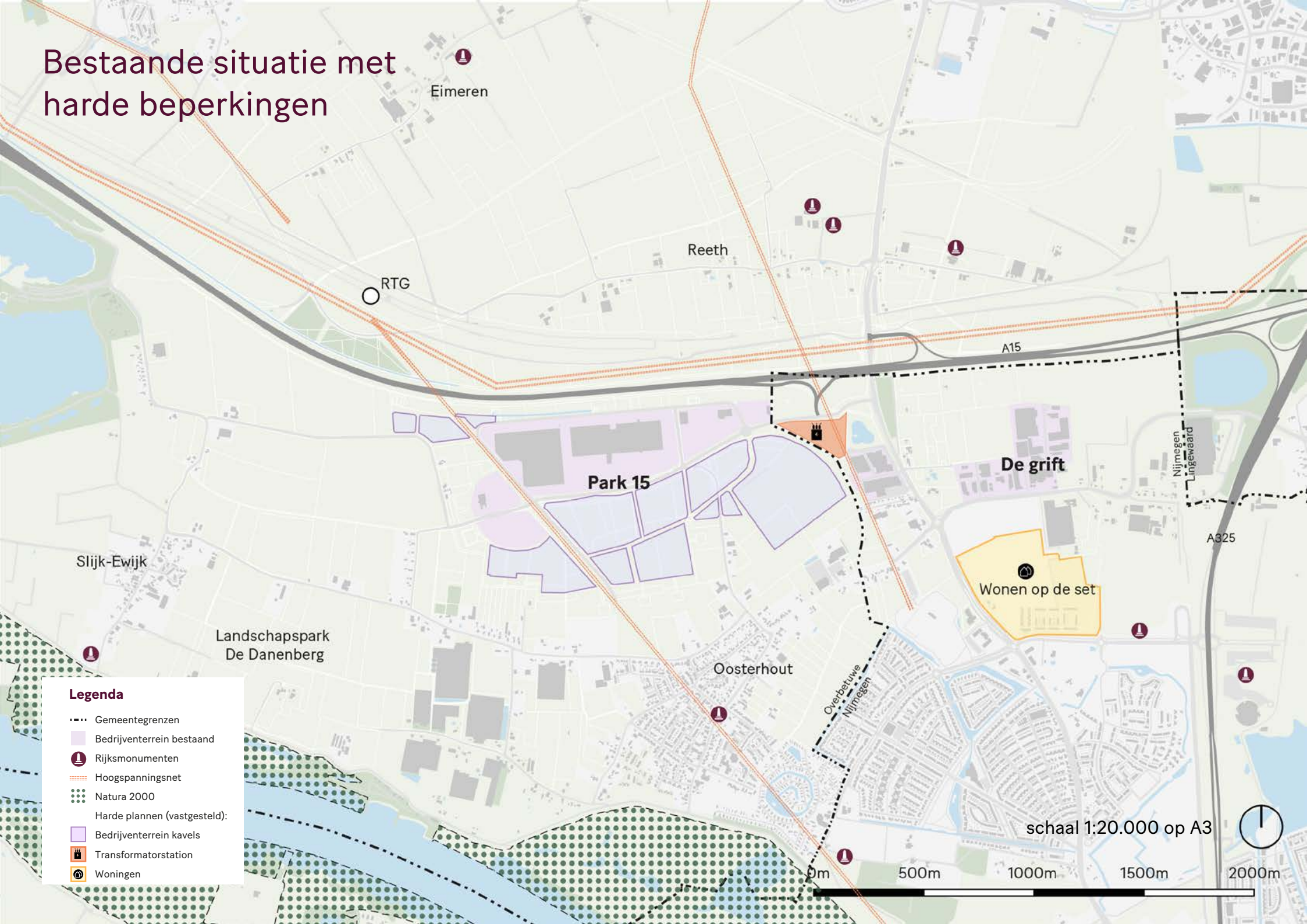

2.1 Knooppunt Nijmegen: Knoop 38 (Park 15 en de Grift)

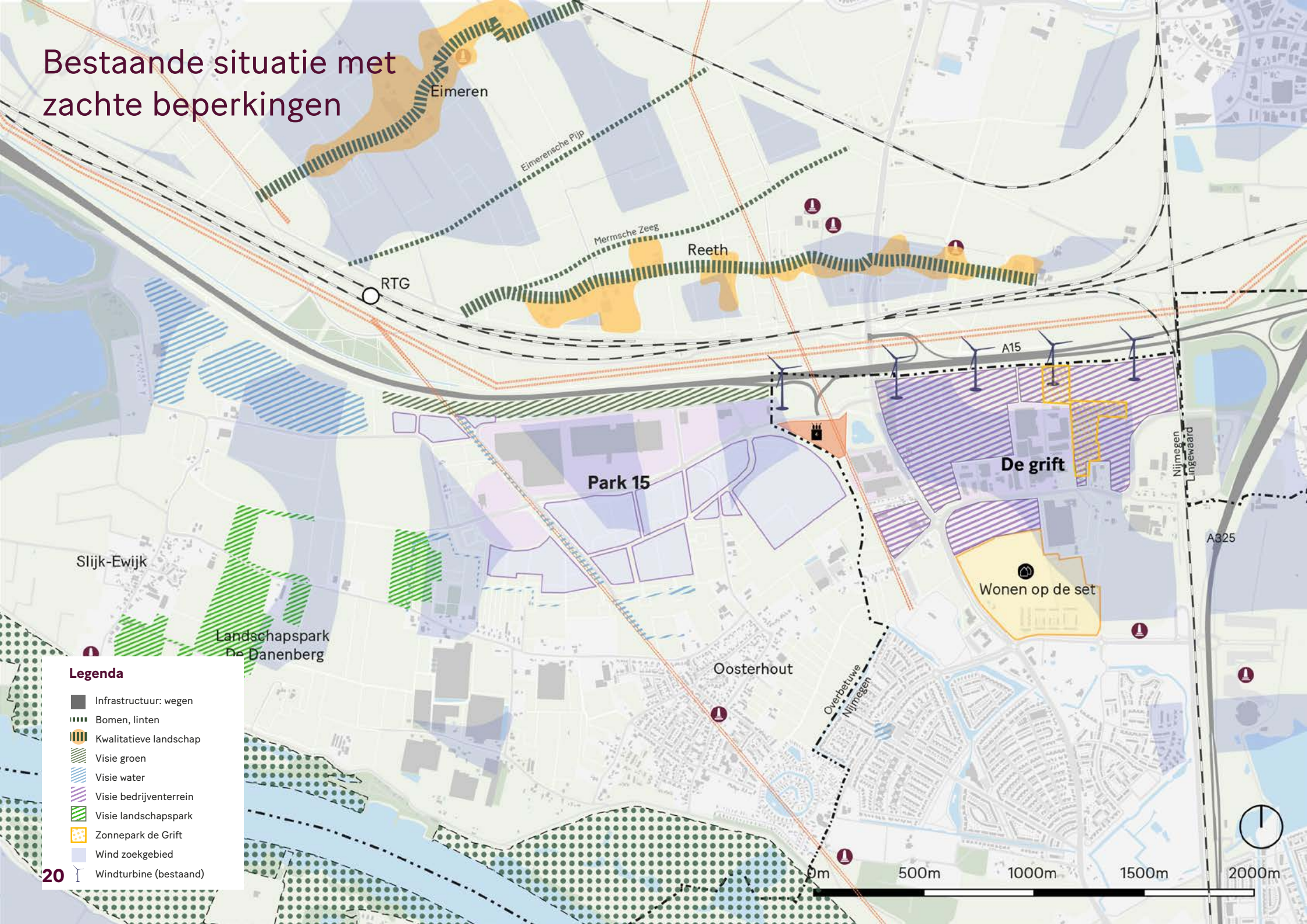
Knoop 38 bevindt zich naast de A15. Er liggen twee bestaande bedrijventerreinen: Park 15 en de Grift. Park15 is een bestaand logistiek bedrijventerrein. De Grift is een bestaand gemengd bedrijventerrein. Bij Knoop 38 staan de komende jaren veel ontwikkelingen op de agenda. De ontwikkelingen hebben allemaal (in verschillende mate) een effect op de omgeving. Voorbeelden hiervan zijn de mogelijke komst van de railterminal Gelderland (RTG), de doortrekking van de A15 en de aanpak van afrit 38, het plaatsen van windturbines, ontwikkeling van de bedrijventerreinen (Park15 en mogelijk later ook de Grift) en de ontwikkeling van landschapspark De Danenberg. Knoop 38 is gelegen op het kruispunt van drie gemeentes. Dit zijn Nijmegen, Overbetuwe en Lingewaard. Bedrijventerreinen in de gemeente Lingewaard zijn niet opgenomen in dit onderzoek. De Gemeente Lingewaard richt zich in haar aanbod primair op bedrijven tot en met de XL categorie. Ze heeft verder aangegeven de vestiging van XXL logistiek 'net boven de 4 ha' niet op voorhand te willen uitsluiten. Gegeven de wens tot clustering van XXL logistiek lijkt incidentele vestiging van de kleinste categorie XXL ons minder wenselijk, ook gegeven het feit dat er op andere, wel geclusterde locaties voorlopig voldoende aanbod is.

Volgens 'Vraag en aanbod XXL-logistiek' is op Park15 nog 23,4 hectare uitgeefbaar aanbod beschikbaar voor XXL-logistiek, dit gaat om een kavel van 4,3 ha en een kavel van 19,1 ha (peildatum 1 mei 2020).

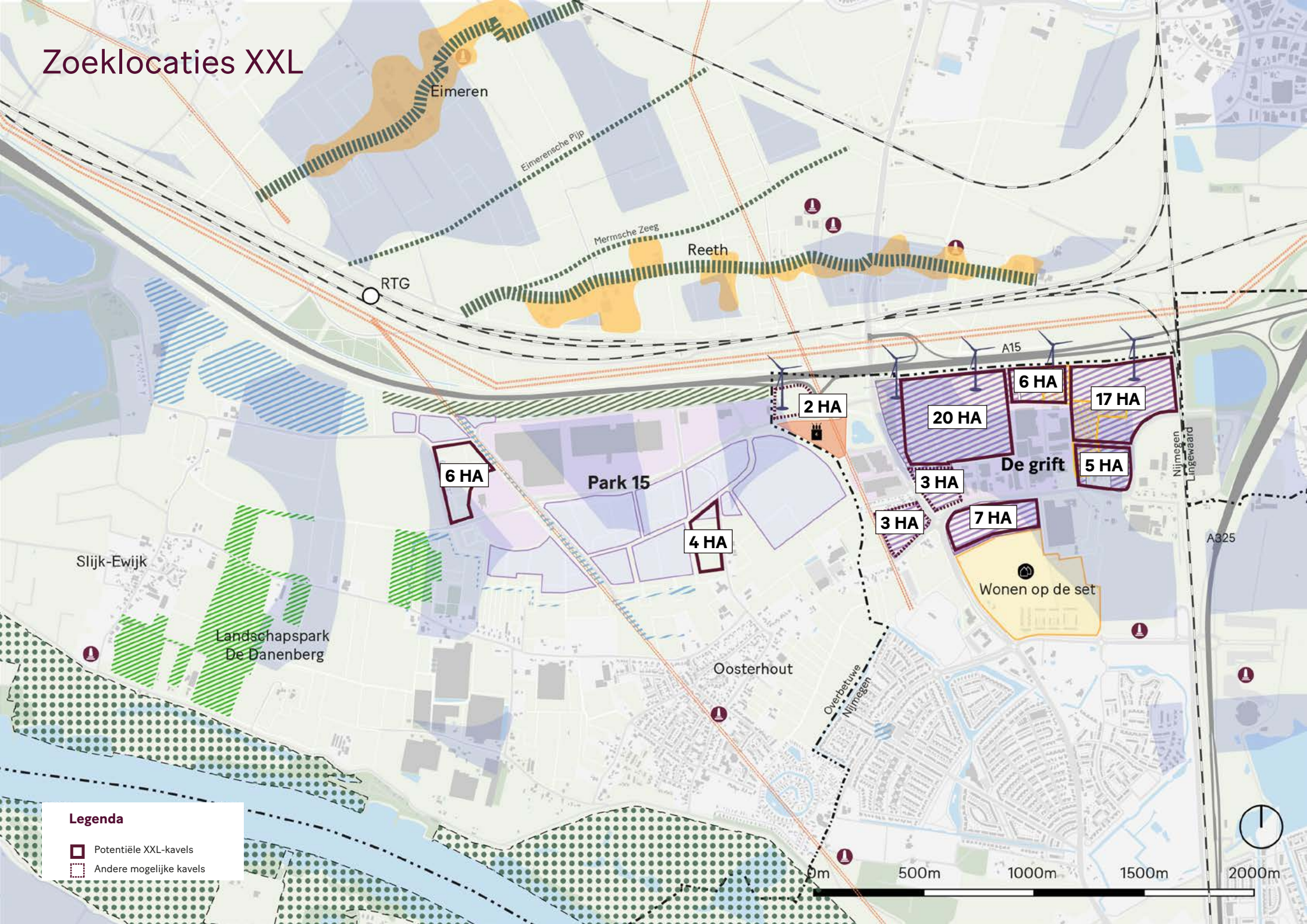
Bestaande situatie met harde beperkingen

Bestaande situatie met zachte beperkingen

Zoeklocaties XXL

2.2 Zoeklocaties XXL

Zie het kaartbeeld voor een overzicht van de kavels voor toekomstige uitbreiding ('zoeklocaties XXL')'.

• Het merendeel van de zoeklocaties betreft kavels rondom het bestaande bedrijventerrein De Grift.

• De kavels zijn een uitbreiding van de bestaande locaties Park 15 en De Grift waarbij de compacte opzet van deze locaties behouden blijft.

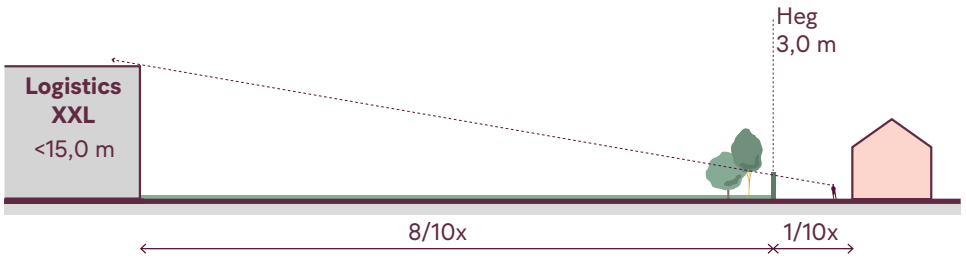
• Voor de kavels A en B in Overbetuwe zijn op dit moment geen plannen. Kavel B bestaat voor een deel uit een al bestaande kavel. Dit is om de minimale grootte van 4 ha te garanderen.

• De kavels beslaan al verstoord landschap (snipperlocaties). De kavels zijn gelegen tussen bestaande bedrijfsbebouwing en infrastructuur; of zijn kavels die vallen binnen de compacte vorm van Park15.

• Kavel H is hierop een uitzondering. Dit kavel is gelegen tussen bestaande bedrijfsbebouwing van de De Grift en de ontwikkellocatie 'Wonen op de Set'. Dit kavel kan benut worden mits het beeld van de XXL-bebouwing vanuit de woonlocatie aan bepaalde voorwaarden voldoet, te weten: een groene omzoming van de XXL bebouwing en het toepassen van de afstandsregel (zie illustratie). Er wordt geen rekening gehouden met milieucircels en geluidzonering. Distributiecentra hebben milieucategorie 3.1 en een maatgevende afstand van 50 meter. Zoals vermeld in het document "(X)XL-verdozing" (College van Rijksadviseurs, oktober 2019) 'tegenwoordig is een enkel risicoprofiel voor een gehele sector steeds vaker onterecht, omdat steeds meer typen hinder voor de omgeving kunnen worden gedempt of vermeden en sectoren simpelweg steeds diverser worden'.

• De kavels voor toekomstige uitbreiding beslaan in totaal 65ha. Enkele kavels <3ha kunnen benut worden voor gemeenschappelijk voorzieningen passend bij het gebruik door XXL-logistiek.

Locatie	Kavel	Potentiele kavels	Andere kavels
		ha	ha
Knoop 38			
Park 15	**A**	6	
	B	4	
	C		2
De Grift	**D**	20	
	E	6	
	F	17	
	G	5	
	H	7	
	I		3
	J		3
TOTAAL		**65**	**8**

Afstandsregel Wonen op de set

Zoeklocaties XXL

Kavel A en B (totaal 10 ha)

- geclusterd aan de bestaande locatie
- vullen van de ruimte naast het hoog-spanningsnet
- benutten van nog niet aangewezen kavels in de compacte vorm van de locatie

Kavel D, E,F,G en H (totaal 55 ha)
De Grift (gemeente Nijmegen)

- maximaal benutten van kavels rondom de bestaande bedrijven op De Grift
- vullen van de ruimte langs de A15
- combineren met opwekking van duurzame energie

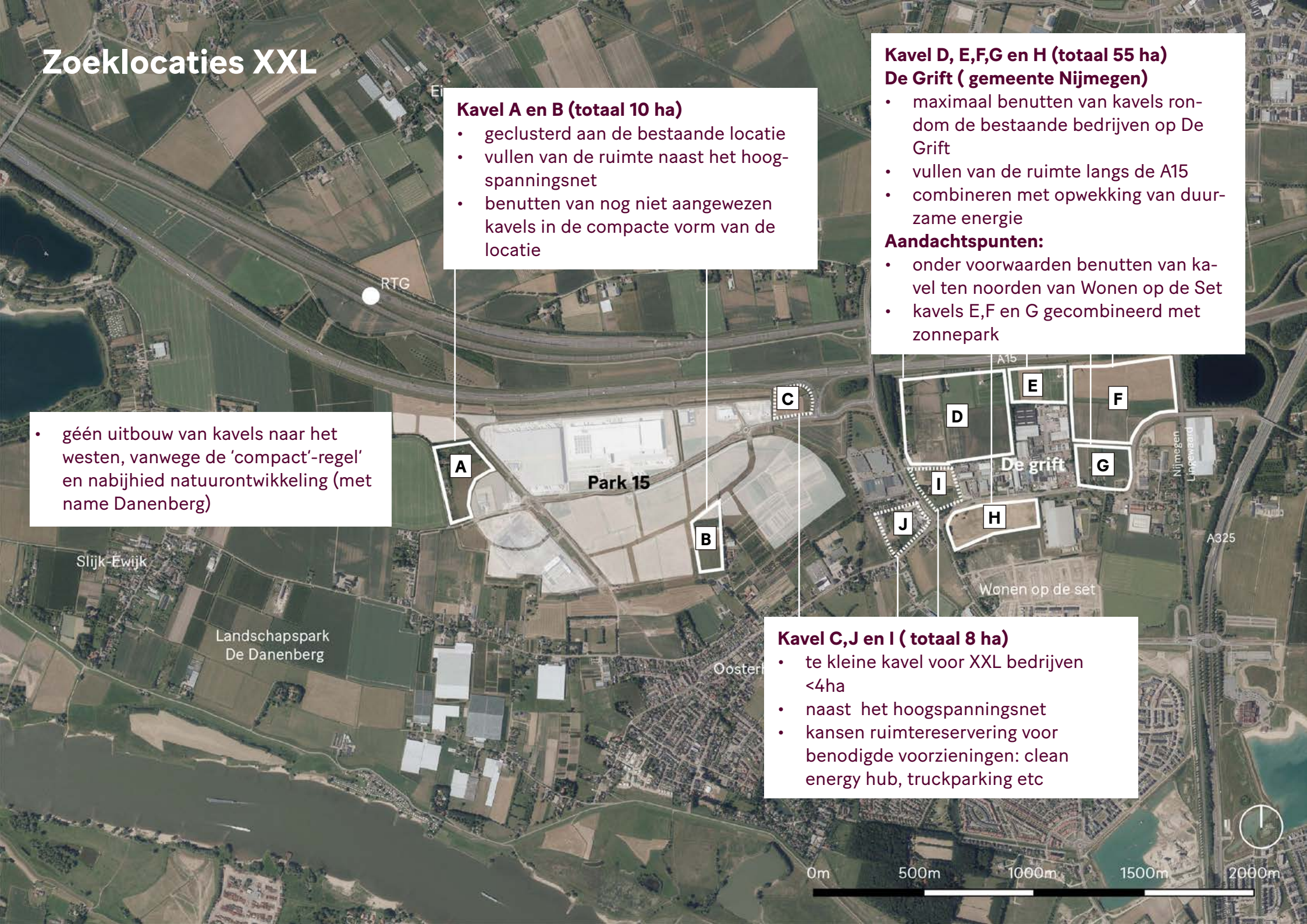
Aandachtspunten:

- onder voorwaarden benutten van kavel ten noorden van Wonen op de Set
- kavels E,F en G gecombineerd met zonnepark

- géén uitbouw van kavels naar het westen, vanwege de 'compact'-regel' en nabijhied natuurontwikkeling (met name Danenberg)

Kavel C,J en I (totaal 8 ha)

- te kleine kavel voor XXL bedrijven <4ha
- naast het hoogspanningsnet
- kansen ruimtereservering voor benodigde voorzieningen: clean energy hub, truckparking etc

03

Knooppunt EMZ: 7Poort

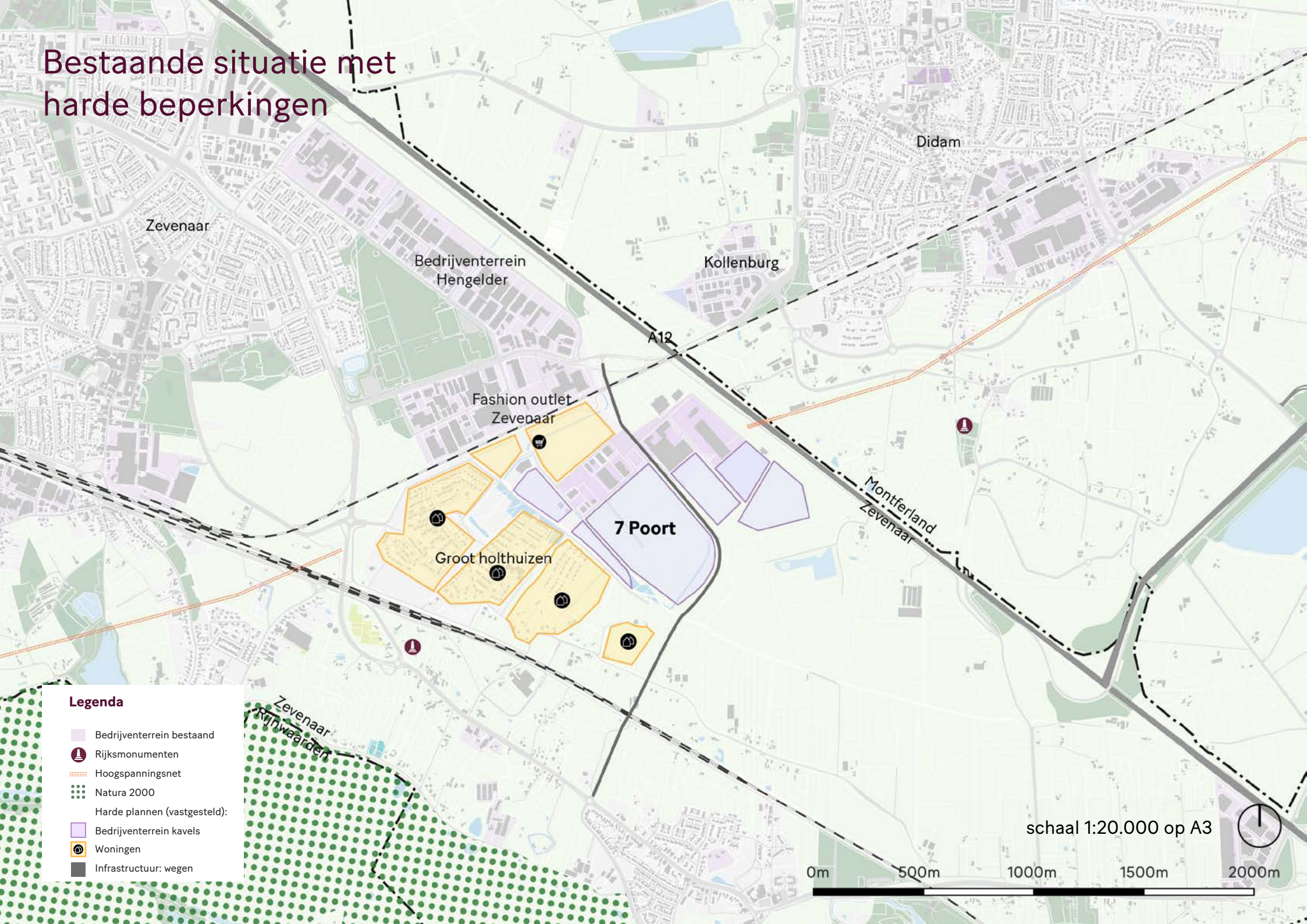
Bestaande locatie

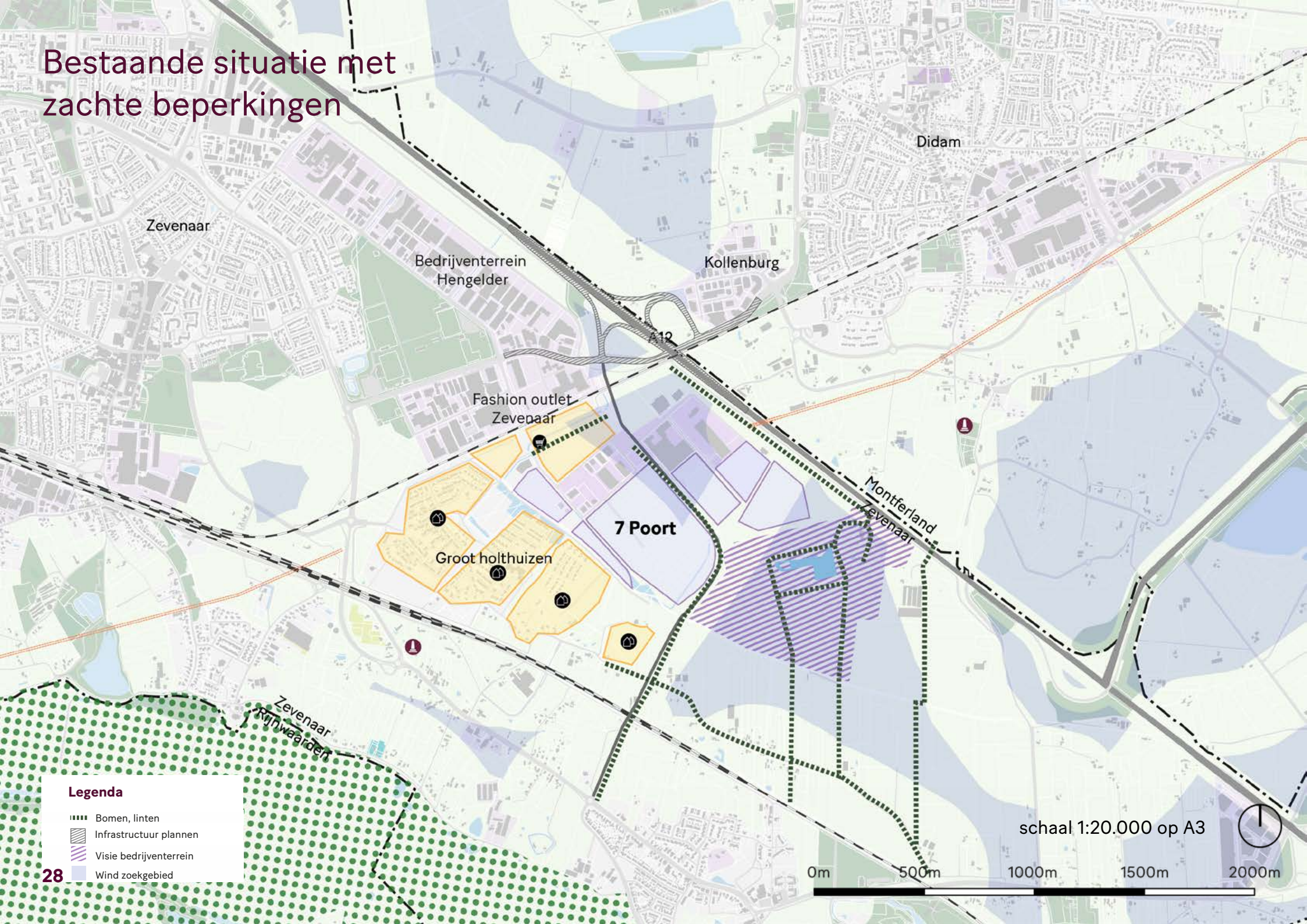
3.1 Knooppunt EMZ: 7Poort

BusinessPark 7Poort ligt direct naast de A12 in Zevenaar vlakbij de Duitse grens. Om deze reden fungeert BusinessPark 7Poort als een logistieke hub naar het oosten (het Ruhrgebied in Duitsland) en het westen (de Randstad). De bereikbaarheid van BusinessPark 7Poort is nu al uitstekend vanwege de ideale ligging aan de A12. Door de geplande doortrekking van de A15 naar de A12 komt er in de nabije toekomst een rechtstreekse verbinding met de Rotterdamse haven. Er is een nieuwe oprit gepland van en naar de A12 (Zevenaar Oost), hier is echter nog geen definitieve uitspraak over gedaan. Het zoekgebied ligt binnen twee gemeentes, dit zijn Montferland en Zevenaar. Volgens 'Vraag en aanbod XXL-logistiek' is er op 7Poort nog maximaal 7 hectare uitgeefbaar aanbod beschikbaar voor XXL-logistiek, waarvan 3,2 hectare in optie is (peildatum 1 mei 2020).

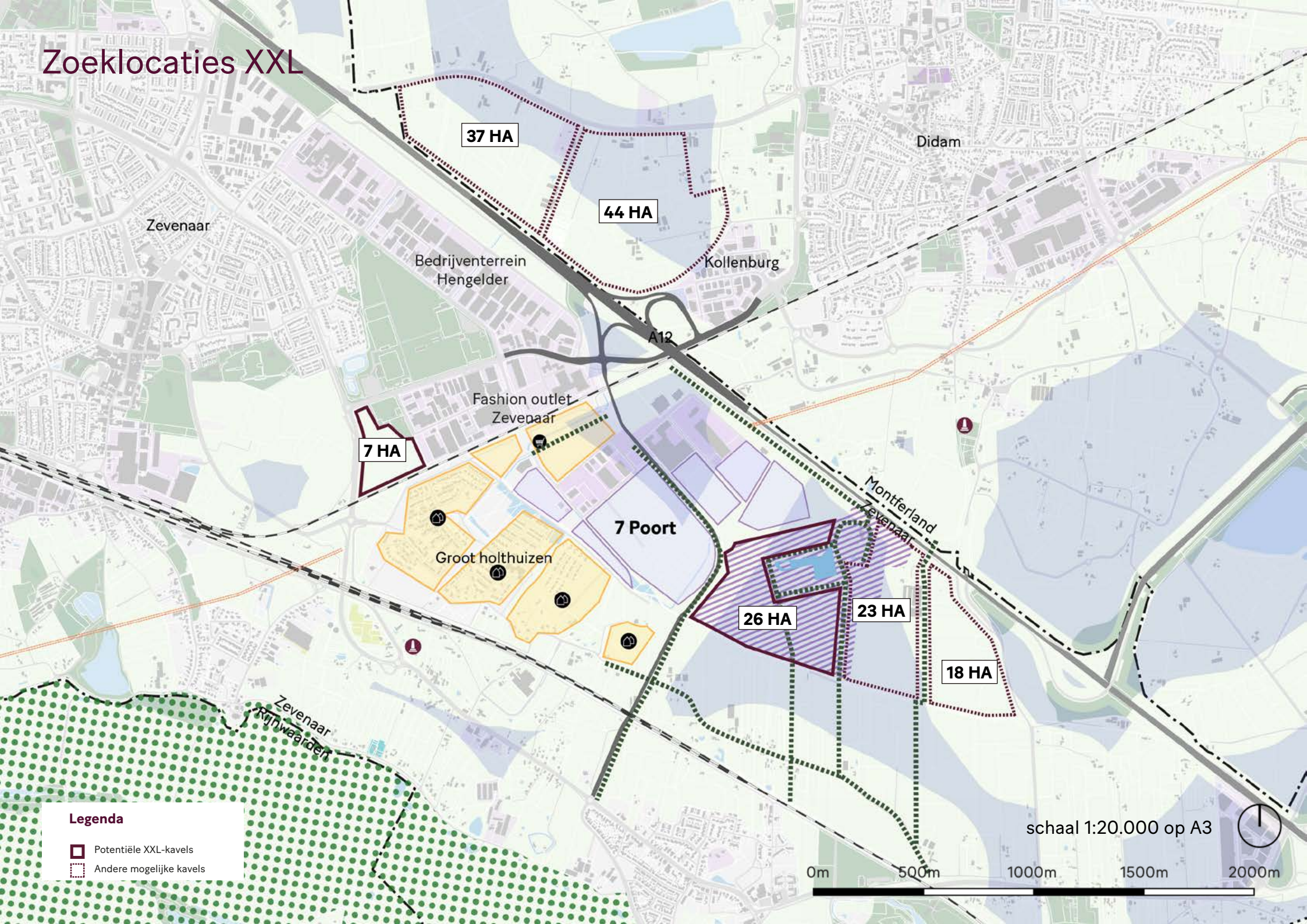
Bestaande situatie met harde beperkingen

Bestaande situatie met zachte beperkingen

Zoeklocaties XXL

3.2 Zoeklocaties XXL

Zie het kaartbeeld voor een overzicht van de kavels voor toekomstige uitbreiding ('zoeklocaties XXL')'.

• Kavels A, B en C zijn een uitbreiding van de bestaande locatie 7Poort. Kavel A valt binnen het gebied voor de visie op het bedrijventerrein 7Poort en is een relatief compacte uitbreiding van de al in ontwikkeling genomen kavels. De bestaande boerderij en de met bomen omzoomde plas moeten zorgvuldig afgeschermd worden van de XXL-ontwikkeling. Een ecologische waardering dient onderdeel te zijn van de planvorming.

• Kavels B en C maken de uitbreiding van 7Poort eerder langgerekt dan compact en bezetten relatief aantrekkelijk open agrarisch landschap (onder andere goed zichtbaar vanaf de A12).

• Kavel D is een uitbreiding van het bedrijventerrein tussen Hengelder en het spoor (snipperlocatie).

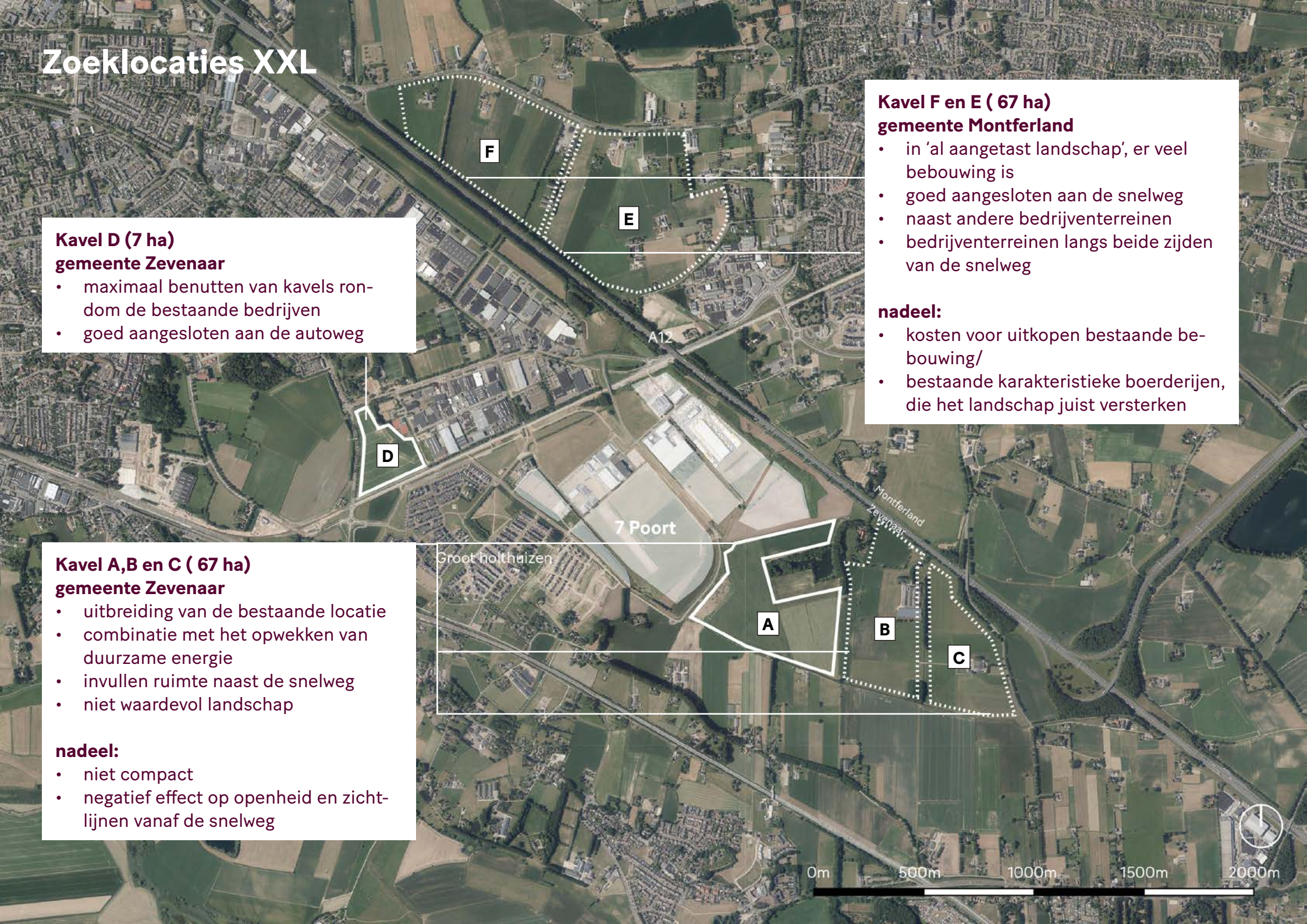
• Kavels E en F kunnen ontsloten worden door de geplande nieuwe aansluiting op de A12 en de huidige afrit 29. Het landschap is minder open dan dat bij kavels B en C, ligt direct langs de A12, sluit aan op bestaande bedrijventerreinen en kent reeds relatief veel bebouwing. Dit laatste vormt tegelijkertijd ook een mogelijke belemmering vanwege extra kosten voor uitkopen bestaande bebouwing. Bovendien gaat het sommige gevallen om karakteristieke boerderijen, die het landschap juist versterken.

• De kavels A en D voor toekomstige uitbreiding beslaan in totaal 33ha. De overige kavels beslaan 122ha.

• Op basis van een landschappelijk-ruimtelijke waardering kunnen kavels A en D aangemerkt worden als kavels voor toekomstige uitbreiding van het XXL areaal. De overige kavels dienen (voorlopig) ontzien te worden.

Locatie	Kavel	Potentiele kavels	Andere kavels
		ha	ha
7Poort			
7Poort	**A**	26	
	B		23
	C		18
Hengelder	**D**	7	
bedrijventerrein	**E**		44
Kollenburg	**F**		37
TOTAAL		**33**	**122**

Zoeklocaties XXL

Kavel F en E (67 ha)
gemeente Montferland

- in 'al aangetast landschap', er veel bebouwing is
- goed aangesloten aan de snelweg
- naast andere bedrijventerreinen
- bedrijventerreinen langs beide zijden van de snelweg

nadeel:

- kosten voor uitkopen bestaande bebouwing/
- bestaande karakteristieke boerderijen, die het landschap juist versterken

Kavel D (7 ha)
gemeente Zevenaar

- maximaal benutten van kavels rondom de bestaande bedrijven
- goed aangesloten aan de autoweg

Kavel A,B en C (67 ha)
gemeente Zevenaar

- uitbreiding van de bestaande locatie
- combinatie met het opwekken van duurzame energie
- invullen ruimte naast de snelweg
- niet waardevol landschap

nadeel:

- niet compact
- negatief effect op openheid en zichtlijnen vanaf de snelweg

04

Knooppunt EMZ: DocksNLD

Bestaande locatie

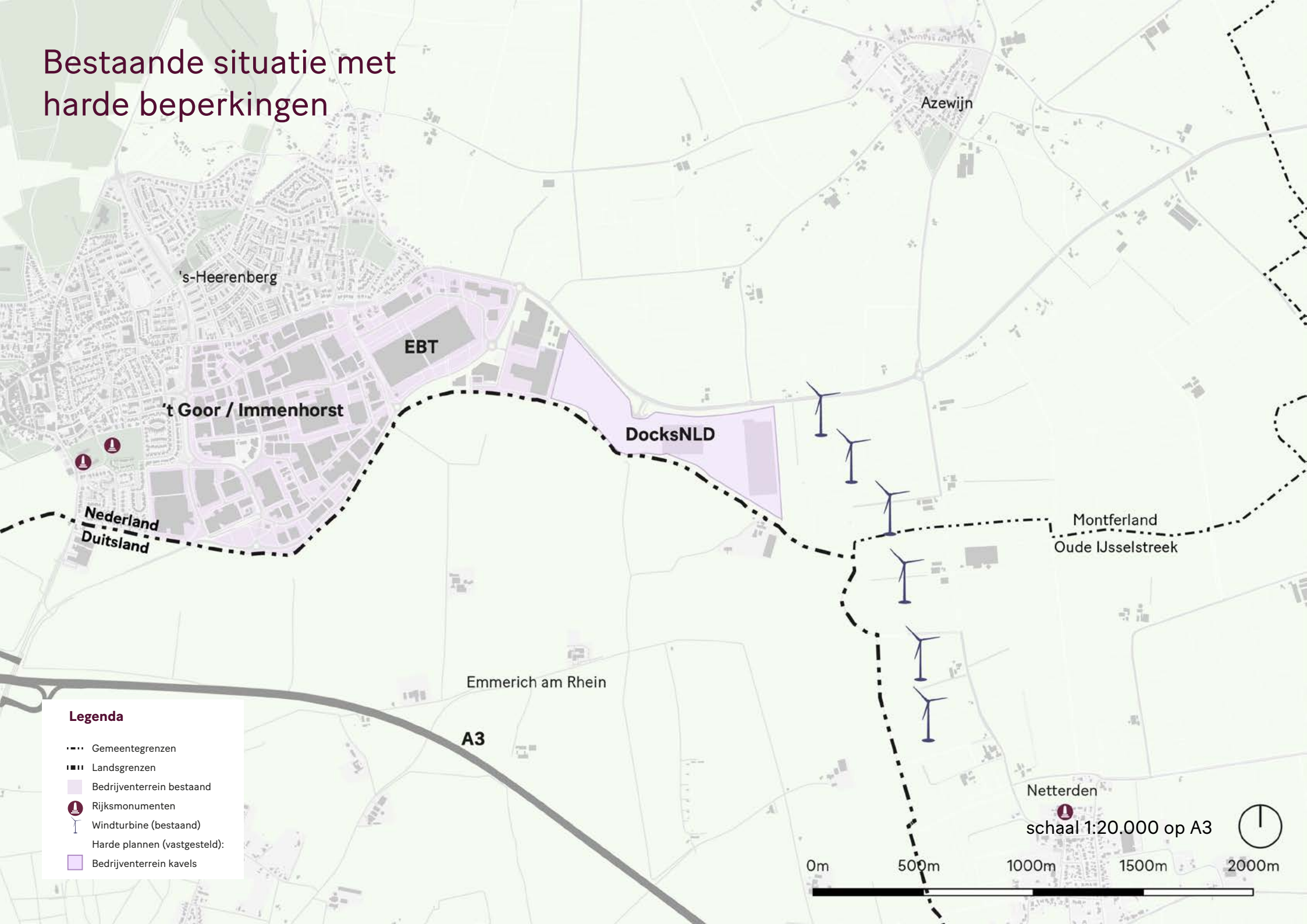

4.1 Knooppunt EMZ: DocksNLD

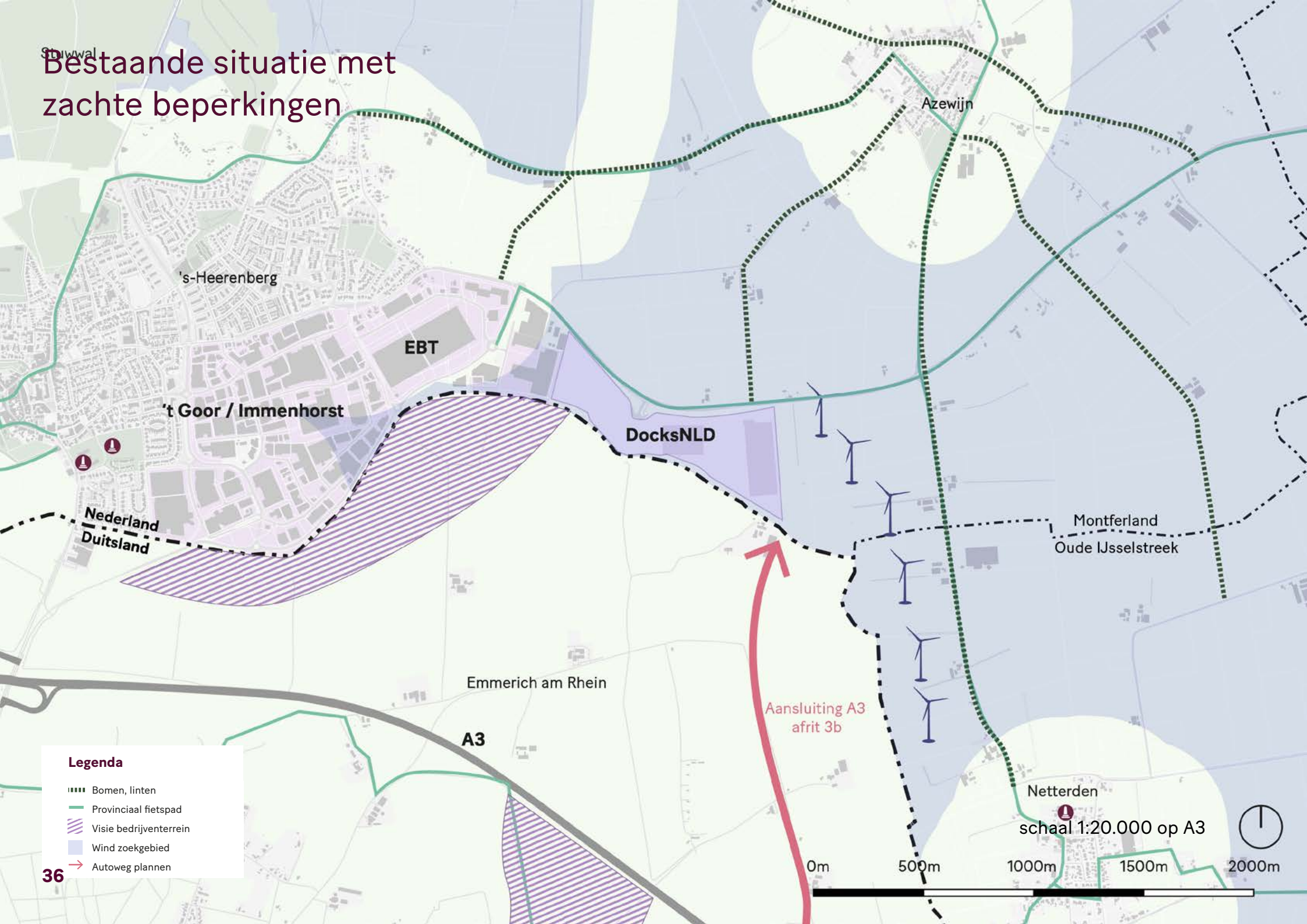
DocksNLD ligt aan de grens met Duitsland. Het huidige DocksNLD terrein ligt naast de N816. Er zijn plannen voor uitbreiding van DocksNLD. De uitbreiding ligt verder naar het oosten langs de N816. De gemeente Emmerich in Duitsland heeft, indien de huidige bedrijventerreinen uitgegeven zijn en in de toekomst behoefte is aan uitbreiding, enkele zoeklocaties aangewezen. Een daarvan is gelegen naast de bestaande bedrijventerreinen 't Goor en Immenhorst.

Volgens 'Vraag en aanbod XXL-logistiek' is DocksNLD, op één kavel van 3,9 hectare na, uitgegeven (peildatum 1 mei 2020).

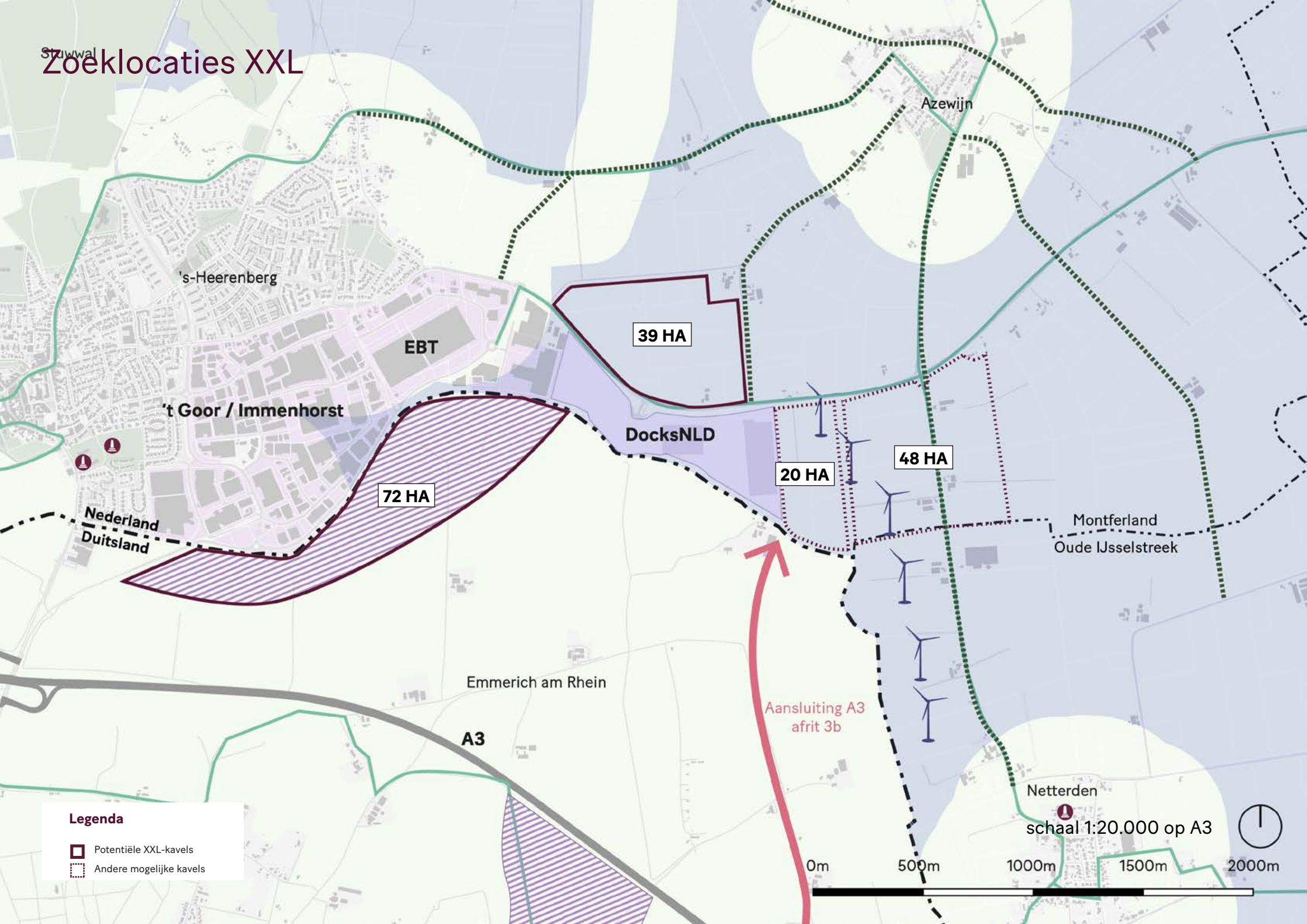
Bestaande situatie met harde beperkingen

Bestaande situatie met zachte beperkingen

Zoeklocaties XXL

4.2 Zoeklocaties XXL

Zie het kaartbeeld voor een overzicht van de kavels voor toekomstige uitbreiding (‘zoeklocaties XXL’)’.

• De kavels die in aanmerking komen voor toekomstige uitbreiding zijn A, B, C en D (op Duits grondgebied).

• Kavels A en B zijn een ‘verlenging’ van het bestaande DocksNLD. Door de uitbreiding aan één zijde van de Meilandsedijk ontstaat een langgerekt, niet compact, XXL-bedrijvenpark. De verstoring van het zicht over het omringende landschap is daardoor relatief groot (totale lengte meer dan 2 km).

• Kavel D kan aangemerkt worden als meest compacte uitbreiding. De benutting van dit kavel verdient daarom de voorkeur, ondanks de minder efficiënte, gebogen afbakening aan de zuidzijde. Voor benutting van dit kavel is de medewerking van Duitse autoriteiten nodig - de bereidheid om hier vaart achter te zetten lijkt gering.

• Ook Kavel C is een compacte uitbreiding van DocksNLD. De landschappelijke beoordeling van RHDHV (aug ‘16) geeft aan dat benutting van kavels A, B of C de het landschap kenmerkende openheid aantast. RHDHV concludeert dat het moeilijk is een voorkeur aan te geven voor A+B óf voor C. Ze besluiten met een lichte voorkeur voor A+B op basis van de zichtbaarheid van de stuwwal. Wij stellen vraagtekens bij deze voorkeur. Een onderdeel van de rapportage van RHDHV is de aanbeveling:’ Rondom de dorpen Azewijn en Netterden dient te worden geïnvesteerd in een aantrekkelijke zoom met beplanting van oude bouwlanden en rijke erven.’ Het oorspronkelijke landschapsbeeld wordt zo het best benaderd. Naar ons oordeel zal het versterken van de kamerstructuur door deze extra beplanting het zicht op de stuwwal aanmerkelijk beperken. Daarmee zou het argument weg kunnen vallen dat het zicht op de stuwwal juist beperkt wordt door de XXL ontwikkeling op kavel C. Het is dan immers de beplanting rondom de kavels die het zicht al verregaand beperkt.

• Het uitspreken van een voorkeur voor uitbreiding op kavel A+B versus uitbreiding op kavel C is, op basis van landschappelijke argumenten, niet eenvoudig. We concluderen op basis van onze studie dat er een kanttekening geplaatst kan worden bij de (lichte) voorkeur van RHDHV voor kavels A+B. De achtergrond van de voorkeur is helder omschreven, maar leidt tot een almaar langwerpiger vorm van de DocksNLD logistieke terreinen, met forse impact op het landschap. De keuze voor kavel C zou in onze ogen beter kunnen uitpakken (minder ingrijpend voor het landschap, een meer compact bedrijventerrein). Als het kamerlandschap in zijn oorspronkelijke vorm hersteld wordt, wordt het zicht op de stuwwal vanaf de N816, nu al beperkt door de bestaande bomenrijen en bebouwing, nog verder teruggebracht.

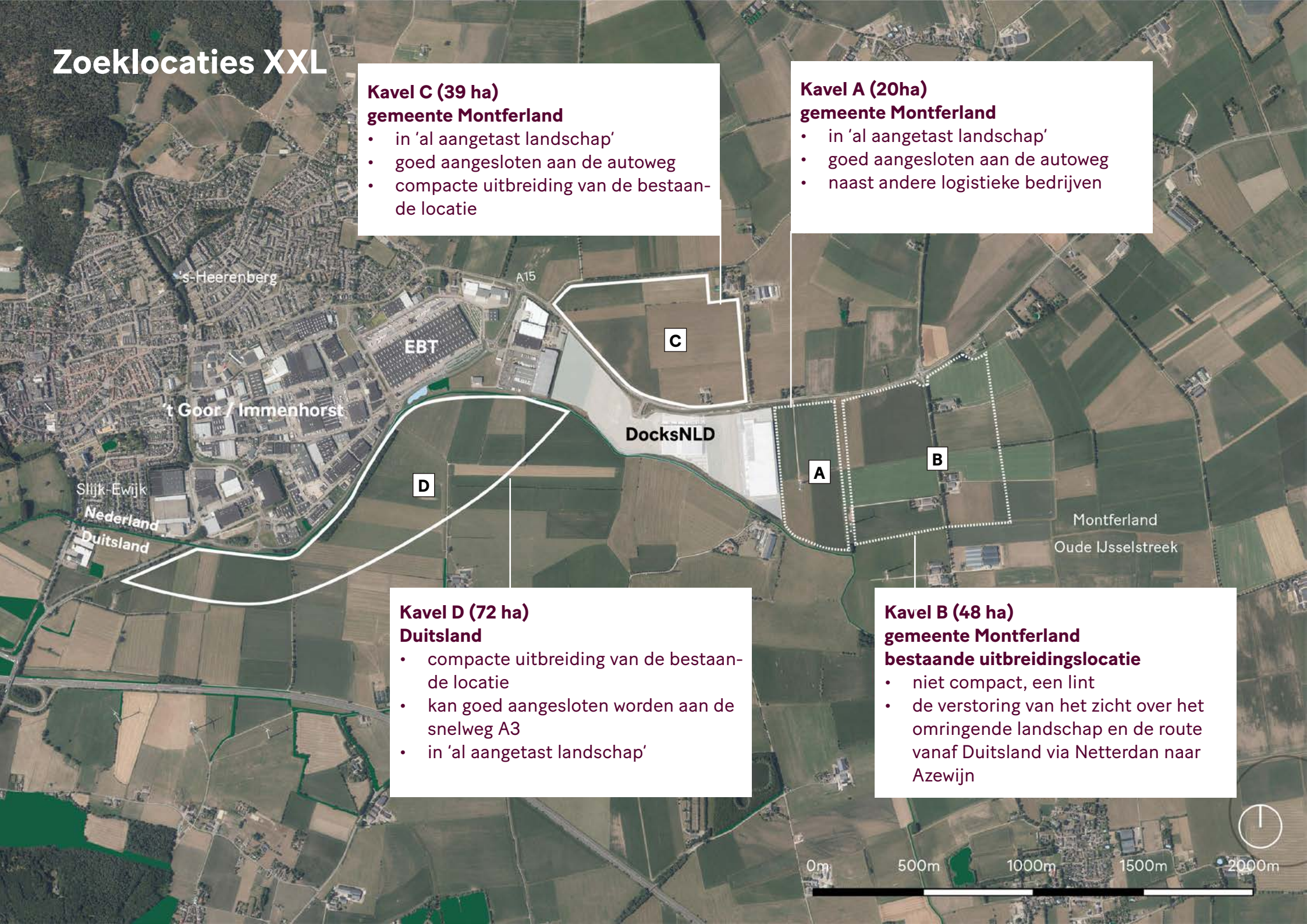
• In bijlage 1 wordt aanvullend beeldmateriaal gepresenteerd van het onderzoek naar de afweging tussen de verschillende kavels van DocksNLD. Hiervoor is onder meer een 3D landschapsmodel gebouwd van de ruimte rondom de N816 ten oosten van ‘s-Heerenberg tot en met de stuwwal. Met het model is precies in beeld gebracht hoe de XXL-gebouwen, bomenrijen, bestaande bebouwing en omzoming van kamers de zichtbaarheid van de stuwwal beïnvloeden en welke landschappelijke impact dat met zich meebrengt. Het aanvullende

onderzoek versterkt de conclusie dat het ontwikkelen van kavel C slechts in beperkte mate invloed heeft op de zichtbaarheid van de stuwwal. Dit versterkt de voorkeur voor het ontwikkelen van kavel C.

• Kavels C en D beslaan in totaal 111 ha. Kavel A en B beslaan 68 ha.a

Locatie	Kavel	Potentiele kavels	Andere kavels
		ha	ha
DocksNLD			
DocksNLD	**A**		20
	B		48
	C	39	
Emmerich	**D**	72	
TOTAAL		**111**	**68**

Zoeklocaties XXL

Kavel C (39 ha)
gemeente Montferland

- in 'al aangetast landschap'
- goed aangesloten aan de autoweg
- compacte uitbreiding van de bestaande locatie

Kavel A (20ha)
gemeente Montferland

- in 'al aangetast landschap'
- goed aangesloten aan de autoweg
- naast andere logistieke bedrijven

Kavel D (72 ha)
Duitsland

- compacte uitbreiding van de bestaande locatie
- kan goed aangesloten worden aan de snelweg A3
- in 'al aangetast landschap'

Kavel B (48 ha)
gemeente Montferland
bestaande uitbreidingslocatie

- niet compact, een lint
- de verstoring van het zicht over het omringende landschap en de route vanaf Duitsland via Netterdan naar Azewijn

05

Conclusies

5.1 Prioritering locaties

Vanuit oogpunt Landschappelijke Inpassing

Op basis van de verkenning van de verschillende locaties aan de hand van de door de regio Arnhem-Nijmegen opgestelde randvoorwaarden, adviseren we XXL locaties in de hieronder genoemde volgorde beschikbaar te stellen voor eventuele toekomstige uitbreiding. Het betreft hier een prioritering uit het oogpunt van 'landschappelijke inpassing' (zie hiervoor Hoofdstuk 1.2).

In onze ogen zijn de locaties bij Park15 (A, B), de Grift (D t/m H), 7Poort (D) en DocksNLD (D) het meest geschikt omdat uitbreiding geen (of slechts zeer beperkt) negatieve gevolgen heeft voor bestaand aantrekkelijk en open landschap.

Hierna volgende locaties 7Poort (A) en DocksNLD (C): weliswaar een aantasting van bestaand aantrekkelijk en open landschap, waarbij die aantasting beperkt blijft bij zeer zorgvuldige inpassing.

We adviseren tot slot de locaties 7Poort (B, C, E en F) en DocksNLD (A en B) pas als allerlaatste in overweging te nemen (en niet nadat de hierboven genoemde locaties volledig zijn benut). De benutting van deze locaties is niet in overeenstemming met het principe van de compacte uitbreiding.

	Locatie	Kavel	Potentiele kavels	Andere kavels
			ha	*ha*
Knoop 38	Park 15	**A**	6	
		B	4	
		C		2
	De Grift	**D**	20	
		E	6	
		F	17	
		G	5	
		H	7	
		I		3
		J		3
	TOTAAL		**65**	**8**
7Poort	7Poort	**A**	26	
		B		23
		C		18
	Hengelder	**D**	7	
	bedrijventerrein	**E**		44
	Kollenburg	**F**		37
	TOTAAL		**33**	**122**
DocksNLD	DocksNLD	**A**		20
		B		48
		C	39	
	Emmerich	**D**	72	
	TOTAAL		**111**	**68**
TOTAAL			**247 ha**	**242 ha**
				489 ha

Colofon

Deze studie is uitgevoerd door PosadMaxwan in opdracht van de regio Arnhem Nijmegen.

Bijlage 1: Landschappelijke analyse mogelijke uitbreidingslocaties DocksNLD

Posad Maxwan:
Rients Dijkstra, Elena Bulanova, Michelle Blom

Posad Maxwan
Binckhorstlaan 36
2516 BE Den Haag
tel: 070 322 2869

september 2020

POSAD MAXWAN
strategy x design

POSAD MAXWAN

strategy x design

Bijlage 1:

Landschappelijke analyse mogelijke uitbreidingslocaties DocksNLD

POSAD MAXWAN
strategy x design

Inhoudsopgave

	Context	4
1	Analyse	6
2	3D analyse	16
3	Conclusies	32
	3D Beelden	36

Context

DocksNLD ligt in de gemeente Montferland, aan de grens met Duitsland. Het huidige DocksNLD terrein ligt aan de Meilandsedijk (N816). Volgens 'Vraag en aanbod XXL-logistiek' is DocksNLD, op één kavel van 3,9 hectare na, uitgegeven (peildatum 1 mei 2020). Er zijn plannen voor uitbreiding van DocksNLD. Hiervoor zijn drie mogelijke ontwikkelrichtingen onderzocht in het hoofdrapport behorende bij deze bijlage: de oost-variant (kavel A+B), de noord-variant (kavel C) en de variant op Duits grondgebied (kavel D). Kavel D zien we als meest compacte uitbreiding. Ondanks de minder efficiënte, gebogen afbakening aan de zuidzijde verdient dit kavel de voorkeur boven de andere kavels. Voor benutting is de medewerking van Duitse autoriteiten nodig - de bereidheid om hier vaart achter te zetten lijkt gering.

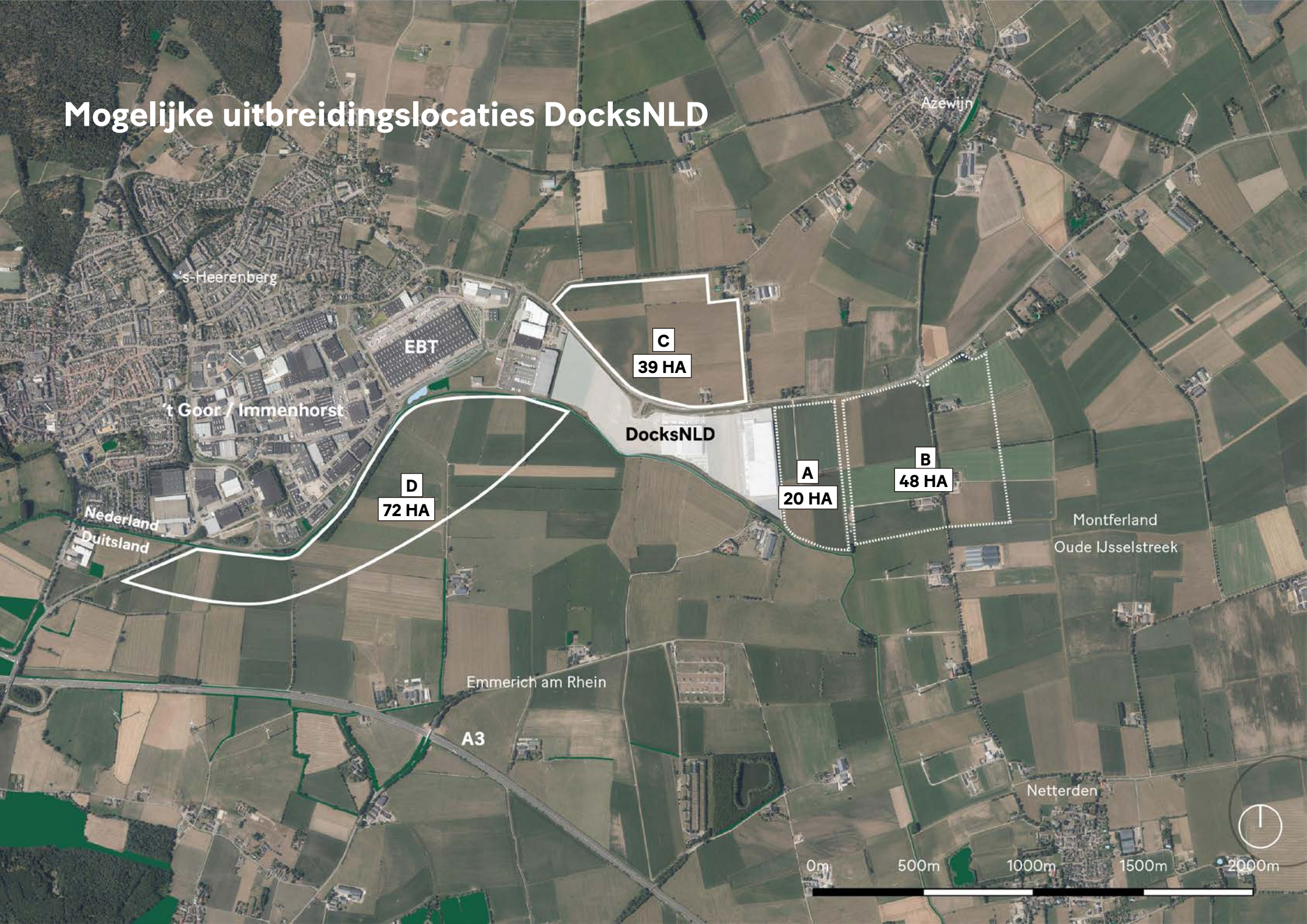
Met deze kennis zijn, in het licht van zorgvuldig ruimtelijk handelen, ook de noord-variant en de oost-variant in afweging genomen. Hierbij concluderen we dat met de ontwikkeling van kavels A en B een 'verlenging' van het bestaande DocksNLD ontstaat. Door de uitbreiding aan één zijde van de Meilandsedijk ontstaat een langgerekt, niet compact, XXL-bedrijvenpark. De verstoring van het zicht over het omringende open landschap is daardoor relatief groot (totale lengte meer dan 2 km).

Kavel C komt in de analyse naar voren als meer compacte uitbreiding van DocksNLD en heeft daarom de voorkeur gekregen boven de ontwikkeling van kavels A en B.

Door Royal HaskoningDHV (aug '16) is een landschappelijke beoordeling gegeven over de benutting van de verschillende kavels. De achtergrond van de voorkeur is helder omschreven in een uitgebreide en zorgvuldige studie. In deze beoordeling wordt aangegeven dat benutting van kavels A, B of C de voor het landschap kenmerkende openheid aantast. RHDHV concludeert dat het moeilijk is een voorkeur aan te geven voor A+B óf C. Ze besluiten met een lichte voorkeur voor A+B op basis van de zichtbaarheid van de stuwwal. De advisering van RHDHV en onze advisering verschillen op dit punt.

Om tot een definitief oordeel te komen wordt in deze rapportage aanvullend analyse- en beeldmateriaal gepresenteerd om tot een definitief oordeel te komen. De gevolgen van uitbreiding van het bestaande areaal in twee richtingen, de oost-variant en de noord-variant, worden onderzocht. Eerst wordt een beschrijving van de ontstaansgeschiedenis van het gebied gegeven van waaruit de landschappelijke karakteristieken worden geduid. Ook worden nieuwe ontwikkelingen rondom duurzame energie in beeld gebracht om te analyseren of deze een landschappelijke impact hebben die een relatie heeft met de ontwikkelingen van DocksNLD.Daarnaast is middels een 3D model van de actuele situatie een impactstudie gemaakt om de verschillende varianten te kunnen beoordelen. De beelden worden in een kleine versie naast elkaar gepresenteerd maar zijn aan het einde van het rapport ook in het groot zichtbaar gemaakt om zo goed de impact te kunnen beoordelen.

Mogelijke uitbreidingslocaties DocksNLD

01

Analyse

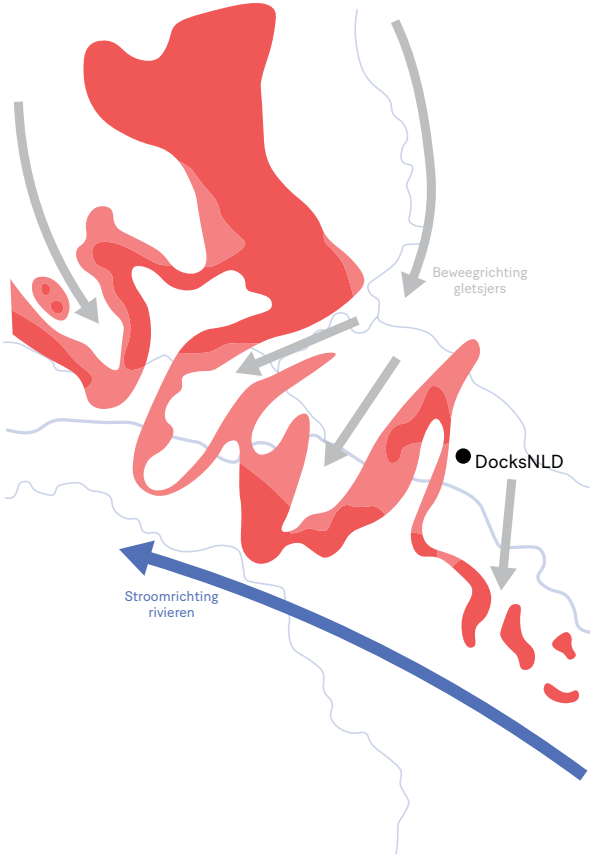
1.1 Natuurlijke ontstaansgeschiedenis

Om de impact op het landschap te kunnen begrijpen is het van belang om de ontstaansgeschiedenis en de historie van het landschap te doorgronden. Het huidige landschap rondom het onderzoeksgebied is in de loop der eeuwen in grote mate gevormd door natuurlijke processen. Een belangrijk moment in deze ontstaansgeschiedenis is de vorming van de stuwwallen, die nog steeds een belangrijk visueel ankerpunt in de omgeving vormen. De gelaagde stuwwalen van de Veluwe, het rijk van Nijmegen en het Monferland in het Gelderse landschap zijn in deze voorlaatste ijstijd door gletsjers opgestuwd.

In de laatste ijstijd rijkte het landijs minder ver dan in de voorlaatste ijstijd. De stuwwallen werden onder invloed van allerlei erosie- en afzettingsprocessen verder gevormd naar de vormen die meer lijken op hoe we ze nu kunnen waarnemen. De stuwwal van het Montferland werd gescheiden van de Stuwwal van Kleef en in de steeds groter wordende openingen tussen de stuwwallen ontstond ruimte voor de rivieren.

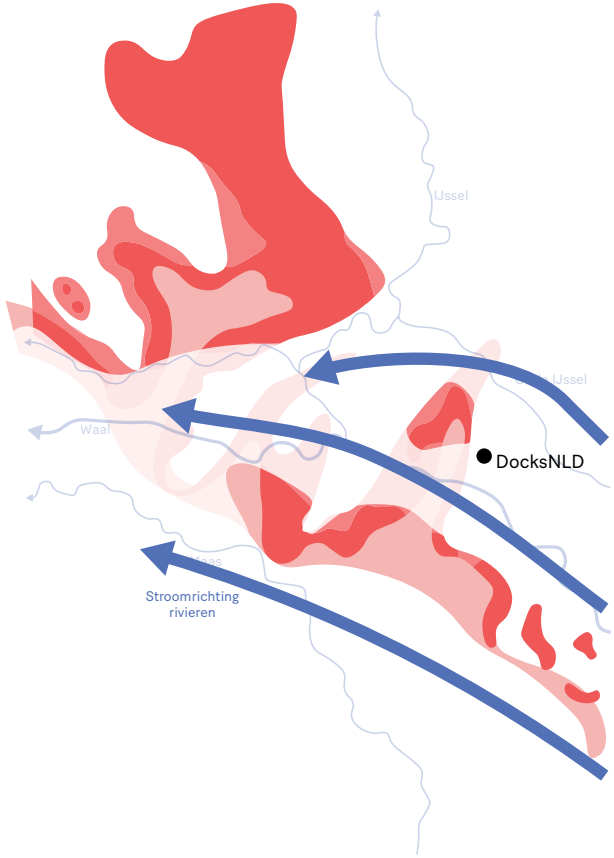
In de koudere periodes na de laatste ijstijd zijn uit de zanderige riviervlaktes op grote schaal rivierduinen opgestoven. Deze rivierduinen zorgen lokaal voor reliëf.

De vormingsprocessen onder invloed van gletsjers en rivieren hebben in grote mate geresulteerd in het huidige landschap. Het lokale, oorspronkelijke landschap is van groot belang geweest bij de locatiekeuze en het landgebruik van de mens. Relatieve hoogteligging en -verschillen zijn bepalen namelijk of en hoe een gebied geschikt is voor menselijke bewoning en ontwikkeling. De ontginningsgeschiedenis is dus in sterke mate gerelateerd aan de natuurlijke ontstaansgeschiedenis.

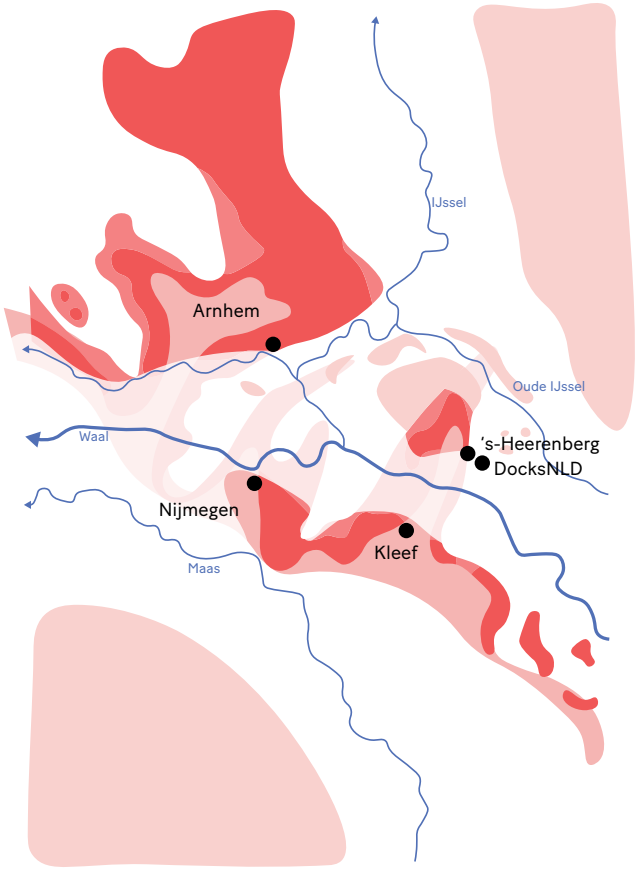
1. Voorlaatste ijstijd (Saaliën)
200.000 - 130.000 v.Chr.

Ontstaan stuwwallen door het opstuwen van grond als gevolg van het voortbewegen van de gletsjers

2. Laatste ijstijd (Saaliën)
110.000 - 10.000 v.Chr.

Ontstaan Rijndal en doorbraak Gelderse Poort onder invloed van de rivieren

3. Eindperiode vanaf laatste ijstijd en daarna
vanaf 10.000 v.Chr.

Vorming dekzanden en vestiging mens aan de randen van de stuwwallen

1.2 Historische ontwikkeling

Op de historische kaart op de volgende bladzijde zijn veel van de natuurlijke invloeden op het landschap nog zichtbaar. Ook is duidelijk waar te nemen hoe de mens het landschap in gebruik heeft genomen. De historische kaart laat goed het verschil in landgebruik en kavelgrootte zien dat bij de verschillende landschapstypen past. Daarbij zijn ook de kenmerkende stuwwal en de IJsselvallei duidelijk te herkennen. Deze twee landschappelijke eenheden bepalen in grote mate het karakter van het gebied. De verschillende landschapstypen die hieraan gekoppeld kunnen worden, zullen op de volgende pagina's kort worden toegelicht.

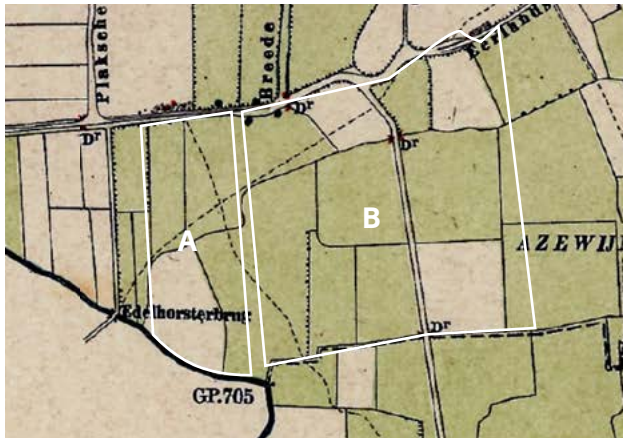
Wanneer de topografische kaart van 1880 wordt vergeleken met de meest recente luchtfoto's van het gebied, dan blijkt dat op beide mogelijke ontwikkellocaties nog elementen van de oorspronkelijke verkavelingsstrcutuur te herkennen zijn. Er zijn echter ook op beide locaties een groot aantal sporen uit het verleden verdwenen door ruilverkaveling.Op basis van deze gegevens is er geen voorkeur uit te spreken voor een van de ontwikkellocaties met betrekking tot het behoud van historische waarden.

Topografische kaart 1880

Luchtfoto 2019

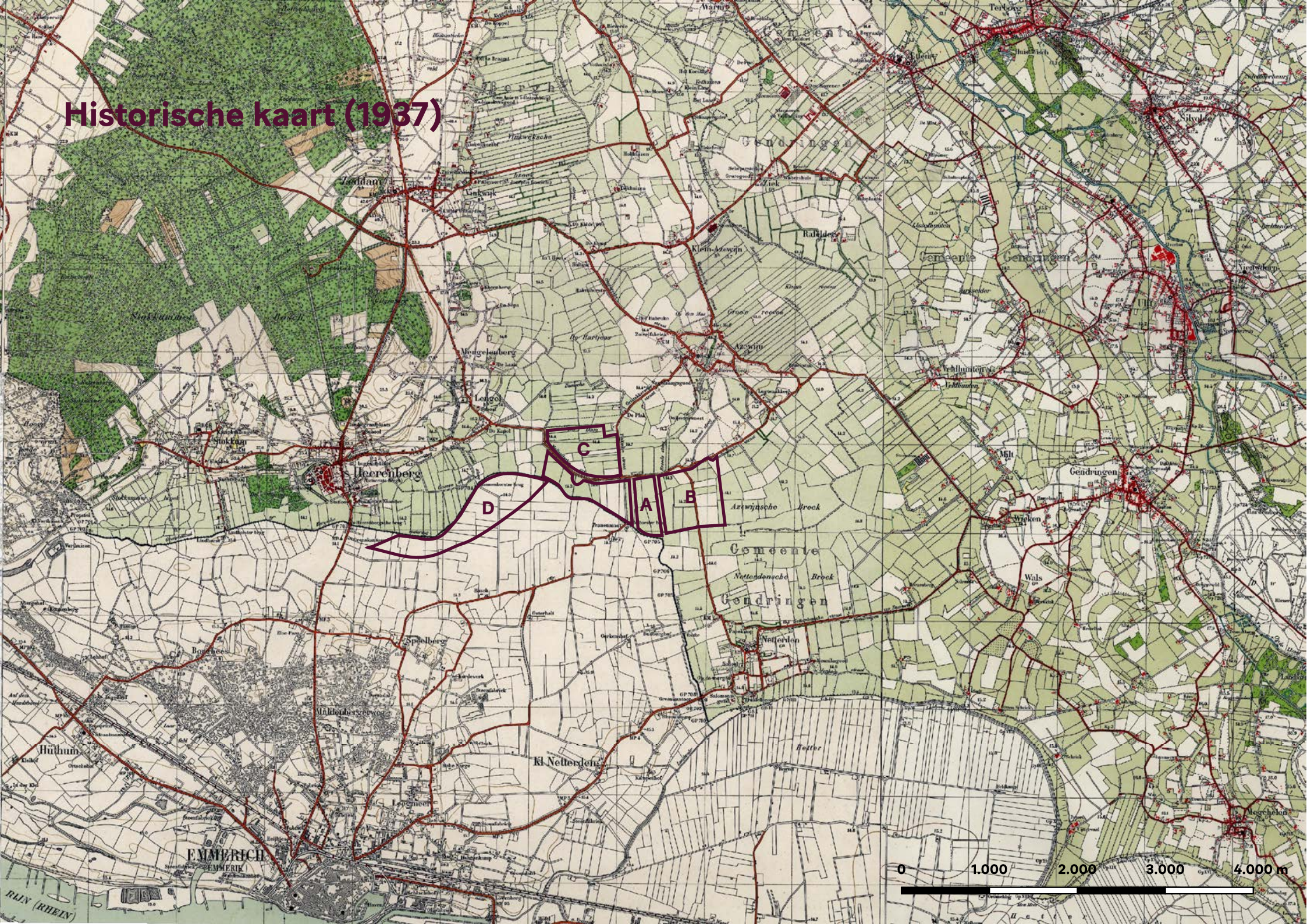

Topografische kaart 1880

Luchtfoto 2019

Historische kaart (1937)

1.3 Landschapstypen

Het studiegebied kan op basis van de ontstaans- en ontginningsgeschiedenis grofweg in twee landschapseenheden opgesplitst worden Beide zijn onder te verdelen in verschillende landschapstypen.

Rivierweidelandschap

Boslandschap

De droge en schrale zandgronden boven op de stuwwal zijn minder geschikt als landbouwgrond en hebben zich ontwikkeld tot een boslandschap. De naaldbossen, ooit aangeplant voor de houtoogst, worden nu op veel plekken langzaam omgevormd tot loofbossen middels beheersmaatregelen. Hier krijgen inheemse boomsoorten zoals de eik en de beuk meer ruimte.

Esssenlandschap

In de voorlaatste ijstijd vond er een overgang plaats van de gevormde hoge stuwwalen naar nattere gronden. Aan de voet hiervan liggen de essen (in sommige delen van het land ook enken of engen genaamd). De essen zijn open akkercomplexen, hebben vaak geen beplanting en soms een bolle ligging. Aan de randen van de akkers zijn vaak houtwallen aangelegd ter bescherming tegen wild en oprukkende stuifzanden. Het wegenpatroon is een mix van traditioneel rechte en slingerende wegen. De bebouwing is geconcentreerd aan de rand van de akker. Rondom de stuwwal van het Montferland zijn de essen nog volop te vinden. Dorpen als Stokkum, 's-Heerenberg en Zeddam liggen tegen de voet van de stuwwal, dichtbij de akkercomplexen.

IJsselvallei

Rivierweidelandschap

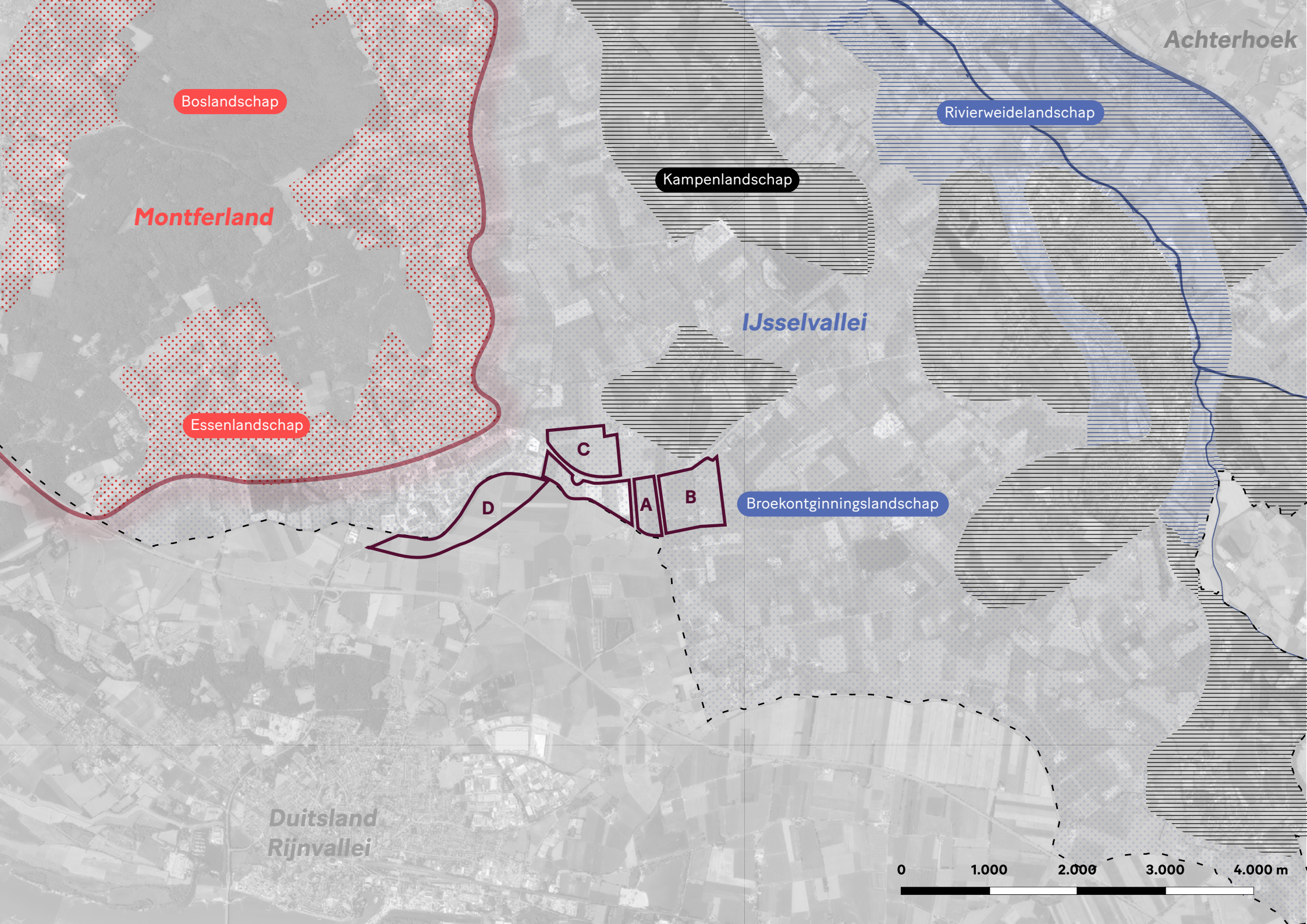
Langs de Oude IJssel komen gebieden voor die vergelijkbaar zijn met de uiterwaarden, alleen zijn ze vaak onbedijkt. Dit wordt ook wel het rivierweidenlandschap genoemd. Kenmerkend voor dit landschap is de grootschaligheid en het ontbreken van bebouwing. Bij de ontginning is meestal een blokverkaveling toegepast en de kavels zijn vervolgens als grasland in gebruik genomen. Beplanting bestaat veelal uit solitaire bomen, niet uit lijnbeplanting. De waterloop zorgt voor een slingerend patroon wat zich ook vertaald in het wegenpatroon.

Broekontginning

Het broeklandschap ligt in de lage zones van de IJsselvallei en was daarom voor de landbouw vaak minder geschikt. Door een verbeterde manier van afwatering, konden de gronden in de loop van de 19e eeuw ontgonnen worden en werden deze vervolgends ingezet als weides voor het vee. Het huidige broeklandschap wordt gekenmerkt door de grote mate van openheid; het is een landschap met weinig en ver verspreide bebouwing en beplanting. Alle te onderzoeken uitbreidingslocaties van DocksNL liggen in een gebied dat als broekontginning kan worden aangeduid.

Kampenlandschap

De langgerekte dekzandruggen in de lage delen van de IJsselvallei zijn in de laatste ijstijd ontstaan door opstuivend zand. Op deze hogere plekken in een overwegend lage en natte vallei is een kampenlandschap ontstaan: kleinschalige individuele akkers van boerenbedrijven met een gemengde bedrijfsvoering. Om de gewassen te beschermen tegen wildvraat en wind, worden ze omgeven met houtwallen en houtsingels. Wegen volgden de hogere delen in het landschap en hebben hierdoor vaak een bochtig verloop.

Achterhoek
Boslandschap
Rivierweidelandschap
Kampenlandschap
Montferland
IJsselvallei
Essenlandschap
C
D
A
B
Broekontginningslandschap
Duitsland
Rijnvallei
0
1.000
2.000
3.000
4.000 m

1.4 Energietransitie

De energietransitie gaat het landschap in Nederland op vele plaatsen veranderen. Ook in de gemeente Montferland en de buurgemeente Oude IJsselstreek wordt deze transitie vormgegeven. Mede door het traject van Regionale Energie Strategieën (RES) wordt op gemeentelijk en regionaal niveau nagedacht over locaties voor de opwek van hernieuwbare energie. Concreet wordt gezocht naar plekken voor nieuwe windturbines en zonnepanelen. Omdat de impact van deze ontwikkelingen op het landschap in sommige gevallen dermate groot is, worden de mogelijke ontwikkelingen hier in kaart gebracht. Daarna wordt de afweging gemaakt of dit van invloed is op de keuze voor uitbreidingsrichting van DocksNLD.

Windenergie
Het afwegingskader 'Ruimte voor duurzame energie' van de gemeente Montferland (apr '20) geeft aan waar en onder welke voorwaarden zonnepanelen en windturbines een plek kunnen krijgen in de gemeente. Voor windenergie is een ontwikkelgebied opengesteld waarbinnen initiatieven gerealiseerd kunnen worden. Zowel de oostelijke als de noordelijke ontwikkellocatie van DocksNLD valt binnen dit gebied.

In de gemeente Oude IJsselstreek is in 2018 het windpark Den Tol onherroepelijk vergund. In het plan is ruimte gevonden voor negen windturbines op een afstand van ruim 1,7km van het bestaande DocksNLD terrein. De negen turbines, in twee lijnopstellingen, veranderen de aanblik van het landschap maar hebben een eigen schaal, maat en logica en relateren zich niet tot de bebouwing van DocksNLD. Ook hebben de windturbines slechts beperkt impact op de mate van openheid van het landschap.

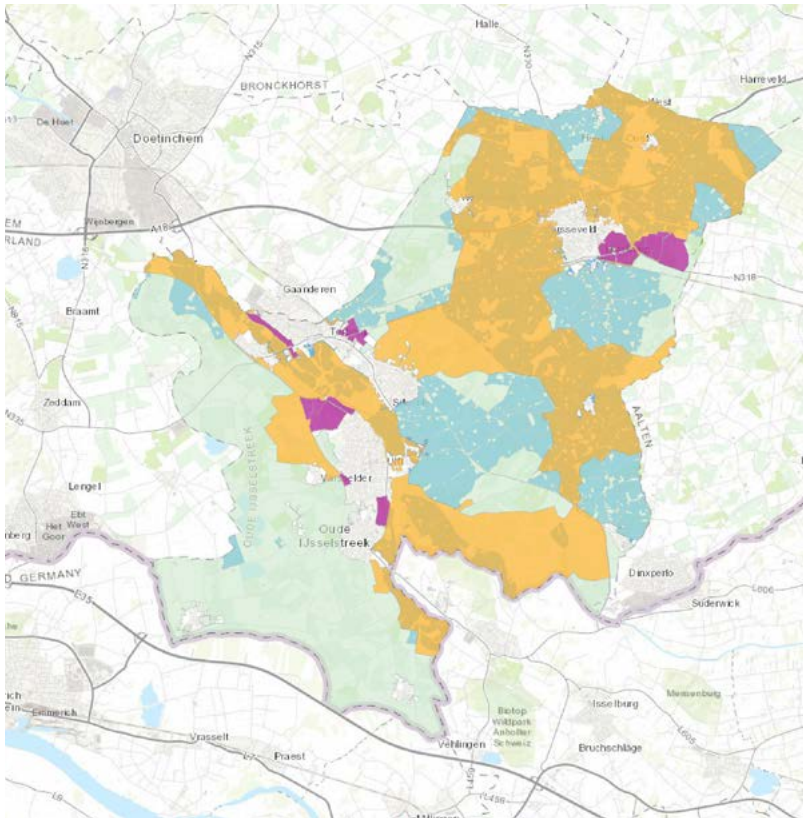
Zonne-energie
Ook over de mogelijke locaties voor grootschalige zonnevelden >=2,5 ha doet het afwegingskader van de gemeente Montferland uitspraken. De gemeente werkt met een restrictieve 'zonneladder' waarbij ontwikkelingen van zonneparken in het buitengebied op de derde en laatste plaats staan. Daarnaast wordt een fasering gehanteerd op basis van de draagkracht van verschillende landschapstypen waarbij het broekontginningenlandschap rondom DocksNLD niet als productielandschap wordt aangemerkt. Hierdoor is de kans dat hier zonnevelden gerealiseerd worden beperkt.

De gemeente Oude IJsselstreek heeft het gebied grondgebied ten westen van DocksNLD aangemerkt als 'kansgebied' voor de opwek van duurzame energie. Initiatieven zijn hier onder bepaalde voorwaarden mogelijk. Voor zonnevelden geeft de gemeente twee keer een tranche van 30 ha vrij voor ontwikkeling. In 2019 is in totaal voor 36 hectares vergund waarvan één project (De Zonnewilg, 10 ha) in het gebied ten oosten van DocksNLD ligt, op ruim 2,5km. De openheid rondom DocksNLD wordt hiermee niet aangetast.

De huidige ontwikkelingen omtrent de opwek van hernieuwbare energie in de directe omgeving van DocksNLD geven in onze ogen geen aanleiding om een van de ontwikkellocaties boven de andere te prefereren.

Vergunde voorkeursvariant Windpark Den Tol (boven: plankaart; onder: visualisatie) (www.windparkdentol.nl)

Inpassingskaart duurzame energie gemeente Oude IJsselstreek (Okt '20)

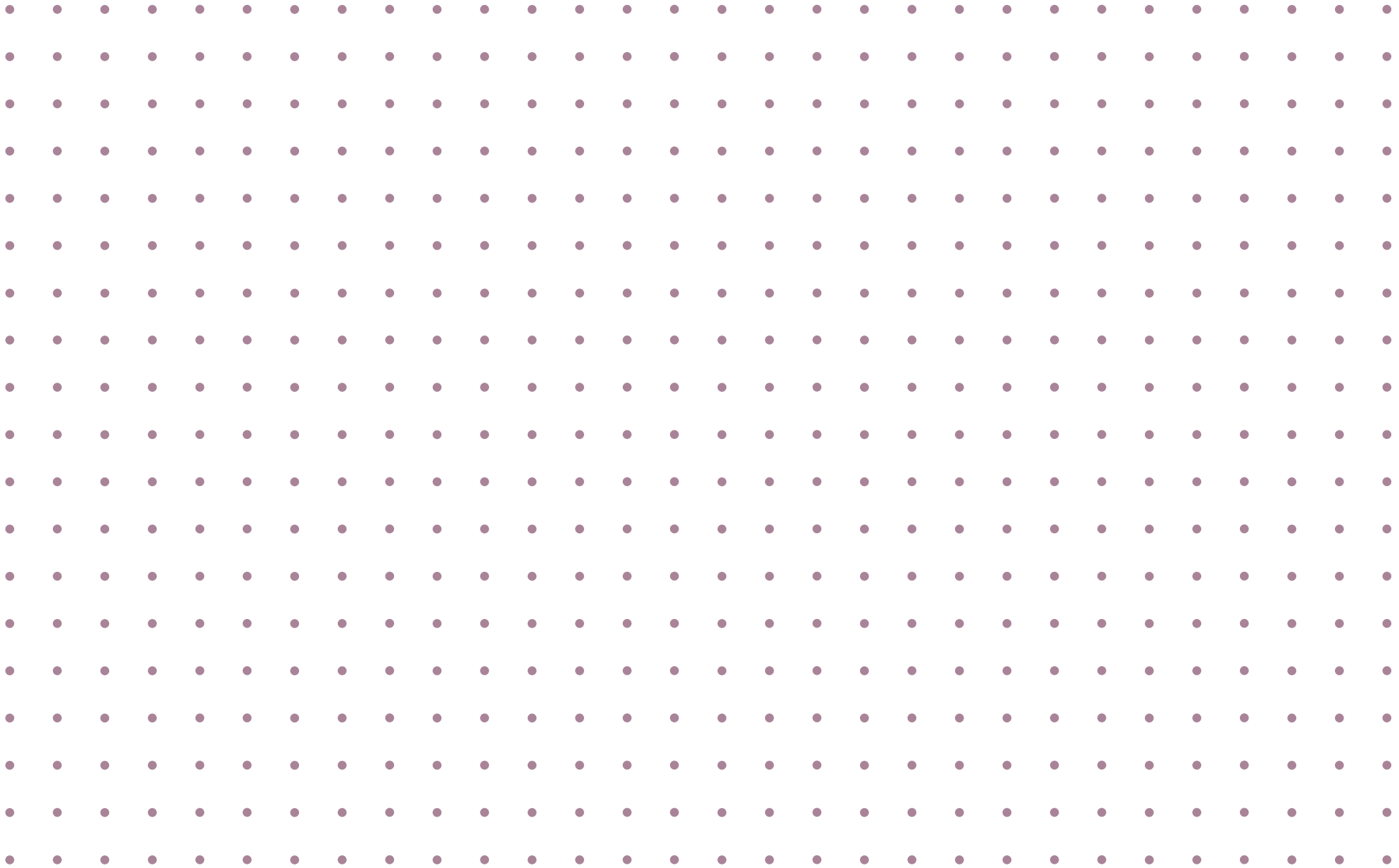
ORANJE waardevol landschap – grootschalige opwek van duurzame energie is niet mogelijk, en kleinschalige opwek van duurzame energie is alleen onder zeer beperkte voorwaarde mogelijk.

GROEN kansgebied – grootschalige opwek van duurzame energie is onder bepaalde voorwaarden mogelijk.

BLAUW kansgebied met een waarde uit het bestemmingsplan buitengebied – er geldt hetzelfde als in het kansgebied alleen dient er bij de inpassing extra rekening te worden gehouden met de betreffende waarde(n) voor dat gebied, mits nog zichtbaar in het landschap. Voorkomende waarden zijn zandwegen, houtwal, reliëf, vegetatie en openheid

PAARS (toekomstige) bedrijventerreinen – mogelijkheden zijn bepaald door type en schaalgrootte van de toegepaste techniek.

2 3D analyse

2.1 Uitgangspunten

Het 3D model is gegenereerd op basis van de meest recente GIS-data uit de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) van het Kadaster (peildatum 6 okt '20). De data uit de BGT is tot op 20 centimeter nauwkeurig en bevat gegevens over de aanwezigheid van onder meer bomen, wegen en gebouwen. Voor een nauwkeurig model zijn de gegevens verkregen uit de BGT geverifieerd met gegevens van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Daarnaast zijn middels een locatiebezoek de gegevens gecontroleerd en aangevuld met locatie-specifieke kenmerken die niet in de BGT zijn opgenomen.

Voor de mogelijke invulling van de onderzochte ontwikkellocaties zijn bouwvolumes met een hoogte van 14m en 20m gemodelleerd. Hiervoor is gekozen omdat logistieke hallen in de praktijk vaak niet hoger dan 14 meter mogen zijn vanwege de brandveiligheidseisen. Het bestemmingsplan biedt echter de mogelijkheid om tot 20m hoogte te bouwen.

De ontwikkelkavels zijn voor tweederde gevuld met bouwvolumes. Qua vorm is gekozen om zo dicht als mogelijk bij de volumes te blijven die in de rapportage van RHDHV zijn ingetekend om zo de vergelijkbaarheid te vergroten tussen beide rapporten te vergroten. De gehanteerde invulling is in de afbeelding op de volgende bladzijde zichtbaar.

De geplande nieuwe ontwikkelingen voor het bestaande DocksNLD terein zijn in het model in de 'huidige' situatie opgenomen. Er wordt namelijk met redelijke zekerheid verwacht dat deze binnen de komende twee jaar gebouwd zijn.

Afbeeldingen uit het 3D model worden met een virtuele camera met een 50mm lens gegenereerd. Dit is om vergroting of verkleining te voorkomen ten opzichte van de de echte situatie die wordt gezien met het menselijk oog.

De zichtbaarheid van de stuwwal vanaf de N816 wordt beoordeeld aan de hand van drie standpunten (1, 2 en 3). De standpunten zijn representatief voor het gehele beeld vanaf de N816. De stuwwal is op elk van de standpunten waarneembaar. De impact van de ontwikkelingen op het beeld vanaf de omgeving wordt beoordeeld vanuit vijf standpunten (4, 5, 6, 7 en 8). De beelden zijn ook in een grote versie aan het einde van deze bijlage toegevoegd.

Overzicht standpunten

2.2 Zichtbaarheid stuwwal vanaf de N816

Getoonde 3D beelden zijn vanaf pagina 36 in groot formaat te zien

Standpunt 1

Vanuit standpunt 1 is de stuwwal goed te ervaren kijkend in noordwestelijke richting. Ontwikkelingen op kavel C doen geen afbreuk aan dit beeld. In meer westelijke richting blokkeren bestaande bebouwing en een bomengroep voor kavel C het zicht op de stuwwal. Het toevoegen van bebouwing op kavel C zal hier dus geen verdere impact hebben op de zichtbaarheid van de stuwwal.

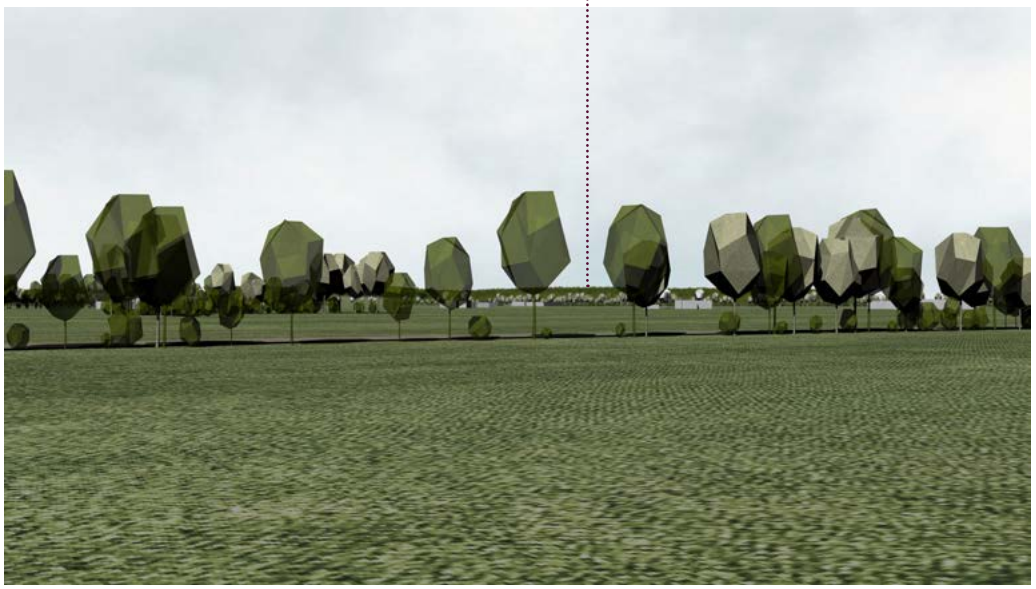

Zichtbaarheidsanalyse stuwwal huidige situatie

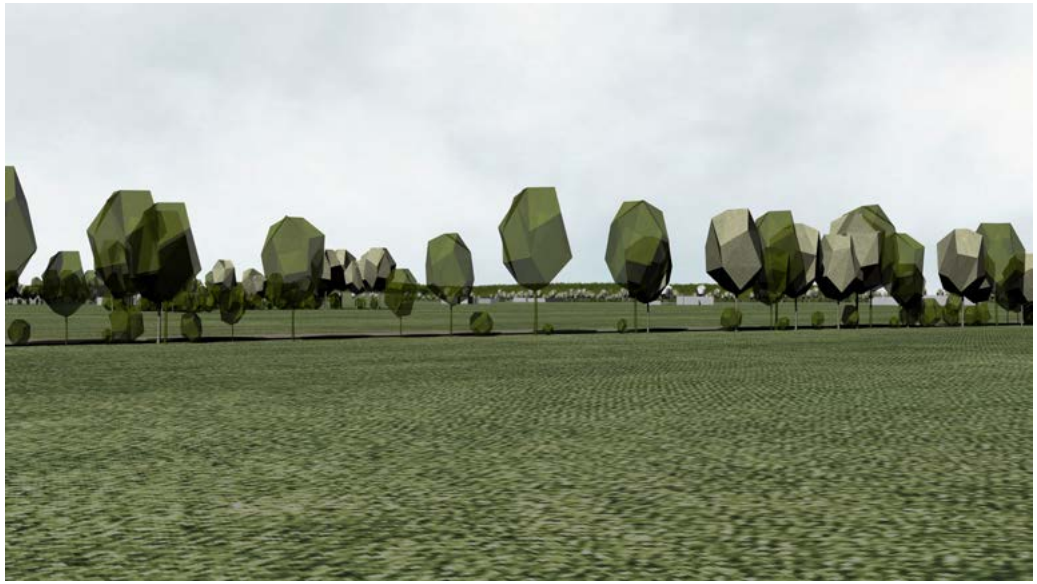
Zicht blokkerend element

Deels zicht blokkerend element

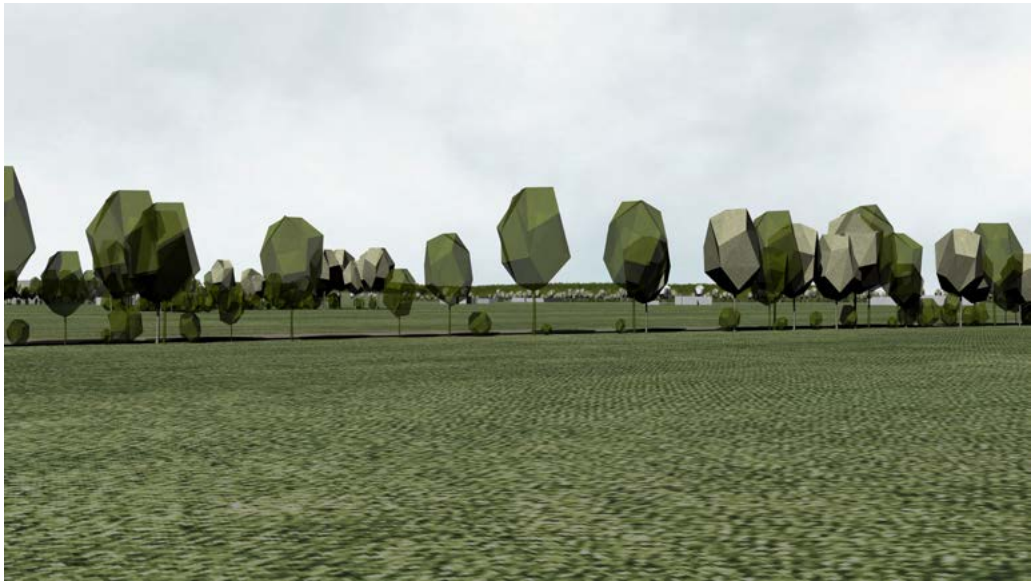
Stuwwal zichtbaar kijkend
in noordwestelijke richting

Huidige situatie

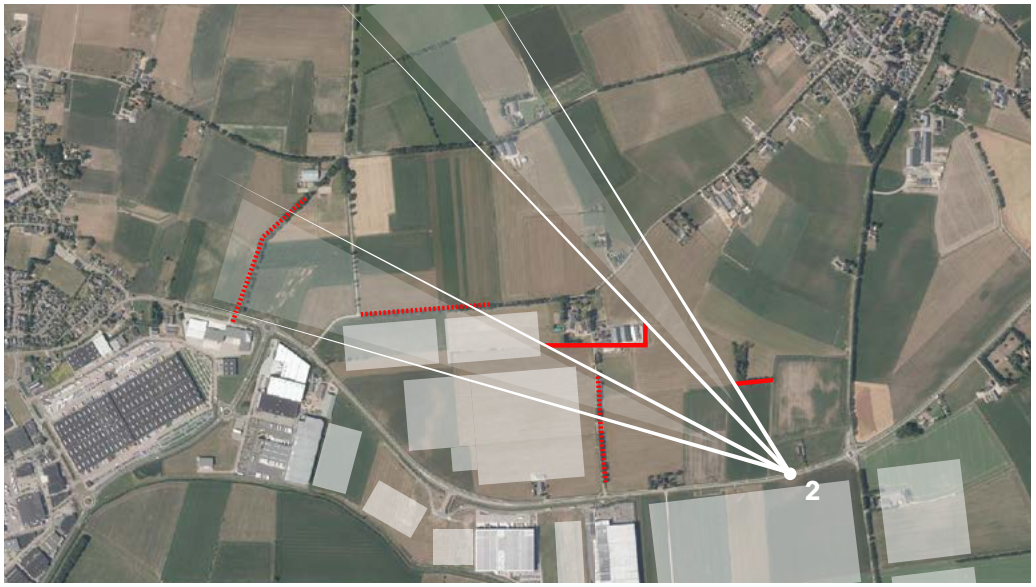
Ontwikkeling kavel C (14m hoog)

Ontwikkeling kavel C (20m hoog)

Standpunt 2

Vanuit standpunt 2 is de stuwwal in twee kijkrichtingen te zien. De beste ervaring is in de meest noordelijke kijkrichting. Ontwikkelingen op kavel C hebben geen invloed op dit beeld. In de meer westelijke kijkrichting wordt het zicht grotendeels weggenomen door de boerderij en verschillende bomenrijen. De -al zeer beperkte- zichtbaarheid van de stuwwal wordt door de ontwikkeling op kavel C weggenomen.

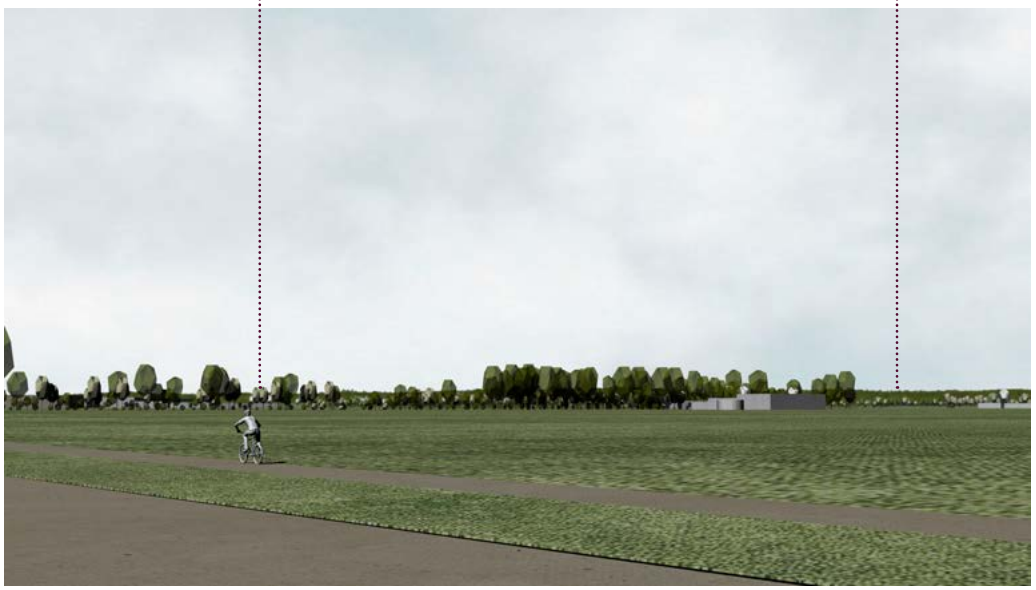
Zichtbaarheidsanalyse stuwwal huidige situatie

Zicht blokkerend element

Deels zicht blokkerend element

Zicht op de stuwwal grotendeels weggenomen door bomenrijen.

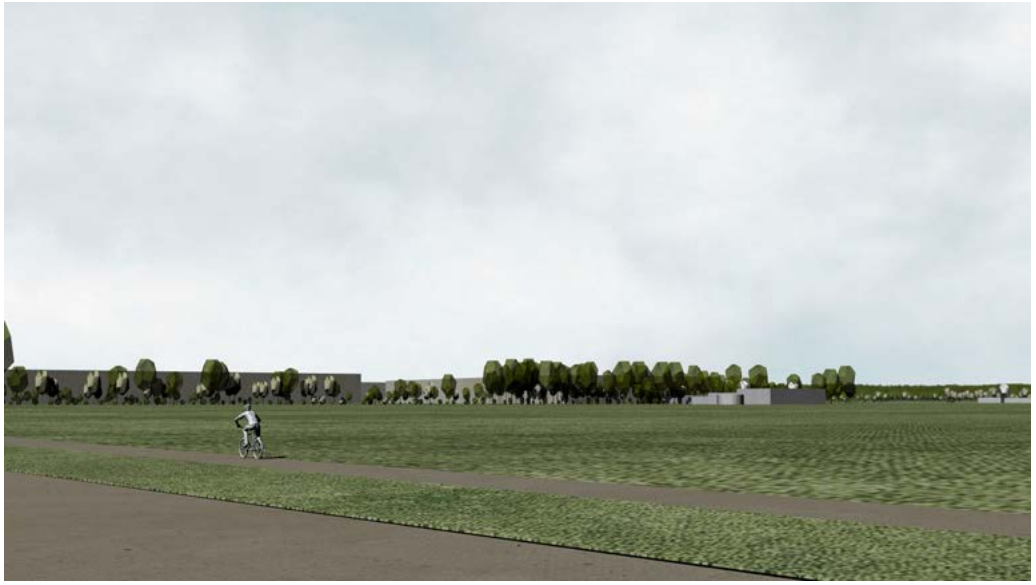
Stuwwal zichtbaar kijkend in noordwestelijke richting.

Huidige situatie

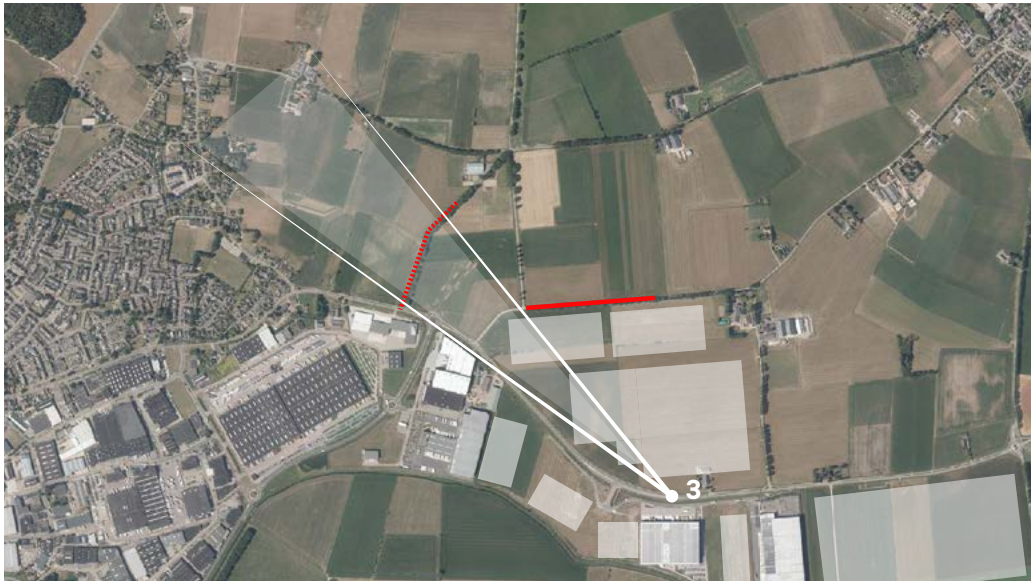
Ontwikkeling kavel C (14m hoog)

Ontwikkeling kavel C 2(0m hoog)

Standpunt 3

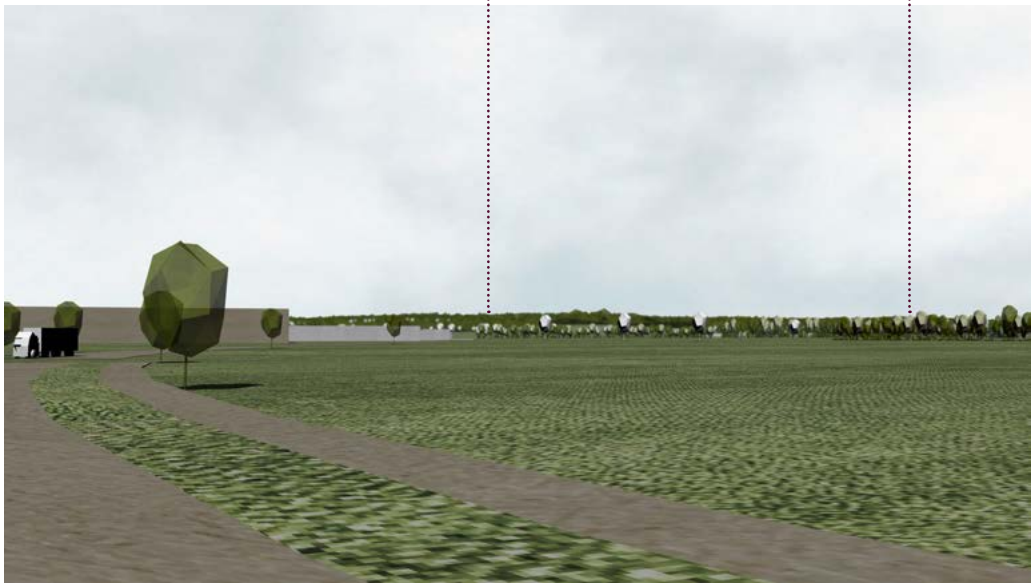
Vanuit standpunt 3 is de stuwwal voor een klein deel zichtbaar. De zichtbaarheid wordt voor een groot deel beperkt door bestaande bomenrijen. Ontwikkelingen op kavel C zullen dit zicht wegnemen. Hierbij moet worden opgemerkt dat het zicht dat op de stuwwal vanuit standpunt 3 slechts korte tijd te zien is als vanuit oostelijke richting naar het westen wordt gereden.

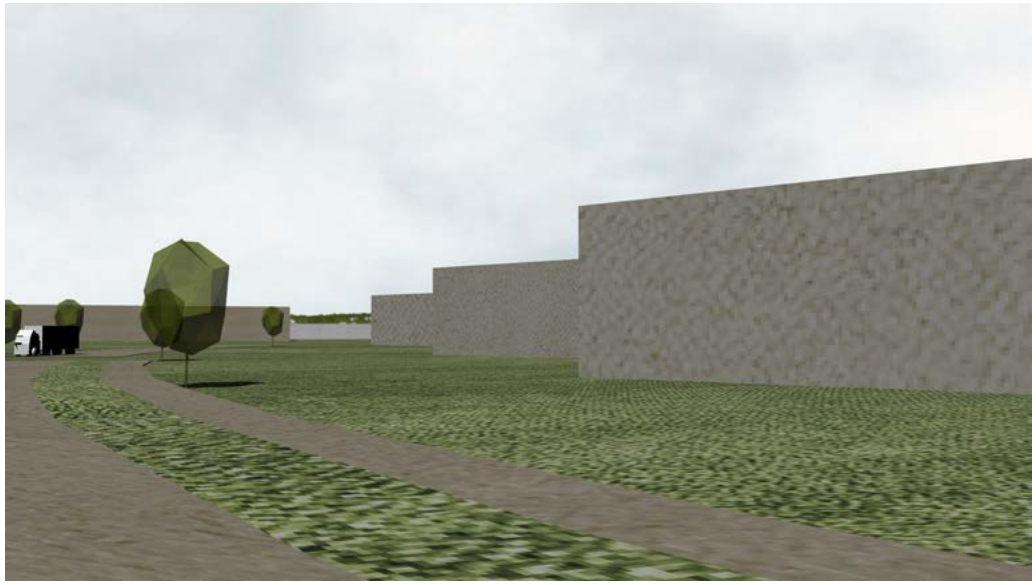
Zichtbaarheidsanalyse stuwwal huidige situatie

Zicht blokkerend element

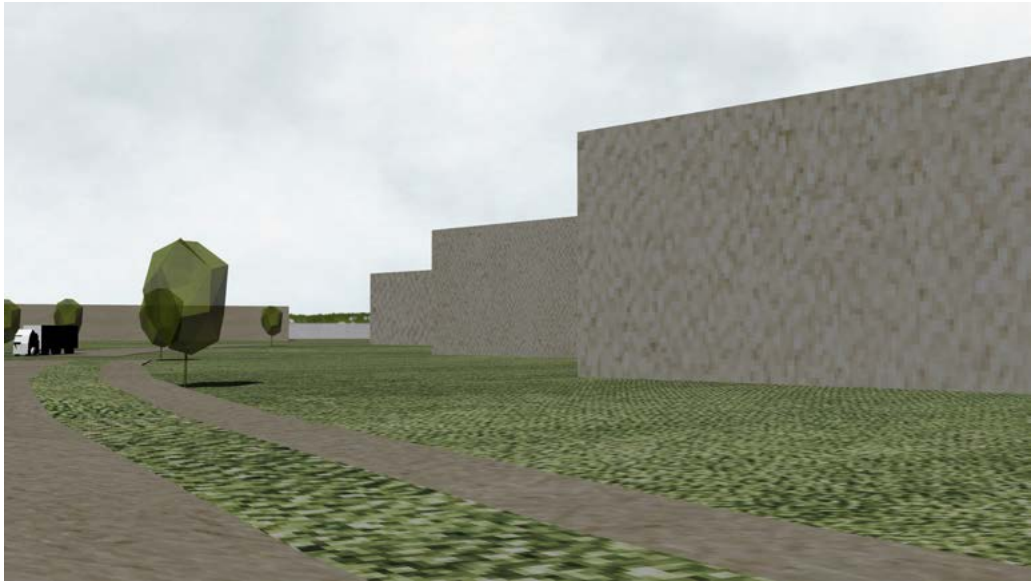
Deels zicht blokkerend element

Huidige situatie

Ontwikkeling kavel C (14m hoog)

Ontwikkeling kavel C 2(0m hoog)

2.3 Beleving vanaf N816

Getoonde 3D beelden zijn vanaf pagina 36 in groot formaat te zien

Standpunt 4

Vanuit standpunt 4 is te zien dat een ontwikkeling van kavels A en B een ‘verlenging’ van het bestaande DocksNLD betekent. Door de uitbreiding aan één zijde van de Meilandsedijk ontstaat een langgerekt, niet compact, XXL-bedrijvenpark. De verstoring van het zicht over het omringende landschap is daardoor relatief groot (totale lengte meer dan 2 km). Daarnaast is te zien dat de ontwikkeling van kavel C binnen de bestaande ‘kamer’ valt en voor een groot deel uit het zicht wordt genomen door de bestaande zoombeplanting.

Huidige situatie

Ontwikkeling kavel C (14m hoog)

Ontwikkeling kavel A+B (14m hoog)

Ontwikkeling kavel C (20m hoog)

Ontwikkeling kavel A+B (20m hoog)

2.4 Impact zicht op de omgeving

Getoonde 3D beelden zijn vanaf pagina 36 in groot formaat te zien

Standpunt 5, 6 en 7

Vanuit standpunten 5, 6 en 7 kan vanaf dezelfde plek zowel het zicht op de stuwwal, als de mogelijke ontwikkeling van kavel A + B en kavel C worden beoordeeld.

Het hoogste punt van de stuwwal is vanaf hier onbelemmerd zichtbaar

Standpunt 5

Kavel C ligt achter de bomenrij. Het zicht op de stuwwal wordt door deze bomenrij grotendeels ontnomen.

Standpunt 6

Open zicht van noord naar zuid. Belangrijk voor de beleving van inwoners van Netterden en Azewijn.

Standpunt 7

Standpunt 5, 6 en 7

Het zicht op de stuwwal wordt door beide ontwikkelingen niet belemmerd in standpunt 5. Bij standpunt 6 wordt het doorzicht belemmerd door bestaande bebouwing en de bestaande bomenrijen. Ontwikkeling van kavel C draagt hier gering aan bij. In standpunt 7, vanuit Azewijn kijkend richting zuid, wordt een nieuw deel van het open zicht in de noord-zuid richting belemmerd door de ontwikkeling op kavel A + B.

Standpunt 5: Huidige situatie

Standpunt 6

Standpunt 6: Huidige situatie

Standpunt 6: Ontwikkeling kavel A+B (14m hoog)

Standpunt 6: Ontwikkeling kavel C (14m hoog)

Standpunt 6: Ontwikkeling kavel A+B (20m hoog)

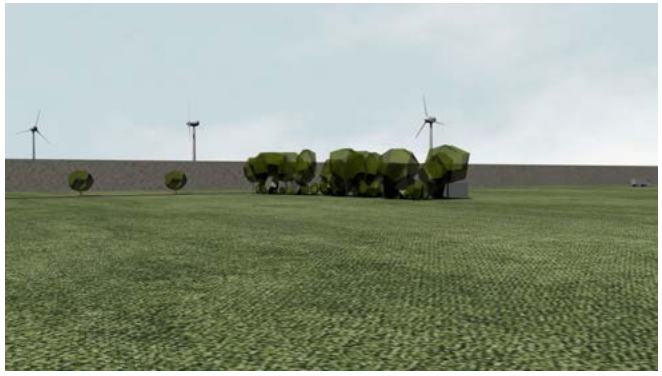

Standpunt 6: Ontwikkeling kavel C (20m hoog)

Standpunt 7

Standpunt 7: Huidige situatie

Standpunt 7: Ontwikkeling kavel A+B (14m hoog)

Standpunt 7: Ontwikkeling kavel A+B (20m hoog)

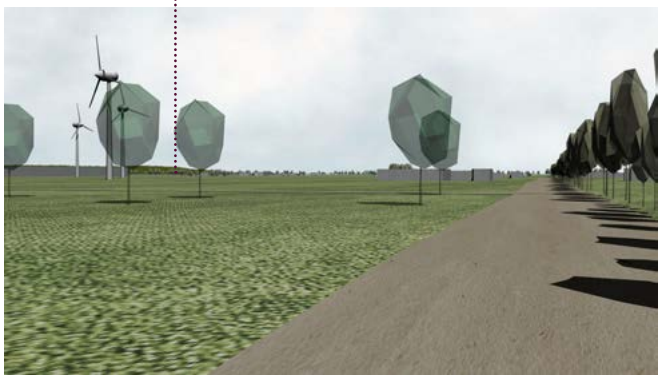
Standpunt 8

Op de beelden van standpunt 8 is zichtbaar dat ontwikkelingen op kavel A+B het zicht op de stuwwal ontneemt vanuit Netterden. Ook is in beeld gebracht wat het betekend als kavel B slechts deels (tot de Netterdseweg) wordt ontwikkeld. Hiermee ontstaat welliswaar een beter inpasbaar bedrijfsterrein en zal de Netterdseweg minder aan karakter verliezen. Het blijft echter een niet compacte uitbreiding van DocksNLD en is daarmee minder wenselijk.

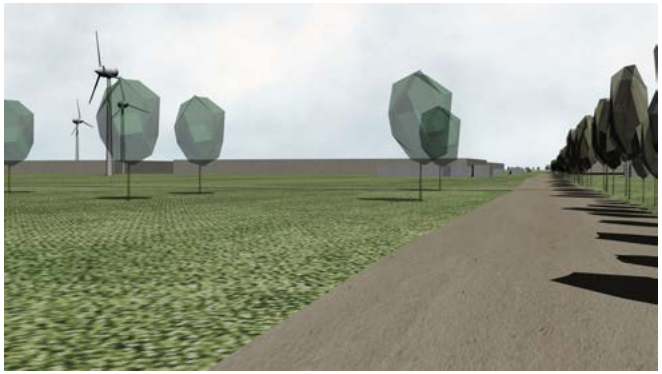

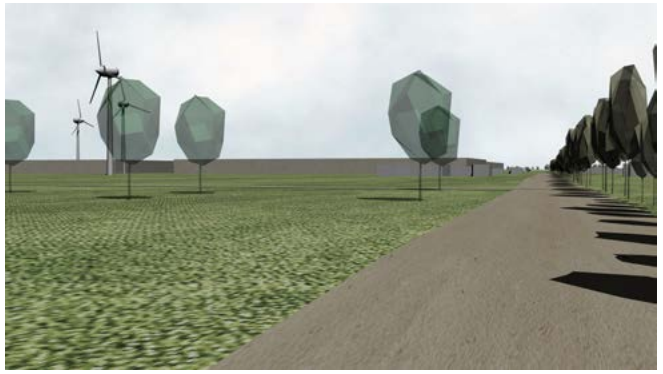
Stuwwal zichtbaar kijkend in noordwestelijke richting.

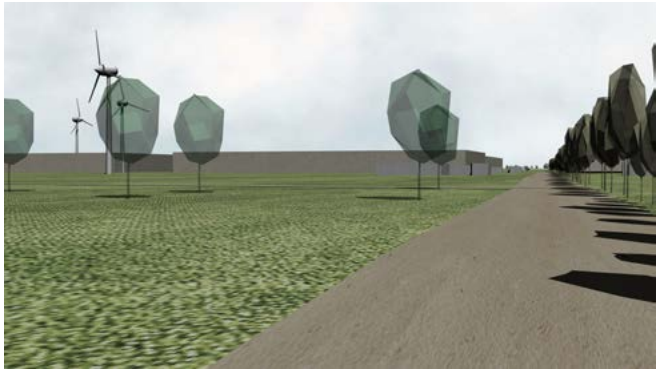
Standpunt 8: Huidige situatie

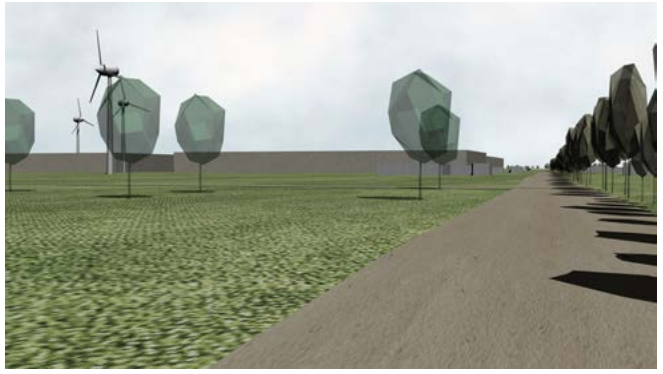
Standpunt 8: Ontwikkeling kavel A+B (14m hoog)

Standpunt 8: Ontwikkeling kavel A+ deel B (14m hoog)

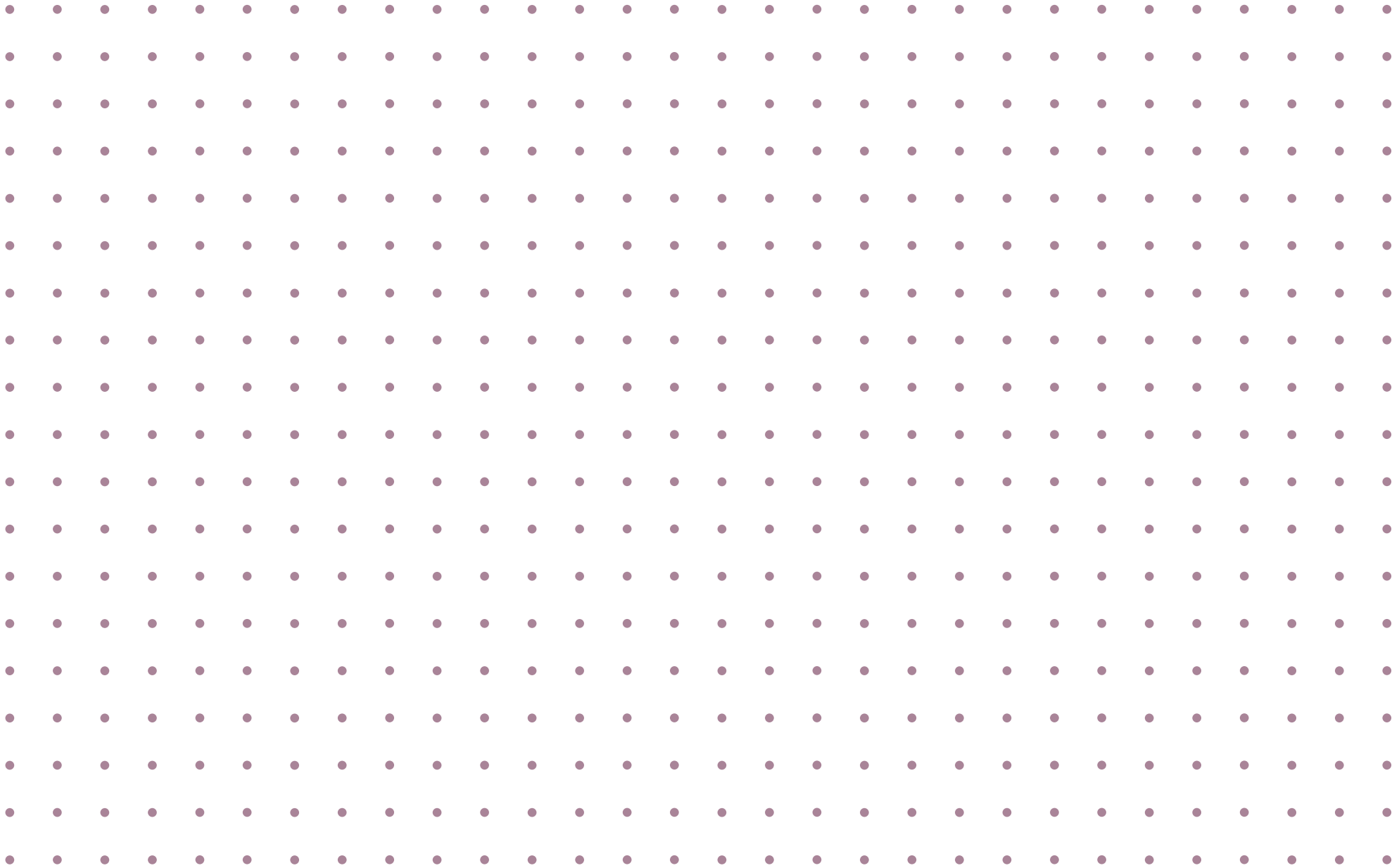

Standpunt 8: Ontwikkeling kavel A+B (20m hoog)

Standpunt 8: Ontwikkeling kavel A+ deel B (20m hoog)

03 Conclusies

3.1 Conclusies

De analyse en de getoonde beelden in deze bijlage (die vanaf pagina 36 in grote versie te zien zijn) ondersteunen de conclusie uit het hoofdrapport. Een ontwikkeling op kavel C zal leiden tot minder impact op het landschap en resulteren in een compacter bedrijventerrein dan de ontwikkeling van kavel A+B.

Impact zicht op de stuwwal vanaf de Meilandsedijk (N816)
Om de beleving van de stuwwal vanaf de N816 te onderzoeken zijn beelden gemaakt vanuit drie verschillende standpunten. In alle drie de standpunten is de stuwwal in meer of mindere mate zichtbaar:

- Vanuit standpunt 1 is de stuwwal goed te ervaren kijkend in noordwestelijke richting. Ontwikkelingen op kavel C doen geen afbreuk aan dit beeld.
- Vanuit standpunt 2 is de stuwwal in twee kijkrichtingen te ervaren. De beste ervaring is in de meest noordelijke kijkrichting. Ontwikkelingen op kavel C hebben geen invloed op dit beeld. In de westelijke kijkrichting wordt het zicht grotendeels weggenomen door de verschillende bomenrijen. Ontwikkelingen op kavel C hebben slechts in beperkte mate invloed op dit zicht.
- Vanuit standpunt 3 is de stuwwal voor een klein deel zichtbaar maar wordt deze zichtbaarheid grotendeels beperkt door bestaande bomenrijen. Ontwikkelingen op kavel C zullen dit zicht wegnemen.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat de ontwikkelingen op kavel C slechts in zeer geringe mate afbreuk doen aan het zicht op de stuwwal vanaf de N816. Een belangrijk deel van de zichtlijnen op de stuwwal wordt in de bestaande situatie al geblokkeerd door de bestaande logistieke hallen en de bestaande bomenrijen en haagstructuren. De beste overgebleven zichtlijnen worden door ontwikkelingen op kavel C niet belemmerd. Indien rondom Azewijn wordt geinvesteerd in een zoom met beplanting van oude bouwlanden en rijke erven, zoals door RHDHV wordt geadviseerd zal het zicht op de stuwwal nog verder beperkt worden. Door het versterken van de kamerstructuur, wordt het bedrijventerrein op kavel C een minder dominant element.

RHDHV maakt in hun rapportage de ervaring van de stuwwal vanaf de N816, in westelijke richting rijdend, tot uitgangspunt van hun visuele studie en advies. Opgemerkt moet worden dat dit overwegend een ervaring is vanuit het gezichtspunt van de automobilist, door de voorruit, terwijl het wegbeeld (verkeer, verkeersborden, rijbaan met bochten) de meeste aandacht opeist. Wij zijn van mening dat de ervaring vanaf andere plekken, weg van de hoofd-autoroute, al lopend of fietsend in de omgeving van minstens zoveel, zo niet grotere waarde is.

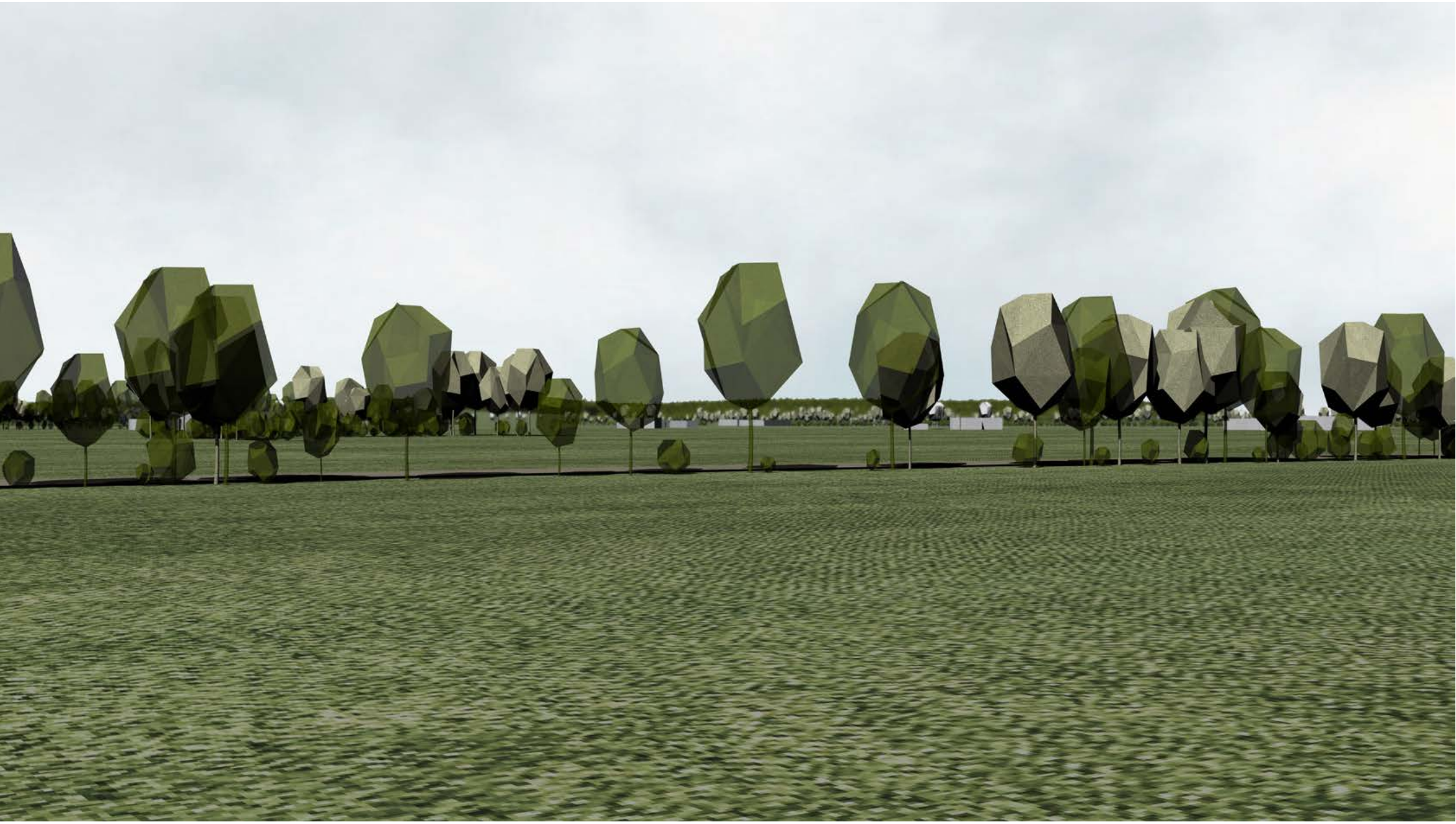
In het winterbeeld zullen de bomen en struiken die het zicht op de stuwwal ontnemen minder aanwezig zijn. Hierdoor zijn gebouwen beter zichtbaar en meer dominant. Dit is echter geen doorslaggevend argument voor het advies. De meeste wandel- en fietsbewegingen zullen in de ‘groene’ maanden plaatsvinden

Landschappelijke afweging
Beide ontwikkelopties zijn gelegen in wat getypeerd kan worden als een broekontginningslandschap. Het betreft een van origine relatief open landschap met verspreide

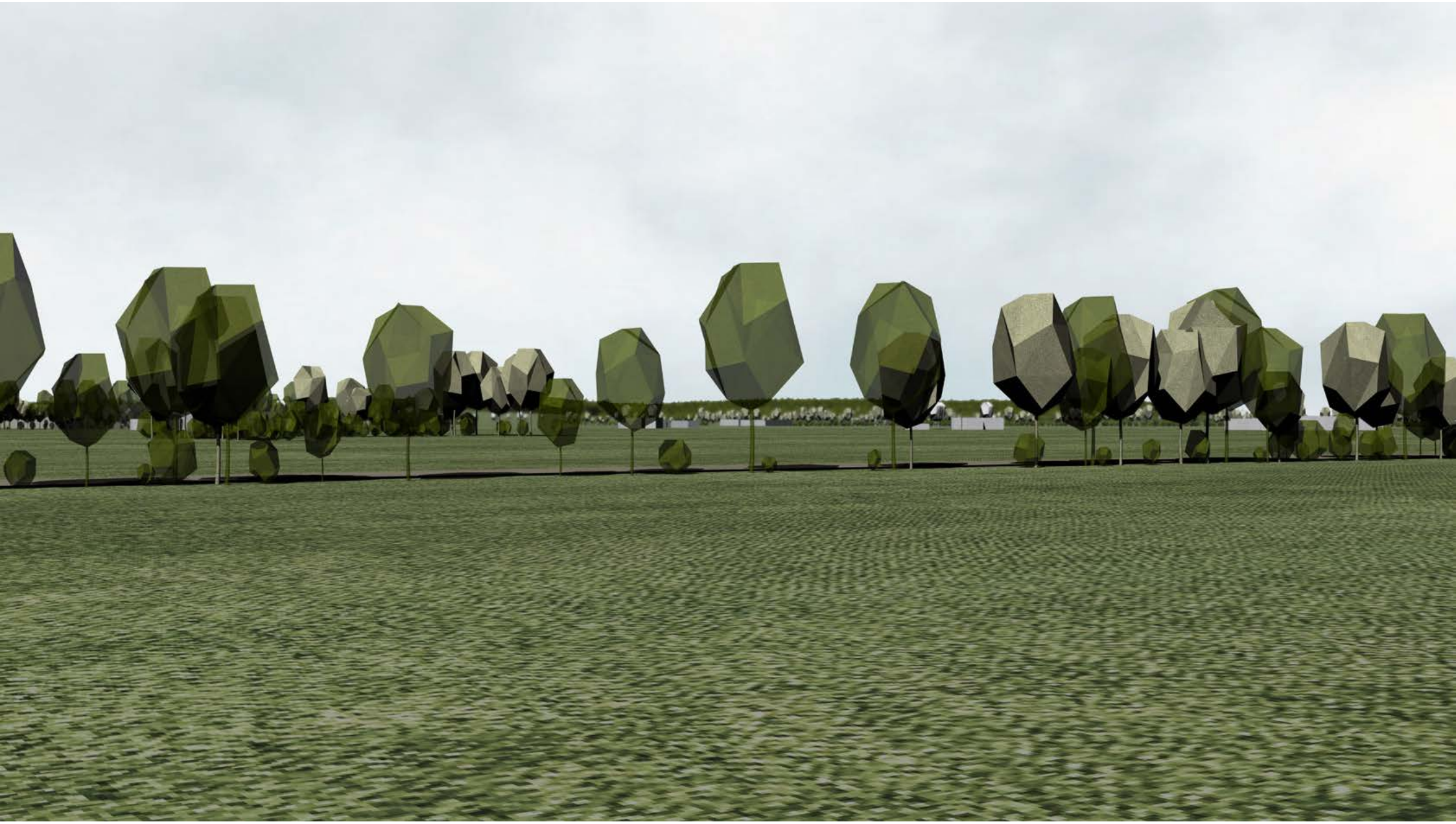
bebouwing. Op beide locaties zijn elementen van de oorspronkelijke verkavelingsstructuur te zien, maar zijn door ruilverkaveling ook een groot aantal sporen uit het verleden verdwenen. Rondom kavel C vormen de smalle wegen met bomenrijen en onderbegroeiing een kamerstructuur waarbinnen ontwikkelingen grotendeels uit het zicht ontnomen worden. Hierdoor is een ontwikkeling op kavel C beter inpasbaar en doet een ontwikkeling hier minder afbreuk aan de openheid van het landschap. Het verder herstellen van deze boomstructuren, iets wat ook door RHDHV wordt geadviseerd zal deze kamerstructuur versterken. Een ontwikkeling op kavel A + B strekt zich over de Netterdseweg, de historische verbinding tussen Netterden en Azewijn. Een ontwikkeling hier zal op een zorgvuldige manier ingepast moeten worden om het karakter van deze verbinding zo min mogelijk verstoren.

Energietransitie
De huidige ontwikkelingen omtrent de opwek van hernieuwbare energie in de directe omgeving van DocksNLD geven in onze ogen geen aanleiding om een van de ontwikkellocaties boven de andere te prefereren.

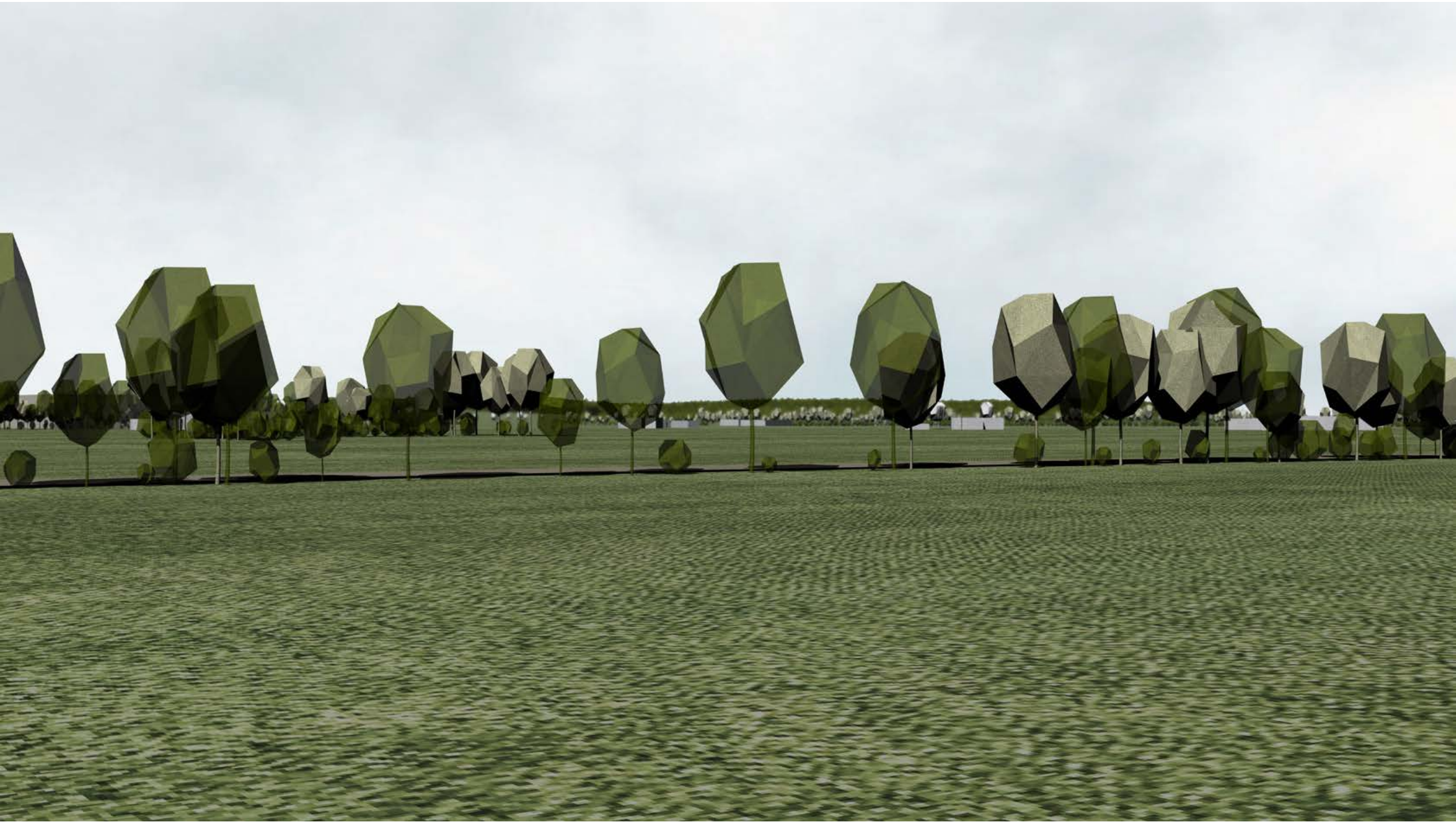
Conclusie
In beide ontwikkelrichtingen, oost én noord, zal een uitbreiding van DocksNLD een impact hebben op de beleving van het landschap en de omgeving. Een ontwikkeling op kavel C zou in onze ogen beter kunnen uitpakken (minder ingrijpend voor het landschap, een meer compact bedrijventerrein) gezien dit een meer compacte keuze is dan de uitbreiding op kavels A + B. Kavels A + B zijn een 'verlenging' van het bestaande DocksNLD waardoor aan één zijde van de Meilandsedijk een langgerekt, niet compact, XXL-bedrijvenpark ontstaat. De verstoring van het zicht over het omringende landschap is daardoor relatief groot (totale lengte meer dan 2 km). Ook is de ontwikkeling op kavels A + B beter waarneembaar vanuit de dorpen Azewijn en Netterden. De impact op de zichtbaarheid van de stuwwal door ontwikkelingen op kavel C is beperkt tot een klein aantal doorzichten die in grote mate door bestaande bomenrijen en houtwallen worden belemmerd. De impact is hiermee in onze ogen dermate gering dat dit niet als bezwaar wordt gezien voor ontwikkeling van kavel C.

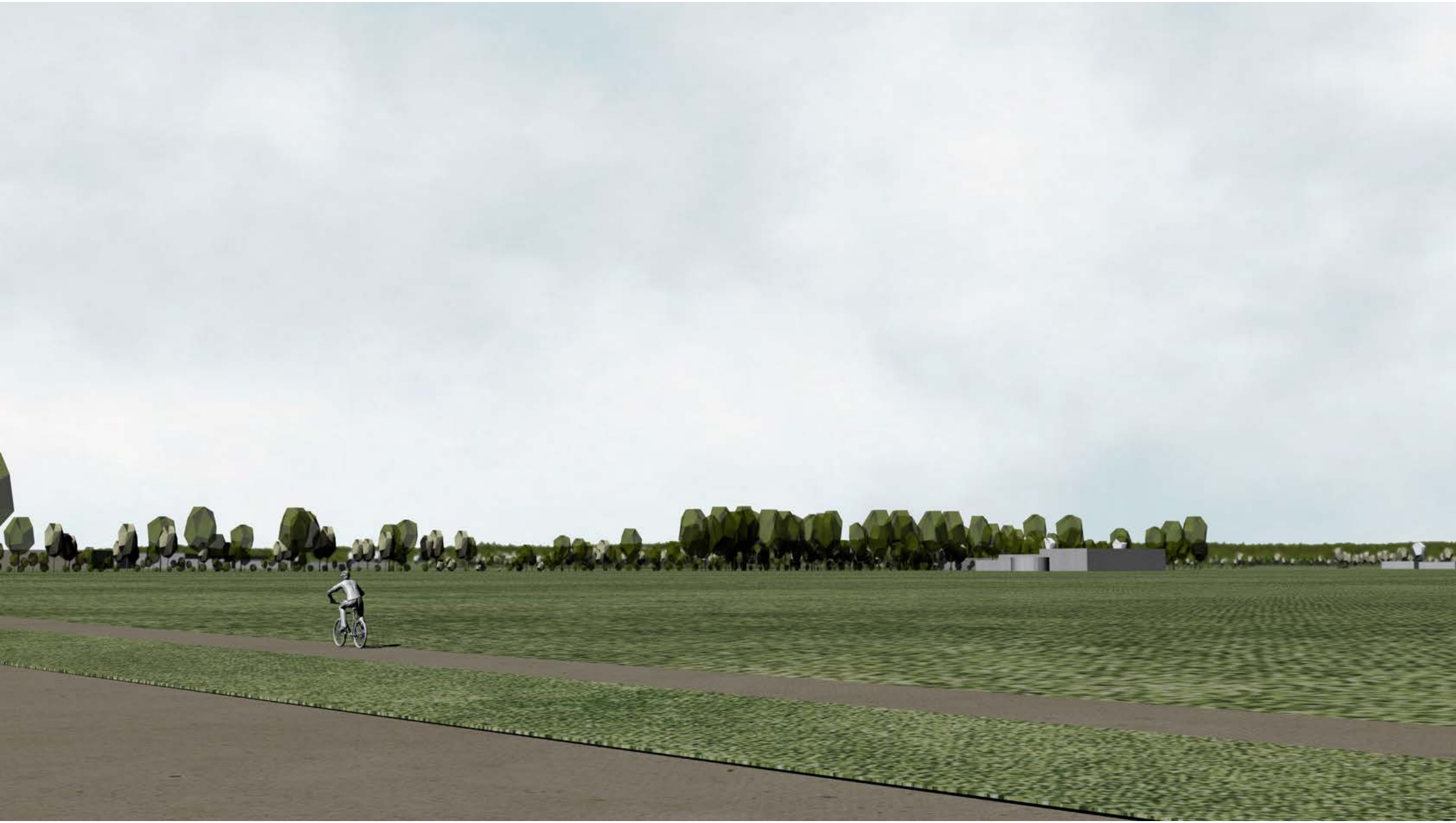
Standpunt 1: huidige situatie

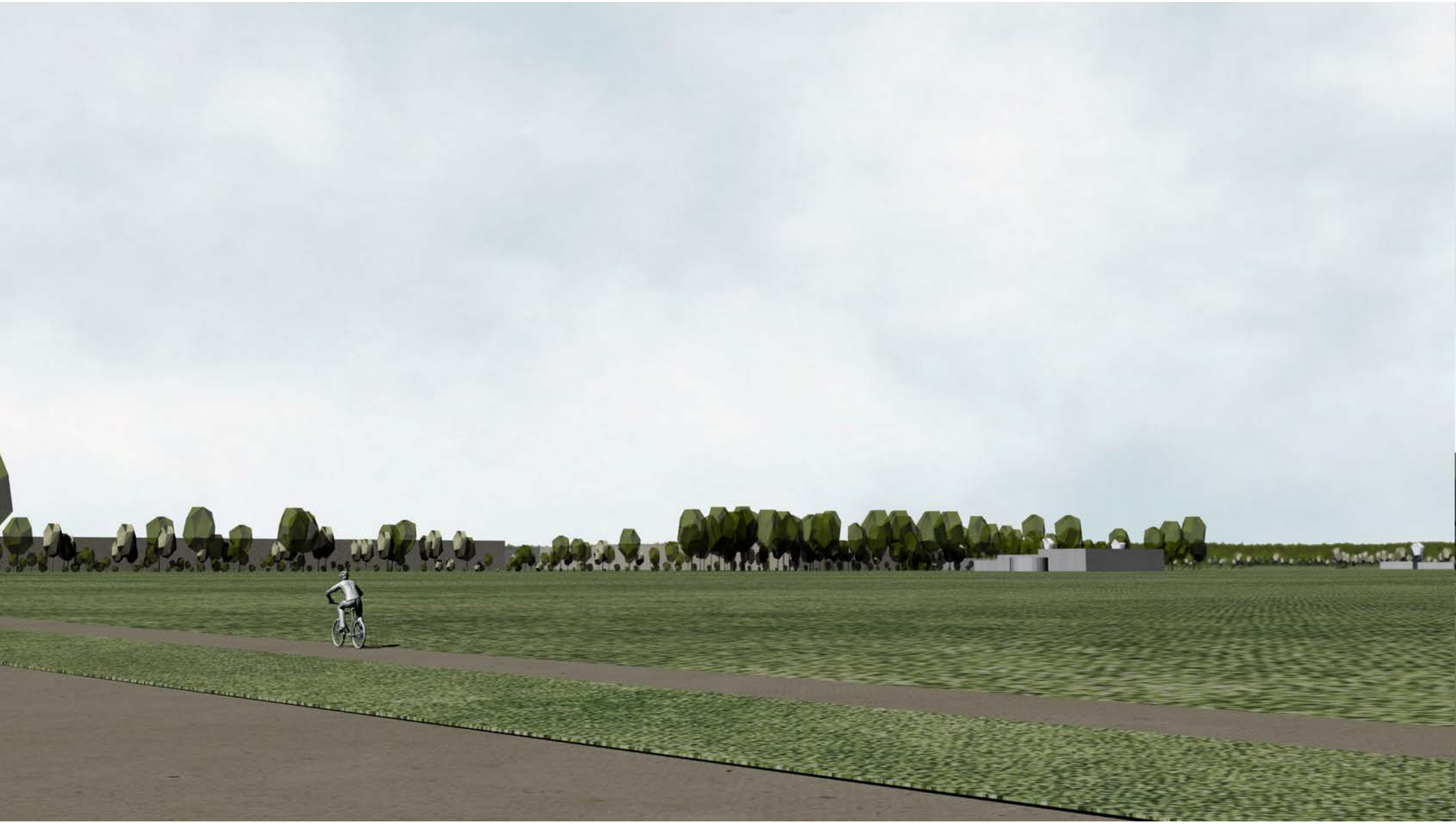
Standpunt 1: ontwikkeling kavel C (14m hoog)

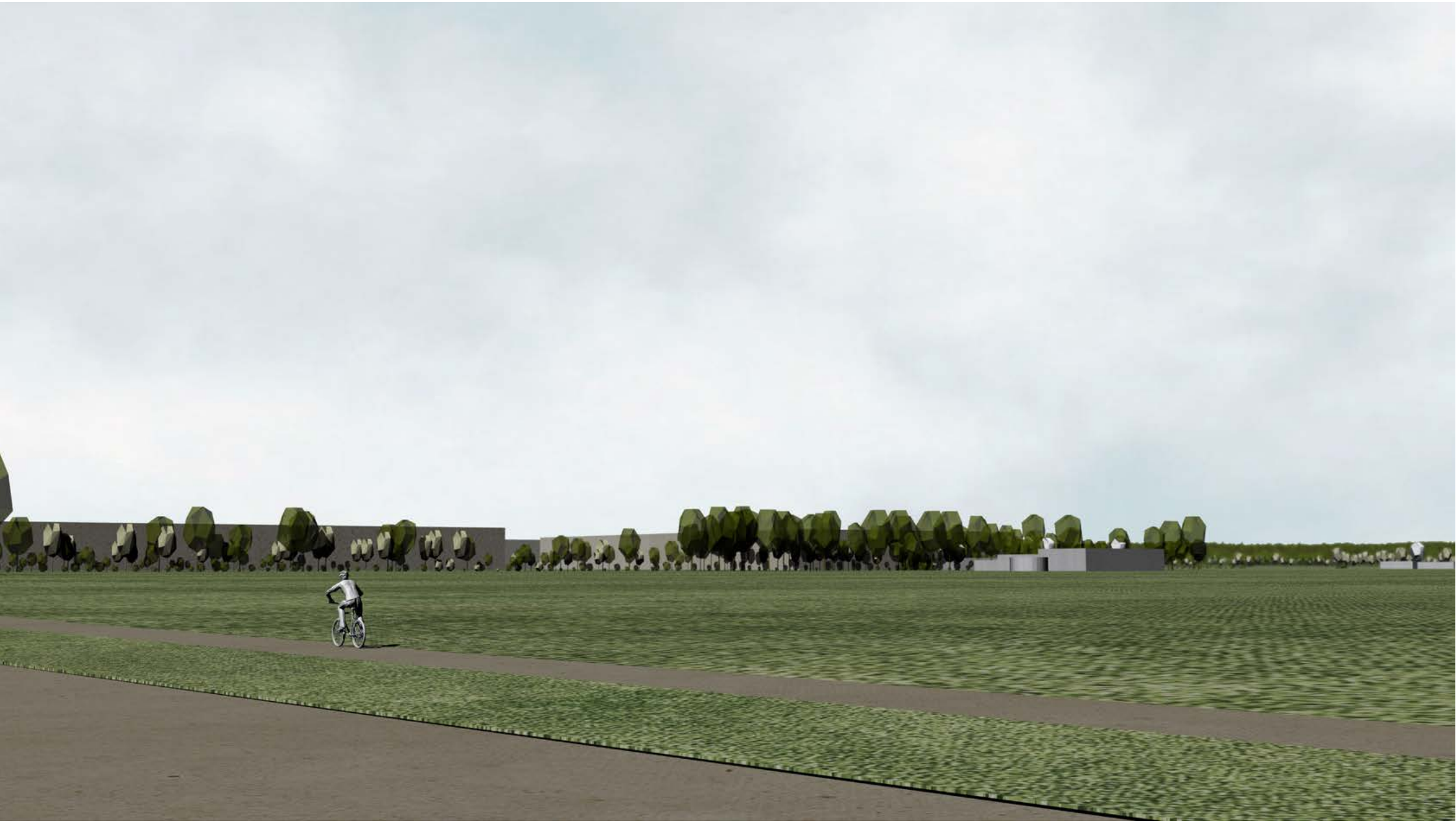
Standpunt 1: ontwikkeling kavel C (20m hoog)

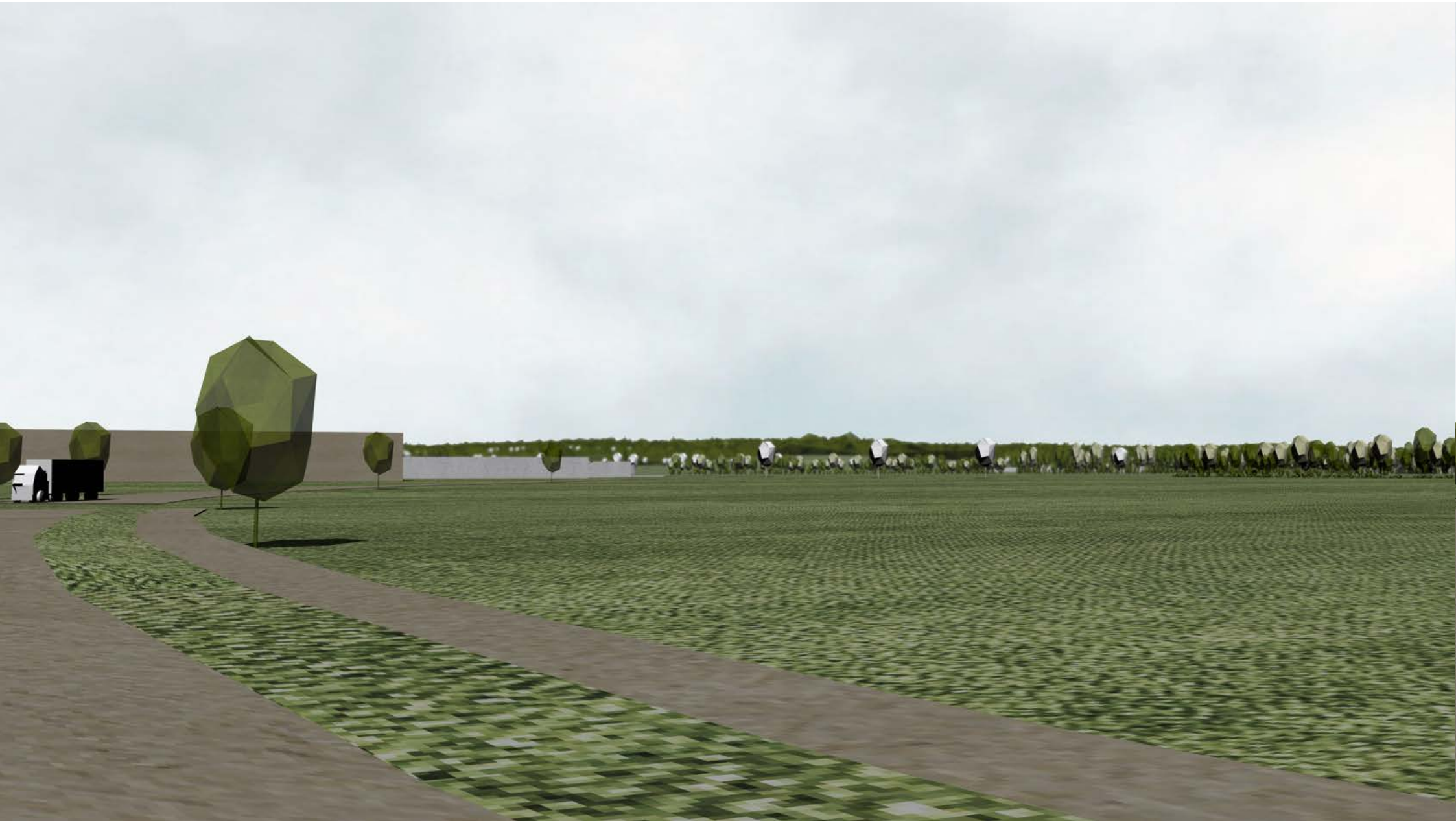
Standpunt 2: huidige situatie

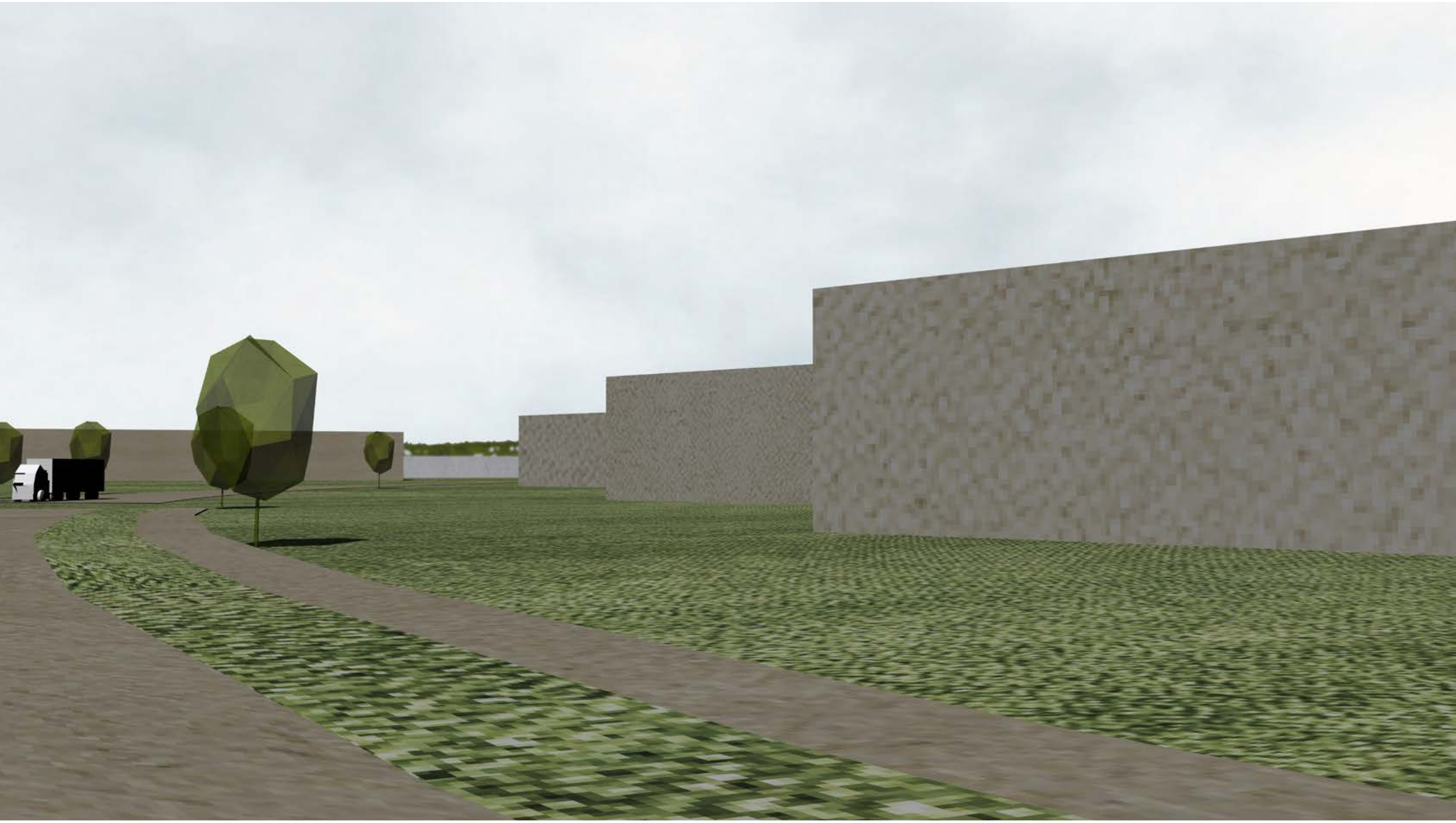
Standpunt 2: ontwikkeling kavel C (14m hoog)

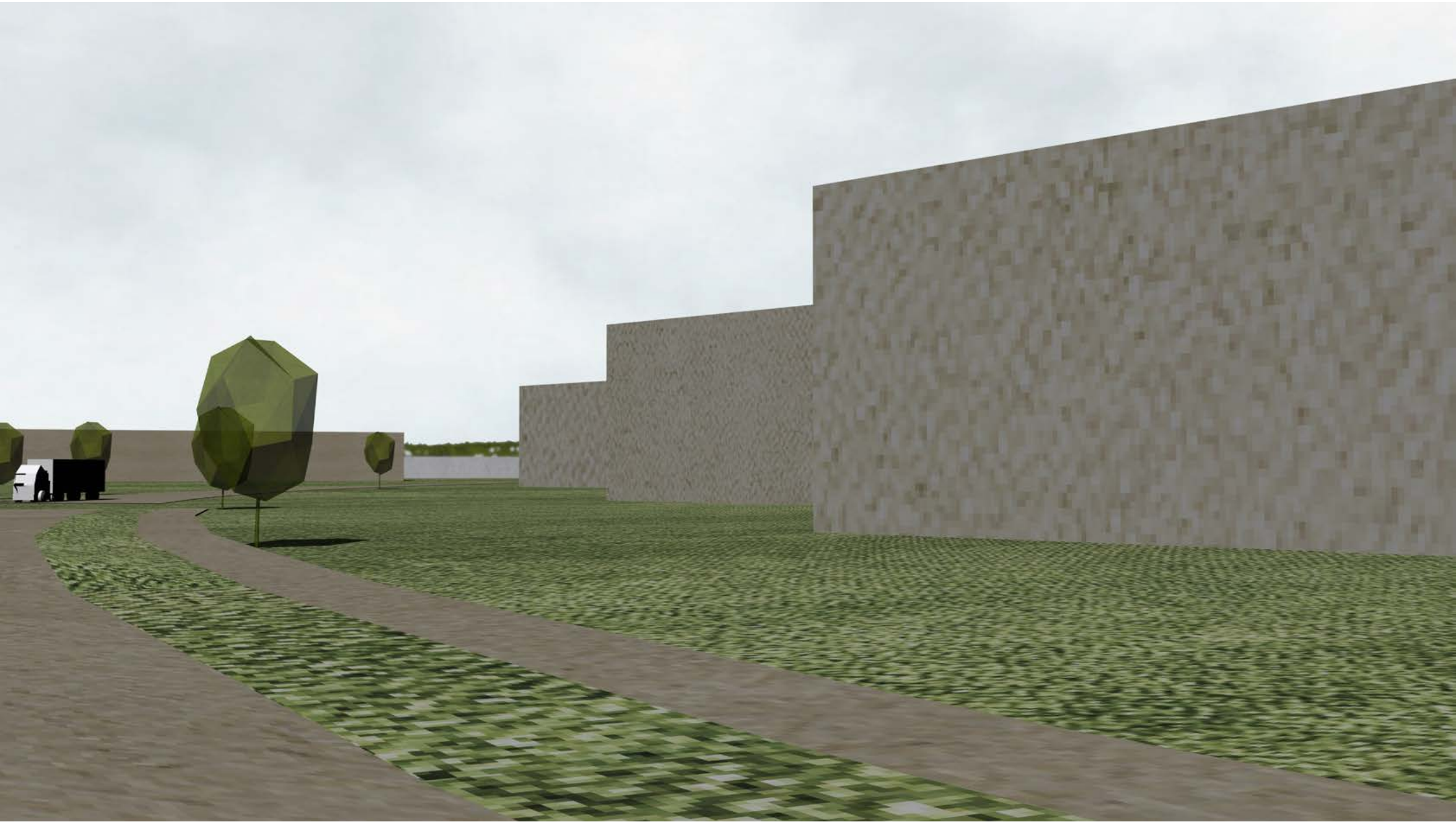
Standpunt 2: ontwikkeling kavel C (20m hoog)

Standpunt 3: huidige situatie

Standpunt 3: ontwikkeling kavel C (14m hoog)

Standpunt 3: ontwikkeling kavel C (20m hoog)

Standpunt 4: huidige situatie

Standpunt 4: ontwikkeling kavel A+B (14m hoog)

Standpunt 4: ontwikkeling kavel A+B (20m hoog)

Standpunt 4: ontwikkeling kavel C (14m hoog)

Standpunt 4: ontwikkeling kavel C (20m hoog)

Standpunt 5: huidige situatie

Standpunt 6: huidige situatie

Standpunt 6: ontwikkeling kavel A+B (14m hoog)

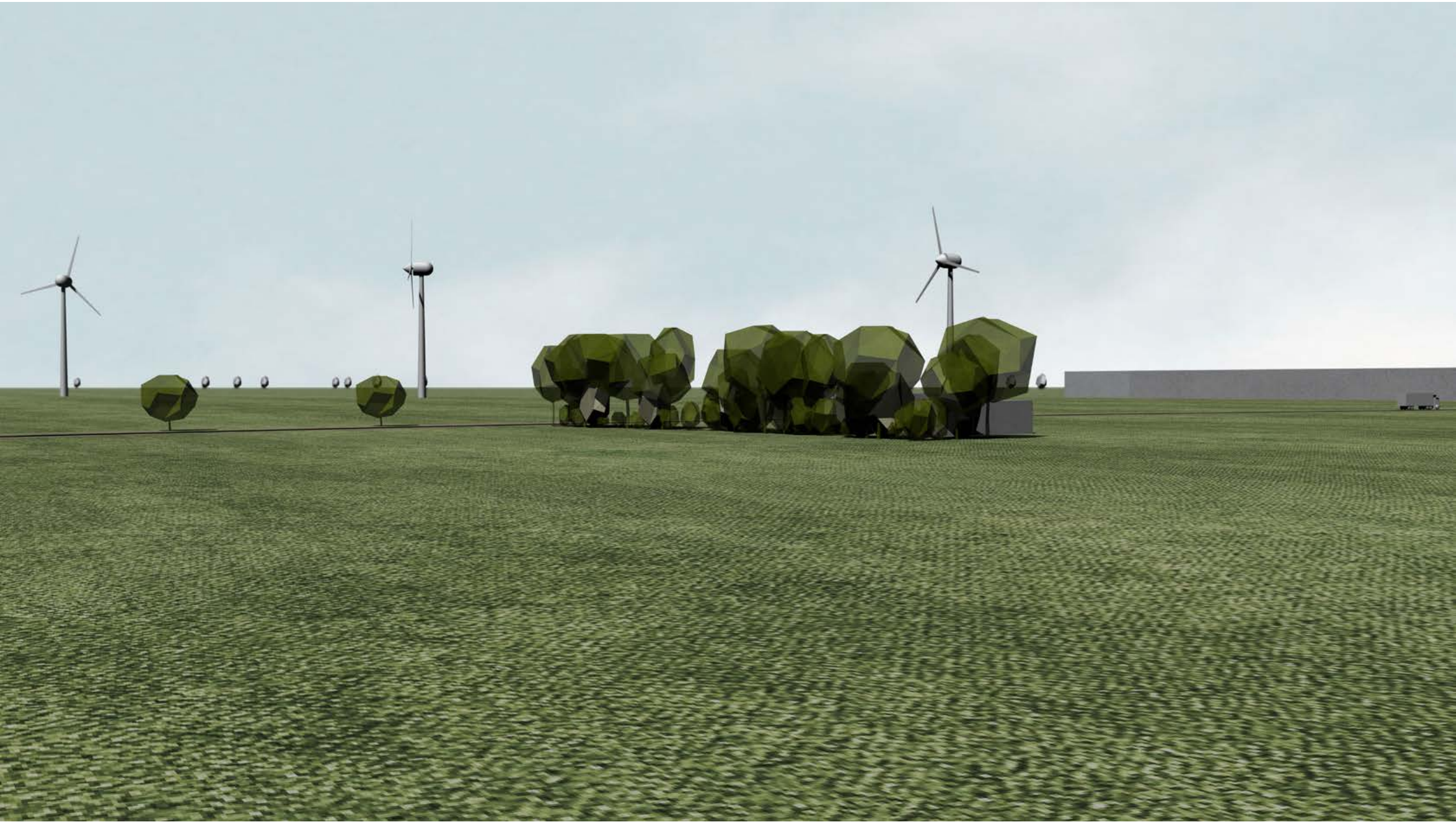
Standpunt 6: ontwikkeling kavel A+B (20m hoog)

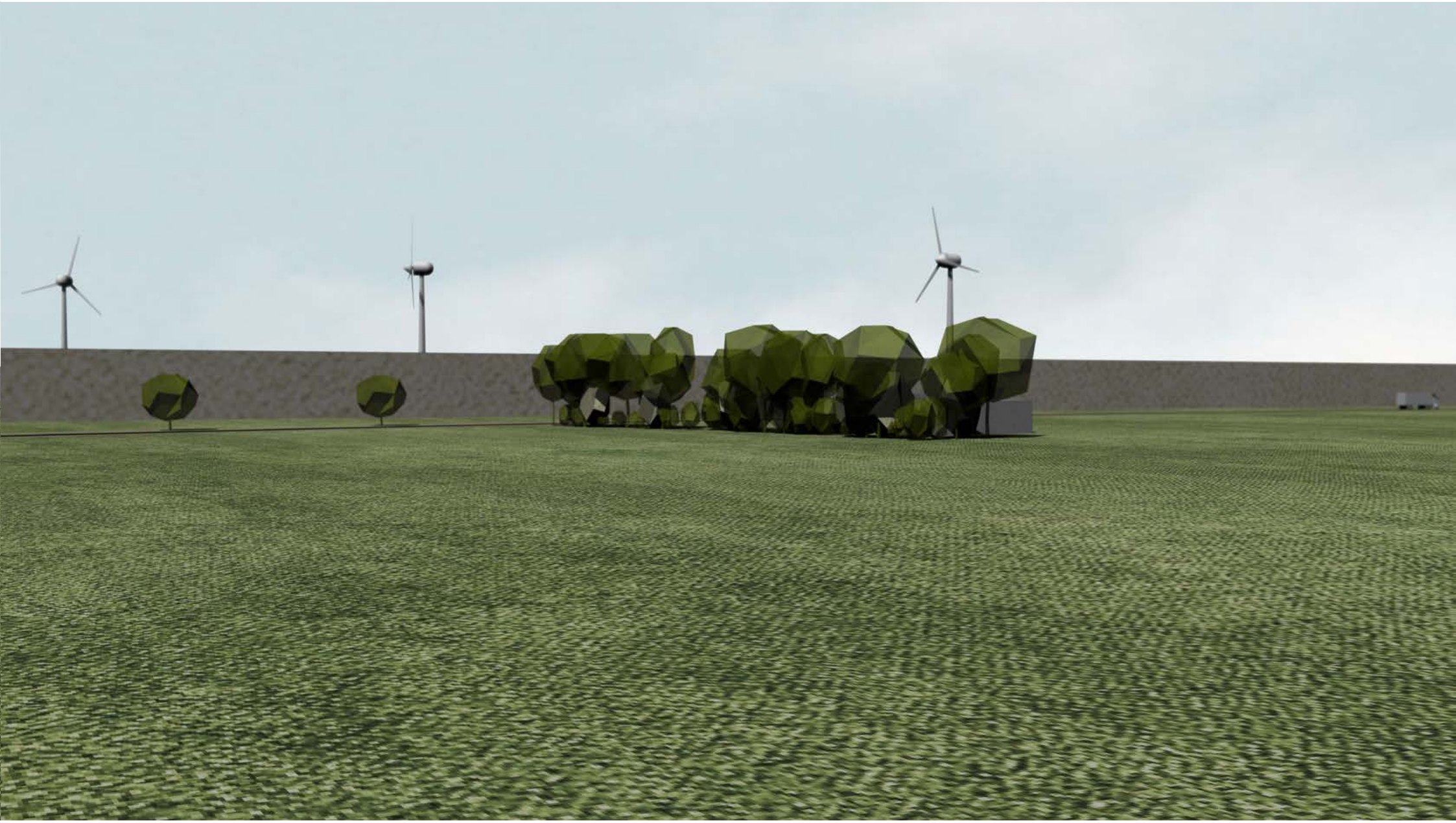
Standpunt 6: ontwikkeling kavel C (14m hoog)

Standpunt 6: ontwikkeling kavel C (20m hoog)

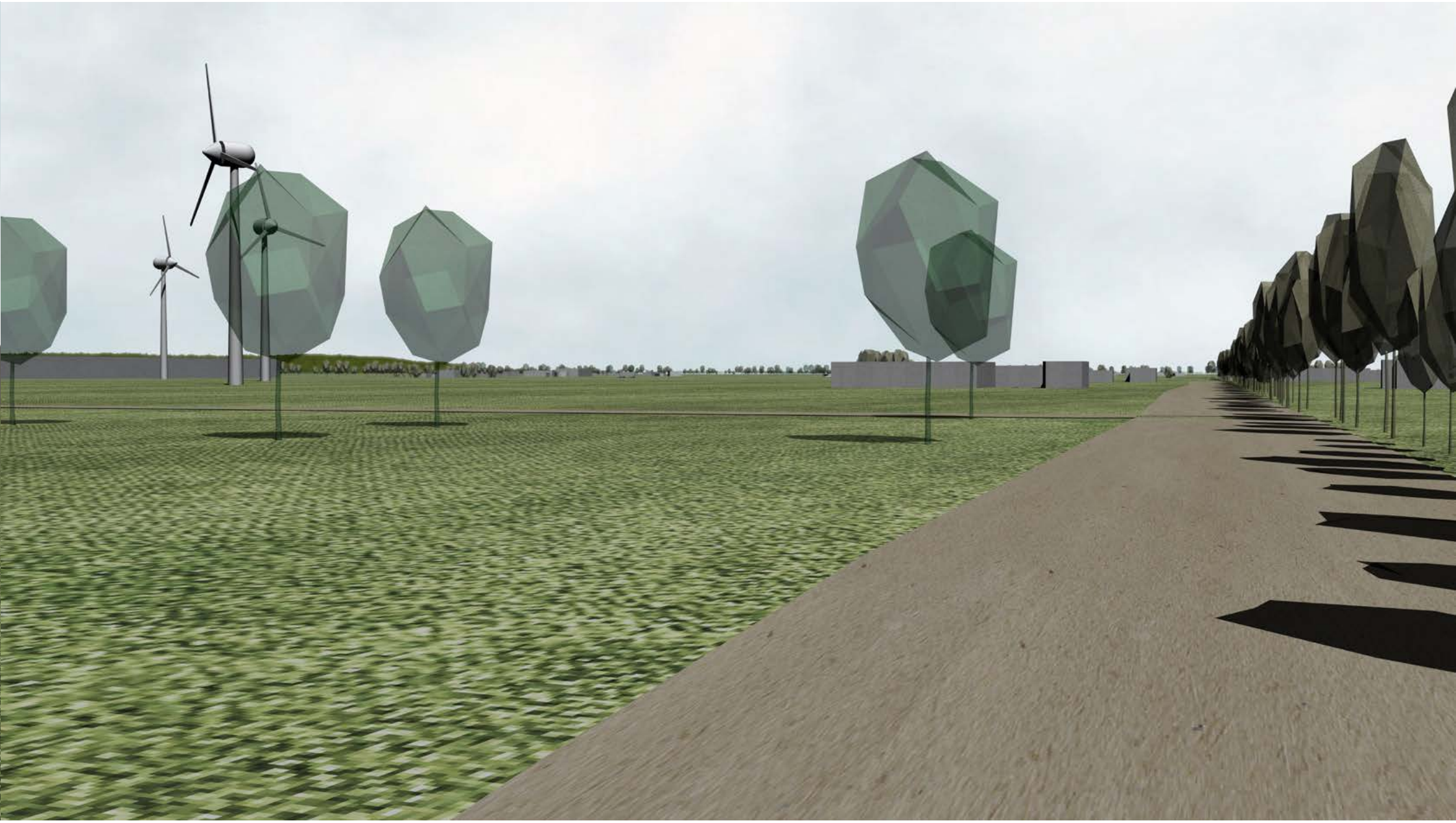
Standpunt 7: huidige situatie

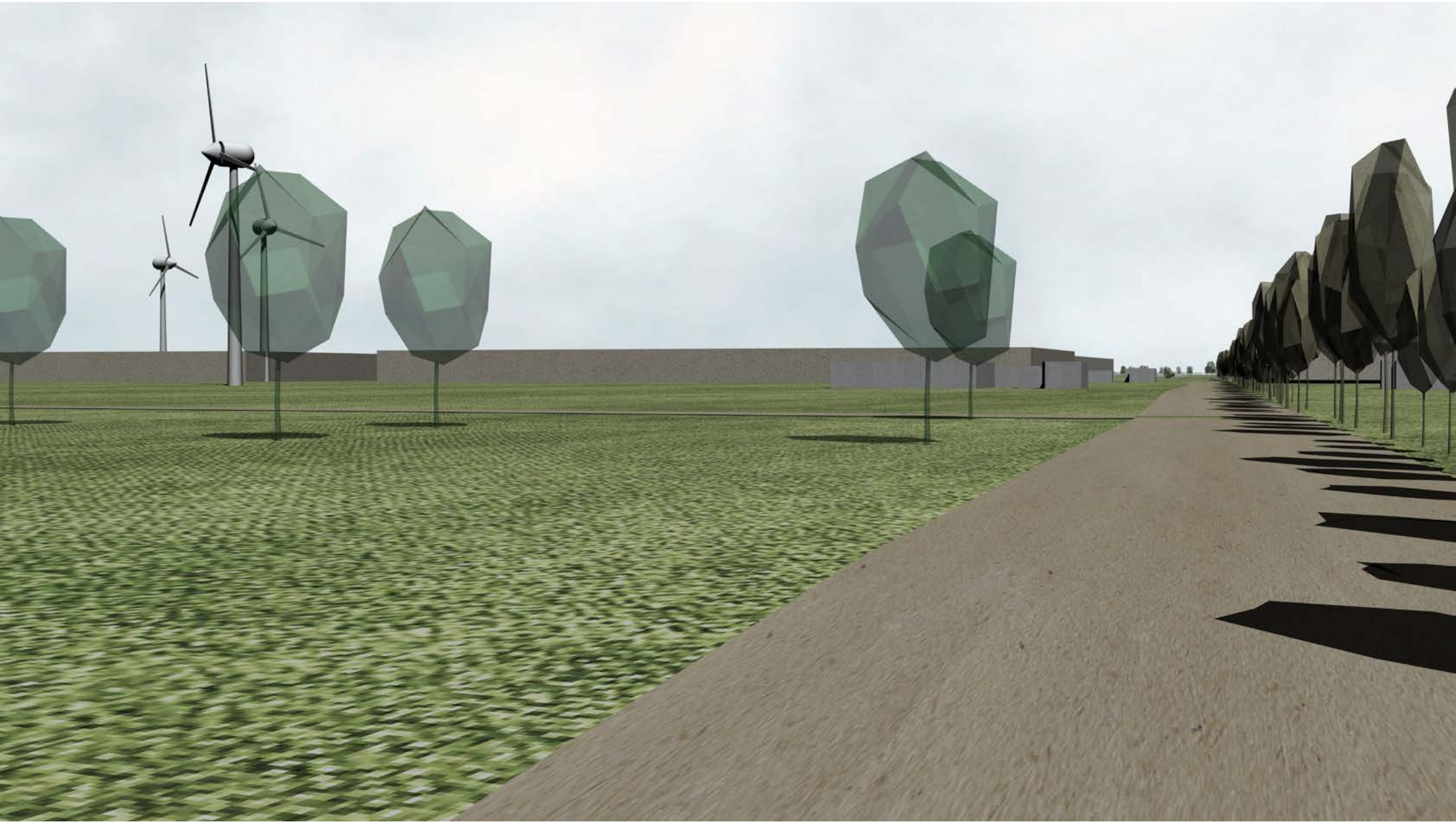
Standpunt 7: ontwikkeling kavel A+B (14m hoog)

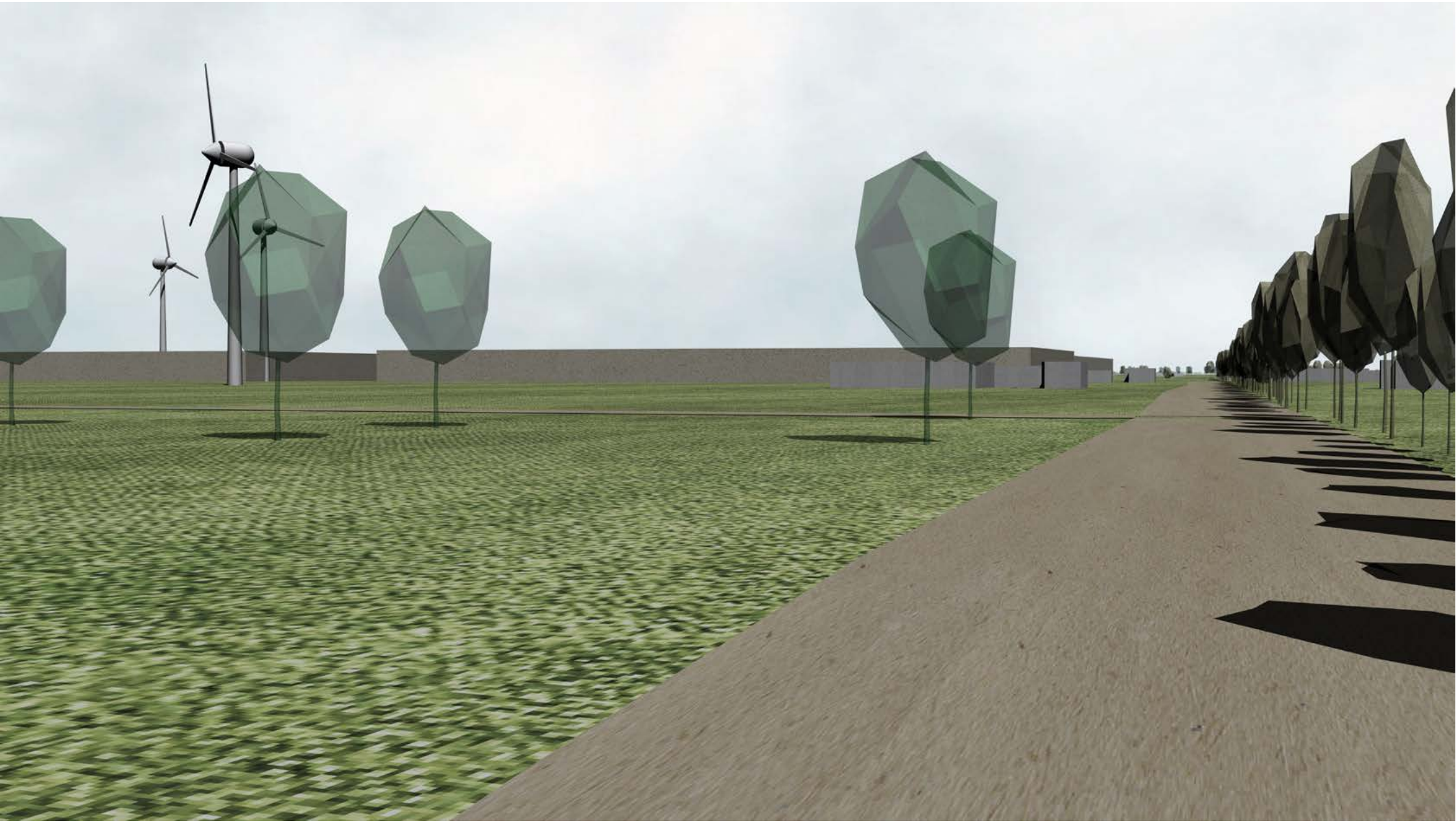
Standpunt 7: ontwikkeling kavel A+B (20m hoog)

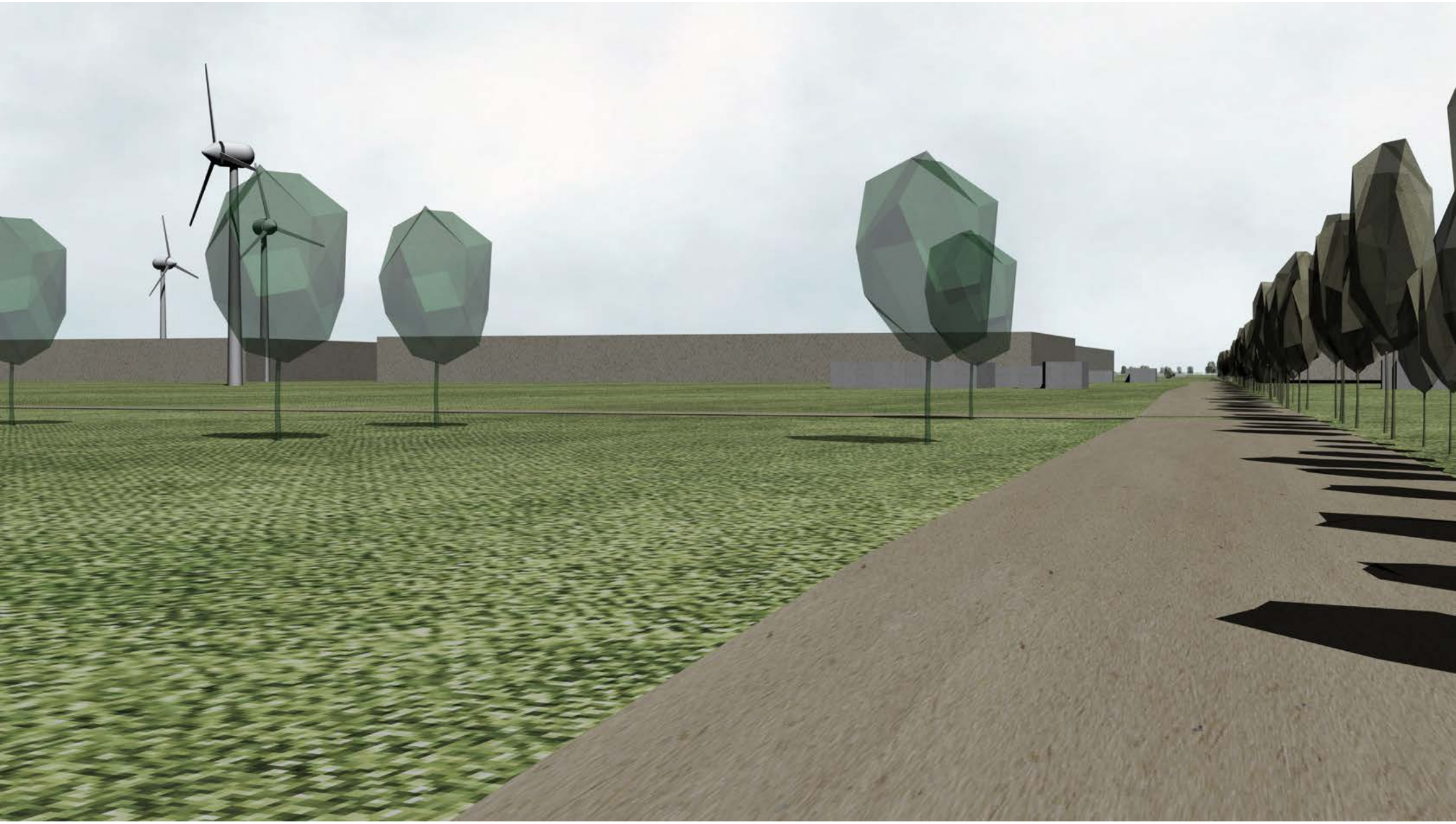
Standpunt 8: huidige situatie

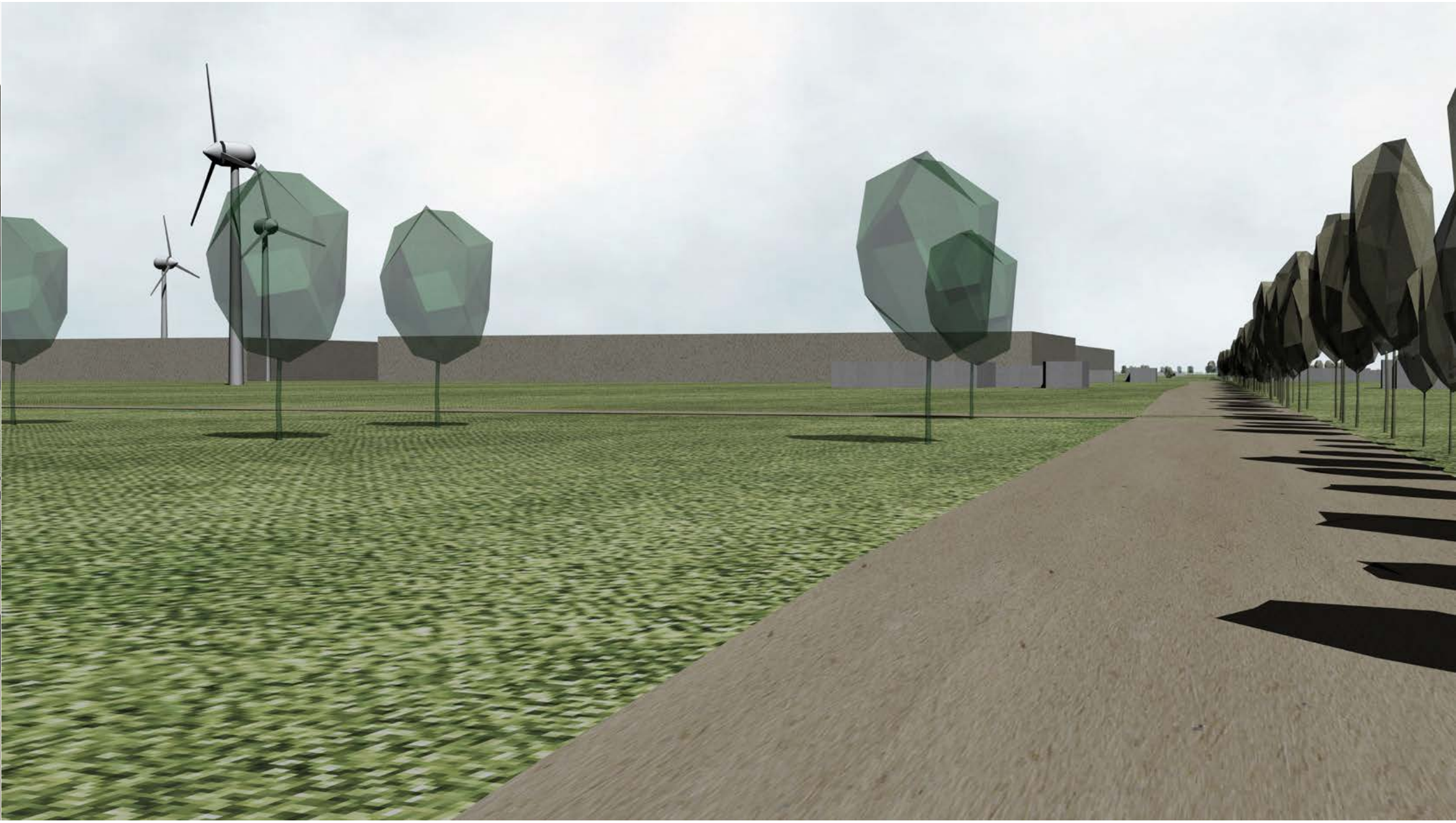
Standpunt 8: ontwikkeling kavel A+B (14m hoog)

Standpunt 8: ontwikkeling kavel A+ deel B (14m hoog)

Standpunt 8: ontwikkeling kavel A+B (20m hoog)

Standpunt 8: ontwikkeling kavel A+ deel B (20m hoog)

Colofon

Deze studie is uitgevoerd door PosadMaxwan in opdracht van de regio Arnhem Nijmegen.

Posad Maxwan:
Rients Dijkstra, Vincent Peters, Emma de Haan

Posad Maxwan

Binckhorstlaan 36

2516 BE Den Haag

tel: 070 322 2869

oktober 2020

POSAD MAXWAN

strategy x design

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvorming 1 Regionaal Programma Werklocaties 2021-2024

Zaaknummer:	554061
Portefeuillehouder:	Van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Gemici (GL), Eppich (VVD), Venhoek (D66), Greving (PvdA), Spruijt (AC), Witberg (PvdD), Elfrink (SP), Van Plateringen (AOP) en Hutten (CDA).

Verder aanwezig: Wethouder Van Dellen

De fracties van de PVV, CU en DENK/VA waren niet bij de bijeenkomst aanwezig.

Verloop
De vragen zijn gesteld, de meningen zijn gedeeld en de fractie van GroenLinks overweegt een motie in te dienen. De fractie van de SP overweegt meerdere moties in te dienen.

Toezegging
- Wethouder Van Dellen heeft toegezegd de raadskamer te zullen informeren op welke wijze de monitoring en toetsing van plannen in het kader van het RPW plaatsvindt.
- Wethouder Van Dellen heeft toegezegd de raadskamer te informeren hoe de door de Arnhemse raad op 17 juni 2020 aangenomen moties in de uitvoering van het RPW zijn geborgd.

Conclusie
De voorzitter heeft geconcludeerd dat de raadskamer vindt dat de meningsvorming 1 is afgerond en dat het voorstel doorgeleid kan worden naar de meningsvorming 2, waarbij de raadskamer graag nog de mogelijkheid heeft om eventueel vragen te stellen m.b.t. de geleverde nieuwe informatie n.a.v. de toezeggingen.

De raadsadviseur,

K. Vons

De voorzitter,

L. Manders

Memo

Datum : 22 april 2021

Aan : Raad Arnhem

Van : Jan van Dellen

Betreft : RPW 2021-2024: toezeggingen 21 april
Zaaknummer 554061

---

1. *Informeren op welke wijze de monitoring en toetsing van plannen in het kader van het RPW plaatsvinden.*
Om de economische ontwikkelingen goed te volgen wordt tweejaarlijks een monitoronderzoek door Ecorys uitgevoerd. Op basis van uitgiftecijfers (bron: IBIS provincie Gelderland), landelijke trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de werklocaties in de regio alsmede vraagramingen gebaseerd op het WLO-scenario van het Planbureau voor de Leefomgeving is de ontwikkelruimte bepaald en wordt de ontwikkeling daarvan vervolgens ook gemonitord. Het tweejaarlijks onderzoek maakt het mogelijk om bij te sturen, zowel naar boven als beneden.

De Ladder van Duurzame Verstedelijking blijft allereerst het toetsingskader voor zowel lokale als regionale ontwikkelingen (RPW p.17). Bij de toetsing worden de RPW-kaders gehanteerd alsmede de meer specifieke afspraken t.a.v. bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel (RPW: pag. 10 -16).

2. De raad informeren hoe de door de Arnhemse raad op 17 juni 2020 aangenomen moties in de uitvoering van het RPW zijn geborgd.
Zoals in de raadsbrief d.d. 14-7-2020[1] is vermeld zijn de Arnhemse raadsmoties, die met name betrekking hadden op XXL-locaties, kenbaar gemaakt. Zij zijn vervolgens meegenomen in het proces van de totstandkoming van het voorliggend RPW 2021-2024, waarover in het regionaal portefeuillehoudersoverleg economie in aanwezigheid van de gedeputeerde is gesproken.
In de reactienota (p.44) staat vermeld dat "de moties van Arnhem niet tot aanpassing tot het RPW heeft geleid, maar het RPW wel is aangepast door de ambities van de Groene Metropool Regio en de regionale versterkingsstrategie met de 5 opgaven." Deze reactie heeft enerzijds te maken met het feit dat de aangedragen elementen niet alleen al zijn geborgd in o.a. het RPW zelf en de afgesproken BREAAM-certificering, maar ook in het beleid van de individuele gemeenten op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO), energietransitie en bevordering van zonnepanelen op bedrijfsgebouwen.
Sindsdien is de Groene Metropoolregio tot stand gekomen die aan de hand van een vijftal integrale opgaven de regio Arnhem Nijmegen gaat versterken. Het RPW maakt onderdeel uit van de opgave Productieve Regio, waarvan wethouder Van Dellen bestuurlijk opdrachtgever is. Er zijn vanuit het RPW raakvlakken met andere opgaven: o.a. verduurzaming en zonnepanelen (opgave circulair), zuinig ruimtegebruik (opgave Groene Groeiregio) en MVO (speerpunt ondernemerschap MKB).
Vanuit deze positie kan de heer Van Dellen bevorderen dat alle genoemde aspecten op tafel komen en dat er voortuitgang wordt geboekt.

---

[1] Raadsbrief Afdoening moties monitoring RPW 2019-2020 regio Arnhem - Nijmegen d.d (3).pdf

Politieke Avond

Dossiernummer	2360
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	6.11
Omschrijving	Vaststellen: Visie 'Circulaire Economie Arnhem'

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	24 maart 2021
Politieke Avond	7 april 2021
Politieke Avond	21 april 2021
Politieke Avond	19 mei 2021
Politieke Avond	**16 juni 2021**

Visie Circulaire Economie Arnhem

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	26 mei 2021
Zaaknummer:	424705
Portefeuillehouder:	Van Dellen

Aan de gemeenteraad, 19 mei 2021

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Simonis (GL), Pape (VVD), Steenvoort (D66), Visser (PvdA), Manders (AC), De Groot (PvdD), Henzen (PVV) Van den Broek (CDA), Tujeehut (AOP), Becker (ChristenUnie) en Dilekci (Denk VA).
De fractie van de SP was niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Verder aanwezig: Wethouder Van Dellen.

Moties
De volgende moties zijn besproken:
- 21M45 "Arnhem AWARD voor circulariteit & innovatie" - DENK (Dilekci) en CDA (Van Dillen)
- 21M64 "Inzicht in de Arnhemse stromen, op naar een circulaire samenleving" van de fractie GroenLinks (Simonis)
- 21M65 "Op weg naar een circulaire Arnhemse bouw" van de fractie GroenLinks (Simonis)

De fractie van de Partij voor de Dieren kondigt een motie aan die betrekking zal hebben op kaders en bouwvoorschriften bij tijdelijke woningbouw.

Toezegging
1. Wethouder Van Dellen zegt toe in overleg te zullen gaan met De Groene Vos om te onderzoeken of de Dirk Zeldenrust Duurzaamheidsprijs ingezet kan worden als "circulariteitsprijs" met meerdere categorieën. Daarmee kan er aan de prijs ook meer bekendheid worden gegeven. Op basis van de toezegging wordt motie 21M45 "Arnhem AWARD voor circulariteit & innovatie" ingetrokken.
2. Wethouder Van Dellen gaat onderzoeken of uitvoering van de motie 21M64 "Inzicht in de Arnhemse stromen, op naar een circulaire samenleving" binnen bestaande projecten of initiatieven ingepast kan worden en zal dit (in het bijzonder wanneer dit financiële consequenties heeft) terugleggen aan de raad.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de M2 behandeling is afgerond.

De raadsadviseur, De voorzitter,

P. Wielaard E.J. Greving

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	16 juni 2021
Ter bespreking van	Visie 'Circulaire Economie Arnhem'
Amendement van het lid	Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel Amendement	Circulaire economie kan niet zonder plantaardige eiwittransitie
Nummer Zaaknummer	**21A22** 424705

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

De Visie Circulaire Economie als volgt te wijzigen:

Paragraaf 5.1, Groeiende Circulaire Ambities:
Na ambitie 3 een ambitie toe te voegen:

4. Een impuls te geven aan de plantaardige eiwittransitie;

En ambitie 4. te hernummeren als 5.

Aan de paragraaf "Bedrijven stimuleren en faciliteren" de volgende tekst toe te voegen:

"We geven een impuls aan de groei van het aandeel plantaardige eiwitten in ons dieet door bevorderen/stimuleren/aansporen horeca en lokale ondernemers in de levensmiddelenbranche."

Toelichting

Het huidige voedselsysteem, dat draait om de massaproductie van dierlijke eiwitten in wereldomspannende netwerken, is op geen enkele manier circulair te maken. Productie van dierlijk eiwit is de voornaamste drijvende kracht achter ontbossing wereldwijd en van het gigantische stikstofoverschot hier in Nederland. Een meer op plantaardige eiwitten gebaseerd dieet, met veel meer regionale productie, is de enige manier om het voedselsysteem circulair te maken. Een visie op circulaire economie is dan ook incompleet als een ambitie hiervoor ontbreekt.

Leo de Groot - Partij voor de Dieren

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	16 juni 2020
Ter bespreking van	Visie Circulaire Economie Arnhem
Motie van	Suayip Dilekci - DENK Verenigd Arnhem Klaartje van Dillen - CDA
Titel motie	Arnhem AWARD voor circulariteit & innovatie
Nummer Zaaknummer	**21M45** 424705

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Gemeente Arnhem niet achter wil blijven in de transitie van lineaire economie naar circulaire economie;
- Binnen de visie circulaire economie, de stad Arnhem de ambitie heeft om bestaande en nieuwe bedrijven te stimuleren om tot innovatie en circulariteit te komen;
- De gemeente Arnhem hierbij zelf het goede voorbeeld wil geven in haar inkoop en aanbestedingen;
- Circulaire economie al onderdeel is van een aantal opleidingen in de regio (bijv bij Han, ArtEZ, Van Larenstein en Maarten van Rossem);
- De gemeente in haar rol, alle initiatieven wilt stimuleren en faciliteren.

Overwegende dat:

- We ons het doel hebben gesteld om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben;
- Communicatie en presentatie een belangrijk drijfveer is voor het slagen van deze visie en dit doel;.
- Het belangrijk is, om innovaties en start-ups veel ruimte en stimulans te geven, omdat dit een extra boost geeft (evt ism opleidingen) om met circulariteit aan de gang te gaan en te blijven.

Verzoekt het college:

- Om in overleg met bedrijven, partners en opleidingen te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om een jaarlijkse “circulariteit & innovatie award” uit te reiken;
- Om, teneinde zoveel mogelijk bereik te creëren, dit onderzoek vergezeld te doen gaan van een duidelijke communicatieparagraaf over de keuze voor communicatie kanalen en het netwerk waarbinnen deze communicatie wordt uitgezet;

- Binnen dit onderzoek naar het instellen van een award, aandacht te hebben voor diverse branches, waarbinnen circulariteit aandacht behoeft (zoals: agro, food industrie, verpakkingen, bouw en afval) teneinde zoveel mogelijk ideeën te verwerven;
- De raad hierover uiterlijk in juni een voorstel over te doen toekomen.

en gaat over tot de orde van de dag

Suayip Dilekci - DENK Verenigd Arnhem
Klaartje van Dillen - CDA

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Visie 'Circulaire Economie Arnhem'
Motie van	Maarten Venhoek - D66 Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel van de motie	Duidelijke communicatie naar burgers over circulaire economie
Nummer Zaaknummer	**21M47** 424705

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 16 juni 2021 een besluit te nemen over ‘Neem de inwoners mee in de circulaire economie’.

De aanleiding is dat de gemeente een raadsvoorstel “visie circulaire economie Arnhem” heeft geschreven. Door dit voorstel aan te nemen willen we ervoor zorgen dat alle inwoners van Arnhem begrijpen waar het over gaat en er zo een groot draagvlak wordt gecreëerd.

Omdat we weten dat:

- We hier een ambtelijk stuk vol jargon bespreken, over een belangrijk onderwerp.
- De terminologieën die gebruikt worden binnen de circulaire economie (kringloopeconomie), alsook het begrip circulaire economie zelf, niet voor iedereen duidelijk is.
- Om een optimale circulaire economie te hebben er een groot draagvlak moet zijn.

Omdat we vinden dat:

- Elke inwoner moet kunnen snappen wat de gemeente doet en wat voor invloed dit voor hen heeft.
- Inwoners recht hebben te weten en begrijpen waar het geld naar toe gaat.
- Alle inwoners en bedrijven moeten kunnen begrijpen wat de gemeente op het gebied van circulaire economie van plan is.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- De inwoners van Arnhem al vroegtijdig mee te nemen in de verdere besluitvorming over en de ontwikkeling van de circulaire economie.
- Alle communicatie hierover op een voor zo veel mogelijk Arnhemmers begrijpelijke wijze te laten plaatsvinden, bij voorkeur op B1 taalniveau.

Raadsleden

Maarten Venhoek - D66
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Visie 'Circulaire economie Arnhem'
Motie van	Menno Loos - VVD Muriël Simonis - GroenLinks Giovanni Visser - PvdA
Titel van de motie	Circulaire ECONOMIE = duurzaam
Nummer Zaaknummer	**21M48** 424705

De Raad, gehoord de beraadslaging,

Omdat we weten dat:

- Circulaire economie zal bijdragen aan een beter klimaat;
- Het afval van de één de grondstof van de ander kan zijn;
- Organisaties/bedrijven dit zelf vaak niet zien dan wel de expertise en tijd niet hebben om dit actief op te pakken;
- Wanneer een instelling/bedrijf wel circulaire mogelijkheden ziet, is het idee op zich zelf vaak te klein voor een subsidie aanvraag, is afstemming met andere ontvangers/ketens tijdrovend en de weg van subsidie aanvraag lang;
- De bij de ronde tafel aanwezige instellingen/organisaties veel van deze (kleine) circulaire kansen zien en zeer bereid te zijn deze collectief uit te uitwerken;
- De transitie naar circulaire economie kansen creëert voor (nieuwe) bedrijven.

Omdat we vinden dat:

- De nieuwe projectleider naast de vastgestelde speerpunten ook partners/derden zo voortvarend mogelijk de kansen moet helpen te vinden en om te kunnen zetten in zelf sturende circulaire projecten; de bestemmingsreserve Duurzaam Arnhem de basis is voor het klimaatfonds en tot doel heeft het ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal, aardgasvrij en klimaatadaptief Arnhem. Met deze BR worden onder meer de doelstellingen van NEMiA ondersteund.

- Wij betrokkenen enige slagkracht moeten geven om project ideeën uit te werken op: circulaire impact, kansen voor (circulaire) bedrijven, werkgelegenheid, haalbaarheid, mogelijke geldschieters, subsidiepotten en hoe op dat project op termijn zelfredzaam zal worden.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

Maximaal 100.000 euro uit het klimaatfonds beschikbaar te stellen voor het ontwikkelen van circulaire projecten passend bij de doelstellingen van het klimaatfonds en de kaders van de bestemmingsreserve. Op voorwaarde dat direct een gelijke investering, in geld of natura, door minimaal 2 andere organisaties wordt ingebracht.

Raadsleden

Menno Loos - VVD
Muriël Simonis - GroenLinks
Giovanni Visser - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Visie 'Circulaire Economie Arnhem'
Motie van	Muriël Simonis - GroenLinks
Titel van de motie	Inzicht in de Arnhemse stromen, op naar een circulaire samenleving
Nummer Zaaknummer	**21M64** 424705

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 26 mei 2021 een besluit te nemen over Visie 'Circulaire Economie Arnhem'.

We weten dat:

- We in 2050 een circulaire samenleving in Nederland willen hebben;
- Inzicht in grondstofstromen, reststromen en afvalstromen hiervoor essentieel is;

We vinden dat:

- Door inzicht in grondstofstomen, reststromen en afvalstromen we kunnen kijken waar we op het gebied van circulariteit het meest impact kunnen bewerkstelligen;
- Het stappen model van de negen R's hierbij een goed uitgangspunt zou zijn om stromen in Arnhem circulair te maken, waarbij 1 het meest duurzaam is en 9 het laagst haalbare (1.Refuse, 2.Reduce, 3.Reuse, 4.Repair, 5.Refurbish, 6.Remanufacture, 7.Repurpose, 8. Recycle, 9.Recover);
- Het vraagstuk van circulariteit een integrale aanpak vereist die veel verschillende maatschappelijke opgave raakt. Deze integrale opgave lastig is, maar waarvoor inzicht in de verschillende stromen in de stad noodzakelijk is.

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

- De verschillende grondstofstomen, reststromen en afvalstromen van Arnhem in kaart te brengen en hierover verslag te doen naar de raad;
- Op basis van de inzichten in de stromen, plannen te maken deze stromen met behulp van onder anderen het model van de 'Negen R's' (1.Refuse, 2.Reduce, 3.Reuse, 4.Repair, 5.Refurbish, 6.Remanufacture, 7.Repurpose, 8. Recycle, 9.Recover);en de voetprint die de stromen hebben, circulariteit te stimuleren en te verduurzamen.

Raadsleden

Muriël Simonis - GroenLinks

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Visie 'Circulaire Economie Arnhem'
Motie van	Muriël Simonis - GroenLinks
Titel van de motie	Op weg naar een circulaire Arnhemse bouw
Nummer Zaaknummer	**21M65** 424705

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 26 mei 2021 een besluit te nemen over Visie 'Circulaire Economie Arnhem'.

We weten dat:

- We een grote opgaven hebben in de bouw;
- Het bouwen van huizen en bebouwing een grote impact heeft op de omgeving en de vraag naar grondstoffen;
- We in Nederland een circulaire samenleving willen in 2050, en om dit te bereiken we nog vele stappen moeten nemen;
- Bebouwing voor langere tijd wordt ontwikkeld waarmee dit tot ver in de komende eeuw gevolgen kan hebben.

We vinden dat:

- Het stimuleren en faciliteren van bouw die zo circulair mogelijk is van groot belang is;
- Er verschillende systemen zijn die bijdragen aan deze circulaire bouw en er door innovatie steeds meer mogelijkheden bijkomen die we als stad zouden moeten ondersteunen. Het stappen model van de negen R's hierbij een goed uitgangspunt zou zijn, waarbij 1 het meest duurzaam is en 9 het laagst haalbare (1.Refuse, 2.Reduce, 3.Reuse, 4.Repair, 5.Refurbish, 6.Remanufacture, 7.Repurpose, 8. Recycle, 9.Recover);
- We weten dat er op het gebied van materialen gebruik in de bouw er CO_2 verslinders en CO_2 binders zijn, waarbij de laatste CO_2 opslaat en de eerste CO_2 verbruikt;
- We weten dat een gebouw dat met het oog op het 'eenvoudig' hergebruiken van de gebruikte materialen in de toekomst, een goeie stap richting een circulaire bouw is;
- We het experiment en de kennis die hiervoor nodig is graag zouden uitbreiden in Arnhem. Dit met het oog op de circulaire samenleving die we in 2050 willen hebben;
- We dit als gemeente kunnen stimuleren en faciliteren doormiddel van informeren, stimulering en beleid.

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

- Een plan te ontwikkelen hoe we in Arnhem met informeren, stimuleren en beleid de kennis op het gebied van circulair bouwen te vergroten.

- Daarin mee te nemen: het model van de ‘Negen R’s’ (1.Refuse, 2.Reduce, 3.Reuse, 4.Repair, 5.Refurbish, 6.Remanufacture, 7.Repurpose, 8. Recycle, 9.Recover), de Co2 verslindende mogelijkheden, en de mogelijkheden van hergebruik van de gebruikten materialen.
Raadsleden Muriël Simonis - GroenLinks

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	16 juni 2021
Ter bespreking van	Visie Circulaire Economie
Motie van	Leo de Groot – Partij voor de Dieren
Titel motie	Circulaire en tijdelijke woningen op Arnhemse pachtgrond
Nummer Zaaknummer	**21M69** 424705

De woningmarkt is ernstig overspannen. Maar wat we nu bouwen staat over dertig tot vijftig jaar misschien weer voor een flink deel leeg, omdat de bevolking ooit zal gaan afnemen in plaats van groeien en de gezinsverdunning ook ooit zal stoppen. Met de blik op de lange termijn moeten we ook kijken naar creatieve oplossingen om nu de nood te lenigen zonder in de toekomst met de ellende van leegstand te zitten. Tijdelijke woningen op Arnhemse pachtgrond is zo'n optie. We willen dat het college de mogelijkheden daarvoor verkent en met een voorstel komt.

We weten dat:

- Er momenteel een grote vraag naar extra woningen is.
- De verwachtingen voor bevolkingsgroei zich beperken tot de eerste helft van deze eeuw en dat aan het eind daarvan op krimp wordt gerekend.
- We doorgaans huizen bouwen die langer dan 50 jaar blijven staan.

We vinden dat:

- We ook bij het oplossen van de nú acute krapte op de woningmarkt de lange termijn niet moeten vergeten;
- Het mogelijk moet zijn om kwalitatief goede, maar tijdelijke en 100% circulaire woningen te realiseren, bijvoorbeeld op Arnhemse pachtgrond.

We roepen het college op:

- Te verkennen wat de mogelijkheden zijn voor tijdelijke en circulaire woningen, bijvoorbeeld op Arnhemse pachtgrond.
- De raad hiervan verslag te doen en te komen tot een voorstel hoe dit gerealiseerd kan worden.

En gaan over tot de orde van de dag.

Leo de Groot - Partij voor de Dieren

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	16 juni 2021
Bij de bespreking van	Visie Circulaire Economie Arnhem
Motie van	Muriël Simonis - GroenLinks
Titel van de motie	Eten met raad en gemeente
Nummer Zaaknummer	**21M88** 424705

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van Visie Circulaire economie een besluit te nemen over ‘Eten met raad en gemeente’.

Door dit voorstel aan te nemen zal de gemeente zelf bijdragen aan de verbetering van ons voedselpatroon en het tegengaan van klimaatverandering.

Omdat we weten dat;

- plataardige voedsel beter voor mens, dier en klimaat is;
- zowel bij de gemeente als de raad, intern als met gasten, vlees en dierlijke producten de norm is;
- steden als Ede en Wageningen de gemeentelijke voedselketen sterk hebben verduurzaamd (zoals wel 80% lokaal geproduceerd voedsel in de kantine).
- verduurzaming van ons voedselgebruik een actueel thema is waar verschillende overheidslagen zich mee bezig houden;
- voedselverspilling een groot probleem in onze maatschappij.

Omdat we vinden dat;

- we moeten doen wat we uitdragen, Arnhem vind verduurzaming erg belangrijk en daar hoort wat we eten ook bij. Weet wat je eet;
- andere steden ons zijn voorgegaan en we daar goed voorbeeld aan kunnen nemen;

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om;

- bij het eten voor de raad maar ook binnen het gemeentelijke apparaat, vegetarisch en zo veel mogelijk plantaardig voedsel, als norm te nemen en alleen bij vraag of beredeneerd af te wijken;
- vegetarisch en zo veel mogelijk plantaardig, als norm te hanteren bij lunches, feesten, borrels en evenementen vanuit de raad en gemeente waarmee we onze duurzame omgang met voedsel uitdragen;

- daarnaast doelen te stellen om het overgrote deel van ons voedsel van lokale, biologische en circulaire oorsprong te laten komen; - daarbij ook verspilling van voedsel actief tegen te gaan.
Raadsleden Muriël Simonis - GroenLinks

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 424705

Onderwerp: Visie 'Circulaire Economie Arnhem'

Voorstel

1. De visie 'Circulaire Economie Arnhem' vast te stellen.

Inleiding

Op mondiale schaal zijn er ontwikkelingen gaande waardoor er noodzaak ontstaan is om van een lineaire naar een circulaire economie te transformeren. Ook Arnhem wil en kan hier niet in achterblijven.

In 2018 is al een eerste verkenning 'circulaire economie, strategische verkenning' aangeboden aan de gemeenteraad vanuit de Veranderopgave Circulair Arnhem. In het aanvullend coalitieakkoord van 2019 verzoekt uw raad het college te komen met een concrete visie op circulair Arnhem. Dit is bekrachtigd in de motie 'Concrete visie op circulair Arnhem' (19M125), waarin uw raad het college het volgende verzoekt te doen:

De Regio Arnhem Nijmegen is in 2018 uitgeroepen tot de beste circulaire regio van Nederland. Met een nieuwe, concrete visie op circulaire economie willen we dit als gemeente verder versterken, zoals eerder ook al de ambitie was van de Veranderopgave Circulair Arnhem.

In 2020 te komen met een visie op circulaire economie. Dit is een verbreding en verdieping van ons economisch beleid. De gemeente Arnhem speelt daarmee in op de economische en ecologische kansen die circulaire economie biedt. Het draagt bij aan een stad die voorop loopt in de energietransitie, innovatie mogelijk maakt en bedrijven faciliteert in de aanpak van klimaatverandering. Een circulaire stad en circulaire economie zijn goed voor werkgelegenheid en milieu. Ambities in deze visie zijn onder andere:

- *Het stimuleren van bestaande en nieuwe bedrijven in innovatie en circulariteit;*
- *Het reduceren van gebruik van nieuwe grondstoffen (verlengen van de levensduur, efficiënt en duurzaam grondstoffenverbruik, grondstoffen opnieuw te gebruiken en grondstoffen te recyclen);*
- *Het creëren van extra werkgelegenheid.*

Vanzelfsprekend geeft de gemeente hierbij zelf het goede voorbeeld bij inkoop en aanbestedingen.

Het college heeft bovenstaand verzoek uitgewerkt in de visie 'Circulaire Economie Arnhem' welke nu ter besluitvorming voorligt. In het Plan van aanpak 2020-2023 'Op weg naar een circulair Arnhem' (zie bijlage), geeft het college aan welke acties de komende jaren bij moeten dragen aan de eerste stappen om deze visie te verwezenlijken. Wij beschouwen de motie hiermee als afgedaan.

GEMEENTE Arnhem

Er is voor een groeimodel gekozen omdat het onderwerp circulaire economie nog volop in beweging is. Er is kennis en kunde aanwezig, maar deze dient uitgebouwd te worden en er dient ruimte te ontstaan om te kunnen pionieren op het thema. Dit geldt ook voor onze inwoners en partners in de stad. Stap voor stap zal Arnhem groeien naar een circulair Arnhem in 2050.

Beoogd effect

Met de visie 'Circulaire Economie Arnhem' worden de Arnhemse ambities op dit thema voor de komende periode bepaald. Het plan van aanpak 2020-2023 'Op weg naar een circulair Arnhem' schetst welke stappen de gemeente de komende jaren zet om steeds verder toe te werken naar de stip op de horizon, namelijk een volledig circulair Arnhem in 2050.

Argumenten

1.1 De visie 'Circulaire Economie Arnhem' komt tegemoet aan behoefte van uw raad om meer duiding te geven aan het thema circulaire economie.

Uw raad heeft het college verzocht om te komen met een concrete visie op circulair Arnhem (19M125).

In de visie worden deze ambities bevestigd en in het plan van aanpak 2020-2023 wordt beschreven hoe het college beoogt deze ambities de komende jaren na te streven.
Door deze visie vast te stellen wordt voldaan aan de motie 'Concrete visie op circulair Arnhem' (19M125). Tevens wordt, met het vaststellen van deze visie, voldaan aan de toezeggingen 338 en 553 (te komen met een plan van aanpak).

1.2 We zijn al op de goede weg maar kunnen en willen meer als stad.

Uit inventarisatie bij interne en externe stakeholders blijkt dat Arnhem al beschikt over veel mooie en goede voorbeelden van een circulaire economie. Echter, deze voorbeelden zijn vaak voortgekomen uit de eigen (intrinsieke) motivatie van deze stakeholders. Zij zien kansen om dit te vergroten en gemeengoed te maken voor de gehele stad. Dit heeft onder andere te maken met bewustwording en het opdoen en verspreiden van beschikbare kennis en kunde. Dit vraagt tijd en ruimte om te experimenteren en te pionieren. Vandaar dat de ambities uit de visie zijn vertaald naar een concreet plan van aanpak met een voorgesteld groeimodel voor de komende jaren. Om zo uiteindelijk in 2050, in lijn met de landelijke en provinciale ambitie, te komen tot een circulair Arnhem.

Gezien het feit dat nog niet alle inwoners, ondernemers en instellingen in Arnhem helemaal thuis zijn op het gebied van circulaire economie, vraagt dit tijd om een steeds grotere groep hierop mee te krijgen. Alles in een keer realiseren is dan ook niet mogelijk. Daarbij is het realiseren van sommige acties of doelen niet altijd (enkel) de rol van de gemeente. We zijn afhankelijk van andere partners en onze rol is beperkt tot stimuleren en faciliteren in plaats van regie voeren.

1.3 We staan aan het begin van een langjarige ontwikkeling.

In het plan van aanpak is voor de periode 2020-2023 aangegeven wat projecten of kansen zijn die vanuit de gemeente benut dan wel aangejaagd kunnen worden. Met de kennis die daaruit voortvloeit, worden weer stappen gezet in het groeimodel om uiteindelijk in 2050 te komen tot een volledig circulaire economie in Arnhem. Dit vraagt dan ook periodiek om monitoring en bijsturing. Hierbij dient ook gekeken te worden naar beschikbare middelen om verdergaande ambities waar te maken. Om die reden wordt einde 2023 een evaluatie uitgevoerd met de eerste resultaten van deze visie en dit plan van aanpak. Vanuit deze resultaten kan een nieuw plan van aanpak tot 2030 worden opgesteld.

1.4 De visie 'Circulaire Economie Arnhem' betreft een beleidskader voor de komende jaren.

Het vaststellen van beleidskaders is een bevoegdheid van de gemeenteraad, daarbij heeft u als raad het college verzocht om te komen met een visie over Circulair Arnhem.
Met het plan van aanpak laat het college zien op welke wijze zij invulling geeft aan deze visie voor de periode 2020-2023. Hiermee beschouwen wij de motie 'Concrete visie op circulair Arnhem' (19M125) en de toezeggingen 338 en 553 als afgedaan.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Voor de visie 'Circulaire Economie Arnhem' zal in de toekomst aanvullende financiering nodig zijn.

De visie 'Circulaire Economie Arnhem' schept kaders en richtlijnen over hoe Arnhem de ambities op dit thema wil realiseren. Het stappenplan laat met een tijdpad zien wat er mogelijk is om te komen tot de ambitie 'volledig circulair Arnhem in 2050'. Een toenemende ambitie betekent ook dat er naar de toekomst toe meer middelen noodzakelijk zijn om deze ambities te kunnen verwezenlijken. Binnen de huidige middelen gebeurt er wat mogelijk is, maar dit is onvoldoende om een hogere ambitie na te streven in de toekomst. In de toekomstige begroting zal hier dan ook rekening mee gehouden moeten worden.

Participatie

Bij de totstandkoming van de visie 'Circulaire Economie Arnhem' en plan 'Op weg naar een circulair Arnhem' zijn diverse stakeholders bevraagd naar hoe zij naar het onderwerp kijken en waar zij kansen zien. De input is terug te vinden in de visie (bijlage 2 Verkenning externe stakeholders 2020)en is meegenomen in het opstellen ervan. Stakeholders zullen zich dan ook herkennen in de stukken en daarmee is draagvlak gecreëerd in de stad.

Daarnaast spreken we van een groeimodel. Het plan van aanpak 'Op weg naar een circulair Arnhem' zal in de periode 2020-2023 bijdragen aan het bereiken van meer stakeholders in Arnhem over de ambities op dit thema.

Financiën

In het Arnhemse 'Herstelplan coronacrisis' is budget beschikbaar gesteld voor het versterken van strategische agenda's op het gebied van economie, groen en leefbaarheid. Van dit budget wordt €100.000 benut voor aantrekken van een adviseur Circulaire economie voor de duur van twee jaar.
In 2023 zal een tussenevaluatie plaats vinden. Op basis hiervan zal te zijner tijd bekeken worden wat er aan (structurele) financiële middelen noodzakelijk is om de ambities op dit thema te realiseren.

Uitvoering

Uitvoering geschiedt in eerste instantie door het aanstellen van een adviseur Circulaire Economie. Deze adviseur heeft als rol het verbinden van partijen in de stad en verwezenlijken van acties uit het plan van aanpak 2020-2023. Tevens wordt een ambtelijke projectgroep Circulair Arnhem opgezet, welke verbindingen legt zowel intern als extern om doelen te verwezenlijken en kennis te vergroten. Deze projectgroep bestaat uit een afvaardiging vanuit Inkoop en Aanbesteding, het cluster Openbare ruimte en de programma's NEMIA, Vitale Economie en Doorbraak naar Werk.
In 2023 wordt een tussenevaluatie voltooid met daarin aanbevelingen voor de periode 2023 en verder.

Communicatie

Inwoners, ondernemers en instellingen in de stad worden geïnformeerd over de visie en het plan van aanpak door middel van een uit te brengen persbericht.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Visie ' Circulaire Economie Arnhem'
- Op weg naar een circulair Arnhem - plan van aanpak 2020 -2023

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	424705

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 3 november 2020, nummer: 424705;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De visie 'Circulaire Economie Arnhem' vast te stellen

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Visie Circulaire Economie Arnhem

November 2020

Voorwoord

Woorden én daden

Bij het opstellen van deze visie over circulair Arnhem is mij vooral opgevallen hoeveel goede dingen er in Arnhem en de regio gebeuren op het gebied van de circulaire economie. Uiteraard weet ik dat we in onze stad met IPKW het meest circulaire bedrijventerrein van Nederland hebben. Dat we als regio in 2018 zijn verkozen tot beste circulaire regio van Nederland. En aangezien ik als wethouder ook verantwoordelijk ben voor onze gemeentelijke bedrijfsvoering weet ik dat we als gemeentelijke organisatie samen met Sportbedrijf Arnhem en Scalabor flinke stappen zetten in het verduurzamen van onze bedrijfsvoering. Een mooi voorbeeld is de wijze waarop we als gemeente onlangs onze inkoop hebben gemoderniseerd, waarin ook een nadrukkelijke rol is weggelegd voor duurzaamheid en circulariteit.

Niet langer een papieren tijger
En wat te denken van al die prachtige circulaire projecten in onze openbare ruimte, zoals een brug van gerecycled plastic en een fietspad van gras. Het feit dat in Arnhem het eerste kantoor van gerecycled plastic afval is gebouwd en dat in onze regio zelfs het eerste bewoonbare huis van gerecycled plastic staat, bewijst dat circulariteit niet langer een papieren tijger is maar dagelijkse realiteit.

Een wereld te winnen
Waarom dan nog een nota en een visie zou je kunnen denken. Het antwoord erop is eenvoudig. Er valt nog een wereld te winnen op het gebied van circulariteit. Als samenleving putten we onze aarde nog steeds uit, terwijl we weten dat grondstoffen schaars zijn. De uitstoot van CO2 is nog steeds hoog en moeten we zien terug te dringen. Dat kan alleen als we samen met bewoners, bedrijven en overheden er samen de schouders onder zetten. En vooral ook kansen zien. En die zijn er volop. Ik ben ervan overtuigd dat de economie van de toekomst een economie is die is gestoeld op wederkerigheid en circulariteit.

Jan van Dellen

Inhoudsopgave

Voorwoord **2**

1. Aanleiding **4**

1.1 Waarom een circulaire economie? 4
1.2 Circulair Arnhem 4
1.3 Leeswijzer 5

2. Een circulaire economie **6**

2.1 Circulaire economie 6
2.2 Wat levert circulaire economie op? 7
2.3 Sustainable Development Goals 8

3. De context **9**

3.1 Europa en circulaire economie 9
3.2 Nederland en circulaire economie 9
3.3 Provincie Gelderland en circulaire economie 10
3.4 Regio Arnhem-Nijmegen en circulaire economie 11
3.5 Arnhem en circulaire economie 12

4. De rol van de gemeente **14**

4.1 Presterende overheid 14
4.2 Samenwerkende overheid 14
4.3 Rechtmatige overheid 14
4.4 Responsieve overheid 15

5. Visie op circulaire economie in Arnhem **16**

5.1 Groeiende circulaire ambities 16

Bijlage 1 Strategische verkenning uit 2018 ..... **19**

Bijlage 2 Verkenning externe stakeholders 2020 ..... **20**

1. Aanleiding

1.1 Waarom een circulaire economie?

Er is een mondiale ontwikkeling gaande waardoor er een noodzaak is ontstaan om van een lineaire naar een circulaire economie te transformeren. De belangrijkste ontwikkelingen zijn:

- Een explosieve vraag naar grondstoffen;
- Meer afhankelijkheid van andere landen;
- Samenhang met de klimaatverandering (uitstoot CO2).

Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat het noodzakelijk is om efficiënter om te gaan met onze grondstoffen en materialen. Een transitie naar duurzaam geproduceerde, hernieuwbare en algemeen beschikbare grondstoffen en materialen is noodzakelijk. Dit kan met een circulaire economie. Een circulaire economie biedt daarnaast kansen op het gebied van werkgelegenheid en nieuwe exportmogelijkheden en draagt bovendien bij aan CO2-reductie.

Op mondiaal, Europees, rijks- en provinciaal niveau wordt er gekeken naar de transitie die we door moeten maken. Het Rijk[1] heeft daarom als doel gesteld om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben, met als tussendoel om in 2030 50% minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen) te hebben gerealiseerd.

1.2 Circulair Arnhem

Ook Arnhem kan en wil hierin niet achterblijven. In [misschien datum of maand noemen] 2018 is een eerste verkenning[2] 'circulaire economie, strategische verkenning' aangeboden aan de gemeenteraad.

Enkele conclusies uit deze verkenning[3] zijn:

1. Gemeente Arnhem zal een behoorlijke stap extra moeten zetten wat betreft ambities, rollen, capaciteit en middelen. Een en-en aanpak is nodig.
2. Meer focus en integrale aanpak is gewenst. Van de vier thema's die in de verkenning zijn meegenomen past eiwittransitie het minst bij Arnhem en het advies is om daar als gemeente niet op in te zetten.
3. Het advies is om aan te sluiten bij landelijk gehanteerde definities en de gewenste integrale aanpak van de drie passende thema's energietransitie, grondstoffentransitie en klimaatadaptatie te vatten. Er liggen voor Arnhem zeker veel kansen en onbenut potentieel op het gebied van grondstoffen, afval- en reststromen en circulaire economie.
4. Met name de rol van presterende overheid, de voorbeeldrol, kan de gemeente Arnhem actiever en prominenter pakken, mits met bijpassend budget en doorvertaald naar beleid, uitvoering en eisen.
5. Zorg dat middelen, doel en ambitie met elkaar in evenwicht zijn.

In 2018 is afgesproken te gaan werken aan drie richtingen op dit thema, te weten:
1. meer circulair inkopen;
2. zoveel als mogelijk circulair verduurzamen eigen vastgoed;
3. bedrijven faciliteren en stimuleren meer circulair te worden.

Deze richtingen zijn gekozen vooruitlopend op een visie op circulaire economie Arnhem om op deze manier kennis en ervaring op te doen, vanuit vooral de eigen invloedssfeer.

1 "Nederland circulair in 2050" Rijksbreed programma Circulaire Economie
2 1017327-003 Eindrapportage Strategische Verkenning Circulair Arnhem
3 Zie bijlage 1 en 2

Voor het realiseren van deze ambities zijn geen middelen en capaciteit vrijgemaakt. Het is daarom lastig om deze ambities uit te voeren en na te leven (laat staan te controleren). De gemeenteraad heeft hierop gevraagd om een plan van aanpak[4] op te stellen.

Aanvullende afspraken coalitieakkoord
De coalitie heeft in 2019 aanvullende afspraken gemaakt op het coalitieakkoord van 2018-2022[5]. Circulaire economie heeft hierin een prominente plek gekregen, het volgende is opgenomen:

> De Regio Arnhem Nijmegen is in 2018 uitgeroepen tot de beste circulaire regio van Nederland. Met een nieuwe, concrete visie op circulaire economie willen we dit als gemeente verder versterken, zoals eerder ook al de ambitie was van de Veranderopgave Circulair Arnhem.
>
> In 2020 komt er een visie op circulaire economie. Dit is een verbreding en verdieping van ons economisch beleid. De gemeente Arnhem speelt daarmee in op de economische en ecologische kansen die circulaire economie biedt. Het draagt bij aan een stad die voorop loopt in de energietransitie, innovatie mogelijk maakt en bedrijven faciliteert in de aanpak van klimaatverandering. Een circulaire stad en circulaire economie zijn goed voor werkgelegenheid en milieu. Ambities in deze visie zijn onder andere:
> - Het stimuleren van bestaande en nieuwe bedrijven in innovatie en circulariteit;
> - Het reduceren van gebruik van nieuwe grondstoffen (verlengen van de levensduur, efficiënt en duurzaam grondstoffenverbruik, grondstoffen opnieuw te gebruiken en grondstoffen te recyclen);
> - Het creëren van extra werkgelegenheid.
>
> Vanzelfsprekend geeft de gemeente hierbij zelf het goede voorbeeld bij inkoop en aanbestedingen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt beschreven wat een circulaire economie is en waar deze allemaal aan bijdraagt. Hoofdstuk 3 beschrijft de context waarin we ons bevinden en wat de maatschappelijke opgave is, zowel op mondiaal, als rijks- en provinciaal niveau. Omdat deze transitie niet zonder stakeholders uitgevoerd kan worden is met een aantal hiervan gesproken (hoofdstuk 4). In hoofdstuk 5 kijken we naar de verschillende rollen van een gemeente gebaseerd op de Nederlandse School Openbaar Bestuur (NSOB) en wat haar cirkel van invloed daarin is. We sluiten af met een visie op een circulair Arnhem in hoofdstuk 6.

[4] Toezegging 338: 'Motie 18M78' Naar een vitale circulaire economie.
https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/Arnhem/abaac15e-9609-463e-84bc-b4c0eec2d2c0
[5] Bron: Aanvullende afspraken op coalitieakkoord 2018-2022

2. Een circulaire economie

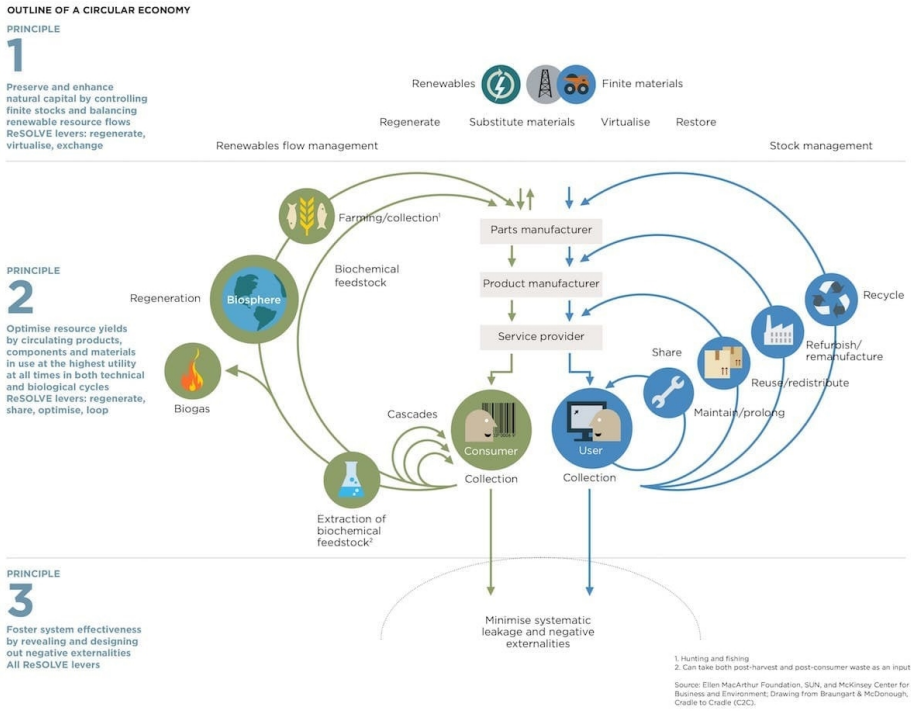
Zoals in de aanleiding al duidelijk werd, is er een mondiale noodzaak om de transitie van een lineaire naar een circulaire economie in te zetten. In dit hoofdstuk wordt de context van een circulaire economie uiteengezet. Wat is een circulaire economie, wat levert deze op en wat hebben de Verenigde Naties hiermee te maken?

2.1 Circulaire economie

Een circulaire economie is een economisch systeem van gesloten kringlopen waarin grondstoffen, onderdelen en producten hun waarde zo min mogelijk verliezen. Hernieuwbare energiebronnen worden gebruikt en systeemdenken staat centraal. Dit betekent dat er wordt gekeken naar hoe verschillende duurzame oplossingen in verbinding staan met elkaar.

Een circulaire economie is een economie die ontworpen is als een herstellend en vernieuwend systeem, waarbij materiaalkringlopen worden gesloten, met het doel om producten, onderdelen en materialen een zo hoog mogelijk waarde te laten behouden.

De basis voor een circulaire economie ligt in het optimaal gebruik van het natuurlijk kapitaal[6]. Enerzijds is natuurlijk kapitaal het middel dat de circulaire economie draaiend houdt, anderzijds is het behouden van natuurlijk kapitaal het doel van een circulaire economie. In de transitie naar een duurzamere economie dient de synergie tussen natuurlijk kapitaal en de circulaire economie te worden benut.

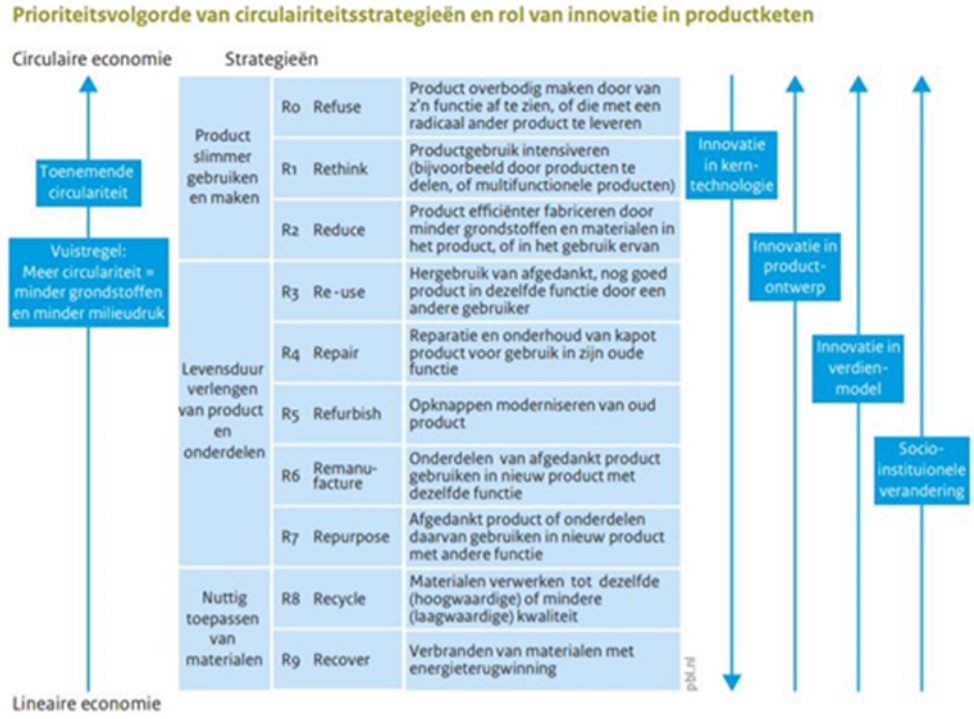

Ellen Macarthur Foundation – model (bron: Ellen Macarthur Foundation)

[6] Natuurlijk kapitaal is de voorraad aan natuurlijke ecosystemen die een stroom van waardevolle producten en diensten voortbrengt, nu en in de toekomst. Het is de uitbreiding van het economische begrip kapitaal (vervaardigde productiemiddelen) met de producten en diensten die de natuurlijke omgeving voortbrengt. Bijvoorbeeld een bos of een vispopulatie brengt een stroom van nieuwe bomen of vis voort, een stroom die oneindig kan doorgaan. Natuurlijk kapitaal kan ook diensten leveren zoals afbreken van verontreinigingen, waterberging en erosiebestrijding. De stroom van diensten uit ecosystemen vereist dat zo'n systeem goed en volledig functioneert. (bron: Wikipedia)

Verschillende niveaus in circulariteitsstrategieën
Het is belangrijk om te beseffen dat een circulaire economie verschillende niveaus kent. Zeker wanneer een lineaire economie omgezet wordt naar een circulaire economie. Dit gaat niet van de ene op de andere dag, maar stapsgewijs.

Circulariteit begint bij het nuttig toepassen van materialen en vervolgens proberen de levensduur van een product te verlengen (zodat er minder snel een nieuw product nodig is). Het hoogste niveau van circulariteit is het product slim ontwerpen zodat het product, of onderdelen ervan, volledig opnieuw te gebruiken is. Onderstaande afbeelding geeft de verschillende niveaus weer, R0 is het hoogste niveau (ideaal) en R9 het laagste niveau.

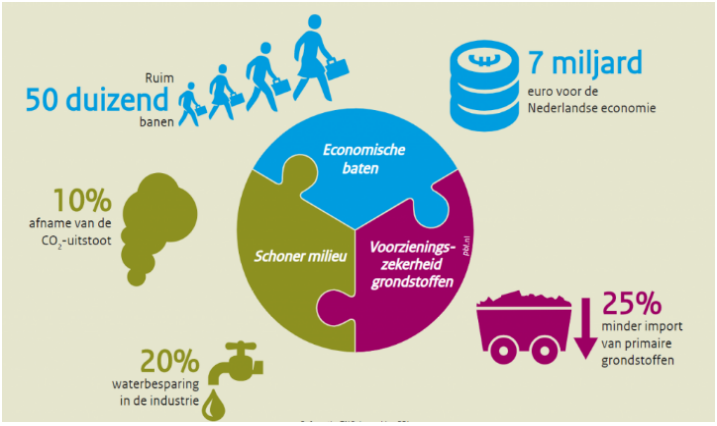
Prioriteitsvolgorde van circulariteitstrategieën en rol van innovatie van productketen. (Bron: PBL)

De opwaartse lijn van R9 Recover tot aan R0 Refuse geeft weer hoe groot de moeite is om de volgende stap in de keten te nemen. In praktijk zie je vaak dat bedrijven al jaren producten produceren en nu beginnen na te denken over schaarste van grondstoffen, overgebleven producten en het hergebruik daarvan. Denk aan het gebruik van repair cafés en textiel upcyclen. Maar nog niet elk bedrijf heeft de stap gemaakt naar het maken van een ander ontwerp waarbij aan de voorkant al goed nagedacht is over de levensduur, het gebruik en de restwaarde.

2.2 Wat levert circulaire economie op?

TNO heeft samen met het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) een berekening gemaakt voor wat een circulaire economie voor Nederland kan opleveren. Volgens deze berekeningen kan een circulaire economie uiteindelijk zeven miljard euro gaan opleveren voor de Nederlandse economie en ruim vijftigduizend banen. Qua banen valt te denken aan werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, met name in refurbishment[7] en recycling, maar ook aan kennisbanen omdat er innovatieve oplossingen bedacht worden. Daarnaast zal het ervoor zorgen dat er 25% minder import van primaire grondstoffen zal plaatsvinden.

[7] Refurbishment is het 'opknappen' van apparaten die al eerder gebruikt zijn en die dankzij een opknapbeurt weer als nieuw zijn. Ze worden uitgebreid gecontroleerd, getest, schoongemaakt, gerepareerd, vervangen en gemoderniseerd waar nodig.

Voordelen van een circulaire economie in NL (Bron: PBL 2019)

In de afbeelding hiernaast is bijvoorbeeld te zien dat een volledig circulaire economie zorgt voor 20% waterbesparing in de industrie en het levert een afname van 10% in de CO2-uitstoot op. Een circulaire economie in Nederland in 2030 scheelt al bijna 8Mton CO2-uitstoot, oplopend tot 13Mton in 2050. Daarmee kan een circulaire economie zo'n 15% vormen van de totale vermindering van 56Mton CO2 in 2030 uit het regeerakkoord. Daarmee levert het een substantiële bijdrage aan het behalen van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord.

2.3 Sustainable Development Goals

De Verenigde Naties (VN) hebben Sustainable Development Goals (voortaan SDG's) opgesteld. Dit zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. De SDG's zijn bepaald op basis van wereldwijde inbreng van organisaties en individuen. Ze zijn een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. Het zijn de opvolgers van de Millenniumdoelen, die liepen van 2000 tot 2015. Achter de zeventien doelen zitten 169 targets.

Ook de Nederlandse regering heeft zich aan de SDG's gecommitteerd. Zonder inzet van de gemeenten is het niet mogelijk om die doelen te behalen. Zoals de VNG schrijft op haar website[8]: *"De doelen raken immers aan belangrijke opgaven voor lokale overheden zoals het terugdringen van ongelijkheid, maatschappelijke integratie, duurzame productie en consumptie, een leefbare en veilige leefomgeving en kwalitatief en participatief bestuur."*

Bij Arnhemse projecten en maatregelen (onder andere in de openbare ruimte) én in het vernieuwde gemeentelijke inkoopbeleid wordt naar de SDG's verwezen; ook in relatie tot een circulaire economie. Veel activiteiten dragen direct of indirect bij aan een of meerdere SDG's.

SDG's zijn ook een middel om meetbaar te maken hoe goed we het doen en waar verbetering nodig is. Daarnaast is het een herkenbaar middel dat handig gebruikt kan worden in de weg naar meer bewustwording. Om deze reden krijgen de SDG's ook een plaats in het Plan van Aanpak 'Op weg naar een circulair Arnhem'

SDG's volgens de Verenigde Naties

[8] https://vng.nl/artikelen/over-gemeenten-4-global-goals

3. De context

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van en daarmee inzicht in de relevantie van internationale, nationale en regionale ambities en afspraken die er liggen op het gebied van circulaire economie.

3.1 Europa en circulaire economie[9]

De Europese Commissie wil de overgang naar een circulaire economie versnellen. Daarom stelde de Commissie in 2015 al het Plan van Aanpak 'Circular Economy Action Plan' op dat bestaat uit 54 concrete maatregelen die van toepassing zijn op productie, consumptie, afvalverwerking en secundaire grondstoffen om de transitie te versoepelen. Voortbouwend daarop is in maart 2020 het 'New Circular Economy Action Plan[10]' gepresenteerd door de Europese Commissie. Dit plan is een van de bouwstenen van de European Green Deal. Dit is de routekaart om de economie van de EU duurzaam te maken.

In het nieuwe actieplan staan voorgestelde maatregelen die zich vooral richten op sectoren die veel grondstoffen gebruiken. In Nederland gaat het dan met name om sectoren die te maken hebben met kunststoffen, constructie en gebouwen en voedingsmiddelen. Het verminderen van afval en het duurzaam aanbesteden zijn ook twee belangrijke onderwerpen in het actieplan.

Ban op plastic

Op 6 maart 2020 ondertekende de minister voor Milieu en Wonen, S. van Veldhoven, het **Europese Plastic Pact**. Dit deed zij samen met een groot aantal Europese landen en koplopers. In 2019 werd het **Nederlandse Plastic Pact** al ondertekend. Hiermee zetten we op nationale schaal al in op het vergroten van plasticrecycling en -hergebruik, en op het verminderen van onnodig gebruik van plastic. Dat gebeurt door het bevorderen van circulair design, verantwoord gebruik, recyclingcapaciteit en het gebruik van gerecycled materiaal.

Met het Europese Plastic Pact wordt deze effectieve aanpak nu doorgetrokken naar Europees niveau. Er wordt invulling gegeven aan een viertal SDG's en tot doel gesteld dat al het plastic in 2025 volledig herbruikbaar moet zijn.

3.2 Nederland en circulaire economie

Omdat Nederland in 2050 een circulaire economie wil hebben heeft het kabinet in 2016 het rijksbrede programma "Nederland circulair in 2050" opgesteld. In dit programma schetst het kabinet hoe we onze economie kunnen ombuigen naar een duurzame, volledig circulaire economie in 2050. Het programma omschrijft wat nodig is om zuiniger en slimmer met grondstoffen, producten en diensten om te gaan. Hierin zijn drie doelstellingen geformuleerd:

- Bestaande productieprocessen maken efficiënter gebruik van grondstoffen, zodat er minder grondstoffen nodig zijn;
- Wanneer nieuwe grondstoffen nodig zijn, wordt zoveel mogelijk gebruikgemaakt van duurzaam geproduceerde, hernieuwbare (onuitputtelijke) en algemeen beschikbare grondstoffen.
- Nieuwe productiemethodes ontwikkelen en nieuwe producten circulair ontwerpen.

In vervolg daarop is in 2017 het grondstoffenakkoord[11] ondertekend. Dit is ondertekend door 180 partijen uit het bedrijfsleven en door diverse overheden. Hierin staan afspraken om de Nederlandse economie te laten draaien op herbruikbare grondstoffen.

[9] https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/
[10] https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/new_circular_economy_action_plan.pdf
[11] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/01/24/grondstoffenakkoord-intentieovereenkomst-om-te-komen-tot-transitieagenda-s-voor-de-circulaire-economie

Samen hebben deze partijen in 2018 vijf transitieagenda's[12] opgesteld. Hierbij is gekozen voor vijf sectoren en ketens die belangrijk zijn voor onze economie maar die ook het milieu belasten. In zo'n transitieagenda staat hoe de betreffende sector circulair kan worden in 2050 en welke acties daarvoor nodig zijn. Het gaat om de volgende sectoren:

- Biomassa en voedsel
- Consumptiegoederen
- Kunststoffen
- Maakindustrie
- Circulaire bouweconomie

In 2019 presenteerde het kabinet de 'Uitvoeringsprogramma Circulaire economie 2019 – 2023'[13]. Het uitvoeringsprogramma vertaalt de vijf transitieagenda's naar concrete acties en projecten voor de periode 2019 tot en met 2023. Elk jaar wordt de voortgang besproken en tweejaarlijks wordt een voortgangsrapport opgesteld. Het streven is nog steeds om in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken.

3.3 Provincie Gelderland en circulaire economie

De provincie Gelderland heeft zich gecommitteerd aan bovengenoemde nationale doelstellingen. Om Gelderland schoon en groen te houden is minder afval en meer kringloop, recycling en hergebruik nodig. De provincie heeft de ambitie om in 2020 een omslag te hebben ingezet bij Gelderse bedrijven om slim en circulair te werken. Daarnaast wil de provincie zelf het goede voorbeeld geven en bedrijven op weg helpen naar nieuwe circulaire businessmodellen. Gelderland heeft de ambitie uitgesproken om de eerste afvalloze provincie te worden. Om dit te kunnen doen is het noodzakelijk om inzicht te hebben in de huidige grondstofstromen en de verschillende beleidsopties voor een meer circulaire economie. Dit inzicht heeft de provincie vastgelegd in de Circulaire Atlas Gelderland[14].

De Circulaire Atlas
Met de Circulaire Atlas kiest Gedeputeerde Staten voor een brede provinciale aanpak gericht op bedrijven die werken met de grootste grondstofstromen. De provincie stimuleert hiermee bedrijven om substantieel te gaan besparen op grondstoffen en CO2, want een reductie van het grondstofgebruik van 50% vraagt een bijdrage van alle sectoren en partijen. De aandacht richt zich dan ook vooral op sectoren met grote grondstofstromen, zie afbeelding op de volgende pagina.

[12] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/01/15/totstandkoming-van-de-transitieagenda-s-uit-het-grondstoffenakkoord
[13] https://www.kidv.nl/8592/uitvoeringsprogramma-circulaire-economie.pdf
[14] https://www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/06Werk-en-ondernemen/191125_Circulaire_Atlas_Gelderland.pdf

Sectoren met grote grondstofstromen

De grootste omvang van grondstofstromen, bevindt zich in de sectoren agrofood en bouw. Samen omvatten deze twee ruim 80% van de grondstofstromen in de provincie.

Bij agrofood ligt de focus op aan veeteelt gerelateerde stromen en voedingsmiddelenindustrie. Zo wordt hier gekeken naar het verminderen van voedselverspilling door alternatieve conservering en verpakking van voedselmiddelen.

In de woningopgave is nadrukkelijk aandacht voor circulariteit en het hergebruik van materialen bij woningbouw en weginfrastructuur. Denk hierbij ook aan het hergebruik van en biobased materialen.

Bij consumenten ligt de focus op voedselconsumptie en huishoudelijk afval. Circulaire opties zijn hier het verminderen van voedselverspilling, andere dieetkeuzes (eiwittransitie) en betere afvalscheiding.

In de maakindustrie wordt de focus gelegd op de kunststof-, papier- en kartonindustrie. Circulaire opties zijn hier beter scheiden en productie van kunststof regranulaat, de productie van gerecyclede producten en de inzet van biobased grondstoffen voor kunststofproducten.

Rollen provincie
De provincie heeft naast een stimulerende rol ook de mogelijkheid om vanuit haar rol als vergunningverlener, toezichthouder en/of handhaver te sturen op het principe "van afval naar grondstof" en ervoor te zorgen dat belemmeringen in wet- en regelgeving daarin worden weggenomen.

3.4 Regio Arnhem-Nijmegen en circulaire economie

In 2018 heeft de regio Arnhem-Nijmegen de prijs gewonnen voor meest circulaire regio van Nederland. Deze prijs werd verkregen voor onder andere de gezamenlijke inkoop van groene energie en samenwerking in de regio die versterkend werkt. Dit zet de regio voort door zich te presenteren als Groene Metropoolregio, waarin het ook gaat om circulaire economie. Vanuit het versterkingsproces Regionale Samenwerking worden vijf opgaven geformuleerd en een van deze opgaven betreft ‘Circulaire regio’. Daarnaast is in regio verband gewerkt aan de tot standkoming van de woondeal, waarin ook ambities en doelstellingen rond circulaire bouw zijn opgenomen.

Portefeuillehoudersoverleggen
In de portefeuillehoudersoverleggen (PFO) Duurzaamheid en Economie is het thema circulaire economie ook een belangrijk onderwerp:

- Vanuit het PFO Economie circulaire economie een van de drie ambities. Rond het thema circulaire economie richt het PFO zich daarbij vooral op economische kansen en werkgelegenheid. Hiervoor wordt onder andere gewerkt aan een manifest om bedrijven te attenderen op de urgentie van circulaire economie in relatie tot de bouw- en infraopgaven, en aan verdergaande eisen op gebied van circulaire economie bij inkooptrajecten vanuit overheden;
- Het PFO Duurzaamheid richt zich op:
    - zoveel mogelijk circulaire inkoop (waar mogelijk gezamenlijk);
    - (hout)bouw en urban mining;
    - bedrijfsafval.

  Hiertoe wordt voor het einde van het jaar een regionaal convenant getekend samen met de sectoren bouw en Grond-weg en waterbouw (GWW).

De regio werkt op dit moment aan een versterking van de regionale samenwerking, welke uiting moet gaan krijgen in een regionale agenda met vijf opgaven. De opgaven Circulaire Regio en productieve regio sluiten mooi aan op de ambitie's die reeds gesteld zijn binnen de pfo's Economie en Duurzaamheid.

The Economic Board
The economic board richt zich op het profileren en promoten van de regio op de gebieden Food, Health en Energy. Hierbij sluiten ook zij straks mooi aan bij de opgave productieve regio. Hierbij houden zij sterk rekening met het DNA van deze regio. Vanuit hun opgaven Energy en Slimme Duurzaamheid zijn inhoudelijk goede relaties te leggen met de Arnhemse visie voor circulaire economie en de regio opgaven omtrent dit thema.

3.5 Arnhem en circulaire economie

Ook in de stad Arnhem gebeurt al veel dat het thema circulaire economie raakt. Enkele voorbeelden zijn:

- Het opstellen van een Klimaatplan en certificeren voor de zogeheten CO2-prestatieladder. Hiermee proberen we als organisatie zo min mogelijk CO2-uitstoot te realiseren;
- De Green deal duurzaam GWW 2.0 is ondertekend;
- We zijn aangesloten bij Stichting bouwcirculair;
- We zijn lid van de stuurgroep Regio A-N Duurzaam GWW. Door het ondertekenen van een ambitieverklaring en het opstellen van een uitvoeringsprogramma verkennen we de circulaire kansen in de groene leefomgeving met als doel een circulaire regio;
- Afvalstrategie Arnhem: we zetten in op het voorkomen van afval.

Het is dus belangrijk om het thema circulaire economie integraal op te pakken en daarmee ook verbindingen te leggen met de doelen van New Energy made in Arnhem 2020 - 2030, het Klimaatplan en de economische agenda. Om die reden moet circulaire economie dan ook niet benaderd worden als iets nieuws, maar als iets extra's op de doelen die wij als gemeente al nastreven en de maatregelen die wij al uitvoeren.

Dit komt onder andere tot uiting in de ambities die zijn gevormd in het aanvullend coalitie akkoord van 2019 maar ook in de vastgestelde 'Herstelagenda' van 2020.

Opleidingsinstituten
Naast de gemeente werken ook opleidingsinstituten aan circulariteit. Zo nemen opleidingsinstituten ArtEZ en Van Hall Larenstein dit onderwerp ook mee in de opleidingen. Hogeschool Arnhem Nijmegen biedt een HBO Master circulaire economie. Ook het Maarten van Rossem VMBO is gestart met een praktische leermodule over de circulaire economie.

Circulair ondernemen
Circulair ondernemen is een van de pijlers waarop de Nederlandse economie in de nabije toekomst steunt. Op deze manier ontdekken bedrijven nieuwe markten en leren ze bestaande markten beter te bedienen. Ook kan hiermee beter op zaken als grondstoffenschaarste worden ingespeeld. Arnhem kent ook al een aantal bedrijven dat zeer actief is op het gebied van circulair ondernemen.

Een speciale categorie ondernemingen vormen de zogenaamde ‘impact-first’ of sociale ondernemingen (maatschappelijk verantwoord ondernemen). Dit zijn ondernemingen die werkzaamheden uitvoeren zoals het produceren/assembleren van circulaire producten. Hiermee kunnen zij een doelgroep bedienen die het minder makkelijk heeft op de arbeidsmarkt. Daarmee dragen zij bij aan het oplossen van een maatschappelijk probleem. Daarvoor hebben ze dan ook een werkend businessmodel ontwikkeld. Een voorloper in Arnhem op het gebied van duurzaamheid en Social Enterprise is ‘Slim opgewekt’, actief sinds 2012 en bekroond met tal van awards.

Omdat circulair ondernemen op lokaal en regionaal niveau begint, wil de Rabobank in de regio Arnhem Nijmegen samen met KPMG, MVO Nederland en lokale kennisinstellingen door middel van

een 'company scan' de belangrijkste hulpbronnen, grondstof- en afvalstromen en gerelateerde duurzaamheidvraagstukken, op zowel regio- als bedrijfssectorniveau, in kaart brengen. Daarnaast worden de mogelijkheden onderzocht om te komen tot innovatieve, duurzame en circulaire oplossingen. Met behulp van company scans kunnen alle circulaire opties in beeld worden gebracht[15].

Ook heeft Rabobank sinds 2014 de Circulaire Economie Challenge (inmiddels Circulair Ondernemen Challenge) opgezet, waaraan de gemeente Arnhem op dit moment als organisatie meedoet.

Kiemt is als netwerkorganisatie, gevestigd in Arnhem, ook zeer actief op het gebied van circulaire economie. Kiemt heeft als doel de energietransitie te versnellen, evenals de transitie naar de circulaire economie, en bevordert het innovatieve ondernemersklimaat. Ze faciliteren, ondersteunen en adviseren ondernemingen, overheid, onderwijs- en onderzoeksinstellingen bij complexe vraagstukken. Dit doen zij onder andere met het programma Circles. In dit programma werken zij onder andere met VNO-NCW en de HAN aan Masterclasses, Challenges en concrete veranderingsprojecten voor MKB-bedrijven.

[15] Rapport Arnhem Connect 2017

4. De rol van de gemeente

De gemeente kan verschillende rollen aannemen om de nodige invloed uit te oefenen. Een gemeente is het meest effectief als zij opereert binnen haar *cirkel van invloed* en deze probeert te vergroten door het zoeken van medestanders en partners om stappen mee te zetten. Dat vraagt om durf, creativiteit en een actieve houding.

Aan de hand van het sturingsmodel van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) zien we welke rollen er zijn. In het Plan van Aanpak 'Op weg naar een circulair Arnhem' wordt hierop dieper ingegaan.

Sturingsmodel volgens de NSOB

4.1 Presterende overheid

Een presterende overheid geeft duidelijk richting, voert regie en geeft advies. Wij zijn zelf initiatiefnemer, opdrachtgever, marktpartij of launching customer en geven daarin het goede voorbeeld. Inkoop- en aanbestedingsbeleid wordt als sturend instrument gebruikt voor het realiseren van de transitieopgaven.

Voorbeelden van een presterende overheid zijn circulair inkopen en aanbesteden, beleidskaders opstellen, effectmeting en monitoren.

4.2 Samenwerkende overheid

Een samenwerkende overheid stelt het voeren van de dialoog centraal. We pakken de rol van makelaar: faciliteren, verbinden en informatie delen. Gezamenlijk pakken we projecten op en maken we initiatieven van bewoners, bedrijven en anderen mogelijk.

Voorbeeld van een samenwerkende overheid is bijvoorbeeld het voeren van bestuurlijke overleggen en het opzetten van een convenant of overeenkomsten, ondersteunen van initiatieven uit de stad en deze zonodig voorzien van cofinanciering en deelname aan samenwerkingsplatformen.

4.3 Rechtmatige overheid

De rechtmatige overheid stelt de uitvoering van de wettelijke taak centraal. In deze rol reguleren wij maatschappelijke initiatieven en stellen we kaders voor de uitvoering. We creëren beleidsruimte voor initiatieven (omgevingsvisie) en regelruimte (beperken van onnodige regels en zorgen voor duidelijke regels) om een gelijk speelveld creëren.

Voorbeeld van een rechtmatige overheid is het voorzien in regels, subsidies, beleidskaders, vergunningen en ontheffingen.

4.4 Responsieve overheid

In de rol van responsieve overheid treedt de overheid grotendeels terug, laat ze los en geeft ze ruimte. De gemeente ondersteunt en stimuleert de initiatieven die uit de Arnhemse samenleving komen.

Voorbeeld van een responsieve overheid is lobby, marketing en communicatie, kennisdeling en locatieaanwijzing en subsidieverlening.

5. Visie op circulaire economie in Arnhem

Nederland heeft de ambitie om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben. Gemeente Arnhem kan en wil hierin niet achterblijven. Zo biedt een circulaire economie kansen voor een beter milieu, een betere leefomgeving en draagt het bij aan CO2-reductie. Ook biedt een circulaire economie kansen op het gebied van werkgelegenheid en nieuwe bedrijven en industrieën.

Daarom is het belangrijk om in actie te komen en de komende jaren een transitie[16] door te maken van een lineaire naar een circulaire economie. Allereerst is het belangrijk om ervoor te zorgen dat we allemaal hetzelfde verstaan onder 'een circulaire economie'. Daarom hanteren we in Arnhem de volgende definitie:

"Circulaire economie is het verbinden van economische, sociale en ecologische waarden"

Het gaat daarbij om slim ontwerp, bewust gebruik en meer en beter hergebruik.

De definitie uitgelegd:

- Economische waarden: noodzaak voor ondernemers om hun bedrijfsprocessen en producten circulair te maken om zo een toekomstbestendig bedrijf te hebben en houden. Voor het verkrijgen van opdrachten is circulair ondernemen cruciaal in de toekomst. Dit zorg voor een nieuwe of een andere vorm van werkgelegenheid waardoor medewerkers en toekomstige medewerkers via het onderwijs meegenomen moeten worden in deze transitie.
- Sociale waarden: hier gaat het primair om werkgelegenheid met speciale aandacht voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Secundair: andere sociale effecten zoals armoede en sociale cohesie en SDG's als gezondheid, veiligheid, scholing e.d..
- Ecologische waarden: circulaire economie leidt tot minder gebruik van schaarse grondstoffen en in veel gevallen ook tot een lagere CO2-uitstoot. Dit draagt bij aan klimaatadaptatie en een gezonde leefomgeving.

"Het gaat daarbij om slim ontwerp, bewust gebruik en meer en beter hergebruik". We willen voorkomen dat we de kosten voor behoud van onze huidige levenstandaard leggen bij het milieu en daardoor bij toekomstige generaties. De zoektocht naar een balans tussen het toepassen van hernieuwbare grondstoffen en materialen, waarbij gebruik gemaakt wordt van budgetten gebaseerd op een lineaire economie, vraagt om een transitie. Die transitie zetten we hiermee in gang.

In het Plan van Aanpak "Op weg naar een circulair Arnhem" wordt dit concreet gemaakt.

5.1 Groeiende circulaire ambities

Arnhem volgt de ambities van het Rijk en de provincie Gelderland om in 2050 volledig circulair te zijn. Om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben, richten we ons op de volgende vier Arnhemse ambities:

1. Het stimuleren van bestaande en nieuwe bedrijven in innovatie en circulariteit;
2. Het reduceren van gebruik van nieuwe grondstoffen (verlengen van de levensduur, efficiënt en duurzaam grondstoffenverbruik, grondstoffen opnieuw te gebruiken en grondstoffen te recyclen);
3. Het creëren van extra werkgelegenheid;
4. Vanzelfsprekend geeft de gemeente hierbij zelf het goede voorbeeld bij inkoop en aanbestedingen.

[16] Een transitie is een structurele verandering van de maatschappij, die het resultaat is van op elkaar ingrijpende en elkaar versterkende grootschalige technologische, economische, ecologische, sociaal-culturele en institutionele ontwikkelingen. Een transitie is een procesinnovatie die een (deel van de) maatschappij compleet verandert en als vernieuwing de grenzen van organisaties overstijgt. In termen van milieuefficiëntie impliceert een transitie een verandering met een factor 15 tot 20. (Bron: Ministerie van VROM Begrippen rijksoverheid duurzaam bouwen en verbouw)

In de transitie naar een circulaire economie beginnen we klein, vooral vanuit de presterende en samenwerkende overheid. Met de wetenschap dat niet alles in één keer kan en dat we ook hier moeten samenwerken, faciliteren en pionieren. We verwachten dat we gedurende de transitie op sommige vlakken meer afstand kunnen nemen en ook een meer responsieve én rechtmatige rol in kunnen nemen. Om zo uiteindelijk in 2050 een volledig circulaire economie te hebben.

Groeien in stappen
Er zijn een aantal stappen te nemen om uiteindelijk in 2050 een volledig circulaire economie te hebben. De huidige situatie is niet toereikend om de uiteindelijke doelen te behalen.
De volgende stap is pragmatisch inzetten op een Circulair Arnhem voor een periode tot en met 2023. Hoe we hier uitvoering aan geven, staat beschreven in het Plan van Aanpak (zie bijlage). Eind 2023 volgt een evaluatie om te beoordelen hoe we er op dat moment voorstaan. Op basis daarvan wordt bekeken hoe we verdere invulling kunnen geven aan de volgende stappen, namelijk: circulair Arnhem inclusief afvalscheiding en toewerken naar ketenwerking. Om zo door te groeien naar het hoogste niveau: de doelstelling van 2050.

De gemeente moet verschillende rollen aannemen om zo veel mogelijk binnen onze cirkel van invloed te handelen én resultaten te bereiken. Welke rol wanneer aangenomen wordt, verschilt per onderwerp en activiteit. In algemene zin is het de rol van de gemeente om als aanjager om zowel de organisatie als de maatschappij mee te nemen in dit onderwerp. Dit proberen we te doen door met onze samenwerkingspartners gezamenlijke belangen na te streven en vandaaruit te handelen binnen onze eigen invloedsfeer.

Kansen die zich voordoen kunnen niet altijd worden voorzien. Kansen op het juiste moment herkennen is iets wat in alle rollen moet kunnen! De rol die de gemeente aanneemt zal daarmee in de loop van de tijd ook veranderen en wordt meegenomen in de evaluatie in 2023.

Speerpunten
We gaan ons tot en met 2023 inspannen op de hieronder genoemde speerpunten. Deze dragen allemaal bij aan de Arnhemse ambities. Elk speerpunt kent zijn eigen volwassenheidsniveau en is daarom niet direct gerealiseerd. Om die reden spreken we van een groeimodel tot en met 2023 waarin we onze kennis en kunde vergroten en beter inzicht generen op de rol van de (lokale) overheid op deze speerpunten.

Bedrijven stimuleren en faciliteren
Bedrijven moeten de nieuwe economie gaan maken, waarbij het bijvoorbeeld gaat over anders produceren. Dit leidt tot nieuwe innovaties, (nieuwe) werkgelegenheid, andere producten en een andere manier van afname (bijvoorbeeld lease of huur van producten i.p.v. eigendom). Dit heeft maatschappelijke effecten op de stad zoals het feit dat het invloed heeft op minder en andersoortig afval of de inrichting van de stad (ruimtegebruik). Als gemeente moeten we bedrijven faciliteren en stimuleren om hierin de (eerste) stappen te gaan zetten en de transitie in gang te zetten. We stimuleren ze daarbij ook om minder en anders met grondstoffen om te gaan, zodat ook bedrijven hun bijdrage gaan leveren aan een volledig circulair Arnhem in 2050. Maar ook vormen als shared facility zullen we toejuichen vanwege slim ruimte- en materiaalgebruik.

Restafval
Landelijk is het programma VANG[17] opgesteld. Het programma VANG - Huishoudelijk afval is ontwikkeld om gemeenten te helpen om de nodige stappen te zetten naar een circulaire economie. De landelijke norm restafval per inwoner in 2020 is 100 kg, de Arnhemse doelstelling ligt op 137 kg. VANG heeft als doelstelling dat het restafval per inwoner per jaar in 2025 nog 30 kg bedraagt. Gemeente Arnhem streeft ernaar dat we in 2025 ruim onder de 100 kg zitten. Al het afval dat goed gescheiden is, kan gerecycled worden en daarom is het terugdringen van rest afval essentieel voor de circulaire economie.

[17] VANG staat voor Van afval naar grondstof

Inkoopkracht
Een belangrijk argument om circulair in te kopen en tevens het eigen vastgoed circulair te verduurzamen, is vanwege onze schaalgrootte en daarmee onze inkoopkracht. Het is ons doel om met behulp van inkoop een andere soort uitvraag te genereren waardoor de markt uitgedaagd wordt op een circulaire manier te gaan denken, werken en produceren. Ook stimuleren we hiermee bewustwording bij onze leveranciers en opdrachtnemers. In het in 2020 vastgestelde inkoopbeleid is daarom de voorwaarde opgenomen ‘circulair tenzij’. Om ervaring op te doen, het goede voorbeeld te geven én om de markt in beweging te krijgen.

Het goede voorbeeld geven
In vrijwel alle gesprekken met stakeholders komt het naar voren: 'en de gemeente dan'? Het is een belangrijk argument om circulair in te kopen en zelf ons eigen vastgoed circulair te verduurzamen. Het is namelijk onmogelijk om de stad in beweging te krijgen, zonder zelf het goede voorbeeld te geven!

Ontwikkeling van de stad
In het verlengde van het slim benutten van leegstaand vastgoed voor transformatie naar nieuwe woon- en werkmilieus (circulair bouwen) is de ambitie en uitdaging om de toekomstige bouwopgave grotendeels op te lossen binnen de bestaande stad. Hiermee beperken we gebruik van grondstoffen en creëren een gunstige conditie voor het benutten van stromen - bouwstromen, mensen en kapitaal. Omdat het niet mogelijk is om in één keer de omslag te maken naar circulair bouwen en slopen, zijn in de woondeal al de eerste doelstellingen opgenomen voor 2023 en 2030.

Zoals al aangegeven is de weg naar een volledig circulaire economie een transitie. Dit alles moet groeien omdat niet alles in één keer te realiseren is. Daarom is het Plan van Aanpak opgesteld met leermomenten, evaluaties en mogelijkheid tot herijking.

Bijlage 1 Strategische verkenning uit 2018

In 2018 is al gesproken met een aantal stakeholders. De input van deze gesprekken is gebruikt voor de 'Strategische verkenning Circulair Arnhem'. Deze input blijkt nog steeds actueel.

4.1.a *Energieke Arnhemse samenleving*
Uit gesprekken met partijen in de stad blijkt dat inwoners, organisaties, bedrijven en de gemeente Arnhem een grote betrokkenheid hebben op dit thema. Ook uit initiatieven in de wijken, de teams leefomgeving (TLO), groepen wijkbewoners, bewonerscollectieven en huurdersverenigingen blijkt een groeiend urgentiebesef en bereidheid in de Arnhemse samenleving om verantwoordelijkheid te nemen, op tal van onderwerpen en manieren.

De voedingsbodem en de omstandigheden zijn er om met elkaar stappen te zetten. Maar dat wil nog niet zeggen dat daarmee duurzame initiatieven en projecten vanzelf tot stand komen. Dat vergt naast ambitie, visie en beleid ook capaciteit, middelen en meerjarige inzet en betrokkenheid van alle partijen.

4.1.b *De verwachting van de stakeholders*
Daar waar Arnhem voor de energietransitie al goed op weg is met de belangrijke bouwstenen, vraagt de ambitie rond circulaire economie nog uitwerking, ondersteuning en opschakelen. Er kan nog veel meer in Arnhem en de ambities en doelen uit het regeerakkoord moeten nog vertaald worden naar Arnhemse ambities.

In het verlengde van hernieuwbare energie en klimaatadaptatie is het belangrijk om voor de aanvullende circulaire doelen het netwerk van samenwerkende partijen verder uit te bouwen, zodat alle benodigde rollen en capaciteiten vertegenwoordigd zijn en elkaar weten te vinden. De geschetste transities binnen circulaire economie vragen een integrale, multidisciplinaire aanpak en samenwerking, dus door inzet van bedrijven, bewoners, maatschappelijke organisaties en niet alleen vanuit overheidswege.

Stakeholders verwachten het volgende van een gemeente rond dit thema:

- **Kaders aangeven:** binnen de energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit kiest de gemeente waar zij impact wil genereren, passend bij het DNA van Arnhem. Onderzoek waarmee je impact kunt hebben en focus daarop. Geef richtinggevende kaders die leidend worden voor de uitvoeringsregels: bij inkoop en aanbesteden (de Connectie), bij subsidies, bij vergunningen en voor de ODRA.
- **Het goede voorbeeld geven en inspireren**: de gemeente werkt binnen die kaders aan een energieneutrale, klimaatbestendige en circulaire eigen bedrijfsvoering en huisvesting en zet bij inkoop en aanbestedingen hierop in met duidelijke doelstellingen, eisen en budgetten. Waar relevant is de gemeente ‘launching customer’.
- **Ruimte geven**: binnen de kaders geeft de gemeente financiële ruimte (zoals fondsen, subsidieregelingen, procesmiddelen), fysieke ruimte (zoals in de omgevingsvisie) en regelruimte (geen onnodige regels en duidelijke regels).
- **Verbinden en ondersteunen**: de gemeente is actief partner in netwerken en kan helpen met het organiseren van 'communities of practice' en kennisontwikkeling. Als het partijen niet helemaal lukt om hun rol te pakken en het gaat om projecten van bovenlokaal belang, kan de gemeente helpen en partnerschap organiseren. De gemeente verbindt hier door het steunen van initiatieven, actieve communicatie en lobbyen. De gemeente speelt een actieve rol in de afstemming met andere gemeenten en Nijmegen in het bijzonder, de provincie en lobby richting EU, Rijk, bedrijven en burgers. Tot slot spreekt de gemeente ook haar partners aan op hun rol.

Bijlage 2 Verkenning externe stakeholders 2020

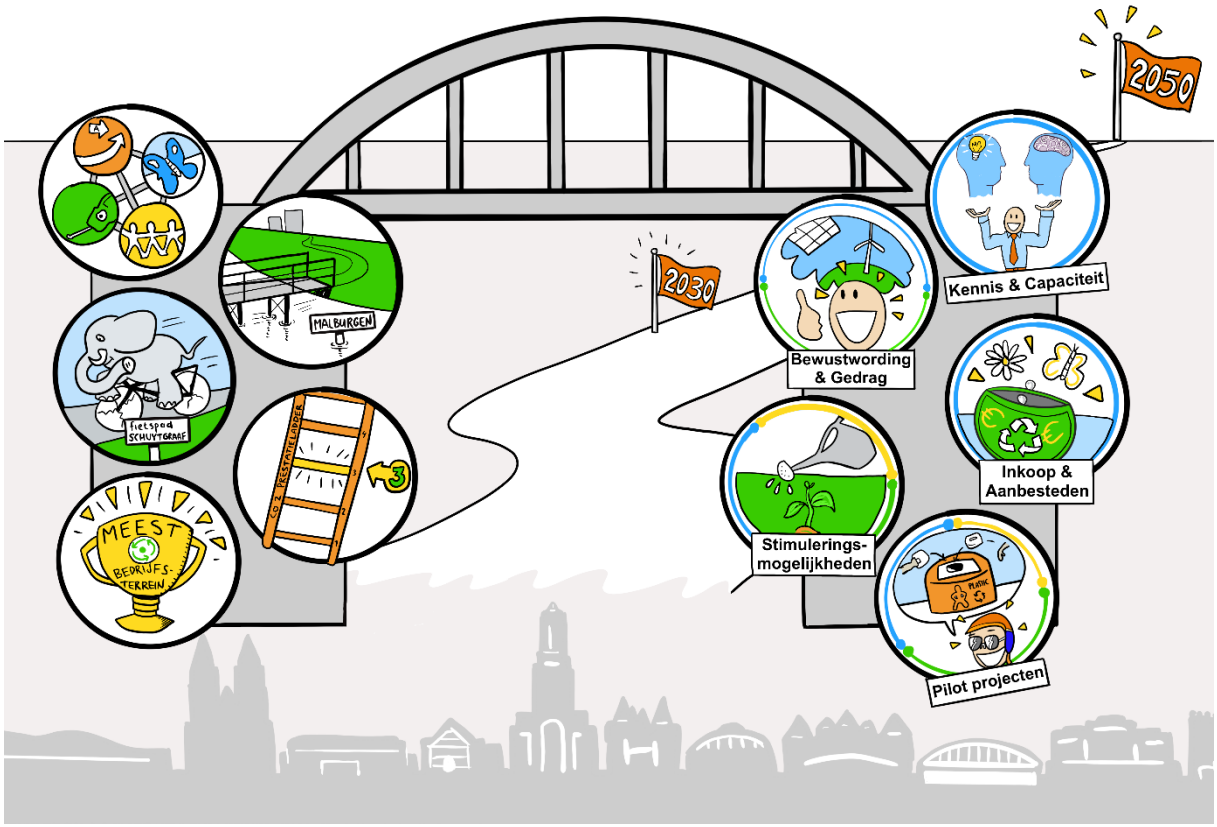
	High-lights gesprek Tips voor gemeente	Wat doen ze zelf
provincie Gelderland	De provincie ziet de gemeente als partner in deze transitie. Het college van GS van de provincie kijkt naar steden en regio's. Aan de hand van de vier tegels uit de Circulaire Atlas wil de provincie graag het gesprek aangaan -> om te kijken welke projecten we samen kunnen oppakken. De provincie heeft 1 mln. beschikbaar. Voorwaarden zijn impact op grondstofgebruik, bijdrage aan CO2-reductie en de economie verder helpen. Praktische tips: • Stop met kleine dingen doen -> focus! • Burgers bereiken door het goede voorbeeld te geven; • Organiseer een circulaire estafette met bedrijven zoals in Nijmegen.	Circulaire Atlas ontwikkeld. Trots op aanpak project 'A325 - middenberm op circulaire wijze vervangen.' Provincie is druk om voedselverspilling te verminderen, minder met verpakkingen. Als gemeente en provincie aansluiten bij landelijke ontwikkeling. Dan een vuist maken maar niet zelf initiëren.
waterschap vallei en veluwe	• Accepteer dat je nu in een transitieperiode zit • Gebruik de R-ladder voor ambitieniveaus (altijd eerst rethink) • Financiering: het gaat om waardebehoud. Anders naar gaan kijken, ook intern • Bestuurders: andere vorm van besluitvorming • Investering ←→ beheer • Kijk waar je impact hebt • Afwegingskader opstellen (why)	• Veranderprogramma Circulair opgezet; • Opgenomen in PDCA cyclus (Plan-Do-Check-Act) • Materiaalstromen inzichtelijk • "wij maken water waardevol" • Middels inkoop de markt stimuleren • Afwegingskader • Gaan SDG's omarmen
Waterschap Rijn en IJssel	• Tip: zoek een repeterend proces in het primaire proces en maak dat elke keer meer circulair. • Maak een grondstoffenkaart van de gehele organisatie en kijk waar impact gemaakt kan worden. Pak dat op. • Het regenwater in hoog Arnhem gaat nu via het riool naar de rivier. Onderzoek hoe het regenwater van hoog Arnhem daar een plek kan krijgen in de openbare ruimte zodat het riool niet meer belast wordt.	Zijn zelf actief bezig met circulariteit. Onderzoeken welke reststromen hergebruikt kunnen worden. Ze hebben een waterinnovatieprijs gewonnen. Er is een visie op de afvalwaterketen ontwikkeld: Visie waarde van de waterketen in 2050. Er is circulair beleid opgesteld. Vanuit het grondstoffenakkoord, doorvertaald naar het waterschap. Men leert door te doen!
Scalabor VERBINDT TALENT & WERK	• Zorg voor ambassadeurs, zoals Peeze, Tom van Otterloo. Kleine dingen kunnen een grote impact hebben. • Verbind lokale bedrijven zodat ketens kunnen ontstaan • Kijk ook naar menselijk kapitaal binnen circulaire economie	Het is pure economische noodzaak om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te krijgen. Dit heeft niets meer met MVO te maken. 53% van de medewerkers van Scalabor stroomt uit en gaat aan het werk bij werkgevers. In 2019 zijn circa 100 mensen uit de uitkering gehaald. Het proces moet omgedraaid worden. Met branches afspraken maken om samen met Scalabor mensen op te leiden en werk te garanderen. Dit draagt ook bij aan extra mensen voor de energietransitie.
Industriepark Kleefse Waard	• Denk aan circulariteit vanuit de Life Port gedachte: het zorgt voor een prettiger, kwalitatief beter leven; • Zoek haakjes om deze transitie aan op te hangen. Het is een toevoeging, niet iets extra's;	IPKW heeft de Circular Economy Award 2019 gewonnen, de prijs voor meest duurzame werkplek van Nederland. IPKW heeft een toekomstvisie op het bedrijventerrein dat onder andere nastreeft om geen afval meer van het

	• Roep niet 'we worden de meest circulaire regio', dat is niet de noodzaak van het probleem; • Laat voorbeelden uit de stad zien en zet ze op het podium, bijvoorbeeld het eerste circulaire kantoor en huis; • Neem menselijke onderwerpen als het uitgangspunt; • Maak maatschappelijke winst zichtbaar; • Start projecten in de stad op en gebruik die als voorbeeld om de bewustwording in gang te zetten.	terrein te laten gaan, maar alles dus te hergebruiken.
kiemt	Circulariteit draagt bij aan CO2-reductie. Want zodra je grondstofverbruik voorkomt draag je daar al aan bij. Risico is dat men te weinig weet over circulariteit waardoor je een circulaire economie probeert toe te voegen aan een lineaire. Je blijft dan lineair en los je het probleem niet op. Banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt ontstaan vooral in de refurbishment en recycling hoek. Tip: • Zet een eigen circulaire economie challenge op (voor de stad); • Zorg voor experimenteerruimte binnen de huidige wet- en regelgeving; • Zorg voor informatieve bijeenkomsten voor stakeholders; • Zet in op consument en afval (noem het ook geen afval meer).	Innovatienetwerk om de energietransitie en overgang naar een circulaire economie te versnellen. Kiemt helpt onder andere met; businessplannen, verbinding leggen, verkrijgen financiering en technische vragen. Ook bieden ze opleidingen aan via Circles; Ze zijn bezig met het opzetten van company scans; Kiemt kan helpen funding te generen voor (pilot)projecten.
OKA Ondernemers Kontakt Arnhem	• Geef het goede voorbeeld; • Vorm lokale ketens. Ga bijvoorbeeld plastic op bedrijventerreinen inzamelen. Bijvoorbeeld door Scalabor, laat hen het vervoeren naar een afvalverwerker of kijk wat je met Save Plastics kan. • Laat bedrijven hun afvalstoffen gratis naar de gemeentewerf brengen. Dan is er een trigger om te gaan scheiden.	OKA zet het onderwerp met regelmaat op de agenda. Zo is er 3 februari 2020 een bijeenkomst geweest over de innovatie in de verpakkingsindustrie in relatie tot duurzaamheid en circulariteit en is er op 20 april 2020 een Masterclass verzorgd door de HAN over circulair ondernemen.
oost nl	• Als gemeente stimuleren en bewustzijn vergroten bij bedrijven. Zorg dat ze koploper willen zijn; • Met eigen inkoop het goede voorbeeld stellen, de juiste vragen aan de markt stellen; • Vanuit beleid zorgen voor eenduidige, gemeentebrede aanpak; • Zorg voor een lange adem; • Spiegel regionaal aan collega gemeenten, leer van elkaar; • Probeer dingen uit, doe pilots samen met lokale stakeholders, bijvoorbeeld in rol van launching customer.	• In het kader van business development ondersteunt OostNL ook op het thema circulaire economie; • Er zijn 'Capital Fondsen', zoals het energiefonds in Gelderland beschikbaar om projecten te financieren (lenen, aandelen kopen). Wordt gebruikt voor bijv. zonnepanelen en windmolens. • Aanvragen bij OostNL gaan vaak door naar Kiemt.
Rabobank	• Zorg dat bedrijven kennis met elkaar delen (kan Rabobank een rol in spelen); • Onderzoek financieringsmogelijkheden om het voor bedrijven interessanter/haalbaar te maken om pilots of andere bedrijfsonderdelen op te zetten; • Biedt een circulaire economie scan aan bedrijven aan. Hiermee weet een ondernemer hoe toekomstbestendig hij is.	Rabobank speelt een actieve rol als het gaat om het stimuleren en opleiden van ondernemers en het in gang zetten van innovaties. Zo is er onder andere de Rabobank Circulaire Economie Challenge; Rabobank heeft inmiddels veel kennis opgedaan en heeft een grote achterban aan bedrijven in hun

	• Mag de lokale belasting omhoog gaan voor een beter klimaat? • Zorg dat het op bedrijventerreinen economisch interessant is om meer te gaan delen. Bijvoorbeeld mobiliteit, een 'huismeester' concept etc. Dit zorgt o.a. voor werkgelegenheid.	netwerk. Het is een partij die veel verbindingen (voor ons) kan maken; Rabobank kan lobbyrol vervullen bij bijvoorbeeld de provincie; Rabobank wil graag een partner zijn voor de gemeente;

GEMEENTE Arnhem

Op weg naar een circulair Arnhem
Plan van aanpak 2020-2023

November 2020

GEMEENTE Arnhem

Inhoudsopgave

1 Inleiding ... 3

1.1 Circulaire ambities ... 3
1.2 De impact van de coronacrisis ... 4
1.3 Leeswijzer ... 4

2 Bepalende factoren ... 5

2.1 Ruimte om te pionieren en te ontdekken ... 5
2.2 Samenwerken en medeverantwoordelijk ... 5
2.3 Draagvlak ... 5
2.4 De huidige economische situatie ... 5

3 Huidige stand van zaken circulaire economie in Arnhem ... 7

3.1 De eigen organisatie ... 7
3.2 De stad ... 9
3.3 De regio ... 10

4 Dit willen we gaan doen ... 12

5 De eigen organisatie ... 13

5.1 Kennis & capaciteit ... 13
5.2 Bewustwording & gedrag ... 13
5.3 Inkoop & aanbesteden ... 13
5.4 Subsidies en meer ... 14
5.5 Het cluster Openbare Ruimte ... 14

6 De stad ... 15

6.1 Bewustwording & gedrag ... 15
6.2 Stimuleringsmogelijkheden ... 15
6.3 Circulaireit in de openbare ruimte ... 16
6.4 Circulaire verstedelijking en bouwen ... 16
6.5 De afvalloze gemeente ... 16
6.6 Arnhemse opleidingsinstituten ... 18

7 De regio ... 19

7.1 Circulaire verstedelijking en bouwen ... 19

Bijlage 1 De eigen organisatie ... 20

Bijlage 2 De stad ... 23

Bijlage 3 De regio ... 27

1 Inleiding

Het Rijk heeft de ambitie gesteld om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben. Ook de gemeente Arnhem ziet de noodzaak van deze transitie en wil naar dat doel toewerken. Het stuk 'Visie circulaire economie Arnhem' beschrijft de Arnhemse visie. Voor u ligt het Plan van Aanpak 'Op weg naar een circulair Arnhem'. Hierin staat hoe we de komende jaren naarde stip op de horizon uit de visie toewerken.

"Circulaire economie is het verbinden van economische, sociale en ecologische waarden"

Het gaat daarbij om slim ontwerp, bewust gebruik en meer en beter hergebruik

De definitie uitgelegd

- Economische waarden: noodzaak voor ondernemers om hun bedrijfsprocessen en producten circulair te maken om zo een toekomstbestendig bedrijf te hebben en te houden. Voor het verkrijgen van opdrachten is circulair ondernemen cruciaal in de toekomst. Dit zorgt voor een nieuwe of een andere vorm van werkgelegenheid waardoor medewerkers en toekomstige medewerkers via het onderwijs meegenomen moeten worden in deze transitie.
- Sociale waarden: hier gaat het primair om werkgelegenheid met speciale aandacht voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Secundair: andere sociale effecten zoals armoede en sociale cohesie en SDG's als gezondheid, veiligheid, scholing e.d..
- Ecologische waarden: circulaire economie leidt tot minder gebruik van schaarse grondstoffen en in veel gevallen ook tot een lagere CO2-uitstoot. Dit draagt bij aan klimaatadaptatie en een gezonde leefomgeving.

"Het gaat daarbij om slim ontwerp, bewust gebruik en meer en beter hergebruik". We willen voorkomen dat we de kosten voor behoud van onze huidige levenstandaard leggen bij het milieu en daardoor bij toekomstige generaties. De zoektocht naar een balans tussen het toepassen van hernieuwbare grondstoffen en materialen, waarbij gebruik gemaakt wordt van budgetten gebaseerd op een lineaire economie, vraagt om een transitie. Die transitie zetten we hiermee in gang.

1.1 Circulaire ambities

De transitie van een lineaire economie naar een circulaire economie vergt veel werk en inspanning; anders denken en doen. Daarom zijn er vier ambities opgesteld. Die moeten ons helpen deze transitie realistisch en uitvoerbaar te maken. Deze ambities komen uit het aanvullende coalitieakkoord en zien er als volgt uit:

1. Het stimuleren van bestaande en nieuwe bedrijven in innovatie en circulariteit;
2. Het reduceren van gebruik van nieuwe grondstoffen (verlengen van de levensduur, efficiënt en duurzaam grondstoffenverbruik, grondstoffen opnieuw gebruiken en grondstoffen recyclen);
3. Het creëren van extra werkgelegenheid;
4. De gemeente geeft hierbij zelf het goede voorbeeld bij inkoop en aanbestedingen.

Speerpunten
Tot 2023 is een vijftal speerpunten benoemd[1], welke uiteraard voortvloeien uit de hierboven genoemde ambities. Elk speerpunt kent zijn eigen volwassenheidsniveau en is daarom niet direct gerealiseerd.

1. Bedrijven stimuleren en faciliteren
2. Restafval
3. Inkoopkracht
4. Het goede voorbeeld geven
5. Ontwikkeling van de stad

[1] Zie visie circulaire economie Arnhem

Eigen handelingsperspectief
Om deze transitie voor de gemeente en haar bedrijven, instellingen en inwoners uitvoerbaar te maken is het volgende handelingsperspectief opgesteld:

"Het lokaal en regionaal verbinden van economische, sociale en ecologische waarden met bijbehorende stakeholders vinden we belangrijk om waardebehoud en waardecreatie te stimuleren en te vergroten. Hiermee wordt meervoudige waarde gecreëerd in de gehele keten. De gemeente Arnhem ziet voor zichzelf een verbindende en faciliterende rol weggelegd en zal daar zelf het goede voorbeeld geven".

1.2 De impact van de coronacrisis

We bevinden ons middenin de coronacrisis. Deze crisis heeft grote economische gevolgen enn zorgt bij veel ondernemers voor onzekerheid en financiële problemen. Eigenlijk toont het aan hoe belangrijk het is om van een lineaire naar een circulaire economie over te gaan. Want door kringlopen te verkorten en te sluiten, kunnen we lokale ondernemers steunen, leveringszekerheid vergroten en minder grondstoffen verbruiken. Een duurzame en vitale economie is van groot belang voor de stad, op onder andere sociaal gebied, werkgelegenheid en gezondheid.

1.3 Leeswijzer

Dit plan van aanpak laat een groeimodel zien en geeft weer waar Arnhem nu staat en hoe Arnhem kan groeien in steeds meer en beter ‘circulair zijn’.

In hoofdstuk 2 staat beschreven welke bepalende factoren er naast de beleidsmatige keuzes zijn. Hoofdstuk 3 beschrijft de huidige situatie. We maken onderscheid in de eigen organisatie, de stad en de regio.

Hoofdstuk 4 is de inleiding naar het daadwerkelijke plan van aanpak. In de hoofdstukken 5, 6 en 7 wordt respectievelijk beschreven welke plannen er liggen voor de eigen organisatie, de stad en de regio. Concrete acties worden in de bijlagen 1 -2 en 3 beschreven.

2 Bepalende factoren

2.1 Ruimte om te pionieren en te ontdekken

De transitie naar een circulaire economie is volop in ontwikkeling. Dit betekent dat er ook steeds nieuwe methoden en ideeën ontstaan. Dit zorgt voor doorontwikkelingen en nieuwe innovaties. Belangrijk is om de ruimte te blijven houden voor het pionieren en ontdekken.

Daarnaast is het een zoektocht om te ontdekken wat bij de stad past. Positief bekeken zou de coronacrisis hier een belangrijke activator in kunnen zijn.

2.2 Samenwerken en medeverantwoordelijk

Zoals in de "Visie circulaire economie Arnhem" beschreven staat, pakt de gemeente Arnhem onder andere de rol van samenwerkende overheid op. Op deze manier kan er met andere stakeholders zoals overheden, instellingen, het bedrijfsleven en bewoners kennis worden opgedaan en worden stappen gezet in de transitie naar een circulaire economie. Belangrijk is dat de gemeente vanuit die samenwerkende rol probeert te stimuleren en te faciliteren (regelruimte), waarbij in gelijkwaardigheid met de partijen ook de verantwoordelijkheid samen wordt gedragen.

2.3 Draagvlak

Het coalitieakkoord 2018-2022 opent met de zin: *“Onze stad is een groene, levendige, ondernemende en inclusieve stad”*. De visie op circulariteit draagt daaraan bij! Om te kunnen veranderen van een lineaire naar circulaire economie en te kunnen voldoen aan de landelijke ambitie ‘Nederland Circulair in 2050” is deze transitie nodig.

Deze transitie gaan we het liefste door met intrinsiek gemotiveerde mensen gemeenschappelijk belangen te verkennen. Dat is de enige manier om een soepel proces te doorlopen met draagvlak en versnelling. Anders krijg je een transitie waar men niet achter staat en waarbij er met maatregelen verandering bereikt moet worden. Dat zorgt voor een minder geaccepteerde, duurdere en tragere transitie dan nodig is. Het past ook niet bij de Arnhemse aanpak. In dit plan van aanpak wordt daarom specifiek aandacht gegeven van het creëren van draagvlak, zowel in de eigen organisatie als in de stad.

2.4 De huidige economische situatie

Sinds maart 2020 heeft Nederland te maken met maatregelen om het Covid-19 virus te bestrijden. Deze maatregelen hebben maatschappelijke en economische gevolgen. Op economisch gebied betekende dit beperkte import- en exportmogelijkheden, bedrijven die (tijdelijk) volledig moesten sluiten en voor veel mensen een onzekere toekomst qua behoud van baan en inkomen waardoor er minder geld werd uitgegeven of aan andere zaken dan gebruikelijk. Dit brengt nieuwe inzichten die ook betrekking hebben op circulaire economie.

Waar voorheen import en export van producten heel gebruikelijk was, lag dit nu nagenoeg stil. Hierdoor kwamen ook veel bedrijfsprocessen van Nederlandse bedrijven stil te liggen, omdat zij binnen het proces afhankelijk zijn van grondstoffen of halffabricaten uit andere landen. Dit zet dergelijke bedrijven aan het denken. De verwachting is dat meer bedrijven gaan zoeken naar oplossingen dichter bij hun onderneming of een andere manier van produceren zodat er minder risico is.

Het uitgavepatroon van personen veranderde ook door de crisis. Dagelijkse boodschappen werden met grotere hoeveelheden ingekocht en ook de vraag naar elektronica (laptops, printers en elektrische fietsen) nam significant toe, mede door het vele thuiswerken en thuisonderwijs. Kleding, auto’s en andere luxe producten werden minder afgenomen aangezien men minder bijzondere gelegenheden heeft om iets nieuws voor aan te schaffen.

Afhankelijk van de mate waarin deze lijn zich doortrekt naar de toekomst toe, kan dit patroon blijven veranderen. Ook dit zal van invloed zijn op productontwikkeling en keuzes die gemaakt worden bij aanschaf van producten.

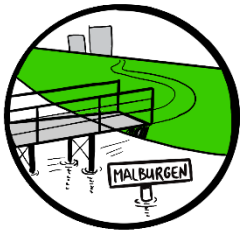
3 Huidige stand van zaken circulaire economie in Arnhem

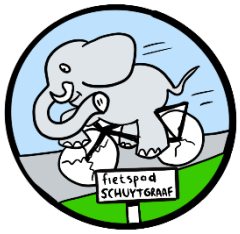
Op dit moment gebeurt er rond circulaire economie al veel in Arnhem. Hieronder volgt een beknopt overzicht. Deze informatie is opgehaald uit gesprekken met diverse stakeholders, zowel intern als extern. Intern gaat het vooral om ambtenaren die vanuit eigen motivatie en binnen hun eigen invloedsferen circulaire thema's toepassen.

We bouwen dit op in de paragrafen 3.1 de eigen organisatie, 3.2 de stad en 3.3 de regio.

3.1 De eigen organisatie

Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid - openbare ruimte
Het cluster Openbare Ruimte (OR) heeft een uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2019-2022 opgesteld. Hierin zijn de gemeentelijke duurzaamheidsambities zo veel mogelijk vertaald om toe te passen in het beheer en onderhoud van de Openbare Ruimte. Circulariteit is één van de vijf hoofd thema's naast klimaatadaptatie, klimaatmitigatie (energietransitie), biodiversiteit en sociale duurzaamheid.

In het cluster wordt de ruimte genomen om te pionieren en te verkennen. Er is al een aardig beeld van wat mogelijk is en wat nog niet. Ook is duidelijk dat een circulaire oplossing daarom nu nog net duurder kan zijn dan een conventionele oplossing. Met pionieren is er al een brug in Malburgen gemaakt van lokaal ingezameld plastic afval. Hebben we bij de reconstructie van de Apeldoornseweg gebruik gemaakt van een grondstoffenplan, is er in Schuytgraaf een fietspad aangelegd met olifantsgras en er is een verkenning gestart naar circulair terreinbeheer van de groene leefomgeving.

Green Deal - Duurzaam GWW 2.0 met de aanpak duurzaam GWW
De Green Deal - Duurzaam GWW heeft als ambitie om duurzaamheid in 2020 een integraal onderdeel te laten zijn van spoor-, grond-, water- en wegenbouwprojecten. Om dit te realiseren is er de praktische aanpak Duurzaam GWW. Het "ambitieweb duurzaamheid" is één van de hulpmiddelen uit de aanpak en wordt veel gebruikt bij projecten in de openbare ruimte.

Circulair beheer groene leefomgeving
Er is een aanzet gemaakt om het beheer van de groene leefomgeving zo veel als mogelijk circulair uit te voeren. Een aanzet is al gemaakt om bladafval met de Bokashi methode te verwerken tot bodemvoeding en het gebruiken van eigen hout bij kap. Denk hieraan aan bankjes of vogelhuisjes.

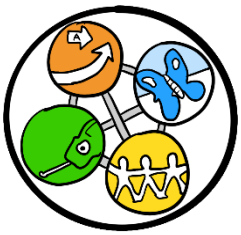
Duurzame pilot projecten
Projecten in de openbare ruimte worden al zoveel mogelijk duurzaam uitgevoerd. Sommige projecten lenen zich als duurzaamheid innovatie project. Hierbij gaan we een stapje verder dan normaal. Een voorbeeld is de herinrichting van de Apeldoornseweg. Ook voor 2020 en 2021 zijn er plannen voor pilot projecten.

Afval
Op het gebied van afval staan we voor een grote uitdaging. De landelijke VANG-doelstelling voor 2020 is 100 kg restafval per inwoner per jaar. In 2019 had Arnhem een gemiddelde van 202 kg restafval per inwoner. Arnhem heeft per 1 juli 2020 'afval scheiden loont' ingevoerd en de opbouw van kosten voor afval veranderd. Het doel is minder restafval en meer hergebruik van waardevolle grondstoffen. In Arnhem koersen we op een gemiddelde hoeveelheid restafval van 174 kg in 2020 en 137 kg in 2021 per inwoner.

In de binnenstad hebben kleine ondernemers, vanuit het oogpunt veiligheid en het verminderen van vervoersbewegingen, de mogelijkheid om hun afval (rest, plastic en papier) mee te laten nemen door de huisafvalwagens. Ze moeten hier wel voor betalen via het reinigingsrecht. Er wordt onderzocht of dit concept ook buiten de binnenstad kan werken.

De verwerking van het huishoudelijk restafval wordt sinds januari 2020 gedaan door Attero. Zij voeren een extra controle uit door middel van nascheiding. De aanbesteding voor het inzamelen van het huisafval (dus het vervoer van het afval van circa 70.000[2] Arnhemse huishoudens naar de verwerker) wordt in 2020 opengesteld. Hier is met name ingezet op CO2 reductie van de voertuigen en het rijden van efficiëntere routes.

Circulair inkopen
We zijn ons bewust van de relatie tussen circulariteit, klimaatadaptatie en -migratie, biodiversiteit en social return. Bij 'sociaal' denken we hierbij aan sociaal ondernemerschap en arbeidsparticipatie. Dit proberen we, waar mogelijk en waar men zich er al bewust van is, mee te nemen in aanbestedingen tijdens inkooptrajecten. Tot nu toe spraken we dan over lokaal, sociaal en duurzaam.

Ook de Connectie is met het thema circulair, in beginsel, bezig. Omdat (regionaal) inkoopbeleid en daarmee kaders hiervoor nog ontbreken[3] is dat vaak een uitdaging.

Toch hebben we al ervaring opgedaan: is circulair inkopen duurder? En betekent circulair inkopen ook een andere manier van (be)rekenen in verband met andere restwaarden of zelfs het niet meer hebben van een product in eigendom maar 'as a service'?

CO2-prestatieladder en het Klimaatplan
Gezamenlijk hebben de gemeente Arnhem, het arbeidsontwikkelbedrijf Scalabor en Sportbedrijf Arnhem zich in 2019 gecertificeerd op trede 3 van de CO2-Prestatieladder. De gemeentelijke organisatie heeft hiervoor een Klimaatplan uitgewerkt. Hierin staan onze CO2-footprint en CO2-reductiemaatregelen en -doelen voor de komende jaren.

In 2020 gaat dit project verder met als doel certificeren op trede 4 (uiterlijk in 2021 gereed). Dit draagt bij aan CO2-reductie en heeft een duidelijk verband met het programma NemiA en dit plan van aanpak.

Op trede 3 richt de CO2-Prestatieladder zich op de CO2-uitstoot van de eigen gemeentelijke organisatie. Vanaf trede 4 richt de ladder en dus het Klimaatplan zich conform de eisen van de ladder ook op de CO2-uitstoot in de keten. Daarbij maken we onderscheid tussen enerzijds de inkoopketen (circulair inkopen) en anderzijds de CO2-effecten van beleid. Voor niveau 4 analyseren we een aantal afgebakende onderwerpen om hier een ketendoelstelling op te formuleren:

1. Aanleg en onderhoud openbare ruimte (materiaalgebruik + brandstofverbruik aannemer);
2. Woon-werkverkeer;
3. Stadslogistiek.

Ketenanalyse aanleg en onderhoud openbare ruimte
Met name de eerste ketenanalyse, die zich richt op de materialen in de openbare ruimte, heeft veel raakvlakken met het thema circulair. De winning, productie, het transport en de verwerking van materialen veroorzaakt veel CO2-uitstoot. Voor de ketenanalyse openbare ruimte beginnen we met het, op hoofdlijnen, grofstoffelijk in kaart brengen van de CO2-uitstoot van de gehele openbare ruimte in de gemeente. Vervolgens zoomen we in op de grootste bronnen van uitstoot, zoals bijvoorbeeld

[2] 70.000 huishoudens, waarvan 40.000 laagbouw met drie containers per huishouden
[3] De verwachting is dat het nieuw inkoopbeleid met daarin 'circulair tenzij' gereed is in 2020

asfalt. Als onderdeel van deze analyse bepalen we de typen en hoeveelheden materialen die nu zijn toegepast in de openbare ruimte.

CO2-reductie
Circulaire strategieën, zoals het vergroten van het gebruik van secundaire en biobased materialen of het stimuleren van direct hergebruik van materialen, dragen vaak ook bij aan significante CO2-reductie. Een kanttekening hierbij is dat het niet automatisch zo is dat een maatregel goed scoort op zowel CO2-reductie als op circulariteit. Bijvoorbeeld: een constructie die gemaakt is om goed herbruikbaar te zijn, kan in de initiële productie om meer materiaal en dus CO2-uitstoot vragen dan een traditionele constructie. Daarom is het van belang om de verdere uitwerking en uitvoering van dit plan van aanpak en van het Klimaatplan in samenhang op te pakken.

3.2 De stad

In de stad zijn diverse initiatieven gaande. Allemaal vanuit intrinsieke motivatie en de wil om een bijdrage te leveren aan de transitie naar een circulaire economie (met als argument de noodzaak tot het gebruik van minder grondstoffen). Een paar, zeer diverse, voorbeelden staan in deze paragraaf beschreven.

IndustriePark Kleefse Waard (IPKW)
IPKW heeft in 2019 een prijs gewonnen voor het meest circulaire bedrijventerrein van dat jaar. Zo gaat IPKW zelf afval inzamelen en verwerken met als ambitie dat het afval op het terrein blijft. Een van de dingen die zij al doen is het inzamelen van plastic (zwerfafval en petflessen). Save plastics (Arnhems ondernemer van het jaar 2019 en ondernemer op IPKW) maakt hier onder andere bankjes en paaltjes van voor op het terrein van IPKW.

Save plastics

Als launching customer en opdrachtgever heeft de gemeente samen met een lokale school, Scalabor en Save plastics plasticafval uit de wijk Malburgen hergebruikt voor een brug in de wijk. Van het plasticafval zijn dekplanken gemaakt. Ook hebben ze de eerste volledig zelfvoorzienende en verplaatsbare woning 'Save Home' van lokaal afvalplastic ontwikkeld. Ook is Save plastics een afvalroute gestart van de Achterhoek naar Arnhem, waar zij bij deelnemende zorginstellingen, onderwijsinstellingen en bedrijven het Pet-afval ophalen om te verwerken.

Betonketen Regio Arnhem Nijmegen - Stichting Bouwcirculair
Beton is een van de meest gebruikte materialen in GWW-projecten en een grote vervuiler. Met lidmaatschap van de Betonketen Arnhem-Nijmegen zetten we in op het samenwerken en stimuleren van de hele betonketen. Bij deze keten zijn opdrachtgevers (gemeenten), producenten, leveranciers en aannemers aangesloten. Een ander doel is het opdoen van kennis en het borgen van de toepassing hiervan. Daarnaast zijn we ons aan het oriënteren op aansluiting op de regionale asfaltketen.

De Blauwe wijkeconomie
In het Spijkerkwartier is, op initiatief van bewoners, in 2012 de Blauwe wijkeconomie opgericht. Het doel was collectief inkopen van energie. De Blauwe wijkeconomie is inmiddels uitgegroeid tot circulair pionier in de stad. Een van de doelstellingen is om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen. Dit doen ze bijvoorbeeld door bewoners op te leiden en te coachen in het ontdekken en volgen van hun droom en door sociaal ondernemerschap te stimuleren.

Andere activiteiten van de Blauwe wijkeconomie zijn onder andere:

- Het Spijkerbed: als 'toerist' logeren in het 'Spijkerbed';
- Onderzoek naar hoe de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties kunnen helpen met het meetbaar maken van de impact van hun acties. In februari is de SDG ToerMee bus[4] langs geweest in het Spijkerkwartier om hierover te brainstormen;
- Ook stadslandbouw vindt hier plaats: via de SpijkerZwam. Selecta (de nieuwe koffieleverancier aan de gemeente Arnhem) levert het koffiedik van o.a. het stadhuis en stadskantoor aan de SpijkerZwam. Koffiedik is namelijk een rijke reststroom die prima als voedingsbodem fungeert. Een reststroom die drie keer hergebruikt kan worden! Het koffiedik wordt gebruikt als voedingsbodem voor de kweek van oesterzwammen en dient tot slot als grondverbeteraar.
- Het circulair ambachtsplan Spijkerkwartier: vanuit een prijsvraag vanuit het ministerie van IenW opgestart, met een looptijd van twee jaar. Het doel is om de gezamenlijkheid vanuit de wijk te vergroten en het plan stadsbreed inzetbaar te maken. In samenwerking met 2Switch worden oude fietsen van straat gehaald, opgeknapt en weer verkocht, ook wordt er kleding geruild en is er een spullenbibliotheek (voor spullen die je wel nodig hebt, maar weinig gebruikt).

State of Fashion
State of Fashion is hét platform voor actualiteit, vernieuwing en (internationale) avant-garde in mode, waar vooraanstaande denkers en makers op maatschappelijke thema's reflecteren en de blik van publiek en media richten op de toekomst. State of Fashion, met als kernpartners ArtEZ en Museum Arnhem, biedt een podium aan alternatieven voor het huidige modesysteem.

ArtEZ Future Makers
ArtEZ Future Makers geeft samen met de Wageningen Universiteit (WUR) de design hub Arnhem-Wageningen vorm. Kiemt zorgt daarbij voor het aanhaken van het bedrijfsleven. De design hub richt zich op circulair ontwerp en nieuwe (biobased) materialen, en maakt onderdeel uit van Dutch Circulair Textile Valley, die werkt aan het creëren van een circulaire textielketen om de milieu-impact te verminderen. De provincie is vanuit het programma circulaire economie stevig betrokken. Vanuit de gemeente maken we ook onderdeel uit van het netwerk.

3.3 De regio

NOVI-bod
In de regio wordt al intensief samengewerkt aan planvorming rond circulaire economie. Zo wordt de regio Arnhem Nijmegen in het NOVI-bod gepresenteerd als 'Groene Metropoolregio'. Ook is samen opgetrokken rond het binnenhalen van de woondeal waarin circulaire economie een belangrijk aspect is. Een mooi vertrekpunt is natuurlijk dat deze regio in 2018 al is benoemd tot meest circulaire regio van Nederland.

Woondeal
De woondeal regio Arnhem Nijmegen sluit aan bij het NOVI-profiel: de Groene Metropoolregio van Nederland en is hiermee onderscheidend t.o.v. andere woondealregio's in Nederland.

In de woondeal is voor Arnhem het volgende opgenomen over circulair bouwen:

1. Voor de bestaande plannen gaan we bij de locaties die binnen de woondeal vallen in gesprek met de ontwikkelaars over het verhogen van gebruik van circulaire bouwmaterialen naar *minimaal 10%.*

[4] https://www.toermee.nl/

In de nieuwe woningbouwplannen spannen we ons in om minimaal 25% circulair te laten ontwikkelen de komende periode. Vanaf 2030 willen we minimaal 50% circulair bouwen om uiteindelijk in 2050 te komen tot een 100% circulaire leefomgeving.

Circulaire ambities regio Arnhem Nijmegen in de GWW-sector
Vanuit de regio is er de wens om circulariteit in regionale GWW-projecten te stimuleren. De regio heeft in de stuurgroep Duurzaam Regionaal GWW gevraagd om de mogelijkheden hiervoor te verkennen. Er is behoefte aan regionale ambities met een bijbehorend uitvoeringsprogramma. Een adviseur van cluster openbare ruimteneemt namens de gemeente Arnhemdeel aan de stuurgroep. De stuurgroep bestaat verder uit vertegenwoordigers uit de gemeentes Zevenaar en Nijmegen en de provincie Gelderland.

Project circulaire bedrijventerreinen
De gemeente Arnhem participeert in een project circulaire bedrijventerreinen met WUR, HAN, gemeenten Nijmegen en Duiven. Hierbij wordt voor een drietal bedrijventerreinen in de regio (TPN-West/Nijmegen, Seingraaf-Nieuwpoort/Duiven en Het Broek/Arnhem) onderzocht wat afvalstoffen en veelgebruikte grondstoffen zijn op deze terreinen om vervolgens te verkennen of er businesscases mogelijk zijn met diverse ondernemers. Dit moet gereed zijn in 2021.

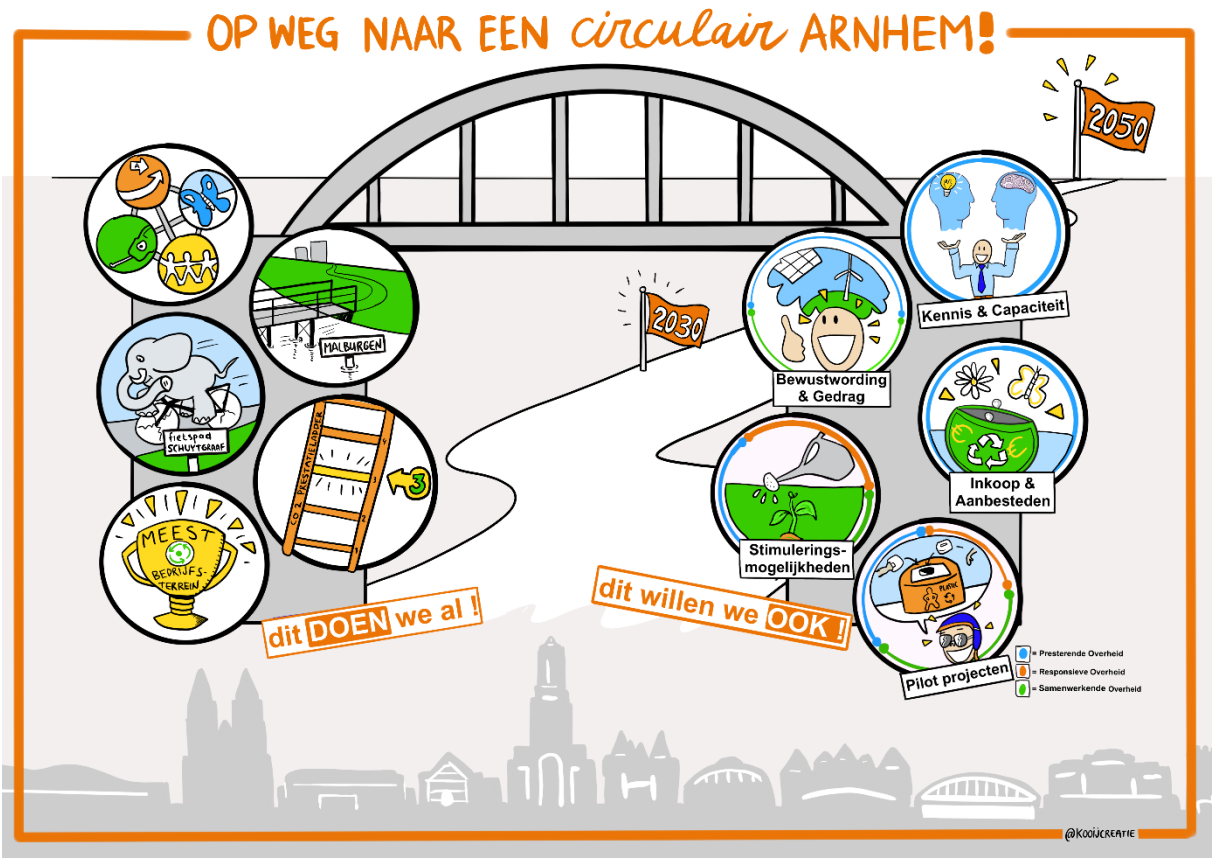
4 Dit willen we gaan doen

In het vorige hoofdstuk staan activiteiten die we doen of al gedaan hebben. Dit is echter nog zonder beleid, capaciteit en beschikbare middelen. Om meer impact te maken en toe te kunnen werken naar een circulaire economie in 2050 is het noodzakelijk een stap verder te gaan. Dit doen we aan de hand van een groeipad. Hierbij houden we tussenstappen aan in 2023 en 2030.

Om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben, houden we ons aan de ambities:

1. Het stimuleren van bestaande en nieuwe bedrijven in innovatie en circulariteit;
2. Het reduceren van gebruik van nieuwe grondstoffen (verlengen van de levensduur, efficiënt en duurzaam grondstoffenverbruik, grondstoffen opnieuw te gebruiken en grondstoffen te recyclen);
3. Het creëren van extra werkgelegenheid;
4. Vanzelfsprekend geeft de gemeente hierbij zelf het goede voorbeeld bij inkoop en aanbestedingen.

Om die ambities werkelijkheid te kunnen maken gaan we het volgende doen, afgebeeld in de afbeelding hieronder:

5 De eigen organisatie

In dit hoofdstuk geven we, op hoofdlijnen, een beschrijving van thema's waarop we actie gaan ondernemen. Deze thema's sluiten altijd aan bij de vier ambities. Het hoofdstuk wordt afgesloten met doelstellingen.

In bijlage 1 - De eigen organisatie, is te lezen welke acties er concreet aan elk thema gekoppeld zijn. Daarbij wordt beschreven:

- wat het gewenste resultaat is;
- aan welke ambitie het bijdraagt;
- welke rol de gemeente hier inneemt volgens de Nederlandse School Openbaar Bestuur (NSOB);
- wanneer de actie gereed moet zijn.

5.1 Kennis & capaciteit

De transitie naar een circulaire economie begint bij het vergroten van kennis en capaciteit. Het is noodzakelijk dat we capaciteit organiseren om het thema te borgen. Er is een centraal aanspreekpunt nodig dat de nodige kennis en capaciteit ter beschikking heeft.

Er moet dan ook voor gezorgd worden dat de doorgevoerde veranderingen geborgd worden, in bijvoorbeeld de bestaande Plan-Do-Check-Act cyclus. Dit maakt het mogelijk om verschillende duurzaamheidsthema's[5] ook integraal in samenhang te monitoren en te evalueren.

Dit draagt direct bij aan ambitie 4 - het goede voorbeeld geven.

5.2 Bewustwording & gedrag

Waarom is bewustwording en gedrag in de eigen organisatie zo belangrijk? Van alle kanten horen we het; 'en wat doet de gemeente zelf'?

Zonder zelf het goede voorbeeld te geven in gedrag, in het nemen van beslissingen en in eigen prestaties, is het onmogelijk om de stad in beweging te krijgen. *Daarom is het rand voorwaardelijk om onze eigen organisatie mee te nemen in deze transitie.*

Om zelf de (gedrags)verandering te genereren is veel inzet nodig. Maar de impact die we daarmee genereren is ook hoog! Als *kennis en capaciteit* in de basis geborgd is, kan gewerkt worden aan bewustwording en gedrag.

Dit draagt (in)direct bij aan alle ambities.

5.3 Inkoop & aanbesteden

Met de vierde ambitie "zelf het goede voorbeeld bij inkoop en aanbestedingen" leveren we aan alle ambities een actieve bijdrage. In het, in 2020 vernieuwde, inkoop- en aanbestedingsbeleid is hier ook een paragaaf over opgenomen.

'Een actieve bijdrage leveren' kan op minimaal twee manieren:

- Door het professionaliseren van ons opdrachtgeverschap;
- door in te zetten op het circulair verduurzamen van het eigen vastgoed.

Hiermee laten we zien dat we het menen. Hiervoor is echter meer kennis, tijd en ervaring nodig dan nu in huis is. De komende periode gebruiken we om ervaring op te doen zodat we SMART doelstellingen op kunnen nemen voor deze ambitie. Alles wat tot die tijd aan ervaring opgedaan wordt is goed, daarna (2023) moet dit behoren tot de reguliere wijze van inkoop.

[5] De CO2 Prestatieladder volgt bijvoorbeeld al de Plan-Do-Check-Act cyclus.

Dit draagt direct bij aan alle ambities.

Werkgelegenheid
Overheden vragen opdrachtnemers, met behulp van aanbestedingen en opdrachtverleningen, een bijdrage te leveren aan het vergroten van arbeidsparticipatie en/of vakmanschap van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit gebeurt op twee manieren:

- Direct: door bijvoorbeeld reguliere banen, leer-werkplekken of stageplaatsen beschikbaar te stellen;
- Indirect: door middel van MVO-activiteiten of sociale inkoop.

In aanbestedingen en opdrachtverleningen wordt regionaal zo uniform als mogelijk uitvraag gedaan om een bijdrage te laten leveren aan het vergroten van arbeidsparticipatie en/of het vakmanschap van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Op sociaal gebied werkt de gemeente mee aan een regionaal expertisepunt social return. Het is belangrijk at binnen dit expertisepunt ook aandacht is voor circulaire bedrijfsprocessen, waar deze doelgroep ook een werkplek kan vinden. In 2020 wordt er een pilot uitgevoerd die in 2022 gereed moet zijn. Het regionaal expertisepunt moet dan gerealiseerd zijn.

Dit draagt bij aan ambitie 3 - creeren van extra werkgelegenheid.

5.4 Subsidies en meer

Waar bij inkoop & aanbestedingstrajecten circulaire en sociale doelen (door middel van social return) al regelmatig meegenomen worden, is dit bij andere financiële relaties nog onderbelicht. Zoals bijvoorbeeld bij subsidierelaties, bij anterieure overeenkomsten, bij verbonden partijen of bijdragen uit fondsen kan dit een gespreksonderwerp zijn. We onderzoeken de juridische mogelijkheden (zoals bijvoorbeeld een ‘kan’- bepaling in de Algemene subsidieverordening). Dit krijgt een plek in de interne campagne (zie 5.2).

Dit draagt bij aan ambities 2 - reduceren van gebruik nieuwe grondstoffen - en 3 - creeren van extra werkgelegenheid.

5.5 Het cluster Openbare Ruimte

Ook hier moeten we het goede voorbeeld geven. De ambitie hiervoor is: "een duurzame en circulaire openbare ruimte".

Circulaire producten zijn op dit moment vaak nog relatief nieuw en worden nog niet massaal geproduceerd. Dit kan, op projectniveau, meerkosten met zich meebrengen

6 De stad

In bijlage 2 - De stad, is te zien welke acties er gekoppeld zijn aan onderstaande thema's. Daarbij is ook beschreven wat het gewenste resultaat is, aan welke ambitie het bijdraagt, welke rol de gemeente hier inneemt volgens het NSOB en wanneer de actie gereed moet zijn.

Opmerking: de sociale component van een circulaire economie wordt vaak niet concreet benoemd. Toch zit het er wel degelijk in. Het is belangrijk dat met het ontwikkelen van de plannen de sociale component meegenomen wordt als randvoorwaarde.

6.1 Bewustwording & gedrag

Ook richting de stad[6] is het belangrijk om een campagne op te zetten om bewustwording en gedrag in deze transitie in gang te zetten. Er is veel inzet nodig om deze (gedrags)verandering te genereren. Maar de impact die we daarmee genereren is ook hoog!

Er komt een stadsbrede doelgroepgerichte campagne om deze transitie in gang te zetten. Met als doel om bedrijven en bewoners intrinsiek te motiveren een actieve bijdrage te leveren aan deze transitie. Met deze campagne maken we de stad bewust van haar eigen invloed, leggen we verbanden met andere thema's zoals de energietransitie en laten we zien dat we actief bezig zijn om onze eigen ambities in te vullen. De campagne draagt dan ook bij aan alle ambities.

Ambassadeurs

We gaan een podium bieden aan onze Arnhemse ambassadeurs en verbinden daarmee ondernemers en bewoners die nog wat minder circulair werken, denken en doen. Te denken valt bijvoorbeeld aan ambassadeurs als Scalabor, Save plastics, Presikhaaf Schoolmeubelen/Koninklijke Ahrend, of bijvoorbeeld Dutch Spirit, 2Switch en de Blauwe wijkeconomie. Dit zijn natuurlijk lang niet alle ambassadeurs die Arnhem al kent. Ook staan er in de toekomst nieuwe ambassadeurs op die ook een plekje in de spotlight verdienen.

Bedrijven en instellingen

Vanuit de bedrijfscontacten is het thema circulariteit ook onderwerp van gesprek. Vanuit die rol worden bedrijven (onderling), kennisinstellingen en financierders slim met elkaar verbonden. Dit met als doel kansen te concretiseren door partijen te koppelen, innovaties op gang te brengen en (extra/nieuwe) werkgelegenheid te creeren.

Dit draagt (in)direct bij aan alle ambities.

6.2 Stimuleringsmogelijkheden

Een van de onderdelen is dat we informeren over de stimuleringsmogelijkheden die zijn. Zo informeren we bedrijven over vormen van circulair ondernemen en businessmodellen als; leasemodel (betalen voor gebruik), statiegeld, verhuur, servicemodel (onderhoudscontract), kostenreductie (minder materiaalgebruik levert besparing op), deelconcepten en industriële symbiose (opnieuw inzetten van reststromen).

Pilot projecten stimuleren

We stimuleren de stad om pilotprojecten uit te voeren. Hierin komen alle aspecten van circulair voor: sociaal, economisch en ecologisch. Om ervaring op te doen, het goede voorbeeld te geven en om een beweging in gang te zetten. We stimuleren het opzetten van pilots en bekijken welke stimuleringsmogelijkheden er zijn.

[6] Waar mogelijk moet de verbinding gelegd worden met klimaatadaptatie en de energietransitie

6.3 Circulaireit in de openbare ruimte

In het uitvoeringsprogramma "duurzaamheid cluster OR" wordt geborgd dat circulariteit de plek krijgt die noodzakelijk is voor deze transitie. Door middel van:

- Het uitvoeren van pilotprojecten;
- mogelijkheden van een versnellingsfonds circulaire kansen onderzoeken;
- verhogen van circulariteit in de groene leefomgeving.

Dit draagt (in)direct bij aan alle ambities.

6.4 Circulaire verstedelijking en bouwen

De gemeente is samenwerkend partner voor Rijk en regio om de circulaire doelstellingen te implementeren in het omgevingsbeleid en kaderstellend bij de projecten in de fysieke leefomgeving. Met name voor verstedelijkings- en bouwopgave van de stad is dit een hele uitdaging gezien de woningbouwopgave van circa 16.000 woningen tot 2040 in Arnhem.

Circulariteit kan op verschillende schaalniveaus worden bereikt:

- Sluiten van kringlopen, stofstromen en proces op de schaal van de stad of een gebied, om zo afhankelijkheid van materialen elders te reduceren, CO2-reductie te behalen en meerwaarde te creëren tussen functies en gebruikers in de keten (bijvoorbeeld: de SpijkerZwam in het Spijkerkwartier);
- Slim en duurzaam ontwerpen op gebouwniveau door:
    - minder materiaal te gebruiken;
    - duurzame biobased materialen te gebruiken;
    - diensten en/of materialen te huren;
    - te delen of te recyclen;

  (Bijvoorbeeld: autodeelsystemen bij woning; licht leasen; houtbouw en urban mining).
- Demontage, opslag en hergebruik van materialen mogelijk maken om zo circulair bouwen te faciliteren, met daarbij behorende instrumenten en randvoorwaarden.
  (Voorbeeld: materialenpaspoort & -depot, certificering en kennis/opleiding in de bouwkolom).

Omgevingsvisie
In de Omgevingsvisie Arnhem 2040 wordt het begrip circulariteit vertaald naar ambities en doelen in de fysieke leefomgeving van de stad. Arnhem streeft naar 25% circulair gebruik van materialen in 2023, 50% in 2030 en 100% in 2050 in de nieuwe (woningbouw-)projecten van de stad. Met deze doelstelling wordt voor woningbouw de inspanningsverplichting uit de woondeal gevolgd. Deze doelstelling wordt hiermee breder getrokken naar andere fysieke projecten in de stad.

Met name speelt hierbij de vraag op welke manier we kringlopen en processen slimmer op elkaar kunnen aansluiten, met als doel om de beperkte ruimte in de stad meervoudig circulair en efficiënter te benutten. En dat ook nog in samenhang met de overige ambities van de stad. De omgevingsvisie is richtinggevend voor het Omgevingsplan waarin de publiekrechtelijke kaderstelling ten aanzien van initiatieven en projecten wordt vastgelegd.

Dit draagt direct bij aan ambitie 2 - reduceren van gebruik nieuwe grondstoffen en indirect aan ambitie 1 en 3.

6.5 De afvalloze gemeente

Afval is landelijk een belangrijk onderwerp. We zijn op weg naar steeds minder restafval. Met de VANG-doelstellingen spreken Nederlandse gemeenten zich uit om in 2050 te staan voor een afvalloze gemeente. In een afvalloze gemeente is maximaal afval scheiden belangrijk, omdat afval wordt gebruikt als grondstof voor nieuwe producten. In Arnhem werken we hard aan een afname van restafval. In 2018 zaten we gemiddeld 221 kg restafval per inwoner, in 2019 was dit 202 kg. Het jaar

2020, met de Corona-crisis, laat de impact zien van deze crisis op het gedrag en de hoeveelheid afval van mensen. We zijn meer thuis. Hierdoor wordt afval anders gescheiden en gaat er meer de verbrandingsoven in. Het was drukker bij de afval brengstations, er is tijdelijk een gratis grofvuil ophaaldienst aangeboden en de ondergrondse restafvalcontainers werden vaker geleegd.
Deze problematiek werkt negatief op de restafvaldoelstelling om van 202 kg naar 174 kg per inwoner in 2020 te gaan. Om dit te realiseren dient niet alleen de hoeveelheid afvalscheiding fors toe te nemen (tot zeker 75%), maar moet er überhaupt minder restafval worden aangeboden.

Handhaving en schonebuurtcoaches
Met de invoer van 'afval scheiden loont' wordt meer inzet gevraagd op handhaving en het uitleggen van de afvalscheidingsspelregels aan bewoners. Uit ervaring van gemeenten die ons voorgingen met het invoeren van Diftar, weten we dat de hoeveelheid bij- en naast plaatsingen van afval toeneemt bij de start. Ook wordt er restafval bij het plastic afval gegooid. Dit zorgt voor meer afkeur van plasticafval, waardoor er minder plastic wordt aangeboden voor recycling. Om ervoor te zorgen dat de afname van plasticrecycling en de toename van dumping van tijdelijke aard is, wordt ingezet op handhaving en opsporen van foutplegers. Daarnaast hebben we een team van schonebuurtcoaches. Zij zijn in de wijk om bewoners meer te vertellen over nut en noodzaak van goed afval scheiden. Dit betreft een functie van werk-naar-werk. Eigenlijk zijn hier altijd plekken vacant en zijn goede coaches welkom.

Grondstoffenbeleidsplan
Momenteel heeft Arnhem een 'Afvalbeleidsplan', dit wordt voortgezet in een grondstoffenbeleidsplan. De nadruk komt te liggen op grondstoffen en hergebruik, in plaats van afval. Hierin komen afspraken te staan over afvalscheiding, hergebruikdoelstellingen en spelregels hoe we hier in Arnhem mee omgaan. Bovendien komt er meer aandacht voor het realiseren van een gedragsverandering om de VANG-doestellingen te halen. Met een bewustwordingscampagne 'afval scheiden loont' vanaf 1 juli 2020 is hierin al een start gemaakt. Dit soort campagnes kosten veel effort, maar kunnen grote impact maken.

Duurzaam milieupark
Het huidige afvalbrengstation biedt aangrijpingspunten om te moderniseren en een slag te maken in verduurzaming. Een mogelijkheid is een herinrichting en benoeming tot duurzaam milieupark. Een milieupark is meer dan een afvalbrengstation. Afval wordt dan gezien als grondstof. Door nog meer verschillende afvalstromen separaat in te zamelen is het de bedoeling dat er zo nog beter gescheiden wordt. Met als doel om grondstoffen te sorteren en zo meer te kunnen hergebruiken.

Een hoger hergebruik kan gerealiseerd worden door onder meer een intensievere samenwerking met 2Switch. 2Switch heeft nieuwbouwplannen en willen meer investeren in opknappen en repareren van producten, naast de verkoop van tweedehands goederen.
De route voordat een product afval wordt, wordt hiermee verlengd:

- Als een product nog best een ronde mee kan, komt het in de winkel van 2Switch;
- Is het product kapot of erg beschadigd? Dan zorgt 2Switch voor een reparatie, opknapbeurt of er wordt iets nieuws voor verkoop in de winkel van gemaakt;
- Kan het niet gerepareerd of opgeknapt worden? Dan wordt het uit elkaar gehaald in verschillende stromen voor hergebruik via gescheiden stromen op een milieupark/afvalbrengstation;
- Pas als dat niet mogelijk is, wordt het verzameld in de restcontainer op het milieupark/afvalbrengstation en afgevoerd voor verbranding.

Afval ambitie van de provincie
De provincie heeft de ambitie gesteld om de eerste afvalloze provincie te zijn, met in 2030 50% minder grondstofgebruik. Om hieraan te kunnen voldoen is er ruimte nodig om te experimenteren. Zo worden drie projecten op gestart:

- Samen met 2Switch onderzoek naar het verven van kleding. De verf wordt dan verkregen uit afval;

- Een pilot in het Spijkerkwartier samen met de Blauwe wijkeconomie. In deze pilot wordt een nieuw samenwerkingsverband getest. Verschillende partijen werken samen waarmee hoogwaardig materiaal- en producthergebruik wordt gerealiseerd. En waarmee kansen worden gecreëerd op het gebied van samenwerking, onderwijs en werkgelegenheid;
- In Geitenkamp lopen verkenningen voor een pilot met het inzamelen van plastic afval (door Save Plastics). Het plastic afval wordt verwerkt tot bijvoorbeeld bankjes waar hemelwater in opgevangen kan worden. Bij de woningen waar een dergelijk bankje komt te staan, kan de hemelwaterafvoer van het riool losgekoppeld worden. Dit project draagt niet alleen bij aan plastic afval hergebruiken, maar ook aan klimaatadaptatie. Het is ook goed mogelijk om een sociale component toe te voegen, door bewoners met een afstand tot de arbeidsmarkt hier werkervaring op te laten doen. Ook worden hiermee ontmoetingsplekken gecreëerd, wat goed is voor de sociale cohesie.

Draagt bij aan alle ambities.

6.6 Arnhemse opleidingsinstituten

Op initiatief van Arnhem Fashion Group wordt Arnhem Dyeing Centre ontwikkeld, een initiatief van Arnhem Fashion Group, het overkoepelende bedrijf achter Hul le Kes en Studio RYN. Doel van dit project is om de wereld klaar te stomen voor een circulaire toekomst waarin mode, textiel, agrofood en landbouw elkaar én het milieu positief stimuleren. Onderzoek, bewustwording en educatie zijn belangrijke pijlers. Betrokken partners zijn o.a. Suez, 2Switch, Rijn IJssel, gemeente Arnhem, Sonsbeek Park en ArtEZ. Via dit project worden twee beoogde, circulaire processen bij elkaar gebracht (textiel en agrofood/landbouw) en voorzien van nieuwe toegevoegde waarden. Arnhem Dyeing Centre verbindt zo het mode-ecosysteem in Arnhem met dat van afvalverwerking, landbouw, educatie en onderzoek.

De HAN heeft een master voor Circulaire economie. We stimuleren bedrijven in de stad om opdrachten bij de HAN uit te zetten en zo studenten kennis te laten maken met Arnhemse bedrijven als potentiële medewerker.

Dit draagt bij aan ambities 1 - stimuleren van bedrijven en 3 - creeren van werkgelegenheid.

7 De regio

In bijlage 3 - De regio, is te zien welke acties er gekoppeld zijn aan onderstaande thema's. Daarbij is ook beschreven wat het gewenste resultaat is, aan welke ambitie het bijdraagt, welke rol de gemeente hier inneemt volgens het NSOB en wanneer de actie gereed moet zijn.

Opmerking: de sociale component van een circulaire economie wordt vaak niet concreet benoemd. Toch zit deze er wel degelijk in. Het is belangrijk dat met het ontwikkelen van de plannen de sociale component meegenomen wordt als randvoorwaarde.

7.1 Circulaire verstedelijking en bouwen

Deelname van Arnhem aan de regionale versnellingstafel in het kader van de Woondeal Arnhem Nijmegen waar circulariteit een vast onderdeel is. Doelstelling is het concept circulariteit te operationaliseren en samen met de provincie en het Rijk te kijken naar procesincentives om circulaire bouw, circulair renoveren en conceptbouw te stimuleren.

Dit draagt bij aan ambitie 2 - reduceren gebruik nieuwe grondstoffen.

Bijlage 1 De eigen organisatie

Om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben, houden we ons aan de ambities:

1. Het stimuleren van bestaande en nieuwe bedrijven in innovatie en circulariteit;
2. Het reduceren van gebruik van nieuwe grondstoffen (verlengen van de levensduur, efficiënt en duurzaam grondstoffenverbruik, grondstoffen opnieuw te gebruiken en grondstoffen te recyclen);
3. Het creëren van extra werkgelegenheid;
4. Vanzelfsprekend geeft de gemeente hierbij zelf het goede voorbeeld bij inkoop en aanbestedingen.

Eigen organisatie				
§ 5.2 Bewustwording en gedrag				
Actiepunt	**Resultaat**	**Draagt bij aan bereiken ambitie**	**Rol gemeente**	**Gereed**
Gedragsverandering eigen organisatie, zie hoofdstuk 4. Om de interne organisatie mee te nemen in deze transitie wordt een interne campagne opgezet. Met als doel om onze ambtenaren intrinsiek te motiveren een actieve bijdrage te leveren aan deze transitie. Deze moet in 2021 van start gaan en loopt tot 2023. Deze campagne draagt bij aan: - professioneel opdrachtgeverschap bij inkoop- en aanbestedingstrajecten om zo lokaal, sociaal en duurzaam inkopen te stimuleren; - draagvlak en actuele kennis: men is zich bewust van zijn/haar invloed in deze transitie - ander gedrag en dat in weten te zetten in de transitie richting de stad en de regio.	Acceptatie van nieuwe werkwijze circulaire economie	1, 2, 3, 4	presterende overheid	2023
Koppeling met de CO2 prestatieladder (werkt nu toe naar trede 4)	* Uitvoeren ketenanalyses voor openbare ruimte (waaronder een nulmeting van het huidige verwachte materiaalgebruik in de openbare ruimte), woon-werkverkeer en stadslogistiek (o.a. raakvlakken bij het gebruik van hubs als materialenhubs) * Voorbereiden vaststellen van 2 gekwantificeerde CO2-reductiedoelstellingen voor de keten (waarschijnlijk in ieder geval 1 gericht op materialen OR)	2 en 4	presterende overheid	2020
	*certificering op niveau 4, inclusief het definitief vaststellen van de ketendoelstellingen *plan gereed voor doeljaar en aanpak energie neutrale en klimaat neutrale gemeentelijke organisatie		presterende overheid	2021
	* certificering op niveau 5, inclusief het vaststellen van een reductiestrategie voor de keten (die breder gaat dan de 2 losse ketendoelstellingen) * 40% CO2-reductie voor de eigen footprint ten opzichte van 2018 gerealiseerd		presterende overheid	2023

Eigen organisatie

§ 5.3 Inkoop & aanbesteden

Actiepunt	Resultaat	Draagt bij aan bereiken ambitie	Rol gemeente	Gereed
Verkennen monitoringsmethode voor circulaire economie	Monitoringsmethode voor resultaten van Circulaire Economie. Goed laten zien wat er veranderd draagt bij aan draagvlak en stimuleert om door te gaan.		presterende overheid	2021
In het algemene inkoop beleid de SDG doelstellingen opnemen en inschrijvers uitdagen daar een bijdrage aan te leveren middels hun inschrijving.	Ondernemers uitdagen een bijdrage te leveren aan de SDG's middels hun inschrijving.	1, 2, 3, 4	presterende overheid	2020
Een keuze maken voor een innovatieve inkoopmethodiek en daarmee ook voorbehouden aanbesteden (2:82 Aw)	Meer gebruik maken van (innovatieve)kennis uit de markt. De versnelling stimuleren. Voorbehouden aanbesteden zorgt dat bepaalde zaken voorbehouden kunnen worden aan sociale ondernemingen.	4	presterende overheid	2020 2023
Een afwegingskader opstellen om (inkoop) activiteiten te toetsen aan onze principes	Met behulp van het afwegingskader kan sneller/beter een onderbouwd besluiten genomen worden. Met andere woorden: draagt het bij aan meer circulariteit? Denkrichtingen zijn: 1. Passen de activiteiten binnen de Sustainable Development Goals? 2. De principes van de R ladder zijn doorlopen en zo hoog mogelijk in gestoken 3. Activiteiten worden zoveel als mogelijk lokaal uitgevoerd 4. wat is de mate van impact (grote impact, kleine inspanning of kleine impact, grote inspanning)	4	presterende overheid	2023
Budgethouders ‘trainen’ in circulair inkopen en aanbesteden. Komt voort uit Rabobank Circulaire Economie Challenge 2019 "circulair werken". Belangrijk is dat aan de voorkant van het inkoopproces hier al op ingestoken wordt. We kunnen niet van inkoop adviseurs (connectie) verwachten dat zij achteraf inkooptrajecten gaan corrigeren op dit onderdeel. Kanttekening: het hoeft niet direct 100% circulair. Het gaat erom dat er stappen gemaakt worden en dat er groei in zit. Maak afspraken met leveranciers, steek je aanbesteding anders in.	Budgethouders (inkopers/opdrachtgevers) zijn zich ervan bewust hoe groot hun slagkracht is en dat ze het verschil kunnen maken in het versnellen naar een circulaire economie. Er wordt meer circulair ingekocht.	1, 2, 3, 4	Presterende overheid	2023
Checklist voor inkoopadviseurs van de connectie	Voor een laatste controleslag bij inkoop en aanbestedingen door de connectie	4		2023
Vertegenwoordiging circulair in aanbesteding teams	Borgen dat het thema in aanbestedingen vertegenwoordigd is vanaf het begin van het aanbestedingstraject	4		2020
Concrete inkooptrajecten circulair aanbesteden.	Ervaring opdoen met 'zelf het goede voorbeeld geven'. Ervaring opdoen met circulariteit in aanbestedingen.	1, 2, 3, 4		2023
Social return bij aanbestedingen (naar proportionaliteit)	Inzet mensen met achterstand op de arbeidsmarkt in circulaire bedrijfsprocessen	3	presterende overheid	2023

Eigen organisatie

§5.5 Het cluster openbare ruimte

Actiepunt	Resultaat	Draagt bij aan bereiken ambitie	Rol gemeente	Gereed
Uitvoeringprogramma Duurzaamheid cluster Openbare Ruimte	Borgen van Duurzaamheidthema's in de beheeropgave van cluster OR	2, 3, 4	Presterende overheid	2020
Green Deal Duurzaam GWW 2.0	De green deal zet duurzaamheid als integraal onderdeel van GWW projecten. Met de aanpak Duurzaam GWW geven we Duurzaamheid handen en voeten			
Circulair beheer van de groene leefomgeving	We gaan circulariteit van groen kapitaal meer benutten (voorbeeld bokashi en eigen hout)	2	Presterende en samenwerkende overheid	2023
Mogelijke deelname aan de pilot Zero emissie / Schone lucht akkoord	Ervaring op doen (we bevinden ons in de voorselectie fase)	1, 2, 3	samenwerkende overheid	2021

Bijlage 2 De stad

Om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben, houden we ons aan de ambities:

1. Het stimuleren van bestaande en nieuwe bedrijven in innovatie en circulariteit;
2. Het reduceren van gebruik van nieuwe grondstoffen (verlengen van de levensduur, efficiënt en duurzaam grondstoffenverbruik, grondstoffen opnieuw te gebruiken en grondstoffen te recyclen);
3. Het creëren van extra werkgelegenheid;
4. Vanzelfsprekend geeft de gemeente hierbij zelf het goede voorbeeld bij inkoop en aanbestedingen.

De stad				
§6.1 Bewustwording en gedrag				
Actiepunt	**Resultaat**	**Draagt bij aan bereiken ambitie**	**Rol gemeente**	**Gereed**
Een stads brede doelgroepgerichte bewustwordingscampagne om deze transitie in gang te zetten -> gedragsverandering	Bedrijven en bewoners intrinsiek gemotiveerd een actieve bijdrage te leveren aan deze transitie	1, 2, 3	Samenwerkende overheid	2023
Ambassadeurs: gebruiken van groene initiatieven (op wijkniveau) die er al zijn. Deze initiatieven hebben al het vertrouwen van bewoners.	Communicatie rond succesvolle initiatieven	2	Samenwerkende overheid	2020
Vorm een integraal transitieteam met partners zoals energiecoöperaties, bewonersorganisaties, woningcorporaties en het bedrijfsleven. Om zo een toekomstgericht plan rond Circulaire economie uit te werken met concrete doelen en planning. Termijn 2023 en 2030 en perspectief op resultaat op de lange termijn (2050)	Actieplan circulaire economie 2021-2030	1, 2, 3, 4	Samenwerkende overheid	2021
Arnhemse Aanpak - campagne bewoners circulair verduurzamen woning i.s.m. TLO's en gekoppeld aan ArnhemAAN	Verduurzamen van woningen met circulaire materialen, draagt bij aan CO2 reductie	2	Samenwerkende overheid	2023

De stad				
§ 6.2 Stimuleringsmogelijkheden				
Actiepunt	**Resultaat**	**Draagt bij aan bereiken ambitie**	**Rol gemeente**	**Gereed**
Stimuleringsmogelijkheden onderzoeken + opzetten (koppelen aan NEMiA 2030 Bedrijven & Industrie onderzoek).	Meer bedrijven ondersteunen bij circulair verduurzamen.	1	Responsieve overheid	2030
Onderzoeken of het 'buurman' concept een mogelijkheid is (stimuleren naar Arnhem te komen)	Een werkplaats en winkel voor hergebruik van materialen, (bouw)materialen te koop die eerder afval- of restmateriaal waren Mensen met afstand tot arbeidsmarkt kunnen betekenisvol werk doen. Ook kunnen ze zich hier ontwikkelen richting de arbeidsmarkt	1, 2, 3	Samenwerkende overheid	2023
Concept voor hergebruik van bestaand groen opzetten en aanbieden bij sloopprojecten. Laten promoten (door TLO's)	Hergebruik van bestaand groen (voorkomen kapitaal vernietiging) en draagt bij aan klimaatadaptatie. Voor mensen met een kleine portemonnee is het dé mogelijkheid om kosteloos de tuin te vergroenen. Het zorgt ook aantoonbaar voor sociale verbinding in de wijk.	2	Samenwerkende overheid	2023
Repair cafés (i.s.m. TLO's),	Repaircafés voor inwoners van Arnhem Mensen met afstand tot arbeidsmarkt kunnen betekenisvol werk doen. Ook kunnen ze zich hier ontwikkelen richting de arbeidsmarkt. Het draagt ook bij aan "consuminderen".	1, 2, 3	Samenwerkende overheid	2021
Experimenteerruimte				
Experimenteerruimte binnen huidige wet- en regelgeving (omgevingsvisie)	Ondernemers geven aan nu niet te kunnen experimenteren met circulaire zaken, omdat het niet binnen de huidige wet en regelgeving past. Bijvoorbeeld in de bouw. Een deurkozijn uit een sloophuis kan prima hergebruikt worden. Alleen de maten kloppen niet volgens het nieuwe bouwbesluit. De woningbouw mag het kozijn dan niet zomaar hergebruiken.	1	Rechtmatige overheid	2030
§ 6.3 Circulariteit in de openbare ruimte				
Actiepunt	**Resultaat**	**Draagt bij aan bereiken ambitie**	**Rol gemeente**	**Gereed**
Actief lidmaatschap van Stichting Bouw circulair	Circulariteit in de betonketen verhogen Circulariteit in de asfaltketen verhogen	4	Samenwerkende en presterende overheid	2020 2023

De stad

§ 6.4 Circulaire verstedelijking en bouwen

Actiepunt	Resultaat	Draagt bij aan bereiken ambitie	Rol gemeente	Gereed
Publiekrechtelijk: Onderzoek naar het opzetten van een puntensysteem dat voor nieuwbouw gebruikt kan worden door bewoners/ondernemers bij het aanvragen van een omgevingsvergunning. • Met dit puntensysteem wordt er gestimuleerd om natuur inclusief -, circulair- en klimaat adaptief te bouwen. • Dit systeem kan worden gekoppeld aan een anterieure overeenkomst (privaat rechtelijk). Dit kan het Initiatieven Beraad ook gebruiken bij het toetsen van een aanvraag. In die hoedanigheid wordt het vooraf al meegegeven aan een initiatiefnemer die zo kan laten zien wat hij gaat doen. • Dit is een systeem dat met zijn tijd mee kan groeien waardoor innovaties en ontwikkelen continu meegenomen en gewogen worden.	Planologisch toetsingskader in het omgevingsbeleid	2	Rechtmatige overheid	2023
Publiekrechtelijk: onderzoek of we circulariteit ook voor de bestaande stad willen reguleren. Onder de Omgevinsgwet kunnen we straks geboden opleggen en kan gesteld worden dat vanaf moment X een bestaand gebouw aan bepaalde circulaire eisen moet voldoen. We willen onderzoeken of hier maatschappelijk draagvlak voor is en onder welke voorwaarden dit kan.			Rechtmatige overheid	
Privaatrechtelijk: verankeren van de circulaire ambities van de stad (inclusief de woondeal) in de anterieure overeenkomsten bij gebieds- en projectontwikkeling. Hiertoe ontwikkelen van een toolkit circulair wat invulling geeft aan de ambities zoals lokaal (her-)gebruik van grondstoffen, het opstellen van een materialenpaspoort of toepassen van circulair ontwerp door het toepassen van deelsystemen, verminderd materiaalgebruik of inhuur van diensten in plaats van inkoop.	Circulaire ambities verankerd in anterieure overeenkomsten waardoor bij gebieds- en projectontwikkeling circulariteit ook geborgd is.	2	Rechtmatige overheid	2023
Ondersteunen van het publiek- en privaatrechtelijk spoor met een kennis. Onderzoeken hoe we gericht op het inzichtelijk krijgen van rol, instrumenten en randvoorwaarden in de bouwketen om de circulaire doelen waar te maken. Hiertoe deelname aan Cirkelstad Arnhem, benutten van pilots o.a. Bestuurskwartier en de HES, en de randvoorwaarden te onderzoeken die nodig zijn in het fysieke domein (bijvoorbeeld materialendepots, benutten hout- en of systeembouw) maar ook ten aanzien van de business-case (verdienmodellen, total-cost-ownership, contractvorming)	Beleid op circulair bouwen	2	Rechtmatige overheid	

De stad

§ 6.5 De afvalloze gemeente

Actiepunt	Resultaat	Draagt bij aan bereiken ambitie	Rol gemeente	Gereed
Bewustwordingscampagne bewoners afval scheiden doel: omdenken bevorderen. Gebruik hier Spijkerkwartier Blauwe wijkeconomie als voorbeeld. Doel ook om duidelijk te maken waarom het belangrijk is, wat maken we er van na het inzamelen?	Gedragsverandering, minder na scheiding nodig. Besparing in kosten en CO2	1, 2, 3	Samenwerkende overheid	2030
Afval bewustwording & gedrag met behulp van afvalvrije scholen. Bewustzijn over de waarde van afval met het oog op recycling en hergebruik. Beginnen met drie basisscholen in schooljaar 2020-2021. Na een jaar overgaan naar 10 scholen.	Als mensen daar waarde aan hechten gaan ze anders met hun producten om. Kinderen zijn een goede katalysator.	1, 2, 3	Samenwerkende overheid	2022
Project: Prijsvraag plastic afval bij consumenten verminderen	Bewustzijn	2, 3	Samenwerkende overheid	2023
Pilot hergebruik plastic i.p.v. restafval	Gemeente neemt in de OR verantwoordelijkheid voor hergebruik van plastic in projecten. Bijvoorbeeld: welke producten uit plastic afval kunnen we toepassen in de OR?	2, 3	Samenwerkende overheid	2030

Bijlage 3 De regio

Om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben, houden we ons aan de ambities:

1. Het stimuleren van bestaande en nieuwe bedrijven in innovatie en circulariteit;
2. Het reduceren van gebruik van nieuwe grondstoffen (verlengen van de levensduur, efficiënt en duurzaam grondstoffenverbruik, grondstoffen opnieuw te gebruiken en grondstoffen te recyclen);
3. Het creëren van extra werkgelegenheid;
4. Vanzelfsprekend geeft de gemeente hierbij zelf het goede voorbeeld bij inkoop en aanbestedingen.

De regio				
Actiepunt	**Resultaat**	**Draagt bij aan bereiken ambitie**	**Rol gemeente**	**Gereed**
PFO Economie - top 3 ambitie is circulaire economie	Bedrijven met goede voorbeeld ambassadeur maken, bedrijven bezoeken, lobby voor financieringsconstructie provincie/rijk. Er wordt hier gewerkt aan het opstellen van een manifest waarbij GWW, MKB, Bouw sector opgeroepen worden om zich klaar te maken voor een circulaire economie. Onder andere vanuit inkoop en aanbesteding van de overheid.	1, 2, 3	presterende overheid	2021
Omgevingsvisie	Ambitie circulair bouwen verankeren	1, 2, 3		2023
Omgevingsplan	Opnemen van juridisch-planologische kaders en regels ten aanzien van circulair bouwen	1, 2, 3	Rechtmatige overheid	2023
* uitdaging. Hoe prikkelen we uitvoerders om niet op het minimale te gaan zitten maar om te blijven innoveren? Whats in it for them?	In privaatrechtelijke overeenkomsten afspraken regelen (regionaal opgepakt = werkgroep) o.a. Bestuurskwartier		Rechtmatige overheid	2023
	Ontwikkelen van een (ontwikkelgerichte) toolkit met daarin afwegings principes ten aanzien van circulair bouwen (in afstemming met thema's als klimaatadaptatie/energieneutraal/ sociaal/biodiversiteit)			
Woondeal. Een inspanningsverplichting voor nieuwe woningbouwplannen	minimaal 25% van de bouwmaterialen is circulair	1, 2, 3	Rechtmatige overheid	2023
	minimaal 50% van de bouwmaterialen is circulair			2030
	100% van de bouwmaterialen is circulair			2050

Regionaal expertisepunt social return	Opzetten van een regionaal expertisepunt social return waarmee circulaire bedrijfsprocessen ook uitgevoerd kunnen door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In 2020 wordt een pilot gedaan. Vanaf 2022 moet er structureel resultaat zichtbaar zijn in de regio én de stad	1, 3, 4	presterende overheid	2020
Lobbyrol effectief organiseren in het (regionale) netwerk, naar rijksoverheid en provincie voor wat betreft opheffen beperkende wet- en regelgeving.	Gezamenlijk lobbytraject vanuit de regionale opgave circulaire regio	1, 2, 3, 4	presterende overheid	2021
Regionaal circulair inkopen	Gezamenlijke bewustwording over circulair inkopen. Opdoen van expertise bij GWW. Arnhem doet mee in een pilot.	1, 2, 3, 4	presterende overheid	2023
Circulariteit in de openbare ruimte				
Circulaire ambities in de regio Arnhem-Nijmegen in de GWW sector	Het stimuleren van duurzame/circulaire GWW projecten binnen de Regio Arnhem Nijmegen (middels bijbehorend uitvoeringsprogramma)	1, 2, 3	samenwerkende overheid	2023

Inspraaknotitie Visie Circulaire Economie Arnhem (persoonlijke titel)

Geachte leden van de Raad,

De griffie heeft mij gevraagd of ik in wil spreken op de visie Circulaire Economie. Dat doe ik graag, omdat ik wil bijdragen aan een circulair Arnhem. Ik werk in het dagelijkse leven als programmaleider Circulaire Economie bij de provincie Gelderland, maar spreek hier vandaag als inhoudelijk deskundige en betrokken inwoner van uw stad en dus niet namens het college van GS. Aan mijn bijdrage kunnen dus geen rechten worden ontleend.

Mijn perspectief
Provincie Gelderland werkt sinds 2015 aan een circulaire economie. Ook wij zijn op weg naar een circulaire economie in 2015. Dat kunnen wij niet alleen, maar alleen in samenwerking met bedrijfsleven, kennisinstellingen, waterschappen en gemeenten. Ons college wil impact bereiken en focust hierbij op de grootste grondstofstromen en onze eigen rol. Over dat laatste heeft de Rekenkamer Oost onlangs nog een advies uitgebracht. Onze staten stellen de kaders en willen een tijdspad naar 2050 met tussentijdse mijlpalen waarin we rapporteren over de reductie van grondstoffen en de bijdrage van onze projecten. Dat betekent dat we investeren in monitoring. Ons college heeft een Uitvoeringsprogramma CE opgesteld voor drie jaar met een budget van 7 mln. Hiermee voeren we 25 concrete projecten uit. Hiervoor zoeken we de samenwerking met partners in het veld. We verwachten met name veel impact vanuit de circulaire woningopgave en in de agrofood (verwaarding reststromen, mestverwaarding, reductie voedselverspilling, etc). We komen Arnhem tegen in Bestuurskwartier (hergebruik materialen), Woondeal Arnhem-Nijmegen (circulair bouwen), Duurzaam GWW (18 gemeenten) en op IPKW, een ikoon voor circulaire economie! Onze insteek ligt bij innovatie, kennis en bedrijven. Gemeenten staan dichter bij de burgers en zijn in staat om bewustwording bij burgers te vergroten.

Mijn reactie op visie
We komen Arnhem tegen, maar naar mijn smaak nog te weinig. Ofschoon de stad pareltjes heeft op gebied van CE (IPKW, Blauwe wijkeconomie, ArtEZ) ontbreekt nog een krachtig profiel op CE naar buiten. Zeker in vergelijking met Nijmegen. Ik ben blij dat Arnhem het been nu bijtrekt.

Dan naar de visie. De vier geformuleerde circulaire ambities zijn logisch en helder:
1. Het stimuleren van bestaande en nieuwe bedrijven in innovatie en circulariteit;
2. Het reduceren van gebruik van nieuwe grondstoffen (verlengen van de levensduur, efficiënt en duurzaam grondstoffenverbruik, grondstoffen opnieuw gebruiken en grondstoffen recyclen);
3. Het creëren van extra werkgelegenheid;
4. De gemeente geeft hierbij zelf het goede voorbeeld bij inkoop en aanbestedingen

Advies 1: bepaal focus en tussenresultaten
De visie oogt voorzichtig en kiest een lange termijn perspectief. De circulaire economie is inderdaad ‘work in progress’, maar vraagt ook om zichtbare tussenresultaten en het plukken van laag fruit. Het werkplan is indrukwekkend in omvang van activiteiten. In overleg met uw Raad zou hier een nadere prioritering mogelijk zijn met een jaarplan en op te leveren resultaten. Dat geeft de beoogde

projectleider ook de nodige strepen om intern en extern resultaten te boeken en hierover te rapporteren.

Advies 2: maak gebruik van wat er al is
Doe niet alles zelf, maar klop hiervoor aan bij bestaande organisaties zoals Kiemt, OostNL, RCT's) en maak gebruik van bestaande instrumenten. Doe dit op basis van een heldere analyse van de bedrijvigheid in de stad en selecteer doelgroepen en projecten.

Advies 3: zoek verbinding met krachten in de stad
Voorkom dat CE een interne ambtelijke aangelegenheid wordt en richt je op zichtbare projecten in de stad. Het voorgestelde Transitieteam CE met partners buiten lijkt me een uitstekend idee.

Advies 4: zoek verbinding met de regio
De provincie wil graag zaken doen op regionale schaal en is met Groene Metropoolregio in gesprek over een bestuursakkoord waar Circulaire Economie een belangrijk deel van uit maakt. Gebruik dit gremium om het profiel van Arnhem zichtbaar te maken. Arnhem-Nijmegen is niet voor niets de meest circulaire regio van Nederland. Door regionale samenwerking kunnen we concrete stappen zetten in de circulaire woningbouw, aanbesteding van GWW en in afval. Hiermee geven we de bedrijven in de regio een circulaire zet in de rug.

Advies 5: maak werkbudget vrij
In de visie wordt uw Raad gevraagd om 100.000 vrij te maken voor de aanstelling van een CE-adviseur. Er is vooralsnog geen werkbudget beschikbaar. Zonder werkbudget mist de adviseur naar mijn overtuiging de benodigde slagkracht om met partners projecten in de stad in gang te zetten. Dit geeft ik uw Raad in overweging.

Met vriendelijke groet,

Willem Huntink
Programmaleider Circulaire Economie
Provincie Gelderland

Visie op Circulaire Economie – VNO/NCW

De rijksoverheid heeft zich tot doel gesteld om in 2050 volledig cirulair te zijn. Wat betekent dit? Volgens het rijk gaat het om efficienter gebruik van grondstoffen, het gebruik van duurzaam geproduceerde grondstoffen en inzetten op het ontwikkelen van duurzame producten en productiemethodes. Dit moet resulteren in een verminderde afhankelijkheid van primaire grondstoffen en leiden tot nieuwe verdienmodellen. Dat klinkt mooi, maar wat betekent dat voor de ondernemers in onze regels en voor de lokale overheid? De invloed op de winning en recycling van grondstoffen is nihil, het gebruik van grondstoffen is erg individueel bepaald en de inzet van producten en productiemethodes is ook veelal iets wat niet lokaal bepaald wordt.

Mede op grond van bovenstaande verdient het de voorkeur niet sec naar circulariteit te kijken, maar te spreken over duurzaamheid – zoals ook gedefinieerd in de UN SDGs. Een duurzame economie gaat over duurzaam inzetten van mensen en middelen en biedt op lokaal niveau een veel bredere blik op een bijdrage die uiteindelijk hetzelfde doel nastreeft: een betere planeet en toekomstbestendige economie. We hebben het hiermee over mensen en middelen in de breedste zin des woords: het gebruik van grondstoffen, het beperken van afval, een inclusieve samenleving met kans op werk voor iedereen en een transitie naar duurzame energie. Wat betekent dit dan voor onze regio en de Gemeente in het bijzonder? Wat ons betreft gaat het om 3 thema's:

- Educatie
- Innovatie
- Stimulatie

Educatie betekent een betere verbinding van onderwijs met het bedrijfsleven; laat de generatie van morgen werken aan de duurzaamheidsuitdagingen van vandaag. Onze regio is hierin goed op weg. Door initiatieven als CONNECTR verbinden we onderwijsinstellingen aan bedrijven via praktische problemen in de energietransitie. **Innovatie** kan alleen in een goed innovatieklimaat; een samensmelting van kleine en grote bedrijven, clusteren van kennis, bedrijvigheid en onderwijs. **Stimulatie** is bij uitstek het thema waar de overheid een rol in kan spelen, belonen van het juiste gedrag, creeeren van het juiste klimaat en ondersteunen en faciliteren van samenwerking.

We hebben hier in onze regio al veel in bereikt, maar de inzet is hoog. Vandaar mijn oproep naar de Gemeente Arnhem: kies je speerpunten. Het is belangrijk om zelf het juiste voorbeeld te geven, maar zorg voor gerichte speerpunten en boek daarin concrete resultaten. We hebben een unieke kans voor ondernemerschap en innovatie in de energietransitie, waarmee we als regio bij kunnen dragen in de verduurzaming van het hele land en ver daarbuiten. Focus als gemeente op de juiste prikkel voor educatie, een goed klimaat voor innovatie en stimuleer en realiseer samenwerking – juist als Gemeente. Dit is geen thema dat zich laat vangen binnen stadsgrenzen; althans niet vanuit het perspectief van een duuzame economie. Laat onze regio voorop lopen op die thema's waar we sterk in zijn.

Geachte voorzitter,

Stab heeft zich verdiept in het containerbegrip “de circulaire economie”.

De stichting heeft in de afgelopen jaren de mogelijkheden gemonitord en een aantal proeven opgestart met landelijke recyclers.

Wij starten in september met een pilot recycling project op bedrijventerrein Het Broek, waarvan wij hopen dat naar meer terreinen en andere afvalstromen uit te kunnen breiden.

Daarbij zijn wij erachter gekomen dat het bereiken van een circulaire economie een dusdanig gemeenschappelijke uitdaging is dat deze niet alleen door ons kan worden ingevuld.

Bijvoorbeeld: Het heeft geen zin afval te scheiden als die vervolgens weer samen in dezelfde oven verbrand wordt.

Om dat te voorkomen moet er op nationaal niveau de intentie worden uitgesproken en visie worden uitgezet ondersteund door middelen van de landelijke overheid. Dan kan er op regionaal niveau invulling worden gegeven aan de specifieke regionale omstandigheden.

Gesubsidieerde of staats-recycling, beleid, en liever geen dwang en verbod, zodat het hergebruik van materialen ook echt mogelijk wordt.

De ondernemingen in Arnhem kunnen dat niet. Wij kunnen wel gescheiden aanleveren, en doen dat met passie, ook als dat nadelen heeft voor de bedrijfsvoering maar voordelen voor de maatschappij.

Maar dat lukt niet als er geen landelijk beleid is.

StAB vraagt de gemeente om bij het landelijk bestuur aan te dringen op landelijk beleid aan te geven. Dan kunnen onze regionale initiatieven en inzet ook echt nut hebben.

De ondernemers willen wel, maar ze moeten voelen dat het zin heeft en nuttig is.

Lijst van deelnemers aan rondetafelgesprek Visie circulaire economie

	Inspreker	**Namens**
1	Luc Kikkert	1. Directeur Kiemt 2. Voorzitter BlauweWijkEconomie 3. Penvoerder Circles
2	Ilko Bosman	VNO-NCW Arnhem Nijmegen
3	Willem Huntink	Namens zichzelf
4	Hans Robert van der Doe	Voorzitter van StAB
5	Cris van Arkelen	Rabobank Arnhem en Omstreken

MANIFEST

'Maak werk van CIRCULAIRE ECONOMIE in de bouw en GWW-sector'

Samen maken we ons sterk voor een circulaire Regio Arnhem Nijmegen

WAT

In 2018 mocht de Regio Arnhem Nijmegen zich al de meest circulaire regio van Nederland noemen. In triple helix-verband zijn in de regio diverse voorbeelden te vinden die circulariteit bevorderen en in de praktijk brengen. Het bedrijfsleven heeft al stappen gezet en onderwijsinstellingen bieden opleidingen aan op het vlak van circulariteit. Dit wil niet zeggen dat circulariteit al gemeengoed is geworden en het verbruik van primaire grondstoffen substantieel wordt teruggedrongen. In diverse sectoren worden vorderingen gemaakt, zoals in de maakindustrie, de afvalverwerking, gezondheid en ook in de Bouw &Infra. De koplopers op het gebied van circulariteit zijn al goed op weg maar zijn nog vaak lokaal en kleinschalig.

De uitdaging is nu om verder te innoveren, dat meer bedrijven stappen zetten naar een circulaire economie en circulaire initiatieven op grotere schaal toepassing gaan vinden. Bouw&Infra kennen een hoog grondstofgebruik en tevens lange processen om te komen van plan tot uitvoering, terwijl in de regio nu afspraken zijn gemaakt om circulariteit als voorwaarde op te nemen bij de aanbesteding van Bouw&Infra projecten.

De bouwsector kent hoog- en laagwaardig hergebruik van grondstoffen. Wij willen het bedrijfsleven stimuleren zo veel mogelijk grondstoffen te hergebruiken. Uiteraard heeft de voorkeur een hoogwaardig hergebruik. Om tot hoogwaardig hergebruik te komen is het belangrijk om in de gehele keten bewust bezig te zijn met circulaire economie. Dit begint al bij ontwerp en design. In de regio zijn er veel MKB-bedrijven die innovatieve producten ontwikkelen of al hebben ontwikkeld, welke bijvoorbeeld door de bouw en de infrasector toegepast kunnen worden om nog sneller en makkelijker circulaire processen en ketens te creëren. Circulaire economie raakt dus elke ondernemer in de regio in de toekomst. De transitie naar een circulaire economie verdient voor alle sectoren daarom nu extra aandacht. Zo zorgen we er samen voor dat deze regio een vooruitstrevende circulaire regio blijft!

WAAROM

Noodzaak

We gebruiken wereldwijd meer grondstoffen dan de aarde aankan. Dit zorgt voor toenemende schaarste en (geopolitieke) afhankelijkheid. Ook heeft het huidige grondstoffenverbruik negatieve gevolgen voor het klimaat en het milieu. Dit maakt een transitie noodzakelijk naar een circulaire economie waarbij we duurzaam geproduceerde, hernieuwbare en algemeen beschikbare grondstoffen inzetten. Deze transitie biedt kansen op het gebied van werkgelegenheid, nieuwe exportmogelijkheden en draagt significant bij aan CO2 reductiedoelstellingen.

Ambitie

De Regio Arnhem Nijmegen en provincie Gelderland hebben grote ambities als het gaat om circulariteit:

- De Rijksoverheid en ook de provincie Gelderland heeft zich ten doel gesteld om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben. Het tussendoel is om in 2030 50% minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen) te hebben gerealiseerd. Wanneer we kijken naar volumes en tonnages in de Circulaire Atlas Gelderland heeft 80% van alle grondstoffen - en reststromen te maken met AgroFood en Bouw en is slechts 20% is te linken aan Consumenten en Industrie.

- De Regio Arnhem Nijmegen heeft samen met Foodvalley in de propositie aan de Nationale Omgevingsvisie de ambitie uitgesproken om zich te ontwikkelen tot een groene metropoolregio. De metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley wil zich onderscheiden als dé circulaire topregio in 2050. Dit zal een positief effect op het vestigingsklimaat en de aantrekkelijkheid van de regio voor vooruitstrevende bedrijven, investeerders en werknemers.

Urgentie

De circulaire ambities zijn door de regio al opgepakt en vertaald in een tweetal overeenkomsten die betrekking hebben op de Bouw &Infra sector:

Woondeal Regio Arnhem – Nijmegen
In de samenwerkingsagenda voor de woningbouwopgave in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen hebben de gemeenten in de Regio Arnhem Nijmegen, de provincie Gelderland en het Rijk op 4 maart 2020 afgesproken dat:

- Voor de bestaande plannen opdrachtgevers van de locaties die onderdeel zijn van de woondeal in gesprek gaan met de ontwikkelaars over het verhogen van gebruik van circulaire bouwmaterialen naar minimaal 10%.
- In de nieuwe woningbouwplannen partijen zich inspannen om minimaal 25% circulair te laten ontwikkelen. Vanaf 2030 wil de regio minimaal 50% circulair bouwen om uiteindelijk in 2050 te komen tot een circulaire leefomgeving.

Regionale ambitieverklaring Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW)
De gemeenten in de Regio Arnhem-Nijmegen en de provincie Gelderland willen gezamenlijk en in afstemming met elkaar bereiken dat in de komende jaren in de hele Regio Arnhem-Nijmegen voor GWW projecten circulair opdrachtgeverschap plaatsvindt en dat circulair wordt ingekocht. De samenwerkende overheden willen als opdrachtgevers als collectief in regionaal verband het verschil maken en de circulaire economie stimuleren. De officiële ondertekening is voorzien op 2 december 2020.

HOE

Wij, de samenwerkende gemeenten in de Regio Arnhem Nijmegen, en brancheverenigingen en ondernemerskoepels, roepen het bedrijfsleven in de regio op:

- Meer circulair te gaan werken om de kansen die de Woondeal en het regionale ambitieverklaring GWW bieden te kunnen benutten, welke tot uiting komen in overheidsaanbestedingen
- Zich samen met overheden en kennisinstellingen in te zetten voor innovatie van producten en bedrijfsprocessen om circulair te kunnen werken en (nieuwe) ketens te gaan vormen
- Personeel in de gelegenheid te stellen zich te scholen in circulair werken en hier ervaring in op te doen
- Hun bedrijf klaar te stomen voor een volledig circulaire economie.

Aldus vastgelegd op 2 december 2020

BEHANDELRESULTAAT

Rondetafelgesprek - 24-03-2021

Raadsvoorstel "Visie circulaire economie Arnhem"

Zaaknummer:	424705
Portefeuillehouder:	Jan van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Simonis (GL), Loos (VVD), Venhoek (D66), De Vries (PvdA), Manders (AC), Witberg (PvdD), Henzen (PVV) Hutten (CDA), Nede (CU) en Dilekci (Denk VA).
De fracties van de SP en de Arnhemse Ouderen Partij waren niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
Aan het rondetafelgesprek hebben vijf insprekers deelgenomen. Tijdens het gesprek hebben de insprekers zich voorgesteld en de belangrijkste boodschap aan de raad meegegeven. Vervolgens zijn vragen gesteld door de aanwezige fractievertegenwoordigers.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van het rondetafelgesprek geconcludeerd dat hiermee de informatieve fase is afgerond en de beraadslaging kan worden voortgezet in de meningsvormende fase.
.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

E. Greving

BEHANDELRESULTAAT

Rondetafelgesprek - 07-04-2021

Raadsvoorstel "Visie circulaire economie Arnhem"

Zaaknummer:	424705
Portefeuillehouder:	Jan van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Simonis (GL), Loos (VVD), Steenvoort (D66), Visser (PvdA), Manders (AC), De Groot (PvdD), Henzen (PVV) Van Dillen (CDA), Tujeehut (AOP) en Dilekci (Denk VA).
De fracties van de SP en de ChristenUnie waren niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
Tijdens de beraadslaging is de eerste termijn van de M1 behandeld. Hierin hebben fractievertegenwoordigers vragen aan de portefeuillehouder gesteld en zijn die beantwoord.

Toezegging
Wethouder Van Dellen zegt toe de concept-opgave circulariteit van de Groene Metropoolregio naar de raad te sturen.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de M1 behandeling nog niet is afgerond, maar dat de vervolgsessie een gecombineerde M1 en M2 behandeling kan zijn. Daarvoor is het nodig dat fracties tijdig mogelijke moties of amendementen indienen.
.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

R. Maref

"De portefeuillehouder heeft op 7 april 2021 toegezegd naar de raad de conceptopgave Circulaire regio van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen te verzenden. Deze opgave is te vinden op de pagina's 36 t/m 47 van dit document: "de Regionale Agenda van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen" van 15 oktober 2020. Binnenkort zal een geactualiseerde versie verschijnen die eerst naar colleges zal worden verzonden."

Regio Arnhem-Nijmegen

Regionale Agenda

15 oktober 2020

Stuurgroep Versterking regionale samenwerking
Regio Arnhem-Nijmegen

regio arnhem nijmegen

In het kort

Onze gezamenlijke visie op de regio Arnhem Nijmegen

Horizon
Onze gezamenlijke ambitie:
- we positioneren ons als dé groene metropoolregio van Nederland
- we profileren ons als dé (inter)nationale circulaire topregio 2050
- we werken samen aan dé ontspannen groeiregio in balans

Hiervoor werken we als regio samen:

Fundament
We werken samen aan het behoud van de identiteit van de regio:
- we zetten ons in voor een gevarieerd cultuurlandschap
- we houden de regio strategisch bereikbaar
- we ontwikkelen de culturele netwerken in de regio

Heden
We werken samen aan de ontwikkeling van de regio:
- we ontwikkelen de regio als compleet stedelijk netwerk
- we ontwikkelen energy, food, health en hightech als topsectoren
- we benutten talent en het menselijk kapitaal in de regio

Perspectief
We werken samen aan de koers van de regio:
- we maken onze regio veerkrachtig voor klimaat en energie
- we zetten breed in op de circulariteit van onze economie
- we werken aan een vitale en ontspannen leefomgeving

Inhoud

Introductie: Regionale Agenda

Verbonden regio

- Speerpunt #1: Gebiedsgerichte corridoraanpak
- Speerpunt #2: Regionaal (snel)fietsnetwerk
- Speerpunt #3: Mobiliteitshubs en knooppunten
- Speerpunt #4: Gedragsaanpak duurzame mobiliteit
- Actieagenda Verbonden regio

Productieve regio

- Speerpunt #1: Ontwikkeling van (inter)nationale clusters
- Speerpunt #2: Vestigingskwaliteit van werklocaties
- Speerpunt #3: Human Capital - onderwijs en arbeidsmarkt
- Speerpunt #4: Ondernemerschap in het MKB
- Speerpunt #5: Versterking van duurzame logistiek
- Actieagenda Productieve regio

Circulaire regio

- Speerpunt #1: Circulaire bouw en infrastructuur
- Speerpunt #2: Circulaire economie: grondstoffen en ketens
- Speerpunt #3: Water en klimaatadaptatie
- Speerpunt #4: Transitie naar duurzame energie
- Actieagenda Circulaire regio

Ontspannen regio

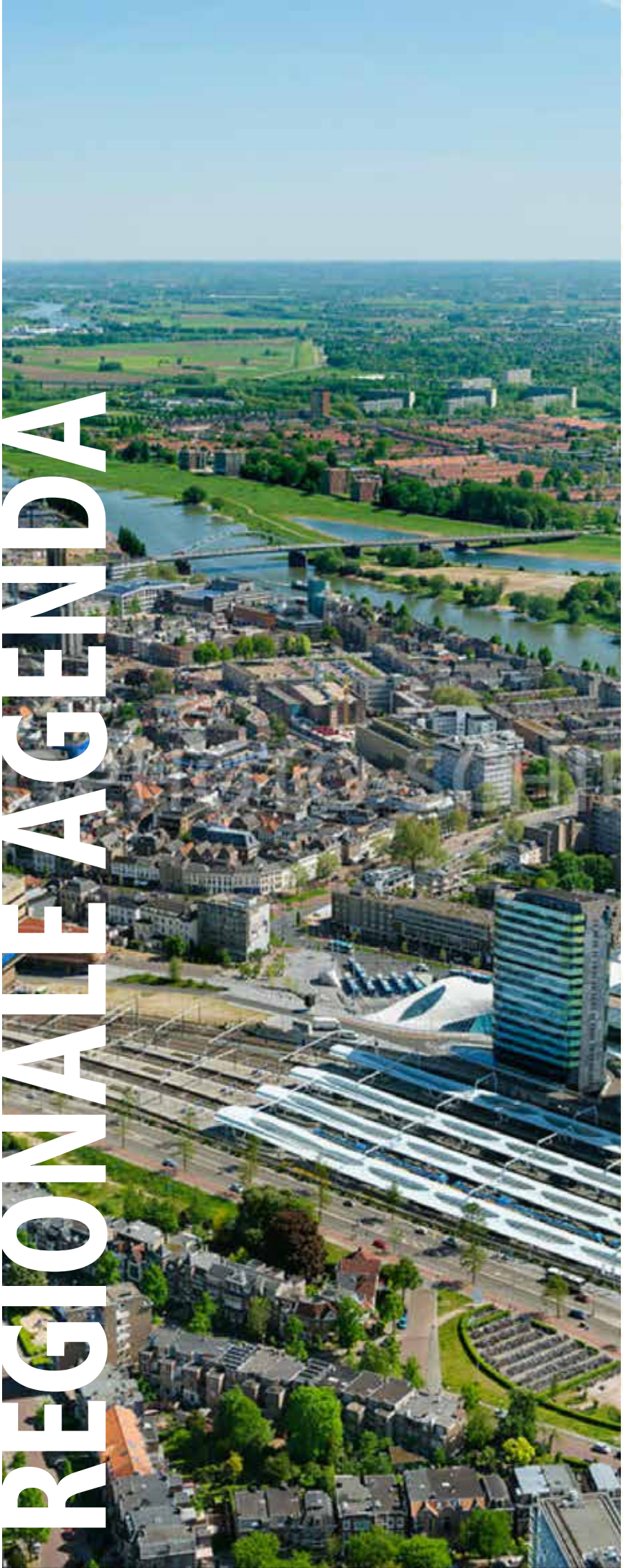
- Speerpunt #1: Duurzaam toerisme in de regio
- Speerpunt #2: Bruisende binnensteden en krachtige kernen
- Speerpunt #3: Landschappelijk recreatief netwerk
- Speerpunt #4: Sterk regionaal cultuuraanbod
- Actieagenda Ontspannen regio

Groene groeiregio

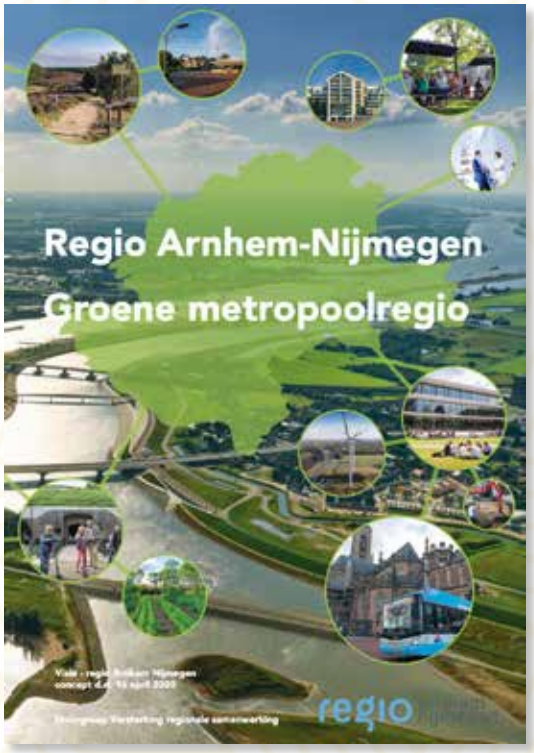
- Speerpunt #1: Wonen in stad, dorp en ommeland
- Speerpunt #2: Leefomgeving: integraal ruimteclaims afwegen
- Speerpunt #3: Agglomeratiekracht – groene metropoolregio
- Actieagenda Groene groeiregio

Colofon

REGIONALE AGENDA

Met deze Regionale Agenda geven we richting aan de versterkte regionale samenwerking. We geven vorm en inhoud aan onze gedeelde ambitie voor kwalitatieve groene groei. Onze inzet: elkaar actief opzoeken, partijen verbinden en samen zoeken naar nieuwe kansen!

REGIONALE AGENDA REGIO ARNHEM-NIJMEGEN

Dit is de nieuwe Regionale Agenda voor de regio Arnhem-Nijmegen. Hiermee vertalen we onze gezamenlijke visie 'Groene metropoolregio' naar vijf centrale opgaven, met hierbinnen gerichte speerpunten en concrete acties. Het is de gezamenlijke agenda die richting geeft aan onze inhoudelijke samenwerking als regio: fris, innovatief, integraal en verbindend. Ons inhoudelijk kompas voor versterking van de regionale samenwerking in de komende jaren.

Ambitie: versterkte samenwerking
De regio Arnhem-Nijmegen staat voor uitdagingen op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, maar ook op nieuwe thema's zoals klimaat, energie, circulariteit, gezondheid en leefkwaliteit. Onze grootste uitdaging is om die opgaven op een evenwichtige manier te combineren.

We zijn een bloeiend stedelijk netwerk, maar zonder de overdruk van de Randstad. Dat willen we zo houden. We verwachten dat onze regio nog verder zal groeien, in inwoners, in werkgelegenheid, in mobiliteit. We hebben een forse woningbehoefte van circa 35.000 extra woningen tot 2030. We ondersteunen dit om onze inwoners blijvend werk en huisvesting te bieden. Maar we zien ook dat onze gekoesterde leefkwaliteit bedreigd wordt als we niet gezamenlijk sturen op de groei die op ons afkomt. Als gemeenten willen we daarom op regionaal niveau samenwerken, met elkaar en onze partners: hoe geleiden we de groei gezamenlijk, op zo'n manier dat we de typische balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit kunnen behouden? Daarom: groene groei!

Opgavegericht samenwerken
Deze centrale ambitie hebben we uitgewerkt en onderbouwd in de regionale visie 'Regio Arnhem-Nijmegen, de groene metropoolregio'. In deze visie hebben we negen uitdagingen geformuleerd vanuit urgentie, fundament, heden en perspectief. Dit zijn de uitdagingen die we in de opgaven van deze Regionale Agenda bijeenbrengen. Op deze manier komen we los van de traditionele sectoren. Immers,

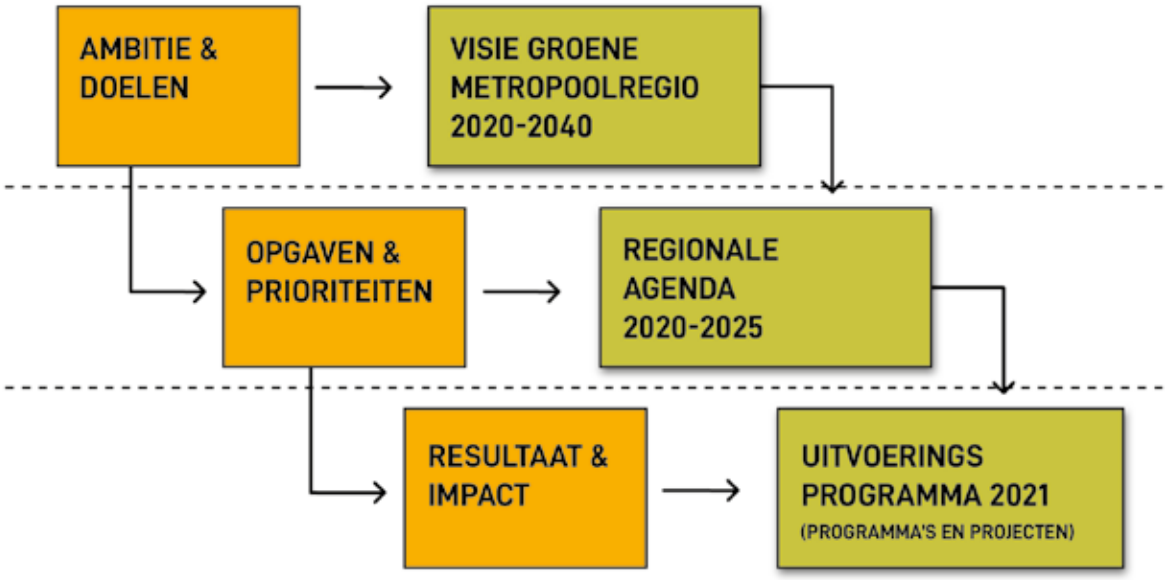
resultaten voor onze maatschappelijke opgaven boeken we alleen met een meer integrale aanpak in samenwerking met diverse overheden én met onze private en maatschappelijke partners. De nieuwe Regionale Agenda gaat deze beweging naar samenwerking in allianties ondersteunen.

Integraal werken vraagt van gemeenten een sterke regionale samenwerking, met meer slagkracht en betere democratische legitimatie. Om slagkracht en legitimatie te kunnen verenigen kiezen we voor een opgavegerichte samenwerking, via een voortschrijdende Regionale Agenda met een beperkt aantal maatschappelijke opgaven. De opgaven in deze Regionale Agenda zijn niet meer ingedeeld naar traditionele beleidsdomeinen, maar bieden focus op concrete speerpunten vanuit een integrale blik.

Vijf integrale opgaven
Vijf opgaven staan in deze Regionale Agenda centraal. Opgaven die bepaalde sectoren en domeinen aan elkaar koppelen, en zo een samenhangend maatschappelijk vraagstuk adresseren. De opgaven bestrijken een logische 'deelverzameling' van het integraal werken: natuurlijk hangt alles met alles samen, maar deze agenda wil richtinggevend zijn en integraliteit beheersbaar en handzaam maken.

Een opgave in de Regionale Agenda voldoet aan de volgende kenmerken:

- De opgave draagt positief bij aan ontwikkeling van de regionale ambities, aansluitend bij de ambities uit de lokale collegeprogramma's én de agenda's van hogere overheden.
- De opgave betreft een integraal maatschappelijk vraagstuk, die verbinding legt tussen meerdere sectoren en domeinen die vertaald worden in concrete acties en resultaten.
- De opgave vereist samenwerking in allianties met andere private en maatschappelijke partners op bovenlokaal niveau, alsmede met andere overheden op provinciaal, rijks- en Europees niveau.
- De opgave biedt toegevoegde waarde op regionaal niveau met lokale impact in meerdere gemeenten die door de regionale aanpak in hun ontwikkeling worden gestimuleerd.

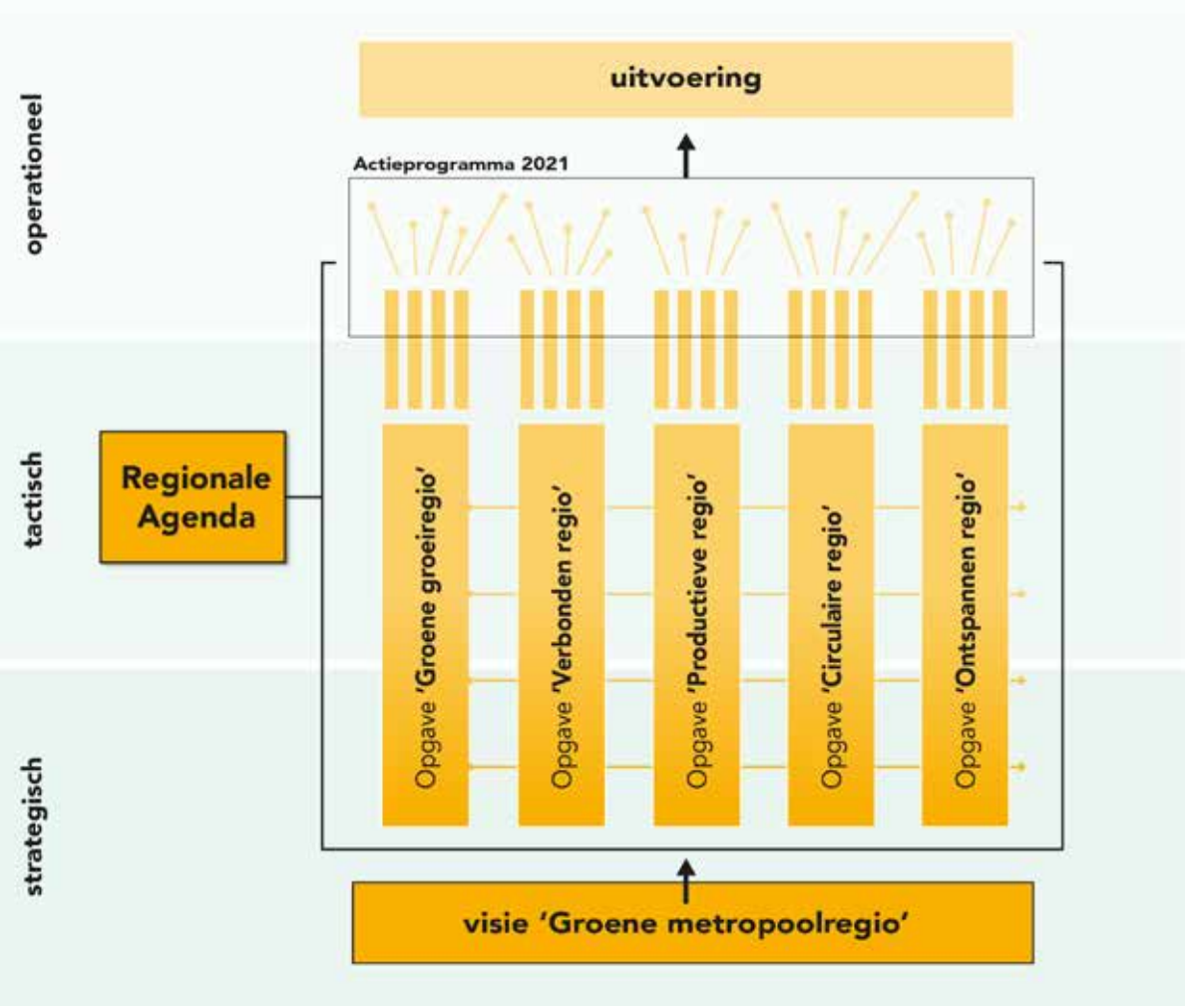

Hoofdlijnen producten regionaal versterkingsproces

Op grond van deze criteria hebben we vijf opgaven in deze Regionale Agenda uitgewerkt, die in samenhang invulling geven aan onze centrale ambitie van groene groei: de Verbonden regio, de Productieve regio, de Circulaire regio, de Ontspannen regio en de Groene groeiregio. De eerste vier opgaven combineren ieder een aantal beleidssectoren en domeinen met elkaar zodat rond die maatschappelijke vragen integraal gewerkt kan worden. De Groene groeiregio zet juist de integrale samenwerking en integrale afweging van ruimteclaims in de leefomgeving centraal, en adresseert zo de kernambitie van de visie. In de Groene groeiregio brengen we meerdere opgaven samen.

Actieagenda: speerpunten en acties
In deze Regionale Agenda hebben we handen en voeten gegeven aan de vijf integrale opgaven door per opgave prioriteit te leggen bij een select aantal speerpunten. Het zijn drie, vier, en soms vijf regionale speerpunten die inhoudelijk richting geven aan iedere ontwikkelopgave. Per speerpunt hebben we het beoogd resultaat benoemd dat we in 2025 zouden willen bereiken. Datgene dat we in de komende vijf jaar samen willen bereiken.

Bovendien hebben we ieder speerpunt vertaald naar een concreet pakket van acties. Acties waarmee een speerpunt een handelingsperspectief krijgt: dit is wat we als regio gaan doen, dit is wat we gaan ondernemen in de komende vijf jaar. Als actie benoemen we uitvoeringsacties voor projecten en programma's, maar ook acties om bepaalde onderwerpen nader te verkennen, of hiervoor lobby te organiseren of beleidsacties

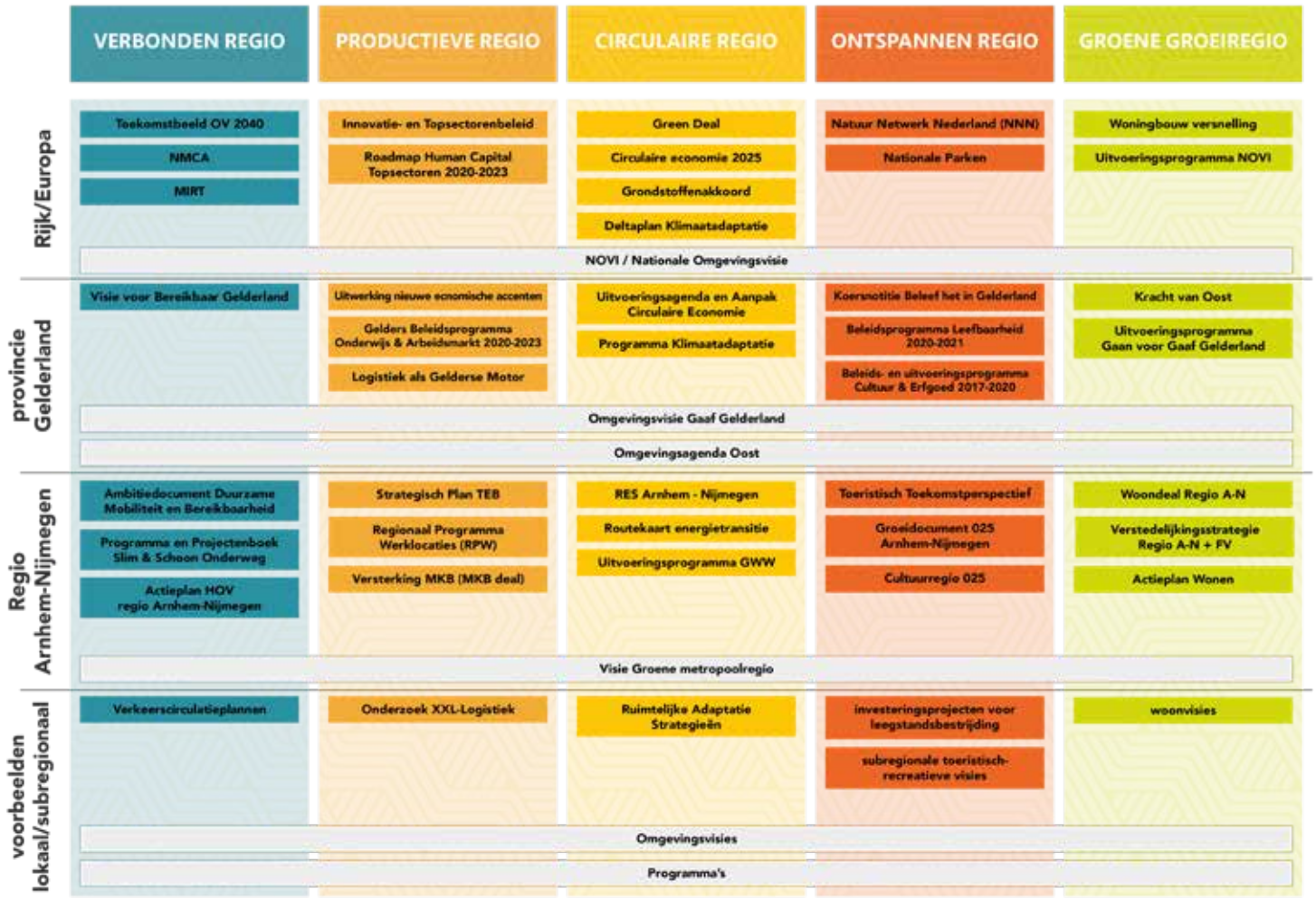
Van visie naar uitvoering via vijf regionale opgaven

voor bepaalde onderwerpen die om besluitvorming vragen of waarvoor een verankering in formeel beleid nodig is. Kortom, een divers pakket aan acties per speerpunt.

Met alle speerpunten tezamen leidt dit per opgave tot een Actieagenda met concrete acties met indicatief aangegeven fasering. Deze Actieagenda's voor iedere opgave worden de komende maanden verder uitgewerkt.

Koppeling aan lopende trajecten
Per opgave wordt in deze Regionale Agenda ook een directe koppeling gemaakt met lopende beleids- en investeringstrajecten op regionaal niveau die verbonden zijn aan de huidige structuur van onder meer de PFO's economie, wonen, mobiliteit en duurzaamheid. In de opgaven vinden alle lopende trajecten hun plaats en wordt in de uitwerking vooralsnog voortgebouwd op de ingezette lijnen en afspraken. Het bijgevoegde schema biedt een eerste overzicht van lopende trajecten die in de vijf nieuwe opgaven worden ondergebracht. En bij ieder speerpunt benoemen we de meest relevante lopende trajecten.

Resultaat van een proces van co-creatie
Deze Regionale Agenda is niet een product van een kleine kring betrokkenen, maar het resultaat van een breed proces van co-creatie met en door de 18 regiogemeenten. Als vervolg op de 'Contouren voor de Regionale Agenda' hebben we zowel voorafgaand aan de zomervakantie als erna een serie van vijf zogenoemde Regio Meet-up's georganiseerd, voor iedere opgave twee Regio-Meet-up's. Hierin zijn ambtelijke

Eerste inventarisatie van lopende trajecten binnen de vijf regionale opgaven

deskundigen en vertegenwoordigers vanuit alle regiogemeenten genodigd om op een interactieve manier samen te komen tot invulling van de speerpunten en het formuleren van de acties binnen de opgaven. Tevens hebben we een zogenoemd Breed Beraad georganiseerd met en voor al onze private en maatschappelijke partnerorganisaties in de regio. Hierin zijn de benoemde speerpunten gewogen, is aansluiting gezocht met de agenda's van de partners, en hebben we alle partijen uitdrukkelijk uitgenodigd om de samenwerking met ons aan te gaan in de vijf opgaven.

Bovendien is de concept-Regionale Agenda op twee verschillende gelegenheden gepresenteerd en bediscussieerd met en door de leden van de Colleges van B&W van de 18 regiogemeenten. De bijeenkomsten Regio Ontmoet waren hier het moment voor om met elkaar in gesprek te gaan over de vijf opgaven, speerpunten en acties. Ook de raadsleden van alle 18 gemeenten hebben recent kennis genomen van de concept-Regionale Agenda via een brede online bijeenkomst en eerste vragen en signalen meegegeven. Deze bestuurlijke consultaties hebben steeds geleid tot verfijning van deze agenda.

Triple Helix-samenwerking en intentieovereenkomst

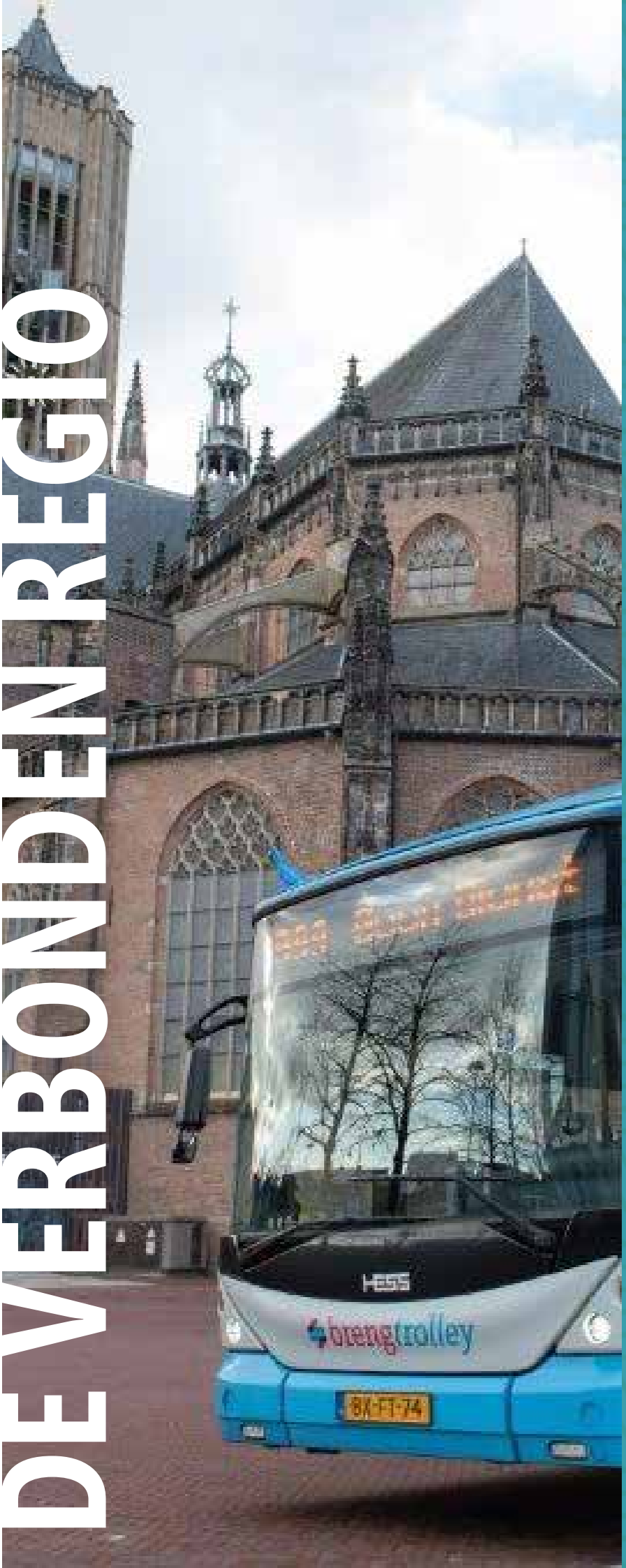
Werkelijke resultaten met toegevoegde waarde voor onze maatschappelijke opgaven boeken we alleen met een meer integrale aanpak en in een samenwerking met uiteenlopende partijen (overheid, bedrijfsleven, onderwijs en onderzoek). De nieuwe Regionale Agenda gaat deze beweging aanjagen en tot bloei brengen. De provincie Gelderland en The Economic Board dragen bij aan de opgaven en samen brengen we de ambitie van de regio op een hoger plan. Om deze samenwerking goed te regelen, willen de regiogemeenten, provincie en The Economic Board een nieuw bestuursakkoord sluiten. Dit bestuursakkoord en bijbehorende investeringsagenda zullen in het eerste kwartaal van 2021 worden voorbereid.

Oproep: aan de slag!

Met deze Regionale Agenda geven we richting aan de versterkte regionale samenwerking, en geven we vorm en inhoud aan onze gedeelde ambitie voor kwalitatieve groene groei. Deze agenda verbindt de verschillende gemeenten onderling en met de medeoverheden. En vormt de uitnodiging aan alle private en maatschappelijke partners die vanuit hun eigen doelstellingen willen meewerken aan de opgaven van deze regio. Zij juichen de versterking van de regionale samenwerking toe en roepen op geen nieuwe overlegvormen of gremia te creëren, maar vooral bestaande netwerken te benutten en te verbinden. Elkaar actief opzoeken, partijen verbinden en samen zoeken naar nieuwe kansen!

Maar bovenal roepen maatschappelijke partners en medeoverheden op tot actie: laten we aan de slag gaan! Innoveren en leren van experimenten, living labs, proeftuinen, en samen investeren in concrete projecten en programma's. En dat is een uitnodiging aan de regiogemeenten: samen aan de slag. Met het slagvaardig en opgavegericht samenwerken, met de internationale positionering van de regio, met de profilering als 'groene metropoolregio': de enige metropoolregio waarin op een zorgvuldige manier de groei en bloei wordt gekoppeld aan de ontspannen leefkwaliteit. Gericht op een aantrekkelijke groene metropoolregio waarin we ons allemaal thuis voelen. Nu én straks!

DE VERBONDEN REGIO

Snel, comfortabel, veilig, schoon en betrouwbaar reizen. Dat is het devies. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk.

Station Mook-Molenhoek - Mook en Middelaar

AMBITIES DE VERBONDEN REGIO

Versterken van onze (inter)nationale schakelfunctie
Onze regio kent een strategische ligging tussen de Randstad en het Ruhrgebied en binnen Nederland zelf. De regio is goed verbonden via vele modaliteiten en fungeert als schakel- en knooppunt op verschillende schaalniveaus. De ambitie van de regio is om deze schakelfunctie nog beter te benutten op een duurzame en schone manier. Zo zetten wij in op betere internationale spoorverbindingen zowel richting Frankfurt (ICE) en Wenen (nachttrein) als op termijn naar Berlijn (ICE). Dit als alternatief en ter vervanging van de niet-duurzame luchtvaart naar deze bestemmingen. Het multimodale netwerk in de regio komt echter steeds meer onder druk te staan. Met de groei van de regio en de groeiende mobiliteit (in zowel reizigers als goederen) is het van belang dat zowel de bereikbaarheid als de leefkwaliteit van de regio gegarandeerd blijven. Dat is primair in het belang van onze eigen inwoners maar ook in relatie met de aansluiting op de (inter)nationale infrastructuur.

Toekomstbestendig mobiliteitsnetwerk
De opgave Verbonden regio richt zich op het bereikbaar houden van de regio vanuit een brede benadering gericht op 1) het beter benutten van het huidige netwerk op slimme en nieuwe manieren; en 2) het vergroten van de capaciteit op het netwerk voor diverse modaliteiten. We werken aan speerpunten die structureel een positief effect hebben op het duurzaam gebruik van ons mobiliteitsnetwerk. Dat betekent ook (experimenteren met) nieuwe vormen van 'smart mobility', ontwikkelen van mobiliteitshubs en knooppunten en het beïnvloeden van het reizigersgedrag naar duurzame mobiliteit. Ons doel is een robuust en toekomstbestendig mobiliteitsnetwerk waarmee we de verstedelijkingsopgave kunnen opvangen en tegelijkertijd kunnen bijdragen aan de ontspannen leefkwaliteit. Hierbij passen zorgvuldige afwegingen tussen het goederenvervoer (o.a. via spoor, de zogenoemde Noordtak Betuweroute) en het toenemend reizigersvervoer (op dezelfde corridor), maar vooral ook met de leefbaarheid van de kernen en de verstedelijkingsopgaven in en langs deze corridors.

Samen werken aan duurzame mobiliteit
Snel, comfortabel, veilig, betrouwbaar en schoon reizen. Dat is het devies. We bieden duurzame oplossingsrichtingen voor een robuust wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk. Samen met onze partners werken we aan een verkeersveilige omgeving en stimuleren we duurzaam reisgedrag. We zetten grotere stappen richting het beter benutten van de mobiliteitsnetwerken en richten ons daarbij specifiek op het gebruik van actieve en schone mobiliteit (fiets, openbaar vervoer, elektrisch vervoer etc.). Méér schone kilometers in onze dagelijkse verplaatsingen en die van goederen is ons streven. Samen, steviger en sterker voor een gezonde en duurzaam bereikbare regio waar het prettig wonen, werken en reizen is.

Speerpunt 1

Gebiedsgerichte corridoraanpak

Multimodale verbinding A15

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar...

- realiseren we samen gebiedsgerichte projecten in corridors van weg, rail en water
- met goede (OV-)verbindingen naar Utrecht, Eindhoven, Zwolle én Duitsland (ICE)
- waarmee we de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk vergroten
- en met projecten bijdragen aan verbetering van de leefomgeving

Gebiedsgerichte corridoraanpak

Dit speerpunt richt zich op de ontwikkeling van de infrastructuurcorridors in de regio vanuit een gebiedsgerichte aanpak. Het gaat om het bevorderen van interne en externe verbindingen over weg, rail en water vanuit een integrale blik op de leefomgeving. Het versterken van verbindingen doen we door het beter benutten van de multimodale infrastructuur. Het vergroten van de capaciteit op het netwerk willen we koppelen aan het verbeteren van de directe leefomgeving. Voor onze inwoners, werknemers, bezoekers en passanten. Dit vraagt onder meer een zorgvuldige afwegingen tussen het goederenvervoer (per spoor) en het toenemend reizigersvervoer, maar ook met de ontwikkeling van de verstedelijking en de leefbaarheid in de kernen langs de corridors. In dit speerpunt richten we ons ook op de versterking van verbindingen tussen economische kerngebieden. Hierbij gaat het om de verbindingen met drukbezochte (werk) locaties in de regio en externe verbindingen met onze buurregio's zoals Utrecht, Eindhoven en Zwolle. Maar ook op internationaal niveau staat de verbinding met Duitsland, de ICE en de verkenning van euregionale verbindingen met het Europese achterland op de agenda.

LOPENDE TRAJECTEN

- Ambitiedocument Duurzame Mobiliteit – regio Arnhem-Nijmegen
- Programma Slim & Schoon Onderweg – regio Arnhem-Nijmegen
- A50 corridor (o.a. MIRT-verkenning Bankhoef), ViA50, etc.
- Visie voor een bereikbaar Gelderland – provincie Gelderland
- Toekomstbeeld OV 2040
- Nationale Markt- en Capaciteitsanalyse (NMCA)
- Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT)

PARTNERSCHAPPEN

Vervoerbedrijven, bedrijven, eigenaren, ontwikkelaars, maatschappelijke organisaties, ondernemers- en bewonersgroepen, kennisinstellingen (RU, HAN, VHL, ROC's), provincie Gelderland, Ministerie van IenW, Ministerie van EZK, internationale partners

ACTIES

- **Regionale uitwerking Toekomstbeeld OV 2040**
Regionale vertaling van het Toekomstbeeld OV 2040 inclusief uitvoeringsagenda.

- **Verkenning van regionaal spoor in de regio**
Nadere verkenning naar functioneren en toekomst van het regionaal spoor in en vanuit de regio, gericht op regionale lijn Arnhem-Tiel, Arnhem-Doetinchem, Nijmegen-Venlo.

- **Economische analyse en lobbydocument ICE Frankfurt en Berlijn**
Nadere verkenning naar de ruimtelijk-economische effecten van de ICE naar Frankfurt en Berlijn, en op basis hiervan ontwikkelen van een lobbydocument voor beleidsontwikkeling en investeringen.

- **Uitrol van actieplan voor Hoogwaardig Openbaar Vervoer**
Nadere uitwerking en uitrol van het HOV-actieplan in samenwerking met provincie en gemeenten.

- **Regionaal kader voor multimodaal netwerkmanagement**
Opstellen van een regionaal kader en ontwikkelen van een multimodaal model (incl. monitoringssysteem) voor het multimodaal netwerkmanagement voor betere beheersing en benutten van verschillende verkeers- en vervoersstromen in en door de regio.

- **Verkenning en lobby A12 spoorcorridor incl. Arnhem-Oost**
Verkenning van de gebiedsgerichte aanpak voor de A12 spoorcorridor (Schiphol-Utrecht-Arnhem/Nijmegen) inclusief spoorzone Arnhem-Oost en het opzetten van de A12 alliantie in samenhang met de bestaande gedragsaanpak A12.

- **Uitwerking gebiedsaanpak A325 corridor en de zuid- en westflank Nijmegen**
Uitwerking van de gebiedsgerichte aanpak voor A325 corridor en de zuid- (A73 corridor) en westflank (A50 corridor) van Nijmegen, waarbij de capaciteits- en benuttingsmaatregelen voor infrastructuur worden gecombineerd met leefbaarheidsmaatregelen.

Corridoraanpak A12

De A12 tussen Arnhem en de Duitse grens is in beide richtingen een filegevoelig traject. Om de regio nu en in de toekomst bereikbaar te houden werkt het bedrijfsleven samen met de provincie Gelderland, de betrokken gemeenten en Rijkswaterstaat aan maatregelen voor de corridor A12 tussen Arnhem en de Duitse grens.

Speerpunt 2

Regionaal (snel)fietsnetwerk

Regionale fietsverbindingen: fietsbrug 't Groentje bij station Nijmegen Lent

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar...

- gebruiken inwoners, werknemers en bezoekers steeds vaker de fiets
- en fietsen zij gemiddeld langere afstanden op meer verkeersveilige routes in de regio
- door uitbreiding en betere aansluiting op het lokale fietsnetwerk (woon-werk en recreatief)

Regionaal (snel)fietsnetwerk

We zetten vol in op de fiets! De fiets, zeker met de komst van de e-bike, wordt steeds populairder. Deze groeiende populariteit van de fiets stimuleren en faciliteren we richting 2025. Het doel is om al op korte termijn een sterke toename van het fietsgebruik in de regio te behalen met de positieve gevolgen voor gezondheid, luchtkwaliteit en leefomgeving van dien. Het gaat om meer mensen op de fiets krijgen dan gemiddeld, op gemiddeld gezien langere afstanden. Een uitgebreid fietsnetwerk en verkeerveilige en snelle fietsroutes zijn middelen waar we op inzetten. Enerzijds gaat dit om uitbreiding van het bestaande regionale fietsnetwerk en anderzijds om het verbeteren van de aansluiting tussen het regionale fietsnetwerk, met snelfietsroutes, en lokale fietsnetwerken. Zowel voor woon-werkverkeer als voor recreatief verkeer.

LOPENDE TRAJECTEN

- Ambitiedocument Duurzame Mobiliteit – regio Arnhem-Nijmegen
- Programma Slim & Schoon Onderweg – regio Arnhem-Nijmegen
- Visie voor een bereikbaar Gelderland – provincie Gelderland

PARTNERSCHAPPEN

Belangenorganisaties, bedrijven, aannemers, ontwerpers, grondeigenaren, werklocaties, kennisinstellingen (RU, HAN, VHL, ROC's), provincie Gelderland, Ministerie van IenW

ACTIES

- **Meerjarige investeringsagenda voor fietsprojecten**

Ontwikkelen van een meerjarige regionale investeringsagenda voor de fiets, gericht op een betere prioritering en programmering van (potentiele) fietsprojecten in de regio, en op een betere aansluiting tussen het regionale fietsnetwerk en stedelijke, lokale fietsnetwerken.

- **Verkenning van utilitaire fietsroutes en recreatief fietsnetwerk**

Nader verkenning naar een betere aansluiting en gebruik van utilitaire fietsroutes (voor woon-werkverkeer) op het recreatieve fietsnetwerk in de regio. Inclusief een analyse van de aansluiting op het stedelijk fietsnetwerk in relatie tot intelligente VRI's (datagedreven stoplichten).

- **Fietsstimulering: campagne 'Heel Gelderland fietst'**

Regionale uitwerking van de provinciale campagne 'Heel Gelderland fietst' met actieve gedragsstimulering om het gebruik van de fiets te vergroten door bijv. fietschallenges, in samenwerking met bedrijven, bewonersgroepen, kennisinstellingen en overheden.

- **Verkenning van nieuwe snelle fietsroutes**

Verkenning van potentieel te realiseren snelle fietsroutes tussen Wijchen en Oss, Om de Noord in Arnhem en Arnhem-Huissen, en nader verkenning van knelpunten in de aansluiting op lokale netwerken.

- **Verkenning en planvoorbereiding Westflankroute Arnhem – Elst – Nijmegen**

Nadere verkenning en planvoorbereiding voor een nieuwe (snel) fietsroute tussen Arnhem en Nijmegen via de westkant van Elst.

Snelle regionale fietsroutes

De regio werkt aan snelle fietsroutes in een regionaal netwerk. Een verfijnde hoofdstructuur voor de fiets maakt een goede verbinding tussen de verschillende kernen en de voorzieningen op fietsafstand goed bereikbaar. Voorbeelden zijn het in 2020 geopende Maaswaalpad tussen Nijmegen-Malden-Mook-Cuijk en een nieuwe snelfietsverbinding aan de westflank tussen Arnhem-Elst-Nijmegen.

Speerpunt 3

Mobiliteitshubs en knooppunten

Regionaal mobiliteitsnetwerk met ov-knooppunten: stationsomgeving Wijchen

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar...

- realiseren we met partners (nieuwe) mobiliteitshubs en knooppunten in stad en regio
- waar we nieuwe vormen van duurzame mobiliteit aanbieden (deelvervoer, elektrisch, MaaS)
- 'mobiliteit op maat' bieden voor vraagafhankelijk vervoer in de regio
- en zo een betere koppeling maken tussen het regionale en stedelijke infrastructuurnetwerk

Mobiliteitshubs en knooppunten

Dit speerpunt richt zich op het zo efficiënt mogelijk verknopen van multimodaliteit op strategische locaties en het versterken van multimodale ketens in stad en regio. Met de ontwikkeling van knooppunten en mobiliteitshubs werken we samen met onze partners aan steeds beter bereikbare faciliteiten in de regio. Het gaat om het aanbieden van alternatieven op het gebruik van de auto en de verkeersdeelnemer te verleiden de overstap te maken op actieve en duurzame vormen van mobiliteit. Het kan hier gaan om fysieke ontwikkeling van knooppunten of de ontwikkeling van ehubs, deelvervoer, elektrisch vervoer en Mobility as a Service constructies. Waarbij we inspelen op vraagafhankelijk vervoer in de kleinere kernen van de regio met mobiliteit op maat constructies. Hier trekken we samen in op. De knooppunten en mobiliteitshubs fungeren als scharnierpunten tussen regionale en lokale netwerken en maken het reizen door de regio voor een bredere groep (betaalbaar) beschikbaar. Op de knooppunten en mobiliteitshubs maken we de koppeling tussen het regionale mobiliteitsnetwerk en lokale (drukbezochte) plekken, werklocaties en voorzieningen. Een integrale benadering staat ook hier centraal waarbij we de leefomgeving van inwoners, werknemers en bezoekers verbeteren.

LOPENDE TRAJECTEN

- Visie voor een bereikbaar Gelderland – provincie Gelderland
- Ambitiedocument Duurzame Mobiliteit – regio Arnhem Nijmegen
- Programma Slim & Schoon Onderweg – regio Arnhem Nijmegen
- Actieplan HOV – regio Arnhem-Nijmegen

PARTNERSCHAPPEN

Projectontwikkelaars, (institutionele) investeerders, vervoerders, provincie Gelderland, Ministerie van EZK, Ministerie van IenW

ACTIES

- **Meerjarige investeringsagenda 'Hubs en knooppunten' ontwikkelen**

Ontwikkelen van een meerjarig regionaal investeringsprogramma voor de realisatie van mobiliteitshubs en knooppunten binnen de regio.

- **Ontwikkelen van 1e fase investeringsimpuls mobiliteitshubs**

Verkenning, planvoorbereiding en verkenning van 1e fase investeringsimpuls in mobiliteitshubs, w.o. spoorknoop Arnhem-Zuid, hub station Nijmegen Goffert, hub station Nijmegen Dukenburg, Zevenaar-Oost en P&R Zevenaar, hub station Rheden, Druten, Kronenburg Arnhem, Waalfront Nijmegen, in combinatie met fietsparkeren op deze hubs.

- **Verkenning en lobby stationsgebied Nijmegen**

Nadere planvoorbereiding en realisatie van het stationsgebied Nijmegen, inclusief verbetering van de kwaliteit van de stationsomgeving met het oog op de realisatie van wonen en werken in de directe omgeving. Deel van de uitvoering start in 2023 aan de westkant van het station.

- **Mobiliteit op Maat (i.r.t. hubtaxi)**

Planvoorbereiding en voorbereiding van implementatie 'Mobiliteit op Maat' 2022 in relatie tot het project hubtaxi van de provincie Gelderland.

Stationsgebied Nijmegen

Om het groeiend aantal reizigers op te vangen wordt de oostkant van het stationsgebied Nijmegen aangepast. De fietsroute voor het station zal worden verdiept, zodat fietsers en voetgangers elkaar niet in de weg zitten. Met een grote ondergrondse fietsenstalling en uitbreiding van het busstation wordt het station aantrekkelijker voor het gebruik van openbaar vervoer.

Speerpunt 4

Gedragsaanpak duurzame mobiliteit

Gedragsaanpakken mobiliteit: Slim Spitsen Waalbrug

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar...

- maken meer inwoners, werknemers en bezoekers gebruik van duurzame vormen van mobiliteit
- door een actieve beïnvloeding van mobiliteitsgedrag en vervoermiddelkeuze
- met een goede samenwerking tussen werkgevers, mobiliteitsaanbieders en overheden
- waardoor de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk beter wordt benut

Gedragsaanpak duurzame mobiliteit

Dit speerpunt richt zich op gedragsbeïnvloeding van verkeersdeelnemers in de regio vanuit het programma Slim & Schoon Onderweg. In dit programma werken de 18 regiogemeenten samen aan een beter bereikbare en schonere regio. Met diverse oplossingen helpen we inwoners en werkgevers om duurzamer, slimmer, sneller en gezonder te reizen. Met actieve beïnvloeding van het mobiliteitsgedrag is nog een wereld in te winnen. Hiervoor zoeken we naar nieuwe partnerschappen: werkgevers, mobiliteitsaanbieders, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties slaan de handen ineen. Het gaat om samen experimenteren en het opschalen van effectieve oplossingen. Met slimme maatregelen maar ook met het slim benutten van informatie en data die beschikbaar is over het mobiliteitssysteem. Het doel is het beter benutten van de het mobiliteitsnetwerk door ons, in plaats van met grotere en meer kostbare infrastructurele ingrepen, nadrukkelijk te richten op de beïnvloeding van mobiliteitsgedrag en vervoermiddelkeuzen. Hierbij past ook extra aandacht voor het verbeteren van de verkeersveiligheid waarvoor in 2019 het Startakkoord Strategisch Plan Verkeersveiligheid is getekend. Hiervoor werkt regio al samen met de provincie en het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid aan onder meer een integraal en uniform verkeersveiligheidsbeleid.

LOPENDE TRAJECTEN

- Programma Slim & Schoon Onderweg – regio Arnhem-Nijmegen
- Visie voor een bereikbaar Gelderland – provincie Gelderland

PARTNERSCHAPPEN

Vervoerders, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, werkgevers, dataspecialisten, communicatiespecialisten, provincie Gelderland, Ministerie van IenW

ACTIES

- **Uitvoeringsprogramma Slim & Schoon Onderweg**

Uitvoeringsprogramma werkpakketten 'Slim & Schoon Onderweg' in drie programmalijnen: programmalijn 1 SAMEN (gedragsverandering – o.a. Gedragsaanpak A12, werkgeversaanpak); programmalijn 2: SLIM (slimme wegen – o.a. data op orde, i-VRI's); programmalijn 3: SCHOON (o.a. E-hubs, deelmobiliteit, duurzame last mile logistiek).

- **Communicatie en monitoring gedrag en verkeersdeelname**

Ontwikkelen van regionale campagnes gericht op werknemers, werkgevers, bewoners en bezoekers voor verduurzaming van hun mobiliteitsgedrag, en digitale monitoring van de verkeersdeelname, en analyse van mobiliteitsdata.

- **Verkenning en realisatie van innovatieve mobiliteitsprojecten**

Verkenning en realisatie van innovatieve projecten, inclusief subsidies hiervoor, van duurzame pilots of experimenten in de regio voor vernieuwende vormen van duurzame mobiliteit.

- **Regionale uitwerking Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV)**

De regio initieert en coördineert regionale studies die bijdragen aan de kaders van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) inclusief het opstellen van een meerjarige agenda van gemeentelijke projecten in het kader van het SPV.

Digitaliseringsopgave van mobiliteitsdata

Wegbeheerders zijn eigenaar of beheren diverse data-items en vormen dus een belangrijke bron van data. Zij profiteren van een efficiënter gebruik van het verkeersnetwerk als diensten grootschalig worden gebruikt. Doel is om te komen tot een gezamenlijke aanpak voor productie, beheer en kwaliteitsborging van publieke mobiliteitsdata in de regio. Hiermee kunnen we efficiënter werken in onze werkprocessen en komt er meer data beschikbaar voor monitoring van beleidskeuzen.

Opgave Verbonden regio

Actieagenda

speerpunt 1

GEBIEDSGERICHTE CORRIDORAANPAK

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Regionale uitwerking Toekomstbeeld OV 2040	beleidsactie	lopend	
Verkenning van regionaal spoor in de regio	verkenning	starten na 2021	
Economische analyse en lobbydocument ICE Frankfurt en Berlijn	beleidsactie, lobby	lopend	
Uitwerking van actieplan voor Hoogwaardig Openbaar Vervoer	uitvoering	starten in 2021	
Regionaal kader voor multimodaal netwerkmanagement	beleidsactie, uitvoering	starten in 2021	
Verkenning en lobby A12 spoorcorridor incl. Arnhem-Oost	verkenning, lobby	starten in 2021	
Uitwerking gebiedsaanpak A325 corridor en de zuid- en westflank Nijmegen	uitvoering	lopend en starten in 2021	

speerpunt 2

REGIONALE (SNEL)FIETSROUTES

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Meerjarige investeringsagenda voor fietsprojecten	beleidsactie, lobby	lopend	
Verkenning van utilitaire fietsroutes en recreatief fietsnetwerk	verkenning	starten in 2021	
Fietsstimulering: campagne 'Heel Gelderland fietst'	uitvoering, lobby	lopend	
Verkenning van nieuwe snelle fietsroutes	verkenning	starten in 2021	
Verkenning en planvoorbereiding Westflankroute Arnhem – Elst – Nijmegen	uitvoering	starten in 2021	

speerpunt 3

MOBILITEITHUBS EN KNOOPPUNTEN

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Meerjarige investeringsagenda 'Hubs en knooppunten' ontwikkelen	beleidsactie, lobby	starten in 2021	
Ontwikkelen van 1e fase investeringsimpuls mobiliteitshubs	uitvoering	lopend	
Verkenning en lobby stationsgebied Nijmegen	verkenning, lobby	lopend	
Mobiliteit op Maat (i.r.t. hubtaxi)	uitvoering	starten na 2021	

speerpunt 4

GEDRAGSAANPAK DUURZAME MOBILITEIT

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Uitvoeringsprogramma Schoon Onderweg en Verkeersveilige omgeving	beleidsactie	lopend	
Communicatie en monitoring gedrag en verkeersdeelname	verkenning, uitvoeren	starten in 2021	
Verkenning en realisatie van innovatieve mobiliteitsprojecten Slim & Schoon	verkenning, uitvoeren	lopend	
Regionale uitwerking Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV)	beleidsactie, uitvoering	starten in 2021	

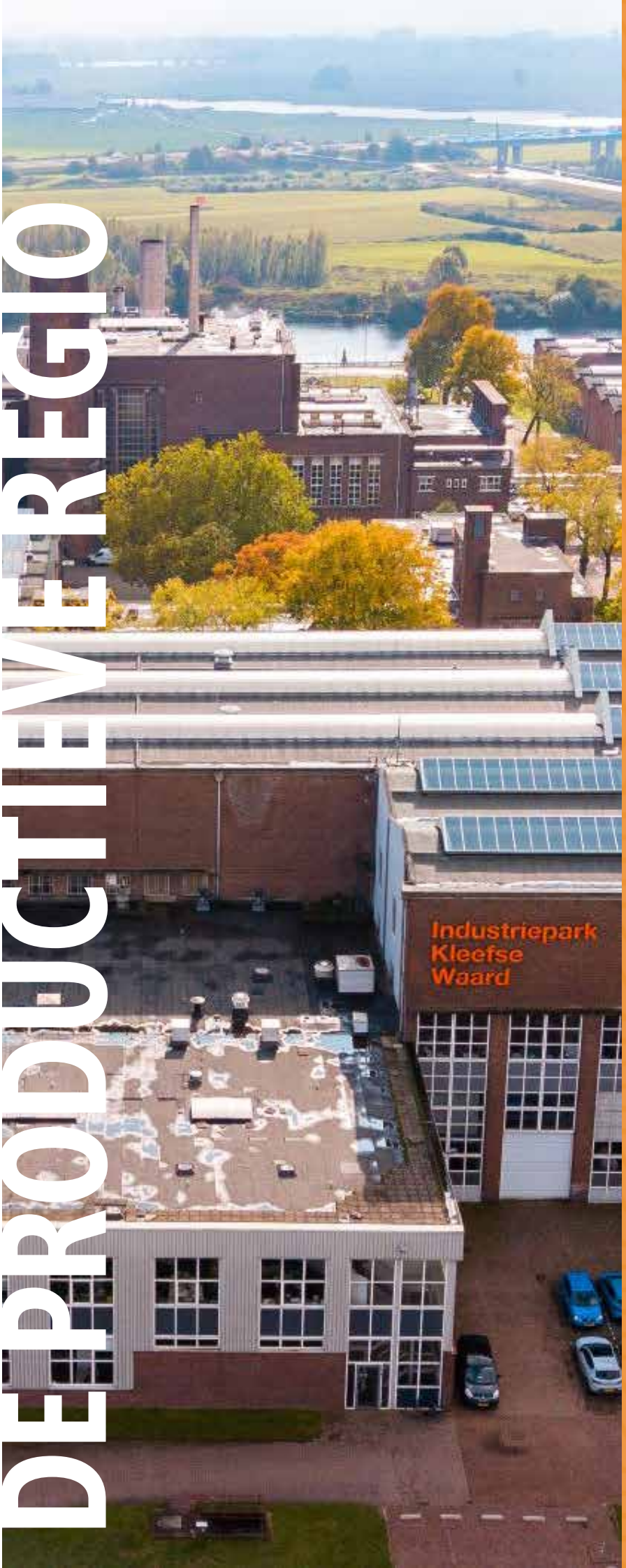

DE PRODUCTIEVE REGIO

We investeren in de structuurversterking en innovatiekracht van onze economie. Vanuit een brede economische basis versterken we de positie en productiviteit van onze bedrijven, het innovatieve vermogen en de doorstroming naar beschikbaar werk voor iedereen.

Bedrijventerrein Schoenaker - Beuningen

AMBITIES DE PRODUCTIEVE REGIO

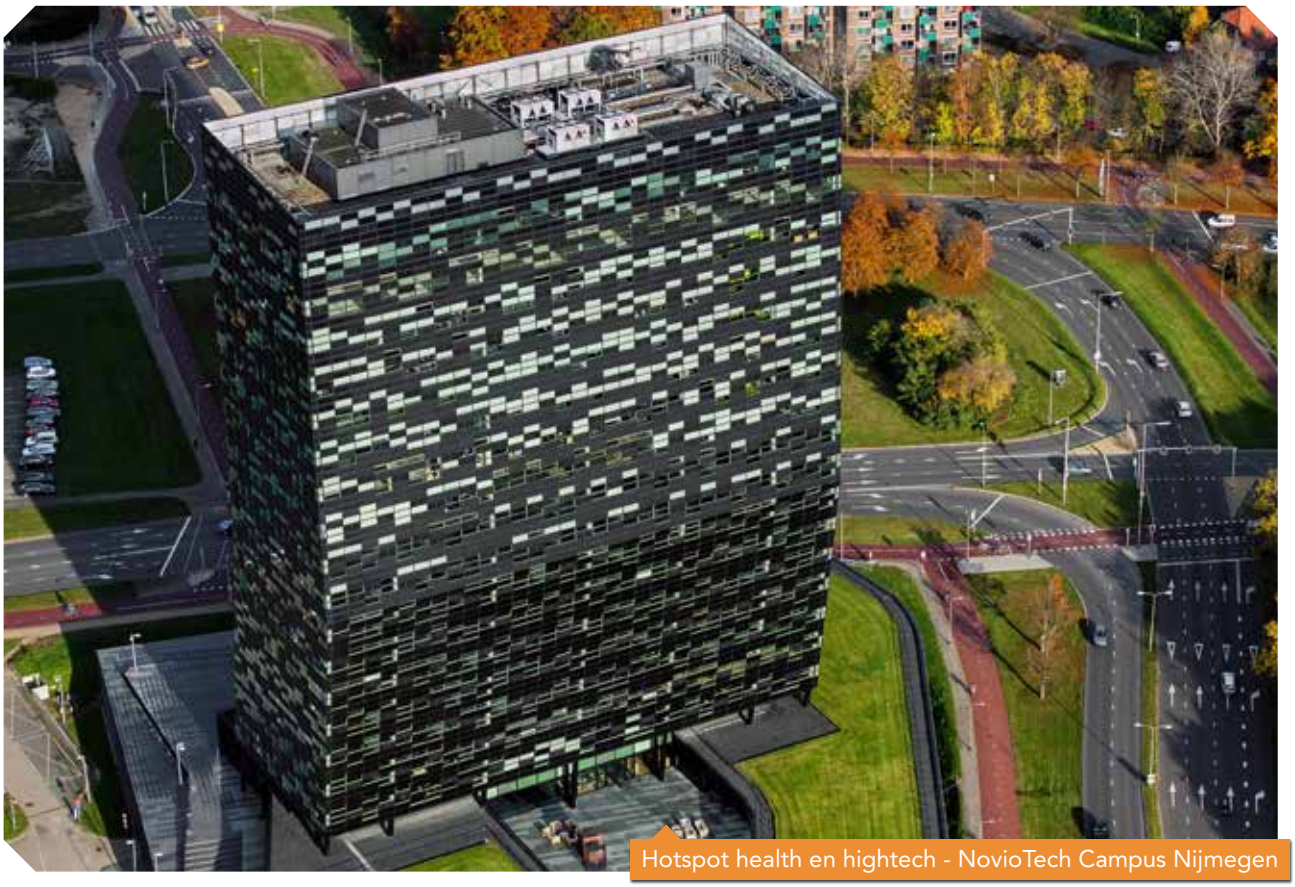
Economische structuurversterking
De regio Arnhem-Nijmegen is meer en meer in ontwikkeling als een compleet stedelijk netwerk. Ruimtelijk, economisch en maatschappelijk. We zien de synergie tussen de twee steden en stad en ommeland groeien. Synergie tussen de verschillende verzorgingsgebieden, werklocaties en woonlocaties. De forse woningbouwopgave waar we voor staan vraagt ook om een gezamenlijke inspanning om te zorgen voor voldoende werkgelegenheid. We zetten ons gezamenlijk in voor een versterking van de economische basis, waarin bedrijven zich willen vestigen en kunnen groeien. Dit is belangrijk voor de werkgelegenheid en de welvaart van onze inwoners. Vanuit de versterkte regionale samenwerking kunnen we op een aantal thema's bijdragen aan deze structuurversterking, het innovatieve vermogen van onze economie en de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Innovatiekracht en banengroei
De regio Arnhem-Nijmegen creëert ruim 70% van het Gelderse aandeel in het Bruto Binnenlands Product (BBP). Er is veel innovatiekracht geconcentreerd in onze regio en de vestigingskwaliteit van onze werklocaties scoort boven het landelijk gemiddelde. Tegelijkertijd zien we de opgave om onze de kwaliteiten van onze regio steviger te profileren en de economische potenties beter te benutten. We versterken daarom onze inzet op innovatiekracht in de iconische clusters Energy, Health & Hightech en de cross-over met Food. Dit legt de basis voor een sterkte (inter)nationale positie en productiviteit van toonaangevende bedrijven. Dit sterke economische profiel zorgt ervoor dat onze regio interessant is voor talenten. De ambitie is groei te faciliteren en aan te jagen voor een forse banengroei in een goede balans met de leefkwaliteit in de regio. Dit doen we samen met The Economic Board en andere betrokken partijen.

Topsectoren, werklocaties en human capital
We zetten in op behoud en aantrekken van (nieuwe) bedrijvigheid in de regio. Op verschillende niveaus: van zelfstandigen en start-ups tot het MKB en internationals. We versterken de kwaliteiten van de werklocaties, zodat nieuwe bedrijven zich vestigen en dat ondernemerschap en innovatie gestimuleerd worden. We verbinden lokale bedrijven, instellingen en activiteiten aan de topsectoren en bieden synergievoordelen en ondersteuning bij het uitwerken van ideeën tot concrete projecten.
We zetten in op de ontwikkeling van campussen en het opwaarderen van onze werklocaties door herstructurering en duurzame transformatie. We versterken de samenwerking met partijen in het onderwijs, gericht op een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, passend bij de vraag van ondernemers en de skills van werknemers en werkzoekenden.

Speerpunt 1

Ontwikkeling van (inter)nationale clusters

Hotspot health en hightech - NovioTech Campus Nijmegen

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar...

- zijn we zichtbaar als (inter)nationaal toonaangevende regio
- op innovaties en sleuteltechnologieën op gebied van health, hightech en energy
- zetten we deze innovaties in voor onze maatschappelijke opgaven (o.a. meer banen)
- en werken we met Foodvalley samen aan crossovers tussen health en food

Ontwikkeling van (inter)nationale clusters

Dit eerste speerpunt is gericht op de doorontwikkeling van de (inter)nationale clusters health en hightech, en energy, met crossovers naar food. De ambitie is om deze topsectoren – waarin onze regio al voorop loopt – nóg verder te versterken en internationaal toonaangevend te maken. Onze regio is ook sterk in de mogelijkheden voor directe implementatie en innovatieve toepassingen ervan met proefopstellingen, prototypen of nieuwe toepassingsmogelijkheden. Onze innovatieve krachten in health, hightech en energymoeten we ook vooral (inter) nationaal zichtbaar maken, met toepassingsgerichte innovaties en sleuteltechnologieën volop in de schijnwerpers. De zichtbaarheid kunnen we verbeteren door innovaties en initiatieven beter te bundelen en onze lobby beter te structureren. Bovendien zijn er veel kansen om de ontwikkeling van onze topsectoren in te zetten voor de maatschappelijke opgaven waarvoor de regio staat, zoals energietransitie, een gezonder klimaat maar ook de groei van nieuwe banen op alle niveaus. We zien volop mogelijkheden voor een nauwe samenwerking met Foodvalley. Met name op het gebied van (agro)food zijn hier cross-overs te verkennen met de topsectoren health en hightech. En dit geldt evenzeer voor cross-overs met de foodsector binnen onze regio (zoals met Next Garden en Van Hall Larenstein). De uitvoering van dit speerpunt ligt voor een belangrijk deel in handen van The Economic Board.

LOPENDE TRAJECTEN

- Strategisch en Tactisch Plan TEB – The Economic Board
- Economische beleidsplannen van gemeenten
- Een Economie voor de Toekomst – provincie Gelderland
- Uitwerking nieuwe economische accenten – provincie Gelderland
- Innovatie- en topsectorenbeleid – Ministerie van EZK

PARTNERSCHAPPEN

Start-ups, kennis- en technologie bedrijven, institutionele en private investeerders, maatschappelijke instellingen, kennisinstellingen (RU, HAN, ROC's), Health Valley Nederland, The Economic Board, Oost NL, provincie Gelderland, Ministerie van EZK

ACTIES

- **Betekenis van health&hightech, energy en food voor regiogemeenten uitwerken**

Nader uitwerken van de koppeling van de (inter)nationale clusters aan bedrijven en instellingen in de verschillende regiogemeenten en verkennen van kansen voor verdere netwerk- en clustervorming in de regio voor bedrijven, kennisinstellingen en gemeenten.

- **Acceleratieprogramma imec iStart doorontwikkelen**

We ondersteunen de ontwikkeling van het iStart acceleratieprogramma (van imec) om nieuwe innovaties te stimuleren bij start-ups en scale-ups op het gebied van health, hightech en crossovers met food.

- **Ontwikkeling van het Chip Integration Technology Centre**

Uitvoering geven aan de verdere ontwikkeling van Chip Integration Technology Centre (CITC) als brandpunt van de kennisontwikkeling op gebied van hoogwaardige chiptechnologie in de regio en inzet van toepassingsmogelijkheden.

- **ConnectR – innovatielab voor sleuteltechnologieën energy en mobiliteit**

Verdere ontwikkeling ondersteunen van 'ConnectR' op het IPKW Arnhem als hét (inter)nationale innovatielab – het flagship – voor nieuwe sleuteltechnologieën op het gebied van energie en mobiliteit, bijv. op batterijtechnologie.

- **Roadmap Artificial Intelligence for Life uitvoeren**

Doorontwikkelen van het regionale bedrijfsleven op gebied van Artificial Intelligence (AI) met nieuwe projecten, prototypen en onderzoek in de AI Hub Oost-Nederland met crossovers naar andere regio's (w.o. Brainport Eindhoven en Twente).

- **Uitvoering geven aan supportprogramma's Briskr 2.0, Startlife en Orion**

De programma's Briskr 2.0, Startlife en Orion zijn brede supportprogramma's voor bedrijven voor brede ondersteuning in kennis, techniek, faciliteiten, ondernemerschap en financiering op het gebied van health & hightech en energy.

- **Beter gestructureerde lobby en profilering van de (inter)nationale clusters**

Economische kennis, innovaties en initiatieven in de regio beter bundelen en extern uitdragen door een beter gestructureerde lobby voor beleidskoppelingen en subsidie- en investeringsfondsen bij het Rijk en in Europese verband.

Chip Integration Technology Center (CITC)

Dit topcentrum voor innovatie in chipintegratie en fotonica is een koploper op het gebied van Hightech, één van de regionale topsectoren. Op de Nijmeegse Novio Tech Campus werken vijftien verschillende bedrijven en kennisinstellingen samen om nieuwe technologieën en toepassingen mogelijk te maken.

Speerpunt 2

Vestigingskwaliteit van werklocaties

Campus Heyendaal - Nijmegen

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar...

- worden de werklocaties in onze regio hoger gewaardeerd door ondernemers
- op het gebied van bereikbaarheid, voorzieningen en duurzaamheid
- en draagt de leefkwaliteit van wonen en landschap substantieel bij aan onze vestigingskwaliteit

Vestigingskwaliteit van werklocaties

De regio kent allerlei werklocaties, in verschillende soorten en maten, van bedrijventerreinen tot binnensteden en campuslocaties. In en rond de steden maar ook in de omliggende kernen. Deze werklocaties worden gewaardeerd door ondernemers en werknemers, maar onze ambitie is om die waardering van onze werklocaties flink boven het gemiddelde te laten stijgen. Ten eerste gaat het om een betere afstemming van vraag en aanbod van werklocaties in verschillende deelmarkten, en uitvoering van regionale afspraken in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW). Hiernaast gaat het om het versterken van de vestigingskwaliteit van de toplocaties in de regio, en de campuslocaties in het bijzonder, met een goede bereikbaarheid, hoog niveau voorzieningen en duurzaamheid in een hoogwaardige ruimtelijke setting. Ook het duurzaam en toekomstbestendig maken van reguliere, gemengde bedrijventerreinen vraagt om een regionale aanpak. Herstructurering en soms transformatie zijn nodig om deze werklocaties weer 'bij de tijd' te krijgen en te laten voorzien in veranderde behoeften van ondernemers en werknemers op gebied van bereikbaarheid, voorzieningen, groen, uitstraling en duurzaamheid. Hierbij past een brede benadering met een koppeling naar wonen en woonklimaat en kwaliteit van het landschap als belangrijke vestigingsfactoren voor (nieuwe) bedrijvigheid in de regio.

LOPENDE TRAJECTEN

- Regionaal Programma Werklocaties (RPW) – regio Arnhem-Nijmegen
- Verstedelijkingsstrategie – regio Arnhem-Nijmegen / Foodvalley

PARTNERSCHAPPEN

Grond- en vastgoedeigenaren, ondernemers(verenigingen) en grote bedrijven, projectontwikkelaars, beleggers, kennisinstellingen (RU, HAN, ROC's), The Economic Board, provincie Gelderland, Ministerie van EZK, Ministerie van BZK

ACTIES

- **Uitvoering van Regionaal Programma Werklocaties (RPW)**

Beleidsmatige vertaling en uitvoering van het Regionaal Programma Werklocaties in lokale plannen voor afstemming vraag en aanbod, herstructurering en kwaliteitsverbetering van werklocaties, onder leiding van het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties (IOW).

- **Regionale campuslocaties verder doorontwikkelen**

Bijzondere campuslocaties, met een clustering van specifieke bedrijven en toeleveranciers rond een bepaald profiel/branche, doorontwikkelen als campuslocatie met een (inter)nationale uitstraling. NovioTech Campus, Universiteitscampus Heyendaal, IPKW Arnhem en Arnhems Buiten zijn voorbeelden.

- **Impuls voor duurzame energie op werklocaties in de regio**

Versterking van de gebiedsontwikkeling van werklocaties gericht op gebruik van duurzame energie op werklocaties zoals laadpaleninfrastructuur, waterstof noodstroomvoorziening Rijnstate ziekenhuis Arnhem, de Energy Hub rond de AVR Duiven, het ontwikkelen van een waterstofcluster, of voor duurzaam energiegebruik Next Garden.

- **Herstructurering van gemengde bedrijventerreinen**

Verkennen van een regionaal herstructureringsprogramma voor gemengde bedrijventerreinen en werklocaties in de regio waar een verbetering van het ruimtegebruik, bereikbaarheid, voorzieningen en gemeenschappelijk parkmanagement van waarde is. Gericht op veiligheid, leefbaarheid, human capital en duurzaamheid. Inzet van instrument stedelijke kavelruil.

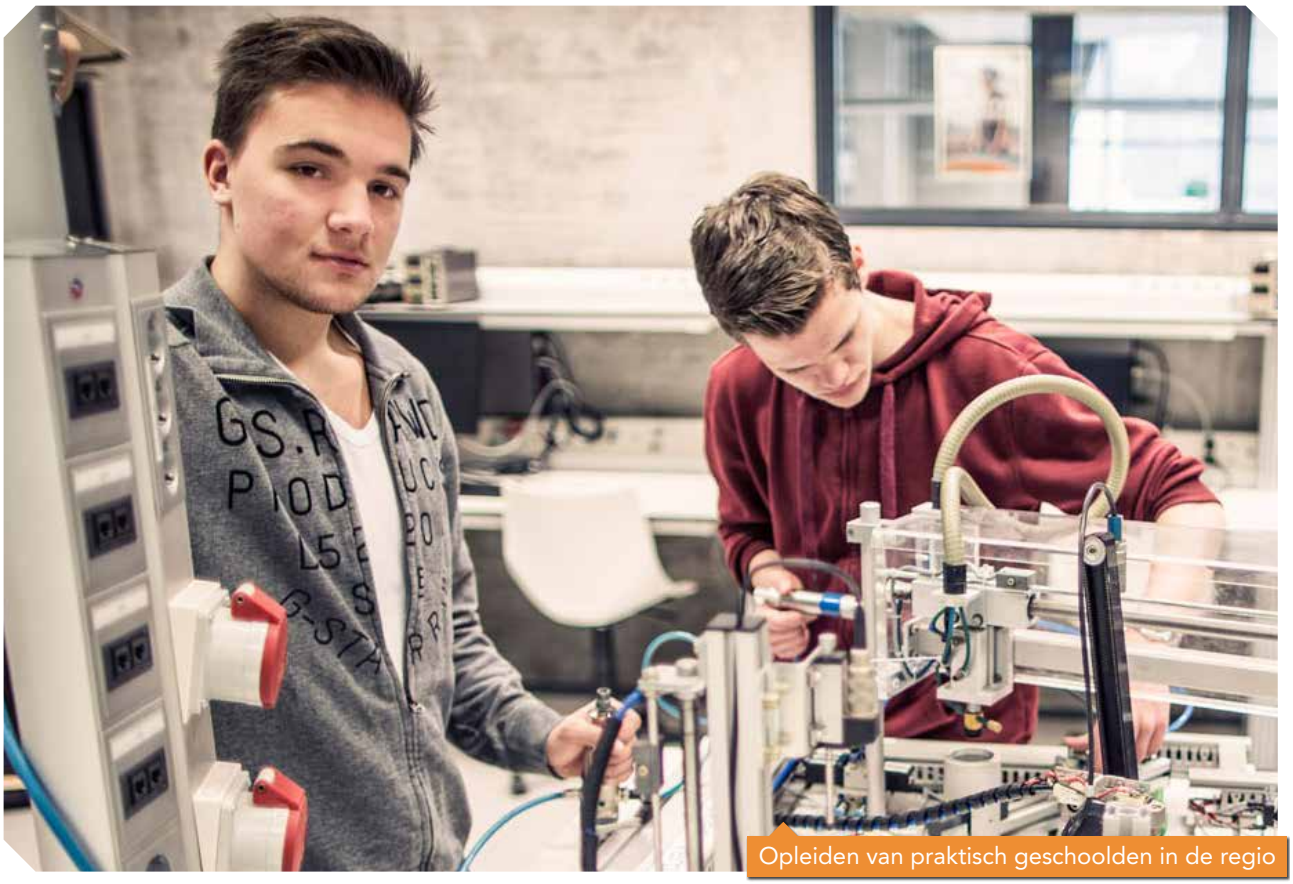

Bedrijventerrein Tatelaar/ Hengelder – Zevenaar

De bedrijventerreinen Tatelaar en Hengelder in Zevenaar zijn gemengde bedrijventerrein die op sommige plekken aan vernieuwing toe zijn. Door herstructurering van de kavelstructuur, clustering van bedrijven, pleksgewijze integratie met wonen en kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte en de uitstraling worden deze bedrijventerreinen weer aantrekkelijke vestigingsplekken.

Speerpunt 3

Human Capital - onderwijs en arbeidsmarkt

Opleiden van praktisch geschoolden in de regio

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar...

- hebben we een wendbare arbeidsmarkt waardoor het aantal banen in de regio is gegroeid
- en realiseren bedrijfsleven en onderwijsinstellingen in de regio steeds meer samen
- in projecten die zorgen voor een betere aansluiting van MBO, HBO en WO op de arbeidsmarkt

Human capital – onderwijs en arbeidsmarkt

Human capital is een belangrijk vraagstuk dat bij veel regiogemeenten hoog op de agenda staat. Het doel is het ontwikkelen van een wendbare regionale arbeidsmarkt door 'een leven lang leren' van werknemers en (nieuwe) werkzoekenden op de arbeidsmarkt. Met een betere koppeling tussen onderwijs en arbeidsmarkt, en gericht op meer baankansen tot 2025. Innovatieve ontwikkelingen in de topsectoren health&hightech en energy bieden nieuwe uitdagingen voor hooggekwalificeerde werknemers. Dit vraagt om het vasthouden van hoogopgeleide talenten na afronding van hun studie op Radboud Universiteit of aan een van de hogescholen in de regio. Ook voor praktische geschoolden bieden deze sectoren nieuwe kansen. Deze kansen zijn er ook op het gebied van circulaire economie en verduurzaming. En die kansen beperken zich niet tot de steden, maar zijn van betekenis voor alle regiogemeenten. We willen inzetten op bij- of omscholing op verschillende opleidingsniveaus, van WO tot praktisch geschoolden, bijvoorbeeld in grondstoffenbeheer of installatietechniek. Het speerpunt richt zich op intensiveren van de samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en gemeenten in een vroeg stadium in onderwijstrajecten. Met concrete projecten zorgen we voor een betere aansluiting van MBO, HBO en WO op de vraag en behoeften van het regionaal bedrijfsleven. De uitwerking van het speerpunt Human capital doen we in nauwe samenwerking met The Economic Board.

LOPENDE TRAJECTEN

- Randvoorwaardelijk cluster Human Capital – The Economic Board
- Gelders beleidsprogramma Onderwijs en arbeidsmarkt 2020-2023 – provincie Gelderland
- Roadmap Human Capital Topsectoren 2020-2023

PARTNERSCHAPPEN

Bedrijfsleven, ondernemersverenigingen, (sub)regionale werkbedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen, UWV, Liemers Ambassade, The Economic Board, provincie Gelderland, Ministerie van VWS, Ministerie van EZK

ACTIES

- **Regiobrede Human Capital Agenda ontwikkelen**

Ontwikkelen van een beleidsagenda voor Human Capital voor alle regiogemeenten tezamen voor een betere aansluiting van werkzoekenden op behoeften van het regionale bedrijfsleven en voor een betere aansluiting van onderwijs (MBO, HBO en WO) op de regionale arbeidsmarkt.

- **Netwerkvorming tussen regionale bedrijfsleven – onderwijs – overheid versterken**

Versterken van coalities met private en maatschappelijke partners om (sub)regionale programma's te ontwikkelen voor een 'leven lang ontwikkelen' met learning communities, Fieldlabs, Skillslabs en Communities of Practice (CoP). Ook een regionaal Techniekpact of Katapult, en lectoraten en practoraten kunnen helpen om innovaties regionaal te laten renderen in onderwijs en bedrijven.

- **Ontwikkelen van regionale pilot Skills Lab**

Verkennen en ontwikkelen van de 'Skills Lab' als regionale pilot om kennis, kunde en vaardigheden van werknemers en werkzoekenden te verbeteren door bij- en omscholing naar passend werk. En vanuit werkgeversperspectief nieuwe vaardigheden te ontwikkelen die passen bij de maatschappelijke behoeften van de New Economy in termen van diensteneconomie, innovaties, toegepaste technologie en duurzaamheid.

- **Hybride leer-werkomgevingen voor praktisch geschoolden**

Ontwikkelen van hybride leer-werkomgeving voor VMBO, MBO en HBO in de regio, verbonden aan specifieke werklocaties in logistiek, electronica, energie of maak-, food- en consumentenindustrie, waar innovaties, werken en leren dicht op elkaar worden georganiseerd met ook hybride rollen voor ondernemers als opleiders en praktijkbegeleiders.

- **Energie in Stroom**

De energietransitie gebruiken we als middel om duurzame baankansen te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en voor zij-instromers/doorstromers. Dit project is al opgestart i.s.m. Arnhem, Nijmegen, TEB en wordt opgetild op regionaal niveau en uitgebreid met partners als corporaties, bouwers, installatiebranche, producenten, leveranciers en onderwijsinstellingen.

Regionaal Skills Lab

In samenwerking met House of Skills Amsterdam denken we na over een regionaal 'Skills Lab' dat samen met bedrijven werkt aan een matching tool tussen werknemer en werkgever. Gericht op de vaardigheden van (potentiële) werknemers. Het uitgangspunt is een wendbare arbeidsmarkt en meer uitwisseling tussen sectoren.

Speerpunt 4

Ondernemerschap in het MKB

Hotspot voor ondernemerschap - Modekwartier Arnhem

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar...

- hebben we in de regio meer start-ups en nieuwe bedrijven in retail, horeca en andere MKB
- stimuleren we ondernemerschap via (lokale) broedplaatsen, training en opleidingen
- en verbinden we ondernemers aan kennis- en investeringsnetwerken in regionaal en nationaal verband

Ondernemerschap in het MKB

Met dit speerpunt willen we een flinke impuls geven aan de ontwikkeling van het MKB in de regio. Het MKB zorgt voor een brede basis in onze regionale economie en zit als het ware 'onder de motorkap'. In deze veranderende tijden moet ook het MKB in beweging blijven. En het stimuleren van het ondernemerschap zorgt voor nieuwe dynamiek in de regio. Met innovatieve ondernemers, met start-up's en scale-up's, gericht op nieuwe behoefte en ontwikkelingen in de retail, horeca, makers-industrie of andere vormen van MKB. Het MKB levert een grote bijdrage aan de innovatiekracht van de regio, waarvoor we het ondernemerschap willen stimuleren. Veel MKB'ers hebben echter niet voldoende kennis, kunde of slagkracht om te kunnen groeien, zeker niet als starter. Hiervoor zijn trainingen, broedplaatsen, opleidingen en het verbinden van ondernemers aan regionale kennis- en investeringsnetwerken het streven. Zo geven we ook een flinke impuls aan de digitalisering via de MKB-deal voor onze regio. Daarnaast sluiten we aan op provinciale en landelijke MKB-programma's.

LOPENDE TRAJECTEN

- MKB-deal – regio Arnhem Nijmegen
- Een Economie voor de Toekomst – provincie Gelderland

PARTNERSCHAPPEN

Ondernemers(verenigingen), koepelorganisaties, start-ups, bedrijven, Kamer van Koophandel, institutionele en private investeerders, The Economic Board, provincie Gelderland, Ministerie van EZK

ACTIES

- **MKB-deal voor digitalisering en uitvoering ervan**

Uitvoering geven aan de MKB-deal voor de regio, waarbij de 18 regiogemeenten tezamen met belangen- en ondernemersverenigingen met provincie en Ministerie van EZK willen afspreken om 1,6 miljoen te investeren in de periode 2021-2023 in de digitalisering van het regionale MKB.

- **Investeringsnetwerken verbinden aan bedrijven en ondernemers**

Veel bedrijven en ondernemers hebben behoefte aan kennis- en ondersteuning op het gebied van investeren en financieren, maar zien verspreide, ongestructureerde subsidie- en investeringsfondsen. Een betere structurering, ontsluiting en procedurele begeleiding helpt om (MKB-)ondernemers te verbinden aan provinciale of nationale investeringsmogelijkheden. Zoals het TOP-fonds Gelderland.

- **Ontwikkelen van een Community of Practice voor start-up's**

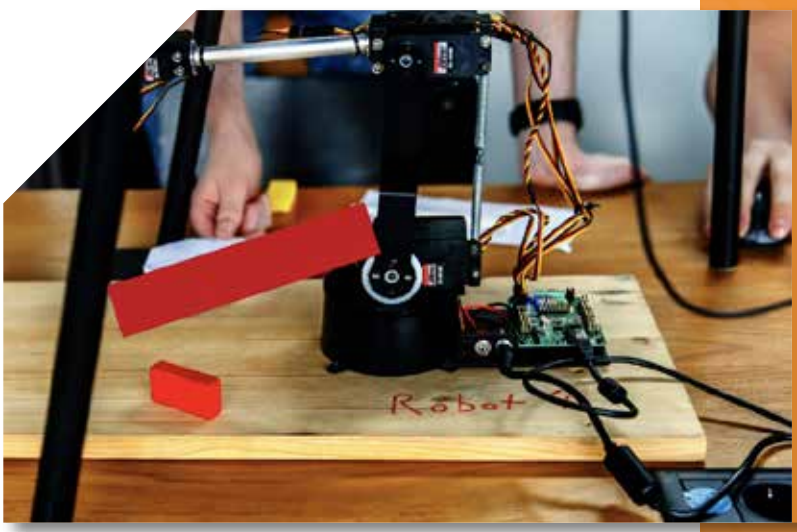
Het regionaal organiseren van de kennisontwikkeling en -uitwisseling voor starters in de vele facetten van ondernemerschap (productie, sales, marketing, administratie, fiscus, ect.) door middel van trainingen en opleidingen en begeleiding door ervaren (oud-)MKB-ondernemers.

- **Regionale incubator: ecosysteem ontwikkelen tussen grote MKB en start-up's**

Verkennen van de kansen voor een regionale 'incubator' door een ecosysteem te ontwikkelen tussen grote MKB-bedrijven, ervaren ondernemers en nieuwe start-up's en scale-up's in het MKB. Projecten en tools kunnen worden ontwikkeld waarmee zowel start-up's als 'corporate MKB' zich kunnen spiegelen aan hun 'peers' op het gebied van nieuwe ontwikkelingen in samenleving en MKB.

- **Regionaliseren van de Digitale Werkplaats Arnhem Nijmegen (DWAN)**

De Digitale Werkplaats Arnhem Nijmegen (DWAN) van de HAN is de plek voor MKB-ondernemers voor praktisch advies en ondersteuning op het gebied van digitalisering. Studenten en professionals helpen MKB'ers bij het vormgeven van de eerste stappen in het digitaal ondernemen. We verkennen de inzet van de HAN voor MKB-ondernemers in alle regiogemeenten.

Digitale Werkplaats Arnhem Nijmegen (DWAN)

De Digitale Werkplaats is een regionale publiek-private samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid. De HAN organiseert deze plek waar studenten uit het hbo, wo of het mbo onder begeleiding van docenten en experts MKB-ondernemers helpen met het benutten van data en automatisering, inclusief online verkoop, marketing en social media.

Speerpunt 5

Versterking van duurzame logistiek

Verduurzaming van stadsdistributie in binnensteden

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar...

- hebben we onze kansrijke ligging aan weg, rail en water voor logistiek, handel en transport verzilverd
- met een verminderde milieubelasting en slimmer en bewuster gebruik van de ruimte
- door samenwerking tussen logistieke bedrijven, transporteurs, kennisinstellingen en overheden

Versterking van duurzame logistiek

Vanwege de strategische ligging als schakelpunt tussen Randstad en het Europese achterland heeft onze regio van oudsher een belangrijke rol op het gebied van logistiek en distributie. Onze ambitie is om die strategische rol nog verder te verzilveren door de kansen voor multimodaal transport via weg, rail en water goed te benutten. Hiervoor zetten we in op de vele, nieuwe mogelijkheden voor verdere verduurzaming van de logistieke sector, gericht op het verminderen van de milieubelasting en vermindering van het ruimtebeslag. In samenwerking met logistieke bedrijven, transporteurs, kennisinstellingen en overheden onderzoeken we mogelijkheden voor verduurzaming en bewuster ruimtegebruik in deze sector. Dat geldt niet alleen voor logistiek over de weg of spoor, maar zeker ook voor het vervoer over water. We zien kansen om onze havens beter te positioneren en verduurzaming van de binnenvaart te stimuleren. Voor grote bedrijventerreinen, zoals Park A15, 7Poort Zevenaar of DocksNLD Montferland, geschikt voor grootschalige logistiek, zien we nieuwe mogelijkheden binnen het knooppunt EMZ (Emmerich-Montferland-Zevenaar) voor schone energie en efficiënt en schoon transport over de weg. Hiernaast zetten we ons ook in voor nieuwe vormen van kleinschalige stadsdistributie. Met de groeiende druk van de distributie van pakketten, producten en bevoorradingen groeit nut en noodzaak om nieuwe duurzame vormen van kleinschalige distributie te ontwikkelen, niet alleen in de steden maar ook voor de kleine kernen.

LOPENDE TRAJECTEN

- Ambitiedocument Duurzame Mobiliteit – regio Arnhem-Nijmegen
- Onderzoek XXL-logistiek – regio Arnhem-Nijmegen
- Logistiek als Gelderse Motor – provincie Gelderland

PARTNERSCHAPPEN

Logistieke bedrijven, Logistics Valley, transporteurs, kennisinstellingen, brandstofleveranciers, binnenhavens en overslagplaatsen, Liemers Ambassade, The Economic Board, provincie Gelderland, Ministerie van EZK, Ministerie van IenW

ACTIES

- **Verkennen van nieuwe logistieke concepten; smart logistics**

Regionale verkenning naar nieuwe ontwikkelingen in smart logistics en nieuwe handel-, opslag- en supplychainconcepten, en de betekenis hiervan voor de regio op gebied van economie en mobiliteit. Met kansen voor vermindering van de milieubelasting en voor een efficiëntere benutting van ruimte voor overslag en opslag, inclusief de beleidsontwikkeling rond XXL-logistiek in de regio.

- **Beleidsontwikkeling voor slimme stadsdistributie**

Verkenning naar kansen voor nieuwe vormen van stadsdistributie van goederen en bevoorradingen op stedelijk en regionaal niveau gericht op verduurzaming en inzet van nieuwe technologische mogelijkheden, en de beleidsmatige ontwikkeling hiervan, met inzicht in regionale belemmeringen en obstakels op ruimtelijk, economisch, organisatorisch, juridisch en financieel gebied.

- **Project Energycorridor 2030 doorontwikkelen**

Brede ontwikkeling van de corridor A15 als 'handels- en transport' corridor van weg (snelweg A15), rail (Betuweroute) en water (Waal) gericht op de vermindering van de milieubelasting door inzet van elektrisch vervoer en schone brandstoffen (zoals waterstof) voor het multimodaal transport van goederen.

- **Engieterrein/BCTN Nijmegen – Energy Hub**

Op het terrein van de voormalige Gelderland centrale aan de Waal in Nijmegen komt een duurzame (snel)laadmogelijkheid voor accucontainers voor binnenvaartschepen. Deze containers wordt geladen met zon- en windenergie. Vervolgens worden ze gebruikt om een elektrisch aangedreven binnenvaartschip van stroom te voorzien. We verkennen hoe deze lokale oplossing ook op regionaal niveau toepast kan worden.

Energy Corridor 2030

Verduurzamen van transport en logistiek op corridor tussen Rotterdam en Duitsland via de weg (A15), spoor (Betuweroute) en binnenvaart (Waal). Dit project zet in op de transitie naar green logistics met elektrisch vervoer en schone brandstoffen, zoals waterstof. Met oplaadpunten bij inland containerterminals en nieuwe batterijtechnologie voor schone binnenvaart.

Opgave Productieve regio

Actieagenda

speerpunt 1

ONTWIKKELING (INTER)NATIONALE CLUSTERS

acties	type	begroot budget 2021	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Betekenis van health&hightech, energy en food voor regioregiogemeenten uitwerken	verkenning, lobby	starten in 2021	
Acceleratieprogramma imec iStart doorontwikkelen	lobby	starten in 2021	
Ontwikkeling van het Chip Integration Technology Centre (CITC)	uitvoering	lopend	
ConnectR – innovatielab voor sleuteltechnologieën energy en mobiliteit	verkenning, uitvoering	lopend	
Roadmap Artificial Intelligence for Life uitvoeren	beleidsactie, uitvoering	lopend	
Uitvoering geven aan supportprogramma's Briskr 2.0, Startlife en Orion	uitvoering	lopend	
Beter gestructureerde lobby en profilering van de (inter)nationale clusters	lobby, uitvoering	starten in 2021	

speerpunt 2

VESTIGINGSKWALITEIT WERKLOCATIES

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Uitvoering van Regionaal Programma Werklocaties (RPW)	beleidsactie, lobby	lopend	
Regionale campuslocaties verder doorontwikkelen	uitvoering	lopend	
Impuls voor duurzame energie op werklocaties in de regio	verkenning, uitvoering	starten na 2021	
Herstructurering van gemengde bedrijventerreinen	beleidsactie	starten na 2021	

speerpunt 3

HUMAN CAPITAL - ONDERWIJS EN ARBEIDSMARKT

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Regiobrede Human Capital Agenda ontwikkelen	beleidsactie	starten in 2021	
Netwerkvorming regionaal bedrijfsleven – onderwijs – overheid versterken	beleidsactie, uitvoering	lopend	
Ontwikkelen van regionale pilot Skills Lab	verkenning, uitvoering	starten in 2021	
Hybride leer-werkomgevingen voor praktisch geschoolden	verkenning, beleidsactie	starten na 2021	
Energie in Stroom	uitvoering	lopend	

speerpunt 4

ONDERNEMERSCHAP IN HET MKB

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
MKB-deal voor digitalisering en uitvoering ervan	beleidsactie	starten in 2021	
Investeringsnetwerken verbinden aan bedrijven en ondernemers	beleidsactie, uitvoering	lopend	
Ontwikkelen van een Community of Practice voor start-up's in MKB	beleidsactie, uitvoering	starten na 2021	
Regionale incubator: ecosysteem ontwikkelen tussen grote MKB en start-up'	beleidsactie, uitvoering	starten na 2021	
Regionaliseren van de Digitale Werkplaats Arnhem Nijmegen (DWAN)	uitvoering	starten in 2021	

speerpunt 5

VERSTERKING DUURZAME LOGISTIEK

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Verkennen van nieuwe logistieke concepten; smart logistics	verkenning	starten na 2021	
Beleidsontwikkeling voor slimme stadsdistributie	beleidsactie	starten in 2021	
Project Energycorridor 2030 doorontwikkelen	uitvoering	lopend	
Engieterrein/BCTN Nijmegen – Energy Hub	uitvoering	lopend	

DE CIRCULAIRE REGIO

We versterken onze positie als circulaire topregio met internationale zichtbaarheid. Door projecten op te schalen naar regionaal niveau waarbij we circulariteit zichtbaar maken in economische processen, leefomgeving en samenleving.

Aanleg circulair 'Grasfalt' fietspad - Zevenaar

AMBITIES DE CIRCULAIRE REGIO

Naar een circulaire topregio
Als regio willen we toonaangevend worden op het gebied van circulariteit. Als dé circulaire topregio in Nederland en in Europa. De ambitie is dat onze regio (inter)nationaal wordt (h)erkend als gidsregio voor circulair denken en handelen. Een ambitie die vraagt om inzet van iedereen in de regio, van de regiogemeenten zelf tot onze bedrijvigheid, maatschappelijke organisaties én onze inwoners. Het gaat om samen experimenteren, bewustwording creëren op regionaal niveau en doelgericht tot uitvoering komen. We bouwen hiermee voort op de eerdere uitverkiezing tot 'circulaire topregio' en 'Green Capital' en op de ambities verwoord in de NOVI-propositie 'Naar een groene metropoolregio'.

Volhoudbaar handelen
Circulariteit staat voor toekomstbestendig handelen. Het gaat om volhoudbaarheid van ons handelen zonder afwenteling naar andere groepen, andere tijden of andere gebieden. Zonder afval of uitval, een duurzaam leven waarin iedereen kan en mag meedoen. Circulariteit is geen aparte economische sector, business of domein. Het is een manier van denken en doen. Het gaat om gesloten ketens en kringlopen voor een toekomstbestendige leefomgeving; economisch, ruimtelijk en sociaal-maatschappelijk.

Focus op vier domeinen
De opgave circulaire regio zet in op vier domeinen: duurzame verstedelijking; circulaire economie; energietransitie; klimaatbestendig groen en water en in bredere zin op sociaal inclusief handelen. Met koppelingen en cross-overs hiertussen op niveau van de regio. Circulariteit biedt grote kansen voor nieuwe werkgelegenheid. We werken in deze opgave nauw samen met The Economic Board en haar clusterprogramma 'Slimme Duurzaamheid'. Vanuit een economisch perspectief is het noodzakelijk om aantrekkelijk te zijn voor talenten, bedrijven en investeringen. Met het groene investeringsklimaat van de regio kunnen we deze talenten aantrekken, opleiden en in de regio houden. En bieden we nieuwe werkgelegenheid aan praktisch geschoolden en werkzoekenden.

Speerpunt 1

Circulaire bouw en infrastructuur

Houten woningen - Nijmegen

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar:

- hebben we (woning)bouw en infrastructuur circulair gerealiseerd, meer dan landelijk gemiddeld
- door een beter (her)gebruik van duurzame bouwmaterialen en sloopafval, en slimme logistiek
- als gevolg van een intensieve samenwerking in de bouwketen en GWW-keten

Circulaire bouw en infrastructuur

Dit speerpunt over circulair bouwen gaat over het besparen en hergebruiken van grondstoffen en voorkomen van afval en uitval. Het is een ontwikkeling die (inter)nationaal gaande is om de gehele bouw- en GWW-sector substantieel circulair te maken met (her) gebruik van duurzame materialen en grondstoffen, bijvoorbeeld door gebruik van materialenpaspoorten en meer. De ambitie van onze regio is met omvang en aantal circulaire bouwprojecten hoger uit te komen dan landelijk gemiddeld. Hier kan veel geleerd worden van eerste projecten en experimenten. Uiteindelijk is het de bedoeling dat het hergebruik van bouwmaterialen en ook de bouwlogistiek, dus het vervoer en bewerken van materialen, te verduurzamen. Juist door een betere en intensieve samenwerking in de gehele bouwketen en in de GWW-keten.

LOPENDE TRAJECTEN

- Uitvoering Woondeal – regio Arnhem-Nijmegen
- Regionaal convenant en uitvoeringsprogramma GWW-projecten – regio Arnhem-Nijmegen
- Programma Slimme Duurzaamheid – The Economic Board
- Aanpak Circulaire Economie – provincie Gelderland
- Uitvoeringsagenda Circulaire Economie – provincie Gelderland

PARTNERSCHAPPEN

Projectontwikkelaars, institutionele beleggers, aannemers, woningcorporaties, kennisinstellingen RU, HAN, ROC's, provincie Gelderland, Ministerie van EZK, Ministerie van BZK, Ministerie van IenW

ACTIES

- **Uitwerken van circulaire bouwopgaven uit Woondeal**

Uitwerken van de uitvoeringsstrategie voor de circulaire bouw doelstellingen uit de Woondeal en organiseren van de partijen en samenwerking in de keten (kennis, praktijk, opleidingen, gemeenten). Met inventarisatie en prioriteren van (mogelijke) circulaire bouwprojecten.

- **Regionaal kenniscentrum voor circulair bouwen**

Ontwikkelen van brede onderzoeksprogramma's met kennisinstellingen (RU, HAN, ROC's, VHL) voor circulair bouwen en versterken van een regionaal kenniscentrum voor circulaire bouw.

- **Circulair opdrachtgeverschap bij inkoop en aanbestedingen**

Gezamenlijke inkoop en aanbestedingen door de regiogemeenten samen, met schaalvoordelen en circulariteit als kwaliteitscriterium bij woningbouw- en GWW-projecten. Inclusief het inrichten van een kennisconsortium en kennisplatform (o.a. GWW-sector) en uitwerking van het convenant GWW en het Regiomanifest Economie.

- **Bouw nieuwe woningen circulair uitvoeren**

Start met de realisatie van de circulaire bouw van 25% van de bouwopgave van 60.000 woningen tot 2040 volgens afspraken in de Woondeal, en ontwikkeling van materiaalpaspoorten.

- **Stimuleren van houtbouw in de regio**

Verkenning naar de mogelijkheden voor circulaire houtbouw in de woningbouw in de regio met grote ontwikkelaars, corporaties, aannemers, kennisinstellingen en overheden.

- **Proeftuinen en experimentlocaties voor circulaire bouw**

Ontwikkeling van proeftuinen en locaties voor innovatieve praktijkprojecten in de regio als 'living labs' voor experimenteren met circulaire bouw en bouwlogistiek.

- **Community of Practice voor Circulaire Bouw**

Kennisuitwisseling organiseren tussen de 18 regiogemeenten over concrete circulaire bouwprojecten, om te leren van de kennis, kunde en ervaringen die hiermee zijn opgedaan.

Kenniscentrum Circulaire Bouw Hubertusstraat

Dit kenniscentrum aan de St. Hubertusstraat in Nijmegen is een voorbeeld waar kennis en kunde over circulaire bouw wordt samengebracht. Het centrum voorziet in kennisdeling, opleidingen en exposities over het onderwerp en helpt bij invulling geven aan opdrachten van opdrachtgevers en aannemers die circulair willen bouwen.

Speerpunt 2

Circulaire economie: grondstoffen en ketens

Circulaire afvalverwerking in de regio - DAR, ARN, AVR

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar:

- hebben we goed zicht op de afval- en grondstoffenstromen in de regio
- hebben we korte en efficiënte ketens gerealiseerd in de maak- en productieketens
- plukken we de vruchten van gedragsbeïnvloeding van consumenten en producenten
- en is het hergebruik van materialen en grondstoffen fors toegenomen

Circulaire economie

Dit speerpunt over circulaire economie gaat primair om het hergebruik van grondstoffen en verkorten van productieketens. We hebben in 2025 beter (in) zicht gekregen op de afval- en grondstofstromen in de regio voor verschillende economische sectoren. Hiervoor is nog veel kennis en uitzoekwerk nodig om de technische, juridische, beleidsmatige en organisatorische belemmeringen te beslechten. Naast het hergebruik gaat het ook om het efficiënter en korter maken van de productieketens. Dus over minder lange vervoersafstanden internationaal en makkelijker binnen korte regionale ketens, vooral in de producerende sectoren, de maak- en consumentenindustrie en de agrofood-industrie. Inmiddels worden ook de grond-, weg- en waterbouwsector (GWW) flinke stappen naar circulair handelen gezet, middels een regionale ambitieverklaring met een uitvoeringsprogramma. In dit speerpunt zetten we ook in op actieve gedragsbeïnvloeding. Want besparing, het voorkomen van verspilling, is voor consumenten en producenten nog steeds de beste bijdrage die je op circulair gebied kunt doen. Uiteindelijk bedoeld om het hergebruik van grondstoffen fors te laten toenemen.

LOPENDE TRAJECTEN

- Regiomanifest Economie – regio Arnhem-Nijmegen
- Regionaal convenant en uitvoeringsprogramma GWW-projecten – regio Arnhem-Nijmegen
- Programma Slimme Duurzaamheid – The Economic Board
- Aanpak Circulaire Economie – provincie Gelderland
- Uitvoeringsagenda Circulaire Economie – provincie Gelderland

PARTNERSCHAPPEN

Productiebedrijven, afvalverwerkers en dienstverleners, koepelorganisaties zoals VNO-NCW, ondernemersverenigingen, maatschappelijke instellingen, kennisinstellingen RU, HAN, ROC's, provincie Gelderland, Ministerie van EZK

ACTIES

- **Verkenning naar regionale grondstoffenstromen**

Inzicht in regionale stromen van grondstoffen, producten materialen en zicht op de productie- en logistieke keten met inzet van bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden.

- **Kansen voor regionale grondstoffenbank en grondstoffenhubs**

Verkenning naar (on)mogelijkheden voor regionale grondstoffenbank/hubs (fysiek en/of digitaal) voor een betere uitwisseling tussen vragers en aanbieders van materialen en grondstoffen in de regio.

- **Breed onderzoeksprogramma 'Circulaire economie' opzetten**

Breed onderzoeksprogramma met kennisinstellingen (RU, HAN, Artez, VHL, ROC's) in de regio opzetten, gekoppeld aan opleidingen en onderwijsprogramma's (zoals de HAN recent gestart is). Voor (sub) regio inrichten van een circulair programma van projecten, zoals nu gestart is voor het Rijk van Nijmegen.

- **Beleidsontwikkeling op grondstoffenstromen en materiaalgebruik**

Streven naar circulariteit in grondstoffenstromen en materiaalgebruik beleidsmatig verankeren in gemeentelijke beleidsplannen en omgevingsvisies, en slechten van technische, juridische en organisatorische belemmeringen.

- **Uitvoeringsprogramma Circulaire GWW-sector**

Uitvoering van projecten voor circulaire projecten in de grond-, weg- en waterbouwsector (GWW-sector) als vervolg op de regionale ambitieverklaring van de regiogemeenten.

- **Programma voor actieve gedragsbeïnvloeding uitwerken**

Uitwerken van een regionaal programma voor gedragsbeïnvloeding bij producenten en consumenten om bewustwording te stimuleren en verspilling tegen te gaan, w.o. bewustwording van gezonde voeding en het voorkomen van voedselverspilling.

- **Innovatiewerkplaats Synergiepark Innofase doorontwikkelen**

Synergiepark Innofase Duiven ontwikkelt zich als regionale hotspot voor clustering van allerlei op het gebied van grondstoffen- en ketenbeheer. Het verder doorontwikkelen van dit synergiepark vraagt om verdere uitwerking van businesscases, investeringen en implementatie.

- **Human Capital – werkervaringsplekken voor praktisch geschoolden**

Stimuleren van leer-werkplekken in de regio om praktisch geschoolden en ongeschoolden werkervaring te laten opdoen in de circulaire economie. Zoals de leer-werkplekken bij de electronicahub bij de Dar Nijmegen.

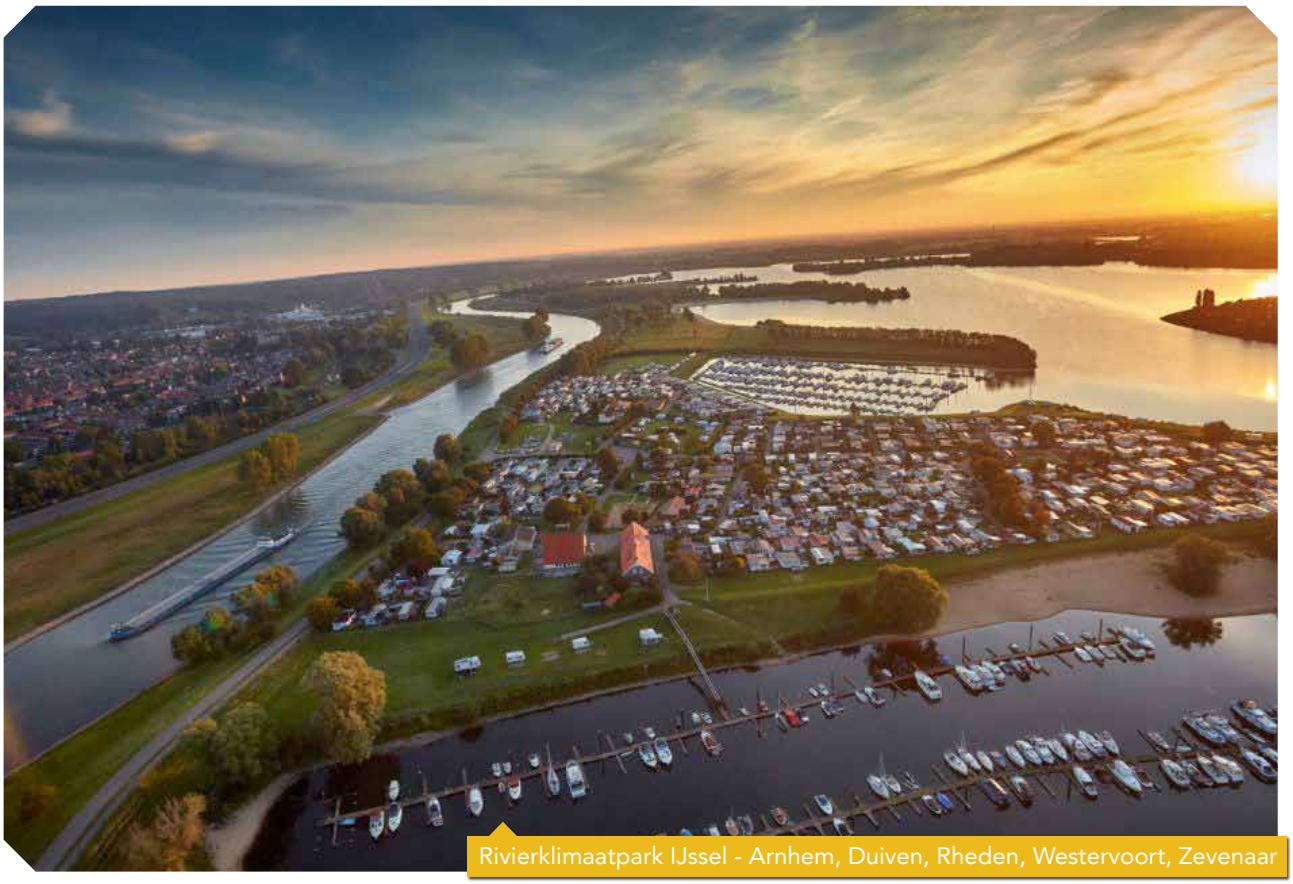

Leer- en werkplek Elektronicahub

Deze regionale hub in het Dar in Nijmegen zorgt voor de inzameling en verwerking van huishoudelijke elektrische apparaten en het terugwinnen van waardevolle metalen, met inzet van mensen met afstand arbeidsmarkt.

Speerpunt 3

Water en klimaatadaptatie

Rivierklimaatpark IJssel - Arnhem, Duiven, Rheden, Westervoort, Zevenaar

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar:

- hebben we het opvangen, vasthouden en hergebruiken van water geperfectioneerd in de regio
- hebben we het bebouwd gebied in stad en dorp verder vergroend
- en zijn maatregelen genomen om wateroverlast, droogte of hittestress fors te verminderen

Water en klimaatadaptatie

Dit speerpunt over water en klimaatadapatie gaat over de inzet op groen en water als twee-eiige tweeling waarin we in de regio meer ruimte geven aan vergroening en landschapsontwikkeling in combinatie met water. Van oudsher heeft onze regio al een bijzondere relatie met water vanwege de ontstaansgeschiedenis van de grote rivieren en de grote reliëfverschillen binnen de regio. Dit maakt water een belangrijke sleutel voor klimaatadaptatie: in de regio willen we water beter opvangen, vasthouden en ook weer hergebruiken. Dat doen we al en weten we tot 2025 verder te perfectioneren. Niet alleen in het landelijk gebied maar ook in het bebouwd, versteend gebied in de steden en dorpen: hier benutten we kansen om het versteende gebied substantieel te vergroenen. Hiermee nemen we maatregelen om wateroverlast met piekbuien en hittestress, met droogte, in de regio aanzienlijk te verminderen.

LOPENDE TRAJECTEN

- Regionale Adaptatie Strategieën in drie waterschappen
- Programma Slimme Duurzaamheid – The Economic Board
- Programma Klimaatadaptatie – provincie Gelderland

PARTNERSCHAPPEN

Waterschappen, natuur- en landschapsorganisaties zoals Gelders Landschap, GWW-bedrijven en hoveniersbedrijven, bewonerscoöperaties, kennisinstellingen RU, HAN, ROC's, provincie Gelderland, Ministerie van EZK, Ministerie van IenW

ACTIES

- **Regionale Adaptatie Strategieën uitwerken**

De drie Regionale Adaptatie strategieën uitwerken voor de regio op het gebied van water, droogte, hittestress en vitaal platteland, inclusief uitvoeringsplan. In nauwe samenwerking met waterschappen en provincie Gelderland. De RAS Rivierenland is inmiddels vastgesteld en wordt uitgewerkt in een regionaal uitvoeringsprogramma.

- **Innovatieplatform 'Living Lab Delta Oost' ontwikkelen**

Verkennen van volgende fase van het Living Lab Delta Oost als regionaal innovatieplatform voor vraagstukken op het gebied van water, biodiversiteit, klimaat en vitaal landelijk gebied.

- **Strategie 'Bouwen met Natuur' uitwerken**

Ontwikkelen van haalbare businesscases voor 'bouwen met natuur', gericht op het combineren van beperkte woningbouw als financiële drager voor natuurontwikkeling (rood voor groen).

- **Klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten**

Stimuleren van proeftuinen voor water en klimaatmaatregelen en vergroeningsprojecten in steden, dorpen en ommeland, met initiatieven van bewonersgroepen, ondernemers en anderen. Zoals de aanpak van 'hitte-eilanden' in centrum en Malburgen Arnhem, woonbuurt Jeruzalem en voedselbos Nijmegen, Next Garden en Park Lingezegen.

- **Rivierklimaatpark IJssel – Arnhem-Rheden-Westervoort-Duiven-Zevenaar**

Verkennen van de realisatie van een Rivierklimaatpark IJssel met de gemeenten Rheden, Westervoort, Duiven, Zevenaar en Arnhem, gericht op een duurzame, waterrijke landschapsontwikkeling langs de IJssel.

- **Park Lingezegen – Boven Linge**

Doorontwikkeling van Park Lingezegen als regionaal klimaatpark in combinatie met vraagstukken op gebied van water (o.a. Linge), vergroening, landbouw, voedsel, natuur en recreatie.

Living Lab Delta Oost

In dit living lab zijn een verzameling van verschillende publieke en private partijen, stakeholders, bijeen gebracht die een belang hebben of betrokken zijn in het verstedelijkt rivierengebied. Samen stemmen zijn een tal aan (lopende) projecten in het rivierengebied beter op elkaar af en wordt synergie opgezocht. Met als doel het realiseren van een geïntegreerde, duurzame toekomst voor het rivierengebied Delta Oost.

Speerpunt 4

Transitie naar duurzame energie

Energie Netwerkbedrijf Liander - duurzaam kantoor Duiven

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar:

- hebben we stappen gezet naar een energie-efficiënte regio
- waarin door gedragsbeïnvloeding minder energie wordt gebruikt
- en het aandeel schone energie dat we in de regio gebruiken groter is dan landelijk gemiddeld
- door een betere opwekking, opslag en transport van duurzame energie

Transitie naar duurzame energie

De energietransitie wordt inmiddels (inter)nationaal breed erkend en staat hoog op de agenda. Met dit speerpunt geven we invulling aan de ambitie om een energie-efficiënte regio te worden. Enerzijds door het besparen van energie en tegengaan van verspilling door een actieve gedragsbeïnvloeding van producenten en consumenten. Anderzijds door gebruik van een hoger aandeel aan schone, duurzame energie in de regio. Dit vraagt om verdere kennisontwikkeling en -uitwisseling tussen gemeenten onderling en met kennispartners. Maar ook op het opschalen van energieprojecten in woningbouw en op bedrijventerreinen, en om een goede ruimtelijke inpassing in het landschap. Het doel is om regionaal op termijn tot een hoger aandeel in gebruik van duurzame energie te komen dan het landelijk gemiddelde. Dat wordt mogelijk gemaakt door een betere opwekking, opslag en transport van duurzame energie in onze regio.

LOPENDE TRAJECTEN

- Regionale Energie Strategie – regio Arnhem Nijmegen
- Programma Slimme Duurzaamheid – The Economic Board

PARTNERSCHAPPEN

Energiebedrijven, netwerkbeheerders, bedrijfsleven, projectontwikkelaars, institutionele beleggers, aannemers, woningcorporaties, kennisinstellingen RU, HAN, ROC's, provincie Gelderland, Ministerie van EZK, Ministerie van BZK

ACTIES

- **Regionale Energiestrategie verankeren in beleid**

Opstellen van het definitieve bod voor de Regionale Energiestrategie en de Routekaart Energiestrategie verankeren in het regionale en lokale beleid. En vervolgens het ontwikkelen van een implementatiestrategie met en voor gemeenten en andere partners.

- **Regionale aanpak van bedrijventerreinen voor energie en duurzaamheid**

Ontwikkelen van een regionale aanpak voor verduurzaming van bedrijventerreinen in regio op het gebied van energie, water en klimaat, w.o. haalbaarheidsonderzoek naar recycling van zonnepanelen op IPKW Arnhem.

- **Regionaal plan voor energiebesparing voor woningen en bedrijfspanden**

Opstellen van een Plan van Aanpak voor energiebesparing van woningen (via corporaties, VvE's, vastgoedeigenaren en particulieren) en bedrijfspanden (o.a. via Regionaal Energieloket).

- **Investeringen in (landschappelijke inpassing) van zonneparken**

De energietransitie vraagt om een zorgvuldige landschappelijke inpassing van zonneparken en zonnevelden door middel van (investeringen in) landschapsplannen voor bijvoorbeeld Zonnepark Elst, Larendeel Druten of zonnepark Bankhoef in Wijchen.

- **Kennisdeling voor projecten Aardgasvrije wijken**

Organiseren van regionale kennisdeling tussen de 18 regiogemeenten, provincie en andere kennispartijen over kennis, kunde en ervaringen met aardgasvrij maken van woonwijken.

- **Programma voor gedragsbeïnvloeding ontwikkelen**

Ontwikkelen van een regionaal programma voor gedragsbeïnvloeding bij consumenten en producenten voor energiebesparing, tegengaan verspilling en (her)gebruik van schone energie.

- **Regionaal investeringsprogramma Waterstof**

Verkenning naar de mogelijkheden voor een regionaal investeringsprogramma op gebied van waterstof (ontwikkeling en toepassing) en andere schone brandstoffen, inclusief lobby.

- **Human Capital – werkervaringsplekken voor praktisch geschoolden**

Stimuleren van leer-werkplekken in de regio voor omscholing van praktisch geschoolden werkervaring te laten opdoen in de energietransitie (o.a. installatie zonnepanelen).

Next Garden - Lingewaard

NEXTgarden werkt aan een energieneutraal tuinbouwgebied. De aansluiting van het gebied op het warmtenet dat Arnhem en Nijmegen verbindt is hier onderdeel van. Sinds 2018 heeft NEXTgarden een drijvend zonnepark op een gietwaterbassin en een biovergistingsinstallatie die afvalstoffen uit onder meer bermgrassen, dierlijke mest en tuinbouwafval vergist.

Opgave Circulaire regio

Actieagenda

speerpunt 1

CIRCULAIRE BOUW EN INFRASTRUCTUUR

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Uitwerken van circulaire bouwopgaven uit Woondeal	beleidsactie, uitvoering	starten in 2021	
Regionaal kenniscentrum voor circulair bouwen	verkenning	starten in 2021	
Circulair opdrachtgeverschap bij inkoop en aanbestedingen	beleidsactie, uitvoering	lopend	
Bouw nieuwe woningen circulair uitvoeren	uitvoering	starten na 2021	
Stimuleren van houtbouw in de regio	verkenning	starten na 2021	
Proeftuinen en experimentlocaties voor circulaire bouw	uitvoering	lopend	
Community of Practice voor Circulaire Bouw	uitvoering	starten na 2021	

speerpunt 2

CIRCULAIRE ECONOMIE: GRONDSTOFFEN EN KETENS

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Verkenning naar regionale grondstoffenstromen	verkenning	starten in 2021	
Kansen voor regionale grondstoffenbank en grondstoffenhubs	verkenning, beleidsactie	starten na 2021	
Breed onderzoeksprogramma 'Circulaire economie' opzetten	verkenning, uitvoering	starten in 2021	
Uitvoeringsprogramma Circulaire GWW-sector	uitvoering	lopend	
Beleidsontwikkeling op grondstoffenstromen en materiaalgebruik	beleidsactie	starten na 2021	
Programma voor actieve gedragsbeïnvloeding uitwerken	beleidsactie	starten na 2021	
Innovatiewerkplaats Synergiepark Innofase doorontwikkelen	uitvoering	lopend	
Human Capital – werkervaringsplekken voor praktisch geschoolden	uitvoering	starten in 2021	

speerpunt 3

WATER EN KLIMAATADAPTATIE

acties	type	uitovering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Regionale Adaptatie Strategieën uitwerken	beleidsactie	lopend	
Innovatieplatform 'Living Lab Delta Oost' ontwikkelen	verkenning, uitvoering	starten in 2021	
Strategie 'Bouwen met Natuur' uitwerken	verkenning, beleidsactie	starten na 2021	
Klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten	uitvoering	lopend	
Klimaatpark IJssel	uitvoering	starten in 2021	
Park Lingezegen – Boven Linge	uitvoering	starten na 2021	

speerpunt 4

TRANSITIE NAAR DUURZAME ENERGIE

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Regionale Energiestrategie verankeren in beleid	beleidsactie	lopend	
Regionale aanpak van bedrijventerreinen voor energie en duurzaamheid	beleidsactie, uitvoering	starten in 2021	
Regionaal plan voor energiebesparing voor woningen en bedrijfspanden	beleidsactie	starten na 2021	
Investeringen in (landschappelijke inpassing) van zonneparken	uitvoering	starten in 2021	
Kennisdeling voor projecten Aardgasvrije wijken	uitvoering	lopend	
Programma voor gedragsbeïnvloeding ontwikkelen	beleidsactie, uitvoering	starten na 2021	
Regionaal investeringsprogramma Waterstof	uitvoering	starten na 2021	
Human Capital – werkervaringsplekken voor praktisch geschoolden	uitvoering	starten na 2021	

DE ONTSPANNEN REGIO

We willen leven in een ontspannen regio. Stedelijke ontwikkelingen van wonen, economie en mobiliteit groeien nog sterk. Dit brengen we in balans met onze goede leefkwaliteit en de aantrekkelijkheid van onze cultuur, recreatie, ons erfgoed en landschap.

Bruisende binnensteden: binnenstadsmanagement Arnhem

AMBITIES DE ONTSPANNEN REGIO

Aantrekkelijke regio in balans
Onze regio is in verandering. Stad en land vormen steeds meer één samenhangend netwerk. Wonen, mobiliteit en economie groeien nog sterk door. Met de opgave ontspannen regio willen we deze groei in balans brengen met onze leefkwaliteit en aantrekkelijkheid van cultuur, recreatie en landschap. Gericht op de leefkwaliteit voor inwoners en aantrekkelijkheid voor ondernemers en bezoekers. We willen het voorzieningenniveau op peil houden in onze steden en dorpen en de kwaliteiten van ons erfgoed, landschap en culturele activiteiten in de regio versterken. We verbinden hierbij de kwaliteit van de leefomgeving met de kwaliteit van de vrijetijdseconomie voor onze inwoners en bezoekers.

Bruisende, levendige regio
De opgave ontspannen regio zet in op een bruisende, levendige regio: in onze steden en omliggende kernen, op het behoud van basisvoorzieningen, het verduurzamen van toerisme en een waardevol recreatief cultuurlandschap. Het behouden en versterken van onze ontspannen leefkwaliteit in de regio is hierbij het primaire doel. We zien de sterke binnensteden als een belangrijke motor voor de regionale voorzieningen, zoals horeca, winkels en kunst en cultuur(historie), en als vestigingsfactor voor werknemers en werkgevers en een bruisende omgeving voor jongeren. Bruisende dorps- en stadscentra en duurzaam toerisme zijn belangrijke dragers van onze regionale economie. Hier liggen dan ook belangrijke koppelingen met de opgave Productieve regio. Deze economische dimensie verbinden we in deze opgave Ontspannen regio met de bijzondere landschappen van onze regio en met het aantrekkelijke woon- en leefklimaat in de omliggende kernen. We versterken deze kwaliteiten met extra aandacht voor multifunctionaliteit en combinaties van landschap, toerisme, voedselproductie, cultuur en beleving.

Complementaire steden, dorpen en ommeland
We ontwikkelen onze culturele rijkdommen in steden en kernen, en onze aantrekkelijke natuur. Het groen in buurten en wijken en ons landschap wordt toegankelijk gemaakt voor bewoners en bezoekers. Recreatie en toerisme ondersteunen de leefbaarheid en werkgelegenheid. Een breed en gevarieerd vrijetijdsaanbod draagt bij aan welvaart, welzijn en de leefkwaliteit voor onze inwoners. En aan een aantrekkelijk regionaal cultuurprofiel, waarin steden en omliggende gebieden complementair zijn en bijdragen aan zowel de economie, het sociale klimaat als de leefbaarheid.

Speerpunt 1

Duurzaam toerisme in de regio

Toeristische hotspot Fort Pannerden - Lingewaard

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar:

- hebben we meer bezoekers en (recreatie)ondernemers naar onze regio weten te trekken
- kunnen we de groei van bezoekersstromen reguleren en verbinden aan toeristische hotspots
- en versterken we de (basis)voorzieningen en leefbaarheid in de kernen
- waardoor levendigheid en leefbaarheid lokaal duurzaam in balans blijven

Duurzaam toerisme in de regio

Dit speerpunt richt zich op het beter regionaal reguleren en 'managen' van bezoekersstromen op het gebied van toerisme en recreatie. Enerzijds gaat dit speerpunt over het aantrekken van meer en een grotere diversiteit in bezoekers en recreatieondernemers naar de regio, gericht op hoogwaardige duurzame toeristische activiteiten. Anderzijds vraagt de groei van bezoekersstromen, die sowieso in onze regio verwacht wordt, om een goede regulering en beheersing om de rust voor bewoners te bewaren. Het is zaak die groei in bezoekersstromen beter te verbinden aan toeristische hotspots en arrangementen. Hoe beter we op regionaal niveau bezoekersstromen weten te begeleiden in tijd en plaats, hoe beter we de balans tussen levendigheid en leefbaarheid weten te behouden. Beide zijn nodig: de levendigheid van bezoekers levert een bijdrage aan het versterken van voorzieningen in de kernen. En de gemeenschap plukt ook economisch de vruchten van voldoende toeristische drukte. Tegelijkertijd is het nodig om de leefbaarheid in steden en kernen duurzaam te behouden en bewoners voldoende rust en gemak te bieden in een zorgvuldige balans.

LOPENDE TRAJECTEN

- Toeristisch toekomstperspectief – regio Arnhem-Nijmegen
- Regionale uitvoeringsagenda Toeristisch toekomstperspectief – regio Arnhem-Nijmegen
- (Sub)regionale toeristisch-recreatieve visies – bijv. voor Veluwezoom, Rijk van Nijmegen
- Uitvoeringsagenda 2020 'Beleef het in Gelderland' – provincie Gelderland
- Gelderse Taskforce Toerisme – provincie Gelderland

PARTNERSCHAPPEN

Recreatieondernemers, toeristische platforms, toeristisch bedrijfsleven, Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN), koepelorganisaties RECRON, HISWA en Koninklijke Horeca Nederland, kennisinstellingen RU, HAN, ROC's, provincie Gelderland, Ministerie van EZK

ACTIES

- **Verkenning naar de vitaliteit van het toeristisch aanbod**

Regionale verkenning naar de vitaliteit en ontwikkelingsmogelijkheden van het huidige toeristische aanbod met en voor ondernemers, voor een toekomstbestendige en duurzame toerismesector.

- **Uitwerken van bestemmingsmanagement in de regio**

Regionaal bestemmingsmanagement uitwerken voor reguleren van bezoekersstromen voor de balans tussen levendigheid en rust, met inzicht in actuele en volledige data via een data-alliantie zodat er actueel inzicht is in de spreiding van bezoekersaantallen over de regio.

- **Uitvoeringsagenda Toeristisch toekomstperspectief regio Arnhem Nijmegen**

Investeren in concrete uitvoeringsacties en 'quick wins' uit het regionaal uitvoeringsplan van het Toeristisch toekomstperspectief en ondersteunen en begeleiden naar realisatie van projecten.

- **Stichting Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen aan het werk**

Opdrachtverstrekking van de regio aan stichting Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen op het gebied van toeristische promotie, gebiedsmarketing, gastheerschap en ontwikkeling van aanbod.

- **Uitvoering geven aan regionale recreatieve campagnes**

Ontwikkelen en uitvoeren van toeristisch-recreatieve campagnes voor bewoners en bezoekers, gericht op de gehele regio, zoals de campagne 'Ontdek de eigen regio' #mooidichtbij.

- **Human capital – 'House of Leisure'**

Uitwerken van 'House of Leisure' om (hoge)scholen te verbinden aan het toeristisch bedrijfsleven in de regio, en inwoners met weinig perspectief op de arbeidsmarkt, een baan te bieden in de vrijetijdseconomie via leerwerkplekken en zo de doorstroming naar werk te verbeteren.

Ontdek de regio - #MooiDichtbij

Deze campagne #MooiDichtbij laat op social media de mooie en bijzondere plekken op de Veluwe, in de regio Arnhem en het Rijk van Nijmegen zien, die lijken op foto's van verre bestemmingen. In deze campagne van TVAN worden bezoekers en recreanten opgeroepen om foto's op social media te delen en zo te laten zien dat je niet ver hoeft te gaan om je op een verre bestemming te wanen.

Speerpunt 2

Bruisende binnensteden en krachtige kernen

Centrum van Hanzestad Doesburg

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar:

- hebben we een sterk complementair aanbod van voorzieningen in onze steden en dorpen
- is de leegstand in onze kernen fors gedaald en zijn basisvoorzieningen blijvend beschikbaar
- door intensieve samenwerking van ondernemers, investeerders, kennispartners en overheden

Bruisende binnensteden en krachtige kernen

In dit speerpunt gaat het om het behoud en versterken van de vitaliteit van de centra in de steden en kernen in de regio. De centra veranderen in snel tempo als gevolg van veranderingen in retail en consumentengedrag, bijvoorbeeld door stijging van online aankopen. Groeiende leegstand dreigt en dit wordt ook zichtbaar, mede als gevolg van de coronacrisis. Dit speerpunt gaat primair over het structureel versterken van het voorzieningenniveau in de steden en behoud van een basisniveau aan voorzieningen in de dorpen en kernen, ook voor de lange termijn. Dit vraagt om acties om leegstand actief te bestrijden en te voorkomen, en de centra te ondersteunen in de overgang van place-to-buy naar place-to-meet: van koopcentrum naar verblijfscentrum. Om aantrekkelijke dorps- en stadscentra te ontwikkelen waar het prettig toeven is en je elkaar kunt ontmoeten in een aantrekkelijke, gezonde omgeving. Dit vraagt in centra om intensieve samenwerking tussen ondernemers, inwoners, investeerders, kennispartners en overheden. En vraagt om een verlenging van het stimuleringsbeleid, ook na de coronacrisis, om de ontwikkeling van binnensteden te ondersteunen, maar ook om de basisvoorzieningen in de kleine kernen in stand te houden. Voor de uitwerking van dit speerpunt liggen belangrijke koppelingen met de opgave Productieve regio en met lopende lokale investeringsprogramma's van gemeenten.

LOPENDE TRAJECTEN

- Gemeentelijke investeringsprogramma's voor leegstandsbestrijding
- (Sub)regionale toeristisch-recreatieve visies – bijv. voor Veluwezoom, Rijk van Nijmegen
- Beleidsprogramma Leefbaarheid 2020-2021 – provincie Gelderland
- Programma Steengoed Benutten – provincie Gelderland
- Programma Bruisende Steden – provincie Gelderland

PARTNERSCHAPPEN

Winkeliers, ondernemers, inwoners, vastgoedeigenaren, institutionele beleggers, koepel-, winkeliers- en ondernemersverenigingen, cultuurnetwerken, woningcorporaties, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen RU, HAN, ROC's, provincie Gelderland, Ministerie van EZK

ACTIES

- **Regionale verkenning voorzieningenniveaus steden en kernen**

Uitvoeren van verkenning van voorzieningenniveaus in steden en kernen door informatie en visies van regiogemeenten bijeen te brengen, gericht op complementariteit, leegstand voorkomen en verbeteren van leefbaarheid.

- **Nieuwe ontwikkelingen in detailhandel beleidsmatig uitwerken**

Nieuwe trends en ontwikkeling in retail en detailhandel opnemen en uitwerken als onderdeel van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW), in samenhang met opgave Productieve regio.

- **Centrummanagement en ondernemerschap in steden en kernen versterken**

Samenwerking tussen winkeliers, ondernemers, voorzieningen en instellingen versterken door versterking van het centrummanagement en de organisatiegraad in de binnensteden en de kernen. Gekoppeld aan versterking van het ondernemerschap in MKB (zie Productieve regio).

- **Bestrijding van leegstand in binnensteden en kernen**

Programma voor bestrijden van leegstand in steden en kernen door ondersteuning te bieden om structurele leegstand anders in te vullen, voor transformatie en verduurzaming van panden, herbestemmen naar andere functies dan detailhandel of horeca. Koppelen aan programma 'Steengoed benutten' van de provincie Gelderland.

- **Investeringsimpuls in economische structuurversterking binnensteden en kernen**

Economische structuurversterking in de binnensteden en kleinere kernen door gebiedsontwikkeling en investeringen in strategische culturele locaties en infrastructuur.

- **Investeringsprogramma openbare ruimte binnensteden en kernen**

Anticyclisch investeren in de verblijfskwaliteit van de openbare ruimte en een gezonde en klimaatadaptieve inrichting van kleine en grote centra tot een prettig en groen verblijfsgebied.

- **Kansen benutten van investeringsfondsen voor retail en binnensteden**

Verkenning naar de mogelijkheden voor benutten van het nationale groeifonds en andere investeringsfondsen voor versterking van retail, kleine centra en binnensteden.

Krachtige kernen: leefbaarheid centrum Renkum

Renkum is aan de slag om van het centrum weer een favoriete ontmoetingsplek te maken. Ook recreatie en toerisme is van groot belang voor de ondernemers in de kleine kernen. Bezoekers dragen bij aan het behoud van voorzieningen en zorgen voor extra levendigheid. Samenwerking met het Platform Lage Veluwe leidt tot een toename van bezoekers en werkgelegenheid.

Speerpunt 3

Landschappelijk recreatief raamwerk

Wandelroute Veluwe-Posbank - Arnhem, Rheden, Rozendaal

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar:

- waarderen recreanten onze waardevolle natuur, landschap en cultureel erfgoed nog hoger
- op basis van een richtinggevend regionaal landschappelijk en recreatief raamwerk
- voor duurzaam behoud en versterking van recreatie, erfgoed, natuur en landschap

Landschappelijk recreatief raamwerk

In dit speerpunt gaat het om het duurzaam behoud en versterking van natuurwaarden, waardevolle landschappen en cultuurhistorisch erfgoed. Onze regio kent een rijke variëteit aan landschappen en erfgoed uit allerlei tijdsperioden. De inzet is enerzijds erop gericht om deze waarden en kwaliteiten duurzaam te behouden en anderzijds deze kwaliteiten beter zichtbaar en beleefbaar te maken. Ook hier is het zoeken naar een zorgvuldige balans, zodat bewoners en bezoekers onze landschappen en erfgoed hoger gaan waarderen en dat ook duurzaam blijven doen. Dit vraagt om goede ruimtelijke en functionele verbindingen en een (nog) betere toegankelijkheid en beleefbaarheid van de kwaliteiten. Hiervoor zetten we in op het ontwikkelen van een richtinggevend landschappelijk raamwerk, als casco voor recreatieve activiteiten en voor ruimteclaims voor water, klimaat, energie en verstedelijking. Het landschappelijk raamwerk dient als duurzaam casco voor natuur- en landschapsontwikkeling, biodiversiteit, waterberging en klimaatadaptatie, en verbindt plekken en gebieden tot een regionaal samenhangende landschapsstructuur die nieuwe activiteiten en ruimteclaims kan opvangen.

LOPENDE TRAJECTEN

- Toeristisch toekomstperspectief – regio Arnhem-Nijmegen
- Regionale uitvoeringsagenda Toeristisch toekomstperspectief – regio Arnhem-Nijmegen
- Regionale Adaptatie Strategieën – drie regio's
- Agenda Landschap – provincie Gelderland
- Beleidsprogramma Cultuur en Erfgoed – provincie Gelderland
- Programma Klimaatadaptatie – provincie Gelderland

PARTNERSCHAPPEN

Natuur- en landschapsorganisaties, Staatsbosbeheer, particuliere natuurbeheerders, waterschappen, landbouworganisaties, eigenaren cultuurhistorisch erfgoed, recreatieondernemers, horeca-ondernemers, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen RU, HAN, VHL, ROC's, provincie Gelderland, Ministerie van LNV

ACTIES

- **Regionale visie op landschappelijk raamwerk ontwikkelen**

Gezamenlijk ontwikkelen van een landschappelijk raamwerk van natuurgebieden, waardevolle landschappen, cultureel erfgoed als casco voor toeristisch-recreatieve functies en activiteiten, en ruimtevragende functies vanuit water, klimaat en energie. Verbinden van toeristische hotspots.

- **Toeristische hotspots en toeristische overstapplaatsen verbinden**

Regionale verkenning naar het verbinden van de verspreid liggende toeristische hotspots, en hoe deze onderling te verbinden vanuit oogpunt van bereikbaarheid, arrangementen en ruimtelijk. En verbeteren van de TOP's (Toeristische overstapplaatsen) qua netwerk, plekken en kwaliteit.

- **Uitwerken van de 'customer journey' in relatie tot landschap**

Belevings- en gebruikswaarde van het landschap in de regio verbeteren, alsmede de toegankelijkheid tot natuur, landschap en erfgoed vanuit inzichten in de wensen en ervaringen vanuit oogpunt van bezoekers en bewoners. Uitwerken van regionale customer journeys in relatie tot landschap.

- **Investeringsimpuls in het regionaal landschappelijk raamwerk**

Uitwerken van investeringsimpuls in concrete strategische projecten binnen het landschappelijk raamwerken, zoals bijvoorbeeld Gastvrije Waaldijk, Bovenlinge, Rivierklimaatpark IJssel, Park Lingezegen, of het Gelderse Arcadië (landgoederenzone langs de Veluwezoom).

UNESCO-werelderfgoed – Fort Pannerden

Fort Pannerden is een oud verdedigingsfort in de splitsing tussen de Waal en het Pannerdensch Kanaal, richting IJssel. Het landschap is een mooie combinatie van water, natuur (Natura 2000) en cultuurhistorie: fort Pannerden is onderdeel van de Hollandse Waterlinie. Deze is genomineerd voor opname als UNESCO-werelderfgoed dat naar verwachting in 2021 wordt toegekend.

Speerpunt 4

Sterk regionaal cultuuraanbod

Duurzaam festival Framed - Arnhem

BEOOGD RESULTAAT 2025

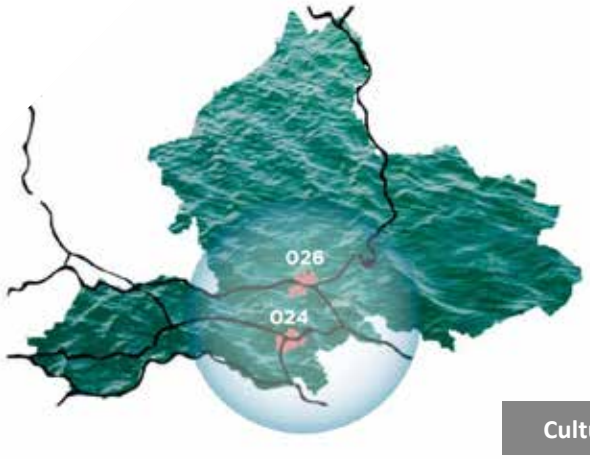
In vijf jaar:

- is aanbod en kwaliteit van culturele activiteiten en voorzieningen in de regio gegroeid
- werken we aan een betere regionale programmering van het cultuuraanbod
- en weten we een breed en gevarieerd publiek binnen en buiten de regio aan te trekken

Sterk regionaal cultuuraanbod
Dit speerpunt richt zich op het versterken van het aanbod aan culturele activiteiten en instellingen in de regio. Deze ontwikkeling is al in gang gezet met onder andere de 'Cultuurregio 025' waarin Arnhem en Nijmegen gestart zijn met intensivering van hun samenwerking. In de speerpunt wordt ook nadrukkelijk gezocht naar verbreding van deze samenwerking naar andere gemeenten binnen de regio. De inzet van die samenwerking is om gezamenlijk aanbod, diversiteit, kwaliteit en cross-overs van culturele activiteiten en voorzieningen in de regio te laten groeien. Dit vraagt om een regionaal gedeelde visie op cultuur, om een betere regionale programmering en afstemming van het culturele aanbod en investeringen in de infrastructuur en voorzieningen. Beoogd resultaat is dat we als regio samen een veel breder en gevarieerder publiek weten te trekken, binnen én buiten de regio. Hiermee dragen we, zowel direct als indirect, bij aan het vestigingsklimaat van de regio zowel in economische termen als in sociale termen. Een sterk regionaal cultuuraanbod maakt hiervan integraal deel uit.

LOPENDE TRAJECTEN
- Groeidocument 025 Arnhem Nijmegen
- Cultuurregio 025 – regio Arnhem-Nijmegen
- Beleidsprogramma Cultuur en Erfgoed – provincie Gelderland
- Beleids- en uitvoeringsprogramma Cultuur en Erfgoed 2017-2020 – provincie Gelderland
- Uitgangspuntenbrief Aanpak Cultuur en Erfgoed vanaf 2021 – provincie Gelderland

PARTNERSCHAPPEN
Culturele instellingen, creatieve en culturele ondernemers, instellingen, culturele platforms, gezelschappen, verenigingen, culturele broedplaatsen, kennisinstellingen RU, ArtEZ, HAN, ROC's, provincie Gelderland, Ministerie van OCW

Cultuurregio 025

ACTIES

- **Doorontwikkeling regionale visie Cultuurregio 025**
Verbreden en doorontwikkelen van de visie Cultuurregio 025 met aandacht voor cultuurbeoefening in zowel de steden als in de kleine kernen, met verbreding, ondersteuning en in stand houden van de cultuurbeoefening in verschillende segmenten (van cultuureducatie, amateurcultuur tot toptalent).

- **Gezamenlijke promotie en harmonisatie van culturele agenda**
Verkennen van mogelijkheden voor gezamenlijke promotie en het regionaal harmoniseren van de culturele agenda's tot o.a. een regionale cultuuragenda als instrument van verbrede Cultuurregio 025. Initiatieven kunnen in brede regio beter gebundeld en uitgedragen worden.

- **Investeringsimpuls in strategische culturele infrastructuur**
Investeren in de strategische culturele infrastructuur en ontwikkelingen in de Cultuurregio 025 van (boven)regionaal belang, zoals de renovatie van het Stadstheater Arnhem, gebiedsontwikkeling Valkhofkwartier en renovatie Stadsschouwburg Nijmegen.

- **Gezamenlijke visie op ontwikkeling van cultuureducatie in de regio**
Ontwikkelen van een gezamenlijke visie op behoud en versterking van cultuureducatie in de regio, met doorgaande leerlijnen (bijv. muziekles, lezen, etc.) en het optimaliseren van binnen- en buitenschoolse cultuureducatie in de steden en dorpen in de regio.

- **Kansen voor culturele broedplaatsen met faciliteiten**
Verkennen van kansen voor culturele broedplaatsen met voorzieningen en faciliteiten voor makers en kunstenaars door opdrachtversterking door regiogemeenten, via subsidieregelingen of in de vorm van ateliers, proefpodia en betaalbare woon-werkruimten.

- **Regionale ondersteuning en kennisuitwisseling**
Verkennen van behoeften aan uitwisseling van kennis en ervaringen zoals: ondersteuning van amateurverenigingen op gebied van bijvoorbeeld vrijwilligers en experts, samenwerking op gebied van ticketing, marketing, materialen e.d..

- **Human Capital – Schakel025 en Cultuur Academy**
Investeren in de brede, duurzame inzetbaarheid van ondernemers en inwoners die nu werkzaam zijn in de cultuursector, ook op lange termijn na de coronacrisis, en niet alleen voor toptalent maar ook voor andere segmenten in de cultuursector, o.a. door verbreding activiteiten Schakel 025 en Cultuur Academy naar de regio te halen.

Cultuurregio 025

De Cultuurregio 025 is een koploper voor regionale samenwerking. Door cultureel programma regionaal af te stemmen en het cultuurprofiel te versterken wordt het publiek van de regio bediend met een rijk en gevarieerd pakket aan culturele activiteiten. De gehele cultuurketen wordt bij elkaar gebracht, van opleidingen tot presentatie.

Opgave Ontspannen regio

Actieagenda

speerpunt 1

DUURZAAM TOERISME IN DE REGIO

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Verkenning naar de vitaliteit van het toeristisch aanbod	verkenning, beleidsactie	starten in 2021	
Uitwerken van bestemmingsmanagement in de regio	verkenning, beleidsactie	starten in 2021	
Uitvoeringsplan Toeristisch toekomstperspectief regio Arnhem Nijmegen	uitvoering	starten in 2021	
Stichting Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen aan het werk	uitvoering	lopend	
Uitvoering geven aan regionale recreatieve campagnes	uitvoering	starten na 2021	
Human capital – 'House of Leisure'	uitvoering	starten na 2021	

speerpunt 2

BRUISENDE BINNENSTEDEN EN KRACHTIGE KERNEN

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Regionale verkenning voorzieningenniveaus steden en kernen	verkenning, beleidsactie	starten in 2021	
Nieuwe ontwikkelingen in detailhandel beleidsmatig uitwerken	verkenning, beleidactie	starten na 2021	
Centrummanagement en ondernemerschap in steden en kernen versterken	uitvoering, lobby	lopend	
Bestrijding van leegstand in binnensteden en kleine kernen	uitvoering	lopend	
Investeringsimpuls in economische structuurversterking binnensteden en kernen	uitvoering	lopend	
Investeringsprogramma openbare ruimte binnensteden en kernen	beleidsactie, uitvoering	starten na 2021	
Kansen benutten van investeringsfondsen voor retail en binnensteden	verkenning	starten in 2021	

speerpunt 3

LANDSCHAPPELIJK RECREATIEF RAAMWERK

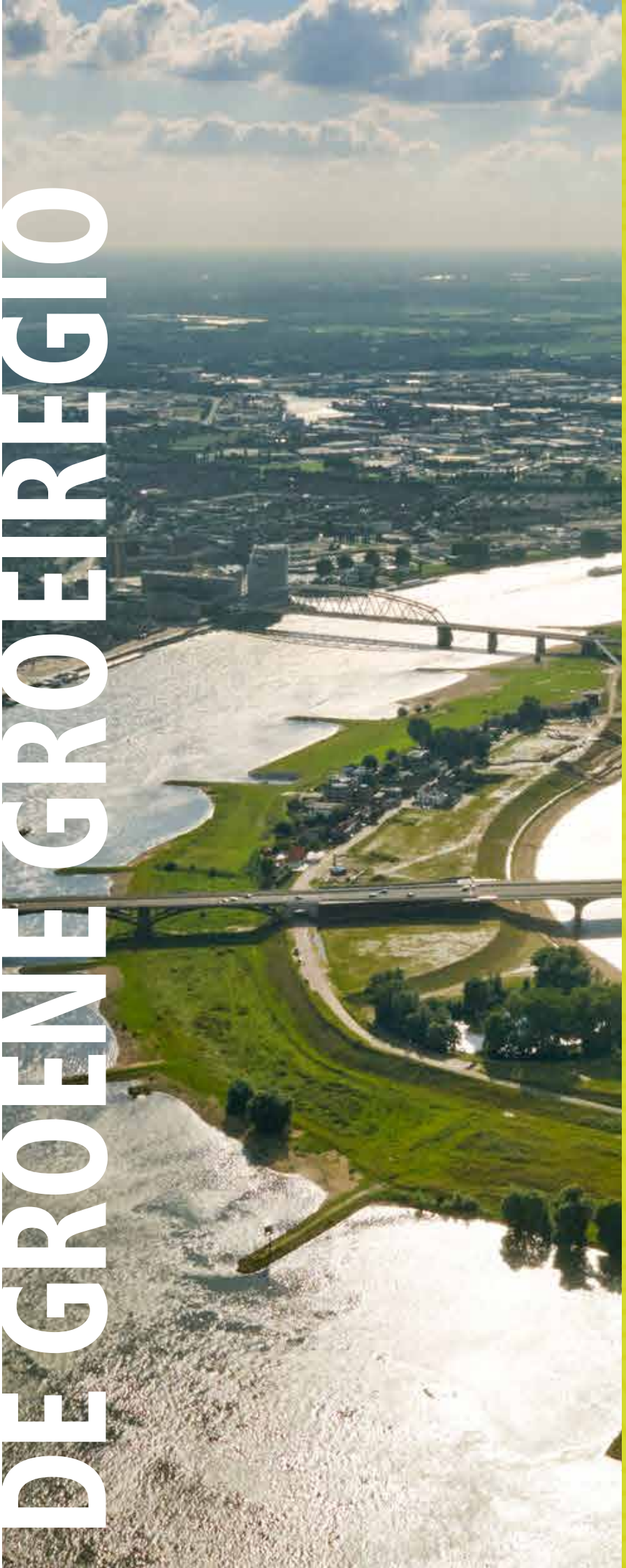
acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Regionale visie op landschappelijk raamwerk ontwikkelen	beleidsactie, lobby	starten in 2021	
Toeristische hotspots en toeristische overstapplaatsen verbinden	verkenning	starten na 2021	
Uitwerken van de 'customer journey' in relatie tot landschap	verkenning, lobby	starten in 2021	
Investeringsimpuls in het regionaal landschappelijk raamwerk	uitvoering	starten na 2021	

speerpunt 4

STERK REGIONAAL CULTUURAANBOD

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Doorontwikkeling regionale visie Cultuurregio 025	beleidsactie, lobby	lopend	
Gezamenlijke promotie en harmonisatie van culturele agenda	verkenning, lobby	lopend	
Investeringsimpuls in strategische culturele infrastructuur	uitvoering	starten na 2021	
Gezamenlijke visie op ontwikkeling van cultuureducatie in de regio	beleidsactie	starten in 2021	
Kansen voor culturele broedplaatsen met faciliteiten	verkenning, lobby	starten na 2021	
Regionale ondersteuning en kennisuitwisseling	verkenning	starten na 2021	
Human Capital – Schakel025 en Cultuur Academy	uitvoering	starten na 2021	

DE GROENE REGIO

Samen regisseren we de groei in de regio. Op zo'n manier dat we de typische balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit behouden. Hierdoor worden we herkenbaar als dé groene metropoolregio.

Groene kwaliteiten in de regio: Wijngaard de Holdeurn, Berg en Dal

AMBITIES DE GROENE GROEIREGIO

Integraal aan groei werken
In deze regionale opgave gaat het om het faciliteren en coördineren van groei (in wonen, werken en voorzieningen) in de regio en het tegelijkertijd versterken en gezamenlijk uitdragen van ons profiel als groene metropoolregio. We vullen deze groei zo in dat de typische balans tussen levendige stedelijkheid en een meer ontspannen leefkwaliteit in de regio in stand blijft. Door hierbij integraal samen te werken op regionaal niveau ontstaat een nieuw perspectief om de opgaven in stad, dorp, wijk en ommeland op te pakken. Zo maken we gebruik van de schaalgrootte van het stedelijk netwerk, de complementariteit van regiogemeenten en de agglomeratiekracht van de regio.

Groene groei in ruimteclaims
In de opgave groene groeiregio verbinden we de doelstellingen op het gebied van wonen en werk, mobiliteit, klimaatadaptatie en energie én agrarisch en recreatief cultuurlandschap. Ook de landbouw blijft een belangrijke rol spelen als drager van het landelijk gebied. We benaderen de uitdagingen die op de regio afkomen vanuit drie invalshoeken: wonen, leefomgeving en agglomeratiekracht. Door verschillende ruimteclaims in afstemming met elkaar te bekijken, benutten we het integrale karakter van deze opgave optimaal. Het doel is een toekomstbestendige en leefbare regio met gedifferentieerde dorpen, wijken en steden, met een evenwichtige verdeling van woon- en werkmilieus en een passend voorzieningenniveau, binnen ons profiel als groene metropoolregio.

Samen sterk als groene metropoolregio
Om onze doelen op het gebied van wonen, werken, energie en landschap (in relatie tot natuur, landbouw en klimaatadaptatie) daadwerkelijk te bereiken, kiest de regio voor samenwerking en profilering als ‘groene metropoolregio’. Zo kan de regio ook de krachten van verschillende overheidslagen intensiever bundelen en inzetten. Deze opgave vormt de basis voor een langjarig partnerschap die we als regio aangaan met provincie en Rijk en in nauwe samenwerking met economische en maatschappelijke partners, én onze bewoners, bezoekers en ondernemers.

Speerpunt 1

Wonen in stad, dorp en ommeland

Balans tussen vraag en aanbod in wonen

Aantrekkelijke woonmilieus in dorpen - Didam, Montferland

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar...

- hebben we een evenwichtige regionale woningmarkt
- met goede afstemming tussen de marktvraag en een gevarieerd aanbod
- waarbij de woningtekorten zijn gedaald en meer betaalbare woningen zijn gerealiseerd

Wonen in stad, dorp en ommeland

Dit speerpunt richt zich op het bouwen van voldoende duurzame en betaalbare woningen in de regio. Hierbij gaat het om nadere invulling en uitvoering geven aan de afspraken uit de Woondeal tussen regio, provincie en het Rijk. Enerzijds is dit gericht op het versnellen van de woningbouwproductie, en het verminderen en voorkomen van planuitval van potentiële bouwlocaties. Doel op korte termijn is het gezamenlijk inlopen van het woningbouwtekort in de regio (naar 2% in 2030) en het regionaal organiseren van een stabiele en continue woningbouwproductie. Tot 2025 is de ambitie om tot een woningbouwversnelling te komen van 20.000 woningen. Op lange termijn groeit de regionale woningbehoefte naar 50.000-60.000 woningen over de periode 2020-2040. Hieraan gekoppeld zet de regio zich in voor toekomstbestendige en gedifferentieerde wijken waarbij middenhuur, betaalbare koopwoningen en vrije sectorwoningen meer worden gemengd in kwetsbare gebieden in de regio. Met name betaalbaarheid van woningen heeft hierbij de aandacht. Dit alles vraagt om inzet van innovatieve instrumenten, slimme procedures en middelen, waarvoor de kennisuitwisseling tussen gemeenten onderlingen en met provincie en het Rijk actief georganiseerd moet worden.

LOPENDE TRAJECTEN

- Actieplan Wonen – provincie Gelderland
- Steengoed Benutten – provincie Gelderland
- Wijken van de Toekomst – provincie Gelderland
- Uitvoeringafspraken Woondeal regio Arnhem Nijmegen
- Gemeentelijke woonvisies en omgevingsvisies

PARTNERSCHAPPEN

Woningcorporaties, projectontwikkelaars, institutionele beleggers, vastgoedeigenaren, aannemers, dorps- en wijkorganisaties, bewonersgroepen, kennisinstellingen RU, HAN, VHL, ROC's, provincie Gelderland, Ministerie van EZK, Ministerie van BZK, Ministerie van IenW

ACTIELIJST

- **Woningbouwversnelling en Versnellingstafel**

Implementatie van de versnelling van de bouwproductie tot 20.000 woningen in 2025, met een gemiddelde bouwproductie van 4000 woningen per jaar. Inrichten van de regionale Versnellingstafel om uitval te verminderen, risico's beheersbaar te maken en programmering vorm en inhoud te geven, inclusief kennisuitwisseling op gebied van contractering.

- **Adaptief programmeren van woningbouwplannen**

Voorkomen van vertraging en uitval van (potentiële) bouwplannen door het ontwikkelen van een werkwijze van regionaal adaptief programmeren. De regionale woningbouwprogrammering moet zorgen voor voldoende plancapaciteit zodat volume, continuiteit en snelheid en in bouwstromen duurzaam kan worden georganiseerd. Inclusief het opzetten van een regionaal monitoringssysteem van de planvoorraad, inzichtelijk voor regio, provincie en Rijk, die hiervoor ook kennis leveren.

- **Strategische visie op toekomstbestendige en gedifferentieerde wijken**

Ontwikkelen van een gemeenschappelijke visie op sterke, toekomstbestendige en gemengde wijken, in samenwerking met corporaties en marktpartijen, waarbij meer middenhuur, betaalbare koopwoningen en vrije sectorwoningen worden gemengd in kwetsbare gebieden in de regio. Hierbij wordt ook gekeken naar instrumenten en middelen uit provinciale programma's Wijken van de Toekomst, Steengoed Benutten, Leefbaarheid en Klimaatadaptatie, en mogelijke pilots verkend.

- **Uitwerken en afspraken over het conceptueel bouwen**

Het versneld bouwen van voldoende duurzame en betaalbare woningen vraagt om vormen van innovatie, standaardisatie en industrialisatie zodat de gewenste bouwproductie slimmer kan worden georganiseerd. De regio werkt dit zogenoemde conceptueel bouwen verder uit, ondersteund door de provincie en het Rijk, en maakt zij hierover afspraken met corporaties en marktpartijen.

- **Uitvoeringsstrategie voor betaalbaar wonen**

Uitwerken van een uitvoeringsstrategie voor woningbouw, waarbij de regio 50% van de zachte plancapaciteit in het betaalbare segment (sociaal, middeldure huur en betaalbare koop) wil realiseren. Hiervoor wordt kennisuitwisseling georganiseerd tussen regio, provincie en Rijk over innovatieve instrumenten en procedures (zoals woonplicht, kettingbedingen, etc.).

Woondeal regio Arnhem-Nijmegen

De regionale Woondeal is een voorbeeld van de samenwerking tussen regio, provincie en het Rijk op de verstedelijkingsopgave van 60.000 woningen waar we tot 2040 voor staan. In de uitwerking van de Woondeal staat de balans tussen groei en leefkwaliteit centraal: het bijbouwen van voldoende (betaalbare) woningen en het versterken van het groene ontspannen profiel.

Speerpunt 2

Leefomgeving: integraal ruimteclaims afwegen

Balans tussen ruimteclaims van verstedelijking, mobiliteit, water, energie en landschap

Ruimteclaims in de leefomgeving: windturbines langs de A15

BEOOGD RESULTAAT 2025

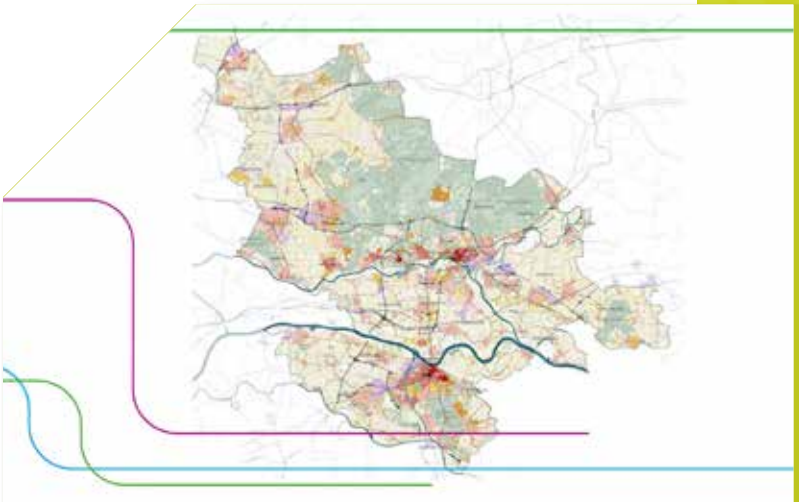
In vijf jaar...

- nemen we ruimteclaims van verstedelijking, mobiliteit, water en energie in het landschap op
- door het realiseren van meervoudig ruimtegebruik en slimme functiecombinaties
- weten we de milieubelasting te beperken en de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren
- en zijn natuur-, recreatieve en landschappelijke waarden behouden en versterkt

Leefomgeving: integraal ruimteclaims afwegen
Dit speerpunt richt zich op de integrale afweging van verschillende ruimteclaims die vanuit de andere opgaven (o.a. voor mobiliteit, bedrijventerreinen, water, energie, klimaat en verstedelijking) op de regio afkomen. Het gaat primair om de ruimtelijke dimensie van de andere opgaven, dus de ruimteclaims die voortvloeien uit de Verbonden, Productieve, Circulaire en Ontspannen regio. In de basis staat in dit speerpunt behoud en versterking van de kwaliteit van de leefomgeving (inclusief natuur en landschap) centraal. Dit krijgt vorm en inhoud door enerzijds het verkennen en agenderen van trends en ontwikkelingen, en het schetsen van inspirerende toekomstscenario's en nieuwe keuzevraagstukken waar de regio voor komt te staan. Anderzijds gaat het om het organiseren en verankeren van integrale regionale afspraken met het Rijk (o.m. over de Verstedelijkingsstrategie) en het vastleggen ervan in provinciale en gemeentelijke (omgevings)visies en beleidsplannen. Ook speelt het opzetten van een integrale monitoring van ontwikkelingen en afgesproken doelen een belangrijke rol door het ontwikkelen van een regionaal 'dashboard' voor groene groei als basis voor integrale afwegingen over de leefomgeving in de regio.

LOPENDE TRAJECTEN
- Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen en Foodvalley
- Gemeentelijke omgevingsvisies
- Omgevingsvisie 'Gaaf Gelderland' – provincie Gelderland
- Uitvoeringsprogramma 'Gaan voor Gaaf Gelderland' – provincie Gelderland
- Uitvoeringsprogramma Nationale Omgevingsvisie (NOVI) – ministerie van BZK

PARTNERSCHAPPEN
Ondernemers, bewonersgroepen, regionaal bedrijfsleven, private ontwikkelende en investerende partijen, maatschappelijke organisaties en instellingen, kennisinstellingen in de regio, provincie Gelderland, Ministeries van BZK, EZK, LNV en OCW.

ACTIELIJST

- **Uitwerken van de Verstedelijkingsstrategie**

De concept-Verstedelijkingsstrategie uitwerken tot een definitieve Verstedelijkingsstrategie die moet leiden tot (besluitvorming) over afspraken in een Verstedelijkingsakkoord met het Rijk tijdens met BO-MIRT in najaar 2021. Hierin trekt de regio samen op met regio Foodvalley.

- **Verstedelijkingsstrategie verankeren in omgevingsvisies**

Beleidsmatig uitwerken van de Verstedelijkingsstrategie in provinciale beleidsplannen en gemeentelijke beleidsplannen en/of omgevingsvisies. En verkennen van de nut en noodzaak van een samenhangende ruimtelijke visie of -agenda voor de regio.

- **Koppeling versterken met landelijk en provinciaal beleid voor de leefomgeving**

Versterken van de koppelingen met het Rijksbeleid en provinciaal beleid voor de leefomgeving, inclusief verstedelijkingsstrategie. Met het (Uitvoeringsprogramma) NOVI, Omgevingsagenda Oost en de Omgevingsvisie 'Gaaf Gelderland' en specifieke rijksbeleidskaders zoals het Toekomstbeeld OV 2040, Topsectorenbeleid of het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.

- **Regionale toekomstscenario's voor lange termijn**

Ontwikkelen van integrale toekomstscenario's voor de regio voor de lange termijn (bijv. 2050) waarin nieuwe maatschappelijke trends en ontwikkelingen worden geagendeerd en vertaald naar mogelijke ontwikkelscenario's en de keuzevraagstukken waarvoor de regio op lange termijn komt te staan, en wat dit betekent voor de koersbepaling van de ontwikkeling van de regio.

- **Regionaal dashboard voor groene groei ontwikkelen**

Ontwikkelen van een regionaal dashboard als instrument voor inzicht in de ontwikkeling van de groene groeiregio, inclusief de verstedelijkingsopgave. Basis hiervoor zijn verschillende typen monitors: de regionale woningmarktmonitor, IBIS (inzake RPW), monitor RES, etc. Integratie van verschillende monitordata tot een helder dashboard als basis voor bestuurlijke afwegingen.

Verstedelijkingsstrategie regio Arnhem-Nijmegen en Foodvalley

De verstedelijkingsstrategie is een routekaart om voor de regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley te komen tot een gezonde en groene groei van de regio. Hoe worden bijvoorbeeld de 60.000 extra woningen tot 2040 in onze regio gerealiseerd met behoud van leefklimaat, bereikbaarheid en de kwaliteit van het landschap?

Speerpunt 3

Agglomeratiekracht – groene metropoolregio

Balans tussen eigen kracht en complementariteit van steden en dorpen

Een groene metropoolregio - stedelijk gebied Arnhem

BEOOGD RESULTAAT 2025

In vijf jaar...

- is de complementariteit en samenhang tussen stad, dorp en ommeland toegenomen
- waarbij de steden en dorpen zich samen profileren als 'groene metropoolregio'
- om de netwerkkracht en concurrerend vermogen van de regio (inter)nationaal te vergroten

Agglomeratiekracht - groene metropoolregio

Dit speerpunt richt zich op het versterken van de positionering van onze regio als 'groene metropoolregio' richting provincie, Rijk en Europa. Enerzijds gaat het om het versterken van de internationale concurrentiepositie voor bewoners, ondernemers en bezoekers en anderzijds om een betere lobby, agendering en verankering van (investerings)afspraken met provincie, Rijk en Europa. Hiervoor is de gemeenschappelijke samenwerking van de 18 gemeenten als regio Arnhem-Nijmegen onontbeerlijk. Hierin zoeken we naar de complementariteit tussen de steden onderling en met de dorpen, kleine kernen en het landelijk gebied. Hierbij wordt iedereen in zijn eigen kracht gezet, en bundelen we al deze krachten tot een sterke samenhangende regio. Het perspectief: eenheid in verscheidenheid. Agglomeratiekracht vraagt om een slagvaardig handelingsperspectief en krachtig instrumentarium om actieagenda's uit te voeren en projecten te realiseren. Het uitwisselen van kennis, kunde en ervaringen met participatie- en realisatieprocessen en inzet van instrumenten helpt alle gemeenten invulling te geven aan een slagvaardige regio. Ook vanuit The Economic Board wordt gekeken hoe de agglomeratiekracht vanuit de triple helix samenwerking kan worden versterkt. Ook onze samenwerking met de regio Foodvalley in de Verstedelijkingsstrategie draagt hieraan bij.

LOPENDE TRAJECTEN

- Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen en Foodvalley
- Regiobod NOVI-propositie 'Naar een groene metropoolregio' – regio Arnhem-Nijmegen
- De Kracht van Oost – regio's en provincies Gelderland en Overijssel
- Omgevingsagenda Oost / BO MIRT /BO Leefomgeving – regio, provincie, Rijk
- Uitvoeringsprogramma Nationale Omgevingsvisie – ministerie van BZK
- Green Deal – Europese Commissie

PARTNERSCHAPPEN

Ondernemers, bewonersgroepen, regionaal bedrijfsleven, private ontwikkelende en investerende partijen, maatschappelijke organisaties en instellingen, kennisinstellingen in de regio, provincie Gelderland, Ministeries van BZK, EZK, LNV en OCW.

ACTIELIJST

- **Verkenning naar versterking van de agglomeratiekracht van de regio**

Verkennen van de inhoudelijke doelen, strategie en governance om de agglomeratie van de regio te versterken in het perspectief van de ruimtelijk-economische ontwikkeling en concurrentiepositie van de regio in (inter)nationaal verband. Hoe kunnen we de agglomeratiekracht met 18 gemeenten versterken en netwerkkracht ontwikkelen op het profiel als 'groene metropoolregio'? Aan het onderzoek 'De kracht van Oost' en de Brede Welvaartsmonitor kan relevante input worden ontleend.

- **Community of Practice en toolkit instrumentarium voor regiogemeenten**

Er bestaat brede behoefte aan uitwisseling van kennis en ervaringen over het handelingsperspectief en instrumentarium (#hoedan) bij de regiogemeenten voor het realiseren van de vijf opgaven. Betere uitwisseling voorkomt uitvinden van hetzelfde wiel, en versterkt de samenwerking en realisatie van de actieagenda's. Dit kan onder meer in de vorm van een regionale Community of Practice (CoP) en het ontwikkelen van een instrumentenkist/toolkit voor realiseren van de actieagenda's.

NOVI-propositie 'Naar een groene metropoolregio'

Een groene metropoolregio van internationale betekenis. Zichtbaar als topregio in food, health en energy, samen met Foodvalley. Als dé circulaire topregio van ons land en van Europa. Als het vijfde kroonjuweel van metropoolregio's in ons land. Dit is de kern van de gezamenlijke propositie aan de Nationale Omgevingsvisie (NOVI).

Opgave Groene groeiregio

Actieagenda

speerpunt 1

WONEN IN STAD, DORP EN OMMELAND

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Woningbouwversnelling en Versnellingstafel	beleidsactie	lopend	
Adaptief programmeren van woningbouwplannen	verkenning, beleidsactie	opstarten in 2021	
Strategische visie op toekomstbestendige en gedifferentieerde wijken	beleidsactie	opstarten na 2021	
Uitwerken en afspraken over het conceptueel bouwen	uitvoering	opstarten na 2021	
Uitvoeringsstrategie voor betaalbaar wonen	uitvoering	opstarten na 2021	

speerpunt 2

LEEFOMGEVING: INTEGRAAL RUIMTECLAIMS AFWEGEN

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Uitwerken van de Verstedelijkingsstrategie	beleidsactie, uitvoering	starten in 2021	
Verstedelijkingsstrategie verankeren in omgevingsvisies	beleidsactie, uitvoering	starten na 2021	
Koppeling versterken met landelijk en provinciaal beleid voor de leefomgeving	uitvoering	starten in 2021	
Regionale toekomstscenario's voor lange termijn	verkenning	starten na 2021	
Regionaal dashboard voor groene groei ontwikkelen	beleidsactie, uitvoering	starten na 2021	

speerpunt 3

AGGLOMERATIEKRACHT - GROENE METROPOOLREGIO

acties	type	uitvoering	fasering '21 '22 '23 '24 '25
Verkenning naar versterking van de agglomeratiekracht van de regio	verkenning	starten in 2021	
Community of Practice en toolkit instrumentarium voor regiogemeenten	uitvoering	starten na 2021	

Colofon

Deze Regionale Agenda voor de regio Arnhem-Nijmegen is onderdeel van het proces voor versterking van de regionale samenwerking. Gekoppeld aan deze agenda zijn een regionale visie 'Regio Arnhem-Nijmegen - Groene metropoolregio', een gemeenschappelijke regeling en een bedrijfsplan voor governance en werkwijze ontwikkeld.

Deze Regionale Agenda is ontwikkeld door de Stuurgroep Regionale versterking:

Stuurgroep Regionale Versterking

Hubert Bruls	burgemeester gemeente Nijmegen
Nick Derks	wethouder gemeente Wijchen
Sylvia Fleuren	wethouder gemeente Berg en Dal
Ahmed Marcouch	burgemeester gemeente Arnhem
Lucien van Riswijk	burgemeester gemeente Zevenaar (voorzitter)
Jasper Verstand	wethouder gemeente Renkum [tot 1 okt. 2020]
Helga Witjes	wethouder gemeente Lingewaard
Arne van Hout	gemeentesecretaris Nijmegen, Kring Gemeentesecretarissen
Jan Herman de Baas	kwartiermaker Versterking regionale samenwerking
Henk van den Berg	secretaris Regio Arnhem-Nijmegen (secretaris)

Ondersteund door het projectteam Opgaven, bestaande uit medewerkers van regiogemeenten uit alle delen van de regio en de provincie Gelderland. En vele ambtelijke deskundigen en vertegenwoordigers van de 18 gemeenten, regionale coördinatoren en van de provincie Gelderland die in verschillende werkbijeenkomsten intensief zijn betrokken bij koers en inhoud van de Regionale Agenda.

Begeleiding en uitvoering

UUM | Unlimited Urban Management – www.uum.nl

Edwin van Uum	procesmanager / planoloog
Mathijs Dielissen	planoloog en landschapsontwerper
Koen Vermeulen	stedenbouwkundige

regio arnhem nijmegen

UUM
UNLIMITED URBAN MANAGEMENT

https://www.grasfalt.nl/

https://www.duurzaam-ondernemen.nl/industriepark-kleefse-waard-wint-circular-economy-award-2019/

https://www.duurzaam-ondernemen.nl/regio-arnhem-nijmegen-zet-in-op-circulariteit-met-manifest-maak-werk-van-de-circulaire-economie/

BEHANDELRESULTAAT

Rondetafelgesprek - 07-04-2021

Raadsvoorstel "Visie circulaire economie Arnhem"

Zaaknummer:	424705
Portefeuillehouder:	Jan van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Simonis (GL), Loos (VVD), Steenvoort (D66), Visser (PvdA), Manders (AC), De Groot (PvdD), Henzen (PVV) Van Dillen (CDA), Tujeehut (AOP) en Dilekci (Denk VA).
De fracties van de SP en de ChristenUnie waren niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
Tijdens de beraadslaging is de eerste termijn van de M1 behandeld. Hierin hebben fractievertegenwoordigers vragen aan de portefeuillehouder gesteld en zijn die beantwoord.

Toezegging
Wethouder Van Dellen zegt toe de concept-opgave circulariteit van de Groene Metropoolregio naar de raad te sturen.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de M1 behandeling nog niet is afgerond, maar dat de vervolgsessie een gecombineerde M1 en M2 behandeling kan zijn. Daarvoor is het nodig dat fracties tijdig mogelijke moties of amendementen indienen.
.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

R. Maref

Van: Heleen Sauer
Verzonden: woensdag 21 april 2021
Onderwerp: RE: Technische vraag circulaire economie

Beste Karlijn,

Hierbij ontvang je de beantwoording van de technische vragen van D66 over circulaire economie.

Namens de fractie van D66 ben ik bezig met informatie verzamelen omtrent de circulaire economie. Helaas kan ik nergens terug vinden hoeveel procent de gemeente momenteel circulair inkoopt en produceert. Graag zou ik deze gegevens van u ontvangen.
Het is op dit moment niet mogelijk om voor álle inkopen exact aan te geven hoeveel procent circulaire inkoop er plaatsvindt. Anders dan bij bijvoorbeeld Social Return on Investment is het op dit moment bij circulariteit niet mogelijk om in percentages uit te drukken hoeveel procent van de inkoopomvang van een project ingezet wordt voor circulariteit. De ontwikkeling van een monitoringstool kan in de toekomst helpen deze percentages daar waar mogelijk meer in beeld te krijgen.
Als gekeken wordt naar het Plan van Aanpak m.b.t. circulariteit wordt er in een specifiek geval wél een percentage benoemd. Arnhem streeft naar 25% circulair gebruik van materialen in 2023, 50% in 2030 en 100% in 2050 in de nieuwe (woningbouw-)projecten van de stad. Met deze doelstelling wordt voor het onderdeel woningbouw de inspanningsverplichting uit de woondeal gevolgd.
Het segment bouw is een segment dat bij uitstek geschikt is om circulaire doelstellingen toe te passen aangezien op dit vlak wezenlijke resultaten te behalen zijn.
Bij projecten die vallen binnen Openbare Ruimte wordt circulariteit al in veel gevallen meegenomen in het proces en worden al goede resultaten behaald. Een voorbeeld hiervan is de circulaire herinrichting Apeldoornseweg. Ook daar waar het projecten betreft die binnen het Fysieke Domein vallen, waar de woondeal onder valt, worden al circulaire voorwaarden toegepast. Een mooi voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld het Ruimtelijk raamwerk Schuytgraaf veld 3 Noord dat onlangs (14 april) is vastgesteld door de gemeenteraad. In dit raamwerk is specifiek het hergebruik van materialen opgenomen (materialenpaspoort). Hieruit blijkt dat de recente doelstellingen uit het Plan van Aanpak circulariteit nu al worden meegenomen in trajecten.
Naast de concrete toepassing van circulaire voorwaarden om te voldoen aan de gestelde doelstellingen werkt de gemeente Arnhem, zoals reeds benoemd, ook aan een monitoringstool om circulaire resultaten beter in kaart te brengen. Want naast resultaten uit bouw gerelateerde trajecten wil de gemeente ook circulaire oplossingen bij andere trajecten beter kunnen monitoren. Er worden bij de aanschaf van producten ook circulaire oplossingen gecontracteerd, echter het is wenslijk om deze resultaten met behulp van een monitoringstool ook uit te kunnen drukken in bijvoorbeeld percentages.

Naast het ontwikkelen van een monitoringstool op circulair gebied speelt er binnen Openbare Ruimte nog een ontwikkeling die hier deels op aansluit.
In het kader van het klimaatplan Arnhem waar de focus ligt op CO2 reductie is een projectsheet ontwikkelt voor projecten van het cluster in samenwerking met adviesbureau Primum. De sheet richt zich op co2 en de mate van circulariteit en heeft daarbij een basisjaar als nulmeting. De sheet is nog in opbouw. In 2021 wordt gestart met de implementatie van dit projectsheet op pilot status. De inzet is om dit structureel toe te gaan passen.

Ik vertrouw erop je hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

GEMEENTE Arnhem

Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem
Postbus 5465
6802 EL Arnhem

Heleen Sauer
Programmamanager Vitale Economie
Afdeling Strategie, Beleid en Regie

BEHANDELRESULTAAT

M1/M2 - 21-04-2021

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel "Visie circulaire economie Arnhem"

Zaaknummer:	424705
Portefeuillehouder:	Jan van Dellen

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Simonis (GL), Pape (VVD), Steenvoort (D66), Visser (PvdA), Manders (AC), De Groot (PvdD), Henzen (PVV) Van den Broek (CDA), Tujeehut (AOP), Becker (ChristenUnie) en Dilekci (Denk VA).
De fractie van de SP was niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
Tijdens de beraadslaging is de tweede termijn van de M1 afgerond.

Moties
De volgende moties zijn besproken:

- 21M46 "Werkbudget adviseur circulaire economie" - D66 (Venhoek)
- 21M47 "Neem de inwoners mee in de circulaire economie" - D66 (Venhoek), Partij voor de Dieren (De Groot)
- 21M48 " Circulaire ECONOMIE = duurzaam" - VVD (Loos), GroenLinks (Simonis), PvdA (Visser)

De volgende motie is nog niet besproken:

- 21M45 "Arnhem AWARD voor circulariteit & innovatie" - DENK (Dilekci) en CDA (Van Dillen).

Door de fracties van GroenLinks en Partij voor de Dieren is aangegeven dat zij nog meedere moties willen indienen.

Toezegging
Wethouder Van Dellen zegt toe de raad eind 2021 een uitvoeringsplan (inclusief financiële paragraaf) aan te bieden.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de M2 behandeling nog niet is afgerond. De M2 behandeling zal worden voortgezet met de nog niet besproken motie en worden aangevuld met de door de fracties van GroenLinks en Partij voor de Dieren in te dienen moties.

De griffier,

J. Kersten

De voorzitter,

S. van Ommen

Politieke Avond

Dossiernummer	2432
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2021
Agendapunt	6.12
Omschrijving	Vaststellen: Ruimtelijke randvoorwaarden Bestuurskwartier

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	19 mei 2021
Politieke Avond	**16 juni 2021**

Ruimtelijke randvoorwaarden Bestuurskwartier

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	16 juni 2021
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp

.

Aan de gemeenteraad, 19 mei 2021

Aanwezig:
de raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (AC), Pape (VVD), Venhoek (D66), Prinsen (GL), Visser (PvdA), De Groot (Partij voor de Dieren), Zijlstra (ChristenUnie), en Van Plateringen (Arnhemse Ouderen Partij). De fractie van de SP, CDA, PPV en Denk/Verenigd Arnhem waren niet vertegenwoordigd.

Verloop
De vergadering begint Informatief. De heer Bleekman spreekt in namens de bewoners van het appartementencomplex boven Cocomat. *(Zijn inspraaktekst -inclusief illustraties- is toegevoegd aan de stukken).*
Aansluitend vindt de meningsvormende vergadering plaats in twee termijnen. De fractie van de PvdA overweegt een motie/amendement om het betreffende gebied te vergroten/uit te breiden.

Toezegging
De wethouder Bouwkamp zegt toe een bredere (overkoepelende) visie voor het Oostelijk Centrum gebied te ontwikkelen en streeft ernaar deze voor 2022 gereed te hebben.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de Meningsvormend-1 fase is afgerond. Aangezien de raadskamer in meerderheid aangeeft dat de eventuele motie van de PvdA geen aparte Meningsvormend-2 behandeling nodig heeft, wordt het raadsvoorstel doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

E.J.S. Dirksen L. Manders

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 531252

Onderwerp: Ruimtelijke randvoorwaarden Bestuurskwartier

Voorstel

1. De "Ruimtelijke randvoorwaarden Bestuurskwartier Arnhem" vast te stellen.
2. Kennis te nemen van het vervolgproces (financieel en inhoudelijk).

Inleiding

Door de huisvestingsopgaven van provincie, Rijk en politie ontstaan er in het Bestuurskwartier aan de oostzijde van de binnenstad kansen op het gebied van het versterken van de ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en woningbouw. Deze kansen zijn beschreven in de ambitienota ´Herontwikkeling Prinsenhof; op weg naar Ruimtelijke Kwaliteit en Duurzaamheid in het Bestuurskwartier'. Op 14 mei 2019 bent u hierover met een raadsbrief geïnformeerd. Deze ambitienota is op 22 mei 2019 gezamenlijk door partijen ondertekend. Een van de opgaven die naar aanleiding hiervan is geformuleerd is het opstellen van een ruimtelijke gebiedsvisie voor dit gebied. Gemeente, Rijksvastgoedbedrijf en provincie Gelderland hebben hier gezamenlijk aan gewerkt. Op 27 mei 2020 informeerden wij u over de stand van zaken van het opstellen van de ruimtelijke randvoorwaarden.

Met het opstellen van de ruimtelijke randvoorwaarden is de programmatische opgave in het Bestuurskwartier geformuleerd. Belangrijk hierin zijn onder andere de verbouwing en uitbreiding van het Paleis van Justitie en het huisvesten van het stadsbureau van de politie. Om levendigheid en reuring aan te brengen in het gebied wordt tevens een mix van woningen en voorzieningen toegevoegd. Naast een bebouwingsopgave vormt ook de inrichting en het functioneren van de openbare ruimte een belangrijke bouwsteen. Ook de duurzaamheidsopgaven op het gebied van o.a. energietransitie, duurzame mobiliteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulaire economie spelen hierin een belangrijke rol. Tevens is een visie op het profiel en de identiteit van het gebied ontwikkeld.

Beoogd effect

Versterken en verduurzamen van het Bestuurskwartier in het oostelijk deel van de binnenstad en bijdragen aan de woningbouwopgave van Arnhem.

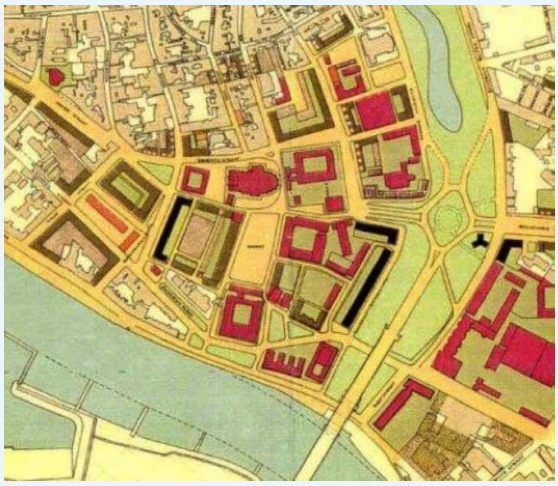
Argumenten

1.1 Het Bestuurskwartier maakt deel uit van het gebied Centrum Oost

GEMEENTE Arnhem

Het Bestuurskwartier maakt onderdeel uit van het gebied Centrum Oost. Dit gebied rondom de brug heeft in de oorlog zwaar geleden. Zoals op bijgaande afbeelding te zien is, is vrijwel het gehele gebied rondom de brug verwoest geweest en maakte dan ook onderdeel uit van het wederopbouwplan. 75 jaar na de oorlog is het monofunctionele en

versteende gebied toe aan een nieuwe investering, versterking van bestaande functies en verduurzaming in het algemeen. Het gebied vanaf Stadstheater tot aan Bestuurskwartier en Cobercoterrein is dan ook volop in beweging.

In de ambitienota is een overzicht gegeven van alle ontwikkelingen in de oostrand van de binnenstad en is ook weergegeven hoe deze gebieden ruimtelijk samenhangen. Daaruit zijn ambities en uitgangspunten geformuleerd voor het gebied Bestuurskwartier die in de ruimtelijke randvoorwaarden zijn uitgewerkt.

1.2 *In het Bestuurskwartier zijn verschillende ontwikkelingen die om richting en samenhang vragen.*

Binnen het Bestuurskwartier is de afgelopen tijd veel veranderd; de provinciale gebouwen Rijnstaete en Prinsenhof B zijn afgebroken, de nieuwbouw van de provincie is gereed. In het gebied staan enkele leegstaande kantoorgebouwen van het voormalige Gelders Archief en de provincie Gelderland. Ook is er een opgave om de huisvesting van het Paleis van Justitie te herprogrammeren en te verduurzamen en ligt er de opgave voor de realisatie van het politiebureau in het gebied. Deze opgaven binnen het gebied en de positie in de stad vragen om een gezamenlijke en integrale kijk op het Bestuurskwartier.

1.3 *Het Bestuurskwartier is een uitgelezen kans om verschillende Arnhemse ambities te realiseren.*

Gemeente, Rijk en provincie willen graag vanuit goed rentmeesterschap de kansen benutten die een integrale benadering biedt. De (maatschappelijke) meerwaarde zit in de wens het gebied te verduurzamen en de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. In het Bestuurskwartier kan een bestuurlijk juridisch centrum verder ontwikkeld worden en is daarmee een clustering als onderdeel van Legal Valley (een samenwerking van juridische organisaties, met als doel de juridische infrastructuur in Gelderland te positioneren en te verbinden). Met het vergroten van de maat voor de openbare ruimte in het binnengebied van het Bestuurskwartier ontstaan er kansen voor een goed verblijfsklimaat en voor het realiseren van verschillende duurzaamheidsambities. Voor de levendigheid van het Bestuurskwartier en het realiseren van een betere verbinding tussen historische binnenstad en de Rijnkade zijn routes en entrees voor voetgangers en fietser van groot belang. De ontwikkelopgave vraagt om een duurzame, toekomstgerichte, ondergrondse parkeeroplossing. Deze parkeervoorziening voorziet in de parkeerbehoefte van de verschillende functies in het Bestuurskwartier en biedt tevens kansen voor het zuidoostelijke deel van de binnenstad. Op dit moment wordt uitgegaan van parkeren in twee lagen onder de Markt en Prinsenhof. De haalbaarheid hiervan wordt in de vervolgfase verder onderzocht. Het toevoegen van een substantieel woningbouwprogramma voorziet in de Arnhemse woningbehoefte. Het Bestuurskwartier is opgenomen als een van de versnellingslocaties, als onderdeel van Centrum Oost. Het toevoegen van woningen en voorzieningen in de plint draagt bij aan het verlevendigen van het gebied.

2.1 Het vervolgproces op inhoud vraagt om nadere uitwerking

De ruimtelijke randvoorwaarden zullen worden uitgewerkt in een stedenbouwkundige structuurvisie die door een stedenbouwkundig bureau in opdracht van provincie, Rijksvastgoedbedrijf en gemeente zal worden opgesteld. Bij de uitvraag voor dit stedenbouwkundig bureau is bewonersparticipatie een belangrijk onderdeel van de opdracht.

2.2 *De financiering is nog niet rond, dit vraag om een vervolgproces*

Vergelijkbaar met veel binnenstedelijke ontwikkelingen in Nederland gaat het hier om een complexe binnenstedelijke opgave, waarbij net als in de zuidelijke binnenstad aanvullende publieke middelen noodzakelijk zijn om deze ontwikkeling mogelijk te maken.

De publieke onrendabele top in deze ontwikkeling wordt met name door ondergronds parkeren en sloop van bestaande gebouwen veroorzaakt. Het ondergronds parkeren biedt echter ook de kans om een kwalitatief duurzaam en levendig stuk binnenstad te realiseren, waar het prettig werken, wonen en

verblijven is. De eerste resultaten van de financiële doorrekeningen wijzen op een tekort van 20 tot 30 miljoen.

Van belang is om met de drie overheden samen te bezien of middelen voor de onrendabele top kunnen worden gevonden. Onderzocht wordt of samen met de overige ontwikkelingen in Centrum Oost een beroep kan worden gedaan op de 3e tranche van de woningbouwimpulsgelden van het Rijk. Hiertoe is cofinanciering benodigd die door de gezamenlijke overheden dient te worden opgebracht. Hier zijn op dit moment nog geen gemeentelijke middelen voor gereserveerd. We verwachten echter bij de jaarrekening (zoals aangegeven bij de najaarsrapportage 2020) een voordelig resultaat op de GREX zuidelijke binnenstad. Dit positieve resultaat kan mogelijk te zijner tijd, indien de raad daartoe zal besluiten, hiervoor worden ingezet.

De komende maanden zal dit verder worden onderzocht en zal, waar nodig besluitvorming worden voorbereid alvorens onomkeerbare stappen te zetten.

Kanttekeningen en risico's

2.1 Randvoorwaarden kunnen strijdigheden opleveren.

In de uitwerking naar een stedenbouwkundig plan worden de inhoudelijke randvoorwaarden nader uitgewerkt. Bij de uitwerking hiervan kunnen randvoorwaarden tegenstrijdigheden opleveren. Mocht dit tot aanpassing van de ruimtelijke randvoorwaarden leiden, dan wordt dit voorgelegd aan de raad.

2.2 Er zijn nu nog onvoldoende middelen beschikbaar om ontwikkeling mogelijk te maken.

Zoals aangegeven kent de ontwikkeling een onrendabele top. Uiteraard zullen geen onomkeerbare besluiten genomen worden voordat voldoende financiële dekking beschikbaar is.

Participatie

De ruimtelijke randvoorwaarden voor het Bestuurskwartier zijn in cocreatie met de verschillende grondeigenaren en toekomstige gebruikers in het gebied opgesteld. Er is intensieve samenwerking geweest tussen Rijksvastgoedbedrijf, provincie Gelderland, politie, justitie en OM.

De ambitie en de kansen in het gebied zijn eerder toegelicht bij het Platform Binnenstad Arnhem (PBA). Als gevolg van de coronasituatie is het tot nu toe nog niet mogelijk geweest om een actuele toelichting te geven op de ruimtelijke randvoorwaarden, het PBA zal hier naar verwachting op 15 december a.s. over worden geïnformeerd (als de situatie m.b.t. corona dit toelaat). Tevens is gesproken met de voorzitter van de VVE van het appartementengebouw Eusebiusbuitensingel 14 - 26, de vertegenwoordiger van de appartementen gelegen in het projectgebied. De ontwikkeling is op hoofdlijnen toegelicht. Afgesproken is dat de bewoners in het vervolgproces bij de uitwerking van de stedenbouwkundige structuurvisie worden betrokken.

Bewonersparticipatie is een belangrijk onderdeel bij de selectie van en uitwerking door het stedenbouwkundig bureau.

De bewoners in de zuidelijke binnenstad zijn onlangs via de nieuwsbrief zuidelijke binnenstad op hooflijnen geïnformeerd over de ontwikkelingen in het Bestuurskwartier.

Financiën

Het vaststellen van de ruimtelijke randvoorwaarden heeft in zichzelf geen financiële gevolgen, anders dan dat er plankosten worden gemaakt in het vervolgproces. Het college is voornemens deze te dekken uit de herstelagenda.

De opgave zoals in argument 2.2 in financiële zin is benoemd, vraagt ook inzet van gemeentelijke middelen. Voor de aanvraag woningbouwimpulsgelden is dekking van de drie partners (provincie, Rijk en gemeente) nodig. Vanuit de gemeente zal mogelijk een relatie worden gelegd met de grondexploitatie zuidelijke binnenstad.

Uitvoering

Zie hiervoor argument 2.1 en 2.2

Communicatie

Na het collegebesluit wordt een persbericht opgesteld. Provincie, Rijksvastgoedbedrijf, politie en de VVE in het gebied zullen hierover rechtstreeks worden geïnformeerd.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Ruimtelijke randvoorwaarden Bestuurskwartier Arnhem

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	531252

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 december 2020, nummer: 531252;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De "Ruimtelijke randvoorwaarden Bestuurskwartier Arnhem" vast te stellen
2. Kennis te nemen van het vervolgproces (financieel en inhoudelijk)

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

RUIMTELIJKE RANDVOORWAARDEN BESTUURSKWARTIER ARNHEM

december 2020

RUIMTELIJKE RANDVOORWAARDEN BESTUURSKWARTIER ARNHEM

provincie Gelderland

Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

GEMEENTE Arnhem

december 2020

INHOUD

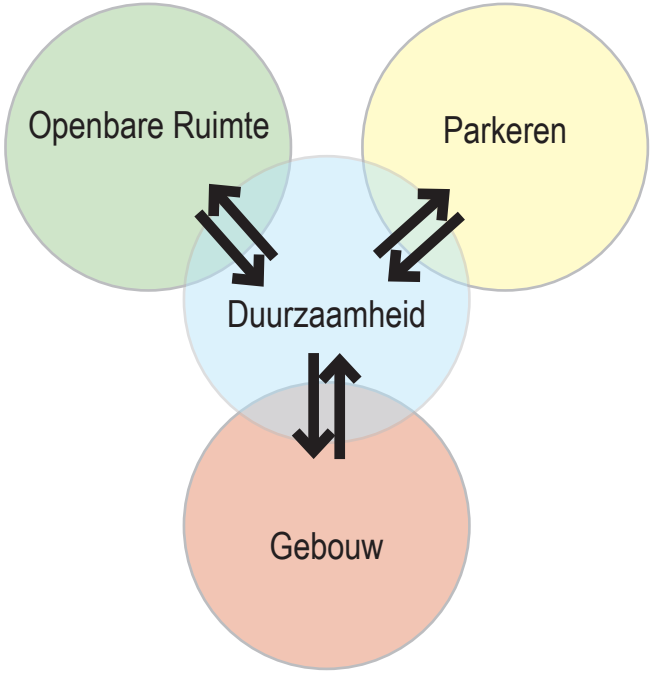
1 INLEIDING
1.1 Aanleiding
1.2 Manifest
1.3 Ambitiedocument
1.4 Gebiedsvisie
1.5 Ruimtelijke randvoorwaarden
1.6 Duurzaamheidsopgave

2. RUIMTELIJKE VISIE BESTUURSKWARTIER
2.1 Analyse Bestuurskwartier e.o.
2.2 Visie Bestuurskwartier

3. RUIMTELIJKE RUIMTELIJKE RANDVOORWAARDEN
3.1 Ruimtelijke ruimtelijke randvoorwaarden
3.2 Bandbreedte programma
3.3 Gebiedsvisie(kaart) Bestuurskwartier

4. OVERZICHT KEUZES EN UITWERKINGSAGENDA

Openbare Ruimte
Parkeren
Duurzaamheid
Gebouw

1. INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Binnen het Bestuurskwartier is in de afgelopen tijd veel veranderd; de provinciale gebouwen Rijnstaete en Prinsenhof B zijn afgebroken, de nieuwbouw van de Provincie is gereed. In het gebied staan enkele leegstaande kantoorgebouwen van het voormalige Gelders Archief en de Provincie Gelderland.
De provincie overweegt Prinsenhof C, die nu in gebruik is als parkeergarage, te herhuisvesten als dit tot voldoende kwalitatieve (maatschappelijke) meerwaarde leidt ten opzichte van de bijhorende investering, De (maatschappelijke) meerwaarde zit in de wens het gebied te verduurzamen en de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. Ook is er een opgave om de huisvesting van het gerechtshof van Justitie tegen het licht te houden en ligt er de opgave voor onderzoek naar realisatie van een politiekantoor in het gebied. De opgaven binnen het gebied en de positie binnen de stad vragen om een gezamenlijke en integrale kijk op het Bestuurskwartier. Bezien vanuit zowel de ruimtelijke kwaliteit als duurzaamheid.
Gemeente, Rijk en Provincie zijn reeds in het Bestuurskwartier gevestigd en willen graag vanuit goed rentmeesterschap de kansen benutten die een gezamenlijke integrale benadering van de ontwikkeling van de Prinsenhof biedt. Zij willen daarmee bijdragen aan een gezond, veilig en leefbaar gebied, en een mooie, gave en inspirerende omgeving, die toekomstbestendig en duurzaam is en met trots doorgegeven kan worden aan toekomstige generaties.

1.2 MANIFEST

Mei 2019 ondertekenden Gemeente, Rijk en Provincie een manifest dat de gewenste samenwerking en de gezamenlijke ambities op het gebied van ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid benoemt.

Vastgoed biedt kansen om doelstellingen op het terrein van werken, wonen, duurzaamheid en circulaire economie te realiseren. Dat vereist dat de overheid op zorgvuldige wijze omgaat met de vastgoedposities die in de loop van vele decennia zijn opgebouwd. Zowel financieel als maatschappelijk. Provincie Gelderland, Gemeente Arnhem en het Rijksvastgoedbedrijf willen deze kansen benutten. Als perspectief voor de langere termijn staat voor ogen om met de vastgoedportefeuilles als drager in deze gebieden toe te werken naar een nieuwe maatschappelijke betekenis en daarmee gebiedsgericht ook bij te dragen aan de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulaire economie, passend in de lijn van de Omgevingswet. Door het bundelen van krachten kunnen gemeente, Provincie, Rijksvastgoedbedrijf, en mogelijk andere stakeholders, massa maken en zorgen voor versnelling van de gewenste transitie.

1.3 AMBITIEDOCUMENT

Als vervolg op en uitwerking van het Manifest is ook in 2019 door Gemeente, Provincie en Rijksvastgoedbedrijf een Ambitienota voor het Bestuurskwartier opgesteld en in mei 2019 vastgesteld.

Door de huisvestingsopgaven van provincie, Rijk, Politie en gemeente te verbinden ontstaan in het Bestuurskwartier kansen om niet alleen het economisch belang van het Bestuurskwartier te versterken, maar dit ook van grotere betekenis te laten zijn door het koppelen aan maatschappelijke thema's als versterken van (binnen)stedelijke ontwikkeling en circulaire economie.
Doel van het ambitiedocument was dan ook richting te geven aan de ontwikkeling van het Bestuurskwartier. Gelet op de complexiteit van de opgave en de noodzakelijke verdere uitwerking, heeft het ambitiedocument een behoorlijk abstractieniveau. Om creativiteit de ruimte te geven is er geen eindbeeld vastgelegd, maar ambities en uitgangspunten. Deze ambitienota heeft zijn vervolg gevonden in de gebiedsvisie.

1.4 GEBIEDSVISIE

In de gebiedsvisie is een vertaalslag gemaakt van de ambities op hoofdlijnen uit het ambitiedocument naar een visie hoe deze ambities neer kunnen gaan slaan in het Bestuurskwartier. De verschillende (meest sectorale) ambities zijn eerst geanalyseerd en zo ver mogelijk geconcretiseerd en vertaald naar (de mogelijkheden binnen) het plangebied. Daarnaast worden de mogelijke ruimtelijke consequenties in beeld gebracht. Deze verschillende sectorale wensbeelden zijn vervolgens vertaald in een integrale visie met bijbehorend kaartbeeld.

1.5 RUIMTELIJKE RANDVOORWAARDEN

In voorliggende nota worden de ruimtelijke randvoorwaarden beschreven die de basis vormen voor de verdere uitwerking van het Bestuurskwartier. Gelet op de nagestreefde integraliteit en de complexiteit van de opgave worden in deze ruimtelijke randvoorwaarden een aantal aspecten noodzakelijkerwijs nog bandbreedtes aangehouden voor de uiteindelijk te kiezen oplossingen waarmee

een juiste balans gevonden kan worden tussen duurzaamheid en stedelijke ontwikkeling.

Door het vastleggen van een minimaal oppervlak en een aantal minimale steekmaten voor de openbare ruimte en voor de straten die hier naartoe leiden worden de fysieke/ ruimtelijke randvoorwaarden voor de openbare ruimte gegeven. De gekozen minimum maten zijn gebaseerd op de kennis van de bestaande stad en maten voor interessante binnenstedelijke verblijfsgebieden.

Door middel van aanvullende kwalitatieve randvoorwaarden ten aanzien van aspecten als: groen, biodiversiteit, hittestress, verblijfskwaliteit, wind, bezonning, overgang privé-openbaar, relatie met de voorzieningen in de plint, transparantie van de gevel, entrees en oriëntatie van de gebouwen, logistiek, e.d. worden de ruimtelijke kwaliteiten voor het Bestuurskwartier vastgelegd.
Deze flexibele benadering biedt ruimte om nog te variëren tussen b.v:

- Meer openbare ruimte ten gunste van bijvoorbeeld duurzaamheid leidt tot minder programma of hogere bebouwing. Minder programma leidt tot een minder intensief of gemengd gebied.
- Minder openbare ruimte maakt meer programma mogelijk. Duurzaamheidsmaatregelen verschuiven dan meer naar bouwkundige oplossingen. Meer programma vergroot de intensiteit van het gebied, waaronder de parkeerdruk
- Handhaving van (delen van) Markt 1 (Gelders Archief) leidt tot een grotere footprint van de uitbreiding van het Gerechtshof, tot een grotere bouwhoogte, of tot verkleining van andere bouwplots.
- Alle benodigde parkeerruimte realiseren onder Prinsenhof leidt tot openbare ruimte op een parkeerdek; dit beperkt de mogelijkheden voor realisatie van duurzame kwaliteit

Binnen de ontwikkelmogelijkheden van de Gebiedsvisiekaart kunnen op basis van diverse uitgevoerde sectorale onderzoeken meerdere integrale modellen geformuleerd worden om te zien wat verschillende keuzes betekenen voor het gebied op aspecten als: duurzaamheidsambitie, aantal parkeerplaatsen, fasering, financiën, maar ook aspecten als: risico's hoogbouwdiscussie, windtunnelonderzoek, bezonning e.d.

In de uitwerkingsagenda (hoofdstuk 4) is een overzicht te vinden van de keuzes die gemaakt zijn en wordt ook benoemd welke keuzes in vervolgdocumenten nog gemaakt moeten worden.

1.6 DUURZAAMHEIDSOPGAVE

Het Bestuurskwartier staat aan de vooravond getransformeerd te worden naar een duurzaam gebied. In deze verduurzamingsopgave wordt als doel gesteld:
'Het realiseren van haalbare en schaalbare maatregelen voor een integrale duurzame gebiedstransformatie van het Bestuurskwartier, waarbij het Bestuurskwartier en haar (vastgoed) objecten een significante bijdrage zullen leveren aan de verduurzaming van hun omgeving.'
Een duurzaam ecosysteem is het streven. Om dit duurzame systeem te kunnen realiseren is een integrale aanpak nodig met oog voor politieke, maatschappelijke, milieutechnische en economische aspecten. Om tot een goede balans van deze onderwerpen te komen, is het van belang dat er projectmatig en systeemgericht wordt samengewerkt tussen de partners in het gebied De gebiedspartners streven ernaar van ruimtelijke bandbreedtes toe te werken naar integraal afgewogen concrete maatregelen. Verder wensen zij te komen tot een verduurzamingsstrategie, waarin beschreven staat hoe hier naartoe gegroeid kan worden. Tot slot wordt gestreefd naar een samenwerkingsconvenant, die de samenwerking tussen partneroverheden en gebiedsstakeholders faciliteert deze uitdagende opgave verder vorm te geven.

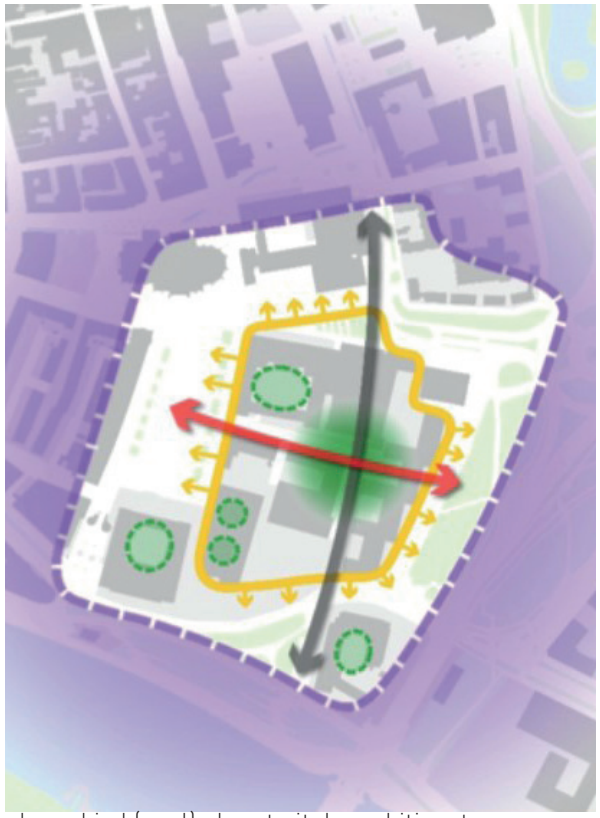

Figuur 1. Voor de herontwikkeling van het Bestuurskwartier zijn 5 duurzaamheidsambities geformuleerd.

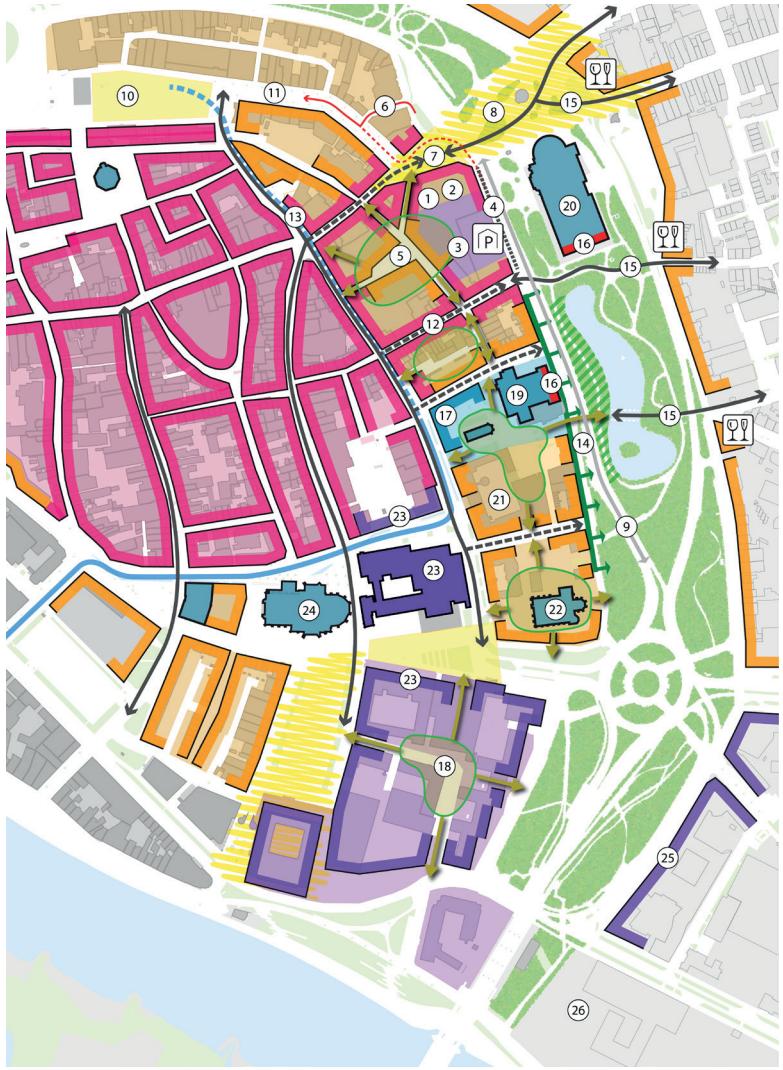
2. RUIMTELIJKE VISIE BESTUURSKWARTIER

2.1 ANALYSE BESTUURSKWARTIER E.O.

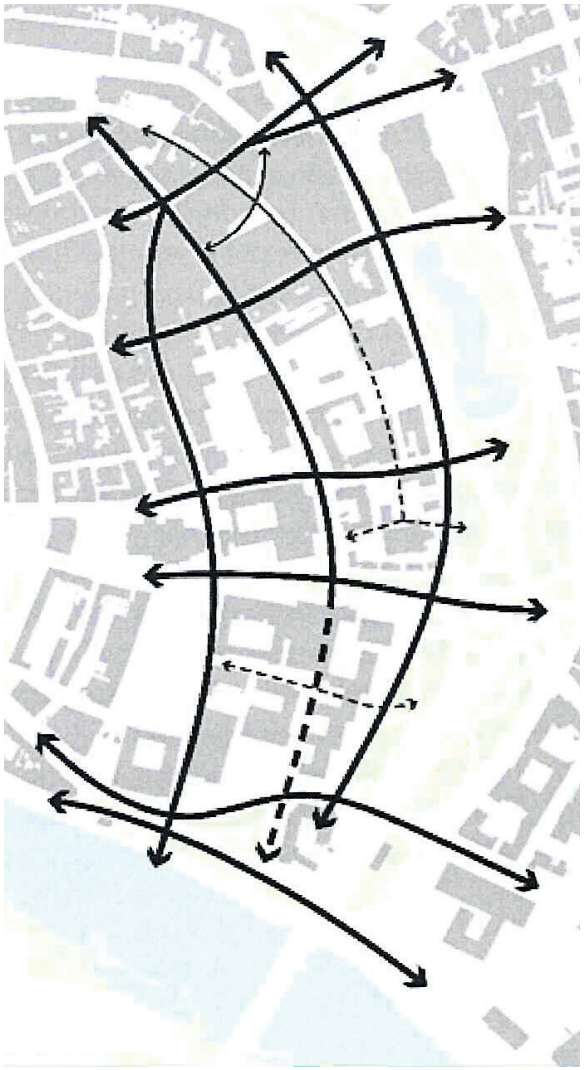
In de Ambitienota van 20 mei 2019 worden de eerste stappen op weg naar ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid in het Bestuurskwartier gezet. De visie; De Arnhemse Binnenstad uit 2015 (en daarna geactualiseerd) en de Ruimtelijke Visie op de Oostzijde van de Binnenstad van 2016 vormen het vertrekpunt bij de analyse van de stedenbouwkundige context. Het Bestuurskwartier is onderdeel van een zone die ligt tussen de historische binnenstad en de Rijn en tussen de historische binnenstad en de Oostelijke Singel. Deze zone bestaat uit een mix van grote samengestelde bouwblokken met weidse, in elkaar overlopende openbare ruimtes Het gebied bestond tot aan de 19e eeuw uit kleinschalige straten en stegen zoals die nu nog voorkomen in de binnenstad. In de 19e eeuw heeft in dit gebied een schaalvergroting plaatsgevonden door de vestiging van grote instituten die aansloten op de parkzone die in het gebied van de Singel werd ontwikkeld. Na WOII is de wederopbouw van de stad gebruikt voor modernisering van de verwoeste delen. Ruimte voor de auto en parkeerruimte, samen met een invulling met grootschaliger gebouwen leiden tot een verdere schaalvergroting waardoor er (mede doordat delen van het wederopbouwplan niet zijn uitgevoerd) een overmaat aan verharde openbare ruimte is ontstaan die vooral een logistiek karakter en parkeerfuncties kent. In de huidige situatie worden de ruimtes tussen- en binnenin de samengestelde bouwblokken, zoals de omgeving van het Stadstheater en van het Prinsenhof, gedomineerd door verkeersfuncties, logistiek en parkeren op het maaiveld. De openbare ruimte wordt hier als onprettig ervaren en vormt een barrière voor looproutes naar de Rijnkade en de Oostelijke Singel. De maat en schaal van de gebouwen en de openbare ruimte staan in contrast met de ruimtelijke beschutting van de historische binnenstad, die als veel aantrekkelijker wordt ervaren, en er is weinig ruimtelijke samenhang. Vooral de openbare gebouwen zijn als autonome en gesloten panden ontworpen en hebben weinig interactie met de openbare ruimte. Levendige en toegankelijke functies op ooghoogte ontbreken. De openbare ruimte heeft hierdoor een beperkte gebruikswaarde, voelt niet behaaglijk aan en door de vele onaantrekkelijke achterkanten en slecht ontworpen expeditie functies is er het gevoel van sociale onveiligheid. Daarnaast ontbreken in het gebied een aantal wezenlijke verbindingen, zowel in noord-zuid richting als in oost-west richting. De herontwikkeling van het Prinsenhof en de omgeving van het Stadstheater kunnen daar een cruciale verbetering in aanbrengen.

plangebied (geel) , kaart uit de ambitienota.

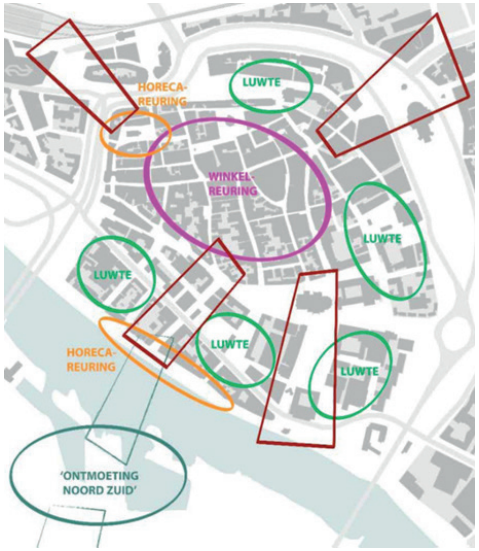
Visie Oostzijde Binnenstad 2019

routes binnenstad naar Rijnkade en Singel

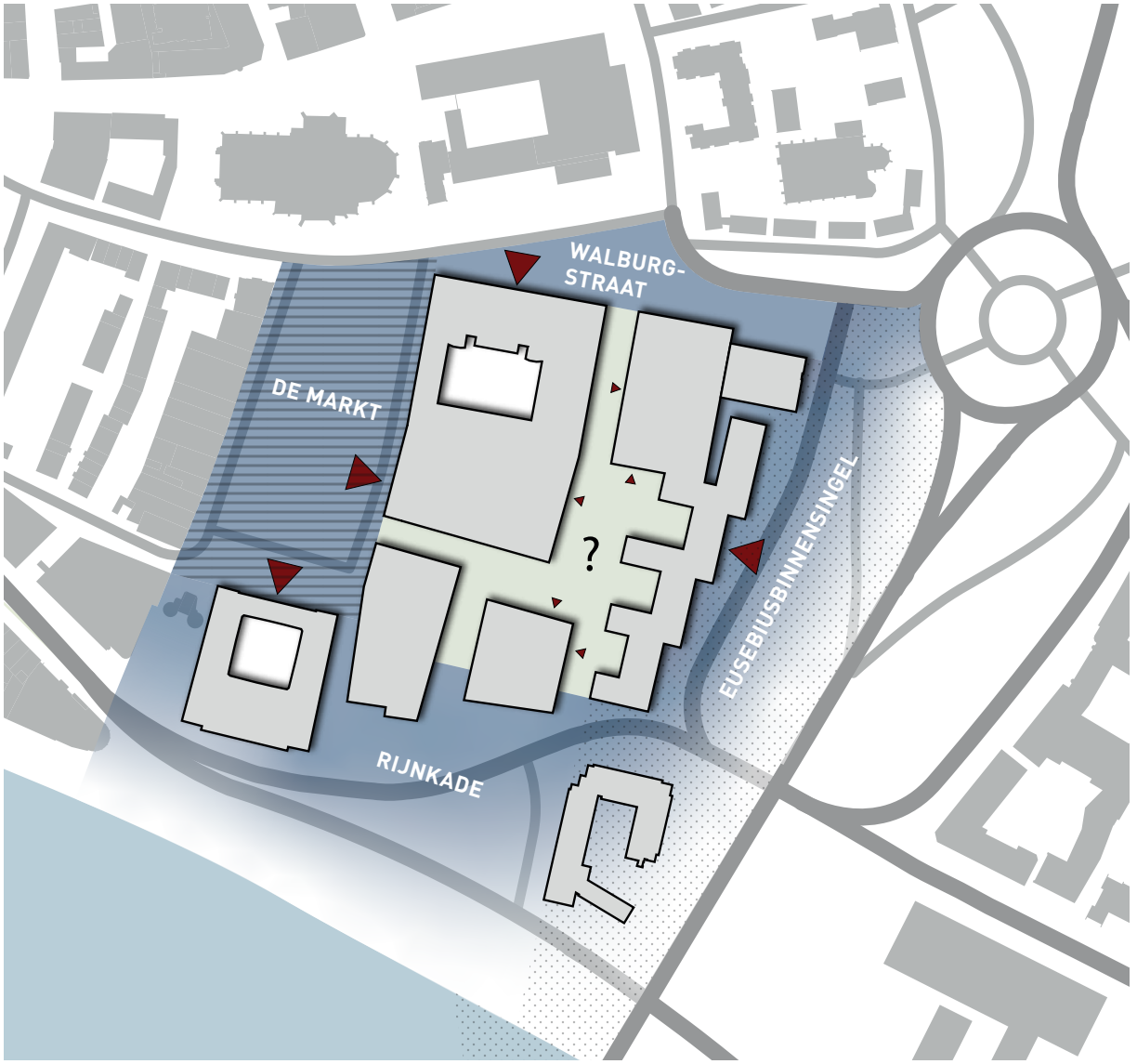

Arnhemse Binnenstad 2015

Arnhemse Binnenstad 2015

In de visie voor de Arnhemse Binnenstad (Arnhemse Binnenstad 2015, later geactualiseerd) wordt uitgegaan van een compacte en levendige winkelkern die via gemengde en levendige corridors verbonden wordt met andere dynamische gebieden. Tussen deze corridors liggen luwtegebieden met een lagere dynamiek bestaande uit wonen, cultuur en bestuursfuncties. Prinsenhof is één van de luwtegebieden, en ligt naast de corridor bestaande uit de Koningsstraat, Markt en Rijnkade. Dit betekent dat de Markt de belangrijkste langzaamverkeersroutes zal huisvesten maar ook de belangrijkste pleinruimte is in dit deel van de stad en dat de binnenzijde van het Prinsenhof zich hiertoe op een goede manier zal moeten verhouden. De gebouwen van de verschillende bestuursfuncties: Stadhuis, Paleis van Justitie, monumentale deel van het Huis der Provincie en Openbaar Ministerie, hebben allen een zeer statige en formele uitstraling. Ze zijn opgericht in de periode van de wederopbouw en hebben een kenmerkende architectuurstijl die ontzag moet uitstralen en niet is gericht op de menselijke maat. De begane grond van deze gebouwen ligt hoger dan het maaiveldniveau van de openbare ruimte en de hoofdentrees van geen van deze bestuursgebouwen bevindt zich aan het Prinsenhof maar juist aan de formelere openbare ruimtes aan de buitenzijde: de Markt, Walburgstraat en Eusebiusbinnensingel.

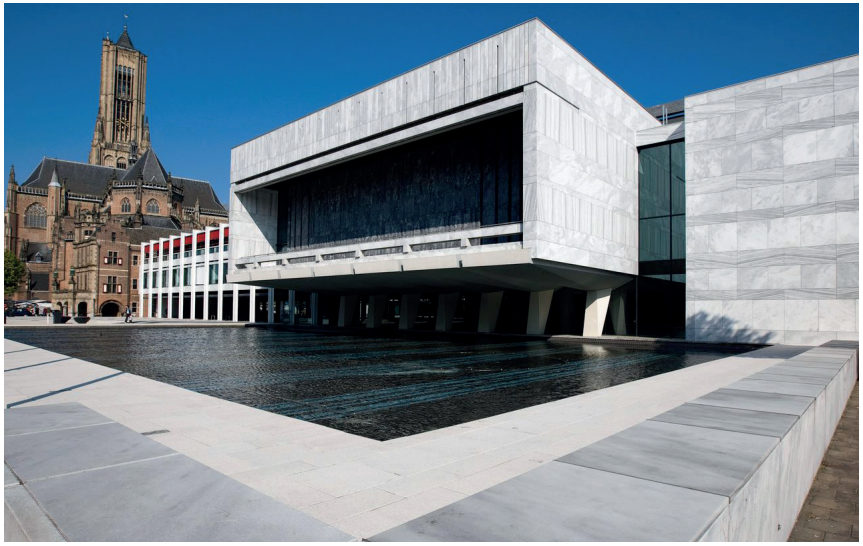

openbare ruimtes en hoofdentrees bestuursgebouwen

openbare ruimtes en hoofdentrees bestuursgebouwen

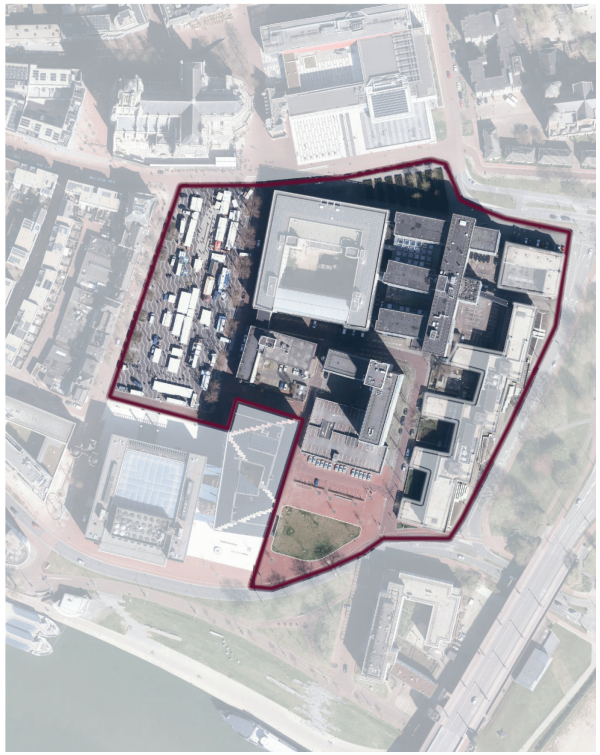
2.2 VISIE PRINSENHOF

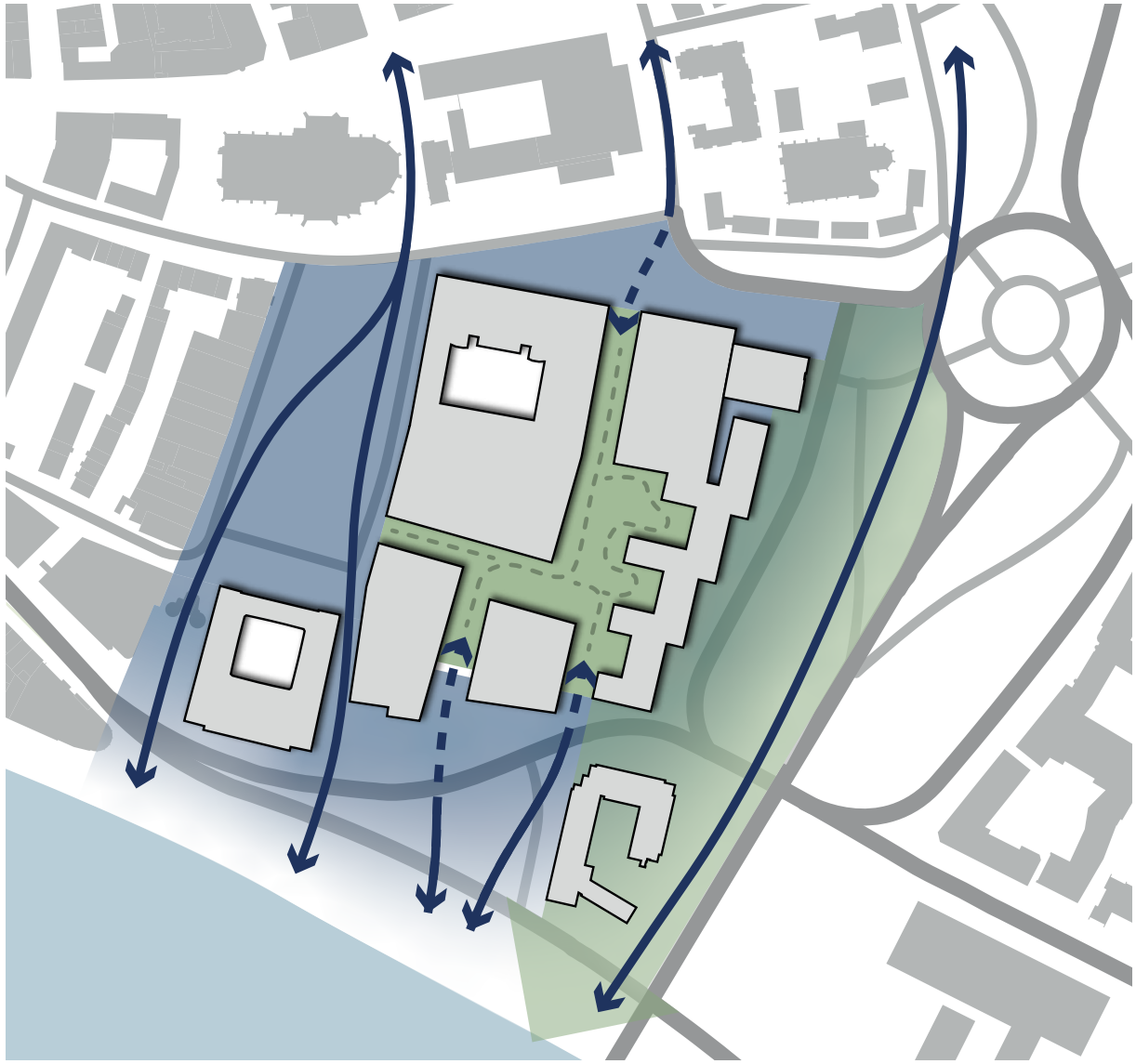
Deze visie is enerzijds gericht op het accommoderen van een aantal ruimtevragen in het gebied Prinsenhof: vernieuwing en uitbreiding van het Paleis van Justitie met bijbehorende kantoren, het eventueel realiseren van een Binnenstadsbureau van de Politie, openbare ruimte met een groen blauw structuur die significant bijdraagt aan klimaatadaptatie en biodiversiteit, openbare ruimte ten behoeve van ruimtelijke kwaliteit en het toevoegen van woningen ten behoeve van een goede stedelijke functiemix en een nieuwe stedelijke omgeving. Anderzijds moet de invulling van deze ruimtevraag een aantrekkelijk gebied opleveren.

De kansen voor verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid in het Prinsenhof liggen op het schaalniveau van de informelere en groene binnengebieden waar de nadruk ligt op verblijven en ontmoeten maar die ook een schakelfunctie hebben. Door de voorgenomen vervangende nieuwbouw van het Justitiegebouw aan Walburgstraat 4 naar de zuidzijde van het Paleis van Justitie ontstaat er de mogelijkheid om een informele route te realiseren vanuit de Beekstraat, door het Bestuurskwartier, naar de Rijnkade. Samen met de corridor over de markt en het, mogelijk in de toekomst, doortrekken van de Singel tot aan de Rijn kan er een stadsdeel worden gerealiseerd met meerdere routes, die verschillen van karakter en die een juiste maaswijdte hebben om te kunnen dienen als schakel tussen de historische binnenstad en de rivier.

Daarbij kunnen er door het luwere karakter aan de binnenzijde van het Prinsenhof naast bestuursfuncties ook woningen en voorzieningen worden gerealiseerd die meer zijn gericht op de groene verblijfskwaliteiten en duurzaamheid in het gebied.

De herontwikkeling van het Prinsenhof is een langdurig traject. Dit traject wordt voor een belangrijk deel beïnvloed door de fasering en de kansen en beperkingen die deze fasering met zich mee brengt. Een belangrijk aandachtspunt gedurende het gehele ontwikkeltraject is dat elke tijdelijke situatie of tussenfase in zichzelf een kwalitatief hoogwaardig eindresultaat heeft.

Visie openbare ruimte Bestuurskwartier en Prinsenhof

Legenda

- Openbaar gebied
- Luw binnengebied
- Doortrekken groene singel
- Routes van binnenstad naar rivier

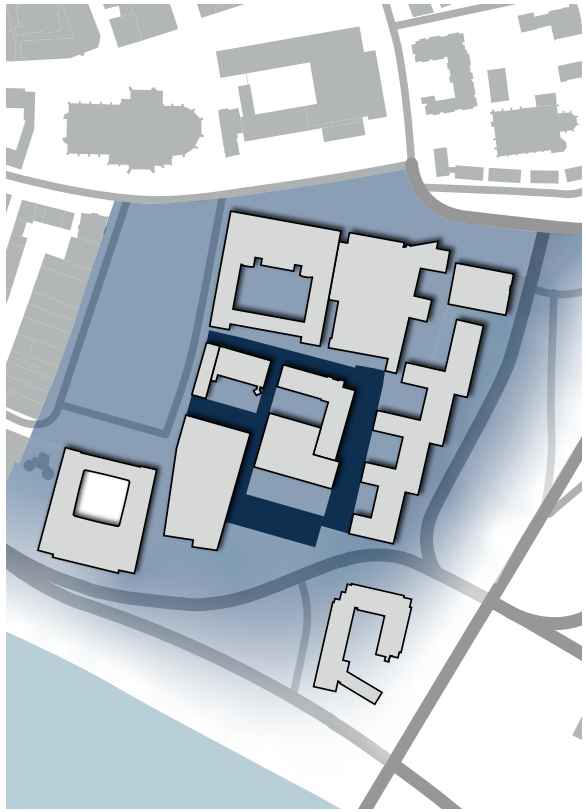
3. RUIMTELIJKE RANDVOORWAARDEN BESTUURSKWARTIER

3.1 RUIMTELIJKE RANDVOORWAARDEN

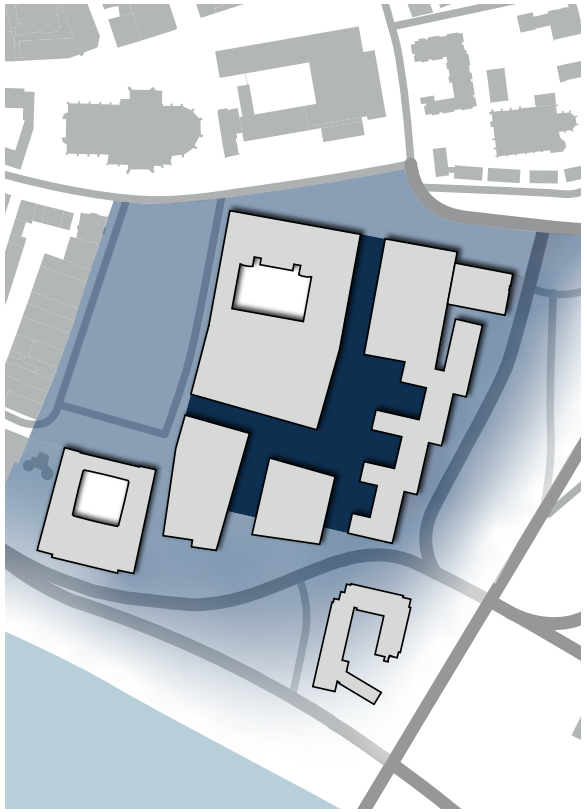
Om de visie voor de herontwikkeling van het Prinsenhof te kunnen vertalen in een ruimtelijk kader waarin de gewenste kwaliteiten voor het gebied worden verankerd maar dat ook voldoende ruimte biedt om bij de uitwerking in te kunnen spelen op onzekerheden, kansen en nieuwe ontwikkelingen worden hieronder de belangrijkste ruimtelijke randvoorwaarden beschreven. Deze ranvoorwaarden zijn allen terug te vinden in de gebiedsvisiekaart aan het eind van dit hoofdstuk) en vormen samen met de in paragraaf 3.2 beschreven bandbreedte voor de programmeringde ruimtelijke randvoorwaarden Bestuurskwartier.

OPENBARE RUIMTE

In het binnengebied Prinsenhof is een behoorlijke maat voor de openbare ruimte van het binnengebied Prinsenhof noodzakelijk voor een goed verblijfsklimaat en het realiseren van de duurzaamheidsambities en daarmee bepalend voor de ontwikkelmogelijkheden Door het indicatief benoemen van een minimaal oppervlak van 6100m2 en een aantal minimale maten voor het binnengebied en voor de straten die hier naartoe leiden worden de fysieke randvoorwaarden voor de openbare ruimte gegeven zonder hier een exacte begrenzing voor vast te leggen. Uitgangspunt voor deze maten is een substantiële toename van de openbare ruimte van ca. 4700m2 in de huidige situatie naar minimaal 6100m2. Belangrijk voor de verlevendiging en verduurzaming van het gebied is dat de openbare ruimte verbindingen maakt met andere structuren van het omliggende gebied. Ook de randen van het Prinsenhof, bieden kansen het gebied Bestuurskwartier een aantrekkelijk duurzaam karakter te geven.

Openbare ruimte, huidig

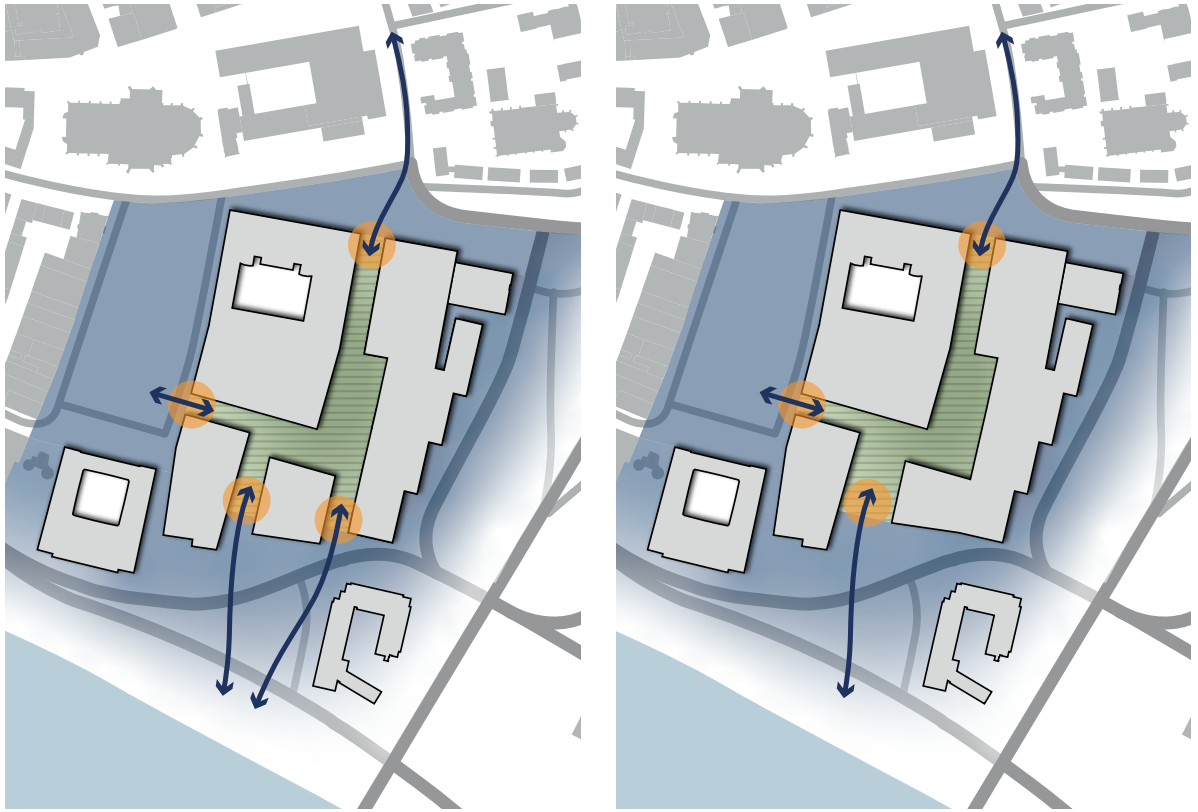

Openbare ruimte, toekomstig

ROUTES ENTREES

Voor de levendigheid van het Prinsenhof en voor het realiseren van de gewenste schakelfunctie tussen de historische binnenstad en de Rijnkade zijn routes en entrees voor voetgangers en fietsers naar het Prinsenhof van groot belang. Aan de Walburgstraat, de Markt en de Oranjewachtstraat moeten heldere entrees naar het binnengebied worden vormgegeven. Daarbij is zicht op het luwe, groene, verblijfsgebied van het Prinsenhof vanaf deze punten een vereiste. Voor de vormgeving van entrees kan worden gedacht aan verbreding van het profiel, setbacks in de gebouwen op het maaiveld of architectonische accenten. Naast de entrees dienen ook de schakelruimtes Walburgstraat/plein en Oranjewachtstraat in de planvorming betrokken te worden. Een heldere definitie en identiteit van deze ruimtes ontbreekt nog en is nodig om de verbindingen en routes te laten functioneren en de kansen die er liggen op kwaliteit te benutten.

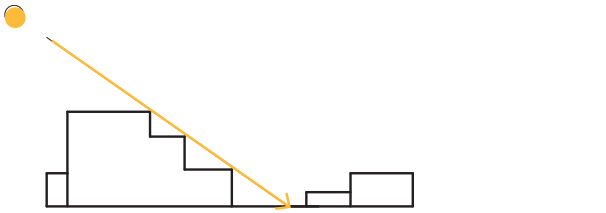
Verbindingen, routes en entrees

MINIMALE PROFIELBREEDTES OPENBARE RUIMTE

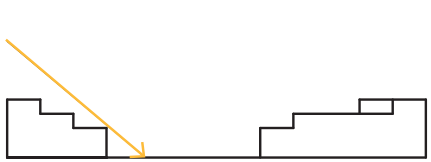
De hoge ambities op gebied van duurzaamheid in combinatie met het gewenste programma maken dat de druk op de ruimte zowel boven als ondergronds groot is. Naast alles fysiek een plek te geven, is het ook van belang na te denken hoe het gebied flexibel/ adaptief kan blijven richting de toekomst.
Voor routes naar, en de beleving van het Prinsenhof zijn de profielbreedtes van de openbare ruimte tussen de bebouwing van groot belang. Daarom zijn er in deze gebiedsvisie een aantal indicatieve, minimale profielbreedte maten voor de openbare ruimte vastgelegd die niet zoals gebruikelijk primair uitgaan van de auto maar van actieve mobiliteit (1. lopen, 2. fietsen). Ook zijn er indicatieve profielen uitwerkt vanuit klimaatadaptatie en biodiversiteit minimale profielen). Deze minimale profielen zijn principe uitwerkingen voor het vervolg en moeten nog bezien worden op bijvoorbeeld een goede bezonning (en winstudies) zodat het binnenmilieu van het Prinsenhof een aantrekkelijk verblijfsklimaat krijgt met voldoende kansen voor de ontwikkeling van groen.

Voor realiseren van een gunstige bezonning en windstudies kan in de opbouw van de bebouwing worden gewerkt met setbacks en/ of terrasachtige gebouwen. Daarbij bieden terrassen een extra kans voor het realiseren van verticaal groen.
De benodigde maat in de profielen wordt bepaald door de benodigde ruimte boven maar ook ondergronds voor oa. kabels en leidingen en mobiliteits- en duurzaamheidsmaatregelen als klimaatadaptatie/ energietransitie/ biodiversiteit en een prettige openbare ruimte met een hoge verblijfs- en ruimtelijke kwaliteit.

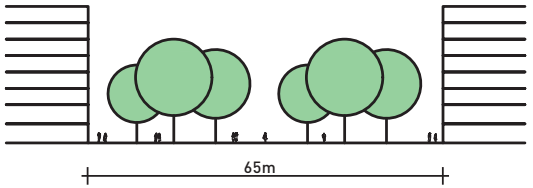
Gezien de complexiteit van de opgave zijn de minimaal benodigde maten en de opbouw van de profielen indicatief en geven gemiddelden weer. Nadere studie, waarbij de samenhang van de buitenruimte en de bestaande en nog te realiseren bouwvolumes integraal in ogenschouw worden genomen is nog nodig.

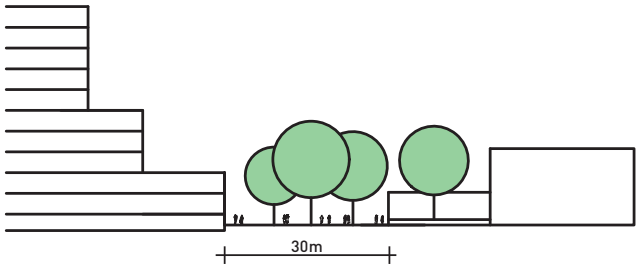

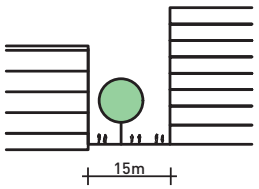
profiel oost-west zoninval 21 maart/september 14:00-15:00, ca. 35 graden

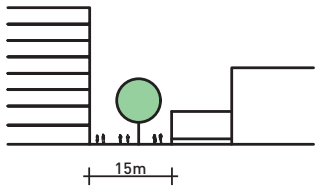

profiel zuid-noord zoninval 21 maart/ september 13:00-14:00, ca. 40 graden

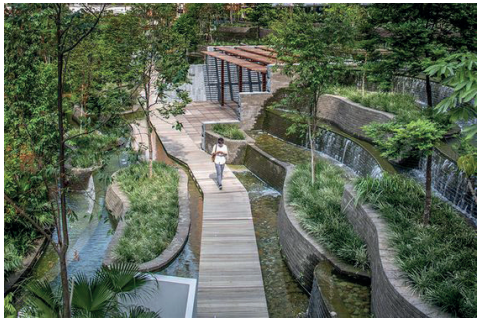

GROEN EN WATER

Om de duurzaamheidsdoelstellingen voor klimaatadaptatie en biodiversiteit te kunnen realiseren is het bij de inrichting van de openbare ruimte van belang dat de verhouding tussen delen verharding en delen ingericht met groen en water optimaal is met een hoofdrol voor groen en water. De routing voor bevoorrading van de diverse bestuursgebouwen en de entree naar de parkeerkelder én de benodigde verharding voor fiets- en wandelpaden en verblijfsplekken zal de groene inrichting van de van de buitenruimte onder druk zetten. Daarom wordt in de gebiedsvisie voor de inrichting van het binnengebied een indicatief percentage van minimaal 50% gegeven dat moet worden ingericht met biodivers groen en water. Daarbij is de kwaliteit van het groen een tweede bepalende factor. Gezien de hoge duurzaamheidsambities en dichtheid van functies is een vroegtijdige integrale verkenning op de inrichting van de ondergrond noodzakelijk om teleurstellingen en beperkingen verderop in het proces of in de toekomst te voorkomen. Watersysteem en bodem worden integraal bekeken met als doel een gezond systeem voor beplanting door de seizoenen heen (stroming ondergronds, wateropslag en absorbtie, bodemkwaliteit, gronddekking op ondergrondse voorzieningen, etc) Daarnaast kan bij de invulling van verharding worden onderzocht of dit halfverharding of waterpasserende verharding kan zijn en of de routing voor bevoorrading, kan worden gecombineerd met, en de uitstraling kan hebben van, loop en/of fietsroutes.

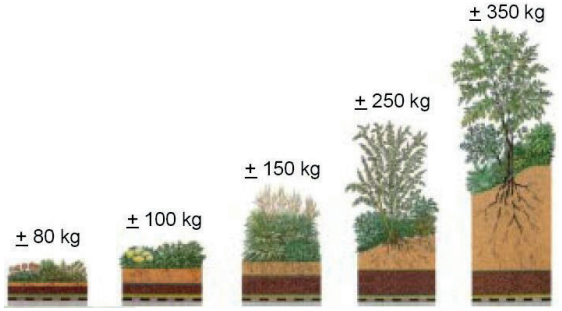

referentiebeelden groene binnengebieden

principe gronddekking

Naast de groene invulling van de openbare ruimte zijn groene daken (daktuinen) en verticaal groen een belangrijk onderdeel bij het realiseren van de juiste voorwaarden voor biodiversiteit en een prettig klimaat. Met betrekking tot groene daken moet nog worden onderzocht welk percentage hiervoor richtinggevend kan zijn. Dit hangt samen met het dakoppervlak dat nodig is om energie op te wekken. Voor gevels van nieuw te ontwikkelen bebouwing in het Prinsenhof lijkt een minimum van 15% aan biodivers groen volgens de eerste verkenningen haalbaar. Microklimaat (wind- en bezonning, andere optimalisaties etc) worden meegenomen in de studies naar hoogte en positionering volumes in relatie tot de openbare ruimte.

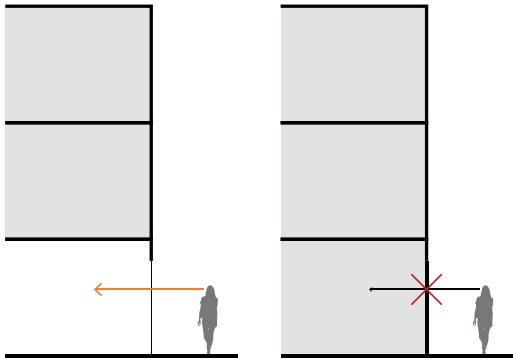
referenties groene gevels

LEVENDIGE PLINT EN INTERACTIE MET OPENBARE RUIMTE

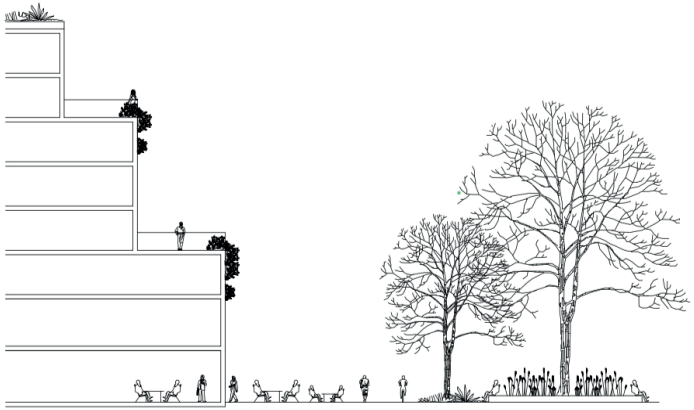
Om in het groene binnengebied een levendig en stedelijk verblijfsmilieu te kunnen realiseren is het van groot belang dat de begane grond van de nieuw te ontwikkelen bebouwing zo veel mogelijk wordt vormgegeven met een levendige plint. Net als de plint langs de marktzijde (Hiervoor is nader onderzoek nodig hoe dit in te vullen is met de functies en veiligheidsaspecten vanuit het Paleis van Justitie.) De invulling van deze plint bestaat zo veel mogelijk uit anders dan bestuursfuncties en politie) voorzieningen die een interactie met de openbare ruimte aan gaan. Voor deze interactie is het van belang dat het peilniveau van de begane grond aansluit op het maaiveld in de openbare ruimte, dat de gevel voldoende transparant is vormgegeven en dat de invulling binnen in de gebouwen en de inrichting van de openbare ruimte een functionele relatie met elkaar hebben. Om een passende uitstraling van de plinten en om een in de tijd flexibele invulling te kunnen waarborgen wordt hier (zoals ook elders in de binnenstad) een vrije verdiepingshoogte van 3.50 meter voorgeschreven. Waar om moverende redenen geen actieve functies in de plint kunnen worden gerealiseerd is een verzorgde aansluiting van het gebouw op het maaiveld essentieel. Denk daarbij aan zitgelegenheid, aansprekende materialisering, kunst en begroeiing en zicht naar aantrekkelijke functies binnen in de gebouwen.

referentie levendige plint

Principe levendige plint

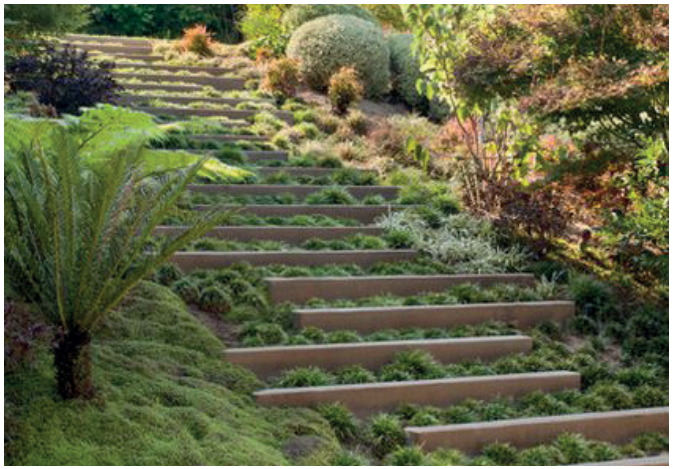

referentie levendige plint

WONEN AAN HET BINNENGEBIED

Naast voorzieningen is het om te voorzien in de woningbehoefte en voor de realisatie van een stedelijk milieu, passend bij deze plek in het centrum van Arnhem, van belang dat er een substantieel woonprogramma kan worden gerealiseerd.
Daarbij is een substantieel woonprogramma nodig voor het realiseren van levendigheid in dit deel van het centrum buiten kantooruren. Om er voor te zorgen dat het wonen in het Prinsenhof ook een goede relatie krijgt met de openbare ruimte en een bijdrage kan leveren aan de levendige plint moet een deel van de plintruimte van de nieuwe bouwkavels (orde van grootte 25%) worden ingevuld met woonfuncties. Dit kunnen woningen op het maaiveld zijn maar ook ruime en aantrekkelijk vormgegeven entrees naar appartementen op de verdiepingen of gemeenschappelijke ruimtes. Daarnaast moet de vormgeving van terrassen, balkons en andere privé-buitenruimtes aan het binnengebied een relatie leggen met de openbare ruimte.

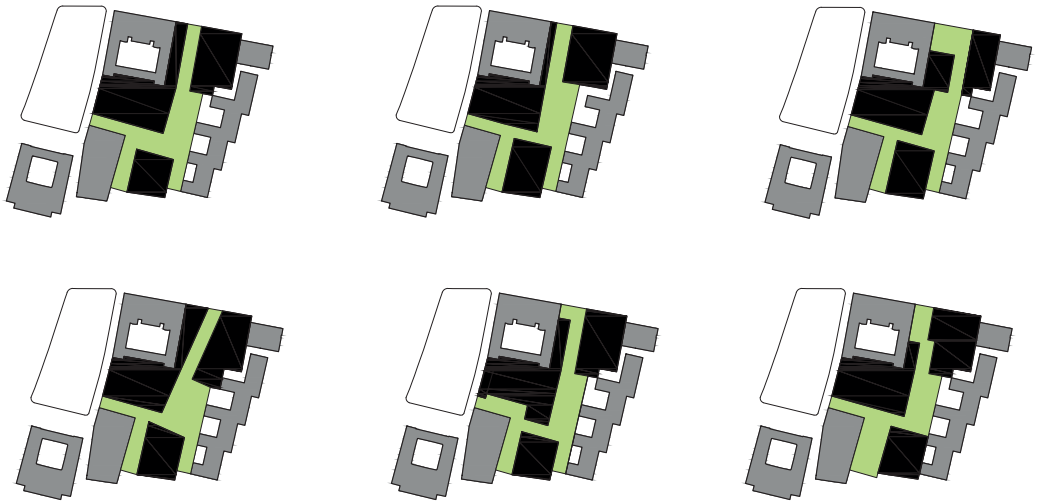

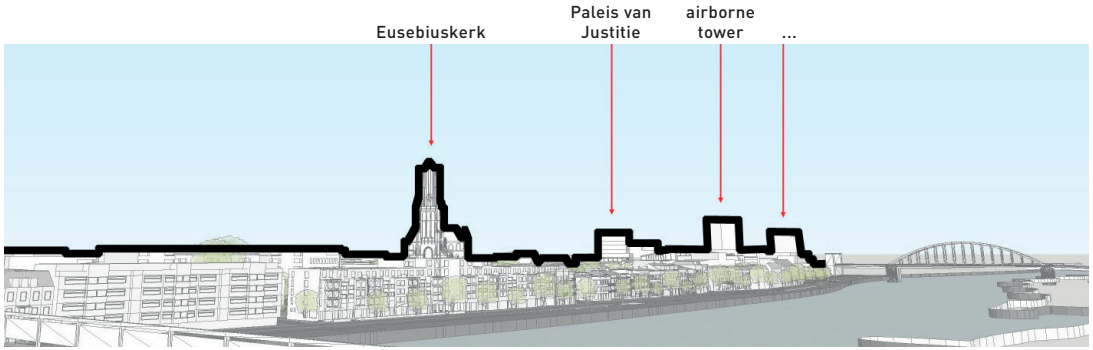
terrassen en balkons aan binnengebied

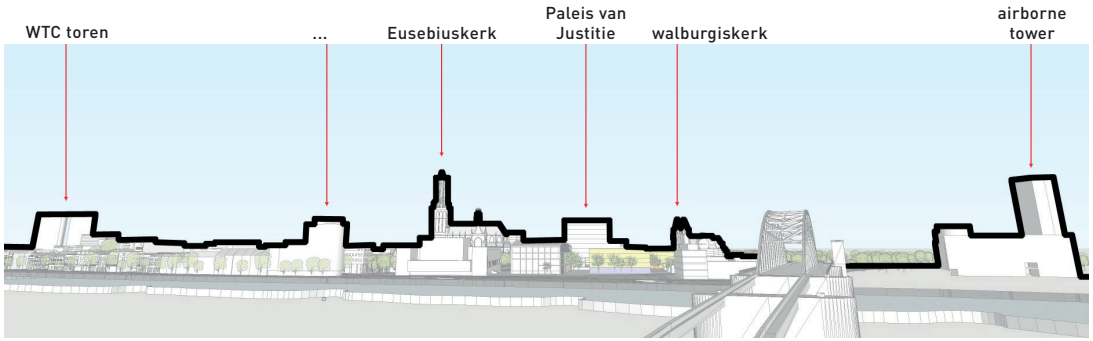
ONTWIKKELLOCATIES

De nieuwe ontwikkelmogelijkheden binnen het Bestuurskwartier bestaan uit een drietal ontwikkellocaties (A,B en C). Voor deze ontwikkellocaties worden, aan de binnenzijde, geen harde grenzen aangegeven maar zones waarbinnen nog meerdere uitwerkingsmogelijkheden bestaan met betrekking tot de footprint en volume van de bebouwing. (afbeelding: uitwerkingsmogelijkheden footprint ontwikkellocaties). Hierbij moeten de drie ontwikkellocaties in samenhang worden beschouwd. Immers, doordat de minimale oppervlakken en steekmaten van de openbare ruimte zijn vastgelegd, heeft de keuze voor een bepaald volume en footprint van de ene ontwikkellocatie invloed op de footprint en ontwikkelmogelijkheden van de andere twee ontwikkellocaties. Aan de buitenzijde (aan de Walburgstraat, Markt en Oranjewachtstraat) hebben de ontwikkellocaties wel een harde grens. Voor duurzaamheid kijken we gebiedsgericht ook naar de randen en verbindingen met het Prinsenhof denk aan aquathermie vanuit de Rijn en groene verbindingen aan de Oranjewachtstraat. Ontwikkellocatie A is bestemd voor de nieuwbouw aan het Paleis voor Justitie en heeft de meest intensieve bebouwingsmogelijkheden. Hier is een of meerdere hoogteaccent toegestaan. Ontwikkellocatie B en C zijn bedoeld voor de ontwikkeling van het politiebureau, voorzieningen en wonen. Alle ontwikkellocaties hebben een gemiddelde bouwhoogte van 25 m met een voor de plint een minimale hoogte van 3,5m. Een of meer hoogteaccenten zijn belangrijk, passend bij het gebied, bij de stad en bij de maatschappelijke, intensieve opgave va dit moment. Bezonning van het openbaar gebied en wind zijn daarbij aandachtspunten. Nader ontwerpend onderzoek moet duidelijk maken wat acceptabel is op deze locatie (afbeelding: bouwhoogtes en bebouwingsaccent). Hierbij moet zorgvuldig worden onderzocht hoe dit bebouwingsaccent zich in architectonische zin, materialisatie en hoogte, gaat verhouden tot de Eusebiuskerk, de toren van de Walburgiskerk en de Airborne toren. (afbeelding skyline centrum vanaf de brug). Een bebouwingsaccent bij het Paleis van Justitie zou kunnen worden vormgegeven als een herkenningspunt van het Bestuurskwartier, zichtbaar vanuit de binnenstad.

Uitwerkingsmogelijkheden onwikkellocaties

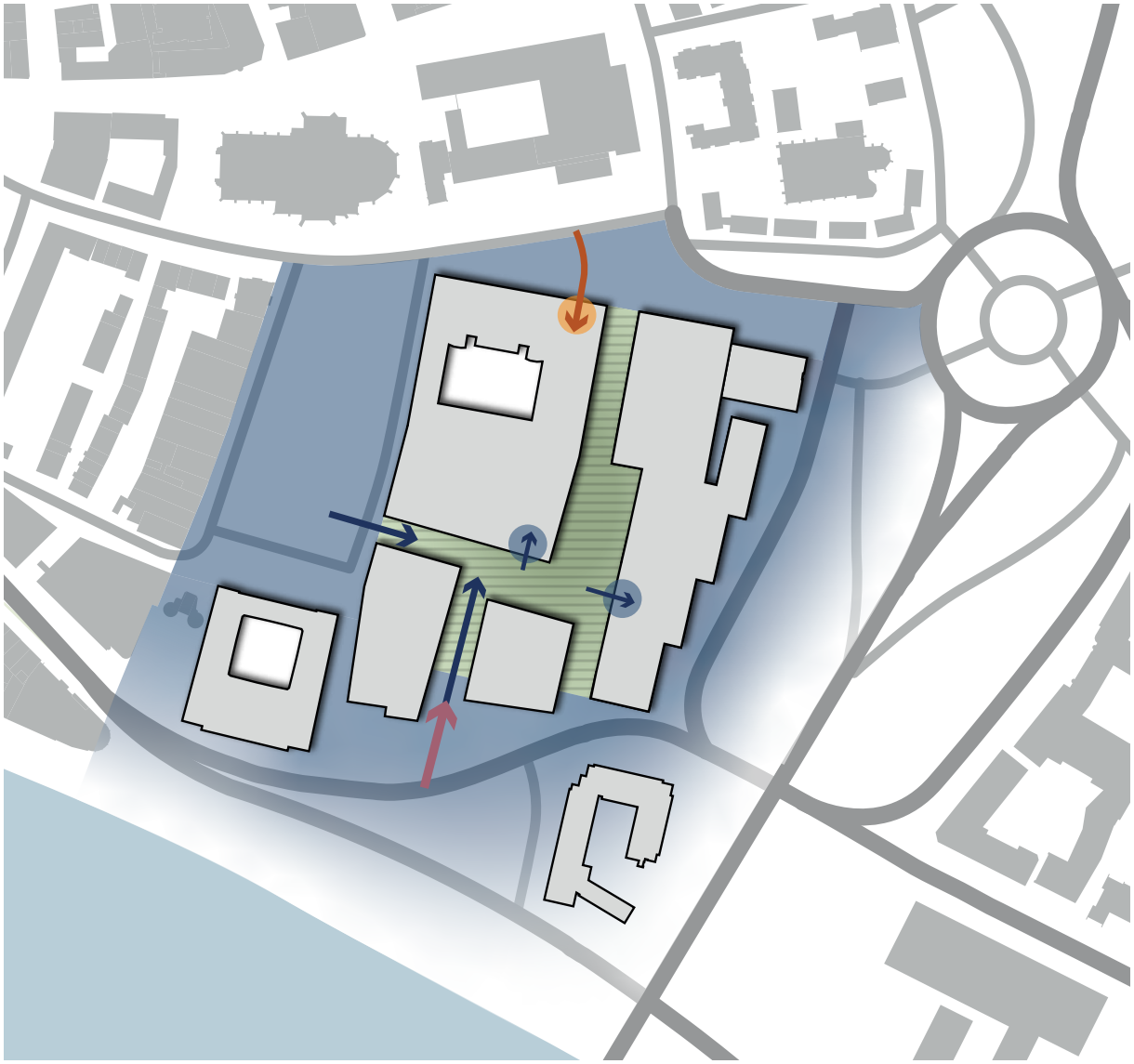

Studie toren Paleis van justitie t.o.v. skyline Arnhem

PARKEREN EN LOGISTIEK

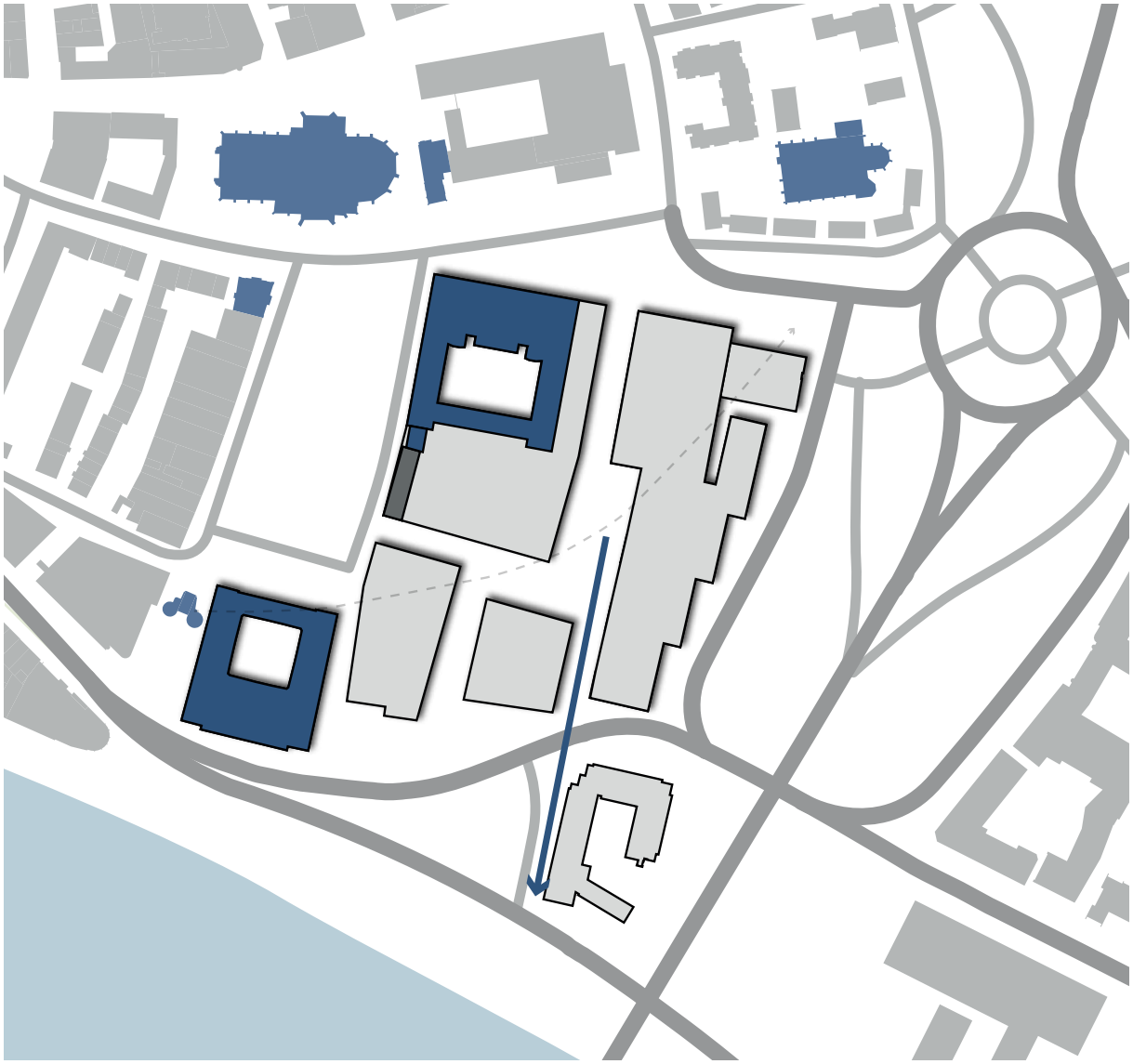
Entrees naar parkeergarages, bevoorrading, het halen en brengen van verdachten voor het Paleis van Justitie en voorzieningen voor fietsparkeren moeten een plek in en rondom het Bestuurskwartier krijgen. Streven is een goede balans te vinden tussen de noodzakelijke (meerzijdige) logistiek, parkeren en vervoersbewegingen in relatie tot de ambities voor de ruimtelijke kwaliteit, duurzame mobiliteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

routes logistiek

ERFGOED

De contouren van middeleeuwse stadsmuur behorend bij de Sabelspoort, de Slag om Arnhem en de (Rijks)monumenten en ensembles uit de wederopbouw zijn van groot belang om voor deze plek de geschiedenis van de stad leesbaar te houden en op die manier extra betekenis te geven. Bij de nieuwe ontwikkelingen zal daarom zorgvuldig moeten worden onderzocht hoe deze lagen leesbaar kunnen worden gehouden. Inpassing van Markt 1 in relatie met de nieuwbouw van het Paleis van Justitie is uitgangspunt voor de planvorming. Van de stadsmuur, gracht en Jansbeek zijn mogelijk nog sporen en funderingen in de ondergrond aanwezig. Hier moet worden onderzocht of deze contouren in de toekomstige situatie op een aantrekkelijke manier leesbaar en zichtbaar kunnen worden gemaakt. Zicht op de John Frostbrug, als icoon van de Slag om Arnhem, is voor de beleving van de gebeurtenissen uit WOII van belang. Ook de historische ontwikkeling van het landschap is een inspiratiebron voor de verdere planvorming.

Monumenten

3.2 BANDBREEDTE PROGRAMMERING

In de hierboven beschreven ruimtelijke randvoorwaarden voor het toekomstige Bestuurskwartier is de programmering van cruciaal belang. Voor het realiseren van een vitaal Bestuurskwartier met een mate van stedelijkheid en levendigheid die past bij dit deel van het centrum is een mix van bestuursfuncties, voorzieningen en wonen in de juiste dichtheden noodzakelijk. In de huidige situatie bevinden zich in het Bestuurskwartier uitsluitend bestuursfuncties (Provincie, Justitie, OM, Gemeente Arnhem) die nauwelijks onderlinge interactie hebben en geen relatie aangaan met de aangrenzende openbare ruimte. Hierdoor blijft de aantrekkingskracht en verblijfskwaliteit in dit deel van het centrum ver achter bij die in de historische binnenstad. Dit terwijl zich op deze plek dagelijks veel mensen begeven en er zich veel voor de regio belangrijke functies bevinden.
Door de herontwikkeling van het Bestuurskwartier en door het realiseren van een groene openbare ruimte aan de binnenruimte als aan de randen van het Bestuurskwartier ontstaan er nieuwe kansen om van het Bestuurskwartier een levendig stadsdeel te maken. Om er voor te zorgen dat mensen die werken in het toekomstige Bestuurskwartier onderling meer interactie hebben en het Bestuurskwartier meer uitstraling en aantrekkingskracht heeft naar de rest van de binnenstad is de programmering en de interactie van verschillende functies onderling en met de openbare ruimte van groot belang.

Met betrekking tot de programmering zijn een vijftal punten belangrijk:

- Mengen van bestuursfuncties (inclusief eventueel het binnenstadkantoor van de politie) met wonen en andere voorzieningen;
- Onderzoeken mogelijkheden shared facilities voor de verschillende bestuursfuncties;
- Realiseren van een aantrekkelijk groen en blauwe openbare ruimte inclusief verbindingen en overgangsgebieden;
- Investeringsmogelijkheden en investeringsbereidheid van huidige en toekomstige eigenaren en gebiedsstakeholders;
- Situeren van voorzieningen en levendige functies op de begane grond en realiseren van een duidelijke interactie van deze gebouwen met de openbare ruimte;
- Uitstralen van een voortrekkersrol op het gebied van duurzaamheid vóór, tijdens en na de ontwikkeling (biodiversiteit, klimaatadaptatie, circulair bouwen, energie en duurzame mobiliteit).

BANDBREEDTE PROGRAMMERING

Omdat de herontwikkeling van het Bestuurskwartier een langere periode zal beslaan en het belangrijk is om in te kunnen spelen op onzekerheden in de toekomst is het ook voor de programmering van belang om flexibel te zijn. Daarom is gekozen om te werken met een bandbreedte en een programmamix die ruimtelijk nodig is om te kunnen voldoen aan de in 3.1 beschreven ruimtelijke randwaarden.

MINIMALE MAAT OPENBARE RUIMTE

Ondergrens voor de omvang is 6100m2, aangevuld met een aantal minimale breedtematen voor profielen.

BOUWHOOGTE

Het gaat om een intensief gebied, waarbij variatie in hoogte belangrijk is en een gemiddelde hoogte van 25m wordt aan gehouden. Eén of meer hoogteaccenten zijn belangrijk, passend bij het gebied, bij de stad en maatschappelijke, intensieve opgaven van dit moment. Bezonning van het openbare gebeid en wind zijn daarbij aandachtspunten.

PROGRAMMA

Voor het programma wordt een bandbreedte van 10 tot 15% naar boven of beneden gehanteerd. Daarbij wordt hier vooralsnog uitgegaan van:

31.000 m2 Paleis van Justitie
2000 m2 Politiebureau
2900 m2 voorzieningen
13.750 m2 wonen

700 parkeerplaatsen. Gebaseerd op dit programma, waarbij wordt uitgegaan van parkeren onder de Markt in 2 bouwlagen en parkeren in 2 bouwlagen onder het Prinsenhof (nadere uitwerking in vervolgfase).

3.3 Gebiedsvisie(kaart) Bestuurskwartier

Ruimtelijke randvoorwaarden

Openbare ruimte
Toegankelijke en aanééngesloten openbare ruimte binnengebied, oppervlak minimaal 6100 m2, indien opgetild maaiveld, maximaal 1,20 meter

Ontwikkellocatie A
Nieuwbouw Paleis van Jusitie, ca. 31.000 m2 b.v.o. voetprint n.t.b., gemiddelde bouwhoogte 25m

Ontwikkellocatie B
Hoofdbureau politie en/ of voorzieningen in plint- met daarboven appartementen voetprint n.t.b., gemiddelde bouwhoogte 25m

Ontwikkellocatie C
Voorzieningenplint, shared facilities Bestuurskwartier met daarboven woningen, voetprint n.t.b., gemiddelde bouwhoogte 25m

Harde bouwgrens - formele buitenrand
Harde grens bouwvlakken ontwikkellocties Formele buitenzijde bestuurskwartier

Levendige plint Paleis van Justitie
Transparantie gevels, peil begane grond z.v.m. aansluiten op peil openbare ruimte, interactie tussen functies op begane grond met inrichting maaiveld, personeelsingang

Levendige plint
Relatie tussen voorzieningen en openbare ruimte, transparantie gevels, peil begane grond aansluitend op peil openbare ruimte

Relatie wonen met maaiveld
Op maaiveldniveau is ca. 25% van de gevel gereserveerd voor woonfuncties (wonen op begane grond, entrees appartementen)

Geleding gevels
Variatie in gevels, onderbrekingen in gevels, entrees in gevels, afwisselende vlakverdeling van gevels, passend bij de schaal van het binnengebied

Hoogteaccent
Hoogteaccent Paleis van Jusitie, inpassen in skyline (o.a. toren Eusebius, toren Walburgiskerk, Airborn toren

Bezonning en wind binnengebied
Bij opbouw bouwvolumes rekening houden met bezonningsstudie en windstudie binnengebied.

Ecologiche verbinding
groene en blauwe structuren verankeren in de omgeving.

Aansluitng randen
Belangrijk voor de verlevediging en verduurzaming van het gebied is dat de openbare ruimte verbindingen maakt met andere structurem in het omliggende gebied,

Plangebied
Het programma moet zijn plek vinden binnen het plangebied.

Markt
Onderzoeksebied t.b.v. parkeeropgave

Minimale profielen
Minimale steekmaten profielen binnengebied en toegangsstraten, de twee toegangsstraten aan v.a. de Oranjewachtstraat kunnen worden samengevoegd (>30m)

Groene en water inrichting openbare ruimte
Inrichting binnengebied minimaal 50% groen (water) aansluitend bij ambities biodiversiteit en klimaatadaptatie, voldoende gronddekking/ voorzieningen voor bomen van eerste grootte

Paviljoen
Zoekgebied paviljoen in binnenruimte Bestuurskwartier

Ontsluiting parkeergarage('s)
onttsluiting parkeergarage vanaf de Oranjewachtstraat

Bevoorrading
mogelijke entrees, route bevoorrading

Vervoer verdachten
In- en uitgang vervoer verdachten rechtbank

Betrekken patio's OM
Betrekking groene patio's Openbaar Ministerie bij binnengebied

Inpassen Markt 1
Onderzoeksplicht inpassen (gemeentelijk monument) Markt 1, invulling locatie publieksfunctie aan de Markt

Zichtlijn
Zichtrelatie tussen binnengebied en John Frostbrug

Parkeervoorziening fietsen
Zoekgebied entree parkeervoorziening fietsen is indcatief. Nader onderzoeken gepaste locatie

bestaande bebouwing
Ontwikkeling afstemmen op bestaande bebouwing

GEMEENTE Arnhem

4. UITWERKINGSAGENDA

Het belangrijkste element in deze vooral ruimtelijke kader is het (binnen marges) vastleggen van de grenzen tussen de diverse ruimteclaims in het gebied. Die ruimteclaims worden enerzijds veroorzaakt door de gewenste programma's van de verschillende participanten in het gebied, maar anderzijds ook door de ambities van deze partijen. Dat vastleggen bepaalt voor een belangrijk deel de speelruimte voor de diverse partijen.

In dit hoofdstuk wordt, in aanvulling op de gebiedsvisiekaart beschreven welke keuzes worden vastgelegd in voorliggend document en welke keuzes er later (korte termijn, langere termijn) nog gemaakt kunnen of moeten worden.

Naast de in de ruimtelijke randvoorwaarden beschreven ruimtelijke aspecten is ook de financiële haarbaarheid hiervan een belangrijk uitgangspunt. Hiervoor is inzicht in de grondexploitatie nodig en moeten afspraken gemaakt worden over investeringsbereidheid, samenwerking en verantwoordelijkheden van partners.

PROGRAMMA'S		
Openbare ruimte	Benoemen doel en gezochte kwaliteiten. Indicatieve, minimale oppervlakte van 6100 m2, minimale maten, ontsluiting noord zuid, ontsluiting west-> centrale ruimte, wens voor aansluiting op/door OM, identiteit in relatie met omliggende ruimten, verblijfskwaliteit, tijdelijke maatregelen	Identiteit in detail, inrichting in detail, Identiteit, inrichting, klimaatadaptatie maatregelen, natuurinclusief ontwerpen, groen blauwe toevoegingen en kwaliteit, logistiek, ontsluiting, conditionerende maatregelen (kabels, leidingen, archeologie, nge, bodemvervuiling, flora en fauna)
Paleis van Justitie	Locatie van de uitbreiding en vervangende nieuwbouw (blok A), indicatief volume (31.000m2) , footprint, indicatieve minimale hoogte van 25 m logistiek. Handhaven Markt 1	Exacte footprint, oppervlakte en hoogte. Beeldkwaliteit, logistiek in detail overgangen naar openbare ruimte, locatie parkeren overig.
Politie	Locatie in blok B volume ca 2000m2, deels parkeren op eigen terrein, ontsluiting	Mogelijke samenloop met woningbouw en Kenniscentrum.
Wonen	Potentiële locaties (blok B en C), indicatief volume (minimaal 13.750m2), gemiddelde hoogte van 25 m, plint 3.5m), locatie van de zone voor ontsluiting	Typologie, aantal, grootte, definitieve ontsluiting
Voorzieningen	Indicatieve omvang voorzieningen (2900m2 gericht op identiteit van het gebied) en flexibiliteit in plint van blok B en C, wens t.a.v. Shared facilities, locatie.	Onderzoek naar wenselijke omvang bij start, flexibiliteit op invulling naar de toekomst in uitwerking gebouwen
Parkeren en ontsluiting	Indicatieve omvang bedraagt 700 plaatsen, te realiseren in of vlakbij het gebied. Potentiële locatie(s) fysiek mogelijk maken, financiële consequenties in beeld, voorziening provincie van 280 parkeerplaatsen op 5 minuten loopafstand waarborgen	Nader onderzoek van de geopperde mogelijkheden en politieke besluitvorming, fasering en financiële consequenties, investeringsbereidheid en financiering nader onderzoeken
FASERING	Fasering op hoofdlijnen;	Fasering in detail

RUIMTELIJKE RANDVOORWAARDEN BESTUURSKWARTIER ARNHEM

provincie Gelderland

Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

GEMEENTE Arnhem

december 2020

Datum: 19 mei 2021
Betreft: Inspreken op plannen van de gemeente
Bijlagen: 2

Namens: De bewoners van het appartementencomplex boven de Cocomat:
Eusebiusbinnensingel 15, 16, 17, 18, 20, 21 , 23, 24 ,25 en 26

Beste gemeenteraad,

De gemeente wil het mogelijk maken om het terrein van de Rechtbank/Openbaar Ministerie achter ons gebouw, waar nu auto's geparkeerd staan, vol te bouwen met een flat voor kantoren of wooneenheden. Deze plannen kunnen flinke nadelen hebben voor ons woongenot en de waarde van onze appartementen.

Tijdens de verbouwing:
- Maandenlang zullen we overlast hebben van de bouwwerkzaamheden. Bewoners met nachtdiensten slapen overdag pal naast de bouwput.
- Het heien van palen naast ons gebouw zorgt vrijwel zeker voor scheuren in ons gebouw. Ons gebouw is uit 1957 en is daar gebleken gevoelig voor.
  Nr 26: Toen de brug tussen het gerechtshof en het OM is gerealiseerd, werden bestaande scheuren groter en dieper (woonkamer) en er ontstonden nieuwe scheuren (slaapkamer en berging op de galerij).
- Als er een ondergrondse parkeergarage naast ons komt, dan lopen wij het risico op natte kelders door grondwater of kwelwater. Dit kan ook na langere tijd nog optreden.

Na de verbouwing:
- Voor 3 woningen, die nu 21m vanaf de gebouwen staan, komt er pal naast hun woonkamerraam een flat te staan.
- De kantoren staan nu 47m van de woningen af en dat wordt straks 26m.
  Dat is zo dicht bij elkaar, dat men elkaars broodbeleg kan zien. Dit betekent dat de gordijnen van de ramen aan de kantoorzijde alleen in de weekend open kunnen. Het wordt dus veel donkerder in onze huizen.
- 3 appartement hebben al 1 raam dat op 10m van een kantoor (OM) staat en krijgen nu een tweede zijde waar je niet vrij bent om de gordijnen open te doen.
- De woningen aan de galerij gebruiken de galerij om in het zonnetje te zitten. Enerzijds zal die zon aanzienlijk minder lang op de galerij schijnen, anderzijds zit je dan echt te kijk op een afstand tussen de 10 en 20m van de kantoorramen.
- Het uitzicht op de Rijn van de woningen aan de galerijkant wordt gehalveerd.
- Het unieke uitzicht op de toren van de Eusebiuskerk verdwijnt.
- De zon is enkele uren eerder uit het zicht, waardoor de stookkosten in 3 van de 4 seizoenen zal gaan toenemen.
- Als de flat geen kantoorbestemming krijgt maar wonen, dan worden wij nog sterker aangetast in onze vrijheid. Nu is het na 17:00 uur rustig in de kantoren. (Op een enkeling na.) Maar als er straks bewoning komt op zo'n korte afstand, dan zijn wij aan de achterkant nooit meer vrij om een raam of gordijn open te doen.
- En wat als de flat hoger gaat worden dan de bestaande bebouwing? Dat is niet ongebruikelijk, zoals is gebeurd bij het gemeentekantoor aan de Eusbiusbuitensingel. Dan voelen wij ons letterlijk gekleineerd.

Als de nieuwbouw niet tegen te houden is, dan willen wij bij deze een verzoek indienen om op het nieuwe gebouw een geveltuin aan te brengen. Zie ook bijlage II.

Samenvattend:
Wij wonen nu prima op een plek met een mooi uitzicht, maar wel met een drukke straat voor onze deur. Op hele drukke momenten sluiten wij onze ramen om even rust te hebben. Als wij straks aan de achterzijde ook geen raam of gordijn meer open kunnen doen, dan verworden onze fijne appartementen tot bedompte woonhokken.
Dat is extra pijnlijk omdat we dit jaar een grote investering willen doen in verduurzaming door het dak en de gevel van ons complex te vernieuwen.

Met vriendelijke groet, Jeroen Bleekman (bewoner appartementencomplex)

BIJLAGE I - schadevoorbeelden

Deze bedragen zijn uitsluitend bedoeld als richtlijn voor mogelijke schade en waardevermindering. Zijn bedoeld ter ondersteuning van het verhaal. Hieraan mogen geen rechten worden ontleend.

Verwachte kosten door scheuren €25.000 - €75.000

Verwachte kosten door kwelwater €100.000 - €150.000

Verwachte waardedaling 10% totaal €500.000

			nr 14	nr 15	nr 16	nr 17	nr 18	nr 19	nr 20	nr 21	nr 22	nr 23	nr 24	nr 25	nr 26
Waardevermindering	0	*aandeel*	*99*	*30*	*19*	*26*	*28*	*29*	*18*	*25*	*27*	*28*	*17*	*24*	*26*
Deel A (dak)	€ 250.000	*396*	€ 62.500	€ 18.939	€ 11.995	€ 16.414	€ 17.677	€ 18.308	€ 11.364	€ 15.783	€ 17.045	€ 17.677	€ 10.732	€ 15.152	€ 16.414
Deel B (ramen)	€ 250.000	*297*		€ 25.253	€ 15.993	€ 21.886	€ 23.569	€ 24.411	€ 15.152	€ 21.044	€ 22.727	€ 23.569	€ 14.310	€ 20.202	€ 21.886
	€ 500.000		€ 62.500	€ 44.192	€ 27.988	€ 38.300	€ 41.246	€ 42.719	€ 26.515	€ 36.827	€ 39.773	€ 41.246	€ 25.042	€ 35.354	€ 38.300

Herbouwwaarde €5.000.000

			nr 14	nr 15	nr 16	nr 17	nr 18	nr 19	nr 20	nr 21	nr 22	nr 23	nr 24	nr 25	nr 26
Herbouwwaarde	0	*aandeel*	*99*	*30*	*19*	*26*	*28*	*29*	*18*	*25*	*27*	*28*	*17*	*24*	*26*
Deel A (dak)	€ 4.000.000	*396*	€ 1.000.000	€ 303.030	€ 191.919	€ 262.626	€ 282.828	€ 292.929	€ 181.818	€ 252.525	€ 272.727	€ 282.828	€ 171.717	€ 242.424	€ 262.626
Deel B (ramen)	€ 1.000.000	*297*		€ 101.010	€ 63.973	€ 87.542	€ 94.276	€ 97.643	€ 60.606	€ 84.175	€ 90.909	€ 94.276	€ 57.239	€ 80.808	€ 87.542
	€ 5.000.000		€ 1.000.000	€ 404.040	€ 255.892	€ 350.168	€ 377.104	€ 390.572	€ 242.424	€ 336.700	€ 363.636	€ 377.104	€ 228.956	€ 323.232	€ 350.168

Deel A en B komt voort uit de akte van splitsing en is alleen voor de eigenaren relevant.

Onze appartementen gaan hierdoor aanzienlijk minder waard worden. Wij gaan daarom onderzoeken of wij planschade kunnen claimen:
arnhem-bestemmingsplan-schadevergoeding

En wij zijn voorbereid op schade door heien:
https://bouwrecht-advocaat.nl/schade-door-heien .

BIJLAGE II – Foto's

Huidige situatie:

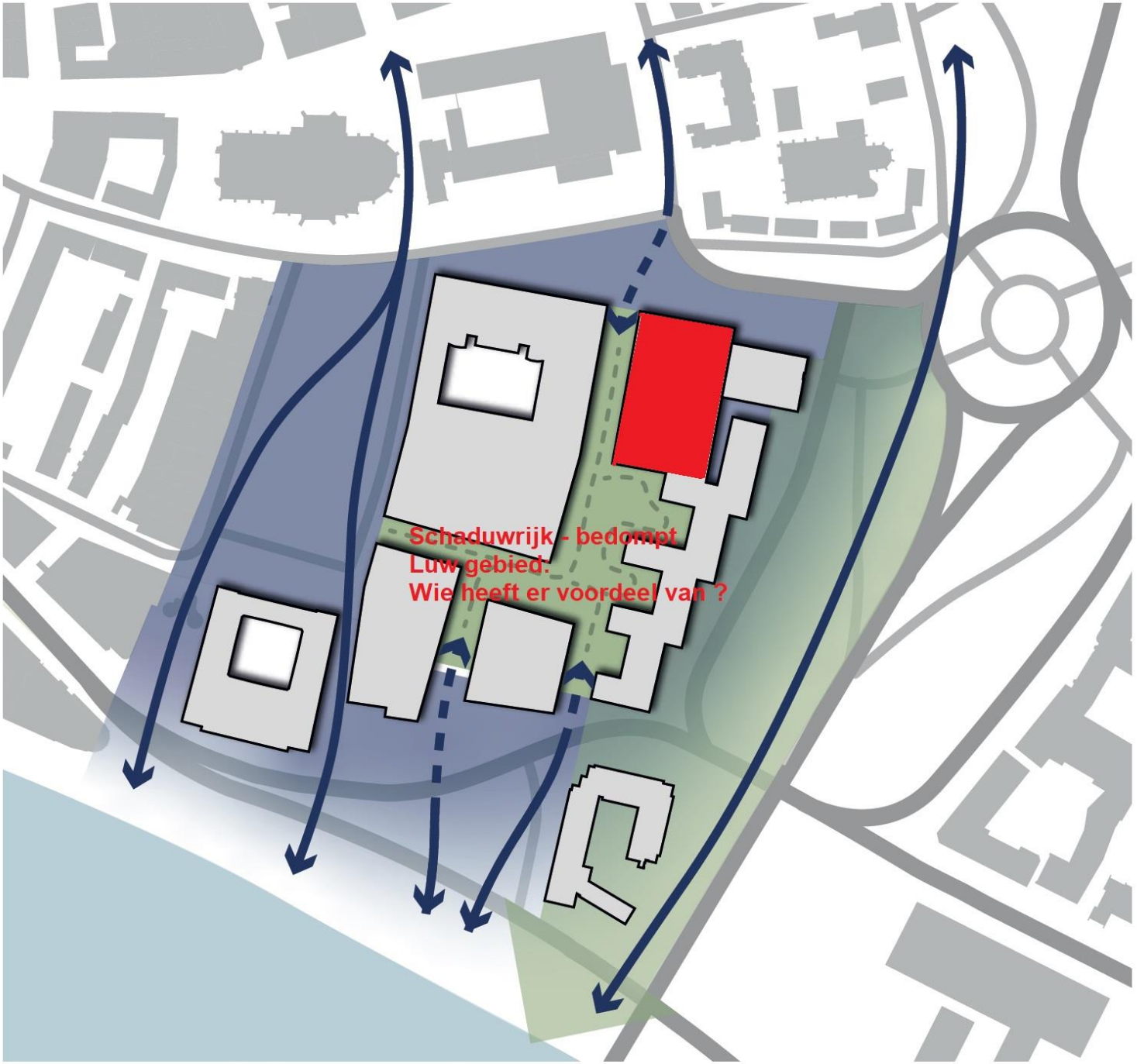

Mogelijk toekomstige situatie:

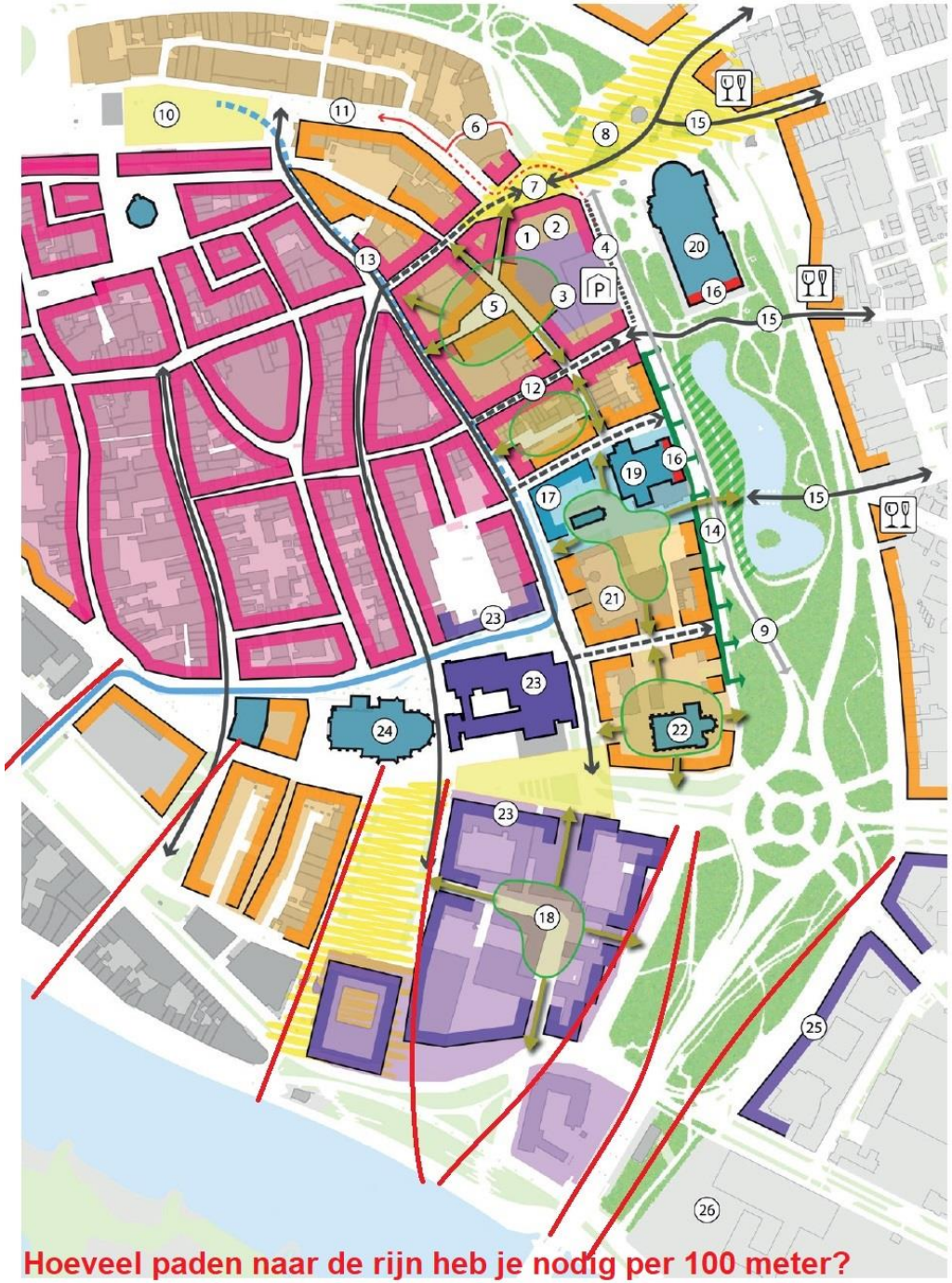

Voorbeeld van een geveltuin:

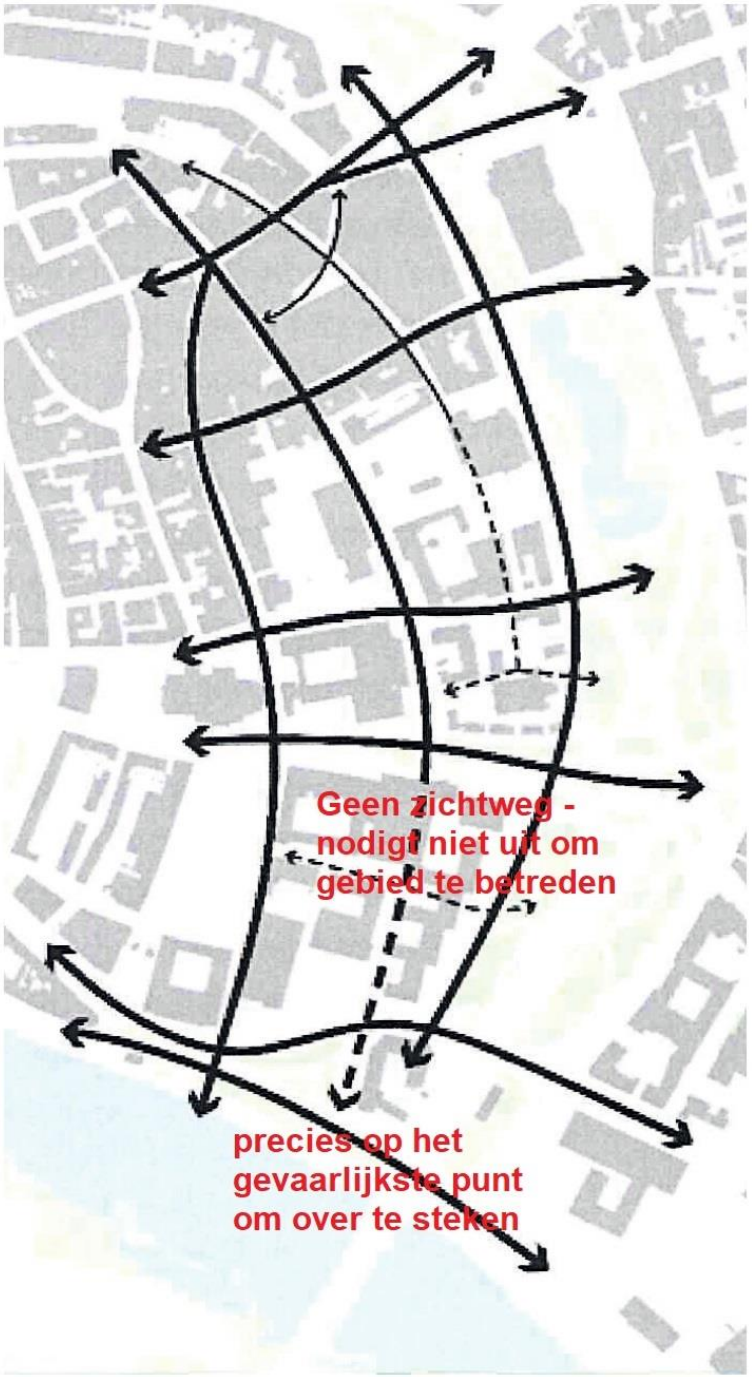

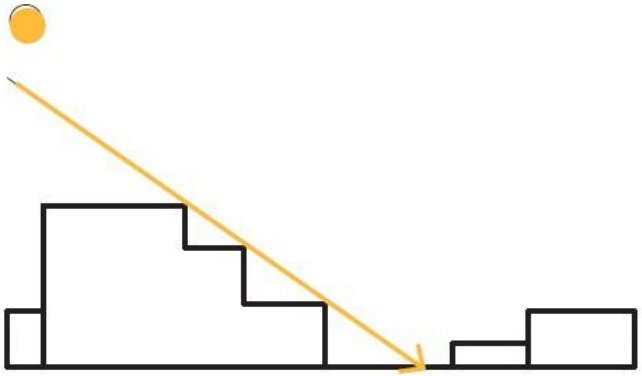
Visie openbare ruimte Bestuurskwartier en Prinsenhof

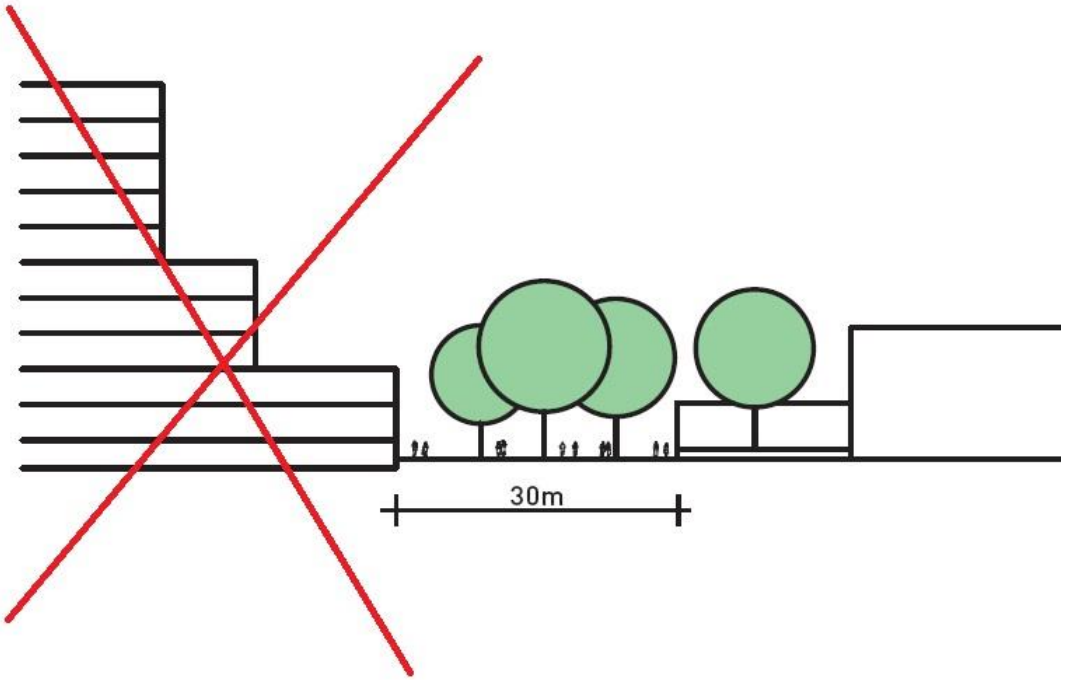
Visie Oostzijde Binnenstad 2019

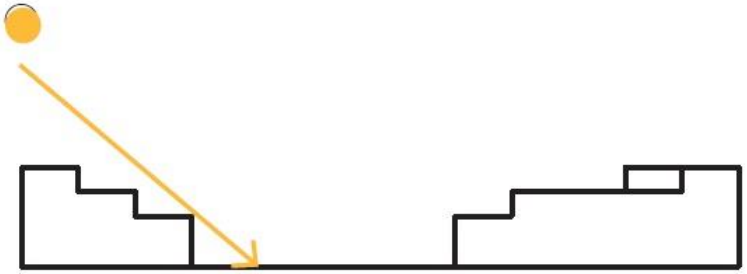

routes binnenstad naar Rijnkade en Singel

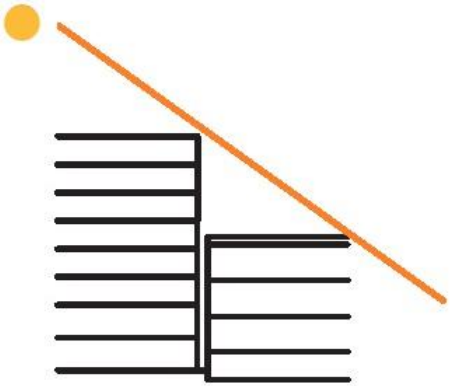

profiel oost-west zoninval 21 maart/september 14:00-15:00, ca. 35 graden

profiel zuid-noord zoninval 21 maart/ september 13:00-14:00, ca. 40 graden

Nieuw ≠ Straks zijn wij dit ...

